အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အဋ္ဌမကျမ်းစာ

ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ

ပထမအုပ်

(ပဒရူပသိဒ္ဓိကို နိဿယအဓိပ္ပာယ် စုံလင်စွာ
တန်ဆာဆင်ထားသဖြင့် ဆိုင်ရာစာမေးပွဲများအတွက်
တာဝန်ယူပါလိမ့်မည်။)

သာသနာ ၂၅၄၅ ကောဇာ ၁၃ဖိုး ခရစ် ၂၀၀၁

နေပြည်တော်တေးဝတေး(စိ)ဆက်သွယ်ရေးတစ်ဦးပိုင်
အာဝရုဏ်ရေးမှူး

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာမူခွင့်ပြုချက်

အမှတ် (၃၁/၉၇)(၁)

စာအုပ်စာတမ်း စာနယ်ဇင်း မျက်နှာပုံး

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၁၈/ ၉၇)(၁)

ခုနှစ်	–	၂၀၀၃–ခုနှစ် သြဂုတ်လ
အုပ်ရေ	–	၂၀၀၀
တန်ဖိုး	–	
အကြိမ်	–	စတုတ္ထအကြိမ်
ကွန်ပျူတာစာစီ	–	နယ္ဓားဘားမား မဟာဂန္ဓာရုံ အမရပူရမြို့။
ထုတ်ဝေသူ	–	ဦးမောင်မောင် (မြဲ– ၀၃၂၇၁) မဟာဂန္ဓာရုံစာပေ၊ ပိန်းတန်းရပ် အမရပူရမြို့။
ပုံနှိပ်သူ–		ဦးမောင်မောင် (မြဲ–၀၁၈၂၄) နယ္ဓားဘားမားအော့(ပ်)ဆက်ပိုင်ကပုံနှိပ်တိုက် မဟာဂန္ဓာရုံ အမရပူရမြို့။
ဖြန့်ချိရေး–		ဇရပ်ဝင်း မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက် အမရပူရမြို့၊ ၁၂၈–ပ၊ စမ်းချောင်းလမ်း ရှင်စောပူရပ်ကွက် စမ်းချောင်းမြို့နယ် ရန်ကုန်မြို့။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏
ဘဝသံသရာပြစ်ဝဋ်အကျဉ်း

****

၁။ အရှင်ဇနကာဘိဝံသဆရာတော်လောင်း သူငယ်ကို စစ်ကိုင်းတိုင်း ရွှေဘိုခရိုင် ဝက်လက်မြို့နယ်၊ သရိုင်ရွာ ဦးဇောတိ-ဒေါ်အုန်းလှိုင်တို့မှ ၁၂၆၁-ခုနှစ် တပို့တွဲလပြည့်ကျော် (၁၄) ရက် (၁၉၀၀-ပြည့်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၇- ရက်) အင်္ဂါနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။

၂။ ၁၂၆၆-ခုနှစ်၌ ပဌမအကြိမ် ရှင်သာမဏေ ပြုတော်မူသည်။

၃။ ၁၂၇၅-ခုနှစ်၌ ဒုတိယအကြိမ် ရှင်သာမဏေ ပြုတော်မူသည်။

၄။ ၁၂၇၉-ခုနှစ်၊ သက်တော် ၁၈-နှစ်အရွယ်တွင် ပဌမကြီးတန်း စာမေးပွဲကို အောင်တော်မူသည်။

၅။ ၁၂၈၀-ပြည့်နှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့၌ ပဌမအကြိမ် ရဟန်းအဖြစ် ခံယူတော်မူသည်။

၆။ ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ နယုန်လပြည့်နေ့၌ ဒုတိယအကြိမ်၊ ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့၌ တတိယအကြိမ် ရဟန်းအဖြစ် ခံယူတော်မူသည်။

၇။ ၁၂၈၇-ခုနှစ်၌ ''ပဌမကျော်'' အောင်မြင်တော်မူသည်။

၈။ ၁၂၈၉-ခုနှစ်၌ ''သက္ကသီဟ စာမေးပွဲ 'ခေါ်' ပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဓမ္မာစရိယ''ဘွဲ့ ရရှိအောင်မြင်တော်မူသည်။

၉။ ၁၃၀၃-ခု၊ ဝါဆိုဦး (၁၉၄၁-၄၂) ဂျပန်စစ်တပ်များ မြန်မာပြည်သို့ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်မည့်နှစ်တွင် ယခုလက်ရှိ အမရပူရမဟာဘုဇဏ်ကျောင်းတိုက်နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့စဉ်က သံဃာတော် ငါးပါးမျှသာရှိ၍ ပဲ့လွန်တော်မူချိန်တွင် သံဃာတော် ငါးရာကျော်မျှ သီတင်းသုံးလျက်ရှိသည်။

၁၀။ (လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက်) ၁၃၁၂-ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ (ရှေးဦးစာ) ''အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ'' ဘွဲ့တံဆိပ် ဆက်ကပ်ခြင်းကို ခံယူရသည်။

အရှင်ဓနကာဘိဝံသ၏ ဘဝသံသရာဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

၁၁။ ၄င်းနှစ်မှာပင် နိုင်ငံတော်စာသင်ကျောင်းများ၌ သင်ကြားရန် မူလတန်း ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်စွဲခေါ် သင်ခန်းစာများကို ရေးသားခဲ့သည်။

၁၂။ ၁၃၁၅-ခုနှစ်၌ (က) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြဝါဒါစရိယ သံဃနာယက၊
(ခ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဘာရနိတ္ထာရက၊
(ဂ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ပါဠိပဋိဝိသောဓက၊
(ဃ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြသာနသောဓယျပတ္တပါဠက အဖြစ် တင်မြှောက်တော်မူခြင်းကို ခံယူရသည်။

၁၃။ ၁၃၁၇-ခုနှစ်၊ ပဲခူးမြို့၌ ကျင်းပအပ်သော ဂိုဏ်းလုံးကျွတ် အစည်းအဝေးကြီးက ရွှေကျင်ဂိုဏ်းကြီး၏ ဥပဒေဂန္ဓ (ဒုတိယသာသနာပိုင်) အဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်းကို ခံယူတော်မူသည်။

၁၄။ ၁၂၉၁-ခု၊ သက်တော် (၃၀)မှစ၍ ကျမ်းစာများကို စတင်ပြုစုတော်မူခဲ့ရာ ၁၂၉၃-ခုနှစ်တွင် ပဌမဦးဆုံး ကျမ်းစာကို ရေးသားပြီးစီးတော်မူ၍ ၁၃၁၈-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလတွင် "နောက်ဆုံးဆယ်လ မြတ်ဗုဒ္ဓ" ကျမ်းစာကို ရေးသားပြီးလျှင် "တစ်ဘဝသံသရာ" အမည်ဖြင့် ထေရပွတ္တိကို ကိုယ်တိုင် ရေးတော်မူခဲ့သည်။ ပဋ္ဌပကရဏ ဘာသာဋီကာနှင့် မူလဋီကာနိဿယ ပါဠိတော်နိဿယများကို ၁၃၁၆-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၅-ရက် (၁၈-၁၁-၇၄) တနလင်္ဂနေ့ ၁-နာရီအချိန် စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၁၉-ခု၊ ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂-ရက်နေ့မှာ ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ သုတ်မဟာဝါဘာသာဋီကာကို ၁၃၁၇-ခု၊ ဝါဆို လပြည့်ကျော် ၂-ရက် ကြာသပတေးနေ့ (၂၄-၇-၇၅) စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၁၉-ခု၊ နတ်တော်လဆန်း ၁၃-ရက် (၂၃-၁၂-၇၇) သောကြာနေ့ ပျံ့လွန်တော်မမူမီ ၅-ရက်အလိုတွင် ပြီးတော်မူခဲ့ပါသည်။ ပါထေယျဘာသာဋီကာကိုပင် တစ်ရက်မျှသာ ရေးသားပို့ချခဲ့ပါသေးသည်။

၁၅။ ၁၃၁၉-ခုနှစ်၊ သက်တော် (၇၈) နှစ်အရောက် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၂-ရက် (၁၉၇၇-ခု၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၇-ရက်) အင်္ဂါနေ့ ညနေ (၄) နာရီ မိနစ် (၃၀) တွင် တစ်ဘဝအတွက် ငြိမ်းတော်မူပါသည်။

နိဒါန်းအချီ

ဂုရဝေါ သိဒ္ဓရူပါ မေ, သိဒ္ဓိပ္ပတ္တာသ သာသနေ၊
နမိတ္တာ တေ ကရိသာမိ, ဗျာချာနံ ရူပသိဒ္ဓိယာ။

သိဒ္ဓိပ္ပတ္တာသ–ပါရမီတော်စု, ပေါင်းကာပြု၍, သဗ္ဗညုဉာဏ်, ရောင်လှုံ့ကဲမောက်, သိဒ္ဓိပေါက်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနေ–ဂန္ဓဝိပသနာ, သင့်ရာဝန်ထမ်း, ရဟန်းတို့သာ, နေသင့်ရာသည့်, သိက္ခာ ၃ ရပ်, သာသနာတော်မြတ်၌၊ မေ ဂုရဝေါ–ငါ၏စိတ်တွင်, ကျေးဇူးရှင်ဟု, အစဉ်ထင်ရှား, ဆရာတော်ဘုရားတို့သည်၊ သိဒ္ဓရူပါ–ရွှပ်ရွှပ်ချုံချုံ, ကြီးအားသွန်သဖြင့်, ဗာဝန်သီးသီး, ပြီးစီးသောသဘော ရှိကြပေကုန်၏၊ တေ–ထိုမြတ်စွာဘုရားနှင့်, တရားသံဃာ, မြတ်ဆရာတို့ကို၊ [သိဒ္ဓိပ္ပတ္တာအရ ဘုရားကို ယူသဖြင့် တရားသံဃာကိုလည်း အဝိနာဘာဝနည်းဖြင့် ယူပြီးဖြစ်၏။] နမိတ္တာ–ကျမ်းပြီးလွယ်ကြောင်း, ဆုမွန်ကောင်းကို, တောင်းကာရည်စူး, ရှိခိုးဦး၍၊ ရူပသိဒ္ဓိယာ–ရူပသိဒ္ဓိ, မည်ရှိထင်ရှား, အမျှားခေတ်သုံး, ဗျာကရဏ်း၏၊ ဗျာချာနံ–နိသယည်းအဓိဟာယ်, ခပ်လွယ်လွယ်ဖြင့်, အကျယ်ဆိုရာ, ဘာသာဋီကာကို၊ ကရိသာမိ–ဆရာသီးသီး, နည်းစုံမှီး၍, အပြီးတိုထွင်, စီရင်ပေအုံ့သတည်း။

ရူပသိဒ္ဓိ။ ။ကစ္စည်းကျမ်းကို ဖွင့်ကြသော ဋီကာတို့တွင် ဤရူပသိဒ္ဓိကျမ်းသည် ယခုခေတ်၌ အမျှားသုံး ကျမ်းစာဖြစ်၏၊ မျှားစွာသော ပုဒ်ပါဠိတို့၏ ရုပ်ဓာတ်အသီးသီးကို ပြီးလွယ်စေနိုင်သောကြောင့် **"ပဒရူပသိဒ္ဓိ"**ဟူသော နာမည်နှင့်လည်း လိုက်လျောပေ၏၊ မိမိကား ဤကျမ်းကို ၁၄နှစ်သား အရွယ်ကပင် လေ့လာခဲ့၍ အထက်တန်း ပါဠိတော် အဌကထာများကို လေ့လာသောအခါ ဤကျမ်းစာနှင့် ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟကို မကြာမကြာ ကြည့်ရှု၍ သဒ္ဒါဆိုင်ရာ ပုဒ်ပါဠိအတွက် အဖော်ပြုခဲ့ရသည့်ပြင် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ပို့ချအပ်ပြီးသော ကျမ်းစာလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်။ ။ဤရူပသိဒ္ဓိကျမ်းကို စီရင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် နိဂုံး၌ လာသော **"ဒီပင်္ကရာချဒ္ဒမိလဝသုမတိ ဒီပလဒ္ဓပွကာသော"**စသည်ကို ထောက်၍ ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်းဓာတိ ဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း, ဤကျမ်းကို ပြုခိုက်၌ကား သီဟိုဠ်ကျွန်း ဗာလာဒိစ္စကျောင်းတိုက် စူဠာမဏိကမ္မကျောင်းတိုက် ၂ရုပ်ကို အုပ်စီးလျက် အရှင်**"ဗုဒ္ဓပိယ"**ဟု ထင်ရှားသော ကျမ်းတတ်ဆရာတော် တစ်ပါးဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း ခန့်မှန်းနိုင်ပါသည်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ်ထင်ရှားသော **အရှင်အာနန္ဒာ**၏ တပည့်ဟု ဆိုသဖြင့်လည်း **အရှင်ဗုဒ္ဓပိယ**၏ဆရာသည်

မူလဦးကာကျမ်းပြုဆရာ **အရှင်အာနန္ဒာ** ဖြစ်တန်ရာ၏၊ ထိုအရှင်အာနန္ဒာကား **အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ**၏နောက် အလွန်မကြာသော ကာလ၌ ထင်ရှားသော ဆရာတော်ဖြစ်သည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် **ဗုဒ္ဓပိယလည်း** ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် အများတွင် ပါဝင်ထင်ရှားသော ဆရာတော်တစ်ပါးဟု မှန်းဆဖွယ်ရှိပါသည်။

ဘာသာဋီကာ။ ။မည်သည့်ကာလ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် စီရင်သည်ဖြစ်စေ ယခုခေတ်၌ ထင်ရှားနေသော ကျမ်းစာတစ်စောင်ကို ယခုခေတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ လက်ခံနိုင်လောက်သော အဖွင့်ဗျာဂျာ ဘာသာဋီကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ပေးဖို့ တာဝန်မှာ မိမိတာဝန် ဖြစ်ပေရကား ထိုရူပသိद္ဓိကျမ်းစာကို နိဿယအဓိပ္ပာယ် စုံလင်စွာတန်ဆာဆင်၍ **"ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ"** အမည်ဖြင့် ဖွင့်ပြပါအုံ့။

ရေးသားပုံအစီအစဉ်။ ။ယခုကာလ၌ ပါဠိတစ်ချက် မြန်မာတစ်ချက် တွဲဖက်ထားသည်ကို **"နိဿယ"**ဟု ခေါ်ကြ၏၊ သို့သော် **"နိဿယ"**ဟူသည်မှာ ဆိုင်ရာကျမ်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်လောက်ရုံ အမှီပြုရသောကျမ်းစာ မျိုးသာ ဖြစ်ထိုက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဘာသာဋီကာဝယ် နိဿယအခန်း၌ သုတ်အနက်ကို လုံးဝပြလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ၊ ထိုသုတ်နက်ကို အခြေပြုသဒ္ဒါ၌ ပြထားပြီးဖြစ်၏၊ ဝုတ္တိ၌လည်း လွယ်ကူသောပုဒ်များ,ကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့် ထပ်တူကျသော ပုဒ်များကို အနက်မပေးဘဲ ချန်လှပ်၍ ကစ္စည်းနိဿယ၏တာဝန်ဟု သဘောထားရတော့မည်၊ အဓိပ္ပာယ်ခန်း၌ ရူပသိဒ္ဓိနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သော အဓိပ္ပာယ်များကို ထင်ရှားအောင်ဖွင့်ပြ၍ ဗဟုသုတအဖြစ်ဖြင့် မှတ်သားရမည့် အချို့အဓိပ္ပာယ်များနှင့် ကစ္စည်းကျမ်း၌ တိုက်ရိုက်ပါဝင်သော အဓိပ္ပာယ်များ ကိုမူ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၏တာဝန်ဟု သဘောထား၍ ရှောင်ရှားသွားရပေ လိမ့်မည်၊ ဤသို့လျှင် ကျယ်ဝန်းစွာသော ရူပသိဒ္ဓိကို နိဿယအဓိပ္ပာယ်စုံအောင် ခင်း၍ ကျမ်းရင်းစာသား၏ အဓိပ္ပာယ်များကို မကြွင်းစေဘဲ ကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ပြီးစီးအောင် ကြိုးလေးစွာ သတိဆောင်၍ စီစဉ်ထားပါသည်။

ရူပသိဒ္ဓိ လေ့လာသင့်သူ။ ။ဤ ရူပသိဒ္ဓိကို ပို့ချမည်ဟု ကြံလျှင် တပည့်ဖြစ်သူမှာ ရှေးဦးစွာ သုတ်စဉ်သုတ်နက် သုတ်အဓိပ္ပာယ် တစ်သုတ်ဆိုင်ရာ ရပ်တွက်နှင့် နာမ်ဂိုဏ်း အာချာတ်ဂိုဏ်းများကို နှုတ်တက်ရပြီးသူ ဖြစ်ပါစေ။

၁။ ရူပသိဒ္ဓိ၌ လိုက်ပုဒ်များကို ပြထား၏၊ သုတ်စဉ်မရသေးလျှင် မည်သည့် သုတ်မှ မည်သည့်ပုဒ် လိုက်သည်ဟုမသိ၊ ထို့ကြောင့်သုတ်စဉ်ကို ရပါစေ။

၂။ ထို့ပြင် သုတ်နက်လောက်မျှ မရသေးလျှင် သုတ်, သုတ်အဖွင့်(ဝုတ္တိ)ကို အနက်ချပေးနေရသဖြင့် အချိန်ကြာသလောက် ခရီးမရောက်၊ သုတ်နက်ရ ပြီးလျှင်ကား ထိုအားလုံးအတွက် အနက်မချရတော့သဖြင့် သက်သာသည်။

၃။ သုတ်အဓိပ္ပာယ်မျှ သိပြီးသူမှာလည်း အဓိပ္ပာယ်မခက်ရာ၌ အထူးမပြောရ တော့ဘဲ လျင်မြန်စွာ ပေါက်ရောက်ပါလိမ့်မည်။

၄။ သုတ်နှင့်ဆိုင်သော တစ်ရုပ် နှစ်ရုပ်စသည် ပြီးနေသူကား ရူပသိဒ္ဓိ၌ ကျယ်ဝန်းစွာသော ရုပ်များကို နည်းပြရုံမျှဖြင့် အကုန်ပြီးနိုင်ပါလိမ့်မည်။

၅။ နာမ်ဂိုဏ်း အာရုံတော်ဂိုဏ်းများကို ရခဲ့သူမှာ ကျယ်ဝန်းစွာသော နာမ် အာရုံတော် ၂၃နန်းတို့ကို လျင်မြန်စွာလွန်မြောက်၍ ရူပသိဒ္ဓိတစ်ကျမ်းလုံးကို လအနည်းငယ်ဖြင့် ပေါက်နိုင်ပါသည်၊ သုတ်စဉ်စသည်ကို မရသေးသူအား ရူပသိဒ္ဓိကိုချမိပါလျှင် **"ပိုးသာကုန် မောင်ပုံ စောင်းမတတ်"** ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဤဋီကာ၏ မိရာ။ ။ဤရူပသိဒ္ဓိကို **၁၄**နှစ်သားက တက်ခဲ့၍ အကြိမ်များစွာ ပို့ချပြီးဖြစ်သော်လည်း ကျမ်းစာတစ်စောင်ဖြစ်အောင် ဖွင့်ပြရာ၌ကား တာဝန်မပေါ့လှသေးပါ၊ နျာသကိုလည်းကောင်း, ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာများကိုလည်းကောင်း, မုဂ္ဂဗောဓ–ကလာပ်(ကာတန္တ)ဟူသော သက္ကတသဒ္ဒါ ကျမ်းများနှင့် ထောမနိဓိ အဘိဓာန်ကိုလည်းကောင်း, အထူးအားဖြင့် မောဂ္ဂလာန် စာကိုယ်–နိသယသစ်ကိုလည်းကောင်း များစွာကြည့်ရှု မှီငြမ်းပြု၍ ရေးသား ရုပါသည်၊ သက္ကတကို မလေ့လာရသေးလျှင်လည်းကောင်း, မောဂ္ဂလာန် နိသယသစ် မထွက်ပေါ်သေးလျှင်လည်းကောင်း ပါဠိဗဟုသုတမျှဖြင့် ဤ ရူပသိဒ္ဓိကို မဖွင့်ဝံ့ပါ။

ယဒိ ဥတ္တံ အယုတ္တေတ္ထ, ပမာဒေန ဘမေန ဝါ၊

ဝစော မယာ ဒယာဝန္တော, သန္တော သံသောဓယန္တု တံ။

ဤ–ဤဘာသဋီကာ, အမည်သာသည့်, မိုရာသိပ်သည်း, နိသယည်းခ၊ ပမာဒေန–သတိကင်းပေါ့, မေ့လျော့ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဘမေန ဝါ–စိတ်စက်ချောက်ချား, လွင့်ပါးခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အယုတ္တံ–ဖောက်ပြန်ချုတ်ယွင်း, ယုတ္တိကင်းသော၊ ယံ ဝစော–အကြင် စကားကို၊ မယာ–ငါသည်၊ ယဒိ ဥတ္တံ–အကယ်ရေးသား, ဆိုမှားအပ်မိအုံ့၊ တံ ဝစော–ထိုသို့မှားလတ်, စကားရပ်ကို၊ ဒယာဝန္တော–ကရုဏာမှု, မေတ္တာပြု၍, ရှုလေ့ ရှုထ, ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ သန္တော–အဘိဇ္ဈာကင်း, ဣဿာရှင်း၍, ဝမ်းတွင်း စိတ်ကောင်း, သူတော်အုပေါင်းတို့သည်၊ သံသောဓယန္တု–မိမိစီရင်, ကျမ်း အသွင်သို့, ပြင်ဆင်ပြုကာ, ရှုနိုင်ကြပါစေသတည်း။

၁၃၀၅–ခု
ပြာသိုလ

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

မှတ်ဖွယ် အကွေ့ရာစဉ် မာတိကာ

အကွေ့ရာစဉ်		စာမျက်နှာ
အကတ္တရိ–အကာရကေ	.....	၄၆၇
အကာရော ဥစ္စာရဏတ္ထော	.....	၃၄
အကွေ့ရာအပေါင်းသည် ပုဒ်	.....	၁၁
အကွေ့ရာ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၁၅
အစန္ဒမုလ္လောကိကာနိ	.....	၅၈၉
အဗ္ဗတ္တံ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၅၄၉
အဗ္ဗေသနသမ္ဘဒါန်	.....	၄၀၈
အညေ, ဧကစ္စအနက်	.....	၂၆၄
အညတရ, အညတမသဒ္ဒါ	.....	၂၄၈
အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သမ္ဘနိ	.....	၃၉၈
အန္ဓရာ, အဘိတော, ပရိတော စသည်	.....	၃၇၆
အန္ဓဋ္ဌာ	.....	၁၉
အန္ဓာပေက္ခဆဋ္ဌီ	.....	၁၇၆,၂၅၇
အတိဒေသသုတ် ၆ မျိုး	.....	၁၈၅
အတော နိစ္စန္တိ အာရမ္ဘာ	.....	၂၃၄
အတောဝ(အတိ–ဣဝ)	.....	၅၉
အတ္ထပ္ပကရဏာ လိင်္ဂါ	.....	၇၄
အတ္ထာလာဘ	.....	၂၉၇
အဒ္ဓုရဋ္ဌသာလပနေ ဝါယံ	.....	၁၆၅
အဒ္ဓသဒ္ဒါ	.....	၂၃၇
အဓိကာရ ၃ မျိုး	.....	၁၄၆
အဓိကာရလိုက်ပုံ	.....	၅၄
အဓိကာရော၏ သဒ္ဒတ္ထ	.....	၁၄၃
အဓိကာရောနှင့် ဝတ္ထုတော	.....	၉၅
အဓိတ္ထိ	.....	၅၅၃
အနဘိနေယျ	.....	၁၃၈
အနိယမတ္ထ	.....	၃၁၈
အနုကရဏသဒ္ဒါ	.....	၇၃
အနုပဒိဋ္ဌာနံ ဝုတ္တယောဂတော	.....	၁၃၇

မှတ်ဖွယ် အကွာရာစဉ် မာတိကာ

အကွာရာစဉ်		စာမျက်နှာ
အနုမေယျဝိသယ	.....	၄၃၅
အနွတ္ထနာမ်, ရုဋ္ဌိနာမ်	.....	၁၄၁
အနွဒ္ဓမာသံ	.....	၅၄၈
အပဝဂ္ဂ	.....	၃၉၆
အပုနဂေယျာ စသည်	.....	၅၈၉
အဗျယီဘာဝေါ	.....	၅၂၅
အဗျာကတာ (အညတ္ထ)	.....	၅၈၅
အဗြာဟ္မဏောဟု သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပုံ	.....	၅၇၈
အဗ္ဘအပြုဒ် သရပါသလော	.....	၇၆
အဘာဝ ၄ မျိုး	.....	၅၄၆
အဘိဓာနုလက္ခဏာ ဟိ	.....	၆၀၃
အဘိဝေယျပွယောဇနဝါက္ယ	.....	၈
အဘိဝေယျဝစနော	.....	၅၆၅
အဘိပဋ္ဌမန္တကို ဆင်္ခေယန္တဖွင့်နိုင်	.....	၇၆
အရိယသ	.....	၁၃၈
အလိင်္ဂနာမ်	.....	၂၇၂
အလံသဒ္ဒါ၏ အနက်	.....	၃၁၉
အဝဓာရဏာကမ္မဓာရဲ	.....	၅၇၆
အဝဓာရဏာတ္ထ	.....	၃၂၆
အဝိဘတ္တိကနိဒ္ဒေသ	.....	၁၆၈
အဝိဝဇ္ဇေန မုခေန	.....	၃၇
အသဒ္ဒါ သဒ္ဒါ	.....	၂၃၈
အသပ်ဒဝိဂ္ဂဟ	.....	၅၂၂
အသဝဏ္ဏောဏ် ဝစနတ္ထ	.....	၅၅
အဟောဏ် အနက်	.....	၃၂၉
အာဂမောဏ် ဝစနတ္ထ	.....	၈၀
အာဒိသဒ္ဒါ၏ အနက်	.....	၁၆
အာဒေသောဏ် ဝစနတ္ထ	.....	၆၇
အာနုပုဗ္ဗီယံ	.....	၅၄၈
အာပစ္စယန္တာနိဒ္ဒေသာ	.....	၂၅၈

အကွာရာစဉ်		စာမျက်နှာ
အာရာဒေသာပဝါဒေါ	.....	၂၀၉
အာလပနဏ်ဝစနတ္ထ	.....	၃၅၀
အာလပန, သမ္ဘောဓန	.....	၁၆၄
အာဝုသောကို ဗဟုဝုစ်ဆိုရကျိုး	.....	၃၁၂
ဣတရ, အညသဒ္ဒါ	.....	၂၄၈
ဣတရီတရယောဂ	.....	၃၁၇
ဣတိသဒ္ဒါ၏ ပရိသမာပနတ္ထ	.....	၃၂၇
ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏာ	.....	၃၉၄
ဣတ္ထိဂေါ, ပုံဂေါ	.....	၂၃၃
ဣဒပ္ပစ္စယတာ	.....	၅၃၇
ဣသ, ဥသျှယ	.....	၄၁၄
ဥကာရန္တ ဂေါတြဘူသဒ္ဒါ	.....	၂၄၁
ဥပချာဓိကိသရဝစနေ	.....	၅၁၃
ဥပဝဒသမာသ်	.....	၆၀၂
ဥပသဂ္ဂ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၃၁၃
ဥပသဒ္ဒါ သမီပ သမီပီ နှစ်နက်ဟော	.....	၅၅၂
ဥပသုတိ	.....	၅၅၂
ဥပါတ္တဝိသယ	.....	၄၃၄
ဥဘ, ဥဘယ	.....	၂၆၆
ဧကစ္ဆ, ဧကတိယ, ဧကစ္ဆိယ	.....	၂၆၆
ဧကဝစနဌာနသမ္ဘူတေသု	.....	၂၄၆
ဧကသဒ္ဒါ၏ အနက်	.....	၂၆၄
ဧကေကော စ ... ဝိစ္ဆာ	.....	၂၆၆
ဧတ္ထ, သေယျော, သြဒ္ဓော, သောတ္ထိ	.....	၃၂
ဧသေသော ဧတမိတိစ	.....	၂၇၁
သြကာရန္တ–စိတ္တဂေါသဒ္ဒါ	.....	၂၄၁
ကစ္ဆည်းသုတ်တည်ပုံ	.....	၃၄၉
ကတရ, ကတမသဒ္ဒါ	.....	၂၄၇
ကတိသဒ္ဒါ ဗဟုဝစဏ္ဍသာ	.....	၂၈၄
ကတ္တု, ကမ္မမဋ္ဌ စသည်	.....	၄၄၅

အကွေ့ရာစဉ်		စာမျက်နှာ
ကတ္တုကာရက၏ သတ္တိ	.....	၃၈၄
ကထိတက်, အကထိတက်	.....	၃၅၉
ကနှင့်သိအကြား အာပစ္စည်း သက်ပုံ	.....	၂၆၃
ကမ္မကတ္တား	.....	၃၈၈
ကမ္မပ္ပဝစနီယ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၃၆၇
ကမ္မာဒီသံသဒ္ဒ, သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထ	.....	၃၄၅
ကသ္မာ၏ နာမ်-နိပါတ် နှစ်မျိုး	.....	၃၃၁
ကရိဏ်းအကြောင်း	.....	၂၀
ကာရက၏ ဝစနတ္ထ	.....	၃၅၃
ကာရကသမုစ္စည်းစသည်	.....	၁၄၉
ကာရကဟိတ် (ဧနကဟိတ်)	.....	၄၁၇
ကာရိတ်ကဲ့၌ ပါဠိတော်သွားဖြင့် စဉ်းစား	.....	၃၆၁,၃၆၂
ကာရိယာတိဒေသ	.....	၁၈၀
ကိတကပယောဂေ	.....	၄၈၈
ကိတပစ္စယပယောဂေ	.....	၄၈၇
ကိမတ္ထံ, အတ္ထတ္ထံ	.....	၆၁၂
ကိရ၏ ဝိတ္ထာရတ္ထ	.....	၃၃၁
ကြိယာကာရက သဠာတော	.....	၄၇၅
ကြိယာဓောတကော နာယံဂါထာ	.....	၃၆၉
ကြိယာနိမိတ္တံ ကာရကံ	.....	၁၆၇
ကြိယာပြုင်လျှင် အနာဒရတဲ့	.....	၅၀၄
ကြိယာဘိဂမ္မံ	.....	၃၅၆
ကုဟိတိ နိပါတနေနေ	.....	၂၉၁
ကိံ မေ ဇကေန တိဏ္ဍေန	.....	၄၀၀
ဂရဟာ(ပဏ္ဍိတက)	.....	၃၀၈
ဂရု, ဗဟု ရုပ်စဉ်	.....	၂၀၇
ဂသော၀ါ၌ ဇ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၁၉၀
ဂဟရှေ့မှ အာဓာရကို	.....	၅၀၆
ဂဟောတဗ္ဗတ္ထစသော သုံးမျိုး	.....	၃၅၆
ဂုဏ်ဒြပ်ဟော, သမာသ်နှောမှ	.....	၅၆၄

အကွေ့ရာစဉ်		စာမျက်နှာ
ဂုဏာဝန္တီ နပုလ္လိုင်	.....	၁၇၅
ဂုဏဝါဒီအကာရန္တ	.....	၁၇၉
ယောသနှင့် ဓနိတ	.....	၄၂
စဂ္ဂဟာဏ် အနုကမုနတ္ထံ	.....	၆၅
စတုတ္ထိတပ္ပုရိသ်ဌ် မှတ်ဖွယ်	.....	၆၀၈
စသဒ္ဒါ၏ အနက်	.....	၁၂၀
စေ, ယဒိ အနက်	.....	၃၃၃
ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ အာဒေသာပေက္ခ	.....	၁၅၅
ဆဋ္ဌိသက်ရာ ကာရိတ်	.....	၃၆၅
ဆောင်ပုဒ်ကိုပြင်ထားပုံ	.....	၂၇၉
ဇနိယောဂအပါဒါန်	.....	၄၃၉
ဇိဝိတနဝကံ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၅၇၁
ဗျလပါရဿံ(နိယမတ္ထ)	.....	၂၀၃
ဗျလသညာ ပသညာဝ	.....	၇၈
ဌာန်အကြောင်း	.....	၁၇
ဌာနာသန္ဓ၏ အဓိပ္ပာယ်	.....	၆၁
တ, ဇေ, ဣမ, အမု	.....	၂၅၅
တဇ္ဇောပညတ္တိ	.....	၃၄၄
တဒတ္ထ, တုမတ္ထ	.....	၄၂၂
တဒနုပရောဓေန (ရုပ်ပြီးဖို့)	.....	၁၅၃
တပ္ပာနစာရေသု	.....	၃၈၀
တဗ္ဗိပရိတော ပါဠိမှန်	.....	၁၂၀
တစ်ယောက်တည်းကို မယံဟု သုံးစွဲ	.....	၂၇၃
တ သဒ္ဒါ လိင်လိုက်ပုံ	.....	၅၅၉
တိဒဏ္ဍကေန ပရိဇ္ဇာဓေကံ	.....	၃၉၅
တိယမု, အမုတိယ	.....	၃၀
တုနာဒိဥသုက္ကနတ္ထ	.....	၃၃၅
တုလျာဓိကရဏ စ-တသဒ္ဒါ	.....	၅၅၈
တဝန္တု စသည် ရှိရာ၌ သမာသ်မဖြစ်	.....	၆၀၃
တဝေတုနာဒိပစ္စယန္တတို့ နာမ်မင့်ရ	.....	၅၄၁

မှတ်ဖွယ် အကွာရာစဉ် မာတိကာ

အကွာရာစဉ်		စာမျက်နှာ
၎တ ဣတ္ထိခ္ခ	.....	၂၂၁
၎တ ဘိက္ခု နာနာကုလာ	.....	၄၄၃
တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ	.....	၃၇၅
တွာဒိကို ဝိဘတ်အမည် မှည့်ရကျိုး	.....	၂၈၅
တျကို (စ)ပြုလျှင် အပြစ်	.....	၇၂
ဒကာရော သန္ဓိဧော	.....	၂၆
ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ စသည်	.....	၅၉၁
ဒီဃ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၃၁
ဒုန္နယတာ၏ အနက်မှန်	.....	၁၀
ဒုမ္မိ ဂရ	.....	၃၃
ဒူရစသည် ယှဉ်ရာ၌ ကြိယာ ထည့်, မထည့်	.....	၄၅၃
ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန်တံ	.....	၄၅၂
ဒေဝဒတ္တသ ကဏ္ဌာ ဒန္တာ	.....	၅၃၄
ဒွိရတ္တံ စသည်	.....	၅၉၅
ဒွေဘာဝနင့် အာဂမ	.....	၉၉
ဓာ, ကွတ္တုံ, သကိ အနက်	.....	၃၃၃
ဓာတုဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတမတ္ထဝံ	.....	၄၃
ဓာရပ္ပယောဂ	.....	၄၁၃
ဓုဝံ အနက်	.....	၃၃၄
နဇ္ဇော စသည် ရပ်ပြီးပုံ	.....	၂၂၆
နဲ ပဋ္ဌမျာယမ်ဘာဝေါ	.....	၅၄၅
နမတ္ထု ဗုဒ္ဓါနံ	.....	၄၃၀
နဝါ, ကွစိ	.....	၇၀
နဲ သိသ္မိမနပုံသကာနံ (နိယမတ္ထ)	.....	၂၀၁
နာမ်င့်ရခြင်း၏အကြောင်း	.....	၅၄၀
နာမသဒ္ဒါ၏ အနက်	.....	၃၃၀
နာမ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် အဘိဓေယျ	.....	၁၄၀
နာမည်ဟောသဒ္ဒါကို ပုဗ္ဗော မင့်ရ	.....	၅၇၀
နိဂ္ဂဟီတံ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၃၆
နိဂ္ဂဟီတန္တ မကာရဲ့နေ့ ရွတ်နည်း	.....	၁၂၉

အကွာရာစဉ်		စာမျက်နှာ
နိစ္စတ္ထောယမာရမ္ဘော	.....	၁၉၁
နိစ္စမေဝစ ပုလ္လိင်	.....	၁၆၃
နိစ္စဝါဒီ, အနိစ္စဝါဒီ	.....	၁၅
နိဒ္ဒါရဏ	.....	၅၀၁
နိဒ္ဒါရဏ ၆ မျိုး	.....	၅၀၂
နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယ	.....	၄၃၃
နိပ္ပဒ္ဒ-အနိပ္ပဒ္ဒလိင်	.....	၁၄၉
နိဗ္ဗတ္တနီယကံ စသည်	.....	၃၅၄
နိမိတ္တသတ္တမီ	.....	၅၀၆
နိမိတ္တာနုသာရာနံ	.....	၁၂၂
နိလာဒိဂုဏနာမဋ္ဌ	.....	၂၇၀
နုနဂ် အနက်	.....	၃၃၁
ပကတိက်, ဝိကတိက်	.....	၃၅၇
ပကတိပြုရကျိုး	.....	၅၃၉
ပကတိပြုရာဌာန	.....	၈၉
ပကတိသန္ဓိနှင့် ပဋ္ဌိသေဓ	.....	၈၉
ပကတျတ္ထဇောတကာဂ္ဂတ္ထိ	.....	၂၁၇
ပစ္စက္ခံ	.....	၃၀၅
ပစ္စက္ခမမ္ဘာစသည်	.....	၁၉၇
ပစ္စတ္တံ ဥပယောဂဋ္ဌ	.....	၅၁၉
ပစ္စယာ ဓာတဝေါစိမေ	.....	၃၁၀
ဗ်ိုစ္စည်းဆုံးသော်လည်း သမာသ်ပင်	.....	၅၉၇
ပစ္စာသုဏ, အနုပတိဂိဏ	.....	၄၁၆
ပစ္ဆေကံအကွာရာနာမ	.....	၁၄
ပဋ္ဌ, ကထန	.....	၄၆၅
ပဋ္ဌိဘာဂတ္ထ	.....	၃၂၈
ပဋ္ဌိဘာတု တံ စုန္ဒ	.....	၃၇၈
ပတ္ထနေ-ပဏိဟိတံ	.....	၂၉၅
ပဒပူရဏ, အတ္ထပူရဏ	.....	၃၂၀
ပဒတ္ထာနတိက္ကမေ	.....	၅၁၅

မှတ်ဖွယ် အကွေ့ရာစဉ် မာတိကာ

အကွေ့ရာစဉ်		စာမျက်နှာ
ပဓာနမပွဓာနေသု	.....	၅၁၀
ပဘဝေါ	.....	၄၃၉
ပယတ်အကြောင်း	.....	၂၁
ပရလိင်္ဂါစ	.....	၅၆၅
ပရသမညာ ပယောဂေ	.....	၃၉
ပရာဇိယောဂေါ	.....	၄၃၉
ပရိယုဒါဟာသိ	.....	၁၃၈
ပသဒ္ဓ, ပရိယုဒါသပဋိသေဓ	.....	၅၈၀
ပသညသ္သ	.....	၂၂၃
ပဟာရောစသော သမာသ်	.....	၅၉၁
ပဟိန, ဖာသု စသည်ယှဉ်ရာ	.....	၄၂၉
ပါဋိပဒိကာ ပရနာမဓေယျ	.....	၃၄၁
ပါဒါဒေါစ စဝါ ဧဝါ	.....	၂၇၆
ပါဋိဘာသာ	.....	၁၄၅
ပုထဂေဝ, ယာဝယှဉ်ရာ အပါဒါန်	.....	၄၄၃
ပုဗ္ဗပဒသော်ဝါယံ ပုမ္ဘာဝါတိဒေသော	.....	၅၆၉
ပုဗ္ဗယောဂ	.....	၄၆၃
ပုရိသေနဒ္ဓ ကံလော ကတ္တားလော(ကာရိတ်ဆိုင်ရာ)	.....	၃၆၄
ပေါက္ခရဏီ	.....	၂၃၁
"ပြီး၏"ဟုသာ ပေး	.....	၅၃
ဗဟုလီကတံ	.....	၅၇၁
ဗျာကတော (ဗျာကာသိ)	.....	၇၀
ဗျဉ္ဇနဏ် ဝစနတ္ထ	.....	၃၄
ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ (၁၀)ပါး	.....	၃၈
ဗျဉ္ဇနံသည် ရလာဒ်	.....	၄၈
ဗျာပကောသ စသည်	.....	၄၉၂
ဘတ္တသ ပုရေ	.....	၅၅၇
ဘဒန္တ, ဘဒ္ဒန္တ	.....	၁၈၃
ဘဝန္တသဒ္ဒါအတွက် သုတ်ပိုဒ်	.....	၁၈၁
ဘိက္ခုပဘုတိတော နိစ္စံ	.....	၂၀၆

အကွာရာစဉ်		စာမျက်နှာ
ဘိယျပွယောဂေ	.....	၄၂၇
ဘုမ္မာလပနံ	.....	၅၂၀
မယဝါသဒ္ဒါ၏ တစ်နည်း	.....	၁၉၅
မဇ္ဈေ အန္တရေတို့၏ နိဒ္ဒါရဏအနက်	.....	၁၆၀
မညတိပွယောဂေ	.....	၄၂၅
မတျာ, မတျံ(ပေတျာ)	.....	၂၃၂
မဒါတိယောဂဝိဘာဂေန	.....	၁၂၈
မနုည်, ဧဝမ်	.....	၁၁၉
မနောဓာ၏ လိင်	.....	၁၇၃
မရိယာဒ, အဘိဝိဓိ	.....	၃၀၆,၄၄၁
မာတရံအနု	.....	၃၇၂
မာတိပကွောစသည်	.....	၂၁၂
ယထာ၏အနက်များ	.....	၅၅၆
ယထာဝဝတ္ထိတရူပ	.....	၅၆
ယဒန္တ ရာလံ	.....	၂၅၃
ယဒိစ္ဆာနာမ်	.....	၁၄၂
ယဝတံသုတ်ဒ္ဒ ကာရဏသဒ္ဒါ	.....	၁၀၆
ယသ္မာ၊ ပေ၊ ဒတ္ထော၀ါ	.....	၄၃၂
ယသ္သာယသ္မတော ခမတိ	.....	၄၁၀
ယသ္သ၀ါ ပရိဂ္ဂဟော တံ သာမီ	.....	၄၇၂
ယာ၀ဒတ္ထ	.....	၅၅၆
ယာ၀သဒ္ဒါ၏ ပရိစ္ဆေဒနတ္ထ	.....	၃၂၈
ယုတ္တေ၏ အနက်	.....	၅၃
ယုတ္တော, သင်္ကေတော သမ္ဘဒ္ဓေါ ၀ါ	.....	၅၃၁
ယုဝိနော	.....	၁၉၄
ယေနဂ်ဝိကာရော	.....	၄၀၄
ယေန ၀ါ ဒဿနံ	.....	၄၄၈
"ယောကောစိ ဂစ္ဆတိ"စသော ၀ါကျ	.....	၃၆၃
ယောဂ္ဂတာ, ဝိစ္ဆာ	.....	၅၄၇
ယော ဓာရော, တမောကာသံ	.....	၄၉၀

မှတ်ဖွယ် အကွေ့ရာစဉ် မာတိကာ

အကွေ့ရာစဉ်		စာမျက်နှာ
ယောနံနော (ဝိနာမိကာရ)	.....	၂၀၂
ယောမိသရော	.....	၆၃,၉၃
ရက္ခဏာနှင့် နိုဝါရဏ	.....	၄၄၇
ရဿ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၂၉
ရာဇာဒိဂုဏ်းသွင်းပုံ	.....	၅၉၆
လက္ခဏ, ဣတ္ထမ္ဘူတကွာန	.....	၃၇၁
လက္ခဏနှင့် ဝိစ္ဆာကွဲပုံ	.....	၃၇၄
လပြု နိစ္စ, သောဌသ	.....	၂၈၃
လဟုမတ္တာ	.....	၂၇
လဌာနမဝိသေသော	.....	၈၇
လိင်္ဂ နိပစ္စတေ (ရုပ်တည်ဖို့)	.....	၁၄၈
လိင်္ဂတ္ထအဖွင့်	.....	၃၃၇
လိင်, ပဒ	.....	၄၃,၄၅
လိင်နှင့် ပါဋိပဒိက	.....	၁၄၈
လိင်နှင့် လိင်တ္ထ	.....	၃၄၃
ဝဂ္ဂ၏အနက်	.....	၃၅
ဝဂ္ဂေ ယောသာယောသာနံ နိယမသုတ်(ဂေါဗလိဗဒ္ဓနည်း)...		၁၀၉
ဝစ္ဆလိဂိုဏ်	.....	၂၇၀
ဝဇ္ဇာ (ဝဇ္ဇာ)	.....	၂၂၉
ဝဏ္ဏခြားရာ၌ နာမ်အစီအရင်လည်း မဖြစ်	.....	၂၆၉
ဝဏ္ဏပရေန သဝဏ္ဏော	.....	၇၀
ဝတ္ထိစ္ဆာနုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဒပဝတ္ထိ	.....	၁၅၄
ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ	.....	၁၂၅
ဝါကျနှစ်မျိုး (လောကိက, အလောကိက)	.....	၅၂၈
ဝိကပ္ပော	.....	၅၈၈
ဝိစိတ္ကြာ ဟိ သမာသဝုတ္တိ	.....	၆၁၀
ဝိဇ္ဇမာနောပိ သုက္ကာဒိ စသည်	.....	၂၁၇
ဝိဘတ္တအပါဒါန်	.....	၄၅၇
ဝိမတိ	.....	၅၈၈
ဝိဘတ္တိပစ္စယန္တ	.....	၂၄၈

အကွာရာစဉ်		စာမျက်နှာ
ဝိဘတ္တိယုတ္တ, အဝိဘတ္တိယုတ္တ	.....	၃၂၂
ဝိဝိတ္တတ္ထ	.....	၄၆၁
ဝိသဒါကာရ ဝေါဟာရ စသည်	.....	၃၃၉
ဝိသေသနနောက်၌ ဆင်ခြင်သက်မှ သမ္ဗန်ကို ထွန်းပြ	.....	၄၇၈
ဝိသေသနုတ္တရပဒ၏ ကမ္မဓာရဲ့ဖြစ်ပုံ	.....	၅၇၂
ဝိသေသနေစ	.....	၄၀၅
ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ	.....	၅၆၃
ဝုတ္တိယေဝ(ပါဒပေါ စသည်)	.....	၆၀၆
သက္ကတအလို ရှေးအဟိုက	.....	၃၇၆
သခ်ၣာပဓာနဖြစ်ပုံ	.....	၂၈၁
သခ်ၣာသခ်ေယျဝစန	.....	၂၆၇
သတ္တာမတ္တော	.....	၃၄၈
သတ္ထိယ, ဒေသိယဘာသာ	.....	၁၄၆
သတ္ထုနုတ္တဋ္ဌ (နိစ္စဝိဓာနတ္ထံ)	.....	၂၁၀
သဒ္ဒပ္ပဒီပိကာနံ	.....	၃၃၈
သမ္ဗတ္တော	.....	၅၄
သမ္ဗဒါနံ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၄၀၈
သမ္ဗာဒေယျ၏ အနက်မှန်	.....	၁၂
သဗ္ဗဂ္ဂဟဏံ သဗ္ဗာဒေသတ္ထံ	.....	၁၆၃
သဗ္ဗနာမ်အမည်	.....	၂၇၁
သဗ္ဗနာမ်များ	.....	၂၄၂
သဗ္ဗနာမာနိ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၂၄၄
သဗ္ဗသဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရ	.....	၁၄၂,၂၄၃
သဗ္ဗာဒိတော သဗ္ဗာ	.....	၄၀၃
သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရဲ	.....	၅၇၄
သမဝါယ	.....	၃၉၉
သမာသ်စပ်ရခြင်းအကျိုး	.....	၅၂၉
သမာသ်–တဒ္ဓိတ် အထူး	.....	၅၂၉
သမာသ်တွင်း သွင်းရကျိုး	.....	၅၉၈
သမာသ်မဖြစ်နိုင်ရာ (သဒ္ဒနီတိသုတ်)	.....	၆၀၄

အကွေ့ရာစဉ်		စာမျက်နှာ
သမာသောဏ် ဝစနတ္ထ	.....	၅၂၈
သမုစ္စည်းသုံးမျိုး	.....	၃၁၆
သမုစ္စည်း, သမ္ပိဏ္ဍန, အပေက္ခာ	.....	၃၀၈
သရ၏ ဝစနတ္ထ	.....	၂၇
သရဏဂေါဘ် ဝါဒန္တရ	.....	၆၀၁
သရလောပေါမာဒေသ၊ ပေ၊ ပကတိ	.....	၁၅၆
သရသန္ဓိ	.....	၄၅
သရာ သရေ	.....	၄၉
သရူပသံယုဂ်	.....	၄၃
သရေ့ သို့၏ အနက်	.....	၅၀,၅၁
သရေန ဝိယောဇယေ	.....	၄၇
သလ္ပိနောဏ် မှတ်ချက်	.....	၁၂၄
သဟ၏ သမကြိယာအနက်	.....	၃၃၂
သဟတ္ထ	.....	၄၀၀
သာကလ္ယတ္ထ	.....	၅၅၇
သာဒေသဂတိကတ္ထာ	.....	၂၅၇
သာဓု၏ သမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထ	.....	၃၂၈
သာဓု, ကျယ်, ဟန္ဒတို့၏ အနက်	.....	၃၃၀
သာဓုဘာဝဂုဏော ကျတ္ထံစသည်	.....	၃၇၂
သာမာဂမီ မူလဘာသာ	.....	၁၄၄
သာမိသရာဓိပတိ	.....	၄၉၉
သာရုပ္ပံ (သောရုပ္ပံ)	.....	၃၀၄
သာဟစရိယနည်း	.....	၁၅၉
သိဒ္ဓံစသည်ထားပုံ	.....	၁၅၈
သိလိဋ္ဌကထနေ	.....	၅၂
သုခုစ္စာရဏတ္ထံ အကွေ့ရလောပေါပိ	.....	၁၂၇
သုတ္တပဒါဒီဟိ	.....	၃၁၂
သုတ် ၆ မျိုး	.....	၁၃၆
သွတ္ထိ, သုဝတ္ထိအနက်	.....	၃၃၄
သုဟိတတ္ထယောဂဆင်ခြင်	.....	၄၈၆

မှတ်ဖွယ် အကွာရာစဉ် မာတိကာ

အကွာရာစဉ်		စာမျက်နှာ
သေသတောလောပ်ဌ သေသ၏အပါဒါန်	.....	၁၆၆
သော နပုံသကလိင်္ဂါ(၀)	.....	၅၄၃
သံယောဂရသ	.....	၉၇
သံယောဂ, ဝိသံယောဂ	.....	၁၃၃
သံယောဂေါ ဇာယတေ	.....	၃၉၀
သဝဏ္ဏနာ ၆ ပါး	.....	၁၃
သံဝုဋ္ဌနှင့် သံဖုဋ္ဌအထူး	.....	၂၂
သံသယတ္ထ	.....	၃၂၅
ဟိတ် နှစ်မျိုး(ဖလသာဓန, ပယောဇက)	.....	၄၆၅
ဟိတ်ဝင်, မဝင်သော လက္ခဏ	.....	၅၁၁,၅၁၂
ဟိဝိဘတ္တိမှိစ္ဆ ဝိဘတ္တိသဒ္ဒါ	.....	၁၉၃
ဟိတ် သုံးမျိုး	.....	၅၀၇
ဟေတုတ္ထအပါဒါန်	.....	၄၆၀
ဟေတုတ္ထ	.....	၄၀၀

ရှုပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ

ဂန္ဓာရုမ္ဘ=ကျမ်းဂန်စတည်ခန်း

(က) အဟံ-ဝါသည်၊ ဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓမ္မသဟသဒိဒိတိ-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မတည်းဟူသော အထောင်မကသော ရောင်ခြည် ရှိတော်မူထသော၊ သုဗုဒ္ဓသမ္ဘောဓိယုဂန္ဓရောဒိတံ-ကောင်းစွာ သိအပ် ရှုအပ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တည်းဟူသော ယုဂန္ဓိုရ်တောင်ထက်၌ ပေါ်ထွက်တော်မူလာ ပေထသော၊ တိဗုဒ္ဓခေတ္တောကဒိဝါကရံ-သုံးပါးသော ဗုဒ္ဓခေတ်၌ တစ်ဆူတည်း သော နေမင်းဖြစ်တော်မူထသော၊ သဓမ္မသံဃံ-တရား သံဃာနှင့်တကွ ဖြစ်တော်မူသော၊ ဇိနံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ သိရသာ-ဦးခေါင်းရတနာ, မြတ် အင်္ဂါဖြင့်၊ အဘိဝန္ဒိယ-အထူးအားဖြင့် ရှိခိုးပြီး၍လည်းကောင်း။

အနုသန္ဓေ။ ။ကျမ်းဦးအစ၌ ပဏာမမင်္ဂလာ ရှေ့သွားရှိသော သညာစသည်ကို ပြလိုသော **အရှင်ဗုဒ္ဓပိယ** ဆုရာသည် **"ဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓမ္မသဟသဒိဒိတိ"** အစချိသော ဂါထာနှစ်ရပ်ကို မိန့်အပ်သတည်း၊ ထိုတို့၏အဓိပ္ပာယ်ကား **"ဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓမ္မသဟ်သဒိဒိတိ-စသောဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော တရား သံဃာနှင့်တကွဖြစ်သော ဘုရားရှင်ကို လည်းကောင်း, အရှင်ကစ္စည်းထေရ်ကိုလည်းကောင်း ရှိခိုးပြီး၍ ပဒရူပသိဒ္ဓိကျမ်းကို စီရင်ပေအုံ့"**ဟူလို၊ ဤဂါထာ၌ **"ဇိနံ အဘိဝန္ဒိယ-ဘုရားကို ရှိခိုးပြီး၍"**စသော ၂ပုဒ် ၃ပုဒ်ပေါင်း၍ သိအပ်သော သမုဒါယတ္ထ (အပေါင်းအနက်), တစ်ပုဒ်စီခွဲ၍ သိအပ် သော အဝယဝတ္ထ (အစိတ်အနက်)ဟု အနက် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ပါဠိဋီကာတို့၌ သမုဒါယတ္ထကို ရှေးဦးစွာ ဖွင့်လေ့ရှိသော်လည်း မြန်မာလူမျိုးတို့အတွက်မှာ တစ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်၏ အနက်ကို သိဖို့က သာ၍ အရေးကြီးသောကြောင့် ဤဘာသာဋီကာ၌ အဝယဝတ္ထကိုသာ ရှေးဦးစွာ ဖွင့်ပြပါမည်။ [ဤအဝယဝတ္ထ၌ ဝိဂြိုဟ်နက်ဟု ခေါ်အပ်သော သဒ္ဒါနက်နှင့် အဓိပ္ပာယ်နက်များလည်း ပါဝင်၏၊ ယခုကာလ နိသယနက်များလည်း အဝယဝတ္ထချည်းသာ၊ သညာနိမိတ်စသော အနက်များကား သမုဒါယတ္ထတည်း။]

အလင်္ကာရဂုဏ်။ ။**"ဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓမ္မ"**စသော ဤဂါထာသည် အလင်္ကာရဂုဏ် တော်တော်စုံအောင် ဖွဲ့စီထားအပ်သော ဂါထာဖြစ်၏၊ အလင်္ကာရကျမ်း အလိုအားဖြင့် သမာသ်ပုဒ် ၅ည်လျှား များပြားစွာပါလျှင် ဩဇာဂုဏ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌ သမာသ်ပုဒ်များစွာ ပါဝင်အောင် စီထားသည်။

ရူပကအလက်ံ။ ။ဥပမာပြု၍ ပြောဝယ် ဥပမာနှင့် ဥပမေယျကို မခွဲခြားဘဲ တစ်သားတည်း ထင်ရလောက်အောင် ရုပ်ပုံသဏ္ဌာန် အတုလုပ်၍ပြခြင်းကို **ရူပကအလက်ံ**ဟု ခေါ်၏၊ ဤဂါထာ၌လည်း ဘုရားရှင်စသည်ကို နေမင်းပုံသဏ္ဌာန်စသည်ဖြင့် ပြထားသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့–ဘုရားရှင်သည် နေမင်းနှင့် တူ၏, ပရိယတ္တိတရားတော်ကား နေရောင်နှင့် တူ၏, သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်မှာ ယုဂန္ဓိုရ်တောင်နှင့် တူ၏၊ ဗုဒ္ဓခေတ် သုံးပါးကား **"၃ ကျွန်းလင်းခိုက်, တစ်ကျွန်းမိုက်"**နှင့်အညီ နေရောင်လင်းရာ ၃ ကျွန်းနှင့်တူပေသည်၊ ဤသို့ ဥပမာနှ ဥပမေယျ ခွဲခြား၍ ရကောင်းပါသော်လည်း မခွဲခြားဘဲ ဘုရားရှင်ကို နေမင်း, တရားတော်ကို နေရောင်, သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကို ယုဂန္ဓိုရ်တောင်, ဗုဒ္ဓခေတ် ၃ ပါးကို ၃ ကျွန်းဟု ရုပ်ပုံပြု၍ ပြထားပေသည်။

ဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓမ္မသဟဿဒီဓိတိ။ ။သဟဿသဒ္ဒါသည် ဤနေရာ၌ တစ်ထောင်တိတိကို မဟော, တစ်ထောင်မက(အများ)ဟူသော အနက်ကိုဟောသော အနေကသဒ္ဒါတည်း၊ ဒီဓိတိသဒ္ဒါလည်း**"အရောင်"** အနက်ဟောတည်း၊ နေဟော ပရိယာယ်တွင် ပါသော **"သဟဿရံသိ"**နှင့် **"သဟဿဒီဓိတိ"**မှာ သဘောတူပင်၊ ဘုရားရှင်၏ ပရိယတ်တရားတော်များသည် ကိလေသာ အညစ်အကြေးကင်းသဖြင့် အထူးသန့်ရှင်းရကား ဝိသုဒ္ဓဂုဏ်ရှိ၏၊ ဧကတ္တနည်း,နာနတ္တနည်းစသော နိတတ္ထနည်း–နေယျတ္ထနည်းစသော နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆန်းကြယ်များပြားသောကြောင့် အထောင်မကများလည်း များ၏၊ အဝိဇ္ဇာမှောင်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သောကြောင့် အရောင်နှင်လည်းတူ၏၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်တည်းဟူသော နေမင်းကို **"ဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓမ္မသဟဿဒီဓိတိ"**ဟု ချီးကျူးတော်မူပေသည်။

သုဗုဒ္ဓံသမ္ဘောဓိယုဂန္ဓရောဒိတံ။ ။["ယုဂန္ဓရ+ဥဒိတံ"–ထွက်ပေါ်လာသည်။] သမ္ဘောဓိအရ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ကောက်သောနည်း, သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကို ကောက်သောနည်းဟု ပါဠိဋီကာ၌ နှစ်နည်းပြ၏၊ ဤ၌ သဗ္ဗညုတညာဏ်ကိုသာ ပြတော့မည်၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုလည်း ရပြီး ပိုင်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် **"သုဗုဒ္ဓ–ကောင်းစွာ သိအပ် ရအပ်"**ဟု အနက်ပေးသည်၊ ထိုသဗ္ဗညုတညာဏ်သည်ပင် အခြားဉာဏ်တို့ထက် ထူးကဲသာလွန်ရကား တောင်စဉ် ၇ ထပ်တွင် အမြင့်ဆုံး ယုဂန္ဓိုရ်တောင်အလား မားမားစွင့်စွင့် မြင့်သကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ ထိုသဗ္ဗညုတညာဏ် ယုဂန္ဓိုရ်တောင်ထိပ်သို့ ရောက်သောအခါ ကမ္ဘာလောကဌ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓအဖြစ်ဖြင့် နေမင်းနှင့်တူစွာ ပေါ်ထွက်တော်မူလာ၏၊ ထို့ကြောင့် **"သုဗုဒ္ဓသမ္ဘောဓိ ယုဂန္ဓရောဒိတံ"**ဟု ချီးကျူးရပြန်ပေသည်။

တိဗုဒ္ဓခေတ္တောကဒီဝါကရံ။ ။တိ+ဗုဒ္ဓခေတ္တ–၃ ပါး+ဗုဒ္ဓခေတ်၊ (ဈာတိခေတ်–အာဏာခေတ်–ဝိသယခေတ် ၃ ပါးကို ဆိုလိုသည်၊)ကေဒါဝါကရ–တစ်ဆူတည်းသော နေမင်း၊ ဤတောင်ကျွန်း၌ မွန်းတည့်ချိန်ဝယ် အရှေ့ကျွန်း၌ ညနေပိုင်းအချိန်,အနောက်ကျွန်း၌ နံနက်ချိန်ဖြစ်သောကြောင့် ပကတိနေရောင်သည် ၃ကျွန်းလုံး၌ တစ်ပြိုင်နက် ထွန်းလင်းစေနိုင်သကဲ့သို့, ဗုဒ္ဓနေမင်း၏ တန်ခိုးအာဏာ ဉာဏ်တော် အရှိန်အဝါလည်း ထိုခေတ် ၃ဖြာ၌ တစ်ပြိုင်နက် ပျံ့နှံ့နိုင်သည်၊ ဘုရားအလောင်း ဖွားတော်မူလျှင်ပင်

(ခ) ကစ္စာယနံ–**ကစ္စယန** မည်တော်မူသော၊ အာစရိယ် စ–ဆရာကို လည်း၊ နမိတ္တာ–ရှိခိုးပြီး၍လည်းကောင်း၊ ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာဒီ–ကစ္စည်းကျမ်း, ကစ္စည်းကျမ်း၏ အဖွင့်ဖြစ်သော နျာသ အစရှိသောကျမ်းကို၊ နိဿာယ–မှီ၍၊

ဇာတိခေတ်ခေါ် စကြဝဠာတစ်သောင်း တုန်လှုပ်ရခြင်းဖြင့် ဇာတိခေတ်၌ တန်ခိုးတော် ပျံ့နှံ့ပုံ, ရတနာ့သုတ်စသော အမိန့်အာဏာတော်၏ စကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်းဟူသော အာဏာခေတ်၌ ပျံ့နှံ့တော်မူပုံ,·· သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်၏ အနန္တစကြဝဠာဟူသော ဝိသယခေတ်၌(အာရုံပြုနိုင်ရာနယ်၌) ပျံ့နှံ့နိုင်ပုံများဖြင့် ခေတ် ၃ပါးလုံး၌ ပျံ့နှံ့နိုင်ပုံကို သိပါ၊ ထို့ကြောင့် **"တိဗုဒ္ဓခေတ္တောကဒိဝါကရံ"**ဟု ချီးကျူးပြန်သည်။ [**"တိဗုဒ္ဓခေတ္တော–၌၊ ကေဒိတကရံ–သော"**ဟု ၂ပုဒ်ခွဲနိုင်သော်လည်း သမာသ်ပုဒ်ရှည်လျားမှ ဩဇာဂုဏ်ရသောကြောင့် တစ်သမာသ်တည်း ပေးလိုက်သည်။]

ဓိနံသမ္ဘသ်ဃ။ ။[ဓိနံအရ မာရ်ငါးပါးအောင်ပုံကို ကစ္စည်းဦးက– ဓိနဝစနယုတ္တံဟိသုတ် အဖွင့်၌ပြထားသည်၊ သ–တက္ကွ+ခမ္ဘသ်ဃ–တရားသ်ဃာ] **"တရားသ်ဃာနှင့်တကွဖြစ်သော ဘုရားကို ရှိခိုးပြီး၍"**ဟု ဆိုသဖြင့် **"ကျမ်းဆရာသည် တရားနှင့် သ်ဃာကိုလည်း ရှိခိုး၏"**ဟု သိသာပြီ၊ [**"အဘိဝန္ဒိယ–ရှိခိုးပြီး၍"**ဟု အတိတ်ရှိခိုးမှုကို ပြသဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးဆဲကိုလည်း မှန်းဆ၍သိနိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း, **"အဘိဝန္ဒာမိ–ရှိခိုးပါ၏"**ဟု ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးဆဲကြိယာကို ထည့်လိုက ထည့်နိုင်ကြောင်းကို လည်းရကောင်း, သဂြိုဟ်ဘာသာဌီကာ ပဏာမဂါထာအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ကစ္စာယနဿာစရိယံ နမိတ္တာ။ ။ဤရူပသိဒ္ဓိကျမ်းသည် ကစ္စည်းကျမ်း(သဒ္ဒါကြီး)ကိုမှီ၍ စီရင်အပ်သောကျမ်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် မိမိမှီရာ ကစ္စည်းကျမ်းကို ပြုစီရင်သော အရှင်ကစ္စည်းဆရာကိုလည်း ရှိခိုးလိုသောကြောင့် **"ကစ္စာယနဿာစရိယံ နမိတ္တာ"**ဟု ဆိုသည်၊ ဤ၌ **"နမိတ္တာ"**ဟု လာပြန်သောကြောင့် **"အဘိဝန္ဒိယ–ရှိခိုးပြီး၍လည်းကောင်း"**ဟု သမုစ္စည်းအနက် **"လည်းကောင်း"**ဟု ထည့်စွက်ခဲ့ပါသည်၊ [ဤ**"ကစ္စာယနဿာစရိယံ"** အရ ပါဠိဋီကာတို့၌ **"ဘုရားလက်ထက်တော်က ဇေတဝန်ရ မဟာသာဝကတွင်ပါဝင်သော အရှင်မဟာကစ္စည်းထေရ်"**ဟု ဖွင့်ပြ၏၊ သို့သော် ဤကျမ်းက မဟာသာဝက အရှင်မဟာကစ္စည်း မဟုတ်နိုင်ကြောင်း, နာမည်တူ အခြားကစ္စာယနထေရ်သာ ဖြစ်ထိုက်ကြောင်းကို ကစ္စည်းဘာသာဌီကာ နိဒါန်း၌ ပြထားပါသည်။]

နိဿာယ ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာဒီ။ ။ကစ္စာယန–ကစ္စည်းကျမ်း+ဝဏ္ဏနာ–ကစ္စည်းကျမ်း၏ အဖွင့်ဖြစ်သော နျာသကျမ်း၊ အာဒီသဒ္ဒါဖြင့် သန္ဓိနိရုတ္တိကျမ်းစသည်ကို ယူရမည်ဟု ဆိုကြ၏၊ တိုကျမ်းကား ယခုအခါ မတွေ့အပ်တော့ချေ၊ ဤ**"နိဿာယ ကစ္စာယန ဝဏ္ဏနာဒီ"**ပါဠိဖြင့် ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၏ မှီရာနိဿယကိုလည်းကောင်း, အတ္တနောမတိ ဖြင့် မိမိထင်ရာကို စီစဉ်မည်မဟုတ်, ရှေးပညာရှိတို့၏ ကျမ်းဟောင်းများကို နည်းမှီ၍ စီစဉ်မည်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြ၏၊ ထိုကဲ့သို့ပြသဖြင့် မိမိပညာရှိကြီး ဖြစ်ကြောင်း, မိမိဉာဏ်ဖြင့် ကျမ်းဂန်စီရင်နိုင်ကြောင်း စသည်ဖြင့် ဝါကြွားမှု, ကိုယ့်ကိုယ်ကို မြှောက်ပင့်မှုဟူသော အတ္တုက္ကံသန အပြစ်ဒေါသကို ကင်းပစေသည်။

ဗာလပွဿေဟတ္ထံ–စာသင်ငယ်တို့ သိလွယ်ဖို့ အကျိုးငှာ၊ ဥဇုံ–ဖြောင့်မတ်သော၊ (၀ါ–မူလသုတ်စဉ်, တစ်မျိုးပြင်၍, ရုပ်မြင်စရာ, သုတ်စဉ်ပြသဖြင့်, ဖြောက်မတ်လှစွာသော၊) ဗျတ္တံ–ထင်ရှားပေါ်လွင်သော၊ (၀ါ–ရုပ်တည်၍ထား, ပြီးပုံများဖြင့်, ထင်ရှားပေါ်လွင်သော၊) သုကဏ္ဏံ–ကောင်းသော အခန်းရှိသော၊ (၀ါ–သန္ဓိလိင်, စသည်ဆူဆူ, တူရာပေါင်းစပ်, ကောင်းမြတ်သော အခန်းရှိသော၊) ပဒရူပသိဒ္ဓိं–ပဒရူပသိဒ္ဓိမည်သောကျမ်းကို၊ (၀ါ–နာမ် အာချာတ်, နိပါတ် ဥပသာ, ၄ ဖြာသော ပုဒ်ကြီးတို့၏ ရုပ်ပြီးရာ ပြီးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် ပဒရူပသိဒ္ဓိမည်သောကျမ်းကို၊) ကရိသံ–ပြုပေအုံ့။ [ဤ"**ကရိသံ**"ဟူသော အမှယောဂ ကြိယာကို ကြည့်၍ "**အဟံ**"ဟု အမှသဒ္ဒါ ထည့်ခဲ့သည်။]

ဗာလပွဿေဟတ္ထံ။ ။ဗာလသဒ္ဒါသည် ဤနေရာ၌ ငယ်ရွယ်သူကို ဟော၏၊ "ငယ်ရွယ်"ဟူရာ၌လည်း သဒ္ဒအရာဝယ် အသိဉာဏ်မကြီးကျယ်သေးလျှင် ငယ်ရွယ်သူနှင့် တူသောကြောင့် "**အငယ်**"ဟူပင် ခေါ်ရ၏၊ "**ထိုငယ်ရွယ်သူများ၏ တတ်သိနားလည်လွယ်ဖို့ အကျိုးငှာ ပဒရူပသိဒ္ဓိကျမ်းကို ပြုပါမည်**"–ဟူလို။

ဥဇုံ။ ။ကစ္စည်းသုတ်များ စဉ်ပုံသည် ရုပ်ပြီးလွယ်ဖို့ကို ပဓာနထား၍ စဉ်ခြင်းမဟုတ်၊ တစ်သုတ်နှင့်တစ်သုတ် လိုက်သင့်သောပုဒ်များ လိုက်၍လွယ်အောင် စဉ်ထားခြင်းဖြစ်၏၊ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ကား ထိုအစဉ်အတိုင်း မဟုတ်ဘဲ ရုပ်ပြီးလွယ်အောင် သုတ်များကို တစ်မျိုးပြင်၍ စဉ်ထားသည်၊ ဥပမာ–"**လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော**" ရုပ်ပြီးအောင် "**၁–ပုဗ္ဗဟေတု, ၂–သရာသရေလောပံ, ၃–နယေပရံ ယုတ္တေ**"ဟု သုတ်များကို တစ်မျိုးစဉ်ထားခြင်းတည်း၊ ဤသို့ ရုပ်မြင်လွယ်အောင် သုတ်တွေကို တစ်မျိုးစဉ်ထားခြင်းကြောင့် "**ဥဇု–ဖြောင့်မတ်သောကျမ်း ဖြစ်သည်**"ဟူလို။

ဗျတ္တံ သုကဏ္ဏံ။ ။"**လောက+အဂ္ဂပုဂ္ဂလော**" ဟု ရှေးဦးစွာ ရုပ်တည်ပြ၏၊ ထို့နောက် ဆိုင်ရာသုတ်များကို စဉ်ပြပြီးလျှင် "**လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော**"ဟု ရုပ်ပြီးပုံကို ပြ၏၊ ထိုသို့ ပြထားသဖြင့် ငယ်ရွယ်သူများပင် နားလည်လောက်အောင် (ရုပ်တွက်တတ်လောက်အောင်) "**ဗျတ္တ–ထင်ရှားပေါ်လွင်သောကျမ်း**"ဖြစ်သည်၊ ထို့ပြင် သန္ဓိတစ်ခန်း, လိင် (နာမ်)တစ်ခန်း, ကာရကတစ်ခန်း စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း, ထိုအခန်းကြီးများတွင်လည်း သညာခန်း, သရသန္ဓိခန်း, ပဋိသေဓသန္ဓိခန်း စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း သဘောတူရာ စကားရပ်များကို ပေါင်းစပ်၍ ပြထားခြင်းကြောင့် "**သုကဏ္ဏ–ကောင်းသော အပိုင်းအခန်းရှိသောကျမ်းလည်း**" ဖြစ်သည်။

ကျမ်းပြုပုံအစီအစဉ်။ ။ဤ ဥဇုံ ဗျတ္တံ သုကဏ္ဏံပုဒ်တို့ကား "**ကရဏပွကာရ**"ဟု ခေါ်အပ်သော ကျမ်းပြုပုံ အပြားကို (ကျမ်းပြုပုံ အစီအစဉ်ကို)ပြသော ပုဒ်တို့တည်း၊ [ကရဏ–ကျမ်းပြုပုံ၏+ပကာရ–အပြား၊] ထို့ကြောင့် ဥဇုံစသည်ကို "**ဖြောင့်မတ်သော**"ဟု ဝိသေသနအနက် မပေးဘဲ "**ဥဇုံ–ဖြောင့်မတ်အောင်လည်းကောင်း၊ ဗျတ္တံ–ထင်ရှားပေါ်လွင်အောင်လည်းကောင်း၊ သုကဏ္ဏံ–ကောင်းသောအခန်းရှိအောင်လည်း**

ကောင်း"ဟု ကြိုယာဝိသေသနအနက်ပေး၍ ကရိသံ၌လည်း စပ်နိုင်၏၊ ရူပသိဒ္ဓိ ကျမ်းကို စီစဉ်ရာဝယ် ဖြောင့်မတ်အောင် ထင်ရှားအောင် ကောင်းသောအခန်ရှိအောင် စီစဉ်ပါမည်–ဟူလို။

ပဒရူပသိဒ္ဓိ။ ။[ရူပ–ရုပ်+သိဒ္ဓိ–ပြီးစီးရာပြီးစီးကြောင်းကျမ်း။] စာအုပ်တို့၌ တွေ့မြင်ရသော"**လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော**"စသော ပြယုဂ်တို့သည် နှုတ်ဖြင့် ရွတ်အပ်သော အစစ်သဒ္ဒါသံ၏ အတုအရုပ်များသာ ဖြစ်ကြ၏၊ "**ပုရိသော**"စသည်ဖြင့် ရေးသားအပ်သော အက္ခရာများလည်း အရုပ်များပင်တည်း၊ ထိုအရုပ်ဖြစ်သော ပြယုဂ်များကို ဝိဘတ္တန္တ (ဝိဘတ်ဆုံးသော) ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ပြီးစီးအောင် ပြထားသောကျမ်းဖြစ်၍ "**ရူပ+သိဒ္ဓိ**" ဟု ခေါ်၏၊"**ရူပ–အရုပ်**"ဟူသည်ကိုပင် ယခုကာလ၌ "**ရုပ်**"ဟု ခေါ်ကြ၏၊ ထိုသို့ အရုပ်ပြီးအောင် စီရင်ပြုရမည့်အရာကား နာမ်–အာချာတ်–ဥပသာရ–နိပါတ်အားဖြင့် ပုဒ်လေးပါးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ပဒ**"ဟု ထည့်ရပြန်သည်။

ဆက်ဦးအုံ–ဥပသာရနှင့် နိပါတ် အာချာတ်ပုဒ်တို့ကို သိကြပြီ၊ ထို ၃–ပုဒ်တို့မှ ကြွင်းသမျှအားလုံးသည် သမာသ်နာမ်, တဒ္ဓိတ်နာမ်, ကိတ်နာမ်စသည်ဖြင့် နာမ်အမည် ရသော နာမ်ပုဒ်များချည်းတည်း၊ ကာရကလည်း နာမ်ဝိဘတ်၏ သတ္တိနက်တွေကို ပြသဖြင့် နာမ်ပုဒ်ကိုပြသည် မည်၏၊ သန္ဓီလည်း နာမ်ပုဒ်စသည်ကို စပ်ပြလဖြင့် ထို ပုဒ်များကို ပြသောအခန်းပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "**ပဒရူပသိဒ္ဓိ တစ်ကျမ်းလုံးသည် နာမ်စသော ပုဒ်ကြီးလေးပါးကို ပြသောကျမ်းဖြစ်၏**"ဟု မှတ်ပါ၊ ဤကား အဝယဝတ္ထု တည်း၊ ယခုအခါ "**သညာ**"စသော သမုဒါယတ္ထကို ပြပေအုံ့။

သညာ နိမိတ္တံ ကတ္တာ စ, ပရိမာဏံ ပယောဇနံ၊
သဗ္ဗာဂမသ ပုဗ္ဗေဝ, ဝတ္တုမိစ္ဆတာ။

သညာ–ကျမ်း၏ အမည်ကိုလည်းကောင်း၊ နိမိတ္တံ–ကျမ်းပြုခြင်း၏ အကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ကတ္တာ စ–ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိမာဏံ–ကျမ်း၏အတိုင်း အရှည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပယောဇနံ–ကျမ်း၏အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္တုံ–ဆိုခြင်း ငှာ၊ ဣစ္ဆတာ–လိုလားသော ကျမ်းပြုဆရာသည်၊ သဗ္ဗာဂမသ–အလုံးစုံသော ကျမ်းဂန် ၏၊ ပုဗ္ဗေဝ–ရှေးဦးအစ၌ပင်၊ ဝတ္တဗ္ဗံ–ဆိုထိုက်၏။

သညာ။ ။နာမည်ကိုမျှ မသိလျှင် "**မည်သည့်ကျမ်းကို သင်နေသည်, ပို့ချနေသည်**" ဟု ပြောပြဖို့ပင် ခဲယဉ်း၏၊ "**ဘာကျမ်းစာကို သင်နေသနည်း**"ဟု မေးလျှင် "**အဝှါ ကျမ်းစာကို သင်နေသည်**"ဟု ဖြေလို့ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် နာမည်ခေါ်လွယ်ဖို့ရာ ကျမ်းရင်းစာသာ.ဂုဏ် မဆိုခင် သညာကို ပြခွင့်ရှိ၏၊ ထိုသညာကို "**ပဒရူပသိဒ္ဓိ**" ပါဠိဖြင့်ပြသည်၊ ဤကျမ်းစာ၏ နာမည်ကား "**ပဒရူပသိဒ္ဓိ**"တဲ့ ဟူလို၊ ယခုကာလ၌ ပဒကို ဖြုတ်၍ "**ရူပသိဒ္ဓိ**"ဟု နာမည်ခေါ်သည်။

နိမိတ်။ ။ကျမ်းပြုခြင်း၏ အကြောင်းသည် နိမိတ်မည်၏၊ **အ**ကြောင်းရင်းကောင်းမှ အကျိုးကျမ်းစာလည်း ကောင်းနိုင်သောကြောင့် အကြောင်းနိမိတ်ကိုလည်း ပြခွင့်ရှိ၏၊ ထိုအကြောင်းသည် **အ**ဒ္ဓတ္တအကြောင်း, ဗဟိဒ္ဓအကြောင်းဟု၂မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ကရဏာ သည် **အ**ဒ္ဓတ္တအကြောင်း, သောတုအပေါင်းကား ဗဟိဒ္ဓအကြောင်းတည်း၊ **အ**ရှင်ဗုဒ္ဓပွိယ

ဆရာသည် ကျမ်းပြုဖို့ မကြ်ေရွယ်မီ ရှေးဦး ပုဒ်အသီးသီးဝယ် ရုပ်မပြိုးနိုင်ကြသော သောတုအပေါင်းကို အပြင်ပဌ် မြင်ရပေမည်၊ ထိုသို့မြင်ရသောအခါ အတွင်းသန္တာန်ဌ် သနားကြင်နာ ကရုဏာဖြစ်၍ ထိုသောတုတို့ ရုပ်ပြိုးနိုင်လောက်သောကျမ်းကို စီရင်ရန် စိတ်ဆန္ဒဖြစ်ပေါ်လာပေလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် ကျမ်းပြုရခြင်း၏ အကြောင်းနိမိတ်သည် ကရုဏာဟူသော အဒ္ဓတ္တနိမိတ်, သောတုအပေါင်းဟူသော ဗဟိဒ္ဓနိမိတ်အားဖြင့် ၂ပါး ရှိသည်၊ ထိုနိမိတ် ၂ပါးကို **"ဗာလပွဟေဓတ္ထံ"**ဌ် **"ဗာလ"**ဟူသော ပုဒ်တစ်စိတ်ဖြင့် ပြ၏၊ မှန်၏–ဗာလအရ **"စာသင်သားကလေးများ"**ဟူသော ဗဟိဒ္ဓနိမိတ်ကို တိုက်ရိုက် ပြသဖြင့် ထိုစာသင်သားကလေးများကို အာရုံပြုသော ကရုဏာဟူသော အဒ္ဓတ္တနိမိတ် ကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြနိုင်သည်။

ကတ္တား။ ။ကျမ်းဆရာ၏ဂုဏ်များ တိမ်မြုပ်ကွယ်ပျောက်လောက်ရာ နောက်နောက်အခါဌ် ကျမ်းစာ၏ ထိုနောက်ခေတ်နှင့် သင့်တော်လျှင် ထိုကျမ်းစာကို အသုံးပြုသူ ပေါများ၍ မသင့်တော်လျှင် အသုံးပြုသူ နည်းပါးမည်ဖြစ်သော်လည်း ကျမ်းစာထွက်စ ပထမအချိန်ဌ်မှ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်က ဂုဏ်ရိုထင်ရှား အကြည်ညိုများလျှင် ပုဂ္ဂိုလ်ခင်၍ တရားမင်သူ, ပုဂ္ဂိုလ်မခင်သော်လည်း ထင်ရှားသဖြင့် သူ၏တရားကို ရှုစားလိုသူတို့ ပေါများတတ်လေရကား ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ကတ္တားကိုလည်း ပြခွင့်ရှိ၏၊ ထိုကတ္တား ကို**"ကရိသဲ"**ဟူသော အမှယောဂကြိယာဖြင့် ပြ၏ဟု ပြောဆိုကြသည်၊ သို့ရာတွင် ထိုကြိယာဖြင့် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ နာမည် မထင်ရှားသေးရကား **"ဝတ္ထုဗ္ဓ ဝတ္ထုမိစ္ဆတာ"**နှင့်– အညီ, သညာစသော ၅ပါးလုံးကို ဆိုလိုမှ ဆိုနိုင်, မဆိုလိုလျှင် မဆိုဘဲလည်းနေနိုင်သော ကြောင့် မိမိကိုယ်ကို မပေါ်ထင်စေလိုသော **အရှင်ဗုဒ္ဓပိုယဆရာသည်** မိမိနာမည်ကို ကျမ်းအစဌ် မထုတ်ပြဘဲ ကျမ်း၏အဆုံး နိဂုံးကျမှ ထုတ်ပြလိမ့်မည်။[ဤကတ္တားကိုပင် **"ပဏာမသမုဋ္ဌာန်–ရှိခိုးမှုစေတနာ၏ ဖြစ်ပေါ်ရာပုဂ္ဂိုလ်"**ဟုလည်း ဆိုကြသေး၏။]

ပရိမာဏ။ ။ကျမ်း၏ကျဉ်းသော အတိုင်းအရှည်, ကျယ်သောအတိုင်းအရှည်သည် ပရိမာဏမည်၏၊ အကျဉ်းကျမ်းဖြစ်လျှင် အကျဉ်းကြိုက်သူတို့ နှစ်သက်၍ အကျယ်ကျမ်း ဖြစ်လျှင် အကျယ်ကြိုက်သူတို့ နှစ်သက်မည်ဖြစ်သောကြောင့် မိမိတို့နှစ်သက်လောက် သောကျမ်း ဟုတ်,မဟုတ်ကို သိနှင့်ဖို့ရာ ပရိမာဏကိုလည်း ရှေးဦးစွာပြခွင့်ရှိ၏၊ ထို ပရိမာဏကို **"သုကဏ္ဏံ"**ပါဌ်ဖြင့် ပြသည်ဟု ကြံသင့်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–**"ကောင်းသော အခန်းရှိသည်"**ဟုဆိုလျှင် သန္ဓိတစ်ခန်း, နာမ်တစ်ခန်းစသည်ဖြင့် အခန်းဖွဲ့ကာ ကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ရှင်းရှင်း စီရင်အပ်သောကျမ်းဟု သိသာသောကြောင့်တည်း။

ပယောဇဉ်။ ။ကျမ်း၏အကျိုးကို **"ပယောဇဉ်"**ဟုခေါ်၏၊ အကျိုးကို သိရမှ လည်း ထိုကျမ်းနှင့် သက်ဆိုင်သူတို့ အားတက်သရော သင်ယူလိုစိတ် ရှိကြပေမည်၊ ထို့ကြောင့် ပယောဇဉ်ကိုလည်း ကျမ်း၏ရှေ့အဖို့ဌ် ပြသင့်၏၊ ထိုပယောဇဉ်သည် မုချ ပယောဇဉ် (တိုက်ရိုက်ရအပ်သောအကျိုး), အနုသင်္ဓိကပယောဇဉ် (ဆက်သွယ်၍ရအပ် သောအကျိုး)ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ [အနု–အစဉ်လိုက်၍+သင်္ဓိက–ငြိကပ်ဆက်စပ်ခြင်းရှိသော အကျိုး။] ထိုနှစ်မျိုးတွင် ရူပသိဒ္ဓိကို သင်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဒါဆိုင်ရာကို သိခြင်းသည် မုချအကျိုးတည်း၊ ထိုသို့သဒ္ဒါဆိုင်ရာသိခြင်းကြောင့် ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာတို့၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကိုသိရခြင်း, သိသည့်အတိုင်းကျင့်ခြင်း, ကျင့်၍ နတ်ရွာသုဂတိနှင့် နိဗ္ဗာန်အထိ

ရနိုင်ခြင်းတို့ကား ဆက်သွယ်၍ရသော အနုသင်္ဂီကအကျိုးတည်း၊ ထိုအကျိုးကို **"ဗာလပွဿောဇွဲ"** ဝယ် **"ပဿော"**ဟူသော ပုဒ်တစ်စိတ်ဖြင့်ပြသည်၊ [ယခုကာလ၌ စာမေးပွဲအောင်ခြင်း,နာမည်ကြီးခြင်း စသည်တို့လည်း အနုသင်္ဂီက အကျိုး၌ ပါဝင်ထိုက်၏၊ သို့သော် ထိုအကျိုးကား စာသင်ရာ၌ ရည်ရွယ်ထိုက်သော ပယောဇနမဟုတ်။]

အာဘိဓာန, အာဘိဓေယျ, ပဋိညာဉ်။ ။ပဒရူပသိဒ္ဓိပါဠိဖြင့် သညာကို ပြကြောင်းဆိုခဲ့ပြီ၊ ဤသညာကိုပင် တချို့အရာ၌ **"အာဘိဓာန"**ဟုလည်း ခေါ်သေး၏၊ ဤ **"ပဒရူပသိဒ္ဓိ"**ပါဠိ၌ **"ပဒ"**ဟူသော ပုဒ်တစ်စိတ်ဖြင့် အာဘိဓေယျကိုလည်း ပြ၏၊ အာဘိဓေယျဟူသည် တစ်ကျမ်းလုံး၏ အနက်တည်း၊ စာသွားတွေ ကျယ်ဝန်းများပြားနေသော်လည်း တစ်ကျမ်းလုံး၏ ပြလိုရင်းအနက်မှာ နာမ်ပုဒ်စသော ပုဒ်ကြီး၄ ပါးပင်ဖြစ်သည်–ဟူလို၊ အာဘိဓီယတေ–တစ်ကျမ်းလုံးဖြင့် ဟောအပ်၏၊ (သိစေအပ်၏၊) ဣတိ, အာဘိဓေယ္ယော–မည်၏၊ **"ကရိသဲ–ပြုပေအုံ့"**ဟုဆိုသောကြောင့် ဤ ကရိသဲ ပါ၌သည် ပဋိညာဉ်ကို ပြသောစကားတည်း၊ ပဋိညာဉ်ဟူသည်မှာ တောင်းပန်သူရှိသည်ဖြစ်စေ, မရှိသည်ဖြစ်စေ မိမိပြုမည့်အလုပ်ကို ညွှန်ပြခြင်းပင်တည်း။

အချုပ်မှာ ဤဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓမ္မစသော ၂ ဂါထာဖြင့် ပဏာမ သညာ (အာဘိဓာန) နိမိတ်–ကတ္တား–ပရိမာဏ–ပယောဇဉ်–အာဘိဓေယျ–ကရဏပွကာရ–ပဋိညာဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း, ပဏာမနှင့် စပ်၍ ပဏာမိတဗ္ဗ (ရှိခိုးထိုက်သော ရတနာသုံးပါးနှင့် ဆရာ) ပဏာမဟေတု (ရှိခိုးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓမ္မသဟသဒ္ဓိတိ စသောဂုဏ်) များကိုလည်းကောင်း, ရှိခိုးခြင်းကြောင့်ရနိုင်သော အန္တရာယ်ကင်း ကျမ်းပြီးခြင်းဟူသော ပဏာမပယောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း, ပဋိညာဉ်နှင့်စပ်၍ ပဋိညာတဗ္ဗ (ဝန်ခံထိုက်သော ရူပသိဒ္ဓိ)ကျမ်းကိုလည်းကောင်း, **"ကရိသဲ–ပြုပေအုံ့"**ဟု ဝန်ခံလိုက်သဖြင့် **"သင်တို့ နားထောင်ကြ"**ဟူသော တိုက်တွန်းမှု ဥယျောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း, (တိုက်တွန်းခြင်း၏ အကြောင်းဂုဏ်ကို **"ဥယျောဇနဟေတု"**ဟု ခေါ်၏၊) ဗာလပွဿောဇွဲ ဝယ် **"ပဿော"** ပုဒ်တစ်စိတ်ဖြင့် သိလွယ်သော ဂုဏ်ဟူသော ဥယျောဇနဟေတုကိုလည်းကောင်း ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။

[ဆောင်] ဂန္ဓာရမ္ဘ, ထိုထိုပြသည့်, ဂါထာ့ဂါထာ, အရာရာဝယ်, ဆရာကောက်ရိုး, ဥဒါန်းထိုးပိမ့်၊ ရှိခိုးမှုပြ, ပဏာမတည်း[1]၊ ပဏာမိတဗ်, ရှိခိုးအပ်သူ[2]၊ ဟေတုမူပေါင်း, ရှိခိုးကြောင်းဂုဏ်[3]၊ တစ်ဖုံကျိုးအင်, ပယောဇဉ်သာ[4]၊ သညာကိုပြ, ဘိဓာနနှင့်[5]၊ အဗျဟာဟိ, နိမိတ်ဒွိဟု[6]၊ ဂျမ်းပြုသူထုတ်, ပဏာမသမုဋ္ဌာန်, တစ်ဖန်ကတ္တား, ခေါ်မှတ်သားလျက်[7]။

ဟောနက်ဘိဓေယျ[8]၊ ပိုင်းခြာ.ပြလျှင်, ပရိမာနတွင်၏[9]၊ ပယောဇဉ်တစ်မျိုး, ကျမ်းအကျိုးတည်း[10]၊ ကျမ်းပြုနည်းပြ, ကရဏပွကာ[11]၊ ဝန်ခံပါလျှင်, ပဋိညာဉ်မှတ်[12]၊ ဝ်န်ခံအပ်ကို, ပဋိညာတဗ်ဆိုဘိ[13]၊ ထိုသည့်ဂန္ဓ, သင်ယူကြဟု, တိုက်တွန်းမှုပင်, ဥယျောဇဉ်သာ[14]၊ တွန်းရာတွန်းကြောင်း, ဂုဏ်ပေါင်းအစု, ဟေတုဥယျော–ဇနဟောသည်[15]၊ မှတ်လော တစ်ဆယ့်ငါးနက်တည်း။

သန္ဓိဘာသာဋီကာ

အဘိဓေယျပယောဇနဝါကျ

တတ္ထ–ထိုပဒရူပသိဒ္ဓိကျမ်ားဌ်၊ ဒိနသာသနာဓိဂမဿ–ဘုရားသာသနာတော်ကို သိရခြင်း၏၊ အက္ခရကောသလ္လမူလကတ္တာ–အက္ခရကောသလ္လဉာဏ်အရင်းခံရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ–ထို အက္ခရကောသလ္လဉာဏ်ကို၊ သမ္မာဒေတဗ္ဗံ–ပြီးစီးစေထိုက်၏၊ ဝါ–ပြီးစီးစေပါဦးလော၊ ဣတိ–ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ–ပြခြင်းငှာ၊ ဣဒံ အဘိဓေယျပယောဇနဝါကျံ–ဤကျမ်းအနက်၏ အကျိုးပြ **"အတ္ထော အက္ခရသညာတော"** ဟူသောဝါကျကို၊ ဥစ္စတေ–ဆိုအပ်၏။

---

(၁) **တတ္ထ၊ ပေ၊ ဥစ္စတေ။** ။ပဏာမစသည်နှင့်တကွ ပဋိညာဉ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပဋိညာတပကရဏာကို ပြုတော်မူလိုသော **အရှင်ဗုဒ္ဓပိယဆရာသည် "တတ္ထ"** စသောပါဌ်ကို မိန့်၊ [ပဋိညာတ–ဝန်ခံအပ်သော+ပကရဏာ–ကျမ်း။] တတ္ထကို ဥစ္စတေ၌စပ်၊ အတ္ထော အက္ခရသညာတောဝါကျကို ကစ္စည်းကျမ်း၌ ဆိုခဲ့သော်လည်း ဤကျမ်းသည် ကစ္စည်းကျမ်းကိုမှီ၍ စီရင်အပ်သောကျမ်းဖြစ်ရကား ထိုကစ္စည်းကျမ်းစကားကိုပင် ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ ထပ်၍ပြသောကြောင့် **"တတ္ထ ဣဒံ ဥစ္စတေ–ထိုရူပသိဒ္ဓိ၌ ဤ အတ္ထော အက္ခရသညာတောဝါကျကို ဆိုအပ်၏"** ဟု မိန့်သည်။

အဘိဓေယျပယောဇနဝါကျ။ ။အတ္ထော အက္ခရသညာတောဝါကျကို တချို့က **"ပရိဘာသာသုတ်"** ဟု ဆိုကြသော်လည်း ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းကမူ **"သုတ်မဟုတ်သေး, အဘိဓေယျပယောဇနဝါကျသာ"** ဟု ဆိုလိုသည်၊ သုတ်အားလုံး၏ ရှေ့၌ ထားအပ်သော ဝါကျဖြစ်သောကြောင့် **"ပုဗ္ဗဝါကျ"** ဟု ဆိုသောဝါဒနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ [အဘိဓေယျ–ကျမ်း၏ဟောနက်ဖြစ်သော အက္ခရာ (ပုဒ်)၏+ပယောဇန–အကျိုး။] ဆက်ဦးအုံ့–ကျမ်း၏ဟောနက်ဖြစ်သော **"အဘိဓေယျ"** ဟူသည် အက္ခရာပုဒ်တို့တည်း၊ ထိုအက္ခရာပုဒ်တို့၏ အကျိုးကား ပိဋကတော်လာ သဒ္ဒါအရုပ်ရုပ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိရခြင်းတည်း၊ ဤအတ္ထော အက္ခရသညာတောဝါကျကလည်း **"အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အက္ခရာတို့ဖြင့်သာ သိနိုင်သည်"** ဟု ဆိုသဖြင့် အဘိဓေယျဟု ခေါ်အပ်သော အက္ခရာပုဒ်တို့၏ အကျိုးကို ထုတ်ဖော်ပြောပြသော ဝါကျဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

ဒိနသာသနာ၊ ပေ၊ ဒဿေတုံ။ ။**"ဤ အတ္ထော 'အက္ခရသညာတောဝါကျကို အဘယ်အကျိုးငှာ ဆိုအပ်သနည်း"** ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဒိနသာသနာ၊ ပေ၊ ဒဿေတုံ"** ကို မိန့်၊ ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော် ၃ ရပ်ကို သိရခြင်း၏ အရင်းခံသည် အက္ခရကောသလ္လဉာဏ်တည်း၊ အက္ခရာပုဒ်တို့ကို နားလည်သော (အက္ခရာကောသလ္လ) ဉာဏ်ရှိလျှင် ပရိယတ္တိသာသနာဟူသော ပိဋကတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိနိုင်၏၊ ပရိယတ္တိသာသနာတော်ကို သိလျှင် ပဋိပတ်သာသနာဟူသော သီလ,သမာဓိ,ပညာ သိက္ခာ၃ပါးကိုလည်း သိနိုင် ကျင့်နိုင်၏၊ ပဋိပတ်ကိုကျင့်လျှင် ပဋိဝေဓသာသနာဟူသောလောကုတ္တရာတရား၉ပါးကိုလည်း ရနိုင်၏၊ ဤသို့လျှင် "သာသနာတော်

၁။ အတ္ထော အက္ခရသညာတော။ ။ [**"အတ္ထော အက္ခရသညာတော"** ဟူသော ဤဝါကျ၏ အနက်ကို မိမိတို့ ရအပ်ဖူးသော အနက်အတိုင်း ပေးပါ၊ နောက်ဦးလည်း သုတ်၏အနက်ကို ပေးမည်မဟုတ်ပါ၊ ပို့ချသော ဆရာကမူ မိမိအလိုရှိရာ သုတ်နက်ကို ပို့ချပါလေ။] လောကိယလောကုတ္တရာဒိဘေဒေါ– လောကီ လောကုတ္တရာ အစရှိသော အပြားရှိသော၊ ယောကောစိ ဝစနတ္ထော– အကြင်အမှတ်မရှိ အလုံးစုံသော သဒ္ဒါ၏အနက်သည်၊ (အတ္ထိ–ရှိ၏။) သော သဗ္ဗော–ထိုအလုံးစုံသော သဒ္ဒါ၏အနက်ကို၊ အက္ခရေဟေဝ–အက္ခရာတို့ဖြင့်သာ၊ သညာယတေ–ကောင်းစွာ သိအပ်၏။

---

၃ ရပ်ကို သိလိုသော အမျိုးသားသမီးများသည် အခြေခံဖြစ်သော အက္ခရကောသလ ဉာဏ်ကို မိမိ သန္ဓာန်၌ ပြီးစီးစေအောင် ကြိုးစားကြပါဦး"ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုကား **"အတ္ထော အက္ခရသညာတော"**ဝါကျက သွယ်ဝိုက်၍ ပြ၏၊ ထိုသို့ပြခြင်းငှာ ဤ အတ္ထော အက္ခရသညာတောဝါကျကို မိန့်တော်မူသည်။

ဆက်ဦးအုံ့–ဝါကျတစ်ခုက အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြရာ၌ တိုက်ရိုက်ပြခြင်း, သွယ်ဝိုက်၍ပြခြင်းဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ဥပမာ **"ဒါနတော ဘောဂဝါ"** ဝါကျသည် **"ဒါန သည် စည်းစိမ်ဥစ္စာ အကျိုးကို လေး၏"**ဟူသော အနက်ကို တိုက်ရိုက်ပြ၏၊ **"စည်းစိမ်ရှင် ဖြစ်လိုသူသည် ဒါနပြုပါ"**ဟူသော တိုက်တွန်းခြင်းကိုကား သွယ်ဝိုက်၍ ပြသည်၊ ထို့အတူ အတ္ထော အက္ခရသညာတောဝါကျလည်း **"အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အက္ခရာတို့ဖြင့်သာ သိနိုင်၏"**ဟူသော အနက်ကို တိုက်ရိုက်ပြ၏၊ **"သာသနာတော် ၃ ပါးကို သိလိုသူသည် အရင်းခံဖြစ်သော အက္ခရာဝယ် နားလည်သော ဉာဏ်ကို မိမိသန္ဓာန်၌ ဖြစ်စေပါဦး"**ဟူသော တိုက်တွန်းမှုကိုကား သွယ်ဝိုက်၍ ပြသည်။

သမ္မာဒေတဗ္ဗံ။ ။သံ+ပဒ–ဏေ, တဗ္ဗပစ္စည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ပြီးစီး+စေ"**ဟု ပေးသည်၊ တဗ္ဗပစ္စည်းကိုကား ပေသာတိသဂ္ဂ စသောသုတ်အရ တိုက်တွန်းခြင်း အနက်ဟောဟု မှတ်ပါ၊ ဤသမ္မာဒေတဗ္ဗံ၏ ကတ္တားကိုလည်း "နောက်၌ သမ္မာဒေယျ ဟိတတ္ထိကော"ကို ကြည့်၍ **"ဟိတတ္ထိကေန"**ဟု ထည့်ပါ။

၁။ လောကိယ၊ ပေ၊ ဝစနတ္ထော–"အရိယတေ ဉာယတေ–သိအပ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော–မည်၏"နှင့်အညီ သဒ္ဒါတစ်ခုကို မြင်ရ ကြားရ၍ သိအပ်သောအရာဟူ သမျှသည် အတ္ထမည်၏၊ ထိုအတ္ထသည် လောကီစိတ် စေတသိက် ရုပ်ဟူသော လောကိယတ္ထ, မဂ် ဖိုလ် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော လောကုတ္တရတ္ထ, လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ, ယောက္ခား, မိန်းမစသော ဝေါဟာရတ္ထ(ပညတ္တိအတ္ထ)ဟု ၃မျိုးရှိ၏၊ လောကုတ္တရာဒိဒ္ဒ အာဒိဖြင့် ဝေါဟာရတ္ထကို ယူပါ၊ မှန်၏–မုချတ္ထ ဥပစာရတ္ထ, နီတတ္ထ နေယျတ္ထ, သဒ္ဒတ္ထ အဓိပါယတ္ထ စသည်ဖြင့် အတ္ထတွေ များသော်လည်း ဤလောကိယတ္ထ လောကုတ္တရတ္ထ ဝေါဟာရတ္ထ ၃ မျိုး၌ အားလုံးပါဝင်ကြသည်။

ဟိ–မှန်၏၊ သိထိလဓနိတာဒိအက္ခရဝိပတ္တိယံ–သိထိလ၏ ဓနိတဖြစ်ခြင်း, ဓနိတ၏ သိထိလဖြစ်ခြင်း အစရှိသော အက္ခရာ၏ ပျက်ခြင်းသည်၊ (သတိ–ဖြစ်လတ်သော်၊) အတ္ထသ–အနက်၏၊ ဝါ–အနက်ကို၊ ဒုန္နယတာ–မကောင်းသဖြင့် ဆောင်ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ဝါ–ခဲယဉ်းသဖြင့် ဆောင်ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏၊ တသ္မာ–ထို့ကြောင့်၊ အက္ခရကောသလ္လံ–အက္ခရကောသလ္လဉာဏ်သည်၊ ဗုဒ္ဓဝစနေသု–ဘုရားပါဠိတော်တို့၌၊ ဗဟုပကာရံ–များသော ကျေးဇူးရှိ၏။

ဝစနတ္ထ။ ။ပြအပ်ခဲ့သော လောကိယတ္ထ စသည်သည် **"ဝစနဿ–သဒ္ဒါ၏+အတ္ထော–အနက်တည်း"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ **"ဝစနတ္ထ"** မည်၏၊ ချဲ့ဦးအုံ့–**"ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော"**ဟူသော သဒ္ဒါသည် ပါဠိဝစနတည်း၊ **"မြေ–ရေ–မီး–လေ"**ဟူသော သဒ္ဒါသည် မြန်မာဝစနတည်း၊ ခက်မာခြင်းသဘော, ယိုစီးခြင်းသဘော, အင်္ဂေ့ဖြစ်သောသဘော, ထောက်ခံခြင်းသဘောတို့ကား ထိုဝစနတို့၏ အနက်ဖြစ်သော လောကိယ ဝစနတ္ထများ ဖြစ်သည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် လောကုတ္တရဝစနနှင့် လောကုတ္တရ ဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း, ပညတ္တိဝစနနှင့် ပညတ္တိဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း သိပါ။

သိထိလဓနိတာဒိအက္ခရဝိပတ္တိယံ ဟိ။ ။ဤဝါကျ၌ ဟိနိပါတ်ကို ဒဋ္ဌိဂေတကကြ၍ **"ဟိ–မှန်၏"**ဟု အနက်ပေးသည်၊ မှန်ကြောင်းကို **"အက္ခရဝိပတ္တိယံ"**စသော ဝါကျက ထောက်ခံသည် ဟူလို၊ ချဲ့ဦးအုံ့–သိထိလဖြစ်သော ဂ အက္ခရာဖြင့် ရေးသား ရွတ်ဆိုရမည့် အရာဝယ် ဓနိတဖြစ်သော ဃ အက္ခရာဖြင့် ရေးသား ရွတ်ဆိုခြင်းသည် အက္ခရာများယွင်း ပျက်စီးခြင်းမည်၏၊ ဥပမာ–**"နာဂေါ"**ကို **"နာဃော"**ဟု ရွတ်ဆိုခြင်းမျိုးတည်း၊ ဓနိတဖြင့် ရွတ်ရမည့်အရာဝယ် သိထိလဖြင့် ရွတ်ခြင်းလည်း အက္ခရဝိပတ္တိတည်း၊ ဥပမာ–**"သံဃော"**ကို **"သံဂေါ"**ဟု ရွတ်ဆိုခြင်းမျိုးတည်း၊ သထိလ ဓနိတ ချင်းသာ မှားယွင်းတတ်သည် မဟုတ်သေး၊ ဒီဃနှင့်ရဿ, ဂရုနှင့်လဟု, နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် ဝိမုတ္တတို့လည်း မှားယွင်းတတ်သေး၏၊ **"နမော တဿ ဘဂဝေါ အရဟတော"**ကို **"အယဟတော"**ဟု ရွတ်ခြင်းစသည်ဖြင့် အက္ခရာတစ်လုံး လွဲမှားခြင်းလည်း ဝိပတ္တိပင်၊ ထို့ကြောင့် သိထိလဓနိတာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဒီဃ ရဿချင်းစသော ဝိပတ္တိများကို ယူပါ။

ဒုန္နယတာ။ ။ဒု+နီဓာတ်, ခပစ္စည်းဖြင့် **"ဒုန္နယ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ဒုန္နီယတေ–(အနက်ကို) မဆောင်ယူအပ် မဆောင်ယူနိုင်၊ ဝါ–ခဲယဉ်းသဖြင့် ဆောင်ယူအပ်၏၊ ဝါ–မှားမှားယွင်းယွင်း ဆောင်ယူအပ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ဒုန္နယော–ဒုန္နယမည်၏၊ ဒုန္နယဿ+ဘာဝေါ ဒုန္နယတာ၊ [ရှေးက **"ဒုန္နယ–ခဲယဉ်းသဖြင့်+သိအပ်"**ဟု ပေးကြ၏၊ သုတ္တနိဒ္ဒေသ၌လည်း သိခြင်းအနက်ကို ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်သည် အဓိပ္ပါယ်အနက်သာ တည်း၊ နီဓာတ်မှာ ဆောင်ခြင်းအနက်ကိုသာ ဟော၏၊ အတ္ထောပိ ဒုန္နယော ဟောတိတိ–အဋ္ဌကထာ ဒုန္နယာ ဒုန္နီဟာရာ ဒုက္ကထာနာမ ဟောတိ၊ –စတုက္ကဂုတ္တရ, ဒုက်နိ, ဒုဝဂ် ၂၀ သုတ် အဋ္ဌကထာ။]

ဇတ္ထ–ဤအတ္ထော အကွရသညာတောဝါကျ၌၊ ပဒါနိပိ–ပုဒ်တို့ကိုလည်း၊ အကွရသနှိုပါတရူပတ္ထာ–အကွရာတို့ပေါင်းစုရာ ရုပ်တို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ–အကွရာအပေါင်း၏ အထည်ကိုယ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အကွရေသေ့ဝ–အကွရာတို့ ဟုပင်၊ သင်္ကယှန္တိ–သွင်းယူအပ်ကုန်၏။

တသ္မာ–ထို့ကြောင့်၊ ဟိတတ္ထိကော–မိမိစီးပွားကို အလိုရှိသော အမျိုးသားသည်၊ ဥဒ္ဒါနာဒီဟိ–ဥဒ္ဒါန အစရှိကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ–ငါပါးသော တပည့်ဝတ်တို့ဖြင့်၊ ဂုရုံ–ဆရာကို၊ သမ္မာ–ကောင်းစွာ၊ ဥပဋ္ဌဟံ–လုပ်ကျွေးလျက်၊ အကွရကောသလ္လံ–အကွရကောသလ္လဉာဏ်ကို၊ သမ္မာဒေယျ–ပြီးစီးစေရာ၏၊ ဝါ–ပြီးစီးစေပါလော့။ (၁) ။

ဇတ္ထ၊ လေ၊ သင်္ကယှန္တိ။ ။**"အကွရသမူဟော ပဒံ, ပဒသမူဟော ဝါကျံ, ဝါကျသမူဟော ဂန္ထော–အကွရာအပေါင်းသည် ပုဒ်, ပုဒ်အပေါင်းသည် ဝါကျ, ဝါကျအပေါင်းသည် ကျမ်းဂန်"**ဟူသည်နှင့်အညီ ပုဒ်ဟူသည် အကွရာတို့ ပေါင်းစုနေသော ရုပ်တစ်မျိုးဖြစ်၏၊ ဝါ–အကွရာတွေ ပေါင်းစုထားသော **"အထည်ကိုယ်"** ဖြစ်၏၊ **"ဗုဒ္ဓ"**ဟူသော **"ဓ"**ဟူသော **"ဿ"**ဟူသော အကွာတို့ ပေါင်းမိလျှင် **"ဗုဒ္ဓေါ"**ဟု ရုပ်သွင်တစ်မျိုး, အထည်ကိုယ်တစ်မျိုး ပေါ်လာ၏၊ ဥပမာ–လက်, ခြေ, နား, နှာစသော အင်္ဂါတွေ ပေါင်းလိုက်လျှင် "လူ"ဟု ခေါ်ရသော အထည်ကိုယ် ဖြစ်လာသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"အတ္ထော အကွရသညာတော"** ဝါကျ၌ **"အကွရ"**ဟူသော စကားတွင် အပေါင်းဖြစ်သော ပုဒ်များကိုလည်း **အရှင်ကစ္စည်းဆရာ**သွင်းယူထားသည်–ဟူလို။ [အကွရသနှိုပါတ–အကွရာတို့ ပေါင်းစုရာဖြစ်သော + ရူပ–ရုပ်၊ ဝါ–အထည်ကိုယ်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤပြခဲ့သော စကားစဉ်အရ ပုဒ်တို့ဖြင့် အနက်ကို သိရသောကြောင့် **"အတ္ထော ပဒသညာတော"**ဟု ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေးလျှင်, ပုဒ်ဟူသည် အကွရာအပေါင်းဖြစ်ရကား အစိတ်အစိတ် အကွရာတို့ကို ဆိုလိုက်လျှင်, အပေါင်းဖြစ်သော ပုဒ်တို့၌လည်း ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် **"အတ္ထော ပဒသညာတော"**ဟု မဆိုဘဲ **"အတ္ထော အကွရသညာတော"**ဟုသာ ဆိုသည်ဟု ဖြေ။

[ဆောင်] ပုဒ်ဟူသည်မှာ, အကွရာပေါင်းကြီတ်, ဖြစ်သည့်ဟိတ်ကြောင့်, အစိတ် အကွရ, ဆိုလိုက်ကလျှင်, ပုဒ်ပါဝင်သဖြင့်, အရှင်ကစ္စာန, မိန့်ဝါကျဝယ်, ပဒသညာတော–ဟုမဟောဘဲ, အတ္ထော အကွရ အဆက်ပြသည်, မြွက်ဟ သညာတောကိုတည်း။

တသ္မာ အကွရကောသလ္လံ၊ ပေ၊ ပဋ္ဌဟိ။ ။ဤဂါထာကား စာသင်သားတို့ကို တိုက်တွန်းသော ဥယျောဇဉ်တည်း၊ တသ္မာအရ **"အကွရကောသလ္လံ ဗဟူပကာရံ ဗုဒ္ဓဝစနေသု"** ပြန်စွဲ၊ အကွရကောသလ္လဉာဏ်၏ ဗုဒ္ဓဝစနတို့၌ ကျေးဇူးများခြင်းဟူသော

တတ္ထ–ထိုရူပသိဒ္ဓိကျမ်ားဌ၊ **အာဒေါ**–အစဖြစ်သော သန္ဓိအရာဌ၊ **တာဝ**–ရှေးဦးစွာ၊ **သဒ္ဒလက္ခဏော**–ကစ္စည်းသဒ္ဒါကျမ်း၏သုတ်ဌ၊ **ဝေါဟာရဝိညာပနတ္ထံ**–ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲပုံကို နားလည်စေခြင်း အကျိုးငှာ၊ **သညာဝိဓာနံ**–အမည်သညာကို စီရင်ရာအခန်းကို၊ **အာရဘိယတေ**–အားထုတ်အပ်၏။

ထိုအကြောင်းကြောင့် မိမိစီးပွားကို လိုလားသော အမျိုးသားသည် (ပဓာနနည်းအားဖြင့် ယောဂျားကို ဆိုသည်၊ အမျိုးသမီးများလည်း ပါဝင်၏၊) ဥဒ္ဒါန စသောတပည့်ဝတ် ၅ ပါးတို့ဖြင့် ဆရာကို လုပ်ကျွေးလျက် အက္ခရကောသလ္လညာဏ်ကို မိမိသန္တာန်ဌ ပြီးစီးအောင် ကြိုးစားပါလော၊ **"တပည့်ဝတ် ကျေလျှင် ဆရာက သဘောကျ၍ အက္ခရကောသလ္လညာဏ် (အခြေခံ)ရအောင် သင်ပြပါလိမ့်မည်"** ဟူလို။

သမ္မာဒေယျ။ ။သမ္မာဒေယျကို **"နိဗ္ဗာဒေယျ–ပြီးစီးစေပါလော"**ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် **"သမ္မာဒေယျ–ပြည့်စုံစေရာ၏"**ဟု အနက် မပေးရဟု မှတ်ပါ၊ ထိုပြီးစီးစေခြင်းဟူသည် **"မိမိသန္တာန်ဌ အက္ခရကောသလ္လညာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်း"**ပင်တည်း၊ ဧယျဝိဘတ်လည်း အဓိပ္ပာယ်(တိုက်တွန်းခြင်း)အနက်ကို ဟောဘ၏။ [**"ဥဒ္ဒါနာဒီဟိ"**ဌ အဒိအရ ဥဒ္ဒါန စသော ၄ ပါးကို ယူ။]

ဥဒ္ဒါနာ ဥပဒ္ဒါနာ စ, သုသ္သူသာ ပါရိစရိယာ၊
သက္ကစ္စံ သိပ္ပဂ္ဂဟဏာ, ဂုရုံ အာရာဓယေ ဗုဓော။

ဥဒ္ဒါနာ–ဆရာလာသည်ကို မြင်လျှင် နေရာမှ ထခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥပဒ္ဒါနာစ–(ခိုင်းစရာရှိလျှင် ခိုင်းဖို့ရန်) အနီးမပြတ် ချဉ်းကပ်တည်နေခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုသ္သူသာ–အဆုံးအမကို ယုံယုံကြည်ကြည် နာယူခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါရိစရိယာ–ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သက္ကစ္စံ သိပ္ပဂ္ဂဟဏာ–(တတ်လိုသော ဆန္ဒဖြင့်) ရိုသေစွာ အတတ်သင်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဓော–လိမ္မာသော တပည့်သည်၊ ဂုရုံ–ဆရာကို၊ အာရာဓယေ–နှစ်သက်စေရာ၏။

[သိဂ်ါလောဝါဒသုတ်ဌ လာသော တပည့်ဝတ် ၅ ပါးပင်တည်း။]

တတ္ထ၊ ပေ၊ အာရဘိယတေ။ ။[သညာ–နာမည်ကို+ဝိဓာန–စီရင်ရာ အခန်း၊] **"နာမည်စီရင်ခြင်း"**ဟူသည် နာမည်မှည့်ခြင်းတည်း၊ **တတ္ထ**ကို **အာဒေါ**ဌ စပ်၊ **"ထိုရူပသိဒ္ဓိကျမ်းဌ သညာဝိဓာနအခန်းကို အားထုတ်အပ်၏"**ဟူလို၊ တစ်ကျမ်းလုံး၏ အစဖြစ်သော သန္ဓိပိုင်းကို **"အာဒေါ"**ဟုဆို၍ သန္ဓိကျမ်းဌ သညာဝိဓာန အခန်း, သရသန္ဓိအခန်း စသည်ဖြင့် အခန်း ၅ ခန်းရှိရာ သရသန္ဓိခန်းစသော နောက်လေးခန်းတို့၏ ရှေးဦးစွာကို **"တာဝ"**ဟု ဆိုသည်။

သဒ္ဒလက္ခဏော။ ။သဒ္ဒအရ ကစ္စည်းသဒ္ဒါကျမ်းကို ယူ၊ လက္ခဏာဟူသည် သုတ်တည်း၊ လက္ချှဟူသည်ကား ပြယုဂ်တည်း၊ မှန်၏–**"အာရမ္ဘော ဝစနံ ပတ္တိ, လက္ခဏံ ယောဂလက္ခဏံ၊ သတ္ထံ ဝါကျဗျယတ္ထာဒီ, သုတ္တသ အဘိဓယကာ"**နှင့်အညီ အာရမ္ဘစသော သဒ္ဒါတို့သည် သုတ္တသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ချည်းတည်း၊ လက္ခီယတေ အနေနာတိ

လက္ခဏံ၊ အနေန–ဤသုတ်ဖြင့်၊ လက္ခီယတေ–(ပိဋကပြိယုဂ်ကို မည်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်စီရင်ထားသည်)ဟု မှတ်သားအပ်၏၊ ဣတိ–ဤသို့ မှတ်သားကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ–ထိုသုတ်သည်၊ လက္ခဏံ–လက္ခဏာမည်၏၊ လက္ခီယတေ–သုတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ လက္ခဏ–လက္ခဏမည်၏၊ ဥဒါဟရဏံ–ပြိယုဂ်လည်းမည်၏။

ဝေါဟာရဝိဘာဝနတ္ထံ။ ။"**အ**"ကို အက္ခရာဟုလည်း ခေါ်၏, သရဟုလည်း ခေါ်၏၊ ရဿဟုလည်း ခေါ်၏၊ သရာသရေလောပ်သုတ်၌ သရဟူသော နာမည်သည် ဤ"**အ**"စသည်တို့ကို ခေါ်ရသော နာမည်တည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထိုထိုသုတ်၌ ခေါ်ဝေါ်ပုံကို စာသင်သားတို့ နားလည်စေနှင့်ဖို့ရာ ရှေးဦးစွာ သဒ္ဒါဝိဓာနအခန်းကို အားထုတ်မည်–ဟူလို။ [သဒ္ဒါဟူသည် နာမည်တည်း၊ ဝေါဟာရဟူသည်ကား ထို နာမည်ကို ထိုထိုသုတ်၌ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း သုံးစွဲခြင်းတည်း။]

သံဝဏ္ဏနာ ၆ပါး။ ။သမ္မန္ဓော စ ပဒဋ္ဌော, ပဒတ္ထော ပဒဝိဂ္ဂဟော၊
စောဒနာ ပရိဟာရော စ, ဆဗ္ဗိဓာ သုတ္တသံဝဏ္ဏနာ။

သမ္မန္ဓသံဝဏ္ဏနာ။ ။သုတ်တစ်သုတ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ပြမှုကို "**သုတ္တသံဝဏ္ဏနာ (သုတ်ကိုဖွင့်ပြခြင်း)**"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသုတ္တသံဝဏ္ဏနာသည် သမ္မန္ဓသံဝဏ္ဏနာစသော အားဖြင့် ၆ ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် သမ္မန္ဓသဒ္ဒါသည် "**အစပ် အဆက်**"ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ်၌ပါသော ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့ကို စာစပ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း, တစ်သုတ်မှ တစ်သုတ်သို့ ကျမ်းတက်၍(ဆက်သွယ်၍) ပြခြင်းသည်လည်းကောင်း "**သမ္မန္ဓသံဝဏ္ဏနာ**"မည်၏၊ [အကြောင်းအကျိုး စပ်ရသော "**ဟေတုဖလသမ္မန္ဓသံဝဏ္ဏနာ**"လည်း ရှိသေး၏။]

ပဒသံဝဏ္ဏနာ။ ။ပဒသံဝဏ္ဏနာသည် ပဒစ္ဆေဒ–ပဒစ္ဆာအားဖြင့် ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် သုတ်၌ပါသော ပုဒ်များကို ပုဒ်ဖြတ်ခြင်း–သမာသ်ပုဒ် တद္ဓိတ်ပုဒ် စသည်ဖြင့် ခွဲခြားခြင်းသည် ပဒစ္ဆေဒသံဝဏ္ဏနာမည်၏၊ အက္ခရာတိ သဒ္ဒါနိဒ္ဒေသော (အက္ခရာကား သဒ္ဒါကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊) အာဒယောတိ သညီ နိဒ္ဒေသော (အာဒယောကား သညီဒြဗ်ကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊) အပိတိ ဟေဋ္ဌာပေက္ခာ နိဒ္ဒေသော–ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပုဒ်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော သံဝဏ္ဏနာသည် ပဒစ္ဆိန္နာသံဝဏ္ဏနာမည်၏။ [ပဒ–ပုဒ်ကို+စ္ဆိန္နာ–သိကြောင်းနည်း။]

ပဒတ္ထစသည်။ ။သုတ်နက်ပေးခြင်း, သုတ်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြခြင်းသည် ပဒတ္ထသံဝဏ္ဏနာမည်၏၊ သုတ်၌လာသော ပုဒ်တို့ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုခြင်းသည် ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာမည်၏၊ "**ဤသုတ်ကို ဘာ့ကြောင့်ဆိုရသနည်း,ဤသုတ်တွင်မည်သည့်ပုဒ်ကို ဘာ့ကြောင့်ဆိုရသနည်း**"စသည်ဖြင့် မေးခြင်းသည် စောဒနာသံဝဏ္ဏနာမည်၏၊ "**မည်သည့် အကျိုးမှာ ဤသုတ်ကိုဆိုရသည်, ဤပုဒ်ကိုဆိုရသည်**"ဟု သုတ်၏လည်းကောင်း, သုတ်၌ပါသော ပုဒ်များ၏လည်းကောင်း အကျိုးရှိကြောင်းကို ဖြေဆိုခြင်းသည် ပရိဟာရသံဝဏ္ဏနာမည်၏၊ ထိုယိုသုတ်၌ ဤသံဝဏ္ဏနာ ၆ပါးဖြင့် ထိုက်သင့်သလို ဖွင့်ပါလိမ့်မည်။

၂။ **အက္ခရာပါဒယော ဧကစတ္တာလီသံ။** ။အက္ခရာ အပိ–အက္ခရာတို့မည်သည်လည်း၊ အာဒယော–အ အစရှိကုန်သော၊ ဧကစတ္တာလီသံ–၄၁လုံးတည်း၊ ဒိနုဝစနာနုရူပါ–ဘုရားပါဠိတော်အား လျောက်ပတ်ကုန်သော၊ အကာရာဒယော–အ အက္ခရာ အစရှိကုန်သော၊ နိဂ္ဂဟီန္တာ–နိဂ္ဂဟီတ်အဆုံး ရှိကုန်သော၊ ဧကစတ္တာလီသမတ္တာ–၄၁လုံး အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ တေ စ ခေါ ဝဏ္ဏာ–ထို ဝဏ္ဏတို့သည်လည်း၊ ပစ္စေကံ–အသီးအသီး၊ အက္ခရာ နာမ–အက္ခရာတို့မည်သည်၊ ဟောန္တိ။

၂။ **အက္ခရာ အပိ၊ ပေ၊ ဟောန္တိ။** ။**"အက္ခရာ+အပိ+အာဒယော+ဧကစတ္တာလီသံ"** တို့ကား သုတ်၌ပါသော ပုဒ်တို့ကို ခွဲပြသော ပဒစ္ဆေဒသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ **"တေ စ ခေါ၊ ပေ၊ အက္ခရာနာမ ဟောန္တိ"**ကား သုတ်၏အနက်ကို ဖွင့်သော ပဒတ္ထသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ပဒတ္ထဆိုသော်လည်း အနက်ထင်ရှဲ ဖွင့်ပြသော ပဒတ္ထမဟုတ်, အဓိပ္ပာယ်ပေါ်အောင် ဖွင့်သော ပဒတ္ထတည်း။

တေ စ ခေါ ဒိနုဝစနာနုရူပါ။ ။**"တေ စ"** ဟု တသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်းခြင်းမှာ အတ္ထော အက္ခရသညာတောဝါကျ၌ အက္ခရာကို ပြန်၍ညွှန်းခြင်းတည်း၊ အက္ခရာပိ၌ အပိသဒ္ဒါကြောင့် ထိုကဲ့သို့ **"တေ စ"** ဟု ညွှန်ပြနိုင်သည်၊ သို့သော် နိဿယပေးရာ၌ကား ဝဏ္ဏနှင့် အက္ခရာမှာ သဘောတူပင်ဖြစ်သောကြောင့် **"တေ စ ခေါ ဝဏ္ဏာ"**ဟု ပေါင်းပေးသည်၊ **"ဒိနုဝစနာနုရူပါ"**ဖြင့် ဘုရားပါဠိတော်အား မလျော်သော (ပါဠိတော်၌ အသုံးအစွဲ မရှိသော) သင္ကတသဒ္ဒါကျမ်းလာ အချို့အက္ခရာတို့ကို ပယ်သည်၊ "ဤ ၄၁လုံးသာ ဘုရားပါဠိတော်အားလျော်သော အက္ခရာများဖြစ်၏၊ သင္ကတသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ သရ ၁၄ လုံး ရှိ၏၊ ဗျည်းများလည်း သဗျည်းချည်း ၃ မျိုး ရှိသေး၏၊ ထိုသရ အပို, ဗျည်းအပိုကိုကား ဘုရားပါဠိတော်၌ အသုံးမဝင်ကြသဖြင့် မပြတော့–ဟူလို။

ပစ္စေကံ အက္ခရာ နာမ။ ။ဝါကျသည် အစိတ်အစိတ်နှင့် ဆိုင်သောဝါကျ, အပေါင်းနှင့် ဆိုင်သောဝါကျဟု ၂မျိုးရှိ၏၊ **"ယညဒတ္တ ဒေဝဒတ္တ ဝသုဒတ္တာ ဘောဇိယန္တု–ယညဒတ် ဒေဝဒတ် ဝသုဒတ် ၃ ယောက်လုံးကို ထမင်းကျွေးအပ်ပါစေကုန်"** ဟူရာ၌ ကျွေးခြင်းကြိယာကို ၃ ယောက်လုံး၌ တစ်ခုစီ မပြသော်လည်း အစိတ်အစိတ် (တစ်ယောက်စီ)နှင့် ဆိုင်သော ဝါကျဖြစ်ရကား **"ဒေဝဒတ်ကိုလည်း ကျွေးအပ်စေ–ယညဒတ်ကိုလည်း ကျွေးအပ်စေ–ဝသုဒတ်ကိုလည်း ကျွေးအပ်စေ"**ဟု အစိတ်အစိတ်အနက်ကို သိရ၏၊ **"ဂဠုကုလဿ သတံ ဒဏ္ဍော–ဂဠုအမျိုးကို ဒဏ် တစ်ရာတပ်"**ဟူရာ၌ အပေါင်းနှင့်ဆိုင်သောဝါကျဖြစ်ရကား ဂဠုမျိုးတွင် တစ်ယောက်စီကို ဒဏ်တစ်ရာစီ တပ်ရမည်မဟုတ်, ဂဠုတစ်မျိုးလုံး(လူအပေါင်း)ကိုမှ ဒဏ်တစ်ရာ တပ်ရသည်၊ ဤ **"အက္ခရာပါဒယော ဧကစတ္တာလီသံ"**သုတ်လည်း အ အာစသည် တစ်လုံးစီနှင့်ဆိုင်သော ဝါကျဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အတစ်လုံး, အာတစ်လုံးစသည်ဖြင့် တစ်လုံးစီပင် အက္ခရာအမည် ရနိုင်သည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် **"ပစ္စေကံ"**ဟု ထည့်၍ ဖွင့်ပြရသည်။

တံ ယထာ–ထိုအကွာရာတို့ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ အ–အလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဌ–ဌလည်းကောင်း၊ အံ–အံလည်းကောင်းတည်း၊ ဣတိ–ဤ ၄ဝလုံးသော ဝဏ္ဏတို့သည်၊ အကွာရာနာမ–အကွာရာတို့မည်၏၊ နကွရန္တိ–မပျက်စီးနိုင်ကုန်၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ အကွာရာ–အကွာရာတို့မည်၏၊ ယေသံ–အကြင်အကွာရာတို့၏၊ အ–အဟူသော၊ အာဒိ–အစအပိုင်းအခြားသည်၊ (အတ္ထိ–ရှိ၏၊) ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ (တေ–ထိုအကွာရာတို့သည်၊) အာဒယော–အာဒိတို့မည်၏၊ (၂)။ [ဤ နောက်နံပါတ်သည် ကစ္စည်းကျမ်း၏ နံပါတ်တည်း။]

နကွရန္တိတိ၊ ပေ၊ **အာဒယော**။ ။ဤကား ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ **"နကွရန္တိ တိ အကွာရာ"**ဟူသော ဝိဂ္ဂဟသည် လဟုကနည်း (ပြီးစလွယ်နည်း)အားဖြင့် ပြုအပ်သော ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ **"ခရန္တိတိ ခရာ, နေ+ခရာ အကွာရာ"**ဟု ဂရုကနည်း (လေးလေးစားစားနည်း)အားဖြင့် ပြုရမည်၊ ခရန္တိ၌ ခရဓာတ်သည် ခယ (ကုန်ခန်းခြင်း) နာသ (ပျောက်ပျက်ခြင်း) စသည်ဖြင့် အနက်အမျိုးမျိုး ရှိ၏၊ ပါဠိ ဋီကာ၌ နာသ အနက်ကို ပြု၏၊ ခရန္တိ–ပျောက်ပျက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ခရာ၊ ပျောက်ပျက်တတ်သော (အနိစ္စ ဖြစ်သော) သင်္ခတ ရူပ်နာမ်ကို ရု၏၊ ခရာ–ပျောက်ပျက်တတ်သော သင်္ခတ ရူပ်နာမ်တို့သည်+နေ–မဟုတ်၊ အကွာရာ–ပျောက်ပျက်တတ်သော သင်္ခတရူပ်နာမ်တို့မဟုတ်၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ ရူပ်နာမ်မဟုတ်သော (ရူပ်နာမ်တွင် မပါဝင်သော) ပညတ္တိသဒ္ဒါများကို ရသည်။ [တံ ယထာ–စသည်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ဖွင့်ထားပြီ။]

နိစ္စဝါဒီ ဝါဒ။ ။ဆက်ဦးအုံ့–သဒ္ဒါကျမ်း၌ သုံးစွဲအပ်သော သဒ္ဒါဟူသမျှကို **"မြဲ၏"**ဟု ဆိုလေ့ရှိသော နိစ္စဝါဒီဆရာ, မမြဲဟု ဆိုလေ့ရှိသော အနိစ္စဝါဒီဆရာဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် **"အ အာ (ဗုဒ္ဓ)"**စသည်ဖြင့် ရှုတ်ဆိုခိုက်၌ ကြားရသောသဒ္ဒါသည် ပရမတ္ထသဒ္ဒရူပ်တည်း၊ ကြားပြီးသည့်နောက် စိတ်ဖြင့်လိုက်၍ မှတ်သားအပ်သော (ဝိထိစဉ်အားဖြင့် နာမဂ္ဂဟဏဝိထိ၏ အာရုံဖြစ်သော) အ အာ စသည်တို့ကား (အ) ဟူသော နာမည် (အာ)ဟူသော နာမည်ကို ပြုသော နာမပညတ္တိသဒ္ဒါတို့တည်း၊ ယခု အခါ သဒ္ဒါကျမ်း၌ သုံးစွဲအပ်သော အ အာစသော, ဗုဒ္ဓစသော သဒ္ဒါတို့သည် ပညတ္တိသဒ္ဒါ၏ အရုပ်မျှသာဖြစ်၍ သူတို့လည်း ပညတ္တိသဒ္ဒါများတွင် ပါဝင်ကြရ၏၊ ပြခဲ့သော နာမပညတ္တိသဒ္ဒါတို့သည် ပညတ်ဖြစ်သောကြောင့် နိစ္စတည်း၊ အ–ဟူသော နာမည်ပညတ်သည် ဘယ်ကာလမှ မပျက်စီးနိုင်–ဟူလို။

ထို့ကြောင့် **"ရူပ် ဇီဝတိ မစ္စာနံ, နာမဂေါတ္တံ နေ ဇီဝတိ–သတ္တဝါတို့၏ ရူပ်ခန္ဓာ ပရမတ်တရားသာ ဆွေးမြေ့ပျက်စီး၍ နာမည် အနွယ်ဟူသော ပညတ်ကား မဆွေးမြေ့ မပျက်စီး"**ဟု သဂါထာဝဂ္ဂ, ဒေဝတာသံယုတ်, ဆေတွာဝဂ်, ၆ သုတ်၌ ဟောတော်မူသည်၊ ဤကား နိစ္စဝါဒီဆရာတို့၏ အလိုတည်း၊ ခရုဓာတ်၏ နာသအနက်ကိုဖွင့်သော ပါဠိ ဋီကာ ဆရာလည်း ဤနိစ္စဝါဒကို နှစ်သက်၏၊ ဤဆရာတို့အလို ပညတ်ဖြစ်သောကြောင့် အ အာ (ဗုဒ္ဓ)စသော သဒ္ဒါစုကို ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် သစ္စာ မဖွဲ့ရတော့ပြီ။

အနိစ္စ၀ါဒီ ၀ါဒ။ ။သဒ္ဒါဟူသည် အအာစသည်ဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော ပရမတ္ထ သဒ္ဒရုပ်သာတည်း၊ ပရမတ္ထသဒ္ဒဖြစ်သောကြောင့် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အားဖြင့် ဖြစ်ပျက်နေရကား အနိစ္စတို့သာတည်း၊ ယခုသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌တွေ့ရသော အအာစသည်မှာ ထိုပရမတ္ထ သဒ္ဒ၏ အရုပ်မျှသာဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အရင်းအမြစ် ပရမတ္ထသဒ္ဒအစစ်ကိုလိုက်၍ **"သဒ္ဒါ ဟူသမျှသည် အနိစ္စသာတည်း"**ဟု အနိစ္စ၀ါဒီဆရာတို့ ဆိုကြကုန်၏၊ ထိုဆရာတို့အလို ပရမတ်ဖြစ်သော အ အာ(ဗုဒ္ဓ)စသော သဒ္ဒါများကို ရူပက္ခန္ဓာ သဒ္ဒါယတန သဒ္ဒဓာတ် ဒုက္ခသစ္စာ ဖွဲ့ရသည်၊...ခရဓာတ်ကိုလည်း **"ခယ–ကုန်ခန်းခြင်း"** အနက်ဟောဟု ယူရ လိမ့်မည်၊ နိ+ခရန္တိ–မကုန်နိုင်ကုန်၊ဤတို အကွရာ၊ **"အ–ဟူသော သဒ္ဒါသည် ထပ်ကာ ထပ်ကာ ရွတ်ဆို၍ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မကုန်နိုင် မခန်းနိုင်ရကား အကွရာ မည်၏"** ဟူလို၊ အာ စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ပုဒ်စစ်ကျမ်း။ ။ပုဒ်စစ်၌ကား ပိဋကတော်၌ **"အကုသလာ အဗျာကတာ"** စသည်ဖြင့် အ တစ်လုံးတည်းပင် သုံးစွဲ၍မကုန်နိုင်ခြင်းကို **"နိ+ခရန္တိ"**ဟု ဆိုလေသည်၊ အမှန်မှာ–ပိဋကဋ္ဌဖြစ်စေ ပိဋကပြင်ဘက်ဋ္ဌဖြစ်စေ ထပ်ကာထပ်ကာရွတ်၍ ဖြစ်နိုင်သော ကြောင့်သာ မကုန်နိုင်ခြင်းဟုမှတ်ပါ။ [**"အကွရာ"**ဟု ဂရုကသညာကို ပြုခြင်း၏ အကျိုးနှင့် ဂရုသညာ လဟုသညာ၏အကြောင်းကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ **"ဣ၀ဏ္ဏာ၀ဏ္ဏာ ဗျလာ"** သုတ်၌ ရှု။]

အ အာဒီ၊ ပေ၊ အာဒယော။ ။အက္ခရပုဒ်၏ ပဒ၀ိဂ္ဂဟကို ပြုပြီး၍ အာဒယော၏ ပဒ၀ိဂ္ဂကို ပြုလိုသောကြောင့် **"အ+အာဒိ"** စသည်ကိုမိန့်၊ အာဒိသဒ္ဒါသည် မရိယာဒ (အပိုင်းအခြား),ပကာရ(အတူ),သမီပ(အနီး), အ၀ယ၀(အစိတ်)ဟု အနက် ၄မျိုး ရှိ၏၊ **"ဤနေရာ၌ မရိယာဒအနက်သာ သင့်၏"**ဟု နျာသဆိုသည်၊ အက္ခရာ ၄၁လုံးကို စိတန်း၍ထားလျင် ရှေ့ဆုံးအပိုင်းအခြားဖြစ်သော အက္ခရာမှာ (အ) တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"အာဒိ–အစ အပိုင်းအခြား"**ဟု အနက်ပေးလိုက်သည်၊ **"အာဒိ–အစ"**ဟု ပေးရိုး အနက်မှာ မလွဲသော်လည်း မရိယာဒအနက် တိမ်မြုပ်၏၊ [ဤရူပသိဒ္ဓိဋီကာ၌ကား "အာဒိသဒ္ဒေါ ပနေတ္ထ ပကာရတ္ထော–အတူဟူသောအနက်ရှိ၏"ဟုဆို၏၊ အာ ဣ ဤ စသည်တို့နှင့် အက္ခရာချင်း တူသည်ကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။]

မရိယာဒေ ပကာရေ စ, သမီပါ·ဝယ၀ေပိ စ၊
စတုဒ္ဓီဝပ္ပကာရော·ယံ, အာဒိသဒ္ဒသ လက္ခဏေ။

ဆက်ဦးအုံ–အာဒယောကို ရုပ်တွက်သောအခါ **"အ+အာဒိ+ယ"** ဟုဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ထုံးစံအတိုင်း တည်၊ မလိုရာချေ၍ ပကတိပြုသောအခါ **"အ+အာဒိ "**ဟုပုဒ်ရင်း ဖြစ်၏၊ ရှေ့အကိုချေ၍ (တစ်နည်း**"ဝါ၀ရော"**ယောဂ၀ိဘာဂဖြင့် နောက်အာကို ချေ, ရှေ့အကို ဒီဃပြု၍) **"အာဒိ"**ဟု ပြီး၏၊ ထို့နောက် ယော သက်၍ အဂ္ဂယောကဲ့သို့ **"အာဒယော"**ဟု ပြီးစေ၏၊ ဤအာဒယောသည် တဂ္ဂုဏာသ၀ိညာဏဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဖြစ်ရကား အာဒယော အရ၌ အ စဆုံး (အ)အက္ခရာလည်း ပါ၏။ [တဂ္ဂုဏာသမာသ် သဘောကို သမာသ်ခန်း၌ သိရလတ္တံ့။]

ဌာန်အကြောင်း ပန–ဆက်ဦးအုံ့၊ အကာရာဒီနံ–အ အက္ခရာ အစရှိသော အက္ခရာတို့၏၊ သေ အနုက္ကမော–ဤအစဉ်သည်၊ ဌာနာဒိက္ကမ သန္ဓိသိတော–ဌာန်အစရှိသည်တို့၏ အစဉ်ကို မှီ၏၊ တထာဟိ–ထိုစကားကို ခဲ့ဦးအုံ့၊ ဌာနကရဏပယတနေဟိ–ဌာန် ကရိုဏ်း ပယတ်တို့ကြောင့်၊ ဝဏ္ဏာ–ဝဏ္ဏတို့သည်၊ ဓာယန္တေ–ဖြစ်ကုန်၏၊ တတ္ထ–ထိုဌာန် ကရိုဏ်း ပယတ်တို့တွင်၊ ဌာနာနိ–တို့သည်၊ ကဏ္ဌတာလုမုဒ္ဓဒန္တသြဋ္ဌနာသိကာဝသေန–ကဏ္ဌဌာန် တာလုဌာန် မုဒ္ဓဌာန် ဒန္တဌာန် သြဋ္ဌဌာန် နာသိကာဌာန်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဝါ–လည်ချောင်းအရပ်, အာစောက်အရပ်, အာထိပ်အရပ်, သွားအရပ်, နှုတ်ခမ်းအရပ်, နှာခေါင်းအရပ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆ–၆ ပါးတို့တည်း။

အကာရာဒီနံ၊ လေ၊ သန္ဓိသိတော။ ။["**အနုက္ကမော ပန နေသံ**"ဟု စာအုပ်များ၌ တွေ့ရ၏၊ "**အကာရာဒီနံ ပန ဧသ ယထာဝုတ္တော အနုက္ကမော**"ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ "**အနုက္ကမော ပနေသ**"ဟု ပါ၌မှန်ရှိပါစေ။] တစ်စုံတစ်ခုကို ရှေ့နောက်စဉ်ရာ၌ "**ပဌမံ ကလလံ ဟောတိ, ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒံ–ပထမ လကကရေကြည်ဖြစ်, ထို့နောက်မှ အမြှုပ်ဖြစ်**"စသည်၌ကဲ့သို့ ဖြစ်စဉ်အတိုင်း စဉ်ချပြအပ်သော ဥပပတ္တိက္ကမ, ရူပက္ခန္ဓော ဝေဒနက္ခန္ဓော စသည်၌ကဲ့သို့ ဘုရားဟောတော်မူစဉ်အတိုင်း စဉ်ချပြအပ်သော ဒေသနာက္ကမ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိ၏၊ "**အ အာ ဣ ဤ**"စသော အက္ခရာအစဉ်သည် အဘယ်အစဉ်မျိုးပါနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ "**အကာရာဒီနံ**" စသည်ကို မိန့်သည်၊ အ အာ ဣ ဤ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့သော အက္ခရာအစဉ်သည် သဒ္ဒါဆရာတို့ မိန့်ဆိုအပ်သော အစဉ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒေသနာက္ကမမျိုးပင်ဖြစ်၏၊ ထိုသဒ္ဒါဆရာတို့လည်း အကြောင်းမဲ့သက်သက် ထင်သလို စဉ်ကြသည်မဟုတ်, ဌာန်အစဉ်ကိုလည်းကောင်း, နိဿယ နိသိတ စသောအစဉ်ကိုလည်းကောင်း မှီ၍စဉ်ထားကြသည်။

ချဲ့ဦးအုံ့–ခန္ဓာကိုယ်၌ ချက်မှစ၍ နှုတ်ခမ်း ဦးခေါင်းအထိ လမ်းတစ်လျှောက်သည် ရှုတ်ဆိုသောအခါ လေလျှောက်ရာ အရပ်တည်း၊ ထိုလမ်းတစ်လျှောက်၌လည်း လည်ချောင်းမှစ၍ အဆင့်ဆင့်မြင့်ကာ ဌာန်ခြောက်ပါး တည်နေပုံကို သတိပြုပါ၊ ထိုတွင် ပထမဆုံးဌာန်၌ဖြစ်သော အက္ခရာကို ပထမအစု၌ စဉ်၍ ဒုတိယဌာန်စသည်၌ ဖြစ်သော အက္ခရာကို ဒုတိယအစု စသည်၌ စဉ်သည်၊ နိဿယ နိသိတ ၂ ပါးတွင် နိဿယဖြစ်သော အက္ခရာကို ပထမစဉ်သည် စသည်ဖြင့် သိပါ၊ ဌာနာဒိ၌ အာဒိဖြင့် "**နိဿယာဒေါ**"စသော ဂါထာနှင့်အညီ "**နိဿယ, နိသိတ, ဗဟုတ္တ, လဟု, ဂရု**" တို့ကို ယူ၊ [ဌာနာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကရိုဏ်း ပယတ်ကို ယူမှားတတ်၏၊ ကရိုဏ်းစဉ် ပယတ်စဉ်အတိုင်း အက္ခရာများကို မစဉ်ကြောင်း သတိပြုပါ။]

တတ္ထ ဆ၊ ဃ၊ ဝသေန–ဌာန်အနေအထား အစဉ်ကို မှီ၍ အက္ခရာ ရှေ့နောက်စဉ်ထားသောကြောင့် ထိုအက္ခရာစဉ်ပုံကို မပြမီ ရှေးဦးစွာ ဌာန်အကြောင်းကို နားလည်သင့်ရကား ဌာန်ကို(ဌာန်နှင့်စပ်၍ ကရိုဏ်း ပယတ်ကိုပါ)ပြလိုသော **အရှင်ဗုဒ္ဓပိယ**ဆရာသည်

တတ္ထ–ထိုဌာန် ၆ ပါးတို့တွင်၊ အဝဏ္ဏကဝဂ္ဂဟကာရာ–အဝဏ် ၂ လုံး ကဝဂ် ၅လုံး ဟအက္ခရာတို့သည်၊ ကဏ္ဌေ–ကဏ္ဌဌာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣဝဏ္ဏ စဝဂ္ဂယကာရာ–တို့သည်၊ တာလုေ–တာလုဌာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဋဝဂ္ဂရကာရ ဋကာရာ–တို့သည်၊ မုဒ္ဓေ–မုဒ္ဓဌာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ တဝဂ္ဂလကာရသကာရာ–တို့သည်၊ ဒန္တေ–ဒန္တဌာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဥဝဏ္ဏပဝဂ္ဂါ–တို့သည်၊ သြဋ္ဌေ–ကုန်၏၊ ဧကာရော–ဧအက္ခရာသည်၊ ကဏ္ဌတာလုေ–ကဏ္ဌ တာလု ၂ ဌာန်တို့၌ ဖြစ်၏၊ သြကာရော–သည်၊ ကဏ္ဌောဋ္ဌေ–ကဏ္ဌ သြဋ္ဌ ၂ ဌာန်တို့၌ ဖြစ်၏၊ ဝကာရော–သည်၊ ဒန္တောဋ္ဌေ–ဒန္တ သြဋ္ဌ ၂ ဌာန်တို့၌ ဖြစ်၏၊ နိဂ္ဂဟီတံ–နိဂ္ဂဟီတ်သည်၊ နာသိကာဌာနံ–နာသိကာဌာန်၌ဖြစ်၏၊ ဉဏာနမာ–ဉ, ဏ, ဏ, နဲ, မတို့သည်၊ သကဌာနိကာ–မိမိဌာန်၌လည်း ဖြစ်ကုန်၏၊, နာသိကာ ဌာနိကာစ–နာသိကာဌာန်၌လည်း ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ–ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

"တတ္ထ"စသည်ကို မိန့်၊ တိဋ္ဌန္တိ ဇတ္ထာတိ ဌာန–အက္ခရာတို့၏ ဖြစ်တည်ရာ အရပ်သည် ဌာန်မည်၏၊ ထိုဌာန်သည် ကဏ္ဌစသည်ဖြင့် ၆ ပါးရှိကြောင်း ဤနေရာ၌ သိရပြီ၊ နောက်၌ ဥရဌာန် လာဦးလတ္တံ့၊ ထိုတွင် "**ကဏ္ဌ**"ဟူသည် လည်မျိုး စလုတ်၏အတွင်း ဖြစ်သော လည်ချောင်းအရပ်တည်း၊"**တာလု**"ဟူသည် "**အာခေါင်**"ဟုလည်းကောင်း, အထက်သို့ မတ်စောက်သောကြောင့် "**အာစောက်**"ဟုလည်းကောင်း ခေါ်အပ်သော အရပ်တည်း၊ "**မုဒ္ဓ**"ဟူသည် သွားရင်း၏ အတွင်းနား၊တွင် မို့မောက်နေသော အရပ်တည်း၊ ဤအရပ်ကိုပင်"**လျှာထိပ်**"ဟု ရှေးကဆို၏၊ လျှာအဖျားနှင့် ယုံမှားဖွယ် ရှိသောကြောင့်"**အာထိပ်**"ဟု ဆရာများမိန့်ကြသည်၊ ဒန္တ သြဋ္ဌ နာသိကာတို့မှာ ထင်ရှားပြီ၊ နာသိကာပုဒ်က ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်သောကြောင့်"**နာသိကာဌာန်**"ဟု အာဒီယဖြင့် ဆိုသည်၊ သရုပ်ရေတွက်ရာ၌ "**ဝသေန**"ဟု တွေ့လျှင်"**အစွမ်း**"ဟု မပေးဘဲ"**အပြား**"ဟုချည်း ပေးပါ၊"**တတ္ထ အဝဏ္ဏ၊ ပေ၊ နာသိကာဌာနိကာစ**"–ဝါကျတို့၌ စာရှိအတိုင်း "**မည်သည့် အက္ခရာသည် မည်သည့် ဌာန်၌ ဖြစ်၏**"ဟု မှတ်သားနိုင်လောက်ပြီ။

ဧကာရော၊ ပေ၊ နာသိကာဌာနိကာ။ ။ဧအက္ခရာသည် ကဏ္ဌဌာန် တာလုဌာန် ၂ ဌာန်တို့၌ တစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်၏၊ ရွတ်သောအခါ လည်ချောင်းနှင့်အာခေါင်၌ လေရိုက်သောကြောင့် လည်ချောင်းသံလည်းပါ, အာခေါင်သံလည်းပါ၏၊ တချို့က "**တစ်ပြိုင်နက် ၂ ဌာန်၌ဖြစ်၏**"ဟု မယူဘဲ "**တစ်ဌာန်စီ ခွဲ၍ဖြစ်သည်**"ဟု ယူပြီးလျှင်"**ဧသော ဥတ္တို**" ဟူသောပါဠိ၌ ဧ အက္ခရာကို တစ်ဌာန်သံစီပေါ်အောင် အတော်ပြင်၍ ရွတ်ဖတ်ကြသည်မှာ စဉ်းစားဖွယ်သာ၊ ဩအက္ခရာကို ရွတ်သောအခါ လည်ချောင်းသံပါ၏၊ နှုတ်ခမ်း၂ခုကို ခပ်စုစုပြင်ပေးရသောကြောင့် နှုတ်ခမ်းသံလည်းပါ၏၊ ထို့ကြောင့် ကဏ္ဌ သြဋ္ဌ ၂ဌာန်တို့၌ တစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ ဝ အက္ခရာကို မြန်မာတို့ ရွတ်ရာ၌ သွားနှင့်မထိရကား ဒန္တဌာန်သံ မပါချေ၊ အထက်သွားဖျားနှင့် အောက်နှုတ်ခမ်း

ဇွေ-ဤအက္ခရာတို့တွင်၊ ပဋ္ဌမေဟေ၀-ငါးလုံးမြောက် င ဉ ဏ နဝ မတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ အန္တဋ္ဌာဟိ စ-အန္တဋ္ဌာမည်သော ယ ရ လ ၀ ၄လုံးတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ သံယုတ်-ယှဉ်သော၊ ဟကာရ-ဟအက္ခရာကို၊ သြရသန္တိ-ဥရဋ္ဌာန်ဌ ဖြစ်၏ဟူ၍၊ ၀ဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ တဒသံယုတ်-ထိုပဋ္ဌမအက္ခရာ အန္တဋ္ဌာအက္ခရာတို့နှင့် မယှဉ်သော ဟသက်သက်ကို၊ ကဏ္ဌ-ကဏ္ဌဌာန်ဌ ဖြစ်၏ဟူ၍၊ (၀ဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။)

ဗျားကို စပ်၍ ရွတ်မှသာ ဒန္တနှင့်သြဋ္ဌ ၂ဌာန်ပါသဖြင့် စာအတိုင်း ညီမည်၊ **"အံ, ဣ, ဥ"**ဟု ရွတ်ဆိုသောအခါ နိဋ္ဌာဟိတ်အတွက် နှာခေါင်းသံ ထွက်၏၊ နှာခေါင်းပိတ်၍ ရွတ်လျှင် နှာခေါင်းတွင်းဌ် လေသံတွေပြည့်ကာ နိဋ္ဌာဟိတ်သံ မပီဘဲ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် **"နိဋ္ဌာဟိတ်သည် နာသိကာဌာန် (နှာခေါင်းအရပ်)ဌ် ဖြစ်၏"**ဟု သိသာသည်၊ **"င, ဉ, ဏ, နဝ, မ"**ဟူသော ၀ဂ္ဂန္တ ၅လုံးသည် မိမိဆိုင်ရာဌာန်ဌ်လည်း ဖြစ်, နာသိကာဌာန်ဌ်လည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် (င)သည် ကဏ္ဌဌာန်နှင့် နာသိကာဌာန်တို့ဌ် တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။

ဟကာရ၊ ၀၊ တဒသံယုတ်။ ။င ဉ ဏ နဝ မ ဟူသော ပဋ္ဌမက္ခရာနှင့် အန္တဋ္ဌာမည်သော ယ ရ လ ၀, ဤအက္ခရာ ၉လုံးနှင့်ယှဉ်သော ဟအက္ခရာကို ဥရဋ္ဌာန်ဌ်ဖြစ်၏ဟု ရှေးဆရာတို့ ဆိုကြ၏၊ ထို ၉လုံးနှင့် မတွဲသော ဟသက်သက်ကား ကဏ္ဌ၀ေါတည်း၊ ထိုအက္ခရာ ၉လုံးကို ဟနှင့်တွဲလျှင် **"ဌ ဋ ဏ နဝ မ ယ လ ၀"**ဟု ဖြစ်၏၊ ရွတ်ဆိုသောအခါ ရင်ခေါင်းသံပါ၏၊ ထို၉လုံးတွင် **"ဌ,ရ"**တို့သည် ပါဋ္ဌိသုံးမရှိ၊ ဋ စသည်ကား **"ပဋ္ဌံ, တုဏ္ဏီ, နာနံ, အမ်ိ, မယုံ, ဝုလ္လော(ဝုဏ္ဏော), ဇိ၀ှာ"**ဟု ပါဋ္ဌိသုံးရှိ၏၊ ဌနှင့် တွဲသော ဟလည်း ဥရဋ္ဌာန်ဌ်ဖြစ်၏၊ သို့သော် သက္ကတဗျာကရိဏ်းဌ် ဌကို ဋအသံဖြင့် သုံးသောကြောင့်လည်းကောင်း လနှင့်ဌ မထူးဟု အယူရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း, ဌကို ချန်လှပ်ဟန် တူသည်၊ [**"ကော တံ နိန္ဒိတုမရဟတိ"**ဌ် ရနှင့်ဟကို တွဲ၍ **"မရှတိ"**ဟု ဖြစ်သင့်ကြောင်း ကြံ၍ ရဟထိုးလည်း ပါဋ္ဌိသုံးရှိ၏ဟု ကြံကြသေး၏၊ သို့သော် ထိုကဲ့သို့ ရေးသားလေ့ မရှိသောကြောင့် အများသုံး မဟုတ်တော့။]

အန္တဋ္ဌာ။ ။**"အန္တဋ္ဌာ ယ ရ လ ၀၊"**ဟု ကလာပ်သုတ်ရှိ၏၊ ၀ဂ်အက္ခရာ ၂၅လုံးသည် ဖုဋ္ဌအက္ခရာ(ဖုဋ္ဌ၀ယတ်ရှိသောအက္ခရာ)မည်၏၊ တာလု၀-သ, မုဒ္ဓ၀-သ, ဒန္တ၀-သ, ဤ ၃လုံးနှင့် ဟသည် ဥသ္မအက္ခရာမည်၏၊ ထိုဖုဋ္ဌအက္ခရာ ဥသ္မအက္ခရာတို့၏ အလယ်ဌ် တည်သောကြောင့် **"အန္တေ-အလယ်ဌ်၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ယ ရ လ ၀ ၄ လုံးသည် အန္တဋ္ဌာမည်၏၊ ဟောနက်(အဘိဓေယျ)သည် ၀ဏ္ဏကို ရသောကြောင့် ပုလ္လိင်ဖြင့် **"အန္တဋ္ဌော"**ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ရှေးဆရာတို့ သတ်မှတ်ချက်အတိုင်း **"အန္တဋ္ဌာ"**ဟု ဣတ္ထိလိင်သာ ရှိရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဂါထာဌ်လည်း **"အန္တဋ္ဌာဟိ"**ဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိသည်။ [**"၀ဏ္ဏ၀ိသယောပိ အန္တဋ္ဌာသဒ္ဒေါ ဣတ္ထိလိင်္ဂေ ၀ေ"**-မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋ္ဌိကာ။]

ကရိုဏ်းအကြောင်း ဓိတ္တာမဇ္ဈ-လျှာလယ်အရပ်သည်၊ တာလုဇာနံ-တာလုဇ အက္ခရာတို့၏၊ ကုရုဏ်-ကရိုဏ်းတည်း၊ ဓိတ္တောပဂ္ဂ-လျှာဖျားဗ၏ အနီးအရပ်သည်၊ မုဒ္ဓဇာနံ-မုဒ္ဓဇ အက္ခရာတို့၏၊ (ကရုဏ်-ကရိုဏ်းတည်း၊) ဓိဝုဂ္ဂ-လျှာဖျားအရပ်သည်၊ ဒန္တဇာနံ-ဒန္တဇအက္ခရာတို့၏၊ (ကရုဏ်-ကရိုဏ်းတည်း၊) သေသာ-ကြွင်းသော အက္ခရာတို့သည်၊ သကဋ္ဌာနကရုဏာ-မိမိဌာန်ဟူသော ကရိုဏ်းရှိကုန်၏။

ကရိုဏ်း ၄ ပါး။ ။ဌာန်ကို ပြုပြီး၍ ကရိုဏ်းကို ပြုလိုသောကြောင့် **"ဓိတ္တာမဇ္ဈ"** စသည်ကို မိန့်၊ **"ဇတေန-ဤလျှာလယ်စသော အရပ်ဖြင့်၊ ကရိယန္တေ(ဥစ္စာရိယန္တေ)-ရွတ်ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကရုဏ်-ကရိုဏ်းမည်၏"**၊ ထိုကရိုဏ်းသည် ဓိတ္တာမဇ္ဈ, ဓိတ္တောပဂ္ဂ, ဓိဝုဂ္ဂ, သကဋ္ဌာနအားဖြင့် ၄ ပါးရှိ၏၊ **"ဣ ဤ စ ဆ ဇ ဈ ဉ ယ"** ဤတာလုဇ ရှစ်လုံးတို့ကို ရွတ်ဆိုသောအခါ အာစောက်နှင့်လျှာလယ် ၂ ခုစပ်၍ ရွတ်ဆိုရ၏၊ ထိုတွင် အာစောက်အရပ်သည် ဌာန်, လျှာအလယ်ကား (သူပါမှ ရွတ်၍ ဖြစ်သောကြောင့် ရွတ်ဆိုကြောင်း ကရိုဏ်းတည်း၊ ဓိတ္တောပဂ္ဂကို **"ဓိတ္တာ-ဥပဂ္ဂ"**ဟု ခွဲ၍, ဥပဂ္ဂကို **"ဥပ+အဂ္ဂ"**ဟု ခွဲပါ၊ အဂ္ဂ-အဖျား၏+ဥပ-အနီး၊ ဓိတ္တာယ+ဥပဂ္ဂံ, ဓိတ္တောပဂ္ဂံ၊ လျှာ၏ အဖျားဆုံးမဟုတ်ဘဲ အဖျားကပ်နေသော အစိတ်အပိုင်းကို (**"ဓိတ္တာ+ဥပဂ္ဂ"**မှ ဥကို သြပြု၍) ဓိတ္တောပဂ္ဂဟု ခေါ်၏၊ ဌ ဋ စသော မုဒ္ဓဇအက္ခရာများကို ရွတ်ဆိုသောအခါ အာထိပ်နှင့် လျှာဖျားအနီးကို စပ်၍ရွတ်ရ၏၊ ထိုတွင် အာထိပ်သည် ဌာန်, လျှာဖျား၏ အနီးကား ဓိတ္တောပဂ္ဂကရိုဏ်းတည်း၊ [ဓိဝုဂ္ဂ=ဓိတ္တာ+အဂ္ဂ=လျှာ၏+အဖျား၊] တ ထ စသော ဒန္တဇအက္ခရာတို့ကို ရွတ်ဆိုသောအခါ သွားအရင်းကို လျှာဖျားဖြင့် တို့၍ ရွတ်ရ၏၊ ထိုတွင် သွားရင်းသည် ဒန္တဌာန်, လျှာဖျားကား ဓိဝုဂ္ဂကရိုဏ်းတည်း။

သကဋ္ဌာနကရုဏာ။ ။သကဋ္ဌာနံ+ကရုဏ် ယေသံတိ သကဋ္ဌာနကရုဏာ၊ **"ယေသံ-အကြင်အက္ခရာတို့၏၊ သကဋ္ဌာနံ-မိမိဌာန်ဟူသော၊ ကရုဏ်-ကရိုဏ်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏"**ဟုပေး၊ တာလုဇ မုဒ္ဓဇ ဒန္တဇမှ ကြွင်းသော ကဏ္ဌဇ သြဋ္ဌဇ နိဋ္ဌဟိတ်အက္ခရာတို့ကို ရွတ်ရာ၌ ဌာန်မှတစ်ပါး အခြားကရိုဏ်း မရှိ၊ မိမိတည်းဟူသော ဌာန်သည်ပင် ကရိုဏ်းလည်းဖြစ်တော့၏၊ ပွဲကရာ၌ လူတစ်ယောက်တည်းက မင်းသား မင်းသမီး ၂ ကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ရ၍ **"မင်းသမီးလည်း ငါပ ငါပ, မင်းသားလည်း ငါပ ငါပ"**ဟု ဆိုသကဲ့သို့, လည်ချောင်းနှင့် နှုတ်ခမ်း နှာခေါင်းအရပ်တို့သည် သူတို့သည်ပင် ဌာန်, သူတို့သည်ပင် ကရိုဏ်းဖြစ်ကြ၍**"ဌာန်လည်း ငါပ ငါပ, ကရိုဏ်းလည်း ငါပ ငါပ"**. တည်း၊ ကအက္ခရာကို ရွတ်ဆိုသောအခါ လည်ချောင်းသည် အက္ခရာဖြစ်ရာ ဌာန်လည်းဟုတ်, ရွတ်၍ဖြစ်ကြောင်း ကရိုဏ်းလည်းဟုတ်၏, ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါ။ [အချို့ကား လည်ချောင်းကို ရှေ့ဘက် နောက်ဘက်, သို့မဟုတ် ဘေးတစ်ဖက်စီခွဲ၍ တစ်ဖက်ကို ဌာန်ယူလျှင် အခြားတစ်ဖက်ကို ကရိုဏ်းယူရမည်ဟု ပြောကြ၏။]

ပယတ်အကြောင်း သံဝဋ္ဌာဒိကရဏာဝိသေသော–ဌာန် ကရိုဏ်းတို့ကို ပိုတ်ခြင်း အစရှိသော အပြုအမူ အထူးသည်၊ ပယတနံ–ပယတ်မည်၏၊ သံဝဋ္ဌတ္တံ–ဌာန်ကရိုဏ်းတို့ ပိတ်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ–ဌာန်ကရိုဏ်းတို့ကို ပိတ်ခြင်းသည်၊ အကာရသ–အ အက္ခရာ၏၊(ပယတနံ–ပယတ်တည်း၊) ဝိဝဋ္ဌံ–ဌာန်ကရိုဏ်းတို့ကို ဖွင့်ခြင်းသည်၊ သေသသရာနံ–အသရမှ ကြွင်းသော သရတို့၏ လည်းကောင်း၊ သကာရဟကာရာနဉ္စ–သအက္ခရာ ဟအက္ခရာတို့၏ လည်းကောင်း၊(ပယတနံ–တည်း၊) သံဖုဋ္ဌံ–ဌာန် ကရိုဏ်းတို့၏ ကောင်းစွာထိခြင်း(စေ့စပ်စွာထိခြင်း)သည်၊ ပဉ္စဝဂ္ဂါနံ–၅ ပါးသော ဝဂ်တို့၏၊

ပယတနံ သံဝဋ္ဌာဒိကရဏာဝိသေသော။ ။ကရိုဏ်းကို ပြုပြီး၍ ပယတ်ကို ပြုလိုသောကြောင့် **"ပယတနံ"**စသည်ကို မိန့်၊ [သံဝဋ္ဌာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဝိဝဋ–သံဖုဋ–ဤသံဖုဋတို့ကိုယူ။] ပယတနဒ္ဒ ပဗုဇ္ဇ ယတိဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက် ဟောဏ်၊ ဌာန် ကရိုဏ်းတို့ကို ပိတ်ခြင်း, ဖွင့်ခြင်း, ဌာန် ကရိုဏ်းတို့၏ စေ့စေ့စပ်စပ် ထိခြင်း, စဉ်းငယ်ထိခြင်းသည် ရွတ်ဆိုသူ၏ အားထုတ်မှု အမှုအရာတည်း၊ ထိုအမှုအရာအထူးကို **"ပယတန"**ဟု ခေါ်သည်၊ စည်သံမြည်ဖို့အရေးဒ္ဒ စည်, စည်ရိုက်တုတ်, လူတစ်ယောက်၏ အားစိုက်၍ ရိုက်မှု(အမှုအရာ), ဤဥပါးစုံမှ စည်သံပေါ်လာသကဲ့သို့ ထိုအတူ အသံဖြစ်ရာ ဌာန်, ရွတ်ဆိုကြောင်း ကရိုဏ်း, ထိုဌာန်နှင့် ကရိုဏ်းကို ပိတ်ခြင်းစသော အားထုတ်မှု ပယတ်, ဤဥပါးစုံမှ အက္ခရာသံ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ စည်နှင့်ဌာန်, စည်ရိုက်တုတ်နှင့် ကရိုဏ်း, အားစိုက်၍ ရိုက်မှုနှင့် ပယတ်တို့ တူကြသည်။

သံဝဋ္ဌတ္တံ၊ ပေ၊ ဟကာရာနံ။ ။တွဘပစ္စည်း၏ ဘာဝအနက် ပေါ်အောင် **"ပိတ်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်"**ဟု အနက်ပေးသည်၊ **"ပိတ်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်"**ဟူသည် ပိတ်ခြင်းကြိယာပင်တည်း၊ (အ)ကို ရွတ်သည့်အခါ အ၏ဖြစ်ရာ ကဏ္ဌဌာန်နှင့် သကဌာနကရိုဏ်းဟူသော လည်ချောင်းကို ပိတ်၍ ရွတ်ရ၏၊ ထိုဌာန်နှင့် ကရိုဏ်းပိတ်ခြင်း အမှုအရာသည် သံဝဏ္ဏပယတ်တည်း၊ အ–မှ ကြွင်းသော အာစသောသရနှင့် သအက္ခရာ ဟအက္ခရာတို့ကို ရွတ်သောအခါ ကဏ္ဌစသောဌာန်နှင့် ဆိုင်ရာကရိုဏ်းကိုဖွင့်၍ ရွတ်ရ၏၊ ဤသို့ ဆိုင်ရာဌာန်နှင့် ကရိုဏ်းကို ဖွင့်၍ရွတ်ခြင်း အမှုအရာသည် ဝိဝဋ္ဌပယတ်မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ဝိဝဋ္ဌပယတ်နှင့်ဆိုင်သော အက္ခရာ ၉လုံးတွင် **"သ"**ကို မြန်မာရွတ်နည်းအတိုင်း ဒန္တဌာန်နှင့် ဇိဝှဂ္ဂကရိုဏ်းကို ဖွင့်၍ ရွတ်လို့မဖြစ်၊ ဟိန္ဒူ အင်္ဂလိပ် သီဟိုဠ်တို့ကား မြန်မာများရွတ်သလို **"သ"**ဟု မရွတ်ကြ၊ (စ)သံလိုလို ရွတ်ကြ၏၊ ထိုအသံအတိုင်း ရွတ်မှသာ ဒန္တဌာန်နှင့် ဇိဝှဂ္ဂကရိုဏ်းတို့ မထိသဖြင့် ဝိဝဋ္ဌပယတ်ဆိုသောစကားနှင့် ညီမည်။

သံဖုဋ္ဌံ ပဉ္စဝဂ္ဂါနံ။ ။[နောက်ပယတ်ကို **"ဤသံဖုဋ–စဉ်းငယ်ထိခြင်း"**ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤပယတ်ကို သံဖုဋ(သံ–ကောင်းစွာ, စေ့စပ်စွာ+ဖုဋ–ထိခြင်း)ဟု ဆို၏။] ဝဂ်၅ပါးတို့တွင် ကဝဂ် ပဝဂ်၌ အထူးဆိုဖွယ်မရှိ၊ **"စ ဆ ဇ ဈ"** တို့သည်

(ပယတနံ–တည်း၊) ဤသံဖုဋ္ဌ–ဌာန် ကရဏီဏီးတို့၏ စဉ်းငယ်ထိခြင်းသည်၊ ယရလဝါနံ–ယ,ရ,လ,ဝ တို့၏၊ (ပယတနံ–တည်း၊) ဣတိ–ဤသို့ ဌာန် ကရိဏီး ပယတ်တို့ကြောင့် ဝဏ္ဏတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ [**"ဌာနကရဏပယတနေဟိ ဝဏ္ဏာ ဇာယန္တေ"**ဟု စချီခဲ့သော စကားကို ဣတိဖြင့် ပြန်၍အုပ်သည်။]

ယခု မြန်မာရွတ်ပုံအားဖြင့် တာလုဌာန်နှင့် ဇိဝှာမဇ္ဈကရိဏီးတို့ စေ့စပ်စွာ မထိနိုင်ကြ၍ သံဖုဋ္ဌပယတ် မဖြစ်နိုင်၊ ဟိန္ဒူ သီဟိုဠ် အသံထွက်အတိုင်း **"ကျ ချ ကျ ယျ"**ဟု ရွတ်မှ သံဖုဋ္ဌဖြစ်သည်၊ **"ဉ "**ကား မြန်မာရွတ်နည်းအတိုင်းပင် သံဖုဋ္ဌဖြစ်၏၊ ထို့ပြင် တာလု၈ ဌဝဂ်နှင့် ဒန္တ၈ တဝဂ်တို့လည်း မြန်မာရွတ်သံ၌ ကွဲကွဲပြားပြား မသိသာရုံမက, ဒန္တ၈(တ)ဝဂ်တို့၌လည်း ဒန္တဌာန်(သွားရင်းသံ) မပါချေ၊ သီဟိုဠ်အသံအတိုင်း ဌသံနှင့် သ သံတို့ အကြားဌ် အသံထွက်အောင်ရွတ်မှ ဒန္တဌာန်သံ ထင်ရှားပေမည်။

ဤသံဖုဋ္ဌ် ယရလဝါနံ။ ။ယကို ရွတ်သည့်အခါ ယ၏ဖြစ်ရာ တာလုဌာန် (အာစောက်)နှင့် ဇိဝှာမဇ္ဈကရိဏီးကို မထိတထိ ရွတ်ရ၏၊ ဤသို့ စဉ်းငယ်ထိ (မထိတထိ)ရွတ်ခြင်း အမှုအရာကို**"ဤသံဖုဋ္ဌပယတ်"**ဟု ခေါ်၏၊ ရ,ဝ တို့ကို ရွတ်သည့် အခါလည်း ဆိုင်ရာဌာန် ကရိဏီးတို့ မထိတထိပင်၊ လကိုရွတ်ရာ၌ကား မြန်မာတို့ ရွတ်ပုံမှာ ဌာန်နှင့်ကရိဏီး စေ့စပ်စွာ ထိနေ၏၊ ဣန္ဒိယသားများ ရွတ်သလို မထိတထိ ရွတ်မှ ဤသံဖုဋ္ဌပယတ်နှင့် လျော်မည်၊ တချို့က–ရအက္ခရာကို ရွတ်ဆိုသောအခါ လျှာကို ခေါက်လိပ်၍ ရွတ်ရမည်ဟု ဩဝါဒပေးကြ၏၊ ခေါက်လိပ်၍ ရွတ်လျှင် စေ့စပ်စွာ ထိနေသောကြောင့်လည်းကောင်း, နဂိုလျှာအလိုက် ရွတ်၍ဖြစ်ပါလျက် ခေါက်လိပ်နေခြင်းဖြင့် အကျိုးမထူးသောကြောင့်လည်းကောင်း, ရ၏ကရိဏီးသည် ဇိဝှောပဂ္ဂ (လျှာဖျား၏အနီး) ဖြစ်ရကား ခေါက်လိုက်လျှင် လျှာဖျား၏အနီး မဟုတ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း ထိုဩဝါဒကို စဉ်းစားထိုက်ပါသည်။

သံဝုဋ္ဌနှင့် သံဖုဋ္ဌအထူး။ ။သံဝုဋ္ဌသဒ္ဒါသည် **"ပိတ်ထားခြင်း"** အနက်ကို ဟောဏ်၊ ဖုဋ္ဌသဒ္ဒါကား ပိတ်ခြင်းအနုက်ကို မဟော, ထိခြင်းအနုက်ကိုသာ ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် သံဝုဋ္ဌပယတ်ဝယ် ရွတ်ဆဲကာလနှင့် ရွတ်ပြီးစကာလတို့၌ ဌာန်နှင့် ကရိဏီးတို့ကို ပိတ်လျက်ရှိ၏၊ အ အက္ခရာကို ရွတ်ကြည့်ပါ၊ သံဖုဋ္ဌပယတ်၌ကား ရွတ်ဆိုသောအခါ ဌာန်နှင့် ကရိဏီးကို သေချာစွာ ထိထားပြီးလျှင် ရွတ်၍မပြီးခင် ထို အထိကို ဖွင့်လိုက်ရ၏၊ ပ အက္ခရာကို ရွတ်ကြည့်ပါ၊ ဤသို့ သံဝုဋ္ဌ၏ ရွတ်ဆဲ ရွတ်ပြီးစ ကာလ၌ ပိတ်ထားရခြင်း, သံဖုဋ္ဌ၏ မရွတ်ခင် ထိပြီးလျှင် ရွတ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဖွင့်လိုက်ရခြင်းသည် ဤပယတ် ၂ပါးတို့၏ ထူးခြားချက်တည်း။ [အက္ခရာ ရွတ်နည်းများဝယ် မြန်မာအသံ၌ ပြုပြင်ရန် အတော်များစွာ ရှိသေးရကား သရဏာဂုံ ကမ္မဝါစာတို့၌ ကျနသည်ထက် ကျနဖို့ရာ ဆရာသမားတို့၏ အထံ၌ ဌာန် ကရိဏီး ပယတ် ၃ပါးလုံးညီညွတ်အောင် ရွတ်နည်းဖတ်နည်းကို လေ့လာသင့်ကြပါသည်။]

အကွာရာ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံ

ဒေ၀-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဌာန ကရဏ ပယတနသုတိကာလဘိန္နေသု-ဌာန်, ကရိဏီး, ပယတ်, သုတိ, ကာလအားဖြင့် ပြားကုန်သော၊ အကွာရေသု-အကွာရာတို့တွင်၊ သရာ-သရတို့သည်၊ နိဿယာ-မှီရာတို့တည်း၊ ဣတရေ-သရမှ အခြားသော ဗျည်းတို့သည်၊ နိဿိတာ-မှီတတ်သော အကွာရာတို့တည်း၊ တတ္ထ-ထို နိဿယ နိဿိတ ၂ မျိုးတို့တွင်၊...

နိဿယာ-မှီရာဖြစ်ကုန်သော၊ သရာ-တို့ကို၊ (နိဿယာ-မှီရာတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊) အာဒေါ-ဗျည်းတို့၏အစ၌၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ နိဿိတာ-မှီတတ်ကုန်သော ဗျဉ္ဇနာ-တို့ကို၊ (နိဿိတာ-မှီတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တတော-ထိုသရမှနောက်၌၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ ဝဂ္ဂါ-ဝဂ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဧကဇာ-ဧကဇသရ, ဧကဇဝဂ်, ဧကဇ အဝဂ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဗဟုတ္တာ-များကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဒေါ-အစ၌၊ ဝုတ္တာ-၏၊ တတော-ထို့ပြင်၊

ဒေ၀ ဌာန၊ ပေ၊ ကာလဘိန္နေသု။ ။ဌာန် ကရိဏီး ပယတ်တို့ကို ပြုပြီး၍ အကွာရာရှေ့နောက်စဉ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "**ဒေ၀**"စသည်ကို မိန့်၊ ဒေ၀သည် ဆိုအပ်ပြီးသော ဌာန် ကရိဏီး ပယတ်တို့ကို ညွှန်ပြသော (နိဒဿနတ္ထ)နိပါတ်တည်း၊ ဘိန္နေသု ကို ရှေ့ပုဒ်တို့၌လည်း စပ်၍ ဌာနဘိန္နေ-ကရဏဘိန္နေ-ပယတနဘိန္နေ-သုတိဘိန္နဟု မှတ်ပါ၊ ထိုတွင် အကွာရာတို့၏ (ကဝဂ်နှင့် စဝဂ်စသည်၏) ဌာန်အားဖြင့် ကွဲပြားပုံ(မတူပုံ)သည် ဌာနဘိန္နမည်၏၊ ကဝဂ်၏ကရိဏီးသည် သကဌာနကရိဏီး, စဝဂ်၏ကရိဏီးကား ဇိဝှာမဇ္ဈကရိဏီးတည်း၊ ဤသို့ ကရိဏီးအားဖြင့် ကွဲပြားပုံသည် ကရဏဘိန္နမည်၏၊ အ၏ပယတ်သည် သံ၀ုဋ္ဌ, အာ၏ပယတ်ကား ဝိ၀ဋ္ဌ၊ ဤသို့ အနှင့်အာ၏ ပယတ်အားဖြင့် ကွဲပြားပုံသည် ပယတနဘိန္နမည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိနိုင်လောက်ပြီ။

သုတိကာလဘိန္နေ။ ။"**သူ ယတေတိ သုတိ**"နှင့်အညီ နားခ၌ ကြားအပ်သော အသံသည် သုတိမည်၏၊ ကနှင့်ခသည် အယောသဖြစ်၍ နားခ၌ မထန်မပြင်း ကြားရ၏၊ ဂ ဃ င တို့သည် ယောသဖြစ်၍ ထန်ထန်ပြင်းပြင်း ကြားရ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကွာရာတို့၏ ကြာ ရသော အသံအားဖြင့် ကွဲပြားခြားနားမှုသည် သုတိဘိန္နမည်၏၊ ရဿသရတို့ကို ရွတ်သောအခါ တစ်မတြာသာကြာ၍ ဒီဃသရတို့ကို ရွတ်သောအခါ ၂မတြာကြာ၏၊ ဤသို့ ရွတ်ရာကာလအားဖြင့် ကွဲပြားမှုသည် ကာလဘိန္နမည်၏။

သရာ နိဿယာ၊ ပေ၊ နိဿိတာ။ ။ဤသို့ ဌာန်စသည်အားဖြင့် ကွဲပြားကုန်သော အကွာရာတို့တွင် သရတို့သည် ဗျည်းတို့၏မှီရာ နိဿယများသာတည်း၊ ဗျည်းတို့ကား သရတို့ကို မှီရမှ အသံပီသသောကြောင့် နိဿိတတို့တည်း၊ မှီရာသရတို့ကို ပထမပြု၍ မှီတတ်သော ဗျည်းတို့ကို နောက်မှ ပြခြင်းသည် လောကထုံးစံ လျော်ကန်သင့်မြတ်ပေသည်၊ [ဂါထာ၌ "**နိဿယာ, နိဿိတာ**"ပုဒ်တို့ကို ဟေတုမန္တ ဝိသေသနဟု ကြံ၍ အနက် ၂ ထပ် ပေးလိုက်သည်။]

ဌာနလဟုက္ကမာ–ဌာန်အစဉ်, လဟု ဂရုအစဉ်တို့သည်၊ ဟောန္တီ–ဖြစ်ကုန်၏၊ [“ဌာနာလဟုက္ကမာ”ဟု တချို့စာရိုး၏၊ “**ဌာနာ–ဌာန်အစဉ်အားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ လဟုက္ကမာ–လဟု ဂရု အစဉ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တာ–ကုန်ပြီ**”ဟု အနက်ပေးပါ၊ ဌာနာလဟုက္ကမော ရှိသည်ကား လုံးလုံး မကောင်း။]

ဝဏ္ဏေကစော ဗဟုတ္တာဒေါ။ ။“**ဝဏ္ဏါ ဗဟုတ္တာ အာဒေါ**”ဟု စပ်၊ ဝဏ်နှင့် အဝဏ်တို့တွင် ဝဏ်က ၂၅ လုံးရှိ၍ အဝဏ်က ရှစ်လုံးသာ ရှိ၏၊“**အပ္ပကဗဟုကေသု ဗဟုကာဝ ပဌမံ ဝတ္တဗ္ဗာ**”ဟု ပရိဘာသာ ရှိသောကြောင့် များသောဝဏ်တို့ကို နည်းသော အဝဏ်တို့၏ ရှေ့ကထားသည်၊“**ဧကစော ဗဟုတ္တာ အာဒေါ**”ဟုစပ်၊ ဧကဗဟုရာဒ္ဓ သရဧကဧ–ဝဏ်ဧကဧ–အဝဏ်ဧကဧဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ တစ်ဌာန်တည်း၌ဖြစ်သော အက္ခရာကို ဧကဧဟု ခေါ်၏၊ ၂ ဌာန်၌ဖြစ်သော အက္ခရာကို ဒွိဧဟု ခေါ်သည်။

သရတို့တွင် အ အာ(ကဏ္ဌဌာန်၌) ဣ ဤ(တာလုဌာန်၌) ဥ ဦ(သြဋ္ဌဌာန်၌)ဖြစ်ရကား ဤ ၆လုံးသည် ဧကဧသရများတည်း၊ ဧ (ကဏ္ဌတာလုဧ) သြ (ကဏ္ဌသြဋ္ဌဧ) တို့သည် ၂ ဌာန်စီ၌ဖြစ်သော ဒွိဧသရများတည်း၊ ထိုတွင် ဧကဧသရသည် ၆လုံးရှိ၍ ဒွိဧသရထက် များသောကြောင့် ဧကဧသရတို့ကို ရှေ့၌ ထားသည်၊ ဝဏ်တစ်ခုတွင်လည်း ရှေ့၄လုံးသည် ဧကဧ, နောက်ဆုံး၀ ဥ ဏ နှ မတို့ကား မိမိဌာန်နှင့် နာသိကာဌာန်၌ ဖြစ်သော ဒွိဧဖြစ်ရကား ဧကဧဝဏ်က များသောကြောင့် ဒွိဧဝဏ်၏ ရှေ့၌ ထားသည်၊ အဝဏ်တို့တွင်လည်း ယ ရ လ ၃ လုံးသည် ဧကဧ, ဝ အက္ခရာကား ဒွိဧတည်း၊ ဤသို့ ဧကဧ အဝဏ်က ၃ လုံးဖြစ်၍ များသောကြောင့် ဒွိဧ ဝ အက္ခရာ၏ ရှေ့ကထားသည်။

တတော ဌာနလဟုက္ကမာ။ ။[ဌာနက္ကမ, လဟုက္ကမဟု ခွဲ။] သရအစဉ် ဝဏ် အက္ခရာအစဉ်နှင့် ယ ရ လ ဝ အစဉ်များကို ဌာန်စဉ်ရှိတိုင်း စဉ်ထားသည်၊ [စဉ်ပုံကို ဌာနာဒိက္ကမ သန္ဓီသိတောဌ် ပြခဲ့ပြီ၊] လဟုက္ကမဌ် လဟုဖြင့် ဂရုပါယူ၊ ရဿတို့ကို တိုသော ရွတ်ရာကာလ ရှိသောကြောင့် အယောသတို့ကို မပြင်းထန်သောကြောင့် လဟု ဟု ယူ၍, ဒီဃနှင့် ယောသတို့ကို ဂရုဟု ယူပြီးလျှင် “**ဂရုကလဟုကေသု လဟုကာဝ ပဌမံ ဝတ္တဗ္ဗာ**”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ, အ နှင့် အာတွင် အ ကို လဟု ဖြစ်၍ အာ၏ရှေ့က ထားသည်၊ ဣနှင့် ဤ, ဥနှင့် ဦတို့ဌ်လည်း နည်းတူ၊ ဧနှင့် သြတွင် ဧသည် ကဏ္ဌတာလုဧ, သြကား ကဏ္ဌသြဋ္ဌဧဖြစ်၍ တာလုအတွက် ဌာန်အားဖြင့် ရှေ့ကျသောကြောင့် ဧကို ရှေ့က ထားသည်။

ဝဏ်နှင့် အဝဏ်။ ။ကဝဏ်တွင် က ခသည် အယောသဖြစ်၍ လဟုတည်း, ဂ ဃ ကား ယောသဖြစ်၍ ဂရုတည်း၊ ထို့ကြောင့် က ခကို ရှေ့ထားသည်၊ က ခတွင်လည်း ကသည် သိထိလဖြစ်၍ လဟုဖြစ်သောကြောင့် ဓနိတဂရုဖြစ်သော ခ၏ ရှေ့ကထားသည်၊ ဂနှင့် ဃလည်း နည်းတူ၊ နောက်ဝဏ်များ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ အဝဏ်တွင် ယ ရ ဝ တို့သည် ယောသဂရုဖြစ်သော်လည်း များသောကြောင့် ရှေ့ကထား၍ သ အက္ခရာကိုကား အယောသ တစ်လုံးတည်းဖြစ်၍ နည်းသောကြောင့် နောက်ဌ်ထားသည်။

စ–သာဓကကား၊ ပဋ္ဌန် ပန ဌာနာနံ၊ ပေ၊ မနုက္ကမောတိ–ပဋ္ဌန် ပန ဌာနာနံ၊ ပေ၊ မနုက္ကမောဟူ၍၊ ဝုတ္တံ–ချာသဒ္ဒ ဆိုအပ်ပြီ။ [ပဋ္ဌန်–ငါးပါးကုန်သော၊ ဌာနာနံ–ဌာန်တို့၏၊ ပဋ္ဌိပါဋ္ဌိဝသာပိစ–အစဉ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဿယာဒိပွဘေဒေဟိ–နိဿယ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တေသံ–ထို အကွာရာတို့၏၊ အနုက္ကမော–အစဉ်ကို၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်ပြီ။]

ဧကေန–တစ်လုံးဖြင့်၊ အဓိကာ–ပိုလွန်သော၊ စတ္တာလီသံ–၄၀ တည်း၊ ဧကစတ္တာလီသံ–တစ်လုံးဖြင့် ပိုလွန်သော၄၀၊ ဝါ–၄၁လုံး၊ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေန–ဂဏန်းဖြင့် ပိုင်းခြားကြောင်းဖြစ်သော၊ ဧတေန–ဤဧကစတ္တာလီသံပုဒ်ဖြင့်၊ [ဒီပေတိဒ္ဒစပ်။] ဣတော ဧကတာလိသတော–ဤ၄၁လုံးထက်၊ အဓိကကွာရ ဝန္တောနိ–ပိုလွန်သော အကွာရာရှိသော စကားတို့သည်၊ နိ ဗုဒ္ဓဝစနာနိ–ဘုရားစကား ;တော် မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ–ဤအနက်ကို၊ အာစရိယာသဘော–**အရှင်ကစ္စည်း** ဆရာမြတ်သည်၊ ဒီပေတိ–ပြု၏။ [အာသဘာသဒ္ဒါသည် **"အမြတ်"** အနက်ဟော။]

ဟ ဌ ဆံ။ ။ဟကိုကား ကဏ္ဌလည်းဖြစ်, ယောသလည်းဖြစ်၍ အဝဏ်တွင် ပထမ ပြဿင့်စေကာမူ **"အစဉ်မဟုတ်သောအားဖြင့်လည်း အကွာရာဖြစ်ပုံ ရှိသေး၏"** ဟု သိစေခြင်း အကျိုးငှာ သင်္ဂါနောက်ခ္ခ ဆိုထားသည်၊ ဌအကွာရာကို **"ဂရုဌ=ဂရုဋ"** စသည်ဖြင့် ဌ အကွာရာနှင့် လဲလှယ်၍ ရွတ်လေ့ရှိကြ၏၊ ဤသို့ ဌ ၏ အလဲအလှယ် ဖြစ်၍ မသေချာသောကြောင့် ဟ၏ နောက်ခ္ခပို့ထားသည်၊ နိဂ္ဂဟီတ်မှာ သရလည်း မဟုတ်, ဝဉ်လည်းမဟုတ်၍ အဝဏ်တွင် သွင်းပြီးလျှင် အဝဏ်တွင်လည်း ယောသ အယောသမှ အလွတ်ဖြစ်သောကြောင့် နောက်ဆုံးခ္ခ ထားသည်။

ဝုတ္တော ။ဤပြခဲ့သော အကွာရာစဉ်ပုံသည် မိမိအလိုအတိုင်း စဉ်ခြင်းမဟုတ်, ချာသကျမ်းခ္ခလာသော အစဉ်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုချာသဂါထာကို သာဓကအဖြစ်ဖြင့် ပြခြင်းငှာ **"ဝုတ္တော–ပဋ္ဌန် ပန ဌာနာနံ"** စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဤဂါထာခ္ခ အဓိပ္ပာယ် အထူးမရှိ၊ **"ပဋ္ဌန် ပန ဌာနာနံ, ပဋ္ဌိပါဋ္ဌိဝသာပိ စ"**သည် ရှေ့ဂါထာခ္ခလာသော **"ဌာနလဟုက္ကမာ"**တွင် ဌာနုက္ကမ၏ သာဓက၊ **"နိဿယာဒိပွဘေဒေဟိ"**ကား **"နိဿယာဒေါ သရာ ဝုတ္တာ"**စသော စကားလုံး၏ သာဓကတည်း။

ဧကေန၊ ပေ၊ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေန။ ။အကွာရာ, အာဒယောတို့၏ ပဒဝိဂ္ဂဟ သံဝဏ္ဏနာကို ပြရာဝယ် အကွာရာ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံကိုပါ ဆက်လက်ပြပြီး၍ ယခုအခါခ္ခ ဧကစတ္တာလီသံပုဒ်၏ ပဒဝဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာကို ပြလိုသောကြောင့် **"ဧကေန"**စသည်မိန့်၊ ဤဝိဂ္ဂဟသည် **"အဓိက"**အလယ်ပုဒ် ကျေသော မဒ္ဓေလောပီ တပ္ပုရိသဝိဂ္ဂဟတည်.၊ **"ဧကော စ စတ္တာလီသံ စ ဧကစတ္တာလီသံ"**ဟုလည်း ပြုကြသေး၏၊ [ဂဏန=ဂဏန်းသင်္ချာအားဖြင့်+ပရိစ္ဆေဒ=အကွာရာတို့ကို ပိုင်းခြားကြောင်းစကား။] **"ဌ"**ဟု ဆိုလိုက်လျှင် **"ဌ အောက်လည်း မယုတ်, ဌ အထက်လည်း မပို, ဌ အတိသာဟု အကွာရာ တို့ကို ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ကြောင်းစကား ဖြစ်သည်"** ဟူလို။

အပိဂ္ဂဟာဏံ–အပိသဒ္ဒါသည်၊ ဟေဋ္ဌာ–အောက် အတ္ထောအက္ခရသညာတော ဝါကျ၌၊ ဝုတ္တာနံ–ဆိုအပ်ပြီးသောအက္ခရာတို့ကို၊ အပေက္ခာကရဏတ္ထံ–ငဲ့ခြင်းကို ပြုခြင်းအနက်ရှိ၏။

(၃) တတ္ထော ဒန္ဓာ သရာ အဋ္ဌ။ ။အကာရာဒီသု–ကုန်သော၊ တတ္ထ တေသု အက္ခရေသု–ထိုအက္ခရာတို့တွင်၊ ဩကာရန္တာ–ဩအက္ခရာ အဆုံးရှိ ကုန်သော၊ အဋ္ဌ–ကုန်သော၊ အက္ခရာ–တို့သည်၊ သရာနာမ–သရတို့မည်သည်၊ ဟောန္တိ၊ တံ ယထာ၊ ပေ၊ ဣတိ–ဤရှစ်လုံးသော အက္ခရာတို့သည်၊ သရာ–သရတို့တည်း၊ ယေသံ–အကြင် အက္ခရာတို့၏၊ ဩ–ဩဟူသော၊ အန္တော–အဆုံးသည်၊ အတ္ထိ, ဣတိ, တေ–ထိုအက္ခရာတို့သည်၊ ဩဒန္တာ–ဩဒန္တတို့မည်၏။ [ဒကာရော–ဒ အက္ခရာသည်၊ သန္ဓိဇော–သန္ဓိ၌ ဖြစ်၏။]

အပိဂ္ဂဟာဏံ၊ ပေ၊ အပေက္ခာ ကရဏတ္ထံ။ ။အက္ခရာ+အာဒယော+ကေစတ္တာလီသံ တို့၏ ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာကို ပြရာဝယ် နိပါတ်ဖြစ်၍ ဝိဂ္ဂဟ မပြုကောင်းသော အပိသဒ္ဒါကို မပြခဲ့သေးဘဲ ယခုမှ အပိသဒ္ဒါ၏ ပဒတ္ထ သက်သက်ကို ပြလိုသောကြောင့် **"အပိဂ္ဂဟာဏံ"** စသည်ကို မိန့်၊ [ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်၍ အာကာရန္တဖြင့် **"အပေက္ခာ"**ဟု သိဟိုဠ်မူအတိုင်း ရှိစေ။] အပိသဒ္ဒါ၏ သမုစ္စည်းစသော အနက်များစွာတို့တွင် ဤသုတ်၌ အပေက္ခာအနက်ကို ဟော၏၊ အပေက္ခာဟူသည် ရှေ့၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးကို ပြန်၍ ငဲ့ခြင်းအနက်တည်း။

ချဲ့ဦးအုံ–"အက္ခရာ အာဒယော ကေစတ္တာလီသံ"ဟု အပိ မပါဘဲဆိုလျှင် တတ္ထောဒန္ဓာသုတ်ကဲ့သို့ ငဲ့သံ မပါ၊ အပိသဒ္ဒါ ထည့်၍ဆိုခြင်းကြောင့်ကား **"အက္ခရာ–အပိ–အတ္ထော အက္ခရသညာတော ဝါကျ၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော အက္ခရာတို့ဟူသည်လည်း"**ဟု အတ္ထော အက္ခရသညာတော ဝါကျက အက္ခရာကို (လက်ညှိုးညွှန်ပြသကဲ့သို့) ပြန်၍ ရှုငဲ့သံ ပါသည်၊ ထိုအပိသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုလိုရင်းမှာ–**"ယခုသုတ်၌ ပြမည့် အ အာ စသော အက္ခရာများသည် အတ္ထော အက္ခရသညာတော ဝါကျ၌ "အက္ခရ"ဟု ဆိုအပ်ခဲ့သော အက္ခရာများပင် ဖြစ်သည်"**ဟူလို။ [အပိသဒ္ဒါ၏ အနက်များစွာကို နာမ် ဥပသာရဟုဒ်၌ တွေ့ရလတ္တံ့၊ သမုစ္စည်းနှင့် အပေက္ခာအထူးကိုလည်း ထိုအံ့ဖွင့်ကျမှ ပြမည်။]

• • • • • • • • • •

၃။ တတ္ထ၊ ပေ၊ ဩဒန္ဓာ။ ။သုတ်ဖွင့်ပုံကိုလည်းကောင်း, သုတ္တဝုတ္တိစသော ဝုတ္တိ ၃ မျိုးကိုလည်းကောင်း ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏၊ **"ဩ+အန္တော"** စသည်ကား ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ဩဒန္ဓာ၏နောက်၌ **"ဒကာရော သန္ဓိဇော"**ဟု ရှေးပါ၌ ရှိသေးဟန်တူ၏၊ ဘာကြောင့်နည်း–**"ဒကာရော သန္ဓိဇောတိ–သိလိဋ္ဌနိဒ္ဒေသတ္ထံ (ပြေပြစ်အောင် ညွှန်ပြခြင်း အကျိုးငှာ) သန္ဓိဝသေန (အာဂမသန္ဓိ၏ အစွမ်းဖြင့်, ဒ အက္ခရာ လာသဖြင့်) ဝုတ္တော"**ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့်တည်း။

သရန္တိ(ဂစ္ဆန္တိ)–သူတစ်ပါးကို မမှီဘဲ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ သရာ–သရတို့မည်၏၊ ဗျဥ္ဇနေ–ဗျည်းတို့ကို၊ သာရေန္တိ–ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိပိ–ထို့ကြောင့်လည်း၊ သရာ–သရတို့မည်၏။ (၃) ။

(၄) တတ္ထာတိ–တတ္ထပုဒ်သည်၊ ဝတ္ထုတေ–ဤသုတ်၌ ဖြစ်၏၊ ဝါ–ဤသုတ်သို့ လိုက်လာ၏။

လဟုမတ္တာ တယော ရသာ။ ။အဋ္ဌသု တတ္ထ သရေသု လဟုမတ္တာ တယော သရာ ရဿာနာမ ဟောန္တိ၊ တံ ယထာ၊ ပေ၊ ဣတိ–ဤ ၃ လုံးသော သရတို့သည်၊ ရဿာ–ရဿတို့တည်း၊ ယေသံ–အကြင်သရတို့၏၊ လဟု–လျင်မြန်သော၊ မတ္တံ (ပမာဏံ)–အတိုင်းအရှည်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ, တေ, လဟုမတ္တာ–လဟုမတ္တာတို့မည်၏။ (၄) ။

သရန္တိ၊ ပေ၊ သရာ။ ။"**သရ–ဂတိစိန္တာယံ**"ဟူသော ၂ နက်တွင် ဂတိအနက်ယူစေလို၍ သရန္တိကို ဂစ္ဆန္တိဟု ဖွင့်သည်၊ "**သရန္တိ တိ သရာ**"ဟုသာ ပြုစေလိုရင်းတည်း၊ ထိုဂတိအနက်ကိုလည်း "**ယေ ဂတျတ္ထာ တေ ဗုဒ္ဓတ္ထာ, ပဝတ္တိ ပါပုဏတ္ထကာ**"နှင့် အညီ ဤနေရာ၌ ပဝတ္တိအနက်ကို ယူပါ၊ "**ဖြစ်**"ဟူသည်လည်း "**အ,အာ**"စသည်ဖြင့် မိမိဘာသာ အသံ ပီသစွာ ဖြစ်နိုင်ခြင်းတည်း။

ဗျဥ္ဇနေ သာရေန္တိ။ ။"**ဗျဥ္ဇနေ သာရေန္တိ**"အရ ဗျည်းတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းဟူသည် (သရနှင့် မတွဲရလျှင်) ဗျည်းသက်သက် အသံမထင်ရှားသောကြောင့် သရတို့က ဗျည်းတို့ကို အသံပီသစွာ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းတည်း။ [သရန္တိသည် သရာ၏ သုဒ္ဓကတ္တုသာဓနဝိဂ္ဂဟ၊ သရာ၌ သရဓာတ် ကတ္တားဟော အပစ္စည်း၊ သာရေန္တိကား ဟေတုကတ္တုသာဓနဝိဂ္ဂဟ၊ သရဓာတ် ကာရိတ် ဏေပစ္စည်းနှင့် အပစ္စည်းတည်း၊ ဏေပစ္စည်းကို ချေ။]

၄။ တတ္ထာတိ ဝတ္ထုတေ။ ။တတ္ထောဒန္တာသုတ်မှ တတ္ထပုဒ်သည် ဤသုတ်၌လည်း ဖြစ်၏၊ "**ဖြစ်**"ဆိုသည်ကား ဤလဟုမတ္တာသုတ်သို့ လိုက်လာသည်ဟု ဆိုလို၏၊ မှန်၏–သုတ်အဂ်ါ ၆ပါးတွင် "**အပ္ပကွရ**"အဂ်ါ ပါ၏၊ ထိုအဂ်ါနှင့် ညီညွတ်အောင် ရှေ့သုတ်မှဖြစ်စေ, နောက်သုတ်မှဖြစ်စေ အလိုက်ခံ၍ သုတ်တည်ရိုးတည်း။

လဟုမတ္တာ၊ ပေ၊ မတ္တာ။ ။စာအုပ်များ၌ "**လဟု+မတ္တံ**"="**မတ္တသဒ္ဒါ**"–"**ပေန မတ္ထေန**"ဟု နပုလ္လိင် မတ္တသဒ္ဒါကို တွေ့ရ၏၊ နျာသ၌လည်း မတ္တံဟု နပုလ္လိင်ဖြင့် တွေ့ရ၏၊ ပါဠိ–သင်္ဂဟတအဘိဓာန်တို့၌ကား "**ပမာဏီသရိယေ မတ္တာ, အက္ခရာ ဝယဝပွကေ**"ဟု ဣတ္ထိလိင် မတ္တာသဒ္ဒါသာ ပမာဏအနက် ဣသရိယအနက် အက္ခရာဝယဝ(အက္ခရာ၏ ရွဝ်ရာကာလ မကြာဟူသော အစိတ်အပိုင်း) အနက်ဟောဟု တွေ့ရ၏၊ နပုလ္လိင် မတ္တသဒ္ဒါကား"**အပ္ပေဝဓာရဏေ မတ္တံ**"ဟု အပွအနက် အဝဓာရဏအနက်ဟောသာ၊ ထို့ကြောင့်"**လဟု+မတ္တာ**"–"**မတ္တာသဒ္ဒါ**"–"**တာယ မတ္တာယ**"ဟု ပါဠိမှန် ရှိသင့်၏၊ နိဿယ၌ကား ပါဠိရှိ အတိုင်းသာ အနက်ပေးပါသည်။

စ–ဆက်ဦးအံ့၊ ဇတ္ထ–ဤ လဟုမတ္တာပုဒ်၌၊ မတ္တသဒ္ဒေါ–မတ္တသဒ္ဒါသည်၊ အစ္ဆရာသင်္ခါတအက္ခိနိမ္မိလနသင်္ခါတံ–လက်ဖြောက်တီးချိန် မျက်စိမှိတ်ချိန်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ကာလံ–အခါကို၊ ဝဒတိ–ဟောဏ်၊ တေန မတ္တေန–ထိုမတ္တြာဖြင့်၊ ဧကမတ္တာ–တစ်မတ္တြာကာလရှိသော သရတို့သည်၊ ရဿာ–ရဿတို့မည်၏၊ ဒွိမတ္တာ–၂မတ္တြာကာလရှိသော သရတို့သည်၊ ဒီဃာ–ဒီဃတို့မည်၏၊ အဗုမတ္တာ–မတ္တြာဝက်ကာလရှိသော အက္ခရာတို့သည်၊ ဗျဉ္ဇနာ–ဗျည်းတို့မည်၏၊ [စ–ဆက် ဦးအံ့၊ ဇတ္ထ–ဤလဟုမတ္တာ၌၊] လဟုဂ္ဂဟဏံ–လဟုသဒ္ဒါသည်၊ ဆန္ဒသိ–ဆန်းအရာ၌၊ ဒီဃဗုမတ္တသဿပိ–တစ်မတ္တြာခွဲရှိသော အက္ခရာကိုလည်း၊ ဂဟဏတ္ထံ–ယူရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

ပမာဏံကို စဉ်းစား။ ။**"လဟု+မတ္တာ (ပမာဏ)"** ဟု မတ္တာကို ထပ်၍ဖွင့်သော (ပမာဏ)ပုဒ်ကို တွေ့ရသည်မှာလည်း စဉ်းစားစရာပင်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊...**"မတ္တသဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ ကာလံ ဝဒတိ"**ဟု မတ္တသဒ္ဒါ၏ **"အက္ခရာဝယဝ"**ဟူသော မတ္တြာကာလ အနက်ဟောကြောင်းကို တိုက်ရိုက် ဆိုလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ [နုပလ္လိင်မတ္တ၏ အနက်ကို ပြုပြီး၍ ဣတ္ထိလိင် မတ္တာ၏အနက်ကို **"ပရိစ္ဆေဒေ, အပ္ပေ, ပရိမာဏေ, ကဏ္ဏာဘူသာယံ, ဝိတ္ထေ, လဟုဝဏ္ဏောစ္စာရဏကာလေ ဝဏ္ဏာဝယသောဒေ၊ပေ၊ထိ"**ဟု ပြသော ထောမနိဓိဝယ် **"ဝဏ္ဏဥစ္စာရဏကာလ–ဝဏ္ဏာဝယသောဒ"**ဟူသည် ဤ၌ ပြအပ်သော **"အစ္ဆရာ သံဃာတ"** စသော ကာလပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ပမာဏံ"** ပုဒ်သည် (**"ပဋ္ဌမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ"**ဟူသော ပါဠိ၏ အဋ္ဌကထာ၌ **"မတ္တာ=ပမာဏံ"**ဟူသော အဖွင့်ကို ယူ၍) နောက်ဆရာတို့ ထည့်ပါ၌ ဖြစ်ဟန်တူသည်။

မတ္တသဒ္ဒေါ စေတ္ထ၊ ပေ၊ ဗျဉ္ဇနာ။ ။မတ္တာသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ အချိန်ကာလအနက်ဟောဟု ပြလို၍ **"မတ္တသဒ္ဒေါ၊ပေ၊ကာလံ ဝဒတိ"**ဟု မိန့်၊ မတ္တသဒ္ဒါသည် လက်ဖြောက်တီးချိန် မျက်စိမှိတ်ချိန်ကို ဟောသည်–ဟူလို၊ [အစ္ဆရာ=လက်ဖြောက်(လက်ဖျစ်)+သင်္ခါတ=ပြင်းစွာထိခတ်ရာအခါ, ဝါ–တီးခတ်ရာအခါ၊ အက္ခိ=မျက်စိ=နိမ္မိလန=မှိတ်ရာအခါ၊] လက်ဖြောက်တစ်ချက်တီးခန့် မျက်စိတစ်မှိတ်ခန့် ကာလသည် တစ်မတ္တြာမည်၏၊ ရဿံကို ရွတ်ရာကာလသည် တစ်မတ္တြာရှိ၏၊ ဒီဃကို ရွတ်ရာကာလသည် ၂ မတ္တြာရှိ၏၊ ဗျည်းကို ရွတ်ရာကာလသည် တစ်မတ္တြာ၏ တစ်ဝက်သာ ကြာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဗျည်းကို ရွတ်ဆိုသောအခါ အသံပီသစွာ မကြားရဘဲ မတ္တြာဝက်သံ(လေသံ)လောက်သာ ကြားရတော့သည်။ [ထို့ပြင်–**"ပ္ပုတသံ"** ဟု ရှိသေး၏၊ ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။

လဟုဂ္ဂဟဏံ၊ပေ၊ဂဟဏတ္ထံ။ ။ရွတ်ရာကာလ တစ်မတ္တြာရှိသောသရတို့ ရဿအမည်ရကြလျှင် **"ဧကမတ္တာ တယော ရဿာ"**ဟု သုတ်တည်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော, အဘယ်အကျိုးငှါ **"လဟုမတ္တာ တယော ရဿာ"**ဟု လဟုသဒ္ဒါကို ဆိုရပါသနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"လဟုဂ္ဂဟဏံ၊ ပေ၊ ဂဟဏတ္ထံ"**ဟု မိန့်သည်။

ရဿကာလယောဂတော–တိုသော ရွတ်ရာကာလနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ရဿာ–ရဿတို့မည်၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ရဿကာလဝန္တော–တိုသော ရွတ်ရာကာလရှိသော သရတို့သည်၊ (ရဿာ–ရဿတို့ မည်၏။)

ဗျည်းနှင့်တွဲ၍ တစ်မတြာခွဲရှိသော“**က–ကိ–ကု**”စသည်တို့ကိုလည်း လဟုအရှည် သွင်းယူခြင်းအကျိုးငှာ (သွင်းယူလိုသောကြောင့်)“**လဟုမတ္တာ**”ဟု လဟုသဒ္ဒါကို ဆိုရသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့–“**ကေမတ္တာ**”ဟုဆိုလျှင် တစ်မတြာတိတိရှိသော အ ဣ ဥ တို့ကိုသာ ယူနိုင်၏၊ “**လဟု=လျှင်မြန်**”ဟု ဆိုခြင်းကြောင့်ကား ဗျည်းနှင့်တွဲ၍ တစ်မတြာခွဲရှိသော“**က,ကိ, ကု**”တို့လည်း ရွတ်ဆိုရာ၌ အလျင်အမြန်ပြီးသောကြောင့်“**လဟု**”အရတွင် ပါဝင်ကြရသည်၊ က ကိ ကု စသည်ကို လဟုအရှည် သွင်းယူနိုင်လျှင် လဟုမတ္တာနှင့် ရဿာတို့ အရတူသောကြောင့် ရဿအရှည်လည်း က ကိ ကုစသည်ကို သွင်းယူနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဒီယဟုမတ္တာသာပိ၌ အပိသဒ္ဒါဖြင့် အရင်းခံဖြစ်သော အ ဣ ဥတို့ကို ပေါင်းသည်၊ တစ်မတြာတိတိရှိသော အ ဣ ဥတို့ကိုသာ လဟုအရှည် ယူရသည်မဟုတ်သေး,ဗျည်းနှင့်တွဲ၍ တစ်မတြာခွဲရှိသော က ကိ ကု စသည်ကိုလည်း လဟုအရှည် ယူရသည်–ဟူလို။]

စေတ္ထနှင့် ဆန္ဒသိ။ ။“**လဟုဂ္ဂဟဏဲ**”နောက်၌ “**စေတ္ထ**”ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ သီဟိုဠ်မူ၌ မရှိ၊“**မတ္တာသဒ္ဒေါ စေတ္ထ**”ဟု ဇတ္ထပါခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, စကားတစ်ဆက်တည်းဝယ်“**ဇတ္ထ–ဤလဟုမတ္တာပုဒ်၌**”ဟု ၂ ခါ မစွဲသင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း, စေတ္ထ မပါသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်း၏၊ ထို့ပြင်–“**ဆန္ဒသိ**”ဟူ သောပါ၌လည်း ရှာသ၌မရှိ၊ က ကိ ကုစသည်တို့ကို လဟု၌သွင်းရသော အစဉ် အလာသည် ဆန်းကျမ်း၌ ထင်ရှားသောကြောင့် “**ဆန္ဒသိ**”ဟု နောက်ဆရာတို့ ထည့်ထားဟန်တူသည်၊ သို့သော် “**က–ကိ–ကု**”စသည်ကို ဆန်းကျမ်း၌သာ လဟု ဟုယူရသည် မဟုတ်သေး၊ ပရိဝါရ, ကမ္မဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌လည်း က ကိ ကု စသည်ကို လဟု, ကာ ကီစသည်ကို ဂရုဟု ယူသည်၊ ထို့ကြောင့်“**ဆန္ဒသိ**” မပါသော ရှာသအတိုင်းသာ ရှင်းသည်၊ အညေဒီဃာသုတ်ဖွင့်၌လည်း ဤ“**ဆန္ဒသိ**”ပုဒ် ပါလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။

ရဿကာလ၊ ပေ၊ ရဿာ။ ။ရဿကာလဖြင့်“**ရဿအရ တိုသောကာလကို ယူ**”ဟု သိစေလိုသည်၊ “**တိုသောကာလ**”ဟူသည် “**တိုသောရွတ်ရာကာလ=ရွတ်၍ မြန်မြန်ပြီးရာကာလ**”တည်း၊ ယောဂတောဖြင့် “**ရဿဟူသော အမည်သည် အတို ဂုဏ်၏ အမည်ရင်းတည်း၊ ဤနေရာ၌ အတိုဂုဏ်၏ ရဿအမည်ကို ဂုဏီဖြစ်သော အ,ဣ,ဥဖြင့်၌ တင်စားထားသော ဂုဏ္ဏပစာနာမည်တည်း**”ဟုပြ၏၊ ဥပမာ–“**နိုလဝဏ္ဏ ယောဂတော နိလံ**”၌ ဂုဏ္ဏပစာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ တစ်နည်း–ယောဂတောဖြင့် “**ရဿေ–တိုသော ရွတ်ရာကာလ၌+နိယုတ္တာ–ယှဉ်သောသရတို့သည်၊ ရဿာ–တို့ မည်၏**”ဟု နိယုတ္တတဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်ကို ပြသည်၊ ရဿကာလဝန္တော၌ ဝန္တုသဒ္ဒါဖြင့် “**ရဿော ဇောသံ အတ္ထိတိ ရဿာ**”ဟု အသတ္ထိတဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်ကို ပြ၏၊ [“**ဇောသံ–ဤသရတို့၏၊ ရဿော–တိုသောရွတ်ရာကာလသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏**”ဟုဆို။]

(၅) သရရသဂ္ဂဟာဏာနိ စ–သရသဒ္ဒါ, ရဿသဒ္ဒါတို့သည်လည်း၊ ဝတ္ထုနှေ–ဤသုတ်၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဝါ–လိုက်ကုန်၏။

အညေဒီဃာ။ ။အဋ္ဌသု–ရှစ်လုံးကုန်သော၊ တတ္ထ သရေသု–ထို သရတို့တွင်၊ ရဿေဃိ–ရဿတို့မှ၊ အညေ–တစ်ပါးတခြားကုန်သော၊ ဒ္ဝိမတ္တာ–၂ မတြာရှိကုန်သော၊ ပဋ္ဌ သရာ ဒီဃာ နာမ ဟောန္တိ၊ တံ ယထာ၊ ပေ၊ ဣတိ–ဤ ၅ လုံးသော သရတို့သည်၊ ဒီဃာ–ဒီဃတို့တည်း၊ အညဂ္ဂဟဏံ–အည သဒ္ဒါသည်၊ တိယမုမတ္တိကာနံပိ–၂ မတြာခွဲရှိသော ကာ ကီ ကူ စသည်တို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟဏတ္ထံ–သွင်းယူရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

၅။ သရရသဂ္ဂဟာဏာနိ စ။ ။ဤ စ သဒ္ဒါဖြင့် တတ္ထကို ပေါင်းသည်၊ ရှေ့သုတ်၌ လိုက်ခဲ့ပြီးဖြစ်သော တတ္ထလည်း ဤသုတ်သို့ လိုက်၏–ဟူလို၊ ထိုတွင် တတ္ထနှင့် သရတို့သည် **"တတ္ထောဒန္တာ သရာ အဋ္ဌ"**သုတ်မှ လိုက်ခဲ့၏၊ ရဿသဒ္ဒါကား **"လဟုမတ္တာ တယော ရဿာ"**သုတ်မှ လိုက်ခဲ့သည်၊ ထိုသို့ လိုက်ကြရာ၌ ရောက်ရာသုတ်နှင့် လျော်အောင် ဝိဘတ်ပြင်၍ လိုက်ရိုးထုံးစံ ရှိသောကြောင့် သရာကို **"သရေသု"** ဟုလည်းကောင်း, ရဿာကို **"ရဿေဃိ"** ဟုလည်းကောင်း ဝိဘတ်ပြင်၍ ဖွင့်သည်၊ နောက်နောက်သုတ်များ၌လည်း ဤနည်းပင်။

အညဂ္ဂဟဏံ၊ ပေ၊ သင်္ဂဟဏတ္ထံ။ ။၂ မတြာရှိသော သရကို ဒီဃဟု ဆိုလျှင် **"ဒ္ဝိမတ္တာ ဒီဃာ"**ဟု သုတ်တည်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော, အဘယ်အကျိုးငှာ **"အညေ ဒီဃာ"**ဟု သုတ်တည်ပါသနည်းဟုမေး၍, ဒီဃနှင့် ဗျည်းတွဲလျက် ၂မတြာခွဲရှိသော **"ကာ,ကီ,ကူ,ကေ,ကော"** စသည်တို့ကိုပါ ယူခြင်းအကျိုးငှာ **"ဒ္ဝိမတ္တာ ဒီဃာ"**ဟု မတည်ဘဲ **"အညေ ဒီဃာ"**ဟု အညသဒ္ဒါဖြင့် တည်ရသည်ဟု ဖြေ၊ မှန်၏–**"ဒ္ဝိမတ္တာ ဒီဃာ=၂မတြာတိတိရှိသော သရတို့ကိုသာ ဒီဃ"**ဟု ဆိုလျှင် ၂ မတြာခွဲရှိသော ကာ,ကီ,ကူ,ကေ,ကော စသည်တို့ မပါနိုင်၊ **"အညေ"**ဟု ဆိုခြင်းကြောင့်ကား ထိုကာ,ကီ,ကူ စသည်တို့လည်း ရဿမှ တခြားတို့ပင် ဖြစ်သောကြောင့် **"အည"**အရ၌ ပါဝင်နိုင်ကြ၏၊ အညအရ၌ ပါဝင်လျှင် အညေနှင့် ဒီဃာသည် အရတူသောကြောင့် ဒီဃအရ၌လည်း ပါဝင်နိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။**"တိယမုမတ္တိကာနံပိ"** နေရာဝယ် **"အမုတိယမတ္တိကာနံပိ"**ဟုလည်း ပါ၌ရှိ၏၊ **"အမု–အခွဲအားဖြင့်+တိမတ္တိက–၃မတြာရှိ"**ဟုဆိုလျှင် ၂ မတြာခွဲပင် ဖြစ်သောကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် အတူပင်၊ သို့သော် သဒ္ဒါနေပုံမှာ တိယမုမတ္တိက ထက် ရှင်း၏၊ **"ဒိယမုမတ္တိကာနံပိ"**ဟု ရှိသေးသည်ကား ကြဲကြဲဖန်ဖန်ယူလျှင် **"ဒ=၂ ခု+အမု=အခွဲ၊ ဒိယမု=၂ မတြာခွဲ"**ဟု အဓိပ္ပာယ်မှန် ထွက်သော်လည်း အခြားနေရာ၌ ထိုအနက်မျိုးကို သုံးစွဲရိုး မရှိသည့်ပြင် လဟုမတ္တာသုတ်လာ ဒိယမုမတ္တာသာပိနှင့် ထပ်တူ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပါ၌ပျက်သာ ဖြစ်သည်။

ဒီဃကာလေ-ရှည်သော ရွတ်ရာကာလ၌၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်ကုန်၏၊ (ဣတိ) ဒီဃာ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တဗ္ဗန္တော-ထိုရှည်သော ရွတ်ရာကာလရှိသော သရတို့သည်၊ ဒီဃာ-ဒီဃတို့ မည်၏။ (၅) ။

• သြကို ရဿကဲ့သို့ရွတ်ရပုံ

ကွစိ-အချို့သော ဧကပဒ အရာ၌၊ သံယောဂပုဗ္ဗာ-သံယုဂ်မှ ရှေ့ဖြစ်ကုန်သော [**"သံယောဂတော ပုဗ္ဗာ"** ဟုလည်း အချို့ပါ၌ရှိ၏၊] ဧကာရောကာရာ-ဧ အက္ခရာ, သြ အက္ခရာတို့ကို၊ ရဿာဣဝ-ရဿတို့ကိုကဲ့သို့၊ ဝုစ္စန္တေ-ရွတ်ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဧတ္ထ, သေယျော, သြဒ္ဓော, သောတ္ထိ-ဧတ္ထ, သေယျော, သြဒ္ဓော, သောတ္ထိ ဟူသည်တည်း။

ဒီဃကာလေ၊ လေ၊ ဒီဃာ။ ။ဒီဃကာလေဖြင့် ဒီဃအရ ရှည်သောကာလကို ယူပါဟု သိစေသည်၊ ရှည်သောကာလဟူသည်လည်း ရွတ်ဆိုရာကာလပင်တည်း၊ နိယုတ္တာပါ၌ဖြင့် ရဿကာလယောဂတောကဲ့သို့ အရှည်ဂုဏ်၏ ဒီဃအမည်ကို အာစသည်၌ တင်စားသော ဂုဏ္ဍပစာကိုလည်းကောင်း, **"ဒီဃေ-ရှည်သောရွတ်ရာကာလ၌+ နိယတ္တာ-ယှဉ်သော သရတို့သည်၊ ဒီဃာ-တို့မည်၏"**ဟု နိယုတ္တတဒ္ဓိတ်ကိုလည်းကောင်း ပြ၏၊ [တဗ္ဗန္တောကို **"တဝန္တော"**ဟုတည်း, ဝ ဒွေဘော်လာ, ဝ ၂ လုံးကို ဗ ၂ လုံးပြု၊] ဤတဗ္ဗန္တောသ၌ တသဒ္ဒါဖြင့် ဒီဃကာလကို ညွှန်ပြ၏၊ **"ဒီဃာ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဒီဃာ"**ဟု အဿတ္ထိဝိဂြိုဟ် တစ်နည်းပြု၊ အနက်ကို **"ရဿာ ဧတေသံ"**အတိုင်းပေး။ [နိယုတ္တာအဿတ္ထိဝိဂ္ဂဟ ပြုရာ၌ ဏ ပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ပြီးစေသည်။]

ကွစိ၊ သံယောဂ၊ လေ၊ ဝုစ္စန္တေ။ ။၂ လုံး ၃ လုံး ယှဉ်တွဲနေသည်ကို **"သံယောဂ=သံယုဂ်"**ဟု ခေါ်၏၊ ဧတ္ထစသည်၌ **"ဣ-ယျ-ဒ (ဒ္ဓနှင့်ဒ္ဓတွဲ)-တ္ထိ"**တို့သည် သံယုဂ်များတည်း၊ ထိုသံယုဂ်များ၏ ရှေ့ဖြစ်သော ဧ သြ တို့သည် မူလက ဒီဃဖြစ်သော်လည်း ရွတ်ဆိုသောအခါ ဒီဃထုံးစံအတိုင်း ၂ မတြာ မရှည်စေဘဲ ရဿကဲ့သို့ တစ်မတြာကာလ ကြာရုံသာ ရွတ်ဆိုရသည်။

ရွတ်ဆိုပုံ။ ။ရွတ်ဆိုရာ၌ **"ဧစ်ထ, သေယော=သစ်ယော=သည်ယော, သိုက်ယော, အွင့်ဒ္ဓော, သွတ်ထိ"**ဟု ရွတ်ကြ၏၊ ထိုရွတ်နည်း အားလုံးပင် စည်းကမ်းကျလှပြီဟု မထင်ပါ၊ ရွတ်ပုံ အမှန်ရအောင် ဟိန္ဒူတို့ ရွတ်သံကို နားထောင်သင့်ပါသည်။

ပုံစံများ။ ။ဧတ္ထ-သြဒ္ဓောတို့၌ ဧ သြတို့သည် သရသက်သက်ကို ပြသော ပုံစံတို့တည်း၊ သေယျော, သောတ္ထိတို့၌ ဧ သြတို့သည် ဗျည်းနှင့်တွဲနေသော ပုံစံတို့တည်း။ [မောဂ္ဂလ္လာန်ကား **"ရဿ ဒီဃ ခွဲရာ၌ အသံလိုက်၍ ခွဲရသည်၊ ရဿကဲ့သို့ ရွတ်ရလျှင် ရဿအစစ်ပင် ဖြစ်သင့်သည်"**ဟု သဘောပိုက်၍ ဧ သြတို့ကိုလည်း ရဿ ဧ သြ, ဒီဃ ဧ သြဟု ၂ မျိုးပြလျက် သရ ၁၀ လုံး ရှိသည်ဟု မိန့်သည်။]

ကွစီတိ–ကွစိပုဒ်သည်၊ ကိ–အဘယ်အကျိုးရှိသနည်း၊ မံ စေ တွံ နိုက္ခဏံ ဝနေ, ပုဗ္ဗောတျာဟံ မဟာရာဇ–မံ စေ တွံ၊ ပေ၊ မဟာရာဇဟူသော နာနာပဒ ပြယုဂ်တို့၌ ရဿကဲ့သို့ မရွတ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ [ဇတ္ထ–ဤ၌၊ သေယျော–မြတ်သူ၊ သြဠော–နှုတ်ခမ်း၊ ဝါ–ကုလားအုပ်၊ သောတ္ထိ(သု+ဣတ္ထိ)–ကောင်းသော မိန်းမ၊ မံ–ငါ့ကို၊ တွံ–သင်သည်၊ ဝနေ–တောင်၌၊ စေ နိုက္ခဏံ–အကယ်၍ မြှုပ်သတ်အံ့၊ မဟာရာဇ–မင်းမြတ်၊ အဟံ–ကျွန်တော်သည်၊ တေ–အရှင်မင်းမြတ်၏၊ ပုဗ္ဗော–သားပါတည်း။]

ကွစီတိ ကိ၊ ပေ၊ မဟာရာဇ။ ။**"ကွစိ သံယောဂပုဗ္ဗါ"**ဟု ကွစိသဒ္ဒါကို ဆို၏၊ **"ထိုကွစိသဒ္ဒါသည် ဘာအကျိုးရှိသနည်း"**ဟု မေး၊**"မဇ္ဈေ တွံ"**စသော နာနာပဒ ပြယုဂ်တို့၌ ရဿကဲ့သို့ မရွတ်ရဟု သိစေခြင်းအကျိုးရှိသည်ဟု ဖြေ၊ ချဲ့ဦးအံ့–သံယုဂ်သည် တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်သော ဧကပဒသံယုဂ်, တစ်ဝိဘတ်တည်းမဟုတ်၍ ၂ပုဒ်ကွဲလျက်ရှိသော နာနာပဒသံယုဂ်ဟု ၂မျိုးရှိ၏၊ ဧတ္ထစသည်၌ကား ဧနှင့်တ္ထတို့ ဝိဘတ်မကွဲ တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်၏၊ ထိုဧကပဒသံယုဂ်ရှေ့၌ ဧ ဩတို့ကိုသာ ရဿကဲ့သို့ ရွတ်ရသည်၊**"မံ စေ တွံ"**၌ စေနှင့်တွံကား (စေတစ်ပုဒ်,တွံတစ်ပုဒ်) ၂ ပုဒ်ကွဲလျက်ရှိသော နာနာပဒတည်း၊ **"ပုဗ္ဗော တျာဟံ"**ဝယ် ပုဗ္ဗောနှင့်တျာဟံလည်း နာနာပဒပင်၊ ထို့ကြောင့် တွံသံယုဂ် တျာသံယုဂ်တို့၏ ရှေ့၌ဖြစ်သော စေနှင့်ဗ္ဗောတို့ဝယ် ဧ ဩတို့ကို ရဿကဲ့သို့ မရွတ်ရ၊ အချုပ်မှာ**"ဧကပဒသံယုဂ်တို့၏ ရှေ့၌ရှိသော ဧ ဩတို့ကိုသာ ရဿကဲ့ရွတ်၍, နာနာပဒသံယုဂ်၏ ရှေ့၌ရှိသော ဧ ဩတို့ကို ရဿကဲ့သို့ မရွတ်ရ"**ဟု မှတ်ပါ။

နိရုတ္တိအဆိုကို ဆင်ခြင်။ ။ဧကပဒ၌ သံယုဂ်နှောင်းသော်လည်း ထိုသံယုဂ်သည် ဝဂ္ဂန္တသံယုဂ် ဖြစ်လျှင်လည်းကောင်း, ယ ရ လ ဝ သံယုဂ် ဖြစ်လျှင်လည်းကောင်း ရဿကဲ့သို့မရွတ်ရ၊**"ဧန္တိ, သေန္တိ, မေဏ္ဍော, သောဏ္ဍော, ဘာသေယျ"**စသည်တည်း၊ ဤကား နိရုတ္တိအဆိုဖြစ်သတတ်၊ ထိုအဆိုကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ဧန္တိ၌ ဧကို ဒီဃသံ ရွတ်ရိုးမရှိ, နောက်(နံ)သံနှင့် တွဲ၍ ဧ အတွက် ရဿသံပင် ရွတ်ဆိုရိုးရှိသည်၊ သောဏ္ဍောဟူသော သြဒီဃ၌လည်း နည်းတူ၊ ဘာသေယျ၌ ၎သေကိုကား ဒီဃအသံ ဖြင့် မြန်မာတို့ ရွတ်ဆိုရိုးရှိသော်လည်း နောက်က (ယ်)သံနှင့်တွဲ၍ ရွတ်မှသာ အမှန်ကျသည်၊ ထိုသို့ (ယ်)သံနှင့်တွဲလျှင် သေ၌ သေည် ဒီဃသံ မထွက်, ရဿသံပင် ထွက်လိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် နိရုတ္တိအဆိုကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

မှတ်ချက်။ ။**"သံယောဂပုဗ္ဗာ ဧကာရောကာရာ"**ဟုသာ ဆို၍ အာဒီဃကို မဆိုသောကြောင့် **"အာရျာတံ"** ၌ ချသံယုဂ်၏ ရှေ့ဖြစ်သော အာကိုလည်းကောင်း, **"ပညာဝါသ"**၌ ဿသံယုဂ်၏ ရှေ့ဖြစ်သော အာကိုလည်းကောင်း ရဿကဲ့သို့ **"အက်ရျာတံ–ပညာဝါသ်သ"**ဟု မရွတ်ရ, ဒီဃသံအတိုင်းပင် ရွတ်ရသည်၊ သံယုဂ်၏ရှေ့၌ ဤ ဦ ဒီဃ တွေ့လျှင်လည်း ဒီဃသံပင် ရွတ်သင့်သည်။

(၆) ဒုမှီ ဂရ။ ။ဒွိန္ဒ-၂ လုံးတို့၏၊ သမ္ဘဟော-အပေါင်းတည်း၊ ဒု-၂ လုံးတို့၏ အပေါင်း၊ တသို့ ဒုမှီ-ထို ၂ လုံးသော အက္ခရာအပေါင်းကြောင့်၊ ပရေ-နောင်းသော၊ သံယောဂဘူတေ-သံယုတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အက္ခရေ-အက္ခရာကြောင့်၊ ပုဗ္ဗော-ရှေ့ဖြစ်သော၊ ယော ရဿက္ခရော-အကြင် ရဿအက္ခရာသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) သော-ထို ရဿအက္ခရာသည်၊ ဂရသညော-ဂရုအမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဒတ္တော, ဟိတ္တော, ဘုတ္တော-ဒတ္တော, ဟိတ္တော, ဘုတ္တော ဟူသည်တည်း။ [ရဿသရ ၃ လုံးအစဉ် အတိုင်း ပုံစံထုတ်သည်။] (၆၀၂) ။

(၇) ဒီဃော စ။ ။ဒီဃော-ဒီဃဖြစ်သော၊ သရော စ-သရသည်လည်း၊ ဂရုသညော ဟောတိ-၏၊ ယထာ-ကား၊ နာဝါ, နဒီ, ဝဓူ, ဒွေ, တယော-နာဝါ၊ ပေ၊ တယော စသည်တည်း၊ [ဒီဃ ၅ လုံး အစဉ်အတိုင်း ပုံစံထုတ်သည်။] ဂရုကတော-ဂရုမှ၊ အညော-တစ်ပါးတခြားသော အက္ခရာကို၊ လဟုကော တိ-လဟုဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။ (၆၀၃) ။

---

(၆) ဒွိန္ဒံ၊ လေ၊ တသို့ ဒုမှီ။ ။"ဒွိန္ဒံ+သမ္ဘဟော"ကား ဒု၏သမ္ဘဟတဒ္ဓိတ် ဝိဂြိုဟ်ကိုပြသော ဝါကျတည်း၊ ဒုကို "ဒွိန္ဒံ+သမ္ဘဟော"တည်, သမ္ဘဟတ္ထေကဏ်ဏာ ဖြင့် ဏပစ္စည်းသက်, တဒ္ဓိတ်ထုံးစံအတိုင်း ချေပြီးသောအခါ "ဒ္ဝိ-အ" ကျန်၏၊ ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ အလိုအားဖြင့် "ဒုမှီ ဂရ"ဟူသော နိပါတနဖြင့် ဒ္ဝိကို ဒုပြု၊ နှာသအလို အားဖြင့်"ဝိသတိဒသေသု ဟာ ဒ္ဝိသ တု"၌ တုသဒ္ဒါ, တစ်နည်း-"ယောသု ဒ္ဝိန္ဒံ ဒ္ဝေစ" ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဒ္ဝိကို ဒုပြု, ဝါပရောဖြင့်(အ)ကို ချေ,နှာမ်ငဲ့, သို့ကို မှိပြု,"ဒုမှီ"ဟုပြီး၏။

သံယောဂ၊ လေ၊ ဂရုသညော။ ။"**သံယောဂဘူတေ အက္ခရေ ပရေ**"တို့ကား ဒုမှီကို ထပ်၍ဖွင့်သော သုတ္တဝုတ္တိများတည်း၊ ဒတ္တာစသည်၌ တွာသည်"**တနှင့်ဝ**" တွဲစပ်ထားသော အက္ခရာ ၂ လုံးအပေါင်း သံယုဂ်တည်း၊ ထိုသံယုဂ်နောင်းလျှင်"**ဒ-ဟိ-ဘု**"ကဲ့သို့သော ရဿအက္ခရာများကို "**ဂရု**"နာမည်ပေးသော သညာသုတ်ဟု (ရူပသိဒ္ဓိအလို)မှတ်ပါ၊ ဤသုတ်အဆိုအရ တွာ၏ ရှေ့၌ရှိသော "**ဒ-ဟိ-ဘု**"တို့ကို နဂိုက ရဿဖြစ်သော်လည်း "**ဒတ်-ဟိတ်-ဘုတ်**"ဟု ဂရသံထွက်အောင် ထက်ထက် မြက်မြက် ရွတ်ရမည်၊ ကမ္မဝါစာဝယ် သံဃသဒ္ဒ် ဃသ်, ပတ္တဒ္ဒ် ပတ်, ကလ္လံဒ္ဒ် ကလ် စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်၊ [ဂရုဟု ဆိုသောကြောင့် "**ဖိန္ဒိပ်လိုက်သလို လေးလေး ပင်ပင် ရွတ်ရမည်, ဒီဃသံ ပေါက်အောင် ရှည်ရှည် မရွတ်ရ**"ဟု မှတ်ပါ။]

(၇) ဒီဃော၊ လေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။နာဝါဝယ် ဝါ၌ အာ, နဒီ၌ ဤ စသော ဒီဃ ၅ လုံးကို ဂရုဟု ခေါ်၏၊ ဤဂရုများကိုကား ဒီဃသံပေါက်အောင် ရှည်ရှည် ရွတ်ရမည်၊ ဒတ္တာစသော သံယောဂါဒိဂရု, နာဝါစသော ဒီဃဂရုဟု ဂရု ၂ မျိုးသာ ဤ၌ပြသော်လည်း ဆန်းကျမ်း၌မူ နိဂ္ဂဟီတပရဂရု(ကံ ကိ ကုံ-တို့၌ အမှန်အတိုင်း

(၈) သေသာ ဗျဉ္ဇနာ။ ။အဋ္ဌ သရေ ထပေတွာ သေသာ–ကြွင်းကုန်သော၊ အဗုမတ္တာ–မတ္တြာဝက် ရှိကုန်သော၊ ကကာရာဒယော–က အက္ခရာ အစရှိကုန်သော၊ နိဂ္ဂဟီတန္တာ–ကုန်သော၊ တေတ္တိံသ–၃၃ လုံးသော၊ အက္ခရာ–တို့သည်၊ ဗျဉ္ဇနာ နာမ ဟောန္တိ၊ ဝုတ္တေဟိ–ဆိုအပ်ပြီးသော သရတို့မှ၊ အညေ–အခြားအက္ခရာတို့သည်၊ သေသာ–သေသတို့မည်၏၊ ဧတေဟိ–ဤအက္ခရာတို့သည်၊ အတ္ထော–အနက်ကို၊ ဗျဉ္ဇီယတိ–ပြအပ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့အနက်ကို ပြတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ–ထိုအက္ခရာတို့သည်၊) ဗျဉ္ဇနာ–တို့မည်၏၊ တံ ယထာ၊ ပေ၊ ဣတိ ဗျဉ္ဇနာ၊ ကကာရာဒီသု–ကအက္ခရာ အစရှိသည်တို့၌၊ အကာရော–အအက္ခရာသည်၊ ဥစ္စာရဏတ္ထော–ရွတ်ဆိုရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ (၆) ။

ရေးလျှင် နိဂ္ဂဟိတ်တွေသည် အထက်ကမနေရ,နောက်က နေရသောကြောင့် နောက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်ရှိသော ဂရ)ကိုလည်း ပြသေး၏၊ ထိုဂရုမျိုးမှ တစ်ပါးသော **"အ,ဣ,ဥ"** ရသမျှားကိုလည်းကောင်း, ဒုမှိ ဂရု၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော သံယုဂ် မနောင်းသော က ကိ ကု စသော အက္ခရာများကိုလည်းကောင်း လဟု ဟုမှတ်၊ [ဧတ္ထ သြဒ္ဓောတို့၌ ဧ သြတို့သည် ရသကဲ့သို့ ရွတ်ရသော်လည်း ဆန်း–ဂရ လဟု အခွဲတွင် ဂရု၌ ပါဝင်ကြသည်။] **"သုကဏ္ဌံ ကရိသာမိ"**ဟု ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရသဒီဃနှင့် လဟု ဂရုတို့သဘောတူသောကြောင့် **"ဒုမှိ ဂရု, ဒီဃော စ"** ၂ သုတ်ကို ဤနေရာ၌ ပြသည်။

• • • • • • • • • • • •

(၈) ဝုတ္တေဟိ သေသာ ဗျဉ္ဇနာ။ ။"ဝုတ္တေဟိ"သည် သေသာ၏ အပါဒါန်ကို ပြသောစကားတည်း၊ **"ဗျဉ္ဇီယတိ အတ္ထော ဧတေဟိ"**ကား ဗျဉ္ဇနာပုဒ်၏ ပဒဝိဂ္ဂဟ သံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ထို ဝိဂြိုဟ်၌ ဧတေဟိသည် အဝုတ္တကတ္တား, အတ္ထောကား ဝုတ္တကံတည်း၊ **"ဗျဉ္ဇနာ"**ဟု ကိတ်ပြီးသောအခါ ပြအပ်သော ကံအနက် မရ, ပြတတ်သော ကတ္တားအနက်ကို ရသောကြောင့် **"ဗျဉ္ဇနာ"**ကို **"အဝုတ္တကတ္တုသာဓနေ"**ဟု ခေါ်သည်၊ **"အတ္ထံ ဗျဉ္ဇယန္တီတိ ဗျဉ္ဇနာ"**ဟု ဝုတ္တကတ္တုသာဓနလည်း ပြုနိုင်သည်သာ။ [အနက်ကို ထင်ရှားပြပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

ကကာရာဒီသု၊ ပေ၊ ဥစ္စာရဏတ္ထော။ ။ဗျည်းတို့သည် တစ်မတ္တြာ၏ တစ်ဝက်မျှသာ ရွတ်ရာကာလရှိသောကြောင့် သူ့ချည်းသက်သက် အသံပီသစွာ ရွတ်ဆို၍ မဖြစ်နိုင်၊ အ အာ ဣ ဤစသော သရနှင့် တွဲရမှ **"က ကာ ကိ ကီ"**စသည်ဖြင့် အသံပီသနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် **"က ခ ဂ ဃ င"**စသည်ဖြင့် ဗျည်း၃၃လုံးကို သရပ်ပြရာ၌ ကစသည်ဝယ် အသရလည်း ပါ၏၊ ထိုအသရသည် ဗျည်း၏ အစိတ်အပိုင်းမဟုတ်, ရွတ်၍ဖြစ်အောင် အပိုထည့်အပ်သော အက္ခရာဖြစ်သည်–ဟူလို၊ တချို့ကား **"ဥစ္စာရဏတ္ထော–ရွတ်၍လွယ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏"**ဟု အနက်ပေး မှားကြ၏၊ စဉ်းစားပါ။

(၉) ဗျဉ္ဇနာတိ-ဗျဉ္ဇနာပုဒ်သည်၊ ဝတ္ထုတော-၏၊ ဝါ-၏။

ဝဏ္ဏ ပဋ္ဌပဋ္ဌသော မန္တာ။ ။တေသံ ခေါ ဗျဉ္ဇနာနံ-တို့တွင်၊ ကကာရာဒယော မကာရန္တာ, ပဋ္ဌဝိသတိ-၂၅လုံးသော၊ ဗျဉ္ဇနာ-တို့သည်၊ ပဋ္ဌပဋ္ဌ ဝိဘာဂေန-၅လုံး ၅လုံး တစ်စုအားဖြင့်၊ ဝဏ္ဏ နာမ ဟောန္တိ၊ တံ ယထာ၊ ပေ၊ ဣတိ ဝဏ္ဏ၊ ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ တေ-ထိုဝဏ်တို့သည်၊ ပဌမကွဲရ ဝသေန-ပထမ အက္ခရာ၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ပထမ အက္ခရာနှင့် စပ်သဖြင့်၊ ကဝဏ္ဏစဝဏ္ဏါဒိဝေါဟာရံ-ကဝဏ် စဝဏ် အစရှိသော ဝေါဟာရသို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်၏၊ ဝဏ္ဏေါတိ-ဝဏ္ဏေါဟူသည်၊ သမူဟော-အပေါင်းတည်း၊ တတ္ထ-ထိုသုတ်၌၊ ပဋ္ဌပဋ္ဌ ဝိဘာဂေန-၅လုံး ၅လုံး တစ်စုအားဖြင့်၊ ဣတိ ဝါ-ဤအနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဧတေသံ-ဤ ဗျည်းတို့၏၊ ပဋ္ဌပဋ္ဌ-၅လုံး ၅လုံးတို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိကုန်၏၊ ဣတိ ဝါ-ဤအနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌပဋ္ဌသော-ပဋ္ဌပဋ္ဌသော မည်၏၊ ယေသံ-အကြင် ဗျည်းတို့၏၊ မော-မဟူသော၊ အန္တော-အဆုံးသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ တေ မန္တာ။ (၇) ။

---

(၉) **တေ ပန၊ ပေ၊ ဝေါဟာရံ ဂတာ**။ ။နာမည်သည် အာဒိလဒ္ဓနာမ(အစ၌ တည်သော တစ်စုံတစ်ခုဖြင့် ရအပ်သောနာမည်), သဗ္ဗလဒ္ဓနာမ(အားလုံးနှင့် စပ်၍ ရအပ်သောနာမည်) စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိ၏၊ ဤ၌ ကဝဏ် စဝဏ်စသော နာမည်သည် အာဒိလဒ္ဓနာမတည်း-ဟု သိစေလိုမျှ **"တေ ပန၊ ပေ၊ ဂတာ"**ဟု မိန့်သည်။

ဝဏ္ဏေါတိ သမူဟော။ ။ဝဏ္ဏ ပဋ္ဌပဋ္ဌသော စသောသုတ်၌ ဝဏ္ဏသဒ္ဒါသည် အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဝဏ္ဏေါတိ သမူဟော"**ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ ထိုအဖွင့်အရ ဝဏ္ဏသဒ္ဒါသည် **"အပေါင်း"**အနက်ကို ဟောသော အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်တည်း-ဟု မှတ်ပါ၊ က စသည်ကို ၅လုံးစီ ပေါင်းစု၍ တစ်ဝဏ်စီ ပြုရခြင်းမှာလည်း ဌာန်တူမှုကို အကြောင်းပြု၍ ပြုရခြင်းတည်း၊ မှန်၏-**"က ခ ဂ ဃ င"** တို့သည် ကဏ္ဌဌာန်၌ ဖြစ်ခြင်း တူကြ၏၊ ထို့ကြောင့် တစ်စုပြု၍ **"ကဝဏ်"**ဟု ခေါ်၏၊ စဝဏ်စသည် ခေါ်ရာ၌လည်း နည်းတူ၊ ယ ရ လ ဝ-စသည်တို့ကား ထိုကဲ့သို့ ဌာန်ချင်း မတူကြ၍ စုမရသောကြောင့် **"အဝဏ်=အစုမဟုတ်သော အက္ခရာများ"**ဟု ခေါ်သည်။

တတ္ထ ပဋ္ဌ၊ ပေ၊ မန္တာ-တို့ကား ပဋ္ဌပဋ္ဌသောနှင့် မန္တာတို့၏ ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာ တည်း၊ **"ပဋ္ဌပဋ္ဌ ဝိဘာဂေန"**ဖြင့် ဝိဘာဂေ ဓာစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝိဘာဂအနက်၌ **"သော"**ပစ္စည်းသက်၍ ထို့နောက် နာဝိဘတ်ကျေသည်ဟု ပြ၏၊ **"ဝိဘာဂအနက်"** ဟူသည် ဝေဖန်အပ်(တစ်စုစီ ခွဲအပ်သော) အစုဟူသော အနက်တည်း၊ **"ပဋ္ဌပဋ္ဌ ဧတေသမတ္ထိ"**ဖြင့် အသတ္ထိအနက်၌ **"တဒသတ္ထိ တိဝိစ"**သုတ်ဝယ် စသဒ္ဒါဖြင့် သောပစ္စည်းသက်, ထို့နောက် ယောဝိဘတ်ကျေသည်ဟု ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် **"ပဋ္ဌပဋ္ဌသော-၅လုံး ၅လုံးစီ ရှိကုန်သော၊ မန္တာ ဗျဉ္ဇနာ ဝဏ္ဏ"**ဟု တစ်နည်း အနက် ပေနိုင်သည်။ [ပဋ္ဌသော၌ သောပစ္စည်း မဟုတ်ကြောင်းကို ထိုသုတ်ကြမှ ပြအံ့။]

(၁၀) **အံ ဣတိ နိဂ္ဂဟီတံ။** ။[အကာရော ဥစ္စာရဏတ္ထော၊ (အနက် ပေးခဲ့ပြီ၊) ဣတိ သဒ္ဒေါ ပန-ဣတိသဒ္ဒါသည်ကား၊ အနန္တရဝုတ္တနိဒဿနတ္ထော-အ၏အခြားမဲ့၌ ဆိုအပ်သော ဗိန္ဒုပြောက်ကို ညွှန်ပြခြင်းအနက် ရှိ၏။] **အံ** ဣတိ-အံဟူ၍၊ အကာရတော-မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သော၊ ယံ ဗိန္ဒု-အကြင် ဗိန္ဒုသည်၊ (အတ္ထိ-၏။) တံ-ထိုဗိန္ဒုသည်၊ နိဂ္ဂဟီတံ နာမ ဟောတိ၊ ရဿသရံ-ရဿသရကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဂယှတိ-ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ ဝါ-ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကရဏံ-ဌာန် ကရိုဏ်းကို၊ နိဂ္ဂဟေတွာ-နှိပ်၍၊ ဂယှတိ-၏၊ ဣတိ ဝါ-ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂဟီတံ-မည်၏။

---

(၁၀) **အကာရော၊ လေ၊ နိဒဿနတ္ထော။** ။အံ၌ပါသော (အ)အက္ခရာသည် က ခ စသည်၌ပါသော (အ)ကဲ့သို့ ရွတ်ဆို၍ဖြစ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ နိဂ္ဂဟီတ်ကား (အ) အက္ခရာ မဖက် ဗိန္ဒုပြောက် သက်သက်သာတည်း၊ **"အံ ဣတိ"** ဟု ဆိုအပ်သော ဣတိ သဒ္ဒါကလည်း အသရ၏ နောက်၌ရှိသော ထိုဗိန္ဒုပြောက်ကိုပင် ညွှန်ပြသည်၊ ချဲ့ဦးအုံ-ဣတိ မပါဘဲ **"အံ နိဂ္ဂဟီတံ"**ဟုသာ သုတ်တည်လျှင် **"အံ-အံသည်၊ နိဂ္ဂဟီတံ-နိဂ္ဂဟီတ်မည်၏"**ဟု သုတ်နက်ပေးမ၍ **"အံ တစ်ခုလုံး (အသရရော ဗိန္ဒုပြောက်ပါ) နိဂ္ဂဟီတ်မည်၏"**ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူရာ၏၊ ဣတိသဒ္ဒါ ထည့်ခြင်းကြောင့်ကား ထိုဣတိ သဒ္ဒါက ညွှန်ပြခြင်း နိဒဿနအနက် ရှိသောကြောင့် **"အသရ၏နောက်-မိမိဟူသော ဣတိ၏ ရှေ့နား၌ ကပ်လျက်ရှိသော ဗိန္ဒုပြောက်ကိုသာ နိဂ္ဂဟီတ် ခေါ်သည်"**ဟု ညွှန်ပြသည်။

[ဆောင်] အံ နိဂ္ဂဟီတံသာ, မဆိုပါဘိ, ထည့်သည့်အချက်, ဣတိတွက်ကား, မဖက် အသရ, ဗိန္ဒုမှု, ညွှန်ပြကျိုး ရှိသည်။

ရဿသရံ၊ လေ၊ နိဂ္ဂဟီတံ-ကား ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ [နိဂ္ဂဟီတ်၌ နိပုဗ္ဗ ဂဟာဓာတ်, တပစ္စည်း, ဣအာဂုံပင် ဖြစ်သော်လည်း သဂ္ဂတ၌ ဤဒီဃဖြင့် ရှိသောကြောင့် ဒီဃပြု၊] ပထမဝိဂ္ဂဟ၌ နိကို **"နိဿာယ"**ဟု ဖွင့်၍ ဂဟီတံကို **"ဂယှတိ"**ဟု ဖွင့်၏၊ ဤ၌ **"ဂဟ-ယူခြင်း"**ဟူသည်လည်း နှုတ်ဖြင့်ယူခြင်းတည်း၊ **"ရွတ်ဆိုအပ်"**ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ပေးရသည်၊ **"အံ ဣတိ"**ဟု ရဿသရကို မှီရမှ ရွတ်ဆို၍ ဖြစ်သောကြောင့် **"ရဿသရံ နိဿာယ"**ဟု ဆိုသည်။

ဒုတိယ ဝိဂ္ဂဟ။ ။နိကို **"နိဂ္ဂဟေတွာ"**ဟု ဖွင့်၏၊ ကရဏံအရလည်း ဌာန်ရော ကရိုဏ်းပါ ယူရသည်၊ [**"ကရဏာနိတိ-ကဏ္ဌာဒီနိ"**-ပရိဝါရ်, ကမ္မဝဂ်, တော်ရသကဏ်။] **"ဌာန် ကရိုဏ်းကို နှိပ်ခြင်း"**ဟူရာ၌လည်း သစ်ကိုင်းပေါ် နားနေသော ငှက်သည် အထက်သို့ ပျံတက်သောအခါ သစ်ကိုင်းကို ဖိနှိပ်သလို ဖြစ်သွားသကဲ့သို့ ထို့အတူ နိဂ္ဂဟီတ်သံသည် အထက် နှာခေါင်းပေါက်သို့ ဆန်တက်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် **"ကံ-စံ"**စသည်ဖြင့် ရွတ်ဆိုလိုက်သောအခါ က စ တို့၏ ဌာန် ကရိုဏ်းကို ဖိနှိပ်ထားသလို ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ကရဏာ-ကို၊ နိုဂ္ဂေါတ္တာန-၍၊ အဝိဝဋ္ဋေန-မဖွင့်အပ်သော၊ မုခေန-ခံတွင်းဖြင့်၊ ယံ-အကြင် ဗီဇုကို၊ ဝုစ္စတေ-ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ သရာနုဂ်-ရသသရသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ တံ ဗီဇု-ထို ဗီဇုကို၊ နိုဂ္ဂဟီတန္တိ-နိုဂ္ဂဟိတ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်၏။ (၈) ။

တစ်နည်းကြဲဖွယ်။ ။ပရိဝါရ်, ကမ္မဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ၌ နိုဂ္ဂဟောတ္တာကို **"အဝိသဒ္ဒေတ္တာ-မလွတ်မူ၍"**ဟု ထပ်၍ ဖွင့်သောကြောင့် **"ကရဏ-ဌာန် ကရိုဏ်းကို၊ နိုဂ္ဂဟောတ္တာ-မလွတ်လိုက်ဘဲ မြစ္စာယူ၍"**ဟု တစ်နည်းကြဲသင့်၏၊ အဓိပ္ပာယ်ကား-နိုဂ္ဂဟိတ်သံနှင့် ဝိမုတ်သံသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏၊ ဝိမုတ်အက္ခရာကို ရွတ်သောအခါ ဌာန် ကရိုဏ်းများကို ဟာလာဟင်းလင်းဖြစ်အောင် လွှတ်၍ ရွတ်ဆိုရ၏၊ နိုဂ္ဂဟိတ်ကို ရွတ်ဆိုသောအခါ၌ကား ဌာန်နှင့် ကရိုဏ်းကို မလွှတ်လိုက်ဘဲ မြစ္စာ ယူထားမှသာ နိုဂ္ဂဟိတ်၏ နာသိကာဌာန် နှာခေါင်းသံ ပီသ၏၊ ဗုဒ္ဓဝယ် ဒွံကို ရွတ်ရာ၌ ဒန္တ ဌာန်နှင့် ကရိုဏ်းကို လွှတ်ပစ်လိုက်လျှင် ပါးစပ်ပေါက်မှ လေသံ ထွက်သဖြင့် နိုဂ္ဂဟိတ်သံ ပျက်၍ ဝိမုတ်သံ ဖြစ်နေလိမ့်မည်။

ကရဏ နိုဂ္ဂဟိတ္တာန၊ ပေ၊ သရာနုဂ်။ ။ဤဂါထာကား ဒုတိယ ဝိဂ္ဂဟ၏ သာဓကဂါထာတည်း၊ ဤဂါထာ၌ **"အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန"**ဖြင့် ဝိမုတ်ဖြစ်မည်ကို ကာကွယ်သည်၊ **"ခံတွင်းကို ဖွင့်ဟထားလျှင် ခံတွင်းမှ လေသံ ထွက်၍ ဝိမုတ်ဖြစ်လိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်၍ နိုဂ္ဂဟိတ်ကို ရွတ်သောအခါ မဖွင့်အပ်သော ခံတွင်းဖြင့် ရွတ်ရမည်"**ဟူလို၊ **"ဝုစ္စတေ"**ကား ဂယှတိ၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ဂယှတိ-ရွတ်ဆိုအပ်၏"**ဟု ပေးရသည်၊ ကြွင်းပုဒ်များ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဒုတိယ ဝိဂ္ဂဟ၏ အဓိပ္ပာယ်အတိုင်းပင်၊ သရာနုဂ်အရ **"အံ ဣံ ဥံ"**ဟု ရသသရနှောက်သို့ လိုက်ပုံ (ရသနှောက်သို့ လိုက်ရမှ အသံ ပီသပုံ)ကို သိပါ။

မှတ်ချက်။ ။**"အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန"**၌ မုခသဒ္ဒါသည် သြဋ္ဌ၏ အနက်ဖြစ်သော နှုတ်ခမ်း ပါးစပ်ဟူသော အနက်ကို မပေး၊ သွားတို့ဖြင့် ဝါးအပ်ပြီးသော အစာ၏ ဝင်ရာ **"ခံတွင်း"**ဟူသော အနက်ကို ပေး၏၊ ထိုခံတွင်းကို ဖွင့်ထားလျှင် နှာခေါင်းသို့ လေ မသွားနိုင်၊ ထို့ကြောင့် နှာခေါင်းသို့ လေ သွားအောင် ခံတွင်းကို မဖွင့်ဘဲ ရွတ်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝါဒန္တရ။ ။အချို့ကား နှုတ်ခမ်းပေါက်ကို **"မုခ"**ဟု ယူပြီးလျှင် **"နိုဂ္ဂဟိတန္တ ရွတ်ရာ၌ နှုတ်ခမ်းပေါက်ကို ပိတ်၍ ရွတ်ရမည်"**ဟု ပြောကြ၏၊ ထိုဝါဒသည် ခါးတောင်းကျိုက်တခြား တင်တခြားကဲ့သို့ သဒ္ဒါနေကတခြား အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်း တခြားပင်၊ [နှုတ်ခမ်းပေါက်ကို **"မုခဒ္ဒါရ"**ဟု ခေါ်၏၊ **"နံ အနာဟာရေ ကဗဠေ မုခဒ္ဒါရံ ဝိဝရိသာမိတိ သိက္ခာ ကရဏီယာ"**ကို ထောက်ပါ။] အချုပ်မှာ-**"နိုဂ္ဂဟိတန္တ ရွတ်ရာ၌ နှုတ်ခမ်းပေါက်ပိတ်-မပိတ်မှာ လိုရင်းမဟုတ်, နှာခေါင်းသို့ လေထွက်အောင် ရွတ်နိုင်ခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သည်"**ဟု မှတ်ပါ။

ဗျဥ္ဇနဗုဒ္ဓိဆယ်ပါး။ ။"**အတ္တံ ဗျဥ္ဇယန္တီ**"အရ အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ် (သိစေတတ်)သောကြောင့် သရ-ဗျည်း-ပုဒ်တို့ကို "**ဗျဥ္ဇန**"ဟု ခေါ်ရသေး၏၊ ထို ဗျဥ္ဇနတို့ကို ရွတ်ဆိုကြောင်း စိတ်ကို "**ဗျဥ္ဇနဗုဒ္ဓိ**"ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဗျဥ္ဇနတို့ကို ရွတ်ဆိုကြောင်း စိတ်က ဆယ်မျိုးပြားသောကြောင့် ဗျဥ္ဇနလည်း ၁၀မျိုးပင် ပြားသည်။

သိထိလံ ဓနိတဉ္စ ဒီဃရဿံ, ဂရုကံ လဟုကဉ္စေဝ နိဂ္ဂဟီတံ၊
သမ္မုန္ဒ ဝေတ္ထိတံ ဝိမုတ္တံ, ဒသဓာ ဗျဥ္ဇနဗုဒ္ဓိယာ ပဘေဒေါ။

သိထိလံ-လျော့လျော့ ရွတ်အပ်သောသဒ္ဒါ၊ ဓနိတဉ္စ-တင်းတင်းမာမာ ရွတ်အပ်သော သဒ္ဒါ၊ ဒီဃ-ဒီဃသဒ္ဒါ၊ ရဿံ-ရဿသဒ္ဒါ၊ ဂရုကံ-လေးလေးရွတ်အပ်သော သဒ္ဒါ၊ လဟုကဉ္စေဝ-ပေါ့ပေါ့ရွတ်အပ်သောသဒ္ဒါ၊ နိဂ္ဂဟီတံ-နိဂ္ဂဟိတ်၊ သမ္မုန္ဒ-("**တုဏ္ဍသ**"ကဲ့သို့) ပုဒ်စပ်၍ ရွတ်အပ်သော သဒ္ဒါ၊ ဝေတ္ထိတံ-("**တုဏ္ဍိ+အသ**" ကဲ့သို့)ပုဒ်ဖြတ်၍ ရွတ်အပ်သောသဒ္ဒါ၊ ဝိမုတ္တံ-ခံတွင်းကို မပိတ်ဘဲ လွတ်၍ ရွတ်အပ်သော သဒ္ဒါ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒသဓာ-ဆယ်ပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဗျဥ္ဇနဗုဒ္ဓိယာ-အက္ခရာကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တဗေဒ၏၊ ပဘေဒေါ-အပြားသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ထိုတွင် သိထိလ ဓနိတတို့သည် နောက်၌ လာကုန်တော့၊ ဒီဃ ရဿ ဂရု လဟုတို့ကို ပြန့်ပြီ၊ ခံတွင်းကိုဖွင့်ဟ၍ ရွတ်ရသော (ချုပ်တုံ့ည်းပိတ်ဆို့မထားဘဲ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် လွတ်၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော) အာ-ကာ စသည်သည် ဝိမုတ္တမည်၏။

အချင်းချင်း ပြောင်းပြန်။ ။သိထိလံနှင့်ဓနိတ, ဒီဃနှင့်ရဿ, ဂရုနှင့်လဟု, သမ္မုန္ဒနှင့်ဝေတ္ထိတ, နိဂ္ဂဟိတ်နှင့်ဝိမုတ္တတို့သည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် "**နင်မဟုတ်, ငါ**"ဆိုသလို ဆန့်ကျင်ဘက်များတည်း၊ ထို့ကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဝိမုတ်အက္ခရာကို "**သုဏာတု မေတိ ဝိဝဋ္ဋေန မုခေန ဝတ္တတ္ဗေ(ဏာဟု ဖွင့်အပ်သော ခံတွင်းဖြင့် ရွတ်ဆိုသင့်ရာ၌) သုဏန္တု မေတိ ဝါ (ဏန်ဟုလည်းကောင်း) ဒေသ ဥတ္တိတိ ဝတ္တတ္ဗေ ဒေသ ဥတ္တိတိ ဝါ အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန အနုနာသိကံ ကတ္တာ ဝစနံ ဝိမုတ္တသ နိဂ္ဂဟီတဝစနံ နာမ**"ဟု ပရိဝါရ်-ကမ္မဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။အချို့ကား ဝိဝဋ္ဋပယတ်နှင့်ဆိုင်သော သရဂုလုံးနှင့် သ-ဟတို့ကို ဝိမုတ်အက္ခရာဟုဆိုကြ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် "**ဏ်,ဉ်,သ်,ဟ်**"ဟုရွတ်ရာ၌ (ဗိန္ဒု အတွက် နိဂ္ဂဟိတ် သံ,ဏစသည်တို့အတွက် ဝိမုတ်သံဖြစ်အောင်) တစ်ပြိုင်နက် ရွတ်ရတော့မည် ဖြစ်သောကြောင့်လည် ကောင်း, နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် ဝိမုတ်တို့လည်း အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက် အဖြစ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ပြသောကြောင့်လည်းကော၊ ထိုစကားကို စဉ်းစားကြပါလေ။

သဒ္ဒနီတိ။ ။သဒ္ဒနီတိ၌ "**ကုသလာ ဓမ္မာ**" စသည်ကို ဝိမုတ္တ၏ ပုံစံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြ၏၊ ထို၌ "**ဓမ်**"ကို ပုံစံထုတ်လိုရင်း မဟုတ်ပါ၊ လာ,မ္မာတို့ကိုသာ ထုတ်ပြလိုရင်းတည်း၊ ဤသို့ယူမှသာ ကမ္မဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော သုဏာတု၌ "**ဏာ**"ပုံစံ, သော ဥတ္တိ၌ "**သာ**"ပုံစံနှင့် ထပ်မိ၍ ယုတ္တိလည်း ရှိပါသည်။ [ဤဗျဥ္ဇနဗုဒ္ဓိဆယ်ပါးသည် သရဏာဂုံ ကမ္မဝါစာတို့၌ လွန်စွာအသုံးဝင်ရကား သေချာစွာ လေ့လာသင့်ပါသည်။]

(၁၁) ဣဒ-ဤကစ္စည်းကျမ်းခ၌၊ အဝုတ္တာနံ-မဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-နာမည် မမှည့်အပ်ကုန်သော၊ ပရသမညာနံပိ-တစ်ပါးသော သက္ကဋ္ဌကျမ်းခ၌ အမည်တို့ကိုလည်း၊ ပယောဇနေ-အကျိုးသည်၊ သတိ-ရှိသော်၊ ဂဟဏတ္ထံ-ယူခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပရိဘာသံ-ပရိဘာသာသုတ်ကို၊ အာဟ-ဆိုပြီ။ (၉)။

ပရသမညာ ပယောဇဂေ။ ။ပရသ္မိံ-တစ်ပါးသော၊ သက္ကတဂန္ဌေ-သက္ကတကျမ်းခ၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပရေသံ-တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝေယျာကရဏာနံ-ဗျာကရဏ်းဆရာတို့၏၊ ယောသာယောသလောပသဝဏ္ဏာသံယောဂလိင်္ဂါဒိကာ-ယောသ, အယောသ, လောပ, သဝဏ္ဏ, သံယုဂ်, လိင် အစရှိကုန်သော၊ ယာ သမညာ-အကြင် အမည်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တာစ-ထိုအမည်တို့ကိုလည်း၊ ပယောဇဂေ-သုံးစွဲသင့်သည်၊ သတိ-ရှိသော်၊ ဇေ္ဇာပိ-ဤကစ္စည်းကျမ်းခ၌လည်း၊ ယုဇ္ဇန္တေ-သုံးစွဲအပ်ကုန်၏။

၁၁။ ဣဒ အဝုတ္တာနံ၊ ပေ၊ မာဟ။ ။[ကစ္စည်းကျမ်းကိုမှီ၍ ဆိုရသောကြောင့် "ဣဒ"အရ ရူပသိဒ္ဓိကို မစွဲဘဲ"ကစ္စည်းကျမ်းခ"ဟုစွဲသည်၊] ကစ္စည်းကျမ်းခ တိုက်ရိုက်နာမည်မမှည့်သော်လည်း သက္ကတကျမ်းလာ ထိုနာမည်တို့ကိုလည်း ကစ္စည်းကျမ်းခ အကျိုးများလျှင် ယူနိုင်ဖို့ရာ"ပရသမညာ ပယောဇဂေ"ဟူသော ဤပရိဘာသာသုတ်ကို အရှင်ကစ္စည်းဆရာ မိန့်သည်၊ ဤ ပရိဘာသာသုတ်သည် နာမည်ကို သိစေသော (သညာ်) ပရိဘာသာသုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ပရသမညာ ပယောဇဂေ" သုတ်ဖြင့် "က"ကို အယောသ အမည်မှည့်, ပုရိသကို လိင်အမည်မှည့် စသည်ဖြင့် ယခုကာလခ၌ နာမည်မှည့်ကြ၏၊ သို့သော် ဤသုတ်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ နာမည်မှည့်ဖို့ ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ ဤပရိဘာသာသုတ်၏ အမိန့်အရ ဤကစ္စည်းကျမ်းခ သုံးစွဲနိုင်ပါသည်ဟုသာ ဆိုလိုသည်၊ ပရိဘာသာခေါ်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ နယေ ပရံ ယုတ္တောသုတ်မှာ ရှု။

ယာစ ပန၊ ပေ၊ လိင်္ဂါဒိကာ။ ။"ပရသ္မိံ သက္ကတဂန္ဌေ" ပါဠ်ဖြင့် "ပရသ္မိံ + သမညာ, ပရသမညာ"ဟု(သတ္တမီတပ္ပုရိသ်)ဝိဂြိုဟ် ပြုစေလို၏၊ "ပရ အရလည်း သက္ကတကျမ်းကို စွဲပါ"ဟု သိစေသည်၊ ဤနည်းအလို "ပရသမညာ-ကစ္စည်းကျမ်းမှ တစ်ပါးသောသက္ကတကျမ်းခ၌ အမည်တို့ကို"ဟု ဆို၍ ပရ၏ အပါဒါန်ကို ကစ္စည်းကျမ်းခံပါ၊ "ပရေသံ ဝါ ဝေယျာကရဏာနံ သမညာ"ဖြင့် "ပရေသံ+သမညာ"ဟူသော ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ဝိဂြိုဟ်ကိုလည်းကောင်း, ပရအရ ဗျာကရဏ်းကျမ်းဆရာများကို လည်းကောင်း ယူစေလိုသည်၊ ဤအလို "ပရသမညာ-ကစ္စည်းကျမ်းဆရာမှတစ်ပါး သက္ကဋဗျာကရဏ်းဆရာတို့၏ အမည်တို့ကို"ဟု အနက်ပေး၍ ပရ၏ အပါဒါန်ကို ကစ္စည်းကျမ်းဆရာ ခံပါ၊ "ယောသ၊ ပေ၊ လိင်္ဂါဒိကာ"ကား ကစ္စည်းကျမ်းခ၌ အသုံးဝင်သော သက္ကတနာမည်များတည်း။

တာ ဇ္ဇောပိ ယုဇ္ဇန္တေ။ ။တိုနာမည်များကို ဤကစ္စည်းကျမ်းခ သုံးစွဲခွင့် ကြုံလျှင် သုံးစွဲနိုင်သည်-ဟုလို၊ ယောသ အယောသအမည်ကို ဝဂ္ဂေ ယောသယောသနံသုတ်ခ၌ လည်းကောင်း, လောပ အမည်ကို သရာ သရေ လောပံသုတ်ခ၌လည်းကောင်း, သဝဏ္ဏ

ပရသို့-တစ်ပါးသောဗျာကရဏ်းကျမ်းခ္ဍ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပရေသံ-တစ်ပါးသော ဗျာကရဏ်းဆရာတို့၏၊ သမညာ-အမည်တို့တည်း၊ ပရသမညာ-တစ်ပါးသော ဗျာကရဏ်းကျမ်းခ္ဍ အမည်တို့၊ ဝါ-တစ်ပါးသော ဗျာကရဏ်းဆရာတို့၏ အမည်တို့၊ ဝေယျာကရဏော-ဗျာကရဏ်းကျမ်းခ္ဍ၊ သမညာ-အမည်တို့တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ (လိုက်ပေး)၊ ဝေယျာကရဏံ-ဗျာကရဏ်းကျမ်းကို၊ အဓိတာနံ-တတ်သိကုန်သော ဆရာတို့၏၊ သမညာ-တို့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်၊ ပယုဇ္ဇနံ-ယှဉ်စပ်ခြင်း၊ ဝါ-သုံးစွဲခြင်း၊ ပယောဂေါ-ယှဉ်စပ်ခြင်း၊ ဝါ-သုံးစွဲခြင်း၊ ဝိနိယောဂေါ-ယှဉ်စပ်ခြင်း၊ ဝါ-သုံးစွဲခြင်း။

တတ္ထ-ထို ယောသ အယောသ စသည်တို့တွင်၊ ဝဏ္ဏာနံ-ဝဏ်တို့၏၊ ပဌမ ဒုတိယာ-ပထမ ဒုတိယအက္ခရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ သကာရောစ-သ အက္ခရာသည်လည်းကောင်း၊ အယောသာ-အယောသတို့မည်၏၊ ဝဏ္ဏာနံ-ဝဏ်တို့၏၊ တတိယစတုတ္ထပဏ္ဍမာ-တတိယ,စတုတ္ထ,ပဏ္ဍမ အက္ခရာတို့လည်းကောင်း၊ [ဣတိခ္ဍ စပ်ရသောကြောင့် **"တို့လည်းကောင်း"**ဟု ပေးသည်။] ယရလဝဟဋ္ဌာ စ-ယ, ရ, လ, ဝ, ဟ, ဋ္ဌတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဧကဝိသတိ-၂၁ လုံးသည်၊ ယောသာ နာမ-ယောသတို့မည်၏။

အမည်(အသဝဏ္ဏအမည်)ကို ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေသုတ်ခ္ဍလည်းကောင်း, သံယောဂ(ဝိသညောဂ)အမည်ကို ဗျဉ္ဇနောစ ဝိသညောဂေါသုတ်ခ္ဍလည်းကောင်း, လိင်္ဂအမည်ကို လိင်္ဂဉ္စ နိပစ္စတေသုတ်ခ္ဍလည်းကောင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် ထိုထိုအမည်များကို ထိုထို သုတ်ခ္ဍ သုံးစွဲခွင့်ရှိသည်။ [သက္ကတသုတ်များကို ကစ္စည်းဋီကာ ပရသမညာအဖွင့်ခ္ဍ ပြထား၏၊ ထိုသုတ်များခ္ဍ အသဝဏ္ဏ-ဝိသညောဂ နာမည်မှည့်သောသုတ် မပါ၊ သဝဏ္ဏသံယောဂမှည့်သော သုတ်သာပါ၏၊ ထို့ကြောင့် **"လောပသဝဏ္ဏသံယောဂ လိင်္ဂါဒိကာ"**ဟု ပရသမညာ အတွင်းခ္ဍ အသဝဏ္ဏနှင့် ဝိသညောဂအမည်ကို မထည့်ဘဲ ထားသည်၊ သဝဏ္ဏသံယောဂ မဟုတ်လျှင် အသဝဏ္ဏဝိသညောဂဟု သိသာရကား သက္ကတခ္ဍလည်း အထူးနာမည် မမှည့်တော့ဟု မှတ်ပါ။]

ပရသို့၊ ပေ၊ တျတ္ထော။ ။ပရသို့ စ့သည်ကား ပဒဝဏ္ဏဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ **"ပရသို့+သမညာ, ပရသမညာ"**ဟုလည်းကောင်း, **"ပရေသံ+သမညာ, ပရသမညာ"**ဟု လည်းကောင်း ဝိဂြိုဟ် ပြုစေလိုပုံကို ရှေ့ခ္ဍ ပြခဲ့ပြီ၊ **"ဝေယျာကရဏော"**သည် ပရသို့ အနက်ပြ, **"ဝေယျာကရဏမဓိတာနံ"**ကား ပရေသံ၏ အနက်ပြတည်း။

ပယုဇ္ဇနံ၊ ပေ၊ ဝိနိယောဂေါ။ ။**"ပယုဇ္ဇနံ"**သည် သုတ်ခ္ဍပါသော **"ပယောဂေါ"** ပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်တည်း၊**"ဝိနိယောဂေါ"** ကား **"ပယောဂေါ"** အရ **"ပြယုဂ်-ဥဒါဟရဏ်ကို မယူရ၊ ယှဉ်စပ်ခြင်းအနက်ကို ယူပါ"**ဟု သိစေသည်၊ **"ယှဉ်စပ်"** ဟူသည်လည်း ဆိုင်ရာသုတ်ခ္ဍ သုံးစွဲခြင်းပင်တည်း၊ ယောသ အယောသ အကြောင်းကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာခ္ဍ ပြထားသည်။

ဇွေစ-ဤ ယောသ အယောသတို့တွင်၊ ဝဂ္ဂဒုတိယစတုတ္ထာ-ဝဂ်တို့၏ ဒုတိယ စတုတ္ထ အက္ခရာတို့ကို၊ ဓနိတာတိပိ-ဓနိတတို့ဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဣတရေ-ဒုတိယ စတုတ္ထမှတစ်ပါးသော အက္ခရာတို့ကို၊ သိထိလာတိ-သိထိလတို့ဟူ၍၊ (ဝုစ္စန္တိ)။

ဇွေစ ဝဂ္ဂဒုတိယ၊ ပေ၊ သိထိလာတိ။ ။ယောသ အယောသနှင့်စပ်၍(သရဏာဂုံ-ကမ္မဝါစာတို့၌ အသုံးကျသော) သိထိလ ဓနိတတို့ကိုလည်း မှတ်ထိုက်သောကြောင့် **"ဇွေစ ဝဂ္ဂဒုတိယ"** စသည်ကို မိန့်၊ [**"ဇွောတိ သိထိလဓနိတာဒီ ဒသဝိဗျဉ္ဇနေ ဝိနယကမ္မဝိသယေ အာဂတေ"**ဟူသော ဋီကာဖွင့်ကို ထောက်လျှင် **"ဇွေ-ဝိနည်းကဲ့ အရာဝယ် လာသော သိထိလ ဓနိတ အစရှိသော ဤ ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိဆယ်ပါးတွင်"**ဟု အနက်ပေးရလိမ့်မည်၊ **"ဝဝတ္ထိတန္တိ-အသက်ရတော ဌိတ်၊ နိဂ္ဂဟီတန္တိ-သာနုနာသိက်၊ ဝိမုတ္တန္တိ-နာနုနာသိက်"**ဟူသော ဋီကာဖွင့်ကို ထောက်ပြန်လျှင် သိထိလ ဓနိတ အပြီးတွင် သမ္ဗန္ဓ ဝဝတ္ထိတ စသော ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိဆယ်ပါး အပြည့်အစုံ ရှေး ရှုပသိဒ္ဓိစာအုပ်မျာ ၌ ပါရှိသေးဟန် တူ၏၊ ယခု စာအုပ်မျာ-၌ကား ထိုအားလုံးကို မတွေ့ရတော့သဖြင့် ဇွေကိုလည်း သင့်တော်သလို အနက်ပေးလိုက်ရတော့သည်။]

သိထိလ, ဓနိတ။ ။ရိုးရိုးမှန်မှန် အသံထက် တင် ၍ ခပ်ပြင်းပြင်း ရွတ်အပ်သော အက္ခရာသည် **ဓနိတအက္ခရာ** မည်၏၊ ဓနိတကို ထောက်၍ ထိုလောက် မပြင်းရဘဲ လျော့လျော့မှန်မှန် ရွတ်အပ်သော အက္ခရာသည် **သိထိလ**မည်၏၊ **"ဓနိတ"**ဟု ဆိုသောကြောင့် ကမ္မဝါစာ သရဏာဂုံ ရွတ်ရာတို့၌ ဦးခေါင်း လှုပ်ယိမ်းလောက်အောင် အလွန်ခက်ထန်စွာ ရွတ်ရမည်ဟုလည်းကောင်း, **"သိထိလ"**ဟုဆိုသောကြောင့် နှစ်ကိုယ်ကြာ စကားပြောသလို တိုးတိုး ရွတ်ရမည်ဟုလည်းကောင်း မမှတ်ရ၊ မှန်၏-ဗုဒ္ဓရှင်တော် တရားဟောတော်မူရာ၌ ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိများနှင့်အညီ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအခါ သိထိလ အက္ခရာတိုင်း လေသံပျော့ပျော့နှင့် လျော့လျော့ ဟောတော်မူလိမ့်မည် မဟုတ်သည့်ပြင် ဓနိတအက္ခရာ ရောက်ပြန်လျှင်လည်း ငေါက်သံနှင့် ဟောတော်မူမည်မဟုတ်ပါ။

သိထိလ ဓနိတမှ အလွတ်များ။ ။**"ဝဂ္ဂဒုတိယစတုတ္ထာ ဓနိတာ, ဣတရေ သိထိလာ"**ဟု ဓနိတမှ ကျန်သမျှကို သိထိလဟု လုံး၍ဆိုထားသောကြောင့် ဝဂ်တို့၏ ဒုတိယ စတုတ္ထတို့မှ ကျန်သမျှ ဝဂ်အက္ခရာနှင့် အဝဂ်တို့ကိုပါ သိထိလ၌ သွင်းယူရမည်ကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ အမှန်မှာ ထိုသို့ မယူရ၊ ဝဂ်ထဲ၌ ပထမနှင့် တတိယ (က-ဂ-စ-ဇ စသည်)တို့ကိုသာ သိထိလဟု ယူရမည်၊ [**"သိထိလံ နာမ ပဠေသု ဝဂ္ဂေသု ပဌမတတိယံ"** ပရိဝါရ်, ကမ္မဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ၊] ထို့ကြောင့် ဝဂ်၌ ပဠုမအက္ခရာများနှင့် အဝဂ်တို့ကို သိထိလ ဓနိတတို့မှ အလွတ်အက္ခရာများဟု မှတ်ပါ။

သိထိလ ဓနိတဟု ခွဲရကျိုး။ ။ယခုကာလ မြန်မာရွတ်သံ၌ **"ဂ-ယ"**စသော ဝဂ်၏ တတိယ စတုတ္ထအက္ခရာတို့သည် အသံတူကဲ့သို့ သိဟိုဠ်ရွတ်သံ၌ **"က-ခ"** စသော ဝဂ်၏ ပထမ ဒုတိယအက္ခရာတို့လည်း အသံတူနေကြ၏၊ ထို့ကြောင့် သိဟိုဠ်

ဝိနာသော–ကျေပျက်ခြင်းသည်၊ လောပေါ–လောပမည်၏၊ ရဿသရာ–ရဿသရတို့သည်၊ သကဒီဃေဟိ–မိမိဒီဃတို့ဖြင့်၊ အညမည်–အချင်းချင်း၊ သဝဏ္ဏာ နာမ–သဝဏ္ဏတို့မည်၏၊ တေ–ထိုသဝဏ္ဏတို့ကို၊ (ယေ–ရှိလျှင် **"ယင်း**

ကလေးများ သင်ပုန်းကြီးသင်စဉ် **"က–ယန, မာပရာဏ ခ–ယန, ဂ–ယန, မာပရာဏ ဃ–ယန, င–ယန"**ဟု စာအံ့ကြသတဲ့၊ [ယန=အက္ခရာ၊ မာပရာဏ=ပြင်းပြင်းရွတ်ရသော၊] **"မာပရာဏ"**ဟု ပါလျှင် ဓနိတသံဖြင့် ရွတ်အံ့ကြ၏၊ ဤ၌ ကနှင့်ခ, ဂနှင့်ဃ သည် အသံတူနေသောကြောင့် ရွတ်ရာ၌ အတင်း–အလျော့ ခွဲမထားလျှင် **"သံယော, နာဂေါ"** စသည်၌ မည်သည့်အက္ခရာကို ရွတ်နေသည်ဟု ကြားရသူတို့ မကွဲပြားမည်စိုးသောကြောင့် သိထိလ–ဓနိတဟု ရွတ်သံ ခွဲခြားထားရသည်၊ (င)စသော ပဉ္စမက္ခရာနှင့် အဝဂ်တို့မှာ အသံတူအက္ခရာ မရှိသောကြောင့် သိထိလ–ဓနိတဟု ခွဲခြားဖွယ်မလို ရကား ကမ္မဝါစာရွတ်ရာ၌ တင်းခြင်း လျော့ခြင်းကြောင့် အပြစ်မရှိဟု မှတ်ပါ။

ယောသနှင့် ဓနိတ။ ။ ဤ စကားစဉ်အရ – **"ယောသသံသည် နဂိုမည်သော ကျယ်သော အသံတည်း၊ ဓနိတသံကား ရှားနှစ်တုတ် ၂ချောင်း ရိုက်လိုက်သကဲ့သို့ တင်းတင်းမာမာဖြစ်အောင် တမင်ဗျာပါရစိုက်၍ ရွတ်ရသောအသံတည်း"**ဟု ခွဲခြားပါ၊ ထို့ကြောင့် ခ သည် အယောသ (နဂို မမြည်မဟိန်း)သော်လည်း ဓနိတ(တင်းတင်းမာမာအသံ)ထွက်အောင် ဗျာပါရစိုက်၍ ရွတ်ရ၏၊ (ဃ)သံကား ယောသလည်းဖြစ်, ဓနိတလည်းဖြစ်၍ မြည်မြည်ဟိန်းဟိန်းနှင့် တင်းတင်းမာမာ ရွတ်ရသည်၊ ယောသသံသည် သဘာဝသိဒ္ဓသံ (ပင်ကိုသဘောအတိုင်း ပြီးသော=နဂိုအတိုင်း ကျယ်သော မြည်သော ဟိန်းသောအသံ)တည်း၊ ဓနိတသံကား ပယောဂသိဒ္ဓသံ (ပယောဂစိုက်၍ ပြီးသော တင်းမာသောအသံ) တည်းဟု ဆိုလိုသည်။

[ဆောင်] အသံယောသ, သဘာဝဖြင့်, သိဒ္ဓပြီးသည်, ဟိန်းကျယ်မြည်၏၊ ဓနိတမူ, မှတ်ယူပယောဂ–သိဒ္ဓခေါ်ရန်, တင်းမာသံဟု, အသံ ၂ ပါး, ခွဲ၍ထားသည်, မှတ်သားသူဖို့ အထူးတည်း။

ဝိနာသော၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တန္တံ ပဒံ။ ။သုတ်အဖွင့်၌ **"ယောသာယောသလောပ သဝဏ္ဏသံယောဂလိင်္ဂါဒိကာ"**ဟု ခေါင်းစဉ်၍ပြခဲ့သော ပရသမဲညာတွင် ယောသ အယောသတို့ကိုလည်းကောင်း, ယောသ အယောသနှင့် အဆက်အသွယ်ဖြစ်သော သိထိလ ဓနိတတို့ကိုလည်းကောင်း အကျယ်ပြပြီး၍ လောပစသည်ကို အစဉ်အတိုင်း အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် **"ဝိနာသော"**စသည်ကို မိန့်၊ **"ဝိဘတ္တန္တံ ပဒံ"**ကား လိင်္ဂါဒိကာ၌ အာဒိအရ ပုံစံတည်း၊ ထိုတွင် သရဖြစ်စေ, ဗျည်းဖြစ်စေ ထင်ရှားသော အနေမှ ကျေပျောက် ပျက်စီးခြင်းသည် **လောပ**မည်၏။

သဝဏ္ဏ။ ။သက္ကတ၌ အ အာ စသည်ကို **"ဝဏ္ဏ"**နာမည်ဖြင့် သုံးစွဲထား၏၊ သဝဏ္ဏဟူသော နာမည်လည်း ထို သက္ကတမှလာသော နာမည်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သာမဏ္ဏ–တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသည်၊ ကေဠာန တွဲ–တစ်ခုတည်းသော ဌာန်ရှိသည်၏**

သဝဏ္ဏာတို့ကို"ဟု ဆို၊) သရူပါတိပိ–သရူပတို့ဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စန္တိ–ဆိုအပ်ကုန်၏၊ သရာနန္တ ရိကာနိ–သရ အခြားအကွယ် မရှိကုန်သော၊ ဗျဉ္ဇနာနိ–တို့သည်၊ သံယောဂေါ–သံယုဂ်မည်၏၊ ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတံ–ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ်တို့သည် ကြဉ်အပ်သော၊ ဝါ–ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ် မဟုတ်သော၊ အတ္ထဝံ–အနက်ရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ လိင်္ဂံ–လိင်မည်၏၊ ဝိဘတ္တိန္တံ–ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ ပဒံ–ပုဒ်မည်၏၊ ဣစ္စေဝမာဒိ–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊ [ဣတိ–ဤကား၊ သညာဝိဓာနံ–နာမည်စီရင်ခန်းတည်း။]

အဖြစ်တည်း"ဟူသော မုဒ္ဓဗောဓနှင့်အညီ ဌာန်အားဖြင့်တူသော ဝဏ္ဏ(သရ)တို့သည် အချင်းချင်း သဝဏ္ဏတို့မည်၏၊ "**အသည် အာနှင့်လည်းကောင်း, ဣသည် ဤနှင့်လည်းကောင်း, ဥသည် ဦနှင့်လည်းကောင်း, အပြန်အလှန် သဝဏ္ဏမည်သည်**"ဟူလို၊ ဤစကားအရ ရှေ့သရ ၆လုံးကို သဝဏ္ဏသရဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် "**ရဿ သရာ၊ ပေ၊ သဝဏ္ဏာ နာမ**"ဟု မိန့်သည်၊ သမာနာ–ဌာန်အားဖြင့် တူကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာ–အက္ခရာတို့တည်း၊ သဝဏ္ဏာ–တို့။

သရူပ။ ။ထိုသဝဏ္ဏသရတို့ကိုပင် "**သရူပ**"ဟုလည်း ခေါ်ရသည်၊ သဒ္ဒနီတိ၌ ရွတ်ဆိုအပ်သောအသံ(သဒ္ဒ)ဖြစ်၍ ရုပ်သွင်သဏ္ဌာန် မရကောင်း၊ ထို့ကြောင့် "**ရူပယတိ–အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ ရူပ–မည်၏**"နှင့်အညီ အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော သုတိကို "**ရူပ**"မည်၏ဟု ဆိုသည်၊ သုတိဟူသည်လည်း နှာ၌ ကြားအပ်သော အသံတည်း၊ အနှင့် အာသည် နှာ၌ ကြားအပ်သော သုတိအားဖြင့် တူ၏၊ ရဿဒီဃဖြစ်၍ အသံတို အသံရှည်မျှသာ ထူး၏၊ ဣနှင့်ဤ, ဥနှင့်ဦတို့လည်း သုတိတူကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "**သမာနံ+ရူပံ ယေသန္တိ သရူပါ=တူသော သုတိရှိသော သရတို့**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ရှေ့သရ ၆လုံးကို အချင်းချင်း သရူပဟု မှတ်ပါ၊ ဤသို့လျှင် သဝဏ္ဏနှင့် သရူပအရ ရှေ့သရ ၆လုံးချည်းရသောကြောင့် "**တေ သရူပါတိပိ ဝုစ္စန္တိ**"ဟု မိန့်သည်။

သံယုဂ်။ ။သံယောဂသဒ္ဒါသည် ယှဉ်စပ်ခြင်း(ပူးတွဲခြင်း) အနက်ကို ဟောဏ်၊ ထိုသို့ ပူးတွဲရာ၌ မြန်မာတို့က(သ) သံယုဂ်မှတစ်ပါး အခြားအက္ခရာတို့အတွက် "**ကွ–ဋ–ဒ္ဓ–ဒ္ဓ**"စသည်ဖြင့် အထက်အောက် ဆင့်လျက် ရေးသားကြသော်လည်း အခြားလူမျိုးတို့ကား ရှေ့နောက်စပ်လျက် ရေးသားကြ၏၊ "**ကွ**"ဟု ရေးသားရာဝယ် အဆုံး အသရကို ခအက္ခရာကမှီ၍ ထို ခအက္ခရာကို ကအက္ခရာက မှီသည်၊ ကနှင့်ခ အကြား၌ သရမရှိ၊ ထို့ကြောင့် "**သရာနန္တ ရိကာနိ**"ဟု ဆိုသည်။ ["**သရာနန္တ ရိတာနိ**"ဟု ရှိလျှင် "**သရသည် ခြားကွာအောင် မပြုအပ်ကုန်သော**"ဟု ပေး။]

လိင်္ဂ။ ။ကလာပ်၌ "**ဓာတုဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတမတ္ထဝံ**"ဟု ပစ္စယ မပါဘဲ ဆို၏၊ ပါဏိနီ၌ "**အတ္ထဝံ အဓာတုရပစ္စယော ပါဒိုပဒိကံ**"ဟု ဝိဘတ္တိမပါဘဲ ဆို၏၊ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ကား ထို ၂မျိုးလုံးစုံအောင် "**ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတမတ္ထဝံလိင်္ဂံ**"ဟု ဆိုသည်၊ [ပါဏိနီ၌ ပစ္စယသဒ္ဒါဖြင့် ဝိဘတ်ကိုပါ သွင်းယူနိုင်၏၊ "**ဓာတုလိင်္ဂေဟိ**

ပရာ ပစ္စယာ"ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်၌လည်း ပစ္စယဖြင့် ဝိဘတ်ကိုပါ ယူသည်။] ထိုပါ၌၌ ဝဋ္ဋိတပုဒ်ကို အသီးအသီး ယှဉ်စေ၍ **"ဓာတုဝဋ္ဋိတ, ပစ္စယဝဋ္ဋိတ, ဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတ"**ဟု ခွဲပါ။

ဓာတုဝဋ္ဋိတ။ ။**"အတ္ထဝံ လိင်-အနက်ရှိသော သဒ္ဒါသည် လိင်မည်၏"** ဟူရာ၌ ဘူဓာတဲ့ ကရဓာတ်စသော ဓာတ်များလည်း ထင်ရှားရှိခြင်း(သတ္တာ)အနက်-ပြုခြင်းအနက်စသော ဆိုင်ရာအနက် ရှိသောကြောင့် ထိုဓာတ်များလည်း လိင်အရ၌ ပါဝင်နေမည်စိုး၍ ထိုဓာတ်တို့ကို တားမြစ်ခြင်းငှာ **"ဓာတုဝဋ္ဋိတဲ"**ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်၊ **"ဓာတုဝဋ္ဋိတဲ-ဓာတ်သည် ကြောင့်အပ်သော၊ ဝါ-ဓာတ်မဟုတ်သော၊ အတ္ထဝံ-အနက်ရှိသဒ္ဒါ"**ဟူလို။ [တထာသတိ ဓာတာဝတိဗျတ္တိ, တန္နိဝါရဏတ္ထं ဓာတုဝဋ္ဋိတမိတိ=ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ဓာတ်တို့၌ လွန်၍ ပျံ့နှံ့ခြင်း ဖြစ်ရာ၏၊ ထိုဓာတ်ကို (လိင်အဖြစ်မှ) တားမြစ်ခြင်းငှာ **"ဓာတုဝဋ္ဋိတဲ"**ဟု ဆိုရသည်၊-သာရသွတဋီကာ။]

ပစ္စယဝဋ္ဋိတ။ ။**"ဓာတုဝဋ္ဋိတဲ အတ္ထဝံ လိင်"**လောက်မျှ ဆိုထားလျှင် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း, ကိတ်ပစ္စည်းနှင့် ထိုပစ္စည်းများဆုံးသော ဝါသိဋ္ဌ-ကာရက စ်သော သဒ္ဒါတို့လည်း ဆိုင်ရာအနက်ရှိသောကြောင့် လိင်မည်လေသလားဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိပြန်သောကြောင့် ထိုသဒ္ဒါစုကို တားမြစ်ခြင်းငှာ **"ပစ္စယဝဋ္ဋိတဲ-ပစ္စည်းသည် ကြောင့်အပ်သော၊ ဝါ-ပစ္စယန္တမဟုတ်သော၊ အတ္ထဝံ-အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ"**ဟု ဝိသေသန ကူမရပြန်သည်။

ဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတ။ ။**"ဓာတုပစ္စယဝဋ္ဋိတဲ အတ္ထဝံ လိင်"**ဟု ဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတမပါဘဲ ဆိုပြန်လျှင်(ပစ္စယအရ၌ ဝိဘတ်ပါ သွင်းယူထားကြောင်းကို နားမလည်သူတို့အတွက်) သိ-တိ စသော ဝိဘတ်များနှင့် ပုရိသောစသော ဝိဘတျန္တသဒ္ဒါများသည် လိင်မည်၏ဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိပြန်သောကြောင့် **"ဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတဲ -ဝိဘတ်သည်ကြည်အပ်သော၊ ဝါ-ဝိဘတ်မပါသော၊ အတ္ထဝံ-အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ"** ဟု ဝိသေသန ကူမရပြန်သည်၊ ဤ ဝိသေသနဖြင့် **"ဝိဘတ် မသက်ရသေးသော"ပုရိသ" စသည်ကိုသာ လိင်ခေါ်သည်"**ဟု ပြသည်၊ [သဒ္ဒရူပ် နာမေ တျုတ္တော-သဒ္ဒရုပ်သည် နာမ်မည်၏ဟု ဆိုအပ်သော်၊ ပဒဿာပိ နာမသညာ သိယာတိ တန္နိဝါရဏတ္ထံ အဝိဘတ္တိကံ (ဝိဘတ်မပါသော) ဣတိ၊-သာရသွတဋီကာ။]

အတ္ထဝံ။ ။သို့ဖြစ်လျှင် **"ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတဲ လိင်"**ဟုသာ ဆိုပါတော့လော, ဘာ့ကြောင့် **"အတ္ထဝံ-အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ"**ဟု ထည့်ရသေးသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-"ပုရိသ"ဟူရာ၌ **"ပုချည်း, ရိချည်း,သချည်း"**ဖြစ်လျှင် ယောကျ်ားခြင်းဟူသော အနက်မရှိ, "ပုရိသ" ဟု ပေါင်းမိမှသာ ယောကျ်ားဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်၍ **"အနက်ရှိ"**ဟု ဆိုရသည်၊ [**"ဗြိုက္ခု-သစ်ပင်"** ဟူရာ၌လည်း **"ဝ်ချည်း, ရိချည်း, ကိ်ချည်း"**နေလျှင် **"သစ်ပင်"**ဟူသော အနက်မရှိ၊] ထိုသို့ အနက်မရှိသော တစ်လုံးစီလည်း **"လိင်မမည်"**ဟု သိစေခြင်းငှာ**"အတ္ထဝံ"**ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ [**"အတ္ထဝံ** ဣတိ ကိ၊ ဗြိုက္ခု ဣတိ-ဟူရာ၌၊ **ဝ် ရိ ကိ် သာမ်-ဝ်+ရိ+ကိ်+သ** တို့၏၊ **ဧကေကသော-**တစ်လုံးစီ၊ **မာဘုတ်-**လိင်မဖြစ်စေရ"ဟု သိစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ (ကလာပ်ဝုတ္တိ။)]

သရသန္ဓိအခန်း

(၁၂) အထ–သညာဝိဓာနဏ၏ အခြားမဲ့၌၊ သရသန္ဓိ–သရသန္ဓိကို၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊ လောက+အဂ္ဂပုဂ္ဂလော၊ ပေ၊ အသင်္ခေါ+ဇော်ဌ နဒီသန္တိ ဣတိ–လောက+အဂ္ဂပုဂ္ဂလော၊ ပေ၊ အသင်္ခေါ+ဇော်ဌ နဒီသန္တိ ဟူကုန်သော၊ ဣစ–ဤ ပြယုဂ်တို့၌၊ သရာဒိသညာယံ–သရအစရှိသော အမည်ကို၊ (ကတာယံ–

အချုပ်မှတ်ဖွယ်။ ။ဤစကားအရ **"ဘူစသော ဓာတ်, ဘဝတိစသော ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော ဓာတ်ရုပ်, တဒ္ဓိတ် ကိတ်ပစ္စည်းနှင့် ထိုပစ္စည်းဆုံးသော နာမ်မင့်ရသေးသော ဝါသိဋ္ဌ ကာရကစသော သဒ္ဒါ, နာမ်ဝိဘတ်များနှင့် ပုရိသောစသော နာမ်ဝိဘတ်ဆုံးနေသော သဒ္ဒါ"** ဤအားလုံး "လိင်"အမည်မရဘဲ "ပုရိသ"ကဲ့သို့ နာမ်လည်းငဲ့ပြီး, ဝိဘတ်လည်း မသက်ရသေးသော သဒ္ဒါတို့သာ"**လိင်**"အမည် ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ပဒ။ ။"ပုရိသော ပုရိသာ"စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်သက်ပြီးသောအခါ "ပဒ"ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် "**ဝိဘတ္တန္တံ ပဒံ**"ဟု မိန့်သည်၊ ဝိဘတ်မသက်ခင် "**လိင်**"ဟု ခေါ်ဝေါ်ရကြောင်းကား "**တတော စ ဝိဘတ္တိယော–ထိုလိင်နောင် ဝိဘတ်သက်**"ဟု ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ကစ္စည်းသုတ်ဖြင့်လည်း ထင်ရှား၏၊ မုဒ္ဓဗောဓဗျာကရဏ်း၌လည်း "**တ္ထ ဣဓ ဣတ (ဝိဘတ္တန္တာ)–ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ (ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါမှတစ်ပါး) ဝိဘတ်မဆုံးသော သဒ္ဒါတို့သည်, ဒလိ (ပဒလိင်္ဂါ)–အစဉ်အတိုင်း ပဒ, လိင်တို့ မည်၏**"ဟု သုတ်တည်သည်။

[ဆောင်] **သက္ကတနှင့်, ကစ္စာနဆို, ကျမ်းအလိုမှာ, ထိုထိုဝိဘတ်, မသက်အပ်မီ, လိင် ခေါ်မည်၏၊ ထို ဤ ဝိဘတ်, သက်ပြီးလတ်က, ပဒ ခေါ်မြဲ, နှစ်မျိုးကွဲသည်, မှတ်စွဲ လိင်နှင့် ပုဒ်ထူးတည်း။**

မှတ်ချက်။ ။ဝိဘတ္တန္တံ ပဒံ၏ နောက်၌ "**ဣစ္စေဝမာဒိ**"ဟု ရှိ၏၊ အာဒိဖြင့် နဒီမှာ စ သုတ်လာ "**နဒီ**" အမည်, ဂဟသုပဓသေဝါ သုတ်လာ "**ဥပဓာ**" အမည် စသော ပရသမညာများကို ယူ၊ ဌာန် ကရိဏ်း ပယတ်တို့ကိုလည်း "**ပရသမညာ**" အဖြစ်ဖြင့် ပြကြသေး၏၊ သက္ကတ၌ ဌာန်စသည်ကို အမည်မှည့်သောသုတ်မရှိသည့်ပြင်, ကစ္စည်းကျမ်း၌လည်း ထိုဌာန် စသည်ကို တိုက်ရိုက် အသုံးပြုခွင့်မရှိရကား ထိုသွင်းပြမှုကို စဉ်းစားပါ့လေ။

• • • • • • • • •

(၁၂) **အထ သရသန္ဓိ**။ ။အကွာရာ ၄၁လုံးကို စဉ်ပြရာ၌ သရတို့ကို ရှေးဦးစွာ စဉ်ပြခဲ့သည်အားလျော်စွာ သညာဝိဓာနဏ၏ အခြားမဲ့၌ သရသန္ဓိကို **အရှင်ကစ္စည်း**ဆရာ ပြခဲ့သောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိဆရာလည်း သရသန္ဓိကိုပင် ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူလိုရကား "**အထ သရသန္ဓိ**"စသောဝါကျကို မိန့်၊ ဤဝါကျကို သရသန္ဓိခန်းအတွက် အစချီသော

ပြုအပ်ပြီးသော်၊) သဗ္ဗသန္ဓိကရဏာဒ္ဌာနေ–အလုံးစုံသော သန္ဓိပြုရာ ဌာနဌ၊ ဗျဥ္ဇနဝိယောဇနတ္ထံ–ဗျည်းကို ခွင်းခြင်း အကျိုးငှာ၊ ပရိဘာသံ–ပရိဘာသာသုတ်ကို၊ အာဟ–မိန့်ပြီ။

အခြေခံစကားဖြစ်၍ "ပါဒကဝါက္ယ=အချီးစကား (စကားပျိုး)"ဟု ခေါ်၏၊ ဤဝါက္ယ၌ အထသဒ္ဒါသည် အနန္တရတ္ထ (အခြားမဲ့ အနက်ဟော)နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ [သရာနံ–သရတို့၏ +သန္ဓိ–သန္ဓိတည်း၊ သရသန္ဓိ–သရတို့၏ သန္ဓိ၊ "ယသ+ဣန္ဒြိယာနိ"ကဲ့သို့ ရှေ့နောက် သရ ၂လုံးတို့၏ စပ်ခြင်းမျိုးတည်း၊ တစ်နည်း–"**သရေသု–သရတို့ကြောင့်၊ သန္ဓိ–စပ်ခြင်းတည်း၊ သရသန္ဓိ–ခြင်း၊ ဧကမိဓ+အဟံ**"ကဲ့သို့ နောက်သရကြောင့် ရှေ့ဗျည်းကို စီရင်သော သန္ဓိမျိုးတည်း။]

လောက+အဂ္ဂပုဂ္ဂလော၊ ပေ၊ ဣတိဓ။ ။"**လောက+အဂ္ဂပုဂ္ဂလော၊ ပေ၊ အသန္ဓော ဧတ္ထ နု ဒိဿန္တိ**"တို့သည် ရှေးဦးစွာ ရုပ်တည်ထားပုံ (ပုဒ်ဖြတ်ထားပုံ)ကို ပြသောစကားတည်း၊ "**လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော–ရှေ့အသရ ကျေသောပုံစံ, ပညိန္ဒြိယံ–ရှေ့အာသရ ကျေသောပုံစံ**" ဤသို့စသည်ဖြင့် အ အာ ဣ ဤ ဥ ဦ ဧ ဩ ကျေသော ပုံစံများကို အစဉ်အတိုင်း ပြထားသည်၊ အချို့သရများ၌ "**တိဏိ+ဣမာနိ, နောဟိ+ဧတေ**" ကဲ့သို့ ပုံစံ ၂ ခုစီ ပါသည်ကိုလည်း သတိပြုပါ၊ [ဤ သန္ဓိပိုင်း၌ ပုဒ်ဖြတ်တတ်ပုဒ်စပ်တတ်ဖို့သာ လိုရင်းဖြစ်၏၊ ပုံစံများ၌ အနက်ထင်ဖို့မှာ လိုရင်းမဟုတ်ပါ၊ ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်ကလည်း သန္ဓိပုံစံများကို အနက်မပေးစေလိုကြောင်းမှာ တချို့ အရာဝယ် အနက်ပေး၍ မဖြစ်နိုင်အောင် တစ်ပိုင်းတစ်စ ပုံစံထုတ်ထားသဖြင့် သိသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် သန္ဓိပုံစံများကို အနက်ပေးတော့မည် မဟုတ်ပါ။]

သရာဒိသညာယ၊ ပေ၊ ပရိဘာသမာဟ။ ။ပြုအပ်ခဲ့သော သညာသုတ်များကို အသုံးချဖို့ရာ သရနာမည် စသည်ကို ဤနေရာ၌ မှည့်ရဦးမည်၊ ထင်ရှားစေအံ့–"**လောက+အဂ္ဂပုဂ္ဂလော**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဤသို့ ၂ပုဒ်ခွဲပြီးသောအခါ ရှေ့ပုဒ်၌ပါသော ဂ၏အ ကို တတ္ထော ဒန္တာ သရာ အဋ္ဌသုတ်ဖြင့် သရအမည်မှည့်, (ဂ်)ကို သေသာ ဗျဉ္ဇနာသုတ်ဖြင့် ဗျည်းအမည်မှည့်၊ ဤသို့ သန္ဓိအစီအရင်ပြုမည့် အကွာရာ၌ သရစသည် မှည့်ခြင်းကို "**သရာဒိသညာယ် ကတာယ်**"ဟု ဆိုသည်။ [**သရာဒိသညာယ်တိ ဧတ္ထ လောကအဂ္ဂပုဂ္ဂလောတျာဒိသု ပုရိမပဒေ အကာရာဒိနံ တန္နိဿယ ကကာရာဒိနဉ္စ တတ္ထော ဒန္တာသရာအဋ္ဌာတိ သရသညာယ, သေသာ ဗျဉ္ဇနာတိ ဗျဉ္ဇနသညာယစ ကတာယ သတိတိ အတ္ထော**"–ဋီက ။] နောက်နောက် ရုပ်များ၌လည်း ဤသို့ နာမည်မှည့်ရကြောင်းကို သိပါ။

အမှာ။ ။ထိုသို့ နာမည်မှည့်ပြီးနောက် သန္ဓိစပ်ရာဌာန၌ ဗျည်းကို သရမှ ခွင်းလိုသောအခါ "**ပုဗ္ဗမဓော၊ ပေ၊ ဝိယောဇယေ**"ဟု ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်ဟု ဆိုရ၍လည်းကောင်း, ဤ ပရိဘာသာသုတ်ကို မဆိုဘဲလည်းကောင် "**အသရမှ (ဂ်)ဗျည်းကို ခွင်း**"ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ပုဗ္ဗမဟော၊ ပေ၊ ဝိယောဇယေ။ ။[သရေနာတိ–သရေနဋ္ဌ နာဝိဘတ်သည်၊ နိဿက္ကေ–အပါဒါန်အနက်ဋ္ဌ၊ ကရဏဝစနံ–ကရိဏီးဝိဘတ်တည်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ သဟာဒိယောဂေ–သဟာဒိယောဂအနက်ဋ္ဌ၊ ကရဏဝစနံ–တည်း၊] သန္ဓိကပ္ပေ–သန္ဓိကျမ်းဋ္ဌ၊ ဝါ–သန္ဓိကိုပြုရာဋ္ဌ၊ [**"သန္ဓိတဗ္ဗေ–သန္ဓိစပ်သင့်ရာဋ္ဌ"**ဟု သီဟိုဠ်မူရိုး၏၊ သဒ္ဒါနေပုံ မကောင်းလှ၊] သရသဟိတံ–သရနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗဗျဉ္ဇနံ–ကို၊ အနတိက္ကမန္တော–အစဉ်ကို မခုန်ကျော်ဘဲ၊ အဓောဋ္ဌိတံ–ကို လည်းကောင်း၊ အသရဗ္ဗု–ကို လည်းကောင်း၊ ကတ္တာ–၍၊

သရေနာတိ၊ ပေ၊ သဟယောဂေ ဝါ။ ။ဤစကားသည် သုတ်ကို အစဉ်အတိုင်းဖွင့်သောစကား မဟုတ်၊ သရေနအတွက် အထူးမှတ်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် ကြားညှပ်၍ ပြအပ်သော အမှာစကားချပ်သာ၊ **"သုမုတ္တာ မယံ တေန မဟာသမဏေန=ငါတို့သည် ထိုရဟန်းကြီးမှ+လွတ်ကြကုန်ပြီ"**ဟူရာဋ္ဌ နာဝိဘတ်သည် ကတ္တရိ စသုတ်ဋ္ဌ စသဒ္ဒါဖြင့် အပါဒါန်အနက်ဋ္ဌ သက်ရသကဲ့သို့ ထို့အတူ **"သရေန ဝိယောဇယေ"**ဋ္ဌ နာဝိဘတ်လည်း အပါဒါန်အနက်ဋ္ဌ သက်ရကြောင်း ပြလို၍ **"နိဿက္ကေ ကရဏဝစနံ"**ဟု မိန့်သည်၊ ဤအလို **"သရေန–သရမှ၊ ဝိယောဇယေ–ခွင်းရာ၏"**ဟု ပေး။

တစ်နည်း။ ။**"သဗ္ဗေဟိ ဝိယေဟိ မနာပေဟိ နာနာဘာဝေါ=အားလုံးချစ်မြတ်နိုးအပ်သူတို့နှင့်+အသီးအခြား ဖြစ်ရခြင်း"**ဟူရာဋ္ဌ နာဝိဘတ်သည် သဟာဒိယောဂေ စသုတ်ဖြင့် သဟာဒိယောဂအနက်ဋ္ဌ သက်ရသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဤ သရေနဋ္ဌ နာလည်း သဟာဒိယောဂအနက်ဋ္ဌ သက်ရသည်ဟု ပြလို၍ **"သဟယောဂေ ဝါ"**ဟု တစ်နည်း ပြပြန်သည်၊ ဤအလို **"သရေန–သရနှင့်၊ ဝိယောဇယေ–မယှဉ်စေရ၊ ဝါ–ခွဲရာ၏"**ဟု ပေး၊ ဝိယောဇယေဋ္ဌ ဝိပုဗ္ဗ ယုဇောတ် ကာရိတ် ဏောပစ္စည်း ကျေ, ဇယျဝိဘတ်ကို ဇ ပြု၊ ဝိသဒ္ဒါသည် **"ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ"** ဋ္ဌကဲ့သို့ ပဋ္ဌိသေဓအနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"မယှဉ်စေရ"**ဟူသော သဒ္ဒါနက်နှင့်ကား **"သရေန–သရနှင့်"**ဟု ပေးရသော သဟာဒိယောဂနက်က သာ၍ လိုက်ဖက်ပေသည်။

မှတ်ချက်။ ။သဟယောဂ, သဟာဒိယောဂ, သဟတ္ထဟု ၃မျိုး ခွဲပြရာဋ္ဌ **"သဟာပိ ဂဂ္ဂေန"**သည် သဟယောဂ၊ **"သဒ္ဓိं ဘိက္ခုသံ်ဃေန"**သည် သဟာဒိယောဂ၊ **"ဒေဝဒတ္တော ကောကာလိကေန"**သည် သဟတ္ထ၊ ဤသို့ ပုံစံ ၃မျိုး ကွဲသော်လည်း ရူပသိဒ္ဓိဆရာကာ, သဟာဒိယောဂေ စ သုတ်ဋ္ဌလည်း ထိုသို့ ၃မျိုး ခွဲ၍မပြသောကြောင့် သဟာဒိယောဂကိုပင် **"သဟယောဂေ ဝါ"**ဟု ဆိုထားဟန်တူသည်။

သန္ဓိကပ္ပေ၊ ပေ၊ ဝိယောဇေတဗ္ဗံ။ ။ဤကား သုတ်၏အနက်ကိုဖွင့်သော ဝုတ္တိတည်း၊ သုတ္တဝုတ္တိစသည်ကို ခွဲကြည့်ပါ၊ **"သန္ဓိကပ္ပေ သရသဟိတံ ပုဗ္ဗဗျဉ္ဇနံ သရတော ဝိယောဇယေ"**ဟု ပုဒ်ချင်းဆက်၍ **"သန္ဓိကို ပြုစီရင်ရာဌာနဋ္ဌ (က)ကဲ့သို့ သရနှင့်တကွဖြစ်နေသော ရှေ့ဗျည်းကို (သရတခြား ဗျည်းတခြားဖြစ်အောင်) သရမှ ခွဲလိုက်ခွင်းလိုက်ပါ"**ဟူလို၊ **"အနတိက္ကမန္တော အဓောဋ္ဌိတံ အသရံ စ ကတ္တာ ဝိယောဇယေ"**ဟု

သရတော–မှ၊ ဝိယောဇယေ–ခွင်းရာ၏၊ ဣတိ–ဤပရိဘာသာသုတ်ကြောင့်၊ သရတော–မှ၊ ဗျဉ္ဇနံ–ကို၊ ဝိယောဇေတဗ္ဗံ–ခွင်းရာ၏၊ စ–ဆက်ဦးအံ့၊ ဇတ္ထု–ဤဝုတ္တိဒ္ဒ၊ အသရဂ္ဂဟဏသာမတ္ထိယေန–အသရံသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့်၊ ဗျဉ္ဇနန္တိ–ဗျဉ္ဇနံဟူသော အဖွင့်ကို၊ လဒ္ဓံ–ရအပ်၏။ (၁၀) ။

(၁၃) **သရာ သရေ လောပံ**။ ။ပရေ–နောက်၌၊ ဒ္ဝိတေ–တည်သော၊ သရေ–သရကြောင့်၊ သဗ္ဗေပိ–အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သရာ ခေါ–သရတို့သည်၊ လောပံ ပပ္ပေါန္တိ၊ [လောပေါတိ–လောပေါဟူသည်၊ အဒဿနံ–

ပုဒ်ချင်းဆက်ထားပြီးလျှင် လောကဂ္ဂ၌ ကဗျည်းကို သရမှ ခွင်းသောအခါ **"အနတိက္ကမဏ္ဍော"**အရ**"အစဉ်ကို မရုန်ကျော်ဘဲ(ဂ်ဗျည်းကိုလေ၏ရှေ့သို့ကျော်မသွားစေဘဲ)ခွင်းပါ"**ဟုလည်းကောင်း,**" အဓောဋိတဲကတ္တာ"**အရ**"ရှေ့ဟူသောအောက်၌ထား၍ ခွင်းပါ"** ဟုလည်းကောင်း**"အသရံ ကတ္တာ"**အရ**"သရမပါစေဘဲ ဗျည်းချည်းသက်သက် ခွင်းပါ"**ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ၊ အကျယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

ဇတ္ထု စ၊ ပေ၊ လဒ္ဓံ။ ။သုတ်၌ ဗျဉ္ဇနံသဒ္ဒါမပါဘဲ"ပုဗ္ဗံ"ဟုသာ ဆိုပါလျက်ဝုတ္တိ၌ **"ပုဗ္ဗဗျဉ္ဇနံ"**ဟု ဗျဉ္ဇနံသဒ္ဒါကို ထည့်၍ ဖွင့်ထားရာဝယ် ဗျဉ္ဇနံကို အဘယ်မှ ရအပ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဇတ္ထု၊ ပေ၊ လဒ္ဓံ"**ဟု မိန့်၊ သုတ်၌ ဗျဉ္ဇနံဟု မပါသော်လည်း **"မဓောဋိတမသရံ"**၌ အသရံသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းကြောင့် ဗျဉ္ဇနံဟု ရအပ်ပါသည်–ဟူလို၊ သဒ္ဒါတို့၌ တိုက်ရိုက်ပြအပ်သောအနက်, သာမတ္ထိယအားဖြင့် ရအပ်သောအနက်ဟု ၂မျိုး ရှိ၏၊ [သမတ္ထသ–ပြစွမ်းနိုင်သော သဒ္ဒါ၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်း သတ္တိတည်း၊ သာမတ္ထိယံ–တို့။]

ထင်ရှားစေအံ့–"နင်–မဟုတ်"ဟူသော စကား၌ **"နင်–မဟုတ်ခြင်း"**သည် တိုက်ရိုက်ပြအပ်သော အနက်တည်း၊ **"နင်–မဟုတ်လျှင်+ငါ"**ဖြစ်ရကား **"ငါ"**ဟူသော အနက်သည် သာမတ္ထိယအားဖြင့် သိရသောအနက်တည်း၊ ဤသုတ်၌ကား **"အသရံ–သရမရှိ"**ဟူသော အနက်သည် တိုက်ရိုက်ပြအပ်သော အနက်တည်း၊ **"သရမရှိသော အရာ"**ဟူသည် ဗျည်းသာဖြစ်သင့်ရကား **"ဗျည်း"**ဟူသောအနက်မှာ အသရံသဒ္ဒါ၏ သာမတ္ထိယအားဖြင့် သိရသောအနက်တည်း၊ ထိုအသရံသဒ္ဒါ၏ သာမတ္ထိယကြောင့် သုတ်၌ပါသော ပုဗ္ဗံပုဒ်ကို ဗျဉ္ဇနံဟု အပိုထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည်–ဟူလို။ [ဤသာမတ္ထိယကို ဋီကာ၌ **"အညထာနုပပတ္တိ"**ဟု ဖွင့်၏၊ အညထာ–ဗျည်းဟူသော အနက်မှတစ်ပါး သရဟူသောအနက်၏+အနုပပတ္တိ–မသင့်ခြင်း၊ **"အသရံ–သရမရှိသော၊ ပုဗ္ဗံ–ရှေ့သရ"**ဟု ဆိုလျှင် မသင့်၊ **"အသရံ–သရမရှိသော၊ ပုဗ္ဗံ–ရှေ့ဗျည်း"**ဟု ဆိုမှသာ သင့်သည်–ဟူလို။]

(၁၃) **လောပေါတိ အဒဿနံ အနုဗ္ဗာရဏံ**။ ။ဤစကားကား သရာ သရေ လောပံ၌ လောပပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း၊ ထိုသို့ဖွင့်ရာဝယ် လောပေါ၏ သဒ္ဒါအနက်ကိုဖွင့်ခြင်း မဟုတ်, အဓိပ္ပာယ်အနက်ကိုသာ ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ ထိုတွင် အဒဿနံသည် ရေးထားသော

မမြင်ရခြင်းလည်းကောင်း၊ အနုစ္စာရဏံ–မရွတ်ဆိုရခြင်းလည်းကောင်းတည်း၊ ဧတ္ထ–ဤသုတ်၌၊ သရာတိ–သရာဟူသောသဒ္ဒါသည်၊ ကာရိယီနိဒ္ဒေသော–ကာရိယီကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဒါတည်း၊ ပန–ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ–ဤသရာဟူသော ပုဒ်၌၊ ဗဟုဝစနံ–ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်သည်၊ ဧကေကသ္မိं–တစ်လုံးတစ်လုံးသော၊ သရေ–သရဲသည်၊ ပရေ–နှောင်းလတ်သော်၊ ဗဟူနံ–များစွာသောသရတို့၏၊

ပြယုဂ်ကို ရည်ရွယ်သောစကားတည်း၊ **"လောက+အဂ္ဂ"**ဟု ရေးသားထားရာ၌ ကစ၏ အသရကို ဤသုတ်ဖြင့် ချေလျှင် အသရကို မမြင်ရတော့ပြီ–ဟူလို၊ အနုစ္စာရဏံကား နှုတ်ဖြင့်ရွတ်အပ်သော ပြယုဂ်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း၊ ရှေ့အသရကို ချေလိုက်သည့်အခါ ထိုအသရကို မရွတ်ရတော့ပြီ–ဟူလို၊ [သက္ကတ၌ကား လောပေါ၏ ပရိယာယ်ကို **"အဒဿနံ အနုစ္စာရဏံ"**အပြင် **"အဿဝနံ–မကြားရခြင်း၊ အနုပလဒ္ဓိ–မရခြင်း၊ အဘာဝေါ–မရှိခြင်း၊ ဝိနာသော–ပျက်စီးခြင်း"**ဟုလည်း ဆိုသေး၏။]

သရာတိ ကာရိယီနိဒ္ဒေသော။ ။ကာရိယသဒ္ဒါသည် **"ပြုဖွယ်=စီရင်ဖွယ်=ပြုစရာ=စီရင်စရာ"**ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုပြုစရာ စီရင်စရာရှိသော အကွာရာသည် ကာရိယီမည်၏၊ [ကတ္တာဗ္ဗန္တိ ကာရိယံ-ပြုဖွယ်၊ ကာရိယံ ယသ အတ္ထိတိ ကာရိယီ၊ ဤကာရိယီကိုပင် **"ကာရီ"**ဟုလည်း ခေါ်၏၊ **"အနိဋ္ဌိတံ ပဒံ ကာရီ"**စသည်တည်း၊] လောက+အဂ္ဂပုဂ္ဂလော၌ ကစ၏မှီရာ အသရသည် ချေမှုကို ပြုဖွယ်ရှိရကား ကာရိယီတည်း၊ သုတ်၌ပါသော သရာကား ထိုကာရိယီကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဒါတည်း။

ဗဟုဝစနံ ပနေတ္ထ၊ ပေ၊ ဥပနေတ္ထံ။ ။နိမိတ်ကို ညွှန်ပြရာ၌(သရေဟု) ဧကဝုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့ ကာရိယီကို ညွှန်ပြရာ၌ **"သရော"**ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် မညွှန်ပြဘဲ **"သရာ"**ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဗဟုဝစနံ"**စသည်ကိုမိန့်၊ သရာဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းသည် **"နောက်၌ သရတစ်လုံး နှောင်းလျှင် ရှေ့၌ သရအများကို ချေနိုင်၏"**ဟု သိစေရခြင်း အကျိုးရှိသည်၊ ဥပမာ–သခတော ဂဿေါသုတ်၌ **"ဂဿ+ဧ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုဧကို **"အ အာ ဣ ဤ ဧ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် နောက် ဧ ကြောင့် ရှေ့ အ အာ ဣ ဤ ၄လုံး (သရအများ)ကို ချေခြင်းကဲ့သို့တည်း။ [**"ဧတ္ထစ သရေသူတိ အဝတ္တာ သရေတိ ဝစနံ ဧကေကသ္မိं ယေါတိ ဥပနေတ္ထံ၊ ယဒိဧဝံ သရောတိ အဝတ္တာ ကသ္မာ သရာတိ ဝုတ္တံ၊ ဧကဋ္ဌိတိစတုနှမ္မိ လောပေါ ဟောတီတိ ဥပနေတ္ထံ"**၊–ရှာသ။]

သရာ ယန္တိ သရေ လောပံ, ဧကော ဒွေ စတုရော တယော၊
နသိ ယန္တိ ဥပေယျာသိ, ဂဿေါတိ နိဒဿနံ။

သရေ–နောက်သရတစ်လုံးကြောင့်၊ ဧကော ဒွေ စတုရော တယော– ၁,၂,၄,၃ဖြစ်ကုန်သော၊ သရာ–တို့သည်၊ လောပံ–သို့၊ ယန္တိ–ရောက်ကုန်၏၊ နသိ, ယန္တိ, ဥပေယျာသိ,ဂဿေါတိ–နသိ၊ ယ၊ ဂဿေါတို့ကား၊ နိဒဿနံ–(ရသင့်သလို ယူရမည်)

လောပဥ္ဘပနတ္ထံ–ကျေနိုင်ပုံကို သိစေရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ သရေတိ–သရေဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ နိမိတ္တနိဒ္ဒေသော–နိမိတ်ကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဒါတည်း၊ စ–ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ–ဤ သတ္တမီဝိဘတ်သည်၊ နိမိတ္တသတ္တမီ–နိမိတ်အနက်၌ သက်သော သတ္တမီဝိဘတ်တည်း၊ နိမိတ္တောပါဒါနသာမတ္ထိယတော–နိမိတ်ကို ယူရခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ဝဏ္ဏကာလဗျဝဒါနေ–ဝဏ္ဏခြားရာ, ကာလခြားရာ၌၊ သန္ဓိ ကာရိယံ–သန္ဓိပြုဖွယ်သည်၊ နု ဟောတိ–မဖြစ်။

ဥဒါဟရဏ်တည်း။ [သဒ္ဒနီတိ၌ ရှေ့ပုံစံ၃ခုကိုသာ ပြု၍ **"အမျှားဆုံး ၃လုံးကိုသာ ချေနိုင်၏"**ဟု ဆို၏၊ နျာသ၌ နောက်ဆုံးပုံစံကို ပြု၍ ၄လုံးချေအထိ ဆိုသည်၊ ထိုတွင် **"နသီ=နေ+အသီ"** နု၌ အသရတစ်လုံးကျေ၊ **"ယန္တီ=ယာဓာတ်, အပစ္စည်း, အံ့န္တီ (ယာ+အ+အန္တီ)"** ယာ၌ အာနှင့်အပစ္စည်း ၂လုံးကျေ၊ **"ဥပေယျာသိ=ဥပ+ဣဓာတ်+ အပစ္စည်း,ယျာသိ"** ပ၌ အနှင့်ဣ အ, သရ၃လုံးကျေ၊ ဂဿေဝါ၌ ဧဝယ် သရ၄လုံး ကျေပုံကိုပြခဲ့ပြီ၊ ကြွင်းသောမှတ်ဖွယ်ကို ထို သဓတော ဂဿေဝါသုတ်ကျမှ ပြဦးမည်။]

သရေတိ နိမိတ္တနိဒ္ဒေသော။ ။သရာ၏အနက်ကို ပြပြီး၍ သရေ၏အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် **"သရေတိ"**စသည်ကို မိန့်၊ **"လောက+အဂ္ဂ"**၌ နောက်သရသည် ရှေ့သရကို ချေရခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊ ထိုအကြောင်းကို ပါဠိလို **"နိမိတ္တ"**ဟု ခေါ်၏၊ သရေသည် ထိုနိမိတ်ကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဒါတည်း၊ [**"ကမ္မကရဏနိမိတ္တတ္ထေသု သတ္တမီ"**သုတ်ဖြင့် နိမိတ်အနက်၌သက်စေ၍**"သရေ–သရကြောင့်"**ဟု အနက်ပေးရသည်။]

နိမိတ္တောပါဒါန၊ လေ၊ နု ဟောတိ။ ။နိမိတ်ဟူသည် အကြောင်းတည်း၊ လောပ်အရ ကျေခြင်းကား အကျိုးတည်း၊ အကြောင်းနှင့်အကျိုးဟူသည် တစ်စုံတစ်ခု အကွယ်အကာမရှိထိုက်၊ အကွယ်အကာ ရှိနေသေးလျှင်လည်း အကြောင်းအကျိုးအစစ် မဖြစ်နိုင်၊ သို့ဖြစ်၍ သရေဟူသော သတ္တမီနိမိတ်၏ သာမတ္ထိယ(အစွမ်း)ကြောင့် ဝဏ္ဏဖြစ်စေ, ကာလဖြစ်စေ ကွယ်ကာနေလျှင် အကျိုးဖြစ်သော သန္ဓိဆိုင်ရာကိစ္စ မဖြစ်နိုင်၊ [ဆရာတို့ကား သတ္တမီနိမိတ်အတွက် အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုး ပြောကြသေး၏။]

ဝဏ္ဏခြား၍ သန္ဓိ မဖြစ်ပုံ။ ။အက္ခရာခြားနေလျှင် ထိုအက္ခရာ၏ရှေ့+နောက်၌ ရှိသော အက္ခရာသရများ သန္ဓိစပ်လို့မဖြစ်၊ ပုံစံကား–**"သကိ ဧဝ"**တည်း၊ ဤ၌ ကိ ဝယ် (ဣ)သရနှင့် ဧ သရတို့၏ အကြား၌ နိဂ္ဂဟိတ်တည်းဟူသော ဝဏ္ဏခြားနေ၏၊ သို့ဖြစ်၍ နောက် ဧ ကြောင့် ရှေ့ဣ ကို ချေခြင်းဟူသော သန္ဓိကိစ္စ မဖြစ်နိုင်၊ ထိုသို့ မချေနိုင်လျှင် ကကို ဧသို့ကပ်၍ **"သကေဝ"**ဟု မဖြစ်နိုင်မှုမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိပြီ၊ ထို့ပြင် ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ဖြင့် ဣကို ယပြုခြင်းဟူသော သန္ဓိကိစ္စလည်း မဖြစ်နိုင်သဖြင့် ယကို ဧသို့ကပ်၍ **"သကျေဝ"**ဟု မဖြစ်နိုင်မှုမှာလည်း ဆိုဖွယ်ရာ မရှိပြီ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ကွစီ လောပ်သုတ်ဖြင့် ချေပြီးသောအခါ၌ကား ဝဏ္ဏမခြားတော့သဖြင့် အလိုရှိသလို **"သကေဝ, သကျေဝ"**ဟု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ကာလခြား၍ သန္ဓိမဖြစ်ပုံ။ ။ကာလဟူသည် ရွတ်ဆိုသောအခါ ရပ်တန့်ချိန်တည်း၊ **"အချိုက ရွတ်ရာကာလ"**ဟု ပြောကြ၏၊ အမှန်မှာ ရွတ်ရာကာလမဟုတ်, ရွတ်ဆိုစဉ် ရပ်တန့်ချိန်ကာလသာတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့–ဂါထာရွတ်ရာ၌ ၄ပါဒရှိသည်တွင် ရှေ့၂ပါဒကို ရွတ်ပြီးလျှင် ထုံးစံရှိသလောက် ရပ်တန့်ရမည်၊ တစ်ဆက်တည်း(တောက်လျှောက်) ရွတ်မသွားရ၊ ထိုသို့ ရပ်တန့်ရမည့် နေရာဝယ် သန္ဓိစပ်ထားလျှင်(အစပ်ဖြစ်၍ ရပ်တန့်ခွင့်မရ) တစ်ဆက်တည်း ရွတ်ရတော့မည်ဖြစ်သောကြောင့် အလက်ကျမ်းလာ **"ယတိဟိနု"**အပြစ်ဒေါသ ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂါထာတို့ဝယ် ဒုတိယပါဒအဆုံးနှင့် တတိယပါဒ၏ အစ၌ ရပ်တန့်ရာ ကာလခြားသောကြောင့် သန္ဓိကိစ္စ မဖြစ်။

ပုံစံကား–"သဗ္ဗေ သခ်ါရာ အနိစ္စာ, ယဒါ ပညာယ ပဿတိ၊
အထ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဒုက္ခေ, ဧသ မဂ္ဂေါ ဝိသုဒ္ဓိယာ"တည်း။

ဤဂါထာ၌ ပဿတိဝယ် အနည်းငယ် ရပ်နားပြီးမှ **"အထ နိဗ္ဗိန္ဒတိ"**စသည်ကို ဆက်၍ ရွတ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ရပ်တန့်ရာကာလ ခြားနေသည့်အတွက် တိ၌ ဣကို ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ဖြင့် ယပြုခြင်းဟူသော သန္ဓိကိစ္စ မဖြစ်နိုင်၊ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်လျှင် ယကို အသရသို့ကပ်၍ **"ပဿတျဿ"**ဟူသော ဒုတိယ သန္ဓိကိစ္စမှာ ဆိုဖွယ်ရာမရှိ။

မှတ်ချက်။ ။ဤ **"ပဿတိ+အထ"**တို့၌ သရ သရေ လောပ်သုတ် အစီအရင် မပါ၊ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်၌ လိုက်လာသော သရေနိမိတ်၏ သာမတ္ထိယကြောင့် ဣကို ယပြုခြင်း၏ မဖြစ်ကြောင်းကိုပြသော ပုံစံတည်း၊ သို့ဖြစ်၍ သတ္တမီနိမိတ်ဖြင့် ပြသမျှ သုတ်တိုင်းဝယ် ဝဏ္ဏဖြစ်စေ, ကာလဖြစ်စေ ခြားကွယ်နေရာ၌ ချေမှု သန္ဓိသာ မက အခြားသန္ဓိကိစ္စများလည်း မဖြစ်နိုင်ဟုချည်း မှတ်ပါ။

မောဂ္ဂလ္လာန် ပဠိကာ။ ။**"သရော လောပေါ သရေ"**သုတ်၏ ပဠိကာ၌ကား **"သရေတိ–သြပသိလေသိကာဓာရသတ္တမီ"**ဟုဆို၍ ဤရူပသိဒ္ဓိ၏ **"နိမိတ္တသတ္တမီ"**ဟူသောစကားကို ပယ်ရှားလေ၏၊ ပဠိကာအလို **"သရေ–သရနှောင်းရာ၌"**ဟု အာဓာရ အနက်ပေး၊ အာဓာရ၄မျိုးတွင်လည်း **"ဥက္ကလိယံ အာစာမော တိဋ္ဌတိ=ထမင်းအိုး၌ ထမင်းရည်တည်၏"**ဟူရာဝယ် အာဓာရဖြစ်သော ထမင်းအိုးသည် အာဓေယ် ထမင်းရည်၏ ကပ်ငြိတည်ရာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ သရေအရ နှောက်သရလည်း သရောအရ ရှေ့သရ၏ (အကြားမလပ် ငြိကပ်တည်နေရာ) သြပသိလေသိကာဓာရသာ ဖြစ်ထိုက်၏၊ ဤသြပသိလေသိကာဓာရ၏ သတ္တိကြောင့် ဝဏ္ဏခြားရာ ကာလခြားရာတို့၌ အကြားအလပ် ရှိနေရကား သန္ဓိအစီအရင်ဟူသမျှ မဖြစ်ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုတွင် ကာလခြားရာ ပုံစံ၌ ဂါထာအရာသာမက **"ကတမာစာနန္ဒ+အနိစ္စသညာ"**ကဲ့သို့သော စုဏ္ဏိယပုံစံ၌လည်း **"ကတမာစာနန္ဒ"**ဟု ရွတ်ပြီးလျှင် တန့်ရပ်နားနေရဦးမည်ဖြစ်၍ ကာလခြားလျက် ရှိသောကြောင့် **"နန္ဒာနိစ္စာ"**ဟု နှောက်ပုဒ်နှင့် သန္ဓိကိစ္စ မဖြစ်ဟု မိန့်သေး၏။

[ဆောင်] သြပသိလေ, တစ်ထွေနိမိတ္တ, သတ္တမျကြောင့်, ဝဏ္ဏအကွာရာ, ခြားလေရာနှင့်, ဂါထာ စုဏ္ဏိယ, ဟူသမျှပင်, ရွတ်ဆိုစဉ်ဝယ်, ရပ်တန့်ဖွယ်နား, ကာလခြားမှ, မှတ်သားသန္ဓိ မဖြစ်တည်း။

လောပ်တိ–လောပ်ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ကာရယနိဒ္ဒေသော–ကာရိယကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဒါတည်း၊ ပန–ဆက်ဦးအုံ့၊ ဥပရိ–အထက်(ဝါပရော အသရူပါ) သုတ်၌၊ ပရလောပဝိဓာနတော–နောက်သရ ကျေခြင်းကို စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ သုတ္တံ–ဤ(သရာ သရေ လောပ်)သုတ်ကို၊ ပုဗ္ဗလောပဝိဓာနံတိ–ရှေ့သရ ကျေခြင်းကို စီရင်သောသုတ်ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ–မှတ်ထိုက်၏၊ ဧဝံ–ဤသို့လျှင်၊ သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံသော၊ သတ္တမီနိဒ္ဒေသေ–သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြရာ၌၊ ပုဗ္ဗသေဝ–ရှေ့အက္ခရာ၏သာလျှင်၊ ဝိဓိ–အစီအရင်တည်း၊ ပရသေ–နောက်အက္ခရာ၏၊ ဝိဓာနံ–အစီအရင်သည်၊ နိ–မဟုတ်၊ ဣတိ–သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ–သိထိုက်၏။(၁၂)။

(၁၄) အသေရံတိ–အသေရံပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ အဓောဋိတန္တိ စ–သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ၊ သိလိဋ္ဌကထံနေ–ပြေပြစ်သောပုဒ်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊ ပရိဘာသမာဟ။

နယေ ပရံ ယုတ္တေ။ ။ယုတ္တေ–ဆောင်ကပ်သင့်သော၊ ဌာနေ–ဌာန၌၊ သရရဟိတံ–သရမှကင်းသော၊ အဓောဋိတံ–အောက်ခြီတည်သော၊ ဗျဉ္ဇနံ–ကို၊ ပရက္ခရံ နယေ၊ ဣတိ–ဤ ပရိဘာသာသုတ်ကြောင့်၊ ပရနယနံ–နောက်အက္ခရာသို့ ဆောင်ကပ်ခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗံ–ပြုရာ၏၊ ဝါ–ပြုလေ။

လောပန္တိ ကာရိယနိဒ္ဒေသော။ ။သရာ သရေပုဒ်တို့၏ အနက်ကိုပြုပြီး၍ လောပ်ပုဒ်၏ အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် လောပန္တိစသည်ကို မိန့်၊ **"ချေခြင်း"**ဟူသော အစီအရင်သည် **"ချေမှုကို ပြုလုပ်ခြင်း"**ဟူသော ကာရိယတည်း၊ ထို့ကြောင့် လောပ်ပုဒ်သည် ကာရိယ (အပြုအစီအရင်)ကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဒါဖြစ်သည်။ [**"အနိဋ္ဌိတံ ပဒံ ကာရိ"** စသော ဂါထာကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

ဣတိ၊ လေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ကျမ်းဂန်တို့၌ ရက္ခာရှုဋ္ဌ (သစ်ပင်တက်ပုံ)နည်းအားဖြင့် မရောက်သေးသော အဖို့ကို **"ဥပရိ"**ဟု ဆို၍ ရောက်ပြီးအဖို့ကို **"ဟေဋ္ဌာ"**ဟု ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဥပရိဖြင့် ဝါပရောသုတ်ကို ပြသည်ဟု မှတ်ပါ၊ ဝါပရောသုတ်က နောက်သရကို စီရင်ဖို့ရာ **"ပရော"**ဟု တိုက်ရိုက်ဆိုထားသောကြောင့် ဤသုတ်၌ **"ပုဗ္ဗ"**ဟု မပါသော်လည်း ရှေ့သရကို စီရင်သောသုတ်ဟု သိထိုက်သည်–ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။**"ဝေဒိတဗ္ဗံ, ဒဋ္ဌဗ္ဗံ"**ဟု တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် ပြသမျှ၌ **"အပ်"**ဟု မပေးဘဲ **"ထိုက်"**ဟု ပေးသင့်သောအရာသာ များ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–စာသင်သားတို့၏ သိခြင်း မှတ်ခြင်း ကြိယာသည် အပ်၍ ကပ်၍ မနေသေးဘဲ သိသင့် သိထိုက်ရုံ မျှသာ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ဝေဒိတဗ္ဗံ=သိထိုက်၏"**ဟု ပေးပါသည်။

(၁၄) **သိလိဋ္ဌကထနေ ပရိဘာသမာဟ**။ ။ သန္ဓိစပ်ထားအပ်သော ပုဒ်သည် ရွတ်ဆိုရာ၌ ချောမောမှု၏၊ ထိုသို့ ပြေပြစ် ညက်ညော ချောမောစွာ ရွတ်ဆိုစေလိုသည့် အရာဝယ် ရှေ့ဗျည်းကို နောက်အက္ခရာသို့ကပ်၍ သန္ဓိစပ်ဖို့ရာ ဤ**"နယေ ပရံ ယုတ္တေ"**

ဗွေဏ္ဍ–ဤသုတ်၌၊ ယုတ္တာဂုဟာဏ်–ယုတ္တသဒ္ဒါသည်၊ နိဂ္ဂဟီတနိသေဓနတ္ထံ–နိဂ္ဂဟိတ်ကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ အဂ္ဂေါ**ဒ**ိမံ အဝ**ဓ**ိမံ ဘျာဒီသု–အဂ္ဂေါ**ဒ**ိမံ အဝ**ဓ**ိမံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ပရနယနသန္နေဟော–နောက်သရသို့ ကပ်ခြင်း၌ ယုံမှားဖွယ်သည်၊ နဟောတိ–မရှိ၊ လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော၊ ပေ၊ အသန္တေ တ္ထ နဒီသန္တိ–လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော၊ ပေ၊ အသန္တေ တ္ထ နဒီသန္တိ ပြီး၏။ (၁၁)။

သုတ်ကို မိန့်သည်၊ သရာ သရေ လောပ်သုတ်ဖြင့် သရကို ချေပြီးသောအခါ ဗျည်း၌ သရ မရှိတော့၊ ထိုကဲ့သို့ သရကင်း၍ အောက်၌တည်နေသော ဗျည်းကို နောက်အက္ခရာသို့ ကပ်သင့်ရာဌာန၌ ဤသုတ်အရ ကပ်ပါ–ဟူလို။ [သုတ်၌ပါသော ပရံပုဒ်ကို "**ပရသရံ**"ဟု မဖွင့်ဘဲ "**ပရက္ခရံ**"ဟု ဖွင့်ရခြင်း၏အကြောင်းကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

ဗွေဏ္ဍ ယုတ္တာဂုဟာဏ်၊ ပေ၊ နဟောတိ။ ။"**နယေ ပရံ**"ဟုသာ မတည်ဘဲယုတ္တသဒ္ဒါ ထည့်ခြင်းသည် အဘယ်အကျိုး ရှိပါသနည်း–ဟူသော မေးဖွယ်ကို ကိုယ်တိုင် ဖြေလိုသောကြောင့် "**ဗွေ**ဏ္ဍ ယုတ္တာ၊ ပေ၊ **နိသေ**ဓနတ္ထံ"ဟု မိန့်သည်၊ ချဲ့ဦးအံ့–နိဂ္ဂဟိတ်သည် ရှေ့သရကိုသာ မှီလေ့ရှိသော ပုဗ္ဗာသယဗျည်းတည်း၊ "**အဂ္ဂေါ**ဒ**ိမံ+အ**ဝ**ဓ**ိ"ဝယ် မံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို နောက်(အ)သရသို့ ကပ်လျှင် နိဂ္ဂဟိတ်ကရှေ့, သရက နောက်နေသောကြောင့် ရှုတ်ဖတ်၍ မဖြစ်တော့၊ ဤသို့လျှင် နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် နောက်သရသည် သန္ဓိစပ်သင့်သော "**ယုတ္တာ**ဌာန" မဟုတ်ဟု ယုတ္တောသဒ္ဒါဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို တားမြစ်၏၊ ထိုသို့ ယုတ္တသဒ္ဒါက တားမြစ်ထားသောကြောင့် "**အဂ္ဂေါ**ဒ**ိမံ+အ**ဝ**ဓ**ိ"ဝယ် မံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို နောက်(အ)သရသို့ ကပ်ရမှာလားဟု ယုံမှားခွင့်လည်း မရှိတော့။

ဤကား ရူပသိဒ္ဓိအလိုကျ ဖွင့်ပြသော အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ရူပသိဒ္ဓိလည်း "**ယုတ္တောတိ ကသ္မာ–အဂ္ဂေါ**ဒ**ိမံ**"စသော ကစ္စည်းဝတ္ထုကို ကြည့်၍ ဖွင့်သောကြောင့် ကစ္စည်းဝတ္ထု၏ နောက်လိုက်သာဖြစ်၏၊ ထိုကစ္စည်းဝတ္ထုသည်ပင် သုတ်တည်သော **အ**ရှင်**ကစ္စ**ည်းထေရ်၏ အာဘော် မကျကြောင်းနှင့်တကွ ဗာလာဝတာရဋီကာဟောင်း ဆိုပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှုပါ။

လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော၊ ပေ၊ နဒီသန္တိ–တို့ကား သရကင်းသော ဗျည်းကို နောက်အက္ခရာသို့ ကပ်သောအခါ "**လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော**"စသည်ဖြင့် ရှုပ်ပြီးသည်ဟု ပြသောစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် အနက်အထူး မပေးဘဲ "**ပြီး၏**"ဟုသာ ပေးသည်။

မှာထားချက်။ ။ဤရူပသိဒ္ဓိကို လေ့လာကြသူတို့သည် ဤနေရာ၌ ရပ်တန့်၍ ဆရာ့ကိုယ်တိုင် (သို့မဟုတ် တပည့်တစ်ယောက်ယောက်က) ရှုပ်တစ်ခုကို ပုဒ်ဖြတ်၍ ရှုတ်လျှင် တပည့်များက ပုဒ်စပ်ကို (စာအုပ်မကြည့်ဘဲ) သံပြိုင်ရှုတ်ပါစေ၊ ဆရာက ပုဒ်စပ်ကို ရှုတ်လျှင်လည်း ပုဒ်ဖြတ်ကို သံပြိုင်ရှုတ်ပါစေ၊ အစဉ်အတိုင်း မဟုတ်ဘဲ ဟိုကျော် သည်ကျော်နှင့် ဆရာ တပည့် ရှုတ်ပါ။

• • • • • • • • •

(၁၅) ယ္ဃသ+ဣဒါနိ၊ ပေ၊ ပါတောဘ+ဧဝ, ဣတိ–ယ္ဃသ+ဣဒါနိ၊ ပေ၊ ပါတောဘ+ဧဝ, ဟုကုန်သော၊ ဣစ–ဤပြဿုဝ်တို့၌၊ ပုဗ္ဗလောပေ–ရှေ့သရ ကျေခြင်းသည်၊ သမ္ဗဇ္ဈော–ရောက်လုလတ်သော်၊ သရေတိ–သရေဟူသောသဒ္ဒါ သည်၊ အဓိကာရော–လိုက်သောသဒ္ဒါတည်း၊ ပန–ဆက်ဦးအံ့၊ ဣစ–ဤသုတ်၌၊ အတ္ထဝသာ–အနက်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ–အနက်နှင့် စပ်သဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိ ဝိပရိဏာမော–ဝိဘတ်၏ ပြောင်းလွဲခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော–ပြုထိုက်၏) ဣတိ ကတ္တာ–ဤသို့ ပရိဘာသာပြု၍၊ သရောတိ စ–သရောဟူ၍လည်းကောင်း၊ သရမှာတိ စ–သရမှာဟူ၍လည်းကောင်း၊ လောပန္တိ စ–လောပံဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝတ္တာမာနေ–လိုက်လတ်သော်...

---

(၁၅) ယ္ဃသ+ဣဒါနိ၊ ပေ၊ ပါတောဘ+ဧဝ။ ။**"အသရနောင် ကျေပုံ, အာ သရနောင် ကျေပုံ"**စသည်ဖြင့် ရှေ့သရတို့ကို အစဉ်အတိုင်းပြသော ပြဿုဝ်များတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ကထာ+ဧဝကာ"** ပြဿုဝ်သည် **"ဆာယာ+ဣဝ"** နောက်၌ တစ်ဆက်တည်း ရှိရမည်၊ ယခု စာအုပ်များ၌ **"မောဂ္ဂလ္လာနော+အာသိ ဗီဇကော"** နောက်၌ ရှိသည်မှာ အစဉ်မတည့်၊ ထို့ပြင် **"တေ+အသိ, မောဂ္ဂလ္လာနော+အာသိ "**ဟု စာပျက်နေ၏၊ **"တေ+အဝိ, မောဂ္ဂလ္လာနော+အာသိ"**ဟု ရှိရမည်၊ ထိုသို့ ရှိသင့်ပုံကို ပါဠိအခြေရပြီး သူတိုင်း သိနိုင်ပါသည်။

ပုဗ္ဗလောပေ သမ္ဗဇ္ဈော။ ။**"ဝါပရော အသရူပါ"**သုတ် မရှိလျှင် **"သရာ သရေ လောပံ"**သုတ်က ရှေ့သရတို့ကို ချေလိမ့်မည်၊ ဘာကြောင့်နည်း...အခြားအစီအရင် မရှိလျှင် ရှိပြီးသုတ်က စီရင်ခွင့်ရှိသောကြောင့်တည်း၊ ဤသို့ သရာ သရေ လောပံသုတ်က ချေခွင့်ရှိသည်ကို **"ပုဗ္ဗလောပေ သမ္ဗဇ္ဈော"**ဟု ဆိုသည်၊ **"သမ္ဗဇ္ဈော"**ဟု ဆိုသောကြောင့် **"ရောက်ပြီးပြီ"**ဟု မမှတ်ရ၊ **"ရှေ့သရ၏ကျေခြင်းသည်+ရောက်ရတော့မလို, ရောက်လု ရောက်လု ဖြစ်နေသည်"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် **"သမ္ဗဇ္ဈော–ရောက်လုလတ်သော်"** ဟု ရှေးဆရာတို့ အနက်ပေးကြသည်။

သရေတိ အဓိကာရော။ ။**"အဓိကာရော"**ဟု ဆို၍ လိုက်ရာ၌ နောက်တစ်သုတ် တည်းသို့သာ လိုက်သည်မဟုတ်၊ သူ၏ နယ်ပယ်ကုန်အောင် လိုက်ရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့ **"သရာ သရေ"**သုတ်မှ သရေသဒ္ဒါသည် (ကစ္စည်းကျမ်းလာ) ဒုတိယ တစ်ခန်းလုံးကုန်အောင် လိုက်လိမ့်မည်၊ နောက်နောက်သုတ်များ၌ **"သရေ"**သဒ္ဒါ လိုက်ကြောင်းကို အထူးမဆိုသော်လည်း ‘လိုက်မြဲလိုက်လာသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဆက်ဦးအံ့–သရာ သရေ လောပံသုတ်မှ သရေတစ်ပုဒ်သာ လိုက်သည် မဟုတ်သေး, သရာ+လောပံတို့လည်း လိုက်လာ၏၊ ထိုသို့ လိုက်လာရာ၌ **"အတ္ထဝသာ ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော ကာတဗ္ဗော=ရောက်ရာသုတ်၏ အနက်နှင့်လျော်အောင် ဝိဘတ်ကို ပြောင်းလွဲနိုင်သည်"**ဟု ပရိဘာသာ ဆိုသောကြောင့် **"အသရူပါ"**ဟူသော ပဋ္ဌမီ ဝိဘတ်နှင့် သင့်တင့်အောင် **"သရမှာ"**ဟု ပဋ္ဌမီဝိဘတ် ပြောင်းလွဲ၍လည်းကောင်း, **"သရာ"**ဗဟုဝုစ်လည်း ဤ **"ပရော"**နှင့် သင့်တင့်အောင် **"သရော"**ဟု ဝိဘတ်ပြောင်း၍ လည်းကောင်း လိုက်သည်။

၀ါ ပရော အသရူပါ။ ။အသမာနရူပမှာ–တူသောရုပ်သွင်ရှိသည်မဟုတ်သော သရမှာ–မှ၊ ပရော, သရော–သည်၊ ၀ါ–ပါဠိတော်မြတ် သတ်မှတ်အပ်ပြီးအတိုင်း၊ လောပ် ပဟွောတိ၊ အသ–ထိုသရ၏၊ သမာနံ–တူသော၊ ရူပံ–ရုပ်သွင်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ သရူပေါ–မည်၏၊ သရူပေါ–တူသော ရုပ်သွင်ရှိသော သရသည်၊ နဝ–မဟုတ်၊ အသရူပေါ–တူသော ရုပ်သွင်ရှိသော သရမဟုတ်၊ အသ၀ဏ္ဏော–အသ၀ဏ္ဏသရတည်း။ (၁၃) ။

အမှာ။ ။**"ပုဗ္ဗလောပေ သမ္ပတ္တေ"**မှ သမ္ပတ္တေပုဒ်နှင့် ၀တ္တမာနေပုဒ်တို့ စပ်ဖို့ရာ တိုက်ရိုက်မရှိ၊ သမ္ပတ္တေ၏ စပ်ဖို့ရာ **"သမ္ပတ္တေ–သော်၊ တံ–ထိုရှေ့သရ ကျေခြင်းကို၊ နိ၀ါရေတွာ–တားမြစ်၍"**ဟုလည်းကောင်း ၀တ္တမာနေ၏ စပ်ဖို့ရာ သုတ်အဖွင့် အဆုံး၌ **"ပဟွောတိ–၏၊ ဣတိ အတ္ထော–ဤအနက်သည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏"**ဟုလည်းကောင်း ထည့်၍ စပ်သင့်၏၊ နိဿယ၌ကား ရှုပ်နေမည်စိုး၍ မထည့်ဘဲ ထားသည်။

သမာနံ၊ ပေ၊ အသ၀ဏ္ဏော။ ။[သုတ်အဖွင့်မှာ ထင်ရှားပြီ။] ဤ**"သမာနံ ရူပံ"** စသည်ကား သုတ်၌ပါသော အသရူပါပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟသံ၀ဏ္ဏနာတည်း၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ သရူပ၌ သသည် သမာနပုဒ်ကို တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် သပြုပြီးသော **"အတ္ထ"**အနက်ဟော ပုဒ်ဟု သိသာ၏၊ ရူပအတွက်ကား မည်သည့်အနက်ဟု မသိသာသေး၊ သဒ္ဒနီတိ၌ **"သုတီ=အသံ"**ကို ရူပ၏အနက်ဟု ဆို၏၊ ထိုအဆိုကို ပရသမညာသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ၌ကား **"ရူပသဒ္ဒါသည် ရုပ်သွင်သဏ္ဌာန် အနက်ဟောတည်း"**ဟု ယူ၍ **"သရူပ–တူသော ရုပ်သွင်သဏ္ဌာန်ရှိသော သရ၊ အသရူပ–တူသောရုပ်သွင်သဏ္ဌာန်ရှိသော သရမှတစ်ပါးသော သရ"**ဟု အနက်မှတ်ပါ၊ **"နဝ+သရူပေါ=အသရူပေါ"**၏ နောက်၌ **"အသ၀ဏ္ဏော"**ကား အသရူပေါ၏ အဘိဓေယျ(ဟောနက်ပြ)စကားတည်း၊ [**"ဗုဒ္ဓတိတိ ဗုဒ္ဓေါ–ဇိနော"**ဟူရာ၌ ဇိနောသည် ဗုဒ္ဓေါသဒ္ဒါ၏ အဘိဓေယျ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။]

ဆက်ဦးအုံ့–ပရသမညာသုတ်၌ **"ရဿသရာ၊ ပေ၊ သ၀ဏ္ဏာနာမ, တေ သရူပါတိပိ ဝုစ္စန္တိ"**ဟု **"သ၀ဏ္ဏနှင့် သရူပကို သဘောတူ (ပရိယာယ်)ပုဒ်"**ဟု ဆိုခဲ့သည် အားလျော်စွာ ဤသုတ်၌လည်း **"အသ၀ဏ္ဏနှင့် အသရူပကို သဘောတူ ပရိယာယ်ပုဒ်"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ဤ၌ပါသော အသ၀ဏ္ဏနှင့် ကွဲစာသံ၀ဏ္ဏံ လုတ္တော်ပါသော အသ၀ဏ္ဏတို့ အနက်အရချင်းမတူဟု မှတ်ရာ၏၊ ထင်ရှားစေအုံ့–အသရူပကို အသ၀ဏ္ဏဟု ဆိုသောကြောင့် အ အာကို ထောက်၍ ဣ ဤစသော သရဖြင်လုံးသည် အသရူပလည်းမည်, အသ၀ဏ္ဏလည်းမည်၏၊ ကွဲစာသ၀ဏ္ဏံ လုတ္တော်သုတ်၌ကား ဒ ဩ သရ ၂လုံးသာ အသ၀ဏ္ဏမည်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌ပါသော အသ၀ဏ္ဏကို **"နဝ+သ၀ဏ္ဏော အသ၀ဏ္ဏော"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ **"သ၀ဏ္ဏော–ဌာန်အားဖြင့်တူသော ၀ဏ္ဏ(သရ)သည်၊ နဝ–မဟုတ်၊ အသ၀ဏ္ဏော–ဌာန်တူသရ မဟုတ်"**ဟု အနက်ပေး၊ ကွဲစာသ၀ဏ္ဏံ လုတ္တော်သုတ်လာ အသ၀ဏ္ဏံပုဒ်၏ ၀စနတ္ထကို ထိုသုတ်ကျမှ တစ်မျိုးတွေ့ရလိမ့်မည်။

ပန–ဆက်ဦးအုံ၊ ယသ္မာ–အ့ကြင့်ကြောင်,၊ မရိယာဒါယံ–မရိယာဒါအနက် ၌လည်းကောင်း၊ အဘိဝိဓိမှိစ–အဘိဝိဓိအနက်၌လည်းကောင်း၊ ဝတ္တမာနော–သော၊ အာဥပသဂ္ဂေါ ဝိယ–အာဥပသာရပုဒ်ကဲ့သို့၊ ဝါသဒ္ဒေါ–သည်၊ ဒ္ဝိဓာ–၂ပါး ပြားသောအနက်၌၊ ဝတ္တတေ–၏၊ ကတ္ထစိ–အချို့သုတ်၌၊ ဝိကပ္ပေ–ဝိကပ်အနက်၌ လည်းကောင်း၊ ကတ္ထစိ–၌၊ ယထာ ဝဝတ္ထိတရူပပရိဂ္ဂဟော–အကြင်အကြင်သတ် မှတ်အပ်ပြီးသော ရုပ်တို့ကို သိမ်းယူခြင်း အနက်၌လည်းကောင်း၊ (ဝတ္တတေ–ဖြစ်၏၊) ဣဓပန–ဤသုတ်၌ကား၊ ပစ္ဆိမေ–နောက်ဖြစ်သော ယထာ ဝဝတ္ထိတ ရူပပရိဂ္ဂဟအနက်၌၊ (ဝတ္တတေ၊) တတော–ထို့ကြောင့်၊ နိစ္စံ–မြဲသော၊ ဝိမိုစ– အစိအရင်ကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စံ–သော၊ ဝိမိုစ–ကိုလည်းကောင်း၊ အသန္တံ– မရှိသော၊ ဝိမိုစ–ကိုလည်းကောင်း၊ ဇတ္ထ–ဤသုတ်၌၊ ဝါသဒ္ဒေါ–သည်၊ ဒီပေတိ။

ယသ္မာ၊ ပေ၊ ဣဓ ပန ပစ္ဆိမေ။ ။အာ ဥပသာပုဒ်သည် မရိယာဒါအနက်, အဘိဝိဓိအနက် ဤ၂နက်ကို ဟောသကဲ့သို့ ဝါသဒ္ဒါ (ဝါ နိပါတ်ပုဒ်)လည်း အချို့ သုတ်၌ ဝိကပ်အနက်, အချို့သုတ်ဝယ် ယထာဝဝတ္ထိတရူပပရိဂ္ဂဟအနက်ကို ဟော သောကြောင့် ၂နက်ကိုပင် ဟောနိုင်သည်၊ ၂နက်ဟောချင်း တူနေ၍ အာ ဥပသာရ ပုဒ်ကို ဥပမာပြသည်၊ အာ ဥပသာရ၏ မရိယာဒါ အဘိဝိဓိအနက်သည် **"ကာရက–ဓာတုနာမာန"**စသောသုတ်၌ လာလတ္တံ့။] ဝါသဒ္ဒါ၏ ဟောရိုး ၂နက်တွင် ဤသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါသည် နောက်ဖြစ်သော ယထာဝဝတ္ထိတရူပပရိဂ္ဂဟ အနက်ကို ဟော၏၊ [ဝိကပ်အဓိပ္ပာယ်ကို နောက်မှ ပြမည်။]

ယထာဝဝတ္ထိတရူပပရိဂ္ဂဟ။ ။ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် အပ်ပြီးသော ရုပ်များကို **"ယထာဝဝတ္ထိတရူပ"** ခေါ်၏၊ ယံ ယံ+ဝဝတ္ထိတံ=ယထာ ဝဝတ္ထိတံ–အကြင်အကြင် ပိုင်ဋကတ်၌ သတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ရုပ်၊ ယထာဝဝတ္ထိတံစ+ တံ+ရူပဉ္စာတိ ယထာဝဝတ္ထိတရူပံ၊ ယထာဝဝတ္ထိတရူပသ–ကို၊ ပရိဂ္ဂဟော–ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်းတည်း၊ ယထာဝဝတ္ထိတရူပပရိဂ္ဂဟော–ခြင်း၊ [**"ယထာ ယထာ လက္ခီယရူပံ (ဥဒါဟရဏ်ရုပ်ကို) ဝဝတ္ထိတံ–ပါဠိ၌ သတ်မှတ်အပ်ပြီ၊ တထာတထာ ပဝတ္တနတော ယထာဝဝတ္ထိတရူပပရိဂ္ဂဟော"**–မောဂ္ဂလ္လာန် ပဒသ္သာဝနဋီကာ။]

ဆက်ဦးအုံ–ပိုင်ဋကတ်၌ **"ယသ+ဣဒါနိ=ယသ္သဒါနိ"**ဟု ၂မျိုးရှိ၏၊ စက္ခုန္ဒြိယံကား တစ်မျိုးတည်းသာ ရှိ၏၊ **"စက္ခု+ဣန္ဒြိယံ–စက္ခုန္ဒြိယံ"**ဟု ၂မျိုးမရှိ၊ ပဠိန္ဒြိယာနိ၌ကား **"ပဠု+ဣန္ဒြိယာနိ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ အသရူပသရ ဖြစ်သော်လည်း နောက်ဣကို မချေဘဲ ရှေ့သရကိုသာ ချေရ၏၊ ဤသို့အားဖြင့် ပိုင်ဋကတ်၌ ရှိသည့်အတိုင်း ရုပ်များကို သိမ်းယူ နိုင်ခြင်း အနက်သည် ယထာဝဝတ္ထိတရူပပရိဂ္ဂဟ မည်၏၊ [ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာနှင့် သဘောတူပင်၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို **"ဟေဋ္ဌ"**သုတ်ကျမှ ပြအုံ့။]

တတော၊ ပေ၊ ဒီပေတိ။ ။ဤသုတ်၌ ဝါသည် ယထာဝဝတ္ထိတရူပပရိဂ္ဂဟအနက်ရှိရ ကား စက္ခုန္ဒြိယံ၌ အမြဲစီရင်ရခြင်း(နိစ္စဝိဓိ)ကိုလည်းကောင်း, ယသ္သဒါနိစသည်၌ မမြဲ သော စီရင်ရခြင်း (အနိစ္စဝိဓိ)ကိုလည်းကောင်း, ပဠိန္ဒြိယာနိ စသည်၌ မစီရင်ရခြင်း

နယေ ပရံ့ ယုတ္တောတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ပရံ့–နောက်အကွာရာသို့၊ နေတဗ္ဗံ–ဆောင်ကပ်ရာ၏၊ ယသဒါနိ–ယသဒါနိပြီး၏၊ ယသ+ဣဒါနိ–ယသ+ဣဒါနိ ဟုလည်း ရှိသေး၏။(ဤအတိုင်းပေး၊) စက္ခုန္ဒြိယံဣတိ–စက္ခုန္ဒြိယဟူသော ပြယုဂ်ကား၊ နိစ္စံ–မြဲ၏၊ အကတညုသိ–အကတညုသိပြီး၏၊ အကတညု+အသိ–အကတညု+အသိဟုလည်း ရှိသေး၏၊ [ဤနည်းအတိုင်း **"ပါတော+ဧဝ"** တိုင်အောင် ပေးပါ၊ **"ကထာဝကာ=ကထာဧဝကာ"**ကို **"ဆာယာ+ဣဝ"** နောက်ခ္ခရှိစေ။] ဣဝ–ဤဆိုအပ်လတ္တံသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နု ဘဝတိ–ဤသုတ် အစီအရင်မဖြစ်၊ ပဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ၊ ပေ၊ တံ ကုတေတ္ထ လဗ္ဘာ ဣစ္စာဒိ–ပဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ၊ ပေ၊ တံ ကုတေတ္ထ လဗ္ဘာအစရှိသည်တည်း၊ [ဤနေရာ၌ **"ပဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ=ပဋ္ဌ+ ဣန္ဒြိယာနိ"** စသည်ဖြင့် ပုဒ်ဖြတ်ပုံကိုလည်း ဆိုပါစေ၊ ဆရာက ချပေးပါ။]

(အသန္တ ဝိဓိ)ကိုလည်းကောင်း ပြသည်၊ ဤသို့ နိစ္စ–အနိစ္စ–အသန္တ ဝိဓိဒုမျိုးကို ပြခြင်းမှာလည်း ပိဋ္ဌကတော်၌ ပိုင်ခြားသတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ရပ်က ဒုမျိုးရှိသောကြောင့် သာတည်း၊ အကယ်၍ ပိဋ္ဌကတ်တော်၌ သတ်မှတ်အပ်ပြီးရပ်က အနိစ္စ–အသန္တ ဝိဓိ ပြဖို့ရာ ၂မျိုးသာရှိလျှင်လည်းကောင်း, နိစ္စတစ်မျိုးသာရှိလျှင်လည်းကောင်း ထိုရှိသမျှကိုသာ ပြလိမ့်မည်။ [အနိစ္စချည်းရှိရာ၌မူ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာမဟုတ်, ဝိကပ္ပနတ္ထသာ ဖြစ်သည်။]

ယသဒါနိ၊ ပေ၊ ပါတောဧဝ။ ။စက္ခုန္ဒြိယံကို ချန်၍ **"ယသဒါနိ"**အစ **"ပါတော+ဧဝ"**အဆုံးရှိသော ပုံစံများ၌ စီရင်သောအခါ **"ယသဒါနိ"**ဟုလည်းကောင်း, မစီရင်သောအခါ **"ယသ+ဣဒါနိ"**ဟုလည်းကောင်း ဝိဋ္ဌကတော်၌ ရပ် ၂မျိုးပင် ရှိနိုင်၏၊ [ရှင်ဋီကာ၌ **"ယသ+ဣဒါနိ"**စသော ပုံစံများဝယ် (ဤသုတ်လာ ဝါသဒ္ဒါ မြစ်သောကြောင့် နောက်သရကို မချေရဟု ဆိုပြီးလျှင် သရာ သရေသုတ်က မစီရင်နိုင်အောင်) သရေ ကွစိသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရကို ပကတိပြုရဦးမည်ဟု ဆိုသည်။]

စက္ခုန္ဒြိယံ။ ။(စက္ခု+ဣန္ဒြိယံ–တည်၍ နောက်ဣသရကို ဝါ ပရောသုတ်က အမြဲချေသောကြောင့်)**"စက္ခုန္ဒြိယံ"**ဟုချည်း ပိဋ္ဌကတ်တော်၌အမြဲရှိရသော နိစ္စဝိဓိပုံစံတည်း၊ ထိုသို့ နိစ္စဝိဓိဖြစ်သော်လည်း (အ နောင် ချေပုံစသည်ဖြင့်) ရှေ့သရအစဉ်အတိုင်း ပုံစံ ပြလိုသောကြောင့် အနိစ္စဝိဓိရပ်များ၏ အလယ်မှာ ရောက်နေသည်၊ [**"စက္ခု ဣန္ဒြိယံတိ–အာမန္တာ"**ကို ထောက်၍ စက္ခုန္ဒြိယံလည်း နိစ္စဝိဓိရပ် မဟုတ်ဟု ဆိုကြသေး၏၊ သို့သော် **"စက္ခု–စက္ခုမည်၏၊ ဣန္ဒြိယံ–ဣန္ဒြေမည်သလော"** ဤသို့ အနုက်ပေးရသော ၂ဝါကျဖြစ်၍ ရွတ်ဆိုရာ ကာလခြားသောကြောင့် သန္ဓိစပ်သင့်ရာ ယုတ္တဗျာနုမဟုတ်ပါ။]

ဣဝ နု ဘဝတိ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ။ ။**"ပဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ"**မှစ၍ **"ကုတေတ္ထ"**တိုင်အောင်ကား အသန္တ ဝိဓိ၏ ပုံစံများတည်း၊ **"ပဋ္ဌ+ ဣန္ဒြိယာနိ"** ၌ ဝါ ပရောသုတ်ဖြင့် နောက်ဣကိုချေ၍ **"ပဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ"**ဟု ပါဋ္ဌိတော်၌ မရှိရကား ဝါ ပရောသုတ်ဖြင့် နောက်ဣသရ ချေမှု အစီအရင်မရှိ၊ ထို့အတူ **"သဒ္ဒါ+ဣန္ဒြိယံ, သတ္ထု–ဥတ္တမော, ဂေ+ဥိနဝိသတိ,**

စ–ဆက်ဦးအုံ၊ (သင်္ဂဟဂါထာ–သင်္ဂဟဂါထာသည်၊ ဘဝတိ–ဖြစ်၏) ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာယ–ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ ဝါသဒ္ဒါကြောင့်၊ အဝဏ္ဏတော–အဝဏ်မှ၊ (ပရော–နောက်ဖြစ်သော၊) သရော–သရသည်၊ ဣဒါနိတိဝေဝါဒိ–(ဣဒါနိ+ဣတိ+ဣဝ+ဧဝါဒိ)–ဣဒါနိ, ဣတိ, ဣဝ, ဧဝ အစရှိသည်ကို၊ ဝိနာ–ကြဉ်၍၊ နဲ လုပ္ပတေ–မကျေ။ အညတော–အဝဏ်မှတစ်ပါးသော ဣဝဏ် အစရှိသည်မှ၊ ပရော–နောက်ဖြစ်သော၊ အာသေဝါဒိဝိဝဋ္ဋတော–အာသိဧဝ အစရှိသည်သည် ကြဉ်အပ်သော၊ ဒီဃော–ဒီဃသရသည်၊ နဲ လုပ္ပတေ–မကျေ။

(၁၆) ဗန္ဓုဿ+ဣဝ၊ ပေ၊ ယထာ+ဥဒကော ဣတိ–ဗန္ဓုဿ+ဣဝ၊ ပေ၊ ယထာ+ဥဒကေဟုကုန်သော၊ ဣဓ–ဤပြဿုယုဂ်တို့၌၊ ပုဗ္ဗာဝဏ္ဏသရာနံ–ရှေ့အဝဏ်သရတို့၏၊ လောပေ–ကျေခြင်းကို၊ ကတေ–ပြုအပ်ပြီးသော်၊ [ရူပသိဒ္ဓိ

ယဿ+ဧတေ, သုဂတ+သြဝါဒေါ, ဒိဋ္ဌိ+အာသဝေါ, ဒိဋ္ဌိ+သြဃော, စက္ခု+အာယတနံ, ကုတော+ဘွေ (တံ လဗ္ဘာကား လိုရင်းမဟုတ်၊)" ဤပြဿုယုဂ်တို့၌ နောက်သရကို မချေရ, သရာ သရေသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရကို ချေ၍ နောက်သရသို့ ကပ်ရံ့သာ။

ဘဝတိ စ၊ ပေ၊ ဝိဘာသာယ။ ။**"အဝဏ္ဏတော"**စသော ဂါထာသည် ဤသုတ်လာ ဝါသဒ္ဒါ၏ ပြုပုံတစ်မျိုးကို အကျဉ်းချုပ်သော ဂါထာတည်း၊ မှန်၏–ထိုဂါထာ၌ နိစ္စ အနိစ္စ အသန္တ ဝိဓိမျှားကို ခွဲခြားရ၍ မပြဘဲ**"အဝဏ်နောင် ဣဒါနိမှ ဣသရ်ကို ချေ"** စသည်ဖြင့် တစ်မျိုးပြထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာအနက်ရှိသော ဝါသဒ္ဒါသည် နိစ္စဝိဓိစသော ၃မျိုးအပြင် **"မည်ကဲ့သို့သော အရာ၌သာ စီရင်ရမည်"**ဟု ပါဠိတော်အား လျော်အောင် သတ်မှတ်၍ ပြနိုင်သေး၏ဟု မှတ်ပါ၊ ထိုသို့ သတ်မှတ်ပြုပုံကို **"ဟောဠ"** စသော သုတ်တို့၌ တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

အဝဏ္ဏတော၊ ပေ၊ ဝိနာ။ ။ဝဝတ္ထိတ ဝါသဒ္ဒါကြောင့် အဝဏ်(အ အာ၃လုံး) နောင် အသရူပဖြစ်သော ဣဝဏ် ဥဝဏ် ဧသြတို့တွင် ဣဒါနိ ဣတိ ဣဝတို့မှ ဣသရနှင့် ဧဝမှ ဧသရတို့သာ ကျေနိုင်ကြ၏၊ ဣဒါနိစသည်မှ တစ်ပါးသော သရများ မကျေနိုင်ကြ၊**"ယဿဒါနိ, သညာတိ, ဆာယာဝ"**ပုံစံတို့ကို ကြည့်ပါ။ ဤဂါထာဆိုပုံအစဉ်ကို ကြည့်၍လည်း ဣဝမှ ဣကျေပုံကိုပြသော **"ကထာဝ"**ပုံစံ ရှိထိုက်ကြောင်း သိသာပြန်သည်။]

အညတော၊ ပေ၊ ဝိဝဋ္ဋတော။ ။အညတောအရ ဆိုခဲ့ပြီးသော အဝဏ်မှတစ်ပါးသော ဣဝဏ် ဥဝဏ် ဧသြတို့ကို ယူပါ၊ ထိုသရများနောင် မောဂ္ဂလ္လာနော+အာသိ၌ အာဒီဃနှင့် ပါတော+ဧဝ၌ ဧဒီဃ စသည်သာ ကျ၍ အခြားဒီဃများ မကျ၊ ရဿသရ ကျေရာဌာနကား အထူးသတ်မှတ်၍ မရသောကြောင့် **"ဣတိ+အဝိ=ဣတိဝိ, အဿမဏိ+အသိ=အဿမဏိသိ"**စသည်ဖြင့် သင့်သလို ကျေကြသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဝါပရော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ပြီးရသော ပုံစံများကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

ဆရာသည် **"ကွစာသဝဏ္ဏ လုတ္တော"**သုတ်ဖြင့် စီရင်ဖို့ရန် ရှေ့အဝတ် ၂ လုံး ကျေခြင်းကိုသာ အလိုရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် **"ပုဗ္ဗာဝဏ္ဏသရာနံ"**ဟု မိန့်သည်၊ ထိုစကားသည် မပြည့်စုံ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–**"ဝိ+ဥဒကံ=ဝေါဒကံ"**၌ ရှေ့ဣသရ ကျေ၍ **"ဘာဂီရထိ+ဥဒကံ=ဘာဂီရထောဒကံ"**၌ ရှေ့(ဣ)သရ ကျေပြီးသော အခါ နောက်သရ၏ အသဝဏ်အဖြစ်ကို တွေ့ရသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"လုတ္တော"**အရ မည်သည့်သရမဆို ရှေ့သရ ကျေခြင်း သာမည့်ကိုသာ ယူသင့်ပါသည်။]

ပရောတိစ–ပရောဟူသော ပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ အသရူပေတိစ–အသရူပေပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တာတော၊ တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါတိ ဣတော–ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါဟူသော ဣသုတ်မှ၊ ဣဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာဒိ–ဣဝဏ္ဏသဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း၊ ဝမောဒုဒန္ဓာနံတိ ဣတော–မှ၊ ဥဂ္ဂဟဏာဒိ–ဥသဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း၊ သီဟဂတိယာ–သီဟဂတိကအဓိကာရနည်းအားဖြင့်၊ ဣစ–ဣသုတ်သို့၊ အနုဝတ္တောတဗ္ဗံ–လိုက်စေရာ၏။ [ခြသော်၏ နောက်သို့ပြန်၍ ခုန်ခြင်းကဲ့သို့ နောက်သို့ပြန်၍လိုက်ခြင်းကို**"သီဟဂတိကအဓိကာရ"**ဟုဆိုသည်။]

ပရော အသရူပေတိစ။ ။သီဟိုဠ်မှ၌ ဣအတိုင်းရှိ၏၊ မြန်မာမှ၌ **"သရော, အသရူပေါတိစ"**ဟု ရှိသည်၊ သရာ သရေသုတ်မှ ဝါပရောသုတ်သို့ **"သရော"**ဟု လိုက်ခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ထိုသရောအလိုက်ကို တိစ၌ စဖြင့် ပေါင်းယူနိုင်ရကား**"သရော"**ဟု ရှိခြင်းထက် ဝါပရောသုတ်မှ အသစ်လိုက်လာသော **"ပရော"**ဟု ရှိခြင်းသည်လည်းကောင်း, ဝုတ္တိ၌ **"အသရူပေ"**ဟု ဖွင့်လတ္တံ့အတိုင်း ရှိခြင်းသည်လည်းကောင်း (ရှ) ဆရာ၏ အလိုကျပေမည်၊ သို့သော် **"ယထာပိ ရမ္မကော မာသော, အတေဝညေဟိ သောဘတိ"** (တိ"သ, သမ္ဘဝဇာတ်)၌ အတေဝကို အတိဝိယဟု ဖွင့်သောကြောင့် **"အတေဝ=အတိ+ဣဝ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အတိ၌ ဣကိုချေ၊ နောက်ဣကို ဧပြု၊ ဣ၌ သရူပဖြစ်သော ဣသရပင် ကျေရကား **"အသရူပေ"**အလိုက်လည်း အပိုပင်၊ ချာသ၌လည်း အသရူပေအလိုက် မပါ။

တထာ၊ ပေ၊ **အနုဝတ္တောတဗ္ဗံ**။ ။**"ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်မှ ဣဝဏ္ဏသဒ္ဒါနှင့် ဝမောဒုဒန္ဓာနံသုတ်မှ ဥသဒ္ဒါကို သီဟဂတိကအဓိကာရနည်းဖြင့် ဣ ကွစာသဝဏ္ဏသုတ်သို့ လိုက်စေတိုက်၏"**ဟု ဆို၍ **"ဣဝဏ္ဏဘူတော ဥကာ'ရဘူတော စ ပရော သရော"**ဟု သုတ်နှက်ဖွင့်လေသည်၊ ထိုစကားရပ်၌ **"ဥကိုသာ ဩ အသဝဏ်ပြု"**ဟု ဆိုခြင်းလည်း မပြည့်စုံ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–**"ထူလောရှ=ထူလ+ဥိရှ, ဝါမောရှ=ဝါမ+ဥိရှ, ဧကောနသတံ=ဧက+ဥိနသတံ"**စသည်ဖြင့် ဥိကို ဩ အသဝဏ်ပြုရာ ပုံစံများရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ သို့ဖြစ်လျှင် **"ဝမောဒုဒန္ဓာနံ"**သုတ်မှ ဥအက္ခရာကို **အရှင်ကစွဲ**ဩ်းထေရ်ကိုယ်တိုင်က လိုက်စေလိုမည် မဟုတ်၊ ထိုအတိုင်းဖြစ်လျှင် ဣဝဏ္ဏသဒ္ဒါလည်း ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်မှ လိုက်သောသဒ္ဒါ မဟုတ်တော့ရာ။

ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေ။ ။အသရူပေ–တူသောရူပ်သွင်ရှိသည် မဟုတ်သော၊ ပုဗ္ဗသရေ–သည်၊ လုတ္တေ–ကျေပြီးသော်၊ ဣဝဏ္ဏာဘူတော–ဣဝဏ်ဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော၊ ဥကာရဘူတောစ–ဥအက္ခရာဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော၊ ပရော သရော ကွစိ အသဝဏ္ဏံ ပပ္ပေါတိ၊ ဇတေသံ–ဤသရတို့၏၊ သဝဏ္ဏော–သဝဏ္ဏ သရသည်၊ နတ္ထိ–မရှိ၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ အသဝဏ္ဏာ–တို့မည်၏၊ ဧကာရောကာရာ–ဧ အက္ခရာ ဩ အက္ခရာတို့တည်း။

ဣဝဏ္ဏ ဥဝဏ္ဏတို့ ရနိုင်ပုံ။ ။ထို၂သုတ်မှ လိုက်လာသော ပုဒ်များမဟုတ်ဟု ယူဆလျှင် ဣဝဏ္ဏ ဥဝဏ္ဏတို့ကို အဘယ်နည်းနှင့် ရနိုင်မည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–"**အယုဝဏ္ဏာနဿာယော ဝုဒ္ဓိ**"ဟု ပရိဘာသာသုတ်အရ ဣဝဏ္ဏ ဥဝဏ္ဏတို့ကို ရနိုင်ပါသည်၊ ချဲ့ဦးအုံ့–ဧ ဩ အသဝဏ်ပြုခြင်းသည် ထိုပရိဘာသာသုတ်လာ ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ ထိုပရိဘာသာအရ ဧ ပြုရာဌာနသည် ဣဝဏ်, ဩ ပြုရာဌာနသည် ဥဝဏ်ဖြစ်ရကား "**ဣဝဏ္ဏ ဥဝဏ္ဏ**"ပုဒ်တို့ကို ရှေ့သုတ်မှ မလိုက်သော်လည်း ရနိုင်ပါ၏၊ ထိုသို့ ရနိုင်သောကြောင့် "**ဣဝဏ္ဏာဘူတော ဥဝဏ္ဏာဘူတော စ**"ဟု ပက္ခိပနဝုတ္တိလည်း ဖွင့်နိုင်တော့သည်–ဟူလို။

နတ္ထိ ဧတေသံ၊ ပေ၊ ဧကာရောကာရာ။ ။["**ဧတေသံ သဝဏ္ဏော–သဝဏ္ဏာ**"ဟု မူကွဲရှိ၏၊ သရတစ်လုံး၌ သဝဏ္ဏသရတစ်လုံးစီသာ ရှိနိုင်သောကြောင့် "**သဝဏ္ဏော**"ဟု ဧကဝုစ်ပါ၌ကိုသာ အသိအမှတ်ပြုကြသည်၊] "**ဧကာရောကာရာ**"သည် အသဝဏ္ဏအရကို ပြုသော အဘိဓေယျတည်း၊ မှန်၏–အသည် အာတည်းဟူသော ဌာန်တူသရ ရှိ၏၊ အာလည်း အတည်းဟူသော ဌာန်တူသရ ရှိ၏၊ ဣနှင့်ဤ–ဥနှင့်ဦတို့လည်း ထို့အတူပင်၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့သရ ၆ လုံးသည် (ဤနည်းအရ) သဝဏ္ဏသာမည်၍ အသဝဏ္ဏအမည် မရနိုင်၊ ဧနှင့် ဩတို့မှာ ထိုကဲ့သို့ ဌာန်တူသရ မရှိသောကြောင့် အမြဲ အသဝဏ္ဏ အမည်ရကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။၀ါ ပရောသုတ်အဖွင့်၌ ပြယုဂ်တွင်းဝယ်(ယသ+ဣဒါနိ၌ "**အ+ဣ**" ကဲ့သို့) ရှေ့သရနှင့် နောက်သရတို့ ဌာန်မတူကြသဖြင့် အသဝဏ္ဏဟု ဆိုခဲ့ရသည်၊ ဝိဂြိုဟ်ကိုလည်း "**နဿ+သဝဏ္ဏော အသဝဏ္ဏော–တူသောဌာန်ရှိသော သရ+မဟုတ်**"ဟု ပြုရ၏၊ အရမှာလည်း နောက်သရနှင့် ဌာန်မတူသော သရ ၆ လုံး, ဧ ဩတို့ နှောင်းရာ၌ ဌာန်မတူသော သရ ၇ လုံးကို ယူရသည်၊ ဤသုတ်၌ကား ထိုကဲ့သို့ ပြယုဂ်အတွင်း၌ ဌာန်မတူရုံကို မဆိုလို, အမြဲဌာန်တူသရ မရှိသော သရကိုသာ အသဝဏ္ဏဟု ဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် "**နတ္ထိ+သဝဏ္ဏော ဧတေသံတိ အသဝဏ္ဏာ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အမြဲဌာန်တူသရ မရဟိသော ဧ ဩ ၂ လုံးကိုသာ အသဝဏ္ဏအရ ယူရသည်။

တတ္ထ၊ ပေ၊ ဧကာရောကာရာ။ ။"**ဣဝဏ်နှင့် ဥအက္ခရာတို့တွင် အဘယ်ကို အဘယ် အသဝဏ်ပြုမည်နည်း**"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**တတ္ထ ဣဝဏ္ဏုကာရာနမေကာရောကာရာ**"ဟု မိန့်၊ ဣဝဏ်ကို ဧ, ဥ(ဥဝဏ်)ကို ဩ အသဝဏ်ပြုပါ–ဟူလို၊

တတ္ထ–ထိုအသဝဏ်ပြုရာ၌၊ ဌာနာသန္နဝသေန–ဌာန်အားဖြင့် နိုးစပ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဣဝဏ္ဏကာရာနံ–ဣဝဏ် ဥအက္ခရာတို့၏၊ ဧကာရေကာရာ–ဧ အက္ခရာ ဩအက္ခရာတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဗန္ဓုသော၀၊ ပေ၊ ယထောဒကေ–ဗန္ဓုသော၀၊ ပေ၊ ယထောဒကေ–ပြီး၏ ။(၁၄)။

အဘယ်၏ အစွမ်းဖြင့် (အဘယ့်ကြောင့်) ဣဝဏ်ကို ဧ, ဥဝဏ်ကို ဩအသဝဏ် ပြုရပါသနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဌာနာသန္နဝသေန"**ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ ဌာန်အားဖြင့် နိုးစပ်သောကြောင့် ဣဝဏ်ကို ဧ, ဥဝဏ်ကို ဩပြုရမည်–ဟုလို။

ရဲ့ဦးအုံ–ဌာနေန–ဌာန်အားဖြင့်+အာသန္နာ–နိုးစပ်သော သရတို့သည် (အက္ခရာတို့သည်)၊ ဌာနာသန္နာ–တို့မည်၏၊ ဌာနာသန္နာနံ–ဌာန်အားဖြင့် နိုးစပ်သော သရတို့၏၊ ဝသော–အစွမ်းတည်း၊ ဌာနာသန္နဝသော–စွမ်း၊ ဣဝဏ်သည် တာ်လုသေရ, ဧသည် ကဏ္ဌတာလုဧသရဖြစ်၍ တာလုဌာန်အားဖြင့် ဣဝဏ်နှင့် ဧသရတို့ နိုးစပ်ကြ၏၊ ဥဝဏ်သည် ဩဋ္ဌဧသရ, ဩသည် ကဏ္ဌဩဋ္ဌဧသရဖြစ်၍ ဩဋ္ဌဌာန်အားဖြင့် ဥဝဏ်နှင့် ဩသရတို့လည်း နိုးစပ်ကြသည်။ [အချို့က **"ဌာနာသန္နာ–ဌာန်တူ"**ဟု ပေးကြ၏၊ အာသန္နသဒ္ဒါသည် **"အတူ"**အနက်ကို မဟောသောကြောင့် ထို အနက်ကို စဉ်းစားပါ။]

ဌာနာသန္နဟု ဆိုရပုံ။ ။ဣဝဏ်နှင့် ဧသရတို့ ဌာန်အားဖြင့်တူနေသောကြောင့် **"ဌာန်တူသည်"**ဟု ဆိုသင့်လျက် အဘယ့်ကြောင့် **"ဌာနာသန္နဝသေန"**သည်ဟု ဆိုသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–ဣဝဏ်နှင့် ဧသရတို့သည် ဌာန်အပိုင်းအားဖြင့် တူသည်ကား မှန်၏၊ ဌာန်အားဖြင့်တူသော်လည်း ရွတ်ဆိုသံအားဖြင့် တစ်ထပ်တည်း မတူကြ၊ ဣ ဤကို ရွတ်သံနှင့် ဧကို ရွတ်သံသည် နိုးစပ်ရုံသာရှိ၏၊ အက္ခရာဟူသည်လည်း အရင်းအမြစ်အားဖြင့် ရွတ်ဆိုသံ(သဒ္ဒ)ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဣဝဏ်နှင့်ဧကို **"ဌာနာသန္နာ–ရွတ်ဆိုသောအခါ ဌာန်အားဖြင့် နိုးစပ်သည်"**ဟု ဆိုရသည်၊ ဥဝဏ်နှင့် ဩတို့၌လည်း နည်းတူ။

နိုးစပ်၍ ပြောင်းလွဲပုံ။ ။ဘာသာခြား လူတို့နှင့် နိုးနိုးစပ်စပ် နေလေ့ရှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သည် ဘာသာခြားသို့ ပြောင်းလွဲဖို့ လွယ်ကူသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဌာန်ချင်း နိုးစပ်နေသော အက္ခရာ ၂ လုံးသည် တစ်လုံးမှ တစ်လုံးသို့ အသံ(အက္ခရာ)ပြောင်းလွဲဖို့ လွယ်ကူ၏၊ ဤသို့လျှင် **"ဌာန်အားဖြင့် နိုးစပ်ခြင်းသည် အကြောင်း, အက္ခရာ တစ်လုံးမှ တစ်လုံးသို့ ပြောင်းလွဲဖို့ လွယ်ကူခြင်းကား အကျိုး"**ဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဌာနာသန္နအားဖြင့် ဣဝဏ်မှ ဧ, ဥဝဏ်မှ ဩအဖြစ်သို့ ပြောင်းလွဲ၍ အသဝဏ် ပြုရပါသည်။ [ဤဌာနာသန္နကိုပင် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ **"ပစ္စာသတ္တိ–နိုးကပ်ခြင်း၊ ၀ါ–ပစ္စာသတ္တိနည်း"** ဟု ဆိုသည်။

[ဆောင်] ဌာနာသန္နာ, ပစ္စာသတ္တိ, နည်းကိုကြည့်၍, ဣဝဏ်ကို ဧ,
ဥဝဏ်ဩ, သြရေး အသဝဏ်ပြု။

ကွစီတိ–ကွစိပုဒ်သည်၊ ကိံ–အဘယ်အကျိုးရှိသနည်း၊ တတြိမေ၊ ပေ၊ လောကုတ္တရော–တတြိမေ၊ပေ၊ လောကုတ္တရောအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ [အဓိပ္ပါယ်ကို ကြည့်၍ "**တတြိမေ=တတြ+ဣမေ**"စသည်ဖြင့် ပုဒ်ဖြတ်ပုံကိုထည့်၍ဆိုပါစေ၊] လုတ္တောတိ ကိံ၊ ဆ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ပေ၊ကုသလသ ဥပသမ္ပဒါ–ဆ၊ ပေ၊ ဥပသမ္ပဒါတို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ [ဆ,ထာ,သတို့၌ ရှေ့သရမကျေသောကြောင့် နောက်ဣ ဥတို့ကို အသဝဏ္ဏမပြုရဟု .တားမြစ်သည်–ဟူလို၊] အသရူပေတိ ကိံ၊ စတ္တာရိမာနိ, မာတုပဋ္ဌာနံ–စတ္တာရိမာနိ, မာတုပဋ္ဌာနံတို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ [ပုဒ်ဖြတ် ဆိုပါ။]

စ–ဆက်ဦးအံ့၊ ဟေဋ္ဌာ–အောက် ဝါ ပုံ့ရော အသရူပါသုတ်၌၊ ဝါဂ္ဂဟဏော–ဝါသဒ္ဒါသည်၊ သတိပိ–ရှိပါလျက်လည်း၊ ဇ္ဇေ–ဤသုတ်၌၊ ကွစိ(ဂ္ဂဟဏ) ကရဏတော–ကွစိသဒ္ဒါကို ပြုခြင်းကြောင့်၊ အဝဏ္ဏေ၀–အဝဏ်သည်သာလျှင်၊

ကွစိတိ ကိံ။ ။"**ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တော**"ဟု ကွစိသဒ္ဒါထည့်၍ သုတ်တည်ရခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိသနည်း–ဟု ကိုယ်တိုင် ပုစ္ဆာထုတ်လိုသောကြောင့် "**ကွစိတိ ကိံ**" ဟု မိန့်ပြီးလျှင်, ထိုအမေးကို "**တတြိမေ၊ပေ၊လောကုတ္တရော**"ပုံစံတို့၌ အသဝဏ်အပြုကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငါ ကွစိသဒ္ဒါကို ထည့်ရသည်ဟု ကိုယ်တိုင်ပင် ဖြေသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့–ဤသုတ်၌ "**ရှေ့သရကျေခြင်း, နောက်၌ ဣဝဏ် ဥဝဏ် သရရှိခြင်း**" ဟု အင်္ဂါ၂ ပါးရှိ၏၊ "**ထိုအင်္ဂါ၂ပါးပြည့်စုံလျှင် အသဝဏ်ပြု**"ဟု ဆိုထားရကား တတြိမေ၌ "**တတြ+ဣမေ**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ "**ရှေ့အသရကျေခြင်း,နောက်၌ဣဝဏ်ရှိခြင်း**" အင်္ဂါ၂ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့် အသဝဏ်ပြုခွင့် ရောက်နေ၏၊ ထိုသို့ရောက်နေရာ ဝယ်၊ ကွစိသဒ္ဒါက "**တစျိ့အရာ၌သာ အသဝဏ်ပြု**"ဟု ဆိုသဖြင့် "**တတြိမေ**"စသော များးစွာသော အရာတို့၌ "**သုတ်အင်္ဂါပြည့်စုံသော်လည်း အသဝဏ်မပြုနှင့်**"ဟု တားမြစ်ရာလည်း ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဣမေ၌ ဣကို ဇ အသဝဏ် မပြုရ၊ ယသိန္ဒြိယာနိ စသော ပုံစံများ၌လည်း နည်းတူ၊ "**လုတ္တောတိ ကိံ**" စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာထုတ်ပြအပ်သော ကိံရုပ်များ၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်အတိုင်း မှတ်ပါ။

အသရူပေတိ ကိံ။ ။"**ရှေ့သုတ်မှ လိုက်လာသော အသရူပေသဒ္ဒါသည် ဘာအကျိုးရှိသနည်း**"ဟုမေး၊ ရှေက အသရူပသရ ကျေရာ၌သာ နောက်သရကို အသဝဏ် ပြုရမည်၊ "**စတ္တာရိ+ဣမာနိ**"၌ ရှေ့ဣသရသည် နောက် ဣသရနှင့် သရူပတည်း၊ ထိုသို့ သရူပဖြစ်သော ရှေ့သရ ကျေရာ၌ နောက်သရကို အသဝဏ် မပြုရဟု တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏ဟု ဖြေ။ [မာတု+ဥပဋ္ဌာနံ၌လည်း ဥ ၂ ခုတို့ သရူပ ဖြစ်သောကြောင့် နောက် ဥကို အသဝဏ် မပြုရ။]

မှတ်ချက်။ ။"**အတေ၀=အတိ+ဣ၀**"ပုံစံ၌ သရူပသရ ကျေလျက် အသဝဏ် ပြုသောကြောင့် "**အသရူပေတိ ကိံ**"စသော ဤစကားလည်း အပိုပင်၊ ကွစိသဒ္ဒါ မြစ်သောကြောင့်သာ "**စတ္တာရိမာနိ**"စသည်၌ အသဝဏ် မပြုရဟု မှတ်ပါ။

လုတ္တေ–ကျေပြီးသော်၊ (အဝဏ္ဏော ဧဝလုတ္တေ–အဝဏ်ကျေရာ တချို့တလေ၌ သာလျှင်–ဟူလို၊) ဣဒ–ဤသုတ်၌၊ ဝုတ္တဝိဓိ–ဆိုအပ်သော အစီအရင်သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တတော–ထို့ကြောင့်၊ ဣဒ–ဤဆိုအပ်လတ္တံသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နု ဘဝတိ–ဤသုတ်အစီအရင် မဖြစ်၊ ဒိဋ္ဌပါဒါနံ၊ ပေ၊ ယောမိဿရောတိ–ဒိဋ္ဌပါဒါနံ၊ ပေ၊ ယောမိဿရောဟူသည်တည်း၊ [ပုဒ်ဖြတ်ကို ဆိုပါစေ၊ နောက်၌လည်း အဓိပ္ပာယ်ကြည့်၍ ကိ"ပုံစံများ၏ ပုဒ်ဖြတ်ကို ဆိုပါ။]

ဝေ္ဌစ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။"**အောက် ဝါ ပရောသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါ ရှိသောကြောင့် ထို ဝါသဒ္ဒါကို လိုက်စေသင့်သည် မဟုတ်ပါလော, ထိုဝါကို မလိုက်စေဘဲ ကွစိသဒ္ဒါကို ထပ်၍ပြုခြင်းအတွက် အာဘယ်အနက်အဓိပ္ပာယ် မှတ်ရပါသနည်း**"ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် "**ဝေ္ဌစ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ**"ဟု မိန့်သည်၊ အောက်သုတ်မှ ဝါကို အလိုက်မခံဘဲ ကွစိသဒ္ဒါကို ပြုခြင်းကြောင့် "**အဝဏ်သရ ၂ လုံးကျေရာ တချို့တလေ၌ သာ ဤသုတ် အစီအရင်ဖြစ်၏**"ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို မှတ်ပါ–ဟူလို။

ချဉ်ဦးအုံ–ဝါသဒ္ဒါသည် ဝိကပ်အနက်နှင့် ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာအနက်ကိုသာ ပြနိုင်၏၊ ဤသုတ်၌ "**ဗန္ဓုဿ+ဣဝ**"ဟုလည်းကောင်း, "**ဗန္ဓုဿေဝ**"ဟုလည်းကောင်း ရုပ် ၂ မျိုး မရှိသောကြောင့် ဝိကပ်အနက်လည်း မဖြစ်သင့်၊ နိစ္စဝိဓိ စသည်ကိုပြဖို့ရာ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာအနက်လည်း မဖြစ်သင့်၊ ဤသုတ်ဖြင့် အသဝဏ်ပြုရာ ပုံစံတို့မှာ ပိဋ္ဌကတ်တော်၌ အနည်းငယ်သာ ရှိသောကြောင့် ကွစတ္ထသာ ဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝါသဒ္ဒါကို မလိုက်စေဘဲ ကွစိသဒ္ဒါကို ထည့်၍ သုတ်တည်ရသည်။ [ဤ၌ "**အဝဏ္ဏော ဧဝ လုတ္တေ**"ဟူသော စကား၏ မပြည့်စုံကြောင်းကို "**ပုဗ္ဗာဝဏ္ဏသရာနံ**"၌ ရှင်းပြခဲ့ပြီ။]

တတော၊ ပေ၊ ယောမိဿရော။ ။တတောဖြင့် ရှေ့ဝါကျကို ပြန်၍ညွှန်ပြသည်၊ "**တတော–ထိုသို့ အောက်သုတ်ဝယ် ဝါသဒ္ဒါရှိလျက် အလိုက်မခံဘဲ ကွစိသဒ္ဒါကို ဆိုသည့်အတွက် အဝဏ်ကျေရာ အနည်းငယ်၌သာ ဤသုတ်အစီအရင်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ထိုက်ခြင်းကြောင့်**" ဒိဋ္ဌပါဒါနံစသော ပုစံများ၌ အဝဏ်မကျေရကား ဤသုတ် အစီအရင်မဖြစ်–ဟူလို၊ ဤကား ရှုပသိဒ္ဓိအလိုတည်း၊ ဆရာတို့အလိုအားဖြင့်ကား "**အဝဏ် မကျေသောကြောင့် နောက်ဥကို သြမပြုရသည်မဟုတ်, ကွစိမြစ်သောကြောင့်သာ မပြုရ**"ဟု မှတ်ပါ။ ["**ပဒ္ဓဟိ+ဥပါလိ, မုဒု+ဣန္ဒြိယံ, ယောမေ+ဣသရော**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဝိဓူရဇာတ် အဋ္ဌကထာ၌ "**ယောမံ+ဣသရော**"ဟု ရှိသည်မှာ ပါဠိပျက်၊ ဘာ့ကြောင့် နည်း–"**သာမိဿရာဓိပတိ**"စသောသုတ်အရ ဣသရယှဉ်ရာဝယ် "**မေ**"ဟု သမ္ဗန် အနက်သာ ဖြစ်ထိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်း, သရေ ကွစိသုတ်၏ ပဒန္တ ဒီဃပုံစံတွင်လည်း ဤပုံစံပါရှိရကား "**မေ**"ဟုရှိမှ ပဒန္တ ဒီဃဖြစ်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း, သဒ္ဒနီတိ–ရှေ့ဧသရ ကျေပုံကိုပြရာ၌လည်း ဤပုံစံပါသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။]

• • • • • • • • • • • •

(၁၇) တတြ+အယံ, ဗုဒ္ဓ+အနုသတိ၊ ပေ၊ ဝိ+ဥပသမော ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ အတြ-ဤပြယုဂ်တို့၌၊ [**"ဣစ္စတြ=ဣတိ+အတြ"**ဟုပုဒ်ဖြတ်၊] ပုဗ္ဗသရာနံ-တို့၏၊ လောပေ-ကျေခြင်းကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ကွစိတိ-ကွစိဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဓိကာရော-လိုက်သောသဒ္ဒါတည်း၊ ပရောတိစ-လည်းကောင်း၊ လုတ္တေတိစ-လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ၊ [သမာသ်ရပ်တွက်၍ ပကတိပြုသောအခါ **"ဗုဒ္ဓ+အနုသတိ"**ဟု ဖြစ်သောကြောင့် ထိုပကတိအတိုင်း **"ဗုဒ္ဓ"**ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ။]

ဒီဃံ။ ။ပုဗ္ဗသရေ-သည်၊ လုတ္တေ-သော်၊ ပရော သရော, ကွစိ-၌၊ ဒီဃဘာဝံ-ဒီဃအဖြစ်သို့၊ ပပ္ပေါတိ-၏၊ (ပပ္ပေါတိတိ-ဟု သိဟိုဠ်မှု ရှိ၏၊) ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဌာနာသန္နဝသေန-ဌာန်အားဖြင့်နီးစပ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ရဿသရာနံ-ရဿသရတို့၏၊ သဝဏ္ဏဒီဃော-သဝဏ္ဏဖြစ်သော ဒီဃသည်၊ (ဟောတိ)၊ တတြာယံ၊ ပေ၊ ဝူပသမော-ပြီး၏။ [ဌာနာသန္နအဓိပ္ပာယ်ကို ရေးခဲ့ပြီ၊ **"သဝဏ္ဏဒီဃော"**ဟူရာ၌ **"ဌာန်ချင်းတူအောင် အ ကိုအာ, ဣ ကိုဤ, ဥ ကို ဦ ဒီဃ ပြုပါ"**ဟု ဆိုလိုသည်။]

ကွစိတိ ကိ အစိရံဝတ ယံ ကာယောပေ၊ နတ္ထည်-စသော ပြယုဂ်တို့၌ ဒီဃမပြုရဟု တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ [ပုဒ်ဖြတ်ပုံကိုပါ ဆိုစေ၊] လုတ္တေတိ ကိ ယထာ+အယံ၊ ပေ၊ သု+ဥပဓာရိတံ-ဟူသော ပြယုဂ်တို့၌ ဒီဃမပြုရဟု တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။(၁၅)။

---

(၁၇) **ကွစိတိ၊ ပေ၊ ဝတ္တတေ**။ ။ကွစိသဒ္ဒါသည် ဒီဃံသုတ်မှစ၍ သဗ္ဗောစံတိ သုတ်တိုင်အောင် လိုက်၏၊ (ဤကာဠ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါတိုင်အောင်ဟု ဆို၏၊) ထိုသို့ ကွစိ၏ လိုက်ရာနယ်ပယ်သည် အတော်များစွာ ကျယ်သောကြောင့် **"အဓိကာရော"**ဟု ဆို၏၊ ပရောနှင့် လုတ္တေတို့ကား ထိုသို့ များစွာ ဆက်၍ မလိုက်သောကြောင့် **"ဝတ္တတေ"**ဟု ဆိုသည်၊ [မြန်မာမှ၌ **"သရေ လုတ္တေတိ စ"**ဟု ရှိ၏၊ သရေသည် ဝါ ပရောသုတ် တုန်းကပင် အဓိကာရသောဖြင့် လိုက်ခဲ့ပြီးဖြစ်၍ အသစ်လိုက်ဖွယ် မလို၊ ပရောပုဒ်သာ လိုက်ဖွယ်လိုရကား **"ပရော လုတ္တေတိစ"**ဟု ရှိသော သိဟိုဠ်မူကောင်းသည်။]

ကွစိတိ ကိ။ ။ဤကိ ပုံစံများကို **"အစိရံဝတ+အယံ ကာယော, ကိမ္မိ+ဣမာယ, တိဏိ+ဣမာနိ, ပဗ္ဗသု+ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု, တဿ+အတ္ထော, (တစ်နည်း-တဿာ+အတ္ထော) ပဗ္ဗ+အဂ်ိကော, မုနိ+ဣန္ဒော, သတိ+ဣန္ဒြိယံ, လဟု+ဥဌာနံ, ဂစ္ဆာမိ+အဟံ, တတြ+ဣဒံ, ပဗ္ဗဟိ+ဥပါလိ, နတ္ထိ+အညံ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်, ရှေ့သရကို ချေ၊ ထိုသို့ ကျေသော်လည်း ကွစိသဒ္ဒါမြစ်သောကြောင့် နောက်သရကို ဒီဃ မပြုရ, ကပ်ရံ့သာ၊ **"လုတ္တေတိ ကိ"**ဟု လာသော ရုပ်များ၌ကား ပုဒ်ဖြတ်ဖွယ် မလို၊ **"ယထာ-နိမိ-ကိကိ-သု"**တို့၌ ရှေ့သရ မကျေသောကြောင့် နောက်သရများကို ဒီဃ မပြုရ။

• • • • • • • • • • •

(၁၈) လောကသ+ဣတိ၊ ပေ၊ သာဓု+ဣတိ, ဣတိ–လောကသ၊ ပေ၊ သာဓု+ဣတိဟူကုန်သော၊ ဣဓ–ဤပြဿုဝ်တို့၌၊ ပရသရာနံ–နောက်သရတို့၏၊ လောပေ–ကို၊ ကတေ–သော်၊ လုတ္တေတိစ ဒီဃဿ ဝတ္တတေ။

ပုဗ္ဗောစ။ ။ပရေ သရေ လုတ္တေ ပုဗ္ဗော သရော ကွစိ ဒီဃံ ပပ္ပေါတိ–၏၊ စဂ္ဂဟဏံ–စသဒ္ဒါသည်၊ လုတ္တဒီဃဂ္ဂဟဏာနုကမုနတ္ထံ–လုတ္တသဒ္ဒါ ဒီဃသဒ္ဒါတို့ကို ငင်ခြင်းအနက်ရှိ၏၊ တံ–ထိုငင်ခြင်းသည်၊ (ဥပနတ္ထံ–၌စပ်၊) စာနုကမိုတံ–စသဒ္ဒါ ငင်အပ်သောပုဒ်သည်၊ ဥတ္တရတြ–နောက်သုတ်သို့၊ နာနုဝတ္တတေ–မလိုက်တော့၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဥပနတ္ထံ–သိစေရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

---

(၁၈) **ပုဗ္ဗော သရော**။ ။ယခုစာအုပ်များ၌ "**ပုဗ္ဗောစ သရော**"ဟု စသဒ္ဒါ ပါနေ၏၊ စသဒ္ဒါ ပိသဒ္ဒါတို့အတွက် သီးခြားဖွင့်ဖွယ်ရှိလျှင် သုတ်နက်ဖွင့်ရာ၌ ထို စ–ပိ သဒ္ဒါကို ထည့်လေ့မရှိ၊ ဤသုတ်၌လည်း "**စဂ္ဂဟဏံ၊ ပေ၊ နတ္ထံ**"ဟု သီးခြား ဖွင့်လိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် "**ပုဗ္ဗော သရော**"ဟု စ မပါဘဲသာ သုတ်နက်ဖွင့်သင့်၏၊ နောသဒ္ဒ်လည်း စ မပါဘ်ဖွင့်သည်၊ အတိသ စန္ဓသ စသော နောက်သုတ်များဖွင့်ပုံကို သတိပြုပါ။

စဂ္ဂဟဏံ၊ ပေ၊ နုကမုနတ္ထံ။ ။"**အနုကမုန သမ္ဘိဏ္ဍနစသော စသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် ဤသုတ်၌ စသည် အဘယ်အနက်ရှိပါသနည်း**"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**စဂ္ဂဟဏံ လုတ္တဒီဃဂ္ဂဟဏာနုကမုနတ္ထံ**"ဟု မိန့်၊ "**စသဒ္ဒါသည် ရှေ့ ၂ သုတ်မှ လုတ္တေနှင့် ဒီဃပုဒ်တို့ကို ဆွဲငင်ယူခြင်း အနုကမုနအနက် ရှိသည်**"ဟူလို။

ဆွဲငင်ရကျိုး။ ။အနုဝတ္တန သဘောအားဖြင့် လုတ္တေနှင့် ဒီဃပုဒ်တို့ လိုက်လာကြသည် မဟုတ်ပါလော, ထိုသို့လိုက်လာနေပါလျက် တမင်တကာ ဆွဲငင်ယူခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**တံ၊ ပေ၊ ဥပနတ္ထံ**"ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ ထိုသို့ တမင်တကာ ငင်ရခြင်းကား "**စဖြင့် ငင်အပ်သောပုဒ်သည် နောက်သုတ်သို့ မလိုက်တော့**"ဟု သိစေရခြင်းအကျိုးရှိသည်–ဟူလို၊ ထို့ကြောင့်ပင် လုတ္တေနှင့် ဒီဃပုဒ်တို့ နောက်ယမေဒန္တသသုတ်သို့ မလိုက်ကြတော့။ [တံ စာနုကမိုတံ ၌ "**အနုကမိုတံ–ငင်အပ်သော၊ တံ စ–ထိုလုတ္တေ ဒီဃပုဒ်သည်လည်း**"ဟု အနက်ပေးကြသည်ကား ကျမ်းဆရာ၏အာဘော် မကျချေ။]

ဆက်ဦးအုံ့–"**အဓိကာရ (အနုဝတ္တန) သဘောအားဖြင့် လိုက်လာသောပုဒ်သည် နောက်နောက်သုတ်သို့ မလိုက်ရ**"ဟု ဥပဒေသမရှိ, လိုက်သင့်သမျှ ဆက်၍လိုက်ဦးမည်သာ၊ ထိုလိုက်လာသောပုဒ်ကို စဖြင့်ထပ်၍ ငင်ယူရာ၌ကား စထိုင်ရာသုတ်ကို လွန်၍ နောက်သုတ်များသို့ မလိုက်ဖို့ရန် သဒ္ဒထုံးစံရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "**တံ–ထို ငင်ခြင်းသည်**"ဟု အနက်ပေး၍ **ဥပနတ္ထံ**"၌ စပ်ပြီးလျှင် "**ငင်ခြင်းသည် သိစေရခြင်းအကျိုးရှိ၏**"ဟုမှတ်ပါ၊ "**ဘာကို သိစေပါသနည်း**"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**စာနုကမိုတံ၊ ပေ၊ နာနုဝတ္တတေတိ**"ဟု မိန့်ရသည်၊ "**စဖြင့် ငင်အပ်သောပုဒ်သည် နောက်သုတ်သို့ မလိုက်တော့**"ဟု သိစေရခြင်းအကျိုးရှိ၏–ဟူလို၊ စဂ္ဂဟဏံ ပန လုတ္တဒီဃဂ္ဂဟဏာ

လောကသောတိ၊ ပေ၊ သာဓုတိ–လောကသောတိ၊ ပေ၊ သာဓုတိပြီး၏၊ ကွစိတိ ကိ၊ ယသဒါနိ၊ ပေ၊ ကိန္နုမောဝ–ယသဒါနိ၊ ပေ၊ ကိန္နုမောဝဟူသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ [**"ယသ+ဣဒါနိ, ဣတိ+အသ, ဣဒါနိ+အပိ, တေသု+အပိ, စက္ခု+ဣန္ဒြိယံ, ကိန္နု+ဣမောဝ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပုံကို ထည့်၍ ဆိုပါ။] (၁၆)။

(၁၉) အဓိဂတော ခေါ မေ+အယံ ဓမ္မော၊ ပေ၊ ယေ+အသ ဣတိ–ဟူကုန်သော၊ ဣဓ–တို့၌၊ ပုဗ္ဗလောပေ–ရှေ့သရကျေခြင်းသည်၊ သမ္ဘဿ–သော်။

ယမေဒန္တ သောဒေသော။ ။ပရေ သရေ, ဌာနေ–သင့်လျော်ရာဌာန၌၊ အန္တ ဘူတသ(ပဒန္တ ဘူတသ)–ပုဒ်အဆုံးဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဧကာရသ ကွစိ ယကာရာဒေသော ဟောတိ၊ အကာရေ–အ အက္ခရာကြောင့်၊ မေ တေ ယေ သဒ္ဒါဒိဿေ–မေ တေ ယေသဒ္ဒါအစရှိသည်၏ ဧ ၏သာလျှင်၊ အယံ (ဝိဓိ)–ဤအစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)။

နုကမုနတ္ထံ၊ အဓိကတတ္ထာဝ ဝတ္တမာနေပိ **"စာနုကမိတမုတ္တရတြ နာနုဝတ္ထတော"**တိ ဒဿနတ္ထံ–ချာသ၊ ဤ၌ **"တံ"**မပါဘဲ **"စာနုကမိတံ"**ချည်း ရှိပုံကို သတိပြုပါ၊ **"လက္ခဏော စာနုကမိတဝိဓာနမုတ္တရတြ နာနုဝတ္ထတိ၊ စာနုကမုနေ စာသတိ (စဖြင့် ငင်ခြင်းမရှိသော်ကား) မဇ္ဈေ့ကဂတိယာပိ ဝတ္ထတိ"**ဟူသော သဒ္ဒနီတိ–အာချာတ် (၂၀၅) သုတ်၌လည်း နည်းတူ။]

[ဆောင်] **အနုဝတ္ထန, ထုံးအရဖြင့်, လုတ္တဒီဃာ, ယင်းသဒ္ဒါတို့, ကောင်းစွာအသင့်, လိုက်လာလင့်လည်း, စဖြင့် ငင်ထုတ်, တိုသည့်ပုဒ်ကား, နောက်သုတ် သို့ဆီ, မလိုက်ပြီဟု, ပဓေဏီထုံးဟောင်း, သိစေကြောင်း, ထပ်လောင်း ငင်ရသည်။**

(၁၉) **ပုဗ္ဗလောပေ သမ္ဘဿ။** ။သမ္ဘဿကို ယကာရာဒေသော ဟောတိ၌စပ်၊ **"မေ+အယံ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်ထားသဖြင့် **"ဧ+အ"**ဟု သရ ၂ လုံး ရှေ့နောက်ရှိရာ သရာ သရေ လောပ်သုတ်ဖြင့် ရှေ့သရကို ချေခွင့် ရောက်နေ၏၊ သို့သော် ထိုချေခွင့်ကို တားမြစ်၍ ဤသုတ်က ဧ ကို ယ ပြုလိမ့်မည်–ဟူလို။ [**"ဧကာရသ ပဒန္တဘူတသ"**၌ မြန်မာမူဝယ် **"အန္တဘူတသ"**ဟုသာ ရှိ၏၊ **"အန္တဘူတသ–အစိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော"** ဟုလည်း အနက်ပေးကြ၏၊ သီဟိုဠ်မူ၌ **"ပဒန္တဘူတသ"**ဟု ရှိ၏၊ **"ပုဒ်အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်သော"**ဟု အနက်ပေးရသဖြင့် သာ၍ကောင်း၏၊ **"ပုဒ်အစိတ်, ပုဒ်အဆုံး"** ဝါဒကွဲကို **"အန္တဂ္ဂဟဏံ ကိ"**ဟု ပြအပ်သော ပုံစံကျမှ ရှင်းပြမည်။

အကာရေ၊ ပေ၊ ဝါယံ (ဝိဓိ)။ ။[ဝိဓိပုဒ်ကား သီဟိုဠ်မူ၌သာပါသည်၊] ဤ **"အကာရေ"**စသော စကားသည် ယ ပြုရာဌာနကို သတ်မှတ်ပြသော စကားတည်း၊ ထို့ကြောင့်ပင် **"ဌာနေ"**ဟု ထည့်၍ သုတ်ကို ဖွင့်ခဲ့သည်၊ ဤစကားအရ သရရှစ်လုံးတွင်

ယံတိ–ဟူသည်ကား၊ ယံ ရူပံ–ယံဟူသော ရူပ်တည်း၊ ဧဝေ–သည်ပင်၊ အန္တော–ပုဒ်အဆုံးတည်း၊ ဧအန္တော–ပုဒ်အဆုံးဖြစ်သော ဧ၊ အာဒေသိဌာနေ–အာဒေသီ၏ နေရာ၌၊ အာဒီသတိ–ညွှန်ပြအပ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ အာဒေသော–အာဒေသမည်၏၊ ဗျဉ္ဇနေတိ–ဗျဉ္ဇနေပုဒ်ကို၊ အဓိကိစ္စ–လိုက်စေ၍၊ (သရာ ပကတိ ဗျဉ္ဇနေသုတ်မှ လိုက်စေ၍–ဟူလို၊) ဒီဃန္တိ–ဒီဃံသုတ်ဖြင့်၊ ဒီဃော–ဒီဃပြု၊ အဓိဂတော ခေါ မျာယံ ဓမ္မော၊ ပေ၊ ယျသ–ပြီး၏။

အ သရနှောင်းရာ၌သာ, မေ–တေ–ယေစသော ပုဒ်တို့၏ ဧသောလျှင် ယပြုရာဌာန ဖြစ်သည်–ဟူလို၊ ဤသို့ ယ ပြုရာဌာနကို သတ်မှတ်ပြခြင်းသည်လည်း **"တဒနုပရောဓေန"** ဟူသော ပရိဘာသာသုတ်အရ ပါဠိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်အောင် သတ်မှတ်ပြခြင်း ဖြစ်သည်၊ **"မေ တေ ယေ သဒ္ဒါဒိသ+ဧ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ အာဒိဖြင့် (သဒ္ဒနီတိစာကိုယ် နိဿယတို့၌လာသော) **"ကျသ ဗျပ္ပထယော အသုံ၊ ယထာနာမံ တထာ စျသ"** ပုစ်တို့၌ **"ကျသ, စျသ"**တို့၏ ကေ–စေတို့ကိုလည်း ယူ၊ သဒ္ဒနီတိ၌ **"ယျသ"** ပုံစံကို ပယ်ထား၏၊ အဌကထာ ဋီကာတို့၌ အဖွင့် ရှိ–မရှိကိုသာ သတိပြုကြပါလေ။

[ဆောင်] **ရှနှင့်နီတိ, အားလုံးညှိသော်, မေ တေ၏ ဧ, ယေ–ကေ–စေဟု, ဆုံး ဧ တို့ပါ, ယ ပြုရာ, ဒန္ဓာ ယမေသုတ်။**

ယံတိ၊ ပေ၊ ဧ အန္တော။ ။သုတ်၌ပါသော **"ယံ+ဒေန္တသ"**တို့၏ အဖွင့်တည်း၊ ယံသဒ္ဒါသည် **"အကြောင်"**ဟု အနက်ပေးရသော အနိယမဝါစက သဗ္ဗနာမ်(ယ)မဟုတ်, "ယ"ဟူသော ရုပ်တစ်မျိုးဖြစ်သည်ဟု သိစေလို၍ **"ယံတိ–ယံ ရူပံ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ [**"အာဒေသောဟူသော"**ပုလ္လိင်နှင့် ထပ်တူကျအောင် **"ယော"**ဟု ထားသင့်သော်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်ကို **"မ်"**ပြုပြီးလျှင် ဒေန္တနှင့် သန္ဓိစပ်၍ ရှတ်လွယ်စေခြင်းအကျိုးငှာ "ယံ"ဟု နပုလ္လိင်ဖြင့် ထားသည်၊ ဗလာဝတာရဋ္ဌီကာ၌ တစ်မျိုးဖွင့်ပုံကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။] ဧနှင့် အန္တကို ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "ဒ" လာထားသည်ဟု သိစေလို၍ **"ဧ ဧဝ+အန္တော"**စသည်ကို မိန့်သည်။

အာဒေသော။ ။"**ဧ**ကို ယပြု" ဟူရာ၌ ယ အပြုသည် အာဒေသမည်၏၊ (ဧ)ကား အာဒေသရှိသောကြောင့် အာဒေသီမည်၏၊ အာဒေသီမည်သော ဧသရ ပျောက်သွားသောအခါ ထိုအာဒေသီ၏ နေရာဝယ် ယဗျည်းပေါ်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် "ထို (ယ)ကို အာဒေသီ၏ **နေရာ၌ ညွှန်ပြအပ်သော အကျွေရာ**"ဟု ဆိုသည်။ [**"အာဒီသတိတိ အာဒေသော"**သာ လိုရင်း၊ အာဒေသိဌာနေကား အပိုထည့်ပါ၌သာ၊ ယခုစာအုပ်များ၌ အာမပါဘဲ **"ဒီသတိတိ အာဒေသော"**ဟု တွေ့ရ၏၊ အာပုဗ္ဗ+ ဒိသ+ဏာပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် **"အာဒီသတိ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ရှိမှ သင့်သည်။]

ဗျဉ္ဇနေတိ၊ ပေ၊ ဒီဃော။ ။ဗျဉ္ဇနေတိ အဓိကိစ္စကို ထောက်၍ **"ဒီဃံ"** အရ တတိယပိုင်း ဒီဃံသုတ်ဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ **"မေ+အယံ"**၌ ဧကို ယပြုပြီးနောက် အယံ၌ (အ)ကို ဒီဃပြုသောအခါ တတိယပိုင်း ဒီဃံသုတ်ဖြင့် ပြုရသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ကွစိတိ ကိ၊ တေနာဂတာ, ပုတ္တာမတ္ထိ–တေနာဂတာ, ပုတ္တာမတ္ထိစသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ အန္တ ဂ္ဂဟာဏံ–အန္တ သဒ္ဒါသည်၊ ကိ–နည်း၊ ဓမ္မက္ခံ ပဝတ္တေန္တော,ဒမေန္တော စိတ္တံ–ဓမ္မ၊ ပေ၊ စိတ္တံ စသော ပြယုဂ်တို့၌တား မြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ (၁၇)။

ကွစိတိ ကိ။ ။ပြအပ်သောရုပ်များ၌ **"တေ+အနာဂတာ, ပုတ္တာမေ+အတ္ထိ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်သောအခါ တေ မေ တို့၏ ဧကိုယပြုသင့်သော်လည်း ကွစိသဒ္ဒါ မြစ်သောကြောင့် မပြုရ၊ တေနာဂတာ၌ ဝါ ပရောဖြင့် နောက် အကိုချေ၍လည်းကောင်း, မေ အတ္ထိ၌ ဧချေ, မ ကို အ သို့ကပ်၍လည်းကောင်း ပြီး၏။

အန္တ ဂ္ဂဟာဏံ ကိ။ ။**"ယမေသာဒေသော"** လောက်တွင်မဆိုပဲ အန္တသဒ္ဒါကို ထည့်၍ဆိုရခြင်း၏ အကျိုးကိုပြလိုသောကြောင့် **"အန္တ ဂ္ဂဟာဏံ ကိ"**ဟု ပုစ္ဆာထုတ်ပြီးလျှင် ထိုအမေးကို ဖြေလိုသောကြောင့် **"ဓမ္မစက္ခံ ပဝတ္တေန္တော,ဒမေန္တော စိတ္တံ"** ဟု မိန့်သည်၊ **"ပဝတ္တေန္တော, ဒမေန္တောတို့၌ တ္တေ–မေတို့၏ ဧ သရ ဟုတ်သော်လည်း ပုဒ်အဆုံး (အန္တ)မဟုတ်သောကြောင့် (ယ)မပြုရ"** ဟူလို။

ရှေ့ဦးအုံ–"မေ+အယံ, တေ+အဟံ"စသည်၌ မေ တေ တို့သည် ဝိဘတ်ဆုံးသော ပုဒ်များတည်း၊ [မေ–ငါသည်၊ အဝိဂတော–ရအပ်သော၊ အယံ ဓမ္မော–ဤတရားသည်၊ (**"ဂမ္ဘီရော–နက်နဲ၏"**ဟု ဆက်၊) အဟံ–ကျွန်တော်သည်၊ တေ–သင်မင်းမြတ်၏၊ ပုတ္တော–သားတော်ပါတည်း၊] မေ တေတို့ကို ကျနစ္စာရေးလျှင် မ–တတို့ကို ရှေ့သေရကို နောက်ထား၍ ရေးရမည်ဟု နားလည်လောက်ပြီ၊ သို့ဖြစ်၍ မေ တေ၌သည် ပုဒ်၏အဆုံးတည်း၊ ပဝတ္တေန္တော, ဒမေန္တောတို့၌ တ္တေ–မေတို့၏ ကောပုဒ်အဆုံးမဟုတ်, ပုဒ်အလည်မှာ တည်ရှိကြသည်၊ ထိုကဲ့သို့သော တို့ကို အန္တသဒ္ဒါက **"ယ"**မပြုရဟု တားမြစ်သောကြောင့် **"ပဝတ္ကန္တော, ဒမ္ကန္တော"**ဟု ပါ၌မရှိတော့။

မှတ်ချက်။ ။ယမေဒန္တ၌ အန္တသဒ္ဒါအတွက် **"အစိတ်"**ဟူသော အနက်ကို ယူလျှင် **"ပဝတ္တေန္တော, ဒမေန္တော"**တို့၌ ဧ လည်း ပုဒ်၏အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သောကြောင့် ယ ပြုခွင့်ကို မတားမြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် အန္တသဒ္ဒါအတွက်"ပုဒ်အဆုံး"ဟူသောဘနက်ကိုသာ သုံးရသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် **"အန္တဘူတသ"**ဟု ရှိသော မြန်မာမူထက် **"ပဒန္တဘူတသ"** ဟုရှိသော သီဟိုဠ်မူက သာ၍ကောင်းပါသည်။

ဝါဒန္တ ရ။ ။အချို့ကား **"ပဝတ္တေန္တော,ဒမေန္တော"**တို့၌ ပုဒ်၏ အစိတ်မဟုတ်, ဓာတ်၏ အစိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ယ မပြုရဟု ဆိုကြသေး၏၊ အန္တ=အစိတ်ဆိုလျှင် **"ပုဒ်အစိတ်, ဓာတ်အစိတ်"**ဟု ခွဲ၍မရသည့်ပြင်, ပဝတ္တေန္တော ဒမေန္တောတို့၌ (**"ပပုဗ္ဗ+ဝတု+ကာရိတ် ဏေပစ္စည်း, အန္တ ပစ္စည်း, ဒမု+စုရာဒိဏေ+အန္တ"**ဟု ဖြစ်ရကား) မူလ–ဝတုဓာတ်, ဒမုဓာတ်တွင် ဧ သရ မပါဝင်သဖြင့် ဓာတ်၏အစိတ်လည်း မဟုတ်, ကိတ်ပုဒ်၏ အစိတ်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဝါဒကို စဉ်းစားကြပါလေ။

(၂၀) ယာဝတကော+အသ္သ ကာကော၊ ပေ၊ နတု+ဧဝ ဣတိ–ယာဝ၊ ပေ၊ ဧဝ ဟူကုန်သော၊ ဣဓ–တို့၌။

ဝမောဒုဒန္တာနံ။ ။ပရေ သရေ, အန္တဘူတာနံ–အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ သြကာရကာရာနံ–တို့၏၊ ကွစိ ဝကာရာဒေသော ဟောတိ၊ က ခ ယ သ တ သဒ္ဒါဒီ သြကာရသ–က,ခ,ယ,သ,တ သဒ္ဒါ အစရှိသည်တို့၏ သြအက္ခရာကို၊ ဣဒံ ဂဟဏံ–ဤယူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ယာဝတကွသ၊ ပေ၊ နတ္တေဝ–ပြီး၏။ ကွစိတိ ကိံ၊ ကော အတ္ထော၊ ပေ၊ဟောတူတိ–ကော အတ္ထော၊ ပေ၊ဟောတု, စသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ အန္တဂ္ဂဟဏံ ကိံ၊ သဝနီယံ, ဝိရဝန္တီ–သဝနီယံ, ဝိရဝန္တီ စသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ (၁၈)။

---

(၂၀) **က ခ၊ ပေ၊ သြကာရသ္မေ ဂဟဏံ**။ ။**"ယာဝတကော"**၌ က၏ သြ, **"အထခေါ"**၌ ခ၏သြ, **"ယော"**၌ ယ၏သြ, "သော"၌ သ၏သြ, **"ယတော"**၌ တ၏သြတို့ကိုသာ ဤသုတ်က ဝပြုဖို့ယူသဖြင့် အခြားသြများကို ဝမပြု–ဟု ပိဋကတ်အားလျှော်စွာ သတ်မှတ်ရာရောက်၏၊ အကယ်၍ ပိဋကတ်ပြယုဂ် ရှိသေးလျှင်လည်း ထို သြကို ဝ ပြုဦးမည်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"တသဒ္ဒါဒီသြကာရသ"** ဟု အာဒိဖြင့်ပြထားသည်၊ **"မည်သည့် အက္ခရာ၏ သြ"**ဟု သြကိုသာ သတ်မှတ်ပြ၍ ဥကို သတ်မှတ်မပြခြင်းမှာ ဥအတွက် ဝပြုဖွယ်တွေ များသောကြောင့်တည်း၊ [ယွာယံ စသည်၌ အ ကို တတိယပိုင်း ဒီဃံဖြင့် ဒီဃပြုရမည်ကိုလည်း သတိပြုပါ။]

ကွစိတိ ကိံ။ ။**"ကော+အတ္ထော, အထခေါ+အညတရော"**တို့မှာ ပုဒ်ဖြတ်ပြီး ပုံစံများတည်း၊ ကွစိသဒ္ဒါ မြစ်သောကြောင့် သြကို ဝ မပြုရဟု ဆိုပြီးနောက် (သရာ သရေ–ဝါ ပရောသုတ်တို့က မချေနိုင်အောင်) သရေ ကွစိသုတ်ဖြင့် သြကို သြ ပကတိ ပြုရဦးမည်၊ နောက် ၃ ရုပ်ကို ဝါ ပရောသုတ်ကြည့်၍ ပုဒ်ဖြတ်၊ ကွစိသဒ္ဒါမြစ်ပြီးနောက် ဝါ ပရောသုတ်က စီရင်မည်ဖြစ်၍ ပကတိမပြုရ၊ ထို့နောက်**"သောဂတံ"**ဟု ပါဠိပျက်ရှိ၏၊ **"သာဂတံ"**ဟု ရှိရမည်၊ **"သု+အာဂတံ, သာဓု+အာဝုသော, ဟောတု+ ဣတိ"** ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ကွစိဖြင့်မြစ်ပြီးလျှင် သရာ သရေ–ဝါ ပရော–ပုဗ္ဗောစတို့ဖြင့် စီရင်။

အန္တဂ္ဂဟဏံ ကိံ။ ။[အဓိပ္ပာယ်ကို ရှေ့သုတ်နည်းမှီ၍ သိ၊] သဝနီယံ၌, သု ဓာတ်–အနီယပစ္စည်း, ဝိရဝန္တီ၌ ဝိပုဗ္ဗ–ရဓာတ်–အန္တီ ဝိဘတ်၊ ထို့ကြောင့် **"သု+အနီယံ, ဝိ–ရ+အန္တီ"**တည်း, ဥကို ဤသုတ်ဖြင့် ဝ ပြုသင့်သော်လည်း ပုဒ်အဆုံး မဟုတ်သောကြောင့် မပြုရ၊ တစ်နည်း–ဥကို သြဝုဒ္ဓိ ပြုပြီးအနေအားဖြင့် **"သော+အနီယံ, ဝိရော+အန္တီ"**တည် သြကို ဝ ပြုသင့်သော်လည်းဟု ဆိုရုံသာ၊ ထို့နောက် ဓာတ်ရုပ်ထုံးစံအတိုင်း ဆိုင်ရာသုတ်ဖြင့် သြကို အဝပြု၍ ပြီးသည်၊ ငယ်ရွယ်သူများကို သေချာစွာ ရုပ်မတွက်စေဘဲ စီရင်ပုံလောက်ကိုသာ ပြောပြသင့်၏။

• • • • • • • • • ..

(၂၁) ပဋိသန္ဓာရဝုတ္တိ+အသ၊ ပေ၊ ဝိ+အာဂတော ဣတိ, ဣဓ, မဏ္ဍူကဂတိယာ–မဏ္ဍူကဂတိကအဓိကာရနည်းအားဖြင့်၊ အသရူပေတိ–အသရူပေပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ဣဏ္ဍော ယံ နဝါ။ ။ပရေ အသရူပေ သရေ ပုဗ္ဗော ဣဝဏ္ဍော, နဝါ–အချို့အရာ၌၊ ယကာရံ–သို့၊ ပဗ္ဗောတိ၊ ဣဓ–ဣသည်ပင်၊ ဝဏ္ဍော–ဝဏ္ဏတည်း၊ ဣဝဏ္ဍော–ဣသည်ပင် ဝဏ္ဏ၊ နဝါသဒ္ဒေါ–နဝါသဒ္ဒါသည်၊ ကွစိသဒ္ဒ ပရိယာယော–ကွစိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ ... ပဋိသန္ဓာရဝုတ္ယသ၊ ပေ၊ ဗျာကတော–ပြီး၏။

---

(၂၁) **မဏ္ဍူကဂတိယာ အသရူပေတိ။** ။ဖားသတ္တဝါသည် အစဉ်အတိုင်း မသွားဘဲ ခုန်၍သွားသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဝါ ပရော အသရူပါသုတ်မှ အသရူပါသဒ္ဒါလည်း ဒီဃံစသောသုတ်တို့ကို ခုန်ကျော်၍ ဤသုတ်သို့ လိုက်လာသည်၊ ဤသို့ ခုန်ကျော်၍ လိုက်နည်းကို **"မဏ္ဍူကဂတိ (ဖားသွားပုံနှင့် တူသော) အဓိကာရ"**ဟု ခေါ်သည်။

ဣဓ၊ ပေ၊ ဣဝဏ္ဍော။ ။ဤဝိဂြိုဟ်အရ ဣ–ဟူသော ဝဏ္ဏတစ်လုံးသာ ယူရမည်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏၊ သို့သော် ဣနှင့်ဌာန်တူသော(ဤ)ကိုပါ ယူရသည်၊ ဥပမာ-**"အဓော-ဆိတ်"**ဟု ဆိုရာ၌ ဆိတ်တစ်ကောင်သာမက ဆိတ်မျိုးအားလုံး ပါဝင်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း**"ဣဝဏ္ဍ"**ဟု ဆိုသဖြင့် ဣနှင့် အဆင်းသဏ္ဌာန် ဌာန်တူသဖြင့် ဣဝဏ်မျိုးဖြစ်သော (ဤ)လည်း ပါဝင်သည်–ဟူလို၊ [**"ဝဏ္ဏပရေန သဝဏ္ဏောပိ"**–မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်၊ ဝဏ္ဏပရေန–ဝဏ္ဏနောက်ရှိသော သရ(ဣဝဏ္ဏ၌ ဝဏ္ဏသဒ္ဒါနောက်ကပါသော သရ)ဖြင့် သဝဏ္ဏောပိ–တူသောဌာန်ရှိသော သရကိုလည်း၊ ဂယှတိ–ယူအပ်၏။]

နဝါသဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ ပရိယာယော။ ။နဝါနှင့် ကွစိသည် အလဲအလှယ် သုံးစွဲရသော ပရိယာယ်သဒ္ဒါတည်း၊ ထို့ကြောင့်**"နဝါ–အချို့အရာ၌"**ဟု ကွစိ အနက်အတိုင်း ပေးကြသည်၊ **"ယံ–ယအဖြစ်သို့၊ ပဗ္ဗောတိဝါ–ရောက်သည်လည်းရှိ၏၊ နှ ပဗ္ဗောတိ ဝါ–မရောက်သည်လည်းရှိ၏"**ဟု ပေး၍ **"ယအဖြစ်သို့ နည်းနည်းပါးပါးသာ ရောက်၍ မရောက်သည်က များ၏"**ဟု ယူရလျှင် စာသွားထုံးစံလည်းကျ, ကွစိနှင့် အဓိပ္ပာယ်လည်း တူမျှသောကြောင့် သာ၍သင့်မည် ထင်၏၊ သဒ္ဒနီတိ နိဿယ၌လည်း ဤအတိုင်း ပေးလေ့ ရှိပါသည်၊ [ကွစိ နဝါနှင့် ဝါ ဝိဘာသာတို့ ထူးခြားပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ရှု။]

ဗျာကတော။ ။**"ပဋိသန္ဓာရဝုတ္ယသ"** စသည်ကို အခြေပြု မှီး၍ တွက်ပါ၊ ဗျာကတော၌ **"ဝိ+အာပုဗ္ဗ ကရဓာတ်"** ဖြစ်သကဲ့သို့ ဗျာကာသိ၌လည်း ဝိ+အာပုဗ္ဗ ကရဓာတ်, အဇ္ဇတနီ ဤဝိဘတ်ဖြစ်၍ ရှေ့၌(အ)လာရသေး၏၊ ထို့ကြောင့် **"ဝ+အာ+အကာသိ"**ဟုဖြစ်ရာ၌ ဣမှနောက်အာကို ဝါ ပရောဖြင့်ချေ၊ ဝိ၏ဣကို ယပြု, ဒီဃံဖြင့် ကဗျည်းကြောင့် အကို အာပြု, ယ–အာသို့ကပ်, ဒေါဒသစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝကို ဗပြု၊

နဝါတိ ကိ၊ ပဠူဟာဂေါ်ဟိ၊ ပေ၊ မုတ္တစာဂိ အနုဒ္ဓတော–ပဠူ၊ပေ၊ ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ အသရူပေတိ ကိ၊ ဣတိဟိဒံ၊ ပေ၊ အတ္ထိတိ–ဣတိဟိဒံ၊ ပေ၊ အတ္ထိတိဟူသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏ ။(၂၁)။

(၂၂) အတိ အန္တံ၊ ပေ၊ ဣတိ+အာဒိ, ဣတိ–ဟူကုန်သော၊ ဣဓ–တို့၌၊ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါတိ–ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ဖြင့်၊ ယကာရာဒေသေ–ယ အပြုသည်၊ သမ္ဘတ္ထေ။...

သဗ္ဗောစ်တိ။ ။[ဣဒံ–ဤသုတ်သည်၊ အတိပတိဣတိနံ–အတိ ပတိ ဣတိသဒ္ဒါတို့၏၊ တိသဒ္ဒဿ–တိသဒ္ဒါကို၊ ဂဟဏံ–ယူကြောင်းသုတ်တည်း၊] ပရေ သရေ သဗ္ဗော, တိဣတိ–တိဟူသော၊ ဧသော သဒ္ဒေါ–ဤသဒ္ဒါသည်၊ ကွစိ စကာရံ ပဗ္ဗောတိ။

ဗကို ယာသို့ကပ်–ဟု သဒ္ဒနီတိ ကြံသည်၊ ကြွင်းသော ရုပ်များပြီးပုံကို အခြေပြုသဒ္ဒါခ်ဉ်ပြခဲ့ပြီ၊ **"ဤ"**ကို ယပြုပုံ မပါသေးသောကြောင့် **"နဒ္ဓာသနော (နဒီ+အာသနော) ဒါသျာဟံ (ဒါသီ+အဟံ)"**ဟူသော ပုံစံကို ထုတ်ကြ၏သည်။

နဝါတိ ကိ။ ။နဝါသဒ္ဒါ မြစ်သောကြောင့် ယ မပြုရသဖြင့် **"ပဠူဟျဂေ်ဟိ, တာနျတ္ထနိ, (ဂစ္ဆာမိ+အဟံ) ဂစ္ဆာမျဟံ, မုတ္တစာဂျနုဒ္ဓတော"**ဟု မဖြစ်၊ သရာ သရေ စသောသုတ်များဖြင့် စီရင်၊ **အသရူပေတိ ကိ"**၌ **"ဣတိဟိ+ဣဒံ, အဂ္ဂိ+ဣဝ, အတ္ထိ+ဣတိ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်, နောက်သရတို့က ရှေ့သရနှင့် သရူပဖြစ်သောကြောင့် ယ မပြုရ၊ သရာ သရေ စသော သုတ်များဖြင့် စီရင်။

• • • • • • • • •

(၂၂) **အတိ ပတိ ဣတိ (နံ) တိ သဒ္ဒဿ**။ ။[ဣတိနံ–ဟု သိဟိုဠ်မှရှိ၏၊ မြန်မာမှ၌ **"ဣတိ တိသဒ္ဒဿ"**ဟု ရှိသည်।] စံတို၌ **"တိ"**အရ တွေ့ကရ **"တိ"**ကို မယူရ၊ **"တဒနုပရောဓေန"**ဟူသော ပရိဘာသာသုတ်နှင့်အညီ ပါဠိတော်နှင့်လျော်အောင် အတိ ပတိ ဣတိသဒ္ဒါ ၃ မျိုး၏ တိ ကိုသာ ယူရမည်–ဟူလို။

သဗ္ဗော တိဣဒ္ဓေသော သဒ္ဒေါ။ ။**"တိ ကို စပြု"**ဟူရာ၌ **"စ"**သည် အက္ခရာတစ်လုံးတည်းဖြစ်သောကြောင့် အာဒေသီနှင့် အာဒေသ တစ်လုံးချင်း ညီမျှအောင် ဣသရ မပါဘဲ **"တ"**ကိုသာ **"စ"**ပြုရမည်လား–ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"သဗ္ဗော"**ဟု မိန့်သည်၊ **"တနှင့်ဣပါ တိတစ်ခုလုံးကို စပြုရမည်"**ဟူလို၊ တို၌ ဣကို ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ဖြင့် ယပြုပြီးနောက် **"ဣ"**ကို စပြုလျှင်လည်း အလုံးစုံ တိကို စပြုရာရောက်သောကြောင့် ဣကို စပြုရမှာလေလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိပြန်ရကား **"တိ ဣဒ္ဓေသော သဒ္ဒေါ"**ဟု မိန့်သည်၊ **"တိ"**ဟု ဆိုအပ်သော ဤ**"တိသဒ္ဒါ"**ကိုသာ စပြုပါ၊ ဣဖြစ်ပြီးမှ စပြုရမည်မဟုတ်–ဟူလို။

တိတိ–တိဟူ၍၊ နိဒ္ဒေသတော–ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်၊ အကတယကာရသော–မပြုအပ်သော ယအဖြစ်ရှိသော တိ၏သာ၊ အယံ ဝိဓိ–ဤအစီအရင်သည်၊ ဟောတိ–၏၊ ဣတရထာ–ဤသို့ မဟုတ်လျှင်၊ (ဝါ–တိကို စ မပြုလျှင်၊) ကွစိဂ္ဂဟဏသ စ–ကွစိသဒ္ဒါ၏ လည်းကောင်း၊ အတိသ စန္ဓသာတိ သုတ္တသ စ–အတိသ စန္ဓသသုတ်၏ လည်းကောင်း၊ နိရတ္ထကတာ–အကျိုးမရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ သိယာ–ဖြစ်ရာ၏၊ ပရဒ္ဒေဘာဝေါ ဌာနေတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ဒ္ဒိတ္တံ–ဒွေဘော်လာ၊ အစ္ဆန္တံ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ–ပြီး၏၊ ကွစိတိ ကိ၊ ဣတိသ, ဣတိ အာကခံမာနေန–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏ ။(၁၉)။

တိတိ နိဒ္ဒေသတော၊ ပေ၊ ဝိဓိ။ ။**"သဗ္ဗော စံ ဘော"**ဟု မဆိုဘဲ **"သဗ္ဗော စံတိ"**ဟု တိသဒ္ဒါကို **အရှင်ကစ္စည်း**ဆရာ ညွှန်ပြထားသောကြောင့် တိ၌ ဣကို ယ ပြုပြီးနောက် ဘျဖြစ်မှ စပြုရမည်မဟုတ်၊ **"တိ ကိုသာ စပြု"**ဟု ဤသုတ်က စီရင်သည်၊ ဆက်ဦးအုံ့–**"တိတိ နိဒ္ဒေသတော"**စသော ဤစကားသည် နျာသကို စောင်းသော စံကားတည်း၊ နျာသ၌ အစ္ဆန္တံကို ရုပ်တွက်သောအခါ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ဖြင့် ဣကို ယ ပြုပြီးနောက် ဘျကိုမှ ဤ သဗ္ဗောစံတိ သုတ်ဖြင့် စပြုသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိကား ထိုနျာသအဆိုကို သဘော မတူသောကြောင့် **"တိတိ နိဒ္ဒေသတော"**စသော စကားကို မိန့်သည်၊ [နျာသအဆိုကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

ဣတရထာ၊ ပေ၊ သိယာ။ ။**"နျာသ အဆိုအတိုင်း ဘျကို စပြုလျှင် အဘယ် အပြစ် ရှိသနည်း"**ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဣတရထာ၊ ပေ၊ သိယာ"**မိန့်၊ တိကို စပြုခြင်းမဟုတ်ဘဲ နျာသဆိုသည့်အတိုင်း ဘျကို စပြုခြင်းသာ အမှန်ဖြစ်လျှင် ကွစိသဒ္ဒါနှင့် အတိသ စန္ဓသသုတ်တို့ အကျိုးမရှိတော့ရကား နိရတ္ထကဒေါသ (အကျိုးမရှိသော အပြစ်=အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိသောအပြစ်) ရောက်ဖွယ်ရှိသည်–ဟူလို။

[နိယာမ်] **ဣတရထာ, အညထာနောက်, ဟိ ပနနှင့်, စတစ်လုံးရောက်သော်, လဒ္ဓဒေါသ, ဗျတိရိက်ဟု, အမည်ပေးမြဲ။ ...**

ချဲ့ဦးအုံ့–ကွစိသဒ္ဒါအတွက် ကိ ပုံစံထုတ်သောအခါ **"ဣတိသ မဟုတ္တမ္ဖိ"**ဟု ကစ္စည်းကျမ်း၌ထုတ်၏၊ အကယ်၍ နျာသအလိုအားဖြင့် ဘျဖြစ်မှ စပြုလျှင် **"ဣတိသ"**၌ တိကို ကွစိသဒ္ဒါက တားမြစ်နေဖို့ မလိုသောကြောင့် ကွစိသဒ္ဒါသည် နိရတ္ထကသာ ဖြစ်ရာ၏၊ ထို့ပြင် အတိသ စန္ဓသသုတ်သည် အတိရိတံ (အတိ+ဤရိတံ)စသော ပြယုဂ်များ ပြီးနိုင်ဖို့ရာ တိ၏ စအပြုကို တားမြစ်သော သုတ်တည်း၊ ဘျဖြစ်မှ စပြုလျှင် တိ၏ စအပြုကို တားမြစ်ဖွယ် မလိုသောကြောင့် ထို အတိသ စန္ဓသသုတ် လည်း နိရတ္ထက(အကျိုးမဲ့, အနက်မဲ့)သာ ဖြစ်ဖွယ်ရှိတော့၏၊ အမှန်မှာ **"ဤ သဗ္ဗောစံ တိသုတ်က တိကိုသာ စပြုရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုကွစိသဒ္ဒါနှင့် အတိသ စန္ဓသသုတ်တို့၏ တားမြစ်မှုသည် နိရတ္ထကမဟုတ်, အကျိုးရှိကြပါသည်"**ဟူလို။

(၂၃) တေန ဝါ ဣဝံဏ္ဏေတိ ဣတော–တေ နု ဝါ ဣဝံဏ္ဏေဟိသော ဤသုတ်မှ၊ နတိ–နဟိသော ပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ဣဝံဏ္ဏေတိစ ဝတ္ထုတော၊ [“**နဝါ ဣဝံဏ္ဏေတိ**”ဟု ဝါ ရှိသည်ကား အပိုသာ။]

အတိသ စန္ဓသ။ ။ပရေ ဣဝံဏ္ဏေ, အတိ ဣစ္ဆေတသ–အတိဟိသော ဤသဒ္ဒါ၏၊ အန္ဓဘူတသ–အဆုံးဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ တိသဒ္ဒသ–၏၊ သဗ္ဗော စံ တီတိ–သဗ္ဗော, စံ, တိဟု၎ဲ၍၊ ဝုတ္တရူပ်–ဆိုအပ်ပြီးသော စအပြုရုပ်သည်၊ နဟောတိ–မဖြစ်၊ [“**အန္ဓ–အဆုံး**”ဟု ပေးရာ၌ နျာသ၏ သာဓကကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

အတိသ ဣတိ – အတိသ ဟူသော၊ ဧတံ – ဤ သဒ္ဒါသည်၊ ဥပသဂ္ဂါနုကရဏံ–ဥပသာရကို အတုပြုသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ–ဥပသာရ အတုတည်း၊ တေနေဝ–ထို့ကြောင့်ပင်၊ ဧတ္ထ–ဤ “**အတိသ**” ပုဒ်၌၊ ဝိဘတ္တိလောပါဘာဝေါ–ဝိဘတ်ကျေမှု၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ။)

စ – ဆက်ဦးအုံ့၊ ဧတ္ထ – ဤ သုတ်၌၊ အန္ဓသဒ္ဒေါ – သည်၊ သဒ္ဒဝိဒိ နိသေဝပ္ပကရဏတော–သဒ္ဒအစီအရင်ကို တားမြစ်သောအရာဝယ် ဤသုတ်ကိုဆို အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတိသဒ္ဒ န္ဓဘူတံ–အတိသဒ္ဒါ၏ အဆုံးဖြစ်၍ဖြစ်သော၊

---

(၂၃) **အတိသာတိ၊ ပေ၊ လောပါဘာဝေါ။** ။“**အတိသ**”၌ အတိသည် ဥပသာရပုဒ်တွင် ပါဝင်သော “**အတိ**” အစစ်မဟုတ်၊ ဥပသာရ အတိကိုသာ အတု လိုက်သော အနုကရဏ သဒ္ဒါတည်း၊ ချဲ့ဦးအုံ့–အတိ ဥပသာရ အစစ်ဖြစ်လျှင် “**သဗ္ဗာသ မာဝုသော**”စသောသုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်ကို အမြဲချေရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “**အတိစန္ဓသ**”ဟု အတိ၌ သဝိဘတ် ကျေလျက်ရှိရလိမ့်မည်၊ ဤ၌ကား အနုကရဏ သဒ္ဒါဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း, အနုကရဏသဒ္ဒါဟူသည် ရိုးရိုး နာမ်ပုဒ်ကဲ့သို့ ဝိဘတ် မကျေဘဲ နေနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း သဝိဘတ် မကျေဘဲ “**အတိသ**” ဟု ရှိနိုင်ပေသည်။ [အနုကရောတိ–မူလဥပသာရပုဒ်ကို အတု ပြုတတ်၏၊ ဝါ–မူလဥပသာရပုဒ်နှင့် တူ၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ အနုကရဏံ–အနုကရဏ မည်၏၊ အနုကရဏ အနုကာရိယ အခွဲ, ပရိစ္ဆတ္တတ္ထာနုကရဏ အပရိစ္ဆတ္တတ္ထာနုကရဏ အခွဲကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ တသာ ဝါသုတ် အဖွင့်၌ ပြထားသည်။]

ဧတ္ထ စ အန္ဓသဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ နု ဣဝံဏ္ဏေ။ ။ဤစကားတို့ကား နျာသကို စောင်းသော စကားတို့တည်း၊ “**အတိသ အန္ဓသ=အတိသဒ္ဒါ၏ အဆုံး**”ဟု ဆိုလျှင် တိ၌ ဣ ဆုံးသောကြောင့် “**အန္ဓ**”အရ ဣဝဏ်ကိုယူ၍ ဤ အတိသ စန္ဓသသုတ်သည် ဣဝံဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ကို တားမြစ်သော သုတ်လေလောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိကြောင်းကို နျာ၌ ဆိုထား၏၊ (အန္ဓအရ ဣဝဏ်ယူရမလို ဖြစ်ကြောင်းကိုသာ နျာသဆိုသည်၊ တကယ်ကား မယူပါ၊) ရူပသိဒ္ဓိကား သဒ္ဒါအစီအရင်ကို တားမြစ်သော နေရာဝယ်

တိသဒ္ဒမေဝ–တိသဒ္ဒါကိုသာ၊ ဝဒတိ–ဟောဏ်၊ ဣဝဏ္ဏံ–ဣဝဏ်ကို၊ နဝဒတိ)–မဟော၊ ဣတိ ဒဋ္ဌမ်ံ၊ ဣတရထာ–ဤသို့ မဟုတ်လျှင်၊ ဣဒံ သုတ္တမေဝ–ဤ တစ်သုတ်လုံးသည်ပင်၊ နိရတ္ထကံ–အကျိုးမရှိသည်၊ သိယာ–၏။

ဤသုတ်ကို ဆိုခြင်းကြောင့် အန္တသဒ္ဒါသည် အတိ၏အဆုံးဖြစ်သော တိသဒ္ဒါတစ်ခုလုံးကိုသာ ဟောရ၍ ဣဝဏ်ကို မဟောရကား "**အန္တ**"အရ ဣဝဏ်ကို ယူရလေမည်လောဟု (နျာသ ကြဲသလို) ယုံမှားဖွယ်ပင် မရှိပါဟု ဆိုသည်။

ဆက်ဦးအုံ– အနက် တစ်ခုခုကို ဝေဖန်ပိုင်းခြားသောအခါ တစ်ဖက်သတ် သဒ္ဒါ အရှိကိုသာ မကြည့်ဘဲ, ဤအနက်ကို ဤနေရာ၌ယူလျှင် အကျိုး ရှိ–မရှိအားဖြင့် အတ္ထကိုလည်းကောင်း, ဤအနက်သည် ဤနေရာနှင့် သင့်–မသင့်အားဖြင့် ပဂရဏာကိုလည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် လိင် ဩစိတျ ကာလ ဒေသတို့ကို နှိုင်းချိန်၍ ဝေဖန်ရသည်၊ ဤ အတိသ စန္တသသုတ်ကိုလည်း တေနဝါ ဣဝဏ္ဏောသုတ်၏ အခြားမဲ့၌ ဆိုထား၏၊ တေနဝါ ဣဝဏ္ဏောသုတ်ကား အဘိတစ်ခုလုံး၏ အဗ္ဘအပြု, အဝိတစ်ခုလုံး၏ အဗ္ဗအပြုကို တားမြစ်သော သုတ်တည်း၊ ထိုသို့ သဒ္ဒါတစ်ခုလုံး၏ အစီအရင်ကို တားမြစ်သောသုတ်၏ တည်နေရာဝယ် ဆက်၍ဆိုအပ်သော ဤအတိသ စန္တသသုတ်လည်း (ပဂရဏာအားလျော်စွာ) တေနဝါ ဣဝဏ္ဏောသုတ်ကဲ့သို့ တိသဒ္ဒါ တစ်ခုလုံး၏ အစီအရင်ကို တားမြစ်သောသုတ်သာ ဖြစ်ထိုက်ပါသည်–ဟူလို။

[ဂလိနီ] အတ္ထပ္ပကရဏာ လိင်္ဂါ, ဩစိတျာ ကာလဒေသတော၊
သဒ္ဒတ္ထာ ဝိဘဇိယန္တိ, နသဒ္ဒါယေဝ ကေဝလံ။

အတ္ထပ္ပကရဏာ–အကျိုး ရ-မရ, အရာဌာန ဟုတ်-မဟုတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂါ–(ဤလိင်သည် ဤအနက်ကို ဟောနိုင်–မဟောနိုင်) လိင်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဩစိတျာ–အသင့်ယုတ္တိ ရှိ-မရှိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကာလဒေသတော–အခါကာလ အရပ်ဒေသနှင့် လိုက်-မလိုက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒတ္ထာ–သဒ္ဒါအနက်၂ ချက်တို့ကို၊ ဝိဘဇိယန္တိ–ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ကုန်၏၊ ကေဝလံ သဒ္ဒါယေဝ–အနက်ကို မထောက်စာဘဲ တစ်ဖက်သတ် သဒ္ဒါတို့ကိုသာ၊ နဝေဖန်ထိုက်ကုန်။ [မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋ္ဌိကာနိဿယ သညာဒီကဏ္ဍာ၌ ဤထက် ကျယ်ဝန်းစွာ မိန့်ထားသေး၏။]

ဣတရထာ၊ ပေ၊ နိရတ္ထကံ သိယာ။ ။"**အတိသ စန္တ**"၌ အန္တသဒ္ဒါသည် တိကိုမဟောဘဲ ဣဝဏ်ကို ဟောသည်ဟုဆိုလျှင် အဘယ်အပြစ်ရှိသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်သောကြောင့် "**ဣတရထာ**"စသည်ကို မိန့်၊ ဤသုတ်သည် သဗ္ဗော စံ တိသုတ်ကို တားမြစ်သောသုတ်တည်း၊ သဗ္ဗော စံ တိသုတ်ကလည်း တိကိုသာ စပြုသည်, ဣဝဏ်ကို စပြုသည်မဟုတ်၊ ဣသုတ်က ဣဝဏ်ကို (စ)မပြုဖို့ရာ တားမြစ်လျှင် သဗ္ဗော စံ တိသုတ်ကို တားမြစ်ရာ မရောက်သောကြောင့် "**ခုတ်ရာတခြား, ရှရာတစ်ခြား**" ဖြစ်ရကား ဤသုတ်တစ်သုတ်လုံးပင် အကျိုးမဲ့ဖြစ်ဖွယ် ရှိသည်–ဟူလို။ ["**ဣဒံ သုတ္တမေဝ**"၌ ဧဝဖြင့် "**တစ်သုတ်လုံး**"ဟူသော သန္ဓိဌာနာဝဓာရဏကို ပြသည်။]

ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ ဣတိ–ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါဟူသော၊ ဣဓ–ဤသုတ်၌၊ အသရူပါဒိကာရတော–အသရူပသဒ္ဒါလိုက်လာခြင်းကြောင့်၊ သရူပသ္မိं–သရူပသရ နောင်းရာ၌၊ ဣဝဏ္ဏသ–ဣဝဏ်၏၊ ယာဒေသော စ–ယ အပြု သည်ပင်၊ နဿ သမ္ဘဝေ–မဖြစ်သင့်။

စကာရော–စအက္ခရာသည်၊ အနုတ္တသမုစ္စယတ္ထော–အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက် ရှိ၏၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ ဣတိ ပတိနံ–ဣတိ ပတိတို့၏၊ အန္တသ–အဆုံး တို၏၊ (စံ–စအပြုသည်၊) နဿ ဟောတိ၊ အတိ ဣသိဂဏော၊ ပေ၊ ပတိတိ–ပြီး၏၊ [ဧဝံနောက်၌ "**အတိတော**"ဟုရှိရမည်၊ "**အတိ+ဣတော, အတိ+ဤရိတံ, ဣတိ+ဣဒံ, ပတိ+ဣတိ**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ရုပ်ကို အခြေပြုအတိုင်း တွက်။]

ဣဝဏ္ဏော၊ ပေ၊ နဿ သမ္ဘဝေ။ ။ဤဂါထာလည်း နျာသကို စောင်းသော ဂါထာ ပင်တည်း၊ မှန်၏–နျာသဝယ် အတိသ စန္ဒသ၌ "**အန္တ**"အရ အတိ၏အဆုံးဖြစ်သော ဣဝဏ်ကိုယူ၍ "**ဤသုတ်သည် သဗ္ဗော စံ တိကို မတားမြစ်ဘဲ) ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ကို တားမြစ်သောသုတ်ဖြစ်သည်ဟု ထင်ဖွယ်မရှိပါလော**"ဟု ပုစ္ဆာ ထုတ်ထား၏၊ ထိုပုစ္ဆာကိုပင် မထုတ်ထိုက်ကြောင်း ပြလိုမှ ဤဂါထာကို ဆိုရသည်၊ [နန္ဒာတိသ စန္ဒသာတိ ဝုတ္တေ အဗျန္တသ ဣဝဏ္ဏတ္တာ "**ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ**"တိ ဝုတ္တဝိဓိ ပဋိသေဓနတ္ထန္တိ သဏ္ဌာ ဝိညာတုံ၊–နျာသ။]

ချဲ့ဦးအုံ–အတိသ စန္ဒသသုတ်သည် ဣဝဏ်နောင်းရာ၌ တားမြစ်သောသုတ်တည်း၊ "**အတိ+ဣသိဂဏော**"စသော ပုံစံတို့၌ နောက်ဣဝဏ်သည် ရှေ့ဣနှင့် သရူပ သရဖြစ်၏၊ ဝါ ပရော အသရူပါသုတ်မှ အသရူပသဒ္ဒါလည်း "**ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ**" သုတ်သို့ လိုက်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် သရူပသရ နောင်းရာ၌ (အစကတည်းကပင်) ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်က ယ မပြုချေ၊ "**အတိသ စန္ဒသသုတ်က (အန္တ အရ ဣဝဏ်ကိုယူ၍) ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ကို တားမြစ်ဖို့အရေးမှာ လေးပါသေးရဲ့**" ဟူလို။ ["**ယာဒေသောစ**"ဟု ပါဌ်ရှိ၏၊ ဋီကာ၌ "**ယာဒေသော ဧဝ**"ဟု ဖွင့်သော ကြောင့် "**ယာဒေသောဝ**"ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်ထင်သည်။]

စကာရော၊ ပေ၊ နဿ ဟောတိ။ ။အနုတ္တနှင့် အဝုတ္တမှာ အနက်တူ၏၊ စသဒ္ဒါသည် "**အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက်ရှိ၏**"ဟု ဆိုလိုသည်၊ သုတ်၌ "**အတိသ**"ဟု အတိကိုသာ တိုက်ရိုက်ဆိုမ၍ ဣတိ ပတိတို့ကိုမဆိုအပ်၊ သဗ္ဗော စံ တိသုတ်၌ ဣတိ ပတိတို့၏ တိကို လည်း စပြုခဲ့သောကြောင့် ဣဝဏ်နောင်းရာဝယ် ထိုသုတ်အစီအရင်ကို တားမြစ်သော ဤသုတ်ကလည်း အတိသာမက, ဣတိ ပတိစုံအောင် တားမြစ်ခွင့်ရှိရကား အတိသစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဣတိ ပတိကိုပါ ဆည်းယူရသည်။ [ရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် ဤကဲ့သို့စ-ဝါ-ပိသဒ္ဒါတို့၏အနက်ကို သီးခြားဖွင့်ပြလိုလျှင် သုတ်အဖွင့်၌ မထည့်ဘဲ ထားလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်အဖွင့် (ဝုတ္တိ)အတွင်း၌ စသဒ္ဒါမပါ၊ ဤအလေ့ကို သတိထား၍ "**ပုဗ္ဗောစသုတ် အဖွင့်၌ စသဒ္ဒါ မရှိသင့်**"ဟု ဆိုခဲ့သည်၊ နောက်၌လည်း သတိပြုပါ။]

(၂၄) အဘိ+အက္ခာနံ၊ ပေ၊ အဘိ+သြကာသော ဣတိ–ဟူကုန်သော၊ ဣဓ–တို့၌၊ ယကာရေ–ယအပြုသည်၊ သမ္ဗတ္တေ၊ (ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါဖြင့် ယအပြု ရောက်လတ်သော်–ဟူလို၊) သရေတိ ဝတ္တတေ၊ [ဂေါသရေသုတ်မှ သရေတစ်ပုဒ်သာ လိုက်သောကြောင့် သရေတိ စဟု စ ရှိလျှင် အပိုပင်။]

အဇ္ဇော အဘိ။ ။ပရေ သရေ သဗ္ဗသ, အဘိဣစ္ဆေတသ–အဘိ ဟူသော ဤသဒ္ဒါ၏၊ အဇ္ဇာဒေသော ဟောတိ၊ အဘိတိ–အဘိဟူသော၊ ပဌမန္တသ–ပထမာဝိဘတ် အဆုံးရှိသောပုဒ်ကို၊ ဝုတ္တိယံ–ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌၊ ဆဋ္ဌီယောဇနံ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့်ယှဉ်စေခြင်းကို၊ အာဒေသာပေက္ခတော–အာဒေသကို ငဲ့ခြင်းကြောင့်၊ ဝုတ္တံ–၏၊ အံမောတျာဒိဏ်ကဝိယ–အံမော နိဂ္ဂဟီတံ စျလပေဟိ သုတ်၌ကဲ့သို့တည်း၊ ပုဗ္ဗသရလောပေါ–ရှေ့သရ ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) အဇ္ဇက္ခာနံ၊ ပေ၊အဇ္ဇောကာသော–ပြီး၏။ (၄၄)။

---

(၂၄) **အဘိတိ၊ ပေ၊ အံမောတျာဒိကေဝိယ**။ ။ဤစကားသည် နျာသ ကို စောင်းသောစကားတည်း၊ မှန်၏–ကစ္စည်းဝုတ္တိဝယ် **"အဘိ ဣစ္ဆေတသ"**ဟု ဆဋ္ဌီဖြင့် ဖွင့်ပုံကိုကြည့်၍ သုတ်၌လည်း **"အဘိသ"**ဟု ဆိုလိုလျက် သ ကို သဗ္ဗာသမာဝုသောဖြင့် ချေထားသည်ဟု နျာသဆို၏၊ ထိုအဆိုကို ပယ်ခြင်းငှါ အဘိတိ ပဌမန္တသ စသည်ကို မိန့်သည်၊ အဇ္ဇော အဘိသုတ်၌ အဘိသည် (ဆဋ္ဌီယန္တပုဒ် မဟုတ်, အဘိဟူသော အနုကရဏသဒ္ဒါနောင် သိ ဝိဘတ်ကို ချေ၍ပြီးသော) ပဌမန္တပုဒ်ဖြစ်သည်–ဟူလို။

ဝုတ္တိယံ ဆဋ္ဌီယောဇနံ။ ။ပထမာဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်ဖြစ်လျှင် ဘာ့ကြောင့် ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် **"အဘိဣစ္ဆေတသ"**ဟု ဖွင့်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဝုတ္တိယံ ဆဋ္ဌီယော်ဇနံ အာဒေသာပေက္ခတော ဝုတ္တံ"ဟု မိန့်သည်၊ ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌ "အဘိဣစ္ဆေတသ"ဟု ဆဋ္ဌီယှဉ်စပ်ထားခြင်းကား အပြု (အာဒေသ)ကို ငဲ့စပ်လိုသောကြောင့်ဖြစ်သည်၊ မှန်၏–**"အဇ္ဇ အာဒေသ"**ဟု ဆိုလျှင် "ဘာ၏အာဒေသလဲ, **ဘာနှင့်စပ်သောအာဒေသလဲ"**ဟု သမ္ဘန်ကို မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အဘိ၏+ အာဒေသဟုသိစေဖို့ရာ **"အဘိ ဣစ္ဆေတသ"**ဟု ဆဋ္ဌီဖြင့် ယှဉ်စပ်၍ ဝုတ္တိ၌ ဖွင့်သည်၊ ဥပမာ–အံမော နိဂ္ဂဟီတံ စျလပေဟိသုတ်၌ **"အံမော"**ဟူသော ပဌမန္တပုဒ်ကို ဝုတ္တိ၌ **"အံ ဝစနသ၊ မကာရသ စ"**ဟု ဖွင့်ပုံမျိုးကဲ့သို့တည်း။

ပုဗ္ဗသရလောပေါ။ ။အဇ္ဇ ပြုပြီးနောက် ဇ္ဇ ၌အသရကို ချေစေလို၍ **"ပုဗ္ဗသရ လောပေါ"** ဟု ဆိုသည်မှာ မကောင်းလှ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–တိကို စပြုသောအခါ စ၌ သရ မပါတော့သကဲ့သို့ အဇ္ဇပြုသောအခါလည်း ဇ္ဇ ၌ သရ မပါသင့်သောကြောင့်တည်း၊ သို့သော် သဒ္ဒနီတိ၌ ဗျည်းနောင်းရာဝယ် အဓိကို အ၌–အ၌ပြု၍ **"အ၌သော, အ၌ဘူတော"**ဟု ပြ၏၊ ထို ၌–၌တို့၌ သရပါမှ ဖြစ်နိုင်ရကား **"ဇ္ဇ–၌တို့၌ သရ ပါ၏"** ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိဝါဒလည်း တစ်နည်းအားဖြင့် အသင့်ပင်။

(၂၅) အဓိ+အာဂမာ၊ ပေ၊ အဓိ+ဩဂါဟောတ္တာ ဣတိ ဣဓ,

အဓ္ဓောအဓိ။ ။ပရေ သရေ သဗ္ဗဿ အဓိဣဓ္ဓေတဿ-အဓိဟူသော ဤသဒ္ဒါ၏၊ အဓ္ဓောဒေသော ဟောတိ၊ အဓ္ဓောဂမာ၊ ပေ၊အဓ္ဓော ဂါဟောတ္တာ-ပြီး၏၊ ["အဓ္ဓောဂမော=အဓ္ဓောဂမာ"ဟု ပါဠိ၂ ထွေ ရှိ၏၊ ပါဠိတော်များ၌ "**အဓ္ဓောဂမာ**"ဟု အတွေ့များ၏သည်။]

(၂၆) အဘိ+ဣဒ္ဓိတံ, အဓိ+ဣရိတံ ဣတိ ဣဓ, အဗ္ဘော အဘိတိစ-အဗ္ဘောအဘိသုတ်သည်လည်းကောင်း၊ အဓ္ဓောအဓိတိစ-လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ။

တေ နဝါ ဣဝဏ္ဏော။ ။ပရေ ဣဝဏ္ဏော တေစ ခေါ အဘိ အဓိ ဣတိ-ထိုအဘိ အဓိဟူကုန်သော၊ ဧတေ ဥပသဂ္ဂါ-ဤဥပသာရပုဒ်တို့သည်၊ အဗ္ဘော အဓ္ဓော ဣတိ ဝုတ္တရူပါ-အဗ္ဘော အဓ္ဓောဟူ၍ဆိုအပ်ပြီးသော ရုပ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ နဝါ ဟောန္တိ-မဖြစ်ကုန်။ [ဤဝုတ္တိဖွင့်၌ အနက်ပေးပုံကို ကစ္စည်းဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

သရလောပပရနယနာနိ-ရှေ့သရချေခြင်း, နောက်သရသို့ကပ်ခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) အဘိစ္ဆိတံ,အဓိရိတံ-ပြီး၏၊ ဝါတိ ကိ၊ အဗ္ဘိရိတံ၊ ပေ၊အဓ္ဓိဠော-တို့၌ အဗ္ဘ အဓ္ဓပြုရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ["**အဓိ+ဣဠော**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်, ကြွင်းပုံစံများ ကစ္စည်း၌ ပါပြီ၊ အဓိဗွာယ်ကိုလည်း ကစ္စည်းဋီကာ၌ ပြထားပြီ]။ (၄၅) ။

(၂၇) ဧကမိဓ+အဟံတိ-ဧကမိဓ+အဟံဟူသော၊ ဣဓ-၌။

ဒေါ ဓသ စ။ ။ပရေ သရေ, ဓဣတိ-ဓဟူသော၊ .ဧတသ္မာ-ဤသဒ္ဒါ၏၊ ကွစိ ဒကာရော ဟောတိ၊ ဧကသဒ္ဒတော-ဧကသဒ္ဒါမှ၊ ပရဿ, ဣဓသ-ဣဓသဒ္ဒါ၏၊ ဓကာရသော-ဓ၏သာလျှင်၊ အယံ-ဤအစီအရင်သည်၊(ဟောတိ၊) သရလောပဒီဃာ-ရှေ့သရ ချေခြင်း, နောက်သရကို ဒီဃပြုခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ဧကမိဒါဟံ-ဧကမိဒါဟံ ပြီး၏။

ကွစိတိ ကိ၊ ဣဓေဝ-ဣဓေဝ ပြယုဂ်၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ စသဒ္ဒေန-စသဒ္ဒါဖြင့်၊ ကွစိ-၌၊ သာဓုဿ-သာဓု သဒ္ဒါ၏၊ ဓဿ-ဓ၏၊ ဟကာရော-ဟ အပြုသည်၊ (ဟောတိ) ယထာ-ကား၊ သာဟုဒဿနံ, သာဓု+ဒဿနံ-ဟူသည်တည်း။ [အဓိပ္ပါယ်မှာ ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ။] (၂၀) ။

(၂၈) ယထာ+ဧဝ, တထာ+ဧဝ ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဣဓ-တို့၌၊ နဝါတိ-နဝါ ဟူသောပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ သရမှာတိ စ-လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ၊ ["**သရမှာ**"ကို သရာ သရေ လောပ်-သုတ်မှ ဝိဘတ်ပြင်၍ လိုက်လာ-ကြောင်း ထင်ရှားစေလိုရ၍ "**ဝတ္တတေ**"၏ နောက်၌ ထားသည်။]

ဧဝါဒိသရိ, ပုဗ္ဗောစ ရသော။ ။ယထာ တထာ ဒွယ ပရသ-ယထာ တထာပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်းမှ နောက်ဖြစ်သော ဧဝကိုသာလျှင်၊ ဣဒံ ဂဟဏံ (ဟောတိ၊) [တွေ့ကရ ဧဝသဒ္ဒါကို မယူရ, **"တဒနုပရောဓေန"**ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ **"ယထာ+ဧဝ, တထာ+ဧဝ"**ဟု ယထာ တထာတို့၏ နောက်မှာရှိသော ဧဝသဒ္ဒါကိုသာ ယူရသည်-ဟူလို၊ **"ဒွယသရသ"**ဟု ပါဠိ ပျက်တတ်သည်။] ဒီဃသရမှာ-ဒီဃသရမှ၊ ပရသ-သော၊ ဧဝသဒ္ဒါဒိဘူတသ (ဧဝသဒ္ဒ+အာဒိဘူတသ)-ဧဝသဒ္ဒါ၏ အစဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဧကာရသ-၏၊ ရိကာရော ဟောတိ၊ ပုဗ္ဗော သရော စ ရသော နဝါ ဟောတိ ယထရိဝ, တထရိဝ-ပြီး၏၊ နဝါတိ ကိ၊ ယထေဝ, တထေဝ-ယထေဝ, တထေဝဟုလည်း ရှိသေး၏။ (၂၂) ။

(၂၉) တိ+အန္ဆံ၊ ပေ၊ သယမ္ဘု+အာသနေ ဣတိ ဣဓ, ယဝါဒေသေသု-ယအပြု ဝအပြုတို့သည်၊ သမ္ဘတ္တေသု-ရောက်လုကုန်လတ်သော်၊ [ထိုအပြုကို တားမြစ်၍၊ ဣယ,ဥဝပြု-ဟူလို။] သညာတိ-သညာဟူသောပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာ ဗျလာ။ ။ဣဝဏ္ဏ ဥဝဏ္ဏ ဣတိ, ဧတေ-တို့သည်၊ ယထာက္ကမံ ဗျလသညာ ဟောန္တိ၊ [ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏံ-ဝဏ္ဏသဒ္ဒါသည်၊ သဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏတ္ထံ-သဝဏ္ဏသရကို ယူရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။]

ဗျလသညာ-ဗျ, လ အမည်တို့သည်၊ ပသညာဝ-ပ အမည်ကဲ့သို့၊ လိဂ်နှံ့ဝ-လိင်အဆုံးကိုသာ၊ နိဿိတာ-မှီကုန်သည်၊ နဝ-မဟုတ်ကုန်၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့် သိရသနည်း၊) အာချာတေ-ကုဗ္ဗန္တိ စသော အာချာတ်၌လည်း ကောင်း၊ လိဂ်မဗ္ဗေစ-ကုဗ္ဗန္တော ပုလ္လိင် စသော လိင်အလယ်၌လည်းကောင်း၊ ဒွိလိဂ်ဣတ္ထေ စ-ပုလ္လိင် နပုလ္လိင် အဆုံး၌လည်းကောင်း၊ ဒဿနာ-ဗျ လအမည်ကို မြင်ရခြင်းကြောင့်တည်း။ (၅၈) ။

---

(၂၉) **"သုကဏ္ဌံ ကရိဿဲ"**ဟု ပဋ္ဌာန်ကို ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း **"ဗျလာနမိယုဝါ သရေဝါ"**သုတ်ဖြင့် ဣယ ဥဝ အပြုများလည်း ပုဒ်၂ ပါးစပ်ရာ၌ပြုသောကြောင့် သရသန္ဓိသဘောပင် ဖြစ်ရကား ဤနေရာတွင် ပေါင်း၍ပြုလိုသောကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဗျလမှည့်သောသုတ်ကို ပြသည်၊ [**"ဣဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏံ သဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏတ္ထံ"**ဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ (၂၁)သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဗျလသညာ၊ပေ၊ ဒဿနာ။ ။**"တေ ဣတ္ထိရှာ ပေါ"**ဖြင့် မှည့်အပ်သော ပအမည်သည် ရတ္တိ,ဣတ္ထိ,ယာဂု,ဝဓူ-စသော လိင်၏အဆုံး သရကိုသာ မှီ၏၊ ဗျ-လအမည်တို့ကား လိင်၏အဆုံးသရကိုသာ မှီသည်မဟုတ်၊ **"ဘာ့ကြောင့် သိရသနည်း"**ဟုဆိုလျှင် လိင်မဟုတ်သော **"ကုဗ္ဗန္တိ"** အာချာတ်အရာ၌လည်းကောင်း, **"ကုဗ္ဗန္တော ပုလ္လိင်"**

(၃၀) **ဗျလာနမိယု ဝါ သရေ ဝါ**။ ။ပေ၊ သရလောပေါ–ရှေ့.သရ၏ ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတီ၊) တိယန္တံ၊ ပေ၊ သယမ္ဘူဝါသနေ–ပြီး၏၊ ဝါတိ ကိ၊ အဂ္ဂါဂါရေ, (သတ္တမီ အတ္ထေ) ဘိက္ခု အာသနေ နိသီဒတိ–စသောပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ (၇၀) ။

စသည်ဝယ် လိင်၏အလယ်ဖြစ်သော ကု–ပုတို့၌လည်းကောင်း, အဂ္ဂ အဋ္ဌစသော ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်တို့၏ အဆုံး၌လည်းကောင်း ဗျ လမှည့်သည်ကို တွေ့.ရခြင်းကြောင့် တည်း။ [ဤဂါထာကို ဤနေရာ၌ ဆိုထားခြင်းမှာလည်း **"တိယန္တံ"**စသည်ဝယ် လိင်၏အလယ်မှာ ဗျ လမှည့်ရတော့မည် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, ထိုအခါ (ဘာ့ကြောင့် လိင်အလယ်မှာ မှည့်ထားပါလိမ့်မည်နည်း)ဟု တွေဝေမှု မဖြစ်စေလို သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။]

• • • • • • • • • • • •

(၃၀) **သရလောပေါ**။ ။**"တိ–အန္တံ"** ၌ **"ဣယ"**ပြုသောအခါ ယ၌ သရ ပါသည်ဟု အယူရှိ၍ **"သရလောပေါ"**ဟု ဆိုဟန်ရှိသည်၊ နျာသ၌ သရချေဖို့ မဆို, ဣသရတစ်လုံးမှ **"ဣယ"** ၂ လုံးဖြစ်ပါလျက် ယ၌ သရပါရဦးမည်မှာ သင့်မည်မထင်။

မူကွဲ။ ။**"တိယန္တံ, တိယဂ်, ဒီဃော – အဂ္ဂိယာဂါရေ၊ သတ္တမိယတ္ထေ ပဗ္ဗမိယန္တန်ဿ ဣတ္ထ မဟာဝုတ္တိနာ ယကာရာဂမေ ရဿတ္တံ၊ ပေ၊ ဝါတိကိ၊ အဂ္ဂါဂါရေ, ဘိက္ခု အာသနေ နိသီဒတိ"**ဟု သိဟိုဠ်မူရှိ၏၊ ထိုအလို တိယဂ်ကို **"တိ+အဂ်"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ **"အဂ္ဂ+အဂါရေ"**၌ ဣကို ဣယပြု **"အဂ္ဂိယ–အဂါရေ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ယ၏ အ ကို ချေ၍ နောက်အ ကို ဒီဃပြုလျှင် **"အဂ္ဂိယာဂါရေ"**ဟု ဖြစ်၏၊ **"သတ္တမီ+ အတ္ထေ, ပဗ္ဗမီ+အန္တံ"**တို့၌ကား ဤသုတ်ဖြင့် မစီရင်ရ, ယလာ, သုတ်ကြီးဖြင့် (ဤ) ကို (ဣ)ပြု၍ ပြီးသည်၊ ဤသို့ ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်သောကြောင့်ပင် ဝါတိ ကိ ပုံစံတွင် **"သတ္တမီ+ အတ္ထေ"**ပုံစံလည်း သိဟိုဠ်မူ၌ မပါ။

ဆုံးဖြတ်ချက်။ ။ဤသို့ သိဟိုဠ်မြန်မာ မူကွဲရာ၌ သိဟိုဠ်မူသည် သာ၍သင့်ဖွယ်ရှိ၏၊ ရှင်းပြဦးအုံ–**"အဂါရေ–အာဂါရေ"**ပုဒ်ဖြတ်ကွဲပုံမှာ မထောင့်သာချေ၊ သတ္တမီ ပဗ္ဗမီပုဒ်တို့သည် ဧကန် ဣတ္ထိလိင်တို့တည်း၊ ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်လျှင် တော ဣတ္ထိချာပေါ သုတ်ဖြင့် **"ပ"**အမည်သာ ရထိုက်၏၊ ဗျ–လ အမည် မရထိုက်၊ [တချို့က ဤ **"သတ္တမိယတ္ထေ,ပဗ္ဗမိယန္တံ"**တို့ကိုပင် ထောက်၍ ဣတ္ထိလိင်မှာလည်း ဗျ–လ အမည် ရှိ၏–ဟု ဆိုကြသည်၊ ထိုအယူမှာ ပါဠိမှားကို ထောက်ထားခြင်း ဖြစ်သည့်ပြင် **"ဒ္ဒိလိင်္ဂေ စ ဒဿနာ=ပုံလ္လိင် နပုံလ္လိင်၏ အဆုံး၌သာ ဗျ လ အပြုကိုတွေ့ရသည်"** ဟူသောစကားနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်၏၊] ထို့ပြင် "သတ္တမီ+အတ္ထေ"ဟုမြန်မာမူ၌ ကိ ရုပ်ကို တွေ့ရ၏၊ ထိုရုပ်မျိုး မည်သည့်နေရာ၌မျှ ရှိလိမ့်မည်မဟုတ်၊ **"သတ္တမျတ္ထေ စ, ပဗ္ဗမျတ္ထေ စ"**သုတ်တို့ကဲ့သို့ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါဖြင့် ယပြုလျက်သာ ရှိ၏၊ ထိုကြောင့် သိဟိုဠ်မူအတိုင်းသာ အရာရာ သင့်ဖွယ်ရှိသည်။

(၃၁) ဂေါ+အဇိနံ၊ ပေ၊ ဣတိ, ဣဓ, ဂေါတိစ အဝေါစ သမာသေတိ စ ဝတ္တတေ။

သြသရေ စ။ ။သမာသေ-ဌ၊ သရေ ပရေ, ဂေါဣစ္ဆေတသ သြကာရသ အဝါဒေသော ဟောတိ၊ ဂဝါဇိနံ, ဂဝေဠကံ-ဂဝါဇိနံ, ဂဝေဠကံ ပြီး၏၊ စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန-စသဒ္ဒါကိုယူသဖြင့်၊ ဥဝဏ္ဏသ-ဥဝဏ်၏၊ ဥဝအဝါဒေသာစ-ဥဝအပြု, အဝအပြုတို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ၊) ယထာ-ပုံစံကား၊ ဘုဝိ, ပသဝေါ (ဂါရဝေါ, မဒ္ဒဝံ)-ဟူသည်တည်း။ (၇၈) ။

(၃၂) ပုထု+ဇေ, ဣတိ ဣဓ။

ဂေါ သရေ ပုထသာဂမော ကွစိ။ ။သရေ ပရေ, ပုထ ဣတိ-ဟူသော၊ ဇေတသ နိပါတသ-ဤနိပါတ်ပုဒ်၏၊ အန္တေ-အဆုံးဌ၊ ကွစိ-ဌ၊ ဂကာရာဂမော ဟောတိ၊...အာဂစ္ဆတိ-ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏၊ ဣတိ, အာဂမော-မည်၏၊ အသန္ဓေ့ပ္ပတ္တိ-ထင်ရှားမရှိသော အက္ခရာ၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ အာဂမော-အာဂမ-မည်၏၊...ဇေ-ဤသုတ်ဌ၊ သရေတိ နိမိတ္တာသန္နဝသေန-သရေ ဟူသော နိမိတ်နှင့် နီးကပ်သည်၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ပုထသ-ပုထနိပါတ်၏၊ အန္တေ တိ-အဆုံးဌဟူသော အနက်ကို၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်၏ ।ပုထဂေ-ပုထဂေ ပြီး၏၊ ပုထ+ဇေ-ပုထဇေဟုလည်း ရှိ၏။ (၄၂) ။

---

(၃၁) "**သမာသေ ဂဝါဇိနံ, ဂဝေဠကံ၊ စသဒ္ဒ၊ ပေ၊ ဘုဝိ, ပသဝေါ**"ဟု ရှိသင့်၏၊ ဋီကာဌ် "**ဘုဝိတိ-ဥဝါဒေသသ ဥဒါဟရဏံ၊ ပသဝေါ, ဂါရဝေါ, မဒ္ဒဝန္တာဒိ အဝါဒေသသ**"ဟု ရှိသောကြောင့် ပသဝေါနှင့် အလားတူ ဂါရဝေါ-မဒ္ဒဝံရပ်များကို လည်း (ရူပသိဒ္ဓိစာကိုယ်ဌ် မတွေ့ရစေကာမူ) အဝ အပြုပုံစံများဟု မှတ်ပါ၊ ပသဝေါ အထိ ရပ်ပြီးပုံကို ကစ္စည်းဘအသာဋီကာမှာ ရှုပါ၊ ဂါရဝေါ-မဒ္ဒဝံတို့ကား ဘာဝတဒ္ဓိတ် ခန်းဌ် တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

(၃၂) **အာဂစ္ဆတိ၊ ပေ၊ အာဂမော**။ ။ပုထသာဂမောဌ် အာဂမော၏ ပဒ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ "**အသန္ဓေ့ပ္ပတ္တိ အာဂမော**"ကား အာဂမ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သော စကားတည်း၊ အသန္ဓသ-ထင်ရှားမရှိသော အက္ခရာ၏၊ ဥပ္ပတ္တိ-ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတည်း၊ အသန္ဓေ့ပ္ပတ္တိ-ခြင်း၊ "**အာဒေသ**" စသည်ပြုရာဌ် နဂိုရှိပြီး အက္ခရာကို အခြားအက္ခရာတစ်မျိုး ဖြစ်အောင် ပြု၏၊ ဤအာဂမကား "**ပုထ+ဇေ**"ဝယ် ဂအက္ခရာအသစ် ပေါ်လာသကဲ့သို့ မူလက လုံးဝ မရှိသေးသော အက္ခရာ၏ အသစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်-ဟူလို။

ဣတ္ထ၊ ပေ၊ အန္တေတိ။ ။သုတ်ဌ် အန္တသဒ္ဒါ မပါ, ရှေးရှေးသုတ်မှလည်း လိုက်မလာဘဲလျက် အဖွင့်ဌ် "**နိပါတသ အန္တေ**"ဟု အန္တေဟူသော အနက်ကို အဘယ်ကြောင့် ဖွင့်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ "**ဣတ္ထ**"စသည် မိန့်၊ သုတ်ဌ်လည်းမပါ,

(၃၃) ပါ+ဧဝ, ဣတိ ဣဒ, ...သရေတိ ဂေါတိ အာဂမောတိ ကွစိတိ စ ဝတ္တေ။

ပါသ စန္ဓော ရသော။ ။ပရေ သရေ, ပါ ဣစ္ဆေတသ–ပါ ဟူသော ဤနိပါတ်ပုဒ်၏၊ အန္ဓေ ကွစိ ဂကာရာဂမော ဟောတိ၊ ပါသ, အန္ဓော–အဆုံးဖြစ်သော၊ –သရောစ–လည်း၊ ရသော ဟောတိ၊ ပဂေဝ (ဝုတ္တသ)–ပြီး၏၊ ပါ+ဧဝ–ပါဧဝဟုလည်းရှိ၏၊ [အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာရှုပါ။] (၄၃)။

(၃၄) ဝါတိ သရေတိစ ဝတ္တေ။

ယဝ၊ ပေ၊ ဂမာ။ ။ပရေ သရေ ယကာရာဒယော–ယ အစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌ–ရှစ်လုံးသော အက္ခရာတို့သည်၊ ဝါ–ပါဋိတော်မြတ် သတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ရုပ်အားလျော်စွာ၊ အာဂမာ ဟောန္တိ၊ စသဒ္ဒေန ဂကာရာဂမောစ (ဟောတိ)၊ အယံ ဝါသဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော–ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာအနက်ရှိ၏ ။(၃၅)။

တတ္ထ–ထိုယစသည်တို့တွင်၊ ယကာရာဂမော–ယအက္ခရာ၏ လာခြင်းသည်၊ ဣကာရေဝါဒီသု–ဣ အက္ခရာ, ဧဝ အစရှိသည်တို့ကြောင့်၊ ယထာဒိတော–ယထာအစရှိသည်တို့ နောက်၌၊ ဟောတိ။

လိုက်၍လည်း မလာစေကာမူ ဂေါသရဝယ် "**သရေ**"ဟူသော နိမိတ်၏အစွမ်းကြောင့် ရနိုင်သည်=ဟူလို၊ ထင်ရှားစေအံ့–"**သရေ–နောက်သရကြောင့်၊ ပုထသ–၏**" ဟူသော စကား၌ "**သရေ**"ဟူသော နိမိတ်၏အစွမ်းကြောင့် ကာလခြားရာ ဝဏ္ဏခြားရာတို့၌ သန္ဓိအစီအရင် မဖြစ်နိုင်ရကား "**ပုထ၏ အစ–ပုထ၏အလယ်**"၌ (ဂ)မလာနိုင်, နောက်သရနိမိတ်နှင့် ဆက်စပ်နီးကပ်လျက်နေအောင် ပုထ၏(အဆုံး)၌သာ လာရမည် ဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် "**အန္ဓေ**"ဟူသော အနက်ကို ရနိုင်သည်–ဟူလို၊ [ရှုပ်လွယ်ပြီ၊ "**ပုထဧဝ**"ကား ကွစိအတွက် (ဂ)မလာရာ ပုံစံတည်း။]

(၃၄) **ဝဝတ္ထိတ၊ ပေ၊ ဝါသဒ္ဒေါ**။ ။ဝါသဒ္ဒါ၏ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ အနက်ကြောင့် "**မည်သည့်ပုဒ်၌ မည်သည့်သရ နောင်းလျှင် မည်သည့်ပုဒ်နောင် လာသည်**"ဟု သတ်မှတ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် "**ယကာရာဂမော**"စသည်ဖြင့် ဆိုလိမ့်မည်။

ယကာရာ၊ ပေ၊ ဣကာရေဝါဒီသု။ ။"**ယထာ+ဣဒံ**"စသည်ကဲ့သို့ ဣ အက္ခရာ နောင်းရာ၌လည်းကောင်း, "**မာ+ဧဝ, တံ+ဧဝ**"စသည်ကဲ့သို့ ဧဝသဒ္ဒါ နောင်းရာ၌လည်းကောင်း ယထာစသော သဒ္ဒါ၏ နောက်၌လည်းကောင်း ယအက္ခရာ လာသည်။ ["**ဣကာရေဝါဒီသု=ဣကာရေကာရာဒီသု**"ဟု ပါဋ္ဌ မျိုး ရှိ၏၊ ပုံစံများ၌ ဧဝသဒ္ဒါနောင်းသောကြောင့်လည်းကောင်း, ပါဠိယေဏ္ဍကို အာဒိ၏ပုံစံဟု ယူရသော ကြောင့်လည်းကောင်း "**ဣကာရေဝါဒီသု**"ပါဌ်သာ ကောင်း၏။]

ယထာ+ဣဒံ–ယထာ+ဣဒံဟုတည်၊ [ပုဒ်၂ ခုကို ခွဲဖြတ်ရာမဟုတ်သော ကြောင့် **"တည်"**ဟု ဆိုသည်၊] ယထယိဒံ–**"ယထယိဒံ"**ဟု ပြီး၏၊ ဗျဉ္ဇနေတိ–ဗျဉ္ဇနေပုဒ်ကို၊ အဓိကိစ္စ–လိုက်စေ၍၊ ရဿန္တိ–ရဿံသုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ–ရဿအဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ ယထာ+ဣဒံဝါ–**"ယထာ+ဣဒံ"**ဟုလည်း ရှိသေး၏၊ ယထာ+ဧဝ ဟုတည်၊ ယထာယေဝ ဟု ပြီး၏၊ ယထေဝ–ယထေဝ ဟုလည်း ရှိသေး၏၊ [အနက်ကို ရှေးအတိုင်းဆို၊ **"ယထေဝ"**ဝယ် ထာ၌ အာချေ, နောက် ဧ သို့ ကပ်ရံသာ၊] ဧဝံ–ဤ.အတူ၊ မာယိဒံ၊ ပေ၊ ပါဠိယေဣံ–မာယိဒံ၊ ပေ၊ ပါဠိယေဣံ ဟု ပြီး၏။

တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ သရေ–သရကြောင့်၊ ဝိပရိယာဒိတောစ (ဝိ+ပရိအာဒိ တောစ)–ဝိသဒ္ဒါ, ပရိသဒ္ဒါ အစရှိသော ဥပသာရပုဒ်တို့မှ နောက်၌လည်း၊ (ယကာရာဂမော ဟောတိ၊) ဝိ+အဠ္ဆနာ–ဝိ+အဠ္ဆနာဟုတည်၊ ဝိယဠ္ဆနာ–ဝိယဠ္ဆနာ ဟု ပြီး၏၊ ဗျဉ္ဇနာဝါ–ဗျဉ္ဇနာဟုလည်း ရှိသေး၏၊ ဧဝံ–ဤ.အတူ၊ ဝိယာကာသိ–ဝိယာကာသိဟု ပြီး၏၊ ဗျာကာသိ–ဗျာကာသိဟုလည်း ရှိသေး၏။

ယထာ ဣဒံ၊ ပေ၊ ယထာဣဒံဝါ။ ။**"ယထာ+ဣဒံ"**သည် တည်ထားအပ်သော ရုပ်, **"ယထယိဒံ"**ကား ပြီးသောရုပ်၊ **"ယထာဣဒံဝါ"**ကား **"ယ"**မလာဘဲလည်း ရှိနိုင်သည်ဟု ပြသော ဝိကပ်ရုပ်တည်း၊ သဒ္ဒါ တစ်ခုတည်း၌ ရုပ်၃ မျိုး ပြလျှင် ဤနည်းချည်း မှတ်ပါ၊ [ယထာ+ဣဒံတည်, ဤသုတ်ဖြင့် **"ယ"**လာ, သရာ ပကတိ ဗျဉ္ဇနေသုတ်မှ ဗျဉ္ဇနေသဒ္ဒါ လိုက်စေ၍ ရဿံသုတ်ဖြင့် ထာ၌ အာကို ရဿပြု။]

ဧဝံ မာယိဒံ၊ ပေ၊ ပါဠိယေဣံ။ ။ဧဝံသဒ္ဒါဖြင့် ယထယိဒံကဲ့သို့ **"မာ+ဣဒံ= မာယိဒံ, မာ ဣဒံ ဝါ"**စသည်ဖြင့် ရုပ်၃ မျိုးကို ညွှန်ပြသည်၊ ထိုရုပ်အားလုံး၌ ယကို ဖြုတ်၍ **"မာ+ဧဝံ"**စသည်ဖြင့် **"ပါဠိ–ဧဣံ"**အထိ တည်ထားပါ။ [**"တံ+ယိဒံ"**၌ တံဟု နိဂ္ဂဟီတန္တ ရှိစေ၊ **"တ"**ဟု မရှိစေရ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–**"တံ"**ဟု နာမ်ပုဒ် ဖြစ်ပြီးမှသာ နောက်ပုဒ်နှင့် သန္ဓိစပ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။]

တထာ သရေ ဝိပရိယာဒိတောစ။ ။**"ယထာ"**စသော နိပါတ်, **"ဗုဒ္ဓါနံ"**စသော နာမ်ပုဒ်, **"သန္တိ"**စသော အာချာတ်ပုဒ်တို့နောင် (ယ)လာပုံကို ပြပြီး၍ ဥပသာရနောင် လာပုံကို တစ်မျိုးပြလိုသောကြောင့် **"တထာ"**ဟု ပက္ခန္ဓရအနက်ရှိသော သဒ္ဒါကို စချီသည်၊ **"ဝိ+အဠ္ဆနာ, ပရိ+အန္ဆ"**စသည်ဖြင့် သရနောင်းရာဝယ် ဝိနောက် ပရိနောက် စသည်၌လည်း **"ယ"**လာ၏၊ **"ဝိ+အဠ္ဆနာ"**၌ ယ မလာဘဲ, ဣကို ယပြု, ဝကို ဗပြုလျှင် **"ဗျဉ္ဇနာ"**၊ ဝိကပ်ရုပ်တစ်မျိုး ဖြစ်၏၊ [ဝိ+အာကာသိ တည်၍ ယ လာလျှင် ဝိယာကာသိ, ယ မလာလျှင် ဗျာကာသိ ဖြစ်ပုံလည်း နည်းတူ၊ **"အာကာသိ"**၌ အာပုဗ္ဗ+ကရဓာတ်, ဤဝိဘတ်, ကရကို ကာသ ပြု၊ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ဝယ် **"ဗျာကတော"**နှင့်စပ်၍ ဗျာကာသိ ရုပ်ပြီးပုံတစ်မျိုး ပြခဲ့သေး၏။]

ပရိ+အန္တံ–ပရိ+အန္တံ ဟုတည်၊ ပရိယန္တံ–ပရိယန္တံ ဟု ပြီး၏၊ ဧဝံ–ဤ.အတူ၊ ပရိယာဒါနံ၊ ပေ၊ ပရိယောသာနံ–ဟုပြီး၏၊ ဣတိ–ဤပရိယန္တံ အစ ပရိယောသာနံ အဆုံးရှိသောပြယုဂ်တို့.ကား၊ နိစ္စံ–မြဲ၏၊ နိ+အာယောဂေါ–ဟုတည်၊ နိယာယောဂေါ–ဟုပြီး၏၊ ဣဓ–ဤဆိုအပ်လတ္တံ့.သော ပြယုဂ်တို့.၌၊ နဘဝတိ–ဤသုတ် အစီအရင်မဖြစ်၊ ပရိကွေတော, ဥပပရိကွေတိ–ဟူသည်တည်း။

ဝကာရော–ဝ အက္ခရာသည်၊ အဝဏ္ဏုကာရေသု–အဝဏ် ဥ အက္ခရာတို့.ကြောင့်၊ တိ သဒ္ဒါဒိတော–တိသဒ္ဒါ အစရှိသည်မှနောက်၌၊ (အာဂမော–လာ၏၊) တိ+အဂုံလ–တိ+အဂုံလဟုတည်၊ တိဝဂုံလ–တိဝဂုံလ ဟု ပြီး၏၊ ဧဝံ–ဤ.အတူ၊ တိဝဂိုက်၊ ပေ၊ ပါဂုညဝုဇုတာ ဟု ပြီး၏။

မကာရော–သည်၊ ဆန္ဒာနုရက္ခဏာဒိမှိ–ဆန်းစောင့်ရာဌာန အစရှိသည်၌၊ သရေ–သရကြောင့်၊ လဟုပွဘုတိတော–လဟုအစရှိသောသဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ (အာဂမော၊)လဟု+ဧသတိ–လဟု+ဧသတိဟုတည်၊လဟုမေသတိ–လဟုမေသတိဟု ပြီး၏၊ ဧဝံ–ဤ.အတူ၊ ဂရုမေသတိ၊ပေ၊ဘာယတိမေဝဟုပြီး၏။

ပရိအန္တံ၊ ပေ၊ ဣတိ နိစ္စံ။ ။**"ပရိယန္တံ"**ဟုသာ ဝိဋ္ဌကတ်တော်၌ အမြဲရှိ၏၊ **"ပရိ+အန္တံ"**ကား ရုပ်တွက်၍ ဖြစ်ရုံ ထည့်အပ်သော ရုပ်သာတည်း၊ **"ဧဝံ ပရိယာဒါနံ"** စသည်၌ ဧဝံဖြင့် **"ပရိ+အာဒါနံ"**စသည် တည်ဖို့.ရန် ညွှန်ပြသည်။

နိအာယောဂေါ၊ ပေ၊ ဥပပရိကွေတိ။ ။**"တထာ သရေ ဝိပရိယာဒိတော"**၌ အာဒိအရကို ပြုလို၍ **"နိ+အာယောဂေါ=နိယာယောဂေါ"**ဟု မိန့်၊ အာဒိအရပြုသော ရုပ်ဖြစ်၍ **"ပရိ"**ပါသော ရုပ်များ၏နောက်၌ ပြထားသည်၊ **"ပရိ+ဣကွေတော"**၌ ခွင်းချေကပ်၍ **"ပရိကွေတော"**ဟုသာ ရှိရမည်၊ ဥပပရိ+ဣကွေတိပုဒ်ဖြတ်၍ ဥပပရိကွေတိ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ဤ ၂ ရုပ်ကား ဤသုတ်ဖြင့် မစီရင်နိုင်သော အသန္တဝိဓိရုပ်တည်း။

[ဆောင်] **ဣနဒ်ဝေ, ဧကသဒ္ဒါ, နောင်းလေရာဝယ်, ယထာ မာ တံ, တစ်ဖန် နနနဝ, စသည်ပုဒ်ရှိ, ပါဠိတို့နောက်, ယ လာရောက်၏၊ ဝိ–ပရိနှင့်, နိ၏နောက်ဝယ်, သရဆွယ်လည်း, လာဖွယ်တစ်ရပ်, ဤသို့မှတ်သည်, ကျမ်းမြတ် ရူပသိဒ်အဆိုတည်း။**

ဝကာရော၊ ပေ၊ ဣကာရေသု။ ။**"တိ+အဂုံလ"**စသည်ဖြင့် တိ စသောသဒ္ဒါတို့.၏နောက်၌ **"အဂုံလ, အာဒယော, ဥဒိကွေတိ"**စသည်ကဲ့သို့ အဝဏ် ဥ အက္ခရာ နောင်းရာဝယ် ဝ လာသည်။ [**"မိဂိဘန္ဓာဝုဒိကွေတိ"**အတွက် မှတ်ချက်ကို ကစ္စည်းဋီကာ၌ ရှုပါ။]

မကာရော၊ ပေ၊ ဆန္ဒာနုရက္ခဏာဒိမှိ။ ။သရနောင်းရာဝယ် လဟု အစရှိသော ပုဒ်နောင် မ အက္ခရာ လာသည်၊ **"ဆန္ဒာနုရက္ခဏာဒိမှိ"**ပါဋ္ဌဖြင့် **"အယော ဘရြာ ကသာမိ"**စသည်ကဲ့သို့,ဂါထာပါဒဖြစ်၍ ဆန်းစောင့်လိုသောကြောင့်လည်း လာသည်ဟု

ဒကာရော–သည်၊ ဥ ဥပသဂ္ဂ၊ ပေ၊ သာဒီဟိ– ဥ ဥပသာရ, သကိ, ကေနစိ, ကိဉ္စိ, ကိသ္မိဉ္စိ, ကောစိ, သမ္မာ, ယာဝ, တာဝ, ပုန, ယ, တ, ဧတ, အတ္တ, သ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ (အာဂမော၊) ဥ ဥပသဂ္ဂတော– ဥ ဥပသာရမှနောက်၌၊ နိစ္စံ–အမြဲလာ၏၊ ဥ+အဂ္ဂေါ–ဟုတည်၊ ဥဒဂ္ဂေါ–ဟု ပြီး၏၊ ဧဝံ–ဤ့အတူ၊ ဥဒယော၊ ပေ၊ ဥဒေတိ–ဟု ပြီး၏။

နိပါတတောစ-နိပါတ်ပုဒ်မှ နောက်၌ကား၊ သကိ+ဧဝ-ဟုတည်၊ သကိဧဝ-ဟု ပြီး၏၊ ဧဝံ–တူ၊ သကဒါဂါမိ–ဟု ပြီး၏၊ တထာ–တူ၊ ကေနစိဧဝ၊ ပေ၊ ကောစိဧဝ–ပြီး၏၊ သမ္မာ+အတ္ထော-ဟုတည်၊ သမ္မဒတ္ထော-ဟု ပြီး၏၊ ရဿတ္ထံ–မ္မာ၌ ရဿအဖြစ်သည်၊ (ပေါတိ၊) ဧဝံ–ဤ့အတူ၊ (မ္မာ၌ ရဿံသုတ်ဖြင့် ရဿပြုခြင်းတူသည်–ဟူလို၊) သမ္မဒဂ္ဘာတော၊ ပေ၊ ပုနဧဝ–ဟု ပြီး၏။

ပြသည်၊ ထင်ရှားစေခဲ့–**"ယော နိန္ဒံ အပဝဇ္ဇေတိ, အသော ဘဒ္ဒြော ကာသာမိဝ"**ဟူသော ဂါထာ၌ **"ကသာမိဝ"**ဟု **"မ"**မလာလျှင် သခွင်း,ချေ,ကပ်၍ **"ကသိဝ"** စသည် ဖြစ်လျက် အက္ခရာလုံးရေ လျော့နေသောကြောင့် ရှစ်လုံးဖွဲ့. အနုဋ္ဌုဘာဆန်း ပျက်ရာ၏၊ မ အက္ခရာ လာထားလျှင်ကား ထိုကဲ့သို့ သန္ဓိမစပ်ရတော့သဖြင့် ဆန်းမပျက်ပေ၊ ဤသို့ ဆန်းမပျက်အောင် စောက်ရောက်ခြင်းကို **"ဆန္ဒာနုရက္ခဏာ"**ဟု ဆိုသည်၊ **"ရက္ခဏာဒီမှိ"**၌ အာဒိဖြင့် ရွတ်ဆို၍ ချောမောမှု(သုခုစ္စာရဏာ)ဖြစ်အောင်လည်း\ လာနိုင်သည်ဟု ယူပါ၊ ပုံစံကား–**"ယေနမိဓေကစ္စေ, ဘာယတိမေဝ"** စသည်တည်း။

[ဆောင်] **အဝဏ် ဥပါ, နောင်းလေရာဝယ်, တိသဒ္ဒါဟူ, ဆူဆူတို့နောက်, ဝလာရောက်ဟု, သတ်မှတ်ပြု၏၊ လဟုစသား, ပုဒ်နောက် များဝယ်, ကပ်ဖွယ်သရာ, ဆင်သင့်ပါမူ, ဆန္ဒာနုရက်, ရွတ်လွယ် ချက်ပြ, ၂ ကျိုးရ, (မ) လာကြလေသည်။**

ဒကာရော၊ ပေ၊ သာဒီဟိ။ ။သက္ကတ၌ **"ဥတ်"** ဥပသာရသည် ပါဠိ၌**"ဥ"**ဟု ဖြစ်၏၊ (တ်)သည် သန္ဓိစပ်ရာ၌ **"ဒ်"**ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဥနောက်၌ ကပ်ဖွယ်သရ ရှိလျှင် (တ်)အစား (ဒ်)အမြဲလာရသောကြောင့် **"ဥ ဥပသဂ္ဂတော နိစ္စံ"**ဟု ဆိုသည်၊ ကပ်ဖွယ်သရ မရှိလျှင်ကား (တ်)အစား နောက်၌ ဒွေဘော်လာ၍ (သံ+ဥ+ဟန+ဏ) ပစ္စည်းဖြင့် **"သမုဋ္ဌါတော"**စသည်ဖြစ်၏၊ နောက်ပုဒ်သည် ဒွေဘာဝဌာနမဟုတ်လျှင် ဥကို ဒီဃပြု၍ **"သမူဟတော"** စသည်ဖြစ်၏။

နိပါတတောစ။ ။**"ဥ–ဥပသဂ္ဂသကိ"**ဟုမြန်မာမူရှိ၏၊ သို့သော် **"သကိ+အာဂါမိ"** ဟု တည်၍ ဒ လာပြီးနောက် **"မဟာဝုတ္တိ သုတ္တေန ဣကာရဿ အကာရော"**ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိအလို နိဂ္ဂဟိတ်မပါသော **"သကိ"**သာ ပုဒ်မှန်ဖြစ်သည်၊ **"ကေနစိ"**အစ **"ပုန"** အဆုံးရှိသော ပုဒ်များလည်း နိပါတ်ပုဒ်များပင်တည်း၊ စိ နိပါတ်အတွက် ကေနစိ စသည်တို့ နိပါတ်ဖြစ်ရသည်၊ သက္ကတ၌**"သကြိတ်,စိတ်"**ဟူသော ပုဒ်များသည်

နာမတော–နာမ်ပုဒ်မှ နောက်၌၊ ယဒတ္ထံ၊ ပေ၊ သဒတ္ထပ္ပသုတော သိယာ–ဟု ပြီး၏၊ ယတောတတ္ထသေဟိ–ယ,တ,ဧတ,အတ္တ,သ သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ သမာသေယေဝ–သမာသ်အရာ၌သာ၊ (ဒကာရော အာဂမော၊) အာဒိသဒ္ဒေန–အာဒိသဒ္ဒါဖြင့်၊ အညဒတ္ထု၊ ပေ၊ အဟုဒေဝ ဘယံ–ဟု ပြီး၏၊ ဝါတိ ကိံ၊ ကေနစိ အတ္ထကာမေန၊ ပေ၊ အတ္တတ္ထံ–ပြုယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။

နကာရော–သည်၊ အာယတာဒိမှိ–အာယတိသဒ္ဒါ၏ အစ၌၊ (အာဂမော–လာ၏၊) ဣတော+အာယတိ–ဣတော+အာယတိဟုတည်း၊ ဣတော နာယတိ–ဟုပြီး၏၊ စိရံ နာယတိ–စိရံ နာယတိဟုပြီး၏။ [စိရန္နာယတိဟု မှုကွဲရှိ၏၊ မထူးလှ, နှ လာပြီးနောက် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေဖြင့် နှ–ပြုရုံသာ။] တကာရော–သည်၊ ယသ္မာ တသ္မာ အဇ္ဇာဒိတော–ယသ္မာ,တသ္မာ,အဇ္ဇ အစရှိသည်တို့မှ နောက်၌၊ ဣဟာဒိမှိ–ဣဟ အစရှိသည်ကြောင့်၊ (အာဂမော–၏၊) ယသ္မာတိဟ, တသ္မာတိဟ, အဇ္ဇတဂ္ဂေ–ဟုပြီး၏။ [ယသ္မာ တသ္မာ အဇ္ဇပုဒ်တို့နောင် ဣဟ

ပါဠိ၌ **"သကိ+စိ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ထို(တ်)အစား သန္ဓိစပ်ရာ၌ (ဒ်)လာ၍ **"သကိဒေဝ, ကောစိဒေဝ"**စသည်ဖြစ်၏၊ သဏ္ဌာန်တ၌ **"သမ္ပစ်"**သည် ပါဠိ၌ **"သမ္မာ"**ဟု ဖြစ်၏၊ (စ်)အစား (ဒ်)လာ၍ သန္ဓိစပ်သည်၊ ယာဝတ်–တာဝတ်တို့မှ (ဒ်)လာ၍ စပ်ပုံ, ပုနရ်မှ (ဒ်)လာပုံကိုလည်း သိပါ။

နာမတော၊ ပေ၊ အတ္ထတ္ထံ။ ။ယ,တ,ဧတ,အတ္တ,သ အစရှိသည်ကား နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ရုပ်တည်သောအခါ (ဒ)ကိုဖြုတ်၍ **"ယ+အတ္ထံ"**စသည်ဖြင့် တည်၊ ဤ **"ယဒတ္ထံ"**အစ သဒတ္ထ အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့ကား သမာသ်ပုဒ်များ ဖြစ်သောကြောင့် **"ယ တေ တ တ္ထ သေဟိ သမာသေယေဝ"**ဟု မိန့်သည်၊ ယတောတတ္ထသာဒီဟိ၌ အာဒိဖြင့် အညစသည်ကို ယူ၍ **"အည+အတ္ထု=အညဒတ္ထု"**စသည် ဖြစ်၏။

ဝါတိ ကိံ။ ။ပုံစံများ၌ **"ကေနစိ အတ္ထကာမေန"**အတိုင်းတည် **"ကေနစိ ဒတ္ထ ကာမေန"**ဟု မဖြစ်ရ၊ သမ္မာ အညာယ၌လည်း နည်းတူ၊ **"ယာဝ+အဟံ, တာဝ+အဟံ, ပုန+အပရံ, အတ္ထ+အတ္ထံ"**ပုဒ်ဖြတ်၍ **"ယာဝဒဟံ"**စသည် မရှိရဟု တားမြစ်၊ ရှေ့သရရှေ့, ဒီဃပြု စသည် စီရင်၊ ဤ**"ဝါတိ ကိံ"**စသော စကားအရ ဝါသဒ္ဒါက **"ယာဝါဟံ"** စသော ပါဠိပုံစံများ၌ (ဒ်)လာလျက် မရှိ–ဟု အသန္တဝိဓိကို ပြသည်။

[ဆောင်] ဥ–ဥပသဂ်, နိပါတ်တွက်မှ, မှတ်ယူသကိ, ကေနစိသို့, စိနိပါတ, ဆုံးသမ္ပုန္ဓင်, ယာဝ တာဝါ, သမ္မာ–ပုန၊ နာမ်ပုဒ်ပြမှ, ယ–တ–ဧတ, အတ္ထ–သ–တည်, အည၏နောက်, ဒ လာရောက်သည်, မှတ်လောက် ရူပသိဒ်အဆိုတည်း။

• • • • • • • • • • •

စသည်နှောင်းရာ၌ (တ်)လာ၊ ဣဟာဒိမှိ၌ အာဒိဖြင့် အဂ္ဂေကို ယူ၊ **"အဓိတဂ္ဂေ"** အတွက် မှတ်ချက်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။

ရကာရော–သည်၊ နိဒုပါတုပုနဓိပါတစတုရာဒိတော–နိ, ဒု, ပါတု, ပုန, ဓိ, ပါတ, စတု အစရှိသည်တို့မှ နောက်၌၊ (အာဂမော၊) နိ+အန္တ ရဲ–နိ+အန္တ ရဲ ဟုတည်၊ နိရန္တ ရဲ–နိရန္တ ရဲဟု ပြီး၏၊ ဇဝံ–ဤ.အတူ၊ နိရာလယော၊ ပေ၊ ပါတရာသော ဟု ပြီး၏၊ စတုသဒ္ဒါဒိတော–စတုသဒ္ဒါအစရှိသည်မှ နောက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ–ကား၊) စတုရဏိကံ၊ပေ၊ ပထဝီဓာတုရေဝေသာ–ဟုပြီး၏၊ တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ သရတော–သရမှ နောက်၌၊ ဣဝေဝေသု–ဣဝ ဇဝ သဒ္ဒါတို့ကြောင့်၊ ဆန္ဒာနုရက္ခဏော–ဆန်းစောင့်ရာ ဌာန၌၊ (အာဂမော၊) နက္ခတ္တရာဇာရိုဝ တာရကာနံ၊ ပေ၊ သဗ္ဗိရေဝ သမာသေထ-ဟု ပြီး၏၊ ဝါတိ ကိ၊ ဒ္ဝါဓိဋ္ဌိတံ, ပါတ္တွာကာသိ, ပုနပိ-ဟူသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

[ဆောင်] နအက္ခရာ, လာထုံးမှာမူ, အာယတိဆိုက်, အစ၌သာ၊ နောင်လာ(တ) တွက်, လာရာဖက်သော်, နောင်းလျှက် ဣဟ, ရှိတုံကလျှင်, ယသ္မာ-တသ္မာ, နောက်၌သာတည်း၊ တစ်ဖြာ အဂ္ဂေ, နောင်းလေ အဓ, နောက်၌ (တ) မှ, အဌကထာ, မလာ မသုံး, ပေါင်းရ ရုံးသည်, မှတ်ထုံး ဘာသာ့ဋီကာတည်း။

• • • • • • • • • • • •

ရကာရော။ ။ရအက္ခရာသည် နိ–ဒုစသော သဒ္ဒါတို့နောက်၌ လာ၏၊ ထိုသို့လာခြင်းမှာလည်း သက္ကတကျမ်းရင်းတို့၌ နိ၏–ဒု၏–ပါတ၏ စသည်ဖြင့် (ရ) ဗျည်းပါလာခဲ့၍ ပါဠိ၌ ထို (ရ) ဗျည်း ပျောက်သောကြောင့်တည်း၊ **"ဓိရတ္ထု=ဓိရတ္ထု"** ပါဠိ ၂ ထွေ ရှတ်ရိုးရှိ၏၊ သက္ကတ၌ **"ဓိက်"**ဟု ဣသရဖြင့်ရှိ၏၊ (ဂ်)ဗျည်းအစားလည်း (ရ)ဗျည်းပါလာသောကြောင့် **"ဓိရတ္ထု"**၊ နောက်၌ သရမရှိ၍ ရ မလာလျှင် **"ဓိဣတံ"** စသည်ဖြင့် ဒွေဘော်လာရ၏၊ ဒွေဘော်မလာနိုင်ရာရ၌ကား **"ဓိ တံ ဇမ္ဗို"** စသည်ဖြင့် ဣကို ဒီဃပြုရသည်၊ **"ပါတ+အာသော"**ဟု ဖြတ်, ရ် လာ၍ **"ပါတရာသော"**ဖြစ်၏။ [**"စတုရိဒ္ဓိပါဒပဲဋ္ဌိလာဘော=ဌ ပါးသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကိုရခြင်း"**ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ။]

တတာ သရတော ဣဝေ ဝေသု။ ။**"နက္ခတ္တရာဇာ"**ဝယ် **"ဇာ"**၌ အာသရ စသည်နောင် ဣဝ ဇဝ နောင်းရာ၌ (ရ) လာသည်၊ ဆန္ဒာနုရက္ခဏ သဘောကို မ အက္ခရာ လာခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ [**"ဒု+အဓိဋ္ဌိတံ, ပါတု+အကာသိ, ပုန+အပိ"**တို့၌ ဒု–ပါတု–ပုနတို့ နောင်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဝါမြစ်သောကြောင့် (ရ) မလာရ၊ ဝမောဒုဒန္တာနံ ဖြင့် ဥ ကို ဝပြု, တတိယပိုင်း ဒီဃံဖြင့် **"အ"**ကို ဒီဃပြု၍ **"ဒ္ဝါဓိဋ္ဌိတံ,ပါတ္တွာကာသိ"** ပြီး၏။]

လကာရော-သည်၊ ဆသချုံ့ဟိ-ဆသချုံ့တို့မှနောက်၌၊ (အာဂမော-လာ၏၊) လဌာနံ-လင်ယ် ဌကြီးတို့၏၊ အဝိသေသော-အထူးမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဆ+အဘိညာ-ဟုတည်၊ ဆဌဘိညာဟုပြီး၏၊ ဆဌဂံ၊ ပေါ်ဆဌာယတနံ-ဟုပြီး၏၊ ဝါတိကံ၊ ဆ+အဘိညာ-ဆ+အဘိညာ ဟူသော ပြဿုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

ဣတိ-ဤစကားအစဉ်ဖြင့်၊ သရသန္ဓိဝိဓာနံ-သရသန္ဓိကို စီရင်ရာ အခန်းသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီ။

လကာရော။ ။လ အက္ခရာသည် ဆသချုံ့၏နောက်၌လာ၏၊ ဆဌာသီတိ၌ **"ဆ+အသီတိ"**ဟု တည်၍ တတိယပိုင်း ဒီဃသုတ်ဖြင့် အ ကိုဒီဃပြု၊ **"ဆ+အံသာ=ဆဌံသာ"** စသည် လွယ်ပြီ။

လဌာနမဝိသေသော။ ။**"အဝိသေသော=မထူး"**ဟူသည်မှာ ရှတ်ဆိုရာ၌ အသံချင်းမထူးသည်ကို ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ အက္ခရာ အရေးအသားမှာ ထူလျက်ပင်၊ ထိုသို့ အသံချင်းမထူးသောကြောင့် **"လင်ယ် လာလာ, ဌကြီး လာလာ, အလိုရှိရာ လာနိုင်သည်"**ဟုဆိုသည်။ [**"အဝိသေသော-အထူးမရှိကုန်သည်၏အဖြစ် သည်"**ဟု ပေးရာ၌ **"နတ္ထိ+ဝိသေသော+ယေသံတိ အဝိသေသာ၊ အဝိသေသာနံ+ဘာဝေါ အဝိသေသဘာဝေါ"**ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် ကျေသည်ဟု ကြံပါ၊ **"အဝိသေသော-မထူး"**ဟု ပေးကြ၏၊ ထိုအနက်၌ **"လဌာနံ"**ဟူသော သမ္ဗန်ဓနှင့် အစပ်တည့်-မတည့်ကို သဒ္ဒစည်းကမ်းအရ စဉ်းစားပါ။]

[ဆောင်] **ရ အက္ခရာ, လာရာကို ရှ, နိ-ပါတုနှင့်, ဓိ-ဒု-ပုန, စတု စရေ, (ပါတ) တွေနောက်, တစ်ကန့်ရောက်၏၊ မဖောက်တစ်ဝ, သရနောက်မှာ, ဣဝေါ ကြောင့်, ဆန္ဒာနုရက်, လိုရာဖက်၍, ဆက်ဆက်(ရ)ကို, လာဖို့ဆို၏၊ မှတ်လိုတစ်ချက်, လအတွက်ကား, သက်သက်သချုံ့, ဆနောက်သာလျှင်, ရောက်ရာနည်းပါး, ထို့ပြင်ရှားသည်, မှတ်သား လ-ဌမထူးတည်း။**

မှတ်ချက်။ ။ကာတန္တ (၆-၃၆၃) **"ဝါသွရေ"**သုတ် **"စုဌာ=စုလာ, ဝဌာဘိ=ဝလာဘိ, ဇဌံ=ဇလံ, ဇဌဓိ=ဇလဓိ, ဌလာနမေကတ္တံ(တူသည်၏အဖြစ်)"** ဟူသော စကားကိုမှီ၍ **"လဌာနမဝိသေသော"**ဟု ဆိုသည်ဖြစ်ရာ၏၊ ထိုကာတန္တ၌ **"ဌ"**သည် ပါဠိ၌ ဌနှင့် သဘောတူ၏၊ ဌနှင့်လကို **"ဇကတ္တံ"**ဟု ဆိုသဖြင့် ဌနှင့်လလည်း ဇကတ္တဟု ဆိုရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် အကြင်ပုဒ်၌ လ ငယ်ဖြင့်ရှိရှိ, ဌကြီးဖြင့်ရှိရှိ အနက်မထူး၊ ထိုပုဒ်မျိုး၌သာ **"လဌနမဝိသေသော"**ဟု ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ၊ **"လက္ခဏံ"**ကို **"ဌက္ခဏံ"**ဟု ရေးလျှင် အနက်ပျက်ဖွယ်ရှိ၏၊ ထိုနေရာမျိုး၌ကား လင်ယ်နှင့် ဌကြီးတို့ မတူကြပါ။

• • • • • • • • • •

ပကတိသန္ဓိအခန်း

(၃၅) အထ–သရသန္ဓိဝိဓာနနှ၏ အခြားမဲ့၌၊ သရာနမေဝ–သရတို့၏ပင်၊ သန္ဓိကာရိယေ-သန္ဓိပြုဖွယ်သည်၊သမ္ဘတ္ထေ-ရောက်လုလတ်သော်၊ ပကတိဘာဝေါ–ပကတိအဖြစ်ကို၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊...သရာတိ ပကတိတိစ ဝတ္တတေ။

သရေ ကွစိ။ ။ပရေ သရေ သဗ္ဗေပိ၊ သရာခေါ–သရတို့သည်၊ ကွစိ–အချို့သော၊ ဆန္ဒဘေဒါ သုခုစ္စာရဏဘာနေ–ဆန်းပျက်မည့်အရာ, ရွတ်၍မလွယ်သည့် အရာ၌လည်းကောင်း၊ သန္ဓိစ္ဆာရဟိတဘာနေစ–သန္ဓိပြုလိုခြင်းမှ ကင်းသော

---

(၃၅) **သရာနမေဝ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတေ**။ ။**"ပကတိသန္ဓိ"** ဟူသည် တစ်စုံတစ်ခု စီရင်ခွင့် ကြုံလာလျှင် **"မပြုနှင့်, နဂိုပကတိအတိုင်း ရှိစေ"**ဟု သန္ဓိပြုခွင့်ကို တားမြစ်သော သန္ဓိတည်း၊ ထို့ကြောင့် သရသန္ဓိအခန်း၌ ပြခဲ့သော သရတို့၏ပင် သန္ဓိစီရင်ခွင့် ကြုံလာခဲ့သော် ထို သန္ဓိပြုခွင့်ကို တားမြစ်ဖို့ရာ သရသန္ဓိ၏ အခြားမဲ့၌ ဤ ပကတိသန္ဓိကို ဆက်၍ ဆိုသည်။

ကွစိ ဆန္ဒဘေဒါ၊ ပေ၊ ရဟိတဘာနေ။ ။**"ဆန္ဒဘေဒါ၊ ပေ၊ ရဟိတဘာနေ"**တို့ကား **"ကွစိ"**အရကို သရုပ်သကောင်ပေါ်အောင် ဖော်သောစကားတည်း၊ **"ကွစိ=အချို့အရာ၌"**ဟူသည် **"ဆန္ဒဘေဒဘာန–အသုခုစ္စာရဏဘာန–သန္ဓိစ္ဆာရဟိတဘာန ၃ ဘာနတည်း"**ဟူလို။

ဆန္ဒဘေဒဘာန။ ။**"ဆန္ဒဘေဒဘာန"**ဟူသည် သရာ သရေ လောပ် စသော သုတ်တို့ဖြင့် ချေမှု အာဒေပြုမှု တစ်ခုခုကို စီရင်လိုက်လျှင် ဂါထာအရာ၌ ဆန်းပျက်ဖွယ် ရှိသော ဘာနတည်း၊ ဥပမာ–**"ပိတိဘက္ခာ ဘဝိသာမ ဒေဝါ+အာဘသရာ ယထာ"** ဟူသော ဂါထာ၌ ဝ ခွင်း ချေကပ်လျှင် **"ဒေဝါဘသရာ ယထာ"**ဟု ၇ လုံးသာ ရှိသောကြောင့် ရှစ်လုံးဖွဲ့. အနုဋ္ဌုဘဆန်းပျက်သည်။

အသုခုစ္စာရဏ။ ။စုဏ္ဏိယ၌ဖြစ်စေ, ဂါထာ၌ဖြစ်စေ ချေမှု အာဒေသပြုမှု တစ်ခုခု ပြုလိုက်လျှင် ရွတ်၍ မလွယ်သော ဘာနသည် အသုခုစ္စာရဏဘာနမည်၏၊ ဥပမာ–**"ဂါထာ+အမ္ဘောဘာသီ"**၌ ခွင်း, ချေ, ကပ်လျှင် **"ဂါထမ္ဘောဘာသီ"**ဟု ရွတ်၍ မချောဘဲ ရှိရာသက့ဲသို့တည်း၊ [သုခ=ချမ်းသာစွာ, ချောမောစွာ+ဥစ္စာရဏဘာန=ရွတ်ဆိုရာ ဘာန၊ အသုခုစ္စာရဏဘာန=ရွတ်၍ မချောမောသော ဘာန။]

သန္ဓိစ္ဆာရဟိတ။ ။ဝဒန္တ(ရွတ်သော)ပုဂ္ဂိုလ်က**"သညာ+ဏ္ဍတိ, ဆာယာ+ဏ္ဍဝ"** စသည်ဖြင့် ပုဒ်ဖြတ်၍ ပဒစ္ဆေဒသံဝဏ္ဏနာကို ပြုလို, **"ဒီတာနိ+ဏ္ဍန္ဒြိယာနိယေန"** စသည်ဖြင့် ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာကို ပြုလိုသည့်အတွက် သန္ဓိစပ်၍ မရွတ်လိုရာ (မရေးသားလိုရာ) ဘာနသည် သန္ဓိစ္ဆာရဟိတဘာနမည်၏၊ သန္ဓိစ္ဆာ=သန္ဓိ+ဣစ္ဆာ=သန္ဓိပြုလိုခြင်းမှ+ရဟိဘာန=ကင်းသောဘာန။

အရာ၌လည်းကောင်း၊ ပကတိရူပါ–ပကတိရုပ်ရှိကုန်သည်၊ [“ပကတိရူပါနိ”ဟု ရှိလျှင် “ပကတိရုပ်တို့သည်”ဟု ပေး။] ဟောန္တိ၊ လောပါဒေသဝိကာရံ–ကျေခြင်း, အာဒေသပြုခြင်းဟူသော ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့၊ နု အာပဇ္ဇန္တေ–မရောက်ကုန်၊ ဣတိ အတ္ထော–ဤကား အနက်။ (၃၄) ။

[ဤမှနောက်၌ သီဟိုဠ်မူအတိုင်း–“**တတ္ထ ပကတိဋ္ဌာနံ နာမ အာလပနန္တာ နိတိသ္မိं အစ္ဆန္နာနုရက္ခဏော, အသမာသေ ပဒန္တ ဒီဃာ စ, ဣကာရုကာရာ စ နာမ ပဒန္တာတိတ္ကြိယာဒိမှိတိ ဧဝမာဒိ**”ဟု ရှိပါစေ။] တတ္ထ–ထို“**ပကတိရူပါ ဟောန္တိ**”ဟူသော စကားရပ်၌၊ ပကတိဋ္ဌာနံ နာမ–ပကတိပြုရာဌာနမည်သည်၊ အနိတိသ္မိं–ဣတိသဒ္ဒါလည်း မနှောင်းရာ၌၊ အစ္ဆန္နာနုရက္ခဏော–ဆန်းစောင့်ဖွယ်လည်း မလိုရာ၌၊ အာလပနန္တာစ–အာလုပ်ပုဒ်၏ အဆုံးသရတို့လည်းကောင်း၊ အသမာသေ–သမာသ်မဟုတ်ရာ၌၊ ပဒန္တ ဒီဃာစ–ပုဒ်အဆုံး ဒီဃသရတို့လည်းကောင်း၊ အတိတ္ကြိယာဒိမှိ–အတိတ်ကြိယာ၏ အစ၌၊ နာမပဒန္တာ–နာမ်ပုဒ်၏ အဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ ဣကာရုကာရာစ–ဣအက္ခရာ ဥအက္ခရာတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိဧဝမာဒိ–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊ [ဣနိတိကို “**ဣ+အနိတိ**”ဟုလည်းကောင်း, ဣတိတကို “**ဣ+အတိတ**”ဟု လည်းကောင်း ပုဒ်ဖြတ်။]

နု လောပါ၊ ပေ၊ မာပဇ္ဇန္တေ။ ။“**ပကတိရူပါ ဟောန္တိ**”၏ အဓိပ္ပာယ်နက်ကို ဖွင့်ပြသော စကားတည်း၊ “**ပကတိရူပါ ဟောန္တိ=ပကတိရုပ်အတိုင်း ရှိပါစေ**”ဟူရာ၌ “**လောပအာဒေသဟူသော ဝိကာရ ၂ မျိုးသို့ မရောက်ရ**”ဟု ဆိုလိုသည်၊ [“**လောပါဒေသ ဝိကာရံ**”၌ “**လောပဝိကာရ=ကျေခြင်းဟူသော ဖောက်ပြန်ခြင်း, အာဒေသဝိကာရ=အာဒေသပြုခြင်းဟူသော ဖောက်ပြန်ခြင်း**”ဟု မှတ်ပါ၊ ဤစကားအရ “**ဤသုတ်သည် ဒုတိယပိုင်းလာ သရာ သရေ လောပ–ပုဗ္ဗောစ–ယမေ–ဝမော–ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ ဟူသော (နောက်သရကြောင့် ရှေ့သရစီရင်သော) သုတ်များ၏ အစီအရင်ကို တားမြစ်သော ပဋိသေဓဝိဓိသုတ်တည်း**”ဟု သိသာပြီ။]

ပကတိဋ္ဌာနံ နာမ၊ ပေ၊ ဧဝမာဒိ။ ။“**ဆန္ဒောဒ–အသုခုစ္ဆာရဏ–သန္ဓိစ္ဆာရဟိတ**”ဟူသော ၃ ဌာနကို အကျယ်ပြသော ဝါကျတည်း၊ [“**ပကတိဋ္ဌာနံ နာမာတိ–ဆန္ဒောဒဌာန အသုခုစ္ဆာရဏဌာန သန္ဓိစ္ဆာရဟိတသခ်ါတဲ့ ပကတိဋ္ဌာနံ ဒသေတုံ အာလပနန္တာတျာဒိ ဝုတ္တံ**”ဋီကာ၊] ဤဝါကျ၌“**ပကတိဋ္ဌာနံ နာမ**”ကို“**ဣတိ ဧဝမာဒိ**” ၌စပ်၊ “**ပကတိဋ္ဌာနမည်သည် ဤသို့ အစရှိသည်တည်း**”ဟုလို၊ “**ဧဝမာဒိ**”ကား ပဌမာဝိဘတ္တန္တ ပုဒ်တည်း၊ ဣတိပြင်ဖက်က (ဧဝမာဒိကဲ့သို့သော နိဒဿနဝန္တ)ပုဒ်နှင့် ဣတိအတွင်းက(အာလပနန္တာကဲ့သို့သော) နိဒဿေတဗ္ဗပုဒ်များသည် (ကေဝုစ် ဗဟုဝုစ် ကွဲစေကာမူ) ဝိဘတ်ချင်းက တူမြဲတည်း၊ ထို့ကြောင့် “**အာလပနန္တာ, ပဒန္တ ဒီဃာ, ဣကာရုကာရာစ နာမပဒန္တာ**”ဟူသော ၃ ချက်သည် ဣတိသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြလိုရင်းဖြစ်သော

တာဝ–ရှေးဦးစွာ၊ အာလပနန္တေသု–အာလုပ်ပုဒ်၏ အဆုံးသရဖြစ်ကုန်သော၊ (ဣစ္ဆေဝမာဒီသုဉ် လုမ်းစပ်၊) ကတမာစာနန္ဒ+အနိစ္စသညာ၊ ပေ၊ ပဠိမေ ဂဟပတယော+အာနိသံသာ ဣစ္ဆေဝမာဒီသု–ကတမာစာနန္ဒ+အနိစ္စသညာ၊ပေ၊ ပဠိမေ ဂဟပတယော+အာနိသံသာ ဤသို့အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌၊ ပကတိဘာဝေါ-

---

ပဌမာဗဟုဝစနန္တ ပုဒ်များတည်းဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ "**အာလပနသခ်ါတံ+ ဝိဘတ္တိ(ဝစနံ)+အန္တော ဘေသံတိ အာလပနန္တာ=အာလုပ်ဟု ဆိုအပ်သော ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့**"ဟုလည်းကောင်း, "**အာလပနသ ဝါ သဒ္ဒသ+အန္တသရာ အာလပနန္တာ=အာလုပ်ပုဒ်၏ အဆုံးသရတို့**"ဟုလည်းကောင်း ပဌမာဗဟုဝုစ်ဖြင့် "**အာလပနန္တာ**"ပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။

နိဒဿေတဗ္ဗ ၃ ချက်။ ။ဣတိသဒ္ဒါညွှန်ပြသော နိဒဿေတဗ္ဗ ၃ ချက်ကား... "**၁–အာလပနန္တာနိတိသို့ အစ္ဆန္နာနုရက္ခဏော, ၂–အသမာသေ ပဒန္တဒီဃာ, ၃–ဣကာရုကာရာ စ နာမပဒန္တာတိတက္ကြိယာဒီမှိ**"တည်း၊ ထိုတွင်...

ဣတိမနောင်း၊ ပေ၊ ဆုံးလေတစ်ရပ်။ ။[ဣတိသဒ္ဒါလည်း မနောင်းရာ, နဂို ပကတိအတိုင်း ထားစေကာမူ ဆန်းကောင်းမြဲ ကောင်းနေ၍ ဆန်းကို စောင့်ဖွယ်လည်း မလိုရာဝယ် အာလုပ်ပုဒ်၏ အဆုံးသရတို့သည် ၁ နံပါတ် ပကတိပြုရာဌာနတည်း၊ [ဣတိသဒ္ဒါ နောင်းလျှင်လည်းကောင်း, (ပကတိပြုလိုက်က ဂါထာဆန်းပျက်မည်စိုးရ၍) ဆန်းစောင့်ဖွယ်လိုသော အရာ၌လည်းကောင်း ပကတိ မပြုရ။]

သမာသ်မသုံး၊ ပေ၊ တစ်ဌာနနှင့်။ ။သမာသ်မဟုတ်သော (ဝါကျ)အရာ၌ ပုဒ်အဆုံးမှာရှိသော ဒီဃသရများသည် ၂ နံပါတ် ပကတိပြုရာဌာနတည်း၊ [သမာသ် အရာ၌ကား ပကတိမပြုရ (သန္ဓိစပ်ထားနိုင်သည်–ဟူလို။)]

တီတက္ကြိယာ၊ ပေ၊ ဆုံးဣဉတည်း။ ။အတီတ်ကြိယာ၏ အစ၌ နာမ်ပုဒ်၏ အဆုံးဖြစ်သော ဣ ဉ အက္ခရာများသည် ၃ နံပါတ် ပကတိပြုရာဌာနတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ၃ ဌာနကို သတ်မှတ်၍ ပြနိုင်ခြင်းမှာလည်း "**တဒနုပရောဓေန**" ဟူသော ပရိဘာသာအရ ပါဠိတော်နှင့်လျော်အောင် ပြုခြင်းဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ပြခဲ့သော ပကတိပြုရာ ဌာနများ၌လည်း ပကတိပြုသင့်မှ ပြုရသည်၊ မပြုသင့်လျှင် ဣကစိသဒ္ဒါဖြင့် တားမြစ်၍ ပကတိမပြုဘဲလည်း လောပစသော သန္ဓိအစီအရင်များ ဝင်နိုင်သည်သာ။ [မြန်မာမှုနှင့် ရှေးနိသယတို့ အတော် ချိုယွင်းနေကြသည်။]

[ဆောင်] ဣတိမနောင်း, ဆန်းဂိုဏ်းကောင်းဖြင့်, မစောင့်သင့်ပေ, အာလုပ်တွေ၏, ဆုံးလေတစ်ရပ် [1]၊ သမာသ်မသုံး, ပုဒ်ဆုံး ဒီဃ, တစ်ဌာနနှင့် [2]၊ တီတက္ကြိယာ, အစမှာဝယ်, ရှေ့လာနာမ်စု, ဆုံးဣဉတည်း [3]၊ ၃ ခု ပကတိ, ဌာနရှိဟု, သိဒ္ဓိရှုမှာ, မှတ်ချက်လာသည်, မှတ်ပါ တဒနုပရောတည်း။

ပကတိအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ပုဗ္ဗသရလေးပယာဒေသာဒယော–ရှေ့သရကို ချေခြင်း, ယပြုခြင်း အစရှိသော အစီအရင်တို့သည်၊ နဟောန္တိ–မဖြစ်ကုန်။

ကွစိဂ္ဂဟဏေန–ကြောင့်၊ ဣတိသို့–ဣတိသဒ္ဒါနှောင်းရာ၌လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒာနုရက္ခဏေစ–ဆန်းစောင့်ရာ၌လည်းကောင်း၊ သန္ဓိ–သန္ဓိသည်၊ ဟောတိ–၏၊ ယထာ–ပုံစံကား၊ သဏ္ဌာ ဒေဝိတိ, နမော တေ ဗုဒ္ဓ ဝီရတ္ထု–သဏ္ဌာ၊ ပေ၊ ဝီရတ္ထု ဟူသည်တည်း၊ သံရေတိ ကိံ၊ သာဓု မဟာရာဇာတိ, ဧဝံ ကိရ ဘိက္ခူတိ–သာဓု မဟာရာဇာတိ, ဧဝံ ကိရ ဘိက္ခူတိဟူသော ပြဿုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

အာလပနန္တေသု၊ ပေ၊ **ဧဝံ ကိရ ဘိက္ခူတိ**။ ။ပထမဌာနအတွက် ပုံစံများတည်း၊ **"ကတမာစာနန္ဒ+အနိစ္စသညာ"**မှစ၍ **"ပဠိမေ ဂဟပတယော+အာနိသံသာ"**အထိကား အ အာစသော သရစဉ်အတိုင်း ပုံစံ၊ **"ကတမာစာနန္ဒ+အနိစ္စသညာ"**၌ ရှေ့နောက် ၂ ရပ်ဝယ် အသရချည်းသာ၊ **"ကတမာစာနန္ဒ+အာဒီနဝသညာ"**၌ ရှေ့အ+နောက် အာတည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စဉ်ပုံကို သိပါ၊ **"အာနန္ဒ, သာရိပုတ္တ, သိဝိက, ဥပါသကာ,("ဟောတိ+အယျေ၌ ဟောတိ) ဘိက္ခု, ဘိက္ခဝေ, ဂဟပတယော"**တို့သည် အာလုပ်ပုဒ်များတည်း၊ **"ရှေ့သရများကို မကျေရ, ဟောတိစသည်၌ ဣ ဥ ဧ** တို့ကို**လည်း ယ–ဝ မပြုရာဝဲပကတိအတိုင်း ထားရမည်"**ဟု ဆိုလိုသည်။ [ရုပ်တွက်ပါစေ။]

ကွစိ၊ ပေ၊ **ဝီရတ္ထု**။ ။ကွစိသဒ္ဒါက**"အချို့နေရာ၌သာ ပကတိပြု"**ဟု ဆိုသဖြင့် **"ပကတိ မပြုဘဲ ချေမှုစသည်ကို ပြုရသော ဌာနလည်း ရှိသေး၏"**ဟု သိသာ၏၊ ထိုဌာနများကား **"ဒေဝိ+ဣတိ"**ဟု ဣတိနှောင်းရာ်ဌာနနှင့် (ဣတိမနှောင်းသော်လည်း ဂါထာဖြစ်၍ **"နမော တေ ဗုဒ္ဓ ဝီရ+အတ္ထု"**ဟု) ဆန်းစောင့်ရမည့် ဌာနများတည်း၊ ထိုပုံစံများ၌ ရှေ့သရကိုချေ၍ နောက်သရသို့ ကပ်ခြင်းဟူသော သန္ဓိအစီအရင်များ ဖြစ်နိုင်၏၊ [**"ဝီရ+အတ္ထု"**၌ ပကတိပြုလိုက်လျှင် ရှေ့သရကို မချေရ၍ အက္ခရာတစ်လုံး ပိုလျက် အနုဋ္ဌုဘာခေါ် (ရှစ်လုံးဖွဲ့)ဆန်း ပျက်ရာ၏၊ ထိုသို့ ဆန်းမပျက်အောင် စောင့်ရှောက်ဖို့ရာ ပကတိမပြုဘဲ ရ် ခွင်း, ချေ, ကပ်ရသည်၊ **"ဝီရ–ကြီးမြတ်သောလုံ့ဝ ရှိတော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓ–အို...မြတ်စွာဘုရား"**ဟု ဝီရ၌ အာလုပ်ပုဒ်ဖြစ်ပုံကိုလည်းသိပါ။]

သရေတိ ကိံ၊ ပေ၊ **ဘိက္ခူတိ**။ ။မဟာရာဇာတိ၌ **"မဟာရာဇ+ဣတိ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သရာ သရေသုတ်နှင့် ဝါ ပရောသုတ်ကဲ့သို့ ပုဗ္ဗဝိဓိ ပရဝိဓိ အားပြိုင်ရာဝယ် ပရဝိဓိ(နောက်သုတ်အစီအရင်)သာလျှင် အားကောင်းမြဲဖြစ်သောကြောင့် ဝါ ပရောသုတ်ဖြင့် နောက် ဣကို ချေ၊ [**"မဟာရာဇ+တိ"**ဟု ဗျည်းနှောင်းလျက် ရှိလေပြီ၊] သရေ ကွစိသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရကို ပကတိပြုသင့်သော်လည်း သရ မနှောင်းသောကြောင့် ပကတိ မပြုရ၊ ဤသို့ တားမြစ်ခြင်းငှာ သရေ ကွစိ၌ သရေသဒ္ဒါကို ဆိုရပါသည်–ဟူလို၊ နောက် ဣကို ချေ, ရှေ့(အ)ကို ဒီဃပြု၊ ဘိက္ခူတို၌လည်း ဤနည်းပင်။ [(တိ) မပါဘဲ **"ဧဝံ ကိရ ဘိက္ခူ"**ဟုသာ ရှိသည်ကား ပါဠိ့ပျက်။]

အသမာသေ–သမာသ်မဟုတ်ရာ၌၊ ပဒန္တ ဒီဃေသု–ပုဒ်အဆုံး၌ ဒီဃတို့၌၊ (ပကတိဗာဝေါ–သည်၊ ဟောတိ) အာယသ္မာ+အာနန္ဒော၊ ပေ၊ စတ္တာရော+ သြဃာ–အာယသ္မာ အာနန္ဒော၊ ပေ၊ စတ္တာရော သြဃာဟူသည်တည်း။

နိပါတေသုပိ–နိပါတ်တို့၌လည်း၊ ပကတိဘာဝေါ ဟောတိ၊ အရေ+အဟမ္ပိ၊ ပေ၊ တတော အာမန္တယိ သတ္ထာ–ဟူသည်တည်း၊ ကွစိဂ္ဂဟဏေန–ကြောင့်၊ အကာရေ ဣတိ ဝေ ဝေ ဣတ္ထာ ဒီသု–အ အကွ ရာ, ဣတိ, ဣ ဝ, ဧ ဝ, ဧ ဣ ဣ အစရှိသည် တို့ကြောင့်၊ သန္ဓိပိ–သန္ဓိသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ယထာ–ကား၊အာဂတတ္ထ၊ပေ၊

အသမာသေ ပဒန္တ ဒီဃေသု။ ။**"အာယသ္မာ+အာနန္ဒော"**မှစ၍ **"အစ္ဆန္ဒာနုရက္ခဏေတိကိ၊ ပေ၊ ယော မိသ္သရော"**တိုင်အောင်ကား ဒုတိယ ပကတိပြုရာဌာနနှင့် ဆိုင်သော (ကိ"နှင့်ဆိုင်ရာလည်း ပါသော) ပုံစံများတည်း၊ အာယသ္မာ+အာနန္ဒော, ဂါထာ+အဗ္ဗောဘာသိ (သိဟိုဠ်မှ၌ **"အဘာသိ"**) စသည်တို့ကား သမာသ်ပုဒ်မဟုတ်, အာယသ္မာတစ်ပုဒ် အာနန္ဒောတစ်ပုဒ်ဖြစ်၍ ဝါကျများတည်း၊ ထိုသို့ သမာသ်မဟုတ်ရာ ဝယ် အာယသ္မာပုဒ်၏ အဆုံးဖြစ်သော အာဒီဃ, ဂါထာ၌ ထာ ဝယ် အာ ဒီဃ စသည် တို့သည် ပဒန္တဒီဃတည်း၊ ထို ပဒန္တဒီဃကို ပကတိပြုရသည်။

ထို့အတူ။ ။ဒေဝါ,တေဝိဇ္ဇာ,ဘဂဝါစသည်၌ (**"ဘူတဝါဒီ–အတ္ထဝါဒီ"**၌ ရှေ့ ဖြစ်သော) ဘူတဝါဒီ၊ [**"ယံ ဣတ္ထိ အရဟံ အသ=ယံ–အကြောင့်ကြောင့်၊ ဣတ္ထိ–မိန်းမက၊ အရဟံ–ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက်သောဘုရားသည်၊ အသ–ဖြစ်ရာ၏၊ (**"ဧတံ–ဤ အကြောင်းသည်၊ အဒ္ဓာနံ–သင့်သော အကြောင်းမဟုတ်"**)ဟူသော (အဂုံတ္တိုရ်ဧကနိပါတ်, အဒ္ဓာနဝဂ်ပါဠိတော်၌) ဣတ္ထိစသည်,(**"ယေ တေ ဘိက္ခု"**၌) ဘိက္ခု စသည်တို့လည်း ပကတိပြုရာဌာနဖြစ်သော ပဒန္တဒီဃတို့တည်း။ [အာ ဤ စသော ဒီဃသရ အစဉ်အတိုင်း ပုံစံများဖြစ်သည်။]

နိပါတေသုပိ၊ ပေ၊ အာမန္တယိ သတ္ထာ။ ။ဤစကားလည်း သမာသ်မဟုတ်သော ပဒန္တဒီဃများကိုပြသော စကားပင်တည်း၊ ရှေ့၌ပြခဲ့သော ပုဒ်တို့မှာ နာမ်ပုဒ်ဖြစ်၍ **"အရေ"**စသည်တို့ကား နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် **"နိပါတေသုပိ"**ဟု စချိုလျက် သီးခြားပြရသည်၊ အရေ, သစေ, နော(ပဋ္ဌိသေခနိပါတ်) အဟော, အတ္ထော, အထခေါ စသည်ဖြင့် နိပါတ်ပုဒ်များ၏. ပဒန္တဒီဃများကို သိပါ။ [တတောလည်း နိပါတ်ပင်။]

ကွစိ၊ ပေ၊ သန္ဓိ။ ။နောက်၌(အာ)မနှောင်းဘဲ အသရနှောင်းသောကြောင့် **"အကာရဣတိ"** စသည်ဖြင့်ရှိရမည်၊ **"အာဂတာ+အတ္ထ"**စသည်၌ အာဂတာနှင့်အတ္ထသည် သမာသ်မဟုတ်၊ အာဂတာဝယ် တာ၌ ပဒန္တဒီဃလည်းရှိ၏၊ သို့သော် ကွစိသဒ္ဒါကြောင့် ပကတိမပြုဘဲ, အကိုချေ, နောက်သရသို့ကပ်၍ **"အာဂတတ္ထ"** ဟု သန္ဓိဖြစ်နိုင်ပြန်သည်၊ **"အာဂတာ+အမှ, ကတမေ+အသု, အပ္ပသုတော+အယံ, ဣတ္ထိ+ဣတိ, စမရိ+ဣဝ"** စသည်၊ **"ပရိသုဒ္ဓါ+ဇတ္ထ အာယသ္မန္တော, နေ+ဇတ္ထ, ကုတော+ဧတ္ထ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်။

ယထာဟ–ဟူသည်တည်း၊ အသမာသေတိ–အသမာသေပုဒ်သည်၊ ကိုး–နည်း၊ ဒိဝိဟာယတာနံ၊ ပေ၊ ဘယတုပဋ္ဌာနံ – တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုး ရှိ၏၊ အစ္ဆန္နာနုရက္ခဏောတိ ကိုး–သဒ္ဓိဓ ဝိတ္တံ ပုရိသဿ သေဋ္ဌံ, ယော မိဿရော–သဒ္ဓိဓ၊ ပေ၊ ယော မိဿရောတို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။

နာမ(ပဒ)နှင့် ဣကာရုကာရရေသု–နာမ်ပုဒ်၏ အဆုံးဖြစ်သော ဣ ဥ အက္ခရာတို့၌၊ (ပကတိဘာဝေါ ဟောတိ)၊ ဂါထာဟိ+အဗ္ဘာသိ၊ ပေ၊ သတ္ထု+အဒါသိ–ဟူသည်တည်း၊ ကွစိတိ ကိုး၊ မနသာကာသိ–မနသာကာသိ ပြယုဂ်၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

အာဒိ၏ ပုံစံများ။ ။အကာရ ဣတိ ဣဝ ဇော ရောင်းရာ၌ အစဉ်အတိုင်း ပုံစံကို ပြုပြီး၍ ဇော်ဘာဒီသုဒ္ဓ အာဒိအရ ပုံစံကိုပြုလိုသောကြောင့် **"သစေသ ဗြဟ္မဏာ"**စသည်မိန့်၊ **"သစေ ဗြဟ္မဏာ"**ဟု တချို့စာရှိ၏၊ ပုဒ်ဖြတ်၍ မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် **"သစေသ ဗြဟ္မဏာ"**ဟု သိဟိုဠ်မူအတိုင်း ရှိစေ၊ **"သစေ+သေ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်။

အသမာသေတိ ကိုး။ ။သမာသ်မဟုတ်ရာ၌သာ ပဒန္တဒီဃတွေကို ပကတိပြုရသည်၊ သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်လျှင်ကား **"ဒိဝာ+အာယတနံ"**ဝယ် ဝာ၌ ပဒန္တဒီဃ ဖြစ်သော်လည်း ပကတိမပြုရ, ချေခြင်းစသော အစီအရင်များဖြစ်နိုင်သည်၊ **"အဝိဇာ+သြဃော, ဣတ္ထိ+ဣန္ဒြိယံ, အဘိဘူ+အာယတနံ, ဘယတော–ဥပဋ္ဌာနံ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်။

အစ္ဆန္နာနုရက္ခဏောတိ ကိုး။ ။["**အသမာသေ ပဒန္တဒီဃာစ**"ဟူသော ဒုတိယဌာနခု၌ **"အစ္ဆန္နာနုရက္ခဏော"** မပါသော်လည်း ပထမဌာနမှ လိုက်လာသောကြောင့် ဒုတိယဌာနတွင်**"အစ္ဆန္နာနုရက္ခဏောတိ ကိုး"**ဟု ဆိုပြန်သည်၊] **"သဒ္ဓိဓ ဝိတ္တံ"**စသည်တို့ကား (အာဌဝကသံယုတ်, ဝိဓူရဇာတ်တို့၌လာသော) ဂါထာများတည်း၊ သို့ဖြစ်၍ ဒ္ဓါ, မေ,တို့၌ ပကတိပြုထားလျှင် သန္ဓိမစပ်ရသဖြင့် အက္ခရာတစ်လုံး ပိုလျှက် ဆန်းပျက်ဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဆန်းကို စောင့်ရှောက်ဖို့ရာ ပကတိမပြုဘဲ သန္ဓိစပ်ထားရသည်၊ ပုဒ်ဖြတ်ပုံကို ဒီဃံ–ကွစာသဝဏ္ဏံသုတ်တို့၌ ပြခဲ့ပြီ၊ **"ယောမိဿရော"**ကို **"ယောမေ+ဣဿရော"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်မှ မေ၌ ပဒန္တဒီဃ ဖြစ်နိုင်သည်။

နာမပဒန္တ၊ ပေ၊ ကာသိ။ ။ဤစကားကား တတိယပကတိဌာနကို ပြသောစကားတည်း၊ "**ဂါထာဟိ–ပဟ္ဘာနိ–သတ္ထု**"တို့သည် နာမ်ပုဒ်များဖြစ်ကြ၏၊ "**ဟိ–နိ–တ္ထု**"ဟု ဣ–ဥလည်း ဆုံး၏၊ ထိုသို့ နာမ်ပုဒ်အဆုံးဖြစ်သော ဣ ဥများလည်း ပကတိပြုရာဌာနတည်း၊"**အဗ္ဘာဘာသိ–အာဟရိံသု–အဒါသိတို့သည် အဓိတနိဝိဘတ်ဖြင့် အတိတ်ကြိယာများတည်း၊ ထိုအတိတ်ကြိယာများ၏ အစ၌ရှိသော ဣ–ဥလည်းဖြစ်စေရမည်**"ဟု သိစေလို၍ ရှေ့၌"**နာမပဒန္တာတီတကြိယာဒိမှိ**"ဟု မိန့်ခဲ့သည်၊ မနသာကာသိ၌ကား"**မနသိ+အကာသိ**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ မနသိ၌ အတိတ်ကြိယာ၏ အစလည်းဟုတ်, နာမ်ပုဒ်အဆုံး ဣအက္ခရာလည်း ဟုတ်ပါလျှက် သုတ်၌ပါသော ကွစိသဒ္ဒါ၏ တားမြစ်မှုကြောင့် ပကတိ မပြုရဘဲ သန္ဓိစပ်၍ **"မနသာကာသိ"**ဟု ရှိနိုင်သည်။

(၃၆) သရာ ပကတိ ဗျဉ္ဇနေ။ ။ပရေ ဗျဉ္ဇနေ သရာခေါ် ပကတိ ရူပါဟောန္တိ၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ယေဘုယျေန–များသောအားဖြင့်၊ ဒီဃရဿ လောပေဟိ–ဒီဃပြုခြင်း, ရဿပြုခြင်း, ချေခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဝိကာရာဘာဝေါ–ဖောက်ပြန်မှု၏မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ယထာ–ပုံစံကား၊ အစ္ဆယော၊ ပေ၊ သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ–ဟူသည်တည်း။(၃၃)။["ဒီဃ, ရဿ, လောပေဟိ"သည် ဝိကာရ၏ သရုပ်ပြဝိသေသနတည်း။]

ဣတိ–ဤစကားအစဉ်ဖြင့်၊ ပကတိသန္ဓိ ဝိဓာနံ–သည်၊ နိဋ္ဌိတံ–ပြီ။

---

(၃၆) ယေဘုယျေန၊ ပေ၊ ဘာဝေါ။ ။ကား "**ပကတိ ရူပါ ဟောန္တိ**"၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြသောဝါကျတည်း၊ ဤသုတ်ဖြင့် "**ပကတိပြု**"ဟူရာ၌ "**ဒီဃ ရဿ မပြုရ–မချေရ**"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဗျည်းနှောင်းရာ၌ ထိုသို့ ဒီဃ ရဿ မပြု မချေရဘဲ ပကတိ ပြုရသော ရုပ်တို့သာ များသောကြောင့် "**ယေဘုယျေန**"ဟု ဆိုသည်၊ ယဗျည်း ဝဗျည်းနှောင်းရာ၌ "**အစ္ဆယော၊ ပေ၊ ကရောတိ၀ါ**"တို့သည် ဒီဃံသုတ်ဖြင့် ဒီဃမပြုရအောင် ပကတိပြုထားသော ရုပ်တို့တည်း၊ "**အစ္ဆာယော,ပစ္ဆာယော,ဘာသတိ၀ါ ကရောတိ၀ါ**"ဟု ဒီဃမပြုပါနှင့်–ဟူလို၊ ["**ဘာသတိ၀ါ,ကုဗ္ဗတိ၀ါ**"ကား ပါဠိဗျက်၊ "**မနုသာ စေ ပဒုဋ္ဌေန, ဘာသတိ၀ါ ကရောတိ၀ါ**"ဟူသော ဓမ္မပဒအတိုင်း သီဟိုဠ်မှ ရှိသည်။] "**ဝေဒနာ+ကွန္ဓော, ဘာ+ဂျ၀ါ, ဘဇ္ဇောကသာ+မိ၀, ဒီ+ယတိ, တုဏ္ဍိ+ဘူတော**"တို့ကား ရဿံသုတ်ဖြင့် ရဿ မပြုအောင် ပကတိပြုရသော ပုံစံများတည်း၊ "**သော+ဓမ္မံ ဒေသေတိ**"၌ လောပဆွ တတြာကာရောသုတ်ဖြင့် သြကို မချေရအောင် ပကတိပြုရသည်။

ကွစိ မပါနှင့် အပါ။ ။ဤသုတ်သည် တတိယပိုင်းလာ ဒီဃံ ရဿံ လောပဆွ တတြာကာရော ၃ သုတ်မျှကို တားမြစ်သော သုတ်တည်း၊ ထို ၃သုတ်ဖြင့် စီရင်အပ်သောရုပ်လည်း ပိဋကတ်တော်၌ အလွန်နည်းပါးရကား ပကတိပြုရသော ဌာန တွေ့သာများ၏၊ ထို့ကြောင့် ပကတိပြုရာ ဌာနများကြောင်းထင်ရှားရကား "**ယေဘုယျေန၊ ပေ၊ ဝိကာရာဘာဝေါ**"ဟု ယေဘုယျသဒ္ဒါထည့်၍လည်း ဖွင့်နိုင်သည်၊ သရေ ကွစိသုတ် ကား ဒုတိယပိုင်းလာ "**သရာ သရေ**"စသောသုတ်များကို တားမြစ်သော သုတ်တည်း၊ ထို သရာ သရေ စသောသုတ်တို့ဖြင့် စီရင်ရာရုပ်ကား အလွန်များ၍ တားမြစ်ဖို့ရုပ်မှာ နည်းပါးသောကြောင့် "**သရေ ကွစိ**"ဟု ကွစိသဒ္ဒါထည့်၍ သုတ်တည်ရသည်–ဟု **အရှင်ကစ္စည်း**၏အလိုကိုမှတ်ပါ။

[ဆောင်] **ဗျည်းနှောင်းရာတွင်, စီရင်နည်းပါး, ပကတိများ၍, မှတ်သားလေဘိ, သရာ ပကတိ၌, ကွစိမလောင်း၊ သရနှောင်းဝယ်, စီရင်ဖွယ်များ, ပကတိရှားသဖြင့်, နှောက်ဖျားသုတ်မှ, ကွစိပြုသည်, မှတ်ကြ ကစ္စည်း အာဘော်တည်း။**

ဗျဉ္ဇနသန္ဓိအခန်း

(၃၇) အထ–ပကတိသန္ဓိဝိဓာနဏ၏ အခြားမဲ့၌၊ ဗျဉ္ဇနသန္ဓိ ဝုစ္စတေ၊ ဗျဉ္ဇနေတိ–ဗျဉ္ဇနေဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဓိကာရော–လိုက်သောသဒ္ဒါတည်း၊ သရာတိ ကွစိတိ စ ဝတ္တတေ။

ဒီဃံ။ ။ပရေ ဗျဉ္ဇနေ သရာ ခေါ ကွစိ ဒီဃံ ပပ္ပေါန္တိ၊ ဣတိ–ဤသုတ် ဖြင့်၊ သုတ္တသုခုစ္စာရဏဆန္ဒာနုရက္ခဏဌာနေသု–စုဏ္ဏိယပါဠိဝယ် ရှတ်လွယ်ရာ ဌာန, ဆန်းစောင့်လိုရာဌာနတို့၌၊ ဒီဃော–ဒီဃအပြုသည်၊ (ဟောတိ) တျဿ ပဟီနာ–တျဿ ပဟီနာဟု တည်၊ တျဿ ပဟီနာ–တျဿ ပဟီနာဟု ပြီး၏၊ [နောက်၌ ဤအတိုင်းပေး၊] မဓုဝါ မညတိ ဗာလော–ဟုတည်၊ မဓုဝါ မညတိ

---

(၃၇) **ဗျဉ္ဇနေတိ အဓိကာရော**။ ။ကစ္စည်းကျမ်း၌ လာသော သန္ဓိတတိယပိုင်း တစ်ပိုင်းလုံးသည် ဗျည်းနောင်းရာ၌လည်းကောင်း, ဗျည်းကိုလည်းကောင်း စီရင်သော ဗျဉ္ဇနသန္ဓိအခန်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် သရာပကတိ ဗျဉ္ဇနေသုတ်မှ ဗျဉ္ဇနေသဒ္ဒါသည် တစ်ခန်းလုံးကုန်အောင် လိုက်ရမည်ဖြစ်၍ **"အဓိကာရော"**ဟု ဆိုသည်၊ သရာသဒ္ဒါလည်း တစ်ခန်းလုံးကုန်အောင် လိုက်ရမည်ပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဤအခန်းမှာ ဗျည်းနှင့်ဆိုင်သော အခန်းဖြစ်၍ ဗျဉ္ဇနေသဒ္ဒါကို အဓိကာရောဟု ဆိုပြီးလျှင် သရာနှင့်ကွစိကို **"ဝတ္တတေ"** ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။သုတ်ပေါင်းများစွာ လိုက်ရုံမျှကို **"အဓိကာရော"**ဟု မဆို၊ သူ၏နယ်ပယ်ဖြစ်မှသာ **"အဓိကာရော"**ဟု ဆိုသည်၊ ရိုးရိုးလိုက်ရာ၌ကား သုတ်ပေါင်း များသည်ဖြစ်စေ, နည်းသည်ဖြစ်စေ **"ဝတ္တတေ"**ဟုသာ ဆိုသည်ဟု ခွဲခြားပါ။

သုတ္တသုခုစ္စာရဏ၊ ပေ၊ ဒီဃော။ ။ကွစိအရ ဒီဃပြုရာဌာန၏ တချို့တလေသာ ရှိကြောင်း ပြသောစကားတည်း၊ သုတ္တဟူသည် စုဏ္ဏိယပါဠိတည်း၊ ထိုစုဏ္ဏိယဝယ် ဒီဃပြုလိုက်လျှင် ပိုရှည်ချောမည့် အရာ၌လည်းကောင်း, ဒီဃမပြုလျှင် ဆန်းပျက်မည်စိုး၍ ဆန်းကောင်းအောင် စောင့်ရှောက်ရမည့် ဂါထာအရာ၌လည်းကောင်း ဤ ၂ ဌာနခွဲ ဒီဃပြုရသည်။ [ဂါထာ၌ သုခုစ္စာရဏအကျိုး, ဆန္ဒာနုရက္ခဏအကျိုး ၂ မျိုးလုံးရနိုင်၏။]

[ဆောင်] သုခုစ္စာရဏ, ဆန်းစောင့်ထဟု, ဒီဃ ၂ ချက်, ကွစိတွက်, မှတ်ချက် (ရှ) ပြသည်။

တျဿ၊ ပေ၊ ဒူဟရတာ။ ။**"တျဿ,သ္မိဿ"**ကား ဤသုတ်နှင့်ဆိုင်ရာ တည်အပ်သောရုပ်တို့တည်း၊ [**"တေ+အဿ, သော+အဿ"**ဟု အရင်းအစခံ တည်ပုံကို သိပါ။] **"မဓုံ ဝါ မညတိ ဗာလော, ယာဝ ပါပံ နပ္ပစ္စတိတိအာဒီသု သဒ်သေ"**ဟု ဝါသဒ္ဒါ၏ သဒ်သအနက်ကိုဖွင့်သော သီလက္ခန် ဋီကာနှင့်အညီ**"မဓုံဝါ"**ဟု ရှိရမည်၊ ထိုသို့ရှိမှလည်း **"ပါပံ–မကောင်းမှုကို၊ မဓုံ ဝါ–ဗျားရည်ကိုကဲ့သို့၊ မညတိ–မှတ်ထင်၏"**ဟု **"ပါပံ"** ဥပမေယျနှင့် **"မဓုံ"** ဥပမာနတို့ ဝိဘတ်ချင်းတူမျှ၍ ထုံးစံကျသည်၊

ဗာလော–ဟုပြီး၏၊ တထာ–ထို့အတူ၊ ဒေဝ ဂါမေ မုနိ စရေ၊ ပေ၊ ဒုဟရတာ–ဒေဝ ဂါမေ မုနိစရေ၊ ပေ၊ ဒုဟရတာပြီး၏၊ ကွစိတိ ကိ၊ ဘုဇ,သွသ,ပတိလိယတိ–ဘုဇ,သွသ,ပတိလိယတိတို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ (၃၅) ။

(၃၆) ယိဋ္ဌံ ဝါ ဟုတံ ဝါ လောကေ၊ ပေ၊ ယထာဘာဝိ+ဂုဏေန သော, ဣတိ–ဟူကုန်သော၊ ဣဓ–ဤပြုယုဂ်တို့၌၊ ပုဗ္ဗသိမ်ယေ၀–ရှေ့ဗျဥ္ဇနေ, သရာ, ကွစိသဒ္ဒါ ၃ မျိုးသည်ပင်၊ အဓိကာရေ–လိုက်လတ်သော်၊...

ရဿံ။ ။ပရေ ဗျဥ္ဇနေ သရာ ခေါ ကွစိ ရဿံ ပပ္ပေါန္တိ၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဆန္ဒာနုရက္ခဏေ–ဆန်းစောင့်လိုရာဌာနဲ့၌လည်းကောင်း၊ အာဂမေ–အာဂုံနှောင်းရာ၌လည်းကောင်း၊ သံယောဂေ–သံယုဂ်နှောင်းရာ၌လည်းကောင်း၊ ရဿတ္တံ–ရဿအဖြစ်သည်၊ ဟောတိ။ (၃၆) ။

[**"မရ၀ါ=မရူ၀**"တို့ရှိလျှင် ပါဠိပျက်။] ဤသုတ်၌ ပြလိုရင်းပုံစံမှာ **"မညုတိ+ဗာလော"** သာတည်း၊ ယဂိုဏ်းရှိမှ ဆန်းတဲ့မည်ဖြစ်သောကြောင့် **"ညုတိဗာ"**ဟု ဒီဃ ပြုရသည်၊ ဧာယတိပုဒ်များ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ မုနိစသည်၌လည်း **"မုနိ–ခ္ခန္တိ–မဂ္ဂံ–သွက္ခာတော–ယွဟံ–ဥဇု–သုဟုဇု–အနု–ဒု"**ဟု ပုဒ်ရင်းဖြစ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် ဒီဃပြုထားသည်။

ဒူရမံ=ဒူဒမံစသော မူကွဲ။ ။**"ဒူရမံ"**ဟု သိဟိုဠ်ရှိ၏၊ မြန်မာမူ၌ **"ဒူဒမံ"**ဟု ရှိသည်၊ သူရက္ခံရုပ်ကား သိဟိုဠ်မူ၌မရှိ၊ ရှင်းပြဦးမည်–သက္ကတ၌ **"ဒုရ်"** ဥပသာရသည် ပါဠိ၌ ရ ဟျောက်ရကား နောက်၌ကပ်ဖွယ် သရရှိလျှင်**"ဒုရတ္တံ"**စသည်ဖြင့် (ရ)လာ၏၊ ကပ်ဖွယ်မရှိဘဲ ဝဂ်အက္ခရာ (ဒွေဘာ၀ဌာန)ဖြစ်လျှင် "ဒုက္ကတံ"ဟု ဒွေဘော်လာရ၏၊ အ၀ဂ် ဒွေဘာ၀ဌာနမဟုတ်မူကား ဒီဃပြု၍၊**"ဒူ"**ဟု ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် **"ဒု+ဒမံ"**၌ ဒသည် ဒွေဘာ၀ဌာန ဖြစ်သောကြောင့် ဒုဒ္ဒသံစသည်ကဲ့သို့ **"ဒုဒ္ဒမံ"**ဟုသာ ဖြစ်သင့်၏၊ **"ဒု+ရမံ"**၌ ရ ကား ဒွေဘာ၀ဌာနမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် **"ဒူ+ရမံ"**သာ ပါဠိမှန်ဟု မှတ်ပါ၊ [ဝိ၀ေကေယတ္ထ ဒူရမံ၊–ဓမ္မပဒ။] သု ဥပသာရကား ပါဠိသက္ကတ ၂ဌာနခ၌ပင် "သု"ဟုသာ ရှိသောကြောင့် ဒီဃမပြုနိုင်ရကား**"သူရက္ခံ"**ဟု ပါဠိမရှိသင့်၊ ထို့နောက် **"ဒူဘရတာ"**လည်း ပါဠိ၌**"ဒုဗ္ဘရတာ"**ဟု ဒွေဘော်သာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် **"ပုညံ စောရေဟိ ဒူဟရံ"** (သံယုဂ်–ဇရော၀ဂ်)မှီ၍ **"ဒူဟရတာ"**ဟု ရှိမှ စည်းကမ်းကျသည်။

(၃၈) **ဆန္ဒာနုရက္ခဏော၊ ပေ၊ ရဿတ္တံ**။ ။ဤကား**"ကွစိ"**အရ ရဿပြုရာဌာန တချို့တလေသာရှိကြောင်း ထုတ်ပြခြင်းတည်း၊ ဤရူပသိဒ္ဓိအလို **"ဆန်းစောင့်ရာ၌လည်းကောင်း, အာဂုံနှောင်းရာ၌လည်းကောင်း, သံယုဂ်နှောင်းရာ၌လည်းကောင်း"** ဤ ၃ဌာနတို့၌သာ ဤသုတ်ဖြင့် ရဿပြုရမည်၊ သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့၌ကား ကွစာဒိ မဗျူတ္တရာနံသုတ်ဖြင့် ရဿပြုလိမ့်မည်။

[ဆောင်] **ဆန်းစောင့်ဌာန, အာဂမနှင့်, သံယောဂနှောင်း, ၃ ချက်ပေါင်း၍, ပြုကောင်းဤ၀ယ်, ရဿံနယ်သာ၊ အလယ်တဒ္ဓိတ်, သမာသ်ပုဒ်ကား, မဗျူတ္တရာရှိ, ကွစာဒိဖြင့်, သိလေ ရဿအပြုတည်း။**

တာဝ–ရှေးဦးစွာ၊ ဆန္ဒာနုရက္ခဏော–၌၊ (ရဿတ္တံ ဟောတိ၊) ယိဋ္ဌံဝ ဟုတံဝ လောကေ၊ ပေ၊ ယထာဘာဝိ ဂုဏေန သော–ပြီး၏၊အာဂမေ–အာဂုံ နှောင်းရာ၌၊ ရဿတ္တံ–ရဿအဖြစ်ကား၊ ယထယိဒံ, သမ္မဒက္ခာတော–ဟူသည်တည်း၊...သံယောဂေ–သံယုဂ်နှောင်းရာ၌၊ ရဿတ္တံ–ကား၊ ပရာ+ကမော, အာ+သာဒေါ–ဟုတည်၊ ပရက္ကမော, အဿာဒေါ–ဟုပြီး၏၊ ဧဝံ–တူ၊ တဏှာက္ခယော၊ ပေ၊ ထုလ္လစ္ဆယော–ဟုဖြစ်၏၊...ကွစိတိ ကိံ၊ မာယိဒံ၊ ပေ၊ သူယျတိ–တို့၌တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

ဆန္ဒာနုရက္ခဏနှင့် အာဂမ။ ။**"ယိဋ္ဌံဝါ ဟုတံဝါ လောကေ၊ ပေ၊ ယထာ ဘာဝိ ဂုဏေန သော"**တို့သည် ဂါထာတွင်း၌ရှိသော ပြယုဂ်များတည်း၊ ဆိုင်ရာဂါထာ၏ ဆန်းတဲ့အောင် **"ဝါ–လာ–ဒီ–ဝီ"**ဟူသော ဒီဃများကို ရဿပြုရသည်၊ [ဤ ဆန္ဒာနုရက္ခဏ၌ ရှုတ်ချောသော သုခုစ္စာရဏကိုလည်း သွင်းယူထိုက်၏၊ မှန်၏–ဘာဝါဒိ, ယထာဘာဝိတို့၌ ဒီဃဖြင့် ရှိသော်လည်း ဆန်းမပျက်, ရှုတ်ချ ချောအောင်သာ ရဿပြုခြင်းဖြစ်သည်ဟု ထင်သည်၊] ယထယိဒံ–သမ္မဒက္ခာတောဌ် ယ–ဒတို့သည် ယ ဝ မ ဒ နသုတ်ဖြင့်လာသော အက္ခရာများတည်း၊ ထို (လာသော)အဂုံ အက္ခရာကြောင့် ယထာ သမ္မာတို့၌ ရဿပြုသည်။

သံယောဂ ရဿ။ ။သီဟိုဠ်မှ၌ . **"ပရာ+ကမော, ပရက္ကမော၊ အာ+သာဒေါ, အဿာဒေါ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ် ပုဒ်စပ်၂ မျိုးပြု၍ ထို့နောက်မှ **"ဧဝံ တဏှာက္ခယော၊ပေ၊ ထုလ္လစ္ဆယော"**ဟု ရှိ၏၊ ထိုသို့ရှိမှလည်း ဧဝံဖြင့် **"ရှေ့ ရုပ်၌ ပုဒ်ဖြတ်သလို ဤ၌ ပုဒ်ဖြတ်ပါလေ"**ဟု ညွှန်ပြရာရောက်သောကြောင့် စည်းကမ်းကျ၏သည်၊ **"ပရာ+ကမော"** ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းမှာလည်း အလွယ်ပြုခြင်းသာ၊ **"ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနဝသေန ပရက္ကမော"** ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီနှင့်လည်းကောင်း **"ပရက္ကမော အဿာဒေါတိ ကဝဂ္ဂါဒိတော ယာဝသကာရာ သံယောဂပရာနံ အာဒုပသဂ္ဂါနမုဒါဟရဏံ"**ဟူသော ဋီကာနှင့်လည်းကောင်း ညီအောင် **"ပရံ+အာ+ကမော"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရမည်၊ ကွစိ လောပ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ် ချေ, ရဇွင်း, ချေ, ကပ်, ကဒွေဘော်လာ, ဣ သံယုတ်ကြောင့် ရာ၌ အာကို ရဿပြု။

အာ+သာဒေါ၌လည်း (သ)ဒွေဘော်လာပြီးမှ ရဿပြု၊ ထို့နောက် **"တဏှာ+ခယော"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်, ဂကဒွေဘော်လာ, ရဿပြု၊ **"လာဘီ+အမှိ, ဝသီ+အမှိ"**ဟု ဖြတ်, နောက်(အ)ချေ, မှိ(မနှင့်ဟ) သံယုဂ်ကြောင့် ဤကို ရဿပြု၊ **"ထူလ+အစ္ဆယော= ထူထဲ ကြမ်းတမ်းသောအပြစ်"**၌ လရွင်း, ချေ, ကပ်(ထူလစ္ဆယော) လ် ဒွေဘော်လာ, လ္ဆ သံယုတ်ကြောင့် ဦးကို ဥ ရဿပြု။ [**"မာ+ယိဒံ, မနသာ+ဒညာ"**တို့၌ **"မာ+ဣဒံ, မနသာ+အညာ"**တည်း၊ ယ်–ဒ်လာသော အာဂုံနှောင်းပါလျက်လည်းကောင်း, ယထာ+ဣမံ, အာ+ချာတိက်, ဒီယျတိ, သူယျတိတို့၌ သံယုဂ်နှောင်းလျက်လည်းကောင်း ကွစိသဒ္ဒါက တားမြစ်သောကြောင့် ရဿ မပြုရ။]

• • • • • • • • • • • •

(၃၉) ဒေသော+ခေါ၊ ပေ၊ နု နိ၀ တ္ထတိ ဣတိ–ဟူကုန်သော၊ အတြ, တသို့ယေ၀–ထိုဗျဉ္ဇနေ, သရာ, ကွစိသဒ္ဒါသည်ပင်၊ အဓိကာရေ–သော်၊...

လောပဉ္စ တတြာကာရော။ ။ပရေ ဗျဉ္ဇနေ သရာခေါ် ကွစိ လောပ်ပပ္ပေါ်နို့၊ တတြ လုတ္တေ ဌာနေ–ထိုကျေရာဌာနဌ၌၊ အကာရာဂမောစ ဟောတိ၊... ဒေတ တသဒ္ဒန္တောကာရသော၀–ဒေတသဒ္ဒါ တသဒ္ဒါတို့၏ အဆုံးသြ၏သာလျှင်၊ အ်ယံ လောပေါ–ဤကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) သေခေါ် ဗျဉ္ဇနိ ကာဟိတိ, သဂစ္ဆံ နု နိ၀ တ္ထတိ–သေခေါ်၊ ပေ၊ နု နိ၀ တ္ထတိပြီး၏၊ ဒေ၀–ဟူ၊ သေ+ဓမ္မော, သေ+ပတ္ထောသိ, သ+မုနိ, သ+သီလ၀ါ–သေ+ဓမ္မော၊ ပေ၊ သသီလ၀ါပြီး၏ ။(၃၇)။

ကွစိတိ ကိ၊ ဒသော+ဓမ္မော, သော+မုနိ, သော+သီလ၀ါ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ စသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ သရေပိ–သရကြောင့်လည်း၊ ဒေတသဒ္ဒန္တသ–ဒေတသဒ္ဒါ၏ အဆုံးသရ၏၊ ကွစိ (လောပေါ ဟောတိ၊) ယထာ–ပုံစံကား၊ ဒေ+အတ္ထော, ဒေ+အာဘောဂေါ, ဒေ+ဣဒါနိ–ဟူသည်တည်း။

(၄၀) ဝိပရိဏာမေန–ဝိဘာတ် ပြောင်းလဲသောအားဖြင့်၊ သရမှာတိ ဗျဉ္ဇနသာတိစ ဝတ္တတေ၊ [သရာ–ဗျဉ္ဇနေသဒ္ဒါတို့သည် ပရပုဒ်က အပါဒါန်ဝဲ့သော ကြောင့် "**သရမှာ**"ဟုလည်းကောင်း, ပရသနှင့် အရတူသောကြောင့် "**ဗျဉ္ဇနသ**" ဟုလည်းကောင်း ဝိဘာတ်ပြောင်း၍ လိုက်ကြသည်။]

---

(၃၉) **ဒေတ၊ ပေ၊ ယံ လောပေါ။** ။ဤသတ်မှတ်ခြင်းကား "**တဒနုပရောဓေန**" ဟူသော ပရိဘာသာသုတ်အရ ဘုရားပါဠိတော်နှင့်လျော်အောင် သတ်မှတ်ခြင်းတည်း၊ ဒေသော သောတို့သည် ဒေတ တသဒ္ဒါမှ ဖြစ်လာသောကြောင့် "**ဒေ–တသဒ္ဒန္တ**"ဟု ဆိုသည်ကိုလည်း သတိပြုပါ၊ ထိုသို့ "**ဒေ–တတို့မှ ဖြစ်လာသော ဒေသော–သောတို့၏ အဆုံးသရ**"ဟု ဆိုသဖြင့် "**ပုရိသော, သော(မိမိဥစ္စာ)**"စသည်၌ သောတို့၏ သြကို ကား ဤသုတ်ဖြင့် မချေရဟု သိစေသည်။ [ရုပ်တွက်ပုံနှင့်တကွ ပုံစံအားလုံး လွယ်ပြီ။]

စသဒ္ဒေန၊ ပေ၊ ကွစိ။ ။[ဤ၌ "**ကွစိ**"နောင် "**လောပ်**"ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ သီဟိဠ်မူ၌ မပါ၊ "**ဒေသ်သဒ္ဒန္တ သ–၏၊ လောပ်–သို့၊ ပပ္ပေါတိ–၏**"ဟုဆိုလျှင် ပပ္ပေါတိ၏ ကတ္တားမရှိ၍ မကောင်း၊ "**လောပ်**"က ဒုတိယန္တဖြစ်၍ "**ကျေခြင်းသည်**"ဟုလည်း မပေးနိုင်၊ ထို့ကြောင့် "**လောပေါ**"ရှိလျှင် တော်သေး၏။] စဖြင့် ချေပြီးနောက် (အ) လာဖို့မှာ သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် ပြီးနိုင်သည်၊ "**ဒေသော+အတ္ထော, ဒေသော+အာဘောဂေါ, ဒေသော+ဣဒါနိ**"တည်, ဤသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သြခေယ, သုတ်ရင်းဖြင့် ထိုကျေရာ၌ "**အ**"လာဟု ဆို၊ ဤသုတ်နှင့်စပ်၍ အခြားမှတ်သားဖွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ရှု။

• • • • • • • • • • • •

(၄၀) **ပရ ဒ္ဒေဘာ၀ေါ။** ။ပရနှင့် ဒ္ဒေဘာ၀ေါသည် သမာသ် မဟုတ်ကြ၊

ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ။ ။ဌာနေ သရမှာ ပရဿ ဗျဥ္ဇနဿ ဒွေ ဘာဝေါ ဟောတိ၊ ဒ္ဝိန္နံ–၂ လုံးတို့၏၊ ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဒ္ဝိဘာဝေါ–၂ လုံးတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း၊ သော ဧဝ–ထို ဒ္ဝိဘာဝသည်ပင်၊ ဒွေဘာဝေါ–ဒွေဘာဝမည်၏။ **(၃၈)** ။

စ–ဆက်ဦးအံ့၊ ဇ္ဇ–ဤသုတ်၌၊ ဌာနံနာမ–ဒွေဘော်လာရာဌာန မည်သည်၊ ရဿာကာရတော–ရဿ ၃ လုံး, အာဒီဃမှ၊ ပရံ–နောက်ဖြစ်သော၊ (ဤပရံကို အာဒီဗျဥ္ဇနံ၌စပ်၊) ပပတိပဋ္ဌိကမုကုသကုဓကိဂဟဇုတဉာသိသုသမ္ဘုသရသသာ ဒီနံ–ပ,ပတိဉပသာရ,ပဋ္ဌိအာဒေသ,ကမုဓာတ်,ကုသ,ကုဓ,ကိ,ဂဟ,ဇုတ,ဉ,သိ, သု,သမ္ဘု,သရ,,သသဓာတ် အစရှိသည်တို့၏၊ အာဒိဗျဥ္ဇနံ–အစဗျည်းလည်းကောင်း၊ တိကတယတိ သဝတာဒီနံ–တိက,တယ,တိ သ,ဝတ အစရှိသည်တို့၏၊ အဒိစ–အစဗျည်းလည်းကောင်း၊ ဝတုဝဋ္ဋဒိသာဒီနံ–ဝတု,ဝဋ္ဋဒိသ အစရှိသည်တို့၏၊ အန္တ္ဓ–အဆုံးဗျည်းလည်းကောင်း၊ ဥဒုနိဉပသဂ္ဂ, တစတုဆသန္ဓသဒ္ဒါဒေသသာဒိတော–ဉ ဒု နိဉပသာရပုဒ်, တ စတု ဆ သန္ဓသဒ္ဒါ၏ အာဒေသဖြစ်သော သ အစရှိသည်တို့မှ၊ ပရ–နောက်ဗျည်းလည်းကောင်း၊ အပဒန္တာနာကာရဒီဃတော–ပုဒ်အဆုံးလည်းမဟုတ်, အာဒီဃလည်းမဟုတ် သော အခြားဒီဃမှ(နောက်၌၊) ယကာရာဒိစ–ယအက္ခရာ အစရှိသည်လည်းကောင်း၊ [**"သန္ဓသဒ္ဒါဒေသ–သာဒိတော"**ဟု သိဟိုင်ဋ္ဌမူအုတိုင်း **"သန္ဓသဒ္ဒသ အာဒေသဘူတသသဒ္ဒတောစ"**ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ပရ၌ ဆဋ္ဌီ သဝိဘတ်ကို **"ပရ"**ဟူသော ဤနိပါတနဖြင့် ချေထားသည်ဟု ပြလိုမှ **"ပရဿ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ **"ဒ္ဝိန္နံ+ဘာဝေါ, ဒ္ဝိဘာဝေါ"**ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်တွဲခိုက်၌ ဒ္ဝိကို ဒွေမပြုနိုင်သေး၊ ထို့ကြောင့် **"ဒ္ဝိဘာဝေါ ဧဝ ဒွေဘာဝေါ"**ဟု သွတ္ထတဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဏာပစ္စည်း သက်ပြီးမှ ဒ္ဝိ၌ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိ ပြုနိုင်သည်၊ **"ဒ္ဝိန္နံ+ဘာဝေါ"**အရ **"၂လုံး၏+ ဖြစ်ကြောင်း"**ဟူသည် နောက်ထပ် တစ်လုံးလာခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဒွေဘာဝ သည် ဝိဓိရှစ်မျိုးတွင် အာဂမဝိဓိဟုမှတ်ပါ၊ အကျယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာ၌ ရှုပါ။

ဌာနံ နာမ၊ ပေ၊ ဣစ္ဆေဝမာဒီ။ ။**"ပရဒွေဘာဝေါ ဌာနေ"**ဟု သုတ်၌ပါသော ဌာနေအရ ဒွေဘော်ပြုရာဌာနကို **"တဒနုပရောဓေန"**နှင့်အညီ သတ်မှတ်ပြလိုသော ကြောင့် **"ဣစ္ဆေ ဌာနံနာမ"**စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဤ၌ ဌာနံနာမကို **"ဝဏ္ဏစတုတ္ထဒုတိယာ ဣစ္ဆေဝမာဒီ"**ဝယ် ဣဝစ္ဆဝမာဒိ၌(တုလျှတ်+လိင်္ဂတ်အဖြစ်ဖြင့်)စပ်၊ **"သသာဒီနမာဒိ ဗျဥ္ဇနံ"**၌ အာဒိဗျဥ္ဇနံပုဒ်, အာဒိစ–အန္တ္ဓ–ပရ–ယကာရာဒိစ–(ဂါထာ၌) အာဒေသော–သိသကာရော–(ထို့နောက်) ဆန္ဒာနုရက္ခဏော **"ဗျဥ္ဇနံ စ"**ဟု ထည့်အပ်သောဗျဥ္ဇနံပုဒ်,

ယ၀တံ–ယအက္ခရာရှိကုန်သော၊ တလနာဒီနံ–တ လ နအစရှိသည်တို့၏၊ အာဒေသောစ–လည်းကောင်း၊ သယာဒီနံ–သယေစသုတ် အစရှိသည်တို့၏၊ (အာဒေသောစ–လည်းကောင်း၊) သဟာဓာတွန္တု ယာဒေသောစ–(တသ၀ဝဂ္ဂ ယကာရ၀ကာရတို့ သဓာတွန္တု သသုတ်ဌာလာသော) ဓာတ်တွန်နှင့်တကွဖြစ်သော ယ၏ အာဒေသလည်းကောင်း၊ တပါဒိတော–တပအစရှိသည်မှနောက်ဌ၊ သိသကာရောစ–သိပစ္စည်း၏ သအက္ခရာလည်းကောင်း၊ [**"သဟာဓာတွန္တု သာဒေသော"**ဟု တချို့ရှိသည်မှာ ဋီကာနှင့် မ‌ညီ။]

ဆန္ဒာနုရက္ခဏော–ဆန်းစောင့်ရာဌ၊ (ဗျဉ္ဇနံစ–ဗျည်းလည်းကောင်း၊) ဃရ ဈေ၊ခံသုဘမာဒီနံ–ဃရ,ဈေ,ခံသု, ဘမု အစရှိသောဓာတ်တို့၏၊ အာဒိ–အစ ဗျည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ရဿာကာရတော–ရဿ ၃ လုံး, အာဒိဃမှ (နောက်ဌ၊) ၀ဂ္ဂစတုတ္ထဒုတိယာစ–၀ဂ်တို့၏ စတုတ္ထ ဒုတိယ အက္ခရာတို့လည်းကောင်း၊ ဣစ္ဆေ၀မာဒိ–ဣသို့အစရှိသည်တည်း။ [**"၀ဂ္ဂါနံ စတုတ္ထ"**ဟု မြန်မာမူရှိ၏။]

၀ဂ္ဂ ဒုတိယာ စတုတ္ထာပုဒ်တို့ကား ဣစ္ဆေ၀ဌ ဣတိသဒ္ဒါ ညွှန်ပြအပ်သော နိဒဿေတဗ္ဗ ပုဒ်တို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုပုဒ်များကို **"ဌာနံ+ဣစ္ဆေ၀မာဒိ"**တို့နှင့် ဝိဘာတ်ချင်း တူအောင် ပဌမာဝိဘတ္တန္တ ပုဒ်များချည်း ဖြစ်စေရမည်၊ [ဤစာသွားမျိုးကို သရေ ကွစီ သုတ်ဌ‌လည်း တွေ့ခဲ့ပြီ၊ သို့ဖြစ်၍ **"သသာဒီနမာဒီဗျဉ္ဇနာနံ"**ဟု ယခုတွေ့ရသော ပါဌ်ဌ သဒ္ဒါ အနက် ၂ ဖက်လုံး ပျက်သည်ကို စာသွားနားလည်သူတိုင်း သိနိုင်ပြီ၊ ထို့ကြောင့် **"ဒ္ဝိဘာ၀ံ အာပဇ္ဇတိတိ သမ္ဗန္ဓော"**ဟု ဋီကာဖွင့်သော်လည်း ထိုအတိုင်း စာသွားထုံးစံ မကျ၍ (ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်ဌ)စာသွားထုံးစံကျအောင် အနက်ပြင်ထားသည်။]

ထို့ပြင်။ ။**"ဆန္ဒာနုရက္ခဏောစ"**ဌ စပ်ပုဒ် မပါသောကြောင့် **"ဗျဉ္ဇနံ"**ဟု ထည့်လိုက်သည်၊ **"ယရဈေ၊ခံသုဘမာဒီနမာဒီစ၊ ပေ၊ ၀ဂ္ဂါနံ စတုတ္ထဒုတိယာ"**ကိုလည်း ဌာနတစ်ခုတည်းဟု မှတ်ပါ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–**"မာဒီစ"**ဟု ရှေ့မှာသာ စသဒ္ဒါပါ၍ ဒုတိယာဌ မပါသောကြောင့်လည်းကောင်း, အနက်ပေးရာဌ **"အာဒိ–အစဖြစ်ကုန်သော၊ စတုတ္ထဒုတိယာစ–တို့လည်းကောင်း"**ဟု တစ်ပေါင်းတည်း အနက်ပေးမှသာ စာသွားထုံးစံ ကျသည်ပြင် **"ယရဈေ၊ ပေ၊ ဒုတိယာ"**တို့ အဓိပ္ပာယ်တစ်ရပ်တည်းဟု သိသာသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ ပုံစံများဌ အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤဌာနကို သတ်မှတ်ရာဌ **"ရဿာကာရတော ပရံ"**ဟု ဆိုသောကြောင့် **"အ ဣ ဥ"** ရဿ သုံးလုံးနှင့် **အာဒီဃနောက်ဌ‌ရှိသော ပ ပတိ စသည်ကိုသာ ဒွေဘော်ပြုရာဌာန ဖြစ်သည်၊ ဤ ဦ စသော ဒီဃသရတို့ နောက်ဌ‌ကား ပ ပတိ စသည်ပင်ရှိသော်လည်း ဒွေဘော်ပြုရာဌာန မဟုတ်"**ဟုလည်းကောင်း, **"အ၀ဒ္ဓာနာ ကာရဒီဃတော"**အရဌ‌မူ အာဒီဃ မဟုတ်သော ဤ–ဦ–ဧ–ဩ ဒီဃနောင် ဒွေဘော်ပြုရသေးကြောင်းကိုလည်းကောင်း သိပါ။

တတ္ထ–ထိုဌာနတို့တွင်၊ တာဝ–ရှေးဦးစွာ၊ ပပတိပဋိသု–ပ ပတိ ပဋိတို့၌၊ (ယထာ–ပုံစံကား)၊ ဣဓ+ပမာဒေါ–တည်း၊ ဣဓပွမာဒေါ–ပြီး၏၊ ဧဝं–တူ၊ အပွမာဒေါ, ဝိပွယုတ္တော, သုပွသန္နော–ဟု ဖြစ်၏၊ [ဤမှ နောက်၌ **"သုပွဋ္ဌိပန္နော"**ကား **"သုပွဋ္ဌိပတ္တိ "**ရှေ့မှာ ရှိသင့်၏၊] သမ္မာ+ပဓာနံ–ဟု တည်၊ ရဿတ္တံ–မာန်၌ ရဿအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ သမ္မပွဓာနံ–ပြီး၏၊ အပွတိဝတ္တိယော၊ ပေ၊ ဝိပွဋ္ဌိသာရော, သုပွဋ္ဌိပန္နော, သုပွဋ္ဌိပတ္တိ–ပြီး၏။

ကမာဒိဓာတူသု–ကမု အစရှိသောဓာတ်တို့၌၊ (ယထာ–ကား)၊ ပဏ္ဏမော၊ ပေ၊ ဥဒဗ္ဗဟိ ဣစ္စာဒိ–ပဏ္ဏမော၊ ပေ၊ ဥဒဗ္ဗဟိ, အစရှိသည်တည်း၊...သရမှာတိ ကိုး၊ သမ္မယုတ္တော၊ ပေ၊ သင်္ဂဟော–သမ္မယုတ္တော၊ ပေ၊ သင်္ဂဟောတို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ဌာနေတိ ကိုး၊ မာစ+ပမာဒေါ၊ ပေ၊ ပစ္စ+မောဒတိ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

ပ ပတိ ပဋိသု၊ ပေ၊သုပွဋ္ဌိပတ္တိ။ ။ဣဓ+ပွမာဒေါ၊ ပေ၊ သမ္မပွဓာနံ–တို့သည်၊ (အစဉ်အတိုင်း) ရဿ သုံးလုံးနှင့် အာဒီဃတို့နှောင် ပ၏ ဒွေဘော် ပုံစံများတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သမ္မာပဓာနံ"**၏ ရှေ့၌ သုပွဋ္ဌိပန္နော မရှိသင့်၊ **"အပွတိဝတ္တိယော, အဓိပတိပွစ္စယော, သုပွတိဋ္ဌိတော"**တို့ကား ရဿ ၃ လုံးနောင်(အစဉ်အတိုင်း) ပတိ၏ အစဖြစ်သော ပ ဗျည်း၏ ဒွေဘော် ပုံစံများတည်း။ [အဓိပတိ၌ ပတိကား **"အရှင်–သခင်"**အနက်ဟော နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"အဓိပွတိ"**ဟု မရှိရ၊ ပစ္စယော (ပတိ+အယော)၌ ပတိသာ ဥပသာရ ပတိဖြစ်သည်၊ **"ဟေတုပွစ္စယော"**စသည်ဖြင့် ရှိနိုင်ကြောင်းကိုလည်း သိပါ၊] အပွဋ္ဌိပုဂ္ဂလော စသည်တို့ကား ရဿ ၃လုံးနောင် ပဋ္ဌိအာဒေသ၏ အစဗျည်းဖြစ်သော ပ၏ ဒွေဘော် ပုံစံတည်း၊ ထို့ကြောင့် သုပွဋ္ဌိပန္နောကို သုပွဋ္ဌိပတ္တိ၏ ရှေ့မှာဖြစ်စေ,နောက်မှာဖြစ်စေ ရှိစေသင့်သည်၊ **"သုပွဋ္ဌိပန္နော"**ကဲ့သို့ **"ဥစ္စပွဋ္ဌိပန္နော, ဥယ္ယပွဋ္ဌိပန္နော, သာမိစိပွဋ္ဌိပန္နော"** ဟု ရှိပုံကိုလည်း သတိပြုပါ။

ကမာဒိ ဓာတူသု၊ ပေ၊ဥဒဗ္ဗဟိ ဣစ္စာဒိ။ ။ကမု၊ ပေ၊သသာဒီနံ အာဒိဗျဉ္ဇနံတို့၏ ပုံစံများဖြစ်သည်၊ **"အာဒိဗျဉ္ဇနံ"**ဟု ဆိုသောကြောင့် ကမုစသော ဓာတ်များနှင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ပတိ ပဋ္ဌိတို့၏ အစဖြစ်သော ပဗျည်း ကဗျည်း၌သာ ဒွေဘော်လာ၊ ထိုတွင် **"ပဏ္ဏမော,ပဋ္ဌိဏ္ဏမော,ဟေတုဏ္ဏမော,အဏ္ဏမတိ(အာ+ကမတိ)"**တို့သည် ရဿ ၃လုံးနှင့် အာနောင် ကမုဓာတ်၏အစ ကဗျည်း၏ပုံစံများတည်း၊ ပဏ္ဏမတိ, ပဋ္ဌိဏ္ဏမတိ (ဥနောင် မပါ) ယထာ+ကမံတို့လည်း ကမုဓာတ်၏ ပုံစံများပင်၊ ပဏ္ဏောသတိ၊ ပေ၊ အဏ္ဏောသတိ (အာ+ကောသတိ)တို့သည် ကုသဓာတ်၏ ပုံစံများတည်း၊ ရဿ ၃လုံးနှင့် အာနောင် ဖြစ်ပုံကိုကား ရှေ့နည်းအတိုင်းသိပါ၊**"အဏ္ဏုဒ္ဓေါ, အတိဏ္ဏောဓော"**တို့ကား ကုဓ ဓာတ်၏ပုံစံ၊ [အ–ဏ္ဏ နောင်သာပြုသည်၊ ဥ–အာနောင် ပုံစံကို ပါဠိအဋ္ဌကထာမှာ ရှာ၊] ဓနဏ္ဏိတော စသည်ကား–ကီဓာတ်၏ ပုံစံ။

ဂဟာဓာတ် စသည်၊ ။ပဂ္ဂဟော, ဝိဂ္ဂဟော, နိဂ္ဂဟော, အနုဂ္ဂဟော၊ (အ–ဂ္ဂ+ ဂ္ဂ–ဥနောင်) ဂဟာဓာတ်၏ ပုံစံ၊ **"စန္ဒဂ္ဂါဟော, ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟော"**တို့ကား ဂဟာဓာတ်ကိုပင် အာဝုဒ္ဓိပြုလျက် ပြုပြန်သောပုံစံ၊ ပဒ္ဓောတော စသည်ကား–ဇုတဓာတ်၏ ပုံစံ၊ ကတည်း။ စသည်ကား–ဥာဓာတ်၏ ပုံစံ၊ သမညာ၌ **"သံ+အာ+ဥ"**ဟုတည်း၊ အာကို ရသပြု။ အဝဿယော စသည်ကား သိဓာတ်၏ ပုံစံ၊ [သိမှ သ္ဝယဖြစ်ပုံကို ကိတ်၌ သိရလတ့ံ။] အပ္ပဿုတော စသည်ကား–**"သု=သ၀ဲနေ"**ဟု လာသော ဓာတ်၏ပုံစံ၊ အဿ၀ေါ အဿ၀ါတို့လည်း အာပုဗ္ဗ သုဓာတ်သာ၊ **"စကားကိုရိုသေစွာ နားထောင်သူ"** ဟု ပေး၊ **"အာ+သ၀ေါ"**ဟု တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သိ–သု–သူ–သမ္ဘူ"**ဟု သူဓာတ် ရှိသည်မှာ ပါဠိပျက်။

ပဿမ္ဘန္တော စသည်။ ။သမ္ဘူဓာတ်, အဋ္ဌသရော စသည်၌ သရဓာတ်, ပဿသန္တော စသည်၌ သသဓာတ်၊ အ၀ိသဇ္ဇန္တော စသည်ကား သသာဒိနံ၌ အာဒိ အရဖြင့် သဇဓာတ်, ကန္တ၌ ကနုဓာတ်, စဇဓာတ်, ဥပဒ္ဒ၀ေါ၌ ဒုဓာတ်, မိတ္တ၀ဒ္ဒုနောတ်၌ ဒူဓာတ် ကြဟန်တူသည်၊ [ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ ဒုဓာတ်ဖြင့် **"မိတ္တ၀ဒ္ဒု"**ဟု ရှိ၏။] ဥပကိလိဋ္ဌောတ်၌ ကိလိသဓာတ်, ဥဒဗ္ဗဟိတ်၌ ဥပုဗ္ဗ၀ဟဓာတ်, [အဇ္ဇတနီ ဤ၀ိဘာတ်ကြောင့် ဓာတ်၏ရှေ့၌ (အ)လာ (ဥအ၀ဟိ), ဒလာ (ဥဒ၀ဟိ) ၀ဒွေဘော်လာ, ဗွပြု၊ **"မနာပံ ဘာသမာနသ, ဂရုံ ဘာရံ ဥဒဗ္ဗဟိ"**ဟုရှိသည်၊ ယခုစာများ၌**"အ၀ဗ္ဗဟိ"**ဟု တွေ့ရ၏၊ အာ+၀ဟ+ဤ၀ိဘာတ်, အလာ, ဒလည်းလာ၊ အာကို ရသပြု။ သိဟိုင်ဋ္ဌ၌ကား**"အဗျုဗ္ဗဟိ"** ဟု ရှိ၏။] ဤဥဒဗ္ဗဟိ၏ရှေ့၌ **"အာယ၀ဗ္ဗယော"** ဟု ရှိ၏၊ **"အာယ+၀ယော"**ဟု တည်၍ ၀ ဒွေဘော်လာ, ၀၂ လုံးကို ဗ၂ လုံးပြု၍ပြီးသော်လည်း ၀ယပုဒ်က ဓာတ်ရင်း မဟုတ်, (ဝိ+အယ)မှ ၀ယဖြစ်လာသော ပုဒ်ဖြစ်၍ ဓာတ်တို့ကိုပြုရာ၀ယ် သသာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့်ယူဖို့ မကောင်းလှ၊ နောက်လာလတ့ံ ၀တာဒိနံ ကျမှ ယူဖို့သင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ပ–ပတိ–ပဋ္ဌိ–ကမု စသည်တို့၌ သက္ကတ၀ယ် **"ပြ–ပြတိ–ပြဋ္ဌိ–ကြမု"**စသည်ဖြင့်ရှိ၏၊ အသုံးများသော ဥာဓာတ်သည်ပင် သက္ကတ၌ ဇနှင့်ဥ တွဲလျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိ၌ ရ–ဇစသည် ပျောက်နေရကား ရှေ့၌ ရသ ၃လုံးနှင့် အာ သရရှိလျှင် ထိုပျောက်နေသော ဗျည်းအစား ဒွေဘော်လာရသည်၊ သို့ဖြစ်၍ ဤဒွေဘော် ရောက်သင့်,မရောက်သင့်မှာ ကျယ်ဝန်းလှ၍ ဤ၌ အရင်းအမြစ်ကို မစိစစ်တော့ပါ။

သရမှာတိ ကိ။ ။သုတ်အဖွင့်၌ **"သရမှာ ပရသ"**ဟု သရမှာကို ဆိုခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် **"သံ+ပယုတ္တော"**စသည်၌ ပ–ပတိ–ပဋ္ဌိ–ကမု–ဂဟ ဖြစ်ပါလျက် နိဂ္ဂဟိတ်တည်းဟူသော ဗျည်းနောက် ဖြစ်သောကြောင့် ဒွေဘော်မလာရ၊ ဝဂ္ဂန္တံ ၀ါ ၀ဂ္ဂေဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မ)ပြု၍ သမ္ပယုတ္တော စသည်ပြီး၏၊ [**"အသမ္ပယုတ္တော"**ဟု (အ)ပါသည်ကား အပိုသာ။]

ဌာနေတိ ကိ။ ။(ပ) စသည်ပင် ဖြစ်သော်လည်း သင့်လျော်ရာ ဌာနမဟုတ်လျှင် မလာရ၍ **"မာစပ္ပမာဒေါ, ပဋ္ဌိဂ္ဂယှတိ (ဋ္ဌိကာ၌ ပဋ္ဌိဂဏှာတိ, အနုဂဏှာတိ–ဟု ရှိ၏၊) ၀စီပ္ပကောပ, ယေပ္ပမတ္တာ, မနောပ္ပကောပ, ဣဒ္ဓိမ္ဗောဒတိ, ပစ္စမ္ဗောဒတိ"**ဟု မရှိရ၊ **"မာစ+ပမာဒေါ"**စသည်သာ ရှိရသည်။

တိကာဒီသု–တိကအစရှိသည်တို့၌၊ (ယထာ–ကား၊) ကုသလတ္တိကံ၊ ပေ၊ ပုနပ္ပုနံ, ဣစ္ဆာဒိ–အစရှိသည်တည်း၊ ဝတ္ထု, ဝဋ္ဋဒိသာနံ–ဝတ္ထု, ဝဋ္ဋဒိသ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ အန္တေ–အဆုံး၌၊ ယထာ–ကား၊ ဝတ္ထုတိ၊ပေ၊ဖသော ဣစ္ဆာဒိ–တည်း။

ဥဒုနိဥပသဂ္ဂါဒိ ပရေသု–ဥ ဒု နိ ဥပသာရပုဒ် အစရှိသည်တို့၏ နောက်တို့၌၊ (ယထာ–ကား၊) ဥ+ကံသော–ဥ+ကံသော ဟု တည်း၊ ဥဏ္ဏံသော–ဥဏ္ဏံသော ဟု ပြီး၏၊ ဒု+ကရံ–တည်း၊ ဒုက္ကရံ–ပြီး၏၊ နိ+ကခေါ–တည်း၊ နိက္ကခေါ–ပြီ၏၊ ဧဝံ–တူ၊ ဥဋ္ဌတံ၊ ပေ၊ နိသာရော–ဟု ဖြစ်၏။

တိကာဒီသု၊ ပေ၊ ပုနပ္ပုနံ ဣစ္ဆာဒိ–ကား **"တိက, တယ, တိ'သ, ဝတာဒီနမာဒိစ"** ၏ ပုံစံတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ကုသလ+တိကံ"**၌ တိက၏ အစဗျည်းမှာ ဒွေဘော်လာ၍ **"ကသလတ္တိကံ"**စသည်ဖြစ်၏၊ **"ဝေဒနာ+တိကံ"**ကား အာဒီယနောင် ဒွေဘော်တည်း၊ **"သီလ+ဝတံ"**တည်, ဝ ဒွေဘော်လာ, ဝ၂ လုံးကို ဗ၂ လုံးပြု, သီလဗ္ဗတံ ပြီး၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့ခေါင်းစဉ်၌ **"ဝတာဒီနံ"**ဟု ပါ၌ရှိပါစေ၊ **"သုဗ္ဗတော–သု+ ဝတော"**၌လည်း နည်းတူ၊ သပ္ပိတိကော (သ+ပိတိကော) စသည်ကား ဝတာဒီနံ၌ အာဒိအရ ပုံစံများတည်း၊ **"သ+ပိတိကော, ပုန+ပုနံ"**တည် ဒွေဘော်လာ၊ သမန္နာဂတောဒ္ဒကား **"သံ+အနု+အာ+ဂတော"**တည်, နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မ)ပြု, နခွင်း, ဥချေ, ကပ်, နဒွေဘော်လာ၊ **"အဒ္ဒဂံသမန္နာဂတံ"**စသည်၌ **"သမ္မန္နာဂတံ"**ဟု မရှတ်ပါနှင့်။

ဝတ္ထု ဝဋ္ဋဒိသာဒီနံ။ ။**"ဝတ္ထု ဝဋ္ဋဒိသာဒီနမန္တေ"**၌ **"ဝတတိ, ဝဋ္ဋတိ, ဒသနံ, ဖသော"**ဟု တည် ဒွေဘော်လာ၊ ဖသောကား ဒိသာဒီနံ၌ အာဒိပုံစံတည်း၊ [သက္ကတ၌ ရိဆွဲနှင့် ဝတဓာတ်ဟုသာ ရှိ၏၊ ထိုဝတဓာတ်ကိုပင် **"ဝတ္ထု"**ဟု မာဂဓ၌ ပြန်ထား၏၊ ဝဋ္ဋဓာတ်ကား မရှိ, တကို ဋပြု၍ ပြီးနိုင်သော်လည်း ဝဋ္ဋဓာတ်ဟု သီးခြားဆိုထားသည်၊ ဖသောဒ္ဒကား ဖုသဓာတ်ကို ဖသပြု၍ ပြီးနိုင်သောနည်းလည်း ရှိသေး၏။]

ဥ ဒု နိ ဥပသဂ္ဂါဒိ ပရေသု။ ။[**"ပဒေသု"**ရှိလျှင် ပါ၌ပျက်] သက္ကတ၌ **"ဥတ်, ဒုရ် (ဒုသ်), နိရ် (နိသ်)"**ဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပါ၌**"တ်–ရ်–သ်"**တို့ ပျောက်နေရကား ထိုဗျည်းတို့အစား ဒွေဘော်လာရ၏၊ နောက်၌ ဒွေဘော်လာဖို့ရာဗျည်းမရှိ–သရသာရှိလျှင် **"ဥဒဂ္ဂေါ,နိရန္တရံ,ဒုရတ္တံ"**စသည်ဖြင့်ဆိုင်ရာအက္ခရာလာရသည်၊ တက္ကရော စသည်ဖြင့် တ–စတု စသည်၏ ပုံစံကိုပါ တစ်ဆက်တည်း ပြလတ္တံ့ ဖြစ်သောကြောင့် ဥ ဒု နိ ဥပသဂ္ဂါဒိ၌ အာဒိအရ ရှေ့၌ပြခဲ့သော တ–စတု–ဆနှင့် သန္ဓသဒ္ဒါ၏ အာဒေသ **"သ"**စသည်ကို ယူ၊ **"ဥဏ္ဏံသော"**စသည်မှာ ကမုစသောဓာတ်တွင် မပါသေးသော ပုံစံများတည်းဟုလည်းကောင်း, ကဝဂ် စဝဂ်စသော အစဉ်, ဥ ဒု နိ စသော အစဉ်အတိုင်း ပုံစံများဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း ဋီကာဆိုသောကြောင့် **"ဥညာတံ"**ဟု ဉာဓာတ်ဖြင့်ရှိသည်ကား (ရှေ့၌ .ခဲ့ပြီဖြစ်၍) မကောင်းလု၊ သီဟိုဠ်မှ၌ **"ဥဆ္ဆဂ်"** (ဥ+ဆ+ဂ်)ဟု ရှိ၏၊ နိဋ္ဌတ် အရာ၌လည်း **"နိစ္ဆိတ"**ဟု ရှိ၏၊ အသဒ်သဒ္ဒေဘော် ဖြစ်နေ၍ စဉ်းစားစရာပင်၊ နိဒ္ဒရောနောက်၌ ဥန္ဒံတောလည်း ဝဂ်အစဉ် မကျ၊ သီဟိုဠ်မှ၌ရှိသော **"ဥပ္ပတ္တိ"**သာ ဝဂ်အစဉ် ကျသည်။

တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ တက္ကရော၊ ပေ၊ မဟာဗွလော–ဟု ဖြစ်၏၊ [တက္ကရော–စသည်ကား တ စတု စသည်နောက် ဒွေဘော်ရောက်မည့်ဌာနဖြစ်၍၊ ပက္ခန္ဓရ အနက်ပြ **"တထာ"**သဒ္ဒါဖြင့် စ၍ချီပြန်သည်၊] ဌာနေတိ ကိ၊ နိ+ကာယော၊ ပေ၊ တတော,စတုဝိသတိ,ဆသဋ္ဌ–နိကာယော၊ ပေ၊ ဆသဋ္ဌိစသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။]

တထာ တက္ကရော။ ။တ–စတုစသည်နောက် ဒွေဘော်ရောက်ပုံကို ပြန်ပြလို၍ တထာ စသည်ကို မိန့်၊ စတုဗ္ဗိဓံ ဆဗ္ဗသာနိတို့၌ **"စတု+ဝိဓံ, ဆ+ဝသာနိ"** တည်း၊ [**"ဆ+ဝဏ္ဏရသ္မိယော=ဆဗ္ဗဏ္ဏရသ္မိယော=အဆင်း ၆ပါးရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့"**] ၌လည်း နည်းတူ။] သက္ကာရောစသည်၌ **"သံ"**သည် **"သန္ဓသဒ္ဒသ သော"**စသော သုတ်ဖြင့် သန္ဓ ကို ပြုအပ်သော**"သ"**တည်း၊ ယခုစာအုပ်များ၌ **"သန္ဓိ"**ဟု တွေ့ရ၏၊ တချို့လည်း **"သန္ဓိ"**ဟု ပြင်ကြ၏၊ ထို ၂မျိုးလုံးပင် သံဥပသာရဖြစ်၍ သန္ဓ သဒ္ဒါ၏ အာဒေသ **"သ"** မဟုတ်သောကြောင့် ဤ၌ မသင့်၊ **"သန္ဓ+ဒဋ္ဌိ–သူတော်ကောင်းတို့၏ အယူ၊ ဝါ–ကောင်းသောအယူ"**ဟု သန္ဓ ကို သပြု၍ ပြီးသော **"သဒ္ဒိဋ္ဌိ"**သာ ပါ၌မှန်တည်း၊ [ရာဇတောဝါ–စသော ပရိတ်ကြီး၌လည်း **"အသဒ္ဒိဋ္ဌိတော ဝါ"**ဟု ပါ၌မှန် ရှိပါစေ။] ထို့နောက် **"သပ္ပုရိသော=သ+ပုရိသော"**လည်း နည်းတူပင်၊ **"မဟာဗွလော= မဟာ+ဗလော"**ကား **"သာဒိတော"**ဟူသော ရှေ့ခေါင်းစဉ်၌ အာဒိအရ ပုံစံတည်း။

ဌာနေတိ ကိ။ ။[ရှေ့၌ **"ဌာနေတိ ကိ"**ဟု ဆိုခဲ့သည်မှာ ပ ပတိ ပဋ္ဌ ကမုစသည်တို့အတွက်ဖြစ်၍ ဤ၌ **"ဥ–ဒု–နိ–တ–စတု–ဆ"**တို့တွင် နိစသည်အတွက် **"ဌာနေတိ ကိ"**ဟု ထပ်ရပြန်သည်။] ဌာနေပုဒ်က **"သင့်လျော်ရာ ဌာန၌သာ ဒွေဘော်လာပါ"**ဟု ပြသဖြင့်**"နိကာယော"**စသည်၌ ဒွေဘော်ပြုရာဌာနမဟုတ်သောကြောင့် **"နိက္ကာယော"** စသည်ဖြင့် မရှိတော့၊ ထိုသို့ ဌာန မဟုတ်ခြင်းကား ပါဠိတော်၌ **"နိက္ကာယော"**ဟု ပြယုဂ် မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ပါဠိတော် ပြယုဂ် မရှိခြင်းလည်း (များသောအားဖြင့်) သက္ကတ စာသွားကို မှီခြင်းကြောင့်တည်း၊ ထိုစကားမှန်၏–သက္ကတ၌ **"နိ, နိရ်"**ဟု ဥပသာရမျိုးရှိ၏၊ နိနောက်ဖြစ်လျှင် ဒွေဘော်မလာရ၊ နိရ်နောက်ဖြစ်လျှင် ပါဠိ၌ (ရ)ပျောက်နေ၍ ဒွေဘော်လာရသည်၊ [ဤပုဒ်သည် နိ နောက်၌ရှိသော ပုဒ်တည်း, ဤပုဒ်ကား နိရ် နောက်၌ရှိသောပုဒ်တည်း"ဟု ခွဲခြားမှုမှာ သက္ကတနိုင်မှ ဖြစ်မည်။]

နိဒါနံ စသည်။ ။**"နိဒါနံ, နိဗ္ဗာသော, နိဗ္ဗာတော"**ဟု မရှိရပုံကိုလည်းသိပါ။ **"တတော"**ကား တနောက်၌, စတု+ဝိသတိ–ဆ+သဋ္ဌိတို့ကား **"စတု,ဆ"** နောက်၌ ဒွေဘော်မရောက်ရသော ပုံစံများတည်း၊ [**"သက္ကတ၌ တတ်, စတုရ်, ဆသ်"**တို့သည် ပါဠိ၌ **"တ, စတု, ဆ,"**တို့ ဖြစ်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုသဒ္ဒါတို့နောက်၌ ပျောက်နေသော **"တ်, ရ်, သ်"**တို့ အစား ဗျည်းရှိလျှင် ဒွေဘော်ရောက်, သရရှိလျှင် **"တဒန္တရာ, စတုရာသီတိ, သဋ္ဌာယတနံ"**စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာအက္ခရာများ လာရသည်သာ များ၏၊ တတော စသည်ဖြင့် အနည်းငယ်သာ ဒွေဘော်မရောက်ဘဲ, မလာဘဲရှိရသည်–ဟူလို။]

ယ ကာရာဒီမှိ-ယ အက္ခရာ အစရှိသည်၌၊ (ယထာ-ကား) နိယျာတိ၊ ပေ၊ ဝေယျာကရဏော-ဟူသည်တည်း၊ အာဒိသဒ္ဒေန-အာဒိသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဧတ္ထော, ဧတ္ထာဝတာ-ဟု ဖြစ်၏၊ အနာကာရဂ္ဂဟဏံ-အနာကာရသဒ္ဒါသည်၊ ကိံ-နည်း၊ မာလာယ၊ပေ၊ သမာဒါယ-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ဌာနေတိ ကိံ၊ ဥပနိယတိ၊ ပေ၊ တောယံ-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

(၄၁) ယဝတံ-ယ အက္ခရာရှိသော တလနအစရှိသည်တို့၏၊ အာဒေသေ-အာဒေသ၌၊ (ယထာ-ကား၊) ဧတိ+အန္ဓော၊ပေ၊ အပိ+ဧကေဒါ ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ အတြ-ဤပြဿုဒ်တို့၌၊ ဣကာရသ-၏၊ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါတိ-ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ဖြင့်၊ ယကာရေ-ယအက္ခရာကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော် သဗ္ဗသ သော ဒါမှိဝါတိ ဣတော-သဗ္ဗသ သော ဒါမှိ ဝါဟူသော ဤသုတ်မှ၊ မဏ္ဍူကဂတိယာ-မဏ္ဍူကဂတိကအဓိကာရနည်းဖြင့်၊ ဝါတိ-ဝါဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ၊ [သဗ္ဗသ သော ဒါမှိ ဝါ သုတ်နှင့် ယဝတံ သုတ်တို့ အကြားခ၌ သုတ်အများကို ဖားခုန်သကဲ့သို့ ခုန်ကျော်၍ ယဝတံသုတ်သို့ ဝါသဒ္ဒါ လိုက်လာသည်ကို "**မဏ္ဍူကဂတိကနည်း**"ဟု ဆိုသည်။]

ယကာရာဒီမှိ၊ ပေ၊ ဝေယျာကရဏော။ ။ဤကား "**အပဒန္တာနာကာရဒီဃတော ယကာရာဒိစ**"၏ ပုံစံများတည်း၊ [နိယျတိကား ပါဠိပျက်၊] "**နိယျာတိ (ထွက်သွား၏)**"ဟူသော ပါဠိမှန်၌ "**နိ+ယာတိ**"တည်၊ နိ၌(ဤသရသည်) ပုဒ်အဆုံးလည်း မဟုတ်, အာဒီဃလည်း မဟုတ်သော (ဤ)ဒီဃဖြစ်ရကား ထို၏နောက်၌ ယ ကို ဒွေဘော်ပြု၍ "**နိယျာတိ**"ဟု ဖြစ်၏၊ [အာဒီဃ မဟုတ်ရဟု ဆိုသဖြင့် (ဤ)ဒီဃနောက် ပုံစံကို ထုတ်ပြသည်၊] "**သူယျတိ, အဘိဘူယျတိ (မြန်မာမှု အဘိဘူယျ)**"တို့၌ ဥ ဒီဃနောင် "**ဝိစေယျ-ဝိနေယျ (စေယျ-မဟုတ်) စေယျံ (စီအပ်၏), နေယျံ (ဆောင်အပ်၏)**"စသည်တို့၌ ဧ ဒီဃနောင် ယဒွေဘော် ပုံစံတည်း၊ "**သူယတိ**"စသည်ဖြင့် ယ တစ်လုံးတည်းတည်၍, ဒွေဘော်(ယ)လာ၊ "**ယကာရာဒိစ**"၌ အာဒီသဒ္ဒါကြောင့် "**ဧတော, ဧတာဝတာ**"တို့ဝယ် (တ်) ဒွေဘော်လာ။

အနာကာရဂ္ဂဟဏံ ကိံ။ ။"**အပဒန္တာနာကာရဒီဃတော-အာဒီဃ မဟုတ်သော ဤ ဥ စသော ဒီဃနောက်ရှိ ယ ကိုသာ ဒွေဘော်ပြု**"ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် "**မာလာ+ယ**"၌ လာ ဝယ် အာဒီဃဖြစ်၍ ယ ကို ဒွေဘော်မပြုရ၊ "**ဒေါလာ+ယ, သမာဒါ+ယ**"၌လည်း နည်းတူ၊ "**ဌာနေတိ ကိံ**"လည်. "**အပဒန္တာနာကာရဒီဃတော ယကာရာဒိ**"အတွက် ကိံ တည်း၊ ဥပနိယတိ စသည်၌ အာမဟုတ်သော ဒီဃနောက်ဖြစ်သော်လည်း သင့်လျော်ရာဌာနမဟုတ်၍ "**ဥပနိယျတိ, ဟူယျတိ, တောယျံ**"ဟု ဒွေဘော်မရှိရ၊ ["**သူယတိ**"ကား ဒွေဘော်ဌာနခ၌လည်း ပါခဲ့၍ "**ဟူယတိ**"ဟု ပြင်။]

• • • • • • • • • • • •

(၄၁) ယဝတံ၊ ပေ၊ သံယောဂဗျဉ္ဇနာနိ။ ။ယရှိသော တဟူသည်. "**ဣ**"တည်း၊

ယဝတံ တလနဒကာရာနံ ဗျူဟာနိ စလဉ္စကာရတ္တံ။ ။ယကာရဝန္တာနံ-ယအက္ခရာရှိကုန်သော၊ တလနဒကာရာနံ-တ လ နဒ အက္ခရာတို့၏၊ သံယောဂ ဗျူဟာနိ-သံယုဂ်ဗျည်းတို့သည်၊ ယထာက္ကမံ-အစဉ်အတိုင်း၊ စလဉ္စကာရတ္တံ-သို့၊ ဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ အာပဇ္ဇန္တေ၊ ကာရဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ ယဝတံ-ယအက္ခရာရှိကုန်သော၊ သကာရကစဋပဝဂ္ဂါနံ-သ အက္ခရာ, ကဝဂ်, စဝဂ်, ဋဝဂ်, ပဝဂ်တို့၏၊ သကာရကစဋပဝဂ္ဂါဒေသတ္ထံ-သ အက္ခရာ, ကဝဂ်, စဝဂ်, ဋဝဂ် ပြုရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ယဝတံ-ကုန်သော၊ ထဓဏကာရာနံ-ထ, ဓ, ဏ အက္ခရာတို့၏၊ ဆစျဉကာရာဒေသတ္ထဉ္စ-ဆ စျ ဉ ပြုရခြင်းအကျိုးလည်း ရှိ၏။(၂၆၉)။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ယဝတံ-ယအက္ခရာရှိသော တလနအစရှိသည်တို့၏၊ အာဒေသသ-အာဒေသ၏၊ အနေနဉ-ဤ ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေသုတ်ဖြင့်၊ ဒ္ဝိဘာဝေါ-ဒွေဘော်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဧစ္စေဒ္ဓော ဝိပလ္လာသော အညာယော

ထိုတျသည်. သံယုဂ်လည်း ဟုတ်၏, တျဉ် သရ မပါ-တဗျည်း ယဗျည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဗျည်းချည်းသာလည်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် **"သယောဂဗျူဟာနိ"**ဟု ဆိုသည်၊ လျ ရှ စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ကာရဂ္ဂဟဏံ၊ လေ၊ ဒေသတ္ထဉ္စ။ ။သုတ်တည်သောအခါ အက္ခရာနည်းသင့်သမျှ မည်းအောင် တည်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် **"ယဝတံ တလနဒါနံ ဗျူဟာနိ စလဉ္စတ္တံ"** ဟု တည်သင့်ပါလျက် **"ဒကာရာနံ စကာရတ္တံ"**ဟု ကာရသဒ္ဒါပိုကို ထည့်ထား၏၊ သဒ္ဒါပိုလျှင် အနက်အဓိပ္ပာယ် အ-ပိုရှိရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုကာရသဒ္ဒါ အပိုသည် အဘယ်နက်ကို ပြုပါမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍**"ကာရဂ္ဂဟဏံ၊ လေ၊ ဒေသတ္ထဉ္စ"**ဟုမိန့်သည်၊ ထိုကာရသဒ္ဒါဖြင့် ယအက္ခရာရှိသော သျစသည်ကို သစသည် ပြုရခြင်း, ထျစသည်ကို ဆစသည်ပြုရခြင်းအကျိုး ရှိသည်-ဟူလို၊ [ယရှိသောသနှင့် ကဝဂ် စဝဂ် ဋဝဂ် ပဝဂ်များကို သ-ကဝဂ် စဝဂ် ဋဝဂ် ပဝဂ် ထပ်၍ပြုရသော ပုံစံများနှင့် ယရှိသော ထ ဓ ဏတို့ကို ဆ စျ ဉ ပြုရသော ပုံစံများသည် ဘာဝတဒ္ဓိတ်ခန်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

[ဆောင်] ယဝတံဆို, အပိုကာရ, ဆရာပြသဖြင့်, ယနှင့်ယှဉ်ကြ, သ ထ ဓ ဏာ, စဉ်တိုင်းသာလျှင်, သ ဆာ စျ ဉ, ပြုကုန်ကြ၏၊ က-စ-ဋ-ပ, ဝဂ်လေးဝမ္ဘ, ထပ်၍သူသာ, ပြုဖို့မှာသည်, ကျမ်းလာပုံစံ အရှိတည်း။

တတော ယဝတံ၊ လေ၊ အပ္ပေကဒါ။ ။[ဤတိုင်အောင် ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေသုတ် မပြီးသေး၊ ယဝတံသုတ်ကား ကြားဝင်လာသော သုတ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် " **အနေနဉ-ဤသုတ်ဖြင့်** " ဟူရာ၌ ပရ ဒွေဘာဝေါသုတ်ကို ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။]

ယဇ္ဇေဝံ အပ္ပေကစ္စေ အပ္ပေကဒါ–ပြီး၏၊... ဝါတ°ကိ၊ ပဋ္ဌိသန္ဓာရဝုတ္ကျသ, ဗာလျံ, အာလသျံ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊... သရမ္ဘာတိ ကိ၊ ဉာယော, အာကာသာနဉ္စာယတနံ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

"ဈာတိ+အန္ဓော"တည်, ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါဖြင့် ဣကို ယပြု, ယဝတ်သုတ်ဖြင့် တျကို စပြု, စဗျည်းကို (အ)သို့ကပ်,. ဒွေဘော်လာ, ကွစာဒိ မဇ္ဈေတ္တရာနံစသောသုတ်ဖြင့် ဈာ၌ အာကို ရသပြု, ပြီး၏၊ [ဇစ္စဗဝိရော, ဇစ္စမူဠေါ, ဇစ္စဇဋ္ဌောတို့၌ ရပ်ပြီးပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ သဗ္ဗောစ်တိသုတ်၌ ပြတားပြီ။] ဝိပလ္လာသော၏ ပုဒ်ရင်းကား **"ဝိ+ပရိ+ အာသော"**တည်း၊ ဒေါဝသစ၌ စဖြင့် ရကို လပြု, ဣကို ယပြု (ဝိပလ္လာသော)၊ ယဝတ်သုတ်ဖြင့် လျကို လပြု ဒွေဘော်လာ ပြီး၏။

သညာယော, အညာယော။ ။မြန်မာမှ၌ **"သညာယော"** သိဟိုဠ်မှ၌ **"အညာယော"**ဟု ရှိ၏၊ သံပုဗ္ဗ ဉာဓာတ်ဖြင့် **"သညာယော–သညာတို့သည်"**ဟု ဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာမှသည် ပါဠိပျက်၊ **"အညာယော"**သာ ပါဠိမှန်၊ ရှင်းပြဦးအုံ– ဉာယောသည် **"နိပုဗ္ဗ ဣဓာတ်, ဏပစ္စည်း, ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြု, ဧကို အာယပြု" "နိ+ အာယ"**ဖြစ်သောအခါ ဣကို ယပြု **"ဣာသ"**ဖြစ်၏၊ ယဝတ်ဖြင့် ဣကို ဉ ပြုလျှင် **"ဉာယ"**လည်းဖြစ်၏၊ (ဣာသကို ဉာသ=ဉာသ်ဆိုသကဲ့သို့တည်း၊) ဣာယော=ဉာယော– နည်းလမ်း, အသင့်, အသရနောက်၌ ဒွေဘော်ရောက်လျှင် **"အညာယော"**ဟု ဖြစ်၏၊ **"အညာယော–နည်းလမ်းမဟုတ်"**ဟု အနက်ပေး၊ ယဇ္ဇေဝံ, အပ္ပေကစ္စေ, အပ္ပေကဒါတို့ လွယ်ပြီ၊ ထို့နောက် **"ဝါတိ ကိ"**ဟု ရှိ၏၊ ဤဝါကား ယဝတ်သုတ်လာ ဝါပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ဝုတျသ"**စသည်၌ တျ–လျ–သျတို့ကို ဝါမြစ်သောကြောင့် **"စ–လ–သ"** မပြုရ၊ ဝုတျသကို တွေ့ခဲ့ပြီ၊ ဗာလျံ–အာလသျံတို့ကို ဘာဝတद္ဓိတ်ကျမှ သိရလတံ့။

သရမ္ဘာ ကိ။ ။ဤ**"သရမ္ဘာ"**ကား ပရ ဒွေဘာဝေါသုတ်လာ **"သရမ္ဘာ"**တည်း၊ မှန်၏–**"ယဝတ်သုတ်ဖြင့်ပြီးသော ရပ်မျှားခ်ိ ဒွေဘော်လာရမည်"**ဟု ဆိုသော်လည်း ပရ ဒွေဘာဝေါသုတ်၌ **"သရမ္ဘာ ပရသ"**ဟု ဆိုသောကြောင့် **"သရမ္ဘ နောက်ဖြစ်သော ယဝတ် အစိအရင်"** ဒွေဘော်လာရမည်၊ **"သရမ္ဘ နောက်မဟုတ်လျှင် ဒွေဘော် မလာရ"**ဟု တားမြစ်လိုသောကြောင့် **"သရမ္ဘာတိ ကိ"**ဟု မိန့်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် သီဟိုဠ်မှရှိ **"ဉာယော"**သာ ပါဠိမှန်, မြန်မာမှ၌ **"သညာယော"**ကား ပါဠိပျက်ဟု မှတ်ပါ၊ **"နိ+အာယော"**တည်, ယဝတ်ဖြင့် ဣကို ဉ ပြု၍ပြီးသော်လည်း သရမ္ဘ နောက် မဟုတ်သောကြောင့် ဒွေဘော် မလာရ၊ **"သညာယော"**ကား သံပုဗ္ဗ ဉ ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသောကြောင့် ယဝတ် အစိအရင် မဝင်နိုင်ရကား ဤနေရာနှင့် မဆိုင်၊ **"အာကာသာနဉ္စာယတနံ" "အာကာသာနဉ္ဇ အာယတနံ"**ပုဒ်ရင်းတည်း၊ ဉ၌ နကို သုတ်ကြီးဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ ယဝတ်သုတ်ဖြင့် တျကို စပြု (အာကာသာနံ စာယတနံ)၊ သရနောက် မဟုတ်–နိဂ္ဂဟိတ် ဗျည်းနောက်ဖြစ်၍ စ၌ ဒွေဘော်မလာရ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တ (ဉ) ပြု၍ ပြီး၏။

တပါဒိတော–တပ အစရှိသော ဓာတ်မှနောက်၌၊ သိမှိ–သိပစ္စည်း၌၊ (ယထာ–ကား၊) တပသိ, ယသသိ–ဟူသည်တည်း၊ ဆန္ဒာနုရက္ခဏော–ဆန်းစောင့်ရာ၌၊ (ယထာ–ကား၊) နပ္ပဋ္ဌဟော ဝဏ္ဏဗလံ ပုရာဏံ, ဥဋ္ဌဂတေသု သေယ္ယော, ဂစ္ဆန္တိ သုဂ္ဂတိ–ဟူသည်တည်း၊ ဣတိ–ဤတွင်အပြီးတည်း။ [“ပရ ဒွေဘာဝေါဆိုင်ရာ အပြီးတည်း”ဟူလို။]

(၄၂) ဝဂ္ဂစတုတ္ထဒုတိယေသု–ဝဂ်၏ စတုတ္ထ ဒုတိယ အကွာရာတို့၌၊ တသ္မိံ ယေဝ–ထိုသရေသဒ္ဒါ ဗျဥ္ဇနေသဒ္ဒါသည်ပင်၊ အဓိကာရေ–လိုက်လတ်သော်၊ [ပရ ဒွေဘာဝေါသုတ်သို့ လိုက်ပြီးသဒ္ဒါများ ဖြစ်သောကြောင့် “တသ္မိံယေဝ”ဟုတသဒ္ဒါ ဖြင့် ပြန်၍ညွှန်ပြသည်၊]ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေတိစ–ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ

တပါဒိတော၊ ပေ၊ ယသသိ။ ။“ယဝတံ တလနာဒိနံ”စသော ဂါထာ၌ လာသော သယေစသုတ် စသည်တို့မှာ နိဂ္ဂဟီတသန္ဓိခန်းနှင့် ဆိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း, တသ စဝဂ္ဂ၊ ပေ၊ သဓာတွန္ဒသသုတ်တို့ကား အာချာတ်အရာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုသုတ်များ၏ ပုံစံကို မပြသေးဘဲ, သိပစ္စည်းပုံစံကို ကျော်၍ ပြလိုသောကြောင့် “တပါဒိတော သိမှိ”စသည်ကို မိန့်၊ တပသိ၌ သိပစ္စည်းတည်း၊ ထို သိပစ္စည်း၌ ဒွေဘော်လာ၍ “တပသိ” ဖြစ်၏၊ တပါဒိတော၌ အာဒိအရ ယသသိကို ထုတ်သည်၊ တဒ္ဓိတ် “တပါဒိတော သိ”သုတ်နှင့် စပ်ကြည့်ပါ။

ဆန္ဒာနုရက္ခဏော။ ။“ယဝတံ တလနာဒိနံ” ဂါထာ၏နောက်၌ ဆိုခဲ့သော “ဆန္ဒာနုရက္ခဏော”၏ ပုံစံကား “နပ္ပဋ္ဌဟော”စသည်တည်း၊ “ပ+ဋဟော”အရ ဋဟ ဓာတ်သည် ဒွေဘော်ရောက်ရမည့်ဓာတ် မဟုတ်သော်လည်း ဣန္ဒဝဇိရဂါထာပါဒဖြစ်၍ “နပ္ပဋ္ဌ”၌ (တ)ဂိုဏ်း လိုသောကြောင့် ဆန္ဒာနုရက္ခဏာအကျိုးငှာ (ဋ)လာ၍ “နပ္ပဋ္ဌဟော” ဟု ပြီးရသည်–ဟူလို၊ [သိဟိုဠ်မှ၌ “နပဋ္ဌဟော”ဟု ပ၌ ဒွေဘော်မပါဘဲ ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် ဥပေန္ဒဝဇိရာဂါထာဖြစ်၍ “နပဋ္ဌ”၌ ဋဂိုဏ်းလိုသောကြောင့် ပ၌ ဒွေဘော်မလာဘဲ ဋ၌သာ ဒွေဘော်လာသည်ဟု မှတ်ပါ၊ “ပ္ပ”ဟု ရှိသော မြန်မာမှ၌ ပဒွေဘော်လာခြင်းမှာ ဆန္ဒာနုရက္ခဏာကြောင့် မဟုတ်, ပ–ပတိစသော ဥပသာရ၌ လာရိုးလာစဉ် လာခြင်းသာတည်း၊] “ဥဋ္ဌဂတေသု”၌ ဥ ဥပသာရ မဟုတ်, ဥဋ္ဌပုဒ် ဖြစ်၍ ဋဒွေဘော် လာရိုးမရှိသော်လည်း ဆန်းစောင့်ဖို့ရာ ဋဒွေဘော်လာ၍ “ဥဋ္ဌဂတေသု” ဖြစ်ရသည်၊ သုဂတိ်မှ သုဂ္ဂတိ် ဖြစ်ပုံ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ “ယတ္ထ ကာရံ ကရိတ္တာန, သတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ သုဂ္ဂတိ်”စသော ဂါထာအရာ၌ သုံးစွဲသော ပုံစံတည်း။

(၄၂) ဝဂ္ဂစတုတ္ထဒုတိယေသု။ ။ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေသုတ်၌ ပြခဲ့သော ဌာနတို့တွင်, ဆန္ဒာနုရက္ခဏော၏ နောက်၌ “ယရဿ ဘမာဒိနမာဒိစ, ရသကာရတော ဝဂ္ဂစတုတ္ထဒုတိယာ”ဟူသော စကား၏ ပုံစံများကို ပြလို၍ “ဝဂ္ဂစတုတ္ထ ဒုတိယေသု”ဟု မိန့်သည်၊ ချဲ့ဦးအုံ–ယရဿ ဘမာဒိနမာဒိနှင့် ဝဂ္ဂစတုတ္ထဒုတိယာသည် အရတို့၏၊

သုတ်သည်လည်း၊ ဝတ္ထုတေ၊ ဝဏ္ဏစတုတ္ထဒုတိယာနံ-တို့၏၊ သဒိသဝသေန-တူသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒွိဘာဝေ-ဒွေဘော်သည်၊ သမ္ဘတ္တေ-သော်၊ နိယမတ္ထံ-မှတ်သားခြင်း အကျိုးငှာ၊ အာဟ-ဤသုတ်ကို မိန့်ပြီ။

ဝဏ္ဏေ၊ ပေ၊ ပဌမာ။ ။ဌာနေ သရမှာ ပရဘူတာနံ-နောက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏေ-ဝဏ်၌၊ ယောသာ-ယောသာနံ-ယောသ အယောသ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗျဉ္ဇနာနံ-စတုတ္ထကွဲရာ ဒုတိယကွဲရာဗျည်းတို့၏၊ ယထာက္ကမံ-တိုင်း၊ ဝဏ္ဏေ-

---

ဝဏ်၏ စတုတ္ထကွဲရာဟူသည် ယရဿေခံသု ဘမတို့၌ ယ-ဗျ-ဓတို့တည်း၊ ဝဏ်၏ ဒုတိယကွဲရာဟူသည် ပြအပ်လတ္တံ့သော ပဋ္ဌ+ကွန္ဓာ စသည်၌ ခ စသည်တည်း၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဝဏ္ဏစတုတ္ထ ဒုတိယတို့၏ ဒွေဘာဝပုံစံကို **"ပဋ္ဌရတိ"**စသည်ဖြင့် ယရဓာတ်ကို အစချု၍ ထုတ်လိမ့်မည်၊ ဤသို့ ဝဏ္ဏစတုတ္ထဒုတိယာနှင့် ယရဿေခံသု ဘမာဒီနမာဒီတို့ အရတူသောကြောင့်ပင် **"မာဒီ"**ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် နေစေပြီးလျှင် **"အာဒီ-အစဖြစ်ကုန်သော၊ ရဿာကာရတော-မှ (နောက်၌)၊ ဝဏ္ဏစတုတ္ထဒုတိယာစတို့လည်းကောင်း"**ဟု အာဒီကို ဝိသေသနပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် အနက်ပေးခဲ့သည်။

ဝဏ္ဏစတုတ္ထ၊ ပေ၊ နိယမတ္ထမာဟ။ ။**"ဝဏ္ဏ ယောသာယောသာနံ"**သုတ် မရှိလျှင် ယရဿေခံသု စသော စတုတ္ထ ဒုတိယ အကွဲရာတို့၌ သဒိသဒွေဘော် ရောက်ခွင့် (ယ ၂ လုံး-ဗျ ၂ လုံး-ဓ၂ လုံး ဖြစ်ခွင့်) ရှိသောကြောင့် ထိုရောက်ခွင့်ကို တားမြစ်ဖို့ရာ **"ဝဏ္ဏ ယောသာယောသာနံ"**စသော ဤနိယမသုတ်ကို မိန့်တော်မူသည်၊ ဝဏ်၏ စတုတ္ထ ဒုတိယအကွဲရာတို့၌ သဒိသဒွေဘော် မရောက်စေရ, **"ယောသာယောသာနံ တတိယပဌမာ"**ဟု ဆိုသောကြောင့် ယောသဖြစ်သော စတုတ္ထကွဲရာ ရှိနေရာ၌ တတိယကွဲရာ ဒွေဘော်ရောက်, အယောသဖြစ်သော ဒုတိယကွဲရာ ရှိနေရာ၌ ပဌမကွဲရာ ဒွေဘော်ရောက်ရသည်ဟု ဤသုတ်က သတ်မှတ်၏၊ ထို့ပြင် **"ဝဏ္ဏ"**ဟု ဆိုသောကြောင့် **"အဝဏ်များ၌ အသဒိသဒွေဘော် မရောက်"**ဟုလည်း သတ်မှတ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။**နိယမတ္ထံ"**ဟူသော စကားအရ**"သညာ, အဓိကာရ, ပရိဘာသာ, ဝိဓိ"**သုတ် ၄ မျိုးအပြင် နိယမသုတ် တစ်မျိုးရှိကြောင်းကို သိပါ၊ သို့သော် သုတ် ၄ မျိုး၌ သွင်းလျှင် အသဒိသဒွေဘော် လာဖို့ရန် စီရင်သော ဝိဓိသုတ်မျိုးပင် ဖြစ်၏၊ ဤသုတ်က အသဒိသဒွေဘော်ကို စီရင်သောကြောင့် **"ရှေ့သုတ်သည် (ဂေါဗလီဗဒ္ဓ-ပုညဉ္ဉာဏသမ္ဘာရနည်းအားဖြင့်) သဒိသဒွေဘော် စီရင်သောသုတ်"**ဟု သိသာပြန်သည်။

[ဆောင်] **ဝဏ္ဏေယောသ, ဤသုတ်ကလျှင်, အသဒိသ, ဒွေဘော်ပြုသဖြင့်,**
ပရဒွေတည်း, ရှေ့သုတ်၏ကား, သဒိသဒွေဘော, ယူစေသော,
ဂေါဗလီဗဒ္ဓနည်း။

သရမှာ၊ ပေ၊ ဌာနေ။ ။ဤအဖွင့်၌ သုတ္တဝုတ္တိ စသည်ကို ခွဲခြားပါ၊ ထို့ပြင် **"ဝဏ္ဏ ယောသာယောသာနံ၊ ပေ၊ ဝဏ္ဏ တတိယပဌမကွဲရာ"**ဟုရှိမှ သိဟိုင်ဒ်မှုနှင့်လည်းကောင်း,**"ဝဏ္ဏ ယောသာယောသာနံ၊ပေ၊ဝဏ္ဏ တတိယပဌမာ"**ဟု ဝဏ္ဏ ၂ ထပ်ပြသော

ဝဂ်ဋ္ဌ၊ တတိယပဌမကွာရာ–တတိယကွာရာ ပဌမကွာရာတို့သည်၊ ဒွိဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့် ဌာနာသန္နဝေနေ–ဌာန်အားဖြင့် နီးစပ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ တဗ္ဗဂ္ဂေ–ထိုဝဂ်ဋ္ဌ၊ (“**ဝဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန**”ရှိသည်ကား မကောင်း၊) တတိယပဌမာဝ–တတိယကွာရာ ပဌမကွာရာတို့သည်သာ၊ ဟောန္တိ–ဖြစ်၏ကုန်၏။ (၂၉) ။

စ–ဆက်ဦးအုံ၊ ဘွေ–ဤသုတ်ဋ္ဌ၊ သမ္ဘွေ–သဒိသဒ္ဒေဘော်ရောက်လုလတ်သော်၊ နိယမတ္ထာ–သတ်မှတ်သောသုတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောသာ ယောသဂ္ဂဟဏေန–ယောသ အယောသသဒ္ဒါဖြင့်၊ စတုတ္ထဒုတိယာဝ–စတုတ္ထ ဒုတိယ အက္ခရာတို့ကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတာ–အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ ဣတရထာ–

နျာသနှင့်လည်းကောင်း ညီမည်၊ ယခုစာတို့ဌ် “**ဝဂ္ဂတတိယပဌမကွာရာ**”ဟု ပါဌ်ပျက်ကို တွေ့ရ၏၊ ဤသို့ ဝဂ္ဂေ ၂ ထပ်ပြသဖြင့် သုတ်ဌ်ပါသော “**ဝဂ္ဂေ**”ပုဒ်သည် ယောသာ ယောသာနံကိုလည်း ဝဲ, တတိယ ပဌမာကိုလည်း ဝဲသောပုဒ်ဟု မှတ်ပါ၊ [ဝဂ္ဂေ တတိယပဌမာတိ အဝုတ္တောပိ (သုတ်ဌ် မဆိုအပ်သော်လည်း) ဝဂ္ဂေယေဝ တတိယပဌမာ ဟောန္တိတိ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ပုဗ္ဗေ ဝဂ္ဂေသဒ္ဒသေဝုဘယာပေက္ခတ္တာ၊ နျာသ။]

ဣတိ ဌာနာသန္နေ၊ ပေ၊ ဟောန္တိ။ ။[မြန်မာမူဌ် “**ဝဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန**”ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း၊ သီဟိုဠ်မူဌ် “**တဗ္ဗဂ္ဂေ**”ဟု ရှိသည်၊] “**ဝဂ္ဂေ ယောသာယောသာနံ တတိယ ပဌမာ**”ဟု ဆိုရုံမျှဖြင့် “**မည်သည့်ဝဂ်က ယောသ အယောသရှိလျှင် မည်သည့်ဝဂ်က တတိယ ပဌမဒွေဘော်လာ**”ဟု သေချာစွာမသိရသော်လည်း ဌာန်အားဖြင့် နီးစပ်သော အက္ခရာသာ ဒွေဘော်ဖြစ်ထိုက်သောကြောင့် “**ကဝဂ်၏ ယောသ အယောသ ရှိရာဌ် ထိုဝဂ်ထဲက တတိယ ပဌမကွာရာသာ ဒွေဘော်လာရမည်**”စသည်ဖြင့် သိနိုင်သည်။

[ဆောင်] **ဝဂ္ဂေဟုမျှ, သာမညပင်, ဆိုတုံလျှင်လည်း, အကြင်ဝဂ်က, ယော–ယောသရှိ, ထိုဝဂ်၏ပင်, တတိယ ပဌမာ, ဒွေဘော်လာ, ဌာနာသန္နပေ။**

ဘွေ စ သမ္ဘွေ၊ ပေ၊ အဓိပ္ပေတာ။ ။[“**ယောသာယောသဝဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန**”ဟု မြန်မာမူဌ် ဝဂ္ဂသဒ္ဒါ ပိုနေ၏၊] ဤသုတ်မရှိလျှင် ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေသုတ်ဖြင့် သဒိသဒ္ဒေဘော်ချည်း လာမည်စိုးသောကြောင့် ဤနိယမသုတ်ကို ဆိုခြင်းဖြစ်ရကား “**ဝဂ္ဂေ ယောသာယောသာနံ**”ဟု သုတ်ဌ်ပါသော ယောသ အယောသသဒ္ဒါဖြင့် စတုတ္ထ ဒုတိယ အက္ခရာတို့ကိုသာ အလိုရှိအပ် (ယူအပ်) သည်–ဟူလို။

ဣတရထာ။ ။“**နိယမ**”ဟူသည် ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာကဲ့သို့ ပြယုဂ်အားလျော်စွာ သတ်မှတ်ပေးခြင်းတည်း၊ တစ်ဝဂ် တစ်ဝဂ်ဌ် ယောသအက္ခရာ ၃ လုံးစီ, အယောသ အက္ခရာ ၂ လုံးစီ ရှိသောကြောင့်ယောသာယောသာနံအရဌ် ထိုအက္ခရာအားလုံးကိုယူလျှင်

ဤသို့မဟုတ်လျှင်၊ အနိဋ္ဌပွသင်္ဂေါ–အလိုမရှိအပ်သောအနက်၏ ကပ်ငြိဖွယ်သည်၊ သိယာ–ဖြစ်ရာ၏၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ ကတညူ, တန္နယော, တမ္မယောတိ အာဒီသု–ကတညူ၊ ပေ၊ တမ္မယော အစရှိသည်တို့၌၊ ဝဂ္ဂပဋ္ဌမာနံ–ဝဂ်၏ ပဋ္ဌမကွဲရာတို့၏ ယောသတ္တော–ယောသအဖြစ်သည်၊ သတိပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တုတိယပွသင်္ဂေါ–တတိယကွဲရာ ဒွေဘော်လာခြင်း၏ ကပ်ငြိဖွယ်သည်၊ နုဟောတိ–မဖြစ်၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ဌာနာဓိကာရတော–ဌာနသဒ္ဒါ လိုက်လာခြင်းကြောင့်၊ (တတိယပွသင်္ဂေါ နု ဟောတိ။)

အဘယ်အပြစ် ရှိရာသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိရကား **"ဣတရထာ၊ ပေ၊ သိယာ"** ပါဠိကို မိန့်သည်၊ **"ယောသာယောသ"**အရ စတုတ္ထနှင့် တတိယအက္ခရာသာမက, ရသမ္ပ ယောသ အယောသအားလုံးကို ယူလိုက်လျှင် မလိုအပ်သော အနက်(ပြယုဂ်)များ ကပ်ငြိပါဝင်ဖွယ်ရှိခြင်းဟူသောအပြစ် ရောက်သည်–ဟူလို။

ထင်ရှားစေအံ့–"ဝဂ္ဂေ ယောသာယောသာနံ တိယပဋ္ဌမာ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဒွေဘော်လာရမည့် အက္ခရာများသည် တတိယနှင့် ပဋ္ဌမအက္ခရာများတည်း၊ တတိယ–စတုတ္ထ–ပဋ္ဌမဟူသော ယောသ ၃ လုံးတွင် တတိယက္ခရာကို ယောသအရယူလျှင် သဒိသဒွေဘော်ဖြစ်သောကြောင့် ဤသုတ်ဆိုရကျိုး မရှိ၊ ယောသအရ ပဋ္ဌမက္ခရာ (ဂ–ဌ–ဏ–နံ–မ)ကို ယူပြန်လျှင်လည်း လာမည့်အက္ခရာက တတိယက္ခရာ ဖြစ်နေသောကြောင့် အလိုမရှိအပ်သော ပြယုဂ်ပုံစံတွေ ဖြစ်နေရာ၏၊ ထို့ကြောင့် ယောသအရ ယောသ ၃ လုံးကို မယူရဘဲ စတုတ္ထက္ခရာ တစ်လုံးကိုသာ ယူ၍ အယောသအရ၌လည်း (အယောသ ၂ လုံးတွင် ပဋ္ဌမက္ခရာကို ယူလိုက်က လာမည့် ပဋ္ဌမက္ခရာနှင့် သဒိသ ဒွေဘော် ဖြစ်နေသောကြောင့် မယူဘဲ) ဒုတိယက္ခရာတစ်လုံးကိုသာ ယူရသည်–ဟူလို၊ [သိမူ၌ **"အနိဋ္ဌပွသင်္ဂေါ"** မြန်မာမူ၌ **"အနိဋ္ဌပွသင်္ဂေါ သိယာ"**ဟု မူကွဲသည်၊ အနိဋ္ဌ–မလိုအပ်သော အနက်(ပြယုဂ်)၏+ပသင်္ဂေါ–ကပ်ငြိ ပါဝင်နေခြင်း။]

တေန၊ ပေ၊ တတိယပွသင်္ဂေါ နု ဟောတိ။ ။တေန–ထိုသို့ အနိဋ္ဌပသင်္ဂေါ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၍ ယောသအရ၌ စတုတ္ထက္ခရာကိုသာ ယူရသောကြောင့် **"ကတညူ"**စသော ပြယုဂ်တို့၌ တတိယက္ခရာ ငြိကပ်ပါလာဖွယ် မရှိ၊ **"တတိယက္ခရာ ဒွေဘော် မလာနိုင်ပြီ"** ဟူလို၊ [**"ကတ+ဉ ။, တ+နယော, တ+မယော"**တည်၍ ရှေ့သုတ်ဖြင့် သဒိသ ဒွေဘော်လာ။]

ဌာနာဓိကာရတော ဝါ။ ။ပဋ္ဌမက္ခရာ ရှိရာ၌ တတိယက္ခရာ ဒွေဘော်မလာနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းတစ်မျိုးကို ပြပြန်လိုသောကြောင့် **"ဌာနာဓိကာရတော ဝါ"**ဟုမိန့်၊ ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေသုတ်မှ ဌာနသဒ္ဒါ လိုက်လာ၏၊ ပဋ္ဌမက္ခရာလည်း တတိယက္ခရာ ဒွေဘော်လာဖို့ရာ ဌာနမဟုတ်၊ ထိုသို့ဌာနမဟုတ်သောကြောင့်လည်း ပဋ္ဌမက္ခရာ ရှိရာ၌ တတိယက္ခရာ ဒွေဘော်လာခြင်းကို ဌာနသဒ္ဒါဖြင့် တားမြစ်ပြီးဖြစ်ရကား တတိယက္ခရာဒွေဘော်၏ ကပ်ငြိဖွယ် (လာဖွယ်) မရှိနိုင်–ဟူလို။

ဃရာဒီသု–ဃရအစရှိကုန်သော၊ ပဥဒုနိအာဒိပရစတုဏ္ဍေသု–ပ,ဥ,ဒု,နိ အစရှိသည်တို့မှ နောက်ဖြစ်သော စတုတ္ထကွဲရာတို့၌၊ တာဝ–ဒုတိယကွဲရာမှ ရှေးဦးစွာ၊ (ယထာ–ကား၊) ပ+ဃရတိ–ဟုတည်း၊ ပဏ္ဍရတိ–ပြီး၏၊ ဧဝံ–တူ၊ ဥဏ္ဍရတိ, ဒုဏ္ဍေါသော, နိဏ္ဍေါသော, ဥဏ္ဍါဌေတိ–ဥဏ္ဍရတိ၊ ပေ၊ ဥဏ္ဍါဌေတိ–ပြီး၏၊ ဧသော စဋ္ဌာနပ္ပလောပေ၊ ဥဋ္ဌာယတိ–ဧသော စဋ္ဌာနပ္ပလောပေ၊ပြီး၏၊ ဝိဒ္ဓံသေတိ၊ ပေ၊ နိဒ္ဓုတော–ဝိဒ္ဓံသေတိ၊ပေ၊ပြီး၏၊ ဝိဇ္ဇန္ဆော၊ပေ၊ နိဇ္ဇယံ–ပြီး၏။

ဃရာဒီသု၊ ပေ၊ ပရ စတုတ္ထေသု။ ။ယောသ အယောသ ၂ ပါးတို့တွင် ယောသ ဖြစ်သော စတုတ္ထကွဲရာဌာနကို ရှေးဦးစွာပြလို၍ **"ဃရာဒီသု"** စသည်မိန့်၊ ထိုစတုတ္ထကွဲရာ များးလည်း **"ပ–ဥ–ဒု–နိ ဥပသာရစသည်တို့မှ နောက်ဖြစ်သော စတုတ္ထကွဲရာများသာ ဒွေဟော်လာရာဌာန ဖြစ်သည်"**ဟု သိစေလို၍ **"ပဥဒု၊ ပေ၊ စတုတ္ထေသု"**ဟု မိန့်သည်၊ [**"ပဒစတုတ္ထေသု"**ဟု ပါဠိပျက်တတ်၏၊] ရုပ်တွက်မှာ ထင်ရှားပြီ၊ ပဏ္ဍရတိမှ နိဏ္ဍေါသောတိုင်အောင် **"ပ–ဥ–ဒု–နိ"** အစဉ်အတိုင်းပုံစံတည်း၊ ထို့နောက် ဃသဓာတ်ဖြင့် **"ဥဏ္ဍေါသေတိ"**ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ ဃသဓာတ်ချင်းတူလျှင် ဥ–ဒု အစဉ်ကျအောင် ဒုဏ္ဍေါသော၏ရှေ့က ထားသင့်၏၊ ဃသဓာတ်မဟုတ်, ဃဌဓာတ်ဖြစ်၍သာ နောက်မှာ ရောက်နေသည်၊ သို့ဖြစ် ၊ **"ဥဏ္ဍါဌေတိ"**ဟုရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်၊ ထို ပုံစံများတွင် ဒုဏ္ဍေါသော နိဏ္ဍေါသော ဥဏ္ဍါဌေတိတို့သည် (ဃအက္ခရာ အစချင်း တူကြသောကြောင့်) **"ဃရာဒိ"**၌ အာဒိအရ ပုံစံများတည်းဟု မှတ်ပါ။

စဋ္ဌာနစသည်။ ။**"ဃရဈေ၊ခံသု ဘမာဒီနံ"**ဟူသော ခေါင်းစဉ်တွင် အဃအရကို ပြုပြီး၍ **"ဈေ"**အရကို ပြလိုသောကြောင့် **"ဧသော စဋ္ဌာနပ္ပလော"**စသည် မိန့်၊ **"စဋ္ဌာန=စ+ဌာန"**သာ လိုရင်းတည်း၊ ဧသောဝကိုလည်း **"ဧသော+ဧဝ"**ဟုလည်းကောင်း, ဌာနပ္ပလောကိုလည်း **"ဌာန+ဖလော"**ဟုလည်းကောင်းတည်၍ တွက်လေဦး၊ **"ပဌမ+ ဌာနံ၊ ပေ၊ ဥ+ဌာယတိ"**ဟု ၉ ဖြုတ်၍ ရုပ်တည်ပါ၊ ထို့နောက် **"အဘိဝေါ, အဘိဝုဟော"**ဟု မြန်မာမူရှိသည်ကား ဈေဓာတ်နှင့် ဈချင်းလည်း မတူ, ဥော ပကာရေ သုတ်၌ ဝဓုဓာတ်ကို ဆိုလတ္တံ့ဖြစ်၍ ဒွေဟော်လည်း မလို၊ ပါဠိပိုသာ။

ဝိဒ္ဓံသေတိ စသည်။ ။ဈေဓာတ်ကို ပြုပြီး၍ ဓံသုဓာတ်ကို ပြုလိုသောကြောင့် **"ဝိဒ္ဓံသေတိ"**ဟု မိန့်၊ **"ဝိ+ဓံသေတိ"**ဟုတည်း၊ ထို့နောက် **"ဥဒ္ဓံဂတော"**ဟု ရှိပြန် သည်ကား ဥသည် ဥပသာရမဟုတ်၍ **"ဥ+ဓံဂတော"**ဟု မတည်နိုင်ရကား ပါဠိပျက် တည်း၊ **"ဥဒ္ဓံသိတော"**ဟု ဓံသုဓာတ်ဖြင့် ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်း၏၊ ထို့နောက် **"ဥဒ္ဓါရော၊ ပေ၊ နိဒ္ဓုတော"**တို့ကား ဓချင်းတူ၍ ဓံသု၌ အာဒိအရ ပုံစံများတည်း။

ဝိဇ္ဇန္ဆောစသည်။ ။ဘမု၏ ပုံစံကို ပြုလို၍ **"ဝိဇ္ဇန္ဆော"**ဟု မိန့်၊ ထို့နောက် **"ဥဇ္ဇန္ဆော"**ဟူသော မြန်မာမူကား ပါဠိရှိခဲ့၏၊ သီမူ၌ **"ဥဇ္ဇတော–နုတ်အပ်ပြီ"**ဟု ရှိ၏၊ နိဇ္ဇယံတိုင်အောင် (ဘချင်းတူသော) ဘမာဒိ၌ အာဒိအရ ပုံစံများတည်း၊ [ဤဘမာဒိမှ အာဒိကို **"ဃရာဒိ, ဓံသု အာဒိ"**ဟု ရှေ့သို့လည်း ယူ၌ပါစေ။]

တဗ္ဘာဝေါ၊ ပေ၊ သမ္ဗုဒ္ဓေါ-တဗ္ဘာဝေါ၊ ပေ၊ သမ္ဗုဒ္ဓေါပြီး၏၊ မဟာဒ္ဓနော, မဟာဗ္ဘယံ-မဟာဒ္ဓနော, မဟာဗ္ဘယံ ပြီး၏၊ ယဝတံ-ယအက္ခရာရှိသော ဗျည်းတို့၏၊ အာဒေသာဒီသု-အာဒေသ အစရှိသည်တို့၌၊ [အာဒိဖြင့် တသ စဝဂ္ဂသုတ်၏ အာဒေသကို ယူ၊] (ယထာ-ကား၊) ဗောဇ္ဈင်္ဂါ၊ ပေ၊ ဗုဇ္ဈတိ-ဗောဇ္ဈင်္ဂါ၊ ပေ၊ ဗုဇ္ဈတိ ဟူသည်တည်း၊ ဌာနေတိ-သည်၊ ကိံ-နည်း၊ သီလဝန္တသ+ စျာယိနော၊ ပေ၊ နိ+ဓာနံ, မဟာ+ဓနံ-သီလဝန္တသ၊ ပေ၊ မဟာဓနံ တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

ရသာကာရတော-မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ [နောက်၌ **"အာကာရတော"**ဟု လာမည်ဖြစ်၍**"ရသတော ပရံ"**ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏။] ဝဂ္ဂဒုတိယေသု-ဝဂ်၏ ဒုတိယက္ခရာတို့၌၊ (ယထာ-ကား၊) ပဗ္ဗ+ခန္ဓာ-ဟုတည်၊ ပဗ္ဗက္ခန္ဓာ-ပြီး၏။

တ-စတု စသည်နောက်။ ။တ-စတု-ဆနှင့် သန္တသဒ္ဒါ၏ အာဒေသဖြစ်သော သအက္ခရာမှနောက်၌ (သဒိသဒ္ဒေါ်ကိုသာ ရှေ့၌ပြခဲ့ရသောကြောင့်) ယခုအခါ အသဒိသဒ္ဒေါ်ကို ပြလိုရကား **"တဗ္ဘာဝေါ, စတုဒ္ဓါ, စတုဒ္ဒိ, ဆဒ္ဓါ, သဒ္ဓမ္မော, သမ္ဗုဒ္ဓေါ"**ဟု မိန့်၊ ၁-၂ ပုံစံများကို သိဟိုဠ်မှ၌သာ ၄ ၂.ရသည်၊ စတုဒ္ဒိနောက်၌ **"သဒ္ဓေါ"**ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ သဒ္ဓေါ၌ သန္တ၏ သ၊ ဟုတ်၊ သံပုဗ္ဗ ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသောပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် စတု-ဆ အစဉ်ကျအောင် "ဆဒ္ဓါ"ဟု သိမှုအတိုင်းသာ ပါဠိမှန်ဟု မှတ်ပါ၊ **"တ+ဘာဝေါ၊ ပေ၊ သ+ဘုတော"**ဟုတည်း၊ ထို့နောက်**"မဟာဒ္ဓနော, မဟာဗ္ဘယံ"**တို့ကား အာနောင် ဓံသုအာဒိ ဘမှအာဒိတို့၏ အာဒိပုံစံတည်း၊ **"မဟာ+ ဓနော, မဟာ+ဘယံ"**တည်း, ဒွေဘော်လာပြီးမှ ရသံသုတ်ဖြင့် ရသပြု။

ယဝတံ၊ ပေ၊ ဗုဇ္ဈတိ။ ။ယဝတံ တလနစသေ ၁သုတ်ဖြင့် စိရင်ပြီးနောက် အသဒိသဒ္ဒေါ်ရောက်ပုံကို ပြလိုရ **"ယဝတံ"**စသည်မိန့်၊ ဗောဓိ+အင်္ဂါတည်၊ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါဖြင့် ဣကို ယ, ဉကို ဗျ၊ ဇ်လာ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါဖြစ်၏၊ ထို့နောက် အာသဗ္ဗဟု မြန်မာမှရှိ၏, မကောင်း၊ တဒ္ဓိတ်-ဓာတာဒိနသုတ်၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း **"သဗ္ဗ"**ပဲ သိဟိုဠ်မှရှိ၏၊ **"သဘာယံ+သာဓု"**ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သာဓုအနက်၌ ယ(ဣ)သက်၊ သဘာ+ယ, အဝဏ္ဏော ယေဖြင့် အာရျေ(သဘျ)၊ ယဝတံဖြင့် ဘျကို ဘပြု, ဗဒ္ဓေါ်လာ, ထို့နောက် ဗုဇ္ဈတိဗုဇ္ဈတိဟု ရှိ၏၊ တသ စဝဂ္ဂဖြင့် ဓနှင့်ယကို စျပြုပြီးနောက် ဗဒ္ဓေါ်လာ၊ ဤ၌လည်း **"ဗုဇ္ဈတိ ဗုဇ္ဈတိဗုဒ္ဓ"**ဟု ရှေ့နောက်ရှိလျှင် သာ၍ကောင်းမည်။

ဌာနေတိ ကိံ။ ။ဃရစျေခံသု ဘမာဒီနံအတွက် ပြအပ်သော "ဌာနေ"တည်း၊ စျေဓာတ် စသည်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဒွေဘော်လာသင့်ရာဌာန မဟုတ်သောကြောင့် **"သီလဝန္တသ+ဗျာယိနော, ယေ+ဗျာနပ္ပသုတာ, နိ+ဒ္ဓါနံ, မဟာ+ဒ္ဓနံ"**ဟု မရှိရ၊ [သိဟိုဠ်မှ၌ **"နိဓာနံ-မြုပ်နှံခြင်း"**ဟု ရှိ၏၊ **"နိ+ဓာနံ"**ဟု မြန်မာမှရှိသည်ကား မကောင်း၊ **"နိ+ဓနံ"** ရှိရိုးမှန်လျှင် **"နိဒ္ဓနံ"**ဟု မဖြစ်နိုင်စရာအကြောင်း မရှိ။]

ဧဝံ-ဤအတူ၊ ရူပကွန္ဓော၊ ပေ၊ အာယုကွယော-ဟု ဖြစ်၏၊ သေတ+ဆတ္တံ-ဟု တည်း၊ သေတစ္ဆတ္တံ-ပြီး၏၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သဗ္ဗစ္ဆန္နံ၊ ပေ၊ သမုဒ္ဓေဒေါ-ဟု ဖြစ်၏၊ တတြ+ဋ္ဌိတော-ဟု တည်း၊ တတြဋ္ဌိတော-ပြီး၏၊ ဧဝံ-တူ၊ ထလဋ္ဌံ၊ ပေ၊ မဇ္ဈပါဏိတံ-ဟု ဖြစ်၏။

အာကာရတော-အာ အကွရာမှ နောက်၌၊ အာ+ခါတော-ဟု တည်း၊ အာကွာတော-ဟု ပြီး၏၊ ဧဝံ-တူ၊ တဏှာကွယော၊ ပေ၊ သညာကွန္ဓော-ဟု ဖြစ်၏၊ အာ+ဆာဒတိ-ဟု တည်း၊ အာစ္ဆာဒယတိ-ဟု ဖြစ်၏၊ ဧဝံ-တူ၊ အာစ္ဆိန္နတိ၊ ပေ၊ အာပ္ပေါဒ္ဓေတိ-ဟု ဖြစ်၏။

ရဿာကာရတော၊ ပေ၊ မဇ္ဈာဏိတံ။ ။ [စတုတ္ထကွရာ ဌာနကို ပြုပြီး၍ ဒုတိယကွရာ ဌာနကို ပြုလိုသောကြောင့် ဤစကားကို ဆိုသည်၊] ဝဏ်အစဉ်အတိုင်း အယောသပုံစံများတည်း၊ အာယုကွယောအထိ ကဝဏ်များကို ပြုပြီး၍ စဝဏ်ကို ပြုလိုရကား ရှေ့တည်ပုံနှင့်တကွ "**သေတ+ဆတ္တံ**"စသည်ကို မိန့်သည်၊ "**သဗ္ဗစ္ဆိန္နံ**"ဟု တွေ့ရ၏၊ "**သဗ္ဗ+ဆ္ဆိန္နံ**"ဟူသော သီဟိုဠ်မှသာ သဟသေယျသိဒ္ဓာပုဒ် စသည်၌ တွေ့ရသည်၊ သမုဒ္ဓေဒေါ အထိ စဝဏ်များတည်း၊ ဧမ္ဗုစ္ဆာယာ၌ "**ဧမ္ဗု+ဆာယာ**"တည်း, ကွစာဒိမဇ္ဈေတ္တရာနံ သုတ်ဖြင့် သမာသ်အလယ် ရဿပြုပြီးမှ (စ်)ဒွေဘော်လာ။

ဌ, တ, ပ ဝဏ်ပုံစံများ။ ။ဌဝဏ်ပုံစံကို ပြုလို၍ "**တတြ+ဋ္ဌိတော**"စသည်မိန့်၊ "**သပ္ပဋ္ဌာနော**"ကား သဒိသ (ပ္ပ) ဒွေဘော်နှင့် ရောနေ၍ မသန့်ရှင်း၊ "**ပဋ္ဌာနော**"သာ ပြုလိုရင်းဟု ဆိုလျှင်လည်း ဥ နောက်ပြုပြီးမှ (အ)နောက် ပြုပြန်သဖြင့် သာ၍မကောင်း၊ သီဟိုဠ်မှ၌လည်းမရှိ၊ ထိုနေရာ၌ (တ)အတွက်"**သဗ္ဗတ္ထာမေန(သဗ္ဗ+ထာမေန) အလုံးစုံသော အားအစွမ်းဖြင့်**"ဟု ရှိ၏၊ သက္ကတ၌ "**ဿာမ**"ဟု ရှိသောကြောင့် သ၏အစား (တ) လာသည်၊ ကုတ္ထအထိ (တ)ဝဏ် ပုံစံများတည်း၊ ထို့နောက် ပဝဏ်ကို ပြုလို၍ "**ပပ္ပေါဒ္ဓေတိ**"စသည်မိန့်၊ "**အနိပ္ပလံ**"ရပ်၌ သီဟိုဠ်မှဝယ် "**နိပ္ပလံ**"ဟုသာ ရှိသည်။

အာကာရတော။ ။ရဿ ၃ လုံးနောင် ပဌမကွရာလာပုံကို ပြုပြီး၍ အာဒီယနောင် လာပုံကို ပြုပြန်လိုသောကြောင့် "**အာကာရတော**"ဟု မိန့်၊ "**အာကွာတော, တဏှာကွယော**"စသော မြန်မာမှ၌ အာကို ရဿပြု၍ "**အကွာတော**"စသည်ဖြင့် သီဟိုဠ်မှ၌ ရှိ၏၊ ရုဿံသုတ်၌ "**တဏှကွယော**"ဟု ပြုခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း, ဒီဃံသုတ်လာ "**သွာကွာတော**"ဝယ် "**သု+အကွာတော**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်ခိုက်၌ (အ)ကို ဒီဃမပြုရသေးကြောင်း ထင်ရှားသောကြောင့်လည်းကောင်း, အပ္ပေါတေဋ္ဌိတိုင်အောင် အာကို ရဿပြုထားသော ပုံစံဖြစ်မှသာ ရှေ့နောက်ညီသည်၊ ရပ်တည်သောအခါ၌မူ "**တဏှာ+ခယော, အာဏာ+ခေတ္တံ, သညာ+ခန္ဓော, အာ+ဆာဒယတိ, အာ+ဆိန္နတိ, နာဝါ+ဋ္ဌံ, အာ+ထရတိ, အာ+ဖေါဋ္ဌေတိ**"ဟု တည်၊ ဒွေဘော်လာပြီးနောက်, အာ ဒီဃများကို ရဿပြု။

သရမှာတိ ကိုး၊ သခါရော၊ ပေ၊ တပ္ပလံ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊...ဌာနေတိ ကိုး၊ ပုဝ+ ခဋ္ဌကံ၊ ပေ၊ တထာ+ဌိတံ, က+ထံ, ကမ္မ+ဖလံ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

နိ+ကမတိ၊ပေ၊ နိ+တရဏံ ဣတိ–ဟူကုန်သော၊ အတြ–တို့၌၊ ဒေါဝသစာတိ ဘွေ–ဒေါဝသစဟူသောဤသုတ်၌၊ စဋ္ဌဟဏသ–စသဒ္ဒါ၏၊ ဗဟုလတ္ထတ္တာ-များသောအနက် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန စဋ္ဌဟဏေန–ထိုစသဒ္ဒါဖြင့်၊ ယထာ ပယောဂံ–ပြယုဂ်အားလျော်စွာ၊ ဗဟုဓာ–များသောအပြားအားဖြင့်၊ အာဒေသော–အာဒေသသည်၊ သိယာ–ဖြစ်ရာ၏၊ ယထာ–ဥဒါဟရဏ်ကား၊

သရမှာတိ ကိုး။ ။"**သံ+ခါရော**"တည်း, ဝဂ်၏ ဒုတိယအက္ခရာဖြစ်သော်လည်း သရနောက် မဟုတ်သောကြောင့် (က)ဒွေဘော်မလာရ၊ တံ+ခဏော, သံ+ဆန္ဒံ, တံ+ဌာနံ တည်း, "**သန္ဓတော**"၌ "**သန္ဓုတော**"ဟု သိဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ "**အဘိတ္ထုတော**"ဟု သရနောက်၌ ထုဓာတ်ဖြင့် ဒွေဘော်ရောက်ပုံကို ပြခဲ့ပြီးလျှင် ဤ"**ထု**"ဓာတ်သည်ပင် ဗျည်းနောက်ဖြစ်က ဒွေဘော်မရောက်ဟု သိစေဖို့ရန် "**သန္ဓုတော–ကောင်းစွာချီးမွမ်းအပ်၏**"ဟူသော ပါဠိသာ ကောင်း၏၊ ထို့နောက် "**တပ္ပလံ**"ဟု ရှိ၏, မကောင်း၊ "**တမ္မလံ=ထိုအကျိုး**"ဟု ရှိမှ "**တ+ဖလံ**"ပုဒ်ဖြတ်၍ ဗျည်းနောက် ဖြစ်သောကြောင့် ဒွေဘော် မရောက်ရဟု ဆိုခွင့်ရှိသည်။

ဌာနေတိ ကိုး။ ။ခဋ္ဌကံ စသည်၌ ဝဂ်ဒုတိယက္ခရာ ဖြစ်သော်လည်း ဒွေဘော်လာသင့်ရာ ဌာနမဟုတ်သောကြောင့် "**ပုဝ+ကွဋ္ဌကံ, တသ+ဋ္ဌဝိယာဒီနိ**"ဟု မရှိရ၊ ထို့နောက် "**ယထာ+စိဒံ**" ရှိ၏၊ "**ယထာစ္ဆိဒံ**"ဟု သဒ်သဒ္ဒေဘော်ကို တားမြစ်ရာရောက်သောကြောင့် မကောင်း၊ "**ယထာ ဌိတံ, ကထံ, ကမ္မဖလံ**"ဟု ဝဂ်၅ပါးစုံအောင်ပုံစံ ၅ ခုပြသော သိဟိုဠ်မှသာ ကောင်းသည်၊ ဒွေဘော်ဌာန မဖြစ်သင့်သောကြောင့် "**ယထာ+ဌိတံ, ကတ္ထံ ကမ္မဖလံ**" မဖြစ်ရ။

နိကမတိ၊ ပေ၊ အာဒေသော သိယာ။ ။"**နိ+ကမတိ၊ ပေ၊ နိ+တရဏံ**"တို့ကား ရုပ်တည်ပုံစံတည်း၊ ထိုရုပ်များကို "**ဒေါဝသ စ**"သုတ်၌ စဖြင့် စီရင်ဖို့ရာ သီးခြားပြသည်၊ ဒေါဝသ စသုတ်၌ စသဒ္ဒါသည် တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော အနက်များကို ဆည်းယူခြင်း အဝုတ္ထာသမုစ္စည်းအနက် ရှိ၏၊ ထိုသို့ ဆည်းယူရာ၌ အခြားသုတ်ကဲ့သို့ တစ်နက် ၂ နက်ကိုသာ ဆည်းသည်မဟုတ်, ကကို ခပြုခြင်း, ပကို ဖပြုခြင်း, ဝကို ဗပြုခြင်း စသောအားဖြင့် ဆည်းအပ်သောအနက်တွေ များစွာရှိသည်ကို ရည်ရွယ်၍"**ဗဟုလတ္ထတ္တာ–များသောအနက် ရှိသည်၏အဖြစ်**"ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ရူပသိဒ္ဓိဆိုပုံကို ထောက်လျှင် ရူပသိဒ္ဓိဆရာ လက်ထက်လောက်က "**ဌော တသ**"စသော ဝိသုံးကရဏယောဂ ဝိဘာဂသုတ်ကလေးများ မရှိသေးဟု သိသာ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊... ထို သုတ်ကလေးများဖြင့် စီရင်ဖို့ရန် မပြဘဲ စသဒ္ဒါဖြင့် အာဒေသများစွာကို ပြသောကြောင့်တည်း။

နိဉပသဂ္ဂတော–နိဉပသာရမ္မ နောက်၌၊ ကမုပဒစိစရတရာနံ–ကမု, ပဒ, စိ, စရ,တရဓာတ်တို့၏၊ ပဌမသဿ–ပဌမကွဲရာ၏၊ ဝဂ္ဂဒုတိယော–ဝဂ်၏ ဒုတိယကွဲရာ အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣမိနာ–ဤ ဝဂ္ဂေ ယောသာယောသာနံသုတ်ဖြင့်၊ ဒွိတ္တံ–ဒွေဘော်သည်၊ (ဟောတိ)၊ နိဂ္ဂဟီတံ၊ ပေ၊ နိတ္ထရဏံ–ပြီး၏။

တထာ–ထိုမှတပါး၊ ကုဝ ဒိဝ သိဝ ဝဇာဒီနံ–ကုဝ, ဒိဝ, သိဝ, ဝဇ, အစရှိသည်တို့၏၊ ဒွိရူပသ–ဒွိရုပ်ဖြစ်သော၊ ဝသ–ဝ၏၊ ဖော–ဗ အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ဝကာရဒွယသ–ဝ၂လုံးအပေါင်း၏၊ ဗကာရဒွယံ–ဗ၂ လုံး အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ယထာ–ကား၊ ကုဗ္ဗတော–ကုဗ္ဗတော ဟူသည်တည်း၊ [“**ကုဝ္ဗတော=ကုဗ္ဗတော**“ဟု တည်ရပ်, ပြီးရုပ် ၂ မျိုးရှိလျှင် ကောင်း၏၊] ဧဝံ–တူ၊ ကုဗ္ဗာနော, ကုဗ္ဗန္တီ–ကဗ္ဗာနော, ကုဗ္ဗန္တီ ဖြစ်၏။

နိ ဉပသဂ္ဂ၊ ပေ၊ ဒုတိယော, ဒွိတ္တံ။ ။နိ ဉပသာရနောင် ကမုဓာတ်၏ ပဌမကွဲရာ (က)ကို ဒေါ၀ဿ စဋ္ဌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဒုတိယကွဲရာ (ခ)ပြု၊ ထို့နောက်မှ ဝဂ္ဂေ ယောသာ ယောသာနံ စသောသုတ်ဖြင့် က ဒွေဘော်လာ, နိဂ္ဂဟီတ ပြီး၏၊ [ဝဂ္ဂေ ယောသာ ယောသာနံသုတ်ကိုပင်ဆိုသော အရာဖြစ်၍“**ဣမိနာ**”အရ“**ဝဂ္ဂေ ယောသာယောသာနံ**” ကို စွဲရသည်၊] နိပ္ဖတ္တိ (နိပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်၏ပုံစံ), နိစ္ဆယော (နိ+စိဓာတ်၏ပုံစံ), နိစ္ဆရတိ (နိ+စရဓာတ်၏ပုံစံ), နိတ္ထရဏံ (နိ+တရဓာတ်၏ပုံစံ)ဟု အစဉ်အတိုင်း သိပါ၊ ရုပ်တွက်သောအခါ၌မူ ဓာတ်ရင်းကိုလိုက်၍ မတည်ဘဲ အလွယ်တကူ “**နိ+ ကမတိ**” စသည် တည်၍ တွက်ပါ။

တထာ. ဗောဝဿ၊ပေ၊ဥဒယဗ္ဗယံ။ ။[ကုဝ ဒိဝ သိဝ ဝဇာဒီနံ၌ သိဟိုင်ဒ်အတိုင်း “**ကုဝါဒိ ဒိဝါဒိ ဝဇာဒီနံ**”ရှိလျှင် ဋီကာနှင့်ညီ၏၊ ဒိဝါဒိအရ သိဝကိုယူ၊] ဒေါ၀ဿ စဋ္ဌ စသဒ္ဒါက များသောအနက်ရှိသောကြောင့် ကုဝ အစရှိသည်တို့၏ ဒွိရူပ (ဒွိ–၂ခု+ ရူပ–ရုပ်၊ ဝါ–၂ ခုတွဲသံယုဂ်)ဖြစ်သော ဝ၂ လုံးကို ဗ၂ လုံးပြု၊ ဤစကားအရ ဝ ဒွေဘော်ပြုပြီးမှ ဝ၂ လုံးကို ဗ၂ လုံးပြုရသည်ဟု မှတ်ပါ၊ သို့သော် “**ဗျာကာသိ**”စသော အချို့အရာ၌ကား ဝ တစ်လုံးကိုလည်း ဗ တစ်လုံးပြုသေး၏။

ကုဗ္ဗတော။ ။“**ကုဝတော**”တည်, ဝ ဒွေဘော်လာ, ဒေါ၀ဿ စဋ္ဌ စဖြင့် ဝ ၂ လုံးကို ဗ၂ လုံးပြု၊ [သ ဝိဘတ်ဆုံးသော ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းရုပ်တည်း၊ ကစွည်းကျမ်းမှာပင် “**ကုဗ္ဗတော**”ပါနေ၍ ရူပသိဒ္ဓိ ထုတ်ဟန်တူသည်၊ “**ယထာ–ကုဝ္ဗန္တော=ကုဗ္ဗန္တော**” ရှိလျှင် သာ၍ကောင်းရာ၏၊] ထို့နောက်“**ကုဗ္ဗမာနော**”ဟု ရှိ၏၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌“**ကုဗ္ဗမာနော**” ရုပ်မရှိ၊ ယဝကာရာစသုတ်၌ ဉကို ဝပြုရာ၀ယ် သရနောင်းမှပြု၏၊ မာနပစ္စည်းရှိလျှင် မာ၌ (မ)ဗျည်း ဖြစ်နေ၏၊ ဘူ၀ါဒိဂိုဏ်း မဟုတ်–တနာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ အ ပစ္စည်းလည်း မသက်နိုင်၊ ထိုကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလို ဗျည်းနောင်းလျက်ရှိသော“**ကုဗ္ဗတိ, ကုဗ္ဗမာနော**” ရုပ်မျိုးမရှိ၊ သေသေ သဒ္ဒနီတိမြာနာနာသုတ်ဖြင့် အာနပစ္စည်း သက်၍“**ကုဗ္ဗာနော**”ရုပ်သာ ရှိသည်၊ ဝ ၂ လုံးဖြင့်ချည်း တည်၍ တွက်၊ ကုဗ္ဗန္တီ၌လည်း နည်းတူ။

သဓာတွန္တယာဒေသသ–ဓာတွန်နှင့် တကွဖြစ်သော ယ၏ အာဒေသ၏၊ ဒ္ဒိတ္တံ–သည်၊ (ဟောတိ)၊ [သိဒ္ဓ "**ဒ္ဒိတ္ထော–ဒွေဘော်ပြုအပ်ပြီးသော်၊**"] ဒ္ဒိ၀တိ–ဒ္ဒိ၀တိ ဟုတည်း၊ ဒိဗ္ဗတိ–ဟုပြီး၏၊ ဧ၀ံ–တူ၊ ဒိဗ္ဗန္တော သိဗ္ဗတိ သိဗ္ဗန္တော–ဟုဖြစ်၏၊ ပ၀ုဿတိ–ဟုတည်း၊ ပဗ္ဗဿတိ–ဟုပြီး၏၊ ပဗ္ဗဿန္တော–ဟုဖြစ်၏၊ နိ၀ါနံ–ဟုတည်း၊ နိဗ္ဗာနံ–ဟုပြီး၏၊ နိဗ္ဗုတောဿ, နိဗ္ဗိန္ဒတိ, ဥဒယဗ္ဗယံ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

ပရိတရုဏာဒိနံ–ပရိ,တရုဏာ အစရိုသည်တို့၏၊ ကွစိ–၌၊ ရဿ–ရ၏၊ လောလ အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ပရိ+ပန္နော–ပရိ+ပန္နော ဟု တည်း၊ ပလိပန္နော–ပြီး၏၊ ဧ၀ံ–တူ၊ ပလိဟောဓော၊ ပေ၊ သုခုမာလော–ဟု ဖြစ်၏။...ဒုက္ခတာဒီနံ–ဒုက္ခတအစရိုသည်တို့၏၊ [သိဒ္ဓ "**ကတာဒီနံ**"ဟု ရှိ၏၊] ကွစိ–၌၊ တဿ–တ၏၊ ဠော–ဠအပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ယထာ–ကား၊ ဒုက္ခတံ–ဒုက္ခတံဟုတည်း၊ ဒုက္ခဠံ–

သဟ ဓာတွန္တ၊ ပေ၊ ဒ္ဒိတ္ထံ။ ။ဒိဗ္ဗတိစသည်၌ ဒိ၀ုဓာတ် ဒိ၀ါဒိ ယပစ္စည်း တိ ဝိဘတ်တည်း၊ တထာ ကတ္တာရိစသုတ်ဖြင့် ဓာတွန်နှင့်တကွ ယကို ၀ပြု၊ ဤသို့ပြုရသော ၀ကို "**သဟဓာတွန္တ ယာဒေသ–ဓာတွန်နှင့်တကွဖြစ်သော ယပစ္စည်း၏ အာဒေသ**"ဟု ဆိုသည်၊ ထိုအာဒေသ(၀)ကိုမှ ဒွေဘော်ပြု, ၀၂ လုံးကို ဗ၂ လုံးပြု၍ ဒဗ္ဗတိ ပြီးရသည်၊ "**သဟဓာတွန္တ ယာဒေသသ ဒ္ဒိတ္ထံ**"ဟု ဒွေဘော်ပြုပြီးသားအနေကို ပြသောကြောင့် ရုပ်တည်ပုံကို ပြသမျှ၌ ၀၂ လုံးချည်း ပါ၌ရှိပါစေ၊ [ဒိဗ္ဗတိ စသည်ကား ဒိ၀၏ပုံစံ, သိဗ္ဗတိ စသည်ကား သိ၀၏ပုံစံ, ပဗ္ဗဿတိစသည်ကား ၀ဿ၏ပုံစံ, နိဗ္ဗာနံစသည်ကား ၀ဏ္ဏာဒီနံ၌ အာဒိ၏ ပုံစံများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒိ၀အတွက် ရုပ်တည်ပုံ, သိ၀အတွက် ရုပ်တည်ပုံ စသည်ဖြင့် ရှု– စာကိုယ်၌ ထပ်ကာထပ်ကာ ပြနေသည်။]

လောရဿ၊ ပေ၊ တရုဏာဒီနံ။ ။["**ပရိယာပန္နာဒိ တရုဏာဒီနံ ကွစိ–ပရိယာပန္နော ပလိယာပန္နော**"ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ တိုတွင် "**ပရိယာပန္နော**"မှ "**ပလိယာပန္နော**"ဟု ဖြစ်သောပြယုဂ်မရှိ၊ "**ပရိယာပန္နော–အကျုံးဝင်၏**"ဟုချည်းသာရှိရကား မြန်မာမူ မကောင်း၊ သိမူ၌ "**ပရိတရုဏာဒီနံ ကွစိ၊ ပရိပန္နော,ပလိပန္နော**"ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌လည်း (နာသိကဂ္ဂပလိပန္နော–နှာခေါင်းဖျားတိုင်အောင် နစ်မြုပ်သော) စသည်ဖြင့် ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် သိမူကောင်း၏၊] ပလိဟောဓော စသည်ကား "**ပရိဟောဓော**"စသည်ဖြင့် တည်း၊ ရကို လပြုဟုချည် ဆို၊ [သိမူ၌ ပလိဟောဓောနောင် "**ပလ္လင်္ကံ**"ဟု လည်း ရှိသေး၏၊ "**ပရိ+အင်္ကံ**"တည်, ရကို လပြု, ဣကို ယပြု, ယ၀တ်သုတ်ဖြင့် လျှကို လပြု, ဒွေဘော်လာပြီး၏၊ "**ပရိယင်္ကော် ဧာဓာသေတိ**"၌ ပရိယင်္ကံကား ရကို လမပြုဘဲ ယလာ၍ပြီးသောရုပ်တည်း၊ "**ပရိယင်္ကော်–ပလ္လင်္ကံ**"၌ ၀ါ–ခုတင်၌"ဟု အနက်ဆို။]

ဠော တဿ၊ ပေ၊ ကွစိ။ ။"**ယထာ ဒုက္ခတံ, ဒုက္ခဠံ၊ ဧ၀ं သုကဠံ ပဟဠော**"ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ [ပဟဠော–ပုတ်ခတ်အပ်၏၊] "**သကဠော, ပသတော**"ဟု မြန်မာမူ မကောင်း၊ "**သကဠော–လှည်း**"ဟူရာ၌ သကဓာတ် အဠုပစ္စည်း(သက္ကတ၌ အဠုန် ပစ္စည်း)ဖြင့် ပြီး၏၊ ပသတောကား (တ)ဖြင့်သာ ပါ၌ရှိ၏။

ဒုက္ကဋ္ဌဟု ပြီး၏၊ ဧဝံ–တူ၊ သုကဋ္ဌ, ပဟာဌော၊ ပေ၊ ဝိသဌော ဣစ္စာဒိ–အစရှိသည်တည်း၊ နိယတာဒိနံ–နိယတ အစရှိသည်တို့၏၊ ကွစိ–ဌ၊ တသ–တ၏၊ ကော–က အပြုသည်(ဟောတိ၊) နိယတော–ဟုတည်၊ နိယကော–ပြီး၏၊ [နိယတာဒိဌ် အာဒိပုံစံကို မပြုကြ၊] နိဇာဒိသ–နိဇ အစရှိသည်၏၊ ဝါ–ဝိကပ်အားဖြင့်၊ဇသ–ဇ၏၊ ယော–ယအပြုသည်(ဟောတိ၊) နိဇ+ပုတ္တံ–ဟုတည်၊ နိယံပုတ္တံ–ပြီး၏၊ [နိယံ=နိဇ၂ မျိုးလုံး ရှိနိုင်သောကြောင့် "ဝါ"ဟု ဆိုသည်၊]...ကုလူပဂါဒိနံ–ကုလူပဂအစရှိသည်တို့၏၊ ဂသ ကော၊ ကုလူပဂေါ–ဟုတည်၊ ကုလူပကော–ဟုပြီး၏၊ [**"ကော တ,သ"**မှစ၍ အားလုံးလွယ်ပြီ။]

တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ ပပရိအာဒိတော–ပပရိ အစရှိသည်မှ နောက်ဌ၊ နသ–နဏ၏၊ ဏော–ဏ အပြုသည်၊ (ဟောတိ၊) ပ+နိဒါနံ–ဟုတည်၊ ပဏိဓာနံ–ပြီး၏၊ ဧဝံ–တူ၊ ပဏိပါတော၊ ပေ၊ ပရိဏာမော–ဟုဖြစ်၏၊ နိန္ဒယော–ဟုတည်၊ နိဏ္ဍယော–ဟုပြီး၏၊ ဧဝံ–တူ၊ ဥဏ္ဍတော သြဏတော ဣစ္စာဒိ–အစရှိသည်တည်း၊ [ပရိအာဒိဌ် အာဒိပုံစံဖြစ်သောကြောင့် **"နိန္ဒယော=နိဏ္ဍယော"**ဟု တည်ရုပ်, ပြီးရုပ် ၂ မျိုးကိုပြသည်။]

(၄၃) ပတိ+အဂ္ဂိ, ပတိ+ဟညတိ ဣတိ, ဣဓ၊...

ကွစိ ပဋ္ဌိ ပတိသ။ ။သရေဝါ ဗျဥ္ဇနေဝါ၊ ပတိ ဣတိ–ပတိဟူသော၊ ဇေတသ ဥပသဂ္ဂသ–ဤဥပသာဂရုဝိဒ်၏၊ ကွစိ ပဋ္ဌိအာဒေသော ဟောတိ၊ ပုဗ္ဗသရလောပေါ–ရှေ့သရ ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ပဋ္ဌဂ္ဂိ, ပဋ္ဌိဟညတိ–ပြီး၏၊...ကွစိတိ ကိံ၊ ပစ္စတ္တံ, ပတိလီယတိ–ပစ္စတ္တံ, ,ပတိလီယ'တိတို့ဌ် တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ (၄၈)။

တထာ ဏော နသ ပ ပရိအာဒိတော။ ။ပ+နိ+ပုဗ္ဗ ဓာတ်ဖြင့် **"ပနိဓာနံ"** သည် ပုဒ်ရင်းတည်း၊ ဒေါ ဓသစ္ဌ် စဖြင့် နကို ဏပြု၍ ပဏိဓာနံ (ပဏိဓာနတော ပဋ္ဌာယ)စသည်ဖြစ်၏၊ ပဏိပါတောလည်း ပ+နိ+ပုဗ္ဗ ပတဓာတ်တည်း၊ [သရဏာဂုံ ၄ မျိုးပြုရာဌ် **"ပါဏိပါတော"**ဟု ပါဋ္ဌပျက်တတ်၏၊] ပဏာမောဌ် ပပုဗ္ဗ နမုဓာတ်, နိဏ္ဍယောဌ် နိပုဗ္ဗ နိ ဓာတ်, ဥဏ္ဍတော သြဏတောတို့ဌ် နမုဓာတ်များ ဖြစ်၏၊ ဒေါ ဓသစ္ဌ် စဖြင့် နကို ဏပြုရသည်။

မှတ်ချက်။ ။**"ပြ–ပရိ–ဒရ် နိရ်"**တို့ဌ် ရအက္ခရာ ပါ၏၊ ဌာန်တူအက္ခရာချင်း နီးကပ်နေလျှင် ရှုတ်ရာဌ် ချောမော၏၊ ထို့ကြောင့် ရ်နှင့် ဏသည် မုဒ္ဓဌာန်ချင်း တူရကား နကို ဏပြန်ရသည်။

• • • • • • • • • • • •

(၄၄) ပုထု+ဇနော, ပုထ+ဘူတံ ဣတိ ဣဓ, အန္တောတ် ဝတ္တတေ။
[အတိသယ စန္ဓသ မှ လိုက်လာသည်။]

ပုထဿု ဗျဥ္ဇနေ။ ။ပရေ ဗျဥ္ဇနေ, ပုထ ဣစ္စေတသ–ပုထဟူသော ဤနိပါတ်၏၊ အန္တော သရော ဥကာရော ဟောတိ၊ ဒွိတ္တံ–ဒွေဘော်လာ၊ ပုထုဇနော, ပုထုဘူတံ–ပြီး၏၊...ဗျဥ္ဇနေတိ ကိုး၊ ပုထု အယံ–ပုထု အယံ၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊...ပုထဿ–ပုထသဒ္ဒါ၏၊ အ–အတည်း၊ ပုထ–ပုထသဒ္ဒါ၏ အ၊ ဣတိ သမာသေနေ၀–ဤသို့သော သမာသ်ဖြင့်ပင်၊ သိဒ္ဓေ–ဆိုလိုရင်းအနက် ပြီးနိုင်ပါလျက်၊ ပုန–ထပ်၍၊ အန္တ ဂ္ဂဟာဏာဓိကာရေန–လိုက်လာသော အန္တ သဒ္ဒါဖြင့်၊ ကွစိ–၌၊ သရေ–သရကြောင့်၊ အပုထန္တ ဿာပိ–ပုထမဟုတ်သော သဒ္ဒါ၏ အဆုံးသရ၏လည်း၊ ဥတ္တံ–ဥအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) မနော+အည်–ဟုတည်၊ မနုည်–ဟုပြီး၏၊ ဇ၀ံ+ဣမံ–ဟုတည်၊ ဇ၀ေမံ–ဟုပြီး၏၊ ပရလောပေါ–နောက်သရချေ၊ ဣတိ+ဇ၀–ဟုတည်၊ ဣတ္ထေ၀–ဟုပြီး၏၊ ဥကာရဿ–၏၊ ၀ကာရော–သည်၊ (ဟောတိ။) (၄၉)။

(၄၅) အ၀+ကာသော၊ ပေ၊ အ၀သာနံ ဣတိ–ဟူကုန်သော၊ ဣဓ–တို့၌၊ ကွစိတိ ဗျဥ္ဇနေတိ စ ဝတ္တတေ။

သြ အ၀ဿ။ ။ပရေ ဗျဥ္ဇနေ, အ၀ဣတိ ဇောသ ဥပသဂ္ဂဿ ကွစိ သြကာရော ဟောတိ၊ သြကာသော၊ ပေ၊ သြသာနံ–ပြီး၏၊ ကွစိတိ ကိုး၊ အ၀သာနံ, အ၀သုဿတု–ဟုဖြစ်၏၊...ဗျဥ္ဇနေတိ ကိုး၊ အ၀ယာဂမနံ, အ၀ေက္ခတိ–၏၊ [အ၀–အာဂမနံ တည်၊ ဗျည်းမနှောင်းသောကြောင့် အ၀ကို သြမပြု၊ ယလာ၊ အ၀ဣက္ခတိတည်၍ နည်းတူဆို, ဣကို ဧအသ၀ဏ်ပြု။](၅၁)။

---

(၄၄) **ပုထဿ၊ ပေ၊ ၀ကာရော။** ။ပုထ၏ အခြေအမြစ်ကို ကစ္စည်းဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထား၏၊ **"ပုထဿ+အ–ပုထ"**ဤသို့ ဆင်ခြင်တပ္ပုရိသ်သမာသ်ကြီလျှင် **"ပုထ–ပုထ၏ အ"**ဟု အနက်ထွက်နိုင်ရကား အန္တ သဒ္ဒါမလိုက်ဘဲလည်း **"ဗျဥ္ဇနေ–ကြောင့်၊ ပုထဿ–ပုထ၏ အ၏၊ ဥ–ဥအပြုသည်၊ ဟောတိ"**ဟု ဆိုလိုရင်းအနက် ပြည့်စုံနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် လိုက်လာသော ထိုအန္တ သဒ္ဒါပိုဖြင့် နောက်သရကြောင့် ပုထမှတစ်ပါး, မနောစသောသဒ္ဒါ၏ အဆုံးသရကို ဥပြုခြင်းဟူသော အနက်ပိုကိုလည်း သိရပြန်သည်။

မနုည် ဇ၀ေမံ။ ။မနုည်၏ အရင်းအမြစ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏၊ **"ဇ၀ံ+ဣမံ"**၌ ကွစိ လောပ်သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ, အန္တ သဒ္ဒါပိုဖြင့် ၀၏(အ)ကို ဥပြု၊ ၀ါပရော အသရူပါဖြင့် နောက်ဣကို ချေ,ဇ၀ေမံ ပြီး၏၊ **"ဣတိ+ဇ၀"**၌ ဣကို ဥပြု၊ ၀မောဒုဒန္ဓာနံဖြင့် ဥကို ၀ပြု၊ [သမန္ဓပါသာဒိကာတွေ၀(ကာ+ဣတိ+ဇ၀) စသည်ဖြင့် အရှိများသောကြောင့် **"ဣတ္ထေ၀ံ"**ဟု နိဂ္ဂဟိတ်ဆုံးသော မြန်မာမူကို ဆင်ခြင်။]

(၄၆) အဝ + ဂတော သူရိယော၊ ပေ၊ အဝ + ဂဟောတ္တာ ဣတိ ဣဝ, အဝသာတိ ဝတ္တတေ၊ သြဂဟဏဗ္ဗ-သြသဒ္ဒါသည်လည်း၊ ဝတ္တတေ။

တဗ္ဗိပရိတုပပဒေ ဗျဉ္ဇနေစ။ ။ပရေ ဗျဉ္ဇနေ, ဥပပဒေ-ဥပပဒဖြစ်သော၊ ဌာနေ-အရာ၌၊ [သီမူ၌ "**ဌာနေ**"ပါသည်၊] တိဋ္ဌမာနသ-တည်သော၊ အဝသဒ္ဒသ-အဝသဒ္ဒါ၏၊ တသ သြကာရသ-ထိုသြအက္ခရာ၏၊ ဝိပရိတော-ဝိပရိတ်ဖြစ်သော၊ ဥကာရော-ဥအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ [စ၏အနက်ကို သိုးခြားဖွင့်ပြလတ္တံ့ဖြစ်၍ "**ဝိပရိတောစ**"ဟု စရှိသည်ကား အပို၊ "**ဝိပရိတော ဥကာရော**"ဟု သီမူ ရှိသည်။

တသ-ထိုသြ၏၊ ဝိပရိတော-ဝိပရိတ်တည်း၊ တဗ္ဗိပရိတော-ထို သြ၏ ဝိပရိတ်၊ ဥပေါစ္စာရိတံ- (ဥပ+ဥစ္စာရိတံ)-အနိုးခ်ဋ် ရွတ်ဆိုအပ်သော၊ ပဒံ-ပုဒ်သည်၊ ဥပပဒံ-ဥပပဒမည်၏၊ သြကာရဝိပရိတောတိ-သြကာရဝိပရိတော ဟူသော၊ ဧတံ-ဤအမည်သည်၊ ဥကာရသ-ဥအက္ခရာ၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း၊...စသဒ္ဒေါ-သည်၊ ကတ္ထစိ-အချို့အရာ၌၊ နိဝတ္တနတ္ထော-တားမြစ်ခြင်းအနက် ရှိ၏၊...ဒ္ဝိတ္တံ၊ ဥဂ္ဂတော သူရိယော၊ ပေ၊ ဥဂ္ဂဟောတ္တာ-ပြီး၏။ (၇၉)။

---

(၄၆) **တသ၊ ပေ၊ ဥပပဒံ**-တို့ကား တဗ္ဗိပရိတနှင့် ဥပပဒတို့ကို ဝိဂ္ဂဟပြု၍ တဗ္ဗိပရိတအရကို ပြသောစကားတို့တည်း၊ ဥပေါစ္စာရိတံကို "**ဥပ+ဥစ္စာရိတံ**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဥပ=နာမ် အာချာတ်တို့၏ အနိုးခ်ဋ်၊ ဥစ္စာရိတံ-ရဝတ်ဆိုအပ်သော၊ ပဒံ-ပုဒ်၊ "**အဝ+ဂတော**"ကဲ့သို့ နာမ်၏အနိုး ရှေ့ခ်ဋ်လည်းကောင်း, "**အဝ+ဂစ္ဆတိ**"ကဲ့သို့ အာချာတ်၏ အနိုး ရှေ့ခ်ဋ်လည်းကောင်း ရွတ်ဆိုအပ်သော ပုဒ်-ဟူလို၊ ["**သမီလေ (ဥစ္စာရိတံ) ပဒံ, ဥပပဒံ**"ဟု ဥပ၏ပရိယာယ် "**သမီလေ**"ဟု လဲလှယ်၍ မဇ္ဈေလောပီတပ္ပုရိသဝိဂ္ဂဟ အစစ်ပြု။]

တဗ္ဗိပရိတော။ ။"**သြကာရဝိပရိတောတိ**"ကား သုတ်အဖွင့်၌ "**တသ သြကာရသ ဝိပရိတော**"ကို ယူ၍ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ "**တဗ္ဗိပရိတော**"အရ "**ထိုသြ၏ ဝိပရိတ်**"ဟူသော နာမည်သည် ဥ၏ နာမည်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "**အဝသ တဗ္ဗိပရိတော-အဝကို ထိုသြ၏ ဝိပရိတ်ပြုပါ**"ဟူရာ၌ အဓြောင့်အားဖြင့် "**အဝကို ဥပြုပါ**"ဟု ဆိုလိုသည်။.

စသဒ္ဒေါ ကတ္ထစိ နိဝတ္တနတ္ထော။ ။စသဒ္ဒါ၏ အနက် ၅ ပါးတွင် အဝဓာရဏာ အနက်တည်း၊ သန္ဓိဌာနာဝဓာရဏာ, နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏာ၃ မျိုးတွင် "**အချို့အရာ၌ အဝကို သြ၏ဝိပရိတ် (ဥ)မပြုရ**"ဟု တားမြစ်သော နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏာတည်းဟု သိစေလို၍ "**ကတ္ထစိ နိဝတ္တနတ္ထော**"ဟု မိန့်သည်၊ "**အဝသာနေ**" စသည်ရှိရာဝယ် အဝကို ဥ မပြုပါနှင့်-ဟူလို။ [သန္ဓိဌာန=မိမိအနက်ကို ဆုံးဖြတ်သော (မြဲစေသော၊) နိဝတ္တာပန=မလိုရာအနက်ကို တားမြစ်(နှစ်စေ)သော+အဝဓာရဏာ+ဧဝသဒ္ဒါ။]

(၄၇) အတိပ္ပ+ခေါ၊ ပေ၊ သဟာသံ ဣတိ ဣဓ, အာဂမောတိ ဝတ္တာတေ။

ကွစိ သြ ဗျဥ္ဇနေ။ ။ပရေ ဗျဥ္ဇနေ ကွစိ သြကာရာဂမော ဟောတိ၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ အတိပ္ပပရသဒ္ဒေဟိ–အတိပ္ပသဒ္ဒါ ပရသဒ္ဒါတို့မှနောက်၌၊ သြကာရာဂမော–သြလာ၊ [**"ကွစိ"**ဟု ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း, တဒနုပရောခေနနှင့် လျော်အောင်လည်းကောင်း **"အတိပ္ပနှင့် ပရနောက်သာ သြ လာ"**ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်၊] ယဝမဒဣစ္စာဒိ သုတ္တေ–ယ ဝ မ ဒ အစရှိသော သုတ်၌၊ စသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ အတိပ္ပတော–အတိပ္ပသဒ္ဒါနောက်၌၊ ဂကာရာဂမော စ–ဂလည်း လာ၊ အတိပ္ပဂေါခေါတာဝ၊ ပေ၊ ပရော သဟာသံ–ပြီး၏၊ တေ–ဤ ပရောသတ် ပရောသဟာသံ ပြယုဂ်တို့၌၊ သရာ သရေ လောပန္တိ–သုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗသရလောပေါ–ရှေ့သရ၏ ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) [အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။] (၃၆)။

(၄၈) မန + မယံ, အယ + မယံ ဣတိ ဣဓ, မနောဂဏာဒီနန္တိ–မနောဂဏာဒီနံပုဒ်သည်၊ ဝတ္တာတေ။

တေသမော လောပေ။ ။ဝိဘတ္တိလောပေ ကတေ တေသံ မနောဂဏာဒီနံ အန္တော သြတ္တံ အာပဇ္ဇတေ–၏၊ မနောမယံ, အယောမယံ–ပြီး၏၊ ဧဝံ–တူ၊ မနောသေဋ္ဌော၊ ပေ၊ ရဟောဂတော–ဟုဖြစ်၏။

အာဒိသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ အာပေါဓာတု ဝါယောဓာတု–ဟုဖြစ်၏၊ သီဟဂတိယာ–သီဟဂတိကအဓိကာရနည်းအားဖြင့်၊ ဝါဓိကာရတော–ဝါသဒ္ဒါလိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ဣဓ–ဤဆိုအပ်လတ္တံသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နု ဘဝတိ–ဤသုတ်အစီအရင် မဖြစ်၊ မနမတ္တေန၊ ပေ၊ မနုအာယတနံ–ဟုဖြစ်၏။

ဣတိ–ဤစကားအစဉ်ဖြင့်၊ ဗျဥ္ဇနသန္ဓိဝိဓာနံ–သည်၊ နိဋ္ဌိတံ–ပြီ။ (၁၈၃)။

အာဒိသဒ္ဒေန၊ ပေ၊ ဝါယောဓာတု။ ။"**မနောမယံ**"အစ "**ရဟောဂတော**" တိုင်အောင် "**မန, အယ, တပ, တမ, သိရ**" ("သရောရုဟော–အိုင်၌ပေါက်သော ကြာ"ဟု သိဟိုဠ်မှု၌ ရှိ၏၊ "**သရ**"လည်း မနောဂိုဏ်းဝင်ပင်၊) တေ၎, ရ၎, အဟ, ရဟ တို့ကို မနောဂိုဏ်းဝင်များဟု ရှုပသိဒ္ဓိယူ၍ အာပ, ဝါယတို့ကိုကား မနောဂိုဏ်းတွင် မပါ, မနောဏာဒိ၌ အာဒိအရ ယူရသော မနောဂဏာဒိများဟု ယူသည်၊ သဒ္ဒနီတိ၌ကား ဤ့ထက်ကျယ်ဝန်းစွာ ဆိုလေ၏၊ ထိုအဆိုအတိုင်း နာမ်ဂိုဏ်း၌ ပြထားသည်။

သီဟဂတိယာ၊ ပေ၊ မနုအာယတနံ။ ။သ သရေ ဝါဂမောသုတ်မှ ရှေ့သို့ပြန်၍ သီဟဂတိကအဓိကာရနည်းဖြင့်လိုက်သော ဝါသဒ္ဒါက အသန္တဝိဓိကို ပြသောကြောင့် "**မနမတ္တေန**"စသည်၌ "**မနောမတ္တေန, မနောစ္ဆဋ္ဌာနံ**"စသည် မဖြစ်၊ [ဗျဥ္ဇနသန္ဓိချင်း သဘောတူသောကြောင့် ဤသုတ်ကို ဤ ဗျဥ္ဇနသန္ဓိခန်း၌ ယူထားသည်။]

• • • • • • • • • • • •

နိဂ္ဂဟိတသန္ဓိခန်း

အထ–ဗျဥ္ဇနသန္ဓိ၏ အခြားမဲ့၌၊ နိဂ္ဂဟိတသန္ဓိ ဝုစ္စတေ။

(၄၉) တဏှံ+ကရော၊ ပေ၊ သံ+မတော ဣတိ ဣဓ, [ဝဂ်၅ခုစုံအောင် ပုံစံ၅ခု ပြထား၏၊] နိဂ္ဂဟီတန္တိ–နိဂ္ဂဟီတံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဓိကာရော–တည်း။ ဗျဥ္ဇနေတိ ဝတ္တတေ၊ [ဤတစ်ခန်းလုံး၊ နိဂ္ဂဟီတ်အရာဖြစ်ရကား **"နိဂ္ဂဟီတန္တိ အဓိကာရော"**ဟု ဆိုသည်။]

ဝဂ္ဂန္တိ ဝါ ဝဏ္ဏေ။ ။ပရေ ဝဂ္ဂဘူတေ နိဂ္ဂဟီတခေါ်၊ ဝါ–ပါဠိတော်မြတ် သတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ရှပ်အားလျော်စွာ၊ ဝဂ္ဂန္တိ ပဗ္ဗောတိ၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ နိမိတ္တာနုသရာနံ–နောင်းသောနိမိတ်, အနုသရမည်သော ကာရီနိဂ္ဂဟီတ်တို့၏၊ ဌာနာသန္နဝသေန–ဌာန်အားဖြင့် နီးစပ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ တဗ္ဗဂ္ဂပဠမော–ထိုနောင်းသောဝဂ်၏ ပဠမကွဲရာသည်၊ ဟောတိ။ (၃၀)။

---

(၄၉) **နိမိတ္တာနုသရာ၊ ပေ၊ ပဠမော။** ။**"ဝဂ်ဗျည်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တိ ပြု"**ဟူရာ၌ **"တဏှံ+ကရော"**ဝယ် ဝဂ်ဗျည်းသည် (က)တည်း၊ ထိုက၏ အဆုံး ဝဂ္ဂန္တကား ကၠ၏ နောက်၌ရှိသော (ခ)ပင်ဖြစ်သင့်၏၊ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ တစ်ဝဂ်လုံး၏ အဆုံးဖြစ်သော င–ဉ–ဏ–နမတို့ကိုသာ ဝဂ္ဂန္တဟု ဆိုလိုပြန်လျှင်လည်း **"အဘယ့်ကြောင့် ကဝဂ်နောင်းလျှင် င, စဝဂ်နောင်းလျှင် ဉ စသည် ပြုရပါသနည်း"**ဟု မေးဖွယ် ရှိပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် **"နိမိတ္တာနုသရာနံ"**စသည်ကို မိန့်သည်၊ နောင်းသော နိမိတ်နှင့် အနုသရမည်သော ကာရီနိဂ္ဂဟိတ်၏ ဌာန်အားဖြင့် နီးစပ်သောကြောင့် **"ကဝဂ်နောင်းလျှင် င ပြုရမည်"** စသည်ဖြင့် သိပါ–ဟူလို။

ချဲ့ဦးအုံ–"တဏှံ+ကရော"၌ နိမိတ်ဖြစ်သော ကသည် ကဏ္ဌ၊ ဏှံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်သည် နာသိကဌာနတည်း၊ (င)ကား ကဏ္ဌနာသိကာ ၂ ဌာန်၌ ဖြစ်၏၊ ဤသို့ (င)သည် နိမိတ်နှင့်လည်းကောင်း, ကာရီနိဂ္ဂဟိတ်နှင့်လည်းကောင်း ဌာန်အားဖြင့် နီးစပ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကဝဂ်နောင်းလျှင် ကဝဂ္ဂန္တ (င်), စဝဂ်နောင်းလျှင် စဝဂ္ဂန္တ(ဉ), ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပြုရသည်–ဟူလို၊ **"ရဏံ+ဇေဟော"**စသည်၌လည်း ဤနည်းမှီးပါ။

ဋီကာ။ ။နိမိတ္တာနုသရာနံ ဌာနသန္ဓဝသေနာတိ ဝဏ္ဏေတိ ဝုတ္တကဝဂ္ဂါဒိနိမိတ္တသ ကာရိယီနော အနုသရနာမဓေယ္ယသ နိဂ္ဂဟီတသ၊ ကဏ္ဌာဒိဌာနေန နာသိကာ ဌာနေနစ ဝဂ္ဂပဠမေသုပိ တဗ္ဗဂ္ဂပဠမသ အာသန္နတ္တာ ကဝဂ္ဂါဒိမှိ ပရေ ယထာက္ကမံ င ဉ ဏ နမာဝ နိဂ္ဂဟီတသ အာဒေသတ္တံ အာပဇ္ဇန္တိ။ [သက္ကတ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို **"အနုသ္ဝရ"**ဟု ခေါ်၏၊ ပါဠိ၌ ဝပျောက်၍ ထို ဝ အစား ဒွေဘော်လာလျက် **"အနုသရ"** ဟု ရှိရသည်၊ ဌာနာသန္န အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို ကွစာသဝဏ္ဏံ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

[ဆောင်] **နောင်းသောနိမိတ်, နိဂ္ဂဟိတ်မည်, ထိုကာရီနှင့်, နှစ်လီသောသပ်,**
ဌာန်နီးစပ်အောင်, ကပ်၍ဆောင်, ပြုမောင် ဝဂ္ဂန္တ။

အယဲ ၀ါသဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတ၀ိဘာသတ္ထော၊ တေန-ကြောင့်၊ တဏှက်ရော၊ ပေ၊ သမ္မတောတျာဒီသု-အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ (ဝဂ္ဂန္တွံ-ဝဂ္ဂန္တ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊) တက်ရောတိ, တံ+ကရောတိ၊ ပေ၊ ဒါတုဂ်တော, ဒါတုံ+ဂတော ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧ၀မာဒီသု-ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ၀ိကပ္ပေန-၀ိကပ်အားဖြင့်၊ (ဝဂ္ဂန္တ တွံ ဟောတိ၊) [ဝဂ်စဉ်အတိုင်း ပုံစံထုတ်ပုံကို သတိပြုပါ၊ ၀ိကပ်စီရင်ခြင်းဟူသည် အနိစ္စ၀ိဓိတည်း၊ ထိုအနိစ္စ၀ိဓိ ထင်ရှားအောင် ၂ ရုပ်စီပြထားသည်။] ဣဓ-ဤဆိုအပ်လတ္တံသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နဘ၀တိ-ဝဂ္ဂန္တ မဖြစ်၊ နှ တံ+ကမ္မံ, ကတံ+သာဓု, သရဏံ+ဂစ္ဆာမိ-နှ တံ+ကမ္မံ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆာမိ ဟူသည်တည်း။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ [စောပရိ=စ+ဥပရိ၊] ဥပရိ-အထက် ပရော ၀ါ သရော သုတ်၌၊ ၀ါဂ္ဂဟဏေ-၀ါသဒ္ဒါသည်၊ သတိ၀ါ-ရှိလျက်လည်းကောင်း၊ ၀ိဓ္ဏန္တရေ (ဝိဓိ+အန္တ ရေ)-အစီအရင်တစ်မျိုးသည်၊ သတိ၀ါ-လည်းကောင်း၊ ဣဓ-ဤ သုတ်၌၊ ၀ါဂ္ဂဟဏကရဏံ-၀ါသဒ္ဒါကို ပြုခြင်းသည်၊ အတ္ထန္တ ရ၀ိညာပနတ္ထံ-အနက်တစ်မျိုးကို သိစေရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ တေန-ကြောင့်၊ သံဥပသဂ္ဂပုမ္မန္တသ

ဝဝတ္ထိတ၊ ပေ၊ ၀ါသဒ္ဒေါ။ ။၀ါသဒ္ဒါက ဝဝတ္ထိတအနက်ရှိသောကြောင့် ပါဠိ၌ ရှိသော နိစ္စ၀ိဓိရုပ်-အနိစ္စ၀ိဓိရုပ်-အသန္တ ၀ိဓိရုပ်အားလျော်အောင် သုတ်အစီအရင်ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပေးသည်၊ တဏှက်ရောမှ သမ္မတောအထိ နိစ္စ၀ိဓိ (အမြဲစီရင်ရမည့်) ရုပ်တည်း၊ [သမ္မတောတျာဒီသုဒ္ဓ အာဒီသဒ္ဒါဖြင့် **"တဏှက်ရာဘုရား"** စသည်ဖြင့် နာမည်ဟောချင်းတူသော **"ဒီပင်္ကရော, မေဓင်္ကရော, သရဏင်္ကရော"**စသည်တို့ကို လည်းကောင်း, ကိတ် ဥဏာဒ်ပစ္စည်း နောင်းရာ၌ သင်္ဂါဟကော သဠာနနကော စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း ယူရမည်ဟု ဋီကာဆိုသည်။]

တက်ရောတိ စသည်။ ။**"တက်ရောတိ"**သည် ဤသုတ်က စီရင်ထားသော ရုပ်, **"တံ+ကရောတိ"**ကား ဤသုတ်က မစီရင်အပ်သော ရုပ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"တက်ရောတိ"**မှ **"ဒါတုံ+ဂတော"**တိုင်အောင် ရုပ်များသည် အနိစ္စ၀ိဓိရုပ်တည်း၊ **"နှ တံ+ကမ္မံ"**စသော ရုပ်တို့ကား **"နှ တက်မ္မံ, သရဏင်္ကစ္ဆာမိ"**ဟု ဤသုတ်အစီအရင် မရှိသော အသန္တ ၀ိဓိရုပ်တည်း။

သတိ စောပရိ၊ ပေ၊ ၀ိညာပနတ္ထံ။ ။အထက် **"ပရော ၀ါ သရော"**သုတ်၌ ၀ါသဒ္ဒါရှိသောကြောင့် ထို၀ါသဒ္ဒါကို (သီဟဂတိကနည်းဖြင့် ပြန်၍) အလိုက်ခံလျှင် ဤ သုတ်၌ ၀ါသဒ္ဒါ မပါဘဲ နိစ္စ အနိစ္စ အသန္တ ၀ိဓိကို သတ်မှတ်ခြင်းကိစ္စ ပြီးနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော, ၀ါသဒ္ဒါ မလိုက်စေကာမူ**"အံ ဗျဉ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတံ"** သုတ်က နိဂ္ဂဟီတ်ကို အံ့ပြုခြင်းဟူသော အစီအရင်တစ်မျိုး ရှိသောကြောင့်လည်း ဤသုတ် အစီအရင် မမြဲကြောင်း ထင်ရှားသည် မဟုတ်ပါလော, အဘယ်ကြောင့် ၀ါသဒ္ဒါကို ဆိုပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"သတိ စော ပရိ"** စသည်ကို မိန့်။

(ပုံ+အန္တ သ)–သံဥပသာရ၏ အဆုံး, ပုံ၏ အဆုံးဖြစ်သော၊ နိဂ္ဂဟီတသ–၏၊ (လေ–လကြောင့်၊) လကာရော–လ အပြုသည်၊ ဟောတိ။

ယထာ–ကား ပဋိသံ+လီနော–ဟုတည်၊ ပဋိသလ္လီနော–ဟုပြီး၏၊ (ဧဝံ–တူ၊) သလ္လက္ခဏာ၊ပေ၊ သလ္လာပေါ–ဟုပြီး၏၊ (ပုံ+လိင်ံ –ဟုတည်၊) ပုလ္လိင်ံ –ဟုပြီး၏။ [လက်သည်းကွင်းဖြင့် ပြရာပုဒ်တို့ သီဟိုဠ်မူဋ္ဌသာရိ၍ မြန်မာမူဋ္ဌမရှိ။]

(၅၀) ပစ္ဆတ္တံ+ဧဝ၊ ပေ၊ ဧဝံ+ဟိ ဝေါ ဣတိ ဣဓ, ဝါတိ အဓိကာရော၊ [သုတ်ပေါင်းအတော်များစွာ ဤဝါသဒ္ဒါ၏ နယ်ပယ်ဖြစ်၍ တစ်ဆက်တည်း လိုက်ဖို့ရာ **"အဓိကာရော"** ဆိုသည်။]

တေန၊ ပေ၊ လကာရော။ ။အထက် ပရော ဝါသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါ ရှိသည့်ပြင်, **"အံ ဗျဉ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတံ"**ဟု အစီအရင်တစ်မျိုး ရှိပါလျက် ဝါသဒ္ဒါကို တိုက်ရိုက်ထည့်၍ ဆိုခြင်းကြောင့် (နိစ္စ အနိစ္စ အသန္တ ဝိဓိ ၃ မျိုးကို သတ်မှတ်နိုင်ရုံသာမက) အနက်ပိုတစ်မျိုးကိုလည်း သိစေခြင်းအကျိုး ရှိသည်–ဟူလို၊ ထို**"အတ္ထန္တရဝိညာပန"**ဟူသည် လ နောင်းရာ၌ သံ ဥပသာရ၏ အဆုံး နိဂ္ဂဟီတ်နှင့် ပုံ၏ အဆုံးနိဂ္ဂဟီတ်ကို လပြုခြင်းဟူသော (သုတ်မှ အပိုထွက်လာသော) အနက်တစ်မျိုးတည်း။ [အတ္ထ–အနက်+အန္တရ=တစ်မျိုး+ဝိညာပန=သိစေခြင်း။]

ပုံစံများ။ ။**"သံလီနော"**စသည်၌ နိဂ္ဂဟီတ်ကို လပြု၍ ရုပ်တွက်၊ ပုလ္လိင်ံ၌ လည်း **"ပုမ+လိင်ံ"**ဟု အရင်းအမြစ်က စ၍မတည်ဘဲ **"ပုံ+လိင်ံ"**ဟု ဤနေရာနှင့် ဆိုင်ရုံသာ တည်၍ ပုံ၏အဆုံး နိဂ္ဂဟီတ်ကို လပြု၊ ဤရုပ်များ၌ လနောင်းလျက်ချည်း ရှိသောကြောင့် **"ပုံ အန္တသ လေ လကာရော"**ဟု သီဟိုဠ်မူအတိုင်း ကောင်းပေ၏၊ ဋီကာ၌လည်း လေကို **"လကာရေ ပရေ"**ဟု ဖွင့်သည်။

[ဆောင်] ပရောဝါ၌, လိုက်ဖို့ ဝါပြင်, စီရင်တစ်တန်, ရှိသေးဟန်ကြောင့်, ဝဂ္ဂ ဝါဆို, သဒ္ဒါပို၏၊ ထိုသည့်အတွက်, အပိုနက်မှာ, သံပါ ပုံဆုံး, ဗိန္ဒုလုံးကို, ဆိုထုံးတစ်ခု, လ–အပြုသည်, သိမှ လနောင်းရာ၌တည်း။

မှတ်ချက်။ ။**"သလ္လီနော"**စသည်ကဲ့သို့ နိဂ္ဂဟီတ်မှုဖြစ်လာသော လအက္ခရာကို နဂို နိဂ္ဂဟီတ်အသံအတိုင်း နာသိကာဌာန်သံ ရွတ်ဆိုရ၏၊ ပတ္တကာလပုဒ်မှ **"ပတ္တကလ္ဍ"** ဖြစ်ရာ၌ လအက္ခရာကိုကား နာသိကာဌာန်သံ မပါစေရ၊ ဒုမှိ ဂရသုတ်နှင့်အညီ လ္ဍ ၂ လုံးကြောင့် ကကို ဂရသံပေါက်အောင် (သံဃသ၌ ဃသ်ရွတ်သလို) ရွတ်ရမည်၊ မုဒ္ဓဗောဓ, သန္ဓိ **"လေ လဿော"** ၄၆ သုတ်၌ ဥ ဏ နှ ဂ မ တို့မှုဖြစ်သော လသည် နိဂ္ဂဟီတ်သံရှိ၍ အခြား လ တို့ကား နိဂ္ဂဟီတ်သံ မရှိဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြထား၏၊ ထို့ကြောင့် ပတ္တကလ္ဍ–ဝေပုလ္လစသော ပုဒ်များ၌ နိဂ္ဂဟီတ်သံ မရွတ်ရဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • •

(၅၀) **ဝဝတ္ထိတ၊ ပေ၊ ဝါသဒ္ဒသ။** ။ဝဝတ္ထိတအနက်ရှိသော ဝါသဒ္ဒါသည်

ဧဟေဉ် ။ ။ပရေ, ဧကာရေ–ဧ အက္ခရာကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဟကာရေ–လည်းကောင်း၊ [**"ဧကာရဟကာရေ"**ဟုလည်းရှိ၏၊] နိဂ္ဂဟီတခေါ်၊ ဝါ–ပါဠိတော်မြတ် သတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ရုပ်အားလျော်စွာ၊ ဉကာရံ ပပ္ပေါတိ၊ ဧကာရေ–ဧ အက္ခရာကြောင့်၊ ဉာဒေသသ–ဉ အပြု၏၊ ဒ္ဒိဘာဝေါ, (ဟောတိ)၊ ပစ္စတ္တညေဝ–ပြီး၏၊ ပစ္စတ္တံယေဝ ဟုလည်း ရှိသေး၏၊ [**"တညေဝ, တံယေဝ"** စသည် နည်းတူ ပေး။] ဝါသဒ္ဒသ–၏၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္တာ–ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝဟိနိပါတတော–ဧဝနိပါတ်, ဟိနိပါတ်မှ၊

အချို့သုတ်၌ နိစ္စဝိဓိစသည်ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၏၊ အချို့၌ကား**"မည်ကဲ့သို့ အရာ၌ သာ စီရင်ရမည်"**ဟု သတ်မှတ်၏၊ ဤသုတ်၌ ဒုတိယနည်းဖြင့် သတ်မှတ်သည်၊ ထိုသတ်မှတ်ချက်အရ **"ပစ္စတ္တံ+ဧဝ"**ကဲသို့ ဧဝ နိပါတ်၏ ဧ နောင်းရာ၌လည်းကောင်း, **"တံ+ဟိ"**စသည်ကဲ့သို့ ဟိနိပါတ်၏ ဟနောင်းရာ၌လည်းကောင်း ဉ ပြုသည်၊ **"ဧဝံ+ဧတံ"**ဝယ် ဧတံ၌ ဧနောင်းလျက်ရှိ၏၊ **"ဧဝံ+ဟောတိ"**၌ ဟနောင်းလျက်ရှိ၏၊ သို့သော် ဧဝနိပါတ် ဟိနိပါတ်တို့မှ ဧနှင့်ဟ မဟုတ်ရကား ဝါ၏သတ်မှတ်ချက်ကြောင့်ပင် ဉ မပြုရခြင်းဟူသော အသန္တဝိဓိဖြစ်ရတော့၏၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မ)ပြု၍**"ဧဝမေတံ"**ဟုလည်းကောင်း, အံ ဗျဥ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတံဖြင့် အံပြု၍**"ဧဝံ ဟောတိ"**ဟုလည်းကောင်း ပြီးစေ။

[ဆောင်] **ဝတ္ထိတ, ဝါသဒ္ဒကြောင့်, ဧဝနှင့်ဟိ, နိပါတ် ဒ္ဒိမှ, ဧနှင့်ဟသာ, နောင်းလေရာဟု, ဉ အပြု, မှတ်ရှု ဧဟေဉ် ။**

ဝ ဝတ္ထိတဝိဘာသာ။ ။ဝဝတ္ထိတသ–ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ပြယုဂ်အား၊ (အနုရောဓေန်–လျော်သဖြင့်၊ သုတ္တပ္ပဝတ္ထိတာ–သုတ်အစီအရင်ကိုဖြစ်စေတတ်သော) ဝိဘာသာ–ဝါသဒ္ဒါသည်၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ–မည်၏၊ ပိဋကတ်တော်၌ **"ဧဝ–ဟိနိပါတ်တို့၏ ဧ–ဟနောင်းရာ၌သာ ဉ ပြုထားသော "တညေဝ, ဧဝဉ္စိ"** စသော ပြယုဂ်များကိုသာ တွေ့ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုပြယုဂ်များသည် ပိဋကတ်ပါဠိတော်၌ သတ်မှတ်အပ်ပြီးဖြစ်သော **"ဝဝတ္ထိတ"** ပြယုဂ်များတည်း၊ ထိုပြယုဂ်အားလျော်စွာ သုတ်အစီအရင်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝါသဒ္ဒါကို **"ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ"**ဟု ခေါ်သည်၊ ဝိဘာသာနှင့် ဝါကား အနက်တူတည်း။

ဤနည်းအရ **"ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္တာ–ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ပြီးသော ပြယုဂ်အား လျော်စွာ သုတ်အစီအရင်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝိဘာသာ၏အဖြစ်ကြောင့်"**ဟု ကျနစ္စာ အနက်ပေး၊ ထိုထိုသုတ်များ၌လည်း ဤနည်းကိုမှီးပါ၊ [**"ဝဝတ္ထိတသ လက္ခဏသ (ပြယုဂ်အား) အနုရောဓေန လက္ခဏပ္ပဝတ္တိကာ ဝိဘာသာ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ"–မောဂ္ဂလ္လာန် ပသာဓနဋီကာ။**]

[ဆောင်] **ပိဋကတ်၌, သတ်မှတ်ပြီးသား, ပြယုဂ်များနှင့်, လျော်ကန်သင့်စွာ, သုတ်လာဝိဓိ, ဖြစ်စေဘိ, ဝဝတ္ထိဝိဘာသာ၊**

အညတ္ထ–အခြားသော ဇ, ဟ နှောင်းရာ၌၊ နံ ဟောတိ–ဥ အပြု မဖြစ်၊ ယထာ–ကား၊ ဇဝမေတံ ဇဝံ ဟောတိ–ဟူသည်တည်း။ (၃၂)။

(၅၁) သံ+ယောဂေါ၊ ပေ၊ အာနန္တရိကံ+ယမာဟု ဣတိ ဣဓ, ဥ မိတိ–ဉံ ဟူသောပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ၊ [**"ဥမိတိ"**ကို **"ဉံ+ဣတိ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်, နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မ်) ပြုရုံသာ၊ **"ဥမေတိ"**ဟု တချို့စာ ရှိ၏၊ ဣကို ဇ မပြုနိုင်၍ ထိုပါဋ္ဌမကောင်း။]

သ ယေစ။ ။ပရေ ယကာရေ နိဂ္ဂဟီတံခေါ် ယကာရေန သဟ–တက္ခ၊ ဝါ–စွာ၊ ဥကာရံ ပပ္ပေါတိ၊ ဥဒေသသ–ဥ အပြု၏၊ [**"သ ယာဒေသသ"** ရှိလျှင် **"ယနှင့်တကွ နိဂ္ဂဟိတ်၏ အာဒေသ၏"**ဟု ပေး၊] ဒ္ဒိတ္တံ (ဟောတိ၊) **"ပရ ဒ္ဒေဘာဝေါ"**သုတ်လာ **"သ ယာဒိနံ"**အရ ၊ ဒ္ဒေဘာဝဌာနတည်း၊) သညောဂေါ–ဟု ပြီး၏၊ သံ+ယောဂေါ–ဟုလည်း ရှိသေး၏၊ [ဤနည်းအတိုင်း ပေး၊] အာနန္တရိကံ+ယမာဟု–အာနန္တရိကံ+ယမာဟုလည်း ရှိသေး၏။ (၃၃)။

ဝါသဒ္ဒသ–၏၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထာဝ–ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ သံပဒန္တ တော–သံပုဒ်၏အဆုံးဖြစ်သော၊ နိဂ္ဂဟီတာစ–နိဂ္ဂဟိတ်မှ လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗနာမယကာရပရတော–သဗ္ဗနာမ် ယအက္ခရာ နှောင်းလျက် ရှိသော၊ နိဂ္ဂဟီတာ စ–မှလည်းကောင်း၊ အညတ္ထ–အခြားသော အရာ၌၊ [**"အညသ"**ရှိလျှင် သာ၍ကောင်း၏၊ **"တစ်ပါးသော နိဂ္ဂဟိတ်၏"**ဟု ပေး၊] နံ ဟောတိ–ဥအပြု မဖြစ်၊ ယထာ–ကား၊ ဇတံ+ယောဇနံ, တံ+ယာနံ, သရဏံ+ယန္တိ–ဟူသည်တည်း။

---

(၅၁) **ဝါသဒ္ဒသ၊ ပေ၊ နံ ဟောတိ**။ ။**"သံ+ယောဇနံ"**၌ သံ အဆုံး, နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဥ ပြု၏၊ ထို သံနိဂ္ဂဟိတ်ဖြစ်မှု သဗ္ဗနာမ်ယ မဟုတ်သော သာမန် ယနှောင်းရာ၌လည်း နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဥ ပြုနိုင်သည်၊ **"ယံ+ယဒေဝ"**၌ နောက် ယသည် သဗ္ဗနာမ်တွင် ပါဝင်သော ယတည်း၊ ထိုသဗ္ဗနာမ် ယနှောင်းလျှင် သံ၏ ဗိန္ဒုမဟုတ်သော မည်သည့်ဗိန္ဒု (နိဂ္ဂဟိတ်)မဆို ဥ ပြုသည်၊ **"ဇတံ+ယောဇနံ"**စသည်ကား သံ အဆုံး နိဂ္ဂဟိတ်လည်း မဟုတ်, သဗ္ဗနာမ် ယနှောင်းသော နိဂ္ဂဟိတ်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် ဤသုတ်က မစီရင်အပ်သော အသန္တဝိဓိဖြစ်၏၊ [**"ဇဝံ ယောဇနံ–တံ ယောဇနံ"**ဟု မှတ်ရှိ၏။

[ဆောင်] ဝဝတ္ထိတာ, ဝါသဒ္ဒါကြောင့်, သံမှာ ဗိန္ဒု, မှတ်ရှုတစ်ဖန်,
သဗ္ဗနာမ် ယ, နှောင်းထဗိန္ဒု, ဤ ၂ ခုသာ, ဥ ပြုရာဟု,
ပိုင်းခြားပြု, မှတ်ရှု သ ယေသုတ်။

စ–ဆက်၊ ဇွေ–ဤသုတ်၌၊ သဟယေ့စာတိ–သဟယေစဟူ၍၊ ဝတ္ထုဗေ–ဆိုထိုက်လျက်၊ သ ယေစာတိ–သ ယေစဟူ၍၊ ဝစနတော–ဆိုခြင်းကြောင့်၊ (**"ဟလောပေန–ဟကို ချေသဖြင့်"**ဟု ဤနေရာ၌ရှိ၏, မကောင်း၊) သုတ္တ သုခုစ္စာရဏတ္ထံ–ပါဠိ၌ ရွတ်လွယ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ [**"သုတ္တန္တေသု–ပါဠိတို့၌၊ သုခုစ္စာရဏတ္ထံ–ရွတ်လွယ်ခြင်းအကျိုးငှာ"**ဟုလည်း ရှိ၏၊] အက္ခရလောပေါ–အက္ခရာကျေခြင်းသည်လည်း၊ (အတ္ထိ–ရှိ၏၊) ဣတိ–ဤသို့၊ ဒဠ္ဠဗ်–မှတ်ထိုက်၏၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ ပဋိသခ်ါယယောနိသော၊ ပေ၊ ပရိယေသနာ, ပယျေသနာ ဣဒါနိ– ပဋိသခ်ါယယောနိသော၊ ပေ၊ ပရိယေသနာ, ပယျေသနာ အစရှိသော ပြယုဂ်သည်၊ သိဒ္ဓတိ–ပြီး၏။

(၅၂) တံ+အဟံ ဗြူမိ၊ ပေ၊ ဧတံ+ဧဝ ဣတိ အတြ, [**"ဧတံ+ဧဝံ"**ဟုလည်းရှိ၏၊ **"ဧတဒေဝ တိတိက္ခာယ"**စသော ပါဠိတော်ကို ထောက်လျှင် **"ဧဝံ"**မကောင်း၊ **"ဧဝ"**သာ ကောင်းသည်။]

မဒါ သရေ။ ။ပရေ သရေ, နိဂ္ဂဟီတသ ခေါ–၏၊ ဝါ–စွာ၊ မကာရ ဒကာရာဒေသာ ဟောန္တိ၊ ဧတ္ထစ–ဤသုတ်၌လည်း၊ ဝါသဒ္ဒါဓိကာရသ–လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါ၏၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာသတ္တာ–ကြောင့်၊ (ဝိဘာသာယ–

ဧတ္ထစ၊ ပေ၊ ဒဠ္ဠဗ်။ ။ဤစကားကား ပါဠိအသုံး၌ ထုံးစံတစ်ခု မှတ်ဖွယ်ကိုပြသော မှတ်ချက်စကားတည်း၊ **"သ+ယေစ"**သုတ်၌ သနှင့်ယသည် သမာသ်မဟုတ်၊ **"တက္ခ"** အနက်ဟောရာ၌ **"သ"**ပုဒ်ရင်းလည်း မရှိ၊ ထို့ကြောင့် သ ယေစ၌ သသည်**"သဟ"** ပုဒ်၌ ဟကိုချေ၍ ကျန်နေသော (သ)တည်းဟု သိသာ၏၊ ဟကို ချေရာ၌ကား တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့်ဖြစ်စေ,**"သ ယေစ"**သုတ်ကိုပင် နိပါတနတစ်မျိုး လုပ်၍ဖြစ်စေ ချေနိုင်သည်၊ ဤသို့ **အရှင်မဟာကစ္စည်း**ကိုယ်တိုင် အက္ခရာတစ်လုံး ချေ၍ သုတ်တည်ထားပုံကို ထောက်လျှင် **"ပါဠိများ ရွတ်ဆို၍ ချောမောစေခြင်းအကျိုးငှာ တချို့နေရာဝယ် အက္ခရာချေရိုး ရှိသည်"**ဟူသော ထုံးတမ်းတစ်ရပ်ကိုလည်း မှတ်သားရပြန်သည်။

ပုံစံများ။ ။ထို့ကြောင့် **"ပဋို+သံ+ပုဗ္ဗ ခါဓတ်"** တွာပစ္စည်းကို ယပြု၍ ပြီးသော **"ပဋိသခ်ါယ"**ပုဒ်၌ သုတ်ကြီးဖြင့် ယကို ချေ၍ **"ပဋိသခ်ါ"**ဟုလည်းကောင်း, အဘိ+ဉာနောင် တွာကို ယပြု၍ပြီးသော အဘိညာယ(ထိုထွင်းသိ၍)ပုဒ်၌ ယချေ, **"အဘိညာ"**ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်၏၊ [**"ပရိယေသနာယ=ပရိယေသနာ"**ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏၊ **"ပရိယေသနာယ"**မှ **"ပရိယေသနာ"** ဖြစ်ရသော ပါဠိထုံးစံ မရှိ၊ သိဟိုဠ်မူ၌ **"ပရိယေသနာ=ပယျေသနာ"**ဟု ရှိ၏၊ **"ပရိ+ယေသနာ"**တည်, တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် ရိ၌ ဣချေ, ဒေါ ဓသ စ၌ စဖြင့် ရ်ကို (ယ်)ပြု၊ ပယျေသနာ ပြီး၏၊ **"ပရိယတ္တိ=ပယျတ္တိ"**၌လည်း နည်းတူ။

• • • • • • • • • • • •

ရှိလျှင် ပါဠိပျက်၊) ယတောတသဒ္ဒသဿတော–ယ,တ,ဇတ သဒ္ဒါမှ၊ ပရသော–နောက်ဖြစ်သော _ နိဂ္ဂဟီတ်၏သာ၊ ဒကာရော–ဒ အပြုသည်၊ (ဟောတိ၊) တမဟံ ဗြူမိ၊ ပေ၊ ဇတဒေဝ–ပြီး၏၊ ဝါတိ ကိံ၊ တံ+အဟံ၊ ပေ၊ အဏ္ဏောစ္ဆိမံ+အဝဓိမံ–တို့ဌ် တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

စ–ဆက်ဦးအံ့၊ ဇတ္ထ–ဤသုတ်ဌ်၊ မဒါတိယောဂဝိဘာဂေန–"**မဒါ**"ဟူသော ဒွိတိယာဝိဘတ်ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ ဗျဉ္ဇနေပိ–ဗျည်းကြောင့်လည်း၊ (ဝါ–ဝိကပ်အားဖြင့်၊ သီဟိုဠ်မှ) မကာရော–မအပြုသည်၊ (ဟောတိ၊) တေန–ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓမ်+သရဏမ်+ဂစ္ဆာမိတျာဒိ–"**ဗုဒ္ဓမ်၊ ပေ၊ ဂစ္ဆာမိ**"အစရှိသော ပြယုဂ်ဌ်၊ သိဒ္ဓတိ–ပြီး၏။ (၃၄)၊

---

(၅၂) **ဝါသဒ္ဒါ၊ ပေ၊ ပရသော**။ ။ဝဝတ္ထိတ ဝါသဒ္ဒါကြောင့် "**ယ–တ–ဇတ သဒ္ဒါတို့၏ နောက်ဌ်ရှိသော နိဂ္ဂဟီတ်ကိုသာ ဒပြု**"ဟု တဒနုပရောနေ ပရိဘာသာ သုတ်နှင်အညီသတ်မှတ်သည်၊ (မ)အပြုကား အလွန်နယ်ကျယ်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ သတ်မှတ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ဤနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာ၌ ပြထားသည်။

[ဆောင်] ဝဝတ္ထိတ, ဝါသဒ္ဒကြောင့်, ယ–တ–ဇတ, သဒ္ဒနောက်ရှိ, နိဂ္ဂဟီသာ, ဓာတ်ပြုရာဟု, (ရ)မှတ်ပြုလျက်, မ အတွက်မှာ, မ မှတ်သာ, မဒါ သရေသုတ်။

ဝါတိ ကိံ။ ။လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါသည် "**မည်သည့်ပုဒ်နောက်ဌ်ရှိသော နိဂ္ဂဟီတ်ကိုသာ (ဒ်)ပြု**"ဟု သတ်မှတ်ရုံမက် အနိစ္စ–အသန္တ ဝိဓိ ၂ မျိုးကိုလည်း သတ်မှတ်ပေးသေး၏ဟု ပြလိုသောကြောင့် "**ဝါတိ ကိံ**"ဟု မိန့်ရပြန်၏၊ "**တံ+အဟံ, ဇတံ+ဇဝ**"တို့သည် (ဤသုတ်ဖြင့် စီရင်၍ "**တမဟံ,ဇတဒေဝ**"ဟုလည်း ရှေ့ဌ် ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်) ဤသုတ်အစီအရင် မမြဲကြောင်းပြသော အနိစ္စဝိဓိရပ်တည်း၊ "**အဏ္ဏောစ္ဆိမံ အဝဓိမံ**"ကား မံ၏ နိဂ္ဂဟီတ်ကို လုံးဝ မစီရင်နိုင်ကြောင်းပြသော အသန္တ ဝိဓိရပ်တည်း။

မဒါတိ ယောဂဝိဘာဂေန။ ။"**မဒါ သရေ**"သုတ်ဌ် သရေကို ဖြုတ်၍ "**မဒါ**"ဟု တစ်သုတ်ခွဲခြင်းကို "**ယောဂဝိဘာဂ**"ဟု ခေါ်၏၊ (ဒွိတိယာဝိဘာဂတည်း၊) ထိုသုတ်ဌ် "**ဗျဉ္ဇနေပိ–ဗျည်းကြောင့်လည်း၊ နိဂ္ဂဟီတံ မဒါ ဟောန္တိ**"ဟု သုတ်နက်ပေး၊ "**ဗုဒ္ဓံ+သရဏံ+ဂစ္ဆာမိ**"ဟု နိဂ္ဂဟီတ်ဖြင့် နဂိုရှိတိုင်း ရပ်တည်၊ "**မဒါ**"ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သဗျည်း–ဂဗျည်းကြောင့် နိဂ္ဂဟီတ်ကို (မ်)ပြု၊ "**ဗုဒ္ဓမ် သရဏမ် ဂစ္ဆာမိ**"ပြီး၏။

တဒ္ဓိတံ။ ။ဤယောဂဝိဘာဂဖြင့် (ဒ)အပြုကိုလည်း ဋီကာပြု၍ "**တဒ္ဓိတံ**"ပုဒ်ကို ထုတ်၏၊ "**တေသံ–ထိ နာမ်ပုဒ်တို့၏+ဟိတံ–စီးပွားတည်း**"ဟူသော သမာသ်ဝိဂ္ဂဟအရ "**တ+ဟိတံ**"ဟု ပြီးပြီးမှ နိဂ္ဂဟီတဠသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ်လာ၍ "**တံ+ဟိတံ**"ဟု

(၅၃) တာသ်+အဟံ သန္တိ ကေ၊ ပေ၊ တသ အဒါသိ+အဟံ ဣတိ ဣဓ, သရေတိ ဝတ္ထုတေ။

ကွစ် လောပ်။ ။ပရေ သရေ နိဂ္ဂဟီတခေါ် ကွစ် ဆန္ဒာနုရက္ခဏသုခုစ္စာရဏာ ဌာနေသု–ဆန်းစောင့်ရာဌာန ရွတ်လွယ်ရာဌာနတို့၌၊ လောပံ ပပ္ပောတိ၊...ပုဗ္ဗ သရလောပေါ–ရှေ့သရ၏ ကျေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အသ်ယောဂန္တသ–

သမာသ်ရုပ် ပြီး၏၊ ဒေါ်ဃသ စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဟကို ဓပြု, မဒါယောဂဝိဘာဂဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ်ကို (ဒ)ပြု၍ တဒ္ဓိတ် ပြီးသတ့ဲ၊ [သို့သော် နိဂ္ဂဟီတ် မလာဘဲ "**တ+ဟိတ**"တည်, ဓ ပြုပြီးနောက် ဒဒ္ဓေဘော်လာလျှင်လည်း ဤသုတ်အစီအရင် မဝင်ဘဲ ပြီးနိုင်သည်သာ။]

နိဂ္ဂဟီတန္တ။ ။သာမဏေတို့အား သရဏဂုံပေးရာ၌ "**ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆामိ**"ဟု နိဂ္ဂဟီတန္တ (နိဂ္ဂဟီတ် အဆုံးရှိသော) ပေးနည်း, "**ဗုဒ္ဓမ် သရဏမ် ဂစ္ဆာမိ**"ဟု မကာရန္တ (မ အက္ခရာ အဆုံးရှိသော) ပေနည်းဟု မျိုး ရှိ၏၊ နိဂ္ဂဟီတန္တ၌ "**ဒ္ဓံ**"ဝယ် အသရတစ်လုံးတည်းကို ဒ္ဓရော နိဂ္ဂဟီတ်ပါ မှီနေသောကြောင့် ဒ္ဓနှင့် နိဂ္ဂဟီတ်အကြား၌ မပြတ်စေဘဲ တစ်စပ်တည်းရွတ်ရ၏၊ ဏံ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ "**ဓကသမ္ဗန္ဓာနိ–တစ်စပ်တည်း စပ်သည်တို့ကို၊ အနုနာသိကန္တာနိ–နိဂ္ဂဟီတ်အဆုံး ရှိသည်တို့ကို၊ ကတ္တာဝါ–ပြု၍သော်လည်းကောင်း**"ဟု အဋ္ဌကထာမိန့်သည်၊ ဤနိဂ္ဂဟီတန္တ နည်း၌ ရွတ်ပုံမှာ ယခု ရွတ်ကြသည့်အတိုင်း ဌာန်ကရိုဏ်းပီသစွာ ရွတ်ရမည်။

မကာရန္တ။ ။မကာရန္တ၌ "**ဓမ်**"ဝယ် ဓ၏ မှီရာသရကို (မ်)က မမှီသောကြောင့် ဓနှင့် (မ်) ကို (ဒ္ဓံ) ဟု တစ်သံတည်းထွက်အောင် တစ်ဆက်တည်း မရွတ်နိုင်၊ သီတာနှင့်ရာမကို "**ဆီတာရာ–မ်**"ဟု ရာနှင့် မ်ခွဲ၍ ဟိန္ဒူများ ရွတ်သကဲ့သို့ "**ဓနှင့်မ်**" ကို ခွဲခြား၍ ရွတ်ရမည်၊ ဏမ်၌လည်း နည်းတူ၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ "**ဝိစ္ဆိန္နံတွာ–ဖြတ်၍**"ဟု မိန့်သည်၊ ဤသို့ ဝိနည်း မဟာဝဂ္ဂပါဠိတော်၌ နည်း ခွင့်ပြုလျက် ရှိသောကြောင်း "**ဗုဒ္ဓမ် သရဏမ်**" ရုပ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ ထုတ်ပြသည်၊ ကမ္မဝါစာ၌လည်း ဤ၂နည်းလုံး ရနိုင်သည်ဟု ဝေဒရဗုဒ္ဓိ မိန့်သည်။

ဝါဒန္တရ။ ။ဆရာအချို့ကား နိဂ္ဂဟီတန္တ သရဏဂုံ၌ "**ဗုဒ္ဓံ+သရဏံ+ဂစ္ဆာမိ**"ဟု ဒ္ဓံနှင့်သ အကြား, ဏံနှင့်ဂ အကြားကို (အသက်ရှူခွင့် မရအောင်) အလွန်ဆက်၍ ရွတ်ဆိုစေကြ၏၊ မကာရန္တ ပေးရာ၌ကား ဓမ်နှင့်သအကြား၌ (အနည်းငယ် ဆက်စပ်မိ လျှင်, ပျက်ရမလောက်) အတော်ကြာအောင် ရပ်တန့်၍ ရွတ်ဆိုစေကြ၏၊ ထိုနည်းကို ယခုခေတ်၌အသုံးပြုသူ နည်းပါးလာပြီ၊ အမြန်ဆုံ. ကွယ်ပျောက်ပါစေသတည်း။

• • • • • • • • • • • •

(၅၃) ကွစ် ဆန္ဒာ၊ ပေ၊ ဌာနေသု။ ။["**ဆန္ဒာနုရက္ခဏသုခုစ္စာရဏဌာနေသု**"ဟု ရှိမှ ကောင်းမည်၊] ကွစ်အရကိုပင် "**ဆန္ဒာ၊ ပေ၊ ဌာနေသု**"ဟု ဖွင့်၏၊ "**ဆန်းစောင့်**" ဟူရာ၌ ဂါထာအရာဟုလည်းကောင်း, "**သုခုစ္စာရဏ**" ဟူရာ၌ စုဏ္ဏိယပါဠိနှင့်

အဆုံးဌ် သံယုဂ်မရှိသော၊ ပရသ–နောက်သရ၏၊ ဒီဃော–ဒီဃသရသည်လည်း ကောင်း၊(ဟောတိ၊) တာသာဟံ သန္ဓိကေ၊ပေ၊ တသ အဒါသဟံ–ပြီး၏၊ တထာ–ထို့အတူ၊ ကထာဟံ, ဧဝါဟံ, ကျာဟံ–ကထာဟံ၊ပေ၊ကျာဟံ ဖြစ်၏၊ ကွစိတိ ကိ၊ ဧဝမသ, ကိမဟံ–တို့ဌ် တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ (၃၈)။

(၅၄) အရိယသစ္စာနံ+ဒသနံ၊ ပေ၊ ဂန္ဓံ+မနော ဣတိ, ဣဝ, ကွစိ လောပန္တိ–ကွစိ လောပ်သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ဗျဉ္ဇနေ စ။ ။ပရေ ဗျဉ္ဇနေ စ နိဂ္ဂဟီတခေါ် ကွစိ ဆန္ဒာနုရက္ခဏာဒိမှိ–ဆန်းစောင့်ရှာဌာန အစရှိသည်ဌ်၊ လောပ် ပဗ္ဗောတိ–၏၊ [ဆန္ဒာနုရက္ခဏာဒိမှိဌ် အာဒိဖြင့် သုခုစ္စာရဏကို ယူပါ။]

ဂါထာအရာဟုလည်းကောင်း မှတ်ပါ၊ ပုံစံများဌ် ဂါထာဟုတ်–မဟုတ်ကား တချို့ သိသာ၍ တချို့ မသိသာ၊ ဤသုတ်ဌ် **"တသ အဒါသဟံ"**မှတစ်ပါး အခြားပုံစံတို့ စုဏ္ဏိယချည်း ဖြစ်ဟန်တူ၏။

ပဗ္ဗသရ၊ ပေ၊ ဒီဃော။ ။**"တာသံ+အဟံ"**တည်, ဤသုတ်ဖြင့် သံဌ်နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ, သရာ သရေ လောပ်ဖြင့် သဌ် အကို ချေ, (ဤချေမှုကို **"ပုဗ္ဗသရလောပေါ"**ဟု ဆိုသည်၊) အဟံဌ် အသည် မိမိ၏နောက်ဌ် သံယုဂ်(၂ လုံးတွဲ) မရှိသောကြောင့် အသံယောဂန္တ မည်၏၊ **"ဝိဒူနံ+အဂ္ဂံ"**ဌ်ကား နိဂ္ဂဟိတ် သရတို့ကို ချေပြီးနောက် အဂ္ဂံဌ် (အ)သည် မိမိအဆုံး(နောက်)ဌ် ဂ္ဂသံယုဂ် ရှိသောကြောင့် အ ကို ဒီဃမပြုရ၊ ဝိဒူနဂ္ဂံ ပြီး၏၊ ဤသို့ မိမိနောက်ဌ် သံယုဂ်ရှိလျှင် ဒီဃမပြုဘဲ သံယုဂ်မရှိမှ ဒီဃပြုရသောကြောင့် **"ပရသ အသံယောဂန္တသ ဒီဃော"**ဟု မိန့်သည်၊ ထိုစကား သင့်၏–မိမိအဆုံး(နောက်)ဌ် သံယုဂ်ရှိလျှင် **"သံယောဂေ ပရေ ရဿတ္တံ"**နှင့် အညီ နဂို ဒီဃကိုပင် ရဿပြုရသေး၏၊ နဂိုရဿကိုကား အဘာယ်မှာ ဒီဃပြုခွင့် ရှိတော့အံ့နည်း။

အဒါသဟံ။ ။**"အဒါသိ+အဟံ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အဟံဝယ် (အ)သည် သံယုဂ် မနောင်းသော်လည်း ဒီဃပြုလျှင် ဆန်းပျက်မည်စိုးသောကြောင့် ဒီဃမပြုရ၊ နိဂ္ဂဟိတ် ချေ, သိဌ် ဣချေ, သ်ကို နောက် အ သို့ ကပ်။

တထာ, ကထာဟံ၊ ပေ၊ ကျာဟံ။ ။["**တထာဂတာဟံ**"ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ သိုမူကို အမှန်ထင်လျှင် **"တထာဂတံ+အဟံ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သိဟိုင်ဋ္ဌမူဌ်ကား ဆိုလတ္တံ့ ပုံစံတို့ မူလရုပ်တည်ရာတွင် မပါခဲ့သောကြောင့် တထာဖြင့် ညွှန်ပြ၍ **"တထာ,ကထာဟံ"**ဟု ရှိ၏။] **"ကထံ+အဟံ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဧဝါဟံ=ဧဝံ+အဟံ, ကျာဟံ=ကိံ+အဟံ, နိဂ္ဂဟိတ်ချေ, ဣကို ယပြု, တတိယပိုင်း ဒီဃံဖြင့် ဒီဃပြု၊ ကွစိတိ ကိံ ရုပ်များဌ် **"ဧဝံ+အသ"** (သိဌ် **"ဧဝမယံ"**ဟု ရှိ၏, ဧဝံ+အယံဟု ပုဒ်ဖြတ်၊) **"ကိံ+အဟံ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ကွစိကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်မချေဘဲ မဒါ သရေဖြင့် (မ်) ပြုပါ။

• • • • • • • • • • • •

(၅၄) **"အရိယသစ္စာနံ–ဗုဒ္ဓါနံ"**တို့ကား ဂါထာပါဒများတည်း၊ ထို့ကြောင့်

ရကာရဟကာရေသု–ရ အက္ခရာ ဟ အက္ခရာတို့ကြောင့်၊ [**"သကာရ ဟကာရေသု"**ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊] ဥပသဂ္ဂသ–ဥပသာရ၏ အဆုံးသရ၏၊ ဒီဃော(ဟောတိ၊) အရိယသစ္စာနဒဿနံ၊ ပေ၊ စိရပ္ပဝါသိ–ပြီး၏၊...ဒွိတ္တံ–ပ ဒ္ဒေဘော်လာ၊ ဂန္ဓကာမော, ဂန္ဓမနော–ပြီး၏၊...ကွစိတိ ကိ၊ ဧတံ မဂ်လ မုတ္တမံ–ဧတံ မဂ်လမုတ္တမံ၌ နိဂ္ဂဟီတ် မချေရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ (၁၉)။

(၅၅) ကိ+ဣတိ၊ ပေ၊ သဒိသံ+ဧဝ ဣတိ ဣဓ, နိဂ္ဂဟီတမှာတိ ံ စ လောပန္တိ စ ဝတ္တတေ။

ဆန်းဂိုဏ်းတည့်အောင် နိဂ္ဂဟီတ်ကို ချေသည်၊ ကျန်ပြယုဂ်တို့၌ သုခုစ္စာရဏဖြစ်အောင် နိဂ္ဂဟီတ်ကို ချေသည်၊ ရှေ့ ကွစိ လောပ်သုတ်နှင့် ဤ ဗျဉ္ဇနေ စသုတ်တို့၏ ချေရာ ဌာနသည် ဆန္ဒာနုရက္ခဏ သုခုစ္စာရဏအားဖြင့် တူမျှကြ၏။

[ဆောင်] ကွစိ လောပေ, ဗျဉ္ဇနေတို့, ဆန်းနေသော်ပျက်, ရွတ်သော်ခက်ဟု, ကြောင်းချက် ၂ မျိုး, တစ်မျိုးမျိုးကြောင့်, ချေရိုးနည်းမှန်, မြတ်ကျမ်းဂန်, ပုံစံတွေ့တိုင်း ရှု။

ရကာရ၊ ပေ၊ ဒီဃော–ကား"သာရတ္ထော၊ ပေ၊ အဝိသာဟာရော"တို့ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း၊ **"သံ+ရတ္ထော"**၌ ဤသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ်ချေ, ဒီဃံသုတ်ဖြင့် (ရ) ဗျည်းကြောင့် သ၏ အ ကို အာဒီဃပြု၊ သာရာဂေါ, သာရမ္ဘောတို့၌လည်း နည်းတူ၊ အဝိသာဟာရောဟူကား ဟဗျည်းကြောင့် ဒီဃပြုရုံသာ၊ [သို့၌**"အဝိသာဟာရော"**ဟု ရှိ၏၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် သမာဓိနိဒ္ဒေသ၌လည်း **"အဝိသာဟာရော"**ဟုပင် ရှိသည်၊ အဝသာဟာရောကား ပါဠိပျက်။]

စိရပ္ပဝါသိ စသည်။ ။**"စိရံ+ပဝါသိ"**တည်, ရံ၌ နိဂ္ဂဟီတ်ကို ချေ, ပဒ္ဒေဘော်လာ, [ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌ တစ်နည်းရုပ်တွက်သေး၏၊] **"ဂန္ဓံ+ကာမော"** စသည်၌ နိဂ္ဂဟီတ် ချေရုံသာ၊ ကွစိတိ ကိ၌ **"ဧတံ+မင်္ဂလံ"**တည်, နိဂ္ဂဟီတ် မချေသော်လည်း ဆန်း မပျက်သောကြောင့် ကွစိသဒ္ဒါမြစ်၍ မချေရ။

• • • • • • • • • • • •

(၅၅) ဤသုတ်၌ မြန်မာနှင့် သီဟိုဠ် အတော်များစွာကွဲ၏၊ ၁– "ကိ ဣတိ၊ပေ၊ သဒိသံ+ဧဝ"ဟူရာ၌ "ကတံ+ဣတိ, ကိ+ဣတိ၊ ပေ၊ စဏ္ဍ+ဣဝ, (နာလ+ဣဒါနိ)၊ပေ၊ သဒိသ+ဧဝ"ဟု သီဟိုဠ်မူ၌ရှိ၏၊ ဤ၌ "ကတံ+ဣတိ"ဟု ရုပ်အပိုပါပုံ, ကလိ+ဣဒါနိ၌ "ကလိ+ဣဝ"ဟု မူကွဲပုံ, "နာလ+ဣဒါနိ"ဟု အပိုပါပုံကို သိပါ၊ ၂–ဝါတိ ကိ– "ကတံ–ဣတိ, မံ+ဣတိ, ဒါတုံ+အသိ, သာမံ+ဧဝ"တို့၌"ကတံ+ဣတိ, ကိ+ဣတိ, ဒါတုံ+အပိ, သဒိသ+ဧဝ"ဟု မူကွဲရှိ၏၊ ၃–"ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထတာယ=ဝဝတ္ထံတ

ပရော ဝါ သရော။ ။နိဂ္ဂဟိတမှာ ပရော သရော, ဝါ–စွာ၊ လောပ်၊ ပပ္ပေါတိ နိဂ္ဂဟီတသ–၏၊ ဝဂ္ဂန္တေ–ဝဂ္ဂန္တေ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ကိန္တိ၊ ပေ၊ သဒိဝ–ပြီး၏၊...[ပုံစံများကို နောက်၌ ပြလတ္တံ့သော ဣတိ ဣဝစသည့် အစဉ်အတိုင်း ပြထားသည်၊] ဝါတိ ကိ၊ ကထံ ဣတိ၊ ပေ၊ သာမံ ဧဝ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ အယမ္ပိ–ပရော ဝါ သရောသုတ်၌ ဆိုအပ်သော ဤကျေခြင်းသည်လည်း၊ [**"အယမ္ပိတိ–ပရော ဝါ သရောတိ ဝုတ္တလောပေါ ဝိ"** ဋီကာ၊] ဝါသဒ္ဒသ–၏၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္တာ–ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတိဝဒါနိသိပါဒိတော–ဣတိ, ဣဝ, ဣဒါနိ, အသိ, အပိ အစရှိသော ပုဒ်တို့မှ၊ အညတ္ထ–အခြားသောပုဒ်၌၊ နု ဟောတိ–မဖြစ်၊ ယထာ–ကား၊ အဟမေတ္ထ, ဧတဒဟောသိ–ဟူသည်တည်း။ (၄၀)။

ဝိဘာသတ္တာ"ဟု မူကွဲရှိ၏၊ ၄–"ဣတိ ဝိဒါနိ သိပေဝါဒိ နိပါတတော=ဣတိ ဝိဒါနိ သိပါဒိတော"ဟု မူကွဲရှိ၏၊ ၅–"**အဟံ+ဧတ္ထ, ဧတံ+အဟောသိ**"၌ "**အဟမေတ္ထ, ဧတဒဟောတိ**"ဟု မူကွဲရှိ၏။

စီစစ်ချက်။ ။၁–မူကွဲ၌ "ကတံ+ဣတိ(ကတန္တိ) ကိံ+ဣတိ (ကိန္တိ)"စသည်ဖြင့် ဤသုတ် စီရင်ရာရုပ်ကို ပြပြီး၍ "**၂–ဝါတိ ကိံ၊ ကတံ+ဣတိ၊ ပေ၊ သဒိသံ ဧဝ**"ဟု ဝါမြစ်အပ်သော အနိစ္စဝိဓိရုပ်ကို ပြသော သိဟိုဠ်မူသည် ရုပ် ၂ မျိုး နေနိုင်ပုံ ဒွိရုပ်ကို ပြသောကြောင့် ရှေ့နောက်ညီပေ၏၊ ၃–မူကွဲပုံမှာ မထူးလှချေ၊ ၄–မူကွဲပုံ၌ "**ပေဝါဒိ**" ဟု ဧဝကို ပြထားသော မြန်မာမူ၌ အာဒိအတွက် ပုံစံကို တိုက်ရိုက် မရနိုင်၊ "**ပါဒိ**"ဟု ဧဝမပါသော သိဟိုဠ်မူကား အာဒိအရ "**သဒိသံ ဧဝ**"ကို ယူနိုင်သောကြောင့် ကောင်း၏၊ ထို့ပြင် "**တွံသိ**"၌ အသိသည် နိပါတ်မဟုတ်သောကြောင့် "**နိပါတ**" မပါခြင်းလည်း ကောင်း၏၊ ၅–မူကွဲပုံမှာ အရေးမကြီးလှ၊ ဤသုတ်ဖြင့် မစီရင်ရသော အသန္တရုပ်ကို ပြလိုခြင်းသာဖြစ်၏၊ သိဟိုဠ်မူ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ–ဒပြုရုံသာ။

အယမ္ပိ၊ ပေ၊ အညတ္ထ နု ဟောတိ။ ။အယမ္ပိကို အညတ္ထ နု ဟောတိ၌ စပ်၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ချေခြင်းသည်လည်း အခြားပုဒ်တို့၌ မဖြစ်–ဟူလို၊ ဝဝတ္ထိတဝါသဒ္ဒါကြောင့် ဣတိ–ဣဝ စသည်တို့မှ တစ်ပါးသောအရာတို့၌ မချေရဟု ဆိုထာ သော်လည်း "**ဧဝံ+သ=ဧဝံ အသ, ပုပ္ပံ+သာ=ပုပ္ပံ အသာ, တဒမိနာပိ=တံ+ဣမိနာပိ**"ပုဒ်တို့မှ အ–ဣတို့ကိုလည်း ချေထားပုံကို နောက်၌ ပြဦးလတ္တံ၊ ထို့ကြောင့် ထိုပုဒ်များကို "**သိပါဒိတော**"၌ အာဒိဖြင့် ယူသင့်သည်။

[ဆောင်] ပရော ဝါ သရော, သုတ်အဟောရှိ, ဝဝတ္ထိတ, ဝါသဒ္ဒကြောင့်, ဣဝ–ဣတိ, ဣဒါနိနှင့်, အသိ–ပေ၀, အသ အသာ, ဣမိနာဟု, ချေရန်စု, ခွင့်ပြု ရူပသိဒ်။

• • • • • • • • • •

(၅၆) ဒေ+အသ ဟေ အာသဝါ, ပုပ္ပ+အသာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဣတိ ဣဓ, ပရေ သရေ-သည်၊ လုတ္တေ-ကျေပြီးသော်၊ (ပရော ဝါ သရောသုတ်ဖြင့် ချေအပ်ပြီးသော်၊) ဝိပရိဏာမေန-ဖြင့်၊ ပရသ္မိံတိ သရေတိ လုတ္တေတိစ ဝတ္တတေ။ [ပရော ဝါ သရောသုတ်မှ ဝိဘတ်ပြင်၍ လိုက်။]

ဗျဥ္ဇနောစ ဝိသညောဂေါ။ ။နိဂ္ဂဟီတမှာ ပရသ္မိं သရေ လုတ္တေ-သော်၊ ဗျဥ္ဇနော-ဗျည်းသည်၊ သညောဂေါ-သံယုဂ်သည်၊ စ (ဟောတိ)-အကယ်၍ ဖြစ်အုံ့၊ ဝိသညောဂေါ-ကင်းသောသံယုဂ်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ သံယောဂေကဒေသသ (သံယောဂ+ဧကဒေသသ)-သံယုဂ်၏ တစ်စိတ်ဖြစ်သော၊ ပုရိမဗျဥ္ဇနသ-ရှေ့ဗျည်း၏၊ လောပေါ(ဟောတိ)၊...ဒွိန္နံ-၂ လုံးကုန်သော၊ ဗျဥ္ဇနာနံ-ဗျည်းတို့၏၊ ကေဘြ-တစ်လုံးတည်းသော သရ၌၊ ဌိတိ-တည်ခြင်းသည်၊ သံယောဂေါ-သံယုဂ်မည်၏၊ ဣဓပန-ဤဝိသညောဂေါပုဒ်၌ကား၊ သံယုဇ္ဇတိ-ယှဉ်စပ်အပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သံယောဂေါ-သံယုဂ်မည်၏၊ ပုရိမောဝဏ္ဏော-ရှေ့ ဝဏ္ဏတည်း၊ အသ-ထို ဝဏ္ဏ၏၊ ဝိဂတော-ကင်းသော၊

---

(၅၆) **ဗျဥ္ဇနော သံယောဂေါ စေ။** ။"ရသံသုတ်ဖြင့် ရသပြု" ဆိုရာ၌ နဂို ရှိပြီးသရသည် ဒီဃဖြစ်နေကြောင်း သိသာသကဲ့သို့ ထို့အတူ "**ဝိသညောဂ ပြု**"ဟု ဆိုသဖြင့် နဂိုက သယောဂဖြစ်နေကြောင်း သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် "**ဗျဥ္ဇနော သံယောဂေါ စေ**"ဟု ပက္ခိပနဝုတ္တိအဖြစ်ဖြင့် ထည့်နိုင်သည်၊ [ဗျဥ္ဇနော သံယောဂေါ စေတိ ဣဒံ ဝိသညောဂဝိဓာနသာမတ္ထိယတော သိဒ္ဓံ၊-ဋီကာ။] "**သညောဂေါစ**"ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ စအတွက် "**စသဒ္ဒေန**"စသည်ဖြင့် သီးခြားဖွင့်လတ်၊ ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌လည်း "**ယဒိပိ ဗျဥ္ဇနော**" စသည်ဖြင့် စေ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ယဒိဖြင့် ဖွင့်သည်၊ သညောဂေါ အရာ၌လည်း "**သ သညောဂေါ**"ဟု သ အပိုနှင့် မှုကွဲရှိ၏၊ ထို သ အတွက် ရှုနှင့် နျာသတို့၌ အဖွင့် မတွေ့ရ။

ဒွိန္နံ၊ ပေ၊ ဌိတိ သံယောဂေါ။ ။ဤစကားသည် "**သံယောဂေါ စေ**"၌ သံယောဂ အရကို ဖွင့်ပြသောစကား ဖြစ်ရာ၏၊ ဤစကားအရ "**အသ**"၌ သဗျည်း ၂ လုံးသည် အသရ တစ်လုံး၌ စုပေါင်းတည်နေသကဲ့သို့ သရတစ်လုံး၌ ဗျည်း ၂ လုံးတည်နေခြင်းကို "**သံယောဂ**"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ တည်နေခြင်းရှိသော ဗျည်း ၂ လုံး ဒြပ်ကိုကား စုပေါင်းတည်နေခြင်းကြီယာ၏ သံယောဂအမည်ကို ဗျည်းပေါ်၌ ´ တင်စားသော ဌာနျုပစာရအားဖြင့် "**သံယောဂ**"ဟုပင် ခေါ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဗျဥ္ဇနော သံယောဂေါ-ဗျည်းသည် သံယုဂ်ဖြစ်အုံ့"ဟု ဗျည်းဒြပ်ရအောင် မိန့်သည်။

ဣဓ ပန၊ ပေ၊ ပရော။ ။ဤစကားကား သုတ်၌ပါသော "**ဝိသညောဂေါ**"ပုဒ်၏ ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ဝိသညောဂေါပုဒ်၌ "**သညောဂေါ**"၏ ဝိဂ္ဂဟကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုရ၍"**သံယုဇ္ဇတိတိ သံယောဂေါ**"ဟု မိန့်သည်၊ [သံပုဗ္ဗ ယုဇတေတ်နောင် ကံဟော

ဝါ–ကျေသော၊ သံယောဂေါ–ယှဉ်စပ်အပ်သော ရှေ့ဝဏ္ဏသည်၊(အတ္ထိ၊) ဣတိ–ကြောင့်၊ ဝိသညောဂေါ–ဝိသညောဂမည်၏၊ ပရော–နောက်ဝဏ္ဏတည်း၊... ဧဝံ သ တေ အာသဝါ, ပုပ္ပံသာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ–ပြီး၏။ (၄၁)။

လုတ္တေတိ ကိ၊ ဧဝမသ–ဧဝမသ၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ စသဒ္ဒေန–ဖြင့် တိဏ္ဏံ–၃ လုံးကုန်သော၊ ဗျဉ္ဇနာနံ–တို့တွင်၊ သရူပသံယောဂေါ ပိ–တူသောရုပ်သွင်ရှိသော သံယုဂ်ဗျည်း ၂ လုံးသည်လည်း၊ ဝိသညောဂေါ–ကင်းသောသံယုဂ်ရှိသည်၊ ဝါ–ရှေ့တစ်လုံးကျေသည်၊ ဟောတိ၊ ယထာ–ကား၊ အဂ္ဂါဂါရံ, ဝုတ္တသ–ဟူသည်တည်း။

(၅၇) စက္ခု+ဥဒပါဒိ၊ ပေ၊ တ+သမ္ဘယုတ္တာ ဣတိ ဣဓ, သရေတိ အာဂမောတိ ကွစိတိ ဗျဉ္ဇနေတိ စ ဝတ္တတေ။ [မဒါ သရေ, ယဝမဒန, ကွစိ ဿ ဗျဉ္ဇနေသုတ်တို့မှ လိုက်သည်။]

ယပစ္ခည်းသက်လျှင် **"သံယုဇ္ဇ"**ဟုသာ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် **"သံယုဇ္ဇတိ"**ဟု သိဟိုဠ်မှ အတိုင်း ပါ၌မှန် ရှိစေ၊] အသကို ရုပ်တွက်လျှင် (တ)လိင်တည်, သ သက်, (တ)ကို (အ)ပြု (အ+သ)ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် (သ်)လာလျှင် **"အသ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသို့ ရုပ်တွက်ရာ၌ အပိုလာသော ရှေ့(သ်)သည် နဂို(သ)သို့ ယှဉ်စပ်–ကပ်အပ်သော ကြောင့် **"သံယုဇ္ဇတိ–ယှဉ်စပ်, ကပ်အပ်၏"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ **"သံယောဂ"**မည်၏၊ ထို့ကြောင့် **"ပုရိမော ဝဏ္ဏော"**ဟု သံယောဂ၏ အဘိဓေယျကို ပြသည်၊ **"သံယောဂ"** အရ သ ၂ လုံးတွင် ရှေ့သဗျည်းကို ယူပါ–ဟူလို။

ဝိသညောဂ။ ။ထို့နောက် **"ဝိဂတော+သညောဂေါ ယသ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသော အခါ ထိုယှဉ်စပ် ကပ်ထားအပ်သော ဗျည်းမှကင်းလွတ် ကျန်ရစ်သော နောက်(သ) ဗျည်းရသောကြောင့် ဝိသညောဂေါ၏ အဘိဓေယျကို **"ပရော"**ဟု ပြပြန်သည်၊ ဤ ဝိသညောဂေါ၏ ဆိုလိုရင်းကား **"သဗျည်း ၂ လုံးတွင် ရှေ့တစ်လုံးကို ချေ"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုသို့ ချေခြင်းကိုပင် လောကအလိုအားဖြင့် ယဉ်ကျေးအောင် **"ဝိသညောဂ ပြု"**ဟု ဆိုသည်၊ ဥပမာ–ရှင်ဘုရင် သေသည်ကို **"နတ်ရွာစံတော်မူသည်"**ဟု သုံးနှုန်း သကဲ့သို့တည်း။

စသဒ္ဒေန။ ။ဤ စသဒ္ဒေန စသည်၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ကစ္စည်းအဖွင့်နှင့် တူပြီ၊ **"သရူပသံယောဂေါ ပိ"**ဟု သိဟိုဠ်မှရှိတိုင်း ကောင်း၏၊ **"သရူပါနံ+သံယောဂေါ"**ဟု ဝါကျနှင့်ရှိသော မြန်မာမူကား ဗျဉ္ဇနာနံနှင့် သရူပါနံကို အရတူဟု ထင်မှတ်ဖွယ် ရှိရုံမက **"သရူပါနံ သမာနရူပါနံ သံယောဂေါ သရူပသံယောဂေါ"**ဟူသော ဋီကာနှင့် လည်း မညီ၊ သုတ်ရင်းဖြင့် ချေပုံကို ပေါင်းဆည်းဖို့ရာ သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထ ပိသဒ္ဒါလည်း သိဟိုဠ်မှအတိုင်း ပါသင့်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

နိဂ္ဂဟိတဗျ။ ။သရေ ဝါ ဗျဉ္ဇနေ ဝါ နိဂ္ဂဟိတဗျ ကွစိ–အချို့သော၊ သုခုစ္စာရဏဌာနေ–ရွတ်လွယ်ရာဌာနခ၊ အာဂမော ဟောတိ၊ နိဂ္ဂဟိတသ–၏၊ ရဿာနုဂတတ္တာ–ရဿသရသို့ အစဉ်လိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ရဿတောယေဝ–ရဿမှ နောက်ခ်ိသာလျှင်၊ အယံ–ဤနိဂ္ဂဟိတ်လာခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)... စကွံ့ ဥဒပါဒိ၊ ပေ၊ တံ သမ္ဘယတ္ထော–ပြီး၏၊ ဧဝံ–တူ၊ တခ်ဏော, တံ သဘာဝေါ–ဟု ဖြစ်၏၊ ကွစိတိ ကိံ၊ နု ဟိ+ဧတေဟိ, ဣဓ+စေဝ–ပြယုဂ်တို့ခ် တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [ရှေ့ပုံစံသည် သရနှောင်းရာခ် နောက်ပုံစံသည် ဗျည်းနှောင်းရာခ် မလာရပုံတည်း။] (၃၀)။

(၅၈) ဧဝံ+ဝုတ္တေ၊ ပေ၊ အဂ္ဂိ+ဝသန္ဓမံ ဣတိ, ဣဓ–တို့ခ်၊ လောပါဒေသ ကာရိယေ–ချေခြင်း အာဒေသပြုခြင်းဟူသော ကာရိယသည်၊ သမ္ဘတ္ထေ–ရောက်လုလတ်သော်၊ ယေဘုယျေန–များသောအားဖြင့်၊ တဒပဝါဒတ္ထံ–ထို ကာရိယကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာဟ–ဤသုတ်ကို မိန့်ပြီ။

---

(၅၇) **ကွစိ သုခုစ္စာရဏဌာနေ။** ။နိဂ္ဂဟိတ်ချေရာခ် ဆန္ဒာနုရက္ခဏာ သုခုစ္စာရဏာ ဟု နှစ်ဌာနရှိသော်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်လာရာခ်ကား သုခုစ္စာရဏာ တစ်ဌာနသာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ကွစိကို **"သုခုစ္စာရဏဌာနေ"**ဟု တစ်ဌာနသာ ဖွင့်သည်၊ ကျမ်းဂန်များခ် လည်း ဂါထာအရာဝယ် ဆန္ဒာနုရက္ခဏာ အကျိုးငှာ နိဂ္ဂဟိတ်အပို ထည့်ရိုး မရှိချေ၊ **"မနော ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ, ကတ္တာ ဗ္ဗံ ကုသလဲ ဗဟု"**တို့ခ် ဂါထာပါဒဖြစ်သော်လည်း **"ပုဗ္ဗံ+ဂမာ, ဗဟု"**တို့ခ် နိဂ္ဂဟိတ်တို့မှာ ဆန်းစောင့်ဖို့ရာ လာကြသည်မဟုတ်, ရွတ်ဆို၍ ချောမောခြင်း(သုခုစ္စာရဏာ) အကျိုးငှာသာ လာကြသည်၊ [ဗဟုခ် အလိုက်ကြည့်၍ **"နိဂ္ဂဟီတဗျ"**ဟူသော ဝိနာဓိကာရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်လာ။]

[ဆောင်] **နိဂ္ဂဟီတဗျ, သုတ်အရမ္ဘ, ရဿ နောက်ရှ, သုခုစာရဏာ, တစ်ဌာနသာ, နိဂ္ဂဟိတ် လာ, မှတ်ပါ ကွစိတွက်။**

• • • • • • • • • •

(၅၈) **လောပါဒေသ၊ ပေ၊ မာဟ။** ။"နိဂ္ဂဟိတ်ကို အံ့ပြုခြင်းသည် အကျိုးမရှိသည် မဟုတ်ပါလော, အဘယ်အကျိုးငှာ ဤသုတ်ကို မိန့်ရသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"လောပါဒေသ၊ ပေ၊ မာဟ"**ဟု မိန့်သည်၊ ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ–ဟောဉ်–သ ယေစ–ဗျဉ္ဇနေစ သုတ်တို့၏ အစီအရင်ကို များသောအားဖြင့် တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ ဤသုတ်ကို မိန့်ရသည်–ဟူလို၊ မှန်၏–**"ဗျည်းနှောင်းရာခ် လောပကာရိယကို တားမြစ်ခြင်းငှာ"**ဟု ဆိုသဖြင့် ဗျဉ္ဇနေစသုတ်ကို တားမြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ **"အာဒေသကာရိယကို တားမြစ်ခြင်းငှာဟု ဆိုသဖြင့် ဝဂ်ဗျည်း, ဟ–ယဗျည်းနှောင်းရာ ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ, ဟောဉ် , သ ယေစ သုတ်တို့ကို တားမြစ်ကြောင်း သိသာသည်၊ ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။**

အံ ဗျဥ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတံ။ ။ပရေ ဗျဥ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတခေါ် အံ ဣတိ–အံဟု ရွတ်ဆိုအပ်သော ဣတ္ထိဗိန္ဒုသည်၊ ဟောတိ၊ အကာရော–အံ၌ အ အက္ခရာသည်၊ ဥစ္စာရဏတ္ထော–ရွတ်ဆိုရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ သရလောပေါ ဘာဒီနာ–သရလောပေါ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗသရလောပေါ–ရှေ့သရ ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ [**"ပုဗ္ဗသ လောပေါ"**ဟု အချို့ရှိ၏။] **ဧဝံ** ဝုတ္တော၊ ပေ၊ အဂ္ဂိ ဝ သန္ဓမ်–ပြီး၏။ **(၃၀)**။

(၅၉)ဣဒ–ဤသန္ဓိကျမ်းခ၌၊ အဝုတ္တဝိသေသာနံ ပိ–မဆိုအပ်သော ဝိသေသဝိဓိရှိသော ပုဒ်တို့၏လည်း၊ ဝုတ္တာနုယောဂေ ဒေသတ္ထံ–စိုအပ်ပြီးသော နည်းကို ညွှန်ပြခြင်း အကျိုးငှါ၊ အတိဒေသံ–အနုပဒိဋ္ဌာနံ စသော အတိဒေသသုတ်ကို၊ အာဟ–မိန့်ပြီ။ [**အရှင်ကစ္စည်း** မိန့်ပြီ–ဟူလို။]

အံ ဣတိ၊ ပေ၊ ဥစ္စာရဏတ္ထော။ ။**"ဧဝံ+ဝုတ္တော"**၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို အံပြုရာဝယ် ဗိန္ဒုပြောက်သာ ပြုပါ၊ (အံ)ဟု အသရမပါစေနှင့်၊ ဗိန္ဒုချည်းပြထားလျှင် ရွတ်၍မဖြစ်သောကြောင့် ရွတ်ဖြစ်ရုံသာ အ အက္ခရာကို ထည့်ထားသည် ဟူလို၊ ဤနည်းအလို ဤသုတ်ကို **"ပကတိသန္ဓိ–ပဒ္ဓိသေ ဝိဓိသုတ်"**ဟု မှတ်ပါ၊ **"ဧဝံ+ဝုတ္တော"**ဟု တည်း, ဤသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို အံပြု, ဧဝံ ဝုတ္တော ပြီး၏။

သရလောပေါ ဘာဒီနာဝါ။ ။တစ်နည်း, နိဂ္ဂဟိတ်ကို အံပြုရာ၌ အ သရနှင့်တကွ (အံ)ပြု၊ ဤနည်း၌ **"ဧဝ+အံ+ဝုတ္တော"**ဟု ဝ၌ အသရ ပါနေရကား ထိုသရကို သရလောပပြုပြီး မျှမ **"ဧဝ်+အံ"**ဟု ဖြစ်၍ ဝ်ကို အံသို့ ကပ်ရသည်၊ ဤနည်းအလို ဤသုတ်သည် အာဒေသဝိဓိ သုတ်တည်း။

• • • • • • • • • • • •

(၅၉) ဣဒ၊ ပေ၊ အတိဒေသမာသ။ ။**"ဂါသရေ ပုထသာဂမော"**စသည်ဖြင့် ပုထ–ပါ–အဘိ စသည်အတွက် အစီအရင်အထူးကို (စီရင်သောသုတ်ကို) ဆိုအပ်သကဲ့သို့ [illegible] ဟရိ[illegible]တို့အတွက် အစီအရင်ကို (စီရင်သောသုတ်ကို) အထူးတလည် မဆိုခဲ့သောကြောင့် **"အဝုတ္တဝိသေသ=မဆိုအပ်သော အစီအရင်ထူးရှိသော ပုဒ်များ"**ဟု ဆိုသည်၊ **"တို့သို့ အထူးတလည် စီရင်မည့်သုတ် မရှိသေးသောပုဒ်များလည်း ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းကိုမှီး၍ ရုပ်ပြီးနိုင်၏၊"**ဟု ညွှန်ပြခြင်းငှါ ဤအတိဒေသသုတ်ကို အရှင်မဟာကစ္စည်း မိန့်တော်မူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ။သည်ဟုစသော သုတ် ၄ မျိုးသာ ပြောရိုးရှိသော်လည်း ဤ**"အတိဒေသမာဟ"**ကို ထောက်၍ အတိဒေသသုတ်လည်း ရှိ၏–ဟု သိနိုင်ရကား (ဝဂ္ဂေ ယောသာယောသာနံစသောနိယမသုတ်နှင့်တကွ) သုတ် ၆ မျိုးရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။

သညုတ္တ ပရိဘာသာစ, ဝိဓိ နိယမောပိစ၊
အတိဒေသာဓိကာရောတိ, ဆဗ္ဗိမံ သုတ္တလက္ခဏံ။

အနုပဒိဋ္ဌာနံ ဝုတ္တယောဂတော။ ။အမှေဟိ–ငါတို့သည်၊ ဣဒ–ဤသန္ဓိ ကျမ်းဌ၌၊ ဝိသေသတော–အထူးအားဖြင့်၊ ယေ ဥပသဂ္ဂ နိပါတာဒယော–အကြင် ဥပသာရ နိပါတ် အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၊ နု ဥပဒိဋ္ဌာ–မပြုအပ်ကုန်သေး၊ တေသံ–ထိုဥပသာရ နိပါတ်ပုဒ် အစရှိသည်တို့၏၊ (ရူပသိဒ္ဓိဌ်စပ်)၊ ဝုတ္တ ယောဂတော, ဝုတ္တနုယေန–ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ သရသန္ဓာဒီသု–သရသန္ဓိ အစရှိသည်တို့ဌ၌၊ ဝုတ္တနယာနုသာရေန–ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို အစဉ်လိုက် သဖြင့်၊ ရူပသိဒ္ဓိ–ရုပ်ပြီးပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ–သိထိုက်၏။

တေန–ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို အစဉ်လိုက်၍ ရုပ်ပြီးပုံကို သိထိုက်ခြင်းကြောင့်–ဟူလို၊) ဒေါ ဓသ္ဓစာတိ သုတ္တေ–ဒေါ ဓသ္ဓ စသုတ်ဌ၌၊ စသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ ပရိယာဒိနံ–ပရိယအစရှိသည်တို့၏၊ ရယာဒိဝဏ္ဏာဝိပရိယယော–ရနှင့်ယအစရှိသော ဝဏ္ဏတို့၏ ရှေ့နောက်ပြန်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ယထာ–ကား၊ ပရိယုဒါဟာသိ–ဟုတည်၊ ပယိရုဒါဟာသိ–ပြီး၏၊ အရိယသ–ဟု တည်၊ အရိယသ–ဟု ပြီး၏၊ ဗဟွာဗာဓော–ဟုတည်၊ ဗဟုါဗာဓော–ဟု ပြီး၏၊ နု အဘိနေယျ–ဟု တည်၊ အနုဘိနေယျ–ဟု ပြီး၏။ (၅၀)။

ယေ ဣဒ၊ ပေ၊ နိပါတာဒယော။ ။ကစ္စည်း သန္ဓိ ပဋ္ဌမခန်းဌ၌ ဥပသာရ နိပါတ်ပုဒ်များကိုချည်း ဆိုထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဥပသာရ နိပါတ်ပုဒ်များကို အခြေတည်၍ **"ဥပသဂ္ဂနိပါတာဒယော"**ဟု မိန့်သည်၊ အာဒိဖြင့် ဗဟုဝုစဝေ စသော နာမ်ပုဒ်များကို ယူ၊ ပုထနိပါတ်မှ စ၍ (ဩအဝသဌ်) အဝ ဥပသာရအထိ အချို့သော ဥပသာရ နိပါတ်များ၏ အစီအရင် အထူးကို ဆိုင်ရာသုတ်များဖြင့် ပြခဲ့ပြီ၊ ပရိဥပသာရ–နနိပါတ်စသည်အတွက်ကား အစီအရင် အထူးကို မပြရသေး–ဟူလို။

တေသံ ဝုတ္တယောဂတော၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ထိုသို့ အစီအရင်အထူးကို မပြရသေးသော ဥပသာရ နိပါတ် စသည်တို့၏ ရုပ်ပြီးပုံကို ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို မှီး၍ သိထိုက်သည်, သိနိုင်လောက်ပြီ၊ **"ဆိုအပ်ပြီးသော သုတ်တို့ဖြင့်ပင် ပြီးနိုင်ပါသည်"**ဟူလို၊ [ဝုတ္တယောဂတောကို **"ဝုတ္တနုယေန"**ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ယောဂ သဒ္ဒါသည် ဤနေရာ၌ (သက္ကတအဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင်) **"ဥပါယ=နည်း"**ဟူသော အနက်ရှိ၏–ဟု ကြ၊ ဝုတ္တနုယေနကို **"သရသန္ဓာ၊ ပေ၊ နုသာရေန"**ဟု ထပ်ဖွင့်ပြန်သည်၊ **"ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်း"** ဟူသည်မှာလည်း **"သရသန္ဓိခန်း ဗျဉ္ဇနသန္ဓိခန်း စသည်ဌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စီရင်နည်းပင်"**ဟူလို။

တေန၊ ပေ၊ ဝိပရိယယော။ ။**"ဝိပရိယယော"**ပါဌ်မှန်ကြောင်းကို နောက်ဌ ပြအုံ့၊ သိမူဌ် စသဒ္ဒေနနောင် **"ပရိယာဒိနံ ရဟနာဒိဝဏ္ဏာသ ဝိပရိယယော ယဝါဒိဟိ"** ဟု ရှိ၏၊ ပုံစံ ၃ ခု အစဉ်ဖြစ်၍ ကောင်းပေသည်၊ [ရဟနာဒိ ဝဏ္ဏာသ–ရ, ဟ, နု အစရှိသောဝဏ္ဏ၏၊ ယ ဝါဒိဟိ–ယ ဝ အစရှိသည်တို့နှင့်၊ ဝိပရိယယော (ဟောတိ)။]

တံ+ဣမိနာပိ+ဇာနာထာတိ ဇေ့ဌ-တံ+ဣမိနာပိ+ဇာနာထဟူသော ဤပြယုဂ်၌၊ ပရော ဝါ သရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သရေ-ကို၊ လုတ္တေ-ချေအပ်ပြီးသော်၊ တတြာကာရောတိ ယောဂဝိဘာဂေန-တတြာကာရောဟူသော ဒွိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ အကာရော-(အ)လာသည်၊ (ဟောတိ)၊ နံဂ္ဂဟီတသ-၏၊ ဒကာရော-ဒ အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ တဒမိနာပိဇာနာထ-ပြီး၏၊ ဣဒါနိ-ဤသို့အစရှိသည်တည်း။

ဣတိ-ဤစကားအစဉ်ဖြင့်၊ နံဂ္ဂဟီတသန္ဓိဝိဓာနံ-သည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီ။

ပရိယုဒါဟာသိ။ ။"ပရိ+ယု ဒါဟာသိ"ဟု တည်၊ အနုပဒိဋ္ဌာနံသုတ်က ဒေါ ဓသ စသုတ်ကို ညွှန်ပြသောကြောင့် ဒေါဓသစဋ္ဌ စသဒ္ဒါဖြင့် ရှေ့ယ ကို ရှေ့နောက်ပြန်, ပယိရုဒါဟာသိ ပြီး၏၊ [ဤနည်းအတိုင်း "**အနုပဒိဋ္ဌာနံ သုတ်က ညွှန်ပြသောကြောင့်**"ဟုချည်း ဆိုပြီးမှ ဆိုင်ရာသုတ်ဖြင့် စိစဉ်။]

အရိယဿ။ ။"**အယေ-ကြီးပွါးကြောင်းဌ၊ ဣရယတိ-ဖြစ်တတ်၏**"နှင့် အညီ အယပုဗ္ဗ ဣရဓာတ် (အ)ပစ္စည်းဖြင့် "**အယိရဿ**"သည် ပုဒ်ရင်းတည်း၊ အနုပဒိဋ္ဌာနံ၊ ပေ၊ ညွှန်ပြသောကြောင့် ဒေါ ဓသ စဋ္ဌ စသဒ္ဒါဖြင့် ယနှင့်ရကို ရှေ့နောက်ပြန်, "**အရိယဿ (ကြီးပွါးကြောင်းဌ၊ ဖြစ်တတ်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏)**"ဟု ဖြစ်၏။

ဗဟုဗာဟေ။ ။"**ဗဟု+အာဗာဟေ (များသော အနာရှိသူ)**"ဉကို ဝပြု, ဝ-အာဂမ်, ဟ-ဝါဂမ် "**ဗဟွာဗာဟေ (ဟရှေ့ဝနောက်)**"ဟု ပုဒ်ရင်းတည်၊ (ရှေ့အတိုင်း ဆို) ထိုစသဒ္ဒါဖြင့် ဟနှင့်ဝကို ရှေ့နောက်ပြန်, ဗဟုဗာဟေ ("**ဗဝဟာဗာဟေ**" ဟု ဝရှေ့, ဟနောက်) ဖြစ်၏။

တဒမိနာပိ။ ။တံ-ထိုအနက်ကို၊ ဣမိနာပိ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အကြောင်းဖြင်လည်း၊ ဇာနာထ-သိကုန်လော။ "**တံ+ဣမိနာပိ**"တည်, (ရှေ့အတိုင်း ဆို၊) ပရော ဝါ သရောသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ်နောင် ဣကို ချေ, လောပဟူသုတ်ဖြင့် "**တတြာကာရော**" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ထိုဣကျေရာ၌ (အ)လာ, မဒါ သရေသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ်ကို (ဒ်)ပြု, တဒမိနာပိ ပြီး၏။

လောပဟူ တတြာကာရော။ ။ဤသုတ်၌ လောပဟူကိုဖြုတ်၍ "**တတြာကာရော**"ဟု ဒွိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂလုပ်လျှင် အခြားသုတ်ဖြင့် ချေပြီးနောက် "**တတြ-ထိုကျေရာ၌၊ အ ကာရော-အလာသည်၊ (ဟောတိ)**"ဟု သုတ်နက်ပေးနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပရော ဝါ သရောသုတ်ဖြင့် ဣကိုချေပြီးနောက် ဤသုတ်ဖြင့် (အ) လာနိုင်သည်။

အနဘိနေယျ။ ။"**အနဘိနေယျ-ရှေ့ရှု မဆောင်မူ၍**"ဌ် အဘိနေယျသည် တွာပစ္စယန္တ ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နနှင့် သမာသ်မဖြစ်၊ ထိုသို့သမာသ်မဖြစ်လျှင် "**နဉ+အဘိနေယျ**"ဌ် နကို "**အန်**"မပြုနိုင်၊ နနှင့် အကို ရှေ့နောက်ပြန်စေ၍ "**အနဘိနေယျ**"ဟု ဖြစ်ရသည်။

သညာဝိဓာနံ–သညာဝိဓာနခန်းလည်းကောင်း၊ သရသန္ဓိ–သရသန္ဓိခန်းလည်းကောင်း၊ နိသေဓနံ–တားမြစ်သော၊ သန္ဓိ–ပကတိသန္ဓိခန်းလည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနသန္ဓိ–ဗျဉ္ဇနသန္ဓိခန်းလည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂဟီတသ–၏၊ ယော သန္ဓိ–အကြင် သန္ဓိသည်၊ (အတ္ထိ–ရှိ၏၊ သော သန္ဓိစ–ထို နိဂ္ဂဟီတသန္ဓိခန်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊) သန္ဓိကပ္ပေ–သန္ဓိကျမ်းဌ၊ သုနိစ္ဆယော–ကောင်းသော အဆုံးအဖြတ်ရှိသော၊ သောပိ–ထိုသန္ဓိ ၅ မျိုးလုံးကိုလည်း၊ မယာ–ငါသည်၊ ဇေတ္ထ–ဤ ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းဌ၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်ပြီ။

ဣတိ–ဤကား၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ–ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းဌ၊ ပဌမော–ရှေးဦးစွာသော၊ သန္ဓိကဏ္ဍော–သန္ဓိအခုန်း တည်း။ [သိဟိုဠ်မှဌ "ဣတိ ရူပသိဒ္ဓိယံ သန္ဓိကဏ္ဍော" ဟု စကားတစ်ရပ် ဖြတ်ပြီးနောက် "ပဌမော ပရိစ္ဆေဒေါ"ဟု ရှိသေး၏၊ သာ၍ ကောင်းသည်။]

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။မောဂ္ဂလ္လာန်ဌကား "**တဒမိနာဒိနိ**"ဟု သုတ်တည်၍ ဣကို ထိုသုတ်ဖြင့် (အ)ပြု၏၊ ထိုသို့ပြုခြင်းသည် "**တဒမိနာတိ ဇေတ္ထ–တံတိ နိပါတမတ္တံ၊ ဒကာရော ပဒသန္ဓိကရော၊ ဣကာရသ အကာရံ ကတွာ နိဒ္ဒေသော**"ဟု ဖွင့်သော (မူလပဏ္ဏာသ–ဝိမံသကသုတ်)ဋီကာနှင့် ညီပေ၏၊ ထိုဋီကာ၌ "**တံတိ နိပါတမတ္တံ**"ကား ထိုထို အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံနှင့် မတူ။

ဣစ္စာဒိ။ ။ဤဣစ္စာဒိဖြင့် ထိုထို ဆိုခဲ့ပြီး သုတ်ရင်းများဖြင့်လည်းကောင်း, ယောဂဝိဘာဂဖြင့်လည်းကောင်း, စသဒ္ဒါ ဝါသဒ္ဒါစသည်ဖြင့်လည်းကောင်း စီရင်နိုင်သော မပြုခဲ့ရသေးသော ရုပ်များ၏ ပြီးနိုင်ပုံကို ညွှန်ပြသည်၊ ထိုသို့ စီရင်ရမည့် ရုပ်များကို ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ ပြနေလျှင် ပင်ကိုကကျယ်ဝန်းသော ရူပသိဒ္ဓိ စာကိုယ်ကို ဖွင့်ရသော ဘာသာဋီကာမှာ သာ၍ပင် လေးလံဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုရုပ်များကို အခြားသော အဖွင့်တို့မှယူ၍ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ဆိုင်ရာသုတ်များ၌သာ ပြမည်၊ ဤ ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာမှာ ပေါ့ပါးနိုင်သမျှ ပေါ့ပါးအောင် ကျမ်းရင်းအဓိပ္ပာယ်နှင့် သက်ဆိုင်ရာလောက်ကိုသာ ဖွင့်ပြရပေလိမ့်မည်။

သညာဝိဓာနံ–ကား နိဂုံးချုပ်ပြသော (ဥပေန္ဒဝဇိရာမည်သော) ဂါထာတည်း၊ သညာဝိဓာနံ စသည်ဖြင့် ရှေ့၌ ပြအပ်ခဲ့သော အခန်း ၅ ရပ်ကို အစဉ်အတိုင်း ပြ၏၊ "ပကတိပြု"ဆိုလျှင် အခြားအစီအရင်ကို တားမြစ်ရာရောက်သောကြောင့် ပကတိသန္ဓိကိုပင် "**နိသေဓနံ**"ဟု ဆိုသည်၊ "**သောဟိ**"၌ "**သောပိ**"ဟု ရှိမှ ဋီကာဖွင့်နှင့်ညီမည်၊ **အရှင်ကစ္စည်းထေရ်သည်** ကစ္စည်းကျမ်းဌ သန္ဓိ ၅ မျိုးကို ဆိုထားပြီ၊ သောပိ–ထို ၅ မျိုးလုံးကိုလည်း အဆုံးအဖြတ် ကောင်းမွန်စွာ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ ဗုဒ္ဓဝိယသဆရာ ငါလည်း ဆိုအပ်ပြီ–ဟူလို။

ဤကား သန္ဓိရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ။

• • • • • • • • • • • •

နာမရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ

၆၀။ အထ–သန္ဓိကတ္ထာ၏ အခြားမဲ့၌၊ နာမိကဝိဘတ္တျာဝတာရော–နာမ်နှင့်ယှဉ်သော ဝိဘတ်တို့၏ သက်ပုံကို၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊ အတ္ထာဘိမုခံ–အနက်သို့ရှေးရှု၊ နမနတော–ညွှတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (နာမံ ရှိသည်ကား အပို၊) အတ္ထနိ–မိမိသို့၊ အတ္ထသ–အနက်ကို၊ နာမနတောစ–ညွှတ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာမံ–နာမ်မည်၏၊ ဒဗ္ဗာဘိဓာနံ–ဒြပ်ဟောပုဒ်တည်း။

၆၀။ နာမိကာ၊ ပေ၊ ဝတာရော ဝုစ္စတေ။ ။သန္ဓိကပွဲကို ဖွင့်ပြပြီး၍ နာမကပွဲကို ဖွင့်ပြလိုသော **အရှင်ဗုဒ္ဓပိယဆရာသည် "အထ နာမိကာ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတေ"**ဟု မိန့်သည်၊ [နာမ–နာမ်တို့နှင့်+ဣက–ယှဉ်ကုန်သော (နာမ်နှင့် တွဲယှဉ်ရကုန်သော)+ဝိဘတ္တိ–ဝိဘတ်တို့၏၊ အဝတာရ (ဩတာရ)–သက်ပုံ, (နာမ်၏နောက်၌ သက်ရောက်ကြပုံ၊) ဤ"**အဝတာရ**"ပါဠိ သုံးလိုက်၍ "**ဝိဘတ်သက်**"ဟု မြန်မာသုံး ဖြစ်လာရသည်။]

အတ္ထာဘိမုခံ၊ ပေ၊ ဒဗ္ဗာဘိဓာနံ–ကား နာမသဒ္ဒါ၏ ဝိဂြိုဟ်နှင့် သရုပ်ပြစကားတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့–"**အတ္ထာဘိမုခံ နမနတော**"ဖြင့် "**အတ္ထံ နမတီတိ နာမံ**"ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တုသာဓနကိုပြ၏၊"**အတ္ထနိ အတ္ထသ နာမနတော**"၌ "**နာမန**"ဝယ် နမုဓာတ်–ကာရိတ်ဏောပစ္စည်း–ယုပစ္စည်းတည်း၊ ထိုပါ၌ဖြင့်"**အတ္ထနိ အတ္ထံ နာမေတီတိ(မိမိသို့ အနက်ကို ညွှတ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)နာမံ**"ဟု ဟေတုကတ္တုသာဓ်ကိုပြသည်။

ဒဗ္ဗာဘိဓာနံ။ ။ဤကား အဘိဓေယျတည်း၊"**ဗုဒ္ဓ–ဘုရားဒြပ်၊ နီလ–အညိုရုဏ်ဒြပ်၊ ပစနံ–ချက်ခြင်းကြိယာဒြပ်၊ တိသ–တိသဟူသော နာမည်ဒြပ်၊ ဂေါ–နွားမျိုးဒြပ်**" ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဒြပ်ဟောသဒ္ဒါဟူသမျှကို "**နာမ**"အရ ကောက်ယူပါ–ဟူလို၊ "**အတ္ထံ နမတိ**"အရ အာချာတ်တို့လည်း ဆိုင်ရာအနက်သို့ ညွှတ်တတ်ကြ၏၊ သို့သော် "**နာမ**"ဟူသော အမည်သည် ဒြပ်ဟောသဒ္ဒါတို့၌သာ ထင်ရှားသော (အထင်ရှင်ဖြစ်)အမည် ဖြစ်သောကြောင့် ကြိယာဟော အာချာတ်တို့ "**နာ်မ**"အမည်ကို မရကြ။

အနက်သို့ ညွှတ်ပုံ, ညွှတ်စေပုံ။ ။ကမ္ဘာဦးက အနက်တွေ ရှေးဦးစွာ ပေါ်နှင့်၏၊ ထိုအခါ ကမ္ဘာဦးလူတို့သည် ထိုအနက်ကို ဟောပြနိုင်မည့်သဒ္ဒါ (စကားလုံး)ကို စထွင်လိုက်ကြ၏၊ ထိုအခါမှစ၍ သဒ္ဒါ(စကားလုံး) ဟူသမျှသည် မိမိဟောပြဖွယ် အနက်ကို အမြဲညွှတ်လျက် ရှိကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "**အတ္ထံ နမတီတိ နာမံ**"ဟု ဆိုသည်၊ လူ၏နောက်သို့ အရိပ်လိုက်ပါသကဲ့သို့ သဒ္ဒါဟူသမျှသို့လည်း ဆိုင်ရာအနက်များ လိုက်ပါကြ၏၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါဟူသမျှတို့က ဆိုင်ရာအနက်ကို မိမိသို့ ညွှတ်လာစေတတ်(ညွှတ်လာအောင် လုပ်တတ်)သည် မည်ရကား"**နာမေတီတိ နာမံ**"ဟု တစ်နည်း ဆိုရ ပြန်သည်၊"**ပုရိသော**"ပုံစံထုတ်၍ ယောကျ်ားဒြပ်ဟူသော အနက်သို့ ပုရိသသဒ္ဒါက ညွှတ်ပုံ, အနက်ကို မိမိ(ပုရိသသဒ္ဒါ)သို့ ညွှတ်စေပုံကို ပြောပြပါ၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ ဖွင့်ပုံ အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ကြိုနှင့်စပ်၍ ပုဒ်စစ်စသည်ဝယ် အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုး ရှိသေး၏။

ပန-ဆက်ဦးအုံ၊ တံ-ထိုနာမ်သည်၊ အန္တတ္ထရဋ္ဌိုဝသေန-အန္တတ္ထနာမ်, ရဋ္ဌိနာမ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ-၏၊ ပုမိတ္ထိနပုံသကလိင်ဝသေန-ပုလ္လိင်, ဣတ္ထိလိင်, နပုလ္လိင်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓံ-၏၊ ယထာ-ကား၊ ရုက္ခော, မာလာ, ဓနံ-တည်း၊ သာမညဂုဏက္ကြိယာယဒိစ္ဆာနာမဝသေန-သာမညနာမ်, ဂုဏနာမ်, ကြိယာနာမ်, ယဒိစ္ဆာနာမ်တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ စတုဗိဓံ-၏၊ ယထာ-ကား၊ ရုက္ခော,နီလော,ပါစကော,သိရိဝဟော,ဣတ္ထာဒိ-ရုက္ခော၊ ပေ၊ သိရိဝဟော အစရှိသည်တည်း။

တံ ပန ဒုဝိဓံ။ ။အတ္ထံ+အနုဂတံ, အန္တတ္ထံ=အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သောနာမ်၊ ပုရိသောဟူသော နာမ်သည် **"မာတာပိတူနံ ဟဒယံ ပူရေတိ-မိဘတို့ စိတ်နှလုံးကို ရွှင်ပြုံးပြည့်ဝစေတတ်၏"**ဟူသော အနက်မှန်သို့ အစဉ်လိုက်သောကြောင့် အန္တတ္ထနာမ်မည်၏၊ ဝိဂြိုဟ်လုပ်၍ ရကောင်းသော ထို ဝိဂြိုဟ်၏ အနက်နှင့်လည်း လိုက်လျောသော နာမ်ဟူသမျှ အန္တတ္ထနာမ်ချည်းတည်း၊ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ လုပ်၍မရသော နာမ်သည်လည်း ကောင်း-ဝိဂြိုဟ်လုပ်ရသော်လည်း ထိုဝိဂြိုဟ်အနက်နှင့် မလိုက်လျောသော (ဝိဂြိုဟ်အနက်အတိုင်း မမှန်သော) နာမ်သည်လည်းကောင်း ရဋ္ဌိနာမ်မည်၏။

ရဋ္ဌိနာမ်များ။ ။**"တိသော-တိသမည်သူ, သိရိဝဟော-အသရေကို တိုးပွားစေတတ်သူ"**ဟူရာ၌ **"တိသော"**သည် ဝိဂြိုဟ်လုပ်၍မရ, ဆိုင်ရာလူတို့က မှည့်ခေါ်ထားသဖြင့် တိသမည်သူ လူတစ်ယောက်အပေါ်၌ တက်ရောက်ထင်ရှားနေသော အထင်ရဋ္ဌိနာမ်တည်း၊ **"သိရိဝဟော"**ကား ကျွန်၏နာမည် ဖြစ်သည်၊ **"သိရိ-ကျက်သရေကို၊ ဝဟေတိ-တိုးပွားစေတတ်၏၊ ဣတိ သိရိဝဟော-မည်၏"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလုပ်၍လည်း ရကောင်း၏၊ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်လုပ်၍ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း **"အသရေကို တိုးပွားစေတတ်၏"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အနက်နှင့် မလိုက်လျောဘဲ သူ၏အတွက် အသရေကို မတိုးစေနိုင်သော ကျွန်အပေါ်၌ တက်ရောက်ထင်ရှားနေသောကြောင့် သိရိဝဟောလည်း အထင်ရဋ္ဌိနာမ်ပင်ဖြစ်သည်၊ **"ရဟတိ-(အနက်တစ်ခု အပေါ်၌) တက်ရောက်ထင်ရှားတတ်၏"** ဣတိ-ကြောင့်၊ ရဋ္ဌိ-မည်၏၊ [ယခုကာလ လူနာမည် ရဟန်းဘွဲ့တို့လည်း အနက်နှင့်မတန်လျှင် ရဋ္ဌိနာမ်ချည်းတည်း၊ လင်အကြောင်းကား **"ဣဏ္ဍာမိဏ္ဍာနံ"** သုတ်အဆက် လာလတံ့။

စတုဗိဓံ၊ ပေ၊ ဝသေန။ ။သမာနာနံ-တူသောအရာတို့၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ တူညီပုံအခြင်းအရာသည်၊ သာမညံ-သာမညမည်၏၊ သစ်ပင်တို့သည် မြေ၌ပေါက်၍ ပင်လုံး အခက်အလက် အရွက်ရှိခြင်းအားဖြင့် တစ်ပင်နှင့်တစ်ပင် တူညီကြ၏၊ ထို့ကြောင့် **"ရုက္ခော"**ဟူသော နာမ်သည် သစ်ပင်အားလုံးတူညီပုံ အခြင်းအရာကိုစွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်ဖြစ်ရကား သာမညနာမ်တည်း၊ ဤသို့လျှင် အများနှင့် ဆက်ဆံသော (ဂုဏစသည်လည်း မဟုတ်သော)နာမ်ကို သာမညနာမ်-ဟု ခေါ်သည်၊ ယခုကာလ၌ ကောင်းသောဂုဏ်ကိုသာ **"ဂုဏ်"**ခေါ်သည်ဟု နားလည်နေကြသော်လည်း

အဝဏ္ဏိုဝဏ္ဏုဝဏ္ဏောကာရ နိဂ္ဂဟီတန္တု ပကတိဘေဒေန–အဝဏ္ဏန္တု ပကတိ ရှိသော နာမ်, ဣဝဏ္ဏန္တု ပကတိရှိသော နာမ်, ဥဝဏ္ဏန္တု ပကတိရှိသော နာမ်, သြကာရန္တု ပကတိရှိသော နာမ်, နိဂ္ဂဟီတန္တု ပကတိရှိသော နာမ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ အဌဝိဓံ၊ တတ္ထ–ထိုရှစ်ပါးတို့တွင်၊ ပဌမံ–စွာ၊ အကာရန္တု မှာ–အ အက္ခရာအဆုံးရှိသော၊ ပုလ္လိင်္ဂါ–ပုလ္လိင်ရှိသော၊ ဇာတိနိမိတ္တော–ဇာတ်ဟူသော နိမိတ်ရှိသော၊ ပုရိသသဒ္ဒါ–ပုရိသသဒ္ဒါမှ၊ ပရာ–နှောင်းကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ–ဖြစ်၍)၊ သျာဒိဝိဘတ္တိယော–သိ အစရှိသော ဝိဘာတ်တို့ကို၊ ယောဇိယန္တေ–ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏။

ကျမ်းဂန်တို့၌ ကောင်းသည်ဖြစ်စေ, ဆိုးသည်ဖြစ်စေ ဒြပ်ကို အထူးပြုပေးသော အရာဝတ္ထုကို "ဂုဏ်"ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် အဝတ်ဒြပ်ကို အဖြူ အနီ စသည်တို့မှ အထူးပြုပေးသော "**နီလ**"ဟူသော နာမ်သည် အညိုဂုဏ်တစ်မျိုးတည်း၊ ထိုဂုဏ်ကို စွဲ၍ဖြစ်လာသောကြောင့် "**နီလော**"သည် ဂုဏနာမ်မည်၏၊ ချက်ခြင်းကြိယာကို စွဲ၍ ဖြစ်သောကြောင့် (စဖိုသည်ကို ဟောသော) ပါစကဟူသောနာမ်သည် ကြိယာနာမ်မည်၏။

ယဒိစ္ဆာနာမ်။ ။"**သိရီဝမုက**"ဟူသောနာမ်ကား ထိုကဲ့သို့ အကြောင်း တစ်စုံ တစ်ရာရှာ၍ မရ, မှည့်လို၍ မှည့်ခေါ်အပ်သော နာမည်ဖြစ်သောကြောင့် "**ယဒိစ္ဆာနာမ်**" မည်၏၊ [ယာယာ+ဣစ္ဆာ, ယဒိစ္ဆာ=အကြင်ကြင် အလို=အလိုရှိတိုင်း မှည့်ခေါ်လိုတိုင်း၊ ယဒိစ္ဆာယ–မှည့်ခေါ်လိုတိုင်းအားဖြင့်၊ ပဝတ္တံ–ဖြစ်သော၊ နာမံ–နာမ်သည်၊ ယဒိစ္ဆာ နာမံ–မည်၏၊ "**ယဒိစ္ဆကနာမ်**"ဟုလည်း ခေါ်၏၊] ဘာအကြောင်းမှ မရှိဘဲ ခေါ်ချင်သလို ခေါ်အပ်သော နာမည်ဟူသမျှကို ယဒိစ္ဆာနာမ်ဟုချည်း မှတ်ပါ။

အဌဝိဓံ၊ ပေ၊ ဝသေန။ ။ရုပ်တည်သောအခါ အဝဏ် (အ–အာ) ဆုံးလျှင် အဝဏ္ဏန္တု နာမ်မည်၏၊ ဣဝဏ္ဏန္တု စသည်၌လည်း နည်းတူ၊ ဤသို့လျှင် "**အကာရန္တု, အာကာရန္တု, ဣကာရန္တု, ဤကာရန္တု, ဥကာရန္တု, ဦကာရန္တု, သြကာရန္တု, နိဂ္ဂဟီတန္တု**"ဟု ရှစ်မျိုးပြား၏၊ ပုရိသသည်–အကာရန္တု၊ ပေ၊ ကိ ဣဒံတို့သည် နိဂ္ဂဟီတန္တု စသည်ဖြင့် အကျယ်လာလတံ့။ [ဝိဘာတ်မသက်ခင် နာမ်, ဝိဘာတ်သက်ပြီးလျှင် ပုဒ်ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် နာမ်ရှစ်မျိုး ခွဲရာ၌ ဝိဘာတ်မသက်ခင် အခိုက်အတန့်၌ ခွဲရသည်။]

တတ္ထ၊ ပေ၊ ယောဇိယန္တေ။ ။"**ပုရိသ**"ဟု အ အက္ခရာအဆုံးရှိသောကြောင့် "**အကာရန္တော**"ဟု ဆို၏၊ လိင်အားဖြင့် ပုလ္လိင်ရှိသောကြောင့် "**ပုလ္လိင်္ဂါ**"ဟု ဆို၏၊ ယောကျ်ားဇာတ်ကို အကြောင်း (နိမိတ်)ပြု၍ ဖြစ်လာသောကြောင့် "**ဇာတိနိမိတ္တော**" ဟု ဆို၏၊ ချဲ့ဦးအုံ–သဒ္ဒါဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းကို "**နိမိတ်ဟုလည်းကောင်း, ပဝတ္တိနိမိတ်ဟုလည်းကောင်း**" ခေါ်၏၊ ယောကျ်ားအချင်းချင်း ပုံသဏ္ဌာန်စသည်ဖြင့် တူမျှသော ဖြစ်ပုံကို "**ဇာတ်**"ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဇာတ်ကိုစွဲ၍ "**ပုရိသဇာတ်–ယောကျ်ားမျိုး**"ဟု တသီးတခြား ထင်ရှားရကား ပုရိသသဒ္ဒါလည်း ဤဇာတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သဒ္ဒါ ဖြစ်ရလေသည်။

ဇိနဝစနယုတ္တံ ဟိ၊ ။(၅၂) အယံ-ဤသုတ်သည်၊ **အဓိကာရော-**နောက်နောက်သုတ်၌ ယှဉ်စပ်ထိုက်သော သုတ်တည်း၊ ဝါ-လိုက်သုတ်တည်း၊ ဘတ္တ-ထိုသုတ်၌၊ (ဝစနတ္ထော-ဝစနုတ္ထကို၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊) ပဋ္ဌမာရေ-ငါးပါးသောမာရ်တို့ကို၊ ဇိတဝါ-အောင်တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဇိနော-ဇိနမည်တော်မူ၏၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားတည်း၊ ဇိနသ-ဘုရားရှင်၏၊ ဝစနံ-စကားတော်တည်း၊ ဇိနဝစနံ-ဘုရား့စကားတော်၊ တသ ဇိနဝစနသ-ထို ဘုရား့စကားတော်အား၊ ယုတ္တံ-သင့်လျော်သည်တည်း၊ ဇိနဝစနယုတ္တံ-ဘုရား့စကားတော်အားသင့်လျော်သည်၊ တေ ပိဋကသ-ပိဋကတ် ၃ ပုံဟူသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနသ-ဘုရား့စကားတော်အား၊ မာဂဓိကာယ-မဂဓတိုင်းသားတို့၏ ဘုန်းဖြစ်သော၊ သဘာဝနိရုတ္တိယာ-ပင်ကိုသဘောအတိုင်း ရှုတ်ဆိုအပ်သော ဘာသာအား၊ (အမြဲထင်ရှားရှိသော ဘာသာအား၊) ယုတ္တံ(အနုရူပမေဝ)-သင့်လျော်သည်ချည်းတည်း၊ဣတိ-ဤကားအနက်၊ ဣဒံ-ဤသုတ်ကို၊ အဓိကာရတ္ထံ-အဓိကာရအဓိပ္ပာယ် ရှိ၏ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

အဓိကာရောယံ။ ။**"အဓိကာရော-လိုက်သော"**ဟု အနက်ပေးခဲ့လျှင်၊ ထို ပေးအပ်သော အနက်သည် သဒ္ဒါနက်မဟုတ်, အဓိပ္ပါယ်နက်သာ၊ **"ဥပရိသုတ္တေသု-အထက်လာလတဲ့ သုတ်တို့၌၊ တဒုပကာရတာယ-ထိုသဒ္ဒါ၏ ကျေးဇူးများသည်အတွက်၊ အာစရိယေဟိ-ဆရာတို့သည်၊ နိယောဇိယတိ-ယှဉ်စေအပ် သုံးစွဲအပ်၏"**ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိဋီကာနှင့်အညီ **"အဓိကရိယတိ-အထက်သုတ်တို့၌ (အရှေ့,အရှာဝယ် ရှေးသုတ်၌လည်း) ယှဉ်စပ် သုံးစွဲအပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အဓိကာရော-မည်၏"**ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ **"အဓိကာရ"** တွေ့သမျှ၌ ဤနည်းအတိုင်း အနက်ဆိုပါ။

ဇိနသ၊ လေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။**"ပဋ္ဌမာရေ ဇိတဝါ"**မှစ၍ **"အနုရူပမေဝ"**တိုင်အောင် ဇိနဝစနယုတ္တံ ဟိ၏ ဝိဂ္ဂဟကိုလည်းကောင်း, အရကောက်ကိုလည်းကောင်း ပြသော သံဝဏ္ဏနာများတည်း၊ ထိုတွင် ဇိနဝစနအရ **"ပိဋကတ်သုံးပုံကို ယူပါ"**ဟု သိစေလို၍ **"တေ ပိဋကသ"**ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုပိဋကတ်သုံးပုံဟူသော ဇိနဝစနဟူသည် **"မာဂဓဘာသာ(ပါဠိဘာသာ)တည်း"**ဟု သိစေလို၍ **"မာဂဓိကာယ"**ဟု ထပ်ရပြန်သည်၊ ထိုမာဂဓဘာသာသည် တချို့ဒေသ၌ ကွယ်ပစေကာမှု ကမ္ဘာလောက၌ (လုံးလုံး ပျောက်ကွယ်မသွားဘဲ) အမြဲ တည်ရှိသော ဘာသာတည်းဟု သိစေလို၍ **"သဘာဝနိရုတ္တိယာ"**ဟု တစ်ဖန် ထပ်ဆင့်ရပြန်သည်၊ [သဘာဝနိရုတ္တိကို **"အဝိပရိတနိရုတ္တိ (မဖောက်ပြန်မပျောက်ကွယ်နိုင်သော စကား)"**ဟု ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်း မူလဋီကာ ဖွင့်သည်၊ မပျောက်ကွယ်နိုင်ပုံကို **"ဗြဟ္မာနော"**အရ၌ ဖွင့်ပြအုံ့၊] ဇိနဝစနယုတ္တံ၌ ယုတ္တအရ **"ယှဉ်ခြင်းအနက်ကို မယူရ, သင့်လျော်ခြင်းအနက်ကို -ယူပါ"**ဟု သိစေလို၍ **"အနုရူပမေဝ"**ဟု ဖွင့်၏၊ ဧဝကို ယုတ္တံ ဟိ၌ **"ဟိ"**နိပါတ်၏အဖွင့်ဟု ယူကြသေး၏။

["**ယာယာဒိ=ယာယ+အာဒိ**"ဟု ပုဒ်ခွဲ၊] ယာယ-အကြောင် ဘာသာဖြင့်၊ အာဒိကပ္ပိကာ-ကမ္ဘာဦးခ္ဍ ဖြစ်ကုန်သော၊ နရာ-လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မာနော ၈ - နတ် ဗြဟ္မာတို့သည် လည်းကောင်း၊ အသုတာလာပါ -

---

သာ မာဂမီ၊ ပေ၊ ဘာသရေ။ ။ဤဂါထာသည် မာဂဓဘာသာ၏ မူလဘာသာ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း, ဗုဒ္ဓဝစနနှင့် မာဂဓဘာသာ၏ သဘောတူဖြစ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း,. မာဂဓဘာသာ၏ သဘာဝနိရုတ္တိ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ထင်ရှားပြသော ဂါထာတည်း။

မာဂဓဘာသာ။ ။မဂဓေ-မဂဓတိုင်းခ္ဍ၊ ဇာတာ-ဖြစ်သူမွေးဖွားသူတို့တည်း၊ မာဂဓာ-တို့၊ မာဂဓာနံ-မဂဓတိုင်းသားတို့၏၊ ဘာသာ-ဥစ္စာတည်း၊ မာဂဓီ-စာ၊ "**ဘာသိတဗ္ဗာ-ပြောဆိုထိုက်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဘာသာ-ဘာသာမည်၏**"နှင့်အညီ ဘာသာဟူသည် လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ပြောဆိုရိုးစကားတည်း၊ မြန်မာဘာသာသည် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သကဲ့သို့ မာဂဓဘာသာလည်း မဂဓတိုင်းသားတို့၏ ဥစ္စာ ဖြစ်သည်၊ [ထိုမဂဓတိုင်းဟူသည် ယခုအခါ ဣန္ဒိယအလယ်ပိုင်း "**ဗီဟာရ်နယ်**"တည်း၊ အသောကမင်း၏ ဝိဟာရများတည်ရှိရာ ဖြစ်သောကြောင့် အသောကလက်ထက်မှ နောက်ခ္ဍ "**ဗီဟာရ်**"ဟု နာမည်ဖြစ်လာသတတ်။]

အာဒိကပ္ပိကာ။ ။အာဒိကပ္ပေ-ကမ္ဘာအစခ္ဍ (ကမ္ဘာဦးခ္ဍ၊) ဇာတာ-ဖြစ်သူတို့ တည်း၊ အာဒိကပ္ပိကာ-တို့၊ ကမ္ဘာဦးခ္ဍ ကံကုန်၍ဖြစ်စေ, အသက်တမ်းစေ့၍ဖြစ်စေ ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ အချို့ဗြဟ္မာတို့ စုတေ၍ လူ့ပြည် နတ်ပြည်ခ္ဍ ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေ တည်နေ လာကြ၏၊ ထိုကမ္ဘာဦးလူတို့သည်- မာဂဓဘာသာဖြင့် စကားပြောကြသည်၊ ဗြဟ္မာ့ ပြည်ခ္ဍ မာဂဓဘာသာသည် ဗြဟ္မာသုံးဘာသာ ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင် ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ စုတေ၍ လူ့ပြည်ခ္ဍ ဖြစ်ကြသော ကမ္ဘာဦးလူတို့ခ္ဍ မာဂဓောသာ အလိုလို နှုတ်တက်လာမည်မှာ အံ့ဩဖွယ် မဟုတ်ပါ။

မူလဘာသာ။ ။ဤ"**အာဒိကပ္ပိကာ**"ဖြင့် မာဂဓဘာသာ၏ မူလဘာသာ ဖြစ်ကြောင်းကိုပြသည်၊ ထိုသို့ မာဂဓဘာသာဖြင့် ပြောဆိုခဲ့ကြရာမှ ကာလကြာ၍ လူဦးရေ တိုးပွားတိုင်း ထိုထိုဒေသသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသောအခါ ဒေသအလိုက် ဥတု ရေမြေအလိုက် စကားအသံ (ဘာသာစကား) အမျိုးမျိုး ကွဲပြားလာသည်။

ဗြဟ္မာနော။ ။"**ဗြဟ္မာနော**"အရ ဗြဟ္မာ့ပြည်ခ္ဍ မာဂဓဘာသာဖြင့် စကား ပြောကြကြောင်းကို ထောက်၍ ဤ မာဂဓဘာသာသည် ကမ္ဘာပျက်သော်လည်း မပျောက်ကွယ်နိုင်ကြောင်း သိရ၏၊ ချဉ်ဦးအုံ-အခြားဘာသာတို့သည် ထိုဘာသာပြောသူ လူမျိုးတို့ ပျက်စီးခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ, တစ်စုံတစ်ခုသောအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ကမ္ဘာမပျက်သော်လည်း ပျောက်ကွယ်တတ်ကြ၏၊ ကမ္ဘာပျက်လျှင်ကား ကေန် ပျောက်ကွယ်ကြရတော့သည်၊ ဤမာဂဓဘာသာကား လူ့လောကဝယ် အချို့အခါခ္ဍ ပျောက်ကွယ်နေသော်လည်း ဗြဟ္မာ့ပြည်ခ္ဍ ဆက်လက်တည်ရှိနေသောကြောင့် ကမ္ဘာ လောကကြီးမှ တစ်ခါတည်း ပျောက်ကွယ်၍ မသွားနိုင်။

မကြားအပ်သော စကားပြောသံရှိသော ကလေး လူရိုင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ–သူတစ်ပါး၏ စကားပြောသံကို မကြားဘူးသေးသော ကလေးလူရိုင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘုဒ္ဓါစာပိ–ဘုရားရှင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဘာသရေ–ပြောဟောကုန်၏၊ မာဂဓိ–မဂဓတိုင်းသားတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ သာ–ထိုဘာသာသည်၊ .မူလဘာသာ–အရင်းခံဘာသာပေတည်း။

အသုတာလာပါ။ ။[အသုတ–မကြားအပ်သော+အာလာပ–စကားပြောသံရှိသူ၊] သူတစ်ပါးတို့ စကားပြောသံကို မကြားရသေးသော ကာလးနှင့် တောကြို့တောင်ကြားဌ (စကားပြောဖက် မရှိ)ဖြစ်နေရသူ လူရိုင်းတည်း၊ ချဲ့ဦးအုံ–ကလေးမွေးစဉ် **"အမ္မ, အမ္မ"**ဟု ခေါ်၏၊ မြန်မာမိခင်က **အမ=အမ, အမေ=အမေ"**ဟု ကြား၍ **"အမ္မ"**ဟူသော ပါဠိမှ **"အမေ, အမ"**ဟူသော မြန်မာဘာသာ ပြောင်းလာခဲ့သည်၊ ကလေးသည် မိဘစသည်တို့၏ စကားပြောသံကို မကြားရသေးသမျှ မာဂဓဘာသာကိုသာ ပြော၏၊ မိဘတို့ စကားပြောသံကို ကြားသောအခါကျမှ မိဘတို့ဘာသာကို တတ်သိရသည်၊ လူသူမရှိသော တောထဲ၌ တစ်ယောက်တည်းဖြစ်ရသော လူရိုင်းလည်း ဤအတိုင်းပင်တည်း။

သမ္ဘုဒ္ဓါစာပိ။ ။ဘုရားရှင်၏ ဘုရားဖြစ်ရာ တရားဦးဟောတော်မူရာ အရပ်သည် မဂဓနယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့်လည်း ဘုရားရှင်တို့ မာဂဓဘာသာဖြင့် တရားဟောတော်မူကြ၏၊ ထို့ပြင် နိရုတ္တိပဋိသမ္ภိဒါဉာဏ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မာဂဓဘာသာဖြစ်သော ပိဋကတ်တော်ကို မသင်ရဘဲ အလိုလိုတတ်၏၊ သက္ကတဘာသာ စသည်ကိုကား ပဋိသမ္ภိဒါဉာဏ်ရသော်လည်း တမင်တကာသင်မှ တတ်ကြသည်၊ ထို့ပြင် မာဂဓဘာသာ၌ အလေ့အလာရှိသူ–မာဂဓဘာသာဖြစ်သော ပရိယတ်ကို သင်ယူသူသည် နိရုတ္တိပဋိသမ္ภိဒါဉာဏ်ကို ရဖို့ရာ အထောက်အပံ့လည်းဖြစ်၏၊ ဤသို့လျှင် နိရုတ္တိပဋိသမ္ภိဒါဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်ခြင်း– နိရုတ္တိပဋိသမ္ภိဒါဉာဏ်ကို ရဖို့ရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း ဘုရားရှင်တို့ မာဂဓဘာသာဖြင့် ဟောတော်မူကြသည်၊ ဤစကားဖြင့် **"မာဂဓဘာသာနှင့် ဇိနဝစန (ဘုရားပါဠိတော်)သည် သဘောတူကြောင်း"**ကို သိပါ။

ပါဠိဘာသာ။ ။ဤမာဂဓဘာသာကိုပင် ပိဋကတ်တော်အတွက် **"ပါဠိဘာသာ"**ဟုလည်း ခေါ်သေး၏၊ [ပါဠိကို **"ပ+အာဠိ"**ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ပသည် ပကဋ္ဌအနက်ဟောတည်း၊] ပကဋ္ဌာနံ–မြတ်သော စကားတော်တို့၏+အာဠိ–အစဉ်တည်း၊ ပါဠိ–စဉ်၊ ဘုရား စကားတော်သည် **"သီလ သမာဓိ ပညာ"**စသော မြတ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြ၏၊ ထိုသို့ အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့က မွန်မြတ်သောကြောင့် ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသော စကားအစဉ်လည်း စကားမြတ်ပင် ဖြစ်တော့၏၊ ထိုသို့ မွန်မြတ်သော စကားတို့၏ အစဉ်ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ ရှိသော မာဂဓဘာသာကို **"ပါဠိဘာသာ"**ဟုလည်း ခေါ်ရပြန်သည်၊ ဤစကားဖြင့် မာဂဓဘာသာတိုင်းကို **"ပါဠိဘာသာ"**ဟု မခေါ်၊ ဇိနဝစနနှင့် သက်ဆိုင်သော မာဂဓဘာသာ တချို့ကိုသာ **"ပါဠိဘာသာ"**ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ပန–ဆက်ဦးအုံ့၊ အဓိကာရော–အဓိကာရသည်၊ သီဟဂတိက မဏ္ဍူကဂတိက ယထာနုပုဗ္ဗိကဝသေန–သီဟဂတိက, မဏ္ဍူကဂတိက, ယထာပုဗ္ဗိကတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓော–၃ ပါးအပြားရှိ၏၊ အယံပန–ဤအဓိကာရကား၊

သတ္တိယ ဒေသိယဘာသာ။ ။[သတ္တ=ကျမ်းဂန်၌+ဣယ+ဖြစ်သော (ကျမ်းဂန်သုံး စာပေသုံး) ဘာသာ၊ ဒေသ=အရပ်ထဲ၌+ဣယ=ဖြစ်သော (စကားပြောရာ၌ သုံးစွဲအပ်သော) ဘာသာ] မြန်မာစကားသည် စာပေရေးသားရာ၌ အသုံးတစ်မျိုး, စကားပြောရာ၌ အသုံးတစ်မျိုးဟု ၂ မျိုးကွဲပြား၏၊ ဥပမာ–**"မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိပြည်ဝယ် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသောအခါ ဤမင်္ဂလသုတ်ကို ဟောတော်မူ၏"**၊ ဤကား သတ္တိယ (စာပေသုံး) စကားတည်း၊ **"မြတ်စွာဘုရား သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းမှာ နေတော်မူတဲ့အခါ ဒီ မင်္ဂလသုတ်ကို ဟောတော်မူတယ်"** ဤကား ဒေသိယ (အရပ်သုံး) စကားတည်း။

ဤနည်းအတူ ဘာသာစကားတိုင်း၌ သတ္တိယဘာသာ–ဒေသိယဘာသာဟု ကွဲပြားနိုင်သည် အားလျော်စွာ မာဂဓဘာသာလည်း ကျမ်းစာတို့၌ တွေ့ရသော ဘာသာသည် စာပေသုံး သတ္တိယဘာသာဖြစ်၍, ထိုစဉ်က မာဂဓတိုင်းဖွား အရပ်သားတို့ပြောသော ဘာသာသည် ဒေသိယဘာသာဖြစ်ပေလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် အာဒီကပ္ပိက စသည်တို့ပြောသော မာဂဓဘာသာလည်း ဒေသိယမာဂဓပင် ဖြစ်ရာ၏၊ [ဤထက် ပိုမိုသော ဘာသာရပ်မှတ်ဖွယ်ကို ကျေးဇူးရှင် အဘယာရာမ ဆရာတော်၏ မောဂ္ဂလ္လာန် နိသျှနိဒါန်းမှာ ရှု။]

• • • • • • • • • • • •

အဓိကာရော ပန တိဝိဓော။ ။သီဟသ–ခြသေ့၏၊ ဂတိ–သွားပုံတည်း၊ သီဟဂတိ–ပုံ၊ ခြသေ့သည် သားကောင်ကိုဖမ်းဖို့ရာ အဟုန်ဖြင့် ရှေ့သို့ခုန်စဉ် ရန်သူကိုမြင်လျှင် ထိုအဟုန်မပျက်ပဲ တစ်ဆက်တည်း နောက်သို့ တုန့်လှည့်နိုင်သကဲ့သို့, ထို့အတူ လာလတံ့ နောက်သုတ်များသို့လည်းကောင်း, ဆိုခဲ့ပြီးသော ရှေ့သုတ်များသို့ လည်းကောင်း လိုက်နိုင်သော (တစ်သုတ်ထည်းဖြင့် ရှေ့နောက် ၂ဘက်လုံးသို့ လိုက်နိုင်သော) သုတ်သည်လည်းကောင်း, သုတ်၌ပါသော ပုဒ်သည်လည်းကောင်း, သီဟဂတိဝိယ–ခြသေ့သွားပုံနှင့်တူ၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ သီဟဂတိကော–သီဟဂတိက အဓိကာရမည်၏၊ [မဏ္ဍူကဂတိကကို ပြခဲ့ပြီ။]

ယထာ နု ပုဗ္ဗိက။ ။ရှေ့နောက် ၂ ဘက်သို့လည်း မလိုက်နိုင်, ခုန်ကျော်၍လည်း မလိုက်ဘဲ လာလတံ့သုတ်များသို့ လိုက်နိုင်သမျှ တစ်သုတ် နှစ်သုတ် သုံးသုတ် စသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်းလိုက်သော သုတ် (ထိုသုတ်၌ပါသော ပုဒ်)သည် **"ယထာနုပုဗ္ဗံ–အစဉ်အတိုင်း+အဓိကာရော–လိုက်သောသုတ်တည်း၊ ဝါ–ပုဒ်တည်း၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ ယထာနုပုဗ္ဗိကော–မည်၏"**၊ [ဤသုံးမျိုးတွင် သီဟဂတိကကို **"သီဟဝိလောကန (ခြသေ့ကြည့်ပုံနှင့် တူသော)အဓိကာရ"**ဟု လည်းကောင်း, ယထာနုပုဗ္ဗိကကို **"နဒီသောတ (မြစ်ရေစီးပုံနှင့် တူသော) အဓိကာရ"**ဟု လည်းကောင်း, ခေါ်သေး၏။]

ပုဗ္ဗာပရဝိလောကနတော–ရှေ့နောက် ကြည့်ခြင်းကြောင့်၊ သိဟဂတိကော–သိဟဂတိကအဓိကာရတည်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ယထာနုပုဗ္ဗိကောယေဝ–ယထာနုပုဗ္ဗိကအဓိကာရသာတည်း။

(၆၁) သက္ကတဝိသဒိသံ–သက္ကတနှင့် မတူသည်ကို၊ ကတွာ–ပြု၍၊ ဇိနဝစနာနုရူပဝသေန–ဘုရားပါဠိတော်အား လျော်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပကတိဌပနတ္ထံ–ပကတိရုပ်ကို တည်ထားခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ရုပ်တည်ခြင်းငှာ၊) ပရိဘာသံ–ပရိဘာသာသုတ်ကို၊ အာဟ–မိန့်ပြီ။

အယံ ပနၽပေါဝိလောကနတော။ ။ဤဇိနဝစနယုတ္တဲ့ ဟိ သုတ်သည် ရှေ့နောက် ၂ ဘက်လုံးကိုကြည့်သော (လိုက်သော)ကြောင့် သိဟဂတိကအဓိကာရသုတ်တည်း၊ ရှေ့သို့လိုက်ပုံကား–**"အက္ခရာပါဒယော ဧကစတ္တာလီသံ"** အက္ခရာအပိ–အက္ခရာတို့ မည်သည်လည်း၊ ဇိနဝစနယုတ္တာ–ဘုရားပါဠိတော်အား သင့်လျော်ညီညွတ်ကုန်သော၊ အာဒယော–အ အစရှိကုန်သော၊ ဧကစတ္တာလီသံ–၄၁ လုံးတည်း၊ နောက်သုတ်များသို့ လိုက်ပုံကား–**"လိင်္ဂနိပစ္စတေ"** ဇိနဝစနယုတ္တဲ့ ဟိ–ဘုရားပါဠိတော်အား သင့်လျော်ညီညွတ်စွာသာလျှင်၊ လိင်္ဂ–လိင်ကိုလည်း၊ နိပစ္စတေ–ပြီးစေအပ် (အပြီးအစီး တည်ထားအပ်)၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှေ့နောက်သုတ်များသို့ လိုက်နိုင်ပုံကိုသိပါ။

ယထာနုပုဗ္ဗိကောယေဝ ဝါ။ ။တစ်နည်း, သန္ဓိပိုင်းလာ သုတ်များသို့ ဤဇိနဝစနယုတ္တဲ့ ဟိသုတ်က လိုက်ဖွယ်မလို၊ ထင်ရှားစေအံ့–**"အက္ခရာပါဒယော ဧကစတ္တာလီသံ"**၌ **"၄၁ လုံးသာ အက္ခရာမည်သည်"**ဟု ဆိုထားသဖြင့် ထို ၄၁ လုံးသည် ဇိနဝစနနှင့်လျော်သော ၄၁ လုံးသာ ဖြစ်ရကား **"ဇိနဝစနယုတ္တဲ့ဟိ"**ဟု အထူးပြုနေဖွယ်မလို၊ **"သရာ သရေ လောပံ"**စသော ဝိဓိသုတ်များလည်း ဘုရားပါဠိတော်အတိုင်း ရှိပြီးပုဒ်များကို ပုဒ်စပ်ရုံ စပ်ပေးသော သုတ်များသာဖြစ်၍ **"ဇိနဝစနယုတ္တဲ့ ဟိ"**ဟု အထူးပြုနေဖွယ်မလို၊ နောက်လာမည့် သုတ်များ၌သာ (ရုပ်တည်ပုံကစ၍ သက္ကတနှင့် မတူရကား) **"ဇိနဝစနယုတ္တဲ့ ဟိ"**ဟု အထူးပြုဖွယ်လို၏၊ ထို့ကြောင့် **"ဤသုတ်သည် နောက်နောက်သုတ်များသို့သာ အစဉ်တစိုက် လိုက်မည့်သုတ် ဖြစ်သည်"**ဟူလို။

• • • • • • • • • • •

(၆၁) **သက္ကတဝိသဒိသံ၊ ဟေ၊ မာဟ။** ။သက္ကတကျမ်းတို့၌ **"ဗုဒ္ဓ"**ကဲ့သို့ **"ရာမ"**ဟု သရအဆုံးရှိသော ရုပ်တည်နည်းလည်းရှိ၏၊ **"လိဟ်"**စသည်ဖြင့် ဗျည်းဆုံးသော ရုပ်တည်နည်းလည်းရှိ၏၊ ဗျဉ္ဇနန္တ ရုပ်တည်နည်းမှာ ဇိနဝစနနှင့် မလျော်သောကြောင့် **"လိဟ်"**စသော ရုပ်တည်ပုံမျိုးနှင့် မတူစေဘဲ ဇိနဝစနနှင့် လျော်စွာသာ **"ပုရိသ–သတ္တု"**စသည်ဖြင့် ရုပ်တည်ဖို့ရန် ဤ**"လိင်္ဂ နိပစ္စတေ"**ဟူသော ပရိဘာသာသုတ်ကို မိန့်တော်မူသည်။

လိင်္ဂ နိပစ္စတေ။ ။(၅၃) လိင်္ဂ–လိင်ဟူသည်၊ ပါဋိပဒိကံ–ပါဋိပဒိကတည်း၊ ဝါ–ပုဒ်တိုင်းဌ်ပါဝင်သော ပကတိသဒ္ဒါတည်း၊ ယထာယထာ–အကြင်အကြင် အပြားအားဖြင့် (ပြီးစေအပ်သည်ရှိသော်)၊ ဇိနဝစနယုတ္တံဟိ– ဘုရားပါဋိတော်အား လျော်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ လိင်္ဂံ –လိင်သည်၊ (ဟောတိ–၏)၊ တထာတထာ–ထိုထိုအပြားအားဖြင့်၊ ဣဓ–ဤကစ္စည်းသုတ်ဌ်၊ လိင်္ဂံ –လိင်ကို၊ နိပစ္စတေ–ပြီးစီးစေအပ်၏၊ ဌပိယတေ–တည်ထားအပ်၏၊

လိင်္ဂပါဋိပဒိကံ။ ။"**ပါဋိပါဒိကံ**"ကား လိင်္ဂ၏အဖွင့်တည်း၊ ပဒံပဒံ–+ပတိ, ပဋိပဒံ၊ ပဋိပဒမေဝ ပါဋိပဒိကံ၊ ပဒံပဒံ–ပုဒ်တိုင်းပုဒ်တိုင်းကို+ပတိ–စွဲမှီသည်တည်း၊ ပဋိပဒံ–ပုဒ်တိုင်းပုဒ်တိုင်းကို စွဲမှီသည်၊ (ပုဒ်တိုင်းပုဒ်တိုင်းဌ်ပါဝင်သည်၊) ပဋိပဒမေဝ–ပုဒ်တိုင်းပုဒ်တိုင်းဌ်ပါဝင်သော သဒ္ဒါသည်ပင်၊ (ဏိကပစ္စည်းအနက်သီးခြားမရှိ၍) ပါဋိပဒိကံ–ပါဋိပဒိကလည်းမည်၏၊ ပုဒ်တိုင်းပုဒ်တိုင်းဌ် ပါဝင်နိုင်ပုံကား–"**ပုရိသ**"ဟူသော ပကတိသဒ္ဒါသည် ပုရိသောပုဒ်ဌ်လည်း ပါဝင်၏၊ "**ပုရိသာ ပုရိသံ၊ ပေ၊ ပုရိသေသု**" တို့ဌ်လည်း ပါဝင်၏၊ ဤသို့ပါဝင်ရကား "**ပုရိသ**"ဟူသော လိင်္ဂသည် ပါဋိပဒိက လည်း မည်၏၊ နာမလည်း လိင်္ဂနှင့် အရတူပင်။ ["**လိင်္ဂပါဋိပဒိကန္တိ နာမသော ပရိယာယော**" –ဋီကာ။]

ယထာ ယထာ၊ပေ၊ ဌပိယတေ။ ။နိပစ္စတေသည် နိပါတနုပုဒ်နှင့် (နိပုဗ္ဗ+ပတ) ဓာတ်ချင်းလည်းတူ, အဓိပ္ပာယ်ချင်းလည်း တူ၏၊ "**ပြီးစေအပ်**"ဟူရာဌ် ရုပ်ပြီးစေသော "**အပြီး**" မဟုတ်၊ "**လိင်္ဂအဖြစ်ဖြင့် အပြီးအစီး ရှိစေရ-တည်ထားရမည်**"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် နိပစ္စတေကိုပင် "**ဌပိယတေ**"ဟု ဖွင့်သည်၊ ပုရိသောကို ရုပ်တွက်သောအခါ "**ပုရဓာတ်, ဣသပစ္စည်း**"ဟု အရင်းအမြစ်လိုက်၍ မတွက်ဘဲ "**ပုရိသ**"ဟု လိင်္ဂအဖြစ်ဌ် အပြီးအစီး ရုပ်တည်ပါဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုသို့ရုပ်တည်ရာဌ် "**ပုရိသ,သတ္ထု,ရာဇ,ယ, တ**"စသော အကြင်အကြင် အပြားအားဖြင့် တည်ထားလျှင် ဇိနဝစနနှင့် လျော်၏၊ ထိုထို(ဇိနဝစနနှင့် သင့်လျော်အောင်သော)အပြားအားဖြင့် ရုပ်တည်ပါ၊ "**လိဟ်**"စသည် ကဲ့သို့ ဇိနဝစနနှင့် မလျော်သော အပြားအားဖြင့် မတည်ပါနှင့်–ဟူလို။

ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ။ ။ယထာ ယထာ ယေန ယေန ပကာရေန–အကြင်အကြင်သို့ သော (ပုရိသ–ရကွ အစရှိသော)အပြားအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ–သော၊ လိင်္ဂံ –သည်၊ ဇိနဝစနာ ဝိရဒ္ဓံ–ဘုရားပါဋိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်သော၊ နာမံ–နာမ်သည်၊ ဘဝတိ–၏၊ တထာ တထာ တေန တေန ပကာရေနေဝ–သာလျှင်၊ ပုရိသ,ရကွ,သတ္ထု,ဘိက္ခု,ရာဇ,ဗြဟ္မ, အတ္တ,သဗ္ဗ, ယ,တ,ဧတ,အမှ,တုမှဣတိ ဧဝမာဒိနာ နယေန–ပုရိသ၊ ပေ၊ တုမှ ဤသို့ အစရှိသောနည်းဟူသော၊ ဇိနဝစနသ–အား၊အနုနုရူပအကွာရအန္တဝိဝဇ္ဇိတာကာရေနေဝ– မလျော်သော အကွာရာအဆုံးရှိသည့် (လိဟ်) အစရှိသည်ကို ရှောင်ကြဉ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဣဓ ကစ္စယနလက္ခဏော–ဤကစ္စည်းသုတ်ဌ်၊ လိင်္ဂနာမ– လိင်္ဂမည်သော၊ ပဒပကတိရူပ–ပုဒ်၏ပကတိရုပ်ကို၊ နိပစ္စတေ သိဒ္ဓံ ကတ္တာ ဌပိယတိ။

စသဒ္ဒေန–စသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဓာတဝေါစ–ဓာတ်တို့ကိုလည်း၊ (နိပစ္စန္တေ–ပြီးစီးစေအပ်ကုန်၏။) ဣတိ–ဤပရိဘာသာကြောင့်၊ ဧနဝစနာနုရူပတော–သောအားဖြင့်၊ ပုရိသဣတိ–ပုရိသဟူ၍၊ လိင်္ဂေ–ကို၊ ထပိတေ–တည်ထားအပ်ပြီးသော်၊ တတော–ထိုမှနောက်၌၊ ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတသ–ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ်သည် ကြည့်အပ်သော၊ အတ္ထဝတော–အနက်ရှိသော၊ တသ သဒ္ဒသ–ထိုပုရိသသဒ္ဒါ၏၊ ပရသမညာပယောဂေတိ ပရိဘာသတော–ကြောင့်၊ လိင်္ဂသညာယံ–လိင်အမည်ကို၊ (ကတာယံ–ပြုအပ်ပြီးသော်၊) [ဝိဘတ္တိယော ဟောန္တိ–သို့ လုမ်းစပ်။]

ဣတော–ဤ လိင်္ဂ နိပစ္စတေသုတ်မှ၊ ပရံ–နောက်၌၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာဒိ ဝိဓာနေ–ဝိဘတ်,ပစ္စည်း အစရှိသည်ကို စီရင်ရာဖြစ်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံသော သုတ်၌၊ လိင်္ဂဂဟဏံ–လိင်္ဂသဒ္ဒါသည်၊ အနုဝတ္တတေ–လိုက်၏။

စသဒ္ဒေန ဓာတဝေါ စ။ ။လိင်္ဂ၌၌ စသဒ္ဒါသည် ဓာတ်ကိုဆည်း၏၊ အာချာတ်ကိတ် အပိုင်းတို့၌ ဓာတ်ရုပ်တွက်သောအခါ ဓာတ်ကိုလည်း ဧနဝစနနှင့်လျော်အောင် **"ဘူ,ဂမု"**စသည်ဖြင့် တည်ပါဟု ဆိုလိုသည်၊ စသဒ္ဒါ၏ အနက် ၅ မျိုးတွင် တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော အနက်ကို ဆည်းသော အဝတ္ထသမုစ္စည်းအနက်ဟု မှတ်ပါ။

လိင်္ဂသညာယံ။ ။ဤနေရာဝယ် ရုပ်တွက်ရာ၌ ဆိုရိုးအစဉ်ကို သိရာ၏၊ ပုရိသောကို **"လိင်္ဂ နိပစ္စတေ"**ဟု ပရိဘာသာလာသောကြောင့် ဘုရားပါဠိတော်အားလျောက်ပတ်စွာ **"ပုရိသ"**ဟုတည်း၊ ထို ပုရိသကို **"ပရသမညာ ပယောဂေ"**ဟု ပရိဘာသာ လာသောကြောင့် လိင်္ဂအမည်မှည့်။[ဤစကားအစဉ်ဖြင့် **"ပုရိသဟု ရုပ်တည်ပြီး–လိင်အမည်မှည့်ပြီး"**လောက်ကိုသာ သိရသေးသည်, **"ပုရိသော"**ဟု ရုပ်ပြီးအောင် မတွက်ရသေးဟု မှတ်ပါ။

အမှာ။ ။လိင်္ဂနှင့်စပ်၍ နိပ္ပန္နလိင် အနိပ္ပန္နလိင် ၂ မျိုးကိုလည်းကောင်း, စသဒ္ဒါနှင့်စပ်၍ ကာရကသမုစ္စည်း-ကြိယာသမုစ္စည်း-ဝါကျသမုစ္စည်း ၃ မျိုးကိုလည်းကောင်း ပြောရိုးပြုကြသည်၊ ထိုအားလုံးကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှု၊ **ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိ ဝဋ္ဋိတသ အတ္ထဝတော"**တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပရသမညာ ပယောဂေသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဣတော၊ ပေ၊ မနုဝတ္တတေ–လိင်္ဂသဒ္ဒါသည် ဤ**"လိင်္ဂ နိပစ္စတေ"**သုတ်မှ နောက်ဝိဘတ် ပစ္စည်း စသည်ကို စီရင်ရာသုတ်တိုင်း၌ လိုက်၏၊ ထိုတွင် ဝိဘတ်ကို စီရင်ရာသုတ်ကား **"သော"**စသော သုတ်များတည်း၊ ပစ္စည်းကို စီရင်ရာသုတ်ကား **"ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယော"**စသော သုတ်များတည်း၊ ဝိဘတ် ပစ္စည်းကို မစီရင်ဘဲ လိင်၏အဆုံးသရ စသည်ကို စီရင်သော **"အကာရပိတာဒျန္တာနမာ"**စသော သုတ်များလည်း ရှိသေး၏၊ ထိုသုတ်များကို ပစ္စယာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ယူ၊ အချုပ်မှာ–**"လိင်္ဂသဒ္ဒါ လိုက်မှ ပြီးမည့်သုတ် ဟူသမျှသို့ လိုက်သည်"**ဟု မှတ်ပါ။

(၆၂) **တတော စ ဝိဘတ္တိယော။** ။(၅၄) ဒိနဝစနယုတ္တေဟိ–နိ်သော၊ တတော လိင်္ဂေဟိ–ထိုလိင်တို့မှ၊ ပရာ–နှောင်းကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ–၍၊) ဝိဘတ္တိယော ဟောန္တိ။ စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန–စသဒ္ဒါကို ယူသဖြင့်၊ တဝေတုနာဒိ ပစ္စယန္တနိပါတတောပိ–တဝေ,တုန အစရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော နိပါတ်တို့ မှလည်း၊ (ပရာ ဝိဘတ္တိယော ဟောန္တိ၊) ကမ္မာဒိဝသေန–ကံအစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဧကတ္တာဒိဝသေန စ–တစ်ခု၏အဖြစ် အစရှိသည် တို့၏ အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂံတွံ–လိင်အနက်ကို၊ ဝိဘဇန္တိ–ဝေဖန်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ဝိဘတ္တိယော–ဝိဘတ်တို့မည်၏။

(၆၃) တာယော–ထိုဝိဘတ်တို့ဟူသည်၊ ကာ စ ပန–အဘယ်တို့နည်း၊... ဝိဘတ္တိယောတိ–ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဓိကာရော–တည်း။

---

(၆၂) **စသဒ္ဒေန၊ ပေ၊ နိပါတတောပိ။** ။ဤသုတ်သည် ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ်တည်း၊ အကျယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု၊ တတောစ၌ စဖြင့် တဝေ, တုနပစ္စည်းစသည် ဆုံး သော ကာတဝေ,ကာတုန,ကတ္တာန စသော နိပါတ်များကို ယူ၊ [နိပါတ်ပုဒ်ခန်း၌ **"ကာတဝေ"** စသည်တို့ကို တွေ့ရလတံ့၊] ထို့ကြောင့် ပစ္စယန္တနိပါတတောဘ၌ ပစ္စယန္တတခြား, နိပါတတခြားဟု ခွဲခြား၍ မယူအပ်၊ စ–ဝါစသော နိပါတ်များမှာ နဂိုကပင် လိင်္ဂံအမည်ရပြီး ဖြစ်၏၊ (ကာရက–လိင်္ဂတွေ ပဌမာသုတ်ကို ကြည့်ပါ။)

ဆက်ဦးအုံ–"တဒ္ဓိတသမာသ၊ ပေ၊ နာမံ ဝါ တဝေ တုနာဒိသုစ"သုတ်က နာမ် ငဲ့ရာ၌ တဝေတုနာဒိပစ္စယန္တသဒ္ဒါစုကို နာမ်ငဲ့ဖို့ရန် တားမြစ်ထားသည်၊ ထိုသို့ တားမြစ်ထားသည့်အတွက် နာမ်မဟုတ်လျှင် လိင်လည်း မဟုတ်, လိင်မဟုတ်လျှင် **"တတောစ ဝိဘတ္တိယော=ထိုလိင်နောင် ဝိဘတ်သက်"**ဟူသော သုတ်ရင်းအဆိုအတိုင်း ဝိဘတ်မသက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် တတော စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သက်ရသည်။

ကမ္မာဒိ၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တိယော။ ။ဤကား သုတ၌ပါသော **"ဝိဘတ္တိယော"**ပုဒ်၏ ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ဝိဘတ္တိယော၌ ဝိပုဗ္ဗ ဘဇောတ်သည် ဝေဖန်ခြင်းအနက်ကို ဟောဏ်၊ **"ဝေဖန်"**ဟူသည် ခွဲခြမ်းခြင်းပင်တည်း၊ ချဲ့ဦးအုံ–**"ပုရိသ"**ဟူသော လိင်၌ ဝိဘတ်မသက်ရသေးမီက **"ယောကျ်ား"**ဟူသော အနက်သာရှိ၏၊ အဲဝိဘတ် သက်၍ ပုရိသံဟု ဖြစ်သောအခါ ယောကျ်ားအနက်နှင့် ကမ္မသတ္တိအနက် တွဲဖက်၍ **"ယောကျ်ား ကို"**ဟု အနက်တစ်မျိုးဖြစ်၏၊ နာသက်၍ ပုရိသေန စသည် ဖြစ်ရာ၌လည်း နည်းတူ၊ ဤသို့ ကွဲပြားပြီးသော အနက်များကိုပင် ဧကဝုစ်ဝိဘတ်သက်၍ တစ်ခုတည်းအနက်စု, ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်သက်၍ အများစုဟု ကွဲပြားရပြန်၏၊ ထိုသို့ကွဲပြားမှုတွေသည် **"အံ–ယော"**စသော သဒ္ဒါတို့ကြောင့် ဖြစ်ရကား ထိုသဒ္ဒါများ.ကို **"လိင်္ဂံတွံ ဝိဘဇန္တိ"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ **"ဝိဘတ္တိ"**ဟု ခေါ်ရသည်၊ ကမ္မာဒိဝသေနဒ္ဒ အာဒိဖြင့် ကရိဏား သမ္မဒါန် စသော ဝိဘတ်နက်ကို ယူ၍ ဧကတ္တာဒိဒ္ဒ အာဒိဖြင့် ဗဟုတ္တကို ယူပါ။

• • • • • • • • • • • •

သိ ယော အံ့ ယော၊ ပေ၊ သွိမ် သု။ ။ (၅၅) သ္ဘာဒယော-သိ အစရှိ ကုန်သော၊ ဒွိသတ္တ-ခုနစ်သွယ် ၂ လိတို့သည်၊ ဝိဘတ္တိယော နာမ ဟောန္တိ၊ တတ္ထ-ထိုဝိဘတ်တို့တွင်၊ သိယောဣတိ-သိ, ယော ၂ လုံးတို့သည်၊ ပဌမာ (ဝိဘတ္တိ)-ပထမာဝိဘတ်မည်၏၊ ပေ၊ သွိမ်သုဣတိ-သွိမ်, သု ၂ လုံးတို့သည်၊ သတ္တမီ(ဝိဘတ္တိ)-သတ္တမီဝိဘတ်မည်၏။

ဣဒံ ပန-ဤသုတ်ကိုကား၊ သညာဓိကာရပရိဘာသာဝိဓိသုတ္တောသု-သညာ, အဓိကာရ, ပရိဘာသာ, ဝိဓိသုတ်တို့တွင်၊ သညာသုတ္တန္တိ-သညာသုတ်ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဝုတ္တိယံ-ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌၊ ဝိဘတ္တိဣစ္စနေန ကွတ္ထော, အမှသ မမံ သဝိဘတ္တိသသေတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတရထာ-ဤသို့မဟုတ်လျှင်၊ ပုရိမသုတ္တေန-ရှေ့ တတောစ ဝိဘတ္တိယောသုတ်နှင့်၊ ဧကယောဂေါ-တစ်သုတ်တည်းကို၊ ကတ္တဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။

သ္ဘာဒယော၊ ပေ၊ သတ္တမီ ဝိဘတ္တိ။ ။"**သ္ဘာဒယော ဒွိသတ္တ**"၌ "**၇ လုံး ၂ လိ**" ဟူသည် သိစသော ဝိဘတ်၁၄ လုံးပင်တည်း၊ ဤသုတ်သည် "**သိစသည်ကို ဝိဘတ် အမည်မှည့်သော သညာသုတ်တည်း**"ဟု ထင်ရှားစေလို၍ "**ဝိဘတ္တိယောနာမ**"ဟု နာမသဒ္ဒါထည့်၍ ဖွင့်သည်၊ "**သိယောဣတိ ပဌမာ**"စသည်ကား သိနှင့်ယော ၂ လုံးသည် ပထမာဝိဘတ်မည်၏-စသည်ဖြင့် ပထမာဝိဘတ် ဒုတိယာဝိဘတ်စသော အမည်ကိုပြသော စကားတည်း၊ [သိဟိုင်္ဂမှ၌ "**ပဌမာဝိဘတ္တိ၊ပေ၊သတ္တမီဝိဘတ္တိ**"ဟု ဝိဘတ္တိသဒ္ဒါတိုက်ရိုက်ပါ၏၊ ဤရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် ဤသုတ်ကို ဝိဘတ်အမည်မှည့်သော သုတ်ဟု ဆိုလိုသောကြောင့် ဝိဘတ္တိသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက်ပါခြင်းသည် သာ၍ကောင်း၏၊ "**သိယောဣတိ ၉၀ ပဌိတာ ဒွေပိ ပဌမာဝိဘတ္တိနာမ**"ဟူသော ဋီကာနှင့်လည်းညီသည်။]

ဣဒံ ပန၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ဤစကားကား နျာသကို စောင်းသောစကားတည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့-နျာသ၌ ဤသုတ်ကို သညာသုတ်ဟု မဆိုလို၊ တတောစ ဝိဘတ္တိယော သုတ်၌ ပြခဲ့သော ဝိဘတ်ဟူသည် ဤ"**သိ**"စသည်တို့ပင်တည်းဟု ဝိဘတ်သရုပ်ကို ပြသောသုတ်ဟု ဆိုလိုသည်။ ["**တတောစ ဝိဘတ္တိယောတိ ပုဗ္ဗေ ဝိဘတ္တိသည် အထပေတွာ ဝုတ္တတ္တာ တာပနိမာတိ ဥပနတ္တံ တဒနန္တရံ ဝုတ္တံ**"-နျာသ]-ရူပသိဒ္ဓိကား ဤသုတ်၏ ဝုတ္တိ၌"**ဝိဘတ္တိ ဣစ္စနေန ကွတ္ထော, အမှသ၊ပေ၊သေ**"ဟု ဖွင့်ထား၏၊ ဤဖွင့်ပုံကို ထောက်၍ သညာသုတ်ဟု သိနိုင်ပါသည်-ဟု ယူသည်။

ဣတရထာ၊ ပေ၊ ကတ္တဗ္ဗော။ ။ဤ "**သိယော၊ပေ၊သွိမ်သု**"သုတ်သည် နျာသ အဆိုအတိုင်း"**ဝိဘတ်သရုပ်ပြသောသုတ်**"ဖြစ်လျှင် ရှေ့သုတ်နှင့် တစ်သုတ်တည်းပေါင်း၍ "**တတောစ ဝိဘတ္တိယော-သိယော၊ ပေ၊သွိမ်သု**"ဟု သုတ်တည်သင့်ရာ၏၊ ယခုမှာ ထိုကဲ့သို့ မပေါင်းဘဲ"**တတောစ ဝိဘတ္တိယော**"တစ်သုတ်, **သိယော၊ပေ၊သွိမ်သု**"တစ်သုတ် ဟု ၂ သုတ်ခွဲထားရကား "**ဝိဘတ်အမည်မှည့်သော သညာသုတ်သာဖြစ်သည်**"ဟူလို။

စ–ဆက်ဦးအုံ၊ ဇွေ–ဤဝိဘတ်တို့၌၊ ပဌမာဒိဝေါဟာရော–ပထမာ အစရှိသော အခေါ်အဝေါ်သည်လည်းကောင်း၊ ဧကဝစနာဒိဝေါဟာရော စ–ဧကဝုစ် အစရှိသော အခေါ်အဝေါ်သည်လည်းကောင်း၊ အနွတ္ထဝေသန–အနွတ္ထ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရသမညာဝသေနဝါ–ပရသမညာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သိဒ္ဓေါ–ပြီး၏၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဧကသ–တစ်ခုသော အနက်ကို၊ ဝစနံ–ဟောသောဝိဘတ်သည်၊ ဧကဝစနံ–ဧကဝုစ်မည်၏၊ ဗဟူနံ–များသော အနက်တို့ကို၊ ဝစနံ–သည်၊ ဗဟုဝစနံ–မည်၏၊ ဒ္ဝိန္နံ–၂ သွယ်တို့၏၊ ပူရဏီ–ပြည့်ကြောင်း ဝိဘတ်သည်၊ ဒုတိယာ–ဒုတိယာမည်၏၊ ဣတိ အာဒိ–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊ ဣတရထာ–ဤသို့မဟုတ်ဘဲ၊ ပုရိမသုတ္တေ–ရှေ့သုတ်၌၊ စသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ သညာကရဏော–နာမည်ကို ပြုခြင်းသည်၊ (သတိ–ရှိလတ်သော်၊) အပ္ပကတနိရတ္ထကဝိဓိပ္ပသင်္ဂါ–အရာမဟုတ်သည်၌ စီရင်ခြင်း, အကျိုးမရှိသော စီရင်ခြင်း၏ ကပ်ငြိဖွယ်သည်၊ သိယာ–ဖြစ်ရာ၏။

ဧကသ၊ ပေ၊ တျာဒီ။ ။အနွတ္ထနာမည်ဖြစ်ပုံကို အကျဉ်းပြသော စကားတည်း၊ ဝိဘတ် ၇ စုံတွင် ရှေ့၇ လုံးသည် တစ်ယောက်, တစ်ခု, တစ်စုအနက်ကို ဟောသောကြောင့် "**ဧကသ+ဝစနံ**"အရ ဧကဝုစ်မည်၏၊ နောက် ၇ လုံးကား ၂ မှစ၍ အများကို ဟောသောကြောင့် "**ဗဟူနံ+ဝစနံ**"အရ ဗဟုဝုစ်မည်၏၊ ထိုတွင်လည်း သိ ယော ၂ လုံးသည် "**ပဌမေ+ဘဝါ**"–ပဌမာ"အရ ပဌမဆုံးဖြစ်သောကြောင့် ပထမာဝိဘတ်မည်၏၊ ဣတိ အာဒိ၌ အာဒိဖြင့် "**တိဏ္ဏံ+ပူရဏီ–တတိယာ၊ ပေ၊ သတ္တန္နံ+ ပူရဏီ–သတ္တမီ**"ဟု သိပါ။

ဣတရထာ၊ ပေ၊ ပသင်္ဂေါ သိယာ။ ။"**ဇွေ မှစ၍ ပသင်္ဂေါ သိယာ**"တိုင်အောင် ဤစကားလည်း နျာသကို စောင်းသော စကားပင်တည်း၊ မှန်၏–"**တတော စ ဝိဘတ္တိယော**"သုတ်အဖွင့် နျာသ၌ တတော စဝယ် စသဒ္ဒါဖြင့် ဧကဝစန ဗဟုဝစန ပဌမာ ဒုတိယာ စသော နာမည်များကို မှည့်လေသည်၊ ထိုသို့မှည့်ရာ၌ကား အရာဌာန မဟုတ်ရာဝယ် စီရင်ခြင်းတည်းဟူသော အပြစ်, အကျိုးမရှိ စီရင်ခြင်းတည်းဟူသော အပြစ်များ ရောက်သည်–ဟူလို။

မှန်၏–"တတော စ ဝိဘတ္တိယော"ဟု သုတ်ရင်းက ဝိဘတ်ကို စီရင်ပါလျက် စသဒ္ဒါဖြင့် သညာကို စီရင်သောကြောင့် အရာဌာနနှင့် မတော်သော (မဆီမဆိုင်) အစီအရင်ကို စီရင်ရာ ရောက်၏၊ ထို့ပြင် အနွတ္ထသညာ ဖြစ်ပါလျက် စသဒ္ဒါဖြင့် ထပ်၍ နာမည်မှည့်ခြင်းလည်း ဘုန်းကြီးများကို ရှေ့ထား၍ သွားနေပါလျက် "**ဟေ့... ဘုန်းကြီးရှေ့က ထား**"ဟူသော အစီအရင်ကဲ့သို့ အကျိုးမရှိသော အစီအရင်ကို စီရင်ရာ ရောက်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဤ၌ အပ္ပကတသည် "**အပ္ပကရဏ**"နှင့် အနက်တူ တည်း၊ ပကတ=ပကရဏ–အရာ။]

(၆၄) ဇိနဝစနယုတ္တံ ဟိတိ–ဇိန၊ပေ၊ဟိသုတ်သည်လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂနိပစ္စတေတိစ–သုတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုတေ၊ ဣဓ–ဤ ကစ္စည်းကျမ်းဌ၊ ပဒနိပ္ပါဒနံပိ–ပုဒ်ကိုပြီးစေခြင်းသည်လည်း၊ ဇိနဝစနဿ–အား၊ အဝိရောဓေန–မဆန့်ကျင်သဖြင့်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ–ဤအနက်ကို၊ ဉာပေတုံ–သိစေခြင်းငှါ၊ ပရိဘာသန္တရံ–ပရိဘာသာတစ်မျိုးကို၊ အာဟ–မိန့်တော်မူပြီ။

တဒနုပရောဓေန။ ။ယထာ ယထာ–အကြင် အကြင်သို့သော အပြားအားဖြင့်(ပြီးစေအပ်သော်)၊ တေသံ ဇိနဝစနာနံ–တို့အား၊ ဥပရောဓော–ဆန့်ကျင်ခြင်းသည်၊ နဿ ဟောတိ–မဖြစ်၊ တထာ တထာ–ထိုထိုအပြားအားဖြင့်၊ဣဓ–ဤ ကစ္စည်းကျမ်းဌ၊ လိင်္ဂ-လိင်ကိုလည်းကောင်း၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ အာချာတဠ-အာချာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ နိပစ္စတေနိပ္ပါဒိယတိ-ပြီးစေအပ်၏၊ 'ဣတိအတ္ထော–နက်။

တေနေဝ–ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ ဣဓစ–ဤနာမ်ဌလည်းကောင်း၊ အာချာတေစ–အာချာတ်ဌလည်းကောင်း၊ ဒွိဝစနာဂုဟာဏဠ–ဒွိဝုစ်ကို မယူခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သဏ္ဌာတဝိသဒိသတော–သဏ္ဌာတနှင့် မတူသောအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာဒိ ဝိဓာနဠ–ဝိဘတ် ပစ္စည်း အစရှိသည်ကို စီရင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကတံ–ပြုအပ်ပြီ၊ ဣဒ္ဓဗ္ဗံ–မှတ်ထိုက်၏။

---

(၆၄) **ဣဓ၊ ပေ၊ ပရိဘာသန္တရမာဟ**။ ။"**ပုရိသော ပုရိသာ**"စသည်ဖြင့် ရှုပ်ပြီးစေခြင်းကို၊ "**ပဒနိပ္ဖာဒန**"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုရှုပ်ပြီးစေခြင်းသည်လည်း ဘုရားပါဠိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်စေရဟု သိစေလိုလျှင် "**တဒနုပရောဓေန**"ဟူသော ပရိဘာသာသုတ်တစ်မျိုးကို မိန့်ပြန်သည်၊ ["**လိင်္ဂ နိပစ္စတေ**"ဟု ပရိဘာသာသုတ် ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤသုတ်ကို "**ပရိဘာသာတစ်မျိုး**"ဟု ဆိုသည်၊ သုတ်စစ်ဌကား "**ဥပဓိပရိဘာသာသုတ်**"ဟု ဆို၏၊ "**လိင်္ဂ နိပစ္စတေ**"သုတ်က ရှုပ်တည်ဖို့ရာ ပရိဘာသာပြုခြင်း, ဤသုတ်က ရှုပ်ပြီးဖို့ရာ ပရိဘာသာပြုခြင်းသည် ပရိဘာသာ ၂ သုတ်၏ခြားနားချက်တည်း။]

ယထာ ယထာ၊ ပေ၊ နိပ္ဖာဒိယတိ။ ။အကြင် အကြင် "**ပုရိသော, သတ္ထာ, ရာဇာ**"စသည်ဖြင့် ပြီးစေအပ်သည်ရှိသော် ဇိနဝစနနှင့် မဆန့်ကျင်၊ ထိုထို "**ပုရိသော**"စသော အပြားအားဖြင့် လိင်ကို ပြီးစေရမည်၊ လိင်္ဂ နိပစ္စတေမှ လိုက်ပါလာသော စသဒ္ဒါဖြင့် "**အာချာတ်ရှုပ်ကိုလည်း ဇိနဝစနနှင့် မဆန့်ကျင်အောင် ပြီးစေရမည်**"ဟု ဆည်းသည်၊ [ကိတ်ရှုပ်ပြီးပုံမှာ လိင်ဌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ အထူးဆည်းဖွယ်မလိုပါ။]

တေနေဝ၊ ပေ၊ ကတံ။ ။ဤ "**တဒနုပရောဓေန**"သုတ်က ဇိနဝစနဖြင့် မဆန့်ကျင်အောင် ရှုပ်ပြီးစေရမည်ဟု ပရိဘာသာပြုသောကြောင့် "**ဤနာမ်ပိုင်းနှင့် အာချာတ်ပိုင်း ၂ ဌာနလုံးပင် သဏ္ဌာတ ဗျာကရဏ်းတို့ဌလာသော ဒွိဝုစ်ကို မယူရုံမက, ဝိဘတ်ပစ္စည်းစသည်ကိုလည်း သဏ္ဌာတစီရင်ပုံနှင့် မတူအောင် စီရင်ရသည်**"ဟု မှတ်ပါ။ [အချို့ကား "**ဒွိဝုစ်ကို တားမြစ်သောသုတ်**"ဟုသာ ဆိုကြ၏၊ ထိုအဆိုမှာ "**သဏ္ဌာတဝိသဒိသတော ဝိဘတ္တိပစ္စယာဒိ ဝိဓာနဠ**"ကို ထောက်၍ မလုံလောက်ပါ။]

(၆၅) တတ္ထ–ထိုဝိဘတ်ကို စီရင်ရာ၌၊ အဝိသေသေန–မည်သည့်ဝိဘတ်ဟု အထူးမမှတ်ခြင်းကြောင့်၊ သဗ္ဗသျာဒိ ဝိဘတ္တိပွသင်္ဂေ–အလုံးစုံသိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏ ကပ်ငြိဖွယ်သည်၊...(သတိ–သော်၊) သဒ္ဒပဝတ္တိ–သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗီကာ–ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုသာလျှင် အစဉ်ရှိ၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ ဝတ္တိစ္ဆာဝသာ–ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို၏အစွမ်းဖြင့်၊...(ပဌမာ၌ စပ်။)

လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာ။ ။(၂၈၄) လိင်္ဂတ္ထာဘိဓာနမတ္တေ–လိင်အနက်ကို ဟောသော သာမညသဒ္ဒါသည်၊ (သတိ–ဖြစ်လတ်သော်၊) ပဌမာ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ, ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပဌမာ–ပထမာဝိဘတ်သက်၊...တတ္ထာပိ–ထို ပထမာဝိဘတ်တွင်လည်း၊ အနိယမေန–ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ်ဟု မသတ်မှတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧကဝစနဗဟုဝစနပွသင်္ဂေ–ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ်ဟု ၂ ရပ်လုံး၏ ကပ်ငြိဖွယ်သည်၊ (သတိ) **"ဧကမှိ–တစ်ခုကို၊ ဝတ္တာဗ္ဗေ–ဆိုထိုက်သော်၊ ဧကဝစနံ–ဧကဝုစ်ဝိဘတ် သက်"** ဣတိ–ဤသို့၊ ပရိဘာသတော–ပရိဘာသာလာခြင်းကြောင့်၊ လိင်္ဂတ္ထသ–လိင်အနက်၏၊ ဧကတ္တဝစနစ္ဆာယံ–တစ်ခုအဖြစ်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊ ပဌမေကဝစနံ–ပထမာ ဧကဝုစ်ဖြစ်သော၊ သိ–သိဝိဘတ်သက်။

---

(၆၅) **တတ္ထ**၊လေ၊ပသင်္ဂေ။ ။ယခုအခါ ပုရိသလိင်နောင် ဝိဘတ်သက်ခွင့် ကြုံလာ၏၊ သို့သော်**"တတောစ ဝိဘတ္တိယော"**သုတ်က **"ထိုလိင်နောင် ဝိဘတ်သက်"** ဟုသာ ဆို၏၊ **"မည်သည့် ဝိဘတ်သက်"**ဟုကား အထူးသတ်မှတ်၍ မပြခဲ့ချေ၊ ထို့ကြောင့် ထိုသုတ်လာ **"ဝိဘတ္တိယော"**အရတွင် သိအစရှိသော ဝိဘတ်အားလုံး ကပ်ငြိ (ပါဝင်)လျက် ရှိသည်။

ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗီကာ သဒ္ဒပဝတ္တိ။ ။**"သဒ္ဒါ၏ ရှေ့နောက်ဖြစ်ပုံ(ရှေ့နောက် စီစဉ်ပုံ)သည် ဝန္ဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုသာလျှင် အစဉ်ရှိ၏၊ (ဝဒန္တအလိုအတိုင်း စီစဉ်နိုင်၏)"** ဟု အဆိုရှိသောကြောင့် ဝန္ဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်က ဤနေရာ၌ လိင်အနက်ကို ဆိုလိုရကား လိင်အနက်မျှကို ထွန်းပြနိုင်သော ပထမာဝိဘတ်သာ သက်ရတော့သည်၊ [ဝတ္တုနော–ရွတ်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (စာသင် စာချ ပါဠိစကားပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊) ဣစ္ဆာ–အလိုတည်း၊ ဝတ္တိစ္ဆာ–လို၊ ယသာ–အကြင် သဒ္ဒပဝတ္တိ၏၊ ဝတ္တိစ္ဆာ–ဝန္ဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဟူသော+အနုပုံဗ္ဗီ–အစဉ်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗီကာ–မည်၏။]

တတ္ထာပိ၊ လေ၊ ပဌမေကဝစနံ သိ။ ။**"လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာ"**ဖြင့် ပထမာဝိဘတ်သက်ဟု ဆိုရာ၌ ပထမာဧကဝုစ်, ပထမာဗဟုဝုစ် ၂ မျိုးလုံးပင် ကပ်ငြိ(ပါဝင်)လျက် ရှိပြန်၏၊ သို့သော် **"ဧကမှိ ဝတ္တာဗ္ဗေ ဧကဝစနံ"**ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့် ဤနေရာ၌ ဝန္ဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်က လိင်အနက်၏ တစ်ခုတည်းအဖြစ်ကို (ယောကျ်ားတစ်ယောက်တည်းကို) ဆိုလိုရကား ပထမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်သာ သက်ရ၏၊ [ဧကမှိ–အနက်တစ်ခုကို၊ ဝတ္တာဗ္ဗေ–ဝန္ဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်က ဆိုထိုက်သော် (ဆိုလိုသော်)၊ ဧကဝစနံ–ဧကဝုစ်ဝိဘတ် သက်။]

(၆၆) အတောနေနာတိ ဣတော-အတောနေနဟူသော ဤသုတ်မှ၊ အတောတိ-အတောပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ-၏၊ လိုဏ်ဂုဟာဏဉ္စ-လိုဏ်သဒ္ဒါသည်လည်း၊ ဝတ္တတေ၊ [လိုဏ်သဒ္ဒါကား လိုဏ်ဥ နိပစ္စတေသုတ်မှ အဓိကာရနည်းအား ဖြင့် လိုက်လာသည်။]

သော။ ။(၁၀၄) သိ-သိတစ်ပုဒ်၊ သြတစ်ပုဒ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤသုတ်သည်၊ ဒွိပဒံ-၂ ပုဒ်ရှိ၏၊ လိုဏ်သ-လိုဏ်၏၊ အကာရတော-အ အက္ခရာမှ၊ ပရသ သိဝစနသ သြကာရော ဟောတိ၊ ဟိ-မှန်၏၊ သုတ္တေသု-သုတ်တို့၌၊ ပဌမာနိဒ္ဒိဋ္ဌသ-ပထမာဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော၊ ကာရိယိနော-ကာရိယီ၏၊ ဆဋ္ဌီဝိပရိဏာမေန-ဆဋ္ဌီဝိဘတ် ပြောင်းလွဲခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိဝရဏ-ဝုတ္တိဖွင့်ခြင်းကို၊ အာဒေသာပေက္ခန္တီ-အာဒေသကို ငဲ့ခြင်းရှိသော ဖွင့်ခြင်းဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏၊... စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ သိတိ-သိဟူသောပုဒ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိ-သိဝိဘတ်ကို၊ ဂယှတေ-ယူအပ်၏၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ဝိဘတ္တိကာရိယဝိဓိပဂကရဏတော-

---

(၆၆) **သိ+သြတိ ဒွိပဒမိဒံ**။ ။ဤကား နျာသကိုစောင်းသော စကားတည်း၊ နျာသ၌ "**သိသ-သိ၏၊ သြ-သြတည်း၊ သော-သိ၏သြ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "**သော**"ကို သမာသ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်တည်းဟု ကြံလေသည်၊ ထိုနျာသကြံသည့်အတိုင်း သမာသ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်တည်း မဟုတ်, သိနှင့်သြ ၂ ပုဒ်တည်း၊ ထို ၂ ပုဒ်ကို သန္ဓိစပ်ထားသဖြင့် "**သော**"ဟု ဖြစ်ရသည်-ဟူလို။.

ရှ-ဦးကား။ ။ယခု ပန ဤသော "**သိသ+သြ**"တို သမာသ် ကတ္တာ ဝုတ္တံ၊ တံ သမ္ဘန္ဓိနော သြကာရသ အဘာဝတော (သိ၏+သြ)ဟု ဆိုခိုက်၌ (သိ)သာရှိ၍ (သမ္ဘန္ဓိ ဖြစ်သော သြ) မရှိသေးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ [ဤစကားဖြင့် "**မရှိသောပုဒ်နှင့် သမာသ်စပ်၍ မဖြစ်**"ဟု ပြ၏။] ကာရိယမာနသြကာရသစ သာပေက္ခတာယ သမာသာနုပပတ္တိတော စ (ပြုအပ်လတံ့ သြကလည်း ဟောတိကြိယာကို ငဲ့သည့်အတွက် သမာသ် မစပ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊) [ဤစကားဖြင့် "**ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့နေလျှင် သမာသ်စပ်ရိုး မရှိ**"ဟု ပြ၏။] အယုတ္တမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သုတ္တေသု. ဟိ၊ လေ၊ အာဒေသာပေက္ခံ။ ။ သိနောင် သိသက် ချေ၍ "**သိ**"ဟု ပြီးသော ပဌမန္တကာရိပုဒ်ဖြစ်လျှင် "**သိဝစနသဟု ဖွင့်ခြင်းသည် သင့်နိုင်ပါမည်လော**" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**သုတ္တေသု ဟိ**" စသည်ကို မိန့်၊ သုတ်တို့၌ ပဌမာဝိဘတ္တန္တကာရိပုဒ်များကို ဆဋ္ဌီဝိဘတ် ပြောင်းလွဲ၍ ဖွင့်ခြင်းသည် အာဒေသကိုငဲ့၍ ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် သင့်မြတ်ပါ၏-ဟူလို၊ ထင်ရှားစေအံ့-"**သြကာရော-သြ အပြု**" ဟူရာ၌ "**ဘာ၏+အပြုလဲ**"ဟု သမ္ဘန်ကို ငဲ့လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "**သိ ဝိဘတ်၏-အပြု**"ဟု အာဒေသကို ငဲ့ကာ သမ္ဘန်အနက်ကိုပြသော ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်ပြနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

ဝိဘာတ်၏ ကာရိယကို စီရင်သောသုတ်လျှင် အရာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ တတောစ ဝိဘတ္တိယောတိ ဣတော–တတောစ ဝိဘတ္တိယော ဟူသော သုတ်မှ၊ ဝိဘတ္တိဂ္ဂဟဏာနုဝတ္တနတော–ဝိဘတ္တိသဒ္ဒါလိုက်လာခြင်း၊ ကြောင့်တည်း၊ ဧဝံ–ဤသို့၊ သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံသော၊ သျာဒီနံ–သိအစရှိသည်တို့၏၊ ကာရိယဝိဓာနေ–ကာရိယကို စီရင်ရာ၌၊ ဝိဘတ္တိနမေဝ–ဝိဘတ်တို့ကိုသာ၊ (ဂဟဏံ–ယူရခြင်းသည်၊ ဟောတိ–၏၊) ဣတိ–သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ–၏။

(၆၇) ဝါ ပရော အသရူပါတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ပရလောပေ–နောက်သရကျေခြင်းသည်၊ သမ္ဘတ္တေ–သော်၊ တဒပဝါဒေန–ထိုနောက်သရကျေခြင်းကို တားမြစ်သဖြင့်၊ ပုဗ္ဗလောပံ–ရှေ့သရ ကျေခြင်းကို၊ အာဟ–ပြီ။

သရလောပေါမာဒေသ၊ ပေ၊ ပကတိ။ ။(၈၃) ပရေ–သော၊ အံဝစနေ–အံဝိဘတ်လည်းဖြစ်သော၊ အာဒေသပစ္စယာဒိဘူတေစ–အာဒေသ,ပစ္စည်း အစရှိသည်ဖြစ်၍လည်း ဖြစ်သော၊ သရေ–သရကြောင့်၊ ပုဗ္ဗသရဿ–၏၊ လော်ပေါ

ဣတ္ထ စ သိတိ၊ ပေ၊ ပကရဏတော။ ။သုတ်၌ "**သိ**"ဟု သာမညဆိုထားသော်လည်း သိဝိဘတ်ကိုသာ ယူရသည်၊ ဝိဘတ်မဟုတ်သော "**အသိ–သန်လျက်**"စသည်၌ ပါသော သိသဒ္ဒါမျိုးကို မယူပါနှင့်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ဝိဘတ်ကို စီရင်သော အရာဌာနဝယ်"**သိ**"ဟူသော ဤစကားကို ဆိုထားသောကြောင့်တည်း၊ ချဉ်းအုံ–"**အတောနေနု**" သုတ်သည် နာဝိဘတ်၏ ဧနအပြုဟူသော ကာရိယကို စီရင်သော သုတ်တည်း၊ "**သော**"သုတ်ကား "**အတောနေနု**"သုတ်၏ အရာဝယ် ဆက်၍ဆိုအပ်သော သုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အရာဌာနကို ထောက်၍ ဝိဘတ်(သိ)သာ ဖြစ်သင့်သည်။

တတောစ၊ ပေ၊ နုဝတ္တနတော။ ။တစ်နည်း–တတောစ ဝိဘတ္တိယောသုတ်မှ ဝိဘတ္တိသဒ္ဒါသည် ဤသုတ်သို့ လိုက်လာ၏၊ ထို့ကြောင့်လည်း "**သိ**"အရ သိဝိဘတ်ကို ယူနိုင်သည်၊ [ပထမနည်းအလို "**သိ–သိဝိဘတ်သည်**"ဟု ပေး၊ ဒုတိယနည်းအလို ဝိဘတ္တိသဒ္ဒါ လိုက်သောကြောင့် "**သိဝိဘတ္တိ–သိဝိဘတ်သည်**"ဟု အနက်ပေးပါ။]

• • • • • • • • • • • • • •

(၆၇) **ပုဗ္ဗသရဿ၊ ပေ၊ လောပေါ။** ။ဤစကားရုံပ်ကား သုတ်၏အဖွင့်တည်း၊ "**အမာဒေသ၌ အံအရ အံဝိဘတ်ကို ယူပါ**"ဟု သိစေလိုရှိ၍ "**အံဝစနေ**"ဟု ဖွင့်သည်၊ "**ပုရိသ+အံ**" ဟုရှိရာ၌ အံဝယ် သရပါ၏၊ အာဒေသဟူသည် သိကို သြပြုခြင်းစသည်တည်း၊ ပစ္စည်းဟူသည်လည်း ဏအစရှိသော ပစ္စည်းများတည်း၊ ဏ် အနုဗန်ကို ချေလိုက်သောအခါ အသရ ကျန်ရစ်၏၊ ဤသို့လျှင် အံစသော အားလုံးမှာ သရပါသည်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် "**သရေ ပရေ**"ဟု ဖွင့်သည်၊ နျာသ၌မူ ပစ္စယအရ၌ "**ထ**"စသော ဗျည်းပစ္စည်းများကိုလည်း ယူသေးသည်။

ဟောတိ၊ သရလောပေ–သကျေခြင်းကို၊ [လောပေဟုသာ တချို့စာ ရှိ၏၊ သုတ်မှာပင် **"သရလောပေ"**ဟု သရသဒ္ဒါပါခဲ့သောကြောင့် **"သရလောပေ"**ဟု သီမူအတိုင်း ရှိသင့်၏၊] ကတေတု–ပြုအပ်ပြီးသော်ကား၊ ပရသရသ–၏၊ ပကတိဘာဝေါ–ပကတိအဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ စ–ဆက်ဦးအုံ့၊ တွေ–ဤသုတ်၌၊ သရလောပေတိ–သရလောပေ ဟူ၍၊ ပုနဂ္ဂဟဏံ–တစ်ဖန် ယူခြင်းသည်၊ ဣမိနာဝ–ဤသုတ်ဖြင့်သာ၊ ကတသရလောပနိမိတ္တေယေव–ပြုအပ်ပြီးသော သရချေခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာ၊ ပရသ–နောက်သရ၏၊ ဝိကာရေ–တစ်မျိုးပြုဖွယ်သည်၊ သမ္ဘတ္တေ-သော်၊ ပကတိဘဝတ္ထံ-ပကတိဖြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ပရသရသ–၏၊ ပကတိဘာဝဝိဓာနနသာမတ္ထိယတော–ပကတိအဖြစ်ကို စီရင်ခြင်း၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့်၊ အာဒေသပစ္စယာဒီဘူတေ သရေ ပရေတိပိ-အာဒေသပစ္စယာဒီဘူတော သရေ ပရေဟူသော အနက်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓံ–ပြီး၏။

ပကတိဘာဝေါ။ ။ရှေ့သရကို ချေပြီးသောအခါ နောက်၌(ပကတိ မပြုခဲ့သော်) ဆက်၍ စီရင်ရမည့်သုတ်ကား ကွစာသဝဏ္ဏသုတ်နှင့် ဒီဃသုတ်တို့သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုသုတ်တို့၏ အစီအရင်ကို တားမြစ်ခြင်းငှာ **"ပရသရသ ပကတိဘာဝေါ"**ဟု ပရသရသထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည်။

ဇွေစ၊ ပေ၊ ပကတိဘာဝတ္ထံ။ ။**"သရလောပေါ မာဒေသပစ္စယာဒိမှိ, တု ပကတိ"**ဟု ဆိုလျှင် ပြီးနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော, အဘယ်အကျိုးငှာ **"သရလောပေ တု ပကတိ"**ဟု သရလောပေသဒ္ဒါကို ထပ်၍ပြုသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဇွေစ"** စသည်ကို မိန့်၊ မြန်မာစကား၌ စကားတစ်ခွန်းကို ၂ ထပ်ပြောရသောအရာ ရှိ၏၊ ဥပမာ–**"ထမင်းစားလော့, ထမင်းစားပြီးလျှင် လာခဲ့"**ဟူရာ၌ ဒုတိယထမင်းစားသည် ပထမထမင်းစားကို ထပ်ပြောသော စကားတည်း၊ ဤသို့ ထပ်ပြောသဖြင့် **"သူညွှန်ပြတဲ့ ထမင်းကို စားပြီးနောက် လာခဲ့ဖို့ရန် တိုက်တွန်းသည်, အခြားအခါ၌ အခြားထမင်းကို စားပြီးနောက် လာခဲ့ဖို့ရန် တိုက်တွန်းခြင်းမဟုတ်"**ဟု သိသာသကဲ့သို့, ထို့အတူ **"သရလောပေါ–ရှေ့သရကို ချေ၊ သရလောပေ–ရှေ့သရချေပြီးလျှင်၊ ပကတိ–နောက် သရကို ပကတိပြု"**ဟု ဒုတိယ **"သရလောပ"**ကို ထပ်၍ပြုသောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် ချေပြီးသည့်အခါ၌သာ ပကတိပြုဟု သိသာသည်၊ [ဣမိနာဝ၌ ဧဝဖြင့် သရာ သရေ လောပ်သုတ်ကို ကန့်၊ သရာ သရေဖြင့် ချရာ၌ကား ပကတိပြုဖို့မလို, နောက်သရကို တစ်စုံတစ်ခု စီရင်ခွင့်ကြုံလျှင် စီရင်လိမ့်မည်–ဟူလို။

ပရသရသ၊ ပေ၊ ပရေတိပိ သိဒ္ဓံ။ ။**"(နောက်သရကို တစ်စုံတစ်ခု မပြု မစီရင်ရ) ပကတိအတိုင်း နေပေစေ"**ဟု နောက်သရ၏ ပကတိအပြုကို စီရင်ခြင်း၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့် (နောက်သရ၏ ပကတိဖြစ်ပုံကို ကောက်ချက်ချလိုက်လျှင်) နောက်က

စ–ဆက်ဦးအုံ၊ ဇတ္ထ–ဤသုတ်၌၊ ဣဿာဒိဝိဘတ္တိယော–တိ အစရှိသော အာချာတ်ဝိဘတ်တို့ကို၊ ပစ္စယတ္ထေန–ပစ္စည်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ–ပစ္စယသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဂဟဏေ–ယူအပ်ကုန်၏၊ ဣဒံ အာဒိဂ္ဂဟဏံ–ဤအာဒိသဒ္ဒါသည်၊ အာချာတ ကိတကေသု–အာချာတ် ကိတ်တို့၌၊ အာဂမတ္ထံ–အာဂုံကို ယူရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊

နှောင်းသော အာဒေသပစ္စည်း စသည်တို့သည် အစ၌ သရပါသော အာဒေသပစ္စည်း မျှားချည်းဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ်ကိုဖွင့်ရာ၌ **"အာဒေသပစ္စယာဒီ ဘူတေ သရေ ပရေ"**ဟု **"သရေ"**သဒ္ဒါကို ထည့်စွက်၍ ဖွင့်နိုင်သည်–ဟူလို၊ အံဝိဘတ် အတွက်မှာ သရဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၍ အထူးမဆိုတော့၊ ထို့ကြောင့် **"အာဒေသပစ္စယာဒီ ဘူတေ သရေ ပရေ"**ဟု ပါ၌မှန် ရှိပါစေ။

သိဒ္ဓံ စသည်ထားပုံ။ ။ကောက်ချက်ချ၍ အဓိပ္ပာယ် တစ်ခုခုကျရောက် ပေါ်ထွက်လာသည်ကို **"စကားကျ"**ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ အဓိပ္ပာယ်စကား ကျရာ၌ **"သိဒ္ဓံ"**ဟု ထားလေ့ရှိ၍ သန္နိဋ္ဌာန်ကျ ဆုံးဖြတ်ချက် ချရမည့်အရာဝယ် **"ဒဋ္ဌဗ္ဗံ"**ဟု ထားလေ့ရှိ၏၊ **"ဝေဒိတဗ္ဗံ"**ဟု ထားရာ၌မူ **"မသေချာသောအရာ"**ဟု ပြောစမှတ်ပြု၍ **"ဒဋ္ဌဗ္ဗံကား သန္နိဋ္ဌာန်, ဝေဒိတဗ္ဗံကား သံသယ, သိဒ္ဓံရှိက စကားကျ"**ဟု ဆိုရိုးပြုကြ၏၊ သို့သော် တချို့ ဝေဒိတဗ္ဗံ၌မူ မုချသိရမည့်အရာလည်း ရှိ၏၊ သိဒ္ဓံထားရာ၌ကား စကားကျပင် မျှားသည်။

ဣဿာဒိဝိဘတ္တိယော၊ ပေ၊ ဂဟဏေ။ ။သုတ်၌ **"အမာဒေသပစ္စယာဒိမှိ"**ဟုသာ ဆို၏၊ ပစ္စတ်,အပစ္စည်း,အန္တိ ဝိဘတ်ရှိရာဝယ် ဤ သရလောပေါသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရကို ချေရမည် မဟုတ်ပါလော, ထိုအာချာတ်ဝိဘတ်များကို အဘယ်သဒ္ဒါဖြင့် ယူရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဣဿာဒိဝိဘတ္တိယော"**စသည်ကို မိန့်၊ တိစသော အာချာတ် ဝိဘတ်များကို ပစ္စယာဒိမှိဝယ် ပစ္စယသဒ္ဒါဖြင့် ယူရမည်၊ **"ပစ္စယ"**အရ၌ တဒ္ဓိတ် ကိတ်ပစ္စည်းတို့သာမက အာချာတ်ဝိဘတ်များလည်း ပါဝင်ကြသည်–ဟူလို၊ ထိုစကား သင့်၏၊ ပစ္စည်းနှင့် ဝိဘတ်တို့သည် လိင်ဓာတ်နှောင် သက်ရခြင်းတူသောကြောင့် တချို့အရာဝယ် ဝိဘတ်များကို သီးခြားမဆိုဘဲ ပစ္စယအရ၌ သွင်းယူလေ့ရှိသည်၊ **"ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ"**၌ ပစ္စယအရတွင် ဝိဘတ်များ ပါဝင်ပုံမျိုးတည်း။

အာဒိဂ္ဂဟဏေ၊ ပေ၊ အာဂမတ္ထိဒံ။ ။["**ကိတကာဒိသွာဂမတ္ထိဒံ**"ဟုလည်းကောင်း, "**ကိတကေသွာဂမတ္ထိဒံ**"ဟုလည်းကောင်း ပါ၌ ၂ ထွေ ရှိရာ အာဒိဖြင့် ယူဖို့ရာ မရှိသောကြောင့် နှောက်ပါ၌သာ ကောင်း၏။] ပစ္စယအရတွင် အာချာတ်ဝိဘတ်များကို ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စယာဒိမှိ၌ အာဒိဖြင့် အာချာတ် ကိတ်တို့၌ အာဂုံသရကို ယူ၊ အာချာတ်၌ အာဂုံကား "**ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမှိ**"သုတ်ဖြင့်လာသော ဣသရတည်း၊ ကိတ်၌ အာဂုံကား "**ယထာဂမမိကာရော**"သုတ်ဖြင့်လာသော ဣသရတည်း၊ ထိုအာဂုံသရများ နှောင်းရာ၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရကို ချေနိုင်သည်–ဟူလို၊ **"သုဏိသတိ, သုဏိတဗ္ဗံ"**စသည်ကား ပုံစံ။

ပစ္စယာသာဟစရိယာ–ပစ္စယသဒ္ဒါနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဒေသောစ–အာဒေသဟူသည်လည်း၊ ပကတိပွဏ္ဏော–ပကတိ (လိင်ဓာတ်)မှ နောက်ဖြစ်သော အာဒေသတည်း၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ အဗ္ဘာဟာဒိကေ–အဗ္ဘ အပြု, အာဟအပြု အစရှိသော အာဒေသသည်၊ ပရေ–နောင်းလတ်သော်၊ ပဒန္တသရလောပေါ–ပုဒ်အဆုံးသရ၏ ကျေခြင်းသည်၊ နဝ–မဖြစ်၊...တုဂ္ဂဟာဏံ–တုသဒ္ဒါသည်၊ ဘိက္ခုနီအာဒီသု–ဘိက္ခုနီအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ သရလောပ နိဝတ္တာနတ္ထံ–ရှေ့သရကျေခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းအနက်ရှိ၏၊...နယေ ပရံ ယုတ္တေတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ပရံ–သို့၊ နေတဗ္ဗံ–ဆောင်ကပ်ရာ၏၊...ပုရိသော–သည်၊ တိဋ္ဌတိ–၏။

ပစ္စယာသာဟစရိယာ၊ ပေ၊ ပကတိပွဏ္ဏော။ ။ကျမ်းဂန်တို့ဝယ် အဓိပ္ပာယ်ကို ယူရာ၌ "**အတ္ထပ္ပကရဏ**"စသည်ကို ချိန်ဆ၍ ယူရသကဲ့သို့ "**သာဟစရိယ**"ကို ချိန်ဆ၍လည်း ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ရသည်၊ ဥပမာ–သာရိပုတြာသည် "**ဟတ္ထကသာရိပုတြာ, အရှင်သာရိပုတြာ**"ဟု ၂ ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် "**သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလာနာ**"ဟု ဆိုလိုက်လျှင် သာရိပုတ္တအရ ဟတ္ထကသာရိပုတြာ မဟုတ်, အရှင်မောဂ္ဂလာန်နှင့်တကွ ဖြစ်ဖက် အရှင်သာရိပုတြာ ဖြစ်ကြောင်းကို သာဟစရိယနည်းအားဖြင့် သိရသကဲ့သို့ ထို့အတူ အာဒေသသည် ပကတိ(လိင်ဓာတ်)နောက်၌ "**သိ၏ သြအပြု, ယျေ၊ ဝိဘတ်၏ အေပြု**"စသော ဝိဘတ် ပစ္စည်းတို့၏ အာဒေသ, လိင်ဓာတ်ကိုပင် ပြုရသော "**အဘိကို အဗ္ဗပြု, ဗြူဓာတ်ကို အာဟပြု**"စသည်ဖြင့် အာဒေသအမျိုးမျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် လိင်ဓာတ်နောင် သက်သော ပစ္စယသဒ္ဒါနှင့် တွဲဖက်၍ "**အာဒေသပစ္စယာဒိမှိ**"ဟု ဆိုထားသောကြောင့် (လိင်ဓာတ်)နောင် အာဒေသများကိုသာ ယူရသည်၊ [သဟစရသ–အတူဖြစ်ဖက်၏၊ ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အတူဖြစ်ခြင်း) ကြိယာသည်၊ သာဟစရိယံ–မည်၏၊ ဤ၌ကား အတူတကွ ဆိုခြင်းကို "**သာဟစရိယ**)ဟု မှတ်ပါ။]

ပဒန္တသရလောပေါ နဝ၊ ပေ၊ ပရေ။ ။ဤသို့လျှင် အာဒေသအရ "**လိင်ဓာတ်**"နောင် ဝိဘတ်ပစ္စည်း၏ အပြုအာဒေသကိုသာ ယူရသောကြောင့် "**ကိတ္တိသဒ္ဒေါ+အဗ္ဗဂ္ဂတော**"စသည်၌ အဘိကို အဗ္ဗပြုသော အာဒေသနောင်းသော်လည်း သဒ္ဒေါပုဒ်၏ အဆုံးသြကို ဤသုတ်ဖြင့် မချေနိုင်၊ "**သတ္ထာ+အာဟ**"၌ ဗြူဓာတ်ကိုပြုသော "**အာဟ**"အာဒေသနောင်းသော်လည်း သတ္ထာပုဒ်၏ အဆုံးအာကို ဤသုတ်ဖြင့် မချေနိုင်၊ [ဟာဒိကေ၌ အာဒိဖြင့် "**ဂါထာဟိ+အဗ္ဗျာဘာသိ, ဘိက္ခု+အာဟံသု**"စသည်ကို ယူ။]

တုဂ္ဂဟာဏံ၊ ပေ၊ နိဝတ္တာနတ္ထံ။ ။"**ဘိက္ခု+ဣနီ**"ဟု ဖြစ်ပြီးသည့်အခါ နောက်၌ ဣနီပစ္စည်းနောင်းလျက် ရှိ၏၊ ပစ္စည်းနောင်းလျှင် သရလောပေါ မာဒေသပစ္စယာဒိမှိ၌ ပစ္စယအရ ဤသုတ်ဖြင့် ကျ၌ ဥသရကို ချေရတော့မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဤကဲ့သို့ အရာ၌ တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာပင် တုသဒ္ဒါကို မိန့်ဆိုထားသည်–ဟူလို။ [ကစ္စည်းဝတ္ထိုလာ "**တုဂ္ဂဟာဏံ အဝဓာရဏတ္ထံ**"ဟူရာ၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ပင်၊ ဘိက္ခုနီအာဒီသု၌ အာဒိဖြင့် "**ဂဟပတာနီ**"စသည်ကို ယူ။]

(၆၈) ပုရိသောစ–ယောက်ျားလည်း၊ ပုရိသော်စ–လည်း၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ပုရိသ ပုရိသဣတိ–ဟူ၍၊ ဝတ္တမ္ဘေ–ဆိုထိုက်သော်။

သရူပါနမေကသေသွသက်ီ။ ။**(၃၈၈)** အသက်ီ–၌၊ သရူပါနံ=သမာနရူပါနံ–တူသောသုတိ ရှိကုန်သော၊ ပဒဗျဉ္ဇနာနံ–တို့၏၊ မဇ္ဈေ–အလယ်၌၊ ဧကောဝ–တစ်ခုသာလျှင်၊ သိဿတေ–ကြွင်း၏၊ အညေ–အခြားပုဒ်ဗျည်းတို့သည်၊ လောပံ အာပဇ္ဇန္တေ၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဧကသေသော–ဧကသေသပြု။

---

(၆၈) ပုရိသောစ၊ ပေ၊ ဝတ္တမ္ဘေ။ ။ယောက်ျား ၂ ယောက် စသည်ကို ပြောဆိုလိုရာ၌ "**ပုရိသာ**"ဟု ရူပ်ဖြစ်လာပုံကို ပြလိုသော်ကြောင့် "**ပုရိသောစ**" စသည်ကို မိန့်၊ "**ပုရိသော်စ ပုရိသောစ**"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု, (သမာသ်ထုံးစံအတိုင်း ဝိဘတ်နှင့် စနိပါတ်တို့ကို ချေပြီးသောအခါ) "**ပုရိသ ပုရိသ**" ၂ ခုကျန်၏၊ ၂ ယောက် ဆိုလိုရာ၌ "**ပုရိသော**" ၂ ခု ဝိဂ္ဂဟပြုပုံ စသည်ကို သိပါ၊ [ထို့နောက် သရူပါနမေကသေသွသက်ီ သုတ်ဖြင့် တစ်ပုဒ်ကို ချန်၍ ကျန်အားလုံးကို ချေလိုက်သောအခါ "**ပုရိသာ**"ဟု ဖြစ်လတ္တံ့။]

ဆရာအချို့။ ။ယောက်ျားအများကို ဆိုလိုရာ၌လည်း "**ပုရိသောစ ပုရိသောစ**" ဟု ၂ ပုဒ်သာ ဝါကျပြုရမည်၊ ဘာ့ကြောင်းနည်း–ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့်တည်း ဟု ဆိုကြသေး၏၊ ထိုအဆိုကို "**အညေ လောပမာပဇ္ဇန္တေ**"၌ "**အညေ**"ဟု ဗဟုဝုစ်ကို ပြသော ရူပသိဒ္ဓိဖြင့်လည်းကောင်း, အသက်ီကို "**အနေကဝါရံ**"ဟု ဖွင့်သောဋီကာဖြင့်လည်းကောင်း, "**ဒသဒသက် သတ်**"စသော တဒ္ဓိတ်သုတ်၌ ဒသသဒ္ဒါ ဆယ်ခုကို ဧကသေသ် ပြုပုံပြသော စကားဖြင့်လည်းကောင်း စဉ်းစားကြပါလေ။

သရူပါနံ။ ။သုတ်၌ သရူပါနံကို"**သမာနရူပါနံ**"ဟု ပထမဖွင့်၍ "**ပဒဗျဉ္ဇနာနံ**" ဟု ဒုတိယဖွင့်၏၊ ထိုတွင် "**သမာန**"ဖြင့် သရူပါနံ၌ "**သ**"သည် သမာနအနက်ရှိ၏ဟု သိစေ၏၊ "**ပဒဗျဉ္ဇနာနံ**"ဖြင့် "**တူသောသုတိရှိသော် အရာ**"ဟုရာ၌ ဝိဘတ် ပစ္စည်းစသည် မယူရ, ပုဒ်ဗျည်းများကို ယူပါဟု သိစေ၏၊ ["**ပဒ+ဗျဉ္ဇန**"ဟု တွဲ၍ဆိုသောကြောင့် ဗျဉ္ဇနအရ ဗျည်းတစ်လုံးတည်းကို မယူရ, အက္ခရာအပေါင်းဖြစ်သော ပုဒ်ကိုသာ ယူရမည်၊ ထိုပုဒ်သည်လည်း နဂိုက ဝိဘတ်ဆုံးသောကြောင့်သာ ပုဒ်အမည်ရသည်, ဧကသေသ်ပြုရာအခါ၌မူ ဝိဘတ်မရှိတော့ချေ၊ နျာသ၌ကား ဗျဉ္ဇနအရာဝယ် တကယ်ကို ဗျည်းတစ်လုံးတည်း ယူနိုင်ကြောင်း(အတိသ စန္ဓသသုတ်၌) ဖွင့်သေး၏။

မဇ္ဈေ။ ။မဇ္ဈေကား "**သရူပါနံ၌ နံဝိဘတ်သည် နိဒ္ဓါရဏအနက် ရှိ၏**"ဟု သိစေသော အဖွင့်တည်း၊ ထိုစကားမှန်၏–ဝိဘတ်၏ နိဒ္ဓါရဏအနက် ဖြစ်သင့်ရာ၌ "**မဇ္ဈေ အန္တရေ**"ထည့်၍ ဖွင့်လေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "**ဗျဉ္ဇနောစ ဝိသညောဂေါ**"သုတ်၏ စအနက်ကိုပြရာ၌ ကစ္စည်းဝုတ္တိဝယ် "**တိဏ္ဏံ ဗျဉ္ဇနာနံ အန္တရေ=ဗျည်းသုံးလုံးတို့၏ အလယ်၌**"ဟုဖွင့်၍ ရူပသိဒ္ဓိ၌ "**တိဏ္ဏံ ဗျဉ္ဇနာနံ=ဗျည်းသုံးလုံးတို့တွင်**"ဟု ဖွင့်သည်။

စ–ဆက်၊ ဇတ္ထ–ဤသုတ်၌၊ သရ္ဝပါနန္တိ–သရ္ဝပါနံဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာဝ–ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ အသကိ်ပယောဂေ–တစ်ကြိမ်မကသော ပြယုဂ်သည်၊ သိဒ္ဓေ–ပြီးပါလျက်၊ ပုန–တစ်ဖန်၊ အသကိ်ဂဟဏံ–အသကိ်သဒ္ဒါသည်၊ (ဒဿနတ္ထံ၌စပ်၊) ဇကေဝိဘတ္တိဝိသယာနမေဝ–တစ်ခုသောဝိဘတ်၏ သက်ရာပုဒ်တို့၏သာ၊ အသကိ်ပယောဂေဇေဝ–တစ်ကြိမ်မကသော ပြယုဂ်၌သာ၊ အယံ–ဤကေသေသ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ–ဤသို့၊ ဒဿနတ္ထံ–ပြရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

ကေသေသော။ ။“**ကောဝ သိဿတော**”ကား ကေသေသော၏ အဖွင့်တည်း၊ “**အညေ လောပမာပဇ္ဇန္တေ**”ကား ကေသေသော၏ သာမတ္ထိယတ္ထ(ပြစွမ်းနိုင်သောအနက်)တည်း၊ “**ကေသေသော–တစ်ခုသာ ကျန်သည်**”ဟု ဆိုသဖြင့် အခြားပုဒ်များကို ချေရမည်ဟူသော အနက်ကို ပြစွမ်းနိုင်သည်–ဟူလို၊ ဤစကား:အရ ဤသုတ်သည် လောပဝိဓိသုတ်တည်းဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

ဣဒ္ဓစ၊ ပေ၊ ဒဿနတ္ထံ။ ။သုတ်၌ “**သရ္ဝပါနံ–သုတိတူပုဒ်**”ဟု ဆိုသဖြင့် တစ်ပုဒ်တည်းမက အနည်းဆုံး ၂ ပုဒ်ရှိမှ “**သုတိတူ**” ဖြစ်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် “**သရ္ဝပါနံ**”ဟူသော စကားဖြင့်ပင် တစ်ကြိမ်မက ၂ ကြိမ် စသည်ဖြစ်ကြောင်း ပြီးပြီးဖြစ်ပါလျက် “**အသကိ်**”သဒ္ဒါကို အဘယ်အကျိုးငှာ ထပ်၍ဆိုပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “**ဣဒ္ဓစ**”စသည်ကို မိန့်၊ “**သရ္ဝပါနံ**”ဟူသော စကားဖြင့် တစ်ကြိမ်မက ၂ ကြိမ် စသည်ဖြစ်ကြောင်း ပြီးပြီးပါသော်လည်း “**အသကိ်**”သဒ္ဒါကို ထပ်၍ဆိုခြင်းသည် “**ဝိဘတ်တစ်မျိုးတည်း ပြယုဂ်တို့၏ တစ်ကြိမ်မက အကြိမ်ကြိမ်ဆိုရာ၌သာ ဤ ကေသေသ်ဖြစ်သည်**”ဟု ပြရခြင်းအကျိုး ရှိသည်။ [ဇကေဝိဘတ္တိဝိသယာနမေဝ၌ ဇဝသည် အမျိုးမျိုးသော ဝိဘတ်တို့၏ သက်ရာကို ကန့်သော နိဝတ္တာပနတည်း၊ အသကိ်ပယောဂေဝ၌ ဇဝကား တစ်ကြိမ်တည်းကို ကန့်သော နိဝတ္တာပနတည်း။]

ထင်ရှားစေအံ့–ကိုရင်ကလေး ဘုံလောင်းကို ၂ ခါခံ၍ “**ဒီကိုရင်ဟာ တစ်ကြိမ်မကဘူး**”ဟု ဆိုလိုက်ရာ၌ ဒီဆွမ်းကို ခံရာ၌သာ တစ်ကြိမ်မကကြောင်း ထင်ရှားသကဲ့သို့ ထို့အတူ “**အသကိ်–တစ်ကြိမ်မကသော ပြယုဂ်**”ဟု ဆိုရာ၌ ဝိဘတ်တစ်မျိုးတည်း၏ သက်ရာပြယုဂ်ဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်၊ အသကိ် မပါဘဲ “**သရ္ဝပါနံ**”ချည်း ဆိုထားလျှင်ကား “**ပုရိသာ+ပုရိသာ+အပ်ယန္တိ=ယောကျ်ားတို့သည်+ယောကျ်ားမှ+ဖဲသွားကုန်၏**”ဟူသော ပြယုဂ်၌ ဝိဘတ်ချင်းမတူသော်လည်း သုတိ (နားကြား)တူနေသောကြောင့် ကေသေသ်ပြုခွင့် ရောက်ရာ၏၊ စင်စစ်ကား ထိုသို့ဝိဘတ်မတူရာ၌ ကေသေသ်မပြုနိုင်၊ [ပါဏိနိ၌ကား “**သရ္ဝပါနမေကသေသော ဇကေဝိဘတ္တိကာနံ**” ဟု သုတ်တည်း၏၊ ထို၌ ဇကေဝိဘတ္တိကာနံသည် ဤ၌ အသကိ်နှင့် သဘောတူပင်တည်း။]

[ဆောင်] ဝိဘတ်တူသာ, သက်တို့ရာသည်, ခါခါပြယုဂ်, ပေါင်းချုပ်စနစ်,
ကေသေသ်ဟု, ပြလစ်ကျိုးရှိ, ရည်ရွယ်ဘီ, မိန့်၏ အသကိ်။

ဝိစ္ဆာပယောဂေ–ဝိစ္ဆာပြုယုဂ်၌၊ အတိပ္ပသင်္ဂေါစ–အလွန်ကပ်ငြိဖွယ်လည်း၊ နိ–မရှိ၊ (ကသ္မာ–နည်း၊) ဝဂ္ဂါ ပဋ္ဌပဋ္ဌသော မန္တာတိ ဇတ္ထ–ဝဂ္ဂါ ပဋ္ဌပဋ္ဌသော မန္တာဟူသော ဤသုတ်၌၊ ပဋ္ဌပဋ္ဌသောတိ နိဒ္ဒေသေနေဝ–ပဋ္ဌပဋ္ဌသောဟု ညွှန်ပြခြင်းဖြင့်ပင်၊ ဝိစ္ဆာပယောဂသိဒ္ဓိယာ–ဝိစ္ဆာပြုယုဂ်ပြီးခြင်း၏၊ ဝါ–ကို၊ ဥပါဒတ္တာ–သိစေအပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အထဝါ–တစ်နည်း၊ သဟဝစနိစ္ဆာယ–တကွ ဆိုလိုရာ၌၊ အယံ ဧကသေသော–ဤ ဧကသေသ်သည်၊ (ဟောတိ–၏) စ–ဆက်ဦးအုံ့၊ ဇတ္ထ–ဤသုတ်၌၊ ဧကသေသွသကိ ဣတိ–ဧကသေသွသကိ ဟူ၍၊ ယောဂဝိဘာဂတော–သုတ်ကို ဝေဖန်ခြင်းအားဖြင့်၊ ပိတူနံ တျာဒီသု–ပိတူနံအစရှိသော ပြုယုဂ်တို့၌၊ ဝိရူပေကသေသော–ဝိရူပေကသေသ်သည်၊ ဝါ–ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ဟောတိ။

နံ စ ဝိစ္ဆာ၊ ပေ၊ ဥတိတတ္တာ။ ။ဝိဘတ်တူ၏သက်ရာ ဌာနဲ့ ၂ ခု, ၃ ခုစသည်ကို ဧကသေသ်လုပ်တမ်းဖြစ်လျှင် **"ဂါမေ ဂါမေ–ရွာတိုင်းရွာတိုင်း၌"**စသော ဝိစ္ဆာပြုယုဂ်များ၌လည်း ဧကသေသ်လုပ်ပါတော့လောဟု **"စကားကပ်"**ပြောဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"နံ စ ဝိစ္ဆာပယောဂေ"**စသည်ကို မိန့်၊ ဝဂ္ဂါ ပဋ္ဌပဋ္ဌသော မန္တာသုတ်၌ **"ပဋ္ဌပဋ္ဌ"** ဟူသော ဝိစ္ဆာပုဒ်ကို ညွှန်ပြထားသဖြင့်ပင် ပိဋကတ်တော်ဝယ် ဧကသေသ် မလုပ်ရသော ဝိစ္ဆာပြုယုဂ်များလည်း ပြီးနိုင်သေးသည်ဟု **အရှင်မဟာကစ္စည်း**ကိုယ်တိုင် သိစေ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိဘတ်တူသက်ရာ ဝိစ္ဆာပြုယုဂ်များ၌ **"ဧကသေသ် လုပ်ပါတော့လား၊ ဟု စကား မကပ်သင့်တော့ပြီ"**ဟူလို။

အထဝါ သဟဝစနိစ္ဆာယမယမေကသေသော။ ။["**ဝစနိစ္ဆာယ်ပိ ဧကသေသော**" ဟု မူကွဲရှိ၏, မကောင်း။] ဤဝါကျကို **"နံ စ ဝိစ္ဆာ၊ ပေ၊ ပသင်္ဂေါ"**နှင့် ဆက်၍ အဓိပ္ပာယ် မှတ်ပါ၊ မည်သည့် သဒ္ဒါမဆို ကျမ်းကျင်စွာ ပြောဆိုတတ်သော ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏အလိုသာ ပဓာနဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍ ဝိဘတ်တူ၏သက်ရာ ၂ ခု, ၃ ခု စသည်ကို ပေါင်း၍ဆိုလိုရာ၌သာ ဧကသေသ်ပြုရသည်၊ **"ဂါမေ ဂါမေ"**စသည်ကဲ့သို့ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ဝိစ္ဆာဆိုလိုရာ၌ကား ဧကသေသ်မပြုရ၊ ထို့ကြောင့် **"ဝိစ္ဆာပြုယုဂ်များ၌ ဧကသေသ် လုပ်ပါတော့လား"**ဟု စကား မကပ်သင့်တော့ပြီ–ဟူလို၊ ဝိစ္ဆာနှင့် ဧကသေသ် အထူးကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။

ယောဂ၊ ပေ၊ ပိတူနံတိ အာဒီသု။ ။တချို့နေရာ၌ကား– **"မာတာစ ပိတာစ မာတုပိတု"**ဟု သုတိ မတူသော ၂ သုတ်ကို ဧကသေသ်ပြု၍ (မာတုကို ချေ၍) ဆိုင်ရာ ဝိဘတ်သက်လျှင် **"ပိတရော–မိဘတို့"**စသော ပြုယုဂ်များရှိသေး၏၊ ထိုပြုယုဂ်များကို **"ဝိရူပါနံ–သုတိမတူသော ပုဒ်တို့၏၊ ဧကသေသော–တည်း"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ဝိရူပေကသေသ်ဟု ခေါ်၏၊ ထိုပြုယုဂ်များ၌ သရူပါနံကိုဖြုတ်၍ **"ဧကသေသွသကိ"** ဟူသော ဒွိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဧကသေသ်ပြုရသည်–ဟူလို။ [ဝိရူပေကသေသ် အမျိုးမျိုးနှင့် ဧကဒေသ သရူပေကသေသ် စသည်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

တတ္ထေ၀–ထို ပုရိသလိင်ဌာပင်၊ [**"တထေ၀"**ဟု ရှိလျှင် **"ထို အတူပင်"**ဟု ပေး] လိင်္ဂတ္ထသ–၏၊ ဗဟုတ္တ၀စနိစ္စာယ်–အများ၏အဖြစ်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊ ဗဟုမှိ ၀တ္ထုဗေ့ ဗဟု၀စနန္တိ–ဟူ၍ ပရိဘာသာလာသောကြောင့်၊ ပဌမာ ဗဟု၀စနံ–ပဌမာဗဟုဝုစ်ဖြစ်သော၊ ယော–ယောဝိဘတ် သက်၊ **"ပုရိသ+ယော"** ဣတိ–ပုရိသ+ယောဟူသော၊ ဣ၀–ဤရုပ်ဌာ၊ (ဣတိ၀ဟု သီဟိုဠ်မူရှိ၏၊ **"အာကာရော"**ဌာစပ်) အတ္ထောတိ, ၀ါတိစ ၀တ္ထုတော။

(၆၉) သဗ္ဗယောနိနုမာ၀။ ။(၁၀၇) အကာရန္တုတော–သော၊ လိင်္ဂမှာ ပရေသံ သဗ္ဗေသံ, ပဌမာယောနိနံ–ပဌမာယော, နိတို့၏လည်းကောင်း၊ ဒုတိယာယောနိနဉ္စ–ဒုတိယာယော,နိတို့၏လည်းကောင်း၊ ယထာဣမံ အကာရေ ကာရာဒေသာ၊ ၀ါ–စွာ၊ ဟောန္တိ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ အာကာရော–အာပြု။

သဗ္ဗဂ္ဂဟဏံ–သဗ္ဗသဒ္ဒါသည်၊ သဗ္ဗာဒေသတ္ထံ–အလုံးစုံကို ပြုရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ သရလောပါဒိ–သရချေခြင်းအစရှိသော အစီအရင်သည်၊ ပုရိမသဒ်သမေ၀–ရှေးနှင့်တူသည်သာ၊ (ပုရိသောနှင့်တူသည်–ဟူလို!) ပုရိသာ တိဌန္တိ၊ ၀ါဣစ္စေ၀–လိုက်လာသော၀ါသဒ္ဒါ အဘယ်အကျိုးရှိသနည်း၊ ရူပါ, ရူပါနိ, အဂ္ဂယော, မုနယော–ရူပါ၊ ပေ၊ မုနယောဟု ပြီးစေရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ အယံ ၀ါသဒ္ဒေါ ၀ဝတ္ထိတ၀ိဘာသတ္ထော၊ တေနေ၀–ပင်။...ဧတ္ထ–ဤသုတ်ဌာ၊ ၀ါသုတိ–၀ါသဒ္ဒါသည်၊ ပုလ္လိင်–ပုလ္လိင်ဌာ၊ နိစ္စမေ၀–မြဲသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝိဓိ–

---

(၆၉) သဗ္ဗဂ္ဂဟဏံ သဗ္ဗာဒေသတ္ထံ။ ။ယောကိုလည်းကောင်း, နိကိုလည်းကောင်း အာ ဧ ပြုရာဌာ အာ အပြု ဧ အပြုတို့က သရတစ်လုံးတည်းဖြစ်သောကြောင့် (အာဒေသနှင့် အာဒေသီ သရတစ်လုံးချင်းညီအောင်) ယောဌာ ဩ–နိဌာ ဣကိုသာ အာ ဧ ပြုရမည်ဟု ထင်မှားဖွယ် ရှိသောကြောင့် **"သဗ္ဗယောနိနံ"**ဟု သဗ္ဗသဒ္ဒါထည့်၍ သုတ်တည်ရသည်။ **"ဩ–ဣ"**တို့ကိုသာ အာ–ဧ ပြုရမည်မဟုတ်, ယောတစ်ခုလုံး နိတစ်ခုလုံးကို အာ ဧ ပြုပါ–ဟူလို။

၀ါ ဣစ္စေ၀၊ ပေ၊ မုနယော။ ။**"သော၀ါ"**သုတ်မှ ၀ါသဒ္ဒါလိုက်လာ၏၊ ထိုလိုက်လာသော ၀ါသဒ္ဒါအတွက် အကျိုးပြုဖို့ရန် ကိုယ်ထုတ်ရာဌာ **"ဣစ္စေ၀"**ဟု ဧ၀ထည့်တတ်သည်၊ [မောဂ္ဂလာန်ဌာ အမြဲထည့်လေ့ရှိ၏။] ထို ၀ါသဒ္ဒါက ၀ဝတ္ထိတ၀ိဘာသာ အနုက်ရှိသောကြောင့် နိစ္စ၀ိဓိစသော ဝိဓိသုံးပါးကို သတ်မှတ်ပြ၏။

နိစ္စမေ၀စ ပုလ္လိင်။ ။**"နိစ္စမေ၀စ ပုလ္လိင်"**ပါဌ်ဖြင့် ပုရိသာ ပုရိသေစသော ပုရိသာဒိဂုဏ်း ရုပ်တို့ဌာ အာ ဧ အပြုမြဲကြောင်း နိစ္စ၀ိဓိကို ပြ၏၊ [ဂစ္ဆန္တာဒိ ဂုဏ၀ါဒိ ရာဇာဒိစသော ဂုဏ်းများဌာကား ပုလ္လိင်ပင်ဖြစ်သော်လည်း ဤသုတ်အစီအရင်မမြဲချေ၊ ထို့ကြောင့် **"နိစ္စမေ၀စ ပုလ္လိင်"**ကို ပုရိသာဒိဂုဏ်းလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်သော စကားဟု မှတ်ပါ။]

အစီအရင်ကိုလည်းကောင်း၊ နပုံသကေ-ဌ၊ အနိစ္စ-သော၊ ဝိဓိ-ကိုလည်းကောင်း၊ တု-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဈေ-ဈမည်သော ဣသရသည်၊ ကတတ္တော (ကတ+အတ္တော)-ပြုအပ်ပြီးသော (အ) အဖြစ်ရှိသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊) အသန္တံ-မရှိသော၊ ဝိဓိ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဒီပေတိ-ပြု၏။

(၇၀) တတ္ထေဝ-ထိုပုရိသလိင်ဌပင်၊ (တထေဝဟုလည်း ရှိ၏၊) အာလပနဝစနိစ္ဆာယံ-အာလုပ်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊ လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာတိ-သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

အာလပနေ စ။ ။(၂၈၅) အဘိမုခံ-ရှေးရှု၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ လပနံ-ပြောဆိုခြင်းသည်၊ အာလပနံ-အာလုပ်မည်၏၊ သမ္မောဓနံ-သိစေခြင်းတည်း၊ အာလပနတ္ထာဓိကေ-အာလုပ်အနက် အပိုရှိသော၊ တသ္မိံ လိင်္ဂတ္ထာဘိဓာနမတ္တေစ-

---

အနိစ္စဋ္ဌ နပုံသကေ။ ။"**ရူပါ-ရူပါနိ, ရူပေ-ရူပါနိ**"စသော စိတ္တာဒိဂုဏ်းရုပ်များ၌ အာ ဇ အပြု မမြဲကြောင်း အနိစ္စဝိဓိကို ပြု၏၊ ("**ရူပ**"ဟုတည်၊ အတော နိစ္စံ. သုတ်ဖြင့် ယောကို နိပြုပြီးနောက် ဤသုတ်ဖြင့် နိကို အာပြု၍ ရူပါပြီး၏၊ ရူပါနိ၌ ဝါသဒ္ဒါမြစ်၍ နိကို အာ မပြုရ-ဟူလို။)

အသန္တံ ဈေ ကတတ္တော တု။ ။"**အဂ္ဂယော မုနယော**"စသော ဣကာရန္တ မှ အကာရန္တ ပြောင်းလာသော ပြယုဂ်တို့၌ အာ ဇ အပြု မရှိကြောင်း အသန္တဝိဓိကို ပြသည်၊ [ဈေဖြင့် ဈ အမည်ရသော အဂ္ဂိ မုနိ စသော ဣကာရန္တကို ယူ၊ ထို ဈကို ယောသွကတရသော ဈောသုတ်ဖြင့် (အ)ပြုသည်ကို "**ကတတ္တော (ကတ+အတ္တော)**" ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ (အ) ပြုပြီး၍ အကာရန္တ ဖြစ်သော်လည်း ဤသုတ်ဖြင့် အာ ဇ အပြု မရှိရ; အဂ္ဂယော စသည်သာ ရှိရသည်။]

• • • • • • • • • • • • •

(၇၀) **အဘိမုခံ၊ ပေ၊ သမ္မောဓနံ။** ။"**အာလပန**"၌ အာ ဥပသာရသည် "**ရှေးရှု**"အနက်ဟောတည်းဟု သိစေလို၍ "**အဘိမုခံ ကတ္တာ**"ဟု ဖွင့်သည်၊ "**ရှေးရှုပြု**" ဟူသည် စကားပြောဖို့ရာ လူတစ်ယောက်ယောက်ကို စကားပြောလိုသူက (ကိုယ်နှုတ် စိတ် တစ်ခုခုဖြင့်ဖြစ်စေ, ၂ ခု ၃ ခုဖြင့်ဖြစ်စေ) အသံထုတ်၍ အာရုံပြုခြင်း-တစ်ခါတစ်ရံ မျက်နှာပါလှည့်၍ ရှေ့ရောက်နေအောင် ပြုခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ ရှေးရှုပြု၍ ပြောခြင်းကို အာလုပ်ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ ခေါ်သောအခါ အခေါ်ခံရသူကို အသိပေးရာ ရောက်သောကြောင့် "**သမ္မောဓန=သိစေခြင်း**"ဟု ဖွင့်သည်၊ အချုပ်မှာ "**ရှေးရှုပြု၍ ပြောခြင်း-သိစေခြင်း-ခေါ်ခြင်း-ထူးခြင်း ဟူသမျှကို အာလုပ်ဟုချည်း**" မှတ်ပါ။ ["**တသ္မိं အာလပနတ္ထာဓိကေ**"စသော အဖွင့်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

• • • • • • • • • • • • •

ထို လိင်အနက်ကို ဟောသော သာမညသဒ္ဒါ၌လည်း၊ ပဌမာဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ပုရေဝိယ–ရှေ့၌ကဲ့သို့၊ ဧကဝစနာဒိ–ဧကဝုစ်အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ၊) ပုရိသ+သိ, ဣစ္စတြ–ပုရိသ+သိဟူသော ဤရုပ်၌။

(၇၁) **အာလပနေ သိ ဂသညော**။ ။(၅၇) အာလပနတ္ထေ–အာလုပ်အနက်၌၊ ဝိဟိတော–စီရင်အပ်သော၊ သိ–သိသည်၊ ဂသညော ဟောတိ၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဂသညာယ–ဂအမည်ကို၊ (ကတာယ–ပြုအပ်ပြီးသော်။)

(၇၂) ဘောဂေ တူတု ဣတော–မှ၊ ဂေတိ ဝတ္တတေ။

အကာရပိတာဒျန္တာနမာ။ ။(၂၄၄) ပရေ ဂေ, လိင်္ဂသ–၏၊ သမ္ဗန္ဓီ–သမ္ဗန္ဓီဖြစ်သော၊ အကာရောစ–လည်းကောင်း၊ ပိတိသတ္ထုဣတ္ထေဝမာဒီနံ–ပိတုသတ္ထု အစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ အန္တော စ–အဆုံးသရသည်လည်းကောင်း၊ အာကာရံ၊ အာပဇ္ဇတေ။ [ပိတာဒျန္တာနံကို ဖွင့်သောကြောင့် **"ပိတုသတ္ထု"**ဟု သိမူအတိုင်း ရှိပါစေ။]

(၇၃) ဂေတိ ရဿမိတိစ ဝတ္တတေ၊ [စျလပါရဿံသုတ်မှ လိုက်။]

အာကာရောဝါ။ ။(၂၄၆) ပရေ ဂေ လိင်္ဂသ သမ္ဗန္ဓီ အာကာရော၊ ဝိကပ္ပေန–ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ရဿံ အာပဇ္ဇတေ၊...အဒူရဋ္ဌသ–အနီး၌တည်နေသူကို၊ အာလပနေ၀–ခေါ်ရာ၌သာ၊ အယံ–ဤရဿအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ။)

---

(၇၂) **လိင်္ဂသ သမ္ဗန္ဓီ အကာရော**။ ။"ပုရသ"၌ အ သရဆုံးလျက် ရှိ၏၊ ထို အ သရသည် "ပုရသ"ဟူသော လိင်၏ အသရဖြစ်သောကြောင့် **"လိင်္ဂသ သမ္ဗန္ဓီ၊ အကာရော=လိင်၏ သမ္ဗန္ဓီ ဖြစ်သော (လိင်နှင့် စပ်ခြင်းရှိသော) အ သရ"**ဟု ဆိုသည်၊ ဤစကားဖြင့် **"အသ–အကုသလာ"** စသည်၌ပါသော လိင်နှင့် မဆက်သွယ်သော အ အက္ခရာများကို တားမြစ်သည်၊ [ပိတာဒျန္တာနံဖြင့် သတ္ထာဒီဂုဏ်းဝင်ပုဒ်များ၏ ဥ သရကို ယူသည်။]

(၇၃) **အဒူရဋ္ဌသာလပနေ၀ါယံ**။ ။[အဒူရေ–မဝေးသောအရပ်၌ (အနီး၌)၊ တိဋ္ဌတိ–တည်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ အဒူရဋ္ဌော–မည်၏၊] အနီး၌ နေသူကို ခပ်တိုးတိုး ခေါ်ရာ၌သာ **"ဘော ပုရိသ"**ဟူသော ဤသုတ်၏ ရဿရုပ်ရှိရမည်၊ အဝေးကို လှမ်း၍ ခပ်ကျယ်ကျယ် ခေါ်ရာ၌ကား **"ဘော ပုရိသာ"**ဟု အသံရှည်သော (ဤသုတ်ဖြင့် ရဿမပြုအပ်သော) ဒီဃရုပ်သာ ရှိသည်–ဟူလို၊ သဒ္ဒနီတိ၌ကား **"ဘဂ၀ါ–မြတ်စွာဘုရား၊ သုဂတ–မြတ်စွာဘုရား"**ဟူရာ၌ အနီးတည်တော်မူသော ဘုရားရှင်ကို ပင် ဒီဃဆုံးသော ဘဂ၀ါပုဒ်, ရဿဆုံးသော သုဂတပုဒ်တို့ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သောကြောင့် အနီး အဝေး နှစ်ဌာနလုံး၌ပင် **"ဘော ပုရိသ–ဘောပုရိသာ"** (အသံတို အသံရှည်) သင့်သလိုပင် ခေါ်နိုင်ကြောင်းကို မိန့်၍ ဤ၀ါဒကို မနှစ်သက်ဟန် ဆိုသည်။

(၇၄) **သေသတောလောပ် ဂသိပိ။** ။(၂၂၀) [**သော, သိ, သျှာစ, သခတော ဂသော၀ါ, ဃတော့စာတိ ဝေမာဒိဟ်-**သော၊ ပေ၊ **ဃတောစ** ဤသို့ အစရှိသော သုတ်တို့ဖြင့်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌေဟိ-ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော လိင်တို့မှ၊ **အညော-**အခြားသော လိင်သည်၊ **သေသောနာမ-**သေသမည်၏။] **သေသတော-**ကြွင်းသော၊ **တတော** လိင်္ဂမှာ-ထိုလိင်မှ (နောက်၌)၊ **ဂသိ**ဟူတိ-ဂမည်သော **သိ**, **လိင်္ဂတ္ထ** သိဟူကုန်သော၊ **ဘေ**-ဤ**ဝိဘတ်**တို့သည်၊ **လောပ်** အာ**ပဇ္ဇန္တေ**။

အပိ**ဂ**ဟဏံ-သည်၊ ဒုတိယ**တ္ထ**သမ္မိ**ဏ**နတ္ထံ-ဒုတိယအနက်ကို ပေါင်းခြင်းအနက် ရှိ၏၊ **စ**-ဆက်၊ **တ**ေ**ဏ**-ဤသုတ်၌၊ **သိ**ဂ**ဟ**ဏေ-**သိ**သဒ္ဒါသည်၊ **သ**တိ**ပိ**-ရှိပါလျက်လည်း၊ **ဂ**ဏ**တိ**ဝစနမေ**ဝ**-"**ဂ**"ဟူသော စကားသည်ပင်၊ **အ**ညတ္ထာ**ပိ**-

---

(၇၄) **သော သိ၊ ပေ၊ သေသော နာမ။** ။ဤစကားကား သေသတောပုဒ်ဝယ် သေသအရကိုလည်းကောင်း, သေသ၏ အပါဒါန်ကိုလည်းကောင်း ပြသောစကားတည်း၊ ချဲ့ဦးအုံ-"**သေသတော-ကြွင်းသောလိင်မှ**"ဟု ဆိုလျှင် "**မည်သည့်လိင်တို့မှ+ကြွင်းသနည်း**"ဟု အပါဒါန်ကို မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "**သောသိ၊ ပေ၊ သေသောနာမ**"ဟု မိန့်သည်၊ "**သော, သိ, သျှာစ, သခတော ဂသော၀ါ, ဃတောစ**"သုတ်တို့ဖြင့် စီရင်အပ်သော ပုရိသလိင်-စိတ္တ-ရာဇ-သခ-ကညာလိင် စသည်ကို သေသ၏ အပါဒါန်ဟု မှတ်ပါ-ဟူလို။

ဝေမာဒိဟိ။ ။အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် "**အာ သိမှိ-အံ နပုံသကော-အ၀ဏ္ဏာစ ဂ-ပုမန္တ,ဿာ သိမှိ-ဗြဟ္မတော ဂဿစ**"သုတ်တို့ဖြင့် စီရင်အပ်သော ဂုဏ၀ဏ္ဏလိင်, ပုမ-မယ၀လိင်, ဗြဟ္မလိင် စသည်ကို ယူ၊ ထိုအပါဒါန်ဖြစ်သော လိင်တို့မှ ကြွင်းသော "**ဘော ပုရိသပုဒ် ပုရိသာပုဒ်တို့၏ ပုရိသလိင်, အဂ္ဂိ ဘိက္ခု စသော ပဌမန္တပုဒ်တို့၏ အဂ္ဂိ ဘိက္ခု စသော လိင်များ (သိ၀ိဘတ်ကို ချေ၍ ရုပ်ပြီးကောင်းသော လိင်အားလုံး) သည် သေသ အရတည်း**"ဂသိ ဣတ္ထေတေ ဖွင့်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

အပိ**ဂ**ဟဏံ၊ **ပေ**၊ **သ**မ္မိ**ဏ**နတ္ထံ။ ။ဋီကာ၌ ဂသိပိကို"**ဂေါ+သိ+အပိ**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၏၊ ဂေါ၌ သြကို လောပဆွ ဝတ္တြာကာရောဖြင့်စီရင်၊]"**ဂ**"အရ အာလုပ် သိသည် ပထမအနက်, သိအရ လိင်္ဂတ္ထသိကား ဒုတိယအနက်၊ ပထမ ဂသိအပေါ်၌ ဒုတိယ လိင်္ဂတ္ထသိကို ပေါင်း၍ပေးသောကြောင့် အပိသဒ္ဒါကို ဒုတိယတ္ထသမ္မိဏ္ဏနဟု ဆိုသည်၊ ဤနည်းအလို သုတ်နက်ပေးလျှင်"**သေသတော-သော သိ သျှာစ စသော သုတ်တို့ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော လိင်တို့မှ ကြွင်းသော လိင်မှ (နောက်၌)၊ ဂေါ-ဂမည်သော အာလုပ်သိသည်လည်းကောင်း၊ သိ၀ိ-လိင်္ဂတ္ထသိသည်လည်းကောင်း၊ လောပ် အာပဇ္ဇတော**" ဟု ပေးပါ၊ [သမ္မိဏ္ဏနသဘောကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ဇေါဒိသ ရိ, ပုဗ္ဗောစ ရသောသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဇဏ္ဍ**စ**၊ **ပေ**၊ **နာ**ဂ**ဟ**ဏသ။ ။"**သေသတော လောပ် သိ**"ဟု (အာလုပ်သိ, လိင်္ဂတ္ထသိ) ၂ မျိုးလုံးကို ပြသော "**သိသဒ္ဒါ**"ရှိပါလျက် အာလုပ်သိအတွက် "**ဂ**"ဟု သီးခြား ဆိုထား၏၊ ဤသို့"**ဂ**"ဟု သီးခြားဆိုထားပုံကို ထောက်၍ အခြားသုတ်၌လည်း

အခြားသုတ်တို့၌လည်း၊ သိဂ္ဂဟဏော–သိသဒ္ဒါ၌၊ အာလပနာဂ္ဂဟဏသ (အာလပန+အဂ္ဂဟဏသ)–အာလုပ်သိကို မယူနိုင်ခြင်းကို၊ ဥပက်–သိစေသော စကားတည်း၊ ကေစိ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ အာလပနာဘိဗျတ္တိယာ–အလုပ်အနက် ထင်ရှားဖို့ရာ၊ ဘဝန္တ သဒ္ဒံဝါ–ဘဝန္တ သဒ္ဒါကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဟောသဒ္ဒံဝါ–ဟောသဒ္ဒါကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပယုဇ္ဇန္တေ–ယှဉ်စပ်ကြကုန်၏၊ ဘော ပုရိသ–အိုယောကျ်ား၊ တိဋ္ဌ–ရပ်လော၊ ဟေ ပုရိသာ ဝါ–ဟေ ပုရိသာဟုလည်း ရှိ၏၊ ဗဟုဝစနေ–ဗဟုဝုစ်၌၊ ဝိသေသော–အထူးသည်၊ နု–မရှိ၊ (လိင်္ဂတ္ထဗဟုဝုစ်နှင့် တူပြီ–ဟူလို၊) ဘဝန္တော ပုရိသာ–အို ယောကျ်ားတို့၊ တိဋ္ဌထ–ရပ်ကုန်လော။

(၇၅) တတ္ထေဝ–ထိုပုရိသလိင်၌ပင်၊ (တထေဝလည်း ရှိ၏၊) ကမ္မတ္ထ ဝစနိစ္ဆာယံ–ကံအနက်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊ (ကမ္မသည် ဟောတိနှင့် ၇၆ သုတ် **"ဒုတိယကဝစနံ အံ"**၌ လှမ်းစပ်၊) ဝါတိ ဝတ္တတေ။

ယံ ကရောတိ တံ ကမ္မံ။ ။(၂၈၀) ယံဝါ–အကြင်ကာရကကိုမူလည်း၊ ကရောတိ–ပြု၏၊ ယံဝါ–လည်း၊ ဝိကရောတိ–ထူးခြားအောင် ပြု၏၊ ယံဝါ–အကြင်ကာရကသို့မူလည်း၊ ပါပုဏာတိ–ရောက်၏၊ ကြိယာနိမိတ္တံ–ကြိယာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ တံ ကာရကံ ကမ္မသည် ဟောတိ။

"သိ"ဟု သာမညဆိုထားလျှင် အာလုပ်သိကို မယူရဟု သိစေသော သာဓကတစ်ရပ် ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"သော–သိ, သျာစ–အာသိမှိ–ပုမန္တသာ သိမှိ"**စသော သုတ်များကို အာလုပ်သိကို မစီရင်, လိင်္ဂတ္ထသိကိုသာ စီရင်သောသုတ်များဟု မှတ်ပါ။

ကေစိ၊ ပေ၊ ဟေ ပုရိသာဝါ။ ။အာလုပ်ပုဒ်များ၏ ရှေ့၌ အာလုပ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားဖို့ရာ **"ဘော–ဘောန္တော–ဟေ"**သဒ္ဒါတို့ကို အချို့က သုံးစွဲလေ့ ရှိကြ၏၊ **"ကထံနု ဘဝါ(မြတ်စွာဘုရား) တုယှံ"**စသည်ဖြင့် ဘော–ဟေ မပါဘဲလည်း သုံးစွဲနိုင်ပါ၏၊ ဤနေရာဤ ရပ်တဲ့၍ **"ပုရိသ,ပုရိသာ"**တို့ကို ဝိဘတ်သက်ပုံနှင့်တကွ ရှုပ်တွက်ခိုင်းပါ။

• • • • • • • • • • • •

(၇၅) **ကြိယာနိမိတ္တံ။** ။ဤပါဠိဖြင့် ကြိယာ၏ အကြောင်းမဟုတ်သော အစ္စန္တ သံယောဂစသည်၌ (ဒုတိယာ သက်ရသော်လည်း) ကံအမည်မရဟု ကန့်ကွက်သည်၊ ကာရကခန်း၌ ဤသုတ် လာဦးလတ့၊ ထို့ကြောင့် ကြွင်းအဓိပ္ပာယ်များကို ထိုကျမှ ပြမည်၊ [ကံစသော ကာရကတို့၌သာ နာမည်မှည့်သောသုတ် ရှိ၍ လိင်္ဂတ္ထ အာလပနတ္ထစသော အကာရကတို့၌ နာမည်မှည့်သောသုတ် မရှိရကား **"ပရသမညာ ပယောဂေ"** ပရိဘာသာအရ ထိုအမည်များကို မှည့်ပြီးဟု မှတ်ပါ။]

(၇၆) **ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ။** ။ (၂၉၇) ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ပုရေဝိယ-ရှေ့၌ကဲ့သို့၊ (ပုရိသောဌ်ကဲ့သို့ **"ဧကမိ ဝတ္ထုဟ္မေ ဧကဝစနံ"** ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့်)၊ ဒုတိယေကဝစနံ-သော၊ အံ-အံဝိဘတ် သက်၊ သရလောပေါ ဣဘာဒိနာ-ဖြင့်၊ သရေ-ကို၊ လုတ္တေ-ချေအပ်ပြီးသော်၊ ဒီဃန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒီဃေ-ဒီဃအဖြစ်သည်၊ သမ္ဘတ္တေ-ရောက်လုလတ်သော်၊ ပကတိ ဘာဝေါစ-ပကတိအဖြစ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ၊)...ပုရိသံ-ကို၊ ပဿ-ရှုလော၊ ဗဟုဝစနေ-၌၊ သဗ္ဗယောနိနမာဧတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ယော ဝစနဿ-ကို၊ ဧကောရော-ဧပြု၊ ပုရိသေ-တို့ကို၊ ပဿ-ရှုလော။

(၇၇) တတ္ထေဝ-၌ပင်လျှင်၊ (တထေဝလည်း ရှိ၏၊) ကတ္တုဝစနိဿာယံ-ကတ္တားအနက်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊ (**"တတိယေကဝစနံ နာ"**၌စပ်။)

ယော ကရောတိ, သ ကတ္တာ။ ။(၂၈၀) ယော-အကြင်ကာရကသည်၊ အတ္တာပဓာနော-မိမိပြဌာန်းသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) ကြိယံ-ကို၊ ကရောတိ-၏၊ သော ကတ္တုသညော ဟောတိ၊ [ကာရကခန်း၌ လာဦးလတ့်။]

(၇၈) တတိယာတိ ဝတ္တတေ။ (ကရဏေ တတိယာသုတ်မှ လိုက်။)

ကတ္တုရိ စ။ ။(၂၈၈) ကတ္တုရိ စ ကာရကေ တတိယာဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ တတိယေကဝစနံ-သော၊ နာ-နာဝိဘတ် သက်။

(၇၉) **အတောနေန။** ။(၁၀၃) [ဧနာတိ-ဧနဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဝိဘတ္တိကနိဿိတော-ဝိဘတ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော သဒ္ဒါတည်း၊] အကာရန္တတော လိင်္ဂမှာ ပရသ နာဝစနဿ ဧနာဒေသော ဟောတိ၊...သရလောပါဒိ (ဟောတိ၊) ပုရိသေန-သည်၊ ကတံ-ပြုအပ်၏။

---

(၇၉) **ဧနာတိ အဝိဘတ္တိကနိဿိတော။** ။[သုတ်ကို **"အတော+နာ+ဧနေ"** ဟု ပုဒ်ခွဲ၊] **"ဧနော"**ဟု မဆိုဘဲ **"ဧန"**ဟု ဆိုခြင်းကား နဂိုက ဝိဘတ်မပါဘဲ **"အဝိဘတ္တိကနိဿိတ"** နည်းတစ်မျိုးဖြင့် ပြထားသည်-ဟူလို၊ အဝိဘတ္တိက=ဝိဘတ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်+နိဿိတ=ညွှန်ပြအပ်သောသဒ္ဒါ၊ တစ်နည်း-ဧနနောင် သိဝိဘတ် သက်ပြီးမှ ထိုဝိဘတ်ကို ချေ၍ ဝိဘတ်မရှိခြင်းကိုလည်း **"အဝိဘတ္တိကနိဿိတ"**ဟုပင် ခေါ်ရ၏၊ [**"အဝိဘတ္တိကနိဿိတော နာမ-ထေရဝါဒါနမုတ္တမောတိ အာဒိသု ဝိယ ဝိဘတ္တိလောပေါ"** ဓမ္မသင်္ဂဏီ မဓုဋ္ဌကာ။] ဤသို့ ဝိဘတ်မပါဘဲ ညွှန်အပ်သောပုဒ်တွေ ကစ္စည်းသုတ်၌ **"ပရ ဒ္ဝေဘာဝေါ"**၌ **"ပရ"**ပုဒ်, **"ဂါဝေသေ"**၌ အာဝပုဒ် စသည်ဖြင့် အလွန်များ၏၊ [**"ပုရိသေန ကတံ"**၌ ကတံကား ပုရိသေနဟု နာဝိဘတ်၏ ကတ္တားဟောဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားအောင် ထည့်အပ်သော ကြိယာတည်း။]

(၈၀) ဗဟုဝစနမှိ-ဍ်၊ [သီမူဍ် "ဗဟုဝစနံ-သော၊ ဟိ-ဟိ၀ိဘတ် သက်" ဟု ရှိ၏။]

သုဟိသ္မကာရော ဇ။ ။(၁၀၁) ပရေသု, သုဟိ ဣတိ-သု, ဟိ ဟူကုန်သော၊ ဇတေသု ၀ိဘတ္တိရူပေသု-ဤ၀ိဘတ်တို့ကြောင့်၊ လိုဏ်ဿ သမ္ဘန္ဓီ အကာရော ဇတ္တံ အာပဇ္ဇတေ။

(၈၁) **သ္မာ ဟိ သ္မိং နံ မှာ ဘိ မှိ ၀ါ။** ။(၉၉) [ကစ္စည်း၀တ္တိနှင့် တူပြီ၊] ပုရိသေဟိ, ပုရိသေဘိ-တို့သည်၊ ကတံ။

(၈၂) တတ္ထေ၀-ထိပုရိသလိင်ဍ်ပင်၊ ကရဏ၀စနိဿာယံ-ကရိဏ်းအနက်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊...

ယေန ၀ါ ကယိရတေ, တံ ကရဏံ၊ (၂၇၉) [ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ။]

(၈၃) **ကရဏေ တတိယာ။** ။(၂၈၆)၊ ပေ၊ သေသ်-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ကတ္တုသမံ-ကတ္တားနှင့် တူ၏၊ (နာကို နေပြုခြင်းစသော အစီအရင်များ ကတ္တားနှင့် တူပြီ-ဟူလို၊) အာ၀ိဇ္ဇေန-ပူး၀င်အပ်သော၊ ပုရိသေန-ယောက်ျားဖြင့်၊ သော-ထိုနတ်သည်၊ ပုည-ကောင်းမှုကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ပုရိသေဟိ, ပုရိသေဘိ-တို့ဖြင့်။

(၈၄) တတ္ထေ၀ (တထေ၀လည်း ရှိ၏၊) သမ္ဘဒါနဝစနိဿာယံ-သမ္ဘဒါန် အနက်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊...**ယသ္သ ဒါတုကာမော, ရောစတေ, ဓာရယတေ ၀ါ တံ သမ္ဘဒါနံ၊** (၂၇၆) [ကစ္စည်းနှင့် အားလုံးတူပြီ။]

---

(၈၀) **သုဟိ ဣစ္စေတေသု ၀ိဘတ္တိရူပေသု။** ။ဣစ္စေတေသုနှင့် လိင်ချင်းတူအောင် **"၀ိဘတ္တိရူပေသု"**ဟု ရူပသဒ္ဒါထည့်၍ ဖွင့်သည်၊ **"ဣစ္စေတာသု ၀ိဘတ္တိသု"** ဟု မဆိုခြင်းမှာ, ကစ္စည်း၀တ္တိ၌ပင် ဣစ္စေတေသု ရှိ၍ ကစ္စည်း၀တ္တိနောက်သို့ လိုက်လို သောကြောင့်တည်း။

(၈၃) **အာ၀ိဇ္ဇေန၊** ပေ၊ **ကရောတိ။** ။"**ပုရိသေန+ကရောတိ**"လောက်သာဆိုလျှင် ယောက်ျားသည် (တံစဉ် စသည်ကဲ့သို့) ပြုလုပ်ကြောင်း ကရိဏ်းအနက် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ကရိဏ်းအနက် ဖြစ်နိုင်လောက်အောင် **"အာ၀ိဇ္ဇေန ပုရိသေန"**စသည်ဖြင့် ကြံကြံဖန်ဖန် ပုံစံလုပ်၍ ထုတ်ပြထားသည်၊ နတ်သည် (သို့မဟုတ် ဘီလူးသည်) လူများကဲ့သို့ ရေလှူ ပန်းလှူစသော ကောင်းမှုကို ပြုလို၏၊ ထိုအခါ ယောက်ျားတစ်ယောက်ကို ပူး၀င်သည်၊ ထို့နောက် ထိုပူး၀င်အပ်သော ယောက်ျားဖြင့် (ယောက်ျား၏ လက်စသည်ဖြင့်) ကောင်းမှုကို ပြုသည်-ဟူလို။

• • • • • • • • • • • •

(၈၅) **သမ္ဘဒါနေ စတုတ္ထီ။** ။(၂၉၃)["**စတုတ္ထေကဝစနံ=စတုတ္ထိယာ+ဧကဝစနံ**"မူကွဲ။]

(၈၆) **သာဂမော သေ။** ။(၆၁) **သမ္ဘတော**-သော၊ လိင်္ဂမှာ၊ ပေ၊ ပုရိသသ-အား၊ ခနံ-ဥစ္စာကို၊ ဒဒါတိ-ပေး၏။

(၈၇) ဗဟုဝစနမှိ-၌၊ (**"ဗဟုဝစနံ-သော၊ နံ-နံ ဝိဘတ် သက်"**ဟု လည်း သိဟိုင်္ဂမ္ဘ ရှိ၏၊) ဒီဃန္တိ-ဒီဃံပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

သုနံဟိသု စ။ ။(**၈၉**) ပရေသု, သုနံဟိဿုစ္ဓေတေသု၊ လိင်္ဂသ-၏၊ အန္တဘူတာ-အဆုံးဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ ´သဗ္ဗေ,´ ရဿသရာ ဒီဃံ အာပဇ္ဇန္တေ၊ စဋ္ဌဟာဏံ-သည်၊ ဣကာရုကာရာနံ-ဣ အက္ခရာ ဥ အက္ခရာတို့၏၊ ကွစိ-အချို့အရာ၌၊ နိဝတ္တနတ္ထံ-ဒီဃအဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းအနက်ရှိ၏၊ [စသဒ္ဒါသည် နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏာအနက်ရှိသည်-ဟူလို၊ ဤစကားအရ ဣကာရန္တ "**အဂ္ဂိ**" စသောပုဒ်, ဥကာရန္တ "**ဘိက္ခု**"စသော်ပုဒ်များ၌ သုနံဟိ နောင်းရာဝယ်-အချို့ ဒီဃမပြုဘဲ "**အဂ္ဂိဟိ အဂ္ဂိနံ အဂ္ဂိသု, ဘိက္ခုဟိ ဘိက္ခုနံ ဘိက္ခုသု**"စသော ရုပ်များ ရှိစေရသည်။]

(**၈၈**) တတ္ထေဝ (တထေဝ-လည်းရှိ၏၊) အပါဒါနဝစနိစ္ဆာယံ-အပါဒါန် အနက်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊...**ယသ္မာ ဒပေတိ ဘယမာဒတ္တေ ဝါ, တဒပါဒါနံ**၊ (၂၇၁)။ အဝဓိဘူတာ-ပိုင်းခြားတတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဤသို့ စသည်ပေး၊ ကာရကခ် ဤသုတ် လာဦးလတ့ံ။

(**၈၉**) **အပါဒါနေ ပဉ္စမီ၊** (**၂၉၅**) လွယ်ပြီ။

(**၉၀**) အတောတိ သဗ္ဗေသံတိ အာ ဧတိစ ဝတ္တတေ။

(**၈၆**) **သမ္ဘတော လိင်္ဂမှာ။** ။ဤ၌ "**လိင်္ဂ**"ဟူသည် "**လိင်္ဂ-နာမ-ပါဒိပဒိကံ**"ဟု ခေါ်ရသော ဝိဘတ်မသက်ခင် ရုပ်တည်ထားခိုက် "**ပုရိသ**"စသော သဒ္ဒါတည်း၊ ထိုလိင်္ဂသည် အကာရန္တ အာကာရန္တ စသောအားဖြင့် များ၏၊ ထိုလိင်္ဂအားလုံးနောင်ပင် (သ)လာနိုင်သောကြောင့် "**သမ္ဘတော**"ဟု ဝိသေသန(မ)သည်၊ နောက်"**သ္ဘာသ္ဘိ'နံ ဝါ**"သုတ်၌ ကား လိင်္ဂအားလုံးကို မယူနိုင်သောကြောင့် "**အကာရန္တတော လိင်္ဂမှာ**"ဟု "**အကာရန္တတော**" ဝိသေသနကို မိန့်လတ့ံ၊ အချို့ကား-လိင်္ဂအရ ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်ကိုယူ၍ "**ဗုဒ္ဓမာတုသ**"ဟူသော ဣတ္ထိလိင်၌လည်း (သ)လာနိုင်သောကြောင့် "**သမ္ဘတော**"ဟု ဝိသေသနပြုရသည်ဟု ကြံကြ၏၊ ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော် မကျချေ၊ [ပုံစံ၌ သမ္ဘဒါန်အနက် ထင်ရှားအောင် "**ခနံ ဒဒါတိ**"ဟု ထည့်သည်။]

• • • • • • • • • • • •

သွာသွိ်နံ ဝါ။ ။(၁၀၈)၊ ပေ၊ ဝါ-ဝိကပ်၊ ဟောန္တိ၊ အညတ္ထ-အာ အပြုမှ တစ်ပါးသော အရာ၌၊ မှာဒေသော-မှာပြု၊ [အာ မပြုလျှင် မှာပြုသည်-ဟူလို၊] ပုရိသာ ပုရိသမှာ ပုရိသသ္မာ-မှ၊ အပေတိ-ဖဲ့၏၊... ဗဟုဝစနေ-ဗဟုဝုစ်၌၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၌၊ တတိယာသမ်-တတိယာဗဟုဝုစ်နှင့် တူ၏၊ ဟိသ-ဟိ၏၊ ဘိအာ,ဒေသော ဟောတိ၊ ပုရိသေဟိ, ပုရိသေဘိ-တို့မှ၊ အပေတိ-ဖဲ့၏။

(၉၁) တတ္ထေဝ, သာမိဝစနိစ္ဆာယံ-သ္ဘာမီအနက်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊... ယသ ဝါ ပရိဂ္ဂတော, တံ **သာမိ**၊ (၂၈၃) လွယ်ပြီ။

(၉၂) **သာမိသ္မိं ဆဋ္ဌီ။** ။(၃၀၁)၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ အာယ်ာဒေသံ-အာယ အပြုကို၊ ထပေတ္တာ-ထား၍၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော် ပုဒ်တို့၌၊ စတုတ္ထီ ဆဋ္ဌီနံ-စတုတ္ထီ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တို့၏၊ သမာနံ-တူသော၊ ရူပံ-ရုပ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧတံ-ဤ ဥစ္စာသည်၊ ပုရိသသ-၏၊ ဓနံ-ဥစ္စာတည်း၊ ပုရိသာနံ-တို့၏၊ [သာမီ အနက်ထင်ရှားအောင် "**ဓနံ**"ဟု ထည့်သည်။]

(၉၃) တတ္ထေဝ (တထေဝ-လည်းရှိ)၊ ဩကာသ ဝစနိစ္ဆာယံ-ဩကာသ အနက်ကို ဆိုလိုလတ်သော်။...

ယောဓရော, တမောကာသံ။ ။(၂၇၀) ယော-အကြင် ကာရကသည်၊ ကတ္တုကမ္မာနံ-ကတ္တား ကံတို့၏၊ ကြိယာယ-ကြိယာ၏၊ အာဓာရော-တည်ရာတည်း၊ တံ ကာရကံ ဩကာသသည် ဟောတိ။

(၉၄) **ဩကာသေ သတ္တမီ။** ။(၃၀၂)၊ ပေ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ သတ္တမိယာ-သတ္တမီဝိဘတ်၏၊ ဧကဝစနံ-သော၊ သ္မိं-သ္မိံဝိဘတ် သက်၊ တသ-ထိုသ္မိံဝိဘတ်၏၊ သ္မာနံ-တို့သော် ဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဧကာရော-ဧ ပြု၊ မှိ အာဒေသောစ-မှိလည်းပြု၊ ပုရိသေ, ပုရိသမှိ, ပုရိသသ္မိं-၌၊ ပတိဋ္ဌိတံ-တည်၏၊ [တည်ရာ ဩကာသအနက် ထင်ရှားအောင် "**ပတိဋ္ဌိတံ**"ဟု ထည့်သည်။] ဗဟုဝစနေ-၌၊ သုဟိသ္မကာရော ဧတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဧကာရော-ဧ ပြု၊ ပုရိသေသု-တို့၌။

---

(၉၅) **ထပေတ္တာ အာယာဒေသံ။** ။အာယစတုတ္ထေက ဝစနသတု သုတ်၌ "**အတ္ထာယ-အကျိုးငှါ**"စသည်ဖြင့် "ငှါ"ဟု ပေးရသော ရုပ်များဝယ် စတုတ္ထီ သကို အာယ ပြုထား၏၊ ထိုသို့ အာယပြုရာ ရုပ်မှတစ်ပါး အခြားရုပ်များ၌ကား ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂ ပါးလုံးပင် စတုတ္ထီနှင့် ဆဋ္ဌီရုပ်များ တစ်ထပ်တည်း တူကြသည်။

• • • • • • • • • • • •

ပဒမာလာ။ ။ပုရိသော–ယော်ကျား၊ [သည်–ဟု မထည့်ပါနှင့်၊] ပုရိသာ–တို့၊ ပေ၊ ပုရိသေသု–တို့၌၊ တထာ–တူ၊ သုဂတော–ဘုရား၊ သုဂတာ–ဘုရားတို့၊ ပေ၊ သုဂတေသု–ဘုရားတို့၌၊ [ပဒ–ပုဒ်၏+မာလာ–အစဉ်အတန်း၊] ပုဒ်တစ်ခုတည်းအတွက် ဆိုင်ရာဝိဘတ်တို့ဖြင့် စဉ်တန်းပြခြင်းကို **"ပဒမာလာ"**ဟု ခေါ်၏၊ **"ပုရိသော ပုရိသာ၊ ပေ၊ ပုရိသေသု"**ကား ပြအပ်ပြီးသောရုပ်များကို စုပေါင်း၍ **"ပဒမာလာ"**ပြုခြင်းဖြစ်သည်၊ **"သုဂတော သုဂတာ၊ ပေ၊ သုဂတေသု"**ကား ပုရိသနှင့် အလားတူ ပဒမာလာပြုပုံကို ပြသောစကားတည်း၊ [ဂိုဏ်းနှင့် ပဒမာလာအထူးကို အခြေပြု နာမ်ဂိုဏ်းအချို့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အလားတူရုပ်များ။ ။သုရာသုရ၊ ပေ၊ ယက္ခာ–သုရ, အသုရ, နရ, ဥရဂ, နာဂ, ယက္ခသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း [ဣစ္ဆာဒယောဒ္ဓ ဣတိတွင်စပ်၊] (ပါဠိကို စာရိုက်အတိုင်းဖတ်)၊ ဂန္ဓဗ္ဗ, ကိန္နရ, မနုဿ, ပိသာစ, ပေတသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ မာတင်္ဂ, ဧဏ်မ, တုရင်္ဂ, ဝရာဟ, သီဟသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ ဗျဃ္ဃ, အစ္ဆ, ကစ္ဆပ, တရစ္ဆ, မိဂ, အဿ, သောဏသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ အာလောက, လောက, နိုလယ, အနိုလ, စာဂ, ယောဂသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ ဝါယာမ, ဂါမ, နိဂမ, အာဂမ, ဓမ္မ, ကာမသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ သံဃ, သြဃ, ယောသ, ပဋ္ဌိယ, အာသဝ, ကောဓ, လောဘသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ သာရမ္ဘ, ထမ္ဘ, မဒ, မာန, ပမာဒ, မက္ခသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း။

အလားတူ ရုပ်များ။ ။"**သုရာသုရ၊ ပေ၊ ကောဓဟံသာ**"တို့ကား ပုရိသာဒိ ဂိုဏ်း၌ ပါဝင်နိုင်သော ပုလ္လိင် အကာရန္တပုဒ်များကို ထုတ်ပြသော စကားတည်း၊ သုရ–နတ်၊ အသုရ–အသူရာ၊ နရ–လူ၊ ဥဂရ–မြွေ(နဂါး)၊ နာဂ–နဂါး, ဆင်, ကဲ့ကော်ပင်၊ ယက္ခ–ဘီလူး၊ ဂန္ဓဗ္ဗ–ဂန္ဓဗ္ဗနတ်, စောင်းသမား, အမိုဝမ်းတိုက်သို့ ရောက်ထိုက်သောကိုယ်ဝန်လောင်း၊ ကိန္နရ–ကိန္နရာ၊ မနုဿ–လူ၊ ပိသာစ–မြေဘုတ် တဇွေ(တဆေ)၊ ပေတ–ပြိတ္တာ၊ မာတင်္ဂ–ဆင်၊ ဧဏ်မ–(သံသရာ၌ လှည့်လည်သော) သတ္တဝါ၊ တုရင်္ဂ–မြင်း၊ ဝရာဟ–ဝက်၊ သီဟ–ခြင်္သေ့။

ဗျဃ္ဃ အစ္ဆ စသည်။ ။ဗျဃ္ဃ–ကျား၊ အစ္ဆ–ဝံ၊ ကစ္ဆပ–လိပ်၊ တရစ္ဆ–အောင်း၊ မိဂ–သမင်(သားကောင်)၊ အဿ–မြင်း၊ သောဏ–ခွေး၊ အာလောက–အရောင်အလင်း၊ လောက–လောက၊ နိုလယ–နေရာအိမ်၊ အနိုလ–လေ၊ စာဂ–စွန့်ကြဲခြင်း၊ ယောဂ–ယှဉ်ခြင်း,အားထုတ်ခြင်း၊ ဝါယာမ–လုံ့လ၊ ဂါမ–ရွာ၊ နိဂမ–နိဂုံး၊ အာဂမ–အာဂုံ(ပရိယတ်, ပိဋကတ်)၊ ဓမ္မ–တရား၊ ကာမ–အလို၊ သံဃ–သံဃာ=အပေါင်း၊ သြဃ–ရေအယဉ်၊ ယောသ–ကြွေးကြော်သံ၊ ပဋ္ဌိယ–ဒေါသ၊ အာသဝ–အာသဝေါတရား၊ ကောဓ–အမျက်၊ လောဘ–လိုချင်မှု၊ သာရမ္ဘ–ချုပ်ချယ် စော်ကားခြင်း၊ ထမ္ဘ–ခက်ထန်ခြင်း, အိမ်တို့၏ထောက်တိုင်၊ မဒ–မာန်ယစ်ခြင်း၊ မာန–မောက်မော်ခြင်း၊ ပမာဒ–မေ့လျော့ခြင်း၊ မက္ခ–သူ၏ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း (ကျေးဇူးကန်းခြင်း)။

ပုန္နာဂ,ပ္ပဂ,ပနသ,အသန,စမ္မက,အမ္ဗသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ ဟိန္တာလ, တာလ,ဗကုလ,အဇ္ဇုန, ကိံသုကသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ မန္ဒာရ,ကုန္ဒ,ပုစိမန္ဒ, ကရဏ္ဍ,ရုက္ခသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ မယူရ,သကုဏ,အဏ္ဏဇ,ကောဋ္ဌ,ဟံသသဒ္ဒါ တို့လည်းကောင်း၊ ဣဗ္ဘာဒယောပိ-ဤသို့အစရှိသော အကာရန္တသဒ္ဒါတို့ကို လည်း၊ ဇဝံ-ဤပုရိသသဒ္ဒါနှင့်အတူ၊ ဥ ယျာ-သိထဉိက်ကုန်၏၊ [သီဟိုဠ်မူဝယ် **"ကိံသုကာစ"**တိုင်အောင် ၂-ပါဒမှ တစ်ဝိဘတ်တည်းထား၏၊ မြန်မာမူ၌ တစ်ပါဒလျှင် တစ်ဝိဘတ်ထားသည်။

မနောဟဏာဒီသ တု-မနောဂဏာဒီဂိုဏ်း၏ကား၊ နာသသ္မိံသု-နာ, သ, သ္မိံဝိဘတ်တို့၌၊ ဝိသေသော-ရုပ် ထူး၏၊ အညတ္ထ-အခြား ဝိဘတ်တို့၌၊ ပုရိသသမံ-ပုရိသနှင့် တူ၏၊ (**"ပုရိမသမံ-ရှေ့ပုရိသနှင့် တူ၏"**ဟုလည်း ရှိ၏၊) မနော-စိတ်၊ မနာ-စိတ်တို့၊ ဟေ မန-အို...စိတ်၊ ဟေ မနာဝေါ-ဟေ မနာဟုလည်း ရှိ၏၊ ဘဝန္တော မနာ-တို့၊ မနံ-ကို၊ မနေ-တို့ကို။

ပုန္နာဂစသည်။ ။ပုန္နာဂ-ပုန်းညက်ပင်၊ ပ္ပဂ-ကွမ်းသီးပင်၊ ပနသ-ပိန်းပင်၊ အသန-ပိတောက်ပင်၊ စမ္မက-စံကားပင်၊ အမ္ဗ-သရက်ပင်၊ ဟိန္တာလ-ဓနုန်းပင် (မင်းဘောပင်၊) တာလ-ထန်းပင်၊ ဗကုလ-ခရားပင်၊ အဇ္ဇုန-ဖောက်ကြံ့ပင် (ထောက်ကြံ့ ပင်၊) ကိံသုက-ပေါက်ပင်၊ မန္ဒာရ-နတ်သစ်ပင်(ထင်ရှားပင်၊) ကုန္ဒ-သင်းခွေပင်၊ ပုစိမန္ဒ-တမာပင်၊ ကရဏ္ဍ-သင်းဝင်ပင်၊ ရုက္ခ-သစ်ပင်၊ မယူရ-ဥဒေါင်း၊ သကုဏ-ငှက်၊ [သကဓာတ်, ဥနန်ပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတရှိ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဌကား-**"သကုန=သကုဏ"** ၂ မျိုးပင် ပြ၏၊] အဏ္ဏဇ-ငှက်၊ ကောဋ္ဌ-ကြိုးကြာ၊ ဟံသ-ဟသ်ာ (ငန်းဝမ်းဘဲ။)

အမှာ။ ။ဤပုဒ်နက်များကို နိသယဟုပေးရာ၌ ထည့်သွင်းချလျှင်ရအောင် ဆိုနိုင်ဖို့ ခဲယဉ်း၏၊ သို့ဖြစ်၍ မှတ်လိုက မှတ်ဖို့ရာ အဓိပ္ပာယ်၌သာ ပြထားပါသည်၊ ဤပုဒ်နက်များကို မမှတ်မိသော်လည်း အရေးမကြီးလှ၊ သုရ-အသုရ စသည်ကို ပုရိသနှင့်အလားတူ အလွန်သွက်လက်စွာ ရုပ်စဉ်တတ်ဖို့သာ လိုရင်းဖြစ်ပါသည်။

• • • • • • • • • • • • •

မနောဂဏာဒီလိင်။ ။မနောဂဏာဒီဂိုဏ်းကို ပုလ္လိင်အခန်း၌ ပြထားသော ရူပသိဒ္ဓိအလိုအားဖြင့် ပုလ္လိင်ဟုပင် ဆိုရမည်၊ သို့သော် ထောမနိဓိ အဘိဓာန်၌ကား **"တပေါ"**မှတစ်ပါးသော မနောဂိုဏ်းဝင်ပုဒ်များကို နပုလ္လိင်ဟု တွေ့ရ၏၊ ကျမ်းဂန်တို့၌ လည်း **"ယံ စိတ္တံ, တံ မနော၊ ယံ မနော, တံ စိတ္တံ"-"သုန္ဒရံ မနော သုမနော"-"အပ္ပံ ရဟော"**ဟု နပုလ္လိင်ပုဒ်များ၌ တွဲဖက်၍ ပြထားသည်ကို တွေ့ရ၏၊ ထို့ကြောင့် တပမှ ထစ်ပါးသော မနစသော (ဇဝံ ဝစော စသော ဂါထာလာ) ၁၅ ပုဒ်ကို နပုလ္လိင် ဟု ဆိုသင့်၏၊ မာဂဓအဘိဓာန်၌မူ**"မနော နိတ္တိ=မနသဒ္ဒါပုံ, နပုလ္လိင်"**ဟု ဆိုသေး၏။

(၉၅) ဝါတိ ဝတ္ထုတော။

မနောဂဏာဒိတော သိမ်နာနမိအာ။ ။(၁၈၁) [မနောပဘုတိ-မနော အစရှိသော၊ ဂဏော-သဒ္ဒါအပေါင်းသည်၊ မနောဂဏော-မနောဂိုဏ်းမည်၏၊] ပေ၊ အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့် ဗိလပဒါဒိတောပိ-ဗိလ,ပဒ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌လည်း၊ သိမ်နာနံ-တို့၏၊ ဣအာ-ဣအပြု, အာအပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ။)

(၉၆) မနောဂဏာဒိတောတိ-ပုဒ်သည်၊ ဝတ္ထုတော။

သ သရေ ဝါဂမော။ ။(၁၈၄) ပရေ သရေ,ဇတောဟေ၀ မနောဂဏာဒိဟိ-ဤမနောဂဏာဒိဂိုဏ်းသဒ္ဒါတို့မှ (နောက်၌)သာ၊ ဝါ-ပါဠိတော်မြတ် သတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ရုပ်အားလျော်စွာ၊ သာဂမော ဟောတိ၊ မနသာ,မနေန-ဖြင့်၊ [အယံ ဝါသဒ္ဒေါ ဝ၀တ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ မနော, မနာ,မနံ,မနေ,မန အာယတနံတျာဒီသု-မနော၊ပေ၊ မန အာယတနံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နေ ဟောတိ-(သ)လာခြင်း မဖြစ်၊ မာနသိကံ, စေတသိကံတျာဒီသု-တို့၌၊ နိစ္စံ-အမြဲ (သ)လာ၊] မနေဟိ, မနေဘိ-တို့ဖြင့်။

---

(၉၅) **မနောပဘုတိ၊ ပေ၊ ဂဏော။** ။ဤစကားကား မနောဂဏာဒိတောသုတ်၌ "**မနောဂဏ**"ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုသော စကားတည်း၊ မနောနှင့် ရုပ်အနေ (လုံး၀)တူသော ၀စော ၀ယော စသည်ကို "**မနောဂဏ**"ဟု ဆိုလိုသည်၊ မနောနှင့် (လုံး၀)မတူသော (ကြိယာ၏ ကံပုဒ်ဖြစ်သောအခါ၌လည်းကောင်း, သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့၏အလယ် ရောက်သော အခါ၌လည်းကောင်း "**မနော ဥတ္တာ မနော ဓာတု မနောမယံ**"ဟု သြနှင့် ရှိနိုင်သကဲ့သို့ "**ဗိလော ပဝိသ**"စသည်ဖြင့် သြနှင့် မနေနိုင်သော) ဗိလ ပဒ စသော သဒ္ဒါစုကိုကား အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ယူရသောကြောင့် မနောဂဏာဒိဂိုဏ်းဟု ဆိုရ. သည်၊ ထို့ကြောင့် "**အာဒိသဒ္ဒေန ဗိလပဒါဒိတောပိ**"ဟု မိန့်သည်၊ ပဒါဒိတောပိ၌ အာဒိဖြင့်ကား "**ဗိလံ ဗလံ ဒမော ဝါဟာ**"စသော ဂါထာ၌လာသော မနောဂိုဏ်း၏ လက္ခဏာ ၃ ပါးတွင် အစလက္ခဏာ တစ်ပါးသာ ရှိသော ဗလ-ဒမ-ဝါဟ-ထာမ-ဧရ-မုခ သဒ္ဒါကို ယူပါ။

(၉၆) **ဝ၀တ္ထိတ၊ ပေ၊ ဝါသဒ္ဒေါ။** ။ဝါသဒ္ဒါက ပါဠိ၌ ရှိပြီးသော နိစ္စ အနိစ္စ အသန္တ ဝိဓိ ၃ မျိုးကို ပိုင်းခြားပေးသောကြောင့် "**မနော,မနာ,မနံ,မနေ,မန အာယတနံ (သန္ဓိစပ်၍ မနာယတနံ)**"တို့သည် အသန္တ ဝိဓိရပ်၊ မာနသိက် စေတသိက်တို့ကား နိစ္စဝိဓိရပ်၊ အနိစ္စဝိဓိရပ်ကို တိုက်ရိုက်မပြသော်လည်း "**နာ သ သိမ်**"ဝိဘတ်သက်ရာ မနသာ-မနေန၊ မနသော-မနသ၊ မနသိ-မနသိမ်တို့ကို အနိစ္စဝိဓိရပ်ဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

(၉၇) မနောဂဏာဒိတောတိ, ဝါတိစ ဝတ္ထုတော။

သဿ စော။ ။(၁၈၃) မနောဂဏာဒိတောပေါ ဟောတိ၊ သာဂမော-(သ)လာ၊ မနသော,မနသ-အား။ ပေ၊ မနေသု-တို့၌၊ ဧဝံ-ဤ.အတူ၊ ဝစော-ဝစသဒ္ဒါလည်းကောင်း၊ (ဤနည်းအတိုင်း အနက်ဆို၊) အဟော-အဟာသဒ္ဒါလည်းကောင်း၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့အစရှိသော သဒ္ဒါအပေါင်းသည်၊ မနောဂဏော-မနောဂိုဏ်းတည်း၊ [မှတ်ဖွယ်အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြုနာမ်ဂိုဏ်း၌ ပြထားသည်။]

(၉၈) ဂုဏာဝန္တုသဒ္ဒသ-၏၊ ဘေဒေါ-ရုပ်အထူးကား၊ ဂုဏာဝန္တု+သိ ဣတိ-ဂုဏာဝန္တု သိဟူသော၊ ဣဓ-ဤရုပ်၌၊ (အာ အာဒေသောဌ် လှမ်းစပ်၊) သဝိဘတ္တိသာတိ နှုသာတိစ အဓိကာရော၊ [အမှသ မမ် သဝိဘတ္တိသ သေ-နှုသန္ဓောသုတ်တို့မှ လိုက်သည်။]

အာ သိမှိ။ ။(၁၂၄) ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ။

(၉၉) ယောမှိတိစ ပဌမေတိစ, သိဟဂတိယာ-ဖြင့်၊ ဝါတိစ ဝတ္ထုတော၊ [နောက် နှုသ သေဝါသုတ်မှ ပြန်၍လိုက်သည်၊] သုတ်ဖွင့်လည်း ကစ္စည်း(၁၂၂)နှင့် တူပြီ။

(၁၀၀) သုနုံဟိသူတိ အတ္ထံတိ စ ဝတ္ထုတော။

နှုသ္ဓော ယောသုစ။ ။(၉၂) ပေ၊ အန္ဓော-အဆုံးဖြစ်သော၊ ဥကာရော-သည်၊ အတ္ထံ အာပဇ္ဇတော၊ စဂ္ဂဟဏေန, အညေသု-သုနုံဟိယောတို့မှတစ်ပါးကုန်သော၊ အံနာသ္မာသ္မိံသုစ-အံ,နာ,သ္မာ,သ္မိံ ဝိဘတ်တို့ကြောင့်လည်း၊ (နှုပစ္စယသ အန္ဓော ဥကာရော အတ္ထမာပဇ္ဇတော၊) ဂုဏာဝန္ဓာ-တို့၊ ဆဋ္ဌီယာ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကြောင့်၊ အန္ဓာဒေသေ-အဆုံး ဥသရ၏ အာဒေသသည်၊ သိဒ္ဓေပိ-ပြီးပါလျက်လည်း၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝါ-အပို၊ အန္ဓဂ္ဂဟဏကရဏတော-အန္ဓသဒ္ဒါကို ပြုခြင်းကြောင့်၊ ကွစိ-၌၊ ယောနံ-တို့၏၊ ဣကာရောစ-ဣ အပြုသည်လည်း၊ (ဟောတိ၊) ဂုဏာဝန္ဓီ-ဂုဏ်ရှိသောအမျိုးတို့သည်, တို့ကို၊ [ကစ္စည်း၌လည်း ဤစကားပါ၏။]

---

(၁၀၀) **ဆဋ္ဌီယာ၊ ပေ၊ ဂုဏာဝန္ဓီ။** ။နှုသ္ဓ ဆဋ္ဌီသဝိဘတ်သည် အန္ဓ(အဆုံး)ကိုင်ရာ ဆဋ္ဌီတည်း၊ ချဲ့ဦးအုံ-အဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့်ဆိုလျှင် "**နှု၏+အပြု**"ဟု အာဒေသကိုင်ရာ အာဒေသာပေကွသော်လည်း ဖြစ်သင့်၏၊ "**နှု၏+ကျေခြင်း**"ဟု လောပကိုင်ရာ လောပါပေကွသော်လည်း ဖြစ်သည့်၏၊ "**နှု၏+အဆုံး**"ဟု အန္ဓကိုင်ရာ အန္ဓာပေကွသော်လည်း ဖြစ်သင့်၏၊ ထိုတွင် ဤသုတ်၌ နှုတစ်ခုလုံး၏ အ အပြု

(၁၀၁) အမိတိ-အံဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

အဝဏ္ဏာစ ဂေ။ ။(၁၂၆) ပရေ-သော၊ ဂေ-ဂသိကြောင့်၊ပေ၊ နှုပစ္စယသ-ဏ၊ အံ အဝဏ္ဏာ ဣတိ-အံ အဝဏ်ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသော-ဤ အာဒေသတို့သည်၊ ဟောန္တိ-နှ၏၊ [**အံအဝဏ္ဏာ ဣ ဧတေ အာဒေသာ**"ဌ် သိဟိုင်ဒ္ဓမူဝယ် "**အံ အ အာ အာဒေသာ**"ဟု ရှိ၏၊] ပေ၊ ဂုဏာဝန္တေ-တို့ကို။

(၁၀၂) ဝါတိ ဝတ္တတေ။

တောတိတာ သသ္မိံ နာသု။ ။(၁၂၇) ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ။

(၁၀၃) **နှ သ သ သေ ဝါ။** ။ (၁၂၃) ပေ၊ နှ သ ဣတိ-နှ ဟူသော၊ အယံ အာဒေသော-သည်၊ ဟောတိ၊ ဂုဏာဝန္တ သ, ·ဂုဏာဝတော-အား။

မဖြစ်သင့်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-မိမိနောက်ခ်ဋ် (ကစ္စည်းသုတ်စဉ်အတိုင်း)လာမည့် သဗ္ဗသ္မိဝါ အံသေသုသုတ် ရှိသောကြောင့်တည်း၊ နှ၏ ကျေခြင်းလည်း မဖြစ်သင့်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-ဤသုတ်ကို အပြုအာဒေသကို စီရင်သောသုတ်၏ အခြားမဲ့ခ်ဋ် ဆက်၍ ဆိုထားသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်လာ ဆင်ခ်ိုဝိဘတ်သည် အနှာကျွေဆင်ခ်ိုသာ ဖြစ်သင့်တော့သည်။

သဒ္ဒါပိုလျှင် အနက်ပိုမြ။ ။အနှာပေကျွဆင်ခ်ိုဖြစ်လျှင် သုတ်ခ်ဋ် အနှ သဒ္ဒါမပါဘဲ "**နှ ဣ သ ယောသုစ**"ဟု ဆိုရုံမျှဖြင့် လိုရာအနက် ပြည့်စုံနိုင်ရကား အနှ သဒ္ဒါပို၏၊ ထို အနှ သဒ္ဒါပိုဖြင့် အချို့အရာ၌ ယော ဝိဘတ်ကို ဣ ပြုခြင်းဟူသော အနက်ပိုကို သိရသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။"**ပုန အနှ ဣ ဟ ဏကရဏ=ထပ်၍ အနှ သဒ္ဒါကို ပြုခြင်း**" ဟူရာ ဝယ် "**ရှေ့ခ်ဋ် ရှိပြီးလျက် နောက်ထပ်ပြုခြင်း**"ဟု မမှတ်ရ၊ "**မပါဘဲ ပြီးနိုင်လျက် အပို ပြုခြင်း**"ဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ပြင် ဂုဏာဝန္တိရုပ်ကို ပုလ္လိင်အရာ၌ပြသော ရူအလို ပုလ္လိင်ဟု ထင်ရ၏၊ သဒ္ဒနီတိခ်ဋ်ကား "**နပုံသကေ ယောသု, ယောနဋ္ဌိတ္တံ**"ဟု သုတ်တည်၍ "**ဂုဏာဝန္တိ ကုလာနိ**"ဟု နပုလ္လိင် တိုက်ရိုက်ဆို၏၊ အခြေပြုခ်ဋ်လည်း ထိုအတိုင်းပင် နပုလ္လိင် အဖြစ်ဖြင့် ပြထားပါသည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၁၀၁) ဤအာလုပ် ဧကဝုစ်အရာ၌ "**ဓီတာ တုယှံ မဟာရာဇ, ပညဝန္တ ဇုတိန္ဒရ**" ဟူသော ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ အပဒါန် ပါဠိတော်ကို ထောက်၍ "**ဂုဏာဝန္တိ-အို ..ဂုဏ်ရှိသူ**" ဟူသော ရုပ်ကိုလည်း ပြကြသေး၏၊ အံ ဝိဘတ်ဖြင့် ဂုဏာဝံ, သဝိဘတ်ဖြင့် ဂုဏာဝသ ရုပ်များ ရှိသင့်ကြောင်းကိုလည်း (၁၀၆ သုတ်ခ်ဋ်) ပြအံ့။

(၁၀၄) နံမို တ်ဝါ။ ။(၁၂၈) လွယ်ပြီ၊ ဂုဏ၀တ်, ဂုဏ၀န္တာနံ–တို့အား၊ အမှတုမ္ဘန္တု ဣစ္ဆာဒိနာ–အမှတုမ္ဘန္တုအစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ သ္မာ၀စနသ–သ္မာ ဝိဘတ်၏၊ နာဗျပဒေသော–နာဝိဘတ်ငဲ့ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ဂုဏ၀တာ ဂုဏ၀န္တာ ဂုဏန္တသ္မာ ဂုဏ၀န္တမှာ၊ ပေ၊ ဂုဏ၀န္တေသု–ဟု ဖြစ်၏၊ ဂဏ၀ါ–ဂဏ၀ါသဒ္ဒါ၊ ပေ၊ ပညု၀ါ–ပညု၀ါသဒ္ဒါ၊ ဣစ္ဆာဒယော–ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ **ဧ၀ံ**–ဤဂုဏ၀ါ အတူတည်း။

(၁၀၅) ဟိမ၀န္တသဒ္ဒတော–ဟိမ၀န္တသဒ္ဒါမှ (နောက်၌)၊ သိမိ–ကို၊ ကတော–ပြုအပ်ပြီးသော်၊ (အတ္တံ ဟောတိ–၌လုမ်းစပ်)...အတ္တံတိ, ဣသ္သောတိ စ, ၀တ္တမာနေ–သော်၊...

သိမိ ၀ါ။ ။(၉၄) ပေ၊ ၀ါ–စွာ၊ အတ္တံ ဟောတိ၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ အတ္တံ ဟောတိ၊ [**"သိမိဝိဘတ္တိမိတိ အတ္တံ"**ဟု သိဟိုင်္ဂမူ ရှိ၏။] ဟိမ၀န္တော, ဟိမ၀ါ–ဟိမ၀န္တာတောင်၊ သေသံ–ကြွင်းသော ရုပ်အပေါင်းသည်၊ သမံ–ဂုဏ၀န္တု သဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ [**"သေသံ သမံ"**အရ **"ဟိမ၀န္တော"**ဟူသော ရုပ်ပိုတစ်ခုမှ ကြွင်းသမျှကို ဂုဏ၀န္တုအတိုင်း ရုပ်စဉ်ပါဟု ဆိုလိုသည်။] ပုန–တစ်ဖန်၊ ၀ါဂ္ဂဟဏကရဏံ–သည်၊ ဟိမ၀န္တသဒ္ဒတော–ဟိမ၀န္တသဒ္ဒါမှ၊ အညတြ–အခြား သဒ္ဒါတို့၌၊ အတ္ထနိသေ၀နတ္ထံ–အ အဖြစ်ကို တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ အယံ

ဧ၀ံ ဂဏ၀ါ၊ ပေ၊ ပညု၀ါ။ ။ဂိုဏ်းရှိသူ, အမျိုးရှိသူ, အာရှိသ , အခြံအရံရှိသူ, ဥစ္စာရှိသူ၊ သုတ၀ါ–အကြားအမြင်ရှိသူ၊ ဘဂ၀ါ–ဘုံးရှိသူ(ဘုရား၊) ဟိမ၀ါ–ဆီးနှင်း ရှိသောတောင် (ဟိမ၀န္တာတောင်)၊ [ဆောင်းအခါ ဆီးနှင်းရှိ၏၊ နွေအခါ၌ကား ဆီးနှင်းတွေ အရည်ပျော်ကျ၍ အန်ထွက်သကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် **"ဟိမ=ဆီးနှင်းကို+ ဝန္တ=အန်ထုတ်သောတောင်"**ဟု ဆိုလိုလျက် ဣကို ချေ, ဝ၌ ဒီဃပြု၍ **"ဟိမ၀ါ"** ဖြစ်၏ဟု တစ်နည်း ကြံကြသေး၏။] အကျိုးရှိသောတရား, (အသီးရှိသော သစ်ပင်၊) သီလရှိသူ, ပညာရှိသူ, [ပါဠိတော်များ၌**"ဝေဒနာ၀န္တံ, သညာ၀န္တံ"**ဟု နာ–ညာတို့၌ ဣတ္ထိလိင် အာပစ္စည်းအတိုင်း ရှိသောကြောင့် **"ပညု၀ါ"**ဟု အာပစ္စည်း မပျက်ဘဲလည်း သင့်မည်ထင်၏။] ဤ ဂဏ၀ါ စသော ရုပ်များကို ဂုဏ၀ါအတိုင်း စဉ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

(၁၀၅) ပုန၊ ပေ၊ အတ္ထနိသေ၀နတ္ထံ။ ။**"သ္မာ၀ါ ဆ**ံ**ဝေသု"**သုတ်၌ ၀ါ သဒ္ဒါ ရှိပြီးလျက် **"သိမိ၀ါ"**ဟု ၀ါသဒ္ဒါထပ်၍ ဆိုခြင်းသည် အဘယ်အကျိုး ရှိ သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ပုန ၀ါဂ္ဂဟဏကရဏံ"** စသည်ကို မိန့်၊ ၀ါသဒ္ဒါကို ထပ်၍ဆိုသဖြင့် ဟိမ၀န္တသဒ္ဒါမှတစ်ပါး အခြားသော ဂုဏ၀န္တုစသည်၌ အ မပြုရဟု တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိသည်။

ဝါသဒ္ဓေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ တေန-ကြောင့်၊ ဂုဏဝန္တာဒီသု-ဂုဏဝန္တု အစရှိသော သဒ္ဒါတို့၌၊ အတိပ္ပသဂၢေါ-အလွန်ကပ်ငြိဖွယ်သည်၊ နန-မရှိ၊ သတိမာ-သတိမာသဒ္ဒါ၊ ပေ၊ ဝိဇ္ဇုမာ-ဝိဇ္ဇုမာသဒ္ဒါ၊ ဣစ္စာဒယော-ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဇဝ-ဤ ဟိမဝန္တု အတ္ထုတည်း။

(၁၀၆) တတ္ထ-ထိုသတိမာစသော သဒ္ဒါတို့တွင်၊ သတိမန္တုဗုဒ္ဓုမန္တုသဒ္ဒါနံ-တို့၏၊ အံသေသု-အံဝိဘတ် သဝိဘတ်တို့၌၊ ရူပဘေဒေါ-ရုပ်အထူးသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) အတ္တံတိ, နှုသာတိစ ဝတ္ထုတော။

ဝဝတ္ထိတ၊ ပေ၊ ဝါသဒ္ဓေါ။ ။**"ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထောယံ ဝါသဒ္ဓေါ"**ဟူသော စကားသည် သိဟိုဠ်မှ၌ မရှိ၊ သို့သော် ဝါသဒ္ဒါက ဂုဏဝန္တုစသည်၌ (အ)အဖြစ်ကို တားမြစ်သည်ဟု ဆိုလျှင် ဂုဏဝန္တုစသည်တို့၌ အသန္တဝိဓိကို ပြုရာရောက်၍ **"ဟိမဝန္တော ဟိမဝါ"**တို့၌ အနိစ္စဝိဓိကို ပြုရာရောက်သောကြောင့် **"အတ္ထာနိသေနေတ္ထံ"** ဟူသော ရှေ့စကားကို မြဲစေသော စကားဟု သဘောထား၍ မြန်မာမှုရှိတိုင်းလည်း အမှန်ဟု မှတ်ရတော့သည်။

တေန ဂုဏဝန္တာဒီသု နတိပ္ပသဂၢေါ။ ။ဝါသဒ္ဒါက ဟိမဝန္တုမှ တခြားသော သဒ္ဒါတို့၌ (အ)အဖြစ်ကို တားမြစ်ထားသောကြောင့် (ဂုဏဝန္တုစသော သဒ္ဒါတို့၌ ဉကို အ ပြု၍ **"ဂုဏဝန္တော"**စသောရုပ်များ ဖြစ်သင့်သေးသည် မဟုတ်လား)ဟု စကား မကပ်သင့်တော့ပြီ-ဟူလို၊ ဤသို့လျှင် ရူပသိဒ္ဓိက ပထမာ သိဝိဘတ်ဖြင့် **"ဟိမဝန္တော"** မှတစ်ပါး ဂုဏဝန္တောစသည် မရှိနိုင်ဟု ပိုင်ပိုင်ကြီး တားမြစ်ထားသော်လည်း **"အတ္ထလော, နာမ နာမေန, ပညဝန္တော ဇုတိန္ဒရော (ဗုဒ္ဓဝံသ၊) ဂတိမန္တော, သတိမန္တော, ဓိတိမန္တောစ ယော ဣသိ (အာနန္ဒထေရဂါထာ)"**တို့ကို ထောက်၍ ဂုဏဝန္တောစသော ပဌမန္တ ရုပ်များကိုလည်း ဆရာတို့ သုံးစွဲကြသည်၊ ဤနည်းအတိုင်း ဆိုလျှင် သိမှိုဝါ၌ ဝါသဒ္ဒါသည် **"ဟိမဝန္တော, ဟိမဝါ၊ ဂုဏဝန္တော, ဂုဏဝါ"**စသည်ဖြင့် ဝိကပ်ရုပ်ကိုပြုသော သဒ္ဒါသာ ဖြစ်သင့်တော့သည်။

သတိမာ-သတိရှိသူ၊ ဓိတိမာ-လုံ့လရှိသူ၊ ဂတိမာ, မတိမာ, မုတိမာ-ပညာရှိသူ၊ မုတ္တိမာ-လွတ်မြောက်ခြင်း ရှိသူ၊ ဇုတိမာ-အရောင်ရှိသူ၊ သိရိမာ-အသရေရှိသူ၊ ဟိရိမာ-အရှက်ရှိသူ၊ ထုတိမာ-ချီးမွမ်းဖွယ်ရှိသူ၊ ရတိမာ-မွေ့လျော်ခြင်းရှိသူ၊ ယတိမာ-အားထုတ်ခြင်းရှိသူ၊ သုစိမာ-စင်ကြယ်ခြင်းရှိသူ၊ ကလိမာ-ဆုံးရှုံးခြင်းရှိသူ၊ ဗလိမာ-အခွန်အတုတ်ရှိသူ၊ ကသိမာ-လယ်ထွန်ခြင်းရှိသူ၊ ရုစိမာ-တင့်တယ်ခြင်းရှိသူ၊ ဗုဒ္ဓိမာ-ဉာဏ်ရှိသူ၊ စက္ခုမာ-မျက်စိရှိသူ၊ ဗန္ဓုမာ-မိတ်ဆွေရှိသူ၊ ဟေတုမာ-အကြောင်းရှိသူ၊ သေတုမာ-တံတားရှိသူ၊ ကေတုမာ-မှန်ကင်းရှိသူ၊ ရာဟုမာ-ရာဟုရှိသူ၊ ဘာဏုမာ-အရောင်ရှိသော နေ၊ ခါဏုမာ-သစ်ငုတ်ရှိသူ၊ ဝိဇ္ဇုမာ-လျှပ်စစ်ရှိသူ။

• • • • • • • • • • • • •

သဗ္ဗသ ဝါ အံသေသု။ ။(၉၃) ပေ၊ ဝါ အတ္တံ ဟောတိ၊...ဣဓပိ-ဤသုတ်၌လည်း၊ ဝါသဒ္ဒသ-၏၊ ဝေတ္ထိတဝိဘာသတ္တာ-ဝေတ္ထိတဝိဘာသာ အနက် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အတိပ္ပသင်္ဂေါ-အလွန်ကပ်ငြိဖွယ်သည်၊ နမရှိ၊...သတိမံ, သတိမန္တံ-သတိရှိသူကို၊ ဗန္ဓုမံ, ဗန္ဓုမန္တံ-မိတ်ဆွေရှိသူကို၊ ပေ၊ ဗန္ဓုမသ-အား, ၏၊ သေသံ-ကြွင်းသော ရုပ်အပေါင်းသည်၊ သမံ-ဂုဏဝန္တုသဒ္ဒါနှင့် တူ၏။

(၁၀၇) ဂစ္ဆန္တသဒ္ဒသ-၏၊ ဘေဒေါ-ရုပ်အထူးသည်၊ (အတ္ထိ) ဂစ္ဆန္တ+သိ-"ဂစ္ဆန္တ+သိ"ဟု တည်ပြီးသော်၊ ဝါတိ ဝတ္တတေ။

သိမှိ ဂစ္ဆန္တာဒီနံ ဥသဒ္ဒေါ အံ။ ။(၁၈၆) သိမှိ ဝိဘတ္တိမှိ, ဂစ္ဆန္တီ စေ ဝမာဒီနံ-ဂစ္ဆန္တ ဤသို့အတူရှိကုန်သော၊ အန္တပစ္စယန္တာနံ-အန္တ ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဥ သဒ္ဒေါ၊ အံရုပ်-အံဟူသောရုပ်သို့၊ ဝါ-ဝိကပ်၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊...

---

(၁၀၆) ဣဓပိ၊ ပေ၊ ဝိဘာသတ္တာ။ ။အပိဖြင့် ရှေ့သိမှိဝါသုတ်ကို ပေါင်း၏၊ ဝါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် သတိမန္တု ဗန္ဓုမန္တုသဒ္ဒါတို့၌သာ အံ-သဝိဘတ်ကြောင့် ဥကို (အ)ပြု၍, ဂုဏဝန္တု-ဟိမဝန္တုစသော သဒ္ဒါတို့၌ (အ)ပြုမှု အစီအရင်၏ ကပ်ငြိဖဝယ် လျှင်းပါးဖွယ် မရှိ၊ **"ဂုဏဝံ ဂုဏဝသ"**စသည် မရှိ-ဟူလို၊ ဤကား ရှုအလိုတည်း၊ သို့သော် **ဟိမဝံဝ ပဗ္ဗတံ"**-ဝိဓုရ၊ **"ယံ ယံ ဟိ ရာဇ ဘဇတိ, သန္တံ ဝါ ယဒိ ဝါ အသံ"**-သတ္တိကုမ္ဘ-မဟာနာရဒ၊ **"အနာပတ္တိ ဣဒ္ဓိမသ ဣဒ္ဓိဝိသယေ"**-ဒုတိယပါရာဇိကစသော ဇာတ်နှင့်ပါဠိတော်များ၌ **"အသံ(မသူတော်ကို) ဟိမဝံ, ဣဒ္ဓိမသ"**တို့ကို ထောက်၍ ဂုဏဝံ-ဂုဏဝသတို့လည်း ဧကန်ရှိသင့်သည်ဟု မှတ်ပါ။

အကာရန္တ ဖြစ်ပုံ။ ။ဤဂုဏဝါဒိဂိုဏ်းဝင် သဒ္ဒါစုကို မူလက **"ဂုဏဝန္တု"** စသည်ဖြင့် ဥကာရန္တ ပကတိရှိသော်လည်း ရုပ်ပြီးသောအခါ (ဥ)မရှိတော့ဘဲ အကာရန္တ ကဲ့သို့ ဖြစ်နေသောကြောင့် အကာရန္တဂိုဏ်းများတွင် ဤဂုဏဝါဒိဂိုဏ်းကိုလည်း ထည့်သွင်းထားသည်၊ [ဇတ္ထစ-ဤအရာ၌လည်း၊ ဝန္တုပစ္စယာနံ-ဝန္တုပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဥကာရသ-ဥအက္ခရာ၏၊ အပ္ပယောဂိတာယ-ယှဉ်စပ်ခြင်း မရှိတော့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အကာရန္တေသု-အကာရန္တသဒ္ဒါတို့၌၊ ဂဟဏံ-သွင်းယူထားခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။ (ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ။)]

• • • • • • • • • • • • •

(၁၀၇) **အံ ရူပံ။** ။"**အံ**"လောက်တွင် ဆိုက **"အံဣတိ နိဂ္ဂဟီတံ"**စသည်၌ ကဲ့သို့ **"ဗိန္ဒုပြောက် နိဂ္ဂဟီတ်ကိုသာ ပြုရမည်"**ဟု ထင်မှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"အံ ရူပံ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ အသရ ရော နိဂ္ဂဟီတ်ပါ **"အံ"**ဟု ရုပ်သဏ္ဌာန်ဖြစ်အောင်ပြုပါ-ဟူလို။

သရလောပသိလောပါ–သရကျေခြင်း သိကျေခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) သော–ထိုသူသည်၊ ဂစ္ဆံ–သွား၊စဉ်၊ ဂဏ္ဍာတိ–ယူ၏၊ ဂစ္ဆန္တော ဝါ–ဟုလည်း ရှုပ်ရှိ၏။

(၁၀၈) ဂစ္ဆန္တာဒိနံတိ နှသဒ္ဒါတိစ ဝတ္တမာနေ–["နှသဒ္ဒါ အန္တိ"ဟု တချို့စာရှိ၏၊ အံသဒ္ဒါ မလိုက်သောကြောင့် မကောင်း။]

သေသေသု နှုဝ။ ။(၁၈၇) [ကစ္စည်းနှင့်တူ၊] အယံ–ဤသုတ်သည်၊ အသိမှိ–သိမှ တစ်ပါးသော ဝိဘတ်ပစ္စည်းကြောင့်၊ ကာရိယာတိဒေသော–ကာရိယကို ငဲ့ညွှန်းသောသုတ်တည်း၊ သေသံ–ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ဂုဏဝန္တုသမ်–ဂုဏဝန္တု အစီအရင်နှင့် တူ၏၊ [နှကို နှုငဲ့ခြင်း အစီအရင်မှ ကြွင်းသော "ဂစ္ဆန္တာ, ဂစ္ဆန္တော"စသည်၌ နှော အပြုစသော အစီအရင်များကို ဂုဏဝန္တုသဒ္ဒါအတိုင်း စီရင်ပါ–ဟူလို။]

ဝါသဒ္ဒါ။ ။"ဂစ္ဆံ"အပြင် "ဂစ္ဆန္တော"ဟု ရှိသေးသောကြောင့် လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါကို ဝိကပ္ပနတ္ထဟု ကြံသည်၊ ဋီကာ၌ကား ကရဏတ် အနှုပစ္စည်းဖြင့် "ကရံ" ဟု မရှိ, "ကရောန္တော ကာရာပေန္တော"ဟုသာ ရှိသော်ကြောင့် ဝါသဒ္ဒါသည် "ဂစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တော"စသည်၌ အနိစ္စ, ကရောန္တောစသည်၌ အသန္တဝိဓိကိုပြသော ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတ္ထဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် "ကရံ ပုရိသကိစ္စာနိ, သ ပစ္ဆာ နာနုတပ္ပတိ" ဟူသော မဟာဇနကဇာတ်စသည်၌ "ကရံ"ရုပ်ကို တွေ့ရသဖြင့် ဝါသဒ္ဒါကို ဝိကပ္ပနတ္ထ ဟုသာ အတည်ပြုသင့်တော့သည်။

သော ဂစ္ဆံ (ဂစ္ဆန္တောဝါ) ဂဏ္ဍာတိ။ ။ဤ၌"သော+ဂဏ္ဍာတိ"ဟု ကတ္တားနှင့် ကြိယာကို ထည့်ထားခြင်းကြောင့် "ဂစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တော"စသော အနှုပစ္စယန္တပုဒ်များသည် "ဂစ္ဆံ–သွားသူသည်"ဟု ပဓာနကတ္တား အဖြစ်ဖြင့်လည်း မနေနိုင်, "ဂစ္ဆံ–သွား၏"ဟု ကြိယာအဖြစ်ဖြင့်လည်း မနေနိုင်ဟု သိစေသည်၊ သို့သော် ဘဝန္တသဒ္ဒါ၌ကား "ဘဝံ–အရှင်သည်"ဟု ပဓာနကတ္တား နေနိုင်သေး၏။

• • • • • • • • • • • •

(၁၀၈) အသိမှိ ကာရိယာတိဒေသောယံ။ ။[ကာရိယ=ပြုစီရင်မှုကို+အတိဒေသ=ညွှန်ပြသောသုတ်၊] သိမှတစ်ပါးကြောင့် နှကို နှုငဲ့ရာ၌ တကယ်ကို နှုဖြစ်သွားသည်မဟုတ်၊ "နှုဿန္တော"စသော သုတ်တို့ကို နှုကို စီရင်သကဲ့သို့ နှကိုလည်းစီရင်ပါဟု ထိုထိုသုတ်များဖြင့် စီရင်ဖို့ရာ ညွှန်ပြသည်၊ ဥပမာ "ဒီကလေးကို မိမိသားရင်းလို မှတ်ပါ"ဟု အပ်နှံရာ၌ ကလေးသည် သားရင်းမဖြစ်, သားအရင်းကို စောင့်ရှောက်သလို စောင့်ရှောက်မှုသာ ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ ["အသိမှိကာရိယာတိဒေသောယံတိ–နှု ဝါတိ အယံ အတိဒေသော၊ ယံ နှုဿ ကာရိယံ ဝိဟိတံ၊ တမေဝ နှသဒ္ဒဿာတိ အတိဒိဿတိ နိဒ္ဒိသတိ"–ဋီကာ။]

ပဒမာလာ။ ။ဂစ္ဆန္တော ဂစ္ဆန္တာ-သွားကုန်သော၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ ဘော ဂစ္ဆံ, ဂစ္ဆ, ဂစ္ဆာ-အို...သွားသူ၊ ဘောန္တော ဂစ္ဆန္တော, ဂစ္ဆန္တာ-တို့၊ပေ၊ ဂစ္ဆန္တေသု-သွားသူတို့၌၊... မဟံ-မဟန္တသဒ္ဒါ၊ (ဤအတိုင်း ပေး၊) ဝဏ်-ဝဏ္ဏသဒ္ဒါ၊ ဣစ္စာဒယော-ဤသို့အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤ ဂစ္ဆန္တံ အတူတည်း။

(၁၀၉) ဘဝန္တသဒ္ဒသ-၏၊ ဂယောနာသဝစနေသု-ဂသီ, ယော, နာ,သ ဝိဘတ်တို့၌၊ ဝိသေသော-ရုပ်အထူးသည်၊ (အတ္ထိ-၏၊) သော ဘဝံ, ဘဝန္တော-ထိုအရှင်သည်၊ ဘဝတောတိ-ဘဝတောပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

သြဘာဝေါ ကွစိ ယောသု ဝကာရသ။ ။[သုတ်နက်, ယောသု-တို့ကြောင့်၊ ဝကာရသ-ဝအက္ခရာ၏၊ ကွစိ-၌၊ သြဘာဝေါ-သြအဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊] ယောဣစ္စတောသု-ယောဟူသော ဤဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ ဘဝန္တ ဣစ္စတောသ-ဘဝန္တ ဟူသော ဤသဒ္ဒါ၏၊ ဝကာရသ သြဘာဝေါ ဟောတိ ကွစိ၊ တေ ဘောန္တာ,ဘဝန္တော,ဘဝန္တာ-ထို အရှင်တို့သည်၊ [ဤသုတ်သည်

ပဒမာလာ။ ။အံ့ဝိဘတ်ဖြင့် ဂစ္ဆံရုပ် တချို့စာ၌ ပါ၏၊ ရူပသိဒ္ဓိအလို မပါသင့်၊ အခြားကျမ်းများအလိုမူ "ဂစ္ဆံ"ဟု ရှိနိုင်သည်၊ သွာဖြင့် "ဂစ္ဆန္တာ"ရုပ်လည်း တချို့စာ၌ ကျသည်၊ "ဂစ္ဆသ"လည်း အခြားကျမ်းများအလို ရှိနိုင်သည်။

ဧဝံ မဟံ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒယော။ ။"**မဟံ မဟန္တော, မဟန္တာ မဟန္တော**"စသည်ဖြင့် ဂစ္ဆန္တအတိုင်း ရုပ်စဉ်ပါ၊ ["**သုဏံ ပူဇံ**"-"**စဝံ ပိယံ**"တို့၌ "**သုဏံ ပစံ**"-"**စဝံ မိယံ**"ရှိသော သိဟိုဠ်မှသာ ပထျာဝတ္တာဂါထာ ထုံးစံကျ၍ ကောင်း၏၊] မဟံ-ကြီးသူ, မြတ်သူ, အများ၊ စရံ-လှည့်လည်သူ၊ တိဋ္ဌံ-ရပ်တည်သူ၊ ဒဒံ-ပေးသူ၊ ဘုဉ္ဇံ-စားသူ၊ သုဏံ-နားထောင်သူ၊ ပစံ-ချက်သူ၊ ဧယံ-အောင်သူ, နိုင်သူ၊ ဧရံ-ဆွေးမြေ့, အိုမင်းသူ၊ စဝံ-ရွှေ့လျောသူ၊ မိယံ-သေသူ၊ သရံ-အောက်မေ့သူ၊ ကုဗ္ဗံ-ပြုသူ၊ ဧပံ-ရွတ်ဖတ်သူ၊ ဝဏ်-သွားသူ၊ ဣစ္စာဒယောဖြင့် အရဟန္တ ကရောန္တသဒ္ဒါ စသည်ကို ယူ၊ ထိုရုပ်များ၌ မှတ်ဖွယ်ကို အခြေပြု နာမ်ဂိုဏ်း၌ ပြထားပြီ။

• • • • • • • • • • • •

ဘောန္တော။ ။ဘောန္တောကို "**ဘဝန္တ**"တည်, ယောသက်, (ရူပသိဒ္ဓိအလို) ဤ "**သြဘာဝေါ ကွစိ ယောသု ဝကာရသ**"သုတ်ဖြင့် ဝကို သြပြု,ခွင်း,ချေ,ကပ်, (ဘောန္တ) နှုတ်ကို နှုတ်ကဲ့သို့ ငဲ့၍ "**နှုသ္သတ္ထော**"သုတ်ဖြင့် နှောပြု, ဘောန္တော ပြီး၏၊ (ဂစ္ဆန္တာကဲ့သို့) ယောကို အာပြု၍ ဘောန္တာရုပ်ကိုလည်း ပြလိုကြ၏၊ သို့သော် ထိုရုပ်ကား ပါဠိတော်များ၌ ရှိဟန်မတူ။

• • • • • • • • • • • •

ယခု ကစ္စည်းကျမ်းများ၌ မပါ၊ **"ရှေးပါဠိမဟုတ်"**ဟု နျာသ ပယ်ထားသည်ကို ရူပသိဒ္ဓိက ပြန်ယူထားသည်ဟု မှတ်၊ နျာသအလို **"ဘောဂေတု"**၌ တုသဒ္ဒါဖြင့် ဘဝန္တသဒ္ဒါကို **"ဘောန္တ"** ပြုနိုင်သည်။

(၁၁၀) ဘဝတော့တိ ဝတ္တတေ။

ဘော ဂေ တု။ ။(၂၃၄) ပရေ ဂေ သဗ္ဗသော ဘဝန္တသဒ္ဒသ ဘော ဟောတိ၊ တုသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ဘန္တေ ဘောန္တာဒိစ-ဘန္တေအပြု, ဘောန္တအပြု အစရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ၊) ဂလောပေါ-ဂသိချေ၊ ဘော, ဘန္တေ, ဘောန္တ, ဘောန္တာ-အိုး..အရှင်၊ ဘောန္တော, ဘဝန္တော, ဘဝန္တာ-အိုး...အရှင်တို့၊ ဘဝန္တံ-အရှင်ကို၊ ဘောန္တေ, ဘဝန္တေ-အရှင်တို့ကို၊ နာသေသု-နာဝိဘတ် သဝိဘတ်တို့၌၊ သြဘာဝေါ ကွစိတိ ယောဂဝိဘာဂေန-**"သြဘာဝေါ ကွစိ"** ဟူသော

---

(၁၁၀) **တုသဒ္ဒေန ဘန္တေ**။ ။["ဘော"အဖွင့်ကို ကစ္စည်းဋီကာ၌ ရှုပါ၊] ဘောဂေတု၌ တုသဒ္ဒါဖြင့် ဘဝန္တကို **"ဘန္တေ-ဘောန္တ"**စသည်လည်းပြု၍ ဂသိကို ချေလျှင် **"ဘန္တေ-ဘောန္တ"**ဟု အာလုပ်ဧကဝုစ်များ ဖြစ်သတဲ့၊ ထိုတွင် **"ဘန္တေ"**ကို **"အာမန္တန (ခေါ်ခြင်း-ထူးခြင်း) အနက် နိပါတ်ပုဒ် (ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂ မျိုး)"**ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် မိန့်သည်၊ ထိုအမိန့်အတိုင်းလည်း ပြယုဂ်များစွာ ရှိ၏၊ ဘောန္တကား အာလုပ်ဧကဝုစ်ရပ်ပင်၊ ဘောန္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကစ္စည်းဝတ္ထိ၌လာသော ဘဒ္ဒေအပြုကို ဟူလိုဟန်တူသည်၊ သို့သော် ထို ဘဒ္ဒေရပ်လည်း **"ဘဒ္ဒါ"**ဟူသော အာပစ္စယန္တ ဣတ္ထိလိင် သဒ္ဒါရင်းမှ (ကညေကဲ့သို့) ဘဒ္ဒေဖြစ်ရသည်ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် မိန့်သည်။

ဘော ဘန္တေ စသည်။ ။ဘော,ဘန္တေ,ဘောန္တ,ဘောန္တာတို့ကား အာလုပ်ဧကဝုစ်ရပ်၊ ထိုတွင် ဘောန္တ,ဘောန္တာတို့ကို ဘောန္တပြုပြီးနောက် (ဘော ပုရိသ-ပုရိသာ)တို့ကဲ့သို့ အကာရပိတာဒျန္တာနမာ-အာကာရောဝါတို့ဖြင့် စီရင်၊ ဘောန္တော, ဘဝန္တော, ဘဝန္တာတို့ကား အာလုပ်ဗဟုဝုစ်၊ (ရှုပ်ပြီးပုံမှာ ပဌမာ ဗဟုဝုစ်အတိုင်းပင်၊) ထို့နောက် **"ဘဝန္တံ"**ဟု ဒုတိယာဧကဝုစ်ဖြင့် တစ်ရပ်သာ ရှိသော်လည်း **"သတိမံ-သတိမန္တံ"**ကဲ့သို့ **"ဘဝံ ဘဝန္တံ"**ဟု ၂ ရပ် ရှိစေလိုကြသည်၊ **"လုဒ္ဓံ တံ ဘောန္တံ နိရယေ ဝသန္တံ"** ဟူသော နာရဒကဿပဇာတ်၌ ဘောန္တံရပ်လည်း ရှိ၏၊ သြဘာဝေါ ကွစိဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဝကို သြပြု၍ စီရင်၊ **"ဘောန္တေ"**ဒုတိယာဗဟုဝုစ်ရပ်၌ သြဘာဝေါ ကွစိ ယောသု ဝကာရဿသုတ်ဖြင့် ဝကို သြပြု၊ ထို့နောက် ယောကို ဧပြုရုံသာ။

နာသေသု။ ။နာနှင့်သဝိဘတ်တို့၌ ယောသုကို ဖြုတ်၍ **"သြဘာဝေါ ကွစိ"** ဟူသော ဒွိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဝကို သြပြု (ဂစ္ဆတာ ဂစ္ဆတောကဲ့သို့) ဆက်၍ စီရင်၊ ဣတ္ထာဒိဖြင့် နံဝိဘတ်မှစ၍ ကျန်ရပ်များကို ယူပါ၊ ထိုရပ်များကို ဂစ္ဆန္တသဒ္ဒါ နည်းမှီး၍ သိနိုင်လောက်ပြီ၊ ရပ်စဉ်ပုံကို အခြေပြုနာမ်ဂိုဏ်း၌ ရှုပါ။

ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ သြဘာဝေါ-သြပြု၊ ဘောတော,ဘဝတာ,ဘဝန္တေန-ဖြင့်၊ ဘောတော,ဘဝတော,ဘဝန္တသ-အား၊ ဣစ္ဆာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

(၁၁၁) **ဘဒန္တသ ဘဒ္ဒန္တ ဘန္တေ။** ။[ဘဒန္တသ-ဘဒန္တသဒ္ဒါ၏၊ ဘဒ္ဒန္တ ဘန္တေ-ဘဒ္ဒန္တ အပြု, ဘန္တေ အပြုတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊] ပရေ, ဂေ-ဂသိ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယောသုစ-ယောဝိဘတ်တို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗသေဝ-သော၊ ဘဒန္တသဒ္ဒသ-၏၊ ဘဒ္ဒန္တ ဘန္တေ ဣတိ-ဘဒ္ဒန္တ ဘန္တေ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ-တို့သည်၊ ကွစိ-၌၊ ဟောန္တိ၊ သော ဘဒ္ဒန္တ,ဘန္တေ-အို...အရှင်၊ ဘဒန္တ, ဘဒန္တာဝေါ-ဘဒန္တ, ဘဒန္တာဟုလည်း ရှိ၏၊ ဣစ္ဆာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုရိသသဒ္ဒသမ်-တူ၏။

---

(၁၁၁) ဤသုတ်လည်း ယခုသုတ်စဉ်၌ မပါ၊ နျာသ ပယ်ထားသည်ကို ရှုပသိဒ္ဓိက ထပ်မံ ထည့်စွက်အပ်သော သုတ်ပင်တည်း၊ ပယ်လည်း ပယ်သင့်ပေ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊...ဘဒ္ဒန္တဖြစ်ဖို့ရာ ဒဠ္ဎောဘော်လာရုံဖြင့် ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း, ဘန္တေ ရုပ်လည်း ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂ မျိုးရ နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ ဤသုတ်အလိုအတိုင်း ဆိုလျှင် "**ဘဒန္တ**"ပုဒ်ရင်းသာတည်း၊ ထို့နောက် ဂသိနောင်းရာ၌ ဘဒ္ဒန္တပြု, ဂသိချေ, ပြီး၏၊ ဘဒန္တကို ဘန္တေပြု, ဂသိချေ၊ ဘဒန္တ ဘဒန္တာရုပ်တို့လည်း သော ပုရိသ ပုရိသာကဲ့သို့ ပြီးသော အာလုပ်ဧကဝုစ် ရုပ်များပင်တည်း။

ဣစ္ဆာဒိ ပုရိသသဒ္ဒသမ်။ ။ဘဒန္တော-အရှင်သည်၊ ဘဒန္တာ, ဘဒ္ဒန္တာ-တို့သည်၊ သော ဘဒ္ဒန္တ, ဘန္တေ, ဘဒန္တ, ဘဒန္တာ-အို...အရှင်၊ ဘောန္တော ဘဒန္တာ ဘဒ္ဒန္တာ ဘန္တေ-အို...အရှင်တို့၊ ဘဒန္တံ-ကို၊ ဘဒန္တေ, ဘဒ္ဒန္တေ-တို့ကို၊ ဘဒန္တေန, ဘဒ္ဒန္တေန၊ ဘဒန္တေဟိ, ဘိ-ဘဒ္ဒန္တေဟိ, ဘိ၊ ဘဒန္တသ, ဘဒ္ဒန္တသ၊ ဘဒန္တာနံ ဘဒ္ဒန္တာနံ၊ ဘဒန္တသ္မာ, မှာ, န္တာ, ဘဒ္ဒန္တသ္မာ, ဘဒ္ဒန္တမှာ, ဘဒ္ဒန္တာ၊ ပေ၊ ဘဒန္တေသု, ဘဒ္ဒန္တေသု-တို့၌၊ [သုတ်၌ ဂသိယော နောင်းရာဝယ် "**ဘဒ္ဒန္တ-ဘန္တေ**"ပြုသည်ဟု ဆိုသောကြောင့် ထို ၂ ဝိဘတ်၌သာ ဘဒ္ဒန္တအပြု ထည့်၍, ဘန္တေအပြုမှာ ပဌမာ ဒုတိယာယောတို့၌ မရှိသင့်သောကြောင့် မထည့်ဘဲ ထားသည်။]

သက္ကတနှင့် အဋ္ဌကထာ။ ။သက္ကတ၌ "**ဘဒန္တ-ပူဇော်အပ်သူ**"သံယုဂ်မဲ့ ဒတစ်လုံးတည်း ရှိ၏၊ ကာဠုဒါယိထေရ်ဋီကာ၌ "**ဘဒန္တော ဝုစ္စတိ ဂုဏဝိသေသ ယုတ္တော, ဧကဿ ဒကာရဿ လောပံ ကတ္တာ=ဂုဏ်အထူးနှင့် ယှဉ်သူကို ဒတစ်လုံး ချေ၍ ဘဒန္တံဟု ဆိုအပ်၏**"ဟု မိန့်၏၊ ဤ၌ "**ဒတစ်လုံး ချေ၍**"ဟု ဆိုသဖြင့် ပုဒ်ရင်းမှာ "**ဘဒ္ဒန္တ**"ဟု ဒ ၂ လုံးရှိကြောင်း သိသာ၏၊ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ "**ဘဒန္တ=ဘဒ္ဒန္တ**" ပါ၌ ၂ ထွေလုံး ပါဠိသုံးရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • •

(၁၁၂) **သန္တ သဒ္ဒသ သောတ ဘော ဗော စန္ဓေ။** ။(၁၈၅) ပေ၊ သသဒ္ဒါဒေသော-သသဒ္ဒါအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ပေ၊ စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ အဘာကာရေပိ-ဘမှတစ်ပါး, အခြားအကွာရာနှောင်းရာ၌လည်း၊ သမာသေ-သမာသ်၌၊ ကွစိ-၌၊ သကာရာဒေသော-သအပြုသည်၊ (ဟောတိ၊) သဗ္ဗို-သူတော်ကောင်းတို့ဖြင့်၊ သေတိ ကိ၊ သန္ဓေ ဟိ-သန္ဓေ ဟိ ပြုရပ်၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုး ရှိ၏၊ သေသံ-ကြွင်းသောရပ်အပေါင်းသည်၊ ဂစ္ဆန္တ သဒ္ဒသမံ-တူ၏၊ [အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု၊] [သန္ဓ သဒ္ဒါသည် ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်သော်လည်း အန္တ ပစ္စယန္တ မဟုတ်, သမုဓာတ်, တပစ္စည်း, ဓာတွန်(မ်)ကို (နှ)ပြု၍ ပြီးသည်၊ ထို့ကြောင့် ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းဝင်မှန်လျှင် အန္တ ပစ္စယန္တ ချည်း ဖြစ်ရမည်ဟု ကိန်းသေမဟုတ်ကြောင်းကို သတိပြုပါ။

---

(၁၁၃) ရာဇေဗြဟ္မတ္တသခသဒ္ဒါဒီနံ-ရာဇ,ဗြဟ္မ,အတ္တ,သခသဒ္ဒါ အစရှိသည်တို့၏၊ ဘေဒေါ-ရပ်အထူးသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊...တထေဝ-ထို့အတူပင်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သိအစရှိသော ဝိဘာတ်သက်၊ **"ရာဇ+သိ"**ဣတိ-ဟူ၍၊ ဌိတေ-တည်ပြီးသော်၊ (**"သိဝစနဿ အာကာရော"**၌ စပ်၊) ဗြဟ္မတ္တသခရာဇာဒိတောတိ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဓိကာရော။

သျာစ။ ။(၁၈၆) ပေ၊ အာဒိသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ အာတုမာဒိသဒ္ဒတောစ-အာတုမ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ(နှောက်၌)လည်း၊ [အာတုမာဒိ၌ အာဒိဖြင့် **"ဥသ္မာ-အင္ဂေ၊ ဘောသ္မာ-ကြောက်ဖွယ်"**စသည်ကို ယူ၊] (သိဝစနဿ အာကာရော ဟောတိ၊) သရလောပါဒိ၊ ရာဇာ တိဋ္ဌတိ။ [၁၁၆သုတ် လွယ်ပြီ။]

(၁၁၇) သုတ်၌၊ စသဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝိကပ္ပနတ္ထော-ဝိကပ်အနက်ရှိ၏၊ သုဟိနံသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒီဃော-ဒီဃပြု၊ ရာဇူဟိ ရာဇူဘိ-တို့ဖြင့်၊ ရာဇေဟိ ရာဇေဘိ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ [စသဒ္ဒါ၏ ဝိကပ်အနက်ကြောင့် **"ရာဇေဟိ-ဘိ"**ရပ်လည်း ရှိနိုင်သည်-ဟူလို၊ သုဟိသွကာရော ဧဖြင့် စီရင်၊] ထို့နှောက်(၁၁၉) လွယ်ပြီ။

(၁၂၀) ပဋ္ဌမိယံ-ပဋ္ဌမီဝိဘာတ်၌။

အမှတုမှန္တ ရာဇဗြဟ္မတ္တသခသတ္ထုပိတာဒီဟိ သ္မာနာဝ။ ။(၂၇၀) အမှ၊ ပေ၊ ပိတုဣတ္ထေ၀ေ၀မာဒီဟိ-အမှ, တုမှ, န္တ ပစ္စယန္တ, ရာဇ, ဗြဟ္မ, အတ္တ, သခ, သတ္ထု, ပိတု အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ၊ (ပရံ-နှောက်ဖြစ်သော၊) သ္မာဝစနံ-သ္မာဝိဘာတ်ကို၊ နာဝ-နာဝိဘာတ်ကိုကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏၊ [ပိတာဒီဟိ၌ အာဒိဖြင့် တုပစ္စည်း အဆုံးရှိသော မာတု ကတ္တု စသည်ကိုယူဟု ဋီကာဆိုး၏။]

ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ သွာဝစနသ–၏၊ နာဗျပဒေသော–နာဝိဘတ်ကဲ့သို့ ၎င်း၊ ပန–ဆက်ဦးအံ့၊ အတိဒေသော–အတိဒေသသုတ်သည်၊ ဆဋ္ဌော–၆ ပါး အပြားရှိ၏၊ ဗျပဒေသော၊ ပေ၊ ဆဋ္ဌောတိ–ဗျပဒေသော၊ ပေ၊ ဆဋ္ဌောဟူ၍၊ ဝုတ္တာ–ရှေးဆရာတို့လည်း ဆိုအပ်ပြီ။...အတိဒေသော–အတိဒေသသုတ်သည်၊ ဗျပဒေသော–ဗျပဒေသာတိဒေသသုတ်လည်းကောင်း၊ နိမိတ္တာ–နိမိတ္တာတိဒေသသုတ်လည်းကောင်း၊ တံ ရူပံ–တံ ရူပါတိဒေသသုတ်လည်းကောင်း၊ တံ သဘာဝတာ–တံ သဘာဝတာတိဒေသသုတ်လည်းကောင်း၊ သုတ္တာ–သုတ္တာတိဒေသသုတ်လည်းကောင်း၊ တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ ကာရိယံ–ကာရိယာတိဒေသသုတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဆဋ္ဌော–ရှိ၏။

---

(၁၂၀) **နာဗျပဒေသော**။ ။ဗျပဒေသသဒ္ဒါသည် အမည်သည်ဟု အနက်ကို ဟော၏၊ ဤ အမှတုမှန်၊ စသောသုတ်ကား ရူပါတိဒေသသုတ်တည်း၊ သွာဝိဘတ်ဖြင့် ဗြဟ္မုနာရုပ်၌ **"ပဋ္ဌမိယံ နာဘာဝါတိဒေသော"**ဟု ရှိသည်မှာ မကောင်းပါ၊ **"သွာဝစနသ နာဘာဝါတိဒေသော"**ဟုသာ ပါ၌မှန်ရှိရာ၏၊ သိဟိုဠ်မှု၌ **"နာဗျပဒေသာတိဒေသော"** ဟု ရှိသည်မှာလည်း သင့်မည်မထင်။ [နံမှိ တံ ဝါ သုတ်၏ အဆက်၌လည်း **"နာဗျပဒေသော"**ဟု ဆိုခဲ့သေး၏, စဉ်းစားဖွယ်ပင်။]

အတိဒေသ။ ။**"အတိဒိသတိ–ညွှန်ပြတတ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ အတိဒေသော–မည်၏"**နှင့်အညီ **"နာ ကို နာ၊ သွာကို နာ"** စသည်ဖြင့် ညွှန်ပြတတ်သောကြောင့် အတိဒေသသုတ်ဟု ခေါ်၏၊ ထိုအတိဒေသသုတ်သည် (ဂါထာ၌ လာသည့်အတိုင်း) ဗျပဒေသာတိဒေသ စသောအားဖြင့် ၆ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင်...

ဗျပဒေသ။ ။[ဝိ+အပ+ဒိသ,ဏ၊] ဗျပဒေသသဒ္ဒါသည် ကထန(ပြောဆိုခြင်း), သညာ(နာမည်), ကာပဋ္ဌ (ကောက်ကျစ်သူ၏အဖြစ်)ဟူသော အနက်တို့တွင် ဤ၌ သညာအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် နာမည်ကို ညွှန်ပြသောသုတ်သည် ဗျပဒေသာတိဒေသသုတ်မည်၏၊ ထိုသုတ်ကား **"တဒ္ဓိတသမာသကိတကာ နာမံ ဝါ တဝေတုနာ ဒိသုစ"**သုတ်တည်း၊ မှန်၏–ထိုသုတ်သည် တဒ္ဓိတ်စသည်ကို **"နာမ်"**အမည်ရအောင် ညွှန်ပြသောသုတ်တည်း၊ [နာမံဝ–တဒ္ဓိတ၊ ပေ၊ ဒိသုစ သုတ်သည်၊ ဗျပဒေသော–အမည်ကို ညွှန်ပြသောသုတ်တည်း။]

နိမိတ္တ။ ။သရာ သရေ လောပ်သုတ်၌ **"သရေ"**ကို နိမိတ်ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ နှောင်းသော အက္ခရာကို နိမိတ်ဟု ခေါ်၏၊ ထိုနိမိတ်ကို ညွှန်ပြသော နိမိတ္တာတိဒေသသုတ်ကား **"တထာ ကတ္တာရိ"**သုတ်တည်း၊ မှန်၏–ထိုသုတ်သည် ဘော ကံဟော ယပစ္စည်းကဲ့သို့ ကတ္တားဟော ယပစ္စည်း နိမိတ်ကို ညွှန်ပြသည်၊ [တထာ ကတ္တာရိ–တထာ ကတ္တာရိစသုတ်သည်၊ နိမိတ္တံ–နိမိတ်ကို ညွှန်ပြသောသုတ်တည်း။]

တံ ရူပ။ ။[တံ ရူပ–ထိုရုပ်သွင်၊] သွာဟူသော ရုပ်ကို **"နာ"**ရုပ်သွင်တစ်မျိုး ပြောင်းသွားအောင် (သွာကို နာဖြစ်အောင်) ညွှန်ပြသော တံ ရူပါတိဒေသသုတ်ကား ဤ**"အမှတုမှ၊ပေ၊သွာနာဝ"**သုတ်ပင်တည်း၊ ထိုစကားမှန်၏–သွာဝိဘတ်ဖြင့်**"ဗြဟ္မုနာ,**

တတြ-ထိ ၆ မျိုးတို့တွင်၊ အယ်-ဤသုတ်သည်၊ ဗြဟ္မတ္တသခါဒီသု-ဗြဟ္မ, အတ္တ, သခ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့၌၊ ပါဠိသာမတ္ထိယတော-ဗြဟ္မုနှာ, အတ္တနှာ, သခီနှာပါဠိ၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့်၊ ရူပါတိဒေသော-ရူပါတိဒေသသုတ်တည်း၊...သေသ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ တတိယာသမ်-တတိယာဝိဘတ်နှင့် တူ၏၊ [သွာကို နှာဟု ငဲ့ခြင်းမှ ကြွင်းသောအစီအရင်သည်၊. တတိယာဝိဘတ်ကို စီရင်ပုံနှင့် တူပြီ-ဟူလို၊] ရညာ-မှ၊ အပေတိ-ဖဲ၏၊ ရာဇူဟိ,ရာဇူဘိ, ရာဇေဟိ, ရာဇေဘိ-တို့မှ၊ ရညော, ရာဇိနော-၏၊ သန္တိက-ဥစ္စာ၊ ရညံ, ရာဇူနံ, ရာဇာနံ-တို့၏၊ [ထို့နောက် ..၁၂၁ သုတ်လည်း လွယ်ပြီ၊] ရညေ, ရာဇိနိ-၌၊ ပတိဋ္ဌိတံ-တည်၏၊ ရာဇူသု, ရာဇေသု-တို့၌။

အတ္တနှာ, သခီနှာ"ဟု ပါဠိများရှိ၏၊ ထိုပါဠိများ၏ သတ္တိကြောင့် ဤအမှ တုမှ နှုစသောသုတ်ကို တံ ရူပါတိဒေသ (တံဖြုတ်၍ **"ရူပါတိဒေသ-သွာရပ်ကို နှာရပ်ဖြစ်အောင် ညွှန်းသော"**)သုတ်ဟု သိသာပြီ၊ ထို့ကြောင့် **"တတြာယံ ဗြဟ္မတ္တ၊ ပေ၊ ရူပါတိဒေသော"**ဟု မိန့်သည်။ [သွာနှာဝ-အမှတုမှ၊ ပေ၊ သွာနှာဝသုတ်သည်၊ တံ ရူပ်-ထိုရုပ်သွင်ရှိအောင် ညွှန်ပြသောသုတ်တည်း။]

တံ သဘာဝ။ ။ဣတ္ထိလိင်သဘောမှ ပုလ္လိင်သဘောတစ်မျိုး ပြောင်းသွားအောင် ညွှန်ပြသော သုတ်သည် **"တံ သဘာဝါတိဒေသ"**မည်၏၊ ထိုသုတ်ကား **"ဣတ္ထိယံ ဘာသိတပုမိတ္ထိ ပုမာဝစေ"**သုတ်တည်း၊ [ပုမာဝ-ဣတ္ထိယံ ဘာသိတပုမိတ္ထိ ပုမာဝစေသုတ်သည်၊ တံ သဘာဝေါ-ဣတ္ထိလိင်ကို ထိုပုလ္လိင်သဘောရှိအောင် ညွှန်ပြသောသုတ်တည်း။]

သုတ္တံ။ ။ထိုထို စီရင်မည့်သုတ်များကို ညွှန်ပြသောသုတ်သည် **"သုတ္တာတိဒေသ"** သုတ်မည်၏၊ အနုပဒိဋ္ဌာနံ ·ဝုတ္တယောဂတောသုတ်တည်း၊ [အနုပဒိဋ္ဌာနံ-အနုပဒိဋ္ဌာနံ ဝုတ္တယောဂတောသုတ်သည်၊ သုတ္တံ-သုတ်ကို ညွှန်ပြသောသုတ် မည်၏။]

ကာရိယ။ ။ကာရိယသဒ္ဒါသည် ပြုစီရင်ခြင်းအနက်ကို ဟောဘ၏၊ သေသေသု နှုဝသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ [သေသေသု နှုဝ-သေသေသု နှုဝသုတ်သည်၊ ကာရိယံ-အပြု အစီအရင်ကို ညွှန်ပြသောသုတ် မည်၏။]

အောက်ပါဂါထာသည် **"ဗျဝဒေသော နိမိတ္တာ"**ဂါထာနှင့်ဆက်၍ ကျက်ရန်တည်း၊ ဆိုင်ရာအဓိပ္ပာယ်၌ အနက်ပေးခဲ့ပြီ၊ ထို့ပြင် ပြခဲ့သော အတိဒေသသုတ်များတွင် သုတ္တာဒိဒေသမှ တစ်ပါးသော သုတ်များ၌ အတိဒေသ ထင်ရှားဖို့ရာ ဣဝပုဒ်, တထာ ပုဒ်များ ပါကြ၏၊ ထို့ကြောင့်လည်း ထိုသုတ်များကို အတိဒေသသုတ်ဟု ဆိုရသည်။

ဗျပဒေသော တု နာမံဝ, တထာ ကတ္တာရိ နိမိတ္တံ၊
တံ ရူပ် ပန သွာနှာဝ, တံ သဘာဝေါ ပုမာဣဝ၊
သုတ္တံ အနုပဒိဋ္ဌာနံ, သေသေသု နှုဝ ကာရိယံ။

• • • • • • • • • • •

(၁၂၂) ဗြဟ္မသဒ္ဒသစ-၏လည်း၊ ဂနာသသို့သု-ဂသိ,နာ,သ,သို့ ဝိဘတ်တို့၌၊ ဝိသေသော-ရုပ်အထူးသည်၊ (အတ္ထိ၊) ဗြဟ္မာ-ဗြဟ္မာ၊ ဗြဟ္မာနော-တို့၊ အာလပနေ-၌၊ ဧတိ-ဧပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ဗြဟ္မဏော ဂဿစ။ ။(၁၉၃) ဗြဟ္မသဒ္ဒတော (ပရဿ) ဂဿ-ဂသိ၏၊ ဧကာရော ဟောတိ၊ [“**စဂ္ဂဟာဏ**”ဟု သီးခြားဖွင့်လတ်ဖြစ်သောကြောင့် “**ဂဿစ**”ဟု စ ပါနေခြင်းသည် မကောင်း၊] စဂ္ဂဟာဏ-စသဒ္ဒါသည်၊ ဧဂဟာဏာ နုကမုနတ္ထံ-ဧသဒ္ဒါကို ငင်ခြင်းအနက် ရှိ၏၊ ဘော ဗြဟ္မေ-အို..ဗြဟ္မာ၊ ဘောန္တော ဗြဟ္မာနော-တို့၊ ဗြဟ္မာနံ-ဗြဟ္မံ-ကို၊ ဗြဟ္မာနော-တို့ကို။

(၁၂၃) ဝိပရိဏာမေန-ဝိဘတ်ပြောင်းလွဲသောအားဖြင့်၊ ဗြဟ္မသာတိ အန္တောတိ စ ဝတ္တတေ။

ဥတ္တံ သနာသု။ ။(၁၉၄) ပေ၊ ဥတ္တံ+ဣတိ-ဥတ္တံဟူသော၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသော-ဘောအနက်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော သဒ္ဒါသည်၊ ကတ္ထစိ-အချို့အရာ၌ (အချို့သော သဝိဘတ်အရာ၌-ဟူလို၊) အဘာဝဒဿနတ္ထော-ဥ အပြု၏ မရှိခြင်းကို ပြုရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ဗြဟ္မုနာ-ဖြင့်၊ ဗြဟ္မေဟိ, ဗြဟ္မေဘိ-တို့ဖြင့်။

(၁၂၄) သသို့-သဝိဘတ်၌၊ ဥတ္တေ-ဥအဖြစ်ကို၊ ကတေ-သော်၊ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာ စျလာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ လသညာယံ-လအမည်ကို၊ (ကတာယံ-ပြုအပ်ပြီးသော်။)

စျလတော သသ နောဝါ။ ။(၁၁၇) စျလသညေဟိ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏေဟိ ပရဿ၊ သဣတိ-သဟူသော၊ ဧတဿ ဝစနဿ-ဤဝိဘတ်၏၊ နောဣတိ-နောဟူသော၊ အာဒေသော-သည်၊ ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ ပေ၊ ဗြဟ္မုနံဝါ-ဗြဟ္မုနံဟုလည်း ရှိ၏။

---

(၁၂၃) **ဥတ္တံ၊ ပေ၊ အဘာဝဒဿနတ္ထော။** ။“ဥဿ-ဥ၏+ဘာဝေါ-အဖြစ်တည်း၊ ဥတ္တံ-ဥ၏အဖြစ်” ဤသို့ တ္ထပစ္စည်းသည် ဘာဝအနက်၌ သက်ရကား ဥတ္တံကိုလည်း “ဘာဝနိဒ္ဒေသ=ဘာဝအနက်ဟော တ္ထပစ္စည်းဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သောသဒ္ဒါ”ဟု ခေါ်သည်၊ “ဥ-သနာသု”လောက်တွင်ဆိုက ပြီးကောင်းလျက် “ဥတ္တံ”ဟု တ္ထပစ္စည်း အပိုထည့်၍ ဆိုခြင်းကြောင့် (“**သဒ္ဒါဓိကာ အတ္ထာဓိကော**”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ) အချို့နေရာ၌ သ,နာ နှောင်းသော်လည်း ဥ မပြုရဟု အနက်ပိုကို သိရခြင်းအကျိုး ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် သဝိဘတ်ဖြင့် ဥမပြုဘဲ “ဗြဟ္မသ”ရုပ်လည်း ရှိရပြန်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၁၂၄) **ဥတ္တန္တိ ယောဂဝိဘာဂေန။** ။“ဗြဟ္မ+နံ”ဖြစ်သောအခါ ဥတ္တံ သနာသု

ဥတ္တာန်ကို ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ [ဥတ္တံသနာသုသုတ်၌ ဥတ္တံဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊] အညတ္ထာပိ-သနာဝိဘတ်မှ အခြားဝိဘတ်ကြောင့်လည်း၊ ဥတ္တံ-ဥပြု၊ ပဋ္ဌမိယံ-၌၊ နာဘာဝါတိဒေသော-နာအဖြစ်ကို ငဲ့ညွှန်းခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ဗြဟ္မုနာ-မှ၊ ပေ၊ ဗြဟ္မုနံဝါ-ဗြဟ္မုနံဟုလည်း ရှိ၏။

(၁၂၅) ဗြဟ္မတော တု သိမ်ံနိ။ ။(၁၉၇) ပေ၊ တုသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ကမ္မ စမ္မမုဒ္ဓါဒိတောစ-ကမ္မ,စမ္မ,မုဒ္ဓ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှလည်း၊ (ပရသ, သိမ်ံဝစနသ-၏၊) ကွစိ, နိ-နိအပြုသည်၊ ဟောတိ၊) ဗြဟ္မနိ-၌၊ ဗြဟ္မေသု၊ [ဤ တုဂ္ဂဟဏေနဏ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှုပါ။]

(၁၂၆) အတ္တသဒ္ဒသ-၏၊ တတိယာဒိသွေဝ-တတိယာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၌သာ၊ ဝိသေသော(အတ္ထိ၊) [ဧဝဖြင့် ပဌမာ ဒုတိယာကိုကန့်၊ ပဌမာ ဒုတိယာတို့၌ ရာဇာနှင့် တူပြီ-ဟူလို၊ အတ္တာ-အတ္တ၊ ပေ၊ အတ္တာနော၊ နာမ်ိ-နာဝိဘတ်၌၊ အကမ္မန္တ သာစာတိ ဧတ္ထ-အကမ္မန္တ သာဟူသော ၌သုတ်၌၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ အတ္တန္တ သ-အတ္တ၏ အဆုံးအသရ၏၊ အတ္တံ-အ အဖြစ်သည်၊ ဝါ (ဟောတိ၊) အတ္တနာ-ဖြင့်၊ အတ္တေနဝါလည်း ရှိ၏၊ [**"အတ္တနာ"**၌ (အ)ကို (အ)ထပ်ပြုရခြင်းအကျိုးကို အကမ္မန္တ သစသုတ် (ကမ္မနာ)ရပ်အတိုင်း သိပါ၊ ထိုရပ်ကို ကစ္စည်းဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

အတ္တန္တော ဟိသ္မိ မနုတ္တံ။ ။(၂၁၁) ပရေ ဟိသ္မိ အတ္တသဒ္ဒသ, အန္တော-အဆုံး အ သရသည်၊ အနုတ္တံ အာပဇ္ဇတေ၊ အတ္တနေဟိ, အတ္တနေဘိ-တို့ဖြင့်။

(၁၂၇) အတ္တတောတိ တတောတိစ ဝတ္တတေ၊ [(သိမ္ဘုအတိုင်း) အတ္တန္တော ဟိ သ္မိမနုတ္တံသုတ်မှ **"အတ္တတော"**ပုဒ်, တတော သိမ်ံနိသုတ်မှ **"တတော"** ပုဒ်တို့ လိုက်ကြသည်။]

သသ နော။ ။(၂၁၃) ပေ၊ အတ္တနော, အတ္တာနံ။

သုတ်၌ **"ဥတ္တံ"**ဟူသော ဒွိတိယာဝိဘတ်ဖြင့် (အ)ကို ဥပြု၊ ထို့နောက် ဒီဃပြု၊ သိဟိုင်ဒ္ဓမုဒ္ဓကား **"ဗြဟ္မုနံ"**ဟု ရသရပ် ရှိ၏၊ ပဋ္ဌမီဖြင့် **"ဗြဟ္မုနာ"**၌ကား အမှတုမှ ဆ၊ စသောသုတ်ဖြင့် သ္မာကို နာငဲ့, ထို့နောက် ဥပြု၊ ထို့ကြောင့် **"ပဋ္ဌမိယံ နာဘာဝါတိဒေသော"**ဟု မိန့်သည်။

• • • • • • • • • • • •

(၁၂၈) **သွာနာ**။ ။(၂၁၄) ပေ၊ အတ္တနာ-မှ၊ အပေတိ-ဖဲ၏၊ နာဘာဝါတိဒေသေနေ၀-နာအဖြစ်ကို ငဲ့ညွှန်းခြင်းဖြင့်ပင်၊ သိဒ္ဓေပိ-အတ္တနာရုပ်ပြီးနိုင်ပါလျက်လည်း၊ ဥတ္တရသုတ္တေန-နောက် "**ဗျလတောစ**"သုတ်နှင့်၊ ဧကယောဂ်-တစ်သုတ်တည်းကို၊ အကတ္တာ-မပြုဘဲ၊ ဘိန္နယောဂကရဏ်-ကွဲပြားသောသုတ်ကို ပြုခြင်းသည်၊ အတ္ထန္တ ရဝိညာပနတ္ထံ-အနက်တစ်မျိုးကို သိစေရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အတ္တန္တ တကာရသ-အတ္တ၏အဆုံးတ အက္ခရာ၏၊ ဧကာရေ-ဧအက္ခရာကြောင့်၊ ကွစိ-ဌ၊ ရကာရော-ရပြု၊ အတြ ဧော-မိမိမှဖြစ်သော သား၊ ဝါ-သားအရင်း၊ အတ္တဧော ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ပေ၊ အတ္တာနံ။

(၁၂၉) အတ္တတောတိ ဝတ္တတေ။

တတော သို့ နှိ။ ။(၂၁၂) ပေ၊ အတ္တနိ အတ္တေသု၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်ဌ "**အတ္တနေသု**"ဟု ရှိသေး၏၊ အတ္တန္တော ဟိသို့မနတ္ထံသုတ်ဌ "**အနတ္ထံ**"ဟူသော ဘာ၀နိဒ္ဒေသဖြင့် ပြီးစေ။]

(၁၃၀) သခသဒ္ဒသ ဘေဒေါ (အတ္ထိ)၊ သခါ-မိတ်ဆွေ၊ သခါနော-တို့၊ ယောနဿ် ဝတ္တတေ။

သခတော၊ ပေ၊ နော။ ။(၁၉၁) ပေ၊ သခါယော-မိတ်ဆွေတို့၊ [ထို့နောက်ဌ "**သခိနော**"ဟု တချို့ရှိ၏၊ ဤဌ မလိုသေး။]

(၁၃၁) **သခန္တ သသိနောနာနံသေသု**။ ။(၁၉၄) ပေ၊ သခိနော-တို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တိ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်ဌ "**သခါရော, သခါ-တို့သည်၊ သခါရေ, သခေ-တို့ကို**"ဟု ရှိသေး၏။]

---

(၁၂၈) **နာဘာဝါတိဒေသေနေ၀၊ ပေ၊ အတြ ဧော**။ ။သွာဖြင့် "**အတ္တနာ**" ရုပ်သည် အမှ တုမှစသောသုတ်ဖြင့် နာအဖြစ် ငဲ့လိုက်ရုံမျှဖြင့် ပြီးနိုင်သော ကြောင့် ဤသုတ်ကို သီးခြားမဆိုတော့ဘဲ နောက်ဗျလတောစသုတ်နှင့် ပေါင်း၍ "**ဗျလတော သွာနာ**"ဟု တစ်သုတ်တည်း တည်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သီးခြားခွဲ၍ "**သွာနာ**" ဟု သုတ်တည်ရခြင်းသည် အဘယ်အကျိုး ရှိသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**နာဘာဝါတိဒေသေနေ၀**"စသည် မိန့်၊ "**သွာနာ**"ဟု သီးခြားခွဲ၍ သုတ်တည်ခြင်းသည် အနက်တစ်မျိုးကို သိစေရခြင်း (အတ္ထန္တ ရဝိညာပန) အကျိုးရှိသည်-ဟူလို၊ ထို အနက်တစ်မျိုးကား "**အတ္တဧော**"ရုပ်ဌ ဧကြောင့် အတ္တ၏အဆုံး (တ)ကို ရပြု၍ "**အတြ ဧော**"ဟု ဖြစ်ရခြင်းပင်တည်း။

• • • • • • • • • • • •

(၁၃၂) အာလပနေ-ဌ၊ ဂသညာယံ (ကတာယံ)။

သခတော ဂဿ**ဝါ**။ ။သခတော (ပရသ)ဂသ, အကာရအာကာရ ဣကာရဏိကာရဧကာရာဒေသာ ဟောန္တိ၊ ဝါသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ အညသ္မာပိ-သခမှတစ်ပါးသော သဒ္ဒါမှလည်း၊ (ပရသ ဂသ၊) ကွစိ ကောရော-သည်၊ ဟောတိ၊ ယထာ-ကား၊ ဘဒ္ဒန္တေ, ဣသေဣတိ-ဘဒ္ဒန္တေ, ဣသေဟုသည်တည်း၊ [ဘဒ္ဒန္တေ-အရှင်၊ ဣသေ-အို...ရသေ့၊] အ စ-အလည်း၊ အာ စ-အာလည်း၊ ဣစ-ဣလည်း၊ ဤစ-ဤလည်း၊ ဧစ-ဧလည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ဣတိပိ-ဟု ဤပါလျှင် အပို၊) ဧ-ဧမည်၏၊ ပုဗ္ဗသရာနံ-ရှေ့သရတို့ကို၊ ကမေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ လောပေါ-ချေ၊ ဘော သခ, ဘော သခါ, ဘော သခိ, ဘော သခီ, ဘော သခေ-အို...မိတ်ဆွေ၊ ပေ။

---

(၁၃၂) **အစ၊ ပေ၊ ဧ**။ ။"**ဂသ+ဧ**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ထို ဧကိုလည်း "**အစ+အာစ+ဣစ+ဤစ+ဧစ**"ဟု ဒွန်သမာသ် ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "**အ အာ ဣ ဤ ဧ**"ဟု ဖြစ်သောအခါ ရှေ့သရလေးလုံးကို "**သရာ သရေ လောပံ**"သုတ်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း တစ်လုံးစီချေ , (အာကြောင့် အချေ, ဣကြောင့် အာချေ, ဤကြောင့် ဣချေ, ဧကြောင့် ဤချေ-ဟူလို၊) ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ "**အစ အာစ၊ ပေ၊ ကမေန လောပေါ**"ဟု မိန့်သည်၊ သရာ သရေ လောပံသုတ်ဖွင့် နျာသဒ္ဒကား "**ဧကာရေ ပရေ သေသသရာနံ လောပေါ= ဧကြောင့် ရှေ့သရလေးလုံးကို ချေ**"ဟု (တစ်ပြိုင်နက် ချေစေလိုဟန်) မိန့်သည်၊ ထိုတွင် ရူပသိဒ္ဓိက "**အ အာ ဣ ဤ ဧ**"စဉ် နေရာဝယ် သရာ သရေသုတ်ဌ သရေ နိမိတ်အစွမ်းကြောင့် ဧနှောင်းရာဌ ရှေ့က အ အာ ဣတို့သည် (ဤ-ခြားနေသည့်အတွက်) မကျေနိုင်ရကား ရှေ့ကစ၍ဖြစ်စေ, နောက်ဤက စ၍ဖြစ်စေ တစ်လုံးစီသာ အစဉ်အတိုင်း ချေ၏၊ နျာသကား ဧကြောင့် ရှေ့လေးလုံးကို တစ်ဆက်တည်းသိမ်း၍ ချေရာဌ ခြားကွယ်မှု မရှိတော့ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။

ဝါသဒ္ဒေန၊ ပေ၊ ဣသေ ဣတိ။ ။ဂသေဝါဌ ဝါသဒ္ဒါသည် အဝုတ္တဝိကပ္ပနအနက်(တိုက်ရိုက် မဆိုအပ်သောအနက်ကို ပြုစီရင်ခြင်း)ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဘဒ္ဒန္တေကို ဘဒ္ဒန္တ, ဣသေကို ဣသိတည်, အာလုပ်သိ သက်, ဂမှည့်, ဤသုတ် ဝါသဒ္ဒါဖြင့် ဂသိကို ဧပြု,ခွင်း,ချေ,ကပ်၊ "**မဟာမုနေ-အိုမြတ်သောမုနိ**"စသောရုပ်များလည်း နည်းတူ၊ ဤအဖွင့်အလို "**သခတောဝါ-သခသဒ္ဒါမှလည်း**"ဟု သုတ်နက်ပေး။

ဋီကာများ။ ။""**ဝါသဒ္ဒါ အဝုတ္တဝိကပ္ပနေ၊ တေန တဒညောပိ စကျူသောတ အသညမော နတ္ထိတိ ဝိဘာဝိတော**"-သီလကွန်ဋီကာ၊ သဒ္ဒါဋီကာများ၌ ဝါ၏ အဝုတ္တဝိကပ္ပနကိုပင် အဝုတ္တသမုစ္စည်းဟု ဖွင့်လေ့ရှိကြ၏၊ (ရူပသိဒ္ဓိဋီကာသည်ပင် "**သုနမ်သု ဝါ**"သုတ်ဌ ဖွင့်လတ္တံ့၊) အဓိပ္ပာယ် မပျက်သော်လည်း စသဒ္ဒါ၏ သမုစ္စည်းအနက်နှင့် ရောယှက်နေလေသည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၁၃၃) သခန္ဓသာတိ စ အာရောတိ စ ဝတ္ထုတော။...

သုနမ်သု ဝါ။ ။ (၁၉၆) ပေ၊ အာရောဝါ ဟောတိ၊ သခါရံ, သခါနံ, သခံ-ကို၊ သခါနော, သခါယော, သခိနော-တို့ကို၊ သခိနာ-ဖြင့်။

(၁၃၄) သခန္ဓသာတိ ဝတ္ထုတော၊ **အာရော ဟိမှိ ဝါ**။ ။(၁၉၅) ပေ၊ ဣကာရာဒေသေ-ဣအပြုကို၊ (ကတော-ပြုအပ်ပြီးသော်၊) စျလတော သသနော ဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ နော-နောပြု၊ [သခန္ဓသိနော နာနံသေသုသုတ်ဖြင့် သဝိဘတ်ကြောင့် အ ကို ဣပြု, စျမှည့်, စျလတော သသနောဝါသုတ်ဖြင့် သ ကို နောပြု၍ သခိနော ပြီးသည်-ဟူလို၊] သခိနော, သခိသ-အား၊ သခါရာနံ, သခါနံ-တို့အား၊ သ္မာဝစနသ-၏၊ နာဘာဝေါ (ဟောတိ၊) သခိနာ-မှ၊ သခါရေဟိ, ဘိ, သခေဟိ, ဘိ-တို့မှ၊ ပေ။

(၁၃၅) သခတောတိ ဝတ္ထုတော။ [တချို့စာ၌ "**စ**"ပါ၏၊ အပိုပင်။]

သို့မေ။ ။(၁၉၂) ပေ၊ အယံ အာရမ္ဘော-အားထုတ်အပ်သော ဤသုတ်သည်၊ နိစ္စတ္ထော-နိစ္စဝိဓိအကျိုး ရှိ၏၊ သခေ-၌၊ သခါရေသု, သခေသု-တို့၌။

---

(၁၃၃) **ဝါ ဟောတိ**။ ။[ကစ္စည်းသုတ်စဉ်၌ "**အာရောဟုမှိ ဝါ, သုနမ်သု ဝါ**"ဟု ရှေ့နောက် အစဉ်ရှိ၏၊] "**အာရောဟိမှိ ဝါ**"သုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါ ရှိပြီးဖြစ်လျက် "**သုနမ်သု ဝါ**"ဟု ဝါသဒ္ဒါကို ထပ်၍ဆိုခြင်းသည် သမုစ္စည်းအနက်ကို ပြရခြင်းအကျိုး ရှိ၏ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ("**သုနမ်သု ဝါတိ ဇ္ဇေ-ပုန ဝါဂ္ဂဟဏကရဏံ သမုစ္စယတ္ထံ**"-ဋီကာ၊) ထင်ရှားစေအံ့-အာရောဟိမှိ ဝါသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါသည် အာရအပြု မမြဲကြောင်းကို ပြသော ဝိကပ်အနက် ရှိ၏၊ ထို ဝါသဒ္ဒါကို အလိုက်ခံလျှင် ဝိကပ်အနက်ကိုသာ ထို ဝါသဒ္ဒါက ပြလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် အာရအပြုကို ဆည်းယူခြင်းအကျိုးငှာ ဤသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါကို ထပ်၍ အားထုတ်ရပြန်သည်-ဟူလို၊ ဤသို့ ဋီကာ၌ ဖွင့်သော်လည်း ရှစာကိုယ် အလိုမှာ ဝါသဒ္ဒါအတွက် (သခါရံ=သခံ) ဝိကပ်အနက်သာ ထင်သည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ရှေ့သုတ်က ဝါကို လိုက်စေပါတော့လော-ဟူအံ့၊ နောက်သို့ ဆက်၍ မလိုက်စေခြင်းငှာ ဤသုတ်၌ ထပ်၍ဆိုသည်ဟု ဖြေပါ။

(၁၃၅) **နိစ္စတ္ထောယမာရမ္ဘော**။ ။"**သခေကို သ္မာသို့နံ ဝါဖြင့် သို့ကို ပြောလျှင် ပြီးစေနိုင်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဤသုတ်ကို အားထုတ်ရသနည်း**"ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် "**နိစ္စတ္ထော**"စသည် မိန့်၊ သ္မာသို့နံ ဝါ၌ ဝါသဒ္ဒါပါသောကြောင့် အပြု မမြဲ၊ ပုရိသသို့ ပုရိသမှိ စသည်လည်း ရှိနိုင်သည်၊ သခသဒ္ဒါ၌ကား "**သခသို့ သခမှိ**"ဟု မရှိစေရ, အမြဲ ပြု၍ "**သခေ**"ဟုသာ ရှိစေရမည်-ဟူလို။

• • • • • • • • • • • •

အာတုမသဒ္ဒသ–အာတုမသဒ္ဒါ၏၊ ပဌမာဒုတိယာသု–ပဌမာ ဒုတိယာဝိဘတ်တို့၌ အတ္တာသဒ္ဒသော (သဒ္ဒသ+ဣ)–အတ္တာသဒ္ဒါ၏ကဲ့သို့၊ ရူပနယော–ရုပ်ပြီးနည်းသည်၊ (ဟောတိ၊) အာတုမာ–ကိုယ်၊ အာတုမာနော–ကိုယ်တို့၊ ဘော အာတုမ, အာတုမာ–အို...ကိုယ်၊ ဘဝန္တော အာတုမာနော–တို့၊ အာတုမာနံ, အာတုမံ–ကို၊ အာတုမာနော–တို့ကို၊ အာတုမေန–ဖြင့်၊ ဣစ္စာဒိ–ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုရိသသမံ–ပုရိသသဒ္ဒါနှင့် တူ၏။

အာတုမသဒ္ဒသ။ ။သဣတ္ထတ၌ "**အာတ္မန်**"သဒ္ဒါသည် ပါဠိ၌ "**အာတုမာ**"ဟု ဖြစ်လာ၏၊ "**အာတုမေန ဣစ္စာဒိ ပုရိသသမံ**"ဟု ဆိုသောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလိုအား ဖြင့် တတိယာဝိဘတ်မှ စ၍ ပုရိသအတိုင်း ရုပ်စဉ်ရာ၏။

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။မောဂ္ဂလ္လာန် ၂–ကဏ္ဍ, ၁၉၄, ၅, ၆–သုတ်တို့၌ အတ္တနှင့်အတူ ဆို၏၊ ထိုအလို အတ္တာသဒ္ဒါကဲ့သို့ နာဝိဘတ်စသည်၌လည်း ရုပ်စဉ်တူသောကြောင့် "**အာတုမနာ, အာတုမေန၊ အာတုမနေဟိ, ဘိ, အာတုမေဟိ, ဘိ၊ အာတုမနော, အာတုမဿ၊ အာတုမာနံ၊ အာတုမနာ(မှ)၊ ပေ၊ အာတုမနိ၊ အာတုမနေသု, အာတုမေသု**"ဟု ရုပ်စဉ်ရာ၏။

သမာသ်၌ ရုပ်ပြောင်းပုံ။ ။ဤရာဇာဒိဂိုဏ်းလာ ရုပ်များသည် သမာသ်ဖြစ်သောအခါ အချို့ရုပ်တစ်မျိုး ပြောင်း၏၊ ရာဇသဒ္ဒါသည် "**မဟာရာဇ=မင်းမြတ်**"ဟု သမာသ်ဖြစ်လျှင် ရာဇာဒိဂိုဏ်းအတိုင်းလည်း ရုပ်ရှိ၏၊ "**မဟာရာဇော–မဟာရာဇာနော**"စသည်ဖြင့် စဉ်ရာ၏၊ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းအတိုင်းလည်း ရုပ်စဉ်နိုင်၏၊ "**မဟာရာဇော–မဟာရာဇာ၊ မဟာရာဇံ–မဟာရာဇေ**"စသည်ဖြင့် စဉ်ရာ၏၊ "**ခမ္မရာဇာ, ခမ္မရာဇော–တရားမင်း၊ ဒေဝရာဇာ, ဒေဝရာဇော–နတ်မင်း**"စသည်၌လည်း ၂ ဂိုဏ်းဝင်ဟုချည်း မှတ်ပါ။

ဗြဟ္မ, သခသဒ္ဒါ။ ။ဗြဟ္မသဒ္ဒါကိုကား "**မဟာဗြဟ္မာ–ဗြဟ္မာမင်း**"ဟု သမာသ်ဖြစ်သော်လည်း ဂိုဏ်းတစ်မျိုးပြောင်းသည်ဟု မဆိုကြ၊ သခသဒ္ဒါကား "**သဗ္ဗေသံ+သခေါ**"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ "**သဗ္ဗသခေါ–အလုံးစုံတို့၏ မိတ်ဆွေ**"ဟု သမာသ်ဖြစ်ရာ၌ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်သည်။

အတ္တာသဒ္ဒါ။ ။အတ္တာသဒ္ဒါလည်း သမာသ်ဖြစ်ရာအခါ၌ "**ဘာဝိတတ္တော–ပွားစေအပ်သော စိတ်ရှိသူ၊ ပဟိတတ္တော–နိဗ္ဗာန်သို့စေလွှတ်အပ်သော စိတ်ရှိသူ**"ဟု ပုရိသာဒိဂိုဏ်း အတိုင်းသာ ရုပ်စဉ်ရမည်ဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်၏၊ သို့သော် တချို့အရာ၌ကား "**ဘာဝိတတ္တနော–ပွါးစေအပ်သော စိတ်ရှိသူ၏**"ဟု တွေ့ရသောကြောင့် ရာဇာဒိဂိုဏ်း အတိုင်းလည်း ရုပ်စဉ်နိုင်၏–ဟု သိသာသည်၊ [ဤရာဇ စသည်တို့၏ သမာသ်အတွင်း၌ ရာဇာဒိဂိုဏ်း ပျက်ပုံကို သမာသ်ခန်း "**ကွစိ သမာသန္တ ဂတာနမကာရန္တော**"သုတ်၌ တွေ့ရလတံ့။]

• • • • • • • • • • • •

(၁၃၆) ပုမသဒ္ဒသ ဘေဒေါ (အတ္ထိ)၊ ပုမ+သိ–ပုမ သိဟုဖြစ်ပြီးသော်၊... သဝိဘတ္တိသာတိ အဓိကာရော။

ပုမန္တသာ သိမိုမ်ိုး။ ။(၁၅၂) ပေ၊ ပုမသဒ္ဒန္တသ–ပုမသဒ္ဒါ၏ အဆုံးသရ၏၊ အာကာရဒေသော ဟောတိ၊ အန္တဂ္ဂဟဏေန–ဖြင့်၊ မယဝယုဝါဒီနံ–မယဝ ယုဝအစရှိသည်တို့၏၊ အန္တသ္သ–အဆုံး သရ၏လည်း၊ (အာကာရဒေသော ဟောတိ၊) ပုမာ–ယောကျား၊ [အန္တဂ္ဂဟဏေန စသည်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

(၁၃၇) ပုမန္တသာတိ ဝတ္တတေ၊ [သိဟိုဠ်မှ၌ **"အဓိကာရော"**ဟု ရှိ၏၊ သူ့ဆိုင်ရာ ပုမာဒိဂိုဏ်းသုတ်ကုန်အောင် လိုက်မည်ဖြစ်၍ ကောင်းသည်၊] **ယောသ္မာနော**။ (၁၅၅) ပေ၊ ပုမာနော–တို့။

(၁၃၈) **အမာလပနေကဝစနေ**။ ။(၁၅၃) ပေ၊ ဟေ ပုမံ–အို...ယောကျား၊ ဟေ ပုမာနော–တို့၊ ပုမံ–ကို၊ ပုမာနော–တို့ကို၊ [ဟေ ပုမံ အပြင် **"ဟေ ပုမ"** ဟု အာလုပ်ရုပ်ကိုလည်းကောင်း, ဒုတိယာ ယောဖြင့် **"ပုမာနေ, ပုမေ"** ရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ပြသေး၏။]

(၁၃၉) အာတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ၊ ဥနာမိုစ။ ။(၁၅၉) ပေ၊ ဝါ ဟောန္တိ၊ စသဒ္ဒေန, သသ္မာသု–တို့ကြောင့်၊ ပုမကမ္မထာမန္တသစ–ပုမ, ကမ္မ, ထာမသဒ္ဒါတို့၏ အဆုံး၏လည်း၊ ဝါ, ဥကာရော၊ ပုမာနာ, ပုမုနာ–ဖြင့်၊ ပုမေနဝါ–လည်း ရှိသေး၏၊ [**"ဤ စသဒ္ဒါဖြင့် အဒ္ဓ၏ အ ကိုလည်း ဥပြု"**ဟု အကမ္မန္တသ စသုတ် ဋီကာ၌ ပြသေး၏။]

(၁၄၀) အာနေတိ ဝတ္တတေ။ [အာနေတိ စ ဟု စရှိသည်ကား အပို။]

ဟိဝိဘတ္တိမှိ စ။ ။(၁၅၇) ဟိဝိဘတ္တိမှိ (စ) ပုမန္တသ၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တိဂ္ဂဟဏ–ဝိဘတ္တိသဒ္ဒါသည်၊ သဝိဘတ္တိဂဟဏနိဝတ္တနတ္ထं–သဝိဘတ္တိသဒ္ဒါကို နှစ်စေရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။] ပုမာနေဟိ, ပုမာနေဘိ–တို့ဖြင့်၊ စသဒ္ဒေန, သဗ္ဗဝိဘတ္တိသု–အလုံးစုံသော ဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ ယုဝမယဝါဒီနံ–ယုဝ မယဝ အစရှိသည်တို့၏၊ [အာဒိဖြင့် အဒ္ဓကို ယူဖို့ရန် အကမ္မန္တသ စ သုတ် ဋီကာဖွင့်၏။] အန္တသ–အဆုံး အ၏၊ အာနာဒေသော–အာန အပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ ဥနာမိုစာတိ ဇတ္ထ–ဥနာမိုစ ဟူသော ဤသုတ်၌၊ စသဒ္ဒေန, သသ္မာသု–သ,သ္မာဟူကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိသု–တို့ကြောင့်၊ ပုမန္တသ–၏၊ ဥကာရော ဝါ (ဟောတိ၊) ပုမုနော, ပုမသ–အား၊ [မောဂ္ဂလ္လာန် ပဒသာဓနနှ၌ **"ပုမုသ"**ဟုလည်း ရှိ၏၊] ပုမာနံ–တို့အား။

(၁၄၁) သ္မာနာတိ–သ္မာနာသုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ၊...

ဗျလတောဿ။ ။(၂၁၅) ပေ၊ စဋ္ဌဟဏ် ကွစိ နိ၀တ္တနတ္ထံ–၏၊ ပုမုနာ–မ္ပ၊ ပုမာနေဟိ, ဘိ–တို့မ္ပ၊ ပုမုနော, ပုမသ္သ–၏၊ ပုမာနံ–တို့၏။

(၁၄၂) **အာနေသ္မိံမ္ပိ ဝါ**။ ။(၁၅၆) ပေ၊ ပုမမ္ပိ–ဌ္ဌ။

(၁၄၃) **သုသ္မိမာ ဝါ**။ ။(၁၅၈) ပေ၊ ပုမာသု, ပုမေသု၊ [ပဒသာဓနဌ် "**ပုမာနေသု**"လည်း ရှိ၏၊ ဟိ၀ိဘတ္တိမ္ပိ စဌ် စသဒ္ဒါဖြင့် အာနပြုပါ။]

ယု၀ါဒီသု–ယု၀အစရှိသည်တို့ဌ်၊ [အာဒိဖြင့် မဃ၀ကိုယူ၊] "**ယု၀+သိ**" ဣတိ–"**ယု၀ သိ**"ဟု တည်ပြီးသော၊ ဣဓ–ဤရုပ်ဌ်၊ "**ပုမန္တ သ္သာသိမ္ပိ**"တံ ဇတ္ထ–ဤသုတ်ဌ်၊ အန္တ ဋ္ဌဟဏေန, အာကာရော–အာပြု၊ ဟိ၀ိဘတ္တိမ္ပိစာတိ သုတ္ထေ–ဌ်၊ စသဒ္ဒေန, အာနာဒေသော စ–အာနလည်းပြု၊ ယု၀ါ, ယု၀ါနော–လုလင်ပျိုတို့၊ ယု၀ါနာ–တို့၊ ပေ၊ ယု၀ါနေ, ယု၀ေ–တို့ကို၊ (ဤဌ် "**ယု၀ေ**"ကို ထောက်လျှင် ပဌမာယောဌ် "**ယု၀ါ**"လည်း ရှိသင့်၏။)

---

(၁၄၁) **ကွစိ နိ၀တ္တနတ္ထံ**။ ။"**ဒဏ္ဍီသ္မာ, ဘိက္ခုသ္မာ**"စသည်ဖြင့် သ္မာကို နာမပြုရာဌ် စသဒ္ဒါက နာအပြုကို တားမြစ်သည်–ဟူလို၊ ရှာသဌ်ကား–စသဒ္ဒါသည် ရှေ့သုတ်မှ "**သ္မာနာ**"ကို ၎င်သော အနုကမုနဟု မိန့်သည်။

ပုမုနာ။ ။သ္မာသက်၊ "**ပုမ+သ္မာ**" ဥနာမိ စဌ် စသဒ္ဒါဖြင့် ဥပြု (ပုမု+သ္မာ), လမ္ပည်, ဗျလတော စသုတ်ဖြင့် သ္မာကို နာပြု, ပုမုနာ ပြီး၏၊ ပဒသာဓနဌ် "**ပုမာနာ, ပုမာ**" ၂ ရုပ်ကိုလည်း သ္မာ၀ိဘတ်ဖြင့် ပြသေး၏၊ ဥနာမိ စဌ် စဖြင့် သ္မာကြောင့်လည်း အာပြု၍ ပုမာနာ ပြီးသင့်၏၊ ပုမာကား ပုရိသာကဲ့သို့တည်း။

• • • • • • • • • • • • •

ယု၀ါစသည်။ ။ယု၀ါဌ် ပုမန္တ သ္သာသိမ္ပိသုတ်ဌ် အန္တ သဒ္ဒါဖြင့် ဝိဘတ်နှင့်တကွ ယု၀၏အဆုံး အ ကို အာပြု၊ ယု၀ါနောဌ် "**ယု၀+သိ**" ဖြစ်သောအခါ ဟိ၀ိဘတ္တိမ္ပိစ သုတ်၀ယ် စသဒ္ဒါဖြင့် ယု၀၏ အဆုံး အ ကို အာနပြု, သိကို ဩပြု၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အာနပြုရသည့် ရုပ်တိုင်းမှာ ဟိ၀ိဘတ္တိမ္ပိစဌ် စဖြင့်ချည်း အာနပြု၊ ထို့နောက် ပုရိသာဒိဂုဏ်းရုပ်ကဲ့သို့ စီရင်လျှင် အားလုံးရုပ်များ ပြီး၏၊ နာသုဝိဘတ်တို့ဌ် "**ယု၀ါနာ–ယု၀ါသု**"ကို အကမ္မန္တ သ စဌ် စသဒ္ဒါဖြင့် ယု၀၏ အကို အာပြု။

ယုဝိနော။ ။"**ဒဟရသ ယုဝိနော စာပိ, အာဂမောဓ နု ဝိဇ္ဇတိ**"ဟူသော ဥဒယဘဒ္ဒဇာတ်ကို ထောက်၍ သ၀ိဘတ်ဖြင့် "**ယုဝိနော**"ရုပ်ကိုလည်း မောဂ္ဂလ္လာန်ပြသေး၏၊ ယု၀သ္မိံကို ထောက်၍ "**ယု၀သ္မာ, ယု၀မ္ဟာ, ယု၀ါ**"ရုပ်များကိုလည်း သ္မာ၀ိဘတ်ဖြင့် ရှိသင့်သည်သာ။ [ယု၀သု၀သုဝု၀ါနုနုနာသုတ်ဌ် တစ်မျိုး လာဦးလတ့ံ။]

အကမ္ဘန္တသစာတိ ဣတ္ထေ-ဌ၊ စသဒ္ဒေန, နာသု ဣစ္ဆေတေသု-နာ,သုဟူသော ဤဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ ယုဝမယဝါဒီနံ-တို့၏၊ အန္တသ-အဆုံးသရ၏၊ အာ-အာအပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အာတ္ခံ-အာပြု၊ ပေ၊ ယုဝါသု,ယုဝေသု,ယုဝါနေသု၊ ဧဝံ-ဤ,အတူ၊ မယဝါ,မယဝါနော-သိကြား၊ မယဝါနာ-တို့၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ယုဝသဒ္ဒသမံ-တူ၏။

အကာရန္တံ-အအက္ခရာအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါစုသည်၊ (နိဋ္ဌိတံ။)

(၁၄၄) အာကာရဏ္ဏော-သော၊ ပုလ္လိင်္ဂါ-ပုလ္လိင်ရှိသော၊ သာသဒ္ဒေါ-သာ သဒ္ဒါကို၊ (ဒဿီယတေ-ပြအပ်၏၊) သာ+သိ-သာ+သိဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ သိလောပေါ-သိချေ၊ သာ(သုနခေါ)-ခွေး၊ ဗဟုဝစနေ-ဗဟုဝုစ်ဌ်။

ဣစ္စာဒိ ယုဝသဒ္ဒသမံ။ ။"ဘော မယဝါနု, မယဝါနာ, မယဝ, မယဝါ၊ ဘောဏ္ဏော မယဝါနာ, မယဝါ၊ မယဝါနံ, မယဝ-ကို၊ မယဝါနေ, မယဝေ-တို့ကို၊ မယဝါနာ, မယဝါနေန-ဖြင့်"စသည်ဖြင့် ယုဝအတိုင်းစဉ်ပါ-ဟူလို။

တစ်နည်း မယဝါ။ ။သဒ္ဒနီတိ ပဒမာလာ-မုဒ္ဓဗောဓိကာ (၁၉၁)တို့ဌ်ကား မယသဒ္ဒါနောင် အသတ္ထိအနက်ဌ် ဝန္ဒုပ္ပစ္စည်းသက်၍ **"မယဝါ-မယဟူသော နာမည်ရှိသူ (လူ,ဘဝတုန်းက "မယ" နာမည်ရှိခဲ့သူ)"**ဟု ပုလ္လိင်ဂုဏ်ဝါဒီဂိုဏ်း သွင်းကြ၏၊ **"မယဝါ-သည်၊ မယဝဏ္ဏော, မယဝန္တာ-တို့သည်"**စသည်ဖြင့် ရုပ်စဉ်ရာ၏၊ ဤနောက်နည်းနှင့် အလားတူပင်၊ မာရဿဲယုတ်ဌ်ကာဌ်လည်း **"မယံ ဝုစ္စတိ ဓနံ, တံ ပန သဒ္ဒါသဓိတံ မယံ အသ အတ္ထိတိ (သဒ္ဒါဟူသော ဥစ္စာရှိသောကြောင့်) မယဝါ"** မည်ကြောင်းကို မိန့်သည်၊ [ယခု မြန်မာမူအချို့ဌ် "**မာယဟုလည်းကောင်း, မာယဝါ-သိကြား**"ဟုလည်းကောင်း ရေးသားကြသည်မှာ ကျမ်းဂန်များ ဖွင့်ပုံနှင့် မညီ။]

ဂိုဏ်သွင်းပုံ။ ။ပုမ စသည်ကို **"ပုမာဒိဂိုဏ်း"**ဟု ဆိုရိုးပြုကြသော်လည်း ရူပသိဒ္ဓိဌ်ကာဌ် မယဝါပြီးမှ ရာဇာဒိဂိုဏ်းအပြီးဟု မိန့်သည်၊ ထိုအမိန့်အတိုင်းလည်း ရာဇာဒိဂိုဏ်း ပုမာဒိဂိုဏ်းရုပ်များသည် ဆင်တူတွေများ၏၊ မောဂ္ဂလာန်ဌ်လည်း **"ရာဇာဒိ ယုဝါဒိ တွာ"** တစ်သုတ်တည်းတည်၍ ထိုသုတ်ဌ်ပင် ပုမ စသော သဒ္ဒါများကို ပြထားသည်၊ အဒ္ဒါသဒ္ဒါ၏ ရုပ်စဉ်ကိုလည်း အခြေပြုနာမ်ဂိုဏ်းဌ် ပြထားပြီ၊ ရူပသိဒ္ဓိ ဌ်ကာဌ်ကား အကမ္ဘန္တသ စ သုတ်ဌ် ပြထားသည်။

• • • • • • • • • • • •

(၁၄၄) **သာ=သုနခေါ။** ။သာ သဒ္ဒါသည် **"ခွေး"**ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် "**သာ**"ကို "**သုနခေါ**"ဟု ဖွင့်သည်၊ သုနသုနသော ဏ-စသော ဥဏာဒ်သုတ်ဖြင့် သုန၏ ဥနကို အာပြုထားသောကြောင့် "**သာ**"ဟု အာကာရန္တ ဖြစ်၏၊ "**သာ**" တည်, သိသက်, ချေ။

(၁၄၄) **အယော ရဿမေကဝစနယောသ္ဝပိ စ။** ။ (၈၄) ပရေသု ဧကဝစနေသု–တို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယောသုစ–တို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယသညကအာကာရဝန္ဓိတော–ယအမည်ရှိသော အာအက္ခရာသည် ကြည့်အပ်သော၊ လိင်္ဂသ–၏၊ အန္တော–အဆုံးဖြစ်သော၊ သရော ရဿံ အာပဇ္ဇတေ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ အပိဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ သိမှိ-ကြောင့်၊ နိဝတ္တနတ္ထံ-တားမြစ်ခြင်းအနက် ရှိ၏၊ သေသံ-ကြွင်းသော ရုပ်ကို၊ နေယျံ-သိနိုင်လောက်ပြီ၊ သာ-ခွေးတို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တိ ।...ဟေသ,ဟေသာ-အို...ခွေး၊ ဟေ သာ-တို့၊ သံ-ခွေးကို၊ သေ–တို့ကို၊ ပေ၊ သာသု–ခွေးတို့၌၊ ပစ္စက္ခမမ္မာ, ဂါဏ္ဍီဝမ္ဘောပဘုတယော–ပစ္စက္ခမမ္မာ, ဂါဏ္ဍီဝမ္ဘော အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ–ဤ.အတူတည်း။

အာကာရန္တံ–အာကာရန္တ သဒ္ဒါသည်၊ (နိဋ္ဌိတံ။)

ယသည၊ ပေ၊ အာကာရဝန္ဓိတော။ ။မြန်မာမှ၌ "**ယသညတော အာကာရဝန္ဓိတော**" ဟု ရှိ၏, မကောင်း၊ "**ယသညကအာကာရဝန္ဓိတော**"ဟူသော သီဟိုဠ်မှသာ ယုတ္တိရှိ၏၊ "**ယသညကောစ+သော+အာကာရောစာတိ–ယသညကအာကာရော၊ ယသညက အာကာရေန+ဝန္ဓိတော–ယသညကအာကာရဝန္ဓိတော**"ဟု ဝဂ္ဂဟပြု။

အပိဂ္ဂဟဏံ သိမှိ နိဝတ္တနတ္ထံ။ ။ယောသ္ဝပိ (ယောသု+အပိ)၌ အပိသဒ္ဒါသည် သိဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ရဿ မပြုရဟု တားမြစ်ရခြင်းအနက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "**ဒဏ္ဍီ–ဒုတ်(တုတ်)ရှိသူ၊ ဝဓူ–ချွေးမ**"စသည်ဖြင့် သိဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ရဿမပြုဘဲ ရုပ်ရှိရသည်။

သေသံ နေယျံ, သာ တိဋ္ဌန္တိ။ ။ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ၌ "**သာ+ယော**"ဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ဖြင့် (ပုလ္လိင်ဖြစ်၍ ယအမည် မရသော) အာကို ရဿပြု၊ သဗ္ဗယောနိနမာဇသုတ်ဖြင့် ယောကို အာပြုပြီးမှ "**သေသံ အဝသေသရူပံ နေယျံ**"ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဋီကာ ဖွင့်ပုံကို ကြည့်လျှင် "**သာ တိဋ္ဌန္တိ, သေသံ နေယျံ**"ဟု ပါ၌အစဉ် ရှိဟန်တူ၏၊ ထိုသို့ အစဉ်ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်း၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–"**ဗဟုဝုစ် သာသဒ္ဒါကို ရုပ်စီရင်ပြီး နောက် ကြွင်းသောရုပ်များ သိနိုင်လောက်ပြီ**"ဟု မှာထားသင့်သောကြောင့်တည်း။

ဟေ သစသည်။ ။"**ဟေ သ**"၌ သာ–တည်၊ ဂသိကြောင့် အာကာရော ဝါဖြင့် ရဿပြု၊ ဤ အယော ရဿဖြင့် ရဿ မပြုနိုင်ကြောင်းမှာ ဗျလပါရဿံသုတ်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊ ဟေ သာ၌ သိချေရုံသာ၊ သံ၌ ခွင်း,ချေ,ကပ်ရုံသာ၊ သေ၌ အာကို ရဿ, သဗ္ဗယောနိနမာဇဖြင့် ယောကို ဧပြု၊ သေနစသည်၌ ဤသုတ်ဖြင့် အာကို ရဿပြုပြီးနောက် ပုရိသာဒိဂိုဏ်းအတိုင်း စီရင်၊ သာယ၌ အာယစတုတ္ထေကဝစနသတုသုတ်ဖြင့် သကို အာယပြု၊ သာဟိ, သာနံ, သာသုတို့၌ကား ဝိဘတ်သက်ရုံဖြင့်ပြီး၏၊ ဤ"**သာ**"၏ ပဒမာလာကို သဒ္ဒနီတိ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၌ တစ်မျိုး ပြကြသေး၏၊ ထိုကျမ်းတို့ကို နည်းမှီး၍ အခြေပြုနှာမ်ဂိုဏ်းမှာ စီစဉ်ထားသည်။

(၁၄၅) ဣကာရဏ္ဍော-ရှိသော၊ ပုလ္လိင်္ဂေါ, အဂ္ဂိသဒ္ဒေါ-ကို၊ (ဒဿီယတိ၊) သျှာဒျုပ္ပတ္တိ-သိအစရှိသော ဝိဘတ်သက်၊ အဂ္ဂိသိ-ဟူ၍ ဖြစ်ပြီးသော်၊ အဏ္ဍောတိစ, သိမှိ၀ါတိစ-သုတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ။

အဂ္ဂိသိနိ။ ။(၉၅) ပေ၊ သေသတော လောပ် ဂသိပိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သိလောပေါ၊ အဂ္ဂိနိ, အဂ္ဂိ-မီး၊ [အဂ္ဂိနိမှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

(၁၄၆) ဗဟုဝစနေ-၌၊ ဏ္ဍဝဏ္ဏာ၀ဏ္ဏာ စျလာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ စျသညာယံ (ကတာယံ၊) စျလတောတိစ-စျလတောပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ၀ါတိစ ဝတ္တတေ။

ဃပတောစ ယောနံ လောပေါ။ ။(၁၁၈) ဃပသညေဟိ-ဃ,ပ အမည်ရှိကုန်သော၊ ဏ္ဍတ္ထိ၀ါစကေဟိ-ဏ္ဍတ္ထိလိင်ကို ဟောကုန်သော၊ အာကာရိ၀ဏ္ဏာ၀ဏ္ဏေဟိ-အာအက္ခရာ,ဏ္ဍ၀ဏ်,ဉ၀ဏ်တို့မှလည်းကောင်း၊ စျလသညေဟိစ-စျလအမည်ရှိသော ဏ္ဍ၀ဏ် ဉ၀ဏ်တို့မှလည်းကောင်း၊ (ပရေသံ) ယောဝစနာနံ-လောပေါ, ၀ါ ဟောတိ၊ အယံ-ဤ၀ါသဒ္ဒါသည်၊ ဝ၀တ္ထိတဝိဘာသာ-တည်း။

ဒေ၀ ပစ္စက္ခမ္မာ။ ။ပစ္စက္ခမ္မာ,ဂါထာ၀ိနေယ္ယာပုဒ်တို့သည် ဓနုမှာစသုတ်၌ တိုက်ရိုက်လာကုန်လတ်၊ ရှုအလို "**သာ**"အတိုင်း ရုပ်စဉ်၊ သဒ္ဒနီတိ၌ကား "**ဒဋ္ဌမ္မာ**"ပုဒ်ကို ရုပ်စဉ်ပြုပြီးနောက် ပစ္စက္ခမ္မာကို နည်းတူညွှန်ပြ၏၊ သဒ္ဒနီတိအလို-"**ပစ္စက္ခမ္မာ-သည်၊ ပစ္စက္ခမ္မာ, ပစ္စက္ခမ္မာနော-တို့သည်၊ ဘော ပစ္စက္ခမ္ဘ, ပစ္စက္ခမ္မာ-အို...သူ၊ ဘောန္တော ပစ္စက္ခမ္မာ, ပစ္စက္ခမ္မာနော-အို ..တို့၊ ပစ္စက္ခမ္မာနံ-ကို၊ ပစ္စက္ခမ္မာနေ-တို့ကို၊ ပစ္စက္ခမ္မိနာ-ဖြင့်၊ ပစ္စက္ခမ္မေဟိ,ဘိ၊ ပစ္စက္ခမ္မသ၊ ပစ္စက္ခမ္မာနံ၊** [ပဋ္ဌမီရုပ်တတိယာနှင့်တူ၊ ဆဋ္ဌီရုပ် စတုတ္ထီနှင့် တူ၊] **ပစ္စက္ခမ္မေ-၌၊ ပစ္စက္ခမ္မေသု**"ဟု စဉ်ရာ၏၊ ["**ပစ္စက္ခမ္မော**"ဟု ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဝင်ရုပ်လည်း ရှိနိုင်သည်သာ။]

ဂါထာ၀ိနေယ္ယာပဘုတယော။ ။ပဘုတိသဒ္ဒါဖြင့် "**ဒဋ္ဌမ္မာ-ခိုင်ခဲ့သော လေးရှိသူ၊ ဝိ၀ဋ္ဋဒါ-ဖွင့်လှစ်အပ်ပြီးသော အမိုးရှိသူ**"ဟူသော အာကာရဏ္ဍသဒ္ဒါများကို ယူ၊ "**ဒဋ္ဌမ္မော-ဝိ၀ဋ္ဋဒေါ**"ဟု ဩကာရဏ္ဍ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းရုပ်လည်း ရှိသည်ပင်၊ ယောဝိဘတ်ဖြင့် "**ဒဋ္ဌမ္မိနော-ခိုင်ခဲ့သော လေးရှိသူတို့သည်**"ဟု ရုပ်ထူးရှိသေး၏၊ ယောကို ဏ္ဍနောပြုဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယ မိန့်သည်။ ["**အသံ**"အနက်ဟော "**ရာ**"သဒ္ဒါကို ဏ္ဍတ္ထိလိင်ဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်၏၊ "**ရာ-ရာ, ရာယော**"စသည်ဖြင့် ကညာအတိုင်း စဉ်။]

• • • • • • • • • • • • • •

(၁၄၆) ["**ဏ္ဍတ္ထိ၀ါစကေဟိ အာကာရိ၀ဏ္ဏာ၀ဏ္ဏေဟိ**"၀ယ် သီဟိုဠ်မှ၌ "**ဏ္ဍတ္ထိ ၀ါစကအာကာရိ၀ဏ္ဏာ၀ဏ္ဏေဟိ**"ဟု ရှိ၏၊] ဤ၀ါသဒ္ဒါကို ဝ၀တ္ထိတဝိဘာသာဟု ဆိုသော်လည်း "**ကညာ, ကညာယော**"စသည်ဖြင့် ရံခါ ယောဝိဘတ် ကျေ၍ ရံခါ မကျေသော ဝိကပ်ရုပ်များသာ ထင်ရှား၏၊ လုံး၀ မချေနိုင်သော အသန္တရုပ် မထင်၊ ထို့ကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်။

(၁၄၇) **ယောသု ကတနိကာရလောပေသု ဒီဃံ။** ။(၈၈) ကတနိကာရ လောပေသု ယောသု လိင်္ဂသ,အန္တ ဘူတာ–အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေ ရဿသရာ ဒီဃံ အာပဇ္ဇန္တေ၊...ယေသံ–အကြင် ယောဝိဘတ်တို့၏၊ ကတာ– ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော၊ နိကာရလောပါ–နိအက္ခရာ ကျေခြင်းတို့သည်၊ (သန္ဓိ, ဣတိ) တေ–ထို ယောဝိဘတ်တို့သည်၊ ကတနိကာရလောပါ–ကတနိကာရ လောပတို့မည်၏၊ အဂ္ဂိ–တို့။

(၁၄၈) ပဠာဒီနမတ္ထံတိ ဣတော–သုတ်မှ၊ အတ္ထန္တိ ဝတ္တတေ။

ယောသွကတရသော ဈော။ ။(၉၆) ပေ၊ ဈောတိ ကိ၊ ရတ္တိယော– ပြယုဂ်၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ အာလပနေ–၌၊ ဧဝံ–ဤ ပထမာအတူ တည်း၊ [ပထမာအတိုင်း ရုပ်စီရင်ပါ–ဟူလို၊ ရုပ်စဉ်ကိုကား ကိုယ်တိုင်ပြမည်၊] ဟေ အဂ္ဂိ–အို..မီး၊ ဟေ အဂ္ဂိ, ဟေ အဂ္ဂယော–တို့။

(၁၄၉) ဒုတိယေကဝစနေ–၌၊ ပုဗ္ဗသရလောပေ–ရှေ့သရ ကျေခြင်းသည်၊ သမ္ပတ္တေ–သော်၊ [**"အဂ္ဂိ+အံ"**ဖြစ်သောအခါ သရလောပေါ်ဖြင့် ရှေ့သရ ချေခွင့်ရောက်သည်–ဟူလို။]

အံ မော နိဂ္ဂဟီတံ ဈလပေဟိ။ ။(၈၂) ဈလပဏ္ဍိတ–ဈလပဟူကုန် သော၊ ဧတေဟိ–ဤသရတို့မှ၊ ပရဿ–သော၊ အံ ဝစနဿ–၏လည်းကောင်း၊ မကာရဿစ–၏လည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂဟီတံ အာဒေသော–နိဂ္ဂဟီတ် အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ပေ၊ သုနံဟိသု စာတိ ဧတ္ထ–ဤသုတ်၌၊ စဂ္ဂဟဏေန–ကြောင့်၊ ကတ္ထစိ–အချို့ပြယုဂ်၌၊ ဒီဃာဘာဝေါ–ဒီဃ၏ မဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) [အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုသုတ်ပြန်ကြည့်၊] အဂ္ဂိဟိ, ဘိ–တို့ဖြင့်၊ ဈလတော သဿ နော ဝါတိ–သုတ်ဖြင့်၊ နော–နောပြု၊ ပေ၊ သ္မာနာတိ–သ္မာနာသုတ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ–သော်၊ ဈလတောစာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ဝိကပ္ပေန–ဝိကပ်အားဖြင့်၊ နာ–နာပြု၊ အဂ္ဂိနာ, အဂ္ဂိသ္မာ, အဂ္ဂိမှာ–မှ၊ ပေ၊ အဂ္ဂိသု အဂ္ဂိသု။

---

(၁၄၇) **ကတာ၊ ပေ၊ ကတနိကာရလောပါ။** ။ဤဝိဂြိုဟ်၌ "ကတာ"ပုဒ်ကို နိကာရနှင့်လည်းကောင်း,လောပနှင့်လည်းကောင်း ဆက်စပ်၍"**ပြုအပ်ပြီးသော နိအက္ခရာ, ပြုအပ်ပြီးသော ကျေခြင်းရှိကုန်သော**"ဟု အနက်ပေးသည်၊ ထိုတွင် စိတ္တာနိစသည်၌ ယောကို နိပြုပြီးသောအခါ"**ပြုအပ်ပြီးသော နိအဖြစ်ရှိသော ယော**"ဟု မှတ်ပါ၊ အဂ္ဂိ စသည်၌ ယောကို ချေပြီးသောအခါ"**ပြုအပ်ပြီးသော ကျေခြင်းရှိ ယော**"ဟု မှတ်ပါ၊"**ယော ဝိဘတ်ကို နိပြုပြီးလျှင်လည်းကောင်း,ချေပြီးလျှင်လည်းကောင်း ဒီဃပြုရမည်**" ဟူလို။

• • • • • • • • • • • •

အညေပိ–အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ [ဥဒဓိပ္ပဘုတယောဠ် စပ်၊] ဧာတိ–ဧာတိသဒ္ဒါ၊ ပါဏိ–ပါဏိသဒ္ဒါ၊ (ဤသို့ စသည်ပေး၊) သမာဓိ–သမာဓိသဒ္ဒါ၊ ဥဒဓိပ္ပဘုတယော–ဥဒဓိအစရှိသောသဒ္ဒါတို့ကို၊ ဧစ–တူ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊...ဣကာရန္တံ (နိဋ္ဌိတံ။)

ဂါထာ။ ။"**ဧာတိ**"မှ "**ဒိပိ**"အထိ ရှစ်လုံးဖွဲ့. အနုဋ္ဌုဘာဆန်း "**သမာနိကာ**" ဂါထာ၊ "**ဣသိ**"မှ "**အဓိပတိ**"အထိ ၂၆ လုံးဖွဲ့. မတ္တာသမကဧာတ် "**အစလဓိတိ**" ဂါထာ၊ "**အဠလိ**"မှ "**ဥဒဓိပဘုတယော**"အထိကား စုဏ္ဏိယတည်း၊ အစလဓိတိ ဂါထာ သိဟိုဠ်မူဝယ်"**ယတိ**"မပါ၊ ကပိသည် ပထမပါဒအဆုံး, ဟရိကား ဒုတိယ ပါဒအဆုံး, ဧလဓိ၌ "**ဧလနိဓိ**"ဟု ရှိသည်၊ ပဘုတယောဠ် ပဘုတိသဒ္ဒါဖြင့် သာရမတိ–သေဋ္ဌ–စက္ကဝတ္တိ စသော သဒ္ဒါစုကို ယူ။

ဧာတိ–မီး၊ ပါဏိ–လက်၊ ဂဏ္ဌိ–ခက်ခဲသော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါ၊ ["**ဂံ(ဉာဏ်) တိဋ္ဌတိ ဍောတိ ဂဏ္ဌိ**"=(ခက်ခဲသည့်အတွက် ဉာဏ်ရှေ့မတိုးနိုင်ဘဲ) ဉာဏ်၏တန်ရပ် တည်နေရာသဒ္ဒါ၊] မုဋ္ဌိ–လက်ဆုပ်၊ ကုစ္ဆိ–ဝမ်း၊ [ဤ၌"**ကုစ္ဆိ**"သဒ္ဒါကို ပုလ္လိင်ဟု ဆိုသော်လည်း အဘိဓာန်၌ "**ကုစ္ဆိတု ဒ္ဝိသု=ဣတ္ထိလိင်, ပုလ္လိင် ၂ မျိုး**"ဟု ဆို၏၊ အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း "**ကုစ္ဆိယံ ဂဗ္ဘော ပတိဋ္ဌာသိ, အဿော ကုစ္ဆိယံ**"ဟု အတွေ့များ သည်၊ ပတ္တိကဲ့သို့ ဣတ္ထိလိင်ရုပ်စဉ်၊ ဝတ္ထိ–ဆီးစ (ဆီးဖုံး၊) [ဤ၀တ္ထိလည်း "**ထီ–ပုံ**" ၂ လိင်ဟု အဘိဓာန်ဆို၏၊] သာလိ–သလေး (ကောက်ကြီးစပါး၊) ဝိဟိ–ကောက်လတ် စပါး၊ ဗျာဓိ–အနာ၊ သြဓိ–အရေးအသား, အပိုင်းအခြား၊ ဗောဓိ–ဗောဓိပင်၊ [သဗ္ဗညုတ ဉာဏ် အရိယာမဂ်ကို ဟောရာ၌ ဣတ္ထိလိင်, ပတ္တိနှင့်အတူ စဉ်၊ ဗောဓိမင်းသားဟု ပညတ်ကို ဟောရာ၌ ပုလ္လိင်, ဗောဓိပင်ကို ဟောရာ၌ "**ထီ-ပုံ**" ၂ လိင်ဟု အဘိဓာန် ဆို၏၊] သန္ဓိ–သရသန္ဓိစသည်၊ [ပဋ္ဌိသန္ဓေကို ဟောရာ၌ ဣတ္ထိလိင်သာ၊] ရာသိ–အစု၊ ကေသိ–ကေသိမည်သော မြင်းဆရာ၊ သာတိ–သာတိမည်သော ရဟန်း၊ ဒီပိ–သစ်ကျားတော်။

ဣသိ–ရသေ့၊ [သက္ကတ၌ "**ရိသိ (ရိဆိ)**ကို စွဲ၍ "**ရသေ့**"ဟု ခေါ်လာဟန် တူသည်၊] မုနိ–ရသေ့ (ရဟန်း)၊ မဏိ–ပတ္တမြား၊ ဓနိ–အသံ (သဒ္ဒါရုံ)၊ ယတိ–ရဟန်း၊ ဂိရိ–တောင်၊ ရဝိ–နေ၊ ကဝိ–ကဗျာဆရာ၊ ကပိ–မျောက်သတ္တဝါ၊ အသိ–သံလျက်၊ မသိ–မင်, မီးသွေး၊ [သက္ကတ၌ ဣတ္ထိလိင်သာ၊] နိဓိ–ငွေအိုး,ရွှေအိုး၊ ဝိဓိ–အစီအရင်၊ အဟိ–မြွေ၊ ကိမိ–ပိုးလောက်၊ ပတိ–လင်,အရှင်,သခင်၊ ဟရိ–ရွှေအဆင်း၊ ["**သီဟာ–ခြင်္သေ့**"ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊] အရိ–ရန်သူ၊ တိမိ–တိမိမည်သော ငါးကြီး၊ ကလိ–ချွတ်ယွင်းခြင်း၊ ဗလိ–နတ်ပူဇော်ခြင်း၊ ဧလမိ–(ဧလနိဓိ)–ရေ၏တည်ရာ သမုဒ္ဒရာ၊ ဂဟပတိ–အိမ်ရှင်၊ [အိမ်ပိုင်ရှင်ရှိလျှင် "**ဂဟပတိ**" မည်သည်ချည်းတည်း၊ ဥရုဓိတိ–ကြီးသောလှဲ့လရှိသူ၊ [ဥရဓိတိဟု ပျက်နေသည်၊ ဋီကာ၌ "**မဟာဝိရော**" အဖွင့်ကို ထောက်၍ "**ဥရုဓိတိ**"ဟု သိဟိုဠ်မူရိုးတိုင်း မှန်၏၊ "**ဥရုဝေလာယ**"၌ ဥရုသဒ္ဒါသည် မဟာ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤဥရုလည်း မဟာ၏ ပရိယာယ်ပင်၊] ဝရမတိ–

(၁၅၀) ဤကာရဏ္ဍော ပုလ္လိင်္ဂါ ဒဏ္ဍီသဒ္ဒေါ (ဒဿီယတိ)၊ ဒဏ္ဍီ+သိဂ္ဂတိ–ဟူသော၊ ဣ–ဤရုပ်၌၊ အယော၊ ပေ၊ စာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တေ–သည်၊ သမ္ဘတ္တေ–သော်၊ ဧတ္ထေဝ–ဤသုတ်၌ပင်၊ အပိဂ္ဂဟဏေန–ကြောင့်၊ တဒဘာဝေ–ထိုရဿအဖြစ်၏ မရှိခြင်းသည်၊ သိဒ္ဓေ–ပြီးပါလျက်၊ နိယမတ္ထံ–မှတ်သားခြင်း အကျိုးငှါ၊ အာဟ–ဤသုတ်ကိုမိန့်ပြီ၊ ရဿန္တိ–ရဿံပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ–သော်။

မြတ်သော ပညာရှိသူ၊ နိရုပဓိ–(နိ+ဥပဓိ)=ခန္ဓာစသော ဥပဓိ မရှိ၊ အဓိပတိ–အကြီးအချုပ်၊ အဠလိ–လက်အုပ်၊ သာရထိ–ရထားထိန်း၊ အတိထိ–ဧည့်သည်၊ သမာဓိ–သမာဓိ၊ ဥဒဓိ–သမုद्ဂြာ။

မှတ်ချက်။ ။ဤသဒ္ဒါများကို အဂ္ဂိနှင့် တူသည်ဟု ဆိုသော်လည်း အဂ္ဂိသိနိသုတ်၏ အစီအရင်ဖြစ်သော **"အဂ္ဂိနိ"**ရုပ်မျိုး မရှိနိုင်ရကား ပထမာသိဖြင့် ၁ ရုပ်သာရှိ၏၊ ထို့ပြင်–သခတော ဂသော၀ါသုတ်၌.၀ါသဒ္ဒါဖြင့် ဂသိကို ဖြေ၍**"ဣသေ–မဟာမုနေ"** စသော ရုပ်များဖြစ်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌**"သ–သို"**ကိုလည်း ဖြေ၍ **"ဣသေ, မဟာမုနေ"** ရုပ်များကို ပြသေး၏၊ **"အသာရေ သာရမတိနော"**၌ ပထမာယောဖြင့် **"သာရမတိနော"**ဟု ပြလတ့ဲဖြစ်သောကြောင့် ဤကာရဏ္ဍ ဒဏ္ဍီနောကဲ့သို့ အချို့ရုပ်များ ရှိနိုင်ကြောင်းကို သဒ္ဒနီတိ မိန့်သေး၏၊ ထို့ကြောင့် ယောဖြင့် **"သေဋ္ဌနော, စက္ခေ၀ဏ္ဍိနော, သာရထိနော–ဏ္ဍိသည်, ဏ္ဍိကို"**စသည်များကိုလည်း ပိဋကတ်၌ တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၁၅၀) **အယောရဿ၊ ပေ၊ သိဒ္ဓေ။** ။**"ဒဏ္ဍီ+သိ"**ဟု ဖြစ်သောအခါ **"အယောရဿသုတ်က ဧကဝုစ်ဝိဘတ် ယောဝိဘတ်နှောင်းလျှင် ရဿပြုရမည်"**ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤရုပ်၌လည်း ဧကဝုစ်ဝိဘတ်နှောင်းရကား ရဿပြုခွင့် ရောက်လျက်ရှိ၏၊ သို့သော် ထိုသုတ်လာ အပိသဒ္ဒါက တချို့အရာ၌ ရဿပြုခွင့်ကို တားမြစ်သောကြောင့် သိ နှောင်းရာ၌ ရဿမပြုမူသည် ပြီးစီးလျက်ရှိ၏။

နိယမတ္ထံ အာဟ။ ။သို့ရာတွင် ထိုအပိသဒ္ဒါက **"မည်သည့်လိင်–မည်သည့်ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ တားမြစ်သည်"**ဟုကား သတ်မှတ်ချက် မရှိသေး၊ ထို့ကြောင့် အပိသဒ္ဒါ၏ တားမြစ်ချက်ကိုပင် သတ်မှတ်ခြင်း အကျိုးငှါ ဤ **"နံ သိသ္မိ မနုပုံသကာနိ"**သုတ်ကို မိန့်ရပြန်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား–အယော ရဿသုတ်လာ အပိသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့် ဤ နသိသ္မိမနုပုံသကာနိသုတ်၏ စီရင်ချက်သည် တစ်ထပ်တည်း ဖြစ်၏၊ သို့သော် အပိသဒ္ဒါ၏ အနက်သည် **"မည်သည့်လိင်–မည်သည့်ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ရဿအဖြစ်ကို တားမြစ်သည်"**ဟု မသေချာ၊ နသိသ္မိမနုပုံသကာနိသုတ် ပေါ်ထွက်လာမှ နပုလ္လိင်မဟုတ်သော ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင်အရာ၀ယ် သိဝိဘတ်နှောင်းရာ၌သာ ရဿအဖြစ်ကို တားမြစ်ကြောင်း သိသာသည်–ဟူလို၊ **"ဒဏ္ဍီ+သိ"**၌ အယောရဿသုတ်လာ အပိသဒ္ဒါနှင့် နသိသ္မိမနုပုံသကာနိသုတ်တို့က ရဿအပြုကို တားမြစ်သောကြောင့် အယောရဿ စသော သုတ်ဖြင့် (ဤ)ကို ဣ ရဿမပြုရ, သေသတော စသောသုတ်ဖြင့် သိချေ, ပြီး၏။

နသိသို့မနပုံသကာနိ။ ။(၈၅)၊ သိသို့-ကြောင့်၊ နပုံသကဝဋ္ဋိတာနိ-နပုံလိုင်သည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော၊ လိုဂ်ါနိ-ဣတ္ထိလိုင်, ပုလ္လိုင်တို့သည်၊ ရဿံ နအာပဇ္ဇန္တေ၊ ဣတိ-ဤသို့ တားမြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ရဿတ္တာဘာဝေါ-ရဿအဖြစ်၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ သိလောပေါ၊ ဒဏ္ဍီ-ဒုတ်ရှိသူသည်၊ တိဋ္ဌတိ၊ အနပုံသကာနိတိ ကိ၊ သုခကာရိဒါနံ-စသော ပြယုဂ်ကို ပြီးစေရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊...စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဇဝ်ဏ-ဤသုတ်၌၊ ဝိသဒါဝိသဒါကာရဝေါဟာရော ဘယမုတ္တကာ-ဝိသဒါကာရဝေါဟာရ, အဝိသဒါကာရဝေါဟာရ နှစ်ပါးစုံမှ လွတ်သော နေဝဝိသဒနာဝိသဒါကာရဝေါဟာရတို့ကို၊ ပုမာဒိဇာနနေ-ပုမအစရှိသည်ကို သိရခြင်း၌၊ ဟေတုဘာဝတော-အကြောင်းတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ လိင်္ဂ-လိင်ဟူ၍၊ ဤရိတာ-ဆိုအပ်ကုန်၏။ [အာဒိဖြင့် ဣတ္ထိနပုံသကကိုယူ။]

သုခကာရိ။ ။"ချမ်းသာကို ပြုလေ့ရှိသော ဒါန"ဟူရာ၌ ဒါနံပုဒ်က နပုလ္လိုင်ဖြစ်သောကြောင့် သုခကာရိလည်း နပုလ္လိုင် ဖြစ်ရတော့၏၊ ထို့ကြောင့် နပုလ္လိုင် အရာဝယ် အပိသဒ္ဒါနှင့် နသိသို့ စသော သုတ်တို့က ရဿအပြုကို မတားမြစ်သောကြောင့် "သုခကာရိ+သိ"တည်, အယော ရဿ စသော သုတ်ဖြင့် ရဿပြု, သိချေ, ပြီး၏။ [နပုလ္လိုင်၌ ဤကာရန္တရုပ် အဖြစ်ဖြင့် လာလတံ့။]

ဇ္ဇော စ ဝိသဒါ၊ လေ၊ မိရိတာ။ ။ဝိသဒါကာရဝေါဟာရသည် ပုလ္လိုင်, အဝိသဒါကာရဝေါဟာရသည် ဣတ္ထိလိုင်, နေဝဝိသဒနာဝိသဒါကာရသည် နပုလ္လိုင်၊ ["**ဉဘယမုတ္တကာကာရ**" ဟူသည်နှင့် "**နေဝဝိသဒနာဝိသဒါကာရ**" ဟူသည် အတူတည်း၊ ဂါထာဖြစ်၍ စကားကျဉ်းအောင် "**ဉဘယမုတ္တကာကာရ**"ဟု ဆိုထားသည်၊] [ဝိသဒ=သန့်ရှင်းသော+အာကာရ=အခြင်းအရာ+ဝေါဟာရ=ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ပညတ်တစ်မျိုး၊ အဝိသဒ=မသန့်ရှင်းသော၊... နေဝဝိသဒ=သန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်, နာဝိသဒ(နေ+အဝိသဒ)=မသန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်သော+အာကာရ+ဝေါဟာရ။]

ပုမာဒိဇာနနေ ဟေတုဘာဝတော။ ။ယောကျ်ားတို့၏ အသွားအလာ အနေအထိုင် အပြောအဆိုမှ စ၍ များစွာသော အမှုကိစ္စတို့၌ သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာတစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုအခြင်းအရာသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် အထင်အရှား မရှိ, ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်သော ဝေါဟာရပညတ်မျှသာတည်း၊ သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာကို ကြည့်၍ "**ဤသူကား ယောကျ်ားတည်း**"ဟု သိနိုင်ရကား ထိုအခြင်းအရာကို ပုလ္လိင်(ပုမ+လိင်=ယောကျ်ားဟု+သိခြင်း၌ အကြောင်း)ဟု ခေါ်ရသည်။ [လိင်္ဂေါ်တိ ဂမေတိ ဗောဓေတိ-သိစေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ လိင်္ဂ-မည်၏။]

ဤသို့လျှင် ဤဂါထာသည် ယောကျ်ားစသည်တို့၌ ရထိုက်သော အတ္ထလိင်(အနက်ဒြပ်တွင် ပါဝင်သောလိင်)ကို ပြလိုရင်းဖြစ်၏၊ [အတ္ထလိင်ပြသော ဂါထာဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ကာရက"**လိင်္ဂေ ပဌမာ**"သုတ်၏ ဋီကာ၌ ထင်ရှားလတံ့၊] အတ္ထလိင်ကို

(၁၅၁) ယောလောပေ–ယောဝိဘတ် ကျေပြီးသော်၊ ဒဏ္ဍီ–တို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တိ၊ ဣတရတြ–အခြားသော ပြယုဂ်၌၊ [ဒဏ္ဍီမှတစ်ပါး "**ဒဏ္ဍီနော**"ပြယုဂ်၌–ဟူလို၊] အယောရသမိစ္စာဒိနာ–အယောရသ် အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ရသတ္တေ–ရသအဖြစ်ကို၊ ကတေ–သော်၊ စျုတောတိ ကတရသာတိစ ဝတ္တတေ။

ယောနံ နော။ ။(၂၂၅) ကတရသ၊ ပေ၊ သာလပနာနံ (သ+အာလပနာနံ)-အာလုပ်အနက်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ယောနံ–တို့၏၊ နောဣတိ–နော ဟူသော၊ အာဒေသော ဟောတိ၊ ပေ၊ ကတရသာတိ ကိံ၊ အဂ္ဂယော–အဂ္ဂယောဌ် တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ အဓိကာရံ–(ကတရသာ ဟူသော) အလိုက်ကို၊ ဝိနာ–ကြဉ်၍၊ ယောနံ နောတိ ယောဂဝိဘာဂတော–"**ယောနံ နော**"ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ ကွစိ–ဌ်၊ အကတရသာပိ–မပြုပြင်အပ်ပင်ကိုရသမှလည်း၊ (ပရေသံ ယောနံ) နော–နော အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သာရမတိနော ယထာ–"**သာရမတိနော**" ပြယုဂ်ကဲ့သို့တည်း။

အတုလိုက်၍ သဒ္ဒလိင်ကိုလည်း သိထိုက်၏၊ သိထိုက်ပုံကား–ပုဒ်တစ်ခု၏ ရုပ်အနေအထားသည် သန့်ရှင်းလျှင် ဝိသဒါကာရ ရှိ၏၊ ထိုသန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာသည် ထိုပုဒ်၏ ပုလ္လိင်အဖြစ်ကို သိစေတတ်သော အမှတ်အသား ဖြစ်၏၊ ရုပ်နေ မသန့်ရှင်းလျှင် ဣတ္ထိလိင်, ရုပ်နေ သန့်ရှင်းသည်လည်းမဟုတ်–မသန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်လျှင် နပုလ္လိင်ဟု သိပါ၊ "**ရုပ်နေ**"ကိုပင် ဝိဘတ်အမျိုးမျိုးနှင့် ရောနေလျှင် "**မသန့်ရှင်း**"ဟု လည်းကောင်း, ဝိဘတ်အမျိုးမျိုးနှင့် မရောလျှင် "**သန့်ရှင်းသည်**"ဟု လည်းကောင်း, တချို့ရုပ် ရောနှောရ၍ တချို့ရုပ် မရောနှောလျှင် "**သန့်ရှင်းသည်လည်းမဟုတ်,မသန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်**"ဟုလည်းကောင်း ယူလိုပါသည်၊ "**ကညာယ–ပုရိသေန–စိတ္တာနိ**"တို့ကို ထောက်ပါ။ [ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို အခြေပြုနာမ်ဂုဏ်း၌ သိပါ။]

• • • • • • • • • • • • •

(၁၅၁) **အဓိကာရံ ဝိနာ**။ ။"**အသာရေ–အနုစ်မဟုတ်သော ခန္ဓာ ၅ ပါး၌၊ သာရမတိနော–အနုစ်ဟု မှတ်ထင်ကြကုန်၏**"ဟူသော ဓမ္မပဒပါဠိတော်၌ "**သာရမတိ**"ကား ဣကာရန္တဖြစ်၍ ပင်ကိုရသတည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ကတရသာ**"ဟူသော လိုက်ပုဒ်ကို ကြဉ်၍ "**ယောနံ နော**"ဟူသော ဝိနာဓိကာရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ယောကို နောပြု၍ "**သာရမတိနော**" ပြီး၏၊ သေဋ္ဌနော စက္ကဝတ္တိနော စသည်တို့လည်းနည်းတူ၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်ဌ် ဒုတိယာ ယောကို နေ ပြု၍ "**ဒဏ္ဍီနေ, အရိယဝုတ္တိနေ (သညတေ ဗြဟ္မစာရိနေ)**"စသော ရုပ်များကိုလည်း ပြသေး၏။]

[ဆောင်] ယောနံ နောမျှ, ဝိဘာဂဖြင့်, ကတရသ–စျနောက်မှ ယော, နောပြု ဟောစ်၊ မှတ်လော တစ်ဖြာ, မောဂ္ဂလ္လာဝယ်, ဒုတိယာ ယောကို, နေပြု ဆိုသည်, ထိုထို ပါဠိအလာတည်း။

(၁၅၂) အာလပနေ-၌၊ ဂေတိ ဝတ္ထုတေ။

ဗျလပါ ရဿဲ။ ။(၂၄၅) ပရေ, ဂေ၊ ဗျလပက္ကစ္ဆေတေ-ဗျ,လ,ပ မည်ကုန်သော ဤ ဒီဃသရတို့သည်၊ ရဿဲ အာပန္နေ၊ ဘော ဒဏ္ဍီ-အို... တုတ်ရှိသူ၊ အယောရဿန္ဓာဒိနာဝ-အယောရဿဲ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်ပင်၊ ရဿတ္တေ-သည်၊ သိဒ္ဓေပိ-ပြီးနိုင်လျက်လည်း၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အာရမ္ဘော-အားထုတ်အပ်သော ဤသုတ်သည်၊ နိယမတ္ထော-မှတ်သားခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ဘော ဂေါ-အို..နွား၊ ဣတိ အာဒီသု-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နဘဝတိ-ရဿမဖြစ်၊ (ဘဝန္တော) ဒဏ္ဍီ, ဒဏ္ဍီနော-တို့။

(၁၅၃) ဒုတိယာယံ-၌၊ ရဿတ္တေ, ကတေ-သော်၊ အမိတိ (အံ+ဣတိ)-အံဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝတ္ထုတေ၊ ဃပတော သိ'ယံ ဝါတိ ဣတော-ဤသုတ်မှ၊ မဏ္ဍူကဂတိယာ-နည်းဖြင့်၊ ဝါတိ ဝတ္ထုတေ။ [ဝါသဒ္ဒါသည်- ဖားခုန်၍သွားသကဲ့သို့ အတော်များသော သုတ်တို့ကို ခုန်ကျော်၍ လိုက်သည်။]

နံ ဗျတော ကတရဿာ။ ။(၂၂၄) ပေ၊ ဟောတိ၊ [ဟောတိ ဝါ ဟု ရှိစေ၊] ပေ၊ ဒဏ္ဍီနံ-တို့၏၊ (၁၅၄)သုတ် လွယ်ပြီ။

---

(၁၅၂) ဤ"**ဗျလပါ ရဿဲ**"သုတ် မရှိလျှင် ဘော ဒဏ္ဍီရပ်ကို (အာလုပ် ဂေဝုစ် ဝိဘတ် နောင်းသောကြောင့်) အယော ရဿ စသောသုတ်ဖြင့် ပြီးစေနိုင်၏၊ သို့ပါလျက် ဤသုတ်ကို အဘယ်အကျိုးငှာ အားထုတ်ရပြန်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**အယောရဿ၊ ပေ၊ နိယမတ္ထော**"ဟု မိန့်၊ "**သိဒ္ဓေ သတိပိ အာရမ္ဘော နိယမာယ ဝါ**" စသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဤသုတ်သည် နိယမအကျိုး ရှိ၏-ဟူလို။

နိယမတ္ထ။ ။ဤနေရာ၌ နိယမဟူသည် "**မြဲစေခြင်း**"မဟုတ်, သတ်မှတ်ခြင်းတည်း၊ သတ်မှတ်ဟူသည်ကား-"**အယော ရဿဲ**"သုတ်ချည်း ထားလိုက်လျှင် ဂသိနောင်းရာ၌ အာ-ဤ-ဥ-ဩ ဒီဃအားလုံးကိုပင် သိမ်းကျုံး၍ ရဿပြုလိမ့်မည်၊ [ကောရန္ဓ ကား နဂိုကပင် မရှိ၊ ["**ဗျလပါ ရဿဲ**"ဟု ဆိုလိုက်သဖြင့်ကား ဂသိနောင်းရာ၌ ဗျ-လ-ပ အမည်ရသော "**ဤဥ**"ဒီဃတို့ကိုသာ ရဿပြုရမည်ဟုလည်းကောင်း, ဗျ-လ-ပ **အမည်မရသော ဩဒီဃကိုကား ရဿ မပြုရ**"ဟုလည်းကောင်း သတ်မှတ်ရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် "**ဘော ဂေါ**" ပြယုဂ်၌ ဂသိနောင်းသော်လည်း ဗျ လ ပ အမည် မရသော ဩဒီဃဖြစ်သောကြောင့် ရဿ မပြုရ၊ ဘော ဂေါ၌ "**ဂေါ**"သာ လိုရင်း, ဘော ကား ဘဝန္တမှ ဖြစ်လာသောကြောင့် နဂိုဩ မဟုတ်သဖြင့် တားမြစ်နေဖွယ် မလို၊ [အာဒီဃအတွက်ကိုကားကစ္စည်းသုတ်စဉ်၌ တစ်ဆက်တည်းလာသော "**အကာရော ဝါ**"သုတ်က ဝိကပ် ရဿပြုဟု သတ်မှတ်လိမ့်မည်။]

• • • • • • • • • • • •

အညာနိပိ–အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ [ဤကာရန္တနာမာနိဋ္ဌိစပ်၊] ဓမ္မီ–ဓမ္မီသဒ္ဒါ၊ ပေ၊ ဘူမိသာယီ–ဘူမိသာယီသဒ္ဒါ၊ ဣစ္စာဒီနိ–ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ [ဣစ္စာဒိဟု တချို့ရှိ၏။] ဤကာရန္တနာမာနိ–ဤအဆုံးရှိသော နာမ်တို့ကို၊ ဧဝံ–ဤဒဏ္ဍီသဒ္ဒါနှင့် အတူ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။)

ဂါမဏိ သဒ္ဒသ တု–ဂါမဏိသဒ္ဒါ၏ကား၊ သတ္တမိယံ–ဌ၊ ဘေဒေါ–ရုပ်ထူး၏၊ ဂါမဏိ–ရွာသူကြီး၊ ဂါမဏိ, ဂါမဏိနော–တို့၊ ပေ၊ ဂါမဏိနော–တို့ကို၊ သေသံ–အကြွင်းသည်၊ ဒဏ္ဍီသမံ–ဒဏ္ဍီသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ နိအာဒေသော ဘာဝေါ–နိအပြု၏ မရှိခြင်းသည်သာ၊ ဝိသေသော–ထူး၏၊ [သို့ဌ "ဒဏ္ဍီနိ" ကဲ့သို့ "ဂါမဏိနိ"ဟု မရှိခြင်းသာ ထူးသည်–ဟူလို၊] သေနာနီ သုဓီပဘုတယော–သေနာနီ, သုဓီ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ–ဤဂါမဏိသဒ္ဒါနှင့် အတူတည်း။

ဤကာရန်–ဤကာရန္တသဒ္ဒါသည်၊ (နိဋ္ဌိတံ။)

ဓမ္မီ၊ ပေ၊ သာမီ။ ။ဓမ္မီ–တရားရှိသူ၊ သံဃီ–သံဃာရှိသူ၊ ဉာဏီ–ဉာဏ်ရှိသူ၊ ဟတ္ထိ–နှာမောင်းတည်းဟူသော လက်ရှိသော ဆင်၊ စက္ခိ–စက်ရှိသူ၊ ပက္ခိ–အတောင်ရှိသော ငှက်၊ ဒါဋ္ဌိ–အစွယ်ရှိသော ခြသေ့၊ ရဋ္ဌိ–တိုင်းနိုင်ငံရှိသော မင်း၊ ဆတ္တိ–ထီးရှိသူ၊ မာလိ–ပန်းရှိသူ၊ ဝမ္မိ–စစ်ဝတ်တန်ဆာရှိသူ၊ [**"ကဝစဝရော–ချပ်ဝတ်တန်ဆာကို ဆောင်သူ"**ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် **"ဝမ္မီ"**ဟု ရှိစေရမည်။] ယောဂီ–အားထုတ်ခြင်းရှိသူ၊ ဘာဂီ–အဖို့ရှိသူ၊ ဘောဂီ–စည်းစိမ်ရှိသူ၊ ကာမီ–အလိုရှိသူ၊ သာမီ–ဥစ္စာရှိသူ၊ (အရှင်သခင်၊) [ဓမ္မီမှစ၍ သာမီတိုင်အောင် ဂရုရှစ်လုံးလျှင် တစ်ပါဒရှိသော ဝိဇ္ဇုမ္မာလာ ဂါထာတည်း။]

ဓဇီ စသည်။ ။ဓဇီ–တံခွန်အလံရှိသူ၊ ဂဏီ–ဂိုဏ်းရှိသူ၊ သသီ–ယုန်ရှိသော လ၊ ကုဋ္ဌီ–နှုန်းရှိသူ၊ ဇဋီ–ဆံကျစ်ရှိသော ရသေ့၊ ယာနီ–ယာဉ်ရှိသူ၊ သုခီ–ချမ်းသာရှိသူ၊ သိခီ–အမောက်ရှိသော ဥဒေါင်း၊ ဒန္တီ–အစွယ်ရှိသော ဆင်၊ မန္တီ–အတိုင်အပင်ရှိသူ၊ ကရီ–နှာမောင်းရှိသော ဆင်၊ စာဂီ–စွန့်ကြဲခြင်းရှိသူ၊ ဝါစီ–စကားရှိသူ၊ [ဤပုဒ်သီဟိုဠ်မူဋ္ဌ မပါ။] ကုသလီ–ကုသိုလ်ရှိသူ၊ မုသလီ–ကျည်ပွေ့ရှိသူ၊ ဗလီ–အခွန်အတုတ်ရှိသူ၊ [သီဟိုဠ်မူဋ္ဌ **"ဗလီ"**ကျမှ တတိယဂါထာ ဆုံး၏၊ ထိုအလို ပထျာဝတ္တဂါထာတည်း။]

ပါပကာရီ စသည်။ ။ပါပကာရီ–မကောင်းမှုကို ပြုလေ့ရှိသူ၊ သတ္တုဃာတီ–ရန်သူကို သတ်လေ့ရှိသော မင်း၊ မာလျကာရီ–ပန်းကုံးပြုလေ့ရှိသော ပန်းသည်၊ ဒိဃဒိဝိ–ရှည်သော အသက်ရှိသူ၊ ဓမ္မစာရီ–တရားကျင့်လေ့ရှိသူ၊ သီဃယာယီ–လျင်စွာ သွားလေ့ရှိသူ၊ [**"လျင်စွာ သွားလေ့ရှိသော စိတ်"**ဟူသော အနက်ကို ဟောရာ၌ နုပုလ္လိင်အဖြစ်ဖြင့် လာဦးလတံ့၊] သီဟနာဒီ–မရဏ်မကြောက် ခြသေ့ဟောက်သို့ ရဲရဲတောက် ပြောလေ့ရှိသူ၊ ဘူမိသာယီ–မြေ၌ အိပ်လေ့ရှိသူ၊ [ဤဂါထာကား သေတ်ဝ ရကာရ ဝိပုလဂါထာတည်း။]

(၁၅၅) ဥကာရန္တော ပုလ္လိင်္ဂါ ဘိက္ခုသဒ္ဒါ-ကို၊ (ဒသမိယတိ၊) တထေဝ-ထိုရှေ့နည်းအတိုင်းပင်၊ [ပုရိသနောင် သိစသည် သက်တုန်းက အတိုင်းပင်၊ **"လိင်အနက်ကို ဆိုလိုလျှင်, ဧကဝုစ်ကို ဆိုလိုလျှင်"**စသည်ကို ညွှန်ပြသည်၊] ဘိက္ခုသဒ္ဒတော-မှနောက်၌၊ သိ-သိသက်၊ သိလောပေါ၊ သော ဘိက္ခု-ထိုရဟန်း၊ ဗဟုဝစနေ-၌၊ ဃပတော စ ယောနံ လောပေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ယော လောပေါ-ယောကို ချေ၊ ယောသုကတဂ္ဂစ္ဆာဒိနာ-ယောသုကတ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဒီဃော-ပြု၊ တေ ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းတို့၊ လောပါဘာဝေ-ကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ ဝါတိ, ယောနံတိစ ဝတ္တတေ။

လတော ဝေါကာရော စ။ ။(၁၁၉) လသညတော-လအမည်ရှိသော ဥဝဏ်မှ၊ ပေ၊ ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ၊ ကာရဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ယောနံ-တို့၏၊ နော စ-နောအပြုသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏ-သည်၊ ကတ္တစိ-အချို့အရာ၌၊ နိဝတ္တနတ္ထံ-ဝေါအပြုကို နှစ်စေခြင်းအနက် ရှိ၏။

ဟတ္ထီ စသည်။ ။ဟတ္ထီ ဗြဟ္မစာရိသဒ္ဒါတို့၌ ဣကာရန္တ အဂ္ဂိသဒ္ဒါကဲ့သို့ **"ဟတ္ထယော=ဗြဟ္မစာရယော"** ရုပ်များကိုလည်း ပိဋကတ်ဝယ် တွေ့ရ၏၊ ထို၌ ဟတ္ထိ ဟု ရသပြုပြီးနောက် ဣကာရန္တဖြစ်၏ဟုလည်းကောင်း, ဗြဟ္မံ စရတိတိ ဗြဟ္မစာရီ (မုနိကဲ့သို့ ဣပစ္စည်းဖြင့်) ဣကာရန္တဟုလည်းကောင်း သဒ္ဒနီတိကြောင့်၏၊ ထိုအတိုင်း အနုဂ်ဏာသုတ် အဋ္ဌကထာလည်း ဖွင့်၏၊ ဤသို့လျှင် ဣကာရန္တ ဤကာရန္တ ပုလ္လိင်ရုပ်များသည် အမျိုးမျိုး ပြောင်းလွဲတတ်ရကား ထိုရုပ်ထူးများ၌ ကာရန်ပြောင်း၍လည်းကောင်း, ဆိုင်ရာသုတ်များ၏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်လည်းကောင်း ပြီးနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဂါမဏီ စသည်။ ။ဂါမံ-ရွာကို၊ ဝါ-ရွာသူရွာသားကို၊ နေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဂါမဏီ-မည်၏၊ သဏ္ဌာနတ္ထ "ဂြာမ"ဟု ရှိသောကြောင့် နှ ကို ဏပြုသည်၊ ဒဏ္ဍီအတိုင်းတွင် သို့ဖြင့် **"ဂါမဏိနီ"**ဟု နီ အပြု မရှိခြင်းသာ ထူး၏၊ **"သေနံ-စစ်တပ်ကို+နေတိ-ဆောင်တတ်၏"**အရ သေနာနီ-(စစ်သူကြီး)မည်၏၊ သုဓီ-ကောင်းသော ပညာရှိသူ၊ ပဘုတိသဒ္ဒါဖြင့် **"ဓမ္မသိရီ-တရားတည်းဟူသော အာသရေ ရှိသူ"**စသည်ကို ယူရမည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ သို့သော် ဓမ္မသိရီ၌ အံ့ကို နံ့ပြု၍ **"ဓမ္မသိရိနံ"**ဟုကား မရှိဟုလည်း မိန့်သည်။

• • • • • • • • • • • •

(၁၅၅) **ကာရဂ္ဂဟဏေန၊ ပေ၊ နတ္ထံ။** ။"**လတော ဝေါ စ**"ဟုသာ မဆိုဘဲ **"ဝေါကာရော စ"**ဟု ဆိုသဖြင့် ကာရသဒ္ဒါ ပို၏၊ သဒ္ဒါပိုလျှင် အနက်ပိုလည်း ရှိသင့်၏၊ ထိုအနက်ပိုကား ယောကို ဤသုတ်ဖြင့် နော လည်း ပြုနိုင်သည်-ဟူလို၊ ဤနည်း၌ **"ဝေါကာရော စ"**ဝယ် စသဒ္ဒါသည် **"အမှ"**စသော အချို့သဒ္ဒါများ၌ ဝေါ မပြုရဟု တားမြစ်ခြင်း (နိဝတ္တာပန အဝဓာရဏ)အနက် ရှိသည်။

အထ၀ါ-ကား၊ စဂ္ဂဟာဏ်-သည်၊ နောဂဟာဏာနုဝတ္တနတ္ထံ-နောသဒ္ဒါကို အစဉ်လိုက်စေခြင်းအနက် ရှိ၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ဇန္တုသဗ္ဗညူအာဒိတော-ဇန္တု,သဗ္ဗညူ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ၊ (ပရေသံ) ယောနံ, နောစ-နောအပြု သည်လည်း၊ ဟောတိ၊...၀ါသဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ တေန-ကြောင့်၊ ဘိက္ခုပ္ပဘုတိတော-ဘိက္ခုအစရှိသည်မှ(နောက်၌) နိစ္စံ-အမြဲ၊ ယောနံ-တို့၏၊ ၀ေါ-၀ေါအပြုသည်၊ ဘ၀ေ-ဖြစ်၏၊ ဟေတုအာဒိတော-ဟေတု အစရှိသည်မှ (နောက်၌) ဝိဘာသာ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ယောနံ-တို့၏၊ ၀ေါ-သည်၊ ဘ၀ေ-၏၊ အမုပ္ပဘုတိတော-အမု အစရှိသည်တို့မှ (နောက်၌) ၀ေါ-၀ေါအပြုသည် လည်းကောင်း၊ နော စ-နော အပြုသည်လည်းကောင်း၊ နစ ဘ၀ေ-မဖြစ်၊ [နစ စ၌ စအနက် မရှိ။]

အထ၀ါ။ ။(တစ်နည်း) ၀ေါကာရောစ၌ စ သည် စျလတော သဿနောဝါသုတ်မှ နောသဒ္ဒါကို လိုက်ပါစေခြင်း(အနုဝတ္တန)အနက် ရှိ၏၊ ဤ နောက်နည်းအလို ကာရ သဒ္ဒါအတွက် အနက်ထူး မရှိ။

တေန ဇန္တု၊ ပေ၊ နော စ ဟောတိ။ ။တေနဒ္ဓ တသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ၂ နည်းလုံးကို ပြန်၍ ညွှန်ပြ၏၊ **"တေန-ထိုသို့ ကာရသဒ္ဒါဖြင့် ယောကို နောပြုခြင်း, သို့မဟုတ် စသဒ္ဒါဖြင့် နော အပြုကို လိုက်စေခြင်းကြောင့်"**ဟု အနက်မှတ်ပါ၊ ဇန္တု, သဗ္ဗညူတို့နောင် ယောကို နောပြု၍ **"ဇန္တုနော-သတ္တ၀ါတို့သည်၊ သဗ္ဗညူနော-ဘုရားတို့သည်"**ဟု ရုပ်ဖြစ်၏၊ ထိုတွင် ဇန္တုသည် ဥကာရန္တ-သဗ္ဗညူကား ဥကာရန္တတည်း။

၀ါသဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော။ ။၀ါသဒ္ဒါ၏ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာကြောင်းသည် ပြခဲ့သော ၂ နည်းတွင် **"စသဒ္ဒါဖြင့် နောကို လိုက်စေသည်"**ဟူသော နောက်နည်းအရ ကြောင်းတည်း၊ ပထမနည်းဌ စသဒ္ဒါက အမု စသည်ဌ နော မပြုရဟု တားမြစ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ၀ါသဒ္ဒါက ဝဝတ္ထိတ ပြုဖွယ် မလို, ဝိကပ်သာ။

ဘိက္ခုပ္ပဘုတိတော နိစ္စံ။ ။ဘိက္ခု သေတု ကေတုစသော (ဂါထာဌ လာမည့်) သဒ္ဒါတို့နောင် ဤ လတော ၀ေါကာရောစသုတ်ဖြင့် ယောကို ၀ေါ အမြဲပြု(နိစ္စ၀ိဓိ) ဆက်ဦးအုံ-**"၀ေါ အမြဲပြု"**ဟူသော စကားသည် နော အပြုကို စောင်းသောစကား တည်း၊ ယောကို မချေလျှင် အမြဲ ၀ေါပြု၍ နော မပြုရဟု ဆိုလိုသည်။

ဟေတုအာဒိတော ဝိဘာသာ။ ။ဟေတု ဇန္တုသဒ္ဒါတို့မှ နောက်ဌကား ယောကို တစ်ရံတစ်ခါသာ ၀ေါပြု, တစ်ရံတစ်ခါ ၀ေါ မပြုဘဲ ယောအတိုင်းလည်း နေနိုင်၏၊ ဇန္တု နောက်ဌကား ၀ေါမပြုဘဲ နောလည်း ပြုနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဟေတု ဇန္တုသဒ္ဒါ တို့ဌ ၀ေါ အပြု မမြဲသော အနိစ္စ၀ိဓိဟု မှတ်။ [ဟေတုအာဒိဖြင့် ဇန္တုကို ယူ။]

နစ ၀ေါ နော စ အမု၊ ပေ၊ ဘ၀ေ။ ။သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်းဌ လာလတံ့သော အမုသဒ္ဒါ နောက်ဌကား ဥကို လ မှည့်ထားသော်လည်း ၀ေါ-နော ၂ ပါးစုံ မပြုရ၊ ဤ လတော ၀ေါကာရော စ သုတ်ဖြင့် လုံး၀မစီရင်နိုင်သော အသန္တ၀ိဓိတည်း၊ အမုပ္ပဘုတိတောဌ ပဘုတိသဒ္ဒါဖြင့် မည်သည့်သဒ္ဒါကို ယူရမည်ဟု မပြကြ၊ ရှာဖွေကြလေတော့။

(၁၅၆) အတ္တံတိ အကတရသော်တိ စ ဝတ္ထုတော။
ဝေဝေါသု လော စ။ ။(၉၇) ပေ၊ ဘိက္ခဝေါ-တို့၊ ပေ။
(၁၅၇) လောပါဘာဝေ-ယောဝိဘတ် ကျေခြင်း မရှိရာ၌။...
အကတရသာ လတော ယွာလပနသ ဝေဝေါ။ ။(၁၁၆) ပေ၊ အာလပနေ-၌၊ ဝိဟိတသ-သော၊ ယောဂ္ဂစ္ဆေတသ-ယောဟူသော ဤဝိဘတ်၏၊ ဝေဝေါအာဒေသာ ဟောန္တိ၊ အတ္တံ-ဝေဝေါသု လော စ သုတ်ဖြင့် (အ)ပြု၊ ဘဝန္တော ဘိက္ခဝေ,ဘိက္ခဝေါ-တို့၊ အံမော နိဂ္ဂဟီတံ စျလပေဟိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ နိဂ္ဂဟီတံ-နိဂ္ဂဟီတ်ပြု၊ ဘိက္ခူ-ကို၊ ပေ၊ ဘိက္ခူသု, ဘိက္ခူသု-တို့၌။

သေတု-သေတုသဒ္ဒါ(ဤအတိုင်း ပေး၊) ပဌ-ပဌသဒ္ဒါ၊ ဣစ္စာဒယော-ဤသို့အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဧဝံ-တူ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏၊) ဟေတုဇန္တု-သဒ္ဒါနံ-တို့၏၊ ပဌမာဒုတိယာသု-တို့၌၊ ဝိသေသော၊ ဟေတု-အကြောင်း၊ ဟေတူ, ဟေတဝေါ, ဟေတုယော-တို့၊ ပေ၊ ဟေတုယော-တို့ကို၊ သေသံ-ကြောင်းသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ဘိက္ခုသမံ-ဘိက္ခုနှင့် တူ၏၊ ဇန္တု-သတ္တဝါ၊ ဇန္တူ, ဇန္တုဝေါ-တို့၊ ကာရဂ္ဂဟဏေန-လတော ဝေါကာရောစသုတ်၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့်၊ ယောနံ-တို့၏၊ နောစ-နောအပြုသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ဇန္တုနော, ဇန္တုယော-တို့၊ ဘော ဇန္တု-အို..သတ္တဝါ၊ ပေ၊ ဣစ္စါဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

ဧဝံ သေတု။ ။သေတု-တံတား, ရေကာတာရိုး၊ ကေတု-တံခွန်, မှန်ကင်း၊ ရာဟု-ရာဟုမည်သော အသုရိန်၊ ဘာဏု-နေ,နေရောင်၊ ပဂုံ-ဆွံ့သူ(လမ်းမသွားနိုင်သူ၊) [သီမူ၌ "သံကု-ကြောင့်"ဟု ရှိ၏၊] ဥစ္ဆု-ကြံ၊ ဝေဠု-ဝါး၊ မစ္ဆု-မစ္ဆုမာရ်၊ သိန္ဓု-သမုဒ္ဒရာ၊ ဗန္ဓု-ဆွေမျိုး၊ နေရု-နေရုမည်သော ရွှေတောင်၊ မေရု-မြင်းမိုရ်တောင်၊ သတ္တု-ရန်သူ၊ ကာရု-လက်သမား၊ ဇန္တုတိုင်အောင် ရှစ်လုံးဖွဲ့ "**သမာနိကာဂါထာ**"၊ ရုရု-ဆတ်သတ္တဝါ၊ ပဌု-လူလိမ္မာ၊ ဤ၂ ပုဒ်ကား စုဏ္ဏိယတည်း၊ ဟေတု ဇန္တုမှတစ်ပါး သော ပုဒ်တို့၌ ဘိက္ခုနှင့် အတူစဉ်၊ ဟေတု ဇန္တုသဒ္ဒါတို့၌ စာကိုယ်ရှိတိုင်း ပထမာ ဒုတိယာတို့၌ ရုပ်ထူးထည့်၍ အာလုပ်နှင့် တတိယာမှစ၍ ဘိက္ခုအတိုင်း စဉ်ရုံသာ။

ဂရု ဂုရု ဗဟု။ ။ဤသဒ္ဒါတို့ကိုလည်း မှတ်သားထိုက်ကုန်၏၊ ဂရု-သည်၊ ဂရူ, ဂရုဝေါ, ဂရုနော-တို့သည်၊ ဘော ဂရု-ဘဝန္တော ဂရူ, ဂရုဝေါ, ဂရုနော၊ ဂရုံ-ဂရူ, ဂရုဝေါ, ဂရုနော၊ တတိယာမှ စ၍ ဘိက္ခုအုတိုင်း စဉ်၊ ဗဟုသဒ္ဒါကား ဘိက္ခုနှင့် အလားတူတွင် နံဖြင့် "**ဗဟုနံ**"ရုပ်ကို (မောဂ္ဂလ္လာန်) ပြ၏၊ ထိုဥပင် "**ယောတယော**"ဟု အဂ္ဂယော ရုပ်မျိုးကိုလည်း ပြသေး၏။ [ဂရု-အလေးပြုအပ်သော ဆရာ၊ ဂုရု-ဆရာ၊ ဗဟု-အများ၊ (ဣတ္ထိ-နပုလ္လိင် ဗဟုသဒ္ဒါကိုကား ယာဂု-စကျူတို့ကဲ့သို့ စဉ်။)]

• • • • • • • • • • • •

(၁၅၈) သတ္တာ့သဒ္ဒသ ဘေဒေါ (အတ္ထိ၊) သတ္တာ+သိဂ္ဂတိ-သတ္တာ+သိ ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ ဣ-ဌ်၊ အန္တောတိ ဝတ္တတေ။

သတ္တာ့ ပေ၊ သိလောပေါ စ။ ။(၁၉၉) သိသ္မိं-ကြောင့်၊ သတ္တာ့-ပေ၊ ကတ္တာ့ဣ္ဂစ္ဆေဝမာဒီနံ-သတ္တာ့, ပိတာ, မာတာ, ဘာတာ, ဓီတာ, ကတ္တာ့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ အန္တော-အဆုံး ဥသည်၊ အာတ္ထံ-အာအဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ သိလောပေါ စ-သိဝိဘတ် ကျေခြင်းသည်လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ သတ္ထာ-ဆရာ။

(၁၅၉) သတ္ထာ့ပိတာဒီနန္တိ-သတ္ထာ့ပိတာဒီနံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဓိကာရော။

အညေသ္မာ ရတ္ထံ။ ။(၂၀၀) သိဝစနတော-မှ၊ အညေသု-အခြားဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ သတ္ထာ့ပိတာဒီနံ-တို့၏၊ အန္တော-အဆုံး ဥသည်၊ အာရတ္ထံ-အာရအဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ အာရတ္ထမိတိဘာဝနိဒ္ဒေသေန-"**အာရတ္ထံ**"ဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသကြောင့်၊ ကတ္ထစိ-အချို့အရာ၌၊ အနိယမံ-အာရ အပြု၏ မမြဲခြင်းကို၊ ဒဿေတိ-ပြ၏။

(၁၆၀) အာရဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ အနုဝတ္တတေ-အစဉ်လိုက်၏။

တတော ယောနမော တု။ ။(၂၀၁) ပေ၊ တုဂ္ဂဏေန-ဖြင့်၊ အညေဟိပိ-အာရ အပြုမှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ စတုဥဘနဒီဂဝါဒီဟိ-စတု, ဥဘ, နဒီ, ဂေါ အစရှိသည်တို့မှ၊ (ပရေသံ ယောနံ သြကာရော ဟောတိ၊) သရလောပါဒိ၊ သတ္ထာရော-တို့။

---

(၁၅၉) **အာရတ္ထန္တိ၊ ပေ၊ ဒဿေတိ။** ။[ဘာဝသ-ဘောအနက်ရှိသော ပစ္စည်းကို+ နိဒ္ဒေသော-ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသော-မည်၏၊] "**အညေသ္မာရံ**"ဟု လိုရင်း လောက်ကိုသာ မဆိုဘဲ ဘောအနက်၌ သက်သော တ္ထပစ္စည်းဖြင့် "**အာရတ္ထံ**"ဟု ညွှန်ပြခြင်းကြောင့် တချို့ဝိဘတ်နောင်းရာ၌ အာရ အပြု မမြဲကြောင်း သိစေသည်၊ ထို့ကြောင့် နာဝိဘတ်၌ "**သတ္ထုနာ**" ရုပ်ကိုလည်း တွေ့ရလတံ့။

(၁၆၀) ပဌမ ယောဖြင့် "**သတ္ထာရော**"အပြင် "**သတ္ထာ**"ဟုလည်း သဒ္ဒနိတိပြ၏၊ အထောက်ကား-"**အဝိတက္ကိတာ-အကြံအစည် မရှိသူတို့သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ မစ္ဆုံ-သေခြင်းသို့၊ ဥပဗ္ဗဇန္တိ-ကပ်ရကုန်၏၊** ဤ၌ "**အဝိတက္ကိတာ**"တည်း၊ သို့သော် အဝိတက္ကိတာသည် ဣတပစ္စည်း (တစ်နည်း, တပစ္စည်း ဣအာဂုံ) ဖြစ်သောကြောင့် မသင့်ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယ ပယ်ထားသည်။

• • • • • • • • • • • • •

အာလပနေ–အာလုပ်ဌ၊ အကာရပိတာဒျန္တာနမာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ အာတ္တံ–အာပြု၊ ဂေရသန္တိ–ဂေ, ရသံ ၂ ပုဒ်ကို၊ အဓိကိစ္စ–လိုက်စေ၍၊ [ဘောဂေတုနှင့် စျလပါရသံ ၂ သုတ်မှ **"အာကာရော ဝါ"**သုတ်သို့ လိုက်စေ၍–ဟူလို၊] အာကာရောဝါတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ဝိကပ္ပေန–ဖြင့်၊ ရသတ္ထံ၊ ဂလောပေါ၊ ဘော သတ္ထ, ဘော သတ္ထာ–အို..ဆရာ၊ ဘဝန္တော သတ္ထာရော၊ သတ္ထာရံ–ကို၊ သတ္ထာရော။

(၁၆၁) တတော တိစ–တတော သဒ္ဒါသည်လည်း၊ ဝတ္တတေ၊ [စဖြင့် အာရအလိုက်ကို ဆည်း၏။]

နာ အာ။ ။(၂၀၇)၊ ပေ၊ သတ္ထာရာ–ဖြင့်၊ [သတ္ထုနာတိ–သတ္ထုနာဟူသောရုပ်သည်၊ အာရတ္တမိတိဘာဝနိဒ္ဒေသေန–အာရတ္တံဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသကြောင့်၊ သိဒ္ဓံ–ပြီး၏။] သတ္ထာရေဟိ, ဘိ–တို့ဖြင့်။

(၁၆၂) ဝါနံမှိတိ ဣတော–မှ၊ ဝါတိ ဝတ္တတေ။

ဥသမ္မိ, သလောပေါ စ။ ။(၂၀၃)၊ ပေ၊ အယံ–ဤသုတ်သည်၊ အာရာဒေသာပဝါဒေါ–အာရ အပြုကို တားမြစ်သောသုတ်တည်း၊ သတ္ထု–အား၊ အညတ္ထ–သတ္ထုမှ တစ်ပါးသော သတ္ထုဿ သတ္ထုနောရုပ်တို့၌၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသေန–ဘာဝနိဒ္ဒေသကြောင့်၊ အာရာဘာဝေါ–အာရ၏ မဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ သတ္ထုဿ, သတ္ထုနော–အား။ (၁၆၃) သုတ် လွယ်ပြီ။

---

(၁၆၁) **သတ္ထုနာတိ၊ ပေ၊ သိဒ္ဓံ**။ ။["**သတ္ထုနာတိ**" ရှိစေ၊] အညေသွာရတ္တံ၌ အာရတ္တံဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသဖြင့် အချို့ဝိဘတ်၌ အာရအပြု မမြဟု ပြခဲ့သောကြောင့် "**သတ္ထုနာ**"ဟု အာရမပြုဘဲ ပြီးနိုင်သည်–ဟူလို၊ ထို ဘာဝနိဒ္ဒေသကြောင့်ပင် "**မာတုံ, ပိတုံ**–ကို၊ **မာတာပိတူ (တို့ကို)**"ဟူသော ရုပ်များလည်း ရှိနိုင်ပြန်သည်။

(၁၆၂) **အာရာဒေသာပဝါဒေါယံ**။ ။"**ဥကို ဥ ထပ်ပြုခြင်းသည် ဘာအကျိုး ရှိသနည်း**"ဟု မေး၊ အဖြေကား–အစီအရင် တစ်မျိုးရှိလျှင် အခြားအစီအရင်များ ဆုတ်နစ်မြဲ ဖြစ်သောကြောင့် ဥကို ဥ ထပ်ပြုခြင်းသည် အညေသွာရတ္တံသုတ်၏ အာရ အပြုကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အာရမပြုဘဲ "**သတ္ထု**"ဟု ရုပ်ရှိနိုင်သည်၊ [ဝါသဒ္ဒါကြောင့် ဥကို ဥ ထပ်မပြု–သကို မချေဘဲလည်း "**သတ္ထုဿ, သတ္ထုနော**"ရုပ်များ ပြီးဦးလတ္တံ။]

အညတ္ထ၊ ပေ၊ ဘာဝေါ။ ။"**ဥသမ္မိ သလောပေါစ**"သုတ်က အာရမပြုဖို့ တားမြစ်သောကြောင့် "**သတ္ထု**"ရုပ်ပြီးလျှင် ရှိပါစေတော့, သတ္ထုဿ သတ္ထုနောရုပ်တို့၌ အဘယ်ကြောင့် အာရမပြုဘဲ ပြီးရပြန်သနည်းဟု မေး၊ ထိုရုပ်များ၌ကား "**အညေသွာရတ္တံ**" သုတ်၌ အာရတ္တံဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသကြောင့် အာရမပြုဘဲ ပြီးနိုင်သည်ဟု ဖြေ၊ [ဘာဝနိဒ္ဒေသကြောင့် အာရ မပြုနိုင်ပုံကို နာအာသုတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိပါ။]

(၁၆၄) အာရာဘာဝေ–အာရ မဖြစ်ရာ၌၊ ဝါနံမိုတိ–သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

သတ္တုနတ္ထု။ ။(၂၀၂) နံမိ ဝိဘတ္တိမိ သတ္ထုသဒ္ဒန္တသစ–သတ္ထု၏ အဆုံး ဥ၏လည်းကောင်း၊ ပိတာဒီနံ–ပိတု အစရှိသည်တို့၏၊ အန္တသစ–အဆုံး ဥ၏လည်းကောင်း၊ အတ္တံ ဝါ ဟောတိ၊ ပုန သတ္ထုဂ္ဂဟဏံ–နောက်ထပ် သတ္ထုသဒ္ဒါသည်၊ သတ္ထုနော–သတ္ထုသဒ္ဒါကို၊ နိစ္စဝိဓာနတ္ထံ–အမြဲစီရင်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ သတ္ထာနံ–တို့အား။

အမှ တုမှ ဣ ရာ ဇ ဗြဟ္မတ္တ သခ သတ္ထု ပိတာဒီဟိ သ္မာနာ ဝါတိ–သုတ်ဖြင့်၊ နာဘာဝေါ–နာအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ သတ္ထာရာ–မှ၊ ပေ၊ သတ္ထာရာနံ, သတ္ထာနံ–တို့၏။

---

(၁၆၄) သတ္ထုနတ္ထုသုတ်၌ သတ္ထုသဒ္ဒါ တစ်ခုတည်းဖြစ်ပါလျက် **"သတ္ထုနံ"**ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆိုခြင်းကား သတ္ထာဒိဂိုဏ်းဝင်ပုဒ် အားလုံးကို ယူစေလိုသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သတ္ထုနံ–သတ္ထာဒိဂိုဏ်းဝင် သဒ္ဒါတို့၏"**ဟု သုတ်နက်ပေး၊ ဝုတ္တိ၌လည်း **"သတ္ထုသဒ္ဒန္တသ, ပိတာဒီနမန္တသ"**သည် **"သတ္ထုနံ"**၏ အဖွင့်တည်း၊ ထိုအဖွင့်၌ ပိတာဒီနံဖြင့် ပိတုကဲ့သို့ တုဆုံးသော သတ္ထာဒိဂိုဏ်းဝင် 'အားလုံးကို ယူသည်။

ပုန **သတ္ထု၊ ပေ၊ နိစ္စဝိဓာနတ္ထံ**။ ။သတ္ထုပိတာဒီနမာ သိသို့, သိလောပေါစ သုတ်မှ သတ္ထုပိတာနံတို့ လိုက်လာပါလျက် အဘယ်ကြောင့် **"သတ္ထုနတ္ထု"**ဟု သတ္ထုသဒ္ဒါကို ထပ်၍ ဆိုရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ပုန သတ္ထု၊ ပေ၊ နိစ္စဝိဓာနတ္ထံ"**ဟု မိန့်၊ သတ္ထုနံဟု သတ္ထုသဒ္ဒါကို ထပ်၍ ဆိုခြင်းသည် နံဝိဘတ်ကြောင့် သတ္ထု၏ ဥကို အမြဲ(အ)ပြုဟု သိစေခြင်းအကျိုး ရှိသည်၊ မှန်၏–**"သတ္ထုပိတာဒီနံ"**ကို အလိုက်ခံထားလျှင် သတ္ထုနှင့် ပိတု စသည်တို့၏ ဥသရကို (အ)ပြုသည်ဟုသာ သိနိုင်၏၊ သတ္ထုအတွက် အမြဲပြုဟုကား မသိနိုင်၊ **"သတ္ထုနတ္ထု"**ဟု သတ္ထုသဒ္ဒါကို ထပ်၍ (သတ္ထုအတွက် နာမည်တပ်၍ ဗျာပါရကြီးစွာဖြင့်) ဆိုမှသာ **"သတ္ထုအတွက် ဥကို အမြဲ(အ)ပြုစေလိုသည်"**ဟု သိသာလာသည်–ဟူလို။

အချုပ်မှာ–"သတ္ထုနော နိစ္စဝိဓာနတ္ထံ"ဟူသော စကားသည် **"သတ္ထုနံ"**ကို စောင်းသောစကားတည်း၊ နံဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ သတ္ထု၏ ဥကို ဝါနံမှိစသုတ်ဖြင့် အာရ ပြုလျှင် ပြုတော့, အာရ မပြုလျှင်ကား ဥကို ဥဒီဃပြု၍ **"သတ္ထုနံ"**ဟု မရှိစေရ, အမြဲ(အ)ပြု၍ **"သတ္ထာနံ"**ဟုသာ ရှိစေရမည်၊ ပိတု စသည်၌ကား မမြဲသောကြောင့် **"ပိတူနံ"**စသည်လည်း ရှိနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ၊ [သုတ်၌ပါသော (သတ္ထုနံ+အတ္ထု–၌၊) **"သတ္ထုနံ"**ပုဒ်သည် **"သတ္ထုနံ–ဆရာတို့အား"**ဟု အနက်ပေးရသော သတ္ထုနံ အစစ်မဟုတ်,အတုဖြစ်သော အနုကရဏသဒ္ဒါတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သတ္ထုနံ"**ဟု ရှိနိုင်ပါသည်။]

• • • • • • • • • • • • •

(၁၆၅) အာရတောတိ–အာရတောပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

တတော သို့မိ။ ။(၂၀၆) ပေ၊ ကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့် တူပြီ၊ ယထာ–ကား၊ ဘုဝိ,ဒိဝိ–ဟု သည်တည်း၊ [ဘုဝိ–မြေ၌၊ ဒိဝိ–နတ်ပြည်၌။]

(၁၆၆) **အာရော ရဿမိကာရေ။** ။(၂၀၈) ကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့် တူပြီ၊ အာရာဒေသော–အာရ အပြုသည်၊ ရဿံ အာပဇ္ဇတေ၊ သတ္ထရိ–၌၊ သတ္ထာရေသု–တို့၌၊ [သဒ္ဒနီတိ ပဒမာလာ၌ **"သတ္ထာ–ဆရာ၊ သတ္ထော–(ဥစ္စာနှင့်တကွ ဖြစ်သော)ကုန်သည်အပေါင်း၊ သတ္ထံ–လက်နက်"**ဟု ဆင်တူရုပ် ၃ ခု၏ ပဒမာလာ မတူပုံကို ပြထားသေး၏, ရှုလေတော့။]

ဧဝံ–ဤ,အတူ၊ ကတ္တာ–ပြုတတ်သူ၊ ကတ္တာရော–ကို၊ ပေ၊ ကတ္တာရာ–ဖြင့်၊ ကတ္တာရေဟိ,ဘိ–တို့ဖြင့်၊ ဥသသ္မိं,သလောပေါ စာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ဥတ္တံ–ဥ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ သလောပေါ စ–သ၏ကျေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ၊) ကတ္တု, ကတ္တုနော, ကတ္တုဿ–အား၊ ပေ၊ ကတ္တာရေသု–တို့၌၊ အာရာဘာဝေ–အာရအပြု မဖြစ်ရာ၌၊ ကတ္တူသု–ကတ္တူသု ဟုလည်း ဖြစ်၏၊... ဘတ္တု, ဝတ္တု၊ ပေ၊ ဝိညာပေတု အာဒယောပိ–ဘတ္တု၊ပေ၊ ဝိညာပေတု အစရှိသော သဒ္ဒါတို့လည်း၊ ဧဝံ–ဤ ကတ္တု အတူတည်း။

ဧဝံ ကတ္တာ။ ။ကတ္တု ဘတ္တု စသည်တို့၌ နာဖြင့်"**ကတ္တုနာ**"ဟု ရှုပသိဒ္ဓိ မရှိသော်လည်း တခြားကျမ်းများ၌ ရှိသည်၊ နံဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တူနံ, သုဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တူသု ဟု ရုပ်ပိုသွင်း၍ သတ္ထုအတိုင်း စဉ်ပါ။

ဘတ္တု စသည်။ ။ဘတ္တု–အရှင်,သခင်,လင်၊ ဝတ္တာ–ဆိုတတ်သူ၊ နေတာ–ဆောင်တတ်သူ၊ သောတာ–ကြားတတ်သူ၊ ဉာတာ–သိတတ်သူ၊ ဧတာ–အောင်တတ်သူ၊ ဆေတ္တာ–ဖြတ်တတ်သူ၊ ဘေတ္တာ–ခွဲတတ်သူ၊ ဒါတာ–ပေးတတ်သူ၊ ဓာတာ–ဆောင်တတ်သူ၊ နတ္တာ–မြေး၊ ဗောဒ္ဓါ–သိတတ်သူ၊ ဝိညာပေတာ–သိစေတတ်သူ၊ အာဒိဖြင့် "**ကာရေတာ–ပြုစေတတ်သူ၊ သာဝေတာ–ကြားစေတတ်သူ**" စသည်ကို ယူ။

မှတ်ချက်။ ။ကတ္တုစသည်၌သာ "**ကတ္တူနံ, ကတ္တူသု**"ဟု ရုပ်ပိုပြထားသော်လည်း သဒ္ဒနီတိ၌မူ သတ္ထုလည်း "**သတ္ထူနံ, သတ္ထူသု**"ဟု ရှိစေလို၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ပဒသာဓနေ၌ကား သတ္ထူဟိ, ကတ္တူဟိ ကိုလည်း ရှိစေလိုသည်၊ ထို့ပြင် ကတ္တု၌ ဂသိဖြင့် "**ကတ္ကော–အို...အလုပ်သမား အမတ်ကြီး**"ဟု ရှိ၏၊ "**ဘော ဣသေ**"ကဲ့သို့ သခတော ဂသေ ဝါ ၌ ဝါသဒ္ဒါဖြင့် စီရင်၊ နေတာကဲ့သို့ "**နေတ္တာ–ဆောင်တတ်သူ**"ဟုလည်းကောင်း, သို့ဝိဘတ်ဖြင့် "**နေတ္ကော ဥစ္စံ ဂတော သတိ**"ဟုလည်းကောင်း ရှိသည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၁၆၇) ဥသသို့ သလောပေါစာတိ–သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

သကမန္ဓာတာဒီနဉ္စ။ ။(၂၀၄) ပေ၊ ပုနဗ္ဗိဓာနာ–ထပ်၍ စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ နိစ္စံ–မြဲ၏၊ အသရာဒီနော–ထိုမင်း၏၊ ဝိဘဝေါ–စည်းစိမ်သည်၊ သကမန္ဓာတု–သကမန္ဓာတ်မင်း၏၊ (ဝိဘဝေါ)ဝိယ–စည်းစိမ်ကဲ့သို့တည်း၊ သေသံ-ကြွင်းသော ရုပ်စဉ်သည်၊ သမံ-ကတ္တုနှင့် တူ၏၊ မဟာမန္ဓာတုပ္ပဘိတယော-မဟာမန္ဓာတု အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ–တည်း၊ [ပဘုတိဖြင့် မူလ မန္ဓာတ်၏ သားစဉ်မြေးဆက် မန္ဓာတ်ငယ်များကို ယူ။]

(၁၆၈) ပိတုသဒ္ဒဿ ဘောဒေါ (အတ္ထိ၊) သိမှိ–၌၊ အာတ္တံ–အာ အဖြစ် သည်လည်းကောင်း၊ သိလောပေါ–သိကျေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ၊) ပိတာ–အဘ၊ ယောမှိ–၌၊ အာရောတိ ရဿန္တိစ ဝတ္တတေ။

ပိတာဒီနမသိမှိ။ ။(၂၀၉) ပေ၊ သိသို့–သိဂိဘတ်၌၊ အာရာဒေသာဘာဝေပိ-ပင်ကိုကပင် အာရအပြု မရှိပါဘဲလျက်လည်း၊ အသိမှိတိ–အသိမှိဟူ၍၊ အဓိကဝစနံ–အပိုကို ဆိုခြင်းသည်၊ အတ္ထန္တ ရဝိညာပနတ္ထं–အနက်တစ်မျိုးကို သိစေရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [အဓိဗ္ဗာယ် ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ၊] တေန–ထို့ကြောင့်၊ တောအာဒိမှိ–တောပစ္စည်း အစရှိသည်ကြောင့်၊ ပိတာဒီနံ–ပိတု အစရှိသည် တို့၏ (အဆုံးသရ၏၊) ဣကာရောစ–ဣအပြုသည်လည်း၊ (ဟောတိ၊) ယထာ -ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ပိတိတော၊ ပေ၊ မာတိပဏ္ဍောတိ– ပိတိတော၊ ပေ၊ မာတိပဏ္ဍော စသည်တည်း။

ပိတရော–တို့သည်၊ သေသံ–ကြွင်းသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ကတ္တုသမံ–ကတ္တု သဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ ဘော ပိတ,ဘော ပိတာ–အို...အဘ၊ ပေ၊ [ရှုအလို နာဒ်၌ **"ပိတုနာ"**ဟု မရှိ, အခြားကျမ်းအလို ရှိ၏၊] ပိတရေဟိ,ဘို–တို့ဖြင့်၊ ဘာဝ နိဒ္ဒေသေန–ဘာဝနိဒ္ဒေသကြောင့်၊ အာရာဒေသာဘာဝေ–အာရ အပြု မဖြစ်ရာ၌၊ ပိတူဟိ, ဘိ–ပိတူဟိ, ဘိ ဟု ဖြစ်၏၊ [အညေသွာရတ္တံ၌ အာရတ္တံ ဟူသော

---

(၁၆၇) **နိစ္စံ ပုနဗ္ဗိဓာနာ။** ။[ပုန+ဝိဓာနာ၊] ဥသသို့ သလောပေါစသုတ်ဖြင့် ပြီးသင့်လျက် ဤသုတ်ကို စီရင်ခြင်းသည် **"သကမန္ဓာတု"**ပုဒ်၌ အမြဲစီရင်ရခြင်း အကျိုး ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလို သဝိဘတ်ပြင့် **"သကမန္ဓာတု"** တစ်ရုပ်သာ ရှိရသည်၊ သတ္ထုသ သတ္ထုနောကဲ့သို့ **"သကမန္ဓာတုသ, သကမန္ဓာတုနော"**ဟု မရှိနိုင်၊ ကြွင်းသော သကမန္ဓာတာ, သကမန္ဓာတာရော စသော ရုပ်စဉ်မှာ ကတ္တုအတိုင်း ပင်တည်း၊ [ဤသုတ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

• • • • • • • • • • • • •

ဘာဝနိဒ္ဒေသကြောင့် အာရ မပြုလျှင် **"ပိတူဟိ, ဘိ"** ပြီးသည်-ဟူလို၊] ပိတု၊ ပေ၊ပိတူနံ-တို့အား၊ ဒီဃာဘာဝေ-ဒီဃမဖြစ်ရာ၌၊ (သုနံဟိသုစ၌ စဖြင့် မြစ်၍ ဒီဃမဖြစ်ရာ၌-ဟူလို၊) ပိတုနံဝါ-လည်းရှိ၏၊ ပေ၊ပိတူသု-တို့၌၊ ဧဝံ-ဤ့အတူ၊ ဘာတ်ဘာ-အစ်ကို၊ ဘာတရော-အစ်ကိုတို့၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

ဥကာရန္တ-ဥကာရန္တ ပုလ္လိင်သဒ္ဒါသည်၊ (နိဋ္ဌိတ်။)

ဥကာရန္တော ပုလ္လိင်္ဂေါ-အဘိဘူသဒ္ဒေါ(ဒသမီယတိ၊) တထေဝ-ထို ရှေးနည်း အတိုင်းပင်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ, သိလောပေါ၊ သော အဘိဘူ-ထိုလွမ်းမိုးတတ်သူ၊ ယောလောပေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ တေ အဘိဘူ-ထိုလွမ်းမိုးတတ်သူတို့၊ [မြန်မာမူ၌ **"ယောလောပေါ, တေ အဘိဘူ"**ဟု ရှိ၏။] အယော ရဿံတျာဒိနာ-အယော ရဿံ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ-ရဿပြု၊ ဝေါကာရော-ဝေါပြု၊ ကတရဿတ္တာ-ကတရဿ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တာဘာဝေါ-(အ)အဖြစ်၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) အဘိဘုဝေါ-တို့၊ [လတော ဝေါကာရော စ သုတ်ဖြင့် ယောကို ဝေါပြု၊ အဘိဘုဒ္ဓ ဥသည် အကတရဿ မဟုတ်, အကတရဿဖြစ်၍**"ဝေဝေါသု လောစ"**သုတ်ဖြင့် ဥကို (အ) မပြုရ-ဟူလို။]

ဘော အဘိဘု-အို..သူ၊ [စျလပါ ရဿံဖြင့် ရဿပြု၊] ဘဝန္တော အဘိဘူ, အဘိဘုဝေါ-တို့၊ ကတရဿတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝေအာဒေသော-ဝေ အပြုသည်၊ နဿ ဟောတိ-မဖြစ်၊ [**"အကတရဿာ လတော ယွာလပနဿ ဝေဝေါ"**သုတ်ဖြင့် ဝေ မပြုရ၊ **"အဘိဘုဝေ"**မ့ရှိ-ဟူလို၊ သေသံ-ကြွင်းသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ဘိက္ခုသမံ-ဘိက္ခုသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ ရဿတ္တမေဝ-ရဿ အဖြစ်သည်သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏၊ [အဘိဘုဝေ-ဟု ဝေ အပြု မရှိခြင်းမှ ကြွင်းသောရုပ်များ ဘိက္ခုနှင့် တူပြီ၊ အယော ရဿ စသောသုတ်ဖြင့် **"အဘိဘုံ"**စသည်၌ ရဿ ပြုရခြင်းသာ ထူးတော့သည်-ဟူလို၊] အဘိဘုံ-ကို၊ အဘိဘူနံ-တို့အား၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊ သယမ္ဘု, ဝေဿဘူ, ပရာဘိဘူအာဒယော-အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤ့အတူတည်း၊ [အဘိဘူနှင့်အတူ ရုပ်စဉ်လေ-ဟူလို၊ အချို့စာ၌ **"ပရာဘိဘူ သဟဘူအာဒယော"**ဟု သဟဘူသဒ္ဒါ ပါနေ၏၊ နောက်၌ သီးခြား ဆိုလတံ့ဖြစ်၍ မပါသင့်။]

သဟဘူသဒ္ဒဿ-၏၊ ယောနံ-တို့၏၊ နော အာဒေသောဝ-နောအပြု သည်သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏၊ [လတော ဝေါကာရောစ၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့် ယောကို နောပြု၍**"သဟဘုနော"**ရုပ်သာ ပိုသည်-ဟူလို၊] သဟဘူ-တကွ ဖြစ်သောတရား၊ သဟဘူ, သဟဘုဝေါ, သဟဘုနော-တို့၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သဗ္ဗညုသဒ္ဒသ-၏၊ ယောသွေဝ-ယောတို့၌သာ၊ ဝိသေသော၊ [သဗ္ဗညုဝေါဟု ဝေါအပြု မရှိသည်ကို **"ထူးသည်"**ဟု ဆိုသည်၊] သော သဗ္ဗညု-ထိုအလုံးစုံကို သိသောဘုရား၊ တေ သဗ္ဗညု-တို့၊ ယောလောပါ ဘာဝေ-ယောဝိဘတ်ကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ ရဿတ္တံ-ရဿပြု၊ လဝေါ ဝေါကာရော စာတိ ဇဋ္ဌ-သုတ်၌၊ ကာရဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ယောနံ-တို့၏၊ နောအာဒေသောစ-နောလည်းပြု၊ ဝါဒိကာရဿ-လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါ၏၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္တာ-ကြောင့်၊ နစ ဝေါကာရော-ဝေါအပြုကား မဖြစ်၊ [သဗ္ဗညုနောဟု နောအပြုသာ ရှိသည်၊ လတော ဝေါကာရောစသုတ်၌ စျလတော သဿ နော့ဝါမှ လိုက်သော ဝါသဒ္ဒါက ဝေါအပြုကို တားမြစ်ရကား **"သဗ္ဗညုဝေါ"**ဟု မရှိ၊] သဗ္ဗညုနော-တို့၊ ဘော သဗ္ဗညု၊ ဘဝန္တော သဗ္ဗညု, သဗ္ဗညုနော၊ [တချို့စာ၌ ဘဝန္တော ကျသည်၊] ပေ၊ ဣစ္စဒိ-တည်း၊ မဂ္ဂညု၊ ပေ၊ ပါရဂူဣစ္စာဒယော-အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဇဝံ-ဤ့အတူတည်း။...ဥကာရန္တံ (နိဋ္ဌိတံ။)

ဇကာရန္တော-ဇကာရန္တကား၊ အပ္ပသိဒ္ဓေါ-ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့၌ မထင်ရှား။

---

(၁۶၉) သြကာရန္တော ပုလ္လိင်္ဂေါ ဂေါသဒ္ဒေါ (ဒသမီယတိ၊) တတော-ထိုမှနောက်၌၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ, သိလောပေါ၊ ဂေါ-နွားသည်၊ ဂစ္ဆတိ၊...ဂါဝသေတိ ဣတော-မှ၊ ဂေါတိ အဓိကာရော၊ အာဝါတိစ-ပုဒ်သည်လည်း၊ ဝတ္တတေ။

ယောသုစ။ ။(၇۶) ပေ၊ စသဒ္ဒေန, နာသ္မာသ္မိံသုဣစ္ဆေတေသု-(ဂေါ ဣစ္ဆေတသ သြကာရသ အာဝါဒေသော ဟောတိ၊) တတော ယောနမောတ္ရတိ ဇဋ္ဌ-ဤသုတ်၌၊ တုဂ္ဂဟဏေန ယောနံ သြကာရော၊ သရလောပေါဒိ၊ ဂါဝေါ တိဋ္ဌန္တိ ။

(၁၇၀) အဝံ မှိစ။ ။(၇၅) ပေ၊ စသဒ္ဒေန, ယောနာသသ္မာသ္မိံသုဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဇတေသု-ဤဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ အာဝါဒေသော ဟောတိ၊ ဂဝေါ-တို့သည်၊ ဂစ္ဆန္တိ ၊ ဟော ဂေါ-အို...နွား၊ ဟော ဂါဝေါ, ဟော ဂဝေါ-တို့။

(၁၇၁) ဒုတိယာယံ-၌၊ အံမှိတိ-အံမှိပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

အာဝသု ဝါ။ ။(၇۶) အံမှိ ဝိဘတ္တိမှိ ဂါ့ဝါဒေသသ (ဂေါ-အာဝ+အာဒေသသ)-ဂေါသဒ္ဒါ၏ အာဝ အပြုဖြစ်သော၊ အာဝဣစ္ဆေတသ-အာဝဟူသော ဤသဒ္ဒါ၏၊ အန္တသရသ-အဆုံးသရ၏၊ ဥကာရာဒေသော, ဝါ ဟောတိ၊... အာဝသ-အာဝ၏၊ အ-(အ) တည်း၊ အာဝ-အာဝ၏ အ၊

တဿ အာဝသဒ္ဒန္တ သ–ထိုအာဝသဒ္ဒါ၏ အဆုံး အစ၏၊ [**"ဥကာရာဒေသော ဟောတိ"**ဟု လှည့်စပ်၊] အံမောဟျာဒိနာ–အံမောနိုဂ္ဂဟီတံ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ နိုဂ္ဂဟီတံ–နိုဂ္ဂဟီတ်ပြု၊ ဂါဝုံ, ဂါဝံ, ဂဝံ–ကို၊ ဂါဝေါ, ဂဝေါ–တို့ကို။

(၁၇၂) ဂေါဏာတိ ဝါတိစ ဝတ္ထာတော။ [**"ဂေါဏ+ဝါတိ"**ဟု ရှိစေ။]

သုဟိနာသု စ။ ။(ဓ၁)ပေ၊ စသဒ္ဒေန, သေသေသုစ–သုဟိနာနံတို့မှ ကြွင်းသော ဝိဘတ်တို့ကြောင့်လည်း၊ (ဂေါဏာဒေသော ဟောတိ၊) ဂေါဏော၊ ပေ၊ (၁၇၃) သုတ် လွယ်ပြီ၊ ဂေါဏာဒေသာဘာဝေ–ဂေါဏအပြု မရှိရာ၌၊ ဂါဝေန, ဂဝေန–ဖြင့်၊ ဂေါဟိ, ဘိ–တို့ဖြင့်။

(၁၇၄) **ဂါဝ သေ**။ ။(ဂ၃) ဂေါ–ဂေါတစ်ပုဒ်၊ အာဝ–အာဝတစ်ပုဒ်၊ သေ–သေတစ်ပုဒ်၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဣဒံ–ဤသုတ်သည်၊ တိပဒံ–၃ ပုဒ် ရှိ၏၊ ဂေါသ–ဂေါသဒ္ဒါ၏၊ သြ–သြတည်း၊ ဂေါ–ဂေါသဒ္ဒါ၏ သြ၊... သေ–သ ဖြစ်သော၊ ဝိဘတ္တိမှိ၊ ဂေါသဒ္ဒေါကာရသ–ဂေါသဒ္ဒါ၏ သြ၏၊ အာဝါဒေသော ဟောတိ၊ ဂါဝသ, ဂဝသ–အား။

---

(၁၇၁) **အာဝသ အ**၊ ပေ၊ **အာဝသဒ္ဒန္တ သ**။ ။**"အာဝသ+အ, အာဝ"**ကား သုတ်၌ပါသော အာဝသပုဒ်၌ **"အာဝ"**၏ ဝိဂြိုဟ်တည်း၊ **"တဿ အာဝသဒ္ဒန္တ သ"** ကား ထိုဝိဂြိုဟ်အရ **"အာဝသ"**၏ အနက်ကို ပြသောစကားတည်း၊ **"အာဝသ–အာဝ၏ အဆုံး အစ၏"**ဟု အနက်ပေးပါ–ဟူလို။

(၁၇၂) **စသဒ္ဒေန သေသေသု စ**။ ။ဤ၌ သေသ၏ အပါဒါန်ကို **"သုဟိနာသု စ, ဂေါဏ နံမှိ ဝါ"**သုတ်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော **"နံ–သု–ဟိ–နာ"**ဝိဘတ်တို့ကို ခံရမည်၊ သုဟိနာသု စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ထိုဝိဘတ်တို့မှ ကြွင်းသော သိစသော ဝိဘတ်တို့ကြောင့် ဂေါကို **"ဂေါဏ"**ပြုပါ–ဟူလို၊ **"ဂေါဏ နံမှိ ဝါ,သုဟိနာသု စ"**သုတ်ရင်း ၂ သုတ်နှင့် စသဒ္ဒါ၏ အစီအရင်ပါ ပေါင်းလိုက်လျှင် ဝိဘတ်အားလုံးကြောင့် ဂေါသဒ္ဒါကို ဂေါဏ ပြုနိုင်ပြီ၊ **"ဂေါဏော–ဂေါဏာ"**စသဖြင့် ပုရိသာဒိဂိုဏ် သွင်း၍ ရုပ်စဉ်ပါ။

(၁၇၃) **ဂေါဏာဒေသာဘာဝေ**။ ။ဂါဝေါ, ဂဝေါတိုင်အောင် ဒုတိယာ ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ပြပြီးနောက် ဂေါ့ဏ အပြုများကို ဆက်လက်ပြခဲ့၏၊ ယခုအခါ ထို ဂေါဏအပြု ဆိုင်ရာ ပြီးပြီဖြစ်၍ ယောသု စ–အဝံ မှိစတို့၏ စဖြင့် စီရင်ရာ ရုပ်များကို ဆက်လက်ပြလိုသောကြောင့် **"ဂေါဏာဒေသာဘာဝေ"**ဟု မိန့်သည်။

(၁၇၄) **တိပဒမိဒံ**။ ။ရှာသကို စောင်းသောစကားတည်း၊ ရှာသ၌ **"ဂါဝ တစ်ပုဒ်, သေ တစ်ပုဒ်"**ဟု ၂ ပုဒ် ဆိုထား၏၊ ထိုကဲ့သို့ ၂ ပုဒ်မဟုတ်, ၃ ပုဒ်ရှိသည်–ဟူလို၊ ထို ၃ ပုဒ်တွင် ဂေါကို**"ဂေါသ+သြ, ဂေါ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍**"ဂေါ–ဂေါသဒ္ဒါ၏ သြသည်"**ဟု သုတ်နက်ပေးစေလိုသည်။[ရှာသအလိုကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

(၁၇၅) နံမှိ-၌၊ ဂေါတိ အဝါတိစ ဝတ္တတေ။

တတော နမံ ပတိမှာလုတ္တေ စ သမာသေ။ ။(၇၇) အလုတ္တေ-အလုတ္တဖြစ်သော၊ သမာသေ-သမာသ်၌၊ [သိဟိုဠ်မူ၌ စ မရှိ, စ အနက် သီးခြားလာမည်ဖြစ်၍ မရှိခြင်းသာ မှန်၏။] ပရေ, ပတိမှိ-ပတိသဒ္ဒါကြောင့်၊ တတော ဂေါသဒ္ဒတော-မှ၊ ပရဿ-သော၊ နံဝစနဿ, အံအာဒေသော ဟောတိ၊ ဂေါသဒ္ဒေါကာရဿ-ဂေါသဒ္ဒါ၏ သြအက္ခရာ၏၊ အဝါဒေသောစ၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ အသမာသေပိ-သမာသ် မဟုတ်ရာ၌လည်း၊ ဂေါသဒ္ဒေါ ကာရဿ-၏၊ အဝါဒေသော(ဟောတိ၊) ဣတိ-ဤ စသဒ္ဒါဖြင့်၊ အံအဝါဒေသော-အံ အပြု, အဝ အပြုတို့သည်၊ (ဟော်နို့၊) ဂဝံပတိဿ-ဂဝံပတိမည်သော၊ ထေရဿ-ထေရ်အား၊...ဂဝံ-နွားတို့အား။

သုဟိနာသုစာတိ ဇော-ဤသုတ်၌၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ နံမှိ-ကြောင့်၊ ဂုအာဒေသော စ-ဂု အပြုသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ နောစ ဒွါဒိတော နံမှိတိ သုတ္တေ-၌၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ နကာရာဂမောစ-နှ အက္ခရာလာသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဂုနှ-နွားတို့အား၊ ဂေါနံ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ပေ၊ ဂါဝေသု, ဂဝေသု-တို့၌၊ [**"ဂေါသု"**ဟုလည်း အခြားကျမ်း၌ ရှိ၏။]

သြကာရန္တ (နိဋ္ဌိတံ။)

ပုရိသော-ပုရိသော, သဒ္ဒါလည်းကောင်း၊ ဂုဏဝါ-ဂုဏဝါ သဒ္ဒါလည်းကောင်း၊ ရာဇာ-လည်းကောင်း၊ သာ-သာ သဒ္ဒါလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိ-လည်းကောင်း၊ [**"သာ+အဂ္ဂိ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊] ဒဏ္ဍီစ-လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုစ-လည်းကောင်း၊ သတ္ထာ-လည်းကောင်း၊ အဘိဘူစ-လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗညူ-လည်းကောင်း၊ ဂေါ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤ သဒ္ဒါအပေါင်းကို၊ ပုလ္လိင်္ဂသင်္ဂဟော-ပုလ္လိင်၌ သွင်းယူအပ်၏။

ပုလ္လိင်-ပုလ္လိင်ရှိသော သဒ္ဒါစုသည်၊ နိဋ္ဌိတ်-ပြီးပြီ။

---

(၁၇၅) **တတော၊ ပေ၊ သမာသေ။** ။**"ဂဝံပတိ"**၌ ဝံဝယ် နံဝိဘတ်၏ ကာရိယ (အံ အပြု) မကျေခြင်းသည် နံဝိဘတ် မကျေခြင်းပင်တည်း၊ ထိုအလုတ္တသမာသ်အရာ၌ သုတ်ရင်းက စီရင်၏၊ **"ဂဝံပတိဿ ထေရဿ"**သည် သုတ်ရင်း၏ ပုံစံတည်း၊ ထိုပုံစံ၌ **"ဂဝံပတိ"**သာ လိုရင်းဖြစ်သည်၊ ဂဝံကား စသဒ္ဒါဖြင့် ပြီးရသောရုပ်တည်း၊ [**"စသဒ္ဒေန အသမာသေပိတိ အံအဝါဒေသာ"**ဟု သီဟိုဠ်မူ၌ **"ဣတိ"**သဒ္ဒါပါ၏။] **"ပုရိသော ဂုဏဝါ"**စသော ဂါထာကား ရုပ်စဉ်မတူသော ပုဒ်၏အစ (ခေါင်းဆောင်) ပုဒ်များကို ထုတ်ပြသော ဂါထာတည်း။

• • • • • • • • • • • • •

(၁၇၆) အထ–ပုလ္လိင်နာမ်စု၏အခြားမဲ့၌၊ ဣတ္ထိလိင်ကိန်–ဣတ္ထိလိင်ရှိသော နာမ်တို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ–ဆိုအပ်ကုန်၏၊ အကာရန္တော–သော၊ ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါ–ဣတ္ထိလိင်ရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ အပ္ပသိဒ္ဓေါ–မထင်ရှား၊ အာကာရန္တော–သော၊ ဣတ္ထိလိင်ကေါ–ဣတ္ထိလိင်ရှိသော၊ ကညာသဒ္ဒေါ–ကညာသဒ္ဒါကို၊ (ဒဿီယတိ–ပြအပ်၏)၊ ကညဣတိ–ကညဟူ၍၊ ဌိတေ–တည်ပြီးသော်။...

ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယော။ ။(၁၃၇) ဣတ္ထိယံ–၌၊ ဝတ္တမာနာ–ဖြစ်သော၊ အကာရန္တတော–သော၊ လိင်္ဂမှာ၊ ပရော (ဟုတ္တာ–ဖြစ်၍၊) အာ ပစ္စယော–ဟောတိ၊ ဣတ္ထိပစ္စယာ–အာ, ဤ, ဣနီ, ဣတ္ထိပစ္စည်းတို့သည်၊ သျာဒယောဝိယ–သိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့ကဲ့သို့၊ ပကတျတ္ထဓောတကာ–ပကတိလိင်၏အနက်ကိုသာ ထွန်းပြတတ်ကုန်၏၊ (နတုဝါစကာ–ဟောကား

---

(၁၇၆) **အကာရန္တော၊ ပေ၊ ကညာသဒ္ဒေါ**။ ။တည်တုန်းက **"ကည"**ဟု တည်ရ၍ အာကာရန္တ ဖြစ်သော်လည်း ကည အခိုက်၌ နာမ်မဟုတ်သေး, အာ ပစ္စည်းသက်ပြီး နာမ်ငဲ့ပြီးမှ နာမ်အဖြစ်သို့ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် **"အကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါသည် ပါဠိ၌ ထင်ရှားမရှိ"**ဟု ဆိုသည်၊ [ပုဒ်စစ်၌ကား ကညာကို **"အကာရန္တ ပကတိ"**ဟု ဆို၏၊ ထိုစကားလည်း **"ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယော=ဣတ္ထိလိင်၌ဖြစ်သော အကာရန္တ လိင်နောင် အာပစ္စည်းသက်"**ဟူသော သုတ်အသွားနှင့် ညီမျှပေသည်၊ ထိုအလို အကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါ ထင်ရှား၏, အာကာရန္တ သာ မထင်ရှားသည်။]

ပကတျတ္ထ၊ ပေ၊ ဝါစကာ။ ။ဤဂါထာသည် အာ ဤ ဣနီဟူသော ဣတ္ထိပစ္စည်းတို့ ဝါစက မတပ်ကြောင်း ဓောတကမျှသာ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြလိုရင်းတည်း၊ ထိုသို့ပြရာ၌ ဝါစကတပ်သော ပစ္စည်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပြမှ သာ၍ ထင်ရှားသောကြောင့် ဏစသော ပစ္စည်းများကိုလည်း ရှောနှော ပြထားသည်၊ **"သိယော အံယော"**စသော နာမ်ဝိဘတ်အားလုံးသည် ပကတိလိင်၏ ရှိရင်းအနက်ကို ထွန်းပြတတ်ကုန်သကဲ့သို့, ထို့အတူ အာ ဤ ဣနီဟူသော ဣတ္ထိပစ္စည်းများလည်း ပကတိလိင်၏ ရှိရင်းအနက်ကိုသာ ထွန်းပြကြသည်၊ မိမိတို့က သီးခြားအနက်တစ်မျိုးကို မဟောတတ်ကြ၊ ချဲ့ဦးအုံ–

"ဝိဇ္ဇမာနောပိ သုဏ္ဏာဒိ, ယထာ ဒိပါဒိကေ သတိ၊
ဗျတ္တိမာယာတိ ကမ္မာနိ–အတ္ထော ဧဝ ဝိဘတ္တိယံ"။

ဟူသော ဘေဒစိန္တာနှင့်အညီ, အမှောင်ခန်း၌ ခုတင်–ထိုင်ခုံစသော ပစ္စည်းများ ရှိနေသော်လည်း မီးရောင်မရှိလျှင် ထိုပစ္စည်းများ (အများမြင်လောက်အောင်) မထင်ရှားချေ, မီးထွန်းပြမှသာ ထင်ရှားသည်၊ မီးရောင်သည် ခုတင်စသော ပစ္စည်းများ ဖြစ်အောင် မတတ်နိုင်, ရှိရင်း ပစ္စည်းများကိုသာ ထင်ရှားအောင် ပြတတ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ပုရိသသဒ္ဒါသည် **"ယောကျ်ား"**အနက်ကို ဟောရာ၌ ထိုယောကျ်ား၏ ကမ္မကရဏစသော သတ္တိနက်တွေကိုလည်း တစ်ပါတည်း ဟောပြီးဖြစ်၏၊ သို့သော် ကံစသော

,မဟောတတ်ကုန်၊) ဏာဒယော–ဏ အစရှိသော တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်းတို့,သည်၊ ပစ္စယဏ္ဌသ–ပစ္စည်းအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ သကတ္ထသာပိ–သကတ် အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါစကာ–ဟောတတ်ကုန်၏။

သရလောပေါ ဘျာဒိနာ–ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗသရေ–ကို၊ လုတ္တေ–ချေအပ်ပြီးသော်လည်း ကောင်း၊ ပရနုယနေ–ကို၊ ,ကတေစ–သော်လည်းကောင်း၊ [နာမဗျပဒေသော၌ လုမ်းစပ်၊ ထို,နောက် **"ယထာ"**ဟု ရှိသည်ကား အပို, သီဟိုဠ်မှ၌လည်း မရှိ၊] ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝိဇ်တမတ္ထံ လိင်္ဂံ တိ–**"ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝိဇ်တမတ္ထံ လိင်္ဂံ"** ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာဝ–ဆိုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ပစ္စယန္တသာပိ–ပစ္စည်း အဆုံး ရှိသော သဒ္ဒါ၏လည်း၊ အလိင်္ဂံတ္တာ–လိင် မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဘတ္တာ,ပ,တ္တိယံ–ဝိဘတ်သက်ခြင်းသည်၊ အသမ္ဘတ္တာယံ–မရောက်လတ်သော်၊ [နာမဗျပဒေသော၌ စပ်၊] တဒ္ဓိတ၊ ပေ၊ စာတိ ဇတ္ထ–၌၊ စဂ္ဂဟာဏေန–ဖြင့်၊ ဣတ္ထိပစ္စယန္တသာပိ–ဣတ္ထိပစ္စည်း အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါကိုလည်း၊ နာမဗျပဒေသော၊ ပုရေဝိယ သျာဒျ,ပ,တ္တိ၊ သေသတော ,လောပ် ဂသိပိတိ သိလောပေါ၊ သာ ကညာ–ထို သတ့,သမီး။

အနက်များသည် ဝိဘတ်မပါလျှင် မထင်ရှား, ဝိဘတ်တည်းဟူသော မီးရောင်ပေါ်လာမှ ထင်ရှားကြ,သကဲ့သို့, ထို,အတူ အာပစ္စည်းမပါသော ကညာသဒ္ဒါ၏ **"သတ့,သမီး"**ဟူသော အနက်ခြုပ်၌ (အဝိသဒါကာရဟူသော) ဣတ္ထိလိင်လည်း ပါဝင်၏၊ သို့သော် ထိုဣတ္ထိလိင် သည် အာ ပစ္စည်းမသက်သေးခင် မထင်ရှားသေး, အာပစ္စည်းသက်မှ ဣတ္ထိလိင်ရှိကြောင်း အများသိကြရသည်၊ ဤသို့လျှင် အာ ဤ ဣနီ ဣတ္ထီ ပစ္စည်းများသည် နာမ်ဝိဘတ်တို့,ကဲ့သို့ ရှိရင်းအနက်ကို သိသာထင်ရှား အများနားလည်အောင် (မီးထွန်းပြသကဲ့သို့) ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြကြသည်၊ သူတို့,ကိုယ်တိုင်ကား ဣတ္ထိလိင်ကို မဟောတတ်ကြ–ဟူလို၊ [ရှေး ဆရာတို့,ကား သျာဒယောဖြင့် **"သိယော"** ၂ လုံးကိုသာ ယူကြသည်၊ ဤကျမ်း၌ကား **"ဝိဓ္ဓမာနောပိ သုဣ္ဣာဒိ"**ဂါထာကိုထောက်၍ နာမ်ဝိဘတ်အားလုံး ဧောတက(ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြတတ်သည်)ဟူသော ဝါဒအတိုင်းယူသည်၊ ဤအယူသာ ရူပသိဒ္ဓိအာဘော် ကျကြောင်းကို နောက်၌ အထောက် တွေ့,ရဦးလတ့ံ။]

ဏာဒယော၊ ပေ၊ ဝါစကာ။ ။တဒ္ဓိတ်၌လာသော ဏ ဏိက စသောပစ္စည်းတို့,ကား သူတို့,အတွက် သီးခြားအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ **"ဝသိဋ္ဌသ+အပစ္စံ"**၌ ဏ ပစ္စည်းသက်သည့်အခါ အပစ္စပုဒ် ကျေ၍ **"ဝါသိဋ္ဌ"**ဟု ပြီး၏၊ ဤ ဝါသိဋ္ဌ၌ပါသော ဏ ပစ္စည်းသည် ကျေပြီးသော အပစ္စပုဒ်၏အနက်ကို ဟော၏၊ ဤကား **"ဏာဒယော ပစ္စယတ္ထသ ဝါစကာ"**၏ အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ **"ဒါနမယံ"**၌ ဒါနစေတနာ ဟူသော အနက်သည် **"သကတ္ထ (မိမိဟူသော ဒါနသဒ္ဒါ၏အနက်)"**တည်း၊ မယပစ္စည်း ထပ်သက်သော အခါ၌လည်း အနက်သီးခြားမရှိ၊ **"ဒါနစေတနာ"**ဟူသော သကတ္ထကိုပင် တွဲဖက်၍ ဟောသည်၊ ဤကား **"သကတ္ထသာပိ ဝါစကာ"**၏ အဓိပ္ပါယ်တည်း။

(၁၇၇) ဗဟုဝစနေ-၌၊ အာလပနေသိ ဂသညောတိ ဣတော-ဤသုတ်မှ၊ သညာတိ-သညာပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ [တချို့စာ၌ "တေ ဣတ္ထိချာ ပေါတိ ဣတော"ဟု ရှိသေး၏၊] ဣတ္ထိချာတိ စ-သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ။

အာ ယော။ ။(၆၀) လိင်္ဂသ-၏၊ အန္တော-အဆုံးဖြစ်သော၊ အာကာရော-သည်၊ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ဣတ္ထိချာ-ဣတ္ထိလိင်ကိုဟော၏၊ တဒါ ယသညော ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ယသညာယံ- (ကတာယံ)၊ ယပတောစ ယောနံ လောပေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝိကပ္ပေန ယော လောပေါ၊ တာ ကညာ, ကညာယော။

(၁၇၈) အာလပနေ-၌၊ သခတော ဂဿ ဝါတိ ဣတော-မှ၊ ဂဿာတိ ဝတ္တတေ။

ယတော စ။ ။(၁၁၄) ပေ၊ သရလောကပကတိဘာဝါ-သရချေခြင်း, ပကတိအဖြစ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ကညံ,၊ ကညာ, ကညာယော၊...

(၁၇၉) တတိယာဒီသု-တတိယာဝိဘတ် အစရှိသည်တို့၌၊ အာယ စတုတ္ထေကဝစနသတ္တတိ ဣတော-မှ၊ အာယတိ-အာယပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ဧကဝစနာနန္တိ စ-သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ။ ["အာယော"ဟု ပါ၌ပျက်တတ်သည်။]

ယတောနာဒီနံ။ ။(၁၁၁) ယသညတော-ယအမည်ရှိသော၊ လိင်္ဂသ-၏၊ အာကာရာ-အာ အက္ခရာမှ၊ ပရေသံ, နာဒီနံ-နာ အစရှိကုန်သော၊ သွေ့ ပရိယန္တာနံ-သွေ့ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဧကဝစနာနံ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိ ဂဏာနံ-ဝိဘတ်အပေါင်းတို့၏၊ အာယာဒေသော ဟောတိ၊ သရလောပ ပရနုယနာနိ-ရှေ့သရ ချေခြင်း, နောက် အက္ခရာသို့ ဆောင်ကပ်ခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ပေ၊ သွေ့မှ-သွေ့ဝိဘတ်၌။

(၁၈၀) ယပတော သွေ့ ယံ ဝါ။ ။(၂၁၆) ပေ၊ ဝါ ဟောတိ၊ အညတ္ထ-ယံ အပြုမှတစ်ပါးသော ပြယုဂ်၌၊ အာယာဒေသောစ-အာယ အပြုသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ကညာယံ,ကညာယ-၌၊ ကညာသု-တို့၌၊...အညေပိ-အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သဒ္ဒါ-သဒ္ဒါသဒ္ဒါ၊ပေ၊ လသိကာ-လသိကာသဒ္ဒါ၊ ဝသုဓာဒယော-ဝသုဓာအစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဧဝံ-တူ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ။)

သဒ္ဒါ စသည်။ ။သဒ္ဒါ-ယုံကြည်ခြင်း (သဒ္ဒါစေတသိက်)၊ မေဓာ-ပင်ကိုဉာဏ်၊ ပညာ-သုတမယ စသောဉာဏ်၊ ဝိဇ္ဇာ-အဘိညာဉ် စသောဉာဏ်၊ စိန္တာ-ကြံစည်ခြင်း၊ မန္တာ-အတိုင်အပင်(အသိဉာဏ်)၊ ဝိဏာ-စောင်း၊ တဏှာ-တပ်မက်ခြင်း၊ ဣဒ္ဓာ-

လိုချင်ခြင်း၊ မုစ္ဆာ–တွေဝေခြင်း၊ ဒေါ–တုန်လှုပ်တတ်သော တဏှာ၊ မာယာ–(မိမိ အပြစ်ကို ကာကွယ်တတ်သော)ဟန်ဆောင်မှု၊ မေတ္တာ–ချစ်ခြင်း၊ မတ္တာ–အတိုင်းအရှည်၊ သိက္ခာ–အကျင့်၊ ဘိက္ခာ–တောင်းစားအပ်သော အာဟာရ။ [ဂရု ရှစ်လုံးရှိသော **"ဝိဇ္ဇုမ္မာလာ"** ဂါထာ။]

ဃ၏ စသည်။ ။ဃ၏–ခြေသလုံး (မြင်းခေါင်း)၊ ဂီဝါ–လည်ပင်း၊ ဇင္ဃာ–လျှာ၊ ဝါစာ–စကား၊ ဆာယာ–အရိပ်၊ အာသာ–အလို၊ ဂဂ်ါ–ဂဂ်ါမြစ်၊ နာဝါ–လှေ၊ ဂါထာ–ဂါထာ၊ သေနာ–စစ်တပ်၊ လေခါ–အရေးအသား (ရေးအပ်သော စာ)၊ သာလာ–ဇရပ်၊ မာလာ–ပန်းကုံး, အစဉ်အတန်း၊ ဝေလာ–အချိန်, အပိုင်းအခြား၊ ပူဇာ–ပူဇော်ခြင်း၊ ခိဠာ–မြူးထူးပျော်ပါး ကစားမှု၊ [**"ဝိဇ္ဇုမ္မာလာဂါထာ"**ပင်။]

ဝိပါသာ စသည်။ ။ဝိပါသာ–ရေသောက်လိုခြင်း (ရေငတ်ခြင်း)၊ ဝေဒနာ–ခံစားခြင်း၊ သညာ–မှတ်သားခြင်း၊ စေတနာ–စေ့ဆော်ခြင်း၊ တသိဏှာ–တပ်မက်ခြင်း၊ ပဇာ–သတ္တဝါ၊ ဒေဝတာ–နတ်၊ ဝဋ္ဋကာ–ငုံး၊ ဂေါဓာ–ဖွတ်၊ ဗလာကာ–ဗျိုင်းအောက်၊ ပရိသာ–ပရိသတ်၊ သဘာ–(လူအများ စုဝေးရာ)ရုံး, ဈေး, ပွဲ, အစည်းအဝေး၊ [ပရိသာပုဒ်၌ သို့ဖြင့် **"ပရိသတိ–ပရိသတ်၌"**ဟု ရှိ၏၊ သုတ်ကြီးဖြင့် သို့ကို တိပြု, အာကို **"ကွစာဒိမဇ္ဈေတ္တရာနံ"** စသော သုတ်ဖြင့် ရှုသပြု၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား **"တိ သဘာပရိယာယ"**ဟု သုတ်တည်၍ **"သဘတိ–သဘင်၌, ပရိသတိ–၌"**ဟု ပုံစံထုတ်သည်၊ [ဤဂါထာမှ စ၍ **ပဏ္ဍာဝတ္တဂါထာ"** ချည်း။]

ဥိကာ စသည်။ ။ဥိကာ–သန်း၊ သေဖာလိကာ–ဆိတ်ဖလူးပင်၊ လက်ာ–သီဟိုဠ် ကျွန်း, လင်းယင်တိုင်၊ သလာကာ–ဝါးခြမ်း၊ ဝါလိကာ–သဲ၊ သိခါ–အမောက်, ဦးစွန်း၊ ဝိသာခါ–ဝိသာခါနက္ခတ်, ဝိသာခါ ကျောင်းအမ၊ ဝိသိခါ–လမ်း၊ သာခါ–သစ်ခက်၊ ဝစာ–လင်းလေ၊ [**"ဝစ္ဆာ–မစင်"**ဟု ရှိရကား မကောင်း၊ မစင်ဟော **"ဝစ္ဆ"** ကို နပုလ္လိင်ဟု အဘိဓာန်ဆိုသည်၊] ဝဏ္ဏာ–မိန်းမမြို့၊ ဇဏ္ဏာ–ဆံကျစ်၊ ဃဏ္ဏာ–အိုး, အပေါင်း၊

ဇေဋ္ဌာ စသည်။ ။ဇေဋ္ဌာ–ဇေဋ္ဌနက္ခတ်, အစ်မကြီး၊ သောဏ္ဏာ–ဆင့်နှာမောင်း၊ ဝိတဏ္ဍာ–ဆန့်ကျင်ဘက်အယူ၊ ကရဏာ–သနားခြင်း၊ ဝနိတာ–မိန်းမ၊ လတာ–နွယ်၊ ကထာ–အစဉ်အတိုင်းသော စကား၊ နိဒ္ဒါ–အိပ်ပျော်ခြင်း၊ သုဓာ–နတ်အစာ (နတ်သုဓာ), အကံ်တေ၊ ရာဓာ–ရာဓနက္ခတ်၊ ဝါသနာ–အထုံ (ဝါသနာ)၊ သိ"သပါ–ရင်းတိုက်ပင်၊ ပပါ–ရေအိုးစင်။

ပဘာ စသည်။ ။ပဘာ–အရောင်၊ သိမာ–သိမ်, အပိုင်းအခြား၊ ခမာ–သည်းခံခြင်း၊ ဇာယာ–မယား၊ ခတ္တိယာ–မင်းသမီး၊ သက္ခရာ–ကျောက်စရစ်၊ သုရာ–သေရည်၊ ဒေါလာ–ဃယဉ် (ပုခက်)၊ တုလာ–ချိန်ခွင်၊ သိလာ–ကျောက်၊ လီလာ–တင့်တယ်စံပယ်ခြင်း၊ [လာလာ+ဇော၊] လာလာ–တံထွေး၊ ဇော–အာရည်, လျှာရည်၊ မေခလာ–ခါးကြိုး၊ ကလာ–အစိတ်၊ ဝဋ္ဌဝါ–မြည်းမ၊ အလမ္ဗုသာ–အလမ္ဗုသာနတ်သမီး၊ မုသာ–မိုက်ခွက် (ရွှေကျင်ရသောခွက်)၊ မဇ္ဇုသာ–ပူတာ (တံတင်း,သေတ္တာ)၊ သုလသာ–သုလသာမည်သော မိန်းမ၊ ဒီသာ–အရုပ်မျက်နှာ၊ နှာသာ–နှာခေါင်း၊ ဇုဏ္ဏာ–လရောင်၊ ဂုဟာ–ဂူ၊ ဤဟာ–အားထုတ်ခြင်း၊ လသိကာ–အစေး၊ ဝသုဓာ–မြေ။

(၁၈၁) အမ္ဘာဒီနံ-အမ္ဘအစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ အာလပနေ၀-အာလုပ်ခြင်းသာ၊ ရူပဘေဒေါ-သည်၊ (အတ္ထိ၊) အမ္ဘာ-အမိ၊ အမ္ဘာ, အမ္ဘာယော-တို့၊ ဂဿ-ဂသိ၏၊ ဃတော စာတိ-ဃတော စ သုတ်ဖြင့်၊ ဧကာရေ-ဧ အဖြစ်သည်၊ သမ္ဘတ္ထော-သော်။

နဲ အမ္ဘာဒီတော။ ။အမ္ဘာအန္နာဣတ္ထေ၀မာဒီတော-အမ္ဘာ, အန္နာ အတ္ထရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ၊ ပရဿ-သော၊ အာလပနေကာ၀စနဿ ဧကာရတ္တံ နဲ ဟောတိ၊ အာကာရော ၀ါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ရဿတ္တံ (ဟောတိ၊) ဘောတိ အမ္ဘ, ဘောတိ အမ္ဘာ-အို..အမိ၊ ဘောတိယော အမ္ဘာ, အမ္ဘာယော-တို့၊ ဧ၀ं-ဤ.အတ္ထ၊ အန္နာ-အမိ၊ အန္နာ, အန္နာယော-တို့၊ ဘောတိ အန္န, ဘောတိ အန္နာ၊ ဘောတိယော အန္နာ, အန္နာယော၊...အမ္ဘာ-အမိ၊ ပေ၊ အမ္ဘာယော-တို့။

အာကာရန္တ (နိဋ္ဌိတ်။)

---

(၁၈၂) ဣကာရန္တော ဣတ္ထိလိင်္ဂေါ ရတ္တိသဒ္ဒေါ (ဒဿီယတိ၊) တထေ၀ သျာဒျုပ္ပတ္တိ, သိလောပေါ၊ ရတ္တိ-ညဉ့်၊ ဗဟု၀စနေ-ဉ၊ သညာတိ ဣ၀ဏ္ဏာ၀ဏ္ဏာ တိစ ၀ တ္တတော။

တေ ဣတ္ထိခ္ယာ ပေါ။ ။(၅၉) [ဣတ္ထိယာ-ဣတ္ထိလိင်၏၊ အာခ္ယာ(သညာ)-အမည်တို့တည်း၊ ဣတ္ထိခ္ယာ-ဣတ္ထိလိင်၏ အမည်တို့၊] လိင်ံသ, အန္ဓာ-အဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဣ၀ဏ္ဏာ၀ဏ္ဏာ-တို့သည်၊ ယဒါ, ဣတ္ထိခ္ယာ-ဣတ္ထိလိင်၏ အမည်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) တဒါ ပသညာ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပသညာယံ (ကတာယံ)၊ ဃပတောစာတျာဒိနာ-သုတ်ဖြင့်၊ ယောလောပေါ၊

---

(၁၈၂) **ဣတ္ထိယာ အာခ္ယာသညာ, ဣတ္ထိခ္ယာ**။ ။ဣတ္ထိခ္ယာကို "**ဣတ္ထိယာ+အာခ္ယာ=ဣတ္ထိခ္ယာ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ "**သညာ ခ္ယာ၀ာ သမညာစ**" အာဘိဓာန်နှင့် အညီ "**အာခ္ယာ**" သဒ္ဒါသည် "**အမည်သညာ**" အနက်ဟောတည်းဟု သိစေလို၍ အာခ္ယာကို "**သညာ**"ဟု ဖွင့်သည်၊ "**ရတ္တိ-ဣတ္ထိ-ယာဂု-၀ဓူ**"စသော လိင်တို့၏ အဆုံး၌ တည်ရှိသော ဣ၀ဏ် ဥ၀ဏ်တို့သည် ဣတ္ထိလိင်၏ အမည်များ ဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်က ထို ဣ၀ဏ် ဥ၀ဏ်ကို (ပ)မှည့်၊ ဤနည်းအရ "**ဣတ္ထိခ္ယာ-ဣတ္ထိလိင်၏ အမည်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ-ထို ဣ၀ဏ် ဥ၀ဏ်တို့သည်၊ ပေါ-၏**"ဟု သုတ်အနက်ပေး၊ [ရှာသဒ္ဒကား "**အာစိက္ခန္တိ-ဟောတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အာခ္ယာ-တို့မည်၏**"ဟု ဆို၏၊ ရှာသအလို "**ဣတ္ထိခ္ယာ-ဣတ္ထိလိင်ကို ဟောကုန်သော**"ဟု အနက်ပေး၊ သို့သော် ဣ၀ဏ် ဥ၀ဏ်တို့က ဣတ္ထိလိင်ကို မဟော, ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြတတ်သောကြောင့် ထိုရှာသအဆိုကို ရူပသိဒ္ဓိ မနှစ်သက်၍ တစ်နည်းဖွင့်ဟန် တူသည်။]

ယောသုကတဂ္ဂုစ္စာဒိနာ–ဖြင့်၊ ဒီယော၊ ရတ္တိ, ရတ္တိယော–တို့၊ ရတ္တောဝါ–ရတ္တောဟုလည်း ရှိ၏၊ ဟေ ရတ္တိ–အို ညဉ့်၊ ဟေ ရတ္တိ, ဟေ ရတ္တိယော–တို့၊ အံမောဘျာဒိနာ–အံမော နိဂ္ဂဟီတံ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ နိဂ္ဂဟီတံ–နိဂ္ဂဟီတ်ပြု၊ ရတ္တိ၊ ရတ္တိ, ရတ္တိယော။...

(၁၈၃) တတိယာဒီသု–တို့၌၊ ဧကဝစနာနံတိ, နာဒီနံတိစ ဝတ္တတေ။

ပတော ယာ။ ။(၁၁၂) ပသညတော–ပ အမည်ရှိကုန်သော၊ ဣဝဏ္ဏု ဝဏ္ဏောဟိ–ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့မှ၊ ပေ၊ ယာအာဒေသော ဟောတိ၊ ရတ္တိယာ–ဖြင့်၊ ပေ၊ ရတ္တိနံ–တို့အား၊ [နာ စသော ဝိဘတ်တို့ဖြင့် **"ရတ္ဘာ"**ရုပ်လည်း ရှိ၏၊ အခြေပြု နာမ်ဂုဏ်းမှာ ရှု။]...(၁၈၄) ပဋ္ဌမိယံ–၌။...

အမာပတော သွာသွိံနံ ဝါ။ ။(၆၈) ပေ၊ ဝါ–စွာ၊ ဟောန္တိ၊ အယံ ဝါ သဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထောဝ၊ တေန–ကြောင့်၊ ဥဝဏ္ဏန္တတော–ဥဝဏ် အဆုံးရှိသော လိင်မှ(နောက်၌၊) နှ ဟောန္တိ–အံ အာ အပြု မဖြစ်ကုန်၊ ဣဝဏ္ဏန္တတောပိ–ဣဝဏ်အဆုံးရှိသောလိင်မှ(နောက်၌)လည်း၊ ယထာပယောဂံ–ပြယုဂ်အားလျော်စွာ၊ (ဟောန္တိ–အံ အာအပြု ဖြစ်ကုန်၏။)

(၁၈၅) သရေတိ ယကာရောတိစ ဝတ္တတေ၊ သီဟမဏ္ဍူကဂတိဟိ–သီဟဂတိက အဓိကာရနည်း, မဏ္ဍူကဂတိက အဓိကာရနည်းတို့ဖြင့်၊ ယော ဝစနံ–ယောသဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ ဧကဝစနဂ္ဂဟဏဿ–ဧကဝစနသဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ (ဝတ္တတေ၊) [ယောသုစသုတ်မှ ယောသဒ္ဒါသည် သီဟဂတိက အဓိကာရနည်းဖြင့် ရှေ့သို့ လိုက်၏၊ သံသာသွေကဝစနေသုစသုတ်မှ ဧကဝစနသဒ္ဒါကား မဏ္ဍူကဂတိက အဓိကာရနည်းဖြင့် ၉ သုတ်ကို ခုန်ကျော်၍ လိုက်လာသည်။]

---

(၁၈၄) **ဝဝတ္ထိတ၊ ပေ၊ ယထာပယောဂံ**။ ။**"အမာ ပတော"**၌ **"ပတော"**အရ ဣဝဏ် ဥဝဏ် ၂ မျိုးလုံးပင် ရသင့်သော်လည်း ဝါသဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ဥဝဏ်ကို မယူဘဲ ဣဝဏ်ကိုသာ ယူရသည်၊ [ဥဝဏ်နောင် သို့ သွာဝိဘတ်ကို အံ အာ ပြုသော ပြယုဂ် မရှိ, **"အသန္တဝိဓိ"**ဟူလို၊ [ဣဝဏ်ကို ယူပြန်ပါလည်း (ပ)အမည် ရသော ဣဝဏ်ဟူသမျှကို သိမ်းကျုံး၍ မယူရ, ဝါသဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့်ပင် ပြယုဂ်ရှိကောင်းသော (ရတ္ဘာ, ရတ္ဘံ–မတ္ဘာ, မတ္ဘံ စသည်ဖြင့် ရှိကောင်းသော) ရတ္တိ, မတိ, ရတိ, နိဂတိ, ပုထဝီ စသော ပြယုဂ်များ၌ရှိသော ဣဝဏ်ကိုသာ ယူရမည်ဟု ပြလို၍ **"ဣဝဏ္ဏန္တတောပိ ယထာပယောဂံ=ဣဝဏ်နောင်လည်း ပြယုဂ်ရှိသရွေ့သာ သို့ သွာကို အံ အာ ပြု"**ဟု မိန့်သည်။

(၁၈၅) **ဧတ္ထစ၊ ပေ၊ ဣဝေဏ္ဏာဝ ဂယှတိ**။ ။ယဝကာရာစသုတ်မှ ယအက္ခရာသာ

ပသညသ စ။ ။(၇၂) ပရေ-သော၊ ယောဝစနေကဝစနဝိဘတ္တိနံ-ယောဝိဘတ်,ဧကဝုစ်ဝိဘတ်တို့၏၊ အာဒေသေ-အာဒေသဖြစ်သော၊ သဒ္ဒေ-သရကြောင့်၊ ပသညသ-သော၊ ဣဝဏ္ဏသ-၏၊ ယကာရာဒေသော ဟောတိ၊ စ-ဆက်ဦးအုံ့၊ ဇတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ယကာရသော-ယအက္ခရာ၏သာ၊ အဓိကာရတော-လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ပသညဂ္ဂဟဏေန-ပသညသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဣဝဏ္ဏောဝ-ဣဝဏ်ကိုသာ၊ ဂယှတိ-ယူအပ်၏၊ [ဧဝဖြင့် ဥဝဏ်ကို ကန့်၊] စဂ္ဂဟဏံ ရတ္တောတျာဒီသု-ရတ္တော အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နိဝတ္တနတ္ထံ-နစ်စေခြင်းအနက် ရှိ၏၊ (နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏအနက် ရှိသည်-ဟူလို၊) ရတျာ, ရတ္တိယာ-မှ၊ ပေ၊ သိမ်ဝစနေ-၌၊ အမာဒေသေ-အံ ပြုပြီးသော်၊ ယကာရာဒေသော-ယပြု၊ [**"အမာဒေသယကာရာဒေသော-အံအပြု, ယအပြု တို့သည် (ဟောန္တိ)"**ဟုလည်း သိဟိုင်ဒ္ဓမူရှိ၏၊] ရတျ-၌၊...ဃပတော သိမ်ယံဝါတိ-ယံ ဝါသုတ်ဖြင့်၊ ယံအာဒေသော-ယံပြု၊ ရတ္တိယံ-၌။

(၁၈၆) အညတ္ထ-ရတျံ, ရတ္တိယံတို့မှ အခြားသော ရုပ်တို့၌၊ အံတိ သိမ်တိ ဝါတိ စ ဝတ္တတေ။

အာဒိတော သြ စ။ ။ပေ၊ စသဒ္ဒေန အညသ္မာပိ-အာဒိမှ အခြားသော သဒ္ဒါမှ(နောက်၌)လည်း၊ (သိမ်ဝစနသ) အာအံသြအာဒေသာ (ဟောန္တိ၊) ပေ၊ ရတ္တိသု, ရတ္တိသု-တို့၌။

လိုက်လာသည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ယ ပြုဖို့နှင့်ဆိုင်သော သရမှာ ဣဝဏ်သာ ဖြစ်ထိုက်သောကြောင့် **"ပသညသ"**အရ (ပအမည် ရှိနိုင်သော ဣဝဏ် ဥဝဏ် ၂ မျိုးတွင်) ဣဝဏ်သာ ယူရတော့၏၊ ဥဝဏ်ကို မယူရ-ဟူလို၊ [ရတ္တောဒ္ဒကား (သိမ်ကို သြ ပြု သဖြင့်) ဝိဘတ်အပြု သရနှောင်းသော်လည်း စသဒ္ဒါ၏ တားမြစ်မှုကြောင့် ဣကို ယ မပြုရ, တ္တိ၌ ဣ ချေ၍ နောက်သြသို့ ကပ်ရုံသာ။]

(၁၈၆) **မှတ်ချက်**။ ။**"အာဒိတော သြစ"**သုတ်ကို ဤနေရာ၌ ပြထားခြင်းကား အာဒိအတွက် ပြလို၍မဟုတ်, စသဒ္ဒါဖြင့် စိရင်ရသော ရတ္တိ အတွက် ပြလိုခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်၊ အာဒိသဒ္ဒါကား (ဗဟုဗ္ဗီဟိ မဟုတ်ဘဲ သူ့ချည်းသက်သက်ဖြစ်လျှင်) ပုလ္လိင် အဂ္ဂိသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ အခြေပြုနာမ်ဂိုဏ်းကြည့်၍ ရုပ်စဉ်၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်အတွင်းသို့ ရောက်လျှင် အညပုဒ် လိင်လိုက်၍ **"အက္ခရာပါဒယော"**ဟု ပုလ္လိင်လည်းကောင်း, **"ဧဝမာဒိနိ"**ဟု (အဋ္ဌိကဲ့သို့) နပုလ္လိင်လည်းကောင်း ဖြစ်၏၊ ဣတ္ထိလိင်၌ ကပစ္စည်းသက်၍ **"ဧဝမာဒိကာ"**စသည် ဖြစ်၏၊ ထို့ပြင် ကစ္စည်းဝုတ္တိလာ **"ဗာရာဏသီ-၌"** ဟူသော ပုံစံကို မှီ၍ သိမ်ဝိဘတ်ဖြင့် **"ရတ္တိ"**ပုဒ်ကို ပြထားသော်လည်း တတိယာ သတ္တမီနဋ္ဌသုတ်၌မူ **"ဣမံ ရတ္တိ"**ဟု ဒုတိယန္တပုံစံ အဖြစ်ဖြင့် ပြလတ့်။]

အညာနိပိ–အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပတ္တိ–ပတ္တိသဒ္ဒါ၊ ယုတ္တိ–ယုတ္တိသဒ္ဒါ၊ ပေ၊ ဆဝိအာဒီနိ–ဆဝိအစရှိကုန်သော၊ ဣကာရန္တနာမာနိ–ဣကာရန္တနာမ်တို့ကို၊ ဧဝံ–ဤအတူ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊)...

ဣကာရန်–ဣကာရန္တ နာမ်စုသည်၊ (နိဋ္ဌိတ်။)

ပတ္တိ စသည်။ ။ပတ္တိ–ခြေလျင်စစ်တပ်၊ ယုတ္တိ–အသင့် (ယုတ်တို့၊) ဝုတ္တိ–သုတ်အဖွင့်, အသက်မွေးခြင်း၊ ကိတ္တိ–ကျော်စောခြင်း၊ မုတ္တိ–လွတ်မြောက်ခြင်း၊ တိတ္တိ–တင်းတိမ်ခြင်း၊ ခန္တိ–သည်းခံခြင်း၊ ကန္တိ–နှစ်သက်ခြင်း၊ သန္တိ–ငြိမ်းအေးခြင်း၊ တန္တိ–အစဉ်၊ သိဒ္ဓိ–ပြီးစီးခြင်း၊ သုဒ္ဓိ–စင်ကြယ်ခြင်း၊ ဣဒ္ဓိ–ပြည့်စုံခြင်း၊ ဝုဒ္ဓိ–ကြီးပွားခြင်း၊ ဗုဒ္ဓိ–သိခြင်း၊ ဗောဓိ–သစ္စာ ၄ ပါးကို သိခြင်း။

ဘူမိ စသည်။ ။ဘူမိ–မြေ၊ ဓာတိ–ဖြစ်ခြင်း၊ ဝိတိ–နှစ်သက်ခြင်း၊ သုတိ–သားဖွားခြင်း၊ နန္ဒိ–နှစ်သက်ခြင်း၊ သန္ဓိ–ပဋိသန္ဓေ၊ [သရသန္ဓိစသည်ကို ဟောရာ၌ ပုလ္လိင်အဂ္ဂိနှင့် တူ၏၊] သာဏိ–ကန့်လန့်ကာ၊ ကောဋိ–ကုဋေ, အစွန်း၊ ဒီဋ္ဌိ–အယူ၊ ဝုဏ္ဏိ–ကြီးပွါးခြင်း၊ တုဋ္ဌိ–နှစ်သက်ခြင်း၊ ယဋ္ဌိ–တောင်ဝှေး, ဒုတ်၊ ပါဋိ–အစဉ်, ပါဋိတော်၊ အာဋိ–ကမ်းပါး, ပုဇွန့်လက်မ၊ နာဋိ–ကျည်ထောက်၊ [ဋီကာ၌ **"ပဇ္ဇံ–အဆစ်"**ဟု ဖွင့်၏၊] ကေဋိ–ကစားခြင်း၊ [ပတ္တိ စသော ဤ ၂ ဂါထာသည် အနုဋ္ဌုဘာဆန်း **"သမာနိကာ"**ဂါထာတို့တည်း။

သတိ စသည်။ ။သတိ–သတိစေတသိက်၊ မတိ–သိခြင်း၊ ဂတိ–နိုရယဂတိစသည်၊ စုတိ–ရွှေ့လျောခြင်း၊ ဓိတိ–ဝီရိယ၊ ယုဝတိ–အပျို၊ ဝိကတိ–ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ ရတိ–မွေ့လျော်ခြင်း၊ ရုစိ–အလို၊ ရသ္မိ–အရောင်၊ အသနိ–မိုးကြိုး၊ ဝသနိ–အဝတ်၊ ["ဝသတိ"ဟု ရှိလျှင် **"နေရာအိမ်"**ဟု ပေး၊] သြသဓိ–သောကြာကြယ်, ဆေးပင်၊ အဂ္ဂိလိ–လက်ချောင်း၊ ဓူလိ–မြှု၊ ဒုန္ဒုဘိ–စည်ကြီး၊ ဒေါဏိ–စားကျင်း၊ အဌိ–တောအုပ်၊ ဆဝိ–အရေ၊... ဤသဒ္ဒါတို့သည် ရတ္တိနှင့်တူ၏ဟု ဆိုသော်လည်း **"ရတ္ကော, ရတ္ကာ, ရတ္ကဲ, ရတ္ကိ, ရတ္ကော"**တို့ကဲ့သို့ **"ပတ္ကော, ပတ္ကာ, ပတ္ကဲ, ပတ္ကိ, ပတ္ကော"**ဟု မရှိနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုရပ်မျိုးကို ကြဉ်၍ ရပ်စဉ်ရမည်။

ခန္ဓိ စသည်။ ။ခန္ဓိစသော အချို့ရပ်များ၌ကား နာ စသော ဧကဝုစ် ၅ လုံး၌ **"ခန္ဓာ"**ဟု လည်းကောင်း, သို့မဟုတ် **"ခန္ဓံ"**ဟု လည်းကောင်း ရှိနိုင်၏၊ ထို့အတူ **"မတ္တာ–ပညာဖြင့်၊ မတ္တံ–၌"**..."**နဘ္ဘာ–ချက်ဖြင့်၊ နဘ္ဘံ–၌"**..."**ဘူမ္မာ–ဘူမ္မံ"**..."**ဝိကတိ, ဝိရတိ (ရှောင်ကြဉ်ခြင်း), ရတိ"**တို့၌ **"ဝိကတ္တာ, ဝိကတ္တံ၊ ဝိရတ္တာ, ဝိရတ္တံ၊ ရတ္တာ, ရတ္တံ"** ဗော့ဓိပုဒ်၌ **"ဗောဓ္ဓာ–တို့သည်၊ ဗောဓ္ဓာ, ဗောဓ္ဓံ"** ရပ်များကို သဒ္ဒနီတိ စသည်တို့၌ အပိုပြုကြသေး၏၊ [**"ဗောဓိ+ယော"**ဟု ဖြစ်ပြီးသော အခါ တတော ယောနမော တုဒ္ဓ တုဖြင့် ယောကို သြပြု, ဣကို ပမှည့်, ပမည်သော ဣကို ပသညသ စ သုတ်ဖြင့် ယပြု၊ ယဝတံ တလန စသောသုတ်ဖြင့် ဗျကို ဗျပြု, ဓ် ဒွေဘော်လာ၍ ဗောဓ္ဓော ပြီး၏၊ ဗောဓ္ဓာ စသည်၌လည်း နည်းတူ။]

(၁၈၇) ဤကာရန္တော ဣတ္ထိလိင်္ဂါ ဣတ္ထီသဒ္ဒါ (ဒသမီယတိ၊) ဣတ္ထ ဣတိ–ဣတ္ထဟူ၍ တည်ပြီးသော၊ ဣဓ–ဤရုပ်၌၊ ဣတ္ထိယံတိ ပစ္စယောတိစ ဝတ္တတေ။

နဒါဒိတော ဝါ ဤ။ ။(၂၃၈) နဒါဒိတော ဝါ–နဒ အတူရှိသည် မူလည်းဖြစ်သော၊ အနဒါဒိတော ဝါ–နဒ အတူမရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ဣတ္ထိယံ ဝတ္တမာနာ, လိင်္ဂါ–လိင်မှ (နောက်၌၊) ဤပစ္စယော ဟောတိ၊ ဝါဂ္ဂဟာဏံ–သည်၊ အနဒါဒိသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထံ–အနဒါဒိကို ပေါင်းခြင်းအနက်ရှိ၏၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ ပုထုဂဝါဒိတော (ဂေါ+အာဒိတော)စ–ပုထု, ဂေါအစရှိသော လိင်မှ (နောက်၌)လည်း၊ ဤပစ္စယော–ဤပစ္စည်းသက်၊ သရလောပေ–ရှေ့သရကျေပြီးသော်၊ ("ဣတ္ထ–ဤ"ဟု ဖြစ်ရာ၌ ဣဆဝယ် အသရကျေပြီးသော်၊) ဣစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေတိ–သုတ်ဖြင့်၊ အသဝဏ္ဏော–အသဝဏ်သည်၊ သမ္ဘတ္တေ–သော်၊ (နောက်ဤကို ဇအသဝဏ်ပြုခွင့် ရောက်လတ်သော်၊) ပကတိဘာဝေါ–ပကတိအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) နာမဗျပဒေသော–နာမ်ငဲ့၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ ဣတ္ထိ–မိန်းမ၊ ဣတ္ထိ–တို့၊ အယောရသံတျာဒီနာ–ဖြင့်၊ ရသတ္ထံ၊ ဣတ္ထိယော–တို့၊ သမ္ဘောဓနေ–(အာလုပ်) အနက်၌၊ စျလပါ ရသန္တီ–သုတ်ဖြင့်၊ ရသတ္ထံ၊ ဘောတိ ဣတ္ထိ၊ ဘောတိယော ဣတ္ထိ, ဣတ္ထိယော။

---

(၁၈၇) ဣတ္ထ ဣတိစ။ ။"ဣတ္ထိဣတိစ"ဟု အချို့ရှိ၏၊ ဣသုဓာတ်, တပစ္စည်းသက်၍ သုတ်ကြီးဖြင့် တကို ထပြု, ဓာတွန်သကို တပြု, "ဣတ္ထ"ဟု ဖြစ်၏၊ နဒကဲ့သို့ အကာရန္တနောင် ဤပစ္စည်းသက်ရမည်ဖြစ်၍ "ဣတ္ထ"ဟု ကိတ်ပြီးလိင်သာ ဤနေရာ၌ ရှိသင့်သည်။ [ဏွာဒိမောဂ္ဂလွာန်၌ကား "ဣသာ+ထ္ထိ"ဟု သုတ်တည်၍ ထ္ထိပစ္စည်းသက်၏။]

နဒါဒိတော ဝါ။ ။နဒါဒိ၌ အာဒိသဒ္ဒါသည် ပကာရ (အလားတူ) ဟူသော အနက်ရှိ၏၊ နဒကဲ့သို့ အကာရန္တ ချင်းလည်းတူ, ဤ ပစ္စည်းသက်၍ ပြီးချင်းလည်း တူသော "**မဟ, ကုမာရ, တရုဏ**"စသည်ကို ယူ၊ ဝါသဒ္ဒါကား အနဒါဒိကို ပေါင်းခြင်း သမ္ပိဏ္ဍနအနက် ရှိ၏၊ အနဒါဒိဟူသည် နဒကဲ့သို့ အကာရန္တ မဟုတ်သော ပုထု (ဥကာရန္တ) ဂေါ (သြကာရန္တ) သဒ္ဒါစုတည်း၊ [တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော အနဒါဒိကို ဆည်းယူခြင်း သမုစ္စည်းအနက်ကိုပင် သမ္ပိဏ္ဍနဟု ဆိုသည်။]

ဋီကာ။ ။"**ပကတိဝိကပ္ပနတ္ထော–ပကတိလိင်ကို သီးခြားစီရင်ခြင်းအနက် ရှိ၏**" ဟု ဋီကာ၌ မိန့်၏၊ "**နဒ**"ဟု တည်ရသော ပကတိလိင်အပြင် ဝါသဒ္ဒါက "**ပုထု, ဂေါ**"ဟု တည်ရသော ပကတိလိင်ကို သီးခြားစီရင်သည်–ဟူလို၊ ဋီကာ ဆိုပုံက ဝါသဒ္ဒါ၏ ဝိကပ္ပနတ္ထ ရိုးရာကျပေသည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၁၈၈) ဒုတိယေကဝစနေ–ဌ၊ ဃပတော သိမ်ယံ ဝါတိ ဣတော–မှ၊ ဝါတိ ဝတ္တတေ။

အံယမိတော ပသညတော။ ။(၂၂၃) ပေ၊ ဣတ္ထိသု–တိ,ဌ။

ဧဝံ–ဤ,အတူ၊ နဒီ–မြစ်၊ [နဒတည်, ဤပစ္စည်းသက်, စသည်ဖြင့် ရုပ်စီရင်ပုံ တူသည်ကို "**ဧဝံ**"ဟု ဆိုသည်၊] နဒီ–တို့၊ ယောလောပါဘာဝေ–ယောဝိဘတ် ကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ တတော ယောနမောတူတိ ဧတ္ထ–ဌ၊ တုသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ ယောနံ, သြကာရောစ–သြအပြုသည်လည်းကောင်း၊ ပသညသစာတိ–ဖြင့်၊ ဤကာရဿ, ယကာရော–ယအပြုသည်လည်းကောင်း၊ ယဝတံ တလနဒကာရဣဣစ္စာဒိနာ–အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဒျဿ–ဒျ၏၊ ဧကာရော–ဧအပြုသည်လည်းကောင်း၊ ဒွိတ္တံ–ဒွေဘော်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ နဒ္ဓော, နဒိယော–တို့သည်၊ သန္ဓန္တိ–စီးကုန်၏။

စ–ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ–ဤအရာ၌၊ ဧဝံ–ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ သိဒ္ဓေန္တာနံ–ပြီးနိုင်ကုန်သော၊ နဒ္ဓောအာဒိနံ–နဒ္ဓော အစရှိသည်တို့ကို၊ [နိဗ္ဗာဒနံ၌ စပ်၊အာဒိဖြင့် "**နဒ္ဓာ,နဒ္ဓံ**"တို့ကိုယူ၊] ဝုတ္တိယံ-ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌၊ အာနတ္တဂ္ဂဟဏာဒိနာ-အာနတ္တသဒ္ဒါအစရှိသည်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗာဒနံ–ပြီးစေခြင်းသည်၊ အတြဧသုဂတာဒီနံ ဝိယ–အတြဧ သုဂတ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကဲ့သို့၊ နိဗ္ဗာဒနုပါယန္တ ရဒဿနတ္ထံ–ပြီးစေခြင်း၏ နည်းတစ်မျိုးကို ပြရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ–မှတ်ထိုက်၏၊ ဟေ နဒီ–အို မြစ်၊ [စျလပါ ရဿံဖြင့် ရဿပြု၊] ပေ၊ နဒီ, နဒ္ဓော, နဒိယော–တို့ကို။

အမာဒိသုတ္တေ–အမာပတော စသောသုတ်၌၊ အာပတောတိ ယောဂဝိဘာဂေန–ဖြင့်၊ ဣစ်၊ နာသာနဉ္စ–နာ,သ ဝိဘတ်တို့၏လည်း၊ အာတ္တံ–အာပြု၊ တေန–ကြောင့်၊ နု ဧစ္စာ ဝသလော ဟောတိ, ပထဝျာ ဧကရဇ္ဇေနတျာဒိ–

---

(၁၈၈) **ဧတ္ထ၊ ပေ၊ ဒဿနတ္ထံ။** ။ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌ ရူပသိဒ္ဓိနည်းကို မပြဘဲ မာတုလာဒိနမာနတ္တမိကာရေသုတ်၌ အာနတ္တံဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသဖြင့် နဒီသဒ္ဒါ၏ ဒီကို ဝိဘတ်နှင့်တကွ ဒ္ဓော ဒ္ဓောပြု၍ "**နဒ္ဓော–နဒ္ဓာ**" ပြီးပုံကို ပြ၏၊ ထိုသို့ပြခြင်းသည် (ရူပသိဒ္ဓိနည်းအတိုင်း မပြီးနိုင်၍ ပြခြင်းမဟုတ်၊) ရူပသိဒ္ဓိနည်းမှ တစ်နည်းတစ်ဖုံ ပြီးနိုင်ပုံကို ပြခြင်းဟုမှတ်ပါ၊ ဥပမာ–ဒေါ ဓသစသုတ်၌ အတြဧ သုဂတပြယုဂ်တို့ကို ပြခဲ့ပြီးနောက် ယဝမဒနသုတ်၌ သုဂတပြယုဂ် သွာနာသုတ်၌ အတြဧပြယုဂ်ကို ထပ်ပြရာဝယ် ဒေါဓသစသုတ်ဖြင့် ပြီးနိုင်သောနည်းမှ တစ်နည်းတစ်ဖုံ ပြီးနိုင်ပုံကို ပြသကဲ့သို့တည်း၊ အချုပ်မှာ–အတြဧ သုဂတရုပ်တို့ကို ၂ နည်းစီ ပြီးစေနိုင်သကဲ့သို့ နဒ္ဓော နဒ္ဓာတို့ကိုလည်း ရူပသိဒ္ဓိနည်း, ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌ ပြအပ်သော ဘာဝနိဒ္ဒေသနည်းတို့ဖြင့် ပြီးစေနိုင်သည်–ဟူလို။

အမာဒိ၊ ပေ၊ သိဒ္ဓေတိ။ ။"**အာပတော**"ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ပြီးပုံကို အခြေပြု၍ပင်

အစရှိသော ပြယုဂ်သည်၊ သိဒ္ဓတိ–ပြီး၏၊ ပုရေဝိယ–ရှေ့ဦးကဲ့သို့၊ (နဏ္ဍောဌ်ကဲ့သို့–ဟူလို၊) ယကာရဧကာရာဒေသဒ္ဒိတ္တာနိ–ယအပြု, ဧအပြု, ဒွေဘော်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) နဇ္ဇာ, နဒီယာ–သည်၊ ကတံ–ပြုအပ်၏၊ ပေ၊ နဒီသု–တို့၌၊ အညေပိ–အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ မဟီ–မဟီသဒ္ဒါ၊ ပေ၊ ကုက္ကုဋ္ဌီ–ကုက္ကုဋ္ဌီသဒ္ဒါ၊ ဣစ္စာဒယော–ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဣတ္ထီသဒ္ဒသမာ–ဣတ္ထီသဒ္ဒါနှင့် တူကုန်၏။

(၁၈၉) တထေဝ–ထို့အတူပင်၊ မာတုလသဒ္ဒတော–မှ (နောက်၌)၊ ဤပစ္စယေ–ကို၊ ကတေ–သော်၊ [သိဟိုဠ်မှ၌ **"တထေဝ မာတုလသဒ္ဒတော"**ဟု ရှိ၏၊ ဣတ္ထီသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဤပစ္စည်းသက်ရခြင်း တူသည်ကို **"တထေဝ"**ဟု ဆိုသည်၊ **"တတောစ"**ဟု အချို့စာရှိသည်ကို ဆင်ခြင်။]

မာတုလာဒီနမာနတ္တာမိကာရေ။ ။(၉၈) ပရေ ဤကာရေ ပစ္စယေ–ကြောင့်၊ မာတုလအယျကဝရဏဂ္ဂစ္ဆေဝမာဒီနံ–အစရှိသောသဒ္ဒါတို့၏၊ အန္တော–အဆုံးသရသည်၊ အာနတ္တံ အာပဇ္ဇတေ၊ အယံ ဆဋ္ဌီ–ဤ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊

ပြခဲ့ပြီ၊ သဒ္ဒနီတိ၌ကား **"နာသသ္မိံ နနမာ"**ဟု သုတ်တည်၍ နာ-သ-သ္မိံတို့ကို အာပြု၏၊ သ္မိံ၏ ပုံစံကား–**"ပထဗျာစာရုပဇ္ဇဂီ, ဝရသု ဒသမာ ဝရေ"**တည်း၊ **"ပထဗျာ–လူတို့မြေ၌"**ဟု ပေး၊ ကစ္စည်းဝုတ္တိအလိုအားဖြင့် အာဒိတော သြစ၌ စဖြင့် သ္မိံကို အာပြု၍ **"ပထဗျာ"**ပြီးသည်။

ဂါထာ။ ။မဟီ–မြေ, မဟီမြစ်၊ ဝေတ္တရဏီ–ဝေတ္တရဏီမည်သော သံရည်ဝရဲ့၊ ဝါပီ–ရေကန်၊ ပါဠလီ–သခွတ်ပင်၊ ကဒလီ–ငှက်ပျောပင်၊ ဃဋ္ဌီ–အိုး၊ နာရီ–လူမိန်းမ၊ ကုမာရီ တရုဏီ–အပျိုရွယ်၊ ဝရုဏီ–ဝရုဏာ၏ မယား၊ ဗြဟ္မာဏီ–ပုဏ္ဏားမ၊ သခီ–မိတ်ဆွေမ၊ ဂန္ဓဗ္ဗီ–ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မ၊ ကိန္နရီ–ကိန္နရာမ၊ နာဂီ–နဂါးမ၊ ဒေဝီ–နတ်သမီး, မိဖုရား၊ ယက္ခီ–ဘီလူးမ၊ အဓိ–ဆိတ်မ၊ မိဂီ–သမင်မ၊ ဝါနရီ–မျောက်မ၊ သူကရီ–ဝက်မ၊ သိဟီ–ခြင်္သေ့မ၊ ဗ္ဃီ–ဗာဿံမ၊ ကာကီ–ကျီးမ၊ ကုက္ကုဋီ–ကြက်မ။

အညေပိ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒယော။ ။ဣစ္စာဒယောဌ် အာဒိဖြင့် **"ဒါသီ, ဗာရာဏသီ–ဗာရာဏသီပြည်"** စသည်တို့ကို ယူ၊ **"ဗြာဟ္မဏီ ဒါသီ ဗာရာဏသီ"** ရုပ်တို့ဌ် ယောဖြင့် **"ဗြာဟ္မဏျော, ဒါသျော, ဗာရာဏသျော–တို့"**ဟုလည်းကောင်း, နာဝိဘတ် စသည်ဖြင့် **"ဗြာဟ္မဏျာ"**စသည်ကိုလည်းကောင်း, သ္မိံဖြင့် **"ဗြာဟ္မဏျံ"**စသည်ကိုလည်းကောင်း သဒ္ဒနီတိ ပြသေး၏၊ ရတျော, ရတျာ, ရတျံအတိုင်း ရုပ်တွက်၊ [တချို့စာ၌ **"ဧဝမညေပိ"**ဟု ဧဝံ သဒ္ဒါ ပါနေသည်ကား (**"ဣတ္ထီသဒ္ဒသမာ"**ဟူသော စကားနှင့် တူနေသောကြောင့်လည်းကောင်း, မဟီ စသည်ကို နဒီသဒ္ဒါနှင့် ထပ်တူ ရုပ်စဉ်၍ မဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း) ဝိုသည်။]

အန္တာပေက္ခာ-အန္တ ကိုင်ုသော ဆင်ခြင်တည်း၊ သရလောပါဒိ၊ မာတုလာနိ-အဒေါ်သည်၊ ဧဝံ-တူ၊ အယျကာနိ-အဖွားသည်၊ ဝရဏာနိ-ဝရဏာ၏ မယား သည်၊ သေသံ-ကြွင်းသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဒသမံ။

အနဒါဒိသု-အနဒါဒိ သဒ္ဒါတို့တွင်၊ ပုထုသဒ္ဒတော-မှ (နောက်၌)၊ ဤပစ္စယော-ဤပစ္စည်းသက်၊ [နဒါဒိတော ဝါ ဤ သုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါဖြင့် ပြုခဲ့သော "**ပုထု-ဂေါ**"စသော အနဒါဒိတို့တွင် ပုထုနောင် ဤပစ္စည်းသက်-ဟူလို၊] ဩသရေစာတိ ဧတ္ထ-သုတ်၌၊ စသဒ္ဒေန ဥကာရဿ အဝါဒေသော၊ ပုထဝိ, ပုထဝိယော-တို့၊ [တချို့၌ ဗဟုဝုစ် ပုထဝိ ကျသည်, ဣတ္ထိ ဣတ္ထိယောကဲ့သို့ ၂ ရုပ် ရှိရမည်၊] သသ္မာသို့သု-တို့၌၊ ပုထဗျာ, ပုထဝိယာ-အား၊ ပုထဗျာ, ပုထဝိယာ-မှ၊ ပုထဗျံ,ပုထဝိယံ,ပုထဝိယာ-၌၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

ဂေါသဒ္ဒတော-မှ(နောက်၌) နဒါဒိတောဝါ ဤတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဤပစ္စယော၊ မဟာဝုတ္တိနာဝါ-သုတ်ကြီးဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဂါဝသေတိဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ဂါဝဣတိ ယောဂဝိဘာဂေန ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဩကာရဿ အာဝါဒေသော၊ ဂါဝိ-နွားမ၊ ဂါဝိ, ဂါဝိယော-တို့သည်၊ (တချို့စာ၌ "**ဂါဝိ**" ကျသည်၊) ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဒသမံ-၏။

(၁၉၀)မာနဝဣတိ-မာနဝ ဟု တည်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤရုပ်၌၊ ဣတ္ထိယံတိ ဝါတိ ဤတိစ ဝတ္တတေ။

ဏာဝဏိကဏောယျဏန္တုဟိ။ ။(၂၃၉) ဏာဝဏိကဏောယျဏန္တု ပစ္စယန္ဟေ ဟိ-ဏာဝ,ဏိက,ဏောယျ,ဏ, န္တု ပစ္စည်း အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဣတ္ထိယံ, ဝတ္တမာနေ ဟိ လိင်္ဂေ ဟိ ဤပစ္စယော ဟောတိ၊ ဝါဓိကာရော - လိုက်သော

သသ္မာသို့သု၊ ပေ၊ ပုထုဝိယာ ဣစ္စာဒိ။ ။တချို့စာ၌ "**ပုထုဗျာ ပုထဝိယာ**" တစ်စုံကျ၏၊ သီဟိုဠ်မှာ ပါသည်၊ သ္မာသို့ဝိဘတ်အတွက် အမာပတော သို့သ္မာနံဝါ သုတ်ရင်းရှိ၍ "**ပုထဗျာ-ပုထဗျံ**"ဟု ပြ၏၊ "**ပထဗျာ ဧကရဿေန**"ဟု သဝိဘတ်အတွက် ပါဠိပုံစံ ရှိသောကြောင့် (ပထဗျာနှင့် ပုထဗျာလည်း တူရကား) အာပတော ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့် အာပြုဖို့ရာ သဝိဘတ်ဖြင့် ပုထဗျာကိုလည်း ပြထားသည်၊ နာဝိဘတ် အတွက် မပြသော်လည်း သဒ္ဒနီတိ၌ နာ, သို့အတွက်လည်း ပုထဗျာရုပ်ကို ပြလိုသည်၊ ရုပ်တွက်ပုံမှာ "**ပုထု တည်, ဤပစ္စည်း သက်, ဩ သရေသုတ်၌ စဖြင့် ဥကို အဝ ပြု, ဝ၌ခင်း, ရေ, ကပ်, နာမ်ငဲ့, နာ သ**" စသည် သက်၍ တွက်ပါ၊ ဒေါ ဓသ စ၌ စဖြင့် ဝကို ဗပြုရုံသာ ထူးသည်။

(၁၉၀) **ဝါဓိကာရော၊ ပေ၊ နိဝတ္တနတ္ထော။** ။ဏာဝ ဏိကစသော ပစ္စည်းများသည်

ဝါသဒ္ဓါသည်၊ ကတ္ထစိ–အ'ချို့အရာ၌၊ နိဝတ္တနတ္ထော–နစ်စေခြင်းအနက် ရှိ၏၊ သရလောပါဒိ၊ မာနဝိ–လူမ၊ ဧဝံ–ဤအတူ၊ နာဝိကိ–လှေသူကြီးကတော်၊ ဝေနတေယျိ–ဂဠုန်မ၊ ဂေါတမိ–ဂေါတမိ၏ သမီး။

(၁၉၁) ဂုဏာဝန္တုတ္ကတိ–"ဂုဏာဝန္တု+ဤ"ဟူသော၊ ဣမ–၌၊ ဝါတိ ဝတ္တတေ။

နန္တုသ္သ တမိကာရေ။ ။(၂၄၁) ပရေ, ဤကာရပစ္စယေ–ဤအက္ခရာ ပစ္စည်းကြောင့်၊ သဗ္ဗသော နန္တုပစ္စယဿ တကာရော ဝါ ဟောတိ၊ အညတ္ထ–အခြား (တ)မပြုရသော ရုပ်၌၊ သရလောပါဒိ–သရချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဂုဏာဝတီ–ဂုဏ်ရှိသူမ၊ ဂုဏာဝတီ, ဂုဏာဝတိယော–တို့၊ ဂုဏာဝန္တီ–ဂုဏ်ရှိသူမ၊ ဂုဏာဝန္တီ, ဂုဏာဝန္တိယော–တို့၊ ဣစ္စာဒိ–သည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဒသမ်–၏၊ ဧဝံ–ဤအတူ၊ ကုလဝတီ–အမျိုးရှိသော မိန်းမ၊ သီလဝတီ–

တဒ္ဓိတ်ခန်း၌ လာလတ္တံသော ပစ္စည်းများတည်း၊ မာယူနမာဂမော ဌာနေသုတ်၏ အထက် ဏိကပစ္စည်းသက်ခန်း၌ "**ထေရိကာ, ပဠုသတိကာ**"စသည်ဖြင့် ဏိကပစ္စယန္တနောင် ဤပစ္စည်း မသက်ဘဲ အာပစ္စည်း သက်သော ပြယုဂ်များကို ပြလတ္တံ၊ ထို ရုပ်များ၌ (ဤ)ပစ္စည်း သက်ခြင်းကို ဝါသဒ္ဓါက တားမြစ်သည်–ဟူလို၊ "**မနုနော+အပစ္စံ**"အရ လူ.သမီ–လူမိန်းမကို "**မာနဝိ**"ဟု ခေါ်၏၊ နကို ဏပြန်၍ "**မာဏဝိ**"ဟု ဖြစ်သောအခါ အပျိုအရွယ် မိန်းမငယ်ကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "**မာနဝိ, မာဏဝိ**" ၂ ချက်လုံး သင့်၊ ["**မာနဝေါ–မာဏဝေါ**"၌လည်း နည်းတူ၊] ဝိနတာဟူသည် ဂဠုန်၏ မိခင်ဖြစ်သော ကဿပမယား၏ နာမည်တည်း၊ ထိုဝိနတာ၏ သမီးကား ဂဠုန်မတည်း။]

• • • • • • • • • • • • •

(၁၉၁) "ဂုဏာဝန္တုဣတိ"ဟု ဤ ပစ္စည်း ကျလျက်ရှိ၏၊ "ဂုဏာဝန္တု+ဤ" ဣတိ ဝ ဟု ရှိရမည်၊ နန္တုသ္သ တမိကာရေသုတ်ဖြင့် စီရင်လျှင် ဂုဏာဝတီ စသည် ဖြစ်၍ မစီရင်ဘဲ "ဂုဏာဝန္တု+ဤ"၌ ခွင်းချေကပ်လျှင် ဂုဏာဝန္တီ စသည်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "**အညတ္ထ သရလောပါဒိ**"ဟု မိန့်သည်၊ မဟတီ၌ နကို နဲ့ပြီးနောက် ဤသုတ်ဖြင့် (တ)ပြု စသည် စီရင်၊ ဂစ္ဆန္တောဒိဂိုဏ်းဝင်ပုဒ်များနောင် (ဤ)ပစ္စည်း သက်လျှင် ဣတ္ထိလိင်ပုဒ်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဝဇ္ဇော။ ။ဆရာတို့ကား "**ဝဇ္ဇော ခီရပါယိနီ**"ဟု ပါဠိကို ညွှန်ပြ၍ "**ဝဇ္ဇော**" ကဲ့သို့သော အန္တပစ္စယန္တနောင် အာပစ္စည်းလည်း သက်နိုင်သည်ဟု မိန့်ကြသေး၏၊ သို့သော် စိတ္တပဏ္ဍိတဓာတ်၌ "**ဝဇ္ဇော ခီရပါယိတော**"ဟု ဤပစ္စည်းဖြင့်ပင် တွေ့ရသည်၊ ["**ဝဇ္ဇော–အရှာအဖွေသွားသော မိခင်ဒွန်းစက္ကာမသည်၊ ခီရပါယိတော–နို့တိုက်အပ်ခဲ့ပြီးသည်**"ဟု ပေး၊ ဝဇ္ဇီ နောင် နာကို အာ ပြု, (ဤ)ကို ယ ပြု။]

သီလရှိသော မိန်းမ၊ ယသဝတီ–အခြံအရံရှိသော မိန်းမ၊ ရူပဝတီ–ရုပ်ရှိသော မိန်းမ၊ သတိမတီ–သတိရှိသော မိန်းမ၊ ဂေါတ္တမတီ–အနွယ်ရှိသော မိန်းမ၊ မဟန္တသဒ္ဒတော–မှ နောက်၌၊ နဒါဒိတော ဝါ ဤတိ, ဤပစ္စယော–သက်၊ [မဟန္တက နှုပစ္စယန္တ မဟုတ်, နှုပစ္စယန္တဖြစ်၍ ဏဝဏိက စသောသုတ်ဖြင့် မသက်နိုင်၊] နှုဗျပဒေသေ–နှုကဲ့သို့ ငဲ့ပြီးသော်၊ ဝိကပ္ပေန–ဖြင့်၊ တကာရာ ဒေသော–(တ)အပြုသည်၊ (ဟောတိ၊) မဟတီ, မဟန္တီ–ကြီးသော မိန်းမ။

(၁၉၂) ဘဝန္တ+(ဤ)ဣတိ–ဟူသော၊ ဣဓ–ဤရုပ်၌၊ ဤကာရေတိ ဝတ္တတေ၊ [“ဘဝန္တ ဣတိစ”ဟု ရှိရာ၌ (ဤ) ကျသည်၊ ဤကာရေတိစ ဟု စ ရှိသည်ကား အပို, နျာသ၌“ဤ”တစ်ခုသာ လိုက်သည်ဟု ဆိုသည်။]

ဘဝတော ဘောတော။ ။(၂၄၂) ပရေ, ဣတ္ထိဂတေ–ဣတ္ထိလိင်၌ဖြစ်သော၊ ဤကာရေ–ကြောင့်၊ ပေ၊ ဘောတာဒေသော ဟောတိ၊ [ဘောတော အာဒေသော ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊] သာ ဘောတီ–ထို အရှင်မ၊ ဘောတီ ဘောတိယော–ထို အရှင်မတို့၊ ဟေ ဘောတီ–အို..အရှင်မ၊ ဟေ ဘောတီ, ဟေ ဘောတိယော၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

(၁၉၃) ဘိက္ခုဣတိ-ဟူသော၊ ဣဓ–ဤရုပ်၌၊ ဣတ္ထိယံ ဝါတိစ ဝတ္တတေ။

ပတိ၊ ပေ၊ ဣနီ။ ။(၂၄၀) ပေ၊ ပတိဘိက္ခုရာဇဣတိ–ဟူကုန်သော၊ ဇတေဟိ လိင်္ဂေဟိ–ဤလိင်တို့မှ(နောက်၌)လည်းကောင်း၊ ဤကာရန္တေဟိ–ဤ အက္ခရာ အဆုံးရှိကုန်သော၊ (လိင်္ဂေဟိစ–လည်းကောင်း၊) ဣနီပစ္စယော ဟောတိ၊ [ဝါအတွက် နောက်၌ **“ဝါဓိကာရော အနုတ္တသမုစ္စယတ္ထော”**ဟု ဖွင့်လတ်၊] သရလောပေါမာဒေသဣစ္စာဒိသုတ္တေ–၌၊ တုဂ္ဂဟဏေန–ဖြင့်၊ ကွစိ–၌၊ ပုဗ္ဗလော်ပသ–ရှေ့သရ ကျေခြင်းကို၊ နိသေဓနတော–တားမြစ်ခြင်း ကြောင့်၊ ဝါ ပရော အသရူပါတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ပရလောပေါ–နောက် သရချေ၊ ဘိက္ခုနီ–ရဟန်းမ၊ ဘိက္ခုနီ, ဘိက္ခုနိယော၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

(၁၉၄) ဂဟပတိသဒ္ဒတော–မှ(နောက်၌)၊ ဣနီ–သက်၊ အတ္ထံတိ ဝတ္တတေ။

ပတိဿိနီမှိ။ ။(၆၁) ပေ၊ တထေဝ–ထို ဘိက္ခုနီ အတိုင်းပင်၊ ပရသရေ–ကို၊ လုတ္တေ–ချေအပ်ပြီးသော်၊ ပုဗ္ဗောစာတိ–ဖြင့်၊ ဒီဃော–ပြု၊ ဂဟပတာနီ–အိမ်ရှင်မ၊ တထေဝ–ထို့အတူပင်၊ ရာဇသဒ္ဒတော–မှ(နောက်၌)၊ ဣနီ–သက်၊ သရလောပပကတိဘာဝါ–ရှေ့သရ ချေခြင်း, နောက်သရ ပကတိပြုခြင်းတို့ သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ရာဇိနီ–မိဖုရား။

ဤကာရန္တေသု-ဤကာရန္တ သဒ္ဒါတို့တွင်၊ ဒဏ္ဍီသဒ္ဒတော, ဣနိ-ဣနိ ပစ္စည်းသက်၊ သရလောပါဒိ၊ ဒဏ္ဍီနိ-ဒုတ်(တုတ်)ရှိသူမ၊ ဒဏ္ဍီနိ, ဒဏ္ဍီနိယော-တို့၊ ဧဝံ-ဤ.အတူ၊ ဟတ္ထိနိ-ဆင်မ၊ မေဓာဝိနိ-ပညာရှိသူမ၊ တပဿိနိ-အကျင့်ရှိသူမ၊ ပိယဘာဏိနိ-ချစ်ဖွယ်စကားကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူမ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ပေါက္ခရိနိဣတိ-ပေါက္ခရိနိ ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဝ-ဤရုပ်၌၊ တေသုဝုဒ္ဓိ ဣဿာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဣကာရနုံကာရာနံ-ဣအက္ခရာ, နအက္ခရာတို့၏၊ အကာရဏကာရာဒေသာ (ဟောန္တိ၊) ပေါက္ခရဏီ-ရေကန်၊ ပေါက္ခရဏီ-တို့၊ တတော ယောနမော တူတိ သုတ္တေ-၌၊ တုဋ္ဌဟဏေန-ဖြင့်၊ ယောနံ-တို့၏၊ ဩ ကာရော စ၊ ဤကာရဿ-၏၊ ယကာရော-ယပြု၊ [ပဿညဿစဖြင့် ယပြု-ဟူလို၊] ယဝတမိစ္စာဒိသုတ္တေ-ယဝတံ အစရှိသောသုတ်၌၊ ကာရဋ္ဌဟဏေန-ဖြင့်၊ ဏျဿ-ဏျ၏၊ ဥ ကာရော-ဥ ပြု၊ ဒ္ဒိတ္ဆံ-လာ၊[ဝါဟုရှိသည်ကား အပို၊] ပေါက္ခရညော-တို့၊ ပေါက္ခရဏီယောဝါ-ဟုလည်း ရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ဝါဓိကာရော-လိုက်သော ဝါသဒ္ဒါသည်၊ အနုတ္တသမုစ္စယတ္ထော-တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သောအနက်ကို ဆည်းခြင်းအနက် ရှိ၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဝိဒူယက္ခာဒိ တော်ပိ-ဝိဒူ, ယက္ခ အစရှိသည်တို့မှ(နောက်၌)လည်း၊ ဣနိ-ဣနိပစ္စည်း သက်၊

ပေါက္ခရိနိ ဣတိဓ။ ။[**"ပေါက္ခရိနိ ဣတိဓ"**ဟု တချို့စာ ရှိ၏၊ ဣတိဓနှင့် လာသမျှ၌ စီရင်ဖို့ရန်တည်သော ရုပ်ကိုသာ ပြလေ့ရှိ၏၊ ပြီးပြီးသားရုပ်ကို ပြလေ့မရှိ၊] ပေါက္ခရသဒ္ဒါသည် **"ပေါက္ခရံ ပဒုမေ ဒေဟေ, ဝဇ္ဇာဘဏ္ဍမုခေပိစ၊ သုန္ဒရတ္ထေစ သလိလေ, မာတင်္ဂကရဏောဋ္ဌိယံ"**ဟူသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ ပဒုမ (ပဒုမ္မာကြာ)ကိုလည်းကောင်း, သလိလ(ရေ)ကိုလည်းကောင်း ဟော၏၊ **"ပေါက္ခရံ ယသံ အတ္ထိ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဤပစ္စည်း သက်လျှင် **"ပေါက္ခရီ-ကြာရှိသော (ရေရှိသော) ကန်"**ဟု ဖြစ်၏။

(**"ပတိဘိက္ခုရာဇီကာရန္တေ ဟိ ဣနိ"**သုတ်၌ ဤကာရန္တေ ဟိတွင် ပေါက္ခရိသဒ္ဒါ ပါဝင်ရကား) ဣနိပစ္စည်းသက်၊ **"ပေါက္ခရီ+ဣနိ"**ဖြစ်၏၊ ရိ၌ဝင်း, ဣ, ကပ်လျှင် **"ပေါက္ခရိနိ"**ဟု ပါဠိမှန်ဖြစ်သည်၊ ထို့နောက် တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ရိ၌ ဣကို အ, နကို ဏပြု၍ ပေါက္ခရဏီ၊ နာမ်ငဲ့,သိသက်,ချေ, ပြီး၏၊ နာစသော ဧကဝုစ် ၄ လုံးဖြင့် ပေါက္ခရညော, သို့ဖြင့် ပေါက္ခရည် ဟုလည်း ရှိနိုင်သည်၊ အမာပတော သို့သွာနံဝါ သုတ်ရင်း-ယောဂဝိဘာဂ-ပဿညဿစ သုတ်တို့ဖြင့် စီရင်။

ဝါဓိကာရော အနုတ္တသမုစ္စယတ္ထော။ ။**"နဒါဒီတော ဝါ ဤ"**သုတ်မှ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါသည် သုတ်၌မပါသောအနက်ကို ဆည်းယူခြင်းအနက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပတိဘိက္ခုရာဇီလည်း မဟုတ်-ဤကာရန္တ လည်း မဟုတ်သော ဝိဒူ ယက္ခ စသည်နောင် ဣနိပစ္စည်း သက်နိုင်ပြန်သည်၊ [ဤနည်းအလို**"ပတိဘိက္ခုရာဇီကာရန္တေ ဟိဝါ-ပတိဘိက္ခုရာဇီ ဤကာရန္တ သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌လည်း"**ဟု သမုစ္စည်းအနက် ပေးပါ။]

ပရစိတ္တဝိဒုနီ–သူ့စိတ်ကိုသိသောမိန်းမ၊ ပရလောပရသတ္တာနီ–နောက်သရေ့ချေခြင်း, ရှေ့သရေ၏ ရသအဖြစ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) [သန္ဓိစပ် မဟုတ်ရကား ရသံဖြင့် မပြုဘဲ ကွစာဒိမဏ္ဍူတ္တရာနံဖြင့် ဒုဋ္ဌ ဥိကို ရသပြု၊] ပရစိတ္တဝိဒုနီ, ပရစိတ္တဝိဒုနိယော–တို့၊ ယက္ခိနီ–ဘီလူးမ၊ (ယက္ခိနီ)ယက္ခိနိယော–တို့၊ သီဟိနီ–ခြင်္သေ့မ၊ (သီဟိနီ), သီဟိနိယော–တို့၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း၊ ;ဤကာရန္တံ (နီဋ္ဌိတံ။)

ဥကာရန္တော ဣတ္ထိလိင်ေါ် ယာဂုသဒ္ဒေါ (ဒဿီယတိ၊) တသ–ထိုယာဂုသဒ္ဒါ၏ ရတ္တိသဒ္ဒသေဝ–ရတ္တိသဒ္ဒါ၏ကဲ့သို့၊ ရူပနယော–ရုပ်နည်းသည်၊ (ဟောတိ၊) အမာဒေသာပိ အဘာဝေါ–အံ့အပြု အစရှိသည်၏ မရှိခြင်းသာ၊ ဝိသေသော–ထူး၏၊ ယာဂု–ယာဂု၊ (ယက်မန်းဟုလည်း ခေါ်၏၊) ယာဂူ, ယာဂုယော–တို့၊ ပေ၊ ဓာတု–ဓာတုသဒ္ဒါ၊ ပေ၊ သသုအာဒီနံ–သသု အစရှိသော နာမ်တို့သည်၊ ဧဝံ–ဤ့အတူတည်း။

မာတုသဒ္ဒသ ဟောဒေါ(အတ္ထိ၊) တသ–ထိုမာတုသဒ္ဒါ၏၊ ပိတုသဒ္ဒသေဝ–ပိတုသဒ္ဒါ၏ကဲ့သို့၊ ရူပနယော (ဟောတိ၊) အာရတ္တမိတိ ဘာဝနိဒ္ဓေသေန–(အညေသွာရတ္တံဒ္ဌ) အာရတ္တံဟူသော ဘာဝနိဒ္ဓေသကြောင့်၊ အာရာဒေသာဘာဝေ–အာရအပြု မရှိရာဌ၊ ပတောယာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ယာဒေသောဝ–ယာအပြု သည်သာ၊ ဝိသေသော–ထူး၏၊ မာတာ–အမိ၊ ပေ၊ မာတရာ, မတ္တာ–ဖြင့်၊

ဥကာရန္တများ။ ။ဓာတု–ဓာတ်သဘော၊ [သတ္ထာဒိ ဓာတုသဒ္ဒါသည် ဆောင်ခြင်းကြိယာကို ပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍ ဖြစ်၏ ထိုကြောင့် **"ဓာတု–ဆောင်တတ်သူ"**ဟု အနက်ပေးရသည်၊ ဤ ဓာတုသဒ္ဒါကား **"ဓာတ်"**ဟူသောဓာတ်ကို ပဝတ္တိနိတ်ပြု၍ ဖြစ်၏၊ **"ဓာတု–ဓာတ်"**ဟု ပေးရ၏၊ ဤနည်းမှီး၍ သတ္ထာဒိ ဥကာရန္တနှင့် ဤ ဥကာရန္တတို့(များသောအားဖြင့်) ထူးခြားပုံကို မှတ်ရာ၏၊] ဧနေ စသည်တို့၏ ပုဒ်အနက်ကို အခြေပြုနာမ်ဂိုဏ်းဌ ပြခဲ့ပြီး၊ ထို့တွင် **"ကမ္ဗု"**ကို နာမ်ဂိုဏ်း ဥိကာရန္တဌ ပြခဲ့၏၊ သဂ္ဂတ အဘိဓာန်မှာလည်း ဣတ္ထိလိင် ဥိကာရန္တပင်။

မာတု ပိတုသဒ္ဒါ။ ။ရူပသိဒ္ဓိ ယခုစာတို့ဌ နာဝိဘတ်ဖြင့်သာ **"မတ္တာ"** ရုပ်ကိုလည်းကောင်း, သဝိဘတ်ဖြင့်သာ**"မာတုယာ"**ရုပ်ကိုလည်းကောင်း တွေ့ရသော်လည်း သဒ္ဒနီတိဌမှ နာ စသောဝိဘတ် ၅ လုံးဖြင့်ပင် **"မာတုယာ, မတ္တာ"**ရုပ်, သို့ဖြင့် **"မာတုယံ–မတ္တံ"**ရုပ်များကို ပြထားသည်၊ ပတောယာ, ဃပတောသို့ယံဝါတို့ဖြင့် ယာ–ယံပြုလျှင် မာတုယာ–မာတုယံပြီး၏၊ တောသုဝုဒ္ဓိဖြင့် တုဌ် ဥ ရှေ့၊ မာဌ် အာကို ရသပြုလျှင် မတ္တာ, မတ္တံ ပြီး၏၊ မာတုသ ရုပ်ကိုကား သဒ္ဒနီတိ မနုစ်သက်သော်လည်း အခြားကျမ်းတို့က ပြကြသည်၊ [မတ္တာကဲ့သို့ နာဝိဘတ်ဖြင့် **"ပေတ္တာ–အဘသည်, အဘဖြင့်"**ဟုလည်း ရှိ၏၊ နာအာ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နာကို အာပြု၍ သုတ်ကြီးဖြင့် ပိတုဌ် ဥကို ယပြု, ပိဌ် ဣကို ဧပြု။

တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ–ဖြင့်၊ ဥကာရလောပေါ–ဥကို ချေ၊ ရဿတ္ထာ–သည်လည်း၊ (ဟောတိ၊) ပေ၊ မာတရေသု, မာတူသု–တို့၌၊ ဒေဝ–ဤတူ၊ ဓီတာ–သမီး၊ ဓီတရော–တို့၊ ဒုဟိတာ–သမီး၊ ဒုဟိတရော–တို့၊ ဣစ္စာဒိ။...ဥကာရန္တံ(နိဋ္ဌိတံ။)

ဥကာရန္တော ဣတ္ထိလိင်္ဂေါ ဇမ္ဗူသဒ္ဒေါ (ဒဿီယတိ၊) ဇမ္ဗူ–သပြေပင်၊ ဇမ္ဗူ, ဇမ္ဗုယော–တို့၊ ဟေ ဇမ္ဗု၊ (စျလပါ· ရဿံဖြင့် ရဿပြု၊) ပေ၊ ဣစ္စာဒိ ဣတိသဒ္ဒသမ်ံ၊ ဒေဝ–တူ၊ ဝဓူစ–ဝဓူသဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ နာဂနာသူရ–သည်လည်းကောင်း၊ ဇမ္ဗုယာ–ဇမ္ဗုသဒ္ဒါနှင့်၊ ခလု–စင်စစ်၊ သမာနိ–တူကုန်၏၊... ဥကာရန္တံ နိဋ္ဌိတံ။

ဩကာရန္တော ဣတ္ထိလိင်္ဂေါ ဂေါသဒ္ဒေါ (ဒဿီယတိ၊) တသ–ထိဣတ္ထိလိင် ဂေါသဒ္ဒါ၏၊ ပုလ္လိင်္ဂေါသဒ္ဒဿေဝ–ပုလ္လိင် ဂေါသဒ္ဒါ၏ကဲ့သို့၊ ရူပနယော–ရုပ်နည်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ကညာ–ကညာသဒ္ဒါ၊ပေ၊ မာတာစ–မာတုသဒ္ဒါ၊ ဇမ္ဗူ–ဇမ္ဗုသဒ္ဒါ၊ ဂေါ–ဂေါသဒ္ဒါ၊ ဣတိ–ဤသဒ္ဒါအပေါင်းကို၊ ဣတ္ထိသင်္ဂဟော–ဣတ္ထိလိင်၌ သွင်းယူအပ်၏၊... ဣတ္ထိလိင်္ဂ (နိဋ္ဌိတံ။)

ဓီတု စသည်။ ။ဓီတုသဒ္ဒါကား **"ဓီတျာ, ဓီတဲ့"**ရုပ်မျိုး မရှိ၊ သို့သော် **"ဇလိ· တဏှာ ဇိနံ ဓီတံ"**ကို ထောက်၍ **"ဓီတံ–သမီးကို"**ဟုကား ရှိသည်၊ မြေးမိန်းမကို ဟောသော နတ္တုသဒ္ဒါ၌လည်း ဓီတုနှင့် အတူပင်၊ **"ဣဇမာတာ, သေဋ္ဌဓီတာ"**စသည်ဖြင့် သမာသ်ဖြစ်သည့်အခါ **"ဣဇမာတေ, သေဋ္ဌဓီတေ"**စသည်ဖြင့် ကညာဂိုဏ်းဝင်, သတ္ထာဒီဂိုဏ်းဝင် ရုပ်များလည်း ရှိနိုင်သည်–ဟု သဒ္ဒနီတိမိန့်သည်။

ဩကာရန္တ။ ။**"ဣတ္ထိလိင် ဂေါသဒ္ဒါ၏ ရုပ်စဉ်ပုံမှာ ပုလ္လိင်ဂေါသဒ္ဒါအတိုင်းပင်"**ဟု ရူပသိဒ္ဓိဆို၏၊ သဒ္ဒနီတိကား **"ဂေါ, ဂါဝီ–နွားမ၊ ဂါဝေါ,ဂါဝီ, ဂဝေါ–တို့၊–ဂါဝံ, ဂဝံ, ဂါဝိ–ကို၊ ဂါဝေါ, ဂါဝီ, ဂဝေ–တို့ကို၊ ဂေါဟိ, ဘိ–တို့ဖြင့်၊ ဂဝံ, ဂုနှံ, ဂေါနံ–တို့၏၊ ဂေါသု–တို့၌၊ ဘောတိဂေါ–အို..နွားမ၊ ဘောတိယော ဂါဝေါ, ဂါဝီ, ဂဝေါ–တို့"**ဟု တစ်မျိုးပြ၏၊ ဤရုပ်စဉ်ပုံ၌ **"ဂါဝုံ"**ကိုလည်းကောင်း, နာ–သ–သွာ–သ–သို့ရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း မပြခြင်းမှာ ထိုရုပ်များသည် ပုလ္လိင်ရုပ်များသာတည်းဟု အယူရှိသောကြောင့်တည်း။

ဂါဝီစသည်။ ။သိဖြင့် ဂါဝီလည်း ဤပစ္စယန္တ မဟုတ်, ဂေါ+သိဟု ဖြစ်သောအခါ ဂါဝသေသုတ်၌ **"ဂါဝ"**ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အာဝပြု, သိကို သုတ်ကြီးဖြင့် (ဤ) ပြု၊ ယောဝိဘတ်၌လည်း သုတ်ကြီးဖြင့်ပင် ယောကို (ဤ) ပြု၊ ဂါဝိ·၌ အံ့ကို အိ·ပြုဟု သဒ္ဒနီတိ ပဒမာလာမိန့်သည်၊ ထိုပြင် **"ဂါဝီ, ဂါဝိ·"**ပုဒ်တို့သည် သိယော အံ့ယောတို့ကို **"ဤ–အိ·"**ပြုပြီးသောအခါ ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် (နွားထီးနွားမ) ၂ မျိုးရဟု မိန့်၏။

[ဆောင်] ၁။ ဣတ္ထိ ဂေါဟူ, ပုံး ဂေါဟူ, အတူ ရှုဒ္ဓိဆို။
၂။ ဂါဝုံ မရှိ, အံ့ယောသိ၌, ထည့်၍ ဂါဝီ, နာစသည် ငါး,
ကေဝုစ်များဝယ်, ရုပ်သွား မရှိ, ဂေါဣတ္ထိ, နီတိကျမ်းအလို။

(၁၉၅) အထ–ဣတ္ထိလိင်နာမ်၏ အခြားမဲ့၌၊ နပုံသကလိင်္ဂါနိ–နပုလ္လိင်ရှိသော နာမ်တို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ၊ အကာရဏ္ဏော, နပုံသကလိင်္ဂေါ, စိတ္တသဒ္ဒေါ (ဒသမီယတိ၊) ပုရေဝိယ သျှာဒျုပ္ပတ္တိ၊ [လိင်အနက်ကို ဆိုလိုလျှင် ပထမာ, တစ်ခုသောအနက်ကို ဆိုလိုလျှင် ဧကဝုစ်ဟု ပုရိသတုန်းက ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သိ စသော်ဝိဘတ်များ သက်–ဟူလို၊] **"စိတ္တ+သိ"** ဣတိ–ဟူသော၊ ဣဓ–၌၊ နပုံသကေဟိတိ, အတော နိစ္စန္တိ စ, ဝတ္တတေ။

သိ။ ။(၂၁၉) သိ–သိတစ်ပုဒ်၊ အံ–အံတစ်ပုဒ်၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဣဒံ–ဤ သုတ်သည်၊ ဒ္ဝိပဒံ–၂ ပုဒ်ရှိ၏၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ သရလောပပကတိဘာဝါဒိ–သရချေခြင်း, ပကတိအဖြစ် အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ ဟောတိ၊ စိတ္တံ–စိတ်။

(၁၉၆) ဗဟုဝစနေ–၌၊ ယောနံ နိ နပုံသကေဟိတိ–သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

အတော နိစ္စံ။ ။(၂၁၈) ပေ၊ ဟောတိ၊ သဗ္ဗယောနိနမာဇေတိ–သုတ်ဖြင့်၊ နိသ–နိ၏၊ ဝါ–ဝိကပ်အားဖြင့်၊ အာကာရော–အာပြု၊ [နိသ ဝါ အာကာရော ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ၊] အညတ္ထ–တစ်ပါးသော ပြယုဂ်၌၊ (နိကို အာပြုရသော ပြယုဂ်မှတစ်ပါး အာမပြုရသောပြယုဂ်၌–ဟူလို၊] ယောသု ကတဣ္ဌစ္စာဒိနာ–ယောသု ကတ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဒီဃော–ဒီဃပြု၊ စိတ္တာ, စိတ္တာနိ–တို့။

အဝိသေသတော–ယောနံ နိ နပုံသကေဟိဟူသော သာမညအစီအရင်ဖြင့်၊ ယောနံ–ယောဝိဘတ်တို့၏၊ နိဘာဝေ–နိအဖြစ်သဲ့ညီလည်းကောင်း၊ အာဇ္ဇော–နိမှတစ်ဆစ် အာ ဇ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ သိဒ္ဓေပိ–ပြီးနိုင်လျက်လည်း၊ အတောနိစ္စန္တိ–အတောနိစ်ဟူ၍၊ အာရမ္ဘာ–အားထုတ်ပြန်ခြင်းကြောင့်၊ ဣဓ–ဤ အာကာရဏ္ဏ အရာ၌၊ အာဇော–နိမှတစ်ဆစ် အာအဖြစ်သည်၊ ကွစိဒေဝ(ကွစိ+ဧဝ)–တချို့တလေ၌သာ၊ (ဟောတိ–ဖြစ်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဥပေတိ–သိစေ၏။)

---

(၁၉၅) **သိ+အံ ဣတိ ဒ္ဝိပဒမိဒံ**။ ။ဤကား နျာသကိုစောင်းသော စကားတည်း၊ နျာသ၌ ၂နည်းပြရာဝယ် ပထမနည်း၌ **"သိသ–သိ၏၊ အံ–အံတည်း၊ သိ–သိ၏ အံ"**ဟု သမာသ်စပ်၍ **"သိ"**ဟု သမာသ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်တည်းဆို၏၊ ထိုနည်းအတိုင်း တစ်ပုဒ်တည်း မဟုတ်, **"သိ+အံ"** ၂ပုဒ်ကို သန္ဓိစပ်၍ (ဝါ ပရောဖြင့် နောက်အကို ချေ၍) **"သိ"** ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ နျာသ နောက်နည်းနှင့် အတူပင်တည်း။

ယောနံ နိ ဘာဝေ၊ ပေ၊ ကွစိဒေဝိဓ။ ။**"ယောနံ နိ နပုံသကေဟိ"**သုတ်သည် **"မည်သည့် ကာရဏ္ဏနောင် နိပြုမည်"**ဟု အထူးမဆို, **"နပုံလ္လိင်နောင် ယောကို နိပြု"** ဟု သာမညဆိုထား၏၊ ထို့ကြောင့် **"အတော နိစ္စ"**သုတ် မရှိလျှင် ယောနံနိ နပုံသကေဟိ

အာလပနေ–၌၊ ဂလောပေါ–ချေ၊ ဟေ စိတ္တ၊ ပေ၊ ဒုတိယာယံ–၌၊ နိသ-နိ၏၊ ဝိကပ္ပေန–ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ဧကာရော–ဧပြု၊ စိတ္တံ–ကို၊ စိတ္တေ, စိတ္တာနိ–တို့ကို၊ သေသံ–အကြွင်းသည်၊ ပုရိသသဒ္ဒေန–ပုရိသသဒ္ဒါနှင့်၊ သမံ–တူ၏၊ အညာနိပိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော ।[ဣတ္ထာဒီ၌ စပ်၊] ပုညပါပဖလရူပသာဓနံ-ပုညသဒ္ဒါ,ပါပသဒ္ဒါ,ဖလသဒ္ဒါ,ရူပသဒ္ဒါ,သာဓနသဒ္ဒါလည်းကောင်း၊ [ဤနည်း အတိုင်း ပေး।] စရဏ၊ ပေ၊ ဆိဒ္ဒေါဒကာနိ–စရဏသဒ္ဒါ,နဂရသဒ္ဒါ,တိရသဒ္ဒါ, ဆတ္တသဒ္ဒါ, ဆိဒ္ဒသဒ္ဒါ,ဥဒကသဒ္ဒါတို့လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထာဒီနိ–ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ–ဤ.အတူတည်း။

သုတ်၏ သာမညအစီအရင်ဖြင့်ပင် အကာရန္တနောင် ယောကို နိပြုခြင်းကိစ္စသည်လည်းကောင်း, နိပြုပြီးမှတစ်ဆင့် သဗ္ဗယောနိနုမာဧသုတ်ဖြင့် အာဧပြုခြင်း ကိစ္စသည်လည်းကောင်း ပြီးနိုင်၏၊ ထိုသို့ အားလုံး အစီအရင်များ အနောင့်အယှက်မရှိ ပြီးနိုင်ပါလျက် **"အတော နိစ္စံ=အကာရန္တနောင် အမြဲ နိပြု"**ဟု ဗျာပါကြီးစွာ သုတ်တည်သော အရှင်ကစ္စည်းဆရာသည် **"ယောကို နိပြုပြီးနောက် တစ်ဆင့်ဆက်၍ အာဧပြုဖို့ အချက်မှာ နည်းနည်းပါးပါးသာ ရှိသည်"**ဟု သိစေသည်။

ဆိုလိုရင်းကား–နပုလ္လိင် အကာရန္တအရာ၌ **"စိတ္တာနိ–ရူပါနိ–သဗ္ဗာနိ–ယာနိ–တာနိ"**စသော ရုပ်တွေသာ ပိဋကတ်တော်၌ အများအပြား ရှိ၏၊ နိကိုမှ တစ်ဆင့်ဆက်၍ အာဧပြုထားသော **"စိတ္တာ–စိတ္တေ, ရူပါ–ရူပေ, သဗ္ဗာ–သဗ္ဗေ, ယာ–ယေ, တာ–ယေ"**စသော ရုပ်တို့မှာ အလွန်နည်း၏ဟု ဆိုလိုသည်၊ [ဋီကာ၌ကား **"သဗ္ဗာ–သဗ္ဗေ, ယာ–တေ"**စသည်တို့ မရှိနိုင်ဟုပင် မှတ်ချက်ပြု၏၊ သို့သော် **"ယာ ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တာနံ, ပလ္လင်္ကဝရမာဘုဇေ, နိမိတ္တာနိ ပဒီသန္တိ, တာနိ အဇ္ဇ ပဒီသရေ"**ဟူသော ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်၌ **"ယာ+နိမိတ္တာနိ"**ဟု နပုလ္လိင် **"ယာ"**ပုဒ်ကို တွေ့.ရသည်သာ။]

အာလပနေ ဂလောပေါ, ဟေ စိတ္တ။ ।အာလုပ်၌ **"ဂသိကို ချေ"**ဟုသာ ဆို၏၊ အကာရပိတာဒျန္တာနမာ, အာကာရော ဝါ သုတ်တို့ဖြင့် စီရင်ဖို့.ရန် မည္ဆန်ပြ၊ ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလို ဂသိဖြင့် **"ဟေ စိတ္တ"**တစ်ရုပ်သာ ရှိစေလိုဟန်တူ၏၊ သဗ္ဗသဒ္ဒါ နပုလ္လိင်၌လည်း **"ဟေ သဗ္ဗ"** ၁ ရုပ်သာ သိဟိုင်ဋ္ဌ၌ ရှိ၏၊ သို့သော် အခြား သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌မူ **"ဟေ ပုရသ, ပုရိသာ"**ကဲ့သို့ **"ဟေ စိတ္တ, စိတ္တာ"**ဟု ဂသိဖြင့် ၂ ရုပ်ပင် ပြကြသည်။ [ဟေ စိတ္တာ, ဟေ စိတ္တာနိဟု ရှိရာ၌ **"ဟေ စိတ္တာ"**ကား ဗဟုဝုစ်တည်း၊ ပဌမာ ယောဝိဘတ်ဖြင့် ၂ ရုပ်ရှိသကဲ့သို့ အာလုပ် ယောဖြင့်လည်း ၂ ရုပ်ရှိရမည်။]

ဂါထာ။ ।ပုညပါပ စသော ဂါထာသည် **"ရ–နှ–ရ–လ–ဂ"** ဂိုဏ်းစဉ်ရှိသော ရထောဒ္ဓတာ ဂါထာတည်း၊ နဋ္ဌနလိဂ်စသော ဂါထာသည် **"နှ–ဘ–ဘ–ရ"**ဂိုဏ်းစဉ်ရှိသော ဧဂတိဆန်း **"ဒုတဝိလမ္ဗိတာ"** ဂါထာတည်း၊ နယနဝဒန စသေသ ဂါထာကြီးကား**"နှ–နှ–မ–ယ–ယ"**ဂိုဏ်းစဉ်ရှိသော**"မာလိနီ"**ဂါထာတည်း၊ အာလုံး ၃ ဂါထာရှိသည်၊

(၁၉၇) ကမ္မသဒ္ဒသ-၏၊ တတိယေကဝစနာဒီသု-တတိယာ/ဧကဝုစ်အစရှိသည်တို့၌၊ (နာစသော် ဧကဝုစ် ၅ လုံးကို ဆိုသည်၊) ရူပဘေဒေါ (အတ္ထိ၊) ကမ်ံ-အမှု၊ ပေ၊ ကမ္မေ,ကမ္မာနိ-တို့ကို၊ [ဤတိုင်အောင် စိတ္တာအတိုင်းပင်၊] ဝါတိ, ဥတိ, နာမ်ိတိစ-နာမ်ိပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တာတေ။

အကမ္မန္တသ စ။ ။(၁၆၀) နာမ် ဝိဘတ္တိမ်ိ, ကမ္မသဒ္ဒန္တသ-ကမ္မသဒ္ဒါ၏ အဆုံး(အ)၏၊ ဥကာရအကာရာဒေသာ ဝါ ဟောန္တိ၊ အန္တ ဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ (နာမ်ိ-ကြောင့်၊) ထာမဒ္ဒါဒီနံ-ထာမ,အဒ္ဓ အစရှိသည်တို့၏၊ အန္တသာပိ-အဆုံးသ့ရ၏လည်း၊ ဥတ္တံ-ဥအဖြစ်သည်၊(ဟောတိ၊) စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန၊ နာသု ဣစ္စေတေသု-နာသုဟူကုန်သော ဤဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ ယုဝမဃဝါနံ-တို့၏၊

(ခက်ရာ၌သာ အနက်ပြအံ့၊) လောစနံ-မျက်လုံး၊ မူလံ-အမြစ်၊ ကူလံ-ကမ်း၊ ဇာလံ-ပိုက်ကွန်၊ နဒီနံ-ပဒုမ္မာကြာ၊ ဧလံ-ရေ၊ အမ္ဗုံ-ကြာ၊ ပုလိနံ-သဲ၊ အမတံ-အမြိုက်၊ [အမတနှင့် အမရိတသည် တူ၏၊ **"အမရိတ-အမြိတ်"**ကို **"အမြိုက်"**ဟု နားကြားရ၍ **"အမြိုက်"**ဟု တွင်နေသည်။]

အာယုမ် (ယလို ဝပြု၍ **"အာဝုမ်"**)-လက်နက်၊ ဟဒယ်-စိတ်,နှလုံး၊ နယနံ-မျက်လုံး၊ ဝဒနံ-ခံတွင်း၊ သောပါနံ-စောင်းတန်း၊ ဘဝနံ, ဘုဝနံ-ဗိမာန်၊ လောဟံ-ကြေး,သံ၊ အလာတံ-မီးစ၊ တုဏ္ဍံ-နှုတ်သီး၊ အဏ္ဍံ-အဉ၊ အာရမ္ဘဏံ-အာရုံ၊ [ဂါထာ၌ ဆန်းတည့်အောင် **"အာရမ္ဘဏံ"**ဟု မ္ဘ ဒွေဘော်ဖြင့် ရှိသော်လည်း **"အာရုမဏ"**ဟု မ ဒွေဘော်မဟုတ်သော ပါဠိသာ အမှန်၊ **"ဥဏာလမ္ဘနာရညတာဏံ"**ရှိမှ ဆန်းလည်းသင့်-သဒ္ဒါလည်း သင့်၏၊ အာလမ္ဘနံ-အာရုံ၊] အရညံ-တော၊ တာဏံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ စရဏံ-အကျင့်, ခြေ၊ တိရံ-ကမ်းပါး၊ ဆိဒ္ဒ-အပေါက်။

• • • • • • • • • • • • •

(၁၉၇) **ဝါ,ဥ,နာမ်ိတိစ ဝတ္တာတေ**-ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ၊ ယခုစာများ၌ **"သုသ္မိမာဝါ, ဥနာမ်ိစာတိစ ဝတ္တာတေ"**ဟု တွေ့ရ၏၊ သို့သော် ထို ၂ သုတ်လုံး လိုက်သည် မဟုတ်, ဝါ-ဥ-နာမ်ိ ၃ ပုဒ်သာ လိုက်သောကြောင့် ပါဠိပျက်ဟန် တူသည်၊ နျာသ၌လည်း ဟိဝိဘတ္တိမ်ိစသုတ်မှ ဝိဘတ္တိသဒ္ဒါနှင့်တကွ ဝါ-ဥ-နာမ်ိတို့သာ လိုက်သည်ဟု ဖွင့်သည်။

အန္တ ဂ္ဂဟဏေန၊ ပေ၊ ကွစိ နာသုဣစ္စေတေသု။ ။**"အကမ္မသ စ"**ဟု ဆိုလျှင် **"ကမ္မသ-ကမ္မ၏၊ အ-အဆုံး အတည်း၊ ကမ္မ-ကမ္မ၏အဆုံး အ"**ဟု အန္တမပါဘဲ ပြီးနိုင်သောကြောင့် အန္တ ပို၏၊ ထို အန္တ ပိုဖြင့် နာဝိဘတ်ကြောင့် ထာမ အဒ္ဓ စသည်တို့၏ အဆုံး(အ)ကို ဥ ပြုရခြင်းဟူသော အနက်ပိုကို သိရ၏၊ စသဒ္ဒါဖြင့် နာသုတို့ကြောင့် ယုဝ, မဃဝ တို့၏ အဆုံး(အ)ကို အာပြု၊ [စသဒ္ဒါအတွက် ကစ္စည်းမှာလည်း ဤအတိုင်း ဆိုသည်။]

အန္တသ-၏၊ ကွစိ-၌၊ အာ-အာအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ကမ္မုနာ,ကမ္မနာ-ဖြင့်၊ ကမ္မေနဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ကမ္မေဟိ,ဘိ-တို့ဖြင့်၊ သသ္မာသု-တို့၌၊ ပုမကမ္မထာမန္တသ စုကာရောဝါ သသ္မာသူတိ-**"ပုမကမ္မထာမန္တသ စုကာရောဝါ သသ္မာသု"**ဟူသော စကားအရ၊ ဥတ္တံ-သည်၊ (ဟောတိ၊) ပေ၊ သို့ဝစနေ-၌၊ ဗြဟ္မတော တု သို့နိုတိ ဇတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ တုသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ကွစိ-၌၊ နိ-အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ကမ္မနိ၊ ပေ၊ ကမ္မေသု။

ဒေဝ-ဤ.အတူ၊ ထာမုနာ, ထာမေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ထာမသာဝါ-လည်းရှိ၏၊ ထာမုနော, ထာမသ-အား၊ [ထာမသောဝါ-လည်း ရှိသေး၏၊ တချို့.စာ၌ ကျသည်၊] ထာမုနာ, ထာမာ-မှ၊ အဒ္ဓုနာ-အဝွန်.ဖြင့်၊ အဒ္ဓုနော-အား၊ ဣစ္ဆာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုရိမသမ်-ရှေ.ကမ္မသဒ္ဒါနှင့် တူ၏။

သသ္မာသု "ပုမကမ္မ၊ ပေ၊ သသ္မာသု"တိ။ ။**"သသ္မာသု"** ၂ ထပ် ပါသဖြင့် အနက်ပေးခက်၏၊ သို့.သော် ဥနာမ်စသုတ်၌**"ပုမကမ္မ၊ ပေ၊ သသ္မာသု"**ဟု ဆိုခဲ့သည်ကို ပြန်၍ကြည့်လျှင် ရှင်းပါလိမ့်မည်၊ ဆိုလိုရင်းမှာ သသ္မာဝိဘတ်တို့.၌ ဥနာမ်စသုတ်ဝယ် ပြုခဲ့သော**"ပုမကမ္မထာမန္တသ စုကာရောဝါ သသ္မာသု"**ဟူသော စကားအရ ဥနာမ်စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ကမ္မ၏(အ)ကို ဥပြုပါဟု ဆိုလိုသည်၊ [သိဟိုဠ်မှ၌ သသ္မာသု**"ဥနာမ်စာတိ ဇတ္ထ စသဒ္ဒေန ပုမကမ္မထာမန္တသစုကာရောဝါ သသ္မာသုစာ"**တိ ဥတ္တံဟု ရှိ၏၊ **"စမ်-အရေ၊ ဝေသ်-အိမ်၊ ဘသ်-ပြာ၊ အသ်-ကျောက်ခဲ"** ဤသဒ္ဒါတို့.လည်း ဥအပြုကို ကြဉ်၍ ကမ္မနှင့် ရုပ်စဉ်တူ၏ဟု ပဒသာဓနမိန့်သည်၊**"ဃမ်-နွေအခါ"**၌လည်း ဤနည်းပင်။]

ထာမသဒ္ဒါ။ ။အကမ္မန္တသစသုတ်၌ အန္တသဒ္ဒါပိုဖြင့် နာကြောင့် ဥပြုလျှင် **"ထာမုနာ-အဒ္ဓုနာ"**ဟုလည်းကောင်း, ဥနာမ်စ၌ စဖြင့် သသ္မာကြောင့် ဥပြုလျှင် **"ထာမုနော-အဒ္ဓုနော၊ ထာမုနာ-အဒ္ဓိနာ"**ဟုလည်းကောင်း, ထာမသဒ္ဒါကား မနောဂဏာဒိဂိုဏ်းဝင်လည်း ဖြစ်သောကြောင့် မနောဂဏာဒိတော သို့နာနမိအာဖြင့် နာကို အာပြု, သသရေဝါဂမောဖြင့် သ လာလျှင် **"ထာမသာ"**ဟုလည်းကောင်း ရုပ်ဖြစ်၏၊ ယခုစာများ၌ **"ထာမုနာ, ထာမာ"**အပြင် သ္မာဝိဘတ်ဖြင့် **"ထာမသောဝါ"** ဟုလည်း တွေ့.ရ၏၊ သ္မာဖြင့် **"ထာမသော"** မရှိနိုင်၊ သိဟိုဠ်မှာလည်း မရှိ၊ သဝိဘတ်ဖြင့်ကား သသစောသုတ်ဖြင့် သ ကို ဩပြု သ လာ၍ **"ထာမသော"** ရှိနိုင်သည်။ [ဤ**ထာမသဒ္ဒါ** ရုပ်စဉ်ကို အခြေပြု မနောဂိုဏ်း၌ ပြထားသည်။]

အဒ္ဓ သဒ္ဒါ။ ။ရှင်ဋီကာဝယ် အကမ္မန္တသစသုတ်နှင့်စပ်၍ နပုလ္လိင်ခန်း၌ ပြထားသော်လည်း အမှန်မှာ ပုလ္လိင်သာတည်း၊ ရုပ်စဉ်ကို အခြေပြုဝယ် ပုမာဒိဂိုဏ်း၌ ပြထားသည်၊ ရုပ်တွက် မပြုရသေးသော ရုပ်များဝယ် **"အဒ္ဓါ=ယုဝါနှင့် တူ၊ အဒ္ဓါနော, (ဗဟုဝုစ်)=ယုဝါနောနှင့် တူ၊ အဒ္ဓါနံ=(ဒုတိယာ) ယုဝါနံနှင့် တူ၊ အဒ္ဓနိ=ဗြဟ္မတော တု သို့နိ၌ တုသဒ္ဒါပြင့် စီရင်၊ သို့ဖြင့်"အနာဂတမှိ အဒ္ဓါနေ"**ဟုလည်း ရှိ၏၊ ယုဝါနေကဲ့သို့ စီရင်၊ အဒ္ဓါသု-တို့၌၊ သုသ္မိမာဝါဖြင့် စီရင်၊ **"အဒ္ဓါ-စင်စစ်"** ဟူရာ၌ကား

(၁၉၈) ဂုဏာဝန္တ+သိ-"ဂုဏာဝန္တ+သိ"ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ သဝိဘတ္တိသာတိ န္တုဿာတိ သိမှိတိစ ဝတ္တတေ။

အံ နပုံသကေ။ ။(၁၂၈) ပေ၊ ဂုဏာဝံ-သော၊ စိတ္တံ-စိတ်၊ ယောမှိ-၌၊ န္တုဿန္ဟော ယောသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အတ္တံ-အ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဣကာရောစ-ဣ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ၊) ဂုဏာဝံန္တိ, ဂုဏာဝန္တာနိ-ဂုဏ်ရှိသော စိတ်တို့၊ သေသံ-အကြွင်းကို၊ ဥ ယျံ-သိနိုင်လောက်ပြီ။

ဂစ္ဆန္တ+သိ"**ဂစ္ဆန္တ+သိ**"ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ ,သိမှိ ဂစ္ဆန္တာဒီနံ န္တ သဒ္ဒေါ အံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အံ-အံပြု၊ ဂစ္ဆံ, ဂစ္ဆန္တံ-သွားသောစိတ်၊ (ဂစ္ဆန္တာ) ဂစ္ဆန္တာနိ-သွားသောစိတ်တို့၊...အ,ကာရန္တံ (နိဋ္ဌိတံ။) [ရုပ်စဉ်ကို အခြေပြုနာမ်ဂိုဏ်းမှာ ကြည့်ပါ။]

အာကာရန္တော နပုံသကလိင်္ဂေါ, အသဒ္ဓါသဒ္ဒေါ-အသဒ္ဓါ သဒ္ဒါကို၊ (ဒသိယတိ၊)"**အသဒ္ဓါ**"ဣတိ-ဟူ၍၊ ဋ္ဌိတေ-သော်၊ သမာသသာတိ-သမာသ သပုဒ်ကို၊ အဓိကိစ္စ-လိုက်စေ၍၊ ("**သမာသသ အန္တော**တိ **စ**-ဟု သိမ္ဗဒ္ဓ

နိပါတ်တည်း၊ ရှည်သောခရီးကို ဟောရာ၌ "**အဒ္ဓါန**"လည်း ရှိသေး၏၊ "**အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော-အဓွန်.ရှည်သော ခရီးကိုသွားသည်**" စသည်တည်း၊ ထို အဒ္ဓါန သဒ္ဒါကိုကား နပုလ္လိင်ဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်သည်။

မုဒ္ဓါ။ ။အဒ္ဓါနင့်စပ်၍ ("ဦးထိပ်"အနက်ဟော) ပုလ္လိင် "**မုဒ္ဓါ**"သဒ္ဒါ၏ ပဒမာလာကိုလည်း သဒ္ဒနီတိ၌ပြု၏၊ "**မုဒ္ဓါ-သည်၊ မုဒ္ဓါ, မုဒ္ဓါနော-တို့သည်၊ မုဒ္ဓံ-ကို၊ မုဒ္ဓေ, မုဒ္ဓါနေ-တို့ကို၊ မုဒ္ဓါနာ-ဖြင့်၊ မုဒ္ဓေဟိ-ဘိ၊ မုဒ္ဓဿ-မုဒ္ဓါနံ၊ မုဒ္ဓါနာ-မုဒ္ဓေဟိ,ဘိ၊ မုဒ္ဓဿ-မုဒ္ဓါနံ၊ မုဒ္ဓနိ-မုဒ္ဓနေသု၊ ဘော မုဒ္ဓ-ဘောန္တော မုဒ္ဓါ, မုဒ္ဓါနော**"။

ဂစ္ဆန္တသဒ္ဒါ။ ။ဂစ္ဆန်.၌ ဂစ္ဆန္တတည်း, သိ ကို အံပြုရုံသာ၊ ယောဝိဘတ်ဖြင့် သိဟိုင်ဒ္ဓမ္ဗ၌ "**ဂစ္ဆန္တာ, ဂစ္ဆန္တာနိ**"ဟု ရှိ၏၊ ဂုဏာဝန္တိကဲ့သို့ ဂစ္ဆန္တိ ရုပ်သည် ရူပသိဒ္ဓိ၌သာ မပါသည်မဟုတ်, အခြားကျမ်းတို့၌လည်း မပါ၊ ဆရာတို့ကား ဂုဏာဝန္တနှင့် ရုပ်အသွား တူသောကြောင့် "**ဂစ္ဆန္တိ**"ရုပ်လည်း ရှိသင့်၏ဟု ယူတော်မူကြသည်၊ အာလုပ်ဖြင့် "**ဘော ဂစ္ဆံ, ဂစ္ဆ, ဂစ္ဆာ**"ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပဒသာဓနဒ္ဓ၌လည်းရှိ၏၊ [သဒ္ဒနီတိ၌ "**ဘော ဂစ္ဆံ, ဘော ဂစ္ဆန္တ**"ဟု ဂသိရုပ်ကိုပြု၏၊ ထို့ပြင်-မဟန္တနပုံလိုင်ဒ္ဓ သိဖြင့် "**ဗာရာဏသိရဇ္ဇံ နာမ မဟာ=ဗာရာဏသီပြည်မည်သည် ကြီးကျယ်၏**"ကို ထောက်၍ "**မဟာ**" ရှိကြောင်းကို မိန့်သည်။

အသဒ္ဓါ ဣတိ၊ **ပေ၊ ရဿတ္တံ**။ ။"**နတ္ထိ သဒ္ဓါ ယဿ ကုလဿ**"ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဆိုင်ရာ သမာသ်ရုပ်တွက်၊ ပကတိပြုသည့်အခါ "**နသဒ္ဓါ**"ဟု ဖြစ်၏၊ နကို (အ)ပြုလျှင်"**အသဒ္ဓါ**"ဟု နပုလ္လိင်အာကာရန္တသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ "**အသဒ္ဓါ**"ဟု တည်ရှိ

အန္တောပါလိုက်စေ၏၊) သရော ရသော နပုံသကေဟိ–ဖြင့်၊ သမာသန္တသ–သမာသ်၏အဆုံး အာသရ၏၊ ရသတ္တံ (ဟောတိ၊) [သီဠ် **"သမာသန္တသရသံ"**ဟု ရှိ၏၊] သမာသတ္တာ–သမာသ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမဗျပဒေသော–နာမ်ခဲ့၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ–သိ အစရှိသောဝိဘတ်သက်၊ သေသံ–သည်၊ စိတ္တသမံ–စိတ္တသဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ အသဒ္ဒံ–သဒ္ဒါမရှိသော၊ ကုလံ–အမျိုး၊ အသဒ္ဒါ, အသဒ္ဒါနိ၊ ဣစ္စာဒိ။

မုခနာသိကာသဒ္ဒေါ–မုခနာသိကာ သဒ္ဒါသည်၊ တထာ–ထို့အတူတည်း၊ တသ–ထို မုခနာသိကာသဒ္ဒါ၏၊ ဒွန္ဒေကတ္တာ–ဒွန်ဠ ဧကဝုစ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံသောဝိဘတ်တို့ဠ၊ ဧကဝစနမေव–ဧကဝုစ်ချည်းသာ၊ မုခနာသိက–ခံတွင်း,နှာခေါင်း၊ ဟ မုခနာသိက၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ၊ အာကာရန္တံ (နိဋ္ဌိတံ။)

(၁၉၉) ဣကာရန္တော နပုံသကလိင်္ဂေါ အဋ္ဌိသဒ္ဒေါ (ဒဿီယတိ၊) သျာဒျုပ္ပတ္တိ, သိလောပေါ၊ အဋ္ဌိ–အရိုး၊ ... ဝါတိ ဝတ္တတေ။

ယောနံ နိ နပုံသကေဟိ။ ။(၂၁၇) နပုံသကလိင်္ဂေါ်ဟိ၊ ပေ၊ ဝါ ဟောတိ၊ အဋ္ဌိနိ–အရိုးတို့၊ အညတ္ထ–အခြားသောရုပ်ဠ၊(နိပြုရသောရုပ်မှ အခြားသော နိ မပြုရသောရုပ်ဠ) နိစ္စံ–အမြဲ၊ ယောလောပေါ–ချေ၊ အဋ္ဌိ–တို့၊ တထာ–ထို့အတူ၊

ပြီးနောက်...သရောရသော နပုံသကေသုတ်ဖြင့် အာကို အရသပြု၊ **"အသဒ္ဒ"**ဟု အကာရန္တဖြစ်ပြန်၏၊ သမာသ်ဖြစ်ရကား အသဒ္ဒကို နာမ်ခဲ့ဠ အကာရန္တစိတ္တနှင့်အတူ ရုပ်စဉ်နိုင်သည်၊ သဒ္ဒါမရှိသူကို ဟောရာဠ်ကား **"အသဒ္ဒေါ"**ဟုလည်းကောင်း, "အသဒ္ဒါ"ဟု ဣတ္ထိလိင်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

မုခနာသိက။ ။**"မုခဆူ–ခံတွင်းလည်း၊ နာသိကာစ–နှာခေါင်းလည်း"**ဟု ဒွန်ဝိဂြိဟ်ပြု၍, ပကတိပြုသောအခါ (နာသိကာပုဒ်က ဣတ္ထိလိင် အာကာရန္တ ဖြစ်သောကြောင့်) **"မုခနာသိကာ"**ဟု ဖြစ်၏၊ သမာဟာရဒွန်သမာသ်၏ ထုံးစံအတိုင်း များသောအားဖြင့် နပုံဧကတ် ဇဲလိုက်သောအခါ (နာသိကာဟု ဣတ္ထိလိင် ဖြစ်သော်လည်း) နပုလ္လိင်–ဧကဝုစ်ဖြစ်ရတော့၏၊ ထို့နောက် သရော ရသော နပုံသကေ သုတ်ဖြင့် ရသပြု, (မုခနာသိက), နာမ်ခဲ့, သိကို အံပြု၍ **"မုခနာသိကံ"**ဟု ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ အသဒ္ဒါ–မုခနာသိကာတို့သည် နာမ်မခဲ့မီ နာမ်မဖြစ်မီသာ အာကာရန္တဖြစ်၏၊ နာမ်ခဲ့ပြီးသောအခါ အကာရန္တဖြစ်နေပြီ၊ ထို့ကြောင့် နာမ်အတွင်း ရောက်စဉ် နာမ်ရုပ်တည်သော ပကတိကာရန္တမှာ အကာရန္တပင် ဖြစ်သောကြောင့် **"အကာရန္တပကတိရှိသော နိဂ္ဂဟီတန္တ နပုလ္လိင်"**ဟုသာ စိတ္တအတိုင်း မှတ်ထိုက်မည် ထင်၏၊ ရူပသိဒ္ဓိ၏ **"အာကာရန္တ ပကတိရှိသောပုဒ်"**ဟု သီးခြား ထုတ်ထားပုံကို ဆင်ခြင်သင့်၏၊ ဗာလာဝတာရဋ္ဌီကာ သဒ္ဒါဒီတောဏသုတ်မှာလည်း အကာရန္တပင်။

(လိင်္ဂဏ္ဍရုပ်များနှင့် အာလုပ်ရုပ်များတို့၏–ဟူလို၊) ဟော အဋ္ဌ–အို...အရိုး၊ ပေ၊ ဣစ္ဆာဒိ–ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ အဂ္ဂိသဒ္ဒသမံ–တို့၏၊ သတ္ထိ–ပေါင်၊ ဒမိ–နို့ခမ်း၊ ဝါရိ–ရေ၊ အက္ခိ(အစ္ဆိ)–မျက်လုံး၊ အစ္ခိ–မီးလျှံ၊ ဣစ္ဆာဒီနံ–ဤသို့ အစရှိသော နာမ်တို့သည်၊ ဧဝံ–ဤ.အတူတည်း၊ဣကာရန္တံ (နိဋ္ဌိတံ။) [သိဟိုဠ် မှဉ် **"အစ္ခိ"** ပါသေး၏၊ အစ္ခိကား ဣတ္ထိလိင်လည်း ရှိ၏။]

ဤကာရန္တော နပုံသကလိင်္ဂေါ သုခကာရိသဒ္ဒေါ–ကို၊ (ဒဿီယတိ၊) **"သုခကာရိ+သိ"** ဣတိ–ဟူ၍ဖြစ်ပြီးသော၊ [တချို့.စာ၌ **"သိ"**ကျသည်၊] ဣခ–ဤရုပ်၌၊ အနပုံသကတ္တာဘာဝေါ (အနပုံသကတ္တ+အဘာဝေါ)–နပုလ္လိင် မဟုတ်သည်၏အဖြစ်+မရှိခြင်းကြောင့်၊ (နပုလ္လိင်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်–ဟူလို၊) သိသ္မိံ ပိ–ကြောင့်လည်း၊ အယောရသံ ဣစ္ဆာဒီနာ–အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ–ပြု၊ သိလောပေါ၊ သုခကာရိ–ချမ်းသာကို ပြုလေ့ရှိသော၊ ဒါနံ–ဒါန၊ [နပုလ္လိင် ထင်ရှားအောင် **"ဒါနံ"**ဟု ထည့်သည်၊] သုခကာရိ, သုခကာရိနိ–တို့၊ ပေ၊ သုခကာရိနံ,သုခကာရိံ–ကို၊ သုခကာရိ,သုခကာရိနိ–တို့ကို၊ သေသံ–ကြွင်းသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ဒဏ္ဍီသဒ္ဒသမံ–ဒဏ္ဍီသဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ သီဃယာယီအာဒီနိ–သဃယာယီ အစရှိသော နာမ်တို့သည်၊ ဧဝံ–တည်း၊...ဤကာရန္တံ (နိဋ္ဌိတံ။)

ဥကာရန္တော နပုံသကလိင်္ဂေါ အာယုသဒ္ဒေါ(ဒဿီယတိ၊) တသ–ထိုအာယုသဒ္ဒါ၏၊ အဋ္ဌိသဒ္ဒသေဝ–အဋ္ဌိသဒ္ဒသဒ္ဒါ၏ကဲ့သို့၊ ရူပနယော–ရုပ်နည်းသည်၊ (ဟောတိ၊) အာယု–အသက်၊ အာယဲ, အာယူနိ–တို့၊ ပေ၊ အာယုနာ–ဖြင့်၊ အာယုသာတိ–အာယုသာပုဒ်သည်၊ မနောဂဏာဒီတ္တာ–မနောဂဏာဒိဂိုဏ်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သိဒ္ဓံ–ပြီး၏၊ [မနောဂဏာဒိဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်၍**"အာယုသာ"**ဟုလည်း

ဤကာရန္တ။ ။နသိသ္မိမနပုံသကာနိသုတ်က **"နပုလ္လိင် မဟုတ်သော ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင်အရာဝယ် သိနှောင်းရာ၌ ရဿ မပြုရ"**ဟု အယောရဿသုတ်ကို တားမြစ်ထား၏၊ နပုလ္လိင် အရာ၌ကား မတားမြစ်၊ ထို့ကြောင့် **"သုခကာရိ"**၌ သိနှောင်းရာဝယ် ရဿ ပြု၍**"သုခကာရိ"**ဟု ဖြစ်ရသည်၊ ဤ သုခကာရိ သီဃယာယီသဒ္ဒါတို့သည် ဒါနဟူသော အနက်, စိတ်ဟူသောအနက်ကို ဟောရာ၌သာ နပုလ္လိင်တည်း၊ **"သုခကာရိ–ချမ်းသာကို ပြုလေ့ရှိသူ၊ သီဃယာယီ––လျင်စွာ သွားလေ့ရှိသူ"**ဟု ယောဂျားကို ဟောလျှင် ပုလ္လိင်တည်း, ဒဏ္ဍီနှင့် ရုပ်စဉ်တူ၏၊ မိန်းမကို ဟောရာ၌ ဂဟပတာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ဣနီ ပစ္စည်းဖြင့် **"သုခကာရိနီ, သီဃယာယိနီ"**ဟု ဖြစ်သည်။

ဥကာရန္တ။ ။အာယု သဒ္ဒါကို နပုလ္လိင်ဟု ပြထားသော်လည်း **"ပုနာရာယုစ (ပုန+အာယုစ) မေ လဒ္ဓေါ"**ဟူသော သက္ကပဉ္ဇသုတ် ပါဠိတော်၌ **"အာယု–လဒ္ဓေါ"**ကို ထောက်၍ ပုလ္လိင်လည်း ရှိ၏ဟု မှတ်ပါ။

"မနုသာ"ကဲ့သို့ ရုပ်ပြီးနိုင်သည်-ဟူလို၊] အာယူဟိ,ဘိ-တို့ဖြင့်၊ ပေ၊ အာယူနံ-တို့အား၊ ဣစ္ဆာဒီ-တည်း၊ စက္ခု၊ ပေ၊ အသုတျာဒီနိ-စက္ခု၊ ပေ၊အသု အစရှိသော နာမ်တို့သည်၊ ဧဝံ-ဤ.အတူတည်း၊... ဥကာရန္တံ (နိဋ္ဌိတံ။) [စက္ခု-မျက်စိ၊ ဝသု-ဥစ္စာ၊ ဓနု-လေး၊ ဒါရု-သစ်သား၊ တိပု-သလဲမည်း,(ခဲပုပ်၊) မဓု-ပျားရည်၊ ဟိဂုံ-ရှိန်းခို၊ သိဂုံ-ချင်း၊ (**"ချင်းစိမ်းနှင့် မိသလင်"**ဟူရာ၌ ချင်း၊) ဝတ္ထု-နေရာ၊ မတ္ထု-နို့ဓမ်းအကြည်(ဒိန်ရည်၊) ဧတု-ချိပ်၊ အမ္ဗု-ရေ၊ အသု-မျက်ရည်။]

ဥကာရန္တော၊ ပေ၊ ဂေါတြဘူသဒ္ဒေါ (ဒသီယတိ၊) ဂေါတြဘူ+သိ-**"ဂေါတြဘူ+သိ"**ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ နပုံသကတ္တာ-နပုလ္လိင်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ရဿတ္တံ၊ သိလောပေါ၊ ဂေါတြဘု-ဂေါတြဘုမည်သော၊ စိတ္တံ-စိတ်၊ ဂေါတြဘူ, ဂေါတြဘူနိ-ဂေါတြဘု စိတ်တို့၊ ပေ၊ ဂေါတြဘုနာ-ဖြင့်၊ ဣစ္ဆာဒီ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုလ္လိင်-ပုလ္လိင်၌၊ အဘိဘူသဒ္ဒသမံ-အဘိဘူသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ အဘိဘူသယမ္ဘုဧမ္မည္ဟုအာဒီနိ-အစရှိသောနာမ်တို့သည်၊ ဧဝံ-တည်း။...

ဥကာရန္တံ (နိဋ္ဌိတံ။)

ဩကာရန္တော နပုံသကလိင်ေါ် စိတ္တဂေါ သဒ္ဒေါ(ဒသီယတိ၊) အသ ကုလသ-ထိုအမျိုး၏၊ စိတ္တာ-ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ ဂါဝေါ-နွားတို့သည်၊ (သန္တိ၊) ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ သရော ရသော နပုံသကေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သြကာရသ-သြအက္ခရာ၏ ဌာနပယတနာ သန္ဒတ္တာ-ဌာန် ပယတ်အားဖြင့် နီးစပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ရဿတ္တံ-ရဿ အဖြစ်ဟူသော၊ ဥကာရော-ဥပြု၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ,သိလောပေါ၊ စိတ္တဂု-ဆန်းကြယ် သောနွားရှိသော၊ ကုလံ-အမျိုး၊ စိတ္တဂု,စိတ္တဂုနိ-တို့၊ ဣစ္ဆာဒီ-သည်၊အာယုသဒ္ဒသမံ-

---

ဥကာရန္တ။ ။"ဂေါတြဘု-ဂေါတြဘုမည်သော စိတ်၊ သယမ္ဘု-အလိုလိုဖြစ်သော ဉာဏ်၊ ဓမ္မညု-တရားကိုသိသောဉာဏ်" ဤသဒ္ဒါတို့သည် စိတ်ဟူသော အနက်, ဉာဏ်ဟူသော အနက်ကို ဟောရာ၌သာ "**စိတ္တံ-ဉာဏ်**"နှင့် လိုက်လျောအောင် နပုလ္လိင် ဖြစ်ကြရသည်၊ "**ဂေါတြဘူ-ရဟန်းအနွယ်ကို လွှမ်းမိုးတတ်သော ရဟန်းတု ရဟန်းယောင်**" စသည်၌ကား ပုလ္လိင်သာ၊ ဣတ္ထိလိင် ဖြစ်စေလိုမူ ပရစိတ္တဝိဒုနိကဲ့သို့ ဂေါတြဘုနီဟု ဣနိပစ္စည်းဖြင့် ဂဟပတာဒိဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်၏။

သြကာရန္တ။ ။သမာသ်ပြီး၍ ပကတိပြုသောအခါ"**စိတ္တဂေါ**"ဟု ဖြစ်၏၊ ဂေါ၌ သြသည် ဥနှင့် ဌာန် ပယတ်အားဖြင့် နီးစပ်၏၊ ထို့ကြောင့် သြကို ရဿပြုလိုလျှင် အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်သော ဥရဿပြု၍ "**စိတ္တဂု**"ဟု ဥကာရန္တဖြစ်၏၊ ထို့နောက် နာမ်ဝဲ, သိစသည် သက်၍ (အာယုသာရုပ်ကို ချန်လှပ်လျက်) အာယုအတိုင်း ရုပ်စဉ်။

အာယုသင္ခါနှင့် တူ၏၊ ..ဩကာရန္တ (နိဒ္ဒိတ်။) [စိတ္တဂေါကို နာမ်ဝဲ့၍ နာမ် အတွင်းသို့ ရောက်သောအခါ ဩကာရန္တမဟုတ်, **"စိတ္တဂု"**ဟု ဥကာရန္တ ဖြစ်ပြီ၊ ထို့ကြောင့် **"စိတ္တဂေါ"**ကို ဩကာရန္တ လင်ဟု ခွဲခြားထားသည်မှာလည်း (အသင္ခါ ကဲ့သို့) စဉ်းစားဖွယ်ရာပင်တည်း။]

စိတ္တံ–စိတ္တသင္ခါလည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌ–ကမ္မသင္ခါလည်းကောင်း၊ အသင္ခံ–အသင္ခါသင္ခါလည်းကောင်း၊ အထ–ထိုမှတစ်ပါး၊ အဋ္ဌ–လည်းကောင်း သုခကာရိစ–လည်းကောင်း၊ အာယု–လည်းကောင်း၊ ဂေါတြဘူ–လည်းကောင်း၊ ဓမ္မညု–လည်းကောင်း၊ စိတ္တဂု–လည်းကောင်း၊ ဣတိ–ဤသင္ခါအပေါင်းကို၊ နပုံသကေ–နပုလ္လိင်၌၊ (သင်္ဂဟော–သွင်းယူအပ်၏။)

နပုံသကလိင်–နပုလ္လိင်ရှိသော နာမ်စုသည်၊ နိဒ္ဒိတ်–ပြီးပြီ။

---

(၂၀၀) အထ–နပုလ္လိင်နာမ်တို့၏ အခြားမဲ့၌၊ သဗ္ဗနာမာနိ–သဗ္ဗနာမ်တို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ၊ သဗ္ဗ–သဗ္ဗသင္ခါ၊ ပေ၊ အမှ–အမှသင္ခါ၊ ဣတိ–ဤသို့၊သတ္တဝီသတိ–၂၇ ပါးသည်၊ သဗ္ဗနာမာနိ–သဗ္ဗနာမ်တို့တည်း၊ တာနိ သဗ္ဗနာမာနိ–ထို သဗ္ဗနာမ်တို့သည်၊ တိလိင်္ဂါနိ–လိင် ၃ ပါး ရှိကုန်၏၊ တတ္ထ–ထို သဗ္ဗနာမ်တို့တွင်၊ သဗ္ဗသင္ခေါ–သဗ္ဗသင္ခါသည်၊ နိရဝေသသတ္ထော (နိ+အဝေသသတ္ထော)–အကြွင်းမရှိဟူသောအနက် ရှိ၏။

---

(၂၀၀) **သဗ္ဗနာမာနိ**။ ။**"သဗ္ဗ, ကတရ, ကတမ"**စသည်ဖြင့် ၂၇ ပါး ရှိ၏ဟု စာကိုယ်အတိုင်း မှတ်ပါ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား**"တျ"**သဗ္ဗနာမ်ကိုလည်း ပြသေး၏၊ [စာကိုယ်၌ ၂၇ ပါး သရုပ်ကို**"သဗ္ဗော, ကတရော"** စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်နှင့်တကွ မပြဘဲ**"သဗ္ဗ, ကတရ"**စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်မပါဘဲ ပြထားခြင်းကို သရုပ်ထင်ရှားအောင် ပြခြင်းဟု မှတ်ပါ၊ မှန်၏–**"သဗ္ဗော, ကတရော"**ဟု ဝိဘတ်နှင့်တကွ ပြလျှင် **"သဗ္ဗ"** သရုပ် မထင်ရှားဘဲ သဗ္ဗော လေလား, သဗ္ဗ လေလားဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိသည်။]

တာနိ သဗ္ဗနာမာနိ တိလိင်္ဂါနိ။ ။ဤ၌**"တိ"** မပါဘဲ **"လိင်္ဂါနိ"**ဟု အချို့စာ ရှိ၏၊ သီဟိဠ်ဋီကာ၌ တိသင္ခါ ပါသည်၊ သဗ္ဗနာမ်တို့၏ **"လိင်္ဂဿ နိပစ္စတေ"**သုတ်၌ ပြခဲ့သော လိင်မည်ကြောင်းမှာ အထူးပြောဖွယ် မလို၊ ၃ လိင် ရှိကြောင်းသာ ပြောဖွယ် လိုသောကြောင့် **"တိလိင်္ဂါနိ"**သာ အမှန်တည်း။

သဗ္ဗသင္ခေါ နိရဝေသသတ္ထော။ ။**"အကြွင်း မရှိ–အကျန် မရှိ"**ဟူသည် **"အားလုံး=အကုန်=အလုံးစုံ"**ပင်တည်း၊ ဘာမျှ မကျန်အောင် · ခပ်၍ သိမ်းယူကဲ့သို့ ဖြစ်ရကား **"ခပ်သိမ်း"**ဟုလည်း အနက်ပေးကြရသည်၊ **"အလုံးစုံ=အကုန်အစင်"**ဟူရာ၌ လည်း သူ့ဆိုင်ရာအနက်သာ ကုန်သည်၊ ဥပမာ–အာယတနကို ဆိုရာ၌ အာယတန အားလုံးကုန်လျှင် **"အကုန်ပင်"** ဖြစ်၏၊ ဓာတ် သစ္စာ စသည်ကျန်သော်လည်း ဆိုလိုသောအရာ မဟုတ်၍ **"ကြွင်းကျန်သည်"**ဟု မဆိုထိုက်။

သော–ထို သဗ္ဗသဒ္ဒါသည်၊ ယဒါ–၌၊ ပုလ္လိင်္ဂဝိသိဋ္ဌတ္ထာဘိဓယီ–ပုလ္လိင်ဖြင့် အထူးပြုအပ်သောအနက်ကို ဟောဏ်၊ တဒါ–၌၊ ရူပနယော–ရုပ်နည်းကို၊ (ဧဝံ–ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော–သိထိုက်၏၊) ပုရေဝိယ သုဒ္ဒုပ္ပတ္တိ၊ သောတိ–သောသုတ်ဖြင့်၊ သိသ–သိ၏၊ သြကာရော–သြပြု၊ သရလောပပရနုယနာနိ–တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) သဗ္ဗော–အလုံးစုံသော၊ ဧနော–လူအပေါင်း၊ [ပုလ္လိင်ထင်ရှားအောင် ထည့်ရာ၌ **"ပုရိသော"**ဟုထည့်လျှင် ဧကဝုစ်ဖြစ်၍ ယောကျ်ားတစ်ယောက်တည်းသာ ရနိုင်သောကြောင့် **"သဗ္ဗော"**နှင့် လျော်အောင် **"ဧနော=လူအပေါင်း"**ဟု ထည့်သည်။

ဗဟုဝစနေ–၌ သဗ္ဗ+ယောကျ္ကတိ–သဗ္ဗ+ယောဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣမ–ဤရုပ်၌၊ ပရသမညာ ပယောဂေတိ–သုတ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗာဒီနံ–သဗ္ဗအစရှိသော နာမ်တို့၏၊ သဗ္ဗနာမသညာ–သဗ္ဗနာမ်အမည်သည်၊ (ဟောတိ၊)... ယောတိ–ယော ဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

သဗ္ဗနာမကာရတော ပဋ္ဌမော။ ။(၁၆၄) [သဗ္ဗေသံ–ကုန်သော၊ ဣတ္ထိပုမနပုံသကာနံ–ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်တို့၏၊ နာမာနံ–နာမ်တို့တည်း၊ သဗ္ဗနာမာနံ–အလုံးစုံသော ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်တို့၏ နာမ်တို့၊] သဗ္ဗေသံ–

သဒ္ဒနီတိ။ ။**"သဗ္ဗသဗ္ဗ,ပဒေသသဗ္ဗ,အာယတနသဗ္ဗ,သက္ကာယသဗ္ဗ"**ဟု သဒ္ဒနီတိ ၌ ၄ မျိုး ခွဲထား၏၊ အကျယ်ကို သဒ္ဒနီတိ ပဒမာလာမှာ ရှု၊ ရှေးဆရာတို့ကား **"သဗ္ဗေ တသန္တိ ဒဏ္ဍာသ=အားလုံးသတ္တဝါတို့သည် ဒဏ်မှ လန့်ကြကုန်၏"**ဟူရာ၌ အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာတို့ မလန့်ကြသောကြောင့် သဗ္ဗေအရ၌ သတ္တဝါအားလုံး မပါဝင်ဘဲ အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာတို့ ကျန်နေရကား သာဝသေသသဗ္ဗ(အကြွင်းရှိသောသဗ္ဗ) ဟုလည်းကောင်း, **"သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ–နိဗ္ဗာန် ပညတ်မကျန် တရားအားလုံး အနတ္တချည်း"**ဟူရာ၌ အကြွင်းအကျန် မရှိတော့ရကား အနဝသေသသဗ္ဗဟုလည်းကောင်း ခွဲပြကြသေး၏။

ယဒါ ပုလ္လိင်္ဂဝိသိဋ္ဌတ္ထာ၊ ပေ၊ ရူပနယော။ ။[ပုလ္လိင်္ဂ=ပုလ္လိင်သဒ္ဒါဖြင့်+ဝိသိဋ္ဌ+အတ္ထ=အထူးပြုအပ်သော အနက်ကို+အဘိဓယီ–ဟောလေ့ရှိ၏၊] သဗ္ဗစသော သဒ္ဒါတို့သည် ပုလ္လိင်ဖြင့် အထူးပြုအပ်သော(ပုလ္လိင်ရှိသော) လူ,ယောကျ်း,သစ်ပင် စသော အနက်ကို ဟောလျှင် ပုလ္လိင်ရှိသော နာမ်ဖြစ်၍ ပုလ္လိင် ရုပ်စဉ်ရမည်၊ [**"သ့တို့သမီး"** စသော ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် အထူးပြုအပ်သော အနက်ကို ဟောရာ၌ ဣတ္ထိလိင် ရုပ်စဉ်၊ **"စိတ်"** စသော နပုလ္လိင်အနက်ကို ဟောရာ၌ နပုလ္လိင် ရုပ်စဉ်ရမည်–ဟူလို။]

သဗ္ဗာဒီနံ သဗ္ဗနာမသညာ။ ။**"သဗ္ဗနာမ်"** အမည်သည် သက္ကတ၌ လာသော အမည်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပရသမညာသုတ်ဖြင့် သဗ္ဗနာမ်အမည် မှည့်ရသည်၊ ဤသို့ မှည့်ခြင်းမှာလည်း သဗ္ဗနာမကာရတော ပဋ္ဌမောသုတ်က သဗ္ဗနာမ် အစီအရင်ကို ပြရတော့မည်ဖြစ်၍ ရှေးဦးစွာ နာမည်မှည့်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ကုန်သော၊ သဗ္ဗနာမသညာနံ-သဗ္ဗနာမ်အမည် ရှိကုန်သော၊ (ပရသမညာ ပယောဂေသုတ်ဖြင့် မှည့်ထား၍ သဗ္ဗနာမ်အမည် ရကုန်သော-ဟူလို၊) တေသံ လိင်္ဂါနံ-ထိုလိင်တို့၏၊ အကာရတော-မှ၊ ပရော, ပဌမော, ယော-သည်၊ ဧတ္တံ အာပန္နတော၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ပုရိသာ-တို့။...

အကာရတောတိ ကိ၊ သဗ္ဗာ, အမူ-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [သဗ္ဗာကား ဣတ္ထိလိင် အာကာရန္တ, အမူကား ပုံ-ဣတ္ထိ-နပုံလိင် ဥကာရန္တ တည်း၊ ဤသို့ အာကာရန္တနောင် မဟုတ်သောကြောင့် **"ယောကို ဧ မပြုဖို့ ရန် တားမြစ်ရကျိုး ရှိသည်"**ဟူလို၊ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံသော မိန်းမတို့သည်၊ အမူ-ထိုသူတို့သည်၊] ဟေ သဗ္ဗ, ဟေ သဗ္ဗာ-အို...အလုံးစုံ၊ ဟေ သဗ္ဗေ-အို... အလုံးစုံတို့၊ ပေ၊ သဗ္ဗေဟိ, ဘိ။

(၂၀၁) စတုတ္ထေကဝစနေ-ဌ၊ အာယာဒေသေ သမ္ဘတ္တေ၊ [အာယာဘာဝေါ ဌ လှမ်းစပ်၊ သဝိဘတ်ကို အာယပြုခွင့် ရောက်လတ်သော် **"တယောနေဝစ"** စသော သုတ်ကြောင့် အာယ မပြုရ-ဟူလို၊] အတောတိ, အာ ဧတိ, သ္မာသ္မိံနံတိ, အာယတိ, စတုတ္ထေကဝစနသာတိစ ဝတ္တတေ။

တယောနေဝစ သဗ္ဗနာမေဟိ။ ။(၁၁၀) အကာရန္တေဟိ သဗ္ဗနာမေဟိ ပရေသံ, သ္မာသ္မိံ ဣတ္ထေတေသံ-တို့၏ လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထေကဝစနသစ-၏ လည်းကောင်း၊ အာ,ဧ,အာယဣတိ-အာ,ဧ,အာယဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ-တို့သည်၊ နေဝ ဟောန္တိ-မဖြစ်ကုန်သည်သာတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့

သဗ္ဗေသံ နာမာနိ သဗ္ဗနာမာနိ။ ။ဤစကားကား**"သဗ္ဗနာမ"**ပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်လုပ်ပြသော ဝိဂ္ဂဟတ္ထသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ **"သဗ္ဗေသံ"**အရ ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင် အားလုံးကို ယူစေလို၍ **"ဣတ္ထိပုမနပုံသကာနံ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ အလုံးစုံသော ယောကျ်ား, အလုံးစုံသော မိန်းမ, အလုံးစုံသော စိတ် စသည်ဖြင့် လိင် ၃ မျိုးကို ဟောနိုင်သည်-ဟူလို၊ ယသဒ္ဒါလည်း **"အကြင် ယောကျ်ား, အကြင် မိန်းမ, အကြင် စိတ်"** စသည်ဖြင့် လိင် ၃ မျိုးလုံးကို ဟောနိုင်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။

တစ်နည်း။ ။**"သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံသော အနက်တို့၏၊ နာမာနိ-နာမ်တို့တည်း"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ သဗ္ဗသဒ္ဒါသည် **"အလုံးစုံသော ယောကျ်ား-သစ်ပင်-မိန်းမ-စိတ်"**စသည်ဖြင့် အနက်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံ၏၊ ယသဒ္ဒါလည်း **"အကြင် ယောကျ်ား, အကြင် သစ်ပင်"**စသည်ဖြင့် အနက်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံ၏၊ ထို သဗ္ဗနာမ်တို့ မဟောနိုင်သော အနက်ဟူ၍ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် **"သဗ္ဗနာမ=အားလုံး အနက်တို့၏ နာမ်-အနက်အားလုံးကို ဟောနိုင်သော နာမ်"**ဟုလည်း အဓိပ္ပာယ် ဆိုထိုက်သေး၏။

• • • • • • • • • • • • • •

(၂၀၁) **စဋ္ဌဟာဏံ၊ ပေ၊ နိဝတ္တနတ္ထံ။** ။သဗ္ဗနာမ်အရာဝယ် သ္မာသ္မိံနံဝါနှင့်

တားမြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အာယာဒေသာဘာ၀ေါ–အာယ အပြု၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) စဂ္ဂဟာဏံ–သည်၊ ကတ္ထစိ–အချို့အရာ၌၊ ပဋိသေ၀နိ၀တ္ထုနတ္ထံ–တားမြစ်ခြင်းကို နှစ်စေခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ တေန–ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗာဒီဟိ–ပုဗ္ဗ အစရှိသည်တို့မှ (နောက်၌၊) သွာသွိ$^{\circ}$နံ–တို့၏၊ အာ၄–အာ အပြု၊ ၄ အပြု တို့သည်၊ ဟောန္တိ စ–ဖြစ်ကုန်သည်လည်း ရှိသေး၏၊ သဗ္ဗသ–အား။

(၂၀၂) ပေ၊ သဗ္ဗနာမာနံ နံမ္ပိ စ။ ။(၂၀၃) ပေ၊ သဗ္ဗတောနံ သံသာနံ၊ (၁၆၈) ဤသုတ်များ လွယ်ပြီ၊ ပေ၊ သဗ္ဗေသု–တို့၌။

ဣတ္ထိယံ–၌၊ ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယောတိ–သုတ်ဖြင့်၊ အာပစ္စယော–သက်၊ သနံသွိ$^{\circ}$၀စနေဟိ–သ,နံ,သွိ$^{\circ}$ဝိဘတ်တို့ကို၊ အညတြ–ကြဉ်၍၊ အညံ–အခြားဝိဘတ်သည်(အခြား ဝိဘတ်များဖြင့် ရုပ်သည်–ဟူလို၊) ကညာသဒ္ဒသမံ–ကညာသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ သဗ္ဗာ–သော၊ ပဓာ–သတ္တ၀ါအပေါင်း၊ သဗ္ဗာ, သဗ္ဗာယော–သတ္တ၀ါအပေါင်းတို့၊ ပေ၊ သဗ္ဗာဟိ, ဘိ–တို့ဖြင့်။

(၂၀၄) စတုတ္ထေကဝစနေ–၌၊ သဗ္ဗနာမတောတိ, ၀ါတိစ၊ သဗ္ဗတော ကောတိ ဣတော–သုတ်မှ၊ သဗ္ဗတောတိစ ၀တ္တတေ၊ ဃပတောသွိ$^{\circ}$ သာနံ သံသာ၊ (၁၇၉) ပေ၊ ယထာဣဒံ, သံသာအာဒေသာ ၀ါ ဟောန္တိ။

(၂၀၅) သံသာသေ့ကဝစ၀နေသု စာတိ–သုတ်သည်၊ ၀တ္တတေ။

ဃော ရဿံ။ ။(၆၆) ပရေသု ၄ကဝစနေသု ဝိဘတ္တာဒေသေ သံသာသု, ယသညော အာကာရော ရဿံ အာပဇ္ဇတေ။

အာယစတုတ္ထေကဝစနသ တု ၂ သုတ်၏ အစီအရင်ကို တားမြစ်သော သုတ်တည်း၊ ထိုသို့ တားမြစ်ရာ၌ ၄၀နှင့် စ ၂ ပုဒ် ပြသဖြင့် လုံကိုင် ခွေးခေါ်နည်းဟု မှတ်ပါ။

ချဲ့ဦးအုံ–အခြား ခွေးများနှင့် ရောနေသော မိမိ ခွေးကလေးအား အစာကျွေးလိုရ၍ ခေါ်ရာ၌ လက်တစ်ဖက်ဖြင့် အခြား ခွေးတွေ မလာအောင် လုံကိုင်ထား၏၊ နှုတ်ဖြင့် ကား မိမိ ခွေးကို ခေါ်၏၊ ထို့အတူ ၄၀သဒ္ဒါသည် များစွာသော သဗ္ဗနာမ်တို့နောင် သွာသွိ$^{\circ}$ဝိဘတ်တို့၏ အာ ၄ အပြု, သ၏ အာယ အပြုကို တားမြစ်ရာ၌ ခိုင်မြဲစေ၏၊ စသဒ္ဒါကား ပုဗ္ဗ စသော သဗ္ဗနာမ် အချို့နောင် သွာသွိ$^{\circ}$၏ အာ ၄ အပြုကို မတားမြစ်ဖို့ရာ ဆွဲယူပြန်၏၊ ထိုကဲ့သို့ ဆွဲယူခြင်းကိုပင် "ပဋိသေ၀နိ၀တ္ထုနံ"ဟု ဆိုသည်၊ ၀ေ သည် လုံနှင့်တူ၍ စသဒ္ဒါကား ခေါ်ခြင်းနှင့် တူသည်။

[ဆောင်] ၀ေလည်း ထိုင်, စလည်း ထိုင်, လုံကိုင် ခွေးခေါ်နည်း။

• • • • • • • • • • • • •

(၂၀၆) သာဂမောတိ–သာဂမောပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

သံသာသွေကဝစနေသုစ။ ။(၆၂) ပရေသု ဧကဝစနဌာနသမ္ဘူတေသု–ဧကဝုစ်အရာ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တာဒေသေသု, သံသာဏ္ဍစ္ဆေတေသု, လိင်္ဂမှာ–လိင်မှ(နောက်၌၊) သကာရာဂမော(ဟောတိ၊) သဗ္ဗသာ, သဗ္ဗာယ–အလုံးစုံ သော သတ္တဝါအပေါင်းအား၊ ပေ၊ သဗ္ဗာသာနံ–တို့၏။

(၂၀၇) သိမ်မိ–၌၊ သဗ္ဗနာမတောတိ ဃပတောတိစ ဝတ္တတေ။

နေတာဟိ သိမ်မာယယာ။ ။(၁၀၈) ဃပသညေဟိ–ဃပ အမည်ရှိကုန်သော၊ ဧတေဟိ သဗ္ဗနာမေဟိ–တို့မှ၊ ပရဿ သိမ်ဝစနဿ, အာယယာဒေသာ–အာယ အပြု, ယာ အပြုတို့သည်၊ နေဝ ဟောန္တိ–မဖြစ်ကုန်သည်သာတည်း၊ ဏ္ဍတိ–ဤသို့ တားမြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အာယာဘာဝေါ–အာယအပြု၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ဝါဓိကာရတော–လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါကြောင့်၊ ကွစိ–အချို့အရာ၌၊ ဟောတိ–အာယအပြု ဖြစ်သေး၏၊ ဒက္ခိဏာယ ဥတ္တရာယတျာဒိ–အစရှိသည်တည်း။...သံယမာဒေသာ (သံယံ အာဒေသာ)–သံအပြု, ယံအပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ [သဗ္ဗသံ၌ ဃပတော သိမ်သာနံဖြင့် သံပြု (သလာ), သဗ္ဗာယံ၌ ယံပြု–ဟူလို၊] သဗ္ဗသံ, သဗ္ဗာယံ–၌၊ သဗ္ဗာသု–တို့၌။

---

(၂၀၆) **ဧကဝစနဌာနသမ္ဘူတေသု။** ။"**ဧကဝစနေသု+သံသာသု**"တို့ကို တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် "**ဧကဝုစ်ဖြစ်သော+သံသာအပြု**"ဟု ဖြစ်၏၊ စင်စစ်မှာ သံသာသည် ဧကဝုစ် မဟုတ်, ဧကဝုစ်ကား "**သိမ်,သ**" ဝိဘတ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ဧကဝစနေသု**"အရ ဧကဝုစ်သိမ်သကို မယူဘဲဧကဝုစ် သိမ်သ အရာ၌ဖြစ်သော သံသာ အပြုကို ယူ–ဟုသိစေလို၍"**ဧကဝစနေသု**"သုတ်ပုဒ်ကို"**ဧကဝစနဌာနသမ္ဘူတေသု**" ဟု ဖွင့်သည်၊ ဧကဝစနေသု သဒ္ဒါသည် ဌာနဖြစ်သော သိမ်သဝိဘတ်တို့၏ အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော သံသာအပြု၌ တင်စားထားသော ဌာနူပစာဖြစ်သည်–ဟူလို၊ နည်းအားဖြင့်ကား "**ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်း**"ဟု မှတ်ပါ။ [ကြွင်းမှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာ၌ ရှု။]

(၂၀၇) **ဝါဓိကာရ၊ ပေ၊ တျာဒိ။** ။ဤသုတ်ကား သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်နောင် သိမ် ဝိဘတ် အရာ၌ ဃတော နာဒီနံ ပတော ယာ သုတ်တို့၏ အာယ–ယာအပြုကို တားမြစ်သော သုတ်တည်း၊ ထိုသို့ တားမြစ်သော်လည်း တဿ ဝါ နတ္တံသုတ်မှ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါကြောင့် "**ဒက္ခိဏာယ (ဒီသာယ)–တောင်အရပ်၌၊ ဥတ္တရာယ (ဒီသာယ)–မြောက်အရပ်၌**"ဟူရာ၌ ဒက္ခိဏာ–ဥတ္တရာ ဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တို့နောင် သိမ်ကို ဃတော နာဒီနံဖြင့် အာယ ပြုနိုင်သေး၏၊ ဒက္ခိဏာယ ဥတ္တရာယတျာဒိ၌ အာဒိဖြင့် "**တာယ–ထိုမိန်းမ၌၊ ပတိဗဒ္ဓစိတ္တော–စပ်ဖွဲ့သော စိတ်ရှိ၏**"ကို ယူ။

• • • • • • • • • • • • •

နပုံသကေ–နပုလ္လိုင်ဒ္ဒ၊ သဗ္ဗံ–အလုံးစုံသော၊ စိတ္တံ–စိတ်၊ သဗ္ဗာနိ–အလုံးစုံသော စိတ်တို့၊ ဟေ သဗ္ဗ–အို...အလုံးစုံသော စိတ်၊ ဟေ သဗ္ဗာနိ–အို...အလုံးစုံသော စိတ်တို့၊ သဗ္ဗံ–ကို၊ သဗ္ဗာနိ–တို့ကို၊ သေသံ–ကြွင်းသောရုပ်စဉ်ကို၊ ပုလ္လိင်္ဂေါ်ဝိယ–ပုလ္လိင်သဗ္ဗသဒ္ဒါ၌ကဲ့သို့၊ ဥယျုံ–သိထိုက်၏။

ကတရာဒီနံ–ကတရ အစရှိကုန်သော၊အညတမ သဒ္ဒပရိယန္တာနံ–အညတမ သဒ္ဒါအဆုံးရှိကုန်သော သဒ္ဒါတို့၏၊ တီသုပိ လိင်္ဂေသု–လိင် ၃ပါးတို့၌လည်း၊ ရူပနယော–ရုပ်နည်းသည်၊ ဧဝံ–ဤအတူတည်း၊ တတ္ထ–ထို ကတရ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့တွင်၊ ကတရ ကတမသဒ္ဒါ–ကတရ ကတမသဒ္ဒါတို့သည်၊ ပုစ္ဆနတ္ထာ–မေးခြင်းအနက်ရှိကုန်၏၊ ဥဘယသဒ္ဒေါ–သည်၊ ဒ္ဝိအဝယဝ သမုဒါယဝစနော–

နပုံသကေ၊ ပေ၊ ဥယျုံ။ ။နပုလ္လိင်ဒ္ဒ ယောဝိဘတ်ဖြင့် **"စိတ္တာ, စိတ္တေ"**တို့ကဲ့သို့ **"သဗ္ဗာ, သဗ္ဗေ"**ရုပ်တို့ကို မပြ၊ ထိုသို့မပြခြင်းကား အကာရန္တအရာဝယ် နိပြုပြီး နောက် သဗ္ဗယောနီနမာဖြင့် နိကိုတစ်ဖန် အာဧ ပြုခြင်းက (မရှိသလောက်ပင်) နည်းပါးသောကြောင့် ဖြစ်သည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဒ္ဒကား နိကို လုံးဝ အာ မပြုရ, (ဧ)ကား ပြုသည်၊ သို့သော် အာ ဧ အပြု ၂ ခုလုံးပင် နည်းနည်းပါးပါး ရှိနိုင်သည်သာ၊ အတော နိစ္စံသုတ်လာ ဂါထာကို ပြန်ကြည့်ပါ၊ ဂသိဖြင့် မြန်မာမူ၌ **"ဟေ သဗ္ဗ, သဗ္ဗာ"**ဟု ၂ ရုပ် ရှိသော်လည်း သီဟိုဠ်မူ၌ **"ဟေ သဗ္ဗာ"**ဟု ၁ ရုပ်သာ ရှိ၏၊ သီဟိုဠ်မူအတိုင်းသာ ရူပသိद္ဓိအာဘော်ကျကြောင်းကို စိတ္တရုပ်စဉ်၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဧဝံ ကတရာဒီနံ၊ ပေ၊ ရူပနယော။ ။**"လိင် ၃ ပါးလုံး သဗ္ဗသဒ္ဒါနှင့် ရုပ်စဉ် တူ၏"**ဟု ဆိုသော်လည်း ဧတီမာသမိသုတ်၌ သဝိဘတ်ဖြင့် **"အညိဿာ, ဣတရိဿာ"** သို့ဖြင့် **"အညိဿံ, ဣတရိဿံ"**ဟု ပြလတ့် ဖြစ်သောကြောင့် ဥဘယမှတစ်ပါး ကတရ စသော ပုဒ် ၆ ပါးလုံး၏ ဣတ္ထိလိင်၌ သဿိ'ဝိဘတ်ဖြင့် **"ကတရိဿာ, ကတရိဿံ"**စသည်ဖြင့် ရှိသင့်ကြောင်းကို ဆရာတို့ မိန့်ကြ၏၊ သဒ္ဒနီတိ၌ကား ဣတရ စသော ၄ ပုဒ်၌သာ သဝိဘတ်ဖြင့် ဣတရိဿာ စသည် ၁ ရုပ်စီ, သို့ဖြင့် **"ဣတရိဿာ, ဣတရိဿံ"**စသည် ၂ ရုပ်စီ ရှိနိုင်ကြောင်းကို ပြသည်။

ကတရကတမသဒ္ဒါ ပုစ္ဆနတ္ထာ။ ။**"ကတရ ဂါမဝါသီ–အဘယ်ရွာ၌ နေလေ့ ရှိသူနည်း၊ ကတမေသံ ဗုဒ္ဓါနံ–အဘယ် ဘုရားရှင်တို့၏"** စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာကို ဟောသောပုဒ်များ၌ ထိုသဒ္ဒါ ၂ ပါးကို သုံးစွဲလေ့ရှိ၏၊ ထိုတွင် ကတရသဒ္ဒါသည် အပ္ပဝိသယ (နည်းသောဟောရာ အနက်ရှိ၏), ကတမသဒ္ဒါကား ဗဟုဝိသယ (များသောဟောရာ အနက်ရှိ၏)ဟု သဒ္ဒနီတိ ဆိုသည်။

ဥဘယ၊ ပေ၊ ဝစနော။ ။[ဒ္ဒိ အဝယဝ=၂ ခုသော အစိတ်တို့၏+သမုဒါယ= အပေါင်းကို+ဝစနော=ဟော၏।] **"ဥဘယေ ဒေဝမာနုသာ"**စသည်၌ နတ်သည် အစိတ် တစ်ခု, လူသည် အစိတ်တစ်ခု, ဤသို့အစိတ် ၂ ခု ပေါင်း၍ ပြလိုသောအခါ ဥဘယ သဒ္ဒါကို အသုံးပြုရိုး ရှိ၏၊ **"ဥဘယ–၂ ပါးစုံကုန်သော"**ဟု အနက်ပေး၊ လိင် ၃ ပါး

၂ ခုသော အစိတ်တို့၏ အပေါင်းကို ဟောဏ၊ ဣတရသဒ္ဒါ-သည်၊ ဝုတ္တ ပဋိယောဂဝစနော-ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်၏ တွဲဖက်အနက်ကို ဟောဏ၊ အညသဒ္ဒါ-သည်၊ အဓိဂတာပုရဝစနော-သိအပ်ပြီးသော အနက်မှ အခြားအနက်ကို ဟောဏ၊ အညတရ, အညတမသဒ္ဒါ-အညရသဒ္ဒါ, အညတမ သဒ္ဒါတို့သည်၊ အနိယမတ္ထာ-မမှတ်သားအပ်သောအနက် ရှိကုန်၏။

ဝုစ်၂ ပါး၌ပင် သဗ္ဗသဒ္ဒါနှင့် ရုပ်စဉ်တို့၏၊ သဒ္ဒနီတိကား ယောဝိဘတ်ဖြင့်သာ "ဥဘယော" ဟု ပြု၍, သိဝိဘတ်ဖြင့် "ဥဘယော" ဟု မရှိ, ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့၌ တွေ့လျှင် ဂရုစိုက်ကြ ပါကုန်ဟု မှာထား၏၊ ယောဝိဘတ်ဖြင့် ဥဘယောဟု ရှိလျှင် ဥဘယတည်, တတော ယောနမော တု၌ တုသဒ္ဒါဖြင့် ယောကို သြပြု၍ ရုပ်ပြီးနိုင်၏၊ ဧကဝုစ်ကား= "ဥဘယံ တေ နု သမေတိ-သင်၏နှုတ်အပြောနှင့် စားပုံ,၂ပါးစုံသည် မညီပါတကား" တည်း။

ဣတရသဒ္ဒါ ဝုတ္တပဋိယောဂဝစနော။ ။ပဋိယောဂ(အချို့စာ၌ "ပဋိယောဂီ") သဒ္ဒါသည် ယှဉ်ဖက် တွဲဖက် အနက်ကို ဟောဏ၊ ဥပမာ-ဝိနည်း သုတ် အဘိဓမ္မာသည် တွဲဖက်အနက်များဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိနယသဒ္ဒါကို ဖွင့်ပြပြီးနောက် သုတ္တသဒ္ဒါကို ဖွင့်ပြလိုလျှင် "ဣတရံ ပန" ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြကြသည်၊ ဤစကားစဉ်အရ "ဣတရ သဒ္ဒါသည် ဣမသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် မဟုတ်ရကား (ဤ)ဟူသော အနက်ကို မဟောနိုင်" ဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဆိုပြီးအနက်ကို အပါဒါန်ခံ၍ "ဣတရံ-ဝိနည်းမှ တစ်ပါးသော သုတ္တန်ကို" ဟု အနက်ဆိုရသည်၊ "ဤမှ+တစ်ပါး" ဟုလည်းကောင်း,. "ဣတရထာ-ဤသို့+မဟုတ်လျှင်" ဟုလည်းကောင်း အနက်ပေးကြရာ၌ "ဤ" ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဣတရ၏အနက်ဟု မမှတ်ရ၊ ဆိုခဲ့ပြီးအနက်ကို .ညွှန်ပြဖို့ရာ အပိုထည့်ပေးခြင်းဟု မှတ်ပါ။

အညသဒ္ဒါ အဓိဂတာပရဝစနော။ ။[အဓိဂတ=သိအပ်ပြီး, ရအပ်ပြီး, ဆိုအပ်ပြီး အနက်မှ+အပရ=အခြားအနက်ကို+ဝစနော=ဟောသောသဒ္ဒါ၊] "ဆိုခဲ့ပြီးအနက်မှ အခြားအနက်" ဟူရာ၌ အခြားတွဲဖက် အနက်သာမက, ဆိုခဲ့ပြီးမှ ကျန်သမျှ အားလုံးကို ယူရသည်၊ မြန်မာလို "သည်ပြင်" ဟူသော အသုံးနှင့် ညီမျှဖွယ်ရှိ၏၊ ဥပမာ-ခတ္တိယ, ဗြာဟ္မဏ, ဝေဿ, သုဒ္ဒ ဟု အမျိုး ၄ ပါး ရှိရာ၌ ဗြာဟ္မဏမျိုးကို ပြပြီးနောက် အခြား အမျိုးအားလုံးကို ပြလိုလျှင် အညသဒ္ဒါဖြင့် ပြရသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဗြာဟ္မဏောဝ သေဋ္ဌော ဝဏ္ဏော, အညေ တယော ဝဏ္ဏာ ဟီနာ" ဟု မိန့်သည်။

[ဆောင်] ဆိုပြီးအနက်, တွဲဖက် တစ်ခု, ပြလိုမှု၌, မှတ်ရှုလေကြ, ဣတရတည်း၊
ဆိုပြီးမှလျှင်း, ကျန်ကြွင်းအားလုံး, သိမ်းကျုံးလိုခြား, အညထားသည်,
မှတ်သား ဥပဒေသတည်း။

အညတရ၊ ပေ၊ အနိယမတ္ထာ။ ။ဤ၌ "အနိယမတ္ထ" ဟူသည် အမည် အနွယ် စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်၍ မပြအပ်သော အနက်တည်း၊ "အညတရာ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံ တစ်ယောက်သော၊ ဒေဝတာ-နတ်" စသည်ဖြင့် အနက်ပေး၊ ထိုသို့ သတ်မှတ်၍

(၂၀၈) ယောတိ, သဗ္ဗနာမကာရတော ပဌမောတိ စ-သုတ်သည်လည်း ကောင်း၊ ဝတ္ထုတော။

ဒွန္ဒဘာ ဝါ။ ။(၁၆၅) ဒွန္ဒသမာသဘာ-ဒွန်သမာသ်၌ တည်သော၊ သဗ္ဗနာမကာရတော-မှ၊ ပရော, ပဌမော ယော ဇတ္တံ ဝါ အာပဇ္ဇတေ၊ ကတရော စ-အာဘယ်သူနည်း၊ ကတမော စ-အာဘယ်သူနည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကတရ ကတမေ-ကတရ,ကတမတို့မည်၏၊ ကတရကတမာ ဝါ-ကတရ,ကတမာဟု လည်း ရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ။...ပုဗ္ဗာဒယော-ပုဗ္ဗအစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဒိသာဒိ ဝဝတ္ထာနဝစနာ-အရပ် အစရှိသည်ကို ပိုင်းခြားခြင်း အနက်ကို ဟောကုန်၏၊

မပြုရာ၌ ထင်ရှားသူဖြစ်ပါလျက် မပြလိုမှ မပြုခြင်းလည်း ရှိ၏၊ ထင့်ကို မထင်ရှာ.မှ မပြုခြင်းလည်း ရှိသည်၊ ထိုစကား မှန်၏-အချို့အရာ၌ အလွန်ထင်ရှားသော သိကြားကိုပင် **"အညတရဿ မဟောသက္ခဿ ယက္ခဿ"**ဟု သုံး၏၊ အညတရာတိ အနိယမိတနိဒ္ဒေသော (မမှတ်သားအပ်သော အနက်ကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်.၊) သာ ဟိ နာမဂေါတ္တတော အပါကဋာ (မဂ်လသုတ် အဋ္ဌကထာ၊) **"အဘိညာတော သက္ကောပိ ဒေဝရာဇာ အညတရောတိ ဝုတ္တော**၊-သဂါထာဝဂ္ဂ,(ဒေဝပုတ္တသံယုတ် အဋ္ဌကထာ။) [အညတမ အသုံးအစွဲကား ကျမ်းဂန်၌ နည်.ပါး၏။]

• • • • • • • • • • • • •

(၂၀၈) **ဒွန္ဒသမာသဘာ**။ ။**"ဒွန္ဒဘာ-အစုံ၌ တည်ကုန်သော"**ဟု အနက်ယူ မှားမည့် စိုးသောကြောင့် **"ဒွန္ဒသမာသဘာ"**ဟု သမာသသဒ္ဒါထည့်၍ ဖွင့်ရသည်၊ **"ကတရကတမေ"**သည် ပထမာ ယောကို ပြေ့ထားသော ဒွန်သမာသ်ပုဒ်၊ **"ကတရ ကတမေ"**ကား ဝါ၏အတွက် မပြေ့ဘဲ အာပြ့ထားသော ဝိကပ်ရပ်တည်း၊ ဤ **"ကတရကတမေ"**သည် အသမာဟာရ ဒွန်သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်၍ အမြဲ ဗဟုဝုစ်ချည်ရပ်စဉ်ရမည်၊ ထို့ကြောင့် **"ကတရကတမေ-တို့ကို၊ ကတရကတမေဟိ-တို့ဖြင့်**၊ [စတုတ္ထိ ဆဋ္ဌိအတွက် နောက်၌ အထူးပြဦးမည်၊] **ကတရကတမေသု-တို့၌"**ဟု ရပ်စဉ်၊ ဣစ္စာဒိဖြင့် **"ပုဗ္ဗာပရေ, ပုဗ္ဗာပရာ ဝါ"** စသည်ကို ယူ။

ပုဗ္ဗာဒယော ဒိသာဒိဝဝတ္ထာနဝစနာ။ ။ပုဗ္ဗာဒယောဟု အာဒိဖြင့် ပရမှစ၍ အဝရ တိုင်အောင် ယူ၊ ဒိသာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဒေသ ကာလတို့ကို ယူ၊ ပုဗ္ဗာသဒ္ဒါသည် **"ပုဗ္ဗ ဒိသာ-အရှေ့အရပ်"**ဟု ဆိုလျှင် အနောက်အရပ်, တောင်-မြောက်-အထက်-အောက် အရပ်မဟုတ်ဟု အရပ်ချင်း ပိုင်းခြားပြီး (ခွဲခြားပြီး) ဖြစ်၏၊ **"ပုဗ္ဗောဒေသော-ရှေ့ ဒေသ၊ ပုဗ္ဗဋ္ဌာနံ-ရှေ့ဌာန"**ဟု ဆိုလျှင် **"နောက်ဒေသ နောက်ဌာနမဟုတ်"**ဟု ဒေသချင်း ဌာနချင်း ပိုင်းခြားပြီး ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပရ(အနောက်), အပရ (အခြားအရပ်), ဒက္ခိဏ (တောင်, လက်ယာ), ဥတ္တရ (မြောက်), အဝရ (အောက် အရပ်)ဟု ခွဲခြားပုံကို သိပါ။

ပုဗ္ဗော(ကာလော)–ရှေ့ကာလ၊ ဗဟုဝစနေ–ဗဟုဝုစ်ဌ်၊ ဓာတုလိင်္ဂေါ်ဟိ ပရာ ပစ္စယာတိ ဇော–ဤသုတ်ဌ်၊ ပရာတိ နိဒ္ဒေသတော–ပရာဟူ၍ ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်၊ ပဗ္ဗာဒီဟိ–ပုဗ္ဗ အစရှိသည်တို့မှ(နောက်ဌ်)၊ ယောဝစနသ–၏၊ ဝိကပ္ပေန–ဖြင့်၊ ကောရော–ပြု၊ ပုဗ္ဗေ-ပုဗ္ဗာ-ရှေ့ကာလတို့၊ ဟ ပုဗ္ဗ,ဟ ပုဗ္ဗာ–အို..ရှေ့ကာလ၊ ဟေ်ပုဗ္ဗေ,ဟ ပုဗ္ဗာ–အို...ရှေ့ကာလတို့၊ ပုဗ္ဗံ–ကို၊ ပေါသ္မာသ္မိံ နံဝါတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ဝိကပ္ပေန–ဖြင့်၊ အာကာရော–အာပြု၊ [သိဟိုဠ်မှဌ်**"အာကာရေကာရာ–အာအပြု, ဧအပြုတို့သည်"**ဟု ရှိ၏၊ သို့ဖြင့်**"ပုဗ္ဗေ"**ဟု ဧအပြုလည်းရှိသည်–ဟူလို၊] ပုဗ္ဗာ,ပုဗ္ဗသ္မာ,ပုဗ္ဗမှာ–မှ၊ ပေ၊ ..ပုဗ္ဗေသု–တို့ဌ်၊ ဣတ္ထိယံ–ဣတ္ထိလိင်ဌ်၊ ပုဗ္ဗာ(ဒိသာ)–အရှေ့အရပ်၊ ပုဗ္ဗာ,ပုဗ္ဗာယော–အရှေ့အရပ်တို့၊ ဣစ္စာဒိ–ဤသို့အစရှိ ဃောရပ်စဉ်သည်၊ သဗ္ဗာသဒ္ဒသမ်-သဗ္ဗာသဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ နပုံသကေ-ဌ်၊ ပုဗ္ဗံ(ဌာနံ)–ရှေ့ဌာန၊ ပုဗ္ဗာနိ–ရှေ့ဌာနတို့၊ပေ၊သေသံ ပုလ္လိင်သမ်၊ ပရာပရဒက္ခိဏာဥတ္တရာဓရ သဒ္ဒါ–ပရ,အပရ,ဒက္ခိဏာ,ဥတ္တရ,အဓရ သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ–ဤ.အတူတည်း။

ဓာတုလိင်္ဂေါ်ဟိ၊ ပေ၊ ပရာတိ နိဒ္ဒေသတော။ ။**"ဓာတုလိင်္ဂေါ်ဟိ ပရာ ပစ္စယာ"** သုတ်ဌ် ပထမာ ယောကို အာပြုထားသော **"ပရာ"**ပုဒ်ကို **အရှင်ကစ္စည်း**ကိုယ်တိုင် ထုတ်ပြထား၏၊ သုတ်တည်သောဆရာ၏ စကားသည် ထိုဆရာ စီရင်အပ်သော ကျမ်းအတွက်ဆိုလျှင် ဘုရားစကားလောက် အထောက်အထားကောင်း၏၊ ထို့ကြောင့် ပရနှင့် ရုပ်သွားတူသော ပုဗ္ဗ အစ, အဓရအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ဌ်လည်း ပထမာ ယောကို ရံခါ အာပြု၍ **"ပုဗ္ဗာ, အပရာ, ဒက္ခိဏာ, ဥတ္တရာ, အဓရာ"**ဟု ပုလ္လိင်ရုပ်များ ပိုလွန်သေးကြောင်းကိုလည်းကောင်း, အာ မပြုဘဲ ဧပြုလျှင် **"ပုဗ္ဗေ"**စသည် ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း သိသာပြန်သည်။

သ္မာသ္မိံ နံ ဝါ၊ ပေ၊ အာကာရေကာရာ။ ။တယော နေဝစ သဗ္ဗနာမေဟိသုတ်ဖြင့် သ္မာသ္မိံဝိဘတ်တို့ဌ် အာ ဧအပြုကို တားမြစ်ခဲ့သော်လည်း ထိုသုတ်လာ စသဒ္ဒါသည် ပုဗ္ဗစသည်တို့ဌ် ထိုတားမြစ်ချက်ကို ပြန်၍ ကန့်ကွက်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ပုံ နပုံ အရာဝယ် သ္မာဌ် ပုဗ္ဗာ–သ္မိံဌ် ပဗ္ဗေ ရုပ်များလည်း သဗ္ဗထက် ပိုလွန်သေး၏၊ ပရ–အပရ–ဒက္ခိဏာ–ဥတ္တရ–အဓရ သဒ္ဒါများလည်း ပုဗ္ဗာနှင့် တူ၏၊ ဒက္ခိဏာ ဥတ္တရတို့၏ ဣတ္ထိလိင် သို့ဌ်ဌကား **"ဒက္ခိဏာယ, ဥတ္တရာယ"**ဟု ပိုလွန်၏။

သဒ္ဒနိတိ။ ။ပုဗ္ဗ သဒ္ဒါသည် ဒိသာ ဒေသ ဌာန ကာလ အနက်ပြင် **"ဗြည်, ပဓာန"**အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ပရသဒ္ဒါသည် **"အမြတ်"**ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဟောသေး၏၊ ဣတ္ထိလိင် ဒက္ခိဏာသဒ္ဒါသည် **"အလျှုဒါန"**ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဟောသေး၏၊ ဥတ္တရသဒ္ဒါသည် **"အမြတ်–အပေါ်ရုံ–အဖြေ"**စသော အနက်ကိုလည်း ဟောသေး၏၊ ထိုအနက်များကို သဗ္ဗနာမ် မဟုတ်ဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၂၀၉) သဗ္ဗနာမတောတိ ဒွန္ဒ္ဒါတိ စ ဝတ္တတေ။

နာညံ့ သဗ္ဗနာမိက်။ ။(၁၆၆) ဒွန္ဒ္ဒာ–သော၊ သဗ္ဗနာမတော–မှ၊ ပရံ–နောက်ဖြစ်သော၊ (ကာရိယံ၌ စပ်၊ ပရသဟ ရှိသည်ကား အပဓာနဖြစ်သော **"ယောဝစနသ"**၌ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် မကောင်း၊) ယောဝစနသ–ပထမာ ယောဝိဘတ်၏၊ ဧတ္ထံ–ဧ အဖြစ်ကို၊ ဌပေတွာ–ထား၍၊ အညံ–အခြား သော၊ သဗ္ဗနာမိက်–သဗ္ဗနာမ်တို့၌ စီရင်အပ်သော၊ ကာရိယံ–သံသာနံ အစရှိ သော အစီအရင်သည်၊ နဟောတိ–မဖြစ်၊ ဣတိ–ဤသို့ တားမြစ်ခြင်းကြောင့်၊ သံသာနမာဒေသာဘာဝေါ–သံ,သာနံ အပြု၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) [သီဟိုဠ်မှ၌ **"သံသာနမာဒိသာဘာဝေါ–သံသာနံ အစရှိသော အစီအရင်၏+ မရှိခြင်းသည်"**ဟု ရှိ၏။] ပုဗ္ဗာပရာနံ–အရှေ့အရပ်, အနောက်အရပ်တို့အား, တို့၏၊ ပုဗ္ဗုတ္တရာနံ–အရှေ့အရပ်, မြောက်အရပ်တို့အား, တို့၏၊ အဓရုတ္တရာနံ–အောက်အရပ်, အထက်အရပ်တို့အား, တို့၏၊ [**"အဓုတ္တရာနံ"**ဟု အချို့စာ ရှိ၏၊ အဓောပုဒ်က သဗ္ဗနာမ် မဟုတ်၍ ပါဠိပျက်သာ။]

ဝိနာဓိကာရာရေန–ဒွန္ဒ္ဒာဟူသော အလိုက်ကို ကြဉ်၍ဖြစ်သော၊ နာညံ သဗ္ဗနာမိကန္တိယောဂေန–နာညံသဗ္ဗနာမိက်ဟူဟော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ တတိယာ သမာသေပိ–တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်၌လည်း၊ (အညံ–ပထမာယောဂ၏ ဧ အဖြစ်မှ အခြားသော၊ သဗ္ဗနာမိက်–သဗ္ဗနာမ်၌ စီရင်အပ်သော အစီအရင်သည်၊ နဟောတိ–မဖြစ်၊) မာသပုဗ္ဗာယ–တစ်လဖြင့် ရှေ့ကျသောမိန်းမအား,၏,၌၊ မာသပုဗ္ဗာနံ–တစ်လဖြင့် ရှေ့ကျသောမိန်းမ, ယောကျ်ား, နဖုံးတို့အား, တို့၏။

---

(၂၀၉) **နာညံ သဗ္ဗနာမိက်။** ။ပုဗ္ဗောစ–အရှေ့အရပ်လည်း၊ အပရောစ–အနောက်အရပ်လည်း၊(ဤကား ဝိဂြိုဟ်တည်း၊) ပုဗ္ဗာပရာ–အရှေ့အရပ် အနောက်အရပ်တို့၊ (ဤကား ဒွန်သမာသ်ပုဒ်တည်း၊) [အညံအရ အခြားအစီအရင်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။] ဤဒွန်သမာသ်၌ ဒွန္ဒ္ဒာ ဝါသုတ်ဖြင့် ပထမာယောကို ဧ ပြုနိုင်၏၊ ထိုသို့ ဧအပြုမှ အခြားသော **"သဗ္ဗတော နံ သံသာနံ"**ဖြင့် သံသာနံအပြု စသည်ကား မရှိဟု တားမြစ်သောသုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ပုဗ္ဗာပရေသံ, ပုဗ္ဗာပရေသာနံ"**ဟု ပုလ္လိင်, နပုလ္လိင်ရပ်ကိုလည်းကောင်း, **"ပုဗ္ဗာပရာသံ, ပုဗ္ဗာပရာသာနံ"**ဟု ဣတ္ထိလိင်ရပ်များကိုလည်းကောင်း မရှိနိုင်ဟု မှတ်ပါ၊ ထိုသို့ မရနိုင်ကြောင်းကို သိစေလို၍ **"ပုဗ္ဗာပရာနံ"**စသည်ကိုသာ ပြရသည်၊ ပုရိသာနံ ကညာနံတို့ကဲ့သို့ ရှုပ်တွက်ရုံသာ။

နာညံ၊ ပေ၊ ဝိနာဓိကာရေန ယောဂေန။ ။**"ဒွန္ဒ္ဒာ"**ဟူသော လိုက်ပုဒ်ကိုကြဉ်၍ **"နာညံ သဗ္ဗနာမိက်"**ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အခြားသမာသ်၌လည်း သဗ္ဗနာမ် အစီအရင်ကိုတားမြစ်နိုင်၏၊ မာသေန–တစ်လဖြင့်၊ ပုဗ္ဗာ–ရှေ့ကျသော မိန်းမတည်း၊

(၂၁၀) နာညံ့ သဗ္ဗနာမိကံ့တိ–သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ၊ (တစ်သုတ်လုံး လိုက်သဖြင့် စသဒ္ဒါမလို။)

ဗဟုဗ္ဗိ ဟိမ္မိစ။ ။(၁၆၇) ဗဟုဗ္ဗိဟိမ္မိစ သမာသေ–ဌာလည်း၊ အညံ–ပထမာယောဇ၏ အေဖြစ်မှတစ်ပါးသော၊ သဗ္ဗနာမိကဝိဓာနံ–သဗ္ဗနာမ်ဌာဖြစ်သော အစီအရင်သည်၊ နဿ ဟောတိ–မဖြစ်၊ [နာညံနောက်ဌ "**ကာရိယံ**"ပါသည်ကား ဝိဓာနံနှင့် ထပ်နေသောကြောင့် အပို, သီဟိဠဋ္ဌမှာလည်း မပါ।] ဝိယပုဗ္ဗာယ–

မာသပုဗ္ဗာ–တစ်လဖြင့် ရှေ့ကျသောမိန်းမ၊ ဝါ–တစ်လကြီးသော မိန်းမ၊ ဤတတိယာ တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဌ (ဣတ္ထိလိင်အရာဝယ်) သို့, သတို့၏ သံ သာအပြု, လိင် ၃ ပါး လုံးဝယ် နံဝိဘတ်၏ သံ သာအပြုမရှိဟု တားမြစ်ရကား"**မာသပုဗ္ဗသာ, မာသပုဗ္ဗသံ, မာသပုဗ္ဗေသံ**"စသည် မရှိရ၊ "**မာသပုဗ္ဗာယ, မာသပုဗ္ဗာနံ**"ဟုသာ ရှိရသည်၊ ထိုတွင် "**မာသပုဗ္ဗာယ**"သည် "**ကညာယ–အား, ၏, ၌**"ကဲ့သို့ ဣတ္ထိလိင် သသ္တိဝိဘတ္တိနှင့် တည်း၊ "**မာသပုဗ္ဗာနံ**"ကား လိင် ၃ ပါး၏ နံဝိဘတ်တည်း၊ [ပုလ္လိင်အရာဌ "**မာသပုဗ္ဗေ–တစ်လဖြင့် ရှေ့ကျသော မိန်းမတို့သည်**"ဟု မရှိ၊ ပုရိသာကဲ့သို့ "**မာသပုဗ္ဗာ**" ဟုသာ ရှိရသည်။]

မှတ်ချက်။ ။"**နာညံ၊ ပေ၊ တတိယာသမာသေပိ**"ဟူသော စကားသည်၊ ကလာပ် "**တတိယာသမာသေ စ**"ဟူသောသုတ်ကို မှီးခိုဆိုခြင်း ဖြစ်ရာ၏၊ ထိုသုတ်ဌကား "**တတိယာယ–၏၊ သမာသေ–ဌာလည်းကောင်း၊ အသမာသေ–သမာသ် မဟုတ်သော ဝါကျဌလည်းကောင်း၊ ဥတ္တဲ–ဆိုအပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော၊ အညဋ္ဌ–အခြား မဆိုအပ်သေး လည်းဖြစ်သော၊ သဗ္ဗနာမိကံ ကာရိယံ နဿ ဘဝတိ**"ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်ဝယ် "**မာသေန+ပုဗ္ဗာ**"စသော တတိယာဝါကျဌလည်း သဗ္ဗနာမ် အစီအရင် မဖြစ်ဟု အပိုဆိုထားသည်၊ [တတိယာသမာသ်ဟူသည် မာသေနဌ နာဝိဘတ်ကျေသော တပ္ပုရိသ်သမာသ်ပင်တည်း။]

• • • • • • • • • • • • • •

(၂၁၀) **ဝိယပုဗ္ဗာယ။** ။[သုတ်ဖွင့်ဌ အညံပုဒ် မပါသင့်ကြောင်းကို ကစ္စည်းဋီကာဌ ပြထား၏၊] ဣတ္ထိလိင်အရာဌ သကို (သာ) မပြုရသဖြင့် "**ဝိယပုဗ္ဗသာ**"ဟု မရှိနိုင်ပုံကိုလည်းကောင်း, သို့ကို သံမပြုရသဖြင့်"**ဝိယပုဗ္ဗသံ**"ဟု မရှိနိုင်ပုံကိုလည်းကောင်း, သို့ဝိဘတ်၏ အာယအပြုကို နေတာဟိသို့မာယယာသုတ်က မတားမြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း "**ဝိယပုဗ္ဗာယ**"ပါဌ်ဖြင့် ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် "**ဝိယပုဗ္ဗာယ–ရှေ့ဌ် လင်ချစ်သော မိန်းမအား,၏,ဌ်**"ဟု ၃ နက်ပြထားသည်၊ "**ဝိယော+ပုဗ္ဗေ ဇေတိသာ**" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ "**ဇေတိသာ–ဤမိန်းမ၏၊ ပုဗ္ဗေ–ရှေ့ဌ်၊ ဝိယော–ချစ်အပ်သော လင်သည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏**"ဟု ပေး၊ ဋီကာဌကား "**ဝိယာ+ပုဗ္ဗာ ဇေတိသာ**"ဟု ပြု၏၊ ဇေတိသာ–၏၊ "**ဝိယာ–ချစ်အပ်သော၊ ပုဗ္ဗာ–ရှေးဇနီးဟောင်းသည်၊ အတ္ထိ–၏**"ဟု ပေး၊ "**ဝိယပုဗ္ဗာ–ဝိယပုဗ္ဗာ, ဝိယပုဗ္ဗာယော**"စသည်ဖြင့် "**ကညာ**"အတိုင်း စဉ်ရုံသာ။

ရှေးဌ်လင်ချစ်ရှိသော မိန်းမအား,၏,ဌ်၊ ပိယပုဗ္ဗာနံ–ရှေ့ဌ် ချစ်အပ်သူရှိသော ယောကျ်ား, မိန်းမ, အမျိုးတို့အား, တို့၏ ၊ ပိယပုဗ္ဗေ–ရှေးဌ် ချစ်အပ်သူရှိသော ယောကျ်ား, အမျိုးဌ်။

စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန, ဒိသတ္ထ သဗ္ဗနာမာနံ–ဒိသ အနက်ရှိသော သဗ္ဗနာမ်တို့၏ ၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိမှိ–ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဌ်၊ ;သဗ္ဗနာမိကဝိဓာနံ ဟောတိ–သဗ္ဗနာမ်အစီအရင် ဖြစ်သည်သာ၊ . . ယံ–အကြင် အကြားအရပ်သည်၊ ဒက္ခိဏသာစ–တောင် အရပ်၏လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗသာစ–အရှေ့အရပ်၏လည်းကောင်း၊ အန္တ ရာလ်–

ပိယပုဗ္ဗာနံ, ပိယပုဗ္ဗေ။ ။**"ပိယပုဗ္ဗာနံ"**ကား နံဝိဘတ်ကို သံသာနံ မပြုရကြောင်း ပြသော ရုပ်တည်း၊ **"ပိယပုဗ္ဗေသံ–သာနံ, ပိယပုဗ္ဗာသံ–သာနံ"**ဟု မရှိနိုင်၊ လိင် ၃ ပါးဌ်ပင် **"ပိယပုဗ္ဗာနံ"**ဟုသာ ရှိရမည်၊ ထို့ကြောင့် **"ရှေ့ဌ် ချစ်အပ်သူရှိသော ယောကျ်ား, မိန်းမ, အမျိုးတို့အား,တို့၏"**ဟု ၃ လိင်ရအောင် ပေးသည်၊ **"ပိယပုဗ္ဗေ"**ကား သွာသို့ နံဝါသုတ်ဖြင့် သို့ကို ဧပြုသော ရုပ်တည်း၊ ထိုရုပ်ဖြင့် **"သွံ့ဝိဘတ်၏ ဧအပြုကို တယောနေဝ စ သဗ္ဗနာမေဟိသုတ်က မတားမြစ်"**ဟု ပြသည်၊ ပုံ,နပုံရုပ်သာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ရှေ့ဌ် ချစ်အပ်သူရှိသော ယောကျ်ား–အမျိုးဟု ၂ လိင် အတွက်သာ အနက်ပေးသည်၊ ၂ လိင် ၃ လိင် ရောပေးရာဌ် သေချာစွာ ပေးလိုလျှင် တစ်နက်စီ လည်း ခွဲပါ၊ လိင်အားလျော်သော ဝိဂြိုဟ်ပြုသင့်ပုံကို အခြေရသောအခါ အလိုလို နားလည်ပါလတံ့။]

စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန။ ။[ဤပုဒ်၏နောက်ဌ် **"အညံ"**ဟု တချို့စာရှိ၏၊ သဗ္ဗနာမ် အစီအရင်ရှိသည်ဟု ဆိုလျှင် **"အညံ"**ဟု ကန့်သတ်ဖွယ် မလိုသောကြောင့် **"အညံ"** မပါသောမူသာ ကောင်း၏၊ ထို့ပြင် **"သဗ္ဗနာမိကဝိဓာနဋ္ဌ=သဗ္ဗနာမိကဝိဓာနံ"**ဟု ပါဌ် ၂ ထွေရှိ၏၊ ထိုတွင် **"ဝိဓာနဋ္ဌ"**ဌ် စသဒ္ဒါဖြင့် ဆည်းယူဖို့ရာ အခြားအနက် မရှိတော့သောကြောင့်လည်းကောင်း, သီမူဌ် **"ဝိဓာနံ"**ကို မူမှန်ဟု ပြထားသောကြောင့် လည်းကောင်း **"ဝိဓာနံ"**ပါဌ်သာ ကောင်း၏။]

ဒိသတ္ထသဗ္ဗနာမာနံ။ ။**"ဒိသတ္ထသဗ္ဗနာမ်"**ဟူသည် အရပ်မျက်နှာ အနက်ကို ဟောသော **"ဒက္ခိဏာ၊ ပေ၊ အဓရာ"**တို့တည်း၊ ထို ဒိသာအနက်ဟော သဗ္ဗနာမ်တို့ကို ဗဟုဗ္ဗိသမာသ်တွဲရာဌ် **"သံသာနံ–သံသာ"**ဟူသော သဗ္ဗနာမ် အစီအရင်များ ရှိနိုင်သည်–ဟူလို၊ ဒိသာအနက်က ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်သောကြောင့် နေတာဟိ သို့မဟုတ် သုတ်ဖြင့် တားမြစ်ထားသော သဗ္ဗနာမ်အစီအရင်လည်း တားမြစ်မြဲ တားမြစ်စေ၊ ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်ဆိုင်ရာ ပထမာ ယောကို ဧပြုခြင်းနှင့် အာ–ဧ–အာယ အပြုတို့မှာ ဣတ္ထိလိင်သာ ဖြစ်သော ဤ ဒိသာအနက်ဌ် စဉ်းစားဖွယ် မလို။

ယဒန္တ ရာလ်။ ။**"ယံ+အန္တ ရာလ်"**ဟုခွဲ၊ **"အန္တ ရာလ်"**ကိုလည်း **"အန္တ ရ+အာလ်"** ဟုခွဲ၊ အန္တ ရသဒ္ဒါသည် **"အလယ်အပိုင်းအခြား"**ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ **"အာလ"**ဌ် အာ ရှေးရှိသော **"ရာ"**ဓာတ်, အပစ္စည်း၊ ရကို လပြု၍ **"အာလ"**ဟု ဖြစ်၏၊

အလယ်အပိုင်းအခြားကို ယူတတ်၏၊ ဝါ–စပ်ကြားကို ယူတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထေ–ဤအနက်၌၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိ–ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်သည်၊(ဟောတိ၊) ဒက္ခိဏပုဗ္ဗသမ်–တောင်အရပ် အရှေ့အရပ်၏အကြား၌၊ ဝါ–အရှေ့တောင်ထောင့်၌၊ ဒက္ခိဏပုဗ္ဗသာ–အား,၏၊ ဧဝံ–ဤ,အတူ၊ ဥတ္တရပုဗ္ဗသမ်–မြောက်အရပ် အရှေ့အရပ်၏အကြား၌၊ ဝါ–အရှေ့မြောက်ထောင့်၌၊ ဥတ္တရပုဗ္ဗသာ–အား,၏၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

ယတောတသဒ္ဒါဒီနံ–ယ,တ,ဇတသဒ္ဒါအစရှိသည်တို့၏၊ [အာဒိဖြင့် နောက်လာမည့် သဗ္ဗနာမ်စုကို ယူ၊] အာလပနေ–၌၊ ရူပ်–ရုပ်သည်၊ နု သမ္ဘဝတိ–မဖြစ်သင့်၊ [**"ဘောယ–အို...အကြင်"**စသည်ဖြင့် အနက်မဖြစ်နိုင်ရကား အာလုပ်ရုပ်များ မရှိ-ဟူလို၊] ယသဒ္ဒေါ-သည်၊ အနိယမတ္ထော-မမှတ်သားအပ်သော အနက်ရှိ၏၊... ယော (ပုရိသော)–အကြင် ယောကျ်ား၊ ယေ (ပုရိသာ)–အကြင် ယောကျ်ားတို့၊ ယံ–အကြင်ယောကျ်ားကို၊ ယေ–တို့ကို၊...ယာ(ကညာ)-အကြင်သတို့သမီး၊ ယာ, ယာယော–တို့၊ ယံ-ကို၊ ယာ, ယာယော-တို့ကို၊ ယံ(စိတ္တံ)–

အန္တရံ–အလယ် အပိုင်းအခြားကို (တောင်အရပ် အရှေ့အရပ်တို့၏ အလယ် အပိုင်းအခြား ဖြစ်သော**"စပ်ကြား"**ကို)+အာရာတိ (ဂဏ္ဍာတိ)–ယူတတ်၏၊ ဣတိ,အန္တရာလ–မည်၏၊ အန္တရာလသဒ္ဒါသည် နပုလ္လိင်တည်း၊ လနှင့်ဌ မထူးသောကြောင့် ယခုစာအုပ်တို့၌ **"အန္တရာဋ္ဌ"**ဟု ရှိ၏၊ သဒ္ဒါက နပုလ္လိင်ဖြစ်သော်လည်း အနက်အရမှာ **"ဝိဒိသာ–အထောင့်အရပ်"** ရသောကြောင့် ပထမာဝိဘတ်ဖြင့်(ကညာကဲ့သို့) **"ဒက္ခိဏပုဗ္ဗာ"**ဟု ပြီးရသည်၊ သို့သော် **"ဒက္ခိဏပုဗ္ဗာ"**ရုပ်မှာ သဗ္ဗနာမ် အစီအရင် အထူးမဟုတ်တော့၍ မပြတော့ဘဲ သဗ္ဗနာမ် အစီအရင်ရှိသော ရုပ်ကိုသာ ပြလိုသောကြောင့် **"ဒက္ခိဏပုဗ္ဗသမ်, ဒက္ခိဏပုဗ္ဗသာ"**ဟု မိန့်သည်။

အမှာ၊ ။ဗဟုဗ္ဗီဟိ ရုပ်တွက်ပုံကို သမာသ်ခန်းကျမှ သိ၊ နာမ်ငဲ့ပြီးနောက် သို့ဝိဘတ်ကို သံ, သ ဝိဘတ်ကို (သာ)ပြု, (သ)လာ၍ ပြီးသည်၊ **"ဥတ္တရသာ စ ပုဗ္ဗသာ စ ယဒန္တရာလံတိ ဥတ္တရပုဗ္ဗာ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤသမာသ်များကို **"ဒိသန္တရာလတ္ထ=အထောင့်အရပ် အနက်ကိုရသော"** ဗဟုဗ္ဗီသမာသ်ဟု ခေါ်သည်၊ ရုပ်စဉ်ပုံမှာ ဣတ္ထိလိင် ပုဗ္ဗာနှင့် အတူသာတည်း။

ယသဒ္ဒေါ အနိယမတ္ထော။ ။အညတရ အညတမတို့၏ အနိယမတ္ထသည် မည်သူမည်ဝါဟု သေချာပြီးဖြစ်သော်လည်း အမည်အနွယ်အားဖြင့် မထင်ရှား၍ မမှတ်သားအပ်သော **"အနိယမတ္ထ"**တည်း၊ ယ သဒ္ဒါ၏ အနိယမတ္ထကား မည်သူမည်ဝါဟု ဧသေချာစွာ မသတ်မှတ်အပ်သေးသော အနိယမတ္ထတည်း၊ **"ယော ပန ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝေယျ–အကြင်ရဟန်းသည် မေထုန်မှိုဝဲအံ့"** ဤဝါကျ၌ **"အကြင်ရဟန်း"** ဟူရာဝယ် **"မည်သည့် ရဟန်း"**ဟု သေချာစွာ သတ်မှတ်ပြီး မဟုတ်, အ်ားလုံးရဟန်းများနှင့် ဆိုင်၏၊ ဤမသတ်မှတ်အပ်သေးသော အနက်ကို ယ သဒ္ဒါက ဟောသည်။

အကြောင်စိတ်၊ ယာနိ-အကြောင်စိတ်တို့၊ ယံ-ကို၊ ယာနိ-တို့ကို၊ သေသံ-ကြွင်းသော ရုပ်စဉ်သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော လိင်တို့၌၊ သဗ္ဗသဒ္ဒသမံ-သဗ္ဗသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ တ,ဧတ,ဣမ,အမု,ကိံ ဣတိ-တ, ဧတ, ဣမ, အမု, ကိံ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ-ဤသဒ္ဒါတို့သည်၊ ပရမ္မုခ, သမီပ, အစ္စန္တသမီပ, ဒူရ, ပုစ္ဆနတ္ထဝစနာ-မျက်ကွယ်အနုက်, အနီးအနုက်, အလွန်အနီးအနုက်, အဝေးအနုက်, အမေးအနုက်ကို ဟောကုန်၏။

(၂၁၁) တသဒ္ဒသ ဘေဒေါ(အတ္ထိ၊) တ+သိဣတိ-တ+သိ ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣ-ဤရုပ်၌၊ အနုပုံသကသာတိ, သိမိုတိ, သန္တိ စ-လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ၊ [**"အနုပုံသကသ, သိမိ, သန္တိ"**ဟု ရှိစေ။] **ဧတေတသံတော**။ (ဘ၇၅) ပေ။

(၂၁၂) သဗ္ဗနာမဂ္ဂဟဏဿ-သည်လည်းကောင်း၊ ဣတော-ဤ**"ဧတေတသံ တော"**သုတ်မှ၊ တဂ္ဂဟဏဿ-တသဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ၊ [**"တကာရဂ္ဂဟဏဿ"**ဟု တချို့စာ ရှိ၏၊ လိုက်ခဲ့ရာ**"ဧတေတသံ တော"**သုတ်၌ပင် **"ဝကာရ"**ဟု မရှိသောကြောင့် **"တဂ္ဂဟဏဿ"**ဟူသော သိဟိုဠ်မူသာကောင်းသည်။]

တ, ဧတ, ဣမ။ ။**"တနှင့် ပရမ္မုခ, ဧတနှင့် သမီပ, ဣမနှင့် အစ္စန္တသမီပ"** ဟု တွဲ၊ ထိုသဒ္ဒါ ၃ မျိုးလုံးပင် နီယမတ္ထ (သတ်မှတ်အပ်သောအနုက်) ရှိကြ၏၊ ထိုတွင် တသဒ္ဒါသည် မျက်စိကွယ်ရာ အနုက်ကိုဟော၏၊ (မျက်စိဖြင့် မြင်နေရပြန်လျှင် စိတ်အားဖြင့် မျက်ကွယ်ဟု သဘောထား၍ ညွှန်ပြအပ်သောအနုက်တည်း၊) မြန်မာပြန်ရာ၌ **"ထို"**ဟု ပြန်ကြ၏၊ ဧတသဒ္ဒါသည် အနီးအနုက်, ဣမကား သာ၍နီးသော (လက်ဖြင့်ထောက်၍ ပြရမလောက် ကပ်နေသောအနုက်)ကို ဟော၏၊ **"ဧတံ-ဤ၊ ဣမံ-ဤ"**ဟု မြန်မာပြန်ကြ၏၊ **"ဧတံ-အဲဒီ (အဲနီ, အဲသည်)"**ဟု ပြန်ရလျှင် ဣမံနှင့် အနုက်ချင်း ကွဲဖွယ်ရှိ၏၊ ဤကား သဒ္ဒါကျမ်းတို့ အဆိုတည်း၊ ကျမ်းဂန်တို့၌ကား **"ဣဒ-ဤစကားခ"**စသည်ဖြင့် အလွန်နီးကပ်သော အနုက်ကိုပင် ဧတသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြ၏၊ ဝိနည်းခ်ဓမ္မ ၂ တောင့်ထွာ အပြင်ဘက်ကို **"ဧတ"**ဟုလည်းကောင်း, ၂ တောင့်ထွာ အတွင်းကို **"ဣမ"**ဟုလည်းကောင်း ညွှန်ပြဖို့ရာ သတ်မှတ်သည်။

အမု, ကိံ။ ။အမုသဒ္ဒါသည် ဒူရ (အဝေး)အနုက်ကို လှမ်း၍ညွှန်ပြခြင်းအနုက် ရှိ၏၊ တသဒ္ဒါ ညွှန်ပြအပ်သော အဝေးသည် မျက်ကွယ်အဝေးတည်း၊ အမုဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော အဝေးကား မျက်မြင်အဝေးတည်းဟု ခွဲသင့်၏၊ **"ထို"**ဟု အနုက်မပေးဘဲ **"အမု-ဟို=အဲဟို"**ဟု ပေးရလျှင် တသဒ္ဒါနှင့် အနုက်ချင်း ကွဲဖွယ်ရှိသည်၊ ကိံသဒ္ဒါ၏ ပုစ္ဆာအနုက်မှာ ထင်ရှားပြီ၊ ထို ကိံသဒ္ဒါ၏ နောက်၌ စိနိပါတ် ရောက်၍ **"ကောစိ"**စသည်ဖြစ်ရာအခါ, ယသဒ္ဒါ ရှေးရှိ၍ **"ယောကောစိ"**ဖြစ်ရာအခါတို့၌ ဟောနိုင်သော အနုက်နှင့် ရုပ်စဉ်ပုံကို အခြေပြုနာမ်ဂိုဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ။

တသ ဝါ နတ္ထံ သဗ္ဗတ္ထ။ ။(၁၇၅) သဗ္ဗတ္ထလိင်္ဂသု, တဗ္ဗတိ-တ ဟူသော၊ ဧတသ သဗ္ဗနာမသ-ဤ သဗ္ဗနာမ်၏၊ တကာရသ-၏၊ နတ္ထံ-သည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ နေ, တေ-ထိုဟောကျားတို့၊ ပေ။

(၂၃၁) သဗ္ဗသာတိ, တသာတိ, ဝါတိ; သဗ္ဗတ္ထာတိစ ဝတ္တတေ။

သသ္မာသို့ သံသာသွတ္ထံ။ ။(၁၇၆) သဗ္ဗတ္ထလိင်္ဂသု-တို့၌၊ သသ္မာသို့သံသာ ဗ္ဗစ္ဆေတေသု, တဗ္ဗတိ-တဟူသော၊ ဧတသ သဗ္ဗနာမသ-ဤသဗ္ဗနာမ်၏၊ တကာရသ-၏၊ အတ္ထံ ဝါ ဟောတိ၊ ပေ...နေသံ တေသံ။

(၂၃၄) သ္မာဟိ သို့နံမှာဘိမှိဝါတိ ဗ္ဗတော-ဤသုတ်မှ၊ သ္မာ သို့နံတိ, မှာမှိတိစ ဝတ္တတေ။

နတိမေဟိ ကတာကာရေဟိ။ ။(၁၀၀၊) ပေ၊ [ကစ္စည်းနှင့်တူပြီ၊] ပေ၊ နေသု တေသု-တို့၌၊ ဗ္ဗတ္ထိယံ-၌၊ "**တာ+သိ**"ဗ္ဗတိ-"**တာ+သိ**"ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဗ္ဗဓ-၌၊ သာဒေသသိလောပါ-သ ပြုခြင်း, သိ ချေခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) သာ(ကညာ)-ထိုသတို့သမီး၊ နတ္ထံ-နပြု၊ (ယောစသည်နှောင်းရာ၌ တကို နပြု၊) နာ, တာ, နာယော, တာယော-ထိုသတို့သမီးတို့၊ ပေ၊ တာဘိ။

(၂၃၅) ဧတိမာသမိတိ ဗ္ဗတော-ဤသုတ်မှ၊ ဧတိမာဂ္ဂဟဏာ-ဧတိမာ သဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ တသာဝါတိ ဗ္ဗတော-သုတ်မှ၊ တာဂ္ဂဟဏာ-တာသဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌမိယန္တ ဝသေန-ပဋ္ဌမိဝိဘတ်အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝတ္တတေ-၏၊ ဝါတိစ-ဝါဟူသော ပုဒ်သည်လည်း၊ ဝတ္တတေ။

တတော သသ သာယ။ ။(၆၅) ပေ၊ ဝါ ဟောတိ။

(၂၃၆) သံသာသ္မေကဝစနေသူတိ, ဗ္ဗတိ စ ဝတ္တတေ၊ ("**သံသာသ္မေက ဝစနေသု စ**"ဟု စပါသည်ကား အပို။)

တသာ ဝါ။ ။(၆၄) ဝိဘတ္တာဒေသေသု ဧကဝစနေသု သံသာသု, ဗ္ဗတ္ထိယံ ဝတ္တမာနသ-သော၊ တာ ဗ္ဗစ္ဆေတသ-တာဟူသော ဤသဒ္ဒါ၏၊ အန္တသ-အဆုံးအာ၏၊ ဗ္ဗကာရော ဝါ ဟောတိ၊ တိသာယ၊ ပေ၊ နာယ တာယ-အား၊ နာသံ, တာသံ-တို့အား၊ ပဋ္ဌမိ ဆဋ္ဌိသု-တို့၌၊ (ရူပ်-ရုပ်သည်၊) တတိယာစတုတ္ထီသမံ-တတိယာဝိဘတ်, စတုတ္ထီဝိဘတ်၏ ရုပ်နှင့် တူ၏၊ သတ္တမိယံ-သတ္တမီဝိဘတ်၌၊ ပေ၊နာသု, တာသု-တို့၌။

နပုံသကေ-၌၊ သိမှိ-သိဝိဘတ်၌၊ သာဒေသာဘာဝါ-သအပြု၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ [ဧတတေသံတော-သုတ်က (သ)မပြုခြင်းကြောင့်၊] နတ္ထံ-နအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) နံ, တံ-ထိုစိတ်၊ ပေ၊ နေနံ, တေနံ-ထိုစိတ်ဖြင့်၊ ဗ္ဗစ္ဆာဒိ-သည်၊ ပုလ္လိင်သမံ-ပုလ္လိင်ရုပ်စဉ်နှင့် တူ၏။

(၂၁၇) ဧတ+သိ–ဧတ+သိ ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ ဧတဧသံ တောတိ–သုတ်ဖြင့်၊ သကာရာဒေသော–သပြု၊ ဧသော (ပုရိသော)–ဤ ယောကျ်ား၊ပေ၊ ဣစ္ဆာဒိ–သည်၊ သဗ္ဗသဒ္ဒသမ်–၏၊...ဣတ္ထိယံ–၌၊ ဧတာ+သိ–ဧတာ+သိ ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ သာဒေသော–သပြု၊ ဧသာ (ကညာ)–ဤ သတို့သမီး၊ ပေ၊ သသို့သု ပန–သ,သို့ ဝိဘတ်တို့၌ကား၊ (ဣကာရော ဟောတိ–၌ စပ်၊) သံသာသေ့ကဝစနေသုစာတိ–သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ဧတိမာသမိ။ ။(၆၃) [အယံ–ဤ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်၊ အန္တာပေက္ခာ–အန္တကို ငဲ့၏၊ ပေ၊ အန္တော–အဆုံးအာတည်း၊ ဣကာရော ဟောတိ၊ သာဒေသဂတိကတ္တာ–သာအပြုနှင့် အလားတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာယာဒေသေပိ-သာယ အပြုကြောင့်လည်း၊ (ဣ–ဣပြု၊) စသဒ္ဒါဓိကာရတော–စသဒ္ဒါလိုက်ခြင်းကြောင့်၊ အညေကာသဒ္ဒါဒီနံ–အညာ ဧကာသဒ္ဒါ အစရှိသည်တို့၏၊ [သဒ္ဒါဒီနံဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ အာဒိဖြင့် ဣတရာ စသည်ကိုယူ၊] အန္တသစ–အဆုံးအာ၏လည်း၊(ဣ–ဣပြု၊) ဧတိသာယ,ဧတိသာ, ဧတာယ–ဤသတို့သို့အား၊ ပေ၊ ဧတိသံ,ဧတာယံ–၌၊ [ဧတာယဟု တချို့ စာပို၏၊ နေတာဟိသို့ မာယယာသုတ်က တားမြစ်သောကြောင့် အာယ အပြု မရှိစေရ၊] ဧတာသု။

---

(၂၁၇) **အန္တာပေက္ခာယံ။** ။တိမာသံ၌ ဆဋ္ဌိသည် "**ဧတာ ဣမာ၏+ဣအပြု**" ဟု အာဒေသကို ငဲ့သော ဆဋ္ဌိမဟုတ်၊ အန္တကို ငဲ့သော (အန္တ၌ စပ်ရသော) ဆဋ္ဌိ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တိ၌ "**အန္တော**"ပုဒ်ကို ထည့်၍ ဖွင့်ရသည်–ဟူလို၊ [ဤသုတ်၌ အန္တာပေက္ခဆဋ္ဌိ ဖြစ်သကဲ့သို့ "**တသာ ဝါ**"သုတ်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်လည်း အန္တာပေက္ခ ဆဋ္ဌိပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "**တာ ဣဿေတသ အန္တသ**"ဟု အန္တသဒ္ဒါ ထည့်၍ ဝုတ္တိ ဖွင့်ခဲ့သည်။

သာဒေသဂတိကတ္တာ သာယာဒေသေပိ။ ။သုတ်၌"**သံ** အပြု **သာ**အပြုကြောင့် ဣပြု"ဟု ဆိုထားသောကြောင့် "**ဧတိသာယ**"စသည်၌ ဘယ်သုတ်ဖြင့် ဣပြုရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ "**သာဒေသဂတိကတ္တာ သာယာဒေသေပိ**"ဟု မိန့်သည်၊ သာယအပြုသည် သာ အပြုနှင့် အလားတူ၏၊ သာယ၌ ယကို မကြည့်ဘဲ သာကို ကြည့်လျှင် သာ အပြုနှင့် တူသည်–ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် သာယ အပြု နှောင်းရာ၌လည်း ဧတိမာသမိသုတ်ဖြင့်ပင် အာကို ဣပြုရသည်။

စသဒ္ဒါဓိကာရတော၊ ပေ၊ အန္တသစ။ ။"**သံသာသေ့ကဝစဝနသုစ**"သုတ်မှ လိုက်လာသော စသဒ္ဒါဖြင့် အညာ,ဧကာ၊ အာဒိဖြင့် ဣတရာ(သဒ္ဒနိတိအလို "**အညတရာ အညတမာ**" ဆရာတို့အလို ကတရာ ကတမာတို့ကိုပါ)ယူ၊ ထိုသဒ္ဒါတို့၏ အဆုံးအာကို ဣပြု၊ ဣတရာ အညာတို့၏ ရုပ်စဉ်ကို ပြခဲ့ပြီ၊ ဧကာရုပ်စဉ်မှာ နောက်၌လာဦးလတ့ံ။

စသဒ္ဒတော–စသဒ္ဒါကြောင့်၊' ["စသဒ္ဒါဓိကာရတော"ဟု ပြခဲ့သော စသဒ္ဒါကြောင့်၊] အညိဿာ, အညာယ–အခြား သတ္တိသမီးအား,၏၊ အညိဿံ, အညာယံ–၌၊ ဧကိဿာ, ဧကာယ–တစ်ယောက်သော သတ္တိသမီးအား,၏၊ ဧကိဿံ, ဧကာယံ–၌၊ ဣတရိဿာ, ဣတရာယ–ဆိုအပ်ပြီးမှ တခြားသော သတ္တိသမီးအား,၏၊ ဣတရိဿံ, ဣတရာယံ–၌၊ ဣစ္စာဒိ–ဤသို့ အစရှိသည် တည်း၊... နပုံသကေ–၌၊ ဧတေ–ဤစိတ်၊ ဧတာနိ–တို့၊ ဧတေ–ကို၊ ဧတာနိ–တို့ကို၊ သေသံ–ကြွင်းသော ရုပ်စည်ကို၊ ဥယျုံ–ပြီ။

(၂၁၈) ဣမသဒ္ဒသ ဘာဒေါ .(အတ္ထိ၊) ဣမ+သိ–ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ သဗ္ဗသိမသာတိ–သဗ္ဗသ, ဣမသ ၂ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

အနပုံသကသာယံ သိမှိ။ ။(၁၇၂) သိဝိဘတ္တိမှိ၊ ပေ၊ အယံ အာဒေသော ဟောတိ၊ သိ'လောပေါ၊ အယံ–ဤ ယောကျ်ား၊ ဣမေ–တို့၊ ဣမံ၊ ဣမေ။

(၂၁၉) **အနိမိနာမှိစ။** ။(၁၇၁) ပေ၊ ဟောန္တိ၊ ဧတံ–ဤသုတ်သည်၊ အနိတ္ထိလိင်္ဂဿ–ဣတ္ထိလိင် မဟုတ်သော ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်ကိုသာ၊ ဂဟဏံ–ယူကြောင်းသုတ်တည်း၊ ဤသို့ ပုံ–နပုံလျှင်ကိုသာ ယူခြင်းကြောင့်၊ "**အနေန, ဣမိနာ**" ရုပ်မျှားကို ပုံ–နပုံ၌သာ ရှိနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။]

(၂၂၀) သုနံဟိသူတိ ဝတ္တတေ။

သဗ္ဗသိမဿ ဝါ။ ။(၁၇၀) ပေ၊ အာပစ္စယန္တာနိဒ္ဓေသာ (အာပစ္စယန္တ + အနိဒ္ဓေသာ)-အာပစ္စယန္တ ပုဒ်ဖြင့် မည္သွန်ပြုခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗတ္ထာတိ-သဗ္ဗတ္ထ ဟူ၍၊ အနုတ္တတောစ–မဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣမသိတိ–ဣမသဟူသော၊ ဧတံ–ဤသဒ္ဒါသည်၊ အနိတ္ထိလိင်္ဂဿ–ဣတ္ထိလိင် မဟုတ်သော ပုလ္လိင် နပုလ္လိင် ဣမသဒ္ဒါကိုသာ၊ ဂဟဏ–ယူကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊...ဧဟိ, ဧဘိ, ဣမေဟိ, ဣမေဘိ–ဤ ယောကျ်ားတို့ဖြင့်။

---

(၂၂၀) **အာပစ္စယန္တာ၊ ပေ၊ ဣမသိတိ။** ။"**ဧတိမာသမိ**"သုတ်၌ "**ဧတာ ဣမာ**"ဟု အာပစ္စယန္တ ပုဒ်ဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့ ဣတ္ထိလိင်ကို ယူစေလိုလျှင် အာပစ္စယန္တ ပုဒ်ဖြင့် သုတ်၌ ညွှန်ပြလေ့ ရှိ၏၊ ဤသုတ်ကား ထို အာပစ္စယန္တ ပုဒ်ဖြင့်လည်း မညွှန်ပြ၊ "**တသေဝါ နတ္တံ သဗ္ဗတ္ထ**"သုတ်၌ လိင် ၃ ပါးကို ယူစေလိုသောကြောင့် သဗ္ဗတ္ထဟု ညွှန်ပြသကဲ့သို့ ဤသုတ်၌ "**သဗ္ဗတ္ထ**"ဟုလည်း မညွှန်ပြ၊ ပုလ္လိင် နပုလ္လိင် ရုပ်မျိုးဖြစ်သော ဣမသကိုသာ ညွှန်ပြထားသည်၊ ထို့ကြောင့် သုတ်၌ပါသော "**ဣမသ**"သဒ္ဒါသည် "**ပုလ္လိင် နပုလ္လိင် ဣမကိုသာ ယူကြောင်းသဒ္ဒါ ဖြစ်သည်**"ဟု သိနိုင်သည်၊ [ဝေတံ၌ သိဟိုဠ်မူဝယ် "**ဝေဒ**"ဟုလည်းကောင်း, ဋီကာ၌ "**ဝေဇ္ဇ**"ဟုလည်းကောင်း ရှိသည်။]

(၂၂၁) သဗ္ဗသောတိ, ဝါတိ, သဗ္ဗတ္ထာတိ, သမ္ဘာသိံ သံသာသုတ္တံတိစ-
သုတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ။...

ဣမသဒ္ဒသ စ။ ။(၁၇၇) သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံကုန်သော၊ လိင်္ဂ်သု–တို့၌၊ သမ္ဘာသိံ သံသာသု ဣတိ–သ,သ္ဘာ,သိံ,သံ,သာ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသု ဝစနေသု–ဤ ဝိဘာတ်တို့ကြောင့်၊ [သံသာတို့လည်း ဝိဘာတ်မှ ဖြစ်လာသော ကြောင့် (ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့်) ဝိဘာတ်အမည်တွင် ပါဝင်ကြသည်၊] သဗ္ဗသော်ဝ, ဣမသဒ္ဒသစ–ဣမသဒ္ဒါ၏လည်း၊ အတ္တံ ဝါ ဟောတိ၊ အသ, ဣမသ–အား၊ ပေ၊ သေ, ဣမေသု–တို့၌။

ဣတ္ထိယံ–၌၊ ဣမာ+သိ–ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ အယမာဒေသသိလောပါ–အယံအပြု, သိချေခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) အယံ (ကညာ)–ဤသတို့သမီး၊ ပေ၊ ဣမာဟိ,ဘိ–တို့ဖြင့်၊ စတုတ္ထိယံ–၌၊ အတ္တံ–အ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဣကာရသာယာဒေသာစ–ဣအပြု, သာယ အပြုတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ၊) အသာ၊ ပေ၊ ဣမာယ–အား၊ ဣမာသံ ,ဣမာသာနံ–တို့အား၊ သတ္တမိယံ–၌၊ အသံ, ဣမိသံ–၌၊ ဣမိသာဝါ–ဟုလည်း ရှိ၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိ လောပါဒိနာ–အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ သိုံ ဝစနသ–၏၊ သာဒေသော–သာပြု၊ ဣမာယံ၊ ဣမာသု၊ သေသံ–ကြွင်းသော ရုပ်ကို၊ နေယျ–သိနိုင်လောက်ပြီ၊ [စတုတ္ထိပြီး သတ္တမီကျော်ခဲ့ရကား ကြွင်းကျန်သော ပဋ္ဌမီ၌ **"ဣမယ–ဣမာဟိ, ဘိ"**ဟု ရုပ်, ဆင်ခြင်၌ စတုတ္ထိအတိုင်း ရုပ်များ သိနိုင်လောက်ပြီ–ဟူလို။]

(၂၂၂) နပုံသကေ–၌၊ ဣမ+သိ–ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ သဝိဘတ္တိသာတိ, ဝါတိစ ဝတ္တတေ။...

ဣမသိဒမံသိသု နပုံသကေ။ ။(၁၂၉) ပရေသု, အံသိသု၊ နပုံသကေ ဝတ္တမာနသ သဝိဘတ္တိသ သဗ္ဗသော်ဝ ဣမသဒ္ဒသ,ဣဒံ ဝါ ဟောတိ၊ ဣဒံ (စိတ္တံ)–ဤစိတ်သည်၊ ဝိရောစတိ–တင့်တယ်၏၊ ဣမံ–ဤစိတ်၊ ဣမာနိ–တို့၊

---

(၂၂၁) **ဣမသဒ္ဒသ စ။** ။"**ဣမသ စ**"ဟု သုတ်တည်လျှင် "**ဣမသ–ဤ သူအား**" စသည်ဖြင့် အနက်ပေးရမည်လောဟု တွေးတောဖွယ် ရှိသောကြောင့် "**ဣမ သဒ္ဒသစ**"ဟု သဒ္ဒပုဒ်ကို ထည့်၍ သုတ်တည်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ "**သဒ္ဒဂ္ဂဟဏေ–သဒ္ဒ သဒ္ဒါသည်၊ အသနေ့ဟတ္တံ–မယုံမှား (မတွေးတော) ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏**"ဟု မိန့်သည်၊ [သန္တ သဒ္ဒသ သော ဘော, ဗောစနေ–သုတ်၌လည်း"**သန္တ သ–သူတော်ကောင်း၏**"ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**သဒ္ဒ**"ထည့်၍ သုတ်တည်ခဲ့သည်၊ အခြား သုတ်များ၌ သဒ္ဒ ထည့်ပုံကိုလည်း ဤနည်းမှီး၍ ကြံပါ။]

• • • • • • • • • • • • • •

ဣဒံ(ပုပ္ပံ)–ဤပန်းကို၊ ပဿသိ–ရှုလော့၊ ဣမံ–ကို၊ ဣမာနိ–တို့ကို၊ အနေန, ဣမိနာ-ဖြင့်၊ပေ၊ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသောရုပ်စဉ်ကို၊ ပုလ္လိင်္ဂဝိယ,ဥဃ္ဃ-၏။

(၂၂၃) အမုသဒ္ဒဿ ဘာဒေါ (အတ္ထိ၊) အမု+သိ–ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ ဝါတိ အနုပုံသကဿာတိ သိမှိတိစ် ဝတ္တတေ။

အမုဿ မောသံ။ ။(၁၇၃) ပရေ သိမှိ အနုပုံသကဿ, အမုသဒ္ဒဿ၊ ပေ၊ အသု (ရာဇာ)–ထိုမင်း။

(၂၂၄) သဗ္ဗနာမတောတိ ဝါတိ စ ဝတ္တတေ။...

သဗ္ဗတော ကော။ ။(၂၇၈) သဗ္ဗတော, သဗ္ဗနာမ့တော–မှ၊ ပရော–သည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊) ကဣတိ–ကဟူသော၊ အယံ–ဤသဒ္ဒါသည်၊ အာဂမော–သည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ ပုန–တစ်ဖန်၊ သဗ္ဗတောဂဟဏေန–သဗ္ဗတောသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဟိနာဒိတောပိ–ဟီန အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ(နောက်၌)လည်း၊ ကော–ကအက္ခရာသည်၊ (အာဂမော ဟောတိ၊) ဝိနာမိကာရေန–လိုက်ပုဒ်ကို ကြဉ်၍ ဖြစ်သော၊ အမုဿမောသံတိ ယောဂေန–ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ ကကာရေ ပိ–ကအက္ခရာကြောင့်လည်း၊ သာဒေသော–သပြု အသုကော–ထို ယော်ကျား၊ အသုကာ–ထို မိန်းမ၊ အသုကံ–ထိုစိတ်၊ [ဤမှနောက်၌ **"အသုကော"** ရှိသည်ကား ပါ၌ပိုတည်း၊] သာဒေသာဘာဝေ–သအပြု မရှိရာ၌၊ [ဘာဝေါဟု တချို့စာရှိ၏၊ ဘာဝေ ဟု ပါ၌မှန် ရှိစေ၊] အမုကော,အမုကာ,အမုကံ ဣစ္စာဒိ–အမုကော၊ ပေ၊ အမုကံ အစရှိသော ရုပ်စဉ် ဖြစ်၏။

---

(၂၂၄) **ကဣစ္စယမာဂမော**။ ။အက္ခရာလာရာ၌ မျှားသောအားဖြင့် သရ မပါရ, ယ်–ဝ်–မ်–ဒ်–နှ် စသည်ဖြင့် ဗျည်းချည်းသာ လာလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်၌လည်း **"ဣ"**ဗျည်းချည်းသာ လာရမည်လောဟု တွေးတောဖွယ် ရှိသောကြောင့် **"ကဣစ္စယ မာဂမော"**ဟု **"ဣတိ အယံ"**ထည့်၍ မိန့်သည်၊ ကဣတိအယံ–(အသရနှင့် **"ဣ"**ဗျည်းတွဲလျက် **"ဣ"**ဟု ရှုတ်ရသော) ဤ(ဣ)သဒ္ဒါလာရမည်–ဟူလို။[**"ပုနသဗ္ဗတော ဂဟဏေန"** စသည်မှာ ကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့် စာသွားတူပြီ။]

အမုဿ၊ ပေ၊ ကကာရေပိ သာဒေသော။ ။အမုဿ မောသံသုတ်၌**"အနုပုံသကဿ-သိမှိ"** နှစ်ပုဒ်လိုက်လာ၏၊ ထိုလိုက်ပုဒ်နှစ်ခုကို ကြဉ်လျှင် သိ မနှောင်းဘဲ ကအက္ခရာနှောင်းရာ၌လည်း လိုင်သုံးပါးလုံးပင် မကို သပြုနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် **"အသုကော, အသုကာ, အသုကံ"**တို့သည် (အစဉ်အတိုင်း) ပုလ္လိင်–ဣတ္ထိလိင်–နပုလ္လိင်ရုပ်များတည်းဟု မှတ်ပါ၊ [အသုကောကို **"အမု"**တည်း, သိသက်, ကလာ၊ အမုဿမောသံဟူသော ဝိနာမိကာရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် မကို သပြု, သိကို ဩပြု၊ ရုပ်စဉ်ပုံမှာ ပုရိသာဒိ ကညာဒိ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းအတိုင်းတည်း။]

ဗဟုဝစနေ–၌၊ လတောဝေါကာရောစာတိ သုတ္တေ–သုတ်၌၊ အနုဝတ္တမာန ဝါဂ္ဂဟဏေန–အစဉ်လိုက်သော ဝါသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဝေါကာရော–ဝေါအပြုသည်၊ နှ ဟောတိ–မဖြစ်၊ နိစ္စံ–အမြဲ၊ ယောလောပေါ–ယောချေ၊ ဒီဃော–ဒီဃပြု၊ [ယောလောပဒီဃာ ဟုလည်း ရှိ၏၊] အမှ(ပုရိသာ)–ထိုယောကျ်ားတို့၊ အမုံ–ကို၊ပေ၊ အမှသ–အား၊ ဝိနာဝိဂ္ဂဟေန–သော၊ အမှသာဒုန္ဒိ ယောဂေန–ဖြင့်၊ အဒုံအာဒေသော–အဒုံပြု၊ အဒုသ–ထိုယောကျ်ားအား၊ [ထို့နောက်၌ **"အမှသ"** ဟု အချို့စာ၌ ထပ်လျက်ရှိ၏၊] အမှသံ,အမှသာနံ–တို့အား၊ပေ၊အမှသု–တို့၌။

ဣတ္ထိယံ–၌၊ သိမှိ–ကြောင့်၊ သာဒေသာဒိ–သအပြု အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ၊) [သာဒေသာဒိ၌ အာဒိဖြင့် **"က"**လာခြင်း, မကို သပြုခြင်းများကို ယူ၊] အသု(ကညာ)–ထို သ,တို့သမီး၊ အသုကာ,အမုကာဝါ–ဟုလည်း ရှိ၏၊ အမှ, အမုယော–ထိုသတို့သမီးတို့၊ ပေ၊ အမှသု။

(၂၂၅) နပုံသကေ–၌၊ အမု+သိ–ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ သဝိဘတ္တိသာတိ ဣမသိဒမိစ္စာဒိတော–ဣမသိဒမံသိသု နပုံသကေသုတ်မှ၊ အံသိသုတိ, နပုံသကေတိစ ဝတ္တတေ။

အမှသာ ဒုံ။ ။(၁၃၀) ပရေသု အံသိသု နပုံသကေ၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ အဒုံ(ပုပ္ပံ)–ထိုပန်း၊ အမှ, အမှနိ–ထိုပန်းတို့၊ အဒုံ–ထိုပန်းကို၊ [အံဝိဘတ်ဖြင့် **"အမုံ"** ရှိသည်ကား အပိုသာ၊ ဤသုတ်၌ ဝါမပါသောကြောင့် **"အဒုံ"**ဟုသာ အမြဲရှိသည်၊] အမှ, အမှနိ–တို့ကို၊ အမုနာ–ဖြင့်၊ ဣစ္စာဒိ–ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုလ္လိင်သမံ–ပုလ္လိင်ရုပ်စဉ်နှင့် တူ၏။

ဗဟုဝစနေ၊ ပေ၊ အဒုသ။ ။**"အသု"**ဟု ရုပ်ပြီးပြီးနောက် က အာဂုံဝင်၍ အသုကာ စသော ရုပ်များကို ပြုနေရာမှ ယခုအခါ (က) မလာသော အမှသဒ္ဒါ ဗဟုဝုစ်ကို ပြလိုရ၍ **"ဗဟုဝစနေ"**ဟု အစချီပြန်သည်၊ လတော ဝေါကာရောစသုတ်၌ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါ၏ အသန္ဓေဝိဓိကို ပြခြင်းကြောင့် **"အမုဝေါ"**ဟု ရှိနိုင်ပုံကို ထိုသုတ် ပြန်ကြည့်ပါ၊ အမှသာဒုံ၌ **"အံသိသု–နပုံသကေ"**ဟူသော လိုက်ပုဒ် ၂ ခုကို ကြည့်လျှင် ပုလ္လိင် သ ဝိဘတ်ကြောင့်လည်း အဒုံ ပြုနိုင်သောကြောင့် **"အဒုသ"**ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဗျဉ္ဇနေစသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၍ **"အဒုသ"** ပြီး၏။

ဣတ္ထိယံ။ ။ဣတ္ထိလိင်၌ **"အမု"**တည်,က လာ,အာပစ္စည်း သက်,နာမ်ခဲ့,သိသက်, ချေ, အမုကာပြီး၏၊ မကို ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သပြုလျှင် အသုကာဟုဖြစ်၏၊ အသုကာ အမုကာတို့ကို ကညာဒိရုပ်စဉ်၊ နပုလ္လိင်၌လည်း အသုကံ–အမုကံဟု စိတ္တာဒိရုပ် ရှိ၏။

• • • • • • • • • • • • •

(၂၂၆) ကိ"သဒ္ဒသ ဘေဒေါ (အ့တ္ထိ)"**ကိ"+သိ"**ဣတိ-ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣမ-၌၊ ကိသ ကဝေစာတိဣတောမှ၊ ကိသာတိ, ကဣတိစ ဝတ္တတေ။

သေသေသုစ။ ။(၁၂၉) ဝပစ္စယတောမှ၊ ဉသေသေသု-ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိဘေဒေသု-ဝိဘတ်အပြားတို့ကြောင့်၊ ကိမိစ္စေတသ-ကိ"ဟူသော ဤ သဒ္ဒါ၏၊ ကသဒ္ဒေါ-ကသဒ္ဒါဟူသော၊ အာဒေသော-အာဒေသသည်၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်ဦးအုံ့၊ ကိသ ကဝေစာတိသုတ္တေ-သုတ်၌၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ဝပစ္စယာ ဝသိဋ္ဌထမာဒိပစ္စယာနံ-ဝပ်စ္စည်းမှ ကြွင်းသော ထံ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဂဟိတတ္တာ-ယူအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (**"ဇ္ဇေစ"**၌ ဇ္ဇေကို ဤကျမှ အနက်ပေး၊) ဇ္ဇေ-ဤသုတ်၌၊ သေသဂ္ဂဟဏေန-သေသ သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိယောဝ-ဝိဘတ်တို့ကိုသာ၊ ဂယှန္တေ-ယူအပ်ကုန်၏၊ [ဝိဘတ္တိယောဝ၌ ဧဝဖြင့် **"ပစ္စည်းတို့ကို မယူအပ်ကုန်"**ဟု ကန့်၊] စဂ္ဂဏ်-သည်၊ ကတ္ထစိ-အချို့ အရာ၌၊ နိဝတ္တနတ္ထံ-ကအပြုကို နစ်စေခြင်းအနက် ရှိ၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကိသ, ကိသ္မိံ တျာဒိစ-ကိသ, ကိသ္မိံ အစရှိသော ပြယုဂ်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓေတိ-ပြီး၏၊ သောတိ-**"သော"**သုတ်ဖြင့်၊ သိသ-သိ၏၊ သြ-သြပြု၊ သရလောပါဒိ-သည်၊ (ဟောတိ၊) ဧသော-ဤသူကား၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊ ကေ-အဘယ်သူတို့နည်း၊ ကံ-အဘယ်သူ့ကို၊ ကေ-တို့ကို၊ ပေ၊ ကသ, ကိသ-အဘယ်သူအား၊ နိဂ္ဂဟီတလောပါဒိ-နိဂ္ဂဟိတ်ချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ၊) ကိသ၌ ဗျဉ္ဇနေ စ သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ် ချေ, သ်လာ-ဟူလို၊) ကေသံ, ကေသာနံ၊ ပေ၊ ကေသု။

---

(၂၂၆) **ဇ္ဇေစ၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တိယောဝ ဂယှန္တေ**။ ။**"ကိသ ကဝေစ"**သုတ်ရင်းသည် ဝပစ္စည်းကြောင့် ကိ"ကို ကပြု၍ စသဒ္ဒါက ဝပစ္စည်းမှ ကြွင်းသော ထံအစရှိသော ပစ္စည်းကြောင့် ကိ"ကို ကပြု၏၊ ဤသို့လျှင် **"ကိသ ကဝေစ"**သုတ်၌ ပစ္စည်းအားလုံးကို သိမ်းရုံးယူထားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဤ သေသေသုစသုတ်၌ သေသ အရ ဝပစ္စည်းမှ အကြွင်းဟူရာ၌ ယူဖို့ရာပစ္စည်း မရှိတော့ချေ၊ ထို့ကြောင့် သေသ အရ ဝိဘတ်များကိုသာ ယူရသည်၊ [ကစ္စည်းဝတ္ထိ၌ကား သေသ အရ ဝပစ္စည်းမှ ကြွင်းသော ဝိဘတ် ပစ္စည်း အားလုံးကို ယူ၏။]

စဂ္ဂဟဏ်၊ ပေ၊ သိဒ္ဓေတိ။ ။စသဒ္ဒါ၏ အနက် ၅ ပါးတွင် ဤ သေသေသုစ၌ စသဒ္ဒါသည် အဝဓာရဏာအနက်(အဝဓာရဏာ ၂ မျိုးတွင် နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏာအနက်) ရှိ၏ဟု သိစေလိုရ၍ **"ကတ္ထစိ နိဝတ္တနတ္ထံ"**ဟု မိန့်၊ ကိသ၌ **"ကိ"+သ"**ဟု ဖြစ်သော အခါ စသဒ္ဒါက မြစ်သောကြောင့် သေသေသုစဖြင့် က မပြုရ၊ သ်လာ, ဗျဉ္ဇနေစဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၊ **"ကိသ္မိ"(အာဒိဖြင့် ယူရသော) ကိမှိ"**တို့၌လည်း နည်းတူ၊ [**"သောတိ သိသ သြ"**စသည်ကား ကောကို ရုပ်စီရင်သော စကားတည်း။]

ဣတ္ထိယံ–၌၊ (**"ကိ်ံ+သိ"**ဟု ပါဠိ၌ရှိစေ၊) **"ကိ်ံ+သိ"**ဣတိ, ဣဓ–၌၊ သေသေသု စာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိယံ–သည်၊ ပရာယံ–သော်၊ ကာဒေသေ–ကအပြုကို၊ ကတေ–သော်၊ ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယောတိ–သုတ်ဖြင့်၊ မ ဣ–အလယ်၌၊ အာပစ္စယော–သက်၊ သိလောပေါ၊ ဒေသ ကညာ–ဤ သတ္ဋိသမီးသည်၊ ကာ–အဘယ်သူနည်း၊ ကာ, ကာယော–အဘယ် သတ္ဋိသမီးတို့သည်၊ ကံ–ကို၊ ကာ,ကာယော–တို့ကို၊ ဣစ္စာဒိ–သည်၊,သဗ္ဗာသဒ္ဒသမံ–သဗ္ဗာသဒ္ဒါနှင့် တူ၏။

နပုံသကေ–၌၊ ကိ်ံ+သိ–ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ လောပဝိဓိသ–လောပဝိဓိ၏၊ ဗလဝတရတ္တာ–အာဒေသဝိဓိထက် သာ၍အားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌမံ–ရှေးဦးစွာ၊ သိလောပေ–သိချေခြင်းကို၊ ကတေ–ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ပုန–တစ်ဖန်၊ ဝိဘတ္တိပရတ္တာဘာဝါ–(ပရတ္တ+အဘာဝါ) ဝိဘတ်နောင်းသည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ (ကာဒေသာဘာဝေါ–ကအပြု၏ မရှိခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊) ဝါ–တစ်နည်း၊ တဒနုပရောဓေနာတိ ပရိဘာသတော–တဒနုပရောဓေနဟူသော ပရိဘာသာသုတ်ကြောင့်၊ ကာဒေသာဘာဝေါ–ကအပြု မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊)

ဣတ္ထိယံ။ ။**"ကိ်ံ+သိ"**ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် အာပစ္စည်း မသက်မီ ကိ်ံ(ဂို ကပြုရမည် ဟု ပြလိုရ**"ဝိဘတ္တိယံ ပရာယံ ကာဒေသေ ကတေ"**ဟု မိန့်သည်၊ ထို့နောက်**"ကနှင့် သိ"** ၂ ခု အလယ်၌ အာပစ္စည်းသက် (က+ါ+သိ)ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဂ်ခွင်း, ချေ, ကပ်, သိချေ, **"ကာ"** ပြီးသည်။

မှတ်ချက်။ ။အာပစ္စည်းသည် ဝိဘတ် မသက်ခင် သက်လေ့ရှိ၏၊ ဤရပ်မျိုး၌မူ **"သေသေသုစ"**သုတ်က (ရူပသိဒ္ဓိအလို ပစ္စည်းနောင်းရာ၌ ဂမပြုနိုင်ဘဲ) ဝိဘတ်နောင်းရာ၌သာ ကပြုနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း, အာပစ္စည်းကလည်း အကာရန္တနောင်သာ သက်လေ့ရှိ၍ **"ကိ်ံ"**သဒ္ဒါက နိုဂ္ဂဟီတန္တ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဝိဘတ်သက်ပြီးမှ အာပစ္စည်း သက်ခွင့်ရသည်။

နပုံသကေ"ကိ်ံ+သိ"၊ ပေ၊ ကာဒေသာဘာဝေါ။ ။ကပြုမည့် အာဒေသဝိဓိ, သိချေမည့် လောပဝိဓိ ၂ မျိုးသည် **"ကိ်ံ+သိ"**ရပ်၌ ပြိုင်လျက်ရှိ၏၊ ထိုသို့ ဆိုင်ပြိုင်နေရာ၌ လောကထုံးစံအားဖြင့် ဖျက်မှုနှင့် တစ်စုံတစ်ခုဖြစ်အောင် ပြုမှုတွင် ဖျက်မှုကလွယ်သောကြောင့် ထုံးစံအားဖြင့် လောပဝိဓိက အားကောင်း၏၊ ထို့ကြောင့် သိကို ရှေးဦးစွာ ချေရသည်၊ ထိုသို့ ချေပြီးသောအခါ **"ကိ်ံ"**၌ နောင်းသော နိမိတ် မရှိတော့ရကား ကိ်ံကို က မပြုဘဲ **"ကိ်ံ"**ဟုပင် ရပ်ရှိရတော့သည်။

တဒနု၊ ပေ၊ ကာဒေသာဘာဝေါ။ ။**"လောပဝိဓိက အားကောင်း၍ သိကို ရှေးဦးစွာ ချေလျှင် ကော–ကာ စသည်တို့၌လည်း လောပဝိဓိအလိုကျအောင် သိကို ရှေးဦးစွာ ချေလိုက်ပါတော့လော, အဘယ်ကြောင့် ဤနပုလ္လိင်ရပ်ကျမှ ချေရသနည်း"** ဟု ကပ်ဖွယ်ရှိရကား**"လောပဝိဓိသ ဗလဝတရတ္တာ"**ဟူသော ထိုပထမအကြောင်းဖြင့်

ဧတံ-ဤစိတ်ကား၊ ကိံ-အဘယ်စိတ်နည်း၊ ကာနိ-တို့သည်၊ ဒုတိယေက ဝစနေ-ဒုတိယာ ဧကဝုစ်ဝိဘတ်၌၊ ကွစိ လောပန္တိ-ကွစိ လောပ်သုတ်ဖြင့်၊ နိဂ္ဂဟီတလောပေ-နိဂ္ဂဟိတ်ချေခြင်းကို၊ ကတေ-သော်၊(ဣကိုစျမှည့်ပြီးနောက်) အံမော နိဂ္ဂဟီတံ စျလပေဟိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ နိဂ္ဂဟီတံ-အံကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ ကိံ-အဘယ်စိတ်ကို၊ ကာနိ-တို့ကို၊ ဣစ္စာဒိ ပုလ္လိင်္ဂသမ္ပဒါ။

ဧကသဒ္ဒေါ-ဧကသဒ္ဒါသည်၊ သဗ္ဗာတုလျာသဟာယညာဝစနော(သဗ္ဗာ+ အတုလျ + အသဟာယ + အညဝစနော)-သဗ္ဗာအနက်, အတုလျအနက်, အသဟာယအနက်, အညအနက်ကို ဟော၏။

မလုံလောက်သေး၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယ အကြောင်းတစ်မျိုးဖြင့် ထပ်မံ ထောက်ပံ့ဖို့ရာ **"တဒနုပရောဓေနာတိ ပရိဘာသတော ဝါ"**ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ နပုလ္လိင် (သိ+အံ) တို့၌ **"ကိံ"**ဟုသာ ပါဠိတော်၌ ရှိသောကြောင့် **"ပါဠိတော်နှင့်လျော်အောင် ကိံကို က မပြုရ"**ဟူလို။

သဗ္ဗာအနက်။ ။သဗ္ဗာအနက်ဟူသည် **"၁"**ဟူသော ဂဏန်းသဗ္ဗာအနက်တည်း၊ ဤ သဗ္ဗာအနက်၏ ပြယုဂ်ကို ဋီကာ၌ **"အရိယဝိနယေတိ ဝါ သပ္ပုရိသဝိနယေတိ ဝါ ဩသေသ ဧကေ ကေ၌ သမေ သမဘာဂေ တဇ္ဇာတေ"**ကို ထုတ်၏၊ ထို၌ **"ဧကေ-တူ၏"**ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ သမေ-ဟူသော အဖွင့်ကိုထောက်လျှင် **"အတူအနက်ပင် သင့်ဖွယ်ရှိ၏"** ထို့ကြောင့် သဗ္ဗာအနက်ပြယုဂ်ကို **"ဧကောဝ ဓေါ ဘိက္ခဝေ ဗြဟ္မစရိယဝါသာယ"**ဟု သီလက္ခန်ဋီကာ (ဧကံ သမယံအဖွင့်)ထုတ်ပုံက ကောင်းသည်၊ ဗြဟ္မစရိယဝါသာယ-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးဖို့ရာ၊ ဧကောဝ-တစ်ခုသော ဗုဒ္ဓပ္ပါဒနဝမခဏသာတည်း။

အတုလျ, အသဟာယ။ ။**"ဧကောမှိ သမ္ဘာသမ္ဘုဒ္ဓေါ"**၌ ဧက သဒ္ဒါသည် အတုလျအနက်ကို ဟော၏။ ဧကော-တစ်ပါးတည်းသော၊ သမ္ဘာသမ္ဘုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ အမှိ-ဖြစ်၏၊ ဤ၌ **"တစ်ပါးတည်း"**ဟု မြန်မာပြန်ရသော်လည်း အနက်အသားမှာ **"အတူမရှိ"**ပင်တည်း၊ အတူမရှိ အပြိုင်မရှိသဖြင့် **"တစ်ပါးတည်းဖြစ်သည်"**ဟူလို၊ **"ဧကောဝ အရည ပဝိသိတ္တာ-တစ်ယောက်တည်းသာ တောသို့ ဝင်၍"** ဤ၌လည်း **"တစ်ယောက်တည်း"**ဟု မြန်မာပြန်ရသော်လည်း အနက်အသားမှာ **"အဖော်မရှိ"**ပင်တည်း၊ **"အဖော်မမှီး တစ်ယောက်တည်း ဝင်သည်"**ဟူလို။

အည(ဧကစ္စ)အနက်။ ။**"ဧကော အာစရိယာ"**၌ ဧကသဒ္ဒါသည် အညအနက်တည်း၊ ဧကော-အခြားကုန်သော၊ အာစရိယာ-ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ-ဆိုကြ၏၊) ဤပြယုဂ်၌ ဧကသဒ္ဒါကို **"ဧကစ္စ=အချို့အနက်ရှိ၏"**ဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်၏၊ **"ဧကော-အချို့ကုန်သော၊ အာစရိယာ ဝဒန္တိ"**ဟု အနက်ဆို၊ ဤ**"ဧကော"**သဒ္ဒါမျိုး၌ **"အညအနက်, ဧကစ္စအနက်"** ၂ချက်လုံးပင် အသုံးရှိကြကြောင်းကို သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌ **"ဧကေတိ ဧကစ္စေ, အညေတိပိ ဝဒန္တိ"**ဟု ဖွင့်သည်။

ယဒါ–ဌ၊ သင်္ခ်ာဝစနော–သင်္ခ်ာအနက်ကို ဟောဏ်၊ တဒါ–ဌ၊ သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံသော ဝိဘတ်တို့ဌ၊ ကေဝစနဿောဝ–ကေဝုစ်အဆုံးရှိသည်သာ၊ အညတ္ထ–သင်္ခ်ာအနက်မှ အခြားအနက်တို့ဌ၊ ဗဟုဝစနဿောပိ–ဗဟုဝုစ်အဆုံးလည်း ရှိ၏၊ [ဝစနဿောပိဌ အပိဖြင့် ကေဝုစ်အဆုံးရှိခြင်းကို ပေါင်း၊] ဧကော–ယောကျ်ား တစ်ယောက်၊ ဧကာ–မိန်းမတစ်ယောက်၊ ဧကံ–စိတ်တစ်ခု၊ [ထို့နောက် **"ဧကော"** ဟု ရှိသည်ကား အပို, သီဟိုဠ်မှဌ်လည်း မပါ၊] ဣစ္စာဒိ–ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံသော လိင်တို့ဌ၊ သဗ္ဗသဒ္ဒသမံ–သဗ္ဗသဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ သံသာသွေဝ–သံ အပြု, သာ အပြုတို့ဌသာ၊ ဝိသေသော–ထူး၏။

မိဿန အနက်။ ။**"ပဠာလောစ ဝိဒေဟောစ, ဥဘောပေကာ ဘဝန္တုတေ"**ဌ ကေသဒ္ဒါသည် **"မိဿန–ရောနှောခြင်း"**အနက်ရှိ၏၊ ဂါထာ၏အဖွင့် (မဟောသဓောတ် အဋ္ဌကထာ)ဌ **"ကေသဒီသာ"**ဟု ဖွင့်၏၊ ကေသဒီသဟု ဖွင့်သော်လည်း **"သဘောတူ အချင်းချင်း ရောမိသော"** မိဿနအနက်ပင်၊ ပဠာလောစ–ပဠာလမင်းသည်လည်း ကောင်း၊ ဝိဒေဟောစ–ဝိဒေဟမင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဧတေ ဥဘောပိ–ဤ မင်း ၂ပါးတို့သည်လည်း၊ ကော–တပေါင်းတည်း သဘောတူကုန်သည်၊ ဘဝန္တု–ဖြစ်ပါစေကုန်၊ [ဤဌ **"ဧကေ"**ဟု မရှိ၊ **"ဧကာ"**ဟု ရှိသောကြောင့် သဗ္ဗနာမ်မဟုတ် **"ပုရိသာ"**တို့ကဲ့သို့ သုဒ္ဓနာမ်တည်း၊ ဗဟုဝုစ်သာ ရှိသည်ဟု သဒ္ဒနီတိ ဆို၏၊ ဆရာတို့ကား ဝုစ် ၂ ပါးဟုပင် မိန့်သည်။]

သေဋ္ဌအနက်။ ။**"ကောဒီဘာဝံ၊ ပေ၊ ဒုတိယံ စျာနံ"**ဌ ကေသဒ္ဒါသည် **"သေဋ္ဌ=အမြတ်"**အနက်ကို ဟောဏ်၊ **"ဧကောဒီဘာဝံ (ဧကဥဒီဘာဝံ)–မြတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော . သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်သော"**ဟု ပေး၊ ထောမနိမိ အဘိဓာန်ဌ **"ကေဝလ=မရောမယှက် သက်သက်, မုချ–ဧကန်မုချ, သစ္စ=အမှန်, အပ္ပ=အနည်းငယ်"** ဟူသော အနက်များကိုလည်း ပြသေး၏၊ ထိုအနက်များဌလည်း သဗ္ဗနာမ် ဟုတ်–မဟုတ်ကို ပြယုဂ်တွေ့ရာဌ သတိထားကြပါကုန်။

ဧကော တီသု သင်္ခ်ာတုလ္လာ–တုလ္လာသဟာယ မိဿနေ၊
သေဋ္ဌည သစ္စမုချေသု, အပ္ပမှိ ကေဝလေပိစ။

• • • • • • • • • • • • •

ယဒါ၊ ပေ၊ သဗ္ဗတ္ထေကဝစနဿောဝ။ ။သင်္ခ်ာအနက်ကို ဟောရာဌ **"ဃ"**သင်္ခ်ာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဘတ်အားလုံးဌပင် ဧကဝုစ်ချည်းသာ ဖြစ်၏၊ သဗ္ဗသဒ္ဒါ ဧကဝုစ် အတိုင်း ရုပ်စဉ်ရမည်၊ သို့သော် ဣတ္ထိလိင်ဌ သို့ သ တို့ကို သံ သာ ပြုရာဝယ် **"ဧကသံ–ဧကသာ"**ဟု မရှိ၊ ဧတိမာသမိသုတ်ဌ လိုက်လာသော စသဒ္ဒါဖြင့် ဣပြု၍ **"ဧကိသံ–ဧကိသာ"**ဟု ထူး၏၊ ဤထူးပုံကို ရည်ရွယ်၍**"သံသာသွေဝ ဝိသေသော"** ဟု မိန့်သည်၊ [ဆရာတို့ကား **"သင်္ခ်ာအနက်ဌ ဧကဝုစ် ကတရ သဒ္ဒါအတိုင်း ရုပ်စဉ်ရမည်၊"** ဟု မိန့်ကြသည်၊ သဘောတူပင်။]

(၂၂၇) ဥဘသဒ္ဒေါ-ဥဘသဒ္ဒါသည်၊ ဒွိသဒ္ဒပရိယာယော-ဒွိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ဗဟုဝစနန္တောဝ-ဗဟုဝစနန္တ သာတည်း၊ "ဥဘ+ယော"ဣတိ, ဣဓ၊ တတော ယောနမော ဟုတိ ဇော-ဣ သုတ်၌၊

အညတ္ထ ဗဟုဝစနန္တောပိ။ ။သင်္ခ်ာအနက်မှအခြားသော အတုလ-အသဟာယ-အညအနက်တို့၌ ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိ အလိုတည်း၊ သဒ္ဒနီတိ၌ "**သင်္ခ်ာ, အတုလ (အသဒိသ), အသဟာယ**"အနက်တို့၌ ကေဝုစ်ရုပ်သာ ရှိ၏ဟု ဆို၏၊ သင်္ခ်ာအနက် အသဟာယအနက်တို့၌ ဗဟုဝုစ် ဆိုလိုမူ က အကွာရာ လာ၍ "**ကေကာ မယံ ဝိဟာရာမ=ငါတို့သည် တစ်ယောက်တည်း ဖြစ်ကုန်လျက် နေရကုန်၏၊ ဣမေ ဂဟပတယော ,ကေကာ အာဂတာ=ဤသူကြွယ်တို့သည် (အဖော်မပါ) တစ်ယောက်တည်းစီသာ ဖြစ်ကုန်လျက် လာကြကုန်၏**"ဟု ရုပ်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ က အကွာရာလာရာ၌ ကေကော(ပုရိသာဒိ) ကေကာ(ကညာဒိ) ကေကံ(စိတ္တာဒိ) ဖြစ်၏။

ဝိစ္ဆာပုဒ်။ ။ကေကော (ကော ကော)ဟု ဝိစ္ဆာပုဒ်လည်း ရှိ၏၊ ကေကော-တစ်ယောက်တစ်ယောက်သော ယောကျ်ား၊ ကေကာ-တစ်ယောက်တစ်ယောက်သော မိန်းမ၊ ကေကံ-တစ်ခုတစ်ခုသော စိတ်၊ လိင် ၃ပါးလုံးပင် ကေဝုစ်သာ ရှိ၏၊ ကေဝုစ် ကတရသဒ္ဒါ ဣတရသဒ္ဒါအတိုင်း ရုပ်စဉ်၊ ကေနောင် သုတ်ကြီးဖြင့် အာကီပစ္စည်း သက်လျှင် သဗ္ဗနာမ် မဟုတ်၊ "**ကောကီ-တစ်ယောက်တည်းသော ယောကျ်ား**" ဒဏ္ဍီကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်၊ "**ကောကိနီ-တစ်ယောက်တည်းသော မိန်းမ**" ဒဏ္ဍိနီကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်၊ "**ကောကီ-တစ်ခုတည်းသော စိတ်**" သုခကာရိကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်၊ [သဒ္ဒနီတိ၌ "**ကောကီယ**"ပုဒ်ကိုလည်း ပြသေး၏၊ ပုရိသ-ကညာ-စိတ္တအတိုင်းစဉ်။

ကေစ္စ, ကေတိယ, ကေစ္စိယ။ ။ကေသဒ္ဒါနှင့်စပ်၍ ထို ၃ မျိုးကိုလည်း မှတ်ထိုက်၏၊ ကေစ္စော-အချို့သူသည်၊ ကေစ္စေ-တို့သည်၊ ကေစ္စံ-ကို စသည်၌ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းတည်း၊ "**ကေတိယော-အချို့သူသည်၊ ကေတိယေ-တို့သည်**" စသည် အတူပင်၊ ပုလ္လိင် ပထမာ ဗဟုဝုစ်၌ သဗ္ဗနာမ် အစီအရင်ဝင်၍ "**သဗ္ဗေ**"ကဲ့သို့ဖြစ်ပုံကို သတိပြုပါ၊ ဣတ္ထိလိင်၌ ကညာအတိုင်း, နပုလ္လိင်၌ စိတ္တအတိုင်းပင်၊ "**ကေစ္စိယ-အချို့သူ**"ကား လိင် ၃ပါးလုံး၌ပင် ပုရိသ, ကညာ, စိတ္တအတိုင်း ဖြစ်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၂၂၇) **သဒါ ဗဟုဝစနန္တောဝ**။ ။ဤစကားသည် "**ဥဘသဒ္ဒေါ ဒွိဣတိ ဝိသိဋ္ဌသ ဝါစကော၊ အတောဧေ နိစ္စံ ဒွိဝစနန္တော**"ဟု ဆိုသော သိဒ္ဓန္တကောမုဒိစသော သဣတ ဣမ်းကိုမှီ၍ ဆိုအပ်သောစကားတည်း၊ ပါဠိ၌ကား"**ဥဘာ သော ဓံသတေ လောကာ (အသိတိ, မဟာဟံသ), ဒေဝလောကာစ မနုဿလောကာစာတိ ဥဘမှာ**" ဟူသော အဋ္ဌကထာတို့ကို တွေ့ရသောကြောင့် ကေဝစနန္တ လည်းရှိသည်ဟု မောဟဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ် မိန့်သည်၊ "**ဥဘော တပ္ပရိသာ**"ဟု ဆရာသုတ်ကို ထောက်၍ "**ဥဘော**"လည်း ရှိ၏၊ သဗ္ဗေကဲ့သို့စိရင်၊ ဥဘောဟိစသည်၌ သုဟိသွ ကာရော ဖြင့် ရှေးဦးစွာ ပြေးပြီးမှ သုတ်ကြီးဖြင့် ဧကို သြပြု၊ ဣတ္ထိလိင်,နပုလ္လိင်၌"**ဥဘော**"ရုပ်ကို ချန်ထား၍ နည်းတူစဉ်ပါ။

တုဂ္ဂဟာဏေန ကွစိ ယောနံ သြကာရော၊ ဥဘော–၂ ယောဂ်ကုန်သော၊ ပုရိသာ–တို့၊ ဥဘေဝါ–ဥဘေဟုလည်း ရုပ်ရှိ၏၊ ဥဘော–ကုန်သော၊ ပုရိသေ–တို့ကို၊ ဥဘေ–ဟုလည်း ရှိ၏၊ သုဟိသု–သု, ဟိဝိဘတ်တို့၌၊ တေသု ဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ–ဖြင့်၊ ကွစိ–၌၊ ဧကာရသ–၏၊ သြကာရော–သြပြု၊ ဥဘောဟိ, ဘိ, ဥဘေဟိ, ဘိ–တို့ဖြင့်။

ဥဘာဒိတော နု မိန္ဒ်။ ။(၈၆)၊ ပေ၊ ဥဘောသု, ဥဘေသု–တို့၌။

(၂၂၈) ဒွိအာဒယော–ဒွိအစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ သင်္ခ်ာသခ်ေ့ယျဝစနာ–သင်္ခ်ာကိုလည်း ဟောကုန်, သခ်ေ့ယျကိုလည်း ဟောကုန်၏၊ ဗဟုနံ–များသော အနက်တို့၏၊ ဝါ–တို့ကို၊ ဝါစိတ္တာ–ဟောကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [“**ဝါစိတတ္တာ**”လည်း ရှိ၏၊] သဒါ, ဗဟုဝစနန္တရာဝ–ဗဟုဝစနန္တ တို့သာတည်း၊ “**ဒွိ+ယော**”ဣတိ, ဣဓ၊... သဝိဘတ္တိသာတိ–သဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိပုမနပုံသကသင်္ခ်ာ–ဣတ္ထိပုမနပုံသကသင်္ခ်ာ ဟူသော သုတ်သည်လည်းကောင်း၊ အဓိကာရော–၏။

ယောသု ဒွိန္ဓ ဒွေ စ။ ။(၈၃) ပရေသု၊ ယောသု, ဣတ္ထိပုမနပုံသကေ ဝတ္တမာနသ သဝိဘတ္တိသ၊ ဒွိဣတိ–ဒွိဟူသော၊ ဧတသ သင်္ခ်ာသဒ္ဒသ–၏၊ ဒွေဣတိစ္စာဒေသော–ဒွေဟူသော အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန, ဒုဝေစ–

---

(၂၂၈) **ဒွိအာဒယော သင်္ခ်ာသခ်ေ့ယျဝစနာ။** ။ဒွိအာဒယောဒ္ဒ အာဒိဖြင့် (ဤသဗ္ဗနာမ်ခန်းဝယ် ယူအပ်သော) တိ–စတုတို့ကိုသာ ယူစေလိုသည်၊ သို့သော် ဤသဗ္ဗနာမ်ခန်းဒ္ဒ မပြအပ်သော ပဌမသော သင်္ခ်ာများလည်း သင်္ခ်ာ–သခ်ေ့ယျ ၂ မျိုးကိုပင် ဟောကြ၏၊ သင်္ခ်ာအနက်က လိုရင်းပဓာနဖြစ်သောအရာကို သင်္ခ်ာဝစန(သင်္ခ်ာဟော)ဟု ဆို၏၊ ပုံစံကား–ဒွေ ဘိက္ခုသတာနိ–ရဟန်းနှစ်ရာတို့၊ တိဏိ ဘိက္ခုသတာနိ–ရဟန်းသုံးရာတို့၊ စတ္တာရိ ဝဿသဟဿာနိ–အနှစ်လေးထောင်တို့၊ ဤပြယုဂ်များ၌ “**ရဟန်း**”ဟူသော အနက်တို့က ပဓာနမဟုတ်, “**၂ ရာ, ၃ ရာ, ၄ ထောင်**”ဟူသော အရေအတွက် သင်္ခ်ာအနက်သာ ပဓာနဖြစ်၏။

သခ်ေ့ယျဝစန။ ။ရေတွက်အပ်သော အရာဝတ္ထုကို “**သခ်ေ့ယျ**”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသခ်ေ့ယျအနက်က လိုရင်းပဓာနဖြစ်သောအရာကို “**သခ်ေ့ယျဝစန**”ဟု ဆို၏၊ ပုံစံကား–ဒွေ စိတ္တာနိ–၂ ပါးကုန်သောစိတ်တို့၊ တိဏိကုသလမူလာနိ–၃ ပါးကုန်သော ကုသိုလ်မူလတို့၊ စတ္တာရိ သစ္စာနိ–၄ ပါးကုန်သော သစ္စာတို့၊ ဤပုံစံတို့ဒ္ဒ “**စိတ်–ကုသလမူလ–သစ္စာ**”ဟူသော သခ်ေ့ယျ အနက်တို့သာ လိုရင်းပဓာနဖြစ်ပုံ (အရကောက်ယူရပုံ)ကို သိပါ။

• • • • • • • • • • • • •

ဒုဝေလည်း ပြု၊ ကွစိ–ဌ၊ နံမှိ–ကြောင့်၊ ဒုဝိစ–ဒုဝိလည်း ပြု၊ ဗဟုဝစနစ္စာရဏံ (ဗဟုဝစန+ဥစ္စာရဏံ)–ဒွိန္နံဟု ဗဟုဝုစ်ကို ရွတ်ဆိုခြင်းသည်၊ ဒွိသဒ္ဒတော–ဒွိသဒ္ဒါ မှ(နောက်ဌ)၊ ဗဟုဝစနမေဝ–ဗဟုဝုစ်ချည်းသာ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ–သို့၊ ဥပနတ္ထံ–သိစေရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ဒွေ–၂ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ၊ပေ၊ [လိုင် ၃ ပါး ထင်ရှားအောင် **"ဓမ္မာ,ဣတ္ထိယော,ရူပါနိ"**ဟု ထည့်သည်။] ဒုဝေ ဝါ-ဒုဝေဟုလည်း ရှိ၏၊ ဒုတိယာယမှိ–ဌလည်း၊ ဧဝံ–ဤ အတူတည်း၊ ဒွိဟိ,ဒွိဘိ–တို့ဖြင့်။

(၂၂၉) နံမှိ–ဌ၊ ဒီဃေ–ဒီဃ အဖြစ်သည်၊ သမ္ပတ္တေ–သော်။

နောစ ဒ္ဒါဒိတော နံမှိ။ ။(၆၇) နံမှိ ဝိဘတ္တိမှိ, ဒွိဣစ္စေဝ မာဒိတော–တို့မှ(နောက်ဌ) နကာရာဂမော ဟောတိ၊ စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန, ဣတ္ထိယံ–ဌ၊ နံမှိ ဝိဘတ္တိမှိ၊ တိစတုသဒ္ဒတော–မှ(နောက်ဌ) သဠ–သံသည်လည်း၊ အာဂမော–လာ၏၊ ဒွိန္နံ–တို့အား၊ ဒုဝိန္နံ ဝါ–ဒုဝိန္နံဟုလည်း ရှိ၏၊ ပေ၊ ဒ္ဒိသု–တို့ဌ၊ [ဤသုတ်အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာဌ အဂ္ဂဿယ်ပြထား၏။]

(၂၃၀) တိသဒ္ဒသ ဘေဒေါ (အတ္ထိ)၊ **"တိ+ယော"**ဣတိ, ဣဓ, ယောလောပေ–သည်၊ သမ္ပတ္တေ–သော်၊ (တိကို ပ–ဒ္ဒ တစ်ခုခု မှည့်၍ ရတ္တီ, အဂ္ဂိတို့ကဲ့သို့ ဃပတော စ ယောနံလောပေါသုတ်ဖြင့် ယောကို ချေခွင့် ရောက်လတ်သော်–ဟူလို၊) ယောသူတိ ဝတ္တတေ။

တိစတုန္နံ၊ ပေ၊ စတ္တာရိ။ ။(၁၃၃) ပေ၊ တယော–၃ ယောက်ကုန်သော၊ ပုရိသာ–တို့၊ ပေ၊ တီဟိ, တီဘိ–တို့ဖြင့်။

(၂၃၁) နန္တိ–နံပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ဣဏ္ဏေ၊ပေ၊သဏ္ဌာဟိ။ ။(၈၇) တိဣတိ–တိ–ဟူသော၊ ဧတသ္မာ သဏ္ဌာသဒ္ဒါ–ဤသဏ္ဌာသဒ္ဒါမှ၊ပေ၊ သရလောပါဒိ၊ တိဏ္ဏံ,တိဏ္ဏန္နံ–၃ ယောက်တို့အား၊ ပေ၊ တီသု–တို့ဌ၊ ဣတ္ထိယံ–ဌ၊ တိသော–၃ ယောက်ကုန်သော၊ ဣတ္ထိယော–တို့၊

ဗဟုဝစနေ၊ ပေ၊ ဥပနတ္ထံ။ ။ဒွိသဒ္ဒါ တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် "ယောသု ဒ္ဒိသ"ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် ဆိုသင့်လျက် မဆိုဘဲ **"ဒ္ဒိန္နံ"**ဟု ဗဟုဝုစ်ဆိုခြင်းသည် ဒွိသဒ္ဒါ နောင် ဗဟုဝုစ်သာ ရှိ၏ဟု သိစေရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ထိုစကား မှန်၏–ကျမ်းဆရာ တို့သည် ("သွားရင်းဟန်လွဲ" ဆိုသကဲ့သို့) ဆိုပုံ ဆိုနည်း တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် အဓိပ္ပာယ် အပိုကိုလည်း သိစေကြရိုး ရှိသည်၊ [အနုကရဏာ ၂ မျိုးတွင်ကား ဒွိသဏ္ဌာရင်း၏ ဝုစ် သဘောကို မစွန့်သောကြောင့် အပရိစ္ဆေဒတ္တာနုကရဏာတည်း၊ အနုကရဏာ ၂ မျိုး အခွဲကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ တသာဝါသုတ်ဌ ဆိုထားသည်။]

• • • • • • • • • • • • •

ပေ၊ နံမှိ–နံ ဝိဘတ်၌၊ သဠ–သံသည်လည်း၊ အာဂမော–လာ၏၊ တိသန္ဓံ–၃ ယောက်သော မိန်းမတို့အား၊ သံဗျဝဓာနတော–သံ သဒ္ဒါခြားခြင်းကြောင့်၊ ဣတ္ထာဘာဝေါ–ဣတ္ထာအပြု၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) သေသံ–ကြွင်းသော ရုပ်စဉ်သည်၊ သမံ–တူ၏၊ [ပဠမီသည် တတိယာနှင့်, ဆဋ္ဌီသည် စတုတ္ထီနှင့်တူ၍ သတ္တမီ၌ "**တိသု**"ဟု ပုလ္လိင်အတိုင်း တူပြီ–ဟူလို၊] နပုံသကေ–၌၊ တိဏိ–၃ ပါးကုန်သော စိတ်တို့၊ တိဏိ–တို့ကို၊ သေသံ–သည်၊ ပုလ္လိင်သမံ–၏။

တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ စတုသဒ္ဒသာပိ–၏လည်း၊ ယောသု–တို့ကြောင့်၊ တိစတုန္နံတိအာဒိနာ–တိစတုန္နံ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ယထာဝုတ္တာဒေသော–အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြုသည်၊ (ဟောတိ၊) [ယောကြောင့် စတုကို "**တိစတုန္နံ**"စသော သုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်နှင့်တကွ လိင်အားလျော်စွာ စတ္တာရော စတသော စတ္တာရိ ပြုပါ–ဟူလို၊] တတော ယောနမော တူတိ ဇွေ–၌၊ တုသဒ္ဒေန ကွစိ သြကာရောစ၊ စတ္တာရော–၄ ယောက်ကုန်သော ယောကျ်ားတို့၊ စတုရော ဝါ–ဟုလည်း ရှိ၏၊ စတ္တာရော,စတုရော–တို့ကို၊ [ဒုတိယာယောဖြင့် **စတုရော**"ဟု သိဟိုဠ်မှု၌ မရှိသော်လည်း သဒ္ဒနီတိ–မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၌ ရှိသည်၊] စတူဟိ,စဈူဘိ,စတုဇ္ဘိ–တို့ဖြင့်၊ စတုန္နံ–တို့အား၊ နကာရာဂမော–နအက္ခရာလာ၊ [နောစ ဒွါဒိတော နံမှိသုတ်ဖြင့်(နှ)လာ–ဟူလို၊] စတူဟိ,စတူဘိ,စတုဇ္ဘိ–တို့မှ၊ စတုန္နံ–တို့၏၊ စတူ သု–တို့၌၊ (စတုသု–လည်း ရှိနိုင်သည်။)

ဣတ္ထိယံ–၌၊ စတသော–၄ ယောက်သော မိန်းမတို့၊ စတသော–တို့ကို၊ နံမှိ–၌၊ သဠ အာဂမော–သံလည်း လာ၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ–ဖြင့်၊ စတုရုကာရသ–စတုသဒ္ဒါ၏ ဥအက္ခရာ၏၊ အကာရော–(အ)ပြု၊ စတသန္နံ–တို့အား၊ သေသံ–ကြွင်းသောရုပ်သည်၊ သမံ–တူ၏၊ နပုံသကေ–၌၊ စတ္တာရိ–၄ ပါးသော စိတ်တို့၊ စတ္တာရိ–တို့ကို၊ သေသံ ပုလ္လိင်သမံ၊...တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ နိုလာဒိဂုဏနာမဠ–နိုလအစရှိသော ဂုဏနာမ်သည်လည်းကောင်း၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိစ–

---

(၂၃၁) **သံဗျဝ၊ ပေ၊ ဣတ္ထာဘာဝေါ**။ ။တိသန္ဓံ၌ "**တိ+နံ**"ဖြစ်ပြီးနောက် နောစ ဒွါဒိတော နံမှိ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သံလာသောအခါ"**တိသံ+နံ**"ဟု ဖြစ်၏၊ တိနှင့် နံအကြား၌ "**သံ**"ခြားသောကြောင့် နံကို ဣတ္ထံ မပြုရတော့ပြီ၊ ["**ဝဏ္ဏခြားရာ ကာလခြားရာ၌ သန္ဓိအစီအရင် မဖြစ်**"ဟု သရာ သရေ လောပ်သုတ်၌ ပရိဘာသာ ဆိုခဲ့၏၊ ထိုပရိဘာသာ အရပင် ဤကဲ့သို့သော နာမ် အစီအရင်လည်း မဖြစ်နိုင်ဟုပင် မှတ်ရပါသည်။]

• • • • • • • • • • • • •

နိုလာဒိဂုဏနာမဠ။ ။နိုလာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ပီတ–လောဟိတ–သြဒါတ–မဇ္ဇိဋ္ဌ

ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်သည်လည်းကောင်း၊ သာမညဝုတ္တိ–သာမညအနက်ဌဖြစ်သော၊ တဒ္ဓိတ်–တဒ္ဓိတ်သည်လည်းကောင်း၊ အတီတာဒိကိတန္တံ –အတီတအစရှိသော ကိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါစ္စလိင်္ဂကံ–ဝါစ္စလိင်ရှိ၏။

စသော အဆင်းဟော သဒ္ဒါစုကိုလည်းကောင်း, ဂရု လဟု–ထဒ္ဓ မုဒု–ဝဏ္ဏစတုရသ သဒ္ဒါစုကိုလည်းကောင်း ဋီကာဌ ပြထားသည်၊ ထိုနာမ်အားလုံးကို **"ဂုဏနာမ်"**ဟုခေါ်၏၊ ဤနေရာဌ **"ဂုဏ"**သဒ္ဒါသည် **"ဂုဏ်"**စသော အနက်ကို မဟော, အပဓာနဝိသေသန အနက်ကို ဟော၏၊ ထင်ရှားစေအံ့–**"နီလော ပဒ္မော=ညိုသောအဝတ်"**ဟူရာဌ **"အညို"** သည် အဝတ်ဒြပ်ကို(အဖြူ အနီစသည်မှ ကွဲပြားအောင်) အထူးပြုသော ဝိသေသန သဒ္ဒါမျှသာဖြစ်၍ လိုရင်းအရ ပဓာန မဟုတ်သေး၊ အဝတ်ဒြပ်သာ လိုရင်းပဓာန ဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍ **"နီလ"**ဟူသော နာမ်သည် ဝိသေသန အပဓာနဖြစ်သော ဂုဏနာမ် တည်း၊ ပီတ စသည်ကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း ချဲ့ထွင်ပါ။

တဒ္ဓိတ် သာမညဝုတ္တိ။ ။ယောက်ျား,မိန်းမ,နပုံဟူသော အနက် ၃ ပါးလုံးနှင့် ဆက်ဆံခြင်းကို **"သာမည"**ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသာမညအနက်ဌဖြစ်သော တဒ္ဓိတ်သည် သာမညဝုတ္တိ တဒ္ဓိတ်မည်၏၊ ထိုသာမညတဒ္ဓိတ်ကား အပစ္စတဒ္ဓိတ် အစ, ပကတိတဒ္ဓိတ် အဆုံးကျအောင် များ၏၊ တဒ္ဓိတ်ခန်းဌ သိရလိမ့်မည်။

ကိတန္တံ။ ။အတီတောဌ **"အတီပုဗ္ဗ, ဣဟတ်, တပစ္စည်း"**တည်း၊ ဤသို့ ကိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော (ဣတ္ထိယမတိယ ဝေါဝါ–သုတ်ဌ တိုပ့စ္စည်း စသည်ကဲ့သို့ အမြဲသတ်မှတ်အပ်သော လိင်လည်း မရှိသော)ပုဒ်များလည်း ဝါစ္စလိင်သို့ လိုက်ကြသည်၊ အတီတာဒိဌ အာဒိဖြင့် လိင်၃ ပါးလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော ကိတ်ပုဒ်အာလုံးကို ယူ။

ဝါစ္စလိင်္ဂကံ။ ။ဝါစ္စသ–ဟောအပ်သော အနက်၏၊ လိင်္ဂ –လိင်တည်း၊ ဝါစ္စလိင်္ဂ –ဟောအပ်သော အနက်၏လိင်၊ ဝါစ္စလိင်္ဂ ယသ အတ္ထိတိ ဝါစ္စလိင်္ဂကံ–ဟောအပ်သောအနက်၏ လိင်ရှိသော (ဟောအပ်သောအနက်၏ လိင်သို့လိုက်သော)သဒ္ဒါတည်း၊ ဂုဏနာမ်ဌ ဟောအပ်သောအနက်က **"ပဒ္မော"**ဖြစ်လျှင် ပဒ္မောလိင်သို့လိုက်၍ **"နီလော"**ဟု ပုရိသာဒိဂုဏ်းရုပ် ဖြစ်၏၊ သာဋီကာ(အဝတ်)ဖြစ်လျှင် **"နီလာ"**ဟု ကညာဒိဖြစ်၏၊ ဝတ္ထုဖြစ်လျှင် **"နီလံ"**ဟု စိတ္တာဒိရုပ် ဖြစ်၏။

ဗဟုဗ္ဗီဟိဌလည်း ဟောအပ်သောအနက်၏ **"စမ္မကော, မာလာ, စန္ဒနံ"**ဟူသော လိင်သို့လိုက်၍ **"သုဂန္ဓော စမ္မကော=ကောင်းသော အနံ့ရှိသော စကားပန်း၊ သုဂန္ဓာ မာလာ, သုဂန္ဓံ စန္ဒနံ"**ဟု ဖြစ်၏၊ သာမညဝုတ္တိတဒ္ဓိတ်ဌ **"ပုရိသော, ကညာ, အပစ္စံ"** တို့၏ လိင်သို့လိုက်၍ **"ဝါသိဋ္ဌော ပုရိသော, ဝါသိဋ္ဌီ ကညာ, ဝါသိဋ္ဌံ အပစ္စံ–ဝသိဋ္ဌ၏ အနွယ်"**ဟု ဖြစ်၏၊ ကိတန္တဌ **"အတီတော ကာလော, အတီတာ ရတ္တိ, အတီတံ စိတ္တံ"**ဟု ဖြစ်၏၊ [ဝါစ္စလိင်သို့ လိုက်ခြင်းနှင့် အဘိဓေယျလိင်သို့ လိုက်ခြင်းသည် ဤနေရာဌ သဘောတူပင်တည်း။]

ဇော-ဤအရာ၌၊ ဣဒံ-ဤသင်္ဂဟစကားကို၊ ဝါ-ဤအကျဉ်းချုပ်စကားကို၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ [ထိုသင်္ဂဟစကားဟူသည် **"ဩသောသော ဘေမိတိစ"** စသော ဂါထာပင်တည်း၊] ယေသု အတ္ထေသု-အကြင်အနက်၌၊ သောတိစ-သောဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဩသောတိစ-ဩသောဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဘေတိစ-ဘေဟူ၍လည်းကောင်း၊ လောကသ-လူအပေါင်း၏၊ ပသိဒ္ဓိ-ပြောရိုးဆိုစဉ်အားဖြင့်

မေးဖွယ်။ ။**"သဗ္ဗေသံ နာမာနိ"**အရ အလုံးစုံသော လိင်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော နာမ်(သို့မဟုတ်-အလုံးစုံသော အနက်ကို ဟောနိုင်သောနာမ်) ဖြစ်သောကြောင့် **"သဗ္ဗနာမ်"**ဟု ဆိုလျှင် **"အတီတ"**စသော သဒ္ဒါတို့လည်း လိင်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံ၍ လွန်လေသမျှ အနက်အားလုံးကိုပင် ဟောနိုင်ကြရကား သဗ္ဗနာမ်ဟု အမည်ရသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် သဗ္ဗနာမ် မမည်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-သဗ္ဗနာမ်ဟူသည် သံဗွာဒိဂိုဏ်း တစ်ဂိုဏ်းပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အလုံးစုံသော လိင်နှင့် ဆက်ဆံရုံမျှဖြင့်လည်းကောင်း, အလုံးစုံသောအနက်ကို ဟောနိုင်ရုံမျှဖြင့်လည်းကောင်း သဗ္ဗနာမ်အမည် မရနိုင်၊ ပုရိသနှင့် ပဒမာလာတူသော နာမ်စုကို ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဟု ဆိုရသကဲ့သို့ သဗ္ဗနှင့် ပထမာယောဋ္ဌ သဗ္ဗေ, သနံသို့တို့၌ သဗ္ဗသ္မာ, သဗ္ဗေသံ, သဗ္ဗေသာနံ, သဗ္ဗသ္မိရုပ်မျိုး (အားလုံးဖြစ်စေ, တချို့ဖြစ်စေ) ရှိကောင်းသော နာမ်စုသာ သဗ္ဗနာမ်အမည်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ သဗ္ဗနာမ် အစီအရင်မပါသော ဒွိ-တိ-စတုတို့ကိုပင် သဗ္ဗနာမ်၌ မသွင်းချေ။

ထောမနိမိ။ ။ဤပြအပ်ခဲ့သော အကြောင်းများကြောင့် ထောမနိမိအဘိဓာန်၌ သဗ္ဗနာမသဒ္ဒါကို **"ဗျာကရဏောတ္တေ-ဗျာကရဏ်းကျမ်းတို့၌ ဆိုအပ်သော၊ ကာရိယ ဝိသေသတ္ထံ-ကာရိယအထူးအကျိုးငှာ၊** (ပုရိသ စသည်တို့နှင့်မတူဘဲ **"သဗ္ဗေ,သဗ္ဗေသံ"** စသော ကာရိယအထူးအကျိုးငှာ၊) **ကတသညာဝတိ-ပြုအပ်သော(သဗ္ဗနာမ)အမည် ရှိသော၊ သဗ္ဗာဒိသဒ္ဒေဟေ-သဗ္ဗအစရှိသော သဒ္ဒါအထူး၌"**ဟု ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားအရ**"သဗ္ဗသဒ္ဒါနှင့် ရုပ်ခြင်းဆင်တူသာ သဒ္ဒါစုကို သဗ္ဗနာမ်ဟု သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ အမည်ပေးသည်"**ဟု အရင်းအစစ်ကိုမှတ်ပါ၊ သို့သော် နောက်နောက် သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ကား သဗ္ဗနှင့် ရုပ်စဉ်မတူစေကာမူ အနက်သာမညကိုလည်းကောင်း, လိင်သာမညကိုလည်းကောင်းဟောသော တချို့ပုဒ်စုကို သဗ္ဗနာမ်၌ သွင်းယူကြဟန်တူသည်၊ ထို့ကြောင့် ပုဒ်စစ်၌ နိလော-ထောက်-ဒီဃော-အတိတောတို့ကိုပင် ဂုဏသဗ္ဗနာမ်, ပမာဏိကသဗ္ဗနာမ်,အဝတ္ထာသဗ္ဗနာမ်,ကာလသဗ္ဗနာမ်ဟု မှည့်ခေါ်ထားလေသည်။

• • • • • • • • • • • • •

ဩသောသော၊ လေ၊ တာနိ နာမာနိ။ ။ဤဂါထာကား ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်၏ လက္ခဏာကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ လောကတွင် မိန်းမဟူသော ဣတ္ထိလိင်အနက်ကို ညွှန်ပြလိုလျှင်**"ဩ"**ဟု ပြောဆို ညွှန်ပြရ၏၊ ထိုအနက်ကိုဟောသော ဣတ္ထိ-ကညာစသော နာမ်သည် ဣတ္ထိလိင်ရှိသောနာမ် မည်၏၊ ယောကျ်ားစသောအနက်၌ **ဩ**သောဟုလည်းကောင်း,

ထင်ရှားခြင်းသည်၊ (ဟော့တိ–ဖြစ်၏၊ တေသု အတ္ထေသု–ထိုအနက်တို့၌၊ ပဝတ္တာနိ–ဖြစ်ကုန်သော၊) တာနိ နာမာနိ–ထိုနာမ်တို့ကို၊ ထိပုမနပုံသကာနိတိ–ဣတ္ထိလိင်,ပုလ္လိင်,နပုလ္လိင်ရှိသော နာမ်တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တေ–ဆိုအပ်ကုန်၏။

တိလိင်–လိင် ၃ ပါးရှိသော နာမ်သည်၊ နိဋ္ဌိတံ။

(၂၃၂) အထ–တိလိင်၏ အခြားမဲ့၌၊ အလိင်ံသု–အလိင်ဖြစ်ကုန်သော၊ နာမေသု–နာမ်တို့တွင်၊ တုမှာမှသဒ္ဒါ–တို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ–ကုန်၏၊ ပန–ဆက်၊ တေသံ–ထို တုမှ,အမှသဒ္ဒါတို့၏၊ အလိင်ံတ္တာ–အလိင်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တီသု လိင်ံသု–လိင် ၃ ပါးတို့၌၊ ရူပံ–ရုပ်သည်၊ သမာနံ–တူ၏၊ တုမှာမှ ဣတိ–တုမှ, အမှဟူ၍၊ ဒ္ဝိတေ–တည်ပြီးသော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ သဝိဘတ္တိနံတိ, တုမှာမှာက် တိစ အဓိကာရော။

စိတ်စသော အနက်၌ ဧတံဟုလည်းကောင်း ညွှန်ပြ ပြောဆိုရ၏၊ ထိုအနက်တို့၌ဖြစ်သော ပုရိသောစသော နာမ်သည် ပုလ္လိင်ရှိသောနာမ်, စိတ္တံ စသောနာမ်သည် နပုလ္လိင်ရှိသော နာမ်မည်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား–ဧသောနှင့် တုလျာဓိကရဏာဖြစ်ကောင်းသော ပုရိသော စသော နာမ်သည် ပုလ္လိင်ရှိသောနာမ်, ဧသောနှင့် တုလျာဓိကရဏာဖြစ်ကောင်းသော ကညာစသော နာမ်သည် ဣတ္ထိလိင်ရှိသောနာမ်, ဧတံနှင့် တုလျာဓိကရဏာဖြစ်ကောင်းသော စိတ္တံစသော နာမ်သည် နပုလ္လိင်ရှိသော နာမ်ဖြစ်၏–ဟူလို။

(၂၃၂) **အလိင်ံသု နာမေသု။** ။**"နတ္ထိလိင်ံ ယေသံတိ အလိင်ံါနိ"** ယေသံ–အကြင်နာမ်တို့၏၊ လိင်ံ–ဣတ္ထိလိင်,ပုလ္လိင်,နပုလ္လိင်သည်၊ နတ္ထိ, ဣတိ, တာနိ–ထို နာမ်တို့သည်၊ အလိင်ံါနိ–အလိင်တို့မည်၏၊ **"တွံ–သင်၊ အဟံ–ငါ"**ဟု ဆိုရာ၌ မိန်းမ ယောကျ်ား နပုံး အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် တုမှ–အမှသဒ္ဒါတို့သည် လိင်ကြောင့် ရုပ်နေမထူးရကား အလိင်ံ(အ+လိင်)တို့ မည်ကြ၏၊ ပဋ္ဌစသော သင်္ချာများလည်း အလိင်တို့ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"အလိင်ံသု နာမေသု"**အရ တုမှ အမှသဒ္ဒါတို့အပြင် ပဋ္ဌစသော သင်္ချာများကိုပါယူ၊ တွာပစ္စယန္တ ပုဒ်များကိုကား အလိင်ပင်ဖြစ်သော်လည်း နာမ်ဟုမခေါ်ဘဲ နိပါတ်ဟု ခေါ်လတံ့။

မှတ်ချက်၊ ။ဤစကားစဉ်အရ **"ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်ဟု ခေါ်ရသော လိင်တစ်မျိုး, လိင်ံမဟု နိပစ္စတေသုတ်လာ လိင်တစ်မျိုး"**အားဖြင့် လိင်ံ ၂ မျိုးရှိသည်ဟု သိပါ၊ ထိုတွင် အဝိသဒါကာရ (ရုပ်စဉ် မသန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာပညတ်)ကို ဣတ္ထိလိင် စသည်၌ သုံးစွဲအပ်သောလိင်ံဟု လည်းကောင်း, ဝိဘတ်မသက်ခင် ရုပ်တည်ခိုက်ဖြစ်သောနာမ်ကို လိင်ံမဟုတ်၌ သုံးစွဲအပ်သောလိင်ံဟု လည်းကောင်း မှတ်ပါ၊ ဤသို့လျှင် အလိင်ံသုအရ ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင် မရှိသော်လည်း ရုပ်တည်ထားရသော လိင်ံကား ဟုတ်သောကြောင့် (လိင်ံနှင့် နာမလည်း အရတူသောကြောင့်) **"အလိင်ံသု နာမေသု"**ဟု မိန့်သည်။

တွမဟံ သိမ့ိစ။ ။(၁၄၀) ပေ၊ စသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ တုမှသ–တုမှသဒ္ဒါ၏၊ တုဝံစ–တုဝံ အပြုသည်လည်း၊ ဟောတို့၊ တွံ–သည်၊ ပုမာ–ယောကျ်ားတည်း၊ ပေ၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ တုဝံ–အရှင်သည်၊ သတ္ထာ–ဆရာပါတည်း၊ အဟံ–ငါသည်၊ ပုမာ–တည်း၊ ပေ၊ ဗဟုဝစနေသု–၌၊ သဗ္ဗနာမကာရတော ပဌမောတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ကောရော–ဖြေ၊ တုမှေ တိဋ္ဌထ၊ ဘိယျော–အလွန်၊ အမှေ–တို့သည်၊ မဟေမသေ–ပူဇော်ကြကုန်စို့။

(၂၃၃) အမှသာတိ ဝတ္တတေ။

မယံယောမှိ ပဌမေ။ ။(၁၂၁) ပေ၊ ဂစ္ဆာမ၊ စ–ဆက်၊ ဣတ္ထ–ဤမယံရုပ်၌၊ ကေသွိ–ပိ–တစ်ခုသောအနက်၌လည်း၊ ဂါရဝဗဟုမာနေန–လေးစားခြင်း, မျှားစွာမြတ်နိုးခြင်းအတွက်၊ ဗဟုတ္တသမာရောပါ–မျှားသည်၏အဖြစ်ကို တင်စားခြင်းကြောင့်၊ ဗဟုဝစနံ–သည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်နိုင်၏။

---

(၂၃၃) **ကေသွိ–ပိ၊ပေ၊ဗဟုဝစနံ ဟောတိ။** ။"**မယံ ဂစ္ဆာမ**"ဟု ဗဟုဝုစ်သုံးစွဲရာ၌ "**မယံ**"ဟု ပြောဆိုအပ်သူတွေမျှားနေမှ ဗဟုဝုစ်သုံးစွဲရသည် မဟုတ်၊ တစ်နက်တည်း၌လည်း ဗဟုဝုစ်သုံးစွဲနိုင်သည်၊ ထိုသို့သုံးစွဲရာ၌ ဂါရဝ–လေးစားသည့်အတွက်ကြောင့်လည်းကောင်း, ဗဟုမာန–မျှားစွာ မြတ်နိုးသည့်အတွက်ကြောင့်လည်းကောင်း, "**ဗဟုတ္တသမာရောပ–အမျှားဖြစ်အောင် တင်စား၍ သုံးစွဲထားသော ရှင်ဋီကား**"ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်၊ ။ဂါရဝဗဟုမာနေနသည် ဗဟုတ္တသမာရောပ၏ အကြောင်းပြုဖြစ်သော မူလဟိတ် (ဟိတ်ကူ)တည်း၊ ဗဟုတ္တသမာရောပါကား ဗဟုဝုစ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော မူလဟိတ်တည်း၊ ဤသို့ ဟိတ် ၂ ပါးထပ်လျက် မူလီ မူလဖြစ်နေသောကြောင့် မူလီဟိတ်ကို "**ကြောင့်**"ဟု မပေးဘဲ "**အတွက်**"ဟု ပေးလိုက်သည်၊ သိဟိုင်ဋီမူ၌ "**ဗဟုမာနေန**"ဟု ရှိ၏၊ အချို့မြန်မာမူ၌ "**ဗဟုဝစနေန**"ဟု ရှိသည်၊ ဆင်ခြင်ပါ။

ဆက်ဦးအုံ–မိမိတစ်ယောက်တည်းကို "**မယံ**"ဟု သုံးစွဲရာ၌ နဂိုကပင် ကိုယ့်ကိုယ်ကို လေးစားလျက် မြတ်နိုးလျက် ရှိ၏၊ သို့အတွက် ကိုယ့်ကိုယ်ကို အများမဟုတ်သော်လည်း စကားပြောရာ၌ အများအနေရောက်အောင် တင်စား၍ "**မယံ+ဂစ္ဆာမ=တပည့်တော်များ+သွားကြပါဦးမည်၊ မယံ+ဝက္ခာမ=ငါတို့+ဆိုကုန်အုံ့**"ဟု ဗဟုဝုစ်သုံးစွဲရိုး ရှိ၏၊ ဆရာသမားစသော လေးစားလောက်သူကိုလည်း ရှိသေ လေးစားခြင်း မြတ်နိုးခြင်းအတွက် တစ်ပါးတည်းကိုပင် အများကြီးဖြစ်အောင် တင်စား၍ "**တုမှေ+ဂစ္ဆထ=အရှင်ဘုရားတို့+ကြွကြပါဦးတော့**"ဟု ပြောဆိုသုံးစွဲရိုး ရှိသည်။

ဥပစာကြံဖွယ်။ ။ထို တင်စားမှု၌ အများမဟုတ်ဘဲ များသလို လုပ်ထားသောကြောင့် တဒ္ဓမ္မူပစာဟုလည်း ကြံသင့်၏၊ လူတစ်ယောက်၌ လက်ခြေ နား နှာ ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အစိတ်တို့ များသည်၏အဖြစ်ကို တင်စားထားသောကြောင့် အစိတ်၏ အမည်ကို အပေါင်း၌ တင်စားသော ဧကဒေသူပစာဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။

[၂၃၄ သုတ်မှ ၂၄၁ သုတ်အထိ အနက်အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားပြီ။ (၂၃၇) **"အာကံတိ· စ"**ဟု စ ပါစေ၊ (၂၄၀)၌ **"သသ္မိं-သ ဝိဘတ်၌"**ဟု ပေး၊ ဝါတိစဟု စ ရှိသည်ကား အပိုသာ။]

(၂၄၁) **တဝမမ သေ။** ။သေ သဝိဘတ္တိမှိ-သဝိဘတ်ကြောင့်၊ ပေ၊ ဟောန္တိ၊ အယံ-ဤ တဝ အပြု, မမ အပြုသည်၊ ဝိကပ္ပေန-ဖြင့်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ဝိဒ္ဓန္တ ရသ-အစီအရင်တစ်မျိုး၏၊ ဝိဒ္ဓမာနတ္တာ-ရှိသေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း-သ ဝိဘတ်အရာ၌ **"တေ-မေ-တုမှံ-အမှံ-မမံ"**ဟူသော အခြားအစီအရင်များ ရှိသေးသောကြောင့် ဤသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါ မပါသော်လည်း တဝ-မမ အပြု၏ အမြဲ မဟုတ်, ဝိကပ်ဖြစ်ကြောင်း သိသာပါသည်-ဟူလို၊ ဝါ မပါဘဲ ဝိကပ်ဖြစ်သင့်သော အခြားသုတ်များ၌လည်း ဤနည်းကို မှီးနှိုင်၏။

(၂၄၂, ၂၄၃ သုတ်များ၌လည်း ထင်ရှားပြီ၊) ၂၄၄ သုတ်၌ **"နံဝစနဿ-၏၊ အာကမိစ္ဆာဒေသော-အာကံဟူသော အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ အဋ္ဌ-အံ့လည်းပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အမှဿ-၏၊ ကွစိ,အသ္မာဒေသော-အသ္မပြု၊ ပေ၊ အမှာကံ-တို့အား၊ အသ္မာကံဝါ-လည်း ရှိ၏"**ဟု ပေး၊ ပဋ္ဌမိယံ-၌၊ အမှ တုမှန္တ ရာဇကေ္ကစ္စာဒိနာ-အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ သ္မာဝစနဿ-၏၊ နာဘာဝါတိ ဒေသော-နာအဖြစ်ကို ငဲ့ညွှန်းခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) တယာ-မှ၊ပေ၊ မမံ-၏၊

ဒေသနာသောတ။ ။ထို့ပြင်-ရူပသိဒ္ဓိအဆိုတွင် မပါသော ဒေသနာသောတ ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိသေး၏၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ မာတိကာ၌ **"ကုသလာ ဓမ္မာ, အကုသလာ ဓမ္မာ"**စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ်ဒေသနာ အစဉ်သည် တသွင်သွင် ရေစီးသကဲ့သို့ တစဉ်တတန်းကြီး ဟောတော်မူလာခဲ့ရာ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အနက်တစ်ပါးကို ပြခွင့်ကြုံသောအခါလည်း ထို ဗဟုဝုစ်ဒေသနာအယဉ်တွင် ပါဝင်ကျရောက်လျက် ရှိရကား **"အပစ္စယာ ဓမ္မာ, အသင်္ခတာ ဓမ္မာ"**ဟု ဗဟုဝုစ်ဒေသနာကိုပင် အစဉ်မပျက်အောင် ဆက်လက်ဟောတော်မူရသည်၊ အကယ်၍ **"အပစ္စယော ဓမ္မော"**ဟု ဟောတော်မူလျှင် ဧကဝုစ်ဒေသနာစဉ် တစ်မျိုးဖြစ်လာသဖြင့် ကြားနာသူ နတ် ဗြဟ္မာတို့ မှတ်သားဖို့ ခက်ဖွယ်ရှိသည်-ဟူလို။

သဗ္ဗေတ္ထနိ ဂုရ္ဂသု စေ, တိလက္ခဏမုဒါဟဋ်၊
မယံ ဂစ္ဆာမ တုမ္ဟေ-ဂစ္ဆထာတိ ယထာဂ္ဂမံ။
ဗဟုတ္ထာနံပိ ဧကတ္ထေ, သမာရောပနတော ဗဟု-
ဝစနံ ဒေသနာသောတေ, ပတိတတ္ထာစ မနျတေ၊

[ဘေဒစိန္တာ၊-နိသယကို ထိုဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

• • • • • • • • • • • • • •

ပရိဂ္ဂဟော–သိမ်းပိုက်အပ်သောဥစ္စာ၊ ပေ၊ အသ္မာက်–ငါတို့၏၊ ဓမ္မတာ–ထုံးစံတည်း။

(၂၄၅) သို့မိုတိ ဝတ္တာတေ၊ ပေ၊ တကာရဿ–တအက္ခရာ၏၊ တွတ်–တွပြု၊ တွယိ, တယိ၊ ပေ၊ အမှေသု–တို့၌၊ [ဤ] ရူပသိဒ္ဓိ၌ ဝေါနော မပါဘဲ တုမှ အမှ သက်သက် ပဒမာလာကို ပြထား၏၊ ဝေါ နော အာဒေသနှင့်တကွ ရုပ်စဉ်ပုံကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။]

(၂၄၆) ပဒတော–ပုဒ်မှ၊ ပရေသံ–ကုန်သော၊ တေသံ ဧဝ တုမှာမှသဒ္ဒါနုံ–ထိ တုမှ အမှသဒ္ဒါတို့၏ပင်၊ ကွစိ–၌၊ အာဒေသန္တ ရဝိဓာနေ–ဝေါ နော အာဒေသ တစ်မျိုးကို စီရင်ရာ၌၊ ရူပဘေဒေါ–ရုပ်အထူးသည်၊ (အတ္ထိ) နဝါတိ–နဝါ ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဓိကာရော။

ပဒတော ဒုတိယာစတုတ္ထီဆဋ္ဌီသု ဝေါနော။ ။(၁၄၇) ပေ၊ စ–ဆက်၊ ဧကဝစနေသူတိ–ဧကဝစနေသု ဟူ၍၊ ဝက္ခမာနတ္တာ–ဆိုအပ်လတ္တံ့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ–ဤသုတ်၌၊ ဗဟုဝစနေသူတိ–ဗဟုဝစနေသုဟူသော သဒ္ဒါကို၊ လဒ္ဓံ–ရအပ်၏။ [ကစ္စည်းဝတ္တိနှင့် တူရကား နိသယအနက်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

(၂၄၇) ပဒတောတိ, စတုတ္ထီဆဋ္ဌီသူတိစ ဝတ္တာတေ။

တော မေကဝစနေသု စ။ ။(၁၄၈) ဧကဝစနေသု စတုတ္ထီဆဋ္ဌီသု ပဒသ္မာ ပရေသံ သဝိဘတ္တိနုံ၊ [ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ၊] နဝါတိ ကိ၊ ဣဒံ စီဝရံ၊ ပေ၊ ဝစနံ မမ–ဣဒံ၊ ပေ၊ မမ ဟူသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [ဣဒံ စီဝရံ–ကို၊ ဘုယ္ယံ–အား၊ ဝိကပ္ပနတ္ထာယ–ဝိကပ္ပနာပြုဖို့ရာ၊ ဒမ္မိ–ပေးပါ၏၊ မမ–၏၊ ဝစနံ–ကို၊ သုဏာထ–နားထောင်ကြကုန်။] .

---

(၂၄၆) **ဧတ္ထစ၊ ပေ၊ ဗဟုဝစနေသူတိ လဒ္ဓံ။** ။သုတ်၌ "ဗဟုဝစနေသု"သဒ္ဒါ မပါ, အခြားသုတ်မှလည်း လိုက်မလာဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် "**ဒုတိယာ စတုတ္ထီ ဆဋ္ဌီသု ဗဟုဝစနေသု**"ဟု "**ဗဟုဝစနေသု**"သဒ္ဒါကို ထည့်၍ ဖွင့်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**ဧတ္ထစ၊ ပေ၊လဒ္ဓံ**"ဟု မိန့်၊ နောက်၌လာမည့် "**တော မေကဝစနေသုစ**"သုတ်ဝယ်"**ဧကဝစနေသု**"ဟု ဆိုလတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဤသုတ်လာ ဒုတိယာ စတုတ္ထီ ဆဋ္ဌီတို့၏ ဗဟုဝုစ်ဖြစ်ကြောင်း (အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း, ပါရိသေသနည်း အားဖြင့်) ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တိ၌"**ဗဟုဝစနေသု ဟု ထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည်**" ဟူလို။

• • • • • • • • • • • • •

စ–ဆက်ဦးအုံ၊ ဇွေ–ဤသုတ်တို့၌၊ နဝါဓိကာရတော–နဝါသဒ္ဒါ လိုက်လာ ခြင်းကြောင့်၊ ဝေါနောတေမေတိ–ဝေါ,နော,တေ,မေ ဟူကုန်သော၊ ယေ ဣမေ (အာဒေသာ)-အကြင် အာဒေသတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တေ-ထို အာဒေသ တို့သည်၊ ပါဒါဒေါစ–ဂါထာပါဒ၏ အစ၌လည်းကောင်း၊ စဝါဇဝါဒိယောဂေစ– စ,ဝါ,ဇဝ အစရှိသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ နု ဟောန္တိ–ကုန်။

ယထာ–ဥဒါဟံရဏ်ကား၊ နု သောစামိ၊ ပေ၊ တုမှာကဉ္စာတိ–နု သောစামိ၊ ပေ၊ တုမှကဉ္စ ဟူသည်တည်း၊ မာဏာဝ–လုလင်၊ တဝ–သင်၏(စကားကို၊) သုတ္တာန–ကြားရခြင်းကြောင့်၊ နု သောစামိ–ဝမ်းမနည်းတော့ပါ၊ နု ရောဒါမိ– မငိုတော့ပါ၊... မဟာရာဇ–မင်းမြတ်၊ တုယှဉ္စာပိ–အရှင်၏လည်းကောင်း၊ ရဋ္ဌဝဗုန–တိုင်းပြည်ကို တိုးပွားစေတတ်သောမင်းမြတ်၊ မယှဉ္စာပိ–အကျွန်ုပ်၏ လည်းကောင်း။...

---

(၂၄၇) **နဝါဓိကာရတော၊ ပေ၊ တုမှာကဉ္စာတိ။** ။တဝ် မမ၌ နဝါသုတ်မှ လိုက်လာသော နဝါသဒ္ဒါသည် ကွစိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့် **"အချို့ (တချို့တလေ)အရာ၌သာ ဝေါ နော တေ မေ ပြုပါ"**ဟု ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ပဒတော ပရဖြစ်စေကာမူ ဝေါ နော တေ မေ ပြုရာ၌နေသည် အနည်းငယ်သာ ရှိ၏ဟု မှတ်ပါ။

ပါဒါဒေါစ။ ။စုဏ္ဏိယဝါကျ၌ အစဖြစ်သော တုမှ အမှတို့ကို ပဒတောပရ မဟုတ်သောကြောင့် ဝေါ နောစသည် မပြုရကြောင်းမှာ **"ပဒတော ပရေသံ"**ဟူသော သုတ်လာစကားဖြင့် ထင်ရှားပါပြီ၊ ဂါထာပါဒ၏ အစ၌ကား တစ်ဝါကျတည်းဝယ် ရှေးပါဒ၌ ပုဒ်များရှိပြီးဖြစ်၍ နောက်ပါဒရှိ တုမှ အမှတို့သည် ပဒတောပရဖြစ်ကြသော ကြောင့် ဝေါ နောစသည်ပြုရမည်လောဟု တွေးတောဖွယ် ရှိနေရကား **"ပါဒါဒေါစ"** စသည်ကို မိန့်၊ နောက်ပါဒရှိ တုမှ အမှတို့သည် ရှေးပါဒပုဒ်ကိုထောက်၍ ပဒတော ပရဖြစ်ကြသော်လည်း နဝါသဒ္ဒါမြစ်သောကြောင့် ဝေါ နောစသည်မပြုရ–ဟူလို။

ပုံစံများ၊ ။**"နု သောစামိ နု ရောဒါမိ, တဝ သုတ္တာန မာဏာဝ"**၌ **"တဝ"**သည် ဂါထာ၏ ဒုတိယပါဒ အစဖြစ်၍ **"တေ"**မပြုရပုံတည်း၊ **"တုယှဉ္စာပိ မဟာရာဇ, မယှဉ္စ ရဋ္ဌဝဗုန"**၌ ဒုတိယပါဒ၏ အစဖြစ်သော မယှံသည် ရှေးပါဒပုဒ်များကို ထောက်၍ **"ပဒတောပရ"**ဟုတ်သော်လည်း ဝါသဒ္ဒါ မြစ်၍ **"မေ"** မပြုရသော ပုံစံလည်းဖြစ်, စနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် **"မေ"** မပြုရသော ပုံစံလည်း ဖြစ်သည်၊ **"တုယှဉ္စ"**ကား စနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် **"တေ"** မပြုရပုံသာ။

စဝါ၊ပေ၊ယောဂေစ။ ။စ,ဝါ,ဇဝဟူသော နိပါတ်တို့နှင့်လည်းကောင်း,အာဒိဖြင့်ယူရ သော ဟ–အဟနိပါတ်တို့နှင့်လည်းကောင်း ယှဉ်တွဲနေသော တုမှ အမှတို့ကို ဝေါနော စသည် မပြုရ၊ **"တုယှဉ္စာပိ မယှဉ္စ"**ဟု စနှင့်ယှဉ်ရာ၌ ပုံစံပြခဲ့ပြီ၊ ဇဝမိဒံစသော ပုံစံ၌ မမ၌ဝ တုမှာကဉ္စတို့လည်း စနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် **"မေ–ဝေါ"**မပြုရပုံပင်၊ ဝါနှင့်ယှဉ်ရာ၌ **"ဂါမော တဝ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော,မမ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော=ရွာသည် သင်၏သော်လည်းအဝိုင်,**

ဧဝံ ဒီဃ-ဤသို့ရှည်လျားသော၊ ဣဒံ အဒ္ဓါနံ-ဤ သံသရာအဖွန့်ကို၊ မမ ဧဝေ-ငါဘုရားသည်လည်းကောင်း၊ တုမှာကဉ္စ-သင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သန္ဓာဝိတံ-ပြေးသွားအပ်လှလေပြီ၊ သံသရိတံ-ကျင်လည်အပ်လှလေပြီ၊ (ပုံစံနက်များ ခက်သည်ဟုထင်လျှင် မချဘဲထားနိုင်ပါသည်၊] ပဒေသာတိ ကိ၊ တဝ ဘာတိ, မမ ဘာတိ။

(၂၄၈)တေ မေတိ ဝတ္တတေ။

န အံမှိ။ ။(၁၄၉) အံမှိ ဝိဘတ္တိမှိ၊ ပေ၊ [ကစ္စည်းဝတ္တိနှင့် တူပြီ။]

(၂၄၉) တေ မေတိ ဧကဝစနေတိစ ဝတ္တတေ။

ဝါ တတိယေ စ။ ။(၁၅၀) ပရေ, တတိယေကဝစနေ-ကြောင့်၊ ပေ၊ [ကစ္စည်းဝတ္တိနှင့် တူပြီ။]

(၂၅၀) ဝါတိ တတိယာတိစ ဝတ္တတေ။

ဗဟုဝစနေသု ဝေါနော။ ။(၁၅၁) ပရေ, တတိယာဗဟုဝစနေ-တတိယာဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ပေ၊ ဝေါ နော အာဒေသာ, ယထာက္ကမံ.ဝါ, ဟောန္တိ ၊ပေ၊ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသေန-ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်၊ (ဗဟုဝစနေသု ဟု သုဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်၊) ကွစိ-၌၊ ပဌမေ-ပထမာဖြစ်သော၊ ယောမှိစ-ယောဝိဘတ်ကြောင့်လည်း၊ ဝေါ နော ဟောန္တိ ၊ ပေ၊ [အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]... **သဗ္ဗနာမ်ပြီး၏။**

ငါ၏သော်လည်းအပိုင်"ဟူသည်တည်း၊ ဧဝနှင့် ယှဉ်ရာ၌"ဂါမော တဝေဝ ပရိဂ္ဂဟော, မမေဝ ပရိဂ္ဂဟော=ရွာသည် သင်၏သာ အပိုင်, ငါ၏သာ အပိုင်"တည်း။

ဟ, အဟယှဉ်ရာပုံစံ။ ။"ဂါမော တဝဟ ပရိဂ္ဂဟော မမဟ ပရိဂ္ဂဟော=ရွာသည် သင်၏ အပိုင်ဟ, ငါ၏ အပိုင်ဟ"ဟုလည်းကောင်း, "ဂါမော တဝါဟ ပရိဂ္ဂဟော, ဂါမော မမာဟ ပရိဂ္ဂဟော=ရွာသည် သင်၏ အပိုင်ဟ, ငါ၏ အပိုင်ဟ (အပိုင်ဥစ္စာ-ဟူလို"၊ ဤပုံစံများကို မောဂ္ဂလ္လာန်ထုတ်သည်၊ ဤပုံစံတို့ဖြင့် "တဝ ဝါ"စသည်၌ ဝါ စသည်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် တေ မေစသည် မရှိရပုံကို ပြသည်။

အမှာ။ ။ဂါထာတို့၌ "**ဝေါ နော တေမေတိ အာဒယော**"ဟု အချို့စာ ရှိ၏၊ အာဒယောဖြင့် ယူဖို့ရာမရှိသောကြောင့် "**ဝေါ နော တေမေတိ ယေ ဣမေ**"ဟူသော သီဟိုဠ်မူသာ "**ယေ ဣမေ အာဒေသာ**"ဟူသော ဋီကာဖွင့်နှင့် ညီသည်၊ ထို့ပြင်-သီဟိုဠ်မူ၌ "**ပါဒါဒေါစ စဝေါဒီ, ယောဂေစ နစ ဟောန္တိ တေ**"ဟု ရှိ၏၊ [ဆောင်ပုဒ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

• • • • • • • • • • • • • •

(၂၅၁) တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ ပဠာဒိနံ–ပဠုအစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌာရသန္တာနံ–အဋ္ဌာရသ အဆုံးရှိကုန်သော် သန္ဓာသဒ္ဒါတို့၏ လည်းကောင်း၊ ကတိသဒ္ဒသစ–ကတိသဒ္ဒါ၏ လည်းကောင်း၊ အလိင်္ဂတ္တာ–လိင်ကြောင့် ရုပ်အထူးမရှိသော အလိင်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တိလိင်ပိ–လိင် ၃ ပါးခွဲလည်း၊ သမာနံ–တူသော၊ ရူပံ–ရုပ်သည်၊ (ဟောတိ၊) အလိင်္ဂတ္တာဇေ–ကြောင့်ပင်၊ ပဠာဒိတော–ပဠုအစရှိသည်တို့မှ (နောက်၌၊) ဣတ္ထိပစ္စယာဘာဝေါ–ဣတ္ထိပစ္စည်း၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ပဠု+ယော ဣတိ, ဣဓ–ဤရုပ်၌၊ [အကာရောဒ္ဓလုမ်းစပ်၊] ယောသုဒ္ဓိနံ ဒွေစာတိဣတော–မှ၊ ယောသူတိ, ဣတ္ထိ ပုမ နပုံသကသင်္ခါတိစ ဝတ္တတေ။

ပဠာဒိနမကာရော။ ။(**၁၃၄**) အယံ ဆဋ္ဌီ–ဤ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ အန္တာပေက္ခာ–အဆုံးကို ငဲ့၏၊ ပရေသု ယောသု ဣတ္ထိပုမနပုံသကေဝတ္တမာနာနံ ပဠာဒိနံ အဋ္ဌရသန္တာနံ, သင်္ခ်ာနံ–သင်္ခ်ာသဒ္ဒါတို့၏၊ သဝိဘတ္တိသ–သော၊ အန္တသ–အဆုံးသရ၏၊ အကာရော ဟောတိ၊ အယံ–ဤအစီအရင်သည်၊ အာဇအာဒေသာပဝါဒေါ–အာဇ အပြုကို တားမြစ်သော အစီအရင်တည်း၊ ပဠု–ငါးပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာ–ခန္ဓာတို့၊ ဂတိယော–ဂတိတို့၊ ဣန္ဒြိယာနိ–ဣန္ဒြေတို့၊ ဒုတိယာယဠု–ဒုတိယာဝိဘတ်ခွဲလည်း၊ ဇဝံ–ဤ.အတူတည်း။

---

(၂၅၁) **တထာ ပဠာဒိနံ၊ ပေ၊ သမာနံ ရူပံ။** ။[**"ကတိသဒ္ဒသစ ဝါစ္ဆလိင်္ဂတ္တာ"** ဟု ပါဠိအချို့ရှိ၏၊ ဝါစ္ဆလိင်သို့လိုက်လျှင် **"နီလော (ပဋော), နီလာ (သာဋိကာ), နီလံ (ဝတ္ထံ)"**ကဲ့သို့ လိင် ၃ ပါးခွဲ ရုပ်နေကွဲပြားရမည် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, ဤခွဲ ထိုသို့ ရုပ်နေ မကွဲပြားသောကြောင့်လည်းကောင်း **"ဝါစ္ဆလိင်္ဂတ္တာ"**ဟု မရှိရ၊ **"သဒ္ဒသစာလိင်္ဂတ္တာ (စ+အလိင်္ဂတ္တာ)"**ဟုသာ ရှိရမည်၊] ပဠုအစ, အဋ္ဌာရသ အဆုံးရှိသော သင်္ခ်ာသဒ္ဒါသည်, အလိင်–လိင်ကြောင့် ရုပ်ထူးမရှိ၊ လိင် ၃ ပါးလုံးပင် **"ပဠု"** ဟုချည်း ရှိသည်–ဟူလို။

အလိင်္ဂတ္တာ ဇေ၊ ပေ၊ ဣတ္ထိပစ္စယာဘာဝေါ။ ။အလိင်ဖြစ်သောကြောင့်**"ပဠု+ဂတိယော"**၌ ဣတ္ထိလိင်ကို ဟောသော ဂတိနှင့် တွဲရပါလျက် ပဠုနောင် ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်ကြောင်းကို ညွှန်ပြသော အာပစ္စည်း မသက်ဘဲ **"ပဠု"**ဟုသာ ရှိရတော့သည်၊ နောက်၌ **"ပဠု+ခန္ဓာ"**စသည်ဝယ် ခန္ဓာ–ဂတိယော–ဣန္ဒြိယာနိ တို့သည် ပဠုသဒ္ဒါ၏ (အစဉ်အတိုင်း) ပုလ္လိင် ဣတ္ထိလိင် နပုလ္လိင် ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားပြသော သဒ္ဒါတို့တည်း၊ ဆ, သတ္တ, အဋ္ဌ, နဝ, ဒသမ စ၍ အဋ္ဌာရသ တိုင်အောင် ဤနည်းမှီး၍ သိပါ။

အာ ဇ အာဒေသာပဝါဒေါယံ။ ။[**"အယံဝိဓိ"**ဟု နောက်သုတ်ဦးကာ၌ ဖွင့်လတ်ံ ဖြစ်သောကြောင့် **"အယံ–ဤအစီအရင်"**ဟု ပေးသည်၊] ပဠု စသည်တို့၏ အဆုံးသရ ဟူသည် အ သရတည်း၊ ထိုအ သရကို (အ)ထပ်ပြုခြင်းသည် ဘာအကျိုးရှိသနည်း–ဟု

(၂၅) သုနံဟိသူတိ ဝတ္ဘတေ။ [သုနံဟိသု စ သုတ်မှ စသဒ္ဒါကား မလိုက်၊ ထို့ကြောင့် **"သုနံဟိသူတိ ဝတ္ဘတေ"**ဟုသာ ပါဠိရှိရမည်။]

ပဋ္ဌာဒီနမတ္တံ။ ။(၉၀) ပရေသု, သုနံဟိဣစ္စေတေသု, ပဋ္ဌာဒီနံ–ပဋ္ဌ အစ ရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌာရသန္ဓာနံ–အဋ္ဌာရသ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဒ္ဝေါနံ–သ ရှိသဒ္ဒါတို့၏၊ အန္ဓော–အဆုံးသရသည်၊ [သိဟိုဠ်မှဠ် **"အန္ဓော သရော"**ဟု ရှိ၏။] အတ္တံ အာပဇ္ဇတေ၊ အယံ–ဤအစီအရင်သည်၊ ဇော္ဘဒီဃာပဝါဒေါ–ဇ အဖြစ်, ဒီဃအဖြစ်ကို တားမြစ်သော အစီအရင်တည်း၊ ပဋ္ဌဟိ, ဘိ–တို့ဖြင့်၊ ပဋ္ဌန်–တို့အား၊ ပေ၊ ပဋ္ဌသု–တို့၌၊ ဆသတ္တာအဋ္ဌနဝဒသသဒ္ဒါ–ဆသဒ္ဒါ၊ ပေ၊ ဒသသဒ္ဒါတို့သည်၊ ဇဝံ–ဤ့အတူတည်း။

မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"အာ ဇ၊ ပေ၊ ပဝါဒေါ"**ဟု မိန့်သည်၊ အစီအရင် တစ်မျိုး ရှိထားလျှင် အခြားအစီအရင်များ ဆုတ်နစ်မြဲတည်း၊ ထို့ကြောင့် (အ)ကို (အ)ထပ်၍ ပြုခြင်းဟူသော အစီအရင်သည် သဗ္ဗယောနိနမာဇသုတ်၏ အာ ဇ အပြုကို တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိသည်။

အမှားပြင်ချက်။ ။အခြေပြု ရှေးရိုက်၌ သဗ္ဗနာမကာရတော ပဌမောသုတ်နှင့် အတော နိစ္စံ သုတ်တို့ကိုလည်း တားမြစ်သည်–ဟု ရေးမိ၏၊ ထိုအရေးသည် ရူပသိဒ္ဓိ အလို မကျ၊ မှန်၏–ရူပသိဒ္ဓိ၌ **"သဗ္ဗ ကတာရ၊ ပေ၊ တုမှ အမှ ဣတိ သတ္တဝိသတိ သဗ္ဗနာမာနိ"**ဟု တုမှ အမှ အထိသာ သဗ္ဗနာမ်ဟု ပြု၍ ပဋ္ဌ စသည်ကို သဗ္ဗနာမ်တွင်း၌ မသွင်း၊ ထို့ကြောင့် သဗ္ဗနာမ်၌သာ စီရင်သော သဗ္ဗနာမကာရတော ပဌမောသုတ်ကို တားမြစ်ဖွယ် မလို၊ အ ကို (အ)ထပ်ပြုရုံမျှနှင့် အတော နိစ္စံ၏ နိ အပြု ကိုလည်း မတားမြစ်နိုင်သေး၊ ပါဠိတော်နှင့် လျော်အောင်သာ နိမပြုဘဲ ရှိရသည်၊ ထို့ကြောင့် အခြေပြုဆောင်ပုဒ်ကို ဖျက်၍ ဤဆောင်ပုဒ် အသစ်ကို မှတ်ရာ၏။

[ဆောင်] **ပဋ္ဌာဒီန–မကာရောကား, သဗ္ဗယောနိ, သုတ်၏ အာ ဇ, ပြုမည့်ရေး, မြော်တွေး တားမြစ်သည်။**

• • • • • • • • • • • • •

(၂၅) **ဇော္ဘဒီဃာပဝါဒေါယံ**။ ။ဤသုတ်လည်း သုနံဟိ နှောင်းရာ၌ အ ကို "အ"ထပ်ပြုသော သုတ်ပင်၊ ထိုသို့ ထပ်ပြုသဖြင့် သုဟိသွကာရော ဇ သုတ်ဖြင့် ဇ အဖြစ်–သုနံဟိသု စ သုတ်ဖြင့် ဒီဃအဖြစ်များကို တားမြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပဋ္ဌေသု, ပဋ္ဌေဟိ, ပဋ္ဌာနံ"စသော ရုပ်များ မရှိနိုင်။ [အခြေပြု ရှေးဆောင်ပုဒ်ကို ဖျက်၍ ဤဆောင်ပုဒ်သစ်ကို မှတ်ရာ၏။]

[ဆောင်] **ပဋ္ဌဒီန–မတ္တံ အရဖြင့်, အ ကို အ ဟု, ထပ်ပြုမှုကြောင့်, သုနံဟိစ, သုဟိသွ၏, ဒီဃအဖြစ်, ဇအဖြစ်, တားမြစ်ကျိုး ရှိသည်။**

• • • • • • • • • • • • •

(၂၅၃) ကေဠ–တစ်ခုလည်း၊ ဒသစ–ဆယ်ခုတို့လည်း၊ ဣတိအတ္ထေ–၌၊ ဒွန္ဒသမာသေ၀ါ–ဒွန်သမာသ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဧကေန–တစ်ခုဖြင့်၊ အဓိကာ–ပိုလွန်ကုန်သော၊ ဒသ–ဆယ်ခုတို့၊ ဣတိအတ္ထေ–၌၊ တပ္ပုရိသေ၀ါ–ကိုသော် လည်းကောင်း၊ ကတေ–သော်၊ [အာကာရောဒ္ဓ လုမ်းစပ်၊] သင်္ခ်ာနေတိ–သင်္ခ်ာနေ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ၊ (ဧကာဒိတော ဒသရသင်္ခ်ာနေ သုတ်မှ လိုက်။)

ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရော ၀ါ။ ။(၃၈၃) ပရေ, သင်္ခ်ာနေ–သင်္ခ်ာဖြစ်သော၊ ဥတ္တရပဒေ–ကြောင့်၊ ဒ္ဝိဧကအဋ္ဌဣတိ–ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ–ဤ သဒ္ဒါတို့၏၊ အန္တော–အဆုံးသရသည်၊ အာကာရော ၀ါ ဟောတိ၊ အယံ–ဤ ၀ါသဒ္ဒါသည်၊ ဝဝတ္ထိတ၀ိဘာသာ–တည်း၊ [ဝဝတ္ထိတ၀ိဘာသာ၏ သတ်မှတ်ပုံကို တဒ္ဓိတ် ခန်း၌ ပြလတံ့၊] ဧကာဒသ–တစ်ဆယ့်တစ်ခုတို့၊ ဒ္ဝါဒသ, အဋ္ဌာရသ၊ သင်္ခ်ာနေတိ ကိမတ္ထံ၊ ဧကဒန္တော၊ ပေ၊ အဋ္ဌထမ္ဘော–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ [**"တစ်ချောင်းသော သွားရှိသူ၊ ရှစ်လုံးသော တိုင်ရှိသောပြာသာဒ်"**ဟု ပေး။]

(၂၅၄) ၀ါတိ ဝတ္တတေ။

ဧကာဒိတော ဒသရသင်္ခ်ာနေ။ ။(၃၈၁) သင်္ခ်ာနေ–သင်္ခ်ာပဓာနအရာ၌၊ ဧကာဒိတော–ဧက အစရှိသော၊ သင်္ခ်ာတော–သင်္ခ်ာမှ၊ ပရသ, ဒသသ–ဒသ သဒ္ဒါ၏၊ အာဒိသ–အစဖြစ်သော၊ ဒသ–ဒအက္ခရာ၏၊ ရကာရော–သည်၊ ၀ါ ဟောတိ၊ သေသံ သမံ၊ ကောရသ, ဧကာဒသ။

---

(၂၅၃) **ကေဠ၊ ပေ၊ ကတေ။** ။ဧက အစ ဒသ တိုင်အောင်သော သင်္ခ်ာသဒ္ဒါစုကို ပြခဲ့ပြီ၊ ယခုအခါ"**ကောဒသ**"စသော သင်္ခ်ာသဒ္ဒါစုကို ပြခွင့်ရောက်လာ၏၊ ထို ကောဒသ စသည်တို့ကား ဧကနှင့်ဒသစသော သဒ္ဒါ ၂ ခုကို ပေါင်းစပ်၍ တစ်သမာသ်တည်းဖြစ်အောင် သမာသ်တွဲထားသော သင်္ခ်ာများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သင့်ရာသမာသ်ကို ပြလိုရ၍ "**ကေဠ**"စသည်ကို မိန့်၏၊ ကောဒသဖြစ်အောင်"**ဧကေဠ+ဒသစ**"ဟု ဒွန်၀ါကျပြု၍ ဒွန်သမာသ်သော်လည်း တွဲနိုင်–"**ဧကေန+အဓိကာ+ဒသ**"ဟု တပ္ပုရိသ်၀ါကျပြု၍ တပ္ပုရိသ်သမာသ်သော်လည်း တွဲနိုင်သည်–ဟူလို၊ ထိုသမာသ်များ ဖြစ်ပုံကို သမာသ်ခန်း၌ လွယ်ကူစွာ နားလည်နိုင်လတံ့၊ [လိုင် ၃ မျိုးနှင့် ဆက်ဆံသော သာမညအရာ၌ နပုလ္လိင်ဖြင့် အထားများသောကြောင့် "**ကေဠ**"ဟု နပုလ္လိင်ဖြင့် ပြသည်။]

• • • • • • • • • • • • •

(၂၅၄) **ကောဒိတော၊ ပေ၊ ဧကာဒသ။** ။ရှေ့သုတ်ဖြင့် "**ဧကာဒသ**"ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဤသုတ်က ဒသ၏ ဒကို ရ ပြု၍"**ကောရသ**"ဟု ဖြစ်၏၊ ၀ါသဒ္ဒါကြောင့် ရ မပြုဘဲ"**ကောဒသ**"လည်း ရှိ၏၊"**ကောရသ ကောဒသ**"ဟု ပြီးစ၌ သင်္ခ်ာတဒ္ဓိတ်ပုဒ်

(၂၅၅) ဒွေစ–၂ ခုတို့လည်း၊ ဒသစ–တို့လည်း၊ ဝါ–နည်း၊ ဒွိဟိ+အဓိကာ+ဒသ၊ ဣတိ–ဤအနက်၌၊ ဒွိဒသဣတိ–ဒွိဒသဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ–ဤရပ်၌၊ [ဟာ၌ လုမ်းစပ်၊] ဝါတိ ဝတ္တတေ။ (သ ဆဿ ဝါ သုတ်မှ လိုက်။)

ဝိသတိ ဒသေသု ဟ ဒ္ဒိဿ တု။ ။(၃၈၀) ပရေသု, ဝိသတိ ဒသဣတိ–ဝိသတိ ဒသဟူကုန်သော၊ ဧတေသု–ဤသဒ္ဒါတို့ကြောင့်၊ ဒ္ဒိသဒ္ဒဿ–၏၊ ဟ–ဟ အပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ တုသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ တိံသာယမ္မိ–တိံသသဒ္ဒါကြောင့်လည်း၊ (ဟ–သည်၊ ဟောတိ၊) ရကာရော–ရ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ အာတ္တဗ္ဗ–အာ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ၊) ဟရသ, ဒ္ဒါဒသ–တစ်ဆယ့်နှစ်ခုတို့။

တယောစ–၃ ခုတို့လည်း၊ ဒသစ–တို့လည်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ တိဟိ+အဓိကာ+ဒသ–တစ်ဆယ်တို့တည်း၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ တေရသ–တေရသဟု ဖြစ်၏၊ ဣတ္ထ–ဤရပ်၌၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ–ဖြင့်၊ အာနဝုတိယာ–နဝုတိတိုင်အောင်သော သင်္ချာသဒ္ဒါကြောင့်၊ တိသဒ္ဒဿ–၏၊ တေအာဒေသော–တေအပြုသည်၊(ဟောတိ။)

ဖြစ်သောကြောင့် (တစ်နည်း–သမာသ်ဖြစ်သောကြောင့်) နာမ်ငဲ့ရလိမ့်ဦးမည်၊ ထို့နောက်မှ ယော စသော ဗဟုဝုစ် ဝိဘတ်များ သက်၍ **"ပဠုက္ခဲသို့ ရုပ်တွက်–ရုပ်စဉ်လေ"**ဟု ပြလိုမ်၍ **"သေသံ သမံ"**ဟု မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤသုတ်၌ သင်္ချာနေကို **"သင်္ချာပဓာန အရာ၌"**ဟု အနက်ပေးရမည်၊ **"ဧကာရသ–တစ်ဆယ့်တစ်ခုတို့သည်"**ဟု သင်္ချာအနက်=အရေအတွက်အနက်ကို ပဓာနဟောရာ၌သာ "ရ" ပြုရသည်၊ **"ဧကာဒသ–တစ်ဆယ့်တစ်ဘုံကုန်သော၊ ကာမဘူမိယော–ကာမဘုံတို့"**ဟု ရေတွက်အပ်သော သင်္ချေယျအနက် (ကာမဘုံဟူသော အနက်)ကို ပဓာနဟောရာ၌ကား "ရ" မပြုရဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

• • • • • • • • • • • • •

(၂၅၅) **ဝိသတိ၊ ပေ၊ ဟရသ,ဒ္ဒါဒသ။** ။ဒ္ဒိကို ဟပြု၍ (ဟဒသ), ရှေ့သုတ်ဖြင့် ဒကို ရပြု၍**"ဟရသ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် **"ရကာရော"**ဟု မိန့်သည်၊ ဤသုတ်၌ ဝါမြစ်သောကြောင့် ဟ မပြုဘဲ ဒွေကဒ္ဒာနမာကာရော ဝါ သုတ်ဖြင့် ဒ္ဒိ၏ ဣကို အာပြုလျှင် **"ဒ္ဒါဒသ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် **"အာတ္တဗ္ဗ"**ဟု မိန့်သည်၊ **"ဒ္ဒိတိံသ=၃၂"**ဟူရာ၌ တုသဒ္ဒါဖြင့် တိံသသဒ္ဒါကြောင့် ဒ္ဒိကို ဟပြု, တိ၌ ဒွေဘော်လာလျှင်**"ဟတ္တိံသ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် **"တုသဒ္ဒေန တိံသာယမ္မိ"**ဟု မိန့်သည်၊ ဟရသ ဒ္ဒါရသတို့နောင် ယော စသည် သက်၍ ပဠု ကဲ့သို့ပင် ရုပ်တွက် ရုပ်စဉ်ပါ။

တယောစ၊ ပေ၊ အာနဝုတိယာ။ ။**"တိဒသ"**ဟု ဖြစ်သောအခါ **"ဧကာဒိတော ဒသရသင်္ချာနေ"**သုတ်ဖြင့် ဒကို ရပြု (တိရသ), တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် တိကို တေပြု,**"တေရသ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ဒသမှစ၍ ဝိသ တိံသ စသည်ဖြင့် နဝုတိ တိုင်အောင်သော သင်္ချာသဒ္ဒါနောင်းရာ၌ တိကို တေပြု၍**"တေဝိသ–တေတ္တိံသ၊ ပေ၊တေနဝုတိ"**ဟုဖြစ်၏။

(၂၅၆) စတ္ထာရောစ–၄ ခုတို့လည်း၊ ပေါ ဣတိ ဝါ–လည်းကောင်း၊ စတုဒ္ဒသ ဣတိ–စတုဒ္ဒသ ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ အတြ–ဤရုပ်၌၊ [**"စတ္ထာဟိ ဝါ အဓိကာ ဒသ"**ကား သီဟိုဠ်မူ၌ မရှိ၊] ဂဏနေတိ, ဒသဿတိစ ဝတ္ထုတေ။

စတ္ထာပ၊ ပေ၊ နဝါ။ ။(၃၉၀) ဂဏနေ–ဂဏန်းသင်္ချာအရာ၌၊ ဒသဿ–၏၊ အာဒိမှိ–အစ၌၊ ဌိတသ–တည်သော၊ စတုဣတိ–စတု ဟူသော၊ ဧတဿ ဥပပဒဿ–ဤ အနိုးပုဒ်၏၊ တုသဒ္ဒေါ–တုသဒ္ဒါသည်၊ လောပေါ–ချေအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဥတ္တရပဒါဒိမှိ–နောက်ပုဒ်၏ အစ၌၊ ဌိတသ–သော၊ စတ္ထာပပဒဿ–စတုဟူသော အနိုးပုဒ်၏၊ စကာရဿ–စအက္ခရာ၏၊ စုစောအာဒေသာစ–စုအပြု, စော အပြုတို့သည်လည်း၊ နဝါ–အချို့အရာ၌၊ ဟောန္တိ၊ စုဒ္ဒသ, စောဒ္ဒသ,စတုဒ္ဒသ–၁၄ ခုတို့၊ အပိဂ္ဂဟဏေန–ဖြင့်၊ အနုပပဒဿာပိ–အနိုးပုဒ် မဟုတ်ပါသော်လည်း၊ ဂဏနေ–၌၊ ပဒါဒိစကာရဿ–ပုဒ်၏အစဖြစ်သော စ အက္ခရာ၏၊ လောပေါ–ကျေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ စုစော–စုအပြု, စော အပြုတို့သည်လည်းကောင်း၊ နဝါ ဟောန္တိ၊ ယထာ–ကား၊ တာလီသံ၊ ပေ၊ စတ္ထာလီသံ–ဟူသည်တည်း။ [အဓိဟာယ်မှာ ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ။]

ပဠု–ငါးခုတို့လည်း၊ ဒသစ ဣတိ အတ္ထေဝါ–၌လည်းကောင်း၊ ပဠုဟိ အဓိကာ ဒသ၊ ဣတိ အတ္ထေ ဝါ–လည်းကောင်း၊ ပဠုဒသ–ပဠုဒသ ဟု ဖြစ်၏၊ ဧတသု ဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ–ဖြင့်၊ ပဠုသဒ္ဒသ–၏၊ ဒသဝိသတိသု–ဒသသဒ္ဒါ, ဝိသတိသဒ္ဒါတို့ကြောင့်၊ ကွစိ–၌၊ ပန္နပဏ္ဏာအာဒေသာ–ပန္န အပြု, ပဏ္ဏ အပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ပန္နရသ, ပဏ္ဏရသ–တစ်ဆယ့်ငါးခုတို့။

(၂၅၇) ဆစ–၆ ခုတို့လည်း၊ ဒသစ ဣတိအတ္ထေ–ဤအနက်၌၊ [**"ဆဟိ အဓိကာ ဒသာတိ ဝါ အတ္ထေ"**ကား သီဟိုဠ်မူ၌ မပါ၊] ဆဒသဣတိ–ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣစ–၌၊ ဆဿာတိ–ဆဿ ဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝတ္ထုတေ။

ဒသေသော နိစ္စဿ။ ။(၃၇၆) ပရေ–သော၊ ဒသေ–ဒသသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဆဣတိ–ဆဟူသော၊ ဧတသ သင်္ချာသဒ္ဒသ–ဤ သင်္ချာသဒ္ဒါ၏၊ နိစ္စံ–အမြဲ၊ သော–သော အပြုသည်၊ [သီဟိုဠ်မူ၌ **"သောဣစ္စာဒေသော–သော ဟူသော အာဒေသသည်"**ဟု ရှိ၏၊] ဟောတိ။

(၂၅၈) သင်္ချာနံတိ, ဝါတိစ ဝတ္ထုတေ။

လဒရာနံ။ ။(၂၇၉) သင်္ချာနံ–သင်္ချာဖြစ်ကုန်သော၊ ဒကာရရကာရာနံ–ဒ အက္ခရာ, ရ အက္ခရာတို့၏၊ လကာရာဒေသော, ဝါ ဟောတိ၊ လဌာနံ–တို့၏၊ အဝိသေသော–မထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ–၏၊ [သုတ်၌

"**လဒရာနံ**"ဟု လင်ယ်ပြထားသော်လည်း လယ်နှင့် ဌကြီးမှာ အနက်အားဖြင့် မထူးသောကြောင့် ရုပ်ကို ဌကြီးဖြင့်ပင် ပြီးစေရမည်–ဟူလို၊ အဝိသေသော၏ အနက်ကို ရှေး ယဝမဒန သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အယံ ဝါသဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ တေန–ကြောင့်၊ သောဌသက္ကတိ–သောဌသဟူသော ပြယုဂ်၌၊ နိစ္စံ–အမြဲ လပြု၊ တေဌသ, တေရသ, စတ္တာလီသံ, စတ္တာရိသံက္ကတိ–ဟူသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဝိဘာသာ–ဝိကပ်အားဖြင့် လ ပြု၊ ဒသ, ပန္နရသာဒီသု–ဒသ, ပန္နရသ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နှ စ ဟောတိ–လ အပြု မဖြစ်သည်သာ။

(၂၅၉) သတ္တစ–ခုနစ်ခုတို့လည်း၊ ဒသစ ဣတိ အတ္ထေ–၌၊ [**"သတ္တဟိ အဓိကာ ဒသာတိ ဝါ အတ္ထေ"**ကား သိ၌ မပါ။] သတ္တရသ သတ္တဒသ–ဟု ဖြစ်၏၊ အဋ္ဌစ ဒသစ ဣတိ အတ္ထေ၊ [**"အဋ္ဌဟိ အဓိကာ ဒသာတိ ဝါ အတ္ထေ"** ကား သိ၌ မပါ။] အဋ္ဌဒသ ဣတိ–အဋ္ဌဒသ ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ–ဤရုပ်၌၊ အာတ္ထေ–အာ အဖြစ်ကို၊ ကတေ–သော်၊ (ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရော ဝါ သုတ်ဖြင့် အာပြုပြီးသော်–ဟူလို၊) ဝါတိ, ဒသတိ, ရတိ, သင်္ခ်ာနေတိစ ဝတ္တတေ။

အဋ္ဌာဒိတော စ။ ။(၃၈၂) သင်္ခ်ာနေ–သင်္ခ်ာပဓာနအရာ၌၊ အဋ္ဌာဒိတော စ–အဋ္ဌ အစရှိသော သင်္ခ်ာသဒ္ဒါတို့မှလည်း၊ (ပရသ) ဒသသဒ္ဒသ ဒကာရသ ရကာရော ဝါ ဟောတိ၊ အဋ္ဌာရသ, အဋ္ဌာဒသ–တစ်ဆယ့်ရှစ်ခုတို့၊ အဋ္ဌာဒိတောတိ ကိ၊ စတုဒ္ဒသ–၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ [တဒ္ဓိတ်၌ လာဦးလတ့်။]

ပဌ အစ အဋ္ဌာရသ တိုင်အောင်
သင်္ခ်ာသဒ္ဒါများ ပြီး၏။

ဝါသဒ္ဒေါ။ ။ဝါသဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် "**သောဌသ**"ပြယုဂ်၌ နိစ္စဝိဓိ ဖြစ်၍ ဒ ကို အမြဲ ဌ ပြု၊ တစ်ဆယ့်သုံးခုဟော သင်္ခ်ာ၌ကား အနိစ္စဝိဓိဖြစ်၍ ရ ကို ဌ ပြုလျက် "**တေဌသ**"ဟုလည်းကောင်း, ဌ မပြုဘဲ"**တေရသ**"ဟုလည်းကောင်း ရုပ် ၂ မျိုး ရှိ၏၊ [တေရသ ရုပ်ပြီးပုံကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ၊ တေရသ ဖြစ်ပြီးမှ ရ ကို ဌ ပြုရမည်။] ဂဏနေ ဒသသ စသော သုတ်၌ လာလတ့်အတိုင်း "**စတ္တာလီသံ**"ဟုလည်းကောင်း, ရကို လင်ယ်ပြု၍ "**စတ္တာလီသံ**"ဟုလည်းကောင်း အနိစ္စဝိဓိ ဖြစ်၏၊ "**ဒသ–တစ်ဆယ်တို့၊ ဧကာဒသ–တစ်ဆယ့်တစ်တို့**"ဟူသော ပြယုဂ်တို့၌ ဒကို ဌ မပြုရ၊ ပန္နရသ၌ ရကိုလည်းကောင်း, အာဒိဖြင့်ယူရသော "**သတ္တရသ**"၌ ရကိုလည်းကောင်း ဌ မပြုရ၊ အနိစ္စဝိဓိရုပ်များ ဖြစ်သည်။ [တဒ္ဓိတ်ခန်း၌ ဂါထာနှင့်တကွ လာဦးလတ့်။]

• • • • • • • • • • • • •

ကတိသဒ္ဒါ–ကတိသဒ္ဒါသည်၊ ဗဟုဝစနန္တောဝ–ဗဟုဝစနန္တသာ၊ ကတိ+ယောဏ္ဍတိ–**"ကတိ+ယော"**ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဏ္ဍ–ဏ္ဍာရုပ်၌၊ နိစ္စံ, ယောလောပေါ၊ [သီဟိုဠ်မှ၌**"ယောလောပါဒိ ဟောတိ"**ဟု ရှိ၏၊ ယောကို ချေရုံတွင်မက, ယောသုကတနိကာရလောပေသု ဒီဃ သုတ်ဖြင့် ဒီဃလည်း ပြုမည်–ဟူလို၊] ရဿတ္တံ–ရဿအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ကတိ–အဘယ်မျှ တို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တိ–တည်ကုန်သနည်း၊ ကတိ–တို့ကို၊ ပဿသိ–မြင်သနည်း၊ ကတိဟိ,ကတိဘိ၊ ကတိနံ၊ ကတိဟိ, ကတိဘိ၊ ကတိနံ၊ ကတိသု၊...အလိင်နာမ်–သည်၊ (နိဋ္ဌိတံ။)

(၂၆၀) အထ–အလိင်နာမ်တို့၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယန္တာ–ဝိဘတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ၊ ပန–ဆက်၊ တေသံ–ထိုသဒ္ဒါတို့၏၊ အလိင်္ဂတ္တာ–အလိင်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိပါတတ္တာစ–နိပါတ်တို့၏

ကတိသဒ္ဒါ။ ။ဗဟုဝုစ်ချည်းဖြစ်၍ ဗဟုဝုစ်ရုပ်စဉ်ရသည်၊ **"ကတိ+ယော"**၌ ဏ္ဍကို စျမှည့်,ယပတောစ ယောနံလောပေါဖြင့် ယောကို ချေ,ဏ္ဍကို ဒီဃပြု၊ ထို့နောက် ကွစာဒိ မဇ္ဈေတ္တရာနံ ဒီဃရဿာ ပစ္စယေသုစသုတ်ဖြင့် ဏ္ဍကို ဏ္ဍရဿပြု၍**"ကတိ"**ဟု ပြီး၏၊ ကတိဟိ စသည်၌ကား သုနံဟိသုစသုတ်၌ စသဒ္ဒါက တားမြစ်သောကြောင့် ဒီဃ မပြုဘဲ ပြီး၏၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌**"ကတိနံ"**အရာဝယ် နတစ်လုံးလာ၍**"ကတိနွံ"**ဟု ရှိ၏။]

အလိင်နာမ်။ ။မြန်မာမှုနှင့် သီဟိုဠ်မှု စာကိုယ်များ၌ **"အလိင်သဗ္ဗနာမ်"**ဟု အပြီးသတ် နိဂုံးစကား ရှိ၏၊ ဋီကာ၌ကား **"အလိင်နာမ်"**ဟုသာ ရှိ၏၊ သဗ္ဗနာမ်အစ၌ **"သတ္တဝိသတိ သဗ္ဗနာမာနိ"**ဟု သဗ္ဗနာမ်သရုပ်ကို (တုမှ အမှ တိုင်အောင်) ၂၇ သာ ပြခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း, ပဋ္ဌ စသည်တို့၌ သဗ္ဗနာမ်အစီအရင် မပါဝင်သောကြောင့် လည်းကောင်း**"အလိင်နာမ်"**ဟု ရှိသော ဋီကာပါဠိသံ သင့်မြတ်ဖွယ် ရှိသည်။

(၂၆၀) **ဝိဘတ္တိ ပစ္စယန္တာ ဝုစ္စန္တေ။** ။ တော အစရှိသော ပစ္စည်းများသည် သ္မာဝိဘတ် ဟိဝိဘတ် သ္မိံဝိဘတ် စသည်တို့၏ **"မှ–၌"**စသောအနက်ကို ဟောကြ၏၊ ဤသို့ ဝိဘတ်အနက်များကို ဟောသောကြောင့်လည်းကောင်း, တွာဒယောသုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်အမည် မှည့်ထားသောကြောင့်လည်းကောင်း **"ဝိဘတ္တိပစ္စယ"**ဟု ခေါ်သည်၊ [ဝိဘတ္တိဘူတာ–ဝိဘတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပစ္စယာ–ပစ္စည်းတို့တည်း၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာ–တို့။]

တေသဲ ပနာလိင်္ဂတ္တာ နိပါတတ္တါစ၊ ပေ၊ ရူပံ။ ။ထို ဝိဘတ္တိပစ္စယန္တတို့သည် ဏ္ဍတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်ကြောင့် ရုပ်အထူး မရှိကြသဖြင့် **"အလိင်"**တို့ချည်းသာတည်း၊ ဝိဘတ်နက်အမျိုးမျိုး–ကေဝုစ် ဗဟုဝုစ်အမျိုးမျိုးကို ဟောရစေကာမူ **"ပုရိသတော"** စသည်ဖြင့် ရုပ်နေတစ်မျိုးတည်းသာ ရှိသောကြောင့် နိပါတ်ပုဒ်များတွင်လည်း ပါဝင်ကြ၏၊ **"လိင် ၃ ပါး ဝုစ် ၂ ပါး၌ ရုပ်သွားတစ်မျိုးတည်းသာ ရှိကြသည်"**ဟူလို။

အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တိလိင်္ဂ-လိင်သုံးပါးခ်ဋ္ဌလည်းကောင်း၊ ဝစနဒွယေစ-ဝုစ် ၂ ပါးလုံးခ်ဋ္ဌလည်းကောင်း၊ ရူပ်-သည်၊ သမာနံ-တူ၏၊ ပုရိသသ္မာ-မှ၊ ဣတိ အတ္ထော၀ါ-ဤ ဧကဝုစ်အနက်ခ်ဋ္ဌလည်းကောင်း၊ ပုရိသေဟိ-တို့မှ၊ ဣတိအတ္ထော၀ါ-ဤ ဗဟုဝုစ်အနက်ခ်ဋ္ဌသော်လည်းကောင်း၊ [**"တော ပစ္စယော ဟောတိ"**ခ်ဋ္ဌစပ်။]

ကွစိတော ပဋ္ဌမျတ္ထေ။ ။(၃၄၈) ပဋ္ဌမျတ္ထေ-ခ်ဋ္ဌ၊ သဗ္ဗသ္မာ-အလုံးစုံသော၊ သုဒ္ဓနာမတော-သုဒ္ဓနာမ်လည်းဖြစ်သော၊ သဗ္ဗနာမတောစ-သဗ္ဗနာမ်လည်းဖြစ်သော၊ လိင်္ဂမှာ-လိင်မှ(နောက်ခ်ဋ္ဌ၊) ကွစိ, တောပစ္စယော ဟောတိ။

(၂၆၁) **တွာဒယော ဝိဘတ္တိသညာယော။** ။ဒါနိ ပရိယန္တာနံ-ဒါနိပစ္စည်းအဆုံးရှိကုန်သော၊ ယေသံ ပစ္စယာနံ-အကြောင် ပစ္စည်းတို့၏၊ တော-တောဟူသော၊ အာဒိ-အစသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တေ ပစ္စယာ-တို့သည်၊ တွာဒယော-တွာဒိတို့ မည်သည်၊ ဟောန္တိ၊ တေ ပစ္စယာ-တို့သည်၊ [အချို့စာ၌ **"တွာဒယော ပစ္စယာ"**ဟု ရှိ၏၊ **"တွာဒယော-တော အစရှိကုန်သော၊ ပစ္စယာ-တို့သည်"**ဟု ပေး၊] ဝိဘတ္တိသညာ-ဝိဘတ်အမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ တဒန္တာနံပိ-ထို ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့၏လည်း၊ ဝိဘတ္တျန္တတ္တာ-ဝိဘတ်အဆုံးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဒတ္တံ-ပုဒ်၏ အဖြစ်သည်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီးသည်၊ ဟောတိ၊ ပုရိသတော-ပုရိသတော ဟု ဖြစ်၏။

ပုရိသသ္မာ, ပုရိသေဟိ၀ါ အတ္ထေ။ ။ဤပုဒ်တို့သည် **"ပုရိသတော"**၏ အနက်ကို ပြသော စကားတည်း၊ [ဝိဂြိုဟ်လုပ်ပြသည်ဟု မမှတ်လင့်၊ **"ယောကျ်ားမှ"**ဟု ဧကဝုစ်နက်လည်း ပေးနိုင်, **"ယောကျ်ားတို့မှ"**ဟု ဗဟုဝုစ်နက်လည်း ပေးနိုင်၏-ဟူလို။]

သုဒ္ဓနာမတော သဗ္ဗနာမတော။ ။သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်းဝင် နာမ်စုမှ တခြားသော ပုရိသာဒိဂိုဏ်း စသည်ခ်ဋ္ဌဝင်သော နာမ်စုကို **"သုဒ္ဓနာမ်"**ဟု ခေါ်၏၊ သုဒ္ဓ=(အားလုံးအနက်ကို မဟော) မိမိဆိုင်ရာ အနက်သက်သက်ကိုသာ ဟောသော+နာမ=နာမ်၊ ထို ပုရိသစသော သုဒ္ဓနာမ် နောက်ခ်ဋ္ဌလည်းကောင်း, သဗ္ဗစသော သဗ္ဗနာမ် နောက်ခ်ဋ္ဌလည်းကောင်း ဤ ဝိဘတ္တိပဒုည်းများ သက်ကြသည်။ [ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု)။]

(၂၆၁) **တောနေ တဒန္တာနမ်ပိ၊ လေ၊သိဒ္ဓံ။** ။ထိုသို့ ဝိဘတ်အမည်မှည့်ခြင်းကြောင့် ထိုပစ္စည်းများဆုံးသော "ပုရိသတော"စသော သဒ္ဒါများလည်း ဝိဘတ်အဆုံးရှိရာ ရောက်၏၊ ထိုသို့ ဝိဘတ်အဆုံးရှိမှလည်း "ဝိဘတ္တျန္တ+ပဒ"ဟူသော စကားအရ "ပဒ"ဟူသော အခေါ်အဝေါ် (အမည်)ပြီးနိုင်သည်၊ [**"ဝိဘတ္တျန္တပဒတ္တံ"**ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏၊ တော အာဒိပစ္စယန္တာနံပိ "ဝိဘတ္တျန္တ ပဒ"တိ ကတ္တာ ပဒ၀ေါဟာရော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ ဟူသော ဋီကာနှင့်ကား"ဝိဘတ္တျန္တတ္တာ ပဒတ္တံ"ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ ညီ၏။]

ဧဝံ–တူ၊ ရာဇေတောဝါ–မှလည်းကောင်း,တို့မှလည်းကောင်း၊ [ဤသို့ ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂ နက်ချည်း နှောက်၌ ပေးပါ။] **"ယုတ္တိ–အသင့်"**ဟု ပေး၊ စ–ဆက်၊ ဒေဋ္ဌ–ဤ ဟတ္ထိတော, သဗ္ဗညုတော စသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ကွစာဒိမဏ္ဍူတ္ထရာနံ ဒီဃရဿာပစ္စယေသုစာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ တောပစ္စယေ–ကြောင့်၊ ရဿတ္တံ–ရဿအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ပေ၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

သဗ္ဗနာမတော–သဗ္ဗနာမ်မှ နှောက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ–ကား၊) သဗ္ဗသ္မာ–မှ၊ ဣတိအတ္ထောဝါ–ဤ ဧကဝုစ်အနုက်၌သော်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေဟိ–တို့မှ၊ ဣတိ အတ္ထောဝါ–၌သော်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗတော–ဟု ဖြစ်၏၊ ဧဝံ-တူ၊ ယတော-အကြင်မှ, အကြင်တို့မှ၊ (နှောက်လည်း ၂ နက်ပေး၊) ပေ၊ အမုတော–ထိုမှ,ထိုတို့မှ။

(၂၆၂) ကိသတိ, ကု ဣတိစ ဝတ္တတေ။

တြတောထေသု စ။ ။(၂၃၀) ပရေသု, တြတောထဣတိ–ဟူကုန်သော၊ ဧတေသု–ဤပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ပေ၊ ကသ္မာ–အဘယ်မှ၊ ဣတိဝါ–၌သော်လည်းကောင်း၊ ကေဟိ–တို့မှ၊ ဣတိဝါ–၌သော်လည်းကောင်း၊ ကုတော–ကုတော ဟု ဖြစ်၏။

(၂၆၃) တောထေသူတိ ' ဝတ္တတေ။

သဗ္ဗသေတသာကာရော ဝါ။ ။(၁၂၃) [ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ။] ဧတသ္မာ–ဤမှ၊ ဣတိဝါ–လည်းကောင်း၊ ဧတေဟိ–တို့မှ၊ ဣတိဝါ–လည်းကောင်း၊ အတော–အတော ဟု ဖြစ်၏၊ [ဧတသ္မာ, ဧတော ဝါ ဟု ပါ၌ပျက်တတ်၏၊ **"ဧတသ္မာ, ဧတေဟိတိ ဝါ"**ဟု ရှိရမည်။]

(၂၆၄) သဗ္ဗသာတိ ဧတသဒ္ဒတိစ ဝတ္တတေ။

ဧတောထေသု စ။ ။(၂၃၃) ပေ၊ ဒ္ဝိတ္တံ၊ ဧတ္ထော–ဤမှ, ဤတို့မှ၊ [ဤသုတ်ကို နျာသက ပယ်ထား၏၊ ရူပသိဒ္ဓိက မပယ်လိုသောကြောင့် ထည့်ထားသည်၊ အကျယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

ဧဝံ ရာဇေတော။ ။ဧဝံဖြင့် **"ရာဇသ္မာ, ရာဇူဟိ"**ဟု ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂ နှုတ် ရကြောင်းကို ညွှန်ပြသည်၊ ပုရိသတောမှစ၍ အာယုတောဣစ္စာဒိတိုင်အောင် သုဒ္ဓနာမ် များနောင် တောပစ္စည်း သက်ပုံတည်း၊ **"သဗ္ဗတော မှစ၍ အမုတော"**တိုင်အောင် သဗ္ဗနာမ်နောင် တောပစ္စည်း သက်ပုံတည်း၊ **"ဟတ္ထိ, သဗ္ဗညု, ကညာ, ဣတ္ထိ–ဘိက္ခုနီ–ဧမ္မု"**ဟု ဒီဃဖြင့် ရုပ်တည်၊ (ဟတ္ထိတော)စသည် ဖြစ်သောအခါ ကွစာဒိ မဏ္ဍူတ္ထရာနံ သုတ်ဖြင့် **"အာ–ဤ–ဥ"**တို့ကို ရဿပြု၊ ပုဗ္ဗစသည်၌လည်း ဣတ္ထိလိင် ဖြစ်လျှင် အာကို ရဿပြု, ပုံ–နပုံဖြစ်လျှင် ပြုဖွယ်မလို။

(၂၆၅) သဗ္ဗသဿတိ ဝတ္ထုတော။

ဣမသိ ထဝါနိဟတော ဧသေ စ။ ။(၂၃၄) ပေ၊ ဣမသ္မာ-ဤမှ၊ ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ဣတော-ဣတော ဟု ဖြစ်၏၊ [ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ ရှေးနည်းအတိုင်း သိလောက်၍ မပြဟန် တူသည်။]

ကွစ်တောတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ကွစ်တောဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ အာဒိပ္ပဘုတိဟိ-အာဒိ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ(နောက်၌၊) သတ္တမီယတ္ထေ-သတ္တမီဝိဘတ်၏ အနက်၌လည်းကောင်း၊ အနိစ္စာဒိဟိ-အနိစ္စအစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ (နောက်၌၊) တတိယတ္ထေစ-တတိယာဝိဘတ်၏ အနက်၌လည်းကောင်း၊ တော-သည်၊ (ဟောတိ၊) ယထာ-ကား၊ အာဒိမှိတိ အတ္ထေ-အာဒိမှိဟူသော အနက်၌၊ အာဒိတော-ဟု ဖြစ်၏၊ (အာဒိတော-အစ၌၊) မဇ္ဈတော-အလယ်၌၊ ဧကတော-တစ်ဖက်၌၊ ပုရ-ရှေ့၊ ပစ္ဆာ-နောက်၊ [အာကို ရဿပြု၊] ပဿ-နံပါး(နံဘေး၊) ပိဋ္ဌ-နောက်ကျော၊ ပါဒ-ခြေ၊ သီသ-ဦးခေါင်း၊ အဂ္ဂ-အဖျား၊ မူလ-အရင်း၊ ပရတော-ထိုမှာဖက်၌၊ [ဋီကာ၌ **"ဥပရိတော-အထက်၌"** ဟု ဖွင့်၏, ဆင်ခြင်၊] ဣစ္စာဒယော-ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤအာဒိတော အတူတည်း။

တတိယတ္ထေ-တတိယာဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ (ယထာ-ကား၊) အနိစ္စေန-အနိစ္စအားဖြင့်၊ အနိစ္စတော-အနိစ္စအားဖြင့်၊ သမ္မသတိ-သုံးသပ်၏၊ [အနိစ္စေနကား အနိစ္စတောဏ် အနက်ကို ဖွင့်ပြသောပုဒ်တည်း၊] ဒုက္ခတော-ဒုက္ခအားဖြင့်၊ ရောဂတော-ရောဂါအားဖြင့်၊ သလ္လတော-မြားငြောင့်နှင့် တူသောအားဖြင့်၊ [တချို့စာ၌ **"ဂဏ္ဍတော-အိုင်းအမာအားဖြင့်"** ဟု ရှိ၏၊] (သမ္မသတိ-သုံးသပ်၏၊) ဣစ္စာဒယော-ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

(၂၆၆) အတ္ထေတိ, ကွစိတိ ဝတ္ထုတော။

တြထသတ္တမီယာ သဗ္ဗနာမေဟိ။ ။(၂၄၉) ပေ၊ သဗ္ဗသ္မိံ-၌၊ ဣတိဝါ-၌သော်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေသု-တို့၌၊ ဣတိဝါ-၌သော်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗတြ, သဗ္ဗတ္ထ-ဟု ဖြစ်၏၊ [**"သဗ္ဗသ္မိံ, သဗ္ဗေသုဝါတိ"** ဟု ပါ၌မှန် ရှိစေ၊] ဧဝံ-တူ၊

---

(၂၆၅) **ကွစိတောတိ ယောဂဝိဘာဂေန။** ။ပဋ္ဌမျတ္တေကို ဖြုတ်၍ **"ကွစိတော"** ဟု ဒွိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂ လုပ်လျှင် ပဋ္ဌမိမှတစ်ပါး အခြား အနက်များ၌လည်း တောပစ္စည်း သက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် **"အာဒိတော"**စသော ပြယုဂ်ဝယ် သတ္တမီဝိဘတ်၏ အနက်၌ တောပစ္စည်းသက်၍, **"အနိစ္စတော"**စသော ပြယုဂ်ဝယ် တတိယာဝိဘတ်၏ ဝိသေသနအနက်၌ တောပစ္စည်း သက်သည်၊ [အခြားအနက်များ၌လည်း တောပစ္စည်း သက်နိုင်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ယတြ,ယတ္ထ–အကြောင်ခ်ဋ်၊ တတြ,တတ္ထ–ထိုခ်ဋ်၊ ဣတရတြ, ဣတရတ္ထ–ဆိုအပ်ပြီးမှ တစ်ပါး တခြားခ်ဋ်၊ အညတြ,အညတ္ထ–ဆိုအပ်ပြီးမှ တစ်ပါးသောအနက်ခ်ဋ်၊ ဥဘယတြ,ဥဘယတ္ထ–၂ ပါးစုံခ်ဋ်၊ ပရတြ, ပရတ္ထ–တစ်ပါးတခြားခ်ဋ်၊ ကုတြ, ကုတ္ထ–အဘယ်ခ်ဋ်၊ တြတောထေသု စာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ကုတ္ထံ–ကုပြု၊ ကိသ က ဝေစာတိ သုတ္တေ–ခ်ဋ်၊ စသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ ကာဒေသေ–ကပြုလတ်သော်၊ (ကတြ) ကတ္ထ–ဟု ဖြစ်၏၊ အမုတြ, အမုတ္ထ–ထိုခ်ဋ်။

(၂၆၇) သဗ္ဗသေတသာကာရောတိ–သုတ်သည်၊ ဝတ္ထတေ။

တြ နိစ္စံ။ ။(၂၃၂) ပရေ, တြ–ကြောင့်၊ ပေ၊ အတြ–ဤခ်ဋ်၊ သဗ္ဗသေတသာကာရော ဝါတိ–သုတ်ဖြင့်၊ အတ္ထံ–(အ)ပြု၊ ဧတောထေသု စာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ ဧကာရော–ဧပြု၊ အတ္ထ, ဧတ္ထ–ဤခ်ဋ်။

(၂၆၈) ကွစိတိ–သည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထေတိ, သတ္တမိယာတိစ–သည်လည်းကောင်း၊ အဓိကာရော–တည်း၊ သဗ္ဗသ္မိं–ခ်ဋ်၊ ဣတိအတ္ထေ–ခ်ဋ်၊ (ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိနိုင်သည်သာ။)

သဗ္ဗတော ဓိ။ ။(၂၅၀) ပေ၊ သဗ္ဗဓိ–အလုံးစုံခ်ဋ်။

(၂၆၉) **ကိသ္မာ ဝေါ။** ။(၂၅၀) ပေ၊ [**"ကိသ္မာတိ နိဂ္ဂဟီတလောပံ ကတ္တာ ဝုတ္တံ"**ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ, ကိံခ်ဋ် နိဂ္ဂဟီတ် ချေ။]

(၂၇၀) **ကိသ က ဝေစ။** ။(၂၂၇) ပရေ, ဝပစ္စယေ–ကြောင့်၊ ကိံဣတိ–ကိံဟူသော၊ ဘေသ–ဤသဒ္ဒါ၏၊ ကသဒ္ဒေါ–ကသဒ္ဒါဟူသော၊ အာဒေသော–သည်၊ ဟောတိ၊ စဂ္ဂဟဏေန–ဖြင့်၊ ထဟမာဒိအဝပစ္စယေပိ–ထ,ဟံအစရှိသော ဝပစ္စည်းမှ တခြားပစ္စည်းနှောင်းရာခ်ဋ်လည်း၊ (က–ကအပြုသည်၊ ဟောတိ၊) တေသု ဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ–ဖြင့်၊ ဝမှိ–ဝပစ္စည်းကြောင့်၊ ကကာရေ–ကအကွယ်ရာခ်ဋ်၊

---

(၂၆၆) **ကိသ က၊ ပေ၊ ကာဒေသေ–ကတြ, ကတ္ထ။** ။**"ကာဒေသော"**ဟု စာအများ ရှိ၏၊ နောက်အတွက် စီရင်ရာခ်ဋ် သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် ထားလေ့ရှိသောကြောင့် **"ကာဒေသေ"**ဟု ရိုးရှင်း ကောင်းမည်၊ နောက်ခ်ဋ်လည်း ကာဒေသောချည်း ရှိ၏၊ ဩဒိဟိုင်ဋ္ဌမှ **"ကတြ"**ဟု မပါ၊ ကိသ ကဝေစသုတ်ခ်ဋ် စဖြင့်လည်း ထပစ္စည်းကစ၍ ပြုလတ်ဖြစ်ရကား **"တြပစ္စည်း နှောင်းရာခ်ဋ် က မပြု"**ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့် **"ကတြ"** မပါခြင်းသာ ကောင်း၏။]

• • • • • • • • • • • • •

(၂၇၀) **စဂ္ဂဟဏေန၊ ပေ၊ အဝပစ္စယေပိ။** ။ ဝေစခ်ဋ် စဖြင့် ဝပစ္စည်းမှတစ်ပါး အခြားသော ထ ဟံစသော ပစ္စည်းနှောင်းရာခ်ဋ်လည်း ကိံကို ကပြုသေး၏၊ [ထံဟမာဒိ ဟု တချို့စာ ရှိ၏၊ တြထသတ္တမီယာစသော သုတ်မှစ၍ ယူသင့်ရာ ပစ္စည်းများကို

အကာရဿ-အက္ခရာ၏၊ လောပေါစ-ကျေခြင်းသည်လည်း၊ (ဟောတိ၊) [ရူပသိဒ္ဓိအလို-အစဋ္ဌ ဗျည်းရှိသော ပစ္စည်းနှောင်းရာဋ္ဌ သရလောပေါဖြင့် မချေနိုင်သောကြောင့် တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ချေသည်၊] တွံ-သည်၊ ကွ-သို့၊ ဂတော-သွားသည်၊ အသိ-ဖြစ်သနည်း၊

(၂၇၁) ကိသ္မာတိ ဝတ္တေ။

ဟိ'ဟံဟိဠ္ဠနံ။ ။(၂၇၂) ပေ။

(၂၇၂) ကိဿာတိ ဝတ္တေ၊ (ကိ'သ္မာဟု အချို့စာပျက်လျက် ရှိ၏။)

ကုဟိ'ဟံသု စ။ ။(၂၂၈) ပေ၊စဋ္ဌဟဏေန-ဖြင့်၊ ဟိဠ္ဠနံဒါစနံ ဣစ္စာဒီသုပိ-ဟိဠ္ဠနံ ဒါစနံ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကြောင့်လည်း၊ (ကိမိစ္စေတဿ ကု ဟောတိ၊) ကိသ္မိ'-အဘယ်ဌာ၊ ဣတိ-ဤအနက်ဌာ၊ ကုဟိ'၊ ပေ၊ ကဟံ-ဟု ဖြစ်၏၊ ကာဒေသော-က ပြု။

(၂၇၃) ဟိ'ဟဠ္ဠိ ဝတ္တေ။

တမှာ စ။ ။(၂၇၃) သတ္တမျတ္ထေ, တဣတိ-တဟူသော ၊ တေသ္မာ သဗ္ဗနာမတောစ-ဤ သဗ္ဗနာမ်မှ(နောက်ဌာ)လည်း၊ ဟိ'ဟံပစ္စယာ, ကွစိ,ဟောဠ္ဠိ၊ တသ္မိ'-ထိုဌာ၊ ဣတိ-ဤအနက်ဌာ၊ တဟိ' တဟံ-ဟု ဖြစ်၏။ [သုတ်ဌာ"**တမှာစ**" နှင့်ညီအောင် ဝုတ္တိဌာလည်း"**တဣစ္စေတသ္မာစ**"ဟု စသဒ္ဒါရှိစေ၊ ထိုစဖြင့် ကိသ္မာ ဝေါသုတ်မှ ဟိ'ဟံဟိဠ္ဠနံသုတ်သို့ လိုက်လာသော ကိသ္မာကို ပေါင်းသည်။]

(၂၇၄) **ဣမသ္မာ ဟာဓ စ။** ။(၂၂၄) သတ္တမျတ္ထေ, ဣမသဒ္ဒတော-မှ (နောက်ဌာ၊) ပေ၊ ဣမသိ ထံတျာဒိနာ-ဣမသိ ထံ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဣကာရော-ဣပြု၊ ဣမသ္မိ'-ဤဌာ၊ ဣတိ-ဤအနက်ဌာ၊ ဣဟ ဣဓ-ဟု ဖြစ်၏။

ပြလိုသောကြောင့် "**ထဟာမာဒိ**"ဟု ရှိသောမူသာ ကောင်း၏၊ သီဟိုဠ်မူဌာကား "**ထဟံ ဒါထမာဒိအဝပစ္စယေပိ**"ဟု ရှိ၏၊ ထမာဒိကို "**ထံ+အာဒိ**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အာဒိဖြင့် ကရဟိ ပုံစံအတွက် ရဟိ ပစ္စည်းကို ယူ။]

(၂၇၂) **စဋ္ဌဟဏေ၊ ပေ၊ ကာဒေသော။** ။ဒါစနမိစ္စာဒီသုဌာ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ဒါပစ္စည်းကို ယူ၊"**ကုဒါ**"ဟုဖြစ်၏၊ သဒ္ဒနီတိဌာ ဟိဠ္ဠိပစ္စည်းလည်း ရှိ၏၊ ထိုအလို ဟိဠ္ဠိပစ္စည်းကိုပါ အာဒိဖြင့် ယူ၊ "**ကုဟိဠ္ဠိ ဘဝေ-တစ်စုံတစ်ရာသော ဘဝဌာ**" စသည်တည်း၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်ဌာ "**ကုဟိ'ဓိ**"ကို ဓိ နိပါတ်အဆုံးရှိသော ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း, "**ကုဟိဠ္ဠနံ**"ဌာ စနံနိပါတ်ဟုလည်းကောင်း မိန့်၏၊] ကဟံဌာ ရှေ့သုတ်ဖြင့် ဟံပစ္စည်း သက်ပြီးနောက် ကိသ က ဝေစသုတ်ဌာ စသဒ္ဒါဖြင့် ကိ'ကို ကပြု၊ ထို့ကြောင့် "**ကဟံ-ကာဒေသော**"ဟု မိန့်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၂၇၅) ယတော ဟိ။ ။(၂၅၅) [လွယ်ပြီ။]

(၂၇၆) **ကာလေတိ**–ကာလေဟူသော၊ **အယ်**–ဤသုတ်သည်၊ **အဓိကာရော**–တည်း၊ ကသ္မိं ကာလေ–အဘယ်အခါ၌၊ ဣတိအတ္ထော–၌၊ [နောက်၌ "**ကဒါ**"ကို လုမ်းစပ်။]

ကိံ သဗ္ဗ၊ ပေ၊ ဒါဒါစနံ။ ။(၂၅၇) သတ္တမျတ္ထော–၌၊ ကာလေ–၌၊ ကွစိ–၌၊ ကိံ သဗ္ဗအညေကယဣတိ–ကိံ၊ ပေ၊ ယ ဟူဂ္ဂုန်သော၊ ဧတေဟိ သဗ္ဗနာမေဟိ–ဤသဗ္ဗနာမ်တို့မှ(နောက်၌၊) ဒါပစ္စယော ဟောတိ၊ ကုဣတ္ထေတသ္မာ–ကုဟူသော ဤသဒ္ဒါမှ (နောက်၌ကား၊) ဒါစနဉ္စ–ဒါစနံ ပစ္စည်းလည်း သက်၊ ကိသ က ဝေစာတိ သုတ္တေ–၌၊ စသဒ္ဒေန ကာဒေသော၊ ကဒါ-ကဒါ ဟု ဖြစ်၏။

(၂၇၇) **သဗ္ဗသ သော ဒါမှိ ဝါ။** ။(၂၆၀) ပရေ ဒါပစ္စယေ, သဗ္ဗဣတိ–သဗ္ဗဟူသော၊ ဧတသ သဒ္ဒသ–ဤသဒ္ဒါ၏၊ သ သဒ္ဒါဒေသော–သ အပြု သည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ သဗ္ဗသ္မိं ကာလေ-အလုံးစုံသောအခါ၌၊ ဣတိ-ဤအနက် ၌၊ သဒါ သဗ္ဗဒါ-ဟု ဖြစ်၏၊ ဧဝံ–တူ၊ ["**အညသ္မိं ကာလေ**"ဟု အနက် ဖွင့်ပုံ တူသည်ကို"**ဧဝံ**"ဟု ဆိုသည်၊] အညဒါ-သည်ပြင်အခါ၌၊ ဧကဒါ-တစ်ခုသော အခါ၌၊ ယဒါ-၌၊ ကသ္မိं ကာလေ-အဘယ်အခါ၌၊ ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ကုဒါစနံ-ဟု ဖြစ်၏၊ ကုဟိံ ဟံသုစာတိသုတ္တေ-၌၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ကုတ္တံ-ကုပြု၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ကုဟိတိ နိပါတနေန-ကုဟိဟူသော နိပါတနဖြင့်၊(ကုတ္တံ-ကုပြု။)

---

(၂၇၆) **ကိံ သဗ္ဗည၊ ပေ၊ ယကုဟိ။** ။ကိံဟု ပထမဆိုပြီးလျှက် ကိံမှဖြစ်သော ကုကို ဆိုပြန်ခြင်းသည် "**ကုသဒ္ဒါ၏ နိပါတန ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း, ကုနောင်သာ ဒါစနံပစ္စည်း သက်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း**" ပြရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ကု၏ နိပါတနဖြစ်ပုံမှာ နောက်သုတ်အဖွင့်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

(၂၇၇) **ကသ္မိं ကာလေတိ၊ ပေ၊ ကုဟိတိ နိပါတနေနဝါ။** ။ကုဒါစနံကို ကိံ တည်, ဒါစနံသက်, ကုဟိံဟံသုစသုတ်၌ စဖြင့် ကိံကို ကပြု၊ တစ်နည်း–ကိံသဗ္ဗညေ က ယကုဟိ ဒါဒါစနံသုတ်၌ "**ကုဟိ**"ဟူသော နိပါတနဖြင့် ကိံကို ကုပြု၊ ဤသို့ ကုပြုဖို့ရန် ၂ နည်းရှိရကား "**ကုဟိတိ နိပါတနေနဝါ**"ဟု မိန့်သည်၊ [ရုပ်မပြီးနိုင်သော တာဝန်တစ်ခုကို ဝန်ကျစေနိုင်သော သုတ်ကိုဖြစ်စေ, သုတ်၌ပါသော စကားကိုဖြစ်စေ နိပါတနဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကိံသဗ္ဗညေစသော သုတ်လာ "**ကုဟိ**"ကိုလည်း နိပါတနဟု ခေါ်ရသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား–"**ကုဟိ**"ဟူသော စကား၌ ကုသဒ္ဒါကို ရှင်ကစ္စည်းဆရာ ကိုယ်တိုင် မိန့်ဆို၏၊ ထိုဆရာ၏ စကားသည်ပင် (ပါဠိတော်စကား ကဲ့သို့) ထိုကျမ်း၌လာသော သဒ္ဒါအတွက် ရုပ်ပြီးစေနိုင်သော စကားတစ်ရပ်ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုသည်၊ "**ကုဟိတိ**" အရာဝယ် "**ကုဣတိ**"ဟုလည်း ပါ၌ရှိ၏။

(၂၇၈) ဒါတိ ဝတ္တတေ။

တမှာ ဒါနိစ။ ။(၂၇၈) ကာလေ သတ္တမျတ္ထေ တက္ကတိ ဧတသ္မာ သဗ္ဗနာမတော, ဒါနိဒါပစ္စယာ, ကွစိ, ဟောန္တိ၊ တသ္မိံ ကာလေ-ထိုအခါ၌၊ တဒါနိ, တဒါ-ထိုအခါ၌။

(၂၇၉) **ဣမသ္မာ ရဟိဝုနာစ်**။ ။(၂၇၉) [လွယ်ပြီ။]

(၂၈၀) သဗ္ဗသာတိ ဣမသာတိစ ဝတ္တတေ။

ဧတရဟိမိ။ ။(၂၃၆) [“**ဧတရဟိမိစ**”ဟု တချို့စာဝယ် စပါသည်ကား အပိုး] ပရေ, ရဟိမိပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ပေ၊ ဣမသ္မိं ကာလေ-ဤအခါ၌၊ ဧတရဟိ-ဤအခါ၌။

(၂၈၁) **အဝုနာမိစ**။ ။(၂၃၅) [ဤစသဒ္ဒါကိုကား ဣမသိထံဒါနိ သုတ်ဖြင့် ဣအပြုကို ဝဲခြင်း အပေက္ခာအနက်ရှိ၏ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊] ပရေ, ဝုနာပစ္စယေ၊ ပေ၊ အဝုနာ-ဤအခါ၌၊ ဣမသဒ္ဒသ-ဣမသဒ္ဒါ၏၊ ဣကာရော-ဣပြု၊ ဣမသ္မိं ကာလေ-၌၊ ဣဒါနိ-၌၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယဝိဓာန်-သည်၊ (နိဋ္ဌိတံ။)

အထ-ဝိဘတ္တိပစ္စယဝိဓာန်၏ အခြားမဲ့၌၊ အလိင်္ဂသင်္ချာဝိဘတ္တိဘေဒါ-လိင်,သင်္ချာ,ဝိဘတ်တို့၏ ကွဲပြားခြင်းမရှိကုန်သော၊ ဥပသဂ္ဂနိပါတာ-ဥပသာရနိပါတ်တို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ပ-ပလည်းကောင်း၊ ပရာ-ပရာလည်းကောင်း၊

---

(၂၇၈) **တမှာ ဒါနိစ**။ ။စသဒ္ဒါသည် ရှေ့သုတ်မှ ဒါပစ္စည်းကို ငင်သော အနုကမ္ပနအနက် ရှိ၏ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ “**ဒါတိ ဝတ္တတေ**”ဟုလည်း အဓိကာရသဘော အားဖြင့် လိုက်ခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် အဓိကာရသဘောအားဖြင့် လိုက်သော်လည်း နောက်နောက်သုတ်များသို့ ဆက်၍ မလိုက်စေလိုလျှင် စသဒ္ဒါဖြင့် ထပ်၍ ငင်တတ်သည်ဟု မှတ်ချက်တစ်ခု ရပြန်သည်။

(၂၇၉) **ဣမသ္မာ ရဟိဝုနာဒါနိစ**-ဟု ယခုစာများ၌ ရှိ၏၊ ဋီကာ၌ကား “**စသဒ္ဒေါ-စသဒ္ဒါသည်၊ ဒါနိပစ္စယသမ္ဘိဏ္ဍနတ္ထော-ရှေ့သုတ်မှ ဒါနိပစ္စည်းကို ပေါင်းခြင်းအနက် ရှိ၏**”ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ့အလို “**ဣမသ္မာ ရဟိဝုနာစ**”ဟုသာ ရှိရမည်၊ ကစ္စည်း သီဟိုဠ်မှ၌လည်း “**ဣမသ္မာ ရဟိဝုနာစ**”ဟုပင် ရှိသည်။

• • • • • • • • • • • • •

အထာလိင်္ဂ၊ ပေ၊ ဝုစ္စန္တေ။ ။ဥပသာရ နိပါတ်တို့သည် ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင် အားဖြင့် ကွဲပြားခြားနားခြင်း မရှိကြ၍ အလိင်္ဂတို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် “**ပညာ,ပါစရိယော, ပဏီတံ**” ဟု (အစဉ်အတိုင်း) ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နပုလ္လိင်တို့နှင့် တွဲယှဉ်ရသော်လည်း

ပေ၊ ဥပ–ဥပလည်းကောင်း၊ ဣတိ–သို့၊ ဥပသဂ္ဂါ–ဥပသာရတို့သည်၊ ဝိသတိ–၂၀ တည်း၊ တတ္ထ–ထို ဥပသာရတို့တွင်၊ ...(ဂ) ပသဒ္ဒေါ-ပ သဒ္ဒါသည်၊ (ပတ္ထနာဒီသုကျမှ တစ်ဝိဘတ်ဆုံးသော ဒွန်ပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း အနက်ထင်ရှားအောင် တစ်ခုစီခွဲ၍ အနက်ပေးရမည်၊) ပကာရ-အပြား၊ အာဒိကမ္မ-အစအမှု၊ ပဓာန–ပြဌာန်း၊ ဣဿရိယ–အစိုးရသူ၏အဖြစ်၊ အန္တောဘာဝ–အတွင်းဖြစ်ခြင်း၊ ဝိယောဂ–ကွေကွင်းခြင်း၊ တပ္ပရ–ထိုပြဌာန်း=ထိုထက်မြတ်၊ ဘုသတ္ထ–အလွန်ဟူသောအနက်၊ သမ္ဘဝ-စ၍ဖြစ်ရာ၊ တိတ္တိ-တင်းတိမ်ခြင်း၊ အနာဝိလ-မနောက်ကျုံခြင်း၊ ပတ္ထနာဒီသု-တောင့်တခြင်းအစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊) ပဏ္ဍိတိ-ပ ဟူသော၊ အယံ ဥပသဂ္ဂေါ-ဤဥပသာရပုဒ်သည်၊ ပကာရာဒီသု-ပကာရအစရှိကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု-တို့၌၊ ဝတ္တတိ-၏။...ယထာ-ကား၊ ပကာရေ-

---

ပ ဥပသာရမှာ ရုပ်နေမပြောင်း၊ ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် သရုံးအားဖြင့်လည်း ရုပ်နေမကွဲပြားပဲ အသုံးတို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ပဘဝတိ–ပဘဝန္တိ"**ဟု ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ကြိယာများနှင့် တွဲနေရသော်လည်း **"ပ"**မှာ ရုပ်နေမပြောင်း၊ ပထမာ ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်အားဖြင့်လည်း ရုပ်နေမခြားနားသဖြင့် အဝိဘတ္တိတို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ပညာ,ပညံ,ပညာယ"** စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်အမျိုးမျိုး ဆုံးသောပုဒ်နှင့် တွဲရသော်လည်း **"ပ"**မှာ ရုပ်နေမထူးခြား၊ အခြားသော ဥပသာရ နိပါတ်ပုဒ်များလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ထိုသို့ လိင် သရုံးဝိဘတ်တို့၏ ကွဲပြားခြင်း မရှိသော ဥပသာရ နိပါတ်တို့ကို ဆိုတော့မည်–ဟူလို။

တတ္ထ ပသဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ အတ္ထေသု၊ ပေ၊ ပဏ္ဍိတိတံ။ ။**"ပသဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ ပတ္ထနာဒီသု"**ကား သုတ်နှင့်တူ၏၊ **"ပဏ္ဍိတိ အယံ၊ ပေ၊ ဝတ္တတိ"**ကား သုတ်ကိုဖွင့်သော သုတ်နက်နှင့် တူ၏၊ ယထာ၊ ပေ၊ ပဏ္ဍိတိတံတို့ကား ဥဒါဟရဏ်များတည်း၊ ထို ဥဒါဟရဏ်များကိုအနက်ပေးရာ၌ သဒ္ဒတ္ထ–သင်္ကေတတ္ထဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် သဒ္ဒတ္ထဟူသည် သဒ္ဒါအတိုင်း ရအပ်သော အနက်တည်း၊ သင်္ကေတတ္ထဟူသည် အများမှတ်သားအပ်သော ပေးရိုးပေးစဉ် ဖြစ်နေသော အနက်တည်း၊ ထို သင်္ကေတတ္ထကိုပင် ဝေါဟာရတ္ထ (ပြောရိုးဆိုစဉ် အနက်)ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် တစ်ချို့ပုဒ်များ၌ သဒ္ဒတ္ထဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ် မပေါ်လျှင် သင်္ကေတတ္ထကို ပေးရပါလိမ့်မည်။

ပကာရေ, ပညာ။ ။ဤဓာတ်သည် **"သိခြင်း"**အနက် ရှိ၏၊ ပသည် ပကာရ အနက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် **"အပြားအားဖြင့်+သိတတ်သောတရား"**ဟု သဒ္ဒါနက် ပေးရသည်၊ ဤ၌ ပ ဥပသာရသည် သိပုံ အများအပြား ရှိကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ဓာတ်နက္ခ,ကို အထူ.ပြုသော ဓာတ္တတ္ထဝိသေသက ဥပသာရတည်း၊ **"အများအပြားသိ, အမျိုးမျိုးအစားစားသိ"**ဟူသည် အနိစ္စဟုလည်းသိ, ဒုက္ခဟုလည်းသိ, ကံရှိ၏ဟုလည်းသိ, ကံ၏အကျိုး ရှိ၏ဟုလည်း သိ စသည်တည်း၊ ဤနည်းအတိုင်း နောက်ပုဒ်များ၌လည်း စိစစ်ခွဲနှင့် ရှိ၏၊ ဘုံသော် အလွန်ကျယ်မည့်စိုး၍ အကျဉ်းမျှသာ ပြုတော့မည်။

ပကာရအနက်၌၊ ပညာ-အပြားအားဖြင့်သိသောတရား၊ အာဒိကမ္မေ-၌၊ (နောက်၌လည်း ဤသို့အလွယ်ပေး၊) ဝိပွကတံ-စဏ်ပြုအပ် အပြီးမသတ်သေးသောအလုပ်၊ ပဌာနေ-ပဌာနအနက်၌၊ ပဏီတံ-ပြဋ္ဌာန်းသည်၏အဖြစ်သို့ ဆောင်အပ်၏၊ ဝါ-မွန်မြတ်၏၊ အထဝါ-တစ်နည်းကား၊ ပဌာနံ-ပြဋ္ဌာန်း၏၊ ပဌာနတ္တံ-ပြဋ္ဌာန်းသူ၏အဖြစ်သည်၊ ဣသရိယံ-ဣသရိယမည်၏၊ တသ္မိံ-ထို ဣသရိယ အနက်၌၊ အယံ-ဤမင်းသည်၊ ဒေသသ-အရပ်၏၊ ပဘူ-အစိုးရသော အရှင်တည်း။

အာဒိကမ္မ, ဝိပွကတံ။ ။ဝိ+ပ+ကရဓာတ်၊ ပ-စဏ်+ကတံ-ပြုအပ်သော အမှုတည်း၊ ပကတံ-စဏ်ပြုအပ်သော အမှု၊ (ပြုခါစအလုပ်၊) နှ+ပကတံ=ဝိပွကတံ-ပြုခါစအလုပ်မဟုတ်၊ ပြု၍ အတော်ကြာသော, ပြီးလည်း မပြီးနိုင်သေးသော အလုပ်တည်း၊ ဤကား ပ ဥပသာရ၏ အာဒိကမ္မအနက်ကို ဖွင့်သော ရူပသိद္ဓိ အလိုတည်း၊ [အန္တရာ ကထာ ဝိပွကတာပါဠိကို-ဖွင့်သော သီလက္ခန်ဒီကာ၌ကား "**ပကာရေန+ကရဏံ, ပကတော=အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်း**"ဟု ပ ဥပသာရ၏ ပကာရအနက်ကို ဖွင့်လေသည်၊] မည်သို့ပင် ဖွင့်ဖွင့်, စဏ် အားထုတ်ပြီးနောက် အပြီးမသတ်သေးသော တစ်ဝက်တစ်ပျက် အလုပ် (ပစ္စုပ္ပန်အလုပ်) ဟူသမျှကို "**ဝိပွကတ**"ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ယော သာဓယိတုမာရဒ္ဓေါ, နှ စ နိဋ္ဌမုပါဂတော၊
ဝတ္ထုမာနောတိ သော ဝုစ္စော, သောဝ ဝိပွကတောတိစ။
[ဘာဒစိန္တာ၊ နိဿယကို ဆိုင်ရာမှာ ရှု။]

ပဓာနေ, ပဏီတံ။ ။"ပဝုဗ္ဗ-နိဓာတ်, တပစ္စည်း"ပသည် သက္ကတ၌"ပြ"ဟု ရနှင့်ရှိ၏၊ ထိုရအတွက် နကို ဏပြန်လျှင်"**ပဏီတံ**"ဟုဖြစ်ရသည်၊ ပဏီတံကို"**ဥတ္တမံ**"ဟု ဖွင့်သောအနက်မှာ သင်္ကေတအနက်သာတည်း၊"**ပဓာနံ-ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်သို့၊ နီတံ-ဆောင်အပ်၏၊**" ဤသို့ဖွင့်မှ သဒ္ဒါနက်ကျသည်ပြင် ပ၏ပဓာနအနက် ထင်ရှားမည်။

အထဝါ, ပဌာနံ။ ။ဤနည်းအလို ပဝုဗ္ဗ ဌာဓာတ်တည်း၊ ပ ဥပသာရပုဒ်ကဓာတ်နက်ကို အထူးပြုမှုကြောင့် ဌာဓာတ်သည် ပဌာန(ပြဋ္ဌာန်း) အနက်ကို ဟောရကား ပလည်း ပဌာနအနက်ကိုပင် ဟောသည်-ဟု မှတ်ပါ၊ [သက္ကတ၌ ပြဓာန (ပရိ၏ဓာန)ဟု ရှိ၏၊ သက္ကတ၌ ဓသည် ပါဠိ၌ ဌဖြစ်၍ ဒွေဘော်လာပြီး "**ပဌာန**"ဟု အရှိများ၏၊ ထို့ကြောင့်"**ပဌာန**"သည် ရှေးရိုးပါဠိသုံး, "**ပဓာန**"ဟု ရေးလျှင် သက္ကတနောက်ယောင်ခံသော ပါဠိသုံးဟု မှတ်ပါ၊ "**ပြဓာန်း=ပြဋ္ဌာန်း**"ဟူသော မြန်မာစကားလုံးများလည်း ထိုပါဠိနှင့် သက္ကတမှလာသော စကားများပင်။]

ပဌာနံတ္တံ ဣသရိယံ တသ္မိံ, ပဘူ။ ။[ဤနေရာ၌ သီဟိုဠ်မြန်မာ စာမူချင်း မတူ၊ ၂ မျိုးလုံးပင် ခပ်ပျက်ပျက် ဖြစ်နေသည်ဟု ထင်၏၊ ဤ၌ သီဟိုဠ်မူလိုက်၍ အဓိပ္ပာယ်ရေးပါမည်၊] ဣသရသ-အစိုးရသူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဣသရိယံ-ကြောင်း၊ (ဘာဝတद္ဓိတ်၌ လာလတံ့၊) အစိုးရသူဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို

အန္တောဘာဝေ–အန္တောဘာဝ အနက်၌၊ ပက္ခိတ္တံ–ထည့်သွင်းအပ်၏၊ ဝိယောဂေ–၌၊ ပဝါသီ–ကင်းမဲ့နေခြင်း ရှိသူ၊ တပ္ပရေ–၌၊ ပါစရိယော–ဆရာ၏ ဆရာကြီး၊ ဘုသတ္ထေ–ဘုသအနက်၌၊ ပဝုဒ္ဓကာယော–အလွန်ကြီးမားသောကိုယ်ရှိသော နဂါး၊ သမ္ဘဝေ–၌၊ ဂင်္ဂါ–ဂင်္ဂါမြစ်သည်၊ ဟိမဝတာ–ဟိမဝန္တာတောင်မှ၊ ပဘဝတိ–ပထမဖြစ်၏၊ ဝါ–စ၍ဖြစ်၏၊ တိတ္ထိယံ–အနက်၌၊ ပဟူတံ–ပေါများသော်၊ အန္ဓံ–အစာ၊ အနာဝိလေ–၌၊ ပသန္ဓံ–ကြည်လင်သော၊ ဥဒကံ–ရေ၊ ပတ္ထနေ–အနက်၌၊ ပဏိဟိတံ–ဆုတောင်းအပ်၏။

သိသောစိတ်နှင့် ဣသရသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်းကား ထိုထိုကိစ္စ၌ ပဌာနဖြစ်နေခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဣသရိယံပုဒ်ကို ပဌာနတွဲဟု ဖွင့်သည်၊ ပဘုဒ္ဓ ပ ဥပသာရ၏ ဓာတ္တတ္ထဝိသေသကကြောင့် ဘူဓာတ်သည် အစိုးရခြင်းအနက်ကို ဟောရကား ပလည်း အစိုးရခြင်းအနက်ကို ဟော၏။

အန္တောဘာဝေ, ပက္ခိတ္တံ။ ။ခိတ္တံ၌ ခိပဓာတ်သည် ပစ်(လွှင့်)ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဓာတ္တတ္ထဝိသေသက ပ ဥပသာရကြောင့် **"အတွင်း၌ ပစ်ခြင်း"**အနက်ကို ဟော၏၊ **"ပက္ခိတ္တံ–အတွင်း၌ ပစ်အပ်၏"**သဒ္ဒါနက်၊ **"ထည့်အပ်, သွင်းအပ်၏"**သင်္ကေတအနက်။

ဝိယောဂ၊ ပေ၊ ပဝုဒ္ဓကာယော။ ။**"ပ–မိမိအရပ်နှင့် ကွေကွင်း၍+ဝါသီ–နေရခြင်း ရှိသူ"**သဒ္ဒါနက်၊ **"အရပ်တစ်ပါး၌နေသူ"**သင်္ကေတအနက်၊ **"တပ္ပရ=တ–ထိမှ+ပရော–တခြား"**မိမိဆရာ၏ ဆရာဖြစ်သော ဆရာကို **"ပါစရိယ (ပ+အာစရိယ)= ဆရာ့ ဆရာကြီး"**ဟုခေါ်သည်၊ ပ=အလွန်+ဝုဒ္ဓ=ကြီးသော+ကာယ= ကိုယ်ရှိသော နဂါး၊ (စတုက္ကနိပါတ်ဓာတ် အဋ္ဌကထာ၌ **"ပဝမုကာယော"**ဟု ရှိ၏၊) [**"ဘုသတ္ထ= အလွန်အကဲ၏အဖြစ်"**ဟုလည်း အခြားနေရာ၌ ရှိ၏။]

သမ္ဘဝေ၊ ပေ၊ ပဘဝတိ။ ။ပဘဝတိကို **"ပဌမံ ဓာယတိ"**ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဘဝအနက်ဟူသည် **"စ၍ဖြစ်ရာဌာန"**ဟူသော အနက်ပင်တည်း၊ **"သမ္ဘဝတိ ဇောသ္မာတိ သမ္ဘဝေါ"**ဟု သံ အနက်အဖွင့်၌ ဋီကာဝိဂြိုဟ် ပြုလတ့်၊ [ဇောသ္မာ–ဤအရပ်မှ၊ သမ္ဘဝတိ–ပထမဖြစ်၏၊] ဂင်္ဂါမြစ်၏ ပထမပေါ်လာရာ ဒေသမှာ ဟိမဝန္တာတောင်တည်း ၊ [ပြခဲ့သော အာဒိကမ္မနှင့် ဤ သမ္ဘဝနအနက်သည် ရောယှက်သကဲ့သို့ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် စတည်အားထုတ်၍ မပြီးခင် အမှု၌ **"အာဒိကမ္မ"**ဟု မှတ်၍, သက်သက် အစဖြစ်ခြင်းကို **"သမ္ဘဝ"**ဟု ခွဲရာ၏၊ သဒ္ဒနီတိ၌ကား ပဘဝတိ၌ ပကို သန္ဓန (စီးခြင်း) အနက်ဟု ဆို၏။]

တိတ္ထိယံ၊ ပေ၊ ပသန္နမုဒကံ။ ။ဤနေရာ၌ ပဟူတံကို **"ပဝုဇ,ဟူဓာတ်,တပစ္စည်း"** ဟု ကြ၊ **"ပဟူတံ–ပေါများ၏"** ဟူရာ၌ **"ပြည့်စုံ လုံလောက်သည်"** ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ပကို **"တိတ္ထိ"**ဟု အနက်ဆိုသည်၊ [တချို့အရာ၌ကား ပဟူတံကို

(ခ) ပရာဣတိ-ပရာ ဥပသာရသည်၊ ·ပရိဟာနိ-ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ပရာဇယ-ရှုံးခြင်း၊ ဂတိ-လည်းလျှောင်းရာ၊ ဝိက္ကမ-အားထုတ်ခြင်း၊ အာမသနာဒီသု-သုံးသပ်ခြင်း အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဝတ္တတိ၊ ယထာ-ကား၊ ပရိဟာနိယံ-ပရိဟာနိ အနက်၌၊ ပရာဘဝေါ-ပျက်စီးခြင်း၊ ပရာဇယေ-၌၊ ပရာဇိတော-ဆုံးရှုံးစေအပ်၏၊ ဂတိယံ-၌၊ ပရာယနံ(ပရာ+အယနံ)-လည်းလျှောင်းမှီခိုရာ၊ ဝိက္ကမေ-၌၊ ပရက္ကမတိ(ပရာ+ကမတိ)-အားထုတ်၏၊ [**"ပရံ+အာ+ကမတိ"**ဟုလည်း ဖြစ်၏၊ ထိုနည်း၌ ပရာ ဥပသာရ မဟုတ်။] အာမသနေ-၌၊ အဂ်ီသ-အဂ်ါကြီးငယ်ကို၊ ပရာမသနံ-သုံးသပ်ခြင်း။

(ဂ) နိဣတိ-နိဟူသော ဥပသာရသည်၊ နိသေသ-အကြွင်း မရှိ၊ နိဂ္ဂတ-ထွက်ခြင်း၊ နိဟရဏ-ထုတ်ဆောင်ခြင်း၊ အန္တောပဝေသေန-အတွင်းသွင်းခြင်း၊ အဘာဝ-မရှိခြင်း၊ နိသေဓ-တားမြစ်ခြင်း၊ နိက္ခန္တ-လွတ်မြောက်ခြင်း၊ ပါတုဘာဝ-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၊ အဝဓာရဏ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်(ဆုံးဖြတ်)ခြင်း၊ ဝိဘဇန-ဝေဖန်ခြင်း၊ ဥပမာ-နှိုင်းယှဉ်ခြင်း၊ ဥပဓာရဏ-စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၊ အဝသာန-ပြီးဆုံးခြင်း၊ ဆေကာဒီသု-လိမ္မာသူအစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ။)

"**ပဟ**"ဓာတ်လည်း ကြံ့ကြ၏] မနောက်ကျခြင်းနှင့် ကြည်လင်ခြင်းမှာ သဘောတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပသန္နံ၌ ပကို အနာဝိလအနက်ဟု ဆိုသည်၊ [ပသန္နံ၌ ပဗုဇ္ဇ-သဒ္ဒဓာတ်, တပစ္စည်းတည်း။]

ပတ္ထနေပဏိဟိတံ။ ။[ပဏိဟိတံ၌ ပ-နိပုဗ္ဗ, ဓာဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ပ(ပြ)ဥပသာရနောင်ဖြစ်၍ ဏပြန်ထားသည်၊] ဤပဏိဟိတံသည် "**ပဏိဓာနတော ပဌာယ တထာဂတသ ဒသပါရမိယော**"၌လာသော ပဏိဓာနနှင့် အနက်တူတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပတ္ထန (ဆုတောင်းခြင်း)အနက်ဟု ဖွင့်သည်၊ [အချို့အရာ၌ကား "**သမ္မာ ပဏိဟိတံ စိတ္တံ, အတ္တာသမ္မာပဏိဓိ**"စသည်ဖြင့် ပဏဓိသဒ္ဒါသည် "ထားခြင်း"အနက်ကိုလည်း ဟောသေး၏၊ ပတ္ထနာဒီသု၌ အာဒိဖြင့် "**ပကာသတိ-ထင်ရှား၏**"၌ ပကာသန(ထင်ရှားပြခြင်း)အနက်, သပ္ပဒေသတိက် စသည်၌ "**ကေဒေသ=တစ်စိတ်တစ်ဖို့တချို့**"ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဋီကာယူသည်။

(ခ) ပရိဟာနိ။ ။ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဟူသည် စည်းစိမ်ဥစ္စာစသည်တို့ ပျက်စီးခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ပရာဘဝေါ**"ဟု ထုတ်သည်၊ ဤ ပရာအနက် အားလုံးထင်ရှားပြီ၊ အာမသနာဒီသု၌ အာဒိအနက်ကို ဋီကာမပြ၊ အဘိဓာန်၌ ပဋိလောမ (ဆန့်ကျင်ဘက်) အနက် ပါ၏၊ ထို အနက်ကို အာဒိဖြင့် ယူပါ။

• • • • • • • • • • • • •

နိသေသေ–နိသေသ အနက်၌၊ နိရုတ္တိ(နိ+ဥတ္တိ)–အကြောင်းမရှိ+ဆိုခြင်း၊ နိရုဝသေသံ–(နိ+အဝသေသံ)–အကြောင်းအကျန် မရှိအောင်၊ ဒေတိ–ပေး၏၊ နိဂ္ဂတေ–၌၊ နိက္ကိလေသော–ထွက်သွားသော ကိလေသာရှိသူ၊ နိယျာတိ–ထွက်မြောက်၏၊ နိဟရဏော–၌၊ နိဒ္ဓါရဏံ–ထုတ်ဆောင်ခြင်း၊ အန္တောပဝေသနေ–၌၊ နိခါတော–စိုက်အပ်၏၊ အဘာဝေ–၌၊ နိမ္မက္ခိကံ–ပျားကောင် မရှိ၊ နိသေဓေ–၌၊ နိဝါရေတိ–တားမြစ်၏၊ နိက္ခန္တေ–၌၊ နိဗ္ဗာနော–ဝါနမ္ပ လွတ်မြောက်သူ၊ နိဗ္ဗာနံ–ဝါနမ္ပ လွတ်မြောက်သော နိဗ္ဗာန်၊ ပါတုဘာဝေ–၌၊ နိမ္မိတံ–ဖန်ဆင်းအပ်၏၊ အဝဓာရဏော–၌၊ ဝိနိစ္ဆယော–အဆုံးအဖြတ်၊ ဝိဘဇနေ–၌၊ နိဒ္ဒေသော–အကျယ် ညွှန်ပြခြင်း၊ ဥပမာယံ–၌၊ နိဒဿနံ–ညွှန်ပြကြောင်း ဥဒါဟရဏ်၊ ဥပဓာရဏော–၌၊ နိသာမနံ–စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၊ အဝသာနေ–၌၊ နိဋ္ဌိတံ–ပြီးဆုံးပြီ၊ ဆေကေ–၌၊ နိပုဏော–သိမ်မွေ့သူ။

---

(၈) **နိသေသေ**။ ။သဒ္ဒနိတိ၌ နိဟရဏ အနက်အတွက် **"နိရုတ္တိ–ထုတ်ဖော်+ရွတ်ဆိုခြင်း"**ဟု ပြသည်၊ စိတ်၌မထားဘဲ နှုတ်ဖြင့် ထုတ်ဖော် ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါကို **"နိရုတ္တိ"**ဟု ခေါ်သည်၊ ဤ ရူပသိဒ္ဓိဆရာလည်း **"နိရုတ္တိ"** တစ်ခုဖြင့် အားမရ၍ **"နိရုဝသေသံ"**ဟု ပုံစံတစ်ခု ထပ်ပြဟန်တူသည်။

နိဂ္ဂတေ၊ ပေ၊ ဝိဘဇနေ။ ။**"နိက္ကိလေသော–ထွက်မြောက်သော ကိလေသာရှိသူ"**ဟူသည် ကိလေသာကင်းသူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ **"နိဂ္ဂတာ"**ကို **"ဝိဂတာ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ နိယျာတိမှာ ထင်ရှားပြီ၊ **"နိခါတော–စိုက်အပ်"**ဟူသည် မြေစသည်တို့၏ အတွင်းသို့ သွင်းထားခြင်း (အန္တောပဝေသန)ပင်တည်း၊ **"နိဒ္ဒေသ"**ဟူသည် အကျဉ်းစကားကို အကျယ်ဝေဖန်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် နိကို ဝိဘဇနအနက်ဟု ဆိုသည်။

ဥပမာယံ ဥပဓာရဏော။ ။**"နိဒဿန"**ဟူသည် အလားတူပုံစံများကို ညွှန်ပြကြောင်း ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ထိုဥဒါဟရဏ်ကို **"နမူနာ, ပုံစံ"**ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထိုနမူနာပုံစံ ဥဒါဟရဏ်သည် ဥပမာပြ စကားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥဒါဟရဏ် ပြလိုသောအခါ တစ်ချို့နေရာ၌ **"ယထာ"**ဟု ဥပမာဓောတက စကားကို စချိလေ့ ရှိသည်၊ **"နိသာမန"**အရ ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း, **"ဣဃ် ဓာလိ နိသာမေဟိ= တိုက်တွန်းပါရဲ့ ဓာလိ...ကြည့်စမ်းပါ"**၌ မျက်စိဖြင့် စူးစမ်းခြင်းကိုလည်းကောင်း ရ၏။

ဆေကေ။ ။**"နိပုဏ–သိမ်မွေ့နူးညံ့သူ"**ဟူသည် အစစအရာရာ လိမ္မာသူပင်တည်း၊ ဆေကာဒီသုဒ္ဓ အာဒိဖြင့် **"နိကျွေပေါ–ချထားခြင်း"**ဟူရာ၌ **"နိဓာန–သိုမှီးချထားခြင်း"**အနက်, **"နိဗ္ဗုတော–ငြိမ်းအေး၏"**ဟူရာ၌ ဥပသမ–ငြိမ်းအေးခြင်းအနက်, **"နိဂ္ဂဟော–နှိပ်ခြင်း"**ဟူရာ၌ အဘိဘဝ–လွှမ်းမိုးခြင်းအနက်, **"နိဝါတော–ပျပ်ဝပ်ခြင်း"**ဟူရာ၌ အဘိဝန္ဒန–ရှိခိုးခြင်းအနက်, **"နိလယော–နေရာအိမ်"**ဟူရာ၌ နိဝါသနအနက်များကို ဋီကာပြသည်၊ [အဓိပ္ပါယ် မပြခဲ့သောပုဒ်များ၌ အနက်အတိုင်း ထင်ရှားပြီ။]

(ဃ) နိုဏ္ဍတိ-သည်၊ နိုဟရဏ-ပယ်ထုတ်ခြင်း၊ အာဝရဏာဒီသု-တားမြစ်ခြင်းအစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ၊) နိုဟရဏေ-နိုဟရဏအနက်၌၊ နိုဟရတိ-ပယ်ထုတ်၏၊ အာဝရဏေ-၌၊ နိဝရဏံ-တားမြစ်တတ်သော တရား။

(င) ဥဏ္ဍတိ-သည်၊ ဥဂ္ဂတ-တိုးတက်ခြင်း၊ ဥဒ္ဓကမ္မ-အထက်အမှု၊ ပဓာန-ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ ဝိယောဂ-ကွေကွင်း၊ သမ္ဘဝ-ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်း၊ အတ္ထလာဘ-သရုပ်ကိုရခြင်း၊ သတ္တိ-စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ သရူပကထနာဒီသု-သရုပ်အားဖြင့်ဆိုခြင်းအစရှိသောအနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ၊) ဥဂ္ဂတေ-၌၊ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ-အထက်သို့တက်၏၊ ဥဒ္ဓကမ္မေ-၌၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌိတော-ထ၏၊ ဥဏ္ဍေပေါ-မြှောက်ခြင်း၊ ပဓာနေ-၌၊ ဥတ္တမော-မြတ်သူ၊ လောကုတ္တရော-လောကထက် မြင့်မြတ်သော တရား၊ ဝိယောဂေ-၌၊ ဥဗ္ဘာသိတော-ကင်းရှင်း နေစေအပ်သူ၊ သမ္ဘဝေ-၌၊ ဥဗ္ဘူတော-ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ အတ္ထလာဘေ-၌၊ ဉာဏံ-ဉာဏ်သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပြီ၊ သတ္တိယံ-သတ္တိအနက်၌၊ ဂန္ဓံ-သွားခြင်းငှါ၊ ဥဿဟတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ သရူပကထနေ-၌၊ သုတ္တံ-ပါဠိကို၊ ဥဒ္ဒိသတိ-သရုပ်အာ ဖြင့် ရွတ်ဆို၏။

(ဃ) **သဒ္ဒနီတိ၌-"မမ သာသနံ နိယျာနိကံ=ဝါ သာသနာသည်ဝဋ္ဋမှ ထွက်မြှောက်ကြောင်းနှင့် ယှဉ်၏၊"**ဟူရာ၌ နိဉပသာရလည်. **"နိဂ္ဂမ-ထွက်မြှောက်ကြောင်း အနက်ဟာ"**ဟု ဆို၏၊ အာဝရဏာဒီသု၌ အာဒိဖြင့် ထို နိဂ္ဂမအနက်ကိုယူ၊ နိယျာနိကံဝယ် နိယျာနၪ် နိပုဗ္ဗ ယာဓာတ်, ယ ဒွေဘော်လာ၍ နိ၌ ရသပြုထားသတတ်။

(င) **ဥဂ္ဂတ, ဥဒ္ဓကမ္မ။** ။**"နေသည် ကောင်းကင်သို့ တက်သွား၏"**ဟူရာ၌ တရွေ့ရွေ့ တိုးတက်ခြင်းကို **"ဥဂ္ဂတ"**ဟု ဆိုသည်၊ **"နေရာမှထ၏, မြှောက်၏"**ဟူရာ၌ ထခြင်း မြှောက်ခြင်းတို့ကား အထက်၌ပြုအပ်သော အလုပ်တည်း၊ ထိုအထက်အမှုကို **"ဥဒ္ဓကမ္မ"**ဟု ခေါ်သည်။

ပဓာနေ, ဝိယောဂေ။ ။**"ဥတ္တမော-မြတ်သူ"**ဟူသည် ထိုထိုကိစ္စ၌ လိုရင်း ပဓာနဖြစ်သူတည်း၊ လောကုတ္တရာတရားလည်း တရားတို့တွင် ပဓာနတရားပင်တည်း၊ ဝိယောဂအနက်၌ **"ဥပဝါသိတော"**ဟု ရှိသည်ကား **"ဥပ"**ရှေးရှိသော ဝသဓာတ်, တပစ္စည် ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာနှင့် မဆိုင်၊ **"ဥဗ္ဘာသိတော"**ဟု ဥပဗုဒ္ဓ ဝသဓာတ်, ဝ ၂ လုံးကို ဗ ၂ လုံးပြုထားသော သိဟိုဠ်မှုအတိုင်းသာ ဤနေရာနှင့် သင့်မြတ်သည်။

အတ္ထလာဘေ သရူပကထနေ။ ။**"ဉာဏံ ဥပ္ပန္နံ-ဉာဏ်ဖြစ်၏"** ဟူရာ၌ မိမိ သန္တာန်ဝယ် ဉာဏ်ဟူသော သရုပ်သကောင်ကို ရခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် အတ္ထကို **"သရူပ"**ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ပါဠိကို ရွတ်ဆိုရာ၌ ပါဠိကို သရုပ်သကောင်ပေါ်လာအောင် ရွတ်ခြင်းတည်း၊ တစ်နည်း-ပါတိမောက်ပါဠိကဲ့သို့သော ပါဠိကို ရွတ်ရာ၌ ပထမ ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ် စသည်ဖြင့် သိက္ခာပုဒ်များ၏ သရုပ်သကောင် ပေါ်လာအောင်

(စ) ဒုက္ကတိ-သည်၊ အသောဘန-မတင့်တယ်၊ အဘာဝ-မရှိခြင်း၊ ကုစ္ဆိတ-စက်ဆုပ်အပ်၏၊ အသမိဒ္ဓိ-မပြည့်စုံခြင်း၊ ကိစ္ဆ-ဆင်းရဲငြိုငြင်ခြင်း၊ ဝိရူပတာဒီသု-ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသူ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ၊) အသောဘနေ-၌၊ ဒုဂ္ဂန္ဓော-မတင့်တယ်သောအနံ့၊ အဘာဝေ-၌၊ ဒုဿီလ-ထမင်း၏ မရှိခြင်း၊ ဝါ-ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားခြင်း၊ ကုစ္ဆိတေ-၌၊ ဒုက္ကဋ-စက်ဆုပ်အပ်စွာပြုအပ်သော အမှု၊ အသမိဒ္ဓိယံ-၌၊ ဒုဿသံ-ကောက်စပါးတို့၏ မပြည့်စုံခြင်း၊ ကိစ္ဆေ-၌၊ ဒုက္ခရံ-ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်၏၊ ဝိရူပတာယံ-ဝိရူပတာအနက်၌၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏော-ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသူ၊ (အဆင်းမလှသူ၊) ဒုမ္မုခေါ-ဖောက်ပြန်သော မျက်နှာရှိသူ။

(ဆ) သံဂ္ဂတိ-သည်၊ သမောဓာန-ပေါင်းခြင်း၊ သမ္မာ-အကောင်း၊ သမ-အညီအမျှ၊ သမန္တ ဘာဝ-ထက်ဝန်းကျင်-အဖြစ်၊ သင်္ဂတ-ပေါင်းဆုံခြင်း၊ သခ်ေပ-အကျဉ်းချုံးခြင်း၊ ဘုသတ္ထ-အလွန်အကဲဟူသော အနက်၊ သဟတ္ထ-တကွဟူသောအနက်၊ အပ္ပတ္ထ-အနည်းငယ်ဟူသောအနက်၊ ပဘာဝ-စ၍ဖြစ်ရာ၊ အဘိမုခဘာဝ-ရှေ့ရှု၏အဖြစ်၊ သင်္ဂဟ-ပေါင်းယူခြင်း၊ ဝိဓာန-စီစဉ်ခြင်း၊ ပုနပ္ပုနကရဏ-အဖန်ဖန် ပြုခြင်း၊ သမိဒ္ဓါဒီသု-ပြည့်စုံခြင်း အစရှိသော အနက်တို့၌ (ဝတ္တတိ။)

ရွတ်ခြင်းကိုပင် "သရူပကထန"ဟု ဆိုသည်၊ ကထနာဒီသုဒ္ဓ အာဒိဖြင့် "**သရီရ ဥဗ္ဗေဓေဟိ-မတ်စောက်သော ကိုယ်တို့ဖြင့်၊ ဥဂ္ဂတော-မြင့်တက်၏**"ဟူရာ၌ အရပ်မြင့်ခြင်းဟူသော ဥဂ္ဂစ္ဆနအနက်, "**ဂဏော-ဆင်သည်၊ ဥတ္တာမော-ယုတ်လျော့သော ခွန်အားရှိ၏**"ဟူရာ၌ ဥိနအနက်,"**ဥဇ္ဇာရော-နုတ်ခြင်း**"ဟူရာ၌ ဥဒ္ဓါရ(ကထိန်နုတ်ခြင်းစသော) နုတ်ခြင်းအနက်, "**ဥက္ကမ္မ-ဖဲ၍**"ဟူရာ၌ အပက္ကမ-လမ်းဖယ်ခြင်းအနက်များကို ဋီကာယူသည်။

(စ) **အသောဘနေ ဝိရူပတာယံ**။ ။"**ဒုဂ္ဂန္ဓော-မတင့်တယ်သော အနံ့**"ဟု ပေးရာ၌ အသောဘနအနက်တည်း၊ သမာသ်ခန်း၌ကား "**ကုစ္ဆိတော ဂန္ဓော**"ဟု ဒုအတွက် ကုစ္ဆိတအနက် လာဦးလတ့ံ၊ "**စက်ဆုပ်ဖွယ်သောအနံ့**"ဟု ပေး၊ ဒုဋ္ဌအနက် ကြ၍ "**ဒုဂ္ဂန္ဓော-မကောင်းသော အနံ့**"ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်သာ၊ [ဝိရူပ=ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသူ၏+တာ=အဖြစ်၊) ဤ ဝိရူပတာဟူသည် မလှခြင်း, အရုပ်ဆိုးခြင်းတည်း၊ ဝိရူပတာဒီသုဒ္ဓ အာဒိဖြင့် "**ဒုမ္မနော-မကောင်းသောစိတ်**"စသည်ဒ္ဌလာသော ဒုဋ္ဌအနက် စသည်ကို ယူသင့်၏။

(ဆ) ပုဒ် ၂ ပါးတို့၏ ပေါင်းစပ်ခြင်းကို "**သန္ဓိ**"ဟု ခေါ်၏၊ သံပုဗ္ဗ,ဓာတ်+ဣပစ္စည်း၊ သမာဓိ၌"**သံ-အာပုဗ္ဗ, ဓာတ်+ဣပစ္စည်း**"ပင်၊ သံသည် သမ္မာအနက်တည်း၊ သမ္မယုတ္တောဒ္ဌ သံကား သမအနက်တည်း၊ သံယုတ္တံ၌ သံသည် ("**သုသံယုတ္တံ-ကောင်းစွာ ဖော်စပ်အပ်သော၊ ဩသမံ-ဆေး**"ဟူရာ၌ကဲ့သို့) ဖော်စပ်ခြင်း ဆေးစိုရင်ခြင်း

သမောဓာနေ-သမောဓာနအနက်၌၊ သန္ဓိ-ပေါင်းစပ်ခြင်း၊ သမ္မာသမေသု-သမ္မာအနက်, သမအနက်တို့၌၊ သမာဓိ-အာရုံ၌ ကောင်းစွာထားတတ်သော တရား။ သမ္မယုတ္တော-အညီအမျှ အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်၏၊ သမန္ဓ ဘာဝေ-၌၊ သံကိဏ္ဏာ-ထက်ဝန်းကျင် ရောပြွမ်းကုန်၏၊ သမုလ္လပနာ (သံ+ဥ+လပနာ)-ထက်ဝန်းကျင် မြှောက်ပင့်ပြောဆိုခြင်း၊ သင်္ဂတေ-၌၊ သင်္ဂမော-ပေါင်းဆုံခြင်း၊ သခေါ်ပ-၌၊ သမာသော(သံ+အာသော)-ပုဒ်တို့ကို ချုံးခြင်း၊ ဘုသတ္ထေ-ဘုသ အနက်၌၊ သာရတ္တော(သံ+ရတ္တော)-ပြင်းစွာ တပ်မက်၏၊ သဟတ္ထေ-သဟ အနက်၌၊ သံဝါသော-အတူနေခြင်း, ပေါင်းသင်းခြင်း၊ အပတ္ထေ-အပ အနက်၌၊ သမဂ္ဂေါ(သံ+အဂ္ဂေါ)-နည်းသောအဖိုး ရှိ၏၊ ဝါ-အဖိုးချို၏၊ ပဘဝေ-၌၊ သမ္ဘဝေါ-စရ၍ဖြစ်ရာအရပ်၊ အဘိမုခဘာဝေ-၌၊ သမ္ဘုခံ-မျက်နှာ၏ ရှေ့ရှု၊ ဝါ-မျက်မှောက်၊ သင်္ဂဟော-၌၊ [ထို့နောက် **"သံဝိကာရော"**ဟု တချို့စာ ရှိ၏၊ သီ ဟိုင့်မူ၌ မရှိ, ပါ၌ပိုသာ၊] သင်္ဂဏှာတိ-သိမ်းယူ၏၊ (သိမ်းသွင်း၏၊) [**"သိမ်းယူ-သိမ်းသွင်းခြင်း"**ဟူသည် ပေါင်းစု၍ ယူခြင်းတည်း၊] ဝိဓာနေ-၌၊ သံယုတ္တံ-ဖော်စပ်အပ်၏၊ ပုနပ္ပုနကရဏော-၌၊ သန္ဓာဝတိ-အဖန်ဖန် ပြေးသွား ရ၏၊ သမိဒ္ဓိယံ-သမိဒ္ဓိအနက်၌၊ သမ္ဘဒ္ဒေ-ပြည့်စုံ၏။

(၉) ဝိဏ္ဏတိ-သည်၊ ဝိသေသ-အထူး၊ ဝိဝိဓ-အထူးထူးအပြားပြား၊ ဝိရုဒ္ဓ-ဆန့်ကျင်ဘက်၊ ဝိဂတ-ကင်းခြင်း၊ ဝိယောဂ-မယှဉ်ခြင်း၊ ဝိရူပတာဒီသု-ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသူ၏အဖြစ် အစရှိသောအနက်တို့၌၊ (ဝတ္ထုတိ) ဝိသေသေ-

---

အနက်ရှိ၏၊ သဒ္ဒနီတိ၌ **"ဝိဓာန-ပိတ်ခြင်းအနက်"**ဟု ဆို၍ **"သံဝုတံ-ပိတ်ဆို့အပ်၏"**ဟု ထုတ်၏၊ ကြွင်းသော အနက်များ ထင်ရှားပြီ။

အာဒိဖြင့် **"သံ+ချာ=သင်္ချာ-ရေတွက်ခြင်း"**၌ ဂဏနအနက် **"သမူဟ=သံ+ဉီဟ-ပေါင်းခြင်း"**၌ သမူဟအနက်၊ **"သဏ္ဌာနံ-ပုံသဏ္ဌာန်"**၌ အာကတိ-အခြင်းအရာ အနက်၊ **"ဟေဓိသမ္ဘာရ=ဟေဓိ၏ အကြောင်း"**၌ အင်္ဂ-အကြောင်းအင်္ဂါအနက်၊ **"သမ္ဘုတိ-သမုတ်ခေါ်ဝေါ်ခြင်း"**၌ ဝေါဟာရ-အခေါ်အဝေါ်အနက်၊ **"သညာဏံ-အမှတ်အသား"**၌ အင်္ဂ-အမှတ်အသာ'အနက်၊ **"သင်္ဂဟော-သိမ်းယူခြင်း"**၌ ဂဟဏ-ယူခြင်းအနက်၊ (ဤအနက်မှာ **"သင်္ဂဟော"**ဟု ဆိုခဲ့သောအနက်နှင့် ထပ်သကဲ့သို့ ထင်၏၊) **"သံသယော-ယုံမှားခြင်း"**၌ ဝိမတိ-တွေးတောခြင်းအနက် များကို ဋီကာယူသည်။

(၉) **"ဝိသေသ-အထူး"**ဟူသည် အများရိုးရာထက် ပိုမို ထူးခြားခြင်းတည်း၊ **"ဝိဝိဓ-အထူးထူးအပြ ,ပြား"**ဟူသည်ကား တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး မတူ ကွဲလွဲခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ဟိုလိုထင်-သည်လိုထင်"** တွေးတော မှတ်ထင်ခြင်းကို **"ဝိမတိ"**ဟု ခေါ်၏၊

ဝိသေသအနက်၌၊ ဝိမုတ္တိ-အထူးသဖြင့် လွတ်ခြင်း၊ ဝိသိဋ္ဌော-ထူး၏၊ [မြန်မာမူ၌ **"ဝိသုဒ္ဓေါ-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်၏"**ဟု ရှိ၏၊ သိဟိုဠ်မူ၌**"ဝိသိဋ္ဌော"**ဟုရှိ၏၊ သာ၍ ဝိသေသအနက်ထင်ရှားသည်၊] ဝိဝိဓေ-၌၊ ဝိမတိ-အမျိုးမျိုး မှတ်ထင်ခြင်း၊ ဝါ-တွေးတောခြင်း၊ ဝိစိတြံ-အထူးထူး ဆန်းကြယ်၏၊ ဝိရုဒ္ဓေ-၌၊ ဝိဝါဒေါ-ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောဆိုခြင်း၊ ဝါ-ငြင်းခုံခြင်း၊ ဝိဂတေ-၌၊ ဝိမလံ-ကင်းသော အညစ်အကြေးရှိ၏၊ ဝိယောဂေ-၌၊ ဝိပ္ပယုတ္တော-မယှဉ်၊ ဝိရူပတာယံ-၌၊ ဝိရူပေါ-ဖောက်ပြန်သောအဆင်း ရှိ၏။

(စျ) အဝ ဣတိ-အဝဟူသော ဥပသာရသည်၊ အဓောဘာဂ-အောက်အဖို့၊ ဝိယောဂ-ကင်းခြင်း၊ ပရိဘဝ-လွမ်းမိုးခြင်း ဇာနန-သိခြင်း၊ သုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ခြင်း၊ နိဋ္ဌယ-ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ဒေသ-အရပ်၊ ထေယျာဒီသု-ခိုးခြင်းအစရှိသောအနက် တို့၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) အဓောဘာဂေ-၌၊ အဝကိုတ္ထစက္ခု-အောက်သို့ချအပ်သော မျက်စိရှိသူ၊ ဝိယောဂေ-၌၊ သြမုက္ကဥပါဟနော-ချွတ်အပ်သော ဖိနပ်ရှိသူ၊ (**"ချွတ်"**ဟူသည် ဖိနပ်နှင့် မယှဉ်ခြင်းတည်း၊) အဝကောကိလံ-ဥသြဋ္ဌက်သည် စွန့်ပစ်အပ်သော၊ ဝနံ-တော၊ (**"စွန့်ပစ်"**ဟူသည်လည်း ကင်းခြင်း မရှိခြင်း ပင်တည်း၊) ပရိဘဝေ-၌၊ အဝဇာနနံ-အထင်သေးခြင်း အဝမညတိ-အထင်သေး၏၊ (**"အထင်သေ"**ဟူသည် ထိုသူ့ကို လွမ်းမိုးခြင်းပင်တည်း၊) ဇာနနေ-၌၊ အဝဂစ္ဆတိ-သိ၏၊ သုဒ္ဓိယံ-၌၊ ဝေါဒါနံ(ဝိ+သြဒါနံ)-ဖြူစင်ခြင်း၊ နိဋ္ဌယေ-၌၊ အဝဓာရဏံ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်း၊ (**"ဟိုဟာ မဟုတ်, သည်ဟာ"**ဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ်မှုဟူသည် ဆုံးဖြတ်မှုပင်၊) ဒေသေ-၌၊ အဝကာသော-အရပ်၊ ထေယျေ-၌၊ အဝဟာရော-ခိုးခြင်း။။

တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး (ပုံတစ်ခုနှင့် အခြားပုံတစ်ခု, အဆင်တစ်မျိုးနှင့် အခြားအဆင်တစ်မျိုး) မတူသည်ကို **"ဝိစိတြ"**ဟု ခေါ်သည်၊ ကြွင်းအနက်များ လွယ်ပြီ၊ ဝိရူပတာဒီသုဒ္ဓ အာဒိဖြင့်**"ဝိရတိ-ရှောင်ခြင်း"**၌ နိဝတ္တိ-ဆုတ်နစ်ခြင်းအနက်၊ [**"ရှောင်"**ဟူသည် မကောင်းမှုမှ ဆုတ်နစ်ခြင်းပင်တည်း၊] **"ဝိဟာရော-ကျောင်း"**၌၊ နိဝါသ-နေရာအနက်၊ **"ဝိသာသေါ-အကျွမ်းဝင်ခြင်း"**၌ နိသမ္ဘရ-ချစ်ကျွမ်းခြင်းအနက်၊ **"ဝိဝါဟ-ထိမ်းမြားခြင်း"**၌ ဥပဒါန-သမီးယူခြင်းအနက်၊ **"ဗျာပါဒေါ-စိတ်ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း ဒေါသ"**၌ ဝိကာရ-ဖောက်ပြန်ခြင်းအနက်များကို ဋီကာယူသည်။

• • • • • • • • • • • • •

(စျ) **"ယေ ဂတျတ္ထာ, တေ ဗုဒ္ဓျတ္ထာ=အကြင်ဓာတ်တို့သည် ဂတိအနက်ရှိကြ၏၊ ထိုဓာတ်တို့ ဗုဒ္ဓိ-သိခြင်းအနက်လည်း ရှိကြသည်"**ဟူသည်နှင့်အညီ အဝဂစ္ဆတိ၌ ဂမု ဓာတ်သည် သိခြင်းအနက်ကို ဟောဏ်၊ အဝကား ဓာတ္တတ္ထာနုဝတ္တကသာ၊ ထေယျာဒီသု၌

(ည) အနုဂ္ဂတိ–သည်၊ အနုဂတ–အစဉ်လိုက်ခြင်း၊ အနုပစ္ဆိန္န–မပြတ်စဲခြင်း၊ ပစ္ဆတ္ထ–နောက်ဟူသောအနက်၊ ဘုသတ္ထ–အလွန်ဟူသောအနက်၊ သာဒီသ–တူသည်၏ အဖြစ်၊ ဟီန–အယုတ်၊ တတိယတ္ထ–တတိယာဝိဘတ်၏အနက်၊ လက္ခဏ–အမှတ်အသား၊ ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာန–တစ်စုံတစ်ခုအထူးသို့ ရောက်သည်ကို ပြောပြခြင်း၊ ဘာဂ–အဖို့၊ ဝိစ္ဆာဒီသု–ဝိစ္ဆာအစရှိသောအနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ။)

အနုဂတေ–၌၊ အနွေတိ–(အနု+ဧတိ)–အစဉ်လိုက်၏၊ အနုပစ္ဆိန္နေ–၌၊ အနုသယော–အစဉ်မပြတ်ကိန်းဝပ်သော ကိလေသာ၊ ပစ္ဆာသဒ္ဒတ္ထေ–ပစ္ဆာသဒ္ဒါ၏ အနက်၌၊ (“နောက်”ဟူသောအနက်၌–ဟူလို၊) အနုရထ–ရထား၏နောက်၊ ဘုသတ္ထေ–၌၊ အနုရတ္ထော–အလွန် တပ်မက်၏၊ သာဒိသေ–၌၊ အနုရူပ–လျော်၏၊ (“အလျော်”ဟူသည် မဆန့်ကျင်ခြင်း, သဘောတူခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သာဒိသ”ဟု ဆိုသည်၊) ဟီနေ–၌၊ ပညဝန္တော–ပညာရှိဟူသမျှတို့သည်၊ အနသဝရိပုတ္တံ–အရှင်သာရိပုတြာအောက်တို့ချည်းတည်း၊ [“အရှင်သာရိပုတြာလောက် ပညာမရှိကြ၊ အရှင်သာရိပုတြာအောက် ယုတ်လျော့ကြသည်ကို ဟီန”ဟု ဆိုသည်၊ ယုတ်မာသော “ဟီန”မဟုတ်။]

တတိယတ္ထေ–၌၊ သေနာ–စစ်တပ်သည်၊ နဒီ အနု–မြစ်နှင့်တကွ၊ အဝသိတာ–စပ်နေ၏၊ (ဤ၌“နှင့်တကွ”ဟူသော တတိယာဝိဘတ်၏ အနက်ကို“အနု” သဒ္ဒါက တာဝန်ယူ၍ ဟောသည်၊) လက္ခဏေ–၌၊ ဝဠဲ–လျှပ်စစ်သည်၊ ရုက္ခံ အနု–သစ်ပင်၌၊ ဝိဇ္ဇောတတေ–တောက်ပ၏၊ ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာန–၌၊ ဒေဝဒတ္တော–

အာဒိဖြင့် “အဝဃယတိ–ရုံး၏”၌ ပရာဃယအနက်၊ “အဝဋ္ဌယတိ–တည်ရာ၏”၌ ဋ္ဌိတိအနက်၊ “ဂဗ္ဘဝေါက္ကန္တိ(ဂဗ္ဘ–အဝကန္တိ)–အမိဝမ်းသို့ သက်ခြင်း”၌ ပဝေသအနက်၊ “သြဝဒတိ (အဝ ဝဒတိ)–ဆုံးမ၏”၌ သြဝါဒအနက်၊ “သြသာနံ (အဝ သာနံ)–အဆုံး”၌ ပရိယန္တအနက်များကို ဋီကာယူသည်။

• • • • • • • • • • • • •

(ည) အနုဂတအနက်မှ တတိယတ္ထအထိ နားလည်လောက်ပြီ၊ အက္ခဏအနက်၌ အဓိပ္ပာယ်ကား–လျှပ်စစ်ပစ်သည်ကို မမြင်လိုက်သူက မြင်လိုက်သူကို မေးရာ၌“ရုက္ခံ အနုဝိဇ္ဇောတတေ ဝိဇ္ဇု–သစ်ပင်ပေါ်မှာ လျှပ်စစ်ရောင်တောက်သည်”ဟု မြင်လိုက်သူက ပြောပြသည်ဟု ဆိုကြပါစို့၊ သစ်ပင်သည် လျှပ်စစ်ရောင် တောက်ရာ အရပ်ကို မှတ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏတ္ထမည်၏၊ ထို့ကြောင့် ရုက္ခသည် မုချလက္ခဏဖြစ်၏၊ အနုကား ထိုလက္ခဏအနက်ကို ထင်ရှားအောင်ထွန်းပြ၏၊ ထို့ကြောင့် လက္ခဏအနက်သည် အနု၏အနက်လည်း ဖြစ်တော့၏၊ [“ရုက္ခံ–သစ်ပင်ကို၊ အနု–အမှတ်ပြု၍” ဟု အနက်ပေးကြသေး၏၊] ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာနအနက်ကို နောက်ပုဒ်၌ ရေးမည်။

ဒေဝဒတ်သည်၊ မာတရံအနု–အမိ၌(အမိအပေါ်၌၊) သာဓု–အကျင့်ကောင်း၏၊ ဘာဂေ–၌၊ ဘွဲ့–ဤ ပစ္စည်းစု၌၊ ယံ–အကြင် ပစ္စည်းကို၊ မံအနု–ငါ့ကို ရည်စူး၍၊ ဝါ–ငါ့ဖို့၊ သိယာ–ရှိရာ၏၊ [ဋီကာ၌ **"ထပိတံ–ထားအပ်ပြီ"**ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာအလို **"သိယာ"**ပါပုံမရ၊] တံ–ထို ငါ့ဖို့ပစ္စည်းကို၊ ဒိယတု–ပေးအပ်စေသတည်း၊ ဝိစ္ဆာယံ–၌၊ စနှော–လရောင်သည်၊ ရုက္ခံ ရုက္ခံ အနု–သစ်ပင်တိုင်း သစ်ပင်တိုင်း၌၊ ဝိဇ္ဇောတတေ–တောက်ပ၏။

(၄) ပရိဂ္ဂတိ–ပရိဥပသာရသည်၊ သမန္တ တောဘာဝ–ထက်ဝန်းကျင် ဖြစ်ခြင်း၊ ပရိစ္ဆေဒ–ပိုင်းခြားခြင်း၊ ဝဇ္ဇန–ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ အာလိဂ်နန–လည်ဖက်ခြင်း၊ နိဝါသန–ဝတ်ရုံခြင်း၊ ပူဇာ–ပူဇော်ခြင်း၊ ဘောဇန–ကျွေးခြင်း၊ အဝဇာနန–အထင်သေးခြင်း၊ ဒေါသက္ခာန–အပြစ်ပြောခြင်း၊ လက္ခဏာဒီသု–လက္ခဏာ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ။)

သမန္တ တောဘာဝေ–၌၊ ပရိဝုတော–ထက်ဝန်းကျင် စောင့်ရှောက်အပ်၏၊ (သဒ္ဒါနက်–**"ဝု=သံဝရဏော–စောင့်ရှောက်ခြင်း"**ဟု ဓာတ်နက်ရှိသည်၊) ဝါ–ခြံရံအပ်၏၊ (သင်္ကေတနက်၊) ပရိစ္ဆေဒေ–၌၊ ပရိဥယျံ–ပိုင်းခြား၍ သိအပ်၏၊ ဝဇ္ဇနေ–၌၊ ပရိဟရတိ–ရှောင်လွှဲ၏၊ အာလိဂ်နေ–၌၊ ပရိဿဇတိ–လည်ဖက်၏၊ နိဝါသနေ–၌၊ ဝတ္ထံ–အဝတ်ကို၊ ပရိဝဿတိ(သိဟိုဠ်မှု၌ **"ပရိဒဟေဿတိ"**)–ဝတ်ရုံလတ္တံ့၊ ပူဇာယံ–၌၊ ပါရိစရိယာ–ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်း၊ (ပြုစုခြင်းနှင့် ပူဇော်ခြင်းဟူသည် သဘောတူပင်တည်း၊) ဘောဇနေ–၌၊ ဘိက္ခုံ–ရဟန်းကို၊ ပရိဝိသတိ–ဆွမ်းလုပ်ကျွေး၏၊ အဝဇာနနေ–၌၊ ပရိဘဝတိ–လွှမ်းမိုး၏၊ (လွှမ်းမိုးခြင်းဟူသည်မှာ သူတစ်ပါးကို အထင်သေးခြင်းပင်တည်း၊) ဒေါသက္ခာနေ–၌၊ ပရိဘာသတိ–အပြစ်ပြော၏၊ ဝါ–ခြိမ်းခြောက်၏၊ လက္ခဏာဒီသု–လက္ခဏာ အစရှိသောအနက်တို့၌၊ [အာဒိဖြင့် ဣတ္ထမ္ဘူတကျွာန,ဘာဂ,ဝိစ္ဆာတို့ကို ယူ၊] ဝိဇ္ဇု–သည်၊ ရုက္ခံပရိ–သစ်ပင်၌၊ ဝိဇ္ဇောတတေ–တောက်ပ၏၊ ဣစ္စာဒိ–ဤသို့

ဝိစ္ဆာ အနက်။ ။ရုက္ခံ ရုက္ခံ ၂ ပုဒ်သည် ဝိစ္ဆာအနက် ဟော၏၊ အနုကား ဝိစ္ဆာအနက်ဟောပုဒ်နှင့် ယှဉ်တွဲရသောကြောင့် ဝိစ္ဆာအနက်ဟော ဖြစ်ရတော့သည်၊ ထိုအနုသည် ကမ္မပ္ပဝစနီယအမည်ရသောကြောင့် အနုနှင့်ယှဉ်သော ရုက္ခံ ရုက္ခံတို့ဝယ် သတ္တမီအနက်ပေးရသော်လည်း ဒုတိယာဝိဘတ်သာ သက်ရသည်၊ တချို့အရာ၌ကား ရုက္ခံ ရုက္ခံကဲ့သို့ ၂ ပုဒ်မရှိဘဲ **"အန္ဓဒ္ဓမာသံ–အနု+အဒ္ဓမာသံ"**ဟု တစ်ပုဒ်တည်းလည်း ရှိ၏၊ ထိုအရာမျိုး၌ကား ဝိစ္ဆာအနက်ကို အနုသဒ္ဒါက ဟောသောကြောင့် အဒ္ဓမာသံ တစ်ပုဒ်တည်းထားသည်ဟု ကြံသင့်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၄) **"သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရံ ပရိ"** ဟူသော ဣတ္ထမ္ဘူတကျွာန ပုံစံ၌

အစရှိသည်တည်း၊ [ဣစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အာဒိဖြင့် **"သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရံ ပရိ"** စသော ပုံစံများကို ယူ။]

(၄) အဓိဣတိ-သည်၊ အဓိက-အလွန်အက၊ ဣသရ-အစိုးရသူ၊ ဥပရိဘာဝ-အထက်ဌ ဖြစ်ခြင်း၊ အဓိဘဝန-လွှမ်းမိုးခြင်း၊ အဒ္ဓေယန-သရဏျာယ်ခြင်း၊ အဓိဋ္ဌာန-အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၊ နိစ္ဆယ-ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ပါပုဏနာဒီသု-ရောက်ခြင်း အစရှိသော အနက်တို့ဌ၊ (ဝတ္တတိ။)

အဓိကေ-ဌ၊ အဓိသီလံ-လွန်ကဲသောသီလ၊ (ဝါ-သာလွန်သောသီလ၊) ဣသရေ-ဌ၊ အဓိပတိ-အကြီးအက၊ ပဇ္ဇာလာ-ပဇ္ဇာလတိုင်းသား၊ ဗြဟ္မဒတ္တောအဓိ-ဗြဟ္မဒတ်မင်းဟူသော အစိုးရသူ ရှိကုန်၏၊ [ဌီကာအတိုင်း ပေးသည်၊] ဥပရိဘာဝေ-ဌ၊ အဓိရောဟတိ-တက်၏၊ ပထဝိ-မြေ၏၊ (အချို့စာ ဌ "**ပထဝိ**"ကျနေသည်၊ သီဟိဠ္ဠမူနှင့် ဌီကာဌ်ပါ၏၊] အဓိသေဿတိ-အပေါ်ဌ် အိပ်ရလတံ့၊ အဓိဘဝနေ-ဌ၊ အဓိဘဝတိ-လွှမ်းမိုး၏၊ အဒ္ဓေယနေ-ဌ၊ ဗျာကရဏံ-ဗျာကရဏ်းကျမ်းကို၊ အဓီတေ-ရွတ်အံ၏,သင်ယူ၏၊ အဓိဋ္ဌာနေ-ဌ၊ ဘူမိကမ္မာဒီ-

---

ဣတ္ထဟူသည် ထူးခြားသော အချက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒေဝဒတ်၏ အကျင့်ကောင်းခြင်းဂုဏ်ကို "**ဣတ္ထ**"ဟု မှတ်ပါ၊ ထိုဂုဏ်သို့ရောက်သော (ထိုဂုဏ်ရှိသော)ဒေဝဒတ်သည် ဘူတတည်း၊ (ဣတ္ထမ္ဘူတလည်း ဟုတ်၏၊) ဒေဝဒတ်၏ အကျင့်ကောင်းခြင်းသည် "**မည်သူ့အပေါ်ဌ် ကောင်းသည်**"ဟု အရာဌာနကို မပြလျှင် အကျင့်ကောင်းပုံ မထင်ရှားနိုင်သေး၊ သို့ဖြစ်၍ အကျင့်ကောင်းပုံ ထင်ရှားဖို့ရန် "**မာတရံ**"ဟု ထုတ်ပြရသည်၊ "**ဒေဝဒတ်သည် အမိအပေါ်ဌ် အကျင့်ကောင်းသည်**"ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "**မာတရံ**"သည် ဣတ္ထမ္ဘူတဖြစ်သော ဒေဝဒတ်ကို (ဒေဝဒတ်၏ အကျင့်ကောင်းပုံကိုပါ ထင်ရှားအောင်) ပြတတ်သောကြောင့် ဣတ္ထမ္ဘူတကွာန မည်၏၊ [ဤဌ် "**အကွာန**"ဟူသည် နှုတ်ဖြင့် ပြောပြခြင်း မဟုတ်, ထင်ရှားအောင် ထွန်းပြခြင်းတည်း။]

ဓောတက။ ။အနု-ပရိ-ပတိဥပသာရတို့ကား ထို ဣတ္ထမ္ဘူတကွာနအနက်ကို မာတရံနှင့် တွဲဖက်၍ ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြတတ်သောကြောင့် ဣတ္ထမ္ဘူတကွာနဓောတက တို့သာတည်း၊ သို့သော် ဓာတုတ္ထာနုဝတ္တက ဥပသာရတို့သည် တွဲဖက်ဖြစ်သော ဓာတ်၏ အနက်ကိုဟောရာ ရောက်သကဲ့သို့ (ပစ္စည်းရှိသူနှင့် အိမ်ထောင်ပြုရသော ပစ္စည်းမဲ့ မိန်းကလေးသည် ပစ္စည်းရှင် ဖြစ်သကဲ့သို့) ထို့အတူ အနု ပရိ ပတိတို့သည် ဣတ္ထဘူတကွာနဖြစ်သော မာတရံနှင့် တွဲရသဖြင့် ဣတ္ထမ္ဘူတကွာနအနက်ကို ဟောရာ ရောက်ကြလေသည်။ ["**သာဓုဘာဝဂုဏော ဣတ္ထံ**"စသော ဂါထာကို ကမ္မပ္ပဝစနီယ အခန်းဌ ပြအုံ။]

• • • • • • • • • • • • •

(၄) အဒ္ဓေယနဌ "**အဓိပုဗ္ဗ ဣဓာတ်+ယုပစ္စည်း**"ဖြစ်၍ ဣကို အယ, အဓိကို အဒ္ဓ

မြေလှုပ်ခြင်း အစရှိသည်ကို၊ အဓိဋ္ဌာတိ–ဓိဋ္ဌာန်၏၊ နိစ္စယေ–၌၊ အဓိမောက္ခော–ဆုံးဖြတ်တတ်သော တရား၊ ပါပုဏာနေ–၌၊ ဘောဂကွန်း–စည်းစိမ်စုကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ–ရ၏၊ [ရောက်ခြင်း=ရခြင်း သဘောတူ။]

(၃) အဘိက္ကတိ–သည်၊ အဘိမုခဘာဝ–ရှေးရှုဖြစ်ခြင်း၊ ဝိသိဋ္ဌ–အထူး၊ အဓိက–အလွန်အကဲ၊ ဥဒ္ဓကမ္မ–အထက်အမှု၊ ကုလ–အမျိုးကောင်း၊ သာရပ္ပ–လျှောက်ပတ်သဟာယ်၊ ဝန္ဒန–ရှိခိုးခြင်း၊ လက္ခဏာဒီသု–လက္ခဏာ, ဂုဏ်ထူးမှုတကွာန ဝိစ္ဆာဒီသု–ဝိစ္ဆာ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ။)

အဘိမုခဘာဝေ–၌၊ အဘိမုခေါ–ရှေးရှု၊ အဘိက္ကမတိ–ရှေးရှသွား၏၊ ဝိသိဋ္ဌေ–၌၊ အဘိဓမ္မော–သုတ္တန်ပါဠိထက် ထူးကဲသောတရား (သဒ္ဒါနက်၊) ဝါ–အဘိဓမ္မာ (သင်္ကေတနက်၊) အဓိကေ–၌၊ အဘိဝဍ္ဌတိ–အလွန် ရှာ၏၊ ဥဒ္ဓကမ္မေ–၌၊ အဘိရဟတိ–တက်၏၊ ကုလေ–၌၊ အဘိဇာတော–မြတ်သော အမျိုး၌ ဖြစ်သူ၊ သာရပ္ပေ–၌၊ အဘိရူပေါ–လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသူ၊ ဝန္ဒနေ–၌၊ အဘိဝါဒေတိ–ရှိခိုး၏၊ လက္ခဏာဒီသု–လက္ခဏာ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ပုရိမသမံ–ရှေးနှင့်တူ၏။

ပြုသဖြင့် ဒီဃဝုဒ္ဓိ ရောက်ခွင့်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် **"အရ္ဟာယန"**ဟု မရှိရ၊ အဓိတော၌ အဓိ ပုဗ္ဗ ဣဓာတ်+တေဝိဘတ်တည်း၊ ပါပုဏာန၌ ပပုဗ္ဗ အပဓာတ်+အာချာတ် ဥဏာပစ္စည်း သက်ရုံမျှဖြင့် ကိတ်ရပ် မပြီးနိုင်သေး, ယုပစ္စည်း သက်ရှည်းမည်၊ ထို့ကြောင့် **"ပါပုဏ"**ဟု မရှိရ၊ သီဟိုဠ်မူအတိုင်း **"ပါပုဏန"**ဟု ရှိရမည်၊ ထိုပါပုဏန၏ **"ရောက်ခြင်း"**ဟူသည်လည်း **"ရခြင်း"**အနက်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ **"ပဋ္ဌိလာဘော"**ဟု ဖွင့်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၃) သာရပ္ပံ၌ **"သုရူပသမ–ကောင်းသောအဆင်းရှိသူ၏၊ ဘာဝေါ–အဖြစ်တည်း၊ သာရပ္ပံ–ကောင်းသောအဆင်းရှိသူ၏ အဖြစ်"** သာရပ္ပံကို **"လျှောက်ပတ်, သဟာယ်"**ဟု သင်္ကေတနက် ရှိ၏၊ လျှောက်ပတ် သဟာယ်ဟူသည် လှခြင်းပင်တည်း၊ [သီဟိုဠ်မှ၌ **"သောရပ္ပံ"**ဟု ရှိ၏၊ သုရူပမှ ဥကို သြဝုဒ္ဓိ ပြုထားသောကြောင့် သာ၍ ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏၊ သို့သော် ဂုရု မှ ဥကို အာပြု၍ ဂါရဝံဖြစ်သကဲ့သို့ သာရပ္ပံလည်း အပြစ်မတင်သာ၊ လက္ခဏာစသော အနက်များ၏ အနုဒ္ဓ ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း ပုံစံကို သိနိုင်လောက်ပြီ၊ **"အဘိဝိဇ္ဇောတတော"**စသည် ဆိုရုံသာ။]

• • • • • • • • • • • • •

(ဃ) ပတိဂ္ဂတိ-သည်၊ ပတိဂတ-မှီခြင်း၊ ပဋိလောမ-ဆန့်ကျင်ဘက်၊ ပတိနိဓိ-အတူ၊ ပတိဒါန-အစားပေးခြင်း၊ နိသေဓ-တားမြစ်ခြင်း၊ နိဝတ္တန-ပြန်နှစ်ခြင်း(ဆုတ်နှစ်ခြင်း၊) သာဒိသ-တူသည်၏အဖြစ်၊ ပတိကရဏ-ကုစားခြင်း၊ အာဒါန-ယူခြင်း၊ ပတိဟေဌ-ထိုးထွင်းသိခြင်း၊ ပဋိစ္စ-စွဲမှီခြင်း၊ လက္ခဏာဒိသု-တို့၌၊ (ဝတ္တတိ။)

ပတိဂတေ-၌၊ ပစ္စက္ခံ-စက္ခုစသော ဣန္ဒြေကိုမှီ သောဉာဏ်၊(သဒ္ဒတ္ထ၊) ဝါ-မျက်မှောက်(သင်္ကေတတ္ထ၊) ပဋိလောမေ-၌၊ ပတိသောတံ-ရေ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်(သဒ္ဒတ္ထ၊) ဝါ-ရေညာ (သင်္ကေတတ္ထ၊) ပတိနိဓိမှိ-၌၊ အာစရိယတောပတိ-ဆရာနှင့်တူသော၊ ဝါ-ဆရာကိုယ်စားဖြစ်သော၊ သိသော-တပည့်၊ ပတိဒါနေ-၌၊ တေလတ္ထိကသ(တေလ+အတ္ထိကသ၊)-ဆီဖြင့် အလိုရှိသူအား၊ ဃတံ-ထောပတ်ကို၊ ပတိဒဒါတိ-အစားပေး၏၊ (ဆီအစား ထောပတ်ပေးသည်-ဟူလို၊) နိသေဓေ-၌၊ ပဋိသေဓနံ-တာမြစ်ခြင်း၊ နိဝတ္တနေ-၌၊ ပဋိဂ္ဂမတိ-နောက်ဆုတ်၏၊ သာဒိသေ-၌၊ ပတိရူပကံ-အတူ၊ ဝါ-အတု၊ ပတိကရဏေ-၌၊ ပတိကာရော-ကုစားခြင်း၊ (ဆေးကုခြင်း၊) အာဒါနေ-၌၊ ပတိဂ္ဂဏှာတိ-ခံယူ၏၊ ပတိဟေဌေ-၌၊ ပဋိဝေဓော-ထိုးထွင်းသိခြင်း၊ ပဋိစ္စေ-၌၊ ပစ္စယော (ပတိ+အယော)-စွဲ၍ဖြစ်သည်၊ လက္ခဏာဒိသု-တို့၌၊ ပုရိမသမံ-ရှေးနှင့်တူ၏။

(ဏ) သုဗ္ဗတိ-သည်၊ သောဘန-တင့်တယ်၊ သုဋ္ဌု-ကောင်းစွာ၊ သမ္မာ-အသင့်၊ သမိဒ္ဓိ-ပြည့်စုံခြင်း၊ သုခတ္ထာဒိသု-လွယ်ကူခြင်းအနက် အစရှိသည်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ၊) သောဘနေ-၌၊ သုဂန္ဓော-တင့်တယ်သောအနံ့၊ သုဋ္ဌုသမ္မာဒတ္ထေသု-သုဋ္ဌုအနက်,သမ္မာအနက်တို့၌၊ သုဋ္ဌု-ကောင်းစွာ၊ ဂတော-ကြွတော်မူ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သုဂတော-သုဂတ မည်တော်မူ၏၊ သမ္မာ-အသင့်အားဖြင့်၊ ဂတော-ကြွတော်မူ၏၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-သုဂတမည်တော်မူ၏၊ သမိဒ္ဓိယံ-၌၊ သုဘိက္ခံ-ထမင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း၊(ဝါ-သာယာဝပြော,အစာပေါခြင်း၊)

(ဃ) **ပစ္စက္ခံ**။ ။"**ပတိ+အက္ခံ**"အက္ခသဒ္ဒါသည် စက္ခုစသော ဣန္ဒြေကိုဟောဘ၏၊ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေကို မှီ၍ဖြစ်သော်ဉာဏ်ကို (အသိကို) ပစ္စက္ခဟု ခေါ်၏၊ ယခုအခါ၌ "**မျက်မှောက်**"ဟု သင်္ကေတအနက် ပေးကြသည်၊ မျက်မှောက်ဟူသည်လည်း"**မျက်စိ+အောက်**"ရောက်နေသကဲ့သို့ စက္ခု သောတစသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက်မြင်-တိုက်ရိုက်ကြား-တိုက်ရိုက်သိတည်း၊ တစ်ဆင့်ကြားခြင်း မဟုတ်-ဟူလို၊ လက္ခဏာ စသည်တို့၌"**ရက္ခံ ပတိ ဝိဇ္ဇောတတေ စက္ခော**"စသည်ဖြင့် ပုံစံထုတ်ရုံသာ၊ ဤပတိပုံစံများ၌"**ပဋိ**"ဟု ရှိရာဝယ်"**ကွစိ ပဋိ ပတိသ**"သုတ်ဖြင့် ပတိပုဒ်ရင်းကို ပဋိပြုထားသည်ဟု မှတ်ပါ၊ သို့သော် ပဋိမပြုရသောအရာက သာ၍များသောကြောင့် "**ပတိ**"ဟုချည်း ရေးသားလိုက်ပါသည်။

သုခတ္ထေ-သုခ အနုက်ဉ်၊ သုကရော-လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်၏၊ [ကိလေသာတို့ကို တစ်ဖန်မပေါ်စေဘဲ ဉာဏ်ကြွ-ကြွတော်မူခြင်း ကြောင့် **"သုဋ္ဌုဂတ"**အရ **"သုဂတ"**မည်တော်မူ၏၊ ကာမသုခလွှိက, အတ္တကိလမထဟူသော တရား ၂ ပါးသို့ မကပ်ရောက်စေဘဲ မဇ္ဈိမပဋိပတ်ဖြင့် (လမ်းမှန်ကျအောင် သင့်မြတ်စွာ ကျင့်တော်မူခြင်းကြောင့် **"သမ္မာဂတ"**အရ **"သုဂတ"**မည်တော်မူ၏။]

(တ) အာဂ္ဂတိ-သည်၊ အဘိမုခဘာဝ-ရှေးရှု၏အဖြစ်၊ ဥဒ္ဓကမ္မ-အထက်အမှု၊ မရိယာဒါ-အပိုင်းအခြား၊ အဘိဝိဓိ-ပျံ့နှံ့စေခြင်း၊ ပတ္တိ-ရောက်ခြင်း၊ ဣဇ္ဈာ-လိုချင်ခြင်း၊ ပရိသေနေ-လည်ဖက်ခြင်း၊ အာဒိကမ္မ-အစအမှု၊ ဂဟဏ-ယူခြင်း၊ နိဝါသ-နေရာ၊ [**"နိဝါသန"**ဟု အချို့စာရှိ၏၊ နောက်၌ **နိဝါသ"**ဟု ရှိလတ္တံ့ဖြစ်၍ သိဟိုဠ်မှုအတိုင်း ကောင်း၏၊] သမီပ-အနီး၊ အဝုါနာဒီသု-ခေါ်ခြင်းအစရှိသောအနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ။)

အဘိမုခဘာဝေ-၌၊ အာဂစ္ဆတိ-လာ၏၊ [**"လာ"**ဆိုသည်မှာ လာရာအရပ်သို့ ရှေးရှုသော သွားခြင်းပင်တည်း၊] ဥဒ္ဓကမ္မေ-၌၊ အာရောဟတိ-တက်၏၊ မရိယာဒါယံ-၌၊ အာပဇ္ဇတာ-တောင်တိုင်အောင်၊ ခေတ္တံ-လယ်သည်၊ (တိဋ္ဌတိ-တည်၏၊) အဘိဝိဓိမှိ-၌၊ ကစ္စာယနသ-ကစ္စည်းထေရ်၏၊ ယသော-အကျော်အစောသည်၊ အာကုမာရံ-သူငယ်တို့တိုင်အောင်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) ပတ္တိယံ-၌၊ အာပတ္တိ-အာပတ်သို့၊ အာပန္နော-ရောက်၏၊ ဣဇ္ဈာယံ-၌၊ အာကခ်ါ-လိုလားခြင်း၊ ပရိသေနေ-၌၊ အာလိင်္ဂနံ-လည်ဖက်ခြင်း၊ အာဒိကမ္မေ-၌၊ အာရမ္ဘော-စတည်အားထုတ်ခြင်း၊ ဂဟဏေ-၌၊ အာဒိယတိ-ယူ၏၊ အာလမ္ဗတိ-ဆွဲကိုင်၏၊ [**"အာလိမ္ဗတိ"**ဟု အချို့စာ ရှိ၏၊ **"အာလမ္ဗတိ"**ဟု ရှိသော

(တ) **မရိယာဒ, အဘိဝိဓိ**။ ။လယ်၌ကန်သင်းသည် လယ်၏အပိုင်းအခြားဖြစ်၍ ကန်သင်းပေါ်သို့ လယ်မရောက်သကဲ့သို့, ထို့အတူ မိမိအပေါ်သို့ မရောက်စေဘဲ ပိုင်းခြားခြင်းသည် မရိယာဒါ မည်၏၊ **"အာပဇ္ဇတာ ခေတ္တံ(တိဋ္ဌတိ)"**၌ လယ်သည် တောင်ပေါ်သို့မရောက်, တောင်ခြေ၌သာ တည်၏၊ ထို့ကြောင့် တောင်သည် လယ်၏ အပိုင်းအခြားတည်း၊ သို့ဖြစ်၍ ပဇ္ဇတသည် မုချ မရိယာဒါဖြစ်၏၊ (အာ)ကား မရိယာဒါ အနက်ကို ထွန်းပြသဖြင့် မရိယာဒါအနက်ရှိသည်ဟု ဆိုရသည်၊ မိမိအပေါ်၌ ပျံ့နှံ့စေခြင်းသည် **"အဘိဝိဓိ"**တည်း၊ **"အာကုမာရံ ယသော ကစ္စာယနသ"**၌ အရှင်ကစ္စည်းထေရ်၏ဂုဏ်သတင်းကို ကလေးသူငယ်များပင် သိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဂုဏ်သတင်းသည် ကလေးသူငယ်တို့အပေါ်၌ ပျံ့နှံ့နေရကား ကုမာရသဒ္ဒါသည် အဘိဝိဓိအစစ်တည်း၊ အာကား အဘိဝိဓိကို ထွန်းပြသဖြင့် အဘိဝိဓိအနက်ရှိသည်ဟု ဆိုရသည်။

သိဟိုဠ်မှသာ ကောင်းသည်၊] နိုဝါသေ-၌၊ အာဝသထော-နေရာအိမ်၊ သမိပေ-၌၊ အာသန္နံ-အနီး၊ အဝါနေ-၌၊ အာမန္တေတိ-ခေါ်၏၊ [**"အာမန္တေသိ"**ဟု အချို့စာ ရှိ၏။]

(ထ) အတိက္ကတိ-သည်၊ အတိက္ကမန-သာလွန် ကျော်လွန်သော လွန်ခြင်း၊ အတိက္ကန္တ-မရှိသောလွန်ခြင်း၊ အတိသယ-ကဲလွန်သော လွန်ခြင်း၊ ဘုသတ္ထာဒီသု-ပြင်းထန်သော အလွန်အနက် အစရှိသည်တို့၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) အတိက္ကမနေ-၌၊ အမေ့ဟိ-ငါတို့ထက်၊ အတိရောစတိ-လွန်၍တင့်တယ်၏၊ အတိတော-လွန်၍ ဖြစ်၏၊ အတိက္ကန္တေ-၌၊ အစ္ဆန္ဒ-အပိုင်းအခြားကို လွန်၏၊ အတိသယေ-၌၊ အတိကုသလော-အလွန်လိမ္မာ၏၊ ဘုသတ္ထေ-၌၊ အတိက္ကောဓော-လွန်ကဲသော ဒေါသ၊ အတိဝုဋ္ဌိ-အလွန်အမင်း ကြီးခြင်း။

(ဒ) အပိက္ကတိ-သည်၊ သမ္ဘာဝနာ-ချီးမြှောက်ခြင်း၊ အပေက္ခာ-ငဲ့ခြင်း၊ သမုစ္စယ-ဆည်းခြင်း၊ ဂရဟ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ပဋိဘဒီသု-မေခြင်းအစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) သမ္ဘာဝနာယံ-၌၊ ဒီဗ္ဗေသု-နတ်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမေသုအပိ-ကာမတို့၌သော်လည်း၊ မေရုမ္ဟိ-မြင်းမိုရ်တောင်ကိုသော်လည်း၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတ္မာ-ဖောက်ထွင်း၍၊ ဂစ္ဆေယ္ယ-သွားနိုင်ရာ၏၊ အပေက္ခာယံ-၌၊ အယံပိ ဓမ္မော-

---

(ထ) **"အတိက္ကမန"**အရ **"လွန်ခြင်း"**ဟူသည် သူတစ်ပါးထက် သာလွန်ခြင်း-လွန်သွားခြင်းတည်း၊ **"အတိက္ကန္တ"**အရ လွန်ခြင်းကား အပိုင်းအခြားမရှိ၍ အပိုင်းအခြားကို လွန်ခြင်းတည်း၊ **"အတိသယ"**အရ **"လွန်ခြင်း"**မှာ အလွန်လိမ္မာသော သိပ်လိမ္မာသော**"အလွန်"**တည်း၊ **"ဘုသ"**အရ အလွန်မှာမူ ပြင်းပြသော အလွန်တည်း၊ အာဒိဖြင့် အတိရိတ္တ (အပိုအလျှံ အကြွင်းအကျန်) အလွန်ကိုလည်းကောင်း, အတိဒေဝ (ထူးလွန်သော နတ်)ဟူရာ၌ ထူးခြားသော အလွန်ကိုလည်းကောင်း ဋီကာ ယူသည်။

(ဒ) **သမ္ဘာဝနာ**။ ။ချီးမြှောက်ခြင်း-မြှင့်ခြင်းကို**"သမ္ဘာဝနာ"**ဟု ခေါ်၏၊ **"အပိ ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု"**ကား နတ်ကာမဂုဏ်ကို မြှောက်ပင့်သော စကားတည်း၊ လူ့ကာမဂုဏ်ထက် အထက်တန်းကျသော နတ်ကာမဂုဏ်၌သော်မှလည်း ထိုယောဂီရဟန်းသည် မမွေ့လျော်-ဟူလို၊ **"မေရုမ္ဟိ"**၌ အပိလည်း မြင်းမိုရ်တောင်ကို မြှောက်သောစကားပင်တည်း၊ သာမန်အရာဝတ္ထုကို မဆိုထားဘိ, အလွန်ကြီးမားသော မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးကိုသော်မှ ဖောက်ခွဲ၍ သွားနိုင်သည်-ဟူလို။

အပေက္ခာ။ ။ဆိုအပ်ပြီး အနက်ကို ငဲ့သောစကားသည် **"အပေက္ခာ"**မည်၏၊ ပထမအနိယတသိက္ခာပုဒ်၏ နောက်၌ ဒုတိယအနိယတသိက္ခာပုဒ်ကို ပြုတော်မူရာဝယ် **"အယမ္ပိ"**ဟု ဆိုအပ်သော အပိသဒ္ဒါသည် ပထမသိက္ခာပုဒ်၌ ပြုအပ်ခဲ့သော အနိယတ အာပတ်ကို ငဲ့သော အပိတည်း၊ **"ရှေ့အာပတ်သာ အနိယတမည်သည် မဟုတ်သေး, ဤအာပတ်လည်း အနိယတမည်သည်"** ဟူလို။

ဤအာပတ်လည်း၊ အနိယတော–အနိယတတည်း၊ သမူစ္စယေ–၌၊ ဣတိပိ–ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အရဟံ–အရဟံ မည်တော်မူ၏၊ အန္တံ ပိ–အုမကိုလည်းကောင်း၊ အန္တဂုဏံပိ–အုသိမ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာဒါယ–ယူ၍၊ ဂရဟေ–၌၊ အမှာကံ–ငါတို့၏၊ ပဏ္ဍိတကအပိ–စက်ဆုပ်အပ်သော ပညာရှိ၊ ပဠေ–၌၊ ဘန္တေ–အရှင်ဘုရား၊ ဘိက္ခံ–ဆွမ်းကို၊ အပိလဘိတ္ထ–ရပါကုန်၏လော။

(၆) အပဏ္ဏတိ–သည်၊ အပဂတ–ကင်းခြင်း၊ ဂရဟ–ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ဝဇ္ဇန–ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ပူဇ–ပူဇော်ခြင်း၊ ပဒုဿနာဒီသု–ပြစ်မှားခြင်းအစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ၊) အပဂတေ–၌၊ အပမာနော–ကင်းသောမာန ရှိ၏၊

သမူစ္စည်း သမ္မိဏ္ဍန အပေက္ခာ။ ။သမူစ္စည်း၌ ဆည်းအပ်သော အနက်တစ်မျိုး ရှိ၏၊ ဥပမာ–လိင်ဆွဲ၌ စဖြင့် ဓာတုကို ဆည်းရာဝယ် **"ဓာတ်"**ဟူသော အနက်တစ်မျိုး ရှိသကဲ့သို့တည်း၊ သမ္မိဏ္ဍနအနက်၌လည်း မူလအနက်ပေါ်ဝယ် ပေါင်းအပ်သော အနက်တစ်မျိုး ရှိသေး၏၊ ဥပမာ–ဧဝါဒိသရိသုတ်၌ ရိုပြုခြင်း အနက်အပြင် ရဿပြုခြင်း အနက်တစ်မျိုး ရှိနေသကဲ့သို့တည်း၊ အပေက္ခာအနက်၌ကား ထိုကဲ့သို့ အနက်တစ်မျိုး သီးခြားမရှိ၊ ရှေ့နောက် ၂ ချက်လုံးမှ အနက်တစ်ခုသာ ရနိုင်၏၊ ဥပမာ–အတ္ထော အက္ခရသညာတောသုတ်လာ အက္ခရာနှင့် အက္ခရာပါဒယောသုတ်လာ အက္ခရာသည် တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း, အနိယတသိက္ခာပုဒ် ၂ မျိုးလုံး၌ အနိယတအမည် တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။

သမူစ္စည်း။ ။**"ဣတိပိ–ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း"**ဟူရာ၌ **"အခြားအကြောင်းကြောင့်လည်း အရဟံ မည်တော်မူ၏"**ဟု အခြားအကြောင်းတစ်မျိုးကို ဆည်းယူသောကြောင့် အပိသဒ္ဒါကို **"သမူစ္စည်း"**ဟု ခေါ်သည်၊ ဤသမူစ္စည်းကို **"အဝုတ္တသမူစ္စည်း=တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော အနက်ကိုဆည်းသည်"**ဟု ဆို၏၊ အန္တမ်ပို အန္တဂုဏမ်ပိုတို့၌ အပိကား အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ဆည်းသောကြောင့် **"အညမညသမူစ္စည်း"**မည်၏။

ဂရဟာ။ ။ပဏ္ဍိတကဿ ကပစ္စည်းကို **"ကုစ္ဆိတ အနက်ရှိ၏"**ဟု အာလုတဗ္ဗဟုလေ သုတ်အဆက်၌ ပြလတ္တံ၊ ဤ**"ပဏ္ဍိတက"**ဟု ပြောဆိုခြင်းသည် မိမိ မလိုအပ်သော အကြောင်းအရာကို အပိုအမိ ပြောဆိုလာသော တပည့်အား ဆရာက ကဲ့ရဲ့သောအရာ၌ ပြောဆိုခြင်းတည်း၊ **"စက်ဆုပ်အပ်သော ပညာရှိ, စုတ်ချာသော ပညာရှိ"**ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် အပိသဒ္ဒါလည်း ဂရဟာအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုရသည်၊ [ပဠာအနက်မှာ ထင်ရှားပြီ၊ **"အပိဓယတိ–ပိတ်၏၊ အပိဓနံ–အပိတ်"**စသည်ကဲ့သို့ အာချာတ် ကိတ် ကြိယာ၏ ရှေ့ကနေသော အပိသာလျှင် ဥပသာရတည်း၊ **"အပိဒိဗ္ဗေသု, အယံပိ ဓမ္မော"**တို့၌ အပိနှင့် တိဋ္ဌတိပိ စသည်၌လာသော ပိသဒ္ဒါများကို နိပါတ်ပုဒ်၌ သဒ္ဒနီတိ သွင်းလိုသည်။]

• • • • • • • • • • • • •

အပေတောဿ(အပ+ဣတောဿ)-ကင်း၏၊ ဂရဟော-၌၊ အပဂဗ္ဘော-ယုတ်ညံ့သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိခဲ့သူ၊ ဝဇ္ဇနေ-၌၊ ဝါဏိဇာ-ကုန်သည်တို့သည်၊ အပသာလာယ-ကင်းတဲကို ရှောင်လွှဲ၍၊ အာယန္တိ-လာကုန်၏၊ ပူဇာယံ-၌၊ ဝုဒ္ဓါပစာယီ(ဝုဒ္ဓ+အပ+စာယီ)-ကြီးရင့်သူကို ရိုသေလေးရှိသူ၊ ပဒုဿနေ-၌၊ အပရဏ္ဏတိ-ပြစ်မှား၏။

(နှ) ဥပဣတိ-သည်၊ ဥပဂမန-ချဉ်းကပ်ခြင်း၊ သမီပ-အနီး၊ ဥပပတ္တိ-ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ ဝါ-အသင့်၊ သာဒိသ-တူသည်၏အဖြစ်၊ [သဒိသသ-တူသည်၏၊ ဘာဝေါ-အဖြစ်တည်း၊ သာဒိသံ-တူသည်၏အဖြစ်၊ ဤပစ္စည်း သက်၍ သျှကို သပြု,ဒွေဘော်လာ၊] အဓိက-အလွန်၊ ဥပရိဘာဝ-အထက်၌ဖြစ်ခြင်း၊ အနုသန-အစာမစားခြင်း၊ ဒေါသက္ခာန-အပြစ်ပြောခြင်း၊ သညာ-အမည်၊ ပုဗ္ဗကမ္မ-ရှေးဦးစွာပြုခြင်း၊ ပူဇာ-ပူဇော်ခြင်း၊ ဂယှာကာရ-ယူထိုက်သော အခြင်းအရာ၊ ဘုသတ္ထာဒီသု-အလွန်အကဲဟူသောအနက် အစရှိသည်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ။)

ဥပဂမနေ-၌၊ နိသိန္ဒဝါ-ထိုင်သူကိုမူလည်း၊ ဥပနိသီဒေယျ-ကပ်၍ထိုင်အံ့၊ သမီပေ-၌၊ ဥပနဂရံ-မြို့၏အနီး၊ ဥပပတ္တိယံ-၌၊ သဂ္ဂံလောကံ-နတ်ပြည်သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ-ရောက်ရ၏၊ [နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေရ၏-ဟူလို၊] အထဝါ-တစ်နည်းကား၊ ဥပပတ္တိ-ဥပပတ္တိဟူသည်၊ ယုတ္တိ-အသင့်တည်း၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဥပပတ္တိတောဿ(ယုတ္တိတောဿ)-အသင့်အားဖြင့်၊ ဣဂ္ဂတိ-ရှုတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဥပေက္ခာ-ဥပေက္ခာမည်၏၊ [ဥပေက္ခာ၌ ဥပသည် ယုတ္တိအနက်ရှိ၏-ဟူလို၊] သာဒိသေ-၌၊ ဥပမာနံ, ဥပမာ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ဥပမာ၊ [ဥပမာနဝတ္ထုနှင့် ဥပမေယျဝတ္ထု၂ ခုတို့၏ တူသည်၏ အဖြစ်ကို ဥပမာဟုလည်းကောင်း, သာဒိသ-သဒိသတ္တဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။]

အဓိကေ-၌၊ ဥပခါရိယံ-တစ်တို့ထက်ပိုသော၊ ဒေါဏော-တစ်စိတ်၊ ဥပရိဘာဝေ-၌၊ ဥပသမ္ပန္နော-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်၏၊ အနုသနေ-၌၊ ဥပဝါသော-ဥပုသ်စောင့်ခြင်း၊ [သာသနာပ ဥပုသ်၌ အစာမစားဘဲ နေခြင်းကိုပင် "ဥပုသ်စောင့်"ဟု ခေါ်၏၊] ဒေါသက္ခာနေ-၌၊ ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊

---

(၁) "**အပဂဗ္ဘော**"ကား ဝေရဉ္ဇပုဏ္ဏားက ဘုရားကို ကဲ့ရဲ့သောအရာ၌ သုံးစွဲအပ်သော စကားတည်း၊ (အခြားအရာ၌လည်း ကဲ့ရဲ့ခန်း၌ သုံးသည်၊) ထို့ကြောင့် အပသဒ္ဒါကို ဂရဟာအနက် ရှိ၏ဟု ဆိုသည်၊ ပဒုဿနာဒီသု၌ အာဒိဖြင့် ဗျပဒေသ(ဝိ+အပ+ဒေသ) ငဲ့ညွှန်းခြင်းအနက်, အပဝါဒ-စွပ်စွဲခြင်း အနက်များကို ဋီကာယူ၏။

• • • • • • • • • • • • •

ဥပဝဒတိ–စွပ်စွဲ၏၊ [“**စွပ်စွဲ=အပြစ်ပြော**”တူ၏၊] သညာယံ–၌၊ ဥပဓာ–ဥပဓာ အမည်၊ [ဥပဓာဟူသော အမည်ကို“**ဂဟာသု ပဓေသေ**ဝါ”သုတ်၌ တွေ့ရလတံ့၊] ဥပသဂ္ဂေါ–ဥပသာရပုဒ်၊ [ဤ“**ဥပသဂ္ဂ**”ဟူသည်လည်း “**ပ–ပရာ**”စသည်တို့၏ အမည်ပင်တည်း၊ သဂ္ဂတ၌ “**ဥပသရ်ဂ**”ဟု ရှိသောကြောင့် အထက်၌ ရေဖျောက်၍ ဒွေဘော်လာပြီးလျှင် ပါဠိ၌ “**ဥပသဂ္ဂ**”ဟု ဖြစ်၏။]

ပုဗ္ဗကမ္မေ–၌၊ ဥပဂ္ဂမော–လုံ့လပြုခြင်း၊ [ပါဏာတိပါတစသည် ဖြစ်ဖို့ရန် ရှေ့အဖို့၌ လုံ့လပြုခြင်းဖြစ်၍ ဥပကို ပုဗ္ဗကမ္မအနက်ရှိ၏ဟု ဆို၏၊] ဥပကာရော–ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ [စ၍ ကျေးဇူးပြုသည်ကို“**ဥပကာရ**”ဟု ခေါ်၏၊] ပူဇာယံ–၌၊ ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာကော–ဘုရားကို လုပ်ကျွေးသူ၊ မာတုပဋ္ဌာနံ–မိခင်ကို လုပ်ကျွေးခြင်း၊ ဂယှာကာရေ–၌၊ သောစေယျ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ(ပတိ+ဥပ+ဋ္ဌာနံ)–စင်ကြယ်သူ၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာတတ်၏၊ [စင်ကြယ်သူ၏အဖြစ်သည် ဉာဏ်၌ ထင်လာလျှင် စင်ကြယ်သူ၏အဖြစ်သည် ဉာဏ်ဖြင့်ယူအပ်သော အခြင်းအရာ တစ်မျိုးဖြစ်၏၊] ဘုသတ္ထေ–၌၊ ဥပါဒါနံ–ပြင်းစွာယူခြင်း၊ ဥပါယာသော–ပြင်းစွာပင်ပန်းခြင်း၊ ဥပနိဿယော–အားကြီးသောမှီရာ၊ ဣတိ–ဤတွင်အပြီးတည်း။

ဣတိ–ဤသို့၊ ဥပသဂ္ဂါ–ဥပသာရတို့သည်၊ အနေကတ္ထာဟိ(အနေကတ္ထာ ဧ၀)–များသောအနက် ရှိကုန်သည်သာ၊ ဥပသဂ္ဂနိပါတာစ၊မေဗြဝုန္တိ–“**ဥပသဂ္ဂ၊ ပေ၊ ဗြဝုံ**”ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ–ရှေးဆရာတို့လည်း ဆိုအပ်ပြီ၊ [ဥပသဂ္ဂနိပါတာစ–ဥပသာရပုဒ်,နိပါတ်ပုဒ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စယာ–တဒ္ဓိတ်,ကိတ်စသော ပစ္စည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဣမေ တယော–ဤ ၃ မျိုးတို့သည်၊ အနေကေ–များလည်း များကုန်၏၊ အနေကတ္ထဝိသယာ–များသောအနက်လျှင် အရာရှိကုန်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ နေရုတ္တိကာ–သဒ္ဒါကျမ်းတတ်, ဆရာမြတ်တို့သည်၊ အ၀ြဝုံ–ဆိုကြကုန်ပြီ။]

(နှ) ဥပအနက်များ၏ ပုံစံများမှာ ထင်ရှားပြီ၊ ဥပနိဿယောတိ၌ ဣတိကား ပရိသမာပန(အပြီး)အနက်ရှိ၏၊ “**ဣတိ အနေကတ္ထာဟိ ဥပသဂ္ဂါ**”ကား နိဂုံးစကားတည်း၊ ဝုတ္တာ စသောဂါထာကား ထိုနိဂုံးကိုပင် သာဓကပြသော ဂါထာတည်း၊ ထို ဂါထာ၌“**ဥပသာရ,နိပါတ်,ပစ္စည်း**”ဤ ၃ မျိုးသာ ပြသော်လည်း“**စာတူနံ အနေကတ္ထတ္ထာ**” ဟု များစွာလာသောကြောင့် စာတတ်တို့ကိုပါ သွင်းယူသင့်၏၊ ထို့ကြောင့်“ဥပသဂ္ဂ **နိပါတာစ, ပစ္စယာ စာတ၀ေါ၀ိမေ**”ဟု ဒုတိယပါဒကို မှတ်ပါ၊ ဥပသာရစသော ၄ မျိုးတို့သည် အနေကေ–ဥပသာရ ၂၀, နိပါတ် ပစ္စည်း စာတတ်တို့ မရေတွက်နိုင်အောင် များလှကုန်၏၊ အနေကတ္ထဝိသယာ–သူတို့ဟောဖို့ရာ အနက်မှာလည်း ပ၏အနက်ပင်, ပကာရ–အာဒိကမ္မစသည်ဖြင့် အလွန်များကုန်၏၊ ထိုကဲ့သို့ပင် အခြား ဥပသာရအနက်များလည်း ကျယ်ဝန်းများပြားကြသည်–ဟူလို။

တတ္ထ–ထိုဥပသာရ နိပါတ်တို့တွင်၊ ဥပသဂ္ဂါနံ–ဥပသာရတို့၏၊ နာမာချာတ ဝိသေသကတ္တာ–နာမ်ပုဒ်, အာချာတ်ပုဒ်တို့ကို အထူးပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လိင်္ဂသညာယံ–လိင်အမည်ကို၊ (ကတာယံ–ပြုအပ်ပြီးသော်၊) အနိယမေန–မည်သည့်ဝိဘတ်ဟု မမှတ်သားခြင်းကြောင့်၊ သျာဒိမှိ–သိ အစရှိသော ဝိဘတ်အားလုံးသည်၊ သမ္ဘတ္တေ–ရောက်လုလတ်သော်၊ တေသံ–ထို ဥပသာရတို့၏၊ သန္ဓိကမ္မာဒိဘေဒါဘာဝါ–သန္ဓိအပြား, ကံအစရှိသော အပြားတို့၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ (ကမ္မာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကရိဏီးစသော အနက်များကို ယူ၊) တေဟိ–ထို ဥပသာရတို့မှ (နောက်၌၊) ပဌမေကဝစနမေव–ပထမာဧကဝုစ်ချည်းသာ၊ ဘဝတိ–၏။

တတ္ထ၊ လေ၊ လိင်္ဂသညာယံ။ ။[ဂါထာ၌ ဥပသာရ,နိပါတ်,ပစ္စည်းဟု ၃ မျိုးပြထားသော်လည်း နောက်၌ ဥပသာရ နိပါတ် ၂ မျိုးသာ ချဲ့လတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် **"တတ္ထ–ထိုဥပသာရ နိပါတ်တို့တွင်"**ဟု ၂ မျိုးသာ စွဲသည်။] **"နာမာချာတဝိသေသ ကတ္တာ"**ဟူသော ဟိတ်ကား လိင်အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းပြတည်း၊ နာမ် အာချာတ်တို့ကို အထူးပြုတတ်သောကြောင့် ဥပသာရတို့သည် ဆိုင်ရာအနက်ရှိသော **"အတ္ထဝန္တ"** သဒ္ဒါများတည်း၊ ဥပမာ–**"ပညာ"**၌ ပသည် **"ဥ"**ဟူသော ကိတ်နာမ်ကို အထူးပြုရကား **"အပြားအားဖြင့်"**ဟူသော အနက်ရှိ၏, စသည်တည်း–ဤသို့အနက်ရှိလျှင် **"ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝိနိုတမတ္ထဝံ လိင်္ဂ"=ဓာတ်ပစ္စည်းဝိဘတ်မှတစ်ပါး အနက်ရှိသော သဒ္ဒါသည် လိင်မည်၏"**နှင့် အညီ ဥပသာရတို့ လိင်အမည်ရနိုင်ကြသည်–ဟူလို။

အနိယမေန၊ လေ၊ သမ္ဘတ္တေ။ ။လိင်အမည်ရလျှင်**"တတောစ ဝိဘတ္တိယော"** သုတ်အရ ဝိဘတ်သက်နိုင်ပြီ၊ ထိုသို့သက်ရာ၌ **"မည်သည့်ဝိဘတ်"**ဟု မသတ်မှတ်ရသဖြင့် သိအစရှိသော အားလုံးပင် သက်ခွင့် ရောက်နေပြန်သည်။

တေသံ သန္ဓိ၊ လေ၊ ပဌမေကဝစနမေဝ။ ။ထိုသို့ ဝိဘတ်အားလုံး သက်ခွင့်ရောက်နေသော်လည်း အားလုံးမသက်ရ၊ ကမ္မာဒိဘေဒါဘာဝါ(ကမ္မာဒိဘေဒ+အဘာဝါ) ကံ,ကရိဏီးစသော အကွဲအပြားမရှိ၊ **"ပဟာရော–ပုတ်ခတ်ခြင်း"**ဟူရာ၌ ပအတွက် ကံ, ကရိဏီးစသော ဝိဘတ်အနက်အထူး မရှိ၊ ထို့ကြောင့် မူလရှိရင်းဖြစ်သော လိင်အနက်ကို ထွန်းပြဖို့ရာ ပထမာဝိဘတ်သာ သက်ရသည်၊ သန္ဓိဘေဒါဘာဝါ–ဧကဝုစ်ဗဟုဝုစ်သန္ဓိ အကွဲအပြားလည်း မရှိ၊ **"ပဟာရာ–ပုတ်ခတ်ခြင်းတို့သည်"**ဟု ဗဟုဝုစ်အနက်ပေးရစေကာမူ ပအတွက် ဗဟုဝုစ်ပေးရခြင်း မဟုတ်၊ ပ–ကား**"ဟာရ"**ဟူသော နာမ်ကိုသာ အထူးပြုသည်၊ ထို့ကြောင့် ပထမာဝိဘတ်လည်း ဧကဝုစ်သာ သက်ရသည်။

အမှာ။ ။ကမ္မာဒိဘေဒါဘာဝါသည် ပထမာဝိဘတ် သက်ရခြင်း၏အကြောင်းပြ, သန္ဓိဘေဒါဘာဝါကား ဧကဝုစ်သက်ရခြင်း၏ အကြောင်းပြတည်း၊ **"သန္ဓိကာလာဒိ"**ဟု အချို့စာ ရှိရာ၌ **"ကာလ"**ကား ပါ၌ပျက်၊ **"သန္ဓိကမ္မာဒိ"**ဟုသာ ရှိရမည်၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိဝါဒတည်း၊ သဒ္ဒနီတိနှင့် ဆရာတို့ဝါဒကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

လောပန္တိ–လောပ်ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ–လိုက်လတ်သော်။

သဗ္ဗာသ၊ ပေ၊ ဒီဟိစ။ ။အာဝုသော သဒ္ဒတော-အာဝုသော သဒ္ဒါမှလည်းကောင်း၊ ဥပသဂ္ဂနိပါတေဟိစ-ဥပသာ်ရနိပါတ်တို့မှလည်းကောင်း၊ (ယာသံ-ဟုရှိသည်ကား အပို၊ သုတ်ဌပါသော **"သဗ္ဗာသံ"**ဟုသာ ရှိသင့်၏၊) ပရာသံ-နောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗာသံ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိနံ-တို့၏၊ လောပေါ ဟောတိ၊ အာဒိသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ ကွစိ–ဌ၊ သုတ္တပဒါဒိဟိစ–သုတ္တ, ပဒ အစရှိသည်တို့မှ နောက်ဌလည်း၊ (ဝိဘတ္တိနံ လောပေါ ဟောတိ၊) စ–ဆက်၊ ဇ္ဇေ–ဤသုတ်ဌ၊ အာဝုသောတိ ဣမသ–အာဝုသောဟူသော ဤနိပါတ်ကို၊ ဝိသုံ-သီးခြား၊ ဂဟဏံ-ယူခြင်းသည်၊ သသဏ္ဌာနဒီပနတ္ထံ-ဧကဝုစ်, ဗဟုဝုစ်သဏ္ဌာ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မှတ်ထိုက်၏။

အာဒိသဒ္ဒေန ကွစိ သုတ္တပဒါဒိဟိ။ ။အဗျယတဒ္ဓိတ်ခန်း (ဝိဘာဂေဓာစသုတ်)ဌ **"သုတ္တသော,ပဒသော,ဗျဉ္ဇနသော"**စသောပုဒ်များကို ပြလတ့်၊ ထိုသုတ္တသော စသည်တို့သည် နိပါတ်ပုဒ်မဟုတ်, ပဒမာလာ စဉ်ရှိရသော ရိုးရိုး တဒ္ဓိတ်မျိုးလည်းမဟုတ်, အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုဒ်တစ်မျိုး ဖြစ်ရကား **"သုတ္တသော"**ဟု တဒ္ဓိတ်ပြီးပြီးနောက်, နာမ်ငဲ့, နာသက်, ဤသုတ်ဌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် နာကိုချေ၊ ဤကား **"သုတ္တပဒါဒိဟိ"**ဟု ပဒနှင့်တွဲ၍လည်းကောင်း၊, အာဒိဖြင့် ဗျဉ္ဇနစသည်ကို ယူနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဖွင့်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်၏၊ သို့သော် **"သုတ္တသော ပဒသောတျာဒိဟိ"**ဟု မဆိုသောကြောင့် ဤအဖွင့်ကို တချို့ကလက်ခံနိုင်ကြသည် မဟုတ်ပါ၊ သို့သော် သုတ္တသော ပဒသော ဟု (သော)မပါ၍ စကားဆိုပုံ အနည်းငယ် လိုဟန်တူသော်လည်း ကျမ်းဆရာအာဘော်မှာ ဤအတိုင်းဖြစ်မည် ထင်ပါသည်။

အချို့ကား **"သုတ္တပဒါဒိဟိ–သုတ်ပုဒ် အစရှိသည်တို့မှ"**ဟု အနက်ပေးရ၍ **"သိ–သော–သျာစ"**စသော ကစ္စည်းသုတ်ဌ ပါသောပုဒ်ကို **"သုတ္တပဒ"**ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ (**"ဣဓ အာဒိသဒ္ဒေန သုတ္တောသ္မာဂတသဒ္ဒေဟိ ဝိဘတ္တိ လုပ္ပန္တေ"**–ဗာလာဝတာရဋီကာ၊) ထိုအတိုင်းမှန်လျှင် သုတ္တပဒါဒိဟိဌ အာဒိဖြင့် ဘာကိုယူဦးမည်နည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝါဒကိုလည်း စဉ်းစား၍ နှစ်သက်သလို လက်ခံကြပါကုန်။

အာဝုသောတိ၊ ပေ၊ သသဏ္ဌာနဒီပနတ္ထံ။ ။နိပါတ်ပုဒ်များနောင် ပထမာ ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်အမျိုးမျိုး သက်ခြင်းကို ခွင့်ပြုကြသော်လည်း ဧကဝုစ်ဝိဘတ်ကိုသာ များစွာသော သဒ္ဒါဆရာတို့ သက်ဧစေလိုကြသတတ်၊ အာဝုသော နိပါတ်အတွက်ကား **"တွံပနာဝုသော–ဝါ့ရှင်သင်ကား, တုမှေ ပနာ ဝုသော–ဝါ့ရှင်တို့...သင်တို့ကား"**ဟု အာလုပ်(ပထမာ)အနက်ဌ ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂ ချက်ပင် ရှိကြောင်းကို ပြရခြင်းအကျိုးငှါ အာဝုသောနိပါတ်ကို သီခြားပြရသည်၊ ဤကား များစွာသော သဒ္ဒါဆရာတို့၏ အယူတည်း၊ သဒ္ဒနီတိနှင့် ဆရာတို့ဝါဒကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှုပါ။

ဟိ–ဆက်ဦးအုံ၊ ဥပေစ္စ–နာမ်ပုဒ် အာချာတ်ပုဒ်တို့ကို ကပ်၍၊ အတ္ထံ–အနက်ကို၊ သဒ္ဒေန္တိ–ဆင်ပြင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ပါဒယော–ပ အစရှိသောပုဒ်တို့သည်၊ ဥပသဂ္ဂါ–ဥပသဂ္ဂတို့မည်၏၊ စာဒီ–စ အစရှိသော ပုဒ်တို့သည်၊ ပဒါဒိမဒ္ဓေ–ပုဒ်တို့၏ အစ အလယ် အဆုံးဌ၊ နိပတန္တိ–ကျရောက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ နိပါတာ–နိပါတ်တို့မည်၏။

ဥပေစ္စတ္ထံ၊ ပေ၊ ပါဒယော။ ။ဤစကားအရ ဥပသဂ္ဂဌ ဥပပုဗ္ဗ+သဒ္ဒဓာတ် ကတ္တားဟော ဤပစ္စည်း၊ ဥပသည် ဥပေစ္စအနက်ဟောတည်း၊ **"ဥပေစ္စ အတ္ထံ သဒ္ဒေန္တိ ဥသဂ္ဂါ၊ ဥပေစ္စ–၍၊ အတ္ထံ–ဓာတ်တို့၏အနက်ကို၊ သဒ္ဒေန္တိ–ဆင်ပြင်တတ်ကုန်၏"**ဟု ဆို၊ ဓာတ်နာမ်တို့ဌ နဂိုရှိရင်းအနက်ထက် ထူးထွေလုပ (အနက်အမျိုးမျိုးရအောင်၊) ဥပသာရ၏ ဆင်ပြင်မှုကြောင့် သွားခြင်းအနက်ဟော ဂမုဓာတ်သည် **"အာဂစ္ဆတိ–လာ၏"**စသည်ဖြင့် အနက်တစ်မျိုး ပြောင်းလာရသည်၊ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက ဥပသာရတို့လည်း မူလအနက်ကို ပိုမိုထင်ရှားအောင် ဆင်ပြင်ပေးကြသည်ပင်၊ [သဒ္ဒနီတိဌ **"ဥပေစ္စ–ကပ်ရောက်၍၊ နာမဋ္ဌ–ကိုလည်းကောင်း၊ အာချာတံစ–ကိုလည်းကောင်း၊ သဒ္ဒေ်လဂန္တိ–ဋီတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဥပသဂ္ဂါ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသေး၏။]

ဆက်ဦးအုံ–ဤဥပဃာရတို့ကို ဓာတ်နာမ်တို့၏ ရှေ့ဌသာ သုံးစွဲရမည်ဟု ရူပသိဒ္ဓိ ဋီကာဖွင့်၏၊ သဒ္ဒနီတိဌကား ဥပသာရ၂၀ တို့တွင် **"ပတိ–ပရိ–အနု–အဘိ"**ဤ ၄ ပုဒ်တို့သည် နာမ်ပုဒ်တို့၏ အစဌလည်းနေတတ်–အဆုံးဌလည်း နေတတ်ကြ၏ဟု ဆို၏၊ အစဌနေသော ပုံစံကား များ၏၊ အဆုံးဌနေပုံကား **"သူရိယုဂ္ဂမနံ ပတိ=နေတွက်သည်နှင့်တပြိုင်နက်၊ ရက္ခံပတိ ဝိဇ္ဇောတတော စန္ဒော, သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရံ အနု, မာတရံအဘိ"**တို့တည်း၊ အာချာတ်ပုဒ်တို့၏ နောက်ဌကား နေရိုးမရှိ၊ ကြွင်းသော ဥပသာရ ၁၆ ပုဒ်တို့သည် ပုဒ်တို့၏အစဌသာ နေရိုးရှိကြသည်၊ [သက္ကတ ဗျာကရဏ်းတို့ကမူ **"သူရိယုဂ္ဂမနံပတိ"**စသည်ဌ ပတိစသည်ကို ဥပသာရဟု မဆိုလို, ကမ္မပ္ပဝစနီယဟုသာ ဆိုလိုကြသည်။

ပတိ ပရိ အနွဘိတိ–စတုရော ဩပသဂ္ဂိကာ၊
အာဒိမ္ဝိပိ ပဒါနံ ဝေ, အန္တေ ဝိစ ပဝတ္တရေ၊
သေသာ သောဠသ သဗ္ဗေပိ, အာဒိမ္ဝိယေ ဝတ္တရေ၊
နေ ကဒါစိ ဝေ အန္တေ, ဣတိ နိတိ မနေ ကရေ။

စာဒီ ပဒါဒိ၊ ပေ၊ နိပတန္တိ။ ။ဤပါဌ်ဖြင့် **"ပဒါနံ–ပုဒ်တို့၏၊ အာဒိ မဇ္ဈ အန္တေသု–အစ,အလယ်,အဆုံးတို့ဌ၊ နိပတန္တိ–ကျရောက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ နိပါတာ–နိပါတ်တို့မည်၏"**ဟူသောဝိဂြိုဟ်ကိုပြ၏၊ **"ပုဒ်တို့၏ အစ,အလယ်, အဆုံးဌ ကျရောက်"**ဟူသော စကားကိုလည်း၊ နိပါတ်အားလုံးအတွက် ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ နိပါတ်တစ်ခုတည်းပင် အစ,အလယ်,အဆုံ: ကျရောက်နိုင်သည်ဟု မမှတ်ရ၊ ထိုက်သည်အားလျှော်စွာ အချို့နိပါတ်က အစဌ, အချို့က အဆုံ:, အလယ်ဌ, ကျရောက်သည်–ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုတွင် **"အ–မာ"**နိပါတ်တို့သည် အစဌသာ ကျရောက်၏ အလယ်,

ပဟာရဏံ–ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ပဟာရော–ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ဧဝံ–ဤ့အတူ၊ ပရာဘဝေါ–ပျက်စီးခြင်း၊ နိဝါသော–နေရာ၊ နိဟာရော–ထုတ်ဆောင်ခြင်း၊ ဥဒ္ဓါရော–ထုတ်ဆောင်ခြင်း၊[**"ဥဟာရော–ထုတ်ဆောင်ခြင်း၊"**လည်း ရှိ၏၊ ဒုဟာရော–မကောင်းသောဆောင်ခြင်း၊ သံဟာရော–ကောင်းစွာဆောင်ခြင်း၊ ဝိဟာရော–နေခြင်း၊ ဝါ–နေရာကျောင်း၊ အဝဟာရော–အယုတ်အားဖြင့်ဆောင်ခြင်း၊ အနုဟာရော–လျော်စွာဆောင်ခြင်း၊ ပရိဟာရော–ထက်ဝန်း ကျင် ဆောင်ခြင်း၊ (ဝါ–ဖြေဆိုခြင်း၊) အဓိဟာရော–အလွန်အကဲဆောင်ခြင်း၊ အဘိဟာရော–ရှေးရှုဆောင်ခြင်း၊ ပတိဟာရော–ရှေးရှုဆောင်ခြင်း၊ သုဟာရော–ကောင်းစွာဆောင်ခြင်း၊ အာဟာရော–ဆောင်ခြင်း၊ ဝါ–အားကိုဆောင်တတ်သော အစာ၊ အတိဟာရော–လွှမ်းမိုး၍ ဆောင်ခြင်း၊ အပိဟာရော–ပိတ်၍ ဆောင်ခြင်း၊ အပဟာ့ရော–ဖဲဆောင်ခြင်း၊ ဥပဟာရော–ကပ်၍ဆောင်ခြင်း။

ပဟာရတိ–ပုတ်ခတ်၏၊ ပရာဘဝတိ–ပျက်စီး၏၊ နိဝသတိ–နေ၏၊ နိဟာရတိ–ဆောင်၏၊ ဥဒ္ဓရတိ–ထုတ်ဆောင်၏၊ ဣစ္စာဒိ–ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗံ–ယှဉ်စေရာ၏။

အဆုံးဌ် မကျရောက်၊ **"အညာတံ–မသိအပ်၊ မာဟေဝံ အာနန္ဒ"**စသည်တည်း၊ စ ဝါနိပါတ်တို့ကား အလယ်,အဆုံးတို့ဌ် ကျရောက်၏၊ အစဌ် မကျရောက်၊ **"သမဏောစ, သမဏော ဝါ၊ ဧသော စ သမဏော, ဧသော ဝါ သမဏော"**စသည်တည်း၊ [**"ဝါ ပရော အသရူပါ"**စသည်ဌ် ဝါနိပါတ်ကို ပုဒ်အစဌ် တွေ့ရသည်မှာ သဒ္ဒါကျမ်းဌ် သုတ်တည်ပုံ တစ်မျိုးသာတည်း၊ ပါဠိတော်ဌ် မရှိရ၊] ဤသို့လျှင် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပုဒ်တို့၏ အစ,အလယ်,အဆုံးတို့ဌ် ကျရောက်တတ်သောကြောင့် စ ဝါစသည်ကို နိပါတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်။

ပဟရဏံ ပဟာရော၊ ပေ၊ ဥပဟာရော။ ။**"ပဟရဏံ"**သည် ပဟာရော၏ ဝိဂြိုဟ်တည်း၊ ပဟာရောသာ ပုံစံရင်းတည်း၊ ဧဝံ ပရာဘဝေါဌ် ဧဝံဖြင့် **"ပရာဘဝနံ–ပျက်စီးခြင်း"**စသော ဝိဂြိုဟ်ကိုပြသည်၊ ဥပဟာရောတိုင်အောင် ပ ပရာ နိ နိစသော ဥပသာရ ၂၀ အစဉ်အတိုင်း နာမ်နှင့်တွဲစပ်သော ပုံစံများတည်း၊ ထိုပုံစံများဌ် **"ပ+ဟရဏံ"** ပ ပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်,ပနောင် သိသက်,ဟရဓာတ်နောင် ယုပစ္စည်း၊ **"ပ–သိ+ဟရဏံ"**ဟု ဖြစ်ပြီးမှ ပနောင် သိကို သဗ္ဗာသမာဝုသောဖြင့် ချေ၊ ပဟာရော စသည်ဌ်လည်း ဤနည်းပင်၊ ပဟာရောစသော ပုဒ်အားလုံးသည် (ပ ပုဒ်နှင့် ဟာရပုဒ် စသည်ကို တွဲစပ်ထားသော)သမာသ်ချည်းတည်း၊ [ဒု နောက်ဌ် ဒွေဘော်မလာလျှင် **"ဒု"**ဟု ဒီဃပြုရသည်။]

ပဟရတိ၊ ပေ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ။ပဟရတိစသည်ကား အာချာတ်ပုဒ်နှင့် ဥပသာရတို့ တွဲစပ်သော ပုံစံများတည်း၊ ထိုတွင် အာချာတ်ပုဒ်နှင့် သမာသ်မဖြစ်သောကြောင့် ပ+ဟရတိစသည်ဌ် သမာသ်မဟုတ်ကြ၊ ပနောင် သိသက်, ချေ၊ ဟရတိကိုလည်း

ကောစိ–အချို့ ဥပသာရသည်၊ ဓာတ္တွတ္ထံ–ဓာတ်၏ အနက်ကို၊ ဗာဟေတေ–တားမြစ်တတ်၏၊ ကောစိ–သည်၊ တံ–ထိုဓာတ်၏ အနက်သို့၊ အနုဝတ္တေ–လိုက်၏၊ အညော–အခြားသောဥပသာရသည်၊ တမေဝ–ထိုဓာတ်နက်ကိုပင် ဝိသေသေတိ–အထူးပြု၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဥပသဂ္ဂဂတိ–ဥပသာရတို့၏ ပြစ်ပုံသည်၊ တိဓာ– ၃ မျိုးပြား၏၊ သြပသဂ္ဂိကပဒံ–ဥပသာရပုဒ်သည်၊ (နိဋ္ဌိတံ။)

သမ္ဘုစ္စယ ဝိကပ္ပန ပဋိသေဓ ပူရဏာဒိအတ္ထံ–သမ္ဘုစ္စည်းအနက်,ဝိကပ်အနက်, ပဋိသေဓအနက်,ပူရဏအနက် အစရှိသောအနက်ရှိသော၊ သကတ္ထဝါစက–ဒြပ်မဟုတ် သမ္ဘုစ္စည်းစသည်ကို ဟောသော ပုဒ်သည်၊ နေပါတိက–နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊

ဟရဓာတ် တိဝိဘတ်ဖြင့် သီးခြား ရုပ်ပြီးစေရမည်၊ ပ–တစ်ပုဒ်, ဟရတိလည်း တစ်ပုဒ်ပင်ဟု ရှုပသိဒ္ဓိဋီကာ မိန့်၏၊ သဒ္ဒနီတိ သုတ္တမာလာ(၂၅၇)သုတ်ဌီကား "**ပဘဝတိ ပရာဘဝတိတိ အာဒီသု သဗ္ဗေသုပိ ကြိယာပဒေသု သဗ္ဗထာ အဝိဘာတ္တိကတ္တံ** (ပ–ပရာတို့နောက်ဌ ဝိဘတ်မရှိ–ဝိဘတ် မသက်ရသည်၏အဖြစ်ကို) ဣစ္ဆာမ"ဟု မိန့်သည်၊ (သမာသ်ခန်းဌီကား "**ပဘဝတိ**"စသည်ကို သမာသ်ဟု ဆိုသော ဝါဒလာဦးလတ့်။]

ဓာတ္တံ၊ ပေ၊ ဂတိ တိဓာ။ ။ဓာတ္တတ္ထဗာဓက, ဓာတ္တတ္ထာနုဝတ္တက, ဓာတ္တတ္ထ ဝိသေသကဟု ဥပသာရ ၃ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဧဓာတ်သည် အောင်ခြင်း,နိုင်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ပရာ ဥပသာရ ရှေးရှိရာဌီကား ဧဓာတ်၏အနက်ကို တားမြစ်ကန့်ကွက်လျက် "**ပရာဇယတိ–ရှုံး၏**"ဟု ပြောင်းပြန်အနက်ကို ဟော၏၊ ဤဌီ ပရာ ဥပသာရသည် ဓာတ္တတ္ထဗာဓက ဥပသာရတည်း၊ "**စရတိ,အာစရတိ–ကျင့်၏**"ဌီ အာ ဥပသာရကဲ့သို့ နဂိုဓာတ်နက်သို့ အစဉ်လိုက်သော ဥပသာရသည် "**ဓာတ္တတ္ထာနုဝတ္တက**"မည်၏၊ "**ဘဝတိ–ဖြစ်၏၊ အနုဘဝတိ–ခံစား၏**"ဌီ အနု ဥပသာရကဲ့သို့ နဂိုဓာတ်နက်ကို (ဝိသေသန ကူမသက်ဲသို့)ထူးခြားအောင်ပြုသော ဥပသာရသည် ဓာတ္တတ္ထဝိသေသကမည်၏၊ ["**ဥပသဂ္ဂ**"ပုဒ်သည်ပင် သွတ္ထဌီ ဏိကပစ္စည်းသက်၍ "**သြပသဂ္ဂိက**"ဟု လည်းနာမည်ရသေး၏၊ ထို့ကြောင့် နိဂုံးစကားဌီ "**သြပသဂ္ဂိကံ**"ဟု မိန့်သည်။]

• • • • • • • • • • • • •

သမ္ဘုစ္စယ၊ ပေ၊ နေပါတိကံ ပဒံ။ ။ဤစကားကား နိပါတ်ပုဒ်၏ လက္ခဏာကိုပြသော စကား.တည်း၊ [ပူရဏာဒိဌီ အာဒိဖြင့် အနွာစယ–ဥပမာနုစသော (လာလတ့်) နိပါတ်နက်များကို ယူ၊] သမ္ဘုစ္စည်း, ဝိကပ်စသော အနက်တို့သည် ဒြပ်မဟုတ်ကြ၊ ထိုဒြပ်မဟုတ်သောအနက်ကို ဟောသောပုဒ်သည် နိပါတ်ပုဒ်မည်၏၊ "**သမ္ဘုစ္စည်းစသော အနက်ကို ဟောခြင်း, ဒြပ်ကို မဟောခြင်းသည် နိပါတ်ပုဒ်၏ လက္ခဏာတည်း**"ဟူလို။

မှန်၏–နာမ်ပုဒ်သည် "**ဒဗ္ဗဝါစကံ နာမံ**"ဟူသည်နှင့်အညီ ဒြပ်ကို ဟော၏၊ အချို့တပ်ပုဒ်ကား ဒြပ်ကိုမဟောဘဲ ကြိယာကိုဟောသော်လည်း ထိုကြိယာသည် ဒြပ်ဌီတည်သောကြောင့် အပဓာနအားဖြင့် ဒြပ်ကို ဟောလျက်ပင် ရှိ၏၊ ဥပသာရတို့မှာ

တတြ–ထိုနိပါတ်ပုဒ်တို့တွင်၊ စ ဣတိ–စ ဟူသောနိပါတ်သည်၊ သမုစ္စယာ၊ ပေ၊ ဝေါရုဏာဒီသု–သမုစ္စည်းအနက်,အနွာစည်းအနက်,ဣတရေ တရယောဂ အနက်,သမာဟာရအနက်,အဝေါရုဏအနက် အစရှိသည်တို့သည်၊ (ဝတ္ထုတေ–ဖြစ်၏။)

နာမ်အာချာတ်ကို အထူးပြုရသဖြင့် နာမ်အချာတ်တို့ကဲ့သို့ ဒြပ်အနက်နှင့် ဆက်သွယ်လျက် ရှိသေး၏၊ နိပါတ်တို့ကား ဒြပ်နှင့် အလွန်ဝေးသော သမုစ္စည်းစသော အနက်ကိုသာ ဟောကြသည်၊ [အသတ္တ၌ သတ္တသဒ္ဒါသည် ဒြပ်အနက်ဟော၏။]

စ ဣတိ၊ ပေ၊ အဝေါရုဏာဒီသု။ ။[ရောမိ ပေါင်းမိ စည်းမိအောင် ပြုခြင်းကို "ဆည်း"ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် စသဒ္ဒါသည် ဆည်း၏၊ စသဒ္ဒါ၏ ဆည်းမှုကြောင့် ပေါင်းစည်းမိ၏၊ အနက်ပေးရာ၌ကား "**စသဒ္ဒေါ–သည်၊ သမုစ္စိနောတိ–ဆည်း၏**"ဟု ပေးရသည်၊] ပေါင်းစည်းခြင်းသည် သမုစ္စည်းမည်၏၊ ပုံစံကား="**အန္ဓဿ ပါနဿ ဝတ္ထ သေနာသနာနိစ ဒေတိ**"တည်း၊ မြန်မာလို "**ထမင်းရော, ဖျော်ရည်ရော, အဝတ်ကျောင်း အိပ်ရာနေတွေရော ပေး၏**"ဟူရာ၌ "**ရော**"ဟူသောစကားသည် "**ရောနှော ပေါင်းစပ်ခြင်း**"ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြ၏၊ ဤနေရာ၌ သမ္ပိဏ္ဍနအနက်လည်း ဤသမုစ္စည်းနှင့် သဘောတူ၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ "**သမုစ္စယံ (သမ္ပိဏ္ဍနံ)–ပေါင်းစည်းခြင်းသည်၊ သမုစ္စယော–သမုစ္စည်းမည်၏**"ဟု ဖွင့်၏၊ တတိယစျာန်ဖွင့် မဟာဋီကာ စသည်၌လည်း "**သမ္ပိဏ္ဍနံ သမုစ္စယော**"ဟုပင် ဖွင့်၏၊ ကစ္စည်းကျမ်း၌ကား ထို ၂ မျိုး မတူတတ်ချေ၊ ဧဝါဒိသရိ ပုဗ္ဗောစ ရသော–သုတ်၏ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှုပါ။

သမုစ္စည်း ၃ မျိုး။ ။ထိုသမုစ္စည်းသည် ကိရိယာသမုစ္စည်း–ကာရကသမုစ္စည်း–ဝါကျသမုစ္စည်းအားဖြင့် ၃ မျိုးပြား၏၊ "**တွဲ ပစာဟိစ ဘုဉ္ဇာဟိစ**"ဟူရာဝယ် ပစာဟိစ၌ စ သည် ဘုဉ္ဇနကြိယာကို ဆည်း၏၊ ဘုဉ္ဇာဟိစ၌ စ လည်း ပစနကြိယာကို ဆည်း၏၊ ထို့ကြောင့် ကြိယာသမုစ္စည်းမည်၏၊ "**သာရိပုတ္တောစ မောဂ္ဂလ္လာနောစ ဓမ္မံ ဒေသေတိ**"ဝယ် သာရိပုတ္တောခ၌ စ သည် မောဂ္ဂလ္လာနောဟူသော ကာရကကို ဆည်း၏၊ မောဂ္ဂလ္လာနောခ၌ စလည်း သာရိပုတ္တော ဟူသောကာရကကို ဆည်း၏၊ ထို့ကြောင့် ကာရကသမုစ္စည်းမည်၏၊ ဤသို့လျှင် တစ်ဝါကျတည်း၌ ကံပုဒ်ချင်းချင်း, ကရိဏ်းပုဒ်ချင်းချင်းစသည်ဆည်းလျှင် ကာရကသမုစ္စည်းမည်၏၊ ["**လိင်္ဂဉ္စ နိပစ္စတေ ဓာတုစ**"၌ စ သည်(ရူပသိဒ္ဓိအလို) ကာရကသမုစ္စည်းပင်တည်း။]

"**သာရိပုတ္တောစ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, မောဂ္ဂလ္လာနောစ ဣဒ္ဓိံ ဒဿေတိ**"ကား ၂ ဝါကျဖြစ်နေသောကြောင့် ရှေ့ဝါကျ၌ စ သည် နောက်ဝါကျအနက်ကို ဆည်း၍ နောက်ဝါကျ၌ စ လည်း ရှေ့ဝါကျအနက်ကို ဆည်းသောကြောင့် ဝါကျသမုစ္စည်းမည်၏၊ ဤသို့လျှင် ကာရကတစ်ပါးသာရှိ၍ ကြိယာအများရှိရာ၌ ကြိယာသမုစ္စည်း–ကြိယာတစ်ပါးသာ ရှိ၍ ဝိဘတ်တူ ကာရကအများရှိရာ၌ ကာရကသမုစ္စည်း–၂ ဝါကျ စသည်ရှိရာ၌ စ ပါလျှင် ဝါကျသမုစ္စည်းဟု မှတ်ပါ။

အန္တာစည်း။ ။အနု–နောက်ထပ်+အာစယနံ–ပေါင်းစည်းခြင်း၊ အန္တာစယော–ခြင်း၊ ဤအန္တာစည်းဌ ရူပသိဒ္ဓိဋီကာဝယ် "ယတြ–အကြင်အရာ၌၊ ကိဉ္စိ–တစ်စုံတစ်ခုကို၊ ဝိဓာယ–စီရင်ပြီး၍၊ အညေန ဝါကျေန–အခြား နောက်တစ်ဝါကျဖြင့်၊ အညံ–အခြားအနက်ကို၊ ဥပဒိဿတိ–ညွှန်ပြ၏၊ သော–ထိုအရာသည်၊ အန္တာစယော–မည်၏"ဟု ဆို၏၊ "ဒါနံ ဒေဟိ–အလှူပေးလော၊ သီလဉ္စ ရက္ခာဟိ–စွမ်းနိုင်လျှင် သီလကိုလည်း စောင့်လော"ဤပုံစံ၌ "ဒါနံ ဒေဟိ"ဝါကျဖြင့် ဒါနပြုဖို့ရန် တိုက်တွန်းခြင်း ဟူသောအနက်ကို ပြ၍, "**သီလဉ္စ ရက္ခာဟိ**"ဝါကျဖြင့် သီလစောင့်ဖို့ရန် တိုက်တွန်းခြင်း ဟူသော အခြားအနက်ကို ညွှန်ပြ၏၊ ထိုသို့ညွှန်ပြရာ၌ "**ဒါနံ ဒေဟိ**" အခိုက်တုန်းက သီလစောင့်မှုကို လုံးလုံးမင့်သေး၊ ထို့ကြောင့် စသဒ္ဒါ မပါရသေး၊ "**သီလဉ္စ ရက္ခာဟိ**" အခိုက်ကျမှ ရှေ့အလှူပေးမှုကို ငဲ့သောကြောင့် စသဒ္ဒါ ပါရသည်၊ ထိုစသဒ္ဒါမျိုးကို အန္တာစယတ္ထ ၏ စနိပါတ်ဟု ဆိုသည်။

သဒ္ဒနီတိ မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။သဒ္ဒနီတိနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၌ ပထမအနက်တစ်ခုကို လိုရင်းအနေအားဖြင့် ပြောဆို၍ နောက်အနက်ကို (ဖြစ်နိုင်လျှင် ဖြစ်ဖို့ရာ)အပမာနအားဖြင့် ပြောဆိုရာ၌ စသဒ္ဒါကို အန္တာစည်းအနက် ရှိ၏ဟု ဖွင့်ကြသည်၊ ပုံစံကား–ဘိက္ခုစရ, ဂါဝေါစ အာနယ=ဘိက္ခု–ထမင်းကို၊ စရ–လှည့်လည် တောင်းခံချေ၊ ဂါဝေါစ–နွားတို့ကိုလည်း၊ အာနယ–အဆင်သင့်တွေ့လျှင် ဆောင်ယူခဲ့၊ ဤ၌ ထမင်းခံရမည့် အနက်ကား လိုရင်းပမာန (ကေန်ပြုရမည့် အနက်)တည်း၊ နွားကို ယူခဲ့ဖို့ရာကိစ္စမှာ အသေအချာမဟုတ်, ယူနိုင်လျှင် ယူခဲ့ရန်ဖြစ်သည်၊ စကားဆိုပုံ ကွဲသော်လည်း ရူဋ္ဌိကာအဓိပ္ပါယ်နှင့် အတူပင်တည်း။

· **မှတ်ချက်**။ ။ဤအန္တာစည်း ဥဒါဟရဏ်ကို ပြရာ၌ မောဂ္ဂလ္လာန်ဝယ် နောက်ဝါကျ၌သာ စသဒ္ဒါ ပါ၏၊ သဒ္ဒနီတိ ရူပသိဒ္ဓိဋီကာတို့၌ "**ဒါနဉ္စ ဒေဟိ, သီလဉ္စ ရက္ခာဟိ**"ဟု ၂ ဝါကျလုံး၌ပင် စ သဒ္ဒါပါလျက် ရှိ၏၊ မှားနေဟန်တူသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ဤအန္တာစည်း၌ ပထမဝါကျ၏အနက်သည် ဒုတိယဝါကျ၏အနက်ကို လုံးဝ မင့်ချေ၊ ဒုတိယဝါကျ၏ အနက်ကသာ ပထမဝါကျ၏အနက်ကို ငဲ့ရသောကြောင့်တည်း၊ အကယ်၍ ၂ ဝါကျလုံး (စ)ပါရမည်ဖြစ်လျှင် အန္တာစယမဖြစ်, အညမညဝါကျ သမုစ္စည်းသာဖြစ်၍ ကေဝလသမုစ္စည်းသဘောပင် ဖြစ်သည်။

· **ဣတရေတရယောဂ**။ ။[နောက်ဣကို ၆ အသံဝဏ်မပြုဘဲ "ဤ"ပြု၍ "**ဣတရိတရယောဂ**"ဟုလည်း ပါ၌ရှိ၏၊] ဣတရေတရယောဂနှင့် နောက်လာမည့် သမာဟာရသည် သမုစ္စည်းအနက် အထူးပင်တည် ၊ ထို့ကြောင့် **ဣတရေတရယောဂေါ သမာဟာရော စ သမုစ္စယသော ဘေဒေါ**"ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ပဋ္ဌိကာ မိန့်သည်၊ "**ဣတရသ–အခြားအနက်၏၊ ဣတရေန–အခြားအနက်နှင့်၊ ယောဂေါ–ယှဉ်ခြင်းသည်၊ ဣတရေတရယောဂေါ–၏၊ သမဏော စ ဗြာဟ္မဏော စ သမဏဗြာဟ္မဏာ**"ဤ၌ ရဟန်းဟူသော အနက်သည် ပုဏ္ဏားဟူသောအနက်နှင့် ယှဉ်ရ၏၊ ပုဏ္ဏားဟူသောအနက်လည်း ရဟန်းဟူသော အနက်နှင့် ယှဉ်၏၊ ကိစ္စတစ်ခု၌ ရဟန်းချည်းသာ မပြီး, ပုဏ္ဏားလည်းယှဉ်စပ်၍ ပါနေရဦးမည်၊ ပုဏ္ဏားချည်းလည်း မပြီး, ရဟန်းလည်း ယှဉ်စပ် ပါနေရဦးမည်၊

ဝါ ဣတိ-ဝါ ဟူသော နိပါတ်သည်၊ ဝိကပ္ပနုပမာနသမုစ္စယဝေါဝတ္ထိတ ဝိဘာသာသု-ဝိကပ်အနက်, ဥပမာနအနက်, သမုစ္စည်းအနက်, ဝေါဝတ္ထိတဝိဘာသာ အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတေ။)

ဤသို့ ကိစ္စတစ်ခု၌ ၂ နက်လုံး ပမာနဖြစ်နေရာဝယ် အပြန်အလှန် ဆည်းခြင်းကို ဣတရေတရယောဂသမုစ္စည်းဟု ခေါ်သည်၊ ၂ နက်သာမက, အနက်အများပင် မပါလျှင် မပြီးကြ-အားတူမျှနေလျှင် ဣတရေတရယောဂပင်တည်း။]

သမာဟာရ။ ။သံ (သံပိဏ္ဍောတ္ထော)-ပေါင်း၍+အာဟရဏံ-ဆောင်ခြင်းသည်၊ သမာဟာရော-မည်၏၊ ငွေပေါင်းများစွာကို တစ်ထုပ်တည်း စုစည်းလိုက်သကဲ့သို့ အနက်အများကို ပေါင်းစု၍ တစ်ခုတည်းပြုခြင်းသည် သမာဟာရမည်၏၊ **"စက္ခုစ သောတဉ္စ"**စသော သမာဟာရဒွန်ဝါကျလာ စသဒ္ဒါမျိုးတည်း၊ ဤသမာဟာရသမုစ္စည်း၌ အသီးအသီး ပမာနမဖြစ်ကြ၊ အားလုံးပေါင်းစပ်၍ တစ်စုတစ်စည်းတည်း ဖြစ်ကြရသည်။

အဝေါရဏာဒီသု။ ။အဝေါရဏအနက်ဟူသည် ဧဝသဒ္ဒါ၏ အနက်တည်း၊ **"ဗျဉ္ဇနန္တသ စော ဆပစ္စယေသုစ"**၌ အဝေါရဏအနက်ကို စသဒ္ဒါက ဟောသည်၊ အဝေါရဏာဒီသု၌ အာဒိဖြင့် အနုကမ္ပန, ဝါစာသိလိဋ္ဌခေါ် ပဒပူရဏစသည်ကို ယူ။

• • • • • • • • • • • • • •

ဝါနိပါတ်။ ။ဝိကပ္ပနကို **"ဝိဝိဓကပ္ပန-အထူးထူး အထွေထွေပြုခြင်း"**ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ အထူးထူးပြုခြင်းဟူရာ၌ တစ်ခုတည်းအသေအချာ မဟုတ်, ဟိုဟာလည်းဖြစ်သင့်-သည်ဟာလည်းဖြစ်သင့်ခြင်းတည်း၊ ဤဝိကပ်အနက်ကို မြန်မာပြန်ရာ၌ **"သော်လည်း"**ဟု ပြန်ကြ၏၊ ပုံစံကား-**"သမဏောဝါ ဗြာဟ္မဏောဝါ"**တည်း၊ သမဏောဝါ-ရဟန်းသည် သော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏောဝါ-ပုဏ္ဏားသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဤပုံစံ၌ ရဟန်း ပုဏ္ဏား ၂ မျိုးလုံးကို မရ, ရဟန်းသော်လည်း ရ၏,ရဟန်းမရလျှင် ပုဏ္ဏား သော်လည်း ရ၏၊ဤသို့ မသေမချာဖြစ်၍ တစ်နက်နက်ရခြင်းကို ဝိကပ္ပနဟုခေါ်သည်၊ ဥပမာ အနက်ရှိသော ဝါကို သန္ဓိ-ရသဲ့သုတ်၌**"မဓုဝါ မညတိ ဗာလော"**ဟု ထုတ်ပြခဲ့ပြီ။]

သမုစ္စည်း။ ။သမုစ္စည်းအနက်ကား ၂ မျိုး ၃ မျိုးစသည်ပြရာ၌ ထိုပြသမျှအားလုံးကိုပင် ရ၏၊ ပုံစံကား-**"ရာဇေတော ဝါ စောရတော ဝါ မနုဿတော ဝါ အာရက္ခံ ဂဏှန္တု"**တည်း၊ ဤပုံစံ၌ မင်း-ခိုးသူ-လူအစရှိသော အားလုံးဘေးရန်ကိုပင် ရ၏၊ ရာဇေတောဝါ၌ ဝါသည် စောရ မနုဿစသည်ကို ဆည်း၍ စောရတောဝါ၌ ဝါလည်း ရာဇ မနုဿစသော တွဲဖက် အနက်အားလုံးကို ဆည်းသည်၊ ဤသမုစ္စည်းအနက် ပေးရာ၌ **"သော်"**ဟု မပါရ၊ **"လည်းကောင်း"**ဟုသာ ပေးရသည်။

[ဆောင်] သော်လည်းဝိကပ်, သော် မပါလတ်, မှတ်လေ သမုစ္စည်း။

အနိယမတ္ထ။ ။ဝိကပ်လည်း မဟုတ်-သမုစ္စည် လည်း မဟုတ်ဘဲ အနိယမတ္ထ အနက်ရှိသော ဝါ သဒ္ဒါလည်း ရှိသေး၏၊ ဝိကပ်ကဲ့သို့ တစ်နက်နက်သာ ရသည်လည်း မဟုတ်, သမုစ္စည်းကဲ့သို့ တွဲဖက်အနက်အားလုံး ရသည်လည်း မဟုတ်, ၂ မျိုး ၃ မျိုး

နေ–နေ နိပါတ်၊ နော–နောနိပါတ်၊ (ဤအတိုင်းပေး၊) မာ–အ–အလံ–ဟလံ–ဟလံနိပါတ်၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဧတေ–ဤနိပါတ်တို့သည်၊ ပဋိသေဓနတ္ထေ–တားမြစ်ခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တေ၊) အလံ–အလံနိပါတ်သည်၊ ပရိယတ္တိဘူသနေ သုစ–စွမ်းနိုင်ခြင်းအနက်, တန်ဆာဟူသော အနက်တို့၌လည်း၊ (ဝတ္တတေ။)

အတူပြုရာဝယ် တစ်ရံတစ်ခါ တစ်နက်စီသာရ၍ တစ်ရံတစ်ခါ ၂နက် ၃ နက်လုံးရနိုင်သော အရာဝယ် အနိယမ (မမှတ်သားအပ်သော)အနက်ဟု ခေါ်သတတ်၊ ဥပမာ–"**မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျုံ, ဓမ္မသ ဝါ, သံဃသ ဝါ**"၌ တစ်ရံတစ်ခါ ဘုရား၏အပြစ်ကိုသာ ပြောရာ၏၊ တစ်ရံတစ်ခါသော် ဘုရား တရား ၂ ပါးလုံး၏, တစ်ရံတစ်ခါ၌မူ ရတနာ ၃ ပါးလုံး၏အပြစ်ကို တစ်ပြိုင်နက်ပြောရာ၏၊ ဤသို့ အမြဲသတ်မှတ်၍ မရနိုင်သောအရာကို အနိယမတ္ထဟု ဆို၍ ထိုအနိယမအနက်ကို ဝါသဒ္ဒါက ထွန်းပြ၏၊ ထိုအနိယမအနက်၌ ဝါကို "**သော်လည်း**"ဟု မပေးဘဲ"**မူလည်း**" ဟု အနက်ပေးရမည်ဟုလည်း ခွဲခြားကြသည်၊ ["**ဝိကပ္ပ သမာန သမုစ္စယ ဝိဘာဝနေသု ဝိယ အဝဓာရဏေ အနိယမေစ ဝါသဒ္ဒေါ ဝတ္တတိ၊ ပေ၊ အနေကန္တိကတ္ထော အနိယမတ္ထော**"–ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍ အနုဋ္ဌိကာ။]

[ဆောင်] **သော်လည်း ဝိကပ်၊ အနိယမတ္ထ–မူလည်း၊ သီးသီးရံခါ, ပြိုင်ရံခါ, အနိယမတ္ထာ ဆိုသတည်း၊**

• • • • • • • • • • • • •

ပဋိသေဓ နေ နိပါတ်။ ။နေ ဘုဉ္ဇာမိ–ငါမစား၊ နော ဟေတံ ဘန္တေ–ဤအရာ မသင့်ပါဘုရား၊ မာ ဘာယိ–မကြောက်ပါလင့်၊ အညာတံ–မသိအပ်၊ အလံ–အကျိုးမရှိ၊ ဟလံဒါနိ ပကာသိတုံ–ယခုအခါ ထင်ရှားပြခြင်းငှါ မသင့်၊ ဤသို့ စသောအနက်ကို နေ–စသော နိပါတ်တို့က ဟောကြသည်၊ သဒ္ဒနီတိကား နေ–နော–အ တို့၏ (ပဋိသေဓ အပြင်) အခြားအနက်များကိုလည်း ပြသေး၏၊ "**နေ ကတံ–မပြုအပ်သကဲ့သို့တည်း**"ဤ၌ ဥမာနုအနက်ကို ဟော၏၊ "**အဘိဏှာသိနော–သိ၏လော**"၌ ပုစ္ဆာအနက်ကို လည်းကောင်း, "**နေ နော (နေ ဧဝ) အတ္ထိ–မရှိသည်သာ**"၌ အဝဓာရဏအနက်ကို လည်းကောင်း ဟော၏၊ အသဒ္ဒါကား ဝုဒ္ဓိတဗ္ဗာဝစသော များစွာသောအနက်ကိုလည်း ဟောသေး၏၊ ထိုအနက်များကို သဒ္ဒနီတိ စတုပဒဝိဘာဂ အခန်းမှာ ရှုလေတော့။

အလဲ ပရိယတ္တိ ဘူသနေသုစ။ ။အလဲ သဒ္ဒါသည် ဆိုအပ်ပြီ·သော ပဋိသေဓ အနက်သာမက, ပရိယတ္တိ ဘူသန အနက်တို့၌လည်း ဖြစ်သေးသည်–ဟူလို၊ ထိုတွင် သာမတ္ထိယ (စွမ်းနိုင်သူ၏အဖြစ်=စွမ်းနိုင်ခြင်း)အနက်သည် ပရိယတ္တိအနက်တည်း၊ ပုံစံကား–"**အလဲ မလ္လော မလ္လဿ=လက်ရှေ့သည် တစ်ယောက်သည် လက်ရှေ့သည် တစ်ယောက်အား (ထိုးသတ်မှု၌) စွမ်းနိုင်၏**"၊ ဘူသနဟူသည် တန်ဆာတည်း၊ "**အလကံ်တော–ပြုအပ်သော တန်ဆာရှိသူ၊ ဝါ–ဆင်အပ်သော တန်ဆာရှိသူ၊ အလကံ်ရော–ပြုအပ်သော တန်ဆာ၊ ဝါ–ဆင်အပ်သော တန်ဆာ**"။

ပူရဏတ္ထံ–ပူရဏအနက်ရှိသောနိပါတ်သည်၊ ဒုဝိဓံ–၏၊ အတ္ထပူရဏံ–အတ္ထပူရဏနိပါတ်လည်းကောင်း၊ ပဒပူရဏံစ–လည်းကောင်းတည်း၊ တတ္ထ–တွင်၊ အထ–အထနိပါတ်၊ (ဤအတိုင်းပေး၊) သေယျထိဒံ–သေယျထိဒံနိပါတ်၊ ဣစ္စေဝမာဒိနိ–ဤသို့အစရှိသော နိပါတ်တို့သည်၊ ပဒပူရဏာနိ–ပဒပူရဏနိပါတ်တို့တည်း။

တတ္ထ–ထို ပဒပူရဏနိပါတ်တို့တွင်၊ အထဣတိ–အထဟူသော နိပါတ်သည်၊ ပဉ္ဘာနန္တ ရိယာဓိကာရာဒီသုစ–အမေးအနက်, အခြားမဲ့အနက်, အဓိကာရအနက် အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ (ဝတ္တတေ–သေး၏၊)

ပူရဏ ၂ မျိုး။ ။[**"ပူရဏတ္ထံ ဒုဝိဓံ"**ကား အစ၌ပြခဲ့သော ပဋိသေဓ ပူရဏာဒီအတ္ထ၌ ပူရဏမှတွက်လာသော စကားတည်း၊ ဤ၌ ပူရဏ ၂ မျိုးကိုပြ၍ ထို ပုရဏတ္ထ နိပါတ်များကိုပင် (ဆုံးသည့်တိုင်အောင်) ချဲ့ပြလတံ့၊] အနက်ရှိသောနိပါတ်သည် အတ္ထပူရဏမည်၏၊ **"အနက်ရှိ"**ဟူရာ၌ စနိပါတ်ကဲ့သို့ ထွန်းပြအပ်သော သမုစ္စည်းစသော အနက်ရှိသည်ဖြစ်စေ–အတ္ထိ သက္ကာ လဗ္ဘာတို့ကဲ့သို့ မိမိကိုယ်တိုင်ဟောအပ်သော အနက်ရှိသည်ဖြစ်စေ **"အနက်အရှိ"**ပင် မည်၏၊ ထို့ကြောင့် စ ဝါစသောနိပါတ်, အတ္ထိ သက္ကာစသော နိပါတ်များသည် အနက်ကို ပြည့်စေနိုင်သော အတ္ထပူရဏ နိပါတ်များတည်း။

အနက်မရှိဘဲ ရွတ်ဆိုရာ၌ ရှေ့နောက်စကားတို့ ချောမောပြေပြစ်ဖို့ရာ ဝါစာသိလိ၌ အကျိုးငှါ ထည့်အပ်သောနိပါတ်သည် ပဒပူရဏနိပါတ်မည်၏၊ ထို ပဒပူရဏနိပါတ်ကို ပြလိုမူ **"တတ္ထ အထ–ခလု၊ ပေ၊ သေယျထိဒံ ဣစ္စေဝမာဒိနိ ပဒပူရဏာနိ"**ဟု မိန့်သည်၊ [သီဟိုဠ်မှုနှင့် သဒ္ဒနီတိဝယ် **"ဝတ"**နောက်၌ **"ဝထ"**ဟု လည်း ဒုတိယကွဲရာနှင့် နိပါတ်တစ်မျိုးကို ပြသေး၏၊ ဧဝံနိပါတ်ကို သီဟိုဠ်မှု၌ (ပဒပူရဏအရာတွင်) မတွေ့ရ၊ သဒ္ဒနီတိ၌လည်း မပါ၊ အဝိဘတ္တိယုတ္တနိပါတ်၌ ပြလတံ့ဖြစ်သောကြောင့် မပါမှ ကောင်းသည်၊ ဧနံကို နိပါတ်ဟု ဤနေရာ၌ ပြထားသော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန်အလိုမူ ဧတံမှ ဖြစ်လာသောပုဒ်ဟု မှတ်ရာ၏။

အထ ဣတိ၊ ပေ၊ ကာရာဒီသု။ ။အထကား ပဒပူရဏအပြင် ပဉ္ဘာစသောအနက်တို့၌လည်း ဖြစ်သေး၏၊ ထိုတွင် **"အထ–သို့ဖြစ်လျက်၊ ဝါ–မေးပါရစေ၊ ကေနဝဏ္ဏေန–အဘယ်အရောင်းကြောင့်၊ ဂန္ဓဟေနာတိ–နံ့သာခိုးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိနု–ဆိုအပ်သနည်း"**၌ ပဉ္ဘာအနက်တည်း၊ **"အထ–သဗ္ဗာဝိဓာနု၏ အခြားမဲ့၌"**စသည်ဖြင့် လာသော အထကား **"အာနန္တ ရိယတ္ထ=အခြားမရှိသည်၏ အဖြစ်"**ဟူသော အနက်ရှိ၏၊ အဓိကာရဟူသည် **"အရာဟူသော"**အနက်တည်း၊ **"အထ–ထိုအခါ၌"**ဟု ပေး၊ **"ထိုသို့နေတော်မူရာ၌၊ ထိုသို့ပြောဆိုရာ၌"**စသည်ဖြင့် ဆိုလိုသည်၊ သဒ္ဒနီတိ၌ **"အဝစ္ဆိန္ဒ–မပြတ်စဲခြင်း"** အနက်ကိုလည်း ပြသေး၏၊ အာနန္တ ရိယအနက်နှင့် အတူဟု ထင်သည်၊ ကစ္စည်း (အာချာတ်အစ) ဝုတ္တိ၌ အခြားအနက်များ ရှိသေး၏။

ခလုဣတိ-သည်၊ ပဋိသေဓာဝဓာရဏာ ပသိဒ္ဓိသုစ-တားမြစ်ခြင်းအနက်, ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းအနက်, ပြီးစီးခြင်းအနက်တို့လည်း၊ (ဝတ္ထုတော၊) ဝတ ဣတိ-သည်၊ ဧကံသခေဒါနုကမ္မ သက်ပွေသုစ-ကေန်ဟူသောအနက်,ပင်ပန်း ခြင်းအနက်,သနားခြင်းအနက်,ကြံစည်ခြင်းအနက်တို့၌လည်း၊ ဝတ္ထုတိ၊ အထော ဣတိ-သည်၊ အန္တာဒေသေစ-နောက်ထပ်ညွှန်ပြခြင်းအနက်၌လည်း၊ ဝတ္ထုတိ၊ ဟိဣတိ-သည်၊ ဟေတု အဝဓာရဏာသုစ-အကြောင်းဟူသော အနက်, အဝ ဓာရဏာအနက်တို့၌လည်း၊ ဝတ္ထုတိ-၏၊ [**"ဟိ (ယသ္မာ), ဒိနဝစနယုတ္တံဟိ"** တို့ကား ပုံစံ၊] တုဣတိ-သည်၊ ဝိသေသ ဟေတု နိဝတ္ထနာဒီသုစ-အထူးအုနက်, အကြောင်းအနက်, နစ်စေခြင်း အစရှိသော အနက်တို့၌လည်း၊ ဝတ္ထုတိ-၏၊ ပနဣတိသည်၊ သိသေသေပိ-ဝိသေသအနက်၌လည်း၊ ဝတ္ထုတိ-၏။

ခလု အနက်။ ။ပသိဒ္ဓိသုစ၌ စဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ပဒပူရဏအနက်ကို ဆဲည်းသည်၊ ခလုသဒ္ဒါသည် ပဒပူရဏအနက်အပြင် ပဋိသေဓစသောအနက်လည်း ရှိသေးသည်-ဟူလို၊ [သေယျထိဒံတိုင်အောင် စသဒ္ဒါ, အပိသဒ္ဒါတို့သည် ဆိုအပ်ပြီးသော ပဒပူရဏအနက်ကို ပြန်၍ ပေါင်းကြ ဆည်းကြသည်-ဟု မှတ်ပါ၊] **"ခလုပစ္စာဘတ္တိကော-နောက်ထပ်ထမင်းမစားသူ"**၌ ခလုသဒ္ဒါသည် ပဋိသေဓအနက် ရှိ၏၊ **"သာဓုခလု-ကောင်းသည်သာ"**၌ အဝဓာရဏာအနက် ရှိ၏၊ ပသိဒ္ဓိအနက်၏ ပုံစံကို ရှာဖွေ၍ယူ၊ **"ခလု-တစ်ဆင့်စကားကြားရသည်ကား"**၌ အနုသဝနတ္ထတည်း။

ဝတအနုက်။ ။ဧကံသ=ဧက+အံသ-တစ်ခုသောအဖို့ (၂ မျိုး ၃ မျိုးမဟုတ်ဘဲ) တစ်ဖို့သာဖြစ်သည်ကို **"ဧကန်"**ဟု ခေါ်သည်၊ **"ဝတ-စင်စစ်,ဧကန်"**ဟု ပေး၊ **"အယံ လောကော-ဤ သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ကိစ္စ-ဆင်းရဲခြင်းသို့၊ အာပန္နောဝတ-ရောက်လေစွတကား"** ၌ ခေဒအနုက်ဟော၊ **"အယံ သမဏော-ဤ ရဟန်းသည်၊ ကပဏောဝတ-အထီးကျန်လေစွတကား"**၌ အနုကမ္ပာအနုက်ဟော၊ **"အဟောဝတ-ညြော်...ကောင်းလေစွ"**၌ သက်ပွအနုက်ဟောတည်း။

အထော။ ။အန္တာဒေသ=အနု+အာဒေသ-ပထမစကားတစ်ရပ် ပြောပြီးနောက် ထိုစကား၏ အနုက်ကိုပင် နောက်ထပ်ဆက်၍ စကားသုံး တစ်မျိုးဖြင့် ပြောပြလိုရာ၌ **"အထော"**ဟု သုံးစွဲခြင်းကို **"အန္တာဒေသ"**ဟု ခေါ်၏၊ **"သ္မာဂတံ တေ မဟာရာဇ= အရှင်မဟာရာဇာ ကောင်းသောလာခြင်းပါတည်း"**ဟု ပထမပြောပြီးနောက် **"အထော တေ အဒုရာဂတံ=ထို့ပြင် အရှင်မဟာရာဇာ ယခုမှ လာခြင်းဖြစ်ပါသည်=ယခုမှ လာတော့သကိုး"**ဟု တစ်မျိုးပြင်၍ ဆက်ပြန်သည်။

တု, ပန။ ။**"တု-အထူးကား"**ဟူရာ၌ ဝိသေသအနုက်, **"တု-အကြင့်ကြောင့်"** ဟူရာ၌ ဟေတုအနုက်, သရလောပေါသုတ်၌ တုသဒ္ဒါကား နိဝတ္ထနအနုက်တည်း၊ **"ဧကံသတ္ထ"**လည်း ရှိသည်ပင်၊ **"ပန-အထူးကား"**ဟု ပေးရာ၌ ဝိသေသ အနုက်တည်း၊ ဥပနျာသ-ဝါကျာရမ္ဘအနုက် စသည်များလည်း ဖြစ်သင့်ကြောင်းကို သိပါ။

ဟဝေ ဝေ ဣတိ–ဟဝေ,ဝေ ဟူကုန်သော၊ ဘော–ဤနိပါတ်တို့သည်၊ ကေံသတ္ထေပိ–ကေန်ဟူသော် အနက်၌လည်း၊ ဝတ္တန္တိ၊ [**"ဟဝေ–စင်စစ်"**ဟု ပေး၊] ဟံ ဣတိ–သည်၊ ဝိသာဒသမ္ဘမေသုပိ–ပင်ပန်းခြင်း,တုန်လှုပ်ချောက်ချားခြင်း အနက်တို့၌လည်း၊ ဝတ္တတိ–၏၊ [**"သမ္ဘဝေသု"**ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိယျက်၊] သေယျထိဒံ ဣတိ–သေယျထိဒံဟူသော နိပါတ်သည်၊ တံ ကတမံတိ အတ္ထေပိ–တံ ကတမံဟူသော အနက်၌လည်း၊ ဝတ္တတိ–၏။

အတ္ထပူရဏံ–အတ္ထပူရဏနိပါတ်သည်၊ ဒုဝိဓံ–၂ ပါး အပြားရှိ၏၊ ဝိဘတ္တိ ယုတ္တဉ္စ–ဝိဘတ်အနက်နှင့်ယှဉ်သော နိပါတ်လည်းကောင်း၊ အဝိဘတ္တိယုတ္တဉ္စ–ဝိဘတ်အနက်နှင့် မယှဉ်သော နိပါတ်လည်းကောင်းတည်း။

ဟံနိပါတ်။ ။"ဝိသာဒ–ပင်ပန်းခြင်း"အနက်၌ "ဟံ–ဟင်း"ဟု သက်မကြီး ချလိုက်သလို ပေး၊ "သမ္ဘမ–လှုပ်ရှားချောက်ချားသံ"အနက်ကိုလည်း ပြယုဂ်အား လျော်စွာ ပေး။

သေယျထိဒံ။ ။"တံ+ကတမံ"သာမက "တာနိ ကတမာနိ, သော ကတမော, တေ ကတမေ, သာ ကတမာ, တာယော ကတမာယော"ဟု လိင် ၃ ပါး ဝုစ် ၂ ပါး၌ ဖြစ်၏၊ တွဲဖက်အနက်ကို ကြည့်၍ "ထိုစကားဟူသည်+အဘယ်နည်း"စသည်ဖြင့် ပေးပါ၊ တချို့အရာ၌ သေယျထာနိပါတ်, ဣဒံနိပါတ် ၂ ပုဒ်စပ်ထားသည်ဟုလည်း ဖွင့်ကြ၏၊ [ဤပဒပူရဏနိပါတ်စုတွင် အချို့နိပါတ်များ၏ အနက်ထူးကိုသာ ပြထား သည်၊ မပြအပ်သောနိပါတ်၏ အနက်ထူးကိုလည်း အဌကထာဋီကာတို့၌ တွေ့ရှိုး မည်သာ။]

ဝိဘတ္တိယုတ္တံ။ ။နိပါတ်ပုဒ်နောင် ဝိဘတ်သက်ပြီးနောက် များသောအားဖြင့် ချေပစ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် **"ဝိဘတ္တိယုတ္တ"**ဟူရာ၌ **"ဝိဘတ်မကျေဘဲ ယှဉ်တွဲနေသည်"**ဟု မမှတ်ရ၊ **"ပထမာ အာလုပ်စသော ဝိဘတ်အနက်များနှင့် ယှဉ်သည်, ဝိဘတ်အနက် ရှိသည်"**ဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ **"ဧတေ တယော နိပါတာ ပဌမာယဝိဘတ္တိယာ အတ္ထေန ယုတ္တာ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိဘတ္တိယုတ္တံ၌ ဝိဘတ္တိအရ ဝိဘတ်၏ အနက် တိုင်အောင် ယူပါ–ဟူလို။

အဝိဘတ္တိယုတ္တံ။ ။အဝိဘတ္တိယုတ္တ၌ **"လုံးလုံးဝိဘတ်မသက်ရ"**ဟု မမှတ်ထိုက်၊ ဝိဘတ္တန္တံ ပဒံ=ဝိဘတ်ဆုံးမှ နိပါတ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်အနေဖြင့် ပုဒ်ရာဝင်နိုင်မည်၊ **"အသင်္ခ်ာဟိ သဗ္ဗာသံ"**ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ် ပုံစံ၌ အဝိဘတ္တိယုတ္တ **"ဧဝံ"**နိပါတ်ကို ထည့်ထား သောကြောင့်လည်းကောင်း, ကိတ်–**"ပုဗ္ဗကာလေကကတ္တုကာနံ တုန တ္ဘာန တ္ဘာဝါ သုတ်"**၌ **"ကာတုန"**ဟူသော အဝိဘတ္တိယုတ္တနိပါတ်နောင် **"သိလောပေါ"**ဟု ရူပသိဒ္ဓိ ဖွင့်လတ်ဖြစ်သာကြောင့်လည်းကောင်း, ဤအဝိဘတ္တိယုတ္တ နိပါတ်များနောင်လည်း သိဝိဘတ် သက်သင့်ကြောင်းကို သိပါ၊ [ဝိဘတ်သက်သော်လည်း ဝိဘတ်နက် မထင်ရှား သောကြောင့် **"အဝိဘတ္တိယုတ္တ"**ဟု ခေါ်နိုင်သည်။]

အတ္တိ–ရှိ၏၊ သက္ကာ–တတ်ကောင်း၏၊ လဗ္ဘာ–ရအပ်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဧတေ–ဤနိပါတ်တို့သည်၊ ပဌမာယ–ပထမာဝိဘတ်၏အနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ–နှ၏၊) အာဝုသော–ငါ့ရှင်၊ အမ္ဘော–အမောင်၊ ဟမ္ဘော–အမောင်၊ ရေ, အရေ, ဟရေ–အချင်း၊ ဧေ–ဟဲ့...ကျွန်မ၊ ဣတိ ဧတေ,အာမန္တနေ–ခေါ်ခြင်း(အာလုပ်)အနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ၊) ဒိဝါ, ဘိယျော, နမော ဣတိ–ဒိဝါ, ဘိယျော, နမောဟူကုန်သော၊ ဧတေ–တို့သည်၊ ပဌမာယ–ပထမာဝိဘတ်၏အနက်၌ လည်းကောင်း၊ ဒုတိယာယဉ္စ–၌လည်းကောင်း၊ (ဝတ္တန္တိ။)

သယံ, သာမံ, သံ,သမ္မာ,ကိန္တိ ဣတိ–သယံ၊ ပေ၊ ကိန္တိဟူကုန်သော၊ ဧတေ–တို့သည်၊ တတိယတ္ထေ–၌၊ (ဝတ္တန္တိ၊) သော တော ဓာပစ္စယန္တာစ–သော, တော, ဓာပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်လည်း၊ (တတိယတ္ထေ ဝတ္တန္တိ၊) သုတ္တသော–သုတ်အားဖြင့်၊ ပဒသော–ပုဒ်အားဖြင့်၊ အနိစ္စတော–အနိစ္စအားဖြင့်၊ ဒုက္ခတော–ဒုက္ခအားဖြင့်၊ ဧကဓာ–တစ်ဖို့ဖြင့်၊ ဒွိဓာ–၂ ပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဣစ္စာဒိ–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

အတ္တိ၊ ပေ၊ ပဌမာယ။ ။ "**အတ္တိ–ရှိ၏၊,ရှိကုန်၏**"ဟု ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ်သင့်သလို ပေးနိုင်၏၊ "**ဓနံ+အတ္တိ,ပုတ္တာ+အတ္တိ**"တို့၌ အတ္တိ၏ တွဲဖက်ဖြစ်သော ဓနံ, ပုတ္တာတို့က ပထမာဝိဘတ်ဖြစ်သောကြောင့် အတ္တိနောင်လည်း ပထမာဝိဘတ်သက်၍ ချေပစ်ရသည်၊ သက္ကာ လဗ္ဘာတို့၌လည်း နည်းတူ။

ဒိဝါ၊ ပေ၊ ဒုတိယာယဉ္စ။ ။ ပြယုဂ်အားလျော်စွာ ပထမာ ဒုတိယာအနက် ရှိကြသည်၊ ရတ္တိယေဝ–ညဉ့်သည်ပင်၊ သမာနာ–ဖြစ်ပါလျက်၊ ဒိဝါ–နေ့တည်း၊ ဣတိ သဗ္ဗာနတ္ထိ–ဤသို့ မှတ်ထင်ကြကုန်၏၊ ဘိယျော–လွန်ကဲသော၊ သောမနဿံ–ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ–ဖြစ်၏၊ နမော–ရှိခိုးခြင်းသည်၊ အတ္ထု–ဖြစ်စေသည်း၊ ဤ၌ ပထမာအနက်တည်း၊ ဒိဝါယေဝ–နေ့ကိုပင်၊ ရတ္တိံ–ညဉ့်ဟူ၍၊ သဗ္ဗာနတ္ထိ–နှ၏၊ ဘိယျော–အလွန်၊ ပလ္လောမံ–ကျသော အမွေးရှိသူ၏အဖြစ်သို့၊ အာပါဒိ–ရောက်ပြီ၊ နမော–ရှိခိုးခြင်းကို၊ ကရောတိ–ပြုလော၊ ဤ၌ ဒုတိယာအနက်တည်း။

• • • • • • • •

တတိယတ္ထ ။ ။သယံကို "**အတ္တနာ–ကိုယ်တော်တိုင်**"ဟု ဖွင့်သည်၊ သံကို သာမံ ဟုလည်းကောင်း,သာမံကို အတ္တနာဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ သမ္မာကို "**အဝိပရီတ တော–မဖောက်ပြန်သောအားဖြင့်**"ဟု ဖွင့်၏၊ ကိန္တိကို "**အဘယ်အကြောင်းဖြင့်, အဘယ်နည်းဖြင့်**" ဟု ဖွင့်၏၊ ထို အားလုံးပင် တတိယာဝိဘတ်၏ ဝိသေသနအနက်ကို ဟောကြသည်၊ သော ပစ္စည်းစသည်ဆုံးသော ပုံစံများ တိုက်ရိုက်ပါရှိပြီ၊ သီမှုဒ္ဓ "**ဒွိဓာ**"ဟု ရှိသေး၏၊ "**သုတ္တသော**"စသည် တည်ပြီးနောက် နာဝိဘတ်သက်၍ ချေရဦးမည်ကို သတိပြုပါ။

တဝေတုံ ပစ္စယန္တာ-တဝေပစ္စည်း, တုံပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ စတုတ္ထိယာ-စတုတ္ထီဝိဘတ်၏၊ (အတ္ထေ ဝတ္တန္တိ၊) ကာတဝေ-ဌ၊ ပေ၊ ဒါပေတုံ-ဌ၊ ဣစ္ဆာဒီ-တည်း၊ သော တော ပစ္စယန္တာ-သော တောပစ္စည်းအဆုံး ရှိသော နိပါတ်တို့သည်၊ ပဋ္ဌမိယတ္ထေ-ဌ၊ (ဝတ္တန္တိ၊) ဒီဃသော-အလျားမှ၊ ဩရသော-ဤဘက်မှ၊ ဇာရတောဝါ စောရတောဝါ ဣစ္ဆာဒီ၊ တော-တောပစ္စည်းသည်၊ သတ္တမျတ္ထေပိ-လည်း၊ (ဝတ္တတိ၊) တြ ထာဒိပစ္စယန္တာစ-တြ ထ အစရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော နိပါတ်တို့သည်လည်း၊ (သတ္တမျတ္ထေ ဝတ္တန္တိ၊) [ဟိ ဟံ စသော သတ္တမျတ္ထ ပစ္စည်းအားလုံးကို ယူဖို့ရာ **"တြ ထာဒိပစ္စယန္တာစ"**ဟု အာဒိဖြင့် (သီဟိုဠ်မူ အတိုင်း) ပါဠိမှန်ရှိစေ၊] ဧကတော-ဌ၊ ပေ၊ မူလတော၊ဌ၊ ယတြ-ဌ၊ ပေ၊ တဟံ-ဌ၊ [နိပါတပစ္စယအခန်း၌ အနက်ပေးခဲ့ပြီ၊] ဣစ္ဆာဒီ-ဤသို့အစရှိသည်တည်း။

သမန္တာ-အလုံးစုံ၌၊ သာမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ ဝါ-အနီး၌၊ပရိတော-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ အဘိတော-ရှေးရှု၌၊ သမန္တေါ-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ ဧကဏ္ဍ-တစ်ခု၌၊ [ဧကတြ-ဟု ဖွင့်သည်၊] ဧကမန္တံ-သင့်လျော်သောအရပ်၌၊ [**"ဧကံ+အန္တံ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ **အန္တ**သဒ္ဒါ အနက်ထူးမရှိ၊ တစ်နည်း-**အန္တ**သဒ္ဒါကို ဘာဂအနက်ကြံ၍ **"ဧကမန္တံ-သင့်လျော်ရာ တစ်ခုသောအရပ်အဖို့၌"**ဟု ပေးကြ၏၊] ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ ဥပရိ,ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ အဓော-**အောက်**၌၊ တိရိယံ-ဖိလာ၌၊ သမ္မုခါ-မျက်မှောက်၌၊ ပရမ္မုခါ-မျက်ကွယ်၌၊ အာဝီ-ထင်ရှားသော အရပ်၌၊ ရဟော-ဆိတ်ကွယ်ရာ၌၊ တိရော-တစ်ဘက်၌၊ ဥစ္စံ-အမြင့်၌၊ နီစံ-အနိမ့်၌၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ အန္တ ရာ-အကြား၌၊ အဏ္ဏတ္တံ-မိမိသန္တာန်၌၊ ဗဟိဒ္ဓါ, ဗာဟိရာ, ဗာဟိရံ, ဗဟိ-အပ၌၊ သြရံ-ဤဘက်၌၊ ပါရံ-ထို ဘက်ကမ်း၌၊

တဝေတုံ၊ ပေ၊ ဒါပေတုံ ဣစ္ဆာဒီ။ ။ကာတဝေစသော ပုဒ်များလည်း နာမ်ဂိုဏ်း စဉ်၍မရ၊ **"ဌ"**ဟူသော တုမတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌ စတုတ္ထီကျသော ရုပ်တစ်မျိုးသာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် နိပါတ်တွင် ပါဝင်ကြသည်၊ [အာချာတ်လည်းမဟုတ်, ဥပသာရလည်းမဟုတ်, နာမ်ပဒမာလာလည်း စဉ်၍မရသော ပုဒ်ဟူသမျှတို့ နိပါတ်တွင်း၌ ပါဝင်ကြရသည်ချည်း ဟု မှတ်ပါ၊] **"ကာတဝေ"**စသည်ဖြင့် ပြီးပြီးနောက် **"သ-နံ"**တစ်ခုခုသက်, ချေ၊ **"သော တော ပစ္စယန္တာ"**မှစ၍ အနက်အတိုင်း သိသာပြီ၊ ပထမာအနက်ဟောရာ၌ ပထမာဝိဘတ်သက်၍ ချေ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာအနက်၌ ဆိုင်ရာဝိဘတ်သက်၍ ချေရမည်၊ သို့သော် **"တော"**စသော နိပါတ်ပစ္စည်းကား သူတို့ကိုယ်တိုင် ဝိဘတ်အမည် ရကြသောကြောင့် ထပ်၍ ဝိဘတ်သက်ဖွယ် မလိုတော့။

• • • • • • • • • • • • •

အာရာ, အာရကာ–အဝေးဌ၊ ပစ္ဆာ–နောက်ဌ၊ ပုရေ–ရှေ့ဌ၊ ဟုရံ–တစ်ပါးသော အရပ်ဌ၊ ပစ္စ–တမလွန်ဘဝဌ၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဧတေ–ဤနိပါတ်တို့သည်၊ သတ္တမီယာ–၏၊ (အတ္ထေ–အနက်ဌ၊ ဝတ္တန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏။)

သမ္ဘတိ–ယခုအခါဌ၊ အာယတိ–နောင်အခါဌ၊ အဇ္ဇ–ယနေ့ဌ၊ အပရဇ္ဇု–နက်ဖန်ဌ၊ [သီဟိုဠ်မှဌ **"အပရဇ္ဇု"**ဟု ရှိသည့်ပြင်, ထို့နောက်ဌ **"ပရဇ္ဇု–နက်ဖန်ဌ"** ဟုလည်း ရှိသေး၏၊] သုဝေ,သွေ–နက်ဖန်ဌ၊ ပရသုဝေ–သဘက်ခါဌ၊ [သီဟိုဠ်မှဌ **"ဥတ္တရသုဝေ–သန်ဘက်ခါဌ"**ဟု ရှိ၏၊] ဟိယ္ယော–ယမန်နေ့ဌ၊ (မနေ့ဌ, မနေ့က၊) ပရေ–တစ်ဖန်မနေ့ဌ၊ [**"တမြန်နေ့"**ဟု တချို့အရပ်ဌခေါ်၏၊ လွန်ခဲ့သော ၃ ရက်မြောက်နေ့တည်း၊] သဇ္ဇု–လက်ငင်း(ချက်ခြင်း၊) သာယံ–နေဝင်ချိန်ဌ၊ [**"ညချမ်းအခါဌ"**ဟု ပေးကြ၏၊] ပါတော–နံနက်ဌ၊ ကာလံ–အခါဌ၊ ကလ္လံ–လျှောက်ပတ်သော အခါဌ၊ ဒိဝါ–နေ့ဌ၊ ရတ္တိं–ညဉ့်ဌ၊ နိစ္စံ,သတတံ–အမြဲ(မြဲသောအခါဌ၊ အဘိဏှံ,အဘိက္ခဏံ–မပြတ်၊(မပြတ်သောအခါဌ၊) မုဟုဒ္ဓံ–လျင်စွာ၊ မုဟုတ္တံ–တစ်မုဟုတ်မျှ၊ ဘူတပုဗ္ဗံ–ရှေးအခါဌ၊ပရာ–ရှေးဌ၊ ယဒါ–အကြင်အခါဌ၊ တဒါ–ထိုအခါဌ၊ ကဒါ–အဘယ်အခါဌ၊ ဣစ္စာဒယော–ဤသို့အစရှိသော နိပါတ်တို့သည်၊ ကာလသတ္တမီယာ–ကာလအနက်ရှိသော သတ္တမီဝိဘတ်၏၊ (အတ္ထေ ဝတ္တန္တိ၊) ဣတိ–ဤသည်တို့ကား၊ ဝိဘတ္တိယုတ္တာနံ–ဝိဘတ်၏အနက်နှင့်ယှဉ်သော နိပါတ်တို့တည်း။

[ဝိဘတ္တိယုတ္တနိပါတ်တို့ကို ပြပြီး၍ အဝိဘတ္တိယုတ္တ နိပါတ်တို့ကို ပြလိုသောကြောင့် **"အဝိဘတ္တိယုတ္တေသုစ"**ဟု မိန့်၊] အဝိဘတ္တိယုတ္တေသုစ–အဝိဘတ္တိယုတ္တနိပါတ်တို့တွင်လည်း၊ အပ္ပေါ–အပ္ပေါနိပါတ်လည်းကောင်း၊ အပ္ပေါနာမ–လည်းကောင်း၊ နု–လည်းကောင်း၊ ဣတိ–ဤနိပါတ်တို့သည်၊ သံသယတ္ထေ–ယုံမှားခြင်းအနက်ဌ၊ (ဝတ္တန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊) အဒ္ဓါ–အဒ္ဓါနိပါတ်

ဘူတပုဗ္ဗံ။ ။ဤဌ နိပါတ်တွင်း သွင်းသော်လည်း **"ပုဗ္ဗေ+ဘူတံ–ဘူတပုဗ္ဗံ (ရှေးဌခြစ်သော ဝတ္ထု, အကျင့်၊) ယထာ–ဒီဋ္ဌပုဗ္ဗံ"**ဟု ဖွင့်သော သီလက္ခန်(ကူဋ္ဌဒန္တ) ဋီကာသစ်အလို နိပါတ်မဟုတ်, သမာသ်ပုဒ်ဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

သံသယတ္ထေ။ ။"ယုံမှားခြင်း"ဟူသည် မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"အပ္ပေါနာမ ဥပသဂ်ကိမေယျာမ–ချည်းကပ်နိုင်ကုန်တန်ရာ၏"**ဟူရာဌ ချည်းကပ်နိုင်မည်–မချည်းကပ်နိုင်မည်ကို မဆုံးဖြတ်နိုင်–ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏၊ အပ္ပေါ–နုတို့နှင့် တွဲရာဌလည်း နည်းတူ။

လည်းကောင်း၊ ပေါ၊ သံသက္ကံ–သံသက္ကံနိပါတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧတေ, ဧကံသတ္ထော–ကေန်(စင်စစ်)ဟူသော အနက်၌၊ (ဝတ္တာ၏။) [**"အဒ္ဓါ–မရ္ရတ်,ကေန်, အမှန်,စင်စစ်၊ တရ-တကယ်"**စသည်ဖြင့် သင့်သလိုပေးပါ၊ ဧဝဣတိ-ဧဝဟူသော နိပါတ်သည်၊ အဝဓာရဏော-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တာတိ-ဖြစ်၏။)

အဝဓာရဏတ္ထော။ ။အဝပုဗ္ဗ ဓရတေ(စုရာဒိ ဏေပစ္စည်းကျေ) ယုပစ္စည်း၊ "**အဝ ဓာရဏံ–အဝဓာရဏဟူသည်၊ အယောဂ အညယောဂ ပဋိယောဂ နိဝတ္တနဝေန–အယောဂနိဝတ္တန, အညောဂနိဝတ္တန, ပဋိယောဂနိဝတ္တန၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သန္နိဋ္ဌာန်–ဆုံဖြတ်ခြင်းတည်း**"ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထိုတွင် "**ဧသော–ဤအနိစ္စဟု.ပညာဖြင့်ရှုခြင်းသည်ပင်၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ–ကိလေသာ စင်ကြယ်ခြင်း၏၊ မဂ္ဂေါ–အကြောင်းတည်း**"ဟူရာ၌ အယောဂ–ကိလေသာ စင်ကြယ်ကြောင်းနှင့် မယှဉ်ခြင်း(ကိလေသာစင်ကြယ်ကြောင်း မဟုတ်ခြင်း)ကို ဧဝသဒ္ဒါက တားမြစ်သည်၊"**ဧသော–ဤတရားသည်သာ၊ မဂ္ဂေါ–လမ်းကြောင်း အမှန်တည်း၊ အညော–အခြားသော တရားသည်၊ နတ္ထိ–မရှိ**"ဟူရာ၌ အညယောဂ–အခြား မဂ္ဂတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ဧဝသဒ္ဒါက တားမြစ်သည်၊ ပဋိယောဂ နိဝတ္တနပြယုဂ်ကို ပြရာ၌ ဋီကာပါဠိပျက်နေဟန် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် "**တိသော–တိသသည်သာ၊ ဓနုဓရော–လေးအတတ်ကိုတတ်၏၊**"၌ ဧဝဖြင့် ပဋိယောဂ–တိသနှင့် တွဲဖက်ဖြစ်သော ဒတ္တကို တားမြစ်သည်–ဟု ပုံစံတစ်မျိုးထုတ်ပါ။

ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ စသော ၃ မျိုး။ ။ဧဝသဒ္ဒါဖြင့်ဆိုရာ၌ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ–နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ–အနုညာတတ္ထဟု ၃ နက်ကို တချို့အရာ၌ ပြ၏၊ ထိုတွင် ယူအပ်သော အနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထတည်း၊ တားမြစ်အပ်သောအနက်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထတည်း၊ ခွင့်ပြုအပ်သောအနက်ကားအနုညာတတ္ထတည်း၊သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏာ၌ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို မင့်သောကြောင့် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ ရသင့်သော်လည်း ပြဖွယ်မလို၊ တားမြစ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ခွင့်ပြုစရာလည်း မလိုတော့ရကား အနုညာတတ္ထလည်း ပြဖွယ် မလို၊ နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏာ၌ကား ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ–နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ ၂ မျိုးလုံးရ၏၊ အနုညာတတ္ထကား ခွင့်ပြုစရာ အနက်ရှိမှသာ ရမည်။

ထင်ရှားစေအံ့–"ဧကောဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ခဏောစ သမယောစ ဗြဟ္မစရိယ ဝါသာယ=ဘိက္ခုတို့...ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးဖို့ရာ (မဂ်ရဖို့ရာ)တစ်ခုသော နဝမခဏ အခါသာတည်း"ဟူရာ၌ ဧကောဝဝယ် ဧဝ ပါရှိ၏၊ ထို၌ နဝမခဏသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ (ဤနေရာ၌ ယူအပ်သောအနက်)တည်း၊ ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါးဟု ခေါ်စမှတ် ပြုအပ်သော အဌကွဏသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ(ထို ဧဝဖြင့် တားမြစ်အပ်သောအနက်)တည်း၊ ဤ၌ ခွင့်ပြုဖို့ရာ အနုညာတတ္ထ မရ၊ [ဘုရားပွင့်ရာအခါဝယ် မဇ္ဈိမဒေသ၌ တိဟိတ်ဉာဏ်ရှိသော မိစ္ဆာအယူကိုလည်း မယူသော လူဖြစ်ရာအခါကို နဝမခဏဟု ခေါ်၏၊] ဂုဏောဝေ ဓနံ၌လည်း သီလ သမာဓိ ပညာ သဒ္ဓါစသော ဂုဏ်တို့သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ, ရွှေရွှေဥစ္စာကား နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထဟု ကြံသင့်၏၊ [တစ်နည်း–ရွတ်ဆိုသော ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်က ရွှေရွှေစသည်ကို တားမြစ်လိုခြင်း မရှိလျှင် "**ဂုဏောဝေ–ဂုဏ်သည်ပင် ဥစ္စာ**"ဟု မိမိ

ကစ္စိ–ကစ္စိနိပါတ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ကိ–လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧတေ, ပုဗ္ဗနတ္ထေ–မေးခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ ၊) [ကစ္စိ–အသို့နည်း၊ ဝါ–ဘယ့်နယ်လဲ၊ ခမနီယံ–ခန့်ကျန်းပါ၏လော, စသည်တည်း၊] ဧဝံ–လည်းကောင်း၊ ဣတိ, ဣတ္ထံ–လည်းကောင်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဧတေ, နိဒဿနေ–ညွှန်ပြခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ ၊) [**"ဧဝံ–ဤသို့"**စသည်တည်း၊] ဣတိ–ဣတိနိပါတ်သည်၊ ဟေတုဝါကျ ပရိသမတ္တိသုစ–အကြောင်းဟူသော အနက်,စကားတစ်ရပ်အပြီးသတ်ဟူသော

အနက်ကိုသာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏလည်း ဖြစ်သင့်၏၊ ရှေ့ငွေကို ဥစ္စာမဟုတ်–ဟု မတားမြစ်လို, သူ့နည်းနှင့်သူ ဥစ္စာပင်ဖြစ်ပေသည်–ဟူလို။]

အနုညာတတ္ထ။ ။နိဝတ္ထေတဗ္ဗတ္ထကို ပြုရာ၌ ဂုဏ်ချင်း ဒြပ်ချင်း ကြိယာချင်းသာ ပြုရမည်၊ ဂုဏ်ဟောသဒ္ဒါက ဒြပ်ကြိယာကို မကန့်ကွက်နိုင်၊ ထို့အတူ ဒြပ်ဟော ကြိယာ ဟော သဒ္ဒါတို့ကလည်း မိမိတို့ အချင်းချင်းသာ ကန့်ကွက်နိုင်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဂုဏ်ဟောသဒ္ဒါနောင် ဝေထိုင်လျှင် အခြားဂုဏ်ကို နိဝတ္ထေတဗ္ဗတ္ထပြု၍,ဒြပ်ကို အနုညာ တတ္ထ ပြုနိုင်သည်၊ ဒြပ်နောင် ထိုင်ရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ပုံစံကား–**"တိသောဝေ ဓနုဓရော ဟောတိ"**တည်း၊ [ဓနုဓရော–လေးကိုဆောင်သည်၊ ဝါ–လေးအတတ် တတ်သည်၊] ၁–တိသောဝေ၌ တိသဒ္ဒြပ်နောင် ထိုင်သော ဝေဖြင့် မိတ္တ–ဒတ္တဒြပ်ကို တားမြစ်၏၊ တိသ၏ ဓနုဓရဂုဏ်မှတစ်ပါး ဆင်အတတ်, မြင်းအတတ် စသော အတတ်ကို ("**မတတ်**"ဟု) မကန့်ကွက်၊ "**တတ်သည်**"ဟု ခွင့်ပြုလျက်ရှိသည်၊ ၂–ဓနုဓရောနောင် ဝေထိုင်လျှင် ထိုဝေဖြင့် ဆင် မြင်း အတတ်စသောဂုဏ်ကို ကန့်ကွက်၏၊ မိတ္တဒဒတ္တတို့ လေးအတတ် တတ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း,တိသ၏ ဆင်အတတ် စသည်ကိုလည်းကောင်း အနုညာတပြုသည်–ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်ကြသည်။

[ဆောင်] **ဝေသဒ္ဒါ, ရှိလေရာ, ရံခါ အနုညာတထုတ်မြဲ။**
နိဝတ္ထေတဗ္ဗ, ဒြပ်ပြု, အနုညာတဂုဏ်ကို ထုတ်မြဲ။
နိဝတ္ထေတဗ္ဗ, ဂုဏ်ဖြစ်က, ဒဗ္ဗအနုညာတထုတ်မြဲ။
နိဝတ္ထေတဗ္ဗ, ကြိယာပြု, ဂုဏ်ဒြပ်ကို အနုညာတထုတ်မြဲ။

မှတ်ချက်။ ။ဒြပ်နောက် ဝေဖြင့် ဒြပ်ချင်းကန့်၍ ဂုဏ်ကို အနုညာတပြုခြင်း–ဂုဏ်နောက် ဝေဖြင့် ဂုဏ်ချင်းကန့်၍ ဒြပ်ကို အနုညာတပြုခြင်းကား သင့်ဖွယ်ရှိ၏၊ ကြိယာနောင်ထိုင်သော ဝေဖြင့်ကား အခြားကြိယာကို ကန့်လိုရိုပ်မထင်၊ မိမိအနက်ကိုသာ မြဲစေသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏဟု ထင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝေဖြင့် ဒြပ်–ဂုဏ်များကို အနုညာတပြုသည်–ဟူသော ရှေးဆရာတို့စကားကို စဉ်းစားထိုက်ပါသည်။

• • • • • • • • • • • • •

ဣတိ၊ ပေ၊ သမတ္တိသုစ။ ။ဤကား ဣတိအတွက် အပိုအနက်ပြ စကားတည်း၊ "**ဣတိ–ထို့ကြောင့်,ဤအကြောင်းကြောင့်**"ဟု ပေးရာ၌ ဟေတုအနက်၊ "**အဘိနန္ဒန္တိ (အဘိနန္ဒုံ+ဣတိ၊) အဘိနန္ဒုံ–နှစ်သက်ကြကုန်ပြီ+ဣတိ=ပြီးပြီ**"ဟု အနက်ပေးရာ၌

အနက်တို့ဟု၍လည်း၊ (ဝတ္ထုတိ-ဖြစ်သေး၏၊) ယာဝ-လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ကိုဝ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧတေ,-ပရိစ္ဆေဒနတ္ထေ-ပိုင်းခြားခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္ထုန္တိ၊) ဧဝံ-လည်းကောင်း၊ ပေ၊ သာဓု-လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧတေ, သမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထေ-ဝန်ခံခြင်း(လက်ခံခြင်း) အနက်၌၊ (ဝတ္ထုန္တိ၊) ယထာ-လည်းကောင်း၊ ပေ၊ တထာစ-တထာစနိပါတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧတေ, ပဋိဘာဂတ္ထေ-အတူဟူသောအနက်၌၊ (ဝတ္ထုန္တိ ။)

စကားတစ်ရပ်ပြီးဆုံးကြောင်းကိုပြသော ဝါကျပရိသမတ္တ အနက်တည်း၊ [ပရိ, သံပုဗ္ဗ အပဓာတ် တိပစ္စည်းဖြင့် ပရိသမတ္တိ, ယုပစ္စည်းဖြင့် ပရိသမာပန်, တပစ္စည်းဖြင့် **"ပရိသမတ္တော"**ဟု သုံးနှုန်းပုံကို သိပါ။]

ပရိစ္ဆေဒနတ္ထ။ ။**"ယာဝဇီဝံ-အသက်အပိုင်းအခြားအတိုင်း,အသက်ထက်ဆုံး၊ တာဝ-ထိုမျှလောက်၊ ယာဝတာယုကံ-အသက်ရှည်သမျှ"**စသည်ဖြင့် ယာဝ စသော နိပါတ်တို့ ပရိစ္ဆေဒအနက် ရှိကြ၏၊ ထိုတွင် ယာဝတာစသော ၅ ပုဒ်တို့သည် အာဝန္တ၊ တာဝန္တ၊ပစ္စည်းဖြင့် ယာဝါ တာဝါ ဧတ္တာဝါ ကိုဝါ စသော ဂုဏဝါဒိဂုဏ်းဝင်များ ဖြစ်နိုင်ရကား **"ယာဝတာ-အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်ဖြင့်"**ဟု တတိယာဝိဘတ်ဆုံးသော နာမ်ပုဒ်များလည်း ဖြစ်နိုင်ကြသည်။

သမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထ။ ။နိဿယည်းယူရာ စသည်၌ တပည့်က **"အာစရိယော ဧဝ ဘန္တေ ဟောဟိ, အာယသ္မာတော နိဿာယ ဝစ္ဆာမိ=အရှင်ဘုရား...တပည့်တော်၏ ဆရာ ဖြစ်တော်မူပါ,အရှင်ဘုရားကိုမှီ၍ နေပါအုံ့"**ဟု တောင်းပန်လာလျှင် ဆရာက **"ဧဝံ-သင်လျှောက်သည့်အတိုင်း ရှိစေ၊ သာဓု,သာဓု-ကောင်းပြီ၊ (လဟု-ဝန်မလေးပါ), ပေါ့ပါးပါ၏၊ ဩပါယိကံ-သင့်တော်ပါ၏၊ ပဋိရူပံ-လျောက်ပတ်ပါ၏၊ အာမ-အင်း (အိမ်း)"**ဟူသော စကားလုံးတို့တွင် တစ်ခုခုကိုသုံး၍ ဝန်ခံရ-လက်ခံရသည်၊ [ထိုတွင် လဟု-ဩပါယိကံ-ပဋိရူပံ ၃ ပုဒ်ကား နာမ်ပုဒ်လည်း ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် **"လဟုနိ, လဟဝေါ"**စသောပုဒ်,ပဋိရူပေ-စသော ပုဒ်များကို တွေ့ကြရသည်၊ ဩပါယိကံကား **"ဥပါယေ-သင့်တော်သောအကြောင်း၌၊ နိယုတ္တံ-ယှဉ်သည်တည်း"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ဏိကပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်တည်း။

ပဋိဘာဂတ္ထ။ ။**"အတူ"**ဟူသော အနက်ကို ပဋိဘာဂတ္ထဟု ခေါ်၏၊ ယထာ တထာ စသော နိပါတ်တို့သည် **"ဟောတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဟောတိသေယျထာပိ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ သေယျထာပိနာမ-ဥပမာမည်သည်"** စသည်ဖြင့် ဥပမာနဝတ္ထုနှင့် ဥပမေယျဝတ္ထုတို့ တူမျှကြောင်းကို ထွန်းပြကြသည်၊ ဧဝမေဝ နောက်၌ **"ဧဝမေဝံ"**ဟု နိဂ္ဂဟီတန္တ နိပါတ်ကိုလည်းကောင်း, သေယျထာပိနောက်၌ **"သေယျထာပိနာမ"**ဟူသော နိပါတ်ကိုလည်းကောင်း, သီဟိုဠ်မှ၌ တွေ့ရ၏၊ ထိုတွင် **"ယထေဝ-ဧဝမေव-ဧဝမေဝံ-ဧဝမ္မိ-ယထာပိ-သေယျထာပိ-ယထရိဝ-တထရိဝ-ယထာနာမ-တထာနာမ-ယထာဟိ-တထာဟိ-ယထာစ-တထာစ"**တို့သည် **"ယထာ+ဧဝ"** စသောနိပါတ် ၂ ခုစီ ပေါင်းထားသော နိပါတသမုဒယ (နိပါတ်ပုဒ်အပေါင်း)ဟုလည်း

ယထာဣဋ္ဌတိ-ယထာဟူသောဣဋ္ဌနိပါတ်သည်ကား၊ ယောဂ္ဂတာ ဝိစ္ဆာ ပဒတ္ထာ နတိဝတ္တ နိဒဿနေသုစ-သင့်လျော်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်, ဝိစ္ဆာအနက်, ပုဒ်အနက်ကို မလွန်ခြင်းအနက်, ညွှန်ပြခြင်းအနက်တို့၌လည်း၊ (ဝတ္တတိ။)

ဧဝံဣတိ-သည်၊ ဥပဒေသ, ပဋ္ဌာဒီသုစ-နည်းလမ်းညွှန်ပြခြင်း, မေးခြင်း အစရှိသောအနက်တို့၌လည်း၊. (ဝတ္တတိ၊) [ဆိုအပ်ပြီးသော ပဋိဘာဂအနက် အပြင် ဤအနက်များ၌လည်း ဖြစ်၏-ဟူလို၊] ကိဉ္စာပိဣတိ-သည်၊ အနုဂ္ဂဟာဏ ဩေ-ချီးမြှောက်ခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တတိ၊) အဟောဣတိ-သည်၊ ဂရဟာ ပသံသနပတ္ထနေသု-ကဲ့ရဲ့ခြင်း, ချီးမွန်းခြင်း, တောင်းတခြင်း အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ၊) [“ပတ္ထနေသု စ” ဟု “စ” ရှိသည်ကား ဆည်းစရာမရှိ၍ အပိ။]

တစ်နည်းကြဲသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ယထရိုဝ”၌ “ယထာ+ဧဝ”ဟု ၂ ပုဒ်ခွဲသော နည်းဖြင့် “ဧဝါဒိဿရိ ပုဗ္ဗောစ ရဿော”သုတ်က စီရင်သည်၊ တစ်ပုဒ်တည်းဟူသော နည်းအားဖြင့်ကား “ယထရိုဝ”ကို “ယထာ+ဧဝ”ဟု ပုဒ်ခွဲဖွယ် မလို၊ [“တထရိုဝ= တထာ+ဧဝ”၌လည်း နည်းတူ။]

ယထာဣဋ္ဌတိ-စသည်ကား ယထာ၏ အပိုအနက်ကို ပြပြန်သောစကားတည်း၊ ထိုတွင် “ယောဂ္ဂတာ”ဟူသည် သင့်လျော်ခြင်း(အနုရူပ)အနက်တည်း၊ “ယထာသရူပ်-သရုပ်အားလျော်စွာ”စသည်တည်း၊ ဝိစ္ဆာအနက်ကား “ယထာဝုဏ္ဏ-ကြီးကုန် ကြီးကုန်သူတို့”စသည်တည်း၊ ပဒတ္ထာနတိဝတ္တဟူသည် “ယထာဣဋ္ဌမ်-အစဉ်ကို မလွန်ဘဲ” စသည်တည်း၊ ဤ၌ ကမပုဒ်၏အနက်ကို မလွန်ခြင်းသည် “ပဒတ္ထ+အနတိဝတ္ထ” မည်၏၊ နိဒဿနဟူသည် “တံ ယထာ”ကဲ့သို့ ဥဒါဟရဏ်ထုတ်ပြသော အရာတည်း။

• • • • • • • • • • • • •

ဧဝံ၊ ပေ၊ ပဋ္ဌာဒီသုစ။ ။“တေ-သင်သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့ (သည်လို၊) အဘိဣမိ တမ္ဗံ-ရှေးရှုသွားရမည်=သည်လိုသွား,သည်လိုလာ”ဟု နည်းလမ်းညွှန်ပြခြင်းကို “ဥပဒေသ”ဟု ခေါ်၏၊ “ဧဝံ-ဤသို့ပါလော”ဟူ ရာ၌ ပဋ္ဌာအနက်တည်း၊ ဂရဟာစသော အနက်များကိုလည်း အဋ္ဌကထာတို့၌ တွေ့ရသည်၊ ကိဉ္စာပိသဒ္ဒါ၏ အနုဂ္ဂဟအနက်ကို အဋ္ဌကထာတို့၌များစွာ တွေ့ရလတံ့၊ “ကိဉ္စာပိ သေက္ခော, တထာပိ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ ဥစ္စိနုတု-အရှင်အာနန္ဒာသည် သေက္ခလောက်သာ ဖြစ်သည်ကား မှန်၏၊ သို့သော် ရွေးချယ်တော်မူပါ”၌ ကိဉ္စာပိကား သေက္ခအဖြစ်ကို နှိမ့်ချသော ဂရဟာတည်း။

အဟော။ ။“အရေ ပဏ္ဍိတက-ဟယ် စုတ်ချာသောပညာရှိ၊ အဟောဝတ-အံ့လောက်ပါပေရဲ့”တပည့် ပညာရှိက အလွဲလုပ်လာ၍ ဆရာက ကဲ့ရဲ့သောစကား၊ ထို့ကြောင့် အဟောသဒ္ဒါလည်း ဂရဟာတည်း၊ “အဟော ဗုဒ္ဓေါ-ကြော် ဘုရား”၌ ချီးမွမ်းခြင်းအနက်တည်း၊ “ဘဂဝါ-သည်၊ မေ-ငါ့အား၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေယျ-ဟောတော်မူပါမူကား၊ အဟောဝတ-ကြော် ကောင်းလေစွ”ဤ၌ ပတ္ထနာအနက်တည်း။

နာမက္ကတိ–သည်၊ ဂရဟာ,ပသံသန,သညာ,ပဠေသု၊ ပေ၊ အမည်,အမေ: အနက်တို့၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) သာဓုက္ကတိ–သည်၊ ပသံသန,ယာစနေသုစ–ချီးမွမ်းခြင်း, တောင်းပန်ခြင်းတို့၌လည်း (ဝတ္ထုတိ၊) [စဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော သမ္ဘဝ်ဆန္ဒန အနက်ကို ဆည်းသည်၊] ဣဃ, ဟန္ဒက္ကတိ–ဣဃ, ဟန္ဒဟူကုန်သော၊ ဧတေ–တို့သည်၊ စောဒနတ္ထေ–တိုက်တွန်းခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္ထုန္တိ။)

နာမ။ ။သူများ၏ အိမ်နံရံခြေရင်း၌ မုယောမုန့် အသိုးကို ဘုဉ်းပေးနေသော သားဖြစ်သူ ရှင်သုဒိန်ကို ဖခင်သူဌေးကြီးမြင်၍ **"အတ္ထိနာမ တာတသုဒိန္နေ=ချစ်သား သုဒိန်...ငါတို့မှာ အသက်ရှင်လျက် ရှိသေးတယ်မဟုတ်ပါလား, ငါတို့မှာ ဥစ္စာရှိသေး တယ် မဟုတ်ပါလား, လုပ်မှ လုပ်ရက်ပလေ"**ဟု အပြစ်တင်သော ဂရဟာစကားတည်း၊ သို့ဖြစ်၍ နာမကို ဂရဟတ္ထဟု ဆိုသည်၊ **"ယတြဟိ နာမ သာဝကောပိ ဧဝံ မဟိဒ္ဓိကော ဘဝိဿတိ၊ ယတြဟိ–အကြင့်ကြောင့်၊ သာဝကောပိ–တပည့်သော်မှလည်း၊ ဧဝံမဟိဒ္ဓိကော–သို့ကလောက် တန်ခိုးကြီးသည်၊ ဘဝိဿတိနာမ–ဖြစ်နိုင်ပါ၏"** ဤကား ချီးမွမ်းသောစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် နာမသည် ပသံသနတ္ထ၊ နာမ၏ သညာ အနက်ကား ပေါများ၏။

ဆက်ဦးအုံ။ ။ဝိဘတ်မထင်ရှားဘဲ **"လောဘ သဟဂတ စိတ္တာနိနာမ, သရာနာမ"** စသည်တို့၌ နာမသည် ဤနိပါတ် **"နာမ"**ပင်တည်း၊ ထိုနာမနောင် (အဝိဘတ္တိယုတ္တ နိပါတ်ဖြစ်၍) သိ ဝိဘတ်သာ သက်ခွင့်ရှိရကား **"သရာ+နာမ=သရတို့+မည်၏"** ဟုသာ အနက်မှန်ပေး၊ **"သရတို့+မည်ကုန်၏"**ဟု မပေးရ၊ [**"ကိံနာမံ ယသ္သာတိ ကိံနာမော"**၌ လာသော **"နာမံ"**ကား စိတ္တာဒိဂုဏ်း နာမ်ပုဒ်တည်း၊] ပဌာအနက်၌ ပြယုဂ်ကို ရှာဖွေကြကုန်၊ **"အတ္ထိနာမ တာတ သုဒိန္နေ=ချစ်သားသုဒိန်၊ အတ္ထိနာမ–သင်စားနေတာမှ ဟုတ်ရဲ့လား, ငါ့မျက်စိများ အထင်မှားနေရော့သလား"**ဟုကြံရာ၌ အတ္ထိနာမကို**"အနောကပ္ပန=မယုံကြည်နိုင်ခြင်းအနက်ဟော"**ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ ထိုအနက်၌ **"သလား"**ဟူသော အနက်သည် နာမ၏ ပဌာအနက်တည်း–ဟုလည်း ကြံသင့်၏။

သာဓု,ဣဃ, ဟန္ဒ။ ။**"သာဓု သာဓု သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ...ကောင်းပေစွ, ကောင်းပေစွ"**၌ ပသံသာအနက်၊ **"သာဓု, မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတု= တောင်းပန်ပါ၏ ဘုရား၊ ဘုရားရှင်သည် တပည့်တော်အား တရားဟောတော်မူပါ"**၌ ယာစနအနက်တည်း၊ **"ဣဃ, မေ–ငါ့ဖို့၊ ပါနိယံ–သောက်တော် ရေကို၊ အာဟရ–ဆောင်ခဲ့လော၊ ဟန္ဒဒါနိ ဘိက္ခဝေ အမန္တယာမိ ဝေါ–ဘိက္ခုတို့... တိုက်တွန်းတော်မူ၏၊ ယခု သိစေတော်မူမည်"**ဤပါဠိများ၌ ဣဃ–ဟန္ဒတို့ စောဒနတ္ထ တည်း၊ ဟန္ဒကို **"ဝစသာယတ္ထ=စကား၏ပြီးဆုံးခြင်း (စကား လက်စသတ်ခြင်း) အနက်ရှိ၏"**ဟုလည်းကောင်း, ဝဿဂ္ဂ(ဝေါဿဂ္ဂ)–ပြောနေဆဲစကားကို စွန့်လွှတ်ခြင်း (စကားဖြတ်ခြင်း)အနက်ရှိ၏ ဟုလည်းကောင်း, အဖွင့်ရှိသေး၏၊ အဖွင့် ၂ မျိုးလုံး အဓိပ္ပါယ်အတူပင်တည်း။

သာဓု, သုဠု, ဧဝ မေတံတိ–သာဓု, သုဠု, ဧဝမေတံဟူသော ဤနိပါတ်တို့သည်၊ အနုမောဒနေ–ဝမ်းမြောက်ခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ၊) ကိရဏ္ဍတိ–သည်၊ အနုသယဝနအသဒ္ဓေယ္ယေသု–တစ်ဆင့်ကြားခြင်း, မယုံကြည်ခြင်းအနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ၊) နုနဏ္ဍတိ–သည်၊ အနုမာနာနုသယရဏာပရိဝိတက္ကေသု–မှန်းဆခြင်း, အောက်မေ့ခြင်း, ကြံစည်ခြင်းအနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ၊) ကသ္မာတိ–သည်၊ ကာရဏာပုစ္ဆနေ–အကြောင်းကို မေးခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တတိ။)

သာဓု, သုဠု, ဧဝမေတံ။ ။သူတပါးက အမျှဝေရာ၌ "**သာဓု သာ်ဓု**"ဟူသော စကားသည်လည်းကောင်း, တော–သင်သည်၊ သုဠု–ကောင်းစွာ၊ ကတံ–ပြုအပ်ပေပြီ(သင်ပြုတာကောင်းပါပေတယ်၊)"**ဧဝမေတံ မဟာရာဇ=မဟာရာဇာ...ဤစကား ဟုတ်ပါပေသည်**"ဟူသော စကားသည်လည်းကောင်း, အနုမောဒနာစကားတည်း၊ ["**ဧဝမေတံ**"ကို နိပါတ်ဟု ဆိုသော်လည်း ဧဝံနိပါတ်နှင့် ဧတံနာမ်ပုဒ်ကို တွဲစပ်၍ "**ဧတံ–ဤစကားသည်၊ ဧဝံ–ဟုတ်ပါပေ၏**"ဟု အနက်ပေးရသော ၂ ပုဒ်ဟု ထင်သည်။]

ကိရ။ ။"**ဘဂဝါ–မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အနုပ္ပတ္တော ကိရ–ကြွရောက်တော်မူလာပြီတဲ့**"ဤ၌ အနုသယဝနတ္ထ (သူများက တစ်ဆင့်ပြော၍ ကြားရသောအရာ၌ သုံးစွဲအပ်သောစကား၊) "**ကိရ–တစ်ဆင့်စကား ကြားရသည်ကား**"ဟုလည်း အနက်ပေးကြသေး၏၊ "**ကေစိ–အချို့တို့က၊ ဝဒန္တိ ကိရ–ဆိုကြသတတ်**" အသဒ္ဓေယျတ္ထတည်း၊ ဤ အသဒ္ဓေယျတ္ထကိုပင် "**အရုစိသံသူစန=မနုစ်သက်ကြောင်းကို ထင်ရှားပြခြင်း**" ဟုလည်း ဆိုကြ၏၊ တစ်စုံတစ်ခုကို အကျယ်ချဲ့လိုရာ၌လည်း "**ကိရ**"ဟု ထားတတ်သေး၏၊ "**သာဝတ္ထိယံ ကိရ၊ ပေ၊ အဟောသိ**"တည်း၊ ["**တေ ကိရာတိ အာဒိ ဝိတ္ထာရဒဿနံ၊ ကိရသဒ္ဒေါ ဟေတ္ထ ဝိတ္ထာရဇောတကောယေဝ**"...ဗြဟ္မဇာလသုတ် ဋီကာသံစ်။]

နုနု။ ။"**သော ဓမ္မဝိနယော–တိုဓမ္မဝိနယသည်၊ သြရကော–ယုတ်ညံ့သည်၊ နဟိနုနု–မဖြစ်တန်ရာ**"အနုမာနတ္ထ၊ "**သာ အမ္မာ–ထိုမယ်တော်ဘုရားသည်၊ ကပဏာ–ဆင်းရဲလျက်၊ ရုစ္ဆတိနုနု–ငိုနေရှာပေလိမ့်မယ်နော်**"ဟု ဇာလိ မင်းသားကလေးက ပုဏ္ဏား ယူသွားစဉ် မယ်တော်ကို အမှတ်ရ (အောက်မေ့–လွမ်း)ခြင်း၌ အနုသယရဏတ္ထ၊ "**နိရယံ–ငရဲသို့၊ ဂစ္ဆာမိနုနု–ရောက်ရတော့မည် ထင်ပါ့တကား**"၌ ပရိဝိတက္ကနတ္ထတည်း၊ [သောဟံ–ထိုငါသည်၊ ဣတော–ဤငရဲမှ၊ ဂန္တာ–လူ့ပြည်သို့သွားရသည်, ရှိသော်၊ နုနု–စင်စစ်၊ ကာဟာမိ–ပြုတော့အုံ၊ ဤလည်း ငရဲသားတို့ ကြံပုံပင်တည်း၊"**နုနု–စင်စစ်**"ဟု ပေးသော်လည်း ပရိဝိတက္ကနတ္ထပင်၊ (သက္ကတ၌ "**နူနမ်**"ဟု ဒီဃဖြင့် ရှိ၏။)]

ကသ္မာ။ ။"**ကသ္မာ–အဘယ်ကြောင့်၊ (အဘယ်အကြောင်းကြောင့်)**"ဟု ပေးရသောအနက်ကို ကာရဏာပုစ္ဆနတ္ထဟု ဆိုသည်၊ သဗ္ဗနာမ်၌ ပါခဲ့သော "**ကသ္မာ,ကမှာ**"တို့ကား "**အဘယ်သူမှ–အဘယ်သူ့ကြောင့်**"စသည်ဖြင့် ဒြပ်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဒြပ်ကိုဟောရာ၌ ကသ္မာကို နာမ်, ဒြပ်ကိုမဟောဘဲ အမေးအနက်ကိုသာ ဟောရာ၌ နိပါတ်ဟု ခွဲပါ၊ နောက် ယသ္မာ တသ္မာတို့၌လည်း နည်းတူ။

ယသ္မာ,တသ္မာ, တထာဟိ,တေနဂ္ဂတိ–ယသ္မာ၊ ပေ၊ တေနဟ္ဂုကုန်သော၊ ဧတေ–တို့သည်၊ ကာရဏာဝ်ဆ္ဆေဒနတ္ထေ–အကြောင်းကို ပိုင်းဖြတ်ခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ၊) သဟ,သဒ္ဓိं,အမာဂ္ဂတိ–သဟ,သဒ္ဓိं,အမာဟူသော နိပါတ်တို့သည်၊ သမကြိယာယံ–ညီမျှသောကြိယာအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ၊) ဝိနာ,ရိတေ,ဂ္ဂတိ–တို့သည်၊ ဝိပွယောဂေ–မယှဉ်ခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ၊) [**"ကင်း၍"**ဟု အနက်ပေး၊ နိုတိ၌ **"ရဟိတာ"**ဟု လည်း ရှိသေး၏၊] နာနာ,ပုထု–နာနာ,ပုထုနိပါတ်တို့သည်၊ ဗဟုပွကာရေ–များသော အပြားဟူသောအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ၊) [**"နာနာကုလာ–အထူးထူးအပြားပြား များသောအမျိုးမှ၊ ပုထုကိလေသေ–များစွာသော ကိလေသာတို့ကို"**စသည်တည်း၊] ပုထု,ဝိသုं–ပုထုနိပါတ်,ဝိသုံနိပါတ်တို့သည်၊ အသယ်ဘေတ–မပေါင်းစပ်ခြင်း အနက်၌လည်း၊ ဝါ–အသီးအခြားဟူသော အနက်၌လည်း၊ (ဝတ္တန္တိ၊) [စဖြင့် ပုထု၏ ဗဟုပွကာရ အနက်ကိုပေါင်း **"အယံ ဧနော–သည်၊ ပုထု–အရိယတို့မှ သီးခြားတည်း"**ဟု ပုံစံထုတ်၊ ပုထနိပါတ်လည်း ရှိ၏၊ **"ပုထူနံ"**စသည်ဖြင့် ပုထုနာမ်ပုဒ်လည်း ရှိ၏။၊]

ဒုဋ္ဌု–ဒုဋ္ဌုနိပါတ်သည်လည်းကောင်း၊ ကု–ကုနိပါတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဇိဂုစ္ဆာယံ–စက်ဆုပ်ခြင်းအနက်၌(ဝတ္တန္တိ၊) [**"ဒုဋ္ဌု–မကောင်းသဖြင့်၊ ဝါ–စက်ဆုပ်အပ်စွာ၊ ကတံ–ပြုအပ်သောအမှုသည်၊ ကုကတံ–မည်၏"**ဟု ပုံစံထုတ်၊] ပုန–

ကာရဏာ ဝ်ဆ္ဆေဒနေ။ ။**"ကာရဏ–အကြောင်းကို၊ အ၀ဆ္ဆေဒန–ပိုင်းဖြတ်ခြင်း"** [တချို့စာ၌ **"အ၀"**ကျ သည်၊] **"ယသ္မာ ရူပံ အနတ္တာ, တသ္မာ အဗာဓယ သံ၀တ္တတိ"**ဤ၌ **"ယသ္မာ–အကြင့်ကြောင့်"**ဟု ပေးသော်လည်း **"အကြင် အနှစ်သာရမရှိခြင်းအလိုသို့ မလိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်"**ဟု. ဆိုလိုရာ အကြောင်းတို့ကို ပိုင်းဖြတ်သတ်မှတ်၏၊ **"တသ္မာ–ထို့ကြောင့်"**ဟူရာ၌လည်း **"ထို အနတ္တဖြစ်ခြင်းကြောင့်"**ဟု အခြားအကြောင်းတို့နှင့် မရောနှောရအောင် သတ်မှတ်၏၊ **"တထာဟိ–ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ တေန–ထို့ကြောင့်"**တို့၌လည်း ဤနည်းပင်။

သဟ၊ ပေ၊ သမ ကြိယာယံ။ ။ဟုတ္တေန သဟ အာဂတော (သဒ္ဓိं အာဂတော) ပိတာ=အဖသည် သားနှင့်အတူလာ၏၊ ဤ၌ သားနှင့်အဖ ၂ ဦး အပေါ်၌ လာခြင်းကြိယာ၏ ညီမျှခြင်းကို **"သမကြိယာ"**ဟု ဆိုသည်၊ **သဗ္ဗကိစ္စေသု–ကိစ္စအားလုံးတို့၌၊ အမာ–မင်းနှင့်အတူ၊ ဝတ္တတိ–ဖြစ်တတ်၏၊ ဣဟ–ထို့ကြောင့်၊ အမစ္စော–အမစ္စမည်၏၊"** ဤ၌ အမာသည် ဖြစ်ခြင်းကြိယာအားဖြင့် **"မှုသော"**အနက်ကို ဟော၏၊ [အချို့စာ၌ **"အမာ"**မရှိဘဲ **"သမံ"**ဟု ရှိ၏၊ **"သမော–သမာ"**စသည်ဖြင့် ရုပ်စဉ်၍ ရကောင်းသော နာမ်ပုဒ်ဖြစ်ရကား ဤနေရာက နိပါတ်ခန်းဖြစ်သောကြောင့် သီဟိုဠ်မှုနှင့် သဒ္ဒနီတိတို့၌ **"အမာ"**ဟု ရှိသော နိပါတ်ပုဒ်သာ ကောင်း၏။

• • • • • • • • • • • • •

ပုနနိပါတ်သည်၊ အပဌမေ-ပထမာ မဟုတ်သောနက်၌၊ ဝါ-နောက်ထပ် ဟူသော အနက်၌၊ (ဝတ္တတိ၊) [သဒ္ဒနီတိ၌ **"ပုနော, ပုနံ, ပုနပ္ပုနံ"**တို့ကိုလည်း ပြသေး၏ ၊] ကထဉ္စိ-ကထဉ္စိနိပါတ်သည်၊ ကိစ္စတ္ထေ-ဆင်းရဲငြိုငြင်ခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တတိ၊) [အချို့စာ၌ **"ကိစ္စတ္ထေ စ"**ဟု စသဒ္ဒါပါသေး၏၊ **"ကထဉ္စိ"**ဟုမြန်မာမူ ရှိ၏, မကောင်း၊] ဓာ-ဓာပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ ကွတ္တုံ-ကွတ္တုံ သဒ္ဒါသည် လည်းကောင်း၊ သကိဉ္စ-သကိံ သဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗာဝိဘာဂေ-သဗ္ဗာကို ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းအနက်၌ (ဝတ္တန္တိ ။)

ဤသက်-ဤသက်နိပါတ်သည်၊ အပ္ပ,မန္ဒေသု-အနည်းငယ်ဟူသောအနက်, နှုံ့ညံ့ခြင်းဟူသော အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ၊) [**"စဉ်းငယ်,အနည်းငယ်"**ဟုအနက်ပေး၊ တချို့စာ၌ **"အပ္ပမတ္တေ-အနည်းငယ်အတိုင်းအရည်ဟူသောအနက်၌"**ဟု ရှိ၏ ၊] သဏိကံ-သဏိကံနိပါတ်သည်၊ မန္ဒတ္ထေ-နှုံ့ညံ့ခြင်းအနက်၌၊(ဝတ္တတိ၊) [**"ဖြေးဖြေး နှေးနှေး"**ဟု ပေး၊] ခိပ္ပံ-ခိပ္ပံနိပါတ်သည်လည်းကောင်း၊ အရံ-လဟု-အာသု-တုဏ္ဏံ၊ ပေ၊ အစိရံ-အစိရံနိပါတ်သည်လည်းကောင်း၊ သီဃတ္ထေ-အလျင်အမြန် ဟူသောအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ ၊) [**"လျင်လျင်, မြန်မြန်"**စသည် ပေး၊] စိရံ-စိရံနိပါတ်သည်လည်းကောင်း၊ စိရဿံ-သည်လည်းကောင်း၊ ဒီဃကာလေ-ရှည်သောကာလဟူသော အနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ ၊) [**"ကြာမြင့်စွာ, ကြာမြင့်မှ"** စသည် ပေး၊] စေ-စေနိပါတ်သည်လည်းကောင်း၊ ယဒိ-သည်လည်းကောင်း၊ သက်ံဝဋ္ဌာနေ-တွေးတောခြင်း၏ တည်ရာဖြစ်သောအနက်၌၊ (ဝတ္တန္တိ ။)

ဓာ, ကွတ္တုံ, သကိံ။ ။**"ဧကဓာ-တစ်ဖို့ဖြင့်၊ ဒွိဓာ-၂ ပါးအပြားတို့ဖြင့်၊ ဧကကွတ္တုံ-တစ်ကြိမ်၊ ဒွိကွတ္တုံ-၂ ကြိမ်၊ သကိံ-တစ်ကြိမ်"**ဤသို့ သဗ္ဗာကိုခွဲခြင်း အနက်၌ ဖြစ်ကြသည်၊ [**"ဧကဓာ, တိကွတ္တုံ, ယံကိဉ္စိ"**ဟု ပါဠိပျက်တတ်၏၊ ဒွိဓာ စသည် ရှိသောကြောင့် ဧကဓာလည်း မဟုတ်နိုင်၊ ဧကကွတ္တုံစသည် ရှိသောကြောင့် တိကွတ္တုံလည်း မဟုတ်နိုင်၊ ယံကိဉ္စိသဒ္ဒါသည် သဗ္ဗာအထူးကို မဟောသောကြောင့်လည်း ကောင်း, **"သကိံ နိမုဂ္ဂေါ-တစ်ကြိမ် နစ်မြုပ်သည်"**ဟု ဦးကာပုံစံပြသောကြောင့်လည်း ကောင်း **"ဓာ, ကွတ္တုံ, သကိံ"**ဟု သိဟိုဠ်မူအတိုင်း ကောင်းသည်။]

စေ ယဒိ။ ။**စေ ဈာနေယျုံ-အကယ်၍ သိကုန်အုံ့၊ ယဒိ ကုပ္ပေယျုံ-အကယ်၍** စိတ်ဆိုးအုံ့၊ ဤသို့တွေးတောခြင်း ကြံစည်ခြင်း၏ တည်ရာအနက်ကို စေ-ယဒိ တို့က ထွန်းပြသည်၊ သစေနိပါတ်လည်း ဤအနက်ပင်တည်း၊ [**"သက်ံဝဋ္ဌာနေကား သိမူ တည်း၊ သက်ံဝဋ္ဌာနေသု"**ဟု ဗဟုဝုစ်ရှိရာ၌ သက်ံတစ်နက်,အဝဋ္ဌာနတစ်နက်ကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ ဦးကာများ၌ တစ်နက်သာ ဖွင့်သည်၊ သဒ္ဒနီတိ၌လည်း **"သက်ံဝတ္ထေ"**ဟု တစ်နက်သာရှိသည်၊] **"ယညေဝ ပရိသံ ဥပသက်ံမတိ,ယဒိ ဧတ္ထိယပရိသံ ယဒိ ဗြာဟ္မဏ**

ဓုဝံ–ဓုဝံနိပါတ်သည်၊ ထိရာဝဓာရဏောသု–ခိုင်မြဲခြင်းအနက်,အဝဓာရဏာ အနက်တို့၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) ဟာ–ဟာနိပါတ်သည်၊ ဝိသာဒေ–ပင်ပန်းခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) [**"ဟာ မတော–ဟင် သေရှာပေါ့"** အကတဝိသာဒေ–ဟု အချို့စာရှိ၏,မကောင်း၊] တုဏ္ဍီ–တုဏ္ဍီနိပါတ်သည်၊ အဘာသနေ–စကားမပြောခြင်း၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) [ပါဠိ သက္ကတ၂ ဌာန၌ပင် **"တုဏ္ဍီ"**ဟု ဒီဃဖြင့် ရှိ၏၊ **"ဆိတ်ဆိတ်=တိတ်တိတ်"**ဟု အနက်ပေး၊] သစ္ဆိ–သစ္ဆိနိပါတ်သည်၊ ပစ္စက္ခေ–မျက်မှောက်ဟူသောအနက်၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) [**"မျက်မှောက်"**ဟု ပေး၊] မုသာ–မုသာနိပါတ်သည်လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာ–မိစ္ဆာနိပါတ်သည်လည်းကောင်း၊ အလိက်–အလိက်နိပါတ်သည်လည်းကောင်း၊ အသစ္စေ–မဲ့မှန်ဟူသောအနက်၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) [**"မုသာ–အလွဲ၊ မိစ္ဆာ–အမှား၊ အလိက်–ချွတ်ချွတ်ချော်ချော်"**စသည်ပေး၊] သုဝတ္ထိ–သုဝတ္ထိနိပါတ်သည်၊ အာသိဋ္ဌေ–တောင့်တခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္ထုတိ၊) ဣစ္ဆာဒိ–ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊...[အာသီသနတ္ထေ–ဟု ရှိသည်ကား **"အာသီဋ္ဌ–အာသီသနံ"**ဟူသော ဋီကာဖွင့်နှင့် မညီ။]

ပရိသံ"၌ ယဒိနိပါတ်သည် ဝါသဒ္ဒါ၏ (ဝိကပ်)အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ **"ခတ္တိယ ပရိသံ ယဒိ–ခတ္တိယပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း"**ဟု ပေး၊ **"တသ္မာ ယဒိ ပစ္ဆုပ္ပန္နာ ရမ္မဏောသု ဓရန္တေ သွေဝ မရဏံ ဟောတိ, တဒါ ပဋိသန္ဓိ ဘဝဂ်ါနံပိ ပစ္ဆုပ္ပန္နာရမ္မဏတာ လဗ္ဘတိ"**၌ကား ယဒိသည် ယဒါအနက်ရှိ၏၊ (သဒ္ဒနီတိ။)

ဓုဝံ။ ။**ဓုဝံ၌တိ–ခိုင်မြဲ တည်တံ့ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ–မရှိ"**၌ ထိရအနက်၊ **"ဓုဝံ–မချွတ်၊ ဗုဒ္ဓေါ–ဘုရားသည်၊ ဘဝိဿတိ–ဖြစ်ပါလတံ့"**၌ **"ဘုရားဖြစ်–မဖြစ်"** ၂ မျိုးတွင် ဖြစ်ခြင်းကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်သောကြောင့် ဓုဝံသည် **"မချွတ်"**ဟုပင် ပေးရသော်လည်း အဝဓာရဏတ္ထပင်၊ [**"နိစ္စော ဓုဝေါ (ခိုင်ခဲ့၏) သဿတော၊ ဓုဝါနိ–မြဲသော ကိုယ်ပစ္စည်းတို့ကို၊ ပရိစ္စဇေ–စွန့်၍"**တို့၌ ဓုဝကို နာမ်ပုဒ်ဟု ဆိုထိုက်၏။]

သုဝတ္ထိ။ ။**"ကောင်းကျိုးချမ်းသာ မဂ်လာသည်၊ ဟောတု–ဖြစ်ပါစေ"**ဟု ပေး၊ သောတ္ထိလည်း သုဝတ္ထိနှင့် အနက်တူ နိပါတ်ဟု သဒ္ဒနီတိဆို၏၊ **"သောတ္ထိ–ချမ်းသာခွင့်ကို၊ နေ ပဿာမိ–မြင်တော်မမူ"**၌ အံဝိဘတ်, **"သောတ္ထိနာ ဂဗ္ဘဝုဋ္ဌာနံ"**၌ နာဝိဘတ်မကျော်ဘဲ ရုပ်ရှိသော်လည်း အခြားဝိဘတ်များဖြင့် ရုပ်နေ မကွဲပြားသောကြောင့် **"နတ္ထိ–ဗျယော+ဇေတသံ"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ "အဗျယ"အမည်ရနိုင်သည်ဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်သည်။ [**"ဇေတသံ–ဤသောတ္ထိ သုဝတ္ထိသဒ္ဒါတို့၏၊ ဗျယော–အံ နာ ဝိဘတ်မှ တစ်ပါး အခြားဝိဘတ်များကိုစွဲ၍ ရုပ်နေပျက်ပြားခြင်းသည်၊ နတ္ထိ–မရှိ"**ဟု ပေး၊] သုတ္တနိပါတ်, ရတနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား သောတ္ထိကို **"သောဘနာနံ+အတ္ထိတာ=တင့်တယ်သော အကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှားရှိကုန်သည်၏အဖြစ်"**ဟု နာမ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ထားသည်။

တုနဲ့ တွာနဲ့ တွာ ပစ္စယန္တာ–တုနဲ့,တွာနဲ့,တွာပစ္စည်း အဆုံးရှိသောနိပါတ်တို့သည်၊ ဥသုက္ကနတ္ထေ–နောက်ကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်ဖို့ရာ အားထုတ်ခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္တာန္တိ ၊) ယထာ–ကား၊ ပဿိတုန–၊ ပေ၊ အာဂမ္မ,ဣစ္ဆဒိ–ပဿိတုန၊ ပေ၊အာဂမ္မ အစရှိသည်တည်း၊ [ပဿိတုန၊ ပေ၊ ဒိသွာန–မြင်၍၊ ဒသ္သေတွာ–ပြ၍၊ ဒါတုန,ဒါတွာန,ဒတွာ–ပေး၍၊ ဥပါဒါယ–ကပ်ယူ၍၊ ဒါပေတွာ–ပေးစေ၍၊ ဝိညာပေတွာ–သိစေ၍၊ ဝါ–တောင်း၍၊ ဝိစေယျ–စိစစ်၍၊ ဝိနေယျ–ပယ်ဖျောက်၍၊ နိပစ္စ–တုပ်ဝပ်၍၊ (ဝိဟာစ္စဟု ရှိရာ၌ "ညှဉ်းဆဲ၍"ဟု ပေ၊) သမေစ္စ–ကောင်းစွာ ရောက်၍၊ အပေစ္စ–ဖဲ၍၊ ဥပေစ္စ–ကပ်၍၊ အာရဗ္ဘ–၍၊ အာဂမ္မ–လာ၍။]

ဧဝံ–ဤသို့၊ နာမာချာတော ပသဋ္ဌဝိနိမုတ္တံ–နာမ်,အာချာတ်,ဥပသာရတို့မှ လွတ်သော၊ ယံ–အကြင်ပုဒ်သည်၊ အဗျယလက္ခဏံ–(လိင်,ဝိဘတ်,ဝုစ်တို့ ကွဲပြားသော်လည်း)ရုပ်နေ မပျက်ပြားခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ တံသဗ္ဗံ–ထို အလုံးစုံသော ပုဒ်ကို၊ နိပါတပဒန္တိ–နိပါတ်ပုဒ်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ–သိထိုက်၏။

တုနဲ့ တွာနဲ့၊ ပေ၊ ဥသုက္ကနတ္ထေ။ ။"ကော–အဘယ်သူသည်၊ ဒ္ဒိသွာ–ဖူးမြင်ရ၍၊ ဝါ–ဖူးမြင်ရသော်၊ နပွသီဒေယျ–မကြည်ညိုဘဲ ရှိပါအုံ့နည်း"စသည်၌ "ဒိသွာ" ဟူသော တွာပစ္စယန္တ ပုဒ်သည် သူ့ချည်းသက်သက် အဓိပ္ပာယ်မပြီးပြတ်၊ "မြင်ရသော်–ဘာဖြစ်သနည်း"ဟု တစ်ဆင့် မေးဖွယ်ရှိနေ၏၊ ထို့ကြောင့် တွာပစ္စယန္တ ပုဒ်များသည် မိမိနောက်၌ ကြိယာတစ်ခုခုသို့ စပ်ဆိုက်ဖို့ရာ အမြဲ့ လျက် ရှိကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤတွာပစ္စယန္တ ကြိယာများကို "ဥသုက္ကကြိယာ=နောက်ကြိယာ၌စပ်ဖို့ရာ ဗျာပါရ ရှိသောကြိယာ"ဟု နာမည်တပ်ရသည်၊ တတိယ ပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ "သဠိစ္ဆ" အဖွင့်၌လည်း သဠိစ္ဆကို ဝေါရောပေယျ၌ ဲ့သော ဥသုက္ကကြိယာဟု ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားအရပ်"**အဘိဝါဒိယ ဘာသိသဲ, နတ္ထာ ဝဏ္ဏယိသဲ**" စသည်တို့၌ "**အဘိဝါဒိယ–ရှိခိုးပါ၏**" စသော မဏိမဇ္ဈိသောဋ္ဌိကာအဖွင့် လိုက်၍ နောက်ကြိယာကို မဲ့ဲ့ဘဲ တစ်ဝါကျ အပြီးသတ်အနေအားဖြင့် အနက်ပေးကြခြင်းကို "**မသင့်**" ဟု ဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။

ဤတွင် အဝိဘတ္တိယုတ္တနိပါတ်အဖွင့် ပြီးပြီ။

• • • • • • • • • • • • •

ဧဝံနာမ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ဤကား ပြခဲ့ပြီးသောနိပါတ်အားလုံးကို နိဂုံးအုပ်သော စကားတည်း၊ အဗျယဝယ် ဗျယ၌ "ဝိ+အယ" ပုဒ်ရင်းတည်း၊ အယ=ဖြစ်ခြင်းမှ+ဝိ=ကင်း၊ ဖြစ်ခြင်းမှ ကင်းလျှင် "ပျက်ခြင်း"ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဝိ အယ (ဣကို ယပြု, ဝကို ဗပြု) ဗျယ=ပျက်ခြင်း+အ=မရှိ၊ အဗျယ=ပျက်ခြင်းမရှိ၊ စ နိပါတ်သည်

မုတ္တံ ပဒတ္တယာ၊ ပေ၊ယံ အဗျယ သလက္ခဏန္တိ–မုတ္တံ၊ ပေ၊ လက္ခဏံ ဟူ၍၊ ဝုတ္တဗ္ဗ–ရှေးဆရာတို့လည်း မိန့်အပ်ပြီ၊ [ယံ–အကြင်ပုဒ်သည်၊ ပဒတ္တယာ–နာမ်, အာချာတ်,ဥပသာရဟူသော ပုဒ် ၃ မျိုးအပေါင်းမှ၊ မုတ္တံ–လွတ်သည်၊ (ဟုတ္တာ–ဖြစ်၍၊) အန္တ ရန္တ ရာ–အကြားအကြား၌၊ ယသ္မာ–အကြင့်ကြောင့်၊ နိပတတိ–ကျတတ်၏၊ အဗျယ သလက္ခဏံ–ရုပ်နေမပျက်ခြင်းဟူသော မိမိလက္ခဏာ ရှိ၏၊ (တသ္မာ–ထို့ကြောင့်၊) တံ–ထိုပုဒ်ကို၊ နေပါတိကန္တိ–နိပါတ်ပုဒ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ–ပြီ။]

နေပါတိကပဒံ–နိပါတ်ပုဒ်သည်၊ (နိဋ္ဌိတံ။)

ပုလ္လိင်–ပုလ္လိင်ရှိသော နာမ်လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိလိင်ဥ–ဣတ္ထိလိင်ရှိသော နာမ်လည်းကောင်း၊ နပုံသကံ–နပုလ္လိင်ရှိသောနာမ်လည်းကောင်း၊ အထာပရံ–ထိုမှတစ်ပါးသော၊ တိလိင်ဥ– ၃ လိင်ရှိသောနာမ်လည်းကောင်း၊ အလိင်ဥ–လိင်အထူးမရှိသောနာမ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ–ဤသို့၊) နာမိကံ–နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်သောပုဒ်သည်၊ ပဋ္ဌမာ–၅ မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ ဋ္ဌိတံ–တည်၏။

ပဒရူပသိဒ္ဓိယံ–ပဒရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၌၊ ဒုတိယော–၂ ပိုင်းမြောက်သော၊ နာမကဏ္ဍော–နာမ်အပိုင်းသည်၊ ဣတိ–ပြီးပြီ။

ပုရိသောစ ဣတ္ထိစ နပုံသကံစ"ဟု လိင် ၃ ပါးကြောင့်လည်း (စ)အနေမှ မပျက်၊ ပုရိသံစ ပုရိသေစ ပုရိသေနစ စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်အမျိုးမျိုးကြောင့်လည်းကောင်း, ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂ မျိုးကြောင့်လည်းကောင်း ရုပ်နေ မပျက်၊ ဤသို့ လိင် ၃ ပါး, ဝိဘတ် ၇ သွယ်, ဝုစ် ၂ ပါးတို့ကြောင့် ရုပ်နေ မပျက်ပြားခြင်းသည် "**အဗျယ**"မည်၏ ထိုသို့ မပျက်ပြားခြင်းဟူသော အမှတ်အသားကို "**အဗျယလက္ခဏာ**"ဟု ခေါ်၏၊ **နာမ် အာချာတ် ဥပသာရတို့မှ အလွတ်ဖြစ်၍ ထို အဗျယလက္ခဏာရှိသော ပုဒ်သာ နိပါတ်ဟု သိထိုက်သည်။**

မုတ္တံ ပဒတ္တယာ ယသ္မာ။ ။ဤဂါထာကား ဆိုအပ်ပြီးသော နိဂုံးစကားကိုပင် သာဓကပြသော ဂါထာတည်း၊ "**မုတ္တံ ပဒတ္တယာ ယသ္မာ, နိပတတျန္တ ရန္တ ရာ၊ နေပါတိကန္တိ တံ ဝုတ္တံ, ယံ အဗျယ သလက္ခဏံ**"ဟု သီဟိုဠ်မူအတိုင်း ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ "**အန္တ ရန္တ ရာ နိပတတိ**"အရ ပုဒ်တို့၏အကြား၌ ကျရောက်တတ်ပုံကို "**စာဒိ ပဒါဒိ မဇ္ဈေ, နိပါတာ နိပတန္တိ**"၌ ပြခဲ့ပြီ၊ "**အကြား**"ဟူသော စကားကို များရာလိုက်၍ ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ၊ အစ–အဆုံးတို့၌လည်း ကျရောက်နိုင်သည်သာ၊ ["**ပုလ္လိင်၊ ပေ၊ ပဋ္ဌမာ ဋ္ဌိတံ**"ကား နာမ်တစ်ပိုင်းလုံးကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော သင်္ဂဟ ဂါထာတည်း၊] ၃လိင်ရှိသော သဗ္ဗ စသောနာမ်သည် တိလိင်နာမ် မည်၏၊ လိင်ကြောင့် ရုပ်အထူးမရှိသော တုမှ အမှစသော နာမ်သည် အလိင်နာမ် မည်၏၊ ဤသို့လျှင် လိင်အမှတ်အသားအားဖြင့် ခွဲခြားလတ်သော် နာမ် ၅ မျိုး ကွဲပြားသတည်း။

ဤကား နာမ်ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ။

ကာရက ဘာသာဋီကာ

(၂၈၃) အထ–နာမကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝိဘတ္တိနံ–တို့၏၊ အတ္ထဘေဒါ–အနက်အပြားတို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ၊ တတ္ထ–ထိုဝါကျ၌၊ ဧကမ္မိအတ္ထံ–တစ်ခုလည်း ဖြစ်သော အနက်ကို၊ ကမ္မာဒိဝသေန၊ ပေ၊ [တတော စ ဝိဘတ္တိယောသုတ်၌ ပြန်ကြည့်၊] ဝိဘတ္တိယော၊ သျာဒယော–သိ အစရှိသည်တို့တည်း၊ ပန–ဆက်ဦးအံ့၊ တာ–ထိုဝိဘတ်တို့သည်၊ ပဌမာဒိဘေဒေန–ပထမာ အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သတ္တဝိဓာ–ခုနှစ်ပါးအပြားရှိကုန်၏၊ တတ္ထ–ထို ၇ ပါးသော ဝိဘတ်တို့တွင်၊ ကသ္မိံ အတ္ထေ–အဘယ်အနက်၌၊ ပဌမာ–ပထမာဝိဘတ်သက်သနည်း။

လိင်္ဂေ ပဌမာ။ ။(၂၈၃) ပေ၊ ဟောတိ၊ လိင်္ဂသ–၏၊ အတ္ထော–အနက်တည်း၊ လိင်္ဂတ္ထော–အနက်၊ စ–ဆက်၊ ဧတ္ထ–ဤလိင်္ဂတ္ထောပုဒ်၌၊ လိင်္ဂံ–လျှို့ဝှက်သော၊ ဝါ–မထင်ရှားသော၊ အဂ်ံ–အစိတ်အပိုင်းတည်း၊ ဣတိ, လိင်္ဂံ–လိင်္ဂမည်၏၊ အပါကဋ္ဌော–မထင်ရှားသော၊ အဝယဝေါ–အစိတ်အပိုင်းတည်း၊ ဟိ–ချဲ့ဦးအံ့၊ ပုရိသောတျာဒိနံ–ပုရိသော အစရှိကုန်သော၊ ပကတိ ပစ္စယာဒိ ဝိဘာဂ ကပ္ပနာယ–ဤကား ပကတိ,ဤကား ပစ္စည်း, အစရှိသော

---

(၂၈၃) **အထ ဝိဘတ္တိနမတ္ထဘေဒါ။** ။နာမကဏ္ဍကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ကာရကကဏ္ဍကို ဖွင့်ပြလိုသော အရှင်ဗုဒ္ဓပိယဆရာသည် **"အထ ဝိဘတ္တိနမတ္ထဘေဒါ"**စသည်ကို မိန့်။ **"အတ္ထဘေဒ"**အရ ဝိဘတ်တို့၏အပြားဟူသည် ဒုတိယာဝိဘတ်၏ ကံအနက်, အစ္စန္တသံယောဂအနက် စသောအနက်များတည်း၊ [**"ဧကမ္မိအတ္ထံ ကမ္မာဒိဝသေန"** စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို တတော စ ဝိဘတ္တိယောသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

လိင်္ဂသ အတ္ထော၊ ပေ၊ အဝယဝေါ။ ။**"လိင်္ဂသ+အတ္ထော, လိင်္ဂတ္ထော"**သည် သုတ်၌ပါသော လိင်္ဂတ္ထော၏ ပဒဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ **"ဧတ္ထစ လိနံ"**စသည်လည်း လိင်္ဂ၏ ပဒဝိဂ္ဂဟပဒတ္ထသံဝဏ္ဏနာပင်တည်း၊ လိင်္ဂ၌ **"လိနံ+အဂ်ံ,လိင်္ဂံ"**ဟု **"ကမ္မဓာရည်းဝိဂြိုဟ်ပြုပါ"**ဟူလို၊ ထို့နောက် အပါကဋ္ဌောသည် လိနံ၏အနက်ဖွင့်, အဝယဝေါကား အဂ်ံ၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ ဤ**"လိနံ+အဂ်ံ"**ဟူသောဝိဂြိုဟ်အလိုအားဖြင့် **"လိနဂ်ံ"**ဟု ဆိုထိုက်လျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် (သုတ်ကြီးဖြင့်) လိ၌ ရဿ, နကိုလည်း ချေ၊ အဂ်ံ၌ အကို ဝါ ပရော အသရူပါသုတ်ဖြင့် ချေ၍ **"လိင်္ဂ"**ပြီးရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ပုရိသော တျာဒိနံ ဟိ၊ ပေ၊ လိင်္ဂန္တိ ဝုစ္စတိ–ကား **"လိနံ+အဂ်ံ"**ဟူသော ဝိဂ္ဂဟ၏ ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊ ထိုဝါကျ၌ လိုရင်းကား **"ပုရိသောတျာဒိနံ နာမိက ပဒါနံ ပဌမံ ထပေတဗ္ဗံ ပကတိရူပံ လိင်္ဂန္တိ ဝုစ္စတိ"**တည်း၊ **"ပုရိသော–ပုရိသာ"**စသည်ဖြင့် ရှပ်ပြီးပြီးသော နာမ်ပုဒ်တို့၏ ရှပ်တည်ထားခိုက်ဖြစ်သော **"ပုရိသ"**ဟူသော ပကတိရှပ်ကို **"လိင်္ဂ"** ခေါ်သည်–ဟူလို၊ [ပရသမညာပယောဂေသုတ်, လိင်္ဂန္ဓနိပစ္စတေသုတ်တို့၌ ပြခဲ့သော **"လိင်္ဂ"**နှင့် အတူပင်။]

အပြားကို ပြုစီရင်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗာဒိတာနံ–ရုပ်ပြီးစေအပ်ကုန်သော၊ သဒ္ဒပ္ပတိ ရူပကာနံ–အစစ်သဒ္ဒါ၏အဲတုဖြစ်ကုန်သော၊ နမိကပဒါနံ–နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်သော ပုဒ်တို့၏၊ ပဌမံ–ရှေးဦးစွာ၊ ထပေတဗ္ဗံ–ရုပ်တည်ထားထိုက်သော၊ ပကတိရူပံ–ပကတိရုပ်ကို၊ အပါကဋ္ဌတ္တာ–မထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ အဝယဝတ္တာစ–အစိတ်အပိုင်း၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂန္တိ–လိင်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ–ဆိုအပ်၏။

ပကတိ ပစ္စယာဒီ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗာဒိတာနံ။ ။နာမ်ပုဒ်ဖြစ်စေ, အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်စေ **"ဤကား ပကတိ,ဤကားပစ္စယ"**ဟု ခွဲမြှဲ့တည်း၊ ထိုတွင် ရုပ်တည်ခိုက်ဖြစ်သော လိင်–ဓာတ်တို့သည် ပကတိမည်၏၊ ဝိဘတ်နှင့် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည် ပစ္စယ မည်၏၊ ပစ္စယာဒိဌ် အာဒိဖြင့် သိဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သော ဩအပြု–ဂမုဋ္ဌ် မ၏ ကာရိယဖြစ်သော (ဣ)အပြုစသော အစိအရင်များကို ယူ၊ ထို ပကတိပစ္စယ စသော အကွဲအပြားကို ခွဲခြားစီရင်ခြင်းဖြင့် ရုပ်ပြီးစေအပ်သော **"ပုရိသော,ပုရိသာ"**စသည်ကို **"ပကတိပစ္စယ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗာဒိတ"**ဟု ဆိုသည်၊ **"နိဗ္ဗာဒိတာနံ"**ကို နာမိကပဒါနံ၌ စပ်။

သဒ္ဒပ္ပတိ ရူပကာနံ။ ။**"သဒ္ဒယတိ–ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ, သဒ္ဒါ–မည်၏"**နှင့် အညီ ရွတ်ဆိုအပ်သော အသံ, နားဝ်ဏ္ဏားအပ်သော အသံသာလျှင် သဒ္ဒါအစစ်တည်း၊ ရွတ်ဆိုအပ်သောအခါ၌ **"ပု–ရိ–သ"**ဟု တစ်လုံးချင်း စိတန်း၍ရွတ်ရ၏၊ ထိုအသံများကို နားဖြင့် တစ်လုံးစီကြားပြီးနောက်, စိတ်ဖြင့်မှတ်ယူရာ၌ကား **"ပုရိသ"**ဟု တစ်ဆက်တည်း မှတ်သားထားရသည်၊ ဥပမာ–မီးစတစ်ခုကို စက်ဝိုင်းဖြစ်အောင် ရမ်းရာ၌ မြင်ရသူမှာ မီးစက်ဝိုင်းကြီး ထင်မှတ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ယခုကာလ မှတ်သားအပ်သော **"ပုရိသော"**သည် ရွတ်အပ်ကြားအပ်သော သဒ္ဒါစစ်မဟုတ်, ထိုသဒ္ဒါစစ်ကို နောက်ထပ် လိုက်၍ စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော သဒ္ဒါအတုသာတည်း၊ (အရုပ်လုပ်ပြရာ၌ အရုပ် ပြီးသကဲ့သို့ သဒ္ဒါအရုပ်ကို လုပ်ပြရာ၌လည်း သဒ္ဒါရုပ် ပြီးစေအပ်သော) ထို ပုရိသော စသောနာမ်ပုဒ်တို့၏ (ပုရိသဟု ရုပ်တည်ခိုက်) ပကတိရုပ်ကို **"လိင်္ဂ"**ဟု ဆိုအပ်သည်။

. **အပါကဋ္ဌတ္တာ အဝယဝတ္တာ**။ ။လီနမည်ခြင်း–အင်္ဂမည်ခြင်း (၂–ခုစပ်၍ လိင်္ဂ မည်ခြင်း)၏ အကြောင်းကိုပြသော ဟိတ်တည်း၊ **"ပုရိသ"**ဟု ရုပ်တည်ထားခိုက်၌ ရှိသောသဒ္ဒါသည် အပါကဋ္ဌလည်းဖြစ်၏, အဝယဝလည်းဖြစ်၏၊ ချဲ့ဦးအံ့–**"ပုရိသော, ပုရိသာ,ပုရိသံ"**စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်သက်ပြီးမှသာ ပုဒ်ရာဝင်၍ ပေါ်လွင်ထင်ရှားလျက် ပါကဋ္ဌဖြစ်၏၊ **"ပုရိသ"**ဟု ရုပ်တည်ခိုက်၌ကား ပုဒ်ရာမဝင်၍ မပေါ်လွင် မထင်ရှား သေးချေ၊ ၄က်ပျောပင်၏ အတွင်းသားသည် တိမ်မြုပ် ကွယ်ဝှက်ကာ မထင်ရှား သကဲ့သို့ ပုရိသောစသောပုဒ်တို့၏ အတွင်းသားဖြစ်သော **"ပုရိသ"**လည်း တိမ်မြုပ် ကွယ်ဝှက်ကာ မထင်မရှားပင် ဖြစ်နေသေးသည်–ဟူလို၊ ယခင်၄က်ပျောပင်၏ အတွင်း သားသည် ၄က်ပျောတစ်ပင်လုံး၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သကဲ့သို့ ပုရိသဟု ထည်ထားခိုက် ရုပ်လည်း ပုရိသောစသော ရုပ်ပြီးပုဒ်တို့၏ အစိတ်အပိုင်း (အဝယဝ)လည်း ဖြစ်သည်၊

အထဝါ–တစ်နည်းကား၊ ဝိသဒါ ဝိသဒေါဘယ ရဟိတာကာရ ဝေါဟာရ သခ်ါတေန–ဝိသဒါကာရ ဝေါဟာရ, အဝိသဒါကာရ ဝေါဟာရ, ဥဘယရဟိတာ ကာရ ဝေါဟာရဟု ဆိုအပ်သော၊ တိဝိဓလိင်္ဂေန–၃ ပါး အပြားရှိသော လိင်နှင့်၊ သဟိတတ္ထသ–ဓာတုဖြစ်သောအနက်လည်း ဖြစ်သော၊ တဗ္ဗိနိမုတ္တသ–

ဤသို့ ပုဒ်ရာမဝင် မထင်ရှားသေးသောကြောင့် လိနလည်း ဟုတ်၏၊ ပုရိသောစသော ရုပ်ပြီးပုဒ်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သောကြောင့် အင်္ဂလည်းဟုတ်၏၊ ထိုလိနနှင့် အင်္ဂကို သမာသ်စပ်၍ လိင်္ဂဟု နာမည်တပ်ရသည်၊ [“ယထာ ပန ကဒလိရုက္ခာနံ ဂဗ္ဘပတ္တံ အပါကဋ္ဌ အင်္ဂ၊ ဧဝံ ပုရိသောတိ အာဒီနံပိ နိပ္ပန္နပဒါနံ ပဌမံ ထပေတဗ္ဗရူပံ အပါကဋ္ဌတ္တာ အဝယဝတ္တာစ လိင်္ဂန္တိ”နျာသ။]

• • • • • • • • • • • • • •

အထဝါ၊ လေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။လိင်္ဂ၌ “**လိန+အင်္ဂ**”မှ ဖြစ်လာသော ကမ္မဓာရည်း သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြုပြီး၍ ယခုတစ်ဖန် (၁) လိန သဒ္ဒါ၊ ပဝ ဂမှဓာတ်ဖြင့် လိင်္ဂ ဖြစ်သောနည်းကိုလည်းကောင်း, (၂) လိင်္ဂဓာတ်ဖြင့် ပြီးသောနည်းကိုလည်းကောင်း, (၃) ပရသမညာဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း, (၄) ဤလိင်္ဂကိုပင် “**ပါဋိပဒိက**”ဟု နာမည်တစ်မျိုးရှိသေးကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြလိုသောကြောင့် “**အထဝါ**”စသည်ကို မိန့်သည်၊ ထိုဝါကျရည်၌...(၁) “**ဝိသဒါ ဝိသဒေါဘယ၊ လေ၊ လိနသ ဂမနတော လိင်္ဂန္တိ အနုတ္ထနာမဝသေန လိင်္ဂန္တိ ပါဋိပဒိကာပရနာမဓေယ္ယံ သျာဒိဝိဘတ္တန္တ ပဒ ပကတိ ရူပမေဝ ဝုစ္စတိ**”ဟု လည်းကောင်း, (၂) “**လိနသ ဂမနတော**”နေရာ၌ လင်္ဂနတော ကို သွင်း၍ “**ဝိသဒါဝိသဒ၊ လေ၊ သျာဒိဝိဘတ္တန္တ ပဒပကတိရူပမေဝ ဝုစ္စတိ**”ဟု လည်း ကောင်း, (၃) “**ဓာတုပစ္စ၊ လေ၊ ပရသမညာ ဝသေန လိင်္ဂန္တိ ပါဋိပဒိကာပရနာမဓေယ္ယံ၊ လေ၊ ဝုစ္စတိ**”ဟု လည်းကောင်း, ၃ ဝါကျ ခွဲထားရာ၏။

(၁) **ဝိသဒါ၊ လေ၊ လိနသ ဂမနတော လိင်္ဂန္တိ။** ။[ဝိသဒါကာရဝေါဟာရ, အဝိသဒါကာရဝေါဟာရ, ဥဘယရဟိတာကာရဝေါဟာရဟူသည် (အစဉ်အတိုင်း) ပုလ္လိင်, ဣတ္ထိလိင်, နပုလ္လိင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “**ဝေါဟာရသခ်ါတေန တိဝိဓလိင်္ဂေန**”ဟု မိန့်သည်၊ ထို ဝိသဒါကာရ ဝေါဟာရစသည်တို့၏ သဒ္ဒါအနက်ကို နသိသ္မိမနပုံသကာနိ သုတ်၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ၊ ထို၌“**ဥဘယမုတ္တက**”ဟူသော စကားနှင့် ဤ၌ “**ဥဘယရဟိတ**” ဟူသောစကား၊သည် သဘောတူပင်တည်း၊ ဥဘယရဟိတ–ဝိသဒါကာရ အဝိသဒါကာရ ၂ ပါးစုံမှကင် သော အခြင်းအရာဟူသည် “**နေဝဝိသဒနာဝိသဒါကာရ**”ဟု ခေါ်အပ်သော အခြင်းအရာတည်း။

တိဝိဓလိင်္ဂေန သဟိတတ္ထသ။ ။ထို ၃ပါးသောလိင်နှင့်တကွဖြစ်သောအနက် ဟူသည် ပုလ္လိင်နှင့်တကွဖြစ်သော ယောကျ်ားဒြပ် စသောအနက်, ဣတ္ထိလိင်နှင့်တကွ ဖြစ်သော သတို့သမီး စသောအနက်, နပုလ္လိင်နှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်စသော အနက်တည်း၊ “**တွဲ–သင်ယောကျ်ား**”ဟူရာ၌ ပုလ္လိင်နှင့် တကွဖြစ်သော ယောကျ်ားဒြပ်–စသည်တို့လည်း ပါဝင်ကြသည်။

ထိုအနက်မှလွတ်သော၊ ဥပသဂ္ဂါဒီနံ–ဥပသာရ အစရှိသည်တို့၏၊ အတ္ထသစ–အနက်လည်းဖြစ်သော၊လိနံသ–လျှို့ဝှက်အပ်သောအနက်ကို၊ဂမနတော–သိစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ လိင်္ဂနတော–သိစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ လိင်္ဂ–လိင်မည်၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အနုတ္ထနာမဝသေနဝါ–အနုတ္ထ

တဗ္ဗိနိမုတ္တာသုပသဂ္ဂါဒီနမတ္ထသစ။ ။[ဥပသဂ္ဂါဒီ၌ အာဒိဖြင့် နိပါတ်ပုဒ်ကိုယူ၊] ဥပသာရပုဒ်၏ အာဒိကမ္မစသောအနက်များနှင့် နိပါတ်တို့၏ သမုစ္စည်းစသော အနက်များသည် တိဝိဓလိင်ေန သဟိတတ္ထသ အရတွင်မပါဝင်သောကြောင့် ထိုအနက်တို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော အနက်များတည်း။

လိနသ ဂမနတော လိင်္ဂန္တိ။ ။**"လိနသ"**အရ၌ **"တိဝိဓလိင်ေန သဟိတတ္ထသ-ဥပသဂ္ဂါဒီနမတ္ထသ"**ဟု ပြခဲ့သော အနက်များကို **"လိန"**ဟု ခေါ်ရသည်၊ ... ချဲ့ဦးအုံ–ပိဋကတ်တော်မရှိလျှင် ပိဋကတ်တော်၏ သီလ သမာဓိစသော အနက်များသည် တိမ်မြုပ်ငုတ်ကွယ်နေသကဲ့သို့ ထို့အတူ **"ပုရိသ"**စသော သဒ္ဒါမရှိလျှင် **"ယောဂျား ဒြပ်"**တည်းဟူသော အနက်သည် တိမ်မြုပ် ငုတ်ကွယ်နေ၏၊ ဤသို့ ဆိုင်ရာသဒ္ဒါမရှိလျှင် တိမ်မြုပ်နေသောကြောင့် အနက်ကို **"လိန"**ဟု ခေါ်ရသည်၊ **"ပုရိသ"**စသော သဒ္ဒါကား ထို လိနဖြစ်သော အနက်ကို သိစေတတ်သောကြောင့် လိင်္ဂမည်။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ဤ **"လိနသ ဂမနတော"**ဖြင့် **"လိနံ–လျှို့ဝှက် တိမ်မြုပ်နေသော အနက်ကို၊ ဂမယတိ–သိစေတတ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ လိင်္ဂ–လိင်္ဂမည်၏"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကို ပြသည်၊ လိနသဒ္ဒါ၌ ဂမုဓာတ်,ကိုပစ္စည်း,ဓာတုန်ချေ,ကိုချေ, (လိနဂ) သုတ်ကြီးဖြင့် လိ၌ ရဿ, နှ ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု, နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဏ္ဏ **"င်"**ပြု၍ လိင်္ဂဟု ပြီးရ သည်၊ [**"လိနသ ဂမနတောတိ–ပုရိသာဒိသဒ္ဒသ အပွယောဂေ–(မသုံးစွဲခြင်းသည်၊ သတိ–ရှိသော်၊) လိနသ (အပါကဋ္ဌသ) ပုရိသာဒိအတ္ထသ ဂမနတော (ဟောနေတော) လိင်္ဂ"**ဋီကာ။]

(၂) ဝိသဒါဝိသ၊ ပေ၊ မတ္ထသ လိင်္ဂနတော ဝါ လိင်္ဂ။ ။[ရှေ့မှ **"ဝိသဒါကာရ၊ ပေ၊ အတ္ထသ"**ပုဒ်တို့ကို လိုက်စေ၊] **"လိင်္ဂနတော"**ပါ၌ဖြင့် လိင်္ဂဓာတ် (အ) ပစ္စည်းကြံသည်၊ **"အတ္ထံ–ယောဂျားစသော အနက်ကို၊ လိင်ေတိ (ဉာပေတိ)–သိစေတတ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ လိင်္ဂ–မည်၏"**မိမိဆိုင်ရာအနက်ကို သိစေတတ်သောကြောင့် **"ပုရိသ"**စသည်ကို လိင်္ဂဟု ခေါ်သည်၊ [ဤ လိင်္ဂ နတောဝါ၌ ဝါကား **"လိနသ ဂမနတော"**ဟူသော အနက်တစ်မျိုးကို ဝိကပ်ပြုသော အတ္ထန္တရဝိကပ်တည်း။]

အနုတ္ထနာမ ဝသေနဝါ လိင်္ဂန္တိ ဝုစ္စတိ။ ။**"လိနံ+ဂမယတိ"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရဖြစ်စေ,**"လိင်ေတိ"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရဖြစ်စေ လိင်္ဂဟူသော နာမည်သည် အနက်အားလျော်သော အနုတ္ထနာမည်တည်း၊ ဤသို့ အနုတ္ထနာမည်အားဖြင့်လည်း ပုရိသ စသည်ကို လိင်္ဂဟု ဆိုရသည်၊ [ဤ၌ ဝါသဒ္ဒါကား ပရသမညာဝသေနဝါကို ဝိကပ်ပြုသော ဝိကပ္ပနတည်း။]

နာမည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိ ဝဓိုတမတ္ထဝံ လိင်္ဂန္တိ–ဓာတု၊ ပေ၊ လိင်္ဂ ဟူ၍၊ ဝစနတော–ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ပရသမညာဝသေနဝါ–ပရသမညာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ (လိင်္ဂန္တိ ကိုနောက်မှအနက်ဆို၊) ဣဓ–ဤသုတ်၌၊ ပါဠိပဒိကာပရနာမမေယျံ–**"ပါဠိပဒိက"**ဟု အခြားနာမည် တစ်မျိုးရှိသော၊ သျာဒိဝိဘတ္တန္တ ပဒ ပကတိရူပမေဝ–သျာဒိဝိဘတ္တန္တ ပုဒ်၏ ပကတိရုပ်ကိုပင်၊ လိင်္ဂန္တိ–လိင်္ဂဟူ၍၊ (ချန်ခဲ့သော **"လိင်္ဂန္တိ"**ကို ဤ၌ယူပါ၊) ဝုစ္စတိ–ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ–၏။

[**"လိင်္ဂသဒ္ဒေါနာမ"**ကို နောက်မှအနက်ပေး၊] ပဗန္ဓဝိသေသာကာရေန–ပေါင်းဖွဲ့ပုံ၏ထူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနေ–ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါဒယော–ရုပ်,ဝေဒနာ အစရှိသော သဘောတရားတို့ကို၊ ဥပါဒါယ–စွဲမှီ၍၊

---

(၃) **ဓာတုပစ္စယ၊ ပေ၊ ပရသမညာဝသေန ဝါ လိင်္ဂန္တိ။** ။**"ဓာတုပစ္စယ ဝိဘတ္တိဝဓိုတမတ္ထဝံ လိင်္ဂ"**ပါဌ်၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပရသမညာပယောဂေသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ **"ဓာတ်ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့မှတစ်ပါးဖြစ်သော အနက်လည်းရှိသော သဒ္ဒါသည် လိင်္ဂမည်၏"**ဟု သက္ကတကျမ်းတို့၌ ဆိုခြင်းကြောင့် ထိုပရသမညာ အားဖြင့်လည်း ပုရိသစသည်ကို လိင်္ဂဟု ခေါ်ရသည်။

ပါဌိပဒိကာ ပရနာမမေယျံ။ ။[ပါဌိပဒိက+အပရ–အခြားသော+နာမမေယျ–ထားအပ်သောနာမည်၊] ပါဏိနီခေါ် သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းကြီး၌ ပုရိသစသော်သဒ္ဒါ–များကို **"ပါဌိပဒိက"**ဟု နာမည်မှည့်၏၊ [**"အတ္ထဝံ အဓာတုရပ္ပစ္စယော ပါဌိပဒိကံ"**–ပါဏိနီသုတ်။] ပါဌိပဒိက၏အနက်ကို **"လိင်္ဂဿ နိပစ္စတေ"**သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။

သျာဒိဝိဘတ္တန္တ ပဒ ပကတိရူပမေဝ။ ။ဤ စကားကား လိင်္ဂ–ပါဌိပဒိက အမည်ရသော သဒ္ဒါ၏ သရုပ်သကောင်ကိုပြသော စကားတည်း၊ သျာဒိဝိဘတ္တန္တ ပဒသဿ–သိ စသော နာမ်ဝိဘတ်ဆုံးလျက်ရှိသော ပုရိသော စသောပုဒ်၏+ပကတိရူပ်–ပကတိရုပ်သည်၊ သျာဒိဝိဘတ္တန္တ ပဒပကတိရူပ်–မည်၏၊ ရူပမေဝ၌ ဧဝကား **"လိနံ+အင်္ဂ"**ဟု ပထမပြခဲ့သောပကတိရုပ်ကိုပင် လိင်္ဂခေါ်သည်ဟု ထပ်၍ ခိုင်မြဲစေသော သန္နိဋ္ဌာနတ္ထတည်း။

လိင်္ဂသဒ္ဒေါ နာမ၊ ပေ၊ သာမညာကာရောစ။ ။လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာ သုတ်၌ လာသော လိင်္ဂကို **"ဧတ္ထစ လိနံ အင်္ဂန္တိ"**စသောစကားဖြင့် ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ ထို လိင်္ဂ၏အနက် (လိင်္ဂတ္ထ)ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် **"လိင်္ဂသဒ္ဒေါနာမ၊ ပေ၊ သာမညာ ကာရောစ"**ဟု မိန့်သည်၊ ထိုဝါကျ၌ (၁) **"ပဗန္ဓဝိသေသာကာရေန၊ ပေ၊ ဝေါဟာရ ဒ္ဒေါစ"**ဖြင့် ပညတ္တိအတ္ထဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထကို ပြ၏၊ (၂) **"ပထဝီဓာတု၊ ပေ၊ သာမညာကာရောစ"**ဖြင့် ပရမတ္ထဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထကို ပြ၏။

ပဗန္ဓဝိသေသာ၊ ပေ၊ ပညပိယမာနော။ ။အိုးဒြပ်၌ ရုပ်ကလာပ်တို့ ပေါင်းစပ်နေပုံသည် ပြားချပ် ဝိုင်းလုံးသောပုံသဏ္ဌာန် ရှိ၏၊ ပုဆိုးဒြပ်၌ ရုပ်ကလာပ်တို့ပေါင်းစပ်နေပုံမှာ ပြားချပ်ချပ် သဏ္ဌာန်သာ ရှိ၏၊ သက်ရှိလူသတ္တဝါ၌ ရုပ်ခန္ဓာတို့ ပေါင်းစပ်နေပုံကား

ပညပိယမာနော-ပညတ်အပ်သော၊ တဒညာနညဘာဝေန-ထိုရုပ်စသော သဘောတရားတို့မှ တစ်မျိုးတခြား၏အဖြစ်,တစ်မျိုးတခြားမဟုတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အနိဗ္ဗစနီယော-မဆိုထိုက်သော၊ သမ္ဘဟသန္ဓာနာဒိဘောဒေါ-သမ္ဘဟပညတ်,သန္ဓာနပညတ်အစရှိသော အပြားရှိသော၊ ဥပါဒါပညတ္တိသင်္ခါတော-

---

အထက်သို့မြင့်လျက် အတွင်းခ္ဍ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဉ်တို့ အဆက်ဆက် ဖြစ်ပျက်လျက် ရှိ၏၊ ဤသို့ပေါင်းစပ်စုဝေးပုံအားဖြင့် မတူထူးခြားလျက် ဖြစ်ပျက်နေသော ရုပ်အစရှိသည်ကို (ရူပါဒယောခ္ဍ အာဒိဖြင့် သက်ရှိဝတ္ထုအတွက် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဉ်တို့ကိုယူ)စွဲ၍ **"ဤကဲ့သို့ စုဝေးတည်နေသော ရုပ်အပေါင်းကို ဃဋ (အိုး)"**ဟု လည်းကောင်း, **"ပဋ (ပုဆိုး)"**ဟု လည်းကောင်း, **"သက်ရှိဝတ္ထုများကို မနုဿ(လူ)"**ဟု လည်းကောင်း ရှေးလူကြီးသူမတို့ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ထားအပ်လေသည်။

အမှာ။ ။**"ဥပါဒါယ-စွဲ၍"**ဟူရာခ္ဍ အရုပ်ရေးဖို့ရာ ကားပေါင်ခ္ဍ ကြက်ထားသော အဝတ်ကို အရုပ်၏တည်ရာမှီရာ ပြုလုပ်သကဲ့သို့, ရုပ်ဝေဒနာစသည်ကိုလည်း ဃဋ ပဋ စသော နာမည်၏စွဲရာမှီရာ တည်ရာပြုလုပ်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ပညတ်ခြင်းဟူသည်မှာလည်း ကမ္ဘာဦးကစ၍ ရှေးရှေးလူကြီးသူမတို့ နာမည်တပ်ထားခြင်းတည်း၊ ပညပိယမာနောကို **"ဃဋပဋာဒိဝေါဟာရတ္ထော"**ခ္ဍ စပ်၍ ပညတ်အပ်သော ဃဋ ပဋစသော ဝေါဟာရတ္ထဟု မှတ်ပါ။

တဒညာနညဘာဝေန အနိဗ္ဗစနီယော။ ။[တဒညု (တံ+အညု)-ထိုရုပ်စသည်တို့မှတခြား+အနညု (နေ+အညု)-ထိုရုပ်စသည်မှ တခြားမဟုတ်၊ အနိဗ္ဗစနီယ (အ+နိ+ဝစနီယ)-မဆိုထိုက်၊] ထိုရုပ်စသည်တို့ကိုစွဲ၍ ပညတ်အပ်သော အိုး ပုဆိုးစသောအနက်များသည် ရုပ်က တခြား-အိုးက တခြား (ရုပ်နှင့်အိုးတို့ လုံးဝ မစပ်သွယ်)ဟုလည်း မဆိုထိုက်၊ အကယ်၍ **"အိုး ပုဆိုး စသည်တို့သည် ရုပ်မှတစ်မျိုးတခြား"**ဟု ဆိုလျှင် ရုပ်ကလာပ်များနှင့် လုံးဝမစပ်သွယ်ဘဲ သီးသန့်ရှိနေရာ၏၊ ယခုမှာ ထိုရုပ် စသည်တို့ကိုပင် ဃဋ ပဋ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့် အိုး-ပုဆိုးတို့ကို ရုပ်ကလာပ်တို့မှ တခြားဟုလည်း မဆိုထိုက်။

ရုပ်ကလာပ်တို့မှ တခြားမဟုတ်သော်လည်း ရုပ်ကလာပ်နှင့် အိုး ပုဆိုးတို့ မကွဲမပြားတသားတည်းဟုလည်း မဆိုထိုက်၊ အကယ်၍မကွဲမပြားတသားတည်းဟု ဆိုပြန်လျှင် အိုးတစ်လုံးခ္ဍ ရုပ်ကလာပ်တွေ အလွန်များစွာ ပါနေရကား ရုပ်ကလာပ်များသလောက် ပုဆိုးတွေ အိုးတွေလည်း များပြားလေရာ၏၊ ထိုသို့ အိုးတစ်လုံး ပုဆိုးတစ်ထည်တည်းခ္ဍ ရုပ်ကလာပ်များသလောက် အိုး ပုဆိုးတွေလည်း မများချေ၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ကလာပ်တွေနှင့် အိုး ပုဆိုးစသည်ကို မကွဲမပြား တစ်သားတည်းဟုလည်း မဆိုထိုက်။

သမ္ဘဟ၊ ဃ၊ ဥပါဒါပညတ္တိ။ ။အိုးသည် ရုပ်ကလာပ်အပေါင်းကို စွဲ၍ ပညတ်အပ်သောကြောင့် သမ္ဘဟပညတ်တည်း၊ ပုဆိုးသည် ချည်ချောင်းတွေ စဉ်တန်းနေသည်ကို စွဲ၍ ပညတ်အပ်သောကြောင့် သန္ဓာနပညတ်တည်း၊ [သန္ဓာန=အစဉ်သန္ဓာန်၊] သန္ဓာနာဒိခ္ဍ အာဒိဖြင့် သင်္ကြိုဟ် ပစ္စည်းပိုင်းအဆုံး ပညတ်ခန်းဝယ် ပြုထားသော

ဥပါဒါပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဃဋ္ဋပဋ္ဌာဒိဝေါဟာရတွေကို–ဃဋ္ဋ,ပဋ္ဌအစရှိသော ခေါ်ဝေါ်အပ်သောအနက်သည်လည်းကောင်း၊...ကာလဒေသာဒိဘေဒဘိန္နာနံ–ကာလ, ဒေသအစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်ပြားကုန်သော၊ ပထဝီဓာတုဖဿာဒီနံ–ပထဝီဓာတ်, ဖဿ အစရှိကုန်သော၊ သဘာဝဓမ္မာနံ–သဘောတရားတို့၏။

ဒီသာပညတ်,ကာလပညတ်–စသည်ကို ယူပါ၊ ဃဋ္ဋ–ပဋ္ဌ–ပုရိသ စသောပညတ်များသည် ရုပ်စသည်ကိုစွဲမှီ၍ ပညတ်ရသောကြောင့် **"ဥပါဒါပညတ်"**မည်၏၊ ဤစကားရစဉ်အရ **"ဃဋ္ဋ–ပဋ္ဌ–ပုရိသ–မနုဿ–ရုက္ခ–အာကာသ စသော သဒ္ဒါတို့ကို လိင်္ဂ, အိုး–ပုဆိုး–ယောက်ျား–လူ–သစ်ပင်–ကောင်းကင်"**ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အနက်များကို **"လိင်္ဂတ္ထ"** ဟု မှတ်ပါ။

ဃဋ္ဋ ပဋ္ဌ၊ လေ၊ ဝေါဟာရတ္ထ။ ။[နောက်၌ရှိသော်လည်း ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် အလျင်ပြသည်၊] ပညတ္တိလိင်္ဂတ္ထဟူသည် လူအများကိုခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်သော အနက်ဒြပ်တည်း၊ ထိုဒြပ်ကို **"ဝေါဟာရ–စကားပြောရာ၌ ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲအပ်သော+အတ္ထ–အနက်"**ဟု လည်းကောင်း, **"ပညတ္တိ–အများနားလည်အောင် ပညတ်ထားအပ်သော+အနက်"**ဟု လည်းကောင်း ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဝေါဟာရတ္ထနှင့် ပညတ္တိအတ္ထသည် တူ၏။

ကာလဒေသာဒိ ဘေဒဘိန္နာနံ။ ။[ဤပုဒ်ကို သဘာဝဓမ္မာနံ၌ ပြန်၍စပ်၊] 'အတိတ်ကာလ၌ဖြစ်သော ပထဝီ, အနာဂတ်ကာလ၌ဖြစ်သော ပထဝီ, ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ဖြစ်သော ပထဝီဟု ကာလအားဖြင့် ပထဝီပြား၏၊ အပါယ်ဘုံဒေသ၌ဖြစ်သော ပထဝီ, လူ့ဘုံဒေသ၌ဖြစ်သော ပထဝီ–စသည်ဖြင့် ဒေသအားဖြင့်လည်းပြား၏၊ [ဒေသာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သန္တာန်စသည်ကို ယူ၊] အမ္ပတ္ထ (မိမိ) သန္တာန်၌ဖြစ်သော ပထဝီ–ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ပထဝီအားဖြင့်လည်းပြား၏၊ ဖဿစသည်လည်း နည်းတူ။

ပထဝီဓာတု၊ လေ၊ သာမညာကာရောစ။ ။**"ပထဝီဓာတုအာဒိ, ဖဿာဒိ"**ဟု ၂ မျိုးခွဲ၊ ရှေ့အာဒိဖြင့် အာပေါ တေဇောစသော ရုပ်တရားများကို ယူ၊ နောက်အာဒိဖြင့် ဝေဒနာ သညာ စသော နာမ်တရားအားလုံးကို ယူ၊ ထိုရုပ်နာမ် အားလုံးသည် (သ=မိမိ၏+ဘာဝ=လက္ခဏာရှိသောကြောင့်) သဘာဝဓမ္မတို့ မည်၏၊ ထိုတွင် ပထဝီသည် ကက္ခဋ (ခက်မာခြင်း) လက္ခဏာရှိ၏၊ ဖဿသည် ဖုသန (တွေ့ထိခြင်း) လက္ခဏာရှိ၏၊ ကက္ခဋတွေ့ဘာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အာပေါ၏ အာဗန္ဓန (ဖွဲ့စည်းခြင်း)စသော လက္ခဏာကို ယူ၊ ဖုသနာဒိ၌ အာဒိဖြင့်ဝေဒနာ၏ အနုဘဝန (ခံစားခြင်း) စသော လက္ခဏာကို ယူ၊ ထိုတွင် ကက္ခဋတွေ့လက္ခဏာသည် ပထဝီဓာတ်အားလုံးနှင့်, ဖုသနလက္ခဏာသည် ဖဿ အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် သာမညာကာရ မည်၏။

လိင်္ဂနှင့် လိင်္ဂတ္ထ။ ။ပထဝီသည် လိင်္ဂ, (ပထဝီဓာတ်–ဟု မြန်မာပြန်ရာ၌လည်း မြန်မာလို လိင်္ဂပင်ရှိသေး၏၊) ခက်မာခြင်းသဘောသည်သာ လိင်္ဂတ္ထ၊ ဖဿသည် လိင်္ဂ, တွေ့ထိခြင်းသဘောသည် လိင်္ဂတ္ထ၊ နိဗ္ဗာနသည် လိင်္ဂ, ငြိမ်းအေးခြင်း သန္တိသဘောသည် လိင်္ဂတ္ထ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပရမတ္ထအတွက် လိင်္ဂနှင့် လိင်္ဂတ္ထကို ခွဲခြားပါ။

ဝိဇာတိယ ဝိနိဝတ္တော–မတူသောဇာတ်ရှိသော တရားတို့မှ ဆုတ်နုစ်သော၊ သဇာတိယ သာဓာရဏော–တူ သောဇာတ်ရှိသော တရားတို့နှင့် ဆက်ဆံသော၊ ယထာသကေ်တံ–သကေ်တအားလျော်စွာ၊ အာရောပသိဒ္ဓေါ–တင်စားခြင်းဖြင့် ပြီးသော၊ တဇ္ဇာပညတ္တိသခ်ါတော–တဇ္ဇာပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ကက္ခဋ ဖုသနာဒိသာမညာကာရော–ခက်မာသည်၏အဖြစ်, တွေ့ထိခြင်း အစရှိသော သာမည အခြင်းအရာသည်လည်းကောင်း၊ လိင်ံသ–လိင်၏၊ အတ္ထောနာမ–အနက်မည်၏။

ဝိဇာတိယ ဝိနိဝတ္တော သဇာတိယ သာဓာရဏော။ ။ဤပုဒ်တို့ကို **"ကက္ခဋတ္တ ဖုသာနာဒိ သာမညာကာရော"**၌ စပ်၊ ဝိဇာတိယ–မတူသော ဇာတ်ရှိသော တရား၊ သဇာတိယ–တူသောဇာတ်ရှိသောတရား၊ (တချို့စာ၌ ယ မပါဘဲ**"ဝိဇာတိ–သဇာတိ"** ဟုလည်း ရှိ၏၊) ပထဝီဓာတ်၏ ကက္ခဋလက္ခဏာသည် ပထဝီဓာတ်မှတစ်ပါး အခြားတရားတို့သို့ရောက်လျှင် ဆုတ်နုစ်၏၊ အခြားတရားများနှင့် မဆက်ဆံ–ဟူလို၊ ဤသို့ ပထဝီမဟုတ်သော တရားတို့၌ ကက္ခဋလက္ခဏာ မရှိခြင်းကို **"ဝိဇာတိယ ဝိနိဝတ္တော"** ဟု ဆိုသည်၊ ထို ပထဝီဓာတ်၏ ကက္ခဋလက္ခဏာသည် ကာလဒေသသန္တာန်စသည်ဖြင့် ကွဲပြားကြသော ပထဝီ ဓာတ် ဟူသမျှနှင့်ကား ဆက်ဆံလျက် ရှိ၏၊ အားလုံး ပထဝီ ဟူသမျှ၌ ကက္ခဋလက္ခဏာ ရှိကြသည်ကို **"သဇာတိယ သာဓာရဏော"**ဟု ဆိုလိုသည်။]

ယထာသကေ်တမာရောပသိဒ္ဓေါ။ ။[သကေ်တ–ရှေးကမှတ်သားအပ်သော အမှတ်အသား၊ အာရောပ–တင်စားခြင်း၊] ကမ္ဘာဦးက လူတို့သည် မြေကြီး၏ ပျံ့ကျယ်ပုံကိုကြည့်၍ ပထဝီဟု အမှတ်သကေ်တ ပြုခဲ့ကြ၏၊ ထိုပထဝီသည် ခက်မာသကဲ့သို့, ရုပ်တရားတို့တွင် ကက္ခဋတ္တ (ခက်မာခြင်း) သဘောကိုလည်း ပထဝီဟု ဘုရားရှင်တို့ တင်စားတော်မူခဲ့ကြ၏၊ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ထိခိုက်မှုကို **"ဖဿ–တွေ့ထိခြင်း"**ဟု ရှေးက သကေ်တပြုခဲ့ကြ၏၊ ထိုသကေ်တအားလျော်စွာ အာရုံနှင့် အာရုံမှီကတို့ ဓာတ်ထိမှု ဓာတ်ခိုက်မှုကိုလည်း **"ဖဿ"**ဟု ဘုရားရှင်တို့တင်စားတော်မူခဲ့ကြ၏၊ ထိုရှေးသကေ်တ အားလျော်စွာ အဆက်ဆက် တင်စားအပ်သော နာမည်ဖြင့် ထင်ရှားလျက် ရှိသော ကက္ခဋတ္တ ဖုသနစသော အနက်များ–ဟူလို။

တဇ္ဇာ ပညတ္တိ သခ်ါတော။ ။ ပရမတ္ထတရားတို့၏ နာမည်များကို **"တဇ္ဇာပညတ်"** ဟုချည်း မှတ်ပါ၊ **"တဿ–ထိုသဘောအား+အနုရူပ်–လျော်စွာ+ဇာတာ–ဖြစ်သော ပညတ်"**တည်း၊ ပထဝီ ဟူ သောနာမည်သည် ကက္ခဋတ္တသဘောအားလျော်၏၊ ထို့အတူ တွေ့ထိခြင်းသဘောကို ဖဿဟု ပညတ်မှုလည်း အလွန်သင့်လျော်ပါပေသည်၊ ဤနေရာ၌ကား နာမည်ကို အရုမကောက်ရ၊ ထိုနာမည်၏ တည်ရာဖြစ်သော အနက်သဘော (သဘာဝဓမ္မ)ကို အရကောက်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် **"တဇ္ဇာပညတ္တိ"**ဖြင့် ထိုပညတ်၏ အနက်ကို (ဌာနူပစာရအားဖြင့်)ယူပါ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ **"ဝိဇ္ဇာမာနပညတ္တိဘူတ တဇ္ဇာပညတ္တိယာ အတ္ထောတိ သခ်ါတော"**ဟု ဖွင့်သည်၊ [ပရမတ္ထတရားတို့၏ နာမည် ဟူသမျှကို ဝိဇ္ဇမာနပညတ်ဟုလည်းကောင်း, တဇ္ဇာပညတ်ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။]...**အချုပ်မှာ–**

ပန-ဆက်၊ သော-ထို လိင်္ဂတ္ထသည်၊ ကမ္မာဒိသံသဒ္ဒေါ-ကမ္မာဒိသံသဒ္ဒ လိင်္ဂတ္ထလည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓေါစ-သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထလည်းကောင်း၊ ဣတိဒုဝိဓော၊ တတ္ထ-ထို ၂ မျိုးတို့တွင်၊ ကမ္မာဒိသု-ကံ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဒုတိယာဒိနံ-ဒုတိယာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ ဝိဓိယမာနတ္တာ-စီရင်အပ်ကုန်လတ္တံ့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကမ္မာဒိသံသဂ္ဂရဟိတော-ကံအစရှိသော အနက်တို့နှင့် ရောယှက်ခြင်းမှ ကင်းသော၊ လိင်္ဂ သဒ္ဒါ ပရိမာဏယုတ္တော-လိင် သဒ္ဒါ ပရိမာဏအနက်တို့နှင့် ယှဉ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ တဗ္ဗိနိမုတ္တာပသဂ္ဂါဒိ ပဒတ္တဘူတောစ-ထို အနက်တို့မှလွတ်သော ဥပသာရအစရှိသောပုဒ်တို့၏ အနက်ဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော၊ သုဒ္ဓေါ-သက်သက်သော၊ သဒ္ဒတ္ထော-သဒ္ဒါ၏အနက်သည်၊ ဣဓ-ဤသုတ်၌၊ လိင်္ဂတ္ထောနာမ-မည်၏။

ကာလဒေသ စသောအပြားအားဖြင့် ကွဲပြားသော ပထဝီဓာတ်, ဖဿစသော ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ဇာတ်မတူသော တရားတို့မှ ဆုတ်နစ်လျက် ဇာတ်တူတရားတို့နှင့် ဆက်ဆံသည်လည်းဖြစ်သော, ရှေးသင်္ကေတအားလျော်စွာ တင်စားခြင်းဖြင့် ပြီးစေအပ်သည်လည်းဖြစ်သော, တစ္ဆာပညတ်၏အနက်လည်းဖြစ်သော, ခက်မာသည်၏အဖြစ်-တွေ့ထိခြင်းစသော သာမညအခြင်းအရာသည် ပရမတ္ထဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထတည်းဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

သော ပန၊ ပေ၊ ဒုဝိဓော။ ။ကံ အစရှိသောအနက်နှင့်ရောသော လိင်္ဂတ္ထသည် ကမ္မာဒိသံသဒ္ဒလိင်္ဂတ္ထ မည်၏၊ ကမ္မာဒိ၌ အာဒိအရ ကရိဏ်းစသော (ဝိဘတ်အတွက် ထင်ရှားသော) အနက်အားလုံးကို ယူ၊ ပုံစံကား-**"ပုရိသ-ယောကျ်ားကို, တို့ကို, ဖြင့်, တို့ဖြင့်, ကြောင့်, တို့ကြောင့်၊ ပေ၊ ယောကျ်ား၌, ယောကျ်ားတို့၌"**ဟူသည်တည်း၊ ဤ၌ **"ကို"**ဟု ပေးရသော ကံနက်နှင့်ရောနေသော-ယောကျ်ားဒြပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ **"တို့၌"**ဟု ပေးရသော အဓိကရဏအနက်နှင့် ရောနေသော ယောကျ်ားဒြပ်သည်လည်းကောင်း ကမ္မာဒိသံသဒ္ဒ လိင်္ဂတ္ထမည်၏၊ ကံ ကရိဏ်းစသော အနက်မပါဘဲ **"ယောကျ်ား"**ဟု လည်းကောင်း, **"ယောကျ်ားသည်"**ဟု လည်းကောင်း အနက်ပေးရသော ယောကျ်ားဒြပ်သည် သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထမည်၏။

ကမ္မာဒီသု ဒုတိယာဒီနံ ဝိဓိယမာနတ္တာ။ ။ကံအနက်၌ ဒုတိယာ,ကရိဏ်း,ဟိတ်စသော အနက်၌ တတိယာစသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာအနက်၌ ဆိုင်ရာဝိဘတ်များကို "**ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ**"စသော သုတ်များက စီရင်လတ္တံ့ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မာဒိသံသဒ္ဒ လိင်္ဂတ္ထကို ဤလိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာသုတ်ဝယ် လိင်္ဂတ္ထအရ၌ မယူအပ်၊ ကံ စသောအနက်များနှင့်မရောယှက်သဖြင့် သက်သက်ဖြစ်သော သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထကိုသာ ယူရသည်။

လိင်္ဂသဒ္ဒါ၊ ပေ၊ ပဒတ္ထဘူတောစ။ ။ထို သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထသည် လိင်္ဂယုတ္တ (ပုလ္လိင်-ဣတ္ထိလိင်-နပုလ္လိင်နှင့်ယှဉ်သော)သဒ္ဒါအနက်, သင်္ချာယုတ္တ (တစ်-နှစ်စသော သင်္ချာနှင့်ယှဉ်သော)သဒ္ဒါနက်, ပရိမာဏယုတ္တ (တစ်ပြည့်-တစ်စိတ်စသော အတိုင်းအရှည်နှင့်ယှဉ်သော)သဒ္ဒါနက်, ထို ၃ မျိုးမှ အလွတ်ဖြစ်သော ဥပသာရနိပါတ်ပုဒ်တို့၏ အနက်အားဖြင့် ၄ မျိုးပြား၏။

ပန-ဆက်၊ အာရုတာ ကိတက တဒ္ဓိတ သမာသေဟိ-အရုတ်, ကိတ်, တဒ္ဓိတ်, သမာသ် ဝါစကတို့သည်၊ ဝုတ္တော-ဟောအပ်သော၊ ကမ္မာဒိသံသဒ္ဒေါ-ကံ အစရှိသောအနက်တို့နှင့် ရောသော၊ ယော အတ္ထော-အကြင်အနက်သည်၊ (အ'တ္ထိ-ရှိ၏၊) သောပိ-ထိုအနက်သည်လည်း၊ ဒုတိယာဒီနံ-အစရှိသည်တို့၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝါ-ထပ်၍၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဝတ္တဗ္ဗသ-ဟောထိုက်သော၊ အတ္ထဝိသေသသ-အနက်အထူး၏၊ အဘာဝေန-မရှိတော့သည့် အတွက်၊ အဝိသယတ္တာ-သက်ရောမဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂတ္ထ မတ္တသ-လိင်အနက်သာမည၏၊ သဗ္ဗာဝတောစ-ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (**"သဗ္ဗာဝတော"**ဟု သီဟိုဠ်မှ၌ ရှိ၏၊) ပဌမာယေဝ-ပထမာဝိဘတ်၏သာ၊ ဝိသယော-သက်ရောတည်း။

ယော ပန၊ ပေ၊ ကမ္မာဒိသံသဒ္ဒေါ အတ္ထော။ ။[အာရုတ်, ကိတ်, တဒ္ဓိတ်, သမာသ် ဤ ၄ ပါးကို ဝါစကကြီး ၄ ပါးခေါ်ကြောင်း နားလည်နှင့်ရမည်၊ (ဝါစက-ဟောတတ်သောသဒ္ဒါ၊] သြဒနော-ထမင်းကို၊ ပစ္စတိ-ချက်အပ်၏၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းကို၊ ဂန္ဓဗ္ဗော-သွားအပ်၏၊ ဝေယျာကရဏိကော-ဗျာကရဏ်းကျမ်းကို သင်သူ၊ အာဂတ သမဏော-ရဟန်းတို့လာရောက်အပ်သောကျောင်း၊ ဤပြဿုဂ်တို့တွင် **"ပစ္စတိသြဒနော"**၌ သြဒနအရ ချက်ခြင်းကြိယာဖြင့် ရော်ဂ်အပ်သော ကံအနက်နှင့် ထမင်းဒြပ်တည်းဟူသော အနက်တို့ကို ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ထမင်းဒြပ်တည်းဟူသော လိင်္ဂတ္ထသည့် ကံအနက်နှင့် ရောနှောနေသော သံသဒ္ဒလိင်္ဂတ္ထဖြစ်၏၊ မဂ္ဂေါအရ လမ်းဒြပ်တည်းဟူသော လိင်္ဂတ္ထ၌ ကံအနက်ရောနေပုံ, ဝေယျာကရဏိကောအရ ဗျာကရဏ်းသင်ယူသူဟူသော လိင်္ဂတ္ထ၌ **"ဗျာကရဏ်းကို"**ဟု ကံအနက်ရောနေပုံ, အာဂတသမဏောအရ ကျောင်းတည်းဟူသော လိင်္ဂတ္ထ၌ **"လာရောက်အပ်"**ဟု ကံအနက် ရောနေပုံများကို သိပါ၊ ကရိုဏ်းအနက်, ကတ္တားအနက် စသည် ရောသော လိင်္ဂတ္ထပြဿုဂ်များကိုလည်း ထုတ်ပြကြပါလေ။

သောပိ၊ ပေ၊ ပဌမာယေဝ ဝိသယော။ ။**"ပစ္စတိ သြဒနော"**၌ သြဒနအရတွင် ပါဝင်သော ကံနက်ကို ပစ္စတိဟူသော အာရုတ်တစကသည် ဟောပြီး ဖြစ်၏၊ **"ထမင်း+ချက်အပ်"**ဟူသော မြန်မာပြန်ကို စဉ်းစားကြည့်ပါ, ကံအနက်ကို ပစ္စတိက ဟောထားကြောင်း ထင်ရှားပါသည်၊ **"ဂန္ဓဗ္ဗော+မဂ္ဂေါ=သွားအပ်သော+လမ်း"** စသည်တို့၌လည်း ကိတ် တဒ္ဓိတ် သမာသ်ဝါစကတို့သည် ကံအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်တည်းဟူသော မိမိသည် နောက်ထပ်ဟောဖို့ရာ ကံအနက်မရှိတော့သည့်အတွက် သြဒနော မဂ္ဂေါ စသည်တို့၌ပါသော ကံအနက်သည် ဒုတိယာဝိဘတ်၏ သက်ရောဌာန မဟုတ်ချေ၊ သြဒနစသည်တို့အရ၌ ထမင်းဒြပ်-လမ်းဒြပ်-ဗျာကရဏ်းသင်ယူသူဒြပ်-ကျောင်းဒြပ်တည်းဟူသော လိင်္ဂအနက် သာမည်သာ ရှိတော့ရကား ဤလိင်္ဂတ္ထ ပဌမာသုတ်ဖြင့် ပထမာဝိဘတ်၏ သက်ရောသာ ဖြစ်တော့သည်၊ [ကရိုဏ်းအနက် စသည်တို့နှင့် ရောသော သံသဒ္ဒလိင်္ဂတ္ထများ၌လည်း ဤနည်းပင်။]

စ–အကျဉ်းချုပ်ကား၊ တွေ–ဤအရာ၌၊ (သင်္ဂဟဂါထာ–အကျဉ်းချုပ် ဂါထာသည်၊) ဟောတိ–ဖြစ်၏၊ ဥပသဂ္ဂတွေ–ဥပသာရဟုခေါ်တို့၏ အနက်၌လည်းကောင်း၊ ကေဠိ–အချို့ကုန်သော၊ နိပါတသဒ္ဒါနံ–နိပါတ်သဒ္ဒါတို့၏၊ အတွေ–အနက်၌လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓေ–သုဒ္ဓဖြစ်သော၊ လိုဂါဒိကေစ–လိင်, သင်္ချာ, ပရိမာဏနှင့်ယှဉ်သော အနက်၌လည်းကောင်း၊ အဘိဟိတေ–အာချာတ်စသော ဝါစကတို့ ဟောအပ်ပြီးသော၊ ကမ္မာဒိ အတွေပိ–ကံ အစရှိသည်တို့နှင့်ရောသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ပဌမာဝ–ပထမာဝိဘတ်သည်သာ၊ (ဟောတိ–၏။)

တာဝ–ရှေးဦးစွာ၊ သလိင်္ဂေ–ပုလ္လိင်, ဣတ္ထိလိင်, နပုံလ္လိင်နှင့်တကွဖြစ်သော လိုဂ်တွင်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ–ဥဒါဟရဏ်ကား၊) ဧသော–ဤသူကား၊ ပုရိသော–ယောကျ်ား၊ ဧတေ–ဤသူတို့ကား၊ ပုရိသာ–ယောကျ်ားတို့၊ ဧသာ–ဤသူမကား

သင်္ဂဟဂါထာ။ ။ဤဂါထာ၌ ယခုတွေ့ရသော မြန်မာမူအတိုင်း ဆန်းစစ်၍ မကောင်း၊ သီဟိုဠ်မူအတိုင်းကား ပထျာအရိယာ ဂါထာတည်း၊ ထို့ကြောင့် သီဟိုဠ်မူ အတိုင်း...“**ပဌမာ ဥပသဂ္ဂတွေ, ကေသဉ္စိတွေ နိပါတသဒ္ဒါနံ၊ လိုဂါဒိကေစ သုဒ္ဓေ, အဘိဟိတေ ကမ္မာဒိအတွေပိ**”ဟုရှိရမည်၊]“**ဥပသဂ္ဂတွေနှင့် ကေသဉ္စိတွေ နိပါတသဒ္ဒါနံ**” သည် “**တဗ္ဗိနိမုတ္တုပသဂ္ဂါဒိပဒတ္တဘူတော သုဒ္ဓေါ**”၏ အကျဉ်းချုပ်စကားတည်း၊ [“**နမော ကရောဟိ**”၌ နမောနိပါတ်သည် ဒုတိယာဝိဘတ်၏ သက်ရာဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသော နိပါတ်များကို ကြဉ်ဖယ်လို၍ ကေသဉ္စိသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။]

“**လိုဂါဒိကော သုဒ္ဓေ**”ကား “**ကမ္မာဒိသံသဂ္ဂ ရဟိတော လိင် သင်္ချာ ပရိမာဏယုတ္တော သုဒ္ဓေါ**”ကို အကျဉ်းချုပ်သောစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် လိုဂါဒိ၌ အာဒိအရ သင်္ချာပရိမာဏကိုယူ၍ ထို လိုဂါဒိကေဖြင့် လိင်ယုတ္တ–သင်္ချာယုတ္တ–ပရိမာဏယုတ္တအနက်များကို ယူပါ၊ “**အဘိဟိတေ ကမ္မာဒိအတွေ**”ကား “**ယောပန၊ ပေ၊ ပဌမာယေဝ ဝိသယော**”ကို အကျဉ်းချုပ်သော စကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “**ကမ္မာဒိအတွေ**”ကို “**ကံအစရှိသောအနက်၌**”ဟု မပေးဘဲ “**ကံ အစရှိသည်နှင့် ရောသောအနက်၌**”ဟု ပေးရသည်။

သလိင်္ဂေ၊ ပေ၊ လဇ္ဇာဏ္ဍစ္ဆာဒီ။ ။သုဒ္ဓလိုဂ်တွင်၌ “**လိုဂ်သင်္ချာ ပရိမာဏယုတ္တော**”ဟု လည်းကောင်း, “**တဗ္ဗိနိမုတ္တပသဂ္ဂါဒိ ပဒတ္တဘူတော**”ဟု လည်းကောင်း ဆိုခဲ့သည် အားလျော်စွာ လိုဂ်ယုတ္တ=သင်္ချာယုတ္တ–ပရိမာဏယုတ္တ–ဥပသဂ္ဂါဒိပဒတွင်၌ အာဒိအရ နိပါတပဒတွေတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ပုံစံပြုလိုရကား “**သလိင်္ဂေ**”စသည်ကို မိန့်၊ ရှေ့၌ “**လိုဂ်ယုတ္တ**”ဟူသည်နှင့် ဤ၌ “**သလိုဂ်**”ဟူ သည် သဘောတူပင်တည်း၊ သင်္ချာယုတ္တစသည်နှင့် သသင်္ချ စသည်တို့ သဘောတူကြောင်းကိုလည်း သိပါ။

သလိင်္ဂေ၊ ပေ၊ ဧတာနိစိတ္တာနိ။ ။သလိင်္ဂေ၌ လိုဂ်ဟူသည် ပုလ္လိင် ဣတ္ထိလိင် နပုလ္လိင်တည်း၊ ယောကျ်ားဒြပ်သည် ပုလ္လိင်နှင့်တကွဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “**ဧသော ပုရိသော**”ဟု လည်းကောင်း, ဗဟုဝုစ်ကိုပြုလို၍ “**ဧတေ ပရိသာ**”ဟု လည်းကောင်း ထုတ်သည်၊ “**ဧသော ပုရိသော ဂစ္ဆတိ**”ဟု ပုံစံထုတ်လျှင် ဂစ္ဆတိအရ ကတ္တားအနက်ရသဖြင့်

ကညာ-သတို့သမီး၊ ဧတာ-ဤသူမတို့ကား၊ ကညာယော-သတို့သမီးတို့၊ ဧတေ-ဤတရားကား၊ စိတ္တံ-စိတ်၊ ဧတာနိ-ဤတရားတို့ကား၊ စိတ္တာနိ-စိတ်တို့၊ သသခ္ခေ-သင်္ချာနှင့်တကွဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထဉ္ဉာ၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဧကော-တစ်ယောက်၊ ဒွေ-၂ ယောက်တို့၊ သပရိမာဏော-အတိုင်းအရှည်နှင့် တကွဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထဉ္ဉာ၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဒေါဏော-တစ်စိတ်၊ ခါရီ-တစ်တို့၊ အာဌကံ-တစ်ပြည်၊ လိင်္ဂါဒိဝိနိမုတ္တော-လိင်အစရှိသည်မှလွတ်သော၊ သတ္တာမတ္တော-သမုစ္စည်း

သံသဠလိင်္ဂတ္ထဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ မထုတ်ပြဘဲ သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထပုံစံ သက်သက်ကိုသာ ပြလိုမျှ ကြိယာ မပါဘဲ ထုတ်သည်၊ **"ဧသာ ကညာ, ဧတာ ကညာယော"**တို့ကား ဣတ္ထိလိင်နှင့်တကွဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထပုံစံတည်း၊ [ဤ၌ **"ဧသာ ပညာ"**ဟု မြန်မာမူရှိသည်ကား မကောင်း၊ ဣတ္ထိလိင် အရာဝယ် ကညာသဒ္ဒါသာ အသုံးများ၍ ကညာဒီဂိုဏ်းဟုပင် ပြခဲ့ရသည်၊] **"ဧတေ စိတ္တံ, ဧတာနိ စိတ္တာနိ"**တို့ကား နပုံလိင်နှင့်တကွဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထပုံစံတည်း။

သသခ္ခေ, ဧကော ဒွေ။ ။**"ဧကော-တစ်ယောက်"**ဟူရာ၌ **"တစ်ယောက်"**အရ တစ်ဟူသော သင်္ချာအနက်ကိုလည်းကောင်း, တစ်ယောက်ဟု ပြောဆိုအပ်သူ လူဒြပ်ကိုလည်းကောင်း ရ၏၊ ထို့ကြောင့် **"ဧကော"**အရ လိင်္ဂကို **"တစ်"**သင်္ချာနှင့်တကွဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထဟု ဆိုသည်၊ ဒွေကား ဗဟုဝုစ်ဖြစ်၍ **"နှစ်"**သင်္ချာနှင့်တကွဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထတည်း။

သပရိမာဏော၊ ပေ၊ အာဌကံ။ ။**"ဒေါဏ"**အရ **"တစ်စိတ်"**ဟူသော အတိုင်းအရှည် ပရိမာဏအနက်ကိုလည်းကောင်း, တစ်စိတ်ရှိသော စပါးဒြပ်စသည်ကိုလည်းကောင်း ရ၏၊ ထို့ကြောင့် **"ဒေါဏော"**အရ လိင်္ဂတ္ထကို ပရိမာဏနှင့်တကွဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထဟု ဆိုသည်၊ ခါရီ-အာဌကံတို့လည်း နည်းတူ။

လိင်္ဂါဒိဝိနိမုတ္တော သတ္တာမတ္တော။ ။စ ဝါစသော နိပါတ်ပုဒ်တို့၏ အနက်တို့၌ လိင်-သင်္ချာ-ပရိမာဏအနက်များ မပါသောကြောင့် **"လိင်္ဂါဒိဝိနိမုတ္တော"**ဟု မိန့်သည်၊ **"သတ္တာ"**ဟူရာ၌ **"သန္တ သ-ထင်ရှားရှိသည်၏+ဘာဝေါ-အဖြစ်တည်း၊ သတ္တာ-ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်"** ဤသို့ သဒ္ဒါနက် ထွက်သော်လည်း လိင် သင်္ချာ ပရိမာဏဟူသော အနက်ထူးမပါသော သမုစ္စည်းအနက်, ဝိကပ်အနက်, စသည်တို့ကိုပင် သတ္တာအနက်ဟု ခေါ်သည်၊ ပုရိသသဒ္ဒါ၏ လိင်အနက် ဒြပ်အနက်မပါသေးသော **"ယောက္ခားစာတ်"**ဟူသော သကတ်အနက်လည်း **"သတ္တာ"**အနက်ပင်တည်း၊ အာချာတ်ကြိယာများဝယ် သတ္တာကြိယာသည် သာမညကြိယာ(အများ.နှင့် ဆက်ဆံသောကြိယာ)ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤလိင်္ဂတ္ထအရာ၌ သတ္တာအနက်လည်း သာမညလိင်္ဂတ္ထပင် ဖြစ်သည်၊ မည်သည့်သဒ္ဒါမဆို သာမညဖြစ်သော သတ္တာအနက်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောပြီးမှ ဟောစရာ ရှိသေးလျှင် အခြားအနက်များကို နောက်မှဆက်လက်၍ ဟောသတဲ့၊ ဤသို့လျှင် စ-ဝါတို့၏ သမုစ္စည်း ဝိကပ်စသော အနက်သည် သာမညအနက်ဖြစ်သောကြောင့် **"သတ္တာမတ္တော"**ဟု မတ္တသဒ္ဒါဖြင့် မိန့်သည်။

စသောအနက်၏ ထင်ရှားရှိခြင်းမျှ၌၊ (ဥဒါဟရဏ်-ကား၊) စ-လည်း၊ ဝါ-သော်လည်း၊ ဟ-ဟ၊ ဟံ-ဟင်း၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း၏၊ လဗ္ဘာ-ရအပ်၏၊ ဣဋ္ဌာဒိ-တည်း။

မှတ်ချက်။ ။အတ္ထမတ္ထေဟု မြန်မာမူရှိသည်မှာ အခြားကျမ်းအဆိုနှင့်လည်းကောင်း, **"အဒဗ္ဗဘူတေ သမုစ္စယနာဒီသဗ္ဗာဝမတ္ထေ"**ဝယ် **"သဗ္ဗာဝ"**ဟူသော ဋီကာအဖွင့်နှင့် လည်းကောင်း မညီ၊ ထိုစကားမှန်၏-အတ္ထရှိလျှင် **"သဗ္ဗာဝ"**ဟု မဖွင့်ထိုက်၊ သတ္တာ ရှိသောကြောင့်သာ သတ္တာကို သဗ္ဗာဝ(သန္တ+ဘာဝ)ဟု ဖွင့်သည်၊ [သဒ္ဒေါဟိ ပဌမံ သတ္တာဘိဓာယကော, တတော တံ မုခေန တသ္သ လိင်္ဂေန ဝါ ဝစနေန ဝါ (ဝုစ်နှင့် လည်းကောင်း) ယောဂေါ ဝုတ္တော၊-နျာသ။]

စ ဝါ၊ ပေ၊ လဗ္ဘာ။ ။အနက်ကို နိဿယအတိုင်း သိ၊ ဟ၏နောက်၌ **"အဟံ"**ဟု လည်းကောင်း, **"အဟ"**ဟုလည်းကောင်း မြန်မာမူနှင့် သိဟိုင်ဋ္ဌမူရှိ၏၊ ရှေ့နိပါတ်ခန်း၌ **"အဟံ-အဟ"** ၂ မျိုးလုံးကို မပြခဲ့၊ **"ဟံ"**ဟုသာ ပြခဲ့သဖြင့် **"ဟံ"**ဟု ရှိသင့်သည်၊ [ဤပုံစံများသည် နိပါတ်ပုဒ်ချည်းတည်း၊ ဥပသာရများမှာ သူတို့ချည်းသက်သက် ဝိဘတ်ဆုံးလျက် မနေနိုင်ကြသဖြင့် မပြဟန်တူသည်၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ **"စ"**ကို **"စ"**တည်, သမုစ္စည်းအနက်ဟူသော လိင်္ဂတ္ထမျှ ရှိသောကြောင့် လိင်္ဂေ ပဌမာသုတ်ဖြင့် သိသက်, သဗ္ဗာသမာဝုသော စသောသုတ်ဖြင့် ချေ, **"ဝါ"**စသည်၌လည်း နည်းတူ။

သလိင်္ဂ စသည်ကို ပုံစံထုတ်ရပုံ။ ။လိင်္ဂတ္ထပုံစံကို ထုတ်ရာ၌ သလိင်္ဂ-သသင်္ခ-သပရိမာဏနှင့် တဗ္ဗိနိမုတ္တသတ္တာမတ္တဟု ဤ ၄ မျိုးကို ဘာ့ကြောင့် ထုတ်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-**"ပါဋိပဒိကတ္ထလိင်္ဂပရိမာဏဝစနမတ္တေ ပဌမာ"**ဟူသော ပါဏိနိသုတ်ကိုမှီ၍ ထို ၄ မျိုးကို ထုတ်ပြရသည်၊ ထို၌ ပါဋိပဒိကတ္ထဟူသည် ဤ၌ သတ္တာမတ္တနှင့် အတူတည်း၊ လိင်္ဂ ပရိမာဏတို့မှာ တစ်ထပ်တည်း တူပြီ၊ ဝစနဟူသည်လည်း ဤ၌ သင်္ချာနှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်၏။

ထပ်၍မေး။ ။သို့ဖြစ်လျှင် **"ထိုသက္ကတသုတ်၌လည်း ဤသလိင်္ဂစသော ၄မျိုးကို အဘယ်ကြောင့် ပြရသနည်း"**ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ထို ၄ မျိုးဖြင့်ပင် လိင်္ဂတ္ထအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်သောကြောင့် ထို ၄ မျိုးကိုသာ ပြသည်၊ ချဉ်းအုံ-**"သလိင်္ဂ"**ဖြင့် လိင်နှင့် တကွဖြစ်သော ဒြပ်နက်တည်းဟူသော လိင်္ဂတ္ထအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်၏၊ သသင်္ချဖြင့် ဧက ဒွိ တိ စသော သင်္ချာသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်၏၊ သပရိမာဏဖြင့် တင်း တောင်း အတိုင်းအရှည်ဆိုင်ရာ လိင်္ဂတ္ထအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်၏၊ ပါဋိပဒိကတ္ထဟု ဆိုအပ်သော သတ္တာမတ္တဖြင့် ဥပါသာရ နိပါတ်တို့၏ အနက်ဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ၄ မျိုးကိုသာ ထုတ်ပြရသည်။

ကစ္စည်း သုတ်တည်ပုံ။ ။ကစ္စည်းသုတ်၌ကား အာချာတ်ကြိယာမှ တစ်ပါးသော ပုရိသစသော သုဒ္ဓနာမ်, သဗ္ဗစသော သဗ္ဗနာမ်, ဧက ဒွိ တိ စသော သင်္ချာဝါစကနာမ် ဒေါဏစသော ပရိမာဏဝါစကနာမ်,သမာသ်နာမ်,တဒ္ဓိတ်နာမ်,ကိတ်နာမ်ဟူသမျှသည်

လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာတိ–သုတ်ကို၊ အဓိကိစ္စ–၍၊ အာလပနေစာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ အာလပနတ္ထေ စ–အာလုပ်အဓိပ္ပာယ်လည်း၊ [စသဒ္ဒါဖြင့် လိင်အနက်ကို ပေါင်းသည်၊] ပဌမာ–ပထမာဝိဘတ် သက်၊ အဘိမုခံ ကတ္တာ–ရှေးရှုပြု၍၊ လပနံ–ပြောဆိုခြင်းသည်၊ အာလပနံ–အာလုပ်မည်၏၊ အာမန္တနံ–ရှေးရှုပြောဆိုခြင်း၊ အတ္ထာနံ–ခေါ်ခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထော–ဤကားအနက်၊ စ–ဆက်ဦးအုံ့၊ တ္ထေ–ဤ အာမန္တနံ အတ္ထာနံဟူသော အဖွင့်၌၊ အာမန္တနံနာမ–အာမန္တနမည်သည်၊ ပဂေဝ–ရှေးဦးကပင်လျှင်၊ လဒ္ဓသရူပဿ–ရအပ်သော သရုပ်သကောင်ရှိသော ဝတ္ထုကို၊ သဒ္ဒေန–အသံဖြင့်၊ အဘိမုခီကရဏံ–ရှေးရှုပြုခြင်းတည်း။

ပန–ဆက်၊ ကတာဘိမုခေါ–ပြုအပ်ပြီးသော ရှေးရှု၏ အဖြစ်ရှိသူကို၊ ဂစ္ဆာတိ အာဒိနာ–ဂစ္ဆအစရှိသော၊ နယေန–နည်းဖြင့်၊ ကိရိယာယ–ကြိယာနှင့်၊ ယောဇိယတိ–ယှဉ်စေအပ်၏၊ ဝါ–စပ်အပ်၏၊ တသ္မာ–ထို့ကြောင့်၊ အာမန္တနသမယေ–ခေါ်ရာအခါ၌၊ ကြိယာယောဂါဘာဝတော–ကြိယာနှင့် ယှဉ်စပ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ–ဤအာလုပ်သည်၊ ကာရကဝေါဟာရံ–ကာရကဟူသော အခေါ်အဝေါ်ကို၊ နိ လဘတိ–မရ။

ဝိဘတ်မသက်ခင် ရုပ်တည်တုန်းအခိုက်၌ **"လိန်+အင်"** စသော အနက်အရ လိင်္ဂအမည် ရှိကြသည်ချည်းသာ၊ ထို လိင်္ဂဟူသမျှ၏ ယောက်ျားခြုပ်စသော အနက်များလည်း လိင်္ဂတွေမည်သည်ချည်းသာဟု နှလုံးပိုက်၍ သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းကဲ့သို့ မခွဲခြားတော့ဘဲ အားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ **"လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာ"** ဟု သုတ်တည်လိုက်တော့သတည်း။ [ကြွင်းသောမှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှုပါ။]

[ဆောင်] သက္ကတရှိ, သုတ်ကိုကြည့်သော်, ပါဠိပဒီက, လိင်္ဂ–ပရိမာ, ဝစနာမတ္တ, ခွဲခြားပြလည်း, လိင်္ဂတွေတွင်း, အားလုံးသွင်း၍, အကျဉ်းမျှပေ, လိင်္ဂတ္ထေဟု-ဆက်လေ ပဌမာ, သုတ်တည်ပါသည်, ဆရာကစ္စည်း ဉာဏ်တော်တည်း။

• • • • • • • • • • • • •

ဇတ္ထေ၊ ပေ၊ အဘိမုခီကရဏံ။ ။[ပဂေဝ=မခေါ်မီ ရှေးဦးစွာပင်+လဒ္ဓ=ရအပ်ပြီးသော(ရှိပြီးသော)+သရူပ=သရုပ်သကောင် (ခေါ်ဖို့ထူးဖို့ အရာဝတ္ထု)] တကယ်ဖြစ်စေ–လုပ်ကြံ၍ဖြစ်စေ ရှိနှင့်ပြီးသော ဝတ္ထုကိုသာ ခေါ်၍ဖြစ်၏၊ မရှိသေးသော ဝတ္ထုကို ခေါ်၍မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် မခေါ်မီက ရှိနှင့်ပြီးသော သက်ရှိသက်မဲ့ ဝတ္ထုတစ်ခုခုကို အသံထုတ်၍ ရှေးရှုပြုခြင်းကို **"အာမန္တနံ"**ဟု ဆိုသည်၊ **"သဒ္ဒေန အဘိမုခီ ကရဏံ"** ဟူရာ၌ ခေါ်လိုသောအခါ စိတ်ထဲကခေါ်နေ၍မဖြစ်, (လေသံကလေးမျှဖြစ်စေ) အသံထုတ်လိုက်ဦးမှ ခေါ်ခြင်းကိစ္စ အထမြောက်သောကြောင့် **"သဒ္ဒေန"**ဟု ဆိုသည်၊ မှန်၏–တစ်စုံတစ်ခု အကြောင်းအရာကို တစ်ယောက်က အခြားတစ်ယောက်ကို

· စ–သာဓကကား၊ သဒ္ဓေနာဘိမုခီကာရော၊ ပေ၊ နတ္ထိ ရာဇာ ဘဝေတိဒ္ဓိ–ပေ၊ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ရေးဆရာတို့ မိန့်အပ်ပြီ၊ [ဝိဇ္ဇမာနသ-ထင်ရှားရှိသော၊ ဝတ္ထုနှော-ဝတ္ထုကို၊ သဒ္ဓေန–အသံဖြင့်၊ အဘိမုခီကာရော–ရေးရှုပြုခြင်းသည်၊ အာမဋ္ဌ နံ-အာမဋ္ဌန မည်၏၊ **"ရာဇာ–မင်းသည်၊ ဘဝ–ဖြစ်ပါလော၊"** ဣတိ–ဤသို့၊ ဝိဓာတဗ္ဗေ–စီမံထိုက်သောအရာ၌၊ ဣဒံ–ဤအာလုပ်သည်၊ နတ္ထိ–မရှိ။]

ဘော ပုရိသ–အို. ယောက်ျား၊ ဧဟိ–လာလော၊ ဘော ပုရိသာ ဝါ–ဘော ပုရိသာဟုလည်း ရှိ၏၊ ဘဝန္တော ပုရိသာ–အို ယောက်ျားတို့၊ ဧထ–လာကြ ကုန်လော။

ပြောဆိုရာ၌ သူတစ်ပါးကို ရေးရှုပြုသော အမှုအရာ မပါ၊ ခေါ်သံ ထူးသံ၌သာ **"ရဟန်းတို့, အရှင်ဘုရား"**စသည်ဖြင့် တစ်ဦးက တစ်ဦးကို ရေးရှုပြုပုံ အမှုအရာ ပါ၏၊ ထို့ကြောင့် **"အဘိမုခီကရဏံ"**ဟု ဆိုသည်။

-ကတာဘိမုခေါ၊ ပေ၊ နု လာဘတိ။ ။["ကြိယံ ဝါ"ဟု အချို့စာရှိ၍ ယုဇ္ဇနကြိယာသည် **"စိတ္တေန+သမ္မယုတ္တော"**ကဲ့သို့ သဟာဒိယောဂအနက်နှင့်သော်လည်း တွဲနေတတ်၏၊ **"သတ္တ သဗ္ဗတ္ထ ယုဇ္ဇန္တိ"**ကဲ့သို့ အာဓာရနှင့်သော်လည်း တွဲနေတတ်၏၊ ဝါသဒ္ဒါ၏ ဝိကပ်အနက် သမုစ္စည်း အနက်မျှားလည်း မလို၊ ထို့ကြောင့် **"ကြိယာယ ယောဇိယတိ"**ဟု သိဟိုဠ်မှုနှင့် သဒ္ဒနီတိ၌ ရှိသည်၊ [လူတစ်ယောက်ကို ခေါ်ပြီး-ထူးပြီးသောအခါကျမှ မိမိဆက်လိုရာ ကြိယာကို ဆက်နိုင်၏၊ ဥပမာ**"ဘော ပုရိသ"**ဟု ခေါ်ပြီးမှ**"ဂစ္ဆ"**ဟု ဖြစ်စေ,**"ဘုဉ္ဇ"**စသည်ဖြစ်စေ ကြိယာတစ်ခုခုနှင့် ယှဉ်စပ်နိုင်သည်၊ ခေါ်တုန်းဆဲဆဲ၌ကား ယှဉ်စပ်ဖို့ရာ ကြိယာမရှိသေး၊ ကြိယာမရှိသေးလျှင် **"ကြိယံ ကရောတိတိ ကာရကံ"**ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့် မည်ရကား အာလပနသည် ကာရကအမည်ကို မခံရ၊ **"အကာရက သာ"**ဟူလို။

သဒ္ဓေနာဘိ၊ ပေ၊ ဘဝေတိဒံ။ ။ဤဂါထာကို မဇ္ဈိသောကျမ်း၌ဆိုသည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ -ထိုဂါထာ၌ **"ဝိဇ္ဇမာနသ ဝတ္ထုနှော"**သည် **"ပဂေဝ လဒ္ဓသရ္ဝပသ"**၏ သာဓက၊ **"သဒ္ဓေနာဘိမုခီကာရော"**သည် **"သဒ္ဓေန အဘိမုခီကရဏံ"**၏ သာဓက၊ **"ဝိဓာတဗ္ဗေ နတ္ထိ ရာဇာ ဘဝေတိဒံ"**ကား **"ဝိဇ္ဇမာနသ ဝတ္ထုနှော"**၏ ဗျတိရေက (ပြောင်.ပြန်အနက်)ကို ပြသော စကားတည်း၊ **"ထင်ရှားရှိပြီးသော ဝတ္ထုကိုသာ ခေါ်ခြင်းငှာ်တတ်ကောင်းသည်, မင်းဖြစ်ပါလော(ရှင်ဘုရင် လုပ်ပါလော)"**ဟု တိုက်တွန်းရာ၌ ရှင်ဘုရင် ဖြစ်ပြီးသူမရှိသေး,ရှင်ဘုရင်အလောင်း သာ ရှိသေး၏၊ ထိုသို့ ရှင်ဘုရင်တည်းဟူသော အရာဝတ္ထု ထင်ရှားမရှိသေးရာ၌ **"ဘော ရာဇ တွံ ရာဇာ ဘဝ=အို ရှင်ဘုရင် သင်သည် ရှင်ဘုရင် ဖြစ်ပါလော"**ဟူရာဝယ် **"ဘော ရာဇ"**ဟူသော ဤ အာမဋ္ဌန(အာလုပ်)ပုဒ်ကို မဆိုနိုင်–ဟူလို။

• • • • • • • • • • • • •

(၂၈၄) ကသ္မိံ အတ္ထေ-ဣ၊ ဒုတိယာ-ဒုတိယာဝိဘတ် သက်သနည်း။

ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ။ ။(၂၉၇) ကမ္မတ္ထေ၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ အနဘိဟိတေဧ၀-မဟောအပ်သော အဝုတ္တကံ၌သာ၊ အယံ-ဤ ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ၊) စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ အဝုတ္တကံ၌သာ ဒုတိယာသက်ရာ၌၊ ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ ဣတိ၀စနံ-ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ ဣတိဟူသော စကားသည်၊ ဥပကံ-သိစေတတ်သော စကားတည်း။

(၂၈၅) ကမ္မံ-ကံဟူသည်၊ ကိံ-အဘယ်နည်း၊ ယေန ၀ါ ကယိရတေ တံ ကရဏံတိ ဣတော-သုတ်မှ၊ ၀ါတိ ၀ဋ္ဌတေ။

ယံ ကရောတိ တံ ကမ္မံ။ ။(၂၈၀) [အနက်ကို နာမ်ခန်း၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊] ဣ၀-ဤ ကာရကအရာ၌၊ လိင်ကာလ၀စနံ-လိင် ကာလ ၀ုစ်သည်၊ အတန္ဒံ-ပဓာန မဟုတ်၊ ကရီယတိ-ပြုအပ်၏၊ ဣတိ ကမ္မံ-မည်၏။

---

(၂၈၄) **အနဘိဟိတေ ဧ၀ါယံ၊ ပေ၊ ဥပကံ။** ။အဘိဟိတနှင့် ၀ုတ္တ, အနဘိဟိတနှင့် အဝုတ္တသည် သဘောတူ၏၊ အနဘိဟိတေ ဧ၀ဉ္စ ဧ၀ဖြင့် အဘိဟိတ ကံ၌ ဒုတိယာ မသက်ရဟု ကန့်သည်၊ "**အဝုတ္တကံ၌သာ ဒုတိယာ သက်ရမည်, ၀ုတ္တကံ၌ ဒုတိယာ မသက်ရ**"ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို "**ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ ဣတော**" သုတ်က သိစေသည်၊ အကျယ်ကို ထိုသုတ် လှမ်းကြည့်ပါ။

(၂၈၅) **ဣ၀လိင်၊ ပေ၊ အတန္ဒံ။** ။[ယံ ကရောတိဖြင့် ပြုအပ် ဖြစ်စေအပ်သော နိမ္မတ္တိကံကို, ယံ ကရောတိဖြင့် ဝိကတိကံကို, ယံ ပဿတိဖြင့် ပတ္တိကံကို ပြ၏၊] "**ယံ ကရောတိ**"၌ ကရောတိသဒ္ဒါသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလကိုဟောသော ဧကဝုစ်ကြိယာ တည်း၊ ယံလည်း ဧကဝုစ်ပင်၊ "**ပုရိသော**"ဟု ကတ္တားထည့်လျှင် ပုလ္လိင်တည်း၊ ဤ ကာရကကို ပြရာ၌ ထိုလိင်-ကာလ-ဝုစ်တို့သည် ပဓာနမဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် "**ယော ကရောတိ**" "**ယာ ကရောတိ**" "**ယံ ကရောတိ**"ဟု လိင်အမျိုးမျိုးလည်းကောင်း, "**ယော အကာသိ**" "**ယော ကရိဿတိ**"ဟု ကာလအမျိုးမျိုးလည်းကောင်း, "**ကရောန္တိ, ကရိံသု, ကရိဿန္တိ**"ဟု ဗဟုဝုစ်လည်းကောင်း သုံးစွဲရာ၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့်ပင် "**ကမ္မ**" အမည်မှည့်နိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ကရိယတိတိ ကမ္မံ။ ။"**ကရိယတိတိ ကမ္မံ**"ဟု ကမ္မသာဓိ၀ိဂြိုဟ် ပြုပုံကို ထောက်လျှင် ယံ ကရောတိသုတ်၌ ယံ အရကိုပင် အရကောက်ရမည်ဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် "ယံ-အကြင် ကာရကကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ တံ-ထို ပြုအပ်သောကာရက သည်"ဟု ၀ုတ္တကံသံပါအောင် "**အပ်**"ဟု အနက်ပေးပါ၊ "**ယံ ကရောတိ**" ၀ါကျကို လည်း "**နိဿာယ နံ ၀သတိ**"ကဲ့သို့ အ၀ုတ္တကမ္မသာ၀နကိုပြသော ၀ါကျဟု မှတ်ပါ။

တတ္ထ–ထိ "**တံ ကာရကံ**"ဟူသော စကားရပ်၌၊ ကြိယာနိပ္ဖတ္တိကာရကံ–ကြိယာပြီးခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ကာရကံ–ကာရကဟူ၍လည်းကောင်း၊ သာဓကံ–သာဓကဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဥစ္စတေ–ဆိုအပ်၏။

ပန–ဆက်၊ တံ ကာရကံ–သည်၊ ကမ္မံ–ကမ္မကာရကလည်းကောင်း၊ ကတ္တာ–ကတ္တုကာရကလည်းကောင်း၊ ပေ၊ သြကာသော စ–သြကာသကာရကလည်းကောင်း၊ ဣတိ–သို့၊ ဆဗ္ဗိဓံ–၏၊ တတ္ထ–ထို ကာရကအရာ၌၊ သဘာဝတော ဝါ–ထင်ရှားရှိသောအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပရိကပ္ပတော ဝါ–ကြံဆခြင်း, တင်စားခြင်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကမ္မာဒိမှိ–ကံအစရှိသော အနက်သည်၊ သတိယေဝ–ရှိသော်သာ၊ ဝါ–ရှိမှ်သာ၊ ကြိယာဘာဝတော–ကြိယာ၏ ဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ကမ္မာဒီနံ–ကံ အစရှိကုန်သော၊ ဆန္နံပိ–၆ ပါးသော အနက်တို့၏ လည်း၊ ကာရကဝေါဟာရော–ကာရကဟူသော အခေါ်အဝေါ်သည်၊ သိဒ္ဓေါ–ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ–၏။

တတ္ထ ကာရကံ၊ ပေ၊ ကာရဏမုစ္စတေ။ ။"**ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖာဒေတိတိ ကာရကံ**"နှင့်အညီ ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော အနက်သည် ကာရကမည်၏၊ "**ပြီးစေတတ်**"ဆိုလျှင် "**ပြီးကြောင်း**"လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် "**ကြိယာနိပ္ဖတ္တိ ကာရဏံ**"ဟု မိန့်သည်၊ ထို ကာရဏံကို ထောက်၍ ကတ္တုသာဓနအပြင် "**ကရောတိ အနေနာတိ ကာရကံ**"ဟု ကရဏသာဓနပြုဖို့ရန်လည်း ခွင့်ပြုကြပြန်၏၊ ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့်ပင် "**သာဓေတိတိ သာဓကံ**"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ကာရကကို "**သာဓက**"ဟုလည်း နာမည်တစ်မျိုး ပေးနိုင်သည်။

[ဆောင်] **ပြီးစေတတ်က, ပြီးကြောင်းရ၏, ကရဏ ကတ္တု, ကာရကကို ဝိဂြိုဟ်ပြု။** ...ရှေးနိယာမ်။

တတ္ထ သဘာဝတော၊ ပေ၊ သိဒ္ဓေါ။ ။သဘာဝဟူသည် အစစ်အမှန် ထင်ရှားရှိသော(မုချဖြစ်သော)ကာရကတည်း၊ [သ=ထင်ရှား+ဘာဝ=ရှိသည်၊] ပရိကပ္ပဟူသည် ကြံစည်အပ် တင်စားအပ်သော ကာရကတည်း၊ သဘာဝတောဖြင့် ကတ္တုကာရကကို ပြု၍ ပရိကပ္ပတောဖြင့် ကံစသော ၅ ပါးကို ပြုသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့–"**ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ**" စသည်၌ သွားခြင်းကြိယာကို ယောက်ျား၏ သတ္တိကသာ ပြီးစေ၏၊ ထို့ကြောင့် ပုရိသော ကတ္တားသည် ကြိယာကို ပြီးစေဖို့ရန် အစစ်အမှန်သဘာဝတည်း၊ မဂ္ဂကား ယောက်ျားက သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေရာဝယ် အထောက်အပံ့မျှသာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အကျိုးကတ္တား၏ ကာရကအမည်ကို အကြောင်းအထောက်အပံ့ ကံပေါ်၌ တင်စားအပ်သော ဖလူပစာရကာရကဖြစ်၍ မဂ္ဂံသည် ပရိကပ္ပကာရကတည်း၊ ဤသို့ သဘာဝအားဖြင့်ဖြစ်စေ, ပရိကပ္ပအားဖြင့်ဖြစ်စေ ကံစသော အနက်များရှိမှသာ ဆိုင်ရာ ကြိယာတို့ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ကံစသော အနက် ၆ ပါးလုံး၏ပင် "**ကာရက**"ဟူသော အခေါ်အဝေါ်များ ပြီးကြရသည်။

ပန-ဆက်၊ တံ ကမ္မံ-သည်၊ နိဗ္ဗတ္တနိယံ-နိဗ္ဗတ္တနိယက်လည်းကောင်း၊ ဝိကရဏီယံ-လည်းကောင်း၊ ပါပုဏနိယဉ္စ-ပါပုဏနိယက်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တိဝိဓံ-၏၊ ယထာ-ကား၊ မာတာ ပုတ္တံ ဝိဓာယတိ၊ ပေ၊ ပဏ္ဍိတော ပယိရုပါသတိ-တည်း၊ [အမိသည် သားကို ဖြစ်စေ၏(ဖွား၏၊) အာဟာရသည် ချမ်းသာကို ဖြစ်စေ၏၊ ဒေဝဒတ်သည် ဖျာကို ပြု၏၊ (**"ယဋ္ဌ-အိုးကို"**ဟုလည်း ရှိ၏၊) ထင်းကို မီးကျီးကို ပြု၏၊ ရွှေကို လက်ကြေးကို ပြု၏၊ (တစ်နည်း-လက်ကောက်ကို ပြု၏၊) ကောက်တို့ကို ရိပ်၏၊ အိမ်သို့ ဝင်၏၊ နေကို ကြည့်၏၊ တရားကို နာ၏၊ ပညာရှိတို့ကို ဆည်းကပ်၏။

မှတ်ချက်။ ။**"ကတ္တုကာရကသည် စင်စစ် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် မုချအားဖြင့် ကာရကမည်၏၊ ကံအစရှိသော ၅ ပါးသော ကာရကတို့သည် ကြိယာကို ပြီးစေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖလူပစာရတွေ့အားဖြင့် ကာရကမည်ကုန်၏"**ဟူသော ပုဒ်စစ် စာသွားကို နည်းမှီး၍ ဤ၌ သဘာဝကာရက, ပရိကပ္ပကာရကဟု ခွဲပြလိုက်သည်၊ ဤသို့ ခွဲခြင်းသာ**"ကမ္မာဒီနံ ဆန္ဒံပိ"**၌ ပိနိပါတ် ထားပုံနှင့် သင့်လျော်၏၊ သင့်လျော်ပုံကား—**"ဆရာ...ကြိယာကို မုချပြီးစေနိုင်သော ကတ္တားအနက် တစ်ခု၏အတွက်သာ ကာရကဝေါဟာရ ပြီးသင့်သည် မဟုတ်ပါလော"**ဟု စောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် ဆန္ဒံပိဟု မိန့်၊ ကတ္တားအနက် တစ်ခုအတွက်သာမက ၆ ပါးလုံး၏ပင် မုချအားဖြင့် ဖြစ်စေ, ဖလူပစာရပရိကပ္ပအားဖြင့်ဖြစ်စေ ကာရကဝေါဟာရ ပြီးသင့်သည်-ဟူလို၊ နိဒ္ဒေသ၌လည်း ဤအတိုင်း ခွဲထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

ဋီကာ၌ကား **"အသန္တံ ဃဋံ ကရောတိ=ထင်ရှားမရှိသော အရာကို အိုးလုပ်၏၊ အဘာဝံ ဝိသယံ ကရောတိ=မရှိခြင်း(အဘာဝပညတ်)ကို အာရုံပြု၏"**စသည်၌ အသန္တံ-အဘာဝံဟူသော ကံတို့သည် လောက၌ ထင်ရှားမရှိဘဲ ကြံစည်အပ်သောကြောင့် (တဒ္ဓမ္မုပစာရအားဖြင့် တင်စားအပ်သောကြောင့်) ပရိကပ္ပကာရကတို့တည်း၊ **"ရူပံ ပဿတိ-သဒ္ဒံ သုဏာတိ"**စသည်၌ ရူပံ သဒ္ဒံ စသည်တို့ကား လောက၌ ထင်ရှားရှိသောကြောင့် သဘာဝကာရကတို့တည်းဟု ခွဲသည်၊ ထိုခွဲပုံသည် သဒ္ဒနီတိ **"အသန္တံ သန္တံ ဝ ကပ္ပိယတိ, တဿ"**ဟူသော ပရိကပ္ပိတကတ္တားကိုပြုသော သုတ်နှင့်လည်း တူပေ၏၊ သို့သော် ဆန္ဒံပိ၌ ပိ နိပါတ် ထားပုံဖြင့်ကား စဉ်းစားသင့်သည်။

• • • • • • • • • • • •

နိဗ္ဗတ္တနိယက်။ ။နိဗ္ဗတ္တိယတေ-ဖြစ်စေအပ်၏၊ ဣတိ- နိဗ္ဗတ္တနိယံ-မည်၏၊ [နိပုဗ္ဗ ဝတုဓာတ်၊ **"နိပ္ပတ္တနိယံ"**ဟု တချို့စာရှိ၏၊ နိပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်၊ အနိယပစ္စည်းဖြင့် နိပ္ပတ္တဟု တွ ၂ လုံး မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပါဠိပျက်၊] ၁-မူလအထည်ဝတ္ထု မရှိသေးဘဲ ယခုမှ ဖြစ်ပေါ်လာစေအပ်သော ကံသည်လည်းကောင်း, ၂-မူလအထည်ဝတ္ထု(ပကတိဝတ္ထု) ရှိသော်လည်း ထို မူလပကတိကို မပြုဘဲ ဖြစ်စေအပ်သော ကံသည်လည်းကောင်း နိဗ္ဗတ္တနိယက်မည်၏၊ **"မာတာ ပုတ္တံ၊ပေ၊ဒေဝဒတ္တော"**တို့ကား ပုံစံမျှားတည်း၊ ထိုတွင် ပုတ္တံအရ သားဒြပ်သည် မူလကမရှိသေး၊ (ဝမ်းတွင်း၌ ရှိသည်မှာလည်း ထင်ရှားသော

အရှိမဟုတ်၊) ထိုသို့ မူလကမရှိသေးဘဲ သရုပ်သကောင်(သားဒြပ်) ပေါ်လာအောင် မိခင်က ဖြစ်စေအပ် (မွေးဖွားအပ်)သောကြောင့် ပုတ္တံဟူသော ကံသည် နိဗ္ဗတ္တနီယကံ တည်း၊ သုခံ ဧနယတိ၌ သုခံအရ ချမ်းသာခြင်းလည်း အာဟာရ မစားမီက မရှိသေးဘဲ စားလိုက်မှ အာဟာရသည် ဖြစ်စေအပ်သော ကံတည်း။

ကဋ္ဌံ ကရောတိ စသည်။ ။ကဋ္ဌံ ကရောတိ၌ ကဋ္ဌံအရ ဖျာကား ဖျာမယက်မီ သင်မြက်အဖြစ်ဖြင့် ရှိ၏၊ သို့သော် ထိုသင်မြက်များကို မဖော်ပြဘဲ ကဋ္ဌချည်း ထုတ်ပြ သောကြောင့် နိဗ္ဗတ္တနီယ(သင်ဖျာ)အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာစေအပ်သော ကံပင်ဖြစ်သည်၊ [အကယ်၍**"ကာသေ-သင်တို့ကို၊ ကဋ္ဌံ-ဖျာကို၊ ကရောတိ-၏"**ဟု မူလပကတိကံကို ဖော်ပြလျှင်ကား ကဋ္ဌံသည် ဝိကရဏီယကံသာ ဖြစ်လတ္တံ့၊ **"ဃဋံ ကရောတိ"**ဟု ရှိရာ၌လည်း **"မတ္တိကံ-မြေညက်ကို၊ ဃဋံ-အိုးကို"**ဟု ပကတိဖြစ်သော မတ္တိကံကို ဖော်ပြလျှင် ဝိကရဏီယကံပင်။]

ဝိကရဏီယကံ။ ။ဝိသဒ္ဒါသည် ပကတိသဘောမှ (နဂိုအနေမှ) တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလွဲခြင်းဟူသော ဝိကာရအနက် ရှိ၏၊ ထိုသို့ပြောင်းလွဲအောင် ပြုအပ်သောကံကို ဝိကရဏီယကံဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ **"သတော-ထင်ရှားရှိပြီး ဝတ္ထု၏၊ အညထတ္တာပါဒနလက္ခဏံ-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ကမ္မံ-ကံသည်၊ ဝိကရဏီယံ-မည်၏"**ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိကရိယတော-ပြောင်းလွဲအောင် ပြုအပ်၏၊ ဣတိ ဝိကရဏီယံ။

ပုံစံများ။ ။**"ကဋ္ဌံ အဂ်ိါရံ၊ ပေ၊ ဝိဟယော လုနာတိ"**တို့ကား ပုံစံတည်း၊ ထိုတွင် **"ကဋ္ဌံ အဂ်ိါရံ"**၌ ကဋ္ဌအရ ထင်းဒြပ်သည် နဂိုရှိသော ပကတိဝတ္ထုတည်း၊ အဂ်ိါရံအရ မီးကျီးကား ထင်းမှပြောင်းလွဲလာသော ဝိကတိဝတ္ထုတည်း၊ ထို့ကြောင့် အဂ်ိါရံသည် ထင်းမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလွဲအောင်ပြုအပ်သော ဝိကရဏီယကံတည်း၊ **"သုဝဏ္ဏံ ကေယူရံ၊ သုဝဏ္ဏံ ကဋကံ"**ဟု ၂ မျိုး ခွဲပါ၊ အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားပြီ၊ သုဝဏ္ဏံသည် ပကတိ, ကေယူရံ-ကဋကံတို့သည် ဝိကရဏီယ (ဝိကတိ)ကံတို့တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဝိဟယော လုနာတိတို့လည်း ဝိကရဏီယကံဟုပင် ဋီကာဖွင့်၏၊ **"ဝိဟိနံ-ကောက်တို့ကို၊ လဝနဋ္ဌ-ရိတ်ခြင်းလည်း၊ ဝိကရဏမေव-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြုခြင်းပင်တည်း"**၊**"ကောက်ပင်တို့ကို ရိတ်ဖြတ်လိုက်သောအခါ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းသွားသော ကြောင့် ဝိကရဏီယကံ"**ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ ဤကံ၌ ပကတိကံ သီးခြားမရတော့ပြီ။

ပါပဏီယကံ။ ။[သီဟိုဠ်မှု၌ **"ပါပဏီယ"**ဟု ရှိ၏၊ ပဝုဇ္ဇ အပဓာတ် အနီယ ပစ္စည်း, နကို ဏပြန်၍ ပြီးသည်၊ ပါပုဏီယဟု မြန်မာမှု၌ ပဝုဇ္ဇ အပဓာတ် ဉဏာ ပစ္စည်းဖြင့် ပါပုဏာဖြစ်ပြီးနောက် **"ဤယ"**ဖြစ်ဖို့ ခဲယဉ်း၏၊ အနီယပစ္စည်းသက်၍ **"ပါပုဏာနီယ"**ဟုဆိုလျှင် တော်သေး၏၊] ပါပုဏီယတော-ရောက်အပ်၏၊ ဣတိ ပါပဏီယံ၊ ဤ၌ **"ရောက်"**ဟူရာဝယ် ကိုယ်ဖြင့်တိုက်ရိုက်ရောက်ခြင်း,အာရုံပြုသောအားဖြင့် စိတ် ရောက်ခြင်း၂မျိုးပင်ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် **"နိဝေသနံ ပဝိသတိ"**၌ ကိုယ်ဖြင့်ရောက်အပ်၏၊ **"ပဏ္ဍိတေ ပယိရုပါသတိ"**၌ ပဏ္ဍိတေလည်း အနားသို့ ချဉ်းကပ်သောအားပြင့် ကိုယ်သည် ရောက်အပ်သောကံပင်၊ အာဒီစ္စံ ဓမ္မံတို့ကား စိတ်ရောက်အပ်သော ကံတည်း။

စ–သာဓကကား၊ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ပေ၊ နိဝေသနန္တိ–နိဗ္ဗတ္တိ၊ ပေ၊ နိဝေသနံဟူ၍၊ ဝုတ္တံ–ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယံ–အကြင် ကာရကကို၊ ကတ္တု–ကတ္တားဏ၊ ကြိယာဘိဂမ္မံ–ကြိယာသည် ရောက်အပ်ဏ၊ တံ–ထိုကာရကကို၊ နိဗ္ဗတ္တိဝိကတိ ပတ္တိဘေဒေန–နိဗ္ဗတ္တိက် ဝိကတိက် ပတ္တိက်တို့ဏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓံ–၃ ပါးအပြားရှိဏ၊ ဟူ၍၊ မတ်–သိအပ်ဏ၊ သုခဂ်ါရံနိဝေသနံ–သုခံ, အဂ်ါရံ, နိဝေသနံတို့ကား ဥဒါဟရဏ်တည်း။]

တစ်နည်း။ ။ထိုသို့ ကိုယ်စိတ်ဖြင့် ရောက်မှုကို ဂရုမစိုက်ဘဲ **"ကြိယာသည် ကပ်ရောက်အပ်သောကြောင့် ပါပဏီယကဲ့မည်ဏ"**ဟုလည်း အဓိပ္ပါယ်တစ်နည်း မှတ်သင့်ဏ၊ ဤနည်းအလို နိဗ္ဗတ္တနိယ–ဝိကရဏီယတွင် မပါဝင်သော ကံဟူသမျှ ကြိယာသည် ကပ်ရောက်အပ် စပ်အပ်သည့်အတွက် ပါပဏီယကံတွင် (ပတ္တိကံ)တွင် ပါဝင်နိုင်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ကဋ္ဌ အဂ်ါရံ စသည်ဌ "**ကဋ္ဌ–သုဝဏ္ဏံ**"ဟူသော ပကတိကံ မျှားသည်လည်းကောင်း, "**ကာသေ ကဋ္ဌံ ကရောတိ**"ဌ ကာသေဟူသော ပကတိကံ သည်လည်းကောင်း, မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိစသည်ဌ မဂ္ဂံစသော ကံမျှားသည်လည်းကောင်း ပတ္တိကံ မည်နိုင်ကြတော့သည်၊ ဤကား **"နိဗ္ဗတ္တိ ဝိကာရဘိန္နတ္တေ–နိဗ္ဗတ္တိကံ ဝိကာရကံ အဖြစ်မှ ကွဲပြားသည်ဏ၊ အဖြစ်သည်၊ သတိ–သော်၊ ကြိယာညေဖလသာဓိတ္တံ–ကြိယာသည် ဖြစ်စေအပ်သော အကျိုးရှိသည်ဏ၊ အဖြစ်သည်၊ ပတ္တိတာ–ပတ္တိကံအဖြစ် မည်ဏ"**ဟူသော သက္ကတဋီကာကို မှီသောနည်းတည်း။

• • • • • • • • • • • • •

နိဗ္ဗတ္တိဝိကတိ၊ ပေ၊ နိဝေသနံ။ ။ဂါထာဌ နိဗ္ဗတ္တိ–ဝိကတိ–ပတ္တိကံတို့သည်(အစဉ် အတိုင်း) နိဗ္ဗတ္တနိယ–ဝိကရဏီယ–ပါပဏီယကံတို့တည်း၊ **"နိဗ္ဗတ္တိယတေတိ နိဗ္ဗတ္တိ, ဝိကရိယတေတိ ဝိကတိ, ပါပိယတေ–ရောက်အပ်ဏ၊ ဣတိ ပတ္တိ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ နိဗ္ဗတ္တိဟု သိဟိုဠ်မှ ရှိဏ၊ နိပ္ပတ္တိလည်း အချို့ရှိဏ၊ သူ့နည်းနှင့်သူ ဖြစ်နိုင်သည်သာ၊ သုခံ–အဂ်ါရံ–နိဝေသနံ ပုံစံမျှားလည်း ရှေးအတိုင်းပင်။

ကြိယာဘိဂမ္မံ။ ။ကတ္တုကာရကသည် ကြိယာကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကြိယာဘိနိဗ္ဗာဒနသတ္တိ ရှိသကဲ့သို့ ကမ္မကာရကလည်း ကြိယာသည် ရောက်အပ်(ကပ်အပ် စပ်အပ်သော) ကြိယာပါပုဏနသတ္တိ ရှိဏ၊ ထို ကြိယာပါပုဏနနှင့် ကြိယာဘိဂမ္မသည် သဒ္ဒါကွဲသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ် အတူတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ကြိယာဘိဂမ္မံ"**အရ **"ကြိယာသည် ရောက်အပ်"**ဟူရာဝယ် အားလုံးကံမျှားဌ ကြိယာနှင့် ဆက်စပ်–ကပ်နေသကဲ့သို့ ဆိုင်ရာကြိယာမျှား ရောက်လျက်ရှိဏ၊ ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဥပမာ–**"မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"**ဝယ် လမ်းဒြပ်ပေါ်ဌ သွားခြင်းကြိယာ ကပ်ရောက်နေခြင်းမျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကံဟူသမျှကို ကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သောကြောင့် **"ပါပဏီယ–ပတ္တိ"**ကဲ့ဟုံ နာမည်ရနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ၊ သို့သော် သုခံ–အဂ်ါရံ စသည်တို့ကား နိဗ္ဗတ္တနိယ(နိဗ္ဗတ္တိ) ဝိကရဏီယ (ဝိကတိ)ဟု နာမည်ထူးရပြီး (လဒ္ဓနာမ ဝိသေသ)ဖြစ်ဏ ပတ္တိဟူသော နာမည်ကို မခံကြတော့ချေ။

စ-ဆက်၊ ဇတ္ထ-ဤကစ္စည်းကျမ်းခ္ဍ၊ (ဝုတ္တတ္တာ-လှမ်းစပ်၊ သုတ်က ကစ္စည်းသုတ်ဖြစ်သောကြောင့် ကစ္စည်းကျမ်းကိုစွဲသည်၊) ဣဿိတာနိဿိတကထိတာဒီဟောဒံ-ဣဿိတက်,အနိဿိတက်,ကထိတက် အစရှိသောအပြားကို၊ အနပေက္ခိတ္တာ-မင့်မူ၍၊ သဗ္ဗသင်္ခါဟကဝသေန-ကံအားလုံးကို သိမ်းကျုံးခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ယဲ့ ကရောတိ တဲ့ ကမ္မန္တိ-**"ယဲ့ ကရောတိ တဲ့ ကမ္မံ"**ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဆိုအပ်သည်၏

ပကတိက် ဝိကတိက်။ ။**"ကဋ္ဌ အင်္ဂါရံ ကရောတိ"**စသည်ခ္ဍ ကဋ္ဌ(ထင်း)သည် မီးကျီးမဖြစ်မီ မူလတည်ရှိသော ပကတိဝတ္ထုတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ကဋ္ဌ-သုဝဏ္ဏ-ကာသေ"**စသော ကံများကို ပကတိက်ဟုလည်း နာမည်မှည့်ကြသေး၏၊ ထို ပကတိ ဝိကတိ ၂ မျိုးတွင် ပကတိသည် မူလအကြောင်းတည်း၊ ထင်းကို အကြောင်းပြု၍ မီးကျီးဖြစ်ရသောကြောင့် မီးကျီးစသောဝတ္ထု(ဝိကတိ)ကား အကျိုးတည်းဟု ခွဲပါ။

[နိယာမ်] ပကတိ ဝိကတိ, ၂ပါးရှိက, ပကတိမှာ, အကြောင်းသာ, နောက်လာ ဝိကတိ, အကျိုးရှိ, မှတ်သိလေ အဟုတ်။

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ အကြောင်းအကျိုး ခွဲ၍လည်း ရကောင်းသော-မူလအဖြစ်မှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံလည်း ပြောင်းလွဲသွားသော ကံ ကတ္တားတို့ခ္ဍသာ ပကတိက် ပကတိကတ္တား, ဝိကတိက် ဝိကတိကတ္တားဟု ခွဲခြားလေ့ရှိကြ၏၊ ထိုသို့ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ မပြောင်းလွဲသော **"အက္ခရာ သရာနာမ ဟောန္တိ, ဘိက္ခူ ဇေတ် အဝေါစ"**စသော၂ မျိုးစီ ရှိရာတို့ခ္ဍ ပကတိ ဝိကတိနာမည်မရ၊ အက္ခရာသည် သညိနာမိကတ္တား, သရာကား သညာနာမကတ္တားဟု လည်းကောင်း, ဘိက္ခူသည် အကထိတက်, ဇေတ်ကား ကထိတက်ဟုလည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် အခြားသင့်တော်သော နာမည်သာ ရသင့်သည်ဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

ဇတ္ထု၀, ဣဿိတာ၊ ပေ၊ ဣမိနာ၀ ကမ္မသညာ ဟောတိ။ ။ပါဏိနီသဒ္ဒါကျမ်းခ္ဍ ဣဿိတက် အမည်မှည့်ဖို့ရာ **"ကတ္တုရိဿိတတမ် ကမ္မံ"**သုတ်ကိုလည်းကောင်း, အနိဿိတက် အမည်မှည့်ဖို့ရာ **"တထာ ယုတ္တဿနိဿိတံ"**သုတ်ကိုလည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကံအမည်မှည့်သော သုတ်ပေါင်းများစွာကို တည်ထား၏၊ ဤကစ္စည်းကျမ်းဆရာကား အကျယ်မလိုက် အကျဉ်းကြိုက်တော်မူသည်အားလျော်စွာ ဣဿိတက် အနိဿိတက် ကထိတက် အကထိတက် စသော အကွဲအပြားကို မင့်မူ၍ (ကံအမျိုးမျိုး ကွဲပြားသလောက် သုတ်များစွာ မတည်တော့ဘဲ) ဣဿိတစသော ကံအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်လောက်အောင် **"ယဲ့ ကရောတိ တဲ့ ကမ္မံ"**ဟု သုတ်တည်တော်မူသည်။

ဆက်ဦးအုံ့-ထိုသုတ်ခ္ဍ **"ယဲ့ ကရောတိ"**သည် (ရေလဲအမျိုးမျိုး သုံးနိုင်သော ဆေးကဲ့သို့) ဣဿိတစသော ကံအမျိုးမျိုးနှင့်ဆိုင်သော စကားတည်း၊ **"ယဲ့-အကြင် ကမ္မလာစသော အနက်ကို၊ ကရောတိ-လိုလားသမျှ ပြု၏၊ တဲ့-ထိုလိုလားအပ်သော ဣဿိတကမ္မလာသည်၊ ကမ္မံ-ကံမည်၏"**ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကံအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်သည်။

အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တန္တ ရဝိကပ္ပနဝါ၊ ဓိကာရတောစ-အနက်တစ်မျိုးကို စီရင်နိုင်သော ဝါသဒ္ဒါလိုက်လာသည်၏(အဖြစ်)ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ကံတို့၌၊ ဣမိနာဝ-ဤ**"ယံ ကရောတိ တံ ကမ္မံ"**သုတ်ဖြင့်ပင်၊ ကမ္မသညာ (သညောရှိလျှင် ပါ၌ဟုက်)-ကံမည်သည်၊ ဟောတိ-၏။

တတ္ထ-ထိုကံတို့တွင်၊ အနိစ္စိတကမ္မံ-အနိစ္စိတကံဟူသည်၊ ယထာ-နည်း၊ ကဏ္ဌက် မဒ္ဒတိ၊ပေ၊ ဥပဂစ္ဆတိ-ဟူသည်တည်း၊ [ဆူးကို နင်းချေ၏၊ အဆိပ်ကို မျိုး၏၊ ရွာသို့ သွားစဉ် သစ်ပင်အနီးသို့ ကပ်ဝင်၏။]

ဝါဓိကာရတော။ ။**"ယေန ဝါ ကယိရတေ, တံ ကရဏံ"**သုတ်မှ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါသည် တိုက်ရိုက်ပါသော အနက်မှတစ်ပါး အခြားအနက်များကိုလည်း စီရင်နိုင်သော အတ္တန္တ ရဝိကပ္ပနအနက် ရှိ၏၊ (အဝုတ္တသမုစ္စည်း အနက်ရှိသော စနှင့် တူ၏၊) ထို ဝါသဒ္ဒါဖြင့် **"ယံ ဝါ ကရောတိ, ယံ ဝါ ဝိကရောတိ, ယံ ဝါ ပါဟုဏာတိ, ယံ ဝါ ဣစ္ဆတိ, ယံ ဝါ နုဣစ္ဆတိ, ယံ ဝါ ကထိယတိ"**စသည်ဖြင့် ကံအားလုံးကိုပင် စီရင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် သဣတကျမ်းကဲ့သို့ သုတ်အသီးသီးဖြင့် ကံအမည်မှည့်ဖွယ် မလိုတော့ဘဲ ဣစ္ဆိတ အနိစ္ဆိတ စသော ကံအားလုံးကိုပင် ဤ**"ယံ ကရောတိ တံ ကမ္မံ"**တစ်သုတ်တည်းဖြင့် ကံအမည်မှည့်နိုင်သည်။

တတ္ထ အနိစ္စိတကမ္မံ၊ ပေ၊ ဥပဂစ္ဆတိ။ ။[ကတ္တားဖြစ်သူ ပုဂ္ဂိုလ်က အလိုရှိအပ်သော ကံသည် ဣစ္ဆိတကံမည်၏၊ အလိုရှိအပ်သည် မဟုတ်သောကံသည် အနိစ္ဆိတကံမည်၏၊ ထိုတွင် ရွာကို သွားလိုရာ၌ **"ဂါမံ ဂစ္ဆတိ"**စသောကံ, ထမင်းစားလိုရာ၌ **"ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇတိ"**စသော ကံသည် ဣစ္ဆိတကံမည်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဣစ္ဆိတကံတွေ ပေါများသောကြောင့် ဣစ္ဆိတကံ၏ ပုံစံကို သီးခြားမပြတော့ဘဲ အနိစ္ဆိတကံ၏ ပုံစံများကိုသာ ထုတ်ပြသည်၊ **"ကဏ္ဌက်-ဝိသံ"**အရ ဆူးနှင့် အဆိပ်သည် (စိတ်ညစ်နေသူ သေချင်နေသူမှတစ်ပါး) ရိုးရိုးသားသား စိတ်ထားရှိသူ လူအများတို့ အလိုမရှိအပ်သော ကြောင့် အနိစ္ဆိတကံမည်၏၊ [စိတ်ညစ်နေ၍ ဆူးကို နင်းရာ, သေချင်၍ အဆိပ်ကို စားရာတို့၌ကား ကဏ္ဌက်-ဝိသံတို့ကို ဣစ္ဆိတကံဟုလည်း ဆိုကြသည်။]

"ဂါမံ၊ ပေ၊ ဥပဂစ္ဆတိ"၌ ရွာသည် သွားလိုအပ်သော အရပ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဂါမံသည် ဣစ္ဆိတကံပင်၊ ဤနေရာ၌ ပုံစံထုတ်လိုရင်းမှာ **"ရုက္ခမူလံ"**သာတည်း၊ ရွာသို့ သွားလိုသူသည် လမ်းခရီး၌ ပေါက်နေသော သစ်ပင်အောက်သို့ ဝင်လိုစိတ်မရှိသော်လည်း လမ်းကျနေ၍ ဝင်သွားရာ၌ ရုက္ခမူလံသည် အလိုရှိအပ်သောကံ မဟုတ်သောကြောင့် အနိစ္ဆိတကံပင်မည်၏။ [ဣစ္ဆိတ စသော အခွဲ၌ **"ဣစ္ဆိတ-အနိစ္ဆိတ"**ဟု ၂ မျိုးခွဲနည်း, **"နေဝိစ္ဆိတနာနိစ္ဆိတ"**ထည့်၍ ၃ မျိုးခွဲနည်းဟု ၂ နည်း ရှိ၏၊ ၃ မျိုးခွဲရာ၌ ရုက္ခမူလံသည် အလိုရှိအပ်သည်လည်းမဟုတ်-ဝိသံကဲ့သို့ အလိုမရှိအပ်ရုံမှန်းအပ်သည်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် နေဝိစ္ဆိတနာနိစ္ဆိတကံ မည်၏။

အကထိတကမ္မံ–မဆိုလိုအပ်သောကံဟူသည်၊ ယထာ–နည်း၊ ယညဒတ္တံ၊ ပေ၊ ဗြာဟ္မဏော–တည်း၊ [ပုဏ္ဏားသည် ယညဒတ်ကို ကမ္မလာကို တောင်း၏၊] ဟိ–ချဲ့၊ ဧတ္ထ–ဤပြယုဂ်၌၊ ကမ္မလန္တိ–ကမ္မလံဟူသောကံသည်၊ ကထိတကမ္မံ–ကထိတကံတည်း၊ (ကသ္မာ–နည်း၊) ဒွိကမ္မိကာယ–ကံ ၂ ခုရှိသော၊ ယာစနက္ကြိယာယ-တောင်းခြင်းကြိယာဖြင့်၊ ဝတ္တုံ-ဆိုခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆိတတရတ္တာ-အလွန်အလိုရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယညဒတ္တန္တိ-ယညဒတ္တံဟူသောကံသည်၊ အပ္ပဓာနတ္တာ–မပြဋ္ဌာန်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အကထိတကမ္မံ–တည်း။ [**"ဆိုလိုရင်းမဟုတ်သော ကံ"** ဟူလို။]

တထာ-ထို့အတူ၊ သမိဒ္ဓံ-ကြွယ်ဝသူကို၊ ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ ဘိက္ခတေ-တောင်း၏၊ အဇ-ဆိတ်ကို၊ ဂါမံ–သို့၊ နယတိ–ဆောင်၏၊ ပရာဘဝန္တံ–ပျက်စီးတတ်သော၊ ပုရိသံ–ကို၊ မယံ–ကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ဂေါတမံ–အရှင်ဂေါတမကို၊ ပုစ္ဆာမ–မေးလို ပါကုန်၏၊ ဘဂဝါ–သည်၊ ဘိက္ခု–တို့ကို၊ ဧတံ–ဤစကားကို၊ အဝေါစ–မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

အကထိတကမ္မံ၊ ပေ၊ ဧတဒဝေါစ ဣစ္စာဒိ။ ။[**"အကထိတကမ္မံ ယထာ"**ဟု စကားစချီသော်လည်း မှတ်၍ပြသော ဥပလက္ခဏနည်းသာတည်း၊ ကထိတကံကိုပါ ပုံစံ၌ ပြလတံ့၊] ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ပဓာနထား၍ ဆိုလိုအပ်လျှင် ကထိတ, မဆိုလိုအပ်လျှင် အကထိတဟု မှတ်ပါ၊ **"ယညဒတ္တံ ကမ္မလံ"**၌ ကမ္မလာသည် တောင်းခြင်းကြိယာဖြင့် ဆိုလိုအပ်(တောင်းလိုအပ်)သော ပဓာနကံဖြစ်၍ ကထိတကံတည်း၊ ယညဒတ္တံကား တောင်းလိုအပ်သော အရာမဟုတ်၍ အပဓာနဖြစ်သောကြောင့် အကထိတကံတည်း၊ [**"ယာစနက္ကြိယာယ ဝတ္တုံ"**၌ **"ပတ္တုံ"**ဟု စာပျက်လျက်ရှိ၏၊ **"ဝတ္တုံဣစ္ဆိတ"**သည် **"ကထိတ"**၏ အဖွင့်တည်း၊ **"ဝတ္တုံဣစ္ဆိတ–ဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိအပ်၊ ကထိတ–ဆိုလိုအပ်"**ဟု အနက်တူပုံကို သတိပြုပါ၊ သီဟိဠ်မူ၌လည်း **"ဝတ္တုံ"**ဟုပင် ရှိသည်၊ ကထိတကို အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုး ပြောကြသေး၏။]

တထာ သမိဒ္ဓံ၊ ပေ၊ ဒဝေါစ။ ။သမိဒ္ဓံသည် တောင်းခြင်းကြိယာဖြင့် မဆိုလိုအပ် (မတောင်းလိုအပ်၊) အဇ ဂါမံတွင် ဂါမံသည် ဆောင်ခြင်းကြိယာဖြင့် မဆိုလိုအပ် (မဆောင်လိုအပ်၊) ပရာဘဝန္တံ ပုရိသံသည် မေးခြင်းကြိယာဖြင့် မဆိုလိုအပ် (အမေးမခံအပ်၊) ဘိက္ခု ဧတံတွင် ဘိက္ခုသည် ဝစနကြိယာဖြင့် မဆိုလိုအပ်၊ ထို့ကြောင့် ထိုကံအားလုံး အပဓာန, အကထိတကံတည်း၊ ဓနံ, အဇ, ဂေါတမံ, ဧတံ တို့ကား ဆိုင်ရာကြိယာဖြင့် ဆိုလိုအပ်(တောင်းလိုအပ်, ဆောင်လိုအပ်, အမေးခံရ, ပြောလိုအပ်) သောကြောင့် ပဓာန–ကထိတကံများတည်း၊ [ဣစ္စာဒိဖြင့် ကြွင်းသော နျာဒိဒုဟာဒိ ဒွိကမ္မိကဓာတ်များကို ယူ။]

အဘိဟိတကမ္မေ ပန-အဘိဟိတကံ၌ကား၊ (ဒုတိယာ-ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ နှ ဟောတိ-မဖြစ်၊ ယထာ-ကား၊ ကဋ္ဌော ကရိယတေ၊ပေ၊ ဗြာဟ္မဏေန ဣစ္ဆာဒိ-ကဋ္ဌော၊ ပေ၊ ဗြာဟ္မဏေန အစရိသည်တည်း၊ [ဒေဝဒတ်သည် ဖျာကို ပြုအပ်၏၊ မြတ်စွာဘုရားသည် တရားကို ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပုဏ္ဏားသည် ယညဒတ်ကို ကမ္မလာကို တောင်းအပ်၏။]

(၂၈၆) ဒုတိယာတိ အဓိကာရော။

ဂတိဗုဒ္ဓိ၊ ပေ၊ ဝါ။ ။(၃၀၀) ဂမု-ဂမုဓာတ်သည်လည်းကောင်း၊ သပ္ပ-သည်လည်းကောင်း၊ ဂတိမှိ-၌(ဝတ္ထုတိ-၏၊) ဗုဓ-သည်၊ ဗောဓနေ-သိခြင်း၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဗုဓ-သည်၊ အဝဂမနေ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအနက်၌(ဝတ္ထုတိ-၏၊) [နောက်၌ ဤနည်းချည်းပေး၊] ဘုဓ=ပါလနဗျဝဟရဏေသု-စောင့်ခြင်း, စားခြင်းတို့၌၊ ပဌ=ဗျတ္တိယံ-အနက်ကို ထင်စွာပြုတတ်သော၊ ဝါစာယံ-၌၊ ဟရ=ဟရဏေ၊ ကရ=ကရဏေ၊ သီ=သယေ၊ ဣစ္ဆေဝမာဒီနံ-နံသော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ ပယောဂေ-ယှဉ်ရာ၌၊ ကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်းသည်၊ သတိ-ရှိသော်၊ ပယောဇ္ဇကတ္တုဘူတေ-ပယောဇ္ဇကတ္တားဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ကမ္မနိ-ကံ၌၊ လိင်္ဂမှာ ဒုတိယာ

အဘိဟိတေ၊ ပေ၊ ဗြာဟ္မဏေန။ ။ဝုတ္တကံကို အဘိဟိတကံဟု ခေါ်သည်၊ ထိုကံကို အာချာတ် ကိတ်ကြိယာတို့က ဟောပြီးဖြစ်၍ ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ဖွယ်မလို၊ လိင်္ဂတ္ထမျှကို ထွန်းပြဖို့ရာ ပထမာဝိဘတ်သာ သက်ရတော့သည်-ဟူလို၊ ယညဒတ္တော ကမ္မလံတွင် ယညဒတ္တောသာ အဘိဟိတကံတည်း၊ ကမ္မလံကား အနဘိဟိတအဝုတ္တကံ ဖြစ်၍ ဒုတိယာ သက်ရသည်၊ ထို့ပြင် **"အဘိဟိတေ ပန နှ ဟောတိ"**၌ **"ဒုတိယာ"**ဟု ကတ္တားပုဒ်ထည့်ပါ၊ ထို့ကြောင့် **"ကဋ္ဌော ကရိယတိတိ ဧတ္ထ၊ ပေ၊ ဒုတိယာ နှ ဟောတိ"**ဟု ဋီကာမိန့်သည်။

(၂၈၆) **ကာရိတေ၊ ပေ၊ ဒုတိယာ ဝိဘတ္တိ။** ။**"ဂမယတိ-သွား+စေ၏"**ဟူရာ၌ **"သွားခြင်းကြိယာ, စေ(စေခိုင်း)ခြင်းကြိယာ"**ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေသော ကတ္တား, စေခိုင်းခြင်းကြိယာကို ပြီးစေသောကတ္တားဟု ကတ္တားလည်း ၂ ချက် ရှိသင့်၏၊ သို့ဖြစ်၍ **"သာမိကော+ဒါသေန+ဂါမံ+ဂမယတိ-အရှင်သည်+ကျွန်သည်+ရွာသို့+သွားစေ၏"**ဟူသော ဝါကျဖြစ်လာသည်၊ ထိုတွင် သာမိကောသည် **"စေ"**ဟူသော ကြိယာ၏ ကတ္တားတည်း၊ စေခိုင်းတတ်သောကြောင့် **"ပယောဇက"** ကတ္တားဟုလည်းကောင်း, ကာရိတ်ဏေပစ္စည်း၏ ကတ္တားဖြစ်၍ **"ကာရိတ်ကတ္တား"** ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်၊ ဒါသေနကား **"သွား"** ဟူသော ကြိယာ၏ ကတ္တား (သူ့ကိုယ်တိုင် သွားရသော ကတ္တား)တည်း၊ အရှင်က စေခိုင်းအပ်သောကြောင့်

ဝိဘတ္တိ ဝါ ဟောတိ၊ နိစ္စသမ္ပတ္တေ-ဒုတိယာဝိဘတ် အမြဲရောက်လုလတ်သော်၊ အယံ-ဤသုတ်သည်၊ ဝိကပ္ပတ္ထော-ဝိကပ်စီရင်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ တေန-ကြောင့်၊ (ဝါသ-ဝါ၏၊) ပက္ခေ-အဖို့၌၊ တတိယာ-တတိယာဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

"ပယောဇ္ဇ(စေခိုင်းအပ်သော)ကတ္တား"ဟုလည်းကောင်း, ဂမုဓာတ်၏ ကတ္တားဖြစ်၍ "ဓာတ်ကတ္တား"ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။

ကတ္တား ကဲ့နေပုံ။ ။"**သာမိကော**"သည် "**စေ၏**"၌ စပ်ရသောကြောင့် တိ ဝိဘတ်သည် ဟောအပ်သော ဝုတ္တကတ္တားဖြစ်၍ ပထမာဝိဘတ်ဖြင့် နေရ၏၊ ဒါသေနကတ္တားကား"**သွား**"ဟူသော ဂမုဓာတ်၌သာ စပ်ရ၏၊ ဓာတ်မည်သည် ကြိယာဟူသော ဘောအနက်ကိုသာ ဟော၏, ကတ္တား ကဲ့ကို မဟော၊ ထို့ကြောင့် ဂမုဓာတ်၏ ကတ္တားဖြစ်သော ဒါသေန၌ အဝုတ္တကတ္တားဖြစ်၍ တတိယာဖြင့်သာ နေရသည်၊ ဂါမံကား ဂမုဓာတ်၏ ကဲ့ဖြစ်၍ ဓာတ်ကဲ့တည်း၊ ဓာတ်ကဲ့ဖြစ်သောကြောင့် အဝုတ္တကဲ့ထုံးစံအတိုင်း ဒုတိယာဖြင့် နေရသည်။

ပယောဇ္ဇကတ္တာဘူတေ ကမ္မနိ။ ။ဒါသေနကို "**ပယောဇ္ဇကတ္တား**"ဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို ပယောဇ္ဇကတ္တားသည်ပင် အရှင်က စေအပ် (စေခိုင်းအပ်)သောကြောင့် ကဲ့လည်းဖြစ်ပြန်၏၊ ထို စေခိုင်းအပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ကမ္မသတ္တိကို တတိယာဝိဘတ်က မဟောသောကြောင့် ကဲ့အနက်၌ (ထုံးစံအတိုင်း) ဒုတိယာဝိဘတ်သက်၍ "**ဒါသံ**"ဟု ရှိရတော့သည်၊ ထို့ကြောင့် "**သာမိကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ=အရှင်သည် ကျွန်ကို ရွာသို့ သွားစေ၏**"ဟု ဝါကျတစ်မျိုး ဖြစ်ရပြန်သည်။

နိစ္စသမ္ပတ္တေ၊ ပေ၊ တတိယာ ဟောတိ။ ။"**ကမ္မတ္တေ ဒုတိယာ**"သုတ်ဖြင့်ပင် ဒုတိယာဝိဘတ်သက်ခြင်းကိစ္စ ပြီးနိုင်သည်မဟုတ်လော, အဘယ့်ကြောင့် ဤသုတ်ကို အားထုတ်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**နိစ္စသမ္ပတ္တေ**"စသည်ကိုမိန့်၊ "**ကမ္မတ္တေ ဒုတိယာ**"သုတ်သည် ကဲ့အနက်၌ ဒုတိယာ အမြဲသက်သောကြောင့် ဤကာရိတ်ကဲ့၌လည်း ဒုတိယာ အမြဲသက်ရလေမည်လောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်သည် "**ကာရိတ်ကဲ့၌ ဒုတိယာ အမြဲမသက်ရ, ဝိကပ်သာ သက်ရမည်**"ဟု သိစေရခြင်းအကျိုး ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝါမြစ်သော အဖို့၌ (ဝါမြစ်သော ဝါကျ၌) ဒုတိယာ မသက်ရဘဲ စေခိုင်း တိုက်တွန်းအပ်သော ပယောဇ္ဇကတ္တား ထုံးစံအတိုင်း (ကတ္တားအနက်၌) တတိယာသာ သက်ရတော့သည်။

အမှာ။ ။"**နိစ္စံ သမ္ပတ္တေ**"ဟုလည်းကောင်း, "**တေန ပက္ခေ**"ဟုလည်းကောင်း သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ မြန်မာမှ၌"**နိစ္စသမ္ပတ္တေ**"ဟုလည်းကောင်း,"**တေန တဿ ပက္ခေ**"ဟုလည်းကောင်း တွေ့ရ၏၊ နိစ္စံနှင့် နိစ္စမှာ မထူးလှ၊ "**တဿ ပက္ခေ**"အရာ၌ "**ဝါသ ပက္ခေ**"ဟု မူလပါဠိ ရှိမည်ထင်သည်၊ ဋီကာ၌မူ "**ဒုတိယာ ပက္ခေ**"ဟု ပါဠိရှိ၏။

မှတ်ချက်။ ။**"နိစ္စသမ္ဗန္ဓော ဝိကပ္ပတ္ထော ယံ"**ဟူသော စကားအရ ဂတိဗုဒ္ဓိစသော သုတ်ဌာလာသည့် ဓာတ်နက်များ၏ ယှဉ်ရာ ကာရိတ်ဝါကျ၌ ကာရိတ်ကံဝယ် ဒုတိယာ အမြဲသက်မည် စိုးသောကြောင့် ဤသုတ်ကို တည်ရသည်ဟု ဆိုသဖြင့် အခြားဓာတ်များ၏ ယှဉ်ရာဝါကျ၌မူ ကာရိတ်ကံဝယ် ဒုတိယာ အမြဲသက်ပါလေတော့ဟု ခွင့်ပြုရာ ရောက်နေ၏၊ သို့သော် **"ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ကာရိတေ"**၏ အဖွင့်ဋီကာ၌ လိခဓာတ်ကို (သုတ်ဌမပါဘဲ) ပြထားသောကြောင့်လည်းကောင်း, သယာဒီနံဟု သုတ်ရင်းမှာပင် အာဒိသဒ္ဒါ ပါနေသောကြောင့်လည်းကောင်း ဂတိဗုဒ္ဓိစသော(သုတ်ဌ တိုက်ရိုက်ပါသော) ဓာတ်များမှ တစ်ပါးသော ဓာတ်တို့၏ ကာရိတ်ကံ၌လည်း ဒုတိယာ မမြဲကြောင်း တတိယာလည်း သက်နိုင်ကြောင်းကို မှတ်ထိုက်သည်။

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။မောဂ္ဂလ္လာန် ကစ္စာယနသာရတို့၌ကား "(ဟရ ကရဓာတ်မှ တစ်ပါး) **ဂတိဗုဒ္ဓိစသောဓာတ်များ၌ ကမ္မသညာရ၍ ဒုတိယာ အမြဲသက်ရသည်, တတိယာ မသက်ရ၊ ဟရ,ကရ,အာဘိဝါဒီဟူသော နာမဓာတ်,ဒီသဓာတ်, အဓိ ဩ ရေးရှိသော ဟရဓာတ်တို့၌ကား ဒုတိယာချည်း မမြဲ, ဒုတိယာ–တတိယာ ၂ မျိုးလုံးပင် သက်နိုင်သည်၊ ထိုမှတစ်ပါး များစွာသော ဓာတ်တို့၌မူ ဒုတိယာ မသက်ရဟု ဆိုရာ** ရောက်သဖြင့် တတိယာချည်း အမြဲသက်လေဟု ခွင့်ပြုရာလည်းကျသည်"ဟု မိန့်သည်။

ပါဠိတော်သွား။ ။**"ယော ပန ဘိက္ခု အညာတိကာယ ဘိက္ခုနိယာ ပုရာဏစီဝရံ ဓောဝါပေယျ ဝါ ရဇာပေယျ ဝါ အာကောဋာပေယျ ဝါ၊ ပေ၊ ဝိဇ္ဇာပေယျ ဝါ"... "တန္တ ဝါယေဟိ စီဝရံ ဝါယာပေယျ"**စသော ပါတိမောက် ပါဠိတော်..."**ဥဂ္ဂဏှာပေယျ ဝါတိ တဒေဝ အညေန ဂါဟာပေယျ"**စသော အဌကထာတို့ဝယ် ကစ္စည်းသုတ်ရင်း၌ သတ်မှတ်ထားအပ်သော ဂတိဗုဒ္ဓိစသော ဓာတ်မဟုတ်ပါဘဲလျက် ပယောဇ္ဇကတ္တားဌာ တတိယာသက်ထား၏၊ **"မနုဿဝိဂ္ဂဟံ ဧဝိတာ ဝေါရောပေယျ,...အပ္ပေဝနာမ နံ ဣမမှာ ဗြဟ္မစရိယာ စာဝေယျ,... အညာတကံ ဂဟပတိံ ဝါ ဂဟပတာနိ ဝါ စီဝရံ ဝိညာပေယျ,... သိက္ခမာနံ ဝုဋ္ဌာပေယျ"**စသော ပါဠိတော်များဝယ် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ကမ္မသညာရ၏ဟု သတ်မှတ်ထားသောဓာတ် မဟုတ်ပါဘဲလျက် ကမ္မသညာရနေပြန်သည်။

မှတ်ဖွယ်။ ။သို့သော် မည်ကဲ့သို့ အရာ၌ ဒုတိယာသက်၍ မည်ကဲ့သို့အရာ၌ တတိယာသက်ရမည်ဟု သတ်မှတ်လိုပြန်လျှင် ပါဠိတော် အဌကထာသွားကိုပင် စဉ်းစားရလိမ့်ဦးမည်၊ သက်နိုင်းဟောင်းကို အလျှော်ခိုင်းရာ,အဆိုး–အထုဆိုင်းရာတို့၌ အခိုင်းခံရသူ၏ လျှော်မှု–ဆိုးမှု–ထုရိုက်မှုကြိယာ ဗျာပါရသည် အတော်အားကြီး၏၊ ထိုကဲ့သို့ အခိုင်းခံရသူ၏ ဗျာပါရ အားကြီးရာ၌ ကတ္တုသတ္တိ ထင်ရှားသောကြောင့် ပယောဇ္ဇကတ္တား အနေဖြင့် တတိယာသာ သက်သင့်၏၊ အညာတကံ ဂဟပတိံ ဝါ ဝိညာပေယျ၌ အတောင်းခံရသော ဂဟပတိ၏ ကတ္တုသတ္တိသည် မထင်ရှား, တောင်းအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ကမ္မသတ္တိသာ ထင်ရှား၏၊ ထိုသို့ ကမ္မသတ္တိက ပို၍ထင်ရှားရာ၌ ကာရိတ်ကံအနေအားဖြင့် ဒုတိယာသာ သက်သင့်သည်ဟု ခွဲခြားထိုက်သည်၊ ဤကား ဤကျမ်းအယူသာတည်း၊ သာ၍ သေချာသောအချက်ကိုလည်း ရှာကြပါလေ။

ယောကောစိ–တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ပုရိသော–သည်၊ ဂါမံ–သို့၊ ဂစ္ဆတိ–သွားစွမ်းနိုင်၏၊ တံ–ထိုယောကျ်ားကို၊ အညော–အခြားသူသည်၊ ပယောဇယတိ–စေခိုင်း၏၊ ပုရိသော–ယောကျ်ားတစ်ယောက်သည်၊ ပုရိသံ–ယောကျ်ားတစ်ယောက်ကို၊ ဂါမံ–သို့၊ ဂမယတိ–သွားစေ၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ (ပုရိသော–ယောကျ်ားတစ်ယောက်သည်၊) ပုရိသေန–ယောကျ်ားတစ်ယောက်သည်၊ ဂါမံ–သို့၊ ဂမယတိ–၏။

ဧဝံ–တူ၊ အာစရိယော–ဆရာသည်၊ သိဿံ–တပည့်ကို၊ ဓမ္မံ–ပါဠိကို၊ ဗောဓေတိ–သိစေ၏၊ မာတာ ပုတ္တံ ဘောဇနံ ဘောဇယတိ–စားစေ၏၊ ဝါ–ကျေး၏၊ အာစရိယော သိဿံ ဓမ္မံ ပါဠေတိ–ရွတ်ဆိုစေ၏၊ ပုရိသော ပုရိသံ, ဘာရံ–ဝန်ကို၊ ဟာရေတိ–ဆောင်စေ၏၊ တထာ–တူ၊ ပုရိသော ပုရိသံ,ကမ္မံ–အလုပ်ကို၊ ကာရယတိ–လုပ်စေ၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊(ပုရိသော)ပုရိသေန–သည်၊ ကမ္မံ–အလုပ်ကို၊ ကာရာပယတိ–၏၊ ပုရိသော ပုရိသံ သယာပယတိ–အိပ်စေ၏၊

ယောကောစိ၊ ပေ၊ ဂမယတိ။ ။**"ယောကောစိ ပုရိသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ"**နှင့် **"တမညော ပယောဇယတိ"**တို့သည် ဤသုတ်၌ ပြလိုရင်းပုံစံ မဟုတ်ကြသေး၊ ကာရိတ်ဝါကျ ခင်းပြဖို့ရာ အခြေခံစကားမျှသာ ဖြစ်သည်၊ ထိုတွင် **"ယောကောစိ ပုရိသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ"**ဖြင့် အခြားသူကခိုင်းလျှင် သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော (သွားစွမ်းနိုင်သော, ဒူလာပါဒ်ရက်စွဲ၍ ပုံလဲနေသူမဟုတ်သော) ယောကျ်ားတစ်ယောက်ကို ပြ၏၊ **"တမညော ပယောဇယတိ"**ဖြင့် ထိုယောကျ်ားကို အခြားသူက ခိုင်းပုံကို ပြ၏၊ ထိုသို့ တစ်ယောက်က အခြားတစ်ယောက်ကို ခိုင်းရာ၌ **"ပုရိသော ပုရိသံ ဂါမံ ဂမယတိ"** ဟု ကာရိတ်ယှဉ်ရာဝါကျ ဖြစ်သည်၊ ဤဝါကျသာ ဤသုတ်၏ ပုံစံပြဝါကျတည်း။

"ပုရိသေန ဝါ ဂါမံ ဂမယတိ"ကား ဝါသဒ္ဒါမြစ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာမသက်ရာဝဲ တတိယာသက်ရပုံကို ပြသောဝါကျတည်း၊ ဤ တတိယာဝိဘတ်ကို ကတ္တာရိစသုတ်ဖြင့် သက်ရသည်၊ [**"ပုရိသော ပုရိသံ"**ဟု ထားခြင်းမှာ အနက်ထင်လွယ်အောင် ထားခြင်း ဖြစ်၏၊ ရှေ့ ပုံရိသော၌ ပထမာ–နောက် ပုရိသံ၌ ဒုတိယာ ထားရပုံကို **"သာမိကော ဒါသံ"**ဟု ပြခဲ့သော ဝါကျအတိုင်း သိပါ။]

ဧဝံ သိဿံ၊ ပေ၊ သယာပယတိ။ ။ဤပုံစံများကား **"ဗုဒ္ဓိ–ဘုဇ–ပဌ–ဟရ–ကရ–သယာဒီနံ"**ဟု သုတ်၌လာသော ဓာတ်စဉ်အတိုင်း ပုံစံများတည်း၊ ထိုပုံစံများ၌ တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် သိသေန စသည်ကို မပြသော်လည်း **"ဧဝံ"**ဟု ညွှန်ပြထားသော ကြောင့် **"သိဿေန ဓမ္မံ ဗောဓယတိ အာစရိယော, မာတာ ပုတ္တေန ဘောဇနံ ဘောဇယတိ"**စသော ဝါကျများလည်း ရှိနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ၊ **"ပုရိသော ပုရိသံ သယာပယတိ"**၌ သိဓာတ်ရင်းက ကံမရှိ၍ ဓာတ်ကံ မပါနိုင်, ပုရိသံဟု ကာရိတ်ကံ တစ်ခုသာ ပါသည်။

ဧဝံ-ဤ,အတူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော၊ ကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်ရာ၌၊ ကတ္တုကမ္မနိ-ပယောဇ္ဇကတ္တားဖြစ်သော ကံ၌၊ ဒုတိယာ(ဟောတိ၊) ကာရိတေတိ-ကာရိတေပုဒ်သည်၊ ကိं-နည်း၊ ပုရိသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ-၏၊ [ကာရိတ် မယှဉ်သောကြောင့် "ပုရိသော ပုရိသေန"စသည်ဖြင့် မရှိတော့ပြီ-ဟူလို။] အဘိဟိတေ-

---

ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ကာရိတေ၊လေ၊ဒုတိယာ။ ။"သဗ္ဗတ္ထ ကာရိတေ"ဟု ဆိုသောကြောင့် "ပုရိသော ပုရိသံ (ပုရိသေန ဝါ) လေခံ-စာကို၊ လေခယတိ-ရေးစေ၏" စသည်ဖြင့် ကာရိတ်ယှဉ်ရာ အခြားခတ်များ၏ ပယောဇ္ဇကတ္တားဟုခေါ်ရသော ကာရိတ်ကံ၌ ဒုတိယာနှင့် ပယောဇ္ဇကတ္တားအဖြစ်ကို ငဲ့ရာ၌ တတိယာလည်း သက်နိုင်သည်ဟုမှတ်ပါ။

ဋီကာ၌ကား။ ။"သဗ္ဗတ္ထာတိ-ပုရိသံ လေခံ လေခယတိ, ပုရိသေန ဝါ လေခံ လေခယတီတိ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ (အလုံးစုံသော ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌) အနဘိဟိတေ ကတ္တရိ (အပုတ္တကတ္တား၌) ပကွေ (ဝါမြစ်သော အဖို့၌) တတိယာပိ ယောဇေတဗ္ဗာ"ဟု ပါ၌ရှိ၏၊ ဤပါဋ်အလိုသော် စာကိုယ်၌ "ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ကာရိတေ"ဟုသာ ရှိသင့်၍ "ကတ္တုကမ္မနိ ဒုတိယာ"တို့ မပါသင့်တော့ပြီ။

ပုရိသေနၦ ကံလော ကတ္တားလော။ ။"ပုရိသော ပုရိသေန ဂါမံ ဂမယတိ" စသည်၌ နာဝိဘတ်သည် "ကတ္တားဟော-ကံဟော"ဟု ငြင်းခုံချက် ရှိ၏၊ ယခုမြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆရာအများပင် "ကာရိတ်ကံမှာ,ဒုတိယာနှင့်,တတိယာ ဆင်ခြင်,သုံးလိုဝိဘတ်; သက်တုံလတ်ဟု,ကျမ်းမြတ်ဤသို့ မိန့်သတည်း"ဟူသော နိယာမ်အရ တတိယာဝိဘတ်သည် ကံဟောဟု အပြောများလျက်ရှိ၏၊ ထိုအပြောကား"အပရေ ပန ဣဒ ဝါသဒ္ဒေန ကမ္မသည့် နိဝတ္တေတိ၊ တေန ပုရိသေနာတိ ဇတ္တ ကတ္တရိ တတိယာတိ ဝဒန္တိ၊ကာရိတေ ပန သတိ သပရဗျာပါရေသု ပရဗျာပါရဿ ပဋ္ဌာနတ္တာ ပရဗျာပါရံ ပဋ္ဌိစ္စ ကမ္မသညာ ယဒိလဗ္ဘတိ, ပုရိသေနာတိ ဇတ္တာပိ ကတ္တုသညာ ကထံသိယာ (ကတ္တုသညာ အဘာယ်မှာ ဖြစ်နိုင်တော့အံ့နည်း"-ဟူလို၊) ဤ နိဒ္ဒေသစကားကို ထောက်၍ ပြောခြင်းတည်း။

ဆုံးဖြတ်ချက်။ ။ကျမ်းစာတို့၌မူ တတိယာဝိဘတ်သည် ပယောဇ္ဇကတ္တား အဖြစ်ကို ငဲ့ခိုက် (ကတ္တုသတ္တိ အနက်၌သာ) သက်ရသောကြောင့် ကတ္တားဟောသာလျှင် ထင်ရှား၏၊ ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ၌ "ကတ္တရိပကွေတတိယာပိ ယောဇေတဗ္ဗာ"ဟု မိန့်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋ္ဌိကာ၌လည်း "ပစိသ ပယောဇ္ဇေ ကတ္တရိ တတိယာဝ ဟောတိ"ဟု မိန့်၏၊ ဘေဒစိန္တာ၌လည်း "အကြောင်းကြိယာဖြစ်သော (စေ)ဟူသော အနက်၌ စပ်ခိုက် ကံဖြစ်၍ ဒုတိယာသက်, သွားခြင်းဟူသော အကျိုးကြိယာစပ်ခိုက် ကတ္တား အနက်ဖြစ်၍ တတိယာသက်"ဟုသာ ဆိုသည်၊ ပုရိသေန တစ်ပုဒ်တည်းက အကြောင်းကြိယာ၌စပ်, အကျိုးကြိယာ၌လည်း စပ်၍ ကံလည်းရ,ကတ္တားလည်းရဟု ဆိုလိုသည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ပုရိသေနစသော (ကာရိတ်ဝါကျလာ) တတိယာဝိဘတ်ဆုံးသော ပုဒ်များသည် ကတ္တားဟောသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။

အဘိဟိတကံ၌၊ နှ ဘဝတိ-ဤသုတ် အစီအရင်မဖြစ်၊ ပုရိသေန-သည်၊ ပုရိသော-ကို၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂမယိယတေ-သွားစေအပ်၏၊ (အာစရိယေန-သည်၊) သိဿော-ကို၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဗောဓိယတေ-သိစေအပ်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

(၂၈၇) · **ကာလဒ္ဒါနမစ္စန္တသံယောဂေ။** ။(၂၉၈) [အစ္စန္တံ(နိုရန္တ ရံ)-အဆက်မပြတ်၊ သံယောဂေါ-ယှဉ်ခြင်းသည်၊ အစ္စန္တသံယောဂေါ-မည်၏၊] ကာလဒ္ဒါနံ-တို့၏၊ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာဟိ-ဒြပ်, ဂုဏ်, ကြိယာတို့နှင့်၊ အစ္စန္တသံယောဂေ-သည်၊ (သတိ-သော်၊) ကာလဒ္ဓဝါစီဟိ-ကာလအဓွန့်ကို ဟောကုန်သော၊ တေဟိ လိင်္ဂေဟိ-ထို လိင်တို့မှနောက်၌၊ ဒုတိယာ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ တာဝ-အဓွန့်မှ ရှေးဦးစွာ၊ ကာလေ-အခါ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ ဂဝပါနံ-နွားမှုဖြစ်သောသောက်ဖွယ်သည်၊ (ဟောတိ-၏၊)

ဆဋ္ဌီသက်ရာ။ ။အချို့ကာရိတ်ဝါကျများ၌ ပုရိသေနအရာဝယ် **"ပုရိသဿ"**ဟု ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်၍ **"ပုရိသော ပုရိသဿ ဝါ ဂါမံ ဂမယတိ"**စသော ဝါကျများကို ပြကြသေး၏၊ ထိုဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် **"ဆဋ္ဌီစ"**သုတ်ဖြင့် တတိယာဝိဘတ်၏အနက်၌ သက်သောဆဋ္ဌီတည်းဟု ရှာသ(ယော ကာရေတိ သဟေတုသုတ်)၌ ဖွင့်၏၊ အကယ်၍ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် ကံအနက်၌ သက်ရမည်ဖြစ်လျှင် **"ဒုတိယာ ပဋ္ဌမိနဋ္ဌ"**သုတ်ဖြင့်သာ သက်ခွင့်ရှိ၏၊ ထိုသုတ်ဖြင့် မသက်ဘဲ **"ဆဋ္ဌီစ"**သုတ်ဖြင့် သက်သောကြောင့် တတိယာ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တို့ဖြင့် **"ပုရိသေန-ပုရိသဿ"**တို့သည် ကာရိတ်ကံ မဟုတ်ကြ, ဓာတ်၌ စပ်ရသော ဓာတ်ကတ္တားများသာဖြစ်၍ **"သည်"**ဟု အနက်ပေးရမည်ဟု သိသာပြီ။

အဘိဟိတေ၊ ပေ၊ ဗောဓိယတေ ဣစ္စာဒိ။ ။ပုရိသေန ပုရိသော၊ ပေ၊ သိဿော တို့၌ ပုရိသော သိဿောတို့သည် အဘိဟိတ(ဝုတ္တ)ကံများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယာ တတိယာမသက်ရာဘဲ ပထမာသာ သက်ရတော့သည်-ဟူလို၊ ဣစ္စာဒိဖြင့် ဘုဇ ပဌ စသော ဓာတ်စဉ်အတိုင်း **"မာတရာ ပုတ္တော ဘောဇေန် ဘောဓိယတေ"**စသော ကံဟောကာရိတ်ဝါကျများကို သိဓာတ်တိုင်အောင် သိပါဟု ညွှန်ပြသည်။ [အကျယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

• • • • • • • • • • • • •

(၂၈၇) **နိုရန္တရံ သံယောဂေါ။** ။နိုရန္တရံသည် အစ္စန္တံ၏ အဖွင့်၊ သံယောဂေါ အရ **"ယှဉ်"**ဟူသည် ဆက်သွယ်ခြင်း (ထိုနှင့် မကင်းခြင်း)တည်း၊ ဥပမာ-**"သတ္တာဟံ ဂဝပါနံ"**၌ ၇ ရက်လုံးလုံး ဂဝပါနနှင့် မကင်းခြင်း (ဂဝပါန ရှိနေခြင်း) ကဲ့သို့တည်း၊ [ဂဝ=နွားမှုဖြစ်သော+ပါန=သောက်ဖွယ် (နွားနို့, နို့ချဉ်စသည်၊)] ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို အခြေပြု၌ပင် ပြခဲ့ပြီ၊ ဤသုတ် ဆိုရကျိုးကိုကား ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။

ပေ၊ သဗ္ဗကာလံ-အလုံးစုံသော ကာလပတ်လုံး၊ ရမဏီယံ-သော၊ နန္ဒနံ-နန္ဒနဥယျာဉ်၊ ပေ၊ တယော မာသေ-၃ လတို့ပတ်လုံး၊ အဘိဓမ္မံ-အဘိဓမ္မာကို၊ ဒေသေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ အဒ္ဓါနေ-အဓွန့်ဌ၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ပေ၊ အစ္ဆန္နသံယောဂေတိ ကိံ၊ မာသေ၊ ပေ၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ-တို့ဌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ [လတိုင်းလတိုင်းဌ စားဏ၊ တစ်ယူဇနာ တစ်ယူဇနာဌ ကျောင်းကို တည်စေပြီ။]

(၂၈၈) **ကမ္မပ္ပဝေစနီယယုတ္တေ။** ။(၂၉၉) ကမ္မပ္ပဝေစနီယေဟိ-ကမ္မပ္ပဝေစနီယမည်ကုန်သော၊ နိပါတောပသဂ္ဂေဟိ-နိပါတ်,ဥပသာရပုဒ်တို့နှင့်၊ ယုတ္တေ (ယောဇေ)-ယှဉ်ခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ လိင်္ဂမှာ ဒုတိယာ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ယေသံ-အကြင် ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့သည်၊ ကမ္မံ-ကြိယာကို၊ ပဝေစနီယံ-ဟောအပ်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ ကြိယာကိုဟောတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ-ထိုဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့သည်၊ ကမ္မပ္ပဝေစနီယာ-တို့မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊

အစ္ဆန္နသံယောဂေတိ ကိံ။ ။**"မာသေ မာသေ"**သည် ကာလအစ္ဆန္နသံယောဂ မဖြစ်ပုံ၊ **"ယောဇနေ ယောဇနေ"**ကား အဒ္ဓါအစ္ဆန္နသံယောဂ မဖြစ်ပုံတည်း၊ မှန်၏-တစ်လမှ တစ်ခါ မှန်မှန်စားသွားလျှင် **"မာသေ မာသေ ဘုဉ္ဇတိ"**ဟု ဆိုနိုင်၏၊ စားခြင်းကြိယာကား (တစ်လမှ တစ်ခါဖြစ်၍) အဆက်ပြတ်သောကြောင့် အစ္ဆန္နသံယောဂမဖြစ်၊ တစ်ယူဇနာလျှင် တစ်ကျောင်းဆောက်ရာ၌လည်း တောတန်း(ဝနရာဇိ) ဆက်နေသလို ကျောင်းချင်း မဆက်သောကြောင့် အဒ္ဓါအစ္ဆန္နသံယောဂ မဖြစ်၊ အစ္ဆန္နသံယောဂ မဟုတ်၍ ဒုတိယာလည်း မသက်ရ၊ ဝိစ္ဆာပုဒ်များဖြစ်၍ ရှေးဦးစွာ **"မာသ"**တည်, သို့သက်, ပြေ၍ **"မာသေ"**တစ်ပုဒ်ပြီးမှ သုတ်ကြီးဖြင့်ဖြစ်စေ, **"ဝိစ္ဆာဘိဂ္ဂညေသု ဒ္ဒေ"**ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ**"မာသေ မာသေ"**ဟု ၂ ပုဒ်ပြု၊ **"ယောဇနေ ယောဇနေ"**ဌ်လည်း နည်းတူ။

(၂၈၈) **ကမ္မံ+ပဝေစနီယံ ယေသံ။** ။သီလက္ခန်ဋီကာသစ် ဥက္ကဋ္ဌ အဏ္ဍာဝသတိ အဖွင့်ဌ **"ကြိယာသစ်ါတဲ့ ကမ္မံ"**ဟုလည်းကောင်း, ကစ္စာယနသာရဋီကာသစ်ဌ**"ကမ္မံ (ကြိယာ) ပဝေစနီယံ (ဝတ္ထုဖွဲ့)"**ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ကြ၏၊ ထိုသို့ဖွင့်သော ထိုဆရာတို့သည် ကမ္မံအရ ကြိယာကို ယူစေလိုကြောင်း, ပဝေစနီယံဌ ပ ဥပသာရ အနက်မရှိ, ဝစဓာတ်၏ ဟောခြင်း ဆိုခြင်းအနက်ဟောကြောင်းကို ပြကုန်၏၊ ထိုအတိုင်းပင် ရှေးဦးကာလည်း အနုကို**"လက္ခဏဏ်ကတ္တာ"**ဟုဖွင့်၍ နောက်ဆရာတို့လည်း**"အနု-အမှတ်ပြု"**ဟု အနုသဒ္ဒါ၏ အမှတ်ပြုခြင်းကြိယာဟောဖြစ်အောင် အနက်ပေးကြ၏၊ ထိုသို့ အနက်ပေးကြ ဖွင့်ကြခြင်းသည်**"ကမ္မံ(ကြိယံ)"**စသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်ကား သင့်ပါပေသည်။

ပရသမညာဝသေန–တစ်ပါးသော သက္ကတကျမ်းတို့၏ အမည်၏အစွမ်းဖြင့်၊ အန္ဓာဒယော–အနုအစရှိသော ဥပသာရတို့သည်၊ ကမ္မပွဝစနီယာ–တို့မည်၏၊ [**"ကမ္မပွဝစနီယသညာ"**ဟု မြန်မာမှ ရှိသော်လည်း **"ပရသမညာဝသေန"**ဟု ဝိသေသန ရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် **"သညာ"**ဟု မပါသော သိဟိုဠ်မှသာ ကောင်းသည်။]

စိစစ်ဖွယ်။ ။သို့သော် ထို ဝိဂြိုဟ်နှင့်တကွ အနက်များကို စိစစ်သင့်၏၊ ချဲ့အံ့–ရက္ခံ့ အနုဝိဒ္ဓောတတော စနှောင့် **"အနုဝိဒ္ဓောတတော–အမှတ်ပြု၍ တောက်ပ၏"**ဟု ပေါင်း၍ ပေးပေး, **"အနု–အမှတ်ပြု၍+ဝိဒ္ဓောတတော–၏"**ဟု ခွဲ၍ပေးပေး, အနုသဒ္ဒါသည် ဝိဒ္ဓောတတော၌ ဧတဓာတ်၏ အနက်ကို အထူးပြုသော ဓာတုတ္ထဝိသေသက ဥပသာရသာ ဖြစ်နေ၏၊ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ရက္ခံ့၌ ဒုတိယာလည်း ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာသုတ် ဖြင့်ပင် သက်နိုင်တော့၏၊ **"ပဗ္ဗဇိတမနု ပဗ္ဗဇိ"သူ=ရဟန်းပြုသော ဘုရားအလောင်းကို အတုပြု၍ ရဟန်းပြုကြကုန်၏"**ဟု အနက်ပေးရာ၌လည်း ထိုအနက်သည် မှန်၏၊ **"အနုပဗ္ဗဇိ"သူတိ–အနုပဗ္ဗဇိတာနိ"**ဟု ဖွင့်ကြသည်၊ သို့သော် ထိုအဖွင့်မျိုး၌ အနုကို ကမ္မပွဝစနီယဟု မဆိုလို, ဓာတုတ္ထဝိသေသက ရိုးရိုးဥပသာရဟုသာ ဆိုလိုသည်၊ **"မဠ္ဠံ ဝါ–ကိုလည်းကောင်း၊ ပိဋ္ဌံ ဝါ–ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိနိသီဒေယျ–လွှမ်းမိုး၍ (ဖိ၍)ထိုင်အံ့"**ဟု ပေးရာ၌လည်း အဘိသည် ဥပသာရသာ၊ ထို့ကြောင့် **"အဘိဘဝိတ္မာ နိသီဒတိ"**ဟု အဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်ကြသည်။

ပရသမညာဝသေန ဝါ။ ။ပြခဲ့သော စိစစ်ချက်အရ **"ကမ္မံ+ပဝစနီယံ ယေသံ"**ဟူသော ဝိဂ္ဂဟကို အားရကျေနပ်ပုံ မရသောကြောင့် **"ပရသမညာဝသေန ဝါ"**ဟု တစ်နည်းပြဟန် တူသည်၊ ဤနောက်နည်းသာ သင့်ဖွယ်ရှိ၏၊ မှန်၏–ကမ္မပွဝစနီယ အမည်သည် **"လက္ခဏိတ္ထမ္ဘူတာ၊ ဘာနဘာဝဝိစ္ဆာသု ပတိပရိအနုဝေါ"**စသော သုတ်တို့ဖြင့် မှည့်အပ်သော (ပါဏိနီဗျာကရဏ်း စသည်၏)အမည်တည်း၊ ထိုသက္ကတ၌ **"ဗုဒ္ဓသ္မာပတိ သာရိပုတ္တော, ဥပနိဏ္ဍေ ကဟာပဏံ"**ကဲ့သို့သော ပတိ ဥပစသည်ကိုလည်း ကမ္မပွဝစနီယမှည့်၏၊ သို့သော် ဒုတိယာဝိဘတ်၏ သက်ရောဌာနခ၌ကား လက္ခဏစသည်ကို ဟောသော ပရိ စသည်ကိုသာ ယူရသည်၊ ဤသို့လျှင် ကမ္မပွဝစနီယ အမည်၏ သက္ကတဗျာကရဏ်းတို့၌လာသော နာမည်ရင်းဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မပွဝစနီယ၏ ဟောလိုရင်း ဝိဂြိုဟ်နက်အမှန်ကိုလည်း သက္ကတဋီကာများဖြင့်သာ သိထိုက်ပေသည်။

သက္ကတဝိဂ္ဂဟ။ ။ကမ္မံ(ကြိယံ)–ကြိယာကို၊ ပဝုတ္တဝန္ဓော–ဟောဘူးကုန်ပြီ၊ ဣတိ, ကမ္မပွဝစနီယာ–တို့မည်၏၊ ပဝစနီယံ၌ အနီယပစ္စည်းကို **"ပဝုတ္တဝန္ဓော"**ဟု အတိတ်ဟော တဝန္တုပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် **"ပရိဂ္ဂဟာတိ–သိမ်းပိုက်၏၊ ပတိဏာနာတိ–ဝန်ခံ၏၊ အနုဘဝတိ–ခံစား၏"**စသည်ဖြင့် ပတိ–ပရိ–အနုတို့သည် ဥပသာရအခိုက်တုန်းက (ဥပသာရနာမည် ရစဉ်က)ဓာတ်နှင့်တွဲ၍ ကြိယာအနက်ကို ဟောခဲ့ဘူးကုန်၏၊ ယခုသော် ဓာတ်နှင့် မတွဲရသဖြင့် ဥပသာရ အမည်လည်း မရ,

"**ကမ္မပ္ပဝေစနီယ**"ဟူသော အမည်သစ်ကို ရနေသောကြောင့် ကြိယာအနက်ကိုလည်း မဟောတော့, လက္ခဏစသော အနက်ကိုသာ ဟောကြတော့သည်–ဟူလို။ [အတိတေတိ ဧတေန ဥပသဂ္ဂတာဒသာယံ (ဥပသာရ အမည်ရတုန်းက) အဘျာဒယော ကြိယာ ဧာတကာ၊ တသ္မာ သမ္ဘတိ (ယခု) ကမ္မပ္ပဝေစနီယတာဒသာယံ (ကမ္မပ္ပဝေစနီယ အမည် ရခိုက်၌) နှ ကြိယံ ပတိပါဒယန္တီတိ ပတိပါဒိတံ–သိစေအပ်ပြီ၊–ကဝိရာဇ ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဋီကာကို ကောက်ချက်ချလိုက်သော် "**ဥပသာရအမည်နှင့် ကမ္မပ္ပဝေစနီယအမည်သည် တစ်ပြိုင်နက် မဖြစ်နိုင်**"ဟုလည်းကောင်း, "**ကြိယာကို အထူးပြုနေလျှင် ဓာတ္တတ္ထဝိသေသက ဥပသာရတို့သာဖြစ်၍ ကြိယာမဟုတ်သော လက္ခဏအနက်စသည်ကို ဟောနေမှသာ ကမ္မပ္ပဝေစနီယဖြစ်၏**"ဟုလည်းကောင်း မှတ်ချက်ရသည်၊ ထို့ကြောင့်လည်း သက္ကတ၌ ကမ္မပ္ပဝေစနီယပုံစံများကို ကြိယာနှင့်တွဲ၍ မထုတ်ဘဲ "**ရက္ခမဘိ+ဝိဇ္ဇောတတေ ဝိရ္ဓ**" စသည်ဖြင့် ကမ္မပ္ပဝေစနီယတခြား+ကြိယာတခြား ထုတ်၍ အနက်ကိုလည်း "**ရက္ခဲ့အဘိ–သစ်ပင်၌**" စသည်ဖြင့် ကြိယာနှင့် မတွဲဘဲ ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲ၍ ပေးလေ့ရှိ၏။

ဆိုလိုရင်း။ ။ရက္ခမဘိတိ–လက္ခိယလက္ခဏသမ္ဗန္ဓော ဒုတိယတ္ထော၊ သော အဘျာဒိဧောတိယော=သစ်ပင်နှင့် လျှပ်စစ်ရောင်တောက်ခြင်းတို့၏ လက္ခ+လက္ခဏ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သည် ရက္ခဲ့၌ အံ့ဝိဘတ်၏အနက်တည်း၊ ထိုအနက်ကို အဘိက ထွန်းပြအပ်သည်၊"**သစ်ပင်ပေါ်၌ လျှပ်စစ်ရောင်တောက်သည်**"ဟု ပြောရာ၌ သစ်ပင်သည် လျှပ်ရောင်တောက်ခြင်းကို မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏတည်း၊ ထိုလက္ခဏကို အဘိက ထွန်းပြ၏၊ ထို့ကြောင့် အဘိသည် လက္ခဏအနက်၌ ဖြစ်၏–ဟူလို။

ကမ္မပ္ပဝေစနီယ များနေဖွယ်။ ။ဥပသာရပုဒ်ဟူသမျှသည်"**ဓာတ္တဲ့ ဥပေစ္စ သဇ္ဇေန္တိ**"အရ ဓာတ်နှင့်တွဲလျက် ဓာတ်နက်ကို အထူးပြုကြ–ဆင်ပြင်ပေးကြ၏၊ "**မဒ္ဒံ အဘိနိသိဒေယျ, ဥက္ကဋ္ဌံ အဇ္ဈာဝသတိ**"စသည်မျှ ဓာတ်နက်ကို အထူးပြုနေသောကြောင့် အဘိ အဓိတို့သည် (သိလက္ခန်ဋီကာသစ်နှင့်တကွ နောက်ဆရာတို့က ကမ္မပ္ပဝေစနီယဟု ဖွင့်ကြသော်လည်း ကမ္မပ္ပဝေစနီယ မဟုတ်) ဥပသာရပုဒ် ရိုးရာတို့သာတည်း၊ အကယ်၍ ထိုဥပသာရမျိုးလည်း ကမ္မပ္ပဝေစနီယအမည် ရသေးလျှင် ကမ္မပ္ပဝေစနီယတွေ မီးခိုးမဆုံး မိုးမဆုံး ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်၊ အမှန်မှာ ကြိယာနှင့်မတွဲဘဲ လက္ခဏဂုဏ်ထူမျှတစသော သီးခြားအနက်ကို ထွန်းပြသော ပရိ စသည်ကိုသာ (ဥပသာရအမည် ဟောင်းကို ဖျောက်၍) ကမ္မပ္ပဝေစနီယအမည် မှည့်ရသည်။

သက္ကတ–ဗုဘုက္ခိတံ နပဇ္ဇိဘာတိ ကိဠိတိ–ခုဒ္ဒါပိဠိတသ ကိဠိပိ နှ ဖုရတိတျတ္ထော၊ ဘာ=ဒိတ္တိယံ(ဘာဓာတ်သည် တောက်ပခြင်းအနက်၌ ဖြစ်၏၊) ဣဟ တု ဥပသဂ္ဂ ဗလေန(ဥပသာရ အစွမ်းကြောင့်) ဖုရဏော(ထင်ရှားပြခြင်း၌) ဝတ္တတိ၊ တတော လက္ခဏာဒိမှိ အပ္ပဝတ္တိတော (လက္ခဏစသော အနက်၌ ပတိသဒ္ဒါမဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ပတိသ နှ ကမ္မပ္ပဝေစနီယတ္တံ (ကမ္မပ္ပဝေစနီယအမည် မရ, ဥပသာရသာ မည်သည်–ဟူလို၊) – ဗာလမနောရမာဋီကာ။

တတ္ထ–ထို သက္ကတကျမ်း(ပါဏိနီ)၌(ဝုတ္တာ၌စပ်၊) အနုသဒ္ဒသ–အနုသဒ္ဒါ၏၊ လက္ခဏေ–လက္ခဏအနက်၌လည်းကောင်း၊ [နောက်၌ **"လက္ခဏာဒီသု"**ဟု ချဲ့လတ်ဖြစ်၍ **"လက္ခဏာဒီသု"**ရှိလျှင် သာ၍ကောင်းမည်း၊] သဟတ္ထေ–သဟအနက်၌လည်းကောင်း၊ ဟီနေစ–ဟီနအနက်၌လည်းကောင်း၊ ကမ္မပွဝစနီယသညာ–ကမ္မပွဝစနီယအမည်ကို၊ ဝုတ္တာ–ဆိုအပ်ပြီ၊ ယထာ–ကား၊ ပဗ္ဗဇိတမနုပဗ္ဗဇိ"သု၊ ပေ၊ အနုသာရိပုတ္တံ ပညဝေါ–ဟူသည်တည်း၊ [ပဗ္ဗဇိတံအနု–(ဘုရားအလောင်း)ရဟန်းပြုလတ်သော်၊ ပဗ္ဗဇိ"သု–လူအပေါင်းတို့ ရဟန်းပြုကြကုန်ပြီ၊

ပဗ္ဗဇိတမနု ပဗ္ဗဇိ"သု။ ။**"ပဗ္ဗဇိတမနု ပဗ္ဗဇိ"သု"**သည် လက္ခဏတ္ထပုံစံ၊ အမှတ်အသားကို လက္ခဏာဟု ခေါ်၏၊ ကာလဘာဝေသုစသုတ်၌ လာလတ်သော လက္ခဏာမျိုးပင်၊ ထို့ကြောင့် **"ပဗ္ဗဇိတမနု(ဘုရားအလောင်း) ရဟန်းပြုလတ်သော်"**ဟု အနက်ပေးရသည်၊ ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြုခြင်းသည်(မှတ်သားကြောင်း ဖြစ်၍) လက္ခဏာ, မျှော်စွာသောလူတို့ ရဟန်းပြုကြခြင်းကား (ထိုလက္ခဏာဖြင့် မှတ်သားအပ်၍) လက္ချ [ပဗ္ဗဇိတံသည် လက္ခဏာ, ပဗ္ဗဇိ"သုကား လက္ချတည်း၊] အနုကား ထိုလက္ခဏာ လက္ချ ၂ ပါးတို့၏ စပ်သွယ်ခြင်းဟူသော သမ္ဗန်အနက်ကို ထွန်းပြ၏။

ထင်ရှားစေအံ့–"ပဗ္ဗဇိတံ+ပဗ္ဗဇိ"သု"လောက်တွင် ဆိုထားလျှင် ထို၂ ပုဒ်၏ လက္ခဏာ လက္ချအဖြစ်ဖြင့် စပ်ပုံမထင်ရှားသေး၍ **"ပဗ္ဗဇိတံ–ရဟန်းပြုလတ်သော်"**ဟု လက္ခဏာအနက်လည်း မပေးနိုင်၊ **"ပဗ္ဗဇိတံအနု"**ဟု ဆိုလိုက်မှ ထို၂ ပုဒ်၏ လက္ခဏာ လက္ချ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ပုံထင်ရှား၍ **"ပဗ္ဗဇိတံအနု–ရဟန်းပြုလတ်သော်"**ဟု လက္ခဏာအနက်ပေးနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် အနုသည် လက္ခဏာ လက္ချ၏အဖြစ်ဟူသော သမ္ဗန်ကို ထွန်းပြ၏၊ ထိုသို့ ထွန်းပြရာ၌ ရှေ့လက္ခဏာပုဒ်နှင့် တွဲဖက်နေမှသာ ထို၂ ပုဒ်၏ အဆက်အသွယ် (သမ္ဗန်)ကို ထွန်းပြနိုင်သည်၊ ဥပမာ**"လင်နှင့်+မယား, လျှာနှင့်+သွား"**ဟူရာ၌ အဆက်အသွယ် သမ္ဗန်ကိုပြသော **"နှင့်"**ကို ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲရိုးရှိသကဲ့သို့ လည်းကောင်း, **ရညော+ပုတ္တော"**ဟူရာ၌ မင်းနှင့်သား၏ အစပ်သမ္ဗန်ကိုပြသော ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် ရှေ့ပုဒ်၌သာ သက်သကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် မိမိတွဲနေရာ ပုဒ်၏နာမည်သို့ လိုက်၍ **"အနုသည် လက္ခဏာအနက်ကို ထွန်းပြ၏=လက္ခဏာအနက်၌ ဖြစ်၏"**ဟု ဆိုရသည်။

ကြိယာဧောတကော နာယံ, သမ္ဗန္ဓသ နု ဝါစကော၊
နာပိ ကြိယာန္တရာပေက္ခို, သမ္ဗန္ဓသ တု ဘောဒကော။

ကြိယာဧောတကော နာယံ။ ။အယံ–ဤ အဘိစသော သဒ္ဒါသည်၊ နု ကြိယာဧောတကော–ကြိယာကို မထွန်းပြတတ်၊ [**"သုခံ အနုဘူယတေ"**စသည်၌ ကြိယာနှင့် တွဲဖက်၍ ကြိယာအနက်ကို ထွန်းပြသကဲ့သို့ ပဗ္ဗဇိတမနုသည် ဥပသာရ မဟုတ်၍ **"အနုပဗ္ဗဇိ"သု"**ဟု ကြိယာနှင့် မတွဲနိုင်, ကြိယာအနက်ကို မထွန်းပြနိုင်–ဟူလို။]

သမ္ဗန္ဓသ နု ဝါစကော။ ။သမ္ဗန္ဓသ–သမ္ဗန်ကိုလည်း၊ နု ဝါစကော–မဟောတတ်၊ [**"ရညော + ပုတ္တော"** စသည်၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် သမ္ဗန်ကို ဟောသကဲ့သို့

ဗာရာဏသီ–ဗာရာဏသီမြို့သည်၊ နဒီ အနု–မြစ်နှင့်တကွ၊ အဝသိတာ–စပ်၏၊ နဒိယာ-မြစ်နှင့်၊ သဟ-တဲကွ၊ အဝဗဒ္ဓါ-စပ်၏၊ ဣတိအတ္ထော၊ ပညဝါ-ပညာ ရှိသူဟူသမျှသည်၊ အနုသာရိပုတ္တံ-အရှင်သာရိပုတြာ၏ အောက်ချည်းတည်း။]

ဤအနုစသော ကမ္မပ္ပဝေစနီယသည် သမ္ဗန်ကိုလည်း မဟောတတ်၊ လက္ခဏ လက္ခ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းဟူသော သမ္ဗန်ကိုကား ဒုတိယာဝိဘတ်ကပင် ဟောသည်။

နာပိကြိယာန္တရာပေက္ခိ။ ။ကြိယာန္တရ+အပေက္ခိပိ–ကြိယာတစ်ပါးကို ငဲ့သည်လည်း၊ နဝ–မဟုတ်၊ ["ပဒေသ=လက်ညှိုးထွာကို၊ ဝိပရိလိခတိ–(တိုင်း၍) ရေး၏"ဟူရာ၌ လိခတိ၏ အနက်ရင်းမှာ "ရေး၏"ဟုသာ ရှိ၏၊ သို့သော် ဝိပရိ ဥပသာရသည် "မာန=တိုင်းခြင်း"ဟူသော ကြိယာတစ်ပါးကို ငဲ့သကဲ့သို့ အဘိစသော ကမ္မပ္ပဝေစနီယ များသည် ကြိယာတစ်ပါးကို မငဲ့ကြ။]

မူကွဲ။ ။"နာပိကြိယာပဒကွေပိ=ကြိယာပုဒ်တစ်ပါးကိုလည်း မထည့်ရ"ဟု မူကွဲ ရှိ၏၊ ပဗ္ဗဇိတံ–ရဟန်းပြုသော ဘုရားအလောင်းကို၊ အနု(လက္ခဏာကတွာ–အမှတ်ပြု၍) ဟု ကြိယာတစ်ပါးကိုလည်း ထည့်ဖွယ်မလို၊ "တိုသို့ ထည့်လျှင် ပဗ္ဗဇိတံကို အနု(လက္ခဏာကတွာ)၌ စပ်ရသောကြောင့် ရိုးရိုး ကမ္မတ္ထ၌ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာသက်လိမ့်မည်"ဟူလို။

သမ္ဗန္ဓသ္သ တု ဘေဒကော။ ။တု–စင်စစ်ကား၊ သမ္ဗန္ဓသ–လက္ခဏ လက္ခ အဖြစ်ဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်းစသော သမ္ဗန်ကို၊ ဘေဒကော=အထူးပြုတတ်၏၊ ["အထူးပြု" ဟူသည် ထင်ရှားအောင် ပြုခြင်း–ထွန်းပြခြင်းတည်း။]–အာဘယာရာမ ဆရာတော်၏ မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယမှ ထုတ်ယူအံ့ပ်သော ဝါကျပဒီယ။

သဟတ္ထ။ ။"နဒီမန္ဓဝသိတာ ဗာရာဏသီ"ဟု သဟတ္ထပုံစံ, "နဒီ အနု–မြစ်နှင့်တကွ"ဟူရာ၌ "တကွ"အနက်သည် အနု၏ အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "နဒိယာ သဟ အဝဗဒ္ဓါတိ အတ္ထော"ဟု အနက်ဖွင့်သည်၊ ဗာရာဏသီပြည်သည် ဂင်္ဂါမြစ်နှင့် တစ်စပ်တည်း (တစ်ဆက်တည်း)နေသည်–ဟူလို၊ အနုဟူသော ကမ္မပ္ပဝေစနီယနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် နဒီ၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာသက်။

ဟီနတ္ထ။ ။"အနုသာရိပုတ္တံ ပညဝါ"ကား ဟီနတ္ထပုံစံ၊ အနုသဒ္ဒါသည် ဟီန အနက်ဟော၊ ဟီနအရ"ယုတ်ညံ့"ဟူသည် အောက်ကျခြင်း–ပညာအားဖြင့် အရှင် သာရိပုတြာကို မမှီခြင်းတည်း၊ [ဤ၌ ပညဝါအရ ဘုရားမှတစ်ပါး အခြားပညာရှိများ ကိုသာ ယူ၊ သီဟိုဠ်မှ၌ကား "ပညဝါ ဘိက္ခု"ဟု ရှိ၏, သာ၍ ရှင်းသည်။]

အချို့အနက်ပေးပုံ။ ။"ကမ္မံ ဝစနီယံ ယေသံ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်ညီအောင် "နဒီ–ကို၊ အနု–အစဉ်လျှောက်၍၊ အဝသိတာ–စပ်၏၊ ပညဝါ–သည်၊ သာရိပုတ္တံ–ကို၊ အနု–ထောက်သော် အောက်ကျ နောက်နေ၏"ဟု အနက်ပေးကြသေး၏၊ အနုကို သဟတ္ထ ဟီနတ္ထ ဆိုထားလျက် ကြိယာအနက်ဖြစ်အောင ဆွဲယူခြင်းမှာ "ကမ္မံ ဝစနီယံ ယေသံ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်၏ မျက်နှာကို လိုက်လွန်းရာကျသည်၊

[ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီးသော လက္ခဏော(လက္ခဏာဒီသု) အရကိုပင် သင်္ကေတအဆိုဖြင့် ချဲ့ပြလိုသောကြောင့် **"လက္ခဏာဒီသု"** စသည်ကို မိန့်၊] လက္ခဏာဒီသု–လက္ခဏာ အစရှိသောအနက်တို့၌၊ **လက္ခဏာတ္ထမ္ဘူတကွာနဘာဝဝိစ္ဆာသု ပတိပရိအနဝေါတိ-** **လက္ခဏာတ္ထမ္ဘူတကွာနဘာဝဝိစ္ဆာသု ပတိပရိအနဝေါဟူသော** သုတ်ဖြင့်၊ ပတိ ပရိအနူနံ–ပတိ ပရိ အနုတို့၏၊ ကမ္မပ္ပဝေစနီယသညာ–ကမ္မပ္ပဝေစနီယအမည်ကို၊ ဝုတ္တာ–ဆိုအပ်ပြီ၊ **လက္ခဏော**-လက္ခဏအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်-ကား၊) သူရိယုဂ္ဂမနံ၊ ပေ၊ ရက္ခံအနု-သူရိယုဂ္ဂမနံ၊ ပေ၊ ရက္ခံအနုဟူသည်တည်း၊...[သူရိယုဂ္ဂမနံပတိ-နေထွက်လတ်သော်၊ ဒီဗ္ဗာဘက္ခာ-နတ်အစာတို့သည်၊ ပါတုဘဝေယျုံ-ထင်ရှားဖြစ်စေကုန်သတည်း၊ ရက္ခံပတိ-သစ်ပင်၌၊ စန္ဒော ဝိဇ္ဇောတတော၊ ရက္ခံပရိ–၌၊ (စန္ဒော ဝိဇ္ဇောတတော၊) ရက္ခံအနု–၌၊(စန္ဒော ဝိဇ္ဇောတတော၊)] ဣတ္ထမ္ဘူတကွာနေ-ဣတ္ထမ္ဘူတကွာန အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်–ကား၊) သာဓု ဒေဝဒတ္တော၊ ပေ၊

လက္ခဏာဒီသု၊ ပေ၊ ဝုတ္တာ။ ။**"လက္ခဏိတ္ထမ္ဘူတ၊ပေ၊အနဝေါ"**ကား ပါဏိနီ၌ လာသော သုတ်တည်း၊ လက္ခဏာဒီသု၌ အာဒိအရ ဤသုတ်၌လာသော ဣတ္ထမ္ဘူတကွာနဘာဝ ဝိစ္ဆာတို့ကို ယူ၊ [**"လက္ခဏိတ္ထမ္ဘူတကွာနဘာဝဝိစ္ဆာသု–လက္ခဏ,ဣတ္ထမ္ဘူတကွာန, ဘာဝ, ဝိစ္ဆာအနက်တို့၌၊ ပတိပရိအနဝေါ–ပတိ, ပရိ, အနုတို့သည်၊ ကမ္မပ္ပဝေစနီယာ-ကမ္မပ္ပဝေစနီယတို့ မည်၏"**ဟု သုတ်နက်ပေး၊] လက္ခဏာဟူရာ၌ သီဟိုဠ်မူဝယ် **"ဥပလက္ခဏော"**ဟုရှိ၏၊ လက္ခဏောအရ **"အမှတ်အသား"**အနက်ထင်ရှားအောင် ဆိုဟန်တူသည်၊ သူရိယုဂ္ဂမနံအရ နေထွက်ခြင်းသည် နတ်သြဇာဖြစ်ခြင်းကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏာ၊ ဒီဗ္ဗာ ဘက္ခာ ပါတုဘဝေယျုံအရ နတ်သြဇာဖြစ်ခြင်းကားထို နေထွက်ခြင်းဖြင့် မှတ်သားအပ်သောကြောင့် လက္ခဏာ, **"နေထွက်သည်ရှိသော် (နေထွက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်) နတ်သြဇာများ ပေါ်လာကြပါစေ"** ဟူလို၊ (**"ဂေါသု ဒုယှမာနာသု ဂတော ပုရိသော"**မျိုးပင်တည်း၊)**"ပတိကား ထိုသူရိယုဂ္ဂမနံနှင့် ပါတုဘဝေယျုံတို့၏ လက္ခဏာ လက္ခဏာအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန္ဓကို ထွန်းပြ၏"**စသည်ဖြင့် ရှေးနည်းမှီး၍သိပါ၊ ရက္ခံပတိ ဝိဇ္ဇောတတော စန္ဒောဟု ရက္ခံအရ သစ်ပင်သည် လရောင်တောက်ခြင်းကို မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာ,ဝိဇ္ဇောတတောသည် လက္ခဏာ စသည်ဖြင့်ခွဲပါ။

ဣတ္ထမ္ဘူတကွာနေ။ ။[**"သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရံပရိ, သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရံအနု"**ဟု ဆိုလိုလျက် စာကျဉ်းအောင် **"မာတရံပရိ, မာတရံအနု"**ဟုသာ ဆိုထားသည်၊] ဣတ္ထံသည် ဣမသဒ္ဒါနှောင် ကိမိမေဟိထံသုတ်ဖြင့် ပကာရအနက်၌ ထံပစ္စည်းသက်၍ပြီးသော အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုဒ်တည်း၊ ပကာရဟူသည် သာမညအနက်ကို ထူးခြားအောင်ပြုတတ်သော ဝိသေသန(ဂုဏ်)တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"အယံ ပကာရော-ဤအထူးသည်၊ ဣတ္ထံ–မည်၏၊** "ရှင်ဋီကာ၌ **"အနေန ပကာရေန ဣတ္ထံ"**ဟု ဖွင့်၏၊ များသောအားဖြင့် ထံပစ္စည်းသည် တတိယာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် **"အနေန ပကာရေန"**ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်၊ ဝိဘတ် ၇ သွယ်လုံး၏ အနက်၌ပင် ထံပစ္စည်းဖြစ်၏။]

မာတရံအနု-တည်း၊ [ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ မာတံရံပတိ-အမိ၌၊ သာဓု-အကျင့်ကောင်းစ၊ ဒေဝဒတ္တော, မာတရံပရိ-၌၊ သာဓု၊ ဒေဝဒတ္တော, မာတရံအနု-၌၊ သာဓု-စ။]

ဆက်ဦးအုံ-ဣတ္ထံ-တစ်စုံတစ်ခုသော ထူးခြားချက်သို့၊ ဘူတော-ရောက်သူတည်း၊ ဣတ္ထမ္ဘူတော-တစ်စုံတစ်ခု ထူးခြားချက်သို့ ရောက်သူ၊ ဣတ္ထမ္ဘူတသ-တစ်စုံတစ်ခုသော ထူးခြားချက်သို့ ရောက်သူကို၊ အက္ခာနံ-ပြောပြခြင်း ထွန်းပြခြင်းသည်၊ ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာနံ-မည်စ၊ [**"အက္ခာန"**အရာ၌ **"အာချာန=အက္ခ်ာန"**ဟုလည်း ရှိစ၊, အာပုဗ္ဗ ခါဓာတ်ယု ပစ္စည်းချည်းဖြစ်၍ အနက်တူတည်း၊] ဤ၌ အက္ခာနံအရ ပြောပြခြင်းဟူသည် နှုတ်ဖြင့် ပြောပြခြင်း မဟုတ်, ထွန်းပြခြင်း ထင်ရှားအောင် ပြခြင်းတည်း၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ပရိ ဥပသာရ၌ ပြခဲ့ပြီ။

မာတရံအနု။ ။ဤ၌ မာတုသည် ကောင်းရာဌာနဖြစ်၍ (ဝိသယ)အရာတည်း၊ သာဓုကား ထိုအရာဌာန ရှိသောကြောင့် ဝိသယီတည်း၊ မာတုနှင့် သာဓုတို့၏ ဝိသယ ဝိသယီအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန္ဓကြောင့်သာ ဒေဝဒတ်၏ ကောင်းသောဂုဏ်များ ထင်ရှားရကား ထိုဝိသယ ဝိသယီဘာဝသမ္ဗန္ဓသည် ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာနမည်စ၊ ပကတိသည် ထိုဝိသယ ဝိသယီဘာဝသမ္ဗန်ကို ထွန်းပြသောကြောင့် ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာနဓောတကမည်စ၊ [**"သမ္ဗန္ဓသ တု ဘောဒကော"**ဟု ဆိုခဲ့သော ဂါထာနှင့်အညီတည်း၊] ထိုပတိနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် မာတရံ၌ (ဝိသယာဓာရ ဖြစ်သော်လည်း သတ္တမီဝိဘတ် မသက်ဘဲ) ဤသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာဝိဘတ်သာ သက်ရသည်။

ဝါဒန္တရ။ ။**"သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရမဘိ"**၌ **"ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာန"**အရ ဝိသယ ဝိသယီဘာဝသမ္ဗန်ကို မယူဘဲ မာတရံ၌ မာတု၏ အနက်ဖြစ်သော အမိကို ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာနဟု ယူပြီးလျှင် **"ဒေဝဒတ်သည် အခြားသူအပေါ်မှာ မကောင်းသော်လည်း ငါအမိ အပေါ်မှာတော့ အကျင့်ကောင်းရှာပါပေသည်ဟု အမိက မပြောသော်လည်း ပြောသကဲ့သို့ဖြစ်သည်"**ဟု အဓိပ္ပာယ် ပြောဆိုရေးသားကြသေး၏၊ အဘိကား ထိုဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာနကို ထွန်းပြသတဲ့၊ ထိုအယူအတိုင်းဖြစ်လျှင် အဘိသဒ္ဒါက **"အမိ"**ဟူသော အနက်ကို ထွန်းပြရာရောက်နေ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် မာတုပုဒ်ရင်းက **"အမိ"**ဟူသော အနက်ကို အထင်အရှား ဟောနိုင်ပြီးသားဖြစ်သောကြောင့် အဘိသဒ္ဒါက ထွန်းပြနေခြင်းသည် ဘာအကျိုးရှိတော့မည်နည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုအကောက်အယူအဓိပ္ပာယ်များနှင့်တကွ...

"သာဓုဘာဝဂုဏော ဣတ္ထံ, ဒတ္တော ဘူတော တဒါပနော၊
မာတရတ္ထော တဒါချာနံ, အဘျာဒယောတု တဒ္ဓောတာ"

ဟူသော **"နိရုတ္တိဘောဒသင်္ဂဟ"**လာ သာဓကဂါထာဝယ် တတိယပါဒ အဆိုကိုပါ စဉ်စားသင့်သည်၊ [သာဓုဘာဝဂုဏော-ကောင်းသူ၏အဖြစ် (ကောင်းခြင်း)ဂုဏ်ထူးသည်၊ ဣတ္ထံ-ဣတ္ထမည်စ၊ တဒါပနော-ထိုဂုဏ်ထူးသို့ရောက်သော၊ ဒတ္တော-ဒေဝဒတ်သည်၊ ဘူတော-ဣတ္ထမ္ဘူတမည်စ၊ (**"ဘူတမည်စ"**ဟု မပေးလင့်၊ ဘူတချည်းသက်သက်

ဘာဂေ-ဘာဂအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ-ကား၊) ယဒေတ္ထ မံ ပတိ၊ ပေ၊ တံ ဒီယတု-တည်း၊ [ဧတ္ထ-ဤပစ္စည်းပုံ၌၊ ယံ-အကြင်ဝတ္ထုသည်၊ မံ-ငါ၏၊ ပတိ-အဖို့သည်၊ သိယာ၊ တံ-ထိုဝတ္ထုကို၊ ဒီယတု-ပေးအပ်လော၊ (ဧတ္ထ ယံ စသည်လိုက်၊) မံ-ငါ၏၊ ပရိ-အဖို့သည်၊ ပေ၊ မံ-ငါ၏၊ အနု-အဖို့သည်၊ သိယာ, တံ-ကို၊ ဒီယတု-လော၊] ဝိစ္ဆာယောဂေ-ဝိစ္ဆာအနက်ရှိသော ပုဒ်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌

ဂုဏ်တူးသို့ရောက်သူကို မယောနိုင်၊) မာတရတ္ထော-မာတရံ၏ အနက်သည်၊ တဒါချာနံ-ထိုအာချာနမည်၏၊ ဝါ-ဣတ္ထမ္ဘူတချာနမည်၏၊ အဘျာဒယောတု-အဘိအစရှိသော ကမ္မပွဝစနီယတို့ကား၊ တဇ္ဇောတာ-ထိုဣတ္ထမ္ဘူတချာနကို ထွန်းပြတတ်ကုန်၏၊] ဒေဝဒတ်ဟူရာ၌ ဘုရားကိုပြုင်သော ဒေဝဒတ်ကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်, **"ဒေဝဒတ္တ, ယညဒတ္တ"**စသည်ဖြင့် ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့ မှည့်ခေါ်ရိုး နာမည်ရင်းတည်း။

ဘာဂေ၊ ပေ၊ တံ ဒီယတု။ ။ဣတ္ထမ္ဘူတကွာနကို ပြပြီး၍ ဘာဂကို ပြလိုသော ကြောင့် **"ဘာဂေ"** စသည်မိန့်၊ ဘာဂဟူသည် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ အဖို့-ဥစ္စာတည်း၊ **"ငါ့ဖို့-သူ့ဖို့, ငါ့အတွက်-သူ့အတွက်"**ဟူသော အသုံးအနှုန်းမျိုးတည်း၊ ဤ၌ **"မံပတိ, မံပရိ, မံအနု"**တို့သာ လိုရင်း၊ **"ယဒေတ္ထ, တံ ဒီယတု"**တို့ကို တွဲဖက်ဖြစ်၍ ထည့်ထားသည်၊ **"ထိုပစ္စည်းပုံထဲက ငါ့အဖို့ကို ပေးပါ"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤဝါကျ၌ ဘာဂ အနက်ကို ဟောသော ပတိကို ပရသမညာ ပယောဂေသုတ်ဖြင့် ကမ္မပွဝစနီယအမည် မှည့်၍ ထိုပတိနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် (**"ငါ၏"**ဟု အနက်ပေးရသော**"မံ"**ဝယ် ဆင့်ဌ ဝိဘတ်ဖြစ်သင့်လျက် မဖြစ်ဘဲ) ဤသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာသာ ဖြစ်သည်။ [**"မံ"**အရ ဥစ္စာရှင်နှင့် ယံ,တံတို့အရ ဥစ္စာတို့၏ သာမီ+သံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်ကို ပတိက ထွန်းပြ၏၊ ထို ပတိနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် မံ၌ ဆင့်ဌမသက်ဘဲ ဒုတိယာသာ သက်ရသည်။]

ဌီကာ အဆို။ ။ရူပသိဒ္ဓိဌီကာ၌ **"မံပတိ"**ကို **"မံ ဥဒ္ဒိသ"**ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်၌ **"ကမ္မံ(ကြိယံ) ပဝစနီယံ ယေသံ"**ဟူသော ဆိုခဲ့ပြီး ဝိဂြိုဟ်အရ ပတိသဒ္ဒါက**"ဥဒ္ဒိသန"** ကြိယာကို ဟော၏ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ ဌီကာအလို**"မံ-ငါ့ကို၊ ပတိ-ရည်စူး၍"**ဟု အနက်ပေး၊ သို့သော် ထိုဌီကာအဖွင့်သည် **"အာယသ္မန္တံ ယေဝ သာရိပုတ္တံ ပဋိဘာတူတိ အာယသ္မတောယေဝ သာရိပုတ္တသ ဘာဂေါ ဟောတု"**ဟူသော မူလပဏ္ဏာသ, ဓမ္မဒါယာဒသုတ္တဋ္ဌကထာ... **"ကာမံ ပဋိဘာတူတိ ဧတ္ထ ပတိသဒ္ဒါပေက္ခာယ ဥပယောဂဝစနံ၊ အတ္ထော ပန သာမိဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော 'အာဟ-အာယသ္မတောယေဝ သာရိပုတ္တသ္သာတိ"**ဟူသော ဌီကာတို့နှင့် မည်။ [ဤ၌ ပဋိဘာတုကို **"ဘာဂေါ ဟောတု"**ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ပတိသဒ္ဒါသည် ဘာဂအနက်ဟောတည်း-ဟု သိသာပြီ။]

ဝိစ္ဆာယောဂေ၊ ပေ၊ ရုက္ခံ ရုက္ခံအနု။ ။**"အတ္ထံ အတ္ထံ ပတိသဒ္ဒေါ နိဝိသတိ"**၌ သဒ္ဒေါ နိဝိသတိ အံရ သဒ္ဒါ၏ ပျံ့နှံ့ခြင်း ကြိယာသည် သာဓု(ပြီးစေအပ်သောကြိယာ) တည်း၊ အတ္ထအရ အနက်ကား(**"၌"**ဟု ပေးရသော အာဓာရကာရကဖြစ်၍) ကြိယာကို

(ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) အတ္ထံ အတ္ထံပတိ၊ ပေ၊ ရုက္ခံ ရုက္ခံအနု-တည်း၊ [အတ္ထံ အတ္ထံပတိ-အနက် အနက်တိုင်း၌၊ သဒ္ဒါ-သဒ္ဒါသည်၊ နိဝိသတိ-တည်နေ၏၊ ဝါ-ပျံ့နှံ့၏၊ (အနက်တိုင်းမှာ သဒ္ဒါရှိသည်-ဟူလို၊)ရုက္ခံ ရုက္ခံပတိ-သစ်ပင် သစ်ပင်တိုင်း၌၊ စနှော-သည်၊ ဝိဇ္ဇောတတော-၏၊ ရုက္ခံ ရုက္ခံပရိ, ရုက္ခံ ရုက္ခံအနု-လည်း နည်းတူ။]

ပြီးစေတတ်သော သာဓန(ကာရက)တည်း၊ ထိုအတ္ထနှင့် နိဝိသတိတို့၏ သာဓန သာဓျ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္မန်ကို ပတိသဒ္ဒါသည် ထွန်းပြ၏၊ ထို့ကြောင့် **"သမ္မန္ဓသ တူ ဘေဒကော"**ဟု ပြခဲ့သော လက္ခဏာနှင့်အညီ, ပတိသဒ္ဒါသည် ကမ္မပ္ပဝစနီယတည်း၊ ထိုသို့ သမ္မန်ကို ထွန်းပြသော်လည်း အတ္ထံ အတ္ထံဟု ဝိစ္ဆာနှင့်တွဲ၍ ထွန်းပြရသော ကြောင့် ဝိစ္ဆာအနက် ရှိသည်ဟုပင် ဆိုရ၏၊ ထို ပတိဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနီယနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် အတ္ထံ အတ္ထံဟူသော ဝိစ္ဆာပုဒ်ဝယ် (၌-ဟု အနက်ပေးရသော်လည်း သတ္တမီ မသက်ဘဲ) ဒုတိယာသာ သက်ရသည်။

ဆက်ဦးအုံ-"အတ္ထံ အတ္ထံ"ဟု ၂ ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းမှာ ပတိနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် မဟုတ်, ဝိစ္ဆာထုံးစံအတိုင်း **"ဂါမေ ဂါမေ ဧလ. အတ္ထိ"** စသည်ဖြင့် ၂ ကြိမ် ရိုးရာ ဖြစ်သောကြောင့် ၂ ကြိမ် ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ ဤ၌ ပတိနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ဒုတိယာ သက်ရခြင်းသာ ထူးသည်၊ ထို့ကြောင့် **"အန္ဓဒ္ဓမာသံ-လခ္ခဲတိုင်း"**စသည်ဖြင့်**"အဒ္ဓမာသံ"** ဟု တစ်ပုဒ်တည်း ရှိရာဝယ် အနု+အဒ္ဓမာသံတို့ ဝါကျမဟုတ်, ဝိစ္ဆာသမာသ်သာ၊ ဝါကျတွင်း၌ကား**"အန္ဓဒ္ဓမာသံ အဒ္ဓမာသံ+အနု"**ဟု ၂ ပုဒ် ရှိရမည်ဟု မှတ်ပါ၊ ရုက္ခံ ရုက္ခံပတိ-ပရိ-အနုတို့၌လည်း ဤနည်းမှီးပါ၊ (ရုက္ခရုက္ခမဘိ တိဋ္ဌတိတိ-ဌိတိယ ရုက္ခာနံ ဝိစ္ဆိယမာနာနံ (ပျံ့နှံ့ခြင်းကို အလိုရှိအပ်ရာ ဖြစ်ကုန်သော တည်ရာသစ်ပင် တို့၏) ဌိတိ ပတိ သာဓိယသာဓနလက္ခဏော သမ္မန္ဓော အဘိနာ ဇောတိယတေ၊ ဣတိ တံ ယုတ္တော ရုက္ခတ္ထော၊ သဘာဝတော ဝိစ္ဆာ ဒ္ဝိဗ္ဗစနဇောတိယာ၊-ကာတန္တ ဋီကာ။]

လက္ခဏနှင့် ဝိစ္ဆာကွဲပုံ။ ။**"ရုက္ခံ ရုက္ခံပတိ ဝိဇ္ဇောတတော စနှော"**စသည်၌ လရောင်တောက်ခြင်းကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်၍ လက္ခဏအနက်ဟု ဆိုသင့်၏၊ သို့သော် ၂ ကြိမ်ဆိုသော အရာဖြစ်သောကြောင့်**"ဝိစ္ဆာ"**ဟု ဆိုရသည်၊ လိုဏ်တွင်အနက် ပေါ်တွင် အလုပ်အနက် အပိုပါဝင်လာသောအခါ အဲလပနတ္ထဆိုရသကဲ့သို့, လက္ခဏ အနက်ပေါ်တွင် ဝိစ္ဆာအနက် အပိုပါဝင်သောကြောင့် **"ဝိစ္ဆာတ္ထ"**ဟု ဆိုရခြင်းဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။**"ရုက္ခံ ရုက္ခံ-သစ်ပင် သစ်ပင်တိုင်းကို၊ ပတိ, ပရိ အနု-ပျံ့နှံ့၍"** ဟု ပတိ-ပရိ-အနုတို့အတွက် ဗျာပေတွာဟူသော ကြိယာအနက်ပေါ်အောင် ပေးကြ သေး၏၊ ထိုအတိုင်းမှန်လျှင် **"ပတိဝိဇ္ဇောတတော-ပျံ့နှံ့၍ တောက်ပ၏"**ဟု ကြိယာနှင့် တွဲဖက်ကာ ကြိယာအနက်ကို ထွန်းပြသော ဓာတုတ္ထဝိသေသက ဥပသာရသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ ကမ္မပ္ပဝစနီယအမည် မရနိုင်။

အဘိရဘာဂေတိ–"**အဘိရဘာဂ**"သုတ်ဖြင့်၊ အဘိသ–အဘိသဒ္ဒါ၏၊ ဘာဂဝန္ဓိတေသု–ဘာဂအနက်သည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော၊ လက္ခဏာဒီသု–လက္ခဏာအစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဝါ–လက္ခဏာ ဣတ္ထမ္ဘူတကျွာန,ဝိစ္ဆာအနက်တို့၌၊ ကမ္မပွဝစနီယသညာ-ကို၊ ဝုတ္တာ–ပြီ၊ တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံအဘိ-ထိ အရှင်ဂေါတမ၏၊ ဧဝံ–ဤသို့၊ ကလျာဏော-ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ-ကျော်စောသံသည်၊ ဥဂ္ဂတော-တက်ပြီ၊ သာဓု ဒေဝဒတ္တော(မာတရံအဘိ-အမိ၌) ဟု ရှေးအတိုင်းပေး၊ နိပါတော-နိပါတ်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဣဟာဟ္မဏသ-ရဟန္တာကို၊ ဟန္တာရံ-သတ်တတ်သူကို၊ ဓီ-ကဲ့ရဲ့၏၊ ဣစ္ဆေဝမာဒိ–တည်း။

အဘိရဘာဂေ–ကား ပါဏိနီသုတ်တည်း၊ "**အဘိ+အဘာဂေ**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သက္ကတ၌ သိဝိဘတ်ကို ဝိသဒ္ဒနီပြု၍ "**အဘိ**"ဟု ပဌမန္တဖြစ်၏၊ ထို ဝိသဒ္ဒနီကို ရေဖ ခေါ် (ရ်)ပြု၍ "**အဘိရဘာဂေ**"ဟု ဖြစ်သည်၊ ["**အဘိ–အဘိသဒ္ဒါသည်၊ အဘာဂေ–ဘာဂအနက်မှ တစ်ပါးသော အနက်၌၊ ကမ္မပွဝစနီယော–ကမ္မပွဝစနီယမည်၏**"ဟု သုတ်နှက်ပေး၊] "**လံက္ခဏိတ္ထမ္ဘူတကျွာနဘာဂဝိစ္ဆာသု ပတိပရိအနဝေါ**"ဟု သုတ်တည်ပြီးနောက် "**အဘိရဘာဂေ**"သုတ်တည်ရကား လက္ခဏာစသော အနက် ၄ ပါးတို့တွင် ဘာဂအနက် ချန်၍ ကျန် ၃ နှက်၌ အဘိသဒ္ဒါသည် ကမ္မပွဝစနီယအမည်ရ၏ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် "**ရကွံ့အဘိ+ဝိဇ္ဇောတတော စန္ဒော (လက္ခဏာ), ရကွံ့ ရကွံ့အဘိ ဝိဇ္ဇောတတော စန္ဒော (ဝိစ္ဆာ)**" ပြယုဂ်များကိုလည်း အဘိနှင့်တွဲ၍ ထုတ်ပါ၊ "**တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ–မာတရံအဘိ**"တို့ကား ဣတ္ထမ္ဘူတကျွာန ပုံစံတည်း၊ ထိုပုံစံများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

အမှာ။ ။"**တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ–ထို အရှင်ဂေါတမကို၊ အဘိ–စွဲ၍**" ဟု "**ကမ္မံ ကြိယံ ပဝစနီယံ ယေသံ**"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်ညီအောင် အနက်ပေးကြသေး၏၊ ထိုအနက်ကား ပါရာဇိကဏ်စသော အဌကထာ–ဋီကာကြီးတို့နှင့်လည်းကောင်း, သက္ကတ ဗျာကရဏ်းတို့နှင့်လည်းကောင်း မညီ၊ "**ဒေဝဒတ္တော–သည်၊ မာတရံ–ကို၊ အဘိ–ရှေးရှု ပျပ်ဝပ်၍**"ဟု အနက်ပေးကြရာ၌လည်း မညီပင်။

ဓီ ဣဟာဟ္မဏသ ဟန္တာရံ။ ။ဣဟာဟ္မဏအရ မကောင်းမှုကို မျှောအပ်ပြီးသော ရဟန္တာကို ယူပါ၊ "**ဟန္တာရံ–သတ်တတ်သူကို၊ ဓီ–ကဲ့ရဲ့၏**"ဟု ဋီကာဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးထား၏၊ ဋီကာလည်း "**ကမ္မံ ပဝစနီယံ ယေသံ**"အရ ဓီနိပါတ်က ကဲ့ရဲ့ခြင်းကြိယာကို ပေါအောင် ဖွင့်ထားဟန်တူသည်။

ဣစ္ဆေဝမာဒိ။ ။အာဒိဖြင့် ဝိနာနိပါတ်ကိုယူ၍ "**ဝိနာ အာဟာရံ သဖသ္သေဟိ ဝေဒနာဒိတ္ထယံ ဘဝေ**"ဟု ဋီကာပုံစံထုတ်၏၊ အာဟာရံ–(အဝိဇ္ဇာ,တဏှာ,ကံ,အာဟာရ, ဖဿ, ဝိညာဉ်ဟူသော နာမ်ရုပ်ဖြစ်ကြောင်း တရားတို့တွင်) အာဟာရကို၊ ဝိနာ–ကြဉ်၍၊ သဖသ္သေဟိ–ဖဿနှင့်တကွသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဝေဒနာဒိတ္ထယံ–

(၂၈၉) **ကွစိ ဒုတိယာ ဆဋ္ဌီနမတ္ထေ။** ။(၃၀၆) ပေ၊ ဟောတိ၊ အန္တ ရာအဘိတောပရိတောပတိပဋိဘာဒိယောဂေ၀-အန္တ ရာ, အဘိတော, ပရိတော, ပတိ, ပဋိဘာ အစရှိသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌သာ၊ အယံ-ဤ ဒုတိယာ ဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ၊) [**"ယောဂေ၀ါယံ"**ဟု သိဟိုင်မှု ရှိ၏၊] ရာဇဂဟံ-

---

ဝေဒနာအစရှိသော ခန္ဓာ ၃ ပါးအပေါင်းသည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ ဤပုံစံ၌ **"အာဟာရံ"** ကား ကံအနက်ပင်တည်း၊ ဝိနာလည်း ဝဇ္ဇန(ကြဉ်ခြင်း) ကြိယာကို ဟောသဖြင့် ကမ္မပွဝစနီယမည်သည်ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။

မှတ်ချက်။ ။နိပါတ်တို့ကို ကမ္မပွဝစနီယတွင်း၌ သွင်းခြင်းသည် ပါဠိသဒ္ဒါ ဆရာတို့ အလိုသာ ဖြစ်မည်ထင်၏၊ သက္ကတ၌မူ-ဥပသာရအချို့ကိုသာ (ကမ္မပွဝစနီယ အမည်မရမီ ရှေးကဓာတ်နှင့် တွဲဖက်၍ ကြိယာအနက်ကို ဟောဘူးသောကြောင့်) ကမ္မပွဝစနီယအမည် မှည့်၏၊ ပါဠိသဒ္ဒါဆရာတို့ကား **"ကမ္မံ ကြိယံ ယေသံ"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ကြိယာကို ဟောနိုင်လျှင် ဓိ-ဝိနာနိပါတ်တို့လည်း ကမ္မပွဝစနီယအမည် ရထိုက်၏ဟု ယူဆ၍ နိပါတ်ကိုပါ သွင်းပြထားဟန်တူသည်၊ စ-၀ါစသော နိပါတ်တို့ကား ကြိယာအနက်ကို လုံးဝမဟောကြသောကြောင့် ပါဠိသဒ္ဒါဆရာတို့ကလည်း ကမ္မပွဝစနီယတွင်း၌ မသွင်းလိုကြ၊ ဓိ-ဝိနာတို့ကို ကမ္မပွဝစနီယ၌ သွင်းထားခြင်းမှာလည်း သူတို့ ယှဉ်ရာ၌ ဒုတိယာသက်မည့်သုတ် မရှိသောကြောင့်သာဟု မှတ်ပါ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ **"ရာဒီဟိ ယုတ္တာ"**ဟု သုတ်၌လည်းကောင်း, ကလာပ်**"ဒုတိယေနေန"**သုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့်လည်းကောင်း, ဓိယှဉ်ရာ၌ ဒုတိယာသက်သည်၊ ဝိနာကိုမူ ရာဒီဟိ၌ အာဒိဖြင့် ယူ။]

[ဆောင်] သက္ကတ အလို, ရှေး အဟိုက, ထိုထိုဓာတ်နှင့်, တွဲစပ်လင့်၍, အသင့် ကြိယာ, ဟောခဲ့ပါသဖြင့်, ဥပသာရ, တချို့မျှကို, ကမ္မပွဟု, မည်သစ် ပြုကာ, ဥပသာနာမ, မခေါ်ရစေ၊ အနက်တွေလည်း, ထွေထွေကြိယ, မဟောကြတည်း။

ပါဠိသဒ္ဒါ, ကျမ်းတို့မှာကား, ကြိယာ အတွေ, ဟောနက်ပြလျက်, ဥပသက်-နိပါတ်, ထိုနှစ်ရပ်ကို, ကမ္မပွဝစနီ, ခေါ်တွင်မည်၏၊ အရှည်ကျစ်လစ်, အဆီညှစ်၍, အစစ်ကိုသာ, ယူကြရာသည်, နောင်လာငါတို့ တာဝန်တည်း။

• • • • • • • •

(၂၉၈) **အန္တ ရာ၊ ပေ၊ ယောဂေ၀ါယံ။** ။အန္တ ရာ, အဘိတော, ပရိတောတို့သည် နိပါတ်၊ ပတိကား ဥပသာရ (သက္ကတအလို-ကြိယာနှင့် မတွဲသောကြောင့် ပတိသည် ကမ္မပွဝစနီယ), ပဋိဘာကား ပတိပုဗ္ဗ ဘာဓာတ်တည်း၊ ထိုနိပါတ် ဥပသာရဓာတ်တို့နှင့် ယှဉ်ရာပုဒ်၌သာ ဤသုတ်ဖြင့် ဆဋ္ဌီအနက်၌ ဒုတိယာသက်၊ ပုံစံကို အစဉ်အတိုင်းပြလတ္တံ့၊ **"သမယာနိကသာဟာပတိယောဂေသု စ ဒိသတိ"**ဟူသော ဝါတ္တိကသုတ်၌ ပတိသဒ္ဒါ၏ ယှဉ်ရာပါသော်လည်း ပုံစံကိုကား **"ဗုဘုက္ခိတံ နု ပတိဘာတိ ကိဉ္စိ"**ဟု

ရာဇကြိုဟ်မြို့၏၊ အန္တ ရာစ-အကြားဌိလည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒ-နာဠန္ဒမြို့၏၊ အန္တ ရာစ-လည်းကောင်း၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော-အဓွန့်ရှည်သောခရီးကို သွား၏၊ ရာဇဂဟသဿ-၏လည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒာယ-၏လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈေ-အလယ်ဌိ၊ ဣတိအတ္ထော၊ ဂါမံ-၏၊ အဘိတော-အတွင်းဌိ၊ ဝသတိ-နေ၏၊ ဂါမံ-၏၊ ပရိတော-ထက်ဝန်းကျင်ဌိ၊ ဝသတိ-နေ၏၊ နေရဉ္ဇရံ-နေရဉ္ဇရာမည်သော၊ နဒီ-မြစ်၏၊ ပတိ-အနီးဌိ၊ ।နေရဉ္ဇရနဒိယာ-နေရဉ္ဇရာမြစ်၏၊ သမီပေ-အနီးဌိ၊

ပဋိဘာ(ပတိပုဗ္ဗ ဘာဓာတ်)၏ ယှဉ်ရာကိုပင် ထုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ ရူပသိဒ္ဓိက ပတိသဒ္ဒါသက်သက်၏ ယှဉ်ရာဌိ ဤသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာသက်ခြင်းကို သဏ္ဌာနနှင့် မညီဟု မှတ်ပါ။ ["ဗုဒ္ဓကွီတံ-ဆာလောင်သူ၏၊ ကိဠို-ဘာတစ်ခုမျှ၊ နေ ပဋိဘာတိ-မထင်ရှား"ဟု ပေးပါ။]

အန္တ ရာစ ရာဇဂဟံ၊ ပေ၊ မဇ္ဈေဣတ္ထော။ ।ရာဇဂဟသဿသည် ရာဇဂဟ၏ အနုက်ပြ, နာဠန္ဒာယသည် နာဠန္ဒ၏ အနုက်ပြ, (သီဟိုဠ်မှဌိရှိသော) ဝိဝရဘူတေ မဇ္ဈေသည် အန္တ ရာ၏ အနုက်ပြတည်း၊ [နာဠန္ဒာသဒ္ဒါသည် ဣတ္ထိလိင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "နာဠန္ဒာယ"ဟု သိလက္ခန်အဌကထာဌိလည်းကောင်း, သီဟိုဠ်မှဌိလည်းကောင်း ရှိ၏၊] ပါဠိတော် စုဏ္ဏိယများဌိ "**အန္တ ရာစ ရာဇဂဟံ အန္တာရာစ နာဠန္ဒံ**"ဟု သူ့အန္တ ရာနှင့်သူ ယှဉ်ရာဝယ် ဒုတိယာသက်၏၊ ဂါထာအရာဌိလည်းကောင်း, သဒ္ဒါကျမ်း အလိုအားဖြင့်လည်းကောင်း အန္တ ရာတစ်ခု ရှိလျှင်ပင် သူနှင့်စပ်ရာ ၂ ပုဒ်ဌိဖြစ်စေ, ထို့ထက်အများဌိဖြစ်စေ ဒုတိယာသက်နိုင်၏၊ ပုံစံကား "**အန္တ ရာ ဝါသဘဂါမံ ဗာရာဏသိ' စ သန္ဓိ ကေ**" (အဘိဓမာန ပေတဝတ္ထုပါဠိတော်၊) "**အန္တ ရာ ဂါမဉ္စ နဒိဉ္စ ယာတိ=ရှာ၏ အကြားဌိလည်းကောင်း, မြစ်၏ အကြားဌိလည်းကောင်း သွား၏**" သဒ္ဒါကျမ်းပုံစံ။

အဘိတော ဂါမံ။ ।အဘိတောကို "**အန္ဓော**"ဟု ဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့် "**အတွင်းဌိ**"ဟု ပေးသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယဌိ "**အဘိတောသည် သမန္တတော (ထက်ဝန်းကျင်ဌိ)နှင့် အနုက်တူ**"ဟု မိန့်၏၊ "**သုဓမ္မာယာဘိတော သဘန္တိ သုဓမ္မာယ သဘာယ သမီပေ**" (မူလပဏ္ဏာသ မာရတဇ္ဇနိယသုတ်)ကို ထောက်လျှင် "**အဘိတော-အနီးဌိ**"ဟု ပေးသင့်သည်။ [ပရိတော ထင်ရှားပြီ။]

နဒီ နေရဉ္ဇရံပတိ။ ।ဤပုံစံသည် အဌကထာတို့အလို "**ကမ္မပ္ပဝစနီယ**"သာ ဖြစ်သင့်ရဲ့ကား ကမ္မပ္ပဝစနီယယူတွေ့သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာသက်သင့်သည်၊ [နဒီ နေရဉ္ဇရံ ပတိတိ လက္ခဏံ နိဒ္ဒိသတိ၊ (လက္ခဏဣတ္ထိမ္ဘူတ စသော ၆ ပါးတွင် လက္ခဏအနုက်ကို ညွှန်ပြသည်-ဟူလို၊) လက္ခဏံ ဟိ ပဓာနပဟိတတ္တာတာယ နေရဉ္ဇရာ နဒီ၊ တေနေဝေတ္ထ ဥပယောဂဝစနံ၊ အယမ္ဘနတ္ထော-"**နဒိယာ နေရဉ္ဇရာယာတိ**"-သုတ္တနိပါတ် ပဓာနသုတ် အဌကထာ။] ဤအလို "**နေရဉ္ဇရံ နဒီ'ပတိ=နေရဉ္ဇရာမြစ်ဌိ**"ဟု ပေး၊ "**မြစ်ကမ်းနားသည် လက္ခဏ, ပဓာနသို့ စိတ်ကို စေလွှတ်ထားခြင်းသည် လက္ခဏ**"စသည်ဖြင့် ကမ္မပ္ပဝစနီယ ထုံးစံအတိုင်း (ပဗ္ဗဇိတမနု ပဗ္ဗဇိ'သု နည်းမှီး၍) ခွဲပါ။

ဣတိအတ္ထော၊ စုန္ဒ-စုန္ဒ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ–ဗောဇ္ဈင်တို့သည်၊ တံ-သင်၏၊ ပဋိဘန္ဓ-ဉာဏ်၏အာရုံ ဖြစ်စေကုန်လော၊ ဝါ-ဉာဏ်အားထင်လာစေကုန်လော၊ ဥပမာ-ဥပမာသည်၊ မံ-တပည့်တော်၏၊ ပဋိဘာတိ-ဉာဏ်၏အာရုံ ဖြစ်လာ၏၊ ဝါ-ဉာဏ်အား ထင်လာ၏၊ ဥပမာ–သည်၊ မယှံ–၏(ဉာဏ်အား၊) ဥပဋ္ဌဟတိ-ထင်လာ၏၊ ဣတိအတ္ထော။

(၂၉၀) ကွစိတိ ဒုတိယာတိ အတ္ထေတိစ ဝတ္တတေ။

တတိယာ သတ္တမီနဉ္စ။ ။(၃၀၇) ပေ၊ ဟောတိ၊ တတိယတ္ထေ–တတိယာ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ–ကား၊) သစေ မံ၊ပေ၊အတ္ထသိဒ္ဓိ–တည်း၊ မံ–ငါနှင့်တကွ၊ သစေ နာလပိသတိ–အကယ်၍ စကားမပြောအံ့၊ တွဋ္ဌ–အရှင်မင်းမြတ်သည်လည်း၊ မံ–ကျွန်မနှင့်အတူ၊ နာဘိဘာသတိ–စကားပြောတော်မမူ၊ သဒ္ဓမ္မံ–သူဌေတော်ကောင်းတရားနှင့်၊ ဝိနာ-ကင်း၍၊ သုခံ-ချမ်းသာသည်၊ ကုတော-အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း၊ ဥပါယံ-နည်းလမ်းနှင့်၊ အန္တရေန–ကင်း၍၊ အတ္ထသိဒ္ဓိ-အကျိုး ပြီးခြင်းသည်၊ နမရှိ။

ပဋိဘန္ဓ၊ ပေ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ။ပဋိဘာတိကို ဥပဋ္ဌဟတိဖွင့်သဖြင့် ပဋိဘန္ဓကိုလည်း "ဥပဋ္ဌဟန္ဓ"ဟုပင် ဖွင့်လိုဟန် တူ၏၊ ထိုအဖွင့်သည် ဘာဓာတ်၏ ဒိတ္တိ (တောက်ပခြင်း–ထင်ရှားခြင်း)အနက်ကိုဖွင့်သော သဒ္ဒတ္ထပင်တည်း၊ **"မန္ဓိ မမ၊ ပဋိဘံသူတိ ပဋိဘာနသခ်ါတသ ဉာဏသ ဂေါစရာ အဟောသုံ=ပဋိဘာန်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဉာဏ်၏အာရုံ ဖြစ်လာကုန်ပြီ"**ဟု ဖွင့်သော–မဟာဝဂ္ဂ,ဗြဟ္မယာစနာကား အဓိပ္ပာယတ္ထ အဖွင့်သာတည်း၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးလိုက်သည်၊ **"ဥပမာ မံ ပဋိဘာတိ"** ၌လည်း နည်းတူ။ [ရှေးရိုက် စာအုပ်များ၌ပါသော အဓိပ္ပာယ်ကို တစ်မျိုးပြင်သည်။]

(၂၉၀) **သစေ မံ၊ ပေ၊ အတ္ထသိဒ္ဓိ။** ။သဂါထာဝဂ္ဂ မာနတ္ထဒ္ဒဗြာဟ္မဏသံယုတ် ပါဠိတော်၌**"သစေ မံ သမဏော ဂေါတမော အာလပိသတိ,အဟမ္ပိ အာလပိဿာမိ၊ သစေ သမဏော ဂေါတမော နာလပိသတိ,အဟမ္ပိ နာလပိဿာမိ"**ဟု ရှိရကား ထိုပါဠိကို ခြုံ၍**"သစေ မံ နာလပိသတိ"**ဟု ပုံစံလုပ်ဟန် တူသည်၊ **"မံ–ငါနှင့်တကွ"** ဟူရာ၌ သဟတ္ထ တတိယာအနက်၊ နောက်ဖုံစံ၌ **"တွဋ္ဌ မံ နာဘိဘာသတိ"**ဟူသော ဝေယျာဝစ္စတ်ဝယ် **"ဣဒံ တာဝ မယာ သဒ္ဓိံ အကထနံ"**အဖွင့်ကို မှီ၍ ပေးသည်။

ဝိနာ သဒ္ဓမ္မံ ဥပါယမန္တရေန။ ။**"သဒ္ဓမ္မံ–ကို"**ဟု အနက်ပေးလျှင် **"ဝိနာ–ကြဉ်၍"**ဟု ပေး၊ **"သဒ္ဓမ္မံ–နှင့်"**ဟု ပေးလျှင် ဤသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာ သက်၊ ထို ၂ နက်သည် အဘယ်သို့ ထူး၍ ၂ သုတ်မှာ ပါနေသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ **"သဒ္ဓမ္မံ–ကို၊ ဝိနာ–ကြဉ်၍"** ဟု ပေးရာ၌ ဝိနာသည် **"ဝဇ္ဇေတ္တာ"** ကြိယာအနက် ရှိသောကြောင့် **"ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တေ"**သုတ်၌ (ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတို့ အလို)ဝင်ရသည်၊ **"သဒ္ဓမ္မံ–နှင့်၊**

သတ္တမိယတ္ထေ-သတ္တမီအနက်၌၊ ကာလေ-အခါဟူသောအနက်၌လည်း ကောင်း၊ ဥပါနွဏ္ဍာဝသ-ဥပ,အနု,အဓိ,အာပုဗ္ဗ ဝသဓာတ်၏၊ ပယောဂေ-ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ အဓိသိဒ္ဓာသာနံ-အဓိပုဗ္ဗ သိဓာတ်,ဌာဓာတ်,အာသ ဓာတ်တို့၏၊ ပယောဂေ-၌လည်းကောင်း၊ တပ္ပါနစာရေစ-ထို၌ သောက်ခြင်း, ထို၌ လှည့်လည်ခြင်းအနက်၌လည်းကောင်း၊ ဒုတိယာ-ဒုတိယာဝိဘတ်သက်၊ ဘာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ကာလေ-အခါဟူသောအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ပုဗ္ဗဏှသမယံ၊ပေ၊စတ္တာရော မဟာရာဇာနော-တည်း၊ [နံနက်အခါ၌ သင်းပိုင်ကို ဝတ်ပြီး၍ တစ်ခုသောအခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဤညဉ့်၌ ၄ ယောက် ကုန်သော နတ်မင်းကြီးတို့သည်။]

ဥပါဒိပုဗ္ဗသ-ဥပအစရှိသော ဥပသာရရှေးရှိသော၊ ဝသဓာတုသ-ဝသ ဓာတ်၏၊ ပယောဂေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဂါမံ ဥပဝသတိ၊ပေ၊အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတိ-တည်း၊ [ဂါမံ-ရွာ၌၊ ဝိဟာရံ-ကျောင်း၌၊ အဂါရံ-အိမ်၌၊ ဥပဝသတိ

ဝိနာ-ကင်း၍" ဟု ပေးရာ၌ကား **"သဒ္ဓမ္မသ အဘာဝေန-သဒ္ဓမ္မ၏ မရှိသဖြင့်၊ သဒ္ဓမ္မရဟိတေန သဒ္ဓမ္မမှ ကင်းသဖြင့်"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤသို့**"ဝိနာ"**အနက်သည် ကြိယာနက် မဟုတ်သဖြင့် **"ကမ္မပ္ပဝေစနီယဟေတု"**သုတ်၌ မသွင်းဘဲ ဤသုတ်၌ သွင်းထားသည်ဟု (ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတို့ အလို) မှတ်သင့်သည်၊ **"ဥပါယမန္တရေန"**၌ အန္တရေနလည်း ဝိနာနှင့် အနက်တူပင်ဖြစ်၍ ဝိနာအတိုင်း အဓိပ္ပာယ် မှတ်ပါ။

သတ္တမိယတ္ထေ၊ ပေ၊ တပ္ပါနစာရေစ ဒုတိယာ။ ။သတ္တမိယတ္ထေသည် ဝိဘတ် အနက်တည်း၊ **"ကာလေ၊ ပေ၊ တပ္ပါနစာရေ"**တို့ကား ထိုသတ္တမီဝိဘတ်၏ သက်ရာဌာန အမျိုးမျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သတ္တမိယတ္ထေ-၌"**ဟု သတ္တမိယတ္ထတစ်မျိုးတည်းဖြစ်သော ကြောင့် **"လည်းကောင်း"**ဟု မထည့်ဘဲ, သက်ရာဌာနကား**"ကာလတ္ထ,ဥပါနွဏ္ဍာဝသ ပယောဂ"**စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိသောကြောင့် **"လည်းကောင်း"**ဟု ပေးသည်၊ တပ္ပါနစာရေစ၌ စသဒ္ဒါသည် **"ကာလေ ဥပါနွဏ္ဍာဝသသ ပယောဂေ"**စသည်တို့၌သာ ပြန်၍လိုက်, သတ္တမိယတ္ထေ၌ကား မလိုက်ရ-ဟူလို။

ကာလတ္ထ။ ။ပုဗ္ဗဏှသမယံ စသည်၌ ကာလတ္ထသတ္တမီအနက် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြီ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ကား**"ပုဗ္ဗဏှသမယံ-နံနက်တွင် တစ်ခုသောအခါပတ်လုံး၊ ဧကံ-မျှားစွာသော အခါတို့တွင် တစ်ခုသော၊ သမယံ-တရားဟောတော်မူရာ အခါ ပတ်လုံး၊ ဣမံ ရတ္တိं-ဤ ညဉ့်ပတ်လုံး"**ဟု (ကာလတ္ထသတ္တမီအနက် အပြင်) အစွန်သံယောဇအနက်ကိုလည်း ဖွင့်ကြသေး၏။

ဥပါဒိပုဗ္ဗဝသဓာတုသ ပယောဂေ။ ။ဥပါဒိ၌ အာဒိဖြင့် (ဥပါနွဏ္ဍာဟု ပြခဲ့သည့် အတိုင်း) အနု-အဓိ-အာ ဥပသာရတို့ကို ယူ၊ ဥပပုဗ္ဗ,အနုပုဗ္ဗ,အဓိပုဗ္ဗ,အာပုဗ္ဗ ဝသဓာတ် အစဉ်အတိုင်း ပုံစံထုတ်ထားသည်၊ အဇ္ဈာဝသတိကား အဓိ,အာပုဗ္ဗ ဝသဓာတ်တည်း၊

အနုဝသတိ အဓိဝသတိ အာဝသတိ အဗ္ဗောဝသတိ-နေ၏။] တထာ-ထိုမှ တစ်ပါး၊ ပထဝိ-မြေ၌၊ အဓိသေသတိ-အိပ်ရလတံ့၊ အဓိတိဋ္ဌတိ-တည်၏၊ အဗ္ဗောဝသတိ-နေ၏၊ တပ္ပာနစာရေသု-ထို၌ သောက်ခြင်း, ထို၌လှည့်လည်ခြင်း အနက်တို့၌၊ (ဥဒါဟရဏ်-ကား၊) နဒီ ပိဝတိ, ဂါမံ စရတိ-တည်း၊ [မြစ်၌ သောက်၏, ရွာ၌ လှည့်လည်၏။] ဣစ္စာဒိ။

(၂၉၁) ကသ္မိံ အတ္ထေ...တတိယာ-တတိယာ သက်သနည်း။

ကရဏေ တတိယာ။ ။(၂၈၆) ပေ၊ ဟောတိ၊ ကရဏ်-ကရဏကာရက ဟူသည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း။

ဥပ,အနု,အဓိ,အာ ဥပသာရတို့ကို "ဓာတ်နက်သို့ အစဉ်လိုက်သော ဓာတ္တတ္ထာနုဝတ္ထုက ဥပသာရသာ, အနက် အထူးမရှိ"ဟု ကြံသောကြောင့် "ဂါမံ-ရွာ၌"စသည်ဖြင့် သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာ သက်ရသည်၊ ဥပ စသည်ကို "ဓာတ္တတ္ထ ဝိသေသက ဥပသာရဖြစ်၍ အနက်ရှိသည်"ဟု ကြံလျှင် "ဂါမံ-ရွာသို့၊ ဥပဝသတိ-ကပ်နေ၏၊ အနုဝသတိ-အလျော်နေ၏၊ အဓိဝသတိ-အုပ်စိုးနေ၏၊ အာဝသတိ-(အာသဒ္ဒါ မရိယာဒ အနက် ကြံ၍) အပိုင်းအခြားအတိုင်း နေ၏၊ အဗ္ဗောဝသတိ-အုပ်စိုး၍ အပိုင်းအခြား အတိုင်း နေ၏" ဟု အနက်ပေးရသည်၊ ထို အဖွင့်မျိုးကိုလည်း အဋ္ဌကထာတို့၌ တွေ့ရ လတံ့၊ [သီလက္ခန် အမှဋ္ဌသုတ်၌ "ဥက္ကဋ္ဌံ အဗ္ဗောဝသတိ" အဖွင့် စသည်ကို ရှုပါ။]

တထာ ပထဝိ၊ ပေ၊ အဗ္ဗောဝသတိ-ကား "အဓိသိဒ္ဓာသာနံ ပယောဂေ"၏ ပုံစံ များတည်း၊ အဓိကို ဌာ အာသတို့၌လည်း စပ်၍"အဓိပုဗ္ဗ သိဓာတ်, အဓိပုဗ္ဗ ဌာဓာတ် အဓိပုဗ္ဗ အာသဓာတ်"ဟု မှတ်ပါ၊ ["အစိရံဝတ ယံ ကာယော, ပထဝိ အဓိသေသတိ"ဟု ဓမ္မပဒရှိသောကြောင့်"အဓိသေသတိ"ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ၊] မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား"ပထဝိ-မြေကို၊ အဓိသေသတိ-လွှမ်းမိုး၍ အိပ်ရလတံ့"စသည်ဖြင့် ကံအနက်ပင် ဆို၏။ ;

တပ္ပာနစာရေသု။ ။["တပ္ပာနာ"ဟု ဒီဃဖြင့် ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ တ=ထို၌+ ပါန=သောက်ခြင်း၊ (တကို လိုက်စေ၍) တ=ထို၌+စာရ=လှည့်လည်ခြင်း၊] နဒီ ပိဝတိသည် တပ္ပာန၏ပုံစံ၊ ဂါမံ စရတိကား တစ္စာရ၏ပုံစံ၊ တပ္ပာန တစ္စာရအနက် ဖြစ်သောကြောင့် နဒီ ဂါမံတို့၌ သတ္တမီအနက်ဝယ် ဒုတိယာ သက်ရ၏၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ နဒီအရ မြစ်၌တည်သော ရေကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူ၍"နဒီ-မြစ်ကို"ဟုလည်း ကောင်း, "ဂါမံ-ရွာကို"ဟုလည်းကောင်း ကံအနက် ဆို၏၊] "ဣစ္စာဒိ"၌ အာဒိဖြင့် "မဏ္ဍံ ဝါ ပိဋ္ဌံ ဝါ အာဘိနိသိဒေယျ ဝါ အာဘိနိပဇ္ဇေယျ ဝါ"စသည်ကို ယူ၍ "မဏ္ဍံ-ညောင်စောင်းခ၌၊ အာဘိနိသိဒေယျ ဝါ-ထိုင်မူလည်း ထိုင်အုံ့"စသည်ဖြင့် ပေးပါ။

(၂၉၂) **ယေန ဝါ ကယိရတေ, တံ ကရဏံ။** ။(၂၇၉) ကတ္တာ–ကတ္တား သည်၊ ဥပကရဏဘူတေသု–အဆောက်အဦဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝတ္ထုနှာ–ဝတ္ထု ဖြစ်သော၊ ယေန ဝါ–အကြင် ကာရကဖြင့်မူလည်း၊ ကြိယံ–ကြိယာကို၊ အဗျဝဓာနေန–ခြားကွာခြင်း မရှိဘဲ၊ ကရောတိ–ပြုတတ်၏၊ ယေန ဝါ–မူလည်း၊ ဝိကရောတိ–ထူးအောင် ပြု၏၊ ယေန ဝါ–မူလည်း၊ ပါပုဏာတိ–ရောက်၏၊

---

(၂၉၂) **ယေန ဝါ ကတ္တာ ဥပကရဏာ၊ ပေ၊ ကရောတိ။** ။["**ယေန ဝါ ကတ္တုနော**"ဟု တချို့စာရှိ၏၊ သီဟိုဠ်မှ၌ "**ယေန ဝါ ကတ္တာ**"ဟု ရှိ၏၊ ကရောတိ ဟူသော ပဓာနကြိယာနှင့် စပ်ဖို့ရာ "**ကတ္တာ**"ဟု ရှိခြင်းသာ ကောင်း၏၊ ကတ္တုနော ရှိလျှင် ဥပကရဏ၌ စပ်နိုင်ပါ၏၊ သို့သော် ဥပကရဏသည် ပဓာနမဟုတ်၊] "**ဟတ္ထေန ကမ္မံ ကရောတိ**"၌ တစ်စုံတစ်ခုကို လုပ်ရာဝယ် လက်သည်ကတ္တား၏ အဆောက်အဦ ဖြစ်၏၊ (သစ်–ဝါ:အဆောက်အဦ မရှိလျှင် အိမ်ဆောက်၍ မဖြစ်သကဲ့သို့ လက်တည်: ဟူသော အဆောက်အဦ မပါလျှင် အလုပ် လုပ်၍မဖြစ်၊) "**စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ**"၌ ရူပါရုံကို ကြည့်ရာဝယ် မျက်စိသည် အဆောက်အဦ ဖြစ်၏၊ ဤသို့လျှင် ကရဏ မည်သင့်သော ဝတ္ထုဟူသမျှ ကတ္တား၏ အဆောက်အဦ ဖြစ်ပုံကို သိပါ။

ကြိယံ အဗျဝဓာနေန။ ။["**အဗျဝဓာနေ**"ဟု ရှိ၏၊ ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် "**အဗျဝဓာနေန**"ဟု ရှိရမည်၊ အကယ်၍ ကြိယံနှင့် အရတူစေလိုလျှင် "**အဗျဝဓာနံ**" ဟုသာ ရှိရလိမ့်မည်၊] ဤ"**အဗျဝဓာနေန**"ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ကရိုဏ်းအနက်နှင့် တတိယာဝိဘတ် သက်ရခြင်း တူသောဟိတ်ကို တားမြစ်၏၊ ထင်ရှားစေအံ့–"**အန္ဓေန ဝသတိ=ထမင်းကြောင့် နေ၏**"ဟူသော ဟိတ်ပုံစံ၌ ထမင်းသည် နေခြင်းကြိယာနှင့် တစ်စပ်တည်း မဟုတ်ဘဲ အတော်ကြာမှ ရလတဲ့ဖြစ်၏၊ နေခြင်းကြိယာကား ယခုပင် ဖြစ်နေပြီ၊ ဤသို့ ဟိတ်အနက်နှင့် ကြိယာနှင့် တစ်ဆက်တည်း မရှိ, ခြားကွာလျက် ရှိ၏၊ ကရိုဏ်းကား ကြိယာနှင့် ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်ရသည်၊ "**ဟတ္ထေန ကမ္မံ ကရောတိ= လက်ဖြင့် အမှုကို ပြု၏**"ဟူရာ၌ ပြုခြင်းကြိယာနှင့် လက်သည် အခြားမရှိ, ပြုခြင်း ကြိယာ ဖြစ်တိုင်း လက်ပါရသည်၊ ဤသို့ ကရိုဏ်းဟူသမျှ ကြိယာနှင့် အခြားအကွာ မရှိသောကြောင့် "**ကြိယံ အဗျဝဓာနေန**"ဟု ဆိုသည်။

ယေန ဝါ ဝိကရောတိ၊ ပေ၊ ပါပုဏာတိ။ ။ဤပုံစံတို့ကား ယေန ဝါ၌ အတ္ထန္တရ ဝိကပ္ပနု(အနက်တစ်မျိုးကို စီရင်နိုင်သော) ဝါ သဒ္ဒါအတွက် ရအပ်သော အနက်များ တည်း၊ ယေန ဝါ ကရောတိဖြင့် နိဗ္ဗတ္တိကြိယာ၏ ကရိုဏ်းကို ပြု၍, ယေန ဝါ ဝိကရောတိ ယေန ဝါ ပါပုဏာတိတို့ဖြင့် ဝိကတိကြိယာ, ပတ္တိကြိယာတို့၏ ကရိုဏ်းကိုပြသည်၊ ကံ ၃ မျိုးခွဲသည်အားလျော်စွာ ထိုကံ ၃ မျိုးနှင့် စပ်သော ကြိယာလည်း ၃ မျိုးရှိ၍ ကရိုဏ်းလည်း ၃ မျိုးပင်ရှိသည်–ဟူလို၊ သို့သော် ထို ကရိုဏ်း ၃ မျိုးနှင့်စပ်သော ပုံစံ ကိုကား ပြလိမ့်မည်မဟုတ်၊ နိဗ္ဗတ္တိကံ စသည်၌ ပြခဲ့သော ပုံစံများ၌ သင့်လျော်ရာ ကရိုဏ်းထည့်၍ နိဗ္ဗတ္တိကရိုဏ်း စသည်ကို သိရာ၏။

တံ ကာရကံ-သည်၊ ကရဏသည် ဟောတိ၊ အနေန-ဤသာဓနဖြင့်၊ ကရိယတေ-ပြုအပ်၏ ၊ ဣတိ-ထိုသို့ ပြုကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ-ထို သာဓနသည်၊) ကရဏံ-ကရဏမည်၏ ။

စ-ဆက်၊ ဇွေ-ဤသုတ်၌၊ သဗ္ဗကာရကာနံ-အလုံးစုံသော ကာရကတို့၏ ၊ ကြိယာသာဓကတ္တေ-ကြိယာကို ပြီးစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိပိ-ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ ယေန ဝါ ကယိရတေတိ-**"ယေန ဝါ ကယိရတေ"**ဟူ၍၊ ဝိသေသေတွာ-အထူးပြု၍၊ ဝစနံ-ဆိုခြင်းသည်၊ ကတ္တုပကရဏာဘူတေသု-ကတ္တားဏ၏ အဆောက်အဦဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော ကာရကတို့တွင်၊(ကာရကေသု ဟု

ကရိယတေ အနေနာတိ ကရဏံ။ ။**"ကရိယတေ"**သည် ကရဓာတ် ယပစ္စည်းတေဝိဘတ်ဖြစ်၍ ကံဟောကြိယာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ **"ကတ္တာရာ-ကတ္တားသည်"**ဟု တတိယာကတ္တားကို ထည့်သည်၊ သုတ်၌ပါသော **"ကယိရတေ"**ကား ကရဓာတ် ယိရပစ္စည်းဖြစ်၍ ကတ္တားဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တိ၌ကယိရတေကို**"ကရောတိ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ သုတ်၌ပါသည့်အတိုင်း**"ကယိရတေ အနေနာတိ ကရဏံ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင်လည်း သင့်သည်သာ၊**"ကယိရတေ-ပြုတတ်၏"**ဟု ပေး၊ သာဓနနှင့် ကာရကသည် ဤနေရာ၌ အရတူ၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌**"အနေနာတိ သာဓနေန"**ဟု ဖွင့်သည်။

ဇွေစ၊ ပေ၊ ဂဟဏတ္ထံ။ ။ကမ္မ ကာရကကိုပြရာ သုတ်၌**"ယံ ကရောတိ-အကြင် ကာရကကို+ပြု၏"**ဟု ဆိုထား၏၊ ထို စကားဝယ် ကြိယာကို ပြီးစေမှု၌ အရေးကြီးသော စကားမပါ၊ သမ္မဒါန် အပါဒါန်စသည်ကို ပြရာ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ဤကရဏာကာရကကို ပြရာ၌ သုတ်၌ကား **"ယေန ကယိရတေ=အကြင်ကာရကဖြင့်+ကြိယာကို ပြုလုပ်ရ၏"**ဟု ဆိုသဖြင့် **"အကြင် ကာရကမပါလျှင် ကြိယာကို မပြုလုပ်နိုင် မပြီးစီးနိုင်"**ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏၊ ဤသို့လျှင် ဤ ကရဏာကာရကကိုမှ **"ယေန ဝါ ကယိရတေ"**ဟု အထူးတလည် ဆိုခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဇွေ စ၊ ပေ၊ ဂဟဏတ္ထံ"**ကို မိန့်သည်။

အဓိပ္ပာယ်ကား။ ။ကရဏာကာရကနှင့်တကွ ကံ သမ္မဒါန်စသော ကာရကအားလုံးပင် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်ကြသည်ကား အမှန်ပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ကြိယာကို ပြီးစေရာဝယ် (ကတ္တားကို ချန်၍ ကျန်ကာရက ၅ ပါးတွင်) ကရဏာကာရကသည် ကံ သမ္မဒါန် စသော ၄ ပါးထက် ပို၍ ကြိယာကို ပြီးစေစွမ်းနိုင်၏၊ [ပို၍ ပြီးစေနိုင်ပုံကား-**"စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ"**၌ ကြည့်သူ ကတ္တားက ရူပါရုံကို မြင်သော်လည်း မျက်စိမပါလျှင် မြင့်ကို မမြင်နိုင်, ရူပါရုံမြင်မှု ကြိယာကို စက္ခုသည် ပို၍ ပြီးစေနိုင်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကရဏာကာရက၏ ကြိယာသာဓကတမသတ္တိရှိပုံကို သိပါ၊] ထိုသို့ ကတ္တား၏ အဆောက်အဦဖြစ်သော ကာရက ၅ ပါးတွင် ကြိယာကို အထူးပြီးစေနိုင်သော ကာရကကို ယူရခြင်း အကျိုးငှာ **"ယေန ကယိရတေ"**ဟု အထူးတလည် မိန့်ရပေသည်-ဟူလို။

တချို့စာ၌ ပါ၏။) သာဓကတမသော-ကြိယာကို အထူးပြီးစေတတ်သော ကာရကကိုသာ၊ ဂဟဏတ္ထံ-ယူရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

စ-သာဓကကား၊ ယသ သဗ္ဗ၊ ပေ၊ ကာရကန္တိ-"**ယသ၊ပေ၊ ကာရကံ**" ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယသ-အကြင် ,ကာရက၏၊ သဗ္ဗဝိသေသေန-ကံ အစရှိသော ကာရကအားလုံးတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊ ကြိယာသံသိဒ္ဓိဟေတုတာ-ကြိယာကို ပြီးစေခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ကို၊ သမ္ဘာဝိယတိ-ချီးမွမ်းအပ်၏၊ တံ-ထို ကာရကကို၊ ကရဏံနာမ ကာရကံ-ကရဏမည်သော ကာရကဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်၏။]

တံ ပန-ထို ကရဏကာရကသည်ကား၊ အဒ္ဓတ္တိကဗာဟိရဝသေန-အဒ္ဓတ္တိက ကရိဏား, ဗာဟိရကရိဏားတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ-၂ ပါး အပြားရှိ၏၊ ယထာ-ကား၊ ဟတ္ထေန၊ပေ၊ စျာပေတိ-တည်း၊ [လက်ဖြင့် အမှုကိုပြု၏၊ မျက်စိဖြင့် ရူပါရုံကို ကြည့်၏၊ စိတ်ဖြင့် ဓမ္မာရုံကို, ဝိညာယ-သိ၍၊ ("**ဝိညာယတိ**" ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ "**ဝိညာယတိ-သိအပ်၏**"ဟု ဆိုလိုလျှင်လည်း "**ဓမ္မော**"ဟု ဝုတ္တက် ရှိရလိမ့်မည်၊ သီဟိုဠ်မှ၌ "**ဝိညာယ**"ဟုသာ ရှိသည်၊) တံစဉ်ဖြင့် ကောက်ပင်တို့ကို ရိတ်၏၊ မီးဖြင့် ကျောင်းငယ်ကို လောင်စေ၏။]

ကတ္တာ၊ ပေ၊ သာဓကတမသော။ ။ကြိယာကို ပြီးစေရာ၌ ကတ္တားသည် ပဓာန, ,ကတ္တား မပါလျှင် မည်သည့်ကြိယာမှ မပြီးနိုင်၊ ကျန် ကာရက ၅ ပါးကား ကတ္တားက ကြိယာကို ပြီးစေရာဝယ် ထိုက်သင့်သလို အသုံးပြုဖို့ရာ ကတ္တား၏ အဆောက်အဦများ သာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "**ကရဏကာရကကို ကြိယာသာဓကတမ (ကြိယာကို အထူးပြီးစေနိုင်သော)သတ္တိ ရှိ၏**"ဟု ဆိုသော်လည်း ကတ္တာသတ္တိထက်ပင် ထူး၍ ပြီးစေနိုင်သည်ဟု မမှတ်ရ, ကတ္တားကို ချန်၍ ကျန်ကာရက ၄ ပါးထက် သတ္တိထူး သည်ဟုသာ မှတ်ပါ။

ယသ၊ ပေ၊ ကာရကန္တိ။ ။ဤဂါထာကား မဠုသာကျမ်း၌ လာသတတ်၊ "**သဗ္ဗ ဝိသေသေန-အလုံးစုံသော ကာရကတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်**"ဟု ဆိုရာ၌ သဗ္ဗအရ ကတ္တာကာရကကို (ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း) ချန်၍ ကျန်ကာရက ၄ ပါးထက် သာလွန် ထူးကဲသည်ဟု မှတ်ပါ။ ["**ကရဏံ ,ကတ္တာတောညေဝ, မဓိကန္တိ မုဒီရိတံ=ကရဏ ကာရကကို ကတ္တားမှ အခြားသော ကာရကတို့ထက် သတ္တိ လွန်ကဲ၏-ဟု ဆိုအပ်သည်**" ဘေဒစိန္တာ။]

တံ ပန ဒုဝိဓံ၊ ပေ၊ ဝသေန။ ။ခန္ဓာကိုယ်ကို အဒ္ဓတ္တ, ထို အဒ္ဓတ္တာ၌ဖြစ်သော် ကရိဏားကို အဒ္ဓတ္တိကကရိဏားဟု ခေါ်၏၊ ဟတ္ထေန, စက္ခုနာ, မနသာတို့တည်း၊ ခန္ဓာ ကိုယ်မှ အပ၌ဖြစ်သော ကရိဏားကို ဗာဟိရကရိဏားဟု ခေါ်၏၊ [ဆရာတို့ကား"**ဗဟိ+ ဓာတံ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍"**ဗာဟိယ**"ဟု မိန့်၏၊] ပုံစံကား-ဒါတ္တေန အဂ္ဂိနာတို့တည်း။

(၂၉၃) တတိယာတိ . အဓိကာရော။

ကတ္တာရိ စ။ ။(၂၈၈) ပေ၊ စဋ္ဌဟာဏေန-ဖြင့်၊ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏေ-ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၌လည်းကောင်း၊ ကြိယာပဝဂ္ဂေ-ကြိယာပဝဂ္ဂအနက်၌လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗ၊ ပေ၊ ယောဂေ-ပုဗ္ဗ,သဒ်သ,သမ,ဥိန အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ, ကလဟ,နိပုဏ,မိသက,သလိခ,အတ္ထ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ကာလဒ္ဓါနေသု-ကာလ အဓွန့်တို့၌လည်းကောင်း၊ ပစ္စတ္တကမ္မတ္ထ ပဋ္ဌမိယတ္ထာဒီသု-ပထမာဝိဘတ်၏အနက်, ကံအနက်, ပဋ္ဌမိဝိဘတ်၏အနက် အစရှိသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ တတိယာ (ဟောတိ။)

(၂၉၄) ကတ္တာ-ကတ္တားဟူသည်၊ ကောစ-အဘယ်နည်း၊ [**"ကတ္တာရိ စ သုတ်အရ ကတ္တားအနက်ဟူသည် အဘယ်နည်း"**ဟု မေးသည်။]

ယော ကရောတိ, သကတ္တာ။ ။(၂၈၀) ယော-အကြင် ကာရကသည်၊ ကြိယံ-ကို၊ အတ္တာပဓာနော-မိမိပြဋ္ဌာန်းသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ သော-သည်၊ ကတ္တာသညော၊ ဟောတိ၊ သော-ထို ကတ္တားသည်၊ သုဒ္ဓကတ္တာ-

---

(၂၉၃) **စဋ္ဌဟာဏေန၊ ပေ၊ တတိယာ။** ။ဤ စသဒ္ဒါဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ရသော ပုံစံများကို **"ယော ကာရေတိ သဟေတု"**သုတ်အဆက်၌ **"ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏေ"**စသည်ဖြင့် (အတော်ဝေးမှ) ပြလတ္တံ၊ ဆက်ဦးအုံ-တတိယာဝိဘတ် သက်နိုင်သောသုတ်များသည် **"ကရဏေ တတိယာ"**သုတ်မှစ၍ **"ဝိသေသနေစ"**တိုင်အောင် ၇ သုတ်, မဏ္ဍိတုသည်ကဲ့သို့ သုတ်နှင့်တကွ ၈ သုတ်ရှိ၏၊ ထိုသုတ်များနှင့်ဆိုင်သော အနက်မှတစ်ပါး အခြားအနက်၌ တတိယာသက်လိုလျှင် ဤ**"ကတ္တာရိစ"**သုတ်လာ စသဒ္ဒါဖြင့်ချည်း သင်္ဂြိုဟ်ရသည်။

[ဆောင်] **ကတ္တာရိစ, သုတ်၌စဖြင့်, သင်္ဂြိုဟ်ရန်, ဣတ္ထမ္ဘူတ-လက္ခဏနှင့်, ကြိယ ပဝဂ်, နောက်ဆက်ပုဗ္ဗ, သဒ်သဟူ, သမူနတ္ထ, ကလဟတည်း, နိပု-မိသက, သခိလအတ္ထာ, ယှဉ်စစ္ဆာနှင့်, အဒ္ဓါကာလ, ပစ္စတ္တ ကမ္မတ်, ပဋ္ဌမျတ်ဟု, စသည်စု, သင်္ဂြိုဟ် တတိယာ။**

• • • • • • • • • • • • •

(၂၉၄) **ယော ကြိယံ၊ ပေ၊ ဟောတိ။** ။**"ယော ·ကရောတိ"**ဟူသော သုတ်စကားကို ထောက်၍**"ကရောတိ ကြိယံ (အဘိနိဗ္ဗာဒေတိ)တိ ကတ္တာ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရ၏၊ ကာရကကို ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌လည်း **"ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိဗ္ဗာဒေတိ"**ဟုပင်ပြု၏၊ ဤသို့လျှင် ကတ္တာသဒ္ဒါလည်း ကြိယာကို ပြီးစေခြင်းအနက်ရှိ, ကာရကသဒ္ဒါလည်း ကြိယာကို ပြီးစေခြင်းအနက် ရှိရကား ကြိယာကို ပြီးစေမှု၌ ကတ္တာကာရကသည် သတ္တိ အသာဆုံးဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။ [ဤအရာမျိုးကို **"အတိသယနည်း"**ဟု ခေါ်၏။]

သုဒ္ဓကတ္တားလည်းကောင်း၊ ဟေတုကတ္တာ–လည်းကောင်း၊ ကမ္မကတ္တာ–လည်းကောင်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ တိဝိဓော၊ တတ္ထ–ထို ၃ မျိုးတွင်၊ ယော–အကြင် ကတ္တားသည်၊ သယမေဝ–ကိုယ်တိုင်သာ၊ ကြိယံ–ကို၊ ကရောတိ–၏။ သော–ထိုကတ္တားသည်၊ သုဒ္ဓကတ္တာ–သုဒ္ဓကတ္တားမည်၏၊ ယော–အကြင်ကတ္တား သည်၊ ကာတုံ–ပြုခြင်းငှာ၊ သမတ္ထံ–စွမ်းနိုင်ပါလျက်၊ အကရောန္တံ–မပြုဘဲနေ သော၊ အညံ–အခြားကတ္တားကို၊ ကမ္မနိ–အလုပ်၌၊ နိယောဇေတိ–ယှဉ်စေ၏၊ ဝါ–စေခိုင်းတတ်၏၊ သော–ထိုကတ္တားသည်၊ ဟေတုကတ္တာ–ဟေတုကတ္တား မည်၏၊ ယထာ–ကား၊ ဒေဝဒတ္တော–သည်၊ ဂန္ဓံ–သွားခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော– စွမ်းနိုင်၏၊ တံ–ထို ဒေဝဒတ်ကို၊ အညော–အခြားသူသည်၊ ပယောဇယတိ– စေခိုင်း၏၊ (တတ္ထ–ထို စေခိုင်းရာ၌၊) ဂမယတိ ဒေဝဒတ္တန္တိ–"**ဂမယတိ ဒေဝဒတ္တံ**"ဟု ပြယုဂ်ဖြစ်၏။

အတ္တပ္ပဓာနော။ ။"**အတ္တပ္ပဓာနော**"ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ကရဏကာရကကို တားမြစ်သည်၊ ချဲ့အုံ–"**ယေန ဝါ ကယိရတေ တံ ကရဏံ**"နှင့်အညီ ကရဏကာရက လည်း ကြိယာကို ပြီးစေ၏၊ သို့သော် ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် မပြီးစေနိုင်၊"**ကရဏကာရက ကိုယ်တိုင် မလုပ်နိုင်, ကတ္တုကာရက၏ အကူအညီသာ ဖြစ်နိုင်သည်**"ဟူလို၊ ကတ္တု ကာရကကား ကိုယ်တိုင်ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် "**အတ္တပ္ပဓာနော**"ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် (ကြိယာကို ပြီးစေခြင်းတူ၍ ယုံမှားဖွယ်ရှိသော) ကရဏကာရကကို တားမြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ "**အတ္တပ္ပဓာနော ကရဏံ ဝိယ နပရတန္တတော (ကရိဏီးကဲ့သို့ သူတစ်ပါး ပြဓာန်းသောအားဖြင့် ကြိယာကို ပြီးစေ ရသည် မဟုတ်ဘဲ)**"ဟု ဖွင့်သည်။

ယော သယမေဝ၊ ပေ၊ သုဒ္ဓကတ္တာ။ ။သုဒ္ဓကတ္တား–ဟေတုကတ္တား–ကမ္မကတ္တားဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဟေတုကတ္တားကဲ့သို့ ဟေတုဟူသော ဝိသေသနလည်း မပါ, ကမ္မ ကတ္တားကဲ့သို့ ကမ္မဟူသော ဝိသေသနလည်း မပါဘဲ သက်သက်(သန့်သန့်)ဖြစ်သော ကတ္တားသည် "**သုဒ္ဓကတ္တား**"မည်၏၊ သုဒ္ဓေါ–ဟေတု ကမ္မဟူသော ဝိသေသနမဖက် သက်သက်သော၊ ကတ္တာ–ကတ္တားတည်း၊ သုဒ္ဓကတ္တာ–တ္တား၊ "**ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ**" စသည်၌ ပုရိသော ကတ္တား, "**ဓိနေန ဒေသိတော ဓမ္မော**" ၌ ဓိနေန ကတ္တား စသည်တည်း၊ ["**သယမေဝ**"ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် "**ကိုယ်တိုင် မလုပ်ဘဲ သူတစ်ပါး ကို နိုင်းတတ်သော ဟေတုကတ္တား**"ကို တားမြစ်သည်။]

ယော အညံ၊ ပေ၊ သော ဟေတုကတ္တာ။ ။ယည္ဒတ်က စေခိုင်းခြင်းကြောင့် ဒေဝဒတ်၏ တစ်စုံတစ်ခုကို ပြုလုပ်ရာ၌ ထို ဒေဝဒတ် ပြုလုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကား ယည္ဒတ်၏ စေခိုင်းမှုတည်း၊ ထို့ကြောင့် ယည္ဒတ်၏ လက်ပြခြေပြ၍ ခိုင်းမှု (သို့မဟုတ် နှုတ်ဖြင့်ခိုင်းမှု) ဗျာပါရသည် ဒေဝဒတ်ပြုလုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ "**ဟေတု**"လည်း မည်၏၊ စေခိုင်းခြင်းကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့်"**ကတ္တား**" လည်း မည်၏၊ ထိုကြောင့် စေခိုင်းမှ ဗျာပါရကို "**ဟေတုကတ္တား**"ဟု ခေါ်သည်။

ပန–ဆက်၊ တတ္ထ တတ္ထ–ထိုထို ကာရိတ်အရာ၌၊ ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော–တမညော ပယောဇယတိ, ဂမယတိ ဒေဝဒတ္တန္တိ–ဂစ္ဆတိ၊ပေ၊ ဒေဝဒတ္တံဟူ၍၊ ယံ ဟေတုတ္ထနိဒဿနံ–အကြင် အကြောင်းကြိယာအနက်ကို ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ–ရှိ၏၊) တမ္မိ–ထိုအကြောင်းကြိယာ အနက်ကို ညွှန်ပြခြင်းကိုလည်း၊ သာမတ္ထိယဒဿနဝသေန–ပြုစွမ်းနိုင်သူ၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဂဟေတဗ္ဗံ–ယူရာ၏၊ အညထာ–ဤသို့မဟုတ်ဘဲ၊ သယမေव–ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ယဒိ ဂစ္ဆတိ–အကယ်၍ သွားအံ့၊ တတ္ထ–ထိုကိုယ်တိုင်သွားရာ၌၊ ပယောဇကဗျာပါရေန–စေခိုင်းသူ၏ ဗျာပါရကြိယာဖြင့်၊ ကိံ–အဘယ်အကျိုးရှိတော့အံ့နည်း၊ အဂဟောန္တော ဗလေန ကာရေတိ, ပါသာဏံ

ယံ ပန တတ္ထ တတ္ထ၊ ပေ၊ **ဟေတုတ္ထ နိဒဿနံ**။ ။ကာရိတ်နှင့် စပ်ဆိုင်ရာဝယ် **"ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော, တမညော ပယောဇယတိ, ဂမယတိ ဒေဝဒတ္တံ"** စသည်ဖြင့် ဟေတုအနက်ကို ပြသော စကားရပ်များ ပါရှိ၏၊ ပြပုံကား–ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော= ဒေဝဒတ်သည် သွားစွမ်းနိုင်သူ ဖြစ်၏၊ (သို့သော် သူ့ဘာသာ သွားမည် မဟုတ်၊) တမညော ပယောဇယတိ=ထိုသို့ သွားစွမ်းနိုင်ပါလျက် မသွားသော ဒေဝတ်ကို အခြားသော(ယညဒတ် စသူက) အသွားခိုင်း၏၊ ဤသို့ ခိုင်းရာ၌ **"ဂမယတိ ဒေဝဒတ္တံ= ဒေဝဒတ်ကို သွားစေ၏"**ဟူသော ခိုင်းစေခြင်း ဟိတ်အနက် ထင်ရှားလာလေသည်။

တမ္မိ သာမတ္ထိယ၊ ပေ၊ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ။ထို ဟေတုတ္ထကို ပြသောဝါကျ၌ **"ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော"**ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တုဝါကျ ပါနေ၏၊ ထို သုဒ္ဓကတ္တုဝါကျသည် အမှန်အားဖြင့် ဟိတ်အနက်ကို ပြသောစကား မဟုတ်, ဒေဝတ်၏ သွားစွမ်းနိုင်ကြောင်းကို (သွားနိုင်သော သတ္တိကို) ပြလိုသော (ဟေတုဝါကျ၏ အခြေခံ)ဝါကျသာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော, တမညော ပယောဇယတိ, ဂမယတိ ဒေဝဒတ္တံ"**ဟု စကားရှည်စွာ ပြထားသော်လည်း ထိုစကားအားလုံးကို ဟေတုကတ္တားကို ပြသော ဟေတုဝါကျဟု မမှတ်လင့်၊ စေခိုင်းအပ်သူ၏ သွားခြင်းစသော ကြိယာကို ပြုစွမ်းနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားစေလိုသောကြောင့် စကားရှည်စွာ ပြနေခြင်းဟု မှတ်ပါ၊ ဟေတုဝါကျမှာ **"ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တံ မဂ္ဂံ ဂမယတိ=ယညဒတ်သည် ဒေဝတ်ကို လမ်းကို သွားစေ၏"**သာတည်း၊ ထိုဤပါသော **"ယညဒတ္တော"**သည် ဟေတုကတ္တားတည်း။

အညထာ ယဒိ၊ ပေ၊ ဗျာပါရေန။ ။**"ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော"**စသော ဝါကျသည် ဟေတုတ္ထနိဒဿန(ဟိတ်အနက်ပြ) ဝါကျ မဟုတ်ဘဲ **"ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော"**အရ ဒေဝတ်သည် အကယ်၍ သူ့ဘာသာသူ မခိုင်းရဘဲ သွားနေပုံကို ပြသောဝါကျဟု ဆိုလျှင် ထိုမခိုင်းဘဲ သွားနေရာ၌ ခိုင်းမှု ဗျာပါရသည် (ဝါ–ဟေတုကတ္တားသည်) ဘာအကျိုး ရှိတော့အံ့နည်း၊ ဘုန်းကြီးများကို ရှေ့ကထား၍ သွားနေပါလျက် မစီမံရလျှင် မကျေနပ်သူ လူကြီးတစ်ယောက်က **"ဟေ့...ဘုန်းကြီး ရှေ့ကထား"**ဟု စေခိုင်းရာ၌ ကဲ့သို့ အကျိုး မရှိတော့သင့်သာ။

ဥဒ္ဓာပယတိတိ အာဒိကဋ္ဌ–"**အကရောန္တံ ဗလေန ကာရေတိ**"ဟူသောပြယုဂ်, "**ပါသာဏံ ဥဒ္ဓာပယတိ**"အစရှိသော ပြယုဂ်သည်လည်း၊ နှ သိမ္ဘေယျ–မပြီးနိုင်ရာ၊ [အကရောန္တံ–မပြုဘဲ ပေနေသူကို၊ ဗလေန–အားစွမ်းဖြင့်၊ ကာရေတိ–ပြုစေ၏၊ ပါသာဏံ–ကျောက်ခဲကို၊ ဥဒ္ဓာပယတိ–ထစေ၏၊ ဝါ–ထောင်၏။]

(၂၉၅) ပန–ဆက်၊ ဘွေ–ဤ ဟေတုကတ္တားဌ်၊ ကတ္တာတိ–ကတ္တာ ဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ယော ကာရေတိ, သဟေတု။ ။(၂၈၃) (ကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့်တူ) ပေ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဟေတုကတ္တုသညာ–ဟေတုကတ္တားအမည်သည်။(ဟောတိ၊) ပန–အဖို့တစ်ပါးကား၊ ယော–အကြင်ကတ္တားသည်၊ ပရသ-

---

အကရောန္တံ၊ ပေ၊ တျာဒိကဋ္ဌ နှ သိမ္ဘေယျ။ ။"**ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော, တမညော ပယောဇယတိ**"တို့သည် ဟေတုကတ္တား(ဟေတုဝါကျ) တိုက်ရိုက်စကား မှန်လျှင် လုံးလုံးကို မပြုဘဲ ပေနေသူကို အားရှိ အားမဲ့ ပြုလုပ်၍ (အနိုင်အထက် နှိပ်စက်၍) ပြုစေရာဌာနမျိုးဌ် "**ကရောတိ ဒေဝဒတ္တော, တမညော ပယောဇယတိ=ဒေဝဒတ်သည် ပြု၏, ထိုပြုနေသော ဒေဝဒတ်ကို စေခိုင်း၏**"ဟူသော စကားမျိုး မရှိနိုင်ရကား "**ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တံ ဗလေန ကာရေတိ=ယညဒတ်သည် မပြုဘဲ ပေနေသော ဒေဝဒတ်ကို အားရှိ အားမဲ့လုပ်၍ ပြုစေ၏**"ဟူသော ဝါကျမျိုး မပြီးနိုင်ဘဲ ရှိရာ၏၊ အမှန်မှာလည်း "**ကရောတိ ဒေဝဒတ္တော, တမညော ပယောဇယတိ**"ဟူသော စကားမျိုး မပါစေကာမူ "**ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တံ ဗလေန ကာရေတိ**"ဟု ဟေတုဝါကျကား ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

ပါသာဏံ ဥဒ္ဓာပယတိ။ ။ကျောက်ခဲသည် သူ့ဘာသာသူ မထနိုင်သောကြောင့် "**ပါသာဏော ဥဒ္ဓဟတိ, တမညော ပယောဇယတိ**"ဟူသော စကားမျိုးလည်း မဖြစ်နိုင်ရကား "**ပုရိသော ပါသာဏံ ဥဒ္ဓာပယတိ**"ဟူသော ဟေတုဝါကျလည်း မပြီးနိုင်ရာ၊ အမှန်မှာ "**ပါသာဏော ဥဒ္ဓဟတိ, တမညော ပယောဇယတိ**"ဟူသော အခြေခံစကားမျိုး မရနိုင်စေကာမူ "**ပုရိသော ပါသာဏံ ဥဒ္ဓာပယတိ**"ဟူသော ဟေတုဝါကျကား ပြီးနိုင်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ကာရိတ်ကို ပြရာအခန်းတိုင်းဌ် "**ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တောပေ၊ ဂမယတိ ဒေဝဒတ္တံ**"ဟူသော စကားမျိုးသည်လည်းကောင်း, ဓာတုဟိ ဏော ဏယ စသော သုတ်ဌ်လာလတံ့သော "**ယောကောစိ ဘဝတိ, တမညော ဘဝါဟိ ဘဝါဟိ**" စသော စကားမျိုးသည်လည်းကောင်း ဟိတ်အနက်ကို ထင်ရှားအောင်ပြသော စကားသာ ဖြစ်၏၊ ဟေတုဝါကျကား "**ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တံ ဂါမံ ဂမယတိ**"ဟု ပြခဲ့သော ဝါကျမျိုးသာတည်း။

(၂၉၅) **ဘွေ ပန၊ ပေ၊ ဟေတု ကတ္တုသညာ**။ ။ဘွေကို"**ဣတိ ဟေတုကတ္တုသညာ**" ဌ် လှမ်းစပ်၊ "**ဤ ဟေတုကတ္တားဌ် ယော ကာရေတိ စသော သုတ်ဖြင့် ဟေတုကတ္တားအမည် မှည့်ပါ**" ဟူလို၊ ["**ဟေတုကတ္တုသညော**" ဟု တချို့စာ ရှိ၏၊

အခြားကတ္တားဏ၊ ကြိယံ–ကြိယာကို၊ ပဋိစ္စ–စွဲ၍၊ ကမ္မဘူတော–ကံဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ (သမာနော)ပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ သုကရတ္တာ–လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သယမေဝ–အလိုလိုသာ၊ သိဒ္ဓေ–ပြီးသကဲ့သို့၊ ဟောတိ–၏၊ သော–ထိုကတ္တားသည်၊ ကမ္မကတ္တာနာမ–ကမ္မကတ္တားမည်၏၊ ယထာ-ကား၊ သယံ ကရိယတေ၊ပေ၊သြဒနော-တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏၊ [သင်ဖြူးသည် ကိုယ်တိုင် ပြုတတ်၏၊ ထမင်းသည် ကိုယ်တိုင်ပင် ချက်တတ်၏။]

"ဟေတုကတ္တုသညော–ဟေတုကတ္တားအမည် ရှိသည်"ဟုဆိုလျှင်"ကတ္တုသညော"နှင့် အရတူအောင် (တွေ့ဟု မထားဘဲ) အယံ ပနဟု ထားရလိမ့်မည်၊ တွေ့နှင့် လိုက်အောင်ကား "ဟေတု ကတ္တုသညာ"ဟု သိဟိုင်ဋ္ဌမူအတိုင်းရှိမှ သဒ္ဒါသွား မှန်သည်။

ယော ပန၊ ပေ၊ ကမ္မကတ္တာ နာမ။ ။"ကမ္မကတ္တား"ဟူရာ၌ အစစ်အမှန်မှာ ကံပင်တည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့–"ကဠော–သင်ဖြူးကို၊ ကရိယတေ–ယက်အပ်၏"၌ (ပရသ ကြိယံ ပဋိစ္စ ကမ္မဘူတော) ယက်တတ်သူ အခြား:တစ်ယောက်ယောက်၏ ယက်ခြင်း: ကြိယာကို စွဲ၍ ယက်တတ်သူ လူသာလျှင် ကတ္တား:တည်း၊ ထို အခြား:ကတ္တား:၏ ယက်ခြင်း: ကြိယာကို စွဲ၍ သင်ဖြူးသည် ယက်အပ်သော ကံသာတည်း၊ (အပိ)သို့သော် (သင် အကြမ်:စား:ကို ယက်ရသကဲ့သို့ မခက်ခဲဘဲ) ယက်လို့ အလွန်လွယ်ကူ၏၊ (သုကရတ္တာ) ထိုသို့ အလွန်လွယ်ကူသည့်အတွက် (သယမေဝ သိဒ္ဓေ ဝိယ) သင်ဖြူးသည် မယက်ရဘဲ သူ့ဘာသာပင် ပြီး:သွား:သလို ဖြစ်၏၊ "ယက်သူ လူက အား:မစိုက်လှဘဲ သင်ဖြူးကိုယ်တိုင် ယက်သွား:သလို ထင်ရ၏"ဟူလို၊ ထိုသို့ ကံအစစ်ဖြစ်လျက် ကတ္တား:သဘောသက်သော ကံကို "ကမ္မကတ္တား:"ဟု ခေါ်သည်။

ဆက်ဦး:အံ့–ဤဝါကျ၌ "ကမ္မဘူတော"ကို ၎ ပြ၍ ကံအစစ်ဖြစ်ကြောင်း:ကို လည်း:ကောင်း, "သယမေဝ သိဒ္ဓေ"၌ ဝိယကို ထောက်၍ ကတ္တား:အဖြစ်၌ တင်စား:ထား:ကြောင်း:ကိုလည်း:ကောင်း: သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် "ကမ္မမေဝ ကတ္တာ ကမ္မကတ္တာ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ကမ္မမေဝ–ကံသည်ပင်၊ ကတ္တာ–(ကတ္တား:အဖြစ်၌ တင်စား:ထား:သည့်အတွက်) ကတ္တား:တည်း၊ ကမ္မကတ္တာ–ကံသည်ပင် ကတ္တား:၊ ["တင်စား:" ဟူရာ၌ ပြုလုပ်တတ်သော (ထမင်:ဖြစ်လျှင် ချက်တတ်သော) ကတ္တုသတ္တိ မရှိဘဲလျက် ကတ္တုသတ္တိ ရှိသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် "တဒ္ဓမ္မုပစာ, အထင်ရဏ"သဒ္ဒါဖြစ်၍ "တင်စား:"ဟု ဆိုသည်၊ ဝိယသဒ္ဒါလည်: ဥပမာနဇောတက မဟုတ်, "ဒေဝဝိမာနသိရိ-နတ်ဗိမာန်၏ အသရေကို၊ အဝဟသန္တံ ဣဝ–ပြက်ရယ် ပြုသကဲ့သို့"၌ ဣဝကဲ့သို့ ဥပရိကျွာဇောတကသာ ဖြစ်သည်၊ ပြက်ရယ်ပြုနိုင်သော သတ္တိမရှိဘဲ အလွန်အကဲ ဆိုခြင်:ကို "ဥပရိကျွာ"ဟု ခေါ်သည်၊ ဥပရိ–အထက်၌၊ ဝါ–အလွန်+ချာ–ဆိုခြင်:။]

သယံ ကရိယတေ၊ ပေ၊ သြဒနော။ ။သယံဟု ထည့်ခြင်:မှာ ကဠ သြဒနတို့၌ ကတ္တုသတ္တိ ရှိသကဲ့သို့ ထင်ရှား:အောင် ထည့်ခြင်:ဖြစ်သည်၊ သယံ မပါဘဲလည်: ကမ္မကတ္တား: ဖြစ်နိုင်သည်သာ၊ [သက္ကတဒ္ဒိကာများ:၌ အတြ သယမေဝါတိ–ဝိသေသ

အတ္တပ္ပဋ္ဌာနော ကြိယံ၊ပေ၊ကထိယတေ–အတ္တပ္ပဋ္ဌာနော၊ပေ၊ကထိယတေ ဟူ၍၊ ဝုတ္တဥ္စ–ရှေးဆရာတို့လည်း ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယော ကာရကော–အကြင် ကာရကသည်၊ အတ္တပ္ပဋ္ဌာနော–မိမိပြဋ္ဌာန်းသည်၊ (ဟုတ္တာ–၍၊) ကြိယံ–ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတိ–ဖြစ်စေနိုင်၏၊ အပ္ပယုတ္တော ဝါ–မခိုင်းစေအပ်သည်မူလည်းဖြစ်စေ၊ ပယုတ္တော ဝါ–စေခိုင်းအပ်သည်မူလည်းဖြစ်စေ၊ သ (သော)–ထို ကာရကကို၊ ကတ္တာတိ–သုဒ္ဓကတ္တားဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ–ဆိုအပ်၏၊ ယော–အကြင်ကာရကသည်၊ ကတ္တုနော–သုဒ္ဓကတ္တားကို၊ ပယောဇကော–စေခိုင်းတိုက်တွန်းတတ်၏၊ (သော–ထိုကာရကကို၊) ဟေတုကတ္တာတိ–ဟေတုကတ္တားဟူ၍၊ ကထိတော–ဆိုအပ်၏၊ ကမ္မဘူတော–ကံဖြစ်ပါလျက်၊ သုကရော–လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သော ကာရကကို၊ ကမ္မကတ္တာတိ–ကမ္မကတ္တားဟူ၍၊ ကထိယတေ–ဆိုအပ်၏။]

ဟောနေတ္ထဲ (ကုသူလော စသော ဝိသေသျှကို သိစေခြင်းငှာသာ) ဝုတ္တံ၊ ပေ၊ နတုပဒ သာမနော ပယောဂိတ္တာဒဿနတ္ထံ (ပုဒ်ပြီးစေရန် ယှဉ်စပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်၊) ဘာ့ကြောင့်နည်း... သယမေဝါတိ ပဒံ ဝိနာပိ **"အာယု ပရံ ခီယတေ=အသက်သည် အလွန်ကုန်လွယ်၏"** ဣစ္စာဒိ ပယောဂဒဿနာ၊–ကဝိရာဇဋ္ဌီကာ။]

သြဒနော ပစ္စတေ။ ။သယံ ကရီယတေ ကဠောဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြခဲ့ပြီ၊ သြဒနော ပစ္စတေ၌ ချက်တတ်သူ လူ၏ ချက်ခြင်းကြိယာကို စွဲ၍ သြဒနောသည် ကံဖြစ်သော်လည်း လွယ်ကူသည့်အတွက် သူ့ဘာသာ ချက်တတ်သကဲ့သို့ ထင်ရသည်၊ [**"ပစ္စတေ–ကျက်၏"**ဟု မပေးနှင့်, **"ကျက်၏"**ဟု ပေးလျှင် (ချက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကုမ္မသတ္တိ လုံးလုံး မပါသောကြောင့်) သုဒ္ဓကတ္တားသာ ဖြစ်သည်၊ **"ကုသူလော ဘိဒ္ဓတေ သယံ"**ပုံစံ၌လည်း=**"ကျီသည် အလိုလို ဖြိုတတ်၏"**ဟု ဆို၊ **"ပြို၏"**ဟု ဆိုလျှင် သုဒ္ဓကတ္တားသာ။]

• • • • • • • • • • • • • •

အတ္တပ္ပဋ္ဌာနော၊ ပေ၊ ကထိယတေ။ ။ဤကား ပြခဲ့ပြီးသော ကတ္တား ၃ မျိုး၏ သာဓကတည်း၊ **"အတ္တပ္ပဋ္ဌာနော၊ ပေ၊ ပဝုစ္စတိ"**ဟူသော ပထမဂါထာဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တား ကို ပြ၏၊ အပ္ပယုတ္တော ပယုတ္တောဝါ၌ အပ္ပယုတ္တောဖြင့် ဟေတုကတ္တားက မခိုင်းရဘဲ ပြုလုပ်တတ်သော သုဒ္ဓကတ္တားကို ပြ၏၊ ပယုတ္တောဝါဖြင့် **"ယညဒတ္ထော ဒေဝဒတ္ထေန ဂါမံ ဂမယတိ"**ကဲ့သို့သော ဟေတုဝါကျ၌ ယညဒတ်က စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ ရွာသို့ သွားရသော **"ဒေဝဒတ္ထေန"**ဟူသော ကတ္တားမျိုးကို ပြ၏၊ [ဤ၌ **"ဒေဝဒတ္ထေန"** လည်း သုဒ္ဓကတ္တားပင်၊ **"ဒေဝတ်သည်"** ဟု ပေး၊] **"ဟေတုကတ္တာတိ၊ ပေ၊ ပယောဇကော"** ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ဟေတုကတ္တားကိုပြ၏၊**"ကမ္မကတ္တာတိ၊ပေ၊ကထိယတေ"** ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ကမ္မကတ္တားကိုပြ၏၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ ရှေးအကျယ်စကားအတိုင်းပင်တည်း ။

နနုစ–စောဒနာဦးအုံ့၊ သံယောဂေါ ဈယတေတျာဒိသု–"**သံယောဂေါ ဈယတေ**"အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ပုရေ–မစပ်မီရှေး၌၊ အသတော–ထင်ရှား မရှိသေးသော သံယောဂ၏၊ ဧနနကြိယာယ–ဈယတေဝယ် ဧနနကြိယာ၏၊ ကတ္တုဘာဝေါ-ကတ္တား၏ အဖြစ်သည်၊ ကထံသိယာ-အဘယ့်ကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါ သနည်း၊(မဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟူလို၊) ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဝုစ္စတေ-အဖြေကိုဆိုအပ်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ သဒ္ဒပ္ပယောဂေါ-သဒ္ဒါပြယုဂ်သည်၊ လောက သင်္ကေတသိဒ္ဓေါ-လောကအမှတ်အသားအတိုင်း ပြီး၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ-ထင်ရှားမရှိသော အရာကိုလည်း၊ လောကော–လူအပေါင်းသည်၊ သဒ္ဒါ ဘိဓေယျတာယ-သဒ္ဒါ၏ဟောနက် အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနံဝိယ-ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့

နနုစ၊ ပေ၊ သိယာ။ ။["**နနုစ**"ကား သူတစ်ပါးကို စောဒနာလို၍ စချိသော "**စောဒနာအချီ**" နိပါတ်တည်း၊ "**စောဒနာပါဦးမည်, စောဒနာလိုပါသည်, စောဒနာ ပါရမစ**"ဟု ဆိုလိုသည်၊] "**ယော ကရောတိ, သကတ္တာ**"နှင့်အညီ ကြိယာကို ပြုတတ်ပြီးစေတတ်မှ ကတ္တားမည်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် "**သံယောဂေါ–ယှဉ်စပ်ခြင်းသည်၊ ဈယတေ–ဖြစ်၏၊ ဝါ–ဖြစ်ဆဲ**"ဟူရာ၌ ယှဉ်စပ်ခြင်းသည် ယခုမှဖြစ်၏, မယှဉ်စပ်မီက သံယောဂ မရှိသေး၊ ဥပမာ–လက် ၂ ချောင်း ပူးကပ်ယှဉ်စပ်ရာ၌ လက်နှစ်ချောင်း ပူးမိသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်"**သံယောဂေါ ဈယတေ**"ဟု ဆိုနိုင်၏၊ ထိုယှဉ်စပ်မှု သံယောဂ်သည် မပူးမီ မစပ်မိခင်က မရှိသေး၊ ထိုသို့ မစပ်မိခင်က မရှိသေးသော သံယောဂသည် ဈယတေအရ ဧနနကြိယာကို အဘယ်မှာ ပြီးစေနိုင်ပါမည်နည်း၊ ထိုသို့ ကြိယာကို မပြီးစေနိုင်လျှင် ဧနနကြိယာ၏ ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် "**သံယောဂေါ**"ဟု အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါတော့မည်နည်း၊ [စောဒကပုဂ္ဂိုလ်သည် "**ထင်ရှားရှိပြီးသော အနက်ကိုသာ သဒ္ဒါအရာ၌ သုံးစွဲသင့်၏**]ဟု ယူဆသည်။]

ဝုစ္စတေ, လောကသင်္ကေတ၊ ပေ၊ ပယောဂေါ။ ။["**ဝုစ္စတေ**"ကား ဖြေလိုရာ၌ အစချိသော "**အဖြေအချီ**" ကြိယာပုဒ်တည်း၊ "**အဖြေကို ဆိုအပ်၏, အဖြေကို ဆိုအုံ့**" ဟူလို၊] (ပထဝီ ဖဿစသော ပရမတ္ထတရားတို့ကဲ့သို့ ထင်ရှားရှိသည်ဖြစ်စေ, "**ငါ သူတစ်ပါး, ယောကျ်ား မိန်းမ**"ဟူရာ၌ကဲ့သို့လည်းကောင်း, "**ယုန်ချို လိပ်မွေး ပုဇွန် သွေး ခွေးလေး တောင်ပံဖြူ**"ဟူရာ၌ကဲ့သို့လည်းကောင်း, ထင်ရှားမရှိသည်ဖြစ်စေ) လောက၌ မှတ်သားထားသည့်အတိုင်း သဒ္ဒါပြီးစီးရသည်။

အဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ၊ ပေ၊ ဧေါဟရတိ။ ။["**အဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ဟိ**"မှစ၍ "**သဒ္ဒပဝတ္တိ ဟောတိ**"တိုင်အောင်ကား "**လောကသင်္ကေတ သိဒ္ဓေါ ဟိ သဒ္ဒပ္ပယောဂေါ**"ကို ထောက်ခံသော ဒဋ္ဌိဝါကျ၊ တစ်နည်း–အကျယ်ပြသော ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊] "**ငါ သူတစ်ပါး, ယောကျ်ား မိန်းမ**"ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ, ငါဟူသည် ရုပ်နှင့်နာမ် ပေါင်းစပ်ထားသော ခန္ဓာဒြပ်တည်း၊ သူ–ယောကျ်ား–မိန်းမဟူသည်လည်း ဤနည်းပင်၊ ယုန်၌ ချိုမရှိ, လိပ်၌ အမွေးမရှိ, ပုဇွန်လုံး၌ သွေးမရှိ, ခွေးလေးခေါ် ခွေးသန်း၌

ဂဟေတွာ–စိတ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝေါဟရတိ–ပြောဆို၏၊ ဟိ–မှန်၏၊ ဝိကပ္ပဗုဒ္ဓိဂဟိတာ ကာရောယေ၀–ကြံစည်တတ်သောဉာဏ်ဖြင့် ယူအပ်သော အခြင်းအရာကိုပင်၊ သဒ္ဒေန–သဒ္ဒါသည်၊ အဘိဓိယတေ–ဟောအပ်၏၊ ၀တ္ထုသဘာ၀ေါ–ထင်ရှားရှိသော ၀တ္ထုကိုသာ၊ နု တု အဘိဓိယတေ–ဟောအပ်သည်မဟုတ်၊ အညထာ–ဤသို့ မဟုတ်လျှင်၊ သုတမယဉာဏေနာပိ–သုတမယဉာဏ်ဖြင့်လည်း၊ ပစ္စက္ခေန ဝိယ–မျက်မှောက်သိသော ဉာဏ်ကဲ့သို့၊ ၀တ္ထုသဘာ၀သစ္ဆိကရဏပ္ပသင်္ဂေါ–ထင်ရှားရှိသော ၀တ္ထုကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း၌ လျှင်းပါးဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊

အတောင်ဖြူ မရှိ၊ ထိုသို့ ထင်ရှားမရှိသည်ကိုပင် လူတို့က "**အဟံ–ငါ,ပရော–သူတစ်ပါး, ဣတ္ထိ ပုရိသော သသဝိသာဏံ(ယုန်ချို), ကစ္ဆပလောမံ(လိပ်မွေး), ကဏ္ဍဋ္ဌလောဟိတံ (ပုဇွန်သွေး), သုနခဠိကာယပလိတပဏ္ဏော (ခွေးသန်း၏ ဖြူသော အတောင်)**" စသည်ဖြင့် "**အဟံ ပရော**"စသော သဒ္ဒါတို့ ဟောဖို့ရာ အနက်ဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားရှိသလို စိတ်ဖြင့် ကြံစည်၍ ခေါ်ဝေါ်ကြ ပြောဆို သုံးနှုန်းကြသည်။

ဝိကပ္ပဗုဒ္ဓိ၊ ပေ၊ နု တု ၀တ္ထုသဘာ၀ေါ။ ။ထိုသို့ ကြံစည်၍ စိတ်ဖြင့်ယူအပ်သော အခြင်းအရာကိုပင် (စိတ်ဖြင့် ကြံစည်အပ်သော အနက်ကိုပင်) ရှိရှိ–မရှိရှိ သဒ္ဒါကလိုက်၍ ဟောရ၏၊ တွေ့ထိခြင်း ဖုသနသဘော, ခံစားခြင်း အနုဘ၀နသဘောစသော အစစ်အမှန် ထင်ရှားရှိသော ပရမတ္ထ အထည်၀တ္ထုသဘောစုကိုသာ ဟောသည် မဟုတ်၊ ပရမတ္ထ အထည်၀တ္ထု သဘောစုကိုလည်း "**ဖဿော, ဝေဒနာ**"စသော သဒ္ဒါတို့က ဟောရ၏၊ ငါ–သူ–ယောကျ်း–မိန်းမစသော ထင်ရှားမရှိသော အနက်တို့ကိုလည်း "**အဟံ, ပရော, ပုရိသော, ဣတ္ထိ**"စသော သဒ္ဒါတို့က ဟောရသည်–ဟူလို။

ဝိကပ္ပဗုဒ္ဓိ ဂဟိတာကာရော။ ။"**ဝိကပ္ပ–ကြံစည်၍, ဗုဒ္ဓိ–သိသောစိတ်၊ ဂဟိတ–ယူအပ်သော, မှတ်သားအပ်သော+အာကာရ–အခြင်းအရာ**"ဟူရာ၌ ပုံသဏ္ဌာန်ရကောင်းလျှင် ပုံသဏ္ဌာန်သည်ပင် အာကာရတည်း၊ ပုံသဏ္ဌာန် မရကောင်းလျှင် စိတ်ထဲ၌ ထင်လာသော အခြင်းအရာသည် အာကာရတည်း၊ ထို့ကြောင့် ငါဟု ဆိုအပ်သော လူဒြပ်, မိန်းမဟု ဆိုအပ်သောလူဒြပ်, ယုန်ချို့ဟု စိတ်ကြံစည်အပ်သော (စိတ်၌ မှန်းထားအပ်သော)အရာ, ဤသို့ အထည်ဒြပ် ရကောင်းသည်ဖြစ်စေ, မရကောင်းသည် ဖြစ်စေ, ပရမတ္ထသဘောတရားဖြစ်စေ "**အာကာရ**"ဟု ဆိုအပ်သည်။

အညထာ၊ ပေ၊ ပသင်္ဂေါ။ ။"**အမှန်ရှိသော အနက်ကိုသာ သဒ္ဒါက ဟော၏**"ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်အပြစ် ရောက်ရာသနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ အညထာ စသည်ကို မိန့်၊ "**အတိတေ မဟာသမ္မတောနာမ ရာဇာ အဟောသိ=ရှေးတုန်းက မဟာသမ္မတမင်း ဖြစ်ခဲ့ဘူးပြီ**"ဟု ပြောဆိုအပ်သော အသံ(သဒ္ဒ)ကို ကြားရသောအခါ ကြားရသူ၌ မဟာသမ္မတမင်းကို သိသော သုတမယဉာဏ် ဖြစ်၏၊ "**မဟာသမ္မတောနာမ ရာဇာ**"ဟူသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော မဟာသမ္မတမင်းဒြပ်ကား ယခုမရှိတော့ချေ၊ တကယ်ရှိသော အနက်ကိုမှ သဒ္ဒါက ဟောသည်ဟု ဆိုလျှင် "**မဟာသမ္မတောနာမ ရာဇာ**"ဟူသော

မုသာဝါဒကုဒိဋ္ဌိဝါဒါဒီနံ–မုသားပြောအပ်သောအရာ, မိစ္ဆာအယူဖြင့် ပြောအပ်သောအရာ အစရှိသည်တို့၏၊ သဘာဝပွသင်္ဂါစ–အစစ်အမှန် အဖြစ်ခ္ဍလျှဉ်းပါးဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ သိယာ–ဖြစ်ရာ၏၊ (ဖြစ်ကား မဖြစ်နိုင်–ဟူလို၊) တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓိပရိကပ္ပိတပညတ္တိဝသေနပိ–ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်အပ်သော ပညတ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ–သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ အသတော–ထင်ရှားမရှိသေးသော၊ သံယောဂါဒိသပိ–ယှဉ်စပ်ခြင်း အစရှိသည်၏လည်း၊ ဧနနာဒိကြိယာယ–ဇာယတေဝယ် ဧနန အစရှိသော ကြိယာ၏၊ ကတ္တုကာရကတာ–ကတ္တုကာရက၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတေဝ–ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော မင်းသည် ထင်ရှားရှိရလိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် အသံကို ကြားရ၍ မဟာသမ္မတမင်းကို သိသော သုတမယဉာဏ်သည် တိုက်ရိုက်သိသော အဘိညာဉ်ဉာဏ်ကဲ့သို့ မဟာသမ္မတမင်းဟူသော အထည်ဝတ္ထုကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်လေရော့သလားဟု လျှဉ်ပါးဖွယ်ရှိရာ၏၊ **"အနာဂတေ သခ်ေါနာမ စက္ကဝတ္တိ ဘဝိဿတိ=နောင်ခါ သခ်ေါစကြာမင်း ဖြစ်လတ္တံ"**ဟု ကြားရာ၌လည်း...ဤနည်းပင်။

မုသာဝါဒ၊ ပေ၊ သဘာဝပွသင်္ဂါစ။ ။[အဘာဝဟု ပါဠိပျက်ရှိ၏၊ ဋီကာ၌လည်းကောင်း, သီဟိုဠ်မူ၌လည်းကောင်း"**သဘာဝ**"ဟု ရှိသည်၊] **"အမှန်ရှိသော အနက်ကိုမှ သဒ္ဒါက ဟောသည်"**ဟု ဆိုလျှင် မုသားပြောသူ၏ သဒ္ဒါ(စကား)လည်း သူတို့ပြောတိုင်း အမှန်ရှိလေရာ၏၊ ရွှေမရှိဘဲလျက် ရွှေရှိသည်ဟု ပြောလျှင် **"အမှန် ရွှေရှိတော့မလို ဖြစ်နေသည်"**ဟူလို၊] ကု=စက်ဆုပ်အပ်သော+ဒိဋ္ဌိ=အယူရှိသူ (မိစ္ဆာအယူ ရှိသူ၊)] မိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့က **"အတ္တ ရှိ၏"**ဟု ဆိုရာ၌လည်း သူတို့စကား(သူတို့သဒ္ဒါ)အတိုင်း အမှန် အတ္တရှိလေရာ၏၊ ဤသို့လျှင် **"အမှန်ရှိသော အနက်ကိုမှ သဒ္ဒါက ဟောသည်"**ဟု ယူလျှင် သုတမယဉာဏ်ဖြင့် သိရာ၌ တိုက်ရိုက်သိတော့မလိုဖြစ်ခြင်း, မုသားပြောရာ၌လည်းကောင်း, မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့ ပြောဆိုရာ၌လည်းကောင်း ပြောတိုင်း ဧကန် ရှိရတော့မလို ဖြစ်ခြင်းဟူသော **"ဩစိတျဟိနဒေါသ"**ခေါ် အသင့်ယုတ္တိ မရှိသော (လောက၌ မဖြစ်နိုင်သော) အပြစ်ရောက်ဖွယ် ရှိသည်–ဟူလို။

တသ္မာ၊ပေ၊ကတ္တုကာရကတာ။ ။[ပညတ္တိဝသေနပိ၌ အပိဖြင့် ပရမတ္ထဝသေနပိ ဟု ဆည်းပါ၊] **"သဒ္ဒါက အမှန်ရှိသော အနက်ကိုမှ ဟောသည်"**ဟု ယူလျှင်..ထိုဆိုအပ်သောအပြစ်များ ရောက်လာဖွယ်ရှိသောကြောင့် စိတ်ဖြင့် ကြံဆ၍ယူအပ်သော ထင်ရှားမရှိသော ပညတ်အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း သဒ္ဒါဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထင်ရှားရှိသော ပရမတ္ထဝတ္ထုအနက်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ဖဿော,ဝေဒနာစသော သဒ္ဒါဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ ထို့ကြောင့် **"သံယောဂေါ ဇာယတေ"**ဟူသော ပြယုဂ်၌ ထင်ရှားမရှိသေးသော သံယောဂသည် ဇာယတေအရ ဖြစ်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တုသတ္တိ မရှိသော်လည်း ကတ္တုသတ္တိ ရှိသကဲ့သို့, စိတ်ဖြင့် ကြံစည်၍ ပြောဆိုထားသောကြောင့် **"သံယောဂေါ"**ဟု ကတ္တုကာရက ဖြစ်နိုင်တော့သည်သာ။

ယထာဟ-အဘယ်သို့ မိန့်သနည်း၊...ဝေါဟာရဝိသယောပေါ့ဇာတိယာတိ-ဝေါဟာရပေါ့ဇာတိယာဟူ၍၊ အာဟ-မဗ္ဗုသာဒ္ဒ မိန့်ပြီ၊ [သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါသည်၊ ဝေါဟာရဝိသယော-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြောင်း ပညတ်နက်ဟူသော ဟောရာ အနက်လည်း ရှိ၏၊ ဧကန္တ ပရမတ္ထိကော-ဧကန် ပရမတ်အနက်သာ ရှိသည်၊ နု-မဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓိသင်္ကေတပိတော-အသိဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်အပ်သော၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ တသ-ထိုသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထောတိ-အနက်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဗုဒ္ဓိယာ-အသိဉာဏ်ဖြင့်၊ ဂဟိတတ္တာ-ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သံယောဂေါ ဇာယတေ ဣတိ-"**သံယောဂေါ ဇာယတေ**"ဟူသော ပြယုဂ်၌၊ သံယောဂေါ-ယှဉ်စပ်ခြင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇမာနောဝ-မရှိသော်လည်း ရှိသကဲ့သို့၊ ဇာတိယာ-ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏၊ ကတ္တာ-ကတ္တားသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။

ဝေါဟာရ၊ ပေါ့ဇာတိယာ။ ။"**လောကသင်္သေတသိဒ္ဓေါဟိ**"စသော အကျယ်၏ သာဓကဂါထာတည်း၊ ဝေါဟာရဝိသယော သဒ္ဒေါ၌ ဝေါဟာရဟူသည် "**ငါ-သူ-ယောကျ်ား-မိန်းမ**"စသည်ဖြင့် လူအများတို့ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြောင်း ပညတ်အနက်တည်း၊ ဝိသယဟူသည် သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ရာဌာနတည်း၊ ငါဟူ၍လည်းကောင်း, သူဟူ၍လည်းကောင်း, ယောကျ်ားဟူ၍လည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အထည်ခြုပ် ပညတ်အနက်များ ရှိ၏၊ ယုန်ချိုဟူ၍လည်းကောင်း, လိပ်မွေးဟူ၍လည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်အပ်သော (လောကဌ် မရှိသော) ပညတ်အနက်များလည်း ရှိ၏၊ ထိုအနက်များသည် သဒ္ဒါ၏ဖြစ်ရာ ဟောရာ ဝိသယချည်းတည်း၊ နေကန္တ ပရမတ္ထိကော-တွေ့ထိခြင်းသဘော ခံစားခြင်းသဘော စသော ပရမတ်အနက်များကိုသာ ဟောသည်မဟုတ်၊ "**ပရမတ်နက်ကိုလည်း ဟော-ပညတ်အနက်ကိုလည်း ဟောသည်**"ဟူလို။

ဗုဒ္ဓိယာ ဂဟိတတ္တာ၊ပေါ့ဇာတိယာ။ ။ဤကာဠ"**ဝိဇ္ဇမာနောဝိယ**" အဖွင့်ထောက်၍ "**ဝိဇ္ဇမာနောဝ**"ဟု ရှိစေ၊] "**သံယောဂေါ ဇာယတေ**"၌ သံယောဂအရ ယှဉ်စပ်မှုသည် (ယခုမှ ဖြစ်တုန်းတည်း) ဖြစ်ပြီး မရှိသေး၊ ထိုသို့ မရှိသေးသော်လည်း ရှိသကဲ့သို့ စိတ်ဖြင့် ယူထားခြင်းကြောင့် ရှိသလိုပင် ဖြစ်နေတော့သည်၊ ထို့ကြောင့် အမှန်အားဖြင့် မရှိသေးသော သံယောဂ (ယှဉ်စပ်မှုသည်) ဇနနကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တား ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အချုပ်မှတ်ဖွယ်။ ။စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က "**တကယ်ရှိသော အနက်ကိုမှ သဒ္ဒါက ဟောသင့်သည်**"ဟု အာဘော်ထား၍ "**သံယောဂေါ ဇာယတေ**"ဝယ် သံယောဂေါ ဟူသော ကတ္တား မဖြစ်နိုင်ဟု စောဒနာ၏၊ ပရိဟာရ(အဖြေ)ဆရာက သဒ္ဒါဆိုတာ စိတ်ဖြင့် မှတ်ယူအပ်သောအနက်ကို (ရှိရှိ-မရှိရှိ) ဟောရသည်ဟု အာဘော်ပြု၍ မရှိသော သံယောဂကို ရှိသလို ယူထားသောကြောင့် "**သံယောဂေါ**"ဟူသော ကတ္တား ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဖြေသည်။

တတြ-ထိုကတ္တားအနက်၌၊ တတိယာ-တတိယာဝိဘတ်သက်၊ ဇိနေန-သည်၊ ဓမ္မော-ကို၊ ဒေသိတော-ဟောအပ်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓေန-သည်၊ မာရော-မာရ်ကို၊ ဇိတော-အောင်တော်မူအပ်ပြီ၊ အဟိနာ-မြွေသည်၊ နရော-လူကို၊ ဒဋ္ဌော-ကိုက်အပ်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓေန-သည်၊ လောကော-သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဗောဓိတော-သိစေတော်မူအပ်ပြီ၊ သဒ္ဓေဟိ-သဒ္ဓါရှိသူတို့သည်၊ ဝိဟာရော-ကျောင်းကို၊ ကာရိတော-ဆောက်လုပ်စေအပ်ပြီ၊ [သီမူ၌ "**ကာရိတာ ဝိဟာရာ**"ဟု ဗဟုဝုစ်ရှိ၏။] အဘိဟိတေ-အဘိဟိတကတ္တား၌၊ နု ဘဝတိ-တတိယာဝိဘတ် မဖြစ်၊ ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ ကဋ်-ကို၊ ကရောတိ-ယက်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ကာရေတိ-ယက်စေ၏။

ဣတ္ထမ္ဘူတသ-တစ်စုံတစ်ခု ထူးခြားချက်သို့ ရောက်သူကို၊ လက္ခဏော-မှတ်ကြောင်းအနက်၌(ဥဒါဟရဏ်-ကား၊) သာ-ထိုကာဠိမည်သော ကျွန်မသည်၊ ဘိန္နေန-ကွဲသော၊ သီသေန-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ ပဏ္ဍရန္တေန-ယိုစီးသော၊ လောဟိတေန-သွေးဖြင့်၊ ပဋိဝိသကာနံ-အိမ်နီးချင်းတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဥဒ္ဓျာပေတိ-ကဲ့ရဲ့စေ၏၊

တတြ တတိယာ၊ ပေ၊ ဝိဟာရော။ ။"**ကတ္တာရိစ-ယော ကရောတိ သကတ္တာ-ယော ကာရေတိ သပေတု**"သုတ်တို့၌ ပြအပ်ခဲ့သော ကတ္တားကို"**တတြ**"ဟု ဆိုသည်၊ "**ဇိနေန၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌော နရော**"တို့၌ ဇိနေန-ဗုဒ္ဓေန-အဟိနာ တို့သည် မိမိကိုယ်တိုင် ကြိယာကို ပြီးစေရသော သုဒ္ဓကတ္တားများတည်း၊ ဗုဒ္ဓေန ဗောဓိတောဌ် ဗုဒ္ဓေနသည် (သတ္တဝါတို့ သိခြင်းကြိယာကို ပြီးစေဖို့ရာ မြတ်စွာဘုရားက ဟောပြောရသောကြောင့်) သိစေတတ်သော ဟေတုကတ္တားတည်း၊ သဒ္ဓေဟိလည်း (ကျောင်းကို ဆောက်လုပ်စေရာ၌ လက်သမားတို့က ဆောက်ခြင်းကြိယာကို ကိုယ်တိုင် ပြီးစေ၍ သဒ္ဓါရဟိသူတို့က ပြီးအောင် စေခိုင်းရသော့ကြောင့်) ဟေတုကတ္တားပင်တည်း။ [ဤကာ၌ "**ကတ္တာရိတိ သုဒ္ဓကတ္တာရိ**"ဟု ဖွင့်သည်ကို ဆင်ခြင်, ပါဠိပျက်နေဟန် တူသည်။]

အဘိဟိတေ နု ဘဝတိ။ ။"**ဒေဝဒတ္တော ကဋ် ကရောတိ**"၌ ဒေဝဒတ္တော ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တား, "**ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တံ ကဋ် ကာရေတိ**"၌ ယညဒတ္တော ဟူသော ဟေတုကတ္တားများသည် ဝုတ္တကတ္တားဖြစ်သောကြောင့် တတိယာ မသက်ရ, ပထမာဝိဘတ်ဖြင့် နေကြရသည်၊ တတိယာ မသက်သော်လည်း"**ယော ကရောတိ သကတ္တာ**"သုတ်ဖြင့် ကတ္တားအမည်ကား မှည့်နိုင်သည်သာ၊ ["**သုဏောတိသ ပစ္စာယောဂေ**"ဟူသော သမ္ဗန္ဓဒါန်ခန်း၌ ဘဂဝါကို ကတ္တားမှည့်ပုံ ထောက်ပါ။]

ဣတ္ထမ္ဘူတသ လက္ခဏော။ ။ဤ"**ဣတ္ထမ္ဘူတသ လက္ခဏော**"စသည်ကား ကတ္တရိ စ သုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သက်ရသော အနက်များ၏ ဥဒါဟရဏ်ကိုပြသော စကားတည်း၊ သူတစ်ပါးထက် ထူးခြားချက်သို့ ရောက်သူကို"**ဣတ္ထမ္ဘူတ**"၊ ထို ဣတ္ထမ္ဘူတ

ဥိနပဋ္ဌမနေန–ယုတ်လျော့သော ငါးဖွဲ့ရှိသော၊ ပတ္တေန–သပိတ်ဖြင့်၊ အညံ–အခြားသော၊ နဝံ ပတ္တံ-သပိတ်သစ်ကို၊ စေတာပေယျ-တောင်းအုံ့၊ တိဒဏ္ဍကေန-အလံဖျားဝယ် ကြိုး ၃ ချောင်းအမှတ်ပါသော တောင်ဝှေးဖြင့်၊ (ဥပလက္ခိတံ-မှတ်သားအပ်သော၊) ပရိဗ္ဗာဇကံ-ပရိဗ္ဗိုဇ်ကို၊ အဒက္ခိ–မြင်ပြီ။

ဖြစ်သူကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော ထူးခြားသော အမှတ်အသားသည် **"ဣတ္ထမ္ဘူတ လက္ခဏ"**မည်၏၊ သူ့ဌေးကတော်တစ်ယောက်၌ ကာဠီမည်သော ကျွန်မရှိ၏၊ ကျွန်မသည် အလုပ်ကို မှန်ကန်စွာ လုပ်သဖြင့် သူ့ဌေးကတော် မပြောဆို မမြည်တွန်ရသောကြောင့် **"သူ့ဌေးကတော် သဘောပြည့်ဝသည်"**ဟု အရပ်ထဲ၌ နာမည်ကောင်း ထွက်နေ၏၊ ထိုအကြောင်းကို ကာဠီကြားရ၍ **"ငါ့ကောင်းလို့ သူ့ကောင်းတာလား, သူ့ကိုက ကောင်းလို့ ကောင်းတာလား"**ဟု စမ်းသပ်လို၍ အိပ်ရာထချိန် မထဘဲ ၃ ရက်လောက် အရွဲ့တိုက်နေ၏။

ထိုအခါ သူ့ဌေးကတော်ကြီးသည် ရှေ့ ၂ ရက်၌ ခက်ထန်ထန် ပြော၍, နောက်ဆုံး ရက်၌ ပြောစကားကို ဂရုမစိုက်သော ကာဠီကို ကျည်ပွေ့ဖြင့် ဦးခေါင်း ချလေသော် ဦးခေါင်းကွဲ၍ သွေးတွေယိုစီးလာလေသည်၊ ကာဠီသည် ထိုကွဲသောဦးခေါင်း ယိုစီးသော သွေးများဖြင့် အိမ်နီးချင်းတို့ကို သူ့ဌေးကတော်အား အထင်သေး အမြင်သေးဖြစ်ကြ လေအောင် **"ကြည့်ကြပါဦး အရပ်ကတို့"**ဟု အော်ပြီးပြောလေသည်၊ ဤ၌ ဦးခေါင်း ကွဲနေခြင်း သွေးတွေ ယိုစီးနေခြင်းသည် ကာဠီ၏ ပကတိအနေထက် ထူးခြားသော ကြောင့် ဣတ္ထတည်း၊ ထိုဣတ္ထသို့ ရောက်နေသော ကာဠီသည် ဣတ္ထမ္ဘူတတည်း၊ ကွဲနေသောဦးခေါင်း ယိုသောသွေးများကား(**"ခေါင်းကွဲကြီးနဲ့ ကာဠီ, သွေးတွေယိုနေတဲ့ ကာဠီ"**ဟု) ကာဠီကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏတည်း၊ ထိုဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၌ ကတ္တရိစသုတ်၏ စသဒ္ဒါဖြင့် တတိယာသက်ရသည်။

ဥိနပဋ္ဌမနေန ပတ္တေန။ ။ရဟန်းထုံးစံမှာ မြေသပိတ်၌ အက်ကြောင်းကွဲလာလျှင် ၂ လက္ခလောက် နေရာ၌ စူးဖြင့် အက်ကြောင်း ၂ ဖက်ဖောက်၍ ခဲကြိုး စသည်ဖြင့် (နောက်ထပ် မအက်အောင်) ဖွဲ့တုပ်ထားရ၏၊ ထိုသို့ အက်တိုင်း ၂ လက္ခတစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့တုပ်၍ ၅ ဖွဲ့ ပြည့်သောအခါ သပိတ်အသစ်ဖို့ တောင်းကောင်းပြီ၊ ၅ ဖွဲ့ မပြည့်သေးဘဲ တောင်းလျှင်ကား ရဟန်းထုံးစံထက် ထူးခြားသောကြောင့် အာပတ်သင့်၏၊ ဤ၌ သပိတ်၏ ၅ ဖွဲ့ မပြည့်သေးခြင်းသည် ဣတ္ထ, ထိုဣတ္ထသို့ ရောက်သော သပိတ်ရှင် ရဟန်းသည် ဣတ္ထမ္ဘူတ, ၅ ဖွဲ့ မပြည့်သေးသော သပိတ်ကား ထို ရဟန်းထူးကို မှတ်ကြောင်းဖြစ်၍ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏတည်း။

တိဒဏ္ဍကေန ပရိဗ္ဗာဇကံ။ ။ရသေ့ ပရိဗ္ဗိုဇ်တို့၌ ရောက်လေရာအရပ်ဝယ် ရေကရား တင်ဖို့ရာ(တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်သွယ်ထားသော) တုတ် ၃ ချောင်းရှိ၏၊ ထိုတုတ် ၃ ချောင်းကို တိဒဏ္ဍကဟု ခေါ်သတတ်၊ ၃ ချောင်းထောက် ခွေးခြေကိုပင် တိဒဏ္ဍကဟုလည်း

အပဝဂ္ဂေ–အပဝဲဂ္ဂအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်–ကား၊) ဧကာဟေနေဝ–တစ်ရက်ချင်းဖြင့်သာ၊ ဗာရာဏသိယံ–ဗာရာဏသီမြို့သို့၊ ပါယာသိ–အရောက်သွားပြီ၊ နဝဟိ မာသေဟိ–၉ လတို့ဖြင့်၊ ဝိဟာရံ–ကျောင်းကို၊ နိဋ္ဌာပေသိ–ပြီးစေပြီ၊ ယောဇနေန–တစ်ယူဇနာဖြင့်၊ ဌိတံ–တည်၏၊ ကြိယာပဝဂ္ဂေါတိ–ကြိယာအပဝဂ္ဂဟူသည်၊ ကြိယာယ–ကို၊ အာသုံ–လျင်မြန်စွာ၊ ပရိနိဋ္ဌာပနံ–ပြီးစေခြင်းတည်း။

ခေါ်ကြသေး၏၊ ထို ၂ မျိုးလုံးကိုပင် ပရိဗ္ဗိုဇ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံ၍ ထူးခြားသော အမှတ်အသား မဟုတ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ လိုမည်မထင်၊ **"ဝေဏဝေန တိဒဏ္ဍေန, နု တိဒဏ္ဍီတိ ကထျတေ=ဝါးဖြင့် လုပ်အပ်သော တိဒဏ္ဍတောင်ဝှေးဖြင့် တိဒဏ္ဍီဟု မဆိုအပ်"**ဟူသော ယတိဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း၌ကား ဝါးတောင်ဝှေးဖျားဝယ် အလံသဖွယ် အဝတ်စည်း၍ ထိုအဝတ်၌ ကြိုး ၃ ခု အမှတ်အသားပါသော တောင်ဝှေးကို တိဒဏ္ဍဟု ခေါ်၏၊ ထိုတိဒဏ္ဍမျိုးကို ရသော့ ပရိဗ္ဗိုဇ်တိုင်း မကိုင်ကြ၊ **"ဒဏ္ဍီသွာမိ–တောင်ဝှေးဆောင်သခင်ကြီး"**ခေါ်သော အချို့ရသေ့များသာ ကိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနှောက်နည်းသာ ဤ ဣတ္ထမ္ဘူတ အရာနှင့် သင့်သည်။

ဣတ္ထမ္ဘူတ။ ။တောင်ဝှေးဖျား၌ ထူးခြားသော ကြိုးသုံးချောင်း အမှတ်အသားပါသော တောင်ဝှေးကို ကိုင်ဆောင်ခြင်းသည် ဣတ္ထ, ပရိဗ္ဗိုဇ် ရသေ့သည် ဣတ္ထမ္ဘူတ, ကြိုးသုံးချောင်းပါသော တောင်ဝှေးကား**"ဒဏ္ဍီသွာမိ"** ပရိဗ္ဗိုဇ်ဟု မှတ်သားကြောင်း ဖြစ်၍ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏတည်း၊ **"ရွှေမျက်မှန်နဲ့ ကိုယ်တော်, သင်္ကန်းနီကြီးနဲ့ ဘုန်းကြီး"**စသည်ကိုလည်း ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏဟုချည်း မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • • •

အပဝဂ္ဂေ၊ပေ၊ပရိနိဋ္ဌာပနံ။ ။အပဗုဇ္ဇ ဝေဓာတ် ဏာပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော အပဝဂ္ဂသဒ္ဒါသည် **"ဒါနအနက်,မောက္ခ(နိဗ္ဗာန်)အနက်,ဖလသာဓန(အကျိုးပြီးစေခြင်း)အနက်, သမတ္တ(ပြီးဆုံးခြင်း)အနက်များကို ဟောစ၏"**ဟု ထေရမနိဓိအဘိဓာန် ဆိုစ၏၊ ထိုတွင် **"ကြိယာယ ပရိနိဋ္ဌာပနံ=ကြိယာကို ပြီးစေခြင်းသည် ကြိယာပဝဂ္ဂ မည်၏"**ဟူသော စကားသည် ဖလသာဓနအနက် သမတ္တအနက်ကိုပြသော စကားတည်း၊ ထို စကား၌ **"အာသုံ–လျင်စွာပြီးစေခြင်း"**ဟု အာသုံသဒ္ဒါကို ထည့်ထားခြင်းသည် အပဝဂ္ဂ၏အနက်ပြ မဟုတ်၊ **"ဧကာဟေနေဝ ပါယာသိ=(အကြာကြီး မသွားရဘဲ) နေ့ချင်းပေါက် အရောက်သွား၏"**စသည်ကို ထောက်၍ **"မြန်မြန် ပြီးစေခြင်း"**ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်၊ အမှန်မှာ ကြာသည်ဖြစ်စေ မြန်သည်ဖြစ်စေ အလုပ်၏ ပြီးစီးကြောင်းကို ပြလျှင် **"ဖလသာဓန"**အနက်,တစ်နည်း–**"သမတ္တ"**အနက်ရှိသော ကြိယာပဝဂ္ဂပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ အာသုံသဒ္ဒါ မထည့်ဘဲ **"ဖလပတ္တိယံ–အကျိုးရခြင်းသည်၊ (သတိ–ရှိသော်၊) ကြိယာ ပရိသမတ္တိ–ကြိယာ၏ ပြီးခြင်းသည်၊ အပဝဂ္ဂေါ–မည်၏"**ဟု မိန့်သည်၊ ကြိယံ–အကျိုး ကြိယာကို၊ အပဝဇ္ဇေတိ=ပြီးစေတတ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ ကြိယာပဝဂ္ဂေါ–မည်၏။

ပုဗ္ဗာဒိယောဂေ–ပုဗ္ဗအစရှိသည်တို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) မာသေန–တစ်လဖြင့်၊ ပုဗ္ဗော–ရှေးကျသူ၊ ပိတရာ–နှင့်၊ သဒိသော–တူသူ၊ မာတရာ–နှင့်၊ သမော–တူသူ၊ ကဟာပဏေန–တစ်ကျပ်ဖြင့်၊ ဥိနော–ယုတ်လျော့သော ငွေ၊ ဓနေန–ဥစ္စာဖြင့်၊ ဝိကလော–ချို့တဲ့သူ၊ အသိနာ–သန်လျက်ဖြင့်၊ ကလဟော–ငြင်းခုံခြင်း၊ အာစာရေန–အကျင့်ဖြင့်၊ နိပုဏော–သိမ်မွေ့သူ၊ ဝါစာယ–စကားဖြင့်၊ နိပုဏော၊ ဂုဏ္ဍေန–တင်လဲနှင့်၊ မိသကံ–ရောအပ်သောအစာ၊ တိလေန–နှမ်းနှင့်၊ မိသကံ၊ ဝါစာယ–ဖြင့်၊ သခိလော–ပြေပြစ်သူ၊ မဏိနာ–ပတ္တမြားဖြင့်၊ အတ္ထော–အလိုရှိ၏၊ ဓနေန အတ္ထော၊ ပိတရာ–နှင့်၊ တုလျော–တူသူ။

ကောဟေနေ ပါယာသိ။ ။ကောဟေနေဝသည် ကြိယာ အမြန်ပြီးစီးနိုင်ခြင်းကို ပြသော ကြိယာပဝဂ္ဂတည်း၊ **"နဝဟိ မာသေဟိ"**ကား **"အာသုံ ပရိနိဋ္ဌာပနံ"**ဟု ဖွင့်သော ရူပသိဒ္ဓိအလို လျင်စွာပြီးစေပုံကို ပြသော စကားဟု ဆိုလိုဟန် တူသော်လည်း ကိုးလကြာအောင် ဆောက်ရလျှင် မြန်သည်ဟု မဆိုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဆောက်လုပ်ခြင်းကိစ္စ (ရည်ရွယ်ရင်းအကျိုး) ပြီးစေပုံကိုပြသော ကြိယာပဝဂ္ဂဟု မှတ်ပါ၊ **"ဧဝမ္မိ တိဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ ဝိဟာရကမ္မံ နိဋ္ဌာပေသိ=ဧဝမ္မိ–လူတို့ စွမ်းနိုင်ရာကို လူတို့က လုပ်, လူတို့ မစွမ်းနိုင်ရာကို အရှင်ဣန္ဒဂုတ္တထေရ်က တန်ခိုးဖြင့် ပြုလုပ်ပါသော်လည်း၊ တိဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ–သုံးနှစ်တို့ဖြင့်၊ ဝိဟာရကမ္မံ–ဓမ္မာသောကမင်း၏ ကျောင်းတော်ကြီး ဆောက်လုပ်မှုကို၊ နိဋ္ဌာပေသိ–ပြီးစေပြီ"** ဤ၌ ကြိယာပြီးပုံ မမြန်ရုံသာမက နှေးပင် နှေးသေး၏၊ သို့သော် တိဟိ သံဝစ္ဆရေဟိသည် ကြိယာပဝဂ္ဂပင်။

ယာဓနေန ဌိတံ။ ။ဤ၌ ဓနေနသည် (ရည်ရွယ်အပ်သော တည်ခြင်းကြိယာ အကျိုး၏ ပြီးပုံကိုပြသော) ကြိယာပဝဂ္ဂတည်း၊ ဤပြဿုဒ်ကို ကြည့်၍ မိမိလိုအပ်သော အကျိုးပြီးကြောင်းကို ပြရာ၌ ကာလအနက် အဓွန့်(ခရီး)အနက်များကို ဟောသော သဒ္ဒါနောင် အပဝဂ္ဂအနက်၌ တတိယာသက်သည်ဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

ပုဗ္ဗာဒိယောဂေ၊ ပေ၊ ပိတရာ တုလျော။ ။ကတ္တရိ စ သုတ်ဝယ် ကြိယာပဝဂ္ဂနောက်၌ သဒိသမှစ၍ သခိလတ္ထာဒိယောဂေတိုင်အောင် ပြအပ်သမျှ ပုဒ်စုကို ပုဗ္ဗာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ယူ၊ ပုံစံကိုလည်း ထိုအစဉ်အတိုင်း **"ဓနေန အတ္ထော"**ဟု အတ္ထနှင့် ယှဉ်ဖက်တိုင်အောင် ထုတ်ပြီး၍ သခိလတ္ထာဒိ၌ အာဒိအရ **"ပိတရာ တုလျော"**ဟု တုလျ၏ ယှဉ်ဖက်ကို ပြထားသည်၊ ဤပုံစံများဝယ် **"ပိတရာ သဒိသော"**စသည်ဖြင့် သဒိသ–သမ–မိသက–တုလျတို့၏ ယှဉ်ဖက်များ၌ **"နှင့်"**ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် သဟာဒိယောဂေ စ သုတ်အရာဟု မှတ်ထင်ဖွယ်ရှိ၏၊ သို့သော် သဟာဒိယောဂေ စ သုတ်၌ သဟာဒိဝယ် အာဒိဖြင့် နိပါတ်များကိုသာ ယူမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဤကတ္တရိ စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့်(နှင့်–ပေးရသော) သဒိသစသည်တို့၏ ယှဉ်ဖက်များကို ယူထားသည်။

ကာလဒ္ဓါနေသု–ကာလအဓွန့်တို့၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) မာသေန–ဖြင့်၊ ဘုဇ္ဇတိ–စား၏၊ ယောဇနေန–တစ်ယူဇနာဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ–သွား၏၊ ပစ္ဆတ္တဿ–ပထမာဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) အတ္တနာဝ–မိမိသည်ပင်၊ အတ္တာနံ–မိမိကို၊ သမ္မနတိ–သမုတ်၏၊...ကမ္မဿ–၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) တိလေဟိ–နှမ်းတို့ကို၊ ခေတ္တံ–လယ်၌၊ ဝပတိ–စိုက်၏၊ ပဗ္ဗမိယဿ–၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) မယံ–ငါတို့သည်၊ တေန မဟာသမဏေန-ထိုရဟန်းကြီးမှ၊ သုမုတ္တာ-ကောင်းစွာ လွတ်ကြရကုန်ပြီ။

(၂၉၆) **သဟာဒိယောဂေ စ။** ။(၂၈၇) သဟ၊ ပေ၊ ကိမိစ္စေဝမာဒီဟိ–သဟ, သဒ္ဓိं, သမံ, နာနာ, ဝိနာ, အလं, ကိं ဤသို့ အစရှိသော နိပါတ်တို့နှင့်၊ ယောဂေ–ယှဉ်ခြင်းသည်၊ (သတိ) လိင်္ဂမှာ တတိယာ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ သဟသဒ္ဒတ္ထယောဂေပိ–သဟသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်း၊

ကာလဒ္ဓါနေသု။ ။ကာလအနက်နှင့် ခရီးအဓွန့်ဟူသော အနက်တို့၌ (အစွန်ဆုံးယောဂ မဟုတ်လျှင်) ဤ ကတ္တရိ စ သုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် တတိယာသက်၏၊ (ဆေးတစ်ခုကို စားရာ၌) **"တစ်လဖြင့် စားသည်"** စသောအရာ, (ခရီးသွားရာ၌) တစ်နေ့လျှင် **"တစ်ယူဇနာကျ သွားသည်"**စသည်ဖြင့် သုံးစွဲရာ၌ **"မာသေန ဘုဇ္ဇတိ, ယောဇနေန ဂစ္ဆတိ"**ပုံစံများ ဖြစ်၏။

ပစ္ဆတ္တဿ။ ။**"အတ္တနာ–မိမိသည်"**ဟု ပေးရသောကြောင့် ပထမာအနက်၌ နာဝိဘတ်သက်သည်ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် **"ထေရော ဝိနယံ ပုစ္ဆနတ္ထာယ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သမ္မနိ"**ဟူသော အဋ္ဌကထာတို့၌ **"ထေရော"** ကတ္တားပုဒ် ပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် အတ္တနာ၌ နာသည် တတိယာ ဝိသေသနပဒေါက်ဟောသာ, **"အတ္တနာဝ–ကိုယ်တိုင်သာလျှင်"**ဟု အနက်ပေးရမည်ဟု သိလက္ခန်ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်၊ [ကမ္မတ္ထ ပဗ္ဗမိယတ္ထ ပုံစံများ ထင်ရှားပြီ။]

• • • • • • • • • • • • • •

(၂၉၆) **သဟသဒ္ဓိं၊ ပေ၊ သဟတ္ထယောဂေပိ။** ။သဒ္ဓိं သမံ၊ ပေ၊ ကိံ တို့ကား သဟာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ယူရသော ပုဒ်တို့တည်း၊ ထိုပုဒ်အားလုံးပင် နိပါတ်ချည်းဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, သဒိသ မိသက တုလျစသော နာမ်ပုဒ်တို့ကို ကတ္တရိ စ ၌ စဖြင့် ယူခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း ဤသဟာဒိအရ သဟနှင့် နိပါတ်ချင်းတူသော ပုဒ်များကိုသာ ယူလိုဟန် တူသည်၊ **"စသဒ္ဒေန သဟတ္ထေပိ"** ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏၊ **"သဟသဒ္ဒဿ–သဟသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထေန–"တကွ"ဟု ပေးရသော အနက်နှင့်၊ ယောဂေါ–ယှဉ်ခြင်းသည်၊ သဟသဒ္ဒတ္ထယောဂေါ–မည်၏"**ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် **"သဟသဒ္ဒတ္ထ ယောဂေပိ"**ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ မှန်သည်၊ ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

(တတိယာဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊) တတ္ထ–ထိ သဟအစရိုသည်တို့တွင်၊ သဟသဒ္ဒေန–နှင့်၊ ယောဂေါ–ယှဉ်ခြင်းသည်၊ ကြိယာဂုဏဒဗ္ဗသမဝါယေ–ကြိယာ,ဂုဏ်,ဒြပ်တို့နှင့် အညီအမျှ ဖြစ်ရာ၌၊ သမ္ဘဝတိ–ဖြစ်၏၊ ယထာ–ကား၊ ဝိတက္ကေန သဟ၊ပေ၊လာဘော–တည်း၊ [ဝိတက်နှင့် တကွဖြစ်၏၊ သားနှင့်အတူ (ပိတာ–အဖသည်၊) ဝ၏၊ အန္တေဝါသိကတပည့်, သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့်တို့နှင့်တကွ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့၏ လာဘ်ဖြစ်၏။]

သဟာသဒ္ဒေန၊ ပေ၊ သမ္ဘဝတိ။ ။**"သမံ–အညီအမျှ၊ ဝိသေသေန–အထူးအားဖြင့်၊ အယနံ–ဖြစ်ခြင်း"**ဟူသည်နှင့်အညီ, ကြိယာ–ဂုဏ်–ဒြပ်တို့တွင် တစ်ခုခုအားဖြင့် ညီတူညီမျှဖြစ်ခြင်းကို **"သမဝါယ"**ဟု ခေါ်၏၊ [ဝိဝုဗ္ဓ ဣဟတ် ဏပစ္စည်း, ဣကို ဧဝုဒ္ဓီ, ဧကို အာယပြု၍ **"ဝါယ"**ဟု ဖြစ်သည်၊] ကြိယာသမဝါယ, ဂုဏသမဝါယ, ဒဗ္ဗသမဝါယဟု သုံးမျိုးရှိ၏၊ **"နှင့်"**ဟု အနက်ပေးရတိုင်း သမဝါယမဟုတ်, သဟသဒ္ဒါ ပါရာ၌သာ သမဝါယဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"သဟသဒ္ဒေန ယောဂေါ ကိရိယာ ဂုဏဒဗ္ဗသမဝါယေ သမ္ဘဝတိ=ကြိယာ ဂုဏ ဒဗ္ဗ သမဝါယ ဖြစ်ရာ၌သာ သဟသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်နိုင် (သဟသဒ္ဒါကို အသုံးပြုနိုင်)သည်"**ဟု မိန့်သည်၊ ဤစကားအရ သဒ္ဓိ ဝိနာ စသည်တို့ ယှဉ်ရာဝယ် သမဝါယ ဖြစ်–မဖြစ်ကို စိစစ်ဖွယ် မလို၊ **"သမဝါယ ဖြစ်သည်လည်းရှိ, မဖြစ်သော်လည်းရှိ၏"**ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိတက္ကေန၊ပေ၊လာဘော။ ။(ကြိယာသမဝါယ) ဝိစာရစသော တရားစု၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ဝိတက်၏ဖြစ်ခြင်းသည် ညီတူညီမျှ တကွဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ခြင်းကြိယာ အားဖြင့် ညီမျှရကား **"ဝိတက္ကေန သဟ ဝတ္တတိ"**သည် ကြိယာသမဝါယတည်း။

ဂုဏသမဝါယ။ ။[**"ဝသည်–ပိန်သည်–လှသည်–အရပ်ဆိုးသည်"**စသည်တို့သည် အထူးပြုသော ဝိသေသနဂုဏ်ချည်းတည်း၊] အဖနှင့်သား၏ အဝဂုဏ်သည် (အဖလည်း ဝ, သားလည်း ဝ၍) တူမျှသောကြောင့် ပုတ္တေန သဟ ထူလော (ပိတာ) သည် ဂုဏသမဝါယတည်း။

ဒဗ္ဗသမဝါယ။ ။[ဆွမ်း သင်္ကန်းစသော လာဘ်များသည် အထည်ဝတ္ထုဒြပ်များ တည်း၊] အန္တေဝါသိကတပည့် သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့်တို့မှာလည်း လာဘ်ပေါများကြ, ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့မှာလည်း လာဘ်ပေါများကြသဖြင့် လာဘ်ခြင်း တူမျှသောကြောင့် **"အန္တေဝါသိကသိဒ္ဓိဝိဟာရိကေဟိ သဟ အာစရိယုပဇ္ဈာယာနံ လာဘော"**သည် ဒဗ္ဗသမဝါယတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဤသဟနှင့် ယှဉ်ရာဝယ် သဟသဒ္ဒါက ရှေ့နေမှ ပဌမိ သတ္တမိ ဝိဘတ်များလည်း သက်၏၊ ပုံစံကား–**"သဟ+ပရိနိဗ္ဗာနာ=ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်, သဟ+သဗ္ဗေ ကတေ=သစ္စာပြုအပ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်"**စသည်တည်း။

ဘဂဝါ–သည်၊ ဘိက္ခုသံဃေန–ရဟန်းအုပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိं–အတူ၊ နိသီဒိ–ထိုင်တော်မူပြီ၊ သဟသေန–တစ်ထောင်နှင့်၊ သမံ–အမျှ၊ မိတာ–နှိုင်းယှဉ်အပ်ကုန်၏၊ ဧမ-ငါ၏၊ သဗ္ဗေဟိ–ကုန်သော၊ ပိယေဟိ-ချစ်အပ်ကုန်သော၊ မနာပေဟိ-မြတ်နိုးအပ်သူတို့နှင့်၊ နာနာ့ဘာဝေါ–ကိုယ်အားဖြင့် တသီးတဝါခြားဖြစ်ရ ခြင်းသည်၊ ဝါ–ရှင်ကွဲ ကွဲရခြင်းသည်၊ ဝိနာဘာဝေါ-သေခြင်းအားဖြင့် ကင်းမ်ု ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ ဝါ-သေကွဲ ကွဲရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) သံဃော-သံဃာသည်၊ ဂဂ္ဂေန-ဂဂ္ဂ ရဟန်းရှုံးနှင့်၊ ဝိနာပိ-ကင်းမ်ုလည်း၊ ဥပေါသထံ-ဥပုသ်ကို၊ ကရေယျ-ပြုကောင်း၏၊ တေ–သင်၏၊ ဣမ-ဤကျောင်းဌ၊ ဝါသေန–နေခြင်းဖြင့်၊ အလံ–အကျိုးမရှိ။

ထာမဒဿိနာ–ကိုယ့်အစွမ်းကို မြင်သော၊ ဝါ–ကိုယ့်အစွမ်းကို မြင်ပါလျက်၊ ဧကေန–တစ်ယောက်တည်းသည်၊ (ဟုတ္တာ–၍၊) တိဏ္ဏေန–သံသရာ ရေအယဉ်မှ ကူးသော၊ ပုရိသေန–ယောကျ်ားဖြင့်၊ မေ–အား၊ ကိं–အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ဒုမ္မေဓ-ပညာမရှိသော ဟယ်...ရသေ့၊ တေ-သင့်အား၊ ဝါ-သင့်၏၊ ဧဠာဟိ–ဆံကျစ်တို့ဖြင့်၊ ကိं–ဘာလုပ်အံ့နည်း၊ တေ–အား၊ ဝါ–၏၊အဇိနသာဋိယာ-သစ်နက်ရေ အဝတ်ဖြင့်၊ ကိं–ဘာလုပ်အံ့နည်း၊ သဟသဒ္ဒတ္ထယောဂေ-သဟသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့်ယှဉ်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ–ကား၊) ဒေဝဒတ္တော-သည်၊

နိသီဒိ ဘဂဝါ၊ပေ၊အဇိနသာဋိယာ။ ။သဟာဒိမည်သော သဒ္ဒိ် အစ ကိ်အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့နှင့်ယှဉ်ရာ (သဟာဒိယောဂ)၌ တတိယာ သက်ပုံတည်း၊ ထို ပုံစံများ ဝယ် **"အလံ တေ ဣမ ဝါသေန"**စသည်ကား **"နှင့်"**ဟု မပေးရ၊ **"ဖြင့်"**ဟု ပေးရသော ပုံစံများတည်း၊ **"ဖြင့်"**ဟု ဝိသေသနအနက် ပေးရသော်လည်း သဟာဒိ၌ အာဒိဖြင့် **"အလံ"** စသည်တို့ကို ယူထားသောကြောင့် သဟာဒိ ယောဂေစ သုတ်ဖြင့်ပင် တတိယာ သက်ရတော့သည်။

ကိं မေ၊ ပေ၊ ထာမဒဿိနာ။ ။ဤဝါကျ၌ မူလဋီကာအဖွင့် မဂဋီကာကို မှီး၍ အနက်ပေးထားသည်၊ **"ကိုယ့်အစွမ်းကိုမြင်သော ယောကျ်ားမှန်လျှင် သံသရာ ရေအယဉ်ကို တစ်ယောက်တည်း မကူးထိုက်၊ ကိုယ့်အစွမ်းကို မြင်ပါလျက် တစ်ယောက်တည်း ကူးသော ယောကျ်ားမျိုးဖြင့် ငါ့မှာ ဘာအကျိုးရှိတော့မည်လဲ"**ဟု ကိုယ့်ကိုယ်ကိုပင် အခြား ယောကျ်ားကဲ့သို့ အပြစ်တင်သော စကားဖြစ်သည်။

သဟာသဒ္ဒတ္ထယောဂေ၊ ပေ၊ သံဝါသော။ ။**"ကောကာလိကေန, ဗာလေဟိ"** တို့၌**"နှင့်"**ဟု ပေးရသော အနက်သည် နာဝိဘတ် ဟိဝိဘတ်တို့၏ အနက်တည်း၊ **"ကောကာလိကေန–နှင့်+တကွ"**၌ **"တကွ"**ကား အပိုထည့်ရသောသဟတ္ထတည်း၊ ဗာလေဟိ သံဝါသောဌ၌ သံသည် သဟအနက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်**"ကောကာလိကေန**

ပစ္စာသမဏေန-နှောက်လိုက်ရဟန်းဖြစ်သော၊ ကောကာလိကေန-ကောကာလိကနှင့်တကွ၊ ရာဇဂေဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ ဗာလေဟိ-လူမိုက်တို့နှင့်၊ သံဝါသော-တကွ နေရခြင်းသည်၊ ဒုက္ခော-ဆင်းရဲကြောင်းတည်း။

(၂၉၇) ဟေတုတ္ထေ စ။ ။(၂၈၉) [ယောဂဂ္ဂဟဏံ-ယောဂသဒ္ဒါသည်၊ ဣဟ-ဤသုတ်သို့၊ (သီဟိုဠ်မှဠ် "ဣဓ" ရှိ၏၊) အနုဝတ္တတေ၊ (သဟာဒိ ယောဂေ စ သုတ်မှ လိုက်သည်-ဟူလို၊)] ဟေတုတ္ထေ စ-ဟိတ်အနက်၌လည်း ကောင်း၊ ဟေတုတ္ထပ္ပယောဂေ စ-ဟိတ်အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်း ကောင်း၊ လိင်္ဂမှာ တတိယာဝိဘတ္တိဟောတိ၊ ကိသ္မိဉ္စိ ဖလေ-တစ်စုံတစ်ခုသော အကျိုး၌၊ ဒိဋ္ဌသာမတ္ထိယံ-မြင်အပ်သော အစွမ်းသတ္တိရှိသော၊ ကာရဏံ-အကြောင်းသည်၊ ဟေတု-ဟိတ်မည်၏၊ သောယေဝ-ထိုဟိတ်သည်ပင်၊ အတ္ထော-တည်း၊

ဗာလေဟိ"တို့၌ တတိယာသက်၍ "**နှင့်**"ဟု အနက်ပေးရသည်၊ [ဤ၌လည်း"**သဟတ္ထေ**" ဟု ရှိပြန်၏, ရှေ့နောက် ညီအောင်"**သဟသဒ္ဒတ္ထယောဂေ-ဒေဝဒတ္ထော**"စသည်ဖြင့် ရှိသင့်သည်၊ သဒ္ဒနီတိနှင့်တကွ မြန်မာမူ ရှုပသိဒ္ဓိ၌ "**သဟတ္ထေ**"ဟုချည်း ရှိသောကြောင့် ထိုစာကို အမှန်ယူလျှင် "**သဟတ္ထေ-သဟသဒ္ဒါ၏အနက်၌၊ တတိယာ-သည်၊ ဟောတိ**" ဟု ဆိုရ"**သဟအနက်၌ ဝိဘတ်သက်၍ မဖြစ်ရကား သဟအနက်နှင့်ယှဉ်ရာ ကောကာလိက-ဗာလတို့၌ တတိယာသက်**"ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင်လည်း သင့်ဖွယ်ရှိ၏။]

• • • • • • • • • • • • •

/ **(၂၉၇) ကိသ္မိဉ္စိ ဖလေ၊ ပေ၊ ဟေတု။** ။ဟေတု အမည်ရသော အကြောင်း၌ ကရဏကာရကကဲ့သို့ အကြောင်းနှင့်အကျိုးတို့ သဟုစရဏ(တစ်ပြိုင်နက်) မဖြစ်ကြ၊ အကျိုး၏ ရှေ့ကဖြစ်စေ နောက်မှဖြစ်စေ အကြောင်းဖြစ်ရသည်၊ "**အန္ဓေန ဝသတိ**"၌ နေခြင်းကြိယာနှင့် ထမင်းဒြပ်တို့ တစ်ပြိုင်နက် မဖြစ်ကြ၊ ယခုနယ်က နေ၍ အတော်ကြာမှဖြစ်စေ-နောက်မှဖြစ်စေ ထမင်းရမည်၊ ထိုသို့ ထမင်းဒြပ်ကို တိုက်ရိုက် မတွေ့ရသေးသော်လည်း ထမင်းကို မျှော်ကိုး၍ နေခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ထမင်း၏သတ္တိကိုကား မြင်ရလေပြီ၊ "**ထမင်းရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ချက် မရှိလျှင် မနေ, ထမင်းရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ချက်ရှိသောကြောင့်သာ နေ၏**" ဤသို့ အပြန်အလှန် (အနွယ-ဗျတိရေက) အားဖြင့် စဉ်စားကြည့်လျှင် ထမင်းဒြပ်၌ နေခြင်းအကျိုးကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိရှိကြောင်း ထင်ရှားသည်။

အကျိုးအကြောင်း။ ။ဤသို့လျှင် နေခြင်းကြိယာဟူသော အကျိုးကို"**ကိသ္မိဉ္စိ ဖလေ**"ဟု ဆိုရ၍ ထိုအကျိုး၌(ထိုအကျိုးကို ထောက်၍) မြင်အပ် သိအပ်သော ထမင်း၏ သတ္တိကို "**ဒိဋ္ဌသာမတ္ထိယံ**"ဟု ဆို၏၊ ထိုသို့ ထမင်းဒြပ်ကား မပေါ်လာသေးဘဲ သူ၏ သတ္တိကိုသာ မြင်ရ၏၊ ထို မြင်အပ်သော သတ္တိရှိသော ထမင်းဒြပ်သည် ဟေတုမည်၏၊

တသို့ ဟောတွေ့ထွေ-ထို ဟိတ်အနက်၌၊ (တတိယာ ဟောတိ-၏၊) အနှေနေ-ထမင်းကြောင့်၊ ဝသတိ-နေ၏၊ ဓမ္မေန-ကြောင့်၊ ဝသတိ၊ ဝိဇ္ဇာယ-အတတ်ကြောင့်၊ ဝသတိ-နေ၏၊ ဇစ္စာ-ဇာတ်ကြောင့်၊ ဝသလော-သူယုတ်သည်၊ နဟောတိ-မဟုတ်၊ ဇစ္စာ-ဇာတ်ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ နဟောတိ၊ ကမ္မုနာ-အလုပ်ကြောင့်၊ ဝသလော-သည်၊ ဟောတိ၊ ကမ္မုနာ-ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဟောတိ၊ ဒါနေန-ကြောင့်၊ ဘောဂဝါ-စည်းစိမ်ရှိ၏၊ အာစာရေန-အကျင့်ကြောင့်၊ ကုလီ-အမျိုးကောင်း ရှိ၏၊ [**"အာစရိယေန-ဆရာ့ကြောင့်၊ ကုသလီ-ကုသိုလ်ရှိ၏"**ဟုလည်း အချို့စာ ရှိ၏။]

ကေန-အဘယ့်ကြောင့်၊ ပါဏိ-လက်သည်၊ ကာမဒေါ-အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို ပေးနိုင်ပါသနည်း၊ ကေန ပါဏိ, မဓုသဝေါ-ချိုသော အရသာကို ယိုစေနိုင်ပါသနည်း၊ တေ-အရှင်နှတ်မင်း၏၊ ကေန ဗြဟ္မစရိယေန-အဘယ်မြတ်သောအကျင့်ကြောင့်၊ ပါဏိမှိ-လက်၌၊ ပုည-ကောင်းမှုအကျိုးသည်၊ ဣဇ္ဈတိ-ပြီးစီးနိုင်ပါသနည်း။

ဟောတွတ္ထပ္ပယောဂေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) ကေန နိမိတ္တေန-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ကေန ပယောဇနေန, ကေနဋ္ဌေန, ကေန ဟေတုနာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဝသတိ-နေသနည်း။

ဆရာ့ထံ စာသင်ရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်၍နေသော တပည့်အတွက် **"ဝိဇ္ဇာယ ဝသတိ"** ပြုယုဂ်, တရားရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်နေသူ့အတွက် **"ဓမ္မေန ဝသတိ"**ပြုယုဂ်, လာဘ်လာဘရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်နေသူ့အတွက် **"သက္ကာရေန ဝသတိ"**ပြုယုဂ် စသည်၌လည်း နည်းတူ။ [**"ဒိဋ္ဌသာမတ္ထိယံ-ယံ"**ဟု ယံ တစ်ခု ရှိသေးသည်ကား အပို, သီဟိုဠ်မှမ်ာလည်း မရှိ။]

အနှေနေ၊ ပေ၊ ပုည ပါဏိမှိ ဣဇ္ဈတိ။ ။ဤပုံစံများ၌ "ကြောင့်"ဟု ဟိတ်အနက် ပေးရသော အနှေနေ ဓမ္မေနစသော ပုံစံများကို ဤသုတ်၏ ပုံစံချည်းဟု မှတ်ပါ၊ **"နေ ဇစ္စာ၊ ပေ၊ ကမ္မုနာ ဟောတိ ဗြာဟ္မဏော"**ကား ဂါထာတည်း၊ **"ကေန ပါဏိ၊ပေ၊ပုည ပါဏိမှိ ဣဇ္ဈတိ"**လည်း ဂါထာပင်၊ ထိုဂါထာ၌ **"ကေန-ဗြဟ္မစရိယေန"**တို့သည် ပုံစံတည်း။

ဟောတွတ္ထပ္ပယောဂေ၊ ပေ၊ ဝသတိ။ ။ဟေတု+အတ္ထော ယေသံတိ ဟောတွတ္ထာ၊ ယေသံ-အကြင် နိမိတ္တ ကာရဏ ဟေတု စသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဟေတု-အကြောင်းဟူသော၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ-တို့သည်၊ ဟောတွတ္ထာ-တို့မည်၏၊ အကြောင်းအနက်ဟော သဒ္ဒါစုကို ဟောတွတ္ထဟု ဆို၏၊ နိမိတ္တသဒ္ဒါ ဟေတုသဒ္ဒါတို့၏ အကြောင်းအနက်ဟောကြောင်း ထင်ရှားပြီ၊ ပယောဇနသဒ္ဒါကိုလည်း ထောမနိမိတ်၌ ဟေတုအနက်ဟောဟု ဖွင့်၏၊ အတ္ထမှ ဖြစ်လာသော အဋ္ဌသဒ္ဒါလည်း ကာရဏသဒ္ဒါ၏

ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ကေန ပယောဇနေန, ကေနဌေန–အာဘယ်အကြောင်းကြောင့်"**ဟု ပေးနိုင်၏၊ ထို ဟေတုတ္ထဖြစ်သော နိမိတ္တ, ပယောဇန, အဌ, ဟေတု သဒ္ဒါတို့နှင့် ယှဉ်သော ကိ"သဒ္ဒါသည် ဟေတုတ္ထ ပယောဂတည်း၊ ထို ဟေတုတ္ထ ပယောဂဖြစ်သော ကိ"သဒ္ဒါနောင် နာဝိဘတ်သက်၍ **"ကေန"**ဟု ဖြစ်ရသည်၊ နိမိတ္တ စသည်နောင် နာဝိဘတ်ကား ဟေတုတ္ထ၌ သက်သော ဝိဘတ်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။**"ကေန နိမိတ္တေန"**စသည်၌ နိမိတ္တေနဟူသော ဟေတုတ္ထသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် **"ကေန"**၌ တတိယာသက်သည်ဟု ဆိုရာ၌ အကျိုးထူး မထင်လှ၊ ကေနသည် ဝိသေသနသဘော ရှိ၏၊ **"ကေန–အာဘယ်သို့သော၊ နိမိတ္တေန–ကြောင့်"**ဟု ခွဲ၍ အနက်ပေးလိုက ပေးနိုင်၏၊ ဝိသေသနတို့ ထုံးစံမှာလည်း ဝိသေသျပုဒ်၌ သက်သော သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် ရှုပ်ပြီးနိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် **"ကေန နိမိတ္တေန"**စသည်၌ ကေနဝယ် ဟေတုတ္ထပယောဂ ဖြစ်သောကြောင့် တတိယာဝိဘတ် သက်ရသည်ဟူသော စကားကို စဉ်းစားထိုက်သည်။

အခြားကျမ်း အဆို။ ။ဤ ရူပသိဒ္ဓိ၌ **"ဟေတုတ္ထပယောဂဖြစ်သော လိင်၏ နောက်၌ တတိယာသက်"**ဟု ဆိုထားသော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား (သဂ္ဂတကို မှီ၍) **"ဆဋ္ဌီ ဟေတုတ္ထေဟိ, သဗ္ဗာဒိတော သဗ္ဗာ"**ဟု နှစ်သုတ်တည်း၊ ဟေတုတ္ထေဟိ–အကြောင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ ယောဂေ–ယှဉ်သောလိင်၌၊ ဟေတုမှိ–ဟိတ်အနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီသက်၊ **"ဥဒရဿ ဟေတု, ဥဒရဿ ကာရဏာ"**တည်း၊ ဤ၌ ဟေတု–ကာရဏာဟူသော ဟေတုတ္ထသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ ဥဒရနောင် ဟိတ်အနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်ထားသည်၊ **"ဥဒရဿ ဟေတု, ဥဒရဿ ကာရဏာ–ဝမ်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်"**ဟု ပေး။

သဗ္ဗာဒိတော သဗ္ဗာ။ ။ဗ္ဗာဒိတော–သဗ္ဗာဒိဂုဏ်းဝင်ဖြစ်သော ယ တ ကိ" စသော သဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ဟေတုမှိ–ဟိတ်အနက်၌၊ သဗ္ဗာ–အလုံးစုံသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ကော ဟေတု–အာဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ကံ ဟေတုံ–အာဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ကေန ဟေတုနာ၊ ပေ၊ ကိသ္မိं ဟေတုသ္မိं၊... ကိ" ကာရဏာ၊ ပေ၊ ကိသ္မိं ကာရဏေ၊... ကိ" နိမိတ္တံ၊ ပေ၊ ကိသ္မိं နိမိတ္တေ၊...ကိ" ပယောဇနံ၊ ပေ၊ ကိသ္မိं ပယောဇနေ–**"အာဘယ်အကြောင်းကြောင့်"**ဟုချည်း ပေး။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ဗျာကရဏ်းဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် **"ကိ" ကာရဏာ"**ဝယ် ကိ"နှင့် ကာရဏာသည် သမာသ်မဟုတ်၊ ဟေတုတ္ထဖြစ်သော ကာရဏာသဒ္ဒါ၏ ယှဉ်ရာ ကိ"နောင် ဟိတ်အနက်၌ ပထမာသက်ထားသည်၊ ထို့အတူ **"ယံ+ကာရဏာ, တံ+ကာရဏာ (ပထမာအနက်၌ တောပစ္စည်း သက်ထားသော) ယတော+နိဒါနံ, တတော+နိဒါနံ"** စသည်တို့ သမာသ်မဟုတ်ကြ, ဝါကျတို့သာတည်း၊ အဌကထာ ဋီကာတို့၌ကား **"တတော နိဒါနံ–ထို ဥစ္စာဟူသော အကြောင်းကြောင့် (ဝါကျ), ထို ဥစ္စာလျှင် အကြောင်းရှိသော (သမာသ်)"**စသည်ဖြင့် သမာသ်–ဝါကျ နှစ်မျိုးလုံးပင် တွေ့ရသည်။ [ပါရာဇိက–သုဒိန္နာ အဌကထာကို ကြည့်ပါ။]

(၂၉၈) **သတ္တမျဏ္ဍေစ။** ။(၂၉၀) ပေ၊ ဟောတိ၊ စ–ဆက်ဦးအံ၊ ကာလဒ္ဓါနဒိသာဒေသာဒီသု–ကာလ,အဓွန်,ဒိသာ,ဒေသ အစရှိသောအနက်တို့၌၊ အယံ–ဤတတိယာဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ၊) တေန သမယေန–ထိုအခါ၌၊ တေန ကာလေန–၌၊ ကာလေန–သင့်လျော်သောအခါ၌၊ ဓမ္မသဝနံ–တရားနာခြင်း၊ သော–ထိုသုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းသည်၊ မမ–ငါ၏၊ အစ္ဆယေန–ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရာအခါ၌၊ ဝေါ–သင်တို့၏၊ သတ္ထာ–ဆရာတည်း၊ မာသေန–တစ်လ၌၊ ဘုဠ္ဇတိ–စား၏၊ ယောဇနေန–တစ်ယူဇနာ၌၊ ဓာဝတိ–ပြေး၏၊ ပုရတ္ထိမေန–အရှေ့အရပ်၌၊ ဓတရဋ္ဌော–ဓတရဋ္ဌနတ်မင်း၊ ဒက္ခိဏေန–တောင်အရပ်၌၊ ဝိရူဠ္ဟကော–ဝိရူဠ္ဟကနတ်မင်း၊ ပစ္ဆိမေန–အနောက်အရပ်၌၊ ဝိရူပက္ခော–ဝိရူပက္ခနတ်မင်း၊ ဥတ္တရေန–မြောက်အရပ်၌၊ ကသိဝန္တော–ကသိဝန္တမြို့ ရှိ၏၊ အပရေန–ထိုမှ တစ်ပါးသောအရပ်၌၊ ဇနောဃံ–ဇနောဃမြို့ ရှိ၏၊ ယေန–အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ–သည်၊ (အတ္ထိ၊) တေန–ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ–ချဉ်းကပ်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ–၍၊ ဣဒ္ဓာဒိ–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

(၂၉၉) **ယေနဂ်ဝိကာရော။** ။(၂၉၁) ဗျာဓိမတာ–အနာရှိသော၊ ယေန–အကြင်ကိုယ်အဂ်ါဖြင့်၊ အဂ်ိနော–အဂ်ါရှိသော ကိုယ်၏၊ ဝိကာရော–ထူးခြားသော အခြင်းအရာကို၊ လက္ခီယတေ–မှတ်သားအပ်၏၊ တတ္ထ–ထိုကိုယ်အဂ်ါအနက်၌၊ တတိယာဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ စ–ဆက်၊ ဇတ္ထ–ဤသုတ်၌၊ အသ–ထိုကိုယ်၏၊ အဂ်ံ–အဂ်ါသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ ဣတိ, အဂ်ံ–အဂ်ံမည်၏၊ သရီရံ–ကိုယ်တည်း၊ [ပုံစံများ ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ။]

---

(၂၉၈) **ကာလဒ္ဓါန၊ ပေ၊ စာယံ။** ။"**ကာလဗေသော အနက်ကို ဟောရာ၌သာ ဤသုတ်ဖြင့် သတ္တမီအနက်၌ တတိယာသက်သည်**"ဟု "**တဒနုပရောဓေန**"ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဘုရားပါဠိတော်နှင့် လျော်အောင် သတ်မှတ်ပြသော စကားတည်း။

မာသေန ယောဇနေန။ ။"**မာသေန ဘုဠ္ဇတိ**"သည် ကတ္တရိ စ သုတ်၏ စသဒ္ဒါ၌လည်း ပါခဲ့ပြီ၊ "**တစ်လ၌ စား၏**"ဟု အနက်လည်း မကောင်း၊ "**ယောဇနေန ဓာဝတိ**"လည်း "**ယောဇနေန ဂစ္ဆတိ**"ဟု ဆိုခဲ့ပြီးနှင့် မထူး၊ ထို့ကြောင့် ထိုကာလ အနက် အဒ္ဓါအနက်ပြ ပုံစံနှစ်ပါးကို စဉ်းစားသင့်သည်။

(၂၉၉) **အဂ်ံမသ၊ ပေ၊ အဂ်ံ။** ။[ယေန ဗျာဓိမတာ စသည်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။] အဂ်ံသဒ္ဒါသည် မျက်စိ,နား,နှာ,လျှာ,ခြေ အဂ်ါဟူသော ကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်းကို ဟောရိုးရှိသော်လည်း သုတ်၌ပါသော "**အဂ်ံဝိကာရော**"၌ အဂ်ံကိုကား "**အဂ်ံ အသ အတ္ထိ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အသတ္ထိအနက်၌ ဏပစ္စည်း

(၃၀၀) ဝိသေသနေ စ။ ။(၂၉၂) [**အနေန**-ဤ**အနက်**ဖြင့်၊ **ဝိသေသိတဗ္ဗ**-**အထူးပြုထိုက်သော** **အနက်**ကို၊ **ဝိသေသိယတိ**-**အထူးပြုအပ်၏**၊ **ဣတိ**-**ထို့ကြောင့်**၊ (**တံ**-**ထိုအနက်သည်**၊) **ဝိသေသနံ**-**မည်၏**၊ **ဂေါတ္တာဒိ**-**အနွယ်အစရှိ**သည်**တည်း**၊] **ဂေါတ္တနာမဇာတိသိပ္ပဝေယျာဂုဏာသင်္ခါတေ**-**အနွယ်**,**အမည်**,**ဇာတ်**, **အတတ်**,**အရွယ်**,**ဂုဏ်ဟု** **ဆိုအပ်**သော၊ **တသ္မိံ** **ဝိသေသနတ္ထေ**-**ထို** **ဝိသေသန** **အနက်**၌၊ **ပေ**၊ **ဟောတိ**၊ **စသဒ္ဒေန**-**ဖြင့်**၊ **ပကတိအာဒိဟိစ**-**ပကတိ** **အစရှိသည်** **တို့မှ** (**နောက်**၌)**လည်း**၊ (**တတိယာဝိဘတ္တိ** **ဟောတိ**။)

သက်ပြီးလျှင် **ထိုအင်္ဂါအရ** **မျက်စိ**,**နား**,**နှာ**,**လျှာ**,**ခြေ** **အင်္ဂါရှိသူ** **လူတစ်ကိုယ်လုံးကို** **ယူပါဟု** **ဆိုလိုသည်**။ [“**အင်္ဂ** **ယသ** **အတ္ထိတိ** **အင်္ဂီ**”**ဟု** **ဤပစ္စည်းဖြင့်** “**အင်္ဂီ** **ဝိကာရော**”**ဟု** **ဆရာတို့** **ပြင်ကြ၏**, **သာ၍** **ရှင်းသည်**။]

ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏနှင့် အင်္ဂဝိကာရလက္ခဏ။ ။**ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏသည်** **ခန္ဓာ** **ကိုယ်၏** **ထူးခြားပုံကို** **မှတ်သည်မဟုတ်**, **ဥဒ္ဓေသပေသိစသော** **ကြိယာ**-**ပရိဇ္ဇာဂေါ်** **စသော** **ဒြပ်ကို** **မှတ်သားသည်**၊ “**ဘိန္နေန** **သိသေန** **ဥဒ္ဓေသပေသိ**”**၌** **လက္ခဏဖြစ်သော** **ဘိန္နသီသသည်** (**အကျွှ**-**ဟတ္ထတို့ကဲ့သို့**) **အနာရှိသော** **ကိုယ်အင်္ဂါဟုတ်သော်လည်း** **လက္ခဏဖြစ်သော** **ဥဒ္ဓေသပေသိကား** **အင်္ဂဝိကာရမဟုတ်**၊ **ထို့ကြောင့်** **ဤ** **ယေနင်္ဂဝိကာရော** **သုတ်နှင့်** **မဆိုင်**၊ **မှတ်သားကြောင်း** **လက္ခဏက** **ကိုယ်အင်္ဂါ** **တစ်ခုခုဖြစ်၍** **မှတ်အပ်သော** **လက္ခဏလည်း** **ခန္ဓာကိုယ်** **ဖြစ်မှသာ** **ဤသုတ်နှင့်** **ဆိုင်သည်**။

အချုပ်မှာ—**လက္ခဏသည်** **ကိုယ်အင်္ဂါ** **တစ်ခုခုဖြစ်၍** **လက္ခဏလည်း** **ခန္ဓာကိုယ်** **ဖြစ်မှသာ** **အင်္ဂဝိကာရလက္ခဏ** **ဖြစ်၏**၊ **လက္ခဏသည်** **ဘိန္နသီသကဲ့သို့** **ကိုယ်အင်္ဂါ** **ဖြစ်စေကာမူ** **လက္ခဏ** **ကိုယ်ခန္ဓာ** **မဟုတ်ရာ၌လည်းကောင်း**, **လက္ခဏ** **လက္ခ** **နှစ်ပါးလုံးပင်** (“**ဥဒ္ဓေသပဋ္ဌမနေန** **ပတ္ထေန** **စေတာပေယျ**”**ကဲ့သို့**) **ကိုယ်အင်္ဂါ**-**ကိုယ်** **မဟုတ်ရာ၌လည်းကောင်း** **ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏတည်း****ဟု** **မှတ်ပါ**။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၀၀) ဝိသေသိယတိ၊ **ပေ**၊ **ဝိသေသနံ**, **ဂေါတ္တာဒိ**။ ။“**အနေန**”**ကို** **ကရိယာ**: **အနက်ပေးသောကြောင့်** “**ဝိသေသိယတိ**”**ဟူသော** **ဂ်ဟောကြိယာ၏** **ကတ္တားကို** **ရှာလျှင်**“**ဝဒန္တေန**-**ဆိုသော** **ပုဂ္ဂိုလ်သည်**”**ဟု** **ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တား** **လာရမည်**၊“**ဝိသေသိယတိ** **အနေနာတိ** **ဝိသေသနံ**”**ကိုလည်း** **ကရဏာသာဓနဟု** **မှတ်ပါ**၊ **တစ်နည်း**-“**အနေန**-**ဤ**အနက်သည်**”**ဟု** **ကတ္တားပေး၍** **အဝုတ္တကတ္တုသာဓနလည်း** **ကြံပါ**၊“**ဂေါတ္တာဒိ**”**ကား** **အဘိဓေယျတည်း**၊ **ထိုဂေါတ္တာဒိ၌** **အာဒိဖြင့်** **နာမ**-**ဇာတိ**-**သိပ္ပ**-**ဝယ**-**ဂုဏာတို့ကို** **ယူ**၊ **ထို့ကြောင့်** “**တသ္မိံ** **ဂေါတ္တနာမ**၊ **ပေ**၊ **ဂုဏာသင်္ခါတေ**”**ဟု** **ဖွင့်သည်**၊ [**ဝယသဒ္ဒါသည်** **မနောဂိုဏ်းဝင်ပုဒ်** **ဖြစ်သောကြောင့်** “**ဝယောဂုဏ**”**ဟု** **သမာသ်အလယ်** **ဩအက္ခရာ** **ရောက်လျက်** **သီဟိဠ်မှု** **ရှိသည်**။]

နာထော–သည်၊ ဂေါတ္တေန–အနွယ်အားဖြင့်၊ ဂေါတမော–ဂေါတမမည်တော်မူ၏၊ ယော-အကြင်ထေရ်သည်၊ နာမေန-အမည်အားဖြင့်၊ သာရိပုတ္တောတိ-သာရိပုတြာဟူ၍၊ ဝိဿုတော–ထင်ရှား၏၊ ပညဝါစ–ပညာရှိလည်းဟုတ်၏၊ [**"ပညဝါ စ ယော"**ဟု ရှိစေ၊] ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဇာတိယာ-ဇာတ်အားဖြင့်၊ ခတ္တိယော-ခတ္တိယတည်း၊ လောကေ-၌၊ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော-ပြိုင်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ် မရှိ၊ တဒဟု–ထိုနေ့၌၊ ပဗ္ဗဇိတော–ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်သူသည်၊ သန္တော–ဖြစ်လျက်၊ ဇာတိယာ–မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့်၊ သတ္တဝဿိကော–ခုနစ်နှစ်သာ ရှိသေးသော၊ သောပိ–ထိုသူသည်လည်း၊ မံ–ငါ့ကို၊ အနုသာသေယျ–ဆုံးမအံ့၊ မတ္ထကေ–ဦးထိပ်ဖြင့်၊ သမ္ဗဇ္ဇာမိ–ခံယူအံ့၊ [ဤ**"သောပိမံ၊ ပေ၊ မတ္ထကေ"**ဟူသော နောက်နှစ်ပါဒသည် သီဟိုဠ်မူ၌ မပါ။]

သော–ထိုသူသည်၊ သိပ္ပေန–အတတ်အားဖြင့်၊ နဋကာရော–ကျူးထရံလုပ်သူတည်း၊ ဝယသာ–အရွယ်အားဖြင့်၊ ဧကူန တိံသော–တစ်ခုယုတ်သုံးဆယ်ရှိ၏၊ ဝိဇ္ဇာယ-အတတ်အားဖြင့်၊ သာဓု-ကောင်းသူတည်း၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ သာဓု-တည်း၊

ဂေါတ္တေန ဂေါတမော နာထော။ ။**"ဂေါတမ"**အမည်တော်သည် အမျိုးအားဖြင့် ရအပ်သော အမည်လည်း မဟုတ်, အရဟံ စသော ဂုဏ်တော်အားဖြင့် ရအပ်သော အမည်လည်း မဟုတ်ဟု အခြားသော အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းတို့မှ အထူးပြုတတ်သောကြောင့် **"ဂေါတ္တေန"**ကို ဝိသေသနဟု ဆိုရသည်၊ နာမ စသော နောက်ဝိသေသနတို့၌လည်း ဤနည်းတည်း၊ ဤ တတိယာဝိသေသနများ၌ **"အားဖြင့်, သဖြင့်, ဖြင့်"**ဟု သင့်သလို အနက်ပေးကြရသည်။

သာရိပုတ္တောတိ၊ ပေ၊ အဘိရူပေါ။ ။နာမ ဇာတိ စသည်တို့၏ အစဉ်အတိုင်းပုံစံများတည်း၊ ထိုတွင် ဇာတိသည် အမျိုးဇာတိ–မွေးဖွားခြင်းဇာတိဟု နှစ်မျိုးရှိသောကြောင့် **"ဇာတိယာ ခတ္တိယော, ဇာတိယာ သတ္တဝဿိကော"**ဟု ပုံစံနှစ်မျိုး ပြထားသည်၊ **"သာရိပုတ္တော၊ ပေ၊ ပညဝါ စ ယော"**သည်ဂါထာ နှစ်ပါဒတွဲ **"ဇာတိယာ ခတ္တိယော၊ ပေ၊ ပုဂ္ဂလော"**လည်း ဂါထာနှစ်ပါဒတွဲ၊ **"တဒဟု၊ ပေ၊ ဝဿိကော"**လည်း နှစ်ပါဒတွဲတည်း၊ ထိုသို့ ဂါထာပါဒများ ဖြစ်သောကြောင့် **"ဝိဿုတော ပညဝါ စ ယော, လောကေ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော, တဒဟု ပဗ္ဗဇိတော သန္တော"**တို့ လိုရင်းပုံစံ မဟုတ်သော်လည်း တွဲဖက်ဖြစ်သောကြောင့် ပါနေကြရသည်၊ ဝိဇ္ဇာယ, ပညာယ, တပသာ, သုဝဏ္ဏေန (ဝဏ္ဏေန) တို့ကား ဂုဏဝိသေသန၏ ပုံစံများတည်း။

မှတ်ချက်။ ။မြန်မာမူ၌ **"သောပိမံ၊ ပေ၊ မတ္ထကေ"**ဟူသော နှစ်ပါဒမှာ နိဿယတို့ ထည့်ပေးရာ၌ ပါဠိတွင် ပါဝင်နေဟန်တူသည်၊ ဤနေရာနှင့် ဆိုင်သောပုံစံလည်း မဟုတ်၊ **"ကမ္မကရဏနိမိတ္တတ္ထေသု သတ္တမီ"**သုတ်၌ ထုတ်လတ်ပုံစံဖြစ်သောကြောင့် သီဟိုဠ်မူအတိုင်း ထို နှစ်ပါဒ မပါခြင်းသာ စည်းကမ်းကျသည်။

တပသာ–အကျင့်အားဖြင့်၊ ဥတ္တမော–မြတ်သူတည်း၊ သုဝဏ္ဏော–ရွှေသော အဆင်းအားဖြင့်၊ [သီဠ **"ဝဏ္ဏေန–အဆင်းအားဖြင့်"**ဟု ရှိ၏။] အဘိရူပေါ–လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသူတည်း။

[**"စသဒ္ဒေန ပကတိအာဒီဟိစ"**၏ ပုံစံများကို ပြလိုသောကြောင့် **"ပကတိ အာဒီသု"**ဟု မိန့်သည်။] ပကတိအာဒီသု–ပကတိ အစရှိသည်တို့၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) ပကတိယာ–ပင်ကိုအားဖြင့်၊ အဘိရူပေါ–တည်း၊ ယေဘုယ္ယေန–များသောအား ဖြင့်၊ မတ္တိကာ–မြေညက်ဖြစ်သော မြေ၊ သမေန–ညီညွတ်သဖြင့်၊ ဓာဝတိ–ပြေး၏၊ ဝိသမေန–မညီညွတ်သဖြင့်၊ ဓာဝတိ၊ ဒွိ ဒေါဏေန–၂ စိတ်ဖိုးဖြင့်၊ ဓညံ–စပါးကို၊ ကိဏာတိ–ဝယ်၏၊ သဟဿေန–တစ်ထောင်ဖြင့်၊ အဿကေ–မြင်းတို့ကို၊ ကိဏာတိ–ဝယ်၏၊ [သီဠ **"ဝိက္ကိဏာတိ–ရောင်း၏"**ဟုရှိ၏။] ဣစ္စာဒိ။

(၃၀၁) ကသ္မိံ အတ္ထေ, စတုတ္ထီ–စတုတ္ထီသက်သနည်း။

သမ္မဒါနေ စတုတ္ထီ။ ။(၂၉၃) ပေ၊ သမ္မဒါနံ–သမ္မဒါန်ဟူသည်၊ ကိဠ–အာဘယ်နည်း။

ပကတိအာဒီသု၊ ပေ၊ ဝိက္ကိဏာတိ။ ။ဝိသေသနမည်သည် ဂေါတ္တနာမ စသည် ကဲ့သို့ အထူးပြုတတ်သောသတ္တိ ရှိရသည်၊ ပကတိစသည်တို့ကား ထိုကဲ့သို့ အထူးမပြု တတ်၍ ဝိသေသနအနက် မဟုတ်ဟု အယူရှိသောကြောင့် ပကတိစသည်တို့၌ **"ဝိသေသနေ စ"**သုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သက်ဖို့ရန် မိန့်လေသည်၊ သို့သော် **"ပကတိယာ+ အာဘိရူပေါ=ပင်ကိုအားဖြင့်+အဆင်းလှသူ"**ဟု ဆိုလျှင် **"နှ အလက်ာရေန+အာဘိရူပေါ= တန်ဆာအားဖြင့်+လှသူမဟုတ်"**ဟု တန်ဆာဆင်ခြင်းမှ အထူးပြုတတ်ရကား ပကတိယာ ၌ သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် တတိယာ သက်နိုင်ဖွယ် ရှိ၏။

"ယေဘုယ္ယေန မတ္တိကာ–များသောအားဖြင့် မြေညက်ဖြစ်သည်၊ နှ အပ္ပကေန မတ္တိကာ–အနည်းငယ်အားဖြင့် မြေညက်မဟုတ်၊ သမေန ဓာဝတိ၊ နှ ဝိသမေန ဓာဝတိ၊ ဝိသမေန ဓာဝတိ၊ နှ သမေန ဓာဝတိ၊ ဒွိဒေါဏေန ကိဏာတိ–နှ ဧကဒေါဏာဒိနာ ကိဏာတိ၊ သဟဿေန ဝိက္ကိဏာတိ၊ နှ သတာဒိနာ ဝိက္ကိဏာတိ"ဟု အခြားအနက်များ ကို တားမြစ်နိုင်သောကြောင့် ယေဘုယ္ယေနစသည်တို့လည်း ဝိသေသနဖြစ်သင့်သည်သာ။

မှတ်ချက်။ ။ဒွိဒေါဏေနနှင့် စပါး ၂ စိတ်ကို မယူဘဲ, စပါး ၂ စိတ်၏ တန်ဖိုးကို ယူ၍ **"၂ စိတ်ဖိုးဖြင့်"**ဟု အနက်ပေးရသည်၊ အကယ်၍ စပါး ၂ စိတ်ကိုပင် ယူလိုလျှင် ဓညနှင့် အရတူသောကြောင့် **"ဒွိဒေါဏ ဓညံ"**ဟု ကဲ့ဖြစ်ရလိမ့်မည်ဟု ကြံကြသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား **"ပကတိယာ အာဘိရူပေါ ဘဝတိ, ဂေါတ္တေန ဂေါတမော (ဂေါတမ မည်သည်) ဘဝတိ"**စသည်ဖြင့် ကြိယာ ထည့်၍ ဤ၌ ပြအပ်သော ဝိသေသနအားလုံး ကိုပင် ကရဏကာရကနှင့် သွင်းပြသည်။

(၃၀၂) ယသ၊ ပေ၊ သမ္မဒါနံ။ ။(၂၇၆) [ကစ္စည်းနှင့် တူပြီ၊] ပေ၊ အသ–ထိ ကာရကအား၊ သမ္မာ–ကောင်းစွာ၊ ပဒီယတော–ပေးအပ်၏၊ ဣတိ–ထိုသို့ ကောင်းစွာပေးအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ–ထို ကာရကသည်၊) သမ္မဒါနံ–မည်၏၊ ပဋိဂ္ဂါဟကော–ခံယူတတ်သူတည်း။

ပန–ဆက်၊ တံ–ထို သမ္မဒါန်သည်၊ ဒိယျမာနသ–ပေးအပ်သော ဝတ္ထုကို၊ အနိဝါရဏဿေသနာနုမတိဝသေန–မတားမြစ်ခြင်း, တိုက်တွန်းခြင်း, ခွင့်ပြုခြင်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓံ–၏၊ ယထာ–ကား၊ ဗုဒ္ဓသ၊ ပေ၊ ဒဒါတိ–တည်း၊ [ဘုရား(ဆင်းတု–စေတီတော်)အား ပန်းကို ပူဇော်၏၊ ဗောဓိပင်အား ရေကို ပေး၏၊] အဿေသနေ–အဿေသနသမ္မဒါန်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) ယာစကာနံ–သူတောင်းစားတို့အား၊ ဓနံ ဒဒါတိ၊ အနုမတိယံ–အနုမတိ သမ္မဒါန်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) ဘိက္ခူနံ–တို့အား၊ ဒါနံ–အလှူကို၊ ဒေတိ–ပေး၏။

---

(၃၀၂) **သမ္မာပဒီယတော၊ပေ၊သမ္မဒါနံ, ပဋိဂ္ဂါဟကော။** ။**"ပဋိဂ္ဂါဟကော"**ကား သမ္မဒါနံအရ ခံယူသူ (ခံယူတတ်သော ဝတ္ထု)ကို ရသည်ဟု အဘိဓေယျကို ပြသော စကားတည်း၊ [သမ္မဒါနံ၌ သံ–ပရေးရှိသော ဒါဓာတ်, ယုပစ္စည်း၊ သံဥပသာရသည် **"သမ္မာ"**အနက်ရှိသောကြောင့် **"သမ္မာ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ ပူဇော်လို၍ ဖြစ်စေ, ချီးမြှောက်လို၍ဖြစ်စေ ပေးခြင်းကို **"သမ္မာ–ကောင်းစွာ"**ဟု ဆိုသည်၊ [ငယ်သူ–အောက်ကျသူက ကြီးသူ–အထက်တန်းလူအား ပေးရာ၌ ပူဇော်လို၍ ပေးခြင်း, ကြီးသူ–အထက်တန်းလူက ငယ်သူ–အောက်ကျသူအား ပေးရာ၌ ချီးမြှောက်လို၍ ပေးခြင်းတည်း၊] ထိုသို့ ပေးရာ၌ ခံယူသူ အပိုင်ရမှ သမ္မဒါန်ဖြစ်သည်ဟု သဒ္ဒါကျမ်းတို့ ဆိုကြသည်၊ [ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

တံ ပန၊ ပေ၊ ဒေတိ။ ။အနိဝါရဏသဒ္ဒါသည် မတားမြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟောဏ၊ ဗုဒ္ဓသ အရ ဘုရားဆင်းတုတော်ကို ယူ၊ ထို ဘုရားဆင်းတုတော်သည် ပန်းကို တားမြစ်ခြင်း မရှိ၊ ရုက္ခသ အရ သစ်ပင်လည်း ရေလောင်းသောအခါ ရေကို တားမြစ်ခြင်း မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓသ ရုက္ခသတို့သည် အနိဝါရဏသမ္မဒါန်မည်၏၊ သူတောင်စားတို့သည် သီချင်းဆိုခြင်း, သနားစဖွယ် ပြောဆိုခြင်းတို့ဖြင့် ပေးချင်လာအောင် တိုက်တွန်း တောင်းပန်တတ်ကုန်၏၊ (ဆွမ်း,ကျောင်း စသည်ကို မလှူချင်သူအား လှူချင်လာအောင် တိုက်တွန်း တောင်းပန်ရာ၌လည်း ဤ ယာစကာနံ အရတွင် ပါဝင်နိုင်သည်သာ၊) ဤသို့ တိုက်တွန်းသောကြောင့် ယာစကာနံသည် အဿေသနသမ္မဒါန်မည်၏၊ ရဟန်းပီပီ နေသူတို့ကား ထိုကဲ့သို့ မတိုက်တွန်းဘဲ ဆွမ်းစသည် လောင်းလာ လှူလာလျှင် **"လောင်းတော့, လှူတော့"**ဟု နှုတ်မမြွက်သော်လည်း စိတ်ဖြင့် သဘောတူ ခွင့်ပြုရာရောက်သောကြောင့် အနုမတိသမ္မဒါန် မည်၏။

ယထာဟ–အာဘယ်သို့ မိန့်သနည်း၊ အနိုရာကရဏာ၊ ပေ၊ ဘိက္ခဝေါတိ–ဟူ၍၊ အာဟ–နိုရတ္တိမဇ္ဈိသာဆရာ မိန့်ပြီ၊ ဟိ–အကျဉ်းချုပ်ကား၊ အနိုရာကရဏာ ရာဓနာဗ္ဘနည်းသေန–အနိုရာကရဏာ,အာရာဓန,အဗ္ဘနည် တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သမ္မာဒါန်–ကို၊ တိဓာ–၃ ပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ၊ ရုက္ခယာစက ဘိက္ခဝေါ–ရုက္ခ,ယာစက,ဘိက္ခုတို့ကား ဥဒါဟရဏ်တည်း။

ဒါတုကာမောတိ ကိ၊ ရညော ဒဏ္ဍံ ဒဒါတိ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ [မင်း၏ ဒဏ်ငွေကို ပေး၏၊] ရောစနာဒီသုပန–ရောစန အစရှိသည်တို့၌ (ဥဒါဟရဏ်)ကား၊သမဏာသ-ရဟန်းအား၊သစ္စံ-အမှန်သည်၊ရောစတော-နှစ်သက်၏၊ အာယသ္မန္တာနံပိ-အရှင်တို့အား၊လည်း၊သံဃဘောဒေါ-သံဃာကွဲပြားခြင်းသည်၊

ယထာဟ၊ ပေ၊ ဘိက္ခဝေါ–ကား နိုရတ္တိမဇ္ဈိသာလာ သာဓကတည်း၊ ဂါထာ၌ အနိုရာကရဏာသည် အနိုဝါရဏာကဲ့သို့ မတားမြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟောဏ်၊ အာရာဓန–အလှူ.ရှင်ကို နှစ်သက်စေခြင်းဟူသည်လည်း အဖျော်သနနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူ၏၊ အနုမတိနှင့် အဗ္ဘနုညကား (ခွင့်ပြုခြင်း) အနက်ချည်းတည်း၊ ရုက္ခ ယာစက ဘိက္ခဝေါကား ဂါထာဖြစ်၍ အတို သုံးထားသော ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ **"ရုက္ခသ, ယာစကာနံ, ဘိက္ခူနံ"**ဟု ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်။

ဒါတုကာမောတိ ကိ။ ။**"ရညော ဒဏ္ဍံ ဒဒါတိ"**ပြယုဂ်၌ ရှင်ဘုရင်က ဒဏ်တပ်ရာဝယ် ပေးလိုသောစိတ် မရှိဘဲ မတတ်သာ၍ ပေးရသောကြောင့် **"ဒါတုကာမ"** မဟုတ်ရကား **"ရညော"**၌ သမ္မာဒါန်အဖြစ်ကို ဒါတုကာမောပါ၌ဖြင့် တားမြစ်သည်၊ ဤကား သဒ္ဒါကျမ်းတို့ အလိုသာတည်း၊ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့ အလိုမူ ဤ ရညော ပုဒ်လည်း သမ္မာဒါန်ဖြစ်သည်ဟု ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

ရောစနာဒီသု၊ ပေ၊ ယညဒဏ္ဍော။ ။**"သမဏာသ ရောစတော သစ္စံ"**၌ မြန်မာလို **"ရဟန်းသည် မှန်သောစကားကို နှစ်သက်၏"**ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ နှစ်သက်သူ ကတ္တားသည်ပင် သဒ္ဒါကျမ်း ထုံးစံအားဖြင့် သမ္မာဒါန်ဖြစ်၍ နှစ်သက်အပ်သော ကံပုဒ်က ကတ္တားဖြစ်ရသည်၊ **"မာယသ္မန္တာနံပိ သံဃဘေဒေါ ရုစ္စိတ္ထ"**၌လည်း **"အရှင်တို့သည် သံဃာကွဲပြားခြင်းကို မနှစ်သက်ကြပါလင့်"**ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏၊ ဤ၌ အာယသ္မန္တာနံ ပုဒ်ကို ဆဋ္ဌီကတ္တား–သံဃဘေဒေါကို ဝုတ္တက်ကြ၍ **"အာယသ္မန္တာနမ္မိ–တို့သည်လည်း၊ သံဃဘေဒေါ–ကို၊ မာရုစ္စိတ္ထ–မနှစ်သက်အပ်ပါလင့်"**ဟု အနက် ဆိုကြသေး၏၊ သို့သော် များစွာသော သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ရုစဓာတ်၏ ယှဉ်ရာဝယ် သမ္မာဒါန်ဟု ဆိုထားသောကြောင့်လည်းကောင်း, သဒ္ဒနီတိ၌ ရုစ္စိတ္ထကို ဒိဝါဒိကတ္တုရူပ်ဟု ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း စဉ်းစားသင့်သည်။

မာ ရုစ္ဆိတ္ထ–မနုစ်သက်ပါလင့်၊ ယသ အာယသ္မတော–အကြင်အရှင်အား၊ ခမတိ–နှစ်သက်၏၊ ယညဒတ္ထော–ယညဒတ်သည်၊ ဒေဝဒတ္တသ–အား၊ သုဝဏ္ဏဆတ္တံ–ရွှေထီးကို၊ ဓာရယတေ–ဆောင်၏၊ ဝါ–ဆောင်း၏။

(၃၀၃) သမ္မဒါနန္တိ, ဝါတိစ ဝတ္ထတေ။

သိလာဃ၊ ပေ၊ သတ္တမျတ္ထေသု စ။ ။(၂၇၇) [ကြဒံ–ဤသုတ်သည်၊ စတုပဒံ–၄ ပုဒ်ရှိ၏၊] သိလာဃ–သိလာဃဓာတ်သည်၊ ကတ္ထနေ–ချီးမွမ်းခြင်း၌၊ (ဝတ္ထတိ–ဖြစ်၏၊ နောက်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းဆို၊) ဟနု–သည်၊ အပလပနေ–လိမ်လည်ခြင်း၌၊ ဌာ=ဂတိနိုဝတ္တိမှိ–သွားခြင်း၏ ဆုတ်နှစ်ခြင်း၌၊ ဝါ–ရပ်ခြင်း၌၊

ယသာယသ္မတော ခမတိ။ ။ဤဝါကျ၌လည်း "ဥပသမ္မဒါ"စသည်ဖြင့် ကတ္တားပုဒ် တိုက်ရိုက်ရှိ၏၊ ခမတိကို "**ခမ္မတိ**"ဟု ကမ္မရုပ်ကြ၍ "**ယသ အာယသ္မတော–သည်၊ ဥပသမ္မဒါ–မြင့်မြတ်သော ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဝါ–ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ခမ္မတိ–နှစ်သက်အပ်၏**"ဟု အနက်ပေးကြသည်ကား ဤ သမ္မဒါန်ခန်းနှင့် မလျော်၊ ဤ ပြယုဂ်သည် ရုစဓာတ်၏ အယှဉ်မဟုတ်သော်လည်း ရုစအနက်ရှိသော ခမုဓာတ်၏ အယှဉ်ဖြစ်၍ ဤသုတ်၏ ပုံစံထုတ်နိုင်သည်၊ "**ဘတ္တမသ နုစ္ဆာဒေသိ၊ အသ–ထိသူအား၊ ဘတ္တံ–ထမင်းသည်၊ နုစ္ဆာဒေသိ–မနုစ်သက်၊ ဝါ–မဆာ**"လည်း ရုစဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဆဒဓာတ်–စုရာဒိ ဏောပစ္စည်းဖြစ်၍ ဤနေရာ၌ ပုံစံပင်။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား ဤ သမ္မဒါန်အားလုံးကိုပင် သမ္မန်ဟု ယူ၍ "**ကသ–အာဘယ်သူ၏(စိတ်၌)**" စသည်ဖြင့် အနက်ဆိုသည်။]

သမ္မဒါန် မဖြစ်ပုံ။ ။ဤ ရုစဓာတ်–ရုစဓာတ်နက်၏ ယှဉ်ရာ၌ သမ္မဒါန်မဖြစ်သော ပုံစံများလည်း ရှိ၏၊ ထိုပုံစံများ၌ သမ္မဒါန်ဖြစ်ရမည့် ပုဒ်သည် ကတ္တား, ကတ္တားဖြစ်ရမည့်ပုဒ်သည် ကံဖြစ်၏၊ "**ကသ ဝါ တွံ ဓမ္မံ ရောစေသိ၊ အပရာဓံ မဟာရာဇ, တွံ နော ခမ ရဏေသဘ**"စသည်တည်း၊ "**ဒေဝဒတ္တသ၊ပေ၊ယညဒတ္ထော**"ကား "**ယသ ဓာရယတေ**"အရ ဓရဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ "**ဒေဝဒတ္တသ**"ဟု သမ္မဒါန်ဖြစ်ပုံတည်း၊ ဤ၌ "**ဆောင်းခြင်း**"ဟူသည် ဆောင်းပေးခြင်းတည်း။ [နောက်၌ "**သုဝဏ္ဏံ တေ ဓာရယတေ**"ဟု ဓရဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ လာဦးလတ္တံ့။]

(၃၀၃) **စတုပဒမိဒံ။** ။"**အပ္ပါနိ**ဏိ"တိုင်အောင် ၁ ပုဒ်, ဂတျတ္ထကမ္မနိ ၁ ပုဒ်, အာသီသတ္ထ၊ ပေ၊ သတ္တမျတ္ထေသု ၁ ပုဒ်, စ ၁ ပုဒ် ဤသို့ ၄ ပုဒ် ရှိ၏၊ "**သိလာဃ=ကတ္ထနေ**" စသည်တို့ကား ဓာတ်နက်ပြ စကားတည်း၊ ဂတျတ္ထကမ္မနိ၌ ကံအနက်, သတ္တမျတ္ထေသု စ ၌ သတ္တမီအနက်ပါသောကြောင့် "**ကမ္မာဒီကာရကံ**"ဟု ဆိုသည်၊ ထို ကမ္မာဒီ၌ အာဒိဖြင့် သမ္မဒါန်အနက်နှင့် သတ္တမီအနက်ကို ယူပါ။

သပ=အကျွောသေ–ဆဲရေးခြင်း၌၊ ဓရ=ဓာရဏော–ဆောင်ခြင်း၌၊ ပိဟ=ကျွန်ဆွယ်–နှစ်သက်ခြင်း၌၊ (ဝတ္ထုတိ–၏၊) ကျွတိ–ဤသို့၊ ဇတေသံ ဓာတူနံ–ဤ ဓာတ်တို့၏၊ ပယောဂေ–ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊... ကုဓ=ကောပေ–စိတ်ဆိုးခြင်း၌၊ ဒုဟ=ဇိယံသာယံ–ဖျက်ဆီးခြင်း၌၊ ကျသ=ကျသာယံ–ငြူစူခြင်း၌၊ ဥဿူယ=ဒေါသာဝိကရဏော–အပြစ်ကို ထုတ်ဖွာပြုခြင်း၌၊ ဝါ–စောင်းမြောင်း ပြောဆိုခြင်း၌၊ (ဝတ္ထုတိ–၏၊) ကျွတိ, ဇတေသံ ဓာတူနံ–ဤ ဓာတ်တို့၏ လည်းကောင်း၊ တဒတ္ထဝါစီနံ–ထို ဓာတ်တို့၏ အနက်ကို ဟောကုန်သော၊ ဓာတူနံစ–တို့၏လည်းကောင်း၊ ပယောဂေ စ–၌လည်းကောင်း။ ...

ရာဓ=ဟိံသာသံရာဓေသု–ညှင်းဆဲခြင်း, နှစ်သက်ခြင်းတို့၌၊ ကျက္ခ=ဒဿနကေံသု–ကြည့်ရှုခြင်း, အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ခြင်းတို့၌၊ (ဝတ္ထုတိ) ကျွတိ, ကျမေသံ–ဤ ဓာတ်တို့၏၊ ပယောဂေ စ–လည်းကောင်း၊ ပတိအာပုဗ္ဗသ–ပတိရေး, အာရေးရှိသော၊ သု=သဝနေတိ ကျမသစ–"**သု=သဝနေ**"ဟူသော ဤဓာတ်၏လည်းကောင်း၊ အနုပတိပုဗ္ဗသ–အနုရေး, ပတိရေးရှိသော၊ ဂိသဒ္ဒေတိ ကျမသစ–"**ဂိ=သဒ္ဒေ**"ဟူသော ဤဓာတ်၏လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗကတ္တာစ–ရှေးဝါကျ၌ ကတ္တားသည်လည်းကောင်း။...

အာရောစနတ္ထပယောဂေ–ပြောဆိုခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ တဒတ္ထေ–ထိုကြိယာ၏ အကျိုး၌လည်းကောင်း၊ တုမတ္ထေ–တုံ့ပစ္စည်း၏ အနက်၌လည်းကောင်း၊ အလမတ္ထပယောဂေစ–အလံအနက်ရှိသော ပုဒ်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ မည္ဝတိပ္ပယောဂေ–မနဓာတ်၏ ယှဉ်ရာဖြစ်သော၊ အနာဒရေ–မလေးစားအပ်သော၊ အပ္ပဋိကိန်စ–သတ္တဝါမဟုတ်သော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဂတျတ္ထာနံ–ဂတိအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ ကမ္မနိစ–ကံ၌လည်းကောင်း။...

အာသိသတ္ထပယောဂေစ–တောင့်တခြင်းအနက်ရှိသော ပုဒ်တို့၏ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ သမ္ဘတိဘိယျုပ္ပယောဂေသုစ–သမ္ဘုတိသဒ္ဒါ, ဘိယျသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာတို့၌လည်းကောင်း၊သတ္တမျတ္ထေစ-သတ္တမီဝိဘတ်၏အနက်၌လည်းကောင်း၊ ကျွတိ–ဤယှဉ်ရာ ဤအနက်တို့၌၊ တံ ကမ္မာဒိကာရကံ–ထိုကံအစရှိသော ကာရကသည်၊ သမ္ဘဒါနသည်–သမ္ဘဒါန်အမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ။...

စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန–ဖြင့်၊ ပဟိဏတိ၊ ပေ၊ ပဘုတိယောဂေစ–ပဟိဏတိသဒ္ဒါ, ကပ္ပတိသဒ္ဒါ, ပဟောတိသဒ္ဒါ, ဥပမာသဒ္ဒါ, လက်အုပ်ချီမှုကို ပြုခြင်းကြိယာ, ဖာသုသဒ္ဒါ, အတ္ထသဒ္ဒါ, သေယျအစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်း၊ (သမ္ဘဒါနသည်–သမ္ဘဒါန်အမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊) ပုရေဝိယ–ရှေး၌ကဲ့သို့၊ စတုတ္ထီ–စတုတ္ထီဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ–၏။

တာဝ–ရှေးဦးစွာ၊ သိလာဃာဒိပွယောဂေ–သိလာဃဓာတ် အစရှိသည်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ–ဥပမာ)၊ ဗုဒ္ဓဿ–အား၊ သိလာဃတော–ချီးမွမ်း၏၊ ဥပစ္စာယဿ–ဥပစ္စာယ်အား၊ သိလာဃတော–၏၊ ထောမေတိ–ချီးမွမ်း၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ မယှမေဝ–ငါ့အားပင်လျှင်၊ ဟနုတော–လိမ်၏၊ တုယှမေဝ–သင့်အားပင်လျှင်၊ ဟနုတော–၏၊ အပလပတိ–လိမ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော–နက်။...

ဝမုကိ–လက်သမားသည်၊ သက္ကပုတ္တာနံ–သာကီဝင်မင်းသား ဘုရားတော်တို့အား၊ ဥပတိဋ္ဌေယျ–ဆည်းကပ်ရာ၏၊ စ–ဆက်၊ ဇတ္ထ–ဤပြဿုဂ်၌၊ ဥပဋ္ဌာနံနာမ–ဥပဋ္ဌာနမည်သည်၊ ဥပဂမနံ–ဆည်းကပ်ခြင်းတည်း။

ဘုဇ္ဇမာနဿ–စားဆဲသော၊ ဘိက္ခုဿ–အား၊ ပါနီယေနဝါ–သောက်ရေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝိဓူပနေနဝါ–ယပ်ခတ်သဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဥပတိဋ္ဌေယျ–အနီးခံ့ တည်နေအံ့၊ ဝါ–ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေးအံ့။

သိလာဃပွယောဂေ။ ။သိလာဃဓာတ်သည် ကတ္တန–ချီးမွမ်းခြင်း, ဝိကတ္တန–ကြံုးဝါးခြင်းအနက်ကို ဟောဘ၏၊ **"ထောမေတျတ္ထော"**ဟု အနက်ပြသောကြောင့် ချီးမွမ်းခြင်းအနက်ကို ယူ၊ ဋီကာခ်ဿမူ **"ထောမေတိတိ ကုလဂေါတ္တဂုဏာဒိနာ–အမျိုးအနွယ် ဂုဏ် အစရှိသည်ဖြင့်၊ မယှံ ဥပဋ္ဌာယေန–ငါ၏ ဥပဋ္ဌာယ်နှင့်၊ ကောသဒိသောတိ–ဘယ်သူ တူနိုင်အံ့နည်းဟု၊ ဝိကတ္တတိ–ကြံုးဝါး၏"**ဟု ဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်မှာ **"ထောမေတိ"**ဟူသော အနက်ပြနှင့်လည်းကောင်း, **"ဥပဋ္ဌာယ်အား ကြံုးဝါး"**ဟု အဓိပ္ပာယ် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း စဉ်းစားဖွယ်သာ။

ဟနုပွယောဂ။ ။ဟနုဓာတ်သည် **"စောရိယေ–ခိုးသူ၏အဖြစ် (လိမ်ခြင်း)၌"**ဟု သက္ကတဓာတ်ကျမ်း ရှိ၏၊ **"အပလပနေ"**နှင့် သဘောတူ၏၊ ထို့ကြောင့် **"အပလပတိတိ ဝဉ္စေတိ–လိမ်၏"**ဟု ဋီကာလည်း ဖွင့်သည်၊ **"မယှမေဝ ဟနုတော–ငါ့အားပင် လိမ်သည်"**ဟူရာ၌ သဒ္ဒါထုံးစံအတိုင်း **"မယှံ"**ဟု ဆိုထားသော်လည်း မြန်မာလို **"ငါ့ကိုပင် လိမ်သည်"**ဟု မှတ်ပါ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား **"ဟနု–အပနယနေ(ပယ်ရှားခြင်း)"**ဟု ဓာတ်နက် ဆို၍ **"ရညော–မင်း၏၊ ဟနုတော–ပယ်၏"**ဟု အနက်ဆိုသည်။]

ဌာပယောဂ။ ။အနီးခံ့ တည်နေခြင်းကို **"ဆည်းကပ်(ခစား)"**ဟု ခေါ်၏၊ **"ဥပ=အနီးခံ့+ဌာန=တည်နေခြင်း"**ဟု သဒ္ဒါနက်မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဘိက္ခုနိုပါစိတ် ဝိဘင်းခ်ဿ ဥပတိဋ္ဌေယျကို **"ဟတ္ထပါသေ တိဋ္ဌေယျ=ဟတ္ထပါသ် (နှစ်တောင်ထွာ)အတွင်း=အနီးခံ့ တည်နေအံ့"**ဟု ဖွင့်သည်၊ အများပေးရိုးဖြစ်သော သင်္ကေတအနက်အားဖြင့်ကား **"ဥပတိဋ္ဌေယျ–လုပ်ကျွေးအံ့"**ဟု ပေးရာ၏၊ [ပါဠိတော်ရင်းခ်ဿ **"ဘိက္ခုဿ ဘုဉ္ဇန္တဿ ပါနီယေန ဝါ"** စသည်ဖြင့် ရှိ၏၊ ဤ ဌာဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ **"အဟံ ဘောတိ' ဥပဋ္ဌိဿံ=ငါသည် ရှင်မကို လုပ်ကျွေးပါမည်"**ဟု ကံလည်းရှိသေး၏။]

မယ့်–ငါ့အား၊ သပတေ–ယုံပါစေလို့ ကျိန်စာဆို၏၊ တုယ့်–သင့်အား၊ သပတေ–၏၊ စ–ဆက်၊ ဇတ္ထ–ဤပြဿုဂ်၌၊ သပနံ နာမ–သပနမည်သည်၊ သစ္စကရဏံ–သစ္စာပြုခြင်းတည်း။

ဓာရယတိပ္ပယောဂေ–ဓရဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌၊ ဓနိကောယေဝ–ဥစ္စာရှင်သည်သာ၊ သမ္မဒါနံ–သမ္မဒါန်ဖြစ်၏၊ တေ–သင့်အား၊ သုဝဏ္ဏံ–ရွှေကို၊ ဓာရယတေ–ဆပ်ပေး၏၊ ဣဂၢံ-ကြွေးမြီကို၊ ဓာရယတိ-ဆပ်ပေး၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တသ ရညော–ထိုမင်းအား၊ မယံ–ကျွန်ုပ်တို့သည်၊ နာဂံ–ဆင်တော်ကို၊ ဓာရယာမ–ဆောင်နှင်းပါကုန်၏၊ ဝါ–ဆက်သပါကုန်၏။

ပိဟပ္ပယောဂေ–ပိဟဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌၊ ဣစ္ဆိတောယေဝ–အလိုရှိအပ်သောအနက်သည်သာ၊ (သမ္မဒါနံ–သမ္မဒါန်ဖြစ်၏၊) တာဒိနော–တာဒိဂုဏ်ရှိတော်မူသော၊ တသ – ထို ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒေဝါ ပိ – နတ်တို့သည်လည်း၊ ပိဟယန္တိ-လိုလားတောင့်တကြကုန်၏၊ သတိမတံ-သတိရှိတော်မူကြကုန်သော၊

သပပ္ပယောဂ။ ။"**သပ=အဏ္ဏောသေ**"ဟု ဓာတ်နက်ဆိုခဲ့သော်လည်း"ကျိန်ဆဲခြင်း **အဏ္ဏောသ**"မဟုတ်၊ တစ်စုံတစ်ခု အမှုကိစ္စ၌ ယုံကြည်အောင် သစ္စာဆိုခြင်းသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "**သပနံနာမ သစ္စကရဏံ**"ဟု ဖွင့်သည်၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယ၌ "**သပ=ဥပါလမ္ဘေ**"ဟု ဓာတ်နက်ဆို၏၊ ထို ဥပါလမ္ဘကိုလည်း "**နိန္နာပုဗ္ဗဒုဋ္ဌဝစန=ကဲ့ရဲ့ခြင်း ရှေးရှိသော မကောင်းသောစကား=ကဲ့ရဲ့ရှုပ်ချသောစကား**"ဟု သက္ကတအဘိဓာန် ဖွင့်သောကြောင့် ထို ဓာတ်နက်လည်း အဏ္ဏောသနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သပဓာတ်၏ သစ္စာဆိုခြင်းအနက်ကို ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ရှာဖွေသင့်သည်၊] ကျိန်ဆဲခြင်းအနက်ဟာ သပဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ကား "**ယာ ပန ဘိက္ခုနိ အတ္တာနံ ဝါ ပရံ ဝါ နိရယေန ဝါ ဗြဟ္မစရိယေန ဝါ အဘိသပေယျ–ကျိန်ဆဲအံ့**"ဟု အတ္တာနံ ပရံတို့၌ ဒုတိယာရှိသည်။

ဓာရပ္ပယောဂ။ ။"**ဓရတိ–တည်ရှိ၏**"စသည်ဖြင့် သမ္ဗန္ဓနိုင်ငံ့သော ဘူဝါဒိဂုဏ်း သက်သက် ဓရဓာတ်လည်း ရှိသေးရကား ထိုဓရဓာတ်ကို တားမြစ်၍ စုရာဒိဂုဏ်း ဓရဓာတ်ဖြစ်ကြောင်း ပြလိုသောကြောင့် "**ဓာရယတိပ္ပယောဂေ**"ဟု မိန့်သည်၊ ဓာရယတိ၌ ဓရဓာတ်, စုရာဒိ ဏယပစ္စည်း, တိဝိဘတ်တည်း၊ ဤအရာမျိုး၌ တိ အက္ခရာကို "**ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌ=လိုရာဓာတ်ကို ညွှန်ပြသည်**"ဟု ဆိုကြသည်၊ "**သုဝဏ္ဏံ တေ ဓာရယတေ**"၌ ကြွေးယူပြီးနောက် ထိုကြွေးကို ပြန်ဆပ်ရာ၌ ဥစ္စာရှင်(မြီ.ရှင်)သည် သမ္ဗန္ဓနိုင်ငံ့ ဖြစ်၏၊ "**ရညော နာဂံ ဓာရယာမ**"၌လည်း ဆင်ကိုရသော ဥစ္စာရှင်သာ"**ရညော**"ဟု သမ္ဗန္ဓနိုင်ငံ့ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "**ဓနိကောယေဝ သမ္ဗန္ဓနိုင်ငံ့**"ဟု ဖွင့်သည်။

ပိဟပ္ပယောဂ။ ။[လာဘ အလာဘစသော လောကဓမ်တို့ကြောင့် တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသော ရဟန္တာကို တာဒိဂုဏ်ရှိသူဟု ခေါ်၏၊] ထိုပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဘုရားရှင်တို့ကို နတ်တို့က တွေ့ချင်ကြ, လိုလားကြ၏၊ ထိုသို့ လိုလားအပ်၍ "**ဣစ္ဆိတ**" ဖြစ်သော

တေသံ သမ္ဗုဒ္ဓါနံ–ထိုဘုရားရှင်တို့အား၊ ဒေဝါပိ–တို့သည်လည်း၊ ပိဟယန္တိ–လိုလားတောင့်တကြကုန်၏၊ ပတ္ထေန္တိ–တောင့်တကြကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

ကောဓဒိအတ္ထာနံ–စိတ်ဆိုးခြင်းအစရှိသော အနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ ပယောဂေ–၌၊ ယံ–အကြင်သူ့ကို၊ ပတိ–စွဲ၍၊ တစ်နည်း, ယံပတိ–အကြင်သူ့အပေါ်၌၊ ကောပေါ–စိတ်ဆို ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊ သော–ထိုသူသည် သမ္မဒါနံ–သမ္မဒါန်ဖြစ်၏၊) မဟာဝိရ–ကြီးသော လုံ့လရှိသော အရှင်ရသေ့၊ တသ–ထိုမင်းအား၊ ကုဇ္ဈ–စိတ်ဆိုးတော်မူပါ၊ အဟံ–သည်၊ တသ–ထိုသူ့အား၊ ယဒိ ကုပ္ပေယျံ–အကယ်၍ စိတ်ဆိုးအုံ့၊ မေယော–မိုးသည်၊ ဒိသာနံ–အရပ်မျက်နှာတို့အား၊ ဒုဟယတိ–ဖျက်ဆီး၏၊ ယော–အကြင်သူသည်၊ မိတ္တာနံ–မိတ်ဆွေတို့အား၊ နု ဒ္ဒုဘတိ–မပြစ်မှား၊ တိတ္ထိယာ–တို့သည်၊ သမဏာနံ–ရဟန်းတို့အား၊ ဣသယော–ငြူစူကြကုန်၏၊ ဒုဗ္ဗနာ–သူယုတ်မာတို့သည်၊ ဂုဏဝန္တာနံ–ဂုဏ်ရှိသူတို့အား၊ ဥသူယန္တိ–အပြစ်ပြောကုန်၏၊ ဝါ–စောင်းမြောင်းကုန်၏၊ ဝိဇာနတံ–ပညာရှိတို့အား၊ ဥသူယာ–အပြစ်ပြောခြင်းသည်၊ ဝါ–စောင်းမြောင်း ခြင်းသည်၊ ကာ–ဘာအကျိုးရှိအုံ့နည်း။

ရဟန္တာ ဘုရားရှင်တို့သည် **"တသ တာဒိနော, တေသံ သမ္ဗုဒ္ဓါနံ"**ဟု သမ္ဗဒါန်ဖြစ်ကြ၏၊ **"ပတ္ထေန္တိ တိ အတ္ထော"**ကား ပိဟယန္တိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်သောစကားတည်း။[ဥဒါန်း, တတိယဝဂ်, သတ္တမသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား **"ပိဏ္ဍပါတိကသာတိ ပိဟယန္တိ တိ ပဒံ အပေက္ခိတ္တာ သမ္ဗဒါနဝစနံ၊ တံ ဥပယောဂတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ"**ဟု မိန့်၏၊ ထိုအလို **"တာဒိနော, တသ–ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သမ္ဗုဒ္ဓါနံ–တို့ကို"**ဟု ကံအနက်လည်း ပေးနိုင်ကြောင်းသိပါ။]

ကောဓဒိအတ္ထာနံ ယံ ပတိ ကောပေါ။ ။ကောဓဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဒုဟ–ဣသ–ဥသူယဓာတ်တို့ကို ယူ၊ ယံ ပတိကောပေါ=အကြင်သူ့ကို စွဲ၍ စိတ်ဆိုး၏, ထိုစိတ်ဆိုးအပ်သူသည် သမ္ဗဒါန်မည်၏၊ **"တသ ကုဇ္ဈ"**သည် ကုဓာတ်ရင်း၏ယှဉ်ရာ၌ ပုံစံ၊ **တသ ကုပ္ပေယျ"**ကား ကုဓအနက်ရှိသော ကုပဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ ပုံစံတည်း၊ **"ဒုဟယတိ ဒိသာနံ"**သည် ဒုဟဓာတ်ရင်း၏ ပုံစံ၊ [ဒု–ဟု ရသရှိစေ၊] **"မိတ္တာနံ နု ဒ္ဒုဘတိ"**ကား ဒုဟအနက်ရှိသော **"ဒ္ဒုဘ–ဒီဃသာယ"**ဟူသော ဓာတ်၏ယှဉ်ရာပုံစံ၊ [**"ဒုဗ္ဘတိ"**ဟုလည်း ပါ၌ရှိ၏၊] **"ယော အပ္ပဒုဋ္ဌသ ဒုဿတိ=အကြင်သူသည် မပြစ်မှားထိုက်သူအား ပြစ်မှား၏"**လည်း ဒုဟဓာတ်၏ အနက်ပင်တည်း။

ဣသ, ဥသူယ။ ။ဣသ, ဥသူယတို့၌ ဓာတ်ရင်းပုံစံသာ ပါသည်၊ နှုတ်မမြွက်ဘဲ ငြူစူမှုကို ဣသာ–နှုတ်မြွက် စောင်းမြောင်းချိတ်ရိပ်၍ အပြစ်ပြောမှုကို "ဥသူယ"ဟု ခွဲပါ၊ [**"ကာ ဥသူယာ ဝိဇာနတံ"**ကို မဟာဝဂ္ဂ–ပဗ္ဗဇ္ဇခန္ဓကအဋ္ဌကထာ၌ တစ်မျိုးဖွင့်သေး၏, ရှုလေတော့၊ ဤ ဥသူယဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ **"ဗြာဟ္မဏော ဝေဿကာရ ဗြာဟ္မဏံ ဥသူယတိ"**ဟု ဒုတိယာလည်း ရှိသည်။]

ရာဓိကွေပွယောဂေ–ရာဓောတ် ဣကွဓာတ်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ ကမ္မဝိဘာဝနတ္ထံ–အမှုကို ထင်ရှားစေခြင်းငှာ၊ ယသ–အကြင်သူ့ကို၊ ဝိပုစ္ဆနံ–အထူးထူးမေးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊ သော-ထိုအမေးခံရသူသည်၊ သမ္ပဒါနံ-ဖြစ်၏၊) ဝါဓိကာရတော-လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဒုတိယာစ–ဒုတိယာလည်း ဖြစ်၏၊ ရညော-မင်းအား၊ (ရာဇာဟု ပါဠိပျက်၏၊) မေ-ကျွန်တော်မျိုး၏၊ အာရာဓော-နှစ်သက်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏၊) ရညော-မင်းအား၊ အာရဇ္ဇတိ-နှစ်သက်ပါ၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ရာဇာနံ-ကို၊ အာရဇ္ဇတိ-နှစ်သက်ပါ၏၊ အဟံ–တပည့်တော်မသည်၊ အယျာနံ-အရှင်တို့အား၊ ကိံ အပရဇ္ဇာမိ-အဘယ်ကို အပြစ်ပြုမိပါသနည်း၊ ဝါ,

---

ရာဓဣကွေဓာတ်ယှဉ်ရာ။ ။**"ယသ ဝိပုစ္ဆနံ ကမ္မဝိဘာဝနတ္ထံ"**–ရှင်ဘုရင်စသူက မိမိကို စကားမပြောဘဲနေရာ, ဘာအပြစ်ရှိ၍ စကားမပြောပါသနည်းဟု မိမိ၏မှုပြစ် ထင်ရှားအောင် အကြင် မင်းစသူအား အထူးထူး(လှည့်ကာပတ်ကာ)မေး၏၊ ထို မင်းစသူသည် သမ္ပဒါန်ဖြစ်၏၊ ဤ**"ယသ ဝိပုစ္ဆနံ ကမ္မဝိဘာဝနတ္ထံ"**ဟူသော စကားနှင့် ဤအဓိပ္ပာယ်သည် ရာဓောတ် ပုံစံများနှင့်သာ ဆိုင်၏၊ ဣကွဓာတ်၏ ပြလတ်ပုံစံများ၌ ဤအဓိပ္ပာယ် မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့်**"ယသ ဝိပုစ္ဆနံ ကမ္မဝိဘာဝနတ္ထံ"**စကားသည် **"ရာဓိကွာနံ ယသ ဝိပဿော"**ဟူသော ပါဏိနိသုတ်နှင့် ဋီကာတို့မှ ယူထားသော စကားဖြစ်သည်အားလျော်စွာ ထိုစကားနှင့် လျော်သောပုံစံကို ထုတ်ပြမှသာ ရာဓဣကွဓာတ် နှစ်မျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်သော အဓိပ္ပာယ်ကို ရနိုင်မည်၊ ထိုပုံစံများကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။

အာရာဓော မေ ရညော၊ ပေ၊ အာရဇ္ဇတိ။ ။ရှင်ဘုရင်သည် ပုဏ္ဏားအား စကားမပြောဘဲနေရာ မိမိအပြစ်ကို ထင်ရှားစေလိုသောကြောင့် **"အာရာဓော မေ ရညော"**ဟု သံတော်ဦးတင်၏၊ ဤ၌ တိုက်ရိုက်မမေးသော်လည်း ရှင်ဘုရင်က စကားပြန်ပြောလျှင် မိမိအပြစ် ရှိ–မရှိ သိသာမည်ဖြစ်သောကြောင့် **"အာရာဓော မေ ရညော"**ကိုပင် **"ဝိပုစ္ဆနံ(အထူးထူးမေးခြင်း)"**ဟု ဆိုလိုသည်၊**"ရညော အာရဇ္ဇတိ"**ဟု ရှိမှ**"အာရာဓော"**နှင့် အသွားတူမည်၊**"ရညော အပရဇ္ဇတိ=မင်းအား အပြစ်ပြု၏"**ဟု ဆိုလိုလျှင် တကယ်အပြစ်ပြုရာ ရောက်သောကြောင့် ဝိပုစ္ဆနသဘော မထင်ရှား၍ ဤနေရာ၌ ပုံစံမဖြစ်နိုင်၊ **"ရာဇာနံ"**ကား ယသ ဒါတုကာမောသုတ်မှ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါကြောင့် သမ္ပဒါန် မမြဲကြောင်းကိုပြသော ပုံစံတည်း၊ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို **"ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ"** သုတ်ဖြင့်ပင် သက်၍ အနက်ကိုလည်း **"ကို"**ဟု ပေး၊ နောက်၌ **"အာယသ္မန္တန်ဿ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ"**ဟု ဋီကာဖွင့်လတ္တံ့။

ကျာဟံ အယျာနံ၊ ပေ၊ အပ်ရဇ္ဇာမိ ဝါ။ ။**"မေတ္တိယဘူမဂေ"**မည်သော ဆဗ္ဗဂ္ဂိုဏ်းဝင် ရဟန်းများသည် ရဟန္တာ အရှင်ဒဗ္ဗအပေါ်၌ မကျေနပ်ဖွယ် ကိစ္စတစ်ခု ရှိနေကြ၏၊ ထိုအခိုက်၌ သူ့တို့ဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်သော **"မေတ္တိယာ ဘိက္ခုနီ"**လာသောအခါ (သူတို့ စိတ်မချမ်းသာရင်းရှိ၍) စကားမပြောဘဲ နေကြသည်ကို မေတ္တိယာက သူ့မှာ

အဟံ, အယျော–တို့ကို၊ ကိုယ် အပရဇ္ဈာမိ–နည်း၊ ဥပတိသော–ဥပတိသဿသည်၊ အာယသ္မတော ဥပါလိတ္ထေရဿ–အရှင်ဥပါလိထေရ်အား၊ ဥပသမ္မဒါပေက္ခော–ပဉ္စင်းအဖြစ်ကို ရှုငဲ့၏၊ အာယသ္မန္တံ ဝါ–အာယသ္မန္တံ ဟုလည်း ရှိ၏။

ပစ္စာသုဏအနုပတိဂိဏာနံ–ပတိရေး အာရေးရှိသော သုဓာတ်, အနုရေး ပတိရေးရှိသော ဂိဓာတ်တို့၏၊ ပုဗ္ဗကတ္တာစ–ရေးဝါကျ၌ ကတ္တားသည်လည်း၊ (သမ္မဒါနံ ဟောတိ၊) သုဏောတိသ ဓာတုဿ–သုဓာတ်၏၊ ပစ္စာယောဂေ–ပတိ,အာတို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ဂိဏာသ–ဂိဓာတ်၏၊ အနုပတိ ယောဂေစ–အနု,ပတိနှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗဿ–ရှေးဖြစ်သော၊ ကမ္မုနော–ကံ၏၊ ယော ကတ္တာ–အကြင်ကတ္တားသည်၊ (အ'တ္ထိ၊) သော–ထို ကတ္တားသည်၊ သမ္မဒါနသညော–ရှိသည်၊ ဟောတိ။

အပြစ်ရှိ၍ စကားမပြောလေရော့သလားဟု အောက်မေ့၍ မိမိမှာ အပြစ်ရှိ–မရှိ ထင်ရှားစေခြင်းငှာ **"ကျာဟံ အယျာနံ"**စသည်ဖြင့် မေးသည်၊ ဤ၌ အမေးခံရသော ရဟန်းများသည် **"အယျာနံ"**ဟု သမ္ပဒါန်ဖြစ်၏၊ ဝါသဒ္ဒါကြောင့် သမ္ပဒါန် မမြဲရကား **"အယျော"**ဟုလည်း ဒုတိယာဗဟုဝုစ်ဖြင့် ရှိရပြန်သည်။

အာယသ္မတော၊ ပေ၊ အာယသ္မန္တံ ဝါ။ ။ဥပသမ္မဒါပေက္ခာကို**"ဥပသမ္မဒါ+အပေက္ခာ"**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အပေက္ခာ၌ **"အပပုဗ္ဗ ဣက္ခ"**ဓာတ်ဖြစ်၍ ထိုဓာတ်၏ယှဉ်ရာ၌ **"အာယသ္မတော ဥပလိတ္ထေရဿ"**ဟု သမ္ပဒါန်ဖြစ်၏၊ ဝါကြောင့် ဒုတိယာဖြင့် **"အာယသ္မန္တံ"**ဟုလည်း ရှိရပြန်သည်၊ ဤ ဣက္ခဓာတ် ယှဉ်ရာ၌ **"ဝိပုစ္ဆန"**သဘော လုံးလုံးမရှိ၊ ရဟန်းခံသောအခါ **"ဥပတိဿ"**သည် ဥပါလိထေရ်အား ရဟန်းအဖြစ်ကို ရှုငဲ့သည် (ဥပတိဿသည် ဥပါလိထေရ်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရဟန်းခံသည်)ဟု ရိုးရိုးပြောသော စကားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်**"ယဿ ဝိပုစ္ဆနံ ကမ္မဝိဓာပနတ္ထံ"**ကို (ဤပုံစံများ အလိုအားဖြင့်) ဣက္ခဓာတ်နှင့် မဆိုင်ဟု မှတ်ပါ။

ပစ္စာသုဏ၊ ပေ၊ သမ္ပဒါနသညော။ ။**"ပစ္စာသုဏအနုပတိဂိဏာနံ ပုဗ္ဗကတ္တာစ"**သည် အကျဉ်းစကားတည်း၊**"သုဏောတိသ၊ပေ၊သမ္ပဒါနသညော ·ဟောတိ"**ကား ထိုအကျဉ်းကိုချဲ့သော အကျယ်စကားတည်း၊ ထို အကျဉ်းအကျယ် စကားနှစ်ရပ်၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ တစ်ထပ်တည်းပင် ဖြစ်၏၊ သုဏ,ဂိဏာတို့၌ပါသော**"ဏ"**အက္ခရာသည်လည်းကောင်း,သုဏောတိသ၌**"တိ"**အက္ခရာသည်လည်းကောင်း ဓာတ်ကိုညွှန်ပြသော ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌ အက္ခရာများတည်း၊ ညွှန်ပြပုံကား–သုဓာတ်သည်**"သဝတိ–ယိုစီး၏"**စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိ ကိယာဒိဂိုဏ်းများ,လည်းရှိ၏၊ ထိုဂိုဏ်းဝင်ဓာတ်များကို မယူရ, သွာဒိတောဏုဏာ ဥဏာ စသည်ဖြင့် ဏုပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသော သွာဒိဂိုဏ်းဝင် သုဓာတ်ကို ယူပါဟု သိစေလိုသောကြောင့်**"သုဏ,သုဏောတိသ"**ဟု ဏအက္ခရာဖြင့်လည်းကောင်း, တိအက္ခရာဖြင့်လည်းကောင်း ညွှန်ပြ၏။... [တိ ဏ ဣ ဥ, ဤလေးခု, ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌ။]

ယထာ-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဧတ္ထ-ဤပြယုဂ်၌၊ ဘိက္ခူတိ-ဘိက္ခုကံ သည်၊ အကထိတကမ္မံ-အကထိတက်တည်း၊ ဧတံတိ-ဧတံဟူသောက်သည်၊ ကထိတကမ္မံ-ကထိတက်တည်း၊ ပုဗ္ဗသ-ရှေးဖြစ်သော၊ ဝစနကမ္မသ-စကားတည်းဟူသော ကံကို၊ ကတ္တာ-ပြုတတ်သော ကတ္တားကား၊ ဘဂဝါ-ဘဂဝါတည်း၊ တေ ဘိက္ခူ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော-အား၊ ပစ္စဿောသုံ-ရှေးရှုနားထောင်ကြကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခူ-တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓဿ-အား၊ အာသုဏ္ဏုန် -ရှိသေစွာ နာကြကုန်၏။

အနုပတိဂိဏ္ဏ။ ။အသံပြုခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ ဆင်တူရိုးမှားဖြစ်သော ဂေဓာတ်လည်း ရှိသေး၏၊ ထို ဂေဓာတ်ကို မယူဘဲ **"ဂိဏာတိ"**ဟု သွာဒိဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်သော ဂိဓာတ်ကို ယူပါဟု သိစေလိုသောကြောင့် **"ဂိဏ"**ဟု ဏအက္ခရာဖြင့် ညွှန်ပြသည်။

ထိုတွင် သုဓာတ်သည် ပတိ ရှေးရှိ၏ **"ပစ္စဿောသုံ"**ဟုလည်းကောင်း, အာ ရှေးရှိ၍ **"အာသုဏ္ဏုန် "**ဟုလည်းကောင်း ရှိရာ၌ ရှေးဝါကျတုန်းက ကတ္တားသည် နောက်ဝါကျ ရောက်သောအခါ ထို သုဓာတ်၏ သမ္ပဒါန်ဖြစ်လာရသည်၊ ဂိဓာတ်သည် အနုပတိ ရှေးရှိ၍ **"အနုဂိဏာတိ, ပတိဂိဏာတိ"**ရှိရာ၌လည်း ရှေးဝါကျတုန်းက ကတ္တားသည် နောက်ဝါကျရောက်သောအခါ ထိုဓာတ်၏ သမ္ပဒါန် ဖြစ်လာရသည်။

• • • • • • • • • • • • •

ဘဂဝါ ဘိက္ခူ ဧတဒဝေါစ၊ ပေ၊ တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ။ ။[ဤ၌ **"ဧတ္ထ ဘိက္ခူတိ"**မှစ၍ **"ကတ္တာ ဘဂဝါ"**တိုင်အောင် စကားသည် အမှာစကားတည်း၊ ထို အမှာစကားချပ်ကို နောက်မှ သပ်သပ်အဓိပ္ပာယ်ရေးမည်၊] **"ဘဂဝါ ဘိက္ခူ ဧတဒဝေါစ"**သည် ရှေးဝါကျ(ပထမ)ဝါကျတည်း၊ **"တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ"**ကား ထိုဝါကျ၏ အဆက်ဖြစ်သော နောက်ဝါကျ(ဒုတိယဝါကျ)တည်း၊ ပစ္စဿောသုံသည် ပတိရှေးရှိသော သုဓာတ်တည်း၊ ရှေးဝါကျတုန်းက **"ဘဂဝါ"**ဟူသော ကတ္တားပုဒ်သည် နောက်ဝါကျ၌ ပတိရှေးရှိသော သုဓာတ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် **"ဘဂဝတော"**ဟု သမ္ပဒါန် ဖြစ်လာရသည်။

ဧတ္ထ ဘိက္ခူတိ၊ ပေ၊ ကထိတကမ္မံ။ ။[ကျန်ရစ်သော အမှာစကားချပ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးမည်၊] **"ဘဂဝါ ဘိက္ခူ ဧတဒဝေါစ"**၌ **"ဘိက္ခူ,ဧတံ"**ဟု ကံနှစ်ခုရှိ၏၊ ထိုတွင် ဘိက္ခူသည် အကထိတ(အဝေါစကြိယာဖြင့် မဆိုလိုအပ်သော)ကံတည်း၊ ဧတံသည် ကထိတ(အဝေါစကြိယာဖြင့် ဆိုလိုအပ်သော)ကံတည်း၊ အချုပ်မှာ-ဘိက္ခူသည် အပဓာန(လိုရင်း မဟုတ်သော)ကံ, ဧတံကား ပဓာနကံတည်းဟု ဆိုလိုသည်၊ [ယံ ကရောတိ တံ ကမ္မံသုတ်၏ နောက်ပိုင်း၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ် ပါခဲ့ပြီ။]

ပုဗ္ဗသ ဝစနကမ္မသ ကတ္တာ ဘဂဝါ။ ။ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝါကျနှစ်ခု ဆက်ထားလျှင် **"ဧတံ"**သည် ရှေးကံ(ရှေးဝါကျ၌ရှိသော ကံ)တည်း၊ **"ဧတံ-ဤစကားကို"**ဟု ဆိုသောကြောင့် ထို ဧတံကိုပင် **"ဝစနကမ္မ"**ဟု ခေါ်ထားသည်၊ [**"ဒ္ဝိသု ကမ္မေသု**

တသာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဧနံ-လူအပေါင်းကို၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သာဝေတိ-နာစေ၏၊ ဝါ-ဟော၏၊ တသ ဘိက္ခုနော-ထိုဓမ္မကထိကရဟန်းအား၊ ဧနော-တရားနာသူ လူအပေါင်းသည်၊ အနုဂိဏာတိ-လျော်စွာဆို၏၊ တသ ဘိက္ခုနော ဧနော ပတိဂိဏာတိ-ခွန်းတုံ့ဆို၏၊ သာဓုကာရဒါနာဒိနာ-ကောင်းချီးပေးခြင်းအစရှိသည်ဖြင့်၊ တံ-ထို ဓမ္မကထိကရဟန်းကို၊ ဥဿာဟယတိ-အားတက်စေ၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

ယံ ပုဗ္ဗे ကထိတကမ္မတ္တာ"ဟု ဖွင့်သော သဒ္ဒနီတိအလိုအားဖြင့် "ပုဗ္ဗသ-ပဓာနဖြစ်သော" ဟု ပေးစေလိုဟန် တူသည်၊] ထိုဝါကျ၌ပါသော စကားတည်းဟူသော ကံကို ပြုလုပ်တတ်(ပြောဆိုတတ်)သော ကတ္တားပုဒ်ကား"ဘဂဝါ"တည်း၊ အချုပ်မှာ-"ပစ္စာသုဏာ၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗကတ္တာ"ဟု ဆိုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ပုဗ္ဗကတ္တားကို ရှာရလိမ့်မည်၊ ထို ပုဗ္ဗကတ္တားကား "ဘဂဝါ"ပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။

အမှာ။ ။"**ဝစနကမ္မသ-အဝေါစ၌ ဝစနကြိယာ၏**"ဟုလည်း အနက်ဆိုကြ၏၊ ကမ္မသဒ္ဒါ "ကြိယာ"အနက်ဟောဟု ယူလိုဟန်တူသည်၊ သို့သော်"ဝုတ္တံ ကမ္မန္တိ"ဟု ဂါထာ၌ "ကံ"ဟုပင် လာလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း,"**ဝစနကမ္မသာဟိ-ဧတေ အဝေါစာတိ ဧတ္ထ-ဤပါဠိ၌၊ ဝုစ္စမာနသ-ဆိုအပ်သော၊ သဝနတော-နောက်ဝါကျ၌ သဝနကြိယာမှ၊ ပုဗ္ဗသ-သော၊ နိဗ္ဗတ္တနိယကမ္မဘူတသ-(နိဗ္ဗတ္တိ ဝိကတိ ပတ္တိ ကဲ့သုံးမျိုးတွင်) နိဗ္ဗတ္တနိယကံဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝစနသ-(ဧတံအရ)စကား၏**"ဟု ဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း "**ဝစနကမ္မသ-စကားဟူသော ကံကို**"ဟု ပေးသည်။]

အာသုဏန္တိ ဗုဒ္ဓသ ဘိက္ခူ။ ။ဤပုံစံ၌ ရှေးဝါကျ တိုက်ရိုက်မပါ, သိလောက်၍ မထည့်ဟန် တူသည်၊ ထို့ကြောင့် "**ဗုဒ္ဓေါ ဘိက္ခူ ဧဝေဝေါစ, တေ ဘိက္ခူ ဗုဒ္ဓသ အာသုဏန္တိ**"ဟု နှစ်ဝါကျ ဆက်ပြုရာ၏၊ ထိုတွင် ရှေးဝါကျ၌ "ဗုဒ္ဓေါ"ဟူသော ကတ္တားပုဒ်သည် နောက်ဝါကျ၌ အာပုဗ္ဗ သုဓာတ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် "ဗုဒ္ဓသ"ဟု သမ္ဗန္ဓဒါန်ဖြစ်လာရသည်၊ "**ဘဂဝါ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ ဘိက္ခဝေါတိ (ရှေးဝါကျ), ဘဒန္တေ တိ တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ(နောက်ဝါကျ)**"ဟူသော ဓမ္မဋ္ဌသုတ်၌လည်း ရှေးဝါကျရှိ "ဘဂဝါ"ကတ္တားသည် နောက်ဝါကျ၌ "ဘဂဝတော"ဟု သမ္ဗန္ဓဒါန် ဖြစ်လာရသည်။

• • • • • • • • • • • • •

တထာ ဘိက္ခူ၊ ပေ၊ အနုဂိဏာတိ။ ။ဤကား အနုပုဗ္ဗ ဂိဓာတ်၏ယှဉ်ရာ ရှေးဝါကျရှိ ကတ္တားပုဒ်က နောက်ဝါကျ၌ သမ္ဗန္ဓဒါန်ဖြစ်ပုံတည်း၊ "**ဘိက္ခူ ဧနံ ဓမ္မံ သာဝေတိ(ရှေးဝါကျ), တသ ဘိက္ခုနော ဧနော အနုဂိဏာတိ(နောက်ဝါကျ)**" ဤ၌ ရှေးဝါကျရှိ "ဘိက္ခူ"ဟူသော ကတ္တားသည် နောက်ဝါကျ၌ အနုပုဗ္ဗဂိဓာတ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် "**တသ ဘိက္ခုနော**"ဟု သမ္ဗန္ဓဒါန်ဖြစ်လာရသည်။

ယော–အကြင်သူသည်၊ ဝေဒေတိ–ပြောဆိုတတ်၏၊ သ(သော)–ထိုသူ့ကို၊ ကတ္တာတိ–ကတ္တားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ–ဆိုအပ်၏၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်သောစကားကို၊ ကမ္မန္တိ–ကံဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ–၏၊ ယော–အကြင်သူသည်၊ ပဋိဂ္ဂါဟကော–ခံယူတတ်၏၊ တဿ–ထို ခံယူတတ်သူ၏၊ သမ္မဒါနံ–သမ္မဒါန်အဖြစ်ကို၊ ဝိဇာနိယာ–သိရာ၏၊ ဣတိ–ဤသို့ မှတ်ထိုက်၏။

တဿ၊ပေ၊ ဥဿာဟယတိတိ အတ္ထော။ ။ဤ၌ ရှေးဝါကျမပါ, "**ဘိက္ခု ဧနံ ဓမ္မံ သာဝေတိ, တဿ ဘိက္ခုနော ဧနော ပတိဂိဏှာတိ**"ဟု ရှေးဝါကျ ထည့်ပေးပါ၊ ရှေးဝါကျရှိ ဘိက္ခုသည် ပတိပုဗ္ဗ ဂိဟတ်နှင့်ယှဉ်ရာ နောက်ဝါကျ၌ "**တဿ ဘိက္ခုနော**"ဟု ဖြစ်လာရသည်၊ "**သာဓုကာရ၊ ပေ၊ ဥဿာဟယတိ**"ကား အနုဂိဏှာတိ ပတိဂိဏှာတိတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ တရားနာပရိသတ်က "**သာဓု သာဓု**"ဟု သာဓုသံကို ပေးလျှင် ဓမ္မကထိကရဟန်းသည် အားတက်လာ၏, တရားဟောမှုကိစ္စ၌ စိတ်ထက်သန်လာ၏၊ ထို့ကြောင့်"**သာဓု**"ခေါ်ခြင်းကိုပင် "**အနုဂိဏှာတိ–တရားဟောမှု အားလျော်စွာဆိုသည်၊ ပတိဂိဏှာတိ–တရားဟောသံကို ခွန်းတုံ့ပြန်၍ ဆိုသည်**"ဟု မှတ်ပါ။ [ဆရာတို့လည်း "**အနုဂိဏှာတိ–သာဓု သာဓု, ကောင်းချီးပြုလျက်, အားတက်စေလို, လျော်စွာဆို၏၊ ပတိဂိဏှာတိ–သာဓု သာဓု, ကောင်းချီးပြုလျက်, အားတက်စေလို, ခွန်းတုံ့ဆို၏**"ဟု ပေးတော်မူကြသည်။]

• • • • • • • • • • • • •

ယော ဝေဒေတိ၊ ပေ၊ ဝိဇာနိယာ။ ။ဂါထာကား ကစ္စည်းဝုတ္တိခ်ဉ်လာသော ဂါထာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဘာသဒ္ဒီကာ၌ ပြထား၏၊ ဤရှင်ဒီကာ၌၊ "**တေဒေါစတျာဒီသု–ယော ဓမ္မံ ဒေသေတိ, သော တဿ ကမ္မဿ ကတ္တာတိ ဝုစ္စတိ၊ တေန ဝုတ္တံ ဝစနံ ပုဗ္ဗကမ္မန္တိ**"တိုင်အောင် ဖွင့်ပုံကောင်း၏၊ ထို့နောက်"**တဿ ဝစနဿ ဘိက္ခုသံယော ဝါ ဧနော ဝါ ပဋိဂ္ဂါဟကော၊ တံ သမ္မဒါနန္တိ ဝိဇာနိယာ**"ဟူသော အဖွင့်ကား မကောင်း၊ မှန်၏–"**ဘဂဝါ ဘိက္ခူ ဧတေဒေါစ**"ဝါကျ၌ ဘိက္ခူအရ ဘိက္ခုသံယောဟု ဆိုထား၏၊ ထို ဘိက္ခုသံယာသည် သမ္မဒါန်မဖြစ်, ဘဂဝါပုဒ်သာ သမ္မဒါန်ဖြစ်၏။

ဘိက္ခု ဧနံ ဓမ္မံ သာဝေတိ။ ။ဝါကျ၌ ဧနံကို ဧနောဟု ဆိုထား၏၊ ထို ဧနသည် သမ္မဒါန်မဖြစ်, ဘိက္ခုသာ သမ္မဒါန်ဖြစ်၏၊ ထို သမ္မဒါန်ဖြစ်ကြသော "ဘဂဝါ,ဘိက္ခု" ကတ္တားနှစ်ခုလည်း ထိုစကားကို မခံယူ, ရှေးရှုနားထောင်ခြင်း လျော်စွာဆိုခြင်း ကြိယာကိုသာ ခံယူ၏၊ ထို့ကြောင့် ရှင်ဒီကာအဖွင့်ကို ဆင်ခြင်ကြပါလေ။ [သမ္မဒါနံ၌ "**သမ္မဒါနဘာဝံ**"ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်၍ ဘာဝပုဒ်ကို ချေထားသည်ဟု ကြံ၊ သို့မှ"**တဿ သမ္မဒါနံ=ထိုခံယူတတ်သော ကာရကဏ်+သမ္မဒါန်အဖြစ်**"ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်၊"**တဿ–ထို ရှေးရှုနားထောင်ခြင်းအားလျော်စွာ ဆိုခြင်းကြိယာကို၊ ပဋိဂ္ဂါဟကော–ခံယူတတ်၏**"ဟုလည်း ပေးကြသေး၏၊ ဆင်ခြင်ဖွယ်ပင်။]

အာရောစနတ္ထပ္ပယောဂေ–ပြောဆိုခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ ယသ–အကြင်သူ.အား၊ အာရောစေတိ–ပြော၏၊ တံ–ထို ပြောရာသူသည်၊ သမ္မဒါနံ–သမ္မဒါန်သည်၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခဝေ–တို့၊ ဝေါ–သင်တို့.အား၊ အာရောစယာမိ–ပြောပြတော်မူအံ့၊ ဘိက္ခဝေ ဝေါ ပဋိဝေဒယာမိ–သိစေတော်မူအံ့၊ မဟာရာဇ–မင်းမြတ်၊ တေ–အား၊ အာမန္တယာမိ–သိစေပါ၏၊ အာမန္တ ခေါ တံ ဂစ္ဆာမာတိ ဝါ–အာမန္တ ခေါ တံ ဂစ္ဆာမ ဟုလည်း ရှိ၏၊ [တံ–သင့်ကို၊ အာမန္တ–သိစေပြီး၍၊ ဝါ–ခွင့်ပန်ပြီး၍၊ ဂစ္ဆာမ–သွားကုန်တော့အံ့။]

စ–ဆက်၊ တ္ထေ–ဤ အာရောစနတ္ထပ္ပယောဂ၌၊ အာရောစနသဒ္ဒသ–အာရောစနသဒ္ဒါ၏၊ ကထနပကာရတ္ထတ္တာ–ကထနသဒ္ဒါနှင့် တူသောအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒေသနတ္ထာဒိပယောဂေ–ဟောပြောခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်အစရှိသည်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်း၊ စတုတ္ထီ–စတုတ္ထီဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ) ဝေါ–တို့အား၊ ဓမ္မံ–ကို၊ ဒေသေဿာမိ–ဟောပေအံ့၊... ဘန္တေ–မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ–သည်၊ ဘိက္ခူနံ–တို့အား၊ ဓမ္မံ, ဒေသေတု–ဟောတော်မူပါ၊... ယထာ–အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နော–ငါတို့အား၊ ဘဂဝါ–သည်၊ ဗျာကရေယျ–ဖြေရာ၏၊... တေ–သင့်အား၊ နိရုတ္တိ–နိရုတ္တိကို၊ ပဝက္ခာမိ–ဆိုပေအံ့၊ ဣစ္စာဒိ–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

အာရောစနံ ပေ၊ ဂစ္ဆာမ။ ။အာပုဇ္ဇ ရုစဓာတ်သာမက, ပြောဆိုခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်ဟူသမျှ၏ ယှဉ်ရာကို ယူစေလို၍ **"အာရောစနတ္ထပ္ပယောဂေပိ"**ဟု အတ္ထသဒ္ဒါနှင့်တကွ ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ပဋိဝေဒယာမိ စသည်ကို ပုံစံထုတ်နိုင်သည်၊ **"သိစေခြင်း"**ဟူသည် သိအောင် ပြောခြင်းပင်တည်း။

အာမန္တ ခေါ တံ ဂစ္ဆာမ။ ။သမ္မဒါန်မမြဲကြောင်း,**"တံ"**ဟု ဒုတိယာလည်း ရှိကြောင်းကို ပြသော ပုံစံတည်း၊ **"အာမန္တယ ဥာ"**ဟု ပျက်၏၊ **"အာမန္တ ခေါ တံ ဂစ္ဆာမ, ပုရာ တေ ဟောမ အဗ္ဘိယာ"** ပါဠိ၏ မဟာဗောဓိဇာတ် အဋ္ဌကထာ၌ **"အာမန္တေတွာဝ တံ ဂစ္ဆာမ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"အာမန္တေတွာ"**ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်၍ **"တွာ"**ပစ္စည်းကို ချေထားရကား **"အာမန္တ ခေါ"**ဟု ရှိသောပါဠိသာ အမှန်တည်း။

ဇ္ဇေ၊ ပေ၊ ပယောဂေပိ။ ။အာရောစန သဒ္ဒါသည် ကထနသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် အာရောစန အနက်ရှိသော ဒေသနတ္ထသဒ္ဒါတို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်း စတုတ္ထီဝိဘတ်ဖြစ်၏၊ [**"ပယောဂေပိ စတုတ္ထီ"**ဟု ဆိုသော်လည်း ဤသုတ်ဖြင့် သက်ရမည် မဟုတ်၊ ဤသုတ်ဖြင့် သမ္မဒါန်မှည့်၍ သမ္မဒါ၏နေ့ စတုတ္ထီသုတ်ဖြင့် စတုတ္ထီသက်ပါဟု ဆိုလိုသည်။

(၃၀၄) တဒတ္ထေ–ထို၏ အကျိုးဟူသော အနက်၌၊ သမ္ဗန္ဓနသညာ–သမ္ဗန္ဓိန်အမည်သည်လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထီစ-စတုတ္ထီဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ) [**"အတ္ထာယ"**၌ အတ္ထတည်, ဤ**"သိလာဃ"**စသောသုတ်ဖြင့် တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓိန်အမည်မှည့်, **"သမ္ဗန္ဓေ စတုတ္ထီ"**သုတ်ဖြင့် စတုတ္ထီဝိဘတ် သက်, **"အတ္ထံ+သ"**ဟု ရှိပြီးဖြစ်စေ–ဟူလို။]... အတောတိ (အတော်နေနသုတ်မှ အတောပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊) ဝါတိစ ဝတ္တတေ။

အာယစတုတ္ထေကဝစနသ တု။ ။(၁၀၉) အကာရန္တေ လိင်္ဂမှာ ပရသ စတုတ္ထေကဝစနသ အာယာဒေသော ဝါ ဟောတိ၊ သရလောပါဒိ၊ ဗုဒ္ဓသ–၏၊ အတ္ထာယ–အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မသ အတ္ထာယ, သံဃသ အတ္ထာယ, ဧဝံတံ-အသက်ကို၊ ပရိစ္စဇာမိ-စွန့်ပါ၏၊ ပိဏ္ဍပါတံ–ဆွမ်းကို၊ ဒဝါယ-မြှူးထူးပျော်ရွှင်ခြင်းငှာ၊ နေဝ ပဋ္ဌိသေဝါမိ–မှီဝဲသည် မဟုတ်ပါ၊ မဒါယ–မာန်ယစ်ခြင်းငှာ၊ နှ ပဋ္ဌိသေဝါမိ၊ မဏ္ဍနာယ-အသားအရေ ပြည့်ဖြိုးစေခြင်းငှာ၊ နှ ပဋ္ဌိသေဝါမိ၊ ဝိဘူသနာယ–အရေအဆင်းကို ကြည်လင်စေခြင်းငှာ၊ နှ ပဋ္ဌိသေဝါမိ–မှီဝဲသည် မဟုတ်ပါ၊... ဥိနသ–ယုတ်လျော့သော သက်နှိုး၏၊ ပါရိပူရိယာ–ပြည့်စုံခြင်းငှာ၊... အတ္ထာယ–အကျိုးငှာ၊ ဟိတာယ–စီမှားအလို့ငှာ၊ သုခါယ–ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ–ဖြစ်၏။

---

(၃၀၄) **တဒတ္ထေ**။ ။တဒတ္ထကို **"တ+အတ္ထ"**ဟု ခွဲ၊ တသ+အတ္ထော,တဒတ္ထော၊ တသ၌ တအရ တွဲဖက်တစ်ခုခုကို စွဲရမည်၊ ကြိယာနှင့်တွဲလျှင် **"ထို ကြိယာ၏"**ဟု စွဲ၊ **"ယူပါယ+ဒါရ=ယဇ်တိုင်အလို့ငှာ+သစ်သား (ယဇ်တိုင်ဖို့+သစ်သား)"**ဟု ဒြပ်နှင့် တွဲရာ၌ **"တသ–ထို ယဇ်တိုင်၏"**ဟု ဒြပ်ကို စွဲရသည်။

ဗုဒ္ဓသ အတ္ထာယ စသည်။ ။**"ဧဝံတံ ပရိစ္စဇာမိ"**အရ အသက်စွန့်ခြင်းသည် ဘုရားဖို့ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အတ္ထာယသည် တဒတ္ထ(ထိုစွန့်ခြင်းကြိယာ၏+အကျိုး) တည်း၊ **"ဓမ္မသ အတ္ထာယ"**စသည်၌လည်း နည်းတူ၊ **"ပိဏ္ဍပါတံ ပဋ္ဌိသေဝါမိ နေဝ ဒဝါယ"**၌ **"နေဝ"**ဟူသော ပဋ္ဌိသေဓ မပါလျှင် **"ဆွမ်းကို မှီဝဲခြင်း(စားခြင်း)သည် ပျော်မြှူးခြင်း အကျိုးငှာ (ပျော်မြှူးဖို့ရာ) ဖြစ်၏"**ဟု အနက်ထွက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒဝသည် ဆွမ်းစားခြင်း၏အကျိုး (တဒတ္ထ)တည်း၊ [နေဝ ဟူသော ပဋ္ဌိသေဓအတွက်ကြောင့် ဒဝအကျိုး မရသော်လည်း တဒတ္ထအမည်ကား မပျက်တော့၊] နှ မဒါယ စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ဥိနသ ပါရိပူရိယာ။ ။**"ဝတ္ထံ နိက္ခိပါမိ"**ဟု ပါဠိရင်းနှင့် ဆက်၊ နောင်ခါ သက်နှိုးချုပ်ရာ၌ ယုတ်လျော့နေလျှင်(မလောက်မင ဖြစ်နေလျှင်) ထိုသက်နှိုးပြည့်ဖို့ရာ ယခုနယ်က အဝတ်ကို ထားနိုင်သည်၊ ကျ၌ ယုတ်လျော့သောသက်နှိုး၏ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်းသည်

တုမတ္ထေ-တုံပစ္စည်း၏ အနက်၌၊ (သမ္မဒါနံ ဟောတိ၊) လောကာနုကမ္ပာယ-လောကကို စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ လောကံ-လောကကို၊ အနုကမ္ပိတုံ-စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ဖာသုဝိဟာရာယ-ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းငှာ။

အဝတ်ကို ထားခြင်း၏အကျိုး (တဒတ္ထ)တည်း၊ "**အတ္ထာယ၊ လေ၊ သံဝတ္တတိ**"၌ "**ဓမ္မော**"ဟု ကတ္တား ထည့်၊ သတ္တဝါတို့၌ အတ္ထ, ဟိတ, သုခကို ရခြင်းသည် တရား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကျိုး (တဒတ္ထ)တည်း၊ ထို တဒတ္ထအနက်၌ အာယစတုတ္ထေက ဝစနသ တု သုတ်ဖြင့် သကို အာယပြု၍ "**အတ္ထာယ**"စသော ရုပ်များ ပြီးကြရသည်။ [ထိုသုတ်အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြုမှာ ရှု။]

• • • • • • • • • • • • •

တုမတ္ထေ။ ။တုသ-တုံပစ္စည်း၏၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ တုမတ္ထော-တုံပစ္စည်း၏ အနက်၊ ["**ကိသ**"ကဲ့သို့ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၍ "**တုသ**"ဟု ဆိုလိုက်သည်၊] တုံပစ္စည်းဖြင့် ပါဠိထားမည်ဆိုလျှင် ထားနိုင်လျက် တုံပစ္စည်းဖြင့် ကထားဘဲ သဝိဘတ်ဖြင့် ထားလိုသောအခါ တုံပ္စည်းအနက်၌ ဤ သိလာယ စသောသုတ်ဖြင့် သမ္မဒါန်မှည့်ခြင်း စသည် စီရင်၍"**လောကာနုကမ္ပာယ**"ဟု ဖြစ်၏၊ လောကံ အနုကမ္ပိတုံကား အနက်ဖွင့်တည်း၊ တထာ ဖာသုဝိဟာရာယ၌ တထာဖြင့်"**ဖာသုဝိဟာရိတုံ**"အနက်ကို ညွှန်ပြ၏။

တဒတ္ထ တုမတ္ထ အတ္ထေ။ ။"**လောကာနုကမ္ပာယ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ**"၌ "ဘုရားပွင့်ခြင်းသည် အကြောင်း, **လောကကို စောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်းသည် အကျိုး** (တဒတ္ထ)"ဟုလည်းကောင်း, "**ဖာသုဝိဟာရာယ ဝိနယော ပညတ္တော**"၌ "**ဝိနည်း ပညတ်ခြင်းသည်အကြောင်း, ချမ်းသာစွာနေရခြင်းသည် အကျိုး(တဒတ္ထ)**"ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ပြင် ဟေတုသမ္ဗန်ဓ အတ္ထသမ္ဗန်ဓဟု ခွဲရာ၌ "**အား**"ဟု ပေးရသော သမ္ဗန်ဓသည် ကြိယာ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဟေတုသမ္ဗန်ဓတည်း၊"**ဌာ**"ဟု ပေးရသော သမ္ဗန်ဓကား ကြိယာ၏လည်းကောင်း, ဒြပ်၏လည်းကောင်း အကျိုးဖြစ်၍ (တဒတ္ထ တုမတ္ထ နှစ်မျိုးလုံးပင်) အတ္ထသမ္ဗန်ဓချည်း ဖြစ်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤ တဒတ္ထ တုမတ္ထ နှစ်မျိုးသည် အဘယ်သို့ ထူးသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-(တွာလောပ အပါဒါန်ကဲ့သို့) တုံပစ္စယန္တ ပုဒ်ဖြင့် ပါဠိထားခွင့် ရှိရာဝယ် တုံပစ္စယန္တဖြင့် မထားဘဲ သဝိဘတ်ကို အာယပြုထားလျှင် တုမတ္ထ, တုံပစ္စယန္တဖြင့် ပါဠိထားခွင့် မရှိသော အကျိုးသမ္ဗန်ဓ ဟူသမျှသည် (တဒတ္ထ)တည်း၊ ချဲ့ဦးအုံ-လောကာနုကမ္ပာယ၌ "**လောကံ အနုကမ္ပိတုံ**"ဟု ပါဠိထားခွင့် ရှိ၏၊ သို့သော် တုံပစ္စယန္တ ပုဒ်ဖြင့် မထားဘဲ သကို အာယပြုထားသောကြောင့် တုမတ္ထသမ္ဗန်ဓ ဖြစ်ရသည်၊ ဖာသုဝိဟာရာယ၌လည်း နည်းတူ၊ နောက်၌ ဘာဝေါစိမှိ စတုတ္ထိသုတ်ဝယ် "**ပစိတုံ**"အရာ၌ "**ပါကာယ ဝဇတိ**"ဟု လာဦးလတ့ံ၊ ဗုဒ္ဓသ အတ္ထာယ စသည်၌ကား "**အတ္ထံ+ကာတုံ**"ဟု တုံပစ္စယန္တဖြင့် ပါဠိထားလိုရိပ် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် တဒတ္ထသမ္ဗန်ဓတည်း။

အာသုဟောစ။ ။"**တုမန္ဟသ လောပေါ ဝါ တက္ကမ္မဏိစ**"(သုတ်)၊ တုမန္ဟသ ဝါ လောပေါ ဘဝတိ, တံ လောပေစ တသ ကမ္မဏိ စတုတ္ထီ ဘဝတိ, ကဋ္ဌं အာနေတုं ယာတိ, ကဋ္ဌာယ ယာတိ၊ (ဝုတ္တိ)။... တုံပစ္စယန္တပုဒ်၏ ရံခါ ကျေခြင်းဖြစ်၏၊ ထို တုံပစ္စယန္တပုဒ် ကျေရာဝယ် ထိုပုဒ်၏ ကံ၌ စတုတ္ထီဖြစ်၏၊ "**ကဋ္ဌं အာနေတုं**"ဟု ပါဠိ ထားခွင့်ရှိရာဝယ် တုံပစ္စယန္တပုဒ်ကို ချေ၍ ကဋ္ဌာယဟု တုမတ္ထသမ္ဗန်ဖြစ်သည်-ဟူလို။

တစ်ဆင့်မေးဖွယ်။ ။အဘယ် အတ္ထသမ္ဗန်မျိုး၌ တုံပစ္စယန္တဖြင့် ပါဠိထားခွင့် ရှိ၍ အဘယ် အတ္ထသမ္ဗန်မျိုး၌ တုံပစ္စယန္တပုဒ်ဖြင့် ပါဠိထားခွင့် မရှိပါသနည်းဟု တစ်ဆင့် မေးဖွယ်ရှိ၏၊... ဤအမေး၌ "**ဣစ္ဆတ္ထေသု သမာနကတ္တုကေသု တဓေတုံ ဝါ**" သုတ် အသွားကို သတိထား၍ ဖြေရပေလိမ့်မည်၊ မည်သည့်အရာ၌မဆို ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို ဣစ္ဆာ ဗျာပါရ ထင်ရှားလျှင် တုံပစ္စယန္တဖြင့် ပါဠိထားခွင့် ရှိ၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို ဣစ္ဆာ ဗျာပါရ မထင်ရှားလျှင် တုံပစ္စယန္တဖြင့် ပါဠိထားခွင့် မရှိ။

ချဲ့ဦးအံ့-"**လောကာနုကမ္ပာယ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ**"၌ ဘုရားရှင်၏ လောကကို စောင့်ရှောက်လိုသော ဣစ္ဆာ ဗျာပါရသည် ထင်ရှား၏၊ "**ဖာသုဝိဟာရာယ ဝိနယော ပညတ္တော**"၌လည်း ဘုရားရှင်၏ ရဟန်းတို့ ချမ်းသာစေလိုသော အလို ဣစ္ဆာ ဗျာပါရသည် ထင်ရှား၏၊ "**အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ**"ဟု ဆိုပြန်လျှင်လည်း လောက၏ အတ္ထ ဟိတ သုခကို ပြုလိုသော ဘုရားရှင်၏ အလိုဗျာပါရသည် ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် "**အတ္ထं ကာတုံ, ဟိတံ ကာတုံ, သုခံ ကာတုံ**"ဟု တုံပစ္စယန္တဖြင့် ပါဠိစီခွင့် ရှိသည်၊ "**ပါကာယ ဝဇတိ**"၌ သွားသူ၏ ချက်လိုသော အလို ဣစ္ဆာ ဗျာပါရသည် ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် "**ပစိတုံ**"ဟု ထားခွင့် ရှိသည်၊ "**ကဋ္ဌာယ ယာတိ**"၌လည်း သွားသူ၏ ထင်းကို ဆောင်လိုသော အလို ဣစ္ဆာ ဗျာပါရသည် ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် "**ကဋ္ဌं အာနေတုं**"ဟု ပါဠိစီခွင့် ရှိ၏။

"**ဗုဒ္ဓေသ အတ္ထာယ ဧဝိတံ ပရိစ္စာဂမိ**"၌ကား အသက်ကို စွန့်ပါ၏ဟု ဝန်ခံသူ၏ ဘုရား ကြည်ညိုကြောင်းသာ ထင်ရှား၏၊ ဘုရားအတွက် တစ်စုံတစ်ခုပြုလိုသော ဣစ္ဆာကား မထင်ရှား၊ ထို့ကြောင့် "**ဗုဒ္ဓေသ အတ္ထं ကာတုံ**"ဟု ပါဠိစီခွင့် မရှိ၊ အချုပ်မှာ-ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို ဣစ္ဆာ ဗျာပါရ လုံးလုံးမရှိလျှင်လည်းကောင်း, အနည်းငယ် ရှိစေကာမူ တုံပစ္စယန္တဖြင့် ပါဠိထားနိုင်လောက်အောင် ဗျာပါရ မထင်ရှားလျှင်လည်း ကောင်း တဒတ္ထသမ္ဗန်သာ ဖြစ်ရမ်းသည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဣစ္ဆာ ထူးခြားထင်ရှားရာ၌ကား တုမတ္ထသမ္ဗန် ဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

[ဆောင်] ထိုထို ပုဂ္ဂိုလ်, အလိုဣစ္ဆာ, ရှိရာတိုင်းတည်း, တုံပစ္စည်းဖြင့်, ပါ၌စီ သင့်လျက်, အခွင့်သင့်ငြား, အာယထားမူ, မှတ်သား တုမတ်၊ တဒတ္ထဝယ်, မရှယ် ဣစ္ဆာ, အကျိုးသာကြောင့်, တုံပါ၌ဆော်, မလျော်သည်, နှစ်ဖော် အတ္ထအထူးတည်း။

ဝါဒန္တရ။ ။ဤပြခဲ့သောဝါဒသည် ရှေးဆရာတို့ ဝါဒပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဤသို့ ကျယ်ဝန်းစွာ စိစစ်ချက်မရှိ၍ ထိုဝါဒကို အတည်မပြုနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့က "**အကြောင်း အကျိုး ပြန်၍ရလျှင် တဒတ္ထ, အကြောင်းအကျိုး ပြန်၍မရလျှင် တုမတ္ထ**"ဟုလည်းကောင်း,

အလံသဒ္ဒသ-အလံသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထာ-အနက်တို့ဟူသည်၊ အရဟပ်ဋိကွေပါ-ထိုက်တန်ဟူသောအနက်, ပယ်ခြင်းအနက်တို့တည်း၊ အရဟတ္တေ-ထိုက်တန်ဟူသောအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ) မေ-ငါ့အား၊ ရုန္ဓံ-တိုင်းပြည်သည်၊ အလံ-ထိုက်တန်၏၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ပတ္တသ-သပိတ်အား၊ အလံ-ထိုက်၏၊ အက္ခဝုတ္တော-ကြွေအန်ကြူးသော၊ ဝါ-ကစားသမားဖြစ်သော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလော-ယောကျ်ားပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒါရဘရဏာယ-မယား မွေးမြူခြင်းငှာ၊ နာလံ-မထိုက်၊ မလ္လော-လက်ဝှေ့သည် တစ်ယောက်သည်၊ မလ္လသ-အား၊ အလံ-ထိုက်၏၊ မလ္လော-သည်၊ မလ္လသ-အား၊ အရဟတိ-ထိုက်၏။

တစ်နည်း-"**တိုက်ရိုက်အကျိုးဖြစ်လျှင် တဒတ္ထ,အဆက်ဆက် အကျိုးဖြစ်လျှင် တုမတ္ထ**" ဟုလည်းကောင်း ခွဲခြားကြသေး၏၊ စိစစ်အံ့-"**တဲ့စီဝရဲ့ နိုက္ခိပိတဗ္ဗ-ဥနသ ပါရိပ္ဖရိယာ၌ သင်္ကန်းထားခြင်းသည် အကြောင်း, ပြည့်စုံခြင်းသည် အကျိုး၊ ထားခြင်း ကြောင့် ပြည့်စုံသည်, ပြည့်စုံလိုသောကြောင့် ထားသည်**"ဟု အကြောင်းအကျိုး ပြန်၍ရသတဲ့၊ စဉ်စားကြပါကုန်၊ ပါရိပ္ဖရိယာကို အကြောင်းလုပ်သောအခါ သူ့သဒ္ဒါနက်အတိုင်း မဟုတ်တော့ဘဲ"**ပြည့်စုံလိုသောကြောင့်**"ဟု "**အလို**"စကားကလေး အပိုပါနေသည်။

ဤသို့ အပိုထည့်၍ အကြောင်းအကျိုး ပြန်တမ်းဆိုလျှင်"**လောကာနုကမ္ပာယ၊ပေ၊ ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ**"၌ ဘုရားပွင့်ခြင်းသည် အကြောင်း,လောကကို စောင့်ရှောက်ရခြင်းကား အကျိုး"-"**လောကကို စောင့်ရှောက်လိုခြင်း (ကရဏာ)သည် အကြောင်း, ဘုရားဖြစ်ရခြင်းကား အကျိုး**"ဟု အကြောင်းအကျိုး ပြန်၍ရသည်သာ၊ ထို့ကြောင့်"**အကြောင်းအကျိုး ပြန်၍ရလျှင် တဒတ္ထ, ပြန်၍ မရလျှင် တုမတ္ထ**"ဟူသော ဝါဒကို စဉ်စားသင့်၏။

ထို့ပြင် "**သင်္ကန်းကို သိမ်းထားခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် နောင်ခါ ယုတ်လျော့နေသော သင်္ကန်းကို ဖြည့်ရခြင်းသည် တိုက်ရိုက်အကျိုးတည်း**"တဲ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် ဘုရားပွင့်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် လောကကို စောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်းလည်း တိုက်ရိုက်အကျိုးပင်၊ ဝိနည်းကို ပညတ်ခြင်းကြောင့် လဒ္ဓီရဟန်းတော်များ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်လည်း (အကြား၌ အခြားအကြောင်းတစ်မျိုး ခြားလျှက် မရှိ) တိုက်ရိုက် အကျိုးပင်၊ ထို့ကြောင့် "**တိုက်ရိုက်အကျိုးဖြစ်လျှင် တဒတ္ထ, အဆက်ဆက်အကျိုးဖြစ်လျှင် တုမတ္ထ**"ဟူသော ဝါဒလည်း စဉ်းစားဖွယ်ပင်။

• • • • • • • • • • • •

အရဟတ္တေ။ ။"**အလမတ္ထ**"ဟု သုတ်၌ပြခဲ့ရာ ထိုအလံသဒ္ဒါ၏ အနက်ဟူသည် အရဟတိအနက်, ပဋိကွေပအနက်အားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အရဟတိအနက်၏ ပုံစံများ၌"**အက္ခဝုတ္တောပေ၊ဒါရဘရဏာယ**"ဟူသည် တုမတ္ထသမ္ဗန္ဓိနှင့်တွင် ပါဝင်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့်"**ဒါရဘရဏာယ**"ဟု သကို အာယပြုထားသည်၊ ထိုသို့ တုမတ္ထသမ္ဗန္ဓိနှင့် သဘောရှိသော်လည်း အလံသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် အလမတ္ထပယောဂ၌ ထုတ်ထားပြန်သည်၊ "**တုမတ္ထလည်း သင့်, အလမတ္ထပယောဂလည်း သင့်သည်**"ဟူလို။

ပဋ္ဌိကွေပေ-ပယ်မြစ်ခြင်းအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) တေ-သင်အား၊ ဣမ-ဤကျောင်း၌၊ ဝါသေန-နေခြင်းဖြင့်၊ အလံ-အကျိုးမရှိ၊... မေ-အား၊ ဟိရညသုဝဏ္ဏေန-ငွေရွှေဖြင့်၊ အလံ-အကျိုး မရှိ၊... မေ-အား ဧကေန-တစ်ယောက်တည်းဖြစ်၍၊ တိဏ္ဍေန-သံသရာမှ ကူးသောယောဂျားဖြင့်၊ ကိံ-ဘာလုပ်အံ့နည်း၊... ဒုမ္မေဓ-ပညာမရှိသော ဟဲ့...ရသေ့၊ တေ-အား၊ ဇောဟိ-ဆံကျစ်တို့ဖြင့်၊ ကိံ-ဘာလုပ်အံ့နည်း၊...စတုမဋ္ဌသ-ကိုယ်,အမျိုး,အသံ,ဂုဏ် လေးပါးစုံတို့ဖြင့် ချောမောသော၊ တေ-သင် မြေခွေးအား၊ (ဇတ္တ-ဤအရပ်၌၊) ကိံ-ဘာလုပ်အံ့နည်း၊ (**"ဖိလ ပဝိသ-တွင်းထဲဝင်နေလော"**ဟူလို။)

မညတိပွယောဂေ-မနဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌၊ အနာဒရေ-မလေးစားအပ်သော၊ အပ္ပဂၢိန်-သတ္တဝါလည်း မဟုတ်သော၊ ကမ္မနိယေဝ-ကံအနက်၌သာ၊ (သမ္ပဒါနုပ-သည်၊ ဟောတိ၊) တုဝံ-နင့်ကို၊ ကဋ္ဌသ-ထင်းတုံးလို၊ မညေ-မှတ်ထင်၏၊... တုဝံ-နင့်ကို၊ ကလိဂ်ရသ-ထင်းနုပ် ထင်းဖွဲ့လို၊ မညေ-၏၊...ဧဝိတံ-အသက်ကို၊ တိဏာယပိ-မြက်မှိုက်လောက်လည်း၊ နမညမာနော-မမှတ်ထင်ဘဲ၊ အနာဒရေတိ ကိံ၊ တံ-သင့်ကို၊ သုဝဏ္ဏ-ရွှေလို၊ မညေ-မှတ်ထင်ပါ၏၊ အပ္ပဂၢိန်တိ ကိံ၊ တုဝံ-နင့်ကို၊ ဂဒြဘ-မြည်းသတ္တဝါလို၊ မညေ-မှတ်ထင်၏။

ပဋ္ဌိကွေပေ။ ။မသင့်, မထိုက်, ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း (အကျိုးမရှိဘူး) ဟူသော အနက်များကို ပဋ္ဌိကွေပတ္ထဟု ဆိုသည်၊ ထိုတွင် **"စတုမဋ္ဌသာတိ သရီရေန, ဇာတိယာ သရေန, ဂုဏေနာတိ စတူဟိ မဋ္ဌသ"**ဟု စတုမဋ္ဌဇာတ်အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် **"စတုမဋ္ဌသ"**သာ ပါဠိမှန်တည်း၊ မဋ္ဌသဒ္ဒါကြောင့် ချီးမွမ်းသလို ထင်ရသော်လည်း **"ချီးမွမ်းခြေကျောက်"** စကားမျိုးဖြစ်၍ နှိမ့်ချသောစကားဟု မှတ်ပါ။

မညတိပွယောဂေ။ ။[**မညတိ**၌ တိသည် ဓာတုနိဒ္ဒေသတည်း၊ **"အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း ပူဇော်ခြင်းအနက်ကို ဟောသော ဘူဝါဒိ မနဓာတ်ကို မယူသင့်၊ သိခြင်း မှတ်ထင်ခြင်း အနက်ဟော ဒိဝါဒိမနဓာတ်ကို ယူပါ"**ဟု သိစေလိုမှ **"မညတိ"**ဟု ဒိဝါဒိဂိုဏ်းရုပ်ဖြစ်သော ယပစ္စည်း တိဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြသည်-ဟူလို၊ **"အနာဒရ အပ္ပဂၢိန်"**တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြု၍ပင် ပြခဲ့ပြီ၊] **"ကဋ္ဌသ-ထင်းတုံးလို၊ ဝါ-ထင်းတုံးလောက်"**ဟု အနက်ပေးသော်လည်း တုဝံနှင့်အရတူသောကြောင့် ကံအနက်ဟုပင် မှတ်ပါ၊ **ထင်းကို ကဲ့သို့"**ဟု ဆိုလိုသည်၊**"နိရတ္ထံဝ ကဋ္ဌဂ်ရံ-နိရုပကာရံ-နိရတ္ထကံ ကဋ္ဌခဏ္ဍံ"**ဟု ဓမ္မပဒ ဖွင့်သောကြောင့် မီးဆိုက်ဖို့မျှ အသုံးမကျသော အနုပ်အဖွဲ့ဖြစ်သော ထင်းပုပ် ထင်းဆွေးကို **"ကဋ္ဌဂ်ရ"** ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

တစ်နည်း။ ။**"ကဋ္ဌဂ်ရော ဘုသံ ဣဝ=ကဋ္ဌဂ်ရနှင့် ဘုသသည် ဓညတ္တ စ(စပါးခွံ=ဖွဲ)အနက်ဟာ"**ဟု အမရကောသ အဘိဓာန် ဆိုသောကြောင့် **"ကဋ္ဌဂ်ရသ-ဖွဲ လောက်"**ဟု အနက်ဆို၊**"နှင့်လို အကောင်မျိုးကို ငါက အသုံးမကျသော ထင်းပုပ် ထင်းဆွေး,**

ဂတျတ္ထကမ္မနိ–ဂတိအနက်ရှိသော ဓာတ်၏ကံ၌၊ (သမ္မဒါနံ ဟောတိ၊) ဝါမိကာရတော–ကြောင့်၊ ဒုတိယာ–ဒုတိယာလည်းဖြစ်၏၊ အပ္ပေါ–အနည်းငယ်သော သတ္တဝါသည်၊ သဂ္ဂါယ-နတ်ပြည်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ အပ္ပော-သည်၊ သဂ္ဂံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ နိဗ္ဗာနာယ-နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဝဇ္ဇီယာ-သွားသော၊ (တေ-သင်ဂေါတမီအား၊ ကိံ ဝက္ခာမိ-အဘယ်မှာ ပြောနိုင်တော့အုံ့နည်း၊) မူလာယ–အရင်းသို့၊ ပဋိကသေယျံ–ငင်ရာ၏၊ မူလံ–သို့၊ ပဋိကသေယျ–ရာ၏။

အာသီသတ္ထေ–တောင့်တခြင်းအနက်၌၊ ·အာယုဘဒ္ဒကုသလာဒီယောဂေ ယေဝ–အာယု,ဘဒ္ဒ,ကုသလ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌သာ၊ (သမ္မဒါနံ ဟောတိ၊) အာယသ္မတော–အရှင်အား၊ ဒီဃာယု–ရှည်သော အသက်သည်၊

ဖွဲလောက် ထင်တယ်"ဟူလို၊ ဧဝံတံ တိဏာယပိ တိဏာယကား: ကံအနက်၌ သကို အာယပြုထားသော ပုံစံတည်း၊ သုဝဏ္ဏံ တံ မညေ၌ အနာဒရ မဟုတ်, သာဒရ (လေးလေးစားစား ချစ်စနိုး) ပြောသော စကားဖြစ်၍ သုဝဏ္ဏံ၌ သမ္မဒါန်မဖြစ်၊ ဂဒြဘံ တုဝံ မညေ၌ကား အနာဒရ ဖြစ်သော်လည်း အပ္ပာဏိ မဟုတ်–ပါဏိ (သတ္တဝါအကောင်) ဖြစ်သောကြောင့် ဂဒြဘံ၌ သမ္မဒါန် မဖြစ်။

ဂတျတ္ထကမ္မနိ။ ။[အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ကလာပ်၌–ဂတျတ္ထကမ္မနိ ဒုတိယာ စတုတ္ထိယော စေဋ္ဌာယ မနဒ္ဓနိ (သုတ်)၊ ဂတျတ္ထကမ္မနိ–ဂတိအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏ ကံ၌၊ စေဋ္ဌာယ်–လှုပ်လှုပ်ရှားရှား ကိုယ်ဖြင့်သွားခြင်းဟူသော ဗျာပါရကို၊ (ဂမျမာနာယ်–သိအပ်သော်၊) အနဒ္ဓနိ–ခရီးလမ်း မဟုတ်သော အနက်၌၊ ဒုတိယာ စတုတ္ထိယော–တို့သည်၊ ဘဝ်န္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ (သုတ်နက်)၊ ဤသုတ်၌ "**အနဒ္ဓနိ**"ဟု ဆိုသောကြောင့် "**မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ, ဂါမာယ ဂစ္ဆတိ**"ကဲ့သို့ လှုပ်လှုပ်ရှားရှား သွားရာ၌သာ ဒုတိယာ စတုတ္ထိ နှစ်ချက်ရသည်၊ "**မနသာ မေရုံ ဂစ္ဆတိ**"ကဲ့သို့ စိတ်ဖြင့်သွားရာ၌ "**မေရုသ**"ဟု စတုတ္ထိမဖြစ်ဟု ပြ၏၊ သို့သော် ထို"**စေဋ္ဌာယ်**"ဟူသော အဆိုသည် ပါဠိသွားနှင့် မတူ၊ "**အပ္ပော သဂ္ဂါယ ဂစ္ဆတိ, မူလာယ ပဋိကသေယျ**" စသော ပါဠိ ပုံစံများ၌ ကိုယ်ဖြင့် သွားမူမဟုတ်၊ ကံအားလျော်စွာ ရောက်ခြင်း, နှုတ်ဖြင့် ကမ္မဝါစာ ရွတ်၍) အရင်းသို့ ငင်ခြင်းများဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "**စေဋ္ဌာယ်**"ဟူသော စကားကို ဗျာကရဏ်းကျမ်းတို့ အလိုသာဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

အာသီသတ္ထေ။ ။["**အာသီသနတ္ထေ**"ဟုလည်း ရှိ၏၊] သူတစ်ပါးအတွက် တောင့်တခြင်းသည် အာသီသနမည်၏၊ "**အာယသ္မတော ဒီဃာယုကော ဟောတု**"ဟု တချို့ ရှိ၏၊ "**ဒီဃာယုကော–ရှည်သောအသက်ရှိသည်**"ဟု အနက်ပေးရလိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် "**အာယသ္မာ**"ဟု ပထမာဝိဘတ်ချင်းလည်း တူရလိမ့်မည်၊ အာယသ္မာဟု ရှိပြန်လျှင် သမ္မဒါန် ပြယုဂ်မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် "**ဒီဃာယု**"သာ ပါ၌မှန်၊ ဘဒ္ဒံကို

ဟောတု–ဖြစ်ပါစေ၊ [တောတိတာသသို့ နာသူတိ–သုတ်ဖြင့်၊ သဝိဘတ္တိသ–သော၊ နန္ဒသ–နန္ဒပစ္စည်း၏၊ တောအာဒေသော–တောပြု၊ (ဤကား–အာယသ္မတော ရုပ်ပြီးပုံပြသော အမှာစကား၊)] ဘဝတော–အရှင်အား၊ ဘဒ္ဒ–ကောင်းခြင်း မဂ်လာသည်၊ ဟောတု–ဖြစ်ပါစေ၊ **"ကုသလံ–အနာမရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ အနာမယံ–အနာမရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ သုခံ–ချမ်းသာသည်၊ အတ္ထံ–အကျိုးသည်၊ ဟိတံ–စီးပွားသည်၊ သွာဂတံ–ချမ်းသာစွာ လာခြင်းသည်"**ဟု ပေး၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ–အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့အား၊ သောတ္ထိ–ကောင်းကျိုးချမ်းသာ မဂ်လာသည်၊ ဟောတု၊ [သောတ္ထိနောက်၌ **"ဘဝတော"**ရှိသည်ကား အပို။]

သမ္မုတိပွယောဂေ–သမ္မုတိသဒ္ဒါ၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (သမ္မဒါနံ ဟောတိ၊) တသ ဘဂဝတော–ထို ဘုရားရှင်ကို၊ ဒဿနာယ–ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ မေ–တပည့်တော်အား၊ သမ္မုတိ–သမုတ်ခြင်းသည်၊ သာဓု–ကောင်းပါ၏ ([အဓိပ္ပာယ် လွယ်ပြီ၊] ဘိယျပွယောဂေ–ဘိယျသဒ္ဒါ၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (သမ္မဒါနံ ဟောတိ၊)

မဂ်လာအနက်ဟောဟု ထောမနိုဓိ ဖွင့်၏၊ ကုသလသဒ္ဒါလည်း ဤနေရာ၌ အာရောဂျ အနက်ရှိ၏၊ အနာမယံကို ဘာဝပုဒ် အကျေကြ်ေ၍ **"အနာမရှိသူ၏ အဖြစ်"**ဟု ပေး၊ သောတ္ထိ၏ မဂ်လာအနက်ဟော ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း နာမ်နိပါတ်အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ [ထို သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌ စတုတ္ထီအပြင် ဆဋ္ဌီလည်း သက်ဟု သဂ္ဂတဆိုတ်၏၊ **"အာယသ္မတော–အရှင်၏"** စသည်ပေး။]

အာယု ဘဒ္ဒဉ္စ ကုသလံ, အနာမယံ သုခံ အတ္ထံ၊
ဟိတံ စ သွာဂတံ သောတ္ထိ, အာသိသတ္ထမိ ယောဧယေ။

• • • • • • • • • • • • • •

ဘိယျပွယောဂေ။ ။**"ဧဝဠိ သော ဘိက္ခဝေ ကုက္ကုရော ဘိယျောသော မတ္တာယ စဏ္ဍတရော အသ"**...(သံယောဇနကဿနက၊) ဤ၌**"သော ကုက္ကုရော–ထိုခွေးသည်"**ဟု ကတ္တား ပါပြီးသောကြောင့် **"ဘိယျောသော"**၌ **"သော"**သည် ကတ္တားမဟုတ်၊ **"ဘိယျောသော"** တစ်ပုဒ်ဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် **"သော–ထိုခွေးသည်၊ မတ္တာယ–ထက်၊ ဘိယျော–လွန်စွာ"**ဟု အနက် မပေးရ၊ သဒ္ဒနီတိ၌ကား–**"မတ္တာ=မတ္တံ"**ဟု ဣတ္ထိလိင် နပုလ္လိင်ရှိသော်လည်း၊ ဤနေရာ၌ မတ္တာသဒ္ဒါသည် နပုလ္လိင်တည်း၊ အတ္ထာယ ဟိတာယကဲ့သို့ စတုတ္ထီ သကို အာယပြု၍ **"မတ္တာယ"**ဟု ဖြစ်သည်၊ ထို သဝိဘတ်လည်း ဘိယျယှဉ်ရာ၌ (ထက်)ဟူသော ပဉ္စမီဝိဘတ္တ အပါဒါန်အနက်၌ သက်ဟု ဆိုသည်၊ ဤ သဒ္ဒနီတိအဆိုသည်**"ဘိယျသဒ္ဒါ၏ ယှဉ်ရာ၌ သမ္မဒါန်ဖြစ်ရမည်"**ဟု ဆိုသော ကစ္စည်းကျမ်းနှင့် ထပ်မိပါပေသည်၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံဖြင့် စဉ်းစားသင့်၏။

မတ္တာယ–အတိုင်းအရှည်တက်၊ ဘိယျောသော–လွန်စွာ၊ သတ္တမိယတ္ထေ–၌၊ အာဝိကရဏပါတုဘာဝနာဒိယောဂေ–အာဝိကရဏ ပါတုဘာဝန အစရှိသည်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (သမ္မဒါနဲ့ ဟောတိ၊) အသ တုယဲ့ စ–ထို သင့်ထံ၌လည်း၊ အာဝိကရောမိ–ထင်စွာပြုအံ့၊ တသ မေ–ထို ငါ့ထံ၌၊ သက္ကော–သိကြားသည်၊ ပါတုရဟောသိ–ထင်ရှားဖြစ်ပြီ။

အဋ္ဌကထာ။ ။အတိုင်းအရှည် ပမာဏကိုဟောသော မတ္တာသဒ္ဒါသည် ဣတ္ထိလိင်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ (အဘိဓာန်ကြည့်ပါ၊) ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင်လည်း မတ္တာယ၌ အာယသည် ကညာယကဲ့သို့ သွာဝိဘတ်၏ ကာရိယသာ ဖြစ်သင့်၏၊ **"တိဏာ ဘိယျောန မညတိ=မြက်ထက် လွန်၍ မမှတ်"**ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ဘိယျသဒ္ဒါ ဘိယျောသောသဒ္ဒါတို့လည်း ဝိဘတ္တိအပါဒါန်ကို ငဲ့သော သဒ္ဒါများသာ ဖြစ်သင့်သည်၊ ထို့ကြောင့်လည်း **"ဘိယျောသော မတ္တာယာတိ ပမာဏတော ဥတ္တရိ"**ဟု ဥဒါနဋ္ဌကထာ(သတ္တမဝဂ် ၃တိယသုတ်)ဖွင့်သည်၊ [**"ဘိယျောသော"**ကား အလွန်အကဲအနက်ဟော နိပါတ်၊] **"ဘိယျောသော မတ္တာယ ဘဂဝတိ အဘိပွသိဒိသတိ"**ဟူသော ဒီဃနိကာယ် ကေဝဋ္ဋသုတ်၌ ဘိယျောသောကို ဝိသေသနလုပ်၍**"ဘိယျောသော မတ္တာယာတိ အတိရေကပွမာဏေန"**ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ **"ဘိယျောသော–လွန်သော၊ မတ္တာယ–အတိုင်းအရှည်ဖြင့်"**ဟု ပေး၊ ဤအလိုလည်း မတ္တာယ၌ အာယသည် နာဝိဘတ်၏ ကာရိယ, ဣတ္ထိလိင်ပင်တည်း၊ ဤနည်းများ၌ ဘိယျ၏အယှဉ်မှာ သမ္မဒါန် မဖြစ်။

"ပုဗ္ဗေ ခေါ ဂါမဏိ သတ္တာ အဝိတရာဂါ၊ ပေ၊ တေ ဥပသံဟရတိ ဘိယျောသော မတ္တာယ"ဟူသော သဒ္ဒာယတနဂါမဏိသံယုတ်၌ကား ဌာနအားလျော်စွာ **"ဘိယျောသော မတ္တာယာတိ အဓိကပွမာဏတ္ထာယ"**ဟု ဖွင့်၏၊ **"ဘိယျောသော–လွန်ကဲသော၊ မတ္တာယ–အတိုင်းအရှည်အလို့ငှာ"**ဟု ပေး၊ ဤအလိုလည်း ဘိယျပွယောဂ သမ္မဒါန် မဟုတ်၊ ဣတ္ထိလိင် မတ္တာနောင် တဒတ္ထသမ္မဒါန် အနက်ဟော သဝိဘတ်ကို ဃတော နာဒီနံသုတ်ဖြင့် အာယပြုထားသည်၊ [ဣတ္ထိလိင်အရာ၌ တဒတ္ထ တုမတ္ထအာယ–ယာ ပြုနိုင်ကြောင်းကိုလည်း **"ယာဂုယာ+တဏ္ဍုလာ=ယာဂုဖို့+ဆန်တို့"** စသည်ကို ထောက်ပါ၊] ဤပြခဲ့သော ပါဠိများ၌ ဘိယျပွယောဂသမ္မဒါန်ကို မတွေ့ရကား ကစ္စည်းကျမ်းလာ ဘိယျပွယောဂသမ္မဒါန်ကိုလည်းကောင်း, ပြခဲ့သော သဒ္ဒနီတိ အဆိုကိုလည်းကောင်း အထောက်သာဓက လုံ့လောက်အောင် ရှာပြီးမှ လက်ခံကြပါကုန်။

သတ္တမိယတ္ထေ။ ။သမ္မဒါန်မှည့်၍ စတုတ္ထိ သဝိဘတ် သက်ထားသော်လည်း သတ္တမိအနက်ပေးရမည်၊ ထို့ကြောင့် **"အသ တုယဲ့–ထို သင့်၌"**ဟု ပေးသည်၊ **"ထို သင်၏အထံ၌"**ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား ဆင့်ကြ၍**"တသ–ထို သိဝိ မင်း၏"**ဟု ပေးလျှင်**"အထံ၌"**ဟု အပိုထည့်ပေးသည်၊ မဟောသဓာတ်၌မူ **"ကသ ကထေတဗ္ဗံ–ဘယ်သူ့အား ပြောထိုက်သနည်း"**ဟု မေးရာ**"ယုတ္တသ အာဝိကရေယျ"**ဟု လာသောကြောင့် အာဝိကရဏ၏ ယှဉ်ရာ၌ အာရောစနတ္ထသမ္မဒါန်ပင် ဖြစ်မည်ထင်၏။

စသဒ္ဒဂ္ဂဟာဏေန-စသဒ္ဒါကို ယူခြင်းကြောင့်၊ ပဟိဏာဒိကြိယာယောဂေ-ပဟိဏအစရှိသော ကြိယာတို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ဖာသုအာဒိနာမပွယောဂေ စ-ဖာသုအစရှိသော နာမ်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ (သမ္ဘဒါနံ ဟောတိ၊) တဿ-ထိုသူအား၊ ပဟိဏေယျ-စေလွှတ်ရာ၏၊ ဝါ-ပို့ရာ၏၊ ဘိက္ခူနံ-တို့အား၊ ဒူတံ-တမန်ကို၊ ပါဟေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ ဝါ-ပို့ပြီ၊ သမဏာနံ-အား၊ အာယောဂေါ-အာယောဂပတ်သည်၊ ကပ္ပတိ-အပ်၏၊ [ထိုင်သည့်အခါ အဝတ်ဖြင့် ဒူးနှစ်ဖက်ကို ပတ်ခြင်းစသည်ကို "**အာယောဂ-ပတ်**"ဟု ခေါ်၏၊ အာ=ထက်ဝန်းကျင်+ယောဂ=ယှဉ်စပ်ပတ်ဖွဲ့ထားခြင်း၊] ကေသ-တစ်ယောက်အား၊ ဒိန္နံ-ပေးအပ်သော အစာသည်၊ ဒ္ဝိန္နံ-နှစ်ယောက်တို့အားလည်းကောင်း၊ တိဏ္ဏံ-သုံးယောက်တို့အားလည်းကောင်း၊ ပဟောတိ-လောက်၏၊... တေ-သင့်အား၊ ဥပမံ-ဥပမာကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုအံ့၊ တေ-အား၊ အဠလိ-လက်အုပ်ကို၊ ပဂ္ဂဏှာမိ-ချီမြှောက်ပါ၏၊... တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ တဿ-ထိုသူအား၊ ဖာသု-ချမ်းသာသည်၊ ဟောတိ-၏၊... လောကဿ-လူအပေါင်းအား၊ အတ္ထော-အလိုရှိ၏၊ မေ-အား၊ မဏိနာ-ပတ္တမြားဖြင့်၊ အတ္ထော-အလိုရှိ၏၊... မေ-ငါ့အား၊ အတ္ထော-အကျိုးသည်၊ သေယ္ယော-မြတ်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

စသဒ္ဒဂ္ဂဟာဏေန၊ ပေ၊ ပဂ္ဂဏှာမိ။ ။"**သတ္တမျတ္ထေသု စ**"၌ ပါသော စသဒ္ဒါဖြင့် ပဟိဏေယျစသော ကြိယာ, ဖာသုစသော နာမ်တို့၏ ယှဉ်ရာပုဒ်၌ သမ္ဘဒါန်မှည့်၊ ["ဖာသုအာဒိနာမပွယောဂေ"ဟု သိဟိုင်္ဂမ္ဂရှိ၏၊] ပဟိဏန-(စေလွှတ်ခြင်း)မည်သည် ပေးခြင်း ပို့ခြင်း သဘောပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထို ပဟိဏကြိယာ၏ ယှဉ်ရာ၌ သမ္ဘဒါန်ဟု မိန့်သည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား "**တဿ-ထိုသူ၏ (အထံသို့၊) ဘိက္ခူနံ-ရဟန်းတို့၏ (အထံသို့၊)**"ဟု စသည်ဖြင့် သမ္ဘန်အနက်ချည်း မိန့်သည်၊ "**ဧကဿ ဒိန္နံ ဒ္ဝိန္နံ တိဏ္ဏံ ပဟောတိ**"၌ ဧကဿသည် ယဿ ဒါတုကာမောသုတ်အရ ဒါဓာတ်၏ သမ္ဘဒါန်တည်း၊ ဒ္ဝိန္နံ တိဏ္ဏံသာ ပဟောတိယှဉ်ရာ သမ္ဘဒါန်ဖြစ်သည်၊ [မြန်မာစာတချို့၌ "**ဒိန္နံ**"ကျ၏၊] "**အဠလိ တေ**"ကဲ့သို့ အဠလိယှဉ်ရာ၌ "**သံဃဿ စဠလိ ကတွာ (အဌသာလိနီ), အဠလိဿ ပဏာမယိ=အဠလိ အဿ ပဏာမယိ (မဟာဟံသဇာတ်)**" စသည်ဖြင့် သမ္ဘဒါန် ပေါများ၏။

တထာ တဿ။ ။"**တထာဂတဿ**"ဟု ပါဠိပျက်လျက် ရှိ၏၊"**တထာ တဿ**" ဟုသာ ရှိရမည်၊ ကြိယာယောဂသမ္ဘဒါန်ကို ပြုပြီး၍ နာမယောဂသမ္ဘဒါန်ကို ပြုလိုသောကြောင့် ပကၠန္တရဇောတက "**တထာ**"ဖြင့် စချီသည်၊ "**သေယ္ယော မေ အတ္ထော**"၌ မေသည် သေယ္ယော၏ယှဉ်ရာ သမ္ဘဒါန်တည်း၊ အတ္ထောကား "**သေယ္ယော**"အရကို ပြသော ပုဒ်သာ၊ ဣစ္စာဒိဖြင့် ကစ္စည်းဝုတ္တိလာ "**ပဘူ**"စသည်တို့၏ ယှဉ်ရာ သမ္ဘဒါန်များကို ယူပါ။

(၃၀၅) စတုတ္ထိတိ ဝတ္တတေ။

နမော ယောဂါဒီသွပိ စ။ ။(၂၉၄) နမောသဒ္ဒယောဂေ–နမောသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်ရာဌ္ဌလည်းကောင်း၊ သောတ္ထိ သွာဂတာဒီဟိ–သောတ္ထိသွာဂတအစရှိသည်တို့နှင့်၊ ယောဂေစ–ယှဉ်ရာဌ္ဌလည်းကောင်း၊ပေ၊ ဟောတိ၊ ဝိရ–ကြီးသောလုံ့လရှိတော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓ–မြတ်စွာဘုရား၊ တေ–ရှင်တော်ဘုရားအား၊ နမော–ရှိခိုးခြင်းသည်၊ အတ္ထု–ဖြစ်ပါစေ၊... နာဂဿ–ရဟန္တာအား၊ နမော–ရှိခိုးခြင်းကို၊ ကရောဟိ–ပြုလော၊... ဗုဒ္ဓါနံ–တို့အား၊ နမော–သည်၊ အတ္ထု–စေ၊... ဗောဓိယာ–လေးပါးသော မဂ်ဉာဏ်အား၊ နမော၊ အတ္ထု၊... ပဇာနံ–သတ္တဝါတို့အား၊ သောတ္ထိ–ကောင်းခြင်းမင်္ဂလာ၊... မဟာရာဇ–မင်းမြတ်၊ တေ–အရှင်မင်းအား၊ သွာဂတံ–ကောင်းသော လာခြင်းပါတည်း၊... အထော–အို၊ အဒု–ယခုမှ၊ တေ–အရှင်မင်းမြတ်အား၊ အာဂတံ–လာခြင်းပါတကား။

---

(၃၀၅) **နမော ယောဂါဒီသွပိ စ။** ။အပိသဒ္ဒါသည် သမ္ဘဒါနေ စတုတ္ထိသုတ်ကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဏနတည်း၊ သမ္ဘဒါနေ စတုတ္ထိသုတ်သည် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော သမ္ဘဒါနကာရက အနက်ဌသာ စတုတ္ထိဝိဘတ် သက်၏၊ ဤသုတ်ကား နမောစသော နိပါတ်, သွာဂတံစသော နာမ်ပုဒ်တို့၏ ယှဉ်ရာဌ္ဌ သမ္ဘဒါနကာရကအမည် မရသော်လည်း စတုတ္ထိသက်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"ရှေ့သုတ်ဖြင့် သမ္ဘဒါနကာရကဌသာ စတုတ္ထိ သက်သည် မဟုတ်သေး, ဤသုတ်ဖြင့် နမောစသည်တို့ ယှဉ်ရာဌ္ဌလည်း စတုတ္ထိ သက်သည်"**ဟု အပိသဒ္ဒါက ပေါင်းသည်၊ စသဒ္ဒါကား ရှေ့သုတ်မှ စတုတ္ထိကို ငင်သော အနုကမုနတည်း။

နမတ္ထု။ ။နမတ္ထု ဗုဒ္ဓါနံ စသည်ဖြင့် နမောနိပါတ်၏ ယှဉ်ရာဌ္ဌသာ စတုတ္ထိ သက်ရသည်၊ **"တဿ ပါဒေ နမဿိတ္မာ, ဇိနံ ၊ ၊ နိရတ္တည်"**စသည်ဌကား စတုတ္ထိမသက်ရ, ဒုတိယာသာ၊**"နမတ္ထု ဗုဒ္ဓါနံ**၊ပေ၊ **ဝိမုတ္တိယာတိ–အယံ မမ နမက္ကာရော အတိတာနံ ပရိနိဗ္ဗုတာနံ ဗုဒ္ဓါနံ အတ္ထု=တပည့်တော်၏ ဤရှိခိုးခြင်းသည် လွန်လေပြီးကုန်, ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးကုန်သော ဘုရားရှင်တို့အား ဖြစ်ပါစေ"**ဟူသော ကေကနိပါတ် ရူပါဒိ ဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ အဂ်ုတ္တိရ်ဋ္ဌီကာ အလိုအားဖြင့်ကား ဗုဒ္ဓါနံစသည်ကို နမောဌ္ဌ မစပ်ဘဲ အတ္ထုနှင့် စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် နမောယောဂသမ္ဘဒါန် မဟုတ်, အာသီသတ္ထ ပယောဂသမ္ဘဒါန်သာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် အတ္ထုမပါသော**"နမော တဿ ဘဂဝတော"**တို့ကို ထုတ်မှသာ သက္ကတပြုယုဂ်များနှင့် ညီညွတ်မည်။ [ကလာပ်ဌ**"နမော သောတ္ထိ သွာဟာ သွာဟာလံ ဝသယောဂေ စတုတ္ထီ"**ဟု သုတ်တည်၍**"နမော ဒေဝါနံ, သောတ္ထိ ပဇာယ"** စသည်ဖြင့် ကြိယာမပါသော ပုံစံများကို ထုတ်သည်။]

နမော ကရောဟိ၊ ပေ၊ အဒုရာဂတံ။ ။နမောဌ္ဌ ပထမာ ဒုတိယာဝိဘတ် နှစ်မျိုးလုံး ကျေနိုင်သောကြောင့် **"နမော–ကို၊ ကရောဟိ–လော"**ဟု ထုတ်ပြန်သည်၊ ဤဌ္ဌကား ကရောဟိကြိယာ ပါသော်လည်း နမောဌ္ဌသာ စပ်ရသောကြောင့်**"နာဂဿ"**သည်

(၃၀၆) ကာလေတိ ဘဝိဿတိတိစ ဝတ္တာတေ။(ကာလေ ဝတ္တမာနာတိတေ ဏွာဒယော, ဘဝိဿတိ ဂမာဒီဟိ ဏီ ဃိဏ် သုတ်တို့မှ လိုက်။)

ဘာဝေါစိမှိ စတုတ္ထိ။ ။(၆၅၃) ဘာဝေါစိမှိ-ဘောကို ဟောလေ့ရှိသော သဒ္ဒါ၌၊ ဘဝိဿတိကာလေ-အနာဂတ်ကာလကို၊ ဂမျမာနေ-သိအပ်သော်၊ စတုတ္ထိဝိဘတ္တိ ဟောတိ။ ဘဝနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်း၊ ပစ္စိဿတေ-ချက်လတ်ခြင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပစနံ-ချက်လတ်ခြင်း၊ ပါကော-ချက်လတ်ခြင်း၊ ပါကာယ-ချက်လတ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ချက်ဖို့ရာ၊ ဝဇတိ-သွား၏၊ ပစိတုံ-ချက်လတ်ခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဧဝံ-တူ၊ ဘောဂါယ-ခံစားလတ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ခံစားဖို့ရာ၊ ဝဇတိ၊ ဣစ္စာဒိ။

နမောယောဂတည်း၊ "**သွာဂတံတေ မဟာရာဇ, အထော တေ အဒုရာဂတံ(တေမိယ-ဇာတ်)**"တို့ကား ရောက်လာသူအား ဝမ်းမြောက်စွာ ဆီးကြို၍ နှုတ်ဆက်သော စကားတည်း၊ တောင့်တခြင်း အာသီသ မဟုတ်၊ "**အရှင်မင်းမြတ် ကောင်းသောလာခြင်းပါ၊ အို ၎မှ လာခြင်းဖြစ်ပါတကား (မျှော်နေရတာ ကြာပါပြီ)**"ဟု ဆိုလိုသည်၊ [**မဟာဟံသ**ဇာတ်၌ကား "**အဒူတိ-ကစ္စိ**"ဟု ဖွင့်၏။]

• • • • • • • • • • • • •

(၃၀၆) **ပစ္စိဿတေ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆတိ။** ။"**ပါကာယ ဝဇတိ**"သာ လိုရင်းပုံစံတည်း၊ "**ပစ္စိဿတေ ပစနံ ဝါ ပါကော**"တို့ကား ပါဂ၌ ဏပစ္စည်း၏ အနာဂတ်ကာလကို လည်းကောင်း, ဘောအနက်ကိုလည်းကောင်း ဟောကြောင်းပြသော စကားတည်း၊ ["**ပစ္စိဿတေ**"အရဝယ် "**ပစိယတေ=ပစိဿတေ**"ဟု ပါဠိပျက်နေတတ်၏၊ ပစိယတေ ဆိုလျှင် ပစ္စုပ္ပန်ကာလဖြစ်၍ "**ဘဝိဿတိကာလေ**"နှင့် ဆန့်ကျင်သည်၊ ပစိဿတေလည်း ကတ္တားဟောဖြစ်၍ ဘာဝေါစိမှိနှင့် ဆန့်ကျင်သည်၊ ထို့ကြောင့် အနာဂတ်လည်းဖြစ်, ဘောဟောလည်းဖြစ်အောင် "**ပစ္စိဿတေ**"ဟု ရှိစေရမည်၊] "**ပစိတုံ ဂစ္ဆတိ**"ကား "**ပါကာယ ဝဇတိ**"၏ အဖွင့်၊ "**ဧဝံ ဘောဂါယ ဝဇတိ**"၌ ဧဝံဖြင့် "**ဘုဇ္ဇိဿတေ, ဘုဇ္ဇနံ ဝါ ဘောဂေါ**"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကိုလည်းကောင်း, "**ဘုဇ္ဇိတုံ ဂစ္ဆတိတိ**"ဟူသော အနက်ပြဝါကျကိုလည်းကောင်း ညွှန်ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤသုတ် မရှိသော်လည်း သိလာဃသုတ်ဖြင့် တုမတ္ထသမ္ဘဒါန်မှည့်၍ သမ္ဘဒါနေ စတုတ္ထိဖြင့် စတုတ္ထိဝိဘတ်သက်နိုင်၏၊ သို့သော် "**တုမတ္ထာ ဘာဝေါစိနိ**" ဟူသော ကလာပ်သုတ်ကို ယူ၍ အနာဂတ် ဘောအနက်ဟောသော ပစ္စည်းစုကိုပြရာ ဥဏာဒ်ခန်းဝယ် - ဤသုတ်ကို ထည့်ထားဟန်တူသည်၊ ကလာပ်သုတ်၌ "**ပါကာယ ဝဇတိ**"ကိုပင် ပုံစံထုတ်ထား၏၊ ထို့ပြင် ကိတ်တိုင်အောင် ကစ္စည်းသုတ်ကို စီရင်သော ဆရာသည် **အရှင်မဟာကစ္စည်း**တည်း၊ ဥဏာဒ်ကို စီရင်သော ဆရာကား အခြား ဆရာတစ်ပါးတည်း၊ ဤသို့ ဆရာတစ်ပါးစီဖြစ်၍လည်း သိလာဃသုတ်၌ တုမတ္ထသမ္ဘဒါန် ပါပြီးဖြစ်လျက် ဥဏာဒ်၌ "**ဘာဝေါစိမှိ စတုတ္ထိ**"သုတ် ပါပြန်သည်ဟုလည်း ယူသင့်၏။

(၃၀၇) ကသို့ အတ္ထေ ပဋ္ဌမိ-သက်သနည်း၊ အပါဒါနေ-အပါဒါန ကာရကဋ္ဌ၊ ပဋ္ဌမိ-ပဋ္ဌမိသက်၏၊ အပါဒါနံ-အပါဒါန်ဟူသည်၊ ကိံ-နည်း။

ယသ္မာ၊ ပေ၊ တဒပါဒါနံ။ ။(၂၇၁) အဝဓိတော-ပိုင်းခြားတတ်သော၊ ယသ္မာ ဝါ-အကြောင်းကာရကမူလည်း၊ အပေတိ၊ ဘယဟေတုတော-ဘေး၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ယသ္မာ ဝါ, ဘယံ-ဘေးသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ အက္ခာတာရာ-ပြောဆိုပို့ချတတ်သော၊ ယသ္မာ ဝါ, ဝိဇ္ဇံ-အတတ်ကို၊ အာဒဒါတိ-ယူ၏၊ တံ ကာရကံ အပါဒါနသည် ဟောတိ၊... ဣတော-ဤ ကာရကမှ၊ အပနေတွာ-ဖဲ့၍၊ အာဒဒါတိ-ယူတတ်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ ဖဲရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုကာရကသည်၊ အပါဒါနံ-မည်၏။

ပန-ဆက်၊ တံ-ထိုအပါဒါန်သည်၊ ဝိသယဘေဒေန-အရာ၏အပြားအားဖြင့်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ-နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယအပါဒါန်လည်းကောင်း၊ ဥပါတ္တဝိသယံ-ဥပါတ္တဝိသယ အပါဒါန်လည်းကောင်း၊အနုမေယျဝိသယဉ္စ-အနုမေယျဝိသယအပါဒါန်

---

(၃၀၇) ယသ္မာ ဝါ အဝဓိတော၊ ပေ၊ ဝိဇ္ဇံ။ ။"**ဝါသဒ္ဒေါ-သည်၊ အပေတျာဒီ အတ္ထဝိကပ္ပနေ-အပေတိ အစရှိသော အနက်ကို ဝိကပ်ပြုခြင်းဌ ဖြစ်၏**"ဟူသော ဋီကာနှင့် အညီ ဖဲရာသော်လည်းဖြစ်, သို့မဟုတ် ဘေးဖြစ်ရာသော်လည်းဖြစ်, သို့မဟုတ် ယူရာသော်လည်းဖြစ်သော ကာရကသည် အပါဒါန်မည်၏၊ ဤသို့ ဝါသဒ္ဒါသည် အပေတိစသော ကြိယာသုံးချက်ကို ဝိကပ်ပြု၏၊ (ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ တစ်မျိုးရှိသေး၏၊) အဝပုဗ္ဗ ဓာတုတ် ဣပစ္စည်းသည်"**ပရိစ္ဆေဒ=ပိုင်းခြားခြင်း**"အနက်ကို ဟော၏၊"**ဂါမာ အပေန္တိ**"၌ ရွာမှ ဖဲခွာလာခဲ့ကြသော ရဟန်းများ၏ ဖဲခြင်းကြိယာသည် ရွာမှစ၍ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရွာသည် ဖဲခြင်းကြိယာကို(ဤနေရာမှ စ၍ဖြစ်၏ဟု) ပိုင်းခြားတတ်သော အဝဓိတည်း၊ "**စောရာ ဘယံ ဇာယတိ=ခိုးသူမှ ဘေးဖြစ်၏**" ဟူရာ၌ ခိုးသူသည် ဘေး၏ အကြောင်းတည်း၊["**ဘယံ-ကြောက်ခြင်း**"ဟု ပေးကြ၏၊ "**ဇာတံ သရဏတော ဘယံ=ကိုးကွယ်ရာမှ ဘေးဖြစ်၏**"ဟူရာ၌ ကြောက်ခြင်းမရှိ, ဘေးအန္တရာယ်ကား ဖြစ်သည်ပင်၊ ထို့ကြောင့် ကြောက်ခြင်း အန္တရာယ်ဖြစ်ခြင်း နှစ်မျိုးလုံးနှင့် ဆက်ဆံအောင် "**ဘယံ-ဘေးသည်**"ဟု ပေး၊"**အက္ခာတု**"ဟူသည် တရားဟော စာချသော ပြောဟော တတ်သူတည်း၊ ထိုသူ့ထံမှ အတတ်ပညာ အသိအလိမ္မာကို ယူသည်-ဟူလို။]

အပနေတွာ၊ ပေ၊ အပါဒါနံ။ ။အပါဒါနံ၌ "**အပ+အာဒါနံ**"ဟု ခွဲ၊ အပကို "**အပနေတွာ**" ဟု ဖွင့်၏၊ "**ဂါမာ အပေန္တိ မုနယော**" ၌ "**ဣတော-ဤရွာမှ၊ အပနေတွာ-ဖဲခွာ၍**"ဟု ပေး၊ ဣတော အရ ဖဲခွာရာ ရွာသည် အပါဒါန်မည်၏၊ "**အာဒဒါတိ-ယူ၏**"ဟူရာ၌ "**ဘာကို ယူသနည်း**"ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ရွာမှ ဖဲ၍ ကျောင်းလာလျှင် "**ကျောင်းကို ယူသည်**"ဟုလည်းကောင်း, ဆရာ့ထံမှ အံတတ်ယူလျှင် "**အတတ်ပညာကို ယူသည်**"ဟုလည်းကောင်း စသည်ဖြင့် သင့်တော်သလို အာဒဒါတိ ကြိယာ၏ ကံကို ရှာရမည်။

လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဝိဓ-သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ အပါဒါနသညာဝိသယသ-အပါဒါနသညာ၏ အရာဖြစ်သော၊ ကြိယာဝိသေသသ-ကြိယာအထူး၏၊ ဝါ-ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ-တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ-နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယအပါဒါန်မည်၏၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဂါမာ၊ ပေ၊ ရာဇာ-တည်း၊ [ဂါမာ-ရွာမှ၊ မုနယော-ရဟန်းတို့သည်၊ အပေန္တိ-ဖဲသွားကုန်၏၊ နဂရာ-မြို့မှ၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ နိဂ္ဂတော-ထွက်၏။]

စ-ဆက်၊ ဘွေ-ဤ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယအပါဒါန် အရာ၌၊ ပါပါ-မကောင်းမှုမှ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ နိဝါရယေ-တားမြစ်ရာ၏၊ ပါပါ-မကောင်းမှုမှ၊ နိဝါရေန္တိ-တားမြစ်ကုန်၏၊ ဣတိအာဒီသု-ဤသို့ အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌၊ ကာယသံယောဂ ပုဗ္ဗကာပဂမနံ-ကိုယ်ဖြင့် ပေါင်းစပ်ခြင်း ရှေ့သွားရှိသော ခွဲခွာခြင်းသည်၊ ယဒိပိ နတ္ထိ-အဲကယ်၍ကား မရှိပါပေ၊ တထာပိ-ထိုသို့ မရှိပါသော်လည်း၊ စိတ္တသံယောဂပုဗ္ဗကသ-စိတ်ဖြင့် ပေါင်းစပ်ခြင်း ရှေ့သွားရှိသော၊ အပဂမနသ-ခွဲခွာခြင်း၏၊ သမ္ဘဝတော-ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဣမိနာဝ-ဤသုတ်ဖြင့်သာ၊ အပါဒါနသညာ-အပါဒါန်အမည်သည်၊ ဟောတိ။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယ။ ။အကြင် ကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ အပါဒါန်အမည်ကို ရ၏၊ အ့ပါဒါန်အမည် ရကြောင်းဖြစ်သော ထိုကြိယာသည် ဝိသယ(အရာ)မည်၏၊ အပါဒါန်သညာ၏အရာဖြစ်သော ကြိယာကို တိုက်ရိုက်ပြရာ အပါဒါန်သည် "**နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယ အပါဒါန်**" မည်၏၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌော+ဝိသယော+ယတ္ထာတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယော၊ "**ယတ္ထ-အကြင် အပါဒါန်၌၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌော-တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြအပ်သော၊ ဝိသယော-အပါဒါနသညာ၏ အရာ ဖြစ်သော ကြိယာအထူးသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏**"ဟု ပေး၊ "**ဂါမာ အပေန္တိ,နဂရာ နိဂ္ဂတော**" ၌ အပါဒါနသညာ၏ အရာဖြစ်သော "**အပေန္တိ, နိဂ္ဂတော**"ဟု ကြိယာအထူး တိုက်ရိုက်ပါသောကြောင့် "**ဂါမာ, နဂရာ**"တို့ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယအပါဒါန်မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ရှေးဆရာတို့ကား "**အပါဒါန်၏ စပ်ရာ ကြိယာတိုက်ရိုက်ပါသော အပါဒါန်သည် နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယမည်၏**"ဟု ဝိသယအရ "**စပ်ရာ**"ဟု အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆိုကြ၏၊ "**အပါဒါနသညာ ဝိသယသ**"၌ အပါဒါနသညာဟူသည် "**အပါဒါန် အမည်**"သာတည်း၊ ထိုအမည်ကား အပေတိစသော ကြိယာ၌ (စာစပ်သက့ဲသို့) စပ်ဖွယ် မလို၊ ထို့ကြောင့် "**စပ်ရာ**"ဟု ဆိုသော ထို ရှေးဆရာတို့စကားကို စဉ်းစားကြပါကုန်။

ဘွေ စ ပါပါ စိတ္တံ၊ ပေ၊ အပါဒါနသညာ။ ။ဤ၌ မြန်မာမူအချို့စာဝယ် "**ပါပါ စိတ္တံ နိဝါရယေ, ပါပါ နိဝါရေန္တိ တိ အာဒီသု ယဒိပိ ကာယသံယောဂပုဗ္ဗကာပဂမနံ နတ္ထိ၊ တထာပိ စိတ္တသံယောဂပုဗ္ဗကသ အပဂမနသ ,သမ္ဘဝတော ဣမိနာဝ**"ဟူသော ပါဠ်မပါ၊ သီဟိုဠ်မူ၌သာ ပါ၏၊ ဋီကာလည်း မဖွင့်၊ ရက္ခတ္ထာနမိစ္ဆိတံသုတ်၌ "**ပါပါ

ပန-ကား၊ ယတ္ထ-အကြင်အပါဒါန်၌၊ ဥပါတ္တံ (အဗ္ဗာဟင်္ဂ)-ထုတ်ဆောင်အပ်သော၊ အပဂမနကြိယံ-ခွဲခွာခြင်းကြိယာကို၊ ဝိသယံ-အရာကို၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ပဝတ္တတိ-အပါဒါနသညာဖြစ်၏၊ တံ-ထို အပါဒါန်သည်၊ ဥပါတ္တဝိသယံ-ဥပါတ္တဝိသယအပါဒါန် မည်၏၊ ယထာ-ကား၊ ဝလာဟကာ၊ ပေ၊ ပစတိတိ-တည်း၊ [ဝဠာ-လျှပ်စစ်သည်၊ ဝလာဟကာ-တိမ်တိုက်မှ၊ (နိက္ခမ-ထွက်၍၊) ဝိဇ္ဇောတတေ-တောက်ပ၏၊ ကုသူလတော-ကျီမှ၊ (အပနေတ္တာ-ထုတ်၍၊) ပစတိ-ချက်၏၊] စ-ဆက်၊ ဇတ္ထ-ဤပြယုဂ်တို့၌၊ ဝလာဟကာ နိက္ခမ္မာတိ စ-ဝလာဟကာ နိက္ခမ္မဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကုသူ လတော အပနေတ္တာတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗကြိယာ-ရှေ့ကြိယာကို၊ အ်ဗ္ဗာဟရိယတိ-ထုတ်ဆောင်အပ်၏။

စိတ္တံ နိဝါရယေ,ပါပါ နိဝါရေန္တိ"ဟု ပြယုဂ်ထုတ်လတ္တံ့လည်းဖြစ်သောကြောင့် "**ဇတ္ထစ၊** ပေ၊ **အပါဒါနသညာ**"စကားအားလုံး သိဟိုဠ်ဆရာတို့ နောက်ထည့်ဖြစ်ဟန်တူသည်။

ထိုဆရာတို့အလို-"**ယသ္မာဒပေတိ**"စသော သုတ်သည်(ဂါမ်ဘ အပေန္တိ မုနယော= ရဟန်းနှင့်ရှာ ပေါင်းစပ်ပြီးမှ ခွဲခွာကြသကဲ့သို့) အချင်းချင်း ပေါင်းစပ်ပြီးမှ ခွဲခွာရာ၌ အပါဒါန်မည့်သည်၊"ပါပါ **စိတ္တံ** နိဝါရယေ"၌ ရှေးဦးစွာ အဘယ်သို့ ပေါင်းစပ်မှုဖြစ်သနည်း, အကယ်၍ ပေါင်းစပ်မှု မရှိလျှင် ဤသုတ်ဖြင့် အပါဒါန် မမှည့်နိုင်ရာဟု စောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့်"**ဇတ္ထ စ ပါပါ စိတ္တံ နိဝါရယေ**"စသည်ကို မိန့်ရသည်၊ ထိုပါဠိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကား-"**ပါပါ စိတ္တံ** နိဝါရယေ"စသည်၌ ကိုယ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ ပူးပေါင်းခြင်းရှိသော ခွဲခွာမှု မရှိသော်လည်း မကောင်းမှုအပေါ်၌ ရှေးဦးစွာ စိတ်ရောက်သောကြောင့် "**စိတ္တသံယောဂ**"ဖြစ်၏၊ ထိုနောက် ဤမကောင်းမှုသည် အနိဋ္ဌဖလ ဒုက္ခဝေဒနာအကျိုးကို ပေးတတ်ပါတကားဟု နှလုံးသွင်း၍ မကောင်းမှုမှ စိတ်ကို ခွဲခွာလိုက်သည်၊ ထိုသို့စိတ်ပေါင်း ပေါင်းပြီးမှ ခွဲခွာမှ ဖြစ်သောကြောင့် ဤ ယသ္မာ ဒပေတိ သုတ်၌"**ယသ္မာဒပေတိ**"စကားဖြင့်ပင်ပါပကိုအပါဒါန်မှည့်နိုင်သည်-ဟူလို။

• • • • • • • • • • • • •

ဥပါတ္တဝိသယ။ ။["**ယတ္ထ ပန**"အရာဝယ် "**ယံ ပန**"ဟု သိဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ ပဝတ္တတိအတွက်"**အပါဒါနသညာ**"ဟူသော ကတ္တားကို ဦးကာထည့်ထားသောကြောင့် "**ယတ္ထ ပန**"ဟု ရှိသောမူသာ ဦးကာနှင့်ညီသည်၊ သက္ကတအဘိဓာန်၌ "**ဥပ,အာ,ဒါ ဓာတ်,တပစ္စည်း**"ဖြင့် ပြီးသော ဥပါတ္တသဒ္ဒါသည် ဂဟဏီယ(ယူအပ်)ဟူသောအနက်ကို ပြ၏၊ သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းအတိုင်း ဆရာတို့လည်း "**ဥပါတ္တ**"ဟုပင် ရေးသားတော်မူကြသည်၊ မြန်မာမူ၌ "**ဥပ္ပတ္တိ**"ဟု ရှိသည်မှာ ပါဠိပျက်သာတည်း။]

ဝလာဟကာ ကုသူလတောတို့၌ အပါဒါနသညာ၏ ဝိသယဖြစ်သော ကြိယာသည် တိုက်ရိုက်မပါ,ဝလာဟကာအတွက်"**နိက္ခမ္မ**"ဟုလည်းကောင်း,ကုသူလတောအတွက် "**အပနေတ္တာ**"ဟုလည်းကောင်း ကြိယာကို ဆောင်ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့်"**ဥပါတ္တော+**

အနုမေယျဝိသယံ-အနုမေယျဝိသယအပါဒါန်သည်၊ ယထာ-အာဘယ်နည်း၊ မာထုရာ၊ပေ၊အာဘိရူပါ-တည်း၊ [မာထုရာ-မထုရာ ပြည်သူပြည်သားတို့သည်၊ ပါဋ္ဌလိပုတ္တကေဟိ-ပါဋ္ဌလိပုတ် ပြည်သူပြည်သားတို့ထက်၊ အာဘိရူပါ-သာလွန်သော အဆင်းရှိကုန်၏၊] ဟိ-မှန်၏၊ ဧတ္ထ-ဤပြယုဂ်၌၊ ကေနစိ ဂုဏေန-တစ်စုံတစ်ခုသော ဂုဏ်ဖြင့်၊ ဥက္ကံသီယန္တိ-လွန်ကဲကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကြိယာဝိသေသော-ကိယာအထူးကို၊ အနုမေယ္ယောဝ-မှန်းဆအပ်သည်သာ၊ ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤပြယုဂ်၌၊ ဒုရန္တိကာဒိ သုတ္တေ-ဒူရန္တိက အစရှိသော သုတ်၌၊ ဝိဘတ္တဂ္ဂဟဏေန-ဝိဘတ္တသဒ္ဒါဖြင့်၊ အပါဒါနသညာ (ဟောတိ။)

ဝိသယော+ယတ္ထ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ဥပါတ္တဝိသယ အပါဒါန်မည်၏၊ ကျမ်းဂန်တို့၌ "**ပါဋ္ဌသေသ-ပါဋ္ဌကြွင်း၊ အစ္ဆာဟရိတဗ္ဗ-ဆောင်ယူအပ်သော ပုဒ်**"ဟု ဆိုသမျှ၌ ဤ ဥပါတ္တပင်တည်း၊ "**နိုက္ခမ္မ+ဝိဒ္ဓောတတော**"ဟု ရှေ့နောက် ကြိယာနှစ်မျိုးရှိရာဝယ် နိုက္ခမ္မကို ပုဗ္ဗကြိယာဟု ဆိုသည်၊ ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသနနှင့် သဘောတူပင်၊ "**အပနေတွာ+ပစတိ**"၌လည်း နည်းတူ။

အနုမေယျဝိသယ။ ။အပါဒါနသညာ၏ အရာဖြစ်သော ကြိယာအထူးသည် နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယကဲ့သို့ တိုက်ရိုက်လည်း မပါ, ဥပါတ္တဝိသယကဲ့သို့ ဆောင်ယူ ထည့်စွက်ဖွယ်ရာလည်း မရှိ၊ မှန်းဆ၍ သိနိုင်လောက်သောကြောင့် "**အနုမေယျော+ဝိသယော+ယတ္ထ**" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ "**အနုမေယျဝိသယ**"မည်၏၊ ["**ယတ္ထ-အကြင် အပါဒါန်၌၊ အနုမေယျော-မှန်းဆအပ်သော၊ ဝိသယော-အပါဒါနသညာ၏ အရာဖြစ်သော ကြိယာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏**"ဟု ပေး၊] ဆက်ဦးအံ့-"**မာထုရာ ပါဋ္ဌလိပုတ္တကေဟိ အာဘိရူပါ**"၌ ပါဋ္ဌလိပုတ္တကေဟိကို အပါဒါန်အမည်မှည့်ဖို့ရာ ကြိယာ မရှိသေး၊ ထို့ကြောင့် ပါဋ္ဌလိပုတ္တကေဟိကို အာဘိ၌ စာစပ်နိုင်ရုံမျှဖြင့်လည်း အပါဒါနသညာ မရနိုင်သေး။

ဧတ္ထ ဟိ ကေနစိ ဂုဏေန၊ ပေ၊ ကြိယာဝိသေသော။ ။သို့သော်"**အာဘိရူပ-အလွန်လှသည်**"ဟု ဆိုလိုက်လျှင်ပင် "**တစ်စုံတစ်ခုသော ဂုဏ်အားဖြင့် မထုရာပြည်သားတို့က ပါဋ္ဌလိပုတ်ပြည်သားတို့ထက် သာလွန်ကြသည်**"ဟု ဥက္ကံသီယန္တိ ကြိယာကို မှန်းဆ၍ သိနိုင်သည်၊ (ဥပမာ-"**တောသူတို့ထက် မြို့သူတို့က လှသည်**"ဟု ဆိုကြရာ၌ မည်သည့်ဘက်က သာလွန်ကြသည်ဟု ကြိယာတစ်မျိုးကို မှန်ဆရဦးမည် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။) ထို့ကြောင့် ...

"**ဘယ်လို ဂုဏ်အားဖြင့် သာလွန်သနည်း**"ဟူမူ ... မထုရာပြည်သူပြည်သားတို့သည် အဆင်းလှခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကံကောင်းရှိကြ၏၊ ထိုကံ ဂုဏ်အားဖြင့်လည်း သာလွန်ကြ၏၊ မာထုရာတို့သည် အစာအာဟာရ ဥတု ရေ မြေနှင့် အဆင်အပြင်လည်း ကောင်းကြ၏၊ ထိုအာဟာရစသော ဂုဏ်အားဖြင့်လည်း သာလွန်ကြသည်၊ ဤသို့ အကျိုးဖြစ်သော အဆင်းလှမူကို မြင်သဖြင့် အကြောင်းကံ အာဟာရစသည်တို့၏ လွန်ကဲခြင်းဟူသော "**ဥက္ကံသီယန္တိ**"ကြိယာကို မှန်းဆနိုင်၏၊ ထိုမှန်းဆအပ်သော ကြိယာသည်

စ–သာဓကကား၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ၊ပေါ၊မတန္တိ–နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ၊ပေါ၊မတန္တိ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ–မဗ္ဗုသ္ဒ္ဓ ဆိုအပ်ပြီ၊ [ကိဉ္စိ–အချို့သော၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ–နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယ အပါဒါန်လည်းကောင်း၊ ကိဉ္စိ–အချို့သော၊ ဥပါတ္တဝိသယံ–ဥပါတ္တဝိသယ အပါဒါန်လည်းကောင်း၊ တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ ကိဉ္စိ–အချို့သော၊ အနုမေယျ ဝိသယဉ္စ–အနုမေယျဝိသယအပါဒါန်လည်းကောင်း၊ ဣတိ–သို့၊ အပါဒါနံ–ကို၊ တိဓာ–သုံးပါးအပြားအားဖြင့်၊ မတံ–သိအပ်၏။]

အပါဒါန်အမည် ရဖို့ရာဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိလိပုတ္တကေဟိကို **"အနုမေယျဝိသယ အပါဒါန်"**ဟု ခေါ်သည်၊ [ဥက္ကံသီယန္တိ၌ ဥပုဗ္ဗ ဂ်သဓာတ်–ဘူဝါဒိဖြစ်၍**"ဥက္ကံသန္တိ"** ဟုသာ ကြိယာရှိသင့်၏၊ ဤ၌ ဥက္ကံသဟူသော နာမ်နောင် ဘူဓာတ်၏ အနက်၌ ဤယပစ္စည်းသက်၍ **"ဥက္ကံသီယန္တိ"**ဟု နာမဓာတ် ဖြစ်ဟန် တူသည်။]

ရာမဋ္ဌီကာ။ ။သောဃနေဟိ မာထုရာ အဒ္ဓတရာတိ အတြ နိယမေန ဥက္ကံသ ကြိယာဂမျတေ၊ ပေ၊ ယေ တာဝ အဒ္ဓတရာ ဟောန္တိ၊ တေ ဒုဂ္ဂတေဟိ ဥက္ကံသ သုခဘာဂီ ဘဝန္တိ။(မုဂ္ဓဗောဓ၊) ... သောဃနေဟိ–သောဃနပြည်သားတို့ထက်၊ မာထုရာ–မထုရပြည်သားတို့သည်၊ အဒ္ဓတရာ–သာလွန်ကြွယ်ဝကုန်၏၊ ဣတိ အတြ–ဤပြယုဂ်၌၊ နိယမေန–မချွတ်အားဖြင့်၊ ဥက္ကံသကြိယာ–ကို၊ ဂမျတေ–မှန်းဆ၍ သိအပ်၏၊ ယေ–အကြင် မထုရပြည်သားတို့သည်၊ တာဝ–ထိုမျှလောက်၊ အဒ္ဓတရာ ဟောန္တိ၊ တေ–ထို မထုရပြည်သားတို့သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတေဟိ–ဆင်းရဲသူတို့ထက်၊ ဥက္ကံသသုခဘာဂီ–လွန်ကဲ သော ချမ်းသာအဖို့ ရှိကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏။...

ဤဋီကာ၌ မာထုရတို့ ကြွယ်ဝမှုကား တိုက်ရိုက်သိရသော အနက်တည်း၊ ထို့သို့ ကြွယ်ဝသည်ကို သိရသဖြင့် **"အလွန် ချမ်းသာကြွယေလိမ့်မည်"**ဟု ဥက္ကံသီယန္တိကြိယာ ကို မှန်းဆ၍ သိနိုင်ကြောင်းကို ပြထားသည်၊ **"အကြောင်း ကြွယ်ဝမှုကို တိုက်ရိုက် သိရသဖြင့် အကျိုး ချမ်းသာမှု၏ လွန်ကဲခြင်း ကြိယာကို မှန်းဆ၍ သိနိုင်သည်"**ဟူလို၊ [ဤ၌**"ဥက္ကံသကြိယာ ဂမျတေ"**ကို ထောက်၍ **"အနုမေယျ"**ကို **"ဂမျမာန–မှန်းဆ၍ သိအပ်သောကြိယာ"**ဟုလည်း မှတ်ပါ။]

ဝါဒန္တရ။ ။ဝိသယကို**"စပ်ရာ"**ဟု အနက်ဆို၍ ပါဠိလိပုတ္တကေဟိကို အဘိရူပ ဝယ် အဘိ၏ အနက်ဖြစ်သော ဥက္ကံသန (သာလွန်ခြင်း) ကြိယာကို မှန်းဆ၍ စာစပ်ရ သောကြောင့် အနုမေယျဝိသယ ခေါ်သည်ဟု တစ်နည်းပြောကြသေး၏၊ စာစပ်ဖို့ရာ အဘိသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက်ပါနေလျှင် မှန်းဆဖွယ် မလိုသောကြောင့် ထိုဝါဒကို (ဝိသယ အတွက် စာစပ်ရာဟူသော အနက်မှစ၍) စဉ်းစားကြပါကုန်။

ဣဒ္ဓ ပန၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တိဂ္ဂဟဏေန အပါဒါနသညာ။ ။ ဤစကားကား**"ယသ္မာ ဒပေတိ ဘယ"**စသောသုတ်ကိုပြနေသော အရာဖြစ်၍**"ပါဠိလိပုတ္တကေဟိ"**ကို ယသ္မာ ဒပေတိသုတ်ဖြင့် အပါဒါန်မှည့်မှားမည် စိုးသောကြောင့် သတိပေးသော အမှာစကားချပ် တည်း၊**"ပါဠိလိပုတ္တကေဟိ"**သည် ဝိဘတ္တအပါဒါန်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုရန္တိကသုတ် လာ ဝိဘတ္တသဒ္ဒါဖြင့် အပါဒါန်မှည့်ပါ–ဟူလို။ [သာဓကဂါထာကား ထင်ရှားပြီ။]

တဒေဝ–ထို အပါဒါန်သည်ပင်၊ စလာစလဝသေန–စလအပါဒါန်, အ၎စလ အပါဒါန်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓမ္မိ–နှစ်ပါးအပြားရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ စလံ–စလအပါဒါန်သည်၊ ယထာ–အဘယ်နည်း၊ ဓာဝတာ ဟတ္ထိမှာ ပတိတော အက္ခံသဓာရီ–တည်း၊ [အက္ခံသဓာရီ–ချွန်းကို ဆောင်သော ဆင်ဦးစီးသည်၊ ဓာဝတာ–ပြေးသော၊ ဟတ္ထိမှာ–ဆင်မှ၊ ပတိတော–ကျ၏၊] အစလံ, ယထာ၊ ပဗ္ဗတာ သြတရန္တိ ဝနစရာ–တည်း။ [ဝနစရာ–မုဆိုးတို့သည်၊ ပဗ္ဗတာ–မှ၊ သြတရန္တိ–သက်ဆင်းကုန်၏။]

ဘယဟေတုမှိ – ဘေး၏ အကြောင်းခံ၍၊ (ဥဒါဟရဏ်) စောရာ – မှ၊ ဘယံ – ဘေးသည်၊ ဇာယတိ၊ တဏှာယ – တဏှာမှ၊ ဘယံ – ဘေးသည်၊ ဇာယတိ၊ ပါပတော – မကောင်းမှုမှ၊ ဥတ္တသတိ – ထိတ်လန့်၏၊

စလ, အစလ။ ။ဆင်သည် လှုပ်လှုပ်ရှားရှား သွားခြင်းသဘော ရှိသောကြောင့် စလတည်း၊ ဆင်သွားတုန်းဖြစ်စေ, ရပ်နေခိုက်ဖြစ်စေ ဆင်မှကျရာ၌ ဆင်သည် စလ အပါဒါန်ပင်၊ တောင်သည် လှုပ်ရှားခြင်း မရှိသောကြောင့် အစလတည်း၊ ဂါမာ နဂရာ တို့လည်း အစလအပါဒါန်ပင်၊ **"ဗုဒ္ဓသ္မာ ပတိသာရိပုတ္တော–ကာမတော ဇာယတိ ဘယံ"** စသည်၌ကား စလဟုလည်း မဆိုရ, အစလဟုလည်း မဆိုရသောကြောင့် **"နေဝစလနာစလအပါဒါန်"**ဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်၏၊ [နေဝစလ–လှုပ်ရှားတတ်သည်လည်း မဟုတ်+နေ အစလ–မလှုပ်ရှားတတ်သည်လည်း မဟုတ်။]

မုတ်ချက်။ ။မြင်းပြေးတုန်း မြင်းပေါ်မှ လူကျရစ်ရာ၌ မြင်းလည်း လူမှ ဖဲခွာ, **လူ**လည်း မြင်းမှ ဖဲခွာသဖြင့် နှစ်မျိုးလုံး အပါဒါန် ဖြစ်လေရော့သလားဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိ၏၊ သို့သော် မြင်းသည် ပြေးမြဲ ပြေးနေသောကြောင့် မူလပြေးမြဲသဘောမှ မပြောင်းရကား မြင်းသာ အပါဒါန်ဖြစ်၏၊ ဤ အဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ **"သမေဗျ ပဂမေ ဒိန္နံ"**စသော ဂါထာကို ဘေဒစိန္တာ (၇၉)၌ ဆိုသည်၊ ဆိတ်နှစ်ကောင် ခတ်၍ တစ်ကောင့် တစ်ကောင် နောက်ဆုတ် ရှောင်ရာ၌ကား နှစ်ကောင်လုံးပင် အပြန်အလှန် **"အညမညအပါဒါန်"** ဖြစ်၏ဟု ဆိုကြသည်။

ဘယဟေတုမှိ။ ။စောရာ ဘယံ ဇာယတိ–စသည်ကို သုတ်၌ပါသော **"ဘယံ"**၏ ပုံစံဟု ထုတ်ပြရာ၌ ဇာယတိကြိယာ ပါနေလျှင် **"စောရာ+ဇာယတိ–နိုးသူမှ+ဖြစ်၏"**ဟု စောရာကို ဇာယတိ၌ စပ်ရသောကြောင့် ဓာတုနာမာနသုတ်၌ လာလတ္တံသော ဇနိယောဂအပါဒါန်သာ ဖြစ်သင့်သည်၊ တဏှာယ ဇာယတိ ဘယံ ပုံစံလည်း ထို၌ ထုတ်လတ္တံသော **"ကာမတော ဇာယတိ သောကော"**နှင့် သဘောတူပင်၊ ထိုကြောင့် ဤဘယယောဂအပါဒါန် အရာ၌ **"ပါပတော ဥတ္တသတိ"**သာ သင့်၏၊ မှန်၏–ဤ ဘယယောဂအပါဒါန်၏ ကလာပ်ဝုတ္တိ၌လည်း **"ဗျ ရ္ဓါ+ဝိဘောတိ=ကျားမှ+ကြောက်၏၊ စောရာ+ဥဗ္ဗိဒ္ဓတော–ဆခိုးသူမှ+လန့်၏"**ဟု ထုတ်သည်။...[ဤ၌ ဘယဟူသည် ကြောက်ခြင်း ထိတ်လန့်ခြင်းဟူသော **"စိတ္တုတ္တာသ(စိတ္တ+ဥတ္တာသ=စိတ်၌လန့်ခြင်း)ဟော"**တည်း၊

အက္ခာတရိ–ဟောပြောပို့ချတတ်သူ၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) ဥပဇ္ဈာယာ–ဥပဇ္ဈာယ်မှ၊ သိက္ခံ–သိက္ခာကို၊ ဂဏှာတိ–ယူ၏၊ အာစရိယမှာ–ဆရာမှ၊ အဓိတော–သင်ယူ၏၊ အာစရိယတော–မှ၊ သုဏာတိ–နာယူ၏။

(၃၀၈) အပါဒါနန္တိ အဓိကာရော။

ဓာတု၊ ပေ၊ သွပိစ။ ။(၂၇၂) ဓာတဝေါ စ–ဓာတ်တို့လည်း၊ နာမာနိစ–နာမ်တို့လည်း၊ (ဓာတုနာမာနိ–တို့၊) အဝိဟိတလက္ခဏာနံ–မစီရင်အပ်သော သုတ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ–သုတ်သီးခြားတည်ပြီး မရှိကုန်သော၊ တေသံ ဓာတုနာမာနံ–ထို ဓာတ်နာမ်တို့၏၊ ပယောဂေ–ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ဥပသဂ္ဂယောဂေစ–ဥပသာဂရတို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ အာဒိသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ နိပါတပယောဂေစ–နိပါတ်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ တံ ယုတ္တံ–ထိုဓာတ်,နာမ်,ဥပသာရ, နိပါတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော၊ ကာရကံ–သည်၊ အပါဒါနသည် ဟောတိ။

"ဘေးရန် **အန္တရာယ်**"ဟူသော ဘေးမျိုး မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ကစ္စည်းဝတ္ထုနှင့် ရူပသိဒ္ဓိတို့၌ "**ယသ္မာ ဝါ ဘယံ ဧတိ**"ဟု ကြိယာထည့်၍ ဖွင့်ပုံနှင့်တကွ ဧယတိပါသော ပုံစံများသည် သုတ်တည်သော အရှင်ကစ္စည်း၏ အာဘော်မကျဟု ဆရာတို့ မိန့်ကြသည်။]

အက္ခာတရိ။ ။"**ယသ္မာ ဝါ အာဒဏ္ဍော**"အရ ပုံစံများကို ပြလိုရ၍ "**အက္ခာတရိ**"ဟု မိန့်၊ ပုဏ္ဏားတို့၌ သိက္ခာတင်ပေးသော, သာသနာတော်၌လည်း ရဟန်းသိက္ခာတင်ပေးသော ဆရာကြီးကို "**ဥပဇ္ဈာယ်**"ဟု ခေါ်၏၊ ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် သိက္ခာသည် နဂိုကပူးတွဲ ပေါင်းစပ်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ ထို့နောက် သိက္ခာကို ယူလိုက်သောအခါ ထိုဥပဇ္ဈာယ်မှ သိက္ခာတချို့ကို ဆွဲယူသကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ (တကယ်မဟုတ်သော်လည်း လောကအထင်မှာ ထိုကဲ့သို့ပင် ရှိ၏၊) ထို့ကြောင့် အပဂမန (ခွဲခွာခြင်း)သဘော ရှိသည်သာ၊ ဆရာ့ထံမှ အတတ်သင်ယူရာ, တရား နာယူရာတို့၌လည်း ဤသဘောပင်၊ ဤသို့လျှင် အပါဒါန် ဟူသမျှ၌ ပူးတွဲရာမှ ခွဲခွာခြင်း အပဂမနသဘော (တကယ်ဖြစ်စေ, လောကအထင်အားဖြင့် ဖြစ်စေ) ရှိကြရပေသည်။

• • • • • • • • • • • • • •

(၃၀၈) **ဓာတဝေါ စ၊ ပေ၊ ဟောတိ**။ ။"**ဓာတဝေါစ+နာမာနိစ**"ကား ဓာတုနာမာနံပုဒ်၏ ဒွန်သမာသ်ဝိဂြိုဟ်ပြ စကားတည်း၊ တချို့စာ၌ကား "**ဓာတဝေါစ+နာမာနိစ ဓာတုနာမာနိ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်တိုက်ရိုက်ပါ၏၊ "**ယသ္မာ ဒ္ဝေတိ,ဘယံ,အာဒဏ္ဍော–ရက္ခဏတ္ထာနံ**" စသည်ဖြင့် အပါဒါန်ကို ငဲ့သော အချို့ဓာတ်များအတွက် သုတ်တည်ပြီးရှိ၏၊ ထိုသို့ (မတည်ရ)သေးသော အပါဒါန်ကိုလည်းငဲ့ (အပါဒါန်ပါမှ အဓိပ္ပာယ်စုံ)သော ပရာပုဗ္ဗ ဓိဓာတ်စသော ဓာတ်, အညစသော နာမ်များလည်း ကျန်သေး၏၊ ထိုသို့ သုတ်သီးခြား မစီရင်ရသေးသည်ကို "**အဝိဟိတလက္ခဏ**"ဟု ဆိုသည်၊ ယောဂါဒိသွပိ၌ အာဒိဖြင့် အပါဒါန်ကို ငဲ့သော နိပါတ်များကို ယူ။

တာဝ-နာမ်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ဓာတုပွယောဂေ-ဓာတ်တို့၏ယှဉ်ရာ၌၊ ပရာဇိ ယောဂေ–ပရာပုဗ္ဗ ဇိဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌၊ ယော–အကြင်သူ့ကို၊ အသယော– မလွမ်းမိုးအပ်, မလွမ်းမိုးနိုင်၊ (သော–ထိုသူသည်လည်းကောင်း၊) ပဘူယောဂေ– ပပုဗ္ဗ ဘူဓာတ်၏ယှဉ်ရာ၌၊ ပဘဝေါ–အစဖြစ်ရာသည်လည်းကောင်း၊ ဧနိယောဂေ– ဧနိဓာတ်၏ယှဉ်ရာ၌၊ ဧာယမာနသ–ဖြစ်သော ဝတ္ထုဧ၏၊ ပကတိစ–ပင်ကို အရင်းခံသည်လည်းကောင်း၊ (အံ့ပါဒါနသညာ–အပါဒါန်အမည်သည်၊ ဟောတိ၊) ယထာ–ကား၊ အညတိတ္ထိယာ–သာသနာ့အယူမှ တစ်ပါးသောအယူရှိကုန်သော တိတ္ထိတို့သည်၊ ဗုဒ္ဓသ္မာ–မှ၊ ပရာဇေန္တိ –ရှုံးကုန်၏၊ ပဉ္စမဟာနဒီယော–မြစ်ကြီး ငါးစင်းတို့သည်၊ ဟိမဝတာ–ဟိမဝန္တာမှ၊ ပဘဝန္တိ–စဝ်ဖြစ်ကုန်၏၊ မဟာသရာ–

ပရာဇိယောဂေ။ ။ဓာတုအရ အာချာတ်ဓာတ်(ကြိယာ)ကိုသာ ယူကြသော်လည်း **"ကမ္မတော ဓာတဲ"**ဟု ပုံစံထုတ်သော ရူပသိဒ္ဓိအလို ကိတ်ဓာတ်(ကြိယာ)ကိုပါ ယူလို သည်၊ ဤ ဓာတုပွယောဂ၌ အပါဒါန်ငဲ့သော ဓာတ်များသည် ပရာပုဗ္ဗ ဇိဓာတ်–ပပုဗ္ဗ ဘူဓာတ်–ဧနိဓာတ် (တစ်နည်း–ဧနဓာတ်တည်း၊ ပရာပုဗ္ဗ ဇိဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ အသယ ဖြစ်သော (နှစ်ဖက်ပြိုင်ရာဝယ် တစ်ဖက်က မနိုင်အပ်သော) အနက်သည် အပါဒါန်ဖြစ်၏၊ တိတ္ထိနှင့် ဘုရားယှဉ်တို့ နှစ်ပက္ခ ဖြစ်နေရာ တတ္ထိတို့ မနိုင်အပ်သော ဘုရားရှင်သည် **"ဗုဒ္ဓသ္မာ"**ဟု အပါဒါန် ဖြစ်၏။

မနိုင်အပ်လျှင်။ ။ထိုသို့ မနိုင်အပ်သောအရာ မဟုတ်လျှင်ကား ဇိဓာတ်နှင့် ယှဉ်သော်လည်း အပါဒါန် မဖြစ်၊ ပုံစံကား–**"သတ္တဝေါ ပရာဇေတိ–ရန်သူတို့ကို ရှုံးစေ၏, နိုင်၏၊ သဟသေန ပရာဇိတောဟ=တစ်ထောင်ဖြင့် ရှုံးသည်"**(ပါစိတ်ပါဠိတော်) **"သစေ ကေဝဋ္ဋသ ပရဇ္ဇာမိ=အကယ်၍ ကေဝဋ်ပုဏ္ဏားဧ၏ (အထံမှ) ရှုံးအုံ့"** (မဟော် ဓာတ်) စသည်တည်း၊ [**"အသဟော"**ဟု အဆို့စာ ရှိ၏၊ သက္ကတ၌ ဣပစ္စည်းကို ဓာတွန်နှင့်တကွ ယှပြု၍ **"အသယော"**ဟု ရှိ၏။]

ပပုဗ္ဗ ဘူဓာတ်။ ။ပ+ဘူဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ ပထမစ၍ဖြစ်ရာ အနက်သည် အပါဒါန်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂင်္ဂါစသော မြစ်ကြီးငါးစင်းတို့၏ စ၍ဖြစ်ရာ ဟိဝမန္တာသည် လည်.ကောင် , မြစ်ငယ်တို့၏ စ၍ဖြစ်ရာ အစိရဝတီမြစ်သည်လည်းကောင်း အပါဒါန် ဖြစ်၍ **"ဟိမဝတာ"**ဝသည်ဖြင့် ရှိရသည်၊ [ပဘဝေါ၌ ပသဒ္ဒါသည် ပထမ(အစ) အနက်ဟောတည်း၊**"ပဘဝတိ ဧတသ္မာတိ ပဘဝေါ၊"** ဧတသ္မာ–ဤအရပ်မှ၊ ပဘဝတိ– စ၍ဖြစ်၏၊ ကုန္ဒဒီ၌ ကုသဒ္ဒါသည် ခုဒ္ဒက (အငယ်) အနက်ဟောတည်း။]

ဧနိယောဂ။ ။**"ဧနိ=ပါတုဘာဝေ (ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၌)"**ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ ဧနိ၌ ဣသည် ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌတည်း၊ ဧနဓာတ်ဖြင့် **"ဧန=ဧနနေ (ဖြစ်ခြင်း၌)"**ဟုလည်းရှိ၏၊ ထိုဓာတ်၏ ယှဉ်ရာဖြစ်သော ဝတ္ထုဧ၏ ပကတိအနက်သည် အပါဒါန်ဖြစ်၏၊ [ထင်ရှား မရှိသေးသော ဝတ္ထုဧ၏ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ဧနိ(ဧန)ဓာတ်၏ အနက်တည်း၊

အိုင်ကြီးတို့သည်၊ အနုဝတတ္တာမှာ–အနုဝတတ်အိုင်မှ၊ ပဘဝန္တိ–နှ၏၊ ကုန္ဒဒိယော–မြစ်ငယ်တို့သည်၊ အစိရဝတိယာ–အစိရဝတီမြစ်မှ၊ ပဘဝန္တိ၊ ကာမတော–ကာမမှ၊ သောကော–သောကသည်၊ ဈယတိ–၏၊ ယသ္မာ–အကြင်ဝတ္ထုမှ၊ သော ဂိနိ–ထို မီးသည်၊ ဈယတေ၊ ဥရသ္မာ–ရင်မှ၊ ဈတော–ဖြစ်သော၊ ပုတ္တော–သား၊ ကမ္မတော–ကံမှ၊ ဈတံ–ဖြစ်သော၊ ဣန္ဒြိယံ–ဣန္ဒြေ။

နာမပဋယောဂေ–နာမ်ပုဒ်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ အညတ္ထိတရာဒီဟိ–အညအနက်ရှိသောနာမ်, ဣတရနာမ် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ ယုတ္တေ–ယှဉ်ရာ၌၊ (အပါဒါနသညာ–သည်။ ဟောတိ၊) ဒုက္ခာ–ဒုက္ခမှ၊ အညတြ–အခြားသော အတ္တသည်၊ နှ သမ္ဘောတိ–ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဒုက္ခာ–ဒုက္ခမှ၊ အညံ–သည်၊ နှ နိဗ္ဗတိ–ချုပ်သည်မဟုတ်၊... တတော–ထိုကံမှ၊ အညေန ကမ္မေန–အခြားကံကြောင့်၊... တတော–ထိုမှ၊ ဣတရံ–အခြားဃော၊... ဥဘယော–မိဘ နှစ်ဖက်မှ၊ သုဇာတော–ကောင်းစွာဖြစ်သော၊ ပုတ္တော–သား၊ ဣစ္စာဒိ။

ထင်ရှားရှိပြီးသော (ရေစသော) ဝတ္ထု၏ တစ်နေရာမှ အခြားတစ်နေရာသို့ ဆက်သွယ်ဖြစ်ပွားခြင်းသည် ပဝုဗ္ဗ+ဘူဓာတ်၏ အနက်တည်း၊ ဤသို့ ဖြစ်ပုံကွဲသောကြောင့် ပ+ဘူဓာတ်ကို ဆိုပြီးလျက် ဧနိဓာတ်ကို ဆိုရပြန်သည်။]

ဆက်ဦးအံ့–"**ဈယမာနသ ပကတိ**"၌ ဈယမာနဟူသည် ဖြစ်ဆဲဝတ္ထုတည်း၊ ပကတိကို ကာရဏ(အကြောင်း)ဟု ဦးကာဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "**ကာမတော ဈယတိ သောကော**"၌ ကာမသည် သောကဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊ ထိုသို့ အကြောင်းဖြစ်သော်လည်း ဟိတ်အနက် မပေးရ၊ သောကသည် ထိုကာမမှ ပေါက်ဖွားလာသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် "**ကာမတော**"ဟု အပါဒါန်ဖြစ်ရသည်၊"**ကမ္မတော ဈတံ ဣန္ဒြိယံ**" ၌လည်း စက္ခုစသော ကမ္မဇရုပ် ဣန္ဒြေများသည် ကံမှ ပေါက်ဖွားလာသကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် "**ကမ္မတော**"ဟု အပါဒါန်ဖြစ်သည်၊ ထင်းမှ မီးဖြစ်မှု, ရင်မှ သားဖြစ်မှုတို့ ၌ကား အပါဒါန်သဘော ထင်ရှားပြီ။

• • • • • • • • • • • • •

နာမပဋယောဂေ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ။ ။နာမအရ ကိတ်နာမ်ကို ယူရိုးရှိသော်လည်း ဤ၌ အညစသော သဗ္ဗနာမ်များကိုပါ ယူထားသည်၊ အညသဒ္ဒါချည်းမက, အညအနက်ရှိသော အညတြကိုပါ ယူစေလိုသောကြောင့်"**အညတ္ထ**"ဟု ဆိုသည်၊ ယေသံ–အကြင်နာမ်တို့၏၊ အညော–တစ်ပါးတခြားဟူသော၊ အတ္ထော–အနက်သည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ ဣတိ ဇော အညတ္ထာ၊ အညတ္ထာစ+ဣတရာစ အညတ္ထိတရာ၊ "**အညတြ ဒုက္ခာ**"၌ အညအနက်ရှိသော အညတြ၏ယှဉ်ရာ ဒုက္ခသဒ္ဒါကို အပါဒါန်မှည့်သည်၊ ဤအညတြကို နာမ်ပုဒ် ဆိုထားရာ၌ တြပစ္စည်းက နိပါတပစ္စယဖြစ်သောကြောင့် စဉ်စားသင့်၏၊

ဥပသဂ္ဂယုတ္တောသု-ဥပသာရနှင့်ယှဉ်သော ပုဒ်တို့တွင်၊ ဝဋ္ဋနတ္ထေဟိ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအနက်ရှိကုန်သော၊ အပပရိဟိ-အပ,ပရိတို့နှင့်၊ ယောဂေ-ယှဉ်ရာဌာလည်းကောင်း၊ မရိယာဒါဘိဝိဓိအတ္ထအာယောဂေ-ပိုင်းခြားခြင်း,လွှမ်းမိုးခြင်းအနက်ရှိသော အာနှင့် ယှဉ်ရာဌာလည်းကောင်း၊ ပတိနိဓိပတိဒါနတ္ထေန-အတူအနက် အစားပေးခြင်းအနက်ရှိသော၊ ပတိနာ-ပတိနှင့်၊ ယောဂေစ-လည်းကောင်း၊(အပါဒါနသညာ-သည်၊ ဟောတိ၊) ယထာ-ကား၊ အပသာလာယ အာယန္တိ ဝါဏိဇာ-စသည်တည်း၊ ဝါဏိဇာ-ကုန်သည်တို့သည်၊ သာလာယ-ကင်းတဲကို၊ အပ-ရှောင်လွှဲ၍၊ အာယန္တိ-လာကုန်၏၊ သာလံ-ကို၊ ဝဋ္ဋေတွာ-ရှောင်လွှဲ၍၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တထာ-တူ၊ ပဗ္ဗတာ-တောင်ကို၊ ပရိ-ကြဉ်၍၊ ဒေဝေါ-မိုးသည်၊ ဝဿတိ-ရွာ၏၊ ပဗ္ဗတံ-တောင်ကို၊ ဝဋ္ဋေတွာ-ကြဉ်၍၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ [အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှုပါ။]

မရိယာဒါယံ-ပိုင်းခြားခြင်းအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ) အာပဗ္ဗတာ-တောင်တိုင်အောင်၊ ဝါ - တောင်အထိ၊ ခေတ္တံ - လယ်သည်၊ (တိဋ္ဌတိ - တည်၏၊)

ဤအညွှန်းကို မထုတ်ဘဲ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ပြအပ်သော "ဘိန္နေ"သဒ္ဒါကို အညွှန်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါဟု ယူ၍ "**ဒေဝဒတ္တာ ဘိန္နော-ဒေဝဒတ်မှ ကွဲပြားသူ**"ဟု ပုံစံထုတ်ရလျှင် သာ၍ သင့်မည်ထင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။"**ဥဘတော သုဓာတော**"ကား အညွှန်းတရာဒီဟိ၌ အာဒိအရ ပုံစံတည်း၊ "**သုဓာတော**"၌ သုပုဗ္ဗ ဓနဓာတ်ဖြစ်၍ ဓာတုပွယောဂဝယ် ပြုခဲ့သော "**ဥရသ္မာ ဓာတော**"နှင့် သဘောတူရကား ဓာတုပွယောဂသာ ဖြစ်ထိုက်၏၊ သုနှင့် ဓာတောကို သမာသ်စပ်ထားသော သမာသ်နာမ်ဖြစ်၍ နာမပွယောဂ၌ ရှုပသိဒ္ဓိ ပြဟန်တူသည်။

• • • • • • • • • • • • •

မရိယာဒါဘိဝိဓိအတ္ထ အာယောဂေ။ ။မရိယာဒါသဒ္ဒါသည် အပိုင်းအခြား(သီမာ) အနက်ဟောတည်း၊ ပရိ+အာ+ဒါဓာတ်, အ ပစ္စည်း၊ ပရိယာဒီယတေ-ထက်ဝန်းကျင် သိမ်းယူတတ်၏၊ ဣတိ မရိယာဒါ၊ [ပကို မ ပြု၊" လယ်၌ ကန်သင်းရိုးသည် လယ်ကို ထက်ဝန်းကျင် ပိုင်းခြားထားသကဲ့သို့ ထို့အတူ တောင်လည်း ထက်ဝန်းကျင် ပိုင်းခြားထား၏၊ ထို့ကြောင့် တောင်သည်သာ မုချ မရိယာဒါ မည်၏၊ ပဗ္ဗတသဒ္ဒါကား အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် မရိယာဒါမည်၏၊ ထို ပဗ္ဗတသည် သူ့ချည်းသက်သက် မရိယာဒအနက် မထင်ရှားသေး၊ အာ ဥပသာရနှင့် တွဲရမှ "**တောင်တိုင်အောင်=တောင်အတိ**"ဟု လယ်ကို ပိုင်းခြားခြင်း မရိယာဒအနက် ထင်ရှားရကား အာဥပသာရလည်း မရိယာဒါအနက်ဟောပင် ဖြစ်ရသည်။

အဘိဝိဓိမှိ–ပျံ့နှံ့ခြင်းအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) အာဗြဟ္မလောကာ–ဗြဟ္မာ့ပြည် တိုင်အောင်၊ ဝါ–ဗြဟ္မာ့ပြည်ကို ပျံ့နှံ့၍၊ သဒ္ဒေါ–ကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ–လွှမ်းမိုး၍ တက်၏၊ ဗြဟ္မလောကံ–ဗြဟ္မာ့ပြည်ကို၊ အာဗျာပေတွာ–ပျံ့နှံ့၍၊ ဣတိ အတ္ထော။

ပတိနိဓိမှိ–အတ္တဟူသော အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) သာရိပုတ္တော–အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ ဗုဒ္ဓသ္မာပတိ–ဘုရား ကိုယ်စားတော်ဖြစ်၍၊ တေမာသံ–သုံးလပတ်လုံး၊ ဓမ္မဒေသနာယ–တရားဟောခြင်းငှာ၊ အာလပတိ–ခေါ်တော်မူ၏၊ ပဋိဒါနေ–အစားပေးခြင်း၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) အသ–ထိုသူ့အား၊ ဃတံ–ထောပတ်ကို၊ တေလသ္မာပတိ–ဆီအစား၊ ဒဒါတိ–ပေး၏၊ အသ–အား၊ ကနကံ–ရွှေကို၊ ဟိရညသ္မာပတိ–ငွေအစား၊ ဒဒါတိ–ပေး၏။

အဘိဝိဓိ။ ။အဘိ+ဝိ+ဓာတ် ဣပစ္စည်းသည် ပျံ့နှံ့ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ကား **"အဘိ(ဗျာပေတွာ–မိမိ အပေါ်၌ နှံ့စေ၍)၊ ဝိဒဓာတိ–စီရင်တတ်၏"** နှင့်အညီ ကျော်စောသံကို မိမိအပေါ်၌ နှံ့စေတတ်သော ဗြဟ္မာ့ပြည်သည် မုချ အဘိဝိဓိမည်၏၊ ဗြဟ္မလောကသဒ္ဒါကား ကာရဏူပစာရအားဖြင့် အဘိဝိဓိမည်၏၊ ထိုအဘိဝိဓိ အနက်သည် အာ ဥပသာရကြောင့်သာ (**"ဗြဟ္မာ့ပြည်ပေါ်သို့ လွှမ်းကျော် ပျံ့နှံ့၍"**ဟု) ထင်ရှားရကား အာကိုလည်း အဘိဝိဓိအနက်ဟောဟု ဆိုရသည်။

[ဆောင်] **ကိရိယာသော်, မိမိပေါ်ဝယ်, မကျော်စေရ, ပိုင်းခြားပြမူ, မှတ်ကြလေပါ, မရိယာဒါတည်း၊ ကိရိယာသော်, မိမိပေါ်ဝယ်, လွှမ်းကျော်စေမှု, ဘိဝိဓိ ပြုသည်, မှတ်ရှုနှစ်ဖြာ အထူးတည်း။**

• • • • • • • • • • • • •

ပတိနာ ပတိနိဓိ ပဋိနိဒါနတ္ထေနယောဂေ။ ။ပတိနိဓိသဒ္ဒါသည် "အတ္တ"ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ ဘုရားရှင်သည် လူသူ အတွေ့ခံတော်မမူဘဲ ကိန်းအောင်းတော်မူရာ သုံးလအတွင်း၌ ဘုရားရှင်၏ အတ္တဖြစ်သော (ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်စားတော်ဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတြာက ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး တရားဟောခြင်းငှာ ရဟန်းတို့ကို ခေါ်တော်မူသည်၊ (ဗုဒ္ဓသ္မာပတိကို **"ဗုဒ္ဓသ သ ပတိနိဓိ ဟုတ္တာ=ဘုရားရှင်၏ အတ္တဖြစ်၍"**ဟု ဋီကာဖွင့်၏။)

ပဋိဒါနဟူသည် ပြန်ပေးခြင်း အစားပေးခြင်းတည်း၊ ဥစ္စာရှင်ထံမှ ဆီကို ချေးဖူးသူသည် အစားပေးဆပ်သောအခါ ဆီမရှိ၍ ဆီအစား ထောပတ်ကို ပေး၏၊ ထို့အတူ ရွှေ၏အစား ငွေကို ပေးသည်။ [**"ပဋိဒါနံ ပရိဝတ္တနံ (လဲလှယ်ခြင်း)"**ဟုလည်း သက္ကတ ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏၊ **"ဆီနှင့် ထောပတ်ကို လဲရာ၌ ဆီအစား ထောပတ်ကို ပေးသည်"** စသည်တည်း၊ ဤ အာယောဂ ပတိယောဂတို့လည်း သဒ္ဒါသာ အပါဒါန် ဖြစ်၍ အနက် အပါဒါန်မဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဒအပါဒါန်တည်း။]

နိပါတယုတ္တောသု–နိပါတ်နှင့်ယှဉ်သော ပုဒ်တို့၌၊ ရိတေနာနာဝိနာဒီဟိ–ရိတေ,နာန,ဝိနာ အစရှိသော နိပါတ်တို့နှင့်၊ ယောဂေ–ယှဉ်ရာ၌၊ (အပါဒါန သညာ ဟောတိ၊) သဒ္ဒမ္မာ–သူတော်ကောင်းတရားကို၊ ရိတေ–ကြဉ်၍၊ သုခံ–ချမ်းသာကို၊ ကုတော လဘတိ–အဘယ်မှာ ရနိုင်ပါအံ့နည်း၊ [သီ၌ "**လဘတိ**" မပါ၊ "**ကုတော–အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း**"ဟု ပေး၊] တေ ဘိက္ခူ–ထို ရဟန်းတို့သည်၊ ကုလာ–အမျိုးမှ၊ နာနာ–အသီးအသီးဖြစ်၍၊ ပဗ္ဗဇိတာ–ရဟန်းပြုကြကုန်၏၊ (သီ၌ "**ပဗ္ဗဇိတာ**" မပါ၊) သဒ္ဒမ္မာ–သူတော်ကောင်းတရားနှင့်၊ ဝိနာ–ကင်း၍၊ အညော–အခြားသော၊ ကောစိ–တစ်စုံတစ်ခုသော၊ နာထော–ကိုးကွယ်ရာသည်၊ နတ္ထိ–မရှိ၊ (လောကေ–လောက၌၊) ဝိဇ္ဇတိ–ရှိသည်ကား၊ နတ္ထိ–မရှိ,ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ (သီ၌ "**လောကေ ဝိဇ္ဇတိ**"မပါ၊) အယံ ဧနော–ဤ လူအပေါင်းသည်၊ အရိယေဟိ–အရိယာတို့မှ၊ ပုထဝေဝ–အသီးအခြားသာတည်း၊ ယာဝဗြဟ္မလောကာ–ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်၊ သဒ္ဒေါ–ကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ–လွှမ်းမိုး၍ တက်၏။

နိပါတယုတ္တောသု၊ ပေ၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ။ ။ဤ နိပါတပွဲယောဂ အပါဒါန်များလည်း အပဂမနသဘော မရှိကြ၍ "**မှ**" ဟု အနက် မပေးရ၊ "**ဝိတေ သဒ္ဒမ္မာ**" ကို "**သဒ္ဒမ္မံ ဝိနာ ဘျတ္ထော**"ဟုလည်းကောင်း, "**ဝိနာ သဒ္ဒမ္မာ**"ကို "**သဒ္ဒမ္မေန ဝိနာ**"ဟုလည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်သည်၊ သို့သော် ဆရာအများကပင် "**မှ**"ဟု ပေးရိုးရှိကြသောကြောင့် "**မှ**" ပေးလိုကလည်း ပေးကြပေတော့။

တေ ဘိက္ခူ နာနာကုလာ။ ။"**တေ ဘိက္ခူ နာနာကုလာ**"ပုံစံလည်း "**ပဗ္ဗဇိတာ**" မပါသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်း၏၊ အကယ်၍ "**ပဗ္ဗဇိတာ**"ပါလျှင် "**နာနာကုလာ ပဗ္ဗဇိတာ**"ကို "**ဝိဝိဓကုလာ နိက္ခမ္မ ပဗ္ဗဇိတာ**"ဟု ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍာ အဌကထာဖွင့်သောကြောင့် "**နာနာကုလာ**"သည် နိက္ခမ္မဟူသော ထည့်ပါ၌၌ စပ်ရသော ဥပါတ္တဝိသယအပါဒါန်သာ ဖြစ်ရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် ဤ နိပါတယောဂ အရာ၌ ပဗ္ဗဇိတာနှင့်တွဲသော "**နာနာကုလာ**"မဟုတ်၊ နာနာနိပါတ်နှင့် တွဲရသော ကုလာပုဒ်သာတည်းဟု မှတ်ပါ။

ပုထဝေဝ, ယာဝ။ ။"**အရိယေဟိ ပုထဝေဝ**"ကား ရိတေ နာနာ ဝိနာဒီဟိ၌ အာဒိအရ ပုံစံတည်း၊ ယာဝဗြဟ္မလောကာလည်း အာဒိအရ ပုံစံပင်၊ "**ယာဝဗြဟ္မလောကာ–ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်**"ဟူရာ၌ "**ဗြဟ္မာ့ပြည်ကို ပျံ့နှံ့၍**"ဟု ဗြဟ္မလောကာ၌ ကံအနက် မှတ်ပါ။ [မောဂ္ဂလ္လာန် ၂–ကဏ္ဍ, ၃၁ ၌လည်း "**ပုထုနာနာဟိ**"ဟု သုတ်တည်၍ "**ပုထဝေဝ ဧနေန, ပုထဝေဝ ဧနသ္မာ, နာနာဧနေန, နာနာဧနသ္မာ**"ဟု ပုံစံထုတ်၏၊ ဤ၌ ပဋ္ဌမိဝိဘတ်အပြင် တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ပုစံထုတ်ပုံကိုလည်း သတိပြုပါ။]

အပိဂ္ဂဟာဏေန–အပိသဒ္ဒါဖြင့်၊ ကမ္မာပါဒါနကာရကမရွေပိ–ကမ္မကာရက, အပါဒါနကာရကတို့၏ အလယ်ခ်ဋ်လည်း၊ ကာလဒ္ဓါနေဟိ–ကာလဟောသဒ္ဒါ, အဓိန်ဟောသဒ္ဒါတို့မှ နောက်ခ်ဋ်၊ ပဋ္ဌမိ–ပဋ္ဌမိဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ) ပက္ခသ္မာ–တစ်ပက္ခ၌၊ ဝါ–တစ်ပက္ခကြာမှ၊ မိဂံ–သမင်ကို၊ ဝိဗျတိ–ပစ်ဖောက်၏၊ လုဒ္ဒကော–မုဆိုးသည်၊ ဣတော–ဤနေ့မှ၊ ပက္ခသ္မာ–၌၊ ဝါ–မှ၊ မိဂံ–သမင်ကို၊ ဝိဗျတိ–၏၊ ဣတိ–ဤအနက်သည်၊ ဝါ–ဤအနက်ကို၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ–ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ–၏၊ ဧဝံ–တူ၊ မာသသ္မာ–တစ်လ၌၊ ဝါ–တစ်လကြာမှ၊ ဘောဇနံ-ဘောဇဉ်ကို၊ ဘုဉ္ဇတိ–စား၏၊ ကောသာ-တစ်ကောသ၌၊ဝါ-တစ်ကောသ ဝေးမှ၊ ကုဋ္ဌရံ–ဆင်ကို၊ ဝိဗျတိ–ပစ်ဖောက်၏။

အပိဂ္ဂဟာဏေန၊ ပေ၊ ကုဋ္ဌရံ။ ။ဥပသဂ္ဂယောဂါဒီသွပိစ၌ အပိဖြင့် ကမ္မကာရက အပါဒါနကာရက နှစ်ပါးတို့၏ အလယ်ခ်ဋ်လည်း ပဋ္ဌမိဝိဘတ်သက်ဖို့ရန် ဆည်းယူသည်၊ **"အပိသဒ္ဒါ အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက် ရှိ၏"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ **"ကာရကမရွေပိ ပဋ္ဌမိ"**ဝယ် **"ပဋ္ဌမိ"**ဟူရာ၌ ဤသုတ်ဖြင့် သက်ရမည်ဟု ဆိုလိုရင်းမဟုတ်,ဤသုတ်ဖြင့် အပါဒါန် မှည့်၍**"အပါဒါနေ ပဋ္ဌမိ"**သုတ်ဖြင့် ပဋ္ဌမိဝိဘတ် သက်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် **"ပဋ္ဌမိ"**ကို ဌာနီ ဝိသယီ၏ အမည်ကို ဌာန အပါဒါနသည်လာ ဝိသယပေါ်၌ တင်စားသော ဌာနျုပစာရစကားဟု မှတ်ပါ။ [ပဋ္ဌမိတိ–ဝိသယီနိဒ္ဒေသအပါဒါနသည်လာ ဝုတ္တာ–ဋီကာ၊ ဝိသယ–သက်ရာဌာန၊ ဝိသယီ–သက်ရာဌာနရှိသော ဝိဘတ်။]

ပုံစံများ။ ။**"လုဒ္ဒကော ဣတော ပက္ခသ္မာ မိဂံ ဝိဗျတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ"**ကား ပက္ခသ္မာ ဝိဗျတိ မိဂံ ဝါကျ၏ အဖွင့်တည်း၊**"တစ်ပက္ခကြာမှ"**ဟု ဆိုလျှင်**"ဘယ်ရက်က စ၍ တစ်ပက္ခကြာမှနည်း"**ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်**"ဣတော"**ဟု ထည့်ရသည်၊ ဤ၌**"ဣတော(...)မိဂံ"**ဟူသော အပါဒါနကာရက ကမ္မကာရကတို့၏ အလယ်ခ်ဋ် **"ပက္ခ"**ကို အပိဖြင့် အပါဒါန် မှည့်ရသည်၊ ဤပက္ခကို**"ကာရကမရွေ (ကာရကနှစ်ခု တို့၏ အလယ်)"**ဟု ဆိုသည်၊**"ဧဝံ မာသသ္မာ"**၌ ဧဝံဖြင့် **"ဣတော မာသသ္မာ ဘောဇနံ ဘုဉ္ဇတိ"**ဟု ညွှန်ပြသည်၊ **"ဣတော(...) ဘောဇနံ"**ဟူသော အပါဒါန်, ဂ်ံ နှစ်ခုအလယ်ခ်ဋ် မာသကို အပါဒါန်မှည့်၊**"ကောသာ ဝိဗျတိ ကုဋ္ဌရံ"**၌လည်း **"ဣတော ကောသာ ကုဋ္ဌရံ ဝိဗျတိ"**ဟုပင် မှတ်ပါ၊ **"ဣတော–ဤအရပ်မှ"**ဟု ဆို။

မှတ်ချက်။ ။[ပက္ခသ္မာ စသည်ကို**"မှ"**ဟု ပေးကြ၏၊ **"အဒ္ဓမာသေ"**ဟူသော ဋီကာဖွင့်ပုံထောက်၍**"၌"**ဟု ပေးလိုက်သည်၊ **"တစ်ပက္ခကြာမှ"**ဟု ဆိုသော်လည်း အပါဒါန်အနက် မဟုတ်, **"တစ်ပက္ခကြာရာ ကာလ၌"**ဟု သတ္တမီအနက် ဆိုလိုသည်၊ မုဆိုးသည် ယနေ့လိုက သမင်ကို ပစ်ပြီးနောက် တော်တော်နှင့် မပစ်သေး၊ ဤနေ့မှ စ၍ ရေတွက်လျှင် တစ်ပက္ခ(၁၅ ရက်)ကြာမှ ပစ်သည်၊ (မာသသ္မာ၌လည်း နည်းတူ၊) မုဆိုးသည် ဤနေရာ၌ ဆင်ကို ပစ်ပြီးနောက် တစ်ကောသလောက် ဝေးမှ ဆင်ကို ပစ်ပြန်သည်–ဟူလို။]

သက္ကတကျမ်းများအဆို

၁–ကတ္တာ၊သတ္တိ နှစ်ခုအလယ်။ ။အဓ္ဓ ဘုတ္တာယံ ဒ္ဋိဟေ(ဒ္ဋိဟာ ဝါ) ဘုဥ္ဇတိ၊ အယံ–ဤသူသည်၊ အဓ္ဓ–ယနေ့၊ ဘုတ္တာ–စားပြီး၍၊ ဒ္ဋိဟေ–နှစ်ရက်၌၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ဒ္ဋိဟာ–နှစ်ရက်မှ၊ ဘုဥ္ဇတိ–စား၏၊ ဤ၌ အယံဟု ကတ္တားတစ်ခုတည်းရှိသော်လည်း အဓ္ဓဘုဥ္ဇနကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တာ၊သတ္တိတစ်ခု, ဒ္ဋိဟာဘုဥ္ဇနကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တာ၊သတ္တိတစ်ခု ဤသို့အားဖြင့် ကတ္တာ၊သတ္တိနှစ်ခု ရှိရကား ထို၊ကတ္တာ၊သတ္တိနှစ်ခုတို့၏ အလယ်၌ **"ဒ္ဋိဟေ"**ဟု သတ္တမီဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း, **"ဒ္ဋိဟာ"**ဟု ပဉ္စမီဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏၊ ဤကား ကာလပုံစံတည်း။

အဒ္ဓါပုံစံ။ ။**"အတြဋ္ဌောယံ ကောသော (ကောသာ ဝါ) လက္ခံ ဝိဠေတိ"** အယံ–ဤလေးသမားသည်၊ အတြဋ္ဌော–ဤအရပ်၌ တည်ရှိသည်၊ ဟုတ္တာ–၍၊ ကောသော–တစ်ကောသ၌၊ ဝါ, ကောသာ–တစ်ကောသမှ၊ လက္ခံ–မှတ်တိုင်ကို၊ ဝါ–စက်ခွက်ကို၊ ဝိဠေတိ–ပစ်ဖောက်၏၊ **"ဤအရပ်၌ တည်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တာ၊သတ္တိ, မှတ်တိုင်ကို ပစ်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တာ၊သတ္တိ"** ဤကတ္တာ၊သတ္တိနှစ်ခုတို့၏ အလယ်၌ **"ကောသော, ကောသာ"**ဟု သတ္တမီ ပဉ္စမီ သက်ရသည်၊ ဤကား**"သတ္တိဒ္ဒယ မဇ္ဈေ ယော ကာလဒ္ဓါနာ, တေဟိ ဧတေ (ဤ သတ္တမီ ပဉ္စမီဝိဘတ်တို့သည်၊) ဘဝန္တိ"** ဟူသော သိဒ္ဓန္တကောမုဒီ အဆိုတည်း။

၂–ကတ္တာ၊ကမ္မ မဇ္ဈ။ ။**အတြဋ္ဌောယမိသာသော** ကောသေ (ကောသာ ဝါ) လက္ခံ ဝိဠေတိ၊**"အယံ ဣသာသော–ဤ လေးသမားသည်"**ဟု ပေးပါ၊ **"အယံ ဣသာသော"** သည် ကတ္တား, လက္ခံကား ကံတည်း၊ ဤသို့ ကတ္တားနှင့်ကံ နှစ်ခုတို့၏ အလယ်၌ ကောသေ–ကောသာဟု သတ္တမီ ပဉ္စမီသက်သည်။

၃–အပါဒါနကမ္မ မဇ္ဈ။ ။**"ယတောယမိသာသော** ကောသေ (ကောသာ ဝါ) **လက္ခံ ဝိဠေတိ"**ဟု ဆိုလျှင် **"ယတော–အကြင်အရပ်မှ"**ဟူသော အပါဒါနကာရကနှင့် လက္ခံဟူသော ကမ္မကာရကတို့၏ အလယ်၌ ကောသေ ကောသာဟု သတ္တမီ ပဉ္စမီ သက်၊ ဤနည်းကို မှီး၍ ကစ္စည်း–ရူပသိဒ္ဓိတို့၌ ကာရကမဇ္ဈကို ပြကြသည်။

၄–အဓိကရဏကမ္မ မဇ္ဈ။ ။၂ နံပါတ်ပုံစံ၌ အတြသည် အဓိကရဏ (သြကာသ) တည်း၊ လက္ခံကား ကံတည်း၊ ဤသို့ သြကာသနှင့် ကမ္မဟူသော ကာရကနှစ်ခု၏ အလယ်၌ သတ္တမီ ပဉ္စမီ သက်၏၊ ဤကား ကာသိကာဝုတ္တိ အဆိုတည်း။

၅–ကြိယာမဇ္ဈ။ ။**"အဓ္ဓ ဒေဝဒတ္တော ဘုတ္တာ ဒ္ဋိဟေ (ဒ္ဋိဟာ ဝါ) ဘိဠ္ဌိသတိ"**၌ အဓ္ဓဘုဥ္ဇနကြိယာ–ဒ္ဋိဟာဘုဥ္ဇနကြိယာဟု ကြိယာနှစ်ခုတို့၏ အလယ်၌ ဒ္ဋိဟေ ဒ္ဋိဟာဟု သတ္တမီ ပဉ္စမီဝိဘတ် သက်သည်၊ ဤကား ပါဏိနိ၌**"သတ္တမီ ပဉ္စမီယော ကာရကမဇ္ဈေ"** ဟူသော သုတ်အပြင်**"ကြိယာမဇ္ဈေဣတိ ဝတ္တဗ္ဗံ=ကြိယာမဇ္ဈေဟုလည်း ဆိုထိုက်သေး၏"**ဟု ထည့်သွင်းသော ဝါတ္တိကဆရာ၏ ဝါဒတည်း၊ ဤဝါဒကို လိုက်၍ နျာသ၌ ကာရကမဇ္ဈေပုဒ်ကို ကြိယာမဇ္ဈဖြစ်အောင် တစ်နည်း ဖွင့်လေသည်၊ ဤ ပြခဲ့သော နည်းအမျိုးမျိုးကို မှီး၍ နိဒ္ဒေသ၌...

စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန–စသဒ္ဒါကို ယူခြင်းဖြင့်၊ ပဘုတျာဒိအတ္ထေ–ပဘုတိ အစရှိသည်တို့၏ အနက်၌လည်းကောင်း၊ တဒတ္ထပ္ပယောဂေစ–ထို ပဘုတိအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ (အပါဒါနသညာ–သည်၊ ဟောတိ၊) ဘဂိနိ–နမ၊ အဟံ–ငါသည်၊ ယတော–အကြင်အခါမှစ၍၊ အရိယာယဇာတိယာ–အရိယာဇာတ်ဖြင့်၊ ဇာတော–ဖြစ်၏၊...ယတော–စ၍၊ အတ္တာနံ–မိမိကို၊ သရာမိ–မှတ်မိ၏၊...ယတော–၍၊ ဝိညုတံ–သိတတ်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော–ရောက်သည်၊ အသ္မိ–ဖြစ်၏၊... ယတ္ထာဓိကရဏံ–အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ဒုနံ–ဤသူကို၊... ယတော–အကြင်အခါမှ၊ ပဘုတိ–စ၍၊...ယတော–မှ၊ ပဋ္ဌာယ–စ၍၊...တတော–ထိုအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ–စ၍၊ ဣစ္စာဒိ။

"ကတ္တာနံ ကတ္တုကမ္မာနံ, ကမ္မာပါဒါနသတ္တိနံ၊
ကမ္မောကာသကြိယာနဉ္စ, ကာလဒ္ဓါ ဒီပိတာ မဒ္ဓေ"ဟု မိန့်သည်။

ကတ္တာနံ–ကတ္တာသတ္တိ နှစ်ခုတို့၏လည်းကောင်း၊ကတ္တုကမ္မာနံ–ကတ္တာသတ္တိ, ကမ္မသတ္တိ နှစ်ခုတို့၏လည်းကောင်း၊ (ကတ္တုကာရက, ကမ္မကာရကဟူရာ၌ မုချအားဖြင့် သတ္တိကို ကာရကဟု ယူရသောကြောင့် သတ္တိဟု ပေးလိုက်သည်၊ ထိုသတ္တိ၏ တည်ရာ ဒဗ္ဗကာရက နှစ်ခုလည်း ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊) ကမ္မာပါဒါနသတ္တိနံ–ကမ္မသတ္တိ အပါဒါနသတ္တိ နှစ်ခုတို့၏လည်းကောင်း၊ [အပါဒါန်ကို နောက်ထားသော်လည်း ပုံစံ၌ကား အပါဒါန် ရှေ့နေရမည်၊] ကမ္မောကာသကြိယာနဉ္စ–ကမ္မသတ္တိ သြကာသသတ္တိ နှစ်ခု, ကြိယာနှစ်ခုတို့၏လည်းကောင်း၊ မဒ္ဓေ–အလယ်၌၊ ကာလဒ္ဓါ–ကာလဝါစကသဒ္ဒါ အဒ္ဓါဝါစကသဒ္ဒါတို့ကို၊ ဒီပိတာ–ပြအပ်ကုန်၏။

• • • • • • • • • • • • •

စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ။ ။ယောဂါဒီသုဂ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပဘုတိစသော သဒ္ဒါတို့၏ အနက်၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် အပါဒါန်မှည့်၍ ကွစိတော ပဋ္ဌမျတ္တေသုတ်ဖြင့် ပဋ္ဌမိအနက်၌ တောပစ္စည်း သက်၊ ယတောဟံ ဘဂိနိ၌ **"ယတော–အကြင်အခါမှစ၍"** ဟူရာဝယ်**"စ၍"**ကား ပဘုတိသဒ္ဒါ၏ အနက်တည်း၊ ထိုအနက်၌ အပါဒါန်မှည့်၍ တောပစ္စည်းသက်သည်၊ ပဘုတိအနက်ရှိလျှင် **"မှ"**ဟူသော အနက်လည်း မကင်းရာသောကြောင့် **"မှစ၍"**ဟု ပေးရသည်၊ **"ယတော သရာမိ"**၌ ယတောလည်း နည်းတူ၊ **"ယတော ပတ္တော"**၌ ယတောကား ပဋ္ဌာယသဒ္ဒါ၏ အနက်၌ အပါဒါန်မှည့်သည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ပဘုတျာဒိ၌ အာဒိအရ ပုံစံဟု ဆိုလိုဟန် တူသည်။

ယတ္ထာဓိကရဏံ။ ။ယတောသာ ပုံစံတည်း၊ ယတောနှင့် အဓိကရဏံသည် အရတူ၏၊ အဓိကရဏံ၌ ပထမာဝိဘတ်သည် ဟိတ်အနက်၌ သက်သက်သို့ ယတော၌ တောပစ္စည်းလည်း ဟိတ်အနက်၌ သက်ရမည်၊ ပဘုတျာဒိ၌ အာဒိအရ ဤ ဟိတ်အနက်ကိုလည်း ယူစေလိုသည်၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဟိတ်အနက်၌ အပါဒါန်မှည့်၍ ကွစိတော ပဋ္ဌမျတ္တေသုတ်ဖြင့် အပါဒါန်အနက်၌ တောပစ္စည်း သက်ပါ–ဟူလို။

(၃၀၉) ရက္ခဏတ္ထာနမိစ္ဆိတ်။ ။(၂၇၃) ရက္ခဏတ္ထာနံ၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ စကာရာဓိကာရတော-လိုက်သော စသဒ္ဒါကြောင့်၊ အနိစ္စိတဗ္ဗ-အလိုမရှိအပ်သော ကာရကသည်လည်း၊ (အပါဒါနသည် ဟောတိ၊) စ-ဆက်၊ ဘွေ-ဤသုတ်၌၊ နိဝါရဏံ-တားမြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ တာယနဗ္ဗ-စောင့်ရှောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ..ရက္ခဏံ-ရက္ခဏမည်၏၊ ..ကာကေ-ကျီးတို့ကို၊ တဏ္ဍုလာ-ဆန်မှ၊ ရက္ခန္တိ၊ ယဝါ-မုယောစပါးမှ၊ ဂါဝေါ-တို့ကို၊ ပဋ္ဌိသေခ္ခေန်-တားမြစ်ကုန်၏၊ အနိစ္စိတံ-အနိစ္စိတကာရကသည်၊ ယထာ-အဘယ်နည်း၊ ပါပါ-မှ၊ စိတ္တံ-ကို၊ နိဝါရယေ-တားမြစ်ရာ၏၊ ပါပါ-မှ၊ နိဝါရေန္တိ-ကုန်၏၊ ရာဇေတော ဝါ-မင်းမှလည်းကောင်း၊ စောရတော ဝါ၊ အဂ္ဂိတော ဝါ၊ ဥဒကတော ဝါ၊ နာနာဘယတော ဝါ-အထူးထူးသော ဘေးမှလည်းကောင်း၊ [နာနာရောဂတော ဝါ-အထူးထူးသော ရောဂါမှလည်းကောင်း (သီဟိုဠ်မူမှာ ရှိ၏၊)] နာနာဥပဒ္ဒဝတော ဝါ-အထူးထူးသော ဥပဒ္ဒဝေါမှလည်းကောင်း၊ အာရက္ခံ-အစောင့်အရှောက်ကို၊ ဂဏှန္တိ-ယူပါကုန်လော။

တဒတ္ထယောဂေ။ ။ထိုစသဒ္ဒါဖြင့် **"တဒတ္ထယောဂေစ-ထို ပဘုတိအနက်ရှိသော ပဘုတိသဒ္ဒါ, ပဌာယသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်း"** အပါဒါန်မှည့်၏၊ ထို့ကြောင့် **"ယဘော ပဘုတိ, ယတော ပဌာယ"**တို့၌ ပဘုတိ ပဌာယတို့၏ယှဉ်ရာ ယသဒ္ဒါကို ဤသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် အပါဒါန်မှည့်၊ တတော ပဌာယလည်းနည်းတူ၊ [ပဘုတိသည် နိပါတ်, ပဌာယလည်း တွာပစ္စယန္တနိပါတ်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် ဤ **"ယတော ပဘုတိ"** စသည်ကို နိပါတယောဂ၌ သွင်းသင့်မည် ထင်သည်။]

• • • • • • • • • • • • •

(၃၀၉) ဣစ္ဆိတံ၊ ပေ၊ စကာရာဓိကာရတော အနိစ္စိတဗ္ဗ။ ။ဥစ္စာရှင်တို့ အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို ဣစ္ဆိတဟုခေါ်၏၊ တဏ္ဍုလ-ယဝတို့သည် ဥစ္စာရှင်တို့ အလိုရှိအပ်သော ဣစ္ဆိတဝတ္ထုတည်း၊ ပကတိ ရိုးရိုးလူတို့ အလိုမရှိအပ်သော ပါပ-ရာဇ စသည်ကို အနိစ္စိတဟု ခေါ်၏၊ သုတ်၌ **"ရက္ခဏတ္ထာနမိစ္ဆိတံ"**ဟု ဣစ္ဆိတကာရကကိုသာ အပါဒါန်မှည့်သော်လည်း ဓာတုနာမာန စသော ရှေ့သုတ်မှ စသဒ္ဒါ လိုက်သောကြောင့် ထို စဖြင့် အနိစ္စိတကာရကကို ဆည်းယူသည်။

ရက္ခဏနှင့် နိဝါရဏ။ ။အနီးအပါးသို့ ရောက်လာသော ဘေးရန်ကို တားမြစ်ခြင်းသည် နိဝါရဏအနက်ရှိသော ရက္ခဏတည်း၊ အနီးအပါး မရောက်မီ စောင့်ရှောက်ခြင်းကား တာယနအနက်ရှိသော ရက္ခဏတည်း၊ ပုံစံများ ထင်ရှားပြီ။

မှတ်ချက်။ ။**"ယသ္မာဒပေတိ"**သုတ်၌ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယအပါဒါန် အရာဝယ် **"ဘွေစ ပါပါ စိတ္တံ နိဝါရယေ၊ပေ၊အပါဒါနသညာ"**ဟု သီဟိုဠ်မူရှိကြောင်းပြခဲ့ပြီ၊ ရက္ခဏတ္ထာနမိစ္ဆိတ်သုတ်ကို အလိုမရှိသော မဟာဘာသ ဆရာ့အလိုအားဖြင့် ပါပါ စိတ္တံ၌ ပါပကို ထို ယသ္မာဒပေတိသုတ်ဖြင့်ပင် အပါဒါန်မှည့်နိုင်၏၊ ဤ ရက္ခဏတ္ထာနမိစ္ဆိတ်သုတ်ကို

(၃၁၀) ဣစ္ဆိတန္တိ ဝတ္တတေ။

ယေန ဝါ ဒဿနံ။ ။ယေန–အကြင် ကာရကသည်၊ **အဒဿနံ**–မမြင်ခြင်းကို၊ **အန္တရဓာယန္တေန**–ပုန်းကွယ်သူသည်၊ **ဣစ္ဆိတံ**–အလိုရှိအပ်၏၊ တံ ကာရကံ **အပါဒါနသည်**, ဝါ ဟောတိ၊ **အန္တရဓာနေ**ဝ–ပုန်းကွယ်ရာ၌သာ၊**အယံ**–ဤ **အပါဒါန်အမည်သည်**၊ (ဟောတိ၊) **ဥပဇ္ဈာယာ**–ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာမှ၊ **သိသ္သော**–တပည့်သည်၊ **အန္တရဓာယတိ**–ပုန်းကွယ်၏၊ **နိလိယတိ**–ပုန်း၏၊ **ဣတိအတ္ထော**၊ **မာတာပိတူဟိ**–မိဘတို့မှ၊ **ပုတ္တော**–သားသည်၊ **အန္တရဓာယတိ**–၏၊ **ဝါတိကိ**ံ၊ **ဧတ**ံ**ဝနေ အန္တရဟိတော**–၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [**ဧတ**ံ**ဝနေ**–**ဧတ**ံ**ဝန်ကျောင်း**၌**တည်သူ လူအပေါင်း**၌၊ **အန္တရဟိတော**–**ကွယ်တော်မူ**သည်၊ [**ယေနာတိ ကိ**ံ **ယ**ကြောာ **တ**တ္ထ**ဝ** **အန္တရဓာယတိ**–**၌ တား**မြစ်ရခြင်း**အကျိုး**ရှိ**၏**၊ **နတ်**သည် **ထို** **အရပ်**၌**ပင်** **ကွယ်**ပျောက်**၏**။]

တည်သော **အရှင်**ကစ္စည်း**နှင့်** **"ဝါရဏတ္ထာနမိစ္ဆိတော"**ဟု **သုတ်**တည်သော **ပါဏိနီ**ဆရာ**တို့** **အလို**အား**ဖြင့်**ကား **ယသ္မာ**ဒ**ပေ**တိ**သုတ်**ဖြင့် **မပြီး**နိုင်၊ **ထို့**ကြောင့် **ထိ**သိ**ဟိုင်**မှ**ရှိ** **စ**ကား**သည်** **မဟာ**ဘာ**ဿ** **အ**ဆို**ကို** **နှစ်**သက်**သော** **သိ**ဟိုင်**ထေ**ရ်**အ**ချို့**တို့** **ထ**ည့်**စွ**က်**ထား**သော** **စ**ကား**ဖြစ်**ဟန်**တူ**သည်**ဟု** **ထ**ပ်**၍** **မှ**တ်**ပါ**။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၁၀) **ယေန၊ ပေ၊ အန္တရဓာနေ**ဝါ**ယံ**။ ။["**ယေန ဝါ ဒဿနံ**"ဟု ဝုတ္တိအဖွင့်**တ**ချို့**ရှိ**၏၊ "**ဟောတိ ဝါ**"ဟု ဝါ ပါလတ်**ဖြစ်**သော**ကြောင့်**"**ယေန အဒဿနံ**"ဟုသာ ပါ**၌**မှ**နှ**ရှိ**ရ**မည်၊] "**ယေန**"**က**တ္တား**ကို** **အ**ဒ**သ**နံ**၌**သ၊ **စ**ပ်၊ **ဣ**စ္ဆိ**တ**ံ**၌** **စ**ပ်**မ**ည်**စိ**ုး**၍** "**အန္တ**ရ**ဓာ**ယ**န္တေ**နဟု **ဣ**စ္ဆိ**တ**ံ**၏** **က**တ္တား**ကို** **ထ**ည့်**သ**ည်၊ "**ဥ**ပ**ဇ္ဈာ**ယာ **အ**န္တ**ရ**ဓာ**ယ**တိ **သ**ိ**သ**ော"**ဟ**ုရာ**၌** **ဥ**ပ**ဇ္ဈာ**ယ်**၏** **မ**မြင်**ခ**ြင်း**ကို** **ပ**ုန်း**ကွ**ယ်**သ**ူ **တ**ပည့်**က** **အ**လို**ရှိ**၏၊ **ဥ**ပ**ဇ္ဈာ**ယ်**ဆ**ရာ**က**ား**မ**ြင်**တ**တ်**သ**ူ **က**တ္တား**တ**ည်း၊ **ယ**ေ**နအ**ရ **ထ**ို**မ**ြင်**တ**တ်**သ**ူ**ကို** **ယ**ူ**၍**, **တ**ံ **က**ာ**ရ**ကံ**အ**ရ **ထ**ို **မ**ြင်**တ**တ်**သ**ူ **က**ာ**ရ**ကသည် **အ**ပါ**ဒ**ါန်**မ**ည်**၏**၊ **ဤ**သို့ **ပ**ုန်း**ကွ**ယ်**သ**ော**အ**ရာ**၌**သာ **ဤ**သု**တ်**က **အ**ပါ**ဒ**ါန်**မ**ည်**သ**ည်။

ဝါတိ **ကိ**ံ, **ဧ**တ**ံ**ဝ**နေ** **အ**န္တ**ရ**ဟိ**တော**။ ။**ဧ**တ**ံ**ဝ**နေ**ကို"**ဧ**တ**ံ**ဝ**နဌ**ေ **ဧ**နေ" **ဟ**ု **ဖ**ွင့်**၏**၊ "**ဧ**တ**ံ**ဝ**နေ**ကျောင်း**၌** **နေ**သူ**လူ**အ**ပေါင်း**၏** **မ**မြင်**ခ**ြင်း**ကို** **ကွ**ယ်**တ**ော်**မ**ူ**သ**ော" **ဘ**ုရား**ရ**ှင်**က** **အ**လို**ရှ**ိ**တ**ော်**မ**ူ**သ**ော်**လ**ည်း **ဝ**ါ**သ**ဒ္ဒါ **မ**ြစ်**သ**ော**က**ြောင့်"**ဧ**တ**ံ**ဝ**နာ"**ဟ**ု **အ**ပါ**ဒ**ါန် **မ**ြစ်**ရ**, "**ဧ**တ**ံ**ဝ**နေ"**ဟ**ု **အ**ာ**ဓ**ာ**ရ**ဖြင့် **ရ**ှိ**ရ**သည်။

ယေ**နာ**တိ **ကိ**ံ။ ။**နတ်**သည် **ထ**ို**နေ**ရာ**၌** **ကွ**ယ်**သ**ွား**၏**"**ဟ**ုရာ**၌** **ထ**ို**နေ**ရာ**သ**ည် **မ**ြင်**တ**တ်**သ**ော (**ယ**ေ**နဟ**ု **ဆ**ို**ရ**မည်) **က**တ္တား**မ**ဟုတ်၊ **ထ**ို့**က**ြောင့် **အ**ပါ**ဒ**ါန်**မ**ြစ်**ဘ**ဲ "**တ**ဏ္ဍော**"**ဟ**ု **အ**ာ**ဓ**ာ**ရ**သာ **ဖ**ြစ်**သ**ည်၊"**အ**န္တ **ရ**ဓာ**ယ**ိ**သ**ာ**မ**ိ **သ**မ**ဏ**သ **ဂ**ေါ**တ**မ**သ**"

(၃၁၁) **ဒုရန္တိက၊ ပေ၊ ကတ္ထာ။** ။(၂၇၅) ဒုရတ္ထေ-ဒုရသဒ္ဒါ, ဒုရအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ, ဒုရအနက်ခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ အန္တိကတ္ထေ-အန္တိကသဒ္ဒါ, အန္တိကအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ အဒ္ဓနိမ္မာနေ-အဝေးနှင့်အတိုင်းအရှည်ကို ပြုရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ကာလနိမ္မာနေ-ကာလအတိုင်းအရှင်ကို ပြုရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ တွာလောပေ-တွာပစ္စယန္တပုဒ်ကျေရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ဒိသာယောဂေ-ဒိသာသဒ္ဒါတို့၏ယှဉ်ရာ, ဒိသာအနက်ခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ဝိဘတ္တေ-ဝေဖန်ခြင်းအနက်ခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ အာရတိပွယောဂေ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ယှဉ်ရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓတ္ထပွယောဂေ-စင်ကြယ်ခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ပမောစနတ္ထပွယောဂေ-လွတ်ကင်းခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ဟေတွတ္ထေ-ဟိတ်အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ယှဉ်ရာ, ဟိတ်အနက်ခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ဝိဝိတ္တတ္ထပွယောဂေ-ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ပမာဏတ္ထေ-နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာခြင်းအနက်ခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗယောဂေ-ပုဗ္ဗစသောသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓနတ္ထပွယောဂေ-နှောင်ဖွဲ့ခြင်းအနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၏ယှဉ်ရာခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ဂုဏဝစနေ-ဂုဏဟိတ်ကိုဟောသော သဒ္ဒါခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ပဒေ-မေးခြင်းခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ကထနေ-ဖြေဆိုခြင်းခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ ထောကတ္ထေ-အနည်းငယ်ဟူသောအနက်ခ်ဋ်လည်းကောင်း၊အကတ္ထရိစ-ဟေတုကတ္ထားမဟုတ်သောဟိတ်အနက်ခ်ဋ်လည်းကောင်း၊ အဝဓိဘူတံ-ပိုင်းခြားတတ်သည် ဖြစ်၍လည်း ဖြစ်သော၊ ဟေတုကမ္မာဒိဘူတဉ္စ-ဟိတ်အနက်,ကံအနက် အစရှိသည်ဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော၊

ဗကဗြဟ္မာသံယုတ်ပါဠိတော်၌"သမဏာသ"ဟု ဆင်္ခြိုရ်၏၊ ထို အန္တ ရဓာနလည်း ဘုရားမမြင်စေလိုရ်ု ဗကဗြဟ္မာကြီး ပုန်းကွယ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်၊ **"သမဏာသ ဂေါတမသ-ရဟန်းဂေါတမ၏၊ အန္တ ရဓာယိသာမိ-မမြင်ကွယ်ရာ၌ မိမိကိုယ်ကို ထားအုံ"**ဟု အနက်ပေး၊ အန္တ ရသဒ္ဒါ၊ ပဝပဒ ဓာတ်၊ အန္တ ရသဒ္ဒါသည် ဗျဝဓာန (မမြင်ကွယ်ရာအရပ်)ကို ဟော၏၊ ဓာတ်ကား ထပန(ထားခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် မမြင်စေလိုရ်ု ပုန်းပုန်း, တန်ခိုးဖြင့် ကွယ်ကွယ်, ပုန်းရာကွယ်ရာတို့ခ်ဋ်, ပဋ္ဌမိ ဆင်္ခြိုရ် သတ္တမိ သုံးမျိုးတွင် သင့်သ်လို ပါဠိနေနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၁၁) **ဒုရတ္ထေ၊ ပေ၊ ကမ္မာဒိဘူတဉ္စ။** ။နှောက်ခ်ဋ် ပြယုဂ်နှင့် တွဲဖက်၍ ဖွင့်လတ္တံ့သော စကားအတိုင်း ဒုရတ္ထေစသည်ကို အနက်ပေးထားသ်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"ဧတ္ထ စ"** စသော အကျယ်စကားကျမှ အနက်ပေးပုံနှင့်တကွ အဓိပ္ပာယ်ကို သိရလတ္တံ့၊ **"ယဒဝဓိ ဘူတံ ဟေတုကမ္မာဒိဘူတဉ္စ"**ခ်ဋ် အဝဓိဟူသည် အပါဒါန်အနက်ပင်တည်း၊ ဟေတုအရ ဟိတ်အနက်ကို**"ဟေတွတ္ထေ"**၏ ပြယုဂ်ခ်ဋ် ကမ္မအရ ကံအနက်ကို တွာလောပပြယုဂ်ခ်ဋ်

ယံ–အကြင်ကာရကသည်၊ (အတ္ထိ–ရှိ၏၊) တံ ကာရကံ အပါဒါနသည် ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန–ဖြင့်၊ ယထာယောဂံ–ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဒုတိယာ–သည်လည်းကောင်း၊ တတိယာ–သည်လည်းကောင်း၊ ဆဋ္ဌီစ–သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ။)

စ-ဆက်၊ ဘွေ-ဤသုတ်၌၊ ဒုရန္တိကဋ္ဌ-ဒုရ,အန္တိကသဒ္ဒါလည်း၊ ဒုရန္တိကတ္ထဋ္ဌ-ဒုရအန္တိကအနက်ရှိသောသဒ္ဒါ,ဒုရအနက်လည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဒုရန္တိကံ-ဒုရန္တိကမည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သရူပေကသေသံ-ဧကဒေသသရူပေကသေသ်ကို၊

တွေ့ရလတံ့၊ ကမ္မာဒီ၌ အာဒိအရ သာမီအနက် အဓိကရဏအနက် ဝိသေသနအနက် များကို ယူ, နောက်၌ တွေ့ရလတံ့၊ ထိုသို့ ဟိတ် ကံစသောအနက် ပေးရသော်လည်း ဤသုတ်က အပါဒါန်မှည့်သောကြောင့် အပါဒါနေ ပဋ္ဌမီသုတ်ဖြင့် ပဋ္ဌမီဝိဘတ် သက်နိုင်သည်။

စသဒ္ဒေန၊ ပေ၊ ဆဋ္ဌီစ။ ။ကတ္တုသုစ၌ စဖြင့် ပြယုဂ်အားလျော်စွာ ဒုတိယာ တတိယာ ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ်သုံးမျိုးလည်း သက်၊ ထို့ကြောင့် **"ဒုရံ ဂါမံ တျာဒီသု ပန ဣဓ သုတ္တေ စသဒ္ဒေန ဒုတိယာစ တတိယာစ"**ဟု ဋီကာဖွင့်လတံ့၊ ဆက်ဦးအံ့–ဤ ဒုရန္တိက စသော သုတ်သည် ဝိဘတ်သက်သော ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ် မဟုတ်, အပါဒါနအမည် မှည့်သော သညာသုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သုတ်၏ အစွန်အဖျားဖြစ်သော စသဒ္ဒါက ဝိဘတ်သက်နိုင်သည်မှာ **"အဖထက် သားက တစ်လကြီးသကဲ့သို့"**အဆင်မပြေလှ၊ သို့သော် ကစ္စည်းကျမ်း၏မှီရာ ပါဏိနိ၌**"ဒုရန္တိကတ္ထေတိ ဒုတိယာစ–တေဟိ ဒုတိယာ ဘဝတိ စကာရေန ပဋ္ဌမီ တတိယာ၊ ပေ၊ ဂါမသ ဒူရံ, ဒူရာ, ဒူရေန ဝါ"**ဟု ဝိဘတ် သက်သော်သုတ် အဖြစ်ဖြင့် လာသောကြောင့် **"စသဒ္ဒါဖြင့် ဒုတိယာ တတိယာ ဆဋ္ဌီ သက်"**ဟု ရူပသိဒ္ဓိ မိန့်သည်၊ ဤ ဒုတိယာ တတိယာ ဆဋ္ဌီတို့လည်း ပဋ္ဌမီဝိဘတ်၏ အပါဒါန်အနက်၌ပင် သက်ကြရမည်၊ မှန်၏–အကယ်၍ မိမိဆိုင်ရာ ကံစသောအနက်၌ သက်ရမည်ဆိုလျှင် ဤသုတ်လာ စသဒ္ဒါဖြင့် သက်နေဖွယ် မလို, ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ စသော သုတ်များဖြင့် သက်ရုပေလိမ့်မည်။

• • • • • • • • • • • • •

ဘွေစ ဒူရန္တိကဋ္ဌ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။**"ဒူရံစ အန္တိကဋ္ဌ ဒူရန္တိကံ"**ဟု ရှေးဦးစွာ ဒွန်တွဲ၊ ထိုသို့ ဒွန်တွဲပြီးသော ဤသုတ်လာ ဒူရန္တိကသဒ္ဒါကို **"ဒူရန္တိကဋ္ဌ ဒူရန္တိကတ္ထဋ္ဌာတိ ဒူရန္တိကံ"**ဟု ဧကဒေသသရူပေကသေသ်ပြု၊ ဒူရအန္တိကဋ္ဌ–ဒူရ, အန္တိကသဒ္ဒါလည်း၊ ဒူရန္တိကတ္ထဋ္ဌ–ဒူရအန္တိကသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ရှိသော အာရကာသမီပစသော သဒ္ဒါ, ဒူရ အနက်လည်း၊ ဒူရန္တိကံ–ဒူရန္တိကသဒ္ဒါ, ဒူရအန္တိကသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ,ဒူရ အနက်၊ ဤ၌ ဒူရန္တိကဋ္ဌဖြင့် ဒူရသဒ္ဒါ အန္တိကသဒ္ဒါကို တိုက်ရိုက်ပြ၏၊ ဒူရန္တိကတ္ထဋ္ဌ ဖြင့် ဒူရနှင့် အနက်တူသော အာရကာစသောသဒ္ဒါ, အန္တိကနှင့် အနက်တူသော သမီပ အာသန္နစသော သဒ္ဒါစုကိုလည်းကောင်း, ဒူရအနက်ကိုလည်းကောင်း ပြသည်၊ [ဤ]ဝါကျ၌

ကတ္တာ-ပြုရ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဒုရန္တိကတ္ထပ္ပယောဂေ-ဒုရအန္တိကအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ တဒတ္ထေစ-ထို ဒုရသဒ္ဒါ၏အနက်၌လည်းကောင်း၊ အပါဒါနသညာ-သည်၊ ဟောတိ-၏။ [**"အပါဒါနသညာ"**ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။]

တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ဒုရတ္ထပ္ပယောဂေ-ဒုရအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (အပါဒါနံ-အပါဒါန်ဖြစ်ပုံကား၊) ဣဟတော-ဤအရပ်မှ၊ နဋ္ဌကာရဂါမော-ကျူးထရံလုပ်သူတို့၏ ရွာသည်၊ ကိဝ ဒူရော-အဘယ်မျှ ဝေးသနည်း၊ တတော-ထို မိုးနှင့် မြေကြီးထက်၊ ဟဝေ-စင်စစ်၊ ဒူရတရံ-သာ၍ ဝေး၏ ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ ဂါမတော-မှ၊ နာတိဒူရေ-မဝေး၊ တေ မောဃပုရိသာ-

---

စာပျက်လျက်ရှိ၏၊ သီဟိဠ်မှ၌ **"ဒုရန္တိကဿ ဒုရန္တိကတ္ထဿ ဒုရန္တိကန္တိ သရူပေကသေသံ ကတ္တာ ဝုတ္တံ"**ဟု ရှိ၏၊ ဗာလာဝတာရဋီကာ၌လည်း **"သရူပါနုမေကသေသံ"**ဟု မှုကွဲရုံမှတစ်ပါး ဤအတိုင်းပင် ရှိသည်။]

တေန ဒုရန္တိကတ္ထ၊ ပေ၊ သညာ ဟောတိ။ ။ဤဝါကျကား ဧကသေသ် လုပ်ရခြင်း၏ အကျိုးကို ပြသော ဖလဝါကျတည်း၊ ထိုသို့ ဧကသေသ်ပြုထားခြင်းကြောင့် ဒုရန္တိကဒ္ဒ ဒုရန္တိကသဒ္ဒါ, ဒုရန္တိကနှင့် အနက်တူသဒ္ဒါစု, ဒုရအနက်တို့ကို ယူနိုင်၏၊ ဒီသာယောဂမှ ယောဂသဒ္ဒါကို လိုက်စေ၍ (ယောဂနှင့် အနက်တူသော) ပယောဂသဒ္ဒါကို ဒုရန္တိကနှင့် တွဲစပ်လိုက်သောအခါ **"ဒူရ-အန္တိကသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကို ဟောနိုင်သော ဒူရ-အာရကာသဒ္ဒါနှင့် အန္တိက သမီပ အာသန္နသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌ အပါဒါန်မှည့်"** ဟူသော အနက်နှင့် **"ဒူရတ္ထ (ဒူရသဒ္ဒါ၏ အဝေးဟူသောအနက်)၌ အပါဒါန်မှည့်"** ဟူသော အနက်ထွက်ပေါ်လာ၏၊ ထိုအနက်များကို ရခြင်းသည် ရှေ့ဝါကျ၌ ဧကသေသ် လုပ်ရခြင်း၏ အကျိုးပင် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ဖလဝါကျ၌ ဒုရန္တိကတ္ထပယောဂဝယ် ဒူရ အန္တိကအနက်ကို ဟောသော ဒူရ အာရကာသဒ္ဒါ, အန္တိက သမီပ အာသန္နသဒ္ဒါတို့ကို ဒုရန္တိကတ္ထအရ ယူခြင်းသည် **"ဒုရန္တိကာနံ အတ္ထော ယေသံ ဒုရာဒီနံ သဒ္ဒါနံ တေသံ ပယောဂေစ"** ဟူသော ဋီကာနှင့် အညီတည်း၊ တဒတ္ထေဟုလည်း စာရှိ၏၊ တသဒ္ဒါဖြင့် ထိုဒူရအန္တိက နှစ်မျိုးလုံး စွဲသင့်သော်လည်း အန္တိကတ္ထ (အန္တိကသဒ္ဒ ၏အနက်)၌ အပါဒါန်မှည့်ပုံကို နောက်ပုံစံများ၌ မပြသောကြောင့် **"တဒတ္ထေ-ထို ဒူရသဒ္ဒါ၏အနက်၌"**ဟု တသဒ္ဒါဖြင့် ဒူရတစ်ခုကိုသာ စွဲရတော့သည်၊ ဤသို့ ရသင့်ရာကိုသာ ခွဲ၍စွဲရသောထုံးလည်း ကျမ်းဂန်တို့၌ အသုံးရှိသည်ပင်၊ ဤစကားအရ ဒူရတ္ထေ-ဒူရသဒ္ဒါ,ဒူရအနက်ရှိသောသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ,ဒူရအနက်၌လည်းကောင်း၊ **"အန္တိကတ္ထေ-အန္တိကသဒ္ဒါ,အန္တိကအနက်ရှိသောသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း"**ဟုသာ ပေးရ၍ **"အန္တိကအနက်၌"**ဟု မပေးရဟု မှတ်ပါ။

ထိုအချည်းအနှီးသော ယောကျ်ားတို့သည်၊ ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ–ဤဓမ္မဝိနယဟု ဆိုအပ်သော သာသနာတော်မှ၊ အာရကာ–ဝေးကုန်၏၊ တေဟိ–ထိုသူတို့မှ၊ ဘဂဝါ–သည်၊ အာရကာ–ဝေးတော်မူ၏၊ ဒူရတ္ထေ–ဒူရအနက်၌၊ (အပါဒါနံ–ကား၊) ဒူရတောဝ–အဝေးမှပင်၊ နမသ္သန္တိ–ရှိခိုးကြကုန်၏၊ ဒူရတောဝ–အဝေး၌ပင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ–လာနေသည်ကို၊ အဒ္ဒသ–မြင်ရပြီ။

ဒူရတ္ထပ္ပယောဂေ တာဝ။ ။ဤ၌ ဒူရအနက်ရှိသော ဒူရ–အာရကာသဒ္ဒါတို့ကို ဒူရတ္ထဟု ဆိုသည်၊ **"ဒူရသ အတ္ထော ယေသံတိ ဒူရတ္ထာ၊ ယေသံ–အကြင် ဒူရသဒ္ဒါ အာရကာသဒ္ဒါတို့၏၊ ဒူရသ–ဒူရသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထော–အဝေးဟူသော အနက်သည်၊ အတ္ထိ–၏"**ဟု ပေး၊ ထို ဒူရတ္ထဖြစ်သော ဒူရသဒ္ဒါ အာရကာသဒ္ဒါတို့၏ယှဉ်ရာ ဣမ–တ–ဂါမတို့ကို အပါဒါန်မှည့်၍ ကွစိတော ပဋ္ဌမျတ္ထေဖြင့် အပါဒါန်အနက်၌ တော ပစ္စည်း သက်၊ ဓမ္မဝိနယာ–တေဟိတို့၌ကား အပါဒါန်မှည့်၍ အပါဒါနေ ပဋ္ဌမီဖြင့် သ္မာဝိဘတ်, ဟိဝိဘတ် သက်။

အမှာ။ ။ဤ ဒူရတ္ထပ္ပယောဂေ၌လည်း **"ဒူရပယောဂ, ဒူရတ္ထပယောဂ"**ဟု နှစ်မျိုးခွဲ၍ **"ကိဝဒူရော ဣတော"**စသည်ဖြင့် **"ဒူရ–ဒူရတရ–နာတိဒူရေ"**ဟု ဒူရသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက်ပါသော ပုံစံများကို ဒူရယောဂဟုလည်းကောင်း, အာကာရ၏ ယှဉ်ရာကို ဒူရတ္ထယောဂဟုလည်းကောင်း ဆိုကြသေး၏၊ မိမိကား**"ဒူရတ္ထဟု ဆိုလျှင် ဒူရနှင့် ဒူရ အနက်ဟော သဒ္ဒါအားလုံးကို ယူနိုင်သောကြောင့် ထိုသို့ နှစ်မျိုးခွဲဖွယ် မလို"**ဟု ထင်သည်။ [အာရကာသဒ္ဒါသည် ဒူရအနက်ဟော နိပါတ်တည်း။]

ဒူရတ္ထေ၊ ပေ၊ နမသ္သန္တိ။ ။**"ဒူရတောဝ နမသ္သန္တိ"** စသည်၌ **"ဒူရ"** သည် သူ့ကိုယ်တိုင် **"အဝေး"**အနက်ကို ဟောဏ်၊ ထို အဝေးဟူသောအနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် အပါဒါန်မှည့်သည်၊ **"ဒူရတောဝ နမသ္သန္တိ"**၌ ရှိခိုးသူ၏ စိတ်သည် ရှိခိုးအပ်သူထံသို့ ရှေးဦးစွာ ရောက်၏၊ ထို့နောက် အဝေးမှ ရှိခိုးသောအခါ ရှိခိုးသူနှင့် ရှိခိုးအပ်သူတို့ ပူးပေါင်းခြင်း မရှိသောကြောင့် အပဂမနသဘော ရှိရကား ဒူရတောကို **"မှ"** ဟု အနက်ပေးနိုင်၏။

အဒ္ဒသ ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ။ ။ဒူရတောသည် လာနေသူ၏ လာရာ လမ်းခရီး တည်း၊ ထို အဝေးဖြစ်သော လမ်းနှင့် လာနေသူတို့ ခွဲခွာခြင်း အပဂမနသဘော မရှိကြ, မြင်သူအတွက် ဒူရတောလည်း မဟုတ်နိုင်။ ဘာ့ကြောင့်နည်း...မြင်သူ၏ နေရာကို ထောက်၍ လာနေရာ လမ်းခရီးကိုသာ **"ဒူရတော"**ဟု ဆိုလိုသောကြောင့် တည်း၊ ဤသို့ ဒူရဟုဆိုအပ်သော အရပ်နှင့် လာနေသူတို့ အပဂမနသဘော မရှိရကား ဒူရတောကို **"မှ"**ဟု မပေးဘဲ **"အဝေး၌"**ဟု သတ္တမီအနက် ပေးရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ **"ဒူရတော ဝါတိ ဒူရေယေဝ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ ဗာလာဝတာရဋီကာ၌လည်း ဤ ပုံစံမှာပင် **"ဣဟာဓာရတ္ထောဝ"**ဟု ဖွင့်၏၊ သဒ္ဒါကိုသာ အပါဒါန်မှည့်၍ အနက်ကို **"မှ"**ဟု မပေးရသော **"သဒ္ဒအပါဒါန်"**ဟု ဆိုလိုသည်။

အန္တိကတ္ထပ္ပယောဂေ-အန္တိကအနက်ရှိသောသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊(အပါဒါနံ-ကား၊) ဂါမာ-ရွာ၏၊ အန္တိကံ-အနီးတည်း၊ ဂါမာ-၏၊ အာသန္နံ-အနီးတည်း၊ ဂါမာ-၏၊ သမီပံ-အနီးတည်း၊ ဂါမဿ-၏၊ သမီပံ-အနီးတည်း၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ ဒုတိယာစ-ဒုတိယာဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ တတိယာစ-လည်း-ကောင်း၊ (ဟောတိ-၏၊) ဒူရံ-ဝေးသော၊ ဂါမံ-ရွာမှ၊ အာဂတော-လာ၏၊ ဒူရေန-သော၊ ဂါမေန-မှ၊ အာဂတော-၏၊ ဒူရတော-သော၊ ဂါမာ-မှ၊ အာဂတော-၏၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဂါမေန-မှ၊ ဒူရံ-အဝေး-တည်း၊ အန္တိကံ-နီးသော၊ ဂါမံ-မှ၊ အာဂတော-၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဂါမေန-၏၊ အန္တိကံ-အနီးတည်း၊ အာသန္နံ-နီးသော၊ ဂါမံ-မှ၊ (အာဂတော၊) ဝါ-တစ်နည်း၊ ဂါမေန-၏၊ အာသန္နံ-အနီးတည်း၊ ဣစ္စာဒိ။

အန္တိကတ္ထပ္ပယောဂေ။ ။**"အန္တိက, အာသန္န, သမီပ"**သဒ္ဒါတို့သည် အနီးဟူသော အနက်ရှိသောကြောင့် အန္တိကတ္ထချည်းတည်း၊ ထိုသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌ **"အန္တိကံ ဂါမာ"** စသည် ဖြစ်၏၊ ဂါမတို့၌ သွာဝိဘတ်သည် သာမိအနက်၌ သက်၏ဟု သိစေလိုမျှ **"ဂါမဿ သမီပံ"**ဟု အဓြောင့်အနက်ကို ဖွင့်ပြသည်၊ ဣတိအတ္ထောဟု ဖွင့်ပြသမျှ၌ အနက်မှန်(အနက်ဖြောင့်)ကို ဖွင့်ပြသည်ချည်းသာ မျှား၏၊ [ဤ၌ **"အနီး"**အနက်ဝယ် အပါဒါန်မှည့်ရသော ပုံစံမရှိ၊ ထို့ကြောင့် **"အန္တိကတ္ထေ-အန္တိကသဒ္ဒါ, အန္တိကအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌"**ဟုသာ ပေးမျှ **"အန္တိကအနက်၌"**ဟု မပေးခဲ့။]

ဒုတိယာစ တတိယာစ။ ။**"ဒူရံ ဂါမံ, ဒူရေန ဂါမေန"**တို့၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဒုတိယာ-တတိယာသက်၊ ထိုဒုတိယာ တတိယာတို့လည်း အပါဒါန်အနက်၌သက်ဟု သိစေလိုမျှ **"ဒူရတော ဂါမာ အာဂတော ဘျတ္ထော"**ဟု ဖွင့်ပြသည်၊ ဤ ဒူရံ ဂါမံ, ဒူရေန ဂါမေန-တို့၌ ဂါမံ ဂါမေနတို့သည် ဒူရတ္ထပယောဂဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, ဒူရံ ဒူရေန-တို့သည် ဒူရတ္ထဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဤသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဒုတိယာ-တတိယာသက်သည်ဟု ကြံသင့်၏၊ အန္တိကံ ဂါမံ,အာသန္နံ ဂါမံတို့၌လည်း ဤနည်းပင်။

ဆက်ဦးအုံ--အာသန္နံ ဂါမံ၌ အာဂတော မပါသော်လည်း **"အန္တိကံ ဂါမံ အာဂတော"**ကို နည်းမှီး၍ **"အာဂတော"**ထည့်သည်၊ **"ဒူရံ ဂါမေန ဝါ"**၌ မည်ကဲ့သို့ အနက်ပေးရမည်ဟု အဓြောင့်အနက်ကို မတွေ့ရ၊ **"ဒူရံ-ဝေးသော၊ ဂါမေန-မှ"**ဟု ဝိသေသန ဝိသေသယျလည်း မပေးသင့်၊ ထိုသို့ ပေးစေလိုလျှင် ဝိဘတ်တူထားရမည်၊ ထို့ကြောင့် **"ဂါမေန-မှ၊ ဒူရံ-အဝေးတည်း"**ဟု ပေးလိုက်သည်၊ **"အန္တိကံ ဂါမေန, အာသန္နံ ဂါမေန"**တို့၌လည်း နည်းတူ၊ ဤကား စာရှိအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သာတည်း။

သက္ကတာ။ ။**"ဒူရန္တိကတ္ထေဟိ ဒုတိယာစ"**ဟူသော ပါဏိနိသုတ်၌ ဒူရ-အန္တိက-တို့ နှောင် ဒုတိယာ ပဌမီ တတိယာသက်၍**"သတ္တမျာဓိကရဏောစ"**သုတ်၌ စဖြင့် သတ္တမီ-လည်း သက်၏၊ ထိုဝိဘတ်များလည်း ပါဠိပဒိကတ္ထ(လိင်္ဂတ္ထ) မျှ၌သာ သက်ကြရသည်။

အဒ္ဓကာလနိမ္မာနေ–အဒ္ဓကာလနိမ္မာနဟူသော ပါဠိ၌၊ နိမ္မာနံ နာမ–နိမ္မာန မည်သည်၊ ပရိမာဏံ–အတိုင်းအရှည်တည်း၊ တသ္မိं–ထို အဝန့်ကာလ အတိုင်း အရှည်ကို၊ ဂမျမာနေ–သိအပ်သော်၊ (အပါဒါနသည်လာ ဟောတိ၊) ဣတော မထုရာယ–ဤမထုရာမြို့မှ၊ စတူသု ယောဇနေသု–လေးယူဇနာတို့၌၊ သက်သံ–သက်သမြို့သည်၊ (အတ္ထိ၊) ရာဇဂဟတော–ရာဇဂြိုဟ်မြို့မှ၊ ပဉ္စစတ္တာလီသ ယောဇနမတ္ထကေ–၄၅ ယူဇနာထက်၌၊ သာဝတ္ထိ–သာဝတ္ထိမြို့သည်၊ (အတ္ထိ၊) ကာလနိမ္မာနေ–ကာလအတိုင်းအရှည်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ၊) ဣတော–ဤကမ္ဘာမှ၊ ဇေနဝုတိကပ္ပမတ္ထကေ–၉၁ ကမ္ဘာထက်၌၊ ဝိပဿီ–ဝိပဿီမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ–သည်၊ လောကေ–၌၊ ဥဒပါဒိ–ထင်ရှားဖြစ်တော်မူပြီ၊ ဣတော–ဤ နှစ်မှ၊ ဝဿသဟဿဿစ္စယေန–အနှစ်တစ်ထောင် လွန်ရာအခါ၌၊ ဗုဒ္ဓေါ–ဘုရားသည်၊ လောကေ–၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ–ပွင့်တော်မူလတ္တံ့။

ပုံစံကား–"ဂါမဿ–၏၊ ဒူရံ, ဒူရာ, ရေန, ဒူရေ–အဝေးတည်း၊ ဂါမဿ–၏၊ အန္တိကံ အန္တိကာ, အန္တိကေန, အန္တိကေ–အနီးတည်း၊" ပါဠိတော်၌လည်း "နဘံစ ဒူရေ,ပထဝီစ ဒူရေ–ကောင်းကင်လည်း ဝေး၏, မြေကြီးလည်း ဝေး၏၊" (စတုက္ကဂုတ္တရ, ရောဟိတဿ ဝဂ်၊) "နိဗ္ဗာနဿေဝ သန္တိကေ–နိဗ္ဗာန်၏သာ နီး၏"–(ဓမ္မပဒ။)

ကာတန္တကဝုတ္တိဋီကာ စသည်၌ "ဒူရံ ဂါမဿ,အန္တိကံ ဂါမဿ(ဒူရေန, အန္တိကေန, ဒူရာ, အန္တိကာ, ဒူရေ, အန္တိကေ)"ဟု ဝိဘတ် လေးမျိုးပင် သက်၍ "ဂတ,အာဂတ, ဌိတ"စသော ကြိယာများကို သိလောက်၍ မထည့်ဘဲ ထားသည်၊ အနက်ပေးရာ၌ ထည့်၍ပေးဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအလို "ဂါမဿ–၏၊ ဒူရံ–အဝေးသို့၊ အန္တိကံ–သို့၊ ဂတော–ရောက်၏၊ ဒူရေန–ဝေးသောလမ်းဖြင့်၊ အာဂတော–လာ၏၊ ဒူရေ–အဝေး၌၊ ဌိတော–တည်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဒုရ–အန္တိကနှောက် ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်များသည် မိမိရိုးရာ ကဲ့ ကရိုဏ်း အပါဒါန် သြကာသအနက်တို့၌သာ သက်ကြရ၏"ဟု ဆို၏။

ထိုအတိုင်းလည်း "သုဝိဒူရဝိဒူရေတိ–သုဝိဒူရဘူတေ ဝိဒူရေ အဟံ ဌိတော"ဟု မဏ္ဍိမပဏ္ဏာသ ပေါတလိယသုတ် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်၊ ဤ၌ "ဌိတော"ဟု ကြိယာ ထည့်၍ ဖွင့်ခြင်းသည် ကာတန္တဝုတ္တိဋီကာတို့နှင့် ထပ်တူကျသည်၊ ဤသို့လျှင် သက္ကတနှင့် ပါဠိပုံစံများကို ထောက်၍ ကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့် ရူပသိဒ္ဓိပုံစံများကို ဒူရန္တိက သုတ်တည်သော အရှင်ကစ္စည်း၏ အာဘော်ကျသည်ဟု မထင်ပါ။

• • • • • • • • • • • • • •

အဒ္ဓကာလ၊ ပေ၊ ဂမျမာနေ။ ။နိမ္မာနအရ ဖန်ဆင်းခြင်းအနက်, အတိုင်းအရှည် ဟူသော အနက်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ဤ၌ နောက်အနက်ကို ယူစေလိုသောကြောင့် "နိမ္မာနံ နာမ ပရိမာဏံ"ဟု ဖွင့်သည်၊ ထို "အတိုင်းအရှည်ကို သိအပ်သော်"ဟူရာ၌ "အတိုင်းအရှည်ကို ပြုအပ်သော်, အတိုင်းအရှည်ကို ပြုရာ၌"ဟု အဓိပ္ပာယ် မှတ်ပါ၊

တွာပစ္စယန္တသ–တွာပစ္စည်း အဆုံးရှိသောပုဒ်၏၊ လောပေါနာမ–ကျေခြင်း မည်သည်၊ တဒတ္ထသမ္ဘဝေပိ–ထို တွာပစ္စယန္တပုဒ်နက် ဖြစ်သင့်လျက်လည်း၊ အဝိဇ္ဇမာနတာ–မရှိသည်၏ အဖြစ်တည်း၊ တသ္မိံ တွာလောပေ–ထို တွာပစ္စယန္တ ပုဒ်ကျေရာ၌၊ ကမ္မာဓိကရဏောသု–ကံအနက် အဓိကရဏအနက်တို့၌၊ (အပါဒါန သညာ ဟောတိ၊) ပါသာဒါ–ပြာသာဒ်ကို(တက်၍)၊ သက်မေယျ–ပြောင်းရွှေ့ ရာ၏၊ ပါသာဒံ–ပြာသာဒ်ကို၊ အဘိရုဟိတွာ–တက်၍၊ သက်မေယျ–၏၊ ဣတိ အတ္ထော–နက်။

ထိုသို့ အတိုင်းအရှည်ကို ပြရာ၌ မူလစ၍ တိုင်းရာအရပ်–တိုင်းရာကာလသည် အပါဒါန်ဖြစ်၏၊ ထို တိုင်းတာရာ ဌာနနှင့် တွဲယှဉ်သော အဓွန့်ဟော သဒ္ဒါနောက်၌ ပထမာ သတ္တမီဝိဘတ် နှစ်မျိုးသက်၍, ကာလဟော သဒ္ဒါနောက်၌ကား သတ္တမီသာ သက်ဟု သဏ္ဌာတကျမ်းတို့ ဆို၏၊ အကျယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

• • • • • • • • • • • • •

တွာပစ္စယန္တသ၊ ပေ၊ အဝိဇ္ဇမာနတာ။ ။[သုတ်၌"**တွာလောပ**"ဝယ် တွာအရ တွာပစ္စည်းကို မယူပါနှင့်, တွာပစ္စယန္တပုဒ်ကို ယူပါ၊ အစိတ်တွာ၏ အမည်ကို အပေါင်း တွာပစ္စယန္တပုဒ်၌ တင်စားသော ဧကဒေသူပစာ ဖြစ်သည်–ဟူလို၊] "**အဘိရုဟိတွာ**"စသော တွာပစ္စယန္တပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သင့်ရာ၌ ရိုးရိုးပါဠိစီလျှင် ထို တွာပစ္စယန္တပုဒ်ဖြင့်ပင် "**ပါသာဒံ အဘိရုဟိတွာ သက်မေယျ**"ဟု စီသင့်၏၊ သို့သော် ထို တွာပစ္စယန္တပုဒ်၏ အနက်ကို သိလောက်ပြီဖြစ်၍ စာနေကျဉ်းအောင် တွာပစ္စယန္တပုဒ်ကို တိုက်ရိုက်မပြခြင်း(တွာပစ္စယန္တပုဒ် မပါခြင်း)ကို "**တွာလောပ**"ဟုခေါ်သည်၊ တွာပစ္စယန္တ ပုဒ် ရှိပြီးသားကို ချေထားသည်ဟု မမှတ်ရ။

ကမ္မာဓိကရဏောသု။ ။ထို တွာလောပ ဖြစ်သည့်အခါ ကံအနက် အဓိကရဏ (ဩကာသ)အနက်တို့၌ အပါဒါန်မှည့်ပါ၊ ထို့ကြောင့် "**ပါသာဒါ–ပြာသာဒ်မှ**"ဟု အပါဒါန်အနက် မပေးဘဲ "**ပြာသာဒ်ကို**"ဟု ကံအနက်ပေး၍ တွာပစ္စယန္တပုဒ်အနက်ကို (တက်၍)ဟု အပိုထည့်ပေးသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့–"**ပါသာဒါ သက်မေယျ**"၌ "**ပြာသာဒ်မှ+ပြောင်းရွှေ့ရာ၏**"ဟု အနက်ပေးစေလိုလျှင် "**ပြာသာဒ်မှ+ဖဲခွာ ပြောင်းသွားခြင်း**" ဖြစ်သောကြောင့် "**ယသ္မာ ဒေပေတိ**"သုတ်ဖြင့်ပင် အပါဒါန်မှည့်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤ တွာလောပအရာ၌ "**ပြာသာဒ်မှ+ပြောင်းရွှေ့ရာ၏**"ဟူသော အပါဒါန် အနက်ကို မပေးစေလိုသည်မှာ ထင်ရှားပြီ၊ ထို့ကြောင့်လည်း"**ပါသာဒံ အဘိရုဟိတွာ သက်မေယျတျတ္ထော**"ဟု အဖြောင့်အနက်ကို ဖွင့်ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ "**ပါသာဒါ သက်မေယျ**"သာ ပုံစံတည်း၊ "**ပါသာဒံ အဘိရုဟိတွာ သက်မေယျ**"ကား ထိုပုံစံ၏ အနက်မှန်ကို ဖွင့်ပြသော စကားသာတည်း၊ ရုပ်တွက်သောအခါ ပါသာဒါကို တွက်, ပါသာဒံကို တွက်ဖွယ်မလို၊ နောက်၌လည်း အနက်ဖွင့်များကို "**ပုံစံ**"မဟုတ်ဟု မှတ်ပါ။

တထာ–ထို့အတူ၊ ဟတ္ထိကွန္ဓာ–ဆင်ကျောက်ကုန်းကို (တက်စီး၍) သက်မေယျ–၏၊ အဘိဓမ္မာ–အဘိဓမ္မာကို (နာ၍) ပုစ္ဆန္တိ–မေးကုန်၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ အဘိဓမ္မံ–ကို၊ သုတ္တာ–နာ၍၊ (ပုစ္ဆန္တိ–ကုန်၏၊) အဘိဓမ္မာ–အဘိဓမ္မာကို(ရွတ်ဖတ်၍) ကထယန္တိ–ပြောဆိုကုန်၏၊ ဝါ, အဘိဓမ္မံ–ကို၊ ပဋ္ဌိတ္တာ–ရွတ်ဖတ်၍၊ (ကထယန္တိ၊) အာသနာ–နေရာ၌ (ထိုင်၍) ဝုဋ္ဌဟေယျ–ထရာ၏၊ ဝါ, အာသနေ–၌၊ နိသီဒိတ္တာ–ထိုင်၍၊ (ဝုဋ္ဌဟေယျ။)

ဒိသတ္ထဝါစိဟိ–ဒိသာအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါတို့နှင့်၊ ယောဂေ–ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ဒိသတ္ထေစ–ဒိသာအနက်၌လည်းကောင်း၊ (အပါဒါနသညာဟောတိ၊) ဣတော–ဤမြင့်းမိုရ်တောင်မှ၊ သာ–ထို နေထွက်ရာအရပ်သည်၊ ပုရိမာဒိသာ–အရှေ့အရပ်တည်း၊ ဣတော–မှ၊ သာ–ထိုအရပ်သည်၊ ဒက္ခိဏာဒိသာ–တောင်အရပ်တည်း၊ ဣတော သာ, ပစ္ဆိမာဒိသာ–အနောက်အရပ်တည်း၊ ဣတော

တထာ ဟတ္ထိကွန္ဓာ သက်မေယျ၊ ပေ၊ သုတ္တာ ဝါ။ ။တထာဖြင့် **"ဟတ္ထိကွန္ဓံ အဘိရုဟိတ္တာ သက်မေယျ"**ဟူသော အနက်ဖွင့်ကို ညွှန်ပြသည်၊ **"အဘိဓမ္မံ သုတ္တာ ဝါ"** လည်း **"အဘိဓမ္မာ ပုစ္ဆန္တိ"**၏ အနက်ဖွင့်ပင်တည်း၊ **"အဘိဓမ္မာ ပုစ္ဆန္တိ"**ဟု ပါဠိမထားလိုလျှင် **"အဘိဓမ္မံ သုတ္တာ ပုစ္ဆန္တိ"**ဟု တစ်နည်းထားနိုင်ကြောင်းကို ပြလိုရ၍ **"ဝါ"**ဟု ဆိုထားသည်၊ ထို့နောက် **"အဘိဓမ္မာ ဌပယန္တိ, အဘိဓမ္မ ဌပေတ္တာ"**ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ **"အဘိဓမ္မာကို ထား၍ ထားကုန်၏"**ဟု အနက်ထွက်သောကြောင့် ပါဠိပျက်သာတည်း၊ **"အဘိဓမ္မာ ကထယန္တိ–အဘိဓမ္မာကို ရွတ်ဖတ်၍ ဖြေဆိုကြကုန်၏"**ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း, ကစ္စည်းဝုတ္တိဝယ် ပဋ္ဌ ကထနအရာ၌ ထုတ်ပြသောပုံစံကို နည်းမှီး၍ ပြခြင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း **"အဘိဓမ္မာ ကထယန္တိ–အဘိဓမ္မံ ပဋ္ဌိတ္တာ ဝါ"**တို့သာ(သိဟိုဠ်မူအတိုင်း) ပါဠိမှန်ဖြစ်ထိုက်သည်၊ **"အဘိဓမ္မာ ကထယန္တိ–အဘိဓမ္မေ ဌတ္တာ ဝါ"**ဟုသော်လည်း ကစ္စည်းပုံစံအတိုင်းရှိလျှင် ကောင်းသည်။

အာသနာ ဝုဋ္ဌဟေယျ၊ ပေ၊ နိသီဒိတ္တာ ဝါ။ ။ဤ**"အာသနာ"**ကို**"ဌာ"**ဟု အဓိကရဏအနက် ပေးပြီးလျှင် တွာပစ္စယန္တပုဒ်ကို သိလောက်၍ မထည့်ဘဲ**"လောပ"** လုပ်ထားသောကြောင့်**"နိသီဒိတ္တာ"**ဟူသော ပုဒ်၏အနက်(ထိုင်၍)ဟု အပိုထည့်စွက်ရသည်၊ ဤ၌လည်း **"အာသနေ နိသီဒိတ္တာ ဝါ"**သည် အနက်ဖွင့်သာ, ပုံစံမဟုတ်။

သိလောက်ပုံ။ ။**"အာသနာ ဝုဋ္ဌဟေယျ–နေရာ၌ ထသည်"**ဟုဆိုလျှင် မထိုင်ဘဲ ထ၍မဖြစ်,ထိုင်ပြီးမှသာ ထ၍ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် (ထိုင်ပြီး၍)ဟူသော တွာပစ္စယန္တပုဒ်အနက်ကို သိလောက်သည်ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ သိလောက်သောကြောင့် တွာပစ္စယန္တပုဒ်ကို **"လောပ"**ပြုထားသည်၊ **"ပါသာဒါ သက်မေယျ"**စသည်၌လည်း တွာပစ္စယန္တပုဒ်၏ အနက်များ သိလောက်ပုံကို ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

ဒိသတ္ထဝါစိဟိ ယောဂ ဒိသတ္ထေစ–သုတ်၌ **"ဒိသာယောဂ"**ဟု ရှိ၏၊ ထိုဒိသာကို

သာ, ဥတ္တရာဒိသာ–မြောက်အရပ်တည်း၊ အဝိစိတော–အဝီစိမှ၊ ဥပရိဘဝဂ္ဂါ–အထက်ဘဝဂ်တိုင်အောင်၊ ပါဒတလာ–ခြေဖဝါးအပြင်မှ၊ ဥဒ္ဓं–အထက်၌၊ ကေသမတ္ထကာ–အထက်ဆံဖျားမှ၊ အဓော–အောက်၌၊ ဣစ္စာဒိ။

ဒိသတ္ထေ–ဒိသာအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ–ကား၊) ပုရတ္ထိမတော–အရှေ့အရပ်၌၊ ဒက္ခိဏတော–တောင်အရပ်၌၊ ဣတိ အာဒိ–တည်း၊ ပန–ဆက်၊ ဧတ္ထ–ဤ ပုရတ္ထိမတောစသော် ပြယုဂ်တို့၌၊ သတ္တမိယတ္ထေ–သတ္တမီ အနက်၌၊ တောပစ္စယောပိ–တောပစ္စည်းသည်လည်း၊ ဘဝိသတိ–ဖြစ်လတ္တံ့။

ဝိဘတ္တံနာမ–ဝိဘတ္တာမည်သည်၊ သယं–အလိုလို၊ ဝါ–နဂိုက၊ ဝိဘတ္တသေသ–ခွဲခြားအပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင်၊ တဒညတော–ထိုမှ အခြားသောအနက်မှ၊ ဂုဏေန–ဂုဏ်အားဖြင့်၊ ဝိဘဇနံ–ထပ်မံခွဲခြားခြင်းတည်း၊ တသ္မိံ ဝိဘတ္တေ–ထို ခွဲခြားခြင်းအနက်၌၊ (အပါဒါနသညာ ဟောတိ၊) ယတော–အကြင် ဘုရား

"ဒိသာစ ဒိသတ္ထောစ ဒိသာ"ဟု ကေဒေသသရူပေကသေသ်ပြု၍(ဒိသာသဒ္ဒါ, ဒိသာအနက်) နှစ်မျိုးလုံးကို ဒိသာအရယူ၊ ဒိသာစ–ဒိသာသဒ္ဒါတို့လည်း၊ ဒိသတ္ထောစ–ဒိသာအနက်လည်း၊ ဒိသာ–ဒိသာသဒ္ဒါ, ဒိသာအနက်တို့၊ [ဒိသာအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါကို **"ဒိသာသဒ္ဒါ"**ဟု ဆိုသည်၊] **"ဣတော သာ ပုရိမာဒိသာ"**၌ ပုရိမာဒိသာသည် ဒိသာသဒ္ဒါတည်း၊ ထို ဒိသာသဒ္ဒါ၏ ယှဉ်ရာဖြစ်၍ **"ဣတော"**ဟု အပါဒါန် မှည့်ရသည်၊ ကာရကမည်သည် ကြိယာနှင့် မကင်းကောင်းရကား**"ဟောတိ"**ဟု ကြိယာထည့်သည်၊ **"ဥတ္တရာဒိသာ"**တိုင်အောင် ဤနည်းတည်း၊ **"အဝိစိတော ဥပရိ ဘဝဂ္ဂါ"**၌လည်း ဘဝဂ်တိုင်အောင် **"ဖြစ်၏"** စသည်ဖြင့် ကြိယာထည့်၍ စပ်၊ **"ဥဒ္ဓं ပါဒတလာ, အဓော ကေသမတ္ထကာ"**တို့၌လည်း ပါဠိတော်ဝယ် စပ်ပုဒ်ကြိယာ ရှိသည်။

ဒိသတ္ထေ၊ပေ၊ဒက္ခိဏတော ဘာဒိ။ ။[**"ယတော အသောသုံ ဣတိ သမ္ဘဒ္ဓော"**ဟု ဖွင့်သော ဋီကာအလိုအားဖြင့် **"ဒက္ခိဏတော"**နောက်၌ **"ယတော အသောသုံ ဘဂဝန္တံ"** ဟူသော ကစ္စည်းပုံစံမှ **"ယတော"** ဟု ရှိသေးဟန် တူသည်၊] ပုရတ္ထိမ, ဒက္ခိဏတို့လည်း ဒိသာသဒ္ဒါများပင်၊ သို့သော် ထိုဒိသာသဒ္ဒါ၏ယှဉ်ရာ၌ အပါဒါန်မမှည့်ဘဲ ထို ဒိသာသဒ္ဒါ၏ အနက်၌သာ မှည့်သောကြောင့် **"ဒိသတ္ထ"**ဟု ဆိုရသည်၊ ဤဒိသတ္ထ၌ ခွဲခွာခြင်းသဘော မရှိ၊ **"ပုရတ္ထိမတော အဂ္ဂိ ပဇ္ဇလန္တိ"**ဟု ဆိုလျှင် **"အရှေ့အရပ်၌ မီးတို့သည် တောက်ကုန်၏"**ဟု အာဓာရအနက်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ ထိုသို့ အာဓာရအနက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် **"ဧတ္ထ ပန သတ္တမိယတ္ထေ တောပစ္စယောပိ ဘဝိသတိ"** ဟု တစ်နည်းမိန့်သည်၊ ကွစိတော ပဌမျတ္ထေသုတ်၌**"ကွစိတော"**ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သတ္တမီအနက်၌ တောပစ္စည်းသက်၍လည်း တစ်နည်း ရှုပ်ပြီးနိုင်သည်–ဟူလို။

• • • • • • • • • • • • •

ဝိဘတ္တံ နာမ၊ ပေ၊ ဝိဘဇနံ။ ။[**"ဂုဏေန"**အရ မွန်မြတ်ခြင်းစသော

တရားတော်ထက်၊ ပဏီတတရော ဝါ–သာလွန်မွန်မြတ်သောတရားသည်လည်း ကောင်း၊ ဝိသိဋ္ဌတရော ဝါ–သာလွန်ထူးကဲသော တရားသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ–မရှိ၊...အတ္တာဒဿော–မိမိ၏ ယဉ်ကျေးခြင်းသည်၊ တတော–ထို အာဇာနည် တို့၏ ယဉ်ကျေးခြင်းထက်၊ ဝရံ–မြတ်၏၊...ဒါနတော–ဒါနထက်၊ သီလမေဝ– သီလသည်သာ၊ ဝရံ–မြတ်သည်၊ ကိဉ္စာပိ (ဟောတိ)–အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါ လေ၏၊... မယာ–ငါသည်၊ တတော သုတာ–ထိုကြားနာအပ်ပြီးသော အတတ် ထက်၊ အသုတမေဝ–မကြားနာအပ်သေးသော အတတ်သည်သာ၊ ဗဟုတရံ– သာ၍များ၏၊...သုတာ–ကြားနာအပ်သော အတတ်ထက်၊ သီလမေဝ– သီလသည်သာ၊ သေယျော–သာ၍မြတ်၏၊...ဆဋ္ဌိစ–ဆဋ္ဌိဝိဘတ်လည်း သက်၊ ယဒိဒံ(ယော အယံ) သုဂတဝိနယော–အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော် သည်၊(အတ္ထိ–ရှိ၏၊ ဣဒံ–ဤမြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်သည်၊ ဆန္နဝုတိနံ– ၉၆ ပါးကုန်သော၊ ပါသဏ္ဍာနံ–ပါသဏ္ဍအယူတို့ထက်၊ ပဝရံ–မြတ်၏။

အကောင်းဂုဏ်ကိုသာ မမှတ်ရ, ဒြပ်မဟုတ်သော အထူးပြုတတ်သော အနက်ဟူသမျှကို "ဂုဏ်"ဟုပင် ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"ယုတ်မာခြင်း"**စသည်ကိုလည်း ဂုဏ်ဟု မှတ်ပါ၊] မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်နှင့် တတ္ထိတို့၏ တရားသည် သယံ ဝိဘတ္တ (နဂိုကပင် ခွဲခြားအပ်ပြီး)ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ခွဲခြားအပ်ပြီးသော ဘုရားတရားဟူသော အနက်ကို ပဏီတတရဂုဏ် ဝိသိဋ္ဌတရဂုဏ်အားဖြင့် ထပ်မံ၍ ခွဲခြားခြင်းကို ဝိဘတ္တဟု ခေါ်၏၊ အခြေခံဖြစ်သော ဘုရားတရားတော်သည် **"ယတော"**ဟု အပါဒါန်ဖြစ်၏။

ဆက်ဦးအုံ–"အတ္တာဒဿော တတော ဝရံ"၌လည်း ဆင်အာဇာနည်, မြင်းအာဇာနည် စသည်တို့၏ ယဉ်ကျေးခြင်းနှင့် မိမိကိုယ်၏ ယဉ်ကျေးခြင်းသည် နဂိုကပင် ခွဲခြား အပ်ပြီးဖြစ်၏၊ ထိုခွဲခြားအပ်ပြီးသော မိမိကိုယ်၏ ယဉ်ကျေးခြင်း အနက်ကို မြတ်ခြင်း ဂုဏ်အားဖြင့် ထပ်မံခွဲခြားသောအခါ ခွဲခြားရာ အခြေခံဖြစ်သော ဆင်အာဇာနည် စသည်တို့၏ ယဉ်ကျေးခြင်းသည် အပါဒါန်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နောက်ပုံစံ များကိုလည်း ;သိပါ။ [**"တတော မယာ"**စသော ပုံစံ၌ **"တတော မယာ အသုတေန ဝါ သုတံ"**ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိသေး၏၊ ပါဠိရင်းကို ရှာဖွေကြည့်ပါကုန်။]

ဆဋ္ဌိစ။ ။ဆန္နဝုတိနံ ပါသဏ္ဍာနံဝယ် ဝိဘတ္တအပါဒါန်အနက်၌ သက်သော ဆဋ္ဌိ ဖြစ်သောကြောင့် ဤသုတ်လာ စသဒ္ဒါဖြင့် သက်ရမည်၊ ယဒိဒံကား နိပါတ်ပုဒ် တည်း၊ လိင်သုံးပါး ဝုစ်နှစ်ပါး၌ပင် ယဒိဒံချည်း ရှိသောကြောင့် သုဂတဝိနယောဟု ပုလ္လိင်နှင့် စပ်ရသော်လည်း **"ယဒိဒံ"**ပင် နေသည်၊ ထို့ကြောင့် **"ယဒိဒံ=ယော အယံ"** ဟု ပြင်ပြင် မပြင်ပြင် မထူးဟု မှတ်ပါ။ [ကစ္စည်း၌မူ **"သုဂတဝိနယံ"**ဟု ရှိ၏၊ လိင်ဝိပလ္လာသဟု နိဒ္ဒေသ ကြံသည်။]

အာရတိပွယောဂေါနာမ–အာရတိ၏ ယှဉ်ရာမည်သည်၊ ဝိရမဏတ္ထသဒ္ဒပွယောဂေါ–ရောင်ကြဉ်ခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာတည်း၊ တတ္ထ (အာရတျတ္ထပွယောဂေ)–ထိုရောင်ကြဉ်ခြင်း အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ယှဉ်ရာ၌၊ (အပါဒါနသညာ ဟောတိ၊) အသဒ္ဓမ္မာ–မသူတော်တို့၏ တရားမှ၊ အာရတိ–ဝေးစွာ ရောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ပါပါ–မကောင်းမှုမှ၊ ဝိရတိ–အထူးသဖြင့် ရောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ပုါဏာတိပါတာ–မှ၊ ဝေရမဏိ–ရောင်ကြဉ်ကြောင့်း သိက္ခာပုဒ်၊ အဒိန္နာဒါနာ–မှ၊ ပဋိဝိရတော–ရောင်ကြဉ်၏၊ မုသာဝါဒါ–မှ၊ အပဋိဝိရတော–မရောင်ကြဉ်။

သုဒ္ဓတ္ထပွယောဂေ–စင်ကြယ်ခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (အပါဒါနသညာ၊) လောဘနိယေဟိ–လိုချင်အပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ–ကာမဂုဏ်တရားတို့မှ၊ သုဒ္ဓေါ–စင်ကြယ်၏၊ အသံသဋ္ဌော–မရောနှော၊ မာတိတောစ–အမိဘက်မှလည်းကောင်း၊ ပိတိတောစ–အဖဘက်မှလည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓေါ–စင်ကြယ်၏၊ အနုပကုဋ္ဌော–မဆဲရေးအပ်၊ အဂရဟိတော–မကဲ့ရဲ့အပ်။

အာရတိပွယောဂေါ၊ ပေ၊ တတ္ထ။ ။သုတ်၌ စကားပြေပြစ်အောင် တိသဒ္ဒါကို ချေ၍ **"အာရပွယောဂေ"**ဟု ရှိသော်လည်း **"အာရတိပွယောဂ"**ကို ဆိုလိုရင်း မှတ်ပါ၊ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် အာရတိကို မှတ်၍ဆိုထားသည်၊ ရောင်ကြဉ်ခြင်းအနက်ရှိသော ဝိတေ–ဝေရမဏိ စသည်တို့ကိုပါ ယူရမည်ဟု သိစေလို၍ **"အာရတိပွယောဂေါနာမ ဝိရမဏတ္ထပွယောဂေါ"**ဟု မိန့်သည်။ [တတ္ထ၏နောက်၌ **"အာရတျတ္ထပွယောဂေ"**ဟု သိဟိုင်္ဒမူမရှိ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိရမဏတ္ထပွယောဂေါကို ပြန်၍ တတ္ထဖြင့် စွဲနိုင်သောကြောင့် မရှိခြင်းသာ စည်းကမ်းကျသည်။]

အသဒ္ဓမ္မာ အာရတိ ဝိရတိ ပါပါ။ ။**"အသဒ္ဓမ္မာ"**ပုဒ်လည်း သိဟိုင်္ဒမူ၌ မရှိ၊ **"အာရတိ ဝိရတိ ပါပါ"**ဟု မဂ်လသုတ်လာ ပုံစံဖြစ်ရကား **"အသဒ္ဓမ္မာ"** မရှိခြင်းကသာ၍ကောင်းမည်ဟု ထင်သည်၊ သို့သော် ဋီကာ၌ **"အသဒ္ဓမ္မာတိ မေထုနဓမ္မာ"**ဟု ဖွင့်သောကြောင့် အသဒ္ဓမ္မာနှင့်တွဲဖက် အာရတိ တစ်ပုဒ် ကျနေသည်ဟုသော်လည်း ကြံပါ၊ ထိုအတိုင်းမှန်လျှင် **"အာရတိ အသဒ္ဓမ္မာ, အာရတိ ဝိရတိ ပါပါ"**ဟု ရှိရမည်။

သုဒ္ဓတ္ထပွယောဂေ။ ။ပုံစံ၌**"သုဒ္ဓေါ"**သာ တွေ့ရသောကြောင့် **"သုဒ္ဓပွယောဂေ"**ဟု သိဟိုင်္ဒမူရှိ၏၊ သို့သော် သုဒ္ဓေါအပြင် **"ဝိသုဒ္ဓံ လောဘနိယေဟိ, သီလေန ကိလေသတော သုဒ္ဓိ"** စသည်ဖြင့် သုဒ္ဓတ္ထသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်း အပါဒါန်ဖြစ်သောကြောင့် **"သုဒ္ဓတ္ထပွယောဂေ"**ဟူသော မြန်မာမူလည်း အသင့်ပင်။ [ပဓောစနတ္ထ ပုံစံများ လွယ်ပြီ။]

ပမောစနုတ္ထပ္ပယောဂေ-လွတ်မြောက်ခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (အပါဒါနသညာ၊) ဒုက္ခသ္မာ-မှ၊ ပရိမုတ္တောာ-လွတ်မြောက်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒါမိ-ဟောတော်မူ၏၊ မာရဗန္ဓနာ-မာရ်နတ်၏ အနှောင်အဖွဲ့မှ၊ မုတ္တောာ-လွတ်ပြီ၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ မစ္စုနာ-သေခြင်းမှ၊ နု မုစ္စန္တိ-မလွတ်ကုန်၊ အဟံ-ငါသည်၊ သဗ္ဗပါသေဟိ-အလုံးစုံသော ကျော့ကွင်းတို့မှ၊ မုတ္တောာ-လွတ်ပြီ။

ဟေတွတ္ထော-ဟိတ်အနက်၌လည်းကောင်း၊ သရူပေကသေသ-သရူပေကသေသ်ကို၊ ဂဟိတတ္တာ-ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟေတွတ္ထပ္ပယောဂေစ-ဟိတ်အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗနာမတော-သဗ္ဗနာမ်မှ နောက်၌(ပဠာမိ-ပဠာမိဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ၊) ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်၊ တုမှံ-သင်တို့၏၊ (ကုလေ-ဓမ္မပါလအမျိုး၌၊) ဒဟရာ-ငယ်ရွယ်သူတို့သည်၊ နု မိယရေနု-မသေကုန်သနည်း၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣဒေဝ-ဤအရပ်၌ပင်၊ မရဏံ-သေခြင်းသည်၊ ဘဝိသတိ-ဖြစ်လတ္တံ့နည်း၊ ကသ္မာ ဟေတုနာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်လည်း၊ ကမ္မာနိ-ကံတို့ကို၊ ကရောန္တိ-ပြုကုန်သေး၏၊ ဘိက္ခဝေ - တို့၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ ဣဟ - ဤ လောက၌၊

ဟေတွတ္ထေ၊ပေ၊ ဟေတွတ္ထပ္ပယောဂေစ။ ။သုတ်၌ "**ဟေတွတ္ထ**"ဟုသာ ရှိသော်လည်း "**ဟေတွတ္ထောစ ဟေတွတ္ထပ္ပယောဂေါစ ဟေတွတ္ထော**"ဟု ဧကသေသ်ပြု၍ ဟေတွတ္ထ-ဂေတွတ္ထပ္ပယောဂ နှစ်မျိုးလုံးကို ယူ၊ ထိုတွင် "**ကသ္မာ, ယသ္မာ, တသ္မာ**" ချည်း သက်သက်တည်နေသော ပုဒ်တို့သည် ဟေတွတ္ထအပါဒါန်မှည့်ရသော ပုံစံတို့တည်း၊ "**ယသ္မာ ကာရဏာ တသ္မာ ကာရဏာ**"ဟု ရှိရာ၌ "**ကာရဏာ**"သည် ဟိတ်အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဟေတွတ္ထတည်း၊ ယသ္မာ တသ္မာတို့ကား ထို ကာရဏာနှင့် ယှဉ်ရသောကြောင့် ဟေတွတ္ထပ္ပယောဂတို့တည်း။

သဗ္ဗနာမတော။ ။သဗ္ဗနာမ်မဟုတ်သော ပုဒ်များ၌ "**ကာရဏတ္ထေစ**"သုတ်ဖြင့် ပဠာမိဝိဘတ် သက်လတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် ဤ ဟေတွတ္ထေအရ၌ သဗ္ဗနာမ်ဖြစ်သော "**ယ-တ-ကိ**"စသည်ကိုသာ အပါဒါန်မှည့်၍ အပါဒါနေ ပဠာမိသုတ်ဖြင့် ပဠာမိဝိဘတ် သက်သည်၊ [**"သဗ္ဗနာမတော"**၏ နောက်၌ "**ပဠာမိဝိဘတ္တိ**"ဟု မြန်မာမူ၌ ရှိ၏၊ "**သဗ္ဗနာမတော ပဠာမိတိ ယောဇနာ**"ဟု ပဠာမိကို ထည့်၍ အနက်ပေးဖို့ရာ ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် "**ပဠာမိဝိဘတ္တိ**"မပါသော သီဟိုဠ်မူသာ ရှေးပါဠိဖြစ်ဟန်တူသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ "**သဗ္ဗနာမတော ပဠာမိ**"ဟု ဆိုသော်လည်း ဤဒုရန္တိကစသော သုတ်က (ကစ္စည်းကျမ်းအလို) အပါဒါန်သာ မှည့်နိုင်သောကြောင့် ဤ ဟေတွတ္ထေအရဖြင့် ပဠာမိဝိဘတ် မသက်နိုင်သေး, အပါဒါန်သာ မှည့်နိုင်သေးသည်၊ ထို့ကြောင့် အကျိုးပဠာမိဝိဘတ်၏အမည်ကို အကြောင်းအပါဒါန်အနက်၌ တင်စား၍ "**ပဠာမိ**"ဟု ဆိုထားသည်၊ စင်စစ်မှာ သဗ္ဗနာမ်များ၌ ဟေတွတ္ထေအရ အပါဒါန်မှည့်ပါဟု ဆိုလိုသည်။

ဘိက္ခဝေ, တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣဟ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဧဝံ-သို့၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ-ကျင့်ရာ၏၊ ဗြဟ္မစရိယ-ဏား၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ အသ္မိ-၏၊ ယသ္မာ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ တသ္မာ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ ကိံ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ ဒုတိယာ-ဒုတိယာဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဆဋ္ဌိ-ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ၊) ကိံ ကာရဏံ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ-ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ ကိသဟေတု-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ကိသ-ကြောင့်၊ တုမှေ-သင်တို့သည်။ ကိလမထ-ပင်ပန်းကုန်သနည်း။

"ကေန ဟေတုနာ, ကေန ကာရဏေန, ယေန မိဓေကစ္စေ သတ္တာ, တေန နိမိတ္တေန, တေန ဝုတ္တ"မိစ္စာဒိသု-ကေန ဟေတုနာ၊ ပေ၊ တေနဝုတ္တံ အစရှိသော ပြဿုဂ်တို့၌၊ ဟေတွတ္ထေစာတိ-ဟေတွတ္ထေစသုတ်ဖြင့်၊ တတိယာ-တတိယာဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ၊) [**"ကေန ဟေတုနာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်"** စသည်ပေး။]

ဝိဝိတ္တံ နာမ-ဝိဝိတ္တမည်သည်၊ ဝိဝေစနံ-ကင်းဆိတ်ခြင်းတည်း၊ တဒတ္ထ ပဋယောဂေ-ထို ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (အပါဒါနသညာ ဟောတိ၊) ပါပကာ-ယုတ်မာသော၊ ဓမ္မာ-အကုသိုလ်တရား၊ ဝိဝိတ္တောကင်းဆိတ်၏။ ကာမေဟိ-ကာမတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စေဝ-ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ-အကုသိုလ်တရားတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စ-ကင်းဆိတ်၍။

ကိံ ကာရဏံ၊ ပေ၊ ကိလမထ။ ။**"ကိံ ကာရဏာ"**နောက်၌ **"ဒုတိယာ ဆဋ္ဌိ (တတိယာ) စ"**ဟု ပါဠိရှိ၏၊ ထိုတွင် တတိယာသည် အပိုသာတည်း၊ **"ကိံ ကာရဏာ (ကာရဏံ) ကိသ ဟေတု"**တို့၌ ဤဒုရန္တိကသုတ်လာ စသဒ္ဒါဖြင့် ဟိတ်အနက်၌ ဒုတိယာသက်၍ **"ကိံ"**ဟုလည်းကောင်း, ဟိတ်အနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်၍ **"ကိသ"**ဟုလည်းကောင်း ပြီးသည်၊ **"ကိံနှင့်ကာရဏာ, ကိသနှင့်ဟေတုတို့ (ဝိဘတ်မတူဘဲ) တုလျာဓိကံရဏာ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ကိံ-ကိသတို့လည်း 'ကာရဏာ ဟေတုတို့ကဲ့သို့ ဟိတ်အနက်ရှိသည်"**ဟု မှတ်ပါ၊ ထိုတွင် ကာရဏာ၌ ကာရဏတ္ထေစသုတ်ဖြင့် သ္မာသက်၊ ကာရဏံ ဟေတုတို့၌ကား ဟိတ်အနက်၌ ပထမာဝိဘတ်သက်သောသုတ် တိုက်ရိုက်မရှိရကား အာလပနေစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပထမာ သက်ဘင်္ဂသည်။ [ဟေတွတ္ထေစသုတ်၌ မောဂ္ဂလ္လာန် အဆိုကို ပြခဲ့၏၊ တွေ့စပ် ကြည့်ပါ။]

ကေန ဟေတုနာ၊ ပေ၊ ဟေတွတ္ထေစာတိ တတိယာ။ ။**"ကေန ဟေတုနာ၊ ပေ၊ တေန ဝုတ္တံ"**တို့၌ကား ဤ ဒုရန္တိကသုတ်လာ စသဒ္ဒါ၏ အရာမဟုတ်, တတိယာဝိဘတ်ခန်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော**"ဟေတွတ္ထေစ"**သုတ်ဖြင့် တတိယာဝိဘတ် သက်နိုင်ကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။ [ဤသို့ တတိယာဝိဘတ် သက်မည့်သုတ် သီးခြားရှိသောကြောင့် **"ဒုတိယာ ဆဋ္ဌိ တတိယာစ"**ဟု ရှိရာ၌ တတိယာကို အပိုဟု မှတ်ပါ၊ သီမ္ဍ၌လည်းမပါ။]

ပမာဏတ္ထေ–အတိုင်းအရှည်ဟူသော အနက်၌(အပါဒါနသညာ ဟောတိ)၊ တတိယာစ–သက်၊ စန္ဒဘာဂါယ–စန္ဒဘာဂါမြစ်၏၊ ပရိမာဏံ–အတိုင်းအရှည်ကား၊ အာယာမတော–အလျှားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိတ္ထာရတောစ–အနံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယောဇနံ–တစ်ယူဇနာတည်း၊ ဂမ္ဘီရတောစ–အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုထုလတောစ–အကျယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယောဇနံ–တည်း၊ မဇ္ဈိမပဒေသော–မဇ္ဈိမအရပ်သည်၊ ပရိက္ခေပတော–အဝန်းအဝိုင်းအားဖြင့်၊ နဝယောဇနသတပရိမာဏော–ယူဇနာကိုးရာ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ဒီဃသော–အလျှားအားဖြင့်၊ သုဂတ္ပဝိဒတ္ထိယာ–ဘုရား အထွာတော်ဖြင့်၊ နဝဝိဒတ္ထိယော–ကိုးထွာတို့ကို၊ ပမာဏိကာ–ပမာဏနှင့် ယှဉ်သည်တို့ကို၊ ကာရေတဗ္ဗာ–ပြုစေထိုက်ကုန်၏။

(၃၁၂) စ–ဆက်ဦးအံ့၊ ဇေ္ဌ–ဤ“**ဒီဃသော**”ပြယုဂ်၌၊ [သော အာဒေသော ၌ စပ်၊] သ္မာဟိသ္မိံ နမိစ္စာဒိတော–သ္မာဟိသ္မိံ နံ အစရှိသော သုတ်မှ၊ သ္မာတိစ–သ္မာပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ သော ဝါတိစ–သော ဝါသုတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တမာနေ–လတ်သော်။ ...

ဒီဃောရေဟိ။ ။(၁၀၆) ဒီဃသြရဏ္ဏစ္ဆေတေဟိ–ဒီဃ, သြရ ဟူကုန်သော ဤသဒ္ဒါတို့မှ၊ (ပရသ) သ္မာဝစနဿ, သော အာဒေသော–သော အပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ ဒီဃသော–အလျှားမှ၊ ဝါ–အားဖြင့်၊ ဒီဃမှာ ဝါ–လည်းရှိ၏၊ [သြရသော–ဤဖက်မှ၊ သြရမှာ ဝါ–သြရမှာဟုလည်း ရှိ၏။]

ပမာဏတ္ထေ, တတိယာစ။ ။အတိုင်းအရှည်ကို ပမာဏတ္ထဟု ခေါ်၏၊ ထိုအတိုင်းအရှည်ကို ပြုရာ၌ အာယာမ စသည်ကို အပါဒါန်မှည့်၍ ပဋ္ဌမိအနက်၌ တောပစ္စည်းသက်ထားသည်၊ ပရိက္ခေပတောတိုင်အောင် တောပစ္စည်းချည်းတည်း၊ ထိုသို့ အပါဒါန်မှည့်သော်လည်း ခွဲခွာခြင်း သဘောမရှိသောကြောင့် “**မှ**”ဟု မပေးဘဲ “**အားဖြင့်**”ဟု ဝိသေသနအနုနက် ပေးသည်။ [တတိယာစ၏ ပြယုဂ်ကို နောက်၌ ထုတ်လတ္တံ့။]

ဇေ္ဌစ၊ ပေ၊ ဒီဃသော, ဒီဃမှာ ဝါ။ ။“**ဒီဃသော နဝ ဝိဒတ္ထိယော၊ ပေ၊ ကာရေတဗ္ဗာ**”ပြယုဂ်၌ ဒီဃသော ရုပ်ပြီးပုံကို ပြလိုရ“**ဇေ္ဌစ**”မိန့်သည်၊ ဤ“**ဒီဃသော**”ပြယုဂ်၌ အပါဒါန်မှည့် သ္မာဝိဘတ်သက်ပြီးနောက် ဒီဃောရေဟိသုတ်ဖြင့် သ္မာဝိဘတ်ကို “**သော**”ပြု၍ ပြီးသည်–ဟူလို၊ ဝါသဒ္ဒါမြစ်၍ ဒီဃောရေဟိသုတ်ဖြင့် “**သော**”မပြုသေအခါ သ္မာကို မှာပြု၍ “**ဒီဃမှာ**”ဟုလည်း ရုပ်တစ်မျိုး ရှိနိုင်သည်။ [“**ဒီဃမှာ ဝါ**” နောက်၌ “**သြရသော, သြရမှာ ဝါ**”ဟု တစ်ချို့စာ ရှိ၏၊ ဤ ပမာဏအပါဒါန်နှင့် မဆိုင်, သီဟိုဠ်မူ၌လည်း မရှိ။]

တတိယာစ–သက်၊ သာသပရာသိ–မုန်ညင်းစေ့ အစုသည်၊ အာယာမေန–အလျားအားဖြင့်၊ ယောဇနံ–တည်း၊ ဝိတ္ထာရေန–အနံအားဖြင့်၊ ယောဇနံ–တစ်ယူဇနာတည်း၊ ဥဗ္ဗေဓေန–အမြင့် အစောက်အားဖြင့်၊ ယောဇနံ–တည်း။

ပဌမတ္ထဝါစကေန–"ရှေးဦး"အနက်ကို ဟောသော၊ ပုဗ္ဗသဒ္ဒေန–ပုဗ္ဗသဒ္ဒါနှင့်၊ ယောဂေါ–ယှဉ်ခြင်းသည်၊ ပုဗ္ဗယောဂေါ–မည်၏၊ စ–ဆက်၊ ဇွေ–ဤပုဗ္ဗယောဂ ၌၊ ပုဗ္ဗဂ္ဂဟဏံ–ပုဗ္ဗသဒ္ဒါသည်၊ အဒိသတ္ထဝုတ္တိနော–ဒိသာအနက်မှ တစ်ပါး သော ဒေသ, ကာလ အစရှိသောအနက်၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော၊ ပုဗ္ဗာဒိဂ္ဂဟဏသ-

---

တတိယာစ၊ ပေ၊ သာသပရာသိ။ ။"**ယောဇနံ အာယာမေန**"စသည်တို့ကား မုန်ညင်းစေ့ အစုအပုံ၏ အတိုင်းအရှည် (ပမာဏ)ကို ပြသောစကားပင်တည်း၊ ဤ အာယာမေန စသည်၌ကား သုတ်ရင်းဖြင့် အပါဒါန် မမှည့်တော့ဘဲ ဒုရန္တိကသုတ်လာ စသဒ္ဒါဖြင့် တတိယာဝိဘတ် သက်သည်။ [ဒီဃောရေဟိသုတ်က ကြားဝင်လာသော်လည်း ဒုရန္တိကသုတ် အဆက်မကုန်သေး၊ ထို့ကြောင့် "**တတိယာစ**"ဟူရာ၌ "**ပမာဏတ္ထေ တတိယာစ**"ဟု ပြခဲ့သော "**တတိယာ**"ပင် ဖြစ်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။နိမ္မာနဒ္ဒလည်း ဤကဲ့သို့ အတိုင်းအရှည်ပရိမာဏကို ပြခဲ့ပြီ၊ သို့သော် ထို ပရိမာဏသည်"**အဒ္ဓ–ကာလ**"တို့၏ ပရိမာဏတည်း၊ ဤပမာဏကား အဒ္ဓကာလ မဟုတ်သော ဝတ္ထုတစ်ခုခု၏ ပမာဏတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထပ်၍ ပြရပြန်သည်။

ပဌမတ္ထ၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗယောဂေါ။ ။ပုဗ္ဗသဒ္ဒါသည် "**ပုဗ္ဗော ပူယဂ္ဂတော စာဒေါ, သော ဒိသာဒေါ တိလိဂ်ိကော**"ဟူသော အဘိဓာန်နှင့် အညီ, ပူယ–သွေးပြည်၊ အဂ္ဂ–အဦ၊, ရှေ့၊ အာဒိ–အစ၊ ဒိသာဒိ–အရှေ့မျက်နှာ, ရှေ့ဒေသ, ရှေ့ကာလဟူသောအနက်များကို ဟော၏၊ ထိုတွင် ပူယအနက်၌ ဤ အပါဒါန်အရာနှင့် မဆိုင်, ဒိသာအနက်ဟောရာ၌ကား ဒိသာယောဂ၌ ပါပြီးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ ပုဗ္ဗယောဂ၌ အဂ္ဂ အာဒိတို့နှင့် အနက်တူ ပထမအနက်ဟော ပုဗ္ဗသဒ္ဒါကို ယူရသည်၊ ထို ပထမအနက်ဟူသည်လည်း "ရှေ့=ရှေး"ဟူသော အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့ကာလ, ရှေ့ဒေသ စသည်ဖြင့် ဒေသ ကာလ စသောအနက်နှင့် တွဲဖက်၍ အနက်မှတ်ပါ။

ဇွေစ၊ ပေ၊ ပရာဒိယောဂေါ။ ။ဒေသ–ကာလ–အရာဝတ္ထုစသည်ကို ဟောနိုင်သော ပုဗ္ဗ–ပရ–အပရ–ဥတ္တရိစသော သဒ္ဒါများ ရှိရာတွင် ပုဗ္ဗသဒ္ဒါ တစ်ခုတည်းကို မှတ်၍ဆိုအပ်သော ဥပလက္ခဏသဒ္ဒါတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပုဗ္ဗသဒ္ဒါဖြင့် ပရ–အပရ–ဥတ္တရိစသော သဒ္ဒါများကို ယူနိုင်သည်။[ဥပလက္ခဏနည်.အကြောင်းကို နည်း၄၀ မှာရှု။]

အဒိသတ္ထဝုတ္တိနော။ ။ထို ပုဗ္ဗသဒ္ဒါသည်"**ပုဗ္ဗာဒိသာ–အရှေ့အရပ်**၊" ပုဗ္ဗေ–ရှေး ကာလ၌၊ ပုဗ္ဗောဒေသော–ရှေ့အရပ်စသည်ဖြင့် ဒိသာ–ကာလ–ဒေသစသော အနက်များကို ဟောနိုင်သော်လည်း ဒိသာအနက်မှာ ဒိသာယောဂ၌ ပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် ကြွင်းသော အနက်ဟော ပုဗ္ဗ စသည်ကို ယူစေလို၍"**အဒိသတ္ထဝုတ္တိနော**"ဟု မိန့်သည်။

ပုဗ္ဗအစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဥပလက္ခဏ-မှတ်သားကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပရာဒိယောဂေပိ-ပရအစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာဌ်လည်း၊ (အပါဒါနသညာ ဟောတိ၊) ယထာ-ကား၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ မေ-ငါ၏၊ သမ္မောဓာ-သစ္စာလေးပါးကို သိရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေဝ-ရှေးဌ်ပင်လျှင်၊ ဣတော-ဤအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးဌ်၊ နာဟောတိ-မဖြစ်ဖူးသေး၊ တတော-ထိုအရပ်မှ၊ ပရံ-ပြင်ဖက်အရပ်သည်၊ ပစ္စန္တိမာ-အစွန်အဖျားဖြစ်ကုန်သော၊ ဧနပဒါ-ဧနပုဒ်တို့တည်း၊ ဓာတုလိင်္ဂေဟိ-ဓာတ်လိင်တို့မှ၊ ပရာ-နှောင်းကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) ပစ္စယာ-ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) တတော-ထိုအခါမှ၊ အပရေန သမယေန-နောက်အခါ၌၊ တတော-ထို့ထက်၊ ဥတ္တရိမ္မိ-အပိုအလွန်လည်း၊ ဣစ္စာဒိ။

ဗန္ဓနတ္ထပ္ပယောဂေ-နှောင်ဖွဲ့ခြင်း အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာဌ်၊ ဗန္ဓနဟေတုမှိ-နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဣဏေ-ကြွေးမြီ၌၊ (ဝါ-ကြွေးမြီဟော သဒ္ဒါ၌၊) ပဋ္ဌမိ-ပဋ္ဌမိဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ တတိယာစ-တတိယာဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ သတသ္မာ-တစ်ရာသော ကြွေးမြီကြောင့်၊ ရညာ-မင်းသည်၊ နရော-လူကို၊ ဗဒ္ဓေါ-နှောင်ဖွဲ့အပ်၏၊ ဝါ, သတေန-ကြောင့်၊ နရော-လူကို၊ ဗဒ္ဓေါ-နှောင်ဖွဲ့အပ်၏။

ပုဗ္ဗေဝ မေ၊ ပေ၊ ဥတ္တရိမ္မိ။ ။ပုဗ္ဗော ပုဗ္ဗေတို့သည် ကာလအနက်ဟောတို့တည်း၊ တတော ပရံ-ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာတို့ကား ဒေသအနက်ဟောတို့တည်း၊ တတော အပရေနကား ကာလအနက်ဟောတည်း၊ တတော ဥတ္တရိကား ကာလ-ဒေသမဟုတ်, အရာဝတ္ထု တစ်ခုခုတည်း။ [**"သန္ဓရတ္တရပရမံ သာဒီတဗ္ဗံ, တတော စ ဥတ္တရိ သာဒယေယျ"** စသည်၌ သင်းပိုင် ကိုယ်ရုံထက် အပိုသက်နှံ့:တည်:ဟူသော ဝတ္ထုကို ဥတ္တရိသဒ္ဒါက ဟောသည်၊ ဥတ္တရိမ္မိ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို **"မ်"** ပြု၊ ထိုနိဂ္ဂဟိတ်ကား ဝါစာသိလိ၌ အကျိုးဌာ အပိုသာတည်း၊ **"ဥတ္တရိ"**ပုဒ်ရင်:သာ၊ **"တတော-ထို့ထက်"**ဟု ပေ:ရသော်လည်း ဝိဘတ္တအပါဒါန် မဟုတ်, ပုဗ္ဗာဒိယောဂ အပါဒါန်သာ။]

ဗန္ဓနတ္ထ၊ ပေ၊ ဗဒ္ဓေါ နရော။ ။ကြွေးမဆပ်နိုင်သောကြောင့် ကြွေးယူထားသူ(မြီစား)ကို မင်:က ချုပ်နှောင်ရာ၌ ကြွေးမြီသည် ချုပ်နှောင်ခြင်း၏ အကြောင်:ဖြစ်၏၊ ထို ချုပ်နှောင်ခြင်း၏ အကြောင်:ဖြစ်သော ကြွေးမြီအနက်ဟောသဒ္ဒါ၌ ပဋ္ဌမိဝိဘတ်သက်သည်၊ သို့သော် ဤသုတ်ဖြင့် မသက်ရ, ဤသုတ်က အပါဒါန်မှည့်၍**"အပါဒါနေ ပဋ္ဌမိ"**သုတ်ဖြင့် သက်ရမည်ဟု မှတ်ပါ၊ တတိယာဝိဘတ်ကိုကား ဤသုတ် စသဒ္ဒါဖြင့် သက်။ [သိဟိုဠ်မှ၌**"ဣဏေ တတိယာစ"**ဟု သာရှိ၏၊**"ပဋ္ဌမိ ... ဟောတိ"**တို့ မပါ။]

ဖလသာဓနဟေတုဘူတသ–အကျိုးကို ပြီးစေတတ်သော အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဂုဏ်သ–ဂုဏ်ကို၊ ဝစနံ–ဟောသောသဒ္ဒါသည်၊ ဂုဏဝစနံ–ဂုဏဝစနမည်၏၊ တသ္မိံ ဂုဏဝစနေ–ထိုဂုဏ်ကို ဟောသောသဒ္ဒါ၌၊ ပဋ္ဌမီ–ပဋ္ဌမီသက်၊ တတိယာစ–လည်းသက်၊ ရာဇာ–မင်းသည်၊ ဣသရိယာ–အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇနံ–လူအပေါင်းကို၊ ရက္ခတိ–စောင့်ရှောက်၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ဣသရိယေန–ကြောင့်၊ (ရက္ခံတိ–၏၊) သီလတော–သီလကြောင့်၊ နံ–ထိုသူ့ကို၊ ပသံသန္တိ–ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ ဝါ, သီလေန–သီလကြောင့်၊ (ပသံသန္တိ–ကုန်၏၊) ပညာယ–ပညာကြောင့်၊ ဝိမုတ္တာမနော–ကိလေသာမှ လွတ်သောစိတ်ရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း၊..ပဋိကထနေသု–မေခြင်း,ဖြေခြင်းတို့၌(ဥဒါဟရဏံ–ကား၊) တွံ–သင်သည်၊

ဖလသာဓနဟေတု၊ ပေ၊ တတိယာစ။ ။ဤ၌"ဂုဏ"သဒ္ဒါသည် ဝိသေသနအပွဓာနအနက်ကို ဟော၏၊ ဣသရိယ–သီလ ပညာတို့သည် အထည်ဒြပ်ပဓာနမဟုတ်သော အပွဓာနဝိသေသန ဂုဏ်များတည်း၊ ဣသရိယ–သီလ ပညာတို့ကိုသာ ပုံစံ၌ ပြထားသဖြင့်လည်း အကောင်းဂုဏ်ကိုသာ ဂုဏ်ဟု မမှတ်လင့်၊ **"ဇေတ္တာ–မိုက်မဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်"**ဟူရာ၌ မိုက်မဲမှုလည်း မကောင်းဂုဏ်ပင်၊ ဤသို့ကောင်းသည်ဖြစ်စေ, ဆိုးသည်ဖြစ်စေ အပွဓာနအနက်ကို "ဂုဏ"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဣသရသ–အစိုးရသူ၏၊ ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးဌာနန္တရသည်၊ ဣသရိယံ–မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ ရာထူးဌာနန္တရသည် (နှင်ဘုရင့်အရာသည်) ဒြပ်ပဓာနမဟုတ်သောကြောင့် ဂုဏ်မည်၏၊ သီလ ပညာတို့ ပဓာနမဟုတ်ကြောင်း ဂုဏ်ဖြစ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီ၊ ထို ဂုဏ်သည်ပင် စောင့်ရှောက်ရခြင်း, အချီးမွမ်းခံရခြင်း, ကိလေသာတို့မှ လွတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဟိတ်လည်းမည်၏။

ဟိတ်နှစ်မျိုး။ ။ထိုဟိတ်သည် ဖလသာဓနဟိတ်, ပယောဇကဟိတ်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဆိုင်ရာအကျိုးကို ပြီးစေတတ်သော အကြောင်းရိုးရိုးသည် ဖလသာဓနဟိတ်မည်၏၊ သူတစ်ပါးကို စေခိုင်းတိုက်တွန်းတတ်သော (အခြားသူ ပြုလုပ်ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဟေတုကတ္တားမည်သော)ဟိတ်သည် ပယောဇကဟိတ်မည်၏၊ ထိုနှစ်မျိုးတွင် ဖလသာဓနဟိတ်ကို ယူစေလိုသောကြောင့် **"ဖလသာဓနဟေတုဘူတသ"**ဟု မိန့်သည်၊ ဖလသာဓနဟိတ်ကို **"လောကိက(လောကဋ္ဌ ထင်ရှားသော–အများသိဖြစ်သော)ဟိတ်"**ဟုလည်းကောင်း, ပယောဇကဟိတ်ကို ကိတ္တိမ(မှည့်ခေါ်အပ်သော)ဟိတ်ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သေး၏။ [**"တသ္မိံ ဂုဏဝစနေ, တတိယာစ"**ဟုသာ သိဟိုဠ်မှုရှိ၏၊ **"ပဋ္ဌမီ"** မပါ၊ သို့သော် မပါလျှင် ထည့်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ပဋ္ဌမီပါသောမြန်မာမှုလည်း အသင့်။]

ပဋိကထနေသု။ ။**"ကုတောသိ တုဝံ–သင် ဘယ်ကလဲ"**ဟု မေးရာ၌ ကုတောကို **"ကိ"**တည်း၍ ဤသုတ်ဖြင့် အပါဒါန်မှည့်၊**"ကုတော+အာဂစ္ဆသိ–ဘယ်မှ+လာသနည်း"**ဟု မေးလျှင်ကား ခွဲခွာခြင်း သဘောရှိသောကြောင့် **"ယသ္မာဒပေတိ"**သုတ်ဖြင့်ပင် အပါဒါန် မှည့်နိုင်သည်ဟု ဋီကာ မိန့်သည်၊ **"ကုတော+ဘဝံ–အရှင် ဘယ်မှနည်း၊**

ကုတော-အဘယ်မှ၊ အသိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဘဝံ-အရှင်သည်၊ ကုတော-အဘယ်မှ နည်း၊ ပါဠလိပုတ္တာ-ပါဠလိပုတ်ပြည်မှတည်း၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤပဌ ကထန တို့တွင်၊ ကထနံ နာမ-ကထနမည်သည်၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ဖြေဆိုခြင်းတည်း။

ထောကတ္ထေ-အနည်းငယ်ဟူသော အနက်ရှိသော၊ အသတ္တဝစနေ-ဒြပ် မဟုတ်သောအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါ၌၊ ကရဏေ-ကရိဏ်းအနက်၌၊ (အပါဒါနသညာ ဟောတိ၊)တတိယာစ-လည်းသက်၊ ထောကာ-အနည်းငယ်ဖြင့်၊

(အရှင်+ဘယ်ကလဲ)"ဟူရာ၌လည်း စပ်ပုဒ်ကြိယာ တိုက်ရိုက်မပါ, ဥပါတ္တဝိသယ အပါဒါန်ကဲ့သို့ ထည့်စပ်ရမည်လည်း မဟုတ်, ကြိယာမပါဘဲပင် ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံသောကြောင့် "**ယသ္မာဒပေတိ**"သုတ်ဖြင့် အပါဒါန် မမှည့်နိုင်ရကား ဤ ပဌ ကထနအပါဒါန်ကို ထပ်၍ ပြရသည်။

ကထန။ ။"**ပါဠလိပုတ္တာ**"ကား ကထနအရ အပါဒါန်တည်း၊ မြန်မာလို"**ကျွန်ပ် ပါဠလိပုတ်ကပဲ**"ဟု ဖြေဆိုရာ၌ သုံးနှုန်းသောစကား ဖြစ်သည်၊ ဤ၌ ကထနဟူသည် စကား ရိုးရိုးပြောဆိုခြင်း မဟုတ်, ပဌနှင့်တွဲဖက်၍ ပြသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဖြေဆိုခြင်းကို "**ကထန**"ဟု ယူစေလို၍ "**ဧတ္ထစ ကထနံ နာမ ဝိသဇ္ဇနံ**"ဟု မိန့်သည်၊ ဤပဌ ကထနအရာဝယ် ကစ္စည်း၌ ပြယုဂ်တစ်မျိုး ထုတ်ထားသည်၊ ထိုကို ရူပသိဒ္ဓိဆရာ မနှစ်သက်သောကြောင့်လည်းကောင်း,သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်း၌လည်း"**ကုတော ဘဝံ, ပါဠလိပုတ္တာ**"ဟု ထုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ကစ္စည်းပြယုဂ်ကို မလိုက်ဘဲ တစ်မျိုး ထုတ်သည်။

ဥပါတ္တဝိသယအပါဒါန် ကြံပုံ။ ။"**ကြိယာနိမိတ္တံ ကာရကံ**"နှင့်အညီ ကာရက မှန်လျှင် ကြိယာကို ပြီးစေရမည်ဖြစ်သောကြောင့်"**ကုတော ဘဝံ, ပါဠလိပုတ္တာ**"ဟူသော ဝါကျ၌ ကြိယာ လုံးဝမရှိလျှင် အပါဒါနကာရကပင် မဖြစ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့်"**ကုတော ဘဝံ**"၌ အာဂစ္ဆတိဟုလည်းကောင်း, "**ပါဠလိပုတ္တာ**"၌ အာဂစ္ဆာမိဟုလည်းကောင်း ကြိယာကို သိလောက်သောကြောင့် မထည့်ခြင်းဖြစ်သည်၊ အနက်ဆိုရာ၌ကား ထို ကြိယာများကို ထည့်စွက်၍ "**အရှင် ဘယ်က လာသနည်း, ပါဠလိပုတ်ပြည်က လာသည်**"ဟု အနက်ပေးရမည်၊ ထို့ကြောင့် ကုတော-ပါဠလိပုတ္တာတို့သည် ဥပါတ္တ ဝိသယ (ထုတ်ဆောင်အပ်သော ကြိယာရှိသော) အပါဒါန်သာ ဖြစ်သင့်သည်ဟု ကာတန္တဝုတ္တိ ပဉ္စိကာနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ မိန့်ကြသည်၊ ထို ကျမ်းများအလို ဤ ပဌ ကထနအပါဒါန်လည်း မလို၊ ယသ္မာဒပေတိသုတ်ဖြင့်ပင် ပြီးနိုင်သည်။

ထောကတ္ထေ၊ ပေ၊ ကရဏေ, တတိယာစ။ ။"**သတ္တ**"သဒ္ဒါသည် "**ဒြပ်**" ဟူသော အနက်ကို ဟောဏ၊ အသတ္တ-ဒြပ်မဟုတ်သော အနက်၊ "**ထောက-အနည်းငယ်,အပွမတ္တ-နည်းသော အတိုင်းအရှည်, ကိစ္စ-ငြိုငြင် ပင်ပန်းခြင်း**" ဤအနက် များသည် အထည်ကိုယ်ဒြပ် မဟုတ်, ဝိသေသန ဂုဏ်မျှသာ ဖြစ်ကြသည်၊ ထိုသို့

မုစ္စတိ–လွတ်၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ထောကေန–ဖြင့်၊ မုစ္စတိ–၏၊ အပ္ပမတ္တကာ–နည်းသော အတိုင်းအရှည်ဖြင့်၊ မုစ္စတိ၊ ဝါ, အပ္ပမတ္တကေန–ဖြင့်၊ (မုစ္စတိ၊) ကိစ္ဆာ–ငြိုငြင်ခြင်းဖြင့်၊ မုစ္စတိ၊ ဝါ, ကိစ္ဆေန၊ (မုစ္စတိ။)

အဲကတ္တရိ, အကာရကေ–ဟေတုကတ္တား မဟုတ်သော၊ ဥပကဟေတုမှိ–ဥပကဟိတ်အနက်၌(ပဋ္ဌမီ ဟောတိ၊) ကမ္မဿ–ကံ၏၊ ဝါ–ကို၊ ကတတ္တာ–ပြုအပ်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပစိတတ္တာ–ဆည်းပူးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊

"အနည်းငယ်=နည်းနည်းပါးပါး"ဟူသော ဂုဏ်ဝိသေသနကို ဟောရာ၌သာ အပါဒါန်မှည့်၊ အပါဒါန်မှည့်သော်လည်း**"ကရဏေ"**ဟု ဆိုသောကြောင့် **"ဖြင့်"**ဟု ကရိုဏ်းအနက်ပေးရမည်၊ **"အတ္ထအပါဒါန် မဟုတ်, သဒ္ဒအပါဒါန် ဖြစ်သည်"**ဟူလို၊**"တတိယာစ"**ဟူသော စကားလည်း ဤသုတ်လာ စသဒ္ဒါဖြင့် သက်ရမည်ဟု မဆိုလို၊ ကရိုဏ်းအနက်ဖြစ်သောကြောင့် **"ကရဏေ တတိယာ"**သုတ်ဖြင့်ပင် သက်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။**"ထောကဲ့ ဝိသဲ–အနည်းငယ်သော အဆိပ်"**ဟု ဒြပ်ကို ဟောရာ၌ကား ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်၊ **"ထောကေန ဝိသေန, ထောကဿ ဝိသဿ"**စသည်ဖြင့် အနက်အားလျော်စွာ ပထမာ ဒုတိယာစသည် (လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာစသော သုတ်ဖြင့်) သက်နိုင်သည်။

ကိစ္ဆာ မုစ္စတိ။ ။ထောကာ, အပ္ပမတ္တကာတို့သည် ထောကာအနက် ရှိကြ၏၊ **"ကိစ္ဆာ"**ကား ထောကအနက် မရှိသည်ပြင်–အများအနက်ပင် ရှိသကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ ချဲ့ဦးအုံ–**"ကိစ္ဆာ လဒ္ဓံ=ဆင်းရဲသဖြင့် ရအပ်သော သားကို (တေမိယဇာတ်), ကိစ္ဆေန မေ အဓိဂတံ=ဆင်းရဲသဖြင့် ငါဘုရား ရအပ်သော တရားကို (မဟာဝဂ္ဂ, ဗြဟ္မယာစနကထာ) စသည်"**တို့၌ အဆင်းရဲ အပင်ပန်းခံရခြင်းသည် နည်းနည်းပါးပါး မဟုတ်, အတော်များ၏၊ ထို့ကြောင့် ထောကတ္ထား**"ကိစ္ဆ"**သဒ္ဒါ ထည့်ထားခြင်းကို စဉ်းစားသင့်၏။

ပါဏိနီ။ ။**"ကရဏေစ ထောကပ္ပကိစ္ဆကတိပယသာသတ္ထဝစနဿ"**သုတ်၌ ထောက–အပ္ပတို့နှင့်တွဲဖက်၍ ကိစ္ဆသဒ္ဒါကိုလည်း ပြထားသောကြောင့် ဤကစ္စည်း၌ ကိစ္ဆအတွက် သီးခြားသုတ် မရှိရကား ပြယုဂ်ဆရာတို့က ကိစ္ဆကို ထောကတ္ထား သွင်းကြဟန် တူသည်၊ ဤအတိုင်းမှန်လျှင် ထောကတ္ထကို ဥပလက္ခဏဟု မှတ်ပါ။ [အသတ္ထဝစနဿ–ဒြပ်မဲ့ဟုတ်သော အနက်ကိုဟောသော၊ ထောကပ္ပ၊ ပေ၊ ပယသ–ထောက,အပ္ပ,ကိစ္ဆ,ကတိပယသဒ္ဒါ၏၊ ကရဏေ–၌၊ တတိယာ ပဋ္ဌမိယော ဟောန္တိ။]

• • • • • • • • • • • • •

အကတ္တရိ အကာရကေ ဥပကဟေတုမှိ။ ။**အကတ္တရိအရ "ကတ္တားမဟုတ်သော အနက်"**ဟူသာ ဟိတ်အနက်ပင်တည်း၊ ချဲ့အုံ–**"ယတ္ထ အာသက်ာ, တတ္ထ ပဋ္ဌိသေဓေ ကာတဗ္ဗော=အကြင်အနက်၌ ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏၊ ထိုအနက်၌ (နှ–အသဒ္ဒါတို့ဖြင့်"မဖြစ်"ဟု)**

ဥဿန္နတ္တာ–များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိပုလ္လတ္တာ–ပြန့်ပြောသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ခုဝိညာဏံ-စက္ခုဝိညာဉ်သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊

တားမြစ်ခြင်းကို ပြုထိုက်၏"ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဟေတုကတ္တားနှင့် ဟိတ်အနက်သည် ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏၊ (ဟေတုကတ္တားလည်း သူတစ်ပါး ပြုလုပ်ခြင်း၏ အကြောင်း, ဟိတ်လည်း အကြောင်းပင် ဖြစ်၍ ဆင်တူရိုးမှား ဖြစ်သောကြောင့် ယုံမှားဖွယ် ရှိသည်–ဟူလို၊) ထို့ကြောင့် **"အကတ္တု–ကတ္တုကာရက မဟုတ်"**ဟု တားမြစ်အပ်သောအနက်သည် ဟေတုကတ္တားနှင့် ရိုးမှားဖြစ်သော ဟိတ်အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အကတ္တရိကို **"အကာရကေ ဉာ့ပကဟေတုမှိ"**ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုတွင် အာကာရကေသည် အကတ္တရိ၏ အဖွင့်တည်း။

မှန်၏–ဟေတုကတ္တားသည် ကာရက ၆ ပါးတွင် ကတ္တုကာရက ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အကတ္တရိနှင့် အကာရကေသည် သဘောတူပင်တည်း၊ ဉာ့ပကဟေတုမှိကား ဇနကဟိတ် သမ္ဘာပကဟိတ်တို့ကို နစ်စေသော စကားတည်း၊ အကတ္တရိအရ ဟေတုကတ္တုကာရက မဟုတ်လျှင် အများနားလည်နေသော ဟိတ်အားလုံးကို ယူသင့်သော်လည်း သမ္ဘာပကဟိတ်မှာ တတိယာဝိဘတ်၏ သက်ရာသာဖြစ်၏၊ ဇနကဟိတ်ကား ကာရဏာတ္ထေစသုတ်၌ ပြလတ္တံ့ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌ ဉာ့ပကဟိတ်ကိုသာ ယူရမည်ဟု ရူပသိဒ္ဓိဆိုလိုသည်။

ကမ္မသ၊ လေ၊ စက္ခုဝိညာဏံ။ ။ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုလုပ်နေပုံ စုဆောင်းနေပုံ များနေပုံ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတွေ ပြန့်ကျယ်နေပုံကို မြင်ရလျှင် **"ဤသူမှာ ဤကောင်းမှုတွေကြောင့် စက္ခုဝိညာဉ် ဝိပါက်အကျိုး နောင်ခါဖြစ်လတ္တံ့"**ဟု မှန်းဆ၍ သိနိုင်ရကား ကတ–ဥပစိတ–ဥဿန္န–ဝိပုလတို့သည် စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ခြင်းကို သိစေတတ်သော ဉာ့ပကဟိတ်တည်းဟု ပြောစမှတ် ပြုကြ၏၊ သို့သော် **"ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ"**သည် ဖြစ်လတ္တံ့ကို ပြသောစကားမဟုတ်, ဖြစ်ဆဲကို ပြသော စကားဖြစ်သောကြောင့် စဉ်စားသင့်သည်။

အချို့ကား–စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်သည်ကို မြင်ရသဖြင့် **"ရှေးက ကံပြုခဲ့သူတည်း"**ဟု အကြောင်းကံကို မှန်းဆ၍ သိရသောကြောင့် ကတ–ဥပစိတစသော ကံသည် ဉာ့ပကမည်၏ဟု ပြောကြသေး၏၊ သာ၍ မသင့်ဟု မှတ်ပါ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ပုံကို မြင်ရသဖြင့် ကတ–ဥပစိတစသော ကံကို မှန်းဆ၍ သိရသည်ဟု ဆိုသဖြင့် သိစေတတ်သော ဉာ့ပကကံမဟုတ်, သိအပ်သော ဉာ့ပျကံသာဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဆက်ဦးအုံ–ဤပုံစံသည် ကစ္စည်းဝတ္ထု၌ပင် ရှိနေသောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိဆရာလည်း ထည့်သွင်းပြထားဟန်တူ၏၊ သို့သော် ကစ္စည်းဝတ္ထုဆရာကား (ရူပသိဒ္ဓိကဲ့သို့)အကတ္တရိ အရ၌ ဉာ့ပကဟိတ်ကိုသာ ယူလိုသည်မဟုတ်၊ ဟေတုကတ္တားလည်းဖြစ်နိုင်, ဟိတ်လည်း ဖြစ်နိုင်သောအနက်ဝယ် ဟေတုကတ္တားကို မဆိုလိုဘဲ ဟိတ်ကို ဆိုလိုရာ၌(မည်သည့် ဟိတ်မဆို) ထို အကတ္တရိ အရ၌ ယူလိုသည်၊ ဤသို့လျှင် အကတ္တရိအရ၌ ဉာ့ပဟိတ်ကိုသာ ယူသော ရူပသိဒ္ဓိဆရာ၏ အယူက ကစ္စည်းဝတ္ထို၏ အာဘော် မကျသောကြောင့် ဉာ့ပကဟိတ်ဖြစ်အောင် ကြံဆောင်၍ ပြောအပ်သမျှအဓိပ္ပာယ်လည်း ယုတ္တိမရတော့ချေ။

ဣဒံ နာမရူပံ–ဤနာမ်ရုပ်တရားသည်၊ အဟေတုကံ–အကြောင်းမရှိသည်၊ နေ ဘာဝ(ဟောတိ)–မဖြစ်သင့်၊ (ကသ္မာ–အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ–သိအပ်သနည်း၊) အဟေတုကတ္တာ–အကြောင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိ–ဖြစ်လတ်သော်၊ သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံသော ဘုံတို့၌လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဒါ–အခါခပ်သိမ်းလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေသဉ္စ–အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၏လည်းကောင်း၊ ဧကသဒိသ ဘာဝါ ပတ္တိတော–တစ်ထပ်တည်း တူသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရာခြင်းကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ–သိအပ်၏။)

(သခ်ါရာ–သခ်ါရတရားတို့သည်၊) ဟုတ္တာ–ဖြစ်ပြီး၍၊ အဘာဝတော–မရှိခြင်းကြောင့်၊ အနိစ္စာ–မမြဲကုန်၊ ဥဒယဗ္ဗယပီဠိတာ–ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းတို့ နှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုက္ခာ–ဆင်းရဲကုန်၏၊ အဝသဝတ္တိတ္တာ–အလိုအတိုင်း၊

နာတာဝိဒံ၊ ပေ၊ ပတ္တိတော။ ။စိတ် စေတသိက်ဟူသော နာမ်တရားနှင့် ရုပ်တရားလည်း အကြောင်းမရှိ မဟုတ်, အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံစသော အကြောင်းရှိကြသည်၊ ဘာ့ကြောင့် အကြောင်းရှိမှန်း သိနိုင်သနည်းဟူမူ၊... အကြောင်းမရှိဘဲ နာမ်ရုပ်တို့ ဖြစ်နိုင်လျှင် သဗ္ဗတ္ထ, သဗ္ဗဒါ, သဗ္ဗေသံတို့၌ တစ်ထပ်တည်း တစ်မျိုးတည်း ဖြစ်ရာသောကြောင့်တည်း၊ ချဲ့ဦးအုံ–အကြောင်း မရှိဘဲ နာမ်ရုပ်တို့ ဖြစ်ကြလျှင်...

သဗ္ဗတ္ထ။ ။ကာမ ရူပ အရူပဘုံ အားလုံးတို့၌ နာမ်ရုပ်အစုဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်သည် တစ်မျိုးတစ်စားတည်း ဖြစ်ရာ၏၊ ယခုသော် ကာမဘုံ၌ နာမ်ရုပ်အစု ခန္ဓာကိုယ်၏ ဖြစ်ပုံသည် ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်ပုံနှင့် မတူဘဲ တစ်မျိုးတခြား ကွဲပြားလျက်ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ပုံလည်း ကာမ အရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်ပုံနှင့် မတူဘဲ တစ်မျိုးတခြား ကွဲပြားလျက်ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ပုံလည်း ကာမ ရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်ပုံနှင့် မတူဘဲ တစ်မျိုးတခြား ကွဲပြားလျက်ရှိ၏၊ ကာမဘုံတွင်လည်း အပါယ်ဘုံ၌ နာမ်ရုပ်အစု ဖြစ်ပုံသည် တစ်မျိုး, လူ့ဘုံ၌ ဖြစ်ပုံသည် တစ်မျိုး စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ကွဲပြားလျက် ရှိ၏။

သဗ္ဗဒါ။ ။ပဋိသန္ဓေ စုတိတို့ အတွင်း၌ အခါခပ်သိမ်း တစ်မျိုးတစ်စားတည်း ဖြစ်ရာ၏၊ ယခုသော် ပဋိသန္ဓေမှ စ၍ ရုပ်နာမ်အစုဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်သံသည် အရွယ်အလိုက် အမျိုးမျိုး ပြောင်းလွဲလျက်ရှိ၏။

သဗ္ဗေသံ။ ။အကန်း နားထိုင်းမရွေး တစ်မျိုးတည်း ဖြစ်ရာ၏၊ ယခုသော် အကန်း၌ စက္ခုပသာဒ မပါ, နားထိုင်းသူ၌ သောတပသာဒ မပါ၊ ထိုသို့ ဘုံအလိုက် ကာလအလိုက် သတ္တဝါအလိုက် ရုပ်နာမ်တို့ တစ်မျိုးစီဖြစ်ပုံကို ထောက်၍ နာမ်ရုပ်တို့မှာ အကြောင်းမဲ့ မဟုတ်, ဆိုင်ရာအကြောင်းများ ရှိကြသည်ဟု သိနိုင်သည်၊ ဤ၌ **"ဧကသဒိသဘာဝါ ပတ္တိတော"**ဟူသော ဟိတ်သည် နာမ်ရုပ်တရားတို့မှာ အကြောင်းရှိသည်ဟု သိစေတတ်သော ဥပကဟိတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥပကဟိတ်ထုံးစံအတိုင်း **"ဝိညာယတိ"**ဟု ကြိယာထည့်၍ အနက်ပေးရသည်။

မဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အနတ္တာ-အတ္တလည်း မရှိကုန်၊ ဝါ-အတ္တလည်း မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ဤ မမြဲခြင်း အစရှိသော အမှတ်အသားသည်၊ တိလက္ခဏံ-လက္ခဏာ သုံးပါးတည်း။

ဟုတ္တာ၊ ပေ၊ တိလက္ခဏံ။ ။["ဟုတ္တာ အဘာဝတော နိစ္စာ, ဥဒယဗ္ဗယပီဠနာ၊ ဒုက္ခာ အဝသဝတ္တိတ္တာ, အနတ္တာတိ တိလက္ခဏံ"ဟု လေးပါဒရှိသော ဂါထာတည်း၊] အနိစ္စ-ဖြစ်ပြီး၍ မပျက်စီးဘဲ ထင်ရှားရှိနေလျှင် သခ်ါရတို့ကို နိစ္စ(မြဲသောတရား)ဟု ဆိုဖွယ်ရှိ၏၊ ယခုမှာ ဖြစ်ပြီးနောက် ထင်ရှားမရှိဘဲ ပျက်စီးသောကြောင့် သခ်ါရဟူသမျှတို့ အနိစ္စချည်းသာ၊ ဤ၌ ဟုတ္တာ အဘာဝတောသည် မမြဲကြောင်းကို သိစေတတ်သောကြောင့် ဉာပကဟိတ်တည်း။

ဒုက္ခ။ ။ဖြစ်ပြီး၍ ပျက်စီးပြီးသောအခါ နောက်ထပ် မဖြစ်တော့ဘူးဆိုလျှင် သင့်တော်ဖွယ် ရှိသေး၏၊ ယခုသော် **"ယခုဖြစ်, ယခုပျက်, ယခုဖြစ်, ယခုပျက်"**ဟု အဖြစ်ဒဏ်, အပျက်ဒဏ်တို့၏ အမြဲ အနိပ်စက် ခံနေရသောကြောင့် သခ်ါဟူသမျှတို့ ဒုက္ခချည်းသာ၊ ဤ၌ ဥဒယဗ္ဗယပီဠနာသည် ဒုက္ခတရားတွေဟု သိစေတတ်သောကြောင့် ဉာပကဟိတ်တည်း။

အနတ္တာ။ ။တစ်စုံတစ်ယောက်၏ အလိုသို့ မလိုက်သောကြောင့် သခ်ါရဟူသမျှ အနတ္တချည်းသာ၊ ဤ၌ အဝသဝတ္တိတ္တာသည် အနတ္တာဖြစ်ကြောင်းကို သိစေတတ်သောကြောင့် ဉာပကဟိတ်တည်း၊ **"ဣတိ တိလက္ခဏံ"**ကား ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်, ဂါထာတွဲဖက်ဖြစ်၍ ထည့်အပ်သော စကားတည်း။

ဟေတုကတ္တား ဖြစ်နိုင်ပုံ။ ။ဤ**"အကတ္တာရိ"**အရ၌ ထုတ်ပြအပ်သောဟိတ်သည် ဟေတုကတ္တားလည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ဖြစ်ပုံကား-**"ကမ္မသ ကတတ္တာ၊ပေ၊ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ"**၌ **"ကမ္မံ ကတံ စက္ခုဝိညာဏံ ဥပ္ပာဒေတိ=ပြုအပ်သောသာဂံသည် စက္ခုဝိညာဉ်ကို ဖြစ်စေ၏၊"** ဤ၌ ကမ္မံ ကတံသည် ဟေတုကတ္တားတည်း၊ (ဂံဟောဝါကျလုပ်၍ **"ကတေန ကမ္မေန စက္ခုဝိညာဏံ ဥပ္ပါဒိတံ ဟောတိ"**ဟုလည်း ဖြစ်နိုင်၏။)

ကေသဒိသဘာဝါပတ္တိတောဟိတ်လည်း**"ကေသဒိသဘာဝါပတ္တိ-တစ်ထပ်တည်း; တူသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည် (ဤနာမ်ရုပ်သည် အကြောင်းမရှိ မဟုတ်ဟု) ဉာပေတိ-သိစေ၏"**ဟု ဟေတုကတ္တားဖြစ်နိုင်၏၊ ဟုတ္တာ အဘာဝတောဟိတ်လည်း **"ဟုတ္တာ-၍၊ အဘာဝေါ-သည်၊ (သခ်ါရတို့ မမြဲကုန်ဟု) ဉာပေတိ-၏"**ဟု ဟေတုကတ္တား ဖြစ်နိုင်၏။

ဂံဟောဝါကျ လုပ်၍လည်း **"ကေသဒိသဘာဝါပတ္တိယာ-သည်၊...ဉာပိတံ-သိစေအပ်၏"** စသည်ဖြင့် ဖြစ်နိုင်၏၊ ဤသို့လျှင် ဟေတုကတ္တားအနက် ဟိတ်အနက် နှစ်မျိုးရနိုင်ရာဝယ် ဟေတုကတ္တားကို မဆိုလိုဘဲ ဟိတ်အနက်ကို ဆိုလိုရာ၌ ဤ အကတ္တာရိအရ အပါဒါန်မှည့်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

(၃၁၄) ပဠမိတိ ဝတ္ထုတော။

ကာရဏာတ္ထော စ။ ။(၂၉၆) အတ္တနော–မိမိ၏၊ ဖလ်–အကျိုးကို၊ ကရောတိ–ပြုတတ်၏၊ ဣတိ, ကာရဏံ–မည်၏၊ ကာရကဟေတု–ကာရကဟိတ်တည်း၊ (ဇနကဟေတု–ဇနကဟိတ်တည်း၊) တသ္မိံ ကာရဏတ္ထေစ–ထိုကာရကဟိတ်အနက်၌လည်း၊ ပဠမိဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ အယံ–ဤပဠမိဝိဘတ်သည်၊ ဝိကပ္ပေန–အားဖြင့်၊(ဟောတိ၊) (ကသ္မာ) ဟေတုတ္ထေ–၌၊ တတိယာယစ–တတိယာ၏လည်း၊ ၀ါ–ကိုလည်း၊ ဝိဟိတတ္တာ-စီရင်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

စတုန်း–လေးပါးကုန်သော၊ အရိယသစ္စာနံ-အရိယသစ္စာတို့ကို၊ အနုဗောဓ–လျော်စွာ မသိခြင်းကြောင့်၊ အပဋိဝေဓ–ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့်၊ ယထာဘူတံ-ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ၊ အဒဿနာ-မမြင်ခြင်းကြောင့်၊ ဧဝံ ဒီဃံ-ဤသို့ ရှည်လျှစွာသော၊ ဣဒံ အဒ္ဓါနံ-ဤကာလပတ်လုံး၊ သန္ဓာဝိတံ-ပြေးသွားအပ်ပြီ၊ သံသရိတံ-ကျင်လည်အပ်ပြီ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ-အဝိဇ္ဇာအကြောင်းကြောင့်၊ သင်္ခါရာ-သင်္ခါရတို့သည်၊ (သမ္ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊) သင်္ခါရပစ္စယာ–သင်္ခါရအကြောင်းကြောင့်၊ ဝိညာဏံ–ဝိညာဉ်သည်၊ (သမ္ဘဝတိ–၏၊) တု–ပဋိလုံကား၊ အဝိဇ္ဇာယ ဧဝ–အဝိဇ္ဇာ၏ပင်၊ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ–အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ သင်္ခါရနိရောဓော–သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ–၏၊) ပေ၊ ဝိညာဏနိရောဓာ–ကြောင့်၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

---

(၃၁၄) **ကရောတိ၊ ပေ၊ ကာရကဟေတု။** ။**"ကရောတိ–ပြုလုပ်တတ်"**ဟူရာ၌ ဖြစ်စေတတ်ကိုပင် ဆိုလိုသည်၊ ဥပမာ–**"ကျောင်းကို ပြုလုပ်သည်"**ဟူရာ၌ ကျောင်းကို ဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်းပင် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ကရောတိ အတ္တနော ဖလံ"** အရ မိမိအကျိုးကို ပြုလုပ်တတ်သော အကြောင်းဟူသည် မိမိအကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကာရကဟိတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကာရဏ်၏နောက်၌ **"ကာရဏဟေတု"**ဟု မရှိစေရ၊ **"ကာရကဟေတု"**ဟု အဘိဓေယျ ရှိစေရမည်၊ ဤကာရကဟိတ်ကိုပင် တချို့နေရာ၌ **"ဇနကဟေတု"**ဟု သုံးစွဲ၏၊ ထို့ကြောင့် ကာရကဟေတု၏ နောက်၌ **"ဇနကဟေတု"**ဟု ရှိသေး၏၊ သီဟိုဠ်မှု၌ မပါ၊ ဆရာတို့ အဓိပ္ပာယ်ပြောရာမှ အပို ပါနေသော မှတ်စုစကားသာတည်းဟု မှတ်ပါ။

မှန်၏–ကာရကဟိတ်ဟူသည်နှင့် ဇနကဟိတ်ဟူသည်မှာ အတူပင်၊ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ အာစရိယဂါမိတိက် အဖွင့်၌ **"ဥပကော ကာရကော သမ္ဘာဝကောတိ တိဝိဓော ဟိ ဟေတု"**ဟု ဇနကဟိတ်အစား ကာရကဟိတ်ကို ပြထားသည်၊ [**"ကာရကဟေတု"**နေရာ၌ **"ကာရဏဟေတု"**ဟု ပါ၌ပျက်တတ်၏၊ သီဟိုဠ်မှု၌ **"ကာရကဟေတု"**ဟု ရှိသည်၊] ဤသုတ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။

(၃၁၅) ကသို့ အတ္ထေ ဆဋ္ဌီ-သက်သနည်း၊ သာမိသို့-ဌ၊ ဆဋ္ဌီ-သည်၊ (ဟောတိ။) (၃၀၁) သာမိ-သာမိဟူသည်၊ ကောစ-အဘယ်နည်း။ ၃၁၆။

ယသ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော, တံ သာမိ။ ။(၂၈၃) [ပရိဂ္ဂယှတိ-သိမ်းပိုက်အပ်၏၊ ဣတိ ပရိဂ္ဂဟော-မည်၏။] ယော-အကြင်အနက်သည်၊ ယသ-အကြင်အနက်၏၊ ပရိဂ္ဂဟော-သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာတည်း၊ အာယတ္တော-စပ်သော ဥစ္စာတည်း၊ သမ္ဘန္ဓ-ဆက်စပ်ခြင်းရှိသော ဥစ္စာတည်း၊ တံ-ထို သိမ်းပိုက်အပ်သော အနက်ကို၊ ပတိ-စွဲ၍၊ သော အတ္ထော-ထို သိမ်းပိုက်တတ်သော အနက်သည်၊ သာမိသညော-သာမိအမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ [ဝါဂ္ဂဟဏေန-စသည်ဖြင့် သီးခြားဖွင့်လတ်ဖြစ်သောကြောင့် "ဟောတိ ဝါ"ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ သီဟိုဠ်မူမှာလည်း မရှိ၊] ဝါဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ သာမိတဗ္ဗရဏဒီ ယောဂေပိ-သာမီ၏ယှဉ်ရာ, တဗ္ဗပစ္စည်း၏ယှဉ်ရာ, ရဇမာတ်စသည်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌လည်း၊ (သာမိသညော ဟောတိ။)

---

(၃၁၅) ပရိဂ္ဂယှတိ၊ ပေ၊ သာမိသညော။ ။ကိုယ် နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ, စိတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ"ငါ့ဟာ"ဟု မှတ်ယူ သိမ်းထားအပ်သော ပစ္စည်းသည် "ပရိဂ္ဂဟ"မည်၏၊ ထို ပရိဂ္ဂဟပစ္စည်းသည် သိမ်းပိုက်ထားသူနှင့် စပ်သွယ်နေသောကြောင့်"အာယတ္တ"လည်း မည်၏၊ သိမ်းပိုက်ထားသူနှင့် ဆက်စပ်ခြင်း ရှိသောကြောင့်"သမ္ဘန္ဓ"လည်း မည်၏၊ ထို့ကြောင့် ပရိဂ္ဂဟောကို "အာယတ္တော, သမ္ဘန္ဓ"ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုစပ်ခြင်းကိုပင် မြန်မာလို "တော်ခြင်း"ဟု သုံးနှုန်းကြ၏၊ "ဆွေမျိုးစပ်သည်, ဆွေမျိုးတော်သည်" စသည်တည်း။

ဆက်ဦးအုံ-ထို စပ်မှု တော်မှုသည် သက်ရှိ သတ္တဝါချင်းသာမဟုတ်၊ "**အမ္ဗဝနသ+အဝိဒူရေ=သရက်ဥယျာဉ်၏+အနီး**"ဟူရာ၌ သက်မဲ့ဖြစ်သော အမ္ဗဝနနှင့် အဝိဒူရေတို့သည် သမီပီ+သမီပ အဖြစ်ဖြင့် စပ်တော်ကြ၏၊ ဤသို့ စပ်ရာ တော်ရာ၌ တကယ် ဥစ္စာရှင်ဖြစ်သော ရညော-မေတို့လို သဒ္ဒါမျိုးကို မုချသာမိအမည်မှည့်၊ ဥစ္စာရှင်အစစ်မဖြစ်နိုင်သော "**အမ္ဗဝနသ**"စသည်ကို "**အဝိဒူရေ**"အရ အနီးဟူသည် ငါ့အမ္ဗဝန၏ အနီ,တည်း စသည်ဖြင့်) သိမ်းပိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ချင်းတူသောကြောင့် သဒိသူပစာရ အာ.ဖြင့် "**သာမိ**"အမည် မှည့်ပါ။

ဝါဂ္ဂဟဏေန၊ ပေ၊ ယောဂေပိ။ ။သုတ်ရင်းအတိုင်းဆိုလျှင် "**ယသ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော**"အရ သိမ်းပိုက်တတ်သော "**ရာဇ(မင်း), အမ္ဗဝန(သရက်ဥယျာဉ်)**"စသော အနက်များကိုသာ "**သာမိ**"အမည် မှည့်နိုင်၏၊ သာမိ၏ယှဉ်ရာ (သံ-ဟု ခေါ်ရသော) ဥစ္စာကား မသိမ်းပိုက်တတ်ချေ၊ ထိုသို့ မသိမ်းပိုက်တတ်လျှင် မုချအားဖြင့်လည်းကောင်း, ဥပစာအားဖြင့်လည်းကောင်း "**သာမိ**"အမည် မရထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ဝါသဒ္ဒါဖြင့် ထိုသာမီ၏ယှဉ်ရာ "**သံ**"စသော အနက်များကို "**သာမိ**"မှည့်ရသည်။

စ–ဆက်၊ ဇော–ဤသာမိအနက်၌၊ ကြိယာဘိသမ္မန္ဓာဘာဝါ–ကြိယာနှင့် စပ်ခြင်း မရှိခြင်းကြောင့်၊ ကာရကတာ–ကာရက၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ–ကာရက နာမည်သည်၊ နု သမ္ဘဝတိ–မဖြစ်သင့်၊ ဟိ–မှန်၏၊ သာမိဘာဝေါ–သာမိအဖြစ်ကို၊ ကြိယာကာရကဘာဝသ–ကြိယာ ကာရကတို့ ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဖလဘာဝေန–အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂဟိတော–ယူအပ်၏။

တထာဟိ–ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ ရညော ပုရိသောတိ–ရညော ပုရိသော ဟူ၍၊ ဝုတ္တေ–ဆိုအပ်ရာ၌၊ ယသ္မာ–ကြောင့်၊ ရာဇာ–မင်းသည်၊ ဒဒါတိ–ပေး၏၊ ပုရိသောစ–ယောကျ်ားသည်လည်း၊ ပတိဂ္ဂဏှာတိ–ခံယူ၏၊ တသ္မာ–ထို့ကြောင့်၊ ရာဇပုရိသောတိ–မင်းချင်းယောကျ်ားဟူ၍၊ ဝိညာယတိ–သိအပ်၏၊ ဧဝံ–ဤသို့၊ ယော–အကြင်အနက်သည်၊ ယသ–အကြင်အနက်၏၊ သေဝကာဒိဘာဝေန ဝါ–မင်းခယောကျ်ား အစရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာဘာဝေန ဝါ–ဘဏ္ဍာ၏ အဖြစ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သမီပါ ပေါ ကြိယာဒိဝသေန ဝါ–

ဇော၊ ပေ၊ သမ္ဘဝတိ။ ။**"ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖာဒေတိ"**အရ ကြိယာကို ပြီးစေ ဖြစ်စေတတ်သော အနက်သာ ကာရကအမည် ရ၏၊ **"ရညော ပုရိသော"**စသည်၌ **"ရညော"**ဟူသော သာမိသည် ပုရိသောဟူသော ကာကရက၌သာ စပ်ရသောကြောင့် ကြိယာကို မပြီးစေတတ်ရကား ကာရကအမည် မရ, **"အကာရကသာ မည်သည်"** ဟူလို။ [ဤ**"ကြိယာဘိသမ္မန္ဓာဘာဝါ"**နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို နောက်၌ ပြဦးမည်။]

သာမိဘာဝေါ ဟိ၊ ပေ၊ ဂဟိတော။ ။ဤစကားကား**"ကြိယာဘိသမ္မန္ဓာဘာဝါ"** အရ ကြိယာနှင့် မစပ်ပုံကို ခိုင်လုံအောင်ပြသော ဒဋ္ဌိကရဏစကားတည်း၊ **"သာမိဘာဝ=သာမိ၏ ဖြစ်ကြောင်း"**ဟူသည် သမ္မန်တည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့–မင်းသည် ယောကျ်ားနှင့် မစပ်တော်သေးသမျှ သမ္မန် မဖြစ်သေး, သမ္မန်မဖြစ်သေးလျှင် ထိုမင်းကို ထိုယောကျ်ား၏ **"သာမိ"**ဟု မဆိုနိုင်သေး၊ အရှင်သခင်+မင်းခယောကျ်ား အဖြစ်ဖြင့် မင်းနှင့် ယောကျ်ားတို့ စပ်တော်သောအခါကျမှ သမ္မန်ပေါ်လာ၏၊ ထို သမ္မန်ကြောင့် မင်းကို **"သာမိ"**ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

ဥပမာ–သတို့သမီးနှင့် သတို့သားတို့ လက်မထပ်ရသေးသမျှ **"ဇနီး+မောင်နှံ"** အဖြစ်ဖြင့် စပ်တော်မှု သမ္မန် မဖြစ်သေး၊ ထိုသမ္မန် မဖြစ်သေးသမျှ သတို့သားကို **"သာမိ=အရှင်လင်"**ဟု မခေါ်ရသေး၊ လက်ထပ်ခိုက်၌ ဇနီး+မောင်နှံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်တော်မှုသမ္မန် ဖြစ်၏၊ ထိုသမ္မန်ကြောင့် သတို့သားကို **"သာမိ"**ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

အမှာ။ ။**"ထို သာမိအဖြစ်ကို ကြိယာကာရကတို့ ဖြစ်ခြင်း၏ အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်၏"**ဟူသော စကား၏ အကျယ်ကိုကား **"တထာဟိ"**စသည်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် ချဲ့လတံ့၊ **"ဂဟိတော–ယူအပ်"**ဟူရာ၌ကား စိတ်ဖြင့် ယူခြင်းတည်း၊ **"စိတ်ဖြင့် ယူခြင်း"**ဟူသည်လည်း **"သိခြင်း"**ပင်တည်း။

သမိပ၏အဖြစ်,သမ္ဘဟ၏အဖြစ်,အဝယဝ၏အဖြစ်,ဝိကာရ၏အဖြစ်,ကာရိယ၏ အဖြစ်, အဝတ္ထာ၏အဖြစ်, ဓာတိ၏အဖြစ်, ဂုဏ်၏အဖြစ်, ကြိယာအစရှိသည် တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊[ဝသသဒ္ဒါကို ဘာဝအနက်ဟော ကြ၏သည်။]

ရညော ပုရိသောတိ၊ ပေ၊ ဝိညာယတိ။ ။ရာဇာ ဒဒါတိ=မင်းသည် မင်းခ ယောက်ျားအား လစာရိက္ခာကို ပေး၏၊ ပုရိသော ပတိဋ္ဌဏှာတိ=မင်းခယောက်ျားက ခံယူ၏၊ ဤသို့ မင်း၏ ပေးခြင်း, ယောက်ျား၏ ယူခြင်းကို မြင်ရခြင်းကြောင့် **"ရာဇပုရိသောတိ–ဤသူကား မင်း၏အစေအပါး(မင်းခစား) ယောက်ျားဖြစ်သည်"**ဟု အခြားသူတို့က သိကြရသည်၊ ဤ၌ ဒဒါတိ ပတိဋ္ဌဏှာတိတို့အရ ပေးခြင်း ယူခြင်း ကြိယာနှင့် ရာဇပုရိသောတို့အရ မင်း–မင်းချင်းယောက်ျားဟူသော ကာရကတို့သည် သူတို့ နှစ်ဦး၏ **"မင်း+အချင်းယောက်ျားအဖြစ်ဖြင့်"**ဆက်သွယ်မှု သမ္ဗန်ကို သိရခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊ သမ္ဗန်ကား ထိုကြိယာကာရကတို့ကြောင့် သိရသော့အကျိုးတည်း။

ဘာ့ကြောင့်နည်း–မင်း၏ပေးခြင်း–ယောက်ျား၏ယူခြင်းကို မမြင်ရလျှင် **"မင်း+ အချင်းယောက်ျား"**အဖြစ်ဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်းသမ္ဗန်ကို မသိနိုင်, ထိုပေးခြင်း ယူခြင်းကို မြင်ရမှ စပ်သွယ်မှုသမ္ဗန်ကို .သိရသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သာမိဘာဝေါ၊ပေ၊ ဂဟိတော"**ဟု မိန့်ခဲ့သည်၊ ဤစကားအရ **"ပေးခြင်း ယူခြင်းကြိယာ–မင်း, ယောက်ျား** ဟူသော ကာရကတို့သည် **မင်းနှင့်ယောက်ျားတို့ အရှင်သခင်+အစေအပါးအဖြစ်ဖြင့်** **တော်စပ်မှုသမ္ဗန်ကို ဖြစ်စေတတ်သည် မဟုတ်, သိစေတတ်သော (ဉာပကဟိတ်)သာ** **တည်း၊ သမ္ဗန်ကား ဉာပေတဗ္ဗဖလ(သိစေအပ်သောအကျိုး)တည်း"**ဟု မှတ်ပါ။

သမ္ဗန်၏ ဧနကအကြောင်း။ ။**"ရာဇာ ဒဒါတိ, ပုရိသော ပတိဋ္ဌဏှာတိ"**ဟူသော ကြိယာ ကာရကတို့ကို သမ္ဗန်ကို သိစေတတ်သော ဉာပကအကြောင်းဟု ဆို၏၊ သမ္ဗန်ကို ပထမဖြစ်စေတတ်သော ဧနကအကြောင်းကား အဘယ်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–**"ပုရိသော ယာစတိ, ရာဇာ အနုဇာနာတိ=ယောက်ျားသည် (ခစားဖို့ရန်) ခွင့်တောင်း၏, မင်းသည်(ခစားဖို့ရန်) ခွင့်ပြု၏"** ဤသို့ **"ယာစတိ အနုဇာနာတိ"** အရ ခွင့်တောင်းခြင်းသမ္ဗန်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ခွင့်ပြုခြင်းကြိယာ, ပုရိသော ရာဇာ တို့အရ ယောက်ျား+မင်းဟူသော ကာရကတို့ကြောင့် ထိုသူနှစ်ဦးတို့၏ တော်စပ်မှု သမ္ဗန်ဖြစ်ပေါ်လာရကား မူလဖြစ်သော သမ္ဗန်ကိုလည်း ကြိယာကာရကတို့၏ အကျိုး ဖလအဖြစ်ဖြင့် ယူအပ် သိအပ်သည်၊ ယောက်ျား၏ ခွင့်တောင်းမှု, မင်း၏ခွင့်ပြုမှု ဟူသော ကြိယာ ကာရကတို့သည် ဧနကအကြောင်း–တော်စပ်မှုသမ္ဗန်ကား ဧညဖလ (ဖြစ်စေအပ်သော အကျိုး)တည်း–ဟူလို။

ဧဝံ ယော ယဿ၊ပေ၊ကြိယာဒိဝသေန။ ။[အာယတ္တောဟု၏နောက်၌ **"သေဝကာဒိ ဘာဝေန ဝါ"**ဟု သိဟိုင်ဒ်မှ ရှိ၏၊ ဘဏ္ဍာသမ္ဗန်ကို **"ပဟူတံ မေ ဓနံ သက္ကာ"**ဟု ထုတ်ထားသောကြောင့် **"ရညော ပုရိသော"**၌ ရာဇနှင့် ပုရိသသည် ဘဏ္ဍာ၏အဖြစ်ဖြင့် စပ်သောသမ္ဗန် မဟုတ်,သေဝက(အခစား)အဖြစ်ဖြင့်စပ်သော သမ္ဗန်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သေဝကာဒိ ဘာဝေန ဝါ"**ဟု ရှိသောမူသာ ကောင်းသည်၊] **"ဧဝံ ယော ယဿ"**မှစ၍

အာယတ္တော–စပ်၏၊ သဗ္ဗသာပိ–အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ တသ–ထိုအနက်၏၊ သမ္ဘန္ဓာဓာရဘူတော–သမ္ဘန်၏ တည်ရာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ (သမ္ဘန္ဓဘူတောဟုလည်း ရှိ၏၊) ဝိသေသနဌာနီအာဂမိဝသေန–ဝိသေသန, ဌာနီ, အာဂမိတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓော-သုံးပါးအပြားရှိသော၊ သော အတ္တော-ထိုအနက်ကို၊ သာမိနာမာတိ–သာမီမည်၏ဟူ၍၊ ဂဟေတဗ္ဗော–ယူထိုက်၏။

စ–သာဓကကား၊ ကြိယာကာရကပေါတိတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ–ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီ၊ [ကြိယာကာရကသဗ္ဗာတော-ကြိယာကာရကတို့ကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သော၊ အသေဒ်ဘာ်ဝဟေတုကော-ဤဝတ္ထု၏ ဥစ္စာဟုဖြစ်သော အသိဉာဏ်သဒ္ဒါတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ သောအတ္တော-ထိုအနက်သည်၊ သမ္ဘန္ဓောနာမ-မည်၏၊

"သာမီ နာမာတိ ဂဟေတဗ္ဗော"တိုင်အောင်ကား သာမီအပြား သုံးပါးကို ပြလျက် နိဂုံးချုပ်သော စကားတည်း၊ ထိုတွင် **"သေဝက၏အဖြစ်, ဘဏ္ဍာ၏အဖြစ်"**စသည်ဖြင့် စပ်ပုံကို **"ဝိသေသနတော ဘာဝ"**စသော ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

တသ သဗ္ဗသာပိ၊ပေ၊ဂဟေတဗ္ဗော။ ။**"တသ သဗ္ဗသ"**အရ ထိုအလုံးစုံသော အနက်ဟူသည် သေဝက–ဘဏ္ဍ–သမီပ စသောအနက်များတည်း၊ သမ္ဘန္ဓဘူတောဌ **"သမ္ဘန္ဓာဓာရဘူတော"**ဟု သိဟိုင်္ဒမ္ဗရှိ၏၊ ဝိသေသနဖြစ်သော ရာဇ စသည်တို့သည် သမ္ဘန်မဟုတ်, သမ္ဘန်၏တည်ရာ သမ္ဘန္ဓီများတည်း၊ ချဲ့ဦးအုံ–**"ရာဇပုရိသော"**ဟူရာ၌ မင်းနှင့်ယောက်ျား၏ စပ်တော်မူသမ္ဘန်သည် မင်း၌လည်းတည်, ယောက်ျား၌လည်းတည်၏၊ ထိုသို့ နှစ်ဖက်လုံး၌ တည်သော်လည်း ပုရိသစသည်ကို သေဝက စသော နာမည်ဖြင့် တသ သဗ္ဗသအရ၌ ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ သာမီအရ၌ ရာဇစသော ရှေ့ပုဒ်ကိုသာ ယူရတော့သည်၊ ထိုရာဇစသည်ကား သမ္ဘန်မဟုတ်, သမ္ဘန်၏ တည်ရာတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သမ္ဘန္ဓာဓာရဘူတော"**ရှိမှ သာ၍သင့်မည်၊ ထိုသမ္ဘန်၏ တည်ရာ အနက်သည် ဝိသေသန–ဌာနီ–အာဂမိအားဖြင့် သုံးမျိုးပြား၏၊ ထို သုံးမျိုးလုံးပင် **"ယသ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော, တံ သာမိ"**သုတ်၌ **"သာမိ"**ဟု မှတ်ရမည်–ဟူလို။

• • • • • • • • • • • • • •

ကြိယာ၊ပေ၊ သမ္ဘန္ဓောနာမ သော အတ္တော။ ။သမ္ဘန်သည် မူလပထမဖြစ်သော သမ္ဘန်, နောင်ခါ၌ သူတစ်ပါးတို့ သိအပ်သောသမ္ဘန်ဟု (အခါကာလလိုက်၍) နှစ်မျိုးရှိ၏၊ **"ကြိယာကာရကသဗ္ဗာတော"**ပါ၌ဖြင့် မူလပထမ ဖြစ်ခဲ့သောသမ္ဘန်ကို ပြသည်၊ ထိုစကား မှန်၏–ဇနကအကြောင်း၌ ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း ခစားဖို့ရန် ခွင့်တောင်းခြင်းကြိယာ, ခွင့်ပြုခြင်းကြိယာတို့နှင့် ယောက်ျား–ရှင်ဘုရင်တည်းဟူသော ကာရကတို့ကြောင့် မင်းနှင့် ယောက်ျားတို့ (အရှင်သခင်+အစေအပါး မင်းခစားအဖြစ်ဖြင့်) တော်စပ်ခြင်းသမ္ဘန် ပထမဖြစ်ခဲ့ရသည်။...

အသေဒ် ဘာဝဟေတုကော။ ။ဤပါ၌ဖြင့် နောင်ခါ၌ သူတစ်ပါးတို့ သိအပ်သော ထိုသမ္ဘန်ကိုပင် ပြ၏၊ ချဲ့အုံ–အသေဒ်ကို**"အသ+ဣဒ်"**ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ အသ–ထိုမင်း၏+

တတ္ထ–ထိ သမ္မန်အနက်၌၊ ဆဋ္ဌိ–ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို၊ ဝိဓိယတေ–စီရင်အပ်၏၊ ဟိ–ဆက်၊ ပါရတန္တ–သူတစ်ပါးနှင့် စပ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ သမ္မန္ဓော–မည်၏၊ တတ္ထ–ထိုသမ္မန်အနက်၌၊ ဥပါဒိဌာနာဂမိတော–ဥပါဒိမည်သော ဝိသေသန,

---

ဣဒံ–ဥစ္စာတည်း၊ ဝါ–စပ်ခြင်းရှိသူတည်း၊ [ရညော ပုရိသော ကြည့်၍ အနက်ပေးသည်၊ အခြား သမ္မန်များ၌လည်း သင့်သလို ပေးပါ၊] ဘာဝသဒ္ဒါသည် **"ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ ဧတေနာတိ ဘာဝေါ"**အရ အသိဉာဏ်သဒ္ဒါဖြစ်ကြောင်းကို ဟောဂ၏၊ **"ရာဇာ ဒဒါတိ, ပုရိသော ပတိဋ္ဌဏာတိ"**၌ မင်း၏ ပေးခြင်းကြိယာ, ယောကျ်ား၏ ခံယူခြင်းကြိယာကို မြင်၍ **"အသ+ဣဒံ=ဤယောကျ်ားကား ဤမင်း၏ ကျေးကျွန်တည်း"**ဟူသော အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုတော်စပ်မှုကြောင့် **"ရာဇ ပုရိသော=မင်းချင်းယောကျ်ား"** ဟူသော သဒ္ဒါလည်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ဆက်ဦးအုံ–ပေးခြင်း ယူခြင်းကြိယာကို ရှေးဦးစွာ စက္ခုဒ္ဒါရဝိထိဖြင့် သိ၏၊ ထို့နောက် ထိုမင်းနှင့် ယောကျ်ားတို့ ဆက်သွယ်တော်စပ်မှု သမ္မန်ကို မနောဒ္ဒါရဝိထိဖြင့် သိ၏၊ ထိုသမ္မန်ကို သိပြီးမှ **"အသ+ဣဒံ=ဤသူကား ဤမင်း၏ အစေအပါးတည်း"**ဟု မနောဒ္ဒါရဝိထိတစ်မျိုးဖြင့် သိပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် သမ္မန်သည် **"အသ+ဣဒံ"**ဟု ဖြစ်သော အသိဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရသည်၊ ထိုသို့ အသိဉာဏ်အားလျော်စွာ **"ရာဇပုရိသော"**ဟူသော သဒ္ဒါလည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်ရကား အသေဒံဘာဝ၌ ဘာဝအရ အသိဉာဏ်နှင့် သဒ္ဒါတို့၏ဖြစ်ကြောင်းဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ **"အသ+ဣဒံ=ဤမင်း၏+ဥစ္စာ"**ဟူသော အသိဉာဏ်သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း အနက်သည် သမ္မန်မည်၏။ [ဤ**"အသေဒံ ဘာဝဟေတုကော"**နှင့် အလားတူ **"သမ္မန္ဓိ ဗုဒ္ဓိ ဧနကော"**ဟု ဘေဒစိန္တာ၌လည်း ဆိုသည်။]

တတ္ထ ဆဋ္ဌိ ဝိဓိယတေ။ ။ထိုသမ္မန်အနက်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို စီရင်အပ်(သက်စေအပ်၏၊) ချဲ့ဦးအုံ–**"ရညော+ပုရိသော"**ဟူသော ဝါကျ၌ ရညောနောင် ဆဋ္ဌိဝိဘတ် သက်ထားသော်လည်း ထိုဆဋ္ဌိသည် ရာဇနှင့် ပုရိသတို့၏ တော်စပ်မှုသမ္မန်ကို ဟော၏၊ **"ရာဇပုရိသော"**ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ သမ္မန်အနက်ကို ဆဋ္ဌိဝိဘတ်အစား သမာသ်စပ်မှုက ဟောနိုင်သောကြောင့် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ဟောဖို့ရာ သမ္မန်အနက် မရှိ, မိမိထက် သတ္တိထက်သော သမာသ်ပုဒ်က ဟောလေပြီးဖြစ်၍ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်မှာ ကျေပျောက်ရလေတော့သည်၊ ဤသို့ မိမိဟောဖို့ သမ္မန်အနက် မရှိလျှင် ကျေပျောက်ရုံကို ထောက်၍ မိမိဟောဖို့ရာ သမ္မန်အနက်ရှိမှ ဆဋ္ဌိဝိဘတ် သက်သည်၊ ဝါ–**"ဆဋ္ဌိဝိဘတ်က သမ္မန်အနက်ကို ဟော၏"**ဟု သိသာသည်–ဟူလို။

ပါရတန္တ္ယ ဟိ သမ္မန္ဓော။ ။ပရတန္တ္ယသ–သူတစ်ပါး ပြဋ္ဌာန်းသည်၏၊ ဘာဝေါ–အဖြစ်သည်၊ ပါရတန္တ–မည်၏၊ [တန္တ္ယသဒ္ဒါသည် **"ပဓာန"**အနက်ဟောတည်း၊] ထိုသို့ သူတစ်ပါးပြဋ္ဌာန်းသဖြင့် သူတစ်ပါးရှိမှ သမ္မန်ဖြစ်ရသောကြောင့် ပါရတန္တ္ယကို **"ပရာယတ္တတာ–သူတစ်ပါးနှင့် စပ်သည်၏အဖြစ်"**ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ချဲ့ဦးအုံ–

ဌာနီ, အာဂမိဟူသော၊ တိတော–သုံးပါးသော သဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ဆဋ္ဌီ–သည်၊ ဘဝေ–ဖြစ်၏၊ ဝိသေသျာဒိတော–ဝိသေသျ အစရှိသော၊ တိတော–၌၊ (ဆဋ္ဌီ–သည်၊) နှ–မဖြစ်။]

ရှင်ဘုရင်သည် သူ့ချည်းသက်သက် တော်စပ်မှုသမ္မန် မရှိသေး၊ မင်းခစားယောကျ်ား နှင့် တွဲမိမှသာ တော်စပ်မှုသမ္မန်ဖြစ်ပေါ်လေသည်၊ ပုရိသောလည်း သူ့ချည်းသက်သက် သမ္မန်ကို မဖြစ်စေနိုင်, ရာဇနှင့် တွဲမိမှ ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ မည်သည့်အရာမဆို တစ်ခုတည်းဖြစ်ခိုက် သမ္မန် မရှိ, အခြားတစ်ခုနှင့်တွဲမှ အစပ်ရှိရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် သူတစ်ပါးနှင့် ဆက်သွယ်ရသည်၏အဖြစ် (သူတစ်ပါးနှင့် စပ်ရခြင်း)ကို သမ္မန်ဟု ခေါ်ရသည်။

တတ္ထ ဆဋ္ဌီ၊ ပေ၊ တိတော။ ။ထိုသမ္မန်အနက်၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ် သက်သောအခါ **"ဓာတုလိင်္ဂဟိ ပရာ ပစ္စယာ"**အရ လိင်္ဂနောက်သာ သက်ရိုးရှိ၏၊ ထိုသို့ သက်ရာ၌ တော်စပ်မှုသမ္မန်သည် မင်း၌လည်းကောင်း, ယောကျ်ား၌လည်းကောင်း နှစ်မျိုးလုံး၌ တည်သော်လည်း ရှေ့လိင်နောင် သက်မှ နှစ်ဖက်စပ်မှု သမ္မန်ကို ထွန်းပြနိုင်သောကြောင့် ရာဇကဲ့သို့သော ရှေ့လိင်နောင်၌သာ ဆဋ္ဌီသက်ရသည်၊ ထို ရာဇစသော ရှေ့လိင်များသည် ဝိသေသနခေါ် **"ဥပါဒိ"**သော်လည်း ဖြစ်၏, ဌာနီသော်လည်း ဖြစ်၏, အာဂမိသော်လည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် **"ဥပါဒိဌာနာဂမိတော တိတော ဆဋ္ဌီ ဘဝေ"** ဟု ဆဋ္ဌီသက်ရာ ဌာနဖြစ်သော သာမိအပြားကို သုံးမျိုးပြထားသည်၊ [**"ဥပ=အစ၌+အာဒိ=ယူအပ်သော အနက်တည်း"**ဟူသည်နှင့်အညီ ဝိသေသန ဝိသေသျ နှစ်မျိုးတွင် **"နီလုပ္ပလ=ညိုသော(ဝိသေသန) ကြာ (ဝိသေသျ)"**စသည်ဖြင့် ဝိသေသနအနက်ကို ရှေးဦးစွာ ယူအပ်သောကြောင့် "ဥပါဒိ"ဟု ခေါ်သည်၊ ဂါထာ၌ **"ဥပါဒိဌာနာဂမိတော"** နှင့် စုဏ္ဏိယ၌ **"ဝိသေသနဌာနီ အာဂမိဝေန"**တို့သည် သဘောတူတည်း။]

သမ္မန်အနက်နှင့် သာမိ။ ။သုတ်၌ **"သာမိသို့ ဆဋ္ဌီ=သာမိအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်"** ဟု ဆိုဏ်၊ ဂါထာ၌ကား**"သမ္မန္ဓော တတ္ထ ဆဋ္ဌီ ဘဝေ=သမ္မန်အနက်၌ ဆဋ္ဌီ သက်"**ဟု ဆိုဏ်၊ ထို စကားနှစ်ရပ်သည် ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်နေသည် မဟုတ်ပါလောဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ **အဖြေကား**–ဂါထာအတိုင်း သမ္မန်အနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်သည်ကား အမှန်ပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် သမ္မန်အနက်၌ သက်သောအခါ သာမိမည်သော လိင်၏နောက်၌ သက်ရသောကြောင့် သက်ရာဌာနကို လိုက်၍ **"သာမိသို့ ဆဋ္ဌီ"**ဟု သုတ်ကိုဆိုထားသည်၊ **"သမ္မန္ဓော တတ္ထ"**ဟူသော စကားသည် မုချစကား, သာမိသို့ဟူသော စကားကား ဌာနသာမီ၏ အမည်ကို ဌာနီသမ္မန်ပေါ်၌ တင်စားထားသော ဌာနူပစာ စကားတည်း–ဟု မှတ်ပါ။ [ရာဇနှင့် ပုရိသတို့၏ အစပ်သမ္မန်သည် မင်းနှင့် ယောကျ်ားဒြပ်ပေါ်၌ တည်သောကြောင့် သမ္မန်ကို ဌာနီ, မင်းဒြပ်ကို ဌာနဟု ဆိုလိုသည်၊ အနက်က ဌာနဖြစ်လျှင် ထိုအနက်ကိုဟောသော ရာဇသဒ္ဒါလည်း ဌာနပင်မည်၏။]

တာဝ-ဌာနီ အာဂမိတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ဝိသေသနတော-ဝိသေသနမှ နောက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ရညော ပုရိသောတိ-ရညော ပုရိသောဟူသည်တည်း၊ [ရညော-မင်း၏၊ ပုရိသော-အချင်းယောက်ျား၊] စ-ဆက်၊ ဇွေ-ဤပြယုဂ်၌၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ပုရိသံ-ယောက်ျားကို၊ အညသာမိတော-အခြားသော အရှင်သခင်မှ၊ ဝိသေသေတိ-အထူးပြု၏၊ နိဝတ္တေတိ-နှစ်စေ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိသေသနံ-ဝိသေသနမည်၏၊ ပုရိသော-ယောက်ျားသည်၊ တေန-ထိုမင်းသည်၊ ဝိသေသိယတိ-အထူးပြုအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိသေသိတဗ္ဗော-ဝိသေသိတဗ္ဗမည်၏၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော၊ ဝိသေသိတဗ္ဗ ယောဂေ-ဝိသေသိတဗ္ဗ၏ ယှဉ်ရာ၌၊ ဝိသေသနတောဝ-ဝိသေသနမှ နောက်၌ သာလျှင်၊ ဆဋ္ဌီ-သည်၊ (ဟောတိ။)

ဝိသေသနတော၊ ပေ၊ ဆဋ္ဌီ။ ။**"ရညော ပုရိသော=မင်း၏+အချင်းယောက်ျား"** ဟူရာ၌ ယောက်ျား၏ အရှင်သခင် ဖြစ်ထိုက်သူသည် မင်း-အမတ်-သူဌေး စသည်ဖြင့် အများရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် **"မင်း"**ဟု ဆိုလိုက်လျှင် **"ယောက်ျား၏ အရှင်သခင် သာမိသည် အမတ်-သူဌေး စသူ မဟုတ်"**ဟု မင်းမှတစ်ပါး အခြားသူများကို သာမိအဖြစ်မှ နှစ်စေ၏၊ ဤသို့လျှင် **"မင်း"**ဟူသော အနက်သည် ယောက်ျားဟူသောအနက်ကို အထူးပြုတတ်သောကြောင့် ဝိသေသနမည်၏၊ ထို အနက်ကိုဟောသော ရာဇသဒ္ဒါလည်း ပုရိသသဒ္ဒါကို အထူးပြုတတ်သောကြောင့် ဝိသေသနပင်မည်၏၊ ယောက်ျားဟူသော အနက်ကား ထိုမင်းဟူသော အနက်သည် အထူးပြုအပ်သောကြောင့် (အခြားသော အရှင်သခင်များ၏ ကျေးကျွန်အဖြစ်မှ နှစ်စေအပ် တားမြစ်အပ်သောကြောင့်) ဝိသေသိတဗ္ဗ (ဝိသေသျ)မည်၏၊ ပုရိသောသဒ္ဒါလည်း ဝိသေသိတဗ္ဗပင်၊ ဤနည်းအားဖြင့် ရာဇ ဟူသော ဝိသေသန (**"သာမိ"**နှောင် ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်၍ **"ရညော"**ဟု ဖြစ်၏၊ ထို ဆဋ္ဌီသည် ရာဇနှင့် ပုရိသတို့ **"အရှင်+ကျွန်တော်မျိုး"**အဖြစ်ဖြင့် တော်စပ်ခြင်းသမ္ဗန်ကို ဟောသောကြောင့် သမ္ဗန်အနက်၌ သက်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဆက်ဦးအုံ-ပျဉ်နှစ်ချပ် စပ်လိုက်သောအခါ အလယ်အကြား၌ အစပ် ရှိ၏၊ ထို အစပ်ကို "သမ္ဗန္ဓ=သမ္ဗန်"ဟု ခေါ်၏၊ ထို အစပ်သမ္ဗန်သည် နှစ်ဖက်သော ပျဉ်ချပ်ကို မှီ၍ဖြစ်ရသကဲ့သို့ ထို့အတူ မင်း+ယောက်ျား နှစ်ဦးတို့၏ **"အရှင်+ကျွန်တော်မျိုး"** အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်.သမ္ဗန်လည်း မင်းဒြပ်+ယောက်ျားဒြပ် နှစ်ခုကိုမှီ၍ ဖြစ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် မင်း+ယောက်ျား နှစ်ဦးလုံးကို အစပ်သမ္ဗန်ရှိသောကြောင့် **"သမ္ဗန္ဓော ယသ အတ္ထိ"** ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ**"သမ္ဗန္ဓီ"**မည်ကြ၏၊ ထိုသမ္ဗန္ဓီ ဒြပ်နှစ်ခု၌ တည်သော သမ္ဗန်အနက်ကို ထွန်းပြလိုလျှင် ရှေ့.သမ္ဗန္ဓီသဒ္ဒါနှောင် ဆဋ္ဌီသက်မှ ရှေ့.နောက်နှစ်ရပ်၏ အစပ်သမ္ဗန်ကို ထွန်.ပြနိုင်သော သဒ္ဒါထုံးစံရှိသောကြောင့် ရှေ့ ဝိသေသနဖြစ်သော သမ္ဗန္ဓီလိင်၏ နောက်၌သာ ဆဋ္ဌီဝိဘတ် သက်ရသည်။ [**"သခင်(၏)ကျွန်, သား(၏)အဖ"** စသော မြန်မာစကာ.၌ သခင်-သားဟူသော ရှေ့.ပုဒ်နှင့်တွဲ၍ သုံးစွဲအပ်သော (၏)ဟူသော

ဘဏ္ဍာန-ဘဏ္ဍာနင့်၊ သမ္မန္ဓေ-စပ်ခြင်းအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်) သက္ကာ-သိကြားမင်း၊ မေ-ငါ၏၊ ဓံနံ-ဥစ္စာသည်၊ ပဟူတံ-များပါ၏၊ ဧတသ-ဤသူ၏၊ ပဋိဝိသော-အဖို့၊ ဘိက္ခုသ-၏၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ်သင်္ကန်း။

စကားလုံးလည်း ရှေ့နောက်နှစ်ရပ်တို့ တော်စပ်မှု သမ္မန်ကိုပြသော ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သံပင်တည်း။]

ဝိသေသျသ ဝိသေသေ ဝါ, သမ္မန္ဓီဒွယဧတိတံ၊
သမ္မန္ဓံ ဧတိတုံ ဆဋ္ဌီ-သဒ္ဒသတ္တိသဘာဝတော။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ဆဋ္ဌီသဒ္ဒသတ္တိသဘာဝတော-ဝိသေသနဒ္ဒ သက်မှ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တည်းဟူသော သဒ္ဒါ၏ သမ္မန်ကို ထွန်းပြနိုင်သော သတ္တိသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မန္ဓီဒွယဧတိတံ-သမ္မန္ဓီ ဒြပ်နှစ်ပါးသည် ထွန်းပြအပ်သော၊ ဝါ-သမ္မန္ဓီ ဒြပ်နှစ်ပါးကြောင့် ထင်ရှားသော၊ သမ္မန္ဓံ-သမ္မန်ကို၊ ဧတိတုံ-ထွန်းပြခြင်းငှာ၊ ဝိသေသျသ-ဝိသေသျသမ္မန္ဓီကို၊ ဝိသေသေ-အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသနသမ္မန္ဓီ၌၊ (ဆဋ္ဌီ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ ဇာယတိ-သက်၏၊)-ဘေဒစိန္တာ။

• • • • • • • • • • • • • •

ဘဏ္ဍာန၊ပေ၊ ပတ္တစီဝရံ။ ။"**မေ+ဓနံ**"၌ ဓနံသည် ဥစ္စာဘဏ္ဍာတည်း၊ ထိုဘဏ္ဍာကို "**သံ**"ဟုလည်း ခေါ်၏၊ မေကား ထိုဥစ္စာ ရှိသော"**သာမီ**"တည်း၊ မေနှင့် ဓနံတို့ သာမီ+သံအဖြစ်ဖြင့် (ဥစ္စာရှင်+ဥစ္စာအဖြစ်ဖြင့်)တော်စပ်မှုသည် သမ္မန်မည်၏၊ ဤသမ္မန်ကို နောက်ပုဒ်၏အရဖြစ်သော ဥစ္စာဘဏ္ဍာကို စွဲ၍ "**ဘဏ္ဍာသမ္မန်**"ဟုလည်းကောင်း,"**သံသမ္မန်**"ဟုလည်းကောင်း နာမည်တပ်ရသည်၊ ဤနည်းအတိုင်း နောက်နောက် သမ္မန်များ၌လည်း နောက်ပုဒ်နှင့်စပ်၍ သမ္မန်နာမည် တပ်ရပုံကို သိပါ၊ ဤဘဏ္ဍာသမ္မန်၌ မေ်လည်း (ဥစ္စာကို သူများ၏ ဥစ္စာအဖြစ်မှ အထူးပြုတတ် နှစ်စေတတ်သောကြောင့် ဝိသေသနပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသန ဌာနီ အာဂမီဟူသော သာမီသုံးမျိုးတွင် ဝိသေသနသာမီဟု မှတ်ပါ။

အယေဒံ ဘာဝသာဖြစ်သော သမ္မန်။ ။"**ရညော ပုရိသော**"စသော ပြယုဂ်များ၌ "**ရာဇာ ဒဒါတိ, ပုရိသော ပတိဂ္ဂဏှာတိ**"စသည်ဖြင့် ကြိယာကာရကတို့ကြောင့် "**ရာဇ+ပုရိသ**"တို့ တော်စပ်မှုသမ္မန် ဖြစ်ကြရသဖြင့် "**ကြိယာကာရကသဠာတော, အသာဒံ ဘာဝေဟေတုကော**"ဟူသော စကားသည် သင့်ပေ၏၊ ဤ"**ပဟူတံ မေ ဓနံ, ဧတသ ပဋိဝိသော, ဘိက္ခုသ ပတ္တစီဝရံ**"စသော ပြယုဂ်များ၌ ကြိယာကာရကတို့ ရှေ့သွား မရှိနိုင်ရကား အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-"**ကြိယာကာရကသဠာတော**"ဟူသော လက္ခဏာသည် ထိုကဲ့သို့ ကြိယာကာရက ရှေ့သွားရှိနိုင်သော သမ္မန်ကို ရည်ရွယ်၍ ပြအပ်သော လက္ခဏာတည်း၊ "**ပဟူတံ မေ ဓနံ**"စသည်၌ မေနှင့် ဓနံစသည်တို့ စပ်မှုဝယ် "**ကြိယာကာရကသဠာတ**" ဟူသော လက္ခဏာ မရနိုင်၊ "**ငါ၏+ဥစ္စာ**"ဟု သိမ်းပိုက်ထားသောကြောင့် "**ဤသူ၏+**

သမီပသမ္ဘန္ဓေ–သမီပ၏ သမ္ဘန်ဒ်၊ (ဥဒါဟရဏံ) [ဥဒါရဏံကို နောက်ဒ်ဒ်လည်း ထည့်] အမ္ဗဝနသ–သရက်ဥယျာဉ်၏၊ အဝိဒူရေ–အနီးဌ်၊ နိဗ္ဗာနသော–နိဗ္ဗာန်၏သာလျှင်၊ သန္တိကေ–နီး၏။ [**"နာတိဒူရေ"**ကဲ့သို့ ပထမာအနက်ဒ်ဒ် သတ္တမီသက်၍ **"သန္တိကေ"**ဟု ဖြစ်သည်။]

သမ္ဘဟသမ္ဘန္ဓေ–ဌ်၊ သုဝဏ္ဏသ–ရွှေ၏၊ ရာသိ–အစု၊ ဘိက္ခူနံ–တို့၏၊ သမ္ဘဟော–အပေါင်း၊ အဝယဝသမ္ဘန္ဓေ–ဌ်၊ တေ–သင်၏၊ သီသံ–ဦးခေါင်းသည်၊ မနုဿသ–လူ၏၊ သီသံဂ္ဂေ–ဦးခေါင်းကဲ့သို့တည်း၊ ရုက္ခသ–သစ်ပင်၏၊ သာခါ–သစ်ခက်၊ ဝိကာရသမ္ဘန္ဓေ–ဌ်၊ သုဝဏ္ဏသ–ရွှေ၏၊ ဝိကတိ–အထူးပြုအပ်သော အိုးခွက်၊ ဘဋ္ဌဝညာနံ–ထောင်းထုအပ်သော စပါးတို့၏၊ သတ္တု–မုန့်မှုန့်၊ ကာရိယသမ္ဘန္ဓေ–ဌ်၊ ယဝသ–မုယောစပါး၏၊ အဂ္ဂေါ–အညွှန့်၊ မေဃသ–မိုး၏၊ သဒ္ဒေါ–အသံ၊ တသ–ထိုသူ၏၊ ပုတ္တာပိ–သားတို့သည်လည်း၊ ဗဟဝေါ–များကုန်၏၊ ကမ္မာနံ–ကံတို့၏၊ ဖလံ–အကျိုးဆက်၊ ဝိပါကော–အကျိုးရင်း။

ဥစ္စာ"ဟု သိကြောင်းဖြစ်သော **"အယောဒ်ဘာ၀"**လက္ခဏာသာ ရနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"ဘာ၀ဟေတုမတ္တော"**ဟု သုတ်တည်၍ **"အယောဒ်ဘာ၀ဟေတုမတ္တော၊ ပေါဘိက္ခုနော ပဋ္ဌိဝိသံ"**စသည်ဖြင့် သဒ္ဒနီတိ မိန့်သည်။ [ဘာ၀ဟေတုမတ္တော–ကြိယာကာရကသဒ္ဒါတ မရှိဘဲ ဤသူ၏ဥစ္စာဟု သိရခြင်း၏ အကြောင်းမျှဖြစ်သော သမ္ဘန်အနက်ဌ် ဆဋ္ဌိသက်။]

သမီပသမ္ဘန်။ ။**"အနီး"**အနက်ကို **"သမီပ"**ဟု ခေါ်၏၊ ထိုအနီးအနက်နှင့်စပ်သော သမ္ဘန်ကို သမီပ၏သမ္ဘန် (အနီးနှင့်စပ်ခြင်း)ဟု ခေါ်၏၊ **"အမ္ဗဝန"**အရ သရက်ဥယျာဉ်ရ၏၊ ထိုသရက်ဥယျာဉ်၏ အနီးအနားဂုဏ်သည် သမီပမည်၏၊ [အနီးဟူသည် တစ်စုံတစ်ခုဒြပ် မဟုတ်, ထို့ကြောင့် "ဂုဏ်"ဟု ဆိုလိုက်သည်။] သရက်ဥယျာဉ်နှင့် အနီးတို့၏ **"သမီပိ+သမီပ"**အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းကို **"သမီပသမ္ဘန်"**ဟု ခေါ်သည်၊ အနီးရှိသော အရာ၀တ္ထုကို **"သမီပံ ယသ အတ္ထိ"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ **"သမီပိ"**ဟု ခေါ်၏၊ နောက်ဌ် **"သမ္ဘဟိ–အ၀ယဝိ"**စသည်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်ကို နာမည်တပ်လိမ့်မည်၊ [**"နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ္ထဒြပ်နှင့် အနီး၏ သမီပိ+သမီပ စပ်ခြင်း"**ဟု နေကာ်ပြယုဂ်ကို ဆို။]

သမ္ဘဟသမ္ဘန်စသည်။ ။ရွှေတုံး ရွှေခဲကလေးများသည် အစိတ်တည်း၊ အဂေါင်းရှိသောကြောင့် **"သမ္ဘဟိ"**လည်း မည်၏၊ (သာမ္ဘဟိကလည်း ခေါ်၏၊) ရွှေတုံးရွှေခဲနှင့် ထိုရွှေတုံးရွှေခဲကလေးတွေ စုပုံထားသော အစု၏ သမ္ဘဟိ+သမ္ဘဟအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသည် သမ္ဘဟသမ္ဘန်မည်၏၊ နောက်ပြယုဂ်လည်း ဤနည်းမှီပါ၊ **"တေ သီသံ"**ဌ် တေ အရ တစ်ကိုယ်လုံး(အပေါင်း)ကို ရသောကြောင့် အ၀ယ၀ိတည်း၊ သီသံသည် တစ်ကိုယ်လုံး၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သောကြောင့် အ၀ယ၀တည်း၊ တစ်ကိုယ်လုံးနှင့် ဦးခေါင်း၏ အ၀ယ၀ိ+အ၀ယ၀အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသည် အ၀ယ၀သမ္ဘန်မည်၏၊ [ဝိ=အထူး(တစ်မျိုးတစ်ဖုံ)+ကာရ=ပြုလုပ်အပ်သောပစ္စည်း၊] ရွှေကို အိုးခွက်လုပ်လျှင်

အဝိဇ္ဇာသမ္ဘဝေ–ဌ၊ ခန္ဓာနံ–ခန္ဓာတို့၏၊ ပါတုဘာ၀ေါ–ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၊ ခန္ဓာနံ–တို့၏၊ ဇရာ–ရင့်ရော်ခြင်း၊ ခန္ဓာနံ–တို့၏၊ ဘေဒေါ–ပျက်စီးခြင်း၊ ဇာတိသမ္ဘဝေ, မနုဿဿ–၏၊ ဘာ၀ေါ–အဖြစ်၊ မနုဿာနံ–တို့၏၊ ဇာတိ–ဖြစ်ခြင်း၊ ဂုဏသမ္ဘဝေ, သုဝဏ္ဏဿ–၏၊ ဝဏ္ဏော–အဆင်း၊ တထာဂတဿ–မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏော–ဂုဏ်တော်သည်၊ နု ခီယေထ–မကုန်နိုင်ရာ၊ ဗုဒ္ဓဿ–၏၊ ဂုဏ ယောသော–ဂုဏ်တော်အသီ၊ ပုဗ္ဗာနံ–တို့၏၊ ဂန္ဓော–အနံ့၊ ဖလာနံ–အသီးတို့၏၊ ရသော–အရည်၊ စိတ္တဿ–၏၊ ဖုသနာ–တွေ့ထိခြင်း၊ သိပ္ပိကာနံ–ယောက်သွားတို့၏၊ သတံ–တစ်ရာသည်၊ နတ္ထိ–မရှိ၊ တိလာနံ–နှမ်းတို့၏၊ မုဋ္ဌိ–တစ်ဆုပ်။

ရွှေအိုးသည် ရွှေ၏ ဝိကာရ (ဝိကတိ)တည်း၊ ရွှေနှင့် အိုးခွက်၏ ဝိကာရီ–ဝိကာရ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသည် ဝိကာရသမ္ဘန်မည်၏၊ [အကျိုးကို ကာရိယဟု ခေါ်၏၊] မုယောစပါးညွှန့်သည် မုယောစပါးမှ ဖြစ်လာသော အကျိုးတည်း၊ မုယောစပါးစေ့နှင့် အညွှန့်တို့၏ ကာရိယီ+ကာရိယ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသည် ကာရိယသမ္ဘန်မည်၏၊ ဤသမ္ဘန်ဌ ကဲ့သည် အကြောင်း, ဖလဝိပါကတို့သည် အကျိုးတည်း၊ ထို ဟေတု+ဖလ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းကို "ဟေတုဖလသမ္ဘန်"ဟုလည်း ခေါ်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

အဝိဇ္ဇာသမ္ဘန် စသည်။ ။အဝိဇ္ဇာ သဒ္ဒါသည် ပိုင်းခြား ကန့်သတ်အပ်သော အခိုက်အတန့်အနက်ကို ဟောဋ္ဌ၏၊ တစ်ဘဝ ခန္ဓာအစဉ်ကို တစ်ခုတည်းထား၍ ထိုခန္ဓာ၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်းတို့မှ ကွဲပြားသော အခိုက်အတန့်တစ်မျိုးတည်း၊ ထို့အတူ ရပ်ခြင်းအခိုက်အတန့်, ပျက်ခြင်းအခိုက်အတန့်လည်း တစ်မျိုးစီပင်၊ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာတို့နှင့် ဖြစ်ခြင်းတို့၏ **အဝိဇ္ဇာ**ဝန္တ–**အဝိဇ္ဇာ** အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသည် **အဝိဇ္ဇာ**သမ္ဘန် မည်၏၊ "**မနုဿဿ+ဘာ၀ေါ**"ဌ ဘာ၀သဒ္ဒါသည် လူဇာတ်ကို ဟော၏၊ [ဘာ၀တဒ္ဓိတ်ဌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊] ထို့ကြောင့် လူနှင့် လူဇာတ်တို့၏ "**ဇာတိမန္တ+ဇာတိ**" အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသည် ဇာတိသမ္ဘန်မည်၏၊ [ဇာတိမန္တ=ဇာတိရှိသော ဒြပ်။]

ဂုဏသမ္ဘန်။ ။"**လှခြင်း, ကောင်းခြင်း, သာလွန်ခြင်း**"စသည်ကိုသာ လောကဌ "**ဂုဏ်**"ဟု ခေါ်ဝေါ်ရှိသော်လည်း သဒ္ဒါကျမ်းတို့ဌကား "**အတ္ထနော ဒဗ္ဗံ ဂုဏောတိ ပကာသေတိ**"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ မိမိ၏ တည်ရာဒြပ်ကို ထင်ရှားပြသော အနက်ကို ဂုဏ်ဟုခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် အဆင်း အနံ့ အရသာတို့သည်လည်းကောင်း, ကောင်းသော အကျင့်–ပညာပါရမီ–ချမ်းသာဆင်းရဲ–ပေါ့ပါးခြင်း နူးညံ့ခြင်. စသည်သည်လည်းကောင်း "**ဂုဏ်**"ပင်မည်၏၊ "**သတံ–တစ်ရာ၊ မုဋ္ဌိ–တစ်ဆုပ်**"စသော အရေအတွက် သင်္ချာများလည်း သင်္ချာဂုဏ်များတည်း၊ ထို ဂုဏ်ရှိသော ဒြပ်ကို "**ဂုဏီ**"ဟု ခေါ်၏၊ မြန်မာလို "**ဂုဏော**"ဟုလည်း ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် သုဝဏ္ဏအရ ရွှေဒြပ်နှင့် အဆင်း၏ "**ဂုဏီ+ဂုဏ**"အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသည် ဂုဏသမ္ဘန်မည်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။

တေသံ–ထိုတရားတို့၏ သမာယောဂေါ–ပေါင်းယှဉ်ခြင်း၊ သန္ဓိနော–အစပ်၏ ဝိမောက္ခော–လွတ်ခြင်း၊ တထာဂတဿ–၏ ပညာပါရမီ–ပညာပါရမီကို ဝါ–တစ်နည်း၊ ပုဗ္ဗစရိယံ–ရှေးအကျင့်ကို အာရဗ္ဘ–အကြောင်းပြု၍ တေ–သင်၏ သုခံ–ချမ်းသာ၊ တေ–၏ ဒုက္ခံ–ဆင်းရဲ၊ စေတသော–စိတ်၏ ပရိဝိတက္ကော–အကြံသည်၊ ဥဒပါဒိ–ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ ပညာယ–၏ ပဋ္ဌာဘာဝေါ–ထက်မြက်သည်၏အဖြစ်၊ ရူပဿ–ရုပ်၏ လဟုတာ–ပေါ့သည်၏အဖြစ်၊ ရူပဿ–ရုပ်၏ မုဒုတာ–နူးညံ့သည်၏အဖြစ်၊ ရူပဿ, ဥပစယော–အစုဖြစ်ခြင်း။

ကြိယာသမ္ဘန္ဓေ–ဌ၊ ပါဒဿ–ခြေ၏ ဥက္ခိပနံ–ကြွခြင်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ပါဒဿ–ခြေ၏ အဝက္ခိပနံ–ချခြင်း၊ ဟတ္ထဿ–လက်၏ သမိဉ္ဇနံ–ကွေးခြင်း၊ ပါဒါနံ–တို့၏ ပသာရဏံ–ဆန့်ခြင်း၊ ဓာတူနံ–ဓာတ်တို့၏ ဂမနံ–သွားခြင်း၊ ဓာတူနံယေဝ–ဓာတ်တို့၏သာလျှင်၊ ဌာနံ–ရပ်ခြင်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ နိသဇ္ဇာ–ထိုင်ခြင်း၊ သယနံ–အိပ်ခြင်း။

တေသံ သမာယောဂေါ စသည်။ ။ဋီကာ၌ တေသံ+သမာယောဂေါကို "သံယောဂသမ္ဘန်"ဟုလည်းကောင်း, သန္ဓိနော+ဝိမောက္ခောကို"**ဝိသိလေသ=မင်္ဂြိုက်ပ်ခြင်း အဆက်ပြေခြင်း**"ဟုလည်းကောင်း, တထာဂတဿ+ပညာပါရမီကို"**ဗုဒ္ဓိသမ္ဘန်**"ဟုလည်းကောင်း, လဟုတာစသည်ကို "**အာကာရဝိသေသသမ္ဘန်**"ဟုလည်းကောင်း နာမည်တပ်သေး၏။

ကြိယာသမ္ဘန်။ ။"ဥက္ခိပန–ကြွခြင်း"စသည်တို့သည် ကြိယာတည်း၊ ထိုကြိယာနှင့် ပါဒစသည်တို့၏ စပ်ခြင်းကို "**ကြိယာသမ္ဘန်**"ဟု ခေါ်၏၊ ဤ၌"**ခြေ၏ ကြွခြင်းတည်း, လက်စသည်တို့၏ ကြွခြင်း မဟုတ်**"ဟု လက်စသည်တို့မှ အထူးပြုတတ် နစ်စေတတ်သောကြောင့် ပါဒစသည်ကို ဝိသေသနဟု မှတ်ပါ၊ "**ဓာတူနံ ဂမနံ**"စသည်၌လည်း "**ဓာတ်တို့၏ သွားခြင်းတည်း၊ သတ္တဝါတို့၏ သွားခြင်း မဟုတ်**"ဟု အထူးပြုတတ် နစ်စေတတ်သောကြောင့် ဓာတုသည် ဝိသေသနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကြိယာသမ္ဘန်၌ "ဝိသေသန+ဝိသေသျ"အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းကို သမ္ဘန်ဟု မှတ်ထိုက်၏။

ကြိယာနှင့်စပ်သော်လည်း **ကာရက မမည်။** ။ရှေ့၌"**ကြိယာဘိသမ္ဘန္ဓာဘာဝါ နု ကာရကတာ သမ္ဘဝတိ=ကြိယာနှင့် စပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် သမ္ဘန်သည် ကာရက မဖြစ်နိုင်**"ဟု ဆိုခဲ့၏၊ ဤ၌ကား ကြိယာနှင့်စပ်သော သမ္ဘန်ကို ပြုပြန်ရာ ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပါလောဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–"**ပါဒဿ ဥက္ခိပနံ**"၌ ကြွခြင်းကြိယာကို ခြေက ပြီးစေနိုင်သည်မဟုတ်, လူ၏ ကြွစွမ်းနိုင်သော သတ္တိကသာ ပြီးစေသည်၊ ကြိယာဘိသမ္ဘန္ဓာဘာဝါ၌ သမ္ဘန္ဓကား ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိ၏ စပ်ခြင်းကို ဆိုလို၏၊ ဤပါဒဿ စသည်၌ ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ထိုသတ္တိမရှိ၊ ဤစပ်ခြင်းမျိုးသည် ကာရကအမည်ရနိုင်သော စပ်ခြင်းမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပေ၊ [သဒ္ဒနီတိ၌ ဤ ကြိယာသမ္ဘန်ကို"**ဘာဝသာဓနယောဂသမ္ဘန်**"ဟု နာမည်တပ်၏။]

တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ တသ–ထိုသူ၏၊ နာမဂေါတ္တာဒိ–နာမည်,အနွယ်စသည်၊ တသ–ထိုအကျိုး၏၊ ကာရဏံ–အကြောင်း၊ တသ–ထိုသူ၏၊ မာတာပိတရော–မိဘတို့၊ တသ–၏၊ ပုရတော–ရှေ့၌၊ ပါတုရဟောသိ–ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ တသ–၏၊ ပစ္ဆတော–နောက်၌၊ နဂရသ–မြို့၏၊ ဒက္ခိဏတော–တောင်အရပ်၌၊ ဝသာနံ–နှစ်တို့၏၊ တတိယေ မာသေ–သုံးလမြောက်၌၊ တသ–ထိုဥပမေယျဝတ္ထု၏၊ ဥပမာ–ဥပမာသည်၊ နု(သုကရာ)–မလွယ်ကူ၊ ကုဝေရသ–ကုဝေရနတ်မင်း၏၊ ဗလိ–ပန်းစသော ပူဇော်ဖွယ်၊ ဣစ္ဆာဒိ–တည်း။

ဌာနိတော–ဌာနိမှ နောက်၌၊ (ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကား၊) ဒေဒ္ဓသ–အဆုံး ဒေ၏၊ ယံ အာဒေသော–ယံ အပြု၊ အဝသ–အဝ၏၊ သြ–သြ အပြု၊

တထာ တသ နာမဂေါတ္တာဒီ၊ပေ၊ဣစ္ဆာဒိ။ ။"**ဝဝံ ယော ယသ၊ ပေ၊ ကြိယာဒိ ဝသေန ဝါ**"ဟူသော ဝါကျ၌ သေဝက–ဘဏ္ဍာတို့မှစ၍ ကြိယာတိုင်အောင် အစဉ်အတိုင်း ပုံစံကို ပြပြီး၍ ကြိယာဒိ၌ အာဒိအရ ပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် "**တထာ**"စသည်ကို မိန့်၊ ["**တထာဂတသ**"ဟု အချို့စာ ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ "**တထာ, တသ နာမ ဂေါတ္တာဒီ**"ဟုသာ ရှိသင့်သည်၊] တသသည် ဝိသေသန,နာမဂေါတ္တာဒိကား ဝိသေသျတည်း၊ ထို့ကြောင့် တသနှင့် နာမဂေါတ္တာဒိ,တသနှင့် ကာရဏံတို့၌ ဝိသေသန+ဝိသေသျအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းကို သမ္မန်ဟု မှတ်ပါ၊ တသ မာတာပိတရောခ၌ကား ဝိသေသန ဝိသေသျသမ္မန်လည်း သင့်၏၊ သားဒြပ်သည် မိဘတို့ ဖြစ်စေအပ်သောကြောင့် ဧညမည်၏၊ မိဘတို့ကား ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ဧနကတည်း၊ ထို့ကြောင့် တသနှင့် မာတာပိတုတို့"**ဧည+ဧနက**"အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္မန်လည်း ဖြစ်သင့်၏၊"**တသ ပုရတော**"စသော နောက်ပြယုဂ်တို့၌ကား ဝိသေသန ဝိသေသျသမ္မန်သာတည်း။

မှန်၏–"**ရညော+ပုရိသော**"မှစ၍"**ကုဝေရသ+ဗလိ**"တိုင်အောင် "**ဝိသေသန–ဌာနိ–အာဂမိ**"ဟူသော သာမီသုံးမျိုးတွင် ဝိသေသနဖြစ်သော သာမီ၏ ပြယုဂ်တို့ချည်းသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ရှေးရှေးပုဒ်များကို "**ဝိသေသန**"ဟုချည်း မှတ်ပါ၊ သမီပသမ္မန် စသည်၌ ရှေးရှေးပုဒ်ကို သမီပီဟု နာမည်တပ်ထားသော်လည်း "**ဝိသေသန**" ဟူသော သာမည နာမည်မှာ ရလျက်ပင် ဖြစ်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

ဌာနိတော၊ ပေ၊ အဝသ။ ။ဝိသေသန,ဌာနိ,အာဂမိဟူသော သာမီသုံးမျိုးတွင် ဌာနိဖြစ်သော သာမီကို ပြလိုရှိ၍ ဌာနိတော စသည်မိန့်၊ "**ဒေဒ္ဓသယံ အာဒေသော**"၌ ဒေကို ရေးသောအခါ ကွက်လပ်ဌာနခ၌ ရေးရ၏၊ ရွတ်သောအခါလည်း ရွတ်ဆိုလောက်ရာ လက်ဖျောက်နှစ်ချက်တီးခန့် ကာလကို ဌာနဟုပင်ခေါ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေကို ရေးဖို့ရာ ကွက်လပ်ဌာန ရွတ်ဆိုဖို့ရာ ကာလဌာနရှိသော"**ဒ**"ကို ဌာနိဟု ခေါ်သည်၊ ဤသမ္မန်၌

အာဂမိတော-အာဂမိမှ နောက်၌၊ (ဆဋ္ဌိ-ကား၊) ပုထဿ-ပုထ၏ (အဆုံး၌)၊ အာဂမော-လာသည်၊ (ဟောဟိ-ဖြစ်၏၊) ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ သာမိယောဂေ-သာမိ၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏ်-ကား၊) ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒော-အရှင်၊ မိဂါနံ-သားကောင်တို့၏၊ ရာဇာ-မင်း။

တဗ္ဗရုဇာဒိယောဂေ-တဗ္ဗပစ္စည်း, ရုဇောတ် အစရှိသည်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏ်၊) မဟာသေနာပတိနံ-နတ်စစ်သူကြီးတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဥဠာပေတဗ္ဗံ-အောက်တန်းထား၍ ကြည့်စေရာ၏၊ ဝိကန္ဒိတဗ္ဗံ-တိုင်တန်းရာ၏၊

"ဌာနီ+ဌာန" ဟု ခွဲ၍ မရ၊ ဌာနီပုဒ်နောင် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်သောကြောင့် ဌာနီသာမိကို သီးခြားပြထားသည်၊ သမ္မန်ကား "**အာဒေသီ+အာဒေသ**"အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသာတည်း၊ "**ဒေန္တသ**"အရ ဒေသည် ယအပြုရှိသောကြောင့် အာဒေသီ မည်၏၊ ယအပြုကား အာဒေသမည်သည်-ဟူလို၊ ဩ အဝသဒ္ဒလည်း အဝဟူသော ဌာနီနောင် ဆဋ္ဌိ သက်၊ အဝကို ဌာနီခေါ်ပုံကို ရှေ့နည်းမှီး၍ သိပါ၊ အဝသအရ အဝနှင့် ဩတို့၏ "**အာဒေသီ+အာဒေသ**" အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသည် သမ္မန်မည်၏-ဟူလို။

အာဂမိတောပေါ်အာဂမော။ ။ပုထဿအရ ပုထသဒ္ဒါသည် လာသောအက္ခရာရှိသောကြောင့် အာဂမိမည်၏၊ ထိုအာဂမိပုဒ်နောင် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်သောကြောင့် "**အာဂမိသာမိ**"ကိုလည်း သီးခြား ပြထားပြန်သည်၊ ဤသို့ ဌာနီသာမိ-အာဂမိသာမိဟု သီးခြားထုတ်ပြသော်လည်း ထိုသာမိနှစ်မျိုးလုံးပင် ဝိသေသနသဘော မကင်းကြ၊ မှန်၏-"**ဒ၏ ယအပြု**"ဟူရာ၌ ဩ၏ အပြုမဟုတ်-ဣ၏အပြု မဟုတ် စသည်ဖြင့် အခြားသရ၏ ယ အပြုကို တားမြစ်သောကြောင့် ဒေန္တသသည် ဝိသေသနပင်တည်း၊ ဤနည်းအားဖြင့် ဝိသေသန ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ဌာနီဟူသော အမည်ထူးလည်း ရှိနိုင်သေးသောကြောင့် "**ဝိသေသနသာမိ**"ဟု မဆိုဘဲ "**ဌာနီသာမိ**"ဟု နာမည်ထူးဖြင့် ပြရသည်၊ "**အာဂမိသာမိ**"၌လည်း ဤနည်းပင်။ [ပုထနှင့် ဂအက္ခရာတို့ "**အာဂမိ+အာဂမ**" အဖြစ်ဖြင့်စပ်ခြင်းကို သမ္မန်ဟု မှတ်ပါ။]

သာမိယောဂေပေါ်မိဂါနံ ရာဇာ။ ။ရှေ့၌ပြခဲ့သော သာမိ-တဗ္ဗ-ရုဇာဒိယောဂေ တို့တွင် သာမိယောဂကို ပြလိုရှိ "**ဒေဝါနံ ဣန္ဒော**"စသည်မိန့်၊ ဤ ဣန္ဒော, ရာဇာ တို့သည် "**သာမိ**"တို့တည်း၊ ထိုသာမိတို့၏ ယှဉ်ရာ ဒေဝ-မိဂတို့ကား "**သံ**" ဥစ္စာတို့တည်း၊ ထိုသာမိပုဒ်တို့၏ယှဉ်ရာ ဒေဝ-မိဂ (သံ)တို့ကို "**ယသ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော တံ သာမိ**"သုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါဖြင့် သာမိမှည့်ရသည်၊ ဒေဝနှင့်ဣန္ဒ၏ "**သံ+ သာမိ**"အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းကို သာမိသမ္မန်ဟု ခေါ်သည်၊ မိဂါနံနှင့်ရာဇာလည်း နည်းတူ။

• • • • • • • • • • • • •

တဗ္ဗရုဇာဒိ ယောဂေ။ ။"**ဥဠာပေတဗ္ဗံ**"စသော တဗ္ဗပစ္စယန္တ ပုဒ်ကိုပင် "**တဗ္ဗ**"ဟု ခေါ်ထားသည်၊[အစိတ်၏အမည်ကို အပေါင်းခ္ခတင်စားထားသော ဧကဒေသုပစာစကား တည်း၊] ဥဠာပေတဗ္ဗံစသော တဗ္ဗပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့၏ယှဉ်ရာ "**မဟာသေနာပတိ**"ပုဒ်ကို

ဝိရုဝိတဖ္ဍ–အတူတကွ ပြောဆိုရာ၏၊...ဒေဝဒတ္တသ–ဒေဝဒတ်၏၊ ရုဇတိ–နာကျင်၏၊ တသ–ထိုသူ၏၊ ရောဂေါ–နာကျင်ခြင်းသည်၊ ဥပဒ္ဒေတိ–ဖြစ်၏၊ ရဇကသ–ခဝါသည်၏(လက်ခ်)၊ ဝတ္ထံ–အဝတ်ကို၊ ဒဒါတိ–ပေး၏၊ မုသာဝါဒသ–မုသာဝါဒ၏၊ သြတ္တပ္ပံ–ထိတ်လန့်ခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

ဝါသဒ္ဒါဖြင့် **"သာမီ"**မှည့်၊ [ဥစ္စော်ပေတဖ္ဍဒ္ဒ ဘီလူးတို့က လူကို ဖမ်းစားထားသဖြင့် ထို ဘီလူးများကို အောက်တန်းသတ္တဝါတွေဘဲဟု နတ်စစ်သူကြီးများကို ကြည့်စေဖို့ရန် တိုင်တန်းရမည်-ဟူလို၊ ဝိကန္ဒိတဖ္ဍကို**"မြည်တမ်း"**ဟု ပေးကြသော်လည်း အာဠာနာဒိယ-သုတ် ပါဠိတော်စာသွားဒ္ဒ မြည်တွန်ပုံ မလာ၊ တိုင်တန်းရမည့် အဓိပ္ပာယ်မျိုးသာ လာသည်၊ ဝိရုဝိတဖ္ဍကိုလည်း**"တေဟိ သဒ္ဒီ ကထေတဖ္ဍ"**ဟု ထို အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာဒ္ဒ ဥစ္စာပေတဖ္ဍကို**"အဝ+ဇာနာပေတဖ္ဍ"**ဟု အဖွင့်တွေ့ရ၏၊ ပါဠိပျက်ဟန် တူသည်၊ **"အဝ+စျာပေတဖ္ဍ=အောက်တန်းစားတွေ (အယုတ်တမာ ကောင်တွေ)ဟု ကြည့်ရှုစေရာ၏"**ဟု ဖွင့်သင့်သည်၊ **"ဒ္ဓေ=သြလောကနေ"**ဓာတ်ကျမ်း၊ ဤ ဋီကာဒ္ဒသာ ပါဠိပျက်သည် မဟုတ်၊ ဥစ္စာယန္ဒိစသည်ကို ဖွင့်သော အဋ္ဌကထာ တို့ဒ္ဒလည်း ပါဠိပျက် ရှိတတ်သည်။

ဒေဝဒတ္တသ ရုဇတိ။ ။ရုဇတိဒ္ဒ ရုဇာတ် (အ)ပစ္စည်း, တိဝိဘတ်တည်း၊ ကိတ်တိပစ္စည်းမဟုတ်၊ [သဒ္ဒနီတိဒ္ဒ**"ရုဇတိယောဂေ"**ဟု သုတ်တည်၍ ဤပုံစံကိုပင်ထုတ်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဒ္ဒကား**"ရဇ္ဇသ–မင်းအဖြစ်၏၊ သရတိ–အမှတ်ရ၏"**ဟူရာဒ္ဒ မင်းအဖြစ်နှင့်စပ်သော အမှတ်ရခြင်းဖြစ်၍**"ရဇ္ဇသ"**ဒ္ဒ သမ္ဗန္ဓအနက်သာ၊ ထိုသို့ သမ္ဗန္ဓအနက်ပေး၍ ကြိယာနှင့် စပ်သော်လည်း သမ္ဗန္ဓအနက်ကို ဆိုလိုရာဒ္ဒ ကာရက မဖြစ်နိုင်၊ ကြိယာနှင့် မစပ်သောကြောင့် ကာရကမဖြစ်သည် မဟုတ်, သမ္ဗန္ဓဟူသမျှ ကြိယာနိဿာဒနသတ္တိ မရှိသောကြောင့် ကာရကမဖြစ်–ဟူလို၊ ထိုနည်းကိုမှီး၍ **"ဒေဝဒတ်၏"**ဟု သမ္ဗန္ဓအနက် ပေးလိုက်သည်၊ ဗာလာဝတာရဋီကာဒ္ဒကား **"ရုဇ=ဘေ(ချိုးဖျက်ခြင်း)**ဟု ဓာတ်နက် ဆိုရ**"ကမ္မေ ဆဋ္ဌီ"**ဟု ကံအနက်ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဆဋ္ဌီကံဆိုလိုလျှင်**"ဒုတိယာ ပဋ္ဌမိနဋ္ဌ"** သုတ်ဖြင့် ပြီးနိုင်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။]

တသ ရောဂေါ။ ။ရောဂေါသည် ရုဇာတ် ဏပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကိတ်ပုဒ်တည်း၊ ထိုသို့ ရုဇာတ်၏ ယှဉ်ရာဖြစ်သောကြောင့် တသဒ္ဒ ဝါသဒ္ဒါဖြင့် သာမီမှည့်၊ **"တသ ရောဂေါ"**ဒ္ဒ တသသည် ရောဂါ၏ အရှင်ဖြစ်သောကြောင့် သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် **"သာမီ"**မှည့်နိုင်သည်ဟု ထင်၏၊ ဆင်ခြင်ကြပါ၊ [ရဇကသ စသည်ကား ရုဓာဒိဒ္ဒ အာဒိအရ ပုံစံများတည်း၊ အပိုင်ပေးလိုစိတ် မရှိ၍ **"ရဇကသ–ခဝါသည်အား"**ဟု မပေးရဘူးတဲ့၊ သြတ္တပ္ပသဒ္ဒါသည် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းအနက်ကို ဟောသော ကြောင့် **"မုသာဝါဒမှ"**ဟု ဘယယောဂအပါဒါန် အနက်လည်း ပေးကြသေး၏၊ ကျမ်း၏အာဘော်ကျမည် မထင်။]

(၃၁၇) ကွစိတိ တတိယာ သတ္တမီနုန္တိစ ဝတ္တတေ။

ဆဋ္ဌီစ။ ။(၃၀၈) တတိယာ၊ ပေ၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ယဇသ-ယဇမာတ်၏၊ (ပယောဂေ-၌၊) ကရဏော-ကရိုဏ်းအနက်၌၊ (ဆဋ္ဌီ ဟောတိ၊) ပုပ္ပသ-ပန်းဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ ယဇတိ-ပူဇော်၏၊ ဝါ, ပုပ္ပေန-ဖြင့်၊ (ယဇတိ၊) ယတသ-ထောပတ်ဖြင့်၊ အဂ္ဂိံ-မီးကို၊ ဇုဟောတိ-ပူဇော်၏။

သုဟိတတ္ထယောဂေ-တင်းတိမ်ခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏ယှဉ်ရာ၌၊ (ကရဏော-၌၊ ဆဋ္ဌီ ဟောတိ၊) ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ သြဒနသ-ဆွမ်းဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ သြဒနေန-ဖြင့်၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ နာနပ္ပကာရသ-အထူးထူး အပြားပြားရှိသော၊ အသုစိနော-မစင်မကြယ် ရွံ့စဖွယ်ဖြင့်၊ ပူရံ-ပြည့်သော၊ ဣမမေဝကာယံ-ဤကိုယ်ကိုပင်၊ ပစ္စဝေက္ခတိ-ဆင်ခြင်၏၊ ဟိရညသုဝဏ္ဏသ-ငွေ,ရွှေဖြင့်၊ ပူရံ-ပြည့်သော၊ ဗာလော-လူမိုက်သည်၊ ပါပသ-မကောင်းမှုဖြင့်၊ ပူရတိ-ပြည့်၏၊ တုလ္ယတ္ထကိမလမာဒိယောဂေ-တုလ္ယအနက်ရှိသောသဒ္ဒါ, ကိံ သဒ္ဒါ, အလံသဒ္ဒါ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌၊ (ကရဏော ဆဋ္ဌီ ဟောတိ၊) ပိတုသ-အဖနှင့်၊ တုလျော-တူသူ၊ ပိတရာတုလျောဝါ-**"ပိတရာတုလျော"**လည်းရှိ၏၊ [ဤ**"ပိတရာ ဝါ တုလျော"**ကား ဤသုတ်၏ အရာမဟုတ်, ဆဋ္ဌီ မမြဲကြောင်းကို ပြသော ပြယုဂ်တည်း၊ နောက်၌ ဤနည်းချည်း မှတ်ပါ၊] မာတု-အမိနှင့်၊ သဒိသော-တူသူ၊ မာတရာ သဒိသော ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ တုဋ္ဌသ-နှစ်သက်အပ်သော၊ တသ္မိစ-ထိုဝတ္ထုဖြင့်လည်း၊ ကိံ-ဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ တုဋ္ဌေန-သော၊ တေန စ-ဖြင့်လည်း၊ ကိံ-နည်း၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ တုဋ္ဌသ-သော၊ တသ္မိစ-ဖြင့်လည်း၊ အလံ-အကျိုးမရှိ။

---

(၃၁၇) ဤသုတ်၌ အဓိပ္ပာယ် မခက်ပါ၊ တတိယာအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်လျှင် "ဖြင့်"ဟုလည်းကောင်း,"သည်"ဟုလည်းကောင်း,"နှင့်"ဟုလည်းကောင်း သင့်သလို ကြည့်၍ ပေးရ၏၊ ကတ္တားအနက် ပေးရာ၌ **"ဆဋ္ဌီကတ္တား"**ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြ၏။

သုဟိတတ္ထယောဂေ။ ။**"သုဟိတ-ဝေဖြာခြင်း"**ဟု အနက်ပေးရိုး ရှိသော်လည်း **"တိတ္တိအတ္ထော"**ဟု ဖွင့်သော ဋီကာကို ထောက်၍ **"တင်းတိမ်ခြင်း"**ဟု ပေးလိုက်သည်၊ **"တင်းတိမ်"**ဟူသည် ပြည့်စုံလုံလောက်၍ နောက်ထပ် မလိုတော့ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် တင်းတိမ်ခြင်းကိုပင် **"ပူရ-ပြည့်ခြင်း"**ဟု မှတ်ပါ။

ကိံ တသ္မိ စတုမဋ္ဌသ။ ။ဤအတိုင်း စာ၌ တွေ့ရ၏၊ သီဟိုဠ်မူလည်းကောင်း, နိုဿယဟောင်း၌လည်းကောင်း **"ကိံ တသ္မိ စတုဋ္ဌသ"**ဟု ရှိ၏၊ **"ကိံ တေတ္ထ စတုမဋ္ဌသ"**ကား သမ္ဗဒါန် အလမတ္ထပယောဂ၌ ပါခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် **"တုဋ္ဌသ"**ပင် အမှန်ဖြစ်ဟန် ရှိသည်။

ကတ္တာရိ–ကတ္တားအနက်၌၊ ကိတပ္ပစ္စယယောဂေ–ကိတမည်သော ပစ္စည်းတို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌၊ (ဆဋ္ဌီ ဟောတိ၊) [ရှေးဆရာတို့က "တ–တိ"စသော ပစ္စည်းများကို"ကိတ"ပစ္စည်းဟု နာမည်မှည့်ထား၏၊ ထိုကိတမည်သော် ပစ္စည်းတို့၏ ယှဉ်ရာဟူသည်"တ"စသော ပစ္စည်းများ၏ ယှဉ်ရာပင်တည်း၊] ကစ္စာယနသာ–ကစ္စည်းထေရ်သည်၊ ကတိ–ပြုခြင်းသည်၊ သောဘနာ–တင့်တယ်ပါပေစွ၊ ဝါ, ကစ္စာယနေန (ကတိ သောဘနာ၊) ရညော–မင်းသည်၊ သမ္ဘတော–သမုတ်အပ်၏၊ ဝါ, ရညာ–သည်၊ (သမ္ဘတော၊) ဧဝံ–ဤအတူ၊ [ရညော, ရညာဟု နှစ်မျိုး ရှိနိုင်သည်ကို "ဧဝံ"ဟု ဆိုသည်၊] ရညော–မင်းသည်၊ ပူဇိတော–ပူဇော်အပ်၏၊ ရညော, သက္ကတော–ကောင်းစွာပြုအပ်၏၊ ရညော, အပစိတော–ရိုသေအပ်၏၊ ရညော, မာနိတော–မြတ်နိုးအပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ–တို့၊ ယေသံ–အကြင်သူတို့သည်၊ ကာယဂတာသတိ–ကာယဂတာသတိကို၊ အပရိဘုတ္တာ–မသုံးဆောင်အပ်၊ တေသံ–ထိုသူတို့သည်၊ အမတံ–အမြိုက်ဆေးကို၊ အပရိဘုတ္တံ–မသုံးဆောင်အပ်သည် မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ–ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

သတ္တမိယတ္ထေ–သတ္တမီအနက်၌၊ ကုသလာဒိယောဂေ–ကုသလသဒ္ဒါ အစရှိသည်တို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌၊ (ဆဋ္ဌီ ဟောတိ၊) နစ္စဂိတသ–ကခြင်း, သီဆိုခြင်း၌၊ ကုသလာ–ကျွမ်းကျင်ကုန်သော၊ သိက္ခိတာ–သင်အပ်ပြီးသော အတတ်ရှိကုန်သော၊ စာတုရာ–တင့်တယ် စံပယ်ကုန်သော၊ ဣတ္ထိယော–မိန်းမတို့သည်၊ တံ–သင်သည်၊ ရထသ–ရထား၏၊ အင်ပစ္စင်္ဂါနံ–အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၌၊ ကုသလော–ကျွမ်းကျင်၏၊ မဂ္ဂသ–မှန်သော အကြောင်း၌၊ ကုသလော–ကျွမ်းကျင်၏၊ အမဂ္ဂသ–မမှန်သော အကြောင်း၌၊ ကုသလော–၏၊ ဘန္တေ, ဘဂဝတော–၌၊ ပသန္နာ–ကြည်ညိုကုန်သော၊ ဥဒ္ဒါရာ–မြတ်ကုန်သော၊ ယက္ခာ–နတ်တို့သည်၊ သန္တိဟိ–ရှိပါကုန်သည်သာ၊ ဒိဝသသ–တစ်နေ့၌၊ တိက္ခတ္တုံ–သုံးကြိမ်၊ ဒိဝသေ တိက္ခတ္တုံ ဝါ–လည်းရှိ၏၊ မာသသ–တစ်လ၌၊ ဒွိက္ခတ္တုံ–နှစ်ကြိမ်၊ ဣစ္စာဒိ။ [ဤသုတ်၌ အဓိဗွာယ် လွယ်ပြီ။]

(၃၁၈) ကွစိတိ ဆဋ္ဌီတိစ ဝတ္တတေ။

ဒုတိယာ ပဋ္ဌမိနဋ္ဌ။ ။(၃၀၉) ဒုတိယာ၊ ပေ၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ဒုတိယတ္ထေ–ဒုတိယာဝိဘတ်၏ အနက်ဖြစ်သော၊ ကမ္မနိ–ကံအနက်၌၊ ကိတက ယောဂေ–ကိတကမည်သော ပစ္စည်းတို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌၊ (ဆဋ္ဌီ၊) တသ–ထိုသူကို၊ ဝတ္တာရော–ပြောဆိုသူတို့သည်၊ ဘဝန္တိ–ရှိကုန်၏၊ သဟသာ–အဆောတလျင် (မဆင်ခြင်ဘဲ၊) ကမ္မသ–အမှုကို၊ ကတ္တာရော–ပြုတတ်သူတို့၊ အမတသ–အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဒါတာ–ပေးတော်မူတတ်ပါပေ၏၊ ဘိန္နာနံ–ကွဲပြားသူတို့ကို၊

သန္ဓာတာ-စေ့စပ်တတ်၏၊ သဟိတာနံ-စေ့စပ်ပြီးသူတို့ကို၊ အနုပ္ပဒါတာ-အားပေးတတ်၏၊ ပဇာယ-သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဗောဓေတာ-သိစေတော်မူတတ်၏၊ ကမ္မဿ-ကံကို၊ ကာရကော-ပြုတတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝိပါကဿ-အကျိုးကို၊ ဝေဒကောစ-ခံစားတတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [**"ကမ္မဿ ကာရကော နတ္ထိ, ဝိပါကဿ စ ဝေဒကော"**ဟု ဂါထာနှစ်ပါဒရှိစေ၊] လောကဿ-လောကကို၊ အဝိသံဝါဒကော-မချွတ်ယွင်းစေတတ်၊ ပါပါနံ-မကောင်းမှုတို့ကို၊ အကရဏံ-မပြုခြင်းသည်၊ သုခံ-ချမ်းသာကြောင်းတည်း၊ စတုန္နံ-နှစ်သော၊ 'မဟာဘူတာနံ-မဟာဘုတ်တို့ကို၊ ဥပါဒါယ-စွဲ၍၊ ပသာဒေါ-ကြည်လင်ခြင်း၊ အရဇကေန-ပင်းမင်းဆရာ (မဟုတ်ပါဘဲ၊ (ပန်းဆိုးသမား မဟုတ်ပါဘဲ၊) ဝတ္ထာနံ-အဝတ်တို့ကို၊ ရာဂေါ-ဆိုးနိုင်ခြင်းသည်၊ အစ္ဆရိယော-အံ့ဖွယ်ရှိပါပေစွ၊ အဂေါပါလကေန-နွားကျောင်းသား မဟုတ်ပါဘဲ၊ ဂါဝီနံ-နွားမတို့ကို၊ ဒေါဟော-နို့ညှစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ အစ္ဆရိယော-စွ။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သရိစ္ဆာနံ-သရဓာတ်,ဣသုဓာတ်တို့၏၊ ကမ္မနိ-ကံ၌၊ (ဆဋ္ဌီ ဟောတိ၊) မာတု-အမိကို၊ သရတိ-အမှတ်ရ၏၊ **"မာတရ-ကို၊ သရတိ-၏"**[ဤ**"မာတရံ သရတိ"**ကား ဤသုတ်အရာ မဟုတ်, ဆဋ္ဌီမမြဲကြောင်းကို ပြသော ပြယုဂ်တည်း၊] သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ ကမ္မပစ္စယာ-ကံဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ တေသံ-ထိုသေလေပြီးသော ပြိတ္တာတို့ကို၊ ကောစိ-မည်သည့်

---

(၃၁၇) ဤသုတ်၌လည်းအဓိပ္ပာယ် မထူးလှ၊ ဝတ္ထာရော စသည်၌ တုပစ္စည်း, ကာရကောစသည်၌ ဏျုပစ္စည်း, အကရဏံ၌ ယုပစ္စည်းများ၏ ယှဉ်ရာ၌ ဆဋ္ဌိကံ ရှိတတ်၍ **"ယု ဏျု တုမှိ, ပစ္စည်းပြီ, ဆဋ္ဌိကံနေစေ"**ဟု နိယာမ်ဆိုကြသည်၊ ထို နိယာမ်၏ မမြဲကြောင်းကိုလည်း**"ကွစိတိ ကိ"**စသော ပုံစံများဖြင့် သိသာပြီ၊ မှန်၏-ကတ္တာ ဘာသိတာ စသည်တို့သည် တုပစ္စည်းဆုံးသော ပုဒ်များဖြစ်လျက် ဆဋ္ဌိကံ မနေဘဲ ဒုတိယာကံပင် နေသည်။

ကိတကယောဂေ။ ။**"ကိတက"**ဟူသော အမည်သည် တဗ္ဗ, တ, တု, ဏျု, ဏ စသော ပစ္စည်းများအတွက် ရှေးဆရာတို့၏ အခေါ်ဖြစ်သော အမည်သညာမျိုး တည်း၊ [ကိတကယောဂေတိ တဗ္ဗာဒိယောဂေ၊ ကိတကန္တိ ဟိ တဗ္ဗာဒီနံ ပုဗ္ဗာစရိယ သမညာ၊ – မောဂ္ဂလ္လာန် ၂ ကဏ္ဍ, ၃၉ သုတ်၏ ပဋ္ဌိကာဋီကာ။]

ပါပါနံ၊ ပေ၊ ဒေါဟော။ ။ဤ အကရဏံ စသော ပုဒ်တို့သည် ဘာဝသာဓန များတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပြုခြင်း, ညှစ်ခြင်းဟု ပေးရသည်၊ ဤသို့ နောက်၌ ဘာဝသာဓန ရှိသောအခါ ရှေ့၌ ဆဋ္ဌိကံ ရှိတတ်သောကြောင့် **"ဘာဝသာဓန, နောက်ပုဒ်ပြု, ကမ္မတ္ထ ဆဋ္ဌိ"**ဟု ရှေးဆရာတို့ နိယာမ်ဆိုတော်မူကြသည်။

ဆွေမျိုးကမ္ဘ၊ နှ သရတိ–အမှတ်မရ၊ [ဂါထာဖြစ်၍ **"သတ္ထာနံ ကမ္မပစ္စယာ"** ဟူသော တွဲဖက်ပါဒကို ထည့်သည်၊ ပုံစံပြလိုရင်းမဟုတ်၊] ပုတ္တသ–သားကို၊ ဣစ္ဆတိ–လိုချင်၏၊ ပုတ္တံ–ကို၊ ဣစ္ဆတိ–၏။ [ကစ္စာယနသာရ ၅၄,၅၅ သုတ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကြည့်ပါ။]

ကရောတိသ–ကရဓာတ်၏၊ [ကရောတိ၌ တိကား ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌတည်း၊] ပတိယတနေစ–ပြုပြင်ခြင်းအနက်၌လည်း၊ (ဆဋ္ဌီ ဟောတိ၊) ပတိယတနံ–ပတိယတနဟူသည်၊ အဘိသင်္ခါရော–ပြုပြင်ခြင်းတည်း၊ ဥဒကသ–ရေကို၊ ပတိကုရုတေ–ပြုပြင်၏၊ ဥဒကံ ပတိကုရုတေ–ဥဒကံ ပတိကုရုတေဟုလည်း ရှိ၏၊ ကဏ္ဍသ–မြှားကို၊ ပတိကုရုတေ–၏၊ ကဏ္ဍံ ပတိကုရုတေ–ဟုလည်း ရှိ၏၊ [ကစ္စာယနသာရ (၅၄)ဂါထာ၌ **"ကရိနော ယတနေပိ စ"**နှင့် အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း၊ ပြအပ်ခဲ့သော အနက်များကား ဒုတိယာအနက်ချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ကို"**ဟု ပေးရသည်။]

ပဋ္ဌမိယတ္ထေ–၌၊ ပရိဟာနိဘယတ္ထယောဂေ–ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါ, ကြောက်လန့်ခြင်းအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ (ဆဋ္ဌီ ဟောတိ၊) အသဝနတာ(ယ)–မနာရခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မသ–မှ၊ ပရိဟာယန္တိ–ဆုတ်ယုတ်ပါကုန်၏၊ အဟံ–ငါသည်၊ တသ သုခဿ–ထိုစျာန်ချမ်းသာမှ၊ ကိံ နုခေါ ဘာယामိ–ဘာ့ကြောင့် ကြောက်ခံ့နည်း၊ သဗ္ဗေ–သူခပ်သိမ်းတို့သည်၊ ဒဏ္ဍသ–ဒဏ်မှ၊ တသန္တိ–ထိတ်လန့်ကြကုန်၏၊ သဗ္ဗေ၊ မစ္စုနော–သေခြင်းမှ၊ ဘာယန္တိ၊ စတုန္နံ–လေးမျိုးကုန်သော၊ အာသိဝိသာနံ–အစွယ်၌ အဆိပ်ရှိသော မြွေဆိုးတို့မှ၊ ဘီတော–ကြောက်၏၊ ဣစ္ဆာဒိ–တည်း။

ကွစိတိ ကိ၊ ဂမ္ဘီရဋ္ဌ ကထံ ကတ္တာ၊ ပေ၊ ပသဝေါ ယာတကော–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။[ဂမ္ဘီရံ–လေးနက်သော၊ ကထံစ–တရားစကားကိုလည်း၊ ကတ္တာ–ပြုတတ်၏၊ ကာလေန–သင့်လျော်သောအခါ၌၊ ဓမ္မိံ ကထံ–တရားစကားကို၊ ဘာသိတာ–ပြောဟောတတ်သည်၊ ဟောတိ–၏၊ ပရေသံ–သူတစ်ပါးတို့၏၊ ပညာနိ–ကောင်းမှုတို့ကို၊ အနုမောဒိတာ–ဝမ်းမြောက်တတ်၏၊ သစ္စာနိ–သစ္စာတို့ကို၊ ဗုဇ္ဈိတာ–သိတော်မူတတ်၏၊ ကဋ္ဌ–ဖျာကို၊ ကာရကော–ပြုတတ်၏၊ ပသဝေါ–သားကောင်တို့ကို၊ ယာတကော–သတ်တတ်၏။]

တထာ–ပါး၊ နိဋ္ဌာဒီသုစ–တ,တဝန္တုစသော နိဋ္ဌပစ္စည်း၏ ယှဉ်ရာတို့၌လည်း၊ [အတီတေ တတဝန္တုတာဝိသုတ်ဖြင့်သက်သော ပစ္စည်းများကို "နိဋ္ဌ" ဟု နာမည်မှည့်လတံ့၊] နှ–ဆဋ္ဌီမဖြစ်၊ သုခကာမီ–ချမ်းသာကို အလိုရှိသူသည်၊

ဝိဟာရ်-ကျောင်းကို၊ ကတော-ပြုပြီ၊ ရထ-ရထားကို၊ ကတဝန္တော-ပြုပြီးသူတို့၊ ရထ-ကို၊ ကတာဝီ-ပြုပြီးသူ၊ ကဋ္ဌ-ဖျာကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ **"ကရောန္တော,ကရာနော, ကုရုမာနော-ပြုလျက်"**ဟု ပေး၊ [**"ကဋ္ဌံ ကတွာ"**စသည်ကား နိဋ္ဌာဒီသုဒ္ဓ အာဒီအရ ပုံစံ၊ တချို့စာ၌ **"ကဋ္ဌံ ကရာနော"**ကျသည်၊] ဣစ္စာဒိ။

---

(၃၁၉) ကသ္မိံ အတ္ထေ သတ္တမီ-သက်သနည်း၊ သြကာသေ-သြကာသ အနက်၌၊ သတ္တမီ-သည်၊ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ [ထို့နောက်၌ **"သြကာသကာရကေ သတ္တမီဝိဘတ္တိ ဟောတိ"**ဟု မြန်မာမူ၌ ရှိ၏၊ သီဟိုဠ်မူ၌ မရှိ၊] သြကာသော-သြကာသဟူသည်၊ ကောစ-အာဘယ်နည်း။

(၃၂၀) **ယောဓရော တမောကာသံ။** ။(၂၇၈) [အသ္မိံ-ဤအနက်၌၊ အာဓရိယတိ-ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော-ထို အနက်သည်၊) အာဓရော-အာဓာရ မည်၏၊ အဓိကရဏံ-တည်ရာတည်း၊] ကတ္တုကမ္မ သမဝေတာနံ-ကတ္တား ကံနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ နိသဒ္ဒပစနာဒိကြိယာနံ-ထိုင်ခြင်း,ချက်ခြင်း အစရှိသော ကြိယာတို့၏၊ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန-တည်ရာ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ယော-အကြင် ကာရကသည်၊ အာဓာရော-တည်ရာသည်၊ (ဟောတိ၊) တံ ကာရကံ သြကာသသည် ဟောတိ၊ ကဋ္ဌေ-ဖျာ၌၊ ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ နိသီဒတိ-ထိုင်၏၊ ထာလိယံ-ထမင်းအိုး၌၊ သြဒနံ-ကို၊ ပစတိ-ချက်၏။

အာဓရိယတိ၊ ပေး သြကာသသည်။ ။["ယသ္မာဒပေတိ"စသည်ကဲ့သို့ အနုက်အားလျော်စွာ**"ယသ္မိံ အာဓာရော"**ဟု မထားဘဲ**"ယောဓရော"**ဟု ထားရခြင်း၏ အကြောင်း စသည်ကို ကစ္စည်းဋီကာ၌ ဆိုအံ့၊] မိမိအပေါ်၌ တည်သောအရာ ဟူသမျှကို မကျအောင် ဆောင်ထားရာဖြစ်သောကြောင့် တည်ရာ မှီရာဟူသမျှကို**"အာဓာရ"**ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် **"အာဓရိယတိ အသ္မိံ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ **"အဓိကရဏံ"**ဟု အဘိဓေယျကို ပြသည်၊ [ကတ္တုသာဓကလုပ်ရာ၌ **"အာဓရယတီတိ အာဓာရော"**လုပ်၍ အဓိကရဏသာဓက လုပ်ရာ၌မူ**"ကတ္တုကမ္မသမဝေတာ ကြိယာ အာဓရိယတိ အသ္မိံတိ အာဓာရော"**ဟု အံ့ခြားကျမ်းတို့၌ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏၊ သီဟိုဠ်မူ၌လည်း**"အာဓရိယတိ"**ဟု ကမ္မရုပ် ရှိသည်။

ကတ္တုကမ္မသမဝေတာနံ။ ။သမဝေတ၌ သမံ+အဝ+ဣတော် တပစ္စည်း၊ သမံ=အညီအမျှ (တကွ)+အဝေတ=ပေါင်း၍ ဖြစ်သည်၊ ကြိယာသည် ကတ္တား၌လည်းကောင်း, ကံ၌လည်းကောင်း မှီ၍ဖြစ်သောကြောင့် ကြိယာကို **"ကတ္တား ကံနှင့် တကွဖြစ်သည်"**ဟု ဆိုသည်၊ ကတ္တုကမ္မသမဝေတာနံ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို **"ဣဒေ ဟိ"** စသည်ဖြင့် ချဲ့သည်။

ဟိ–ချဲ့၊ ဇတ္ထ–ဤပြယုဂ်တို့၌၊ ဒေဝဒတ္တတဏ္ဍုလာနံ–ဒေဝဒတ်, ဆန်ဟူကုန်သော၊ ကတ္တုကမ္မာနံ–ကတ္တား ကံတို့ကို၊ ဓာရဏာတော–ဆောင်ခြင်းကြောင့်၊ တံ သမဝေတံ–ထို ဒေဝဒတ်, ဆန်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ အာသနုပစနသင်္ခါတံ–ထိုင်ခြင်း, ချက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ကြိယံ–ကို၊ ဓာရေတိ နာမ–ဆောင်သည် မည်၏။

ဇတ္ထ ဟိ၊ ပေ၊ ဓာရေတိနာမ။ ။**"ကဋ္ဌေ နိသိဒတိ ဒေဝဒတ္တော=ဖျာပေါ်၌ ဒေဝဒတ်ထိုင်၏"**ဟူရာ၌ ဖျာသည် ဒေဝဒတ်တည်းဟူသော ကတ္တားကိုသာ ဆောင်ထား၏၊ ထိုင်ခြင်းကြိယာကို တိုက်ရိုက် မဆောင်နိုင်၊ **"ထာလိယံ သြဒနံ ပစတိ"**၌လည်း ထမင်းအိုးသည် သြဒနအရ ဆန်ကိုသာ ဆောင်ထား၏၊ ကျက်ခြင်းကြိယာကို တိုက်ရိုက် မဆောင်နိုင်၊ ကြိယာကို မဆောင်နိုင်လျှင် **"ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖာဒေတိ"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့် မည်ရကား ကဋ္ဌ–ထာလီ(ဖျာ–ထမင်းအိုး)တို့သည် သြကာသကာရကအမည် မရနိုင်သည် မဟုတ်ပါလောဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် **"ဇတ္ထ ဟိ၊ ပေ၊ ဓာရေတိ နာမ"**ကို မိန့်။ [ဒေဝဒတ္တတဏ္ဍုလသင်္ခါတာနံ ကတ္တုကမ္မာနံ ဝယ် ဒေဝဒတ္တကို ကံတွဲနှင့်, တဏ္ဍုလကို ကမ္မနှင့် စပ်။]

ဆက်ဦးအံ့–"ကဋ္ဌေ နိသိဒတိ ဒေဝဒတ္တော"ဟူရာဝယ် ဖျာပေါ်၌ ဒေဝဒတ်သည် တည်၏, ဒေဝဒတ်တည်းဟူသော ကတ္တား၌ ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် တည်၏၊ ဤသို့ ဖျာသည် ကြိယာကို တိုက်ရိုက်မဆောင်သော်လည်း ကြိယာ၏မှီရာ ကတ္တားကို ဆောင်လျှင် ကြိယာလည်း တစ်ပါတည်း ပါနေသောကြောင့် ကြိယာကိုလည်း ဆောင်ရာရောက်သည်၊ **"ထာလိယံ သြဒနံ ပစတိ"**ဟူရာဝယ် ထမင်းအိုး၌ ဆန်တည်း၏, ဆန်ဟူသော ကံ၌ ကျက်ခြင်းကြိယာ တည်း၏၊ ထို့ကြောင့် ထမင်းအိုးသည် ကျက်ခြင်း ကြိယာကို တိုက်ရိုက်မဆောင်သော်လည်း ကြိယာ၏မှီရာ ဆန်တည်းဟူသော ကံကို ဆောင်သောကြောင့် ကြိယာကိုလည်း ဆောင်ရာရောက်သည်၊ ဥပမာ–ကိုယ်ဝန်ဆောင် မိန်းမကို ဆောင်ယူလာသူသည် ကိုယ်ဝန်သူငယ်ကိုလည်း ဆောင်ယူသည် မည်သကဲ့သို့တည်း။

ဓာရေတိနာမ။ ။**"ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ, နာမံ ပရိယာယ, ရှိလတ်ကမ္မ, ဥပစာ"**ဟူသည်နှင့်အညီ**"ဓာရေတိနာမ"**၌ နာမသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသောကြောင့် သြကာသအမည်၏ ဥပစာနာမည်ဖြစ်ကြောင်းကို သိစေ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့–ကဋ္ဌ ထာလိတို့သည် ကြိယာ၏ တိုက်ရိုက်တည်ရာ မဟုတ်သောကြောင့် ကြိယာကို တိုက်ရိုက် မပြီးစေနိုင်ကြရကား မုချအားဖြင့် "သြကာသကာရက"အမည် မရနိုင်ကြ၊ ကြိယာသည် ကတ္တား ကံပေါ်၌ တည်၏, ကတ္တား ကံသည် ကဋ္ဌ ထာလိတို့အပေါ် တည်၏၊ ဤသို့ အဆက်ဆက်အားဖြင့် ကြိယာ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ပရမ္ပရုပစာရအားဖြင့်သာ သြကာသကာရက အမည်ကို ရကြသည်၊ [ပရမ္ပရ=အဆက်ဆက်အားဖြင့်+ဥပစာရ=တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်သောနာမည်၊ ဤ ပရမ္ပရုပစာရဟူသည်လည်း မိမိအပေါ်၌ တည်သော ဌာနီကတ္တား ကံတို့ရထိုက်သော သြကာသနာမည်ကို ဌာန အာဓာရပေါ် တင်စားထားသော ဌာနူပစာ ပင်တည်းဟု ကြံသင့်၏။]

ပန–ဆက်ဦးအုံ့၊ သော အယဲ့ သြကာသော–ထိုသြကာသသည်၊ ဗျာပကော–ဗျာပကလည်းကောင်း၊ သြပသိလေသိကော–လည်းကောင်း၊ သာမိပိကော–လည်းကောင်း၊ ဝေသယိကော–လည်းကောင်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ စတုဇ္ဈောဓ–ရှိ၏၊ တတ္ထ–တွင်၊ ယတ္ထ–အကြင် သြကာသ၌၊ သကလောပိ–အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အာဓာရဘူတော–တည်ရာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အတ္ထော–အနက်သည်၊ အာဓေယ္ယန–အာဓေယ်သည်၊ ပတ္ထဒ္ဓော–ပျံ့နှံ့အပ်သည်၊ ဟောတိ–၏၊ ယသ္မိံ စ–အကြင် သြကာသ၌လည်း၊ အာဓေယျဘူတံ–အာဓေယ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော အနက်သည်၊ ကိဉ္စိ–တချို့ကို၊ ဗျာပေတွာ–ပျံ့နှံ့၍၊ တိဋ္ဌတိ–တည်၏၊ (သော–ထိုသြကာသသည်၊)

လဒ္ဓနာမ ဝိသေသတ္တာ။ ။ဤသို့လျှင် ကတ္တား ကံတို့သည် ကြိယာ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် "သြကာသကာရက"ဟူသော အမည်ကို ခံယူသင့်သော်လည်း "**ကတ္တား**"ဟူသော နာမည်ထူး, "**ကံ**"ဟူသော နာမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် ကတ္တားနှင့်လည်း ဆက်ဆံ ကံနှင့်လည်း ဆက်ဆံ၍ သာမန်ဖြစ်သော သြကာသနာမည်ကို မခံယူကြတော့ချေ၊ ဥပမာ–"**ရဟန်းသံဃာ**"ဟူသော နာမည်ထူး ရနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များက (လူ့ဇာတ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း) "**လူ**"ဟူသော သာမညနာမည်ကို မခံလိုသကဲ့သို့တည်း။

"**ကြိယာနိသယဘူတာနံ, ကတ္တုကမ္မာနံ တိဋ္ဌရေ၊**
ယတ္ထောကာသောတိ သော ယေဝ, ပရမ္ပရူပစာရတော။
လဒ္ဓနာမဝိသေသတ္တာ, နေသံ နောကာသတာ သိယာ၊
သာမညဿ ဝိသေသေဝ, ဗာဓကောတိ ဟိ ဝုစ္စတေ"။

ယတ္ထ–အကြင် ကာရကဌာ၊ ကြိယာနိသယဘူတာနံ–ကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ ကတ္တုကမ္မာနံ–ကတ္တား ကံတို့သည်၊ တိဋ္ဌရေ–တည်ကုန်၏၊ သော ယေဝ–ထို ကာရကကိုပင်၊ ပရမ္ပရူပစာရတော–အဆက်ဆက် တင်စားသောအားဖြင့်၊ သြကာသောတိ–သြကာသဟူ၍၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်၏၊ နေသံ–ထို ကတ္တား ကံတို့၏၊ လဒ္ဓနာမဝိသေသတ္တာ–ရအပ်ပြီးသော နာမည်ထူး ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သြကာသတာ–သြကာသ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ–သြကာသ နာမည်သည်၊ နေ သိယာ–မဖြစ်တော့ရာ၊ ဟိ–မှန်၏၊ သာမညဿ–သာမညအစီအရင်ကို၊ ဝိသေသေဝ–ဝိသေသအစီအရင်ကသာ၊ ဗာဓကောတိ–တားမြစ်နိုင်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏။

• • • • • • • • • • • • •

ဗျပကောနာမ၊ ပေ၊ သပ္ပိတိ။' ။ဤစကားဖြင့် သြကာသ လေးမျိုးတွင် ဗျာပက သြကာသကို ပြ၏၊ ထို ဗျာပကသြကာသသည် သကလဗျာပက–ကေဒေသဗျာပကဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် "**ယတ္ထ သကလောပိ၊ ပေ၊ ပတ္ထဒ္ဓော ဟောတိ**"ဖြင့် သကလဗျာပကကို ပြ၏၊ "**ယသ္မိံ စ၊ ပေ၊ တိဋ္ဌတိ**"ဖြင့် ဧကဒေသဗျာပကကို ပြ၏၊ ဤကား "**ဧတသ–ဤသြကာသ၏၊ အာဓာရဗျာပက်–အာဓာရ၌ နှံ့တတ်သော၊ အာဓေယျဝတ္ထု–**

ဗျာပကောနာမ–ဗျာပကသြကာသမည်၏၊ တံ–ထိုဥဒါဟရဏ်သည်၊ ယထာ–နည်း၊ တိလေသု၊ပေ၊ သပ္ပိတိ-တိလေသု၊ပေ၊ သပ္ပိ ဟူသည်တည်း၊ [နှမ်းတို့၌ ဆီရှိ၏၊ နို့ရည်တို့၌ ရေရှိ၏၊ နို့ဓမ်း၌ ထောပတ်ရှိ၏။]

အာဓေယ်ဝတ္ထုသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ ဣတိ ဗျာပကော–မည်၏"ဟု ရှိ၏၊ ဤကာအတိုင်း "**ဗျာပတိ–ပျံ့နှံ့တတ်၏၊ ဣတိ, ဗျာပကံ**"ဟု ပြု၍ "**ဗျာပက**"အရ နှံ့တတ်သော အာဓေယ်ဝတ္ထုကို ယူပြီးလျှင် ထိုဝတ္ထုရှိသော သြကာသကို "**ဗျာပကံ ယသ္မာ အတ္ထိတိ ဗျာပကော**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ သဏ္ဌာနတ္ထ "**အာဓိဗျာပကော**"ဟု ရှိ၏။

ဗျာပိက။ ။ရှေးက "**ဗျာပိကာဓာရ**"ဟု သုံးစွဲကြ၏၊ ထို ဗျာပိကောပါဋ္ဌကို အတည်ယူလိုမူ "**ဗျာပနံ–အာဓေယ်ဝတ္ထုဒ္ဓါ ပျံ့နှံ့ခြင်း၊ ဗျာပေါ–ခြင်း၊ ဗျာပေါ ယတ္ထ အတ္ထိတိ ဗျာပိကော=အာဓေယ်ဝတ္ထုဒ္ဓါ နှံ့ခြင်းရှိရာဖြစ်သော သြကာသ**"ဟု မှတ်ပါ။ ဤကာ၌ အာဓေယျကို "**ဓာရေတဗ္ဗ**"ဟု ဖွင့်၏၊ အာပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်, ဣပစ္စည်းကို ဓာတွန်နှင့်တကွ ဧယျပြု၍ "**အာဓေယျ**"ဟု ဖြစ်၏၊ ထို အာဓေယျကိုပင် "**အာဓေယ်**"ဟု ခေါ်၏၊ ထေရကို "**ထေရ်**"ဟု ပြန်သကဲ့သို့တည်း၊ အာဓိယတေ–(အာဓာရသည်) ဆောင်ထားအပ်၏၊ ဣတိ, အာဓေယ္ယော–၏။]

ယတ္ထ သကလောပိ၊ ပေ၊ ပတ္ထဒ္ဓော။ ။"**သကလောပိ အာဓာရဘူတော**"၌ သကလအရ တည်ရာသြကာသကို ရသဖြင့် ဗျာပကနှင့် အရတူရကား "**သကလော–အလုံးစုံသော (ဝါ–အကုန်အစင် ဖြစ်သော၊) ဗျာပကော–ပျံ့နှံ့ရာ သြကာသသည်၊ သကလဗျာပကော–မည်၏၊ တိလေသု တေလ**"တည်း၊ တိလအရ နှမ်းဒြပ်သည် အားလုံး၌ပင် (နှမ်း တစ်လုံးလုံး၌ပင်) ဆီပျံ့နှံ့၍ တည်သောကြောင့် သကလဗျာပက သြကာသတည်း၊ တေလံကား နှမ်း၌တည်သော အာဓေယ်ဝတ္ထုတည်း၊ ["**နှမ်းဟူသမျှ၌ ဆီတည်သောကြောင့် သကလဗျာပက**"ဟုလည်း ဆိုကြသေးသည်၊ ထိုစကားကို "**အာဓာရသ တိလသ သဗ္ဗဒေသဘာဂံ အာဓိဗျာပိတ္တာ တိဋ္ဌတိ=တည်ရာဖြစ်သော နှမ်း၏ အလုံးစုံသော အရပ်အဖို့ကို ပျံ့နှံ့၍ တည်၏**"ဟူသော ကဝိရာဇ္ဇီကာစကား ဖြင့် စဉ်းစားကြပါကုန်၊] "**ဒဓိမှိ သပ္ပိ**"၌လည်း နို့ဓမ်းတစ်ခုလုံး၌ ထောပတ် ပါဝင်တည်ရှိသောကြောင့် သကလဗျာပကပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤကာ၌"**တိလေသု တေလ**"ကို ဖွင့်ပြီးနောက် "**ဧဝံ ဒဓိမှိ သမဝေတံ သပ္ပိ**"ဟု ဖွင့်သည်။

ယသ္မိံ စ၊ ပေ၊ ဗျာပေတ္တာ တိဋ္ဌတိ။ ။"**ကိဉ္စိ ဗျာပေတ္တာ–အချို့ကို နှံ့စေ၍**"ဟု ဆိုသဖြင့် တချို့သာ ပျံ့နှံ့ရာအာဓာရဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့်"**ဧကဒေသော–တချို့သော၊ ဗျာပကော–ပျံ့နှံ့ရာ သြကာသသည်၊ ဧကဒေသဗျာပကော–မည်၏**"ဟု ဆိုပါ၊ "**ခီရေသု ဧလံ**" နို့ရည်ထဲ၌ ရေရောသောအခါ နို့မှုန့်ကလေးများ၏ အတွင်း ရောက်အောင်ထွင်းဖောက်၍ ရေမတည်နိုင်၊ ထိုနို့မှုန့်ကလေးများ၏ နံဘေး ပတ်ပတ်လည်၌သာ ရေတည်သောကြောင့် နို့ရည်သည် ဧကဒေသဗျာပကမည်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤကာ၌"**ခီရေသု ပန ပက္ခိတ္တဧလံ သံယောဂဝသေန ဧကဒေသမေဝ ပတ္ထရိတ္တာ တိဋ္ဌတိ**"ဟု

ပစ္စေကသိဒ္ဓါနံ–အသီးအသီး ထင်ရှားကုန်သော၊ ဘာဝါနံ–ဝတ္ထုတို့၏၊ ယတ္ထ–အကြင် သြကာသ၌၊ ဥပသိလေသေန–အချင်းချင်း စပ်ယှဉ်သဖြင့်၊ ဥပဂမော–ကပ်ရောက်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏၊ ယသ္မိံ စ–အကြင် သြကာသ၌လည်း၊ အာဓေယ္ယာ–အာဓေယ်သည်၊ ဥပသိလိသတိ–ငြိကပ်တတ်၏၊ အလ္လီယိတ္တာ–ငြိကပ်၍၊ တိဋ္ဌတိ–တည်တတ်၏၊ (သော–ထို သြကာသသည်၊) သြပသိလေသိကောနာမ–မည်၏၊ တံ ယထာ၊ အာသနေ၊ပေ၊သမိပေ ဋ္ဌိတောတိ–အာသနေ၊ပေ၊ဋ္ဌိတောဟူသည်တည်း။ [နေရာ၌ သံဃာသည် ထိုင်နေ၏၊ ထမင်းအိုး၌ ထမင်းကို ချက်၏၊ အိုး၌ ရေသည် ရှိ၏၊ အဝေး၌ တည်၏၊ အနီး၌ တည်၏။]

ဖွင့်သည်။ ဤ၌လည်း "**နို့ရည် ဟူသမျှဝယ် ရေမတည်–ရောထားရာ နို့ရည်အချို့၌ သာ ရေတည်သောကြောင့် ဧကဒေသဗျာပကမည်၏**"ဟု ဆိုကြသေး၏၊ ထို အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း "**ခီရေသု ပန**"စသော ဋီကာစကားဖြင့် စဉ်းစားပါကုန်။ [ကစ္စည်းဝတ္ထိ၌ကား "**ဧလေသု ခီရံ**"ဟု ပြောင်းပြန်ပြယုဂ်ကို တွေ့ရ၏။]

ဥပသိလေသော နာမ၊ ပေ၊ တိဋ္ဌတိ။ ။"**ဥပသိလေသနံ–စပ်ယှဉ်ခြင်း၊ ဥပသိလေသော–ခြင်း၊ ဥပသိလေသော ယတ္ထ အတ္ထိတိ သြပသိလေသိကော=စပ်ယှဉ်ခြင်းရှိသော သြကာသ၊ အာသနေ နိသိန္နော သံဃော**"၌ သံဃာနှင့်နေရာသည် နဂိုက စပ်ယှဉ်ခြင်း မရှိကြ၊ ထိုသို့ စပ်ယှဉ်ခြင်း မရှိဘဲ အသီးအသီး (ကိုယ့်နေရာနှင့်ကိုယ်) ထင်ရှားကုန်သော အရာဝတ္ထု နှစ်ခုတို့၏ စပ်ယှဉ်ခြင်းကို ဥပသိလေသဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ စပ်ယှဉ်ခြင်းရှိသော တည်ရာအာဓာရကို "**သြပသိလေသိကသြကာသ**"ဟု ခေါ်၏၊ "**ယတ္ထ ဥပသိလေသေန ဥပဂမော ဟောတိ**"ဖြင့် အနုလ္လီယန သြပသိလေသကို ပြ၏၊ အနုလ္လီယန–ငြိကပ်ခြင်း မရှိသော သြပသိလေသ။

ဥပသိလေသေန။ ။ဥပသိလေသေနကို"**အညမညံ သံယောဂဝေသေန**"ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် အာဓာရဝတ္ထုနှင့် အာဓေယ်ဝတ္ထု နှစ်ခုတို့ အချင်းချင်း (မငြိကပ်ဘဲ) စပ်ယှဉ်ရုံမျှ ကပ်မိကြရာဖြစ်သော သြကာသသည် အနုလ္လီယန သြပသိလေသိကမည်၏၊ "**အာသနေ နိသိန္နော သံဃော**"တည်း၊ ဤ အာသနေအရ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်စသော နေရာအာဓာရနှင့် သံဃာဟူသော အာဓေယ်ဝတ္ထုတို့ ငြိကပ်ခြင်း မရှိဘဲ, ယှဉ်စပ်ရုံမျှ ကပ်မိသောကြောင့် အာသနေသည် အနုလ္လီယန သြပသိလေသိကမည်၏၊ ဒူရေ ဋ္ဌိတော–သမိပေ ဋ္ဌိတောတို့၌ ဒူရေ–သမိပေတို့လည်း နည်းတူ။

အလ္လီယန သြပသိလေသိက။ ။"**ယသ္မိं စ၊ ပေ၊ အလ္လီယိတ္တာ တိဋ္ဌတိ**"ပါ၌ဖြင့် အလ္လီယန သြပသိလေသိကကို ပြ၏၊ "**ထာလိယံ သြဒနံ ပစတိ**"တည်း၊ ထမင်းအိုးတည်းဟူသော အာဓာရ၌ ထမင်းတည်းဟူသော အာဓေယ်သည် ယှဉ်စပ်ရုံမျှမက, ခွာ၍ ယူရလောက်အောင် ငြိကပ်နေ၏၊ ဃဋေသု ဥဒကံလည်း ရေသည် အိုးနှင့် ယှဉ်စပ်ရုံမျှမက, ငြိကပ်နေသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ထာလိယံ ဃဋေသုတို့သည် အလ္လီယန သြပသိလေသိကတို့တည်း။

ယတ္ထ–အကြင် သြကာသ၌၊ သမိပေ–အနီးဝတ္ထု၌၊ သမိပိဝေါဟာရံ–သမိပိဝတ္ထု၏ နာမည်ကို၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ဝါ-တင်စား၍၊ တဒါ ယတ္ထဝုတ္တိတာ ဒီပနတ္ထံ-ထို သမိပိဝတ္ထု၌စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း အကျိုးငှာ၊ အာဓာရဘာဝေါ–အာဓာရအဖြစ်ကို၊ ဝိကပ္ပိယတိ–ကြံအပ်၏၊ (သော-ထို သြကာသသည်၊) သာမိပိကောနာမ–သာမိပိကသြကာသ မည်၏၊ တံ ယထာ၊ ဂင်္ဂါယံ ယောသော ဝသတိ–စသည်တည်း၊ [ဂင်္ဂါမြစ်အနီး၌ နွားခြံသည် တည်နေ၏၊] ဂင်္ဂါယ–၏၊ သမိပေ–အနီး၌၊ ဝဇော–နွားခြံသည်၊ ဝသတိ–၏၊ ဣတိအတ္ထော၊ ဘဂဝါ–သည်၊ သာဝတ္ထိယံ–သာဝတ္ထိမြို့၏အနီး၌၊ ဇေတဝနေ–၌၊ ဝိဟရတိ–နေတော်မူ၏၊ သာဝတ္ထိယာ–၏၊ သမိပေ–၌၊ ဣတိအတ္ထော။]

သာမိပိကောနာမ၊ ပေ၊ ဝိကပ္ပိယတိ။ ။"**သမိပေ နိယုတ္တော**"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အနီး၌ ယှဉ်သောအရပ်သည်"**သာမိပိက**"မည်၏၊"**ဂင်္ဂါယံ ယောသော ဝသတိ**"၌ နွားခြံ၏တည်ရာ မြစ်ကမ်းအရပ်သည် ဂင်္ဂါမြစ်၏ အနီးဝတ္ထုဖြစ်သောကြောင့် သမိပဝတ္ထုတည်း၊ ဂင်္ဂါမြစ်ကား ထို သမိပဝတ္ထု၌ ယှဉ်စပ်နေသောကြောင့် သာမိပိက မည်၏၊ သမိပိဖြစ်သော ဂင်္ဂါမြစ်၏"ဂင်္ဂါ"ဟူသော နာမည်ကို ကမ်းနားအရပ်၌ တင်စား၍ ကမ်းနားအရပ်ကိုပင်"ဂင်္ဂါ"ဟု ကြံကြံဖန်ဖန် ပြောဆိုထားသောကြောင့် "ဂင်္ဂါယံ"ဟူသော သြကာသသည် သာမိပိကသြကာသမည်၏၊"**အရပ်က သမိပ(အနီးဝတ္ထု)ဖြစ်သော်လည်း သာမိပိကနာမည်ဖြင့် ထင်ရှားသော သြကာသ ဖြစ်သည်**"ဟူလို။

တဒါ ယတ္ထဝုတ္တိတာ ဒီပနတ္ထံ။ ။"**ဂင်္ဂါယ တီရေ–ဂင်္ဂါမြစ်၏ ကမ်း၌**"စသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက်မဆိုဘဲ အဘယ်အကျိုးငှာ ကြံကြံဖန်ဖန် တင်စားအပ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်"**တဒါ ယတ္ထဝုတ္တိတာ ဒီပနတ္ထံ**"ဟု မိန့်၊ ထိုဂင်္ဂါမြစ်နှင့် နွားခြံတည်ရာ ကမ်းနားအရပ်တို့ ဆက်သွယ်လျက်ဖြစ်ကြောင်း (စပ်နေကြောင်း)ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ "**ဂင်္ဂါယ တီရေ**"စသည်ဖြင့် ထိုက်ရိုက်မဆိုဘဲ ကြံကြံဖန်ဖန် တင်စား၍ ဆိုအပ်၏။

ထင်ရှားစေအံ့–"ဂင်္ဂါယ တီရေ"ဟု ဆိုလျှင် စာနေကျယ်၏၊ ဂင်္ဂါယံဟု ဆိုလျှင် စာနေကျဉ်၏၊ "**ဝဇော ဝသတိ**"ဟု ဆိုသဖြင့် နွားခြံသည် မြစ်ထဲ၌ တည်လို့မဖြစ်ဟု သိသာသဖြင့် ဂင်္ဂါယံအရ ဂင်္ဂါမြစ်မဟုတ်, ဂင်္ဂါမြစ်နှင့်စပ်နေသော ကမ်းနားဒြပ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် "**ဂင်္ဂါယ တီရေ**"ဟု စကား မရှည်စေဘဲ "ဂင်္ဂါယံ"ဟု တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းဖြင့် ကြံကြံဖန်ဖန် တင်စား၍ ဆိုထားသည်။

ဂင်္ဂါယံ၊ ပေ၊ ဝသတီတျတ္ထော။ ။ဂင်္ဂါယံကို "ဂင်္ဂါမြစ်၌"ဟု အနက်မပေးဘဲ "ဂင်္ဂါမြစ်အနီး၌"ဟု အနက်ပေးစေလိုသောကြောင့် "**ဂင်္ဂါယ သမိပေ**"ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤပုဒ်ဝယ် "**အနီး၌**"ဟူသောအနက်သည် ဂင်္ဂါသဒ္ဒါ၏ အနက်မဟုတ်, သတ္တမီဝိဘတ်၏ သာမိပိကသြကာသဟု ခေါ်အပ်သော အနက်တည်း၊ "**သာဝတ္ထိယံ–သာဝတ္ထိမြို့၏ အနီး၌**"လည်း နည်းတူ၊ "**သာဝတ္ထိမြို့ထဲ၌ မဟုတ်, သာဝတ္ထိမြို့၏ အနီးဖြစ်သော ဇေတဝန်ကျောင်း၌ နေတော်မူ၏**"ဟူလို

ယတ္ထ–အကြင် သြကာသ၌၊ အညတ္ထာဘာဝဝသေန–အခြားအရပ်၌ မဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဒေသန္တရာဝစ္ဆေဒဝသေန ဝါ–ဒေသတစ်ပါးကို ပယ်ရှားဖြတ်တောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အာဓာရဘာဝပရိကပ္ပေါ–အာဓာရအဖြစ်ကို ကြံစည်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ–၏၊) (ဘာဝေါ ရှိသည်ကား မကောင်း၊) သော–ထို သြကာသသည်၊ ဝေသယိကော နာမ–၏၊ တံ ယထာ၊ အာကာသေ၊ ပေ၊ ပိတရိနိပုဏ္ဏော–အာကာသေ၊ ၊ပေ၊ နိပုဏ္ဏောဟူသည်တည်း၊ [ကောင်းကင်၌ ငှက်တို့သည်၊ ပက္ခန္ဒန္တိ–ပျံသွားကုန်၏၊ မြေတို့၌ လူတို့သည် လှည့်လည်ကုန်၏၊ (ဋီကာ၌ စရန္တိ ပုဒ် မပါ၊ **"ဧယန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏"**ဟု ပါသည်၊) ရေတို့၌ ငါးတို့သည်၊ (စရန္တိ၊) ခြေတို့၌၊ ပတိတော–ပျံပ်ဝပ် ရှိခိုး၏၊ မကောင်းမှု၌ စိတ်သည် မွေ့လျော်၏၊ ဘုရားသာသနာတော်၌ ကြည်ညိုး၏၊ ပညာ၌ ကောင်းသည်၊ (ဘဝတိ–ဖြစ်၏၊) ဝိနည်း၌ သိမ်မွေ့သူသည်၊ (ဘဝတိ၊) အမိ၌၊ သာဓု (ဘဝတိ၊) ပိတရိ–၌၊ နိပုဏ္ဏော(ဘဝတိ၊)] ဣစ္စာဒိ။

အချို့ကျမ်းများ။ ။သိဒ္ဓန္တကောမုဒီစသော တချို့သဒ္ဒါကျမ်း၌ သာမီပိကသြကာသကို မပြကြ၊ ဂင်္ဂါယံစသည်ကို ဝေသယိကသြကာသ၌ သွင်းကြသည်၊ ထိုအလို "ဂင်္ဂါယံ ဃောသော ဝသတိ"၌ ဂင်္ဂါသဒ္ဒါသည် သမီပိဖြစ်သော ဂင်္ဂါမြစ်၏ နာမည်ကို သမီပဖြစ်သော ကမ်းနား၌ တင်စားထားသော သမီပျူပစာရ သဒ္ဒါတည်း၊ မြန်မာလိုလည်း "ဂင်္ဂါမြစ်၌"ဟု ဘာသာပြန်ပါ၊ ဥပစာသဒ္ဒါကို မြန်မာပြန် (အနက်ပေး)ရာ၌ သဒ္ဒါရှိတိုင်းပင် ပြန်ရိုးရှိ၏၊ သာဝတ္ထိယံ၌လည်း နည်းတူ။

အချုပ်မှာ–ဂင်္ဂါယံ ဃောသောဝယ်"ဂင်္ဂါမြစ်၌"ဟု ပေးလျှင် သမီပျူပစာရဟု မှတ်ပါ၊ ဤအလို သာမီပိကာဓာရလည်း မရှိ"ဂင်္ဂါမြစ်အနီး၌"ဟု ပေးလျှင် သာမီပိကာဓာရဟု မှတ်ပါ၊ ဤသို့ သာမီပိကသြကာသ ရှိ–မရှိ ဝါဒကွဲသော်လည်း **"သမီပတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ=သမီပအနက်၌ သတ္တမီဝိဘတ်"**ဟု အဋ္ဌကထာများ၌ ဖွင့်လေ့ရှိရကား သာမီပိကသြကာသ ရှိခြင်းကို မုဂ္ဂဗောဓ ကစ္စည်းဝတ္ထုနှင့် ရူပသိဒ္ဓိဆရာတို့ အလိုရှိကြသောကြောင့် သြကာသ ၄ မျိုး ပြကြသည်၊ သြကာသ ၆ မျိုးဝါဒကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှုပါ။

• • • • • • • • • • • • •

ဝေသယိကောနာမ၊ ပေ၊ ပရိကပ္ပေါ။ ။ဝိသယသဒ္ဒါသည်"နယ်"ဟူသောအနက်ကို ဟောဏ်၊ "နယ်"ဟူသည်လည်း အရပ်–ကာလ–အာရုံ စသည်ဖြင့် များ၏၊ ထိုနယ်ကိုပင် "အရာ"ဟုလည်း မြန်မာပြန်ကြ၏၊ **"ဝိသယောယံ ဝေသယိကော"**ဟု သွတ္ထတဒ္ဓိတ် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ထို ဝေသယိကသြကာသသည် အညတ္ထာဘာဝဝိသယ–ဒေသန္တရာဝစ္ဆေဒ ဝိသယဟု နှစ်မျိုးပြား၏၊ ထို့ကြောင့် **"အညတ္ထာဘာဝဝသေန, ဒေသန္တရာဝစ္ဆေဒ ဝသေန ဝါ"**ဟု မိန့်သည်၊ ထိုနှစ်မျိုးသော ဝိသယသည် တချို့အရာ၌ လောကမျက်မြင်ထင်ရှားသော "တည်ရာ"မဟုတ်ရကား တည်ရာအဖြစ်ဖြင့် ကြံစည် ပြောဆိုအပ်သော အနက်များဖြစ်၍ **"အာဓာရဘာဝ ပရိကပ္ပေါ"**ဟု မိန့်သည်။

အညတ္ထာဘာဝဝိသယ။ ။[**အညတ္ထ**=အခြားအရပ်၌+**အဘာဝ**=မဖြစ်နိုင်ခြင်း၊] **အညတ္ထာဘာဝ**ဝေသေန–အခြားအရပ်၌ မဖြစ်နိုင်သည်၏အဖြစ် (ဤအရပ်၌သာ ဖြစ်နိုင်သည်၏အဖြစ်)ဖြင့်၊ **ဝိသယော**–အရာ(နယ်)သည်၊ **အညတ္ထာဘာဝဝိသယော**–မည်၏၊ ငှက်တို့၏ အတောင်ဖြန့်လျက် ပျံသန်းရာအရပ်သည် ကောင်းကင်မှတစ်ပါး အခြားအရပ်၌ မဖြစ်နိုင်၊ လူတို့၏ ခြေဖြင့် လှည့်လည်ရာအရပ်သည် မြေပြင်မှတစ်ပါး အခြားအရပ်၌ မဖြစ်နိုင်၊ ငါးတို့၏ လှည့်လည်ရာအရပ်သည် ရေမှတစ်ပါး အခြားအရပ်၌ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့်**အာကာသေ,ဘူမိဿု,ဇလေသု**တို့သည် **အညတ္ထာဘာဝဝိသသယ** မည်၏။

အမှာ။ ။**စက္ခုဝိညာဉ်**သည် ရူပါရုံမှတစ်ပါး အခြားအာရုံ၌ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ရူပါရုံသည် **စက္ခုဝိညာဉ်**၏ **အညတ္ထာဘာဝဝိသယ**တည်း–**စသည်**ဖြင့်လည်းကောင်း, **စုတိနှင့်ဘဝင်**တို့၏ **အကြားကာလ**သည် **ပဋိသန္ဓေစိတ်**၏ **အညတ္ထာဘာဝဝိသယ**တည်း–**စသည်**ဖြင့်လည်းကောင်း သိပါ။ [**မဇ္ဈိမ**က"**အနညတ္ထာဘာဝ**"အဖွင့်၌**ကား**"**ဘာဝ**"ကို **အလိုဆန္ဒ**ဟု ဖွင့်၏၊ **အနညတ္ထာဘာဝ**–**အခြားအရပ်**၌ **အလိုဆန္ဒ**မရှိ၊ (ဤ**အရပ်**၌**သာ** **အလိုဆန္ဒ**ရှိရာဖြစ်သော **ဝိသယ**သည် **အနညတ္ထာဘာဝဝိသယ** **မည်**၏–ဟူလို။]

ဒေသန္တရာဝဏ္ဏေဒဝိသယ။ ။[**ဒေသ** + **အန္တရ**=**အရပ်**တစ်ပါးကို+**အဝဏ္ဏေဒက**=ဖြတ်တောက် ပယ်ရှားသောအားဖြင့် + **ဝိသယ**=**အရာ**ဖြစ်သော **အာဓာရ**၊] ဤ၌ "**အဝဏ္ဏေဒက**"ဟူသည် **အလား**တူဖြစ်၍ ယုံမှားဖွယ်ရှိသော **အခြား**အနက်ကို **တား**မြစ်သော "**ဗျဝဏ္ဏေဒကဝိသေသန**"မျိုးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝပ်၍ ရှိခိုးရာ၌ "**ရှေ့**နားမှာ **ခေါင်**းအုံးထားပြီးလျှင် **ထို ခေါင်**းအုံး**၌ လက်**တင်သောအားဖြင့် **ဝပ်**သလော,**ရှိခိုး**ခံ**ရ**သူက **ထိ**ုင်နေလျှင် **ထို**သူ**၏**ပေါင်ပေါ်**၌ လက်**တင်သောအားဖြင့် **ဝပ်**သလော"**စ**သည်ဖြင့် **အ**မျိုးမျိုး တွေးတောဖွယ်ရှိသောကြောင့် "**ပါဒေသ**"ဟု **မ**ိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် "**ပါဒေသ**"သည်"**ဗိမ္ဗောဟနမှိ–ဥဋ္ဌသု**"**စ**သော **ဒေ**သတစ်ပါး ပယ်ရှား**၏**၊ [**အ**ချို့**ကား**"**ဟတ္ထေသု, ကောဒေသု (လက်**တို့**၌, **ကော်**ဖောတို့**၌**)"**စ**သော **ဒေ**သတစ်ပါးကို ပယ်ရှားသည်ဟု ဆို**၏**၊ ထို **အ**နက်များ**ကား** ရှိခိုးရာ**ဝ**ယ် **တ**ည်ရာ**ဒေ**သ ဖြစ်**လ**ေ**သ**လား**ဟ**ု ယုံ**မှ**ားဖွယ်ရှိ**မ**ည် **မ**ထင်။]

ပါပသို့။ ။**စိ**တ်**သ**ည် **ကော**င်းမှု**၌** ပျော်**လ**ေ**သ**လား**ဟ**ု ယုံ**မှ**ားဖွယ်ရှိ**သ**ောကြောင့် **ပါ**ပ**သို့**သည် **ကလျာ**ဏ**သို့**ဟူ**သ**ော **ဒေ**သတစ်ပါ**ကို** ပယ်ရှား**၏**၊ [ဤ**၌** **အာ**ရုံ**ကို**ပင် **ဝိ**သ**ယ**ဖြစ်**သ**ောကြောင့် "**ဒေ**သ**န္တ**ရ"ဟု **သ**ုံ**နှ**ုန်**ထ**ား**သ**ည်။]

ဗုဒ္ဓသာ**ဿ**နေ။ ။**ဗုဒ္ဓ**သာ**ဿ**နာ**မှ**တစ်ပါ**ကို** **တိ**တ္ထိ**တို့**သာ**ဿ**နာ**၌** **မ**ွေ့**လျော်**လ**ေ**သ**လား**ဟ**ု ယုံ**မှ**ားဖွယ်ရှိ**သ**ောကြောင့် "**ဗုဒ္ဓ**သာ**ဿ**နေ"**သ**ည် "**တိ**တ္ထိ**ယ**သာ**ဿ**နေ"**စ**သော **ဒေ**သတစ်ပါ**ကို** **ပ**ယ်ရှား**၏**၊ **ဤ**သို့ **စ**သည်ဖြင့် **နော**က်**နော**က်ပြ**ယ**ုဂ်**တို**့**၌**လည်း **အ**ဓိ**ပ**္ပာယ်**ဆို**ပါ၊ ["**ပ**ညာ**ယ** **သ**ာ**ဓု**"**စ**သည်**၌** **ကြ**ိ**ယ**ာ**ကို** **ပ**ြီ**း**စေ**တ**တ်**မ** **သ**ြ**က**ာ**သ** **ကာ**ရ**က** **အ**မည်ရ**နိ**ုင်**သ**ောကြောင့် **ပ**ညာ**ယ**၏ **စ**ပ်**ဖို**့**ရာ "**ဘ**ဝ**တ**ိ"**ဟ**ူ**သ**ော **ကြ**ိ**ယ**ာ**ကို** **ထ**ည့်**ရ**သည်၊ **ဥ**ပါ**တ**္ထ**ဝ**ိ**သ**ယ**အ**ပါ**ဒါ**နိ**ကဲ့**သို**့** **ဥ**ပါ**တ**္ထ**ဝ**ိ**သ**ယ**သ**ြ**က**ာ**သ**ဟု **မ**ှတ်**ပ**ါ၊] **ဗ**ျ**ပ**က–**သ**ြ**ပ**သ**လ**ေ**သ**ိ**က**–**သ**ာ**မ**ိ**ပ**ိ**က** **သ**ုံ**း**မျိုး**တ**ွင် **မ**ပါ**ဝ**င်**သ**ော **သ**ြ**က**ာ**သ**ဟူ**သ**မျှ**သ**ည် **ဤ** **ဝ**ေ**သ**ယ**ိ**ကသ**ြ**က**ာ**သ** **တ**စ်**မ**ျိုး**မ**ျိုး**၌** **ပ**ါ**ဝ**င်**ရ**သည်။

စ–ဆက်ဦးအုံ့၊ သဗ္ဗောပိ–အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော (ဗျာပကစသော လေးမျိုးလုံးလည်းဖြစ်သော်–ဟူလို၊) အယံ အာဓာရော–ဤ အာဓာရကို၊ [ဝုတ္တော–ဝေဒိတဗ္ဗောတို့၌ စပ်၊] ဝါ–ဤ အာဓာရသည်၊ [ပတိဋ္ဌာ ဘဝတို့၌ စပ်၊] ပဓာနဝသေန–မုချ၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပရိကပ္ပဝသေန ဝါ (ကပ္ပိတ ဟု တချို့စာ ရှိ၏၊)–ကြံစည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကြိယာယ–ကြိယာ၏၊ ပတိဋ္ဌာ–တည်ရာသည်၊ ဘဝတိ–၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ သြကာသောတွေဝ–သြကာသဟူ၍သာ၊ ဝုတ္တော–အရှင်မဟာကစ္စည်း ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ–သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော–၏။

စ–သာဓကကား၊ ကိရိယာကတ္တုကမ္မာနံ၊ပေ၊ဝိသယော မတောတိ–ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ–ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီ၊ ယတ္ထ–အကြင်ကာရကဌာ၊ ကတ္တုကမ္မာနံ–တို့၏၊ ကိရိယာ–ကိရိယာသည်(ကြိယာယရှိလျှင် ပါဌ်ပျက်၊) ပတိဋ္ဌတာ–တည်သည်၊

သဗ္ဗောပိ၊ ပေ၊ သြကာသောတွေဝ ဝုတ္တော။ ။ပြအပ်ပြီးသော အာဓာရတို့ကို အဘယ်ကြောင့် **"ယောဓာရော တဓောကာသ"**သုတ်၌ သြကာသဟု အရှင်ကစ္စည်းထေရ် မိန့်အပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသော့ကြောင့် **"သဗ္ဗောပိ"**စသည်ကို မိန့်၊ တိလ စသည်သည် မုချအားဖြင့် တည်ရာဖြစ်နိုင်၏၊ ဂဂ်ါ–အာကာသစသည်ကား ဂဂ်ါ၏အနီးဖြစ်သော ကမ်းနားဒြပ်ကို ဂဂ်ါဟုလည်းကောင်း, တည်ရာဌာနမဟုတ်သော ကောင်းကင်ကို တည်ရာဌာနအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း ကြံစည်ပြုလုပ်အပ်၏၊ ထို့ကြောင့် တိလေသု စသည်သည် မုချအာဓာရတည်း၊ ဂဂ်ါယံ အာကာသေ စသည်တို့ကား ပရိကပ္ပာဓာရတည်း၊ ထိုအာဓာရတို့ဝယ် ကတ္တားကံ၌မှီသော ကြိယာတည်သော့ကြောင့် **"အဝကသန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ကြိယာယော ဇော"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အာဓာရကိုပင် **"သြကာသ"**ဟု အရှင်ကစ္စည်းထေရ် မိန့်သည်၊ [ရှေ့အကျယ်စကား၌ **"အာဓာရဘာဝေါ ဝိကပ္ပိယတိ"** ဟုလည်းကောင်း, **"အာဓာရဘာဝဝိကပ္ပော"**ဟုလည်းကောင်း ပြခဲ့သော အာဓာရတို့သည် ပရိကပ္ပာဓာရတို့တည်း၊ **"ပရိကပ္ပိတဝသေန"**ဟု ပါဌ်ရှိသော်လည်း ဋီကာ၌ **"ပရိကပ္ပ ဝသေနာတိ"** စသော အဖွင့်ကို ထောက်၍ **"ပရိကပ္ပဝသေန"**ဟု ရေးသည်။]

ဝုတ္တဿ၊ ပေ၊ မတောတိ–ကား သာဓကဂါထာတည်း၊ **"ကြိယာယ ပတိဋ္ဌိတော"**ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏၊ **"ကြိယာယ–၏၊ ပတိဋ္ဌိတော–တည်ခြင်းသည်"**ဟု ပေးနိုင်သော်လည်း အဆင်မပြေလှ၊ **"ပတိဋ္ဌိတော–တည်သည်"**ဟု ပေးဖို့ရာလည်း ကြိယာယဟု ရှိခဲ့သော့ကြောင့် **"ကြိယာ၏+တည်သည်"**ဟု သဒ္ဒါသွား မဖြောင့်၊ ထို့ကြောင့် **"ကိရိယာ ကတ္တုကမ္မာနံ၊ ပေ၊ ပတိဋ္ဌိတာ"**ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ စာသွားဖြောင့်သည်ပြင် **"နိသဒ္ဒပစနာဒိကြိယာ ယတ္ထ အာသနထာလိအာဒိမှိ ပတိဋ္ဌိတာ ဟောတိ"**ဟူသော ဋီကာနှင့်လည်း ညီညွတ်သည်၊ **"ဗျာပကော တိလခိရာဒိ"**စသည်၌ နှမ်း,နို့ရည်တို့သည် ဗျာပကသြကာသဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် **"တိလေသု–ခီရေသု"**ဟု ပြခဲ့ရသည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ **"ကဠော သြပသိလေသိကော"**ကား **"ကဠေ နိသီဒတိ ဒေဝဒတ္တော"**ပုံစံကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း၊ ကဠေသည် အာသနေကဲ့သို့ အနုလ္လီယန သြပသိလေသိကပင်တည်း။

ဟောတိ-၏၊ သော-ထိုကာရကကို၊ သြကာသောတိ-သြကာသဟူ၍၊ ပဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ သော-ထိုသြကာသသည်၊ ဗျာပကာဒီတော-ဗျာပကအစရှိသောအားဖြင့်၊ စတုဓာ-လေးပါးပြား၏၊ ဗျာပကော-ဗျာပကသြကာသဟူသည်၊ တိလခီရာဒိ-နှမ်း,နို့ရည် အစရှိသောဝတ္ထုတည်း၊ သြပသိလေသိကော-သြပသိလေသိက သြကာသဟူသည်၊ ကဌော-ဖျာတည်း၊ သာမိပိကောတု-သာမိပိကသြကာသ သည်ကား၊ ဂင်္ဂါဒီ-ဂင်္ဂါမြစ်အစရှိသော ဝတ္ထုတည်း၊ အာကာသော-ကောင်းကင်ကို၊ ဝိသယော-ဝေသယိကသြကာသဟူ၍၊ မတော-သိအပ်၏။]

---

(၃၂၁) ဆဋ္ဌိတိ သတ္တမီတိစ အဓိကာရော။ [**"အနာဒရေစ"**သုတ်တိုင်အောင် ဆက်၍ လိုက်သောကြောင့် **"အဓိကာရော"**ဟု ဆိုသည်။]

သာမိသရာဓိပတိ၊ ပေ၊ ကုသလေဟိစ။ ။(၃၀၃) သာမိ၊ ပေ၊ ကုသလ ဣစ္ဆေတေဟိ-သာမိ၊ ပေ၊ ကုသလဟူ ကုန်သော ဤသဒ္ဒါတို့နှင့်၊ ယောဂေ-ယှဉ်ရာ၌၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ္တိ-ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တမီစ-သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ ဝစနံ-ဤသုတ်သည်၊ ဥဘယတ္ထံ-ဆဋ္ဌိသတ္တမီ နှစ်မျိုးစုံ သက်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ဂဝံ-နွားတို့၏၊ သာမီ-အရှင်တည်း၊ ဂေါသု-နွားတို့၌၊ သာမီ-တည်း၊ [ဂဝံ, ဂေါသု-ရှေ့အတိုင်း ပေး၊] ဣသရော-အစိုးရသူတည်း၊

---

(၃၂၁) ဥဘယတ္ထံ ဝစနံ။ ။[ဝစနသဒ္ဒါသည် သုတ္တသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊] **"ဂဝံ သာမီ"**၌ သာမိသို့ ဆဋ္ဌိသုတ်ဖြင့် ဆဋ္ဌိသက်၍,**"ဂေါသု သာမီ"**၌ သြကာသေ သတ္တမီသုတ်ဖြင့် သတ္တမီသက်လျှင် ပြီးကောင်းပါလျက် ဤသုတ်ကို ဆိုခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိသနည်းဟု မေးလိုယ်ရှိ၍ **"ဥဘယတ္ထံ ဝစနံ"**ကို မိန့်သည်၊ ဤသုတ် မရှိလျှင် သာမီစသည်တို့၏ ယှဉ်ရာဝယ် **"ဂဝံ သာမီ"**စသည်ဖြင့် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်တစ်မျိုးသာ သက်ရာ၏ဟု ထင်မှားဖွယ်ရှိ၏၊ ဤသုတ်ကို ဆိုခြင်းကား သာမီစသည်တို့ ယှဉ်ရာဝယ် ဆဋ္ဌိ သတ္တမီ နှစ်မျိုးသက်နိုင်ကြောင်းကို ပြရခြင်းအကျိုး ရှိသည်။

ပတိယှဉ်ရာ၌ ဆဋ္ဌိသာ။ ။သာမိ-ဣသရ-အဓိပတိ သုံးမျိုးသည် အနက်သံ မြန်မာပြန် ကွဲသော်လည်း အရကောက်အားဖြင့် အရှင်သခင်ကိုချည်း ဟောဏ်၊ ဤသို့ အနက်တူပါလျက် သဒ္ဒါသုံးမျိုးကို ထုတ်၍ ဆိုထားခြင်းကြောင့် ဤသဒ္ဒါသုံးမျိုးမှ တစ်ပါး "**အရှင်သခင်**" အနက်ဟော ပတိစသော သဒ္ဒါများ၏ ယှဉ်ရာ၌ ဆဋ္ဌိ သတ္တမီ နှစ်မျိုးလုံး မသက်ရ, "**ဂဝံပတိ**"စသည်ဖြင့် ဆဋ္ဌိဝိဘတ် တစ်မျိုးသာ သက်ရမည်ဟု သိစေသည်။ [**"သာမိသရာဓိပတိနမေကတ္ထဝတ္ထုပိ ဟောဒေါပါဒါနံ (ခွဲခြားမှ ယူခြင်းသည်) ပရိယာယန္တရနိဿိတတ္ထံ (ပတိစသော အခြား ဂရိယာယ်ပုဒ်များကို တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏)"**-ဓိနိန္ဒဗုဒ္ဓိရှာသ။]

အဓိပတိ–အကြီးအကဲတည်း၊ ဒါယာဒေါ–အမွေခံတည်း၊ ဝါ–ဆွေမျိုးတည်း၊ သက္ခီ–မျက်မြင်ဖြစ်သူတည်း၊ ဝါ–သက်သေတည်း၊ ပတိဘူ–တာဝန်ခံတည်း၊ ပသုတော–မွေးဖွားသူတည်း၊ ကုသလော–ကျွမ်းကျင်သူတည်း။

ဒါယာဒေါ။ ။ဒါတဗ္ဗောတိ ဒါယော–ပေးအပ်သောအမွေ၊ (ဒါဓာတ်+ဏ၊) ဒါယ်+အာဒဒါတိတိ ဒါယာဒေါ=ပေးအပ်သောအမွေကို ယူတတ်သူ (အမွေခံ)တည်း၊ အမွေခံဟူသည် ဆွေမျိုးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ဒါယာဒေါ ဉာတိဂ္ဂဟဏေ**"ဟု မဂ္ဂဗောဓဋီကာ ဖွင့်သည်။ [နိဒ္ဒေသ၌ "**ဒါယံ**"အရ နွားတို့က ပေးအပ်သော နို့ရည်ကို ယူ၍ "**ဒါယာဒေါ–နွားတို့ ပေးအပ်သော နို့ရည်ကို ယူတတ်သူ**"ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။]

သက္ခီ။ ။သဟ+အက္ခိ၊ သဟကို သပြု၊ သဟ အက္ခိ ယဿာတိ သက္ခီ၊ ယဿ–အကြင်သူ၏၊ သဟ–မြင်အပ်သောအာရုံနှင့် တကွဖြစ်သော၊ အက္ခိ–မျက်လုံးသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ ဣတိ, သက္ခီ–မည်၏၊ အကြင်သူ၏ မျက်လုံးသည် မြင်အပ်သောအာရုံနှင့် တကွ ဖြစ်၏၊ ထို မျက်လုံးရှင်ကို "**မျက်မြင်ဖြစ်သူ**"ဟုလည်းကောင်း, "**သက်သေ**"ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ထောမနိဓိ၌ "**သဟ အက္ခိ ယဿ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "**သက္ခီ ဒိဋ္ဌရီ=မျက်မှောက်မြင်သူ၌**"ဟု အနက်ဆိုသည်။

ပတိဘူ။ ။"**ပတိ=အတူ, ဝါ–အစား+ဘူ=ဖြစ်သူ**" အခြားတစ်ယောက်ကကြွေးယူရာ၌ အာမခံ (တာဝန်ခံ)လူသည် အလားတူဖြစ်သူ–ကိုယ်စားဖြစ်သူတည်း၊ ဤ၌ နွားတို့၏ တာဝန်ခံ အာမခံလူကို"**ပတိဘူ**"ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ "**ပတိဘူ နာမ ပါဠိဘောဂေါ ပုရိသော (တာဝန်ခံ ယောကျ်ား)**"ဟု ဖွင့်သည်။

ပသုတော။ ။"**ဂါဝေါ ဧဝ အနုဘာဝိတုံ ဇာတော=နွားတို့ကို ခံစားခြင်းငှာ မွေးဖွားသူ**"ဟု သိဒ္ဓန္တကောမုဒီ ဖွင့်သည့်အတိုင်း နွားမဖြစ်သော အရသာကို ခံစားဖို့ရာ မွေးဖွားသူကို "**ဂေါသု ပသုတော**"ဟု ဆိုသည်။

ကုသလ။ ။နွားနှင့်ဆိုင်ရာဝယ် ကျွမ်းကျင်သူသည် ကုသလမည်၏၊ ဤကုသလ ယှဉ်ရာ၌"**ဂေါဏာနံ ဂေါဏေသု**"ဟု ဝိဘတ်နှစ်မျိုး ထားနိုင်သော်လည်း"**ကုသလာ နစ္စဂီတသ**"အဖွင့် မူလဋီကာ၌ "**သာမိဝစနံ ဘုမ္မတ္ထေ=သာမိဝိဘတ်ကို သတ္တမီ အနက်၌ သက်၊ (နစ္စဂီတသ–ကခြင်း သီဆိုခြင်း၌)**"ဟုလည်းကောင်း, "**နစ္စဂီတသ ဝိသေသေသူတိ ဝါ=ကခြင်း သီဆိုခြင်း၏ အထူးအဆန်းတို့၌**"ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်နှစ်ရပ်လုံးပင် ကုသလသဒ္ဒါ၏ သတ္တမီအနက်ကို ငဲ့ကြောင်းကိုသာ ပြ၏၊ ထိုအလို "**ဂေါဏာနံ–နွားတို့၌၊ ဝါ–နွားတို့၏ (သင်ပြခြင်း, ဆေးကုခြင်းစသော) အမှု၌**"ဟု ပေးရလိမ့်မည်။

အမှာ။ ။ကုသလနှင့် စပ်၍ အာယုတ္တ(အားထုတ်သူ) နိပုဏ(ကျွမ်းကျင်) သာဓု(ကောင်းသူ)စသော မဂ္ဂဗောဓ၌ ပြထားသော သဒ္ဒါများကိုလည်းကောင်း, သဒ္ဒနီတိ၌လာသော "**ကောဝိဒ**"သဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း ကုသလေဟိ စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဆည်းယူသင့်သည်။

(၃၂၂) နိဒ္ဒါရဏော စ။ ။(၃၀၄) နိဟာရိတ္တာ–ထုတ်၍၊ ဓာရဏ–ဆောင်ခြင်းသည်၊ နိဒ္ဒါရဏ–မည်၏၊ ဓာတိဂုဏကြိယာနာမေဟိ–ဓာတ်,ဂုဏ်,ကြိယာ,နာမည်တို့ဖြင့်၊ သမုဒါယတော–အပေါင်းမှ၊ ဧကဒေသသ–တစ်စိတ်ကို၊ ပုထက္ကရဏ–သီးခြားပြုခြင်းတည်း၊ တသ္မိံ နိဒ္ဒါရဏတ္တေ–ထိုအပေါင်းမှ ထုတ်ဆောင်ခြင်းအနက်ကို၊ ဂမျမာနေ–သိအပ်သော်၊ တတော သမုဒါယဝါစိလိင်္ဂမှာ–ထိုအပေါင်းကိုဟောသော လိင်မှနောက်၌၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိ ဟောတိ သတ္တမီ စ၊ မနုဿာနံ–လူတို့တွင်၊ ခတ္တိယော–မင်းသည်၊ သူရတမော–အလွန်ရဲရင့်၏၊ မနုဿေသု–တို့တွင်၊ ခတ္တိယော သူရတမော၊ ဂါဝီနံ–နွားမတို့တွင်၊ ကဏ္ဍာ–နွားနက်မသည်၊ သမ္မုန္နခီရတမာ–အလွန်ပြည့်စုံသော နို့ရည်ရှိ၏၊ ဝါ–အလွန်များသော နို့ရည် ရှိ၏။(“**အလွန်ချိုသော နို့ရည်ရှိ၏**”ဟုလည်း ပေးရိုးရှိ၏၊) ဂါဝီသု–တို့တွင်၊ ပေ၊ အဒ္ဓိကာနံ–ခရီးသွားသူတို့တွင်၊ ဓာဝန္တော–ပြေးသူသည်၊ သီဃတမော–

---

(၃၂၂) နိဟာရိတ္တာ၊ ပေ၊ ပုထက္ကရဏံ။ ။“**နိ+ဓာရဏ**”ဟု ခွဲ၊ နိကို “**နိဟာရိတ္တာ**” ဟု ဖွင့်သည်၊ “**နိဒ္ဒါရဏ–ထုတ်ဆောင်**”ဟူသည် အပေါင်းအနက်မှ တစ်စိတ်(တချို့)ကို သီးခြား ပြုခြင်းတည်းဟု သိစေလို၍ “**သမုဒါယတော ဧကဒေသသ ပုထက္ကရဏံ**” ဟု အဓိပ္ပာယတ္ထကို ဖွင့်သည်၊ “**ပုထက္ကရဏ**”ဟူသည် ဓာတ် ဂုဏ် ကြိယာ နာမည် တို့တွင် တစ်ခုခုအားဖြင့် သီးခြားပြုခြင်းတည်းဟု သိစေလို၍ “**ဓာတိ၊ ပေ၊နာမေဟိ**” ဟု ဖွင့်သည်။

တသ္မိံ၊ ပေ၊ သတ္တမီ စ။ ။“**နိဒ္ဒါရဏ**”ဟူသည် သမ္ဗန်ကဲ့သို့ အရာဝတ္ထု ထင်ရှားမရှိ၊ အပေါင်းနှင့်အစိတ် နှစ်ခုပေါင်းမိမှ (သီးခြားထုတ်ခြင်းကြိယာ) နိဒ္ဒါရဏ ပေါ်လာ၏၊ (သမ္ဗန်အနက်၌ ဝိဘတ်သက်သောအခါ ရှေ့သမ္ဗန္ဓိနောင် သက်ရသကဲ့သို့) ဤ နိဒ္ဒါရဏအနက်၌ ဝိဘတ်သက်သောအခါလည်း ရှေ့ဖြစ်သော နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယလိင် နောင်သာ သက်ရ၏၊ ထိုသို့သက်မှလည်း“**နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယ+နိဒ္ဒါရဏီယ**”အဖြစ်ဖြင့် ဆက်သွယ်ပုံကို ပြနိုင်သောကြောင့်“**တသ္မိံ နိဒ္ဒါရဏတ္တေ ဂမျမာနေ တတော သမုဒါယ ဝါစိလိင်္ဂမှာ**”ဟု မိန့်သည်၊ ဤ၌“**သမုဒါယဝါစိလိင်**”ဟူသည် နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယ ပင်တည်း။ [နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယ စသော လေးပါးကို အခြေပြု၌ ပြထားပြီ။]

မနုဿာနံ၊ ပေ၊ သူရတမော။ ။ဤကား ခတ္တိယဓာတ်ကို အကြောင်းပြု၍ ထုတ်ခြင်းကြောင့် ဓာတိနိဒ္ဒါရဏတည်း၊ နိဒ္ဒါရဏဟောတု(ထုတ်ခြင်း၏အကြောင်း)ကို ရှာရာ၌“**သူရတမော**” စသည်ကို ကြည့်၍ မရှာရ၊ ထိုသူရတမော စသည်ကိုကြည့်၍ ရှာလျှင် နိဒ္ဒါရဏအားလုံး“**ရဲခြင်းဂုဏ်,ချိုမြိန်သော နို့ရည်ရှိခြင်းဂုဏ်,လျင်မြန်ခြင်းဂုဏ်**”စသည်ဖြင့် ဂုဏနိဒ္ဒါရဏချည်း ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် ထုတ်အပ်သောအစိတ်ကို ကြည့်၍“**နိဒ္ဒါရဏဟောတု**”ကို ရှာရမည်၊ သို့မှ ထုတ်အပ်သော အစိတ်က ဓာတိသဒ္ဒါ ဖြစ်လျှင် ဓာတိနိဒ္ဒါရဏ, ဂုဏသဒ္ဒါဖြစ်လျှင် ဂုဏနိဒ္ဒါရဏ စသည်ဖြင့် ကွဲပြားမည်။

အလွန်မြန်၏၊ အဒ္ဓိကေသု၊ ပေ၊ အရဟတ်-ရဟန္တာတို့တွင်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ အညတရော-တစ်ပါးသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဝါ, အရဟန္တေသု-တို့တွင်၊ ဣစ္စာဒိ။

ကဏ္ဌာ၊ ပေ၊ အညာတရော အဟောသိ။ ။"ကဏ္ဌာ ဂါဝိနံ" ဖြူ-နီ-ကြောင်-ကျား-အနက်စသော ဝိသေသနများကို သဒ္ဒါကျမ်းဌ "ဂုဏ်"ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဖြူ-နီ-နက်-ကြောင်" မြားမြောင်သော နွားတို့မှ နက်သောဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ နွားနက်မကို ထုတ်ခြင်းသည် ဂုဏနိဒ္ဓါရဏတည်း၊ "**အဒ္ဓိကာနံ ဓာဝန္တော-ပြေးပြေး သွားသူ-မှန်မှန်သွားသူ-အပြေးသွားသူ**"ဟု ခရီးသွားသူများထဲမှ အပြေးသွားသူကို ထုတ်ခြင်းသည် ပြေးခြင်းကြိယာကိုစွဲ၍ ထုတ်သောကြောင့် ကြိယာနိဒ္ဓါရဏတည်း၊ "**အာယသ္မာ အာနန္ဒော အရဟတံ**" အရှင်သာရိပုတ္တြာ-အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်စသော နာမည်အမျိုးမျိုးရှိ ရဟန္တာအများမှ အရှင်အာနန္ဒာကို သီးခြားထုတ်ခြင်းသည် "**အာနန္ဒာ**" ဟူသော နာမည်ကို စွဲ၍ ထုတ်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် နာမနိဒ္ဓါရဏတည်း။

နိဒ္ဓါရဏ ၆ မျိုး။ ။အခြားသဒ္ဒါကျမ်းတို့ဌကား "**ယောဓာနံ ယောဓေသု ဝါ ဝမ္မိကော သူရတမော=သူရဲကောင်းတို့တွင် ချပ်မိန်ညိုဝတ်သော သူရဲကောင်းသည် သာ၍ ရဲရင့်၏**" ဤဌ ချပ်မိန်ညိုဟူသည် စစ်အဝတ်အစား ဒြပ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သူရဲကောင်း အများထဲမှ ချပ်မိန်ညိုဝတ် သူရဲကောင်းကို ထုတ်ခြင်းသည် ဒဗ္ဗနိဒ္ဓါရဏ မည်၏ဟုလည်းကောင်း, "**ဘိက္ခူနံ ဘိက္ခုသု ဝါ ဒွေတယော(ဒ္ဒတ္တယော) သမ္မနိတဗ္ဗာ=ရဟန်းတို့တွင် ၂ ပါး ၃ ပါးတို့ကို သမုတ်အပ်ကုန်၏**"ဟူရာဌ ၂-၃ ဟူသော သင်္ချာကို စွဲ၍ထုတ်သောကြောင့် သင်္ချာနိဒ္ဓါရဏဟုလည်းကောင်း ဆိုကြသေး၏။

ဇာတိယာ ဂုဏကြိယာဟိ, နာမဒဗ္ဗေဟိ သင်္ချယာ၊
သမ္ဘဟတော ဝယဝေသ, နိဒ္ဓါရဏံ ဆဓာ ဘဝေ။

ဝိဘတ္တိဝိဘဇနေ-အဝိဘတ္တိဝိဘဇနေ။ ။ဒူရန္တိသုတ်လာ ဝိဘတ္တိအပါဒါန်သည် ပင်ကိုက ကွဲပြားသောအနက်ကို ဂုဏ်အားဖြင့် ထပ်၍ ခွဲသောကြောင့် ဝိဘတ္တိဝိဘဇနေ မည်၏၊ [ဝိဘတ္တိ=ဝေဖန်အပ် ခွဲအပ်ပြီးသော အနက်ကို+ဝိဘဇနံ=ထပ်၍ခွဲခြင်း၊] ဤ နိဒ္ဓါရဏကား ပင်ကို မကွဲသေးသော အနက်ကို ဇာတ်စသည်စွဲ၍ ခွဲထုတ်ခြင်းဖြစ်သော ကြောင့် အဝိဘတ္တိဝိဘဇနေ မည်၏၊ [အဝိဘတ္တိ=မခွဲအပ်သေးသည်ကို+ဝိဘဇနံ။]

ဧကဝုစ် နိဒ္ဓါရဏ။ ။အများ အပေါင်းထဲမှ အစိတ်တစ်ခုခုကို သီးခြားထုတ်ရ သောကြောင့် နိဒ္ဓါရဏပြယုဂ်များ၌ ဗဟုဝုစ်သာများ၏၊ သို့သော် တစ်ရံတစ်ခါ (ဇာတ်ကိုင်ဲသော ဇာတျာပေကွန်းအားဖြင့်) ဧကဝုစ်လည်း ရှိနိုင်သည်၊ ပုံစံကား-အဓိပတိပ္ပစ္ဆယေ-အဓိပတိပစ္ဆည်းတွင်၊ သဟဇာတာဓိပတိနာမ-သဟဇာတာဓိပတိ မည်သည်၊ ဓမ္မေကဒေသော-တရားတစ်စိတ်တည်း၊ "**ပဟီနေ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စေ တိ နိဒ္ဓါရဏေ ဘုမ္မံ**"ဟူသော သံယုတ်ဋီကာ၌ "**ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စေ**"လည်း ဧကဝုစ်ပင်။

(၃၂၃) **အနာဒရေ စ။** ။(၃၀၅) အနာဒရေ စ-မလေးစားခြင်းကြိယာကို လည်း၊[သီမူဋ္ဌ် စ ပါ၏၊] ဂမ္ဗျမာနေ-သော်၊ ဘာဝဝတာ-အနာဒရကြိယာရှိသော၊ လိင်္ဂမှာ ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိ ဟောတိ သတ္တမီ စ၊ အကာမကာနံ-ရဟန်းပြုခြင်းကို အလိုမရှိ ကုန်သော၊ မာတာပိတူ နံ-မိဘတို့သည်၊ ရုဒန္တာနံ-ငိုကုန်စဉ်၊ (**"ဟောဒိသာတ္ထော-ဘုရားအလောင်းတော်သည်"**ဟု ထည့်၊) ပဗ္ဗဇိ-ရဟန်းပြုပြီ၊ မာတာပိတူသု-တို့သည်၊ ရုဒန္တေသု-ငိုကုန်စဉ်၊ ပဗ္ဗဇိ၊ သိဝိရာဇသ-ဝေဿန္တရာမင်းသည်၊

---

(၃၂၃) **အနာဒရေ စ၊ လေ၊ သတ္တမီ။** ။အာ+ဒရတော်သည် **"ရိုသေလေးစားခြင်း"** အနက်ကိုဟော၏၊ နု+အာဒရော အနာဒရော=မလေးစားခြင်း၊ **"ဂမ္ဗျမာနေ-သိအပ်သော်"**ဟူရာ၌ **"ကြားနာသူတို့ သိဖို့လိုလျှင်"**ဟူလို၊ ဘာဝဝတာ၌ အနာဒရကြိယာကို **"ဘာဝ"**ဟုလည်းကောင်း,အနာဒရိယကြိယာကို**"ဘာဝဝန္တု"**ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်၊ အနာဒရကြိယာကို သိဖို့လိုလျှင် အနာဒရိယကြိယာဖြစ်သော လိင်နှောင် ဆဋ္ဌီ သတ္တမီ သက်၊ [မလေးစားအပ်သော ကြိယာကို **"နု အာဒရိယတော-မလေးစားအပ်"**ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် **"အနာဒရိယ"**မည်၏၊ ထိုအနာဒရိယသည် ကြိယာဖြစ်သော်လည်း ကိတ်ကြိယာ ကိတ်နာမ်ဖြစ်သောကြောင့် **"လိင်္ဂ"**လည်း မည်သည်။]

အကာမကာနံ၊ လေ၊ ပဗ္ဗဇိ။ ။မိဘတို့က ရဟန်းမပြုစေလိုသောကြောင့် ငိုနေကြစဉ် သားဖြစ်သူက ရဟန်းပြုသွားရာ၌ ပဗ္ဗဇိအရ ရဟန်းပြုခြင်းကြိယာသည် မိဘတို့ ငိုခြင်းကိုပင် အလေးမပြု အမှုမထား မလေးစားရာရောက်၏၊ ရဟန်းပြုသူ၏ မလေးစားမှု စိတ်ကို ရဟန်းပြုခြင်းကြိယာ၌ တင်စား၍ ရဟန်းပြုခြင်းကြိယာကို အနာဒရဟု ခေါ်ထားသည်၊ [အကြောင်းစိတ်၏ မလေးစားမှုကို အကျိုးကြိယာ၌ တင်စားသော ကာရကဟူပစာရတည်း၊] ထို ပဗ္ဗဇိဟူသော အနာဒရကြိယာဖြင့် မလေးမစား ပြုအပ်သော ကြောင့် ရုဒန္တာနံအရ ငိုခြင်းကြိယာသည် အနာဒရိယမည်၏၊ ထို အနာဒရိယဖြစ်သော ရုဒန္တနောင် ဆဋ္ဌီ သတ္တမီသက်၍ **"ရုဒန္တာနံ ရုဒန္တေသု"**ဟု ဖြစ်သည်။

ဝိသေသနဒ္ဒလည်းသက်။ ။အကာမက-မာတာပိတုဟူသော ဝိသေသနတို့၌ကား ရုဒန္တနှင့် အရတူ တုလျာဓိကရဏဖြစ်သောကြောင့် ဤ အနာဒရေ စ သုတ်ဖြင့်ပင် ဆဋ္ဌီ သတ္တမီသက်သည်၊ ဥပမာ-မဟန္တော ပုရိသော ဂစ္ဆတိဝယ် ပုရိသနောင် လိင်္ဂတွေ ပဌမာသုတ်ဖြင့် သက်လျှင် မဟန္တောနောက်၌လည်း သက်နိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ **"ရုဒတော ဒါရကဿ ပဗ္ဗဇိ ပိတာ=ကလေးငိုစဉ် အဖ ရဟန်းပြုပြီ"**၌လည်း နည်းတူ၊**"ဂုဏဝတိ ဂစ္ဆတိ"**ကဲ့သို့ **"ရုဒတိ ဒါရကေ"**လည်း ရှိသည်။

အနာဒရိယတို့ ပစ္စုပ္ပန်။ ။**"ငိုစဉ်"**ဟူရာ၌**"ငိုတုန်း-ငိုခိုက်-ငိုရ၍မပြီးသေး"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလကိုဟောသော မာနအန္တပစ္စည်းဖြင့် **"ရုဒန္တာနံ, ပေက္ခတော (ပေက္ခန္တသ) ပေက္ခမာနေ"**ဟု ရှိရသည်၊ ဤစကားအရ **"အနာဒရိယ ကြိယာများသည် ပစ္စုပ္ပန်ချည်းတည်း"**ဟု ကောက်ချက်ချပါ။

ပေက္ခတော–ကြည့်ရှုစဉ်၊ သော–ထိုဇုဇကာပုဏ္ဏားသည်၊ အာကောဋ္ဌယန္တော–ရိုက်နှက်လျက်၊ တေ–ထိုသားတော် သမီးတော်တို့ကို၊ နေတိ–ဆောင်သွား၏၊ မဟာဇနေ–လူအများသည်၊ ပေက္ခမာနေ–ကြည့်နေစဉ်၊ မစ္စု–သေမင်းသည်၊ အာဒါယ–ယူ၍၊ ဂစ္ဆတိ–သွား၏။

အာကောဋ္ဌယန္တော၊ ပေ၊ ပေက္ခတော။ ။[ဝေဿန်ဇာတ်၌ **"တတော သော ရဋ္ဌမာဒါယ, ဒဏ္ဍဘာဒါယ ဗြာဟ္မဏော, အာကောဋ္ဌယန္တော တေ နေတိ, သိဝိရာဇေ ပေက္ခတော"**ဟု ရှိသောကြောင့် **"တေ နေတိ"**ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ **"သော ဗြာဟ္မဏော"**ဟု ရှေ့ပါဒမှယူ၍ ကတ္တားထည့်၊] ဤ၌ ဝေဿန်မင်း၏ ကြည့်နေခြင်းကို အလေးမပြုဘဲ ဆောင်သွားသောကြောင့် ဇုဇကာ၏ စိတ်သည် မုချ အနာဒရတည်း၊ ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော **"နေတိ"**ကြိယာလည်း (ကာရဏူပစာရအားဖြင့်) အနာဒရပင် မည်၏၊ ပေက္ခတော အရ ဝေဿန်မင်း၏ ကြည့်ခြင်းကြိယာကား မလေးစားအပ်သောကြောင့် အနာဒရိယ။

ဆက်ဦးအုံ–ဤ၌လည်း ဝေဿန်မင်းသာ အနာဒရိယအစစ်, ထိုမင်း၏ ကြည့်ခြင်းကြိယာကား ဌာနမင်း၏အမည်ကို ဌာနီကြည့်ခြင်း၌ တင်စား၍ ဌာနူပစာရအားဖြင့် အနာဒရိယမည်သည်ဟု ကြံပါ၊ ရှေ့နောက် အနာဒရိယများ၌လည်း ဤနည်းချည်း၊ သိဝိရာဇေသ၌ကား ပေက္ခတောနှင့် တုလျာဓိကရဏာဖြစ်သောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် ဆင့် သက်သည်။

မစ္စု ဂစ္ဆတိ။ ။**"မစ္စု၊ပေ၊မဟာဇနေ"**၌လည်း လူအများ ကြည့်ခြင်းကို မလေးစားဘဲ ယူသွားသောကြောင့် ဂစ္ဆတိအရ ယူသွားခြင်းကြိယာသည် အနာဒရ, ပေက္ခမာနအရ ကြည့်ခြင်းကြိယာသည် အနာဒရိယ ဟု ခွဲ။

ကြိယာပြိုင်ရုံလော, မလေးစားမှုလော။ ။ဤအနာဒရ–အနာဒရိယ အခွဲ၌ **"လေးစားခြင်း ရှိသည်ဖြစ်စေ, မရှိသည်ဖြစ်စေ ကြိယာနှစ်ခု ပြိုင်ရာ၌ ရှေ့ကြိယာဖြင့် နောက်ကြိယာကို မှတ်လျှင် နောက်ကြိယာသည် အနာဒရ, ရှေ့ကြိယာသည် အနာဒရိယ မည်၏"**ဟုလည်းကောင်း, **"ကြိယာနှစ်ခုပြိုင်၍ ရှေ့ကြိယာဖြင့် နောက်ကြိယာကို မှတ်ရုံမျှဖြင့် အနာဒရ မဖြစ်နိုင်, တကယ့်ကို မလေးစားခြင်းသဘောပါမှ အနာဒရ အနာဒရိယ ဖြစ်သည်"**ဟုလည်းကောင်း နှစ်ဝါဒ ကွဲ၏၊ ထိုတွင် နောက်ဝါဒသည် သက္ကတနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ကို မှီသော ဝါဒတည်း၊ ရှေးဝါဒကား ပါဠိဋီကာများကို မှီသော ဝါဒတည်း၊ ထိုဝါဒကို ချဲ့ပြမည်။

ဋီကာများ။ ။တသ ပဿန္တသော်ဝါတိ–အ'နာဒရေ သာမိဝစနံ၊ တသ္မိं ပဿန္တော်ယော်ဝါတိ အတ္ထော၊ **"တိသမင်းသားသည် ကြည့်ညိုစိတ်ဖြင့် ကြည့်နေစဉ်ပင် မဟာဓမ္မရက္ခိတထေရ်သည် တန်ခိုးဖြင့် ကောင်းကင်ကြွ၍ အသောကာရုံ ရေကန်ပေါ် ကောင်းကင်၌ သက်နံ့ထား၍ ရေချိုးဖို့ရာ အားထုတ်၏"**ဟူသော ပါရာဇိကတ္ထနိဒါန်း၌ မထေရ်မှာ မင်းသားကြည့်ခြင်း၌ အနာဒရစိတ်မရှိဘဲ သာ၍ ကြည့်ညိုစေလိုသော သာဓုရစိတ်သာ ရှိ၏၊ သို့ပါလျက် **"အနာဒရေ သာမိဝစနံ"** ဟု သာရတ္တ ဖွင့်၏၊

(၃၂၄) ကမ္မ၊ ပေ၊ သတ္တမီ။ ။(၃၁၀) ပေ၊ ကမ္မတ္ထေ–ကံအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ၊) ဘိက္ခုသု–တို့ကို၊ အဘိဝါဒေန္တိ–ရှိခိုးကြကုန်၏၊ မုဒ္ဓနိ–ဦးထိပ်ကို၊ စုမ္မိတ္တာ–စုပ်၍၊ ပုရိသသ–ယောကျ်ား၏၊ ဗာဟာသု–လက်မောင်းတို့ကို၊

သာမညဖလသုတ် သီလကွန်ဦးကာသစ်၌လည်း "**သန္ဓေန္တသောတိ–ပိဏ္ဍံ ကရောန္တသော ဘိဇ္ဇတိ၊ အနာဒရလက္ခဏောစ်ေတ သာမိဝစနံ၊ ကြိယန္တရပဝတ္တနက္ခဏောယေဝ ကြိယန္တရ ပဝတ္တနံ ဟိ အနာဒရလက္ခဏံ**"ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို မလေးစားမှု ပါသည်ဖြစ်စေ, မပါသည်ဖြစ်စေ ဆိုင်ရာ(ပုဂ္ဂိုလ်၏ မျက်မြင်အားဖြင့်) ကြိယာနှစ်ခု ပြိုင်နေရာဝယ် အနာဒရ အနာဒရိယ ရနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ၊ ဤဋီကာများအလိုအားဖြင့် "**အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော အစိရပက္ကန္တသ ဘဂဝတော(ဘုရားရှင် ဖဲကြွပြီး၍ မကြာခင်)ကာလမကာသိ**" စသည်၌လည်း အနာဒရဟုပင် ဆိုရပေလိမ့်မည်။

သဒ္ဒါကျမ်းများ။ ။"**ဆဋ္ဌီစာနာဒရ**"(ပါဏိနိသုတ်) အနာဒရာဓိကေ–အနာဒရ အနက် အပိုရှိသော၊ ဘာဝလက္ခဏေ–ဘာဝလက္ခဏာအနက်၌၊ ဆဋ္ဌီသတ္တမိယော ဟောန္တိ(သုတ်နက်၊) [လိင်အနက်ပေါ်တွင် အာလုပ်အနက်ပို ပါဝင်ရာ၌ "**အာလပနတ္ထ**" ခေါ်သကဲ့သို့ နောက်၌ပြုမည့် ဘာဝလက္ခဏာအနက်ပေါ်တွင် မလေးစားခြင်း အနာဒရ အနက်ပိုပါလာလျှင် "**အနာဒရ**"ခေါ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်၊] မာတာပိတူနံ ရုဒန္တာနံ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ"**ငိုနေကြတုန်း+ရဟန်းပြုသည်**"ဟု ဆိုသဖြင့် ငိုခြင်းကြိယာသည် ရဟန်းပြုခြင်း ကြိယာကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဘာဝလက္ခဏာလည်း ဟုတ်၏၊ ငိုနေသည်ကို ဂရုမစိုက် မလေးစားသောကြောင့် ရဟန်းပြုခြင်းကြိယာသည် အနာဒရလည်း ဟုတ်သည်၊ အခြားပုံစံများ၌ ဤနည်းအတိုင်း လက္ခဏာ–အနာဒရ နှစ်မျိုးရပုံကို သတိပြုပါ။ [အနာဒရ,အနာဒရဝန္တ စသော အနက်လေးပါး ခွဲခြားချက်ကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။]

မှတ်ချက်။ ။သဒ္ဒါကျမ်းများ၌ ကြိယာတစ်ပါးဖြင့် ကြိယာတစ်ပါးကို မှတ်သားရုံမျှ ဖြစ်လျှင် ဘာဝလက္ခဏာဟု ဆို၍ ထို ဘာဝလက္ခဏာအပေါ်တွင် မလေးစားမှု အပို ပါဝင်မှ "**အနာဒရ**"ဟု ဆိုပြီးလျှင် "**ဘာဝလက္ခဏာသက်သက်၌ သတ္တမီတစ်မျိုးသာ သက်၍ အနာဒရ အပိုဝင်လာရာ၌ ဆဋ္ဌီ သတ္တမီ နှစ်မျိုးသက်နိုင်၏**"ဟု ဆိုကြသောကြောင့် "**တသ ပဿန္တသေဝ;သန္ဓေန္တသ**"တို့၌ (အနာဒရသဘော မပါဘဲလျက်) ဆဋ္ဌီ သက်ထားသော ပါဠိပုံစံကို တွေ့ပြန်ရကား ပါဠိဋီကာဆရာတို့သည် "**ကြိယာတစ်ပါးဖြင့် ကြိယာတစ်ပါးကို မှတ်သားရုံ (ကြိယာပြိုင်ရုံ)ဖြင့်လည်း အနာဒရ ဖြစ်၏**"ဟု ယူဆ၍ ပဿန္တသ သန္ဓေန္တသတို့၌ အနာဒရဆဋ္ဌီဟု ဆိုကြလေသည်၊ ထိုသို့ မဆိုဘဲ "**ဘာဝလက္ခဏာအနက် သက်သက်၌လည်း (အနာဒရ၌ကဲ့သို့) ဆဋ္ဌီ သတ္တမီ နှစ်မျိုးသက်**"ဟု ဆိုရလျှင် ပါဠိများနှင့် သာ၍သင့်မည်ထင်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၂၄) **ကမ္မတ္ထေ၊ ပေ၊ ဂဟေတ္တာ**။ ။"**ဘိက္ခုသု–ရဟန်းတို့ကို**"ဟု ပေးရသောကြောင့် ဤ သတ္တမီဝိဘတ်သည် ကံအနက်၌ သက်သော သတ္တမီတည်း၊ မုဒ္ဓနိ–ဗာဟာသုတို့၌လည်း နည်းတူ၊ ဤသို့ သတ္တမီဝိဘတ်၏ ကံအနက်၌ သက်နိုင်သောကြောင့်

ဂဟောတ္တာ–ကိုင်၍၊ ကရဏာတ္ထော၊ (ဥဒါဟရဏ်၊)· ဟတ္ထေသု–လက်တို့ဖြင့်၊ ပိဏ္ဍာယ–ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ စရန္တိ–လှည့်လည်ကုန်၏၊ ပတ္တေသု–သပိတ်တို့ဖြင့်၊ ပိဏ္ဍာယ စရန္တိ၊ ပထေသု–လမ်းတို့ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တိ၊ သောပိ–ထို ၇ နှစ်အရွယ် ရှင်ငယ်သော်မှလည်း၊ မံ–ငါ့ကို၊ အနုသာသေယျ–ဆုံးမအံ့၊ မတ္ထကေ–ဦးထိပ်ဖြင့်၊ သမ္ဗဇ္ဇိတ္ဝာမိ–ခံယူပါအံ့၊ [ဤ၌ "**မတ္ထကေ**"သာ ပုံစံတည်း၊ သောပိ စသည်ကား တွဲဖက်ဂါထာပါဒဖြစ်၍ ပါနေသည်၊] နိမိတ္တတ္ထော (ဥဒါဟရဏ်၊) ဒီပိ–သစ်ကို၊ စမ္မေသု–အရေတို့ကြောင့်၊ [**"စမ္မနိ–အရေကြောင့်"**ဟု အချို့စာ ရှိ၏၊] ဟညတေ–သတ်အပ်၏၊ ကုဥ္ဇရော–ဆင်ကို၊ ဒန္တေသု–အစွယ်တို့ကြောင့်၊ ဟညတေ၊ အဏုမတ္တေသု–အဏုမြူအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဝဇ္ဇေသု–ပြစ်တို့ကြောင့်၊ ဘယဒဿာဝီ–ဘေးဟု ရှုလေ့ရှိ၏၊ သမ္ဘာနမုသာဝါဒေ–သမ္ဘာနမုသာဝါဒကြောင့်၊ ပါစိတ္တိယံ–ပါစိတ်အာပတ်သင့်၏၊ မုသာဝါဒနိမိတ္တံ, မုသာဝါဒပစ္စယာ–မုသာဝါဒဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဣတိ အတ္ထော။

"ပါဒေသု ဂဟောတ္တာတိ–ဥပယောဂတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ"ဟု သုဒိန္နကဏ္ဍဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်၊ [ဤနည်း၌ **"သုဒိန္နံ ပါဒေသု ဂဟောတ္တာ"** ဟု ရှိစေကာမူ **"သုဒိန္နံ–သုဒိန်၏"** ဟု ဒုတိယာကို ဆင်ခြင်အနက် သက်ရမည်၊ သုဒိန္နသဟု ရှိလျှင်ကား အထူးပြောဖွယ် မလို။]

[ဆောင်] ဂဟရှေ့မှ, အာဓာရကို, ကဲ့ဆိုလိုမူ, ထိုရှေ့ပုဒ်မှာ, ဒုတိယာကို,
ဆင်ခြင်မှာ သက်, ဤအချက်သည်, မိန့်မြွက် ဆရာ့အလိုတည်း။

တစ်နည်း။ ။သတ္တမီဝိဘတ်က အာဓာရအနက်၌ပင် သက်ရိုးသက်စဉ် သက်၍ ထိုရှေ့က ဆင်ခြင်ဝိဘတ်ကို ကဲ့အနက်၌ သက်ရသော နည်းလည်း ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် **"သုဒိန္နဿ ပါဒေသု ဂဟောတ္တာ"**၌ **"ပါဒေသု ဝါ တံ (ထိုသုဒိန်ကို)"**ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်အလို**"သုဒိန္နဿ–သုဒိန်ကို၊ ပါဒေသု–တို့၌"**ဟု ပေးရမည်။

[ဆောင်] ဂဟရှေ့မှ, အာဓာရကို, ဘုမ္မတ္ထပင်, ဆိုလိုချင်မူ, ထို့ပြင်ရှေ့မှာ,
ဆင်ခြင်ပါက, ကဲ့မှာသက်ဟု, မိန့်မြွက် ဆရာတစ်ဦး အလိုတည်း။

ကရဏတ္ထော၊ ပေ၊ မတ္ထကေ။ ။**"ဟတ္ထေသု ပတ္တေသု ပထေသု"**တို့ကို ကစ္စည်း ကျမ်း၌ ကရိုဏ်းအနက်ဟု ဆိုသော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန်၌မူ အာဓာရအနက်ဆိုမှ **"ဟတ္ထေသု–လက်တို့၌"**စသည် ပေး၏၊ ကမ္မတ္ထ၌ ပြခဲ့သော ဘိက္ခုသု–မုဒ္ဓနိတို့၌လည်း အာဓာရအနက်ပင် ဆိုသည်၊ **"ဟတ္ထေသု ပိဏ္ဍာယ စရတိတိ ပါဠိပဒဿ ဟတ္ထေသု လဘိတဗ္ဗပိဏ္ဍတ္ထာယ စရတိတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော"**ဟူသော(မဟာဝဂ္ဂခန္ဓက) သာရတ္ထဋီကာ အလိုလည်း **"လက်တို့၌"**ဟုပင် ပေးရမည်။

နိမိတ္တတ္ထော၊ ပေ၊ ပါစိတ္တိယံ။ ။သစ်ကို ဘာ့ကြောင့် သတ်သနည်းဟု မေးလျှင် **"သူ၏ အရေက အသုံးကျသဖြင့် အရေကြောင့် (အရေကို သုံးစွဲလိုသောကြောင့်) သတ်သည်"**ဟု ဖြေရလိမ့်မည်၊ ဤသို့လျှင် အရေသည် သတ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်ရကား

စမ္မေသု၌ သုဝိဘတ်ကို နိမိတ်အနက်၌သက်သော သတ္တမီဟု ဆိုသည်၊ သမ္မာနမုသာဝါဒေ တိုင်အောင် ဤကဲ့သို့ချည်းတည်း၊ သက္ကတ၌ကား နိမိတ်(အကြောင်း)ဖြစ်ရုံ သက်သက်၌ နိမိတ္တသတ္တမီကို မဆိုဘဲ ကမ္မသံယောဇဖြစ်သော နိမိတ်၌သာ သတ္တမီဝိဘတ်ကို ဆိုဏ၊ **"နိမိတ္တာ ကမ္မသံယောဇေ"**(ပါဏိနိသုတ်)ကမ္မသံယောဇေ–ကံနှင့် နိမိတ်တို့ အတူတကွ ယှဉ်စပ်နေရာ၌၊ နိမိတ္တာ–နိမိတ်မှ နောက်၌၊ သတ္တမီ–သတ္တမီဝိဘတ်သက်၊ (သုတ်နက်။)

ချဲ့ဦးအုံ–**"ဒိပိ စမ္မေသု ဟညတေ"**၌ ဒိပိသည် ကံပုဒ်တည်း၊ ထိုကံဖြစ်သော သစ်ကောင်ကြီးနှင့် အရေသည် နဂိုကပင် မကွေမကွာ ယှဉ်စပ်လျက် သံယောဇဖြစ်နေ၏၊ ဤသို့ ကံနှင့် သံယောဇဖြစ်နေသော နိမိတ်အနက်၌သာ သတ္တမီသက်ရမည်၊ အကယ်၍ နိမိတ်(အကြောင်း) သက်သက်ဖြစ်၍ ကံနှင့် သံယောဇမဖြစ်လျှင် **"ဇဋ္ဌာ ဗဒ္ဓေါ= ဖျင်းအသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်"**ဟူသော ပဋ္ဌမိဟိတ်(ဗန္ဓပယောဂ၌ ပြခဲ့သော ဟိတ်)နှင့် ရှုပ်ထွေးသဖြင့် ပဋ္ဌမိသက်ရမည်လော, သတ္တမိသက်ရမည်လောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိသည်–ဟူလို၊ ဤသို့ ကမ္မသံယောဇအကြောင်းကိုသာ **"နိမိတ်"**ဟု သက္ကတဆိုသော်လည်း ပါဠိ၌မူ ကမ္မသံယောဇမဖက် နိမိတ်သက်သက်၌ပင် **"သမ္မာနမုသာဝါဒေ"**ဟု သတ္တမိသက်လျက် ရှိသည်။

ဟိတ် သုံးမျိုး။ ။နိမိတ်ဟူသည် ဟိတ်တစ်မျိုးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် တတိယာဟိတ်, ပဋ္ဌမိဟိတ်, သတ္တမိဟိတ်ဟု သုံးမျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် **"အန္ဓေန ဝသတိ"**ဟူသော တတိယာဟိတ်၌ နေခြင်းကြောင်းဟူသော အကျိုးသည် ရှေးဦးစွာဖြစ်၏၊ နေပြီးနောက်မှ ထမင်းစားရသောကြောင့် ထမင်းတည်းဟူသော အကြောင်းသည် နောက်မှဖြစ်၏၊ ဤသို့ အကျိုး ရှေ့, အကြောင်း နောက်ဖြစ်သော ဟိတ်သည် တတိယာဟိတ်တည်း၊ **"စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ အနနုဗောဓာ၊ ပေ၊ သန္ဓာဝိတံ သံသရိတံ"**၌ သစ္စာလေးပါးကို မသိခြင်းဟူသော အကြောင်းသည် ရှေ့ဖြစ်၏၊ ထိုမသိခြင်းကြောင့် သံသရာ၌ ကျင်လည်ရခြင်း အကျိုးကား နောက်ဖြစ်သည်၊ ဤသို့ အကြောင်းရှေ့ အကျိုးနောက်ဖြစ်သောဟိတ်သည် ပဋ္ဌမိဟိတ်တည်း၊ **"ဒိပိ စမ္မေသု ဟညတေ"**ကဲ့သို့ အကြောင်းအကျိုး တကွဖြစ်သော များသောအားဖြင့် (သစ်ကောင် သေရသကဲ့သို့) နိမိတ္တဝန်ယှက်သော ဟိတ်သည် သတ္တမီဟိတ် မည်၏၊ ဤသို့ ဆရာအစဉ်အဆက် ခွဲထားကြသည်။

စိစစ်ချက်။ ။**"ကမ္မုနာ ဝသလော, ဒါနေန ဘောဂဝါ, ပုညေန ဒိဋ္ဌော"**စသော ဟောတွေ့ထွေ စ သုတ်ဆိုင်ရာ တတိယာဟိတ်၌ (အကျိုးရှေ့ အကြောင်းနောက် မဟုတ်၊) ကံ,ဒါန,ပုညဟူသော အကြောင်းက ရှေ့, အကျိုးက နောက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"အကျိုး ရှေ့ အကြောင်း နောက်ဖြစ်သောဟိတ်သည် တတိယာဟိတ်တည်း"**ဟူသော စကားကို စဉ်းစားသင့်၏။

"အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ"ဟူသော ပဋ္ဌမိဟိတ်၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် အတူတကွ(သဟာစရဏ)ဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် **"အကြောင်း ရှေ့,အကျိုး နောက်နေသောဟိတ်သည် ပဋ္ဌမိဟိတ်တည်း"**ဟူသော စကားလည်း နေရာတိုင်း၌ မနှံ့ပါ။

(၃၂၅) သတ္တမိတိ အဓိကာရော (ကာရကကုန်အောင်လိုက်။)

သမ္မဒါနေ စ။ ။(၃၁၁) ပေ၊ သံယေ-သံယာအား၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူကြောင်း စေတနာသည်၊ မဟပ္ဖလံ-များသောအကျိုး ရှိ၏၊ ဂေါတမီ-ဂေါတမီ၊ သံယေ-အား၊ ဒေဟိ-လှူလော၊ သံယေ-အား၊ တေ-သင်သည်၊ ဒိန္နေ-လှူအပ်သော်၊ အဟာရ္ဘေ၀-ငါဘုရား၊သည်လည်း၊ ပူဇိတော-ပူဇော်အပ်သည်၊ ဘဝိဿာမိ-ဖြစ်လိမ့်အံ့၊ [**"သံယေ တေ ဒိန္နေ"**ဟု ဒကွိဏာဝိဘင်္ဂသုတ်၌ ရှိသည်၊] ယာ နာရီ-အကြင် သတို့သမီးသည်၊ ပလာလမယံ-ကောက်ရိုးဖြင့် ပြုအပ်သော၊ မာလံ-ပန်းကို၊ စေတိယေ-စေတီတော်အား၊ ဒတ္တာနု-ပေးလှူပူဇော်ခြင်းကြောင့်၊ ကဉ္စနမယံ-ရွှေဖြင့်ပြုအပ်သော၊ မာလံ-ပန်းကို၊ အလတ္ထ-ရပြီ၊ သာ-ထို သတို့သမီးသည်၊ ဗောဓိကဉ္ဇ-ဗောဓိပင်ပန်းကိုလည်း၊ (အလတ္ထ-ရပြီ။)

"သမ္မာနမုသာ၀ါဒေ ပါစိတ္တိယံ"ဟူသော သတ္တမီဟိတ်၌ကား အကြောင်းနှင့် အကျိုးတို့ အတူတကွ မဖြစ်ကြ၊**"နိဗ္ဗာဒေတဗ္ဗေ ပယောဇနေ ဘုမ္မံ"**ဟူသော ကုသလ ပဒဘာဇနီ မူလဋီကာကို ဖွင့်သော အနုဋီကာ၌လည်း**"စမ္မသ္မိံ ဒီပိနံ ဟန္တိ ဝိယ"**ဟု မိန့်၏။

အဓိပ္ပာယ်ကား-သစ်ကို သတ်ခြင်းသည် အကြောင်း, အရေ ရခြင်းကား နိဗ္ဗာဒေတဗ္ဗ ပယောဇနေ-ပြီးစေထိုက်သော အကျိုးတည်း၊ ထိုအကျိုးသည်ပင် သတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ နိမိတ္တလည်း မည်သကဲ့သို့ **"စေတနာ အဋ္ဌပသမေ"**၌လည်း အကျိုး ပယောဇဉ်ဖြစ်သော နိမိတ်အနက်၌ သတ္တမီသက်ထားသည်-ဟူလို၊ [**"ဘဂ၀တော-၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနေ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံခြင်းကြောင့်၊ သန္နိပတိတာနံ-စည်းဝေးကြကုန်သော"**၌လည်း အကြောင်းနှင့်အကျိုး တကွမဖြစ်၊" ထို့ကြောင့် "ဟိတ်သုံးမျိုး အထူး"ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသော ထိုစကားကို စဉ်းစားကြပါလေ။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၂၅) သံယေ၊ ပေ၊ ဗောဓိကဉ္ဇ။ ။**"ယသ္ယ ဒါတုကာမော ရောစတေ"**စသော သုတ်နှင့်အညီ ဒါဓာတ်သည် သမ္မဒါန်ကို အမြဲခံရကား **"သံယေ"**၌ သတ္တမီ ဝိဘတ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း သမ္မဒါန် (အား ဟူသော)အနက်၌ သက်ရမည်ဟု ကစ္စည်း ကျမ်းက ဆိုသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား**"ဘုရားရှင်၏ ရှေနှတ်တော်ထွက် ဝိဘတ်သည် ကပြောင်းကပြန် အနက်ကို မပြ, သတ္တမီဆိုလျှင် ထုံးစံဖြစ်သော အာဓာရသြကာသ အနက်ကိုသာ ပြသင့်သည်"**ဟု နှလုံးပိုက်၍ **"သံယေ-သံယာ၌"**ဟုပင် အနက်ဆိုသည်၊ **"သံယာတော်သည် ပေးခြင်းကြီယာ၏ တည်ရာအာဓာရလည်း ဖြစ်သင့်သည်"**ဟူလို၊ **"ယာ ပလာလမယံ"**စသော ဂါထာ၌**"ဒတ္တာနု စေတိယေ"**သာ ပုံစံထုတ်လိုရင်းဖြစ်သည်။

(၃၂၆) **ပဠူမျတ္ထေ စ။** ။(၃၁၂) ပေ၊ ကဒလိသု-ဌက်ပျောပင်တို့မှ၊ ဂဇေ-ဆင်တို့ကို၊ ရက္ခန္တိ-စောင့်ရှောက်ကုန်၏။

(၃၂၇) **ကာလဘာဝေသု စ။** ။(၃၁၃) [ကာလောနာမ-ကာလမည်သည်၊ နိမေသခဏာလယမုဟုတ္တာပုဗ္ဗဏှာဒိကော-မျက်စိတစ်မှိတ်, ခဏ, လယ, မုဟုတ်, နံနက်အစရှိသော အခါတို့ကား၊ ဘာဝေါနာမ-ဘာဝမည်သည်၊ ကြိယာ-ကြိယာတည်း၊ သာစ-ထိုကြိယာကိုလည်း၊ ဇတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ကြိယန္တရူပ လက္ခဏာဝ-ကြိယာတစ်ပါးကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော ကြိယာကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏။] တသ္မိं ကာလတ္ထေစ-ထိုကာလအနက်၌လည်း ကောင်း၊ ဘာဝလက္ခဏေ-ကြိယာတစ်ပါးကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော၊ (တသ္မိं၊) ဘာဝ(တ္ထေ)စ-ထိုကြိယာအနက်၌လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂမှာ၊ပေ၊ဟောတိ။

---

(၃၂၆) **ကဒလိသု ဂဇေ ရက္ခန္တိ။** ။"**ရက္ခဏတ္ထာနမိစ္ဆိတံ**"သုတ်နှင့်အညီ ရက္ခဏာတ်သည် အပါဒါန်အနက်ကို အမြဲ့ဲ့သင့်၏ဟု နှလုံးပိုက်၍ သတ္တမီဝိဘတ်သည် ပဠူမီ(အပါဒါန်)အနက်၌ သက်သည်ဟု ကစ္စည်းကျမ်းဆိုသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား အာဓာရအနက်သာဟု ယူ၍ "**ကဒလိသု-ဌက်ပျောပင်တို့၌**"ဟု ဆိုသည်။

(၃၂၇) **ကာလောနာမ နိမေသ၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗဏှာဒိကော။** ။["**ကာလောနာမ နိမေသနာဒိကော**"စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် "**ကာလော နာမေသ**"ဟုရှိလျှင် ပါဠိပျက်၊ "**ကာလောနာမ နိမေသ**"စသည် ရှိရမည်။] နိမေသ-ခဏစသည်တို့သည် ကာလ အတို အရှည်လိုက်၍ ရအပ်သော နာမည်ထူးတို့တည်း၊ ထိုတွင် မျက်စိတစ်မှိတ်ခန့် (လက်ဖျောက်တစ်ချက်တီးခန့်) အချိန်သည် နိမေသမည်၏၊ "**ခဏော ဒသစ္ဆရကာလော, ခဏာ ဒသလယော ဘဝေ, လယာ ဒသ ခဏာလယော, မုဟုတ္တော တေ သိယာ ဒသ**"ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ လက်ဖျောက်ဆယ်ချက်ခန့် တီးရာအခါသည် တစ်ခဏ,ဆယ်ခဏသည် တစ်လယ,ဆယ်လယသည် ခဏလယတစ်ခု,ခဏလယ ပေါင်း ဆယ်ခုသည် တစ်မုဟုတ်၊ မွန်းမတည့်မီ နံနက်ပိုင်းသည် ပုဗ္ဗဏှ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကမ္ဘာများစွာ တိုင်အောင်သော အချိန်အခါကို ဤသုတ်၌ "**ကာလ**"ဟု ဆိုသည်။

ဘာဝေါနာမ၊ ပေ၊ အဓိပ္ပေတာ။ ။ကြိယာသည် မထင်ရှားသောကြိယာ, ထင်ရှားသောကြိယာဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ မထင်ရှားသော ကြိယာကို ထင်ရှားသောကြိယာဖြင့် မှတ်သား၍ ပြောလျှင် ကြားရသူတို့ နားလည်လွယ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထင်ရှားသော ကြိယာသည် မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏကြိယာတည်၊ မထင်ရှားသောကြိယာကား မှတ်သားအပ်သော် လက္ချကြိယာတည်း၊ ဥပမာ-တောင်ဘက်အိမ်၌ နွားမများကို အချိန်မှန်မှန် နို့ညှစ်လေ့ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် တောင်ဘက်အိမ်က နွားနို့ညှစ်ခြင်းကြိယာသည်

ကလေ–အခါဟူသောအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ၊) ပုဗ္ဗဏှသမယေ–နံနက်အခါ၌၊ ဂတော–သွား၏၊ သာယနှသမယေ–ညချမ်းအခါ၌၊ အာဂတော–ပြန်လာ၏၊ တသ–ထို မတရားမင်း၏(နိုင်ငံ၌၊) အကာလေ–မရွာချိန်၌၊ ဝဿတိ–မိုးရွာ၏၊ တသ–၏(နိုင်ငံ၌၊) ကာလေ–ရွာချိန်၌၊ နု ဝဿတိ–မိုးမရွာ၊ ဖုသမာသမှာ–ပြာသိုလမှ၊ တီသု မာသေသု–သုံးလတို့၌၊ ဝေသာခမာသော–ကဆုန်လ ရှိ၏၊ ဣတော–ဤကမ္ဘာမှ၊ သတသဟဿမှိ ကပ္ပေ–ကမ္ဘာတစ်သိန်း၌၊ စက္ခုမာ–မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ–ပွင့်တော်မူပြီ။

ထင်ရှား၏၊ မြောက်ဘက်အိမ်က ယောက်ျားတစ်ယောက် ခရီးသွား၍ ပြန်လာရာ၌ သွားခြင်း ပြန်ခြင်းကြိယာကား မထင်ရှား၊ ထို့ကြောင့် ထိုသူ၏ သွားခြင်း ပြန်ခြင်းကြိယအကို နားလည်အောင် ပြောပြလိုလျှင် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သော နို့ညှစ်ခြင်းကြိယာဖြင့် မှတ်သား၍ **"ဂေါသု ဒုယှမာနာသု ဂတော, ဒုဒ္ဓါသု အာဂတော=နွားမများကို နို့ညှစ်အပ်ကုန်သည်ရှိသော် (နို့ညှစ်ချိန်၌) သွားသည်၊ နို့ညှစ်အပ်ကုန်ပြီးသော် (နို့ညှစ်ပြီးချိန်၌) ပြန်လာသည်"**ဟု ပြောရသည်၊ ထင်ရှားသော နို့ညှစ်ခြင်းကြိယာသည် မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာတည်း၊ မထင်ရှားသော သွားခြင်း ပြန်လာခြင်းကြိယာကား မှတ်သားအပ်သော လက္ခဏာတည်း။

ဓာတ္တမောဓိနီ။ ။နိဏ္ဏယကာလာ ဟိ ကြိယာ အနိဏ္ဏယကာလာယ ကြိယာယ ကာလပရိစ္ဆေဒကတ္တာ လက္ခဏံ၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော ကာလရှိသော (ထင်ရှားသော ကာလရှိသော) ကြိယာသည် မဆုံးဖြတ်အပ်(မထင်ရှား)သော ကာလရှိသော ကြိယာ၏ ကာလကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်တတ်သည့်အဖြစ်ကြောင့် လက္ခဏာမည်သည်။

လက္ခဏာဝန္တ၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် သက်။ ။ဒုယှမာနာသုဟူသော လက္ခဏာ၌ ဤသုတ်ဖြင့် သတ္တမီသက်လျှင် ဂေါသုစသော လက္ခဏာဝန္တတို့၌လည်း ဒုယှမာနာသုနှင့် အရတူ တုလျှာဓိကရဏာဖြစ်သောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့်ပင် သတ္တမီဝိဘတ် သက်ရမည်၊ ထို့ကြောင့် **"သမာနာဓိကရဏာတ္တာ ဥဘယတြ (ဂေါသု, ဒုယှမာနာသု နှစ်ပုဒ်လုံး၌) သတ္တမီ"**ဟု ကာတန္တဋီကာ မိန့်သည်၊ [ပဓာန–အပွဓာန နှစ်မျိုးတွင် ပဓာနဖြစ်သော ဝိသေသျ (ဤ၌ လက္ခဏာ)ကို ယူလိုက်သောအခါ အပွဓာန(ဤ၌ လက္ခဏာဝန္တ)ကို လည်း ယူပြီးဖြစ်တော့,၏၊ ဥပမာ–လယ်ထွန်ရာဝယ် ထွန်နောက်သို့ ရေလိုက်သွားသကဲ့သို့ ပဓာနနောက်သို့ အပွဓာနလည်း လိုက်သွားတော့သည်–ဟူလို။]

ပဓာနမပွဓာနေသု, ပဓာနေ ဂဟိတေ သတိ၊
ဂဟိတံ အပွဓာနံပိ, နဂ်ံလာနုဒကံ ယထာ။

• • • • • • • • • • • • •

ကာလေ, ပုဗ္ဗဏှသမယေ၊ ပေ၊ စက္ခုမာ။ ။[အဟ=နေ့၏+ပုဗ္ဗ=ရှေ့(နေ့၏ ရှေ့ပိုင်း,နံနက်၊) အဟကို သုတ်ကြီးဖြင့် **"အဏှ"**ပြု၍ **"ပုဗ္ဗဏှ"**ဟုဖြစ်၏၊] ပုဗ္ဗဏှသမယေ ပ့စ၍ သတသဟဿမှိ ကပ္ပေတိုင်အောင် ဤသုတ်ဖြင့် ကာလအနက်၌ သတ္တမီသက်သည်၊

ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏော-ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်၊) ဘိက္ခုသံ့ယေသု-ရဟန်းသံ့ယာတို့ကို၊ ဘောဇိယမာနေသု-ဆွမ်းကျွေးအပ်ကုန်သော်၊ ဂတောသွားဏ်၊ ဘုတ္တေသု-ဆွမ်းစားကုန်ပြီးသော်၊ အာဂတော-ပြန်လာ၏၊ ဂေါသု-နွားမတို့ကို၊ ဒုယ္ဟမာနေသု-နို့ညှစ်အပ်ကုန်သော်၊ ဂတောသွားဏ်၊ ဒုဒ္ဓါသု-နို့ညှစ်အပ်ကုန်ပြီးသော်၊ အာဂတော-ပြန်လာ၏၊ သာရိပုတ္တ-သာရိပုတြာ၊ ဗောဓိသတ္တော-ဘုရားအလောင်းသည်၊ ဇာယမာနေ-ဖွားတော်မူလတ်သော်၊ အယံ ဒသသဟဿီ လောကဓာတု-ဤ တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်သည်၊ သက်မ်ိမ်ို-အရှေ့, အနောက်၌ ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္မကမ်ိမ်ို-တောင်မြောက်၌ ပြင်းစွာ အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္မဝေဓိ-အလယ်,အစွန်အဖျား၌ ပြင်းစွာ အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ပြီ၊ လောကနာယကေ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊

[မောဂ္ဂလ္လာန်စသော သဒ္ဒါကျမ်း အချို့ကား ဤ ကာလသတ္တမီကို ဝိသယသတ္တမီ (ဝိသယာဓာရ၌"**ဩကာသေ သတ္တမီ**"သုတ်ဖြင့် ပြီး၏)ဟု ယူ၍ ဤသုတ်မျိုးဝယ် ကာလအနက်ကို မဆိုကြ၊ ဘာဝအနက်သာ ဆိုကြသည်၊ ဤသုတ်၌ "**ကာလ**"အနက်ကိုလည်း ယူလိုကြသော ကလာပ်ကျမ်း၏ ဋီကာတို့၌မူ"**အကာလေ တသ ဝသတိ= မရှာသင့်သော အခါ၌**"ဟု အာဓာရ ထားသော်လည်း"**အာဓာရ**"ကို ဆိုလိုရင်းမဟုတ်, မိုးရွာချိန်ကို အထူးပြုသော ဝိသေသနကိုသာ ဆိုလိုသည်၊ ထိုကဲ့သို့သော ဝိသေသနမျိုး၌ တတိယာဝိဘတ် မသက်ရ, သတ္တမီသာ သက်ရမည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် ဤသုတ်၌ ကာလအနက်ကို ပြသည်ဟု ဖွင့်ကြသည်။]

• • • • • • • • • • • • •

ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏော၊ ပေ၊ ဟောတိ။ ။သုတ်၌ "**ဘာဝ**"ကို"**လက္ခဏဘာဝ (မှတ်သားကြောင်း ကြိယာ)**"ဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထိုလက္ခဏဘာဝကိုပင် "**ဘာဝေနဘာဝ လက္ခဏ**"ဟုလည်း ကျမ်းဂန်တို့၌ သုံးနှုန်း၏၊ ဘာဝေန-ထင်ရှားသောကြိယာဖြင့်၊ ဘာဝလက္ခဏ-မထင်ရှားသော ကြိယာကို မှတ်သားခြင်းသည်၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏ-မည်၏၊ [ဘာဝေန၌ နာဝိဘတ် မကျေသော အလုတ္တတပ္ပုရိသ်သမာသ်တည်း။] [ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်များကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

ဟိတ်ဝင်သော လက္ခဏ။ ။လက္ခဏာဖြင့် လက္ခဏာကို ပေါင်းစပ်၍ကြည့်သောအခါ လက္ခဏာ အကျိုး,လက္ခဏာက အကြောင်းဖြစ်လျှင် လက္ခဏာပုဒ်၌ ဟိတ်အနက်လည်း ဝင်၏၊ ပုံစံကား-"**ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒံ ဟောတိ**"တည်း၊ ဤ၌ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ရကား"**ဣမသ္မိံ သတိ**"အရ အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်း,"**ဣဒံ ဟောတိ**"အရ သင်္ခါရသည် အကျိုး၊ ဤသို့ အကြောင်း အကျိုး ပြန်၍ရသောကြောင့်"**ဣမသ္မိံ-ဤအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းသည်၊ သတိ-ရှိသော် (လက္ခဏာ၊) ဣမသ္မိံ-ဤ အဝဇ္ဇာစသော အကြောင်း၏၊ သတိ-ရှိခြင်းကြောင့်(ဟိတ်၊)**" ဤသို့ ဟိတ်အနက် ဝင်လျက်ရှိသည်၊

ဂစ္ဆန္တေ–ကြွတော်မူလတ်သော်၊ ပါသာဏာ–ကျောက်ခဲတို့သည်လည်းကောင်း၊ သက္ခရာစေဝ–ကျောက်စရစ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ကထလာ–အိုးခြမ်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ခါဏုကဏ္ဋကာ–သစ်ငုတ် ဆူးတို့သည်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေ–အလုံးစုံတို့သည်၊ မဂ္ဂါ–လမ်းမှ၊ ဝိဝဇ္ဇေန္တိ–ရှောင်လွဲကြကုန်၏။ ဣမသ္မိं–ဤ အကြောင်းသည်၊ သတိ–ရှိလတ်သော်၊ ဣဒံ–ဤအကျိုးသည်၊ ဟောတိ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဇာယမာနေ ခေါ စသော ပါဠိ,ပါသာဏာ သက္ခရာစသော ဂါထာတို့၌လည်း လက္ခဏပုဒ်ဝယ် **"ဖွားတော်မူခြင်းကြောင့်+လူပ်၏၊ ကြွတော်မူခြင်းကြောင့်+ရှောင်လွဲကြရကုန်၏"** ဟု ဟိတ်အနက်ဝင်ပုံကို သိပါ၊ ဤသို့ အကြောင်းအကျိုး ပြန်၍ရသော လက္ခဏာကိုပင် ရည်ရွယ်၍ **"လက္ခဏာပုဒ်, ထုတ်၍အရာ, ရှိသည်မှာ, များစွာဟိတ်လည်း ဝင်သတည်း"** ဟု မိန့်တော်မူကြသည်။

ဟိတ်မဝင်သော လက္ခဏာ။ ။လက္ခဏာနှင့် လက္ချာတို့ အကြောင်းအကျိုး ပြန်၍ မရလျှင် ဟိတ်အနက် မဝင်နိုင်၊ ထိုကဲ့သို့ ဟိတ်အနက် မဝင်နိုင်သော လက္ခဏာ၌ကား ကာလာဓာရ (အခါကာလဖြစ်သော အာဓာရ) သဘော သက်ဝင်သည်၊ ပုံစံကား– **"ဘိက္ခုသဲယေသု ဘောဇိယမာနေသု ဂတော ပုရိသော"**တည်း၊ ဤပုံစံ၌ ရဟန်းတို့ကို ဆွမ်းကပ်ခြင်းကြောင့် သွားသည်မဟုတ်, သူ့ကိစ္စကြောင့် သွားသည်၊ သို့သော် ဆွက်းကပ်ချိန်အခါ၌ သွားသောကြောင့် ဘောဇိယမာနေသုဝယ် အာဓာရသဘောလည်း ပါဝင်သည်၊ **"ဘိက္ခူသု–တို့ကို၊ ဘောဇိယမာနေသု–ဆွမ်းကျွေးအပ်ကုန်သော်၊ ဝါ–ဆွမ်းကျွေးချိန်၌"**ဟု ပေး၊ **"ဘုတ္တေသု–ဒုယှမာနေသု–ဒုဒ္ဓါသု"**တို့၌လည်း နည်းတူ။

စဉ် ဟု ပေးနိုင်ပုံ။ ။ဘောဇိယမာနေသုစသည်၌ မာနပစ္စည်းသည် ပစ္စုပ္ပန်အနက် ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ဘောဇိယမာနေသु–ဆွမ်းကျွေးအပ်စဉ်, ဆွမ်းကျွေးအပ်ခိုက်, ဆွမ်းကျွေးအပ်တုန်း"**ဟုလည်း အဓိပ္ပာယ်နက် ဆိုနိုင်သည်၊ ဒုယှမာနာသု၌လည်း နည်းတူ၊ ဘုတ္တာသုစသည်၌ တပစ္စည်းကား အတိတ်ကတ္တားဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ဘုတ္တေသु–ဆွမ်းစားကုန်ပြီးသော်"**ဟုသာ ဆိုနိုင်သည်၊ **"စဉ်–ခိုက်"**ဟု မဆိုနိုင်။

[ဆောင်] ၁။ လက္ချာနှင့်ပေါင်း, ကျိုးကြောင်းပြန်ရ, လက္ခဏာ, မုချဟိတ်လည်း ဝင်။
၂။ ကျိုးကြောင်းနှစ်တန်, မပြန်နိုင်က, လက္ခဏာ, အာဓာရသဘောပင်။
၃။ ပစ္စုပ္ပန်နက်, ပစ္စည်းတွက်မှ, လက္ခဏာထုံး, စဉ်–ခိုက်–တုန်း, သုံးလေ အနက်တွင်။

ပထမာစသော ဝိဘတ်ဖြင့် နေနိုင်ပုံ။ ။မာန အန္တ ပစ္စည်းတို့သည် သူတို့ကိုယ်တိုင် လက္ခဏာအနက်ကို ဟောနိုင်ကြ၏၊ [**"အန္တော ကတ္တာရိမာနော တု, ဘာဝေ ကမ္မနိ ကတ္တာရိ၊ ပစ္စုပ္ပန္နေ လက္ခဏေ စ, ဟောတ္ဝတ္ထေ စ ဘာဝန္တိ တေ"**(ဘေဒစိန္တာ။)] ထို့ကြောင့် မာန အန္တ ပစ္စည်းနှင့် တွဲဖက်၍ ပထမာစသော ဝိဘတ်များသက်ရာ၌ လက္ခဏာအနက်ကို

(၃၂၈) ဥပါဒါဝိကိသရဝစနေ။ ။(၃၁၄) [ကြဲ-ဤသုတ်သည်၊ ဒွိပဒ-နှစ်ပုဒ်ရှိ၏။] အဓိကတ္ထေ-အပိုအလွန်ဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဣသရတ္ထေ စ-အစိုးရသူဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဝတ္တမာနေဟိ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပအဓိဣစ္ဆေတေဟိ-ဥပ,အဓိဟူသော ဤသဒ္ဒါတို့နှင့်၊ ယောဂေ-ယှဉ်ခြင်းသည်။(သတိ-သော်၊) အဓိကိသရဝစနေ-အဓိကအနက် ဣသရအနက်ကို ဟောသော သဒ္ဒါကို၊ ဂမျမာနေ-သိအပ်သော်၊ လိင်္ဂမှာ၊ ပေ၊ ဟောတိ။

ဝိဘတ်က ဟောသည် မဟုတ်, မာန အန္တပစ္စည်းက ဟော၏၊ ပထမာစသော ဝိဘတ်တို့မှာ ထုံးစံအတိုင်း လိင်အနက် စသည်၌ ဖြစ်ကြရသည်၊ ဤသုတ်ဖြင့် သတ္တမီသက်ရာ၌ကား ဝိဘတ်ကလည်း လက္ခဏာအနက်ကို ဟောသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားအရ "ဒေ ဝုတ္တော-ဤသို့ ဆိုအပ်သော်"ဟု လက္ခဏာအနက် ပေးရာ၌ သတ္တမီဝိဘတ်၏ အနက်ဟု မှတ်ပါ၊"ဒေ ဝုတ္တော"ဟု ရှိရာ၌ကား တပစ္စည်း သိဝိဘတ် နှစ်မျိုးလုံးပင် လက္ခဏာအနက်ကို မဟောနိုင်သောကြောင့်"ဒေ ဝုတ္တော-ဤသို့ ဆိုအပ်သည်ရှိသော်"ဟု အနက် မပေးနိုင်၊ လက္ခဏာအနက် ပေးခွင့်ရောက်လျှင် "ဒေ-ဤသို့၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လတ်သော်၊)"ဟု မာနပစ္စယန္တပုဒ်ဖြင့် ဣစ္ဆတိ လက္ခဏာအနက် ထွက်နိုင်၏၊ "ဣစ္ဆန္တော(သွားလတ်သော်၊) ဘာရဒါဇော-မည်သော၊ သော-ထိုသူသည်၊ အဒ္ဒသ အစ္ဆရိတဲ ဣသိ"၌လည်း ဣစ္ဆန္တောဝယ် အန္တပစ္စည်းအတွက် လက္ခဏာအနက် ပေးနိုင်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၂၈) ဒွိပဒမိဒံ။ ။"ဥပါဒိ+အဓိကိသုရဝစနေ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ နှစ်ပုဒ်ရှိသော သုတ်ဟု မှတ်ပါ၊ "ဥပါဒိဟိ"ဟု ဆိုလိုလျက် သုတ်ကြီးဖြင့် ဟိဝိဘတ်ကို ချေထားသည်ဟု ပြလို၍ "ဥပအဓိဣစ္ဆေတေဟိ"ဟု ဝုတ္တိ၌လည်းကောင်း, "ဟိသဒ္ဒေါ လုတ္တနိဒ္ဒေါ"ဟု ဋီကာ၌လည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ "အဓိကတ္ထေ၊ပေ၊ယောဂေ"၌ အဓိကတ္ထေ ဣသရတ္ထေတို့သည် သုတ်၌ပါသော"အဓိကိသရဝစနေ"၏ အဖွင့်မဟုတ်, ဥပ အဓိတို့၏ အဓိကအနက် ဣသရအနက် ဟောကြောင်းကို ပြသော ပက္ခိပနဝုတ္တိတည်း၊ ထိုတွင် ဥပသည် အဓိကအနက်ကို ဟော၏၊ အဓိသဒ္ဒါကား(ရူပသိဒ္ဓိအလို)အဓိက ဣသရ နှစ်နက်ဟောဟု မှတ်ပါ၊ အခြားကျမ်း၌မူ အဓိအတွက် ဣသရ တစ်နက်သာ ဖွင့်သည်။

အဓိကိသရဝစနေ ဂမျမာနေ။ ။ဤအဖွင့်သည် သုတ်၌ပါသော အဓိကိသရဝစနေ၏အဖွင့်တည်း၊ ထိုတွင် အဓိကဝစနေဖြင့် အလွန်အနက်ကို ဟောသော ဒေါဏ-ကဟာပဏ-ဗုဒ္ဓတို့ကို ယူ၊ ဣသရဝစနေဖြင့် အစိုးရရှိသူအနက်ကိုဟောသော ပဠာလာကို ယူ၊ ဒေါဏစသောသဒ္ဒါတို့က အဓိကအနက်,ဣသရအနက်ကိုဟောသော သဒ္ဒါများ ဖြစ်လျှင် ခါရီစသော လိင်တို့မှနောက်၌ သတ္တမီဝိဘတ်သက်ပါ-ဟူလို၊ ဤပြအပ်သော အဓိပ္ပာယ်သည်"**အဓိကတ္ထေ ဣသရတ္ထေစ**"ဟု ဥပ အဓိတို့၏အနက်ကို ထည့်၍

အဓိကဝစဝနေ–အပိုအလွန်အနက်ကို ဟောရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏ်၊) ခါရိယံ–တစ်တို့ထက်၊ ဥပ–ပိုလွန်သော၊ ဒေါဏော–တစ်စိတ်၊ ခါရိယာ–ထက်၊ ဒေါဏော–တစ်စိတ်သည်၊ အဓိကော – ပိုလွန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တထာ – ထို့အတူ၊

ဖွင့်ပြသော ရူပသိဒ္ဓိ အဆိုအတိုင်းတည်း၊ မှန်၏–**"အဓိကတ္ထေ ဣဿရတ္ထေ စ"**ဟု ဥပ အဓိတို့၏ အနက်ကို ပြုပြီးဖြစ်သောကြောင့် အဓိကိဿရဝစနေဖြင့် ထို ဥပ အဓိတို့၏ အနက်ကို ပြုသည်ဟု မဆိုနိုင်တော့ရကား ဒေါဏ–ကဟာပဏ စသည်ကိုပင် ပြုသည်ဟု ဆိုရတော့သည်၊ ကစ္စည်းဝတ္ထိ၌ကား ဖွင့်ပုံတစ်မျိုး ဖြစ်သောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုး ယူရမည်။

မှတ်ချက်။ ။ဂမျမာနေဟု လာသမျှ၌ ထို ဂမျမာနေဖြင့် ပြအပ်သော ပုဒ်ဝယ် ဝိဘတ်သက်လေမရှိ, အခြား တွဲဖက်ပုဒ်၌သာ သက်လေ့ရှိသည်၊ အနာဒရေစ စသော သုတ်များကို ပြန်ကြည့်ပါ၊ **"အနာဒရေ ဂမျမာနေ"**ဆို၍ အနာဒရိယလိင်နောင် ဝိဘတ်သက်ပုံ စသည်ကို တွေ့ရလိမ့်မည်။

• • • • • • • • • • • • •

ဥပခါရိယံ ဒေါဏော။ ။ဥပသဒ္ဒါသည်**"အဓိက"**အနက်ဟော၊ ခါရိယံ၌ သို့ဝိဘတ်ကား "ထက်"ပေးရသော ဝိဘတ္တာအပါဒါန် အနက်ဟောဟု သိစေလိုသောကြောင့်**"ခါရိယာ ဒေါဏော အဓိကောတျတ္ထော"**ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤ၌ **"ခါရိ၏ အပို အလွန်ဖြစ်သော ဒေါဏ"**ဟု လည်းကောင်း, **"ခါရိ၌ ပိုလွန်နေသော ဒေါဏ"**ဟုလည်းကောင်း မဆိုဘဲ **"ခါရိထက် ပိုလွန်သော ဒေါဏ"**ဟု ဝိဘတ္တာအပါဒါန်ဖြင့် ဆိုသောကြောင့်**"ခါရိတခြား, ဒေါဏ တခြား"**ဟု သိသာ၏၊ ဥပမာ–**"သုတထက် သီလသည် သာ၏"**ဟု ဆိုရာ၌ သုတ တခြား သီလ တခြား ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ သို့ဖြစ်လျှင် **"ခါရိထက် ဒေါဏသည် ဘယ်လိုပိုသနည်း, ဘာအားဖြင့် ပိုသနည်း"**ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြကား–တစ်ခါရိ(တစ်တို့)ဟူသည် ၄ တင်း ရှိ၏၊ ဒေါဏ (တစ်စိတ်)ကား ၄ ပြည် ရှိ၏၊ စပါး ၄ တင်းကို ချင့်သောအခါ တို့ကြီးဖြင့်ချင့်လျှင် တစ်တို့သာ ရှိ၏၊ စိတ်တောင်းဖြင့် ချင့်လျှင်ကား ၁၆ စိတ် ရှိသည်၊ ဤ၌ တို့သန်ရှာသည် (၁)ဖြစ်၍ စိတ်သန်ရှာကား (၁၆)ရှိသောကြောင့် **"သန်ရှာအားဖြင့် ခါရိထက် ဒေါဏကပိုသည်"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ **"ဒေါဏဒ္ဒကဒ္ဌယပရိမာဏာယ–ဒေါနရှစ်ခု နှစ်လီ (ဒေါဏ ၁၆)အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ခါရိယာ–ခါရိထက်၊ အဓိကော–ပိုလွန်သော၊ (ဒေါဏော–စိတ်)"**ဟု ဖွင့်ပြသည်၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိ စာသွားနှင့် ဋီကာကို မှီသော ရှေးဆရာတို့ အဓိပ္ပာယ်တည်း။

မောဂ္ဂလ္လာန်ဝါဒ။ ။သက္ကတသဒ္ဒါကို များစွာမှီသော မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယသစ်၌ တစ်မျိုးအဓိပ္ပာယ်ကို ပြ၏၊ အဓိကဟူသည် **"အဠောရဠ=အပိုအလွန် တက်ရောက်သော, ပိုလျှံသောဝတ္ထု"**တည်း၊ ထို့ကြောင့် **"ဒေါဏော–တစ်စိတ်သည်၊ ခါရိယံ–တို့၌၊ ဥပ–ပိုလွန်၏"**ဟုလည်းကောင်း, **"ခါရိယံ–တို့၏၊ ဥပ–ပိုလွန်သော၊ ဒေါဏော–တစ်စိတ်"**ဟုလည်းကောင်း အနက်ဆို၊ ဤအနက်အလို သန်ရှာအရေအတွက် ပိုလွန်ခြင်းမဟုတ်၊

နိုက္ခေ–တစ်နိုက္ခထက်၊ ဥပ–ပိုလွန်သော၊ ကဟာပဏ–တစ်ကျပ်၊ ဒေဝေသု–နတ်တို့ထက်၊ အဓိ–သာလွန်သော၊ ဗုဒ္ဓေါ–ဘုရား၊ သမ္မုတိဥပပတ္တိဝိသုဒ္ဓိဒေဝ သခ်ၨါတေဟိ–သမ္မုတိနတ်,ဥပပတ္တိနတ်,ဝိသုဒ္ဓိနတ်ဟုဆိုအပ်ကုန်သော၊ တိဝိဓေဟိပိ–သုံးမျိုးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝေဟိ–နတ်တို့ထက်၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေါ–သဗ္ဗညုဘုရားရှင်သည်သာ၊ အဓိကော–သာလွန်၏၊ ဣတိအတ္ထော၊

"ဤစပါး ဘယ်လောက်ရှိသလဲ"ဟု မေးလျှင် **"တစ်စိတ်သည် တစ်တို့၌ လွန်၏၊ ဝါ–တစ်တို့နှင့် တစ်စိတ်ရှိသည်"**ဟု ဖြေရသော စကားမျိုးတည်း၊ ဤဝါဒသာ ပုံစံ၏ အဓိပ္ပာယ်မှန် ဖြစ်မည်ထင်သည်၊ ဆင်ခြင်ကြပါကုန်။

အမှာ။ ။တချို့က အဓိကကို**"အဠောရှင်"**ဟု ဖွင့်ပုံကိုကြည့်၍ ၄ တင်းရှိ တို့ကြီး၌ စပါးအပြည့် ထည့်ပြီးလျှင် ထို တို့ပေါ်၌ တစ်စိတ်ဝင်တောင်းကလေး တင်ထားသည်ကို **"ခါရိယံ–တို့၌၊ ဥပ–ပိုလွန်သော၊ ဝါ–တင်ထားအပ်သော၊ ဒေါဏော–တစ်စိတ်"**ဟု အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆိုကြသေး၏၊ ဤဝါဒမှာ အဠောရှင်အဖွင့်၏ အာဘော်ကျမည်မထင်။

ဥပနိုက္ခေ ကဟာပဏံ။ ။တစ်ပိသာကို(ကျပ်တစ်ရာကို) တစ်နိုက္ခဟု ခေါ်၏၊ [**"စတ္တာရော ဝိဟာယော ဂုဏ္ဍာ၊ပေါနိုက္ခံတွေ နိတ္ထိ ပဏ္ဍ တေ"**ဟူသော(၄၈၀)အဘိဓာန်ကို ကြည့်ပါ၊ ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ၌**"ပဏ္ဍဒသ ပရိမာဏသုဝဏ္ဏတော အဓိကံ"**ဟုဖွင့်သောကြောင့် **"တစ်နိုက္ခသည် ၁၅ သုဝဏ်ရှိ၏"**ဟု ဆိုလို၏၊] တစ်နိုက္ခကို ကဟာပဏဖြင့် ရေတွက်သောအခါ ကျပ်တစ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် နိုက္ခ(ပိသာ) အရေအတွက်အားဖြင့် (၁)ဖြစ်၍ ကဟာပဏ(ကျပ်) အရေအတွက်အားဖြင့် (၁၀၀)ဖြစ်၏၊ ဤသို့ သခ်ၨာ အရေအတွက် သာသည်ကို **"ဥပနိုက္ခေ ကဟာပဏံ–နိုက္ခထက် ပိုလွန်သော ကဟာပဏ"** ဟု ရူပသိဒ္ဓိအလို အဓိပ္ပာယ်ဆိုပါ။

မောဂ္ဂလ္လာန် စသည်တို့ အလိုမူ**"ကဟာပဏံ–တစ်ကျပ်သည်၊ နိုက္ခေ–တစ်နိုက္ခ၌၊ ဥပ–ပိုလွန်၏၊ (တစ်နည်း) နိုက္ခေ–တစ်နိုက္ခ၏၊ ဥပ–အပိုအလွန်ဖြစ်သော၊ ကဟာပဏံ–တစ်ကျပ်"**ဟု ပေးရ၍**"တစ်ပိသာ၌ တစ်ကျပ်ပိုသော (ဝါ–တစ်ပိသာနှင့် တစ်ကျပ်သား ရှိသော)ဝတ္ထု"**ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ [**"တစ်ပိသာရှိ နိုက္ခပေါ်၌ တစ်ကျပ်တင်ထားသည်"**ဟူသော အချို့အယူမှာ အာဘော်ကျမည် မဟုတ်။]

အဓိ ဒေဝေသု ဗုဒ္ဓေါ။ ။မင်း မိဖုရားနှင့် မင်း၏သားတော် သမီးတော်များကို **"ဒေဝ"**ဟု သမုတ်ထားအပ်သောကြောင့်**"သမ္မုတိနတ်"**ဟုလည်းကောင်း, စာတုမဟာရာဇ်စသော နတ်ဗြဟ္မာများကို နတ်ပဋိသန္ဓေ နေရသောကြောင့်**"ဥပပတ္တိနတ်"**ဟုလည်းကောင်း, ရဟန္တာများကို နတ်တို့ကဲ့သို့ မိမိတို့ စျာန် ဖလသမာပတ်ဖြင့် ထွန်းလင်းတောက်ပနိုင်သောကြောင့် **"ဒိဗ္ဗန္တိ တိ ဒေဝါ"**အရ ဒေဝအမည် ရ၍ ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်သောကြောင့် **"ဝိသုဒ္ဓိဒေဝ"**ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ထိုနတ်သုံးမျိုးထက် ဂုဏ်အားဖြင့် သာလွန်သောကြောင့်**"အဓိ ဒေဝေသု ဗုဒ္ဓေါ"**ဟု ဆိုသည်၊ ဤပုစံ၌ အဓိသဒ္ဒါသည်**"အဓိက"**အနက်ပင်ရှိ၏၊ အခြားသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ကား

ဣသရဝစနေ-အစိုးရသူကို ဟောရာ၌၊(ဥဒါဟရဏ်၊) ပဠာလာ-ပဠာလတိုင်းသား တို့သည်၊ ဗြဟ္မဒတ္တော-ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏၊ အဓိ-ကျေးကျွန်တို့တည်း၊ ပဠာလာ-တို့သည်၊ ဗြဟ္မဒတ္တိသရာ-ဗြဟ္မဒတ်မင်းဟူသော အစိုးရသူ ရှိကုန်၏၊ ဣတိအတ္ထော။

"ဗုဒ္ဓေါ–ဘုရားသည်၊ ဒေဝေသု–နတ်တို့၌၊ အဓိ–အစိုးရ၏"ဟု အနက်ဆိုရ၍ အဓိသဒ္ဒါကို လည်း ဣသရအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုသည်၊ ထိုအဆိုသည် ဥပ၏ အဓိကတ္ထ–အဓိ၏ ဣသရတ္ထဟု အစဉ်ကျသောကြောင့် သာ၍ သင့်မြတ်ဖွယ် ရှိသည်။

မှတ်ချက်။ ။**"သမ္မုတိ၊ ပေ၊ တိဝိဓေဟိ ဒေဝေဟိ သမ္ဘညျုဗုဒ္ဓေါ၀ အဓိကော"**ဟု ဖွင့်သော ရူပသိဒ္ဓိအလိုအားဖြင့် **"အဓိ ဒေဝေသု ဗုဒ္ဓေါ"**၌ ဗုဒ္ဓနှင့် ဒေ၀တို့သည် ကွဲပြားပြီး(ဝိဘတ္တ) ဖြစ်ကြ၏၊ **"ဗုဒ္ဓသည် ဒေ၀တို့ထက် (ဘာအားဖြင့်) သာလွန်သနည်း"**ဟု မေးလျှင် **"ဂုဏ်အားဖြင့် သာလွန်သည်"**ဟု ဖြေရသကဲ့သို့, ထို့အတူ **"ခါရိထက် ဒေါဏသည် လွန်၏, နိဂ္ဂထက် ကဟာပဏသည် လွန်၏"**ဟူရာ၌လည်း **"သဏ္ဌာ အားဖြင့် လွန်သည်"**ဟူသော အဖြေသည် ရူပသိဒ္ဓိအလိုကျသော အဖြေပင် ဖြစ်သင့်သည်။

အဓိ ဗြဟ္မဒတ္တော ပဠာလာ။ ။ဤ၌ အဓိနှင့် ပဠာလာတို့သည် အရတူ၏၊ ပဠာလတိုင်းသားတို့သည် ဣသရ(အစိုးရသူ) မဟုတ်၊ မိမိတို့ အထက်၌ အစိုးရရှိသော ကျေးကျွန်များသာ ဖြစ်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤပုံစံနှင့် တည်အောင် **"ဣသရဝစနေ"**၌ ဣသရအရ အစိုးရရှိသူ(ကျေးကျွန်)ကို ယူခဲ့ရသည်၊ **"ဗြဟ္မဒတ္တိသရာ ပဠာလာ= ပဠာလတိုင်းသားတို့သည် ဗြဟ္မဒတ်မင်းဟူသော အစိုးရသူ ရှိကုန်၏"**ဟူသော အနက်ဖွင့်၌လည်း **"ဗြဟ္မဒတ်မင်းဟူသော အစိုးရသူရှိလျှင်, ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ ကျေးကျွန် (ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ တိုင်းသူပြည်သား)များဖြစ်ကြောင်း"**ထင်ရှားသည်၊ ဤကား ဣသရ အနက်၌ ပုံစံတစ်ခုကိုသာ ပြသော ရူပသိဒ္ဓိအလိုတည်း။

အခြားကျမ်းများ အလို။ ။**"အဓိ ဗြဟ္မဒတ္တော ပဠာလာ"**အပြင် **"အဓိ နစ္စော သုဂေါတမီ, အဓိ ဒေ၀ေသု ဗုဒ္ဓေါ"**ကိုလည်း ဣသရတ္ထအတွက် ပုံစံထုတ်သော သဒ္ဒါကျမ်းများ အလိုအားဖြင့် ဣသရ၀စနေ **"ဣသရ–ဣသရ၀န္တ"** နှစ်မျိုးကို ဧကသေသ်လုပ်၍ ဣသရဟု ဆိုထားသည်၊ [ဣသရ=အစိုးရသူ, အရှင်သခင်၊ ဣသရ၀န္တ= အစိုးရရှိသူ, အုပ်စိုးခံရသူ (ကျေးတော် ကျွန်တော်၊)] ဂေါတမီ–ဂေါတမီသည်၊ နစ္စော သု–ကခြေသည်တို့၌၊ ဝါ–တို့၏၊ အဓိ–အစိုးရသူတည်း၊ ဝါ–အရှင်သခင်တည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ– မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေ၀ေသု–နတ်တို့၌၊ ဝါ–တို့၏၊ အဓိ–အစိုးရသော အရှင်မြတ်တည်း၊ ဤပုံစံများ၌ အဓိသဒ္ဒါသည် ဣသရအနက်ဟောတည်း၊ အဓိ ဗြဟ္မဒတ္တော၌ အဓိကား ဣသရ၀န္တ အနက်ဟောတည်း။

သမာသ်မဟုတ်, ဝါကျသာ။ ။**"ဥပ ခါရိယံ၊ ပေ၊ အဓိ ဗြဟ္မဒတ္တော"**တို့၌ ဥပနှင့် ခါရိစသော ပုဒ်တို့သည် သမာသ်လော–ဝါကျလောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိ၏၊ အဓိ ဗြဟ္မဒတ္တော၌ **"ဗြဟ္မဒတ္တိသရာ"**ဟု ရူပသိဒ္ဓိဖွင့်သောကြောင့်လည်း **"အဓိ ဗြဟ္မဒတ္တော"**သည်

(၃၂၉) **မဏ္ဍိတုသုဏ္ဍောသု တတိယာစ။** ။(၃၁၅) **မဏ္ဍိတဥသုဏ္ဍတိ**-ကြည်လင်သူ, အားထုတ်သူ၏အဖြစ်ဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု-ဤအနက်တို့ကို၊ ဂမျမာနေသု-ကုန်သော်၊ လိုက်မှာ တတိယာဝိဘတ္တိ ဟောတိ, သတ္တမီစ-သတ္တမီဝိဘတ်သည်လည်း၊(ဟောတိ၊) ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ မဏ္ဍိတ

သမာသ်ပုဒ်လေလားဟု သိ၍ ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-အကယ်၍ သမာသ်ဖြစ်လျှင် "**အဓိဗြဟ္မဒတ္တော-အစိုးရသော ဗြဟ္မဒတ်မင်း၌၊ ပဗ္ဗာလာ-ပဗ္ဗာလတိုင်းသားတို့**" ဟုလည်းကောင်း, "**အဓိဗြဟ္မဒတ္တော-အစိုးရသော ဗြဟ္မဒတ်မင်းဟူကုန်သော၊ ပဗ္ဗာလာ-တို့**"ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်မမှန်သော အနက်ကို ပေးရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် အဓိဗြဟ္မဒတ္တောသည် သမာသ်မဟုတ်, ဝါကျသာ။

ဆက်ဦးအုံ-ကာရကခန်းဝယ် ယုတ္တ-ယောဂပုဒ်တို့ဖြင့် ဖွင့်သမျှ၌ သမာသ်မဟုတ်, ဝါကျများသာဖြစ်၏၊ ဥပမာ-သဟာဒိယောဂဆိုလျှင်"**သဟနှင့် ဂရွေန**"တို့ သမာသ်မဟုတ်၊ ဓာတုယောဂဆိုလျှင်"**ဟိမဝတာနှင့် ပဘဝန္တိ**"တို့ သမာသ်မဟုတ်စသည်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ခါရိယံ-တို့၌+ဥပ-ပိုလွန်သော**"ဟု ခွဲ၍ပေးပေး,"**ဥပ ခါရိယံ-တို့၌ ပိုလွန်သော**"ဟု ပေါင်း၍ ပေးပေး,"**ဥပ+ခါရိ**"စသည်တို့ သမာသ်မဟုတ်, ဝါကျများသာဟု မှတ်ပါ၊"**အဓိ ဗြဟ္မဒတ္တောကို ဗြဟ္မဒတ္တိသရာ**"ဟု ရှုပသိဒ္ဓိ ဖွင့်ခြင်းမှာလည်း အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ခြင်းသာ။

အမှာ။ ။ဤ ဥပ+အဓိသဒ္ဒါတို့သည် "**ဓာတ္တွတ္ထံ ဥပစ္စ သဒ္ဒေန**"နှင့်ညီအောင် ဓာတ်၏အနက်ကို မပြောင်ဆင်နိုင်သောကြောင့် ဥပသာရအမည် မရကြ, ကမ္မပ္ပဝစနီယတို့သာ မည်၏၊ ကစ္စည်းကျမ်းလာ ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တောသုတ်နှင့် မဆိုင်သော ကမ္မပ္ပဝစနီယတွေ သက္ကတ၌ များစွာရှိလေသည်၊"**အပ+သာလာယ, ပတိ သာရိပုတ္တော**" တို့၌ အပ-ပတိတို့လည်း ကမ္မပ္ပဝစနီယပင်။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၂၉) **မဏ္ဍိတုသုဏ္ဍောသု တတိယာစ။** ။**မဏ္ဍာ**သဒ္ဒါသည်"**အကြည်**"အနက်ဟောတည်း၊ "**မဏ္ဍာ ယဿ အတ္ထိတိ**"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ကြည်လင်ခြင်း ရှိသူကို "**မဏ္ဍိတ**"ဟု ခေါ်၏၊ ["**ပဏ္ဍိတ-ပညာရှိသူ**"ဟူသကဲ့သို့တည်း၊] ဥဿုကဿ-အားထုတ်သူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ ဥဿုက္ကံ-မည်၏၊"**ဥဿုက္ကာ-အားထုတ်ခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ်**"ဟူသည် အားထုတ်ခြင်းကြီယာပင်တည်း၊ သို့သော် ဥာဏေန ဥဿုက္ကော"၌ "**သပ္ပုရိသော**"ဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြထားသောကြောင့် "**ဥဿုက္ကံ ယဿ အတ္ထိတိ ဥဿုက္ကော**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "**အားထုတ်ခြင်း ရှိသူ**"ကို "**ဥဿုက္ကာ**"ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ၊ ဤသို့ မဏ္ဍိတအနက်,ဥဿုက္ကအနက်ကို ဝါကျတစ်ခုအတွင်း၌ သိအပ်လို့ရှိလျှင် ထို မဏ္ဍိတ ဥဿုက္ကတို့နှင့် တွဲဖက်လိုင်နောင် တတိယာ ဝိဘတ်သက်၊ တတိယာစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သတ္တမီကို ပေါင်း၍ သတ္တမီလည်း သက်။ ["**ဥဿုက္ကာ**"နေရာ၌ "**ဥဿုက**" ဟု ရှိလျှင် အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရသောကြောင့် သာ၍ ရှင်း၏။]

ဥဿုက္ကသဒ္ဒါတို့တွင်၊ မဏ္ဍိတသဒ္ဒေါ–မဏ္ဍိတသဒ္ဒါသည်၊ ပသန္နတ္ထဝါစကော–ကြည်လင်သူဟူသော အနက်ကိုဟောဏ်၊ ဥဿုက္ကသဒ္ဒေါ–သည်၊ သဏ္ဌာ်ဟာတ္ထော–အားထုတ်ခြင်းရှိသူဟူသော အနက်ရှိ၏၊ သပ္ပုရိသော–သူတော်ကောင်းသည်၊ ဉာဏေန–ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပသန္နော–ကြည်လင်၏၊ ဉာဏသို့–၌၊ ပသန္နော–၏၊ ဉာဏေန, ဥဿုက္ကော–အားထုတ်၏၊ ဉာဏသို့–၌၊ ဥဿုက္ကော–၏။

ကာရကံ–ကာရကသည်၊ သညာဝသာ–သညာ၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆဋ္ဌံ–၆ ပါးအပြားရှိ၏၊ ပဘေဒေါ–အပြားအားဖြင့်၊ ဆဋ္ဌိသတိဝိဓံ–၂၆ ပါးအပြားရှိ၏၊ ကမ္မံ–ကမ္မကာရကသည်၊ သတ္တဓာ–၇ ပါးပြား၏၊ ကတ္တာ–ကတ္တုကာရကသည်၊ ပဋ္ဌဝိဓော–၅ ပါးအပြားရှိသည်၊ ဘဝေ–ဖြစ်၏၊ ကရဏံ–ကရဏကာရကသည်၊ ဒုဝိဓံ–၂ ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ–၏၊ သမ္ဘဒါနံ–သမ္ဘဒါနကာရကကို၊

ဉာဏေန၊ ပေ၊ သပ္ပုရိသော။ ။ပုံစံများ၌ "**သူတော်ကောင်း ဖြစ်သူသည် ဉာဏ်နှင့်ဆိုင်ရာ၌ အားထုတ်၏**"ဟူလို၊ "**ဉာဏေန–ကြောင့်**"ဟု ဟိတ်အနက်, "**ဉာဏသို့–ကြောင့်**"ဟု နိမိတ်အနက်၌လည်း ပေးကြသေး၏၊ ဟိတ်–နိမိတ်အနက်များကို အလိုရှိလျှင် အထူးဆိုသင့်၏၊ အထူးမဆိုပုံကို ထောက်သဖြင့် ကျမ်းဆရာတို့ကိုယ်တိုင် ရိုးရာကရိုဏ်းအနက်–အာဓာရအနက်၌သာ တတိယာ သတ္တမီသက်စေလိုကြောင်း ထင်ရှား၏။

• • • • • • • • • • • • •

ကာရကံ၊ ပေ၊ သတ္တဓာ ကမ္မံ။ ။ကာရကသည် နာမည်အားဖြင့် ၆ ပါးရှိ၏၊ ဤ ၆ ပါးကို ရသင့်သမျှ ပြားလိုက်လျှင် ၂၆ ပါးရှိ၏၊ [သီဟိုဠ်မှ၌ "**ဆဋ္ဌိသတိ ဝိဓံ**"ဟုရှိ၏၊ မြန်မာမှ၌ "**ဧကူနတိံသဓာ=တစ်ခုယုတ် ၃၀ ပြား၏**"ဟု ရှိသည်၊] "**သတ္တဓာ ကမ္မံ**"ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိရာ၌လည်း "**ဒသဓာ ကမ္မံ**"ဟု မြန်မာမှ ရှိ၏၊ သို့သော် ပြခဲ့သော ကံများကို ပြန်၍ကြည့်သော်အခါ "**နိဗ္ဗတ္တနီယ, ဝိကရဏီယ, ပါပဏီယ, ကထိတ, အကထိတ, အဘိဟိတ,အနဘိဟိတ**"ဟု ၇ ပါးသာ တွေ့ရ၏၊ [ဋီကာ၌လည်း ၇ ပါးပင် ဖွင့်သည်၊ ဋီကာ၌ ဣစ္ဆိတ, အနိစ္ဆိတကို မပြဘဲ "**အဘိဟိတ, အနဘိဟိတ**"ကို ပြထား၏။]

ရှေးဆရာတို့ကား ဣစ္ဆိတ အနိစ္ဆိတ(သုံးစွဲရိုးဖြစ်သော) နေဝိစ္ဆိတနာနိစ္ဆိတ ၃ ပါးကိုလည်း ထည့်၍ ကံဆယ်ပါး–ဟု ရေတွက်ဟန်တူသည်၊ ဤသို့လျှင် ဋီကာအလို ကံ ၇ ပါးသာ ရသောကြောင့် "**သတ္တဓာ ကမ္မံ**"သာ ပါဠိမှန်ဖြစ်၏၊ သတ္တဓာ အမှန်ဖြစ်လျှင် "**ဆဋ္ဌိသတိဝိဓံ=ဧကူနတိံသဓာ**"ဟူသော ပါဠိနှစ်ထွေတွင် ဧကူနတိံသ၌ သင်္ချာ ၃ ခု ပိုနေသောကြောင့် "**ဆဋ္ဌိသတိဝိဓံ**"သာ ပါဠိမှန်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ကတ္တာ ပဋ္ဌဝိဓော၊ ပေ၊ အာဓာရော တု စတုဗ္ဗိဓော။ ။"**သတ္တဓာ ကမ္မံ**"မှစ၍ "**စတုဗ္ဗိဓော**"တိုင်အောင်သည် ဆဋ္ဌိသတိအရ အကျယ်ရေတွက်ပြသော စကားတည်း၊ ထို "**သတ္တဓာ–ပဋ္ဌဝိဓော**"စသည်တို့ အရကိုလည်း ထိုထိုဝိဘတ်ခန်း၌ ရူပသိဒ္ဓိကိုယ်တိုင်

တိဓာ–၃ ပါးအပြားအားဖြင့်၊ မတ်–သိအပ်၏၊ အပါဒါနံ–အပါဒါနကာရက သည်၊ ပဋ္ဌဝိဓံ–၅ ပါးအပြားရှိ၏၊ အာဓာရောတု–အာဓာရကာရကသည်ကား၊ ဝါ–သြကာသကာရကသည်ကား၊ စတုဗ္ဗိဓော–၄ ပါးအပြားရှိ၏။

ဝိဘတ္တိယော ပန–ဝိဘတ်တို့သည်ကား၊ ပစ္စတ္တဝစနာဒိဝသေန–ပထမာ ဝိဘတ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ အဋ္ဌဝိဓာ–ရှစ်ပါးအပြား ရှိကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ–ကုန်၏၊ ယထာဟ–အဘယ်ကဲ့သို့ မိန့်သနည်း၊ ပစ္စတ္တမုပယောဂဠေ၊ပေ၊ ဘုမ္မာလပနမဋ္ဌမန္တိ–ပစ္စတ္တ၊ပေ၊မဋ္ဌမံဟူ၍၊ အာဟ–မဟာနိရုတ္တိဠ မိန့်ပြီ၊ [ပစ္စတ္တ–ပထမာဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ ဥပယောဂဠေ–ဒုတိယာဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ ကရဏံ–ကရိဏ်းဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ–တတိယာဝိဘတ်လည်းကောင်း၊

ပြအပ်ခဲ့သော နာမည်များကို ပြန်ကြည့်၍ ရေတွက်ပါ၊ ထို့ကြောင့် **"သတ္တမော ကမ္မဲ"**အရ ပြအပ်ခဲ့သော အကျယ်ကြည့်၍ ရေတွက်ခဲ့ပြီ၊ **"ကတ္တာ ပဋ္ဌဝိဓော"**သုဒ္ဓကတ္တားနှင့်–ဟေတု–ကမ္မ–အဘိဟိတကတ္တား–အနဘိဟိတကတ္တားတည်း၊ **"ကရဏံ ဒုဝိဓံ"** အဒ္ဓတ္တိက–ဗာဟိရကရိဏ်းတည်း၊ **"သမ္ပဒါနံ တိဓာ"** အနိရာကရဏ–အဇ္ဈောသန–အနုမတိတည်း၊ **"အပါဒါနံ ပဋ္ဌဝိဓံ"** နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယ–ဥပါတ္တဝိသယ–အနုမေယျဝိသယ–စလ–အစလ တည်း၊ **"အာဓာရော စတုဗ္ဗိဓော"** ဗျာပိကာဓာရစသော ၄ ပါးတည်း၊ ဤသို့လျှင် ကံ ၇ ပါး စသည်ဖြင့် ရေတွက်သော် ကာရကအပြား ၂၆ ပါး ရှိသတည်း။

• • • • • • • • • • • • •

ပစ္စတ္တ၊ ပေ၊ ဋ္ဌမံ။ ။ဤဂါထာကား ဝိဘတ် ၇ သွယ်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော ဂါထာတည်း၊ **"ပစ္စတ္တံ"**–လိင်္ဂတွေ ပဌမာသုတ်ဌ **"သလိင်္ဂ, သသင်္ခ်, သပရိမာဏ, လိင်္ဂါဒိဝိနိမုတ္တ အတ္ထမတ္တ"**ဟု လိင်္ဂများစွာကို ပြခဲ့၏၊ ထို လိင်္ဂတွေ့၏ လိင်နှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်း–သင်္ချာနှင့်တကွဖြစ်ခြင်းစသော အသီးသီးသဘောကို **"ပစ္စတ္တ"**ဟု ခေါ်၏၊ **"ပစ္စတ္တသ သ ပရိဒီပကံ ဝစနံ ပစ္စတ္တဝစနံ"**ဟု ဆိုလိုလျက် ဝစနံဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ (ဥတ္တရပဒဲလောပ တပ္ပုရိသ်အနေအားဖြင့်) ပစ္စတ္တံဟု ဆိုထားသည်၊ ပစ္စတ္တသ–သလိင်္ဂစသော အသီးသီးသော သဘောကို၊ ပရိဒီပကံ–ပြတတ်သော၊ ဝစနံ–သဒ္ဒါသည်၊ ဝါ–ပထမာဝိဘတ်သည်၊ ပစ္စတ္တံ–မည်၏။

ဥပယောဂံ။ ။ဥပယုဇ္ဇိတဗ္ဗော–ကြိယာနှင့် ယှဉ်စပ်, ကပ်ထားအပ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ ဥပယောဂံ–မည်၏၊ ကံအနက်ကို ကြိယာနှင့် (ကပ်ထားသလို,အပ်ထားသလို) ယှဉ်စပ်အပ်သောကြောင့် **"ဥပယောဂ"**ဟု ခေါ်၏၊ ဥပယောဂေ–ကြိယာနှင့် ယှဉ်စပ် ကပ်အပ်သော ကံအနက်ဌ၊ ပဝတ္တံ–ဖြစ်သော၊ ဝစနံ–သည်၊ ဝါ–ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ ဥပယောဂံ–မည်၏၊ [**"ဥပယောဂဝစနံ"**ဟု ဆိုလိုလျက် **"ဝစနံ"**ကျေသည်၊] ဤကား သီလက္ခန်ဒီကာသစ်နည်းတည်း၊ ရူပသိဒ္ဓိဒီကာ၌ကား **"ဥပယုဇ္ဇမာနံ–နိဗ္ဗတ္တနီယစသော ကံနှင့် ယှဉ်စပ်အပ်သော၊ ဝစနံ–ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ ဥပယောဂံ–မည်၏၊"**ဟုဖွင့်သည်။

သမ္ဗဒါနိယံ–သမ္ဗဒါန်အနက်၌ယှဉ်သော စတုတ္ထိဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ နိဿက္ကံ–ပဋ္ဌမိဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ သာမိဝစနံ–သာမိဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ ဘုမ္မံ–သတ္တမိဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌမံ–ရှစ်ခုမြောက်သော၊ အာလပနံ–အာလုပ်ဝိဘတ် လည်းကောင်းတည်း။]

ဣတိ–ဤကား၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ–၌၊ ဆဋ္ဌော–၆ ခုမြောက်သော
ကာရကကဏ္ဍော–ကာရကအခန်းတည်း။

ကရဏံ၊ ပေ၊ သာမိဝစနံ။ ။"**ကရဏဝစနံ–ကရိဏီးအနက်ကိုဟောသော တတိယာဝိဘတ်**"ဟု ဆိုလိုလျက် ဝစနံကို ချေ၍ "**ကရဏံ**"ဟု ဆိုသည်၊ သမ္ဗဒါနေ–သမ္ဗဒါန်အနက်၌၊ နိယုတ္တံ–ယှဉ်သောဝိဘတ်သည်၊ သမ္ဗဒါနိယံ–မည်၏၊ "**နိဿရတိ ဧတသ္မာတိ နိဿက္ကံ**"၊ ဧတသ္မာ–ဤအနက်မှ၊ နိဿရတိ–ဖဲခွာတတ်၏၊ ဣတိ–ဤသို့ ဖဲခွာရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဿက္ကံ–အပါဒါန်မည်၏၊ နိဿက္ကသ–အပါဒါန်အနက်ကို၊ ပရိဒီပက်–ပြသော၊ ဝစနံ–ပဋ္ဌမိဝိဘတ်သည်၊ နိဿက္ကံ–မည်၏၊ ["**ဝစနံ**" ပုဒ် ကျေ] "**သာမိ**"ခေါ်ပုံမှာ "**ယဿ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော, တံ သာမိ**"သုတ်အတိုင်းတည်း၊ သာမိနော–သာမိအနက်ကို၊ ပရိဒီပက်–သော၊ ဝစနံ–ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်၊ သာမိဝစနံ–မည်၏။ [မိ၌ "ဤ"ကို ရသပြု။]

ဘုမ္မံ။ ။"**ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘုမ္မံ**"(သီလက္ခန်ဋီကာသစ် ဝိဂြိုဟ်) ဘူဓာတ်, မပစ္စည်း, ဒွေဘော်လာ၊ ဧတ္ထ–ဤတည်ရာအရပ်၌၊ ဘဝန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ–ထိုသို့ ဖြစ်ရာတည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘုမ္မံ–မည်၏၊ သြကာသအနက်တည်း၊ "**ဘုမ္မသ–ကို၊ ပရိဒီပက် ဝစနံ ဘုမ္မဝစနံ**"ဟု ဆိုလိုလျက် "**ဝစနံ**"ပုဒ် ကျေ၊ ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ၌ကား "**ဘူမိယံ–မြေကြီးနှင့်တူသော တည်ရာ သြကာသအနက်၌၊ ဘဝံ–ဖြစ်သော ဝိဘတ်သည်၊ ဘုမ္မံ–မည်၏**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။

အာလပနံ။ ။အာလပနံ၌ အာလုပ်အနက်ကို ပြခဲ့ပြီ၊ "**အာလပနသ ပရိဒီပက် ဝစနံ အာလပနဝစနံ**"ဟု ဆိုလိုလျက် ဝစနပုဒ် ကျေသည်၊ ဤ အာလုပ်ဝိဘတ်သည် ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော ဝိဘတ်ဖြစ်၍ "**အဋ္ဌမံ**"ဟု မိန့်သည်။

ကာရကကဏ္ဍော ဆဋ္ဌော။ ။နာမကပ္ပ၌လာသော ရှေ့ငါးခန်းကို ထောက်၍ ဤ အခန်းကို "**ဆဋ္ဌ**"ဟု ဆိုခြင်းတည်း၊ ဤကာရကကဏ္ဍကိုလည်း နာမပ္ပ၌ သွင်းထားကြောင်းကို "**နာမာနန္တရံ သမာသော ဝုစ္စတိ**"ဟု သမာသ်အစ၌ ပြထားသောစကားဖြင့် သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် "**ဣတိ ရူပသိဒ္ဓိယံ နာမကပ္ပေ ကာရကကဏ္ဍော ဆဋ္ဌော**" ဟု ရှိမှ သင့်မည်။

ဤကား ကာရကရူပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋီကာ။

• • • • • • • • • • • • •

သမာသ်ဘာသာဋီကာ

(၃၃၀) အထ-ကာရကကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့၌၊ အညမညသမ္ဗန္ဓိနံ-အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ခြင်းရှိကုန်သော၊ နာမာနမေဝ-နာမ်ပုဒ်တို့၏ပင်၊ သမာသော-သမာသ်ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နာမနိသိတတ္တာ-နာမ်ပုဒ်တို့၌ မှီသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သယံ-မိမိကိုယ်တိုင်၊(သမာသ်ကိုယ်တိုင်၊) နာမိကတ္တာစ-နာမ်ဝိဘတ်နှင့်ယှဉ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာမာနန္တ ရံ-နာမ်၏ အခြားမဲ့၌၊ သမာသော-သမာသ်ကို၊ ဝုစ္စတိ-(အရှင်မဟာကစ္စည်းထေရ်) ဆိုအပ်၏၊ [သီမူ၌ "ဝုစ္စတိ"ဟု ရှိ၏။] သောစ-ထိုသမာသ်သည်လည်း၊ သညောဝသေန-နာမည်၏အပြားအားဖြင့်၊ အဗျယီဘာဝေါ-အဗျယီဘောသမာသ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဒွန္ဒောစ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဆဗ္ဗိဓော၊ တတြ-ထို ၆ ပါးတို့တွင်၊ ပဌမံ-စွာ၊ အဗျယီဘာဝသမာသော-ကို၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

---

(၃၃၀) **အထ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ။** ။ကာရကကဏ္ဍကို ဖွင့်ပြပြီး၍ သမာသကဏ္ဍကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် "**အထ၊ပေ၊ဝုစ္စတိ**"ဟု မိန့်၊ ထို၌ "**နာမာနမေဝ၊ပေ၊နာမနိသိတတ္တာ**" "**သယဉ္စ နာမိကတ္တာ**"ဟူသော ဟိတ်နှစ်ရပ်ဖြင့် ကာရကကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့၌ သာမသကဏ္ဍကို (အရှင်ကစ္စည်းထေရ်) ဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြ၏၊ နာမာနမေဝ၊ ပေ၊ နိသိတတ္တာ-အချင်းချင်းအားဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်နေ့သော နာမ်ပုဒ်တို့ကိုပင် သမာသ်စပ်ရသည့်အတွက် သမာသ်ဟူသည် နာမ်ပုဒ်များကို မှီရသောကြောင့် နာမကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့၌ သမာသကဏ္ဍကို မိန့်ရသည်၊ ထို့ပြင် သမာသ်ကိုယ်တိုင်က "**ရာဇပုတ္တော, ရာဇပုတ္တာ, ရာဇပုတ္တံ**"စသည်ဖြင့် နာမ်ဝိဘတ်သက်ရာ နာမ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့်လည်း နာမကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့၌ သမာသကဏ္ဍကို မိန့်ရသည်-ဟူလို။

အမှာ။ ။"**ကာရက**"ဟူသည် နာမ်ဝိဘတ်၏ အနက်တွေကို ပြသောကြောင့် နာမကပ္ပ(နာမ်ကျမ်း)၏ ဆဋ္ဌကဏ္ဍဖြစ်ရကား ကာရကကဏ္ဍကို နာမကဏ္ဍအဖြစ်ဖြင့် ဆိုထားသည်၊ အညမညသမ္ဗန္ဓိနံ၏ အဓိပ္ပာယ်သည် နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော သုတ်ဝယ် ယုတ္တတ္ထောပုဒ်အဖွင့်၌ တိုက်ရိုက်လာလိမ့်မည်။

တတြ၊ပေ၊ဝုစ္စတေ။ ။သမာသ် ၆ ပါး နာမည်မှည့်သော သုတ်တို့တွင် အဗျယီဘောမှည့်သောသုတ်ကို အရှင်ကစ္စည်းဆရာ ရှေးဦးစွာ ပြထားသောကြောင့်လည်းကောင်း, အဗျယီဘောသမာသ်၏ ရှေ့ပုဒ်အနက် ပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့်လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓဝိယ ဆရာ ငါသည်လည်း အဗျယီဘောသမာသ်ကို ရှေးဦးစွာ ဆိုမည်။ [ဝုစ္စတေ၏ ကတ္တားကို "**မယာ-ငါ ဗုဒ္ဓဝိယဆရာသည်**"ဟု ထည့်၊ ဤသို့ မိမိအတွက်ပြအပ်သော ကြိယာဖြစ်၍"**ဝုစ္စတေ**"ဟု အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ထားသည်၊"**သမာသော ဝုစ္စတိ**" ၌ကား အရှင်ကစ္စည်းတည်းဟူသော သူတစ်ပါးအတွက် ဆိုရသော ကြိယာဖြစ်၍ "**ဝုစ္စတိ**"ဟု ပရသ္သပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ထားသည်ဟု ဤနေရာ၌ အထူး ကြံသင့်သည်။]

သောစ–ထို အဗျယီဘောသမာသ်သည်လည်း၊ နိစ္စသမာသော–နိစ္စသမာသ်တည်း၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ အသပဒဝိဂ္ဂဟော–အသပဒဝိဂြိုဟ်သည်၊ (ဟောတိ–၏၊) ဥပနဂရံဣတိ–"ဥပ+နဂရံ"ဟူသော၊ ဣဒ–ဤရုပ်၌၊ ဥပသဒ္ဒတော–ဥပသဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ပဌမေကဝစနံ–ပထမာ ဧကဝုစ်ဖြစ်သော၊ သိ–သိဝိဘတ်သက်၊ တဿ–ထို သိဝိဘတ်၏၊ ဥပသဂ္ဂပရတ္တာ–ဥပသာရမှ နောက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗာသမာဝုသောပသဂ္ဂနိပါတာဒီဟိစာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ လောပေါ–

သောစ၊ ပေ၊ အသပဒဝိဂ္ဂဟော။ ။[နိစ္စ–အမြဲ+သမာသော–စပ်နေသောပုဒ်၊] သူ့ဝိဘတ်နှင့်သူ တစ်ပုဒ်စီ ခွဲ၍မရလောက်အောင် အမြဲစပ်နေသော ပုဒ်နှစ်ခုကို "နိစ္စသမာသ်"ဟု ခေါ်၏၊ ချဲ့ဦးအုံ–"ဥပနဂရံ"၌ ဥပသဒ္ဒါသည် သူ့ချည်းသက်သက် "ဥပေါ, ဥပါ, ဥပံ"စသည်ဖြင့် ခွဲ၍ မနေနိုင်၊ ဥပသာရ ထုံးစံအတိုင်း ဓာတ်နှင့်ဖြစ်စေ နာမ်ပုဒ်နှင့်ဖြစ်စေ တွဲနေရမှ အနက်ကို ဟောနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် နဂရနှင့် တွဲမိသော ဥပသဒ္ဒါသည် ခွဲ၍မရ, အမြဲကပ်၍ စပ်နေရတော့သည်၊ ဤစကားစဉ်အရ ဥပနဂရံကို နိစ္စသမာသ်ဟု ဆိုရာ၌ နဂရကြောင့် နိစ္စသမာသ် ဖြစ်ရသည်မဟုတ်, ဥပသဒ္ဒါကြောင့် နိစ္စသမာသ် ဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်ပါ၊ ထိုသို့ နိစ္စသမာသ် ဖြစ်သည့်အတွက် ခွဲခွာ၍ မရသောကြောင့် "နဂရဿ+ဥပ"ဟု မိမိ (ဥပ)ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ မဖြစ်၊ အနက်ထင်ရှားအောင် ဝိဂြိုဟ် ပြုလိုပါသေးသည်ဟု ဆိုလျှင် ဥပ၏ ပရိယာယယ်ဖြစ်သော သမီပပုဒ်ဖြင့်သာ "နဂရဿ+သမီပံ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်။

[နိယာမ်] **အဗျယီဘာဝ, သမာသမှာ, နိစ္စဧကန်, စင်စစ်မှန်၍, ပြုရန်ဝိဂြိုဟ်, မရှိဆို၏၊ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ, ပြုလိုကမူ, တစ်ပါးကပုဒ်, ဆောင်ကာထုတ်၍, လုပ်လေ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျတည်း။**

ခြွင်းချက်။ ။"**အဗျယီဘောသမာသ်၌ အသပဒဝိဂြိုဟ် ပြုရမည်**"ဟု ဆိုအပ်သော စကားသည် မျှားရာလိုက်၍ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ အန္တော,ဗဟိ,ဥပရိ,ဟေဋ္ဌာစသော နိပါတ်ပုဒ်များ ရှေးရှိရာ၌ ထိုပုဒ်တို့က သူတို့ချည်းသက်သက် ခွဲ၍"**အတွင်း,အပ,အထက်,အောက်**"စသော အနက်ကို ပြနိုင်သောကြောင့် "**ပါသာဒဿ+အန္တော–အန္တောပါသာဒံ၊ ပါသာဒဿ+ဟေဋ္ဌာ–ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ**" စသည်ဖြင့် သပဒဝိဂ္ဂဟလည်း ပြုနိုင်သည်။

သပဒ–အသပဒဝိဂ္ဂဟ။ ။သ=မိမိ၏+ပဒ=ပုဒ်၊ **အန္တောပါသာဒံ** စသည်၌ အန္တောကဲ့သို့ မိမိပုဒ်ရင်းဖြင့် ပြုအပ်သော ဝိဂြိုဟ်၊ ထိုသို့ မိမိပုဒ်ရင်းအတိုင်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ မဖြစ်သော ဥပ၏ ပရိယာယ် သမီပံပုဒ်ဖြင့် ပြုလုပ်ရသော ဝိဂြိုဟ်သည် အသပဒဝိဂ္ဂဟ မည်၏၊ "**သောစ ခေါ ယေဘုယ္ယဝသေနေဝ–အသပဒဝိဂ္ဂဟ ပြုရမည်ဟူသော စကားကို လည်း ယေဘုယျ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ဆိုအပ်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–နိပါတပုဗ္ဗကေသု အန္တောပါသာဒါဒီသု ပန သကပဒေနာပိ ကွစိ ဝိဂ္ဂဟဝါကျသမ္ဘဝတော**"–ဋီကာ။

[နိယာမ်] **ရှေ့နိပါတ, နောက်နာမနှင့်, တကွရှိက, တချို့မျှ, သပဒဝိဂြိုဟ်ပြု။**

ကျေခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ နဂရသဒ္ဒတော–မှနောက်၌၊ ဆဋ္ဌေကဝစနံ–သော၊ သ–ဝိဘတ် သက်၊ **"နဂရဿ–မြို့၏၊ သမီပံ–အနီးတည်း၊"** ဣတိ–ဤသို့၊ အညပဒေန–အခြားပုဒ်ဖြင့်၊ ဝိဂ္ဂဟေ–ဝိဂြိုဟ်သည်၊ (သတိ–သော်၊ သမီပံပုဒ်ဖြင့် အသပဒဝိဂြိုဟ်ပြုပြီးသော်–ဟူလို၊) နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောတိ–သုတ်သည်၊ သမာသဝိဓာနေ–သမာသ်ကို စီရင်ရာဖြစ်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံသော သုတ်၌၊ ဝတ္တတေ။

ဥပသဂ္ဂ၊ ပေ၊ အဗျယီဘာဝေါ။ ။(၃၁၉) ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော–ဥပသာရပုဒ် ရှေးရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ နိပါတပုဗ္ဗကောစ–နိပါတ်ပုဒ် ရှေးရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ယုတ္တတ္ထော–ပေါင်းအပ်စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော၊ နာမိကော–နာမ်ဝိဘတ်နှင့်ယှဉ်သော သဒ္ဒါကို၊ အတ္တပုဗ္ဗကေဟိ–မိမိ၏ ရှေ့ဖြစ်ကုန်သော၊ တေဟေဝ ဥပသဂ္ဂနိပါတေဟိ–ထို ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့နှင့်ပင်၊ သဟ–တကွ၊ နိစ္စံ–အမြဲ၊ သမသီယတေ–စပ်အပ်၏၊ သော သမာသော–သည်၊ ဗျယီဘာဝသညော စ–အဗျယီဘော အမည်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ။

နိစ္စသမာသ်ဖြစ်လျက် ခွဲပြပုံ။ ။"ဥပနဂရံသည် တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် ခွဲ၍မရသော **နိစ္စသမာသ်**"ဟု ဆိုခဲ့ပါလျက် ရှုပ်တွက်သောအခါ၌ကား **"ဥပနောင် သိ+နဂရနောင် သဝိဘတ်"**သက်၍ ပုဒ်ခွဲပြနေသောကြောင့် ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပါလောဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–သဒ္ဒါဟူသည် နှုတ်ဖြင့် ရွတ်အပ်သော အသံသာလျှင် အစစ်တည်း၊ စာဖြင့် ရေးအပ် ရှုပ်တွက်အပ်သော သဒ္ဒါတို့ကား ထိုအစစ်သဒ္ဒါကို (အနက်အဓိပ္ပာယ်) နားလည်စေဖို့ရာ အရုပ်(အတု) လုပ်ပြအပ်သော အတုတည်း၊ နိစ္စသမာသ်ဟူသော စကားသည် အစစ်သဒ္ဒါကို ရည်ရွယ်သောစကားဖြစ်၍ သဒ္ဒါအတု လုပ်ပြရာ(ရှုပ်တွက်ရာ)၌ကား ဥပနှင့်နဂရကို ခွဲ၍ သိဝိဘတ် သဝိဘတ် သက်ပြနိုင်သည်၊ ထိုသို့ပြမှလည်း ဥပ၌ လိင်ဏတ္ထအနက် ရှိကြောင်း, နဂရ၌ သာမီအနက်ရှိကြောင်း သိသာသည်။

နာမာနံ၊ ပေ၊ သဗ္ဗတ္ထ ဝတ္တတေ။ ။**"အဗျယီဘောသမာသ်"** စသည်ဖြင့် သမာသ်ကို စီရင်သော သုတ်များကား **"ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကော အဗျယီဘာဝေါ, ဒ္ဝိပဒေ တုလျာဓိကရဏော ကမ္မဓာရယော, အမာဒယော ပရပဒေဘိ, အညပဒတ္ထောသု ဗဟုဗ္ဗီဟိ, နာမာနံ သမုစ္စယော ဒ္ဝန္ဒော"**တို့တည်း၊ ထိုသမာသ်စီရင်ရာ သုတ်အားလုံးသို့ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောသုတ် လိုက်သည်။

• • • • • • • • • •

ဥပသဂ္ဂ၊ ပေ၊ သညော စ။ ။**"ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော၊ ပေ၊ သမသီယတေ"**သည် တစ်ဝါက္ယ,**"သော သမာသော အဗျယီဘာဝသညော စ"**သည် တစ်ဝါက္ယ၊ ထိုတွင် ပထမဝါက္ယဖြင့် သမာသ်စပ်ဖို့ရန် အစီအရင်ကို ပြ၏၊ ထိုသို့ပြသဖြင့် ဥပ+နဂရသတို

၀ါ–တစ်နည်း၊ ဣ၀–ဤသမာသ်ခန်းခ္ဍ၊ အဗျယီဘာ၀ါဒိ သညာ၀ိဓာယက သုတ္တာနေ၀–အဗျယီဘော အစရှိသော အမည်ကို စီရင်သော သုတ်တို့ကိုပင်၊ သညာ၀ိဓာနမုခေန–သညာစီရင်ခြင်းကို အဦးပဓာန ပြုသဖြင့်၊ သမာသ ၀ိဓာယကာနိတိ–သမာသ်ကို စီရင်နိုင်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ–မှတ်ထိုက်ကုန်၏။

တစ်သမတ်တည်း ဖြစ်သွားပြီ၊ (သမာသ်ဟု နာမည်ကား မမှည့်ရသေး၊ ထိုနာမည်ကို နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောသုတ်ကျမှ မှည့်လိမ့်မည်၊) ဒုတိယ၀ါကျဖြင့် ထိုသမာသ်ကို အဗျယီဘောဟု နာမည်မှည့်သည်၊ ဤစုံကားစဉ်အရ ဤသုတ်ကို သမာသ်ဖြစ်အောင် စီရင်သောကြောင့် ဝိဓိသုတ်လည်း ဟုတ်, သညာသုတ်လည်း ဟုတ်၏ဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်တွက်သောအခါ **"ဤသုတ်ဖြင့် ဥပနှင့် နဂရသကို သမာသ်စပ်၍ အဗျယီဘော အမည်မှည့်"**ဟု ဆိုရသည်။

ဝုတ္တိဖွင့်ပုံ။ ။ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော နိပါတပုဗ္ဗကောတို့သည် သုတ္တဝုတ္တိ, နာမိကော ယုတ္တတ္ထောတို့သည် အနု၀တ္တနဝုတ္တိ၊ [နာမာနံ သမာသောသုတ်မှ နာမာနံပုဒ်သည်ပင် အနည်းငယ်ပြင်၍ **"နာမိကော"**ဟု လိုက်သည်၊ ထို နာမိကောအရ နဂရသကဲ့သို့ နောက်ပုဒ်များကို ယူ၊ ဥပကဲ့သို့ ရှေ့ပုဒ်များကိုကား **"အတ္တပုဗ္ဗကေဟိ တေဟေ၀ ဥပသဂ္ဂနိပါတေဟိ"**အရ၌ ယူရသည်၊] ဤပုဒ်များကား ပက္ခိပနဝုတ္တိတည်း၊ တေဟေ၀၌ တသဒ္ဒါဖြင့် ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကောခ္ဍ ဥပသာရ နိပါတ်တို့ကို ညွှန်ပြ၏, တခြား ဥပသာရ နိပါတ်မဟုတ်, ဤသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီးသော ဥပသာရ နိပါတ်များပင်ဟု ခိုင်မြဲစေဖို့ရာ **"၀ေ"**ဟု သန္နိဋ္ဌာနာ၀ဓာရဏာဖြင့်လည်း ပြသည်၊ နိစ္စံ သမသီယတေတို့လည်း ပက္ခိပနဝုတ္တိပင်၊ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်ကြောင်း သိစေလို၍ နိစ္စံဟု ထည့်ရသည်။

• • • • • • • • • • • • •

ဣ၀ အဗျယီ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ ။ချာသနည်းကို ပြလို၍ **"ဣ၀"**စသည်ကို မိန့်၊ ချာသ၌ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောသုတ်မှ ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါကို မလိုက်စေဘဲ **"သမာသော"**ကိုသာ လိုက်စေ၍ (နှစ်၀ါကျလည်း မခွဲဘဲ) တစ်၀ါကျတည်းဖွင့်၏၊ ထိုချာသအလိုအားဖြင့် ဤသုတ်သည် အဗျယီဘောအမည်ကိုသာ မှည့်သော သညာသုတ်တည်း၊ သမာသ်စပ်ပေးမှုကိုကား တိုက်ရိုက် မစီရင်တော့ချေ၊ သို့သော် အမည်သညာကို လိုရင်းပဓာနပြု၍ စီရင်လိုက်လျှင် သမာသ်ကိုလည်း အညထာနုပပတ္တိအစွမ်းဖြင့် စီရင်ပြီး ဖြစ်တော့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

အညထာနုပပတ္တိ။ ။ဥပနှင့် နဂရသကို**"အဗျယီဘော"**ဟု နာမည်မှည့်လိုက်လျှင် ထိုအဗျယီဘောအမည်ရသော ဥပနဂရသသည် ၀ါကျမဖြစ်သင့်,သမာသ်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ ဤသို့ အခြားတစ်မျိုး မဖြစ်သင့်ခြင်းကိုပင် **"အညထာနုပပတ္တိ"**ဟု ခေါ်သည်၊ [အညထာ–အခြားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်+အနုပပတ္တိ–မဖြစ်သင့်ခြင်း၊] ဤနည်းကို ချာသ၌ ဤသုတ်မှာမဖွင့်ဘဲ**"အညသ သမာသ၀ိဓာယကသာဘာ၀ါ ဣဒမ္ပိ သညာ၀ိဓာနမုခေန သမာသ၀ိဓာယကန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ"**ဟု ဒွိပဒေ တုလျာဓိကရဏောသုတ်ကျမှ ဖွင့်သည်၊

တတ္ထ–ထိုအဗျယီဘာဝေါ ဟူသော ပုဒ်၌၊ အဗျယမိတိ–အဗျယံဟူသော အမည်သည်၊ ဥပသဂ္ဂနိပါတာနံ–ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့၏၊ သညာ–အမည်တည်း၊(ဣသ္မာ–အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) လိင်္ဂဝစနဘေဒေပိ–လိင်,ဝုစ် ကွဲပြားပါသော်လည်း၊ ဗျယရဟိတတ္တာ–ပျက်ပြားခြင်းမှ ကင်းကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အဗျယာနံ–အဗျယမည်သော ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထံ–အနက်ကို၊ ဝိဘာဝယတိ–ထင်ရှားစေတတ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ -အဗျယီဘာဝေါ–အဗျယီဘောမည်၏၊ (ကသ္မာ–အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) အဗျယတ္ထပုဗ္ဗဂ်မတ္တာ–အဗျယအနက် ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဤနျာသအဖွင့်သည် **"ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကော သမာသော အဗျယီဘာဝသညော ဟောတိ"**ဟု အဗျယီဘောအမည်ကိုသာပြသော ကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့် လျော်၏၊ သို့သော် ရူပသိဒ္ဓိဆရာကား ထိုကစ္စည်းဖွင့်ပုံကို မလိုက်ဘဲ မိမိသဘောကျ ဖြစ်သင့်သလို ဖွင့်ပြသည်။

အဗျယန္တိ၊ ပေ၊ ဗျယရဟိတတ္တာ။ ။[မြန်မာမူ၌ "ဘေဒေဟိ"ဟု ရှိသော်လည်း **"ဝစနာဒိဘေဒေပိ နဗျယတိ နဘိန္နတိတိ အဗျယံ"**ဟု ဖွင့်ခဲ့သော နာမ်အဆုံးဋ္ဌိကာကို ထောက်၍ "ဘေဒေပိ"ဟု ရှိသော သိဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်၊] လိင် ၃ ပါး ဝိဘတ် ၇ သွယ်တို့ကြောင့် ရူပ်အနေမပျက်ရကား "**ဝစနာဒိ ဘေဒေပိ**–ဝုစ်စသည်(ဝုစ်–လိင်) ကွဲပြားပါသော်လည်း၊ **နဗျယတိ**–မပျက်စီးတတ်"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်များကို "**အဗျယ**"ဟု ခေါ်၏၊ [နာမ်အဆုံး၌ အကျယ်ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊] "**လိင်္ဂဝစနဘေဒေပိ ဗျယရဟိတတ္တာ**"ဟူသော ဟိတ်သည် အဗျယမည်ခြင်း၏ အကြောင်းပြ ဖြစ်သောကြောင့် "**အဗျယန္တိ**၊ ပေ၊ **သညာ**"ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏ ဟိတ်တည်း။

အဗျယာနံ၊ ပေ၊ **ပုဗ္ဗဂ်မတ္တာ**။ ။"**အဗျယတ္ထပုဗ္ဗဂ်မတ္တာ**"ဟူသော ဟိတ်သည် "**အဗျယာနံ အတ္ထံ ဝိဘာဝယတိ**"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်၏ ဟိတ်တည်း၊ ["**အဗျယဘူတပဒတ္ထ ပဓာနတ္တာ အသ သမာသသ အဗျယတ္ထံ ဝိဘာဝယတိတိ ဝုတ္တံ**" ဋ္ဌိကာ၊] "**ဥပနဂရံ–မြို့အနီး**"ဟူရာ၌ နဂရ၏အနက်သည် ပဓာနမဟုတ်, ဥပ၏အနက်သာ ပဓာနဖြစ်၏၊ "**ဥပနဂရံ**"အရ မြို့ကို မရဘဲ မြို့၏အနီးအပါးကို ရသည်–ဟူလို၊ ဤသို့ အဗျယဖြစ်သော ဥပပုဒ်၏အနက်က ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ဥပနဂရံဟူသော သမာသ်သည် အဗျယပုဒ်၏အနက်ကို ထင်ရှား.ပြတတ်၏၊ "**ထင်ရှားပြတတ်**"ဟူရာ၌ "**အဗျယပုဒ်၏ အနက်ကို ဟောတတ်သည်–သိစေတတ်သည်**"ဟု ဆိုလိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။အဗျယီဘာဝ၌ အဗျယသဒ္ဒူပပဒဘူဓာတ်, ကာရိတ် ဏောပစ္စည်း ဏပစ္စည်း, ဏာ် အနုဗန် နှစ်ခုကို ချေ, ဥကို ဩဝုဒ္ဓိ, ဩကို အာဝပြု, ကာရိတ်(ဓ)ကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ(အဗျယဘာဝ), ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာ သိဒ္ဓန္တိ သုတ်ဖြင့် ဤပစ္စည်းသက်, အဗျယီဘာဝဟု ဖြစ်၏၊ "**အဗျယတ္ထံ ဝိဘာဝယတိ**"ဟူသော ဋ္ဌိကာကိုထောက်၍ "**အဗျယတ္ထီဘာဝ**"ဟု ဆိုလိုလျက် "**အတ္ထ**"ပုဒ် ကျေသည်ဟုလည်း ကြံပါ။

ဝါ–တစ်နည်း၊ အ်နဗျယံ–အဗျယမဟုတ်သော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ အဗျယံ ဘဝတိ–အဗျယဖြစ်၏၊ ဣတိ, အဗျယီဘာဝေါ–မည်၏၊ ဟိ–မှန်၏၊ အဗျယီ ဘာဝေါ–အဗျယီဘောသမာသ်သည်၊ ပဗ္ဗပဒတ္ထပဓာနော–ပြဌာန်းသော ရှေးပုဒ် အနက်ရှိ၏၊ စ–ဆက်၊ တ္တေ–ဤသမာသ်၌၊ ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကောတိ–ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ–သုတ်၌ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပသဂ္ဂနိပါတာနမေဝ–ဥပသာရ ပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့၏သာ၊ ပုဗ္ဗနိပါတော–ရှေးခံ ကျခြင်းသည်၊ (ဟောတိ။)

· **အနဗျယံ၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗပဒတ္ထ၊ ပေ၊ ဘာဝေါ။** ။"**ဥပနဂရံ**"၌ နဂရသည် အဗျယ မဟုတ်, ရိုးရိုးနာမ်ပုဒ်ပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဥပဟူသော အဗျယပုဒ်၏အနက်က ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် နဂရသည် ဥပ၏ ဝိသေသန အပွဓာနသာ ဖြစ်၏၊ အပွဓာနပုဒ် မှန်လျှင် ပဓာနပုဒ်၏ သဘောသို့ လိုက်လျောရမြဲ ဖြစ်၏၊ ဤသို့လျှင် နှစ်ပုဒ်လုံး အဗျယမဟုတ်ဘဲ ရှေ့တစ်ပုဒ်သာ အဗျယဖြစ်သော ပုဒ်အပေါင်းသည် အဗျယအနက်က ပြဌာန်းလျက်ရှိသောကြောင့် အဗျယချည်း ဖြစ်ရလေတော့သည်။ ["**ပုဗ္ဗပဒံ အဗျယံ, ပရပဒံ အနဗျယံ၊ တဗ္ဗသေန (ထို အဗျယပုဒ်၏ အစွမ်းဖြင့်) ပဒသမုဒါယော–(ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝါ–နှစ်ပုဒ်လုံးသည်) အနဗျယော အဗျယော ဘဝတိတိ အဗျယီဘာဝေါ**"– ကာတန္တ ပဋ္ဌိကာ။]

မှတ်ချက်။ ။"**အနဗျယံ အဗျယံ ဘဝတိ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ အဘူတတဗ္ဗော အနက် ထင်ရှားအောင် ပြုခြင်းဟု မှတ်ပါ၊ ထင်ရှားစေအံ့–အဗျယီ၌ ဤပစ္စည်း (သို့မဟုတ် စ အနုဗန်ရှိသော စီ ပစ္စည်း)မျိုးသည် များသောအားဖြင့် အဘူတတဗ္ဗော အနက်၌ သက်၏၊ ဤ၌ တစ်ပုဒ်က အဗျယ မဖြစ်သည်ကို"**အဘူတ=အဗျယမဟုတ်**" ဟုလည်းကောင်း, ထိုသို့ အဗျယမဟုတ်သော်လည်း အဗျယပုဒ်၏အနက်က ပြဌာန်းလျက် ရှိသောကြောင့် နှစ်ပုဒ်လုံးပင် အဗျယဖြစ်ခြင်းကို"**တဗ္ဘာဝ=ထိုအဗျယအဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်ခြင်း**" ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝိဂြိုဟ်၌ အဘူတသဘော ထင်ရှားအောင် "**အနဗျယံ**"ဟု ဆို၍, တဗ္ဘာဝသဘော ထင်ရှားအောင်"**အဗျယံ ဘဝတိ**"ဟု ဆိုသည်၊ ရုပ်ပြီးမှာ–"**အဗျယသဒ္ဒူပပဒ ဘူဓာတ်, ဏပစ္စည်း**"သက်၍ ယခင်သုတ်ကြီးဖြင့် (ဤ) ပစ္စည်း, သို့မဟုတ် "**အဘူတတဗ္ဘာဝေ ကရာသဘူယောဂေ ဝိကာရာ စီ**"ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် စီပစ္စည်းသက်ပါ၊ ဤဒုတိယဝိဂြိုဟ်အလို ကာရိတ်ပစ္စည်း မပါစေရ။

ဣတ္ထေ၊ ပေ၊ နိပါတာနမေဝ ပုဗ္ဗနိပါတော။ ။"**ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကော**"ဟု သုတ်၌ ပုဗ္ဗက(ရှေ့ရှိ)သဒ္ဒါကို ဆိုသောကြောင့် ဤသမာသ်ဝယ် ဥပသာရပုဒ် နိပါတ် ပုဒ်များ ရှေ့၌ နေကြရမည်၊ ပုဗ္ဗဂ (ပဓာနအဖြစ်ဖြင့်+ဖြစ်)ဟု ဆိုလိုသောကြောင့် ရှေ့၌ နေရုံသာမက ထို ဥပသာရ နိပါတ်တို့၏အနက်က ပဓာနလည်း ဖြစ်ရမည်ဟု မှတ်ပါ၊ ဤ အဓိပ္ပာယ်အတိုင်း "**ပုဗ္ဗကော**"ဝယ် ကုလ္လပဂေါမှ ဂကို ကပြုသကဲ့သို့ ပုဗ္ဗဂေါမှ ဂကိုလည်း ကပြု၍ပြီးသော ပုဗ္ဗကောတစ်ပုဒ်ကို ချေထားသည်၊ (သို့မဟုတ် ဧကသေသ်လုပ်ထားသည်)ဟု ဋီကာ တစ်နည်းကြဲသည်။

(၃၃၁) နာမာနံ၊ပေ၊ယုတ္တတ္ထော။ ။(၃၁၆) ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနံ–ယှဉ်စပ်ထိုက်သော ပုဒ်နက်ရှိကုန်သော၊ တေသံ နာမာနံ–ထိုနာမ်ပုဒ်တို့၏၊ ယုတ္တတ္ထော–ပေါင်းအပ်, စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော၊ ယော–အကြင် ပုဒ်အပေါင်းသည်၊

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ဤအဓိပ္ပာယ်နှင့်အညီ "**ဥပသဂ္ဂေါစ နိပါတောစ ပုဗ္ဗကော ပုဗ္ဗဂေါ ယသ္သာတိ ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကော**"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပါ၊ ယသ–အကြင်သမာသ်၏၊ ပုဗ္ဗကော–ရှေ့လည်းဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗဂေါ–ပြဌာန်းလည်း ပြဌာန်းသော၊ ဥပသဂ္ဂေါစ–သည်လည်းကောင်း၊ နိပါတောစ–သည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ ဣတိ, ဥပသဂ္ဂနိပါတ ပုဗ္ဗကော–မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ "**၁–ဥပသာပုဒ် နိပါတ်ပုဒ် ရှေးရှိခြင်း, ၂–ထိုပုဒ်တို့၏အနက်က ပြဌာန်းခြင်း**"ဤလက္ခဏာနှစ်ပါး ညီညွတ်မှ အဗျယီဘောသမာသ်ဖြစ်သည်၊ သုဂန္ဓော, အသမော စသည်၌ ဥပသာရ နိပါတ် ရှေးရှိသော်လည်း ထိုပုဒ်တို့၏အနက်က ပဓာနမဟုတ်သောကြောင့် အဗျယီဘော မဖြစ်ဟု မှတ်ပါ။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၃၁) **တေသံ နာမာနံ ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနံ**။ ။ရညောပုဒ် ပုရိသောပုဒ်တို့ကို ပဒ, ထိုပုဒ်တို့၏ မင်းဒြပ် ယောက်ျားဒြပ်တည်းဟူသော အနက်တို့ကို ပဒတ္ထဟု ခေါ်၏၊ ထိုမင်း+ယောက်ျားအနက် နှစ်ရပ်သည် ဝိသေသန ဝိသေသျအဖြစ်ဖြင့် တွဲဖက်၍ ပါဠိလို "**ရညော+ပုရိသော**" မြန်မာလို "**မင်း၏+ယောက်ျား**"ဟု ပြောဆိုသုံးစွဲနိုင်၏၊ ထိုသို့, တွဲဖက်ယှဉ်စပ်၍ သုံးစွဲအပ်ခြင်းကို "**ပယုဇ္ဇမာန**"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ တွဲဖက်ယှဉ်စပ်၍ သုံးစွဲရိုးအနက်ရှိသော "**ရညော+ပုရိသော**"စသော ပုဒ်များကို "**ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထ**"ဟု ခေါ်သည်၊ ထို ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထရှိသော နာမ်ပုဒ်အပေါင်းသည် သမာသ်မည်၏၊ ဤစကားအရ "**ဤသုတ်သည် သမာသ်အမည် မှည့်သော သုတ်တည်း**" ဟု မှတ်ပါ။

ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထနှင့် ယုတ္တတ္ထအတူး။ ။ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနံ နာမာနံအရ ယှဉ်စပ်အပ်သော ပုဒ်နက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်းရ၍ ယုတ္တတ္ထောအရလည်း ပေါင်းစပ်အပ်သော အနက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်းပင်ရသောကြောင့် ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနံ နာမာနံ ဟူသော သမ္မန်နှင့် ယုတ္တတ္ထောဟူသော သမ္မန္ဓိပုဒ်တို့သည် အရမပြားသည် မဟုတ်ပါ လောဟု စေဒနာဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနံအရ၌ တကယ်ယှဉ်စပ်နေသော "**ရာဇပုရိသော**"ပုဒ်မျိုးကို မရသေး, ယှဉ်စပ်အပ် ယှဉ်စပ်နိုင် ယှဉ်စပ်လျှင် သင့်တော်မည့် "**ရညော+ပုရိသော**"ဟူသော ဝါကျမျိုးကိုသာ ရသေး၏၊ ယုတ္တတ္ထောအရ၌ကား တကယ်ကို ယှဉ်စပ်အပ် ယှဉ်စပ်နေသော "**ရာဇပုရိသော**"ဟူသော ပုဒ်မျိုးကို ရသည်ထို့ကြောင့် ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနံဟူသော သမ္မန်ပုဒ်နှင့် ယုတ္တတ္ထောဟူသော သမ္မန္ဓိပုဒ်တို့ အနက် အရမတူကြပါ။ [**"ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနန္တိ၊ ပေ၊ ရညော ပုရိသောတျာဒိဝါ၊ ဧ အဘိန္နတ္ထာနံ နာမာနံ ယော ယုတ္တတ္ထဘူတော ရာဇပုရိသောတျာဒိကော ပဒသမုဒါယော**" ဋီကာ။]

(အတ္ထိ) သော–ထိုပုဒ်အပေါင်းသည်၊ သမာသသညော–သမာသ်အမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ တဒည်–ထိုသမာသ်မှတစ်ပါးသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝါကျံ–ဝါကျမည်၏၊ ဣတိ–သို့၊ ရုဇ္ဇံ–တက်ရောက်၏၊ ဝါ–ထင်ရှား၏။

နာမာနိ–နာမ်တို့ဟူသည်၊ သျာဒိဝိဘတျန္တာနိ–သိအစရှိသော ဝိဘတျန္တပုဒ်တို့တည်း၊ ယော–အကြင်ပုဒ်အပေါင်းကို၊ သမသီယတိ–ချုံးချဉ်းအပ်၏၊ ဣတိ, သော–သည်၊ သမာသော–သမာသ်မည်၏၊ သဒ္ဒဝိဒူဟိ–ချုံးချဉ်းအပ်၏၊

တဒည် ဝါကျန္တိ ရုဇ္ဇံ။ ။"ရာဇပုရိသော"စသည်ကဲ့သို့ သမာသ်မဟုတ်သော "ရညော+ပုရိသော"စသော ပုဒ်အပေါင်းကား "ဝါကျ"ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြီ–ဟူလို၊ ဤဝါကျကား "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"စသော ကျမ်းဂန်တို့၌ သုံးစွဲအပ်သော ဝါကျမျိုးမဟုတ်, သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်ကိုပြသော သမာသ်ဝါကျတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ [အတ္ထံ–သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်ကို၊ ဝစတိ–ဟောပြောတတ်၏၊ ဣတိ, ဝါကျံ။]

ဝါကျနှစ်မျိုး။ ။ထို ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည် လောကိကဝါကျ အလောကိကဝါကျဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ပြယုဂ်ထုတ်ထိုက်သော ရပ်ပြီးပြီးသော ဝါကျသည် လောကိကဝါကျမည်၏၊ [လောကဒ္ဒ ထင်ရှားသော (အများသိပြီ.ဖြစ်သော) ဝါကျ–ဟူလို။] ပုံစံကား–"ရညော+ပုရိသော"တည်း၊ ပြယုဂ်ထုတ်ရာ၌ အသုံးမပြုရသော ရပ်မပြီးသေးသော ဝါကျသည် အလောကိကဝါကျမည်၏၊ ပုံစံကား–"ရာဇ–သ+ပုရိသ–သိ" စသည်တည်း၊ သမာသ်အမည်ကိုကား ဤ အလောကိကဝါကျ အခိုက်၌ မှည့်ရသည်။ [တံ ဝါကျံ ဒွိဓာ လောကိကမလောကိကဉ္စ၊ အာဒိမ် ပယောဂါရဟံ ပရိနိဋ္ဌိတံ သာဓု၊ ယထာ–"ရညော ပုရိသော"တိ၊ ဒုတိယံ အပရိနိဋ္ဌိတံ ပယောဂါနာရဟံ သာဓု၊ ယထာ–"ရာဇ–သ+ပုရိသ–သိ"ဣတိ၊ သမာသသညာဒိကံစ တသ္မိံ ယေဝ ပဝတ္တတိ၊–လဃုဘာသ။]

• • • • • • • • • • • • •

နာမာနိသျာဒိဝိဘတျာန္တာနိ။ ။"လိင်္ဂ နာမ ပါဒိပဒိကံ သမ"၌ ဝိဘတ် မသက်ရသေးသော လိင်ကိုသာ"နာမ်"ဟု ခေါ်ရသော်လည်း"တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စ" သုတ်က ဝိဘတ်ကို ချေလတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဤသုတ်လာ နာမာနံအရ၌ကား ဝိဘတျန္တ နာမ်ပုဒ်ကိုသာ ယူရမည်ဟုလည်းကောင်း,"နာမ်, အာချာတ်, ဥပသာရ, နိပါတ် လေးမျိုး ခွဲရာ၌ ဥပသာရ နိပါတ်တို့သည် နာမ်ပုဒ်မှ သီးခြား ဖြစ်သော်လည်း ဤသုတ်၌ကား ဥပသာရ နိပါတ်တို့လည်း နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်ကြ သဖြင့် နာမာနံ အရ၌ နာမ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ကြသည်"ဟုလည်းကောင်း သိစေလို သောကြောင့် "သျာဒိဝိဘတျန္တာနိ"ဟု ဖွင့်သည်။

သမသီယတိ၊ ပေ၊ တျတ္ထော။ ။သံပုဗ္ဗ အသုဓာတ် တေဝိဘတ်ကို တိ ပြန်စေ, ယ ပစ္စည်းဖြင့် "**သမသီယတိ**" ဟု ပြီး၏၊ ဋီကာ၌ကား "**သမဿတေ**" ဟု ရှိ၏၊ ယ ပစ္စည်းကို ပုဗ္ဗရပ် သ ပြုပါ၊ ရှာသ၌မူ "**သမာသ**" ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင်

ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ–သာဓကကား၊ သမာသော၊ ပေ၊ မန္တရန္တိ–**"သမာသော၊ပေ၊ မန္တ ရံ"**ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ–ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီ၊ [ပဒသခေါ်ပေါ–ပုဒ်တို့ကို ချုံးချဉ်းခြင်းသည်၊ သမာသော–သမာသ်မည်၏၊ ပဒပစ္စယသံဟိတံ–ပုဒ်နှင့်ပစ္စည်းတို့ စပ်ယှဉ်ခြင်းသည်၊ တဒ္ဓိတံနာမ–တဒ္ဓိတ်မည်သည်၊ ဟောတိ–၏၊ ဧဝံ–ဤသို့၊ တေသံ–ထို သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့၏၊ အန္တရံ–အထူးကို၊ ဝိညေယ္ယံ–သိထိုက်၏၊] စ–ဆက်၊ အသ–ထိုပုဒ်အပေါင်းကို၊ သမသနံ–ချုံးခြင်းသည်၊ သဒ္ဒသမသနံ–သဒ္ဒါကို ချုံးခြင်းလည်းကောင်း၊ အတ္ထသမသနံ–အနက်ကို ချုံးခြင်းလည်းကောင်း၊

"ဓာတုရူပေ နာမသ္မာ ဏယောစ"သုတ်ဖြင့် ကရဓာတ်၏အနက်၌ ဏယပစ္စည်းသက်, ယပစ္စည်း ဤအာဂုံလာ၍**"သမာသယီယတိ"**ဟုပါ၌ရှိကြောင်း ဋ္ဌိကာဖွင့်သည်၊**"သမာသယီယတိ–ချဉ်းစပ်မှုကို ပြုအပ်၏"**ဟု ပေး၊**"သံပုဗ္ဗ အသုဓာတ်သည် အကျဉ်းချုံးခြင်း အနက်ဟောတည်း"**ဟု သိစေလိုသောကြောင့် သမသီယတိကို**"သံခိပီယတိ"**ဟု ဖွင့်သည်။

ထင်ရှားစေအံ့–"ရညော+ပုရိသော"ဟူသော ဝါကျအခိုက်၌ စာအနေလည်း ကျယ်၏၊ ရညောအရ မင်းဒြပ်, ပုရိသောအရ ယောကျ်ားဒြပ်ရသောကြောင့် အနက်အရလည်း နှစ်ခုဖြစ်၍ ကျယ်၏၊**"ရာဇပုရိသော"**ဟု သမာသ်စပ်လိုက်သောအခါ၌ကား ရာဇအတွက် ဝိဘတ်သီးခြား မသက်ရတော့သဖြင့် စာနေကျဉ်း၏၊ ရာဇပုရိသအတွက် **"မင်းချင်းယောကျ်ားဒြပ်"**တစ်ခုသာ ရသောကြောင့် အနက်အရလည်း ကျဉ်း၏၊ ဤသို့လျှင် ကျယ်နေရာမှ ကျဉ်းအောင် ချဉ်းအပ် ချုံးအပ်သော ပုဒ်အပေါင်းကို**"သမာသ"**ဟု ဆိုသည်၊ ပုဒ်အပေါင်းက သမာသ်မည်လျှင် ထိုပုဒ်အပေါင်း၏ အနက်သည်လည်း **"သမာသ"**ပင်တည်း။

သမာသော၊ ပေ၊ တောသမန္တရံ။ ။ဤကား သမသီယတိကို သံခိပီယတိ ဖွင့်ရာ၌ သာဓကဂါထာတည်း၊ ထို ဂါထာဝယ်**"သမာသော ပဒသခေါ်ပေါ"**သာ လိုရင်းသာဓက ဖြစ်၏၊**"သမာသော ပဒသခေါ်ပေါ–ပုဒ်အများကို ချုံးချဉ်းခြင်းသည် သမာသ်မည်၏"**ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်သောကြောင့် သမသီယတိကို သံခိပီယတိဟု ဖွင့်ရသည်–ဟူလို၊ ဤသို့ သာဓက ပြယင်းပင် သမာသ်နှင့်တဒ္ဓိတ်တို့၏ အထူးကိုလည်း**"တစ်ချက်ခုတ် နှစ်ချက်ပြတ်"**ပြလိုသောကြောင့် **"ပဒပစ္စယသံဟိတံ"**စသည်ကို မိန့်ပြန်သည်၊ ရညော+ ပုရိသောကဲ့သို့ နှစ်ပုဒ်ကို ဖြစ်စေ,**"ဆဋ္ဌီတာစ+ပတိတာစ+ဥက္ကာပါစ"**ကဲ့သို့ ပုဒ်အများ ကို ဖြစ်စေ တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်အောင် ချုံးခြင်းသည် သမာသ်မည်၏၊**"ဝသိဋ္ဌသ"**ဟူသော နာမ်ပုဒ်နှင့် ဏပစ္စည်းကို **"ဝါသိဋ္ဌော"**ဟု တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်အောင် ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် တဒ္ဓိတ်မည်၏၊ ဤသို့ သမာသ်၏ ပုဒ်အများကို ပေါင်းစပ်ခြင်း, တဒ္ဓိတ်၏ ပုဒ်နှင့် ပစ္စည်းကို ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် သမာသ်နှင့် တဒ္ဓိတ်တို့၏ ထူးခြားချက်တည်း။

ဒုဝိဓော်သ၊ ပေ၊ အတ္ထသမသနဿ။ ။**"ရာဇပုတ္တော"**စသော သမာသ်များ၌ ရာဇ နောင် သဝိဘတ် ကျေသဖြင့် သဒ္ဒါကျဉ်းသွား၏၊ ထို့ကြောင့်**"ရာဇပုတ္တော"**ဟူသော သမာသ်၌ သဒ္ဒါချုံးခြင်းဖြစ်၏၊ **"မင်းဒြပ်+သားဒြပ်"**ဟု အနက်နှစ်ပါး မရတော့ဘဲ

(ဣတိ) ဒုဝိဓံ၊ တဒုဘယမ္မိ–ထိုနှစ်မျိုးလုံးကိုလည်း၊ လုတ္တသမာသေ–လုတ္တသမာသ်၌၊ ပရိပုံဏ္ဏမေဝ–အပြည့်အစုံပင်၊ လဗ္ဘတိ–ရအပ်၏။ အလုတ္တသမာသေ ပန–အလုတ္တသမာသ်၌ကား၊ အတ္ထသမသနမေဝ–အနက်ချုံးခြင်းကိုသာ၊ (လဗ္ဘတိ, ကသ္မာ) ဝိဘတ္တိလောပါဘာဝတော–ဝိဘတ်ကျေမှု မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ တတ္ထာပိ–ထို အလုတ္တသမာသ်၌လည်း၊ ဧကပဒတ္တုပဂမနတော–တစ်ပုဒ်တည်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုဝိဓမ္မိ–နှစ်ပါးအပြားရှိသော ချုံးခြင်းကိုလည်း၊ လဗ္ဘတေဝ–ရအပ်သည်သာ၊ ဟိ–မှန်၏။ သမာသသ–သမာသ်၏။ ပယောဇနာနိ–အကျိုးတို့သည်၊ ဧကပဒတ္တံ–တစ်ပုဒ်တည်း၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဧကဝိဘတ္တိတ္တဉ္စ–တစ်ဝိဘတ်တည်းရှိသည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဒွေ–နှစ်ပါးတို့တည်း။

"မင်းသားဒြပ်" တစ်နက်တည်း ရသောကြောင့် အနက်ချုံးခြင်းလည်းဖြစ်၏၊ သဒ္ဒါချုံးခြင်းကို သဒ္ဒသမာသ်, အနက်ချုံးခြင်းကို အတ္ထသမာသ်ဟုလည်း ခေါ်စမှတ် ပြုကြသည်၊ [အနက်ပေးရာ၌လည်း မြန်မာသမာသ်သံပါအောင် **"ရာဇပုတ္တော–မင်းသား၊ ဥပနဂရံ–မြို့အနီး၊ မဟာပုရိသော–ယောက်ျားမြတ်၊ ဘူမိဂတော–မြေသွားသူ"**စသည်ဖြင့် ပေးသင့်၏၊ ယခုကာလ၌ကား **"မြေသို့သွားသူ"**ဟု ဝါကျအနက်အတိုင်း ပေးနေကြသဖြင့် သမာသ်ရည်ရွယ်ချက်နှင့် မထပ်မိဘဲ ရှိရသည်။

တဒုဘယမ္မိ၊ ပေ၊ လဗ္ဘတေဝ။ ။ရာဇပုတ္တော စသည်သည် ရာဇစသော ရှေ့ပုဒ်ဝယ် ဝိဘတ်ကျသောကြောင့် လုတ္တသမာသ် (ဝိဘတ်ကျခြင်းရှိသော သမာသ်) မည်၏၊ **"ဂဝံပတိ"**စသည်ကား ဂဝံ၌ နံဝိဘတ်မကျသောကြောင့် အလုတ္တသမာသ် မည်၏၊ ထိုတွင် လုတ္တသမာသ်၌(ဝိဘတ်ကျသည့်အတွက်) သဒ္ဒါချုံးခြင်းလည်း ရနိုင်, တစ်နက်တည်း ဖြစ်သွားသည့်အတွက် အနက်ချုံးခြင်းလည်း ရနိုင်၏၊ အလုတ္တသမာသ်၌ကား ဝိဘတ်မကျသည့်အတွက် သဒ္ဒါချုံးခြင်းကို မရ, အနက်ချုံးခြင်းသာ ရသည်။

ဧကပဒတ္တုပဂမနတော။ ။တစ်နည်း–အလုတ္တသမာသ်၌ ဝိဘတ်မကျသော်လည်း ဝါကျတုန်းကကဲ့သို့ ဂဝံတစ်ပုဒ် ပတိတစ်ပုဒ်ဟု နှစ်ပုဒ်မကွဲ **"ဂဝံပတိ"**ဟု တစ်ပုဒ်တည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဒါကျုံ့သွား၏၊ ထို့ကြောင့် အလုတ္တသမာသ်၌လည်း သဒ္ဒါချုံးခြင်း အနက်ချုံးခြင်း နှစ်မျိုး လုံ ရနိုင်သည်။

ဒွေဟိ၊ ပေ၊ မေကဝိဘတ္တိတ္တဉ္စာတိ။ ။၎င်းစကားကား **"ဧကပဒတ္တုပဂမနတော"**ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြသော ဒဋ္ဌိကရဏဝါကျတည်း၊ **"ရာဇပုတ္တော"**စသည်ဖြင့် သမာသ် စပ်ရခြင်း၏ အကျိုးကား ရညောနှင့်ပုတ္တော နှစ်ပုဒ်တို့ တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်ခြင်း**"ရညော+ ပုတ္တော"**ကဲ့သို့ နှစ်ဝိဘတ်မရှိစေဘဲ**"ရာဇပုတ္တော"**ဟု တစ်ဝိဘတ်သာရှိခြင်းအားဖြင့် အကျိုးနှစ်မျိုးရှိသည်၊ ဤသို့ သမာသ်အကျိုး နှစ်မျိုးပြုရာဝယ် ဧကပဒတ္တ(တစ်ပုဒ်တည်း ဖြစ်ရခြင်း) ဟူသော အကျိုးလည်း ပါဝင်ရကား **"ဂဝံပတိ"** စသော အလုတ္တသမာသ်များလည်း

ယုတ္တော-ပေါင်းအပ် စပ်အပ်သော၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ယုတ္တတ္ထော-ပေါင်းအပ် စပ်အပ်သောအနက်၊ အထ၀ါ-တစ်နည်းကား၊ ယသ-အကြင်ပုဒ် အပေါင်း၏၊ ယုတ္တော သင်္ဂီတော-ပေါင်းအပ်သော၊ [၀ါ-တစ်နည်း၊ ယုတ္တော သမ္မဒ္ဓော-စပ်အပ်သော၊] အတ္ထော-အနက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ, သော-

---

"ဂ၀ံ+နံ+ပတိ+သိ"ဟု ဝိဘာဇဝိဂ္ဂဟ်နှစ်မျိုး ရှိစေကာမူ ပုဒ်အားဖြင့် တစ်ပုဒ်တည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် "ကေပဒတ္တာ၊ ပဂမနတော"ဟု ရှေ့၀ါကျ၌ ပြခဲ့သောစကားသည် အမှန်ပင်ဖြစ်သည်-ဟူလို။

သမာသ်စပ်ရခြင်း၏ အကျိုး။ ။ဤ"ဒွေ ဟိ သမာသသ"စသော စကားဖြင့် "**သမာသ်စပ်ရခြင်း၏ အကျိုးသည် နဂိုနှစ်ပုဒ်၏ တစ်ပုဒ်တည်းဖြင်ခြင်း,နဂို နှစ်ဝိဘတ်၏ တစ်ဝိဘတ်တည်း ရှိခြင်းအားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိ၏**"ဟု မှတ်ပါ၊ ထိုတွင် ဂ၀ံပတိ စသည်၌ အကျိုးတစ်မျိုးသာရ၍ ရာဇပုတ္တော စသည်၌ အကျိုးနှစ်မျိုးလုံးပင် ရသည်၊ ချာသ၌ကား သမာသ်စပ်ရခြင်းအကျိုး.ကို ၆ မျိုး မျှ ပြ၏၊ ထို ၆ မျိုးကို ကစ္စည်းဘာသာဋ္ဌီကာမှာ ရှုပါ။

ဝိဘတ္တိ လုပ္ပတေ ယတ္ထ, တဒတ္ထော တု ပတိယတေ၊
ကေပဒ္ဓ ပဒါနံ စ, သ သမာသောဘိဓိယတေ။

ယတ္ထ-အကြင် ပုဒ်အပေါင်း၌၊ ဝိဘတ္တိ-ဝိဘတ်ကို၊ လုပ္ပတေ-ချေအပ်၏၊ တု-ထိုသို့ ဝိဘတ်ကို ချေအပ်သော်လည်း၊ တဒတ္ထော-ထိုကျေလေပြီးသော ဝိဘတ်နက်ကို၊ ပတိယတေ-သိအပ် သိနိုင်၏၊ ပဒါနံ-နှစ်ပုဒ် သုံးပုဒ်စသည်တို့၏၊ ကေပဒ္ဓ-တစ်ပုဒ်တည်း အဖြစ်သည်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊ သ-ထို ပုဒ်အပေါင်းကို၊ သမာသော-ဟူ၍၊ အဘိဓိယတေ-ဆိုအပ်၏။... သာရသွတဋ္ဌီကာ။

• • • • • • • • • • • • •

ယုတ္တော အတ္ထော ယုတ္တတ္ထော။ ။ဤဝိဂြိုဟ်သည် သိဟိုဠ်မူ၌ မပါ, ချာသ၌ကား ရှိသည်၊ ဤဝိဂြိုဟ်အလို "**နာမာနံ-နာမ်တို့၏၊ ယုတ္တတ္ထော-ပေါင်းစပ်အပ်သော အနက်သည်၊ သမာသော-သမာသ်မည်၏**"ဟု သုတ်နက်ပေးပါ၊ "**ရာဇပုတ္တော-မင်းသား**"ဟူရာ၌ မင်းဒြပ်နှင့် သားဒြပ် နှစ်ခုပေါင်းထားသည်ကို "**ယုတ္တတ္ထ-ပေါင်းစပ်အပ်သောအနက်**"ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ အနက်က သမာသ်ဖြစ်သော်လည်း "**နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော**"သုတ်သည် အနက်ကို သမာသ်မှည့်သောသုတ် မဟုတ်, ရာဇပုတ္တောကဲ့သို့သော သဒ္ဒါကိုသာ သမာသ်မှည့်သော သုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ယုတ္တတ္ထောအရ အနက်ကို ရသော်လည်း အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ရာဇပုတ္တောသဒ္ဒါလည်း ကာရကဟူပစာရအားဖြင့် ယုတ္တတ္ထ, ဖြစ်တော့သည်သာ။

အထ၀ါ၊ ပေ၊ ယုတ္တတ္ထော။ ။ပထမနည်း၌ ယုတ္တတ္ထအရ သဒ္ဒါကို တိုက်ရိုက် မရသောကြောင့် သဒ္ဒါကိုတိုက်ရိုက်ရအောင် တစ်နည်.ပြလိုရကား အထ၀ါစသည်ကို မိန့်၊ ဤနည်း၌လည်း"**ယုတ္တော သင်္ဂီတော သမ္မဒ္ဓော ၀ါ ယသ**"ဟု သိဟိုဠ်မူရှိ၏၊ မြန်မာမှ

ထိုပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ယုတ္တတ္ထော–မည်၏။ သင်္ဂတတ္ထေန–သင်္ဂတအနက်ရှိသော၊ ဧတေန ယုတ္တတ္ထဝစဝနန–ဤ ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဘိန္နတ္ထာနံ–ကွဲပြားသော အနက်ရှိသော ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့၏၊ ကေတ္ထိဘာဝေါ–တစ်ခုသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ သမာသလက္ခဏံ–သမာသ်လက္ခဏာတည်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ–ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ။

"သမ္မန္ဓော ဝါ"မပါ၊ နောက်၌ **"သမ္မန္ဓတ္ထေန ယုတ္တတ္ထဂ္ဂဟဏေန"**ဟု ဆိုလတ္တံ့ဖြစ်သော ကြောင့် **"သမ္မန္ဓော ဝါ"**ပါသောမူသာ ရှေ့နောက်ညီသည်၊ ယုတ္တောကို သင်္ဂတောဟု လည်းကောင်း, သမ္မန္ဓောဟုလည်းကောင်း နှစ်နည်းဖွင့်၏၊ ရာဇအရ မင်းဒြပ်, ပုတ္တအရ သားဒြပ်, ဤအနက် နှစ်ခုကိုပေါင်း၍ **"မင်းသားဒြပ်"**ဟု တစ်နက်တည်းရသည်ကို **"ယုတ္တော သင်္ဂတော–ပေါင်းအပ်"**ဟု ဆိုသည်၊ မင်းဒြပ်နှင့် သားဒြပ်, အနက်နှစ်ခုကို ဖက်စပ်၍ မင်းသားဒြပ် တစ်နက်တည်းရသည်ကို **"ယုတ္တော သမ္မန္ဓော–စပ်အပ်"**ဟု ဆိုသည်၊ ဤအဖွင့်နှင့်ညီအောင် **"ယုတ္တတ္ထော–ပေါင်းအပ်, စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်းသည်"**ဟု သုတ်နက်ပေးပါ။

သင်္ဂတတ္ထေန၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။**"ရညော+ပုရိသော"**ဟူသော ဝါကျ အခိုက်၌ **"မင်းဒြပ်+ယောကျ်ားဒြပ်"**ဟု အနက် နှစ်မျိုးရသည်ကို **"ဘိန္နတ္ထ–ကွဲပြားသော အနက်ရှိသောပုဒ်များ"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုသို့ ဝါကျအခိုက်၌ ကွဲပြားသော်လည်း **"ရာဇပုရိသော"**ဟု သမာသ်ဖြစ်သောအခါ နှစ်နက်မပြားတော့ဘဲ မင်းချင်းယောကျ်ား ဟု တစ်နက်တည်းသာ ရှိခြင်းကို **"ဧကတ္ထ–တစ်ခုတည်းသောအနက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်း"** ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ နဂိုကွဲပြားနေရာမှ တစ်နက်တည်း ဖြစ်သွားခြင်းသည် အနက် နှစ်ခုကို ပေါင်းလိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောဘာ၌ သင်္ဂတအနက်ရှိသော ဤ ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါဖြင့် **"နဂို ကွဲပြားသော ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့၏ တစ်နက်တည်း ဖြစ်သွားခြင်းသည် သမာသ်၏ အမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်သည်"**ဟု အရှင်ကစ္စည်းထေရ် မိန့်တော်မူလိုရင်းဖြစ်သည်။

သမာသ်လက္ခဏာ။ ။လက္ခဏာဟူသည် အများနှင့်မတူ ကွဲပြား ထူးခြားသော အမှတ်အသားတည်း၊ လူအများ စုနေရာမှ **"မျက်နှာ၌ အမာရွတ်ကြီးနှင့်လူကို ခေါ်ချေ"** စသည်ဖြင့် ခိုင်းရာ၌ အမာရွတ်သည် အများနှင့်မတူသော အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သကဲ့သို့ တည်း၊ **"ဘိန္နတ္ထာနံ ဧကတ္ထိဘာဝေါ"**အရ နဂိုက အနက်ရချင်း မတူသော ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့၏ တစ်နက်တည်း ဖြစ်ရခြင်းသည် တဒ္ဓိတ်၌လည်း မရှိ–အာချာတ် ကိတ်တို့၌လည်း မရှိ, သမာသ်၌သာ ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် အနက်အရ မတူကြသော (**"မဟန္တော=ပုရိသော"**ကဲ့သို့ ဝိသေသန ဝိသေသျှင်သော်မှ မဟန္တောအရ အမြတ်ဂုဏ်ကို ပဓာနရ၍ ပုရိသောအရ ယောကျ်ားဒြပ်ကိုရသဖြင့် အနက်ချင်း မတူကြသော) ပုဒ်တို့၏ **"မဟာပုရိသော"**စသည် ဖြစ်သောအခါ **"ယောကျ်ားမြတ်"**တည်းဟူသော တစ်နက်တည်း ရရှိခြင်းသည် တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ်တို့မှ ထူးခြားသော သမာသ်၏ အမှတ်အသား လက္ခဏာဖြစ်သည်။

စ–ဆက်၊ ဇော–ဣသုတ်၌၊ နာမာနန္တိ ဝစနေန–နာမာနံဟူသောသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဒေဝဒတ္တော ပစတိတျာဒီသု–အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ အာချာတေန–အာချာတ်နှင့်၊ သမာသော၊ နေ ဟောတိ၊ ဣတိ–ဣအနက်ကို၊ ဒသေတိ၊ သမ္ဘန္ဓတ္ထေန–စပ်ခြင်းအနက်ရှိသော၊ ယုတ္တတ္ထဂုဟာဏေန ပန–ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါဖြင့်ကား၊ ဘဒ္ဒော ရညော ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသတျာဒီသု–အစရှိကုန်သော၊ အညမညာနပေက္ခေသု–အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်းမရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဒေဝဒတ္တသ ကဏ္ဏာဒန္တာ တျာဒီသု–အစရဟိကုန်သော၊ အညသာပေက္ခေသုစ–အခြားပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်းကောင်း၊ အယုတ္တတ္ထတာယ–စပ်သင့်သောအနက် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသော နေ ဟောတိ၊ ဣတိ–ဣအနက်ကို၊ ဒီပေတိ။

ဧကတ္ထ(တ္ထီ)ဘာဝေါ။ ။ဧကတ္ထသ–တစ်ခုသော အနက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်း၏၊ ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အနက်တစ်ခုသာ ရှိခြင်းသည်၊ ဧကတ္ထဘာဝေါ–မည်၏၊ သီဟိုဠ်မှ၌ **"ဧကတ္ထဘာဝေါ"**ဟုပင် ရှိ၏၊ မြန်မာမှ၌ကား တပွာကဋ္ဌကရဏစသော ပုဒ်များကဲ့သို့ သကတ္ထ၌ ဣပစ္စည်း သက်၍ **"ဧကတ္ထီဘာဝေါ"**ဟု ရှိသည်၊ **"ဧကသ္မိံ အတ္ထေ ဝုတ္တိ"**ဟု ဋီကာဖွင့်ကို ထောက်၍ ဧကအတွက် တစ်ခုဟူသော သင်္ချာအနက်ကို ပေးလိုက်သည်၊ **"သာဓာရဏတ္ထတာ–ဆက်ဆံသော အနက်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်"**ဟု ဖွင့်သော မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋ္ဌိကာကို ထောက်လျှင် ဧကအတွက် သဒိသအနက်ယူ၍ **"ဧကတ္ထဘာဝေါ–တူသော အနက်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်"**ဟု ပေးသင့်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

ဣတ္ထေ စ နာမာနန္တိ၊ ပေ၊ နေ ဟောတိ။ ။[နာမာနန္တိ ဝစနေနကို ဒသေတိ၌ စပ်၊] နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောသုတ်၌ **"နာမာနံ"**သဒ္ဒါက**"နာမ်ပုဒ်တို့၏ ယုတ္တတ္ထ ပုဒ်အပေါင်းသာ သမာသ်ဖြစ်၏"**ဟု ဆို၏၊ ထိုသို့ ဆိုသဖြင့်**"ဒေဝဒတ္တော+ပစတိ"** ပြယုဂ်၌ ပစတိ အာချာတ်ပုဒ်နှင့် ဒေဝဒတ္တော နာမ်ပုဒ်သည် **"ဒေဝဒတ္တပစတိ"**ဟု သမာသ်မဖြစ်ဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း အဝုတ္တသိဒ္ဓိ (မပြောပဲ ပြီးသော) နည်းဖြင့် ထို နာမာနံပုဒ်ကပင် ပြသည်၊ [ကစ္စည်းဝုတ္တိလာ**"နာမာနန္တိ ကိမတ္ထံ"**စသော ဝါကျနှင့် သဘောတူဖြစ်၍ မှတ်ဖွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

သမ္ဘန္ဓတ္ထေန၊ ပေ၊ ဒီပေတိ။ ။[ယုတ္တတ္ထဂုဟာဏေနကို ဒီပေတိ၌ စပ်၊] ယုတ္တတ္ထော ပုဒ်တို့ ဝိဂြိုဟ်ပြုစဉ်က [**"ယုတ္တော သင်္ဂတော သမ္ဘန္ဓော ဝါ အတ္ထော"**ဟု နှစ်နက်ပြခဲ့၏၊ ထိုတွင် သင်္ဂတအနက်ဖြင့် ဆိုလိုသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ.၍ သမ္ဘန္ဓအနက်ရှိသော ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါဖြင့် ရအပ်သော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြလိုရကား**"သမ္ဘန္ဓတ္ထေန"**စသည်ကို မိန့်၊ ၁–**"ဘဒ္ဒော ရညော ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသ"**စသော အချင်.ချင်.လုံ.လုံ.မငဲ့သော ပုဒ်တို့၌လည်.ကောင် , ၂–**"ဒေဝဒတ္တသ ကဏ္ဏာ ဒန္တာ"**စသော အခြား ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့လျက်ရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်းကောင်း ယုတ္တတ္ထ မဟုတ်သည်အတွက် သမာသ်မဖြစ်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်နှစ်ရပ်ကို ပြသည်။

ချဲ့ဦးအုံ–အချင်းချင်း အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်နေခြင်း (စာစပ်၍ရခြင်း)ကို "ဇ"ဟု ခေါ်သည်၊ (၁) ရညော–မင်း၏၊ ဘဍော–အစေအပါး(ကျေးကျွန်၊) ဒေဝဒတ္တသ–၏၊ ပုတ္တော–သား၊ ဤပြယုဂ်တို့၌ ရညောသည် ပုတ္တောကို မဇ, ဘဍောကို ဇ၏၊ "**မင်း၏+အစေအပါး**"ဟု ရညောနှင့် ဘဍောတို့ စပ်လျက်ရှိကြသည်–ဟူလို၊ ပုတ္တောသည် ရညောကို မဇ, ဒေဝဒတ္တသကို ဇ၏၊"**ဒေဝဒတ်၏ သား**"ဟူလို၊ ဤသို့လျှင် "ဘဍော ရညော, ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသ"ဟူသော ဝါကျတို့၌ ရညောနှင့် ပုတ္တောသည် သဒ္ဒါနေ နီးကပ်သော်လည်း အနက်ချင်း အလျှင်း(လုံးလုံး) မစပ်ချေ၊ သမ္ဗန္ဓအနက်ရှိသော ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါကလဲ့သည်း "**အချင်းချင်း စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်းသာ သမာသ်မည်သည်**"ဟု ဆိုထား၏၊ ထို့ကြောင့်"**ဘဍော ရညော, ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသ**"၌ ရညောနှင့်ပုတ္တောသည် "**ရာဇပုတ္တော**"ဟု သမာသ်မဖြစ်။

(၂) ဒေဝဒတ္တသ–၏၊ ကဏ္ဌာ–မည်းနက်ကုန်သော၊ ဒန္တာ–သွားတို့၊["**ဗြာဟ္မဏသ သုက္ကာ (ဖြူကုန်သော) ဒန္တာ**"ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်ကို မှီ၍ အနက်ပေးသည်၊] ကဏ္ဌာသဒ္ဒါသည် "**ဒေဝဒတ်၏+အမည်းအနက်**" ဟု ဒေဝဒတ္တသ သဒ္ဒါကို ဇ်ရကား "**ဒေဝဒတ္တကဏ္ဌာ**"ဟု သမာသ်မဖြစ်သင့်ပါသလောဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ကဏ္ဌာသဒ္ဒါသည် ဒေဝဒတ္တသကို ဇ်သော်လည်း ဒေဝဒတ္တသဒ္ဒါအပြင် ဒန္တာကိုလည်း"**မည်းနက်ကုန်သော+သွားတို့**"ဟု ဇ်နေသေးသောကြောင့် (အညသာပေက္ခ–သမာသ်စပ်ရမည့် ဒေဝဒတ္တသ ပုဒ်မှတစ်ပါး အခြားပုဒ်ကို ဇ်သည့်အတွက်) "**ဒေဝဒတ္တသ ကဏ္ဌာ–ဒေဝဒတ္တကဏ္ဌာ**"ဟု သမာသ်မဖြစ်၊ ဤကား"**ကေ သုက္ကာ(အဖြူတို့ဟူသည်အဘယ်နည်း) ဒန္တာ(သွားတို့ တည်း၊) ဣတိ အပေက္ခမာနသ(ဤသို့ ဒန္တာပုဒ်တစ်ပါးကို ဇ်နေသော သုက္ကာပုဒ်၏) ဆဋ္ဌီယန္တေန(ဗြာဟ္မဏသဟူသော ဆဋ္ဌီယန္တပုဒ်နှင့်) သဟ ဧကတ္ထီယမနုဘဝိတုံ သာမတ္ထိယံ နတ္ထိ**"ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်ပဋ္ဌိကာကို မှီသော အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ဤအဓိပ္ပာယ်သာ ရှေးသဒ္ဒါကျမ်းများ၏ အလိုကျဖြစ်၏၊ ["**ဗြာဟ္မဏသ သုက္ကာ၊ ယဒါ ပကရဏာဒီနာ ဒန္တာတိ ဝိသေသဿ ဉာတံ၊ တဒေဒမုဒါဟရဏံ**"–သိဒ္ဓန္တကောမုဒီ။]

နာနာဝါဒ။ ။"**ဒန္တာသဒ္ဒေါ အတ္တနာ သဟ သမသိတဗ္ဗတော ကဏ္ဌာပဒတော အညံ ဒေဝဒတ္တပဒံ အပေက္ခတိ**"ဟူသော ဘေဒစိန္တာဒီပနီ အလိုအားဖြင့် ဒန္တာသဒ္ဒါသည် ကဏ္ဌာမှတစ်ပါး ဒေဝဒတ္တကို ဇ်နေသောကြောင့်"**ကဏ္ဌာစ တေ ဒန္တာ စာတိ ကဏ္ဌဒန္တာ**"ဟု ကမ္မဓာရဲသမာသ် မဖြစ်၊ "**ဒေဝဒတ္တဒန္တာ**"ဟု သမာသ်မဖြစ်နိုင်မှကား သာပေက္ခ(ပုဒ်တစ်ပါးကို ဇ်သောကြောင့်) မဟုတ်၊ ကဏ္ဌာဟု ပုဒ်တစ်ပါး အလယ်ခြားနေသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့်"**ကဏ္ဌာဒီ သဒ္ဒသ သာပေက္ခတာယ ဒေဝဒတ္တ ဒန္တာတိ သမာသော နု ဟောတိ**"ဟု တွေ့ရသော ရူပသိဒ္ဓိဋီကာပါဌ်ကို စဉ်းစားပါလေ၊ "**ဗြာဟ္မဏသ ဒန္တာ ဗြာဟ္မဏဒန္တာတိ သမသိဘာဝသ(သမာသ်အဖြစ်ကို) အန္တရာ ဌိတော ကဏ္ဌာ သဒ္ဒေါ ဗာဓကော**"–ဗာလာဝတာရဋီကာ၊"**ဒေဝဒတ္တသ–၏၊ ကဏ္ဌာ–ကဏ္ဌာမည်သော မယား၊ ဒန္တာ–ဒန္တာမည် မယား**"ဟု အနက်ပေး၍ အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုး ပြောကြသေး၏၊ ဤ အဓိပ္ပာယ်ကို သုတ္တနိဒ္ဒေသ၌ ပယ်ရှားလေပြီ။

(၃၃၂) အတ္ထဝသာ–အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ–အနက်နှင့် စပ်သဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော–ဝိဘတ်၏ ပြောင်းလွဲခြင်းသည်၊ (ဟောတိ–၏၊) ဣတိ–ဤသို့ ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်၊ ဝိပရိဏာမေန–ဝိဘတ်ပြောင်းလွဲသဖြင့်၊ ယုတ္တတ္ထာနန္တိ–ယုတ္တတ္ထာနံဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ–လိုက်၏။ [တေသံနှင့် ကိုက်အောင် "**ယုတ္တတ္ထောပုဒ်က ယုတ္တတ္ထာနံ**"ဟု ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ပြောင်း၍ လိုက်သည်–ဟူလို။]

တေသံ၊ ပေ၊ လောပါစ။ ။(၃၁၇) ဣဒ–ဤသုတ်၌၊ ပဒန္တရေန ဝါ–ပုဒ်တစ်ပါးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတပစ္စယေဟိ ဝါ–တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းတို့နဟင့် သော်လည်းကောင်း၊ အာယာဒိပစ္စယေဟိ ဝါ–အာယ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့နှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဧကတ္ထီဘူတာ–တစ်ခုတည်းသော အနက်ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော ပုဒ်တို့သည်၊ ယုတ္တတ္ထာ နာမ–ယုတ္တတ္ထတို့ မည်၏၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ ယုတ္တတ္ထာနံ–ပေါင်းအပ် စပ်အပ်သော အနက်ရှိကုန်သော၊ တေသံ သမာသာနံ-ထိုသမာသ်ပုဒ်တို့၏ လည်းကောင်း၊ တေသံ တဒ္ဓိတာယာဒိပစ္စယာနဉ္စ-ထို တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်, အာယအစရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့၏ လည်းကောင်း၊ ।ဝိဘတ္တိယော–ဝိဘတ်တို့သည်၊ လောပနိယာ–ချေအပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိအတ္ထော–ဤအနက်ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော–၏။)

---

(၃၃၂) ဣဒ၊ ပေ၊ **ယုတ္တတ္ထာနာမ**။ ။"**ပဒန္တရေန ဧကတ္ထီဘူတာ**"ဖြင့် "**ရညော+ပုရိသော**"ကဲ့သို့ သမာသ်စပ်ထိုက်သော ပုဒ်ချင်း ယုတ္တတ္ထမည်ပုံကို ပြ၏၊ "**တဒ္ဓိတပစ္စယေတိ ဧကတ္ထီဘူတာ**" ဖြင့် "**ဝသိဋ္ဌသ+ဏ**" ကဲ့သို့ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဝသိဋ္ဌသစသော နာမ်ပုဒ်တို့ ယုတ္တတ္ထဖြစ်ပုံကို ပြ၏၊ "**အာယာဒိပစ္စယေဟိ ဧကတ္ထီဘူတာ**"ဖြင့် ပဗ္ဗတာယ၀ေတိ စသည်၌ အာယစသော ဓာတုပစ္စယတို့နှင့် ပဗ္ဗတောစသော နာမ်ပုဒ်တို့ ယုတ္တတ္ထဖြစ်ပုံကို ပြ၏၊ မှန်၏–ရညော ပုရိသောတို့ကို သမာသ်စပ်လိုက်သောအခါ ဧကတ္ထီဘူတ (တစ်နက်တည်း) ဖြစ်ကြသကဲ့သို့, ဝသိဋ္ဌနှင့်ဏ–ပဗ္ဗတောနှင့် အာယ စသည်တို့လည်း ဧကတ္ထီဘူတ ဖြစ်ကြသည်၊ ထိုသို့ ဧကတ္ထီဘူတဖြစ်သော သမာသ်, တဒ္ဓိတပစ္စယန္တပုဒ်, အာယာဒိပစ္စယန္တပုဒ်, ဤ သုံးမျိုးလုံးပင် ဤ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစ သုတ်၌ ယုတ္တတ္ထအမည် ရကြသည်၊ ဤဖွင့်ပုံအရ ရှေ့သတ်မှ ယုတ္တတ္ထော တစ်ပုဒ်သာ လိုက်၍ သမာသောပုဒ် မလိုက်ဟု သကိပြုခဲ့ပါ။

တေန တေသံ၊ ပေ၊ ဟောန္တိတိ အတ္ထော။ ။[ဤမြန်မာမူ၌ ဟောန္တိနောင်"ဣတိ **အတ္ထော**"ဟု မပါသော်လည်း တေန၏ စပ်ဖို့ရာ"**ဣတိအတ္ထော**"ပါသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်၊"**ထိုကဲ့သို့ ယုတ္တတ္ထ သုံးမျိုးရှိသောကြောင့် ဣတိအတ္ထော–ဤအနက်ကို မှတ်ထိုက်သည်**"ဟူလို၊] သမာသာနံ– တဒ္ဓိတာယာဒိပစ္စယန္တာနံတို့သည် ပကွိပနဝုတ္တိ၊ (တစ်နည်း–တေသံ၏ စွဲရာအနက်ကို ပြသောကြောင့် သုတ္တဝုတ္တိပင်၊) လောပနိယာကား လောပါကို ဖွင့်သော သုတ္တဝုတ္တိ၊ ဤအဖွင့်အရ"**လုပ္ပန္တေ–ချေအပ် ချေထိုက်ကုန်၏**၊

ဝါ–တစ်နည်း၊ သမာသဂ္ဂဟာဏာဓိကာရေ–သမာသဲသဒ္ဒါ လိုက်ခြင်းသည်၊ သတိ ပန–ရှိသော်ကား၊ တေသံ ဂဟဏေန–တေသံသဒ္ဒါဖြင့်၊ တဒ္ဓိတာယာဒိ ပစ္စယန္တ ဝိဘတ္တိလောပေါ–တဒ္ဓိတ်ပစ္စယန္တ ပုဒ်, အာယာဒိပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) စဂ္ဂဟဏံ–သည်၊ ပဘဂ်ရောတျာဒီသု–ပဘဂ်ရော အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ လောပနိဝတ္တနတ္ထံ–ဝိဘတ်ကျေခြင်းကို နှစ်စေရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [တပ္ပုရိသ် အဆုံးနား၌ ဤရုပ်ပြီးပုံကို တွေ့ရလတ့်။]

(၃၃၃) ဝိပရိနာမေန–ဖြင့်၊ လုတ္တာသူတိ, ဝိဘတ္တိသူတိ, ဝတ္တတေ၊ ယုတ္တတ္ထဂ္ဂဟဏ–ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါသည်လည်း၊ ဝတ္တတေ၊ [**"တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စ"**သုတ်မှ လောပါ ဝိဘတ္တိယောတို့သည် သတ္တမီဝိဘတ် ပြောင်းလွဲ၍ "**လုတ္တာသု ဝိဘတ္တိသု**"ဟု လိုက်သည်။]

ပကတိစသေ သရန္တသေ။ ။(၃၁၈) ဝိဘတ္တိသု–တို့ကို၊ **လုတ္တာသု**–ချေအပ်ကုန်သော်၊ **သရန္တသေ**–သော၊ ယုတ္တတ္ထဘူတသေ–ပေါင်းအပ် စပ်အပ်သော အနက်ရှိသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ တိဝိဓသောပိ–သုံးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊

ဣတိ,လောပါ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ "**လုပ္ပနံ လောပေါ**"ဟု ဘာဝသာဓနဝိဂြိုဟ် မပြုနှင့်–ဟူလို။ [တဒ္ဓိတာယာဒိပစ္စယန္တ၌ တဒ္ဓိတပစ္စယန္တ–အာယာဒိပစ္စယန္တဟု နှစ်မျိုးခွဲပါ၊ ထို တဒ္ဓိတာယာဒိပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်ချေပုံကို တဒ္ဓိတ်နှင့် အာချာတ် ဓာတုပစ္စယ အခန်းတို့၌ တွေ့ရလတ့်။]

သမာသဂ္ဂဟဏာ၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တိလောပါ။ ။ယုတ္တတ္ထ–သမာသ နှစ်ပုဒ်လုံးအလိုက် ခံသော ကစ္စည်းဝုတ္တိနည်းကို ပြပြန်လိုသောကြောင့် "**သမာသဂ္ဂဟဏာဓိကာရေ ပန**" စသည်ကို မိန့်၊ ထို ကစ္စည်းဝုတ္တိအလိုအားဖြင့် "**ယုတ္တတ္ထာနံ–ကုန်သော၊ သမာသာနံ–တို့၏၊ ဝိဘတ္တိယော–တို့ကို၊ လောပါ–ချေအပ်ကုန်၏**"ဟု သုတ်နက်ပေးနိုင်သော ကြောင့် တေသံသဒ္ဒါ ပို၏၊ ထို့ကြောင့် "**သမာသ်ဝိဘတ်တို့ကို သုတ်ရင်းဖြင့် ချေ၍, တဒ္ဓိတာယာဒိပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်များကို ထို တေသံသဒ္ဒါပိုဖြင့် ချေရမည်**"ဟု ဤ ဒုတိယနည်းအလို မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ပထမနည်းသည် "**တတ်သော ဝိဘတ္တိယော လောပျာ ဟောန္တိ = ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါ အပေါင်းမျှ၌ တည်ကုန်သော ဝိဘတ်တို့ကို ချေအပ်ကုန်၏**"–နိုလုပ္ပလ, ရာဇပုရိသော(သမာသ်), ရာဇတာ(တဒ္ဓိတ်), ပုတ္တိ ယတိ(အာယာဒိပစ္စယန္တ) ဤသို့ ပုံစံထုတ်သော ကလာပ်ဝုတ္တိနှင့် ညီ၏၊ ဒုတိယနည်းကား ကစ္စည်းဝုတ္တိအတိုင်း မဟုတ်သော်လည်း ကစ္စည်းဝုတ္တိကို မှီဟန်တူသည်၊ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ ကစ္စည်းဝုတ္တိကဲ့သို့ ဤ ပစ္စည်း, ပုဒ်, အက္ခရာ အဂုံများ ချေပုံကို မပြ၊ ထို့ကြောင့် ထို အားလုံးကို ချေခွင့် ကြုံလျှင် ဤရူပသိဒ္ဓိအလို "**ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ**" ပရိဘာသာအရ ချေသည်။

(၃၃၃) **လုတ္တာသု၊ ပေ၊ ပကတိဘာဝေါ။** ။ဥပနောင် သိကို အစကပင် ချေခဲ့ပြီ၊

အသလိင်္ဂသ–ထိ လိင်၏၊ ပကတိဘာဝေါ ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန, ကိံသမုဒယ ဣဒပ္ပစ္စယတာဒီသု–ကိံသမုဒယ, ဣဒပ္ပစ္စယတာ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နိဂ္ဂဟီတန္တသဿပိ-နိဂ္ဂဟီတ်အဆုံးရှိသော လိင်၏ လည်း၊(ပကတိဘာဝေါ ဟောတိ၊)

နဂရသ္မိန် သကိုကား တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စ သုတ်ဖြင့် ချေ၊ [သကို ချေလိုက်သောအခါ သ အာဂုံတစ်လုံးမှာ အလိုလိုပျောက်သည်ဟု အယူရှိ၍ အထူးမဆိုပြီ၊ ကစ္စည်းဝုတ္တိအလိုမူ တေသံသဒ္ဒါဖြင့် သ အာဂုံကို ချေ၊] ဤသို့သော အစီအစဉ်ဖြင့် သမာသ်ဝိဘတ်များကို ချေအပ်ပြီးသော ဤသုတ်ဖြင့် ပကတိပြု၊ "**ပကတိပြု**"ဟူသည် နဂိုရုပ်တည်စကအတိုင်း ပြန်၍တည်ရှိအောင် ပြုခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ဥပနဂရကို ဥပနဂရဟု ပကတိပြု**" တစ်ပေါင်းတည်း မဆိုဘဲ "**ဥပကို ဥပဟုလည်းကောင်း, နဂရကို နဂရဟုလည်းကောင်း ပကတိပြု**"ဟု ခွဲ၍ ဆိုသင့်သည်။ [တိဝိဓသာပိ လိင်္ဂသ္မိန် တိဝိဓလိင်္ဂဟူသည် သမာသ်, တဒ္ဓိတ်ပစ္စယန္တ, အာယာဒိပစ္စယန္တ တို့တည်း။]

စသဒ္ဒေန၊ ဝေ၊ နိဂ္ဂဟီတန္တသဿပိ။ ။သုတ်၌ "**သရန္တသ**"ဟု ဆိုသောကြောင့် သုတ်ရင်းဖြင့် ဥပကဲ့သို့ သရအဆုံးရှိသော လိင်ကိုသာ ပကတိပြုသည်၊ စသဒ္ဒါဖြင့်ကား ကိံ–ဣဒံတို့ကဲ့သို့ နိဂ္ဂဟိတ်ဗျည်းဆုံးသော လိင်များကိုလည်း, ပကတိပြုဖို့ရန် ဆည်းယူသည်၊ ဤစကားအရ "**သရန္တသစ–သရ အဆုံးရှိသည်လည်းဖြစ်သော**"ဟု သုတ်နက် ဆိုပါ၊ ချဲ့ဦးအံ့–"**အယံ ကာယော–ဤကိုယ်သည်၊ ကိံသမုဒယော–အဘယ် အကြောင်းရှိသနည်း၊ ကိံနိဒါနော–အဘယ် နိဒါန်းရှိသနည်း၊ ကိံပဘဝေါ–အဘယ်အမွန်ရှိသနည်း၊**" စသောပါဠိ,"**ဣဒပ္ပစ္စယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေသု–ဤသင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ်တရားတို့၌၊ ကင်္ခတိ–ယုံမှား၏**" စသော ပါဠိတော်များ၌ "**ကိံ+သမုဒယ+ယ**"ဟု တည်၍ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ထုံးစံအတိုင်း "**ကော+သကုဒယော+ယသ**"ဟု သမာသ်ဝါကျ ပြီးစေ၊ သမာသ်စပ်, ဗဟုဗ္ဗီဟိမှည့်, သမာသ်မှည့်ပြီးနောက် ဝိဘတ်တို့ကိုလည်းကောင်း, ယကိုလည်းကောင်း, ချေပြီးသော အခါ "**က+သမုဒယ**"ဟု ကျန်၏၊ ဤသုတ် သုတ်ရင်းဖြင့် သမုဒယကို ပကတိပြု၍ စသဒ္ဒါဖြင့် ကကို ကိံဟု ပကတိပြုလိုက်မှ "**ကိံ+သမုဒယ**"ဟု မူလတည်မြဲအတိုင်းဖြစ်သည်။

ဣဒပ္ပစ္စယတာ။ ။ကစ္စည်းကျမ်းအလို "**ဣမ**"ဟုသာရှိ၍ "**ဣဒံ**"ဟု ပကတိလိင်မရှိ၊ ထိုသို့ မရှိခြင်းမှာ ဣဒလိင်၏ နည်းပါးသည့်အတွက် မဆိုလောက်၍ မဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ အမှန်မှာ "**ဣဒံ**"ဟု ပကတိလိင်မရှိဟု ကစ္စည်းကျမ်းက ဆိုလိုရင်းမဟုတ်၊ "**ဣဒံ**"ပကတိလိင် ရှိကြောင်းကိုလည်း "**ဣဒပ္ပစ္စယတာ–ဣဒမတ္ထိကတာ**"စသော ပါဠိတော်များက သက်သေပြလျက်ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် သဒ္ဒနီတိ၌လည်းကောင်း ကလာပ်ကျမ်း၌လည်းကောင်း "**ဣဒံ**"လိင်ကို ပကတိဟုဆို၍ ဣဒံမှ အယံ–ဣမံစသည်ဖြစ်အောင် စီရင်သည်၊ ဣမေသံ–ဤသင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏၊ ပစ္စယာ–အကြောင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာစသော တရားတို့သည်၊ ဣဒပ္ပစ္စယာ–တို့မည်၏။

နိမိတ္တာဘာဝေ–နိမိတ် မရှိလတ်သော်၊ နေမိတ္တိကာဘာဝဿ–နိမိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝိကာရမရှိခြင်း၏၊ ဝါ–ကို၊ ဣဒ–ဤအရာ၌၊ အနိစ္စတတ္တာ–အလို မရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ အတိဒေသော–ဤ ငုံ့ညွှန်းသောသုတ်ကို၊ (ကတော–ပြုအပ်ပြီ။)

ရှုပ်ပြီးပုံ။ ။"ဣဒံ+ပစ္စယ"ဟုတည်,ဣဒံနောင် နံဝိဘတ်သက်,"**ယောအံနာဒီသုစ တေလိင်္ဂသိမော ဝါ (ယော အံ နာစသော ဝိဘတ်တို့ကြောင့် လိင်သုံးပါး၌ဖြစ်သော ဣဒံကို ဣဒမပြု)**"ဟူသော သဒ္ဒနိတိ(နာမ်–၁၁၄)သုတ်ဖြင့် ဣဒံကို ဣဒမပြု, သဗ္ဗနာမာနံ နံမှိစသုတ်ဖြင့် ဣဒမ၏(အ)ကို ဧပြု၍ "**ဣမေသံ**"ဖြစ်၏၊ ပစ္စယာဖြစ်အောင်ကား ယောဝိဘတ်သက်၍ စီရင်၊ ထို့နောက် သမာသ်စသည်စီရင်၍ ဝိဘတ်ချေပြီးသောအခါ "ဣဒမ+ပစ္စယ"ဟုကျန်၏၊ သုတ်ရင်းဖြင့် ပစ္စယကို ပကတိပြု၍ စသဒ္ဒါဖြင့် ဣဒမကို ဣဒံဟု ပကတိပြုလျှင်"**ဣဒံပစ္စယ**"ဟုဖြစ်သည်၊ ထို့နောက် ပဒွေဘော်လာ, နိဂ္ဂဟီတ် ချေ၍"**ဣဒပ္ပစ္စယ**"၊နာမ်ငုံ,ယောကို အာပြု၍ "**ဣဒပ္ပစ္စယာ**"ဟုဖြစ်၏၊ "**ဣဒပ္ပစ္စယာ ဧဝ ဣဒပ္ပစ္စယတာ**"ဟု သွတ္ထအနက်၌ တာပစ္စည်းသက်၍ ဣဒပ္ပစ္စယတာ ပြီးသည်။

နိမိတ္တာဘာဝေ၊ ပေ၊ အတိဒေသော။ ။တစ်စုံတစ်ခုစီရင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို "**နိမိတ္တ**"ဟု ခေါ်၏၊ ထို နိမိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ချေခြင်း–တစ်စုံတစ်ခုပြုခြင်းစသော ဝိကာရ(တစ်မျိုးတစ်ဖုံပြုအပ်သော အစီအရင်)ကို "**နေမိတ္တိက**"ဟုခေါ်၏၊ [နိမိတ္တတော–နိမိတ်ကြောင့်+ဇာတော–ဖြစ်သော ဝိကာရသည်၊ ~~နေမိတ္တိကော–~~မည်၏၊] ဤသဒ္ဒအရာ၌ အကြောင်း နိမိတ် ပျောက်ကွယ်သွားသော်လည်း အကျိုး နေမိတ္တိက ဝိကာရတို့ ပျောက်ကွယ်ရိုး မရှိ၊ ဥပမာ–"**ရာဇသ+ပုရိသသိ**"ဟု အကာရန္တဖြင့် တည်ပြီးနောက် ဝိဘတ်သက်လျှင် "**ရာဇသ–ပုရိသသိ**"ဟု ဖြစ်၏၊ ထို၌ သ–သိတို့သည် နိမိတ်တည်း၊ ထိုသဝိဘတ်ကြောင့် ဆိုင်ရာသုတ်ဖြင့် "**ရညော**"ဟု ဖြစ်ခြင်း, သိကို သြပြု၍ ထို သိမှုဖြစ်သော သြကြောင့် ပုရိသ၌ အသရ ကျေခြင်းဟူသော ဝိကာရတို့ကား အကျိုး နေမိတ္တိကတို့တည်း။

တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစသုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်တို့ကို ချေလိုက်သောအခါ ပုရိသော၌ သြဟူသော နိမိတ် ပျောက်သွား၏၊ အသရကျေခြင်းဟူသော နေမိတ္တိက ဝိကာရကား မပျောက်, "**ပုရိသ**"ဟု ကျန်ရစ်ခဲ့သည်၊ ရညော၌လည်း သဝိဘတ်နိမိတ်သာ ပျောက်၏၊ ရညောဟု စီရင်ထားသော နေမိတ္တိကဝိကာရကား မပျောက်ချေ၊ ဤသို့ နိမိတ်ပျောက်သောအခါ တစ်စုံတစ်ရာသုတ်ဖြင့် မစီရင်ဘဲ သူ့ဘာသာသူ နေမိတ္တိက ဝိကာရတို့ ပျောက်ကွယ်ခြင်း ("**ရာဇ+ပုရိသ**"ဟု ပကတိတည်မြဲတိုင်း ပြန်၍ဖြစ်ခြင်း)ကို အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် နဂိုက သရဆုံးလျှင် သရဆုံးသည့်အတိုင်း, ဗျည်းဆုံးလျှင်လည်း ဗျည်းဆုံးသည့်အတိုင်း ပြန်၍ဖြစ်ဖို့ရာ (ပျောက်နေသော သရများလည်း ပြန်၍ ပေါ်လာဖို့ရာ) ဤ "**ပကတိစသ သရန္တသ**"ဟူသော (တံ ရူပတာ) အတိဒေသသုတ်ကို တည်ထားရသည်။

ဆက်ဦးအုံ–မဟီရုဟနည်း, သူရိယကာန္တနည်းဟု နည်းနှစ်မျိုး ရှိ၏၊ **"မဟီယံ ရုဟတိ"**အရ မြေ၌ပေါက်သော သစ်ပင်ကို**"မဟီရုဟ"**ဟု ခေါ်၏၊ အကြောင်းသစ်ပင် ရှိခိုက် အကျိုးသစ်ပင်ရိပ် ထွက်၍ သစ်ပင်မရှိလျှင် သစ်ပင်ရိပ် ပျောက်ရသကဲ့သို့ နိမိတ်ရှိခိုက် နေမိတ္တိကဝိကာရရှိ၍ နိမိတ်မရှိလျှင် နေမိတ္တိကဝိကာရလည်း ပျောက်ကွယ်ရသော (နဂိုအတိုင်း သူ့ဘာသာ ပြန်၍ဖြစ်ရသော)နည်းသည် မဟီရုဟနည်းမည်၏၊ ဤမဟီရုဟနည်းကို ဤသဒ္ဒါရာ၌ အလိုမရှိအပ်၊ ဘာ့ကြောင့်,နည်း–သတ္တာ၌**"သတ္တု+ သိ"**တည်, သိ နိမိတ်ကြောင့် ဥကို အာပြုထားသော နေမိတ္တိကဝိကာရသည် ̊သိကို ချေလိုက်သော်လည်း မပျောက်၊ အကယ်၍ ပျောက်ရမည်ဖြစ်လျှင် သိကို ချေလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် "**သတ္တု**"ဟု ပြန်၍ဖြစ်ဖွယ် ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤ မဟီရုဟနည်းကို ဤ သဒ္ဒအရာ၌ အလိုမရှိအပ်။

"သူရိယသ–နေရောင်၏၊ ဝါ–နေရောင်သည်၊ ကာန္တော–နှစ်သက်အပ်သော ကျောက်တည်း"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ နေရောင်နှင့်တွေ့လျှင် မီးထွက်သောကြောင့် နေရောင် ကြိုက်နှစ်သက်အပ်သော ကျောက်တစ်မျိုးသည် **"သူရိယကာန္တ"**မည်၏၊ ထိုကျောက်ကြောင့်ဖြစ်သော မီး–ထိုမီးကြောင့် မြေကြီးများ သွေ့ခြောက်ခြင်းစသော ဝိကာရတို့သည် ထို သူရိယကာန္တကျောက် မရှိသော်လည်း မပျောက်မကွယ်ဘဲ မီး ရှိမြဲ ရှိ–မြေခြောက်မြဲ ခြောက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အကြောင်းနိမိတ် ပျောက်သော်လည်း အကျိုးနေမိတ္တိက ဝိကာရတို့ မပျောက်ဘဲ ရှိမြဲရှိနေသောနည်းသည် သူရိယကာန္တ နည်း မည်၏၊ ဤနည်းကို ဤအရာ၌ အလိုရှိအပ်သည်။ [လရောင်နှင့်တွေ့လျှင် ရေထွက်၍ လရောင် နှစ်သက်အပ်သော စန္ဒြကာန္တ ကျောက်နည်းလည်း ဤအတိုင်းပင်။]

အချုပ်။ ။ဤပြခဲ့သော သူရိယကာန္တ–စန္ဒြကာန္တ နည်းများအရ နိမိတ်ဝိဘတ်ကို ချေလိုက်သောအခါ နေမိတ္တိကဝိကာရတို့ မပျောက်မကွယ်ဘဲ(စီရင်ထားသည့်အတိုင်း) တည်နေသောကြောင့် "ပုရိသ်"၌ ပျောက်နေသော အသရကို ပြန်၍ပေါ်လာစေခြင်း, ကိ"သမုဒယဝယ်"**ဂ်**"၌ သရရော ဗျည်းပါ ပျောက်နေရာ ထိုသရဗျည်းတို့ ပြန်၍ ပေါ်လာစေခြင်း, ရညောတို့ကဲ့သို့ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ စီရင်ထားရာ၌လည်း ရာဇဟု ပကတိ အတိုင်း ပြန်၍ဖြစ်စေခြင်း စကၠားသောတံ စသည်၌ စကၠားကဲ့သို့ နဂိုကပင် သရမပျောက်ရာ၌ **"မြိရာသံပတ်"**ဆိုသကဲ့သို့ ပဒုန္နဂတိကနည်းအားဖြင့် စကၠားအတိုင်း ပကတိပြုခြင်း အကျိုးငှာ ပကတိစသ သရန္တသသုတ်ကို ကစ္စည်းဆရာ မိန့်ဖြွက်ရသတည်း။

အမှာ။ ။မိုးရွာရာ၌ ရေမရှိရာဝယ် ရေရှိအောင်သာ ရွာသည်မဟုတ်သေး, ရေ ရှိပြီး သမုဒ္ဒရာ စသည်၌လည်း ရွာသကဲ့သို့ သရဗျည်း မရှိရာ၌သာ သရဗျည်းတို့ ပေါ်လာရအောင် ပကတိပြုသည်မဟုတ်သေး, ရှိပြီးသား၌လည်း ခိုင်မြဲအောင် ပကတိ ပြုသောကြောင့် ဤသုတ်ကို ပဒုန္နဂတိက(မိုးရွာနည်း)ဟု ဆိုသည်။

[ဆောင်] ပျောက်သည့် သရ, ဗျည်းဟူမျှတို့, မူလအနေ, ပြန်ပေါ်စေ၍, တစ်ထွေ ထူးခြား, စီရင်များလည်း, မခြား နဂို, တည်စေလို၏၊ နဂိုတိုင်းတဲ့, တည်လျက်ကြုံသော်, ပဒုန္နနည်း, မြဲအောင်တည်းသို့, ကစ္စည်းစာတော်, သုတ်ညွှန်းဖော်သည်, ရှုမျှော်ပကတိ တွေ့တိုင်းတည်း။

(၃၃၄) သကတ္ထဝိရဟေန–မိမိအနက်မှ ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဣ–ဤအရာ၌၊ သမာသဿ–သမာသ်၏ လည်း၊ လိင်္ဂဘာဝါဘာဝါ–လိင်အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝိဘတ္တာ–ပ္ပတ္တိယံ–ဝိဘတ်သက်ခြင်းသည်၊ အသမ္ဘတ္တာယံ–မရောက်လတ်သော်၊ နာမဗျပဒေသာတိဒေသံ–နာမ်အမည်ကို ငဲ့ညွှန်းသောသုတ်ကို၊ အာဟ။

ကလာပ်ဦးကာ။ ။ကလာပ်ဦးကာ၌ကား မဟီရုဟနည်းအတိုင်း သမာသ်၏ ဝိဘတ်ကို ချေလိုက်သောအခါ နေမိတ္တိကဝိကာရတို့ အလိုလိုပျောက်၍ နဂိုပကတိအတိုင်း ပြန်၍ဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိ၏၊ ပကတိစသော သရန္တသသုတ်ကိုလည်း နဂိုအတိုင်း ပြန်၍ဖြစ်နေကြောင်းကို သိဖို့ရာ ဆိုရသည်ဟု ယူလိုဟန်တူသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်စသော သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ကား ပကတိပြုသောသုတ်ပင် မပါ၊ ပျောက်ကွယ်နေသော သရ ဗျည်းတို့ မဟီရုဟနည်းအရ အလိုလို ပေါ်လာရမည်ဟု ယူကြလေသည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၃၅) သကတ္ထ၊ ပေ၊ တိဒေသမာဟ။ ။ဘာ့ကြောင့် နာမ်ငဲ့ရသနည်း၊ **"လိင်္ဂဘာဝါဘာဝါ ဝိဘတ္တာ–ပ္ပတ္တိယံ အသမ္ဘတ္တာယံ" "တတော စ ဝိဘတ္တိယော"**သုတ်နှင့် အညီ လိင်နှောင် နာမ်နှောင်၌သာ ဝိဘတ်သက်ခွင့်ရ၏၊ သမာသ်ကလည်း လိင်မဟုတ် နာမ်မဟုတ်သောကြောင့် သမာသ်နှောင် ဝိဘတ်သက်ခွင့် မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝိဘတ်သက်ခွင့်ရအောင် **"နာမ်"**ဟု ငဲ့ညွှန်းရသည်၊ နာမ်ငဲ့လိုက်သောအခါ **"လိင် နာမ် သမ်"**-နှင့်အညီ နာမ်နှင့်လိင်မှာ သဘောတူပင်ဖြစ်သောကြောင့် **"လိင်"**လည်းမည်တော့၏၊ **"ဘာ့ကြောင့် သမာသ်သည် လိင်မမည်သနည်း"**ဟု ထပ်၍ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်... **"သကတ္ထဝိရဟေန"**ဟု မိန့်၊ ဤ**"သကတ္ထဝိရဟေန"**သည် **"လိင်္ဂဘာဝါဘာဝါ"**ဟူသော မူလဟိတ်၏ အကူအညီဟိတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် လိင်္ဂဘာဝါဘာဝါ၌ စပ်၊ **"မိမိအနက်မှ ကင်းခြင်းကြောင့် လိင်အမည် မရ"**ဟူလို။

ရဲ့ဦးအံ့––ရာဇပုရိသ"၌ ရာဇသဒ္ဒါသည် နာမ်အခိုက်၌ မင်းဒြပ်ကို ဟောသော်လည်း သမာသ်တွင်းသို့ရောက်သောအခါ မင်းဒြပ်တည်းဟူသော မိမိအနက်ကို စွန့်လွှတ်၍ ယောက်ျားနှင့် ဆက်သွယ်မှုဟူသော သမ္ဗန်အနက်ကိုသာ ဟောရတော့၏၊ ထို့ကြောင့် ရာဇသဒ္ဒါ၌ သကတ္ထ(မင်းတည်းဟူသော မိမိမူလအနက်) မရှိတော့ပြီ၊ ပုရိသသဒ္ဒါလည်း နာမ်အခိုက်၌ ယောက်ျားဟူသမျှကို ဟော၏၊ **"ရာဇပုရိသ"**ဟု သမာသ်ဖြစ်သောအခါ၌ကား မင်းနှင့်စပ်သော ယောက်ျား(မင်းချင်းယောက်ျား)ဟူသော ယောက်ျားအထူးကို ဟောသောကြောင့် သကတ္ထ(မူလဟောရင်းဖြစ်သော ယောက်ျားသာမည်ဟူသော အနက်) မရှိတော့ချေ၊ **"ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝဋ္ဋိတမတ္ထဝံ လိင်္ဂ"**နှင့်အညီ အနက်ရှိမှ လိင်မည်၏၊ အနက်မရှိလျှင် လိင် မမည်၊ လိင် မမည်လျှင် ဝိဘတ် မသက်နိုင်၊ ဝိဘတ်မပါလျှင်လည်း ပုဒ်ရာ မဝင်၊ ထို့ကြောင့် **"ရာဇပုရိသ သဒ္ဒါသည် မင်းချင်းယောက်ျားတည်းဟူသော အနက်သစ်ကို ဟောသော နာမ်တစ်မျိုးဖြစ်၏"**ဟု **"နာမ်"**ဟူသော နာမည်သစ်ကို ညွှန်ပြဖို့ရာ ဤ အတိဒေသသုတ်ကို မိန့်ရသည်။

တဒ္ဓိတသမာသ၊ ပေ၊ ဒီသုစ။ ။(၆၀၁) တဝေတုနတ္ထာနတ္ထာဒိပစ္စယန္တေ - တဝေ, တုန, တ္ထာန, တ္ထာ အစရှိသော ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဝဒ္ဓေတ္ထာ-ကြဉ်၍၊ တဒ္ဓိတန္တာ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကိတန္တာ-ကိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမာသာစ-သမာသ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နာမမိဝ-နာမ်ကိုကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-မှတ်ထိုက်ကုန်၏၊ စဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ ကိစ္စပစ္စယအာဂျိုဂ္ဂနိုဂ္ဂတ္ထိပစ္စယန္တာဒီသပိ-ကိစ္စပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ, အာ ဤ ဂ္ဂနိုဟူသော ဂ္ဂတ္ထိပစ္စည်း အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ အစရှိသည်၏လည်း၊ နာမဗျာပဒေသတ္ထံ-နာမ်ငဲ့ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

တဝေတုန၊ ပေ၊ ဝဒ္ဓေတ္ထာ။ ။ဤကား "**အတဝေတုနာဒီသု စ**"၏ အဖွင့်တည်း၊ "**အတဝေတုနာနဒီသု-တဝေတုနစသော ပစ္စည်းမနောင်းကုန်လတ်သော်**"ဟုဆိုသဖြင့် "**တဝေတုနစသော ပစ္စည်းကိုကြဉ်၍**"ဟု ဆိုရာရောက်သည်၊ ထိုကြောင့် "**တဝေတုနတ္ထာနတ္ထာဒိပစ္စယန္တေ ဝဒ္ဓေတ္ထာ**"ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤ အတဝေတုနာဒီသုသည် ကိတကကိုငဲ့သော နိမိတ်တည်း၊ မှန်၏-တဝေတုနတ္ထာနတ္ထာ စသော ပစ္စည်းများသည် ကိတ်ဌာသာပါ၏၊ ထို့ကြောင့် ကိတကအရ တဝေတုန စသော ပစ္စယန္တကိတ်တို့ပါ (နာမ်ငဲ့ရာ၌) ယူရမည်လောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိ၍"**အတဝေတုနာဒီသု စ**"ဟု မိန့်သည်၊ တဝေ တုနတ္ထာန တ္ထာ ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည် နဂိုကပင် နိပါတ်တွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ ထိုသဒ္ဒါများနောင် နာမ်ဝိဘတ် သက်နိုင်ရကား နာမ်ငဲ့ဖွယ်မလို-ဟူလို၊ ထိုသို့ နိပါတ်အတွင်း၌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် တတောစ ဝိဘတ္တိယောသုတ်၌ "**စဂ္ဂဟဏေန တဝေတုနာဒိပစ္စယန္တနိပါတတောပိ**"ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်၊ တုနာဒိ၌ အာဒိဖြင့် တ္ထာန, တ္ထာ, တုံပစ္စည်းများကို ယူ။

တဒ္ဓိတန္တာ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ။"**ဒဗ္ဗဝါစကံ နာမံ**"နှင့်အညီ ဒြပ်အနက်ကိုဟောမှ နာမ်အမည်ရ၏၊ ဏစသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ဏွစသော ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကား ကံ ကတ္တာ စသော သတ္တိနက်ကိုသာ ဟောရ၍ ဒြပ်အနက်ကို မဟောသောကြောင့် နာမ်=လိင်အမည် မရကြချေ၊ "**ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ**"နှင့်အညီ လိင်နောင် ဓာတ်နောင်သာ ပစ္စည်းများ သက်ကြသဖြင့်လည်း ထိုပစ္စည်းများ၏ လိင်မဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ဤသို့လျှင် ဝါသိဋ္ဌ-ကာရကစသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စယန္တ ကိတ်ပစ္စယန္တသဒ္ဒါတို့သည် "**လိင်=နာမ်**"မမည်ကြသောကြောင့် လိင်နာမ်အမည် ရဖို့ရန်"**နာမ်**"ငဲ့ရပေသည်၊ "ငဲ့"ဆိုသည်ကား "**နာမ်**"ဟု နာမည်ပေးခြင်းပင်တည်း။

စဂ္ဂဟဏံ၊ ပေ၊ နာမဗျာပဒေသတ္ထံ။ ။["**ပစ္စယန္တာဒီသွပိ**"ဟု အချို့စာ ရှိ၏၊ "**ဂ္ဂတ္ထိပစ္စယန္တသ**"စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်ပုံကို ထောက်၍ "**ပစ္စယန္တာဒီသပိ**"ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်၊] တဝေတုနာဒီသုစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ကိစ္စပစ္စယန္တ သဒ္ဒါ, အာဤ ဂ္ဂနိ ဂ္ဂတ္ထိပစ္စယန္တ သဒ္ဒါစုကို ဆည်းသည်၊ စသဒ္ဒါဖြင့် ထိုသဒ္ဒါစုကို နာမ်ငဲ့ရမည်-ဟူလို၊ ကိတအရ၌ ကိတပစ္စည်းဆုံးသော သဒ္ဒါများကိုသာ ရသောကြောင့်

ဣဓ–ဤသုတ်၌၊ သမာသဂ္ဂဟဏံ–သမာသ သဒ္ဒါသည်၊ အတ္ထဝတံ–အနက်ရှိကုန်သော၊ သမုဒါယာနံ–ပုဒ်အပေါင်းတို့ကို၊ နာမဗျပဒေသော–နာမ်ခဲ့ခြင်းသည်၊ သမာသဿ–သမာသ်၏အတွက်သာ၊ (ဟောတိ–၏၊) ဣတိ–သို့၊ နိယမတ္ထံ–သတ်မှတ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေ–အခြားသော ဗျာကရဏားဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ။)

တဗ္ဗအနိယစသော ကိစ္စပစ္စယန္တတို့ကို စသဒ္ဒါဖြင့် ယူရမည်၊ ထို ပစ္စယန္တသဒ္ဒါတို့၌ နာမ်ခဲ့ရခြင်း၏ အကြောင်းမှာ အခြား ကိတပစ္စယန္တအတိုင်းပင်တည်း၊ **"ဓာတုလိင်္ဂဟိ ပရာ ပစ္စယာ"**နှင့်အညီ လိင်၏နောက်၌သက်ရသော ဣတ္ထိပစ္စည်းများလည်း လိင်မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် ဣတ္ထိပစ္စယန္တသဒ္ဒါစုကိုလည်း နာမ်ခဲ့ရသည်၊ ပစ္စယန္တာဒိသည်၌ အာဒိဖြင့် **"ခ စသော ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဒါများကို ယူ"**ဟု ဋီကာဖွင့်၏။

ဣဓ သမာသသဂ္ဂဟဏံ၊ ပေ၊ နိယမတ္ထံတိ အပရေ။ ။သမာသ်ဟူသည် နာမ်ပုဒ် နှစ်ခုစသည်ကို စပ်သောကြောင့် နဂိုကပင် နာမ်သဘော မပျက်ချေ၊ နာမ်သဘော မပျက်လျှင် နာမ်ခဲ့ဖွယ်လည်း မလို၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဤသုတ်၌ သမာသ သဒ္ဒါကို ထည့်ရပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား–ဒြပ်နက်ကို ဟောသော ပုဒ်အပေါင်းသည် "ရညော+ပုရိသော"စသည်ကဲ့သို့ ဝါကျလည်းရှိ၏၊ "ရာဇပုရိသော"စသည်ကဲ့သို့ သမာသ်လည်း ရှိ၏၊ ထိုတွင် "နာမ"ဟူသော အမည်သည် "ရာဇပုရိသော"ကဲ့သို့သော သမာသ်၏အမည်သာ ဖြစ်သည်၊ "ရညော+ပုရိသော"ကဲ့သို့သော ဝါကျ၏အမည် မဟုတ်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းအကျိုးငှာ သမာသသဒ္ဒါကို ထည့်၍ ဆိုရသည်၊ **"သိဒ္ဓေ သတိပိ အာရမ္ဘော နိယမာယ ဝါ ဟောတိ အတ္ထန္တရဝိညာပနာယ"**ဟူသော နိယမ–အတ္ထန္တရဝိညာပနအကျိုး နှစ်မျိုးတွင် ဤသုတ်၌ သမာသသဒ္ဒါသည် နိယမအကျိုး ရှိသည်–ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ဗျာကရဏားကျမ်းဆရာတို့၏ အဆိုသည် **"သကတ္ထဝိရဟေန၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တျုပ္ပတ္တိယံ အသမ္ဘဝတ္ထာယ"**ဟု ပထမပြခဲ့သောနည်းမှ တစ်နည်းဖြစ်၏၊ ရှေးနည်းအလို–မိမိတို့ မူလအနက်များမှ ကင်းလွတ်သဖြင့် လိင်အမည်မရှိ၍ ဝိဘတ်သက်ခွင့် မရသောကြောင့် နာမ်မခဲ့လျှင် မဖြစ်သည့်အတွက် သမာသ်ကို နာမ်ခဲ့ဖို့ရာ သမာသသဒ္ဒါကို ထည့်ရသည်၊ ဗျာကရဏားဆရာတို့အလိုကား–နာမ်ပုဒ်အပေါင်းဖြစ်၍ နာမ်ခဲ့ဖွယ် မလို, နာမ်မခဲ့ဘဲပင် ဝိဘတ်သက်နိုင်၏၊ သို့သော် ပုဒ်အပေါင်းကို နာမဟု အမည်ပေးရာ၌ ရညော+ပုရိသော ကဲ့သို့သော ဝါကျကို မပေးရ, **"ရာဇပုရိသော"** ကဲ့သို့သော သမာသ်ဖြစ်မှ "နာမ"ဟု အမည်ပေးရသည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းအကျိုးငှာ "သမာသ"သဒ္ဒါကို ထည့်ရသည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ [ဤ)ဝါကျ၌ အတ္ထဝတံ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝဇ္ဇိတမတ္ထဝံ လိင် (ပရသမညာ ပယောဂေသုတ်)၌ ပြအပ်ခဲ့သော **"အတ္ထဝံ"**၏ အဓိပ္ပာယ်အတိုင်းတည်း။]

(၃၃၅) အဗျယီဘာဝေါ,တိ ဝတ္တတေ။

သော နပုံသကလိင်္ဂေါ။ ။(၃၂၀) သော အဗျယီဘာဝသမာသော–ကို၊ နပုံသကလိင်္ဂေါ၀–နပုံလိင်ရှိ၏ဟူ၍သာ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော–၏၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္တံ–နပုံလိင်အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဟိ–ဆက်၊ ဧတ္ထ–ဤသုတ်သည်၊ လိင်္ဂါတိဒေသေ–လိင်ကို ၎င်းညွှန်းသောသုတ်သည်၊ သတိပိ–ဖြစ်သော်လည်း၊ ၀ါ–ဖြစ်စေကာမူ၊ အဓိပညံတျာဒီသု–အဓိပညံ အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌၊ အဓိဿာဏံ တျာဒိရူပပွသင်္ဂေါ–အဓိဿာဏံ အစရှိသော ရုပ်၏ကပ်ငြိ လျှဉ်ပါးဖွယ်သည်၊ နဟောတိ–မဖြစ်၊ (ကသ္မာ–နည်း၊) တိပညံတျာဒီသု ဝိယ–တိပညံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ကဲ့သို့၊ သဒ္ဒန္တရတ္တာ–သဒ္ဒါတစ်မျိုး၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ,ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ စ–စင်စစ်ကား၊ အယံ-ဤသုတ်သည်၊ နဲ အတိဒေသော–အတိဒေသသုတ် မဟုတ်၊

---

(၃၃၅) **နပုံသကလိင်္ဂေါ၀။** ။[**"နပုံသကံ+လိင်္ဂံ ဧတသ္မာတိ နပုံသကလိင်္ဂေါ ဧ၀"**–ဋီကာ၊] နဂိုက ဣတ္ထိ ကုမာရိဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိသော ပုဒ်များသည်လည်းကောင်း, **"ဒရထာနံ+အဘာ၀ေါ"**စသော နဂိုကပုလ္လိင်ရှိသော ပုဒ်များသည်လည်းကောင်း အဗျယီဘောသမာသ်တွင်းသို့ ရောက်သောအခါ **"အဓိတ္ထိ အဓိကုမာရိ, နိဒ္ဒရထံ"** စသည်ဖြင့် နပုလ္လိင်ရှိသောပုဒ်များ ဖြစ်ကြရသည်–ဟူလို၊ နဂိုက နပုလ္လိင်ရှိနေသော **"ဥပနဂရံ"**စသည်တို့၏ နပုလ္လိင်ရှိရကြောင်းမှာ အထူးပြောဖွယ် မလို၊ ပဒ္ဓတိကနည်းအားဖြင့် နပုလ္လိင်ရှိပြီး ပုဒ်များကိုလည်း နပုလ္လိင်ရှိ၏ဟုပင် ထပ်၍ ဆိုရမည်။

နျာသဆိုပုံ။ ။ဤသုတ်ကို **"လိင်္ဂါတိဒေသမဟုတ်, ကာရိယာတိဒေသသုတ်"**ဟု ဆို၍ လိင်္ဂါတိဒေသသုတ်ဖြစ်၍ နပုလ္လိင် မင်းမိုက **"အဓိပညာ"**ဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိသော ရုပ်သည် ဤသုတ်ဖြင့် နပုလ္လိင်ငဲ့လိုက်က **"အဓိဿာဏံ"**ဟု နပုလ္လိင်ဖြစ်သွားဖွယ်ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်သည် လိင်္ဂါတိဒေသသုတ် မဟုတ်, သေသေသုန္ဒ၀ဝသုတ်ကဲ့သို့ ကာရိယာတိဒေသသုတ်တည်း၊ **"သရော ရဿော နပုံသကေ"**စသော သုတ်ဖြင့် နပုလ္လိင်အရာ၌ ရဿစီရင်သကဲ့သို့ **"အဓိပညာ အဓိတ္ထိ"**စသည်၌လည်း **"နပုလ္လိင်လို သဘောထား၍ ရဿစီရင်ပါလေ"**ဟု ငဲ့ညွှန်းသည်–ဟူလို၊ ဤကား နျာသအဆိုတည်း။

ဣတ္ထေဟိ၊ ပေ၊ တိပညံတျာဒီသုဝိယ။ ။ထိုနျာသအဆိုကို လိုက်၍ ရှင်းလင်းပယ်ချလိုသောကြောင့် **"ဣတ္ထေဟိ"**စသည်ကို မိန့်သည်၊ မှန်၏–**"ဣတ္ထေဟိ၊ ပေ၊ တိပညံ တျာဒီသုဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ"**ဟူသော ၀ါကျသည် နျာသအဆိုကို ရှင်းလင်းစေသောစကား ဖြစ်၍**"နဲ စာ်ယံ၊ပေ၊အဒဿနတော"**ကား နျာသအဆိုကို ပယ်ချသောစကား ဖြစ်သည်၊ ဤသုတ်သည် လိင်္ဂါတိဒေသသုတ် ဖြစ်စေကာမူ အဓိပညံရုပ်က အဓိဿာဏံ မဖြစ်နိုင်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–အဓိဿာဏံသည် အဓိပညံနှင့် သဒ္ဒါချင်းမတူ–သဒ္ဒါတစ်မျိုးဖြစ်သော ကြောင့်တည်း၊ ဥပမာ–**"တိသော–သုံးမျိုးကုန်သော+ပညာယော–ပညာတို့တည်း၊ တိပညံ–သုံးမျိုးသော ပညာ"**ဟူသော ဒီဂုသမာသ်၌ ဒီဂုသေကတ္တံသုတ်ဖြင့် နပုလ္လိင်

(ကသ္မာ–အာဘယ်ကြောင့် သိနိုင်သနည်း၊) သုတ္တေ–သုတ်၌၊ အတိဒေသ လိင်္ဂ်သ–အတိဒေသ၏ အမှတ်အသားဖြစ်သော၊ ဣဝသဒ္ဒသ–ဣဝ သဒ္ဒါ ကို၊ အဒဿနတော–မမြင်ရခြင်းကြောင့်တည်း၊ ပုရေဝိယ သျာဒျုပ္ပတ္တိ။

ဇဲလိုက်သောအခါ တိပညာဟူသော နဂို ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါသည် "တိဉာဏ်"ဟု သဒ္ဒါ တစ်မျိုးပြောင်း၍ မသွားသကဲ့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်သည် လိင်္ဂါတိဒေသဖြစ်စေ ကာမူ အဓိပညံမှ အဓိဉာဏ် ဖြစ်သွားလိမ့်မည်လား:ဟု (နျာသပြသလို) ယုံမှားဖွယ် မရှိပါ–ဟူလို။

အမှာ။ ။ဤစကားဖြင့် ဤသုတ်ကို"**လိင်္ဂါတိဒေသ**"ဟု ရူပသိဒ္ဓိကဆိုလိုသည်မဟုတ်, အကယ်၍ လိင်္ဂါတိဒေသသုတ် ဖြစ်စေကာမူ နျာသပြသော လျှဉ်းပါ:(ယုံမှား)ဖွယ်မျိုး မရှိနိုင်ဟု ရှင်းလင်းပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊"**တိပညံ**"၌ အတိပညံဟု ပါဠိပျက်နေသည်၊ "**တိသော ပညာ သမာဟရာ**"စသော ဋီကာဖွင့်ထောက်၍ "**တိပညံ**"ဟု သိဟိုဠ်မှ အတိုင်း ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ တွေ့ထည်း လိင်္ဂါတိဒေသေဟူသော လက္ခဏဝန္ဓကတ္တားနှင့် အရတူဖြစ်သောကြောင့်"**ဤသုတ်သည်**"ဟု လက္ခဏဝန္ဓကတ္တားအနက်ပင် ပေးသည်။

နှ စာယံ၊ပေ၊ အဒဿနတော။ ။အမှန်အားဖြင့် ဤသုတ်သည် ကာရိယာတိဒေသ, လိင်္ဂါတိဒေသ နှစ်မျိုးပင်မဟုတ်၊ ချဲ့ဦးအုံ–**သေသေသု ဣ၂**"စသော အခြားအတိဒေသ သုတ်များ၌ ဇဲညွှန်းပုံကိုပြသည့် အတိဒေသ အမှတ်အသားဖြစ်သော "**ဣ**"သဒ္ဒါပါ၏၊ [တထာ ကတ္တာရိစသုတ်၌လည်း "**တထာ**"သဒ္ဒါပါ၏၊ အနုပဒိဋ္ဌာနံ ဝုတ္တယောဂတော သုတ်၌ကား: ဣ တထာတို့ထက်ပင် သေချာသော "**ဝုတ္တယောဂတော**"သဒ္ဒါပါ၏၊] ဤသုတ်ကား: ထိုကဲ့သို့ အတိဒေသ အမှတ်အသား: မပါသောကြောင့် အတိဒေသသုတ် မဟုတ်၊ အဗျယီဘောသမာသ်သည် ဥပသာရ နိပါတ် အနက်ပြဋ္ဌာန်းလျက် ရှိသော ကြောင့် ဥပသာရ နိပါတ်ထုံးစံအတိုင်း "**အလိင် (လိင်အတူး မရှိ)**"ဟု မှတ်ရမည်လားဟု ယုံရှားဖွယ်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်:,"**ဒွန်တပ္ပုရိသ်ကဲ့သို့ နောက်ပုဒ် လိင် လိုက်၍ သုံးလိင်ဆက်ဆံလေသလား**"ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်: "**နပုလ္လိင် ရှိသည်**"ဟု စီရင်သော ဝိဓိသုတ်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်၊ [သရော ရသော နပုံသကေ သုတ်ဖြင့် စီရင်ဖို့ရာ အစီအရင်ကို သိစေသော ဝိဓျဂ်ပရိဘာသာသုတ်ဟုလည်း ဆိုကြသေး၏။]

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ အတိဒေသသုတ် မဟုတ်သောကြောင့် "**နပုံသကလိင်္ဂါ၀**"၌ "**လိင်္ဂါ+ဣ**"ဟု ပုဒ်မဖြတ်ပဲ "**လိင်္ဂါ+ဧ၀**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရသည်၊ ကလာပ်ဝုတ္တိ၌ကား: "**အဗျယီဘာ၀သမာသော နပုံသကလိင်္ဂ သျာတ်**"ဟု"**၀**"မပါဘဲပင် ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ကလာပ်အလိုလည်း: အတိဒေသသုတ်မဟုတ်ဟု မှတ်ပါ။ ["**ယထာ ပရိသာယ–အကြင် အကြင် ပရိသတ်၌၊ ယထာသမာဒိဋ္ဌာယ–အကြင် အကြင် ညွှန်ပြအပ်တိုင်းကို၊ ယထာ ပဋိညာယ–အကြင် အကြင် ဝန်ခံခြင်းဖြင့်**"စသည်၌ နပုလ္လိင်မဟုတ်သော ကြောင့် ဤသုတ်အစီအရင်မျိုးကို မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဝိကပ်ဟု ဆိုသည်။]

(၃၃၆) ကွစ်တိ ဝတ္ထုတော။ [**"အကာရန္တာ+အဗျယီဘာဝါ"**တိ ဆေဒေါဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် **"မကာရန္တာဗျယီဘာဝါ"**ဟု သန္ဓိစပ်လျက် ရှေးပါဠိ ရှိကြောင်း သိပါ။]

အံဝိဘတ္တိနုမကာရန္တာဗျယီဘာဝါ။ ။(၃၄၁) . အကာရန္တာ-သော၊ တသ္မာ အဗျယီဘာဝါ-မှ၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ သေသံ-ကို၊ နေယျံ-သိနိုင်လောက်၏၊ [အံပြုပြီးနောက် ခွင်း,ချေ,ကပ်ဟူသော အစီအရင် အများသိလောက်ပြီ-ဟူလို၊] တံ ဥပနဂရံ-ထိုမြို့အနီး၊ နဂရသ-မြို့၏၊ သမီပံ-အနီးသည်၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ [**"နဂရသ သမီပံ"**ဟု ·ဖွင့်၍ ဥပနဂရံ၌ ပတမာသိဝိဘတ် ဆုံးသောပုဒ်မှန်း ထင်ရှားအောင် **"တိဋ္ဌတိ"**ဟု အပိုထည့်သည်၊ တာနိ ဥပနဂရံ-ထိုမြို့အနီးတို့၊ အာလပနေပိ-အာလုပ်ခေါ်လည်း၊ ဧဝံ-ဤ.အတူ တည်း၊ တံ ဥပနဂရံ-ကို၊ ပဿ-ရှုလော၊[ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား ဖို့ရာ **"ပဿ"**ဟု စပ်ပုဒ်ကြိယာကို ထည့်သည်၊] တာနိ ဥပနဂရံ-ထိုမြို့အနီး တို့ကို၊ [ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ကွဲပြားအောင် **"တံ-တာနိ"**ဟု ထည့်သည်။]

ကွစိတိ-ကွစိသဒ္ဒါ၏၊ အဓိကာရတော-လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ပဠမ္ပာ-ပဠမီဝိဘတ်၏၊ အယံ အံဘာဝေါ-ဤ အံအဖြစ်သည်၊ နှ-မဖြစ်၊ တတိယာ သတ္တမီ,ဆဋ္ဌိနံ တု-တတိယာ,သတ္တမီ, ဆဋ္ဌိဝိဘတ်တို့၏ကား၊ အယံ အံဘာဝေါ-သည်၊ ဝိကပ္ပတော-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

တေန ဥပနဂရံ-ထိုမြို့အနီးသည်၊ ကတံ-ပြုအပ်၏၊ ဥပနဂရေန ဝါ-**"ဥပနဂရေန"**ဟုလည်းရှိ၏၊ တေဟိ ဥပနဂရံ-တို့သည်၊ ဥပနဂရေဟိ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ တသ ဥပနဂရံ-အား၊ ဒေဟိ-ပေးလော၊ (ဥပနဂရသ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊) တေသံ ဥပနဂရံ-တို့အား၊ (ဥပနဂရာနံ ဝါ-၏၊) [စတုတ္ထီ-

---

(၃၃၆) **နှ ပဠမ္ပာ၊ပေ၊ဝိကပ္ပတော။** ။ကွစိ သမာသန္တစသောသုတ်မှ လိုက်လာ သော ကွစိသဒ္ဒါကြောင့် နှ ပဠမာ-ပဠမီဝိဘတ်ကို အံမပြုရ၊ ထို့ကြောင့် ပဠမီရုပ်၌ **"ဥပနဂရာ,မှာ,သ္မာ၊ ဥပနဂရေဟိ"**ဟုသာ ပြယုဂ်ထုတ်၍ **"ဥပနဂရံ"**ဟု မထုတ်၊ တတိယာ သတ္တမီ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်တို့ကိုကာ ဝိကပ်အားဖြင့် အံပြု၏၊ ထို့ကြောင့် တတိယာ ၌ ဥပနဂရံ အပြင် **"ဥပနဂရေန ဥပနဂရေဟိ"**ဟုလည်း ထုတ်၏၊ သတ္တမီ ဆဋ္ဌိရုပ်များ၌ လည်း နည်းတူ၊ စတုတ္ထီဝိဘတ်အတွက် ဂါထာ၌ အထူးဆိုချက် မပါ၊ မြန်မာမူဝယ် **စတုတ္ထီ၌ "တသ ဥပနဂရံ ဒေဟိ, ဥပနဂရသ ဝါ၊ တေသံ ဥပနဂရံ, ဥပနဂရာနံ ဝါ"** ဟု ဝိကပ်ရုပ်ကို ပြထားသော်လည်း သီဟိုဠ်မှ၌ ဝိကပ်ရုပ်ကို မပြချေ၊ မြန်မာဆရာတော်တို့က **"စတုတ္ထီနှင့် ဆဋ္ဌိရုပ်မှာ သဘောတူပင်ဖြစ်၍ ဆဋ္ဌိဝိကပ်ဖြစ်လျှင် စတုတ္ထီလည်း**

"ဥပနဂရသ–ဥပနဂရာနံ"ရုပ်တို့ သီဟိုဠ်မူ၌ မပါ။] ဥပနဂရာ, ဥပနဂရမှာ, ဥပနဂရသ္မာ–မှ၊ အာနယ–ဆောင်ယူခဲ့လော၊ ဥပနဂရေဟိ–တို့မှ၊ ဥပနဂရံ–၏၊ သန္တကံ–ဥစ္စာ၊ ဥပနဂရသ ဝါ–၏၊ တောသံ ဥပနဂရံ–တို့၏၊ ဥပနဂရာနံဝါ–လည်းရှိ၏၊ ဥပနဂရံ–၌၊ နိမေဟိ–သိုမှီးလော၊ ဥပနဂရေ,ဥပနဂရမှိ,ဥပနဂရသ္မိं ဝါ–လည်းရှိ၏၊ ဥပနဂရံ–တို့၌၊ ဥပနဂရေသုဝါ–လည်းရှိ၏၊ ဒေံ–ဤ,အတူ၊ ဥပကုမ္ဘံ–အိုး၏အနီး။ [**"ကုမ္ဘသ+သမီပံ ဥပကုမ္ဘံ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုပါ–ဟူလို။]

အဘာဝေ–မရှိခြင်းအနက်၌(ဥဒါဟရဏ်–ကား၊ နောက်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းထည့်) ဒရထာနံ–ကိလေသာ ပူပန်မှုတို့၏၊ အဘာဝေါ–မရှိခြင်းတည်း၊ နိဒ္ဒရထံ–ခြင်း၊ နိမ္မသကံ–ခြင် မရှိခြင်း၊ ပစ္ဆာအတ္ထေ–ပစ္ဆာအနက်၌၊ ရထသ–ရထား၏၊ ပစ္ဆာ–နောက်တည်း၊ အနုရထံ–ရထားနောက်၊ အနုဝါတံ–လေနောက်၊

ဝိကပ်ဖြစ်ရမည်"ဟုအယူရှိတော်မူကြဟန်ရှိ၏၊ သို့သော် ဂါထာ၌ပင် ဆဋ္ဌိကိုသာ ဆိုထားသောကြောင့် စတုတ္ထီ၌ ဝိကပ်ရုပ်မပြုသော သီဟိုဠ်မူသာ ကျမ်းဆရာ၏ အလိုကျမည် ထင်သည်၊ [ကွစိသဒ္ဒါကို ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာအနက် ရှိ၏ဟု ကြံ၍**"ပဋ္ဌမိဒ္ဓ အသန္တဝိမိ,တတိယာ သတ္တမီ ဆဋ္ဌီ၌ အနိစ္စဝိမိ,ကြင်းဝိဘတ်၌ နိစ္စဝိမိ"**ဟု ခွဲကြသေး၏၊ သို့သော်**"ကွစိတိ ကွစိ သမာသန္တ ဣစ္ဆာဒီတော အနုဝတ္တတေ, ကတ္တစိ အမာဒေသ နိဝတ္တနတ္ထံ"**ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် ကွစိသဒ္ဒါသည် ကွစိအနက်ပင်ရှိ၏ဟု မှတ်ပါ။]

ဆက်ဦးအုံ့–ဤ"နှ ပဋ္ဌမျာယ · မံ ဘာဝေါ"ဂါထာသည် ကလာပ်ကာရကဋ္ဌ လာသော**"အဗျယီဘာဝါ အကာရန္တာ ဝိဘတ္တိနံ အံ အပဋ္ဌမျာ ဝါတတိယာသတ္တမိနံ"** ဟူသော နှစ်သုတ်ကိုမှီးသော ဂါထာဖြစ်သည်၊ ထိုကလာပ်၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်အတွက်ပင် အထူးမဆို၊ ထို့ကြောင့် ကလာပ်အလို **"ဆဋ္ဌီဝိဘတ်လည်း အံ အပြု မြဲသည်"**ဟုပင် မှတ်ယူရမည်၊ ရှေးဆရာတို့ကမူ **"အဋ္ဌတ္ထာ ဓမ္မာ"**(ပထမာယော)**"အဋ္ဌတ္ထော ဓမ္မော အဋ္ဌတ္ထသ"**(သိ–သ)တို့၌ အံ မပြုသော ရုပ်ကို မြင်ရသောကြောင့် ပထမာ စတုတ္ထီ ရုပ်များ၌ အံ အပြု မမြဲဟုလည်းကောင်း, **"အဋ္ဌတ္ထံ–အဋ္ဌတ္ထခန္ဓာကို၊ အာဘိနိဝိသိတ္ဝာ–နှလုံးသွင်း၍၊ အဋ္ဌတ္ထံ–မှ၊ ဝုဋ္ဌာတိ"**ဟူရာ၌ ပဋ္ဌမိဝိဘတ်ဖြင့် အဋ္ဌတ္ထံဟု အံပြုလျက်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း, အခြားဝိဘတ်များ၌လည်း ထို့အတူပင်**"အံပြု–မပြု"** နှစ်ခုရှိသင့်ရကား ဝိဘတ်အားလုံး၌ပင် အံအပြု မမြဲဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူကြသည်။

• • • • • • • • • • • • •

အဘာဝေ။ ။အဘာဝအနက်၌ သမာသ်ဖြစ်သောကြောင့်**"အဘာဝေ"**ဟု ဆိုသည်၊ နိဒ္ဒရထံ၌ နိသဒ္ဒါသည် အဘာဝအနက်ကို ဟောဏ်၊ ထိုအဘာဝသည် အတ္ထာဘာဝ, ဣဒ္ဓါဘာဝ, ပဓံသာဘာဝ, ဥပဘောဂါဘာဝ ဟု လေးမျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဝတ္ထုဗြိုဟ်ကို **"အတ္ထ"**ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဝတ္ထုဗြိုဟ်၏ မရှိခြင်းသည် **"အတ္ထာဘာဝ"**မည်၏၊ နိမ္မက္ခိကံ–

ဝါ–လေအောက်,လေစုန်၊ ယောဂ္ဂတာယံ–လျှောက်ပတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ ယထာသရူပံ–သရုပ်အားလျှော်သည်၊ အနုရူပံ–အဆင်းအားလျှော်သည်၊ ဝါ–သဘောအားလျှော်သည်၊ ရူပယောဂ္ဂံ–အံ့ဆင်းအားလျှော်သည်၊ ဝါ–သည်၊ ဣတိအတ္ထော–နက်၊ ဝိစ္ဆာယံ–ဝိစ္ဆာအနက်၌၊ အတ္တာနံ အတ္တာနံပတိ–

ယင်ကောင် မရှိခြင်း၊ နိမ္မသက်–ခြင် မရှိခြင်း စသည်တည်း၊ ဤ၌ "**ယင်ကောင်–ခြင်**" ဟူသော ဝတ္ထုဒြပ်၏ မရှိခြင်းဖြစ်သည်၊ နိဒ္ဒရထ၌လည်း "**ကိလေသာအပူ**"ဟူသော ပရမတ္ထအထည်ဝတ္ထု၏ မရှိခြင်းဖြစ်၍ "**အတ္ထာဘာဝ**"ပင်တည်း။

ဣဒ္ဓါဘာဝ။ ။ပြည့်စုံခြင်းကို "**ဣဒ္ဓ**"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုပြည့်စုံမှု၏ မရှိခြင်းသည် "**ဣဒ္ဓီဘာဝ**"မည်၏၊ ဒုယျဝနံ–ယဝနတိုင်း၏ (ပြည့်စုံမှု)မရှိခြင်း၊ ဒုဇ္ဇိကံ–ထမင်း၏ (ပြည့်စုံမှု)မရှိခြင်း စသည်တည်း၊ ဤ၌ ထမင်းဒြပ် လုံးဝမရှိခြင်းကို မဆိုလို မပြည့်စုံ မလုံလောက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ပဓံသာဘာဝ။ ။ပျက်စီးခြင်းကို "**ပဓံသ**"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုပျက်စီးခြင်းသည်ပင် မရှိခြင်းဖြစ်သောကြောင့် "**ပဓံသာဘာဝ**"မည်၏၊ အတိသိတံ–အအေး၏ ကုန်လွန်ခြင်း၊ အတိဝသန္တံ–ဝသန္တဥတု ကုန်လွန်ခြင်း စသည်တည်း၊ ဤ၌ အအေးဥတု–ဝသန္တဥတုတို့ ပျောက်ကွယ် ကုန်လွန်ခြင်းသည် ပဓံသာဘာဝ မည်၏။

ဥပဘောဂါဘာဝ။ ။သုံးဆောင်ခြင်းကို "**ဥပဘောဂ**"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဥပဘောဂ ကာလ၏ မရှိခြင်းသည်"**ဥပဘောဂါဘာဝ**"မည်၏၊ အတိယောဗ္ဗနံ–ပျိုရွယ်သူ့အဖြစ်၏ မသုံးဆောင်ရာကာလ၊ အတိကမ္မလံ–ကမ္မလာ၏ မသုံးဆောင်ရာကာလ၊ ဤ၌ "**မသုံးဆောင်ရာကာလ**"ဟူသည် သုံးရာကာလ မဟုတ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ဥပဘောဂါဘာဝ**"ဟု ဆိုသည်။

အမှာ။ ။"**ဒရထာနံ+အဘာ:ဝေါ**"ဟု နိ၏ ပရိယာယ် အဘာဝပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ် ပြုရသော်လည်း ရုပ်တွက်သောအခါ၌မူ "**နိ+ဒရထ**"တည်"**နိ–သိ+ဒရထ–နံ**"ဟုဖြစ်, သိချေ, ဒရထာနံ ဖြစ်အောင် စီရင်၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ "**နိ+ဒရထံ**"ပကတိဖြစ်၊ ဒ ဒွေဘော်လာ စသည်ဖြင့် ဥပနဂရံအတိုင်း တွက်ပါ၊ "**မသကာနံ အဘာဝေါ နိမ္မသကံ**"လည်း နည်းတူ။

ယောဂ္ဂတာယံ။ ။ယောဂ္ဂသဒ္ဒါသည် ယုတ္တသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူ၏၊ ယောဂ္ဂ–သင့်လျော်+တာ–အဖြစ်(သင့်လျော်ခြင်း၊) ထို ယောဂ္ဂတာအနက်၌ "**ယထာ+သရူပ, အနု–ရူပ**"တို့ သမာသ်ဖြစ်ကြသည်၊ "**ရူပယောဂ္ဂန္တိ အတ္ထော**"ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ ဤ ရူပယောဂ္ဂသည် အနုရူပ်၏ အနက်ပြတည်း၊ မုဒ္ဓဗောဓ၌ "**ရူပဿ+ယောဂ္ဂံ–အနုရူပ်**" ဟုပင် ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။

ဝိစ္ဆာယံ။ ။ပတိနှင့် အတ္တသည် ဝိစ္ဆာအနက်၌ သမာသ်ဖြစ်ကြသော ဝိစ္ဆတ္ထ အဗျယီဘောတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိဂြိုဟ်၌ ဝိစ္ဆာအနက် ထင်ရှားအောင် "**အတ္တာနံ အတ္တာနံ**"ဟု နှစ်ပုဒ်ပြသည်၊ ဤ၌ "**အတ္တာနံ အတ္တာနံပတိ**"ဟု ပကတိပုဒ်ရင်းဖြင့်

မိမိ ဗိမိ၌၊ ပစ္စတ္တံ–မိမိ မိမိ၌၊ အဒ္ဓမာသံ အဒ္ဓမာသံအနု–လခွဲ လခွဲတိုင်း၌၊ အနွဒ္ဓမာသံ–လခွဲ လခွဲတိုင်း၌၊ အာနုပုဗ္ဗီယံ–အစဉ်အတိုင်းဟူသော အနက်၌၊ ဧဒ္ဒောနံ–ကြီးသူတို့၏၊ အနုပုဗ္ဗော–အစဉ်တည်း၊ အနုဧဒ္ဒံ–ကြီးသူတို့အစဉ်၊

ဝိဂြိုဟ်ပြုထားသောကြောင့် **"အဗျယီဘောဒ္ဓ အသပဒဝိဂ္ဂဟ ပြုရမည်"**ဟူသော ရှေ့စကား၏ မမြဲကြောင်းကို သိပါ။ ရုပ်တွက်သောအခါ **"ပတိ+အတ္တ"**ဟု တည်၊ ပတိနောင် သိသက်,ချေ၊ ပရသမညာ ပယောဂေသုတ်ဖြင့် ပတိကို ကမ္မပ္ပဝစနီယမှည့်၍ ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တောသုတ်ဖြင့် အတ္တနောင် ဒုတိယာ အံ့သက်, အတ္တာနံပြီးအောင် စီရင်၊ **"ပတိ အတ္တာနံ"**ဟု ဝါကျရုပ်ပြီး၏၊ အတ္တာနံ အတ္တာနံ+ပတိ–မိမိ မိမိ၌၊ ဣတိအတ္ထေ–၌၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ **"ပတိ+အတ္တ"**ဟု ပကတိပြု, သဗ္ဗောစံတိဖြင့် တိကို စပြု, ဒွေဘော်လည်း လာ၍**"ပစ္စတ္တ"**နာမ်ခဲ့–နပုံလိင်စီရင်,သို့သက်၍ အံ့ပြု, ပစ္စတ္တံပြီး၏။

ဆက်ဦးအုံ့–"အတ္တာနံ အတ္တာနံ+ပတိ"ဝါကျ၌လည်း ပတိဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနီယနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ဒုတိယာပင် သက်ရ၏၊ အတ္တံ အတ္တံ+ပတိ–ပစ္စတ္တံ=အနက်တိုင်း၌၊ [ပတိသဒ္ဒသ ဝိစ္ဆာယံ ကမ္မပ္ပဝစနီယ သညာဝိဓာန သာမတ္ထိယာ၊ တံ ယောဂေ ဒုတိယာဂဗ္ဘဝါကျမြို=ကမ္မပ္ပဝစနီယနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် **"အတ္တံ အတ္တံ"**ဟု ဒုတိယာ အတွင်းဝင်သော ဝါကျလည်းရှိ၏၊–သိဒ္ဓန္တ ကောမုဒီ၊] **"ပစ္စတ္တံ"**ဟု သမာသ်ပြီးသော အခါ၌ကား အနက်အားလျော်စွာ ဆိုင်ရာဝိဘတ်သက်၍ အံ့ပြု။

မှန်၏–"ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟိ–အတ္တနိ အတ္တနိ ဝေဒိတဗ္ဗော"ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ သို့သက်၊ **"ပစ္စတ္တညေဝ(သယမေဝ=အတ္တနာယေဝ) နိဗ္ဗုတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ"** ဗြဟ္မဇာလ သုတ်၌ နာဝိဘတ်သက်၊ **"ပစ္စတ္တညေဝ (အတ္တနိယေဝ) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ"**ပဋ္ဌာန်တွင်ရအဌကထာ၌လည်း သို့ပင်၊ နောက်နှစ်မျိုးကား ပစ္ဆတ္ထအဗျယီဘောမဟုတ်၊ ဝိဘတ်အနက်ကို ဟောသော ဝိဘတ္တတ္ထအဗျယီဘောတည်း၊ **"အတ္တနာတိ ပစ္စတ္တံ၊ အတ္တနိတိ ပစ္စတ္တံ"** ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ တချို့နေရာ၌ **"အတ္တနောတိ ပစ္စတ္တံ"**ဟုလည်း ပြုကြသေး၏။

အနွဒ္ဓမာသံ။ ။ဤ၌ အနုသဒ္ဒါသည် ဝိစ္ဆာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် **"အဒ္ဓမာသံ အဒ္ဓမာသံ+အနု"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်၊ ပါစိတ် မောဟနသိက္ခာပုဒ်၌ကား **"အနုသည် ဝိစ္ဆာအနက်နှင့်တကွ အစဉ်အတိုင်း အနက်ကိုလည်း တစ်ပြိုင်နက် ဟောဏ်"**ဟု ယူဆ၍ **"အနု ပဋိပါဋိယာ အဒ္ဓမာသေ အဒ္ဓမာသေ"** ဟု ဖွင့်၏။ [ကမ္မပဝစနီယခန်းနှင့် စပ်ကြည့်ပါ။]

အာနုပုဗ္ဗီယံ။ ။ပုဗ္ဗံ–ရှေ့သို့၊ အနုဂတံ–အစဉ်လိုက်သည်တည်း၊ အနုပုဗ္ဗံ–ရှေ့သို့ အစဉ်လိုက်သည်၊ **"ရှေ့သို့ အစဉ်လိုက်သောအနက်"**ဟူသည် အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော အနက်တည်း၊ အနုပုဗ္ဗဿ–ရှေ့သို့ အစဉ်လိုက်သောအနက်၏၊ ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ခြင်းကြီယာ)သည်၊ အာနုပုဗ္ဗီ–မည်၏၊ ဘာဝအနက်၌ ဏပစ္စည်းသက်၍ **"အာနုပုဗ္ဗ"**ဖြစ်ပြီးနောက် (ဣ)ပစ္စည်းသက်၍ **"အာနုပုဗ္ဗီ"**ဟု ဣတ္ထိကဲ့သို့ ပြီးသည်၊ ထို့နောက် သို့ကို ယဉ်ပြု၍ **"အာနုပုဗ္ဗီယံ"**ဟု ဖြစ်၏။

ဝါ-ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်၊ ပဋိလောမေ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဟူသောအနုက်၌၊ သောတသ-ရေအယဉ်၏။ ၊ ဒုိလောမံ-ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ပဋိသောတံ-ရေညာ၊ ပဋိပထံ-ခရီး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၊ ဝါ-ခရီးရင်ဆိုင်၊ ပဋိဝါတံ-လေညာ၊ အတ္တာနံ-အတ္တကို၊ အဓိကိစ္စ-စွဲမှီ၍၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သောတရားသည်၊ အဗ္ဗတ္တံ-အတ္တကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်သောတရား၊

မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား-"အနုပုဗ္ဗသ+ဘာဝေါ အာနုပုဗ္ဗီယံ"ဟု ဣသိရိယံကဲ့သို့ ဣကပစ္စည်း, အ ကို ဣပြုထားသည်၊ ထိုအလို**"အာနုပုဗ္ဗယေ"**ဟုလည်း ရှိရမည်၊ **"အနုဒေ့ဋ္ဌ-ကြီးသူတို့၏ အစဉ်"**ဟူသည် ၁ နံပါတ်ကြီးသူနောက် ၂ နံပါတ်ကြီးသူလိုက်, ထို့နောက် ၃ နံပါတ်ကြီးသူလိုက်, ဤသို့ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ **"ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်"**ဟု ခေါ်ကြသည်။

ပဋိလောမေ။ ။ပဋိလောမတ္ထဉ် **"ပဋိသဒ္ဒံ"**ဟု မြန်မာမူရှိသော်လည်း**"ပဋိပထံ"**ဟုရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ ကျမ်းဂန်၌ အတွေ့.များသော ပါဌ်ဖြစ်သည်၊ **"ပထသ+ပဋိလောမံ, ဝါတသ+ပဋိလောမံ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။

အတ္တာနံ၊ ပေ၊ အဗ္ဗတ္တံ။ ။အဗ္ဗတ္တကို**"အဓိ+အတ္တ"**ဟု ခွဲ၊ အဓိသဒ္ဒါသည် သမာသ်အရာ၌ အဓိကာရအနုက် ပဝတ္တိအနုက် နှစ်ချက်ကို ဟောဋ္ဌ၏၊ ထို့ကြောင့် **"အဓိကိစ္စပဝတ္တေ အဗ္ဗယီဘော"**ဟု မှတ်ပါ၊ [**"အဓိသဒ္ဒေါ သမာသဝိသယေ အဓိကာရတ္ထံ ပဝတ္တိအတ္ထဉ္စ ဂဟေတ္တာ ပဝတ္တတိတိ အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ဥဒ္ဒိသပဝတ္တာ အဗ္ဗတ္တာ"**-အဗ္ဗတ္တတိုက် မူလဋီကာ၊] **"အဓိ-သိ+အတ္တ-အံ"**ဟု ဖြစ်စေ၍ **"အဓိ+အတ္တာနံ"**ဟု ဝါကျရုပ်ပြီးစေ။

အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ၏ အဓိပ္ပာယ်။ ။ဤ အဗ္ဗတ္တံအရ (မာတိကာ အကောက်အတိုင်း) မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်အားလုံးကို ရ၏၊ သတ္တဝါတို့သည် မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားစုကို **"အတ္တ"**ဟု စွဲလမ်.ကြ၏၊ ထိုတရားတို့ကလည်း **"အတ္တ"**ဟု အစွဲအလမ်း ခံဖို့.ရာ ရည်ရွယ်ချက်မရှိသော်လည်း ရည်ရွယ်ချက် ရှိသကဲ့သို့ မိမိ သန္တာန်၌ဖြစ်ကြသည်၊ [**"ဧဝံ ပဝတ္တမာနာ မယံ အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမာတိ ဣမိနာ ဝိယ အဓိပ္ပာယေန အတ္တာနံ အဓိကာရံ ကတ္တာ ပဝတ္တာ"**-အဋ္ဌသာလိနီ။] **"အတ္တာနံ-အတ္တကို၊ အဓိကိစ္စ-စွဲမှီရည်ရွယ်၍၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သောတရား"**ဟု ပေး။

ဤ ဋီကာ။ ။ဋီကာ၌ကား**"အတ္တာတိ စိတ္တံ ဝုစ္စတိ, အဗ္ဗတ္တံတိ စက္ခာဒိ"**ဟု အတ္တအရ စိတ်ကိုဖွင့်၍ အဗ္ဗတ္တံအရကိုလည်း စက္ခုစသော အဗ္ဗတ္တိကာယတန ၆ ပါးကိုသာ ဖွင့်၏၊ **"အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ"**ဟု ဧကဝုစ်ဝိဂြိုဟ်၌လည်း**"ပဝတ္တာ"**ဟု ဗဟုဝုစ်ရှိလျှင် အဋ္ဌကထာတို့နှင့် သာ၍ညီသည်၊ အဗ္ဗတ္တံဟု ပုဒ်ပြီးသောအခါ၌ကား ဝိဂြိုဟ်အလိုက် ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် (သိ-ယော)နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် အံ့ပြုနိုင်သည်သာ။

ဝိဂြိုဟ်တစ်မျိုးကြံပုံ။ ။**"အဗ္ဗတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ"** (သတိပဋ္ဌာန်)စသည်၌ အဗ္ဗတ္တံကို**"အတ္တနော"**ဟုဖွင့်၏၊ **"အဗ္ဗတ္တံတိ ဝါ အတ္တနောတိ ဝါ ဧကံ အတ္တံ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ"**ဟု မူလပဏ္ဏာသ အာကခေ်ယျသုတ်ဋီကာလည်း ဖွင့်၏၊

မရိယာဒါဘိဝိဓိသု-မရိယာဒအနက်,အာဘိဝိဓိအနက်တို့၌၊ အာ+ပါဏကောဋိယာ-အသက်ဆုံးသည့်တိုင်အောင်၊ အာပါဏကောဋိယံ-အောင်၊ ကွစိ သမာသန္တ ဂတာနမကာရန္တောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကပစ္စယော-ကပစ္စည်းသက်၊ ကစ္စာယနသ-ကစ္စည်းထေရ်၏၊ ယသော-ကျော်စောခြင်းသည်၊ အာ+ကုမာရေဟိ-သတို့သားတို့တိုင်အောင်၊(ဝတ္တတေ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ပျံ့နှံ့၏၊) အာကုမာရံ-သတို့သားတို့တိုင်အောင်။

ထိုအလို "**အဗ္ဗတ္တံ-မိမိ၏**"ဟု ပေးပါ၊ "**အဗ္ဗတ္တန္တိ နိယကဗ္ဗတ္တံ (မိမိကို မှီ၍ဖြစ်သော အဗ္ဗတ္တ), အတ္တနော သန္တာနေ ဥပဒ္ဒန္တိတိ အတ္တော**"ဟု ဖွင့်သော ကောသလသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား "**အဗ္ဗတ္တံ-မိမိ၌**"ဟု ပေး၊ ထို အဗ္ဗတ္တံပုဒ်မျှား၌ "**အတ္တနောတိ အဗ္ဗတ္တံ-မိမိ၏၊ အတ္တနိတိ အဗ္ဗတ္တံ-မိမိ၌ (အချို့အရာ၌ အတ္တနာတိ အဗ္ဗတ္တံ-မိမိသည်)**"ဟု ပစ္စတ္တံပုဒ်ကဲ့သို့ ဝိဘတ္တိတ္ထ အဗျယီဘောသမာသ် ပြုရမည်ဟု ဆရာတို့ ကြံတော်မူကြသည်။

မိမိအယူ။ ။"**အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ**"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ "**အတ္တကို ရည်စူး၍ဖြစ်သော တရားအလေါင်း**"ဟူသည် မိမိဟုခေါ်ရသော ခန္ဓာငါးပါးပင်ဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း, **အဗ္ဗတ္တံ**၌လည်း ဆင်ခြေ သတ္တမီ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် အံပြုနိုင်သော ကြောင့်လည်းကောင်း"**အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ**"ဟူသော ဝိဂ္ဂဟဖြင့်ပင် "**အတ္တနော-မိမိ၏၊ အတ္တနော သန္တာနေ-မိမိသန္တာန်**"ဟူသော အနက်အားလုံးပေးနိုင်ပြီဟု ထင်သည်။

မရိယာဒါဘိဝိဓိသု။ ။[**မရိယာဒါ, အာဘိဝိဓိတို့ အဓိပ္ပာယ်ကို** ကာရကာ၌ ရေးခဲ့ပြီ၊ "**အာ+ပါဏသ**"ဟုရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊] "**အာ+ပါဏကောဋိ**"ဟု တည်၊ အာနောင် သိချေ၊ ဓာတုနာမာန စသောသုတ်ဖြင့် ပါဏကောဋိကို အပါဒါန်မှည့်, အပါဒါနေ ပဉ္စမီဖြင့် သွာသက်, "**အာ+ပါဏကောဋိယာ**"ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ ဆိုင်ရာ စီရင်၍ "**အာပါဏကောဋိ**"ဟု ပြီးသောအခါ ကွစိသမာသန္တ စသောသုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်း သက်၍, သိ အံပြု၊"**အာပါဏကောဋိကံ သရဏံ ဂစ္ဆတိ**"စသည်၌ (လူသေလျှင် သရဏာဂုံပျက်သည်ဟု နားလည်နှင့်ပါ၊) သရဏာဂုံသည် အသက်ဆုံးရာ စုတိ၏ ဘင် ခဏ၌ မတည်တော့သဖြင့် အသက်အဆုံးသည် သရဏာဂုံ၏ အပိုင်းအခြားဖြစ်သော မရိယာဒတည်း၊ အာသည် ထို မရိယာဒအနက်ကို ဟောရာရောက်၏၊ ဤ မရိယာဒအနက် ၌ အာနှင့် ပါဏကောဋိတို့ သမာသ်ဖြစ်ကြသည်။

အာကုမာရံ။ ။ကစ္စည်းထေရ်၏ ကျော်စောခြင်းသည် ကလေးသူငယ် လူမမယ်တို့ တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့သောကြောင့် အဘိဝိဓိအနက်၌ အာနှင့် ကုမာရတို့ သမာသ်ဖြစ်ကြ သည်၊ ဤ၌ "**အာ+ကုမာရေဟိ (ဝါကျ) အာကုမာရံ**"သမာသ်သာ လိုရင်းတည်း၊ "**ယသော ကစ္စာယနသ**"ကား တွဲဖက်ဖြစ်၍ ထည့်အပ်သော ပါဌ်တည်း။ [သီဟိုဠ် မှ၌ "**အာ+ကုမာရေဟိ ယသော အာကုမာရံ, ယသော ကစ္စာယနသ**"ဟု ရှိ၏၊ မကောင်းလှ။]

(၃၃၇) သမိဒ္ဓိယံ–ပြည့်စုံခြင်းအနက်၌၊ ဘိက္ခာယ–ထမင်း၏၊ သမိဒ္ဓိ–ပြည့်စုံခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေ–၌၊ သမာသေ–ကိုလည်းကောင်း၊ နပုံသကလိင်္ဂေစ–ကိုလည်းကောင်း၊ ကတေ–သော်၊ သမာသသဒ္ဒါတိ အန္တောတိစ ဝတ္တတေ၊ [**"ဝတ္ထုမာနေ"**ဟု သိမ္ဂရှိ၏၊ **"ဝတ္ထုမာနေ–သော်၊ အယံ ဝိဓိ–ဤအစီအရင်ကို၊ ဝုစ္စတိ–၏"**ဟု စပ်ပုဒ် ထုတ်၍ဖွင့်သော ဋီကာနှင့် ညီပေသည်။]

သရော ရသော နပုံသကေ။ ။နပုံသကေ–၌၊ ဝတ္ထုမာနသ သမာသသ အန္တော (အဆုံးဖြစ်သော) သရော ရသော ဟောတိ၊ စ–ဆက်၊ ဇတ္ထ–ဤသုတ်၌၊ အဗျယီဘာဝဂ္ဂဟဏံ–အဗျယီဘာဝသဒ္ဒါကို၊ နာနုဝတ္တေတဗ္ဗံ–မလိုက်စေထိုက်၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ ဒိဂုဒ္ဓန္ဒဗဟုဗ္ဗီဟိသုပိ–ဒိဂု,ဒ္ဓန်,ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်တို့၌လည်း၊ နပုံသကေ ဝတ္ထုမာနသ, သမာသန္တသ–သမာသ်၏ အဆုံးသရ၏၊ ရသတ္တံ–သည်၊ သိဒ္ဓံ–ပြီးသည်၊ ဟောတိ၊ အံဝိဘတ္တိနမိစ္စာဒိနာ–အံဝိဘတ္တိန

---

(၃၃၇) **သမိဒ္ဓိယံ၊ ပေ၊ ကတေ။** ။သမိဒ္ဓိသည် အတ္ထဘော(ခန္ဓာကိုယ်)၏ လုပတင့်တယ်ခြင်းဟူသော အတ္ထဘာဝသမိဒ္ဓိ, စပါးစသော ဥစ္စာ၏ ပြည့်စုံခြင်းဟူသော ဓညာဒိသမိဒ္ဓိဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုသမိဒ္ဓိကို သမ္ဘတ္တိ(ပြည့်စုံခြင်း)ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထိုတွင် ဓညာဒိသမိဒ္ဓိအနက်၌ သုနှင့်ဘိက္ခာတို့ သမာသ်ဖြစ်ကြ၏၊ **"သု+ဘိက္ခာယ"**ဟု ဝါကျပြီးပြီးနောက် သမာသ်စပ်–အဗျယီဘောမှည့်, သမာသ်မှည့်, သုဟုလည်းကောင်း, ဘိက္ခာဟု အာကာရန္တ အတိုင်းပင်လည်းကောင်း ပကတိပြု, နာမ်ဝဲ, သော နပုံသကလိင်္ဂေါသုတ်ဖြင့် နပုလ္လိင်အဖြစ်ကို စီရင် (သုဘိက္ခာ၊) ဤအားလုံးကို ရှေ့၌ပြခဲ့သည့် အတိုင်း စီရင်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း အစသမာသ်စပ်မှနှင့် အဆုံးနပုံးစီရင်မှုကို ပြု၍ အလယ် အစီအရင်များကို **"ကာကောလောကနဿ"**နည်းအရ သိလောက်သောကြောင့် **"သမာသေ နပုံသကလိင်္ဂေစ ကတေ"**ဟု ဆိုထားသည်၊ [နပုံးဖြစ်ပြီးနောက် ဤသုတ်ဖြင့် ရသပြု၍ သုဘိက္ခဟု ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် သက်သောဝိဘတ်များကို ဥပနဂရံကဲ့သို့ အံပြု။]

• • • • • • • • • • • • •

ဇတ္ထစ၊ ပေ၊ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ ။အံ ဝိဘတ္တိနမကာရန္တာ အဗျယီဘာဝါသုတ်မှ အဗျယီဘာဝသဒ္ဒါကို ဤသုတ်သို့ လိုက်စေလျှင် ဤသုတ်သည် အဗျယီဘော အရာ၌သာ ရသပြုနိုင်လိမ့်မည်၊ ရသပြုဖို့ကိစ္စကာ ဒိဂု,ဒ္ဓန်,ဗဟုဗ္ဗီဟိ အရာ၌လည်း ရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့် အဗျယီဘာဝသဒ္ဒါကို ဤသုတ်သို့ မလိုက်စေသင့်၊ ထိုသို့ အဗျယီဘာဝသဒ္ဒါ မလိုက်လာလျှင် **"နပုံသကေ ဝတ္ထုမာနသ သမာသန္တသ"**ဟု သမာသ် သာမညကို ယူရသောကြောင့် ဒိဂုစသည်၌လည်း ရသအဖြစ် ပြီးနိုင်ခြင်းအကျိုးကို ရသည်–ဟူလို၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိစာကိုယ် ဝါဒတည်း။ [ကစ္စည်ဝုတ္တိ၌ အဗျယီဘာဝသဒ္ဒါ လိုက်စေပုံကို (ရှင်ဋီကာ ·ဖွင့်ပုံနှင့်တကွ) ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

မကရန္တာဗျယီဘာဝါသုတ်ဖြင့်၊ အမာဒေသော၊ သုဘိကွဲ–ထမင်းပြည့်စုံခြင်း၊ ဂင်္ဂါယ–၏၊ သမီပေ–၌၊ ပဝတ္တတိ–၏၊ ဣတိ, ဥပဂင်္ဂ–မည်၏၊ မဏိကာယ–အိုးစရည်း၏၊ သမီပ–တည်း၊ ဥပမဏိက–အိုးစရည်း အနီး။

ဂင်္ဂါယ၊ ပေ၊ ဥပဂင်္ဂ။ ။"ဂင်္ဂါယ သမီပေ ပဝတ္တတိ"ဟူရာ၌ ပဝတ္တတိကား သမီပေဟူသော အာဓာရ၏ အဓေယ် တွဲဖက်ဖြစ်၍ ထည့်အပ်သော ကြိယာတည်း၊ ဝိဂြိုဟ်လုပ်ရာ၌ "**သမီပေ**"ဟု အာဓာရဖြင့် ထားရမည်လည်းမဟုတ်၊ "**ဗာရာဏသီ ဥပဂင်္ဂ ပဝတ္တတိ**"ဟု ပါဠိရှိရာ၌ "**ဗာရာဏသီ ဂင်္ဂါယ သမီပေ ပဝတ္တတိ**"ဟုလည်း ရှိနိုင်သောကြောင့် ဂင်္ဂါယ သမီပေသည် ထိုကဲ့သို့ ဝါကျမျိုး၌ပါသော ဥပဂင်္ဂ၏အဖွင့် သာဖြစ်သည်၊ [ဗာရာဏသီ–သည်၊ ဥပဂင်္ဂ(ဂင်္ဂါယ သမီပေ)–ဂင်္ဂါမြစ်၏ အနီး၌၊ ပဝတ္တတိဖြစ်၏၊] သမာသ်ဝိဂြိုဟ်အစစ်ကား ဥပနဂရံကဲ့သို့ "**ဂင်္ဂါယ+သမီပ**"ဟုသာ ဖြစ်သင့်သည်၊ ["ဥပ+ဂင်္ဂါ"ဟုတည်း, "**ဥပ+ဂင်္ဂါယ**"ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၊ "**ဥပ+ဂင်္ဂါ**" ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ဖြင့် ရသပြု, (ဥပဂင်္ဂ၊) ဝိဘတ်အားလုံးကိုပင် အံပြု၍ "**ဥပဂင်္ဂ**"ဟု ပြီး၏၊] ဥပမဏိက၌လည်း နည်းတူ။

မဏိကာ။ ။"ဥဒကစာဋိ–ရေအိုးစရည်း"ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ သို့သော်"**အလ(ဗူ)ရ (အရ(ဗူ)ရ)အိုးစရည်း**"အနုက်ဟော "**မဏိက**"ကို နပုလ္လိင်ဟု ထောမနိမိအဘိဓာန် ဖွင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း, ဤ၌"**မဏိကာယ**"ဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိသောကြောင့်လည်း ကောင်း ထိုအဖွင့်ကို မနှစ်သက်သောကြောင့် မဏိနောင် အမည်သညာအနုက်၌ က ပစ္စည်းသက်သော ဝါစပွတိ အဘိဓာန်ကို ထောက်၍ "**မဏိကာယ–မဏိကာ မည်သောမီးမ၏**"ဟု သပြေကန်ဆရာတော၏ နိသယ၌ အနုက်ပေးသည်။

ဆက်ဦးအုံ–ဥပသဒ္ဒါသည် သမီပ (အနီးဂုဏ်)အနုက်–သမီပိ(အနီးရှိသောဒြပ်) အနုက် နှစ်မျိုးကို ဟောဏ်၊ ထိုတွင် အနီးအနုက် ဟောရာ၌ အဗျယီဘောသမာသ် ဖြစ်၏၊ အနီးရှိသောဒြပ်ကို ဟောရာ၌ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဖြစ်၏ဟု သက္ကတဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့်"**ဥပဂင်္ဂ–ဂင်္ဂါမြစ်၏ အနီးဖြစ်သော စကားဒြပ်**"ကို ဟောလိုရာ၌ "**ဂင်္ဂါယ သမီပေ ပဝတ္တတိ ယာ ကထာတိ ဥပဂင်္ဂါ, ယံ ဝတ္ထုတိ ဥပဂင်္ဂ, ယော ရုက္ခောတိ ဥပဂင်္ဂေါ**"ဟု လိင်သုံးပါးအားလျော်စွာ ပထမာဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဖြစ်ရာ၏၊ ဤအဗျယီဘောဒ္ဒကာ ဥပနဂရံ–ဥပမဏိကဲ့သို့"**ဂင်္ဂါယ+သမီပ ဥပဂင်္ဂ**"ဟုသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ["**ဥပသဒ္ဒေါ သမီပေ သာမီပိနိစ ဝတ္တတေ၊ အာဒိမေ အဗျယီဘာဝေါ၊ ဒုတိယေ တု ဗဟုဗ္ဗီဟိတိ ဝိဝေကော(အထူးတည်း၊)**"–တတ္ထဟောခိနီ။]

ဤဝိနိစ္ဆယ သင့်မြတ်ပုံ။ ။ဥပသုတိတိ သုတိသမီပ၊ ယတ္ထ ဌတ္ထာ သက္ကာ ဟောတိ တေသံ ဝစနံ သောတုံ, တတ္ထာတိ အတ္ထော၊–ဥပသုတိ သိက္ခာပဒဌကထာ၊ "**သုတိသမီပ**"ဖြင့်"**သုတိယာ+သမီပ ဥပသုတိ**"ဟု ဝိဂ္ဂဟကို ပြု၏၊ "**ဂင်္ဂါယ+သမီပ–ဥပဂင်္ဂ**" နှင့် တူ၏၊ ဥပသုတိ အရ"**အသံ၏အနီး**" ဂုဏ်ကိုသာ ရသော်လည်း "**ထို အသံကြားလောက်ရာ အရပ်=ဂုဏီဌာန ဒြပ်**" တိုင်အောင် ယူပါဟုလည်းကောင်း,

(၃၃၈) ဣတ္ထိသု–မိန်းမတို့၌၊ အဓိကိစ္စ–စွဲမှီ၍၊ (ပဝတ္တာ–ဖြစ်၏၊) ဣတိ အတ္ထေ–ဤအနက်၌၊ သမာသနပုံသကတ္တရဿတ္ထာဒီသု–သမာသ်,နပုလ္လိင်အဖြစ်, ရဿအဖြစ် အစရှိသည်တို့ကို၊ ကတေသု–ပြုအပ်ပြီးကုန်လတ်သော်၊ (လောပေါ ဟောတိ၌ စပ်၊) အဗျယီဘာဝါတိ ဝိဘတ္တိနှင့် စ ဝတ္တတေ။

အညသ္မာ လောပေါ စ။ ။အကာရန္တတော–အကာရန္တ အဗျယီဘော သမာသ်မှ၊ အညသ္မာ–အခြားသော၊ အဗျယီဘာဝသမာသာ–မှ၊ ပရာသံ ဝိဘတ္တိနှံ, လောပေါ ဟောတိ၊ [“**လောပေါစ**”ဟု ရှိ၏၊ သီဟိုဠ်မှ၌ “**စ**”မပါ၊] အဓိတ္ထိ–မိန်းမတို့၌ စွဲ၍ဖြစ်သော စကား၊ ဣတ္ထိသု–တို့၌၊ အဓိကိစ္စ–၍၊ ကထာ–စကားသည်၊ ပဝတ္တတိ–၏၊ ဣတိအတ္ထော–နက်၊ အဓိတ္ထိ–မိန်းမတို့၌ စွဲ၍ဖြစ်သော စကားကို၊ ပဿ–ရှုလော၊ အဓိတ္ထိ–သည်၊ ကတံ–ပြုအပ်၏၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း၊ ဧဝံ–

ဥပသုတိ၌ သတ္တမီဝိဘတ်ကျေသည်ဟုလည်းကောင်း ပြလိုမှ “**ယတ္ထ ဌတ္ဝာ၊ ပေ၊ တတ္ထာတိ**”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ဖွင့်ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုပြအပ်ခဲ့သော အဓိပ္ပာယ်သည် ဤ အဌကထာနှင့် ညီမျှ၍ သင့်မြတ်ပါသည်။

သာရတ္ထဒီကာ။ ။ဥပသုတိအရ ဌာနဒြပ်ကို တိုက်ရိုက်ရအောင် “**အထဝါ–ဥပေစ္စ သုယျတိ ဧတ္ထာတိ ဥပသုတိ=ကပ်၍ နားထောင်အပ်ရာ အရပ်**”ဟု သာရတ္ထ ဋီကာ တစ်နည်းဖွင့်သေး၏၊ ထို အဖွင့်လည်း နိဒါနသံယုတ် ဂဟပတိဝဂ် အဌကထာ နည်းပင်၊ ဤနည်းအလို အဗျယီဘောလည်းမဟုတ်၊ ဥပ+သုဓာတ်, တိပစ္စည်းတည်း။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၃၈) **အဓိတ္ထိ။** ။အဓိ+ဣတ္ထိ၊ အဋ္ဌတ္ထပုဒ်၌ အဓိသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဤ အဓိသဒ္ဒါလည်း သမာသ်အရာ၌ အဓိကာရ+ပဝတ္တိ နှစ်နက်ကို ဟောသည်ဟုယူ၍ “**ဣတ္ထိသု အဓိကိစ္စ ကထာ ပဝတ္တတိ**”ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်၊ ဤ အဓိတ္ထိအရလည်း မိန်းမတို့၌ စွဲ၍ဖြစ်သော (မိန်းမတို့နှင့် စပ်သော)စကားကို ယူစေလိုမှ “**အဓိတ္ထိ ပဿ=မိန်းမတို့၌ စွဲ၍ဖြစ်သော စကားကို ကြည့်လော**”စသည်ဖြင့် မိန့်လေသည်၊ ဤအဖွင့်သည် “**ယထာ လောကေ ဣတ္ထိသု ကထာ ပဝတ္တာ အဓိတ္ထိတိ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ အဋ္ဌတ္ထဲ**”ဟူသော ဧကဋ္ဌတ္ထရ–ဧကဓမ္မဝဂ်ဋီကာနှင့် ညီသကဲ့သို့ ရှိ၏၊ ထိုဋီကာ၌ အဓိတ္ထိအရ စကားကိုပင် ရအောင်ဖွင့်၏၊ ဥပမာနဝါကျ၌ အဓိကိစ္စ မပါသော်လည်း ဥပမေယျဝါကျ၌ ပါ၏၊ သို့သော် အဓိကိစ္စ ပါရာ၌“**အတ္တာနံ**”ဟု ဒုတိယန္တဖြင့် ထားသကဲ့သို့ ဤ၌(မထားဘဲ)“**ဣတ္ထိသု**”ဟု သတ္တမျန္တဖြင့် ထားခြင်းကားထိုဋီကာနှင့် မတူတတ်ပေ၊ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ် တေဘောဓာတု နိဒ္ဒေသ၌လည်း အလားတူ သာဓက ရှိသည်။]

ရုပ်တွက်။ ။“**အဓိ+ဣတ္ထိ**”တည်၊ အဓိနောင် သိချေ၊ “**အဓိ+ဣတ္ထိသု**”ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၍ သမာသ်စသည် စီရင်၊ နပုံး, ရဿ စီရင်၍ ထုံးစံအတိုင်း ရုပ်တွက်ပါ၊ သာရသွတ၌လည်း“**ဣတ္ထိ အဓိကိစ္စ ဘဝတိ**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ကိုလည်းကောင်း, ဋီကာ၌

ဤ၂.အတူ၊ အဓိကုမာရိ–သတို့သမီးတို့၌ စွဲ၍ဖြစ်သောစကား၊ ဝဓုယာ–ချွေးမ၏၊ သမီပံ-တည်း၊ ဥပ်ဝဓု-နီး၊ ဂုန်-နွားတို့၏၊ သမီပံ-တည်း၊ ဥပဂု-နီး၊ သြကာရသ-သြအက္ခရာ၏၊ (ရသတ္တံ-ရသအဖြစ်ဟူသော၊ တချို့စာ၌ ပါသည်၊) ဥကာရော-ဥပြု၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော-ဥပသာရပုဒ် ရှေးရှိသော အဗျယီဘော သမာသ်သည်၊ (ဟောတိ။)

"အဓိဥပသဂ္ဂေါ အဓိကိစ္စဏ္ဍတျတ္ထဝါစကော"" "သတ္တသ္မိပိ ဝိဘတ္တိသု သပ္ပဝစနေသု အဓိတ္ထိ(တ္ထိ) ဤဒိသမေဝ ရူပံ" ဟုလည်းကောင်း မိန့်ကြ၏၊ အဘိဓေယျကိုကား **"ဂေဟကာရိယံ–အိမ်၌ ပြုဖွယ်ကိစ္စ"**ဟု ပြသည်၊ **"မိန်းမကို စွဲ၍ဖြစ်သော အိမ်ကိစ္စ–မိန်းမအုပ်ချုပ်ရသော အိမ်ကိစ္စ"**ဟူလို။

သဏ္ဌာတ။ ။ပြအပ်ခဲ့သော စကားအရ အဓိတ္ထိကို အဓိကိစ္စတ္ထ (တစ်နည်း,အဓိကိစ္စ ပဝတ္တတ္ထ) အဗျယီဘောဟု ဆိုသင့်သည်၊ သဏ္ဌာတဗျာကရဏ်းတို့၌ကား ဝိဘတ္တတ္ထ (သတ္တမီ ဒုတိယာဝိဘတ်နက်ကို ဟောသော) အဗျယီဘောဟု ဆိုလိုကြ၏။ ထိုအလို **"ဏ္ဍတ္ထိယံတိ အဓိတ္ထိ (မိန်းမ၌), ဏ္ဍတ္ထိသူတိ အဓိတ္ထိ (မိန်းမတို့၌), ဏ္ဍတ္ထိ'တိ အဓိတ္ထိ (မိန်းမကို)"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ အဓိသဒ္ဒါသည် သတ္တမီ ဒုတိယာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ မထည့်ရတော့၊ ဤနည်း၌ **"ကထာပဝတ္တာ"**တို့သည် အဓိတ္ထိ၏အနက် မဟုတ်၊ **"အဓိတ္ထိ–မိန်းမတို့၌"**ဟူသော အာဓာရ၏ အာဓေယ်ကို အပိုထည့်ခြင်းတည်း၊ [**"ဏ္ဍတ္ထိသူတိ တညေဝ ဝါကျံ ဝုတ္တံ၊ ကထာ ပဝတ္တာတိ တွာ ဓေယ္ယောပဒသဿနံ"**–ပဠိကာဋ္ဌီကာ။]

ဒုတိယတ္ထဖြင့် **"အဓိတ္ထိ (မိန်းမကို) အဓိကိစ္စ ကထာ ပဝတ္တာ"**ဟု ရှိပြန်လျှင်လည်း အဓိကိစ္စသည် အဓိတ္ထိဟူသော ကံပုဒ်၏စပ်ရာ ကြိယာအပို ထည့်ပြခြင်းသာတည်းဟု ကြံပါ၊ ဤနည်းအရ ရုပ်တွက်ရာ၌လည်း **"အဓိ+ဏ္ဍတ္ထိ"**ဟုပင် တည်၊ နှစ်ပုဒ်လုံးနောင် သတ္တမျတ္ထဖြစ်လျှင် သတ္တမီချည်းသက်၊ ဒုတိယတ္ထဖြစ်လျှင် ဒုတိယာချည်းသက်၊ [အဓိသဒ္ဒါ သို့၊ တသ လောပေါ၊ အဓိသဒ္ဒေန တုလျာဓိကရဏတ္တာ ဏ္ဍတ္ထိသဒ္ဒါပိ သို့ (ဗာလာဝတာရ၊)] ဤအလို**"အဓိ+ဏ္ဍတ္ထိယံ, အဓိ+ဏ္ဍတ္ထိသု, အဓိ+ဏ္ဍတ္ထိ'"**ဟု ဝါကျ ရုပ်များ ဖြစ်စေ၍ ဆိုင်ရာ စီရင်ပါ၊ အဓိကုမာရိ၌လည်း နည်းတူ။

ဝဓုယာ၊ ပေ၊ ဧဝံ ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော။ ။ဥပဝဓု လွယ်ပြီ၊ ဥပဂု၌**"ဥပ+ဂေါ"**တည်၊ **"ဥပ+ဂုန်"**ဟု ဝါကျဖြစ်ပြီးနောက် သမာသ်စသည် စီရင်၍ **"ဥပ+ဂေါ"**ဟု ပကတိပြု၊ သရော ရသော နပုံသကေဖြင့် ရသပြုရာ၌ သြ၏ ရသဟူသည် **"ဥ"**ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်**"သြကာရသ ရသတ္တမုကာရော(ရသတ္တံ ဥကာရော)"**ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိသည်၊ မြန်မာမှ၌ကား**"သြကာရသ ရသော"**ဟုသာ ရှိ၏၊ [တဗ္ဗိပရိတုပပဒေ ဗျဉ္ဇနေစသုဝ. ဒီဃမှ ပြောင်းပြန် ရသဖြစ်ခြင်းကို **"ဝိပရိတ်"**ဟုလည်းကောင်း, သြ၏ ဝိပရိတ်ဟူသည်လည်း ဥပင်တည်းဟုလည်းကောင်း ဆိုခဲ့သည်၊] **"ဧဝံ ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော"**ကား ဥပသဂ္ဂ ပုဗ္ဗက အဗျယီဘောအတွက် ပြီးဆုံးကြောင်းကိုပြသော နိဂုံးစကားတည်း။

တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ နိုပါတပုဗ္ဗကော–နိုပါတ်ပုဒ်ရှေးရှိသော အဗျယီဘော သမာသ်သည်၊ ယထာ–နည်း၊ ဝုဗ္ဘာနံ–ကြီးသူတို့၏၊ ပဋိပါဋိ–အစဉ်တည်း၊ ယထာဝုဏ်–စဉ်၊ ဝါ–ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်၊ ယေယေ–အကြင်အကြင်သူတို့သည်၊ ဝုဗ္ဘာ–ကြီးကုန်၏၊ ယထာဝုဏ်–ကြီးသူကြီးသူတို့၊ ပဒတ္ထာ နတိက္ကမေ–ပုဒ်အနက်ကို မလွန်ခြင်းအနက်၌၊ ယထာကာမံ–အစဉ်ကိုမလွန်မူ၍၊ ယထာသတ္တိ–သတ္တိကို မလွန်မူ၍၊ ယထာဗလံ–အစွမ်းကို မလွန်မူ၍၊ ကရောတိ–ပြု၏၊ ဗလံ–အစွမ်းကို၊ အနတိက္ကမိတ္တာ–မလွန်မူ၍၊ ကရောတိ–၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

နိုပါတ၊ ပေ၊ ယထာဝုဏ်။ ။နိုပါတပုဗ္ဗကော၏ရှေ့၌ "**တထာ**"ဟု ပါသည်ကား အပို၊ "**ဝုဗ္ဘာနံ+ပဋိပါဋိ ယထာဝုဏ်**"သည် အနေဇ္ဈတုန်းကကဲ့သို့ အာနုပုဗ္ဗီအဗျယီဘော တည်း၊ အာနုပုဗ္ဗီနှင့် အနုက္ကမသည် အနက်တူသောကြောင့် အနုက္ကမတ္ထအဗျယီဘော ဟုလည်း အမည်ပေးသင့်၏၊ ဤနည်း၌ ယထာသဒ္ဒါ အာနုပုဗ္ဗီ–အနုက္ကမ–ပဋိပါဋိ အနက်ဟောတည်း၊ "**ယေယေ+ဝုဗ္ဘာ, ယထာဝုဏ်**"ကား ဝိစ္ဆာတ္ထအဗျယီဘော၊ ယထာ သဒ္ဒါလည်း ဝိစ္ဆာအနက်ဟော၊ "**ယထာ+ဝုဏ်**"တည်, ယထာနှောင် ပထမနည်း၌ သိချေ, ဒုတိယနည်း၌ ယောချေ၊ ဝုဗ္ဘာနံ–ဝုဗ္ဘာ ဖြစ်အောင်လည်း နံဝိဘတ် ယော ဝိဘတ် သက်၍ ရှေးနည်းအတိုင်းတွက်ပါ။

ပဒတ္ထာနတိက္ကမေ။ ။ယထာနှင့် တွဲဖက်ဖြစ်သော ကမ–သတ္တိ–ဗလပုဒ်တို့၏ အနက်ကို "**ပဒတ္ထ**" ဟု ဆို၊ "**အစဉ်အတိုင်း**" ဟူရာ၌"**အစဉ်ကို မလွန်**" ဟုလည်း ကောင်း, "**သတ္တိရှိတိုင်း**"ဟူရာ၌ "**သတ္တိ ရှိသလောက်မှ မလျော့**"ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထိုသို့ သတ္တိရှိသမျှမှ မယုတ်မလျော့ခြင်း အစဉ် မပျက်ခြင်းသည် ပုဒ်အနက်ကို မလွန်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် "**အနတိက္ကမ–မလွန်**"ဟူရာ၌ ထိုပုဒ်နက်၏ မပျက်ခြင်း မပြောင်းခြင်းတည်းဟု မှတ်ပါ၊ ယထာသဒ္ဒါလည်း ပဒတ္ထာနတိက္ကမအနက်ကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "**ကမံ အနတိက္ကမိတ္တာ, သတ္တိं အနတိက္ကမိတ္တာ**" စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤနည်း၌ "**ယထာက္ကမံ–အစဉ်အတိုင်း၊ ယထာသတ္တိ–သတ္တိရှိတိုင်း**"ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်။

တစ်နည်း။ ။"**ယထာသဒ္ဒါသည် ယောဂ္ဂတာ (သင့်လျော်သည်၏အဖြစ်)အနက်ကိုလည်း ဟော၏**"ဟု ရှုပသိद္ဓိနည်းမှ တစ်နည်း ကြံသင့်၏၊ ယောဂ္ဂတာဟူသည်လည်း အနုရူပအနက်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ကမသ+အနုရူပံ, ယထာက္ကမံ**"စသည်ဖြင့် ယောဂ္ဂတာ အတ္ထ အဗျယီဘောလည်း ဖြစ်သင့်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့်ပင် "**သောအဟံ ဝါယမိဿामि, ယထာသတ္တိ ယထာဗလံ**"ဟူသော မဟာဇနကဇာတ်၌ "**အတ္ထနော သတ္တိယာစ ဗလဿစ+အနုရူပံ**"ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်၊ "**ယထာသတ္တိ–သတ္တိအား လျော်စွာ**"စသည်ပေး။

ရုပ်တွက်ရာ၌ကား ပဒတ္ထာနတိက္ကမအနက်၌"**ယထာ+ကမံ, ယထာ+သတ္တိं**"ဟု နှောက်ပုဒ်၌ အံဝိဘတ်ဖြင့် ဝါကျရှိစေ၊ ယောဂ္ဂတာအနက်၌ကား"**ယထာ+ကမဿ**"ဟု သဝိဘတ်ဖြင့် ဝါကျရှိစေ၊ ယထာ၌ကား သိဝိဘတ်ကျေသည်၊"**ယထာကမ**"စသည်ဖြင့်

ဧ၀ံသ–အသက်၏၊ ယတ္တကော–အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ–အပိုင်းအခြားတည်း၊ ယာ၀ဧ၀ံ–အသက်အပိုင်းအခြားရှိသလောက်၊ ၀ါ–အသက်ရှည်သမျှ၊ ယာ၀တာယုကံ–(နည်းတူပေး၊) ကပစ္စယော၊ ယတ္တကေန–အကြင်မျှလောက်ဖြင့်၊ အတ္ထော–အလိုသည်၊ (အတ္ထိ–ရှိ၏၊) ယာ၀ဒတ္ထံ–အလိုရှိသလောက်၊ ပဗ္ဗတသ–တောင်၏၊ တိရောပရဘာဂေါ–တစ်ဖက်အဖို့တည်း၊ တိရောပဗ္ဗတံ–တောင့်တစ်ဖက်၊ တိရောပါကာရံ–တံတိုင်းတစ်ဖက်၊ တိရောကုဋ္ဋ–

ပကတိဖြစ်သောအခါ ဝိဘတ်အားလုံးကို အံ့ပြု,သတ္တိနောက်ခ္ခံကား ချေ၊ ကမ္ခ ကကို လည်း ဒွေဘော်ပြု၊ [အံ့ အပြု မမြဲသောကြောင့် **"ယထာဂ္ဂမေန"**ဟုလည်း တွေ့ရတတ်၏၊] ယထာဗလ ကရောတိခ္ခ ကရောတိကား စပ်ပုဒ်အတွက် အပိုထည့်အပ်သော ပုဒ်တည်း။

ယထာ၏ အနက်များ။ ။ယထာသဒ္ဒါ၏ အနက်များသည် ယောဂျတာ, ဝိစ္ဆာ, ပဒတ္ထာနတိ၀တ္တိ, အာနုပုဗ္ဗိယ, သာဒိသ စသောအားဖြင့် များ၏၊ ယောဂျတာကို ယောဂ္ဂတာဟု တချို့ဆို၏၊ အနုရုပ်နှင့် သဘောတူ၏၊ အာနုပုဗ္ဗိယကို အနုက္ကမဟုလည်း ခေါ်၏၊ ရှေ့ခ္ခ ပုံစံများကို ပြန်ကြည့်ပါ၊ သာဒိသ (တူသည်၏အဖြစ်=ဥပမာဧေတက) အနက်ကား သမာသ်ခ္ခ မဖြစ်၊ **"ယထာဒေ၀ဒတ္တော, တထာ ယညဒတ္တော=ဒေ၀ဒတ်ကဲ့သို့ ထို့အတူ ယညဒတ်"**စသော ၀ါကျများ၌သာ ဖြစ်၏၊ **"ယထာ–အကြင်အခြင်းအရာ်အားဖြင့်"**ဟူသော အာကာရအနက်လည်း ၀ါကျ၌သာ ဖြစ်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

ဧ၀ံသ၊ ပေ၊ ယာ၀ဒတ္ထံ။ ။ဤသမာသ်တို့ခ္ခကား အ၀ဓာရဏတ္ထအဗျယီဘောတို့တည်း၊ **"ယတ္တကော ပရိစ္ဆေဒေါ"**တို့ကား ယာ၀၏ အ၀ဓာရဏအနက်ကို ဖွင့်ပြသော ပုဒ်တို့တည်း၊ **"ယတ္တကော ပရိစ္ဆေဒေါ (အကြင်မျှလောက်သော အပိုင်းအခြား)"**ဟူရာ၌ **"အသက်ရှည်သမျှ, အသက်ထက်ဆုံး"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ **"ယာ၀–သိ, ဧ၀–သ"**ဟု ဝိဘတ်သက်၍ ရုပ်တွက်ပါ၊ ယာ၀တာယုကံခ္ခ ယာ၀တာနိပါတ်လည်း အ၀ဓာရဏအနက်ရှိ၍ **"အာယုသ+ယတ္တကော ပရိစ္ဆေဒေါ"**ဟုပင် ဝိဂြိုဟ်ပြုပါ၊ **"ယာ၀တာ–သိ+အာယု–သ"**ဟု ဝိဘတ်သက်၍ ရုပ်တွက်ပါ၊ **"ယာ၀တာယု"**ဟု ဖြစ်သောအခါ ကွစိ သမာသန္တ စသောသုတ်ဖြင့် က ပစ္စည်း သက်။

ယာ၀ဒတ္ထံ။ ။ယတ္တကေနသည် ယာ၀၏အဖွင့်တည်း၊ ယတ္တကေနကို ထောက်၍ **"ယာ၀"**နှောင် နာ ဝိဘတ်သက်, သဗ္ဗာသမာဝုသောသုတ်ဖြင့် ချေ၊ အတ္ထနှောင် သိသက်၊ **"ယာ၀+အတ္ထော"**ဟု ၀ါကျရုပ်ဖြစ်၏၊ [ဤ၌ ယာ၀ခ္ခနှောင် နာဝိဘတ်သက်ရသောကြောင့် **"ရှေ့ ပထမာ, နောက်ပုဒ်မှာ, သတ္တာ ဝိလောပေါ"**၏ မမြဲကြောင်း သိသာသည်၊] **"ယာ၀+အတ္ထ"**ဟု ဖြစ်သောအခါ **"ယ၀မ၀နေ"**သုတ်ဖြင့် **"ဒ"**လာ၊ **"ယာ၀ဒတ္ထံ–အလိုရှိတိုင်း၊ ၀ါ–စားချင်သလောက်၊ ဘုဉ္ဇတိ–စား၏"**စသည်ခ္ခ ယာ၀ဒတ္ထံဖြင့် စားခြင်းကြိယာကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သောကြောင့် အ၀ဓာရဏတ္ထသမာသ် ဖြစ်သည်။

ပဗ္ဗတသ၊ ပေ၊ ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ။ ။ပရဘာဂေါသည် တိရော၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊

နံရံတစ်ဖက်၊ ပါသာဒသ-၏၊ အန္တော-အတွင်းတည်း၊ အန္တောပါသာဒံ-ပြာသာဒ်တွင်း၊ အန္တောနုဂရံ-မြို့တွင်း၊ အန္တောဝသံ-မိုးတွင်း၊ နဂရသ, ဗဟိ-ပြင်ပတည်း၊ ဗဟိနဂရံ-မြို့ပ၊ ပါသာဒသ, ဥပရိ-အထက်တည်း၊ ဥပရိပါသာဒံ-ပြာသာဒ်ထက်၊ ဥပရိမဠ္ဠံ-ညောင်စောင်းထက်၊ မဠ္ဠသ ဟေဋ္ဌာ, ဟေဋ္ဌာမဠ္ဠံ-ညောင်စောင်းအောက်၊ ဟေဋ္ဌာ ပါသာဒံ၊ ဘတ္တာသ-ထမင်း၏၊ ပုရေ-ရှေ့တည်း၊ ပုရေဘတ္တံ-ထမင်း၏ ရှေ့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ-ထမင်း၏ နောက်၊ သကလ္လတ္ထေ-အလုံးစုံ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ (“**သကလတ္ထေ**”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊) မက္ခိကာယ-ယင်ကောင်နှင့်၊ သဟ-တကွတည်း၊ သမက္ခိကံ-ယင်ကောင်နှင့်တကွ၊ ဘုဉ္ဇတိ-စား၏၊ ကိဉ္စိ-ဘာကိုမျှ၊ နပရိဝဋ္ဋေတိ-မရှောင်၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ သဟသဒ္ဒသ-၏၊ သာဒေသော-

---

ပရဘာဂအနက်၌ တိရောနိပါတ်နှင့် ပဗ္ဗတစသည်တို့ သမာသ်ဖြစ်ကြသည်၊ “**တိရော-သီ+ပဗ္ဗတ-သ**”ဟု ဝိဘတ်သက်ပါ၊ “**ပါသာဒသ+အန္တော, အန္တောပါသာဒံ**”စသည်၌ မိမိပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်လုပ်သောကြောင့် “**အသပဒဝိဂ္ဂဟော**”ဟူသော စကား၏ မမြဲကြောင်းကို ဆိုခဲ့ရသည်၊ “**နဂရသ+အန္တော, ဝဿာနံ(မိုးလတို့၏)+အန္တော**”စသည်ဖြင့် နောက်ပုဒ်မျှားခ်ိုလည်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤ“**အန္တော**”ကား နာမ် အန္တောမဟုတ်, “**အန္တော**” နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ သို့မှ “**ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကော**”အရ နိပါတပုဗ္ဗက ဖြစ်မည်၊ အန္တောနောင် သိဝိဘတ် ချေ။

ဘတ္တာသ္ပုရေ။ ။ဘတ္တအရ ထမင်းကိုရသော်လည်း ဤ၌ ထမင်းစားရာကာလကို ဌာနရူပစာရ (သဟစရဏနည်း)အားဖြင့် ယူ၊ “**ထမင်းစားရာကာလ၏ရှေ့**”ဟူသည် ထမင်းမစားမီအချိန်တည်း၊ ပစ္ဆာဘတ္တံလည်း ထမင်းစားရာကာလ၏ နောက်ဖြစ်သော ထမင်းစားပြီးအချိန်တည်း၊ ပုရေလည်း အန္တောကဲ့သို့ နိပါတ်ပင်၊ ပုရေနောင် သိချေ။

သကလတ္ထေ။ ။သကလသ-အုလုံးစုံ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း၊ ဿကလ္လံ-ရာ၊ ဘာမျှ မချန်ဘဲ အားလုံးကုန်ခြင်းကို “**သကလ္ယ**”ဟု ခေါ်သည်၊“**သဟ+မက္ခိကာယ-ယင်ကောင်နှင့်တကွ**”ဟူရာ၌ ယင်ကောင်တွေကိုပါ မချန်ဘဲ(ယင်ကောင်နှင့် ရောနေသော မုန့်ကို)စား၏ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏၊ “**သဟ-တကွ**”ဟု မြန်မာပြန်သော်လည်း “**ယင်ကောင်နှင့်တကွ စားသည်, ယင်ကောင်ရော စားသည်, ယင်ကောင်ပါ အကုန်စားသည်**”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် သဟသဒ္ဒါကို သာကလ္လအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုသည်၊ “**သဟ-သီ+မက္ခိကာ-နာ**”ဟု ဝိဘတ်သက်, “**သဟ+မက္ခိကာယ**”ဟု ဝါကျလည်းကောင်း,“**သဟမက္ခိကာ**”ဟု ပကတိလည်းကောင်း ဖြစ်စေ၊ သဟကို သ, သရော ရသော နပုံသကေဖြင့် အာကို ရသပြု (သမက္ခိက၊) “**ယင်ကောင်နှင့်တကွ စား၏**”ဟူရာ၌ ကြိယာဝိသေသနအနက်ဖြစ်သောကြောင့်“**မုဒ္ဒုံ ပစတိ**”ကဲ့သို့, ဒုတိယာ အဲသက်, ထိုအဲကိုပင် အဲဝိဘတ္တိနမကာရန္တာဖြင့် အဲထပ်ပြု၊ သမက္ခိကံဖြစ်၏။

သပြု၊ [“သဟသဒ္ဓသ သော”ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏ ၊] ဂဂ်ါယ-၏၊ သြရံ-ဤဖက်ကမ်း တည်း၊ သြရဂ်ံ-ဂဂ်ါမြစ်၏ ဤဖက်ကမ်း၊.....အဗျယီဘာဝသမာသော-သည်၊ နိဋ္ဌိတော။

ကမ္မဓာရဲသမာသ်

(၃၃၉) အထ-အဗျယီဘောသမာသ်၏ အခြားမဲ့၌၊ ကမ္မဓာရယသမာသော၊ ဝုစ္စတေ၊ သောစ-ထိုကမ္မဓာရဲသမာသ်သည်လည်း၊ ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒေါ-ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲလည်းကောင်း၊ပေ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နဝဝိဓော-၉ မျိုးအပြားရှိ၏၊ တတ္ထ-ထို ၉ မျိုးတို့တွင်၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒေါ-ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲကို၊ (ဒဿီယတိ-ပြအပ်၏၊) **“မဟန္တ+ပုရိသ”**ဣတိ-ဟူသော၊ ဣဓ-ဤရုပ်၌၊ ဥဘယတ္ထ-နှစ်ပါးစုံ၌၊ ပဌမေကဝစနံ-သော၊ သိ-သိသက်၊ တုလျာဓိကရဏဘာဝပွသိဒ္ဓတ္ထံ-တုလျာဓိကရဏအဖြစ်၏ ထင်ရှားခြင်းအကျိုးငှာ၊

သြရဂ်ံ ။ ။သြရံသည် နိဂ္ဂဟီတန္တနိပါတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် **“သြရံ-သိ+ဂဂ်ါ-သ”**ဟု ဝိဘတ်သက်၊ **“သြရံ+ဂဂ်ါယ”**ဟု ဝါကျဖြစ်၏၊ **“သြရံဂဂ်ါ”**ဟု ပကတိပြု၊ ဗျဉ္ဇနေစသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ်ချေ၊ သရော ရသောသုတ်ဖြင့် အာကို ရသပြု၊ (သြရဂ်ံ) သိသက် စသည်၊ **“ဂဂ်ါယ+ပါရံ ပါရဂ်ံ-ဂဂ်ါ၏ ဟိုဖက်ကမ်း”**ဟုလည်း ရှိနိုင်၏၊ [အညပုဒ် အနက်ရသဖြင့် အဗျယီဘောသမာသ်၌ သွင်းအပ်သော **“တိဋ္ဌဂု”**စသော ရုပ်များကိုကား ပိဋ္ဌကတ်၌ အသုံးမတွေ့ရသဖြင့် ရူပသိဒ္ဓိဆရာ လျှစ်လျူရှုဟန် တူသည်၊ အလိုရှိက နျာသ-မောဂ္ဂလ္လာန်စသော ကျမ်းတို့၌ ရှုကြပါလေ။]

• • • • • • • • • • • • •

(၃၃၉) **ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒေါ တာဝ။** ။**“ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒေ တာဝ”**ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏၊ **“ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒေါ ကမ္မဓာရယသမာသော ပဌမံ တာဝ ဒဿီယတိ”**ဟူသော ဋီကာကို ထောက်၍ **“ပုဗ္ဗပဒေါ”**ဟု သီဟိုဠ်မှုအတိုင်း ရှိပါစေ၊ ဒဿီယတိဟုလည်း ထည့်၍ ဖတ်၊ မဟာပုရိသောပြုယုဂ်၌ ပုရိသသဒ္ဒါသည် မြတ်သောယောဂျား-ယုတ်သောယောဂျား နှစ်မျိုးလုံးကို ဟောနိုင်သောကြောင့် သာမညသဒ္ဒါ(နှစ်မျိုးလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောသဒ္ဒါ) အထူ ပြုထိုက်သော ဝိသေသျသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ မဟန္တောကား ယုတ်သော ယောဂျားမှ ထူးခြားအောင် အဲထူးပြုတတ်သောကြောင့် ဝိသေသနသဒ္ဒါတည်း၊ ဤသို့ ဝိသေသနပုဒ် ရှေးရှိသော သမာသ်သည် **“ဝိသေသနံ+ပုဗ္ဗပဒံ+အဿတိ”**နှင့် အညီ **“ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒ (ဝိသေသန ရှေ့ပုဒ်ရှိသော သမာသ်)”** မည်၏။

တုလျာဓိကရဏပေါ်ပယောဂေါ။ ။မဟာပုရိသော၌ **“မဟန္တော+ပုရိသော”**ဟုသာ ဝိဂြိုဟ်ပြုသင့်သော်လည်း မဟန္တ နှင့်ပုရိသတို့ တုလျာဓိကရဏဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှား ၎ ်ရာ စသဒ္ဒါ တသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရခြင်း(စ-တတို့ကို ထည့်၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုရခြင်း) ဖြစ်သည်၊

စသဒ္ဒတသဒ္ဒပယောဂေါ-စသဒ္ဒါ တသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ခြင်းသည်၊(ဟောတိ-၏၊) မဟန္တောစ-မြတ်သူလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထိုမြတ်သူဟူသည်၊ ပုရိသောစ-ယောကျ်ားလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ကို၊ (ကတေ-သော်၊) [သမဿုန္တေ, ကမ္မဓာရယသညောစ ဟောတိတို့၌ စပ်။]

မှန်၏-စသဒ္ဒါ တသဒ္ဒါ မပါဘဲ"**မဟန္တော+ပုရိသော**"ဟုသာ ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင်"**မဟန္တော-မြတ်သူ+ပုရိသော-ယောကျ်ား**"ဟု အနက်ပေး၍ မြတ်သူတခြား, ယောကျ်ားတခြားဟု နှစ်မျိုးကွဲပြားသကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ "**မဟန္တောစ+သော+ပုရိသောစ=ထိုသူသည် မြတ်သူလည်း ဟုတ်,ယောကျ်ားလည်း ဟုတ်၏**"ဟု ဆိုရာ၌ကား မဟန္တအရနှင့် ပုရိသအရ ယောကျ်ားတစ်ယောက်တည်းသာရကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ["**ဧကတ္ထဧဝတနာယ စကာရတကာရသဒ္ဒေါစ အာနီယတေ**"ဟူသော သရသွတဋ္ဌိကာလည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ပြ၏။]

ရှေးဆရာတို့ ဝါဒ။ ။ယောကျ်ားတစ်ယောက်၌ မဟန္တနာမည်-ပုရိသနာမည် အားဖြင့် အမည်သညာ နှစ်မျိုး ကွဲပြားကြောင်းကိုလည်းကောင်း, (မဟန္တသဒ္ဒါသည် မြတ်သောဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သောကြောင့် မဟန္တ၏ သကတ္ထ=မူလအနက် ဖြစ်သော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကား အမြတ်ဂုဏ်တည်း, ပုရိသ၏ သကတ္ထဖြစ်သော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကား ယောကျ်ားဇာတ်တည်းဟု) မဟန္တနှင့်ပုရိသတို့ သကတ်နိမိတ်ချင်း ကွဲပြားကြောင်းကိုလည်းကောင်း, စသဒ္ဒါဖြင့်ပြသည်၊ သကတ်ကိုပင် အန္တတ္ထ(အတွင်းအနက်)ဟု ခေါ်၍ ယောကျ်ားဒြပ်တည်းဟူသော အနက်ကိုကား ဗာဟျတ္ထ(အပြင်နက်)ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် စသဒ္ဒါဖြင့် မဟန္တနှင့်ပုရိသတို့ အန္တတ္ထချင်း ကွဲပြားကြောင်းကိုလည်း ပြသည်။

ဤသို့ သညာနာမ,နိမိတ်,အန္တတ္ထ ကွဲပြားသော်လည်း သညာရှိသော (သညီ)နာမရှိသော (နာမီ) ဗာဟျတ္ထဒြပ်ကား (ယောကျ်ားတစ်ယောက်တည်းဖြစ်၍ မကွဲပြားကြောင်း=တုလျာဓိကရဏဖြစ်ကြောင်း)ကို တသဒ္ဒါဖြင့် ပြသည်ဟု မိန့်ကြသေး၏၊ သို့သော် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျတွင်း၌ ပါသော စ တ သဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကို သမာသ်က အမွေခံ၍ ဟောရာ၌ တုလျာဓိကရဏဖြစ်ကြောင်းကိုသာ အမွေခံနိုင် (သကတ်စသည် ကွဲပြားကြောင်းကို အမွေခံ၍ မဟောနိုင်)သောကြောင့် စသဒ္ဒါက သကတ်ပြားကြောင်း စသည်ကို ပြ၏ဟူသော စကားကို စဉ်းစားကြပါကုန်။

တသဒ္ဒါ လိင်လိုက်ပုံ။ ။မဟာပုရိသောကဲ့သို့ ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့ လိင်ဝုစ်တူရာ၌ တသဒ္ဒါ၏ လိင်ဝုစ်ကို အထူးစိစစ်ဖွယ်မလို၊ "**အဝိဇ္ဇာပစ္စယော**"ကဲ့သို့ ရှေ့နောက်ပုဒ်တို့ လိင်မတူရာ၌ ဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ "**အဝိဇ္ဇာစ(သာ) ပစ္စယောစ**"ဟု ရှေ့ပုဒ်၏ လိင်နှင့်တူစွာ တသဒ္ဒါကို ထားရ၏၊ "**ဝိသတိ စိတ္တာနိ**"ဟု သမာသ်တွဲပြန်လျှင်လည်း ဝိသတိပုဒ်က နိစ္စကျတ္ထိလိင် ဧကဝုစ်ဖြစ်သောကြောင့် "**ဝိသတိစ (သာ) စိတ္တာနိစ**"ဟု ရှေ့ပုဒ်၏ ဝုစ်သို့လည်း တသဒ္ဒါလိုက်ရသည်၊ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ မဟုတ်သော

ဣတောတေ–ဤသုတ်မှ၊ [**"အဗျယီဘာဝသမာသတော ဥဒ္ဓံ"**ဟု ဦးကာဖွင့်ကို ဆင်ခြင်။] ပရံ–နောက်၌၊ ဝိဘာသာရက္ခတိ၏ဣတောတေ–ဝိဘာသာ ရက္ခ တိ၏ အစရှိသောသုတ်မှ၊ ဝိဘာသာတိ–ဝိဘာသာပုဒ်သည်၊ သမာသဝိဓာနေ–သမာသ်ကို စီရင်ရာဖြစ်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ–အလုံးစုံသောသုတ်၌၊ ဝတ္တတေ–ဖြစ်၏။

ဒ္ဝိပဒေ၊ပေ၊ကမ္မဓာရယော။ ။နာမိကာနိ–နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ (နာမ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိကုန်သော–ဟူလို၊) တုလျှာဓိကရဏာနိ–တူသော တည်ရာ အနက်ရှိကုန်သော၊ ဒွေပဒါနိ–နှစ်ပုဒ်တို့ကို၊ အညမညေန–အချင်းချင်းနှင့်၊ သဟ–တကွ၊ ဝိဘာသာ–ဝိကပ်အားဖြင့်၊ သမသျှန္တေ–သမာသ်စပ်အပ်ကုန်၏၊ တသ္မိံ ဒ္ဝိပဒေ–ထို ၂ ပုဒ်သည်၊ တုလျှာဓိကရဏေ–ရှိသည်၊ သတိ–သော်၊ သော သမာသော–သည်၊ ကမ္မဓာရယသညော စ–ကမ္မာဓာရဲ အမည်ရှိသည်လည်း၊

စုဏ္ဏိယဝါကျ ရိုးရိုးဌာကား နောက်ပုဒ်၏ လိင်ဝုစ်သို့ လိုက်ရမည်ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြ၏၊ ပုံစံကား–**"ဝိသတိ တာနိ စိတ္တာနိ ဟောန္တိ"**တည်း၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ **"သမာသ်၌ တ, ရှေ့လိုက်ရ, ဝါကျ နောက်လိုက်မြ"**ဟု နိယာမ်ဆိုရသည်၊ **"နောက်ပုဒ်၏ လိင်ဝုစ်လိုက်"**ဟူသော စကားလည်း တစ်ဝါကျတည်းကို ရည်ရွယ်သည်၊ ဝါကျ ကွဲသွားလျှင်ကား ရှေးဝါကျရှိ (တ၏စွဲရာ)ပုဒ်၏ လိင်ဝုစ်သို့သာ လိုက်ရသည်။ [**"တတြ ဧကတ္ထတာစ သမာနာဓိကရဏံ၊ တဋ္ဌ၊ ပေ၊ ဧကသ္မိံ အတ္ထေ ဝုတ္တိ၊ သာစ ဝိသေသန ဝိသေသျမေဝ ဘဝတိ"**–မုဒ္ဓဗောဓဋီကာ (ရှေ့ဝါကျရှိ ပုဒ်၏ လိင်လိုက်ပုံ။)]

• • • • • • • • • • • • •

ဣတောတေ ပရံ၊ ပေ၊ ဝတ္တတေ။ ။ဝိဘာသာ ရက္ခ တိ၏ ပသု ဓနစသော သုတ်မှ ဝိဘာသာသဒ္ဒါသည် **"ဒ္ဝိပဒေ တုလျှာဓိကရဏော ကမ္မဓာရယော"**သုတ်မှ နောက် **"အမာဒယော ပရပဒေဘိ"**စသော သမာသ်စပ်မှုကို စီရင်သော သုတ်များ၌ လိုက်သည်၊ သမာသ်စပ်မှု မပါဘဲ အမည်မှည့်ရုံသာဖြစ်သော ဥဘောတပ္ပုရိသာ, သချာပုဗ္ဗော ဒိဂု သုတ်များသို့လည်းကောင်း, မဟတံ မဟာ တုလျှာဓိကရဏောစသော (သမာသ်စပ်မှု အစီအရင်မှ တစ်ပါးအခြား အစီအရင်ပြသော) သုတ်များသို့လည်းကောင်း လိုက်မည် မဟုတ်–ဟူလို။

ဒ္ဝေပဒါနိ၊ ပေ၊ သမသျှန္တေ။ ။သုတ်၌ **"ဒ္ဝိပဒေ တုလျှာဓိကရဏော"**ကို ဝိဘတ်ပြင်၍ **"ဒ္ဝေ ပဒါနိ တုလျှာဓိကရဏာနိ"**ဟု သမသျှန္တေ၏ ကံကို ထည့်သည်၊ **"ဒ္ဝေ ပဒါနိ၊ ပေ၊ သမသျှန္တေ"**ဝါကျဖြင့် **"မဟန္တော+ပုရိသော"**ဟူသော နာမ်ဝိဘတ် ဆုံးသော ပုဒ်နှစ်ခုကို သမာသ်စပ်ပါ၊ဟု စီရင်သည်။

တသ္မိံ ဒ္ဝိ ပဒေ၊ ပေ၊ ကမ္မဓာရယသညောစ။ ။ဤဝါကျဖြင့် ထိုသမာသ်ကို ကမ္မဓာရည်းမည်၏ဟု အမည်မှည့်သည်၊ **"တသ္မိံ၊ ပေ၊ သတိ"**ဖြင့် သုတ်၌ပါသော **"ဒ္ဝိပဒေ တုလျှာဓိကရဏော"**ကို လက္ခဏာအနက်ပေးရမည်ဟု သိစေသည်။

ဟောတိ၊ ဒွေ–နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပဒါနိ–ပုဒ်တို့တည်း၊ ဒွိပဒံ–နှစ်ပုဒ်၊ ယသ ပဒဒ္ဒယသ–အကြောင် ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၏၊ တုလျံသမာနံ–တူသော၊ အဓိကရဏံ အတ္ထော–တည်ရာအနက်သည်၊ (အတ္ထိ–၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊) တံ–ထိုပုဒ် နှစ်ပါးအပေါင်းသည်၊ တုလျာဓိကရဏံ–တုလျာဓိကရဏမည်၏၊ တသ္မိံ ဒွိပဒေ– ထိုနှစ်ပုဒ်သည်၊ တုလျာဓိကရဏော–တူသောတည်ရာအနက်ရှိသည်၊ (သတိ– ဖြစ်လတ်သော်၊) [သုတ်၌ပါသော ကမ္မဓာရယောဒ္ဓ စပ်။]

ဘိန္နပဝတ္တိနိမိတ္တာနံ–ပြားသော ပဝတ္တိနိမိတ်ရှိကုန်သော ပုဒ်တို့၏၊ [တချို့ စာ၌ "**ဒွန္ဒံ ပဒါနံ**"ဟု ပါသေး၏။] ဝိသေသနဝိသေသိတဗ္ဗဘာဝေန–ဝိသေသန ဝိသေသိတဗ္ဗ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဧကသ္မိံ အတ္ထေ–တစ်ခုသော အနက်၌၊ ပဝတ္တိ– ဖြစ်ခြင်းသည်၊ တုလျာဓိကရဏတာ–တုလျာဓိကရဏ၏ အဖြစ်မည်၏။

ဒွေ ပဒါနိ၊ ပေ၊ တုလျာဓိကရဏော။ ။ဤပုဒ်တို့ကား ဝိဂ္ဂဟတ္ထသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ နောက်ဝိဂြိုဟ်၌ သမာနံဖြင့် တုလျံပုဒ်၏ အနက်ကို ပြ၏၊ အတ္ထောဖြင့် အဓိကရဏံ ပုဒ်၏ အနက်ကို ပြ၏၊ သဒ္ဒါသည် အနက်၌တည်ရသောကြောင့် "**အဓိကရဏ**"အရ "**တည်ရာဟူသည် အနက်ပင်ဖြစ်သည်**"ဟူလို။

ဘိန္နပဝတ္တိ၊ပေ၊ကရဏတာ။ ။ဤစကားဖြင့် တုလျာဓိကရဏ၏ သရုပ်ကို ပြသည်၊ သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းကို "**ပဝတ္တိနိမိတ္တ**"ဟု ခေါ်၏၊ [ပဝတ္တိယာ– သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏+နိမိတ္တံ–အကြောင်း၊] မဟန္တ သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည် အမြတ် ဂုဏ်, ပုရိသသဒ္ဒါ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းကား ယောက်ျားဇာတ်၊ ဤသို့ ပဝတ္တိနိမိတ် ကွဲပြားသော်လည်း မဟန္တောသည် ပုရိသောနှင့် တွဲသောအခါ အမြတ်ဂုဏ်တွင် မရုပ်ဘဲ မြတ်သော ယောက်ျားဒြပ်ကို ဟော၏၊ ပုရိသောလည်း ယောက်ျားဇာတ်တွင် မရုပ်ဘဲ မြတ်သော ယောက်ျားဒြပ်ကို ဟော၏၊ ဤသို့ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ် ကွဲပြားသော ပုဒ်တို့၏ ဝိသေသန+ဝိသေသျအဖြစ်ဖြင့် "**မြတ်သော ယောက်ျားဒြပ်**"တည်းဟူသော အနက်တစ်ခုတည်း၌ ဖြစ်ကြခြင်းသည် တုလျာဓိကရဏတာ (တူသောအနက်ရှိခြင်း) မည်၏။ "**အကြောင်း ကွဲသော်လည်း အပြီးသတ် ဟောနက်အားဖြင့် ထပ်တူဖြစ်နေသော ပုဒ်များကို တုလျာဓိကရဏ ခေါ်သည်**"ဟူလို။ [တသဒ္ဒါ လိင်လိုက်ပုံ၌ ပြအပ်သော မုဒ္ဓဗောဓဋီကာလည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ပြသည်။]

မှတ်ချက်။ ။နဂိုကပင် ပဝတ္တိနိမိတ် မကွဲသော"**ရုက္ခော မဟီရုဟော ပါဒပေါ**" စသည်တို့ကား သစ်ပင်ဇာတ်ကိုချည်း အကြောင်းပြု၍ဖြစ်လာသော သဒ္ဒါများဖြစ်၍ ဘိန္နပဝတ္တိနိမိတ္တ မဟုတ်ကြ၊ ထိုကဲ့သို့ ပုဒ်များကို "**ရုက္ခောစ+သော+မဟီရုဟော စာတိ ရုက္ခမဟီရုဟော**"ဟု ကမ္မဓာရဲ့ မတွဲနိုင်။

ကမ္မမိဝ-ကံကဲ့သို့၊ဒွယံ-အမည်နှစ်မျိုးကို၊ ဓာရယတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကမ္မဓာရယော-ကမ္မဓာရဲမည်၏၊ ဟိ-ချဲ့ဦးအုံ့၊ [**"ယထာ ဟိ"**ဟု ရှိသင့်၏၊] ကမ္မေ-ကံသည်၊ သတိ-သော်၊ ကြိယာယ-ကြိယာ၏ လည်းကောင်း၊ ပယောဇနသဟ-အကျိုး၏ လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတော-ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊ [ဟိတ်ကို အတွင်းသွင်း၍ ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးသည်၊] ကမ္မံ-ကံသည်၊ ကြိယာ-ကြိယာကိုလည်းကောင်း၊ ပယောဇနာ-အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ဒွယံ-နှစ်ပါးစုံကို၊ ဓာရယတိ ယထာ-ဆောင်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊ အယံ သမာသော-ဤ သမာသ်သည်၊ ဧကသ အတ္ထသ-တစ်ခုသောအနက်၏၊ ဒွေ နာမာနိ-နှစ်ပါးကုန်သော အမည်တို့ကို၊ ဓာရယတိ-၏။ (ကသ္မာ-နည်း၊) အသ္မိံ သမာသေ-ဤသမာသ်သည်၊ သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊ ဧကတ္ထဓောတကသ-တစ်ခုသော အနက်ကို ထွန်းပြတတ်သော၊ နာမဒွယသ-အမည်နှစ်ပါး အပေါင်း၏၊ သမ္ဘဝတော-ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ [ဟိတ်ကို သူ့နေရာအတိုင်း နောက်မှပေးသည်။]

ပုရေ ဝိယ-သို့၊ သမာသသညာဝိဘတ္တိလောပပကတိဘာဝါ-သမာသ်မှည့်ခြင်း, ဝိဘတ်ကျေခြင်း, ပကတိအဖြစ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) သမာသေနေဝ-သမာသ်သည်ပင်၊ တုလျာဓိကရဏဘာဝသ-တုလျာဓိကရဏအဖြစ်၏၊ ဝါ-ကို၊

ကမ္မမိဝ၊ ပေ၊ သမ္ဘဝတော။ ။ဤပါဠိဖြင့် **"ဓာရယတိတိ ဓာရယော"**ဟူသော ကိတ်ဝိဂြိုဟ်ကိုလည်းကောင်း, **"ကမ္မံ ဣဝ+ဓာရယော ကမ္မဓာရယော"**ဟူသော သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရည်းကိုလည်းကောင်း ပြ၏၊ ကမ္မံ ဣဝ-ကံကဲ့သို့၊ ဓာရယော-ဆောင်တတ်သော သမာသ်သည်၊ ကမ္မဓာရယော-မည်၏၊ [ဓာရယောဌ် ဓရတိ စုရာဒိ ဏယပစ္စည်းနှင့် အပစ္စည်း သက်၊] **"ကဠဲ ကရောတိ=ဖျာကို ပြု၏"**ဟူရာဌ် ကဠဲဟူသော ကံရှိသည်သည့်အတွက် ၁-**"ကရောတိ"**ဟူသော ကြိယာဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ၂-ဖျာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အတွက် မလိုရာ အကျိုးမဲ့ကို ကာကွယ်ရခြင်း-ခင်းမှု ထိုင်မှုစသော လိုအပ်သော အကျိုးကို ရခြင်းဟူသော အကျိုးတစ်မျိုးမျိုးလည်း ဖြစ်ပေါ်ရ၏၊ (တစ်နည်း-ဖျာရှိသည့်အတွက် ထိုဖျာဖြင့် ပြီးစေရ ပြုလုပ်ရမည့် အကျိုးတစ်မျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။)

ဤသို့လျှင် ကဠဲဟူသော ကံသည် ကြိယာနှင့် အကျိုး, ထိုနှစ်မျိုးကို ဆောင်တတ်သကဲ့သို့ **"မဟာပုရိသော"**စသော သမာသ်လည်း ယောက်ျားဒြပ်တည်းဟူသော တစ်နက်တည်းအတွက် **"မဟာ"**ဟူသောနာမည်, **"ပုရိသော"**ဟူသောနာမည် ဤနှစ်မည်ကို ဆောင်တတ်ရကား နှစ်ခုကို ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် ကံနှင့် အလားတူသောကြောင့် **"ကမ္မဓာရယ"**ဟု အမည်ရသည်။

ပုရေ ဝိယ၊ ပေ၊ ဘာဝါ။ ။[သမာသ်စပ်၍ ကမ္မဓာရည်းမှည့်မှုကို ရှေးဌ ပြခဲ့ပြီ၊] အဗျယီဘောသမာသ်တုန်းကကဲ့သို့ မဟန္တောနှင့် ပုရိသောပုဒ်ကို နာမာနံ သမာသော သုတ်ဖြင့် သမာသ်အမည်လည်း မှည့်၊ ဝိဘတ် ချေ, မဟန္တ ပုရိသဟု ပကတိပြု၊

ဝုတ္တတ္တာ–ဟောအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါတိ–ဝုတ္တတ္ထာန မပ္ပယောဂေါဟူသော ပရိဘာသာအရ၊ စသဒ္ဒတသဒ္ဒါနံ–တို့ကို၊ အပ္ပယောဂေါ–မယှဉ်စေရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ။)

(၃၄၀) မဟာတံ၊ ပေ၊ ကရဏော ပဒေ။ ။ပရေ တုလျှာဓိကရဏော ဥတ္တရပဒေ (နောက်ပုဒ်ကြောင့်၊) မဟန္တသဒ္ဒသ–၏၊ မဟာ, ဟောတိ–၏၊ မဟတံတိ ဗဟုဝစနဋ္ဌဟာဏေန–မဟတံဟူသော ဗဟုဝုစ်သဒ္ဒါဖြင့်၊ ကွစိ–ဌ၊ မဟအာဒေသော စ–မဟ အပြုသည်လည်း၊ (ဟောတိ၊) စ–ဆက်၊ ဧတ္ထ –

"**မဟန္တ ပရိသ**" ဟု သမာသ်ဖြစ်သောအခါ ထိုနှစ်ပုဒ်တို့၏ အနက်အရတူ (တုလျှာဓိကရဏ)ဖြစ်ကြောင်းကို"**မဟန္တ ပုရိသ**"သမာသ်ကပင် သိစေနိုင်သောကြောင့် "**ဝုတ္တတ္ထာနမ်ပ္ပယောဂေါ**"ဟူသော ပရိဘာသာအရ စ–တ သဒ္ဒါများကို ချေပစ်ရတော့၏။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ဝုတ္တော အတ္ထော ယေသံတိ ဝုတ္တတ္ထာ၊ ယေသံ–အကြင် စသဒ္ဒါ တ သဒ္ဒါတို့၏၊ အတ္ထော–တုလျှာဓိကရဏဖြစ်ကြောင်း ပြနိုင်သောအနက်ကို၊ ဝုတ္တော–သမာသ်သည် ဟောအပ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ ဝုတ္တတ္ထာ–တို့မည်၏၊ ဤသို့ တုလျှာဓိကရဏ ဖြစ်ကြောင်းကို သမာသ်ပုဒ်က ဟောနိုင်သဖြင့် စ–တသဒ္ဒါတို့ အပိုဖြစ်တော့ရကား ကျေပျောက်ကြရတော့သည်–ဟူလို။ [ဤ၌ တုလျှာဓိကရဏအဖြစ်ကိုသာ အမွေခံ၍ သမာသ်ပုဒ်က ဟောသည်ဟု ဆိုထားသောကြောင့် "**စသဒ္ဒါက သကတ်စသည် ပြားကြောင်းကို ပြ၏**"ဟူသော ဝါဒကို စဉ်းစားဖို့ရန် ရှေ့၌ မှတ်ချက်ချခဲ့ရသည်။]

တိပဒ ကမ္မဓာရဲ။ ။"**ဒွန်နှင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိ**"မှတစ်ပါး အခြားသမာသ်များ၌ နှစ်ပုဒ်သာ သမာသ်တွဲရိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်"**ဒ္ဝိပဒေ တုလျှာဓိကရဏော**"ဟု မိန့်ကြောင်းကို ညွှန်ပြ၍ "**တိပဒကမ္မဓာရဲ မရှိ**"ဟု ဆိုကြ၏၊ [ဒွန္ဒသမာသ္ဆ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ္ဆ ဝဇ္ဇယိတ္တာ ပဒဗဟုတ္တေ သမာသော နု ဘဝတိ–သံခိတ္တ သာရဋ္ဌီကာ၊] သို့သော် မုဒ္ဓဗောဓ၌ ထို ဝါဒကို လက်မခံလိုသောကြောင့် "**သံစ–မြ်လည်း မြ်၏၊ သော–ထို မြ်၏ဟူသည်၊ စိစ္ဆ–တ်စ်ကိုယ်လုံး ဉာဏ်တုံးလည်း ဟုတ်၏၊ သော–ထို ဉာဏ်တုံး ဟူသည်၊ အာနန္ဒောစ–ချမ်းသာတုံးလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ သစ္ဆိဒါနန္ဒော–မည်၏**"ဟု တိပဒကမ္မဓာရဲပုဒ်ကို ပြသည်၊ ပါဠိ၌လည်း "**စိတ္တသံသဒ္ဒာစ+တော+ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာစ+စိတ္တသဟဘုနောဝေစာတိ စိတ္တသံသဒ္ဒသမုဋ္ဌာနသဟဘုနော**"ဟု အဋ္ဌသာလိနီ၌ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်၊"**ဆဒ္ဌိတာ+ပတိတာ+ဥဏ္ဏာပါ–ဆဒ္ဌိတပတိတဥဏ္ဏာပါ**" ဟူသော ဝဗိရဗုဒ္ဓိဋီကာလည်း တိပဒကမ္မဓာရဲပြပင်။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၄၀) ဧတ္ထစ၊ ပေ၊ ဝိညာယတိ။ ။ဤ"**မဟာပုရိသော**"ဟူသော ကမ္မဓာရဲ သမာသ်၌ ဝိသေသနဖြစ်သော ရှေ့မဟန္တ ပုဒ်ကို မဟာပြုပုံထောက်၍ အခြားကမ္မဓာရဲ သမာသ်များ၌လည်း ဝိသေသနပုဒ်တို့ ရှေ့၌ ကျရောက်ကြောင်း(ရှေ့ကနေရကြောင်း)ကို

ဤကမ္မဓာရဲသမာသ်၌၊ ဝိသေသနသ–ဝိသေသနပုဒ်၏၊ ပုဗ္ဗနိပါတော–ရှေ့၌ကျခြင်းကို၊ ဝိသေသနဘူတသ–ဝိသေသန ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗပဒသ–ရှေ့ပုဒ်၏၊ မဟာဒေသဝိဓာနတောဝ–မဟာအပြုကို စီရင်ခြင်းကြောင့်ပင်၊ ဝိညာယတိ–သိအပ်၏၊

(၃၄၁) ကမ္မဓာရယော ဒိဂူတိစ ဝတ္တတေ။

ဥဘော တပ္ပုရိသာ။ ။ဥဘော၊ ပေ၊ ဟောန္တိ၊ တသ–ထိုမင်း၏၊ ပုရိသော–အချင်းယောက်ျားတည်း၊ တပ္ပုရိသော–ထိုမင်း၏ အချင်းယောက်ျား၊ တပ္ပုရိသ သဒိသတ္တာ–တပ္ပုရိသသဒ္ဒါ တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ သမာသောပိ–ဤသမာသ်ကိုလည်း၊ အနွတ္ထသညာယ-အနွတ္ထသညာဖြင့်၊ တပ္ပုရိသောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော၊ ဟိ-ချဲ့၊ တပ္ပုရိသသဒ္ဒေါ-တပ္ပုရိသသဒ္ဒါသည်၊ ဂုဏ်–ဝိသေသနဂုဏ်ကို၊

သိနိုင်သည်။ [များရာလိုက်၍ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဝိသေသနရှေ့ နေရကြောင်းကို ဆိုသည်၊ ဝိသေသနတ္တရပဒကမ္မဓာရည်း အနည်းငယ်၌ကား ဝိသေသနပုဒ်တို့နောက် နေဦးလတ္တံ့။]

ဆက်ဦးအုံ့–ဂုဏ်ဟောနှင့် ဒြပ်ဟောပုဒ် နှစ်ခုစပ်လျှင် ဂုဏ်ဟောသဒ္ဒါသည် ရှေ့နေ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ဂုဏ်သည် အပွဓာနဝိသေသနဖြစ်၍ ဒြပ်သာ ပဓာနဖြစ်သော ကြောင့်တည်း၊ ဂုဏ်ဟောချင်းတွဲမှ ရှေ့နောက် အနေမမြဲ၊ ခဠေကုဒ္ဓော–ခွင်လည်း ခွင်, ကုန်းလည်းကုန်းသူ၊ ကုဒ္ဓခဠောဝါ၊ ကဏ္ဍသုက္ကော–နက်လည်း နက်, ဖြူလည်း ဖြူသော သတ္တဝါ၊ သုက္ကကဏ္ဍောဝါ၊ ကြီယာချင်း တွဲရာ၌လည်း နည်းတူ၊ ပါ့စကပါ၌ကော–ချက်လည်း ချက်, စာလည်း ဖတ်သူ၊ ပါ၌ကပါစကောဝါ၊ ဂုဏ်နှင့် ကြီယာဟော တွဲရာ၌လည်း နည်းတူ၊ ခဠေပါစကော, ပါစကခဠောဝါ၊ ဒြပ်ဟောနှစ်ခု တွဲရာ၌မူ သာမညသဒ္ဒါသည် နောက်နေ၏၊ သိ'သပရက္ခော–ယင်းတိုက်ပင်, စသည်တည်း။

[ဆောင်] ဂုဏ်ဒြပ်ဟော, သမာသ်နှောမှ, ဂုဏ်ဟောရှေ့က, နေရိုးကျ၏၊ ဂုဏ ချင်းချင်း, ကြီယာချင်းနှင့်, ယင်းတို့နှစ်ပါး, တွဲကုန်ငြားသော်, ရှေ့သွား နောက်နေ, မမြဲပေဘူး၊ တစ်ထွေဒြပ်, နှစ်ခုစပ်လျှင်, သာမဉ် သဒ္ဒါ, နောက်နေရာသည်, မှတ်ပါ ပုံစံအရှိတည်း။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၄၁) **တသ ပုရိသော၊ ပေ၊ အယံ သမာသောပိ**။ ။"**တသ+ပုရိသော တပ္ပုရိသော–ထိုမင်း၏ အချင်းယောက်ျား**"ဟူရာ၌ တ ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏ အနက် ဖြစ်သော မင်းကို မရ, ပုရိသဟူသော နောက်ပုဒ်၏အနက်ဖြစ်သော အချင်းယောက်ျား ရ၏၊ ဤ"**မဟာပုရိသော**" သမာသ်၌လည်း မဟာအရ"**မြတ်**"ဟူသော အနက်မရ, "**ပုရိသော**"ဟူသော နောက်ပုဒ်၏အနက်(ယောက်ျားဒြပ်)ရသည်၊ ဤသို့လျှင် တပ္ပုရိသ သဒ္ဒါသည် နောက်ပုဒ်အနက်ကို ပဓာနဟောသကဲ့သို့, ဤ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်လည်း

အတိုဝတ္ထော့ ယထာ-လွန်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ အယံ သမာသေပိ-ဤသမာသ် သည်လည်း၊ ဂုဏ် အတိုဝတ္ထော၊ ဟိ-မှန်၏ တပ္ပုရိသော-တပ္ပုရိသ်သမာသ် သည်၊ ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနော-ပြဋ္ဌာန်းသော နောက်ပုဒ်အနက်ရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

တတော-ထို တပ္ပုရိသ်မှည့်ပြီးသည်မှ နောက်၌၊ နာမဗျပဒေသော-နာမ်ငဲ့ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သုဘဒ္ဒုပ္ပတ္တိ-သိအစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏ဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ၊) ပန-ဆက်၊ အယံ တပ္ပုရိသော-ဤ တပ္ပုရိသ် သမာသ်သည်၊ အဘိဓေယ္ယဝစနော-ဟောအပ်သောအနက်၏ ဝုစ်နှင့်တူသောဝုစ်ရှိ၏၊ ပရလိင်္ဂါစ-နောက်ပုဒ်၏ လိင်နှင့်တူသော လိင်လည်းရှိ၏၊ မဟာပုရိသော-

---

နောက်ပုဒ် အနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောသောကြောင့် **"တပ္ပုရိသော ဝိယာတိ တပ္ပုရိသော"**နှင့်အညီ အနွတ္ထသည်ာ (ဝိဂြိုဟ်နက်သို့ လိုက်သော နာမည်)အားဖြင့် **"တပ္ပုရိသ"**ဟု နာမည်တစ်မျိုး ထပ်၍ ဆိုအပ်ပြန်သည်။

ဥတ္တရ၊ ပေ၊ တပ္ပုရိသောတိ။ ။**"ဂုဏမတိဝတ္ထော"**၌ ဂုဏဟူသည် ဝိသေသနတည်း၊ ဝိသေသနဖြစ်သော မဟာပုဒ်၏အနက်တွင် မရပ်ဘဲ**"မြတ်သော+ယောက်ျား"**ဟု ပုရိသဟူသော ဝိသေသျှပုဒ် အနက်ထိအောင် ဟောခြင်းကို **"ဂုဏမတိဝတ္ထော"**ဟု ဆိုသည်၊ ထို**"ဂုဏမတိဝတ္ထော"**ဟူသော စကားကို ခိုင်မြဲစေလိုရကား**"ဥတ္တရပဒတ္ထ ပဓာနော ဟိ တပ္ပုရိသော"** ဟု ဒဋ္ဌိဝါဒျ တက်ရပြန်သည်၊ တပ္ပုရိသ်သမာသ် မှန်လျှင် ဝိသေသျှဖြစ်သော နောက်ပုဒ်အနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် **"ဂုဏမတိဝတ္ထော"**ဟူသော စကားသည် မှန်၏-ဟူလို။

• • • • • • • • • • • • •

အယံ ပန၊ ပေ၊ ဝစနော။ ။**"အဘိဓိယတေ-ဟောအပ်၏၊ ဣတိ,အဘိဓေယ္ယော"** မဟာပုရိသော သဒ္ဒါသည် ဘုရားစသော ယောက်ျားမြတ်ကို ဟော၏၊ ထိုယောက်ျားမြတ်သည် တစ်ပါးတည်းဖြစ်အံ့, ဧကဝုစ်ရှိ၏၊ နှစ်ပါး သုံးပါးစသည် ဖြစ်အံ့, ဗဟုဝုစ်ရှိ၏၊ မဟာပုရိသဟူသော သမာသ်လည်း ထိုအဘိဓေယျ၏ ဝုစ်နှင့်တူစွာ ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ထိုက်သလို ရှိရသည်၊ ထို့ကြောင့်**"အဘိဓေယျသ ဝိယ+ဝစနံ အသ"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ**"အဘိဓေယျဝစနော"**ဟု မိန့်သည်၊ [အသ-ထိုသမာသ်၏၊ အဘိဓေယျသ-ဟောအပ်သော အနက်၏၊ ဝစနံ ဝိယ-ဝုစ်ကဲ့သို့သော၊ ဝစနံ အတ္ထိ။]

ပရလိင်္ဂါစ။ ။မဟာပုရိသောဌ ပုရိသောဟူသော နောက်ပုဒ်သည် ပုလ္လိင်ရှိ၏၊ ထို နောက်ပုဒ်၏ လိင်နှင့်တူစွာ**"မဟာပုရိသော"**ဟူသော ပုဒ်အပေါင်းလည်း ပုလ္လိင်ပင် ရှိရသည်၊ နောက်ပုဒ်က**"ဒေဝီ"**ကဲ့သို့ ဣတ္ထိလိင် ရှိရာ၌လည်း **"မဟာဒေဝီ"**ဟူသော ပုဒ်အပေါင်းသည် ဣတ္ထိလိင်ရှိရမည်၊ မဟဇ္ဇလံ စသည်၌လည်း နပုလ္လိင်ရှိရပုံကို သိပါ၊ ထို့ကြောင့်**"ပရသ လိင်ံ ဝိယ လိင်ံ အသ"**ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ**"ပရလိင်္ဂါစ"** ဟု မိန့်သည်၊ မဟာပုရိသောစသည်ကို ဆိုင်ရာနာမ်ဂိုဏ်းသွင်း၍ နာမ်ရုပ်စဉ်ပါစေ။

မြတ်သောယောက်ျား၊ မဟာပုရိသာ-တို့၊ ဣစ္ဆာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုရိသသဒ္ဒသမံ-ပုရိသသဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ ဧဝံ-တူ၊ မဟာဝီရော-ကြီးသောလုံ့လရှိသူ၊ မဟာမုနိ-မြတ်သောမုနိ။

မဟန္တန္တေ-ကြီးသည်လည်း ဟုတ်၏၊ တံ-ထို ကြီးသောအရာဟူသည်၊ ဗလေ-အားလည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ, မဟဗ္ဗလံ-မည်၏၊ မဟဗ္ဘယံ-ကြီးသောဘေး၊ မဟာအာဒေသော-မဟာပြု၊ [**"မဟာတံ"**ဟူသော ဗဟုဝုစ်သဒ္ဒါလွန်ဖြင့် ပြု၊] သန္တော-သူတော်ကောင်းလည်း ဟုတ်၏၊ သော-သည်၊ ပုရိသောစ-၏၊ ဣတိ, သပ္ပုရိသော-မည်၏၊ သန္တသဒ္ဒသ သော ဘော, ဗောစန္တေတိ ဇတ္ထ-ဌာ၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ သန္တသဒ္ဒသ-၏၊ သမာသေ-သမာသ်အရာ၌၊ အဘာကာရေပိ-ဘအက္ခရာ မနှောင်းသော်လည်း၊ သာဒေသော-သပြု၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ပုဗ္ဗပုရိသော-ရှေးယောက်ျား၊ ပရပုရိသော-နှောက်ယောက်ျား၊ ပဌမပုရိသော-ပထမပုရိသ်၊ မဇ္ဈိမပုရိသော-ရိသ်၊ ဥတ္တမပုရိသော-ရိသ်၊ ပရမပုရိသော-မြတ်သောယောက်ျား၊ ဝီရပုရိသော-ရဲရင့်သောယောက်ျား၊ သေတဟတ္ထိ-ဖြူသောဆင်၊ ကဏ္ဏသပ္ပော-မမည်းနက်သော မြွေ၊ နီလုပ္ပလံ-ညိုသောကြာ၊ လောဟိတစန္ဒနံ-နီသောစန္ဒကူး။ [**"ပုဗ္ဗောစ+သော+ပုရိသောစာတိ"**စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

ကွစိ-ဌာ၊ ဝိဘာသာဓိကာရတော-ဝိဘာသာသဒ္ဒါ လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ နဘဝတိ-သမာသ် မဖြစ်၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ပုဏ္ဏော၊ ပေ၊ ဒေဝရာဇာတိ-ဟူသည်တည်း၊ [မန္တာနိပုတ္တော-မန္တာနိပုဏ္ဏားမ၏ သားဖြစ်သော၊ ပုဏ္ဏော-အရှင်ပုဏ္ဏာ၊ စိတ္တော-စိတ္တမည်သော၊ ဂဟပတိ-သူကြွယ်၊ ဒေဝရာဇာ-နတ်မင်းဖြစ်သော၊ သက္ကော-သိကြား။]

ကွစိ ဝိဘာသာ၊ ပေ၊ ဒေဝရာဇာတိ။ ။**"ဝိဘာသာ ရုက္ခတိဏာ"**စသောသုတ်မှ ဝိဘာသာ သဒ္ဒါသည် သမာသ်စိရင်ရာ သုတ်တိုင်း၌ လိုက်လာသောကြောင့် ပုဏ္ဏနှင့် မန္တာနိပုတ္တသည် တုလျာဓိကရဏာ ဖြစ်ပါလျက်**"ပုဏ္ဏောစ+သော+မန္တာနိပုတ္တောစ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ **"ပုဏ္ဏမန္တာနိပုတ္တော"** ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် မစပ်ရ၊ **"ပုဏ္ဏော+မန္တာနိပုတ္တော"**ဟု ဝါကျသာ ရှိရသည်၊ ထို့အတူ**"စိတ္တဂဟပတိ, သက္ကဒေဝရာဇာ"**ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် မဖြစ်ပုံကိုလည်း သိပါ၊ ဤသို့ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် မဖြစ်လျှင် ကမ္မဓာရည်း၏ နှောက်လိုက် တပ္ပုရိသ် မမည်ပုံမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိပြီ၊ ထို့ကြောင့် **"ကွစိ၊ ပေ၊ နဘဝတိ"**ဟူသော စကားကို **"ဒ္ဝိပဒေ တုလျာဓိကရဏော"**သုတ်ကို တားမြစ် သော စကားဟု မှတ်ပါ။

(၃၄၂) ပုမာစ–အဖိုလည်း ဟုတ်၏၊ သော–ထိုအဖိုဟူသည်၊ ကောကိလော စ–ဥသြဲလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိအတ္ထေ–ဤအနက်၌၊ သမာသေ–ကို၊ ကတေ–ပြုအပ်ပြီးသော်၊ [ပုမာနှင့် ကောကိလောကို သမာသ်စပ်, ကမ္မဓာရဲမှည့်, သမာသ်မှည့်, စ–တချေ, ပုမကောကိလဟု ပကတိပြု, တပ္ပုရိသ်မှည့်, ဤအားလုံး အစီအရင်ကိုပင် **"သမာသေ ကတေ"**ဟု မိန့်သည်၊ ဤ**"ကတေ"**ကိုလည်း **"လောပမာပဇ္ဇတေ"**၌ စပ်၊] လောပန္တိ ဝတ္တတေ။

ပုမဿ လိင်္ဂါဒိသု သမာသေသု။ ။သမာသေသု–သမာသ်တို့၌၊ လိင်္ဂါဒိသု–လိင်အစရှိကုန်သော၊ ပရပဒေသု–နောက်ပုဒ်တို့ကြောင့်၊ ပုမဣ္ဃစ္ဆေတသ–ပုမဟူသော ဤသဒ္ဒါ၏၊ အန္တော–အဆုံးဖြစ်သော၊ အကာရော–သည်၊ လောပံ အာပဇ္ဇတေ၊ အံမောနိဂ္ဂဟီတံ စျလပေဟိတိ–သုတ်ဖြင့်၊ မကာရဿ–၏၊ နိဂ္ဂဟီတံ–ပြု၊ ပုကော်ကိလော–အဖိုဖြစ်သော ဥသြဲ၊ ဧဝံ–တူ၊ ပုန္နာဂေါ–ဆင်ထီး၊ ဝါ–ပုန်းညက်ပင်။

(၃၄၃) ခတ္တိယာစ–မင်းမျိုးမလည်း ဟုတ်၏၊ သာ–ဟူသည်၊ ကညာစ–သတို့သမီးလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဝိဂ္ဂယ–ဝိဂြိုဟ်ပြု၍၊ (ဝိဂ္ဂဟရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊) သမာသေ–ကို၊ ကတေ–သော်၊ [**"ပုဗ္ဗပဒေ ဣတ္ထိပစ္စယဿ နိဝတ္တိ"**၌စပ်၊] တုလျာဓိကရဏောတိ,ပဒေတိ,ဣတ္ထိယံတိ,ဘာသိတပုမာတိ,ပုမာဝါတိ, စေတိစ ဝတ္တတေ(**"မဟာတံ မဟာ တုလျာဓိကရဏော ပဒေ–ဣတ္ထိယံ ဘာသိတ ပုမိတ္ထိပုမာဝစေ"**သုတ်တို့မှ ၇ ပုဒ်လိုက်။)

ကမ္မဓာရယသညေစ။ ။ကမ္မဓာရယသညေစ သမာသေ–ကမ္မဓာရဲအမည် ရှိသော သမာသ်၌လည်း၊ [စဖြင့် မိမိရှေ့က **"ဣတ္ထိယံ ဘာသိတပုမိတ္ထိ"**သုတ်လာ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ကို ပေါင်းသည်၊] ဣတ္ထိယံ–ဣတ္ထိလိင်၌၊ ဝတ္တမာနေ–သော၊ တုလျာဓိကရဏော-သော၊ ပရေ-နောက်ဖြစ်သော၊ ဥတ္တရပဒေ-နောက်ပုဒ်ကြောင့်၊

---

(၃၄၂) **ပုမဣ္ဃစ္ဆေတသ၊ ပေ၊ သမာသေသု။** ။လိင်္ဂါဒိသုပါဠိဖြင့် "ဣတ္ထိပုမ နပုံသကဲ"ကဲ့သို့ လိင်စသည် မနှောင်းဘဲ နပုံသကသဒ္ဒါ နှောင်းရာ၌ ပုမ၏ အကို မချေရဟု သိစေသည်၊"သမာသေသု"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆိုခြင်းကား **"ပုမဿ+လိင်္ဂ–ပုလ္လိင်္ဂ, ပုမဿ+ဘာဝေါ ပုမ္ဘာဝေါ"**စသော တပ္ပုရိသ်သမာသ်–ဤ၌ပြအပ်သော ကမ္မဓာရဲသမာသ်စသည်ဖြင့် သမာသ်များကြောင်းကို ပြရခြင်းအကျိုး ရှိသည်၊ **"ဧဝံ ပုန္နာဂေါ"**ဖြင့် **"ပုမာစ+သော+နာဂေါစာတိ ပုန္နာဂေါ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဆင်ထီးကို မုချ ရ၏၊ ထိုဆင်ထီးကဲ့သို့ မြတ်သော ကြာဖြူပင်–ဓာဒိပ္ပိုလ်ပင်–ပုန်းညက်ပင်များကိုကား **"ပုန္နာဂေါ ဝိယာတိ ပုန္နာဂေါ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည်။ [ထောမနိဓိ။]

(၃၄၃) **ကမ္မဓာရယသညေစ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။** ။[**"ကမ္မဓာရယေစ"**ဟု ဆိုလျှင်

ပုဗ္ဗဘူတော–ရှေ့ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဣတ္ထိဝါစကော–ဣတ္ထိလိင်ကိုဟောသော၊ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ ပုဗ္ဗေ–ရှေ့၌၊ ဘာသိတပုမာ–ဟောအပ်ဖူးသော ပုလ္လိင်ရှိသည်၊ စေ(ဟောတိ)–အကယ်၍ဖြစ်အုံ့၊ (ဧဝံသတိ–သော်၊) သော–ထိုဣတ္ထိလိင်ဟော သဒ္ဒါကို၊ ' ပုမာဝ–ပုလ္လိင်ကိုကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော–၏၊ ဣတိ–ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပုံဗ္ဗပဒေ–ရှေ့ပုဒ်၌၊ ဣတ္ထိပစ္စယဿ–ဣတ္ထိပစ္စည်း၏၊ နိဝတ္တိ–နစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏၊ ခတ္တိယကညာ–မင်းမျိုးသတို့သမီး၊ ခတ္တိယကညာယော–တို့၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း၊ ဧဝံ–တူ၊ ရတ္တလတာ–နီသောနွယ်၊ ဒုတိယဘိက္ခာ–နှစ်ခုမြောက် ထမင်း။

ပြီးကောင်းလျက် **"ကမ္မဓာရယသညေစ"**ဟု သညသဒ္ဒါ ထည့်ခြင်းမှာ **"ကမ္မဓာရဲမည်သော သမာသ်"**ဟု သိသာစေခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ **"သညဂ္ဂဟဏံ သုဟောဓတ္တံ"**–ဋီကာ၊] သမာသ်ဆိုင်ရာ စီရင်၍ ပကတိပြုသောအခါ **"ခတ္တိယာကညာ"**ဟု အာကာရန္တ ပကတိအတိုင်းဖြစ်၏၊ ကညာသည် ဣတ္ထိလိင်၌လည်း ဖြစ်၏၊ ခတ္တိယာနှင့် တုလျာဓိကရဏာဖြစ်သော နောက်ပုဒ်လည်း ဟုတ်၏၊ ဤ ကညာပုဒ်မျိုးကို ရည်ရွယ်၍ **"ဣတ္ထိယံ ဝတ္တမာနေ တုလျာဓိကရဏေ ဥတ္တရပဒေ"**ဟု မိန့်သည်။

ခတ္တိယာ။ ။ခတ္တိယာကား ကညာကိုထောက်၍(ပုဗ္ဗဘူတ) ရှေ့ဖြစ်၏၊ မင်းမျိုးမ ဟု ဣတ္ထိလိင်ဟော သဒ္ဒါလည်း ဟုတ်၏၊ ဤသမာသ်သို့ မရောက်မီ ရှေးက **"ခတ္တိယာ ကုမာရော"**စသည်ဖြင့် ပုလ္လိင်ကိုလည်း ဟောဖူးသည်၊ ဤခတ္တိယာပုဒ်မျိုးကို ရည်ရွယ်၍ **"ပုဗ္ဗဘူတော ဣတ္ထိဝါစကော သဒ္ဒေါ ပုဗ္ဗေ ဘာသိတပုမာ"**ဟု မိန့်သည်၊ ဤသို့ ရှေးက ပုလ္လိင်ကို ဟောခဲ့ဘူး၍ ယခုသမာသ်တွင်း၌ ဣတ္ထိလိင်ကို ဟောနေဆဲဖြစ်သော ခတ္တိယာကဲ့သို့သော သဒ္ဒါကို ပုလ္လိင်ကဲ့သို့ မှတ်ပါဟု ငဲ့ညွှန်းသောသုတ်တည်း။

ဣတိ ဣတ္ထိပစ္စယဿ၊ ပေ၊ ဒုတိယဘိက္ခာ။ ။**"ခတ္တိယာ"**ကို ပုလ္လိင်ဟု ညွှန်ပြလိုက်သောအခါ ဣတ္ထိဧာတက အာပစ္စည်း အလိုလိုပျောက်၍**"ခတ္တိယ"**ဟု ဖြစ်၏၊ **"ရတ္တာစ သာ လတာစ"**၌**"ရတ္တာလတာ"**ဟု ပကတိပြု၊ ရတ္တာပုဒ်သည် **"ရဇ္ဇော+သြဘာသော–နီသောအရောင်"**စသည်ဖြင့် ပုလ္လိင်ကို ဟောခဲ့ဘူး၏၊ **"ဒုတိယာစ သာ ဘိက္ခာစ"**၌**"ဒုတိယာဘိက္ခာ"**ဟု ပကတိပြု၊ ဒုတိယာသဒ္ဒါသည် **"ဒုတိယော ကဇ္ဇော"**စသည်၌ ပုလ္လိင်ကို ဟောခဲ့ဘူး၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။

မှတ်ချက်။ ။**"ပဌမာဝိဘတ္တိ–ဒုတိယာဝိဘတ္တိ"**စသည်၌ကား ပထမ ဒုတိယာ တို့က နာမည်ဟော(သညာသဒ္ဒါ) ဖြစ်သောကြောင့် မူလနာမည်ပျက်၍ **"ပဌမဝိဘတ္တိ–ဒုတိယဝိဘတ္တိ"**စသည် ဖြစ်မည်စိုးသောကြောင့် ပုလ္လိင် မငဲ့ရ,**"ပဌမာ ဒုတိယာ"** အတိုင်းပင် ရှိရသည်၊**"ဧဝံ ဒုတိယာဝိဘတ္တိ၊ ဧတ္ထစ ပုဗ္ဗသ(ဒုတိယာဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏) သညာသဒ္ဒတ္တာ ပုမ္မာဝါတိဒေသော နု ဟောတိ"**–ဋီကာ။

ဗြာဟ္မဏီစ–ပုဏ္ဏားမလည်း ဟုတ်၏၊ သာ, ဒါရိကာစ–သူငယ်မလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, ဗြာဟ္မဏဒါရိကာ–မည်၏၊ နာဂမာဏဝိကာ–နဂါးပျိုမ၊ [**"နာဂီစ သာ မာဏဝိကာစ"**ဟု ပြု၊] ပုဗ္ဗပဒသော–ရှေးပုဒ်၌သာ၊ အယံ ပုမ္အာဝါတိဒေသော–ဤပုလ္လိင်အဖြစ်ကို ငဲ့ညွှန်းခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) တေန–ထို့ကြောင့်၊ ခတ္တိယကုမာရီ–မင်းမျိုးသတို့သမီး၊ ကုမာရသမဏီ–သတို့သမီး ရဟန်းမ၊ [သီဟိုဠ်မှ၌ "**တရုဏဗြာဟ္မဏီ–နုပျိုသော ပုဏ္ဏားမ**"ဟု ရှိသေး၏၊] ဣတိအာဒိသု–ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဥတ္တရပဒေသု–နောက်ပုဒ်တို့၌၊ ဣတ္ထိပစ္စယသ–၏၊ နိဝတ္တိ–နစ်ခြင်းသည်၊ နှ ဟောတိ။

ဣတ္ထိယံ ဣစ္စေဝ–ရှေ့သုတ်မှလိုက်သော "**ဣတ္ထိယံ**"သဒ္ဒါသည်၊ ကိံ–အဘယ် အကျိုးရှိသနည်း၊ ကုမာရီရတနံ,သမဏီပဒုမံ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [ကုမာရီရတနံ–ရတနာနှင့်တူသော အပျိုး၊ သမဏီပဒုမံ–ပဒုမ္မာနှင့်တူသော ရဟန်းမ၊]

ဗြာဟ္မဏီ၊ပေ၊နှ **နိဝတ္တိ ဟောတိ**။ ။ဤသုတ်ဖြင့် ပုလ္လိင်ငဲ့ရာ၌ ရှေ့ပုဒ်ကိုသာ ငဲ့ရမည်၊ ကညာဒါရိကာစသော နောက်ပုဒ်ကို မငဲ့ရ၊ ထို့ကြောင့် "**ခတ္တိယာစ+သာ+ကုမာရီစာတိ ခတ္တိယကုမာရီ**"၌ ခတ္တိယာဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌သာ အာပစ္စည်းပျောက်၍ ကုမာရီဟူသော နောက်ပုဒ်၌ (ဤ)ပစ္စည်း မပျောက်ဘဲ ရှိရသည်၊ "**ကုမာရီစ+သာ+ဗြာဟ္မဏီစာတိ ကုမာရဗြာဟ္မဏီ, တရုဏီစ+သာ+ဗြာဟ္မဏီစာတိ တရုဏဗြာဟ္မဏီ**" တို့၌လည်း နည်းတူ။

မှတ်ချက်။ ။"**ယဒိ ဟိ နျာသေ ဝုတ္တနယေန ဥတ္တရပဒသာပိ ပုမ္အာဝါတိဒေသော သိယာ၊ တဒါ ခတ္တိယကုမာရီတျာဒိသု ခတ္တိယကုမာရော၊ ပေ၊ ဧဝံ အနိဋ္ဌရူပပသင်္ဂေါ သိယာ**"ဋီကာ၊ ဤဋီကာ၌ ဥတ္တရပဒသာပိဝယ် အပိဖြင့် ပုဗ္ဗပဒကို ဆည်း၏၊ ထို့ကြောင့် နျာသ၌ ရှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ် နှစ်ပုဒ်လုံးကိုပင် ပုလ္လိင်ငဲ့သည်ဟု ဋီကာဆိုလိုသည်၊ ပုဗ္ဗပဒသော၌ ဧဝဖြင့် နျာသကဲ့သို့ နှစ်ပုဒ်လုံးကို မငဲ့ရ၊ ရှေ့ပုဒ်ကိုသာ ငဲ့ပါဟု ဆိုလိုသည်။

ဤသို့ ဋီကာဖွင့်ဆော်လည်း နျာသရုပ်တွက်ပုံကို ကြည့်ရမ်းသောအခါ ကမ္မဓာရဲသမာသ် အရာဝယ် နောက်ပုဒ်၌ ပုလ္လိင်ငဲ့ပုံကို သိသိသာသာ မတွေ့ရ၊ ရှေ့ပုဒ်၌ ငဲ့ကြောင်းကိုကား သိသာစွာတွေ့ရသည်၊ သန္ဓိ နိဂ္ဂဟီတဠုသုတ်၌ "**ပုရိမဏာတိ**"ရုပ်တွက်ပုံကို ကြည့်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဣတ္ထိယံ ဘာသိတပုမိတ္ထိပုမာဝစေသုတ်၌ ဒီဃဧယော်ရုပ်ဝယ် ရှေ့နောက် နှစ်ပုဒ်လုံး ငဲ့ထားသောမှုကိုသာ တွေ့ရသဖြင့် ဤသုတ်လည်း နျာသအလို ရှေ့နောက် နှစ်ပုဒ်လုံး ငဲ့သည်ဟုပင် ရှုပသိဒ္ဓိစာကိုယ် ဋီကာတို့ စွပ်စွဲလိုဟန်တူသော်လည်း ကမ္မဓာရဲ၌ နှစ်ပုဒ်လုံး ငဲ့ထားသည်ကို ယခု နျာသစာအုပ်မျှားဝယ် မတွေ့ရပါ။

ဣတ္ထိယမိစ္စေဝ ကိံ။ ။ရှေ့သုတ်မှ "**ဣတ္ထိယံ**"သဒ္ဒါ ဤသုတ်သို့ လိုက်လာခြင်းသည် ဘယ်အကျိုးငှာနည်းဟု မေး၊ "**ဣတ္ထိယံ,တုလျာဓိကရဏော ပဒေ**"အရ ဣတ္ထိလိင်လည်းဖြစ်, တုလျာဓိကရဏလည်းဖြစ်သော နောက်ပုဒ်နောင်းမှ ရှေ့ပုဒ်ကို ပုလ္လိင်ငဲ့ရသည်၊

ဘာသိတပုမာတိ–သည်၊ ကိုံ–နည်း၊ ဂင်္ဂါနဒီ,တဏှာနဒီ,ပထဝီဓာတု တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။[ဂင်္ဂါနဒီ–ဂင်္ဂါမြစ်၊ တဏှာနဒီ–တဏှာမြစ်၊ပထဝီဓာတု–ပထဝီဓာတ်၊] နန္ဒာပေါက္ခရဏီ နန္ဒာဒေဝီ တျာဒီသု ပန–အစရှိသည်တို့၌ကား၊ သညာသဒ္ဒတ္တာ–နာမည်ဟောသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နု ဟောတိ–ပုလ္လိင်ကဲ့သို့ မဖြစ်။ [နန္ဒာပေါက္ခရဏီ–နန္ဒာရေကန်၊ နန္ဒာဒေဝီ–နန္ဒာမိဖုရား။]

တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ ပုရတ္ထိမောစ–ရှေ့ပိုင်း၌ဖြစ်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ သော, ကာယောစ–ကိုယ်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ ပုရတ္ထိမကာယော၊ စ–ဆက်၊ ဇတ္ထ–ဤပြယုဂ်၌၊ ကာယေကဒေသေ–ကိုယ်တစ်စိတ်၌၊ ကာယသဒ္ဒေါ–သည်၊ (ဟောတိ၊) ဧဝံ–တူ၊ ပစ္ဆိမကာယော–နောက်ပိုင်း ကိုယ်၊ ဟေဋ္ဌိမကာယော–

ကုမာရီရတနံဝယ် ကုမာရီ၌ ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါ မနှောင်း (ရတနံဟု နပုလ္လိင်သဒ္ဒါ နှောင်း) သောကြောင့် ပုလ္လိင် မင့်ရခြင်း (“ကုမာရ” ဟု မဖြစ်ရခြင်း) အကျိုး ရှိသည်၊ သမဏီပဒုမ်လည်း နည်းတူ။

ဘာသိတပုမာတိ ကိုံ။ ။ရှေ့သုတ်မှ ဘာသိတပုမာသဒ္ဒါ လိုက်လာခြင်းသည် ဘယ်အကျိုးဌာနည်းဟု မေး၊ ဂင်္ဂါ–တဏှာ–ပထဝီတို့သည် ပုလ္လိင်ကို ဟောဘူးသော “**ဘာသိတပုမ**”သဒ္ဒါမျှား မဟုတ်ကြ၊ နိယတဣတ္ထိလိင်ဟော သဒ္ဒါမျှား ဖြစ်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဣတ္ထိလိင်လည်းဖြစ်–တုလျာဓိကရဏလည်းဖြစ်သော နဒီသဒ္ဒါ ဓာတုသဒ္ဒါ နှောင်းလျက်ရှိသော်လည်း ဂင်္ဂါစသည်တို့က ဘာသိတပုမ မဟုတ်သောကြောင့် ဂင်္ဂါစသည်ကို ပုလ္လိင်မင့်ရ၊ အာပစ္စည်း ဣါပစ္စည်းကျေ၍“**ဂင်္ဂ–တဏှ–ပထဝ**”ဟု မဖြစ်ခြင်း အကျိုး ရှိသည်–ဟူလို။

နန္ဒာပေါက္ခရဏီ၊ ပေ၊ နု ဟောတိ။ ။ခတ္တိယကဲ့သို့ ဓာတိသဒ္ဒါ–မဟန္တကဲ့သို့ ဂုဏသဒ္ဒါ–ပါစကကဲ့သို့ ကြိယာသဒ္ဒါ–ဝစ္ဆကဲ့သို့ အဝတ္ထာသဒ္ဒါတို့သာ ဝိသေသျပုဒ်၏ လိင်အားလျော်စွာ (ခတ္တိယော–ခတ္တိယာ–ခတ္တိယံ, မဟန္တော–မဟန္တီ–မဟန္တံ စသည်ဖြင့်) ပုဒ်နေ ပြောင်းလဲရှိကြ၏၊ နာမည်ဟော သညာသဒ္ဒါတို့ကား ထိုကဲ့သို့ လိင်ပြောင်းလျှင် မူလနာမည် ပျက်သွားဖွယ်ရှိ၏၊ “**နန္ဒာ**”ဟူသော အမည်က“**နန္ဒ**”ဟု ဖြစ်လျှင် မူလ နာမည် ပျက်သည်–ဟူလို၊ ထို့ကြောင့်“**နန္ဒောကုမာရော**”စသည်၌ နန္ဒသဒ္ဒါသည် ပုလ္လိင်ကို ဟောဘူး၍ ယခု နန္ဒာပေါက္ခရဏီဝယ် ဣတ္ထိလိင်လည်းဖြစ် တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်သော ပေါက္ခရဏီသဒ္ဒါလည်း နှောင်းစေကာမူ သညာသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့် နန္ဒာ၌ ပုလ္လိင် မင့်ရ၊ နန္ဒာဒေဝီ၌လည်း နည်းတူ။

တထာ ပုရတ္ထိမောစ၊ ပေ၊ သဗ္ဗကာယော။ ။ဤ“**တထာ**”မှစ၍ ကမ္မဓာရယ သညေစသုတ်၏ ဆိုင်ရာမဟုတ်၊ အခြား ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရည်းများကို ပြလိုမှ“**တထာ**”ဟု မိန့်သည်၊] သက္ကတ၌ အဂ(ရှေ့)အနက်ဟော“**ပုရဿတ်**”နိပါတ်ပုဒ်သည်

အောက်ပိုင်းကိုယ်၊ ဥပရိမကာယော–အထက်ပိုင်းကိုယ်၊ သဗ္ဗကာယော–အလုံးစုံကိုယ် (တစ်ကိုယ်လုံး၊) ပုရာဏဝိဟာရော–ဟောင်းသောကျောင်း၊ နဝါဝါသော (နဝ+အာဝါသော)–အသစ်နေရာ(နေရာအသစ်၊) ကတရုနိကာယော, ကတမနိကာယော–အဘယ်နိကာယ်နည်း၊ ဟေတုပစ္စယော–ဟေတုပစ္စည်း၊ အဗဟုလံ–မများ၁၁၊ ဗဟုလံ–များသကဲ့သို့၊ ကတံ–ပြုအပ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ ဗဟုလီကတံ–မည်၏၊ ဧဝံတပ္ပစာနံ–ဧဝံတရုပ် ပစာနရှိသော၊ နဝကံ–နဝကတည်း၊ ဧဝံတ နဝကံ–ဧဝံတနဝက၊ ဣစ္စာဒိ။

ပါဠိ၌ "ပုရတ္ထ"ဟု ဖြစ်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပုရတ္ထ–ရေ့၌၊ ဘဝေါ–တည်း၊ ပုရတ္ထိမော–ရှေ့၌ ဖြစ်သည်"ဟု ဆိုပါ။

ဇေ္ဆစးပေ၊ ကာယသဒ္ဒေါ။ ။ဤ"ပုရတ္ထိမကာယော"အရ တစ်ကိုယ်လုံးကို မရ, ကိုယ်၏ ရှေ့ပိုင်းတစ်စိတ်ကိုသာ ရသောကြောင့် ဤကာယသဒ္ဒါသည် အပေါင်းတစ်ကိုယ်လုံး၏ ကာယအမည်ကို ကိုယ်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း၌ တင်စားထားသော ဇကဒေသျှုပစာရသဒ္ဒါတည်းဟု ပြလိုရ် "**ဇေ္ဆစ၊ ပေ၊ ကာယသဒ္ဒေါ**"ဟု အမှာစကား၊ချပ် ညွှန်းသည်၊ ဥပရိမကာယောတိုင်အောင် ဤနည်း၊ချည်း၊တည်း၊ သဗ္ဗကာယော၌ ကာယကား တစ်ကိုယ်လုံး၊ကိုပေါသော မှုချသဒ္ဒါပင်၊ "**ပစ္ဆိမောစ, ဟေဋ္ဌိမောစ, ဥပရိမောစ, သဗ္ဗောစ သော ကာယောစာတိ**"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု။

အဗဟုလံ၊ ပေ၊ ဗဟုလီကတံ။ ။"ဗဟုလီကတံ"၌ "**အဗဟုလံ ဗဟုလံ ကတံ**" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသော်လည်း အဗဟုလံမှာ အပိုထည့်အပ်သော ပုဒ်သာ၊ ရုပ်တွက်သော အခါ "ဗဟုလ+ကတ"တည်း, သိ အံ့ပြု၊ "ဗဟုလံ+ကတံ"ပြီး၊ "ဗဟုလကတ" ပကတိပြု၊ ပစ္စယာဒနိဋ္ဌာစသော သုတ်ကြီးဖြင့်(မောဂ္ဂလ္လာန်၌"**အဘူတတဗ္ဘာဝေ**"စသော သုတ်ဖြင့်) ဗဟုလနောင် (ဤ)ပစ္စည်းသက် (ဗဟုလီကတ)နာမ်ငဲ့ စသည် စီရင်။

အဗ္ဘူတတဗ္ဘော။ ။ဤပစ္စည်းမျိုးကို အဗ္ဘူတတဗ္ဘောအနက်၌ သက်သည်ဟု ဆို၏၊ နဂိုက အများမဟုတ်သည်ကို "**အဘူတ–ရှေး၌ မဖြစ်**"ဟု ဆို၏၊ ယခုအခါ၌ များသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းကို "**တဗ္ဘာဝ–ထိုများသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း**"ဟုဆိုသည်၊ ဤသို့ အဗ္ဘူတအနက် ထင်ရှားအောင်"**အဗဟုလံ**"ဟုလည်းကောင်း, တဗ္ဘာဝအနက် ထင်ရှားအောင် "**ဗဟုလံကတံ**"ဟုလည်းကောင်း ဝိဂြိုဟ်လုပ်ကြရသည်။

ဧဝံတနဝကံ။ ။ဧဝံတနဝကံ၌ "**ဧဝံတံ+ပစာနံ ယသ**"ဟု ရှေးဦးစွာ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဧဝံတရုပ် ပစာနဖြစ်သော ရုပ်အပေါင်းရစေ၊ ထို့နောက် "**ဧဝံတပ္ပစာနံ+နဝကံ, ဧဝံတပ္ပစာနနဝကံ**"ဟု ဖြစ်သင့်လျက် အလယ်က ပစာနပုဒ်ကို"**ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ**"အရ ချေ၍"**ဧဝံတနဝကံ**"ဟု ဖြစ်၏။ [သာဏေန–ပိုက်ဆံလျှော်ချည်ဖြင့်၊ ကတာ–ပြုအပ်သော၊ သာဋီကာ–အဝတ်သည်၊ ("**သာဏကတသာဋီကာ**"ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ကတပုဒ် ချေ၍) သာဏသာဋီကာ မည်သကဲ့သို့တည်းဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ဝိသေသနုတ္တရပဒေ-ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရဲ့၊ ဒီနဝစနာနုပရောဝတော-ဘုရားပါဠိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်သောအားဖြင့်၊ ထေရာစရိယပဏ္ဍိတာဒိဝိသေသနံ-ထေရ,အာစရိယ,ပဏ္ဍိတ အစရှိသော ဝိသေသနသည်၊ ပရဉ္စ-နောက်ကျသည်လည်း၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ယထာ-ကား၊ သာရိပုတ္တောစ၊ ပေ၊ ဝတ္ထုဝိသေသော-ဟူသည်တည်း၊ သာရိပုတ္တောစ၊ပေ၊ ဣတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော၊ ဧဝံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော, မဟာကဿပတ္ထေရော၊ ဗုဒ္ဓဃောသာစရိယော-ဗုဒ္ဓဃောသဆရာတော်၊ ဓမ္မပါလာစရိယော-တော်၊ အာစရိယဂုတ္တိလောဝါ-အာစရိယဂုတ္တိလော ဟုလည်း ရှိ၏၊ (ဆရာဂုတ္တိလ၊) မဟောသဓောစ-မဟောသဓာလည်း ဟုတ်၏၊ သော, ပဏ္ဍိတောစ-သုခမိန်လည်း ဟုတ်၏၊ [ပညာရှိသူကို **"သုခမိန်"** ဟု ခေါ်သည်၊] ဣတိ မဟောသဓပဏ္ဍိတော၊ ဧဝံ ဝိဓုရပဏ္ဍိတော-ဝိဓုရသုခမိန်၊ ဝတ္ထုဝိသေသော-နေရာအထူး။

ဝိသေသနောဘယပဒေါ-သည်၊ ယထာ-နည်း၊ တံ-ထိုဘောဇဉ်သည်၊ သီတဉ္စ-အေးလည်း အေး၏၊ ဥဏှဉ္စ-ပူလည်း ပူ၏၊ ဣတိ, သီတုဏှံ-သီတုဏှမည်၏၊ သော-ထိုပဲသည်၊ သိနိဒ္ဓေါစ-ညက်ညောသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဥဏှောစ-ပူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, သိနိဒ္ဓုဏှော၊ မာသော-ပဲကြီးတည်း၊ သော-ထိုသူသည်၊ ခဇ္ဇောစ-ခွင်လည်း ခွင်၏၊ ခုဇ္ဇောစ-ကုန်းလည်း ကုန်၏၊ ဣတိ, ခဇ္ဇခုဇ္ဇော-မည်၏၊ ဧဝံ-တူ၊ အန္ဓဗဓိရော-ကန်းလည်း ကန်း,နားလည်းထိုင်းသူ၊

ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရဲ့။ ။[ဥတ္တရပဒ-နောက်ပုဒ်၊] ဝိသေသနပုဒ်က (မဟန္တော ကဲ့သို့ ရှေ့မနောဘဲ) နောက်နေလျှင် ဝိသေသျဖြစ်သော ရှေ့ပုဒ်အနက်က ပဓာနဖြစ်သော ကြောင့် ရှေ့ပုဒ်အနက် ပြဋ္ဌာန်းလျက်ရှိ၏၊ ကမ္မဓာရဲမှန်လျှင် တပ္ပုရိသ်လည်းမည်၏ဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဌာကား နောက်ပုဒ်အနက်သာ ပြဋ္ဌာန်းရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"သာရိပုတ္တတ္ထေရော"**စသော သမာသ်သည် အဘယ်နည်းဖြင့် **"ဥဘော တပ္ပုရိသာ"** သုတ်အရ တပ္ပုရိသ်မည်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-အမာဒီတပ္ပုရိသ်ဌ **"အစ္စန္တံ"**စသော ရှေ့ပုဒ်အနက် ပြဋ္ဌာန်းသော ပုဒ်များကိုပင် တပ္ပုရိသ်အဖြစ်ဖြင့် သီးခြားပြသကဲ့သို့, ဤ သာရိပုတ္တတ္ထေရော စသည်တို့လည်း နောက်ပုဒ်အနက် မပြဋ္ဌာန်းသဖြင့် မုချ တပ္ပုရိသ်အမည် မရနိုင်စေကာမူ မဟာပုရိသော စသော တပ္ပုရိသ်များနှင့် (ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်ဝယ် ပထမာကျေခြင်းအားဖြင့်)တူသောကြောင့် သဒိသူပစာတပ္ပုရိသ်အမည်ကား ရနိုင်ပေသည်သာ။ [နောက် ဝိသေသနောဘယပဒ ကမ္မဓာရဲများလည်း ဤနည်းအတိုင်း တပ္ပုရိသ်အမည် ရကြပုံကို သိပါ။]

ဝိသေသနောဘယပဒ။ ။ဝိသေသနနှစ်ပုဒ်ရှိသော(နှစ်ပုဒ်လုံး ဝိသေသနချည်းဖြစ်သော)ကမ္မဓာရဲတည်း၊ ဘောဇဉ်တစ်မျိုးသည် အလိုရှိသလောက် မပူဘဲ နည်းနည်းအေးနေအုံ၊ ထိုဘောဇဉ်ကို **"သီတုဏှ-နည်းနည်းအေး၍ တော်တော်ပူသောဘောဇဉ်"**ဟု

ကတာကတံ–ပြုအပ်ပြီး မပြုအပ်သေးသောဝတ္ထု၊ [အတော်များစွာ ပြုပြီးဖြစ်၍ ပြီးလုနေသော အနည်းငယ် မပြုအပ်သေးဘဲ ကျန်သော ပန်းချီဆေးရေးမှုစသည်၊] ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဓံ–အပေါက်ကြီးလည်းရှိ, အပေါက်ငယ်လည်းရှိသောဝတ္ထု၊ ဥစ္စာဝစ်–အမြှောက်လည်းပါ, အယုတ်လည်းပါသော ကိစ္စ၊ [အကောင်းလည်းပါ, အဆိုးလည်းပါသော–ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော ကိစ္စ၊] ဆိန္နဘိန္နံ–ဖြတ်လည်း ဖြတ်အပ်, ခွဲလည်း ခွဲအပ်သော ဝတ္ထု၊ သိတ္တသမ္ဘဋ္ဌံ–ရေလည်းဖျန်းအပ်,တံမြက်လည်း လှည်းအပ်သော နေရာ၊ [ရေဖျန်းပြီးမှ တံမြက်လှည်းအပ်သောနေရာ၊] ဂတပစ္စာဂတံ–အသွားလည်း ဆောင်အပ်, အပြန်လည်း ဆောင်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း။ [“**ဂတဋ္ဌ တံ ပစ္စာဂတဋ္ဌ**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

ဥပမာနုတ္တရပဒေ–ဌ၊ အဘိဓာနာနုရောဓတော–ပြယုဂ်အားလျော်သောအားဖြင့်၊ ဥပမာနဘူတံ–ဥပမာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝိသေသနံ–ဝိသေသနပုဒ်သည်၊ ပရံ–နောက်ဌ၊ ဘဝတိ–၏။ ယထာ–ကား၊ သီဟော ဝိယ–ခြင်္သေ့နှင့် တူတော်မူ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သီဟော–သီဟမည်တော်မူ၏၊ မုနိစ–ဘုရား’ ရှင်လည်း ဟုတ်၏၊ သော-သည်၊ သီဟောစ–ခြင်္သေ့နှင့် တူတော်မူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, မုနိသီဟော-၏။ ဧဝံ–တူ၊ မုနိဝသဘော–ဥသဘနှင့် တူတော်မူသော ဘုရား၊ မုနိပုဂ်ဝေါ–နွားလားနှင့် တူတော်မူသော ဘုရား၊ ဗုဒ္ဓနာဂေါ–ဆင်ပြောင်နှင့် တူတော်မူသော ဘုရား၊ ဗုဒ္ဓါဒိစ္စော(ဗုဒ္ဓအာဒိစ္စော)–နေမင်းနှင့် တူတော်မူသော ဘုရား။

ခေါ်ရသည်၊ ဤ၌ သီတ ဥဏှ နှစ်ပုဒ်လုံးပင် ဘောဇဉ်ကိုအထူးပြုသော ဝိသေသနချည်းဖြစ်၏၊ ထိုနှစ်ပုဒ်လုံးအရ ဘောဇဉ်ကိုချည်းရသောကြောင့် တုလျာဓိကရဏလည်းဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရဲ ဖြစ်ကြရသည်၊ သီတုဏှံ၌ သီတသည် ဝိသေသန, ဥဏှသည် ဝိသေသျတည်း၊ “**နည်းနည်းအေးသော+ပူနွေးသော အစာ**”ဟူလို၊ ထို့အတူ နောက်နောက် “**သိနိဒ္ဓုဏှော**”စသည်၌လည်း မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။မုဒ္ဓဗောဓိကာ၌ကား“**ဝိသေသန+ဝိသေသျ**”ဟူသည် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုသလို ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် တစ်ပုဒ်ကို ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဆိုလိုလျှင် နောက်တစ်ပုဒ်သည် ဝိသေသသျ ဖြစ်နိုင်၏ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရဲ မရှိ။

• • • • • • • • • • • • •

ဥပမာနုတ္တရပဒ။ ။“**ဥပမာနံ+ဥတ္တရံ+ပဒံ+ယသ**” ဥပမာနပုဒ် နောက်ရှိသော ကမ္မဓာရဲတည်း၊ ဤ၌ ဥပမာနပုဒ်များသည် ပြောရိုးဆိုစဉ်အားလျော်စွာ နောက်နေကြရသည်၊ [မုနိသီဟော၌ သီဟသဒ္ဒါ၏ ဥပမာနတဒ္ဓိတ်ပုဒ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြလို၍

ရံသိ ဝိယ–အရောင်နှင့် တူတော်မူ၏၊ ဣတိ, ရံသိ–မည်၏၊ သဒ္ဒမ္မောစ–သူတော်ကောင်းတရားလည်း ဟုတ်၏၊ သော, ရံသိစ–အရောင်နှင့်တူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ,သဒ္ဒမ္မရံသိ–၏၊ ဧဝံ ဝိနယသာဂရော–သမုဒ္ဒြာနှင့်တူသောဝိနည်း၊ ပုဏ္ဏာရိကမိဝ–ကြာပုဏ္ဏရိက်နှင့်တူ၏၊ ဣတိ, ပုဏ္ဏာရိကော–၏၊သမဏောစ–ရဟန်းလည်း ဟုတ်၏၊ သော, ပုဏ္ဏာရိကောစ–ကြာပုဏ္ဏရိက်နှင့်တူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, သမဏပုဏ္ဏာရိကော–၏၊ သမဏပဒုမော–ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူသော ရဟန်း၊ စန္ဒော ဝိယ–လနှင့်တူ၏၊ ဣတိ, စန္ဒော၊ မုခဠ–မျက်နှာလည်း ဟုတ်၏၊ တံ, စန္ဒောစ–လနှင့်တူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, မုခစန္ဒော–၏၊ မုခပဒုမံ–ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူသော မျက်နှာ၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

သမ္ဘာဝနာပုဗ္ဗပဒေါ ယထာ၊ ဓမ္မောဣတိ–တရားဟုဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓိ–အသိဉာဏ်တည်း၊ ဓမ္မဗုဒ္ဓိ–ဓမ္မဟုဖြစ်သော အသိဉာဏ်၊ ဧဝံ, ဓမ္မသဒ္ဓါ–တရားဟုဖြစ်သော သဒ္ဓါ၊ ဓမ္မသတိ–တရားဟု ဆိုအပ်၏၊ ဓမ္မသမ္မတော–တရားဟုသမုတ်အပ်၏၊ ပါဏာသည်တော–သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ်၊အသုဘသညာ–အသုဘဟုဖြစ်သော သညာ၊ အနိစ္စသညာ–အနိစ္စဟုဖြစ်သော သညာ၊ အနတ္တသညာ–အနတ္တဟုဖြစ်သော သညာ၊ ဓာတုသညာ–ဓာတ်ဟုဖြစ်သော သညာ၊ ဒိတုသညာ–သမီးဟုဖြစ်သော သညာ၊ အတ္တသညာ–အတ္တဟုဖြစ်သောသညာ၊ အတ္ထိသညာ–ရှိ၏ဟုဖြစ်သော သညာ၊ အတ္တဒိဋ္ဌိ–အတ္တဟုဖြစ်သော အယူ၊ ဣစ္စာဒိ။

"သီဟော ဝိယာတိ သီဟော"ဟု တဒ္ဒိတ်ဝိဂြိုဟ် သွင်းပြထားသည်၊**"ရံသိ ဝိယာတိ ရံသိ–ပုဏ္ဏာရိကမိဝါတိ ပုဏ္ဏာရိကော–စန္ဒော ,ဝိယာတိ စန္ဒော"**တို့၌လည်း နည်းတူ၊ ထို့ကြောင့် သမာသ် ရပ်တွက်ရာ၌ ထိုဝိဂြိုဟ် ထိုပုဒ်များကို အသုံးပြုဖွယ်မလို။ [**"အဘိဓာနာနုရောဓေတော"**၌ အဘိဓာန၏အနက်ကို ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်ခန်း၌ ပြအံ့။]

ဥပမာနပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲ။ ။သတ္ထိဝ–ဓားနှင့်တူ၏၊ ဣတိ, သတ္ထိ–မည်၏၊ သတ္ထိစ–ဓားနှင့်တူသူလည်း ဟုတ်၏၊ သာ–သည်၊ သာမာစ–ရွှေအဆင်းရှိသော မိန်းမလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, သတ္ထိသာမာ–မည်၏၊ ဤ၌ ဥပမာနဖြစ်သော ဝိသေသနပုဒ်သည် ရှေ့၌ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကလာပ်ဝတ္တိ၌**"ကွစိ ဥပမာနဘူတံ ဝိသေသနံ–သတ္ထိဝ သာမာ သတ္ထိသာမာ"**ဟု မိန့်ပြီ။

• • • • • • • • • • • • •

သမ္ဘာဝနာပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲ။ ။[**"သမ္ဘာဝနာဒီပကံ–သမ္ဘာဝနာအနက်ကို ပြတတ်သော၊ ဣတိ သဒ္ဒသဟိတံ–ဣတိသဒ္ဒါနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗပဒံ ယသ္သ အတ္ထိတိ သမ္ဘာဝနာပုဗ္ဗပဒေါ"**–ဦးကာ၊] ဤ၌ သမ္ဘာဝနာအနက်ဟူသည် ချီပင့်မြှောက်မြှင့်ခြင်းအနက်တည်း၊ **"ချီးမွမ်း"**ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏၊ သို့သော်**"တော်ပါပေသည်"**စသော ချီးမွမ်းခြင်းမျိုးကား မဟုတ်, အထက်မြှင့်အောင် ချီပင့် မြှောက်မြှင့်ခြင်းသာတည်း၊

ထို သမ္ဘာဝနာအနက်ကို "ဣတိ"သဒ္ဒါကပြု၏၊ ထို ဣတိသဒ္ဒါနှင့် တကွဖြစ်သော "**ဧမ္မောဣတိ**"ပုဒ်မျိုးကို ဤနေရာ၌ "**သမ္ဘာဝနာပုဒ်**"ဟု ခေါ်သည်။

မြှောက်မင့်ပုံ။ ။"**ဧမ္မောဣတိ+ဗုဒ္ဓိ**"၌ ဧမ္မောအရ တရားရ၏၊ ဗုဒ္ဓိအရကား အသိဉာဏ်ရ၏၊ ဤသို့ ဧမ္မနှင့် ဗုဒ္ဓိတို့ အနက်အရချင်း မတူကြ၍ တုလျာဓိကရဏ မဖြစ်သောကြောင့် ဧမ္မအနက်က ဗုဒ္ဓိအနက်ကို မမှီဘဲ နိမ့်ကျသကဲ့သို့ ရှိနေ၏၊ ထိုသို့ ဖြစ်ရာ၌ ဣတိသဒ္ဒါက ဧမ္မအနက်ကို မြှောက်ပင့်ပေးလိုက်မှ ဗုဒ္ဓိနှင့် အနက်ချင်းညီမျှ၍ တုလျာဓိကရဏဖြစ်ကာ ကမ္မဓာရဲသမာသ်အရာ ရောက်သည်၊ မှန်၏–"**ဧမ္မော ဣတိ–တရားဟုဖြစ်သော**"ဟု ဆိုလျှင်"**တရား**"မရ, တရားကို အာရုံပြုသော အသိဉာဏ်ရ သဖြင့် ဗုဒ္ဓိနှင့် အရတူသည်၊ ဧမ္မသညာ စသည်၌ နည်းတူ။

ရုပ်တွက်ရာ၌လည်း"**ဧမ္မ+ဣတိ+ဗုဒ္ဓိ**"တည်, သိသုံးလုံးသက်, နှစ်လုံးချေ, ဆိုင်ရာ သမာသ်စီရင်၊ "**ဧမ္မ+ဣတိ+ဗုဒ္ဓိ**"ဟု ပကတိပြု၊ "**ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ**" ပရိဘာသာ ဖြင့် ဣတိကို ချေ, နာမ်ငဲ့စသည်၊ နောက်၌ "**ဧမ္မောဣတိ+သခ်ါတော, ဧမ္မောဣတိ+ သမ္မတော**"ဟု ပြု၊ ပါဏသည်ကဲ့သို့ "**ပါဏောဣတိ+သညာ ပါဏသညာ**" ဤမျှသာ ကမ္မဓာရဲသမာသ်တည်း၊ ထို့နောက် "**ပါဏသညာ ယသ အတ္ထိတိ ပါဏသညီ (အသတ္ထိတဒ္ဓိတ်), ပါဏသညိနော+ဘာဝေါ, ပါဏသညိတာ(ဘာဝတဒ္ဓိတ်)**"တည်း၊ နောက်၌ "**အသုဘဲဣတိ သညာ**"စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤသို့လျှင် ဣတိသဒ္ဒါ ကျေရာ၌သာ သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရဲဟု ရူပသိဒ္ဓိစာကိုယ်နှင့် ဋီကာတို့ မိန့်ကြသည်။

ရှေးဆရာတို့ဝါဒ။ ။မြန်မာဆရာတော်တို့ကမူ"**ဟုတ္တာ သခ်ါဟ,ဘူတ တစ်ထွေ, ဧဝ–ဣတိ, သဒ္ဒါရှိက, မှတ်သိ ကမ္မဓာရယာ, ကိုးပါးမှာ, သမ္ဘာဝနာပေ**"ဟုလည်း ကောင်း,..."**ဘူတပုဒ်သာ, ရှိလေရာ, ဟုတ္တာပုဒ် ကျေမြှိုတည်း,...ဟုတ္တာကျေ, ထိုပုဒ်ပေ, သမ္ဘာဝနာ နေမြှိုတည်း**"ဟုလည်းကောင်း မိန့်တော်မူကြ၏၊ ထိုဆရာတို့အလို "**ဟေတု ဟုတ္တာ ပစ္စယော ဟေတုပစ္စယော, အလောဘသခ်ါတံ ကုသလမူလံ အလောဘကုသလမူလံ, ဉာဏဘူတံ ဒဿနံ ဉာဏဒဿနံ, ရူပမေဝ အာယတနံ ရူပါယတနံ**" တို့သည်လည်းကောင်း, "**စက္ခု ဟုတ္တာ ဘူတော စက္ခုဘူတော**"သည် လည်းကောင်း သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ သို့သော် "**သမ္ဘာဝနာ**" ဟူသည် အရမတူရာဝယ် တူအောင် မြှောက်မြှင့်ပေးမှသာ သမ္ဘာဝနာသဘော သက်၏၊ ဟေတုပစ္စယောဘ၌ကား ဟေတုနှင့် ပစ္စယောသည် နဂိုကပင် အရတူ၏၊ အလောဘနှင့် ကုသလမူလ–ဉာဏနှင့် ဒဿနတို့လည်း အရတူလျက်ပင်၊ ထို့ကြောင့် "**ထိုသမာသ်တို့သည် ရိုးရိုး ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲတို့သာ ဖြစ်သင့်၏**"ဟု ထင်သည်။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ဟေတု ဟုတ္တာ၌ ဟုတ္တာ ထည့်ရသည်မှာ ဟေတုအရ ဟိတ် ၆ ပါး၏ သတ္တိကို ယူစေလို၍ ထည့်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ထို ဟုတ္တာကို ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ ဖြင့် ချေပစ်ရသည်၊ အလောဘသခ်ါတံ၌ အလောဘသဒ္ဒါက ပုလ္လိင်, ကုသလမူလသဒ္ဒါက နပုလ္လိင်ဖြစ်၍ လိင်မတူသောကြောင့် သခ်ါတသဒ္ဒါ ကူရသည်၊"**အလောဘော+သော+**

အဝဓာရဏာပုဗ္ဗပဒေါ ယထာ၊ ဂုဏောဧေ–ဂုဏ်သည်သာ၊ ဓနံ–ဥစ္စာတည်း၊ ဂုဏဓနံ–ဂုဏ်သည်သာ ဥစ္စာ၊ ဧဝံ, သဒ္ဓါဓနံ–သဒ္ဓါသည်သာ ဥစ္စာ၊ သီလဓနံ, ပညာဓနံ၊ စက္ခုဧေ–စက္ခုသည်သာ၊ ဣန္ဒြိယံ–ဣန္ဒြေတည်း၊ စက္ခုန္ဒြိယံ–စက္ခုသည်သာ ဣန္ဒြေ၊ ဧဝံ, စက္ခာယတနံ, စက္ခုဓာတု, စက္ခုဒ္ဓါရံ၊ ရူပါရမ္မဏ–အဆင်းသည်သာ အာရုံ၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း၊ [ဤ၌ "သာ" ဟူသော အနက်သည် ဋီကာဖွင့်အတိုင်းတည်း၊ ဤဘာသာဋီကာအလိုမှာ "စက္ခုဧေ" စသည်၌ "ပင်" ဟု ပေး၍ "ဂုဏောဧေ" စသည်၌ "သာ" ဟု ပေးစေလိုသည်။]

ကုသလမူလဟု" ဟုလည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုနိုင်သည်သာ၊ ဉာဏဘူတ၌ကား "ဒဿန" အရ မျက်စိအမြင်မျိုးကို တားမြစ်လို၍ "ဉာဏဘူတ" ဟု လေးနက်အောင် ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ ["ဉာဏ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော အမြင်" ဟူလို၊] ဤသို့လျှင် "ဟုတ္တာ" စသည်ထည့်၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ မြောက်မြှင့်ရသော သမ္ဘာဝနာသဘော မပါဘဲ နဂိုအတိုင်း အရတူနေသော ကြောင့် "ဟုတ္တာ စသည် ပါရာ၌ သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရဲ" ဟု ဆိုသော ရှေးဝါဒကို စဉ်းစားကြပါကုန်၊ ရပ်တွက်ရာ၌ "အလောဘသမ်ပါတ" ဝယ် သမ်ပါတပုဒ်, "ဉာဏဘူတ" ဝယ် ဘူတပုဒ်တို့ကို ဝုတ္တတ္ထာနုမပ္ပယောဂေါ အရ ချေ။

• • • • • • • • • • • • •

အဝဓာရဏာပုဗ္ဗပဒ။ ။အဝဓာရဏာသဒ္ဒါသည် "ဤမျှသာ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏" ဟု ပိုင်းခြားခြင်း ပရိစ္ဆေဒအနက်, "ဤဟာသာ, ဟိုဟာမဟုတ်" ဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်၏ဟု ထောမနိဓိအာဘိဓာန်ဆိုတ်၏၊ ထိုအဝဓာရဏာအနက်ကို ဝေသဒ္ဒါက ပြုနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် အဝဓာရဏာအနက်ဟော ဝေသဒ္ဒါနှင့်တကွဖြစ်သော "ဂုဏောဧေ" စသောပုဒ်ကို(သဟစရဏာနည်းအားဖြင့်) "**အဝဓာရဏာပုဒ်**" ဟု ခေါ်၏၊ ထိုအဝဓာရဏာပုဒ် ရှေ့ရှိသော ကမ္မဓာရဲသည် အဝဓာရဏာပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲမည်၏။ [အဝဓာရိယမာနတ္ထဒီပက်("ဂုဏ်သာ, အခြားဟာမဟုတ်" စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်အပ်သော အနက်ကို ပြတတ်သော) ဝေသဒ္ဒသဟိတ်+ပုဗ္ဗပဒ+အသာတိ အဝဓာရဏာပုဗ္ဗပဒေါ (ဋီကာ)။]

စသဒ္ဒါက ပိုင်းခြားပုံ။ ။"ဂုဏောဧေ ဓနံ" ၌ ဂုဏ်၏အရှင်ဖြစ်သူ ဘဝပြောင်းသွားသော်လည်း ဂုဏ်မှာ မပျက်စီ.ဘဲ ကျန်ရစ်သောကြောင့် "ဂုဏ်သာ ဥစ္စာအစစ် ဖြစ်၏, ဂုဏ်မှတစ်ပါး ရွှေငွေစသော ရိုးရာဥစ္စာများကား သူတစ်ပါး ခံစားရစ်မည် ဖြစ်၍ ကိုယ့်ဥစ္စာအစစ် မဟုတ်" ဟူလို၊ ဤသို့ ဝေသဒ္ဒါဖြင့် "ဂုဏ်သာဥစ္စာ, ရွှေငွေ စသည်ကား ဥစ္စာမဟုတ်" ဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်သည်၊ "သဒ္ဓါဧေ ဓနံ" ၌ လည်း သဒ္ဓါသာ ဥစ္စာအစစ်, သဒ္ဓါဥစ္စာသာ အခြားကုသိုလ်များကို တိုးပွားစေနိုင်သည်၊ ရွှေငွေစသည်ကား ဥစ္စာမဟုတ်ဟု ပိုင်းခြား၏၊ "သီလဧေ+ဓနံ, ပညာဧေ+ဓနံ" တို့၌လည်း နည်းတူ၊ "စက္ခုဧေ+ဣန္ဒြိယံ" ၌လည်း စက္ခုပသာဒသာ ဣန္ဒြေဖြစ်သည်, အတ္တဇီဝ စသည်ကား ဣန္ဒြေမဟုတ်ဟုပိုင်းခြား၏၊ "စက္ခုဧေ+အာယတနံ–ဓာတု–ဒ္ဓါရံ" တို့၌လည်းကောင်း,

"**ရူပမေဝ+အာရမ္မဏံ**"၌လည်းကောင်း နည်းတူ၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိစာကိုယ် ဋီကာနှင့် အခြားကျမ်းများ၏ အာဘော်ကျ အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ [ရုပ်တွက်ရာ၌ "**ဂုဏ+ဧဝ+ဓန**"တည်, သိသုံးလုံးသက်, ဧဝနောင် သိချေ စသည်ဖြင့် တွက်ပါ။]

ယခုခေတ် ပြောရိုး။ ။အဝဓာရဏအနက်သည် သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏအနက်–နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏအနက်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အခြားအနက်ကို တားမြစ်ဖွယ် မရှိရာ၌လည်းကောင်း, တားမြစ်ဖွယ် ရှိစေကာမူ ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်က တားမြစ်လိုခြင်း မရှိရာ၌လည်းကောင်း မိမိ၏အနက်ကိုသာ ခိုင်မြဲအောင် ဆုံးဖြတ်သော အဝဓာရဏသည် သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ မည်၏၊ အခြားအနက်ကို တားမြစ်သော အဝဓာရဏသည် နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏ မည်၏။ [နိဝတ္တာပန=အခြားအနက်ကို နှစ်စေသော+အဝဓာရဏ။]

"**ရူပမေဝ+အာယတနံ ရူပါယတနံ**"၌ ဧဝဖြင့် "**အဆင်းသာ+အာယတန မည်၏, အဆင်းမှတစ်ပါး အသံစသည်တို့ အာယတန မမည်**"ဟု တားမြစ်၍မဖြစ်၊ အသံစသည်လည်း အာယတနမည်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ဤဧဝသည် အဆင်း၏ အာယတနမည်ကြောင်းကို ခိုင်မြဲစေသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း၊ အနက်ပေးရာ၌ "**ရူပမေဝ–အဆင်းသည်ပင်လျှင်**"ဟု ဧဝအတွက်(ပင်–ပင်လျှင်)ဟု အနက်ထွက်စေရမည်၊ ဂုဏောဧဝ၌ကား"**ဂုဏ်သာ ဥစ္စာ, ရှေ့ဌေသည်ကား ဥစ္စာအစစ် မဟုတ်**"ဟု တားမြစ်သောကြောင့် နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏတည်း၊ အနက်ပေးရာ၌ ဧဝအတွက်(သာ–သာလျှင်)ဟု အနက်တွက်စေရမည်၊ ထိုတွင် သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏသည် သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရဲ၌ ဝင်ခဲ့၏၊ နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏသာ အဝဓာရဏကမ္မဓာရဲ၌ ဝင်သည်ဟု ပြောဆိုရိုးရှိသည်။

မှတ်ချက်။ ။ထိုပြောဆိုရိုးစကား၌"**ရူပမေဝ အာယတနံ**"စသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတို့ သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရဲ၌ ဝင်သည်ဟူသော စကားသည် ရူပသိဒ္ဓိနှင့် မညီ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ရူပမေဝနှင့် အလားတူ "**စက္ခုဧဝ ဣန္ဒြိယံ စက္ခုန္ဒြိယံ**"စသည်တို့ကို အဝဓာရဏကမ္မဓာရဲဟု ဆိုထားသောကြောင့်လည်းကောင်း, ဧဝသဒ္ဒါ၏ အနက်ရှိပါလျက် သမ္ဘာဝနာဆိုခြင်း၏ အလျှင်း မသင့်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ ထို့ပြင် စက္ခုမေဝ၌ ဧဝဖြင့် အတ္တဇီဝကို တားမြစ်သည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ရူပမေဝ၌ ဧဝလည်း အတ္တဇီဝကိုပင် တားမြစ်သည်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်၊ သို့သော် ထိုပုဒ်များနှင့် အလားတူ "**ဓမ္မောဧဝ အာရမ္မဏံ**"၌ ဧဝဖြင့် အတ္တဇီဝကို မတားမြစ်နိုင်–အတ္တဇီဝတို့လည်း ဓမ္မာရုံပင် ဖြစ်သောကြောင့် ဋီကာဖွင့်ပုံကို ဆင်ခြင်ထိုက်၏။

အချုပ်မှာ–ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသမျှကို အဝဓာရဏကမ္မဓာရဲဟုချည်း ဆိုသင့်၏၊ ထိုတွင် အခြားအနက်ကို တားမြစ်စရာလည်း မရှိ–တားလည်း မတားလိုလျှင် သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း၊ တားမြစ်စရာရှိ၍ တားလည်း တားလိုလျှင် နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏတည်းဟု (များသောအားဖြင့်) မှတ်ပါ၊ သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ အနက်မှာပင် "**သာ–သာလျှင်**"ဟု ပေးမှ ချောမောသော အချို့အရာလည်း ရှိ၏၊ ထိုအရာဝယ် "**သာ–သာလျှင်**"ဟု ပေးသော်လည်း အခြားအနက်ကို ကန့်ကွက်လိုခြင်း မရှိဟု မှတ်ပါ။ [ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ စသော သုံးမျိုးကို နာမ်နိပါတ်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

(၃၄၄) နှ နိပါတပုဗ္ဗပဒေါ–သည်၊ ယထာ–နည်း၊ ဣာဟ္မဏော–ပုဏ္ဏားစစ်သည်၊ နှ–မဟုတ်၊ ဣတိအတ္ထော–၌၊ ကမ္မဓာရယသမာသေ–ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘတ္တိလောပါဒိမှိစ–ကိုလည်းကောင်း၊ ကတေ–သော၊ ဥဘော တပ္ပုရိသာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ တပ္ပုရိသသညာ–တပ္ပုရိသ်အမည်သည်၊ ဟောတိ။

အတ္တံ နသေ တပ္ပုရိသေ။ ။တပ္ပုရိသေ–၌၊ ပရေ–သော၊ ဥတ္တရပဒေ–နောက်ပုဒ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗသေဝ–သော၊ နသေ နိပါတပဒသေ–နနိပါတ်ပုဒ်၏၊ အတ္တံ ဟောတိ၊ တပ္ပုရိသေကဒေသတ္တာ–တပ္ပုရိသ်တစ်စိတ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တပ္ပုရိသော–တပ္ပုရိသ်မည်၏၊ အဣာဟ္မဏော–ပုဏ္ဏားစစ် မဟုတ်။

သတော–ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထုကို၊ ဒေသာဒိနိယမံ–ဒေသအစရှိသော အမှတ်အသားကို၊ ဝိနာ–ကြဉ်၍၊ နိသေဓော–တားမြစ်ခြင်းသည်၊ နှ ယုတ္တော–မသင့်၊ အသတော–ထင်ရှားမရှိသော ဝတ္ထုကို၊ နိသေဓေစ–တားမြစ်ခြင်းသည်လည်း၊ အဖလော–အကျိုးမရှိ၊ တသ္မာ–ထို့ကြောင့်၊ အဣာဟ္မဏောတိ–အဣာဟ္မဏောဟူ၍၊ (သမာသော–သမာသ်သည်၊) ကထံ–အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ စေ–ဤသို့ စောဒနာကြားအံ့။

---

(၃၄၄) **တပ္ပုရိသေကဒေသတ္တာ တပ္ပုရိသော။** ။တပ္ပုရိသ်သည် (နောက်၌ပြုမည့်) အမာဒီ တပ္ပုရိသ်ခေါ် သုဒ္ဓတပ္ပုရိသ်, ဤ ကမ္မဓာရဲနှင့်ရောသော မိဿက တပ္ပုရိသ်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ "**တပ္ပုရိသ**" ဟူသောနာမည်သည် ထိုနှစ်မျိုးလုံး၏ နာမည်တည်း၊ သို့သော် ဤ"**အတ္တံ နသေ တပ္ပုရိသေ**"သုတ်၌လာသော "**တပ္ပုရိသေ**"အရကား ထိုနှစ်မျိုးလုံးကို မရ, မိဿကတပ္ပုရိသ်ဟူသော တပ္ပုရိသ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာရ၏၊ "**သမုဒ္ဒေါ မယာ ဒိဋ္ဌော–ငါသည် သမုဒ္ဒရာကို မြင်အပ်ပြီ**"ဟူရာ၌ သမုဒ္ဒရာတစ်စင်းလုံးကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ မိမိမြင်ခဲ့ရာ သမုဒ္ဒရာ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုပင် "**သမုဒ္ဒေါ**"ဟု ဧကဒေသျှုပစာအားဖြင့် ပြောဆိုသကဲ့သို့တည်း။

နှ နိသေဓော၊ ပေ၊ အဣာဟ္မဏောတိ စေ။ ။ဤဂါထာဖြင့် "**နှ နိပါတ်နှင့် သမာသ် မစပ်သင့်**"ဟု စောဒနာသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့–ဝတ္ထုသည် အမှန်ရှိနေသော ဝတ္ထု, မရှိသော ဝတ္ထုဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ရှိနေသော ဝတ္ထုကို (ဥပမာ–"**သူခိုး**"ဟူသော ဝတ္ထုဒြပ်သည် လောကဌ် အမှန်ရှိနေ၏၊ ထိုရှိနေသော ဝတ္ထုကို) တားမြစ်လိုရာဝယ် "**ဣဓ စောရော နတ္ထိ–ဤအရပ်၌ ခိုးသူမရှိ**"ဟု အရပ်ဒေသကိုသော်လည်း မှတ်သား၍ တားမြစ်ရ၏၊ [ဒေသာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကာလအာကာရတို့ကို ယူပါ၊] "**ဣဒါနိ စောရော နတ္ထိ–ဤအချိန်၌ ခိုးသူ မရှိ**"ဟု ကာလကိုသော်လည်း မှတ်သား၍ တားမြစ်ရသည်၊ သို့မဟုတ်"**နာယံ စောရော–ဤလိုလူကား ခိုးသူ မဟုတ်**"ဟု သူ၏ သွားလာနေထိုင်ပြုလုပ်ပုံ အခြင်းအရာကိုသော်လည်း မှတ်သား၍ တားမြစ်ရသည်။

နိသေဓတ္ထာနုဝါဒေန–တားမြစ်ထိုက်သောအနက်ကို အတုလိုက်၍ ပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ ကွစိ–အချို့အရာ၌၊ ပဋိသေဓဝိဓိ–(နု)ဟူသော ပဋိသေဓ အစိအရင်သည်၊ ပရသ–ပြောဆိုနေသူ အခြားလူ၏၊ မိစ္ဆာဉာဏတ္ထာချာပနာယ–မှားယွင်းသော အသိဉာဏ်၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှားစေခြင်းငှာ၊ ဥပပဇ္ဇတေ–သင့်မြတ်၏၊ (ဥပယုဇ္ဇတေလည်း ရှိ၏။)

ဤသို့ ဒေသစသော အမှတ်အသားမပါဘဲ ထင်ရှားရှိနေသော ခိုးသူကို **"အစောရော–ခိုးသူမဟုတ်"**ဟု တားမြစ်ခြင်းသည် မသင့်သကဲ့သို့, တကယ် ပုဏ္ဏားအစစ်ဖြစ်နေသူကို **"အဗြာဟ္မဏော–ပုဏ္ဏားမဟုတ်"**ဟု တားမြစ်ခြင်းသည် မသင့်၊ လောကဌ် ထင်ရှားမရှိသော **"ယုန်ချို လိပ်မွေး"**စသည်ကို **"ယုန်ချို မဟုတ်"**ဟု တားမြစ်ခြင်းမျိုးလည်း အကျိုးမရှိသကဲ့သို့, ပုဏ္ဏားမဟုတ်သူကို ပုဏ္ဏားမဟုတ်ဟု တားမြစ်ခြင်းလည်း အကျိုးမရှိ၊ ထို့ကြောင့် နှနှင့် ဗြာဟ္မဏောကို စပ်၍**"အဗြာဟ္မဏော"** ဟူသော သမာသ်သည် အဘယ်မှာ ဖြစ်သင့်ပါတော့အံ့နည်း၊ **"မဖြစ်သင့်တော့ပြီ"**ဟူလို။

• • • • • • • • • • • • •

နိသေဓတ္ထာ၊ ယေ၊ ဥပပဇ္ဇတေ။ ။[နိသေဓတ္ထ–တားမြစ်ထိုက်သော အစစ်အမှန်အနက်သို့+အနုဝါဒ–အတုလိုက်၍ ပြောနေခြင်းကြောင့် **"ပဋိသေဓဝိဓိ"**၌စပ်၊ ချာပနာ၌ ချာဓာတ် ဏာပေပစ္စည်း ယုပစ္စည်း၊ ချာဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ **"ထင်ရှားခြင်း"**အနက်ဟောတည်း၊ **"ချာပနာယောပယုဇ္ဇတေ"**ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ **"ချာပနာယ+ဥပယုဇ္ဇတေ"** ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဋီကာ၌ **"ယုဇ္ဇတိ"**ပါဌ်ကို တွေ့ရ၍ **"ဥပယုဇ္ဇတေ"**ဟု ပြင်ဟန်တူသည်၊ အမှန်မှာ–ဥပ ရှေ့ရှိသော ပဒဓာတ်ဖြင့် **"ဥပပတ္တိတော"**ကို **"ယုတ္တိတော"**ဖွင့်သကဲ့သို့, **"ဥပပဇ္ဇတေ"**ကိုလည်း **"ယုဇ္ဇတိ"**ဟု ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"ချာပနာယောပ ပဇ္ဇတေ"**ရှိသော သိဟိုဠ်မူသာ မူရင်းဖြစ်ရာ၏။]

ဤဂါထာဖြင့် "နု"ဟူသော ပဋိသေဓကို စီရင်သင့်ကြောင်း (နနိုပါတ်နှင့်သမာသ်ဖြစ်သင့်ကြောင်း)ကို ဖြေသည်၊ အဓိပ္ပာယ်ကား–အတုအယောင်ကို (မသိသူက မိစ္ဆာဉာဏ်ဖြင့်) အစစ်အမှန်ထင်မှတ်၍ ပြောဆိုနေခြင်းကြောင့် သူ၏အသိ လွဲနေကြောင်း ထင်ရှားစေဖို့ရာ "နု"ဟူသော ပဋိသေဓကို စီရင်ခြင်းသည် သင့်မြတ်၏၊ ထို့ကြောင့် **"အဗြာဟ္မဏော"**ဟူသော သမာသ်လည်း သင့်မြတ်သည်သာ–ဟူလို။

ချဲ့ဦးအံ့–စလွယ်ကြို့ စသည် ဆင်၍ ပုဏ္ဏားအသွင်ရှိသော ချစ်တီးကို မြင်ရာ၌ ချစ်တီးကို မသိဘူးဘဲ ပုဏ္ဏားကိုသာ သိနေသူမှာ ထို ချစ်တီးကိုပင် ပုဏ္ဏားဟု အထင်မှားနေ၏၊ (မိစ္ဆာဉာဏ် ဖြစ်နေသည်–ဟူလို၊) ထို မိစ္ဆာဉာဏ်အားလျော်စွာ **"ဗြာဟ္မဏော–ဗြာဟ္မဏော"**ဟုလည်း ပြောနေပြန်၏၊ [ထိုမိစ္ဆာဉာဏ်ဖြင့် ပြောအပ်သော ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည် ပုဏ္ဏားစစ်ကို မဟော–ပုဏ္ဏားတု ချစ်တီ.ကို ဟောသော သဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို သတိပြုပါ၊] ဤနေရာ၌ ဗြာဟ္မဏအစစ်ကား**"မဟုတ်"**ဟု တားမြစ်ရမည်ဖြစ်သော အနက်တည်း၊ ဤသို့ တားမြစ်ထိုက်သော ဗြာဟ္မဏအစစ်အမှန်ကို အတုလိုက်၍

စ–ဆက်၊ အသ–ထို နှ နိပါတ်၏၊ အတ္ထော–အနက်သည်၊ ပသဒ္ဓ၊ ပေ၊ ဝသေန–ပသဒ္ဓပဋိသေဓ, ပရိယုဒါသပဋိသေဓတို့၏ အပြာအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓော–၏၊ ဘတ္တ–ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ ယော–အကြင် နှ နိပါတ်သည်၊ အသူရိယပသာ–နေကို မကြည်ကုန်သော၊ ရာဇဒါရာ–မိဖုရားတို့၊ ဣတ္တာဒီသု ဝိယ–ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့ဌိုက်သို့၊ ဥတ္တရပဒတ္ထသ–နောက်ပုဒ်အနက်၏၊ သဗ္ဗထာ–ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်၊ အဘာဝ–မရှိခြင်းကို၊ ဒီပေတိ–ပြ၏၊ သော–ထို နှ နိပါတ်သည်၊ ပသဒ္ဓပဋိသေဓဝါစိနာမ–ပသဒ္ဓပဋိသေဓကို ဟောသည် မည်၏၊

"ဗြာဟ္မဏော–ဗြာဟ္မဏော"ဟု ပြောနေခြင်းကြောင့် ထိုသူ၏ အသိမှားနေကြောင်းကို ထင်ရှားစေဖို့ရာ "**နှ+ဗြာဟ္မဏော=(သင်ထင်သလို) ပုဏ္ဏားအစစ်မဟုတ်**"ဟု ပဋိသေဓကို စီရင်ခြင်းသည် (နသဒ္ဒါဖြင့် တားမြစ်ခြင်းသည်) ဒေသစသော အမှတ်အသားမပါဘဲပင် လောကဌ် ပြောရိုးဆိုစဉ်ဖြစ်သောကြောင့် သင့်လျော်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် "**နှ သဒ္ဒါဖြင့် အဗြာဟ္မဏောဟု သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပါသည်**"ဟူလို။

• • • • • • • • • • • • •

ဒုဝိဓောစသော၊ ပေ၊ ဝသေန။ ။"**နှ+ဗြာဟ္မဏော**"ဌ် နသဒ္ဒါနှင့်စပ်၍ ပဋိသေဓနှစ်မျိုးရှိကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် ဒုဝိဓော စသည်ကို မိန့်သည်၊ ပသဒ္ဓပဋိသေဓဌ် "**ပသဒ္ဓ**"ကို "**ပတ္တာ**"ဟု ဖွင့်၏၊ ပပုဗ္ဗ သဒ္ဒေတော် တွာပစ္စည်းသည် "**ရောက်၍**"ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်–ဟူလို၊ "**ရောက်**"ဟူသည် တားမြစ်အပ်သောအနက်သို့ တိုက်ရိုက်ရောက်ခြင်းတည်း၊ "**တားမြစ်အပ်သော အနက်နှင့်တူသော ဝတ္ထုကို မင့်တော့ဘဲ တားမြစ်အပ်သောအနက်သို့ ထိထိမိမိရောက်ခြင်း**"ဟူလို၊ ထိုသို့ ထိထိမိမိရောက်၍ တားမြစ်ခြင်းသည် ပသဒ္ဓပဋိသေဓမည်၏။ [ပသဒ္ဓ–တားမြစ်အပ်သောအနက်သို့ ထိရောက်၍+ပဋိသေဓော–တားမြစ်ခြင်းသည်၊ ပသဒ္ဓပဋိသေဓော–မည်၏။]

ပရိယုဒါသ။ ။ပရိယုဒါသဌ် ပရိ+ဥ+အသဓာတ်, ဏပစ္စည်း၊ ပရိကို "**ပရိတုလိတံ–အလားတူဝတ္ထုကို**"ဟုလည်းကောင်း, ဥကို "**ဥဋ္ဌယ–မြှောက်ယူ၍**"ဟုလည်းကောင်း, "**အသနံခေပေါ–တားမြစ် ပစ်ပယ်ခြင်း**"ဟုလည်းကောင်းဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် အဗြာဟ္မဏောဌ် ဗြာဟ္မဏောဟူသော နောက်ပုဒ်အရ "**ပုဏ္ဏားတူ**"ဟူသောအနက်ကို မြှောက်ယူ၍ ထိုနောက်ပုဒ်အနက်ကိုပင် တားမြစ်ခြင်းသည် (ဝါ–တားမြစ်သော နှ ပဋိသေဓသည်) ပရိယုဒါသမည်၏၊ "**ပရိတုလိတံ ဥဋ္ဌယ(ဥတ္တရပဒတ္ထသ) အသနံ ပရိယုဒါသော**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ [အသဓာတ်ဖြစ်၍ "**ပရိယုဒသိတ္တာ**"ဌ် ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ ရှိရမည်။]

တတ္ထ ယော၊ ပေ၊ ပသဒ္ဓပဋိသေဓဝါစိနာမ။ ။"**သူရိယံ–နေကို၊ နှ ပဿန္တိ–မကြည်တတ်ကုန်၊ ဣတိ, အသူရိယပသာ–တို့မည်၏၊**" ["**ဒါရော ဇာယာ ကလတ္တာ**"ဟု အဘိဓာန်ဌ် "**ဒါရော**"ဟု ပုလ္လိင်ရှိသောကြောင့် "**ရာဇဒါရာ**"ကို ဗဟုဝုစ်ဟု ယူဆ၍ "**နှ ပဿန္တိ**"ဟု ဗဟုဝုစ်ဝိဂြိုဟ် ဆိုလိုက်သည်၊ ဋီကာဌ် ဧကဝုစ်တွေ့ရ၏၊] ဤ "**အသူရိယပသာ**"ဌ် နှ နိပါတ်သည် နောက် "**ပသာ**"အရ မြင်ခြင်းကြိယာသို့ ထိရောက်၍

ပန္-ကား၊ ယော-အကြင် နှ နိုပါတ်သည်၊ အဗြာဟ္မဏံ-ပုဏ္ဏားမဟုတ်သူကို၊ အာနယ-ခေါ်ခဲ့လော၊ ဣတ္ထာဒီသု ဝိယ-သို့၊ ဥတ္တရပဒတ္ထံ-ကို၊ ပရိယုဒသိတ္ဝာ-တားမြစ်၍၊ တံ သဒ်သေ-ထို နောက်ပုဒ်၏အနက်နှင့်တူသော၊ ဝတ္ထုမှိ-ဝတ္ထုဟု၊ ကာရိယံ-ပြုစီရင်ဖွယ်ကို၊ ပဋိပါဒယတိ-ပြီးစေ၏၊ သော-ထို နှ နိုပါတ်သည်၊ ပရိယုဒါသဝါစီနာမ-ပရိယယုဒါသကို ဟောသည်မည်၏။

စ-သာဓကကား၊ ဝတ္ထုနတ္ထိတာ-ဝတ္ထု၏ မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓသ-ပသဇ္ဇပဋိသေဓ၏၊ လက္ခဏံ-အမှတ်အသားတည်း၊ ဝတ္ထုတော-တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထုမှ၊ အညတြ-အခြား ဝတ္ထုဟု၊ ဝုတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ပရိယုဒါသလက္ခဏံ-ပရိယုဒါသ့ပဋိသေဓ၏ အမှတ်အသားတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီ။ [**"ဝတ္ထုတော အညတြ ဝုတ္တိ"**နေရာဝယ် သီဟိုဠ်မှဠ်

မြင်ခြင်းကြိယာ၏ မရှိခြင်းကို တားမြစ်သောကြောင့် ပသဇ္ဇပဋိသေဓမည်၏၊ အချုပ်မှာ-(အလားတူဝတ္ထုကို သွယ်ဝိုက်၍ တားမြစ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ) မသွယ်မဝိုက် တိုက်ရိုက် ထိမိစွာတားမြစ်လိုလျှင် ပသဇ္ဇပဋိသေဓမည်၏၊ ထို့ကြောင့် **"အကတ္တာ-မပြုမူ၍"**စသည်ဖြင့် ပြုခြင်းကြိယာကို တိုက်ရိုက် တားမြစ်ရာ၌ **"ပသဇ္ဇပဋိသေဓ"**ဟု ပြလတံ့။

ယော ပန၊ ပေ၊ ပရိယုဒါသဝါစီနာမ။ ။[**"အဗြာဟ္မဏမာနယတျာဒီသု"**ဟု သီဟိုဠ်မှနှင့်တကွ အခြားသဒ္ဒါကျမ်းများ၌လည်း ရှိသည်၊] **"အဗြာဟ္မဏကို ခေါ်ခဲ့စမ်း"**ဟု အထက်လူကြီးက စေခိုင်းသောစကားမျိုးဝယ် အဗြာဟ္မဏ၌ အသဒ္ဒါသည် ဗြာဟ္မဏဟူသော နောက်ပုဒ်၏ ပုဏ္ဏားစစ်ဟူသော အနက်ကို တားမြစ်၍ **"ပုဏ္ဏားတူ"**ဟူသော အနက်(ချစ်တီးဟူသော ဝတ္ထု)၌ ခေါ်ဆောင်ခြင်းကြိယာဟူသော ပြုစီရင်ဖွယ်ကို ပြီးစေ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား-**"ပုဏ္ဏားစစ်ကို တားမြစ်၍ ပုဏ္ဏားတူအနက်ကို နသဒ္ဒါက ဟောသောကြောင့် ပုဏ္ဏားတူကိုပင် ခေါ်ဆောင်သွားရမည်"**ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် နှ ဗြာဟ္မဏောဒ္ဒ နသည် ပရိယုဒါသပဋိသေဓမည်၏။

အချုပ်မှာ-"နှ သဒ္ဒါ၏(ပြအပ်လတံ့သော) သဒ်သ, အည, ဝိရုဒ္ဓ, အဘာဝအနက် လေးမျိုးတွင် တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထုနှင့်တူသော သဒ်သအနက်, တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထုမှ တခြားဖြစ်သော အညအနက်, တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဝိရုဒ္ဓအနက်ကို ဟောရာ၌ ပရိယုဒါသပဋိသေဓမည်၏၊ တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထု၏ မရှိခြင်း အဘာဝအနက်ကို ဟောရာ၌ ပသဇ္ဇပဋိသေဓမည်၏"ဟု မှတ်ပါ၊ **"အဗျာကတာ-အကုသလာ"**စသည်တို့ကိုလည်း **"ပရိယုဒါသ"**ဟု ပြလတံ့။

ဝုတ္တဉ္စ၊ ပေ၊ လက္ခဏန္တိ။ ။ဤကား ပြအပ်ခဲ့သော ပဋိသေဓနှစ်မျိုး၏ အမှတ်အသား လက္ခဏာကိုပြသော သာဓကတည်း၊ ဝတ္ထုနတ္ထိတာ၌ ဝတ္ထုဟူသည် **"အသ္ဘူရိယပသာ"**၌ကဲ့သို့ မြင်ခြင်းစသော ကြိယာတည်း၊ နသဒ္ဒါဖြင့် တားမြစ်လိုက်သည့်အတွက် ထို တားမြစ်အပ်သောဝတ္ထု(ကြိယာ)၏ လုံးဝမရှိတော့ခြင်း(အဘာဝ)သည် ပသဇ္ဇပဋိသေဓ၏

"ဝတ္ထုတောညတြ ယာ ဝုတ္တိ"ဟု ရှိ၏၊ ယဂိုဏ်းရအောင် ပြင်ဟန်တူသည်၊ **"ဝတ္ထုတော–မှ၊ အညတြ–၌၊ ယာ ဝုတ္တိ–အကြင် ဖြစ်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ သာ–ထိုဖြစ်ခြင်းသည်"**ဟု ပေးပါ။]

နနု–စောဒနာပါဠိးအုံ့၊ ဇဝံ သန္တေ ပိ–ဤသို့ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အဗြာဟ္မဏောတျာဒီသု–တို့၌၊ ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနတာ–နောက်ပုဒ်အနက် ပဓာန၏အဖြစ်သည်၊ ကထံသိယာ–အဘယ်သို့ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ–ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဝုစ္စတေ–အဖြေကို ဆိုအပ်၏၊ ဗြာဟ္မဏာဒိသဒ္ဒါနံ–ဗြာဟ္မဏ အစရှိသောသဒ္ဒါတို့၏၊ ဗြာဟ္မဏာဒိအတ္ထသော–ပုဏ္ဏားအစရှိသော အနက်ကို (ဟောသကဲ့သို့၊) တံ သဒိသာဒိအတ္ထသပိ–ထို ပုဏ္ဏားနှင့်တူသူ အစရှိသော အနက်ကိုလည်း၊ ဝါစကတ္တာ–ဟောတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဗြာဟ္မဏောတျာဒီသု–တို့၌၊ ဣတ္တရပဒတ္ထပ္ပဓာနတာ–သည်၊ သိယာ–ဖြစ်နိုင်၏။)

အထိမ်းအမှတ်လက္ခဏာတည်း၊ တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထုမှ တစ်မျိုးတခြား အလားတူ ဝတ္ထု၊ အခြားဝတ္ထု၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ဝတ္ထုများ၊ ကို နှ သဒ္ဒါက ဟောနေသေးလျှင် ပရိယုဒါသပဋိသေဓ၏ အထိမ်းအမှတ်လက္ခဏာတည်း။

[ဆောင်] ပသဇ္ဇမှာ, ကြိယာကို, သေချာ မြစ်ချ, အဘာဝဟု, အမှတ်ပြုလော၊
ပရိယုကား, ဒြပ်များကို, မြစ်တားပြီးဘိ, တံ သဒိသ, စသည်ဆက်ပြ,
အနက်ရသည်, မြွက်ဟ ဋ္ဌိကာအလိုတည်း။

• • • • • • • • • • • • •

နနွေဝံ သန္တေ ပိ၊ပေ၊သိယာတိ။ ။ဇဝံ သန္တေ ပိ၌ ဇဝံကား ပရိယုဒါသပဋိသေဓ၌ ပြခဲ့သော **"နှ နိုပါတ်၏ ဗြာဟ္မဏဟူသော နောက်ပုဒ်အနက်ကို တားမြစ်၍ အလားတူ အနက်၌ ခေါ်ဆောင်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေ၏"**ဟူသော စကားကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသည်၊ အဗြာဟ္မဏောဟု နနိုပါတ်သည် နောက် ဗြာဟ္မဏပုဒ်ကို တားမြစ်၍ အလားတူ ပုဏ္ဏားတုအနက်၌ဖြစ်လျှင် **"အဗြာဟ္မဏော"**ဟု ပဋိသေဓပြုထိုက်–သမာသ်လည်း ဖြစ်ထိုက်ပါပါပေပြီ, **"ဇဝံသန္တေ ပိ–ဤသို့ ပဋိသေဓပြုထိုက်, သမာသ်လည်း ပြုထိုက်ပါသော်လည်း"**ဟူလို၊ [သန္တေ သုဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊] အဗြာဟ္မဏောသည် ကမ္မဓာရယမိသက ဘပ္ပုရိသ်သမာသ်ဖြစ်၏၊ ဘပ္ပုရိသ်ရိုးရာမှာလည်း နောက်ပုဒ်အနက်က ပဓာနဖြစ်ရ၏၊ ဤ၌ နနိုပါတ်က နောက်ပုဒ်အနက်ကို တားမြစ်၍ အလားတူ အနက်၌ဖြစ်နေလျှင် နနိုပါတ်ဖြစ်သော ရှေ့ပုဒ်၏အနက်ကပင် ပြဋ္ဌာန်းသလို ဖြစ်နေရကား အဘာယ်နည်းဖြင့် ဣတ္တရပဒတ္ထပဓာန ဖြစ်နိုင်ပါသနည်းဟု စောဒနာသည်။

ဝုစ္စတေ၊ပေ၊နှ ဒေါသော။ ။ဤစကားကား ထိုစောဒနာ၏အဖြေတည်း၊ ထိုစကား၌ **"ဝုစ္စတေ"**သည် ဖြေဖို့ရာစရိုသော ပဋိညာဉ်တည်း၊ **"ဗြာဟ္မဏာဒိသဒ္ဒါနံ၊ပေ၊ ဝါစကတ္တာ"** တို့ကား အကျဉ်းအဖြေ၊ **"ဗြာဟ္မဏာဒိသဒ္ဒါ"** စသည်တို့ကား အကျယ်အဖြေတည်း၊

ဟိ–ချဲ့ဦးအံ့၊ ကောဝလာ–နန္ဒင့်မဖက် သက်သက်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာဒိ သဒ္ဒါ–တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏာဒိသဒ္ဒါနံ–တို့၏၊ အတ္ထေသွေဝ–ပုဏ္ဏားစသော အနက်တို့၌သာ၊ ပါကဋာ–ထင်ရှားကုန်၏၊ ဘူသဒ္ဒေါ–ဘူသဒ္ဒါသည်၊ သတ္တာယံ–ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၌၊ (ပါကဋော ဝိယ–ထင်ရှားသကဲ့သို့တည်း၊) ယဒါ ပန–အကြင်အခါ၌ကား၊ တေ–ထို ဗြာဟ္မဏာအစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ အညေန–အခြားသော၊ သဒိသာဒိဝါစကေန–သဒိသအစရှိသောအနက်ကို ဟောသော၊ [**"တံ သဒိသ"**ဟု မြန်မာမူ၌ **"တံ"**ပါသည်ကား အပို၊ နု သက်သက်က **"သဒိသ,အညေ"**စသောအနက်ကိုသာ ဟော၏။] နုဏ္ဏတိနိပါတေန–နဟူသော နိပါတ်နှင့်၊ ယုဇ္ဇန္တိ–ယှဉ်ကုန်၏၊ တဒါ–ထိုအခါ၌၊ တံသဒိသတဒညတဗ္ဗိရုဒ္ဓ တဒဘာဝေသုပိ–ထိုနှင့်တူသူ, ထိုမှတခြား, ထို၏ ဆန့်ကျင်ဘက်, ထို၏ မရှိခြင်းဟူသေသာ အနက်တို့၌လည်း၊ ဝတ္တန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘူသဒ္ဒေါ–သည်၊ အနွဘိယာဒိယောဂေ–အနု အဘိစသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာအခါ၌၊ အနုဘာဝနုအဘိဘာဝနာဒီသု–ခံစားခြင်း လွှမ်းမိုးခြင်းအစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဝတ္တတိ)ဝိယ–ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ တသ္မာ,ဇေ္ဌ–ဤ အဗြာဟ္မဏောအစရှိသော ပြဿုဂ်တို့၌၊ နုဏ္ဏတိနိပါတော–သည်၊ ဥတ္တရပဒတ္ထဧေတကောယေဝ–နေကာ်ပုဒ်အနက်ကို

ဗြာဟ္မဏာဒိ၌ အာဒိအရ နောက်၌ပြုမည့် မနုဿ–သမဏ–ဗျာဂတစသော သဒ္ဒါများကို ယူ၊ ဗြာဟ္မဏာဒိသဒ္ဒါနံ၊ ပေ၊ ဝါစကတ္တာ–ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည် ပုဏ္ဏားအစစ်ကို ဟောသကဲ့သို့ ပုဏ္ဏားအတုကိုလည်း (တချို့နေရာ၌) ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် အဗြာဟ္မဏောဟူသော သမာသ်၌ ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာန ဖြစ်နိုင်သည်၊ [ဗြာဟ္မဏာဒိ၌ အာဒိ၏ ပုစ်များနောက်၌ လာလတ်ဖြစ်၍ ဤ၌ အာဒိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မပြဘဲ ချန်ထားဦးမည်။]

ဗြာဟ္မဏာဒိ သဒ္ဒါဟိ၊ ပေ၊ နု ဒေါသော။ ။ဓာတ်ကျမ်း၌ "ဘူ=သတ္တာယံ"ဟု ဓာတ်နက်ရှိ၏၊ ထို ဘူဓာတ်သည် အနုစသည်မဖက် သူ့ချည်းသက်သက်ဖြစ်လျှင် **"သတ္တာ"**အနက်ကိုသာ ဟော၏၊ အနု အဘိစသည်တို့နှင့် တွဲဖက်သောအခါ၌ကား **"အနုဘဝတိ–ခံစား၏၊ အဘိဘဝတိ–လွှမ်းမိုး၏"**စသည်ဖြင့် ခံစားခြင်း လွှမ်းမိုးခြင်း အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်ပြန်၏၊ ထိုသို့ ဟောရာ၌ **"အနု–အဘိတို့က ဟောသည်"**ဟု မမှတ်နှင့်၊ အနု အဘိတို့သည် ရှိရင်းအနက်ကို ထင်ရှားအောင် ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြနိုင်ကြ၏၊ အမှန်မှာ–ဘူဓာတ်ရင်းသည်ပင် ခံစားခြင်း လွှမ်းမိုးခြင်းအနက်ကို ဟောသည်။

ထို့အတူ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါလည်း နု(အ)နှင့် မဖက် သူ့ချည်းသက်သက်ဖြစ်လျှင် ပုဏ္ဏားအစစ် တစ်နက်ကိုသာ ဟော၏၊ နု(အ)နှင့်တွဲဖက်ရသောအခါ၌ကား တံသဒိသ (ပုဏ္ဏားတု)အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ [တဒညစသော အနက်များ၌ ဖြစ်ပုံမှာနောက်ပုံစံများဝယ် ထင်ရှားလတ်၊] ထိုသို့ ဟောရာ၌ နနိပါတ်ကြောင့် ဟောနိုင်သည်ဟု မမှတ်လင့်၊

ထွန်းပြရုံသာတည်း၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ဒေါသော–ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာန မဖြစ်ခြင်းဟူသော အပြစ်သည်၊ နေ–မရှိ၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ အဗြာဟ္မဏောတိ–အဗြာဟ္မဏောဟူသော ပုဒ်၌၊ ဗြာဟ္မဏသဒ်သော–ပုဏ္ဏားနှင့်တူသူ၊ ဣတိ–ဤအနက်သည်၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ–ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ–၏၊ ဧဝံ–တူ၊ အမနုဿော–လူမဟုတ်၊ ဝါ–လူနှင့်တူသော ဘီလူး၊ ဝါ–နတ်၊ အဿမဏော–ရဟန်းစစ်မဟုတ်၊ ဝါ–ရဟန်းတု။

အညတ္ထေ–အညအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ၊) ဗျာကတာ–ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတို့သည်၊ နေ–မဟုတ်ကုန်၊ အဗျာကတာ–ကုသိုလ် အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် ဟောအပ်သော တရားမဟုတ်ကုန်၊ အသံကိလိဋ္ဌာ–သံကိလိဋ္ဌတရား မဟုတ်ကုန်၊ အပရိယာပန္နာ–ပရိယာပန္နတရား မဟုတ်ကုန်၊

နနိပါတ်မှာ ဗြာဟ္မဏပုဒ်၏ သဒ်သအနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြနိုင်သည်၊ ဗြာဟ္မဏပုဒ်ရင်းကပင် တံသဒ်သအနက်ကို ဟောနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဤသို့ ဗြာဟ္မဏာဟူသော နောက်ပုဒ်သည် တံသဒ်သ (ထိုပုဏ္ဏားတု)အနက်ကို ဟောရ၍ နနိပါတ်က ထိုအနက်ကို ထွန်းပြရုံသာဖြစ်လျှင် ဗြာဟ္မဏာဟူသော နောက်ပုဒ်၏ **"ပုဏ္ဏားတု"**ဟူသော အနက်သည် ပဓာနဖြစ်လျက်ရှိသောကြောင့် **"ကထံ ဥတ္တရပဒတ္ထ ပဓာနတာ သိယာ–အဘယ်မှာ ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာန ဖြစ်အံ့နည်း"**ဟု စောဒက တင်အပ်သော အံ့ပြစ်သည် မရှိနိုင်တော့ပြီ၊ တေန၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ–ထို့ကြောင့် **"အဗြာဟ္မဏော–("ပုဏ္ဏားမဟုတ်"**ဟု အနက်ပေးရသော်လည်း ပုဏ္ဏားမဟုတ်ရုံမျှကို မဆိုလို)**ပုဏ္ဏားစစ် မဟုတ်သော, ပုဏ္ဏားနှင့်တူသူ"**ဟု ဆိုလိုသည်။

ဧဝံ၊ ပေ၊ အဿမဏော။ ။မနုဿသဒ္ဒါသည် သူ့ချည်းသက်သက် လူအစစ်ကို ဟော၏၊ နန္နင့်တွဲသောအခါ၌ကား လူနှင့်တူသော (လူကဲ့သို့ ခြေလက်အင်္ဂါ ဖြစ်ပုံရှိသော) ဘီလူးကိုလည်းကောင်း, နတ်ကိုလည်းကောင်း ဟော၏၊ အမနုဿော–(လူမဟုတ်သော လူနှင့်တူသော) ဘီလူး၊ ဝါ–နတ်၊ အဿမဏောဌ္ဌ သမဏသဒ္ဒါသည် ရဟန်းစစ်ကို ဟောသော်လည်း နန္နင့်တွဲသောအခါ တံသဒ်သ (ထိုရဟန်းစစ်နှင့် သင်္ကန်းဝတ်ချင်းတူသော) ရဟန်းတုကို ဟော၏၊ အဿမဏော–(ရဟန်းစစ်နှင့်တူသော) ရဟန်းတု၊ ဝါ–ရဟန်းယောင်, ရှင်ယောင်၊ [သမဏဌ္ဌ သသည် သက္ကတဌ္ဌ ရိဆွဲနှင့် ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ ရပျောက်သောကြောင့် ရှေ့ပုဒ်နှင့်တွဲသောအခါ ရအစား ဒွေဘော်လာ၍ **"အဿမဏ"**ဟု ရှိရသည်။]

အညတ္ထေ။ ။**"ယဒါ တေ ပနညေန သဒ်သာဒိဝါစကေန နက္ကတိနိပါတေန ယုတ္တန္တိ၊ တဒါ တံ သဒ်သတဒည"**စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည်အားလျော်စွာ နသဒ္ဒါ၏ အညအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် **"အညတ္ထေ"**ဟု မိန့်သည်၊ **"နနေ+ဗျာကတော"**၌ ဗျာကတသဒ္ဒါသည် (ဝိ+အာပုဗ္ဗ ကရဓာတ်ဖြင့်ပြီးရကား **"ဗျာကာသိ–ဗျာဒိတ်စကား ပြောဆိုပြီ"**စသည်ကဲ့သို့) ဟောပြောခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ **"ကုသလာ ဓမ္မာ, အကုသလာ ဓမ္မာ"**၏ နောက်၌

ဝိရုဒ္ဓတ္ထေ–ဝိရုဒ္ဓအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ၊) ကုသလာ–ကုသိုလ်တို့သည်၊ နမဟုတ်ကုန်၊ အကုသလာ–ကုသိုလ်မဟုတ်ကုန်၊ ကုသလပဋိပက္ခာ–ကုသိုလ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့တည်း၊ ဣတိအတ္ထော–နက်၊ ဧဝံ အလောဘော–လောဘ မဟုတ်သောတရား၊ ဝါ–လောဘ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရား၊ အမိတ္တော–မိတ်ဆွေ မဟုတ်သူ၊ ဝါ–မိတ်ဆွေ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူ၊ ပသဒ္ဓပဋိသေဓေ–ပသဒ္ဓ ပဋိသေဓအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ၊) နကတ္တာ–မပြုမူ၍၊ အဂဲတ္တာ, အကာတုန–မပြုမူ၍၊ ပုညံ–ကောင်းမှုကို၊ အကရောန္တော–မပြုဘဲ။

(၃၄၅) နသာတိ, တပ္ပရိသေတိစ ဝတ္ထတော၊

သရေ အန်။ ။တပ္ပရိသေ–၌၊ ဥတ္တရပဒေ–နောက်ပုဒ်၌၊ ပရေ သရေ၊ နဣတိ–နဟူသော၊ ဘေသ ပဒသ–ဤပုဒ်၏၊ အန် ဟောတိ၊ အသော–မြင်းအစစ်သည်၊ နမဟုတ်၊ အနသော–မြင်းအစစ်မဟုတ်၊ အရိယော–အရိယာသည်၊

"အဗျာကတာစမ္မာ"ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် **"ဗျာကတာ–ဟောအပ်ပြီးသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့သည်+နမဟုတ်ကုန်"**ဟု ဆိုရာ၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ် မဟုတ်ရုံမျှမက, ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှတစ်ပါး အခြားဖြစ်သော (ဝိပါက်စသော) တရားများကို ရသောကြောင့် နသဒ္ဒါသည် အညအနက်ဟောတည်းဟု သိနိုင်၏၊ [အဗျာကတာ၌ အ လည်း အညအနက်ဟောပင်တည်း၊] အသံကိလိဋ္ဌာ,အပရိယာပန္နာ တို့၌လည်း နည်းတူ၊ **"နသံကိလိဋ္ဌာ, နပရိယာပန္နာ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။

ဝိရုဒ္ဓတ္ထေ။ ။အညအနက်ကို ပြုပြီး၍ ဝိရုဒ္ဓ (တွဲဖက်အနက်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်) အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဝိရုဒ္ဓတ္ထေဟု မိန့်သည်၊ အကုသလာ၌ ကုသိုလ်မဟုတ်ရုံမျှ မက, ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်ကို ရ၏၊ နလောဘော, အလောဘော၌ လည်း လောဘ မဟုတ်ရုံမျှမက, လောဘ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အလောဘကို ရ၏၊ **"နမိတ္တော အမိတ္တော"**၌လည်း မိတ်ဆွေ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူကို ရသည်။

ရုပ်တွက်ရာ၌ကား **"နဗျာကတ"** ယော နစ်လုံးသက်, ရှေ့ယောချေ, နောက်ယော အာပြု, **"နဗျာကတာ"**ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၊ အကတ္တာ စသည်၌လည်း **"နကတ္တာ"** သိနှစ်လုံ သက်, ချေ၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ အတ္တံ နသာ တပ္ပရိသေသုတ်ဖြင့် နကို (အ)ပြု၊ နာမ်ငဲ့ သိသက်, သဗ္ဗာသမာဝုသောဖြင့် ချေ၊ အကာတုနလည်း နည်းတူ၊ အကရောန္တောဝ်ခ် **"နကရောန္တ"**တည် စသည် လွယ်ပြီ၊

• • • • • • • • • • • • •

(၃၄၅) **"နအသ"** အသပုဒ်၌ (အ)ရှိသောကြောင့် **"ဥတ္တရပဒေ သရေ ပရေ"** ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ကပ်ဖို့ရာ သရရှိသောကြောင့်ပင် ရှေ့(နဣ)ကို **"အန်"**ပြုရသည်၊ **"အနသော–မြင်းမဟုတ်"** ဟူရာ၌ **"မြင်းနှင့်တူသော မြည်းသတ္တဝါ"**ဟု ဆိုလိုသည်၊

နဲ, အနရိယော၊ ဧဝံ အနိသရော–အစိုးရသူမဟုတ်၊ အနိဋ္ဌော–ကျင့်ဘွယ်မဟုတ်၊ အနာသဝေါ–အာသဝေါမဟုတ်၊ အနုပဝါဒေါ–မစွပ်စွဲအပ်၊ နဲ အာဒါယ–မ့ယူမှု၍၊ အနာဒါယ–၍၊ အနောလောကေတွာ–မကြည့်မှု၍၊ ကျစ္စာဒီ။

(၃၄၆) ကုပုဗ္ဗပဒေါ–သည်၊ ယထာ–နည်း၊ ကုစ္ဆိတံ–စက်ဆုတ်အပ်သော၊ အနဋ္ဌ–အစာတည်း၊ ကျတိ–ဤသို့၊ နိစ္စသမာသတ္တာ–ကြောင့်၊ အညပဒေန–ကုစ္ဆိတံ ဟူသော အခြားပုဒ်ဖြင့်၊ ဝိဂ္ဂဟော–သည်၊(ဟောတိ၊) ကမ္မဓာရယသမာသေ–ကို၊ ကတော–သော်၊ [**"ကဒ် ဟောတိ"**ဟု စပ်၊] တပ္ပုရိသေတိ သရေတိစ ဝတ္တာတော။

ကဒ် ကုဿ။ ။တပ္ပုရိသေ ဥတ္တရပဒေ ပရေ သရေ, ကုကျတိ–ကု ဟူသော၊ ဧတဿ နိပါတဿ–၏၊ ကဒ်–ကဒ် အပြုံသည်၊ ဟောတိ၊ [သီဟိုဠ်မှဠ် **"ကဒံ ကုဿ"**ဟု သုတ်ရှိ၍ **"ကဒံ ဟောတိ"**ဟု ဝုတ္တိရှိ၏၊] သရလောပေါ–ရှေ့ သရကိုချေ၊ ကဒနဋ္ဌ–စက်ဆုတ်အပ်သောအစာ၊ ဧဝံ,ကဒဿနံ–စက်ဆုတ်အပ်သော အစာ၊ သရေတိ, ကိ၊ ကုဒါရာ၊ ပေ၊ ကုဒိဋ္ဌိ–တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

နသည် သဒ်သအနက်ကို ထွန်းပြ၏၊ အနရိယော–အရိယာမဟုတ်=အရိယာမှတခြား ပုထုဇဉ်၊ အနိသရော–အစိုးရသူမှ တခြားသော လက်အောက်ခံ ငယ်သား၊ အနာသဝေါ–အာသဝေါမှတခြားသောတရားစု၊ ဤပုဒ်တို့၌ နသည် အညအနက်ကို ထွန်းပြ၏၊ အားလုံး ပရိယုဒါသပဋိသေဓတို့ချည်းတည်း၊ အနုပဝါဒေါ စသည်၌ကား ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓတည်း။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၄၆) ကုနိပါတပုဗ္ဗပဒ။ ။ကဒနဋ္ဌ စသည်တို့ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ **"ကု+အနဋ္ဌ"** ဟု ခွဲ၍မရ၊ ထို့ကြောင့် ကု၏ပရိယာယ်**"ကုစ္ဆိတ"**ဟူသော အခြားပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရ သည်ဟု သိစေလို၍ **"ကုစ္ဆိတမနဋ္ဌံ၊ ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟော"**ဟု မိန့်၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ **"ကုအနဋ္ဌ"**ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ဖြင့် ကုကို ကဒပြု(ကဒအနဋ္ဌ) သရာ သရေ လောပ်သုတ်ဖြင့် ဒ၏ အ ကို ချေ, ဒ်ကို နေကာ်(အ)သို့ ကပ် (ကဒနဋ္ဌ)စသည် ဖြစ်၏၊ ကုစ္ဆိတံ+အသနံ–အစာတည်း၊ ကဒဿနံ၊ ကုဒါရာ စသည်ဝယ် နောက်ပုဒ်၌ သရမရှိသောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် ကဒမပြုရ၊ **"ကုစ္ဆိတာ+ဒါရာ, ကုစ္ဆိတာ+ပုတ္တာ, ဒါသာ, ကုစ္ဆိတာ+ဒိဋ္ဌိ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။

မှတ်ချက်။ ။သီဟိုဠ်မှဠ်**"ကဒံ ကုဿ"**ဟု သုတ်ရှိခြင်းသည်**"သရလောပေါ"** ဟူသော စကားနှင့် ညီ၏၊ **"ကဒ် ကုဿ"**ဟု ရှိသော မြန်မာမှဠ်ကား **"သရလောပေါ"** ပါဖွယ်မလို၊ သို့သော် ကလာပ်၌ **"ကု ကဒ်"**ဟု သုတ်တည်၍ **"ကဒ္ဒဝတိ"**ဟု ဝုတ္တိ၌ ဒဝယ် သရမပါဘဲ **"ကဒ်"**ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် **"သရလောပေါ"**လည်း မပါဘဲ **"ကဒ် ကုဿ"**ဟု ရှိသော မြန်မာမှသာ နောက်သရ နောင်းရကျိုးလည်းနပ်, ကလာပ်နှင့်လည်း ညီသောကြောင့် သာ၍ ကောင်းမည်ထင်သည်။

[ကုဒါရာ–စက်ဆုတ်အပ်ကုန်သော မယားတို့၊ ကုပုတ္တာ–စက်ဆုတ်အပ်ကုန်သော သားတို့၊ ကုဒါသာ–တို့၊ ကုဒိဋ္ဌိ–စက်ဆုတ်အပ်သော အယူ။]

(၃၄၇) ကုသာတိ ဝတ္ထုတော။

ကာပဗ္ဗော်သုစ။ ။တပ္ပုရိသေ–ဌ၊ ပရေ, ဥတ္တရပဒေ–ကြောင့်၊ အပဗ္ဗော–အနည်းငယ်ဟူသော အနက်ဌ၊ ဝတ္ထုမာနသ–သော၊ ကုဏ္ဍစ္ဆေတသ–ကုဟူသော ဤနိပါတ်၏၊ ကာ, ဟောတိ၊ ဗဟုဝစနစ္ဆာရဏတော–ဗဟုဝုစ်ကို ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ကုစ္ဆိတတ္ထေစ–ကုစ္ဆိတအနက်ဌလည်း၊ ကွစိ–ဌ၊ ပုရိသေ–ပုရိသသဒ္ဒါကြောင့်၊ (ကာ-ကာအပြုသည်၊ ဟောတိ၊) အပ္ပကံ-အနည်းငယ်သော၊ လဝဏံ-ဆားတည်း၊ ကာလဝဏံ၊ ဧဝံ ကာပုပ္ပံ-အနည်းငယ်သောပန်း၊ ကုစ္ဆိတော–သော၊ ပုရိသော–တည်း၊ ကာပုရိသော၊ ကုပုရိသောဝါ–ကုပုရိသောဟုလည်း ရှိ၏။

ပါဒိပုဗ္ဗပဒေါစ–ပါဒိပုဗ္ဗပဒ သမာသ်သည်လည်း၊ နိစ္စသမာသောဝ–နိစ္စသမာသ်ပင်တည်း၊ ပဌာနံ-ပြဋ္ဌာန်းသော၊ ဝစနံ-ဘုရားစကားတော်တည်း၊ ပါဝစနံ-ပြဋ္ဌာန်းသော ဘုရားစကားတော်၊ ဘုသံ–အလွန်၊ ဝဋ္ဌံ-ကြီးသည်တည်း၊ ပဝဋ္ဌံ-အလွန် ကြီးသည်၊ သရိရံ–ကိုယ်တည်း၊ သမံ–အညီအမျှ၊ ဝါ–တစ်နည်း၊

---

(၃၄၇) ဗဟုဝစနစ္ဆာရဏတော။ ။[အပ္ပကံ+ပုပ္ပံ, ကာပုပ္ပံ၊] အပ္ပအနက်သည် တစ်နက်တည်းဖြစ်သောကြောင့် "**ကာပဗ္ဗော်စ**"ဟု ဧကဝုစ် သို့ဖြင့် ဆိုသင့်လျက် မဆိုဘဲ "**ကာပဗ္ဗော်သုစ**"ဟု ဗဟုဝုစ် သုဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် သဒ္ဒါပို၏၊ ထို ဗဟုဝုစ်သဒ္ဒါပိုကြောင့် အပ္ပအနက်အပြင် ကုစ္ဆိတအနက်ဌလည်း ပုရိသသဒ္ဒါနှောင်းရာဌ် အချို့, ကုကို ကာပြုရခြင်းအကျိုး ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် "**ကာပုရိသော**"ဟု ဖြစ်၏၊ ကာ မပြုဘဲလည်း ဝိကပ်ရုပ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "**ကုပုရိသော**"အတိုင်းလည်း ရှိသည်။

• • • • • • • • • • • • •

ပါဒိပုဗ္ဗပဒ။ ။ပ စသော ဥပသာရပုဒ်ရှေးရှိသော သမာသ်သည် ပါဒိပုဗ္ဗပဒသမာသ် မည်၏၊ ဤပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲလည်း ကုပုဗ္ဗပဒကဲ့သို့ နိစ္စသမာသ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော "**ပဌာနံ**"စသော ပုဒ်တစ်ပါးဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်၊ ရပ်တွက် ရာဌ်ကား "**ပ+ဝစန**"တည်၍ သိန္ဓစ်လုံးသက်၊ "**ပ+ဝစန**"ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ ကွစာဒိမဏ္ဍူတ္တရာနံစသော သုတ်ဖြင့် ပ၏ အကို ဒီဃပြု၊ (ပါဝစန၊) "**ပကဋ္ဌ ဝစနံ ပါဝစနံ**"ဟုလည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုသေး၏၊ "**ပကဋ္ဌ–မြတ်သော**"ဟု ပေး၊ "**ဘုသ+ဝဋ္ဌ**"ဌ် ဘုသ်ကား ပ၏ ကိုယ်စားတည်း၊ [ဗဒ္ဓဟု ရှိသည်ကား ပါဋ္ဌပျက်၊] "**ပဝဋ္ဌ**"အရ "**ကိုယ်ကိုရသည်**"ဟု အဘိဓေယျပြလိုမှ "**သရိရံ**"ဟု အပိုထည့်သည်။

သမ္မာ–ကောင်းစွာ၊ အာဓာနံ–ထားခြင်းတည်း၊ သမာဓာနံ–အညီအမျှထားခြင်း၊ ဝါ–ကောင်းစွာထားခြင်း၊ ဝိဝိဓာ–အထူးထူးအပြားပြားသော၊ မတိ–သိခြင်းတည်း၊ ဝိမတိ–အထူးထူးအပြားပြားသိခြင်း၊ ဝါ–တွေးတောခြင်း၊ ဝိဝိဓော–သော၊ ကပ္ပေါ-ပြုစီရင်ခြင်းတည်း၊ ဝိကပ္ပေါ-ခြင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိသိဋ္ဌော-တစ်မျိုး တစ်ဖုံ ထူးခြားသော၊ ကပ္ပေါ–တည်း၊ ဝိကပ္ပေါ–ခြင်း၊ အဓိကော–လွန်ကဲသော၊ ဒေဝေါ–နတ်တည်း၊ အတိဒေဝေါ–လွန်ကဲသောနတ်၊ ဧဝံ–တူ၊ အဓိဒေဝေါ–လွန်ကဲသောနတ်(အချို့မပါ၊) အဓိသီလံ–လွန်ကဲသော သီလ၊ သုန္ဒရော–ကောင်းသော၊ ဂန္ဓော–အနံ့တည်း၊ သုဂန္ဓော၊ ကုစ္ဆိတော ဂန္ဓော ဒုဂ္ဂန္ဓော–စက်ဆုတ်အပ်သောအနံ့၊ သောဘနံ–တင့်တယ်စွာ၊ ကတံ–ပြုအပ်သောအမှု တည်း၊ သုကတံ–မှု၊ အသောဘနံ–မတင့်တယ်စွာ၊ ကတံ–တည်း၊ ဒုက္ကဋံ–မတင့်မတယ် ပြုအပ်သော အမှု၊ ဣစ္စာဒိ။

သမာဓာနံ။ ။"**သံ+အာဓာနံ**"ဟု ခွဲ၊ သံ ဥပသာဂအတွက် "**သမံ**"ဟုလည်း ကောင်း, "**သမ္မာ**"ဟုလည်းကောင်း ပြသည်၊ "**သမံ+အာဓာနံ သမာဓာနံ၊ သမ္မာ ဝါ အာဓာနံ သမာဓာနံ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်နှစ်မျိုး ပြုပါ–ဟူလို။

ဝိမတိ။ ။"**အထူးထူးအပြားပြား သိခြင်း**"ဟူရာ၌ ဉာဏ်သိမဟုတ်, စိတ်သိတည်း၊ တစ်မျိုးတည်း ဆုံးဖြတ်ချက်မချဘဲ "**ဟိုလို သိလိုက်, သည်လိုသိလိုက်**"နှင့် တွေးတော ယုံမှားနေခြင်းကို "**ဝိမတိ**"ဟု ခေါ်သည်။

ဝိကပ္ပေါ။ ။ဝိအတွက် ဝိဝိဓ–ဝိသိဋ္ဌ နှစ်နက်ကို ပြသည်၊ ထိုတွင် "**ဝိဝိဓကပ္ပ**"ဖြင့် ယေန ဝါ ကယိရတေသုတ်လာ ဝါသဒ္ဒါ၏ "**ယေန ဝါ ပဿတိ–ယေန ဝါ သုဏာတိ**" စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးစီရင်နိုင်ခြင်းအနက်မျိုးကို ပြ၏၊ "**ဝိသိဋ္ဌကပ္ပ**"ဖြင့် "**ဝါဏပဓေ**" သုတ်လာ ဝါသဒ္ဒါကဲ့သို့"**ဤအစီအရင်သည် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ စီရင်ခြင်းသာတည်း**"ဟုပြ၏၊ ထိုသို့ ပြသဖြင့် အခြားအစီအရင်လည်း ရှိသေးသည်ဟု သိစေသည်၊ ဤ"**ဝိသိဋ္ဌကပ္ပ**" အနက်ရှိသော ဝါသဒ္ဒါကို"**ဝါ–ဝိကပ်အားဖြင့်**"ဟု အနက်ပေးရသည်။ [သီလကွန်ဋီကာသစ်၌ကား "**ဝိဝိဓော ကပ္ပေါ ဝိသုံ ဝါ ကပ္ပေါ**"ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအစီအရင်သည် "**ရှေးအစီအရင်မှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ စီရင်ခြင်းဖြစ်သည်**"ဟု ဆိုလိုသည်။]

အတိဒေဝေါစသည်။ ။"**အဓိကော ဒေဝေါ အတိဒေဝေါ**" ဒေဝနှင့်တွဲရာ၌ "**အတိ**"ဟု ရှိ၏၊ "**ဒေဝါတိဒေဝံ**"စသည်တည်း၊ ထို အတိ၏ အနက်ကို "**အဓိကော**" ဟု ပြသည်၊ "**ဧဝံ အဓိဒေဝေါ အဓိသီလံ**"ဟု သီဟိုဠ်မှရှိ၏၊ "**သောဘနံ–တင့်တယ်စွာ**" ဟု ပေးရသော်လည်း ပထမာသိဝိဘတ်ပင် သက်၊ ပထမာကြိယာဝိသေသနဟု ကြံပါ၊ ဒုက္ကဋံ၌"**ဒု+ကတ**"ဟု ပကတိဖြစ်ပြီးနောက် ဒွေဘော်လာ, တကိုလည်း ဒေါ ဓသ စ ၌ စဖြင့် ဋ ပြု။

ဣဓ–ဤကစ္စည်းကျမ်းဌ၊ အဝိဟိတလက္ခဏာ–မစီရင်အပ်သောသုတ်ရှိ ကုန်သော၊ ယေ နာမနိုပါတောပသဂ္ဂါ–အကြင်နာမ်,နိပါတ်,ဥပသာရပုဒ်တို့သည်၊ (သန္တိ) တေသံ–ထိုနာမ် နိပါတ် ဥပသာရပုဒ်တို့၏၊ နာမာနံ သမာသောတိ ယောဂဝိဘာဂေန–"**နာမာနံ သမာသော**"ဟူသောယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ သမာသော–သမာသ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော–၏၊ ယထာ–ကား၊ အပုနဂေယျာ–တစ်ဖန် မသိဆိုအပ်သော၊ ဂါထာ–ဂါထာ၊ အစန္ဒမုလ္လောကိကာနိ–လကို မော်မကြည့်ကုန်သော၊ မုခါနိ–မျက်နှာတို့၊ အသဒ္ဓေါဘေဒီ–ကုဗ္ဗီးထမင်းကို မစား၊သူ၊ အလဝဏဘောဒီ–

ယေ ဣဓ၊ပေ၊နာညေနသမာသော။ ။"**အပုနဂေယျာ**"စသော သမာသ်တို့ကို စီရင်ဖို့ရာ ဤကစ္စည်းကျမ်းဌ တိုက်ရိုက်သုတ် မရှိချေ၊ ချဲ့ဦးအံ့–"**အပုနဂေယျာ–တစ်ဖန်+မသိဆိုအပ်သော ဂါထာ**"ဟူရာ၌ နသည် ပုနဉ် သဒ္ဒါချင်း ကပ်နေသော်လည်း အနက်အားဖြင့်မူ "**မ+သိဆိုအပ်**"ဟု ဂေယျနှင့် စပ်လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် နနှင့်ပုန သည်လည်းကောင်း, ပုနနှင့် ဂေယျသည်လည်းကောင်း ယုတ္တတ္ထ(ပေါင်းစပ်အပ်သော အနက်)မရှိ၊ ဤသို့ ယုတ္တတ္ထမဖြစ်လျှင် "**နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော**"သုတ်က ယုတ္တတ္ထဖြစ်မှ သမာသ်မှည့်နိုင်သောကြောင့် ထိုသုတ်ဖြင့် သမာသ်အမည် မရချေ၊ ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါ လိုက်နေရာဖြစ်သော နောက်နောက်သုတ်များဖြင့် သမာသ်မစီရင်နိုင်ပုံမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိပြီ၊ ဤသို့ ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်သောကြောင့် ယုတ္တတ္ထောပဒ်ကို ဖြုတ်၍ "**နာမာနံ သမာသော**"ဟူသော ဒွိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် "**အပုနဂေယျာ**"စသည်ကို သမာသ်မှည့်ရသည်။

အပုနဂေယျာ။ ။ပုန–တစ်ဖန်၊ နဂီယတိ–မသိဆိုအပ်၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ အပုနဂေယျာ–မည်၏၊ [ဂါထာကား–အဘိယျေအနက်ပြတည်း၊] ရှုပ်တွက်ရာ၌ "**နဉ+ပုန+ဂေယျာ**"တည်၊ သိသုံးလုံး ချေ၊ ပုန–တစ်ဖန်၊ နဂီယတိ–မသိဆိုအပ်၊ ဣတိ အတ္ထေ–ဤအနက်၌၊ "**နာမာနံ သမာသော**" ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်အမည်မှည့်၊ (နှစ်ပုဒ်အရမတူသဖြင့် ကမ္မဓာရဲတပ္ပုရိသ်လက္ခဏာမရှိရကား "**အတ္တံ နသေ တပ္ပုရိသော**" သုတ်ရင်းဖြင့် အ မပြုဘဲ) "**အတ္တံ နသေ**"ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နကို အ ပြု၊ (အပုနဂေယျာ)နာမ်ခဲ့, သိသက်, ချေ၊ ကညာဒိဂုဏ်းရုပ် ဖြစ်၏။

အစန္ဒမုလ္လောကိကာနိ။ ။စန္ဒံ–လကို၊ နဉလ္လောကေန္တိ–မော်မကြည့်ကုန်၊ ဣတိ, အစန္ဒမုလ္လောကိကာနိ–တို့ မည်၏၊ "**နဉ+စန္ဒ+ဉလ္လောကိက**"တည်, နနှောင် သိသက်, ချေ, စန္ဒနှောင် အံ့သက်, ဉလ္လောကိကနှောင် ယောသက်, နိပြု၊ သမာသ်မှည့်, တေသံ ဝိဘတ္တိလောပါစ ဖြင့် အံ–ယောဝိဘတ်တို့ကို ချေ၊ ရှေးအတိုင်း သမာသ်မှည့်၊ "**နဉ စန္ဒ ဉလ္လောကိက**" ပကတိပြု၊ ရှေးနည်းအတိုင်း နကို အပြု၊ နိဂ္ဂဟီတဉ္ဉသုတ်ဖြင့် ဝါစာသိလိဋ္ဌ အကျိုးငှာ စန္ဒနှောင် နိဂ္ဂဟီတ်လာ, (မ်)ပြု၊ နာမ်ခဲ့ စသည်စီရင်။

အသဒ္ဓေါဘောဒီ။ ။သဒ္ဓ သဒ္ဒါသည် ရာဇမတ္တာဏ်စသော လောကီကျမ်းဌ စီရင်အပ်သော အစီအရင်အတိုင်း သေလွန်ပြီးသော မိဘတို့ကို ရည်စူး၍ သူသေအနီးအပါးဌ ထားအပ်သောထမင်းကို ဟောဂ၏၊ ထိုထမင်းကို"**ကုဗ္ဗီးထမင်း**"ဟု ရှေးကခေါ်စမှတ်ပြု၏၊

ဆားကို မစားသူ၊ ဣတျာဒီသု–ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အယုတ္တတ္ထတ္တာ–ယုတ္တတ္ထ မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အညေန–ယောဂဝိဘာဂမှတစ်ပါး အခြားသုတ်ဖြင့်၊ နှ သမာသော–သမာသ်မဖြစ်။

တထာ–ထို့အတူ၊(ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်မှည့်ရကျင်းတူသည်–ဟူလို၊) တထာဂတံ–မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပုဗ္ဗံ–ရှေ့၌၊ ဒိဋ္ဌော–ဖူးမြင်ဘူး၏၊ ဣတိ,ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော–မည်၏၊ ဧဝံ, ဓမ္မံ–ကို၊ သုတပုဗ္ဗော–ရှေး၌ နာဘူးသူ၊ မဂ္ဂံ–လမ်းကို၊ ဂတပုဗ္ဗော–

သဒ္ဒံ–ကုဇ္ဈိးထမင်းကို၊ နှ ဘုဉ္ဇတိ–မစား၊ ဣတိ, အသဒ္ဓဘောဇီ၊ ထိုထမင်းကို မစားနိုင်သောကြောင့် သူသေကို **"အသဒ္ဓဘောဇီ "**ဟု ခေါ်သည်။ [**"ကုဇ္ဈိးထမင်း, ကိုယ့်ထံရင်း၌, ခင်းကျင်းမပျက်, ထားပါလျက်ကို, နှစ်သက်လိုရာ, ယူကာဆတ်ဆတ်, မစားတတ်သည့်, အသဒ္ဓဘောဇီ, အမည်ခေါ်ငြား, သူသေလားသို့"**–မဃဒေဝ(၃၄၀) လင်္ကာ။] လဝဏ် နှ ဘုဉ္ဇတိတိ အလဝဏဘောဇီ၊ အစနှမုလ္လောကိကကဲ့သို့ သဒ္ဓ, လဝဏနှောင် အံ့ သက်၍ ရုပ်တွက်။

ကြွင်းအယုတ္တသမာသ်များ။ ။သူရိယံ နှ ပဿန္တိတိ အသူရိယပဿာနိ–နေကို မကြည့်ကုန်သော၊ (မုခါနိ–မျက်နှာတို့၊) [နိဂ္ဂဟီတ်လာ၍ **"အသူရိယမ္မသာနိ"**ဟုလည်းရှိ၏၊ **"သြကာသံ–အခွင့်ကို၊ နှ ကာရေတွာ–မပြုစေမူ၍"**ဟူသော အနုက်၌ **"အနောကာသံ ကာရေတွာ"**ဟု ဖြစ်၏၊ ဤ၌ **"အနောကာသံ"**သာ သမာသ်တည်း၊ **"နှ+သြကာသ"**တည်း၊ **"နှ+သြကာသ"**တည်း၊ **နှ–သိ+သြကာသ–အံ"**ဟု ဝိဘတ်သက်၊ **"နှ+သြကာသံ"**ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၊ သမာသ်မှည့်၊ အံဝိဘတ် ချေ၊ ပကတိပြု၊**"သရေ အန်"**ဟူသော ဝိနာဓိကာရ (တပ္ပုရိသော အလိုက်ကြဉ်သော) ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နကို **"အန်"**ပြု, (အနောကာသ) နာမ်ငဲ့, အံသက်, အနောကာသံ ပြီး၏။

အတ္ထံ နှ ကာမေန္တိတိ အနတ္ထကာမာ–အကျိုးကို မလိုလားသူတို့၊ အသဗ္ဗဂုဏဒါယကော–အလုံးစုံသောဂုဏ်ကို မပေးတတ်၊ အကတညူ–ပြုအပ်သော သူ့ကျေးဇူးကို မသိတတ်သူ၊ အမူလာမူလဂန္ဓာ–မူလတစ်ခုမှ မူလတစ်ခုသို့ မသွားမူ၍၊ [မူလာ၌ အာကား ကွစာဒိမဇ္ဈေတ္တရာနုံဖြင့် ဒီဃတည်း၊] ဤသို့စသည်ဖြင့် အယုတ္တတ္ထသမာသ်တွေ ပေါများလေသည်၊**"နဝံ ပန ဘိက္ခုနာ စီဝရလာဘေန"**၌ကား**"ပန ဘိက္ခုနာ"**သဒ္ဒါနှစ်ခုခြားနေသော်လည်း အနုက်ချင်းစပ်သဖြင့် **"နဝံစီဝရလာဘေန"**ဟုသမာသ်ဖြစ်၏၊ **နဝံစ တံ စီဝရဉ္စာ**တိ**"နဝံစီဝရံ"** [ရှေ့ပုဒ်၌ နိဂ္ဂဟီတ်မကျသော အလုတ္တသမာသ်၊] ထို့နောက် **"နဝံစီဝရံ+လာဘော, နဝံစီဝရလာဘော"**ဟု ယုတ္တတ္ထသမာသ်ဝိဂြိုဟ်ပြု။

• • • • • • • • • • • • •

တထာ ဒိဋ္ဌော ပုဗ္ဗံ၊ ဟေ၊ ဂတပုဗ္ဗာ ဒိသာ။ ။**"ဒိဋ္ဌ ပုဗ္ဗော"**စသည်၌ ရှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ် အရမတူ(တုလျာဓိကရဏမဖြစ်သောကြောင့်) ကမ္မဓာရဲသမာသ်မဖြစ်နိုင်၊ ရှေ့ပုဒ်၌ အမာဒိဝိဘတ္တန္တ မဟုတ်–ဒိဋ္ဌောဒိဋ္ဌာစသည်ဖြင့် ပဌမာဧကဝစနန္တ ဗဟုဝစနန္တ

ရှေးခ္ခ်ဿွားဘူးသူ၊ ကမ္မနိ–ကံအနက်ခ္ခ်၊ တေန–ထိုသူ သည်၊ ဒေဝါ–နတ်တို့ကို၊ ပုဗ္ဗံ–ရှေးခ္ခ်၊ ဒိဋ္ဌာ–မြင်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ–ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗတို့မည်၏၊ ဧဝံ, သုတပုဗ္ဗာ–ရှေးခ္ခ်ကြားအပ်ကုန်သော တရားတို့၊ ဂတပုဗ္ဗာ–ရှေ့ခ္ခ်ရောက်အပ်ဘူးသော၊ ဒီသာ–အရုပ်၊... ပဟာရော–ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ပရာဘဝေါ–ပျက်စီးခြင်း၊ ဝိဟာရော–ကျော်ကင်း၊ အာဟာရော–ရှေးရှုဆောင်ခြင်း၊ ဥပဟာရော–ပူဇော်ခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ၊... ကမ္မဓာရယော (နိဋ္ဌိတော။)

ဖြစ်သောကြောင့် အမာဒိတပ္ပုရိသ်လည်း မဟုတ်၊ အခြား သမာသ်များကား လျှဉ်းပါးဖွယ်ပင်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် "**နာမာနံ သမာသော**"ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်မှည့်ရသည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ "**ဒိဋ္ဌော**"ခ္ခ် ဒိသဓာတ်,တပစ္စည်းကား အတိတ်ကတ္တားဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် "**ဒိဋ္ဌော–ဖူးမြင်ဘူးပြီ**"ဟု ပေး၊ ဒိဋ္ဌော၏ ကတ္တားဟောဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားဖို့ရာ "**တထာဂတံ**"ဟု အဝုတ္တကံကို ထည့်ပြသည်၊ "**သုတော ပုဗ္ဗံတိ သုတပုဗ္ဗော, ဂတော ပုဗ္ဗံတိ ဂတပုဗ္ဗော**"တို့လည်း နည်းတူ။

ကမ္မနိ "**ဒိဋ္ဌာ ပုဗ္ဗံတိ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ**"ဟု ရှိစေ၊ ဒိဋ္ဌာခ္ခ် တပစ္စည်းသည် ကံဟောတည်း၊ တေန(ကတ္တား) ဒေဝါ(ဝုတ္တကံ)တို့ကား ဒိဋ္ဌော၏ ကံဟောဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေသော ကတ္တား ကံတို့တည်း၊ "**သုတာပုဗ္ဗံ, ဂတာပုဗ္ဗံ**"ဟု နောက်ပုဒ်များခ္ခ်လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ပုဗ္ဗံခ္ခ် အံဝိဘတ်ကို("**ဣမံ ရတ္တိं–ဤညဉ့်ခ္ခ်**"ကဲ့သို့) သတ္တမီအနက်ခ္ခ် သက်၊ "**ဒိဋ္ဌ+ပုဗ္ဗ**" တည်,သိ–အံသက်, "**ဒိဋ္ဌော+ပုဗ္ဗံ**"ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၊ (ပုဗ္ဗံ–ရှေ့ခ္ခ်၊ ဒိဋ္ဌော–ပြီ၊ ဣတိအတ္ထေ–ခ္ခ်၊) "**နာမာနံ သမာသော**"ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်မှည့်, ဝိဘတ်ချေ၊ "**ဒိဋ္ဌ ပုဗ္ဗ**"ပကတိပြု၊ နာမ်ငဲ့, သိ–ဩပြု၊ ကံဟောခ္ခ် ယောသက်ရံသာ ထူး၏။

[–မှတ်ချက်။ ။ကူဋ္ဌဒန္တသုတ် သီလက္ခန်ဋီကာခ္ခ် "**ပုဗ္ဗေ+ဘူတံ, ဘူတပုဗ္ဗံ၊ ယထာ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ**"ဟု ဖွင့်၏၊ ပါရာဇိကဏ်ယောဇနာခ္ခ်လည်း "**ဒိဋ္ဌာ+ပုဗ္ဗေ+ယေတိ တေ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ**" ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဋီကာ ယောဇနာတို့ခ္ခ် "**ပုဗ္ဗေ**"ဟု သို့ဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်ပုံကိုထောက်၍ ဤ "**ပုဗ္ဗံ**"တို့လည်း သတ္တမီအနက်ခ္ခ် ဒုတိယာသက်သည်ဟု ကြံလိုက်သည်၊ ဤကမ္မဓာရဲခန်းခ္ခ် ပြသော ရူပသိဒ္ဓိအလိုမူ "**ပုဗ္ဗံ**"ခ္ခ် ပထမာဝိဘတ်ကြံလိုဟန်တူ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊ အကယ်၍ ဒုတိယာဝိဘတ်မှန်လျှင် "**အန္တံ အတိက္ကန္တံ အစ္ဆန္တံ**"စသည်ကဲ့သို့ ဘပ္ပုရိသ်ခန်ရုပ်အဆန်းတွင် ပြသင့်သောကြောင့်တည်း၊ [သဒ္ဒနီတိခ္ခ်ကား ဤ "**ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ**" စသည်ကို ဘပ္ပုရိသ်ဟုပင် ဆို၏၊ "**ပုဗ္ဗေ ဒိဋ္ဌော**"စသည်ဖြင် ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "**ပုဗ္ဗဒိဋ္ဌ**"ဟု ပြီးပြီးမှ ရှေ့နောက်ပြန်၍ "**ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ**"ဟု ပြီးစေ၏၊ ဤအလို သမာသ် ၆ ပါးတွင် ဘပ္ပုရိသ်ခ္ခ် တိုက်ရိုက်ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် သာ၍ ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်သည်။]

ပဟာရောပေ၊ ဥပဟာရော။ ။ပ ဥပသာရစသည်နှင့် ဟာရစသော ကိတ်နာမ်ကို သမာသ်စပ်ထားသော သမာသ်ပုဒ်များပင်တည်း၊ ပပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်ဖြစ်၍ "**ပ+ဟရ**" တည်း၊ ပနောင် သိသက်, ဟရနောင် ဘာဝေစသုတ်ဖြင့် ဏပစ္စည်းသက်, ကာရိတ်မှည့်, ဏအနုဗန်ချေ, ဟခ္ခ် ဝုဒ္ဓပြု၊ နာမ်ငဲ့,သိ ဩပြု၊ သဗ္ဗာသမာဝုသောဖြင့် ပနောင်သိချေ၊

ဒိဂုသမာသ်

(၃၄၈) အထ–ကမ္မဓာရဲသမာသ်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဒိဂုသမာသော ဝုစ္စတေ၊ တယော–သုံးပါးကုန်သော၊ လောကာ–လောကတို့ကို၊ သမာဟာရာ(စိတ္တေန သမ္မိဏ္ဍိတာ)စိတ်ဖြင့် ပေါင်းအပ်ကုန်၏၊ ဣတိအတ္ထေ၀ါ–၌လည်းကောင်း၊ တိဏ္ဏံ, လောကာနံ–တို့၏၊ သမာဟာရော–အပေါင်းတည်း၊ ဣတိအတ္ထေ၀ါ–လည်းကောင်း၊ [ကမ္မဓာရယသမာသော၌ စပ်၊] နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော တိ–သုတ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ–သော်၊ ဒွိပဒေ ဘာ၀ဒိနာ–ဒွိပဒေအစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ကမ္မဓာရယသမာသော–မည်၊ တတော–ထိုမှနောက်၌၊ သမာသသညာယံ–ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘတ္တိလောပေ–ကိုလည်းကောင်း၊ [**"ဒိဂုသညော ဟောတိ"** ၌စပ်၊] ကမ္မဓာရယောတိ, ဝတ္တတေ။

(ပ+ဟာရော) ပဟာရဏ်–ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ဣတိအတ္ထေ–၌၊ **"နာမာနံ သမာသော"**ဟူသော ယောဂ၀ိဘာဂဖြင့် သမာသ်မည်, ဝိဘတ်ချေ, နာမ်ထပ်၍ခဲ့, သိ ဩဗြူ၊ ပရာဘ၀ေါ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ။ ဤသမာသ်များ၌ **"ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗောဘာ၀ဒိသုပိ ကမ္မဓာရယာဒိ လက္ခဏာဘာ၀ေါ ယောဂ၀ိဘာဂေန သမာသော"**ဟူသော ဋီကာကို မှီး၍ **"နာမာနံ သမာသော"** ယောဂ၀ိဘာဂဖြင့် သမာသ်အမည် မှည့်ခဲ့သည်၊ သို့သော်**"ဒိဋ္ဌနှင့်ပုဗ္ဗ"** စသည်တို့သည် ကမ္မဓာရဲစသော လက္ခဏာမရှိသော်လည်း (ယုတ္တတ္ထ)ပေါင်းစပ်အပ်သော အနက်ကား ရှိကြ၏၊ ပနှင့် ဟာရ စသည်တို့လည်း ယုတ္တတ္ထဖြစ်ရုံကမ နှစ်ပုဒ်လုံးပင် **"ပုတ်ခတ်ခြင်း"**စသော အနက်ကို ဟောကြ၏၊ ထို့ကြောင့် **"ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော"** စသည်၌**"နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော"**သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် သမာသ်မှည့်နိုင်၍, ပဟာရော စသည်၌မူ **"ပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲ"**ဟု ထင်သည်။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၄၈) **တယော၊ လေ၊ အတ္ထေ။** ။သမာဟာရ, အသမာဟာရဒိဂု နှစ်မျိုးတွင် သမာဟာရဒိဂုဖြစ်ကြောင်းကို သိစေလို၍**"သမာဟာရာ"**ဟု ထည့်သည်၊ ပေါင်းခြင်းဟူသည်လည်း လက်ဖြင့်ယူ၍ ပေါင်းခြင်းမဟုတ်, စိတ်ဖြင့်ပေါင်းခြင်းဟု သိစေလို၍ သမာဟာရာကို **"စိတ္တေန သမ္မိဏ္ဍိတာ"**ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်၊ ဝိဂြိုဟ်ဟူသည် မူလပုဒ်၏ ဆိုလိုရင်းအနက်ကို နားလည်အောင် ဖွင့်ပြသော ၀ါကျတစ်မျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် **"တယော+လောကာ သမာဟာရာ"**ဟုလည်းကောင်း, **"တိဏ္ဏံ လောကာနံ သမာဟာရော"** ဟုလည်းကောင်း နှစ်နည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုနိုင်သည်၊ ကြွင်းအဓိပ္ပာယ်များကို အခြေပြုသဒ္ဒါ၌ ပြထားပြီ။

နာမာနံ၊လေ၊ပကတိဘာ၀ေစ ကတော။ ။ရုပ်တွက်သောအခါ **"တိ+လောက"**တည်၊ [သမာဟာရာ ထည့်၍ ရုပ်တည်ရိုး မရှိကြ၊] **"တယော+လောကာ"**ဟု ၀ါကျဖြစ်၏၊ ဝိဂြိုဟ်နှက်ဆို၊ ဣတိအတ္ထေ–၌၊ ဒွိပဒေစသောသုတ်ဖြင့် သမာသ်စပ်၍ ကမ္မဓာရဲ အမည်မှည့်၊ သမာသ်အမည်မှည့်, ဝိဘတ်ချေ, **"တိ+လောက"**ဟု ပကတိပြု၊ ဤတိုင်အောင် ရုပ်တွက်ပုံအစဉ်ကို ပြလို၍ **"နာမာနံ၊ လေ၊ ကတော"**ဟု မိန့်သည်။

သန္ဓာပုဗ္ဗော ဒိဂု။ ။သန္ဓာပုဗ္ဗောပေါဟောတိ၊ ဒွေ–နှစ်ကောင်ကုန်သော၊ ဂါ၀ေါ–တို့တည်း၊ ဒိဂု–နှစ်ကောင်သောနွား၊ ဒိဂုသဒိသတ္တာ–ဒိဂုသဒ္ဒါနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အယမ္ပိသမာသော–ကိုလည်း၊ ဒိဂူတိ–ဟူ၍၊ ၀ုတ္တော–၏၊ အထ၀ါ-ကား၊ သန္ဓာပုဗ္ဗတ္တနပုံသကေကတ္တာသခ်ါတေဟိ–သန္ဓာ ရှေးရှိသည်၏အဖြစ်, နပုလ္လိင်ကေ၀စ်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဒ္ဒီဟိ–နှစ်ပါး ကုန်သော၊ လက္ခဏေဟိ–လက္ခဏာတို့ဖြင့်၊ ဂတော(အ၀ဂတော)–သိအပ်၏၊ ဣတိ, ဒိဂူတိ–ဟူ၍၊ ၀ုစ္စတိ–၏၊ ၀ါ–တစ်နည်း၊ ဒ္ဒီဟိ-လက္ခဏေဟိ–တို့ဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ ပ၀တ္တတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ, ဒိဂု–မည်၏၊ စ–ဆက်၊ ဇော–ဤသုတ်၌၊ [တစ်နည်း, ဇော–ဤသမာသ်၌၊] သန္ဓာပုဗ္ဗောတိ–ဟူ၍၊ ၀ုတ္တတ္တာ–ကြောင့်၊ သန္ဓာသဒ္ဒသော၀–သန္ဓာသဒ္ဒါ၏သာ၊ ပုဗ္ဗနိပါတော–ရှေ့၌ ကျခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ဥဘော် တပ္ပုရိသာတိ–သုတ်ဖြင့်၊ တပ္ပုရိသသညာ–သည်၊ (ဟောတိ။)

ဒွေဂါ၀ေါ၊ ပေ၊ ဒိဂူတိ ၀ုတ္တော။ ။"**ဒွေ+ဂါ၀ေါ, ဒိဂု**"ဖြင့် ဒိဂုသမာသ်ကို မပြသေး၊ ဒိဂုသဒ္ဒါကိုသာပြသည်၊ ထို ဒိဂုသဒ္ဒါ၌"**ဒ္ဒီ+၀ေါ**"ဟုတည်၊ ယောနှစ်လုံးသက်၍"**ဒွေ+ဂါ၀ေါ**"ဟု သမာသ်၀ါကျဖြစ်၏၊ သမာသ်စပ်၍ ကမ္မဓာရဲမှည့်, သမာသ်မှည့်,(သန္ဓာရှေးရှိသောကြောင့်) ဒိဂုလည်းမှည့်, သမာသ်၏ ဝိဘတ်ချေ၊ "**ဒ္ဒိဂေါ**"ဟု ပကတိပြု၊ (ဒိဂုဏံပုဒ်ကဲ့သို့ ဝိသတိ ဒသေသု ဗာဒ္ဒိသ တုဒ္ဒ တုသဒ္ဒါဖြင့်) ဒ္ဒိကို ဒိပြု၊ သရော ရသော နပုံသကေသုတ်ဖြင့် ဂေါ၌ သြကို ဥရသပြု (ဒိဂု), နာမ်ဇဲ, သချေ၊ ဤ ဒိဂုသဒ္ဒါသည် ဒ္ဒိဟူသော သန္ဓာလည်း ရှေးရှိ, ဒ္ဒိနှင့်ဂေါတို့ အနက်အရတူသော ကမ္မဓာရဲလည်းဖြစ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ သန္ဓာလည်း ရှေးရှိ–အနက်အရလည်းတူသော ကမ္မဓာရဲ ဟူသမျှလည်း ဒိဂုသဒ္ဒါနှင့် တူရကား "**ဒိဂု ဝိယာတိ ဒိဂု**"ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပြု၍ ဒိဂုအမည်ရသည်။

အထ၀ါ, သန္ဓာပုဗ္ဗတ္တာ၊ ပေ၊ ဒိဂူတိ ၀ုစ္စတိ။ ။ဤနည်း၌ ဒိဂုသမာသ်ကိုပင် ဒိဂုဟု တိုက်ရိုက်အမည်ပြသည်၊ ဒ္ဒိသဒ္ဒါ၏ပ၀ဒ ဂမုဓာတ်, ပါရာဒိဂမိမှာ ရှုသုတ်ဖြင့် ရှုပစ္စည်း, ရမ္ဘိ ရန္ဓောရာဒိနောသုတ်ဖြင့် ရ်အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတွန်(မ်)ကို ချေ, ဂ်ခွင်း, ချေ, ကပ်(ဒိဂ) ဒိဂုဟူသော ဤနိပါတနဖြင့် ဥကို ရသပြု,(ပထမ်နည်းအတိုင်း) ဒ္ဒိကို ဒိပြု, နာမ်ဇဲစသည် စီရင်၍ "ဒိဂု"ဟု ကိတ်ပုဒ်ဖြစ်၏၊ ဒ္ဒီဟိ–(သန္ဓာ ရှေးရှိခြင်း လက္ခဏာ, နပုံကေတ်ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာဟူသော) နှစ်ပါးသော လက္ခဏာတို့ဖြင့်၊ ဂမိယတိ(အ၀ဂမိယတိ)–သိအပ်၏၊ ၀ါ–မှတ်အပ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ ဒိဂု–မည်၏၊ လက္ခဏာနှစ်ပါးဖြင့် သိအပ် မှတ်သားအပ်သောကြောင့်"ဒိဂု"မည်သည်–ဟူလို။

ဒ္ဒီဟိ၀ါ၊ ပေ၊ ဒိဂု။ ။ဤတတိယနည်းကား ဒုတိယနည်းနှင့် ပုဒ်ပြိုးပုံ မထူးပြီ၊ ဒုတိယနည်း၌ ဂမုဓာတ်သည် သိခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ ဤနည်း၌ ဂမုဓာတ်ကား ဖြစ်ခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ "**ယေ ဂတျတ္ထာ, တေ ဗုဒ္ဓတ္ထာ, ပ၀တ္တိပါပုဏာတ္ထကာ=**

(၃၄၉) နပုံသကလိင်္ဂါတိ ဝတ္ထုတော။

ဒီဂုသော ကတ္တာ၊ ။ဒီဂုသ သမာသသ၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ ဧတံ-ဤသုတ်သည်၊ [သိဒ္ဓ"ဣဒံ"ဟု ရှိ၏၊] သမာဟာရဒီဂုသ-ကို၊ ဂဟဏံ-ယူကြောင်းသုတ်တည်း၊ တတ္ထ-ထို သမာဟာရဒီဂုဌ်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝိဘာတ်တို့ဌ်၊ ဧကဝစနမေဝ ဟောတိ၊ အညတြ ပန-အခြားသော အသမာဟာရဒီဂုဌ်ကား၊ ဗဟုဝုစနမ္မိ-ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ [အပိုဖြင့် ဧကဝုစ် ရှိကြောင်းကို ပေါင်းသည်၊] နာမဗျပဒေသသျာဒျုပ္ပတ္တိအမာဒေသာဒိ-နာမ်ငဲ့ခြင်း, သိ အစရှိသော

အကြင်ဓာတ်တို့သည် ဂတိအနက်ရှိကုန်၏, ထိုဓာတ်တို့သည် သိခြင်းအနက်လည်းရှိကုန်၏၊ ဖြစ်ခြင်း-ရောက်ခြင်းအနက်လည်း ရှိကုန်၏"နှင့်အညီ ဒီဂုဌ် ဂမုဓာတ်ကို ဗုဓိ-ပဝတ္တိ နှစ်နက်ခွဲ၍ နှစ်နည်ပြုခြင်းဖြစ်သည်၊ ထိုစကားမှန်၏၊ ဒုတိယနည်းဝယ် ဂတောကို "**အဝဂတော**"ဟု ဖွင့်ရာ၌ "**အဝဂတော-သိအပ်၏**"ဟု ဗုဒ္ဓိအနက်ပေးရသည်၊ တတိယနည်းဝယ် ဂစ္ဆတိကို "**ပဝတ္တတိ**"ဟု ဖွင့်ရာ၌လည်း ဂမုဓာတ်၏ ပဝတ္တိအနက်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှာ သည်။ [ဤဒုတိယ တတိယနည်း၌ ပြအပ်သော ဒီဂုအမည်သည် (နပုံ·ကေတ်လက္ခဏာက အသမာဟာရဒီဂုဌ် မရှိသောကြောင့်) ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ရအပ်သောအမည်တည်းဟု မှတ်ပါ။]

• • • • • • • • • • • • •

(၃၄၉) **သမာဟာရ၊ပေ၊ဒေသာဒိ။** ။ဤသုတ်သည် သမာဟာရဒီဂုကိုယူကြောင်း (စီရင်ကြောင်း) ဝိဓိသုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် တိလောကကို ဤသုတ်ဖြင့် နပုလ္လိင် ဧကတ္တကို စီရင်၊ ဤသုတ်သည် နပုလ္လိင် ဧကဝုစ်အဖြစ်ကို ငဲ့ညွှန်းသော အတိဒေသသုတ်ဟုလည်းကောင်း, အတိဒေသ ၆ မျိုးတွင်လည်း နပုလ္လိင် ဧကဝုစ်အရာ၌ စီရင်သကဲ့သို့ စီရင်ဖို့ရန် ညွှန်ပြသော ကာရိယာတိဒေသသုတ်ဟုလည်းကောင်း ဆိုကြသေး၏၊ ထိုတွင် နပုလ္လိင်ဖြစ်အောင် ငဲ့ညွှန်းသောသုတ်ဟု မည်သည့်ကျမ်းကမျှ မဆို၊ အများအားကိုးသော နိဒ္ဒေသဌ္ဌသော်မှလည်း"**ဧကတ္တမိဝ ဟောတိ, နပုံသကလိင်္ဂဉ္စ ဟောတိ**"ဟု ဧကတ်အဖြစ်ကိုသာ ငဲ့ညွှန်းပုံကို (ဣဝသဒ္ဒါဖြင့်) ပြု၍ နပုလ္လိင်အဖြစ်ဌ်ကား ငဲ့ညွှန်းပုံကို မပြချေ၊ ထိုဧကတ်အဖြစ်လည်း ငဲ့ညွှန်းနေဖွယ်မလို၊ ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်က လောကသုံးပါးကို တစ်ပေါင် ဘစ်စု(သမာဟာရ)ပြု၍ ရှုတ်ဆိုလိုလျှင်"**ကေမို ဝတ္ထဗ္ဗေ ဧကဝစနံ**"ဟု ပြခဲ့သော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားလျော်စွာ ဧကတ္တဖြစ်ရတော့၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်သည် ဧကတ္တနပုံသကတ္တကို စီရင်သော ဝိဓိသုတ်သာ ဖြစ်သင့်သည်။

ပါဏိနိသုတ်, ဝုတ္တိ။ ။"**ဒီဂု ဧကဝစနံ**"-ပါဏိနိသုတ်၊ "**ဒီဂုသမာသော ဧကဝစနံ ဘဝတိ၊ ပေ၊ တဒနေန ပကာရေန ဒီဂုတ္ထသ ဧကတ္တဘာဝေါ ဝိဓိယတေ**"-ကာသိကာ ဝုတ္တိ၊ ဤသို့"**ဧကတ္တဘာဝေါ ဝိဓိယတေ**"ဟု ဝိဓိသုတ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသော စကားလုံးကို ပြထားပါလျက် ထို ဝုတ္တိ၏ ဋီကာ၌မူ အတိဒေသသုတ်ဖြစ်အောင် ဆွဲငင် ဖွင့်ပြသွားလေသည်။

ဝိဘတ်သက်ခြင်း, အံ့အပြုအစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ၊) တိလောက်-သုံးပါးသော လောက၊ ဟေ တိလောက-အိုး.. သုံးပါးသော လောက၊ ပေ၊ တိလောကသို့-၌။

ဧဝံ-တူ၊ တယော-သုံးချောင်းကုန်သော၊ ဒဏ္ဍာ-တုတ်တို့တည်း၊ တိဒဏ္ဍံ-တုတ်၊ တီဏိ-သုံးခုကုန်သော၊ မလာနိ-အညစ်အကြေးတို့ကို၊ သမာဟဒ္ဒာနိ-ကုန်၏၊ ဝါ, တိဏ္ဍံ မလာနံ သမာဟာရော-တည်း၊ ဣတိ,တိမလံ၊ တိလက္ခဏံ-သုံးပါးသောလက္ခဏာ၊ စတုသစ္စံ-လေးပါးသောသစ္စာ၊ စတသော ဒိသာ, စတုဒ္ဒသံ-လေးပါးသောအရပ်၊ သရော ရသော နပုံသကေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရသတ္တံ၊ ပဉ္စသိက္ခာပဒံ-ငါးပါးသော သိက္ခာပုဒ်၊ သဠာယတနံ-၆ ပါးသော အာယတန၊ သတ္တာဟံ-၇ ရက်၊ အဋ္ဌသီလံ-ရှစ်ပါးသီလ၊ နဝလောကုတ္တရံ-ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာ၊ ဒသသီလံ-ဆယ်ပါးသီလ၊ သတယောဇနံ-တစ်ရာသောယူဇနာ။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဒွေ-နှ်သော၊ ရတ္တိယော-တို့၊ ဒ္ဝိရတ္တံ-နှစ်ညဉ့်၊ တိသော ရတ္တိယော, တိရတ္တံ-သုံးညဉ့်၊ ဒွေအဂ္ဂိလိယော, ဒ္ဝိဂ္ဂိလံ-နှစ်ခုသောလက်ချောင်း၊ ဝါ-လက်နှစ်သစ်၊ [သီဠ "**တိဝဂ္ဂိလံ-သုံးလက်သစ်**"ဟုလည်း ရှိ၏၊] သတ္တ-၇ စင်းကုန်သော၊ ဂေါဒါဝရိယော-ဂေါဒါဝရီမြစ်တို့၊ ဝါ, တာသံ-ထို ၇ စင်းသော ဂေါဒါဝရီမြစ်တို့၏၊ သမာဟာရော၊ ဣတိ, သတ္တ ဂေါဒါဝရံ။

ဧဝံ၊ ပေ၊ သတယောဇနံ။ ။ဧဝံဖြင့် "**တယော ဒဏ္ဍာ သမာဟဒ္ဒာ (တိဏ္ဍံ ဒဏ္ဍာနံ သမာဟာရော)**"စသော ဝိဂြိုဟ်, သမာသ်စပ်ပုံစသော အစီအစဉ်, နပုလ္လိင်နှင့် ဝိဘတ်အားလုံးပင် ကေဝုစ်ရပ်ချည်း ရှိရပုံများကို ညွှန်ပြသည်၊ တိမလံ၌ကား"**တိဏိ**" စသည်ဖြင့် နပုလ္လိင်ဝိဂြိုဟ်ပြုရ၍ အနည်းငယ်ထူးသောကြောင့် ထပ်၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်၊ တိလက္ခဏံ စတုသစ္စံတို့၌လည်း နပုလ္လိင်ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ စတုဒ္ဒိသံ၌ကား ဒိသာပုဒ်က ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ်တစ်မျိုး ပြရပြန်သည်၊ "**စတု+ဒိသာ**"ဟု ပကတိပြုပြီးသော အခါ၌သာ ရသပြု၊ ["**စတု ဆနှင့်, သန္တ ကိုပြု, သဗျည်းစုနောက်, ဒွေဟော်ရောက်၏**"] "**ပဉ္စသိက္ခာပဒံ**"စသည်၌ သင်္ချာအစဉ်အတိုင်း (အနည်းသင်္ချာမှ အများသင်္ချာတက်၍) ပုံစံပြထား:သည်၊"**ပဉ္စ+သိက္ခာပဒါနိ**၊ ပေ၊ **နဝ+လောကုတ္တရာ, ဒသ+သီလာနိ, သတံ+ယောဇနာနိ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ["**ဆ+အာယတန**"ဟု ဖြစ်သောအခါ"**သဆသ ဝါ**"သုတ်ဖြင့် ဆကို သပြု, ယဝမဒနဖြင့် (ဠ)လာ, သဠာယတနဟု ဖြစ်၏။]

တထာ ဒွေ ရတ္တိယော၊ ပေ၊ ဂေါဒါဝရံ။ ။ဒ္ဝိရတ္တံစသော ပြယုဂ်တို့၌ ရှပ်ပြီးပုံမှာ"**တိလောကံ**"တို့နှင့် မတူတတ်၍ "**တထာ-ထိုမှတစ်ပါး**"ဟု ဆိုပြီးလျှင် ထိုမတူခြင်းမှာလည်း"**ဒ္ဝိရတ္တိ**"စသည်ဖြင့် ပကတိပြုပြီးသောအခါ ရတ္တိ-အဂ္ဂိလိ-ဂေါဒါဝရီမှ "**ရတ္တ-အဂ္ဂိလ-ဂေါဒါဝရ**"ဖြစ်အောင် စီရင်ရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

(၃၅၀) [ရတ္တ,အဂုံလ,ဂေါဒါဝရဖြစ်အောင် စီရင်ပုံကို ပြလိုရှု**"ဇွှေစ"**စသည် မိန့်၊] စ–ဆက်၊ ဇွှေ–ဤ ဒွိရတ္တံစသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ရတ္တိအဂုံလိဂေါဒါဝရိုနံ–ရတ္တိ, အဂုံလိ, ဂေါဒါဝရိသဒ္ဒါတို့၏၊ အန္တသ–အဆုံးသရ၏၊ [**"အကာရော ဟောတိ"**၌ စပ်။]

ကွစိ သမာသန္တဂတာနမကာရန္တော။ ။ဇော် (သိ၌**"ဣဒံ"**)–ဤသုတ်သည်၊ ရာဇာဒိဂဏသ–ရာဇာဒိဂိုဏ်းကို၊ ဂဟဏ–ယူကြောင်းသုတ်တည်း၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ သမာသန္တဂတာနံ–သမာသ်ပုဒ်၏အဆုံး၌တည်ကုန်သော၊ ရာဇာဒီနံ–ရာဇ အစရှိသော၊ နာမာနံ–နာမ်တို့၏၊ အန္တော–အဆုံးသရသည်၊ ကွစိ–၌၊ အကာရော–အ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိအတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ။)

---

(၃၅၀) **ရာဇာဒိဂဏသော**တံ ဂဟဏံ။ ။သမာသန္တဂတနာမ် ဟူရာဝယ် (တွေ့ရာမြင်ရာ နာမ်အားလုံးကို ယူရမည် မဟုတ်) ရာဇာဒိဂိုဏ်းဝင် နာမ်များကိုသာ ယူရမည်–ဟု သိစေလိုသောကြောင့် **"ရာဇာဒိဂဏသော**တံ ဂဟဏံ"ဟု မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် **"ဇော်–ဤသုတ်သည်"**ဟူရာ၌ ဤသုတ်၌ပါဝင်သော **"သမာသန္တဂတာနံ"** ကို ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ၊ ရာဇာဒိဂိုဏ်း ဟူသည်လည်း နာမ် ၁၃ ဂိုဏ်းတွင် ပါဝင်သော ရာဇာဒိဂိုဏ်းမဟုတ်၊ ကလာပ်ကျမ်း၌လာသော ရာဇာဒိဂိုဏ်းတည်း၊ ကလာပ်ကျမ်း၌ **"သမာသန္တဂတာနံ ရာဇာဒီနမဒန္တတာ"**ဟု တဒ္ဓိတ်ခန်းဝယ် သုတ်တည်၍ သုတ်ငယ် (၅၉)သုတ်ကို ပြထား၏။ ထိုသုတ်များ၌ ရာဇ–အဟ–သခစသည်တို့အပြင် **"အဂုံလိ–ရတ္တိ–ဘူမိ–ဂိရိ–နဒီ–ဂေါဒါဝရိ–ပုဏ္ဏမာသီ"**စသော ဣတ္ထိလိင် သဒ္ဒါများကိုလည်း ရာဇာဒိဂဏ၌ ပြထားသည်။

မေးဖွယ်။ ။ဘာ့ကြောင့် ထိုသဒ္ဒါများကို ရာဇာဒိဂိုဏ်း၌ ပြထားသနည်းဟူမူ သမာသ်ပုဒ် ဖြစ်သောအခါ**"အဂုံလ–ဒ္ဒိရတ္တံ–တိဘူမ–ပဉ္စနဒ–သတ္တဂေါဒါဝရံ"** [ဥပဂိရံ–ဥပပုဏ္ဏမာသံ ဤ နှစ်ပုဒ်ကား အဗျယီဘောတည်း၊] **"ဝိလာသကော [ဗဟုဗ္ဗီဟိ]–ပဉ္စဂဝံ"**စသည်ဖြင့် သမာသန္တဂတနာမ်၏ အဆုံးသရကို (အ)ပြု၍ဖြစ်စေ–အပစ္စည်းသက်၍ဖြစ်စေ ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်,အရာအားဖြင့် ရာဇနှင့် တူသောကြောင့်တည်း။

ဋီကာ။ ။ဋီကာ၌လည်း "**ရာဇာဒိဂဟဏသ အာကတိဂဏတ္တာ (ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် တူသော သဒ္ဒါအပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဒိရတ္တာဒီသုပိ အပစ္စယော**"ဟု မိန့်သည်၊ ဤရာဇာဒိဂဏ ဖြစ်သောအခါ နာမ် ၁၃ ဂိုဏ်းတွင်ကား ပုလ္လိင်ဖြစ်လျှင် ပုရိသာဒိ–နပုလ္လိင်ဖြစ်လျှင် စိတ္တာဒိ၌ ပါဝင်ကြရသည်။

တေန၊ ပေ၊ ဂန္ဓသိကာရောစ။ ။ဤနည်း၌ သမာသန္တဂတနာမ်တို့၏ အဆုံးသရဖြစ်သော ရတ္တိ–အဂုံလိ–ဂေါဒါဝရီတို့၏ ဣ ဤကို အ–ပြု၍ ရတ္တ, အဂုံလ, ဂေါဒါဝရဟု ဖြစ်သည်။

ကာရဏ္ဍဟာဏေန–ဖြင့်၊ ဗဟုဗ္ဗီဟာဒိမှိ–ဗဟုဗ္ဗီဟိ အစရှိသော သမာသ်၌၊ သမာသန္တေ–သမာသ်အဆုံး၌၊ ကွစိ–၌၊ က ပစ္စယော စ–က ပစ္စည်းသည်လည်း ကောင်း၊[သိ၌ "**ဟောတိ**"မပါ၊ "**က ပစ္စယောစ**"ဟုသာ ရှိသည်၊] သုရာဘိ သုဒု ပုတိဟိ–သုရာဘိ,သု,ဒု,ပုတိသဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ ဂန္ဓဿ–ဂန္ဓသဒ္ဒါ၏အဆုံးသရ၏၊ ဣ ဣကာရော စ–ဣ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ။)

ဒေ၀ပါ–ကား၊ အစ–အ လည်း၊ ကောစ–ကလည်း၊ အ,ကာ–အ ကတို့၊ ရကာရော–ရအက္ခရာသည်၊ ပဒသန္ဓိကရော–ပုဒ်စပ်ခြင်းကို ပြုတတ်၏၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ ကွစိ, သမာသန္တဂတာနံ–သမာသ်ပုဒ်အဆုံး၌ တည်သောနာမ်တို့၏၊ အန္တော–အဆုံးသည်၊ ဟုတ္တာ–ဖြစ်၍၊ အ က ဣတိ–အ, ကဟူကုန်သော၊ ဒေ၀ ပစ္စယာ ဟောန္တိ ၊ ဣတိအတ္ထော–၌၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ ပဠု–ကုန်သော၊ ဂါ၀ေါ–တို့ကို၊ သမာဟာရာ–အပ်ကုန်၏၊ ဣတိအတ္ထေ–၌၊ သမာသာဒိ–သမာသ်အစရှိသည်ကို၊ ကတ္တာ–ပြုပြီး၍၊ သမာသန္တေ–သမာသ်အဆုံး၌၊ အပစ္စယေ–အပစ္စည်းကို လည်းကောင်း၊ သြသရေစာတိ–သုဟ်ဖြင့်၊ အ၀ါဒေသေ–အ၀ အပြုကို လည်းကောင်း၊ ကတေ–သော်၊ ပဠုဂ၀ံတျာဒိစ- ပဠုဂပ အစရှိသော ရုပ်သည်လည်း

ကာရဏ္ဍဂဏေန။ ။"**ဂတာနုမကာရန္တော**"၌ ကာရသဒ္ဒါ မထည့်ဘဲ "**ဂတာနုမန္တော**"ဟု သုတ်တည်လျှင် ပြီးသင့်လျက် ကာရသဒ္ဒါပိုခြင်း၏ အနက်ပိုကို ပြလိုသောကြောင့် "**ကာရဏ္ဍဟာဏေန**"စသည် မိန့်၊ ကာရသဒ္ဒါပိုဖြင့် ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် စသည်၌ သမာသ်အဆုံး၀ယ် တချို့၌ ကပစ္စည်းသက်ရခြင်း, သုရာဘိစသည်နောင် ဂန္ဓသဒ္ဒါရှိ၏၊ ထို ဂန္ဓသဒ္ဒါ၏အဆုံး(အ)ကို ဣပြုရခြင်းအကျိုးရှိသည်–ဟူလို။

အထ၀ါ, အစ၊ ပေ၊ ဟောန္တိ တျတ္ထော။ ။ရှေးနည်း၌ အကာရန္တောကို "**အ ကာရော+အန္တော**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်ခဲ့၏။ ဤနည်းကား ဤသို့ ပုဒ်မဖြတ်ဘဲ "**အ ကာ+အန္တော**"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ "**ရ အက္ခရာမှာ ယ၀မ၁နဖြင့် လာသော အာဂမသန္ဓိတည်း**"ဟု ကြံ့သည်၊ အ ကာကို "**အစ+ကောစ, အ ကာ**"ဟု ဒွန်သမာသ်တွဲ၍ "**အ+က**"ပစ္စည်း ၂ ခုဟု မှတ်ပါ၊ ဤနည်.အလို "**သမာသန္တဂတာနံ–သမာသ်ပုဒ်၏အဆုံး၌ တည်သော (ရာဇ–ရတ္တိ အစရှိသော)နာမ်တို့၏၊ အန္တော–အဆုံးဖြစ်၍၊ အ ကာ–အပစ္စည်း,ကပစ္စည်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ**"ဟု သုတ်နက်ဆို။

တေန ပဠု+ဂါ၀ေါ၊ ပေ၊ တျာဒိစ သိဒ္ဓေတိ။ ။ဤစကားကား "**အထ၀ါ**" စသော ဒုတိယတစ်နည်း ကြံ့ရခြင်း၏ လဒ္ဓဂုဏ် (အကျိုး ရ)ကို ပြသော စကားတည်း၊ အ ကာ၌ "**အပစ္စည်း,ကပစ္စည်း**"ဟု တစ်နည်းကြံ့ရခြင်,ကြောင့် "**ပဠုဂ၀ံ**"စသော ရုပ်များ ပြီ နိုင်ခြင်း အကျိုးကိုရသည်–ဟူလို၊ ထင်ရှားစေအံ့–"**ပဠုဂါ၀ေါ သမာဟာရာ**"ဟူသော အနက်၌ "**ပဠု+ဂါ၀ေါ**"ကို သမာသ်စသည်စီရင်၊ "**ကွစိသမာသန္တဂတာနုမကာရန္တော**"သုတ်ဖြင့် နောက်နည်းအတိုင်- အပစ္စည်းသက်၊ သြသရေစသုတ်ဖြင့်

သိဒ္ဓတိ–ပြီး၏၊ ဒွိရတ္တံတျာဒီသုပန–ဒွိရတ္တံအစရှိသည်တို့၌ကား၊ အပစ္စယေ–အပစ္စည်းကို၊ ကတေ–ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ပုဗ္ဗသရဿ–၏၊ သရလောပေါ တျာဒီနာ–ဖြင့်၊ လောပေါ (ဟောတိ။)

ဂေါ၏သြကို "အဝ"ပြု၍, ဝ်ခွင်း, ချေ, ကပ်, နာမ်ငဲ့, သိ အံ့ပြုလျှင် "ပဠုဂဝံ"ပြီး၏။ အ ပစ္စည်းမသက်ဘဲ ပထမနည်းအတိုင်း သမာသန္တဂတဂေါ၏ အဆုံးသြကို (အ)ပြုလျှင်ကား "ပဠုဂ"ဟု သာပြီးလိမ့်မည်–ဟူလို၊ ဤသို့ ပဠုဂဝံစသောရုပ်များ၏ ပထမနည်းဖြင့် မပြီးနိုင်သောကြောင့် "**အထဝါ**"စသည်တက်၍ တစ်နည်းမိန့်မြွက်ရသည်၊ "**ဒွေ+ဘူမိယော ယသ**"ဟူသော ဗဟုဗ္ဗီဟိဒ္ဓလည်း ဒွိဘူမိနောင် ဤသုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသက်မှ "**ဒွိဘူမော–ဘုံ နှစ်ဆင့်ရှိသော ပြာသာဒ်**"ဟု ပြီးနိုင်သည်။

ဒွိရတ္တံ တျာဒီသု၊ ပေ၊ လောပေါ။ ။[တိရတ္တံတျာဒီသုဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ ဒွိရတ္တံ တိရတ္တံဟု နှစ်မျိုးပြခဲ့သောကြောင့် ဒွိရတ္တံတျာဒီသုဟု ရှိရမည်၊] ဒွိရတ္တံစသည်၌လည်း ဒုတိယနည်းအလို အပစ္စည်းသက်, ရှေ့ကသရချေ, နောက်(အ)သို့ကပ်လျှင် ပြီးနိုင်၏၊ ဝိသတိဒသေသု သုတ်၌ တုဖြင့် ဒွိကို ဒိပြုလျှင် ဒိရတ္တံ ဟုလည်း ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ဒုတိယနည်းအလို"**ပဠုဂဝံ**"စသောရုပ်များပြီးနိုင်ရုံမက, နဒီမှာစ သုတ်၌ "**က ပစ္စယောဝတ္တတေ**"အရ က ပစ္စည်းလည်း ဖြောင့်မတ်စွာ လိုက်နိုင်တော့သည်၊ ပထမနည်းအလိုဆိုလျှင် သုတ်ရင်းက ကပစ္စည်းမသက်သောကြောင့် ကပစ္စည်းလိုက်ဖို့ခက်၏၊ ဤ ဒုတိယနည်းအလိုအားဖြင့် ဂန္ဓသဒ္ဒါ၏ (အ)ကိုကား ဣမပြုနိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် သုတ်ကြီးဖြင့် ဂန္ဓ၏ (အ)ကို ဣပြုရလိမ့်မည်၊ (ဋီကာအဆို။)

ပစ္စည်းဆုံးသော်လည်း သမာသ်ပင်။ ။ဒွိရတ္တံ စသော ရုပ်များ၌(ဒွိရတ္တိပုဒ်နှင့် အ ပစ္စည်းစပ်သောကြောင့် တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ဟု မဆိုသင့်ပါလောဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–"**ဒွိရတ္တိ**"ဟု သမာသ်ပြီးပြီးမှ အပစ္စည်းသက်ရသော်လည်း သစ်ပင်မှထွက်သော အညွှန့်သည် သစ်ပင်၏အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သကဲ့သို့ သမာသ်မှထွက်သော အပစ္စည်းလည်း သမာသ်၏အစိတ်အပိုင်းသာဖြစ်ရသည်၊ [ပလ္လဝိတသ ရက္ခသ ပလ္လဝါနမဝယဝတ္တံ ဝိယ သမာသတော ဥတ္တရကာလံ ဝိဓိယမာနသ အကာရသ သမာသာဝယဝတ္တံ နု ဝိရဇ္ဇတိ၊ (မောဂ္ဂလ္လာန် ပဉ္စိကာဋီကာ။)]

သမာသ်တွင်း သွင်းရကျိုး။ ။"**သမာသ်တွင်း သွင်ထားသဖြင့် ဘာအကျိုးရှိသနည်း**"ဟူမူ..အကယ်၍ တဒ္ဓိတ်ဆိုလျှင် ဒွိရတ္တံစသည်၌ တဒ္ဓိတ်ထုံးစံအတိုင်း လိင်သုံးပါး ဝုစ်နှစ်ပါး ဖြစ်ရလိမ့်မည်၊ ဒွိရတ္တံ စသည်ကား ထိုကဲ့သို့ လိင်သုံးပါး ဝုစ်နှစ်ပါး မရှိနိုင်၊ သမာသ်တွင်းသို့ အ ပစ္စည်းကို သွင်းထားခြင်းကြောင့်ကား ဒွိရတ္တံစသည်တို့ ဒိဂုသမာသ်ထုံးစံအတိုင်း ပါဠိတော်နှင့်ညီစွာ နပုလ္လိင်ဧကဝုစ်သာ ရှိရခြင်းအကျိုးရှိသည်။

[ဆောင်] သမာသ် အပြီးတွင်, ပစ္စည်းဝင်လည်း, သစ်ပင်မှ ဆက်, ရွက်ညွှန့်ထွက်သို့, မပျက်သမာသ်, ခေါ်ဆိုအပ်, မှတ်လေ တဒ္ဓိတ် မဆိုနှင့်။

အသမာဟာရဒိဂု-သည်၊ ယထာ-နည်း၊ ဧကောစ-တစ်ယောက်လည်း ဟုတ်၏၊ သော-သည်၊ ပုဂ္ဂလောစ-ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ,ကေပုဂ္ဂလော၊ ဧဝံ, ကေဝမ္မော-တစ်ပါးသောတရား၊ ကေပုတ္ထော-တစ်ယောက်တည်းသောသား၊ တယော-ကုန်သော၊ ဘဝါ-ဘဝတို့၊ တိဘဝါ-သုံးပါးသောဘဝတို့၊ [ဤ၌ သမာဟာရဒိဂု မဟုတ်သောကြောင့် "သမာဟဋ္ဌာ"ဟု မထည့်ရ၊] စတသော ဒိသာ, စတုဒ္ဒိသာ-လေးပါးသော အရပ်တို့၊ ဒသသဟသဿစက္ကဝါဠာနိ-တစ်သောင်းသော စကြဝဠာတို့၊ ဣစ္စာဒိ။

တပ္ပုရိသ်သမာသ်

(၃၅၁) အထ-ဒိဂုသမာသ်၏ အခြားမဲ့၌၊ တပ္ပုရိသသမာသော ဝုစ္စတေ၊ သော ပန-ထို တပ္ပုရိသ်သမာသ်သည်ကား၊ ဒုတိယာဒိသု-အစရှိကုန်သော၊ ဆသု, ဝိဘတ္တိသု-ဝိဘတ်အနက်တို့၌၊ ဘာဝတော-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဆဋ္ဌော၊

အသမာဟာရဒိဂု ယထာ။ ။ဤ အသမာဟာရဒိဂုကား သန်ဿရှေးရှိခြင်းသာ ထူး၏၊ ကြွင်းသော အစီအရင်မှာ ကမ္မဓာရဲ ရိုးရိုးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နောက်ပုဒ်၏ လိင်ဝုစ်အားလျော်စွာ ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် နှစ်မျိုး-ဣတ္ထိလိင်စသော လိင်သုံးမျိုးလုံးပင် ရှိနိုင်သည်၊ [**"စတုဒ္ဒိသ"**ပုဒ်သည် သမာဟာရဒိဂုဌ္ဌလည်း ပါခဲ့၏၊ တိဘဝပုဒ်လည်း ကစ္စည်း၌**"တိဘဝံ"**ဟု ဗျလာနမိယု ဝါ သရေ ဝါသုတ်ဝယ် သမာဟာရအဖြစ်ဖြင့် ဧကဝုစ်ပုံစံကို ထုတ်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် တချို့ပုဒ်များ၌ (ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအတိုင်း) သမာဟာရ-အသမာဟာရ နှစ်မျိုးပင် ဖြစ်နိုင်ဟန် တူသည်၊] ကေပုဂ္ဂလောစသော ဧကဝုစ်ရုပ်များ၌ ဆိုင်ရာဂိုဏ်းသွင်း၍ ဧကဝုစ်ရုပ်ချည်းစဉ်၊ တိဘဝါ စသည်၌ ဗဟုဝုစ်ချည်းစဉ်၊ **"ဒသသဟဿ စ-တစ်သောင်းလည်း ဟုတ်၏၊ တံ, စက္ကဝါဠာနိစ-စကြဝဠာတို့လဲလည်း ဟုတ်၏"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။

• • • • • • • • • • • • •

(၃၅၁) **အထ၊ ပေ၊ ဆဋ္ဌော။** ။ဤ တပ္ပုရိသ်သည် ကမ္မဓာရဲလက္ခဏာနှင့် မရောသောကြောင့် **"သုဒ္ဓတပ္ပုရိသ်"**တည်း၊ **"အမာဒိတပ္ပုရိသ်"**ဟုလည်း ခေါ်၏၊ **"ဘူမိဂတော=မြေသို့ သွားသူ"**ဟူရာဝယ် **"သို့"**ဟူသော ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက်၌ ဘူမိနှင့်ဂတကို စပ်ထားသောကြောင့် **"ဘူမိဂတော"**ကို ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဟု ခေါ်၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် အံ့စသော ဝိဘတ် (ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ်) ၆ စုံတို့၏အနက်၌ ဖြစ်ရကား သုဒ္ဓတပ္ပုရိသ်သမာသ်သည် **"ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်, တတိယာ, စတုတ္ထီ, ပဉ္စမီ, ဆဋ္ဌီ, သတ္တမီတပ္ပုရိသ်"**အားဖြင့် ၆ ပါးပြားသည်။ [**"ဆသု ဝိဘတ္တိသု"**ဟု ဆိုသော်လည်း ဝိဘတ်၌ စပ်သည်မဟုတ်, ဝိဘတ်၏အနက်၌ စပ်သောကြောင့် **"ဝိဘတ္တိသု-ဝိဘတ်အနက်တို့၌"**ဟု ပေးသည်။]

တတ္ထ–တွင်၊ ဒုတိယာ တပ္ပုရိသော–ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်သည်၊ ဂတ၊လေ၊ပန္နာဒီဟိ–ဂတ,နိဿိတ, အတီတ, အတိက္ကန္တ,ပတ္တ,အာပန္နအစရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့်တကွ၊ ဘဝတိ–ဖြစ်၏၊...သရဏံ–ကိုးကွယ်ခြင်းသို့၊ ဂတော–ရောက်သူတည်း၊ ဣတိ–သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ–သည်၊ (သတိ၊) [“သမသျှန္တေ, တပ္ပုရိသသညော”တို့၌ စပ်၊] တပ္ပုရိသောတိ ဝတ္တတေ။

အမာဒယော ပရုပဒေဘိ။ ။အမာဒိဝိဘတ္တျန္တာနိ–အံ့ အစရှိသော ဝိဘတ်အဆုံးရှိကုန်သော၊ ယုတ္တတ္ထာနိ–ကုန်သော၊ ပုဗ္ဗပဒါနိ–ရှေ့ပုဒ်တို့ကို၊ နာမေဟိ–နာမ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပရုပဒေဟိ–နောက်ပုဒ်တို့နှင့်၊ သဟ–တကွ၊ ဝိဘာသာ–ဝိကပ်၊ သမသျှန္တေ–ကုန်၏၊ သော သမာသော တပ္ပုရိသသညောစ ဟောတိ၊ အယဉ္စ တပ္ပုရိသော–သည်လည်း၊ အဘိဓေယ္ယဝစနလိင်္ဂါ–ဟောအပ်သော အနက်၏ ဝုစ် လိင်နှင့်တူသော ဝုစ် လိင်ရှိ၏။

တတ္ထ ဒုတိယာ၊ ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟေ။ ။ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သည် ဂတစသော နောက်ပုဒ်များနှင့်တကွ သမာသ်ဖြစ်၏၊ “**သရဏဂတော**”ဟူသော သမာသ်၌ “**သရဏ+ဂတ**” တည်း၊ သရဏနောင် အံ, ဂတနောင် သိသက်၍ “**သရဏံ+ဂတော**”ဟု ဝါကျဖြစ်၏၊ အမာဒယော ပရုပဒေဘိသုတ်ဖြင့် သရဏံနှင့် ဂတောကို သမာသ်စပ်၍ တပ္ပုရိသ် အမည်လည်း မှည့်။

အမာဒိ ဝိဘတ္တျန္တာနိ၊ ပေ၊ တပ္ပုရိသသညောစ။ ။သုတ်၌“**အမာဒယော**”ကို “**အံ့အာဒိ ယေသံတိ အမာဒယော**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အံ့အစရှိသော ဝိဘတ်များသာ ရ၏၊ သို့သော် ထိုဝိဘတ်များသည် “**တတောစ ဝိဘတ္တိယော**”နှင့်အညီ လိင်နောင်သက်ကြရသောကြောင့် ထိုဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်များကို ဤအမာဒယောအရ အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် အမာဒယောကို “**အမာဒိ ဝိဘတ္တျန္တာနိ ယုတ္တတ္ထာနိ ပုဗ္ဗပဒါနိ**”ဟု ဖွင့်သည်၊ တတိယာ, စတုတ္ထီ စသည်ဖြင့် လာရာ၌လည်း တတိယာဝိဘတ္တျန္တပုဒ်စသည်ကို ယူပါ၊ ထိုဝုတ္တိတွင်“**အမာဒယော၊ ပေ၊သမသျှန္တေ**” ဟူသော ရှေ့ဝါကျဖြင့် သမာသ်စပ်ဖို့ အစီအရင်ကို ပြု၍“**သော၊ ပေ၊ တပ္ပုရိသသညောစ**” ဟူသော နောက်ဝါကျဖြင့် တပ္ပုရိသ်အမည် မှည့်ဖို့ရာ ပြသည်။

အယဉ္စ၊ ပေ၊ လိင်္ဂါ။ ။အဘိဓေယ္ယဝစနဖြစ်ပုံကို“**ဥသော တပ္ပုရိသော**”သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ အဘိဓေယ္ယလိင်ဖြစ်ပုံကား သရဏဂတ၌ ဟောအပ်သောအနက်သည် ပုရိသော ဖြစ်အံ့, ထိုဟောနက်၏ ပုလ္လိင်နှင့်တူစွာ“**သရဏဂတော**”ဟု ပုလ္လိင်ရှိရသည်၊ ဟောနက်သည် ကညာဖြစ်အံ့, ထိုဟောနက်၏ ဣတ္ထိလိင်နှင့်တူစွာ “**သရဏဂတာ**”ဟု ကညာဒီဂိုဏ်းဝင် ဣတ္ထိလိင် ရှိရသည်၊ ဟောနက်သည် “**ကုလံ**”ဖြစ်အံ့, ထိုကုလ်၏ နပုလ္လိင်နှင့်တူစွာသာ“**သရဏဂတံ**”ဟု စတ္တာဒီဂိုဏ်းဝင် နပုလ္လိင် ဖြစ်ရသည်၊ ဤသို့လျှင် တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဟူသမျှ အဘိဓေယ္ယ၏ လိင်ဝုစ်နှင့် တူသောလိင်ဝုစ် ရှိရသည်။

ဂတာဒိသဒ္ဒါ–ဂတအစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ကိတန္တတ္တာ–ကိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တိလိင်္ဂါ–သုံးလိင်ရှိကုန်၏။ ဝိဘတ္တိလောပါဒိ–သော၊ သဗ္ဗံ–အလုံးစုံသော အစီအရင်သည်၊ ပုဗ္ဗသမံ–ရှေးနှင့်တူ၏။ သော–ထိုသူသည်၊ သရဏဂတော–ကိုးကွယ်ခြင်းသို့ ရောက်သူတည်း၊ တေ–ထိုသူတို့သည်၊ သရဏဂတာ–တို့တည်း၊ သာ–ထိုသူမသည်၊ သရဏဂတာ–ကိုးကွယ်ခြင်းသို့ ရောက်သူမတည်း၊ တာ–ထိုသူမတို့သည်၊ သရဏဂတာယော–တို့တည်း၊ တံ ကုလံ–ထို အမျိုးသည်၊ သရဏဂတံ–ကိုးကွယ်ခြင်းသို့ ရောက်သော အမျိုးတည်း၊ တာနိ ကုလာနိ–ထို အမျိုးတို့သည်၊ သရဏဂတာနိ–တို့တည်း၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

ဧဝံ–တူ၊ အရညဂတော–တောသို့သွားသူ၊ ဘူမိဂတော–မြေသို့ သွားသူ၊ ဓမ္မံ–တရားကို၊ နိဿိတော–မှီသူတည်း၊ ဓမ္မနိဿိတော–သူ၊ [မြန်မာမူ၌ **"ဓမ္မံ+နိဿိတော"**ဟု ဝါကျမပါ၊ ဂတပြီး၍ နိဿိတကို ပြပြန်သောကြောင့် ဝါကျပါသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်၊] အတ္ထနိဿိတော–အနက်ကိုမှီသူ၊ ဘဝံ–ဘဝကို၊ အတိတော–လွန်သူတည်း၊ ဘဝါတိတော–သူ၊ ကာလာတိတော–အခါကိုလွန်သူ၊ ပမာဏံ–အတိုင်းအရှည်ကို၊ အတိက္ကန္တံ–လွန်သောဝတ္ထုတည်း၊ ပမာဏာတိက္ကန္တံ–ဝတ္ထု၊ [နပုလ္လိင်ဖြစ်၍ **"သူ"**ဟု မဆိုဘဲ **"ဝတ္ထု"**ဟု ဆိုလိုက်သည်၊] လောကာတိက္ကန္တံ–လောကကို လွန်သောဝတ္ထု၊ သုခံ–ချမ်းသာသို့၊ ပတ္တော–ရောက်သူတည်း၊ သုခပ္ပတ္တော–သူ၊ [ပတ္တဋ္ဌ ပပုဗ္ဗ အပဓာတ်, တပစ္စည်းဖြစ်၍ ဥပသာရဋ္ဌ ဒွေဘော်၊] ဒုက္ခပ္ပတ္တော–ဆင်းရဲသို့ရောက်သူ၊ သောတံ–(အရိယာမဂ်တည်းဟူသော)ရေအယဉ်သို့၊ အာပန္နော–ရောက်သူတည်း၊ သောတာပန္နော–သူ၊

ဂတာဒိ၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗသမံ။ ။ဂတ, နိဿိတ အတိတစသော ပြခဲ့ပြီးသဒ္ဒါတို့သည် ကိတ်ပစ္စည်းဆုံးသော ကိတ်နာမ်များ ဖြစ်ကြ၏၊ ကိတန္တသဒ္ဒါများလည်း **"ကိတကာ အဘိဓေယ္ယလိင်္ဂါ"**နှင့်အညီ အဘိဓေယ္ယ(ဟောအပ်သော) အနက်အားလျော်စွာ လိင်သုံးပါ ပင် ရှိကြသည်၊ ထို့ကြောင့် **"သရဏဂတော, သရဏဂတာ, သရဏဂတံ"**ဟု သုံးလိင်စုံအောင် ပုံစံပြမည်–ဟူလို၊ ထိုပုံစံ၌ **"သော–တေ–သာ–တာ–တံ –တာနိ"**တို့သည် လိင်သုံးပါးနှင့် ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ထင်ရှားအောင် အပိုထည့်အပ်သော ပုဒ်များတည်း၊ [သဒ္ဒနီတိ၌ **"သရဏဂတော"**ကို ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်ဟု မဆိုလို၊ **"သရဏံ ဂ္ဂတော–ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတော–ဆည်းကပ်သူတည်း၊ သရဏဂတော–ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်သူ"**ဟု ဂ္ဂတိသဒ္ဒါ ကျေ၍ သရဏံ၌ ပထမာဝိဘတ် သက်ရသော ပထမာတပ္ပုရိသ်လည်း ရှိ၏ဟု ကြံလေသည်။]

• • • • • • • • • • • • •

ဧဝံ၊ ပေ၊ မုဟုတ္တသုခံ။ ။**"ဓမ္မံ နိဿိတော"** စသည်ကား **"ဂတနိဿိတာ**

နိုရောဓသမာပန္နော–နိုရောဓသို့ရောက်သူ၊ မဂ္ဂပ္ပဋိပ္ပန္နော–လမ်း(ခရီး)ကိုသွားသူ၊ (ဤပုံစံ သီဟိုဠ်မှဉ်သာ ပါသည်၊) ရထံ–ရထားကို၊ အာရုဠ္ဟော–တက်စီးသူတည်း၊ ရထာရုဠ္ဟော–သူ၊ သဗ္ဗရတ္တိ–အလုံးစုံသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ သောဘနော–တင့်တယ်တော်မူသော ဘုရားတည်း၊ သဗ္ဗရတ္တိသောဘနော–ဘုရား၊ မုဟုတ္တသုခံ–တစ်ခဏမျှ ချမ်းသာခြင်း။

ဥပပဒသမာသေ ပန–ဥပပဒသမာသ်ဌာကား၊ ဝုတ္တိယေဝ–အမြဲသမာသ်သာတည်း၊ (ကသ္မာ–နည်း၊) တသ–ထို ဥပပဒသမာသ်၏၊ နိစ္စတ္တာ–နိစ္စသမာသ်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယထာ–ကား၊ ကမ်ံ–အမှုကို၊ ကရောတိ–ပြုလုပ်တတ်၏၊ ဣတိ, ကမ္မကာရော–မည်၏၊ ကုမ္ဘကာရော–အိုးလုပ်သူ၊ အတ္ထံ–အကျိုးကို၊ ကာမေတိ–လိုလားတတ်၏၊ ဣတိ, အတ္ထကာမော၊ ဓမ္မကာမော–တရားကို လိုလားသူ၊ ဓမ်ံ–ကို၊ ဓာရေတိ–ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ–ဓမ္မဓရော၊ ဝိနယဓရော–ဝိနည်းကို ဆောင်သူ၊ ဝါ–ဝိနည်းဝိုရ်၊ အသ–ထိုသူ၏၊ သစ္စံ–မှန်သောစကားကို၊ ဝဒတုံ–ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ သီလံ–အလေ့သည်၊ (အတ္ထိ၊) ဣတိ, သစ္စဝါဒီ–မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း။

တီတာတိက္ကန္တ ပတ္တာပန္နော”ဟု ပြခဲ့သော အစဉ်အတိုင်း ပုံစံများတည်း၊ နိုရောဓသမာပန္နော စသည်ကား“**ပန္နာဒီဟိ**”၌ အာဒိအရ ပုံစံများတည်း၊“**သဗ္ဗရတ္တိ**”၌ အစ္စန္တသံယောဂ ဒုတိယာတည်း၊ မုဟုတ္တသုခံ၌လည်း“**မုဟုတ္တံ+သုခံ**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ “**မုဟုတ္တံ–တစ်မုဟုတ်မျှ၊ (ပဝတ္တံ–ဖြစ်သော)**”ဟု ထည့်သင့်၏၊ မုဟုတ္တံကိုလည်း ကြိယာဝိသေသနဒုတိယာဟု ဆိုသင့်၏။

• • • • • • • • • • • • • •

ဥပပဒသမာသေ ပန။ ။ကမ္မကာရောဌ် ကမ္မသည် ကရဓာတ်၏ အနီးဌ် ရှုတ်ဆိုအပ်သောကြောင့်“**ဥပဥစ္စာရိတံ–အနီးဌ် ရှုတ်ဆိုအပ်သော၊ ပဒံ–ပုဒ်တည်း**”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ဥပပဒမည်၏၊ ထိုဥပပဒနှင့်စပ်ရသောကြောင့်“**ကမ္မကာရော**”စသည်ကို“**ဥပပဒသမာသ်**”ဟု ခေါ်သည်၊ ရှေ့ပုဒ်နှင့် သမာသ်တွဲမှ ကိတ်ပစ္စည်း သက်နိုင်သောကြောင့် “**ကိတန္တ တပ္ပုရိသ်(ကိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော တပ္ပုရိသ်)**”ဟုလည်း ခေါ်စမှတ်ပြု၏၊ ဤ ဥပပဒသမာသ်ပုဒ်များ၏ ရုပ်ပြီးပုံကို “**ပဘက်ရော**”ဟူသော အလုတ္တတပ္ပုရိသ်ဌ်လည်.ကောင်း, ကိတ်ခန်းဌ်လည်းကောင်း ပြထားသည်၊ ဤဥပပဒသမာသ်တို့သည် (အမြဲစပ်နေသော) နိုစ္စသမာသ်ဖြစ်၍“**ကုမ္ဘံ+ကာရော**”ဟု နှစ်ပုဒ်မခွဲနိုင်ရကား မိမိပုဒ်ရင်းဖြင့် ဝိဂြိုဟ်မပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကာရော၏ကိုယ်စား“**ကရောတိ**”ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်။

တဝန္တုမာနန္တာဒိ ကိတၱေဟိ–တဝန္တု, မာန, အန္တ အစရှိသော ကိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့နှင့်(တကွ၊) ဝါကျမေဝ–ဝါကျသာတည်း၊ (ကသ္မာ–နည်း၊) ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာဓိကာရတော–ဝဝတ္ထိတအနက်ရှိသော ဝိဘာသာသဒ္ဒါ လိုက်လာခြင်းကြောင့်တည်း၊ ယထာ–ကား၊ သြဒနံ–ထမင်းကို၊ ဘုတ္တဝါ–စားပြီးသည်၊ ဓမ္မံ, သုဏာမာနော–နာစဉ်၊ ဓမ္မံ, သုဏန္တော–စဉ်၊ ကဋံ–ဖျာကို၊ ကရာနော–ပြုဦးမည်ဖြစ်၍၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ အနဘိဓာနတော–သမာသ်ဖြစ်သောအခါ ထိုဝါကျ၏အနက်ကို မဟောနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ (ဝါကျမေဝ–ဝါကျသာတည်း၊) ဟိ–မှန်၏၊ တဒ္ဓိတသမာသကိတကာ–တဒ္ဓိတ် သမာသ် ကိတ်တို့သည်၊ အဘိဓာနလက္ခဏာ–ဝါကျ၏ အနက်ကို ဟောနိုင်ခြင်းဟူသော အမှတ်လက္ခဏာ ရှိကုန်၏၊ ဣတိ–အပြီးတည်း။

ဒုတိယာတပ္ပုရိသော နိဋ္ဌိတော။

တဝန္တု၊ ပေ၊ ကဋံကရာနော။ ။တဝန္တု,မာန,အန္တ (အာဒိဖြင့် ယူရသော) အာနပစ္စည်းဆုံးသော ကိတ်ပုဒ်တို့နှင့်ကား သမာသ်မဖြစ်, ဝါကျအတိုင်းသာ ရှိရသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း...ဝိဘာသာရက္ခတိဏာစသော သုတ်မှ လိုက်လာသော ဝိဘာသာသဒ္ဒါသည် ပြယုဂ်အားလျော်စွာ အချို့အရာ၌(ဤတဝန္တုစသည်ဆုံးသော ပုဒ်များနှင့် တွဲဖက်ရာစသည်၌သမာသ်မဖြစ်ဟု သုတ်အစီအရင်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အနက်ရှိသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "သြဒနံ+ဘုတ္တဝါ"စသည်ဖြင့် ဝါကျပြယုဂ်ချည်း ထုတ်ပြလေသည်။

အနဘိဓာနတော ဝါ။ ။"**ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာဓိကာရတော**"ဟူသော အကြောင်းမှတစ်မျိုးပြပြန်လိုရှိ"**အနဘိဓာနတောဝါ**"ဟု မိန့်သည်၊ သမာသ်ပြီးသောအခါ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျအခိုက်တုန်းက အနက်ကို မဟောပြနိုင်သောကြောင့် တဝန္တုပစ္စယန္တ စသော နောက်ပုဒ်များနှင့် သမာသ်မဖြစ်–ဟူလို၊ အဘိဓာနသဒ္ဒါသည် ဟောပြောခြင်း(ကထန)အနက်ရှိ၏၊ ထိုဟောပြောခြင်းဟူသည်လည်း သိစေခြင်း(စာကြည့်ရှု ကြားနာသူတို့ကို နားလည်စေခြင်း)တည်း၊ သမာသ် တဒ္ဓိတ် ကိတ်တို့သည် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျတုန်းက အနက်ကို သိစေနိုင်သော သတ္တိရှိစေရမည်၊ ထိုသို့ မသိစေနိုင်လျှင် သမာသ်လည်း မတွဲရ, တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ကိတ်ပစ္စည်းလည်း မသက်ရချေ၊ ထို့ကြောင့် "**အဘိဓာနလက္ခဏာ ဟိ**" စသည်ကို မိန့်သည်။

အခြားဖျက်ကရုဏ် ကျမ်းတို့၌"**အဘိဓာနလက္ခဏာ ဟိ တဗ္ဗာဒိဏာဒိ သမာသာ**" ဟူသော စကားလည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ပင်တည်း။ မှန်၏–"**သြဒနဘုတ္တဝါ**"ဟု သမာသ်တွဲလိုက်လျှင်"**သြဒနံ+ဘုတ္တဝါ=ထမင်းကို စားပြီးသူ**"ဟူသော ဝါကျအနက်ကို မသိရဘဲ "**စားအပ်ပြီးသော ထမင်းရှိသူ**"ဟု မလိုရာအနက်ကိုသာ သိစေနိုင်သည်၊ ဓမ္မသုဏန္တော စသည်၌လည်း နည်းတူ။ [အဘိဓာနံ(ကထနံ)+လက္ခဏံ(သဘာဝေါ) ယေသံတိ အဘိဓာနလက္ခဏာ၊ ယေသံ–အကြင် တဗ္ဗစသော ကိတ်, ဏစသော တဒ္ဓိတ်, သမာသ်တို့၏၊

အာဘိဓာန်–ဝါကျအနက်ကို ဟောနိုင်ခြင်းဟူသော၊ လက္ခဏာ–သည်၊ ဝါ–ထုံးစံသဘော သည်၊ အတ္ထိ–ရှိရ၏၊ ဣတိ, အာဘိဓာနလက္ခဏာ။]

မှတ်ချက်။ ။**"မာနအန္တ, တုံ တုန, တွာနနှင့်တွာ, နောက်ပုဒ်ပါမူ, ဝါကျသာ မှတ်, သမာသ်မဖြစ်, ဆိုတုံလျှစ်၏"**ဟု နိယာမ်ရှိ၏၊ **"တဝန္တုမာနန္တာဒီ ကိတန္ဒေဟိ ဝါကျမေဝ"**ကို ထောက်လျှင် နောက်ပုဒ်၌ တဝန္တုပစ္စည်း (ဋီကာ၌ **"သြဒနဘုတ္တာဝိ"** ဟု မရှိနိုင်ပုံကို ပြသောကြောင့်) တာဝိပစ္စည်းများ ရှိလျှင်လည်း သမာသ်မဖြစ်၊ ထိုပုဒ် အားလုံးပင် နသဒ္ဒါနှင့် တွဲရာ၌ကား အဘုတ္တာဝါ, အဘုတ္တာဝိ, အကုရုမာနော, အဂစ္ဆန္တော, အကရုနော, အကာတုံ, အကာတုန, အကတ္တာ,(တဝေ, တုယေပစ္စည်းတို့ပါ **"အကာတဝေ, အဟောတုယေ"**)ဟု နုနိုပါတပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲ့သမာသ် ဖြစ်သေး၏၊ ထိုပုဒ်အချို့သည် မိမိတို့က ရှေ့နေရမူ **"လဗ္ဘမာနဝိသေသော, ဓမ္မုဒ္ဒေလန္တ ရုစိ, ဥပါဒါရူပံ** (**"ဥပါဒါယရူပံ"**ဟု ဆိုလိုလျက် တွာပစ္စည်း၏ ကာရိယဖြစ်သော ယုကျေသည်)" စသည်ဖြင့် သမာသ်ဖြစ်သေး၏ဟု မှတ်ပါ။

[ဆောင်] **တဝန္တု–တာဝိ, တစ်လိမာန, အန္တ–အာနာ, တုံ–တွာ–တုန, တွာနသဒ္ဒါ, နောက်ပုဒ်ပါမူ, နသဒ္ဒါမှ, ကြွင်းပဒနှင့်, ဝါကျ သာမှတ်, သမာသ်မဖြစ်, ဆိုတုံလျှစ်၏။**

သဒ္ဒနီတိသုတ်များ

နှ ပဒါနံ ဝိပ္ပကတေန ဥတ္တရပဒေန သမာသော။ ။(၄) ပုဒ်တို့၏ မပြီးသေးသော အနက်ဟော နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်မဖြစ်၊ **"မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တော–လမ်းကို သွားစဉ်"** ဤ၌ ဂစ္ဆန္တောသည် သွားခြင်းကိစ္စ မပြီးဆုံးသေးသော ဝိပ္ပကတပုဒ်တည်း၊ **"သွားစဉ်+မြင်၏"** စသည်ဖြင့် ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့နေသောကြောင့် **"မဂ္ဂဂစ္ဆန္တော"**ဟု သမာသ်မဖြစ်၊ ဝိပ္ပကတ မဟုတ်လျှင်ကား အန္တ ပစ္စည်းဆုံးသော်လည်း **"ဂုဏမဟန္တော–ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်သူ"** ဟု သမာသ်ဖြစ်၏။

တွာပစ္စယန္တာဒီဟိစ။ ။(၅) တွာ–တွာန–<u>တုံစသော ပစ္စယန္တ</u>ပုဒ်နောင်းရာ၌လည်း (ထိုတွာပစ္စယန္တပုဒ်များက နောက်ပဓာနကြိယာကို ငဲ့လျက်ရှိသောကြောင့်) သမာသ် မဖြစ်။ [နသဒ္ဒါ ရှေ့ရှိရာ၌မူ သမာသ်ဖြစ်၏ဟုလည်း ခြွင်းချက်မှတ်။]

အာနတတဝန္တုတာဝိဟိစ။ ။(၆) အာနာဒိပစ္စယန္တပုဒ်တို့နှင့်လည်း **"ရထံ+ကုဗ္ဗာနော, သြဒန+ဘုတ္ဘော"**စသည်ဖြင့် သမာသ်မဖြစ်။ [**"သြဒနဘုတ္ဘော"**ဟု သမာသ်စပ်လိုက်လျှင် **"စားအပ်သော ထမင်း"**စသည်ဖြင့် မလိုရာအနက်ကို ယူမှားဖွယ် ရှိသောကြောင့် သမာသ်မဖြစ်ဟု ကြံပါ။

အသုခုစ္ဆရကော အဝိဒိတတ္ထော စ ဝါကျမေဝ။ ။(၇) သမာသ်စပ်သည့်အတွက် အရွတ်အဖတ် ခက်ရာ၌လည်းကောင်း, အနက်မှန်ကို မသိနိုင်လောက်ရာ၌လည်းကောင်း သမာသ်မစပ်ရ, ဝါကျသာ ရှိစေရသည်၊ ကာကေဟိ+ပါတဗ္ဗာ–ကျီးတို့+သောက်ထိုက် သောမြစ်၊ ဒဿနေန+ပဟာတဗ္ဗာ, ပုဏ္ဏော+မန္တာနိပုတ္တော။

တတိယာ–တတိယန္တ ရှေ့ပုဒ်ကို၊ ကိတက၊ပေ၊သခိလာဒီဟိ–ကိတ် ပစ္စယန္တ ပုဒ်,ပုဗ္ဗပုဒ်,သဒ်သပုဒ်,သမပုဒ်,ဥိနအနက်ရှိသောပုဒ်,ကလဟပုဒ်,နိပုဏာပုဒ်, မိဿကပုဒ်,သခိလပုဒ်အစရှိသည်တို့နှင့်၊(သမဿုတော-စပ်အပ်၏။) ဗုဒ္ဓေန–သည်၊ ဘာသိတော–ဟောအပ်သောတရားတည်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတော–သော၊ ဓမ္မော–တရား၊ ဧဝံ, ဇိနဘာသိတော၊ သတ္ထာရာ–သည်၊ ဝဏ္ဏိတော–ချီးမွမ်းအပ်သူတည်း၊ သတ္ထုဝဏ္ဏိတော–သူ၊ဝိညူဟိ–တို့သည်၊ ဂရဟိတော–ကဲ့ရဲအပ်သူတည်း၊ ဝိညူ ဂရဟိတော၊ [“**ဝိညူဂရဟိတ**”ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ“**ကွစာဒိမဇ္ဈုတ္တရာနံ**” ဖြင့် ဥိကို ရဿပြု၊ နောက်ပုဒ်၌လည်း နည်းတူ၊] ဝိညူပ္ပသတ္ထာ–ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်သူ၊ ဣသရဂတံ–အစိုးရသူပြုအပ်သောအမှု၊ သယံကတံ–ကိုယ်တိုင် ပြုအပ်သောအမှု၊ [“**သယံ**”သည် တတိယန္တနိပါတ်၊ သယံနောင် နာသက်, ချေ၊] သုကေဟိ–ကျေးဇူးတို့သည်၊ အာဟဋ်–ဆောင်အပ်သော စပါးတည်း၊ သုကာဟဋ်၊ ရညာ-သည်၊ ဟတော–သတ်အပ်သူတည်း၊ ရာဇဟတော၊ ရောဂ ပီဠိတော–ရောဂါနှိပ်စက်အပ်သူ၊ အဂ္ဂိဒဟော–မီးလောင်အပ်သော ပစ္စည်း၊[သိ၌ “**သပ္ပဒဟော–မြွေကိုက်အပ်သူ**”ဟုလည်း ရှိ၏] သလ္လေဟိ–မြှားတို့ဖြင့်၊ ဝိဒ္ဓေါ–ပစ်ခွင်းအပ်သူတည်း၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါ၊ ဣစ္ဆာယ–အလိုဆိုးသည်၊ အပကတော–(မူလသဘောမှ) ကင်းအောင် ပြုတတ်သူတည်း၊ ဝါ–နှပ်စက်အပ်သူတည်း၊ ဣစ္ဆာပကတော၊ သီလေန–နှင့်၊ သမ္ပန္နော–ပြည့်စုံသူတည်း၊ သီလသမ္ပန္နော၊ ဧဝံ,သုခသဟဂတံ–သုခနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ–ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ မိတ္တာသံသဂ္ဂေါ–မိတ်ဆွေနှင့်ရောသူ၊ ပိယဝိပ္ပယောဂေါ–ချစ်အပ်သူ နှင့်ကွေကွင်းခြင်း၊ ဇာတိထဒ္ဒေါ–ဇာတ်အားဖြင့် ခက်ထန်သူ၊ ဂုဏာဟီနော–

တတိယာ၊ပေ၊သခိလာဒီဟိ။ ။ကိတကအရ ကိတပစ္စည်း, ကိစ္စပစ္စည်း နှစ်မျိုးလုံး ဆုံးလျက်ရှိသော ပုဒ်များကိုယူ၊ ထိုတွင် “**ဗုဒ္ဓဘာသိတော**”မှစ၍ “**ဂုဏဝဟော**” တိုင်အောင် ကိတပစ္စယန္တနှင့် သမာသ်ဖြစ်ပုံကို ပြ၏၊“**စတုဝဂ္ဂကရဏီယံ၊ပေ၊ကာယ ပေယ္ယာ**” တို့ဖြင့် ကိစ္စပစ္စယန္တနှင့် သမာသ်ဖြစ်ပုံကိုပြ၏၊“**စတုဝဂ္ဂေန–လေးယောက်အစု ရှိသော သံဃာသည်၊ ကရဏီယံ–ပြုထိုက်သောကံတည်း၊ စတုဝဂ္ဂါဒီနာ–စတုဝဂ္ဂ အစ ရှိသော သံဃာသည်၊ ကတ္တာဇ္ဇံ–တည်း**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ [ပေယ္ယာ၌ ပါဓာတ် ဏျပစ္စည်း။]

ထိုပြင်–“**ပိယဝိပ္ပယောဂေါ**”၏ နောက်၌ “**ဇာတိအန္ဓော**”ဟု မြန်မာမှု ရှိ၏, မကောင်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊...အန္ဓသဒ္ဒါသည် ကိတပစ္စယန္တ မဟုတ်, “**ခါဒါမဂမာနံ ခန္ဓန္ဓဂန္ဓော**”ဟူသော ဉဏာဒ်သုတ်ဖြင့် ပစ္စည်းသက်၍ပြီးသော ဉဏာဒိပစ္စယန္တပုဒ်ဖြစ် သောကြောင့်လည်းကောင်း, နောက်၌ “**ဇာတိယာ အန္ဓော**”ဟု ပြလတ့် ဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “**ဇာတိယာ ထဒ္ဒေါ**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “**ဇာတိ ထဒ္ဒေါ**”ဟုရှိသော သိဟိုဠ်မူသာကောင်း၏။ ထဒ္ဒေါကား ထမ္ဘဓာတ်,ကိတ်(တ)ပစ္စည်း။

ဂုဏ်အားဖြင့် ယုတ်ညံ့သူ၊ ဂုဏာဝဟော–ဂုဏ်အားဖြင့် ကြီးမြင့်သူ၊ စတုဝဏ္ဏ ကရဏီယံ–စတုဝဏ်သံဃာ ပြုထိုက်သောကံ၊ စတုဝဏ္ဏါဒိကတ္တာဗ္ဗံ–စတုဝဏ် အစရှိသော သံဃာပြုထိုက်သောကံ၊ ကာကေဟိ–ကျီးတို့သည်၊ ပေယျာ–သောက်ထိုက်သော မြစ်တည်း၊ ကာကပေယျာ–သော၊ နဒီ–မြစ်။

ကွစိ–အချို့အရာ၌၊ ဝုတ္တိယေဝ–အမြဲသမာသ်သာတည်း၊ ဥရေန–ရင်ဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ–သွားတတ်၏၊ ဣတိ,ဥရဂေါ၊ ပါဒေန–ခြေဖြင့်၊ ပိဝတိ–ရေသောက်တတ်၏၊ ဣတိ,ပါပဒေါ၊ [အမြစ်တည်းဟူသောခြေဖြင့် ရေသောက်တတ်သော သစ်ပင်၊] ကွစိ–၌၊ ဝါကျမေဝ–သာတည်း၊ ပရသုနာ–ပုဆိန်ဖြင့်၊ ဆိန္နဝါ–ဖြတ်ပြီ၊ ကာကေဟိ–ကျီးတို့သည်၊ ပါတဗ္ဗာ–သောက်ထိုက်သော မြစ်၊ ဒဿနေန–သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ ပဟာတဗ္ဗာ–ပယ်ထိုက်သောတရားတို့။

ပုဗ္ဗာဒိယောဂေ–ပုဗ္ဗအစရှိသည်နှင့်ယှဉ်ရာ၌(ဥဒါဟရဏ်–ကား၊) မာသေန–တစ်လဖြင့်၊ ပုဗ္ဗာ–ရှေးကျသူတည်း၊ မာသပုဗ္ဗော၊ ဧဝံ,မာတုသဒိသော–အမိနှင့်တူသူ၊ ပိတုသမော–အဘနှင့်တူသူ၊ ဧကူနဝီသတိ–တစ်ခုဖြင့်ယုတ်လျော့သော ၂၀၊

ကွစိ ဝုတ္တိယေဝ၊ ယေ၊ ပါဒပေါ။ ။ဥရဂေါ, ပါဒပေါတို့သည် နစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ **"ဥရေန+ဂစ္ဆတိ, ပါဒေန+ပိဝတိ"**ဟု ဂေါ–ပေါတို့၏ ကိုယ်စား **"ဂစ္ဆတိ–ပိဝတိ"** ပုဒ်များဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်၊ ဤရုပ်များပြီးပုံမှာ ကိတ် **"သဗ္ဗတောဏ္ဍုတ္တာဝိ ဝါ, ဓာတ္ဆန္ဒသ လောပေါ ကွိမှိ"** သုတ်၌ ထင်ရှားလတ့ံ။

ကွစိ ဝါကျမေဝ။ ။"ပရသု"ဟု သက္ကတ၌ရှိ၏၊ ပရံ–သူတစ်ပါးကို၊ သုဏာတိ ဟိံသတိ–ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ ပရေသု၊**"ပရဆိန်=ပေါက်ဆိန်"**ဟု ပေးရိုးရှိသော်လည်း **"ကုဒါလေန"**ဟူသော အဖွင့်ကိုထောက်လျှင်**"ပေါက်တူး"**ဟု ပေးသင့်၏။ **"ပရသုနာ ဆိန္နံ, ပရသု ဆိန္နံ ဝါ"**ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊**"ကွစိ ဝါကျမေဝ"**ဟု ဧဝဖြင့် ဝါကျအဖြစ်ကို မြှစေပြီး၍ **"ပရသုဆိန္နံ ဝါ"**ဟု သမာသ်ကို ပြခြင်းငှါသင့်ဖွယ်ရာမရှိ၊ **"ပရသုနာ+ဆိန္နံ"**လည်း**"ကွစိ တဝန္တုတဗ္ဗပစ္စယေဟိ ယောဂေ အနဘိဓာနတော ဝါကျမေဝ, နဝုတ္တိတျမိဟ္ဟာယော"**ဟူသော ဋီကာနှင့် မညီ၊ ဋီကာအလို **"တဝန္တု"**ပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ရှိရမည်၊ ထို့ကြောင့်**"ပရသုနာ+ဆိန္နဝါ"**ဟု သိမူအတိုင်းကောင်းသည်၊ **"ကာကေဟိ ပါတဗ္ဗာ,ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ"**တို့ကား တဗ္ဗပစ္စယန္တ ပုဒ်ဖြင့် သမာသ်မဖြစ်, ဝါကျသာ ရှိရပုံတည်း ၊ [ဆိဒိ တဝန္တု၊ ဘိဒါဒိတော ဣန္ဒအနုဣ္ဓာဝါသူတ်ဖြင့် တပစ္စည်းကို ဣန္ဒပြု, ဓာတွန်(၁)ကို ချေ၊ **"ဆိန္နဝါ"** ပြီး၏။]

ပုဗ္ဗာဒိယောဂေ၊ ယေ၊ မေဓာဝိ ဣစ္စာဒိ။ ။တတိယာ **"ကိတက ပုဗ္ဗသဒိသ"**စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သော အစဉ်တွင် **"ကိတက"**အတွက်သာ ပြီးသေး၏၊ ယခုအခါ၌ ပုဗ္ဗသဒိသ စသည်တို့နှင့် တွဲပုံကိုပြလိုရကား **"ပုဗ္ဗာဒိယောဂေ"**စသည် မိန့်၊ **"ပုဗ္ဗ, သဒိသ"** စသော အစဉ်အတိုင်း ပုံစံထုတ်ထားသည်၊ **"မာတရာ+သဒိသော, ပိတရာ+သမော"**ဟု

လျှော့သော နှစ်ဆယ်၊ သီလဝိကလော–သီလဖြင့် ချို့တဲ့သူ၊ အသိကလဟော–သံလျက်ဖြင့်ငြင်းခုံခြင်း၊ ဝါစာနိပုဏ္ဏော–စကားဖြင့်နူးညံ့သူ၊ ယာဝကာလိက သမ္မိသံ–ယာဝကာလိက ဝတ္ထုနှင့်ရောနှောပ်သောအစာ၊ ဝါစာသခိလော–စကားဖြင့် ပြေပြစ်သူ၊ [ဝါစာသည် အာကာရန္တ ပုဒ်ရင်းဖြစ်၍ "ဝါစာ"ဟု ပကတိဖြစ်၏။]

သတ္ထာရာ–မြတ်စွာဘုရားနှင့်၊ သဒိသော–တူသူတည်း၊ သတ္ထုကပ္ပော–ဘုရားနှင့်တူသူ၊ ပုညေန–ကောင်းမှုဖြင့်၊ အတ္ထိကော–အလိုရှိသူတည်း၊ ပုညတ္ထိကော၊ ဂုဏာဓိကော–ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသူ၊ ဂုဏ္ဌေန–တင်လဲနှင့်၊ သံသဋ္ဌော–ရောနှောအပ်သော၊ သြဒနော–ထမင်းတည်း၊ ဂုဏ္ဌောဒနော၊ ခီရောဒနော–နို့ရည်နှင့်ရောနှောအပ်သောထမင်း၊ အသေန–မြင်းနှင့်၊ ယုတ္တော–ကပ်ယှဉ်အပ်သော၊ ရထော–ရထားတည်း၊ အသရထော–(မြင်းရထား၊) မဂ္ဂစိတ္တံ–မဂ်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်၊ ဧမ္မုယာ–သပြေပင်ဖြင့်၊ သညာတော (လက္ခိတော)–မှတ်သားအပ်သော၊ ဒီပေါ–ကျွန်းတည်း၊ ဧမ္မုဒီပေါ–ကျွန်း(ဧမ္မုဒိပ်၊) ["ဧမ္မု"ဟု ဥိကာရန္တဖြစ်ရကား "ဧမ္မူ"ဟု ပကတိပြု၊ ကွစာဒိမဏ္ဍူတ္တရာနံဖြင့် ဥိကို ဥရသပြု၊] ဧကေန–

ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ "ဧကေန–ဥိနာ, ဧကူနာ" (ဤမျှသာ တပ္ပုရိသ်တည်း၊ "ဧကူနာစ သာဝီသတိစသတိဧကူနဝီသတိ"ကား ကမ္မဓာရဲတည်း၊)"သီလဝိကလော"၌ "ဝိကလော–ချို့တဲ့သူ"ဟူသည် သီလမှ ယုတ်လျော့ခြင်း ဥိန အနက်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥိန အတွက် ဥိနတစ်ပုဒ်သာ မကဘဲ ဥိနအနက်ရှိသော ပုဒ်များကိုပါ ယူစေလို၍"သမူနတ္တ"၌ "သမ+ဥိနတ္တ"ဟု အတ္ထနှင့်ဆိုထားသည်၊ "သီလေန+ဝိကလော"စသည် ဝိဂြိုဟ်ပြု။

သတ္ထာရာသဒိသော စသည်။ ။"**သတ္ထာရာ+သဒိသော, သတ္ထုကပ္ပော**"မှ စ၍ သခိလာဒိဟိ၌ အာဒိအရပုံစံများကိုပြသည်၊ ထိုတွင် "**သတ္ထာရာ+သဒိသော**"သည် ဝိဂြိုဟ်ပြလိုရင်းမဟုတ်,သတ္ထုပကပ္ပော၌ "**ကပ္ပသဒ္ဒါသည် သဒိသအနက်ဟောတည်း**" ဟု သတ္ထုကပ္ပော၏အနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်းသာဖြစ်သည်၊"**သတ္ထုနာ–နှင့်+ကပ္ပော–တူသူ တည်း**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ [သီဟိုဠ်မှ၌"**သတ္ထာရာ–သဒိသော, သတ္ထုသဒိသော**"ဟု ရှိ၏၊ ရှေ့၌ သဒိသနှင့်တွဲ၍"**မာတု သဒိသော**"ဟု ပုဗ္ဗ,သဒိသ အစဉ်အတိုင်း ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော ကြောင့် ဤ၌ ထပ်၍ပြဖွယ် မလိုရကား သီဟိုဠ်မှ မကောင်း။]

ဂုဏေန အဓိကောစသည်။ ။"**ဂုဏေန+အဓိကော,ခီရေန+သံသဋ္ဌော+သြဒနော,မဂ္ဂေန+ယုတ္တံ+စိတ္တံ**"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ "**ဂုဏ္ဌောဒနော**"စသည်၌ သံသဋ္ဌစသော အလယ်ပုဒ်ကျသောကြောင့် "**မဇ္ဈေလောပီ တပ္ပုရိသ်သမာသ်**"ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုသည်၊ [မဇ္ဈေ–အလယ်၌၊ လောပီ–ကျခြင်းရှိသော သမာသ်၊] "**ဂုဏ+သံသဋ္ဌ+သြဒန**"ဟု တည်၊ "**ဂုဏ္ဌေန+သံသဋ္ဌော+သြဒနော**"ဟု ဝါကျဖြစ်၏၊ သမာသ်စပ်, တပ္ပုရိသ်မှည့်, ဝိဘတ်ချေ၊ "**ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ**" ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် သံသဋ္ဌပုဒ်ကို ချေ၊

တစ်ခုဖြင့်၊ အဓိကာ–ပိုလွန်ကုန်သော၊ ဒသ–တစ်ဆယ်တို့တည်း၊ ဧကာဒသ–တစ်ခုဖြင့် ပိုလွန်ကုန်သော တစ်ဆယ်တို့၊ ဝါ–တစ်ဆယ့်တစ်ခုတို့၊ ဇာတိယာ–ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်၊ အန္ဓော–ကန်းသူတည်း၊ ဇစ္စန္ဓော၊ ပကတိယာ–ပင်ကိုယ်အားဖြင့်၊ မေဓာဝီ–ပညာရှိသူတည်း၊ ပကတိမေဓာဝီ၊ ဣစ္စာဒိ။

တတိယာ တပ္ပုရိသော (နိဋ္ဌိတော။)

စတုတ္ထိတပ္ပုရိသ်

စတုတ္ထိ–စတုတ္ထိဝိဘတ်တျန္ဆုပုဒ်ကို၊ တဒတ္ထ အတ္ထဟိတဒေယျာဒီဟိ–ထို၏ဥစ္စာဖြစ်သော အနက်, အတ္ထသဒ္ဒါ, ဟိတသဒ္ဒါ, ဒေယျအစရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ (သမသဿတေ–စပ်အပ်၏၊) တဒတ္ထေ–တဒတ္ထပုဒ်နှင့် စပ်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏ်၊) ကထိနသ–ကတိန်သင်္ကန်း အကျိုးငှာ၊ ဒုဿံ–အဝတ်တည်း၊ ကထိနဒုဿံ–ကထိန်သင်္ကန်းဖို့ အဝတ်၊ ကထိနစီဝရတ္ထာယ–ကထိန်သင်္ကန်း အကျိုးငှာ၊

"ဂုဠ ဩဒန"ဟု ပကတိပြု၊ နာမ်ခဲ့, စသည်စီရင်၊ နောက်မဏ္ဍေလောပီ သမာသ်များ၌ ဤနည်းအတိုင်း အလယ်ပိုဒ်ကိုချေ၊ "**ဧမ္မုယာ+သညာတော+ဒီပေါ**"သာ ဝါကျလိုရင်းတည်း၊ လက္ခီတောကား သညာတော၏ အဖွင့်သာ၊ [သညာတော၌ "**ပညာတော–ထင်ရှားသော**"ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ လက္ခီတော ဖွင့်ပုံကိုထောက်လျှင် "**သညာတော–သိမှတ်အပ်သော,နာမည်မှည့်အပ်သော**"ဟု ရှိသောပါဠိက သာ၍ကောင်း၏၊] "**ဇာတိအန္ဓ**"ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ ဣဝဏ္ဏောယံ နဝါဖြင့် ဣကိုယပြု၊ ယဝတ်ဖြင့် တျကို စပြု, ဒွေဘော်လာ၊ ကွစာဒိ မဏ္ဍူတ္ထရာနံဖြင့် ဇာ၌ ရသပြု "**ဇစ္စန္ဓ**"ပြီးသည်။

• • • • • • • • • • • • •

စတုတ္ထိ, တဒတ္ထပေါ်ပါသာဒဒဖွဲ့။ ။"**ဣဒံ–ဤအဝတ် စသည်သည်၊ တဿ–ထိုကထိန်သင်္ကန်းစသည်၏ ဥစ္စာတည်း၊ တဒတ္ထံ–ထိုကထိန်သင်္ကန်း စသည်၏ ဥစ္စာ**" ဒုဿအရ အဝတ်သည် ကထိန်သင်္ကန်းချုပ်ဖို့ရာ ဥစ္စာဖြစ်၍ "**တဒတ္ထ**"မည်၏၊ ထို တဒတ္ထကိုဟောသော ဒုဿသဒ္ဒါလည်း (အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့်) တဒတ္ထပင်မည်၏၊ ထိုတဒတ္ထနောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်တွဲရာ၌ ဥဒါဟရဏ်ကို ပြုလို၍"**တဒတ္ထေ**"ဟု မိန့်သည်၊ တစ်နည် "ဌ"ဟု ပေးရသော တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓါန်အနက်၌ သမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် "**တဒတ္ထေ**"ဟု မိန့်သည်၊ ဤနည်းအလို "**တဒတ္ထ ဖြစ်သော နောက်ပုဒ်နှင့် တွဲရသောကြောင့် တဒတ္ထခေါ်သည် မဟုတ်, တဒတ္ထအနက်၌ သမာသ် တွဲရသောကြောင့် တဒတ္ထခေါ်သည်**"ဟု မှတ်ပါ။

ကထိနဒုဿံ။ ။"**ကထိနသ**"၌ သဝိဘတ်သည် တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓါန်အနက်၌သက်၏၊ ထို့ကြောင့် ကထိနသကို"**ကထိနစီဝရတ္ထာယာတျတ္ထော**"ဟု အနက်ဖွင့်သည်၊"**ကထိနသ–ကထိန်သင်္ကန်း အလို့ငှာ**"ဟု အနက်ပေး၊ "**အလို့ငှာ**" ဟူသည် "**အကျိုးငှာ**"နှင့်

ဣတိအတ္ထော–အနက်၊ ဧဝံ–တူ၊ စိဝရဒုဿံ–သင်္ကန်းဖို့အဝတ်၊ စိဝရမူလံ–သင်္ကန်းဖို့ အဖိုး၊ ယာဝုယာ–ယာဝု၏၊ အတ္ထာယ–အကျိုးငှာ၊ တဏ္ဍုလာ–ဆန်တို့တည်း၊ ယာဝုတဏ္ဍုလာ–ယာဝုဖို့ ဆန်တို့၊ ဘတ္တတဏ္ဍုလာ–ထမင်းဖို့ ဆန်တို့၊ သံဃသ–သံဃာ၏၊ အတ္ထာယ–အကျိုးငှာ၊ ဘတ္တံ–ဆွမ်းတည်း၊ သံဃဘတ္တံ–သံဃာဖို့ ဆွမ်း၊ အာဂန္တုကာနံ–ဧည့်သည်တို့၏၊ အတ္ထာယ–အကျိုးငှာ၊ ဘတ္တံ–ထမင်းတည်း၊ အာဂန္တုကဘတ္တံ–ဧည့်သည်တို့ဖို့ ထမင်း၊ ဧဝံ–တူ၊ ဂမိကဘတ္တံ–ခရီးသွားသူတို့ဖို့ ထမင်း၊ ပါသာဒါယ–ပြာသာဒ်အကျိုးငှာ၊ ဒဗ္ဗံ–သစ်သားတည်း၊ ပါသာဒဒဗ္ဗံ–ပြာသာဒ်ဖို့ သစ်သား။

အနက်တူတည်း၊ ထို“**အလို့ငှာ**”ကိုပင်“**ဖို့**”ဟုလည်း သုံးစွဲနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်“**ကထိန်ဖို့ အဝတ်**”စသည်ဖြင့် ပြန်လိုက်သည်၊ [အချို့က“**ကထိနဿ–ဌာ၊ အာဘတံ–ဆောင်အပ်သော၊ တစ်နည်း, ပဋိယတ္တံ–စီရင်အပ်သော၊ ၊ဒုဿံ–တည်း**”ဟု “**အာဘတံ**”ကို ဖြစ်စေ “**ပဋိယတ္တံ**”ကို ဖြစ်စေ ထည့်၍ အနက်ပေးကြ၏၊ ထိုအနက်ကို အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားရုံ ပေးအပ်သောအနက်ဟုမှတ်ပါ၊ သဒ္ဒနီတိ၌လည်း အဓိပ္ပာယ်နက်ဖြစ်ကြောင်းကို “**ကထိနစိဝရတ္ထာယ ပဋိယတ္တံ အာဘတံဝါ ဒုဿန္တိ အဓိပ္ပာယော**”ဟု ဖွင့်သည်၊ “**စိဝရဿ+ဒုဿံ, စိဝရဿ+မူလံ**”ဟု နောက်ပုဒ် နှစ်ခုကို ဝိဂ္ဂဟပြု။

ယာဝုယာ အတ္ထာယ တဏ္ဍုလာ။ ။ဤ၌“**ယာဝုယာ–ယာဝုအလို့ငှာ+တဏ္ဍုလာ–ဆန်တို့တည်း**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုစေလိုရင်းတည်း၊ သို့သော်“**ယာဝုယာ+တဏ္ဍုလာ**”ဟုသာ ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် တဒတ္ထအနက် မထင်ရှားမည်စိုး၍ တဒတ္ထအနက် ထင်ရှားအောင် “**ယာဝုယာ အတ္ထာယ+တဏ္ဍုလာ**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်၊ “**ယာဝုယာ–၏၊ အတ္ထာယ–အကျိုးငှာ**”ဟူရာ၌ “**ယာဝုအကျိုးငှာ**”ဟု အနက်ထွက်၏၊ “**အကျိုးငှာ**”ဟူသောအနက်လည်း “**ယာဝုယာ**”၌ တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓိနိုင်အနက်ရှိသော စတုတ္ထီသဝိဘတ်၏ အနက်ပင်ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့်“**ယာဝုယာ အတ္ထာယ**”သည် တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓိနိုင်အနက် ထင်ရှားရုံမျှ ပြအပ်သော စကားဖြစ်၏၊ ဝိဂြိုဟ်ရင်းမှာ “**ယာဝုယာ+တဏ္ဍုလာ**”သာတည်းဟု မှတ်ပါ၊ ရုပ်တွက်သောအခါလည်း “**ယာဝု+တဏ္ဍုလ**”ဟုသာ တည်၊ “**သ–ယော**” ဝိဘတ်သက်၍ တွက်ပါ။

သဒ္ဒနီတိ။ ။ယထာ ဟိ အာဂန္တုကာနံ+ဘတ္တံ, အာဂန္တုကဘတ္တံ၊ ယာဝုယာ+ဘတ္တံ, ယာဝုဘတ္တန္တိ စတုတ္ထီဝသေနေဝ အတ္ထော၊ ဧဝံ အာဂန္တုကာနံ(ဆဋ္ဌီ) အတ္ထာယ+ဘတ္တံ, အာဂန္တုကဘတ္တံ, ယာဝုယာ အတ္ထာယ+တဏ္ဍုလာ, ယာဝုတဏ္ဍုလာတိ ယတ္ထာ ဂ္ဂမ်ံ ဆဋ္ဌီ စတုတ္ထီဝသေနေဝ ဧကေကဿ သမာသပဒဿ အတ္ထော ဘဝတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဘတ္တတဏ္ဍုလာ။ ။“**ဘတ္တဿ+တဏ္ဍုလာ**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလိုရင်း၊ “**ဘတ္တဿ+အတ္ထာယ+တဏ္ဍုလာ,ဘတ္တတဏ္ဍုလာ**”ဟုအနက်မှတ်ပါ၊“**ဘတ္တဿ–ထမင်းအလို့ငှာ**”ဟု အနက်ပေး၊“**ဂမိကဿ+ဘတ္တံ**”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလိုရင်း၊“**ဂမိကဿ အတ္ထာယ**”ဟုအနက်မှတ်၊

အတ္ထေ–အတ္ထသဒ္ဒါနှင့် သမာသ်တွဲရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏ်၊) အယံ–ဤနေရာသည်၊ ဘိက္ခုသံဃသ–ရဟန်းသံဃာ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝိဟာရော–ကျောင်းတည်း၊ ဘိက္ခုသံဃတ္ထော–ရဟန်းသံဃာဖို့ ဖြစ်သော၊ ဝိဟာရော–ကျောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃတ္ထာ–ရဟန်းသံဃာဖို့ဖြစ်သော၊ ယာဂု–ယာဂု၊ ဘိက္ခုသံဃတ္ထံ–သော၊ စီဝရံ–သင်္ကန်း၊ အယံ–ဤဟာသည်၊ ယသ–အကြင်အရာ၏ ဥစ္စာတည်း၊ ယဒတ္ထော–အကြင်အရာဖို့ဖြစ်သော ဝိဟာရစသည်၊ ယဒတ္ထာ–အကြင်အရာဖို့ ဖြစ်သော ယာဂုစသည်၊ ယဒတ္ထံ–အကြင် အရာဖို့ဖြစ်သော သင်္ကန်းစသည်။

ဧဝံ–တူ၊ တဒတ္ထော–ထိုအရာဖို့ဖြစ်သော ကျောင်းစသည်၊ တဒတ္ထာ,တဒတ္ထံ. (ယဒတ္ထာ ယဒတ္ထံ နည်းမှီးပေး၊) ဧတဒတ္ထော–ဤအရာဖို့ဖြစ်သော၊ ဝါယာမော–အားထုတ်ခြင်း၊ ဧတဒတ္ထာ–ဖြစ်သော၊ ကထာ–စကား၊ ဧတဒတ္ထံ–သော၊ သောတာဝဓာနံ–နားထောင်ခြင်း။

"ဂမိကဿ–ခရီးသွားမည့်သူ အလို့ငှာ"ဟု အနက်ပေး၊ **"ပါသာဒါယ+ဒဏ္ဍံ"**၌ကား စတုတ္ထီ သကို အာယပြုထားသဖြင့် တဒတ္ထအနက် ထင်ရှားသောကြောင့် **"ပါသာဒဿ အတ္ထာယ"**ဟု အနက်မပြတော့၊ ထိုသို့ **"ပါသာဒါယ"**ဟု တစ်ခါတည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုခြင်း မှာလည်း သက္ကတကျမ်းရင်းများ၌ပင် **"ယူပါယ+ဒါရ ယူပါဒါရ=ယဇ်တိုင်အလို့ငှာ+ သစ်သာ၊"**ဟု တိုက်ရိုက် ဝိဂြိုဟ်ပြုထားသည်ကို နည်းမှီးခြင်းကြောင့်တည်း။

• • • • • • • • • • • • •

အတ္ထေ၊ ပေ၊ ယဒတ္ထံ။ ။အတ္ထသဒ္ဒါနှင့် သမာသ်စပ်ပုံကို သဒ္ဒနီတိ၌မပြ၊ ထိုသို့မပြခြင်းမှာ ပိဋကတ်တော်၌ ထိုမြဃုဂ်များသည် စတုတ္ထီသမာသ်မဟုတ်, ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်–ကမ္မဓာရဲ–ဗဟုဗ္ဗီ ဟိသမာသ်များသာ(ထိုက်သလို)ဖြစ်ကြသောကြောင့်တည်း၊ သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ကား အတ္ထသဒ္ဒါနှင့်စတုတ္ထီ တပ္ပုရိသ်ကို ပြကြ၏၊ [တဒတ္ထေ အတ္ထ ဗလိ ဟိတသုခရက္ခိတက္ကစ္ဆေတေဟိ သဟ စတုတ္ထျန္တံ သမဿတေ=တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓါန်အနက်၌လည်းကောင်း,အတ္ထစသော သဒ္ဒါတို့နှင့်တကွလည်းကောင်း,စတုတ္ထီ ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော ရှေ့ပုဒ်ကို သမာသ်စပ်အပ်၏၊–ကာသိကာ၊] ထိုတွင် တဒတ္ထ၌ သမာသ်ဖြစ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ၌ အတ္ထသဒ္ဒါနှင့် သမာသ်ဖြစ်ပုံကိုလိုသောကြောင့် **"အတ္ထေ"**စသည်ကို မိန့်၊ ဤအတ္ထသဒ္ဒါနှင့် သမာသ်ဖြစ်ရာ၌ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ မိမိအတ္ထပုဒ်ရင်းဖြင့် ဝိဂြိုဟ်မပြုရ၊ အတ္ထ၏အနက်ကို ဟောနိုင်သော အခြားပုဒ်နှင့်သာ ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်။

အတ္ထသဒ္ဒါသမာသ်၌သုံးလိင်။ ။အတ္ထသဒ္ဒါသည် နဂိုက ပုလ္လိင်ဖြစ်သော်လည်း **"ဝိစိတြာ ဟိ သမာသဝုတ္တိ–သမာသ်ဖြစ်ပုံသည် (ရိုးရိုးဝါကျထက်) ဆန်းကြယ်၏"** ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ အဘိဓေယျ (ဟောနက်)၏ လိင်သို့လိုက်၍ သုံးလိင်ပင်ဖြစ်ထိုက်သည်ဟု သက္ကတဆရာတို့ ဆိုကြ၏၊ [**"အတ္ထေန နိစ္စသမာသော,ဝိသေသယျ လိင်ံတာစေတိ ဝတ္တမ္ပံ"**... (ဝါတ္တိကသုတ်၊) **"ဒ္ဝိဧသ+အယံဒ္ဝိဧတ္ထော–သူပေါ၊ ဒ္ဝိဧတ္ထာ ယာဂု, ဒ္ဝိဧတ္ထံ ပယော"**...(သိဒ္ဓန္တကောမုဒီ၊) အယံ–ဤဟာသည်၊ ဒ္ဝိဧသ–

ပုဏ္ဏား၏ ဥစ္စာတည်း,အဖို့တည်း၊ ဒွိဇတ္ထော–ပုဏ္ဏားဖို့၊ သူပေါ–ဟင်းချို၊ ယာဂု–ယာဂု၊ ပယော–(နပုလ္လိင်,မနောဂိုဏ်း)နို့ရည်၊ ဤရှုပသိဒ္ဓိသိဟိုဠ်မှဠ်လည်း **"အတ္ထောနိစ္စသမာသော သဗ္ဗလိင်္ဂတာစ"**ဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်သက္ကတနှင့် သိဟိုဠ်မှကိုမှီး၍ အတ္ထသဒ္ဒါနှင့်သမာသ်တွဲ ပြယုဂ်များကို အဓိပ္ပာယ်ရေးရလိမ့်ည်။

ဘိက္ခုသံ့ဃတ္ထော စသည်။ ။"ဘိက္ခုသံ့ဃသ+အယံ့ဝိဟာရော ဘိက္ခုသံ့ဃတ္ထော ဝိဟာရော"ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ ဤပြယုဂ်၌ "ဒွိဇသ+အယံ,ဒွိဇတ္ထော သူပေါ"ကို နည်းမှီ၍ ထုတ်အပ်သောပြယုဂ်တည်း၊ အတ္ထနှင့် သမာသ်တွဲရာ၌ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် အတ္ထ၏ပရိယာယ်"အယံ"ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်လုပ်သည်၊ အဘိဓာန်လာ အတ္ထသဒ္ဒါ၏ အနက်များစွာတွင် ဥစ္စာဟူသော အနက်ကိုယူ၊ ဒွိဇသ၌ သဝိဘတ်သည် စတုတ္ထီမဟုတ်, ဆဋ္ဌီတည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း...သက္ကတ၌ စတုတ္ထီမှန်လျှင် "အာယ" အမြဲပြုသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဒွိဇသ+အယံ"ဝိဂြိုဟ်သည် "ဒွိဇတ္ထော" ဟူသော နိစ္စသမာသ်ကို အနက်ထင်ရုံပြသော ဝိဂြိုဟ်ဟုတည်းဟု မှတ်ပါ။

မှန်၏–"ဒွိဇသ+အယံ–ပုဏ္ဏား၏+ဥစ္စာ"ဟု ဆိုလျှင် "ပုဏ္ဏားအကျိုးငှာ–ပုဏ္ဏားဖို့"ဟူသော အနက်သည် ထင်ရှား၏၊"ဘိက္ခုသံ့ဃသ+အယံ"လည်း နည်းတူပင်၊ [ရှုပ်တွက်သောအခါ၌ကား ဥပနဂရံတုန်းကကဲ့သို့ မူလပုဒ်ရင်းအတိုင်း"ဘိက္ခုသံ့ဃ+အတ္ထ"တည်၊ ဘိက္ခုသံ့ဃနှောင် စတုတ္ထီ သသက်,အတ္ထနှောင် သိသက်၊]"ဘိက္ခုသံ့ဃတ္ထော–ဘိက္ခုသံ့ဃတ္ထံ"တို့ကား "ယာဂု–ပယော"ဟူသော ဝိသေသျ(အဘိဓေယျ) လိင်လိုက်ကြောင်း ထင်ရှားအောင်ပြသော ဣတ္ထိလိင် နပုလ္လိင် ,ပြယုဂ်များတည်း။

ဆက်ဦးအုံ့–ဤပြအပ်ခဲ့သော ဝိနိစ္ဆယကို သဘောတူပါလျှင် **"ဘိက္ခုသံ့ဃသ အတ္ထာယ"**ဟူသော မြန်မာမူရှိပါ၌သည် **"နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ အခြားပုဒ်နှင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည်"**ဟူသော စကားကို ဆန့်ကျင်စေ၍**"အတ္ထ"**ဟူသော မိမိပုဒ်ဖြင့်ပင် ဝိဂြိုဟ်လုပ်ထားသောကြောင့်လည်းကောင်း, **"နောက်ပုဒ်၌ ပထမာကျေရမည်"**ဟူသော တပ္ပုရိသ်ထုံးစံကို 'လွန်ဆန်လျက်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း ပါ၌ပျက်ဟုမှတ်ပါ၊**"ယသ+အတ္ထာယ"**လည်း ပါ၌ပျက်ပင်၊ **"ယသ+အယံ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ရှိစေ၊ **"ယဒတ္ထော, ယဒတ္ထာ, ယဒတ္ထံ"**ကား သုံးလိင်ရှိကြောင်း ပြယုဂ်များတည်း၊ တဒတ္ထောစသည်လည်း နည်းတူ၊ **"တသ+အယံ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဧတဒတ္ထော၌ ဝါယာမော(ပုလ္လိင်) ကထာ(ဣတ္ထိလိင်) သောတာဝေနံ(နပုလ္လိင်)တို့ကာ အဘိဓေယျ(ဟောနက်)ပြတည်း၊ **"ဧတသ+အယံ"**ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြု၊ နပုလ္လိင်အတွက်မူ**"ယသ+ဣဒံ"**စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ရှုပ်တွက်ရာ၌ **"ယ+အတ္ထ"**ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ ယဝမဒနသုတ္တ်ဖြင့် (ဒ်)လာ။

မှတ်ချက်။ ။ဘိက္ခုသံ့ဃတ္ထောစသော သမာသ်များသည်**"ဒွိဇတ္ထော"**ဟူသော သက္ကတပြယုဂ် အလိုအားဖြင့်သာ စတုတ္ထီသမာသ် ဖြစ်ရသည်၊ ပါဠိအတိုင်းမူ**"ဘိက္ခုသံ့ဃသ–၏၊ အတ္ထော–ဥစ္စာဖြစ်သော ကျောင်းတည်း၊ ဘိက္ခုသံ့ဃတ္ထော–ကျောင်း"**ဟု (နိစ္စသမာသ်လည်းမဟုတ်သော) ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သာဖြစ်၏၊ သုံးလိင်လည်းမရှိ,အတ္ထသဒ္ဒါ၏ မူလပုလ္လိင်အတိုင်းသာ ရှိရမည်၊ အကယ်၍ သုံးလိင်ရှိစေလိုလျှင် **"ဘိက္ခုသံ့ဃသ**

ကိမတ္ထံ-အဘယ်အဖို့နည်း၊ အတ္တတ္ထံ-မိမိဖို့၊ ပရတ္ထံ-သူတစ်ပါးဖို့၊ သံဝရသ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၏ (ဥစ္စာဖြစ်သော၊) အယံ-ဤတရားသည်၊ ဝိနယော-ဝိနည်းတည်း၊ သံဝရတ္ထော-စောင့်ရှောက်ဖို့ဖြစ်သော၊ ဝိနယော-ဝိနည်း၊ သုခံ-သုခသည်၊ သမာဓတ္ထာယ-သမာဓိအကျိုးငှာ၊ (ဟောတိ-၏၊) နိဗ္ဗိဒါ-ငြီးငွေ့ခြင်းသည်၊ ဝိရာဂတ္ထာယ-အရိယာမဂ်အကျိုးငှာ၊ (ဟောတိ-၏၊) ဝိရာဂေါ-အရိယာမဂ်သည်၊ ဝိမုတ္တတ္ထာယ-အရိယာဖိုလ်အကျိုးငှာ၊ (ဟောတိ-၏။)

အတ္ထော ယသ္သာတိ ဘိက္ခုသံ္ဃတ္ထော, တ္ထာ, ··ဗုဒ္ဓ-ရဟန်းသံ္ဃာ၏ အကျိုးရှိသော ကျောင်း, ယာဂု, သက်နှံ"ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် တွဲရမည်၊ ယဒတ္ထော, တဒတ္ထော, ဧတဒတ္ထော စသည်၌လည်း သုံးလိင်အလိုရှိမှု **"ယံ အတ္ထော (ပယောဇနံ) ယသ္သာတိ"** ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိပင် ပြုရမည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ **"ကထံ ဧတဒတ္ထော,ဧတဒတ္ထာ, ဧတဒတ္ထံတိ၊ အညပဒတ္ထေ ဘဝိသ္သတိ-အညပုဒ်အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်၌ ဖြစ်လတ္တံ"**ဟုလည်.ကောင်း, ပါရာဇိကဏ်ယောဇနာ (ဗာဟိရနိဒါန်း အဆုံးနှား)၌ **"ဧတံ အနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာနံ+အတ္ထော=ပယောဇနံ ဧတိသ္သာတိ ဧတဒတ္ထာ(ကထာ)"** ဟုလည်းကောင်း မိန့်ကြသည်၊ ပါစိတျာဒိ (ပရိဝါ)ယောဇနာ၌လည်း ဤအတိုင်းပင်၊ **"ဧတိသ္သာ-ဤဝိနည်းစကားကို ပြောဆိုခြင်း၏၊ ဧတံ-ဤ အနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာန်ဟူသော၊ အတ္ထော-အကျိုးသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏"**ဟု ဆိုလိုသည်။

• • • • • • • • • • • • •

ကိမတ္ထံ အတ္တတ္ထံ ပရတ္ထံ။ ။ကိသ+ဣဒံ ကိမတ္ထံ-အဘယ်ဖို့နည်း၊ အတ္တနော+ဣဒံ အတ္တတ္ထံ=မိမိဖို့၊ ပရတ္ထံ=သူတစ်ပါးဖို့၊ **"ကိ+အတ္ထ"**ဟု ဖြစ်သောအခါ သိကို အံ့ပြုပါ၊**"အာလပံနေတိ ကိမတ္ထံ"**စသည်၌**"အလပနေတိ-အာလပနေပုဒ်ကို၊ ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှာ၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သနည်း"**ဟု ပေးလျှင်**"ကိသ+အတ္ထော, ကိမတ္ထော"** ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ဖြစ်စေ, **"ကော-အဘယ်သို့သော၊ အတ္ထော-အကျိုးနည်း၊ ကိမတ္ထော-အဘယ်သို့သော အကျိုးနည်း"**ဟု ကမ္မဓာရဲဖြစ်စေ တွဲပြီးနောက် သိဝိဘတ်နေရာဝယ် စတုတ္ထီဝိဘတ် သက်၍ အာယစတုတ္ထေကဝစနသ တုဋ္ဌ တုသဒ္ဒါဖြင့် သ ကို အံ့ပြုလျှင် **"ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှာ"**ဟု ဖြစ်၏၊ သမာသ်မတွဲဘဲ ကိ'နှောင် စတုတ္ထီ သကို တွဲပြုလျှင်လည်း ဤအနက်ဖြစ်၏၊ **"အာလပနေတိ-ပုဒ်သည်၊ ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးရှိသနည်း"**ဟု ပေးမူကား**"ကော+အတ္ထော (ပယောဇနံ) ယသ"**ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိဝိဂြိုဟ်ပြု၍ သိကို အံ့ပြုရသည်၊ **"အတ္တတ္ထံ-မိမိအကျိုးငှာ, မိမိအကျိုး ရှိ၏၊ ပရတ္ထံ-ငှာ, ရှိ၏"**ဟူရာ၌လည်း တပ္ပုရိသ် ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် နှစ်မျိုးဟု မှတ်ပါ။

သံဝရတ္ထော စသည်။ ။**"သံဝရသ+အယံ ဝိနယော, သံဝရတ္ထော ဝိနယော"**ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ **"ဘိက္ခုသံ္ဃသ+အယံ"**ကဲ့သို့ မှတ်ပါ၊ **"သုခံ သမာဓတ္ထာယ၊ ပေ၊ ဝိမုတ္တတ္ထာယ"**တို့၌**"သမာဓတ္ထ-ဝိရာဂတ္ထ-ဝိမုတ္တတ္ထ"**တို့သာ လိုရင်းတည်း၊**"သမာဓိသ+ဣဒံ သမာဓတ္ထံ-သုခံ၊ ဝိရာဂသ+အယံ ဝိရာဂတ္ထာ-နိဗ္ဗိဒါ၊ ဝိမုတ္တိယာ+အယံ**

တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ လောကသ–လောကအလို့ငှာ၊ ဟိတော–စီးပွားတည်း၊ လောကဟိတော–လောကဖို့ စီးပွား၊ ဗုဒ္ဓသ–ဘုရားအား၊ ဒေယျံ–လှူထိုက်သော ပန်းတည်း၊ ဗုဒ္ဓဒေယျံ–ဘုရားအား လှူထိုက်သော၊ ပုပ္ဖံ–ပန်း၊ သံဃဒေယျံ–သံဃာအား လှူထိုက်သော၊ စီဝရံ–သင်္ကန်း၊ ဣဓ–ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ပြုယုဂ်တို့၌၊ နဒ.ဘဝတိ–သမာသ်မဖြစ်၊ သံဃသ–အား၊ ဒါတဗ္ဗံ–လှူထိုက်သော ဝတ္ထု၊ သံဃသ–အား၊ ဒါတုံ–လှူခြင်းငှာ၊ ဣစ္စာဒိ။

စတုတ္ထီတပ္ပုရိသော–သည်၊ (နိဋ္ဌိတော။)

ဝိမုတ္တတ္ထော–ဝိရာဂေါ"ဟု လိင်အားလျော်စွာပြု၊ ဣဒံ–ဤဟာသည်၊ သမာဓိသ–သမာဓိ၏ ဥစ္စာတည်း၊ သမာဓတ္ထံ–သမာဓိဖို့ဖြစ်သော၊ သုခံ–သုခ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အနက်ပေး၊ "**သမာဓိ+အတ္ထ**"တည်, ဆိုင်ရာစီရင်၍ "**သမာဓိအတ္ထ**"ဟု ပကတိဖြစ်သော အခါ ဓိ ၌ ဣ ဣ ချေ, ဓ်ကို အ သို့ ကပ်၊ နာမ်ငဲ့, စတုတ္ထီ သ သက်၍ အာယ ပြုလျှင် "**သမာဓတ္ထာယ**"ဟု ပြီး၏၊ ဤသို့ "**သမာဓတ္ထံ**"စသည်သာ လိုရင်းဖြစ်သော်လည်း "**ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ၊ ပေ၊ သုခံ သမာဓတ္ထာယ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗိဒါ ဝိရာဂတ္ထာယ, ဝိရာဂေါ ဝိမုတ္တတ္ထာယ, ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနတ္ထာယ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ အနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ, ဧတေဒတ္ထာ ကထာ၊ ပေ၊ ဧတေဒတ္ထံ သောတာဝဓာနံ၊ ယဒိဒံ အနုပါဒါ စိတ္တသ ဝိမောက္ခောတိ**"ဟူသော ပရိဝါရ်ပါဠိတော် (စူဠဌသင်္ဂါမ)အတိုင်း "**သမာဓတ္ထာယ**" စသည်ဖြင့် ပုံစံထုတ်ထားသည်၊ ထိုပါဠိ၌ နဗုလ္လိင်(သုခံ) ဣတ္ထိလိင်(နိဗ္ဗိဒါ) ပုလ္လိင် (ဝိရာဂေါ) စုံရုံမျှကိုသာ ထုတ်ပြထား၏။

မှတ်ချက်။ ။သံဝရတ္ထာယ စသည်၌ "**သံဝရသ+အယံ**"စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုခြင်းမှာ သင်္ကတနည်းကိုမှီးသော ရူပသိဒ္ဓိအလိုသာ၊ တခြားနေရာ၌ ဝိဂြိုဟ် ပြုရိုးမှာ "**သံဝရသ+အတ္ထော=စောင့်ရှောက်ခြင်း၏အကျိုး**"ဟု ဆင်္ဂီတပ္ပုရိသ်ဖြစ်စေ, "**သံဝရော စ+သော+အတ္ထောစ=စောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အကျိုး**"ဟု ကမ္မဓာရဲဖြစ်စေ ပြုရိုးတည်း၊ ထိုတွင် တပ္ပုရိသ်ပြုရာ၌ သံဝရနှင့် အတ္ထသည် မကွဲပြားဘဲလျက် ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘေဒ့ဘေဒူပစာရဟု ကြံပါ၊ ဝိရာဂတ္ထ–ဝိမုတ္တတ္ထတို့၌လည်း နည်းတူ၊ ဤမျှလောက်သောစကားဖြင့် အတ္ထသဒ္ဒါနှင့် သမာသ်တွဲရာ၌ ဖြစ်သင့်သော အဓိပ္ပာယ်များ ပြီးပြီ၊ ရူပသိဒ္ဓိနိသယဟောင်း၌ကား "**ဘိက္ခုသံဃသ–အား၊ အတ္ထာယ (အတ္ထံ ကာတုံ)–ငှာ၊ ဝိဟာရော–ကျောင်းတည်း**"စသည်ဖြင့် အနက်ဆို၏, စဉ်းစားကြပါလေ။

• • • • • • • • • • • • •

တထာ လောကသ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ။ ။"**တဒတ္ထအတ္ထဟိတဒေယျာဒီဟိ**"ဟု ပြခဲ့သည်အားလျော်စွာ အတ္ထနှင့်တွဲပုံကို ပြပြီး၍ ဟိတနှင့် တွဲပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "**တထာ လောကသ ဟိတော လောကဟိတော**"ဟု မိန့်သည်၊ ဤဟိတသဒ္ဒါနှင့် စတုတ္ထီတပ္ပုရိသ်တွဲခြင်းလည်း "**ဧဂါဟိတံ–နွားဖို့စီးပွား**"ဟု သော သင်္ကတပြယုဂ်ကို

ပဠုမိတပ္ပုရိသ်

ပဠုမိ–ပဠုမိဝိဘတ္တိန္တ ပုဒ်ကို၊ အပဂမနဘာယဝိရတိမောစနတ္ထာဒီဟိ–ခွဲခွာခြင်းအနက်ရှိသောပုဒ်, ကြောက်ခြင်းအနက်ရှိသောပုဒ်, ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအနက်ရှိသောပုဒ်, လွတ်ခြင်းအနက်ရှိသောပုဒ် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ (သမဿတော–စပ်အပ်၏၊) မေထုနသ္မာ–မေထုန်မှ၊ အပေတော–ကင်းသူတည်း၊ မေထုနာပေတော–သူ၊ ဧဝံ–တူ၊ ပလာပါဂတော–ဖွဲအဖျင်းတို့မှကင်းသော် စပါး၊ နဂရနိဂ္ဂတော–မြို့မှထွက်သော ထမင်း၊ ပိဏ္ဍာပါတပဋိက္ကန္တော–ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွဲသောရဟန်း၊ ဝါ–ဆွမ်းစားရာအရပ်မှ ဖဲခွဲသောရဟန်း၊ ဂါမတော–မှ၊ နိက္ခန္တ–ထွက်သော တောတည်း၊ ဂါမနိက္ခန္တ–တော၊ ရုက္ခဂ္ဂါ–သစ်ပင်ဖျားမှ၊ ပတိတော–ကျသူတည်း၊ ရုက္ခဂ္ဂပတိတော–သူ၊ သာသနစုတော–သာသနာမှ ရွှေ့လျောသူ၊ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနံ–အာပတ်မှ ထခြင်း၊ ဓရဏိတလုဂ္ဂတော–မြေအပြင်မှ တက်သူ၊ [ဓရဏိတလတော–မြေအပြင်မှ + ဥဂ္ဂတော–တက်သူ၊] သဗ္ဗဘဝေဟိ–အလုံးစုံသော ဘဝတို့မှ၊ နိဿဋ္ဌော–ထွက်မြောက်သော ရဟန္တာတည်း၊ သဗ္ဗဘဝနိဿဋ္ဌော–ဟု။

ဘယတ္ထယောဂါဒိ–ဘယအနက်ရှိသော ပုဒ်တို့နှင့်ယှဉ်သော် သမာသ်စသည်ကား၊ [သီဠ် **"ဘယတ္ထာဒိယောဂေ–ဘယတ္ထ အစရှိသောပုဒ်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌"**ဟုရှိ၏၊] ရာဇေတော–မင်းမှ၊ ဘယံ–ဘေးတည်း၊ ရာဇဘယံ–မင်းဘေး၊

မိုးခြင်းသာတည်း၊ ပါဠိဝယ် ဟိတနှင့်တွဲရာ၌ ဆဋ္ဌီသာ အသုံးတွေ့ရသည်၊ ပုံစံကား– **"ဒေဝမနုဿာနံ–(တို့၏) အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပန္နတိ"** တည်း၊ ဤသို့ စုဏ္ဏိယ၌ ဆဋ္ဌီရှိလျှင် သမာသ်တွဲရာ၌လည်း **"လောကဟိတော–လောက၏ စီးပွား"**ဟု ဆဋ္ဌီသမာသ်ပင် ဖြစ်သင့်သည်။

ဒေယျစသည်နှင့် တွဲပုံ။ ။ဟိတနှင့်တွဲပုံကို ပြပြီး၍ ဒေယျနှင့်တွဲပုံကို ပြလိုသော ကြောင့် **"ဗုဒ္ဓဿ၊ ပေ၊ သံဃဒေယ္ယံ စီဝရံ"**ဟု မိန့်၊ ဒေယျာဒီဟိ၌ အာဒိဖြင့် သက္ကတ၌ လာသော သုခ,ဗလိ,ရက္ခိတပုဒ်တို့နှင့် တွဲရသော **"ဂေါသုခံ–နွားဖို့ သုခ, ကုဝေရဗလိ–ကုဝေရနတ်ဖို့ ပူဇော်ဖွယ်, ဂေါရက္ခိတံ–နွားဖို့ စောင့်ရှောက်အပ်၏"**ဟူသော ပုံစံများကို ယူစေလိုဟန်တူသည်၊ သို့သော် ပါဠိ၌ ထိုပုံစံများလည်း စတုတ္ထီသမာသ် မဟုတ်ကြ၊ ဆဋ္ဌီသမာသ်နှင့် (ဂေါရက္ခိတံဝယ်) တတိယာသမာသ်များသာ ဖြစ်ထိုက်သည်၊ တဗ္ဗပစ္စည်း တုံ့ပစ္စည်းဆုံးသော ပုဒ်များနှင့်ကား သမာသ်မဖြစ်၊ **"သံဃဿ ဒါတဗ္ဗံ, သံဃဿ ဒါတုံ"**ဟု ဝါကျသာ ရှိသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–**"အနဘိဓာနတော–သံဃဒါတဗ္ဗံ"**ဟု သမာသ်ဖြစ်လျှင် ထိုသမာသ်က **"သံဃာဆား+ပေးအပ်"**ဟူသော အနက်ကို မဟောနိုင်သောကြောင့်တည်း။

• • • • • • • • • • • • •

[သဒ္ဒနီတိ၌ "**ရာဇတော-မင်းကြောင့်**"ဟု ဟိတ်အနက်ပေး၍ "**ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သော**" ဟုလည်း ထည့်သည်၊] စောရေဟိ-ခိုးသူတို့မှ၊ ဘယံ-တည်း၊ စောရဘယံ-ခိုးသူဘေး၊ အမနုဿေဟိ-ဘီလူးတို့မှ၊ ဘယံ-တည်း၊ အမနုဿဘယံ-ဘီလူးဘေး၊ အဂ္ဂိတော ဘယံ, အဂ္ဂိဘယံ-မီးဘေး၊ ပါပတော-မကောင်းမှုမှ၊ ဘီတော-ကြောက်သူတည်း၊ ပါပဘီတော-မကောင်းမှုမှ ကြောက်သူ၊ ပါပဘီရုကော-မကောင်းမှုမှ ကြောက်သည်။

[ထို့နောက်၌ ဝိရမဏတ္ထပုဒ်နှင့် တွဲပုံကို ပြသည်၊] အကတ္တာဇ္ဇတော-မပြုထိုက်သော အမှုမှ၊ ဝိရတိ-ရှောင်ခြင်းတည်း၊ အကတ္တာဇ္ဇဝိရတိ-ခြင်း၊ ဧဝံ, ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိ-ကာယဒုစရိုက်မှ ရှောင်ခြင်း၊ ဝစီဒုစ္စရိတဝိရတိ-ခြင်း၊ [ထို့နောက်၌ မောစနတ္ထပုဒ်တို့နှင့် တွဲပုံကို ပြသည်၊] ဗန္ဓနာ-အညှာမှ၊ မုတ္တော-လွတ်သော ထန်းသီးတည်း၊ ဗန္ဓနမုတ္တော-အညှာမှလွတ်သော ထန်းသီး၊ ဝနမုတ္တော-တောမှ လွတ်သူ၊ ဗန္ဓနမောက္ခော-အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်ခြင်း။

[ထို့နောက် "**အာဒိ**"အရ ပြပြန်သည်၊] ကမ္မတော-ကံကြောင့်၊ သမုဋ္ဌိတံ-ဖြစ်သောရုပ်တည်း၊ ကမ္မသမုဋ္ဌိတံ-ရုပ်၊ ဥက္ကဋ္ဌတော-ဥက္ကဋ္ဌထက်၊ ဥက္ကဋ္ဌံ-လွန်သောစိတ်တည်း၊ ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌံ-စိတ်၊ သြမကောမကံ-သြမကစိတ်အောက်ယုတ်လျှော့သော စိတ်၊ ကွစိ-အချို့အရာ၌၊ ဝုတ္တိယေဝ-အမြဲသမာသ်သာတည်း၊ [နိစ္စသမာသ် ဖြစ်သောကြောင့် "ဇာတံ"ဟူသော ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်၊] ကမ္မတော-ကံကြောင့်၊ ဇာတံ-ဖြစ်သောရုပ်တည်း၊ ကမ္မဇံ-ကံကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်၊ ဧဝံ, စိတ္တဇံ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်၊ ဥတုဇံ-ဥတုကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်၊ အာဟာရဇံ-အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်၊ ဣဝ-ဤဆိုအပ်လတံ့သော ပြယုဂ်၌၊ နှ ဘဝတိ-သမာသ်မဖြစ်၊ ပါသာဒါ-ပြာသာဒ်မှ၊ ပတိတော-ကျသူ။

အမှာ။ ။ဤ ပဠမိတပ္ပုရိသ်၌ အခက်အခဲ မရှိ၊ တိုက်ရိုက် မပါသော ဝိဂြိုဟ်များကိုလည်း နောင်ခါ သိပါလိမ့်မည်၊ ကမ္မဇံ စသော နိစ္စသမာသ်၌ "ကမ္မ+ဇနံ"တည်၍ ရုပ်တွက်ရပုံကို ကိတ် (ဓာတ္တန္တသ လောပေါ ကွိမှိ) သုတ်၌ သိရလတံ့။

ပဠမိတပ္ပုရိသော နိဋ္ဌိတော။